33

TOL.

gesti

part.

Ist 33
n 95

R.9
1/7

Est. 10. tab. F.

BARTOLI SAXOFERRATEI,

VIRTVTI SIC CEDIT INVIDIA.

IN PRIMAM DIGESTI NOVI PARTEM PRÆLECTIONES

ad immensum auctæ, summa ope ac studio recognitæ, forma speciéque longè uenustissimæ: atque, ut semel dictum sit, omnium ut postremæ, ita absolutissimæ & integerrimæ. Quibus excudendis, nec fidelissimorum omne genus Exemplarium copia, nec Doctiss. hominum defuit irrequieta sedulitas.

Lege, expende, pereant, ni iuuent ac placeant.

LVGDVNI *ad candentis Salamandræ insigne, in Vico mercenario promercales habentur.*

Cum Priuilegio.

Biblioteca Universitaria Sevilla

Anno. 1546

Tabula Rubricarum huius volumini

¶Acquirendo rerum dominio.fo.79.
Acquirenda possessione.fo.80.
Actionibus & obligationibus.fo.178.
Aqua quotidiana & æstiua.fo.161.
Aqua pluuia arcenda.fo.45.
Arboribus cędendis.fo.166.
¶Bonis authoritate iudicis possidendis.fo.138.
¶Cessione bonorum.fo.135.
Confessis.fo.131.
Curatore bonis dando.fo.142.
Cloacis.fo.162.
¶Damno infecto.fol.26.
Diuersis & temporalibus præscriptionibus.fo.175.
Doli mali & metus exceptione.fo.176.
Donationibus.fo.60.
De mortis causa donationibus.fo.71.
¶Exceptionibus, seu pręscriptionibus & pręiudicijs.fo.167.
Exceptione rei iudicatę.fo.171.
¶Fideicommissarijs libertatibus.fo.77.
Fonte.fo.162.
Fluminibus.fo.150.
¶Glande legenda.fo.166.
¶Interdictis.fo.145.
Iure aureorum annulorum.fo.78.
Itinere actuq; priuato.fo.159.
¶Liberali causa.fo.78.
Litigiosis.fo.178.
Libero homine exhibendo.fo.166.
Liberis exhibendis.fo.167.
Loco publico fruendo.fo.149.
Locis & itineribus publicis.fo.148.
¶Manumissionibus.fo.75.
Manumissis vindicta.fol.76.
Manumiss. quæ seruis ad vniuer. perti. impo.fo.76.
Manumissis testamento.fo.76.
Migrando.fo.167.
¶Ne de statu defunctorum.fo.79.
Ne quid in flumine publico.fo.
Ne quid in loco sacro fiat.fo.14
Ne quid in loco publico.fo.149
Ne vis fiat ei.fo.147.
¶Operis noui nunciatione.fo
¶Precario.fol.165.
Priuilegijs creditorum.fo.140.
Pro emptore.fo.112.
Pro donato.fo.114.
Pro derelicto.fo.115.
Pro dote.fo.115.
Pro hærede.fo.114.
Pro soluto.fo.112.
Pro suo.fo.115.
Publicanis & vectigalibus.fo.51.
¶Quarum rerum actio non datur.fo.177.
Quæ in frau. cre. facta sunt. vt resti.fo.143.
Quibus ad libertatem proclamare non licet.fo.78.
Quibus ex causis in possessionem eatur.fo.135.
Quod vi, aut clàm.fo.162.
Quorum bonorum.fo.146.
Quorũ legatorum.fo.146.
Qui & à quibus manumiss. liberi non fiant.fo.78.
¶Re iudicata & effectu senten. & de interlo. om. iud.fol.116.
Remissionibus.fo.165.
Riuis.fo.162.
¶Saluiano interdicto.fo.167.
Separationibus.fo.142.
Statuliberis.fo.78.
Superficiebus.fol.158.
¶Tabulis exhibendis.fo.147.
¶Via publica & itinere publico fruendo.fo.145.
Vi & vi armata.fo.152.
Vsucapionibus & vsurpationibus.fo.97.
Vti possidetis.fol.155.
Vt in flumine publico nauigare liceat.fo.152.
Vtrobi.fo.167.

¶Finis.

BARTOLI SAXOFERRATEI, IN PRIMAM digesti no. partem, Prælectiones longè Luculentissimæ, & omnium, vt postremæ, ita multò castigatissimæ.

De operis noui nuntiatione. *Rubrica.*

SVMMARIVM.

Inuocatio in omni principio, consueuit fieri secundum sectarum diuersitatem.
1 *Genitiuus significat quandoque causam efficientem, quandoq; materialem: & quãdoq; dominium. & nume. 5. & ibi quod sumitur prout magis conuenit materiei.*
2
3 *Iurisconsulti fuerunt ante Christum.*
4 *Notarius conficiens instrumentum inter Iudæum & Christianum: uel inter Iudæos, inuocando nomen Iesu Christi, instrumentum ualet.*
5 *Statutum, quod quicunq; receperit rem alterius: qualiter intelligatur.*
6 *Verba in statuto intelliguntur propter communẽ usum loquẽdi impropriè, & largè.*
Communis usus loquendi est, quod genitiuus denotet possessionem, & nudam detentionem.
7 *Statutum, quando quis ult producere: nõ tenetur producere totum uolumen: sed potest particulare statutum producere: non tamen particulam statuti specialis.*
Editio, quæ fit iudici, debet fieri de tota scriptura, parti uero editur particula, quæ facit ad causam, & etiam iudici, quando particulam tantum exhibere potest.
8 *Statuti particula edita, si non opponatur a parte, quando probet.*
Additio facta statuto debet edi cum statuto.
Digestum nouum, quare sic appellatur.
9

DOmini vt scitis
hic nõ est caput totius compila
tionis: & ideò, q̃ in principijs
aliorũ librorũ dicunt, non refe
ram hic: scilicet quod sit subie-
ctum, seu materia, quæ sit causa
efficiens &c. licet Dynus hic te-
tigerit. Gul. de Cug. plenius. s.
de iusti. & iure. & Azo. in prin.
sum. super. C. ¶ Nũc legã rubri
cam in prin. j. tit. j. Rubrica diui
a dituraᵃ in quinq; partes. Primò
ponitur inuocatio diuini nomi
nis. Secũdò ponit denominatio
imperialis culminis, tanquã causæ efficientis. Tertiò ponit quædã causa
materialis. Quartò ponit quędã causa formalis. Quintò ponit ad pręsen
tem titulũ Rubrica specialis, de noui operis nuntiatione. Secũda ibi: do
mini Iustiniani. Tertia ibi: iuris enucleati. Quarta ibi. Digestorũ. Quin
ta ibi: de operis noui nũtiatione. ¶ Et in ista rubrica ponã casum, prout
1 consueuit poni in gl. Quęsitũ fuit † à cõpilatoribus, quoniã in omni ope-
ris principio cõsueuit inuocatio fieri secundũ se-
ctarum diuersitatẽ. Quero, quẽ vos inuocabitis in
isto principio? Respon. Compilatores: nos sumus
Christiani, & etiã Imperator Iustinianus: ideò in
uocabimus nomẽ domini nostri Iesu Christi, dicẽ
do: In nomine domini &c. ¶ Secũdò quæro, cùm
omnis liber denominetur à suo authore, tanq; à
causa efficiente: sicut dicimus liber Homeri. liber
Aristot. vt. l. librorũ. §. j. de leg. iij. Iste liber à quo
denominabit? rñdetur, q vocabitur liber Iustinia
ni, tanq; à causa efficiente. ideò dicit domini Iusti
niani &c. ¶ Tertiò quærit, quæ erit materia hu-
ius libri? respon. q eius materia est iuris enucleati.
&c. ¶ Quartò quærit, quæ erit forma huius libri?
respond. q forma eius erit diuisio per libros. ideò
dicit Digestorũ, seu Pandectarũ. ex ordine enim
respicit &c. ¶ Quintò quęrit, quę erit materia spe
cialis primi tractatus? respõ. de ope. no. nũ. ¶ No
2 men domini inuocandũ. Secũdò no. † q casus geni
b tiuusᵇ quãdoq; significat causam efficientem: quã
doq; materialẽ: quadoq; formalem: vt hic patet.
¶ Opp. cũ ab alia secta, q Christiana, nomẽ Chri
sti inuocatur, videt fieri in contemptum: vt. C. de
Iudæ. l. Iudęos. sed isti fuerũt Iurisconsulti, q fue-
3 runt ante † Christũ: & sic pagani: ergo &c. Nã in. l.
j. &. ij. de ori. iur. dicit quòd tẽpore Cæsaris fue-
runt, & Christus fuit natus tẽpore Octauiani. gl.
in prin. ff. de iust. & iure. dicit quòd fuit additũ à
c Compilatoribus. Et istudᶜ † facit ad quæstio. nota
4 rijᵈ facientis instrumentũ inter Iudæos, vel inter
d Iudęum, & Christianũ: & ponit in nomine domi
ni nostri Iesu Christi. Et qa à Iudæo nõ inuocat,
5 sed à cõpilatore instrumẽtũ sustinet. ¶ † Opp. vi-
e detur, ᵉ quòd genitiuus habet denotare dominiũ:
vt. l. seruum titij. §. man. l. si heredis seruus. de leg.
j. & l. si seruus cõmunis Meuij, & castrẽsis peculij.
& de stip. ser. Fateor, quòd genitiuus habet dictã
significationẽ, & alias significationes, quę ponun
tur in hac rub. Sed dũ ponit in lege, debet sumi,
prout magis est apta materia: vbi ponit: vt. l. quo
ties. in stipu. j. de ver. obli. vbi glo. expressè ponit
hoc exemplũ, dum dicit liber Aristo. & l. quoties
idem sermo. de reg. iur. & vt dicitur in. l. liberorũ.
§. j. de leg. iij. ¶ Sed circa vnũ posset dubitari. Re
f peritur in quodã statuto, ᶠ q quicũq; receperit rẽ
alterius, puniat in tantũ: qd significet verbũ alte-
g rius: an dñium, vel possessionẽ? ᵍ & videt, q signi
ficet dñiũ, ita q nõ possessionẽ: vt. l. ij. post princ.

a Rubrica diuiditur, Hanc diuisionem reprehendit Imol. in Rubri. ff. de verbo. obli. in ver. est descendendum.
b ¶ Casus genitiuus. Adde, q aliqñ denotat possessionẽ iure domicilij: vt videt notari, maximè per gl. in. c. accedẽs. el. ij. vt li. non cõtest. quãdoq; ratione iurisdictionis. vide gl. de postu. præla. c. j. in gl. q̃ incipit bonæ. vide glo. de præbe. c. pro illorum. secũdum do. Anto. in. d. c. accedens. Et de genitiuo, vide Bal. in. l. ij. i prin. s. de neg. ge. & vide. j. pxi.

POMATES.
c ¶ Et istud, Vide Ang. Are. i proœ. instit. in. ij. col. ibi. quę ponunt de genitiuo: de quo vide hic aliqd per Ang. cõs. xiij. ver. rñdeo ad propositum. & in cõs. xxxv. in. iij. col. volu. iiij. & do. Præpo. in. c. clemẽtis. dist. xvj. vide etiã Bal. in. c. peruenit. j. de iureiurã. & Gemi. in. c. j. §. fi. ad fi. de vsu. in. vj.
d ¶ Ad qõnẽ notarij. vide Barto. & Bal. in proœ. C. & q̃ ibi scripsi post Bart. & per Imo. hic. & Bal. in rub. de iusti. & iur. & do. Ant. in. c. inter dilectos. de fide instru. & in proœ. decre. vbi tenet cũ Bart. hic, & idem Ro. hic. Adde q ea, q dixi i proœ. C. vbi se remittit; discrepant ab his, quæ hic in lec. tenet & meliꝰ: quia ibi tenet, q conficiens instrumẽtũ inter Iudæos debeat inuocare nomen domini: hic verò concludit cũ inuocatio diuini nominis non sit de substantia instrumenti: quia nõ est de enumeratis per glo. in. l. generali. de tabu. li. x. quod notarius omittẽdo tam inter Iudæos, q Christianos, non est inculpandus. Et quòd inuocatio diuini nominis nõ sit de substantia, tenet Paul. de ca. in procemio C. vbi dicit Pistorij ita seruari. & idem tenet Ioã. and. in addi. ad Specu. de instru. edi. §. j. ver. ante omnia. Specu. ibi. in arduis, dicit semper esse apponendum: latius vide quæ posui in procemio. C.
e ¶ Opp. videtur, q genitiuus habeat denotare dominium. Adde Bald. in l. j. circa. j. col. C. si à non compet. iudi. & vide quę dixi. s. proxi. Itẽ adde, q genitiuus in dubio videtur referri ad directum dominium tantũ, non ad vtile. l. si domus. §. fi. s. de leg. j. facit. l. j. §. fi. si ager vect. Item vide Ange. in. l. lex corne. §. domum. de iniur.
f ¶ Statuto. Sed quid si statutum dicat, non liceat accipere rem alienam: vide tex. in. l. j. §. j. de ser. corru. tex. & ibi Barto. in. l. si fur. de vsufru. Et in materia ista adde Barto. in. j. cõsti. C. & Bal. in. d. l. ij. §. locũ, quẽ. §. legit ipse. in prin. ti. & Bal. in. l. ij. in princ. s. de ori. iur. & in. l. ij. in princi. nau. cau. stabu.
ADDE Bal. in addi. ad Spec. in tit. de iura. calum.
g POMATES. ¶ Vel possessionẽ. vide do. Præpo. in. c. quo iure. in vlt. col. dist. viij. & Fede. cõsi. cclxxix. & Pan. lxxxiij. vol. ij. & Cepol. col. vij. vol. j. & Ro. clxxx. in fi. & Cardi. xxx. col. iiij. & Alexã. xlv. col. iiij. vol. j. & Panor. in. c. pro illorũ. in. j. no. de præbẽd. & in. c. quia sup. in iij. notabili. de iudic. & Panor. in. c. quia. v. in. iij. not. de iudi. & Barba. in rubri. de reb. ec. non alie. in lec. Panor. in. c. sanè quia. col. fi. de offi. deleg. in. c. j. de postula. Præla. in. iiij. col. & præced. ad fi.

Prima Bartoli super Digesto nouo.

de reli.& sump.fu. Ecõtra: videt̃, ꝙ verificet̃ nõ so
sum in dominio, sed etiã in possessione, & detẽta-
tione: vt si habeo rẽ accõmodatã, vel depositã, vel
quocũq; modo interest: põt dici alterius: vt.l.j.in
prin.iũcto.§.ait prætor.&.§.seq.s.nau.cau.sta.&
in.l.ij.in princi.&.§.in hac.j.vi bo.rap.Dic.ꝙ de
stricta, & propria significatione significat domi-
niũ tantũ.d.l.ij.de reli.& sump.fu.Sed de quadã
significatione magis larga, & impropria cõprehẽ
dit etiã possessionẽ & detentationẽ: vt in contra-
rio. Vnde Grãmatici antiqui dicebãt, ꝙ genitiu⁹
a regit̃ quãdoq; ex natura possessiõis. In statutis[a]
6 verò† licet debeamus accipere secundũ propriã
significationẽ: vt.l.nõ aliter.de leg.iij.tamẽ pro-
pter cõmunẽ vsum loquẽdi, accipiã isto secundo
modo: vt.d.l.librorum.§.quod tamẽ.& quod ibi
b no.facit eo.tit.l.seruos. Et ꝙ talis sit cõis vsus[b] lo-
c quendi: optimè facit. quod not:[c] s.de orig.iur.l.ij.
in prin.in gl.no.arg.&c. ¶ Opp.& primò op.ex
tra gl.ea, quę tradunt̃ ad instructionẽ aliquorũ, de
bent à capite tradi vt.l.argẽtarius, §.edi.s.de edẽ,
sed hic liber nõ tradit̃ à capite: ergo malè tradit̃.
Septem enim sunt partes Digesto.vt.l.ij.§.sed cũ
omnia.C.de veteri iure enu. Hic nõ incipit in ali-
qua earum: cũ sexta incipiat de bo.pos. Septima.
de ver.obli. Respon.sicut iudex in iudicio fami.
erci.nõ facit differẽtiã, vel separationẽ cõiunctarũ
personarũ. vt.C.communia vtri.iudi.l.pe. Ita hic
doc.q fecerunt istã diuisionẽ voluminũ, noluerũt
incipere volumẽ in tit.de bo.pos.qa noluerũt il-
lum tractatũ separare à materijs Infortiati: qa eis
fraternizat. Itẽ in tit.de ver.obl.nõ incipit: qa ni-
mis parũ remaneret de hoc volumine. vnde pro-
pter incommodã diuisionẽ, ista pars est diuisa, &
pars attributa Infortiato: pars huic volumini.ar.
s.fami.erc.l.antepe.& vide gl.q̃ incipit, sed cũ se-
ptem.& lege vsq; ibi: sed hic.& quod sequit̃ reci-
ta hic. Secundùm hoc ista materia distincta est ab
alia: ergo rubrica nõ cõtinuat̃ cõtra.l.j.&.ij.de sta,
ho. Gl.respõdet, ꝙ nõ est separata, sed superius lo
quit̃ de iure Prętorio. hic de eodẽ: sed nõ eodẽ mo
do.& vide gl.ibi: sed hic iam est discreta materia
&c.vsq; ad fi. Ista verba exponunt̃ p Dy.vno mo
do: & p Io.& Azo.in sum.huius libri alio modo:
& alio modo p Ia.de Are.Dy.exponit eodẽ mo-
d do.s.edicta[d] proponẽdo, nõ in eundẽ modũ: quia
s.de acquirendo: hic de retinẽdo: & sic põt accipi
cõtinuatio rubricæ. Alio modo exponit̃ p Azo.
eodẽ modo, scilicet proponẽdo edicta, nõ in eun-
dem modũ: qa.s.de iure Prætorio, ꝙ pertinet ad
vltimas volũtates, & de actibus morientiũ: hic de
actibus viuentiũ. Tertio modo exponit̃ p Iac.de
Are.qa.s.de iure prętorio, ex quo resultat actio:
hic de officio iudicis per quod fit nuntiatio: vt.l.
iij.§.bonorũ.de bo.pos.&.l.j.s.de bo.pos.hæ.pe.
ita hic de officio iudicis tractat.& ista nõ est vera.
Nã in materia de bo.pos.ante petitã bon.posses
sionẽ nõ erat actio: sed decernebatur officio iudi
e cis.[e] post decretũ cõpetebat actio.& loquitur de
actione, q̃ fit in prosecutiõe: secũdũ hoc ergo re-
manet, ꝙ ista editio fit pro pte voluminis. ¶ Iux
7 xta hoc† q̃ro, aliqs in ciuitate ista vult producere
statuta ciuitatis Florẽtię, an teneat̃ producere to
f tũ volumẽ statutorũ?[f] certè nõ: qa pars põt pro-
duci: vt hic.& sufficeret producere totũ vnũ ca-
pitulũ, ꝙ sub vna rubrica cõtinet̃.ar.s.de eden.l.
g argẽtari⁹.§.edi. ¶ Sed an sufficiat[g] ꝑducere vnã
particulã statuti vnius? vr̃ ꝙ sic: sicut dicimus in
particula testamẽti: vt no.in.d.§.edi.& p Cy.C.
de preci.impe.offe.l.fi. Dico cõtra: qa imò totũ
debet exhiberi: qa in fi.posset esse vna pticula, q̃
corrigeret, & limitaret pcedẽtia: vt.s.de le.l.inci-
uile. vbi est expressè casus.& idẽ puto in alio in-
strumẽto, vel priuilegio: vt ibi no. ¶ Ad contra-
riũ dic, ꝙ q̃dã est editio, q̃ fit iudici.& illa debet
fieri de tota scriptura: vt dixi. Quædã est editio,
q̃ fit pti, vt qñ sibi dat̃ copia eius tm̃ capituli, ꝙ
facit ad cãm iudice hoc examinãte, & legente to
h tum. Casus est extra de fi.instru.c.cõtingit.[h] hoc
intelligo in eo, q põt totũ exhibere: secus in eo, q
i nõ põt totũ exhibere: vt legatarius,[i] q nõ debet
habere totum testm̃, sed pticulam: vt dictum est.
8 ¶ Sed† q̃ro, an illa pticula faciat fidẽ.s.quę ꝑdu
cta est, si nõ opponat̃? dic, aut ex eo, ꝙ producit̃
apparet, ꝙ est pticula: vt qa notarius exẽplãs ex
pressè hoc dicit: vel est ibi dictio &c. vel aliqua
alia, q̃ diuisionẽ significet, & nõ facit fidẽ: vt.d.l.
k inciuile. Sed si nõ apparet[k] ꝓsumit̃ totũ, nisi op-
l ponat̃, & probet̃ cõtrariũ.arg.[l] eius, ꝙ no.s.de ꝓ
ba.l.cũ de lege. Et licet pars nõ possit edere par-
ticulã: tñ legislator in quo cessat oĩs suspicio.sem
p tradit nobis parti culas legũ: vt.s.de iud.l.pars
literarũ.& ad.l.aq.l.ij.& in volumine decre.quasi
p totũ ponunt̃ decretales decisę. Idẽ in iudice, q
facit edi pticulã: & notario q tradit particulã: qa
m in eis cessat suspicio,[m] sed pars q̃ edit ad sui com
modũ: totũ debet edere iudici: vt dixi. Idẽ dico
si in statuto est facta aliqua additio: qa edi debet.
arg.eius, ꝙ not.in.d.l.inciuile.de leg. q̃ cõtinuat̃.
¶ Itẽ quæro pars, quę opponit statutũ non esse
editũ totũ, quõ probabit? Rñ. producat totũ sta
tutũ: vel si faciat cõtra se excipientẽ. cõsulo, ꝙ ꝓ
ducat totũ illud tm̃, ꝙ fuit productũ sub tali for
ma, ꝙ appareat particulã esse: & plus in illo sta-
9 tuto cõtineri. ¶ Sed quare† appellat̃ Digestum
n nouũ[n]? rñ. quãdoq; appellat̃ nouũ.i.vltimũ: vt in
l.vnica.§.in nouissimo.C.de cad.tol.&.l.nouissi-
mã.j.iud.solui.&.l.nouissimè.s. ꝙ fal.tu.autho.

a ¶ In statutis verò.& idẽ etiã videt̃ dixisse Bart.in pœnalibus.in.l.libellorum.§.sed si aliud.de accu. Vide Bal.in locis.s.alle.& omnino Bal.in.l.omnes populi.in.xj.& vlti.col.de iust.& iu.& Bart.in.l.j.de suis & legi,& in.l.Labeo.de supel.leg.& in.l.librorum.§.quod tamẽ.de lega.iij. Et quod in materia stricta recedat̃ à proprio significatu, propter cõmunẽ vsum loquẽdi, firmat Iaco.but.in.j.consti.C.& in aut̃.sacramẽta.C.si ad uer.ven.& refert do.Anto.in proœmio decre.& ꝙ in statuto habeat locum communis vsus loquẽdi, firmat Bart.in.l.j.C.de iura.calũ.facit quod no.Bar.in.l.non dubiũ.C.de leg.in.ij.col.& ibi sequitur Bald.& istud est verum.& idẽ Bal.in.l.j.in.ij.col.in ver.item.C.de re.permuta.& Bart.in.d.l.omnes populi.in.vj.quęstio.prin.circa interpretationẽ declaratiuã.& Ang.in.l.lex.Cor.§.de mum.de iniur.
ADDE Petr.de Anch.consil.cccxxxij.& melius.clxvj.

b ¶ Communis vsus Dicebat Imo.hic.ꝙ cum in casu nostro statutũ sit pœnale, non attendit̃ cõmunis vsus loquendi. Pro quo vltra ipsum facit l.ita vulnerat⁹.in prin.ibi vulgo.ad l.aquil.&.l.si dictum.in prin.s.de euic.& quod voluit glos.& quod ibi Bar.ĩ.l.ꝙ si nepotes.de testa.tu te.&.l.itẽ Prętor.de suis & legi.& Bal.in.c.j.in prin.de succes.feudi.
ADDE, quod Roma.hic dicit, ꝙ in pœnalibus attẽdit̃ cõmunis vsus loquendi: vt not. Ioã.An.in.c.fundamenta.de elec.in.vj.in nouel.& gl.in.c.cupiẽtes.§.j.ver.conuenire.eo.ti.& in.c.statutum.in ver.dieta.de rescrip.in.vj.gl.in c.nonnulli.de rescri.& in.c.præsenti.§.loca.de proba.vbi appellatione dietæ intelligitur de vul. Idem voluit Bar.post Iaco.but.in.l.libellorũ.§.sed & aliud.j.de accu.& Bal.consi.ccv.lib.j.

c ¶ Quod not. Adde, quę no.Bar.in.l.quintus.§.argento.de auro & argento legato.

d ¶ Scilicet edicta.iuxta.l.ij.§.eo autem tempore.de ori.iur.

e ¶ Officio iudicis, secundum glo.in.l.j.in ver.ignorante.C.qui admit.& per Bal.in rub.eo.tit.in.ij.q. Probatur in.l.j.ff.de iurisd.om.iudi.& declarat Bal.in rubri.C.de cond.ex.l.in.iij.col.

f ¶ Totũ volumẽ statutorũ. An qs teneat̃ producere totũ volumẽ statutorum: de quo p do.Ant.in.d.c.j.vbi idẽ tenet: vnũ addit quod do.Cy.& Bar.voluerunt in.l.fi.C.de preci.Imp.offer.ꝙ sufficiat edere sententiã statuti: licet formaliter verba nõ edant̃. hoc est verũ.qñ ab intelligentissimo editio fieret: aliâs cũ verba multũ releuent ad intellectũ statuti, nõ esset tutũ videre sententiã solam. quod not.& adde Bar.l.argentarius.§.edi.hic alle.& in.l.ij.§.diẽ.ff.quẽad.testa.ape.& ꝙ dixit ĩ.d.l.inciuile.& multa per Imo.in rub.sol.ma. Itẽ ista limita in inuentario tutoris.l.ij.& ibi Bar.C.de ali.pup.pręstan.& vide Bal.in.d.l.inciuile. Et no.ꝙ sufficit producenti legem, allegare partẽ pro ipso producẽte facientem: vel statutum cum additione, & reliquis.&c.xi.q.j.de psona.& ibi verba legis intelligunt̃ secũdũ prius dicta. Item sufficit edere partẽ statuti.quousq; facit ad propositũ.xj.q.j.de persona.vbicũq; substãtia statuti per Bald.per illum tex.in.l.humanũ.C.de le.do.Anto.in.c.contingit.de fi.instru.sequit̃ dicta Bald.hic Ange.in.l.j.§.edere, p illũ text.de edẽ.dicit.ꝙ debet edi tota rubrica statuti cum nigro suo, non totũ volumẽ.& hic adde Bart.in.d.l.oẽs populi.in fi.cum quo transit domi.Abbas in.d.c.j.de proba.aliqd addit ipse in.d.c.cõtĩgit. Adde, ꝙ Panor.in.c.cõtingit.dicit, ꝙ si statutũ habet plures partes: satis est statutũ integrũ in iudicio producere ad legendum: & parti solũ edẽdã editionem istius partis, quę tangit materiam subiectã, & idẽ dicit de ratiõe edẽda.& ita dicit se intelligere Bartol.hic.

POMATES.

g ¶ An sufficiat. ꝓ declaratiõe huius dicti Bar.vide Lãcelo.decium, post Bald.Sali.& alios ibi, in.l.ex cõuentiõe.C.de pac.vbi dicunt p illũ tex.probari, ꝙ licet qs teneat̃ totũ instrumentũ exhibere, poterit tamẽ esse, ꝙ probatio oriet̃ ex parte tantum: non autẽ ex toto: vt ibi per eos.& facit.l.j.C.sine cen.vel reli.& Roma.consi.cccv.col.fi.& Aret.consilio.lxviij.col.j.

h ¶ Contingit. melius.in.c.cum personæ.de priui.in.vj.

i POMATES. ¶ Vt legatarius. Vide no.per do.in.l.qui filiabus in prin.s.de leg.j.

k ¶ Sed si non apparet. Sed.d.Ioan.tenet contra Bar.in hoc, quia probatio debet de necessitate cõcludere: & ideo cautela est, ꝙ notarius atteste tur esse totum. Non ob.l.cum de lege.quia ibi loquitur in reo, qui obtinebat, actore non probante.vel est speciale propter solennitatẽ inuentarij.

l POMATES. ¶ Contrariũ arg.vide Cepol.xxij.co.pe.aliâs.xij.

m ¶ Cessat suspicio. Et facit.l.fina.C.de offi.ciui.iud.&.c.ad audientiam.de pręscrip.& no.Cy.in.l.fi.C.de prec.Impe.offe.& Imo.in rubri.solu.matrimo.

n ¶ Digestum nouum. Quot modis dicatur nouũ.& quare dicatur nouũ: potest etiã responderi, quòd est nomen magistrale, & sic non attendendum: vt not.in.l.ij.C.de consti.pe.& in rub.ff.solu.matri. Adde bonam glo.in.c.generali.in ver.nouo de elect.lib.vj.aliquid in.l.admonendi.in ver.noua instrumenta.de iureiur.& in.l.vetus.s.de vi.triti.oleoque leg.Bal.consi.cxxxxj.lib.j.

Ergo tria

ergo tria sunt vol. istud est vltimum, secūdo modo appellatur nouum sicut quædam interdicta appellatur a prima patre sui, vt interdicto qđ vi aut clam, ita hic quia tract. de no. ope. appellatur ff. nouum. s. eo quia nouum quādoq; appellatur iniquum, vt. l. j. in princip. s. quod quisque iu. & ideò hic dicit nouum. i. iniquum puniens iniqua. his præmissis veniamus ad nigrum.

SVMMARIVM.

1 *Prophetizare fit duobus modis secundum theologos, uno modo dicere præterita inuisa. & incognita. alio modo futu.*

2 *Pronomen hoc, est demonstratiuum ad oculum corporis. & intellectus.*

3 *Testis examinatus in palatio potestatis qui dixit contractū celebratum in palatio episcopi, & super alio articulo dixit in hoc palatio probat, quia refertur ad oculum intellectus.*

4 *Edictum ab interdicto differt ut genus, & species, & est nomen generis.*

5 *Species edicti qualiter cognoscatur à speciæ interdicti.*
Interdictum id est inter duos dictum.
Ista materia est interdictum.

6 *Nuntiatio noui operis sperni potest quid certum est nuntiantem non habere ius nuntiandi.*

7 *Nuntiatio incongruè & ineptè facta spernitur.*
Causa in nuntiatione debet exprimi si petatur, & latius numero. 9.

8 *Nuntiatorem non habere ius nuntiandi nouum opus qualiter possit esse certum.*

9 *Causa coram prætore in nuntiatione exprimitur non ipso actu enuntiandi.*

10 *Causa in alijs denuntiationibus & protestationibus an inseri debeat. remissiuè. & nu. 10.*

11 *Pars cui nuntiatur si dicat nescio causam quare me impedias, libenter scirem dicitur petere causam in nuntiatione inseri debere.*

12 *Verba enuntiatiua etiam in contractibus inducunt dispositionem si sunt de præsenti, secus si de futuro.*
Causa in nuntiatione exprimēda est etiā si operarij petant.
Operarij possunt tueri possessionem domini.

13 *Causa quo exprimatur in ipsa nuntiatione peti debet in ipso actu nuntiandi, uel etiam post, trahendo nuntiationem ad iudicium, & iurando de calumnia.*

14 *Non sufficit causam in genere exprimere in nuntiatione, sed debet esse certa, alias sperni potest.*

15 *Quando sufficiat q. dicatur nuntio quia ædificas contra seruitutem mihi debitam, uel in solo meo: ubi q. sufficit quādo ex ædificio causaretur præiudicium uendicationi seruitutis uel dominij.*
Vel quando esset manifestum nuntiantem esse in possessione uel quasi: aliàs non deberet dicere se esse in possessionem uel quasi.
Iudices magis fauent rebus religiosis & sacris quàm alijs.

16 *Petitio expressionis causæ in nuntiatione si est inepta sperni potest.*

17 *Causa nuntiationis quando sit probanda in prosecutione nuntiationis.*

18 *In prosecutione nuntiationis non potest produci alia causa quàm expressa.*
Nuntiatio noui operis est quædam appellatio extra iudicium.

19 *Causæ expressæ in nuntiatione potest aliqua qualitas adijci uel detrahi.*

20 *Cessionarius nuntians debitori ne soluat cedenti non impedit debitorem soluere creditori nisi sibi ostendat instrumentum cessionis, & legati, ac etiam sibi copiam det.*

21 *Remissio nuntiationis est triplex, quia quædam ab homine quædem à lege, quædam à iudice.*

22 *Dictiones, eatenus, quatenus, sumūtur uel causatiuè, uel quātitatiuè uel temporaliter.*

23 *Remissio nuntiationis noui operis in quantum fiat.*

24 *Nuntiare opus, & prohibere differunt.*

25 *Triplex expositio tex.*

26 *Qualiter succurratur aduersus eum qui nuntiauit iniustè.*

27 *Confitens se absolutum ab excommunicatione an ex hoc uideatur confiteri se fuisse excommunicatum.*

a ¶ Permittitur. & q̄ fuerit rō huius edicti, vide tex. in l. j. §. & parui. j. qđ vi aut clā. q̄ad hoc est sing. scdm Lu. j. ea. l. §. j. in princ.

b ¶ Hoc. de pronomine hic hęc hoc. ꝙ no. pro teste & idē est ĩ ver. video tex. est & ibi. Bar. in. l. itē Labeo. §. si quis sic fecit. j. de iniur.

c ¶ Testis. & de hoc ꝑ Io. latè in. l. inter stipulātem. §. j. de ver. obli. & cōtra Bart. facit ꝙ ipse no. ĩ. l. res. j. de fal.

POMATES.
¶ Vide aliquid ꝑ alle. cōsi. cv. col. vlti. vol. ij. & xliij. in vlti. col. vol. iiij. & Feli. in. d. c. cū tu. ibi plene alle. cōs. xxj. colum. viij. et Bar. cōsil. ij. col. ij. vo. j. & ĩ cōsi. cccj. & alleg. in. l. inter stipulationē. §. j. col. iij. j. de ver. ob. & cōs. cxxxiij. co. ij. vol. j. et. lxvj. co. ij. ad fi. vol. ij. ĩ co. iij. versic. ad istud ibi. & gl. dicit vide Cepo. consi. xxx. iij. col. fina.

a HOc edicto Permittitur.[a] Di
uiditur in duas ꝑ
tes primò ponit effectum nuntiatio-
nis: secundò effectum remissionis secū
da ibi, deinde remittentur &c. Istud principium
non debet summari, quia est summarium edicti
prætoris, cū id edictum habeat duo capita, vt. l.
prætor, in prin. j. eo. & ideò Vlpianus illa duo ca
pita summauit, & ideò ponamus casum in termi-
nis, & glo. j. hic ponit casum qui incipit Titius æ-
dificabat. &c. Notabilia collige per te. ¶ Oppo.
dicitur hic, hoc edicto videtur ꝙ malè dicat cum
b hoc pronomen hoc,[b] sit demonstratiuum ad ocu
lum, vt. l. nemo dubitat. & l. hic arti. s. de hære. in-
sti. & . j. de ver. ob. l. si ita stipulatus fuero hāc sum
mam, sed istud edictum non ponitur hic, sed. j. eo.
ideò debuit dicere illa glo. volens euitare contra-
riū dicit quod hic ꝓphetizat, & sic fatetꝰ cōtrariū
& ita in pluribus locis facit, vt. l. j. de pac & . l. j. s.
quod quisq; iur. & . l. j. in prin. s. de capit. dimi. Gl.
1 † non bene dicit, cum prophetizare secundū theo
logos fiat duo. mo. primo dicere pręterita inuisa
& incognita vt fecit moyses, in Gene. secūdo mo
do dicere ea quæ ventura sunt: vt fecerūt alij pro
phetæ, sed cum Vlpianus viderit & cognouerit
hoc edictum, ergo non prophetizauit. Dic ergo
2 ꝙ † pronomē hic, est demonstratiuū ad oculū cor
poris et ad oculū intellectus. vt. l. hæc actio. de ca-
lū. & . l. hæc actio de edē. & . s. de ser. ru. præ. l. j. in
q̄bus incorporalia demōstranꝰ ꝑ hoc ꝓnomē hic
& hæc & hoc. Licet glo. dicat aliter & malè in. l.
3 Meuius. §. duobus. de leg. ij. & ibi scripsi. ¶ † Per
c hoc potest sustineri dictum testis[c] qui examina-
batur in palatio potestatis, & super vno arti. dixi
contractum celebratum in palatio episcopi, sup
alio articulo. dixit in hoc palatio, nam refertur
ad oculū intellectus in hoc palatio scilicet episco-
pi de quo. s. dixerat ad oculos corporis. argu. ex-
tra de testib. c. cum tu fili. nisi causa contrarietatis
euitandę intelligeret ꝙ demōstraretur res corpo
4. ralis per ea quæ no. in. d. §. duobus. ¶ † Procedo
vlterius dicitur hic edicto, ad istud opp. & videtꝰ
d quòd interdictum[d] debeat appellari vt. l. prætor
in princi. & . §. j. j. eod. Glo. quæ est hic fatetur cō-
trarium, & est super verbo edicto. & est tertia gl,
ibi hoc appellatur interdictum. An ista glo. bene
dicat debemus scire quid est edictum, & glo. in. l.
prætor. §. j. j. eod. dicit ꝙ est differentia quantùm
inter causam, & causatū, quia sicut actio causatur e
ab obligatione, ita interdictum causatur ab edi-
cto, quod tenet Ioan. de aret. sed non bene dicit,
quia actio quæ datur ex edicto non semper est in
terdictum, imò vocatur actio in factum. vt. l. fi. de
eo per quem fact. erit. & Ioan. in arbore separauit f
edicta ab interdictis. Ro. in libellis in tit. de edi-
ctis, dicit ꝙ interdicta sunt quando prætor aliq̄d
præcise pręcipit, vt id restituas. vim fieri veto, &
similia. vt patet quasi in omnibus interdictis. Edi
cta sunt cū loquitur cū quadam modificatione,
vt actionem dabo. vt. l. si quis id quod. de iurisd.
omn. iudi. & de his qui deie. vel effu. l. j in princ.
& . l. si verò. §. prætor ait. Ista verba Ro. confundū
tur per. l. j. in princi. j. ne vis fiat ei, vbi præcise nō
loquitur, & tamen videtur interdictum. quid di-
e cemus:[e] edictum ab interdicto differt vt genus &
species & edictum est nomen generis. vt in. §. cō
stat. insti. de iure na. gen. & ciui. Diuiditur autem
in edictum, & interdictum, vt in adoptione dici-
5 mus. in. l. ij. s. de adop. ¶ † Sed quomodo cognos-
f citur vna species ab altera. tex. insti.[f] de interdi.
in princip. & . §. sunt tamen. hoc declarat, dicitur
ibi interdictum inter duos dictum. Nam quando
que erat quæstio inter duos, & prætor aliquid in
ter eos statuebat. tunc vocabatur interdictum, &
de istis componitur liber de interdictis. nec curo
quibus verbis nec quare loquatur, sed est positū
extra librum de interdictis, et tunc sto verbis Ro.
quia quando loquitur præceptiuè, præcise tunc
diceretur interdictum, quia ex verbis apparet
inter duos redditū: vbi verò non esset inter duos

d ¶ Interdictū. edictū & interdictū in quo differāt. de hoc dic vt habes latius hic ꝑ Imol. quotaūt capita habeat edictū vide latius & pulchriꝰ ꝑ Ang. in. l. prætor in prin. j. eo. quem refert Imo. & qđ no. Bar. post glo. ĩ d. l. ꝑtor. §. nō nul.

e ¶ Dicemus. aduerte quia ista op. nō fuit Bar. sed gl. in l. prætor. j. eo. vbi vide in prin.

f ¶ Altera. modus cognoscendi edictū ab interdicto, hic clarius vide ꝑ, Imo. et ripa in l. i ff. de int alciat in parerg. lib 3 ... jas. hic n 7 ...

reddit sed ptor ex suo officio facit tũc dicit̃ edi-
ctũ, ex hoc sequit̃ quod istud est interdictũ, qa ex
verbis q̃ ponunt̃ in.l.prętor.in prin.j.eo.apparet
φ ĩter duos reddit̃.hic ergo iuriscõ. appellat edi
ctum vtens noĩe generis: ibi interdictũ vtens noĩe
speciei. ¶ Oppo.dicit̃ hic φ nũtiatio pmittit̃ hoc
edicto.Cõtra.j.toto isto edicto nõ reperit̃ φ nun
tiatio permittat̃, vt.l.ptor.j.eo.dicit glo.φ eo ipso
quod pcipit destrui factũ post nũtiationẽ videt̃ p
mittere denuntia.Dy.probat istã gl.qa qñcunq;
permittunt̃ sequẽtia, ita & pcedẽtia.arg.s̃.de ser.
rusti.predi.l.iij.§.q habet,& cõia pdio.l.refectio-
nis.&.j.de iti.actuq; priua.l.veteres. ¶ Ad istud
op.fortius tex.dicit permittit̃,& sic denotat veri
tatẽ,& gl.dicit pmitti videt̃,& sic denotat fictio
nẽ, vt.l.j.§.deiecisse.j.de vi & vi ar.rñd.ex.l.dicit̃
quod ex verbis,& quod est ex mẽte.vt.j.de ver.
signi.l.noĩs,& rei.§.verbũ ex legibus, vñ iuriscõ.
qui dixit pmittit̃ fateor ex mente, & sic vere gl.
cõsiderat verba legis,& sic dixit verũ, qa non ex
verbis pmittit̃ nisi ficte, tãgit̃ ẽt vbi pbatur hoc.j.
e.l.ptor.§.j.& ibi dicã ĩ pri. ¶ Op.dicit̃ hic φ eo-
ipso φ mãdat destrui,& sic pœnã ĩponit ãnullat̃ p-
cedẽs act⁹. cõtra.s̃.de repu.l.fi.dicã.j.e.l.ptor.§.j.
¶ Op.s̃.ne qs eũ q ĩ ius voc.fue.l.j.&.ij.vbi videt̃
posse cõtẽni qñq; qñ nõ iure fit.respõ.qdã hoc iõ
qa authoritas ptoris cõtemnit̃.sed certe & ibi cõ
6 tẽnit̃. vñ † dicit Rof. ĩ libel. suis vnũ verbũ not. φ in
tellig. hic qñ est dubiũ te habere ius vel nõ, sed qñ
a est certũ[a] te nõ habere ius põt sperni p.d.l.ij.& vi
dem⁹ φ q h₃ vsũfru.& nuntiat dño ei⁹ φ nũtiatio
spernit̃, qa cõstat φ nõ h₃ ius, vt.j.ea.l.§.fi.cũ.l.seq.
multo magis in alio qui non habet aliquod ius,&
illud vult innuere gl.q̃ dicit & incipit φ ex post-
facto apparebit &c. ergo si nunc apparet esset
idem quod post,& hoc videt̃ tenere glo.mag.hic
posita in prin.&.j.e.l.de pupillo.§.impositiuam.
sup ver.facit,& facit bene text.j.ea.l.§.nũtiationis.
ver.quod si in mari.& gl.sentit.j.ea.l.§.nũc videa-
mus.in gl.super ver.psonę,& in.§.iuris nostri su-
per ver.pertinet.& hoc etiã sentit Ioã.an.& Azo.
in sum.huius tit.& Spe.in ti.de ope.no.nun.ver.
b sed nũqd verũ,& ego iã cõsulẽdo[b] tenui. ¶ Op.j.
eo.l.§.si qs ędificiũ.&.§.opus.dic quod hic quãtũ
ad opus nouũ.ibi quãtũ ad opus reficiẽdũ. ¶ Op.
j.e.l.de pupillo.§.j.in prin.Sol.gl.φ debes intel-
7 ligere de nũtiatione † legitima.& hæc glo.iacet in
hoc & adde quod si est nũtiatio incõgruè facta &
inepta nõ valet & spernit̃.vt.l.de pupillo.§.nun-
tiationẽ & no.in prin.mag.gl.hic.Itẽ qñ esset in-
ualida propter cãm omissam.vt est in libello.qa
debet inseri cã si petit̃ à pte.vt in.l.fi.C.de ann.ex
ce.& in teste q nõ debet reddere cãm nisi interro
getur.vt.l.solã.C.de testib.& vide istã gl.not.quã
tenet Dy.& incipit gl.legitimã.&c.tenet ergo gl.
quod cã debet exprimi si petat̃.de hoc statim di-
cam in qõnibus. ¶ Op.quod cã nõ sit exprimẽda
sed sit pro rõne volũtas vt.l.qa poterat ad tre.gl.
nõ soluit.Dy.dicit ibi repudiãdo neminẽ grauat
sed se exonerat hic grauat ędificãtẽ.sed certe ibi
videt̃ grauare legatarios. vt.l.si nemo.de test.tu.
sed ibi nõ grauat inferẽdo dãnũ sed nõ cõcedẽdo
8 lucrũ. ¶ † Venio[c] ad.q.circa istã partẽ q̃ro.dixi φ
c nuntiatio poterit sperni qñ est certũ nuntiatorẽ
nõ habere ius nũtiãdi, qũo põt hoc esse certũ.Rñ.
d primò ex aliquo instrõ[d] confecto inter nũtiatorẽ
& eũ cui fit nũtiatio.ar.eius quod dicit̃ de fructua
rio q nõ põt denũtiare dño.Itẽ si hoc esset alias iu
dica.p sñiam.Itẽ si hoc iudicat euidẽtia facti, vt pu
ta q nuntiat nil habet ibi prope cui possit deberi
seruus.ar.j.eo.l.nõ solũ ĩ prin.& p cõsequẽs nullũ
timet dãnũ.Itẽ nõ nocet publico, qa edificat.j.ter
minos legitimatos.vt in.l.fi.s̃.fi.reg.Idẽ si esset fa-
cta legitimatio ex forma alicuius statuti , vt.C.de
edi.priua.l.j.vbi est hoc expssum,& pdicta faciũt
e rẽ manifestã.[e] vt extra de ver.sig.c.cũ olim. ¶ † Se
9 cundo q̃ro an in nũtiatiõe debeat inseri cã.& glo.
hic φ sic si petat̃ sicut in libello.& in teste.alias se-
cus.hoc tenet Dy.& Spe.ĩ ti.de pcu.§.fi.ver.sed
nunqd sufficit si solũ.sed gl.j.eo.l.nõ solũ.§.si cum
possem iure, vr̃ indistincte tenere φ cã debet inse
ri.Dy.dicit φ hęc gl.loquit̃ ĩ actu nũtiãdi. ibi ĩ p
secutione.Credo gl.& Dy.bñ dicere.sed hoc φ di
cit Dy.de prosecutiõe.j.declarabo, rõ, qa sup hac
nuntiatiõe pcedit̃ sicut sup libello.vt.j.e.l.de pu-
pillo.§.q opus cũ gl.merito cã inseret̃ ad peti.ptis
sicut in alio libello sed hoc intelligo nisi nũtiatio
fiat p ptorẽ tunc cã debet peti corã ptore in ipso
actu nũtiãdi.vt colligit̃ ex.l.de pupillo.§.meminis
se.j.e.in forma nũtiatiõis fiendę p ptorẽ vt ibi di-
10 cã,& hęc vera intelligo ĩ nũtia.no.op.In aliis † au
tẽ nũtiationib⁹ & protesta.an debeat inseri.dicã.
j.eo.l.de pupillo.§.si qs ipsi.vbi tractabo materiã
11 protesta. ¶ † Tertio q̃ro.dixi pte petẽte debet in
seri cã, qd si pars nõ petit expsse, sed dicit ego ne-
scio quare me impedias, libẽter sciré, an p hoc vi-
f deat̃ petere.[f] dico quod sic vt.s̃.de le.j.l.& eo mo-
do,&.l.etiã hoc mõ,& de acq.hę.l.si qs mihi bõa.
§.pater.licet Dy.& Pe.cõtra.C.in q.cau.ĩ inte.re
sti.nõ est neces.l.ĩ minorũ.qa dicũt quod ista sunt
verba enũtiatiua q̃ nõ inducũt dispõnẽ nisi ĩ vlt.
vo.ita dñt ipsi ibi ĩ.vij.q.sed malè dicũt qa dict⁹.
§.pr̃ nõ loqt̃ ĩ vlt.vo.sed ĩ dispõne ĩter viuos. Prę
terea nõ sunt verba enũtiatiua, imo dispositiua vt
d.ll.nã si essent enũtiatiua cũ sint de futuro nõ in
ducerẽt dispõnẽ, vt.l.titia cũ testõ.ĩ prin.de le.ij.
& no.j.de do.l.ex hac. ergo patet φ sũt dispositi.
l₃ curiali⁹ loquat̃ q̃; si instãter peteret. ¶ † Quar
12 to q̃ro qd si expressionẽ cãę non petit dñs sed
g oparij[g] q sunt ibi p dño puto sufficere.vt.j.φ vi
aut clã.l.phibere.ĩ pri.& hic tract.de tuẽda pos.
dñi.ergo &c. vt.l.j.si p vim vel alio mõ, qa lex p-
mittit in eorũ psonã expediri actũ nũtiãdi, vt.j.e.
l.de pupil.§.nũciare ergo .& c.vt no.j.e.l.cũ pc.ĩ
13 prin.ĩ ver..remis.ĩ gl.cir.fi. ¶ † Quĩto q̃ro vsq; φ
tps põt peti ista expssio cãæ? rñ.in ipo actu nũtiã
di.ita loquit̃ hic in gl.& Dy.& bene.post nũtia-
ti.aũt pfectã quęsitũ est ius nũtiãti:& sic petẽdo
extra iudiciũ cãm exprimi nõ pimet̃ illud ius.ar.
C.de do.q̃ sub mõ.l.pfecta.sed si vult põt denũ-
tiãtẽ trahere ad iudiciũ & autore ptore postula-
re exprimi cãm & φ iuret de calũ.vt.j.e.l.de pu-
14 pillo.§.q.opus.& φ ibi dicã. ¶ † Sexto quæro
h qd si nũtians exprimit cãm in gñe[h] puta ego nũ-

a ¶ Certũ.adde gl.in.c.extra.e.facit φ no.gl.& no.in.l.ij.§.si qs in ius vo.

b ¶ Cõsulẽdo.adde φ hęc verba dicit no.Ro.cõ.lj.vbi tenet φ cũ cõstat de notoria nullitate sententię potest eius executio denegari & consi.xlj.

c POMATES. ¶ Venio.vide aliter per Ro.cõ.xliij.&.lxxxj.& in cõsi.liiij.ad fi.& Fel.in.c. significauit, col.j.& seq.in.gl.in ver.loquere.de test.& Barb. consil.xviij.col.j.& sequen.vol.j.& xxxix.in.ij.dubio eo.vol.&.xliiij.col.ix.eo.vol.&.xlvij.colũ.xxv.volu.j.& colũ.xviij.vo.ij.&.xvj.col.xiij.eo.vol.ij.& Alexã.lxxxij.col.ij.vo.j.& Are.lxxv.ĩ fi.& Alex.xxxvij.colũ.iij.in fi.vol.ij.vbi dicit φ per instrumentum fuit res manifesta.&.cxix.col.ij.eo.vol.ibidẽ dicit.φ limita vt p Fel.in.c.inter monasterium.col.pe.de reg.iur & vide Feli.in.c.licet causam.co.viij.in.ix.no.de proba.vbi dicit illud dici euidentissimè cõstare φ constat ex instrumẽtis.& vide Alexã.consil.cvj.col.fi.volu.iij.vbi dicit φ acta faciũt notorium.& vide omnino ad hoc Barb.ĩ.c.j.co.xxj.de offic.ordi.&.§.seq.in vlt.col.ĩ fi.

d ¶ Instrumento.d.Ioan.hic cõtra qa contra instrumentũ multa possunt oppon. quod corrobora per ea quę dixi post Bart.in in.l.si quis inficiatus.s̃.depo.sed φ instrumentũ inducat manifestũ, est tex.cũ glos.in.l.fi.C.de reb.cre.

POMATES. ¶ Vide Panor.in c.cũ contingat.in ij.no.de rescri.& Bar.ĩ.c.ad nostrã.de emp.col.fin.& vide Barb.cõsi.lxiij.col.iij.volu.j.& col.ij.& aliqd per Feli.in simili in.c.decętero.col.ij.de re.iu.& in.c.inter cęteros.col.vj.eo.tit.& aliqd in seq.co.&.in.ix.& ĩ.c.cũ olim.col.vij.eo tit.& Barb.cõsi.j.col.ij.vol.ij.& col.xiiij.& se.e.vo.ij.&.xxiiij.col.ij.vol.ij.&.xxxviij.co.ij.vol.iij.& trib⁹ se.col.& Imo.cxxvij.& Ang.cõsi.l.col.iiij.& aliqd per Alex.lxiij.vol.iiij.& Panor.& ibi Barb.& alios ĩ.c.si qñ de offi.del.& Are.lxxviij.co.iij.& Ale.lxxvij.co.iiij.vo.ij.&.clxxxv.co.fi.e.vo.ij.vbi dicit φ sublata oĩ nullitate p statutũ nũq; ĩtelligit̃ sublata q̃ tolli põt euidẽter ex actis.& aliqd nõ ab re p Fel.ĩ.c.ĩter mõasteriũ.co.xvj.de re.iu.ĩ prin.& Ale.cõ.lxxvij.co.pe.vo.ij.vbi dicit̃ hic φ sublata oĩ nullitate.& exce.nũq; videt̃ sublata materia.&.cvj.co.fi.vo.ij.vbi dicit φ vbi denegat̃ appellatio vel aliud simile nũq; intelligit̃ hic habere locũ vbi euidẽter cõstat de iniustia.vide etiã Ale.cõ.cv.co.fi.vo.v.vbi declarat hic qualiter intelligat̃ sublata illa quæ ex actis cõspici põt.& sic euidẽs,& Sol.iij.in fi.vbi dicit φ stante statuto, φ contra instrumẽtum nulla possit opponi excep.de euidenti nullita.

e ¶ Manifestã.quę faciãt rẽ manifestã & q̃ nõ vide quæ no.imo.in.c.constitutus.de fil.pres.& alibi dixit imo.φ nõ põt de cã liquere nec liquidũ dicit̃ nisi post conclusionẽ in causa ita dicit glos.in.c.significauerũt, de testi.& videtur φ tunc nõ possit cõpromitti, sed forte contrariũ est verius & qa quousq; potest appellari a sñia licet trãsigere & cõpromitti.& adde Inno.in.c.insinua.de appel.& dixit Bal.in.l.generali de sac.sanc.eccle.φ scriptura inducit notoriũ,& dicit no.Inno.in.c.statuimus de offi.dele.φ cõfessio inducit notorium & etiã alia inducũt notoriũ, de quib⁹ ibi.& Bar.in.l.ab accusatore j.ad turp.& confessio etiã inducit notoriũ vt tenet Bal.in.l.j.C.de iu.& in.l.properãdũ in fi.prin.eo.tit.in contrariũ videtur tex.in.l.ij.C.quo.appe.vbi confessus nõ appellat.c.romana.de appe.in.vj.vbi dicit̃ φ quando crimẽ est manifestũ appellatur,& facit quod dixi in.l.nõ tãtũ.j.de app.& quod sententia & cõfessio in iure inducãt notoriũ.ego allego casum in.c.fin.de cohabi.cler.& mul.& adde text.in.c.cũ speciali.§.porro.de app.φ est verũ secũdum Hosti.& do.Ant.ibi nisi contra cõfessionem opponeretur aliâs impugnarẽ quod est no.secundũ eos & dicit.d.Ant.in.d.c.fi.per illũ tex.φ cõfessio ita demũ inducit notoriũ si est facta in iudicio & ĩtellige φ illud est notoriũ iuris, vt no.Bal.in.l.quędam.in.x.col.j.de accu.adde Inn.in.c.p tuas.de test.& in.d.c.ex insinua.& in cle.appellanti.de app.Adde an post cõclusum in causa possit peti compromissum.Bal.cõ.clij.li.iiij.φ sic.qa istud est quoddã beneficiũ extra naturam litis quod quãdocũq; peti põt ante latã sentẽtiã.An autẽ cõpromissum possit peti in causa ap.pa.de ca.cõsil.lxxv.tenuit φ non.

f ¶ Petere.an videatur peti insertio causę p ista verba nescio qd dicis,& libẽter vellẽ scire,& adde φ no.Bart.in.d.§.pater.& vide quę dixi in.l.si cum petie.de verb.obli.Adde qñ in nuntiatione sit inserẽda cã etiã pte nõ petẽte,& qñ possit sperni.Bar.cõsil.mihi.lxiiij.incip.super puncto.

g ¶ Operarij.hic cogita an declaratio causę debeat fieri operariis an domino.per id quod no.in.l.seruum.§.nũc videamus de ver.obli.& adde φ no.Bar.in.§.nuntiatio.in fin.j.col.j.ea.l.

h ¶ Genere.vtrũ generalis causa:in denuntiatione sufficiat,sed puto φ nõ requirat̃ magis specialis causa qa in realibus etiã in libello non põt quis

tio causa

tio causa iuris mei conseruandi:vel cā seruitutis fundo,vel domui meæ
debitæ?rñde.credo ꝙ sicut in libello debet ita clarè dicere ꝙ aduersari⁹
suus posit deliberare,an velit cedere.vel contendere : vt.s̈.de eden.l.j.
ita hic,per ea:quæ dicta sunt.aliâs potest sperni nuntiatio. ¶ Septimò
15 quæro,† quid si dicit:ego nūtio,ꝙ tu ædificas : vel ædificare facis cōtra
talē seruitutē domui meæ debitā:vel,quia ædificas in solo meo : an hoc
sufficiat?videtur,ꝙ sic:vt.j.ea.l.§.nuntiamus.&.l.de pupillo.§.imposi
a tiuam.Dico sic:causa,[a] quæ exprimitur:debet esse legitima & talis ꝙ
cōcludat:sicut dicimus de cā,quæ inseritur in libello.s̈.de edendo.l.j.in
prin.&.j.de do.excep.l.ij.§.circa.Sed posito,quòd sit verum,quòd do
mui tui nuntiatoris,debeatur seruitus:si tamē non es in quasi possessio
ne ipsius.non potes me vtentē contra libertatem impedire.vt.l.pen.j.
de aqua quoti.& æsti.& dicetur.j.e.l.si prius.Et ideò pro causa deberet
dicere:quia ædificas contra talem seruitutē, in cuius possessione sum:
vt.d.l.pe.j.de aqua quoti.& æsti.Idem si dico,quia ædificas in meo:qa
si nō posideo,nō possum te molestare in tua pacifica possessione.Præ
dicta vera.nisi posideres à me nūtiante vi, clam vel precario: quia tunc
te impunè turbo:vt.l.j.in fin.cum glo.&.l.seq.j.vti posside.&.j.ea.l.§.
in operis.& ibi dicam:fateor tamē,quòd si ędificās faceret aliquod ędi-
ficium,per quod mihi fieret præiudicium in vēdicatione seruitutis,vel
dominij,quòd tunc prædicta esset iusta causa.Puta, si aliquis ædificat
sepulchrum,vel ecclesiam contra seruitutem,vel in meo: licet ego non
sim in possessione,vel quasi:iusta est cā nuntiandi:quia ex hoc cā mea
efficeretur durior:quoniam iudices magis fauent rebus sacris & reli-
giosis,ꝙ̃ alijs:vt.s̈.de relig.l.sunt personæ.in fi.Et argu. ad prædicta.s̈.
si ex noxa.causa agatur.l.pe.& hoc dicit tex.in.d.l.pen.de aqua quoti.
ibi,sine *ĩcōmoditate eius,cui⁹ est ager*.&c.Itē fateor ꝙ si esset nūtiās
in possessiōe,vel quasi:& hoc esset manifestū,nō esset necesse exprimi.
16 ¶ †Eadem enim ratione,qua nuntiatio manifestè calumniosa spernit̃:
vt dixi:eadem ratione petitio expressionis causæ,si est calūniosa potest
17 sperni.¶ †Octauò quæro:vtrum in prosecutione nuntiationis debeam
probare istam causam legitimam:quam expressi esse verā. ¶ Circa hoc
dico.quod prosecutio nuntiationis fit quādoꝗ̃,quia nuntians petit de
strui,quod factum est nuntiatione contēpta:& tunc nō est necesse pro
bare veritatē causæ:imò si ædificans vellet probare se habere ius ædifi-
cādi,nō admitteret̃:vt in.§.sed & si is.j.ea.l.vel nisi probaret hoc mani
festum fuisse tēpore nuntiationis:vt.s̈.dixi.quādoꝗ̃ fit ꝓsecutio nūtia
tionis:quia nuntians agit,vt sua nūtiatio firma maneat:vel ille,cui facta
est nuntiatio,petit remissionē:vt.j.eo.l.de pupillo.§.qui opus.&.§.qui
remissionē.tunc debet probari de veritate causæ.& cognita veritate re
mittetur nuntiatio eatenus,quatenus is,qui nuntiauit,ius nuntiandi nō
18 habet:vt hic.& statim dicam circa glo.mag.¶ †Nonò quæro, nunquid
in prosecutione nuntiationis potero prosequi aliā causam ab expressa?
videtur,ꝙ sic sicut in appellatione,vt.j.de appella.l.iij.§.quid ergo. Et
ista nuntiatio est quædam appellatio extra iudicium:vt no.extrà de ap
pel.c.cum sit Romana.§.si verò.In contrarium facit:quia in libello cau
sæ principalis:non possum prosequi aliam causam : vt.l.edita actio.C.
de eden.&.j.de excep.rei iudi.l.& an eandem.§.actiones.& istud est ve
b rum.[b] Non ob.quod dicit̃,quòd hæc est quædam appellatio: quia posi
to,quòd sit verum.d.l.iij.§.quid ergo.loquitur in appellatione à diffini
tiua:sed secus in appellatiōe ab interlocutoria,vel extraiudiciali.vt ex-
19 tra de ap.c.j.libro.vj. ¶ †Decimò quæro,an in prosecutione causæ pos
sū expresse adijcere,vel detrahere aliquā qualitatē?& vr̃,ꝙ sic:vt in de-
lictis.§.si detracta.de noxa.& hoc verum.In cōtrariū videtur casus in
20 cle.de ele.c.cōstitutionē,sed puto illud speciale in illis causis.¶ †Vnde
c cimò quæro.[c] & tunc venio ad.q.Spe.in.d.§.si.ver.sed nūquid sufficit.
de procura.Vos scitis,ꝙ si cessionarius nō denūtiet debitori, pōt debi-
tor soluere cedenti.Sed pone,ꝙ cessionarius dixit:nuntio,ne soluas:an
sufficit?Spec.dicit:aut ille,cui fit nūtiatio,petit causam inseri,aut nō:vt
hic in glo.& dixi.s̈.Sed Spec.dicit cōtra tex.in.l.nomē.C.quę res pig.
ob.pos.vbi dicit,ꝙ debet fieri certior de obligatione,seu cessione.vnde
nō sufficit sola nuntiatio:sed debeo ostēdere sibi instrumentū cessionis,
vel obligationis,& legere etiam sibi,& copiam dare:vt.d.l.nomē. & in
cle.de ele.c.causam.in fi.s̈.depo.l.si quis inficiatus.¶ Itē quod hic dicit̃
ꝙ causa nō debet ĩseri,nisi petat̃:nō habet locū in alijs nūtiationibus:vt
l.denūtiasse.j.de adul.&dicam plenè.j.e.l.de pupillo.§.si quis ipsi.text.
tamē videtur ponere modum denūtiandi.s.quòd sufficiat dicere: nūtio,
ne soluas:vt.s̈.ad trebel.l.si hæres.in fi.& gl.s̈.de pig.l.grege.§.cum pi-
gnori.super ver.solutorum,sed semper intelligo cum causa, ita ꝙ certio
retur.dicā plenius in materia,protestationis. ¶ Venio ad secundā par-
tem.& op.dicitur hic:deinde &c.imò in alio edicto,nō in isto:vt.l.præ-
tor.§.deinde.Duæ sunt solu.vna est,ꝙ eoipso,quòd mandat destrui fa-
ctum ante remissionē,videtur permittere remissionē.hoc nō placet.Cū
enim expressum sit edictū de remissiōe,sub isto nō cōtinetur tacitè.arg.
de ver.ob.l.doli clausula.& de pœ.l.sanctio legum.Sol.ergo gl.secundò
sic,quòd deinde remittitur:scilicet alio edicto:vt in.§.deinde.Tu potes
dicere,ꝙ eodē edicto fit remissio.eodē dico,habēte duo capita:quod vr̃
dicere gl.j.proxi.in ver.remitteret̃.quę incipit.si iure opus.Alij intelli-
gūt,ꝙ fit remissio alio edicto:cuius verba nō habemus.quod nō placet
vt dicā.j.proxi.§.¶ Vlterius op.& nūc intro gl.mag.quæ tñ est multū
intricata,& difficilior ꝙ̃ sit in hoc libro. Diuide
gl.in partes duas.primò expedit vnū cōtrariū.
secūdò aliud.Secunda pars ibi,sed videt̃ huic re-
21 spōso cōtra &c.¶ †Itē ad euidentiā ꝑtis primæ,
pręmitto quòd remissio est triplex.Quędā fit ab
homine:quædam à lege:quædam à iudice.Ab ho
mine fit quādo ille,qui nūtiauit,sua spōte remit-
tit.& de hoc nihil hic.nec in tex.nec in glo.sed.j.
de remis.l.j.& quod vi,aut clam.l.vim facit.§.tā-
diu.A lege fit duobus modis:Primo qñ ipso iu-
re nūtiatio est nulla ex defectu ꝑsonę rei, vel cau
sæ:vt dixi.s̈.Qñꝗ̃ fit remissio à iure, ꝓ̄stita satis-
datione,vel oblata,& nō recepta:vt.l. prætor.§.
deinde.&.§.seq.j.e.& de istis loquit̃ hic secundū
diuersas solutiones.¶ A iudice verò fit remissio
duob⁹ modis.Vno mō facta nūtiatione, ꝑtes va-
dūt ad iudicē,& iudex cognoscit,& si reperit nū
tiantē,nō hr̃e ius:remittit nūtiationē,nulla pręsti
ta satisdatione.& de hoc ē̃t loquit̃ ti.de remis. &
j.eo.l.de pupillo.§.q op⁹.&.§.q remissionē.Alio
mō facta nūtiatione, & pręstita satisdatione,ille
processit in ope:& iudex cognoscit, & remittit
nūtiationē,secundū ꝙ reperit ædificantē habere
iustitiā.sic loquit̃.l.prętor.§.deinde.&.l.stipula-
tio.§.hēt autē. & de his ē̃t intelligit̃ hic secundū
diuersas solu.¶ His pręmissis,oppo.dicit̃ hic,ꝙ
remittit̃ eaten⁹,quaten⁹ &c.sed certe imò vr̃, ꝙ in
totū fiat remissio,siue loquaris de remissiōe,q̃ fit
ꝓ̄stita satisdatiōe:vt.l.prętor.§.hoc interdictū.el
ij.&.l.de pupillo.§.si is.siue de remissione legis,
quæ fit qñ nūtiatio est nulla:vt dictū est. ¶ Pro
huius cōtrarij solu.debetis scire,ꝙ qdā habet hic
literā negatiuā:qdā affirmatiuā. Prout est litera
affirmatiua:cōtrariū nō obst.sed cōcor.sed prout
22 est litera negatiua:tūc ob.cōtrariū.¶ †Pro huius
solu.debes scire:ꝙ hę dictiones eaten⁹ & quate-
nus sumunt̃ altero de tribus modis,vel causatiuè
vel ꝑpaliter:vel quātitatiuè.Sic ergo dico, ꝙ re-
mittit̃ nūtiatio pręstita satisdatione, vel cā nulla
allegata:vel si aliâs nūtiatio est nulla eaten⁹,qua
tenus,id est,ideo:qa ius prohibēdi nō haberet,&
sic loquitur hic de triplici remissiōe legis.& hoc
vult dicere prin.huius glo.vsꝗ̃ ibi:vel dic secūdò
&c.Certè quatenus loquimur de remissiōe legis
quę fit ipso iure nūtiatione existēte nulla:verum
est in se.sed quātū ad istū tex.nō est bñ dictū : qa
hic tex.loquit̃ de remissione, quæ fit ꝑ edictum
positū in.§.deinde.vt dixi.s̈. proximo cōtrario.
& sic de illa,quę fit pręstita satisdatione, de hac
aūt remissione legis,nil ad propositū.& ideo de
ea ampli⁹ in hoc cōtrario,nō fiat mētio.Sed ꝓut
loqmur de remissione,quę fit pręstita satisdatio-
ne,vtrū bñ dicat,est vidēdū:& videt̃,ꝙ nō.Nam
qñ offert̃ satisdatio pōt dicere nūtiator:nolo reci
pere:hodie cōstat:hodie agat̃.& in nullo fiet re-
missio.arg.s̈.vt in pos.leg.l.si is à quo.ĩ prin.Sol.
dicit gl.intelligo,qñ nūtiās hoc nō dicit:sed si di
ceret:hodie cōstat.&c.tūc fatet̃ cōtrariū. & istud
vult dicere glo.ibi,vel dic quartò &c.Quod de-
bes cōtinuare ad istud prin.& tūc differt̃ ædifica
tio vsꝗ̃ ad tres mēses:vt.l.fi.C.de ędi.priua.aliâs
est.l.j.C.de ope.no.nū.&.c.fi.extra eo. & dicā.j.
eo.l.prętor.§.si qs paratus.¶ Itē cōtra istud op.
tu dicis,ꝙ pręstita satisdatione fit in totū remis-
sio,hoc videt̃ cōtra tex.istū,q dicit eatenus, qua-
tenus.&c. Sol. dicit gl.intelligo,quatenus nō ha
beret:qa in totū nō habet.In nullo enim videtur
habere præstita satisdatione.& istud vult dicere

cogi ad expressionem specialis causæ.l.& an eandem.§.actiones.de ex
cep.rei iudi.& ibi Barto.& not.glo.in.l.j.in princi.s̈.de eden. cum con
cor.Et ꝙ sit in rem,est tex.in.l.fina.j̃.eod.nisi simpliciter diceret, causa
iuris mei &c.

a ¶ Dico sic.causa.Sed do.Io.hic dicit,quod inquantum Bart.voluit nū-
tiantem debere in nuntiatione narrare,quatenus est in possessione serui-
tutis: quia aliâs cā non concluderet de necessitate.per l.fi.hic alleg.dicit
domi.Ioā.hic esse aliter:vt hic , per eum. Et pro opi. do.Ioā.facit in ter
minis quod dicit Barto.in.l.in pro-uinciali.§.j.j.eod. & ibi pōderat do.
Ioā.Item adde ꝙ idem Bart.in.l. de pupillo.§. si quis ipsi prætori.in.x-
iiij.q.j.eo.& Bart. post glo.in.l.j.§.j. j.quod vi aut clā. vbi alleg. istam.l.
pe.quam allegat. hic,videtur semp tenuisse non esse necesse nuntiantē
esse in possessiōe, si rectè considerabis. Et idem etiā in ĩterdicto,quod
vi aut clam,& hoc etiā pōderat Imo. in dicto.§. si quis ipsi prætori.& de
hoc expressè contra Barto.videtur casus,non cauillādo literam,in.l.de
pupillo.in.§. meminisse.ibi.at si in suo.j.eo. quem ad hoc etiam ibi pō-
derauit Imola.Et adde quæ dixi in d.l.j.&.ij.j. quod vi aut clam.& vi-
detur sensisse Bar. in.d.§.meminisse. Bart.in.l. stipulatio.in.§. dicitur.j.
eo. tenet opinionem, quam etiam hic tenuit:sꝫ Imo. ad hoc ibi contra.
vt ibi scripsi.& Ludouicus etiā in.d. §.si quis ipsi.ĩ versi.& tene mēti&c.
tene contra Bartol.hic.

b ¶ Et istud est verum. vide tamen text.iuncta gloss. in versi.verisimili
bus.ibi necesse. in c.bonæ.de appel. gloss. tamen vide-
tur aliter dicere per Barto.in.c.cum sit Romana.in versicu. passim.eod.
titu.& adde quæ no.Barto.cum his quæ ibi dixi in.l.fina.j.de appel.re.
Ludo.hic tenet contra Bar.

c ¶ Vndecimo.quæro.vide hic not.per Imo.& vide quod not. Iaco. de
bel.in.l.iij.C.de noua.

gl.ibi:vel dic quintò.&c.vsq; ibi.vel.vi.pōt poni
exemplū &c.& sic illa duo dicta sunt duę so.op-
positionū,quæ fiunt cōtra primā sol. Et secundū
omnes istas,ista verba ponunt causatiuæ. Ista est
bona sol.in se.nō tamē quātū ad hūc tex.qa hic lo
quitur de remissione,quę fit secundū mensurā iu
ris,quod ptes habēt:sed in remissione,quę fit prę
stita satisdatione:nullo modo ius partis discutit:
ergo de ea hic nō loquimur. Soluit ergo alio mo-
do videlicet,q istà verba legantur tēporaliter,sci
licet eatenus,idest,vsq; ad id tempus: quatenus.i.
vsq; ad quod &c.prout dicit gl.ibi.vel dic secūdò
&c.quæ est clara. Ista sol.nō placet.qa tex.loquit
de remissione,quæ fit secundū mensurā iuris,non
secundū mensurā tēporis.soluit ergo alio modo,
scilicet quòd ista verba ponant quātitatiuè: vt di
cit glos.ibi. Vel dic tertiò &c.& ibi.vel pōt poni
exemplū.&c.quæ duæ idē dicūt.& in hoc diffe-
runt:qa ibi,vel ponit.&c.fuit additio : & loquit
aliquātulū clarius. Ista sol.etiā nō placet:qa hic lo
quit de remissione,q̄ fit ex edicto posito in.d.§.
deinde.s.pstita satisdatione:sed hic nulla fit men-
tio de satisdatiōe:ergo &c. ¶ Soluit ergo alio mo
a do:ibi vel sextò[a] dic.&c.q verba ista similiter po
nantur quātitatiuè,& loquant de remissione,q̄ fit
à iudice,prestita tn̄ satisdatione.& hæc est ipsa ve
b ritas,[b] q cū causa iusta facta nuntiatione,ædificās
pōt satisdare,& remittit sibi nuntiatio.tn̄ ista re-
missio nō habet omnino effectū:qa destruet,si ap
paret malè ædificatū. Ex natura ergo illius satis-
c dationis itur ad iudicē,& iudex iudicabit[c] satisda
tionem:alias nūtiationē remittēdā eatenus,id est,
intantū:quatenus.i.inquātū videat ædificantē ha
bere ius.vt.l.stipulatio.§.habet autē.sic ergo lo-
quit de remissione,quæ fit ex.§.deinde.ex vigo-
re satisdationis,q̄ ibi adducit. Posset etiā alio mo
do dici secundū Iac.de are.& Old.vt ponat eate-
nus,quatenus,id est intātū,q.Et pones sic casum:
vt dictū est,q p nūtiationē īhibet opus.q̄ro,vtrū
ista prohibitio remittat:rn̄.q remittit pstita satis
datione intantū,q is q nūtiauit nō habet amplius
ius nuntiandi ex dicta cā.& hæc lec.probat.j.e.l.
cū procu.§.j. Ista nō placet:qa hic recitat mēs edi
cti:quod nō est secūdū dictā casus positionē.licet
in se sit vera. Pręcedēs ergo verior.licet ergo pdi-
ctę sol.nō sint veræ quātū ad hūc tex.sunt tn̄ verę
23 in se. ¶ †Et ideò,vt scias inquātū sit fienda remis-
sio,distingue:qa aut loquimur in remissione,q̄ fit
ab homine:& fit intātū,inquātū est cōuentū.vt.j.
de remissio.l.j.& ibi no.& quod vi aut clā.l.vim
facit.§.tādiu. Aut de ea,q̄ fit à iure nūtiatione exi-
stente nulla:& fit in totū vt.j.eo.l.de pupillo.in
prī.&.§.nūtia.et.§.si qs riuos.&.j.ea.l.§.fi. Aut de
ea q̄ fit à iure,pstita satisdatiōe: & tūc dic,aut ille,
q nūtiauit,dicit hodie cōstat:hodie agat:& nō fit
remissio,nisi trāsactis tribus mēsibus: vt.l.fi.C.de
ędi.priua.als est.l.j.C.de ope.no.nū.& dicet.j.e.l.
ptor.§.si qs parat⁹. Aut nil dicit:& tūc fit in totū,
nō tn̄ effectualiter:vt.l.ptor.§.deinde.j.eo. Aut lo
quimur de ea,q̄ fit à iudice:& tūc semp fit intātū,
inquātū apparet eū,q nūtiauit,ius nūtiādi nō ha
bere:vt.j.eo.l.de pupillo.§.q remis.&.l.stipulatio
§.j.& ita loquit hic. ¶ Vltimò op.dicit hic,q re-
mittit nuntiatio quaten⁹ ius phibēdi nō habuit.
Cōtra:qa qn̄ nūtiatio est nulla,remissio est nulla:
vt.j.de remis.l.j.§.j. p hui⁹ sol.est facta scda pars
gl.& dicit,q in hac oratiōe,nō habet ius nūtiādi:
tā in affirmatiua,q̄ ī negatiua est ęquiuocatio,seu
duplex expositio:vt habes ī gl. Et vt eā ītelligas,
24 †dicas:quòd aliud est nūtiare,[d] aliud phibere:qa
d phibere intelligit cū effectu,ita q nō sit locus re-
missioni. Nūtiare est inspecta pmissione iuris,tn̄
pōt esse locus remissioni.hoc colligit hic ex text.
&.j.eo.l.de pupillo.§.si pluriū.hoc dicit glossel-
la sup ver. phibentis. Tn̄ in hac gl.magna ista ver
ba sumuntur ęquiuocè.ego ista assumo recitādo.
25 Hoc præmisso,†dicas:q triplex est expositio in
affirmatiua & negatiua. In negatiua primò nō ha
bet ius nūtiādi,inspecta veritate.habet tn̄ ius in-
specta iuris pmissione:qa psona & res habiles prę
sumuntur:& nuntiatio solēniter concipitur.& hoc casu est necessaria re
remissio:vt hic. Et secundum hoc glo.quæ dicit, quòd nullam causam
allegabat:intellige in prosecutione nuntiationis. Nam si in actu ipso nū
tiandi fieret,tunc esset nuntiatio nulla:vt dictum est. Secundò,nō habet
ius nuntiandi iuris permissione:quia persona,vel res inhabilis: vel nun
tiatio ineptè concepta:habet tamen ius nuntiandi veritate inspecta.&
ita cum non teneat nuntiatio,non est necessaria remissio : cum fiat ipso
iure à lege:vt.j.de remis.l.j.& eo casu non loquitur hic tex.& gl. ¶ Ter
tiò non habet ius nuntiandi,nec veritate inspecta:nec iuris permissio-
ne.& hoc casu non est necessaria remissio.nec loquitur hic tex.sed.d.l.
j.de remis. Et istud tertium non ponit gl.sed ponit Dy. ex coniunctiōe
eorum,quæ dicta sunt super glo.& tangitur per glo.in fi. ¶ In affirma-
tiua habet ius nuntiandi,seu prohihendi inspecta iuris permissione:nō
tamen inspecta veritate:& tunc loquitur iste tex. ¶ Secundò,habet ius
nuntiandi vtroq; modo,scilicet inspecta veritate. & iuris permissione.
Isto casu est necessaria remissio.& loquitur iste tex.ita dicit glo. & Dy.
& bene. Quod intellige,quod fiat remissio eatenus &c.hoc est in toto,
vel in parte:vel in nulla parte:quatenns veritate inspecta habet ius nū-
tiandi,vel non. Tertiò habet ius nuntiandi inspecta veritate sed nō iu-
ris permissione. Ponit glo.in fi.exemplum:si ædificas contra seruitutē
mihi debitam in prædio rustico,possum nūtiare veritate inspecta : quia
contra ius ædificas. sed non iuris permissione:quia res non est habilis
nuntiationem recipere:vt.l.qui viam.j.eo. Sed si ædificares cōtra serui-
tutem vrbanam:tunc possem nuntiare inspecta veritate,& iuris pmis-
sione. De hoc,an verum sit:dicetur.j.ea.l.§.fina.&.d.l.qui viam. Posset
etiam poni exemplum.quando ędificas non iure in meo,sed contra de-
bitam seruitutem:tunc habet ius nuntiandi inspecta veritate.vel si est p
sona inhabilis:vel nuntiatio ineptè concepta:tunc non habeo ius nun-
tiandi inspecta iuris permissione. & omnibus istis casibus non est ne-
cessaria remissio.nec loquitur hic.§.sed.l.contraria. ¶ Expeditis omni-
bus glo.veniamus ad aliquas quæstiones extra glo. Primò quæro,ędifi
cabam in meo licitè:aliquis non habebat ius nuntiandi, nuntiauit mihi
nouum opus.ego spreta nuntiatione ędificaui.certè opus destruitur:vt
26 hic,siue iure:siue iniuria &c. ¶ †Sed qualiter consuletur mihi,aduersus
eum,qui nuntiauit,non iustè?respon. Iaco.de Are.per actionem de do-
lo.s.de dolo.l.rem quādam. Ego dico,aut patior damnum, quia destrui
tur opus factum contempta nūtiatione:& ad istud nullo modo succur-
ritur.quia culpa mea patior:vt regula iuris. Dānum,quod quis &c. Aut
patior damnum:quia propter nuntiationem mihi factam distuli opus
ędificare:postea superuenit hyems,propter quod ędificare non potui:
vel pręparamēta sunt corrupta:& similia dāna sum passus:& ad istā suc
currit mihi p actionē de dolo:vt.d.l.rē quādā. Sed Ia.de are.tractat hic.
qd de aliȷs ptestationibus,q̄ fiūt sup alio,quā sup ope.no.nū. dicam in
materia ptestationis. ¶ †Vltimò Ia.de are.inducit ad.q.aliqs cōfitet se
27 absolutū ab excōicatiōe,vtrū ex.hoc videat cōfiteri se fuisse excōicatū
qdā dicūt q nō.ar.hui⁹ lr̄.vbi fit remissio.licet qs nō habeat ius nūtiādi
de quo dicam.j.de verb.obli.l.decem.

SVMMARIVM.

1 *Hoc interdictum quando concurrat cum interdicto,quod ui aut clam. & nume.4.& ibi quando confessoria & negatoria.*
2 *Dictio olim,quot tempora significet?*
3 *Hoc interdictum quòd non concurrat cum alio speciali,sed generali sic. Actio de dolo concurrit cum condictione indebiti.*
4 *Interesse licet ueniat in actiōe cōfessoria,tn̄ ēt ad factū præcisè agit,ēt actiōe cōfessoria.*
Ad factum quis præcisè tenetur,quando factum uenit in obligatione legali.
Actio de dolo,quia famosa,nunquàm datur,ubi habet locum alia.
5 *Interdictum de noui ope.nun.& quod ui.aut clam,quòd sit generale pro operibus factis,post prohibitionem.*
Hoc interdictum quandoq; pro operibus factis,habet locū,non quod ui aut clam.
6 *Hoc interdictum est pars interdicti,quod ui aut clam.*
7 *Generi per speciem non derogatur,sed concurrunt, quando in una lege est dispositio generalis,in alia specialis.quod nota pro statutis.*
Generi per speciem derogatur,quando species est contraria generi.
8 *Interdictū,quod ui aut clam,in quo differat ab interdicto de noui operis nuntiatione?*
9 *Opus præteritum quod dicatur? & quod opus futurum?*
10 *Conclusio indeterminata,an admittatur in interdicto,quod ui aut clam:remißiuè.*

Hoc autem edictum remediumque.

¶ Per hoc edictū,quaten⁹ est phibitoriū,subuenit aduersus futura opa
pro pteritis nno:sed p īdicta,q vi aut clā,&. aliȷs remediȷs succurret.h.d.
¶ Opp.j.eo.l.de pupillo.§.si qs ipsi ptori gl.dat duas solu. Secūda solu
tio est vera īspecta fictione.nā in veritate ibi nō pcessit nūtiatio, sed q̄-
e dam ptestatio, sed prima vera inspecta veritate. ¶ Vlteri⁹ opp.[e] dicit
hic,si qd opis &c. Imò oportet q aliqd opus sit factū:nō q aliquātulū:
vt.l.stipulatio.§.opus.j.e.gl.huius cōtrarȷ timore dicit:si qd,id est si q
opus &c. Ista gl.reprehēdit p Ia.de are.& Old.& tex.propriè stat:quia
quatenus est prohibitorium,cessat:quatenus est factum in eo, quod est
fiendum,habet locū:vt.l.nō solū.§.j.&.§.sed vt probari.j.eo. nō obstat.
§.opus.quia illud est quātū ad demolitionē:secus quantum ad nūtiatio-
1 nem. ¶ †Tertiò opp.& videt,q istud edictum cum interdicto, quod vi
aut clam

a ✱Aduerte, quod Bar.habuit gl.suā corruptam:& attestatur do.Ias.hoc col.vȷ̄.ad fi.quare non adhęreas allegationibus corruptis:sed menti, & sensui. Alexāder loseus.

b ¶ Ipsa veritas.adde ad huius literæ intellectū in ver. hactenus, etiā ad intellectū isti⁹ gl. Bart.in.l.de pupillo.§.q nūtiat.circa fin.j.eo. Adde de istis verbis eaten⁹, quatenus,vnū verbum,per Bal.cōsi.cxxxj.lib.j.

c ¶ Et iudex iudicabit.cogita tamen: quia text.seu edictum prætoris.in l.prætor.§. deinde.j.eo. nō loquit de ista efficaci remissiōe,& sic hæc sol.nō videt procedere per ea,quę superius dicta sunt.

d ¶ Aliud est nūtiare,aliud prohibere.vide glo.in.l.si procu.j.e.& Bart.in.l.de pupillo.§.meminisse. j. eod.

e ¶ Vlterius op.de dictione si quis,& si quid.& hoc verum, nisi ratione subiectę materiæ aliud appareat secūdum Imo. hic.

aut clam,cõcurrat.vt.l.prætor.§.nõnulli.j.eo.Solu.iſtud edictum habet
plura remedia.vnum enim eſt prohibitorum,& tunc non cõcurrit cum
interdicto,quod vi aut clam:vt hic. Aliud eſt remediũ reſtitutoriũ: vt
2 l.prætor.in princ.j.eo.& tunc cõcurrunt:vt in contrario. ¶†Vlterius
op.& omitto ſi.iſtius gl.& capio glo.in ver.olim.Quidam habent olim
factũ erit.& quidam nõ habẽt.Prout habetur,opp.qa olim ſignificat tẽ
pus preteritũ.& erit,ſignificat futurum.& ſic tex.eſt ſibi cõtrarius.Gl.
dicit,quidam nõ habent:ſed ſi habetur tunc expone.i.factum fuiſſe di
cetur.Domini:iſta expoſitio nõ eſt neceſſaria.Nã debetis ſcire,ꝙ iſtud
factum erit:eſt tãtũ vna pars,& eſt futurum ſubiunctiui, & cõcurrit cũ
hac dictione olim:vt.l.ſi quis ſtipulatus ſit ſtichũ,aut Pamphilum.aliâs
eſt.§.ſi quis ſtipulat⁹ ſit ſtichum.in prin.cũ gl.j.de ver.obli.Præterea ad
uerbiũ olim,eſt aptũ ad omne tempus:qa olim & iamdudũ tria tẽpora
important:vt not.ſ.de cõtrahẽ.empt.l.nec emptio.& per hoc ſuſtinui
a inſtrumentũ notarij,qui dixit Titius olim talis &c.[a] cũ pater ei⁹ adhuc
viueret.Nam dictio olim præſens tempus cõplectitur,licet etiam præ-
teritum ponat.vlterius opp.& videtur ꝙ iſtud interdictum habeat lo-
cum in omnibus illis caſib⁹.vt.l.vim facit.j.quod vi aut clam.Sol. con-
currit,& habet locum in alijs:& illa alia habent locum.¶Venio ad con
traria Dy.& videtur†,ꝙ iſtud edictũ nõ habeat locũ:cũ non concurrat
cũ alio:vt.l.in prouinciali.§.j.j.eo.ſed quod vi aut clã.ſemper habet lo-
cum,vt deſtruatur:ergo non habebit locum iſtud interdictum,So.dicit
Dy.non concurrit cũ alio ſpeciali,ſed generali:vt in dolo dicimus,vt.l.
ſi legatarius.ſ.de dolo.vbi cõcurrit actio de dolo cum condictione in-
debiti.vt.l.ij.C.de dolo.& ibi not.¶Deinde op.confeſſoria & negato-
ria ſunt ſpecial es actiones:& tamẽ concurrũt cũ iſta:vt.l.inter ſeruitu-
tes.de ſerui.vrba.prædi.&.l.& ſi fortè.§.ſciendũ.ſ.ſi ſerui.vendi. Dyn.
ponit duas ſolu.& Iac.de are.etiã & Oldra.ſequendo eũ.Glo.quę eſt in
l.Trebatius.j.titu.j.dicit,ꝙ ad aliud cõpetit confeſſoria.& ad aliud ne-
gatoria:& ad aliud interdictũ,quod vi aut clã.Dy.declarat,ꝙ cõfeſſoria
datur ad intereſſe,vt nõ pręciſe deſtruat̃:ſed illud eſt edictũ,quod dat̃,
4 vt opus deſtruatur præciſe:vt.l.ſtipulatio.§.ſiue autẽ.&.§.vlti.j.eo.†ſed
iſta glo.licet dicat verum,ꝙ in confeſſoria venit intereſſe:vt.l.loci cor-
pus.§.in confeſſoria.ſ.ſi ſerui.vendi,tamen dicere ꝙ nõ poſſit cogi pre
ciſe:eſt cõtra tex.in.l.vti frui.§.fi.&.l.ſequen.in.l.fi.ſ.ſi vſuffru.pet.vbi
venit in cõceſſoria & negatoria,vt præſtetur patientia.& ſic ad factum
pręciſe.& eſt cõtra gl.l.harũ.ſ.ſi ſerui.vẽdi.in glo.ſuper verſi.iubeat.&
eſt contra omnẽ rationẽ.Quare pono vnã regulã in.l.ſtipulationes non
diuidunt̃.j.de ver.obli.Nã quocunq; factũ eſt in obligatione ex diſpo-
ſitione legali,ſemp pręciſe tenetur ad factũ.Et iſta eſt ratio huius inter-
dicti,ꝙ teneat̃ præciſe.ille ergo ex diſpoſitione legali tenet̃ ad deſtruen
dum:ergo præciſe.vnde dat aliam ſol.Dy.quia in cõfeſſoria grauatur ĩ
probando ius ſuum:vt.l.loci corpus.§.cõpetit.&.l.ſicuti.§.ſed ſi quæ-
ratur.j.ſi ſer.ven.hic ſufficit opus factum contẽpta nunciatione:vt.j.ea.
l.§.ſed & ſi is.Et ideo,quia hic grauat̃ plus in vno,quã in alio cõcurre-
b re poſſunt.Et ſic concludit Dyn.[b] ꝙ poſſum eligere illam extraordina-
riam,in qua minus aggrauor.& ſic concurrit:ſecus ſi tantũdem,vel plus
contineatur:quia nõ poſſum eligere.vt videtis in reſtitutio.in integ. &
in appellatione:vt gloſ.tenet in.l.fina.C.ſi aduer.rem iudi.&.j.titu.j.l.
damni.§.ei qui.& hoc tene mẽti.Tamen facit me dubitare in hoc.l.j.§.
ait pretor.cũ.§.ſeq.& in ver.idẽ põponius refert.ſ.de dolo. & videtur
multum contra iſtam ſol.dico,ꝙ iſta actio de dolo,qa odioſa & famoſa
nunquã datur,vbi habet locum alia:ſecus in alijs remedijs:vt in.l.j.in fi.
cũ.l.ſequen.ſ.de dolo.¶Tertia ſol.eſt Iac.de Are.& Oldra.& dicũt ꝙ
vna actio nõ concurrit cũ alia,quę dat̃ ad idẽ principaliter: ſecus ſi per
quandã conſequentiam:vt.l.j.in prin.cum glo.ſua.ſ. ſi vſuffru.pet. Et
dicunt ipſi,ꝙ confeſſoria cõpetit ad deſtructionem indirectè:ſed iſtud
edictũ directè:& ideo cõcurrunt.hoc nõ videtur verũ.Nã pręſtatio ſer
uitutis & deſtructio operis,venit iure actionis.cautio verò venit iudicis
officio:vt.l.harum.ſ.ſi ſer.vendi.& ibi glo.& ſic cum directè veniat de-
ſtructio,nõ poterat concurrere.Sed certè licet veniat iure actionis, nõ
tamen directè Facit.j.eo.l.de pupillo.§.meminiſſe.& quod ibi dicetur.
& quod dicã.j.eo.l.in prouinciali.§.j.quęlibet ergo ſol.eſt bona.¶Si-
gnat Dy.alia duo cõtraria.& ſic ſi hoc eſt verũ,ꝙ interdictũ,quod vi aut
clam,eſt generale:& edictum de ope.no.nuncia.eſt ſpeciale:nõ põt ha-
5 bere locũ p.l.doli clauſula.j.de ver.obl.&.l.ſanctio legũ.de pœnis.†Dy.
dicit,ꝙ vtrũq; eſt generale pro operibus factis poſt prohibitionẽ:ideo
cõcurrunt:vt dicimus in certi cõdictione & condictione ſine cã:vt.ſ.de
condi.ſine cã.l.j.& ibi gl. Sed certè hęc eſt vera ſecundũ op. Dy.ſed ego
teneo,ꝙ qñq; pro operibus factis,habet locũ hoc interdictum:& nõ,ꝙ
vi aut clã.vt not.hãc.l.§.hoc autẽ.& dicã.j.e.l.fi.¶Sed tenẽdo opi.Dy.
c procedo.& op.vlterius,quãdo ſunt duo gñalia,& vnũ minus altero[c] tũc
quod eſt minus,habetur loco ſpeciei:vt.l.ſeruo manumiſſo.de pe.lega.
&.l.quæſitum.§.penul.ff.de fun.inſtru.ſed negari non põt,ꝙ interdictũ
quod vi aut clã,eſt generalius:qa habet locũ pro operibus factis,etiam
non præcedẽte nunciatione:ergo debet tolli ſicut genus p ſpeciẽ.Dicit
6 Dy.ꝙ iſtud interdictũ nõ eſt pars alterius magis generalis.†Certè, verè
iſtud interdictũ eſt pars illius,ſicut ſpecies pars generis:quia iſta opera
cõtinent̃ ſub operibus,ꝙ vi aut clã.Et ſi Dy.aliter voluiſſet dicere,non
d bene dixiſſet.ſed bene poteſt intelligi dictum Dy.[d] Nam vbi habet lo-

a ¶Titius olim talis.ſi notari⁹ dicat in inſtrumẽto Titius olim &c.vide ꝙ
not.Bar.in.l.eius q in prouincia.in prin.ſ.ſi cer.peta.& quod not.gl.fi.
in fi.in.c.ex pte.de fo.cõpe.& ibi hoc voluit.d.Ant.& Imo.ſequendo
Bar.Quid autẽ ſi ſit mortu⁹,& nõ dicatur quondam:vel olim,tenet in-
ſtrumentũ.l.inſula.& ibi Bar.de acq.rerũ do.Itẽ adde,ꝙ ſi in inſtrumẽ-
to dicat̃.Titi⁹ quõdam pater talis p̃ſumit̃ mortuus, ſecundũ.Iac. bu.ĩ.l.cũ aliquis.C.de iure delib .& iſtis ẽt adde Imo.in.c.cũ olim.el.j.in princ. de offi.deleg.

e cum clauſula generalis,nõ habet locũ[e] ſpecialis.
f iſtud eſt verũ[f],quãdo eſt in eodẽ edicto:ut.l.ſan-
7 ctio legũ.j.de pœnis.&.l.doli clauſula. † Sed qñ
eſſet vna diſpoſitio in vna lege gñali.et in alia le-
ge,ſeu edicto eſſet alia ſpecialis,generi per ſpeciẽ
nõ derogat̃:ſed tunc concurrũt: vt.l.ſenatus.j. de
accu.& hoc tene mẽti,propter ſtatuta.& eſt gloſ.
in.d.l.ſenatus.Cy.in.l.nõ dubiũ prope fin.C. de
legi.&.l.q ſepulchra.de ſepul.vio.Et hoc voluit
dicere Dyn.non eſt pars illius edicti generalis,cũ
non ſit vnũ edictũ cum illo:ſed ſeparatũ. Prædi-
cta ſunt vera,niſi ſpecies ſit cõtraria generi : tunc
ſemper derogatur.Exemplũ in oĩbus regulis iu-
ris,quæ patiuntur exceptionẽ.¶Reſtat vna quæ
g ſtio[g],quę eſt poſita in glo.et†quęro,in quo diffe-
8 rat interdictũ quod vi aut clam,ab edicto de ope.
no.nun.et gl.dicit,ꝙ in multis.ſ.in vita:qa vnum
eſt perpetuũ,aliud annale.Secunda differẽtia eſt
in modo procedẽdi.nã vt habeat locũ iſtud edi-
ctũ eſt neceſſe,ꝙ in re ipſa fiat nunciatio:ꝙ in il-
lo non requiritur.Sed aliter videt̃ no.j.e.l.de pu-
pillo.§.ſi qs fortè.& hęc verior.vt ibi dicam. Itẽ
eſt differentia:qa iſtud nõ habet locum, niſi poſt
nunciationẽ:illud qñ eſt factũ vi aut clã. Eſt alia
differentia de qua dicam.j.proxi.§. eſt alia,nam
interdictũ,quod vi aut clã,habet locũ in re cõi:vt
j.qđ vi aut clã.l.deniq;.§.ſi ex ſocijs.iſtud non:ut
l.in prouinciali.§.j.j.eod.Itẽ iſtud non competit
fructuario.ut.j.e.l.§.fi.ſed illud ſic:ut.l.is qui ĩ pu
teum.§.fi.&.l.ſeq.j.ꝙ ui aut clã.Itẽ hoc edictũ ha
bet locum,ſi opus ſit:ut.j.eo.l.prætor.in prin.il-
lud etiam ſi deſtruitur.ut.l.ſi alius.in fin.quod ui
aut clam.ita dicit Roſ.ĩ ti.quod ui aut clã.ſed cer
tè iſtud cõpetit pro demolitione:ut.j.e.l.§.hoc au
tem.Itẽ eſt alia differẽtia,q̃ colligit̃ ex glo.j.quod
vi aut clã.l.uim facit.§.itẽ ſi prohibiti.Itẽ eſt alia
differentia quæ colligit̃ in.d.§.hoc aũt.j.e.l.et ibi
9 gl.¶†Secundò quęro.quę dicant̃ opera pręteri-
ta,et quę futura?dicunt quidã,futura ſunt q̃ ex cõ
ſummatione non recipiũt formã,ut.ſ.ad.l.fal.l. ſi
is,qui quadraginta.§.quędã. Præteritũ.ꝙ eſt ita
factũ,ꝙ põt eſſe in uſu:ut.ſ.de auro.& ar.leg.l.qn
tus.§.cui.cũ ſeq.&.j.de uer.ſig.l.ędificia.§.perfe-
ciſſe.Tu dic aut ĩ diſpoſitiõe ſit mẽtio de ope for
mę:ut domus,theatrum,et ſimilia.et tũc dicit̃ fu-
turũ donec habeat cõſummationẽ in forma. Aut
de opę ſimpliciter et informiter:et tunc qcqd eſt
factũ,põt dici opus pręteritũ,ut hic et.j.e.l.ſtipu
10 latio.§.opus.¶†Vltimò uidet̃ hic tex.ꝙ in inter
dicto,ꝙ ui aut clã admittitur cõcluſio indetermi-
nata.ſ.peto, ꝙ opus deſtruatur:et nõ dico p quẽ
ſed an hoc ſit uerum.dicam.j. quod ui, aut clam.
l.competit.§.fi.etc.

SVMMARIVM.

1 *Conceſſum per edictũ,neceſſè non impetrat̃ à iudice.*
2 *Prætoris aditio nõ requirit̃ in nunciatione,nec in proſecutione,quando ædificatur in fundo à me poſſeſſo.*
Fallit fauore religiõis,Itẽ qñ ædificat̃ facta nũciatiõe.n.4.
Item quando principaliter ædificat quis in ſuo,ſed naturaliter in meo,ut in eo,qui plantauit arborem.
3 *Prætoris aditio requiritur,qñ ædificatur in ſolo à me nõ poſſeſſo, reſpectu proſecutionis,non in nunciatione.*
AEdificans & nuncians poſſident ſolũ cõiter:prohibẽs non poteſt propria authoritate opus deſtruere.
5
6 *Tertius non poſſidens,ſi ædificat cum poſſidẽte pro parte: an poſſit ab alio poſſidẽte q, factũ eſt deſtrui: remiſſiuè.*
7 *Op⁹ à detẽtore factũ põt à poſſeſſore ꝓpria autho.deſtrui*
8 *AEdificatum iniuſtè à poſſidente naturaliter,põt poſſidẽs. ciuiliter deſtruere.*
9 *Poſſidens ſolum naturaliter:non põt ædificatum à ciuiliter poſſidente deſtruere ſuo nomine.*
Vſufructuarius non põt nunciare nouum opus.
Poſſidens naturaliter tantũ,poteſt ædificatum à tertio tollere procuratorio nomine domini.

b ¶Et ſic concludit Dy.vide in no.gl.& oẽs doc.in.c.ij. de offi.iudi. And. Barba.

b ¶Cõcludit Dyn. not. ꝙ ordinariũ non excludit extraordinariũ, vbi extraordinarium eſt pleni⁹.Fallit ĩ actiõe de dolo . vt hic. Itẽ nõ excluditur extraordinariũ p ordinarium, quatenus ordinariũ nõ dat̃ principaliter ad id,ad ꝙ datur extraordinariũ,licet p quãdã cõſequentiam: vt hic colligit̃ . de qbus lati⁹ not. in l.in prouinciali.§.j.j.eod.

c ¶Minus altero. Sed quid ſi dubitetur, q̃ ſit magis gñalis.vide Bart. ĩ.l.ſacris.C.de proxi.ſacr.ſcri.lib.xij. dixi in.l.ij. in prĩ. de verbo.obliga.

d ¶Intelligi dictũ Dyn. an qñ habet locũ clauſula generalis habeat locũ ſpãlis?vide Barto.in.d.l.doli.et ĩ d.l.ſanctio legum ubi latius.

e ¶Nõ habet locũ. Quid autẽ qñ gñale eſt legis ſpeciale,nõ hominis, an generi deroget̃ p ſpeciẽ?uide Bald. no.dicentem.in.l.ſi qs prioris.§. cæterũ.C.de ſecũ.nuptijs.et uide gl. in l.ſenatus. j. de accuſa. in prin. An. Barba.

f ¶Iſtud eſt uerũ. Adde ꝙ no.Bar.ĩ l.j.§.unde quæritur.ubi tex.et etiã gl.j.de publica.

g ¶Reſtat una.q.ſecus eſt de ęquita-

te canonica.gloss.est nota.in.c.solicitè.de restit.spo.Andræ.Barba.

a ¶ Nunciatio.adde Ludo.Ro.in consilio.l.incip.in quæstione magnificorum.ubi allegauit Barto.hic Andræ.Barba.

b ¶ Impetrari à iudice.Adde gloss.in.l.de pupillo.§. si is cui nunciatum fuerit.j.eo.

c ¶ Prosecutione. utrũ saltem in prosecutione nunciationis sit necessaria aditio prętoris & an possim propria authoritate opus destruere?& Bartol. hic tenet, ꝙ sic in primo casu, quod limita nisi reperiret resistẽtem secũdum Bar. in.l.creditores. C. de pign. vbi vide per. l. non est singulis, de reg. iur. Item limita dictũ suũ in casu.l.si seruus. C. de his,qui ad eccl.confu. Itẽ ꝑdictis adde Bar. in.l.iustè possidet de acqui.poss.per dictam. l. non est singulis. dicta lege prima.§.interdictum.j. vti possi.et aliquid ꝑ Ludo.hic.

d ¶ Fallit in fauore religionis.Itẽ istis adde tex.in. l.quã uis.ῑ. de acqui.re.do.quem etiam alleg.gl.in.d.§.meminisse.in ver.possidetis. Adde dũ dicit fauore religionis, ꝙ ex hoc uidetur inferri, ꝙ si aliquis ædificat ecclesiam in solo à te possesso,ꝙ propria authoritate nõ poteris destruere.pro quo gl.xij. q.ij.Apostolos, q̃ ponit, ꝙ solũ cedit ędificio in ecclesia,licet regulariter cõtra. & hoc idem videt̃ tenere Abbas cõs.lxxxiiij.li.ij.sed Io.an.in addi.ad Spe.in ti. de empt. et vend. §.iij.loco.versi.quid si clericus.aliter loquitur ibi vide.

e ¶ Debet limitari.Et ad hoc adde tex.& ibi Bal.ꝙ si ædifico in fundo à te possesso,potes propria authoritate ædificium occupare : secus si non sit à te possessus:quia tunc requiritur traditio.tex.est in.l.sed si in area. & ibi hoc no.Bal.de condi.indebi.

f ¶ C.de interdic.vide ibi no.ꝑ Bart.& ĩ.d.l.quẽadmodũ.§.j.primo rñso.

g POMATES. ¶ Respõ.non potero.et vide Ro.cons.lij.co.ij.ver. quandoque quis.in prin.ꝙ in dubio videtur quis actum facere nomine proprio.& uide Al.cõsi.cxxxiiij.col.ij.vol.ij.

h ¶ Erat detentator.quid si ego tantùm detineo,et tu ędificas,qui nõ possides possum propria authoritate destruere.tex.est in.l.j.C.nemi.lice.si.iu.autho.et Lud.hic ad fi.

i ¶ Possidet naturaliter. Adde tamen,ꝙ etiam si aliquis possideret ciuiliter rem , in qua ędificaret, & in ea ego prętenderem habere dominiũ: ꝙ isto casu possum propria authoritate ædificium destruere: ex magna necessaria cã.Puta si copia iudicis haberi nõ poterat:uel dãnũ erat enorme.l.si alius.§.bellissimè.et ibi ꝙ no.gl.et Bar. j.ꝙ ui aut clam.et in.l.fi. §.si ad ianuã.vbi no.ꝑ gl.et Bar.eo.ti.vide etiam hic.et Lud.in fi.

k ¶ Sine mãdato põt.Et sic colligas hic aliã differẽtiã int̃ istud interdictũ & interdictũ,ꝙ vi aut clã.alias differẽtias vide per Bar.post gl.s.§.prox.

l ¶ An ualeat.de ista.q.vide per Spe.in ti.de iud.dele.§.j.ver.quid si eps.

Habens ius utilis dominij potest destruere propria authoritate opus factum à ciuiliter possidente.

10 *Nunciãs nomine alieno, debet dicere, & ostendere se procuratorem.*

11 *Interdictio, ꝙ ui, aut clam, quis etiam sine mandato agit. et ibi de ratione.*

Hoc interdictum de noui ope.nũcia.est in rem ex parte eius cui nunciatur.

12 *Procurator si nunciat.& non dicit, procuratorio nomine, an ualeat? distinguit, & dicit ꝙ sic.*

13 *Nuncians simpliciter, ut puta: Petrus nunciauit.dicit̃ proprio nomine nunciare, nisi quando actus potest tantum ad dominum pertinere: & ille cum quo actus geritur, hoc scit.& scit illum procuratorem: quia tunc procuratorio nomine.nu.16.*

14 *Nuncians apposito nomine officij, puta Petrus procurator censetur procuratorio nomine facere.*

15 *Nunciatio facta nomine alieno, si non dicit nuncians procuratorio nomine, non tenet: nisi ille, cui fit nunciatio sciat nunciantem procuratorem: quia tunc tenet.*

17 *Facere pro Titio, & facere nomine titij, paria sunt.*

18 *Tutor debet dicere, quando nunciat, tutorio nomine: ita & defensor, administrator, & pater.*

19 *Nunciatio etiam, quando est necesse adire prætorem, põt fieri die feriata.*

20 *Executio sententiæ: quæ non requirit causæ cognitionem, potest fieri die feriata ob necessitatem hominum.*

Testes possunt die feriata ob hominum uecessitatem examinari.

21 *Signum uniuersale relatum ad uerbum præteriti, uel præsentis temporis recipit limitationem.*

22 *Signum uniuersale appositum uerbo futuri temporis, si dispositio continet noui actus concessionem, recipit limitationem. Fallit fauore publicæ utilitatis.num.24.*

23 *Signum uniuersale appositum uerbo futuri temporis, & dispositio continens iuris iam concessi extensionem, non recipit limitationem. & qualiter hoc procedat? num.25.*

Dictum testis dicentis, omnes aliquid dicere: intelligitur omnes.s.de hoc loquentes.

26 *Remissio nunciationis, quando possit peti die feriata, ubi quòd præstita satisdatione potest peti, quando necessitas subest.& num.29.& ibi quando non.*

27 *Nunciatio quando fit causa damni infecti, uel damni repellendi: prosecutio & remissio potest fieri die feriata: Idem quando causa publici iuris conseruandi.*

28 *Nunciatio facta causa iuris nostri conseruandi, si sit propter necessitatem, prosecutio potest fieri die feriata. & ibi quando non. Et ob necessitatem contra regulam iuris communis statuitur, quatenus necessitas imminet.num.29.*

30 *Citatio facta die feriata ob necessitatem hominum ad diem non feriatam, ualet: secus si sit in die feriata in honore Dei.*

31 *Hoc edictum non procedit contra ignorantes: & absentes, nisi ut præstent patientiam.*

32 *Minor aduersus spretam nnnciationem, quando restituatur.*

33 *Minor, qui post publicationem testium, uult restitui, ut alios producat, an possit?*

34 *Minor aduersus dolum præsumptum in futurum non restituitur, quando de præsenti nullum damnum patitur.*

35 *Mulier & rusticus non possunt producere testes post didicita testificata.*

36 *Minor e restituto.ad producendos testes post publicationem, aduersarius maior poterit producere.*

a Nuntiatio. [a]¶ Ex hoc edicto absq; aditione prętoris,alieno nomine,dieb⁹ omnib⁹ nunciam⁹ aduersus absen
tes inuitos & ignorãtes.h.d.Glo.diuidit.§.tuũ.& vide eã, quæ incipit,
1 quatuor,dicit vsq; ad.§.in operis.¶ †No.ꝙ illud,ꝙ concedit̃ ꝑ edictũ,
b nõ est necesse impetrari à iudice[b].simi.ĩ.l.q̃ sub cõditione.§.fi.s.de con
di.insti.¶ Sed opp.& videt̃,ꝙ ꝑtor adeat̃:vt.l.de pupillo.§.meminisse.
Sol.volũtate nõ necessitate aditur. Sed cõtra vt.j.eo.l.de pupillo.§. qui
opus.vna gl.dicit,dic vt ibi.alia sol.hic,& incipit.s.cũ ipsa sit &c. dicit
gl.ꝙ in actu nunciãdi nõ est necessaria prætoris aditio:in prosecutione
tamẽ nunciatiõis sic.vt in cõtrario &c.¶ Sed ad istud op.extra glo.de.l.
quẽadmodũ.§.j.s.ad legem aql.&.l.si vitem.§.si ad ianuam.j.quod vi-
2 aut clam.Dy.& †Iac.de Are.dicũt qñq; edificat̃ in fundo à me possesso
c & tunc nec in nunciatiõe:nec in nunciatiõis prosecutione[c] est necessaria
aditio prætoris.qa mea authoritate destruere possum:vt.C.vt nemi.lic. comis
d sine iud.aut.sig.ĩpo.l.j.&.d.l.quẽadmodũ.§.j. Fallit fauore religionis[d]:
3 vt.d.l.ossa.in prin.s.de religi.Si verò† ędificat̃ in solo à me nõ possesso:
& tunc in prosecutione est necessaria ꝑtoris aditio, nõ in nunciatiõe: vt
l.de pupillo.§.meminisse.&.l.quẽdmodũ.§.j.hoc no.glo.dixit in.l . de
4 pupillo.§.meminisse.in ver.possidetis.j.e.¶ †Sed primũ dictũ debet li
e mitari[e],quãdo ędificat̃ in solo à me possesso ante nunciationẽ factã sim
plici verbo:secus qñ esset facta:qa tunc amisisset possessionẽ:vt. j. pro-
xi.§.Itẽ debet limitari quãdo ędificat̃ directò in solo à me possesso:sec⁹
si principaliter ędificat in suo,& naturaliter in meo:ut qa arborẽ plãta-
f uit in suo,quæ emittit radices in meo:vt.C.de interdi.[f] l.j.¶ †Sed quæ
5 ro,quid si ego & ędificans cõiter possidem⁹ solũ? Rñ.nõ potero[g] destrue
g re mea authoritate:vt.s de ser.vrba.prędi.l.sed & si inter te.vbi expres
se fit ista distinctio,qa si sol⁹ possideo,possum mea authoritate destrue
re,vt ibi:aut rẽ perdere:secus si cõiter cũ ędificante:quia tũc solũ ꝑ actio
6 nem.facit.s.cõi.diui.l.Sabinus.† Sed si tertius non possidens mecũ ędi
ficaret:an ego qui pro parte possideo:potero solus destruere? dicã.j. e.
7 l.de pupillo.§.si plurium.†Quid si ędificans erat detentator[h],ego pos-
h sessor? Respõ.potero destruere mea authoritate:quia istud est possessio-
8 nem meã defendere:vt.l.si seruus.C.quod cũ eo.†Quid erit si ędificans
i possidet[i] naturaliter,ego ciuiliter? Respõ.potero mea authoritate de-
struere,si est indebitè ędificatum,vt.s.de vsufr.l.vsufructuarius nouum
9 la.j.& la.ij.argu.eius ꝙ dicitur.C.de iure emphy.l.ij.¶ †Quid ecõuersò
si ego possideo naturaliter:& ędificãs ciuiliter:an potero destruere? Re-
spon.si solũ naturaliter possideo,nec habeo aliud ius:vel habeo solũ ius
vsufru.nõ potero meo noĩe destruere:quia nec nunciare,ꝙ minus est:vt
j.ead.l.§.fin.Sed tertio ędificante possem destruere procuratorio noĩe
domini:vt.d.§.fi.Si verò habeo ius dominij saltẽ vtilis.tũc possem.arg.
10 j.e.l.in prouinciali.§.fi.¶ †Ad secundũ respõ.op.& videt̃,ꝙ qs nõ pos
sit nunciare nomine alieno,nisi sit procurator.j.eo.l.de pupillo.§.q pro
curatorio. Sol.fateor,ꝙ oportet,quòd dicat se procuratorẽ,& ostẽdat:
vel si dubitetur,& caueat de rato,vt ibi.Sed cõtra:qa etiã sine mandato
k potest[k]:vt.l.prohibere.in prin.j.quod vi aut clã.† Sol.illud quo ad il-
11 lud interdictũ:sed quo ad istud requiritur,ꝙ faciat procuratorio noĩe.
Et est ratio quę colligit̃ ex.d.l.prohibere.in prin.& dicã.j.e.l.de pupil
lo.§.j.Item est alia ratio:qa istud est grauius illo:qm̃ perpetuũ istud est:
illud verò est annale:vt dixi.s.proxi.§.Preterea,nunciatio ex hoc edi-
cto est in re,ex parte eius,cui nunciat̃:ideo requirit̃,ꝙ nũtiãs habeat ius
in re,vel sit eius procurator:ille qui nunciauit.illud vero est in ꝑsonã:
vt.l.vim facit.§.j.& dicã.j.l.fi.aliàs est.l.nõ solũ.§.fi.Ideo quicũq; sit,q
nunciet,& sic ꝑsonã in mala fide cõstituat,satis est.hęc est alia ratio ĩter
12 hoc,& illud.¶ †Quęro,qd si procurator nunciat,non tamen dicit pro
l curatorio nomine:an valeat[l]? videt̃ ꝙ nõ:vt.j.iudi.sol.l.iij.§.sed & quod
de tutore.ver.sed & si quidẽ tutor.Doc.gl.s.qui satisda.cog.l.penul. in
§.tutores.in glo.habent̃.Pro hoc do tibi rationẽ.l.& magis.j.de sol. vbi
ꝙ suo nomine magis,quã alieno.&.l.Papinianus.s.mãd.& ibi no.ꝑ gl.
In contrarium,ꝙ valet:& videtur facta procuratorio nomine.Primo ꝑ
tex.in.l.penultima,aliàs fin.s.de instit.&.l.cum post.§.j.de admi.tuto.
est casus expressus secundũ lectu.Dy.in.l.post dotem.s.sol.matrimo.&
glos.expressa in.l.post mortem.§.j.s.quando ex facto tuto. ¶ Tu dic, corris
13 quãdoq;† quis nunciat,& dicit:Petrus nunciat:nec dicit procurator,
nec procuratorio nomine:& sic expressit proprium nomen tantum:&
tunc nomine suo,& nõ alterius videtur factum:vt.l.iij.§.sed & quod de
tutore.versicu.sed & si quidem tutor.&.l.penultima.qui satisda.cogã.
in gloss.super verbo,habentur.& gloss.in.l.quacunq;.s. de procurato.
quem sequitur aliat in 2a ꝑte pregum &.l.
R4 n°7.

14 &.l.et magis.&.j.ea.l.§.fi.†Aut apponitur nomē
officij : vt petrus procurator . & tunc tanquam
administrator officij videtur fecisse. vt in iuribus
allegatis in cōtrario scilicet.l.cū post.§.j.de admi-
nistratione tu.& leg.vltima.de inst.& gl.in.l.post
15 mortē. †Fateor tñ ꝙ si actus pōt tm̄ ad dñm per
tinere.& ille cū quo actus geritur hoc scit & scit il
lum procuratorem.videtur ꝙ procuratorio noīe
faceret: vt.l.post mortē.§.j.quando ex fac.tuto.
16 & ibi plenè dicam.¶†Sed quid si dicit ego facio
hoc nomine titij:nec dicit procuratorio nomine
an sufficit. dic quòd aut est actus qui pōt agi per
negociorū gestorē sine mādato. et non sufficit qa
dicta verba alieno nomine possunt intelligi de ge
store.et hoc vult dicere glossa hic quæ expōit alie
no nomine.id est procuratorio nomine.Hoc in-
tellige nisi ille cum quo actus gerit̃ sciret eum pro
17 curatorem esse vt dixi.¶†Sed quid si dicit ego fa
cio hoc pro tali . Respondeo idem est dicere pro
titio & nomine titij:vt.s̄.de legatis tertio.l.fideic.
18 §.interdum.¶†Item dico ꝙ sicut procurator de
bet dici procuratorio nomie: sic tutor tutorio no
mine : & defensor defensorio nomine pater pa-
terno nomine:vel administrator administratorio
nomine:seu constitutus constitutorio nomine.et
19 sic de similibus.¶†Opp.ad tertium respōsum &
videt̃ ꝙ nō possit fieri diebus feriatis:vt.l.prima
de ferijs et.l.sequēti.So.speciale est hic.et ratio est
dicit gl.quia non aditur iudex de necessitate. In-
nuit ergo ista gl.ꝙ vbi est necesse adire prętorem
ꝙ nō potest fieri die feriata.Istud reprehēditur p
doctores.per.l.miles.§. sexaginta.quam gl.alleg.
quia quæ non requirunt causæ cognitionem die
feriata possunt expediri.l.ij.quis ord.in bon.pos-
20 sessio.fer.¶†Ex hoc dico quod executio senten-
tiæ quæ non requirit causæ cognitionem : vt.l. si
prætor in princip. de iudic.potest fieri die feria
a ta[a] ob necessitatem hominum.vt extra de iudi.c.
fina.vbi est text.et ibi no.docto . Item examina-
b tio:[b] testis vt extrà de off.del.c.j.in cle.& ibi p Io.
an.& in Sp.de fer.§.ij.ver.quid si tunc. ¶Venio
ad quædam dicta Iac.de Are.& vr̃ ꝙ ista gñalitas
restringatur ad dies idoneos dū dicit oībus : vt.l.
ut gradati.§.j.ff.de mune.et hon.ad hoc Ia.de Ar.
21 & Ol.dant unam doctrinam.†Aut signū vniuersa
le refertur ad verbū tpis præteriti vel præsentis.
& recipit limitationem vt intelligantur oēs.s. de
hoc tractātes:vel q interfuerunt:vt.l.inter oēs.qui
satisd.cog.et.l.sciētiā.§.qui cum aliter.s̄.ad.l.aqui.
22 &.l.j.§.pe.s̄.de vsufr.accrescendo.† Aut apponit̃
verbo furturi temporis.&tunc aut dispositio con
tinet noui actus concessionem: aut iam concessit
c extensionem.Primo casu recipit[c] limitatiōem de
d habilitate:[d] vt.l.j.C.de sacrosanc.eccl.&.l.vt gra-
datim.§.j.de mune.& hono.&.l.in prouinciali.§.
23 fi.iūcta.l.de pupillo.in princ.et.§.j.j.e.†Secūdo ca
su non recipit limitationē. vt hic. quia omnibus
diebus potest fieri. sed primū mēbrū est notandū
e quia est bonum scire propter dicta testium [e] qui
dicunt omnes hoc dicūt vt limitetur sic omnes.s.
24 loquentes de hoc.¶Ad secundum† qñ dicitur ꝙ
recipit limitationem:contra hoc est tex.in.l.si qs
in graui.§.vtrum.s̄.ad sille.dic ꝙ fallit ibi rōne pu
25 blicę vtilitatis.& facit ad.q.quam ibi dicā.¶†Ad
aliud membrum. s.quando actus est iam cōcessus
qñ nō recipit limitationē.contra hoc est glo.cum
tex.in.l.j.ff.de eo ꝙ cer.loco.et.C.vbi cōueniatur
qui cer.loc.da.pro.l.j.sed illę gl.non sunt verę se-
cundū Nic.de ma.Quod an sit verū hic nō exami
no.Sed contra hoc membrū est etiam.l.j.C.de sa-
crosan.eccl.nā actus relinquendi ecclesiæ vel col-
legio erat ante illam.l.iam concessus. per.l.omni-
bus. ad treb. ad.l.fal.l.j.§.ad municipum.& de le.
iij.l.pater.§.tusculanus.cum similibus.Dicas ergo
in illo membro ꝙ pōt accipi illa oratio declarati-
uè & extensiuè: & ideo sumitur illa interpretatio
quæ vitio caret.Si acciperemus in.l.j.de sacro.ex
tensiuè:non esset bene dictum. quia esset vitiosa.
vt.l.vl.C.de testa.mil. vnde ī.l.nostra si acciperet̃
declaratiuè esset vitiosa quia nihil releuaret cū si
nō possem nūciare in diebus feriatis tunc perfice
retur opus:& sic non nūciarē.oportet ergo vt ac-
cipiatur extensiuè:vt.l.nec mandante.§. tutor da
26 ri.s̄.de tut.& cura.da.ab his.¶†Quero an ille qui
petit remissionem nunciatio.possit die feriata p-
cedere.& non habemus nisi in nunciatione:ergo
non in remissione.Iaco.de Aret.determinat con-
trarium per leg.nec mandante . §. tutor dari . de
tutorib.& curato.da.ab his.leg. prima in fin.& le
ge secunda.s̄.de ferijs . & ille qui petit remissio-
nem sustinet partes : vt leg.de pupillo. §. qui re-
miss.j.e.sed non debet actori licere quod reo non
permittitur:vt.l.non debet.de regu. iur. & quia
rei fauorabiliores . Præterea videtur text . cum
gloss.in. leg.minor in princip. s̄.de euict. Ray-
nal.de forli . dicebat quod illud non est verum

& Bar.in.l.si quis.§.j.j.iudi.solui.& quòd ibi dixi & Gui.de cu.in.l.fi.de sa.san.eccl.per Bar.in.l.si pup.§.itē si procurator.de ne.ge.et ꝙ no.in.l.titium & meuiū.§.altero.de admi.tut.& in.l.si paru⁹.maximè per Bal.C.commu.vtriusq; iud.& Bal.no.in.l.eū qui.§.Iul.de consti. pecu.& ꝙ nō sufficit si dicatur ego de procu.nisi dicat procuratorio noīe. probatur in.l. actione. C.de proc. ita determinat Cy. p hoc. C. de adu.l.iure mari. & ꝙ ibi no.ī cōtrariū facit. ff. de pc. l. quacūq;.et gl.de resc.ī.c.nōnulli.& gl.fin.quā not.all. Bal.ī.l.j.C.de sen. & ꝙ no.in.l. sciendum.§. tutores.& ibi Ang. q satisd. cog. & bene . sed Ray.ī hac materia dicit quòd qñ aliquis facit aliquid suo proprio noīe: & appellatiuo inspicitur nomē ppriū præcedēs nō appellatiuum sequēs.l.si seruus cōmunis. de stip.ser. l.cū ita datur.in.§. fi.de condi . & demon. & ꝙ ibi per gl. dicit prædicta procedere qñ vtroque modo pōt valere.vt no.Guil.in in.l.si vnus in fi.de pact.sed in casu pposito nō valeret nisi nomine domini.&vide Bar.in.l. modestinus.de solu.et qñ quis vendit rem alienā videatur vēdere nomine proprio vel alieno.vide Bar.in l.mater.ad fi.C.de rei vendi. et dicit Bal.ī.l.j.C. de sen. in fi.ꝙ si iudex dicat condemno talem procuratorē ītelligitur procuratorio noīe.all. gl.ī.l. quacūque rōne. de proc. Itē dicit Bal.in.l.ex pecunia de iure dotiū.ꝙ si qs gerit duplex officium naturale et accidentale : si simpliciter facit intelligitur facere sub officio naturali all.tex.no.ff.de iur.do.l.cum pater dotis pro filia.et. d.§.chryso. et tam in iudicijs quā in cōtractibus uide Bal.in.d.l.j.quādo ex fact.tut.et adde Bal.in.l.procur.qui pro euic.s̄.de procur.et in.l.fi.si quis cau.aliquid p Ang.et Imo.in.l.si ex legati.in prin.de ver.obl.et Io.an.in addi.Spec.in rub.de procu.in fi.Bart.in cōs.inc.sup puncto an sufficiat si dicam. vide Ang.in.le.pe. si quis cau.et eundē omnino in.d.l.si pupilli.§.j. Adde ꝙ q habuit mandatū ad aliquid faciendū et faciat licet nō dicat noīe mādātis:tamē nomine eius facere videtur.Bal.cons.ccxxvij.secundo lib. uide Ale.eius cons.xxv.ij.lib.et Roma.cons.xcj.

a ¶Fieri die feriata.Adde Bart.in.l.omnes dies.C.de ferijs. et quod dixi ibi et per Mod.hic.et Ang.et Ro.in.l.ij.ff.de fer.et Pau.de ca.in.l.pe.eo.ti.Adde Arch.ij.q.j.sicut Io.an.in ti.de libel.conce.§.nunc videndum.uer.xxv.Fed.cons.cxliij.inci.diffinitiua sentētia.

b ¶Item examinatio testis.utrum examinatio testis possit fieri die feriata.Adde Bar.in.l.si quādo.C.de testi.et ꝙ no.Bal.in.l.ij. C.de sac.sa.ec.et idem Bal.in.l.gesta.C.de re iud.et in.l.ij.ff.de fer.et ideo testis qui iurauit tempore congruo poterit examinari die feriata.secundū Paulū de leaza in.c.grauis.in fi.de deposi.p id quod no.Sp.in.d.§.pe.Adde an testis examinari possit die feriato.Bal.consi.clxviij.lib.ij.

c ¶Primo casu recipit.Contrariū tenet Bar.in.l.j.in repeti.de sacrosanct.eccle.et vide ꝙ dixi ibi et uide.s̄. et uide Bar.in.l.j.de eo ꝙ cer.loco.et Bal.in.l.si quando.in prin. C.de inoffi. testa.et ideo dicit Bal.post gl.in l.j.C.de fi.instr.ꝙ si statutum dicit quòd quælibet probatio sufficiat intelligitur de solenni & legitima.& de materia vide no.Bal.in.l.fi.in.j.co.post gl.ibi.C.sine cen.vel reliqui.& vide pulchrè Bal.in.l.ij. §. ꝙ ait.s̄.q sa.co.& Bal.in.l.fi.C.q legit.perso.& in rub.C.qui accu.in pe.co.per nō nullos mod.in. d. §.de viro.in.iij.co. cū se.& sali.in.l.ij. C.de nox.& Bal. in.l.j.ff.de test.mi. adde ꝙ stante statuto ꝙ nullus possit opponere nullitatē iudicij quod istud statutū recipit limitationem de habilitate. vnde filiusfamilias nō obstāte statuto poterit allegare nullitatem iudicij. put consuluit Bald. con.ccccxciij. li.j.

d ❧ AND. POM. ¶De habilitate.vide Greg. in homi. dñicæ ascensionis inci. increpa igit̃ ver.aut iam ibi.ij. casu.contra hoc vi detur text. iuncta gl.j.ī.l.illud.C. de colla.vbi illa.l.loquēs p verba gñalia et noui iuris extēsiua vt patet ex verbo releuamus recipit restrictionem de habilitate: vt patet ibi in glo. nisi dicas q.l.illa ē noui iuris inductiua licet hoc vt dixi sit cōtra illud verbum releuamus.q enim aperit et declarat nihil de nouo inducit.l.hęredes palam.§.si qd post.s̄.de testa.& circa hoc vide etiā Alex.in.l.si patroni.col.vj.s̄.ad tre. Aret. omnino cōsi.xxxix.ad fi.vbi limitat vt pulchrè cvj.in.iij. dub.col.iiij.et.cx.colum.v.ad fin.& .cxxxiij. colum.fin.

e ¶Dicta testiū.no. p tes.adde Bal.ī.d.l.int̃ oēs.et Bal.ī.l.j.ī.iij.q.C.de tes.

f ❧ AN.POM. ¶Publicę vtilitatis.contra tñ ꝙ imo.l.generaliter loquens recipiat restrictionem de habilitate vbi etiam tractatur de fauore publico facit tex.in.l.seruum quoque.§.publicè.s̄.de procu.iuncta.l.alienam.C.e.hoc modo inducendo.nam in.l.seruum quoq;.§.publicè.videt̃ ꝙ vtilitatis publicę causa quilibet ad absentē defendendū admittit̃ et tñ in.l.alienā dicitur ꝙ mulieres non possunt esse procuratrices quia alienā rem tueri spectat ad viros : primò si mulier nō pōt esse procuratrix.qa est inhabilis ad huiusmodi offm̄.necesse est ꝙ.d.l.seruū quoq;.§.publicè restringat̃ quia quātūcunq; loquat̃ generaliter.et ibi limitat fauor publicus ad habiles et sic ad eos q ta i officio fungi possunt.tñ huic op.credo ꝙ possit rñderi ꝙ in.d.l.seruū quoq;.§.publicè.īterest reip.nō principaliter:sed secūdario.ꝙ absentes q qū libet defendant̃ cū principalit̃ de absentis prçiudicio tractat̃ cuius cā in iudicio vertit̃ nō aūt reip. fortius tamen cōtra hoc vrget tex.in.l.in prouinciali.iūcta.l.se.cū prin.seq.j.eo.quod q; sit sal.fauor publicus et esset gñale ꝙ quilibet possit nūciare nouū opus in loco publicè ędificāti.tñ non admittit̃ pupillus tanq; inhabilis.et sic illa.l.quāq; gñaliter loquat̃ et ibi fauor publicus principalit̃ interueniat recipit limitationē de habilitate vt excludat pupillū vt potè inhabilē.nec ob.si dicat̃ ꝙ imo nō est fauor publicus q pupillus admittat̃ et sit inhabilis qa ex quo qlibet nūciās,tenet̃ prosequi suā nūciationē vt per Bar.in.l.in prouīciali.§.fi.in pe.co.qōnis.j.e.si pupill⁹ admittat̃ q nō

habet legitimā ꝑsonā standi in iudicio.l.j.C.qui legi.ꝑso.nō hab.& qui
de facili ꝓpter ętatis imbecillitatē succūberet hoc esset dānū reipub.&
sic esset cōtra.l.ꝙ fauore.C.de legi.id ꝙ est in eius fauorē introductū ver
teret in odiū eius: qa dicit ꝙ imò semp erit vtile reip. Nā si volum⁹ cōsi
derare nūciationē erit vtile qa facta nūciatione siue iusta siue iniusta ha
bet necesse is cui
facta est donec co
gnoscatur super-
sedere ab ędifican
do: aľs demolireť
opus.l.nō solū.§.
sciendū.l.ꝑtor.in
prī.j.e.si verò vo-
luerimus cōsidera
re ꝓsecutio. est ēt
vtile qa dabit sibi
adiūctū.arg. eorū
q̄ no.Bar.in.d.l.in
ꝓuinciali.§.fi.in
pe.q.j.e.ti.et circa
istā regulā ꝙ.l. ge
neraliter loquens
vbi tractať de fa-
uore publico non
recipiat restrictio
nē de habilitate vi
de Ale.ī.l.si ab ho
stibus.§.si vir.s.so
lu.ma.& ad hoc vi
de Feli.ī.c.ī noīe.
ij.col.j.de testi.&
Barb.cōsi.lxiij.co
lum.xj.ad fi.vol.j.&.liij.col.ij.vol. ij.&lvj.col.xij.eo.vo.ij.& seq.colū.
x,&.lviij.col.x.eo.uol. et vide etiā ī.c.q̄ in ecclesiarū.col.iij.de consti.
& Are.consi.ij.col,iij.

nisi parte volente.vt.l.j.&.l.si feriatis.s.de ferijs.
¶ Sed ego op.fortiter: nā licet nūciatio posset fie
ri die feriata, tñ nō pōt fieri prosecutio nūciatiōis
hoc videť probari in simili. appellatio pōt fieri
die feriata, ꝓsecutio nō: vt.l.j.C.de fer. & sic ī li-
27 bello, vt.l.miles.§.sexaginta.j.de adul.†Dicas er
go sic. quādoq; nūciatio fit causa damni repellen
di seu causa damni infecti: & tūc ꝓsecutiōis & re
a missionis petitio pōt tractari die feriata[a]: ut.s. de
fer.l.ij. quādoq; fit causa publici iuris conseruan
28 di et idē, vt.C.de ferijs.l.publicas.†Quādoq; fit
iuris nostri tuendi causa: tūc est dubiū: sed capias
illud qñ fit propter aliquā necessitatē ꝓpter quā
contra regulā iuris cōis statuiť aliqd, illud intelli-
giť quaten⁹ necessitas imminet, vt.l.j.in fi.de fer.
&.l.senatus.de offi.pręsi, vbi ꝑmittiť cām agi usq;
ad litis contestationē: ultra non: qa cessat pericu-
lū. secus si p contest. non fieret ꝑpetuatio. et sic nō
cessaret periculū: vt not.s.de iudi.l.sed & si resti-
tuať.§.sed & si dies. In proposito ideo permittiť
nunciatio tēpore feriato ne interim ędificeť. Vn-
de aut ille cui facta est nūciatio desistit ab opere.
& tunc nō possum proseq nunciationē: qa cessat
necessitas. Aut ędificat & potero proseq: qa ad-
huc subest necessitas, loquiť ergo de prosecutiōe
de qua diciť in.l.de pupillo.§.qui opus. Itē dico in petitione remissiōis.
29 †Aut quis petit remissionē: pręstita satisdatione. & pōt etiā tpe feriato.
quia hoc nō reqrit causę cognitionē ergo &c. vt.s.dixi. aut petit remis-
sionē à iudice causa cognita, & nō debet audiri aduersario inuito: qa ne-
cessitas nō imminet: qa pōt sibi p satisdationē cōsulere. sed si fortè satis-
dare nō posset: tūc siquidē res est peritura: puta ędificat in flumine & si
superuenit hyems res peribit. tūc poterit petere tpe feriato: vt.s.de fer.
l.ij.&.iij. aliâs nō credo ꝙ possit hoc petere tpe feriato cū hoc nō repe-
30 riať, stabo ergo regulę gñali. ¶ †Quęrit Iac. de are. & Dy. quęrebat an ci
b tatio[b] facta die feriata ꝓ die nō feriata valeat. Iac. de are. ꝙ nō. per.l. dies
festos.C.de fer. Itē Spe. de citatione.§.j.ver.itē excipiť ꝙ facta est ī die.
do.Cy. dicit ꝙ audiuit à Dy. idē.s.ꝙ nō valeret. postea mutauit opi. & te
nuit ꝙ valeret. & ad.l.dies festos rñ. cōmis. iudi. ꝑt fieri die feri. qñ ī tp̄s
nō feriatū cōferť.l.ī tp̄s.de hę.īsti.et.l.si eū seruū.ī fi.de do.īter vi.& vxo.
Citatio nūcij.s.coarctatio vt veniat ꝑs vľ satisdet nō ꝑt fieri: vt.l.dies fe-
stos. Sed istud nō est verū: qa dicit ibi de vtroq;,s.ēt de actu citādi.ꝙ nō
pōt fieri.d.Iac.bu. disputauit hāc.q.& tenuit simpliciter ꝙ nō valet. non
ob.ꝙ diciť ꝙ cōferť in tp̄s ꝑmissum ergo &c. qa illud est verū qñ suspē-
diť act⁹ & ei⁹ effectus, vt in cōtractib⁹ cōditionalib⁹. uel sub die incerta
vt in vltimis volūtatib⁹ vsq; ad diē mortis. vt.d.ll.allega.p Dy. sed in ca
su ꝓposito nō suspēdiť act⁹: sed eius effect⁹. qa citatio est pura licet cōfe
rať in diē: ergo p̄sens tp̄s inspiciť: vt.l.cedere diē.de ver.sig. sed dicit do.
Old. duo verba & bene. Aut citatio fit die feriata ad honorē dei & non
valet. vt.l.dies festos. qa.l.ibi resistit ī initio. & sic nō valet: vt l.si minor.
de fer.expor. sed qñ citatio fit die feriata inducta ad vtilitatē hominum
tūc pōt fieri die feriata ꝓ alia die iuridica. qa.l.nō dicit ꝙ nō citeť: sed ꝙ
nō cōpellať venire. vt.s.de fer.l.j.& hoc intelligo tā de cōmissione iudi-
cis q̄ de citatione: qa cū requirať causę cognitio. vt.l.sed interpellať.§.j.
s.de arbi. ergo &c. vt.l.ij.§.dies.s.qs ordo in bo.pos. sed si qs vellet salua
re dictū Dy. posset tenere cū limitatione. qa.l.dies festos. loquiť in dñico
die tm̄, sed puto dictā distinctionē verā. ¶ Op. in quarta particula diciť
31 hic aduersus ignorātes absentes &c. ¶ †Opp. qa istud edictū est pœna-
c le[c] sed absens & ignorās nō debet puniri: vt.l.gñali.C.de tabula.&.l.ex
malefi.§.j.de act.& obli. Sol. eaten⁹ quaten⁹ est pœnale nō procedit cō
tra ignorātes & absentes: & sic nō teneť ad impēsas nisi vt patiētiā p̄stet.
32 ¶ †Quęrit gl. nunqd minor poterit restitui si ędificauit cōtēpta nuncia
tiōe. & gl. dicit ꝙ minor non poterit restitui nisi ne impēsam patiatur.
Breuiter illud ꝙ gl. dicit est verū, qñ contra iustitiā ędificauit: sed si veri
tate inspecta iustè ędificauit tūc pōt restitui secundū Dy. ¶ Sed ad dictū
gl. opp. de.l.auxiliū, in prin.s.de mino. vbi qs non restituiť aduersus do
lū pręsumptū. sed ille q spernit nūciationē est in dolo p̄sumpto: vt.l. ait
prætor.§.si qs particeps.j.de his q̄ in frau.cre.&.l.si fundū.C.de rei vēd.
ad ꝙ dicit Dy. aut minor est in dolo & nō restituiť. vt.l.si ex cā.§.nūc vi
dēdū.s.de mino.&.l.j.C.si aduer.deli. aut ī dolo p̄sumpto. & tūc si ī ꝑte
rito: restituiť. vt.l.si ex cā.§.si in cōmissum.s.de mino.&.l.j.§.fi.s.de edē.
&.l.minor. etiā si quasi contumax. de mino. si verò est dol⁹ p̄sumpt⁹ ī fu
turū nō restituiť. vt.l.auxiliū. ver. sed et ī.l.x.s.de mi. de hoc habes gl.nō
33 ita clarè in.l.vbi.s.de edē. †Et an istud dictū Dy. sit verū formo vnā. q.
minor post publicationē testiū vult restitui vt testes ꝓducāt de nouo, an
d possit[d]. vř tex.ꝙ sic in.l.minor.xxv.an.omissam. secūdū verā lec.s.de mi
no. E cōtrà vř ꝙ vsus est iure cōi: qa qlibet perit⁹ eo mō ꝓduxisset testes
nec fuisse admissus ad ꝓducēdū oēs: qa iudex consueuit refrenare. ergo
e &c. vt.l. non videť.C.de in integ.resti. dicit Inno.[e] ꝙ si quidam minor
super articulo nullos produxit testes tūc de facili restituiť vt producat.
Si verò aliquos produxit q non probauerūt: tūc non restitueť ad alios
producēdos nisi præcedēte aliqua cognitione, ꝙ tunc alios poterat pro
ducere q melius sciebāt veritatē: et sic diligēs homo eos ita produxisset.
ita dicit de in integ.resti.c.auditis.et.c.corā.Feli.in vlti.gl. Itē cōtra hoc
videť ꝙ aduersus dolū minor non restituiť. vt.l.j.C.si aduer.delic. sed hic
timetur de dolo et de subornatione. vt in auť. at q semel. et in corpo. vn
de sumiť. ergo etc. Itē est timor de dolo tutoris. Ad hoc rñdet Guilel. de
cug. in.l.si qs ex argētarijs.§.fi.s.de edē. nā dicit ipse in tutore cessat ti-
mor subornationis, quia non tractať de proprio cōmodo. vt.l.uideam⁹.
§.j.de in lit.iuran. Item dolus tutoris non debet nocere ei. vt.s.qñ ex fa
cto.tut.per totum.et.l.apud celsum.§.illa.j.de doli excep. Item in ipso
minore non præsumitur dolus et restituitur aduersus dolum præsum-
ptum, vt.l.j.in fi.de eden. Pro hoc inducit specialiter.j.ad turp.l.j.§.ac
in fin.§.et de iure fisci.l.edicto.in fi.et ad sille.l.si quis in graui.§.si quis
34 ignorans. †Istud videtur contra hanc distin. Dyn. et contra dictā.l.auxi
lium. nam timor subornationis est dolus præsumptus in futurum: ergo
minor non restituiť. sed respōdeo: ꝙ tunc non restituitur aduersus do-
lum pręsumptū in futurū qñ de pręsenti nullū dānū patiť. sed hic patiť
damnū de præsenti. ergo &c. Præterea in.l. auxilium. non potest pro-
bare de lęsione. nā aut constat in illa summaria cognitione quæ fit cū pe
titur restitutio ꝙ potest probare cōtra adulterū, et non eget restitutiōe.
aut constat quod, non potest probare et eget. Et ideo ad prædicta facit
text. in dicta.l.prima.§.accusationem.in fine.j.ad turpillia.coniuncta.l.
qui destitit.eod.titu. nam ille qui destitit non potest accusare in futu-
rum propter timorem calumniæ futurę. et tamen minori in hoc suc-
35 ritur: quia constat, quòd damnum pateretur. ¶ †Sed quid in muliere
et rustico

a ¶ Die feriata. an nunciatio remissio & prosecutio, possit fieri die feriata
adde etiā ꝙ non fit nūciatio p pretorē cū illa nō fiat sine cāę cognitione
saltem magna. poterit tñ fieri die feriata, in necessitatibus hominū: vt in
gl. cū tex. in.c.fi.de iudi. de quo p Fede. de sen. in cōs.cxxxix.& hoc p su
pradicta p Bar. secūdū Imo. hic q limitat & declarat dicta p Bar. hic. Ad
de an nunciatio possit fieri die feriata. Io.an. in addi. ad Spe. in tit. de fer.
in.§.sequitur. in prin. in ver. sexaginta.

b ¶ An citatio. an teneat citatio facta die feriata. adde Bal. in.l. cū clericis.
C.de epis.& cle. vbi oīno vide. & ī.l.in minorū.C.ī q.cau.in īte. & Bal.
& Imo.ī.l.ī tp̄s.de here.īsti.in fi.prin.& ī.l.fi.p Bal.C.de sent.& ī.l.ij.in
prin.de here.insti. sed Frā.accur.in.l.fi.C.de fer. in quadā additiōe parua
tenet ꝙ valeat etiā die feriata ī honorē dei. ꝙ videť tenere Io.an.ī.c.fi.de
fer. Dy. post Iac. de are. ꝙ cōsuetudo seruat citationē valere, maximè cū
nō reqrit causę cognitionē. secūdū Imo. cōcludit opi.cal.& Bar. verā eē
nisi cōsuetudo aliter se haberet q̄ oīno dicit fore seruādā. Sed qd de re-
latione nuncij an possit fieri die feriata. vide Bar. in extraua. ad repri. in
ver. de plano. & Bal. in.d.l.in minorū. sed videť ꝙ fieri possit, quia hoc
approbat cōsuetudo p quā ferijs derogať secundū gl. no.l.quadraginta.
C.de fer. in vlti. verbo, ꝙ not. cano. in.c.ij.de dila. an aūt qs possit citari
die feriata ad diē non feriatā. & sic ecōtrà ad.q.Bar. hic de quo vide per
Inno. Io.an. in.d.c.fi.de fer.p gl.& Archi.xv.q.iiij.c.placita.p Spec. in
tit.de cita.§.j.versi itē excipiť.& ꝙ no.Bar.in.l.ij.C.de tēp.app. pōt cō-
cludi secundū Imo. hic. quē oīno vide plenissimè. si aūt dicať cito te ī die
dñico. videť idē dicēdū ac si dicatur ad dñicā. p no.Bar.ī.l.gall⁹.§.ille ca-
sus.de lib.& posthu.& sic in hoc casu etiā dicēdū esset. vt dicit Imo. hic
de dictione ad. q̄ oīa no. & adde Bar. in suo trac. de cita. vbi vide latè. Ad
de ꝙ citatio facta die feriato in honorē dei tenet Fede. cōsi.cxliiij cui⁹ cō
trarium voluit. Pau. de ca. cōsi.xxv.& an valeat sentētia excōicationis la
ta cōtra citatū die feriato. vide per eūdē Fed. cōsi.xj.

c ¶ Edictū est pœnale. vide gl.& docto. in.l.de pupillo.§.si plurium.&
§.prece.j.e.&.l.cōpetit.§.fi.j.quod vi aut clam.

d ¶ An possit. An minor possit restitui post publicationē testiū. vide p
doc.in.l.quædam.& in.l.vbi.ff.de eden.

e ¶ Dicit Inno. adde tñ ꝙ minor nunq̄ poterit petere se restitui aduers⁹
probatiōes nō productas cōtra eum quē criminaliter accusabat secūdū
Spec. in tit. de resti. in integ.§.q aūt. ver. sed pone. & Io.an.in.c. auditis.
de resti. in integ.& in gl.pe.ī cle.ij.de procu.& Bal.in.d.l.auxiliū. Itē ni
si velit restitui ad opponēdā exceptionē dilatoriā: cū illa sit parui præ
iudicij. secundū Inn.in.c.corā felicis.de resti.ī integ.p.l.scio.s.de in inte.
resti.ꝙ not.& vide Spe. in tit. de resti. in inte.§.fi.& ꝙ not. Bar. in.l.nam
postea.in.§.si minor.de iureiu.& Spe. in tit. de dila.§.videndū. versi. in
summa. quod nota. Bartol. in.l.finali.4.columna.C.in quibus causis in
integ.resti. non est necessaria. & adde Bald. post alios. in dicta.l.minor.
xxv.anno.omissam.& Ange.in.l.vbi in princip. post Guil. et Bald. su-
prà de edendo. & ibi tractat quid in muliere & rustico de quibus infra

a & rustico?[a] an poſsit producere poſt didicita teſtificata? Gul. de cu.ꝙ ſic,per predicta iura.quod non placet,vt.C.de iur.& fac.igno.l.fi. quia ſpeciale eſt in cauſa matrimonij:vt extrà.de teſt.c.ſeries.facit.eo.ti.c.cõſtitutus in præſentia.Præterea.pro his,quæ introducta ſunt ad rigorẽ iuris conſeruandum:vt res iudicata,& ſimilia nõ repetitur,ꝙ mulierib⁹
b & ruſticis ſuccurratur.[b] ¶ Sed reſtituto minore ad producendos te-
6 ſtes,vtrum †maior aduerſarius poterit producere? quod videtur. C.ſi aduer.tranſact.l.j.&.ij.de repu.quæ fi.in iudi.in.l.j.&.ſ. de mino.l.ꝙ ſi
c minor.§.reſtitutio.[c] In contrarium videtur:quia ſunt ſeparata capitula probationum actoris,& rei.Nam actor probat ſe mutuaſſe: reus ſe ſoluiſſe.quæ ſunt ſeparata:ergo &c.vt.l.cũ minor aliâs eſt.l.etiam.§.ex cã de mino.Dic,quandoque ſuper eodem capitulo vult vterque probare, quod poteſt contingere quando vtrique incumbit probatio : vt.l.falſaciter.C.de aboli.& tunc admittetur aduerſarius:vt.d.§.ex cauſa. & aſſumo vnum capitulum ſcilicet probationis.Nã in eodem capitulo cauſæ poſſunt eſſe plura capitula probationum,quæ non vult probare:& hic tractamus de reſtitutione ad probandum.Quandoque vult probare ſuper diuerſis capitulis:tunc ſi omiſsio minoris fuit cauſa,quare aduerſari⁹ omiſit:puta,quia minor producebat paucos teſtes: ideo iudex refrenauit numerum teſtium aduerſarij,& paucos audiuit,vel quia aduerſarius videbat minorem deficere circa intentionem , ideo non probauit exceptionem,vt.C.de excep.l.ſi quidem. Tunc idem, quia dico
d aduerſarium audiendum:[d] vt.d.l.j.C.de repu.et.l.j.ſi aduer.tranſact.& l.ꝙ ſi minor.§.reſtitutio.ſ.de minori.aliâs ſi minoris omiſsio non fuiſſet cauſa huius,ſecus eſſet:vt.d.§.ex cauſa.Nec obſtat ad prędicta.l.petendæ.in fi.de tem. in inte.reſtit.quia hic non datur minori noua dilatio,ſed auditur perinde,ac ſi eſſet in prima ante publica.Nõ.ob.l.fi.C. de fru.& lit.exp.& de Iudæis.l.die ſabbati.quia ibi nil poteſt imputari aduerſario.Præterea alio caſu loquitur hic, quoniam loquitur de priuilegio,quod datur alicui propter eius imbecillitatem.

SVMMARIVM.

1 *Practica nunciationis, quæ ſeruatur,eſt,ꝙ in ipſo opere iactatur lapillus.*
2 *AEdificans poteſt quærere animo poſſeßionem ſoli,& etiam poſſeßionem iuris.*
3 *Agens rei uendicatione contra aliquem,an faciat aduerſarium poſſeſſorem?remißiuè.*

e In operis.[e] ¶ Opp.de acqui.re.do.l.traditio.Solu. intellige ſi nuncians poſsidebat.ita dicit gl. ¶ Secundò opp.j.e.l.de pupillo.§.meminiſſe.Sol.hic fit nunciatio ſimplici verbo , ſecus ſi per prętorem,vel iactum lapilli:ita dicit gl.Ratio eſt: quia hic videor meticuloſus:ibi audax.ſed certè modica audacia eſt iactare in opere ali
f quos lapillos. Vnde dicũt quidam, ꝙ practica nunciationis[f] huius eſt iactare de ipſo opere aliquid manu,vel calce:& ſic videtur audax:vt.d.§.meminiſſe.&.j.quod ui,aut clam.l.j.§.iij.&.l.vim facit.§.j.&.l.et ſi for
1 tè.§.j.ſi ſer.ven.†Sed certè talis practica eſſet cauſa rixæ:iõ ſerua practicam communem,ſcilicet ꝙ in ipſo opere proijciatur:quia minimè ſunt mutanda &c.Quæ autem verba debeant interuenire:dicam in.§.meminiſſe. ¶ Tertiò opp.quòd ſi faciat poſſeſſorem aduerſarium:ergo non debet deſtrui opus factum poſt:vt dixi.ſ.in prin.in.vij.q.reſpõdeo poſſidet,ui aut clam,ab aduerſario:vt ibi dixi.¶ Quartò opp.poſſeſsio nõ põt queri ſine animo:vt.C.de acqui.poſſ.l.licet &.j.de acqui poſ.l.quẽ
2 admodũ.†So.hoc intelligo quãdo ędificãs habebat animũ quęrẽdi poſſeſsionem ſoli:ideo eam quærit.ſed ſi habeat animũ quęrẽdi poſſeſsionem iuris:puta ſeruitutis,vel libertatis tantũ,tũc illam quęrit:nec quęrit poſſeſsionẽ ſoli:quia nõ habet animũ ad hoc.Sed hoc quomodo,cũ poſſeſsio ſeruitutis ſit patiẽtia dñi,vt.l.pe.ſ.de ſer.et idẽ in poſſeſſione libertatis:vt.l.& ſi fortè.§.j.ſi ſer.ven.reſp.hic nũciãs,videt pati per vio
3 lentiã tm̃. ¶ †Vltimò faciat,an ſi ago cõtra aliquẽ rei ven.faciã.aduerſariũ poſſeſſorẽ.de quo dic.j.de acqui.poſſ.l.naturaliter.§.nihil cõmune.

SVMMARIVM.

1 *Exceptio contra agentem confeſſoria,uel negatoria ,ius ſibi eſſe ita ædificatum habere,ꝙ ædificauit nunciatione ſpreta, ſufficit ad repellendum agentem non ad demoliendum.*
2 *Confeſſoria,uel negatoria agens ius ſibi eſſe ita ædificatum habere,ſi contra eum non opponitur,& obtinet:non poteſt poſteà hoc interdicto conueniri:& quomodo hec procedant?*

Sed & ſi is cui opus. ¶ Omnis actio prejudicialis ad iſtud edictũ,interĩ debet ſilere,et iſtud agitari.h.d. ¶ Quęro,qua actiõe iſte agebat,q dicit ius ſibi ędificãdi eſſe?et gl.dicit,ꝙ interdictio.vti poſsidetis.Sed iſtud nõ cõgruit huic literę,licet in ſe ſit verũ.et põt habere locũ etiã in dño poſſeſſore, qui nõ vult agere negatoria,vel cõfeſſoria. Vel aliter dicit gl.alio interdicto ſ.ne vis fiat ei ſed iſtud nõ cõgruit tex.Pręterea, ſi eſſet remiſſum tunc interdictũ demolitoriũ nõ haberet locũ.Veritas eſt,vt ponamus caſum ꝙ cõfeſſoria,uel negatoria agebat: & hoc dicit tex.quia dicit ius ſibi eſſe ita ędificatũ habere.S3 an iſte agẽs repellet ipſo iure,vel ope exceptiõis? rñ.op.exc.ne fiat ꝑiudiciũ interdicto proponẽdo:vt.l.fundi.&.l.fundũ
1 et.l.ſed ſi ante.de exc. ¶ Sed quare † cogit proponere poſtea interdictũ: nõne ſufficit,ꝙ in exceptione probauit ędificatũ eſſe cõtẽpta nũciatione?reſp.nõ:quia exceptio ſufficit ſolũ ad repellẽdũ agẽtem,nõ ad demo-
g liendum.[g] arg.eius ꝙ no.ſ.de his,qui no.inf.l.L uci⁹.et extra de or. cog. c.ij.ſecũdũ Iac..de Are.licet ſit arg.cõtra.j.de adu.l.ij.§.ſi publico.et ibi
2 dicã.Item quid† ſi ille omiſerit exceptionẽ proponere,et paſſus eſt cũ agere.rñ.ſi obtinuerit agẽs nõ poterit poſtea cõueniri in iſto interdicto:nec poſſet repelli ab agendo:quia nõ eſſet ęqtas,quare.Pro hoc facit extrà de reſtit.ſpo.c.j.& de cau.poſſ.et proprie.ca.cum dilectis.Item hoc eſt verum , ſi iſtẽ agens ius ſibi eſſe ſimpliciter diceret: qa tũc nõ auditur:vt hic.ſecus ſi diceret hoc manifeſtũ eſſe tẽpore nũciationis , ꝙ habebat ius ſiue in petitione:ſiue in replicando cõtra exceptionẽ: vt dixi.ſ.ea.l.in prin.in.viij.q.Opp.ſ.e.ne qs &c.

SVMMARIVM.

1 *Hoc interdictum habet remedium demolitorium & prohibitorium.*

Poteſt autem. ¶ Opp.de.l. ſtipulatio iſta.§.opus gl.fate
h tur cõtrariũ.Dy.reprehẽdit[h] iſtã glo.et bene. vt dixi vobis pluries.Iſtud interdictũ habet plura
1 remedia. vnum eſt demolitoriũ,†et tunc oportet ꝙ habeat inſtar alicuius operis : & ſic loquitur.l.ſtipulatio iſta.§.opus . ſed quantum ad edictum prohibitoriũ tũc ſufficit, ꝙ ſit opus inchoatum, vt.l.de pupillo.§.nunciatio. ibi ſiue inchoet.et.l. prętor.§.ſiue autem.j.eo.

SVMMARIVM.

1 *Arbiter non habet iuriſdictionem,ſed notionem.*
2 *Arbitrator ſemper ſumitur in contractu.*
Arbitramentum eſt quædam tranſactio.
3 *Tranſigere non licet in delictis ad præiudicium publicum: partiũ ſic.*
4 *Bannũ datum debitori ad inſtantiam creditoris, poteſt per creditorẽ tolli,ſine iudice:ſi nõ cõtinet aliquid pœnale.*
5 *Bannum datum debitori poteſt per creditorem prorogari, ſi nondum in bannum debitor incidit.*
Prorogatio intelligitur facta cũ omnibus ſuis qualitatibus.
6 *Terminus poſitus in excommunicatione ad ſoluendum:poteſt per creditorem prorogari.*
7 *Iuramentum præſtitum de ſoluendo ad terminũ poteſt per partem prorogari & tolli.*
8 *Litigare coram non ſuo iudice , quòd partes non poſſunt ſine conſenſu ſui iudicis:quãdo iudices ſunt perpetui:ut Epiſcopi,& Comites:ſecus ſi ſunt tẽporales.*
Feudatarij,et uaſalli,nõ poſſunt iuriſdictionem non ſui iudicis prorogare,ſine conſenſu domini.
9 *Clerici,qui non habent præbendas,uel eccleſias poſſunt coram non ſuo iudice litigare.*

i Et poſt operis noui.[i] ¶ Pronũciationis executione itur ad iudicem,uel de uoluntate partium fit remiſsio.h.d. ¶ Op.et uidet,ꝙ nõ poſsẽt ſe committere:vt.l.ſed et ſi in ſeruum.§.ſi quis iu
1 dex.ſ.de arbi.dic,vt gl.Et† illa gl.nõ eſt vera:quia arbiter nõ habet iuriſdictionẽ,ſed notionẽ tm̃.Litera dicit iuriſd.vnde dic,ꝙ committunt ſe iuriſ-
2 dictioni ordinariæ. ¶ †Sed ſecũdũ lec.gl.induce-
k bat do.Ray.[k] de forli.contra unam opi. quam te

proxi.ꝑ Bar. Adde poſt Spe. Bal.cõ.cij.li.iij. vbi ponit de minore, qui priò fecit ĩceſtas nuptias,ſecũdò licitas:an puniri debeat , vel reſtiſtuat
a ¶ Et ruſtico. vide no.per doc.in.l.quędam.et.l.vbi.ſ.de edẽ.& ibi Ang. concor.cũ Bar.hic.et ibi per Bal. in lec.antiqua.
b ¶ Ruſticis ſuccurratur. uide Bal.in.l.iure.C.qui admi,ad hoc eſt gl.xxx. di.q.j.et.ij.q.iiij.§.vlti. quę cõcordãt cũ glo.in.l.iure.la.ij.ff.de iuris et facti ign.Bart.etiam et expreſsius Sal. et Frã. de rãp . ĩ.l.j.C.de iur.& facti igno. videt dicere ꝙ ſi non potuerit conſulere peritiores reſtituatur ex clauſula gñali.Ad de priò dictis Bar. cõſ. ĩci. marit⁹ fecit hæredẽ vxorẽ.
c ¶ §.reſtitutio.Adde Bal.ĩ.l. per hãc in fi.C. de tẽp.ap. et no.ꝑ Spe. de dila.§.videndũ.ver. ĩ ſumma.et ꝙ not. Bal.in.l.ꝙ fauore. in.ij.co.C. de legi.
d ¶ Aduerſarium audiẽdũ.Et adde, ꝙ iſta conſideratio Bar.procedit,quãdo iã cõcluſum eſſet ĩ cauſa. ſed vbi nõ eſſet cõcluſum in cã: tunc de iure cõi aduerſari⁹ audiret , ẽt poſt publicatas atteſtationes : cũ probatio facta in uno articulo,nõ noceret in alio,ſecundũ verã op.in.l.exceptionẽ. C. de probat. et ĩ aut. at q ſemel ibi poſita. & in.c. fraternitatis de te. ſecũdum Imo.hic
e ¶ In operis. cõtra iſtũ tex.facit ĩ tex. in.l.ſi ali⁹.§.ait Iulianus.j. ꝙ ui aut clam . ubi dicit ꝙ per no.oper.nun. nõ perdat poſſeſſio . Itẽ cũ recipit ſatiſdatio : ibi hoc ipſo:Ita intelligat iſte tex.et.l.de pu.§.meminiſſe. j.eo. ſecundũ Cy.hic.
f ¶ Practica nũciationis.No.practicã nũciationis,& vide in.l.de pu.§.meminiſſe.j.e.vbi per Bart.& doct.
g ¶ Non ad demoliendum.ſed Ang.hic aliter ſentit, & non bene per. c. cum dilectus.de or.cog.& ideo tene menti,ꝙ dixit Bar.hic ſecũdũ Imo.
h ¶ Dy.reprehendit.Quando & ad quid competat hoc interdictũ:Adde Bar.ſ.e.in.§.j.in princi.&.j.e.l.prætor.§.fi.
i ¶ Et poſt operis noui.iſte text.facit ad notabilem quęſtionem: de qua dixi poſt Bar.in.l.qualem.ſ.de arbi.
k ¶ Inducebat.d.Ray.et an poſsit cõpromitti in iudicẽ: vt ĩ arbitrũ.vide tex.ĩ.c.niſi eſsẽt.de prębẽ.& in.c.literas. de pręſum.Bal.ĩ aut.ſi verò cõgerit.ĩ addit. C. de iud.et ibi ẽt Bar.in aliũ tãq̃ in ſuũ iudicẽ põt cõpromitti,ſecũdũ gl.ĩ.l.j. ſ.de iud.ſi aliâs nõ erat iudex int cõpromittentes.ꝑ d.Ant.ĩ.c.qntauallis.ĩ.x.diffe.de iureiu.et ꝓbat tex.ĩ.d.l.ſed et ſi ſeruũ de arb.et ĩ.d.l.ſi q ex cõſenſu.cũ gl.et cũ hoc dicit,ꝙ nõ põt cõpromitti in iudicem:vt in arbitrũ.Adde ꝙ omnino Bal.in.c.j.ſi int pares. circa fi. princ.de l.cor.& Imo. hic. & vide,ꝙ no.gl.& doc. in.d.l.ſi qui ex conſenſu.vbi dicit, ꝙ põt compromitti in iudicem non ſuum.

nui in.l.societatem.§.arbitrorũ.s̃.pro socio.quia
dico,ꝙ arbitrator semper sumit in cõtractu: ipse
dicebat,ꝙ etiã in lite sumitur:vt.hic.& in corpo.
aut.vt differẽ.iud.§.si verò cõtigerit.col.ix.gl.in
d.§.dicit,ꝙ arbitramentũ est quędã trãsactio. Nã
arbitrator debet videre quaten9 est æquũ, ꝙ ego
dem tibi ex causa transactionis:& sic videtur, ꝙ
sit contractus:non ergo sumitur in lite:sed in con
tractu transactionis,qui fit super lite.& hęc est ve
ritas,quã tenebat Iac.But. & Cyn.tãgit referẽdo
opi.Iac.de Ra.in.l.si qui ex consensu.C. de epis.
audi.¶ Oppo.s̃.de pact.l.iurisgentium.§.si paci-
3 scar.sol.vt in gl.¶ Oppo. † de.l.transigere. Cod.
de transact.&.l.fina.C.de abol.Solu. illud est ve
rum in delictis:secus in alijs:vt hic. Item dicit gl.
illud in delictis,in quibus non sequitur pœna san
guinis:quasi dicat in alijs licet transigere.sed cer-
te illud est verum,quo ad præiudiciũ partiũ:non
quo ad preiudicium publicum. ¶ Inducitur in
a arg.[a] ad quæstio.† si ad petitionem creditoris est
4 datum bannum debitori:nũquid possit exire de
banno debitor ad petitionẽ creditoris sine iudi-
ce? Ista est quęstio Gul. de cu. & format eam in.l.
fi.s̃.de offi.procu.Cæsa.Inducit istum tex.ꝙ pos
sit.contrarium ipse determinat,& allegat illam.l.
fi.et alle.l.ij.in fi.C.de liber.& eorũ libert.Quid
dicemus?videtur ꝙ sicut authoritas iudicis est ne
cessaria in banniendo:ita & in dissoluendo:vt in
authẽ.cõtra si filij.C.de repudijs.Sed credo, ꝙ il
lud non sit bene dictum,cum rem iudicatam pos
sim tollere mea voluntate:vt.l.iiij.§.si ex conuen
tione.de re iud.l.ij.C.de execu.rei iudic.& tamẽ
sine iudice nõ potuit ferri:dicas sic.Quãdoq; ban
num continet aliquid tediosum solum in fauorẽ
creditoris:vt non audiatur reus ad ius,nisi soluat,
& tunc põt tolli simplici cõuentione,sicut res iu-
di.argumen.etiam huius.§.Quandoq; cõtinet ali
quid pœnale præcisè:vt si nõ soluerit vsq; ad cal.
c.soluat.cc.communi nomine pœnæ:vel sit pri-
uatus officio,vel simili. Tunc postquam incidit
in bannũ nõ põt tolli partiũ sola conuentione:qa
alteri est ius quæsitum:vt.l.iurisgentium.§.si paci
scar. & dictum est.s̃. circa contraria. ita loquũtur
5 iura allegata per Gul. Sed † si in bannum non in-
cidit,sed adhuc est intra terminum : tunc ex sola
partiũ voluntate põt terminus prorogari:& ad-
b ueniente[b] termino prorogato incidat in bannum
c nisi soluat:quia prorogatio intelligit facta[c] cum
omnibus suis qualitatibus:vt.s̃.de iudi.l.ij. §.sed
6 si iudex:&.l.si iudex,& ibi no.† Idẽ dico[d] in sen-
d tentia excommunicationis : si aliquis excommu-
nicatus est,si nõ soluerit intra mensem:ꝙ pars pos
sit prorogare terminum.de hac sententia no.j.de
actio. & obl.l.obligationũ ferè.§.cõditio.de pro
rogatione vero nota. Extra de appel. c. præterea
§.ij.per Innoc.licet quidam extra in sententia ex
7 cõmunicationis.† Idẽ dico de iuramento præsti-
to de soluendo ad terminũ:nam pars potest pro-
rogare,& remittere:vt extra de iniur.c.j.& ibi p
8 Inn.& per Ioan.and.in.d.c.præterea. ¶ † Item
e quærit hic Iac.de ar.an partes possint[e] litigare co
ram non suo iudice sine licentia sui iudicis? & di-
cit ꝙ sic.per istum tex.Sed contra hoc videt ex-
tra de foro compet.c.j.Iam dicebam esse specia-
le in clericis.¶ Hodie sic dico.Quidam sunt iudi
ces,qui sunt quodammodo simplices administra
tores:vt isti iudices,qui dantur ad tempus:& ip-
sorum consensus non requiritur . arg.huius.§.&
quia de hoc nulla lex reperitur . Quidam sunt iu
dices perpetui,qui habent iurisdictionem magis
appropriatam:& istorum requiritur consensus:
vt episcopi:vt in.d.c.j.de fo.cõpe.Idem dico ho
die de iure nostro,si est aliquis de aliquo comita
tu,vel regno,vbi sit rex, vel Comes perpetuus:
iste non poterit litigare coram extraneo iudice,
sine eius consensu.Pro hoc do. glo.notabilem.x.
col.de proh.feu.alie.per Fede. l. imperialem. §.
preterea circa.fi.l. vbi videtur hoc velle gl.in si-
mili.Sed hoc non videtur bene dictum:quia sal-
tem ciuitates habent iurisdictionem perpetuam,
licet non earum Rectores . vnde deberet requiri
consensus ciuitatis.¶ Vnde dic,ꝙ in regnis & co
f mitatibus,[f] in quib9 sunt homines vasalli,& feu
g datarij,[g] nõ posset fieri prorogatio sine consensu
domini:secus vbi homines non essent vasalli, &
prædia non essent tributaria . Vnde cum clerici
omnes teneant ecclesias,quæ sunt tributariæ suis
episcopis.c.j.de censi.& ibi no.ideò non possunt
9 coram alio litigare† Sed in clericis qui nõ habẽt
ecclesias, vel præbendas non possumus negare:
cum sit discordantia inter ius canonicum, & ciui
le.& hoc plus placet.

Opus nouum.

¶ Hic.§.nihil habet.

SVMMARIVM.

1 *Opus in hoc edicto,quantum ad remedium prohibitoriũ, non requiritur , q. habeat instar operis,sed quantum ad destructorium sic.*
2 *Hoc edictum,& interdictum,q. ui aut clam non datur contra tertium emptorem ad impensam.*
3 *Interdicto, quod ui,aut clam, pro opere facto in arbore, quando possit agi:& quando hoc edicto.*
4 *Hoc edictum habet locum , etiam in his, quæ trahuntur à solo.*
5 *Vestes alicui scindens,non dicitur facere iniuriam in personã;hoc est circa id. quòd est separabile à persona.*

Hoc autem edictum non

omnia opera. Hoc autem edictum solum ad ope
ra,quæ cohęrent solo pertinet,non ad alia.¶ Op
po.dicitur hic coniuncta:& sic prẹterito.contra
1 s̃.ea.l.§.j.Solu.vt in glo.¶ † Secundò opponitur,
& videtur, quòd requiratur , quòd habeat instar
operis,vt.l.stipulatio.§.opus.Sol.quatenus con
tinet prohibitionem, non requiritur instar ope-
ris,sed quantum ad destructionem sic.&c.¶ Op
pon,j.quod ui aut clam.si alius.§.notauimus.Gl.
dat quatuor sol. vna est quòd pertinet ad istud,
non ad illud . nec mirabile cum istud in multis
differat ab illo:vt in gloss.Sed differentia .vlt.gl.
non est vera: nec est aliqua differentia secundum
Dyn.Cùm illud detur ad patientiam,& istud:vt
no.j.e.l.vlti.&.l.competit.§.in summa.j.quòd ui
2 aut clam.Et † sic contra emptorem tertium ad im
pensam non datur:nec istud nec illud. Sed certè
verba illa posita in gloss. scilicet etiam si ipse fa-
cit nihil &c.possunt intelligi ipse scilicet emptor
si venditor ędificauerat:& tunc verum dicit Dy.
Item põt intelligi ipse scilicet vẽditor si emptor
ædificauit:tũc verũ dicit glos.vt.j.e. l.non solum
§.morte.&.l.vim facit.§.tamdiu.allegato per gl.
¶ Alij soluunt,quòd hic loquitur,quando sit in
ramis ibi,quando in stipite . sed illud est contra
l.nam & si ramos.e.ti. Alia sol.est,quòd fit nuncia
tio causa damni infecti,aliter non.et istam sol.nõ
probat gl.Dy.probat eam . et probatur in. l.flu-
minum.§.item apud Iulianum. aliâs Viuianum.
et. §.item seruus.j. tit. primo & est uera. Alij di-
cunt.quòd hic negat directam : ibi concedit uti-
lem. Sed hoc non est verum : quia non est diffe-
3 rentia:vt.l.acti.s̃.de nego.gest. † ¶ Si ergo quæ-
ris,an habeat locum interdictum pro opere fa-
cto in arbore?aut quæris , vtrum possit agere in-
terdicto, quod vi aut clam: & potest : vt.l.si alius
§.notaui-

a ¶ Inducitur in ar.& adde Bar.in.l.curatores.ff.de offi.procur.cęsa.benefaciunt no.per Barto.in.l.inter causas.§.rectè.j.de furt. & in hoc dubio tu distingue:vt per Bal.in authen.item quicunque.C. de epis.& cle.
b POMATES. ¶ Et adueniente,vide Cepol.consi.viij.col.ij. vbi dicit secundum Bar.allegantem,quòd prorogatio intelligitur facta cũ omnibus suis qualitatibus . & vide etiam Alex. cõsil. cvj.col. iij. vol.iij. vbi dicit per hęc, ꝙ quando vna dispositio extendit: cum omnibus suis qualitatibus extẽditur.
c ¶ Intelligitur facta.Prorogatio intelligitur facta cũ omnibus suis qualitatibus . Adde Bald.in.l.acceptã in vj.q. C.de vsu. & in.l.j.in.v.q.C. de his, quæ pœn. no.& in.l.fi. C.de contrahen. empt. sed hosti.in.c. pręterea.tenet contra Barto.& Inn. per bonas rationes.tñ Imo.cõcludit opi. Bal.& Inn.veriorem. Ad ꝙ vide ꝙ no.Bar. in.l. cũ stipulatus sim mihi à proculo. de ver. ob.& in.l.pe.s̃.de iureiur. & vide ꝙ no.Bar.in.l. iiij.in fi.prin.j.de dã.infec. & ꝙ ibi dixi. ADDE ꝙ opi. Bar.tenet hic Pau. de cast. & in. l.cũ stipulatus sim mihi à proculo . de ver.ob.& Ro.consil.xij.Sed quid si Papa dat mihi executorem cõtra Titium meum debitorem, quem excommunicari facio : deinde Papa scribit alteri, ꝙ ipsum debitorẽ absoluat , si est mecũ in concordia nos sumus concordes ꝙ debeat soluere. Certo termino:absoluitur,labit terminus : an ille qui primò excõmunicauit, possit illũ iterum excommunicare? Ro.consuluit ꝙ consilio ei9. cccxxxj.& an si litigans curam delegato, qui composuit cum aduersario renuncians rescripto & omni suo iuri.hoc acto, ꝙ si non seruetur compositio sit sibi ius suum integrũ,possit vti rescripto si compositio non seruetur. vide Io.an.in addi.ad Spe.in tit.de rescri.præsen. §, ratione autem impetrantis.versic.item ꝙ dicit.
d ¶ Idem dico.& quid in iuramento. vide doct.in. c.præterea.§.requisisti.de app.& in.c.quicunque de sent.excommuni.libro. vj.And.Barb.
e ¶ Possint litigare.vide ꝙ no.Bal.in.l.j.in.iij.col.C.si à non compe. indi.& ꝙ not.Bald. in.l.si qui ex consensu in ver.sed in cideter.C.de epis. audien. & in. l.ij. §.sed et si iudex.s̃. de iudi.& do. Anto.in.c. ex trãsmissa.de fo.compe.et vide.j. Adde Bal. consi.ccccxxxix. lib.iiij.& Ioan.an. in ti. de compe.iudi.§.j.
f ¶ In regnis & comitatibus . Et de ratione, hic vide per do.Io. & cum opi.Bar.hic transit Bal.in.c. imperialem. hic allega. §.fin.Et adde Bal. in.d.l. decernim9. & Bar.in.l.j. ĩ prĩ. s̃.de iudi. et in.l.si quis ĩ cõscribẽdo. in.j.et.ij.col.C. de episc.et cler.&. d. Anto.in.c.ex trãsmissa . vbi bonus text.de fo. cõp. & do. Ant.in.c. vtrũ eo.tit.& ibi Inno. & Bald. in.l.j.in.j. co.s̃.de offi. pręfe. vrb. Adde,ꝙ rationem Io. de Imol. hic reprehẽdit Al. & dicit nullã bonam rationem diuersitatis reddi posse.
g ¶ Vasalli & feudatarij . Et de hoc videlicet sub q̃ iudice:& quomodo isti vasalli possint cõueniri. vide no. Spe.in tit.de arbitris.§.restat.Versi. sed nunquid vasallus. vbi etiã ponit q̃d ĩ arbitris:& latissime per Imolã vltra alios in.c. cæterum. de iudi. & not. in dicto. c.ex transmissa.& in.c. ex tenore. de fo. compe . et quædã pulchra per Bald. in.l.j. in. ij. co . C. si à non competẽti iudice . et in authent.ei qui. in. v. colum. in versicu, quæro qualiter fiat missio in feudis & Bal. in.l.liberti libertęque , ad finem.C. de ope.li. per Iac. de bel.in c.j.de controuers. in matri.fac.& ibi Bald. in. c.j.apud

quē vel quos cōtrouersia feu.&c. Adde ꝙ vasallus non possit prorogare iurisdictionem sine licentia do. Bal. cōsi. cccxx. libr. j. vbi allega. Barto. hic, & dicit ꝙ nec etiā de rebus non feudalibus potest prorogari iurisdictio. & inquantū Alex. hic in prin. ij. col. tangit an quando duo se cōmittunt in manibus regis dicanꝭ in ipsum compromittere. Adde quod Bal. habuit de facto in marchione Salutiarū & quodam comite q̄ sic scripserat regi Frācorū: de quo Bal. cōsuluit eius cōsil. ccccxvij. & seque. 4 j. libro.

a ¶Si quis ędificiū. vtrū reficiēti. qd importat verbum reficere. Et adde q̄ 5 not. in. l. de pupillo. §. si quis riuos. & quod ibi dixi j. eo.

b ¶Villā à castro. & in quo differat villa à ciuitate. ad de not. per Barto. 1 in. l. si hæres. §. vicis. de leg. j. & ibi 2 Imo. quid autē sit prouincia. vide Bar. in extrauagā. qui sint rebelles. 1 in ver. lombardię. & ibi latè per Io. and. & in. c. si ciuitas. de senté. excō. 2 in. vj. & per legistas. in. l. per prouincias. C. de ędifi. priuat. & de iure canonico illa appellatur prouincia quæ habet continentiam. x. ciuitatū: sed de iu. ciuili appellatur quæ habet magnū territorium sub se. l. illicitas. §. qui vniuersas. & . l. congruit. de offi. psid. licet aliter hodie sumatur secundū gl. not. in. l. fi. C. de præscri. long. tempo. & de ciuitate vide no. per Inn. in. c. cū ab ecclesiarum. de offi. ordinarij. de diœcesi et territorio habetur in cle. ne romani. de elec. & in. c. vbi periculum. eo. tit. 1 in. vj. & adde quę b not. Bar. in. l. ij. de 2 verbo. oblig. & in l. fi. de colle. illici. & in. l. j. in prin. ꝙ 3 cuiusqꝫ vniuer. & in. l. ex hoc iure. ff. de iusti. & iure. qd autem sit patria. Vide Bald. in. l. si 1 non speciali. C. de 2 testamē. & vide ꝙ habetur. in. l. & q̄ originem. §. j. de mune. & honori.

§. notauimus. ꝙ vi aut clā. aut hoc interdicto: & tunc aut cā dāni repellendi & potest. vt hic tertia sol. & . l. fluminum. §. idem seruius. et. §. item apud Iulianum. aliàs viuianum. aut alia causa. & non potest: vt hic in vlti. solu. ¶Oppo. quia arbor est in solo: & sic tex. videtur sibi contrarius. sol. gl. ꝙ nō est in solo vt ibi perpetuò maneat. ¶†Cōtra hoc videtur. s̄. proxi. §. nā et in his quæ trahuntur, à solo habet locum hoc edictum. Ideo Dy. dicit in solo. i. circa ea quę secundum communem vsum & propositum ędificantis inseparabilia sunt à solo siue fiat ædificando: siue destruēdo. ¶Et est †hic argumentū ꝙ si aliqs alicui sciderit vestes non videaꝭ fecisse iniuriā in personā: qa debet intelligi in personā hoc est circa id ꝙ sit inseparabile à persona. facit. s̄. de his qui deie. vel effu. l. j. §. hæc aūt ver. Inno. contra extra de senten. excommuni. c. nuper dicā. j. de pub. l. licitatio. §. ꝙ illicitè.

SVMMARIVM.

1 *Nouum opus causa damni infecti repellendi potest nuntiari: & ille debet parere ne immineat periculum.*

2 *Reficienti potest nouum opus nuntiari.*

Reficere pōt assumi largè & strictè sicut uerbū reddere.

Si quis ædificium. ¶Reficiēti nouum opus nō nunciatur. h. d. ¶†Oppo. causa damni infecti repellendi pōt nouum opus nunciari, vt. j. proxi. §. nunciatio. so. gl. fatetur contrarium. Intelligo istā gl. ꝙ pōt nūciari: & ille debet parere ne immineat periculum. ¶†Quæro vtrum reficiēti[a] possit nouum opus nūciari: & hic est casus secundū literā reficiat ꝙ nō. Dy. determinat in contrariū: qa videtur reficiens de nouo facere: vt. l. j. §. deinde. j. de riuis. ergo &c. præterea domus refecta alia do mus est: vt. l. inter stipulantem. §. sacrā. in fi. §. j. de ver. ob. ergo pōt nūciari. vt in. §. opus. s̄. ea. l. Et sic non esset bona litera reficiat: & probatur quia in tex. sequitur sed veteri sustinēdo &c. & sic de sustinendo nō de faciendo de nouo. Pro hoc. j. e. l. de pupillo. §. si quis riuos. & ibi dicā: quia est speciale ibi & in. l. qui viam, cū gl. j. eo. & ibi etiam dicam contra Dyn. & primam suam rationem dicit ipse: ille qui reficit videtur de nouo facere. cōtra. j. de itinere actuque priuato. l. ij. §. reficere. Glo. istā contrarietatē soluit in. l. j. §. pe. s̄. de mor. infer. pōt eīm reficere, assumi largè & strictè. vt ibi not. Facit ꝙ dicimus de verbo reddere. j. de verb. signi. l. verbum reddendi: & quicquid dixi de verbo repetendi. s̄. sol. ma. super rub. posset hic dici.

SVMMARIVM.

1 *Villa est illa quæ est extra muros ciuitatis.*

2 *Ciuitas quæ muro circundatur.*

3 *Castrum quid sit. remissiuè.*

Siue autem intra. Siue in ciuitate siue extra fiat opus habet locū operis noui nunciatio. ¶Quæro† quomodo cognoscam villā à castro[b], breuiter villa est quę est extra muros ciuitatis: vt. C. ne rusti. ad vllum obse. euo. l. j. li. xj. Ciuitas† est quę muro cingitur. vt. l. ij. de ver. signi. & in. c. si ciuitas. de sen. excō. lib. vj. & ibi hoc no. Io. an. in nouella. De castro† habemus. C. de fund. limi. l. quicunqꝫ castellorum. lib. xj. facit ad prædicta. s̄. de libe. agno. l. j. §. primo. & dicemus. in. l. pupillus. §. vrbis. de verbo. signi.

SVMMARIVM.

1 *AEdificanti in priuato pōt nunciari causa publici iuris.*

2 *Nunciatio spernitur qn̄ nunciator est in manifesta calūnia.*

Causa an inseri debeat in nunciatione? remissiuè.

Nunc videamus. ¶Ex cā tripli ci nunciatur, vt hic subijcitur per exempla. h. d. vsqꝫ ad. §. iuris.

quid autem sit terra vide in capitulo primo. de postulatio. prælato. & melius in. c. cum in partibus. de verbo. significa. Sed quid si summus pōtifex scribat alicui castro: & id appellat ciuitatem an efficiatur ciuitas. vide in clemen. si summus pontifex. de senten. excommuni. An autem ciuitas requirat muros, Episcopatum & similia. & quando dignitate, & honore priuetur. vide Bar. & ibi dixi in dicta. l. ij. in fine. j. de ver. signi. Et prædictis adde quę not. Bar. in. l. j. j. de dā. infec. & ī l. imperiū. de iuris di. om. iudi. et Bar. in. l. j. C. de metro. beri. li. xj. & de comitatu aliqd per Bar. ī. l. j. j. ad muni. & facit ꝙ not. Inno. in. c. cū ad sedem. de resti. spo. & ꝙ not. Bald. de pace. cōstan. ī ver. nos romanorū. & ꝙ legi, & not. ī. l. quicūqꝫ castellanorū. C. de fun. patr. libr. xj. & hic vide Lud. & de prouīcia vide Bar. ī. d. l. j. de metropo. beri. Adde ibi largè & strictè dū Bar. vult ꝙ propriè reficiés nō dicaꝭ de nouo facere. bñ facit. c. consuluit. de iudę. & . l. fin. C. de iudę. ꝙ no. glo. & doct. in cle. fin. in ver. ciuitatū. de rescrip. & ꝙ voluit Pet. de anch. in. d. ca. consuluit. vbi dicit ꝙ cōstitutio legati q̄ prohibet castra noua ędificari nō extēdiꝭ ad reficienda. Sed cōtra facit ꝙ voluit Bal. in. l. ij. C. de nuptijs. vbi dicit ꝙ si cōstitutio ecclesiæ dicat ꝙ nullū fortiliciū possit fieri incōsulto papa: et sit quoddā fortiliciū antiquū destructū propter rebellionē & rebellis recōciliatus cū ecclesia velit castrū reficere ꝙ nō possit inconsulto papa: vnde dixit Alex. ꝙ aut ędificiū fundit⁹ est dirutū: & tūc ędificās dicaꝭ de nouo facere: & loqꝭ. ij. opi. aut nō est funditus dirutū & ꝓcedat opi. prima. Tu adde ad hoc q̄ cōsuluit Baldus consilio. ccxxj. iij. li. ꝙ castro destructo prīcipis authoritate bona re-

¶Opp. j. de acquiren. rerū do. l. quāuis. & de fluminibus. l. j. §. si in mari. sol. vt in gloss. quę incipit scilicet priuato. ¶Quęro vbi incipiam ponere exemplum tertij. quędam glos. quę fuit addita dicit ibi. Aut si quid contra. l. & c. sed non est ve-
1 rum† qa oēs. ll. ibi allegatę in glo. loquunꝭ qn̄ ędificaꝭ in priuato: sed posses sustinere ꝙ licet ędificetur in priuato: tamen cōtra formā traditam à lege: ideo nunciatur causa publici iuris. melius ta-
2 men est ꝙ incipiat ibi vel in loco. ¶†Vltimo no. inversi. quod si in mari. quādo nūciator est in manifesta calumnia spernitur nunciatio. Item facit an causa sit inserenda in nūciatione. dixi. s̄. in princi. l. dic vt ibi.

Iuris nostri. Hic incipit dicere q̄ personę nuncient. ¶Oppo. quòd etiam si nō pertinet: vt. s̄. in princ. l. solu. ibi allegabatur ad se pertinere. & sic erat dubium: vt glo. dicit.

SVMMARIVM.

1 *Vsufructuarius non nunciat nouum opus proprio nomine quia non habet dominium: sed ius debile: procuratorio nomine nunciat: quia dominus uidetur eum custodem facere & procuratorem generalem.*

2 *Ius ingrediendi propria authoritate in fundum quod habet creditor, cedi potest.*

3 *Vsufructuarius domino ædificanti non potest nouum opus nunciare: quia ex quo dominus uidetur eū procuratorē constituere: constituenti procurator non nunciat.*

Procurator in rem suam non potest contra dominum constituentem uti illo iure.

4 *Cessionario contra cedentem oīa iura quæ habebat in bonis titij ad quem bona peruenerunt subuenitur actione ex eo contractu.*

Cessionarius potest actionem utilē quā habet ex cessione cōtra cedentem intentare licet directam non.

5 *Fructuarius non habet utilem confessoriam pro seruitute.*

Opinio quorumdam relatorum in. l. j. in princi. s̄. si ususfructus petatur: est falsa.

6 *Vsufructuarius non habet utilem suo nomine: nisi in casib⁹ notatis in. l. j. C. de actionibus & obligationibus.*

7 *Fructuario cōpetit interdictum quod ui aut clam.*

8 *Contra ædificantem quando res est mutata agitur actione de dolo per usufructuarium: uel actione ex testamento*

9 *Vicino ædificanti non potest usufructuarius nouum opus nunciare nomine proprio.*

10 *Fundus secundum communem usum loquendi intelligitur de rustico non de urbano.*

11 *Dominus potest nunciare nouum opus uiam reficienti: sed habens uiam non potest nunciare domino.*

12 *Frustuarius pro re potest alias actiones intentare procuratorio nomine domini.*

13 *Vsufructuarius non potest dominum defendere in iudicio contra alium.*

14 *Fructuarius potest prosequi nunciationem noui operis à domino factam expensis domini: & ab eo expensas petere antequā prosequatur. nu. 17.*

Post nunciationē cōpetit actio in factum qua peto nunciationē meā confirmari & illius non esse altius ædificare.

15 *Emphyteuta & feudatarius possunt proprio nomine nunciare: & etiam procuratorio nomine domini.*

16 *Colonus & inquilinus an possit nouum opus nunciare? remissiuè.*

18 *Prælatus uel rector ecclesiæ non pōt rem ecclesiæ suo nomine petere, sed noīe ecclesiæ prælaturā uel rectoriā sic.*

Episcopus & alius superior potest rem ecclesiæ petere.

Vsufructuarius autem nouum. Legā istū. §. cū. l. seq. & cū. l. qui viam. j. eo. & breuiter hoc dicit cū. l. seq. vsufructuarius extraneo ꝓcuratorio noīe dñi nūciat nouū op⁹.

bellium castri vel confiscata per dominum illius castri efficiuntur libera,& castro restituto vel potestate ipsius reędificandi concessa non intelligitur restitutum ius aliīs quęsitum ex destructione:quia dicitur potius noua concessio quàm restitutio & in noua concessione principis nō tollit ius alterius.

a domino non:sed poterit confessoriam intentare[a] h.d.posito casu in terminis.vide.l.qui viā & breuiter dicit.Qui habet seruitutem vię:reficienti nō nunciat nouum opus:sed si impediatur confessoriam intentabit.h.d.secundum veram lectu.¶ An
1 tequam veniamus † ad apparatum videamus rationem.§.vsufr.& quæ est ratio ꝙ potest nunciare procuratorio nomine domini & proprio non. dic quòd non habet dominium sed ius vsufruct. quod de facili potest amitti. vt.l. corruptionem C.de vsufruct.& sic quia habet ius debile non potest suo nomine nunciare.Sed quare procuratorio nomine potest? dic quòd eoipso quod consti-
b tuit [b]eum vsufruc.videtur eum facere custodem[c]
c & proc.generalem in illa :vt hic no.s̈.vsufru.quēadmo.ca.l.j.in fine.&.l. sequen.& hoc tene mēti. Formo tibi quæstionem:scis quòd actio potest cedi. vt in titu.de hæred.vel acti.vend.& etiam officium iudicis.vt.l.ꝙ si minor.in princ.s̈.de minori.&.s̈.de administra.tutor.l.si minor,& etiā obligatio naturalis potest cedi.vt.l.si eius.j.ad trebe.
d Sed quæro[d]sum creditor†habens ius ingredien-
2 di in fundum debitoris mea authoritate an possum cedere?& nescio tex.in mundo qui melius fa-
e ciat quàm tex.iste:[e]cum hoc sit ius quòd extra iudicium exercetur:& sic procurator in rem suam:
3 vt hic.¶ † Quæro quæ est ratio huius.l.si autem: quod domino non possum nunciare. respondeo quia contra dominum habeo alia remedia quàm contra extraneum, & vide gloss.quæ incipit scilicet omnino quia pluribus.& do.Dy. reprchen-
f dit istam gloss.quia illis modis est sibi cōsultum [f] contra alios quibus & cōtra dominum. Sed ideo est:quia constituenti ipsum procuratorem non potest nunciare cùm contra ipsum non potest venire procuratorio nomine ipsius domini:quia sic ipsemet dominus videretur sibi nunciare. & istud est tenendum menti:quia si tu es procurator in rem tuam non posses contra dominum il-
4 lo iure vti.¶ †Pone cessi tibi omnia iura quæ habebam in re titīj: postea res titīj peruenit ad me: an tu cessionarius poteris agere contra me.& salua meliori deliberatione hic videtur text. quòd
g non.[g] Sed qualiter subuenitur mihi? dic actione ex eo contractu:vt.l.īj.§.peruenisse.cum aliīs.§.s̈. de hære.vel actio.vendita.Sed an actionem vtilē quam habes ex cessione posses intentare contra me cedentem,licet directā non posses:vt.s̈. dixi. Respondeo sic,vt.s̈.de rei vendic.l.si culpa.& ibi not.& per Dyn.de reg.iu.c.pro possessore.lib.vj. in.q.v.circa fin.Licet quædam gloss.videatur dicere contra & malè.C.de hæred.vel acti. vendi. l.
5 emptor.& per hoc † dico quòd fructuarius non
h habet vtilem confessoriam[h] pro seruitute,qa posset eam intentare contra dominum . quod negat tex.hic.Vnde falsa est opi.quorundam quæ recitātur.s̈.si vsufr.pe.l.j.in princip.Facit ad hoc.j.e. l.in prouinciali.§.pe.& no.hūc tex.qui dicit procuratorio nomine nunciat.& facit.l.planè.s̈.fam. ercis.quam tene menti. dixi.s̈. ea. l. §. nuuciatio.
6 ¶†Venio ad contraria.oppo. quòd suo nomine possit cùm procurator in rem suam habebat vtilem,vt.l.ex legato.C.de lega.&.l.emptor.de hęr. vel act.ven.& sic videtur quòd nomine suo posset nunciare.respon.quòd illud ꝙ habet vtilē nomine suo nō est verū,nisi in casibus specialibus notatis.in.l.j.C. de act.& ob. sed hic non est de illis
7 qui dantur ibi. ¶†Item oppon.quòd fructuario

a ¶ Confessoriā intētare. Sed an ista confessoria competat fructuario contra dominum, tex.expresse videtur dicere ꝙ nō in hac.l.licet gloss. in ver.ius exponendo,id est per nunciati. & sic violando literam tenuerit contrarium:vnde tenendo primā op, infertur quòd fructuarius necesse habet procuratorio nomine agere confessoria contra vicinū. & hoc videt̃ tenere Imo. & etiam Bartol.in proxi.co.

b ¶ Eoipso ꝙ constituit. Sed dic ꝙ ista ratio non videtur bona secundū Imo. quia etiā habens seruitutē habet ius minus debile:& tamen nunciat.l. de pupillo. §. impositītiam.j eo . vnde ratio est quia vsufructuarius nō habet ius in re : sed est seruitus personalis sicut in habente seruitutē realem.l.j.s̈, de serui.ꝙ videtur sensisse Bar.j.l.proxima §.si ego.in prin.& uide ꝙ no.ī.l.ei q. de serui.

c ¶ Facere custodē. not.vsufructuariū custodem. hoc tamen intellige vt dixi.j.titu.īj.l. apud trebatiū. §.j. & latiꝰ in.l. cꝑuis. in fi. post Bart.j.de dā. infect.& no.Bart. & Bal.in.l. eum ad quem. C.de vsuff. & an qui tenet̃ ad custodiam videat̃ habere mandatum vide Bal.in.l.emp. C.de hær. ven.

AND. POMA.

d ¶ Sed quæro.vide multa ad cōfirmationē p Bar.cō. lj.co.xxiīj.et seq. vol.j.& Bal. in tit. de pace iura.fir.§. si quis verò.col.īj. Bapti.de san.se.in tract. de debit.suspect.& Fulg.in.iīj.q.principali. colum.penult. & Fed. & Soci. consil. clxvīj.penul. col.

e ¶ Quam text.iste.& secundum Ange.etiam facit tex.,in.l.j.j.de remiss.

Subdens. Ang.ꝙ hic tamen non loquitur iste tex.& similes quādo principaliter & expressè fit cessio.sed qn̄ cōstituit̃ aliquod ius puta vsuffru. in quo in cōsequētiā videt̃ data potestas exercendi ius extraiudiciale cōpetens ipso iure cōstituēdi.Et ideo tene mēti dictū Bar. ꝙ cōiter tenet̃, & idem etiā hic Imo.sequitur.adde quę no.Bar.& ibi dixi in.l.si stipulatus fuero illud aut illud. de ver. obl. & adde tex.ī.l.fi. §.sinautem. C. de bo.auth.iudi.pos. vbi tenuta pōt cedi ꝙ est not.& vide p Moder.in.§. actionū. instit. de act.in fi.vj.chartę. adde ꝙ Bal.in.c.j. de feud. nō habē. na.feu.dixit ꝙ est differentia dicere vēdo tibi rem : & vendo tibi ius ꝙ habeo:qa in primo casu vr̃ vēdita ipsa proprietas in secundo videt̃ vēditum feudū cum potestate alienandi proprietatē.sic ergo ista ptās secūdū eū poterit alteri cedi,alleg.no.p Bar.hic & ibi pręmissa q̃stio.subdit nunquid emptor poterit appropriare sibi dicēdo ego volo esse ille proprietarius. est argu. ꝙ nō. in.l. si mādauero.§. si tibi centū.s̈.man. secundū Bal.& cum Bar.hic trāsit Imola.in.l.si ita stipuler per te.j.dever, obli.quę oīa not,

competat hoc interdictum.vt.l.is qui in puteum §.fina.cum.l.sequenti.quod vi aut clam.sol.aliud in illo interdicto quā in isto dixi. s̈.§.primo.
8 ¶†Item opponi.& nunc intro gl.mag. dicit̃ hic ꝙ debet agere confessoria.Contra de.l. repeti.§. fi.s̈.quibꝰ modis vsuffru.amit.rn̄. intelligas ędificiū tale ꝙ res nō sit mutata:secus si sit mutata: qa tunc debet agere de dolo vel ex testamento.sed videtur ꝙ non actiōne de dolo cū posset agere ex testamento.cū actio de dolo nō cōpetat cum alia actiōe,vt.l.j.in fi.s̈.de dolo.Solu.vt not.in vltima sol.gl.alias in vltima gl.in.l.repeti.§.fi.s̈. quibus modis vsuffru.¶ Deinde oppo.de.l.j .§. item iuliano.j.de remiss.huius cōtrarīj timore sunt plures sol.vt in gl.& vna est ꝙ ibi vtilis:hic directa: sed illud est imponere legē verbis:quia non differunt vtilis & directa.Alia est ꝙ ibi cœperat vti.hic nō: sed certè hic cœperat vti.Tertia sol.est ꝙ illa intelligatur secundum istam:& ista est bona secundum Dy.Datur alia solu.à glo.& est vt quædam noua lec.& non bona.dicit glo.Aut fit in loco vicino opus:& tūc potest nunciare &c.& vide gl. ibi.Alīj dicūt sic distingui.Sed istud non probat̃ lege,& per istud minus posset vsuffructuariꝰ vbi habet ius quā vbi non haberet ius,& aduerte : qa ista nō est propria sol.cōtrarīj:sed magis noua lectu.falsa.Item extra glo.oppo.vsuffructuarius habet ius in re,vt.l.eorum.j.de damno infecto. &.l j.de vsufru.¶ Item dominus in prędio in quo qs habet vsumfructum non potest aliquid noui facere.vt.l.vsufructu legato.§.hac ratione.s̈.de vsufru.& si habet ius in re ratione sui iuris nunciat. vt.s̈.ead.l.§.nunciatio fit.do.Iaco.de aret.dicit fa-
9 teor:sed† quandoꝗ̃ ædificatur à vicino & vsufructu.non præiudicatur sed domino:& tūc suo nomine nō pōt nunciare:sed procuratorio nomine sic:ita loquitur hic sed si à vicino vel à domino ędificatur ita vt vsufructuario obsit: tunc suo nomine potest nunciare:quia potest petere cautionem:vt.l.qui bona.§.& superficiarium.j.de dam.
f infecto.& sic tenet Iaco.de aret.& Oldra. per distinctionem satis longam quā non recito,quia nō est vera: & nō dicit plus in effectu.Istud bene habet apparentiam:sed contra istum text. quia interest hic vsufructuario opus non fuisse factum
g & sic fiebat deterior vsuffructus vt in fin. huius §.Præterea istud probatur ex dictione autem dū dicit vsuffructus autem.& ista est aduersatiua:& sic aduersatur prędictis quod licet ad eum pertineat,non tamen suo nomine potest nunciare. Ad rationem Iaco.de aret.respondeo scilicet quòd q habet ius in re potest nunciare:verum est nisi sit debile ius & de facili periturum:vt est vsuffru.& not.j.eo.l.de pupillo.§.impositītiam.& per Dy. in quadam additione.& not.glo.j.titu.j.l. qui bona.§.primo.facit quod nota.s̈.de pignoribus. l. sed an vię:& ideo sto cum glo.¶ Sed oppo. quia quia qui nullum ius habet potest nunciare, vt. s̈. eo.l.j.in princip. Sol.ibi dubitatur.hic erat certū ꝙ nullū ius habebat nisi vsumfru . Venio ad leg. qui viam.& op.de.l.qui viam.ad leg.si autem. & §.vsufruc.solu.vt in glo.quia hic loquitur in seruitute personali.l.qui viam in seruitute reali.
h ¶ Ad istud opponi.qui habet realem potest nunciare.vt.l.de pupillo.§.impositītiam.j.eo dem.& de serui.vrbano.prędio. l. inter seruitutes. l. & si fortè.§.sciendum.&.§. vltimo.s̈.si seruitus uen-
i dicetur. ¶ Timore huius[i] contrarīj sunt plures

f ¶ Sibi consultū. ibi sibi consultum &c.l.deniꝗ̃.ī prī. &.l.prece.j. quod vi aut clam.

g ¶ Text.ꝙ nō.no. tamen ꝙ non potes vti contra me actione ꝙ tibi cessi directò : sed habes actionem ex primo contractu vtilem tibi cōpetentē cōtra me ex cessione nō directa.quod no.vide Bar.in.l.proxi. §. si ego.in fi.&.l.creditori.j.e. sed Bal. in.l.emptor.C.de hęre.ven.sequitur gl.ibi & Bal.in. d. l.si culpa.

h ¶ Vtilem confessoriam.an fructuarius habeat vtilem confessoriā. adde ꝙ Imol. in. l.creditor.j.e. tenet gl. quā reprobat hic Bar.de quo ibi per eum.& ad Bar.hic vide etiam Imol.hic, & quæ dixi s̈.in princip.

i ¶ Timore huius. vnū tn̄ tene mēti:videlicet ꝙ licet dicamꝰ ꝙ in serui-
sol.vna

sol. vna est hic, q̄ ponit̃ in.l. ista. si aũt. Et eã tenebat Hug. & dicebat nõ distinguo seruitutẽ vrbanã à rustica: sed prædiũ vrbanũ à rustico: qa in prædio vrbano habet locũ nũciatio: ĩ rustico nõ. sed ista reprehẽdit̃ per glo. hic in fi. per. l. in iudicio. ſ. fami. er. & vide glo. ibi dũ dicit, sed Hug. dicit si habeat qs &c. ¶ Alij nõ distingunt prædiũ vrbanũ à rustico, sed seruitutẽ vrbanã à rustica. Et hãc sol. ponit gl. hic in. l. qui viã. & hoc etiã tenet gl. in. l. j. in prĩ. in fi. gl. magnæ. ſ. e. & l. de pupillo. §. imposititiã. & Azo in summa huius ti. & etiã Dy. dicit ratiõnẽ, ꝙ hoc fit fauore agrorũ: ita no. in. l. q viã. ¶ Sed in hac. l. quærit̃ de rõne, & rñdet̃. Sed ista rõ videtur cõtra tex. in. l. si aũt. in. l. j. ſ. e. & in. l. in iudicio. ſ. fami. er. & glo. respõdet ad. l. in iudicio. quòd ibi loquitur in vrbana: vt ibi no. sed non placet mihi. Et ille tex. confundit Dy. & glo. †qa ibi dicitur fund⁹. & intelligit̃ secũdũ cõmunẽ vsum loquendi de rustico: vt. l. loc⁹. & l. fundi. j. de ver. sig. Datur & tertia solu. in. l. qui viã. Aut qui ędificat cõfitet̃ seruitutẽ habere nũciãtẽ: vel constat. & põt nũciare: al's nõ. & hãc tenet Rof. in libellis suis, & Ray. de forli. ¶ Sed mihi nõ placet: qa in hac nũciatiõe nõ reqrit̃ ꝙ ab initio sit certũ ius nũciãtis: sed sufficit esse dubiũ: vt. ſ. e. l. j. in prin. & no. ſ. ꝓxi. Alij dicũt, ꝙ vicino põt nũciari, dño nõ. & ista sol. ponit̃ in. l. qui viã. & hic in fi. glo. & vide hãc glo. Et istã sol. videt̃ tenere glo. in. l. inter seruitutes. ſ. de serui. vrba. præd. Sed gl. posset cãtare quãtũ vellet: qa sol. ista est cõtra. §. imposititiã. in. l. de pupillo. Alia sol. est quã tenet Marti. ꝙ speciale est in seruitute luminũ, & oneris ferẽdi: & vide eã in gl. l. q viã. in fi. gl. Sed ista sol. nõ est vera per. l. in iudicio familię ercis. ergo de prędictis quinq; solutio. nulla est vera. Erit ergo sol.

a veraᵃ opi. Gul. al's. R. ꝙ hic intelligat̃, ædificat, scilicet reficiẽdo: vel. i. reformat. & tex. optimè dicit, dũ dicit viã ædificat. & vide istã gl. j. l. qui viã & incipit, reficiẽdo. B. & hanc tenet Iaco. de Are. & Old. ¶ Sed cõ

11 tra. j. de iti. actuq; priua. l. iij. §. hoc aũt. & se. So. †dñs põt nũciare reficiẽti viã vt ibi: sed ille q habet viam, nõ põt nũciare dño, vt hic. & hæc est veritas. ¶ Sed contra: qa etiam reficiẽti nunciatur: vt dixi. ſ. in. §. si quis ędificiũ. & ibi dixi. sol. speciale ĩ via fauore agrorũ, sicut in riuis: vt. l. de

12 pupillo. §. si quis riuos. ¶ Quæro, †an alias actiones pro re poterit iste fructuari⁹ intẽtare ꝓcuratorio noĩe. certè sic: vt no. in. d. l. j. in fi. ſ. vsufr.

13 queád. ca. ¶ †Sed an vsufructuarius teneat̃ defendere cõtra aliũ agẽtem in iudicio? tex. videtur, quòd nõ. ſ. de serui. l. si. ꝙ est mirabile: cũ hæc nũciatio sit quædam defensio: vt. j. eo. l. nam reipublicę. Sed dicam. j. tit. ij.

14 l. apud Trebatiũ. §. fi. ¶ † Sed an fructuarius ᵇposset ꝑ se q nũciationẽ?

b certè sic. casus est in hac. l. si autẽ. ibi, neq; enim sicut aduersus vicinũ &c. cũ gl. ibi posita sup verbo ius ei nõ esse. Ex qua nota, quòd post nũciationẽ cõpetit quædam actio in factũ, qua peto nunciationem meã confirmari: & illi ius non esse altius ædificare. de quo dicam in. l. de pupillo

15 §. qui opus. ¶ †Item quid in emphyteota & feudatario? & respon. isti

c possunt suo noĩeᶜ: vt. j. l. ꝓxi. §. penul. Et etiam ꝓcuratorio noĩe domini, si dño noceatur. arg. huius. l. & est expressum. j. tit. j. l. hoc amplius. §.

16 quęsitũ. ¶ †Itẽ quid in colono & inquilino? videt̃ secus: vt. j. ꝓxi. §. pe.

17 dic, vt ibi dicam. ¶ Sed cuius †expensis hoc faciet fructuarius? respon. expensis domini, si est magna impẽsa: vt in. l. hactenus. de vsufru. vnde ad eum pertinet cura & solicitudo ꝑsonalis: vt hic. & d. l. j. in fi. vsufru. queád. ca. Sed expẽsa est dñi. Simile dicã. j. tit. j. l. dãni. §. ei cuius. & l. inter fructuariũ. & de publi. l. cotẽ. §. fi. Et credo, ꝙ posset à dño petere

18 expensas antequã prosequat̃: vt. ſ. mãd. l. si verò. §. fi. ¶ †Quid in prelato ecclesiæ vel alio rectore ecclesiæ? dico idẽ, ꝙ rem ecclesię vel ius ecclesię non potest suo nomine petere, sed nomine ecclesiæ vel conuentus sed prælaturam, vel rectoriam peteret suo nomine: sicut hic, vsufructuarius vendicat vsumfructũ suo nomine. Probatur extrà de testi. c. pręsentium. lib. vj. & Inno. in extrauagan. quæ incipiebat, ad hoc. Facit ꝙ not. per Inno. de offi. or. c. conquerente. in. iij. gl. & de verb. sig. c. abbate. Et hoc potest non solum rector proprius ecclesiæ, sed superior: vt episcopus, vel alius. tex. & glo. not. C. de sacrosan. eccle. l. sancimus. quod etiã

d canonistæ tenentᵈ.

¶ LEX. III.

IN prouinciali. ¶ Etiã dicit gl. q̄ est additio, ꝙ hic incipit tractare, in quibus locis nunciat̃. ¶ Vlterius dic, ꝙ prosequit̃ eandẽ materiã. s. quæ personæ possunt nunciare, & erat dubiũ: an dominus prouincialis possit nunciare. Ratiõnẽ dubitationis dicit glo. j. l. proxi. §. nunciatio. quæ incipit tractare, in quo loco possit quis nunciare.

SVMMARIVM.

1 AEdificans in loco communi, quando impediatur per actionem communi diuidundo, uel per officium iudicis.

Actio communi diuidundo, an habeat locum pro re incorporali?

2 Auxilium extraordinarium, quando est mihi utilis, ordinario illo uti possum.

3 Remedium ordinarium non tollit extraordinarium, quando extraordinarium est facti: secus quando utrunq; est iuris.

4 Auxilia duo ubi alicui competunt, unum quando tollat aliud?

5 Inquisitio, an tollatur accusatore superueniente: remißiuè.

Si in loco communi. ¶ Beneficium huius edicti est extraordinarium in subsidiũ introductum: ideo cessat, vbi habet locum ordinarium. hoc dicit iste. §. tute, & maximè vrbana possit opus nouũ nũciari & cõfessoria agi etiã in rustica. Ista sunt vera, nisi dñs ꝑdij seruitutis peteret seruitutẽ mutari & trãsformari, ꝙ fieri põt sine incõmodo ꝑdij dñantis: qm̃ tũc hoc obtinebit. & si posteà illa deberet seruit⁹, & vellet nũciare, vel agere cõfessoria, vel negatoria: nõ posset aliqd impedire. text. est multũ not. in. l. ij. §. & habet tres partes. Quãdoq; vn⁹ ex socijs vult nunciare conuicino & loquit̃ prin. vsq; ad versi. planè. Quãdoq; vnus vult ex socijs nunciare socio, pro dãno, ꝙ datur iure communi & loquitur ver. planè. Et quãdoq; vult nũtiare ꝓ dãno, ꝙ dat̃ in re ꝓpria ex opere, quod edificat̃ in cõmuni. et

1 hoc dicit ver. ꝙ si soci⁹. ¶ Ad declarãdum †istã. l. incipiã à quadã quæstioue gl. & qro, qñ impediã opus per actionẽ cõmuni diui. & qñ per pretorẽ? & glo. respondet duob⁹ modis, vel tribus. & glo.

a habet diuersimode, & quidã habet, cũ non negat me consortem. vel per prætorẽ, vel officio iudicis quãdo nõ fatet̃ secũdũ Io. &c. sed certè ad hoc, vt habeat locũ cõmuni diui. vel officiũ iudicis: intelligatur ꝙ fatetur me consortẽ, vel si negat, ꝙ sim in possessione: aliàs si negaret, & nõ essem in possessione: tunc nõ haberet locũ, nec actio, nec officiũ prætoriũ. vt. ſ. fami. er. l. j. & ibi gl. Alij habẽt gl. alio modo. s. iudicio. cũ negat me consortẽ, vel per prætorẽ, qñ fatetur, etiã semper intellige eo dẽ modo. s. qñ fatet̃ ꝙ erã in possessione. Alia expositio in glo. est, quæ cõcludit, ꝙ ꝓ re incorporali, non habet locũ cõmuni diui. ꝙ videt̃ falsum: vt. l. arbor. §. fi. ſ. cõi diui. & j. de aqua quoti. l. Lucio. Licet posset dici, ꝙ ibi loquat̃ de vtili: sed vtilis cũ sit extraordinaria, hãc nõ excludet: vt. j. di-

b cã. Tu dic, qñ fatet̃ me consortẽ, ꝙ communi di. iudiciũ & officiũ iudicis habet locũ eodẽ casu. Nã possum eligere duplicẽ viã. Primò possum intentare iudiciũ cõi diui. & iudex ꝑ diffinitiuã sñiam eum ꝓhibebit ædificare. Secũdò possum implorare iudicis officiũ, quod deseruit actiõi cõi diui.

e intẽtatæ, vel intentãdæ, ꝑ ꝙ iudex prohibebit,ᵉ ne interim ædificet, vel nouitatẽ faciat. & ita loquitur hic. & ita eodẽ casu locũ habet: vt ſ. cõmuni diui. l. Sabinus. Nã ꝑ solã actionẽ cõmuni diui. nõ excludet̃ nũtiatio ex hoc edicto: qa ibi habeo necesse ꝓbare de cõione: & sic pl⁹ grauor, q̃ hic vbi sufficit solum ædificatũ probare post nũtiationẽ. Et ideo cõpetit officiũ iudicis, ꝙ deseruit actioni communi diui. intẽtatæ vel intẽdãdæ: per quod ꝓhibebit, ne interim ædificet. & si ędificauerit eodẽ officio, faciet destrui tanq̃ nouiter attentatũ lite pẽdente: vt. j. dicã. in quo officio erat

f sufficiens eadẽ ꝓbatio,ᶠ q̄ in nũtiatiõe ex hoc edicto. ¶ Opp. dicitur hic, q habet officiũ ꝑtoris, nõ põt nuntiare. Cõtra, qa vnusq́sq; habet officiũ: vt l. de pupillo. §. meminisse. j. eo. Gl. soluit, & videt̃ nõ bene dicere: qa nõ reperit̃, ꝙ istud officiũ operetur destructionẽ, sed per actionẽ cõi diui. vt. d. l. in re cõmuni. §. fi. vbi hoc expressè dicit. Per officiũ ergo iudicis hic fit inhibitio, ne ꝓcedatur: sed per actionẽ fit destructio. Vel aliter sustinẽdo glo. & bene, ꝙ nõ fit prohibitio: nisi ædificetur: aliàs ꝓhibetur iudicis officio. & si ædificatũ erit, põt pars petere destrui officio iudicis, ad quẽ pertinet reuocare in pristinũ statum, quicqd factum esset lite pendente: vt ar. de admi. tu. l. chirogra-

g phis. §. j. & extrà: vt lit. pen. per totum. & hoc iudicio non cognoscetur:ᵍ nisi, an fuerit ædificatũ post inhibitionẽ, & ita loquitur hic. Posset etiam pars petere, ꝙ destruatur per actionem cõmuni

pe. de reli. & hoc voluit glo. not. & ibi Bal. in. l. si cui. ſ. de serui. ꝙ not. rogo te. & iste est vn⁹ de casibus, in quibus qs põt petere, ꝙ sibi ꝓdest, & mihi nocet. de quo ĩ. l. ij. sol. mat.

a ¶ Erit ergo solu. vera. Ad. d. l. q viã & vera so. ad contraria. sed Imo. hic dixit, ꝙ hęc nõ sũt vera. & ꝙ Bar. malè loqtur. & iõ dic vt hic ꝑ eũ. & Ange. etiã tenuit illã solu. ꝙ differentia sit inter seruitutes rusticas & vrbanas. & Bal. ẽt hic ĩ hac. l. qui viã. non tenet lec. Bar. vide per Imol.

b ¶ Sed an vsufructuari⁹. Bart. in. d. l. apud Trebatiũ. videt̃ velle, ꝙ poterit reconuenire noĩe dñi. & sic limitat illã. l. fi. q habeat locũ nomine proprio, nõ noĩe dñi. sed hæc so. vr literã violare. ideo dixit Ang. ꝙ licet ad ipm fructuariũ regulariter pertineat cura iuriũ rei ĩ quo habet vsum fructũ: illud fallit, si est cura, q̄ respicit solũ proprietarium: puta si est seruit⁹ ꝑdialis. ita ĩtelligit̃. d. l. fi. sed etiã pot dici, ꝙ hic loquit̃ in ꝓcuratore in rem suam. Andræ. Barba.

c ¶ Suo noĩe. & est rõ: qa habent ius vtile ĩ. l. j. ĩ fi. cũ. l. seq. si ager vect. & c. j. de cõtrouer. inter vasal. & ali. debe. & c. j. §. rei inuesti. de re ali. & plenè no. in. c. de cap. Conrad.

d ¶ Canonistæ tenẽt. Adde Bart. in l. in ꝓuĩciali. §. fi. j. eo. in fi. An aũt ei possit nunciari, & quid operetur: vide Bar. j. eo. l. pe. Et ad ea, q̄ hic no. Bar. adde, ꝙ idẽ no. in. l. j. §. hoc interdictũ. el picolo. vti possi. pro turbatione facta in re ecclesiæ. Quòd prælati ecclesiarum æquiparentur vsufructuarijs, tenet Bal. in. l. mandatum. in fi. v. colũ. C. man. & hic adde Bar. in. d. l. sancimus.

e ¶ Iudex ꝓhibebit. Et nota, ꝙ ista inhibitio officio iudicis facienda. de qua hic dicit̃, põterit fieri extra locũ, vbi op⁹ fit: licet in nũtia. no. ope. sit sec⁹ secũdũ Imo. in. l. de pupillo. §. nuntiationẽ. & §. si qs fortè. j. eo.

f ¶ Eadẽ probatio. Et sic sentit hic Bar. ꝙ in hoc officio non attenditur, an negẽt soci⁹, vł nõ. & idẽ sentit ĩ hac co. licet. ſ. videat̃ tenere cõtrariũ.

g ¶ Non cognoscetur. Adde Bar. j. eod. §. si ergo. in prin.

a ¶Op.& videtur.& ad intellectum eorũ,quæ hic dicit Bar. vide eundẽ in.l.j.§.nuntiatio.in prin.s̃.eodem.

b ¶Competunt.Quando competunt duo auxilia:an vnum tollat aliud, faciunt pulchrè not.per Bal.in.l.ij.de iure emphy.quando prouisio hominis tollat prouisionem legis.

b ☞ Quando ista remedia cõcurrãt vel vnum ab alio tollatur,videndus est necessario do. Vbal. Zasi⁹ Germanorũ decus, in suis singula. intellecti. chart. mihi. lvij . Alexander Loseus.

c ¶Per Dyn. de prio mẽbro tãgiť etiã p glo. in.c. vt qs duas. de elect. in.vj.et ĩ.l.j.C. de furtis.

POMATES.

d ¶Tertio casu.Ad de Innoc.in.c. ex parte el.ij. de rescript.vbi dicit,ꝙ qñ pinguius pˀuideť p extraordinariũ: tunc intẽtatur extraordinariũ:vt ibi.Itẽ pˀcedit,qñ extraordinariũ est cõtra ius: sec⁹ qñ est secũdũ jus.Itẽ qñ cõpetũt alternatiuè: tunc põt vtrunq; ĩtimari alternatiuè tm̃: vt.c.cõstitutus. de in integ. resti. Itẽ, nisi cõpeterẽt contra diuersas psonas.l.j.C. de alie. iud.mut. cã fac.& vide do. Abb.ĩ.d. c.ex parte.

e ¶Non tollit. An, & qñ remediũ ordinariũ tollat extraordinarium.& vide aliqd p Inn. in.c.ex trãsmissa. de pscri. & p doc. hic. q dictis Bar.nihil addunt.& si vis clarius intelligere, vide.s̃.in opp.

f ¶Si verò est iuris.& dũ Bar.tenet,ꝙ remediũ speciale concurrat cum generali:limita,nisi principaliter disponeretur super eo. arg.l. sanctio legũ.de pœnis.& in iudicio de condi.inde.& ac.de dolo.d.l.si legatari⁹ cum ibi no.Ita tenet hic.d.Io.Tu adde,quod notat Bar.in.l.j.in.iij.col. s̃.eo.vbi in effectu idem videtur dicere.

g ¶Famosum.Et no.ꝙ auxilium min⁹ extraordinariũ,vt in integ. resti. tollit auxilium magis extraordinarium,vt quærelã.text.est not. & ibi Bal.in.l.si filius.C.de inoff.dona.

h ¶Et per Dyn. An vbi cõpetat exceptio, cesset remedium extraordinariũ?glo.est sin.ꝙ non.in.l.in causę.la.ij.in prin.s̃.de mi.& ibi Bar.quã glo.pro sing.alle.Imo.in.l. diuus.j.de re iud. An autẽ,vbi competat replicatio,cesset remedium extraordinarium?vide in.l. de tutela.C. de in intest.resti.mi.

i ¶Si ego.itẽ oppo.Rñde ad cõtrariũ,qa ibi cautio dãni infecti datur ad aliud,ꝙ̃ detur ope.no.nũcia.d.l.qui bona.§.si quis opus.& ibi doc.

k POMATES. ¶Et tenet.vide Rapha.cum.consi.lxiiij.

l ¶An inquilinus poterit.& licet Bart.hic teneat, ꝙ conductor non videtur habere tacitum mandatum à locatore ad faciẽdum ea,quæ requiruntur in re loc.tamen contrarium videtur velle tex.iuncta gl.in verbo vtrũq;.in fi.l.filiusfa.j.ti.j.Distingui põt,ꝙ aut est locator in loco remoto,ita ꝙ sibi denũciari nõ põt.& pˀcedit opi.Bar.al's nõ.& p Lud.ĩ.d.l.si filiusfa.& ibi Bar.& adde Bal.ĩ.l.emptor.C.de here.vẽ.&tenet ꝙ hic diciť licet cõtrariũ Bar.senserit.ĩ.d.l.si filiusfa.& nõ bñ. Sed gl.ibi.nõ dicit cõtrarium. Et dic,qa ibi vsufru.petit cautionẽ,pprio nomine,non procuratorio:vt plenè not.in.l.inquilino.j.tit.j.

diui.& tũc in ea cognosceretur de communione. Et licet hoc sit satis verũ in se:tamẽ clarius quo ad hoc cõtrarium dixi.quòd officiũ iudicis, de quo loquiť hic,est illud officiũ,quod deseruit actioni, quæ est ordinaria.& ideo excludit nuntiationẽ, quæ est extraordinaria.sed officiũ de quo loquiť in.l.de pupillo.§.meminisse. est extraordinariũ: ideo non excludit aliud extraordinariũ.& ideo nuntiationem non excludit: vt.l. quẽadmodũ.§. magistratus.s̃.ad.l.aquil. ¶Contra istud oppo. actio confessoria est ordinaria: ergo ista actio nõ poterit habere locũ,vbi habet locũ cõfessoria. ꝙ est cõtra.l.j.§.fi.s̃.eo.&.l.& si fortè.§.sciẽdũ.si serui.vend.&.l.de pupillo.§.impositiuam.j.eo.&.l. inter seruitutes.de ser.vr.præd.Glo. dicit. dic, vt in.l.Trebatius.j.titu.j. herì dixi tibi. & Dyn. ibi
2 ponit in.l.j.§.j.¶Et†breuiter ista est veritas, qñ auxiliũ extraordinarium est mihi vtilius, ꝙ̃ ordinarium:vt quia minus grauor: & tũc possum vti extraordinario:vt hic.&.l.j.in fi.s̃.eo.Et ideo, qa hic actione communi diuid. non grauatur : quia non negatur communio:vel est in possesione & in officio iudicis,de quo.s̃.dixi, non grauatur in probatione plusꝙ̃ in actione.ideo excluditur illud per istud.Et ideò si non haberet copiam iudicis,nisi cum magna difficultate: vel iudex aditus denegaret officiũ,nuntiare potest:& habebit hoc
a edictum.¶Op.& videtur,[a] quòd vnum ordinarium,non tollat extraordinarium : quia possum mea authoritate, quando ædificatur in meo, destruere.& habeo aliud:scilicet interdictum vnde vi,& tamen vnum nõ tollit aliud. Dic,ꝙ quando vnum est ordinarium,aliud est extraordinarium & vtrunq; est iuris,ordinarium,tolliť extraordi-
3 narium. Sed†quando ordinarium est facti : tunc ordinarium nõ tollit extraordinariũ,ar.l. æquissimum.s̃.de vsufr.&.l.non est singulis.de re. iur. & sic intelligatur.l.de pupillo.§.meminisse.j.eo. ¶Opp.de.l.etiam.C.si tutor,vel cura.inter.Sol. aut competit contra eundem ordinarium,& extraordinarium:& tunc vnum tollit aliud: secus,si contra diuersos.¶Sed opp.de.l. properandum. in fi.C.de iud.Solu.glo. dicit speciale in iudicijs. sed non est verum secundùm Dy.& est solu. glo. contra.l.si pater.C.quando prouo.non est neces. &.l.fi.C. si aduer. rem iudi. Sed pareat mihi Dy. qui capit gl.aliter,ꝙ̃ dicat:qa gl.dicit,quãdo perit instantia:tunc remanet actio salua contra reũ.Itẽ & agere potest cõtra tutorẽ:& qa instantia est modici præiudicij,nõ restituiť minor: vt.l. properãdũ.§.fi.secus qñ actio salua,non remanet:qa tũc restituiť,cũ tractetur de magno preiudicio.Non ob.ꝙ posset habere regressum cõtra tutorẽ.¶Op.de.l.de pupillo.§.meminisse.j.e.Sol.ĩterdictũ vti posside tis,venit per quãdam cõsequẽtiã,vt destruatur op⁹.Sic qñq; ordinariũ venit per cõsequẽtiã,& extraordinariũ principaliter:& tunc vnũ non tollit aliud. hoc tenet Iac.de Are.In contrarium de confessoria.arg.l.j. in prin.cũ glo.sua.s̃.si vsufru.pet.sed hic in cõmuni diui. vel officio iudicis potest ad hoc directò agi,ꝙ demoliať:vt.l.Sabinus.&.l. inter ser-
4 uitutes.¶Breuiter†ergo cũ quæriť,qñ cõpetunt[b] duo auxilia,an vnum
b tollat aliud?dic,si sunt duo auxilia ordinaria:vt hic,per Dyn.[c]&.l.ꝙ in
c herede.§.eligere.de trib.&.l.nemo ex his.§.quoties.de reg.iur.&.c.nullus pluribus.de reg.iur.lib.vj.& ibi per Dy.Si verò sunt duo auxilia extraordinaria.& tunc aut competunt ad diuersa: & tunc non tolluntur, nec electione,nec origine:vt.l.q bona.§.si qs opus.j.titu.proxi. Si verò competũt ad idẽ:& tũc aut vnũ auxiliũ est famosum,aut non.Si vnũ est famosum:& tunc tollitur per aliud non famosum:vt.l.j.§.ait prætor.s̃. de dolo.prout ibi loquitur de resti.in integ.Si verò nullũ est famosum, aut vnum extraordinariũ succedit loco ordinarij.& tunc tollitur aliud merè extraordinariũ, vt hic : prout loquitur de officio prætoris, quod succedit in locum actionis cõmuni diui.vt hic secũdũ verũ intellectũ.Si verò vtrunq; est merè extraordinariũ,& vnũ per aliud nõ tollitur: vt.l. quẽadmodũ.§.magistratus.s̃.ad.l.aql.&.l.de pecoribus.C.ad.l.aql.&.l. de pupillo.§.meminisse.j.eo.prout ponit tres modos pronunciãdi.Ter
d tio casu,[d]quando vnũ est ordinariũ,aliud extraordinarium:& tunc aut extraordinariũ est inuentũ causa iuuandi ius cõmune,& tunc ordinariũ
e non tollit[e]extraordinarium:vt.l.j.§.dixerit aliquis.j. de publica.&.l.j. §.per hanc.s̃.de rei ven.& ibi not.glo.Aut est inuentũ in subsidiũ causa supplendi ius ciuile:tunc aut auxilium ordinarium est facti,& non tollit extraordinariũ:vt.l.de pupillo.§.meminisse.in fi.cum sua gl.Si verò
f est iuris,[f]aut vnũ est gñale:aliud speciale:& non tollitur extraordinariũ: per ordinariũ vt.l.si legatari⁹.de dolo.& ꝙ no.in.l.ij.C.de dolo.& dixi heri.in.l.j.§.j.s̃.e.ti.Si verò vtrũq; est speciale:& tũc aut auxiliũ extraordinarium est famosum:& tunc indistinctè tollitur per ordinarium, siue contra eundem:siue cõtra diuersos competant:vt.l.j.in fi.cum.l. seq. &
g sequen.s̃.de dolo.Si verò non est famosum[g]:tunc aut auxiliũ extraordinariũ est mihi vtilius, ꝙ̃ ordinarium: quia faciliores probationes in eo requiruntur,& non tollitur per ordinarium:vt.l.j.in fi.s̃.e.&.l. si fortè.
h §.j.s̃.si serui.vend.& per Dy.[h]in.l.j.§.j.s̃.e.Et not. per glo.in.l. vlti.C.si aduer.rem iudi.&.j.titu.j.l.dãni.§.ei qui.Si verò vtrunq; est mihi æqualiter vtile,& tunc aut vtile ordinarium competit ad id, ad quod competit extraordinarium,per quandam consequentiam: & tunc vnum non tollitur per aliud:vt.l. de pupillo.§.meminisse.in fi. prout loquitur in interdicto vti posidetis.& ar.in.l.j.in prin.cum glo.s̃. si vsufru. pe. & hoc tenet hic Iac.de Are.Si verò competit directò,& ad id datur,ad ꝙ extraordinariũ: & tunc aut datur contra diuersos:tũc aut sumit originẽ à negotio volũtario:& tunc extraordinariũ tollitur per ordinariũ:vt.l. cum mandato.s̃.de mino.&.l.damni.§.empto.j.tit.proxi. Si autem sumit originem ab actu necessario : tunc vnũ non tollitur per aliud: vt.l. etiã.C.si tu.vel cu.inter.Fallit in casu.l.properandum.in fi.C.de iudic. & no.glo.in.d.l.etiam.si verò datur contra eundem: & tũc vnum tollit aliud:vt hic.&.l.in causę.s̃. de mi. &.l. qui bona.§. de illo.j. titu. proxi.
5 ¶ Est†etiam quærendum,an superueniente accusatore,tollatur inquisitio.dicam in.l.si maritus.§.j.j.de adul.

SVMMARIVM.

1 *Superficiarius potest procuratorio nomine domini nuntiare nouum opus:item feudatarius & similes.*
2 *Inquilinus non potest procuratorio nomine domini nuntiare nouum opus.*
3 *Conductor uidetur habere mandatum à domino:& poterit nuntiare nouum opus,si in instrumẽto adest clau.ꝙ posit uti reconducta tanquã re sua, Item si posui eum in locum suum.*
Ille uidetur factus procurator,cui committitur administratio bonorum.
4 *Ementes reditus gabellarum,uel aliud à communi,statim habent ius in re, & tanquã procurator communis poterunt uti omni iure communis.*
5 *Dominusne,an utile dominium habens,in nunciando præferatur?*
6 *Superficiarius & habens utile dominium,potest nunciare domino nouum opus.*

Si ego. ¶Superficiarius,qui habet vtile dominiũ,potest nũciare nouum opus.h.d.¶Opp.gl.de.l.j.in fi.s̃.eo. Sol. aliud in superficiario,qui habet ius maius,& reale nũciandi:aliud in fructuario,
i qui habet ius personale de facili periturũ:vt ibi dixi.¶Item opp.[i]de.l. qui bona.§.qui damni.j.ti.proxi.Sol.Iac.de Are. qui tenebat illam op. in.d.§.fi.s̃.l.proxi.ꝙ causa.dam.infec.posset denunciare:fatetur cõtra-
1 rium.ego vt ibi vidistis,reprobaui dictũ Iac.¶Quæritur vtrũ† super-
k ficiari⁹ posit procuratorio nomine dñi nunciare?& tenet[k]Iac. de Are. ꝙ sic.Idem in feudatario.& alijs similibus, qui habent plus iuris in re.
2 arg.l.j.in fi.s̃.eo.¶Sed quæro,†an inquilinus poterit[l]procuratorio no
l mine domini nunciare?videtur ꝙ sic:qa ad eũ pertinet custodire,ne ius rei pereat;vt.s̃.loc.l.videamus.§. item prospicere. ergo in hoc videtur factus

factus procurator:vt dixi in fructuario.s.l.proxi.Cõtrariũ dico,ꝙ per hunc tex.Nec ob.ꝙ dicit̃ de custodia:qa custodit denũciãdo dño:ꝙ ali⁹ facit,cũ ipse nõ posset agere:vt.l.itẽ qrit̃.§.exercit.ff.loca.facit.s.mãd.l. si fideiussor.Vel dic,ꝙ custodit vtẽdo seruitute,ne pereat:vt.d.§. item prospicere.nõ aũt agẽdo:vt hic.Aliud in fructuario:qa ei pl⁹ pmittit̃.s. ꝙ faciat id,ꝙ dñs de re sua faceret:vt.s.vsufru.queãd.caue.l.j.§.cauere.

3 †¶ Ex hoc dico,ꝙ si ĩ instrumẽto locationis diceret,ꝙ ꝓ illo tpe cõdu ctor possit vti tanꝙ re sua,ꝙ ex hoc videt̃ habere mãdatũ.Idẽ si diceret

a ꝙ locator posuit eũ in locũ suũ[a] &c.ar.s.ad Treb.q quadragita.& hoc, qa ille cui cõmittit̃ administratio bonorũ,videt̃ fact⁹ procurator ad agẽ dũ:vt.j.de iniur.l.sed & si vni⁹.§.ꝓcurator.& extrà de ꝓcu.c.qui gene

4 raliter.lib.vj.Idẽ† dico de his,ꝙ emunt reditus gabellarũ:vel aliud à cõi. qa isti statim habẽt ius in re:vt.j.de loco pub.fruc.l.j.Et ideo tanꝙ procurator cõis,poterũt vti omni iure cõmuni,sicut fructuarius,& superfi

5 ciarius,nõ attẽto:an ista verba sint in cõtractu vel nõ.¶ Quæro†,qs pferatur in ista nũciatiõe:an dñs,an habẽs vtile:an directũ?qdã dicũt,ꝙ ha bens vtile:vt.l.ꝓcurator.s.de ꝓcu.Sed hoc non intẽdo examinare hic. Nã illa habẽt locũ,qñ vtilis & directa sunt contrariæ:secus qñ diuersæ: qa quilibet admittit̃ pro iure suo.i.pro suo interesse.arg.l.ij.aliãs.iij.§.si ad plures.j.de sepul.vio.& est expressum.j.titu.j.l.inter quos.§.damni.

6 ¶ Sed†an contra dominũ poterit nũciare iste superficiarius? dico ꝙ sic cum habeat vtile,quia potest vti contra dominũ:vt.l.si culpa de rei ven di.& dixi.s.eo.l.j.in fi.licet quidam contra.

SVMMARIVM.

1 *Dictio omnis,recipit limitationem de habilitate.*

2 *Plures admittuntur ad nunciandum nouum opus,quando prætendunt priuatum interesse.secus si publicum:quia eligitur idoneior.*

3 *Ciuis etiam qui non est,admittitur ad denunciandum ædificanti in uia publica:ædificanti in alio loco publico,non.*

4 *Prætor ex pluribus idoneis nunciantibus nouum opus ædificanti in public. gratificabitur cui uolet.*

5 *Dispositio hui⁹.§.habet locũ in loco,q est in publico usu:nõ prædio fisci,uel ciuitatis.*

6 *Nuncians ædificãti in loco publico,potest nunciare nomine reipublicæ & tanꝗ unus e populo.*

7 *Nunciationem cœptam per unum contra ædificantem in loco publico,non potest alius prosequi,sed asistere sic.*

8 *AEdificanti in loco sacro,uel religioso:potest quilibet idoneus nunciare.*

9 *AEdificanti in re prophana ecclesiæ quilibet de ecclesia potest nũciare.Item patronus.Item & episcopus.*

Si in publico. ¶ Publici iuris tuendi causa denunciare omnes ciues possunt,excepto pupillo,& seruo: sed ꝓprio dãno poterit nunciare pupillus,cũ tutoris authoritate.h.d. vsq; ad.§.nũciatio.l.de pupillo.¶ Opp.de.l.de pupillo.j.e.& de popu.

1 acti.l.mulieri.So.†istud omnes,recipit limitationem:& dic oẽs:scilicet habiles.¶ Opp.dicit̃ hic,ꝙ rei publicæ interest plures admitti.Cõtra.s.

2 de ꝓcu.l.non tñ.&.l.j.in fi.de exerci.Glo.†signat in vna gl.cõtrariũ & nõ soluit:tñ soluit in pręcedẽti gl.qa eligit̃ idoneior.& hoc secũdũ Dy. si omnes prætendant publicũ interesse:secus si oẽs priuatũ:qa tunc oes admittetur:vt.l.ij.&li ad plures.de sepulc.viol.Nec ob.l.no tamẽ.s.alleg.&.j.iud.sol.l.iam tamen.§.fi.tamen plures.quia fuit vna persona,

3 in qua principaliter ius obligationis cadebat:non autem plures.¶†Forma,vnam quæstionem:aliquis non ciuis,vult in publico nunciare:an possit?Iac.de Are.dicit:aut ædificat quis in via publica.& tũc quilibet

b denũtiat:[b]ar.l.per agrũ.C.de ser.&.j.de via pub.l.j.§.fi.[c]& per totũ. Si

c verò in alio,tũc ciuis tãtũ:vt hic.¶†Quæro,quid si plures[d]?qualiter ido

4 nei cõcurrãt?Rñ.Pretor gratificabit,cui volet:vt no.j.de liber.ho.exhi.

d l.iij.§.si tñ plures.¶†Quæro,nũqd sit verũ hoc,si fiat in quolibet loco

5 publico:intelligo de eo loco publico,q est in publico vsu:sec⁹ si est prædiũ aliquod fisci vel ciuitatis.ꝙ tunc nõ posset,nisi q haberet authoritatẽ ingrediẽdi,vel agẽdi à ciuitate:vt.l.nulli.s.ꝙ cuiusq; vni.nomi.&.j.

6 ne qd in loco publ.l.ij.§.hoc interdictũ.el.ij.¶†Itẽ quæro,vtrũ nũciabit noĩe reip.an noĩe suo?puto,ꝙ procedat,si noĩe reip.nũciet:vt.l.non solũ.§.si eũ possem iure.j.eo.tit.vbi videt̃ casus.Facit ꝙ dicimus in delatore.s.de leg.j.l.si seruus pluriũ.§.pe.in glo.quæ incipit.s.fisco.&.j.de iure fis.l.fiscus.la.ij.§.fi.Vel melius dicat se hoc facere,tanꝙ quilibet de populo:& hoc obseruat practica:& eodẽ modo formabit iudex sñiam

7 in eũ.†¶ Itẽ quęro,an nũciationẽ cœptã per vnũ,alius posset ꝓsequi: puto,ꝙ nõ:vt.l.plurib⁹.s.de ꝓcu.Poterit tñ ei assistere,ne colludat.ar. de inoffi.testa.l.si suspecta.cũ simi.facit extra de ele.c.cõstitutionẽ.ĩ cle.

8 ¶†Quid si ędificat̃ in reb⁹ ecclesię?dic si qdẽ ędificat̃ in loco sacro,vel religioso:tũc idẽ,ꝙ in loco publico.s.l.j.§.nũciam⁹.ver.vel in sacro. de iust.& iur.l.j.§.publicũ.Sin aũt†in re ecclesiæ ꝓphana:tũc qlibet de ec

9 clesia põt nunciare.vt extra de re.eccle.nõ alie.c.si qs presbyterorum.& etiam patroni:vt ibi not.&.C.de sacrosan.eccle.l.iubemus.§.sanè.& ibi no.& in hoc habet plus ecclesia,ꝙ ciuitas:qa hoc casu non admittit̃,nisi syndicus ciuitatis:vt dixi.Item hoc casu admittetur superior prælatus: vt dixi.s.l.j.in fi.

SVMMARIVM.

1 *Pupillus sine tutoris authoritate,non potest nuntiare nouum opus,cũ authoritate sic.*

2 *Adultus,an poßit nouum opus nuntiare?remittit ad glo.*

3 *Minor,an nõ habeat uocẽ in cõsilio:nec in cõstitutiõe syndici.*

4 *Nuntiatio facta per pupillũ carẽtẽ tutore,ualet de æquitate.*

¶ LEX. V

De pupillo. ¶ Satis est subtilis iudicio meo.& in-

1 nuit,ibi nõ autẽ aliter &c.ꝙ†admittat̃ pupill⁹ cũ tutoris authoritate.Contra ar.l.licet.s.de ꝓcu.&.l.mulieri.j.de popu.ac.vbi in popularib⁹ nõ admittit̃ ꝓcurator.Hui⁹ cõtrarij timore sunt duæ solutiones.Vna est,ꝙ nõ põt pupill⁹,verũ est sine tutoris authoritate.& tãgit̃ in si.gl.q ĩcipit,de rigore.ibi,alij hoc referũt.Gl. dicit ꝙ ista lectu.nõ est bona:sed nõ reddit̃ ratio. Sed ratio est:qa in his,q nõ sunt ĩ administratiõe, nõ opat̃ aliqd tutoris authoritas:vt.l.fi.s.de cur. fur.& facit bñ.l.ij.j.de iti.actu.priua.Est alia lect. vt nullo mõ pupillus admittat̃,nisi sua intersit.& hoc ponit̃ ĩ gl.ꝙ ĩcipit.i.potestatẽ nũtiãdi & hęc vera.¶ Op.qa ea,q prosunt pupillo,sine authoritate tutoris,pupill⁹ facere põt:vt ĩsti.de aut.tu. in prin.&.l.obligari.s.de aut.tut.Sol.glo.ꝙ istud habet locũ,qñ pupillus possidebat,& nuntiabat

e simplici verbo,& sic[e] possesionẽ perdit:als sec⁹.& hoc tenet Ia.de Are.Alij dicũt simpl'r,ꝙ pupillus nũtiare nõ põt:qa posset esse sibi dãnosum.& hoc ponit̃ ĩ fi.gl.ꝙ tenet gl.& bene.Idẽ Iac.de ra.& Ol.& Ray.de for.& ego post cos.¶ Et si tu dicis,ĩ quo posset sibi esse damnosum?dic,qa ei cui nũtiat,si pateret̃ dãnũ teneret̃ actiõe in factũ:qa si nuntiatio esset frustratoria,teneret̃ ad interesse.ꝑ l.rẽ quãdã venalẽ.s.de dolo.Iaco.de are.& Old. op.cũ iste sit act⁹ extraiudicialis,ergo põt fieri ꝑ seruũ & pupillũ:vt.l.seru⁹ s.de bo.po.So.nõ põt qa pupill⁹ lędit:vt.s.dixi.Itẽ cũ nuntiatio habeat vim cuiusdã ꝓuocatiõis ad iudiciũ:vt no.j.e.l.§. si qs ipsi.Ideo nõ pmittit̃ pupillo,nec seruo:sicut pretor ad vni⁹ eorũ petitionẽ nõ facere aliquẽ citari.Sed qd si ptinet ad priuatũ cõmodũ pupilli: & etiã ad publicũ?dico idẽ.s.pupillũ admittẽdũ, sicut admittit̃ ad accusãdũ occisores patris.j.de accu.l.ij.ꝙ respicit & priuatũ cõmodũ,& publicũ

2 ¶ Quæro.†qd de adulto?dic,vt in gl.[f] quã tenẽt

f oẽs doc.vt iacet.per.l.popularis.j.de po.ac.Sed cõtra:qa nõ habet legitimã psonã stãdi in iudicio: vt.C.q le.perso.l.ij.nec authoritas cura.sufficiat cum hoc nõ sit in administratiõe:vt dixi.Nõ ob. §.pueritiã.qa in psona aduocati,nõ substantiatur iudiciũ.Non ob.l.popularis.qa in illa post lit.cõtest.quærit̃ sibi:vt.l.si cui.de verbo.sig.& ideo cũ ad eius cõmodũ pertineat,est in administratione. & ideo authoritas iuris legitimat ei⁹ personam.& hoc videt̃ verũ de iure:licet multũ faciat cõtra ꝙ

g no.j.de accu.l.ij.sed ibi dicã.¶ Et hãc gl.[g] inducit

3 Dy.†ꝙ minor habeat vocẽ in cõsilio in electione, & cõstitutione syndici.Cõtrariũ tenet bene per l.spurij.§.j.j.de accu.&.l.ad remp.de mu.& hon. facit in Spec.de syndico.§.j.ver.sed cuius ætatis.

c ¶ L.j.§.fi.sed Ange.hic alle.gl.fin. cõtra Bart.i.l.ij.§. pe.j.ne qd in loc. pub.q vr̃ voluisse licere cuilibet,et non ciui.nunciare nouũ op⁹.ꝓ eo,ꝙ sit in pub.indistincte,& vide Bal.& do.Io.ĩ.d.l.is,qui re⁹.& ibi ẽt in.l.j. sed.d.Io.hic dixit ꝙ illa gl.põt intelligi,& limitari ꝑ dictũ tex.secundũ dictũ Iaco.de are. Bart.Vel etiã potes dicere ꝙ gl.nihil facit:qa loquitur,qñ quis est de alia cõtraria.quo casu cũ ex vico dicat̃.q ex vico, ad munici.& pro hoc etiã facit.d.§. pe.& ꝙ ibi no.vbi ille admittebat̃ ad nuntiandũ,q saltẽ secundario habebat interesse forẽsis aũt nõ interest. igit̃ &c.Et mirum aliquantulũ est,cũ appellatiõe populariũ,veniãt forẽ. vt ꝓbat in aut.de quæstore,in prin. de quo ꝑ Bal.C.q accus.nõ pos.ĩ rubri.& adde,q no. in.c.j.de for.fidel. ꝙ appellatiõe popularii,veniãt forẽn.voluit gl.ĩ.d. §.pe.intelligendo prout intellexit Ang.nõ aũt veniũt clerici.vt probat tex.in.c.j.de præ. bẽ.licet forte veniret appellatiõe terrigenarũ.per tex. in.c.fi.de vi.& ho. cle.sed repio Bal. in.c.j.de eo garnia bel.de pos.vbi dicit,ꝙ sacerdos,debet reputari de vniuersitate ciuiũ.l.falsa.§.fi.de cõdi.& demõ.c.dilecti.de fo.cõpet.per Bal.ĩ.l.j.§.j.ĩ fi.de iust.& iur.& ibi ẽt no.an sit de districtu,& ecclesię sint de corpore ciuitatis:secũdũ Old.Adde no.ꝑ Bar.ĩ.l.j.ad munici.& vide Bal.notabiliter ĩ.l.si nõ spãli.C.de testa.& ibi no.qs dicat̃ de pria,& ciuitate.Adde qd sit popul⁹:cõe:vniuersitas.Fed.cõsi.clxxxviij.Et an sacerdotes veniant appellatione vniuersitatis:vide pulchrè.Oldr.consi. xxxij.concludentem,ꝙ sic.

a ¶ Locum suum.vide Bar.in.l.planẽ.per illum text.s.fa.er.& est bonus tex.in.l.sed si tantum.§.j.s.de pac.ibi loco domini.

b ¶ Si in publico.qlibet denunciat.Et ꝓ ista opi.adde text.in simili in.l. licet.in pri.s.de ꝓcu.& vide insti.de ac.in.§.seques.& ꝑ Imo.ĩ.l.is,q re⁹ in antep.char.de pu.iu.& q no.Bal.in.l.j.§.j.ĩ.ij.vel.iij.col.de iusti.& iu.

d ¶ Quæro,quid si plures.Not.non posse quẽlibet denunciare &c.adde glo.no.in.d.l.nullum.Andr.Barba.

e POMATES. ¶ Sic vide Bar.consi.lxxix.

f ¶ Dic,vt in gl.Et pro intellectu gl.dic,ꝙ Bar.& Ang.& cõmuniter omnes hic tenẽt contra Imo.& in hoc omnino vide Imo.hic.Et adde,ꝙ gl. hic tenet Bal.in.l.exigendi.in.iij.col.C.de procu.& hic tenet expresse Dy.ꝙ minores.xxv.annis,non possunt esse denũtiatores,de quo vide Bal.in.l.j.in prin.C.quib.cau.in inte.rest.

g ¶ Et hãc gl.vide Bar.in.l.Luci⁹.§.pen.ad munici.& Bal.ĩ.d.l.exigẽdi.

in.iiij.col.& Inn.in.c.cũ ex iniũcto.ad fi.extra eo.& hic per modernos:

a ¶ Dicit ne verũ.dictum Bart.non videtur posse procedere, quando in omni actu,in quo necessaria est tutoris authoritas,necesse est,ꝙ præcedat,nec pōt ratificari:vt legitur,& no.in.l.si quis mihi bona.§.iussum.de acqui.hęre.Adde Bar.etiam in.d.§.si quis ipsi prætori,in fi.

4 ¶ Quæro,†si non habet pupillus tutorem,& nũtiat,an valeat?& glo.dicit,ꝙ sic:nõ de rigore sed de ęquitate.& vide eã,quæ incipit de rigore, sed

a de ęquitate &c.Dicit ne verũ[a] ista gl.Iac.de Are. dicit,ꝙ non.Credo tamen,ꝙ glo.posit procedere,dũ tamẽ posteà,cum habet copiã iudicis: cum tutorẽ nuntiet:quæ nũciatio retrotraheret.arg.j.ea.l.§.si quis ipsi.Ad rationẽ.Mar. dicit, ꝙ nuntiatio pupilli faceret locum interdicto,quod vi aut clam:non huic.

✤ SVMMARIVM. ✤

1 *Seruus non potest nuntiare nouum, quantum ad publicam utilitatem,sed ad priuatam sic.*

2 *Seruus admittitur ad defensionem necessariam, non uoluntariam.*

3 *Excommunicat⁹ admittitur ad defensionem necessariam,nõ uoluntariam.*

Seruo. ¶ Contra in.l.iij.in prin.j. ꝙ vi, aut

1 clam. Gl.dicit,†ꝙ quantum ad publicam vtilitatem non potest:quãtũ ad priuatam sic.Tamen licet ista sol.sit vera in se,tamen credo ꝙ seruus nuntiando facit locũ interdicto, quod vi aut clàm,non huic.Rationem diuersitatis dixi.s.l.j.§.nuntiatio. Est alia ratio, ꝙ ibi etiam si non nuntiaretur,haberet locũ illud interdictũ, ex eo, quod clàm: & ideo de facili admittitur quilibet ad nuntiandum:qa solum quædã qualitas inducitur.& ista ratio videtur poni in tex.d.l.iij. ¶ Itẽ

b oppo.[b] nunciatio est defensio: vt.s.l. proxi.sed seruo permittitur defensio:vt.l.si seruum.j.de ac-

2 cusa.&.l.si non defendatur.j. de pœñ. Respon.† quædam est defensio necessaria: vt quando cõtra eum expressè dirigitur petitio:& tũc loquuntur contraria.Ratio:quia eum citãdo,quis approbat eum:vt legitimum reum.sed quando est defensio

b ¶ Seruo.item oppono.Adde Bart. in.l.si fideius.§.si necessaria. qui satisd.cog.& ꝙ not. Bar.j.e.l.§.fi. Adde no.ĩ.c.exhibita de iudic.dixit tamẽ Io.an.in.c. dilecti.de except.ꝑ illũ tex, ꝙ re⁹ etiã volũtarius admitti debet ꝑ defensiõe ecclesiæ: aliâs nõ.& sequit̃ Imo. in.d.c.exhibita.& vide Imo.j.e.l.§.si quis.post Ang.Limita tñ singularit̃ theoricã Bar. non habere locum,qñ prędicti inhabiles citarẽtur hoc mõ videlicet,si sua putauerint interesse, quo casu etiam ob necessariã defensionẽ,non sunt audiendi: qa aduersarius illo tunc, non videtur personã suam legitimare, secũdũ Bal. multũ notabiliter in.l.fi. C.de edi.diui. Ad hoc adde, ꝙ not. Ange.& post eum do.Io.ĩ.l.j.§.hęc stipulatio.ff.si cui plusq̃.per.l.fal.& no.Ioã.and.in.c. dilecti.de exce.Et p̃dictis adde tex.in ca.j.de rescrip.in.vj.& ibi Archi.& Cy.in.l.qm̃.& ibi Bal.C.de adul.& Arc.viij.q.iiij.quod autẽ.& etiã prędictis adde oĩno Bal.in.l.libertus.& ibi latè Fulgo.& Paul.de cas.s.de in ius voc.& ꝙ dixi.s.secũdũ Bald.in.d.l.fi.de edic.diui.Dic ꝙ illud probat̃ ꝑ tex.ĩ.c.exhibita.iũcto.c.cõmissa.de elec.in.vj.Alibi dixit Bal.in.c.j.de mil.vas.qui contu.est,ꝙ nõ potest quis puniri tanq̃ cõtumax si citat⁹ fuerit sub hac forma:si tua credideris interesse.Nã si non credit sua interesse,citatio nõ ligat:qa cõditio sub qua citatio facta fuit deficit, ꝙ facit ad gl.ĩ.l.ea si quidẽ.C.si mãci.fue.ali.Adde tñ p̃dictis,ꝙ licet reo deneget̃ defensio:tñ iudex pōt ex officio supplere:vt no.Bal.in rub.C.de vin.li.& no.ĩ.l.planè.de pet.hæ.Si statutũ dicit,ꝙ bãnito nõ reddat̃ ius,an poterit se defendere?no.ꝑ Bal.in.d.l.qm̃.C. de adulte.Adde his vltimis verbis,quod pulchrè consuluit Ro.consi.ccxiiij.

c ¶ Nunciationem.Op.j.e.Adde Bart.in.l.si prius.in.ij.oppo.j.eo.

d ¶ Nemo est ibi.gl.tamen tenet contrarium.& vide.j.eo.§.si quis ipsi.in fi.& ibi Bart.in fi.

e ¶ Et gl.dicit.& op.gl.est verior ꝑ iura sua,quã tenet hic Bar.licet Ang.& etiã Imo.inclinẽt in cõtrariũ.arg.hui⁹ tex.Dicebat tñ Ang.ꝙ teneret nunciatio,si fieret in loco,ĩ p̃ñtia testiũ nõ secretorũ: q̃ verisiſr possent domino denunciare.Tu adde Bar.in.§.proxi.& quod ibi no.Istã opi.etiam videtur sequi Imo.in.l.operis.post glo.j.j.eod.

f ¶ Sed alij.& cõiter tenet̃,ꝙ dicit Bar.contra glo.videlicet, ꝙ oĩno opus factũ anteq̃ dominus sciat,debet destrui:& dñs tenet̃ præstare patientiã:sed hæc destructio non debet fieri expensis dñi. & isto vltimo casu procedat opi.glo.Hãc opin.hic tñ tenet do.Io.quãdo nũtiãs in veritate habet ius nũtiandi.aliâs secus:vt hic,per eũ,quẽ vide.& vide.j.proxi.§.& hoc putat referri etiã ad.s.proxi.dicta:quando nuntiatio fuit facta nullo existente in loco,per idẽtitatem rationis.

g ✤ POMATES. ¶ Notitiã dñi.vide alle.ista verba per Ro.consi. cclxxxix.

h ¶ Esse verã Not.ꝙ nõ valet nũtiatio facta extra locũ,tenuit tamen hic.d.Ioã.iudicis officio posse nuntiari extra locũ,& tenere: licet videatur contra istũ tex.& hoc dicit per gl.primã hic,quæ videt̃ meo iudicio parum facere.Cogitabis.Sed contra eũ videt̃ tex.iuncta glo.in.ij.lect.j.ea.l.§.si quis ipsi.Fallit tamẽ in casu istius.§.in.iij.le. de quo tamen ibi, per Bar.Et hoc casu poterit loqui opi.d.Io.& ideo ego dico,ꝙ ipsemet do.Ioã.tenuit contrarium eius,ꝙ ipse hic dicit.in.§.si quis ipsi prætori in

voluntaria:vt quia contra eum non dirigitur petitio,vt in casu proposito:tunc nõ admittitur:vt hic,ꝙ est no.Idem dico de excommunicato, ꝙ non admittitur ad agendum:& intelligo de defensione necessaria:secus in voluntaria.casus est hic.& no.per Inno.de excep.c.cum inter.facit,ꝙ dico.sol.mat.l.cum mulier.

✤ SVMMARIVM. ✤

1 *Nunciationis uerba debent referri ad eum,qui est ibi,cum nuntiatur.*

2 *Opus debet habere instar operis:ut habeat locum edictum destructorium:secus in prohibitorio.*

3 *Nuntiatio facta etiam si nemo sit in loco,præiudicat:dummodo ueniat in notitiam domini ædificantis.*

4 *Nuntiare fabris,ân sufficiat,ut factum post nuntiationem destruatur?*

Contemnens nuntiationem,in expensis conuenitur.

5 *Dominus pro suo interesse potest agere contra fabros,qui ei notitiam non fecerunt de nuntiatione ipsis facta.*

6 *Nuntiatio facta procuratori generali nocet domino.*

c Nuntiationem autem. [c] ¶ Nũtiatio no. ope. debet fieri in re p̃senti. nec reqrit̃ p̃sentia dñi.Alibi eñ facta nõ facit locũ huic interdicto.h.d.vsq; ad.§.si pluriũ.Vide gl.q̃ cõtinuat istũ.§.& incipit, dictũ est.s. ex quib⁹ causis nũtiet̃,& quibus:qa.s.nõ sit plenè expeditũ, quibus in hoc malè

1 cõtinuat gl.¶ †No.ꝙ verba nũtiationis debẽt referri ad eũ, q̃ est ibi: cũ

2 nuntiat̃.¶ Op.j.e.l.stipulatio.§.opus.†Glo.bene soluit hic. ꝙ etiã si nil est factũ,habet locũ istud edictũ.arg.l.j.§.sæpissi.j.de polli. Sed gl.contrariã habuistis.s.eo.l.j.§.potest.vbi dicit̃,ꝙ debet habere instar operis: sed gl.ista bene dicit,& illa malè:qa debet habere instar operis,quãtũ ad

3 edictũ demolitoriũ.Pone†ꝙ nemo est ibi[d],vbi fit nuntiatio no.ope. an

d pręiudicet?& gl.dicit[e] ꝙ sic.& ꝙ p̃iudicet,dũmodo veniat ĩ notitiã dñi

e ædificãtis:vt.l.itẽ veniũt.§.petitã.s.de peti.hęre.¶ Sed†q̃ro,nõ sunt ibi

4 nisi magistri lapidũ,an eis sufficiat nũtiare?Otho.antiquus glossator, dicit ꝙ sic:cũ fiat in re:& nũtiat̃ furioso,& pupillo,& alijs:vt.j.e.l.■ operis.Sed gl.reprehẽdit istã opi. & dicit,ꝙ donec perueniret ad notitiam

f dñi,sibi nõ p̃iudicet.gl.sic pertrãsit,& Dy.Sed alij[f] vt Ia.de are. & Old. dicũt,ꝙ licet nõ peruenerit ad notitiã domini,totũ debet destrui, ꝙ est factũ post nũtiationẽ.& est expressum.j.ti.j.l.inter quos.§.dãni.arg. cõtra.ꝙ ille,q̃ est ignorãs non delinquit:vt.l.generali.C.de tab.&.l.ex maleficijs.§.j.j.de act.& ob.ergo si fuit domin⁹ ignorãs,non debet destrui. Et ista ratio no.in gl.Sed gl.statim alibi meli⁹ dicit,ꝙ destructio nõ est pœna:sed ĩ expẽsis cõuenit̃,q̃ cõtẽpsit nũtiationẽ:vt tenet in simili.j.ea.l.§.si pluriũ.&.j.e.l.ædib⁹.& hoc tenet Iac.de Are.& Ol.& oẽs. ¶ Quę

5 ro,†vtrũ domin⁹ ꝓ interesse suo posit agere cõtra fabros,seu fabricantes.Iac.de Are.tenet,ꝙ sic.arg.l.licet ĩ fi.s.nau.cau.stab.&.l.si seruus ser

6 uum.§.si fornicari⁹.s.ad.l.aql.¶ Quærit Dy.†qd si fiat nũtiatio genera

g li ꝓcuratori?& videt̃, ꝙ nõ noceat:nisi peruenerit in notitiã domini:[g] vt.d.§.petitã.Et qa aliâs cõtẽnere edictũ,est delictũ:ergo nõ venit in mãdato:vt.l.si ꝓcurator.de cõdi.inde.cũ si.Sed arg.cõtra.j.de doli exce.l.apud Celsum.§.q̃situ.el.ij.&.s.de trib.l.ꝓcuratoris.Sic ergo videt̃ distĩgui,an habeat liberã,vel nõ:vt.d.l.ꝓcuratoris.in prin.ita dicit Dy.Sed quãtũ ad nũtiationẽ no.ope.pertinet,nõ bene dicit:qa in operarijs pōt fieri:vt.s.dixi:licet ipse Dyn. aliter dixerit inhærendo errori huius gl. sed quantum ad alias protestationes,dicam in materia protestationum j.eo.§.si quis ipsi prætori.&c.

Si quis forte in foro. ¶ Hũc.§.summaui cũ p̃cedẽti.¶ Opp.& videt̃,ꝙ alibi facta nũtiatio valeat:vt.l.aut q̃ aliter.§.si qs cũ denũtiasset.j.ꝙ vi aut clã.Glo. dicit,fateor cõtrariũ.& hoc ꝙ dicit̃ hic,nulli⁹ est momẽti.Verũ est ante

h quã veniat ad notitiã dñi:sec⁹ postq̃ sciuerit.ponam⁹ istã so.esse verã:[h] quare dicit hic nũtiationẽ nõ tenere.&.s.dicit tenere eodẽ mõ sit ibi quo hic?& gl.dicit,ꝙ iõ dicit.s.tenere: qa vt plurimũ opari bonũ sumẽtes cõsiliũ,cõsueuerũt sic dimittere.sed vr̃ ꝙ istud sit malũ cõsiliũ,si verũ est ꝙ nõ debet destrui,donec veniat ĩ notitiã dñi,secũdũ gl.p̃cedentẽ.seq̃tur ergo opi.Ruge.ĩ.e.gl.ibi:sed Ru.videt̃ &c.& ista est vera.& hoc tenuit gl.ĩ.l.j.§.j.s.e.Nõ ob.l.aut q̃ aliter.§.si qs.qa ibi sufficit fieri absente domino,q̃tũ ad interdictũ,ꝙ vi aut clã.secus q̃tũ ad istud interdictũ.Debet eñ fieri ĩ re p̃ñti:& secũdũ hoc,est differẽtia ĩter istũ.§.& p̃cedẽtẽ. Ista est veritas,& ibi vidisti,ꝙ non ligat:nisi postq̃ ꝑuenerit in notitiã. sed verũ est quo ad impensas:vt ibi dixi.& videbitis.j.sequẽ.§.¶ Sed quæro tenẽdo opi.gl.quid si tardè dñs reuertitur?dic,vt in gloss.

✤ SVMMARIVM. ✤

1 *Nuntiatio facta uni ex socijs non præiudicat alteri,quo ad impensas:sed quo ad demolitionem sic.*

2 *Nuntiatio de qua in.l.ista dicitur in rem,& uni facta omnibus præiudicat : illa de qua in.l.j.§.pe.s.de uen.inspi.est in personam:ideo omnibus fit.*

3 *Lex ista non debet intelligi logicaliter,q̃ negatio posita sub uniuersali æquipollet suo contrario.*

Nuntiatio facta ab uno ex socijs,quando prosit alijs:& ibi,quando omnes habent ius prohibendi?nu.4.

4 *L.si cum uno.j.de excep.rei iud.& ibi gl.an habeant eandem causam defensionis: aut non,loquitur in appellatione non in principali.*

5 *Ratio differentiæ in hunc,§.& præcedentem:qa hic in personam:præcedens,in rem.*

Vasallus,

6 *Vasallus, si dominus decedat pluribus filijs relictis: an uni, an omnibus iurare debeat fidelitatem? remittit, quòd uni.*

Plures rei, an possint in eodem libello conueniri? remissiuè.

Si plurium res sit. ¶ Nũtiatio noui operis ex parte ei⁹, cui nũtiatꝛ est ĩ rem: & ideo sufficit, si vni de socijs fiat nũtiatio. ex parte verò eius, q nuntiat, est in personam
1 ei ideo debet oẽs socij nuntiare. h.d. cũ. §. se. ¶ Dicitꝛ hic, † ꝙ sufficit vni nũtiari: posteà dicit, ꝙ si vn⁹ ædificat, alteri nõ nocet: & sic sibi cõtradicit. So. dic, ꝙ alteri quo ad impẽsas, nõ p̃iudicat, quo ad demolitionẽ sic. & hoc dicit glo. Et per istã dixi, ꝙ debet limitari. §. nuntiationẽ. s̃. ea. l.
a ¶ Opp. de. l. si quis[a] putãs. §. fi. cõmuni diui. Glo. dicit, fateor ꝙ illud ꝙ vnus præstat, ab alio recuperat, si hoc expediebat societati. Sed qũo potuit expedire societati ędificari post nũtiationẽ, cũ certũ sit, ꝙ debet demoliri. So. intellige gl. ꝙ potuit sperni nũtiatio p ędificãtẽ: sed sui testes non erant tunc: cũ ædificãtes conueniebantꝛ hoc interdicto, & volebat probare: modo redierũt: & sic habet pbationes cõtra socios suos. ꝙ interfuit societati procedere in opere. ¶ Vlteri⁹ pcedo & op. de. l. j. §. pe.
2 de ven. inspi. Sol. nũtiatio † de qua loquitꝛ. l. ista est in rẽ. & ideo facta vni præiudicat oĩbus: sed in. l. j. §. pe. de vẽ. inspi. nũtiatio est in personã: & ideò nõ sufficit vni facere, nisi fiat oĩbus. & hoc tene mẽti. ¶ Opp. dicitꝛ
3 hic, † ꝙ nũtiatio ab vno facta nõ pdest alijs: qa destructio operis est indiuidua vt. j. e. l. stipulatio. §. q̃sitũ. sed ĩ indiuiduis factũ vnius pdest oĩb⁹ vt. l. loci corp⁹. §. si fund⁹. s̃. si ser. vẽ. ergo. &c. ¶ Breuiter reperio Iac. de Are. intelligentẽ sic. Aut vult agere ad demolitionẽ: & tũc prodest, qa est indiuidua. Si aũt vellet agere ad interesse non posset, cum interesse sit diuisibile, semp tñ intelligas, ꝙ ille q nũtiauit, agit, nõ ali⁹. Intelligit ergo Ia. de Are. ꝙ nũtiatio sufficit illã faciẽti, nõ alij. Sed iste dicit cõtra tex. istũ: qa negatio postposita signo vniuersali æqpollet suo cõtrario: vt. l. legitimos. §. an ergo. s̃. de le. tu. & l. ĩ bello. §. j. j. de cap. & po. reuer. Cũ ergo dicit omnibus nõ sufficere. i. nulli sufficere. Dico, ꝙ ista lex debet aliter intelligi, q̃ logicaliter: nec æqpollet suo cõtrario: vt alibi in. l. si seruus. §. si pluriũ. si qs cau. Et istud ꝙ sit verũ: patet: qa si intelligeretꝛ, ꝙ nulli prodesset, tunc esset contra rationé præcedentis. §. ¶ Opp. iste §. videtur, sibijpsi contrarius, dicitꝛ hic, ꝙ omnes debent nuntiare: qa alter põt habere ius nuntiandi, alter nõ, quomodo ergo poterit nuntiare,
4 qui nõ habet ius? glo. respondet, † ꝙ inspecta iuris permissione, oẽs possunt nũtiare: inspecta veritate non. Pone quòd oẽs habẽt ius prohibẽdi an nunciatio vnius prosit alteri? gl. dicit, ꝙ non. nec aliquid allegat. dic vt. l. si cum vno. j. de exce. rei iudi. verum aliqui intelligunt legem illã: vt glo. ibi. Aut habent eandem causam defensionis, aut non. sed illud est in
5 appellatione: secus in principali: vt. l. si qui. §. fi. j. de appella. Sed † quæ est ratio differentiæ inter hunc. §. & præcedẽtẽ? dic vt in glo. qa in præcedenti est in rem, hic verò in personã ex parte nuntiantis. ¶ Decessit
6 † dñs, relictis pluribus filijs: an vasallus[b] debeat iurare vni? an omnibus?
b iste. §. facit quòd omnibus. & facit. l. si cuius. aliâs est. §. cũ igitur. sub. l. si vsuf. & ibi est gl. Breuiter glo. habetis latã in. x. col. si de feu. fue. cõtrouer. c. j. §. omnes. Iac. de Are. format aliã. q. si sunt plures rei, an possint in eodem libello conueniri? & dicit ipse, ꝙ sic. allegat authẽti. pręsente. dixi plenè in. l. iij. §. j. j. de duob. reis.

SVMMARIVM.

1 *Protestatio fiendá iudici, quando de eo probabiliter timetur, potest fieri coram uicinis aut sibi. & nu. 5.*
2 *Nuntiatio noui operis habet uim cuiusdam procurationis, seu citationis ad iudicium. & infrà. nu. 25.*
3 *Actus expediendus cum iudice, tanq̃ cum parte, si in iudicio uenit expediendus, coram iudice expediri debet.*
4 *Protestationem fieri iudici, uel coram uicinis, sufficit in actu expediendo cum ipso iudice, tanquam cum parte extra iudicium.*
Nuntiatio in opere extra iudicium, fieri debet iudici ædificanti. Et contra iudicẽ mihi iustitiam denegantẽ, protestatione sibi, uel corã uicinis facta, possum per appellationem recurrere ad superiorem, uel de ipso coram superiore, uel coram episcopo conqueri, ut eum cogat ad iustitiam faciendam. nu. 5.
6 *Protestationẽ semel fuisse factam, quando sufficiat?*
7 *Emptor cui lis mouetur, si ptestatus fuerit se nõ posse nuntiare uenditori: qa nescitur. ubi est sine sui culpa, eo reuertẽte, debet sibi nũtiare: aliâs prima ptestatio nõ ualet.*
8 *Iudici ædificanti officio cessante, uel alio impedimento, teneor iterum ei nuntiare.*
9 *Dispositio huius. §. loquens in prætore, q̃ habeat locum in quolibet alio officiali merum imperium habente: & potestatem carcerandi.*
10 *Hic. §. habet locum in officiali perpetuo: puta Episcopo, Rege, uel principe.*
Officialis perpetuus potest conueniri.
Ciuitas, quæ habet merum imperium potest conueniri.
11 *Curator furiosi officio durãte potest cõueniri: secus est in tutore, uel curatore minoris.*
12 *Officialis positus ad beneplacitum potest conueniri, & ei nuntiatur nouum opus.*
13 *Hic. §. non habet locum in alijs, qui non possunt uocari in ius.*
14 *Metus officialis scilicet, q̃ quis propter eius metum aliquid non fecit, quod facere debebat, qualiter probetur: & q̃ non sufficit protestari, nisi probetur.*
15 *Causa iusta timoris, an dicatur, si pbetur, q̃ iudex semel tantũ adhibuit metũ. remissiuè.*
16 *Causa iusta timoris non est, si probetur iudicem in alio officio consuetum metum inferre: licet in isto non.*
17 *Causa iusta timoris non est probare iudicem consuetum homines carcerare: nisi etiam probetur. quod iniustè.*
Ex coniecturis probari potest, & etiam per solam famam q̃ iudex appellantibus soleat uiolentias facere.
Iusta causa credulitatis est, quod dicitur à fide dignis.
18 *Iustus metus dicitur probatus: si probatur, q̃ iudex est consuetus consanguineis, uel laboratoribus appellantium uiolentias inferre.*
19 *Violentiam factam fuisse appellantibus à familia iudicis, si probatur. sufficit.*
20 *Protestationis fiendæ iudici forma & qualiter fiat. ponit. & nume. 22.*
Causa in ista protestatione, quod inseri debeat, non tamen causam, quare protestetur, uel appellet.
21 *Appellans uel protestans coram uicinis propter metum ab interlocutoria, ubi causa grauaminis inseri debet. Illa causa in tali appellatione, uel ptestatione inseri debet.*
23 *Remissio huius protestationis, potest peti à iudice ædificãte contra quem protestatur & satisdando remissio nuntiationis petitur.*
Protestatio de qua hic, ex omnibus illis causis sperni potest: quibus nuntiatio spernitur.
24 *Nuntiationis fiendæ officiali, officio finito, propter nouum opus, forma.*
25 *Prætori ædifianti potest fieri nuntiatio, quæ introducat interdictum quod ui aut clam.*
Nuntiatio quòd habeat uim citationis. & s̃. nu. 2.
26 *Protestatio, quæ fit coram uicinis cõtra prætorẽ ædificãtem non est necesse ut perueniat in notitiam ipsius, si hoc eius culpa euenit.*
27 *Protestatio quando non potest haberi copia iudicis, debet fieri ad tribunal & ibi practica.*
28 *Iter arripere ad iudicẽ causa nũtiandi, habet uim nũtiationis.*
Cautela pro rusticis, ut quando recipiunt aliquam iniuriam, dicant: protestor ex parte potestatis, ne hoc facias: & arripiant iter ad ciuitatẽ quia factum post talem protestationem debet reuocari.
29 *Nuntiatio, quod fiat iudici, satis est quando propter loci distantiam, non potest per nuntiationem factam in opere esse consultum nuntianti.*
30 *Nuntiũ habere potuisse, debet probare ille, qui dicit, quòd poterit habere idoneum, & de facili.*
31 *Nuntiare nouum opus ratione personæ impedito, qualiter succurratur? remissiuè.*
32 *Nuntiatio potest fieri, etiam quando nullus est in loco, & ligat dominum à tempore scientiæ.*

Si quis ipsi prætori. ¶ Singularis est, & legitur in gl. quatuor modis. Primò, si aliquis vult nuntiare prætori ædificanti nõ potest: sed debet protestari se non posse denuntiare: demũ finito officio debet nũtiare opus nouum. & fingitur retro nuntiatum. ¶ Anteq̃ ad contraria veniã pro declaratione huius literæ quæro, cui fieri debet hæc protestatio? gl. dicit ei prætori. vel coram vicinis. & sic vides, quòd hæc lectu. subdiuiditur in duas. q̃ est verior? certè quælibet potest esse vera. Prima, quòd protestetur ei prætori. Et est ratio: quia conueniri non potest: vt. l. nec magistratib⁹. j. de iniur. & l. pars literarũ. de iudi. & hæc est vera, quando de iudice omnino nõ timetur. ¶ Item
1 potest † fieri coram vicinis, quando aliquis de iudice probabiliter timet: vt. l. fin. C. de his, qui per me. iud. non app. & ita credo gloss. intellexisse. ¶ No. quatuor. Primò, quòd nuntiatio nõ potest fieri Prætori. Secundò, quòd debet protestari ei. Tertiò, quòd finito impedimento debet denũtiari. Quartò, ꝙ retrotrahitur. Ad quodlibet oppo. per ordinem. ¶ Ad primũ opp. & videtur, quòd hæc ratio non sit bona. Nam in nuntiatione non est necessaria conuentio in iudicio: vt. s̃. eod. l. j. §. nunciatio. solu. licet non sit necessaria conuentio
2 prætoris: tamen † nuntiatio habet vim cuiusdam citationis, seu prouocationis ad iudicium. Nam ille, cui est opus nouum nuntiatum habet necesse
c venire[c] ad impetrandum remissionem, vel pręstare satisdationem, aliâs destrueretur factum: vt. j. eadẽ. l. §. si is cui. vnde si ad iudicium prouocatur, ab eo inuito aliquid extorquetur. Pro hoc facit, quod no. in. c. cum sit Romana. extrà de appella. sicut ergo non potest ille ad iudicium citari, sic non potest ei nuntiari. quod no. ¶ Secũdò opp.

prin. ij. colũ. & ibi scripsi post Bart. j. ea. l. Sed certè. d. Ioã. hic aliud sensit, vt videre potes.

a ¶ Op. de. l. si quis. Angel. hic ponit exẽplũ, vt hic per eum, sed secũdum Imo. hic cõtra intellectũ Ang. facit s̃. eo. l. j. §. si qs ædificiũ, potes ponere exẽplũ, vt posuit gl. in. d. l. si qs putans. §. fi. videlicet, ꝙ nuntians elegit sibi interesse satisfieri in pecunia. l. stipulatio. §. siue autẽ. j. eo. glo. fi. in. d. l. si quis putans dum dicit refici, sentit opinio. Ange.

b ¶ An vasall⁹. Bal. in. d. §. omnes. tenet. ꝙ vni tm̃ per c. imperialẽ. §. pręterea ducatus. de prohi. feu. aliena. per Fed. & in hoc dicit respondere glo. & Pet. de cre. & Iac. de bel. & ꝙ not. s̃. cõi diui. in prin. sed Bal. in. d. §. præterea. aliter dicit, & se non firmat per Spe. in ti de feud. §. quoniã. ver. xxix. Ang. in l. ij. §. ex his. de ver. obli. se remittit ad Bar. hic per Imol. in. d. l. ij. §. item si in facto. in fi.

c ¶ Necesse venire. Cogita. an hæc ratio sit vera: qa pari ratione videretꝛ nõ posse protestari prætori: qm̃ facta protestatione, si vult tutè ædificare, habet necesse se submittere iuri communi alterius & petere remissionẽ protestationis, vt no. Bar. j. in. xij. q. & sic videtꝛ eadẽ ratio in nũtiatiõe.

a ¶ Vel corã vicinis. & dũ Bar. hic in secunda oppositione dicit, sufficere denuntiationem factam corã vicinis: an sufficiat, si per duos testes probetur, quòd sit facta coram vicino? Spec. in tit. de primo & secundo decreto. §. iam de effectu. ver. nũquid sufficeret. & lap. alleg. xxxviij. dixerunt, quòd sic, alle. c. vt circa. de elec. in. vj. Cogita: & hic vide nota. per Lud. bene faciunt quæ dixi in simili post Bart. in. l. ij. j. vi bo. rapt. Adde tex. bene facientẽ in. l. pe. §. fin. & ꝙ ibi no. C. depo. & Ioan. and. & doc. in. c. pasto. §. præterea. de offi. ordi.

b ¶ Recurretur ad superiorem. Hoc tamẽ intellige: vt singulariter dixit Barto. in. l. si tutor ff. de aut. tuto. Et adde gl. in. c. si religioni. de elect. in vj. in ver. attentè. Et adde quod no. Bald. in. l. ꝗuis. in pe. col. j. tit. j. & ꝙ ibi dixi. & ꝙ dixit Barto. post glo. & ibi dixi ĩ. l. de quare. de iudi.

c ¶ Negat mihi. Sed an iudex denegãs iustitiã, ꝓpter hoc priuetur iurisdictiõe: vide Bal. in auť. statuimus. C. de epis. & cle. & an à tali denegatione possit appellari? vide Bald. in. l. ij. C. vt lit. pen. & in quib⁹ casibus, licet per quærelã adire superiorẽ? vide Gul. & Bal. in. l. iiij. C. de iurisdi. om. iudicum. Istis adde Bal. in. l. fi. ĩ. j. col. C. de senten. Sed hæc distinctio videtur cõtra casum in. l. si conuenerit. de pigno. actio. & ibi est casus specialis secũdũ Bald. & do. Io. hic. & vide quę dixi. j. secũdũ Bald. & Imol. hic. Adde qualiter teneať officialis negligens, & negans facere iustitiam, & qualiter ciuitas, q̃ eũ elegit. Roma. cõsil. ccclxxxviij.

& videtur, ꝙ talis protestatio non debet fieri ei,
vel vicinis, sed corã alio iudice: vt. C. de epis. aud.
l. si præsens. de non numera. pecu. l. in cõtractib⁹.
3 §. fi. Sol. † Quidã sunt actus, qui expediri debent
cum iudice, tanquam cũ parte: tunc siquidem ille
actus venit explicandus in iudicio, debet fieri coram alio iudice secundum formam. ll. contraria-
4 rum, & l. vt perfectius. §. de anna. excep. Si verò †
actus explicandus esset extra iudicium: tunc suf
a ficit protestationem fieri sibi, vel coram vicinis:[a]
vt hic. Ista enim nuntiatio extra iudicium in ipso
5 opere debet fieri. Si verò † actus esset explicãdus
cum eo, tanquam cum iudice, & propter eius poten-
tiam, vel metum impedior: tunc sibi, vel coram vi
cinis esset facienda protestatio: vt. j. de appella. l.
cum quidam. & d. l. vltima. C. de his, qui per me.
iudi. non appel. & extrà de appel. c. fi. & hac pro
b testatione facta tũc recurretur ad superiorẽ.[b] vel
per viam appellationis: vt. l. vlti. vel in casibus,
in quibus non potest appellari, per simplicẽ quę-
rimoniam: conquęratur coram superiore, vel co-
c ram episcopo, de iudice qui negat mihi[c] facere iu
stitiam: & ille episcopus, vel superior coget eum
ad iustitiam faciendam petenti. casus est not. in
auť. vt diffe. iudi. in prĩ. col. ix. & extra de excep.
c. secundo. lib. vj. ¶ Tertiò opp. & videtur, quòd
sufficiat protestationem semel esse factam, & non
habet nesse iterum nuntiare: vt. l. Titia. §. vsuras.
6 de lega. ij. Sol. † quando protestor, quòd nõ stat
per me: tunc si quidẽ stat per aduersarij delictum,
d vel contumaciam: tunc vna protestatio sufficit:[d]
nec requiruntur plures, nisi prima fuerit remissa:
vt dicto. §. vsuras. & s̈. de vsuris. l. mora. in princ.
& ibi not. in verbo repetendi. facit. j. quod vi aut
clam. l. tertia. §. illud. Si verò stat per aduersarij ca
sum, vel dignitatem: & sic sine delicto, tunc, aut
protestatio fit ad conseruandum ius protestantis
& sufficit semel fieri: vt. C. de non nume. pecu. l.
si intra. & l. in contractibus. §. fin. de anna. excep.
l. vt perfectius. cum similibus. Si verò protestor
id, per quod intendo aliquid iuris de nouo pro-
ducere, tunc finito impedimento aduersarij iterũ
debeo ꝓtestari: aliâs prima protestatio nihil ope
7 raretur. casus est hic notabilis. ¶ Et per hoc † dico
si emptor, cui moueť lis, fuerit protestatus se non
posse nuntiare venditori: quia nesciť, vbi est sine
sui culpa: vt. s̈. de euic. l. si dictum. §. penultimo. &
e tunc eo reuertente,[e] debet nuntiare sibi: aliâs pri-
ma protestatio non valeret: & videretur ab ea re-
f cessum: vt hoc. §. ꝙ tene menti[f] ad multa. ¶ Sed
primũ membrum huius distinctionis videtur cõ
tra istum casum, prout impedior per metum iudi
cis: & sic propter eius delictum: & tunc teneor ite
rum nunciare finito impedimento. Solu. propter
8 † dignitatem impedior nuntiare: propter metum
impedior protestari, ei me nuntiare non posse.
Item protestatio semel facta nunquã reiterať: sed
perinde est ac si ei esset facta ꝓtestatio: sed bene
finito officio teneor ei nũtiare. Quod enim dico
finito officio, teneor ei nunciare: idem dico, si alio
modo cessaret impedimentum: vt, quia res esset
alienata alicui, non habenti dignitatem eadem ra
tione. ¶ Quartò oppo. quòd non posset trahi re
tro ad tempus, quo non potuit nũtiare. arg. eius,
quod not. in lege secunda. C. de inofficio. dona. &
dixi plenè in. l. si is qui pro emptore. j. de vsucap.
Solu. hæc nũtiatio principaliter fit in re: & ideo
ex parte rei est habilitas extremorũ. Ideo in hac
fictione habilitas respectu personæ, quæ est acces
soria non attẽditur: vt. l. prima. C. de cap. Vel dic
quòd etiam ipsi prætori possibilis esset nuntia-
tio, & citatio, si vellet se alterius iurisdictioni sub-
mittere: vt suprà de iurisdi. omnium iudic. l. est re
ceptum. & ideo fit ista protestatio, vt subijciatur
iurisdictioni, si vult: vt dicam. j. in. xij. quæstione.
9 ¶ Quæro, † hic loquitur de prætore: quid de alio
officiali puta Potestate, vel aliquo ex prioribus
istius ciuitatis? Respon. idẽ in dictis officialibus &
in quolibet, q habet merũ, impiũ vel tantã ptãtẽ,
vt possit facere aliquẽ incarcerari: qa in eis est ea-
dem ratio: quia in ius vocari non possunt: vt. l. ij.
in princip. s̈. de in ius vocã. Et propter hoc iste. §.
g est not.[g] ¶ Secũdò † quęro, quid in officiali perpe
10 tuo? puta Episcopo, & Rege, vel principe? Rñ.[h] in
h illis nõ habet locum huiusmodi. §. Nam hoc dicit
post. s. finito officio. & sic loquiť de his qui habẽt
officiũ tẽporale. Præterea, puto quod illi, qui ha-
bent officiũ perpetuũ, possint interim conueniri
sicut videmus in Principe, qui cõuenitur, & agit
per procuratorẽ Cæsaris: vt suprà de offi. procu.
Cæsa. l. j. Itẽ in ciuitate, quæ licet habeat merũ im
perium, tamẽ sine dubio posset conueniri: vt. l. j.
§. quibus. & §. fi. s̈. quod cuiusq; vniuersita. no. &
l. ciuitas. Ratio: quia aliâs ius alterius posset depe
11 rire. Simile † videmus in tut. & curato. qui durãte
gestiõe, nõ possunt cõueniri à pupillo, vel adulto
secus in curatore furiosi, cui⁹ officiũ fortè erit per
petuũ. Istã rationẽ notabiliter ponit gl. de tut. &
ra. distra. l. nisi finita. §. cum furiosi. & hoc videtur
expressum: qa Episcopo Archidiaconus potest
12 nuntiare. extra. eo. c. ij. ¶ Tertiò † quæro, quid in
i officiali posito ad beneplacitũ? Rñdeo:[i] idẽ in eo,
ꝙ in perpetuo officiali propter dubium. tex. est
not. in. l. iurisperitos. in prin. de excu. tut. & glo.
in. d. §. cum furiosi. facit de condi. inde. l. sufficit.
13 ¶ Quartò † quæro, quid in alijs, qui non possunt
vocari in ius ex alia causa, quam magistratus, qui
ponũtur. in. d. l. ij. ver. nec pontificem. cum. l. seq.
s̈. de in ius voc. videtur idẽ: qa eadẽ est ratio. Con
trariũ est veritas: qa hic. §. locũ habet tantũ in his,
qui nõ possunt vocari in ius ratione officij: secus
k si alia ratione. Casus est. j. eo. l. operis.[k] coniuncta.
14 l. quinq;. in prin. s̈. de in ius vo. ¶ Quintò † quęro,
dixi quando timet, potest denũtiare coram vici-
nis. Qualiter iste metus probatur? respon. probã-
do ꝙ consueuit appellantes à gestis per eũ incar-
cerare, & eis violentias & iniurias inferre. & sic ex
qualitate personæ hoc præsumetur: vt. l. si bonæ-
fidei. in prin. de rei ven. & l. argẽtum. s̈. cõmo. vel

d ¶ Protestatio sufficit. Et ad id, quod dixit, quod vna protestatio sufficit. Istud est verum, quando par protestatur pari. secus, vbi inferior superiori, vel superior inferiori: quia tũc trina requiritur: vt in. c. j. de supplenda negligen. prælа. quem tex. ita singulariter allegat do. Ant. in. c. cum causa. de officio delega. facit text. in. c. j. de mili. vasal. qui contu. est & tex. in auť. statuimus. in fi. C. de episco. & cleri. quod nota perpetuò. & vide Bart. hic. & adde text. in clemen. quanuis. de appel. & dicit Bal. in. d. c. j. quòd quando inferior mandat, ꝙ coram superiore compareat, dicit Spe. secundùm eum, ꝙ vnicum mandatum sine peremptorio sufficit. Sed Ioan. and. in. c. fi. de accusa. in nouel. sentit contrarium secũdũ eum. Et ibi vide etiam quando debeat citari. Adde not. in. c. cum nobis olim. de elec. & dicit Bal. in. l. qui crimen. in. viij. q. C. qui accusare. ꝙ ad intimandum, vel absoluẽdum, sufficit vna monitio. & vide quod signãter no. Ange. in. §. si quis autem. in authentico. de hære. & fal. vide omnino Bald. in. l. fi. in. iiij. quæstione. de edict. diui Adria. tol. Adde quòd Alexan. hic in lect. discrepat ab hac apostilla: quia tenet, ꝙ vnica sufficiat monitio, per decisionem Barto. in. l. mora. s̈. de vsu. & in. l. Titia. & quòd opin. Barto. habeat locum in causa principali, non in causa appellationis: quia in ea oportet instare: sicut cum petuntur apostoli. & pro hoc allegat Ange. consi. cxxxiij. incipiente. quidam Mattheus. Tu ipse vide. Sed ꝙ in causa appellationis sit instandum, & ter protestandum, voluit Bald. consi. cxviij. & cõsilio. lxxxv. ij libro. voluit tamen Paulus de castro. consilio. xxij. qñ sic clare constat iudicem fore occupatum; quod non sit necessaria protestatio.

e ¶ Eo reuertente. Angel. hic tenet cõtrarium per gl. in. l. aut qui aliter. §. primo. iuncto text. quod vi aut clàm. Nam cum à iure est data forma denunciandi, cum non inuenitur venditor igitur &c. Nec obst. iste text. quia loquitur in protestatione, per quã qs excusať, quòd denuntiare non potest: tamen loquitur de denuntiatione, prout in cõtrario. sed Imo. hic tenet cum Bartol. eo, quia denũtiatio, & protestatio non differunt: vt not. Barto. in. l. non solum. §. morte. in princ. q. j. eo. Et quia dicit hic iste tex. quòd quãdo non requiritur venditor, videtur quòd non requiratur aliqua denũtiatio. l. cum successores. & ibi Bartol. & Bald. C. de euic. & Barto. ponit in. d. §. morte. in. xj. col. in fi.

f ¶ Quod tene menti. Et adde, quòd post Bartolum hic in ista. iij. oppo. Bald. tetigit hic aliqua de protestatione, quæ secundùm Imo. non placent, quem vide. Et quãdo sit necesse pluries protestari. adde glo. not. in. c. cupientes. §. ꝙ si per viginti. & §. proposita. de elec. in. vj.

g ¶ Iste. §. est no. Adde Ang. in. l. ij. ff. de in ius vo. & Spe. in ti. de Rectore ver. item illustris. & Bal. in. l. pars literarum. s̈. de iudi.

h POMATES. ¶ Respon. vide in simili bonũ tex. in. c. qualiter & quando. el. ij. in. §. licet. & ibi Are. in. ij. no. de accusa.

i Respon. idem in eo. Adde Cy. & Bal. in. l. quisquis. C. si cert. pet.

k ¶ L. operis. Non videť sine dubio. Tamẽ non est dare bonam rationem differentiæ, & posset responderi ad. d. l. operis. ꝙ ibi infans habebat tutorem, qui poterat in iudicio citari. l. j. §. sufficit. de admit. tut. & ita videtur intelligere glo. in. l. cuilibet. j. eo. attento etiam, ꝙ defectus ætatis nõ est peremptoria per ea, quæ dicta. s̈. sunt in. ij. q.

a ¶ Sed debet probari. Et ad hanc probationem adde, ꝙ no. Bar.in.l.j.§. si quis tunc.j.ꝙ vi aut clam. vbi etiam limitat hanc literam.

b ¶ Respondeo.limita, vt dixit notabiliter Bald.in.l.ij.C.de his, qui per met.iu.vbi dixit, ꝙ per vnum actum tantum, non videtur induci consuetudo, & iustus timor in alijs, nisi alium vicinum actum exercuisset in persona huius, de quo tunc tractatur.l.si qui prouocatione .C. de app. Adde, ꝙ inquantum Bart. in seq.qõ.tenet, ꝙ si probatũ est, quòd in alio officio consueuit talia facere, ꝙ nõ sit iusta causa timoris. hoc est contra præcedẽtẽ decisionem &c. semel malus, & contra iura, q̃ allegat glos. in .l. si cui .§. ijsdem de accusa. per quæ iura põt responderi ad .§. quæri põt. vel aliter, vt hic p Alex. qui transit cũ hac opi. Adde in subsequenti.viij.q. in quãtũ vult, ꝙ vbi à cõiter accidenti b⁹ est difficilis pbatio sufficit p cõiecturas probare. Fe.de se.consi.mihi.cxix. & Ange. cõsi. ccxvij.&.ccxiiij. Et quãtũ dicit quod fidedigni inducãt dictã credulitatem. Adde gl.in.l.Titio fundus. de condi. & demon. Ange.& Bald.in.l.j.de eo p quem factum erit. Io.and.& Ant.de but. in.c.circa. de iurepa.Pau.de ca. cõsilio.ccxxvj.Et quòd sufficiat vulgi opi.ad pbãdũ, ꝙ cõtra ius officialis aliquid faciat, tenet Pe. de Anc. consil.xxiij.

quia minatus erat sic facere:vt.l.metum.C.quod
me.cau.cum glo.sua.quæ est not.ad prędicta. Ibi
enim dicitur, quòd nõ sufficit protestatio.sed de-
a bet pbari.[a] facit.C.si quis Impe.maled.l.j.¶ Sex
15 tò† quæro, quid si probaui, quòd iudex tantum
b semel hoc fecit? an est iusta causa timoris? Rñ.[b] nõ:
vt.s.de ædil.edi.l.si quis sit fugitiuus.in princ.&
16 quasi per totã.l.¶ Septimò† quæro, qd si in alio
officio consueuit: sed in isto hoc non probatur?
credo, ꝙ non sit iusta causa timoris.ar.s. de suspe.
tut.l.iij.§.quęri potest.& quod ibi no.in gl.super
17 verbo cessare.¶ Octauò† quęro: qa si simpliciter
probo, ꝙ cõsueuit homines carcerare, an sufficiat?
certè non: qa posset hoc facere iustè, & sic non es
set iusta causa timoris.arg.s.de ędil. edi.l. quid sit
fugitiuus.§.j.vbi seruus qui iustè aufugit, non est
fugitiuus.oportet ergo, ꝙ probatio concludat,
quòd consueuit hoc facere contra ius. ¶ Sed di-
ces tu, cum tales officiales in carcerationibus cau
sas fingant: & inquisitiones de aliquibus delictis
forment, hoc scilicet, quod iniuste fecerit: nunq̃
c posset probari[c] ex coniecturis, vt si incontinenti
interposita appellatione contra eum formauerit
inquisitionem, vel processum: vt.j.de priuil. cre.
l.si ventri.§.fi.& qa postea secuta est renuntiatio
appellationis, vel absolutio ab inquisitione, quæ
omnia concludunt ar.præcedens: vt.s. ad Mace.
l.sed Iul.§.proinde.& fortè etiam sufficeret fama
d sola,[d] scilicet, ꝙ cõsueuit has violentias appellan
tibus & reclamantibus inferre.arg.j.de quæsti.l.
de minore.§.tormẽta.ibi.vel cuius æstimationis
&c.Facit quod no.per Cy.de ser.l.j.in.iiij.q. vbi
dicit, ꝙ id, quod dicitur à personis fidedignis, est
18 iusta causa credulitatis.¶ Nonò† quæro,[e] quid si
e non consueuit hoc facere talibus appellantibus,
seu protestantibus, sed eorum consanguineis, vel
f laboratoribus[f] terrarum ipsius? satis est iustus me
tus: vt.s.de condi.& demon.l.hæres meus.§.fina.
quod met.cau.l.isti quidem.§.fi. & est hodie de-
cretalis multũ no.de exces.præla.c.j.in cle. ¶ De
19 cimò† quæro, quid si nõ probatur ꝙ ipse fecerit:
sed ꝙ eius familia hoc fecit? puto sufficere: quia
ipse videtur fecisse, cum potuerit corrigere, & nõ
fecit: vt.j.tit.j.l.fluminũ.§.quanq̃. & est expres-
g sum.[g] extra de testi.c.constitutis.&.c.seq. vbi di-
citur, ꝙ non est verisimile, ꝙ serui talia faciãt sine
20 consensu domini.¶ Vndecimò† quæro, quæ erit
forma istius protestationis, quæ interim fit? glos.
dicit, quia protestor interim me nũtiare non pos-
se: qa conueniri non potest. & sic vides, ꝙ in hac
protestatione debet inseri causa.quod verum pu
to: vt.j.de adu.l.denunciasse.&.C.de rei vend.l.si
fundum. dicam latius in materia protestationis.
Nec obst.quod not.s.eo.l.j.in prin.qa aliud est in
nuntiatione no.ope.quæ est separata ab ista pro-
testatio. Idem dico de eo, qui per metum iudicis

POMATES.

c ¶ Rñ.hoc pbari. in prĩ. Vide Ale. consil.xlviij. in fi. vol.iiij. & in simi. Roma.lxviij.in fi. vol.iiij.colũ.j.& aliquid per Feli.in simili in.c.cum.M.ferra.col.x.in fi. & seq. de consti.& in simili Barba.cõsi.lj.col.iiij.c.seq.vol.j.& do.Ant. de prato in consilio, quod est in consilijs Bar.ad fi.volu.j. Alex.& ibidẽ Are.in consi.j.in themate.s.dicto.col.iij.& Imo.xxxiiij.ad fi. & Card. ix.& Fel.in.c.j.col.xj.de offi.dele.& ibi Barto.in.iiij.& Alex. cõsi.xxj. col.ij.vol.ij.&.lv.eo vol.&.xcviij.& seq.vol.iij.

d POMATES. ¶ Sufficeret fama sola, vide Feli.in.c.veniẽs.colũ. iij.de testi.& in.c.de quarta.col.vij.ver.j.doctrina.de pręscrip.& Alex. consi.lxvi.vol.iij.ad fi.& Feli.in.c.afferte.col.pe.de præsump.

e ¶ Nonò q̃ro. Adde etiã ꝙ no.Bart.in.l.j.C.de his quæ pe. nomi. & ibi dixi.& idẽ videt̃, si in personã socij, vel amici, p id ꝙ no.Bar.in.l.si stipulatus fuero.de ver.ob.in prin.ꝙ no.& ad Bart.hic, adde ꝙ idem voluit in suo trac.de tyrãnide.in.vij.q.& Bal.in.l.si quã.ĩ fi.C.de ope.liber. & Bal.ĩ.l.interpositas.in.ij.col.C.de trãsac. Adde glo.in cle.ij.de sent. excõ.tex.in.c.sciant cuncti.de electio.Andr.in.l.j.de in ius vocã. Anto.de but.in.c.fi.de appel.ꝙ not.Bal.in.l.j.C.de epis.& cleri.& in.l.interpositas.C.de transact.Fede.consi.iij.Pe.de Anch.consi.ccc.Cardi.consi.cxxvij.Alex.alle.Ange.consi.cxcij.Item adde inquantum Bart.dicit, ꝙ causa est exprimenda in appel.ab interlocutoria: ꝙ non sufficeret se remittere ad processum, ex quo causa grauaminis posset apparere: vt voluit Bal.consi.ccxlij.li.j.& Roma.cõsi.ccccc.j.lib.vbi ponit decem, quę requiruntur in appellatione ab interlocutoria, quorũ altero deficiente appellatio corruit. Primum. vt dixi, cã grauaminis illati, vel comminati: vt.c. ordi.alleg. Secũdũ, causa legitima.c. vt debit⁹. de appel. Tertiũ, ꝙ causa sit vera.c. interpositas.eo.ti. Quartũ, ꝙ coram iudice sit expressa d.c.vt debit⁹. Quĩtum, ꝙ non sit admissa petitio, vel exceptio: vt.c.dilecto.e. tit. Sextũ, ꝙ fiat ĩ scriptis.de cuius veritate per Bar.eo.titu.l. eius, qui. Septimum, ꝙ ideo appellatur: quia non fuit admissa petitio, vel exceptio: vt .d.c. dilecto. Octauum ꝙ petãtur aposto li. Nonum, ꝙ si appellatus hoc petierit, ꝙ veniant partes ĩstructę cũ singulis munimentis ad causam faciẽdã vt no.ĩ.d.c.cordi. Decimũ, ꝙ fiat intra.x.dies.c. bonę de confir. vti.vel inuti.

h non fuit potestatus[h] coram eo, vel non appellauit
sed coram vicinis: quia debet causam hanc expri-
mere, scilicet, quia propter metum iudicis coram
ipso comparere nõ audeo: ideo &c.quare postea
probabit eo modo, quo.s.dixi. & hoc probatur.
C.de his, qui per me.iudi.non app.l.fi.ibi: causas
appellationis &c. Nam debet intelligi de causa
appellationis non receptæ: vel coram iudice non
factæ, vt causa metus, vel alia. Nõ enim potest in-
telligi de causa, quare appellat: quia illa nõ debet
21 inseri in appel.vt.l.j.in fi.de appel. Fateor tamẽ,†
ꝙ si appellaret̃ ab interlocutoria, ibi causa graua
minis debet inseri in appellatione, vt in ca.vt de-
bitus.extrà de appel.&.c.cordi.e.ti.li.vj. Credo
etiam, quòd in tali ptestatione debent illæ cau-
sę inseri: vt.d.c.fi.extrà de appel.& ibi no. Fateor
22 †etiã, ꝙ si diceret coram vicinis: nuntio tali nouũ
opus coram vobis: tamen in ipso opere propter
officium, & propter eius metum nuntiare nõ pos
sem: ꝙ sufficeret à simili: sicut sufficeret protestari
ꝙ non potest appellari, vel appellare coram vici-
nis.quod sufficit: vt no.in.d.l.fi.C. de his, qui per
me.iud.non ap.&.j.de appel.l.cum quidã. Sed si
in opere ipso nuntiaret non valeret: vt hic quo ad
hoc interdictum: sed an quo ad interdictum ꝙ vi
23 aut clã.j.dicam.¶ †Duodecimò quæro, an huius
protestatiõis posset postulari remissio? sicuc põt
postulari remissio nuntiationis: vt.j.ead.l.§.is cui
respõ. sic: qa hęc protestatio habet vim nuntiatio
nis. Faceret enim demoliri op⁹: vt hic. Põt ergo
petere remissionem satisdando, vel se submitten-
do iurisdictioni alterius: vt.l. est receptum de
iur.om.iud.& propter hoc fuit inuenta hæc pro-
testatio. Item dico, ꝙ poterit peti, cũ sit hæc pro-
testatio, ꝙ dicat causam quare vellet nuntiare: vt
dixi.s.eo.l.j.in princi. Et ex omnibus causis qui-
bus dixi nuntiationẽ posse contẽni, ex illis pote
rit cõtẽni hęc protestatio eadẽ ratione.¶ Tertio-
24 decimò† quæritur, quæ erit forma nuntiationis,
quę fit finito officio, vel impedimento cessante?
Respon.si opus est perfectum, dicetur ꝙ cum tali
tẽpore nõ poterint nũciare, ne ædificet̃: ideo nũc
prout ex tunc nuntio, ne aliquid no.oper.faciat.
& hoc vult ipse tex.dum dicit, quasi repetito die
&c. Si opus non erit perfectũ addat: ex nunc, &
etiam prout extũc nuntio, ne aliquid fiat in futu-
rum. Ratio, quia cum per veram nuntiationẽ pro
futuro opere posit sibi prouidere, non debemus
recurrere ad istam fictam. argumento.s.eod.l. in
prouinciali.§.j.& de lib.& posthu.l.filio, quẽ pa
ter: in princ.& de condi.insti.l.qa ratio. ¶ Quar-
25 todecimò† quæro.an prætori posset fieri nuntia
i tio, quæ introducat interdictũ,[i] quod vi aut clã?
credo ꝙ sic. Nam debetis scire, ꝙ per nunciatio-
nem ex hoc edicto, statim quęritur ius nuntianti,
vt destruatur factum cõtempta nuntiatione, siue

POMATES.

f ¶ Vel laboratoribus. vide ad cõfirmationẽ, quæ ponit Alex.l.j.s.ĩ ius voc.vt eant.& Fe. in.c.eccl'ia sanctæ Marię. co.xxxvj. q.xiij.de constitu.

POMATES.

g ¶ Est expressum. vide Alex.consil. xij.volu.iij. Felin. in.c.Petrus. de homi.& Barba.in.c. j.colũ.v.& seq. de offi.deleg.& Ana. in.c. petrus de homi.& Alex.consi. lxix.colũ.j.in fin. volu.ij.& Roma.consi.clij.

h ¶ Non fuit protestatus. Et sic tenet Bar.quòd sit necesse causam impedimenti allegare, allegat.l.cum quidam.j.de appel. Sed in contrariũ facit tex.in.c.statuimus.de offic.deleg.in.vj.& in cle.j.de fo.cõpe.quibus respondet, vt hic habes per Moder.licet do.Ioan.hic, hoc non teneat. quibus etiam potest responderi, ꝙ lex in contrarijs causam supplebat. & vide no.per Bar.in.d.§.morte.

i ¶ Introducat interdictum. Ad hoc vide, ꝙ dixi post Barto.in.l.j.ĩ.ꝙ vi aut clã.in.§.ij. Et aduerte, qa si qñ nũtiatũ est possessori, dominus nõ tenet̃ parere nuntiationi. ergo si nuntiatũ fuit prætor non tenet̃, quod vi aut clàm: quia aut prætor nuntiatus, non habebat ius, aut habebat, si habebat ius, non tamen possessionẽ tenetur parere nuntiationi.d.l.j.§. & parui, cum glo.j.ꝙ vi aut clàm.& sic tenetur in consequentiam prouocare ad iudicium, si velit ædificare.& si non habebat ius, res est expedita ita ꝙ non video, quantum attinet ad quæstionem nostram, bonam differentiã inter hanc noui operis nuntiationem ex hoc edicto, & illam, ꝙ vi aut clàm.

iure, siue iniuria: nisi esset manifestum, vt dixi. s̈. e.
l. j. in princi. ideo ille, cui est facta nũtiatio habet
necesse petere remissionẽ, vel satisdare. Et sic ha-
bet vim citationis, quæ non cadit in prætorem,
vt dixi. Sed per nuntiationem, quæ fit ex inter-
dicto, quod vi aut clã: non quæritur ius nuntiãti,
si non habebat ius nuntiãdi: quia fortè ille, cui est
facta nuntiatio posidebat solũ, vel habebat ius:
puta seruitutis: vt no. j. ꝙ vi aut clã. l. j. §. j. & ideo
non est prouocatio ad iudiciũ: & sic cadit in præ
torẽ. Hinc est quòd illa nuntiatio potest fieri per
seruum & pupillum: vt. j. quod vi aut clã. l. iij. se-
cus in ista: vt. l. de pupillo. in prin. & §. j. s̈. eod. &
26 ibi dixi. ¶ Quintodecimò † quæro, an & quãdo
ista protestatio fit corã vicinis, sit necesse, ꝙ per
ueniat in notitiã prætoris? Iacob. de Are. dicit, ꝙ
sic per ea, quæ not. s̈. e. l. j. §. nũtiationẽ. Tu dic, ꝙ
corã vicinis fit tantum in casu cum de eo iustè ti-
met. & si ꝑpter istius prętoris culpã euenit, per-
inde est, ac si sibi esset personaliter nuntiatum: vt
j. quod vi aut clàm. l. j. §. sed Aristo. & s̈. de autho.
27 tut. l. ꝙ dicim⁹. §. fi. ¶ Sextodecimò † quæro, [a] qd
a si de prętore nõ timetur, sed nõ põt haberi copia
ipsi⁹: vbi debet fieri protestatio? puto, ꝙ sufficiat
b hoc fieri ante tribunal: [b] vbi ius publicè reddere
cõsueuit, & protestari: quo modo protestari prę-
tori nõ põt: qa eũ nõ inuenit in publico, nec eum
debet alibi quęrere: vt. j. qñ appella. sit. l. j. §. adeũ
di. Et ideo dico, ꝙ debet in ei⁹ notitiã peruenire:
sicut. s̈. dictũ est in. §. nuntiationẽ. ¶ Veniamus ad
secũdã lec. secũdũ quã breuiter hoc dixit. Iter ar-
ripere ad prætorẽ, vim nũtiationis habet, nuntia-
tione postea secuta. h. d. Casum in terminis ponit
glo. in tex. q̃ dicit ipsi prætori exponi. i. per præ-
torẽ. Iac. de Are. repræhendit istam lec. qa cũ nun
tiare posset iactu lapilli, imputet sibi. ¶ Tu susti
28 neas gl. † & dic, ꝙ talis ꝓtestatio arripiendo iter,
causa eundi ad iudicẽ, habet vim nuntiationis, &
plusq̃ nũtiare. Et hic est casus no. qa facit multũ
c pro rusticis[c], qui quando recipiunt aliquã violẽ
tiam, vel iniuriã, dicunt protestor ex parte Pote-
statis, ne hoc facias, & iter arripiunt ad ciuitatẽ: vt
quicquid factum fuerit post talẽ protestationem
debeat reuocari: qa interim debet esse sub Pote-
statis protectione. casus est extrà de appellatio. c.
dilecti el. j. & plenè per Inno. & per Ioan. an. in. c.
vt debitus. eo. titu. per quæ iura hæc lec. approba
tur. & fortè hinc fuerũt sumpta illa capitula ꝙ te
29 nementi. ¶ Venio † ad tertiã lect. & breuiter. h. d.
Si propter distantiã loci, non potest per nuntia-
tionẽ factã in opere parti esse cõsultũ, sufficit nun
d tiari[d] corã iudice. h. d. Contra istam opin. oppo.
operarij hoc ignorantes, non potuerũt desistere
ab opere, & dñs non potuit hoc nũtiare eis: quia
fuit nuntiatio facta nimis tardè. igitur videtur, ꝙ
opus non debeat demoliri: vt. s̈. e. §. si quis. & . j. ꝙ
vi aut clàm. l. aut qui aliter. §. j. Glo. fatetur contra
riũ, ꝙ nõ destruet̃, ꝙ medio tẽpore est factũ, ãteq̃
dñs posit peruenire ad locũ. Ista solu. non videt̃
aliquid cõcludere: qa secũdũ hoc nil destruet̃: qa
sicut op⁹ esset perfectũ ante q̃ veniret nũtiator:
ita esset perfectũ ante, q̃ potuisset venire dñs: &
sic cũ opus esset perfectũ, nihil destruet̃: ideo, vt
sustineas istam lec. dicas, quòd nuntiator esset de-
bilis: & non potuisset venire ad locũ in tribus die
bus: sed dñs erat fortis, & potuisset venire in vno.
Ista lec. probatur. s̈. de eo quod cer. loco. l. centũ
Capuæ. in tertia lect. Et si dicis: nuntiator posset
habere nuntium. glo. dicit intellige, cum non ha-
30 bebat quem mitteret. Hoc † autem quòd potue-
rit habere nuntium, debet probare ille, qui dicit,
ꝙ potuerit habere idoneum, & de facili. text. est
31 no. s̈. pro socio. l. ideq;. in princi. ¶ Quæro, † quid
si impediebatur ratione personę: qa pupillus nõ
habebat tutorem, vel iudicem? dico practicam hu
ius lect. seruandam. dixi. s̈. e. l. de pupillo. in prin.
¶ Veniamus ad quartam lectu. quam non prose-
32 quor: quia non est vera: † quia licet nullus sit in lo
co operis, tamen potest nuntiare nouum opus: vt
s̈. ea. l. §. nuntiationem. & ibi not. & ligabit domi
num à tempore scientiæ: vt ibi dixi.

Sextus Pedius.

¶ Ex causa triplici nuntiatur. naturali.
publica, & impositia. h. d. vsq; ad. §. meminisse.
¶ Oppo. & videtur, quòd illud, quod hic indu-
citur, fuit inductum. s̈. eo. l. j. §. nuntiatio. el. ij. Gl.
fatetur, ꝙ est verũ, sed hic breuius dicitur, q̃ ibi.
Tu dic, ꝙ ibi dicit, ꝙ tribus modis fit nuntiatio.
hic subdiuiditur vnum de illis membris, scilicet
causa tuendi iuris mei, & tueor rem meam, ex cau
e sa naturali, & ex causa publica: [e] vt hic dicit text.
Item impositia: quia imposuisti seruitutem in
rem meam: & sic potest intelligi ista lex: & secun-
dùm hoc glo. quæ est hic super verbo leges. non
f bene dicit in primo exemplo. [f] sed in secundo sic:
qa ex potestate illarum legum denuntiatio fit pri
uati iuris seruandi causa. ¶ Oppo. dicitur hic, ꝙ
potest nuntiari domino. Contra. s̈. e. l. j. in fi. Sol.
aut loquitur in seruitute vrbana: aut rustica &c.
ibi loquitur in personali: hic in reali. Et ratio est:
quia ille, qui habet vsumfructũ posidet: hic verò
non. sed ista ratio magis concludit contrarium:
quia qui plus iuris habet, magis debet posidere.
g Dy. dat aliam rationem, scilicet ꝙ vsusfructus [g] ius
est debile: ideo &c. ¶ Opp. ꝙ ex neutra istarum
causarum nuntiatur, vt in eo, qui nullum ius ha-
bet: vt. s̈. in prin. l. j. sol. & in glo.

SVMMARIVM.

1 *Nuntiatio committi debet per prætorem ad partis instantiam: & ibi ponit practicam.*
2 *Nuntiatio per iactum lapilli, fit iaciendo lapillum in opere dicendo impersonaliter uerba apta ad nuntiationem.*
3 *Nuntiatio simplici uerbo, quando fit, debet impersonaliter concipi respectu eius, quod nuntiauit: & uerba debent referri ad eos, qui sunt in opere.*
4 *Consilium, quod nuntians faciat redigere in scripis, quantũ sit factum de opere nuntiationis.*
5 *Nuntio nouum opus, satis est dicere, quando nuntiatio fit uerbo.*
6 *Nunciatio, ut uerbo fiat, nil refert, siue dicas, nuncio, siue prohibeo.*
7 *Nuntians uerbo, licet perdat possessionem, tamen habet interdictum, unde ui.*
8 *Nuntians uerbo, potest possessionem, quam perdit, propria authoritate recuperare: antequam diuertat actus extraneos.*
9 *Nuntiatio noui ope. an fieri debeat in scripis? remissiuè.*
Libellus non requiritur in officio iudicis, quando misericorditer imploratur ante litis contestationem.

Meminisse autem opor.

¶ Qui nũtiat simplici verbo, perdit possessionẽ,
si eam habet: secus si per prætorem, vel iactum la-
pilli: & contra eum, qui ædificat spreta nuntiatio
ne interdicto, quod vi aut clam: vel vti posidetis
poterit expediri. h. d. ¶ Opp. & videtur, ꝙ etiam
quando quis facit in suo, posit fieri per præto-
rem, vel per iactum lapilli: vt. l. j. §. quid sit vi. j. ꝙ
vi, aut clàm. Glo. dicit, fateor contrarium, & ex-
pone necessaria. i. vtilis non damnosa. & hoc est
verum, si aliquis non erat in quasi possessione ali
cuius iuris, vt puta seruitutis, vel alterius: quia tũc
perderet eam, & non esset vtilis sed damnosa.
¶ Opp. ꝙ non habet vti posidetis: quia perdit
possessionem: vt. l. j. §. hoc interdictum. vti posi.
Solu. fateor, quòd qui perdit possessionem, non
habet interdictum vti posidetis. ¶ Oppono. s̈.
ad. l. aquil. l. quemadmodum. in prin. & . §. j. de ac-
quiren. re. do. l. quãuis. Et glo. fatetur cõtrarium,
ꝙ vtrunq; competit: & ista remedia, & sua autho
ritate &c. quod dic, vt dixi. s̈. eod. l. j. §. nuntiatio.
1 ¶ Quæro, † qualiter committatur per prætorem
nuntiatio? & glo. dicit, ꝙ debet dicere pars &c. re
cita, vt iacet glo. Ex eo, quod dicit prætor. tu ha-
bes, quòd debet fieri parte petente. quod est ve-
rum: vt. l. ad peremptorium. s̈. de iudicijs. & . j. ti-
tu. j. l. iiij. §. hoc autem. j. iudic. sol. l. iam tamen. §.
pen.

a ¶ Sextodecimò q̃ro. Adde. d. Pe. ĩ c. pastoralis. §. ꝑ- tereà. de offic. ord. Bald. in. c. plerũ- q;. de rescri. Limi- ta, nisi in camera, vel alio loco con- sueuit dare audiẽ- tiã: vt est glo. sing. in. c. cupiẽtes. §. ꝙ si per viginti. in ver. proposita. de ele. lib. vj. Andrę. Barba.

b ¶ Ante tribunal. Limita. nisi iudex esset cõsuetus ius dicere in camera: vt not. gl. in. c. cu- pientes. §. ꝙ si per viginti. de elec. in vj. Adde Bar. hoc voluisse in. l. j. §. dies. quãdo appel. sit. & ꝙ no. glo. & ibi Bar. in. l. j. C. de sentẽ. ex peri. reci. Quod tñ puto sa nè intelligendum, & verificandum, prout ibi dixit Bart. in. l. si vt pro ponis. la. ij. quo- modo & qñ iudex & ꝙ no. Bart. in. l. pe. de iusti. & iure. Adde ad prędicta tex. & ibi no. in. l. voluit. §. j. de inter rog. act. & ꝙ ibi Bar. & adde ꝙ te- tigit illã glo. an sit necesse pluries ꝓ testari: de quo vi- de. s̈. adde ꝙ dixit glo. no. in. c. j. in fi. de cõsue. reci. feu. quod propter ab sentiam magistra- tus, quis nõ debet sibi ius dicere: sed debet expectare. sed tamen secun- dũ Bald. ibi si ex- pectatio frustra es set, non puto eum expectandũ. s̈. de sta. ho. l. Arethu- sa. & extrà de sor- tileg. c. fi. Adde in arg. l. si longius. §. j. de iudi. & Bal. in l. sed si per præto- rem. in. §. ait præ- tor. s̈. qb. ex cau. ma. Adde pulchrè quæ sunt illa, q̃ iu dex expedire põt extra banchũ iu- ris: & quid si vnus producit scriptu- rã, siue petitionẽ in camera: alius ad banchum: quis sit potior. Bal. consil. ccxxj. ij. lib.

c ¶ Pro rusticis. No. pro rusticis, hoc tamẽ non erit ne- cesse ĩ casũ, de quo per Barto. in. l. si alius. in. §. bellissi- mè. j. quod vi aut clam. & Bald. in. l. sed & si per prętο rem. §. ait prętor.

d ¶ Sufficit nuntia- ri. sed certè ille tex. in versi. & nũ- tiauerit posteà. nõ videt̃ pati hũc in- tellectũ: qa hic in tex. apparet, ꝙ de bet post primam protestationẽ fieri secũda nũtiatio so lẽnis: & etiã secũ- dũ hanc lec. nõ in- teruenit, nisi intel ligas, quod primo debet protestari nuntians non pos se nuntiare in ope re propter lõgin- quitatẽ loci. qua protestatiõe facta posteà mittit̃ nun tiatio per procu- ratorẽ: ita intelli- gatur iste tex.

e ¶ Ex cã publica. Nota, quod causa conseruãdi ius pu blicũ, licet priua- to nuntiare, imò dicit Innocẽ. in. c. olim causam. de re stiti. spo. ꝙ pro de fensione legũ pu- blicarũ, licitũ est indicere bellũ. ꝙ sequit̃ hic. d. Io. & adde quę dixi post Bar. in. l. j. in prin. si quis ius di. non obtẽpe. & no. Bar. in. l. hostes. de ca. & postli. reuer.

f ¶ In primo exem plo. sed do. Io. hic dicit gl. bene dice re. dic vt hic ha- bes per eum.

g ¶ Vsustructus. vi de latius in. l. j. §. fi s̈. eo.

pen. Id verò, quod dicit, vel veniat responsurus, non placet: quia ad ve
ritatem alternatiuè, sufficit alteram partẽ impleri: vt. l. si hæredi plures.
s̃. de condi. instit. vnde poterit ædificare interim, et aliud facere scilicet
a venire responsurus: & sic nuntiatio non haberet effectũ. Dicatur ergo, [a]
vt communis practica obseruat copulatiuè, & si senserit se grauatum ve
niat responsurus. Item quod dicit gl. vt non ædificet: nõ bene dicit. sed
debet dicere præcipio, ne aliquid noui operis fiat: vt sunt verba edicti,
in. l. pretor. in prin. j. eo. Et sic id, quod nuntiatur, debet indefinitè conci
pi. Erit ergo forma cõmissionis ad petitionem: bic imposuit tali nuntio
vt vadat ad talem locum: & ibi domino, vel operarijs ibi existentibus
nuntiet, & prohibeat, ne in dicto loco aliquid noui operis fiat, & si sense
rint se grauatos, compareant de eorum grauamine ostensuri. Istud vlti-
mum probatur. j. §. proxi. ver. toties. & §. si is cui. Precedentia proban-
2 tur dictis. ll. & s̃. ea. l. §. nuntiationẽ. ¶ Secũdò quæro, † qualiter fiat nũ-
tiatio per iactum lapilli? dicunt quidam verba non esse necessaria: sed
sufficit nũtiare. Dicit Io. verba apta ad nuntiationem esse necessaria quę
cunq; sint: vt dicit gl. & Azo clarius in summa huius ti. §. qualiter. quod
placet: dum tamen verba nuntiationis impersonaliter concipiantur: vt
dixi, & dicam. Et dicunt quidam, quod lapill⁹ debet deijci de ipso ope
re, vt videatur audax. quod non placet vt dixi. s̃. e. l. j. §. in operis. Item
quidam proijciunt tres lapillos: sed non esset necesse: quia sufficit vnus:
vt hic patet. & j. quod vi aut clàm. l. j. §. quid sit vi. cum si. ¶ Tertiò quę
3 ro, † qualiter fiat nuntiatio[b] simplici verbo? gl. super verbo possessorẽ.
b dicit, ædificans in meo: malè facis: prohibeo ne edifices. Istud non pla-
cet: quia ista verba, ne ædifices: sunt personalia, quæ inducerent interdi
ctum, quod vi, aut clàm: ex ea parte, ꝙ vi. vt. j. quod vi aut clã. l. j. §. quid
sit vi. et. l. aut qui aliter. §. si quis eum. Sed in hoc interdicto verbum de-
nuntiatiuum debet referri ad eos qui sunt in opere: vt. §. nuntiationem.
s̃. ea. l. vt nuntio vobis. id quod nũtiatur, debet impersonaliter concipi.
scilicet ne quid noui operis fiat vt. l. prætor. in prin. j. e. Et pro hoc est
tex. j. e. l. si procurator. & l. fi. & ibi dicam. licet multum faciat contra. j.
4 e. l. non solum. §. si cum possem iure. sol. vt ibi dicam. Faciat † etiam redi-
gi in scriptis, quãtum erat factum de opere tempore nuntiationis: vt. l.
5 non solũ. §. sed vt probari. j. eo. et hoc consiliũ est. Sed † quid si dico nun
tio nouum opus? puto sufficere: vt. s̃. l. j. in prin. & j. qui opus, et. §. sequẽ.
6 cum si. Sed an sit † differentia: siue dico nuntio, siue dico prohibeo? vide
tur, ꝙ sic: vt. s̃. l. j. in prin. & ibi no. in gl. parua, in verbo prohibẽdi. & in
gl. mag. ibidem. & s̃. e. l. §. si plurium. quod quidam dixerunt. quorũ opi
7 nio reprobatur. j. eo. l. si procurator. in gl. Quartò † quero: dicitur hic in
tex. ꝙ qui nũtiat simplici verbo, perdit possessionem: an possit interdi
cto vnde vi recuperare? & videtur ꝙ non, quia suo facto amisit: vt regu
la iuris, damnum ꝙ quis. et. l. factum cuiq; suum. In contrariũ determi-
nat Dy. factum suum dedit mihi causam perdendi possessionem: & pos
sessio est sibi applicata: ergo &c. per. l. j. §. si filius. et. §. si quis tamen ne-
get. & §. siue autem. & ibi not. & l. iij. §. hoc interdictum. j. de vi & vi ar.
8 ¶ † Sed quæro: an sua authoritate possit recuperare? & tenet Dy. ꝙ sic.
per. l. iij. §. cum igitur, j. de vi & vi ar. & hoc anteq̃ ad extraneos actus di
uertat, vt ibi: quia videtur vi deiect⁹. vt. d. §. cum igitur. & j. quod vi aut
9 clàm. l. j. §. sed & si quis vi. & §. se. ¶ † Quęro, vtrum nuntiatio no. ope.
debeat fieri in scriptis? & videtur, ꝙ sic: vt in aut. de temp. non solu. pe.
super dote. §. contestatione. posita. C. de nõ nume. pe. aut. hanc autẽ quę
relã. Determinat Dy. et breuiter se expedit, & dicit, quòd siue fiat per
prætorem, siue simplici verbo, non debet fieri in scriptis. quia quando
c iudicis[c] officium ante litis conte. misericorditer imploratur, non est ne-
cessarius libellus: vt not. s̃. de interro. act. super rubrica. sed hic implora
tur misericorditer: ergo &c. sed in prosecutione operis, est necessari⁹: vt
j. eo. §. qui opus. latius q̃ Dy. dicã in materia protestationis.

SVMMARIVM.

1 *Reficere dicitur de nouo facere.*
2 *Reficienti cloacam, uel riuum, etiam si non est dominus, non potest nuntiari.*
3 *Practicam huius. §. ponit. quia & per modum excipiendi, & per modum agendi, deducitur.*
4 *Nunciatio, ut spernatur, quando mora est periculũ allatura: de quo periculo intelligat?*
Periculum est triplex.
5 *Nuntiatio etiam sperni potest, si grande damnum uersetur respectu eius, cui fit nuncitatio ex dilatione, & modicum nuntianti.*

Si quis riuos vel cloa. ¶ In riuis, & cloacis, vbicun
que dilatio est periculum al
latura, spernitur nũtiatio. h. d. Diuiditur in duas. Primò ponitur theori-
ca. Secundò practica. Secunda ibi: toties autem. ¶ Op. illud dicitur spe-
ciale, cuius contrarium est ius commune: vt. l. j. ver. nisi fortè. j. ad muni.
Sed video ꝙ nulli reficienti potest nuntiari: vt. l. j. §. si quis ędificiũ. s̃. e.
ergo in cloaca & riuo, non est speciale. Huius contrarij timore est fa-
cta glo. mag. hic. & prima sol. est: quia in riuo et cloaca etiã de nouo fien
da non potest nuntiari. & in hoc est speciale secundum Hug. sed sol. hęc
non est vera. per. l. j. §. fi. j. de riuis. Datur & alia solu. ꝙ reficienti potest
nuntiari causa damni infecti: sed in riuo est speciale, ꝙ non potest causa
damni infecti: sed ista reprehenditur per. l. pe. §. pe. j. de riuis. et. j. de cloa
cis. l. j. §. si quis purgãti. ¶ Aliam sol. dat Iac. de are. quam sequitur Old.
& dicit ꝙ aut reficit rem, siue solũ à se possessum: & sibi non potest nun
tiari: vt. l. j. §. si quis ædificium. s̃. eo. Quandoq; q̃s
reficit solum, quod non possidet, sed ius: et tunc
aut est ius viæ, vel simile, & opus nouum potest
nuntiari: vt. l. iij. §. hoc autem: & §. seq. de itine.
actuque priua. Aut est ius aquę ducendæ, vel clo
acæ immittendæ: et tunc non potest nuntiari: vt
hic. ¶ Videte domini. s̃. eod. l. j. §. si quis ædifi-
cium. dixi quod litera illa reficiat, non est bona:
sed debet esse fulciat: quia qui fulsit, non de nouo
1 facit: sed † qui reficit, de nouo facit:[d] vt. l. inter sti
d pulantem. §. sacram. j. de ver. obligatio. et hoc te-
net ibi Dyn. & iste. §. optimè facit: quia tunc est
speciale. ergo in contrarium est ius commune. Fa-
2 teor tamen, † quòd hoc est plus in riuo, & in cloa
ca quia etiam non domino reficienti, non potest
nuntiari: secus in via: vt. j. eod. l. qui viam.
3 ¶ † Sed quæro circa ver. toties. qualiter deduci-
tur in iudicium? Respondeo. vel per modum ex-
ceptionis: quia cum agetur contra ædificantem in
terdicto demolitorio ipse excipiet, quod nuntia
tio potest contemni: et sic de hoc cognoscetur. Itẽ
e per modum agendi:[e] quia ille, cui facta est nun-
tiatio potest impetrare iudicis officium, vt illa
nuntiatio pronuntietur nulla, sicut dicit de nul-
litate sententiæ, de qua potest dici agendo, vel ex
cipiendo: vt dicit glo. j. quæ sen. sine appel. res. l. j. ĩ
4 princ. ¶ † Item quęro, dicitur hic, quòd potest
sperni nuntiatio, si mora est periculum allatura.
Quæro, de quo periculo intelligatur? Respon-
deo, triplex est periculum. Quoddam est pericu-
lum vniuersale totius ciuitatis: quoddam peri-
culum Viciniæ, & pro istis ptest sperni. Quoddã
est periculum speciale eius, cui fit nuntiatio: &
pro isto non potest sperni. ita dicit gl. Certè pos-
set esse tantum periculum eius, cui fit nuntiatio,
quod posset sperni: vt in casibus, in quibus non
potest appellari: vt. j. de appel. recipi. l. fi. secũdũ
5 Ia. de are. Ego etiam puto, † quòd si grande dam
num versatur eius, cui fit nuntiatio ex dilatione:
& damnum modicum eius, qui nuntiat, ex ædifi-
catione: consequitur quod nuntiatio potest sper
ni. ar. j. ne quid in flumi. publ. l. j. §. sunt autẽ, qui
putant. secus si perderet lucrum: quia non est par
causa &c. & tex. iste periculũ requirit.

SVMMARIVM.

1 *Iuramentum calumniæ, quòd possit omitti, si pars non petit.*
2 *Iudex ex officio, suo. quando possit aliquid facere parte non petente? remissiuè.*
3 *Libellus in casu huius. §. quòd detur in actione in factum: ut nuntiatio confirmetur. & super eo iuretur de calum. sustinendo opi. glo.*
Practica deferendi iuramentum calumniæ in casu huius. §. secundum Andream de pisis. & numero. 5. ponitur alia practica.
4 *Possessioni qui inest, potest petere se in ea confirmari.*
Habens sententiam pro se potest petere eam confirmari: licet non sit ab ea appellatum.

Qui opus nouum. ¶ Nuntians
debet de ca-
lumnia iurare coram prætore: parte petente.
hoc dicit. Et iste. §. videtur mihi satis singula. &
videtur hic dici: quòd iuramentum calumnię pos
sit remitti. Contra. l. secunda. §. sed quia veremur.
C. de iura. calum. Gloss. dicit, quòd expressè non

a ¶ Dicatur ergo. De isto præcepto vide per Bald. in. l. ij. C. de episcop.
aud. per moder. in. §. curare. instit. de acti. in fi. & quod not. Inno. et Ioã.
in. c. j. de immu. ecclesi. & quod not. Inno. in. c. in præsentia. de proba.
& Bart. in. l. j. C. de execu. rei iudi. et omnino Bald. in. l. nec quicquam. §.
vbi decretum. de offi. procon. Adde quod clausula, si senseris te graua-
tum. importat, vel
quod non ædifi-
ces, vel venias ad
respondendum.
et ita dicit Bal. vi-
disse seruari in cu
ria Romana, eius
consilio. cxviij. j.
lib. vbi consuluit
ĩ hac materia ope.
no. nun. & ibi vi-
de. & de dicta clau
sula idem firma-
uit con silio. ccc.
lxxvij. lib. j. & de
prædicta clausula
vide Roma. con-
sil. ccxcviij.
b ¶ Qualiter fiat
nuntiatio. Omnẽ
formam huius nũ
tiationis, & eius
commissionis, vi-
de omnino per
Bar. in. l. non solũ.
§. sed vt probari,
in fin. j. eod. Adde
ꝙ non refert qui-
bus verbis fiat de
nuntiatio. dummo
do apertè fiat. Bal.
consilio. cccc l. iiij.
lib. & an sit neces-
sarius libellus in
nuntiatione noui
operis, & quid in
remissione: vide
Spec. in. §. nũc di-
cendum. versi. sed
nunquid. & ibi
Ioan. an. in addi.
in ti. de lib. cõcep.
c ¶ Quia quando
iudicis. Vide Bal.
in. l. j. s̃. de iur. om.
iu. Et ex hoc seq-
tur, quod quando
quis potest facere
aliquid sua autho
ritate, quod reqri
tur libellus, con-
trarium voluit
Bart. in. l. iij, in re-
pe. prope finẽ. C.
de pi. And. Barb.
d ¶ Si quis riuos.
Sed qui reficit,
de nouo facit. Ad
de quod de hoc ẽ
text. in. l. iij. §. vti
videmur. j. de iti.
actuque priua. &
vide Bar. s̃. e. l. j. §.
si quis ædificium.
& vide in. l. j. j. de
via pu. vbi tex. so
nat contrarium. &
simpliciter text.
in. c. consuluit. de iudæ. Sed cõmuniter non reperio aliquẽ tex. qui pro-
priè dicat, ꝙ reficere non sit de nouo ædificare, nisi text. in. d. l. j. §. si qs
ędificium, secundum vnã lect. quã dãnat Bar. adde in quãtum Alex. hic
in lec. refert Ro. dicere. ꝙ capt⁹ ratione suspicionis fugæ, non potest al-
legare incõpetentiam iudicis. Pet. de Anch. consilio. ccxxij.
e ¶ Per modum agendi. not. pulchrè: quando periculum est in mora. &
vide no. de his per Inno. in. c. olim causam. de resti. spo.

a ¶ Poſteà. Et idem tenet Archi.in.c.j.de iura.calũ.in.vj.& Mod.hic.& Imo,in.l.qui bona.§.ſi alieno.j.tit.j.Adde incęptum Alex.hic in lec.ponit:an contra te poſsit opponi exceptio nullitatis?quæ latè poſui in.l.iiij.§.condemnatum.de re iudi.

b ¶ Videtur. Adde tex.in.c.ij.in fi.de iur.calũ.in.vj,& ẽ tex.in.d.§.ſed qa veremur.ſed quid ſi petatur iurari,et iure t:ſed tñ ineptè, & non legitimè:an proceſſ⁹ vitietꝛ?Bart, tenet φ non,in.l.qui bona §.ſi alieno.ĩ.ij.co.j.ti.j.adde quæ dixi poſt Bart.in.d.§.ſed qa veremur.

c ¶ Libell⁹. Vide Inno,in.c.j.de li.obl.q dicit, φ in nũtiatione non datur, ſed in proſecutione. Specu.in titu.de li.cócep.§.nũc dicendũ.verſi.ſed nũq d.de no.oper.& Bar.ſ.in.§.meminiſſe.in fi.

d ¶ Probatur. Et ẽ glo.ibi.in ver.ius relata,ad text.& ibi Bart.& doct.

e ¶ Locus loci. An loc⁹ inſeri debeat vide Spec. in tit.de iſtr.edi.§.breuiter.verſi.poſt nomẽ.etBal.latè in.l.contract⁹.in.ij.colũ.C.de fi.inſtr,& tex.& ibi Io.an,ĩ data.vj.libr,ibi data Romæ apud ſãctũ Petrũ.& do.Ant.in.c.j.& in.c.inter dilectos.de fi.inſtr,Et hæc ſũt vera in ĩſtrumẽto publico.qd ĩ ſcriptura priuata?tex.videtur idem ſentire.xij.q.ij.cũ redẽpto.j.q.vij.quoties cordis.ocul⁹ vtrum aũt valeat conſuetudo, φ in inſtrumẽtis nõ reqratur loc⁹? vide hic.p.d.Lu.& vide gl.no.in.c.non putam⁹.de cõſue.in.vj.et φ legitur & no.in.c.cũ dilect⁹.de fidẽ inſtr,& no.p doct.in.c.ij.de cõſu.& ad Bar.hic vide Cyn.& Bal.in.d.l.opti.& Bar.in.d.l.libellorũ.& Spe.in ti.de accu.ĩ pri.& Dy.in conſi.xxj.dicit no.Gul.de cu.in.l comparationes.de fi.inſt,φ ſi cõſuetudo eſt,quod actus fiat in certo loco, vt in actis,q̃ fiunt in palatio,nõ reqritur expreſsio loci.l.j.C.de apo.pub.li.x.an locus reqratur in inſtrumento?vide Bar.in.l.j.§.j.in prin.ſ.de edẽ.& gl.tenentẽ,φ ſic in.c.Abbate.in verſi.cẽſeretur.de re iudi.in.vj.Adde,quod locus loci ſit ponend⁹ in inſtrumẽto.Ang.cõſi.cxx.Bal.cõſi.ccxxj.ij.lib.vbi limitat,niſi locus ſpecificatus ſubintelligatur, ex eo φ ibi conſueuerunt talia fieri:vt in proœmio cle.ij.q.viij.c.fi.§.libellorũ.& hoc facit ad cõfirmationẽ eorũ,q̃ dicit hic Ale.de ſcriptura facta in theſauraria. Itẽ limittat Bald. niſi aliter ſe haberet conſuetudo, quæ ſeruãda eſt in documẽtis:vt not.in aut.vt præpo.nomẽ Imp.§.ſi qua verò.& hoc eſſet cõtra illud,φ vult Ro.hic,φ non valeat cõſuetudo, φ in inſtrumẽtis nõ apponatur loc⁹.alle do.de Rot.deci.ccclix.ſed Alex.dicit non inueniſſe, quare nõ remaneat roborata ſua opi.φ valeat conſuetudo:& ſit attẽdẽda,φ ñ apponatur locus in inſtrumento. Pro qua etiã opi.conſuluit Bal.cõſ.lxiij.v.li.ſup ſtatuto Cortonæ:quo diſponiť,φ ſoli notario credať abſq; loco et teſtib⁹. Et incęptũ Alex.tangit,an inſtrumẽtũ in quo non eſt appoſitus locus,fidẽ faciat, Adde quod voluit Bal.conſi.ccclxxviij.j.lib.

f ¶ An loc⁹. Et adde tex.in.§.cęptum in auť.quibus mo.na.effi.leg.facit φ not. Spe.in tit.de inſtr.edi.§.ij.vide hic doctor.Andr.Barb.

g ¶ Domo. Bal.in.l.comparationes.in iij.colũ.poſt Gul.de cu.C.de fi.inſt.dicit, φ locus eſt de ſubſtãtia inſtrumenti,ſi tñ poteſt apparere de loco:qa conſuetum eſt illud fieri ſemp in tali loco:tunc nõ reqriť loc⁹.l.j.C.de apo.pub.lib.x.quod no.ſed.l.nõ eſt probatum.& eſt contra not.per Bar.hic ibi,& bãcho iuris.

h ¶ Annuo. Adde Ioã.and.in.c.audi tis.de pręſcrip.& Specu.in titu.de

poteſt:ſed tacitè ſic,vt hic.Sed illa.q.ponitur ibi
& ſi vellem tenere,quod nullo modo remittitur:
ad iſtum.§.reſponderem, φ hic loquitur de iur.
cal.ſpeciali:ibi eſt iuramentum calũniæ generale,
1 φ pro tota lite præſtatur:ſed habem⁹†hodiè,ex-
trà de iur.cal.c.j.lib.vj.φ iuramẽtum calũniæ põt
omitti.quod intelligebat Mart.ſill.verum ſi pars
non petebat:ſecus ſi à parte peteretur: quia eius
a omiſsio poſteà[a] vitiaret,cũ ſit de ſubſtantialibus.
¶ Opp.ſ.eo.l.j.§.ij.Sol.dic.φ in nuntiatione nõ
eſt opus prætoris aditio:ſed in proſecutione ſic:
b vt dicit hic prætore authore &c.Cõtra,videtur[b]
2 φ †parte non petente poſsit fieri per prętorem
officio ſuo:vt.l.quos,ꝓhibet.ſ.de poſt.&.l.fili⁹.
§.veterani.ſ.de procu.&.l.ædiles.§.item ſciendũ.
ſ.de ædi.edic.dixi plenè in.l,iiij.§.hoc autem.j.de
3 dam.infec.¶ †Quærit gl.an detur libellus[c] ſuper
c quo iuretur?& gl.dicit,quòd ſic,arg.auť.offeratur
C.de lit.conteſt.Sed quę erit actio, quę propone
tur?& dic,φ erit actio in factum,per quam petet,
vt confirmetur nuntiatio &c.vt in gl.Quando legi
Piſis,habui librum domini Andrææ de piſis
aliquibus diebus.& reprobabat iſtã opi.gl. quia
nuntiatio ex hoc edicto,eſt firma,et remittiť præ
ſtita ſatiſdatione:vt.l.j.in prin.ſ.eo. Et ſic fruſtra
petitur firmari,quod eſt firmatum.arg.l.quę ſub
conditione.§.fi.ſ.de condi.inſtit.ergo erit, ſecun
dum hoc practica,vt ſummariè ex ſuo officio par
te petẽte prętor cogat aduerſarium iurare de calũ
nia.Sed licet illa practica placeat,quãdo pars nil
aliud peteret,niſi quod nuntians iuret de calum-
d nia:tamen iſta opi.gl.probatur[d] per.l.ij.ſ.eo.titu.
& vide gl.ibi,quæ incip.Si autem ibi ius ei non
eſſe &c.& gloſſ.ſubaudit quaſi per nuntiationem
4 ex hoc edicto &c.Et iſta† practica eſt bona.per.l.
iij.§.miſſum.ſ.de carbo.edi.&.l.j.C.de carbo.edi.
& ſecundum vnam lect,eſt ibi caſus:φ ille,qui eſt
in poſſeſsione petit ſibi eam confirmari.facit de
ado.l.nam ita diuus.& ſecundum Cano.hoc non
habet dubium qui admittunt,φ ille,q habet ſen-
tentiam pro ſe,poſsit petere eam confirmari:li-
cet non ſit appellatum.Idem in alijs actibus legi-
timis & canonicis:vt extrà de confir.vti.vel inut.
c.ſi quis.&.c.de cõfirmationibus.& ibi,per Inn.
& Io.an.φ an procedat,dicã.j.quę ſen.ſine appe.
5 re.l.j.in prin.†.Et licet cęptũ in pręſenti dicta pra
ctica ſit vera:poſſemus etiã dicere,quòd reus poſ
ſet venire corã iudice,& dare libellũ,in quo petit
remiſsionẽ:vt.j.§.ſi is cui.& ſuper illo libello pro
cedeť,& iurabit:vt hic diciť.& hoc eſſet ſine ſcru
pulo alieno.¶ Quæro qualiter hoc impetrabiť à
prætore?& dic vt in glo.quę inci.certè imò.

SVMMARIVM.

1 *Agens rei uendicatione ad rem, ſi agit ad partem, debet partem petere: ſi ad totum, ſufficit ſimpliciter.*
2 *Locus loci poni debet in inſtrumento: ut puta in tali ciuitate in domo talis.*
3 *Inſtrumentum fuiſſe factum in domo talis, non ſufficit abſque eo, quod dicatur in tali ſala, ſeu camera: quando act⁹ qui geritur poteſt uniformiter geri in tota domo.*
Quando actus, qui geritur non poteſt uniformiter geri in toto loco: tunc locus loci particularis exprimi debet.
4 *Cautela, quando nuntiatio fit in parte tantum.*
5 *Libellus, peto omnes res, an procedat? remiſſiuè.*

Qui nuntiat.

¶ Qui nuntiat in certa parte operis.eam debet demonſtrare.ſi verò nuntiat in toto opere, ſufficit in toto nũtiare.h.d.Habeo iſtum.§.pro notabili multùm.Iſte.§.decidit quamdam.q.quam vi
1 di de facto.Quidam†agit rei vendicatione, & pe
tit rem,an debeat dicere totam,vel partem? & gl.
in.l.Pompo.§.ſed & is in gl.fi.ſ.de proc.dicit,φ
debet dicere totũ,vel partẽ.Alia gl.in.l.ſi in rẽ.ſ.
de rei vẽd.dicit φ totũ videor petere ſimpliciter
petendo,quid dicemus?dico, quòd hic eſt caſus,
φ ſi partem petere volo:tunc partem debeo dice
re:ſecus ſi totum:quia tunc ſufficit,ſi ſimpliciter
2 ꝓpono.¶ Itẽ facit ad.q.†an debeat inſeri loc⁹ lo-
e ci[e].& quidam dicunt,quòd ſufficit,vt ciuitas po
natur:vt.§.itẽ verborum.inſtit.de inuti.ſtipu.&.l.
optimam.C.de contrahend.& commit.ſtip. vbi
dicunt,φ locus ciuitatis ponatur:ſed alibi dicitur
φ debet inſeri locus loci:vt in tali platęa,vel eccle
ſia:vt in.§.cęptum verò.in corpo.quib.mo.nat.effi.
legi.& Io.an.in.c.Abbate ſanè.in fi.extrà de re
iudi.lib vj.& ſuper data.vj.Gul.de cu.tangit in.l.
lecta.ſ.ſi cert.peta.& hoc communiter tenetur.&
3 facit.l.generali.C.de ta.¶ Sed quæro,†an locus[f]
f loci velut in tali domo, tali camera,vel tali ſala?
& videtur φ non,per.l.libellorũ.j.de acc.Diſtin
gue,aut actus,qui geritur poteſt vniformiter geri
in toto loco:& tunc ſufficit ſimpliciter appone
re locum:vt dictis.ll.Et quòd hoc probet.l.libel-
g lorum.patet:quia dicit domo.[g]& aliud eſt dicere
domo:aliud camera,ſeu ſala.ſeu cubiculo:vt.ſ.ad
l.j.§.eodem autem tecto.Si verò non poterat geri
vniformiter ĩ toto loco,vt actus iudiciarij,qui de
bent fieri ad banchum iuris:tunc non ſufficeret
dicere actum in palatio:ſed debet dicere,ad ban-
chum iuris.argu.huius.§.¶ Item aduerte:quia ex
hoc patet,φ ſi non demonſtretur illa pars,nuntia
tio ſit nulla.& poſſet ſperni:vt hic,cũ dicit:neceſ
ſe habet &c.Contrarium videtur.ſ.l.j.in prin.gl.
mag.ſcilicet φ in parte remittatur nuntiatio:& in
parte firma maneat.Vnde dico,φ in illis actor ſit
cautus:quia ſi quidem in iudiciò confitebitur ſe
nuntiare in parte tantùm:tunc ſi partem non ex-
preſsit,apparet totam nuntiationem eſſe nullã.
vt hic.Si verò dicit nuntiaui ſuper toto:ſed fate-
or:quia in parte non habeo ius:tunc fiet remiſsio
eatenus,quatenus &c.Et hoc bene notant aduo-
cati:quia vt plurimum fit nuntiatio ratione parti
5 culę:vt in muro,qui fit ĩ cõfinio,& ſimilibus.†Itẽ
facit φ etiam poſſum petere in libello omnes res
de quo.j.de ver.ſig.l.rei apellatio.

SVMMARIVM.

1 *Loca inter ſe plura, in quibus fit nouum opus: ſi ſint uicina: ita ut uox exaudiatur quãdo una nuntiatio ſufficiat?*
2 *Legato annuo, quod neceſſariæ ſint plures præſcriptiones.*
Pro legato annuo, poteſt agi, ut in futurum præſtetur
3 *Excommunicatus, uel bannitus pluribus excommunicationibus, uel bannis: an debeat pluries abſolui, uel ſufficiat una?*
Excommunicatus ſemel poteſt iterum excommunicari.
Bannitus poteſt iterum banniri.
4 *Inquiſitus à iudice de homicidio ex officio, ſi ſyndicus uenit, & denuntiat: & pars accuſat: una abſolutio ſufficit.*
5 *Bãnitus pluribus bãnis, quando poſſit ab uno tantũ abſolui.*

Si in pluribus locis.

¶ Si plura ſunt loca,requiruntur plures nuntiationes et plures re-
ij miſsiones.hoc dicit.Iſte eſt notabilis.§.¶ †Quę-
ro,quid ſi loca ſũt adeò vicina, quod vox poteſt
exaudiri?dicit Iac.de rauẽ.ſufficere vnã nũtiationem.Tu dic duas:qa ſaltẽ quilibet locus debet nominari,vel demonſtrari:ergo duę:vt.l.ſcire debemus.de verb.obli.Et intelligo plura loca, diuerſos fundos:vt.l.præalleg.§.j.ſecus in pluribus locis,eiuſdem fundi.arg.eiuſdem.§.Vel fortè eſt cõſiderandũ:an ſit opus in plurib⁹ locis cauſa vni⁹ ædificij:vt hic,incipio vnum murum cauſa faciẽdi domum:ibi alium cauſa eiuſdem domus pro alio pariete:& tũc ſufficiat:ſecus ſi cauſa diuerſorum edificiorum:quia tunc plures nuntiationes
2 ſint neceſſariæ.quòd licet ſit tutius primũ tamen
h puto verius.¶ †Quæro,vtrum in legato annuo[h]
ſint neceſ-

sint necessariȩ plures præscriptiones:& gloss.dicit,quòd sic.hic est arg.contra Bulg.& Dy.dicit, q facit.l.si in singulos annos.s̃.de annu.lega.&.l. senat⁹.de dona.causa mor.quia pro primo est purum:pro secundo conditionale.ergo pro secundo non potest præscribi:vt.C.de iur.dotium.l. in rebus.§.omnis.Contra glo.est:quia pro consequenti tempore non potest agi:licet sit nata actio ergo non præscribitur:vt.l.j.in fi.de anna.excep. Sed negligentia præcedentium excludit à petitione sequentium,argu.eius,quod dicitur de querela,ᵃ& petitione hæreditatis,& in integrum restitutione,& rescissione.ita dicit Dy.& ita tenet glo. Sed ista ratio Dy.non videtur bona:quia querela est causa petitionis hæreditatis:& in integrum restitutio est causa rescissionis. Sed quantitas primi,non est quantitas secũdi anni.¶ Vnde docto. Vltramont.in.§.in his.in.l.cum notissimi.de pręscrip.xxx.anno.reprehendunt gl.ibi,& dicũt: q licet stipulatio annua sit pura pro primo anno: pro sequẽtib⁹ est ĩ diẽ.sed in obliga.in diẽ nõ pôt agi ergo nõ currit præscrip.Recordor,q dicebã ibi.q vna ẽ obligatio:& petitio pôt esse de p̃sẽti pro omnibus:licet non executio:vt.l.j.C.de fidei com.& ibi no.facit.l.malè agitur.ᵇC.de præscrip. xxx.ann.meritò potest præscribi.quia de pręsenti potest agi.sed in annuo legato potest agi. vt in futurum præstetur:& hoc contigit occasione illius obligationis primi anni,qui est de præsenti cuius occasione agitur pro omnibus sequentib⁹:vt. d.l.j.C.de fideicommiss.tamen quia verè pro futuro tempore non est actio:quia est conditionale: ideo non potest præscribi,cum non sit.arg.l.decem.j.de ver.obli.
3 ¶ †Vlterius inducamᶜad.q.ᵈ aliquis fuit excõmunicatus pluribus excõmunicationibus:an requirantur plures absolutiones: vel quis exbannitus pluries:an sint necessariȩ plures absolutiones?& videtur q sic:vt hic. facit.c.cũ pro causa,extrà de senten.excom.& ibi not. Pro declaranda ista.q.oportet nos primò scire: quòd excommunicatus potest iterum excommunicariᵉ:& exbannitus iterum exbanniri:vt no.C.vt infra cer.tẽp⁹ crimi.quomodo termine.l.ij.et extra de iudæ.c.ita quorũdã.¶ Item est sciẽdum,quòd si plures causæ nominantur:licet vnus sit actus absolutionis:tamen plures absolutiones dicuntur: vt.j.de verb.oblig.l.Titia.§.fi.& de accep.l.si ex pluribus.secus si nulla causa exbannitionis, vel excommunicationis exprimeretur:sed simpliciter diceretur:absoluo te ab omnibus excommunicationibus,& bannimentis.&c.vt.j.de ver.ob.l. scire debemus.& de le.j.l.si ex toto.§.fi.Hoc præmisso,an requirãtur plures absolutiones?dic aut quis petijtᶠse absolui à iudice,ex mera iustitia propter aliquam causam:& tunc vna absolutio generalis non porrigeretur,nisi ad causas expressas in petitione,& prosecutione:vt.l.licet.C.de iudic.s̃. de arbit.l.de rebus.Quandoq; petitur absolutio ex mera gratia,vt à Principe,vel à populo:tũc siquidem fuerit absolutio generalis sine aliqua partis petitione,vel præcedente petitione: generalis sufficit,& porrigitur ad omnes causas:quia Princeps,ᵍvel popul⁹ videtur hoc fecisse ex certa sciẽtia:vt.C.de genera.aboli.l.j.aliâs fin.sed si aliquas causas expressit adiecta clausula generali: tũc aut fuit tacita aliqua causa grauior:& tunc est verisimile concedentem,si sciuisset non concessurum: & ideo nulla erit super toto argu.C.si contra ius, vel vti.publi.l.præscrip.& extrà de rescrip.c.super literis. facit de procu.c.ij.in cle.Si verò fit absolutioʰ à parte,eo casu,quo potest.vt dixi.s̃.eo.l. j.§.& post.& tunc sine dubio sufficit vna absolutio generalis:vt.l.emptor.§.Lucius.de pact.& de noua.l.fina.in fi.nisi fieret ex causa transactionisⁱ: quia tunc refertur ad ea,de quibus esset lis:vt.l.si de certa.C.de transactio.et.l.agẽ.&.l.sub prætextu.cum sua materia.hic ergo,§.qui dicit necessarias plures remissiones:intelligitur de remissiõe, quæ fit à iudice, quæ refertur ad causas expressas:& tot videntur remissiones,quot causæ:vt dixi.Vel de remissione,quę fitã.l.præstita satisdatione. Nam tot satisdationes requiruntur, quot nuntiationes.Si verò intelligis de ea,quę fit à parte:tunc sufficeret vna generalis:vt dixi.quia text. dicit,quòd requiruntur plures remissiones : hoc ideo dicit:quia non sufficeret vna specialis.

4 ¶ Gl.format contrariũ,†& non sol.de duo.reis.l. ij.Dy.dicit hic plures sunt nuntiationes prætextu diuersorum operũ:ideo plures requiruntur remissiones.sed ibi plures sunt obligatiões prętextu eiusdem rei contractæ.& ideo vna solut. tollit secũdum Dy.facit ad.q.q quidam iudex ĩquisiuit ex officio suo de homicidio: syndicus venit, & denuntiat:deinde pars venit & accusauit : fuit exbannitus:omnib⁹ istis sic accusantibus:an sint necessariæ plures absolutiones?potest responderi per ea,quæ Dy.sol.in contrario supradicto: q̃a ex vno facto descendunt:ideo vna sufficit absolutio.& facit.j.de ver.obliga.l.qui bis.& quod ibi not.& de accu.l.senatus.&.l.licet.§. fin. nau. cau.stabu.¶ †Item quæro,an exbannitus pluri-
5 bus exbannimentis,posit ab vno absolui tantũ? respondeo:si quidem bannum,q remanebat est tale,quòd faciteum perdereᵏ iura ciuitatis,secundum ea,quæ dicã.j.de pœnis.l.quidam.tũc in eũ non potest cadere absolutio ab vno:quia absolutio est beneficium ciuitatis:sed posteà cum ab alio bãno absoluetur,prima absolutio confirmabitur ar.communia prædio.l.fi.aliâs si bãnum,q remanet non facit eum hostẽ ciuitatis:dubium non est quiñ vnũ posit tolli alio remanẽte.l.fi.s̃.qui.mo. pig.vel hypo.sol.&.C.de transac.l. quidem &c.

SVMMARIVM.

1 *Prætor uiu⁹ pro statutis a Prætore mortuo,qñ adiri debeat?*

2 *Nuntiatio causa damni infecti facta nõ remittitur ex satisdatione præstita de opere demoliendo, nisi*

emphi.§.nunc aliqui.ver.xlj.& do.Anto.in.c.peruenit.de censi.

¶ Vltra ea,quæ adducũtur circa hãc.q.adde oĩo videdũ.d.auũculum meum,& cõterraneũ Ioã.Fran.Balbũ:in tracta.præscrip.suo aureo,in. iiij.parte.iiij.prin.versi.quartò principaliter q̃ro.& ante eũ pro necessaria intelligẽtia,vide compatriotã nostrum.d.Hostiẽ.in summa.de pręscriptio.versic.q̃d ergo dices.Alexã. Loseus Auilian⁹.

a ¶ Querela. Quia si quis staret p quĩqueniũ, quod nõ intentaret, querelam, excludit etiã à petitione hæreditatis,q̃ aliâs duraret.xxx.annis.l.si quis filiũ.de inoff.testa.hoc ideo quia petitio hæreditatis est successiua ad querelam.

sed in specie actione contra glo etc

b ¶ Malè agitur. Et no.in.l.nõ quemadmodum.s̃.de iudi.& Bart.ĩ.l.ij.C. de fideicõ.

c ¶ Vlterius inducã. Vide latè do. ant.in.c.cum pro causa.de sent.exc. & quę dixi ĩ.c.ita quorũdã.de iudę. vide dominũ Pet. de ancha.ĩ cle.grauis.de sent. excõi. Andre.Barbat.

d ¶ Ad quæstionẽ. Adde Bal.de hoc in.l.fi.C.de nupt. et iste tex.ẽ bon⁹ l.j.§.si plura.j.ad turpil. vbi etiam hanc qõnem format Bart. & se remittit ad hoc not. Et per.d.§.si plura posset cõcludi, aut sunt plura bãna ex eodẽ delicto et vnum sufficiat. Aut ex diuersis delictis:et plures requirant.& p hoc posit verificari dctm̃ Bal.ĩ.l.fi.de nup.q stãte statuto,q p̃sentãs vnũ bannitũ absoluit à bãno : q si quis habeat plura banna respec. eiusdẽ rei,absoluetur ab oĩbus.si autem respectu diuersorũ, absoluet ab vno tantum,secundũ Bal.ibi:qui dixit,q electio erit fisci à quo velit ipsum absoluere ad instantiam debitoris.l.pleriq;.de iure dotiũ.Sed ipse Bal. in.l.j.s̃.de cõsti.prin.videtur velle talem exemptionem bãni æquiparari beneficio ĩdulto à principe.& ideo cum in eis fiat lata interpretatio, erit in electione ipsius banniti.facit quod not.Gul.in.l.fi.de cõstitu.prĩ. bene facit.c.gratia.de rescri.in.vj.& alle.Bal.tex.de hoc in.l.ij.C.de cas. & ministe.lib.xij.bene facit.l.j.cum seq.j.de solu.Ad quod omnino.vide q not.Bal.post doct.in.l.quicũq;.C.de ser.fugi.& Bal.in.l.ij.C.vt in fra.cer.tempus.per Inn.in.c.ex parte.de offi.ordi.Quid si bannum est in pluribus libris descriptum?an sufficiat vna cancellatio?vide per Ange.& domi.Ioan.in.l.pluribus.s̃.de his,quæ in testamen.delen.Adde de hac apostilla plenius videndum per ipsum Alexand.cõsilio.lxviij.lib.j.

e ¶ Excommunicari.Excommunicatus potest iterũ excommunicari: & bannitus iterum banniri:vide Bal.in.l.nihil.in fi.C.de vind.libe.& Bal. in.l.ij.C.vt infra.cert.adde etiam.c.capitulum sanctæ crucis.& ibi gl. de rescrip.per Inno.& Ioan.an.in.c.j.quod met.cau.in.vj.Dicit tamẽ Bal. per glos.ibi.quòd semel absolutus,non potest amplius absolui.& semel rebannitus non potest amplius eximi de banno.& ita dicit ipse in.l.cũ ancillam.C.de condi.ob cau.

f ¶ Aut quis petijt.Cũ ista distinctione Barto.transit Petr.de Ancha.in clemen.grauis.de sentẽ.excommu.

g ¶ Princeps vel. Adde tamẽ, q nõ porrigitur hic absolutio ad bannũ ob crimẽ falsi:nisi specialis mẽtio de eo fiat,tex.est quẽ ad hoc ibi singu. not.Bart.in.l.Lucius.in fi.j.ad Turpil.an autem extẽdatur ad bãnitos carceratos?vide p Bar.per illum tex. in.l.Domitian⁹.j. ad Turpil. Item nunquam comprehenduntur in tali generali absolutione banniti ob crimen læsæ maiestatis,secundum Angel.in dispu.sua ĩcip.renouata guerra.et no.doc.in.l.si quis ingraui.§.nõ tantum.ad syllan. & Mod.hoc.Adde, an absolutio principis facta bãnitis trahatur ad carceratos.& Bal. cõsuluit quòd sic: cum est facta motu proprio.ei⁹ cõsi.cclv.iij.li.& faciat quod voluit Ioan.and.ĩ addit.ad Spec.in tit.de sol. in rub.q si est factum statutum, q banniti posint redire soluendo.x. quod carcerati occasione dicti banni soluendo.x.debent liberari:licet redire verè nõ posint,sed fauore liberationis.

h ¶ Absolutio. Et idem dicit Bal.in.l ij.C.de epis.aud. subdẽs, q si impetrans talem absolutionem ã Principe super delicto reiterato .i. super quo aliâs fuit condennatus de simili delicto:& de reiteratione non facit mentionem.q absolutio erit nulla.q not.

i ¶ Transactionis.Transactio refertur ad ea,de quibus erat lis tantum,licet fiat generaliter.adde Bar.in.d.l.emptor.§.Luci⁹.& quod ibi dixi post Bar.& dixit.d.Io.hic.q Bar.in hac differentia,quam facit inter pactum & transactionem:videtur approbare gl.in.d.§.Lucius. Sed Bart. ibi,& in.d.l.si de certa.reprobat.d.gl.vnde secũdũ do.Io.videtur fortè veri⁹ id,q hic dicit Bar.q̃a trãsac.necessariò fieri debet sup litẽ:sec⁹ ĩ pa. Tu vide:vt not.in.d.§.Lucius.& Imo.in.c.j.de transac.dicit idẽ,q hic.

k ¶ Perdere.Et hic Bart.voluit,q si delictũ remanẽs reddebat banitum hostẽ ciuitatis:absolutio facta à primo bãno,nihil valet.Adde q Ang, hic videt tenere cõtrariũ:eo,q̃a hoc esset dicere,q hoĩes decipiãt sub fide iudiciũ.q nõ est dicendũ.l.j.C.de his,qui ve.ætat.& per multa alia,de quib⁹ hic per eũ,& Moder.licet de eo do.Ioã.nõ faciat mẽtionẽ.& cũ Bart.hic transit ad literam.Pet.de Ancha.in cle.grauis.de sent.excom.

a ¶ Prætorem. Quando sit necesse adire prætorem, vel per viam actionis experiri. Bal. in. c. vnico. §. vasallus feudo. si de feud. fue. contr. inter. do. & agna. alleg. istam gl. ꝙ aut per ignorantiam causatur delictum. & tūc ipso iure excusatur. d. c. vnico. §. si vasallus feudum. Aut ratione ignorātiæ cōcedit̄ reparatoriū remediū: & tūc dic, vt ibi. per eū: quē oīno vide.

b ¶ Est elisa. Vt puta, per pscriptionem: vt. l. j. & ibi Bal. & Ange. C. si aduer. cred. li. vij. et quod ibi dixi. In totū autē elisa esse potest: quādo minor cū authoritate administratoris ex causa transactionis, vel per acceptilationē liberasset debitorē ab obligatione, & est læsus.

c ¶ Opp. de. l. vlti. Adde Bar. in. l. stipulatio. in prin. j. e. & ad hoc facit. l. qui bona. §. si quis opus. j. tit. j.

POMATES.

d ¶ Agebatur. Sententia ergo lata super iure deducto per mediū causæ non præiudicat, si illud ius deducatur in alio iudicio & vide Are. cōsi. clvj. col. vj. ad fin.

e ¶ Tenet Inno. Facit quod no. Bart. In. l. qui Romę. in §. duo fratres. de ver. obl. & adde q̄ no. Bart. in. l. fundum cum sequen. j. de excep.

f ¶ In alijs. Ego dixi post Barto. in. l. nō solum. §. morte j. eod.

g ¶ Procuratorio. Et quis possit nūtiare nomine alieno nouum opus. vide in. l. j. §. nūtiatio. & ibi glo. & doc. s. eo.

h ¶ Per. l. qui ita. In prima opp. super versi. l. qui ita & c. vide Bar. in. l. non solum. §. qui alieno. de procu. & hanc etiam tenet glo. in. l. j. C. de satisda.

i ¶ Dn̄s Rayne. Et adde, quod not. in l. denuntiasse. §. penu. & dixit hic do. Ioā. quòd gl. in. d. l. j. de lib. agnoscē. voluit ponere regulam, quòd in oībus denūtiationib⁹ requiratur speciale mandatū: sed fallit in casu illius leg. tantum. licet Bart. hic aliter alleget.

etiam satisdetur de damno infecto.

3 *AEdificans potest agere actione in factum ex hoc edicto, uel officium iudicis implorare, ut nuntiatio remittatur cognito de iure suo.*

4 *AEdificans, si petijt remißionem nuntiationis, & succubuit potest iterum agere confessoria, uel negatoria pro declaratione iuris sui.*

5 *Protestatione facta alicui, ne emat: an poßit ille petere eius remißionem: remißiuè.*

Si is cui nuntiatur.

¶ Op. & videtur, quòd etiā prętorem debeat quis adire: vt. l. quòd si minor. in. fi. s. de mino. hic dicit, ꝙ non habet necesse adire prætorē. Gl. dicit, & breuiter no. † q̄n̄q̄ prętor p edicta circa actus viuētiū disponit. aut actionē proponēdo, & nō debet peti à prætore viuo: cū cōcedatur à prętore mortuo, cū hodie illa petitio sit sublata: vt. l. j. C. de formu. habet ergo actionē in factū ex interdicto: vt inst. de inter. in pri. et l. fi. s. de eo p quē fact. erit. Aut cōcedit̄ per restitutionē. et tūc si per viā actionis: & nō est op⁹ adire prętorē: a vt. s. ꝙ me. cau. per totū illū tit. & per tit. de dolo. quādoq; cōcedit̄ per viam officij iudicis: & tūc si actio est elisa, b debet peti à ptore: vt forti ficetur. si est ī totū amissa, adit̄ ptor, vt restauret ipsam: vt. l. fi. ex quib. cau. ma. & l. ꝙ si minor. §. fin. j. de mino. quādoq; restituitur ipso iure: & nō est necesse, vt ptor adeatur: vt de capit. dimi. l. ij. §. j. quādoq; facit edicta circa actus moriētiū: & tunc debet adiri: vt. l. vlt. C. q admit. ad bo. pos. ¶ Op. de. l. vlt. c C. de ædi. priua. aliàs de. l. j. C. e. & dic⁹ vt dicā. j. e. l. prætor. §. si quis parat⁹. Iaco. de Are. limitat istā. l. quod satisdatio ibi de opere demoliēdo præstatur, quādo est nūtiatū iuris nostri cōseruādi causa: vel iuris publici. & remittit̄ nūtiatio. † Secus quādo damni infecti causa fit nuntiatio: qa tunc licet satisdet de opere demoliēdo: nō tamē remittitur, nisi de dāno infecto satisdet: cū nūtiatio dāni infecti celeritatē desideret: vt. l. j. j. tit. proxi. argum. ea. l. §. si quis riuos. ¶ Vlti. no. ex hoc. §. † quòd ego habeo actionem in factū ex hoc edicto, vel officio iudicis: quo possum petere nūtiationē mihi remitti, cognito de iure meo: licet nō habeā necesse: qa possum consequi absolutionē pręstita satisdatione. ¶ † Sed quæro quid si petēs hāc remissionē succubuit: an iterū posset agere cōfessoria, vel negatoria? respondeo sic: quia ad aliud agebatur. d tunc scilicet ad remissione: & ad aliud modo scilicet, vt declaretur ius meum: vt. j. eod. l. sciendum. & ibi dicā. j. de excep. rei iudi. l. cum quæritur. & ll. seq. idem tenet Inn. e in simili. extrà de causa pos. & proprie. c. cū ecclesi. in vlt. gl. ¶ Sed quæro, † quid in alijs. f protestationib⁹? vt protestatus sum, ne emas: vt. C. de rei vē. l. si fundum. an possis petere remissionem? dixi. s. ea. l. in. §. si quis ipsi pretori. aliàs. in. §. morte. l. non solum.

SVMMARIVM.

1 *Procurator nuntians debet cauere de rato, quando de mandato dubitatur.*

2 *Procurator generalis potest nuntiare, & non requiritur speciale mandatum.*

3 *Cautio de rato, quare requiratur, quando procurator nuntiat, & de mandato dubitatur.*

Qui procuratorio g Nomine.

¶ Procurator nuntians nō auditur, si dubitatur de mandato: nisi de rato caueat. h. d. ¶ Op. de. l. j. in prin. C. de satisdā. & l. j. de procu. & l. ne satis. j. re ra. ha. vbi verus procurator nō cauet de rato. † ¶ Glo. dat sol. tres. vna est, ꝙ ver⁹ procurator non satisdat, nisi dubitet̄ de mādato. & istaest vera: & eam tenet gl. in. l. qui ita. §. primo. s. ad Trebel. & hoc Cyn. in. l. j. C. de proc. Secūda sol. est, ꝙ hic est speciale. & hāc tenet Io. & Azo, per. l. qui ita h. §. j. sed illa facit contra eos: quia ille tex. vult, ꝙ si constet de mādato, non sit cauendum. Ista opi. pōt esse vera: quia si ille cui fit nuntiatio, neget eum procuratorem: licet statim ostenderet instrumentum mandati, non potest in ipso actu examinare illud nec tenetur credere, ꝙ sit procurator: vt. s. depo. l si quis inficiatus. Ideo, quia regulariter nō potest esse certum de mandato: satisdet: aliàs ille ab opere nō desistet. Sed si poneremus esse certū de mādato: tunc crederē primā veram solutio. An autē procurator in actu nuntiandi teneatur ostendere mandatū? dic, vt in materia protestationis. ¶ Est tertia sol. † quòd bene erat procurator verus generalis, non tamen habens mandatū speciale ad id, quod requiritur: vt. l. illud. de mino. in fi. & l. ꝙ si de speciali. & sic tenent, quòd ad nuntiationem oportet procuratorē esse specialem: sicut etiam in qualibet nuntiatione fieda per procuratorem videtur gloss. quòd requiritur speciale mandatū: vt. l. j. §. j. s. de libe. agno. Do. Rayne. i de forli. tenebat, quòd non: quia non est de casibus. s. de proc. l. Pompo. Sed dico, quòd non requiritur k speciale mandatum. & casus videtur. s. eodem. l. j. in fi. vbi speciale mandatū non requiritur, & tene mē ti illum tex. & gl. istam expressius. s. pro socio. l. actione. §. renuntiare. ¶ † Oppo. quòd non potest peti ista satisdatio: cum non possit committi: vt. l. non cogendum. in fi. s. de procura. sed hic non potest committi: quia non interest mea ratum haberet. Sol. dic imò, ꝙ sic: quia si apparet, quòd sit nūtiatum iniustè, teneretur ad interesse. ar. in aut. de litig. §. ad excludendas. & l. rem quandam. s. de dolo. & istud est vnum interesse: & ad illud tenetur dominus. Item, quia dominus, si non habet ratum, posset posteà nuntiare. & ideo est necessaria satisdatio cum per dominum postea nuntiari nō posset. Quod an sit verū, dicam. j. e. l. cum procurator. §. j. facit ad prædicta. s. de procu. l. Pomponius. §. j. & quod ibi not.

SVMMARIVM.

1 *Remißio, quando petitur officio iudicis dicendo nuntiationem nullam, quia contemni potuit: tunc cautio de rato potest committi.*

2 *Idem quādo petitur remißio: quia ædificans habet ius ædificādi, & alius non habet ius prohibendi. nu. 2.*

3 *Procurator petens remißionē nuntiationis, præstita cautione de opere demoliendo non cauet de rato.*

4 *Procurator rei, quando præstare debeat cautionē de rato.*

Qui remissionem.

¶ Qui remissionem petit, sustinet partes rei: & sufficit quòd caueat de opere demoliendo. h. d. ¶ Opp. & videtur, l quòd teneatur satisdare de rato: vt. s. de procu. l. Pōpo. §. j. Sol. respon. gl. fatetur. & hic subaudit tantū. Glo. negat, dicens quòd talis stipulatio non committitur. Sed hoc videtur falsum. Pone, quòd procurator petijt remissionē & succubuit: certè interest mea, quòd dominus ratum habeat. Præterea iste tex. ideo dicit hāc cautionem non debere interponi: quia sustinet partes rei: non quia nō possit committi. † Et ideo pro intelligentia huius. §. est sciendum, quod remissio potest peti, quandoque per officiū iudicis, dicendo nuntiationē nullā quia potuit cōtemni: vt. §. si quis riuos. & isto casu cautio de rato posset committi: quia nostra interest, si remissio procuratori denegat̄, vnde procurator non excusaretur ab ea præstanda: nisi eo, quia sustinet partes rei: vt hic, & j. declara. ¶ Secundo modo † potest peti remissio: quia ædificās habet ius ædificandi: & alius non habet ius prohibendi: vt. s. eod. l. j. §. sed & si is. & isto casu idē, quod. s. tamē isto casu nō videtur loq iste. §. qui dicit de cautione de opere demoliēdo. Aut enim post prohibitionē nil est ædificatū: m & istacautio non habet

k ¶ Non requiritur. Raph. hic dicit, quod imò requiritur speciale mandatum ad nuntiandum: quia si iniustè nūtiaret, faceret dominum suum īcidere in pœnam: quia teneretur actione de dolo ad interesse. per. l. rem, quandam. s. de dolo. et no. Bar. j. proxi. sed in generali mandato, nō: vt. l. si procurator. in prin. s. de condi. inde. cum simi. propter quod dico, ꝙ procurator generalis, pōt nūtiare: sed si nuntiat iustè dominus nō incidit in pœnā: Si verò iniustè domin⁹ non incidit, sed ipse procurator: vt probatur hic per Ale. & facit quod. no. Bart. j. ead. l. §. fi. in prin.

l ¶ Opp. & videt. Aduerte, quia ista ratio fuit glo. in. l. nō cogēdū. in gl. fi. de procu. et ibi videtur, ꝙ teneat nō obstāte ista cōsideratione nō cō pelli procuratorē promittere de rato: licet Bar. videatur tenere cōtrarium in istis duob⁹ exemplis. Sed. d. Ioā. j. prox. gl. dicit, ꝙ in casu. d. l. non cogēdū. nō cauebat procurator de rato: quia ibi fuit verus procurator in nuntiādo nouū opus: & ideo videbat̄ habere mandatū ad illa alia accessoria: vt not. gl. j. proxi. §. cum. l. seq. & ibi Bar. & in. d. l. non cogendum. Si autem nullum mādatum habuisset, tūc debuisset satisdare de rato: qa cautio illa non potuisset cōmitti: vt tetigit glo. in. d. l. non cogendum. §. fi.

m ¶ Nil est ædificatum. Et cum Bar. hic transit. d. Ioā. licet Ang. aliter dixerit. & nō bene.

non habet locum: quia non est, quod possit demoliri. Aut est ædificatū: & tunc petens talem remissionem non debet audiri, nisi prius destructo opere: vt. s. eo. l. j. §. sed & si is. nisi diceres hoc fieri parte volente: & sic posset intelligi hic: quia licet stipulatio de rato posset cōmitti: tamē nō
3 interponitur: quia sustinet partes rei. ¶ Tertio modo† pōt' peti remissio oblata satisdatione de opere demoliendo: & isto casu potest loqui hic: quia sufficit hanc cautionē præstari: nec est præstanda cautio de ra-
a to[a] quia non potest committi: quia si non haberet ratum indistinctè de-
4 strueretur: aliàs deberet de causa cognosci. ¶ Sed op. †ꝙ licet sit procurator rei: tamen talem cautionem debet præstare: vt. l. Pomponius. §. sed & is. de procura. & l. vel in operis. eod. tit. Solut. aut quis defendit reum super eo, super quo nulla cadit executio, reo non consentiente: & tunc tenetur procurator cauere de rato: vt. l. non solum. §. si status. &. §. seq. &. §. fi. s. de proc. Quandoque posset fieri executio reo non consentiente: & tunc facta executione procurator liberatur à cautione de iudicato soluendo, etiam reo veniente contra. & tunc debet cauere de rato: quia per satisdationem iudicatum solui, actori non est consultum: vt in rei vendicatione: vt. d. §. sed & is. Idem in. d. l. vel in operis. Quandoque per executionem non liberatur procurator à stipulatione iudicatū solui: vt in actionibus personalibus. & tunc non tenetur cauere de rato. ita loquitur gl. in. d. §. sed & is. Nunc ad propositum per istam cautionem de opere demoliēdo: quæ est idem, quod iudicatum solui, est actori plenè consultum. nec liberatur procurator à tali cautione, nisi executione facta perfectè: ideo non tenetur cauere de rato. Sed certè licet prædicta sint vera in se: tamen hic. §. de necessitate debet intelligi, ꝙ petebatur remissio tertio modo supradicto: quia præmissis duobus casibus, non venit ferenda sententia de opere demoliendo, vel non: sed solùm de remissione facienda, vel non: quia per hoc iudicium iuri partium non præiudicatur: vt. j. eod. l. sciendum. & dixi. s. ea. l. §. si is cui. Nam cautio de opere demoliendo illis casibus non adaptatur. & sic tenet tertiam lect. quia in alijs casibus tenetur cauere de rato. ¶ Quæro, an exbannitus, vel excommunicatus: qui nō possunt agere: sed se defendere possunt petere reuocari tenutam datam de bonis eorum? quod videtur: quia defendere est: sed dicam. j. proxi. §.

SUMMARIUM.

1 *Conuentus interdicto, ne uis fiat ei, quā sustineat partes actoris, & quādo rei.*
2 *Excommunicatus, uel bannitus, qui non potest agere, quando poterit petere reuocari remissionem, uel tenutam datam contra se: ubi, quod poterit. si hoc uenit in consequentiam.*
3 *Defendere sumitur quandoq; largißimè: quandoq; largè, quandoque strictè.*
4 *Procurator quando dubitatur de eius mandato, quando cauere teneatur.*

Si procurator ante. ¶ Qui defendit cōuentum ex hoc interdicto: ex ea parte, ne vis fiat ei præstat satisdationem rei: aliàs sibi denegantur actiones. hoc dicit. cum duabus. ll. seq. ¶ Quæro, qualiter iste procurator molestabat, ita quod conueniebatur interdicto, ne vis fiat ei. & vide gl. quę incip. à me de opere &c. Iac. de Are. reprehendit istam gl. quia iste procurator allegabat suam turpitudinem. contra. l. trāsacti. C. de transact. Præterea, si sic molestaret, suo nomine, teneret: vt. l. j. §. quoties. de vi et vi arma. ergo non satisdaret: vt instit. de satisd. §. sed hodie. Præterea, cum hoc facere esset delictum, non conueniretur nomine domini: quia hoc non venit in mādato: vt. l. si procurator. de condi. inde. Et ideo dic, quod licitè dicebat se facere, dicens satisdedisti: sed quia fideiussores sunt mortui: ideo debes satisdare iterum. l. prætor. §. antepenul. ver. & si satisdatum. j. e. Dicitur
1 hic, † quòd ille, qui conuenit interdicto, ne vis fiat ei. sustinet partes
b actoris[b]. contra. l. non cogendū. §. fi. s. de procu. Sol. gl. pluribus modis, & prima sol. approbatur ibi in gl. & Dy. hic. Alia sol. est, quod in parte sustinet personam rei, & in parte personam actoris: sed coniunge vtramque simul: & stabunt bene. Vnde sum procurator rei: quia defendo dominū, ne molestetur quin ædificet. & hoc constat ex hoc: quia sum procurator ad faciendum istud opus: si nuntiatur mihi, sustineo partes rei, si peto remissionem: vt. s. e. l. qui remissio. Item, nunc sum procurator actoris nō satisdo modò: quia constat de mandato. datur tertia solu. vt ille dicatur sustinere partes rei, qui possidet: non ille, qui ad iudiciū prouocat. quod tene menti: sed an hoc sit verū. j. dicā. ¶ † Quæro, exbanni-
2 c tus[c], vel excommunicatus petit reuocari tenutā datam contra se, vel petit remissionem: an audiatur. cùm non possit agere. et quidam quod sic: vt. s. proxi. §. & j. de priui. cred. l. si pupillus. §. j. & ita tenet Ia. de Are. &
d Old. tangit in Spe. de cōtu. §. fi. versi. sed pone reus. Tu dic: [d]aut venit principaliter ad defendendum: sed in consequentiam venit ad rescindēdam tenutam. & tunc auditur: vt. d. l. si pupillus. §. j. & in aut. et qui iurat. Aut principaliter petit rescindi, quod factum est contra se, vel petit possessionē sibi restitui, & similia: & tunc dicitur actor: vt in. l. in tribus.
3 s. de iud. quæ lex fuit facta propter hoc, nec attēdo, quis possideat. † Nō
e ob. §. qui remissionem. s. eo. & hic glo. quia debes scire, [e]ꝙ defendere sumitur quandoq; largissimè, pro omni eo, qui causam suam agit, agendo vel excipiendo, vel accusando: vt. C. de abo. l. ij. Quandoq; largè: vt in hac gl. & hoc prodest solum propter regulam, fauorabiliores: vt hic. & §. qui remissionem. ¶ Quandoque strictè pro eo, qui prouocatur ad iudiciū: & sic sumitur regulariter: vt. d. l. in tribus. & sic omnia iura loquētia in actore in reo habebūt locum. ¶ Opp. C. de proc. l. alienam. & l. filiusfa. §. milites. ff. eo. gl. dat duas so. & dicit, ꝙ vna est exceptio procuratoria: videlicet ibi ex parte procu. rei. oppo. ꝙ non est procurator: et tunc venienti ex parte rei non pōt opponi. Alia est, ꝙ tu nō es legitimus procu. nec potes esse. & tunc ex parte rei uenienti opponit. Roge. dedit aliā sol. Fateor etiā, ꝙ procuratori ex parte rei possunt opponi. & ad illud, ꝙ dicit hic subaudi tantū. Dyn. dicit ꝙ ista sol. debet intelligi cū distinctione præcedenti: scilicet ꝙ loquatur de exceptione, quæ. s. ponitur in secūdo mēbro. ¶ Tu dic, aut vult dare fideiussores de iudicato soluēdo: vt procurator. & tūc procedit opi. Roge. quia nisi sit procurator, nō tenentur fideiussores: vt. l. si ante acceptū. j. iudi. sol. ipse tamē procuratorem, qui per mēdacium se asserit procuratorē, cū non esset: teneretur: vt. l. plautius. s. de procu. sec⁹
f puto, si non per mendacium: sed iusto errore. [f] arg. l. iiij. j. de re iudi. Sed si procurator veniret ad defendendum tanꝙ qlibet defensor: tunc non posset obijci exceptio procuratoria: vt. l. exigendi. cum similib. hic autem exceptiones procuratorię nō possunt opponi: quia constat de mandato. Nam ex eo quod persona eius legitima est in primo actu nuntiationis, videtur esse procurator ad hoc: vt no. in seq. gl. Possemus etiam dicere, quòd hæc exceptio. tu non potes procurare: quia miles non potest opponi cum in primo accu. non fuerit opposita: nec ergo in isto qui ab eo dependet: vt. l. ita demum. C. de procu. ¶ Oppo. s. de procu cura. l. vel in operis. Glo. dat primò duas sol. quæ sunt verę in se. & not. bene secundam, de qua dicā j. eo. l. cum procurator. sed huic. l. non congruit. Datur alia sol. ibi, ꝙ satisdat de rato: quia patiebatur venire aduersarium in possessionē. vnde vide re meo ibi loquitur in procuratore eius, cui facta est nuntiatio, qui defendit patiendo aduersarium venire in possessionem: ideo debet satisdare de rato. hic in procuratore nuntiantis: quia si conueniatur. scilicet, interdicto, ne vis fiat ædificanti, cui per satisdationem erat remissa nuntiatio, non debet satisdare. Quæ est ratio? Rationem habes pro l. Pompo. §. sed & is. s. de proc. Et ratio est: ibi, nō est cautum mihi per satisdationem de iudicato soluendo: hic verò sic. ¶ † Et vt liqueat ista materia:
4 g distingue[g]. aut interuenit procurator ex parte nūtiantis, aut ex parte eius, cui facta est nuntiatio. Si ex parte nuntiantis: aut interuenit ad nuntiationē faciendam, et debet cauere de rato, si dubitatur de mādato: vt. s. ꝙ procura. Aut interuenit ad remissionē pstādā: & idē: vt. l. cū procu. §. fi. j. e. Aut īteruenit ad petēdā demolitionē operis facti cōtepta nuntiatione: & tūc idē, ꝙ debet satisdare ex generali regula. l. j. C. de procu. & l. nō solū. §. qui alieno. s. de proc. Aut interuenit ad defensionē domini in interdicto, ne vis fiat ei: & tūc nō debet cauere de rato, sed de iudicato soluēdo: vt hoc. §. Aut interuenit vnus, & idē procurator ad hęc oīa facienda: & tūc facta fide de mādato ī primo actu nūtiationis, in actu remissionis nō est necessaria satisdatio rati: vt. l. cū procu. in prin. j. e. & ibi dicam. Eodēmodo nō est necessariū mandatū in interdicto: ne vis fiat ei: quia p cōsequētiā videtur habere vt hic not. Secūdo casu, qñ interuenit pcurator ex parte ei⁹, cui nūtiat: aut interuenit ad ædificandū, & nō debet cauere cū sibi nūtiat: qa cuilibet ēt fabro isti existēti, pōt fieri: vt. s. ea. l. §. nūtiationē.

a ¶ Cautio de rato. An et quando procurator rei caueat de rato. Adde Bartol. in. l. tutorem. j. rem ratam ha. & vide not. per Bartol. j. proxi. §. maximè circa vlti. colum.

b ¶ Partes actoris. Quando quis dicatur sustinere partes actoris, vel defensoris. Adde Bald. & Ang. in. d. l. non cogendū. §. j. & per Ang. plenius hic post Bart. & Rapha. & Imola. hic. & vide omnino. quod no. Bar. in. l. libertus à patrono. s. de in ius vocā. & ibi Bart. et adde. l. de die. §. planè. qui satisda. cogā. & quod. ibi per docto. qui videntur distinguere: ꝙ aut tenuta fuit data absq; dolo vel culpa rei: & tunc reus petens ipam reuocari dicat necessariò defensor: sec⁹ si pcess sit ei⁹ cōtumacia: qa diceret actor: vt ibi. Adde, qñ qs dicatur sustinere ptes defensoris vel actoris, practicam, quam vidi seruari Florentiæ. Pau. de cas. proxi. §. pręcedēti. & illi adheret Alex. tu etiā vide Pet. de Anc. consilio. 333.

c ¶ Exbānit⁹. Sed vtrum appellatio inquātum est act⁹ extraiudicialis vt no. Bar. in. l. si expressim. de appel. sit concessa excōicato, tanꝙ defensio? vide per do. Anto. in. c. cū mater. de excep. & p Ioā. an. in. c. pia. e. tit. ī. vj. & est tex. in. c. significauit. & c. fin. de exceptioni.

d ¶ Tu dic. Bene facit, ꝙ no. Bar. s. eo. l. de pupillo. §. seruo. & dictum Bar. hic in effectu sequitur Ang. vt refert do. Ioā.

e ¶ Scire. Quotupliciter assumatur verbū defēdere? dicit tū dñs Io. hic, ꝙ in statutis defensio debet sumi strictè. arg. l. quicqd astringēdę. cū ibi not. de verb. obliga. & vide Bar. in l. j. in prin. de except. Bal. plenè in. l. j. in. xxxiiij. colū. cum seque. C. qui accu.

f ¶ Errore. Melius facit. d. l. Plautius. in ver. sciret. et no. Io. an. in ad. Specu. in titu. de execu. sen. §. sequitur. ver. sed pone. lit. contest. vbi latius dicit idem esse, si fuit in iuris errore.

g ¶ Distingue. Et de ista distinctione vide per Ang. in. l. cum procurator. in prī. j. e. & circa hic dicta p Bar. adde plura scūdū Im. hic, quę oīo vide

a ¶ Vt.l.Pomponius.Et.l.vel in operis.cum ibi no.eo.titu.
b ¶ Seruitutes. Quę sint seruitutes, & quæ cõstitui possint existẽte aliquo loco mediato inter nos. Adde Barto.in.l.qui sella.§.in rusticis.de serui. rust.prædio.& in.l.in tradendis.s̃.cõia prędi.& in.l.si priꝰ.§.fi.j.de aqua plu.arcẽ. Et intellige.ꝙ in rusticis locus medius impedit seruitutẽ viæ, vel itineris.dic, ꝙ est verũ, si ille locꝰ est priuatꝰ: secꝰ si publicꝰ; vt patet ex no.in. d.l. q sella.§.fi.& no.d.Io. hic, ꝑ Moder, in stit.de act.§.ęquè. in princ.

c ¶ In personam. Vtrũ nũtiatio noui operis fiat ĩ personã.vide Bar. in l.de pupillo.§.meminisse.s̃.e.dixi. j eo.l.si procura.

d ¶ Ia.de Are. Sed d.Ioã.hoc dicit, ꝙ hęc rõ Ia.de Are, quam tenet Bar. non est generalis: vt hic per eũ quẽ. vide, assignãtẽ rationẽ aliam. Et ad argumentũ suum potes dicere, ꝙ talis ædificans in publico: licet illud solũ cedat ædificio: tñ nõ est propriè, & liberè suũ.l.ij.§. si qs nemine. j. ne qd in loco public.

e ¶ Iuris priuati. Et ponit hic exẽplũ, do.Io.si ędificatur in via publica iuxta domum meam, ita ꝙ impediatur mihi iter.

f ¶ Et videtur ꝙ sic. Adde, ꝙ bene facit gl.in.l.iuris gentiũ.§.si paciscar.in fi.s̃.de pac.

g ¶ Repromissio. Addit etiã. d. Io. idẽ esse, si opus fieret ĩ priuato, & nũtiaret causa iuris publici tuendi qa tũc sufficit sola repromissio ꝑ rationẽ huius literæ: qa de alieno iure videtur cõtendere.

h ¶ Allegaui. Adde Bald.in.l.matrem tuam.C.de probationi.

POMATES.

h ¶ Allegaui. Vt ꝓbaui col.j. versic. statutum est.vide Ale.cõs.cxxxviij. in pe.col.ad fi.volu.ij.& in consilio cxlviij.in.ij.col.in prin.eo.volu.ij.et Raph.cuma.cõsi. lxxix.et Ol.lxxxj ꝓpe fi.Alex.ĩ cõs. iij.in.ij.col.vo.iiij. & xli.in vl.co.eo. vo.iiij.&.xcv.ĩ.j. col.in fi.vol.iiij.&.cxiiij.in.ij.col.eo.vo.& in vlt.col.&cxxxij.in.ij.col. ad fi.eo.vo.&.xv.in ij.col.in fi.vol.j.&.xxj.in prin.eo.vo.j.& Fede.lviij,& Feli.in prooe.decre.col.iiij.& in.c.in p̃sentia.co.vj.de ꝓba.& etiã aliqd.co.xiij.& ĩ.c.seq.col.xviij.in ver.tertia cõclusio.& in.c.cũ tu.colũ. vj.in versi.sed pulchrè.de testi.& vnũ verbũ in ꝓposito,in.c. significauerũt.co.j.ad mediũ,de test.& in.c cũ causa. col. xij. vbi ista limitãt.eo. tit.Cepo.cõs.lxij. co.iiij.& Bar. lvij. et.ccv. & Barba. xxix.co.xix.vo.j &.xvij.col.lxxxiij.in.fi.& seq. vo. ij.&.xxv.col.vj.e. vol.ij.et.lxxj.col. viij.e.vo.Ro.consi.cxiij. & panor. in.c.nouit.col.ij.v q.x.igitur de iudici.& ibi plen.Bar. Alex.consi.lxxij.ĩ fin.vol.Panor.in. c.cõstituit.ĩ.iij.no. et ibi addita de re. Old.cõsi.xxvj.in. iij.dubio.Pa.in .c. dudũ.el.ij.col.pe. et seq.de elec.vide et Alex.cõs.xxiiij. co.v.vo.ij.et.lxxxvj.col.iij.eo.vol.et clxiij.eo. vo.dicit, ꝙ si est probandũ ꝙ qui fecit instrumentũ, est notarius debe probari, quòd erat notariꝰ tẽpore, quo cõfecit instrumentũ.et cxcvj.col.pe.vol. ij. vbi ponit pulchrũ responsum: et.cxcix.col.ij.eo. vo.ij. vbi ponit de eo, q probauit forum: sed nõ certi temporis, cum debeat ꝓbare.et cõsi.cc.vo.ij.et.ccvj. e.vo.ij.ad.fi.el.iij. vbi loquit̃ in materia interdicti vti possidetis: dicit ꝙ debet specificare, et ꝓbare aliquod factũ in loco prohibito.et cõsi.ccij. co.ij.ver.venio ad secũdũ. Vbi dicit̃, ꝙ si qs erat debitor alicuiꝰ delicti cxxiiij.& calculatis rationibꝰ fuit factum restũ ĩ alia certa summa: & deinde apparet ante restũ, vel post ꝙ ille qui vult dicere, potest etiam hoc probare.

Aut interuenit ad petẽdũ remissionẽ, et nõ cauet de rato: quia sustinet partes rei: vt.§.qui remissionẽ. dic vt ibi. aut interuenit ad agendũ interdicto. ne vis fiat ei cõtra nũtiãtẽ. Et hic aduerte: aut ipse, qui agit, fuit ille procurator, cui facta sit nunciatio: & nõ satisdat de rato; quia ex vigore primi mãdati cõstat, ꝙ põt agere. & sic cũ cõstat de mãdato &c. vt.l.nõ cogẽdũ.§.fi.& ibi no.secũdũ verã op. quã tenebat Iac.bu.& oẽs cõiter.s̃.de procu. Aut nõ fuit ille proc.tũc si dubitat̃, cogit̃ cauere de rato ex clausula generali.C.de proc.l.j.&.l.nõ solũ. §.q alieno.s̃.de proc. Aut ĩteruenit ad defendẽdũ dñm in hoc interdicto demolitorio: & tũc aut defendit patiẽdo agẽtẽ ingredi in possessionẽ: & debet cauere iudicatũ solui, & de rato: vt.l.Pōponiꝰ

a [a].§.sed & is.s̃.de proc.& hoc tetigit Iaco. de Are. pleniꝰ, q̃ aliꝰ: & ego aliqua mẽbra addidi. ¶ Quęrit glo. qualiter committatur ista clausula iudicatum solui? dic vt in gl.

SVMMARIVM.

1 *Seruitus tigni immittendi, est urbana.*

2 *Seruitus haustus aquæ est rustica.*

¶ LEX. VIII.

NOn solum proximo.

¶ Nõ solũ vicino proximo, sed etiã vlterioribꝰ põt qs nũtiare nouũ opus. h. d. hic est q̃ dã gl.& est additio, dicẽs, ꝙ hic dicit̃: hucusq; totũ habuimꝰ. Dy. dicit, ꝙ non est verũ. ¶ Quęro, de qua nũtiatione loq̃t̃ hic? & dic, ꝙ dãni infecti, & iuris nostri cõseruãdi cã: vt probat̃ hic in fi. Nã & seruitutes &c. hęc eñ dictio &c. implicat cætera: & de causa nostri iuris cõseruandi exẽplificat: qa magis dubitat̃ de cã dãni infecti, probat̃. j. tit. j. l. q bona.

b §.ij. ¶ Quærit gl. q̃ sunt istæ seruitutes[b]. & vide gl.

1 quę inci. q̃ vrbanæ subaudi: † nisi seruitꝰ tigni immittẽdi.s̃.de seru.l.fi.q̃ vrbana est. vt instit.de ser.

2 §.j.ibi, nõ rusticæ. † subaudi excepta seruitute haustus aquæ. vt.l.seruitutes.§.pupillo.s̃.de seru. quã constat esse rusticam. vt insti.de serui.§.inter rusticorum prædiorum. Iac.de Are.

Qui opus nouum.

¶ Quęro qd vult dicere, dũ dicit ĩtestationẽ.& gl. exponit.i. nuntiationẽ. Ia.de Are. exponit.i. scripturã coram testibus factam: vt.l.j.§.cauere.s̃.vsufruc.quemadmo.ca.

SVMMARIVM.

1 *Nũtians causa tuẽdi ius publicũ, nuntiat nomine alieno.*

2 *Nũtiatio noui operis, nõ debet fieri in ꝑsonã, sed ĩ ꝑsonaliter.*

3 *Faciens opus in publico, quare sit: quod nũtianti nouũ opus, teneatur satisdare: sed ædificans in priuato cauet.*

4 *Nũtiatio, qñ fit in publico ratiõe iuris priuati: an petẽs remißionẽ debeat satisdare? & qd qñ publi. iuris tuẽdi cã?*

Si cum iure.

¶ Pro priuata nũtiatione requiritur satisdatio: pro publica sufficit sola promissio. h. d. gl. alleg. istã. l. ad hoc ꝙ causa debet inseri in nuntiatione. Dy. di

1 cit hic. dic, vt dixi. s̃. eo. l. j. in prin. ¶ † No. ꝙ q nũtiat publici iuris tuendi causa, nũtiat noĩe alieno.

2 dixi. s̃. e. l. in prouinciali. §. fi. ¶ Itẽ no. †. quod hic,

c videtur, ꝙ nũtiatio noui operis fiat ĩ personã[c]: qa dicit ne qd facias. Sed dic, ꝙ ista nõ sunt verba nũtiationis, sed Iuriscõ. q. d. nũtiaui, ne qd facias: per verba ad hoc apta, q̃ ponuntur in. l. prætor. j. eo. Nã verè possum dicere, ꝙ si nũtiaui, neqd impersonaliter fiat: vnde bene nuntiaui, ne quid facias.

3 ¶ Opp. & videtur, † ꝙ pro publico debet satisdari, et pro eo, quod fit in priuato, debet cauere: vt. l. prætor. in prin. &. §. de eo opere. j. ti. j. Sol. hic loquit̃, quãdo fit in priuato nũtiãtis. l. cõtraria loquitur in priuato eiꝰ cui nũtiat̃: sed istud nõ tollit cõtrariũ de publico ad publicũ, de priuato ad priuatũ sic. Nec assignat rationẽ differẽtiæ. dicit glo. ꝙ speciale est in ripa. &c. Sed. gl. reprehẽdit, ꝙ nõ sit publica ripa: vt. §. riparũ. insti. de re. di. & . l. riparũ s̃. de re. diui. Gl. soluit vltimò: qa ibi maiꝰ præiudiciũ fit in publico: ideo satisdat̃. q. d. maius est periculũ, quãdo timeo dãnũ, ne fortè opus ruat supra domũ meam: quã si timeo, periculum iuris, vel cõmoditatis meę: fortè ne domꝰ obscuret̃. Ia. de Are.

d [d]dicit, quãdoq; aliquis facit opus in suo, ex quo opere timeo dãnũ, & præsumit̃, ꝙ diligẽter ædificet: & ideo cauet plenius. Sed quãdo in publico ędificat, non habet tãtã diligentiam: qa est vitium cõe negligi, ꝙ cõiter possidet̃. sed quę est ratio hic ꝙ in publico nõ satisdat, in priuato sic? dic ꝙ tex. ponit rationẽ: qa quãdo de publico: contẽdit de iure alieno, quãdo de priuato: contendit de suo.

4 ¶ † Quęro, qñ fit nuntiatio in publico ratione iu-

e ris priuati: [e]an debet satisdari? & videt̃ ꝙ sic[f] per ra

f tionẽ huiꝰ. §. qa suo iure petit. alleg. Iaco. de Are. l. nõ cogẽdũ. §. q ita. s̃. de proc. do tibi tex. cum gl. secũdũ vnã lec. j. l. prætor. §. hoc interdictũ cõpetit. ¶ Vt ergo tibi liqueat, dic: aut nũtiatio fit in pubico: aut fit publici iuris tuẽdi causa. & pro re

g missione sufficit nuda repromissio[g]: vt hoc. §. Si autẽ fit priuati iuris tuẽdi causa: & tũc satisdatio requiritur. arg. à cõtrario sensu huius. §. & . l. nõ cogendũ. §. qui ita. s̃. de procu. & . j. e. l. prætor. §. hoc autem interdictũ competit. secũdũ vlti. lectu. Aut fit causa damni repellendi: et tũc satisdat: vt. l. prętor. in prin. & . §. de eo. opere. j. titu. j. Quãdoq; fit in priuato nuntiatio: & tũc aut fit causa priuati iuris conseruandi, et requiritur satisdatio: vt hoc. §. Aut fit publici iuris tuendi causa: et sufficit repromissio nuda: vt hoc. §. in fi. Aut causa repellẽdi dãni: et tũc sufficit repromissio: vt. l. prætor. j. ti. pro xi. vbicũq; autẽ dixi nudam repromissionẽ sufficere intelligas, si nomine suo caueat: si autẽ nomine alieno cauet: satisdare debet: vt. s̃. l. proxi. §. qui remissionẽ. et. j. de præto. stip. l. j. §. stipulationum.

SVMMARIVM.

1 *Accusatus quis quod bestias tenuit in pratis, in quibus poterat pasturari: & à statuto prohibeatur pasturari in certa parte intra certos terminos designata: si nõ ꝓbatur ipsum pasturasse in parte prohibita, absoluitur.*

Factum, qñ non est punibile in qualibet parte loci, illa pars in qua est punibile, debet exprimi.

2 *Accusatus, ꝙ pasturauit in pratis de mense Martij, in q̃bus post mensem Martij pasturari nõ licebat, si non ꝓbat̃ ꝙ pasturauit illo tempore, quo nõ poterat, absoluitur.*

3 *Delicti cõmißio, hoc habet, ut in dubio intelligere debeamus aliqd factum tempore, quo licet: & à delicto excusat̃.*

4 *Excipiens, quando non probat exceptionem suam clarè, in dubio succumbit.*

5 *Petens centum ex causa mutui, debet probare mutuum factum, antequam libellum obtineat.*

6 *Tabernariꝰ debet adducere taliolã: si scholaris perdit suã.*

7 *Formam nuntiationis, & commißionem ponit.*

Sed vt probari possit.

Pone, ꝙ non sumantur moduli: erit nuntiatio nulla? & glo. dicit, quòd non: sed nuntiatio tenet, non autem destruet opus: nisi probetur quantum esset ædifica-

h tum post nuntiationẽ. ¶ Allegaui[h] † ad. q. statutũ

1 est in ciuitate, quod in talibus pratis, nõ possunt homines tenere bestias ad pascendũ intra terminos designatos: & sic in certa parte prati possunt pasturari, licet in certa non fuit accusatus quidã, ꝙ tenuerat bestias in dictis pratis: nõ fuit dictum in accusatione ĩtra terminos designatos: & sic simpliciter fuit probatum: dixi, quod ex hoc non poterat sequi condemnatio, per istam gl. & per tex. in. l. de pupillo. §. qui nũtiat. Per quæ dico, quòd quando vnum & idem factum non est punibile, in qualibet parte loci: debet exprimi, et probari illa pars loci, in qua factũ est punibile. Pro hoc videtur tex. j. de incen. rui. nauti. l. j. in fi. cum. l. seq.

¶ Idem

2 ¶ †Idem dico de tempore.pone post mediū mē-
sem martij licet pasturari in aliquibus pratis: nō
ante. Accuso, quod pasturauit de mēse Martij: di
co quia in parte dicti mensis factum est punibile
in parte non:nisi exprimatur,& probet̃ illa pars
temporis,in qua factum est punibile,nō sequitur
cōdemnatio. Pro hoc optimè facit,quod no.s̃. de
neg.gest.l.cum actum.in fi.vbi hoc est quasi ex-
pressum.& facit quod not.de rescrip.c. fi.in cle.
&.d.l.j.in fin.de incen.rui.nau. Prędicta vera,quã
do actor intentionem suam nō clarè probauit:sed
per exceptionem rei,& probationē redditur du
a bia probatio:vt ecce accusatur[a] Titius,ꝙ vulnera
uit Sempronium de mense Maij:& probatur: Ti
tius ad sui defensionem dicit,ꝙ potuit offendi de
iure municipali:quia exbannitus.& producit ex
bannimentum factū de medio dicti mensis Maij:
& sic per exceptionem aduersarij est dubium:an
talis percussio fuerit delictum,vel non:hoc est:an
fuerit percussꝰ ante exbannimētū,vel post. Vel
pone:statutum est,ꝙ nobiles non possunt intrare
palatium,nisi tempore cōsilij. Quidam nobilis ac
cusatus fuit ꝙ intrauit palatium de mense Maij:
ipse probauit ad sui defensionem,ꝙ factum fuit
consilium de illo mense Maij.an autem intrauit tē
pore consilij permisso,vel alio prohibito,dubita
tur:quæritur,an cōdemnatio vel absolutio sequi
debeat?& videtur quòd condēnatio:quia reꝰ,qui
non probauit clarè exceptionem suam debet suc
cumbere.sicut actor,qui non probat clarè inten
tionem:vt.j.de prob.l.j.&.l.in exceptio.& vide-
b tur expressum.C.de proba.l.matrem. [b]dico †, ꝙ
3 in delictis [c] in dubio debemus intelligere factum
c tempore,quo licet:& sic à delicto excusatur:vt.l
d meritò.ff.pro soc.[d]& de pœnis.l.interpretatione
Facit quod dicimus de teste reducendo ad cōcor-
diam,ne incidat in falsum:vt.c.cū tu.extrà de test.
& pro hoc induco expressè.C.de peti.hæred.l.ij
vbi quis fundata intentione aduersarij sui excipie
bat de titulo suæ emptionis. ¶ Sed dubitabatur,
an dicta exceptio præcesserit litem,vel fuerit se-
cuta.& dicitur ibi in glo.ꝙ si non probatur cōtra
rium,præsumit̃ in dubio præcessisse. Ratio : quia
e alia præsumprio induceret delictum,[e]scilicet con
4 tractum litigiosi. Si verò loquimur†in alijs non de
lictis:tunc si excipiens non probat intentionem
suam clarè,debet in dubio succumbere.d.l.matrē.
f & extrà de præscrip.c.auditis.[f]& not.per.glo.in
g d.c.fi.de rescrip.[g]in cle.facit.l.Titiæ textores. de
le.j. ¶ In causa tamen liberali starem illi.l.matrem
vt præsumamus pro libertate:nisi ille conuentus
esset in possessione seruitutis.& hoc si ipsa conue
niatur,sed si ageret dicens se liberam,crederē idē,
5 quod.s̃.dixi. ¶ †Itē,prędicta faciūt,quod ille,qui
petit centum ex causa mutui,debet probare mu-
tuum factum ante libellum datum,aliâs succūbe-
ret:vt in.c. Abbate sanè.circa fi.de re iudi.libr .vj.
h & in glo.dixi in.l.& an eandem.§.actiones.[h]circa
fi.j.de excep.rei iudic. Dy.inducit in argumentū.
6 †ꝙ taliosa debet adduci per tabernarium,si scho
laris perdit suam.modò ex omnibus his,quę vidi
stis,posses habere formam nunciationis & plenè:
7 quia commissio erit ista. ¶ †Talis iudex ad peti-
tionem talis,commisit tali nuntio,ꝙ vadat ad talē
locum:& ibi in ipso opere denuntiet magistris,&
operarijs ibi existentibus:ne quid noui operis fie
ret in ipso opere,vel in parte eius : si de parte est
contentio:& quod modulos ponat quantum ædi
ficauit.hoc probatur.s̃.eo.l.de pupillo.§.nūtiatio
nem.&.§.seq.&.§.qui nūtiat.&.l.prætor.in prin.
j.eo.& hoc.§. Adde.& si de prædictis senserit se
grauatum coram nobis cōpareat:vt.l.de pupillo.
§.meminisse.s̃.eo.& istud,ne quid noui operis fi-
at:dixi vobis herì.vel si absunt verba edicti,suffi-
ciunt quecunque verba idem importantia : vt.l.
in summa.de re iudicata.& bene facit.l.si procura
tor.j.eo.

a ¶ Accusatur.sed Bal. in hoc videt̃ tenere cōtrariū.in.l.matre.C.de pro
bat. Facit quod no.dixit Bald.in.l.si quis non dicam.circa.c.j.de homi.
s̃.de epis.& cle. Adde gl.sing.& ibi not.Bal.in.l.ij.C.de peti.hære.cui in
cumbit onus probandi de tempore.& cū Bart.hic transit Bal.in.l.fi.C.
an ser.ex suo fac.& cui incūbat onus probādi proprietatē & posteriori
tatē tēporis . vide
not.Bart.in.l.si is,
qui ĩ fi.de iu.fisci.
circa hic not. per
Bar.vide.do. Ab.
in ca.in pręsentia.
in.iiij.colū.de pro
bationi . & Bald.
in.l.j.in.ij.colū.in
fi.ff.sol.matri.
¶ Adde,ꝙ Barto.
hic seqtur Bal.cō-
sil.cxlix.incip.po
sito , quòd certa
pars mēsis.iiij.lib.
& Bal.consi.cclv.
ij.lib.

POMATES.

b ¶ Matrem. Vide
Alexā.in.l.ex fa-
cto.§.si quis.el.j.s̃
ad Trebel.

c ¶ Delictis. Adde
Bar.in.l.libellorū
in.v.colū.de accu
sa.

POMATES.

d ¶ Pro soc. Vide
Feli.in.c.ĩ pręsen
tia.col.vj.de pro-
batio . & in.c.j.co
lū.iiij.in.iiij.no. &
col.seq.de præsū.
& in.c.j.col.iiij.de
re iudic.& Barb.
cōs.xij.col.j.vo.ij.
& Are.cōs.xxxj.
colū.penul.& Ias.
in.l.nō hoc.co.vij.
vers.octauò limi-
ta.C.vnde legit.et
Alex.cōs.l xxiiij.
volu.ij.& cōs.xv.
in fi.vo.iij .& Ro-
ma. consil.cccliij.

e ¶ Delictum . Pro
his facit:quia pro
batio dubia nil re
leuat.c.in præsen
tia.de probation.
per Bart.in.l.inter
stipul.§.j. de ver-
bo.oblig.& quod
no.in.l.cum furti.
s̃.de in lit.iuran.

POMATES.

f ¶ Auditis. Vide
Fel.in.c.cū tu.col.
vij.in versi.in glo.
j.& plenè eūd. ad
hęc omnia.in.d.c.
auditis.colū. xvij.
et tribus seq.& in
fine appa.& aliqd
in simili.in ca.quo
ad cōsultationem.
colum. xiiij. de re
iudi.& Alexā.cō-
silio.lxxxvij.in fi.
volu.j.&.xvij.co.
iij.&.xvj.colū fin.
volu.v.

g ¶ De rescrip . Et
not.illā glos.in.d.
cle.fi.quā sing.alleg.Bal.in.l.post dotē solu.matri.quòd quoties aliquis
allegat stipulationē incontinenti factam.quòd si aduersarius contradi-
cat,dicens stipulationem factā esse ex interuallo,quòd cum aduersarius
videat̃ fundare ex illo intentionē suam,debet probare:& sic de singulis.
Et subdit etiam ibi do.Ioā.ꝙ.illa gl.nō concludit,ꝙ fundans intentionē
suam exceptione,
contra regulam iu
ris communis,vel
contra aliam regu
lam,debet illā pro
bare:ꝙ est not.se-
cundum ipsos . &
adde Bar. hic.& ĩ
l.libellorum.ĩ. iij.
col.de aceu. Adde
ꝙ Iaco .de Aret .
in.l.testium.C.de
test.dicit, ꝙ ĩ pro
batione temporis
debet probari ini
tiū,& finis , aliter
nō probatur pro
cessus temporis:
quia certitudo eiꝰ
habetur per initi-
um,& finem tem-
poris.alleg. l.talis
scriptura.de lega.
j.ibi,sed si.cum gl.
sua,quæ incip.cer
titudinem . & ibi
hoc refert,& seqt̃
Bald.in originali.
Facit ꝙ no.Bartol.
in.l.Celsus.in fi.v.
co.de vsuc.et Bar.
ĩ.l.de ætate.de mi
no.& ad glo.in.d.
clemē fi .vide Bal.
in.l. si minorē.C.
de in integ.rest.&
ibi etiā refert ali-
ud dictū Ia.de are.
in.d. l.testium . &
istis adde not.per
Bar.in.l. & an ean
dem.§.actiones.de
exce.rei iu.ad fin.
& per Fede.in cō-
si.lvj.& faciūt ad
no.q.Bal.in.l.am-
pliorē. §.fi.C. de
appellatio

POMATES.

h ¶ Actiones. Vi-
de Aret. consilio.
cxxij.

SVMMARIVM.

1 *Nunciatio omnis seu protestatio,quæ consistit in mera , & simplici uoluntate,finitur morte,sicut mandatum.*
2 *Alienatio,quæ fit in morte,satis est necessaria.*
3 *Ratio , quare ex parte nuntiantis morte extinguatur nuntiatio.*
4 *Nuntiatio extinguitur,si nuntians efficitur furiosus.*
5 *Nuntiatio facta pro me,meisque liberis,morte non extinguitur.*
6 *Nuntiatio transit etiam pro futuro opere præcedentibus connexo,ita quod parum de opere fuit factum in uita defuncti:post mortem uerò fuit perfectum , & sic totum destruitur.*
7 *Ratio,quare ex parte eius,cui nuntiatur,nuntiatio non finitur morte.*
8 *Hæres illius,cui facta fuit nunciatio,quòd post præstitam satisdationem plus teneatur.*
9 *Nuntiari,quòd poßit iterum nunciatione morte finita.*
10 *Barto.omnes refert,ne furetur alienum , & cognoscatur , quod suum est.*
11 *Protestatio quid sit.ubi,quòd est denuntiatio contestatione facta.*
Multa nomina protestationem denotantia.
Omnis libellus,an sit protestatio?remißiuè.
12 *Protestationum quatuor sunt species:scilicet declaratoria: prohibitoria,seu inhibitoria:incitatoria:certificatoria.*
13 *Protestatio declaratoria uoluntatis,cōsistit circa quinque.*
14 *Protestatio declaratoria uoluntatis,cui sit facienda?*
15 *Protestatio declaratoria.quando quis se exonerat, & neminem grauat,potest ubicunque fieri:nec requirit alicuius præsentiam,nisi testium.*
Hæc protestatio potest fieri in quolibet loco & tempore:& non fit per procuratorem.
Potest fieri in scriptis,& sine scriptis,nec causa requiritur.
16 *Protestatio hæc declaratoria qualiter finiatur?*
Protestatio declaratoria,ut respiciat tempꝰ futurum,debet ita concipi,quod per aliquem actum,quem contingeret me facere,non intendo adire hæreditatem:sed illud facio,ut nego.gest.
17 *Protestatio declaratoria,quando tollatur per actum contrarium qui se cum dicta protestatione nō cōpatiatur.*
18 *Tex.in.l.qui in aliena.§.fi.s̃.de acqui.hære:ꝙ debet intelligi,quando post protestationem simpliciter adiuit,cum nemine contrahendo.*
19 *Protestatio declaratoria per quam me exonero,& alius cadit in captionem:& id à quo me exonero,pēdet ex aliquo facto meo præcedenti,debet fieri aduersario,qui læderetur,uel sibi notificari si haberi potest, & certus sit; alias debet publicè proponi.*
20 *Protestatio declaratoria,per quam me exonero:& aliꝰ oneratur:si illud à quo me exonero pendet à dispositione legali absque aliquo facto meo,potest fieri in absentia partis:quia eius præsentia non requiritur.*
21 *Protestatio declaratoria in dependentibus a potestate mea, & alterius debet fieri in præsentia partis.*
Tex.in.l.cum plures.§.locator.s̃.loca.
Intellige quòd ibi fuit facta protestatio in præsentia partis.
22 *Consensus partis,quando requiratur in protestationibus declaratorijs,in his quæ dependent a potestate mea & alterius,& sequentibus.*
23 *Protestans alicui,quòd si intercedat apud ipsum pro Titio quod hoc non facit animo obligandi:si illi protestationi consentit,& postea protestans intercedit, non obligatur.*
24 *Obligandus non obligatur,quando in actu obligandi dicit, promitto non animo obligandi.*
25 *Protestatio declaratoria dependens a potestate mea,& alterius,ꝙ finiatur morte.*

Hæc protestatio potest fieri per procuratorem, eo casu, quo scientia procuratoris nocet domino.

26 *Protestatio declaratoria dependens à uoluntate & potestate mea de iure: sed de facto deficit: coram quo, & quomodo fieri debeat?*

27 *Protestatio declaratoria, quando succedit loco actionis est facienda in scriptis: alias regulariter secus: sed fallit in exceptione non numeratæ pecuniæ.*

28 *Protestatio declaratoria circa ea quæ dependent ex uoluntate, & potestate mea de facto, non tamen de iure: qualiter & coram quo fieri debeat?*

29 *Protestatio hæc facta, ne aliquis incidat in maius delictũ: in his, in quibus per uoluntatem non potest regulari, & modificari factum, nihil operatur.*

30 *Protestatio hæc in his, in quibus per animum regulatur, & modificatur factum de necessitate: requiritur quòd fiat in præsentia partis.*

Protestatio facta per expellentẽ me de fundo ante, uel tunc quòd hoc non faciebat nisi animo acquirendi, uel naturalem tãtum, uel ciuilem: operatur, ut uideatur solùm circa illam deliquisse: & nõ requiritur quod fiat in præsentia.

31 *Protestatio declaratoria in non dependentibus à uoluntate & potestate nostra, sed alterius: uel iuris: facta nihil operatur.*

32 *Protestatio facta per libellantem, quod sibi liceat minuere & addere, non operatur, nisi secundum permissionem legis, edita.*

33 *Protestatio prohibitoria, seu inhibitoria, cõsistit circa tria.*

34 *Protestatio ꝓhibitoria, quãdo fit alicui, ne fiat id ad quod faciendum erat obligatus, quid operetur? & quod causa requiratur.*

35 *Practica est, quod quando denuntiatur debitori debitoris, ne soluat: quod ei legat instrumentum debiti, uel ei copiam dimittat.*

36 *Iusta causa concedendi restitutionẽ alicui est, quando uerisimiliter inductus fuit ad aliquid credendum.*

37 *Protestatio prohibitoria, fieri potest per procuratorem.*

Negotiorum gestor, an possit facere hanc protestationem.

Protestans, ut procurator debet facere aduersarium certum de mandato, ostendendo ei mandatum.

38 *Protestatio hæc potest fieri procuratori in casibus, in quibus scientia procuratoris nocet domino.*

39 *Protestatio prohibitoria, ut non fiat id, quod prohibitus tenetur non facere: quid operetur?*

40 *Bannitus, quem credebam impunè posse offendere: si protestatur mihi, quòd eum non offendã: quia est rebannitus non teneor ei credere, nisi causam protestationis mihi ostendat.*

41 *Offendens bannitũ, an teneatur prius inuestigare: an liceat ei offendere: ut nõ puniatur?*

42 *Protestatio prohibitoria prohibens id q̃, prohibito erat permissum, non tamen erat obligatus ad faciendum uel non faciendum quid operetur?*

Protestatio fideiussoris facta creditiori, ne mutuet debitori, quid operetur?

43 *Dolo desiisse possidere dicitur ille, cui fuit nuntiatum ne alienaret: quia intendebat nuntians contra eum agere ad rem: & tamen alienauit.*

Intellectus ad. l. ij. §. quod fal. tuto. autho.

44 *Protestatio prohibitoria facta illi, qui actũ facere poterat iure alieno, ne faciat, quid operetur?*

45 *Protestatio hæc debet fieri ante actum celebratum. & potest fieri per procuratorem & an per negociorum gestorem: remissiuè.*

46 *Protestatio incitatoria, in quibus consistat?*

47 *Protestatio incitatoria facta alicui, ut faciat, uel det id, ad quod obligatꝰ est facto alieno, debet cum causa fieri & certificatione, ostendendo, & legendo instrumenta, uel dimittendo copiam.*

48 *Protestatio ĩcitatoria facta, ut quis faciat ea, ad quæ est obligatus facto suo: quãdo obligatio committitur ex euentu alicuius conditionis, uel alterius facti extrinseci: debet fieri cum expressione, & notificatione, illius facti.*

Emptor litem sibi motam denuntiare debet uenditori. qui tenetur iudicium in se suscipere: & ostendendo citationem & libellum in publica forma, & eidem copiã dare.

49 *Probabiliter non credenti non est imputandum, donec certioretur.*

50 *Protestatio incitatoria sola sufficit, quãdo quis est obligatus facto suo merè, & purè ut quis constituatur in mora, facta tamẽ congruo loco, & tempore.*

51 *Congrua uerba incitatoriæ protestationis, quæ sint. & quando dicatur fieri congruo loco, & tempore? & nu. 54. 58.*

Emptor denuntiat uenditori litem motã, quò ueniat ad defendendum.

52 *Venditori scienti litem motam, etiam potest denuntiari per emptorem, ut teneatur defendere.*

53 *Debitor, qui tenetur soluere, an constituatur in mora ex interpellatione tacita? ut puta, si dicatur indigeo illa pecunia?*

54 *Protestatio facta debitori, ut soluat, quando dicatur fieri loco congruo?*

55 *Protestatio facta debitori loco inhonesto, ut soluat. an teneat?*

56 *Interpellatio facta debitori, ut soluat, & in mora cõstituat̃, põt fieri in iudicio, & extra.*

57 *Protestatio facta debitori in uno loco ut soluat in alio loco, debet continere locum loci si creditor ibi non habet domicilium.*

58 *Protestatio incitatoria, an possit fieri tempore feriato, alicui, ut det, uel faciat id ad quod est obligatus.*

59 *Tempus incongruum in protestatione incitatoria. quod dicatur?*

60 *Protestatio facta tempore incongruo, & collata ad tempus congruum: ualet. scilicet incitatoria.*

61 *Protestatio hæc fienda est principali: fieri etiam potest procuratori generali.*

62 *Protestatio incitatoria facta, ut quis faciat id ad quod non est obligatus, qualiter fieri debeat: & quem effectum producat?*

Debitor potest protestari creditori, ut debitum recipiat: & ut in mora constituatur, requiritur oblatio realis.

63 *Incitatio facta, ut quis faciat id, ad quod non faciendum de iure tenetur, operatur: ut incitans teneatur de mandato. & remissiuè.*

64 *Protestatio certificatoria alicuius quod est, uel non est factum uel fiendum, consistit in duobus.*

65 *Protestatio certificatoria circa id, quod intenditur, fieri in futurum excusat à uitio clãdestinitatis.*

66 *Protestatio certificatoria circa aliquid, quod est de præterito, uel præsenti fieri potest: & tollit omnes effectus ignorantiæ.*

Item in casibus, in quibus scientia & patientia inducit consensum, in illis inducit effectus, qui producuntur ex sciẽtia: & contradictio requiritur, ut impediatur. numero. 67.

In casibus quibus scientia, & patientia, inducunt cõsensum ut consensus impediatur, requiritur contradictio necessaria. ibidem.

68 *Protestatio hæc interrumpit cursum præscriptionis, ex eo, quòd usucapiens sciuerit rem furtiuam.*

* Morte eius qui. ¶ Nunciatio ex parte nuntiantis est in personam: ideo eius morte, & alienatio-
ne extinguitur. ex parte verò eius, cui nuntiatur est in rẽ. ideo eius mor
te, vel alienatione nõ extinguitur. hoc. d. Diuiditur in duas partes. Pri-
mò loquitur in persona nuntiantis. Secũdò in persona eius cui nuncia-
tur. Secunda ibi: quod si is. Et prima subdiuiditur: quia ponit duo di-
cta, & rationẽ. & iste. §. est multum singula. ¶ Op. j. eo. l. prætor. §. hoc
interdictũ. Gl. ponit duas solu. vnã in prin. & aliã in fi. Hic erat res inte-
gra: ideo finitur morte: ibi non erat res integra, sicut in mandato: vt in
a sti. manda. §. item si adhuc. Et istud multum [a] not. † ad q̃ omnis nuntia-
1 tio, seu protestatio, quę ĩ mera simplici voluntate consistit, finitur mor
te sicut mandatũ. & hoc casu. s. re nõ integra non finiretur morte: sed trã
siret in hæredem: vt no. in. d. §. hoc interdictũ. Vel hic erat satisdatum:
ibi non. hæc est bona: sed primã teneatis. ¶ Secũdò op. j. eo. l. fi. vbi alie-
natione non extinguitur. Duę so. dantur: aut alienatio fit ex parte nun
tiantis: & tũc extinguitur: aut ex parte eius, cui nũtiatur: & tunc non ex
tinguitur: vt ibi. ¶ Vlterius opp. de. l. in iudicio. s. fami. er. Sol. vt in glo.
2 quia ibi loquitur de alienatione necessaria: hic de voluntaria. † sed cer-
tè alienatio, quæ fit morte satis est necessaria: vt not. in. l. peto. §. fratre.
de leg. ij. & apparet ad sensum: & tamẽ extinguitur. Vnde dic, quòd ibi
3 loquitur de nũtiationis effectu: q̃a res nõ erat integra, sicut hic. ¶ † Quę
ro, quę est ratio, quod ex parte nuntiantis morte extĩguitur nuntiatio?
tex. dicit, quòd his modis finitur nuntiatio. gl. subaudit. idest. quæ nun-
tiatio est à iure permissa. Sed ista ratio videtur eadem cũ dicto. & ideo
nõ valet. Et ideo Iac. de are. & Old. dicebãt, finitur ius prohibendi. idest
prohibitionis causa in personam nuntiantis. quasi dicat si finitur causa
prohibitionis, finitur ipsa prohibitio. ¶ Sed quæ est causa prohibitio
nis? respondeo: voluntas prohibentis: & hæc finitur sicut mãdatum: vt
s. dixi. ¶ Item ius, quod habet prohibens: quia fit causa iuris cõseruandi
vel damni repellendi: & istæ causæ finiuntur alienatione. de hoc voluit
4 dicere text. Ex hoc dico, † quòd si nuntians efficeretur furiosus, manda
tum extĩgueretur: sic etiam nuntiatio: vt. l. si quis alicui. de acquir. hære.
5 Item si dixi † nuntio pro me, meisque hæredibus, non finitur morte:
vt. l. diem. §. j. de arbit. & mãd. l. si procurator. §. fi aliâs est. l. si verò nõ re-
6 munerandi. §. fi. cum. l. sequen. facit. j. de precario. l. cũ precario. §. fina. †
Item dico quòd si pactum de opere est factum invita defuncti. ita quod
res nõ sit integra. post mortẽ verò perfectũ est, destruit̃ totũ, & transit nũ
tiatio etiã ꝑ futuro opere p̃cedẽtibꝰ connexo: vt. l. si tutor. in prin. & ibi
no. de tut. & ra. distra. et ita distingue. ¶ Op. de l. iij. §. opꝰ. s. de aliena.
iudi. mu. cau. fa. So. vt videbitis. j. eo. l. fi. ¶ Op. de. l. p̃tor. §. hoc ĩterdictũ
j. eo.

* ¶ Pro concordia. Aduerte, q̃ si hospes protestetur, q̃ ingrediẽtes hospitiũ teneant res suas suo periculo: Bar. videtur velle q̃ talis ꝓtestatio releuet hospitem in. l. fi. §. itẽ si prædixerit. ff. nau. cau. stabul. negatiuam verò allegatur tenere ĩ hoc. §. morte. & in. l. pacta. C de pact. Soluit ipse Bar. dupliciter. primò in hoc. §. morte. q̃ quando ille, cõtra quẽ ꝓtestatur acquieuit, consentiẽdo: quo casu procedat prima opin. affirmatiua: secus ergo, si non cõsentiat nõ proderit. Ita loquatur in hoc. §. morte. cũ si. Vel, & secundò soluit in. d. §. item si prædixerit. vt loquat̃ pars negatiua, quãdo protestat̃ post receptionem. &c. in. d. verbo. §. itẽ si prædixerit. loquatur, quando ante receptionem prosit protestatio vt in. d. §. item si prædixerit. & ita intelligẽdo nõ erit contrarius.

a ¶ Multum. Intellige: vt j. proxi. & j. in. xij. colum. in princi. in. ix. colũ. in princi.

a ¶ Singularis est. Hic tractaᵗ de ꝓtestatiōe. Adde de materia per Iaco. but.ĩ.l.ij.& ĩ.l.si fideiussor. q satisd. cog.& ꝑ Inn.in.c. cũ in tua.de ele.& ꝙ no.Bal.ĩ.l.ij.C. vbi qs dec.vel cohor.etc. et aliqd ꝑ gl.xxvij.dist.& ꝑ Io.de lig.q ꝓseqᵗ latè.dicta Bar.ĩ.c. Cumana.de elect.

b ¶ Protestatio. Vide Io.moñ.& Ioã. an.in reg.in gñali. in mer. Adde, ꝙ Ale. dicit diffinitionem Ioã. mo. posse sustineri: qa ēt scriptura clamare dicit:vt in.c. cũ marth.ver.mosaica lex clamat. de cele.mi.& ꝙ no. ĩ l.arriani.C.de hęred.ꝙ.l. semp loqtur. Adde ēt pro hoc casum.in. l.apud Labeonē.§. cōuitiũ.iũcto.§.si qs libello.j.de iiu. vbi conuitiũ diciᵗ quasi cōuociũ. & tñ pōt fieri absēti: & sic ꝑ scripturã: vt voluit Ro.ꝑ illũ tex.cō.cclxviij.

POMATES.

c ¶ Testib⁹. Vide Fel.in.c.cũ.M.ferra.co.xviij.ĩ vers. circa tertiã partē. de cōt.& in.c.pñtiũ.col.j.de test.et Barba.in.d.c. cum M.fer. col. lxxxvij.& tribus se. & ar.cō.cxliij.co.vij.

d ¶ Secũdò. Et qd si qs petiᵗ à iudice, ꝙ rñdeat positionib⁹, q dicit se nō teneri: & rñdet cũ protestatione, ꝙ si bi nō noceat rñsio:ex quo de iure respōdere nō tenetur. Dic ꝙ nō nocet. vide glo. & ibi Dñic.in proœmio vj.in prin. Andr. Barba.

e ¶ Cui sit facienda. Hæc protestatio merè declaratoria voluntatis, an possit fieri per procuratorē. et vide an possit fieri procuratori:et an sit facienda ĩ scriptis, vel nō: et an requirat cām. Et ad primũ

f adde gl.no.ĩ.l.ij.de off.ꝓc.Cesꝗ iũcto tex.vult, ꝙ ēt per ꝓcuratorē nō

j.eo. Sol.transit ad hęredem non insolidum.& ita hic. ¶ Opp.j.quòd vi, aut clam.l.vim facit.§. primo. Solu.vt ibi:& dicam.j.eod.l.fin. ¶ † Quæro,

7 quæ est ratio, quòd ex parte eius, cui nunciatur, non finitur morte:dixit tex. quia in stipulatione habetur mentio hæredis.quod gloss.declarat sic: quia consueuit fieri per stipulationem:ideo fit ꝑ l.vt.l.si.C. de fideiuss. Dic ergo secundum Iaco. de Are.& Old.quòd istæ cautiones prætoriæ nō solent fieri ad augmentum obligationis: sed vt magis sit cautum:vt.l.j.§. si quis sub cōditione.§. vt leg.no.ca.& l.Titius.in fi.§.ad Treb.& l.si eũ §.qui iniuriarum.§.si quis cau. sed in stipulatione

8 apponitur mētio hęred.& ideo tenetur. ¶ † Quæro, vtrum hæres plus teneatur post pręstitã satisdationem? & gl.dicit ꝙ sic.sed decisio gl.videtur contra rationē tex. qa secundum hoc ista stipulatio fieret ad augmentũ, sed Dy.sustinet gl.ꝙ licet succedat in locũ ĩterdicti, ista stipulatio tñ habet vim cōtractus:& reepilogat id, ꝙ gl. And.de Pisis dicit, ꝙ nō teneᵗ in plus, ꝙ̃ ante tenereᵗ:cũ non fiat ista stipulatio ad augendum: sed vt magis sit cautũ, secũdum rationem tex. Sed credo dictum Dy.& gl.esse verũ. Ad rationē tex.dico: ꝙ respectu personarũ, non fit cautio ad augendũ:sed respectu ei⁹, ꝙ venit in cautione, sic. Et ratio est:qa post denunciationem habeo plus iuris.quia possum facere, vt demoliatur, ꝙ est ędificatũ contra iustitiam.& sic cùm ista stipulatio minuat de iure eius, qui recipit:ita minuit de iure eius, q pręstat: & sic cōpensatur vnũ cũ alio. ¶ Quærit glo.quæ est ratio inter primum & secundum casum? & gl.

9 dat rationē.quę facilis est. ¶ † Quęrit gl.an finita nunciatione morte, possit iterũ nunciariᵗ & glos. dicit, ꝙ sic.& vide eam in ver. prohibendi. quæ incipit: id est nunciatio, quæ à iure &c. Et quia

a iste.§.sing.est.[a] Et ideò circa eam materiam protestationis tractabo, quam prius latius tractauit Io.mo.Card.glossator. vj.li.& Io.and.eũ recitat de verbo ad verbũ.ĩ.c. in generali.&.c.ꝙ oēs.de regu.iur.lib.vj.in nouel. Itē Andræ. de Pisis posuit istã materiã in quadã repeti.quam fecit de.l. si quis in prin.de leg.iij.& Io.prædictũ quasi in omnibus est secutus:de eo tamen nullã mentionē

10 facit. † Ideo ego de omnibus mentionem facio:vt ꝙ suum est furari non videar:in eo verò ꝙ est meum, cognoscar:& si minus bene dixero, ego redarguar.si verò bene:deus laudeᵗ: ego verò vt minimus instructor reputer. ¶ Primò ergo quæritur,

11 † quid sit protestatio?[b] dicit Ioan.mo.protestatio

b est clamosa testatio ad cautelam pro testantium inuenta. And.de Pisis in hoc residet.hoc non placet:quia innuit ꝙ de essentia protestatiōis sit clamosa vox:sed certè imò sine voce pōt fieri, vt dando protestationem in scriptis.C.de nō nume. pecu.authē.hanc aũt quærelam.& de anna.excep.l. vt perfectius.&.C.de ne.gest.l.fi.& extrà de app. c.appellatio.li.vj. Dicetis, illęꝗ ll. loquunᵗ de protestatione:sed in.d.l.fi.de neg.gest.appellatur attestatio, in alijs allegatis appellaᵗ alijs nominib⁹. Respondeo, multa sunt nomina idem importantia, vt protestatio:vt.l.j.§.eleganter.in fi. de lib. agno. Item contestatio:vt.l.ij.de his. qui per me. iur.nō app.de pręscr.lon.temp.l.emptor. Itē detestatio:vt.l.sublignatum.§.attestari.de ver.sig.& l.detestatio.& l.plebs.§.j. Itē attestatio:vt.l.fi.C. de neg.gest. Item denunciatio:vt.l.si fundum.C. de rei Ven.& l.si maior.C.de rescin. vendi. Item testatio:vt.l.ait prætor.§.si quis particeps.de his quæ in frau.cred. Ita dicunt dicti doc. Item prohibitio:vt.l.si quis prohibuit.de publicia. Item interpellatio:vt.l.mora.de vsu.§. Item prędictio: vt.l.fi.§.itē si prędixerit.nau.cau.stab. Itē vetatio vt.l.si pro te.§.mãd.de ver.ob.l.seruus vetante.& similia. Vnde licet in dictis.ll.in quibus sit mentio de ꝓtestatiōe in scriptis, nō apponaᵗ dictũ nomē protestatio: ponitᵗ tñ aliud idē importãs. Vñ dicta diffinitio, seu descriptio, nō est bona. Dic ergo dicit tex. protestatio est denunciatio cũ testatione facta:vt.l. detestatio.de verb. signi.& l.plebs.

§.detestatũ. Ista descriptio.seu diffinitio Iuriscōsulti est verissima. Ex eo eñ, ꝙ dicit denunciatio &c. differt à cōtractib⁹, & à stipulationib⁹, & vltimis voluntatib⁹ in quib⁹ vertiᵗ dispositio nō denunciatio. Itē ꝙ dicit cũ testatione facta cōprehē

c dit, siue fiat in scriptis, siue corã testib⁹[c]:& sic cessant cōtraria ꝓdicta. Sed dices, secundũ hęc oĩs libellus est protestatio. Nã ibi contineᵗ quędã denunciatio facta cum testatione: dic vt dicam.j.

d ¶ Secundò[d] q̃ro, † quotuplex sit protestatio licet

12 prædicti doc.multas subdiuisiōes faciãt.& ex qbus quasi nullus intellectus assumitur:tamen verè loquēdo, quatuor sunt species, Quędã est protestatio declaratoria volũtatis protestãtis. Secunda est protestatio prohibitoria.seu inhibitoria, ne aliqd fiat. Tertia est protestatio incitatoria, vt aliquid fiat. Quarta est protestatio certificatoria, alicui⁹, ꝙ est.vel ꝙ nō est. Sicut ergo sunt qnatuor: ita hoc examinem⁹ ꝑ quatuor qōnes pricipales,

13 & accessorias. ¶ Quęro ergo † circa istã protestationē declaratoriã volũtatis protestãtis:& est videre circa q̃ cōsistat:cui sit fiēda:& qualiter:& de eius effectu:& qualiter finiatur:& hoc dicemus per modũ summę. Breuiter fit circa qnq; hęc protestatio. Quãdoq; enim fit circa id, ꝙ consistit in mea potestate, & libera volũtate:vt circa testamēti cōfectiōne:vt.l.si quis.in principio testamēti. cũ simi.circa hęreditatis aditionē, vt.l.at si quis.§. pleriq;.de reli.circa gestionē negotiorũ:vt.l.Nesennius.de nego.gest.& multis alijs.ll.& casibus, quos omitto:qa infrà allegabunᵗ. Secundò, cōsistit circa id, ꝙ consistit ex potestate, & voluntate mea, & alterius:vt circa cōtractus:vt.l.si debitor. §.j.§.quib.mo.pig.vel hypo.solui.& de lega.ij.l. codicillis.§.j. Tertiò, cōsistit circa id, ꝙ pendet ex voluntate & potestate mea de iure, sed de facto potestas deficit:vt si aliquem velim cōuenire, quē de iure possum, sed de facto nō possum ꝓpter ab sentiã rei, vel iudicis, vel aliud impedimētũ: vt.l. vt perfectius.de an.excep.& l.in cōtractib⁹.§.fi. & auᵗ.hanc autē querelã.C.de nō nu.pecu. Quartò, consistit circa id, ꝙ pendet ex volũtate, & potestate mea de facto:sed de iure non:vt circa maleficia:vt extrà de homi.c.fi.li.vj.& alia exēpla infrà ponam. Quintò consistit in his, quę nullo modo dependent ex volũtate, & potestate nostra.

14 ¶ † His pręmissis venio ad propositũ.cui sit fa-

e cienda[e] hęc protestatio. Circa quod dicunt pręditi doc.Ioã.mona.& Andr.de Pisis.aut protestatio concernit factũ tantũ protestantis, nec habet certũ aduersariũ, & potest fieri vbiq;:aliàs requiritur aduersarij pręsentia.vt in eorum scriptis videre poteris.quorũ verba minus plena sunt. Ideo circa hanc protestationem declaratoriã tantũ di-

15 co sic, † aut ex hac declaratione tantùm me exonero, & neminem grauo:& sufficit vbicunq; fieri nec alterius, quam testium præsentia requiritur. vt.l. at si quis.§.pleriꝗ.de relig.& l.qui in aliena §.fi.de acqui.heredi.& l.pro hærede.§.j.eo. titu. & de neg.gest.l.Nesennius. Nam ille, cuius negotia geruntur non aggrauatur: quia non tenetur nisi de eo, ꝙ vtiliter gestũ est. Et potest fieri quolibet loco & tēpore:vt dictis.ll.& hæc protestatio nō potest fieri per procuratorem:sicut dicim⁹ in.l.Paul⁹ respondet per procuratorem.de acqr. hęre.& omnia quæ ibi dicuntur, hic dici possent Item iam non est quęstio:an possit fieri per ꝓcuratorem.cum nō requiratur personę pręsentia:vt dictum est. Item non est curãdum, an fiat in scriptis, vel sine:vt.d.ll. Item in hac protestatione nō

f requiriᵗ causa, sed pro ratione voluntas[f]:vt.l. qa poterat ad trebel.&.d.ll. Itã ex ꝓdictis apparet, quis sit hui⁹ protestationis effectus in dicto casu.

16 Et † finiᵗ hęc protestatio hoc casu.qñq; ex natura rei, super qua fit.aut eñ fit sup vna causa, & ad aliam non porrigitur, vt.d.l.at si quis.§.plerique, & arg.§.de pac.l.si vn⁹.§.ante omniũ. Aut fit simpliciter:& tunc nō porrigiᵗ, nisi ad illũ actum qui

g tunc fit, vel qui posteà incōtinenti[g] sequetur non

h autē porrigiᵗ ad ea, q̃ fiunt posteà ex interuallo[h],

possit hæreditas repudiari. ¶ Adde in quãtũ Bar.tenet ꝙ qñ fit protestatio ad exonerandũ protestãtē, nō reqriᵗ pręsentia.gl.ĩ.l.pōponi⁹ & ibi Bar.§.de nego.ge.Bar.ĩ.l.quo eñ.ĩ prin.§.rē ra. hab.& ĩ auᵗ.sacra. C.si aduer.vē.& ĩ l.certũ.§.si qs absente.de cōfes. Ange.ĩ auᵗ.de hęre.et fal.§.si verò exꝑssim.canoni.ĩ.c.fi. de confes.

f ¶ Volũtas. Adde Bart.& doc.in.l.q in aliena.§.fi.§. de acqui.here.

g ¶ Incontinēti. an protestatio porrigaᵗ ad actũ subsequentē? vide Bald. in.l.itē qa.§.idem Iuliano.de pac.& in.l.pacta nouissima.C.eo.titu.& ꝑ Ioã.an.in.c. cãm. de re iudi.& ꝑ Innoc.in.d.c.cũ.M. ferrariensis.

POMATES.

g ¶ Incontinēti. Vide Fely.in.c. cum M.ferra.col.xxij. circa.iij.partē. & Bar.col.xcj.& se. vsq; ad fi.cōsti. & Alex.consil. xvj. col.fi.volu.iij.

h ¶ Ex interuallo. Sed Bald. quē cōiter alij sequunᵗ in l.q in aliena.§. cel sus.de acq. hære. tenet cōtra Bar. videlicet ꝙ siue ex interuallo, siue incōtinenti, sequaᵗ post protestationē redditᵗ inualid⁹ dũ mō duret eadē protestãdi cã. nec ob.l.ꝑ retētionem hic alleg.ꝑ Bar.vt refert hic Imo.& Bal. Itē tenet ĩ.d.l. pacta nouissima. quã opi.hic corroborat Imol. licet posteà inclinet in opi.Bar. rñdendo ad cōtraria.& pro eo videᵗ facere. l. non ad ea.de condi.& demō. bene facit.§. de adi. leg. l.si tibi certa.& cũ Bar.tenuit etiã Iaco.butr.vt hic refert.d.Io.& Bal. ĩ d.l.pacta nouis.cōtra Bar.aliter.tex. l.si ita scriptũ. de leg.j.sed secundũ

domi.Io.potest respõderi.ꝙ ibi nõ fiebat act.ex interuallo,ꝙ patet.qa fiebat ea vltima voluntas,quæ debet vno contextu.

a ¶ A ctũ contrariũ.An protestatio tollat̃ ꝑ actũ contrariũ? vide Bal.in.l.pacta nouissima.C.de pac.& vide Bal.in.l.si tam angusti.§.de serui.Adde quod Ang.in.l.iurisgentium.§.ꝙ ferè.§.de pac.dicit,ꝙ Inno.in.d.c.cũ.M.sing.alle.d.§.quod ferè.ꝙ quã act⁹ est habilis ad duplicem sensum ꝓtestatio facit,vt trahat̃ semper ad sensum ꝓtestatũ.Vnde si reus dicit,ꝙ pro rñsione non intendit li.cõtest.non erit cõtesta.secus,si actus non potest trahi:nisi ad vnum sensum:qa semper valebit act⁹,non ob.protestatione.vñ si dico:cõtestor litẽ animo non cõtestãdi.erit contest.profiteor religionẽ animo nõ profitẽdi.valet professio.adeo hereditatẽ animo nõ adeũ di erit adita:secũdũ Ange.alle.l.q ĩ aliena.§.fi.de acq.hered.l.si debitor.§.j.qb.mod.pign.vel hypo.sol.Sed certè hoc vltimũ qđ dicit,de aditione hereditatis,est cõtra tex.in.d.l.q in aliena.iõ dic vt hic per Bart.Vel dic ꝙ Ang.loquitur de protestatione cõtẽporanea cũ actu.Bart.loquit̃ quã nõ fit eodẽ tẽpore actus,quo ꝓtestatur.Quid si dico vendo feudũ reseruato consensu domini? Vide Bal.in.l.j.iij.colũ.C.de his quę pœ.no.& de materia ꝑ Io.mo.& Andrę.in regula in generali.in mercu.Ad de Bal.consi.ccc.lxxviij.li.v.consi.ccxxvj.e.lib.

vt.l.per retẽtionẽ.C.de vsu.arg.de aur.& ar.le.l.si ita.Aut fiũt,ꝑ verba generalia respiciẽtia directò tẽpus futurũ.& porrigit̃ ad oẽs act⁹ futuros.arg.de fideius.l.si ita stipulat⁹.la.ij.Et ideo si fuero ꝓtestatus,ꝙ nõ intẽdo adire hereditatẽ:intelligit̃ ꝑ actum,quẽ modo facio:vel de proximo faciã.debeo ergo pleni⁹ dicere.s.ꝙ ꝑ aliquẽ actũ,quẽ contingeret me facere.nõ intẽdo adire hereditatẽ.sed ꝙ illud facio,vt neg.gest.vt.d.§.plerıq̃.&.d.l.ne

17 sennius.cũ si.¶ † Et tũc quęro,an talis protestatio tollat̃ per actũ cõtrariũ[a],qui se cum dicta protestatione non compatiat̃? Et videt̃,ꝙ non:vt.d.l.q aliena.§.fi.de acqui.hęre.In contrarium[b] videtur extrà de appel.c.solicitudinẽ.& tangit̃ per Inn.extrà de cõsti.c.cũ.M.ferra.in.j.col.Sic dico,aut actus,q posteà fit protestationi contrarius,depẽdet solũ à facto ipsius protestãtis:vt testamẽtum hęreditatis aditio,& similes:& tunc per actũ contrariũ nõ tollit̃ protestatio:sed ꝑ protestationem ille actus tollit̃:vt.d.l.qui in aliena.§.fi.&.l.si qs.ĩ prin.testamẽti.de leg.iij.& de leg.j.l.si mihi & tibi.§.in legatis.&.l.si ita scriptũ.e.tit.nisi expressè diceret se velle à prima protestatiõe recedere:vt d.l.si qs in principio testamẽti.Si verò ille act⁹ cõtrarius protestationi celebratur cũ alio:tũc per illud videt̃ à protestatione recedere:vt.d.c.solicitudinem,& quod me.cã.c.j.inducẽdo,vt ibi ꝑ docto.Ratio:qa sicut propositũ animi in mente retẽtũ,nõ nocet ei,cũ quo contrahitur:vt.j.si repetẽti C.de cõdi.ob cau.Ita ista protestatio.quã ignorat

18 ille,cum quo posteà cõtrahit̃,ei nõ nocet.¶ † Et ideo puto,ꝙ.d.l.q in aliena.§.fi.[c] debet intelligi,quã post protestationem simpliciter adiuit,cũ nemine cõtrahẽdo:aliàs si cũ aliquo,vt hæres cõtraheret,videt̃ à prima protestatione recedere,ꝑ ea.quę dicta sunt.Quod sine dubio verũ est,quantũ ad eum,cum quo posteà contrahit̃:vt.l.fi.& quod ibi no.de interro.act.Idem puto quò ad alios:qa hic põt à protestatione recedere:ibi verò nõ poterat adire.Sed si actus,ꝓ posteà gerit̃ nõ esset cert⁹ sed ambiguus:tũc per illã protestationẽ declarar̃:vt.l.Nesennius.de neg.gest.& ꝑ Inn.ĩ.d.c.cũ M.ferra.Et probat̃ de concubi.l.ĩ cõcubinatu[d].

19 ¶ † Quãdoq̃;ꝑ hãc ꝓtestatiõẽ me exonero:sed alius cadit in captionẽ,qui fortè non cõtraheret,vel aliter fortè sibi prouideret,si ꝑ hãc declaratiõẽ sciret:tũc aut idã q̃ me exonero.pẽdebat ex aliquo meo facto ꝓcedẽti,vt ex meo mandato:tunc talis protestatio debet fieri illi aduersario[e],q lędere t̃,vel sibi notificari,si põt haberi:aliàs sit,vt statim dicãt.s.mã.l.si mãdassem.&.C.de satisf.l.j.et ꝙ ibi no.Facit ꝙ no.ꝑ Dy.j.de manu.vin.l.pater & ꝑ Cy.C.mã.l.mãdati.Et hoc si est certus[f] ille,q lęderet̃.si verò est incertus,sufficit hãc protestatiõẽ publicè proponi:vt.l.sed & si pupill⁹.§.ꝓscribere.de insti.Et ita qualiter fiat,& de eius effectu & vita,nõ curo dicere hic:vt dictis.ll.facit extrà

20 de procu.c.ex insinuatiõe.¶ † Si verò illud à quo me exonero,pẽdebat ex dispositione legali absq̃

b ✣ POMATES. ¶ In contrarium.vide Alex.consil.vij.&.vij.co.ad fi.volu.iiij.& Fel.in c.cum.M.fer.col.antepe.& seq.de consti.

c ✣ POMATES. ¶ §.fi.vide Alex.consi.xxvj.col.fi.vol.iij.

d ✣ POMATES. ¶ In concubinatu.vide Are.consi.xxvj.col.vj.

e ¶ Fieri illi aduersario.Quando ista protestatio fit fienda in pręsentia ei⁹ de cuius captione tractatur:vide.s.& adde Bar.in.l.qui in aliena.§.fi.de acqui.here.& Bal.in.l.si repetendi.C.de condi.ob cau.& gl.xxvij.dist.c.diaconus.& uide quę sequunt̃ usq; ad secundã.q.principalẽ.Adde,ꝙ Bal.consi.xxviij.lib.j.tenet.ꝙ protestatio mulieris facta,ꝙ non intẽdebat matrimoniũ cõtrahere cũ tali:sed id faciebat metu fratris.si posteà contrahat ꝙ matrimonium non teneat:licet sit protestatio facta absente aduersario.per.d.§.celsus.iuncta gl,Et inquantũ Bar.hic tãgit,an protestatio contraria facto,quę fit cõtẽporanea cũ ipso facto.Adde,ꝙ etiã aliquid tangit̃ in.l.j.§.de libe.agno.&.j.co.§.in hac.e.qõ.prin.in ver.circa quartum not.& adde ꝙ do.Io.hic dicit,imò uidetur protestationem reijci debere,et actum valere:vt hic latè ꝑ cũ,quẽ omnino uide.Et sub-

dit etiam ipse,ꝙ quãdo protestatio fit in iudicio,& actus sequitur ex interuallo,semper videtur ꝙ sit recessum à protestatiõe.in quo dic,vt hic per eum.Et ultra eũ circa prædicta adde,quæ not.Bald.in.d.l.pacta nouissima.Ego addo,ꝙ ad hoc optimè facit,ꝙ determinauit Bar.ĩ.l.si ita quis,in.§.Chrysogo.circa vlti.col.de uer.ob.Et ad primã additionẽ,uide oĩno Bart.in.l.j.C.de li.conte.& ibi vide ad ꝓdicta omnino ꝑ doct & Ange.in.l.iurisgẽ.§.ꝙ ferè.ff.de pac,& Bald.in consil.schismatis.in pe.et ulti.colum.

aliquo meo facto:tũc ꝓsentia aduersarij nõ requirit̃.casus est not.j.de decu.l.honores.§.fi.coniuncta.l.C.de filijsfa.& quemadmodũ pater.li.x.Rationem huius distinctionis cito uidebitis,si cogitabitis.Qualiter aũt fiat hoc casu,& de ei⁹ effectu & vita,dic vt dixi.s.in primo membro,& in prĩcipio huius.§.Et hoc circa primũ mẽbrũ.s.in his quę pendẽt ex voluntate,& potestate mea tãtũ.

21 ¶ † Circa secundũ.s.in his,quę pendẽt ex potestate mea,& alterius,semp debet fieri protestatio[g] patri:vt.l.codicillis.§.j.de leg.ij.&.l.si debitor.§.j.quib⁹ mod.pig.vel hypo.sol.&.s.loc.l.cum in plures.§.locator.Ibi eñ ideo protestatio non habuit effectũ:qa illud propositum non fuit parti expressum.& ita intelligit.Pe.vt refert Cy.C.de pac.l.pacta nouissima.Qui intellectus satis est bonus in se:tamen dicit Iac.bu.ꝙ ideo:qa propositũ,seu protestatio illa fuit ab initio simpliciter facta:ideò nõ extẽditur ad ea,ꝙ posteà ex interuallo fiunt.Quod satis est verũ in se,per ea,quę.s.dixi:tamẽ nec hic intellectus,nec ꝓcedẽs cõgruit litterę.d.§.loca.qa ibi in fi.dicit̃,ꝑinde est,ac si propositũ fuerit remissum.Sed secundũ ꝓdictos ratio esset,vel qa propositũ nõ fuit expressum,vel quia ad illũ actũ se nõ extẽdit:& sic de remissione nõ esset tractandũ ꝙ est cõtra illum tex.Dicendũ est ergo,ꝙ protestatio in casu ꝓdicto est faciẽda parti ꝓsenti.per leg.prędictas.& ideo hęc in.d.§.locator horrei.fit ratio:quia fuit à protestatione

22 recessum.vt.j.in proxi.col.dicã.¶ † Sed q̃ro,an etiã partis consensus req̃rat̃? T ex.ff.nau.cau.stabu.l.fi.§.itẽ si prędixerit[h] videt̃ velle,ꝙ sic sed gl.ibi contra.in eo,ꝙ subaudit maximè:dico sic.si q dem protestatio fieret ad tollendã,seu limitandã obligationẽ iam contractã:tũc nõ valet,nisi pars cõsentiat:vt.C.de trãsact.l.si maior.& de dona.q̃ sub modo.l.ꝑfecta.Si verò fit ad tollẽdum seu limitandũ obligationẽ de futuro:tunc si qdẽ obligatio cõtrahit̃ ex necessitate alicuius actus pręcedẽtis.& reqrit̃ ptis cõsensus:al's nõ habet effectũ.vt.d.§.itẽ si ꝓdixerit.Nã ex eo,ꝙ ante assumpserat officiũ cauponis,vel similis:tenet̃ hospites venietes recipere.ut.l.j.§.uiatorũ.ff.fur.aduer.nau.vñ de necessitate incidebat ĩ illũ cõtractũ,vel qua

23 si.q dicit̃ de recepto.¶ Si uerò obligatio cõtrahẽda est liberè,aut ꝓtestatio fit ad futurã obligatiõnẽ tollẽdã,& requirit̃ cõsensus ptis.Verbi gratia protestat⁹ fui tibi ꝙ si ego ĩtercederẽ apud te pro Titio:ꝙ hoc nõ facio cã obligãdi me.Certè si tu cõsenseris:& posteà intercedo,nõ obligor:ita loq tur gl.in.l.pacta nouissima.C.de pac.In eo quod ibi dicit,nisi pactũ primũ sit derogatoriũ.&c.prę supponit[i] ergo primũ fuisse factũ:& sic habuit cõ sensum duorũ.Sed si tu nõ cõsentis:[k] si qdẽ ego posteà ĩtercedo simpl'r factũ actũ primę protestatiõi cõtrariũ:& sic videor à prima protestatione recedere,vt.s.dixi.& hic est casus ĩ.d.§.locator horrei,& extrà ꝙ me.cã.c.j.de ap.c.solicitudinẽ.

24 sed † si ĩ ipso actu obligãdi dicerẽ,ego ꝓmitto nõ

✣ POMATES. ¶ Si est certus.uide Fely.in.d.c.cũ M.ferra.colũ.xv.de cõsti.cum seq.ubi plenè tangit dicta Bart.hic,& in simili Alexan.cõsi.v.col.j.uol.ij.&.ccvij.co.v.& uide addita ad oĩa cõsi.xcv.col.xxv.

g ✣ POMATES. ¶ Protestatio parti.Vide Are.cõsi.cxliij.colũ.vij.ibi,ex interuallo fuerit.vide Alex.se.cõsi.j.col.fi.vol.ij.

h ¶ Item si prædixerit.Cogita:qa Barto.ibi videtur aliter & contrarium tenere.& vide.j.proxi.& hic do.Ioã.oĩno,qui ponit intellectũ.& limitationem ad illũ tex.& ad intellectũ glo.in.l.si fideiussor.§.j.qui satisda.cogã.quam hic alleg.Inno.uide Dyn.in regula qui tacet.de regu.iur.in.vj.Et vide no.in.l.j.de liber.agno.& per doc.ĩ l.j.C.de lit.contę.Et fortè est verũ,ꝙ dicit hic Imol.quã ꝓtestatio operare t vim taciti cõsensus:vt.d.l.si fideiussor.sec⁹ fortè si aliunde robur sumpserat.l.si fundum.C.de rei ven.qui tex.in hoc.§.sæpe.alle.& vide oĩno Bart.j.circa fi.hui⁹.§.& quod not.Barto.in dicta.l.j.de lit.contest.post mediũ.& adde gloss.xxvij.distin.c.diaconus.

i ✣ POMATES. ¶ Presupponit ergo.Pro ĩtellectu tñ.d.§.locator.vide Bar.ĩ.d.l.pacta nouissima.col.ij.& seq.& Are.d.l.Titia.post Imo.§.idẽ respõdet.j.de uer.obli.et de quęstione etiã Bar.hic,vide plenè Alexan.in loco.s.alleg.et Feli.in.c.cũ.M.ferra.col.xxij.ad fi.de consti.

k ¶ Non consentis.Adde quòd hęc fuit sñia Spe.in tit.de fideius.§.j.ver.quid si fideiussor prius &c.quod limitat Io.an.in addi.Spe.in tit.de iu reiu.in rub.non habere locũ in eo,qui intercederet pro eo qui esset ĩ periculo mortis:quo casu,nõ obstãte protestatione,obligabit̃ etiam si dicta protestatio fuisset iurata.Pro quo facit,quod not.in.c.quãq̃;de iureiur.&.lxxxvj.distin.c.nõ satis.quod sing.tenere menti.Et dũ Bar.hic alleg.gl.in.l.pacta.vide quę dixi etiam post Imo.in.l.Titia.§.idẽ respondet.de ver.oblig.item de hac quæstione vide per Cy.Ang.et Sali.in.d.l.pacta.et scrip i ibi post Fulg o.

animo

animo obligãdi me:tunc sine dubio nõ contrahitur obligatio: vt.l.obligationũ substãtia.§.fin.de act.& obli.&.l.vbi repugnantia.de reg.iur.& de
a ap.c.solicitudinẽ in fi.¶ Si verò ꝓtestatio [a] fit ad obligationem limitandam:vt si tibi protestor ꝙ si quid tibi promittam purè, illud intelligat̃ sub cõditione, vel certo modo: tunc si quidẽ loqmur in obligatione, quæ cõtrahit̃ verbis siue consensu si quidẽ talis limitatio, q̃ futuræ obligationis causa adijcitur, inducit diuersitatem in qualitate obligationis:& ita talis diuersitas obligationẽ vitiaret. Tunc est idẽ, ꝗ.s̃.qñ fit ad obligationẽ tollendam:qa actus, qui postea fit, se nõ cõpatitur cum protestatione.arg.de ver.ob.l.j.§.si quid simplici
b ter.¶ Si verò nõ inducit[b] diuersitatem in qualitate obligationis:tunc protestatio valet.& obligatio postea facta intelligetur cum limitatione illa, quæ fuit adiecta protestationi, sicut si in ipso tempore obligationis fuisset dictum.arg.de sol.l.
c Modestinus.coniũcto.§.si quis simpliciter.&.§.sequẽ.¶ Si verò esset obligatio, quæ nõ cõtrahit̃ verbis, seu consensu, sed re.tunc nõ requiritur cõsensus expressus eius, cui fit protestatio. Sufficit em̃ ꝙ taceat, & nõ cõtradicat.& illo modo videt̃ actus celebrari:vt.j.de sol.l.j.& isto casu bene diceret gl.in.d.§.itẽ si prædixerit. Sed si contradiceret impediretur actus celebrari:vt.d.l.j.&.ij.de sol. Quandoque tamen fit talis protestatio super aliquo actu, ex quo non inducitur propria obligatio, sed aliud præiudicium generatur:& tũc sufficit, ꝙ fiat parti, non tñ eius requiritur consensus vt.d.l.codicillis.§.j.de leg.ij.&.l.si debitor.§.j.q.mo.pig.vel hypo.sol.Ex prædictis satis liquet, qualiter sit facienda talis protestatio: & quis sit eius effectus:& qualiter finiatur, seu ab ea recedat̃.
25 ¶ †Sed quæro, an finiatur morte? Rñ.sic, morte protestantis, vt hic:nisi effectu iam consummato: vt hoc.§. Morte verò eius, cui fit talis ꝓtestatio? dic:ꝙ inquantum actus, quem protestatio respicit, celebraretur cum hærede, hæreditatis nomine ad eum trãsiret protestationis effectus:aliàs secus arg.huius.§.&.s̃.quib.mo.pig.vel hyp.sol.l.sicut §.si debitor.Itẽ põt fieri per procuratorẽ eo casu,
d quo scientia procuratoris[d] nocet domino: ꝙ hic
26 tractare nõ est nostrũ.¶ †Circa tertiũ,[e] scilicet qñ
e potestas deficit de facto:sed de iure pẽdet ex volũtate,& potestate mea:dic quandoque potestas deficit propter aduersarij potentiã:tũc aut act⁹ erat explicandus corã eo, tanq̃ corã iudice:& sufficit protestari corã vicinis:vt.l.fi.C.de his qui ꝑ met. iudi.nõ app.extrà de ap.c.fi.Aut erat explicãd⁹ coram ipso, tanq̃ coram parte in iudicio: & tunc protestatio debet fieri corã aliquo iudice: & ꝑ eũ illi notificari:vt.l.si præses.C.de epis.audi.&.in.l. in contractibus.in fi.de nõ nume.pe.Si extra iudicium:tunc sufficit protestari corã vicinis:vt.s̃.e.l. de pupillo.§.si quis ipsi prætori.Qñq̃ impedior propter absentiam alterius:& tunc aut erat explicãdus corã ipso, tanq̃ cũ parte:& sufficit fieri corã aliquo iudice:aliàs apud locũ vbi habet domicilium, secũdũ formã.l.vt perfectius.de anna.exc. Aut erat explicãdus cũ eo, tanq̃ cũ iudice.& tũc debeo protestari ãte tribunal eius:nec debet qs aliũ per alia loca quærere:vt.l.j.§.adeũdi.qñ app.
27 sit.¶ †Sed quæritur, an hęc protestatio sit facien
f da in scriptis, vel nõ?[f] Dicũt doc. aut ꝑdicta protestatio succedit in locum actionis: & debet fieri in scriptis:vt.l.ꝑfectius. de ann.exce. Aut non succedit in locũ actionis:tunc regulariter põt fieri sine scriptis:vt.C.de pac.l.pactum.&.C.de ne. gest.l.fi. Fallit in exceptione nõ numeratæ pecuniæ:vt.C.de nõ num.pec.aut̃.hanc aũt quærelam. & ibi de hoc per Cy. Qualiter aũt debeat fieri, ex prædictis apparet.& quis sit eius effectus: & qualiter firmatur, per te videre potes:& ex allegat.ll.
28 apparet.¶ †Circa quartũ no.videlicet circa, ea q̃ pendent ex voluntate, & facto meo de facto, non tñ de iure: vt circa maleficia: dic, ꝙ qñq̃ qs vult facere protestationẽ ad sui excusationẽ, ne incidat in delictũ:qñque ne incidat in maius delictum, vltra suũ propositum. Primo casu, aut non est limitata persona, quę ex illo facto posset lædi:& sufficit, ꝙ protestatio fiat loco, & tẽpore, quo factũ illud celebrat̃:vt.l.qui foueas.&.l.si putator.ad l.aquil.& formam & effectum habes ex illis.ll.Si
g verò habet[g] certũ aduersarium:ei debet fieri talis protestatio:vt.l.aut qui aliter.§.j.ij.et.iij.j.ꝙ vi, aut clam.et ibi apparet forma qualiter debet fieri
h hęc protestatio. Itẽ apparet cui:[h] qa si non reperit̃ principalis, sufficit ꝙ fiat procuratori, vel amicis uel viro pro vxore, vel similibus. Dico & aduerte:quia ita est hic in isto genere protestatiõis, ꝙ nõ in alijs, qui reqrunt, ꝙ alicui fiat. Cũ em̃ ad hoc qs protestet̃, vt se exoneret, & nõ aliũ aggrauet: nil mirũ si põt facere amicis, vel viro, et similib⁹. In alijs aũt gñeribus protestationũ, quæ fiunt ad aggrauandũ alios, nõ pñt fieri:nisi dño, procuratori, uel aliàs legitimo administratori:vt.l.si ex legati causa.cũ.l.seq.de ver.obl.et facit.j̃.de reg.iu.
29 l.nõ põt dolo carere:et ꝙ ibi no.¶ †Secũdo casu qñ hęc protestatio fit, ne aliquis incidat in mai⁹ delictũ: tũc quedã sunt in quibus per voluntatẽ nõ põt regulari, et modificari factũ. Exemplum: aliquis habet animum vulnerandi, nõ occidendi. certè animus nõ põt regulare factũ: qa põt esse, ꝙ percussio vltra modum.et propositũ excedat, et tũc si protestatur, ꝙ nõ percussit animo occidendi:ista protestatio nihil operaretur.ar.l.qm̃ multa.C.ad.l.Iul.de vi, extrà de homi.c.fi.li.vj.Facit
i ꝙ dicã.j.de sica.l.diuus:[i] ¶ †Quedã sunt in quib⁹
30 per animũ regulat̃, et modificat̃ factũ de necessitate:vt in acqrenda possessione, quę acqrit̃ animo:vt.C.de acq.pos.l.licet. Tũc pone:ego expuli te de fundo, tamẽ ante, vel tũc fui protestatus, ꝙ hoc nõ faciebã, nisi animo quęrendi naturalem tñ possessionem:vt fructuarius:uel ciuilẽ tñ:vt dominus proprietatis.certè hæc protestatio operatur, vt solùm circa illam, uel naturalem possessionem videar deliquisse: ut not.in.l.unica.C.vti posside.l.j.super verbo nec ui.Et in ista nõ requirit̃ ꝙ fiat in presentia partis. Et de istarũ modo, &
31 effectu, satis liquet ex predictis.ll. ¶ †Circa quintũ no.s.circa ea, quæ nõ depẽdent ex volũtate nostra, vel potestate mea: sed alterius, uel iuris:tunc nõ est dubiũ, ꝙ ista protestatio declaratoria voluntatis nil operat̃. Exemplũ, ꝙ quando quis expendit pro alio, ꝙ habet necesse facere, licet protestet̃, ꝙ faciat animo re habendi, nihil releuat: vt
32 no.C.de ne.ge.l.alimenta. ¶ †Itẽ aliud exemplũ[k]
k ille, qui dat libellum protestatur, ꝙ sibi liceat minuere, & addere vsque ad sñiam. certè nihil releuat:qa solũ poterit secũdũ permissionẽ.l.edita.C.de eden.et ibi no.facit extra de dila.c.exposuit. facit optimè ad predicta, de fur.l.nõ põt.de lega. j.l.nemo potest. Prędicta uera, nisi aliter exprimatur per.l.vt.C.de testi.aut̃.si testa.dicat̃.in fi.et ex
33 tra de exce.c.pastoralis.¶ †Secũdò principaliter est intuẽdum de secũda specie protestatiõis, q̃ est inhibitoria, seu prohibitoria.et principaliter cõsistit circa tria. Nã quãdoq; ꝓhibet̃, ut nõ fiat id, ꝙ prohibitus tenebat̃ facere. Quãdoq; prohibet̃, vt nõ fiat id, ꝙ prohibit⁹ tenebat̃ nõ facere. Quãdoq̃ prohibet̃, ut nõ fiat id, ꝙ prohibito erat permissum, nõ tamẽ erat obligatus ad faciẽdũ, uel nõ faciẽdũ. Circa quodlibet uideam⁹. ¶ Circa primũ
34 †scilicet quãdo alicui fit protestatio, ne fiat id, ad ꝙ faciendũ est obligat⁹ ẽ sciẽdũ, ꝙ istã protestationẽ qñq; facit is, qui est obligat⁹:ut puta creditor debitori:et tũc uel ex hoc mora debitoris, si ꝑcesserat purgat̃:vel creditor in mora cõstituit̃ vt.s̃.de vsu.l.mora.de act.emp.l.rõ.§.si ꝑ vẽditorẽ.et circa hoc nõ insisto:qa est materia alibi tracta
l ta. Qñq; istã protestationẽ[l] facit alius, ꝙ creditor, cui qs est obligat⁹:ut puta, ego protestor tibi ne soluas creditori tuo:vel ne facias ꝙ debes. Certè hæc ꝓtestatio, si fiat ex aliqua cã nõ iusta, nullius ẽ effectus:vt.s̃.de pub.l.si qs ꝓhibuit.et.s̃.de cõstit.pec.l.pen.et.l.utrũ.cũ.l.seq.et.j.de fideiuss.l. si fideiussor.et ibi dixi.et qa nõ põt alteri ꝑiudicare:ut.l.Stichũ.in fi.de noua.Qñq; fit ex aliqua iu

a ¶ Si verò protestatio. vide Bal. in.l. pacta nouissima. &. d. Ant.in. c.cũ M.ferra. de const, Andræ.Barba.

b ¶ Nõ iducit.et dũ Bar. hic facit differentiã de limitãda obligatione in cõtractu uerborum: an inducatur diuersitas in substantia obligatiõis:aut nõ.et hoc vltĩo casu nõ reqrat̃ consensus, sed in prędicto sic. Adde ꝙ hic nõ videt̃ procedere secundum Imo. quem uide.

c ¶ Modestinus:sed certè uerbum conuenisset, ibi sonat, ꝙ utraque pars cõsensit.

d ¶ Scientia procuratoris.ꝙ quando nõ oportet, per.l. ꝓcu.in princ.s̃.de trib. et refert Bar. j.eo.§.col.ix.

e ¶ Circa tertiũ etc. de his no.ꝑ Bar.in l. de pupillo. §.si quis ipsi ꝑtori.ĩ.ij. et.iij.op.et ibi dixi.s̃.e.

f ¶ In scriptis:uel nõ Adde Dy. et Bar. in.l.de pupillo. §. meminisse.s̃.eo.in fi. Ego addo gl. q̃ simpliciter uohuit quòd sic: in.c. cupientes.§.ꝙ si per uiginti.de ele.ĩ.vj. uers. apposita. et ibi doc. Sed ueri⁹ uidet̃, quòd dicit Dy.in.d.§.meminisse. ꝙ nõ reqrat̃ scriptura:nisi ĩ casibus iure expressis de quib⁹ ĩ.l.cõtrahitur.et dixi. s̃. de pig.per gl. ĩ.c. j.de cens. in. vj. et hic seqtur Imo.in d.§.si quis ipsi prętori.ĩ fi. Adde no. ꝑ Bar.in.l. scire oportet. de excus. tu.et uidet̃, ꝙ semper sit faciẽda in scriptis, quoties ex ea pręiudiciũ irreparabile paretur. Exemplũ in aut̃. si qs ei. C.de adul. et Lu. hic in addi. et adde Bal. in.d.l. fi.de neg. ges.et ꝙ ibi dixi post Bart. et ꝑ Nic. de nea.ĩ d.l.scire oportet §. oportet. et per Io.an.in. d. reg.in generali. Adde ꝙ gl.s̃.alle.in.c.cupientes rephẽdit Pet. de an.per gl. in. c. j.de censi.in vj.

POMATES.

g ¶ Si uero habet. uide Fel.in.c.cum M.ferra.co. xviij. uers.ix.conclu. de consti.

h ¶ Itẽ apparet cui. No.quę protestatio possit fieri vxori pro uiro, uel amicis, uel syndico, vel quę procuratori. etc. et uide Bar.per tex.ibi.in l.quidã decedens. §.ex quo.de admi. tu.et uide.s̃.in proxi.col.et.j̃.e.in.x. co.et.j.e.§.in.xv. col.

POMATES.

i ¶ Diu⁹. Vide Cep. consi.xxxiiij. col. xvj.&.xxxvij.co. iij.&.xxxviij.col. fin.

k ¶ Item aliud exẽplum.si protestor ꝙ mihi liceat addere, vel minuere in libello, nil operat̃. Et adde ꝙ est gl.ord.ĩ.c.inter dilectos.de fi. instr. & quod no. Bar.ĩ l.cũ procu.j.e.§.si domin⁹.et no.Barto.et ibi dixi ĩ.l. edita. adde Bald. consi.cxciij.

l ¶ Quandoque istã protestationẽ.hęc oĩa vsque ad uer. & id quod. s̃. dixi positum. j. proxi. co. sunt ad literã. Pet. de An. in cle. de exc.pla. vbi est tex.quod superior inhibet quãdo debitori, ne soluat credi. suo: et hic uide quę dixi.in.l.fi.ff. de leg. cõmis. post Bart. ibi. & limita in casibus.l.pe.ĩ fi.cum aut̃.ibi posita. C. depo.& q no.Bal. in.l.nam et si fur. s̃.si cer.pe.in fi.& quod no. Hosti.c. significauit.de cẽsit.et est tex.no.in l. hæres cum deberat. fi. ad Tre. et Bar. in.l.j.in.x. et.xj.q. s̃.eod.et ꝙ in protestatione, quam quis faciat ĩ iudicio, quòd non fiat nouitas, debet exprimi causa. uide de Bal.in.l.fi.ĩ.vj. op.C.de edi.diui. Adr.tollen.

a ¶ Practica est. Et vide Bar.in.l.j.in prin.s̈.eo.in ver.xj.q̃ro.& ꝙ not. ipe j.eo.§.in.x.col.et etiã hic.j.sequit̃ ad literã.& Bar.in.l.grege.§.j.de pig. & in.l.hȩres.cũ debuerat.& ibi Ang.ad treb.& in.l.quod te.si cer.pe.& Bal.oino.in.l.si legatum.ff.de eden.& in.l.si fundum.C.de rei vendi.

b ¶ Legat instrumentum. Et adde ꝙ hȩc protestatio inhibitoria, ne aliqd fiat, ad quod tenebatur: nullius est mométi in tribus. de q̃bus ĩ aut̃. sed iam.C.depo.vide casum in.l. hæres. ad trebel.& quod ibi Bar,& ibi Angel.& Imol. post Bart.limitãt dictã aut̃.sed iã. Et dicit etiam ibi Ang. ꝙ quando ꝑ aliquẽ facta est denũciatio debitori meo, ne soluat, si offero debitori meo cautionem compellitur soluere, per.l. pe.C.deposi.vide quȩ ibi dixi post Inno.

c ¶ Non ostenditur debitori. Et ideo no.cautelã secũdũ doc.hȩc protestatio semper fiet iudicis authoritate, qa tũc ei protestatio debet credi. licet procuratoris veritas nõ ostẽdat̃ & vide. j. proxi. col.& cum Barto. hic ad literam trãsit Pet.de Ancha. in cle.j. de excessi.prȩlato. Adde quod voluit Ro. consi.vj.

d ¶ L.j.§.fin. de cuius ĩtellectu, vide j.e.§.colũ.xiiij. & ibi dixi.

e ¶ Debuit credere. probatur ex.l.j.§. dolũ.cũ ibi not. ꝑ Bar.post gl. de eo per quẽ fact. erit. vbi ille cui credidi nõ potest mihi imputare, quod fuerim nimis credulus.sed tardus sic.

sta cã:nõ tñ vera, nec verisimilis:& tũc nõ est ei pa
rẽdũ:vt.l.hȩc aũt.ĩ prin.si cui plus q̃ ꝑ.l.fal.qñq;
cã licet nõ sit vera,tñ est verisimilis:& tũc aut pro
testatio fit ne detur:vel fiat debitũ ex vltima vo-
lũtate:& tũc ista protestatio habet effectũ; vt ab
eo,cui soluit̃,debeat exigi cautio:vt.l.hȩc aũt. &
l.fi.C.de peti.hȩr.Aut erat debitũ ex cõtractu:&
tũc aut illa protestatio nõ habet effectũ quo ad ĩ-
pediendũ ius cõpetẽs ei,cui debebat̃:vt.d.l. fi. de
pet.hȩr.sed ipse ꝓtestãs tenet̃ ei,cui fecit protesta
tionẽ ad interesse:vt.d.l.j.ff.de eo ꝑ quẽ factũ erit.
nisi ille nũciãs esset nõ soluẽdo:vt.l.fi.eo.ti. quod
intellige:vt.j.dicã.Qñq; fit ex cã iusta,& vera:et
tũc si veritas illi⁹ causȩ ostẽdit̃ debitori, cui fit ꝓ-
testatio, debet illi protestatiõi parere:vt. C.q̃ res
pig.obli.pos.l.nomẽ.ibi certior.de obli.&c.Et iõ
35 †practica[a] est,qñ aliqs denũciat debitori debito
a ris,ne soluat,ꝙ ei legat[b] instr̃m debiti vel copiã di
b mittat:vt extrà de ele.c.cãm.in cle.&.d.l. nomẽ
Qñq; talis ꝓtestatio fit ex cã iusta,& vera:sed ve
c ritas ei⁹ nõ ostẽdit̃ debitori[c],cui fit talis protesta
tio:& tũc si q̃dẽ fiat authoritate iudicis,debet qs
protestatiõi parere,& excusat̃:ita ĩtelligo.s̈.de. l.
cõmis.l.fi.Si verò fiat à priuato.tunc si q̃dẽ illud,
ꝙ prohibebat̃ fieri,principaliter respiciebat pro
testantẽ vt puta debitor denunciat fideiussori,ne
soluat:qa ipse tut⁹ est exceptiõe:tũc nõ est neces-
se,ꝙ tp̃e protestatiõis veritas illi⁹ causȩ manifeste
tur,sed sufficit ita fieri notũ,ꝙ tp̃e quo cõuenit̃ fi
deiussor,se posset defendere:vt.l.si fideiussor.in
prin.s̈.mã.Si verò illud,ꝙ prohibet̃,non respicit
principaliter ipsum protestãtẽ,& cãm ꝓtestatio
nis notã non facit:tũc nõ tenet̃ ei parere, nec sibi
credere:qa requirit̃ certioratio:vt dictũ est. & est
d ar.ꝙ fal.tu.au.l.j.§.fi.[d] &.l.se.nisi fieret ĩ defectũ
iudicis,secũdũ formã. l.de pupillo.§.si qs ipsi p̃-
tori.& ꝙ dixi in secũda lec.gl.s̈.eo. Prȩdicta ve-
ra in alijs nũciatiõib⁹:in nũciatiõe uerò noui ope
ris,an sit necessaria cã?dic,vt.s̈.eo.l.j.in princi.&
36 id ꝙ.s̈.dixi,ꝙ †qñ ille,q fecit protestationẽ nõ est
soluẽdo,excusat̃ ille cui facta est protestatio,[l] q̃-
quã causa nõ esset vera,intellige,qñ tot verisimi
e lia fuerũt ei ostẽsa,ꝙ verisimiliter debuit credere[e]
vñ iusta cã est cõcedẽdi restitutionẽ.vt.d.l.fin.de
37 eo,ꝑ quẽ fa.erit. ¶ †Quȩro,an talis ꝓtestatio pos
f sit fieri per procuratorẽ[f]:Rñ.sic,sine dubio. Sed
an ꝑ gestorẽ.ista q̃stio pẽdet ex eo,an requiratur
certioratio facta per ipsum ,ad cuius cõmodũ fit
g protestatio,vel nõ:an verò sufficit simplex sciã[g]:
de quo ꝑ gl.in.d.l.nomẽ.& ego dixi plenè ĩ.l.fa-
cta.§.si hȩres.ad treb.Nã si debet certiorari ab eo
nõ sufficeret fieri per aliũ:nisi ꝑ procuratorẽ. Et
ideo aduertẽdũ:qa qñ quis protestaret̃:vt procu
rator,debet facere aduersariũ certũ de mãdato.
ostẽdendo instrumentũ:sicut.s̈.dixi de debito.ar.
s̈.depo.l.si qs inficiatus.Nec ob.ꝙ vi aut clã.l.pro
38 hibere:vt.j.dicã circa secundũ.Sed an † possit fie-
h ri talis protestatio procuratori:[h] puto,ꝙ sic ĩ ca
sib⁹,in qb⁹ sciẽtia ꝓcuratoris nocet dño:vt.l.pro
curatoris.in prin.de trib.&.l.apud celsum.§.q̃si-
tũ.de do.exce.& apparet,ꝙ debet fieri ante actũ
celebratũ,vt.l.si pecuniã.§.itẽ si quis.de cõdi. ob
cau.aliâs frustra ꝓhiberet̃,ne fieret.Et cũ hæc pro
i testatio[i] fiat respectu certȩ causȩ[k],vt dictũ est:pu-
k to ꝙ nõ sit ꝑsonalis,nec finiat̃ morte.ar. C. de nõ
39 nume.pe.l.si ĩtra. ¶ †Circa secundũ[l] no.l.s. qñ fit
l protestatio.vt nõ fiat id,ꝙ ꝓhibit⁹ tenet̃ nõ face-
re:dic qñq; ille cui fit ꝓhibitio,seu ꝓtestatio talis
nullã iustã cãm hꝫ credẽdi se posse facere: & tũc
sufficit simplex ꝓhibitio,nec req̃rit̃ cã.Qñq; cãm
habet in seipsa:& põt fieri à quocũq;.vt.l. ꝓhibe
re.in prĩ.ꝙ vi aut clã.& hꝫ qñq; effectũ:qa ante ꝓ
m hibitionẽ diceret̃ factũ clã,mõ dicit̃ factũ vi,[m] vt
l.j.§.qd sit vi.&.d.l.prohibere.quod vi aut clam.
40 ¶ †Quãdoq; p̃cedit aliqua cã, propter quã cre-
debat se posse facere.Exẽplũ,aliqs fuit exbanni
n tus[n] propter ꝙ ego credebã me ipsum posse ĩpu
nè offendere ipse denunciat,& protestat̃ mihi ne
eũ offendã,qa est rebãnitus,& restitut⁹.Certè nõ
teneor ei credere,nisi cãm protestationis mihi no
o tã faciat[o],ostendendo mihi instrumẽtũ.arg.eorũ
quȩ dicta sunt.& ar.j.de re mili.l.nõ oẽs.§.fi.in fi.
p Facit[p] ergo mihi denunciari per iudicẽ,& sufficit
ꝑ ea,q̃ dicta sunt,vel in publico loco:vt.l.sed & si
pupill⁹.§.proscribere.de insti.& virtute ergo il-
lius nunciãtiõis,offendens non punit̃. ¶ An autẽ
41 †punit̃ ideo[q],qa ante oĩa debuit diligẽter ĩuesti-
q gare:an ei licuerit eum offendere:nõ dico:qa non
est nostra materia.Sed ar.ꝙ sic:de reg.iur.l.qui cũ
alio.l.qui in alterius.quæ optimè facit:qa iste,qui
vult offendere,partes actoris videtur sustinere.&
ex prȩdictis patet modus,& effectus huius prote
42 stationis. ¶ †Circa tertiũ[r], quãdo ꝑ talẽ protesta-
r tionẽ prohibet̃ id ꝙ prohibito erat ꝑmissum. nõ
tamẽ erat obligat⁹ ad faciẽdũ,vel nõ:dic aliquan
do prohibet̃ tale,ꝙ sola volũtate prohibẽtis fit il
licitũ:& tunc sufficit sola prohibitio sine alicui⁹
causȩ exp̃ssione:vt.l.fi.C.de neg.gest.de ser.rusti.
p̃di.l.diu⁹.j.de acq.re.do.l.iij.ĩ prĩ.Aliqñ non fit
s illicitũ[s] sꝫ sola volũtate ꝓhibẽ.et tũc si q̃dẽ ille pro

m ¶ Dicitur factum vi. vide Bar.in.l.fi.j.de adul.&Io.an.in.c.ꝙ quis.de regu.iur.in.vj.in mercu.

n POMATES. ¶ Fuit exbannitus. Vide Felin.in.c.cum.M.ferra. col.ij.ver.iij.conclusio.de consti.& Alex.in.l.hȩres cum.s̈.ad trebel. & Alexan.consi.cxiiij.col.ij.volu.j.

o ¶ Notã faciat. Sed do.Io.hic dicit, ꝙ licet no teneat̃ credere huic simplici protestatiõi bãniti,tñ videt̃ ꝙ si possit ipsum capere & nõ occidere,debet facere ĩ dubio ar.eius ꝙ no.Pau. de lea.ĩ cle.j. de re iudi.vt hic per eũ quẽ vide. Adde ꝙ hoc voluit Bal. in l.si feriatis.s̈.de fe. Et adde ꝙ dicit Imo.hic, & adde ꝙ Bal.in.l.j.ne lic. ter.prouo.ad fi. ĩ ver.sed si peto. dicit.d.cle.j.non habere locu in criminalibus:qa loq̃tur solũ in causis, ĩ q̃bus est dare petitoriũ & possessorium.ergo exemplũ Imo.nõ est bonã.et sequit̃ Imo. Lu. & adde eũdẽ Imo.ĩ. l. q à latronibus.§.j.de test.ĩ l.iij.§.si seruus. de acq. pos. & ꝙ ibi Bar.& exp̃ssi⁹ Bal. in.l.eũ, q duas.C. de adul.& Ro. ĩ.l. si feriatis.de ferijs vbi ponit plures limitationes ad illã cle.& ibi ẽt Bal. ĩn lec.antiqua.adde secundũ Alex. ꝙ opi.Bar.põt ꝓcedere qñ iste bannit⁹ nõ ꝑmitteret se capi, & vellet aufugere:qa p̃sumptio est cõtra eũ, ꝙ cã differẽdi opponat:& sic nõ tenet̃ credere.ar.l. satis apertè.C.de fal.et quod not.gloss.in authen.de exhibẽ.reis.§.si verò. facit tex.secundũ ipsum.in.l.si seruus.C.de his qui ad eccle.cõfu.et dicit Alex.quod libẽter sequit̃ opi.Io.de Imo.qa habet ȩquitatẽ. et inquãtũ tangit̃ ꝑ Bar.et ꝑ Alex.in apost.an quis teneatur inuestigare, si bannit⁹ sit rebãnit⁹,uel habeat saluũ cõductũ:vide pulchrè.Ang.cõs. cclxxxvij. et Pau.de ca.cõsi.xxxiiij.vbi transit simpliciter cum opi.Bart. soluens etiam id quod Bar.hic indecisum reliquit.

f ¶ Per procuratorem. vide Bar.in.l.j.§.quod vi aut clam. Et in gestore vide tex.in.l.iusto.§.j.de vsuca.& omnino quod no.Bar.in.l.si seruum.§. nunc videamus.post gl.j.de ver.obli.

POMATES. Vide Feli.in.c.cum.M.ferra.col.xvij.& seq.versi. vj.conclu.de consti.

g ¶ Sufficit simplex scientia.& vide quod dixi in.l.si quis inficiatus. Adde Bal.in.l.si fundum.C.de rei vendi.

h ¶ Procuratori. vide etiã.s̈.in.v.col.& etiã.j.e.& vbi req̃reret̃ statutũ, ꝙ veniret in plenã & certã notitiã dñi,nõ sufficeret protestari procuratori etiã sp̃ali:secundũ gl.fi.ĩ cle.cãm.in ver.appellatũ.de ele.& Lu.hic. vide vnũ ꝙ ponit Pau.de ca.in.l.si procuratori p̃sentis.§.fi.de ver.obli. & ꝑ Io.ino.& In.An.ĩ reg.ĩ gñali.de re.iu.& ibi est,an sufficiat fieri marito.

i ¶ Hæc protestatio.& vide.j.in.x.col.& Bal.in.l.fi.§.item si prȩdixerit nau.cau.stabula.

k ¶ Certȩ causȩ. An requirat̃ sp̃ale mãdatũ ad ꝓtestãdũ,vel sufficiat generale, vide latè Bar.in.l.j.§.j.ff.de lib.agno.& in.l.de pupillo.§.q ꝓcuratorio.s̈.e vide ꝙ n[illegible].ĩ.l.denũciasse.§.fi.de adul.& vide ꝙ sequit̃ hic.& ꝙ protestatio possit fieri ꝑ ꝓcuratorẽ:prosequit̃ Inn.ꝑ istũ tex.ĩ.c.ex insinuatiõe.de p̃sum.protestatio aũt declaratoria volũtatis:an possit fieri ꝑ procuratorẽ, vide.s̈.in.v.col.& in seq.& hic. Et an requirat̃ speciale mãdatum, vide glo.& d.Car.in cle.causam.in ver.specialem.de elec.

l ¶ Circa secũdũ no. Adde ꝙ no.Bal.ĩ.l.si seruũ.§.nũc videam⁹.de ver.ob.

p POMATES. ¶ §.fi.in fi.faciat quoties fit ꝓtestatio ꝑ iudicẽ vel ĩ publico:tũc ille,cui fit protestatio hꝫ necesse credere absq; eo, ꝙ det̃ sibi copia narratorũ ĩ ꝓtestatiõe:vel exhibeant̃ instr̃a. Pro qua facit opti.tex. quẽ põderat ibi Bal.ĩ.l.fi.s̈.de.l.cõmisso.et vide Ale.cõsi.xj.in.ij.vo.col. vl.et Ro.cõs.vj.et.cciiij.col.ij.ĩ.iij.du.et Ale.cõs.xcv.co.pe.vo.ij.vbi ponit,ꝙ ꝓtestatio fieret ꝑ arbitrũ, vel arbitratorẽ.et.lxxiij.uol.iij.col.j.et ver.etiã si numero.ibi dicẽs uolo.uide Alex.seq.cõsi.lxxiij.uo.iij.j.col.

q ¶ Punitur ideo. an offendẽs bannitum debeat inuestigare prius,an ei liceat illum offendere,et sibi protestari.uide bonũ tex.in.l.genero.de infa.et in.l.fi.j.de adul.et uide quod nunc dixi.s̈.

r ¶ Circa tertiũ. tertia particularis species protestatiõis est inhibitoriȩ; et vide in hac materia talis protestatiõis tex.not.in.l.pe.in fi.C.depo.et in authẽ.ibi posita.et uide quod no.Bar.in.l.si alienam.s̈.sol.matri.

s ¶ Nõ fit illicitũ. Sed quȩro,qualiter qs poterit probare sibi protestationem factam esse.si hȩc probatio sibi prodesset.dic,ꝙ per iuramẽtũ.tex. est no.et ibi Bar.in.l.pe.in fi.C.deposi.Bal.ubi.s̈.

hibitus

a ¶ Et per hoc.vide Spe.in tit.de fide instru.§.j.ver.pone. Andre. Barb.
b ¶ L.ante pe.si fideiussor denunciet creditori, nec numeret pecuniā debitori,an iuuetur?adde quod no.Bar.s.in.x.col.
c ¶ Ad propositū.qñ requirat̃ cā in protestatione,& q̃:adde ꝙ no.Bar.in l.fi.C.de neg.gest.& quod leg.& no.in.l.si fundū.C.de rei.vend.& adde Bar.in.§. si qs ipsi prætori.in.xj.qō.& vide.s.proxi.

in versi.venio ad vltimum.s.si cert.peta. Quod limita,vt per Bartolum in fi.vj.colum.uersi.circa secundum not.ibi faciat ergo.in.l.ij.s.de eden.& Alexand.consi.xxxiij.volum.ij.Et not.quòd ibi loquitur in materia in qua non præsumitur pluralitas. & scripsi ad Barba. in.c. auditis.de prescri.col.ix.& tamen vult quòd specificetur ille actus secundū ꝙ Bar. dicit, vt protestatio releuet.

d ¶ Itē si nuntio.nota qualiter probet̃ que desijsse dolo possidere,& adde Bar.in.l.qui petitorio. de rei ven.& in. d.l. fulcinius.

e ¶ Cuius principaliter.vide quæ dixi post Bart. in.l. itē veniunt.§.petitam.de peti.hære.

f ¶ L.ij.s.quod fal.tu.au. & secundū do.Io.tene menti multiplicē intellectum ad illam.l.ij. Nā ponit hic tres intellectus, quos vide per eum.

g ¶ Vt.d.l.ij. quod fal.tu, vide Imol. in.c.fi. de prescri. in.xvij.col.

h ¶ De protestatione incitatoria. tertia prĩcipalis species protestatiōis incitatorie:vt aliquid fiat.de qua per glo.& Io.an. post Hosti.& Inno.& p Abb.antiquū in suis distinctionibus in.c. cū M.ferra.de cōsti. & in.c.cumana.de elec.vbi aliquid p glo.& Io.an.post Host.& ibi.d.Ab. in suis dist. & per Io.mo.& Io.and. in.d.regula.in generali,in nouel.& p gloss.& Anch.ĩ c.j.in.xvij.dis.& ĩ ca.diaconi.xxvij. di.adde de ptest. incitatoria, plenè Alex.xxxiij.li.ij.

i ¶ Circa primum. Adde ꝙ not. Bar. s.e.in.viij.co.& ꝙ ibi dixi.& vide nota.Bar.ĩ.d.l.q in alterius.de regu.iur.

POMATES.
i ¶ Qualiter debeat fieri ptestatio ei, q est obligatus ad faciendū,vel dandum alieno facto. hanc eandem practicā ponit Bart. in.l.q alterius.s.allega.hic. & in.l.j. in princ.s.de eo p quē factum erit. ĩ l.quod te,ĩ.iij.col

hibitus nō potest illi protestationi parere, salua
honestate sua:& talis protestatio nihil operat̃: vt
a s.mand.l.qntus.& p hoc[a] pōt determinari q̃stio
de fideiussore,qui denunciauit creditori,ne mu-
b tuet debitori.q̃ not.p gl.s.de procu.l.añpe.[b]et.j.
de fideius.l.si fideiussor.nā si creditor erat obliga
tus numerare:qa fortè pmissio erat ex causa do-
tis.& protestatio nil releuat:qa nō allegat̃ aliqua
iusta cā:vt dixi.s.circa primū.si verò nō est obli-
gatꝰ soluere:qa fortè erat ex cā mutui:tūc si pote
rat salua honestate sua nō soluere,& protestatio
valet,vt no.ĩ.d.l.añpe. Si verò salua honestate nō
poterat.& tūc secꝰ,vt puta si ĩ debitore nulla nū-
ciatio cōtingit,vt.d.l.qntus.& arg.de priui. cre.l
c si creditores.¶ Redeo ad propositū.[c] qñq; ille p-
hibitus poterat protestationi salua honestate pa-
rere:tūc aut in prohibitiōe,seu protestatiōe nulla
iusta,vel cōcludēs cā inserit̃:& protestatio nulliꝰ
est effectꝰ.C.de rescin.vē.l.si maior.C.debi.vēdi.
pig.impe.nō pos.l.ij.&.s.de min.l.tutor. Aut cā
inserta in protestatiōe est iusta.& cōcludēs:& tūc
aut est cā de futuro pēdens ex facto protestātis:
aut de p̃terito.¶ Primo casu protestatio est uali-
da & operat̃ suū effectū:vt ĩducat doli p̃sumptio
nē.Exēplū in.l.denūciasse.in prin.&.§.j.de adul.
d &.l.virilis.§.si adierit.de leg.p̃stā.¶ Itē si nūcio[d]
43 tibi,ne†alienes:quoniā intēdo te pro illa re cōue
nire certè si alienaueris,diceris dolo desijsse possi
dere.arg.l.fulciniꝰ.§.ij.& ꝙ ibi no.in gl.ĩ ver.ani-
mus.vbi in simili.j.q.ex cau.in pos.ea.Vtrū aūt in
hac nunciatiōe debeat exprimi cā gñaliter:dic vt
d.l.denunciasse.¶ Secūdo casu,qñ cā est de p̃teri
to.tūc aut ille,q protestat̃ nō est ille cuiꝰ principa
e liter[e] interest:& talis protestatio nulliꝰ est effectus
nec quo ad aliū inducit doli p̃sumptionē à simil
sicut dicimꝰ de ĩterruptiōe ciuili.ĩ.l.cū notissimi
§.sed & si qs.de p̃scri.xxx.an.& ibi no.& hic ei.
casus,si bene inspiciat̃ in.l.ij.s.ꝙ fa l.tu.aut.[f] Sed
f qd dices in hoc casu:si ille,q talē protestationē fe
cit.licet sua nō intersit,nō solū cām expressit:sed
etiā cām notā,& manifestā ostēdit, an sufficiat q̊
ad alios?ꝙ videt̃ p.d.l.ij.ꝙ fal.tu.autho.ibi ex bo
na fide nō credidit.Nā in causa nō manifesta, nō
pōt bona fide non credere:puto ꝙ in casibꝰ in q-
bꝰ esset necessaria prohibitio non sufficeret:qa il
le nō habet ius prohibēdi:vt dictū est.& quantū
ad te liberas ędes habeo:vt.l.loci corpꝰ.§. cōpe-
tit.s.si ser.vēdi. Sed in casibꝰ,qbꝰ sola sciētia suffi
cit:tūc sufficeret.cū tūc sufficiat quocūq; mō sciat
vt dixi.in.d.l.denūciasse.& tāgā.j.posset ergo ha
bere simplicē effectū simplicis sciētię: nō effectū
prohibitiōis.Si verò ille denūciās erat is,cuiꝰ prĩ
cipaliter intererat:tūc aut ille,q mecū celebrauit
illū actū prohibitū,vult vti illa protestatione: &
g quo ad eū nullꝰ effectꝰ est:vt.d.l.ij.ꝙ fal.tut.[g]aut.
secundū intellectū,quē tibi dat gl.in.l.si fundum
C.de rei vēdi. Aut est aliꝰ.& tūc aut certat de lu-
cro:& talis protestatio nil operat̃:vt.d.l.ij. ꝙ fal.
tu.autho.secūdū ꝙ Dy.intelligit,& qlibet intelle
ctus satis placet.Quod tñ intellige,si cā fuit solū
expressa:secus si fuit manifestè ostēsa.arg. eiusdē
l.ibi ex bona fide nō credidit. Si verò certat de dā
no:tūc debet protestatiōi parere:aliâs ĩducit doli
pręsumptionē ex sola exp̃sione.licet nō sit mani
festè ostensa:vt.l.si fundū.C.de rei vē.&.l.ait prę
tor.§.si qs particeps.de his,q̃ in frau.cre.¶ Et prę
44 dicta†vera,qñ aliquis facit alicui aliquā protesta
tionē prohibitoriam eius,ꝙ ei erat licitū iure suo.
Si verò prohibet̃,ne faciat id,quod ipse prohibi
tus facere poterat iure alieno vt tanq̃ procurator
& tūc si ipse dñs prohibet,nō esset dubiū:qa sola
volūtate sit illicitū.Idē si prohibet pcurator ad
hoc spāliter cōstitutꝰ,puto tñ,ꝙ tunc talis procu
rator habeat necesse ostendere mandatum. argu.
s.depo.l.si quis inficiatus.¶ Si verò prohibet p-
k curator generalis:tunc aut procurator generalis
prohibēs allegat aliquam iustam causam,quā do
minus ignorauit .& tunc valet protestatio : aliâs
secus:vt.s.māda.l.si hominem.Nec puto,ꝙ istam
causam procurator prohibitus habeat necesse fa
cere:vt manifestetur per ea,quę.s.dixi:nisi ad hoc
phibens teneret̃:vt dixi.s.circa primū. ¶ Ex p̃-
dictis patet,qualiter debeat fieri dicta ptestatio.
45 et qs sit eius effectus,& qñ debet fieri?† nā debet
fieri ante ipsum actum celebratum . Nā post,fru
stra fieret:vt.s.dixi.et no.j.pro em.l.alienā.& pōt
fieri per procuratorē.An aūt posset fieri per ne-
gotiorum gestorem?dic,vt.s.tetigi.& dicam sta-
46 tim.¶ Tertiò†principaliter est videndū de pro-
h testatiōe incitatoria:[h] vt aliqd fiat:& hęc cōsistit ĩ
his.Qñque enim alicui fit protestatio:vt faciat id
ad ꝙ de iure erat obligatus. Qñq; vt faciat id,ad
ꝙ de iure non erat obligatus:qñq; vt faciat id,ad
i ꝙ nō faciendū de iure tenebatur.¶ Circa primū[i]
47 dic,†aliquādo fit alicui ptestatio, vt faciat : seu
det id,ad ꝙ obligatꝰ est facto alieno:tūc talis pro
testatio debet fieri cum expressione causæ,& no
tificatione,taliter ꝙ reddatur certus ostēdēdo in
strumēta et legēdo,vel copiā dimittēdo , secūdū
ꝙ dicit̃ ĩ cle.cām.de elec.&.d.l.nomē.C. q̃ res pi.
obl.poss.& est casus.j.de reg.iur.l.qui in alterius
& ibi no.in glo.aliâs,si talis notificatio non fieret
protestatio simplex nō ualet:nisi probaret̃ scien
tia:vt not.in.d.l.qui in alterius, sic intelligo.j.de
verb.obl.l.si ex legati causa.Qñ aūt hæres præsu
matur scire,dicam in.l.qui Romæ. §.duo fratres.
48 de uer.obl.¶ Aliqñ†fit talis protestatio,vt quis
faciat ea,ad quę est obligatus facto suo:& tūc aut
talis obligatio committit̃ ex euentu alicuius con
ditionis,uel alterius facti extrinseci:& tūc debet
fieri protestatio cū expressione,& notificatiōe il
lius facti:ita ꝙ ille,cui fit protestatio cum expres
sione reddat̃ certus.Exempli gratia pono vnum:
uenditor promisit lite mota super re suscipere in
se iudiciū:nūc mouetur lis: emptor denunciat uē
k ditori,[k]ꝙ lis est mota:unde ueniat ad suscipiendū
l iudiciū.certè debet eidem[l] uēditori ostendere li-
bellum,citationē in publica forma,& copiā ei da
re ad hoc,vt cōmittatur mora,& pœna per.d.l.q
in alterius.In eo,ꝙ dicit de fideiussore,quem con
stat teneri tātū ex obligatione sua impleta, p fa-
ctum alterius.facit optimè. C.de bo.aut.in.l.fin.
§.j.ibi suum debitū certū faciāt.sed si esset tale fa
ctū,ꝙ nō posset ita de facili deduci ad notitiā eiꝰ,
cui fit protestatio. Verbi gratia: tu teneris mihi
ad certū post mortē Titij:certè post Titij mortē
nō possum tibi facere notam per instrumētū : fa
m ciam tibi dici p tales[m] p̃sonas,quibus credere de
beas:aliâs talis denūciatio,nō cōstitueret te ĩ mo-
ra:qa tūc mora cōtrahitur,qñ qs scit, vel scire de
bet. &c.vt.l.ꝙ te.si cer.pe.et ibi tex. hoc innuit.
49 Si†enĩ probabiliter nō credidit, nō est ei imputā
dum,donec certioret̃:p.d.l.facit optimè.s. depo.
50 l.si quis inficiatus.¶ Si verò quis†esset obligatus
suo facto merè,& purè:tunc sufficeret sola prote
statio,ut factū impleat , seu det : aliâs cōstitueret̃
in mora:vt.d.l.quod te de vsu.l. mora. & de uer.
ob.l.si ex legati cā.Dū tamē fiat cōgruo loco et tē
pore:vt.l.si soluturus.de solu.&.l.mora.de usu.et
51 per cōgrua verba. Examinemus †ergo,quæ sunt
cōgrua uerba,& quod sit tempꝰ cōgruū , et locus
cōgruus.Et uerba cōgrua: puta,quę cōtinēt inci-
tationē ad ipsum factū:vt puta,emptor cui mota
n ē lis denūciat uēditori,[n]cū sibi sit mota lis à tali,ꝙ
ueniat ad defendēdū:vt.C.de per.& cōmo.rei uē.
l.j.et C.de euic.l.si parētes.et.s.de euic.l.si rem.§.
fi. Nō enim sufficeret,si denūciaret simpliciter li-
tem motam:vt.d.ll.patet.tūc enĩ nō est protesta-

k ¶ Denunciat Venditori.Idē no.Barto. in.l. emptori. C.de eui.& ꝙ no. Bar.in.l. si post pfectam.e. ti. Adde ꝙ dixi post Bar.in l.ij.§. uolūtatis. in fi.so.mat.& ꝙ no. inst.de act.§.& act. vide.l.si parentes.& ꝙ ibi no. C. de euic.& quod dixi in.d.§.actionū. & p Modernos hic, & Imo.

l ¶ Certè debet eidē. Vide dū dicit Bar.ꝙ debet ostēdi libellus.idē voluit ĩ.l.emptor.de euict. habeo glos. sing.in cle.cām.de elect . si subtiliter ponet̃:nisi fortè esset bonus uir.l.argentum. s. cōmoda.l.Titio fundꝰ. de conditi. et demō.And.Barba.

m ¶ Tales personas. Pro hoc optimè facit gl. no.ĩ.l.Titio fundus.s.de cōdi. & demō. & ꝙ no.Bart.in.§.si qs ipsi p̃tori.ĩ.viij.q.

n ¶ Denunciat uēditori. quando nūciet uenditori , vt teneat̃ de euictione.& per quæ verba,vide Bar.in.l.j. C.de peri.& commo.rei.uend.

tio incitatoria, sed magis certificatoria.

52 ¶ † Ex prædictis satis patet, quòd vana est dubitatio glossatorum, & aliorum. qui dubitant: an venditori scienti litem motam debeat denunciari, [a] & certè sic: nõ enĩ requirit̃ sola notificatio, & certioratio: sed etiam requiritur incitatio, quæ absque denunciatione non est: vt dixi. j. de adulte. l. denũciasse.

53 ¶ † Et idem dico de debitore, qui debet interpellari, vt soluat: & sic debet incitari ad aliquid: vt. l. mora. de vsu. et. l. si ex legati causa. de ver. obli. Sed quid si non incitaret creditor exp̃sse, sed tacitè, dicendo: ego indigeo tali pecunia: & similia verba. Cy. tangit. C. in quib. cau. in integ. resti. non est ne. l. in minorum. & ego dico de l. e. j. l. etiam hoc modo.

54 ¶ † Videamus de loco cõgruo & gl. s. de vsu. l. mora. circa prin. dicit ꝙ locus cõgruus est, vbi debitor potest conueniri. Tu dic, aut ego creditor protestor ibi debitori existenti in loco: vbi non potest conueniri, vt soluas ibi: non valet: vt. d. gl. Aut protestor, vt soluas alibi, in certo loco cõgruo, & valet: vt. l. fi. de offi. pręf. vrb. Aut protestor simpliciter, & non valet. quia videor protestari, vt soluas in loco protestatiõis. ar. s. de arbi. l. si cum dies. §. si arbiter. & ita debet intelligi, ꝙ not. per Cy. circa locum. C. in qui. cau. in inte. resti. non est nec. l. in minorum in. iiij. q. †

55 ¶ Sed qd si ĩterpellatio fiat ĩ loco ĩhonesto? Rñ. si fieret vt ibi soluatur non valet: vt. d. §. si arbiter. & ideo esset distinguẽdũ: vt. s. prox. dixi.

56 ¶ † Itẽ, an sit necesse, ꝙ talis denunciatio fiat corã iudice? gl. dicit siue in iudicio, siue extra. idẽ: vt. j. de ver. ob. l. qui Romæ. §. cohæredes. in gl. super ver. testator. de fideius. l. fideiussor obligari. §. fi. super ver. reus. & rem ra. ha. l. amplius. in gl. mag. Sed an

57 † quando denunciatio fit in vno loco, ꝙ soluas mihi in alio: debeo adijcere locum loci. [b] Puta existens Florentiæ protestor, vt mihi soluas Perusij: an debeo dicere in tali hospicio? Rñ. si quidem actor ibi habet domiciliũ non est necesse, ꝙ exprimatur: quia intelligit̃ de domo illius: vt no. in. l. item illa. s. de const. pe. Si verò ibi domicilium non habet, debet exprimere locum loci: & ibi compareat in termino. ar. d. l. item illa. & de arbi. l. si cum dies. §. si arbiter. Debet enim protestatio fieri certa, & clara: vt. l.

58 aut qui aliter. §. j. ꝙ vi aut clam. ¶ † Nunc videamus de tẽpore cõgruo. [c] & Cy. videtur innuere secundùm Pet. in. d. l. in minorum. Et ꝙ tempus feriatũ nõ sit tempus congruum. quod videtur probari: quia sicut locus in quo non põt conueniri nõ est cõgruus: vt. s. dixi: ita nec tempus feriatum est congruum. Quod non placet: quia solutio, cum nõ sit actus iudiciarius potest fieri quolibet tempore: vt. C. de fer. l. dies festos. Dico sic: aut ille actus ad quem quis incitatur, per talem protestationem est explicandus in iudicio: et tunc dies feriata non est tempus cõgruum: nisi diceremus, quòd protestatio fieret die feriata: vt fieret die non feriata: vt. s. dictum est de tempore: aliâs de loco: & dixi de citatione. s. e. l. j. §. nũciatio. Si vero talis actus venit explicandus extra iudicium: tunc si quidem sunt actus, qui tempore feriato non possunt explicari, secundùm bonos mores: [d] vt quòd faber operetur diebus festiuis: et tunc idem quòd. s. Si verò potest die feriato honestè, vt soluere pecunias & si. et tunc talis ꝓtestatio valet. arg. de adul. l. miles. §. sexaginta. et. s. eo. l. j. §. nunciatio. &

59 C. de temp. ap. l. ij. in fi. Est; aũt tempus incongruum, † qñ quis protestaretur ante, ꝙ̃ veniret dies solutionis: vt. l. cum filius. [e] §. fi. de verb. oblig. Item si fieret tempore, quo quis duxit vxorem: vel cum mortuum sequtur: uel cum missam audit, vel dicit: vt. l. ij. s. de in ius vo. Item si fieret ita repentè, quòd videretur ire cum sacco paratus: vt. l. quod dicimus. de solu. Et idem de similibus temporibus, in quibus actus ille non possit celebrari secundum bonos mores ciuitatis nostræ: vt quando quis dormit uel comedit. Nã secũdũ bonos mores ciuitatis nostræ, quis nõ debet assurgere ad faciendum tales actus: ut hic manifestè liquet. Sẽper aũt in-

60 telligas, † quòd si fieret tẽpore incõgruo, et cõferat̃ in tẽpus cõgruũ. [f] ꝙ valet. ¶ † Quero, cui debet fieri talis protestatio? Rñ. ipsi principali, [g] si

61 põt haberi, aliâs si nõ põt haberi: dic, vt. s. de euic. l. si dictũ. §. fi. Põt etiã fieri eius procuratori: vt ibi. Quod intellige in procuratore gñali: vt. l. apud Celsum. §. quæsitum. de do. exce. et no. in. l. procuratoris. s. de trib.

62 ¶ † Circa secundum. s. qñ fit talis protestatio, vt quis faciat id, ad ꝙ non est obligatus: est sciendum, ꝙ qñ ille, cui fit talis protestatio, nõ est obligatus, sed aliũ tenet obligatũ: vt qñ debitor protestat̃ creditori: vt recipiat suũ debitũ: et hoc põt fieri. Et habet effectũ, vt dicatur creditor in mora constitui, et vt purgetur mora debitoris pręcedens: vt. l. ratio. §. cũ per venditorem. de act. emp. et de peri. et cõmo. rei ven. l. illud. et. j. de ver. ob. l. si seruũ. §. seqtur. et. §. de illo. ¶ Habet et̃ qñque alium effectũ: vt. l. j. §. licet. de peri. et cõmo. rei vẽ. Et in hac protestatione nõ reqritur, quod creditor certus reddat̃ post ostentionem instrumẽti. Ipse eñ debet de hoc se instruere: ut. d. l. qui in alterius. de reg. iur. reqrit̃ tñ rei oblatio in rebus, quæ offerri possunt, quod hic non examino. Facit ꝙ dixi in. l. prætor. §. si quis paratus. j. eo. et sol. ma. l. mora. Et debet fieri cõgruo loco & tẽpore: vt. s. dictũ est. ¶ Quandoq; ille, cui fit talis protestatio nõ est ad id obligatꝰ, nec aliũ habet obligatũ. et tũc aut ad id poterat cõpelli offõ iudicis: et debet illa protestatio fieri ĩ iudicio, aliâs nõ haberet effectũ: ut. l. cũ postulassem. in princi. j. ti. j. Aut nullo mõ poterat cõpelli: & tũc aut quis vult facere talem protestationem ad suũ cõmodũ tãtũ, et ad eius excusationẽ: non tñ ad damnum, vel incommodũ eius, cui fit talis protestatio: et tũc potest fieri, et habet effectũ: ut. s. de ven. inspi. l. j. §. de inspiciendo. et de cond. et demon. l. Titius statuas. intelligendo: ꝙ municipes fuerint interpellati, vt locum concederent: vt. j. de ver. ob. l. q Romæ. §. cohæredes. et. C. de iure emp. l. fi. Aut ista interpellatio fit ad damnum, vel incommodũ eius, cui fit protestatio: tũc aut ille, cui fit, ad illud nec pręcise, nec causatiuè tenebat̃: tũc talis protestatio ẽ nulliꝰ effectꝰ: vt j. de fideiu. l. si fideiussor creditori. Aut ille cui fit saltem ad hoc causatiuè tenebatur: licet nõ teneretur iure actionis, uel iudicis officio. Vt bi gratia: erat aliquid in conditionem si non fecerit patiat̃ dãnum, uel perdat lucrũ, põt protestatio fieri illi, ut illud faciat. ¶ Hic aduerte: aliqñ hoc pẽdet ex dispositione contrahentium: et talis protestatio nil releuaret: sed debet expectari, donec desinat posse dari, vel fieri: vt. l. ita stipulatꝰ. de ver. obl. Quod dic, ut tibi. ¶ Aliqñ hoc depẽdet ex dispositione testatoris: & tunc aut fit talis interpellatio: vt ille, cui fit, incurrat damnũ si protestationi non paruerit: & potest fieri: vt. l. si penum. quando di. leg. ce. facit de penu. lega. l. j. & d. l. ita stipulatus. ver. Sabinus. Aut perdat lucrum: & tunc, aut illud lucrum est p modum legati, vel fideicommissi. & põt fieri, vt eo non parente protestationi perdat lucrum: vt. l. hæc conditio, si in capitolium. de condi. et demon. Aut illud lucrum est hæreditatis, & non potest fieri, nisi iudicis authoritate: vt. l. si quis instituatur. et ibi no. de hæred. inst. Aliquando hoc dependet ex dispositione legis. Exemplum, si mulier non petierit [h] tutorem filijs perdit hæreditatem. certè hæc poterit sibi fieri protestatio: cui si non paruerit incidit in. l. vt. s. qui pe. tut. l. ij. §. si mater. versi. quid ergo si petijt. s. ad Tertu. quod est tenendũ menti ad multa: quia nõ est necesse ꝙ expectetur [i] quòd desinat posse dari, vel fieri. Ex prædictis satis puto, quòd non sufficit simplex protestatio: sed requiratur, quòd certificetur: vel quòd

63 aliâs probetur scientia, secundum ea, quæ. s. dixi. ¶ † Circa tertium quando

a ¶ Debeat denunciari. An venditori scienti litem motam debeat denunciari? Adde Bar. in. l. emptor. & in. l. empt. C. de euic. & in. l. j. C. de peri. et cõ. rei ven. & in. l. denũciasse. §. j. de adu. & in. l. ij. §. volũtate. & ꝙ ibi dixi. s. sol. mat. Et pro ista opi. est casus in. l. si rem. §. fi. de eui. & in. l. qui absentem. & ibi Bar. Bal. & Ang. s. de procurat. Et firmat Bald. in ti. si de feu. va. ab aliquo fue. interpel. Et istud est verum, licet gl. & do. Io. videantur cõtrariũ dicere. in. d. l. ij. §. voluntatem: & ibi dixi. Possunt tamẽ ista limitari per id ꝙ not. gl. in. l. si cũ questio. C. de eui. et per Bal. i. l. j. C. de peri. & cõmod. rei vẽ. & per text. quem ibi no. communiter in. l. si seruus in princi. s. de euictio. Et ad prædicta adde ꝙ no. ĩ l. item veniunt. §. petitam. de peti. hære. & dicit Bal. in. d. c. j. quòd hęc opi. ẽ verior & tutior, quam probat per multa. & hoc dicit verũ, qñ quis uult conseq. vt defendatur. sed si nõ tendat ad aliud, nisi vt de euictione agatur, fortè sufficit denunciare litẽ motã. arg. iurium no. & alle. pro ista parte. Adde tñ, ꝙ si emptor & venditor sunt in iudicio euictionis motæ, oportet denunciari. gl. est in. l. si dictum. §. pe. de euict. no. Bal. hic in l. libera. cir. prin. C. de sen. Bal. contra prædicta. in. d. l. emptor. C. de eui. & in. l. j. C. de peri. & cõ. rei. vend. & aliqua per mod. hic. & omnino Ange. & Imo. in. l. si ex causa. de ver. obl. & contra communem opi. glos. est interlinearis. in. l. j. C. de peri. & cõ. rei uen. in ver. adesset. et vide per Iac. de bel. in. d. l. emptor. Et cũ opi. Bar. Cõcor. Ang. in. l. in execucione. §. in solidum de ver. obl. vbi solus hic tangit. & ibi etiam hoc idẽ tenet Pau. de ca. in prin. illius. l. Idem Imo. in. c. cum inter vniuersas. de ele. Pau. de Raza. in cõmento. c. si vẽditori. de emp. & vend. in pe. co. tenet, ꝙ sufficit plena scientia: & ibi per Imol. plenè.

ADDE, an venditori sciẽti litẽ motam sit denunciatũ? et quid si remissa sit nunciatio, de qua denũciatione sit intelligendũ? & qd si remissum sit ius appellãdi, & ap. ꝓsequẽdi. Ang. pulchrè cõ. clxxvij. ĩ facto ꝓpo.

b ¶ Adijcere locũ. an debeat poni in protestatiõe locꝰ loci. vide no. p Bar. in simili instrumẽto. vt ipse scribit in. l. de pup. §. q nũciat. s. e. et idẽ tenet per oĩa Bar. in. l. cũ filius. §. fi. de ver. ob. & ꝙ no. Bar. in. l. si seruũ. §. nũc videamus. eo. titu.

c ¶ De tẽpore congruo. Adde Bar. in. l. cũ filius. §. fi. & ꝙ ibi dixi, de ver. ob. et Bal. in. l. in contractibus. §. fi. de nõ nu. pe. & Lud. in. l. j. §. nũciatio s. e. in prin. et quando debeat fieri protestatio. vide per Io. mo. Io. an. in regu. in generali. in mercu.

d ¶ Secundum bonos mores. facit. l. Quintus. s. man. & quod no. Bart. in protestatione prohibitoria.

e ¶ L. cum filius. & ibi vide Bar.

POMATES. ¶ Et iõ cõsuluit Al. cõ. suo. j. co. in fi. vol. ij. ꝙ inhibitio facta durãte cõuẽtione nõ operat̃: ꝙ videat̃ inhibitum & ea finita, quominꝰ in ea posteà ex tacito cõsensu ꝓseueret, nisi inhibeatur iterum.

f ¶ Tempus congruũ. Adde. l. in tempus. cum si. de hæred. insti.

g ¶ Resp. ipsi principali. An hæc protestatio incitatoria possit procuratori fieri? adde gl. sin. in. l. aut q aliter. §. j. ꝙ vi aut clã. quæ dat formã. cui hęc protestatio fieri debeat, & illam alle. Ang. & doc. ĩ. d. l. de pupillo. §. si qs ipsi prætori. s. e. et de alijs protestationibus. vide. s. in. v. col.

h ¶ Si mulier nõ petierit. vtrũ dispositio. l. vel statuti negatiuè concepta, cõstituat aliquẽ in mora sine interpellatione, vel contestatione: vide omnino quæ dixi post Bar. in. l. mucianæ. s. de condi. & demon.

i ¶ Quod expectet̃. vide Bar. in. l. suus. §. fi. de hę. insti. & seqtur Imo. hic.

quando fit alicui protestatio, seu incitatio, vt fiat id ad quod non facien
dum de iure teneatur: hoc est, vt delinquat: isto casu cum talis incitator
teneatur, vt mandator: vt.l.j.§.incidit.ad Turpil.dic, vt.l.non solum.§.
64 si mand.j.de iniur.¶†Quartò principaliter est videndum de protesta
tione certificatoria alicuius, quod est, vel non est factum, vel fictum, &
ista consistit in duobus. Quandoque enim protestator denunciat tibi,
quod ego aliquid intendo facere in futurum: quãdoque aliquid, quod
65 est de præterito, vel præsenti. ¶†Circa primum dico, quòd talis prote
statio põt fieri: & habet effectũ, ꝙ excusat à vitio clandestinitatis: vt.l.
aut qui aliter. quod ui aut clam. & hæc protestatio, seu denunciatio, per
quem fieri debeat, cui & qualiter: dic vt.d.l.aut qui aliter.§.j. & se. vbi
66 optimè declaratur inter. ¶†Circa secundum dico, quòd protestatio,
seu denunciatio potest fieri. & habet primò hunc effectũ: quia tollit om
nes effectus ignorantiæ: non enim potest ille, cui est facta talis protesta-
tio, seu denunciatio, dicere de cætero, se ignorasse: vt.l.si fideiussor.§.j.s.
manda. & de act.emp.l.j.in fi. Et quo ad hunc effectum habet locũ regu
la, quæ dicit eum, qui certus est, amplius certiorari non debere; vt.c. eũ
a qui certus. de reg. iur. lib. vj. & isto casu, an requiratur alia certificatio,[a]
ꝗ̃ uerbis: satis puto clarè comprehendi ex his, quæ.s. dixi, circa protesta
67 tionem prohibitoriam, & circa incitatoriam. ¶†Item talis protestatio
inducit vt effectus, qui producuntur ex scientia: ut in casibus, in quib⁹
b scientia & compatientia[b] inducitur consensus; vt.l.j.in prin. & per to-
c tam.l.s.de liber. agnoscen.[c] Et ideo vt talis effectus impediat͂ est necesse
ꝙ illi protestationi contradicatur: ut.d.l.j.§.j.&.§.pœna cum gl, in ver.
contra denunciauerit. de liberis agnoscen. Et idem puto in omnibus ca
sibus, in quibus scientia & patientia inducunt consensum: vt.j.de re iu-
68 dic.l.sæpe.cum si.†Item talis protestatio habet quandoque alium effe
d ctum mirabilem: quia impedit[d] interrumpi cursum præscriptionis, ex
eo, quòd sciuerit usucapiens rem furtiuam: vt.l.si ancillam.j.pro suo, et
hæc pro modo sufficiant.

SVMMARIVM.

1 *Actoris partes sustinere dicitur, qui necesse habet probare de iure suo.*
2 *Lex ista, quæ loquitur de confessoria, & negatoria, quare posita sit sub isto titulo?*
3 *Actio in rem, quæ competit pro rebus corporalibus, competit etiam poßidenti pro rebus incorporalibus.*
Agens actione reali pro rebus incorporalibus, debet ponere in libello, ꝙ reus ipsum agentem inquietat. Et satis est, ꝙ contradictio uerbalis appareat ex processu: puta quia negauit, ibidem.
4 *Reus contra quem est interpositum primum decretum, potest poßeßionem recuperare intra annum, etiam in seruitutibus. & nu.6.*
Commodum poßeßionis est magnum, ibidem.
5 *Solutionem ueram secundum Iac. de Are. Ad.l.à quo fundus.j.de dã. infec. ponit.*
7 *Practica huius.l. ponitur aliter, quàm gl. dixerit.*
8 *Agens confessoria pro seruitute, & prætendens interesse prohibitionis sibi factæ, mittitur in poßeßionem: sicut quando agitur personali ad pecuniam.*
In confessoria habetur ratio interesse, ibidem.
9 *Ad primum decretum qualiter procedatur contra contumacem in non defendendo cũ agitur pro seruitute.*
10 *Reo contumaci contra quem fuit interpositum primum decretum pro seruitute, qualiter succurratur?*
Decretum iudicis non rescinditur, nisi propter enorme damnum. ibidem.
11 *Contumax in negatoria, licet non poßit nouum opus nunciare ex causa ex qua fuit contumax, potest tamen nunciare ex alia.*
Contumacia in uno, non nocet in alio. ibidem.
12 *Cautio interposita per reum in casu huius.l, in seruitutibus quando sit perpetua?*
13 *Libellus in confessoria & negatoria qualiter concipiatur?*
14 *Res quælibet est libera, nisi seruitus sit imposita.*
15 *Agens negatoria, uel confessoria, quid habeat probare?*
16 *Existenti in quasi poßeßione seruitutis, præsumitur sibi competere seruitutem, & ꝙ sit dominus.*
Dominus ille præsumitur, qui poßidet, quãdo dominiũ uenit in iudicio incidẽter ibidẽ.
17 *Res quælibet licet iudicetur secundum præsentem statum, tamen in qualitatibus, quæ non poßunt inesse ab origine rei, de facili contrarium probatur.*
18 *Poßeßio, uel quasi alicuius status, uel qualitatis, quando transferatur in eum, qui contradicit onus probandi, uel non.*
19 *Nouus libellus, an detur in casu huius.§.*
20 *Actor si est in quasi poßeßione seruitutis, sed reus poterat illum prohibere aliquo iudicio poßessorio, & ab illa illum remouere, sed primum decretum fuit interpositum iuxta formam huius leg. an reus reuersus poterit agere illo poßessorio: ꝙ sic si intra annum ueniret.*
Paria sunt amittere poßeßionem, & amittere actionem pro ea.
21 *Reus contumax si fuerit in casu huius.l. & nõ uult cauere, iudex coget eũ cauere mulcta indicta, uel pignoribus captis.*
Vel decernat perinde haberi, ac si cautũ esset: uel uice cautionis mittat actorem in poßeßionem. ibidem.
22 *Iurari in litem contra non cauentem in casu huius leg. ꝙ nõ poßit potest agi ad interesse actione in factum ex edicto, si quis ius dicen. non obtẽ. uel officio iudicis.*
23 *Cautio, de qua in hac leg. fit sine fideiussore cũ obligatione tamen bonorum.*
24 *Secundũ decretum in casu legis nostræ qualiter interponatur.*
Secundũ decretũ habet locum in actione reali.
25 *Iudicio poßessorio si qñ pro seruitute agatur, omnia quæ dicta sunt.s. de interpositione primi decreti in confessoria & negatoria. habent tum etiam locum.*
26 *Confessoria, uel negatoria si pro usufru. & usu agatur, qualiter imterponitur primum decretum? Et quid cũ agitur de iure merè personali, ut aliquem in mea potestate uel esse meum seruum: qualiter perueniatur ad primum decretum: nu, 27.*
28 *Primum decretũ qualiter interponatur, qñ agitur pro aliquo iure incorporali: remißiuè.*
29 *Primũ decretum si quis agat pro liberatione alicuius obligationis personalis, an interponatur? Et quid quando aliquis agitat aliquod officiũ, quod est annale, uel sex mensium, qualiter ei succurratur: & primum decretum interponatur: nu.30.*
31 *Abbatem alicuius monasterij, cum quis petit dici, & ait se talem esse qualiter succurratur: remißiuè.*
32 *Vti poßidetis si contra quem agat͂, qualiter perueniat͂ ad primum & secundum decretum?*

¶LEX. XV.

SI prius. ¶In actiõe cõfessoria, et negatoria, contra reũ se non defendẽtem: officium iudicis est vt cogat eũ cauere se nullã nouitatẽ facturum, donec de suo iure doceat & partes acto
e ris sustineat. h.d. in summa. Hęc lex diuiditur[e] in tres partes: Prima loquitur in reo contumace, cũ agitur cõfessoria, quale debet esse officiũ iudicis vsq; ibi: idẽꝗ ecotrariò: ibi. Secunda quę loquitur in reo contumace. cũ agat͂ negatoria, quale debet esse officium iudicis, vsq; ibi: eaq; ratiõe. In tertia ponitur quędam conclusio ad pręcedentia, vsq; ad finẽ: quia prima pars habet duas lec. vnam secundũ gl. ꝙ ille, qui agebat confessoria, nõ erat in quasi possessione seruitutis. Aliam secundũ Dy. & quosdam modernos. ꝙ ille qui agebat confessoria erat in quasi possessiõe seruitutis. Secunda pars habet vnã lec. tm̃ secundũ oẽs: videlicet, ꝙ loquat͂, qñ agẽs negatoria nõ erat in quasi possessione libertatis, per ea quæ.j. dicent͂. Tertia pars habet duas lec. vna est secundũ glo. ꝙ illa referat͂ ad oĩa p̃cedẽtia dicta, tam in prima, quã in secunda particula. sed secundũ Dy, oportet ꝙ referatur solũ ad dicta in secũda parte. Vnde propter istas varietates pone casum ĩ terminis, vt litera sonat. Postea in contrarijs examinabũtur lec, & videbim⁹ varietatem. ¶Not. qualiter interponitur primũ decretũ, cum agitur cõfessoria. ¶Not. qualiter interponit͂ primum decretum cũ agitur negatoria.
1 ¶†No. ꝙ ille, q habet necesse ꝓbare de iure suo. dicit͂ partes actoris sustinere. ¶Opp. ad.l. istã. lex debet esse locata sub cõgruis titulis: vt in.i. consti. C.§.qb⁹. Sed hic narrat͂, ꝙ confessoria & negatoria &c. ergo debuit poni sub ti. si ser. ven. hic verò videt͂ malè posita: cum nõ tractetur hic de noui ope. nun. Sol. dicit gl. ꝙ hic pręcessit nunciatio, cuius occasione deuentũ est ad confessoriã: vt hic habes in gl. & sic facit ad tit. Ista sol. cõtinet diui-
2 nationẽ. †Sol. gl. secundo modo. s. ꝙ hic nõ pręcessit nunciatio verè: sed possibile est nunciare, q ille, qui põt agere cõfessoria. põt nouum opus nunciare. Vnde cũ ista duo auxilia possint cõcurrere super eodẽ facto, meritò iste leg. promiscuè ponũtur in vtroq; tractatu: vt.l. & si fortè.§.j. si ser. vẽ. Qualiter autem concurrant, not.j. tit.j.l. Trebatius. & .s. eo.l. in prouinciali.§.j. & Dyn.s. eo.l.j.§. & ibi dixi. Vel dic, ꝙ in pœnã contumacis impeditur nunciari nouum opus, quod fieri contingeret in futurum. vt hic in secunda parte, meritò ista.l. est situata in hoc. tit. ¶Secũdò oppo. tenẽdo gloss. ꝙ hic erat nunciatio facta vere, vel poterat fieri contra, si opus non est factum, nunciatio

a ¶Alia certificatio. vide q̃ no. Bar. ĩ.l.j.C. de lit. contest. post me.

b ¶Cõpatiẽtia. Ad hoc vide q̃ dixi.s. e.§. in.v. colum.

POMATES.

c ¶De lib. agno. vide ad hęc Fel. in.c. cũ. M. fer. col. xv. ĩ fi. & se. de cõsti. & in.c. cũ no. in.v. col. ver, fallit.s. de prescrip.

c ¶De libe. agno. & §.pœna. cũ glo. in ver. denũciauerit.

d ¶Quia ĩpedit. no. vnũ mirabilẽ effectũ protestationis certificatorię.

e ¶Diuiditur. Bal. ĩ aut͂. & qui, in. vj. col, ver. op. de.l. si pri⁹ &c. debo. aut͂, iud. pos. ponit casum figuratiuè, & ibi etiã aliqualiter declarat, & etiã ꝑ eũ not. ibi. xij. col. Et de materia huius.l. tradit. d. Anto. ĩ.c.j. de eo q mitti, in pos. cau. rei ser. vbi reassumit maiorẽ ptẽ eorum quæ dicit hic Bar.

a ¶Perfectè cœptū.aduerte:qa ista gl.nō dicit,ꝙ ad hoc,vt dicaꝛ cœptū opus adeò,ꝙ possit nunciari,requiraꝛ ꝙ sit aliqđ ędificatū:iō nō merito reprehēdiꝛ à doc.licet leg.alleg.per glo.nō faciat ad propositum.

b ¶Est practica.& no.ꝙ pro istis iurib⁹ etiā pōt agi vti possidetis.l.sicuti.§.aristo.si ser.vē.vide in l.fi.j.quo.bo.& not.i.l.j.C.vti possi.& in.l.j.in prin.&.§.huius j.vti pos.

ADDE,an procedat libell⁹ in cōfessoria:in quo dico,ꝙ aqua mea solita est decurrere ī curiam tuam:ideo peto te cōdēnari ad dādū mihi locum,in quo posset aqua descendere.vide Pau.de castro cōsi.cclxj.

c ¶Lec.Dy.in prima pte leg.reprobata.lec.gl.j.tñ saluat lect.gl.in.vij.oppo.vide tamen q.j.dixi.in.vij.oppo.istius partis,et ad hanc lec.Dy.vide Bal.in auꝛ.& q in.xiij.col.de bo.autho.iudi.pos.et ibi videtur inhęrere lectu.Dy.

d ¶Interponere cautionē. Sed an alia sint remedia in casu huius,l. quā ꝙ interponatur ista cautio.gl.j.in versi.aliàs videꝛ dicere,ꝙ sic.quā glos.Dy.hic& Cy.post eū videꝛ reprobare:sed tu salua gl.indistinctè secundū.d.Io.hicquem vide.

e ¶L.vti frui.&.l.loci.§.si qs mihi.si ser.vē.secūdū Inno.i.c.Abbate.de ver.signi.Adde.l.si qs diuturno.si ser.ven.§.fina.

POMATES.

f ¶Quia negauit.vide Cepo.consi.iij.col.j.& Alexā.iij.col.j.ad fi.vo.ij.et lxxiij.col.j.vo.ij.& Bar.in.c.l3 cām col.antepenul.de proba.

g ¶Sextò opp.Ad hanc oppositionē ego addo glos.in l.à quo.j.tit.j.licet ibi loquaꝛ,qñ facta fuit missio in possessionē ipsius rei seruientis,non iure seruitutis,vt hic dicitꝛ,quā etiam ita intelligit Bar.j.ea.l.in.vij.opp.& latius de hoc vide Bar.in.ix.opp.& vide ꝙ ibi post eū dixi.Et istud quod dicit hic Bar.ꝙ nō audiaꝛ veniēs intra annū.&c.limita secundū.d.Io.p id ꝙ dicit Bar.j.e.l.in.j.q.nisi reus potuisset aliquo iudicio possessorio recuperare illā quasi possessionem:qa tunc admitteꝛ re⁹ intra annum:ne reus in effectu pdat ius recuperandi illam quasi possessionē.Vide tamē hic.d.Io.in.vj.col.& q.j.dixi.in.ix.op.& ibi Bar.tenet contrarium eius,quod tenet hic.& illud est verius secundū Bal.& Ang.in.d.l.si quis emptionis.§.sed & si qs.C.de pscrip.xxx.an.& vide Bar.j.in.v.col.in ver.circa secundū.& in.l.is cui⁹.in fi.si ser.vē.licet Bar.vt dixi hic & eius opi.non sit vera:qa hic vt ipse dicit in casu huius leg.non posset ędificare:non tamen sequitur:ergo est in quasi possessione seruitutis:vt hic dicit Barto.& doc.Imò etiam contra eum facit:quia considerato, ꝙ quasi possessio seruitutis prædialis nihil relevaret in ipso agente,imò ad probandum illā quasi possessionē seruitutis debet pbari,ꝙ sit ī quasi possessiōe pdī dñantis &c.& hic etiā p ea q̄ expsse dixit Bar.post glo.j.e.l.in.ij.opp.tertię partis.& satis dicitur de mente do.Io.hic.

non pōt fieri:vt.j.e.l.stipulatio.§.opus.hic autē dicitur,ꝙ ędificatū non erat:ergo malè dicit gl.ꝙ nūciatio erat facta,vel fieri poterat.Sol.dicit gl.a hic nō erat ędificatū.s.perfectè cœptū[a]:tamē erat opus.& ideò poterat nunciari:vt.s.eo.l.j.§.j.Ista est quędam diuinatio non necessaria.Ideo dic securè,ꝙ nil erat ędificatū,sed erāt facta aliqua prę paramenta,vnde poterat fieri nunciatio:vt.s.eod.l.de pupillo.§.nunciationē.ibi inchoet.& ibi no.p gl.&.s.eo.l.j.§.potest.& ibi no.p Dy.nec ob.§.opus.quia illud verū quantū ad hoc, vt cōmittatur stipulatio de opere demoliendo. sed si tenes tertiam sol.quā.s.dedi istud cōtrarium non obst.

¶Tertiò op.& videtur ꝙ tex.sibijpsi contradicat.dicit enim ꝙ re⁹ non defendebaꝛ: & sic præsuppon it reū absentē.Posteà dicit iudex iubet cauere,quę cautio requirit pręsentiam personę. cū stipulatio inter absentes cōtrahi nō possit:vt.j.de ver.ob.l.j.in prin.Sol.dicit gl.fateor,ꝙ est re⁹ absens.tñ cogit eū iudex se psentare:& sic cauere pignoribus captis,& mulcta indicta.vt inst.de satis.tuto.§.pe.& de ventre inspi.l.j.§.quid ergo. Ista b est practica[b] istius.l.secundū gl.Quod an sit verū videbimus.j.in.ix.contrario.¶Quartò op.& videtur:ꝙ contra cōtumacem nō interponatur primum decretum hoc modo:sed debeat actor mitti in possessionē rei,vel iuris petiti:vt.j.tit.j.l. à quo fund⁹.&.s.de procu.l.sed & hę.§.fi.Sol.dicit gl.ꝙ oportet reum cogi cauere:vt dictū est.s. sed si cogi non poterit,tūc deuenitur ad aliud remediū quod mittitur actor in possessionē rei vel iuris,ꝙ petitur.¶Aduertatis,ex hoc apparet,ꝙ glo. intelligit istud principiū quādo ille,qui agit cōfessoria,nō erat in possessione seruitutis.Si eīn esset in possessione frustra diceret glos.ipsum poni in possessionē in subsidiū.Dy.dicit hoc nō esse bene dictū.Nā hic dicitꝛ prius,ꝙ ędificatū esset.&c.Ex quo apparet,ꝙ actor erat in quasi possessiōe seruitutis:vt.d.l.& si fortè,§.scīedū.Et ista est lectu.c Dy.[c] separata à lec.glo.Istā ergo lec.Dyn.primò prosequamur.Et secundū hanc ad.l.à quo fund⁹.rñdet ipse:ꝙ ibi actor nō erat ī quasi possess.iuris petiti:& ideò reus cōtumax puniꝛ in translatiōe quasi possessionis.hic verò erat actor ī quasi possessiōe iuris:iō in eo non pōt trāsferri talis quasi possessio,sed grauaꝛ.qa iubetur interponere cau d tionē[d],de qua loquiꝛ hic.¶Quintò op.tenēdo lectu.Dy.ille q possidet non pōt actionē in rē intē tare:vt.j.vti pos.l.j.§.interdictū.ergo iste nō pōt 3 agere confessoria.†Sol.illud verū est in actione ī rē,quæ cōpetit in rebus corporalibus,sed pro rebus incorporalib⁹ in rē actio daꝛ possidenti,vt.d. e l.& si fortè.§.scīedū.s.si ser.ven.&.l.vti frui.[e]§.si cut.s.si vsufru.pe.ita dicit Dy.& bene probaꝛ ī.sti.de act.§.ęquè.Requiritꝛ tñ molestatio,seu inquietatio ex pte ei⁹,q conueniꝛ,aliter conueniri non pōt:vt innuit tex.in.l.vti frui.in fi.& si ser.vē.l.harum.&.l.egi.& hoc tenet Iac.but.i.d.§.ęquè. ꝙ ipse sumpsit ex dictis Rof.in libellis,sup actione confessoria:debet ergo secundū hoc poni ī libello,ꝙ reus inquietat agentē,& ei contradicit,ꝙ tę nemēti.Satis eīn puto,posito ꝙ cōtradicat,& cō

&.j.in.ix.op.hui⁹ partis videaꝛ cōtrarius,secundū Bal.& Ang.tñ re vera nō est contrarius:qa Bar.hic loquiꝛ,qñ actor prius erat in quasi possessione,& reus vult intra annū petere reuocari præceptū de mittendo. Sed Bar.j.in ix.op.loquiꝛ qñ actor prius nō erat in quasi possessione.vt no.Bar.j.in.ix. op.huius partis.& ita declarat ipse in.x.op.huius partis ad fi.& cū Bar.hic trāsit do.Ant.ī.c.j.in.vj.col.de eo,q mit.in pos.cau.rei seruan.

traditio facti nō poneretur in libello,nec appareat:si tamen ex processu iudicij apparet contra f dictio verbalis:qa negauit[f],sufficeret.& hoc pōt colligi ex isto prin.secundū lec.Dy.& secūdū le. gl.vt statim dicā,hię eīn nulla cōtradictio,seu in- 4 quietatio facti interuenerat.¶†Sextò op.[g]& vi- g tur,ꝙ reus intra annū veniens,faciet tolli pceptū ante factum de cauēdo:sicut in alijs realibus intra annum recuperat possessionē:vt.l.si quis emptionis.§.sed & si qs,C.de pscri.xxx.an.Sol.illud est verū,qñ per interpositionē primi decreti trāsferretur possessio in actorem:tunc eīn ne reus perdat cōmodū possessiōis:ꝙ magnū est:vt insti.de interdi.§.cōmodū.recuperat possessionē ītra annum.Sed in casu nostri principij.actor erat prius in possessione,& re⁹ p interpositionē primi de- h creti modicū est grauat⁹[h].ideo lex non curauit ei reuertenti intra annū subuenire.arg.s.de mino.l.si ex cā.in prin.¶Septimò opp.ꝙ lec.Dy.nō pcedit:quia si verū est,ꝙ actor erat ante in possessione seruitutis:ergo reo incumbebat onus pbādi:vt.s.de proba.l.circa.&.s.si ser.uen.l.sicuti. §.sed si quęraꝛ.apparet ergo,ꝙ p īterpositionē isti⁹ primi decreti ob cōtumaciā nō trāsferatur onus probandi:quia ante sibi incūbebat.quod videtur esse cōtra istam literā.vt apertè hic in fi.innuitur. Sol.dicunt illi,qui volunt tenere lectū.Dy.ꝙ vera est opi.nec hic grauatur onere probationis:nec hoc dicitur in isto principio.sed grauatur in hoc, quòd sustinet partes actoris:& sic habebit mino- i res dilationes[i].prius iurabit de calumnia,& similia.quæ not.in,d.§.sed si quæratur.Item grauatur in hocquia præstabit cautionem de qua hic loquitur.& sic essent probationes magis in prōptu contra eum.Ad quod facit.j.de noua.l.si pupillus.in princi.glo.quæ incipit videꝛ superflua. Nec obst.finis hui⁹ leg.quia refertur ad secundū casum tm̄.Illud ergo verbum positū in additiōe Dy.ꝙ in hoc prin.grauaꝛ in translatione posses- k sionis nō est verum:qa possessio[k] seruitutis non l releuat[l] possessorem ab onere probādi.cętera pñt esse vera.Isto modo pōt sustineri lec.Dy.quā puto bonā,& ęquā,et eā tenerem,si casus accideret. ¶Restaꝛ,vt videamus an lec.gl.possit sustineri:et dico ꝙ sic:vt hic,loquitur,qñ actor nō erat in pos m sessione seruitutis.[m]Non ob.ꝙ dicit Dy. hic non erat ædificatū.ergo actor erat in quasi possessione seruitutis:qa hoc nō sequiꝛ.Nā licet dom⁹ mea sit depssa:vicin⁹ nō est in pos.seruitutis, nisi à die quo volebā ędificare:& sum prohibitus,& sic in n cepi habere depssam[n] iure seruitutis:vt.l.fi.s.quēad.ser.amit.et no.C.de ser.l.j.& de ser.vrb.pred. o l.q limitibus. Ita debet intelligi.l.& si fortè[o].§.j. Pōt ergo hoc esse,ꝙ actor nō erat in possessione seruitutis.Tenēdo ergo istā lec.gl.ad.l.à quo fundus.quomodo respondeam⁹?nā ibi videtur,ꝙ debeat quis mitti in possessionē rei seruientis.¶Aduerte,ꝙ dico in possessionē rei seruientis:nō dico iuris petiti:licet gl.hic ita dicat,ꝙ illa.l.hoc nō dicit.Nā ibi primò dicit possessio trāsferēda ē &c. Exhoc ꝙ dicit possessio,patet ꝙ loquaꝛ de possessiōe rei seruientis:qa ī iure seruitutis nō cadit pos sessio

h ¶Modicū est grauat⁹. Imò videtur plurimū grauat⁹, ex quo efficiꝛ de reo actor.& sic eo non probante agitur confessoria,& absoluiꝛ, & prius fuisset econtrà.vt no.Bar.in fi.ij. oppo.in.iij.parte.

i ¶Minores dilationes.an quo ad alia & quo ad iurādū de calūnia? dixi.l d.§.sed si qraꝛ.licet quo ad propositū Bar.hic dicat ꝙ illa glo.ideo est vera:quia tūc habetur loco petitoris.vt hic ī fi.text.

k ¶Quia possessio.in lect.antiqs non habenꝛ ista verba, qa &c.cū se. litera & bñ iudicio meo adde ꝙ Io.and. in addi.in tit.de primo decreto.§.restat.ver.qđ si agatur confessoria.videꝛ sequi hoc dictum Dy.

¶Aduerte ad hāc apost.Alexā.quia etiā in codicibus nostris scriptis, hæc clausula.quia possessio &c.non habeꝛ.Ale.Lose⁹.

l ¶Nō releuat. nota.ꝙ possessio seruitutis nō releuat possessorem ab onere probandi. & vide Bar.j.ea.l.in.ij.iij.&.v.cōtrarietate.iij.partis.

m ¶Possessiōe seruitutis.qñ qs dicatur in possessione seruitutis,vide latius insti.de act.in §.ęquè.p Moder.in.v. charta,& ꝙ j.dicam.

n ¶Habere depressam.& per hoc videtur ꝙ lect. Dy.

POMATES.¶Vide Alex.consi.cxxxiij.col.ij.vol.ij.

o ¶L.& si fortè.Ad quod adde not.insti.de ac.§.ęquè.in prin.iij.char.in fi.in ver.extra gl.quæro.& tex.tamen.in.d.§.j.limita.vt ibi dixi.

a ¶ Contrarium non. Adde Bal.in auꝫ.& qui.in.vij.col.in ver.modo quæ
ro.C.de bo.autho.iudi.poſ.
b ¶ Iubetur pati. No.qualiter Inno.ha nc.l.intellexit.& vide etiā.j. pro-
xi.cōtrario.Cy.etiā hoc firmat:qa incorporalibꝰ hęc cautio ſuccedit lo
co traditionis quaſi poſ.cū in ipſis vera traditio nō cadat,facit.l.pe.ṡ.de
ſer.de quo no.in.l.
fi.j.de do.
c ¶ Quòd nunꝗ au-
diaꝭ.Ad hoc adde
Bar.ṡ.in.vj.oppo.
& quod ibi dixi.
d ¶ Agereꝭ. cogita:
quia fortè non vi
detur bn̄ dictum:
qa aliud eſt petere
aliud agere: vt pa-
tet ī.l.cū Papi. ibi
cuius enim in agē-
do.C.de ſenten.
e ¶ Agere velle. Dici
pōt:ꝙ alia rōne nō
ſit vera : qa ſi eſſet
ante, ꝗ audiaꝭ, tn̄
tex.ꝑſupponit eū
audiēdum agēdo:
ſed intellige,ꝙ hic
audiꝭ de proprie-
tate,nō de poſſeſ-
ſione:vt.d.l.ij.
f ¶ Reꝰ latitabat.ſed
iſtud cōiter nō te-
netur:nec ēt ꝙ vo
luit dicere gloſ.in
ver.defendereꝭ:vt
ēt dicit Bar.hic.&
do.Ioā. ſubdit tn̄
poſteà.d.Io.ꝙ no.
ī iſta gl.intellecta,
ꝑut refert Bar.hic
in ver.vn̄ olim&c.
qa ſcd̄m intellectū
huiꝰ gl.in.l.iſta eēt
caſus ſin. limitans
id ꝙ diciꝭ in.d.l.ſi
qs emptiōis.§.pe.
de ꝑſcri. xxx.an.
videlicet:ꝙ vbi fit
remiſſio ī reali cō
tra contumacē, au
diri debet contu-
max ſup poſſeſſio
ne recuperanda,ſi
veniat intra ānū,
vt ibi. Nā illud fal
lit ſi ille latitaue-
rit: vt hic ꝑ Imol.
quē vide. Et pro
hac opi.Imo.poſ-
ſet optimè īduci.
l.is cuiꝰ.j.ſi ſer.vē.
ibi.& nō ante.vbi
de poſſeſſiōe nun
ꝗ audiebaꝭ hic,te
nēdo,ꝙ ibi latita-
ret. vt ibi vr̄ velle
tex.licet Bar.con-
tra ī.v.opp. huius
ꝑtis,vide tn̄ vt ibi
dixi limitatū.d.§.
pe.aliꝭs duobꝰ mo
dis: vt hic ꝑ Imol.
quem oīno vide.
g ¶ Oppoſitio ē ve
ra.& idē tenet Bar.
in.l.in cuius.ſi ſer.ven.& vide Bar.j.e.l.in.j.q.& Bal.in auꝫ.& q.in.v.col.
Et licet cōis ſit intellectus ſecundū Bar.&.d.Lud.hic,ꝙ iſte debet audi-
ri veniens ad recuperandum poſſeſſionem in caſu iſto:tamen ſecundū
do.Io.non eſſet abſonum defenſare de iure,ꝙ in iſtis incorporalibus ſit
ſpeciale,ꝙ non audiatur poſt intra annum:quia in eis nō cadit vera tra-
ditio.Ex quo etiam hæc.l.ſic ſimpliciter loquitur. Adde ꝙ pro hoc fa-

ſeſſio ꝓpriè.Itē in eo,ꝙ dicit trāsferēda eſt: ergo
erat apud primū.& ſic de poſſeſſiōe rei,nō iuris
cū dn̄s nō poſſideat ius cōtra ſeipſum:cū ſibi res
ſua nō ſeruiat:vt.l.vti frui. ſi vſuſfr.pe.&.l.in re
cōmu.de ſer.vrb.ꝑdi.Sed certè rn̄det glo.ꝙ illud
ſit in ſubſidiū.hoc nō placet.Nā ibi daꝭ poſſeſſio
cōtra aliquē:ideò,qa nō defendiꝭ:nō ideo:qa non
cauet,vt ibi diciꝭ in tex.Iſta tn̄ gl.verū dicit in ſe:
licet nō quo ad illā.l.vt dicā.j.in.ij.q.¶ Dicendū
5 eſt † ergo ſecundū Iac.de are.& melius.Aut reus
conuentus cōfeſſoria ędificauit aliqd cōtra ſerui
tutē,quā actor ſibi deberi diceret ita quod opus
eſt aliqua demolitione:& tunc fit miſſio ī poſſeſ
ſionē rei ſeruitutis:vt poſtea debito tpe poſſit fie
ri demolitio:vt.j.dicā.& ita loquiꝭ lex,à quo fun
dus.&.ṡ.de procu.l.ſed & hæ.in fin. Aut nil eſt
ædificatū cōtra debitā ſeruitutē:ita ꝙ in loco ſer
uiente,non eſt opus aliqua demolitione: & tunc
procedit.l.noſtra.& hoc puto verum.¶ Octauò
op.tenendo lec.glo.& videtur ꝙ per primū de-
cretum fiat miſſio in quaſi poſſeſſionē iuris peti
ti:ſicut in aliꝭs realibus fit miſſio in poſſeſſionem
rei petitę:vt.j.qui.ex cau.in poſ.ea.l.fulcinius.§.
Celſus.Sol.videtur hic dicere gl.quòd iſtud ſcili
cet,ꝙ hæc miſſio in poſſeſſionē ad inſtar rei poſ-
ſeſſionis corporalis eſt in ſubſidiū:vt in ea patet.
a ꝙ nil eſt:vt.ṡ.dixi.Dico ergo,ꝙ cōtrarium non[a]
ob.imò cōcordat:quia ſecundū permiſſionē hu-
ius leg.fit miſſio in quaſi poſſeſſionē iuris petiti.
Illud em̄ quaſi poſſidere fit ꝑ ſolā patientiā vſus:
b vt.ṡ.de ſerui.l.pen.Sed hic reus iubeꝭ pati:[b] ergo
actor poniꝭ in quaſi poſſeſſione iuris petiti . Et
hoc modo intelligit hāc.l.Inno.vt extrà de eo,q
mit.in poſ.cau.rei ſer.c.j. & hoc eſt clarum ſatis.
¶ Nonò.opp.& videtur, quòd ītra annū veniēs
recuperet poſſeſſionem.vt.C.de præſcrip.xxx.
anno.l.ſi qs emptionis.§.ſed & ſi quis.ſed hic in-
c nuit,quòd nūꝗ audiaꝭ.[c] niſi de proprietate agē-
do negatoria,ergo &c.Solu.poſſumus dicere,ꝙ
hic fuit reus contumax poſt litem cōteſtatā, vel
quaſi.& ideo nō audiꝭ,niſi de proprietate:vt. C.
vbi in rē actio.l.ij.& hoc īnuit hic tex.dum dicit
d ageretur.[d] Ante enim litē cōteſt.nō diciꝭ qs age-
e re,ſed agere velle:[e] vt.j.rem ra.ha.l.amplius.Cer
tè hæc ſol.vera eſt.tamē multū reſtringit hanc.l.
Præterea eſt contra hanc.l.in ver.ideꝗ,vbi dicit,
agere vellet.& ſic dicit ante lit.conte. Vnde aliꝭ
f dicūt,ꝙ iſtud eſt ideo:qa reus latitabat.[f] & fortè
hoc voluit ſentire gl.hic ſup verbo defendereꝭ:
certè hoc nō placet:qa ſi reus latitabat in hoc gra
uatur:vt contra eū poſſit ꝑueniri ad venditionē,
ſeu ad ſecundū decretū:ut.l.fulcinius.§.j. qui.ex
cau.in poſ.ea.Nō aūt propter latitationē priuaꝭ
beneficio recuperādæ poſſeſſionis. hoc em̄ non
reperiꝭ:unde aliꝭ dicunt,ꝙ.l.ſi qs.§.ſed & ſi quis.
loqtur in realibꝰ actionibus,ꝑ quas uēdicātur res
corporales,ſed in his ſeruitutibꝰ,tp̄s nō eſt limita
tum:ſed ſtatueꝭ arbitrio iudicis,& hoc ſentit glo.
j.ti.j.l.à quo fundus.Sed certè hęc lex nō probat,
ꝙ ſtatuat certū tp̄s ad recuperandū poſſeſſionē.
Nā.l.à quo fundus. loqtur de tpe ſtatuto ad agē
dū de ꝓprietate,ꝙ fit tpe ſecūdi decreti:vt ibi pa
6 tet,& dicā.j.in.iiij.q.¶ Vnde dic, † ꝙ oppoſitio
g eſt uera:[g] & quod hęc lex debet determinari ꝑ.l.
h cōtrariā.ſ.quòd reus ueniēs intra annū[h] recupe-
ret illā quaſi poſſeſſionē iuris petiti,trāslati ī ad
uerſariū:ut tenet Dy.hic.ꝙ.j.ti.j.l.à quo fūdꝰ. &

cit quod idem.ṡ.proxi.in hac notabili oppo.dixi.
h ¶ Intra annum.licet ſecundū do.Ioā.hic Inno.in.d.c.j.de eo,qui mit.in
poſ.ſenſit,ꝙ etiā intra annū poſſit agi ad cauendū ſimpliciter.ſed ſi ve-
niret poſtea intra annū poſſit petere poſteà reuocari proceſſum.Et vi-
de hic omnino do.Io.quomodo procedat hic iſta practica:& iſta practi
ca Bart.procedit,
quando actor in
principio erat in
quaſi poſſeſſione
ſeruitutis : ſecus ſi
nō erat:qa tūc po-
terat cogi inconti
nenti , ex quo ve-
niens intra annū
non auditur ad re
uocādū pręceptū:
vt ipſe no.ṡ.in.vj.
opp.& cū doctri-
na Bart. ſimplici-
ter trāſit do.Ant.
in.d.c.j.de eo,qui
mit.in poſ.
i ¶ Decimò opp.vi
de etiā latè Bar. in
d.l.is cuiꝰ.& omni
no Bal.in.d.auꝫ.&
qui.in.vj.col.& in
xij.colū. Qualiter
autem interponaꝭ
primū decretū in
negatoria.vide ibi
Bal. in.xiiij. col.ꝑ
Bar.j.proxi.col.
k ¶ Fiebat miſſio.
In contrariū videꝭ
caſus. in.l. ꝗuis.ṡ.
vt in poſ.leg. &.l.
j.& ibi Barto.j.ex
quib. cau. in poſ.
ea . & hic adde
Bart.in.l.is cuius.
& ſequiꝭ ſimplici
ter do.Anto.in.d.
c.j.& Imo.in.l.ſi fi
nita.§.ſi plures.in
fi.vj.col.j.tit.j.
l ¶ Diuinare tamen
eſt.Imò nō eſt di-
uinare:qa ibi text.
apertè dicit. ſi nau
tem poteſtatē nō
faciebat,ne ſecum
agi poſſit.ergo pa
tet quod ibi late-
bat.l. fulcinius. §.
quid ſit.& patet:
qa ibi in reāli fit
miſſio in omnia
bona:ſicut fit con
tra latitantē. Nec
obſtat quod diciꝭ
de intereſſe : quia
illud in fine poniꝭ
in conditione, nō
aſſertiuè.
m ¶ Ratio intereſſe.
In confeſſoria ha
betur ratio inter-
eſſe.& per Bal.&
Imo.eſt tex.in.l.ſi
quid. C.de ſer.&
Bar.in.l .fluminū.
in fi.j.titu.j.
n ¶ Ad primum de
cretum. Nota formā primi decreti in iuribus incorporalibus.De ſecun
do autem decreto.vide.j.eod.in.iiij.queſtio. Quid autem in vſufructu.
vel vſu.qualiter decretum interponatur:vide omnino.j.eodem.in.vij.
q.& multis aliꝭs iuribus,perſonalibus & realibus.vide ibi vſq; in finem
huius.l.& not.& hic adde Specu.de primo decreto.§.reſtat.ver.quid ſi
agat confeſſeria.

ṡ.dixi.ꝙ idē tenet Ro.in libellis ſuper actione cō-
feſſoria.& Inno.extrà de eo,q mit.in poſ.cā rei
7 ſer.c.j.¶ Erit ergo † practica iſtius leg.aliter ꝗ gl.
dixerit,ſcilicet,ꝙ iudex iubebit contumacē caue
re:vt hic diciꝭ.tn̄ nō coget eū interponere cautio-
nem intra annū:qa cū à leg.ſibi deꝭ illa dilatio:ad-
ueniente die,& oblata ſatiſdatione faciēdi reuoca
ri illū iuſſum:interim nō debet poſſe inquietari:
vt.C.de iur.delib.l.fi.§.donec.&.ṡ.ſi cert.pe.l.le-
cta.Finito autē anno cogeꝭ cauere:& ſic actor effi-
cietur iuris poſſeſſor.l.ſi qs emptiōis.§.& ſi qs.&
ṡ.ſi ſer.vē.l.harū.Vel ſi fortè reus latitaret poſt an
num,poterit ꝑueniri ad ſecūdū decretū:vt.j.diceꝭ
poſſemus etiā dicere,ꝙ intra annū cogaꝭ cauere:
ſub hac tn̄ exceptione,ꝙ ſi intra annū venerit ad
defendendū,ꝙ cautio euaneſcat.ar.j.ti.j.l.ꝑtor.§.
j.&.l.q vias.§.j.quod ſatis admitto.& hoc mō pōt
procedere gl.cū ī realibꝰ ſcd̄m verā opi.miſſus in
tra annū efficiaꝭ poſſeſſor,licet reuocabiliꝭ:ita hic
caueaꝭ,licet cautio ſit reuocabilis.& hoc plus pla
i cet.¶ Decimò op.[i] & videꝭ,ꝙ aliter īterponaꝭ pri
mum decretū cōtra cōtumacē.ſ.mittēdo in poſſeſ
ſionē bonorū:vt.ṡ.ſi ſer.vē.l.is cuius.Sol.gl.hic vi
deꝭ dicere idē,ꝙ.ṡ.qa illud verū in ſubſidiū,qn̄ nō
pōt cogi ad cauēdū.ꝙ nō placet eadē rōne qua.ṡ.
dictū eſt.Nō em̄ eſt ſubſidiariū remediū illud.Ad
uerte:qa hæc gl.intelligit.l.illā,qn̄ ꝓ ſeruitute agi
tur reali actione.Aliā ſol.ponit gl.ibi.ſ.ꝙ ibi age-
baꝭ ꝑſonali actione pro ſeruitute conſtituēda:hic
reali.& ita tenet ibi.Pro quo facit litera ibi:cū di
cit cōſtituiſſe &c.iſta ſol.nō vr̄ vera:qa agiꝭ actio
ne ꝑſonali ad certā ſpeciē.& ī illa tm̄ ſpecie fiebat
k miſſio[k] etiā ſcd̄m hęc iura.ar.d.l.Fulciniꝰ.§.celſus
& doc.hoc tenēt ī.l.cōſentaneū,quō & qn̄ iudex.
Ergo cū hic agiꝭ ꝓ ſeruitute,vr̄ idē iuris,ſiue agiꝭ
reali,ſiue ꝑſonali.Pręterea:ibi loquiꝭ expſſe in ſer
uitute iā cōſtituta,ꝙ patet ex prin.illiꝰ.l.qa ꝙ fa-
miliā prohibebat:ergo iā erat ſeruitꝰ cōſtituta.Itē
patet ex fi.l.ibi ꝓhibitus eſſet &c.Pręterea,patet
ex ti.in quo eſt illa lex ſituata.ſ.in materia realiū
actionū ꝓ ſeruitute.Aliꝭ verò dicūt,ꝙ verū eſt,ꝙ
ibi agebaꝭ reali,ſed cōuētus latitabat.vn̄ fit miſſio
in oībus bonis:vt.l.Fulciniꝰ.§.Celſus.&.§.itē vi-
deamus.j.qb.ex cau.in poſ.ea.Et hoc multi tenēt:
l ꝙ licet ſit verum in ſe:diuinare tn̄ eſt.[l] Dic ergo,ꝙ
aliqn̄ qs agit cōfeſſoria pro ſeruitute tm̄:nec ali-
quod intereſſe tēdit ꝓhibitionis ſibi factę: & tūc
8 procedit iſta.l.& ea,q̄ dicta ſunt.ṡ.¶ Aliqn̄ † agit
cōfeſſoria pro ſeruitute:& ꝑtēdit intereſſe ꝓhibi
tionis ſibi factę:& tunc fit miſſio in oībus bonis:
ſicut ſi agereꝭ actiōe ꝑſonali ad pecuniā.Hodie ve
rò pro menſura debiti declarati:vt in auꝫ.& q.ita
loquiꝭ.l.cōtraria.Quòd aūt ī cōfeſſoria habeaꝭ rō
m intereſſe:[m] probaꝭ.ṡ.ſi ſer.vē.l.& ſi fortè.§.fi.&.l.
loci corpus.§.ſi fundus.&.§.in cōfeſſoria.&.ṡ.eo.
l.j.in fi.¶ Vt ergo ꝑdicta ꝑ modū diſtinctionis re
colligamꝰ,duo ſunt vidēda.¶ Primò, qualiter ad
n primū decertū[n] procedaꝭ cōtra cōtumacē in nō de
fendendo,cū agiꝭ ꝓ ſeruitute. Secūdò, qualiꝭ ipſi
cōtumaci poſt decretū interpoſitū ſuccurratur.
9 ¶ Circa primū † dic : aut agiꝭ ꝑſonali ꝓ ſeruitute
cōſtituēda:aut reali pro ſeruitute iā cōſtituta.Pri
mo caſu,aut reus latitat,& mittiꝭ actor in poſſeſ-
ſionē omniū bonorū:aut latitat,& mittiꝭ tm̄ ī qua
ſi poſſeſſionē iuris petiti:ſicut ſi ageret actione ꝑ-
ſonali ad certā ſpeciē.ar.j.qui.ex cau.in poſ.ea.l.
Fulciniꝰ.§.celſus.&.§.itē videamꝰ.&.d.l.is cuiꝰ.ſi

a ¶ Vel demolitio. Adde quod ipſe no.in.iiij.oppoſitione.ij.partis.& etiā quod no.in.iiij.q.& etiam in.l.is cuius.

b ¶ Et auē.& qui.vide Bal.in.d.auē.& qui.in.vij.col.in verſi.op.quòd fiat miſsio.&c.& vide.ſ.in.vj.oppo.& quod ibi dixi.

c ¶ Nūtiare ſolū.cōtumacia in vno,nō debet nocere ī alio. Adde ꝙ no.Bar. in.l. cōſentaneū.ī vlt.colū.C.qūo & qñ iud. & eſt bōa gl.in.c.j. de do.& cōtu.ī.vj.ſecus qñ ēt contumacia vſr reſpiciēs totū: vt ꝑ gl.ī.c.j.de do.& contu. facit ꝙ no. in.c.eccleſia. el.ij. de ele.ſcd̄m. d.Ia. vid̄ bal.ī.l.ſi ſeru⁹.

POMATES.

d ¶ Non noceat. Ita tenet Are.conſil. cl.col.vj.

e ¶ Secūdo op.qualiter fiat miſsio in poſſeſsionē in negatoria cōtra cōtumacē,ꝑ Bal. ī auē. & q.ī.xiiij.co.ꝑ.d. Ant.ī.d.c.j.de eo, q mit.in poſ.& ꝑ Spe.de ſcd̄o decr. §.vidēdū,ver. ſed qualiter in ſeruitutibus &c.

f ¶ Non impediet. Ad hoc adde,quę dixi poſt Barto.ſ. ea.l.in.iiij.op.primæ partis.

g ¶ Quintò op. & ad hoc vide,q̄ no. inſti.de ac.§.equè ī.ij.char. adde no. ꝑ doc.& maximè ꝑ.d.Io.ī.c.examinata. de iudi. Bal. in auē.& q.ī.xiiij. col.ꝑ Spec. de cā poſ.§.ī cōfeſſoria ꝑ totū. Et vide q̄ dixi in fine huius op.& ꝑ Bar.ī.l.de ſeruitutib⁹.&in.l. harū.ſi ſer. ven.& ꝑ Inno.&cano.in c.Abbate. de ver. ſig. in qbus locis habeē forma libellorū,& hic ꝑ Imo. & Mod.& vide q̄ dixi in fi.huiꝰ op. Bart.in.l.q aliena. §.fi.de neg. ge. & libellū,&materiā, in confeſſoria. & negatoria: vide ꝑ Ang.ī repe.l. ſi qs vi. in.§.differētia. in.v.&.vj.char.de acquir.poſ.& etiā plura ponit in materia confeſſorię, & negatoriæ. Adde in materia negatorię alle.conſi. cxxxv.li.ij.& de confeſſoria.Paul. de ca.conſil. ccvj.

ſer.vē.ſcd̄m lec.gl.facit ꝙ no.ꝑ Cy.qūo & qñ iu.
l.cōſentaneū.¶ Secūdo caſu,quādo agitur reali:
tunc aut actor agit pro ſeruitute,& etiā intereſſe
prohibitionis ꝓtendit:& fit miſsio in quaſi poſ-
ſeſsionē iuris petiti,& ēt in oībus bonis;vt.d.l.is
cuius.ſecundū verā opi.hodiè verò pro menſura
debiti declarati. Aut agit pro ſeruitute tm̄:vt di-
ctū eſt.tūc aut actor erat in quaſi poſſeſsiōe iuris
petiti:& tūc primū decretū erit,ꝙ iudex reū iu-
beat cauere:vt hic diciē ſcd̄m lec. Dy.aut nō erat
in quaſi poſſeſsiōe iuris petiti.& tūc ſi ad conſti-
tuēdū actorē in.d.quaſi poſſeſsiōe reqraē aliqua
a ędificatio,vel demolitio[a] in loco ſeruiēte, & mit-
tetur in poſſeſsionē rei,q̄ diciē ſeruitutē debere:
vt.d.l.à quo fundus.j.ti.j. Aut hoc nō reqriē,& fit
miſsio in quaſi poſſeſsionem iuris petiti iubēdo
reū cauere;vt hac.l.diciē.&.ſ. dictū eſt ī fi.vij.op.
& ſecundū Inno.in.viij.op.& hoc verū reo non
latitante, Nā ſi latitat,ſemꝑ pōt fieri miſsio in oī
bus bonis,ſicut in aliis realibus:vt.d.l. fulcini⁹.§.
10 Celſus.&.§.itē videamus.¶ Circa ſcd̄m, † cū quę
ritur,qualiter reo cōtra quē interpoſitū eſt pri-
mū decretū ſuccurriē.dic;aut actor agebat pſona
li,& qñcū ꝗ rediēs ante interpoſitionē ſecūdi de-
b creti audiē:vt.l.cum proponas,& auē.& q[b].C.de
bo.auth.iud.poſ.&.j.ti.j.l.ſi finita.§.poſteà autē,
aut agebatur reali:& tunc aut actor erat in quaſi
poſſeſsione iuris petiti:& tunc reo nō ſuccurriē,
niſi vt audiaē de proprietate: & hoc ſcd̄m Dyn.
Ratio:qa modicū ꝑiudiciū patiē,& decretū iudi-
cis nō reſcindiē,niſi ꝓpter enorme dānū:vt.ſ.de
mino,l.ſi ex cā.in prin.aut nō erat in quaſi poſ-
ſeſsione iuris petiti: & tūc aut fuit cōtumax poſt
lit.cōteſt.vel quaſi.& nō audiaē niſi de ꝓprieta-
te:vt.l.ij.in fi.C.vbi in rē act.&.C.qūo & qñ iud.
l.cōſentaneū.aut fuit cōtumax.ante lit.cōteſt.vel
quaſi,& tunc intra annū audiē de poſſeſsione,po
ſteà verò ſolū de proprietate;vt.l. ſi qs emptiōis.
§.ſed & ſi qs.C.de pſcr.xxx.an.& ita pōt ītelligi
hic.& hęc ſufficiāt circa cōtraria primęptis.¶ Et
venio ad ſecundā ptē, & iſta pars intelligiē ī eo,
qui agit negatoria, & nō erat in quaſi poſſeſsiōe
libertatis:& hoc ſcd̄m oēs. Et hoc iō:qa ſi dicere
mus ipſum eſſe in poſſeſsione libertatis. iam ad-
uerſario incūberet onus ꝓbatiōis:nō ergo tranſ-
ferē in eū ꝓpter cōtumaciā:ſed hic diciē,ꝙ in ad
uerſariū trāsferē:ergo manifeſtè cōcludiē, ꝙ ipſe
nō erat in quaſi poſſeſsione libertatis.¶ His prę
miſsis primò op.ad ſecundā ptē ſic.hic dicitur,ꝙ
indiſtinctè debet cauere opus nouum ſe nō nūtia
11 turū.Contra,nūtiatio † pōt geri ex pluribus aliis
cauſis,ꝗ̄ ex cā ſeruitutis:vt.ſ.e.l.j.§.nuntiatio.&
ſ.e.l.de pupil.§.ſextus.ſed ſi reus cōtumax in ne
gatoria prohibeē nuntiare ex oī cā,ſequiē ꝙ con
tumacia in vno,nocebit in alio,circa ꝙ nō deliqt:
ꝙ eſſe nō deber,cōtra.l.cōtumacia.§. cōtumax.j,
de re iu.&.j.de ſtat.li.l.ſtatuti.§.ſtich⁹?Rñ.fateor
c cōtrariū.ſcilicet ꝙ iſte ꝓhibeē nūtiare ſolū[c] ex cā
eius ſeruitutis,in qua fuit cōtumax:ex aliis cauſis
pōt. Et ita debet hic intelligi, ne pœna egrediaē
delictū:vt.l.reſcriptū.de his,q.vt indig. Et ꝙ cō-
d tumacia in vno,nō noceat[d] in alio:no.Spec.de ci
tatione.§.viſo.ver.itē licet.& ver.ſeq. & Inn.ex
e trà de teſti.c.cū olim.in fi. ¶ Secūdo op.[e] & vr̄,
ꝙ actor ſit mittēdus in quaſi poſſeſsionem rei,in
qua dicebat ſibi ſeruitutē deberi:vt.j.tit.j.l.à quo
fundus.& licet ibi loquaē in cōfeſſoria,tñ de iure
idē eſt ī negatoria:vt hic,ī ver.idēq; ecōtrar.&c.
Et ideo ſol.vt.ſ.qa ſi ad cōſtituēdū actorē in qua
ſi poſſeſsione libertatis,reqraē aliqua edificatio,
vel demolitio,in pdio dñante,ī ipſa fieret miſsio:
vt ibi.vel iudex iubet cōtumacē cauere,vt hic dr̄:
ꝙ eſt idē dicere,ac ſi diceret,pono te in quaſi poſ
ſeſsione libertatis:vt dictū eſt.oīa ergo quę.ſ.di-
cta ſunt in cōfeſſoria,habent locū in negatoria,prout ad eā poſſunt ad-
aptari. Ideò oppoſitiones quas.j.formabo,erūt cōes ad cōfeſſoriā,& ne
gatoriā.¶ Tertiò opp.ad vltimū dictū:& vr̄,ꝙ alia ſit forma cautionis.
f Nā in cōfeſſoria debet caueri,ꝙ nō īpediet[f] eū vti ſeruitutę. In negatoria
debet caueri,ꝙ ſeruitute non vtetur:vt.l.pe.de aqua quo.& ęſti.ſed hic
datur alia forma cautionis:ergo &c.Sol.quędā eſt forma cautionis īpli
cita,& vniuerſalis ad oēs ſeruitutes,& de illa loquiē cōtrariū.Quædā eſt
forma cautionis explicita.& pticularis.& iſtę ſunt plures & diuerſę, ſe
cundū diuerſitatē ſeruitutū. Alia enim eſt forma in ſeruitute altius non
tollēdi:vt hic. Alia in ſeruitute oneris ferēdi:vt.ſ.ſi ſer.ven.l.harū.& ſic
de ſingulis in cæteris ſeruitutibus:& enumerare ꝑ ſingulas laborioſum
eſt potius,ꝗ̄ ſubtile.¶ Vnū pono cā euidētioris intellectus,in ſeruitute
calcis coquēdę,& arenę fodiendę:de qua loquiē.l.j.in fi.cū.l.ſeq.ſ.de ſer
ui.ruſti.prędi.¶ Si cautionē velit qs interponi implicitè,ſiue agaē con-
feſſoria,ſiue negatoria:erit forma vniuerſalis.de qua.ſ.dictū eſt.& loqē.
d.l.pe.de aqua quo.& ęſti. Si verò qs velit cautionē īterponi explicitè:
tunc explicanē,& noīanē actiones:aliâs actus,ꝑ quos veniē, aliâs cōtra-
ueniē:& erit in ſeruitute propoſita calcis coquēdę,& arenę fodiēdæ:to
tum ecōtra ad id,ꝙ diciē in.l.noſtra, Nā ei q agit cōfeſſoria:& ſic eſt,vel
poniē in quaſi poſſeſsione ſeruitutis, pſtabit qs cautionē ſe opus nouū
nō nūtiaturū,nec ędificiū facturū,quo impediat illū coquere, vel fode-
re.Rō,qa ꝑ hoc īpedireē vſus ſeruitutis;& ſic id,ꝙ in.l.noſtra,diciē in ne
gatoria:erit in caſu iſto in cōfeſſoria.& econuerſo ei,q agit negatoria:&
ſic ponereē in quaſi poſſeſsiōe libertatis,debet cauere qs ſe nō foſſurū,
vel cocturū.&c.& ſic non facturū aliqd cōtra libertatē.apparet ergo,ꝙ
Iuriſcōſultus poſuit in hac.l.formā cautionis ſingularē,& explicitā,nō
12 vniuerſalē & īplicitā:hoc eſt oīa cōprehēdentē.¶ Quartò op.† & vr̄,ꝙ
hęc cautio nō debeat coarctari hoc tpe,donec egerit &c. ſed debeat eſſe
ꝑpetua.ſ.ſi ſer.ven.l.harū.¶ Pro hui⁹ ſol.dic,pro iſtis ſeruitutib⁹, qñq;
pſtatur cautio poſt diffinitiuā ſnīam;qñq; ante ſnīam diffinitiuā.Primo
caſu,aut poſt ſnīam latā in petitorio,& cautio eſt ꝑpetua:vt,d.l.harum.
Aut poſt ſnīam latā in poſſeſſorio,& cautio limitaē tpe,donec de pro-
prietate aliud cōſtabit:vt no.j.de iti.actuq; pri.l.iij.§.in hoc interdicto.
¶ Secūdo caſu.qñ pręſtaē cautio āte ſnīam:& tūc aut iudiciū agiē ptib⁹
nō exiſtētibus in cōtumacia:& cautio limitatur tpe,donec iudiciū dura
uerit,vt.l.pe.j.de aqua quoti.& ęſti.& no.j.de iti.actuq; pri.l.j. ī prima
gl.mag. Aut vna partiū eſt cōtumax:& tunc habet locū hæc lex,& ea q̄
ſ.dixi:quia limitaē tpe.ſ.donec egerit,& de proprietate docuerit:in ca-
ſu tñ minori tpe limitaē.ſ.ſi intra annū ad defendēdū venerit:vt.ſ.dictū
g eſt in prima pte huius.l.in.ix.contrario,& ſe.¶ Quintò opp.[g] ꝙ cōfeſ-
ſoria debet proponi verbis affirmatiuis, & negatoria verbis negatiuis:
vt.ſ.ſi ſer.ven.l.ij.ſed in.l.noſtra eſt totū ecōtra:quia in prima pte ille,q
aſſerit ſibi ſeruitutē deberi agit cōfeſſoria verbis negatiuis,in ſecūda pte
agit negatoria verbis affirmatiuis. Sol.dicit gl.in verbo agereē.& ēt di-
cit gl.in ver.egiſſet,fateor cōtrariū:quia aliquādo cōfeſſoria proferē ver
bis negatiuis,vt de in ſeruitute altius nō tollēdi.& ſic reprobat opi.Pla.
in.d.l.ij.in prin.& tangiē hic,in ſecūda gl. Ia.bu.inſti.de act.§.ęquè. te-
net opi,Pla.qa ſemꝑ cōfeſſoria proponiē verbis affirmatiuis. Nā debeo
dicere in libello:dico,ꝙ mihi ius eſt,ꝙ altius ędes nō tollas ; ſic negato-
ria verbis negatiuis, Nā debeo dicere,ꝙ tibi ius nō eſt.quo poſsis ꝓhi-
bere me altius tollere. Ita dicit ipſe,ſed ad hāc.l.nō rñdet. ¶ Quid ergo
13 † dicemus?dico ſic,cōcordādo opi.aut cōſideras verba,quæ in libello ex
primunē,aut ea,quę à iure tacitè ſubintelligunē.Primo caſu, verū dicit
gl.vt hic.&.d.§.ęquè.inſti.de act.Secūdo caſu,ſi q̄ris de his verbis,quæ
debēt referri ex neceſsitate ad pſonā ipſius actoris:hoc eſt,de medio,ex
quo cōcludiē in actiōe propoſita.& illud tacitè ineſt,ēt ſi nō exprimaē.
Exēplū in alia materia:dico,ꝙ mutuaui tibi cētū:quare peto te cōdēna-
ri ad reſtitutionē.hic deficit mediū,ex quo reſultat actio.ſ.obligatio.nō
eīm diciē in libello,ꝙ ſis obligat⁹.& tūc iſtud à lege ſubintelligiē: vt no.
ꝑ doc.in.l.edita actio.C.de ede.& tūc in cōfeſſoria ſemꝑ ſunt verba affir
matiua.nā agit qs aſſerens ſibi ius ſeruitutis cōpetere. In negatoria ſēp
ſunt verba negatiua. Nā ſemꝑ negaē aduerſario ius cōpetere. Ita loqē.
d.l.ij.ſ.ſi ſer.ven. Iſta fuit opi.Pla.in.l.noſtra,licet ego dicā in libello ius
vicino nō eſſe altius ędes tollere:hic deficit mediū cōcludēdi,quod a iu
re ſubītelligiē de neceſsitate.ſ.ꝙ mihi ius eſt,ne ędes altius tollas. ex hoc
ſequiē,ꝙ tibi ius nō eſt altius tollēdi.¶ Sed cōtra hoc inſtaē fortiter. Nā
etiā in negatoria mediū ꝑ ꝙ cōcludiē,pōt proponi vel tacitè ītelligi ver
bis affirmatiuis:vt hac.l.verſi.idēq;. Poſſum eīm ſic concludere: ꝙ mihi
ius prohibendi eſt te vti ſeruitute.ideò ago contra te negatoria: vt ex-
preſſè probatur,ff.ſi vſuſfruc.pe.l.vti frui. Ad quod reſpondeo, & hic
aduerte. Sicut argumentum logicorum habet maiorem, & minorem,&
concluſionem:ita libellus concludens in hac materia.modò maior pro-
poſitio eſt,quòd in confeſſoria q̄s dicit ſe dominum prędij domināt is:
negatoria dicit ſe dñm prædij,ꝙ negat ſeruitutē debere:vt.ſ.ſi vſuſfr. pe.
l.vti frui.ſi ſer.ven.l.ij.§.j.&.l.ſi fortè.§.hæc autem actio.&.l.loci.§.cō-
petit.ſi ſer.vendi. Vnde:iſta prima maior propoſitio in vtroq; libello
apponitur verbis affirmatiuis,aſſerendo ſe dominum. Secunda minor
propoſitio,ex qua ſequitur concluſio in confeſſoria, ſemper proponiē
vel tacitè ſubintelligitur verbis affirmatiuis : quia dico,tacitè mihi ius
eſt. In negatoria ſemper verbis negatiuis : quia nego aduerſario tale
ius eſſe.

ius esse. Ex hoc sequit̃ posteà conclusio. Et si dicis imò Iurisconsultus vtitur verbis affirmatiuis in negatoria. scilicet, quòd mihi est ius prohibendi, vel te inuito ædificandi: vt hac.l.dicit̃. Dico, ꝙ istud non est mediũ ex quo cõcludit̃, sed est ipsa conclusio. Nã ideò, qa nego te habere ius seruitutis: ideo sequit̃ me habere ius prohibẽdi: & sic ista obiectio non obstat. Et prædicta vera de medio cõcludendi, quod respicit ius. Oportet etiã quòd in hoc medio cõcludendi inferat̃ factũ quoddam ex parte rei, scilicet quòd me actorẽ turbat, & inquietat in dicto iure seruitutis, vel libertatis verbo vel facto: vt dixi.s̃.in.v.contrario. & hęc semꝑ fit affirmatiuè. & hoc de minori secunda propositione &c. ¶ De materia, scilicet de cõclusione: Dico, quòd in conclusione quædã ponunt̃, quę veniunt expedienda per iudicẽ, vt declaratio, quòd ius debeat̃, vel non debeat̃: vt.l.sicuti.§.sed si quæratur.s̃.si serui.vend. Et hæc cõclusio poterit fieri in confessoria, semꝑ verbis affirmatiuis: vt peto ꝑ vos declarari tale ius mihi inhiberi, vel talem seruitutem mihi cõpetere: vt dicto.§.sed si quęratur. Potest etiã quãdoq; fieri verbis negatiuis. vt in seruitute altius nõ tollẽdi, & in alijs seruitutibus negatiuis: vt si dico, peto declarari vicino non esse ius altius tollendi. &c. vt hac leg. Quod satis cõcedo: quia in idẽ recidit cũ primo: primum tamẽ est magis veritati proximũ. Idẽ in alijs seruitutibus: vt si dicerẽ, peto declari vicino ius non esse impediendi me, quominus vadã per fundũ, vel aquam ducã, & similia. Sic si actor vult, quòd verba pronuntiationis referantur ad se, semper erunt verba affirmatiua: si vult quod referant̃ ad reum semper essent negatiua: & hoc in confessoria. In negatoria verò cõclusio semper põt fieri negatiuè: vt peto pronuntiari vicino tale ius nõ esse. Potest etiã fieri affirmatiuè: vt peto pronũtiari mihi ius esse prohibendi: vt.d.l.vti frui.§.j.s̃.si vsufru.pet. vel etiam in hac seruitute altius non tollendi põt fieri conclusio: vt hac.l.dicit̃. & .s̃.si ser.vendi.l.loci corpus.§.cõpetit. Et sic erit idẽ quod dictũ, quod cõfessoria: quia hic, si actor vult verba pronũtiationis referri ad se, erunt verba affirmatiua semper, si verò ad reũ semper erũt negatiua. Quędam alia ponuntur in cõclusione, quæ veniũt expedienda per partẽ: vt quod qs patiat̃ quẽ vti seruitute. vel quòd ille, qui nõ habet ius: nõ vtatur, vel non inquietet quem in libertate. & quod de hoc cautio prębeatur: vt.d.l.harũ. & .l.legi.si serui. vendi. Et ista conclusio põt fieri implicitè, vel explicitè: negatiuè, vel affirmatiuè secundũ diuersitatẽ seruitutum: vt est dictũ in tertio cõtrario huius secundæ partis. Per hãc actionẽ petit̃ interesse hoc, qualiter petatur, vel qualiter concludat̃, nõ pono ad
a præsens. Ex his satis patet, [a] qualiter libell⁹ & sententia debet formari in confessoria & negatoria. ¶ Sextò contra hoc op. ego dixi.s̃.quod in confessoria quis asserit sibi ius esse &c. Contra, nã tale ius nõ cõpetit personę, sed fundo: vt.l.q aliena. in fine.s̃.de negotijs gest. ergo debet dicere, quòd tale ius est predio meo. ¶ Propter hoc, quidã reprobant predictã libelli cõceptionẽ. Tu dic, ꝙ licet ista sit satis bona: tamẽ etiã prima procedit: vt patet hic, ex text. & in.d.l.ij.§.j.si ser.ven. & insti. de act.§.æquè. licet enim dicã, ꝙ mihi ius est. &c. tamẽ qa ego pręmisi me esse dominũ fundi, debet libellus intelligi. ꝙ mihi ius est, tanq̃ domino fundi ex iure cohærente ipsi fundo, non ex persona mea. & sic libellus procedit. ¶ Venio ad tertiam partem. & ista particula habet duas lec. vt.s̃.dictũ
b est in.vij.op. [b] primæ par. & dicit contumacẽ puniri: quia in eũ trãsfertur onus probãdi. ¶ Primò op.s̃.de proba.l.cũ de indebito.§.j. Sol. cõcordat. quia illud, quod hic, facit cõtumacia, ibi facit negatio: vt in glo. ¶ Secũdò oppo. siue actor asserat sibi seruitutem deberi, siue reus: ei q hoc dicit, in-
c cumbit onus [c] probãdi. Nã † cũ de iure communi
14 quęlibet res sit libera, nisi seruitus sit imposita: vt C.de ser.l.altius. & .l.si in ædibus, & quod vi aut clam.l.fi.§.pe. ergo pręsumit̃ libera, nisi probetur cõtrariũ: vt.C.de proba.l.siue pos. sustinere ergo partes rei, vel actoris quò ad probationẽ, nil rele-
15 uat. sed hic dicit̃ cõtra: ergo &c. Sol. ille, qui † agit confessoria duo habet probare, se dominũ, & seruitutem impositã. Sed qñ onus probãdi trãsfert̃ in partẽ aduersam, tũc ipse incipit sustinere partes defensoris & releuat̃: qa nõ habet necesse probare dominiũ. seruitutẽ autẽ impositã esse debet probare: qa intẽtio aduersæ partis est fundata de iure cõmuni: nõ tñ debet probare eũ, qui seruitutem imposuit fuisse dominũ. Idẽ dico in negatoria: ergo onus probandi, quod transfert̃ de vno in
16 aliũ, est solũ quo ad dominiũ. Et sic licet † qs sit in quasi possessione seruitutis: propterea nõ ꝓsumi
d tur seruitus cõpetere. [d] & hoc voluit hic dicere gl. & expressius.s̃.si ser.ven.l.sicuti.§.sed si quærat̃. Istud dictũ gl. licet in se satis sit notabile tñ nõ vi-
e detur verũ. nã cũ in hoc casu dñium [e] veniat in iudicio incidẽter, ille q possidet, pręsumit̃ dñs: vt.s̃. fami.er.l.j. & quod no. de condi.insti.l.qdẽ in suo in fi.gl. & etiã ꝓdicta not.ꝑ Cy. quę sit lon.cõsue.
f l.ij.in.iiij.q.principali.in fi.ij.q. Sed ille, qui est [f] in quasi possessione seruitutis: de necessitate sequit̃, ꝙ est in possessione pędij dñantis: vt.s̃.cõmu.prędio.l.j. & .j.de vsur.l.si aliena.§.j.de verb.sig.l.qd
g aliud. meritò pręsumit̃ dñs. ¶ Eodẽ modo [g] si ageretur negatoria, si esset in qua possessione libertatis, probãdo se possessorẽ pędij seruitutis, pręsumeret̃ dñs. & sic etiã si ageret̃ cõfessoria, probãdo se esse in quasi possessione seruitutis, & pędij dominantis: ꝓsumit̃ dñs, & sic probatione dominij, nil releuat sustinere partes possessoris. Istud autẽ quod gl. dicit, quod habeo necesse probare eũ, q cõstituit fuisse dominũ, lege nõ probat̃: nec puto verũ, sed debet probare ipsum fuisse dñm verè, vel præsumptiuè, sed ꝙ possideat, vt dictum est.
h ¶ Quid ergo dicemus: [h] dico, † ꝙ sustinere partes
17 possessoris prodesset in hoc: qa actore nõ probãte vincit, q possidet. & sic actor, q in priori iudicio fuerat reus habet necessitatẽ probãdi. & ita loquit̃.d.§.sed si qrat̃. & expssius, si vsufru.pe.l.vti frui.§.j.sed si agẽs negatoria ꝓbasset de iure suo, eodẽ mõ re⁹ debet ꝓbare seruitutẽ, sicut si ageret.
i & hoc quò ad ꝓbationẽ: quò ad alia bene [i] ꝓdest:
k vt no.in.d.§.sed si qrat̃. ¶ Tertiò, cõtra [k] istud op. quãdo est in quasi possessiõe seruitutis. onus pro

a ¶ Satis patet. Ex prædictis satis patet, qualiter debeat formari libellus & sententia in cõfessoria & negatoria. Adde.l.qui aliena.s̃.de neg.gest. quam alle. Bald. in rubr.C.de vsu.in vl.verbo. Bald.in.l.j.in.vj.col.C.vti pos. dicit, ꝙ gl.in.l.Aurelius.§.centum.de li.le. format libellum in negatoria. & vide.s̃.in prin.huius oppo. & ibi dixi.

b ¶ In.vij.oppo. Et statim dicam post Barto.in.ij.oppo.

c ¶ Incumbit onus. vide quod dixi post Bart.in ꝓxi. cõtrarijs, & quod no.insti.de acti.§. æquè.in.iiij. chart. & Ang.in repe.l.si quis.in.§. differentia.de acqr.pos.in v. & .vj.char. & aduerte, ꝙ licet Bar. in princip. huius. partis. & etiã.s̃.ea.l.iij.iij.opp.primę partis dicit, ꝙ tertia pars q̃ est finalis huius leg. nõ debeat secundũ Dy. referri ad primum casum huius leg. sed ad secundũ, & hoc etiã refert̃.s̃.in prin.huius ꝑ Bar. eò, qa in prin.huius.l. agẽs cõfessoria erat in possessione. vnde iã trãslatũ erat onus probandi in aduersariũ. Si ergo ꝑ cõtumaciã aduersarij ipse aduersarius incipiat sustinere partes actoris, ad hoc, vt debeat ꝓbare: & istud onus probationis in eũ transferret̃: vt hic in fi.huius.l. Ideo hic nõ põt adaptari ad principiũ huius.l. quia etiã sine cõtumacia aduersarij: qa agens erat in possessiõe, trãslatũ erat onus probandi in aduersariũ: ita sentit Dy. expresse in dictis locis. & est satis bona: qa non vident̃ bene locuti: qa ista quasi possessio seruitutis, quasi nil operat̃, nec ipsam transfert̃ aliquod onus probandi in aduersariũ: vt ipse idem Bar. tenet in hac.ij.op. hic. & .j. in.iij.iiij. & .v.op. Ideo bene põt finis huius.l. etiã adaptari ad primũ casum. & hoc est de mẽte etiã do.Ioã.

d ¶ Seruitus competere, tenet cõtrarium Spe.de causa pos.§.in confessoria.ver.sed iste negans.

e ¶ Dominium veniat. Adde Bar. post gl.in.d.§.sed si quæratur. fallit, nisi in contumace hoc allegante, per istam.l.secundum Bald.in aut̃.ei qui.in xiij.col.cuius verba notabis.

f ¶ Sed ille, qui est. Adde omnino not.per Imo.in.c. Abbate.in glo.mag. de verbo.signifi. & do. Anto.in repe.c.peruenit.de censi.

g ¶ Eodẽ modo. Aduerte, qa hę dubitationes & op. Bart. possunt habere locũ, quãdo agẽs cõfessoria allegare. & probare vellet à principio fuisse in quasi possessione seruitutis, & sibi constitutã serui. quoniã cũ à me non possit probare se esse in quasi possessione seruitutis, quin in consequẽtiã probet se esse in possessione pędij dominãtis.l.j.cõ.pręd. vnde cũ nõ obstãte cõtumacia rei, habet necesse probare de seruitute, & quasi possessione, quã alleg. vt hic no. Bar. nõ videt̃ in cõsequentiã releuatus ꝑ contumaciã aduersarij ab onere probandi dominium. Sed pone, ꝙ agẽs non erat in quasi possessione seruitutis, quo casu etiã sibi dicet̃ possidere.l.vti frui.cum.l. seq.in fi.si vsufr.pet. & hic in prin. secundũ gl. Nã cũ tũc nõ habeat necesse probare quasi pos. seruitutis, sed solũ cõstitutionẽ seruitutis, quã probationẽ nõ est necesse probatam esse in quasi pos. pędij dominãtis: cũ ab hac probatiõe dominij, quæ fit probãdo se possessorẽ: vt hic dicit̃ per Bart. releuat̃ ꝑ contumaciã rei. & similiter agens negatoria, qui habet intentionẽ suã fundatam ex pręsumptiõe iuris, ꝙ quælibet sit libera propter cõtumaciam rei, releuabitur ab onere probãdi dominij, vel pos. pędij seruientis, ex qua resultasset dominij probatio: vt hic no.ꝑ gl. & Bar. & gl.in.d.§.sed si quærat̃. Imò forti⁹ dicit Bal.in.d.aut̃. & q.in.xiij.col. ꝙ in casibus in qbus in hac.l. reus cõtumax efficit̃ actor: licet ꝓbet se possidere, ex tali possessione non erit probatũ dominiũ ꝑ hanc gl. si est verũ, quod est notandum. tñ hic glo. in ver. egisset. videt̃ tenere, ꝙ sufficiat probare possessionem.

h ¶ Quid ergo dicemus? vide Bal.i.l.sicut.j.C.de li.cau. vbi videt̃ velle, ꝙ si quis bona fide sit i pos. quasi ser. releuet̃ ab onere ꝓbãdi: secus si mala: vt intelligit gl.in.d.§.sed si quęrat̃.

i ¶ Bene prodest. ego dixi in.d.§.sed si quęratur. an hoc sit verum.

k ¶ Tertiò contra. Ex istis oppo. vsq; ad ver.vj.op. melius, q̃ alibi. habes quando quasi pos. alicuius iuris trãsferat onus probãdi in aliũ, quando quasi possidentẽ ab onere probãdi releuet. de quo per Bal.in.l.Titia.ff. sol.mat. & vnũ tene mẽti, quod vnũ dicit Bal. ꝙ vbi status, quem indicat pręsens possessio, nõ põt haberi sine priuilegio, & præiudicio iuris tertij: ꝙ tunc nõ releuet: vt est casus in.c.ad decimas.de re.spol.l.vj. Bal.in l.ij.in.ij.col.C.de sen. & in.l.non ignorat.C.qui accu. Et de materia vide duas bo.glo. vnã in.l.circa.s̃.de proba. aliã.l.sicut.s̃.si ser.ven. facit etiam

ꝙ no.in.l.nō epiſtolis.& in.l.nec ꝗ natales.C.de ꝓba. Adde ꝙ no.Bar.ī.l.j.§.hoc īterdicto.de iti. actuq; pri.& ꝙ no.Bar.ſ.in ꝓximo cōtrario. & ꝙ no.Bar.ſ.e.l.ī.vij.op.j.ptis.& vide qđ.j.proxi.dicā,& facit.c.ad decimas.de re.ſpo.c.j.de pſcri.ī.vj.& ꝙ no.in.c.ex cōqueſtione.&.c.literis.de reſti.ſpo.& vide ꝙ no.Bal.ī.l.ij.in.xv.col.ī ver,iuxta hoc ꝗrit.C.de ſer.in.xix.co, vbi omnino vide.

a ¶ Circa res. Et hæc eſt rō gl.in.d.l.circa.in ver.ingenuū ff.de probatio.

b ¶ Præſentē ſtatū. Quādo ex pſenti ī ferat in preteritū, vide Bal.in.l.ex pſona.C.de proba.& in.l.nō ignorabit.C.ad exhi.Bal.in.l.j.§. ſi Magiſtratus. de Mag. conuen.

c ¶ Probat cōtrariū qa nō probat contrariū, vt hic ī gl, in verſi.egiſſet.

d ¶ In his verò. Aduerte tn̄, ꝙ reus, q fungit ptib⁹ actoris in confeſſoria: vt ī hac.l.licet habeat pſūptionē ꝓ ſe:eo,qa oīs res pſumit libera:& ſic pſūptio ſit contra primū agentē confeſſoria:& p cōſequēs habēs pſumptionē pro ſe, dr̄ probare eo ipſo:ꝙ nō probat cōtrarium:vt hic no.tn̄ hoc verū: niſi ipſe reus in cōtumacia pſeuerauerit preſens,quemadmodum negans,negationem probat.l.cū de īdebito prin.alle.hic in glo.ita & contumax erit in poſſeſsione exiſtentis. ita eſt glo.no.hic in fi.quam no.ad quod vide Bar.ſ.in.ij.oppo.huius partis.

e ¶ Verba Dy.qn̄ iſta quaſi poſ.inducat pſumptionē veritatis,vide ſing.Bal.in.l.ij.in.ij.col.in duob⁹ locis.C.de ſen. & latius Bal.in.iiij.v.&.vj,col.in.l.j.C.q accu.& vide glo.& Bal.in.l.ſi ſolēnibus.C.de fide inſtr.& ꝙ habet in.l.iij.&.iiij.C.de proba.qd aūt in vera poſſeſſiōe,nō dico poſitione:an trāsferat onus probādi in aliū? vide in.l.ſiue poſsidetis.C.de proba.& Bar.in.l.qdā in ſuo.de cōdi.inſti.Et qd ſi filius gerit ſe ꝓ hoīe ſui iuris:cui incūbit onus probādi:an patri patriā ptātē,vel ecōtra? vide Bal.& Pau.de ca.ī.l.ſi verò.ff.ſo.ma.Et de iſta materia,an quaſi poſ. trāſferat onus probādi? vide Cy.in.l.ij.C.vbi.de ſer.in.iiij.q.& in.l.ſi ſolēnibus.C.de fi.īſtru.& in.l.pe.& vlt.q.C.vbi cau.ſta.& p Iac.but.in.l.circa.ff.de proba.& ibi p Flor.p Cy.& Bal.in.l.nō ignorat.C.q accu. Bal.in.l.eam,quam.in vlt.col.C.de fideicō. Adde,ſi agenti opponitur, ꝙ ſit filiuſfa.in patris poteſtate:& ipſe neget ſe in patris poteſtate: quia illegitimus:cui incūbat onus probandi? Fede.conſi.ccxxv.

f ¶ Concordat. Adde tamē circa id,ꝙ dicit hic Bar.in hac.iiij.opp. iuncta etiam.v.opp.ꝙ ſi primitiuus ſtatus rei cōcordat cū intētiōe eius,q dicit cōtra preſentē ſtatū,ꝙ tūc illa quaſi poſſeſsio preſentis ſtatus,nō releuat ipſum poſſeſſorē ab onere probādi cōtra pſumptionē,quā eſt dare cōtra illū:& hoc ſi in ea ſit dare petitoriū & poſſeſſoriū:aliâs ſecus.& iſto ſecūdo caſu ītelligit.c.ſemel mal⁹.ita hic dicit Bar.ſcđm.d.Ioā.ſecundū quē,adde dictis Bar.ꝙ pōt dici,vt ēt voluit Bal.& Ang.ꝙ ſi pſens ſtat⁹ rei cōtradicat origini,& ꝓceſſui:tūc talis ſtat⁹,& quaſi poſſeſsio nō releuat ab onere ꝓbādi:ſec⁹ ſi cōtradicit origini:vt eſt videre ī maiori etate,& minori.& dic,vt hic Imo.& adde etiam quæ dicta ſunt.j.proxi.in.ij.opposi.huius partis.in vna addi.Ang.

g ¶ Quintò op. Ad hoc vide p Bal.ī.l.nō ignorabit.C.ad exhi.&.C.de ꝓba.l.ex pſona.& ī.l.ſiue poſsidetis.e.ti.& latè.Bal.ī.l.j.§.ſi Magiſtratus de Magi.conuen.vel aliter reſponde ad dictum.c. ſemel malus.& hic p Bald.Ang.& Imo.in.x.col.

h POMATES. ¶ Niſi probetur contrarium.vide Feli.in.c.ſcribam in.ij.col.in fi.de præſum.& Arc.conſi.lxvj.col.vij.&.cxxij.& vide etiā Iaſ.in.l.ſi emancipati.col.ij.C.de col.& Arc.cij.col.iij.volu.ij.

i ¶ Auditur ſolùm.tenendo opi.illorum qui tenent contra Dyn. & Bart.

bandi libertatē,trāsfert in aduerſam ptē: vt.ſ.de
proba.l.circa.&.l.liberis.in fi.j.de lib.cau. & C,
de proba.l.vis eius.Sol.iſtā op.format gl.ſ.ſi ſer.
vē.l.ſicuti.§.ſed ſi ꝗrat.& nō ſoluit: & eā format
Rof.ſup actione negatoria, ſoluit ſic:dicit ipſe,
nō eſt cōtra,imò idē:qa ſicut ī ſeruitute reali:preſens quaſi poſſeſsio trāſfert in aduerſam partem
onus probādi:vt ꝓbet ſe dn̄m,ita in ſeruitute pſonali,ſi detineo ſeruū in quaſi poſſeſsione ſeruitutis,trāsfert in eū onus ꝓbādi:vt probet ſe dn̄m
& ſic liberū.iſtud nihil eſt dicere.Nā in ſeruitute
pſonali preſumit ſeruus legitimè,eo ipſo,ꝙ detinet:licet ſecus in reali.vnde Dy.q format hic iſtā
oppo.dicit aliud in ſeruitute.& libertate rerum:
vt hic.aliud in ſeruitute & libertate pſonarū : vt
in.ll.cōtrarijs.Et rō:qa perſona pōt eſſe ſerua ab
origine:vt ſi ex ancilla naſcat:ſed res ab initio regulariter eſt libera:vt dictū eſt.Sed ſi rōne ſerui-
a tutis naturaliter eſt ſerua:tūc dicerē circa res[a] idē
ꝙ circa pſonas:vt.l.j.in fi.j.de aqua plu.ar. Licet
17 ergo † ꝗlibet res iudicet ſcđm pn̄tē ſtatū[b] vt.l.mo
b ueor.C.de ſer.ex por.cū ſi.& no.p Dy.hic,& in.c.
ſemel malus.extrà.de reg.iur.li.vj.tn̄ in his qualitatibus,ꝗ nō poſſunt ineſſe ab origine rei:vt in
c ſeruitute rerū,de facili ꝓbat cōtrariū:[c] vt hic, ſe
d cundū opi.Ioā.poſitā in gl.In his verò,[d] quæ ab
origine inſunt,vel ineſſe poſſunt: nō ita de facili
probat cōtrariū.Iſte eſt effect⁹ verborū Dy. licet
p alia verba magis lōga loquat.¶ Quartò, cōtra
iſta verba Dy.opp.licet ſtatus ſeruitutis pſonarū
poſſit ineſſe ab origine rei:tn̄ ſtatus libertatis ab
origine rei nō ineſt:nec īeſſe pōt.Nā q manumittunt:ſunt liberti:vt.l.libe.ſ.de ſta.ho. & inſti.de
liberti.in prin.tn̄ cōtra preſentē ſtatū libertinitatis ita difficulter ꝓbat,ſicut cōtra preſentē ſtatū
ſeruitutis:vt.ſ.de ꝓba.l.circa.Ex hoc appet ver-
e ba Dy.[e] nō eſſe pfecta.Vnde quātū ad iſtud contrarium,ſic dico aut ſtatus naturalis rei,qui fuit ab initio de neceſsitate,
cōcordat cū intētione eius,qui dicit cōtra præſentē ſtatū in cuius poſſeſsione,vel quaſi,res eſt:vt in ſeruitutibus realibus:& tūc eſt vera opi.
Ioā.& quod dicit Dy.Nam poſito,ꝙ quis ſit modo in quaſi poſſeſsione ſeruitutis realis:ego dico illam rem liberā:ſtatus rei naturalis concordat mecū:quia ab initio fuit libera.Aut naturalis ſtatus rei nō cōcordat:
vel poſsibile eſt,nō concordare,cum intentione eius,qui dicit cōtra præſentem ſtatum:& tunc nō habēt locum verba Dy.vt.d.l.circa. Nā ſi me
detines in quaſi poſſeſsione libertinitatis:hoc eſt,vt libertum: ego dico
me ingenuum:licet hoc verum ſit,ꝙ ab initio ego nō fui liberatus:& ſic
naturalis ſtatus repugnat pſenti ſtatui.nō tamē ſequitur,ꝙ ab origine ingenuus fuerim:quia potui eſſe ſeruus:& ſic naturalis ſtatus non concor
f dat[f].vel poſsibile eſt nō concordare cū intētione mea.& ideò mihi præ
g iudicat:& in me remanet onus probādi.¶ Quintò[g] oppo.contra iſtud
de regu.iur.c.ſemel malus.lib.vj.etiā.j.de accuſa.l.ſi cui.§.ijſdē.&.l.non
omnes.§.à barbaris.j.de re mili.Nam ab initio:ſeu ab origine conſtat:ꝙ
ſtatus cuiuslibet hominis eſt ſine malitia,& ſine peccato actuali:tamē ſi
aliquis eſt ſemel malus:& ſic eſt in quaſi poſſeſsione malitiæ:ſemp preſumitur malus,& ei,qui dicit eum bonum,incūbit onus probādi: vt dictis leg.licet ſtatus naturalis cōcordet cum ſua intētione, quod eſt cōtra
Ioā.& Dy.& cōtra ea,quæ dicta ſunt.Sol.quedā eſt qualitas,que habet
petitorium & poſſeſſorium,ſi poſſeſsio ſeparata eſt à proprietate ab initio:vt in ſeruitute perſonarum & rerum de quibus.ſ.dictū eſt:tūc procedunt prædicta.Quædā eſt qualitas,quæ nō habet petitoriū, nec poſſeſſoriū:ſed talis naturæ eſt,ꝙ ita demū quaſi poſſeſsio cōſtituitur,ſi nō
adeſt ipſius natura,& eſſentia.vt in quaſi poſſeſsione malitiæ.Nō enim
incipit quaſi poſſeſsio malitiæ,niſi cū quis eſt malus: & tūc cum mutat
animū deſinit eſſe malus:& tunc deſinit eſſe in quaſi poſſeſsione malitiæ:vt no.per Dy.in.d.c.ſemel malus.Cùm ergo talis quaſi poſſeſsio ſit
mutata,cū ipſa rei veritate,& proprietate:tamē eius natura & proprie-
h tas eſt,vt apud quem ſemel eſt, præſumit eſſe:niſi probetur cōtrariū[h]
C.de proba.l.ſiue poſsidetis.facit ad prædicta,quod dicitur de interdictis,quæ habent cauſam proprietatis:vt.j.de interdi.l.ij.§. quædam. &
18 quod ibi not.¶ Vt igitur prædicta † notabilia,& vtilia, per modum diſtinctionis recolligas.cùm quærit,an poſſeſsio,vel quaſi poſſeſsio alicuius ſtatus,ſeu qualitatis,transferat in eum,qui contradicit onus probandi,vel nō:ſic diſtingue:aut talis ſtatus,vel qualitas ineſt:vel eſt apta ineſſe ab origine rei:& trāſfert onus probādi in eū,q cōtradicit: vt.l.liberis.circa fi.de libe.cau.cum ſi.Aut nō ineſt,nec eſt apta ineſſe ab origine
rei:& tunc aut ſtatus,vel qualitas naturalis,& originalis rei,nō cōcordat
de neceſsitate,ſeu apta eſt nō cōcordare cū intētione cōtradicētis:& tūc
idē:quia trāſfert onus probādi in eū,q cōtradicit:vt.l.circa.ſ. de proba.
Aut cum intentione cōtradicētis de neceſsitate cōcordat:& tunc aut talis ſtatus,& qualitas diuiditur in petitorium,& poſſeſſorium:ita ꝙ poſſeſsio poteſt eſſe ſeparata ab ipſa veritate,& proprietate:& tūc nō trāſfert onus probādi in cōtradicentem totaliter:vt in iſtis ſeruitutibus realibus:vt no.hic.&.d.§.ſed ſi queraf.Aut talis qualitas,ſeu ſtatus eſt talis,
ꝙ proprietas nō ſeparat à poſſeſsiōe:& tūc talis qualitas,& quaſi poſſeſſio trāsfert onus probādi in eū,q cōtradicit:vt.d.c.ſemel malus. cū ſi.ſ.
19 alleg.¶ Sextò opp.† hic dicit,ꝙ propter cōtumaciā transfert in reum
onus probādi,& ſuſtinet ptes petitoris.ſic vr̄,ꝙ nouū libellū debet dare.Cōtra,ſup actione ſemel propoſita:debet iudiciū ꝓſeq vſq; ad fi. vt
in aut.q ſemel.C.qūo & qn̄ ind.Sed hæc actio ſemel fuit propoſita ab
actore,nec ē finita:ergo ſup ea debet fieri executio,nō dari nou⁹ libell⁹.
Sol.pōt dici cōtrariū eſſe verū.& ſup libello primo propoſito ꝓcedit,
tn̄ reus ſuſtinebit ptes actoris in onere probādi.& huic intellectui ſatis
applaudit litera hic in fi.ſed hic intellectus nō vr̄ bonus p literā,que dicit.ſ.egiſſet.&c.vbi expreſſè declarat nouū libellū dandū. Dic ergo,ꝙ
aut.q ſemel fuit inducta in fauorē rei, qui ceſſat ꝓpter eius cōtumaciā.
vel dic,ꝙ primū iudiciū eſt finitū:nā iudex iubēdo reū cauere de nō faciendo nouitatē,donec agat:vr̄ ptes abſoluere à prima inſtātia: ſicut qn̄
reū abſoluit ab inſtātia propter cōtumaciā actoris:vt.l. properandū.§.
& ſi qdē.de iudi.de litis cōteſt.aut.offerat.& de in.l. & poſt edictū.§.j.
20 ¶ † Veniamus ad.q.Primò ꝗro,pone ſecundū lec.Dyn. ꝙ erat actor in
quaſi poſſeſſione ſeruitutis:ſed poterat reus illum actorē prohibere aliquo iudicio poſſeſſorio,& remouere ab illa quaſi poſſeſsione:& primū
decretū ſecundū formā huius.l.fuit interpoſitū.an reus reuerſus poſsit
i agere illo poſſeſſorio? vr̄ ꝙ nō:qa audit ſolū[i] de iure ſeruitutis p negatoriā:vt hac.l.Dico ſic,quòd ſi intra annū venerit,& velit agere poſſeſſorio,audit:ſicut audiret ad recuperandum quaſi poſſeſsionē ſeruitutis,ſi
eā amiſit propter cōtumaciā:vt dictū eſt:qa paria ſunt amittere poſſeſſionē,& amittere actionē cōpetentē pro ea:vt.l.qui actionē.de reg.iur.
&.l.nō videtur.& ideò tunc ſi intra annū a iudice cogeretur cauere, interponet cautionē ſub hac exceptione:niſi intra annū venerit, & quaſi
poſſeſsionem aliquo iuſto iudicio aduocauerit,per ea quæ.ſ.dicta ſunt.
21 ¶ † Secundò quæro,pone:reus cōtumax nō vult cauere & poſt iuſſum,
& decretū iudicis:qd iudex faciet? dicit gl.coget eū pignoribus captis,
vel mulcta indicta:vel ſi nō poteſt haberi,fiat miſsio in poſſeſsionē rei,
vel iuris ꝙ petit,vel aliarū rerū:vt in ea habetis.certè iſta gl.p.l.alle. non
bn̄ dicit:qa alijs caſib⁹ loquit:vt.ſ.dictū eſt.¶ Dico ergo,ꝙ primò coget

pignoribus

§.in.vj.oppo.j.partis quæstio non reddit dubium.

a ¶ In.l.harũ.quã gl.allegat pro singulari.do.Io.ita trãsiens, ꝙ nõ iuretur in litẽ, quòd officio iudicis nobili, vel mercenario, aliqd veniebat expediendum cõtra cõtumacẽ. Illã etiã pro singulari sequit̃ Bald.in.d.l.harũ.

b POMATES. ¶ Dicere. Tenuit tamẽ cõtrariũ Bar.ĩ.d.l.harũ.sed op.& melius in.vij.opp.j.partis.& vide.j.in.vj.q.&.vij.& ꝙ no.Bal.ĩ.d. aut̃.& qui.in.v.col.ver.q̃ro qualiter fiat missio in vti.pos. & ver. seq.de bo.aut̃.iu.pos.& p Spec.de secundo decre.ver.sed qualiter in seruitutibus.& versi.seq.in.§.videndum.

i ¶ Intra annum. Adde Imo.post Angel.& Bar.in.l.à quo.j.ti.j.& limita. vt.j.in.x.q̃.

pignorib⁹ captis & mulcta indicta: vt gl.dicit.& si hoc non sufficit, tũc pretor habet duas vias. Primò ꝙ decernat perinde haberi, ac si cautũ esset, & sufficiet, vt.j̃.tit.j.l.si finita.§.eleganter.cũ ibi no. Secundum remedium est, ꝙ vice cautionis mittat eum in possessioné: & tũc enim missio in possessionem vice cautionis succedit: vt.j.tit.j.l.si finita. §.si quis damni.& ad carbo.l.de bonis.§.q pupillo.& ita debet intelligi.l.postq̃.§.fi.in fi.vt leg. no.ca. Glo.ergo nostra, licet bene senserit: non tamen per illas.ll.qa illæ.ll.nõ loquuntur in missione, quæ fit propter contumaciam non cauendo.

22 ¶ † De tertio remedio, scilicet an cõtra nõ cauẽtẽ
a possit iurari in litẽ? dubitat̃ in gl.in.l.harũ.[a] si serui.vend. quod non puto: quia cautio venit officio iudicis, nõ iure actionis. Et idẽ dicebat Iaco.but. insti.de act.§.æquè.circa finẽ. Ego credo illã glo.
b verum dicere,[b] & est multum not. vno addito: ꝙ licet non iuretur in litem, tamen possit agi ad interesse actione in factum ex edicto, si quis ius dic. non obtem.l.j.in fine. siue enim fiat præceptũ ex officio iudicis principaliter intentato, cõtra non parentem, non iuratur in litẽ: sed potest ad interesse agi, vt.l.si qs ex argentarijs.§.ex hoc edicto.s̃. de edend. Siue ex officio mercenario, vel per quãdam consequentiam intentato idẽ: vt.j.ne vis fiat ei.l.prima.in principio.&.§.hæc verba. secus in eo, qui venit iure actionis tunc cõtra non parentẽ
c indistinctè iuratur in litẽ:[c] vt.l.qui restituere.in
d fin.s̃.de rei vendicatione.[d]

23 ¶ † Tertiò quęro, nunquid cautio de qua loquitur.l.nostra, fit cũ fide-
e iussione[e], vel sine: videtur, ꝙ cũ fideiussione, cùm de priuato commodo tractetur: vt.s̃.eodem.l.non solum.&.§.j.&.j.de præto.stipu.l.j.§.stipulationum istarũ. contrarium dico, quòd stipulatio de opere demoliendo de qua loquuntur leges contrariæ, est prætoria.& à prætore inducta.& ideò fideiussores requirunt̃, nisi reperiatur contrãriũ: vt dicto.§.stipulationũ ista. Sed cautio de qua loquitur.l.nostra, non fuit inducta à pretore, sed à Iurisconsulto: & prætor ob hoc principaliter nõ aditur.& ideo debet dici iudicialis, non pretoria, secundum opi.gl.s̃.de ver.obli.l.stipulationũ alię. in prin. Sed in his iudicialibus cautio debet intelligi de ciuili: cũ à lege ciuili profertur: vt.l.verũ.§. videndum.s̃.pro soc.&.l.sancimus. C.de ver.sig. quicquid ibi dicat Cy.nisi fortè si cõtra fieret, in-
f teresse esset magnum, & persona suspecta:[f] vt.l.si creditores de priui.credi. satis tamẽ puto, ꝙ licet satisdatio cesset, hoc est fideiussoris datio: bona ta-
g men sua debet obligare:[g] vt.l.si filio.vt le.no.ca.

24 ¶ † Quartò quæro: qualiter in materia.l.nostræ
h interponatur secundũ decretũ?[h] gl.j.tit.j.in.l.si finita.§.Iul. videt̃ dicere, ꝙ secundũ decretũ nõ habet locũ in reali actiõe. quod ibi Dy.reprobat, & bene. Et ideo dicit, ꝙ sicut primũ decretũ interponitur diuersis modis, vt dictũ est: ita secundum decretum interponit̃ hoc modo: qa in primo casu, quando nil operis vel demolitionis erat fiendum in loco seruiente. reo perseuerante in cõtumacia
i post annũ. Nã intra annum[i] puto, ꝙ nõ posset inquietari, q̃n annũ habet, vt patet ex his, quę dixi, tunc iudex statueret certũ tempus, intra quod de proprietate agat̃. aliâs postea nõ audiat̃. ¶ Aliove-
k ro casu,[k] q̃n ex primo decreto fuit missus in possessionẽ rei seruientis, propter opus, seu demolitionem, q̃n fieri debeat: tũc p secundũ decretũ statuetur certũ tẽpus, intra ꝙ agat de iure seruitutis: & posteà non audiat̃.& etiã si qd operis, seu demolitionis esset fiendũ in loco seruiẽte, fiet. Et hic est casus.j.ti.j.l.à quo fundus. Ibi enim ponit̃ pri-
l mum,[l] & secundũ decretũ, secũdũ verũ intellectũ
m nõ violãdo literã.gl.nostra[m] in verbo vltro.q̃ hic dicit intra tres mẽses &c. malè dicit: qa tẽpus certum nõ statuet̃ tpe ĩterpositiõis primi decreti, de quo loquit̃.l.ista: sed tpe secũdi decreti.&.l.fi.C. de ędi.priua. aliâs.l.j.C.eo.loquit̃ prorsus alio casu. Si verò p primum decretũ, fuit facta missio in oĩbus bonis, ꝑpter aliquod interesse, ꝙ veniebat in cõfessoria, vel negatoria: tũc eatenus quatenus ipsum ius seruitutis venit in iudicio, ipsum scd̃m decretũ interponit̃. vt.s̃.dictũ est. Eatenus verò, quatenus interesse venit in iudicio, interponet̃ secundũ decretũ cõtra latitantẽ tm̃, sicut in ꝑsonalibus p venditionẽ rerũ, vel p adiudicationẽ insolutũ: vt.l.fulcinius.§.j.j.q.ex cau.in pos.ea. An autem in his actionibus, & in alijs realibus reqrat̃ latitatio? ad hoc, vt ꝑueniat̃ ad secundũ decretũ?
25 dicam in.l.si finita.§.Iul.j.ti.j.

¶ † Quintò q̃ro,[n]
n qd si pro seruitute agatur aliquo iudicio possessorio? R̃n. oĩa, q̃ dicta sunt.s̃.de interpositiõe primi decreti in cõfessoria, & negatoria, habẽt locũ hic: excepto, ꝙ illud, ꝙ hic dicitur de cautione, q̃ ibi interponit̃ p aliũ modũ.s.nõ ędificaturũ priusq̃ de possessione seruitutis egisset. Nã hic dicit̃ priusq̃ de iure seruitutis egisset. hoc casu debet dici priusq̃ de seruitutis possessiõe egisset. hoc ideo: quia cõtumacia nõ debet alicui nocere, nisi in eo, in quo est contumax: vt dictũ est. & secũdũ decretũ interponetur statuẽdo certũ tp̃s, intra ꝙ agat de possessione: aliâs non audiet̃, nisi de proprietate. Pro hoc adduco gl.j.de iti.actuq; priua.
16 l.iij.§.hoc interdicto.

¶ † Sextò q̃ro.[o] pone, ꝙ ꝑ
o vsufructu, & vsu agat̃ confessoria, vel negatoria, qualiter interponetur primũ decretũ? Respõ. aut ille, q agit est in quasi possessione iuris petiti, & p cõsequens rei: vt.l.naturaliter.in prin.j.de acq. pos. ꝙ põt esse: vt.l.vti frui.§.pe.si vsusfru. pe.& tunc primũ, & secundũ decretũ erit secundũ ea, quæ dicta sunt in seruitutibus merè realibus, per eãdẽ rõnẽ. ad ꝙ facit.s̃.de vsufru.l.cuiuscũq;.§.j. Si verò nõ est in possessione rei: tunc sicut ĩ alijs realibus mittitur in possessioné repetitę, ita ille, qui agit in cõfessoria. Ille verò, q agit negatoria, admittitur in possessionẽ illius naturalis, quę est apud eũ, qui se dicit vsufructuariũ: & eodẽ modo interponet̃ secundũ decretũ, sicut cũ de dñio agitur rei ven. vt dicetur in.d.§.Iulia. qa vsusfru
27 ctus pars dominij est: vt.l.iij.s̃.de vsufruc.

¶ † Septimò quæro, quid si agatur de iure merè ꝑsona-
p li: vt aliquẽ esse in mea potestate,[p] vel esse meum seruum, vel liberum, seu vasallũ: vel contra, aliqs agit dicens se esse liberũ à iuribus prędictis. Spec. hoc tetigit de primo decreto.§.restat, ver.quid si agat̃ actione p̃iudiciali, & sequẽtibus vt ibi.& vr̃, ꝙ nunq̃ viderit legẽ, quæ istã materiam decidat. ¶ Dic ergo, ꝙ pro his iuribus: aut agit̃ actione ꝑsonali, aut reali. Primo casu, puta, dicit quis heredem grauatũ, ꝙ eũ liberet, vel alio modo: & tunc aut reus à quo illud petitur, latitat: & cã cognita iudex decernit ei libertatem, & illũ reũ priuabit omni iure patronatus, & remanebit illi agẽti: vt fi.de fideicõ.li.l.cum verò.§.subuentũ.&.l.si eũ. in prin.&.§.j.&.§.si quis seruũ.&.l.neq; ĩfantes. &.C.eo.l.si seruus.in fi.cum simili.ibi no. Et hoc casu non interponetur secũdũ decretũ: quia primũ habet vim perfectæ donationis incontinẽti.
q Secũdo casu, quãdo agitur reali:[q] aut ille, q cõuenitur est cõtumax ab initio: aut post prestitã satisdationẽ, vel cautionẽ de lite prosequenda: aut post lit.cõte. Primo casu, ĩterponit̃ primũ decretũ trãsferendo onus probãdi de vno in aliũ, & interponẽdo cautionẽ p quã trãsferatur possessio iuris petiti: vt hac.l.dicitur, ad quod poterit cogi pignorib⁹ captis, & mulcta ĩdicta. Et ita debet intelligi ꝙ no.Spe.in dicto ti.& eo.modo ꝑuenit̃ ad secũdũ decretũ: de quo dictũ est.s̃. in seruitutibus realibus eadẽ rõne. ¶ Secundo casu, si quidẽ

b ...tñ dictum Bar.hic est verius, vt dicit Ang.are. referẽdo Floria.in.§.ꝑtereà ĩ.xiiij.col.insti.de ac.& in.l.iiij.s̃. de in lit.iur. Posses tamẽ dicere, ꝙ Bar. in.d.l.harũ. loquit̃ de offi.iud.mercenario, quod deseruit actioni intẽtatę, secundũ gl.in.l. harũ.& Bar.hic loquit̃ de offic.iudi. nobili. quod nulli actioni deseruit.

c ¶ Indistinctè iuratur in litẽ. vide.l. iiij.§.sed & si quis. in gl.fi.super ver. condemnabit̃.s̃.fi. regun.

d ¶ De rei vẽ. Et aduerte, qa.d. Io.hic Bart.sentit, ꝙ restitutio rei, in rei vẽdicatiõe, veniat iure actionis: sed cõtrariũ sentit Cyn. post Pet.in.l.si qd C.de serui.vt hic refert Imo. qui defendit opi.Bar.& vide hic omnino Imo sed ego addo ad.l.harum.si ser. ven.in fi. videt̃ tenere cum opi.Cy. quã retulit hic.d. Ioan.ad.q.vide in Specu.de offi.om. iud.§.de ser.versi. post sententiã. & vide per Ange.in repe.l.si qs vi.ĩ.§. differẽtia.de acqr. pos.in.ix.col.

e ¶ Fideiussione. vide quod no.Bart. in.l.pretoriæ stip. & quod ibi post Bar.ĩ.d.l.sancim⁹.

f ¶ Persona suspecta. adde Bal.in.d. l.sancimus.

g ¶ Debet obligare. Adde Bart. in.l.j. ff.qui satis.cog.& Imol.ĩ.l.diuortio §.interdum.ff.sol. ma.& q̃ dixi post Bart.in.l.sancim⁹. C.de ver.signi.& tex.in aut̃.de san. epi.§.si quis autẽ ꝑpecuniaria. Sed ibi releuabat̃ à satisdatione de iudicio sisti. Adde Ol. consil.lxviij.

h ¶ Interponat̃ secundũ decretũ. de primo aũt decreto vidistis.s̃.in.vij.

k ¶ Alio vero casu. Ad hui⁹ ĩtellectũ etiã vide Bar.s̃.eo. in.x.op.j.ptis.& ĩ ij.oppo.ij. partis.

l ¶ Ponit̃ primũ.& qualiter in istis in corporalibus fiat executio snię: vide Bar.plenè in.l. miles.§.q iudicati.de re iudi.

m ¶ Gl.nostra ꝓbat glo.paruã.j. versi. vltro.& idẽ etiã dicebat hic Imo.licet nõ faciat mentionẽ de Bar.& vide hic Imo. oĩno, q dicit ꝙ erit in arbitrio iudicis, q̃n nollet ĩterponere secundũ decretũ.

n ¶ Quintò quæro. q̃n pro seruitute agit̃ iudicio possessorio, q̃n consulat̃ cõtra cõtumacem sinaũt & q̃ interdicta possessoria cõpetãt pro seruitute, vide ꝙ no.Bar. in.l.sicuti.§.Ari.si serui.vẽ.& ꝙ not. inst.de act.§.ęquè circa fi.& ad hoc etiã vide Bar.ĩ.e.l. in vlt.q.& hic adde Inn.&.d. Ant. in.c.j.de eo, q mit. ĩ pos. vbi plenius Spec.ĩ ti.de p̃io dec.§.restat.versi. sed pone ago.

o ¶ Sextò q̃ro. Adde ꝙ no. Bar.ĩ.l.si finita.§.si de vectiga.j̃.ti.j.ĩ.iiij.&.v. col.& Bal.ĩ aut̃.& q.ĩ.xxj.col.in verbo mõ reuoco.& do. Ant.in.c.j.de eo, qui mit.ĩ pos. cau.rei ser.

p ¶ In mea potestate. p Bal.in aut̃.& qui.in.v.col.& latius de istis p Bal. in.xj.col.& in.l.j. in fi.C. de testi.& do. Ant.ĩ.d.c.j. de eo, qui mit.in pos. & ꝙ no. Bal.ĩ.l.ij. ĩ fi.cũse.siex nox. cau.ag. & ꝙ not. Bar.ĩ.l. si finita.§. Iul.in princi.xij. col.j.ti.j.

q ¶ Agitur reali. Vt præiudiciali. vt in sti.de actio.§.præiudiciali.& plenè in.l.j.§. per hanc. de rei vendi.

a ¶ Per annũ. Bart. hic intelligit illam l.j.§.pe. q' si post prestitam satisdationem de iudicio sisti, dominus qui mouet quæstionẽ libertatis seruo, se absentet per annũ ꝙ per hoc consequitur seruus libertatẽ. nã adde secundũ. d. Io. quòd dicta iura Bart. nõ probãt: vt hic per eum quẽ omnino vide. & vide illum text. & quod dixi in. l. fi. j. de var. & extraor. cog. & in l. nulli. C. de iudi.

b ¶ Intentionẽ agẽtis. Vide Spec. de secũdo decre. §. videndum. ver. quid si agat negatoria.

c ¶ Causa cognita. vult dicere, quòd procedať ad diffi. absq; missi. qa nil petitur præstari à parte: vt not. in. c. fi. de offi. iu. & auť. si omnes. C. vt se ab hære. ab. & ibi Bart. & ita intelligit. d. Ant. in. d. c. j. de eo qui mit. in pos. & adde not. p Bal. in. l. ij. in fin. v. colũ. cum se. si ex noxali cau. aga.

d ¶ Decimò quero. Adde quę no. Bar. in. l. j. §. huius autẽ ĩterdicti. j. vti pos. & d. Ant. in. c. j. de eo. qui mit. in po. prosequiť. d. Bar. hic. & adde not. p Bal. in. l. ij. si ex noxa. causa aga.

e ¶ Ageretur cõtra priuatum. Sed adde, ꝙ Bal. in. c. j. in fi. de mi. va. qui cõ tu. est. q̃siuit qualiter fiat missio in iuribus negatiuis, & dat exemplum vt ibi habes per eũ. vbi in hoc dubio se refert ad hãc. l. vide ibi per eum omnino.

f ¶ Quid si electus. Idem dictũ refert Io. An. in. c. cõtingit. super gl. fi. de dolo. & contu. & do. Anto. in. c. j. de eo, qui mit. in pos.

citatus, per annum[a] fuerit contumax: iudex pro-
nuntiabit subĳciẽdo cõtumacem seruituti, vel po
nẽdo actorem in perfecta libertate secundũ inten
b tionem agentis:[b] vt. C. de asser. tol. l. j. §. fi. & hoc
casu etiã non erit opus secũdo decreto. ¶ Tertio
casu, quãdo post lit. cõtest. est cõtumax, tũc actor
habet duplicem viam, vel ꝙ intentet remedium.
d. l. j. de asser. tol. vel exerceat litem, secundũ for-
mam. l. diui. §. j. ff. de libe. cau. Vnũ enim remediũ
non tollitur per aliud: vt. l. quoties. de ac. & obli.
& ista est veritas istius materiæ vtilis & quotidia
28 næ. ¶ † Octauò quæro. quid si ego pro aliquo iu-
re incorporali: vt ꝙ caueas de aliquo dando, vel
faciendo, vel te ponas in aliqua obligatione? de
hoc dicetur. j. ti. j. l. si finita. §. Iul. vbi agitur cõtra
aliquem, vt caueat de damno infecto: & sic dice-
29 mus de alĳs cautionibus. ¶ † Nonò quero, quid si
agitur pro liberatione alicuius obligationis per-
sonalis? Respon. aliquo existente contumace, iu-
c dex de causa cognoscet, & causa cognita[c]. & c. ꝙ
no. extrà de offi. iudi. c. fi. in gl. ij. hoc optimè pro-
bant omnes. ll. illę, quas. s̈. allegaui, quando quis
petit libertatem actione personali: scilicet in. l. cũ
verò. §. subuentum. de fideicom. li. & l. neq; infan
30 tes. cum simi. ¶ † Decimò quæro, [d] quid si aliquis
d petat se admitti in regimine, vel rectoris alicuius
ciuitatis, & est officium annale, vel sex mensium
quomodo fiet, quia si dicta tẽpora expectentur,
tempus labetur? Respon. aut ciuitas liberať præ-
stando interesse: nec cogiť eum precise admittere:
quod est quãdo ille habet ius ex electione, & pro
missione facta per syndicũ ciuitatis: quia cũ factũ,
scilicet eum pati administrare officiũ: sit in obliga
tione conuentionali partium, nõ põt cõpelli præ
cise: vt plenissimè dixi in. l. stipulationes nõ diui
duntur. in illa quæstio. an quis possit præcisè cõ-
pelli ad factũ, & tũc fiet missio in bonis vniuersi-
e tatis. sicuc si ageretur cõtra priuatũ[e] ad patientiã:
vt. l. is cuius. si ser. ven. secundũ gl. quæ dicit, ꝙ ibi
agitur personali cõiuncta. l. fin. quod cuiusq; vni-
uersita. not. Si verò ciuitas tenetur pati ex quadã
obligatione legali: tũc dico, ꝙ iudex poterit di-
cta tẽpora immutare: & intra modicũ tẽpus inter
ponere decretũ, quod habeat vim diffinitiuæ sen-
tentiæ: quia res est tẽpore peritura. arg. optimũ. j.
de glã. le. l. j. & quod not. s̈. de iudi. l. sed & si resti-
tuať. §. & si dies. facit de re iudi. l. ij. & j. de appel.
re. l. fi. sic debet intelligi, quod no. Spec. de primo
f & secundo decreto. §. videndũ. ver. qd si electus.[f]
Dices tu istud periculũ no est: quia poterit tẽpore
reintegrari. & esse potestas alĳs sex mensibus. ar.
de ver. obli. & ideò hæsitať. Respond. illud in his,
quę cursu temporis nõ pereũt. vt ecce siue fiat do
mus in isto loco hoc anno, siue sequẽti: eadẽ est do
mus: secus in his, quę cursu tẽporis pereũt: vt in. l.
si vsusfructus mihi in biennium. de vsufr. le. sic est
hoc officiũ. Nã aliud est regimẽ vnius anni: aliud
alterius. Fateor tamen, ꝙ si annus pertransisset ad
interesse tantùm potest agi: vt. d. l. si vsusfructus.
31 ¶ † Vndecimò quero: qd si aliqs petat & dicat se
Abbatem alicuius monasterĳ? non pono manũ in
g messem alienã.[g] dic vt no. extrà de eo, qui mit. in
pos. cau. rei ser. c. j. per Inn. eo. ti. c. j. li. vj. & de do-
lo & contu. c. pe. per Ber. & in Spe. de cõtuma. §.
32 sequiť. ver. illud autẽ. ¶ Duodecimò † quero, [h] ago
h contra aliquẽ vti possidetis, qualiter peruenitur
ad primũ, & secundũ decretũ? Respon. quandoq;
in hoc interdicto venit interesse turbationis iam
factę: vt. l. si duo. §. pe. j. vti pos. & tũc procedetur
sicut cũ ago psonalibus alĳs actionibus ad quan-
titatem. Quandoq; in tali interdicto venit restitu
tio possessionis naturalis, quã aduersarius habet:
vt no. j. de acqui. pos. l. clã possidere. §. qui ad nun
dinas. & l. naturaliter: §. nihil cõmune. & tunc fiet
missio in illã possessionẽ, quã habet aduersarius,
si ageretur interdicto recuperandæ possessionis
eadem ratione. Aliquãdo in hoc interdicto venit
solùm, ꝙ iste agens sit potior in possessione: & ꝙ
ab illo nõ turbeť: & tunc primũ decretum erit in
transferendo onus probationis de vno in aliũ: v.
hic diciť, & no. in gl. & p Azo. in summa vti pos.
in fi. & per Gy. C. vti possi. l. j. circa fi. & no, Spec.
de primo decreto. §. restat. ver. sed pone ago. Idẽ
dico de secũdo decreto, quod interponiť modo,
quo dictum est. s̈, in confessoria & negatoria.

¶ LEX. IX.

CReditori cui pignoris.

¶ Opp. s̈. eo. l. qui viam. sol. vt in gl. Oppo. s̈. si ser. ven. l. ij. §. j. sol. vt in glo. Et si tu velles. l. istam intelligere, prout esset. j. casus. q. quam dixi. s̈. eo. l, ij. aliâs. l. j. §. fi. an cessionarius possit actionẽ cessam cõtra cedentẽ intẽtare. si velles restringere: dic cõtra aliũ, nõ contra dñm.

SVMMARIVM.

1 *Procurator generalis potest remittere nuntiationem noui operis non gratis.*

Procurator ad nuntiandum, potest recipere hanc satisdationem ex qua sequitur remißio.

2 *Procurator nõ petit restitutionem in integrum, nisi habeat speciale mandatum: tamen generalis petit quando uenit incidenter.*

Procurator licet nõ teneatur prosequi appellationem a diffinitiua, tenetur prosequi ab interlocutoria.

¶ LEX. XIII.

CVm procurator.

¶ Potest legi cũ. §. & sine. §. vt glo. di-
cit. tu fac. §. quia clarius intelligitur. Et
prima gl. declarat. §. si dominus. secũda gl. declarat
istud prin. & ideò illã recito. Istud principiũ ha-
bet tres lec. principales. Prima dicit de effectu nũ-
tiationis, & remissionis: scilicet ꝙ nuntiatio & re-
missio ad domini vtilitatẽ refertur: quia cũ stipu-
latio de opere demoliendo contineat interesse: vt
j. e. l. stipulatio. §. siue autẽ. Intelligiť de interesse
ipsius domini. & hæc lec. fuit Oth. & Azo, & po-
nitur in prin. gl. in fi. & est vera & clara. ¶ Secun
da lec. & est Rof. secundum quã dicit, ꝙ licet pro
curator possit nuntiare, nõ tamen potest remitte
re sine expressa domini voluntate. ꝙ est falsum. j.
quod vi aut clã. l. prohibere. §. nõ tantũ. Preterea:
1 ex eo, † ꝙ est procurator ad nuntiandũ, [i] videť cõ-
i stitutus ad recipiendam stipulationẽ de opere de
moliendo: & ad remittendũ: & per cõsequens re
k missionem non gratuitam [k] põt facere procurator
generalis cũ libera. vt. d. §. non tantũ. sed recipere
hanc satisdationem, ex qua sequitur remissio, põt
ipso, ꝙ est procurator ad nuntiãdũ. ¶ Tertia lec.
est de psonis, quę possunt facere remissionẽ, quã-
do procurat. nuntiauit. & dicit ꝙ hoc potest non
solum procurator, sed dominus: vel ecõtra. nõ so-
lùm dominus, sed procurator. & licet glos. dicat,
quod hoc vltimũ non est tex. tamen verè ex text.
colligitur. Ratio: quia hoc pendet ex primo man
dato. Ita dicit glo. hic. Simile. s̈. eo. l. & ideò. Idem
no. de procu. l. non cogendum. §. fi. Nam cũ nun-
tiare, sit quædam prouocatio ad iudicium: vt no.
in. l. de pupillo. §. si quis ipsi prætori. in iudicio
debet exprimi causa remissionis. Et hęc satisda-
tio succedit in locum remissionis illius, quę fieret
à iudice: vt. l. de pupillo. §. si is cui. ideò sicut iudi-
cium debet prosequi, ita satisdationem recipere.
aliud ergo in remissione volũtaria, vt dixi. ¶ Ex-
prædictis patet, ꝙ non sequitur in alia materia.
Nam procurator datus ad nuntiandum, aliâs ad
litigandum, vel ad vnũ actum, non potest remit-
tere, vel solutionem recipere: vt. l. si procurator
ad vnam speciem. cum si. C. de procu. Secundum
istud non est hic necessaria consequentia. Et ex
2 hoc † dico, ꝙ licet procurator ad petendã restitu-
tionem in integrum, debeat habere speciale man-
datum: vt. l. illud. §. j. s̈. de mino. tamen si restitutio
l petitur incidẽter, non est necesse: [l] cùm hoc veniat
ex cõsequentia primi facti. C. de iud. l. quoties. &
videť expssum. C. vbi & apud quẽ. l. fi. ibi incide-
rit: vt ibi

g ¶ In messem alienam. Noli mittere manum in messem alienam, quod facit: quia merus legista non debeat se intromittere in materia merè cano. cõsulendo, vel econtra: quia contra facientes faciliter errant, secundum do. Ioã. hic. Adde. d. Ant. in. l. clerici. de iudi.

h ¶ Duodecimò quero. bene facit ꝙ no. Bar. s̈. ea. l. in. v. q. & Bal. in auť. ei, qui. ĩ. v. & xĳ. col. & ibi etiã in. v. col. dicit, quod fit etiã in hoc interdicto, & in omnibus duplicibus iudicĳs missio in pos. bo. actoris, si est cõtumax, per Bal. in. l. ij. in. vj. co. si ex noxa. cã aga. & etiam in. viĳ. col. in. viĳ. q. & Bar. hic loquitur, quãdo agitur pro corporalibus s̈. in. v. q. loquitur quãdo pro possessione ĩcorporaliũ.

i ¶ Ad nuntiandũ. Adde latius not. p Bar. in. l. de pupillo. §. fin. s̈. eo. & ꝙ no. Barto. in. l. non cogendum. §. fi. s̈. de procura.

k ¶ Non gratuitam. Et hoc etiã voluit hic. d. Io. quòd nõ possit gratuitam, & liberalẽ remissionem facere, sine mandato speciali: & ita saluatur secunda lec. hic. arg. l. filius. de donat. Tamen in hoc iudicio poterit intelligi remissionem dominum defendere: vt hic p Bar. & d. Io.

l ¶ Non est necesse. Adde Bar. in. l. indebitum. & quod ibi dixi. s̈. de cõdi. inde.

a ¶Prosequi appellationẽ. Adde Bar,in.l.nõ cogendũ.in fi.de procura.sequitur Imo.j.§.proxi.in fin.& Bal.in.d.l.inuitis,& ibi Bart.& limita vt ibi per Sali.adde pulchrè Pau.de cast.consil.xxviij.incip.viso puncto.

b ¶Verissima.sed Ang.& Imo.tenent quòd in se non sit vera.de quo hic per.do.Ioã.

c ¶Et ipsi domino. vbi non loquiṫ de satisdatione rati: quia primò nomine domini nũtiauerat: ergo loquitur de satisdatiõe de opere demoliendo.

d ¶Nuntiare iterũ. an post primã nũtiationem possit iterum renũtiari? vide quod no.per Bar.in.l. prętor.§. hoc ĩterdictũ si cõpetit.circa finẽ. & in.§. & si satisdatũ.j. eo. adde Bal. consi.cx.lib.j.

e ¶Recedere à prima.an p secũdam nuntiationem videatur à prima recessum:& inquantum Bar.hic dicit, quòd vbi nulla petita est secunda satisdatio, quòd faciendo secundam nuntiationem, videtur à prima recessum per.l.si qs.§.fi.&c. Dic secundum Bal.quòd ille tex.hoc non probat, vt hic p eum. quem omnino vide.& ad eum adde quę dixi post Bar.j.e.§.fi.&.l.litigatoribus.C. de appella.

¶Recedere à prima.sed Inn.& Io.And.in.c.bonę.& in.c.dilecto.de appella.&.d.De Ro. in decis.& Bal.in l.appellatione.C. de ap.& in.c.sancimus.quo tẽpore miles.tenẽt quod resideat in potestate appellantis. sed.d. Ant.in.d.c. dilecto.tenet,ꝙ secunda debet prosequi.& hoc tenet An.& pro veritate vide quod not. Bald. post Cy.& Bart.in.l.per hãc. C.de tẽp.appe.& Spec.in tit.de ap. in prima parte.§. in quibus.vers.qd si victus.& latius dixi post Bart.in l.litigatoribus.C. de appel.vbi vide Bal.

f ¶Non valeret. Quia non valet.c.j.& ibi glo.in ver.ĩterlocutoria.de ap. in.vj.vide Ro.consi.lxj.

g ¶Appellatio viua voce.hæc est benignior & vtilior:quia habebit maius tempus ad prosequendum:ideò amplectenda.argu.l.si quis intentione ambigua.de iudi. Si tamen à prin.constat de voluntate appellantis: illa debet seruari secũdum do.Ioan.

h ¶Potero proseq. Sed Bald.in.l.generaliter.C.de re.cre.allegãdo Bar. hic,dicit,ꝙ cogiṫ eligere vnam tantum,quam prosequi velit.Adde in quantum Alexã. hic in lectu. refert Pau.de ca.tenere, quòd tempus prosequẽdæ appel.incipit à tempore secundæ app. ĩ scriptis, ꝙ credo ipsum mutasse opi. quia idem Pau.cõsil.xxv. dicit hæc verba formalia. Sed aduertendũ, ꝙ Bar. non declarat,an prima facta viua voce, trahaṫ ad secũdam factã in scriptis:quo casu cẽseretur facta eo tempore quo facta fuit appellatio in scriptis: & tunc extunc inciperet currere tempus ad prosequẽdum nõ à tempore primę,an econtra secunda trahatur ad primam:qa tunc esset dicẽdũ econuerso, sed ĩ.l.asse toto,quam allegat videtur sentire hanc vltimam partẽ.Et ita cõsultum vidi per valentissimos doct. iam mortuos. do. Hono.de perusi. Anto.de bu. Pet. de ancha.& ita ẽt ego aliâs consului secundum prædictos,& ita transit, & cum opi. Bart. etiã transit Ro. cõsil.xlj. qui allegat Archi.ij.q.v.c.appellatione, & ibi oĩno vide qualiter intelligis Bart. & vide etiam Bal. consi.cviij.lib.v.

i ¶Sed põe. Si duæ interlocutoriæ ferantur a iudice,super eodẽ ex quo q̃raṫ ius:adde Bart, in. d.l. quod iussit.in fi.

k ¶Valet secunda. Adde per Barto, in.d.l.quod iussit, in fi. quæstionis,

rit:vt ibi gl.& no.extrà de in integ.resti.c.suscitata.Item dico,quòd licet procurator nõ teneatur
a prosequi appellationẽ:[a] vt.l.inuitus.C.de procu. verum est à diffinitiua:secus ab interlocutoria:vt not.per Inno.extrà de procu.ç.non iniustè.

SVMMARIVM.

1 *Nuntiari nouum opus,quod poßit post primam nuntia.nisi pendeat stipulatio de no.ope.nun.*

Et per secundam nuntiationem, quod uideatur receßum à prima.nume.2.

3 *Appellatio primò interposita uiua uoce,licet postea in scriptis appelletur,est prosequenda in diffinitiua: in interlocutoria uero secunda debet prosequi, quando prima fuit nulla.*

4 *Appellatio si est facta in uoce,reseruato iure appellandi in scriptis:& appelletur in scriptis diffinitiua, quæ prosequenda sit? ubi quod potest utraq;,& quod non sunt duæ,sed una.*

5 *Iudex si post unã interlocutoriã,aliam dedit,ex qua quæritur ius parti,a qua appellabit pars cõtra quã latæ sunt?*

6 *Sententia secunda interlocutoria lata animo recedendi a prima in casu quo potest reuocari,ualet.*

7 *Sententia secunda interlocutoria contraria primæ, quando est dubium,an poßit reuocari ualet.*

8 *Sententia secunda interlocutoria,si continet idem,quod prima,quando ualeat,& quando prima?*

Eadem res non potest bis promitti.

Duæ sententiæ diffinitiuæ super eodem facto proferri poßunt,quando sunt diuersæ instantiæ.ibidem.

9 *Pars si produxit aliquid pluribus uicibus.an poterit illa productione uti,reliquit cogitandum.*

Si dominus. ¶Iste.§. declaraṫ in prima glos.huius.l.pone ca-
b sum secũdũ vltimã lec.Azo.quę est verissima[b] &
text.planè procedit. ¶Quęro qualiter & in qua
stipulatione fuit dies apposita? Quatuor sunt responsiones.& sic quatuor lec.Prima est vera in se
sed non cõgruit literę:qa tex.dicit de operis noui
nuntiatione.non de stipulatione de rato.Itẽ ratio
c posita hic ibi:nã & ipsi domino.[c] non põt adaptari.Secũda est vera in se:qa licet dominus post diẽ
non habeat ratũ,nõ cõmittitur stipulatio de rato:
quia nõ interest stipulãtis:cũ certũ sit opus debere demoliri:Tamẽ ista nõ congruit literę:qa text.
dicit,ꝙ non põt nuntiare:qa stipulatio est finita:
secus si penderet secundũ hanc lec.post diẽ nõ est
finita imò est effectualiter cõmissa,si ædificans nõ
probauit:aliâs si probauit debet habere remissionem ꝑpetuã.& sic domino nuntiãte,etiã post diẽ
cõmitteṫ stipulatio de rato.¶Tertia lec.põt procedere: sed quarta est clarior.ideo eã primò po-
1 sui.¶†Quæro,an post primã nuntiationẽ possit
d quis nũtiare iterũ[d]? Respõ.sic,nisi pendeat stipulatio de noui ope.nun.vt hic,&.j.eo.l.prętor.ver.
2 & si mandatũ.&.§.pe.& ibi dixi. ¶Sed†an p se-
e cundam nuntiationẽ,videṫ recedere à prima?[e] dico,ꝙ pro opere futuro.post secũdã nuntiationẽ,
videtur recedere à prima.à simili:nũtiatio finitur
sicut mandatũ:vt.s.cod.l.non solũ.§.morte:& ibi
no.sed per secundum mandatũ tollitur primũ:vt
l.si quis cũ procurator.§.fi.de procu.ergo &c.Et
hoc videtur dicere gl.quę est hic,super verbo,nũtiauerit.& hoc est vtile scire,vt scias quã nuntia-
3 tionem exequaris.¶Iuxta prædicta†quęro. Primò,appellaui à sententia viua voce,postea in scriptis,quam appellationẽ debeo prosequi? Respõ.
primam:per quã sentẽtia fuit rescissa: vt.l.j.in fi.
ad Turpi.secundũ verã opi.vt ibi dicã. Secunda
nil releuat,cũ non possit rescindere,quod iam est
rescissum,vt.l.nã & si.ver.post defectũ.de iniust.
testa.& ideo si secundã tantũ appellationẽ prosequereṫ nil ageret.Prædicta nõ habereñt locũ si ab
interlocutoria appellareṫ: qa si prima facta viua
f voce,non valeret:[f] remaneret secũda valida,quę
deberet prosequi.Ad quod facit quod not.j.de
4 appel.l.j.in fi.cũ.l.seq.¶†Sed qd, si dixi appello viua voce,reseruato beneficio appellãdi ĩ scriptis:postea appellaui ĩ scriptis à diffinitiua: quã
prosequar? videtur ꝙ talis reseruatio,nil valet:qa
ius ei repugnat:vt dixi.s.ergo &c.vt.l.nemo põt
de leg.j.sicut dicimus in eo,qui dicit in libello,saluo mihi iure addẽdi vsq; ad sententiam: vt extrà
de fide instrumen.c.inter dilectos.& ibi no.Possumus dicere,ꝙ ista verba habeant vim conditio-
g nis. quasi dicat appello viua voce,[g] si in scriptis
non appellauero:& si in hac appellatione ꝑmansero.argu.j.de manu.l.mortis.Sed hic appellatione in scriptis secuta,illam tãtum prosequar:aliâs
primam,vel dicamus,quòd non sint duę appellationes,sed vna primo sine scriptis,posteà in scriptis redacta:vt.s.de test.l.vnum.& de secun.tab.
l.j.§.si quis in duobus. Nec obst.quòd sint duæ
interpositæ diuersis temporibus: quia cum prima sit facta sub commemoratione secundæ,videtur eodem tempore factæ:vt.s.de solu.l.Modestinus.& de hæredi.instituen.l.asse toto.& de cõ-
h di.insti.l.institutio talis.& sic potero prosequi[h]
simul,vel alteram, & illa verba sic intelligantur
reseruato &c.quasi dicat quòd hanc appellationem possim in scriptis redigere: & hæc plus plã-
5 cet. ¶†Sed pone,[i] quòd iudex dedit vnam in-
i terlocutoriam,post dedit eandem,ex qua quæritur ius parti. Vel si ille contra quem fertur appellat de iure canonico,vel de nostro, in casibus
quibus potest,à qua appellabit? Respond.istam
quæstionem intelligo,quando est talis interlocutoria,quæ potest reuocari secundum ea, quæ dicam in.l. quod iussit.de re iudica.Nam si nõ possit reuocari:tunc,sicut duæ diffinitiuæ non possunt ferri sub eodem:vt.l.prima.C.quando prouo.non est neces.& tunc valet prima,non secun-
6 da.Isto ergo casu,† quo reuocari potest dico sic.
Aut constat,quòd secunda est lata animo recedẽ-
k di à prima,& valet secunda[k] vt suprà de rescind.
vendi.l.si quam.coniuncta.l.quod iussit, de re iudica.Aut dubitatur.& tunc aut secunda est contraria primæ:& tunc videtur recessum à prima:
vt infrà eodẽ.l.si opus.Aut est diuersa: & idem,
quod videtur recessum à prima:vt.l. penulti. de
præto.stipu.& argu.dictę.l.si quam. Aut conti-
7 net † idem:& tunc si quidem prima fuit talis,quę
statim trahit secum executionem: vt si pronunciat aliquos articulos non admittendos, vel dilationem non esse dandam, & similia: tunc secunda nil valet.arg.de op.lega.l.apud aufidium. &
sic ab ea non est opus appellare.Si verò non trahit secum executionem: vt si datur dilatio, vel
quid præcipit:tunc valet vtraq;:quia vtraq; tendit ad eundem effectum: & ex vtraq; debetur
idem argumentum.oppon.infrà de acquirenda
possessione.l.si quis ante.cum glossa.eodem titulo.l.tertia.§.ex pluribus.sed obst.prædictis:quia
eadem res non potest bis promitti secũdum opinio.quam teneo in.l.qui bis.infra de verborum
obligationibus.Item: quia debitum non potest
legari:vt.l.si creditori.de legatis primo. Respon.
in sententia iudicis non attenditur, an partis intersit:sicut in leg.& stipu.arg. suprà de inofficio.
testamen.l.posthumus.§.si quis ex his.Et isto casu ab vtraq; deberet appellari:verũtamen Canonistę dicunt,ꝙ si quis obtinet super prima appellatione,tũc irritaretur quicquid postea factũ est.
Prędicta intellige,quãdo sępius nõ incidebat eadẽ lis.Nã tũc quoties incideret,tot essent necessariæ ĩterlocutoriæ.Exẽplũ,semel qs petijt dilatio

a ¶ Poterit vtraq;. No. quādo pars pluribus vicibus producit aliquid corā iudice: an poterit vtraq; productione vti? & in hoc vide Ange. hic distinguentem, & omnino quæ ponit hic Imo. post Ang. quę omnia no.

b ¶ Si opus. dicit tamen Ang. quod in casu huius. l. poterit tamē opus demoliri, per interdictū quod vi aut clam: vel aliud tenendum, si veritate inspecta fuerit iniustè ędificatum.

c ¶ Non valet. no. ꝙ iudex non potest reuocare interlocutoriam: quę ptē grauet, ipsa parte absente, ac etiā tenementi istud dictum hic, ꝙ interlocutoria, ꝑ quam generatur præiudicium parti, lata parte absente non valet. Sed do. Io. Imo. & Io. an. tenent cōtrarium in c. auditis. de procu. & Inno. in c. q̄relam. ad fi. eo. ti. sed secundum do. Ioā. iura alleg. per eos non probant. & ideò secundum eū potest saluari Vtrunq; dictum: vt hic ꝑ eū, quem vide. sed do. Ioā. ea, q̄ ī hoc posuit, hic habuit Bar. ī. l. ꝙ iussit. in pe. col. de re iudi. Itē adde, ꝙ no. Bar. in l. consentaneum. C. qūo & quando iudex. Adde ēt Bal. in hoc aliter distīguentem in. l. j. C. de sen. ex peri. recitan. vt ibi ꝑ eū. Tu vide omnino. Bartol. & ibi post eum Bald, qui aliter loquitur, & bene, quod tamen limita, nisi quis a principio esset citatus ad totum processum. secundùm Inno. in c. cōsuluit. de offi. deleg. & ibi dixi post Barto. in auē. qui semel. Vtrum autem in sententia taxatiua expēsarum, requiratur citatio? vide Bald. in l. terminato. de fru. & liti. & Innoc. in c. fin. quod me. cau. & ad prædicta adde gl. bo. in l. si deserta. C. si propter pu. pen. Ad prædicta etiam vide Bal. in l. fi. C. de sen. ex peri. reci. post Ia. bu. in l. j. eo. ti. & ibi per eos, quādo dicatur interlocutoria magni pręiudicij, videlicet ꝙ illa, quæ continet dari, vel fieri. vide Bar. in l. nec quicq;. §. vbi decretum. ff. de offi. procō. & ibi etiam scripsi. & vide quod no. Inno. in c. ij. de resti. in integ. dum allegat. l. mortis. de pœn. & aliquid per Ludo. in l. j. ff. de arbi. in iij. char. & hoc in addi. Adde, ꝙ conclusionem de qua hic in lec. per Alex. & per doctores in. §. vbi decretum. tenet Roma. consil. lxxij. in fin. & consi. lxj. licet non ita clarè. Idem tenet Abb. consi. xxxiiij. lib. ij. vbi dicit dictum Bar. notabile. in d. §. vbi decretum. & quod sententia interlocutoria lata parte non citata, sit nulla cum parti affert præiudicium, tenet Ang. consi. cxij.

d ¶ Tu dic contra. Sed secundum Io. potest saluari glo. respectu personæ prohibitæ tantùm, vt hic, per eum: quem vide. & idem etiā firmat Imo. j. proxi. in l. prętor. in prin.

e ¶ No. ex isto tex. Adde quæ no. Bar. in l. j. in ij. col. s̄. de vulg. & pupilla. & quod dixit Barto. in l. alimenta. circa med. C. de nego. gest. & hoc est vtile secundum Ang. quo ad appellantem ab interlocutoria: quia si alleget vnam causam grauaminis necessariò comprehensam in verbis, dicetur ex mente sigillati. Et sic appellatio procedit secundum cle. ap. de appel. dic, vt ibi de hoc. & Ang. & Imo. in l. vbi autē. §. illud. de obli. Et adde ad id, quod dixi secundum Ang. hic, ꝙ dicebat Bal. in l. eos. §. sin autē, de appel. ꝙ quando de iure cano. appellatur ab interlocutoria, vel grauamine nō sufficit dicere appello: sed debet inserere certam causam generalem: puta, quia iudex me grauauit. Nam hæc causa tacitè inest appellationi quicquid no. Inno. in c. vlti. de oper. no. nun. vltra hæc dicebat valde nota. Idem Bal. in l. minoribus. C. de his, quib. vt indig. ꝙ cons sufficit dicere appello: quia me grauasti: vt ex actis apparet. Nam hæc verba non continent aliquid certum: vt ibi per eum, quem vide econuersò in reporta. aperta superuacua est expressio causæ. argu. j. de ap. l. si constat. & de lib. cau. l. si tibi testamento. ergo talis interlocutio cuius iniquitas ostendit ꝑ allegationes iuris. vnde nō est necessaria expressio causę. ap. argu. de do. præleg. l. j. §. fi. & ita debet intelligi Inno. in c. fin. de ope. no. nunti. Sed vbi iniquitas sñīæ interlocutorię habet detegi. ex allegationib⁹, & probationib⁹. Facit ita quod est q̄stio facti non iuris: tūc habet locū ꝙ dicit in vulgari. cle. appellanti, vt appellans ab īterlocutoria habeat exprimere in appellatione, quare sñīa sit iniusta, & cām non exp̄ssam nō possit proseq, secūdū Pau. hic in interlocutoria mera. sed si hēt vim diffi. tunc dic, vt dixi post Bar. in l. iij. de ap. reci. hoc voluit Bal. in d. l. minoribus. Itē adde ad dictam cle. appellanti. quòd vbi requirit causa grauaminis specialiter exp̄ssa, ꝙ nō sufficit si in appellatione dicit, pro causis grauaminis assigno oēs exceptiones ꝑductas, & oīa producta ī iudicio principali: sed est necessaria specificatio. de qua in auē. de hęr. & fal. §. si verò expressim. qa nō dicit specifica expressio, q̄ fit ꝑ relationē ad aliud. Ita dicit Ang. in l. j. §. inter filiū. j. de fal. ꝑ gl. ibi, cum ibi no. Et istis adde oīno Bal. in l. edita. in xix. colū. C. de edē. & vide q̄ dixi post Bar. in l. iij. j. de app. reci. & no. Ang. in l. j. de li. cau. & post, plenè ꝑ Bar. & do. Ant. in c. vt debitus. in iij. col. de ap. & ꝑ do. in c. j. de ap. in vj. Adde ēt ꝙ Bal. cōsi. cccxlvij. lib. j. voluit, ꝙ nō sufficiat generalis, vel obscura narratio in appellatione à grauamine. & cōsi. ccxlij. eo. lib. ꝙ nō sufficiat se referre ad processum, prout in pręceden. apostilla tactū est. & ꝙ Ro. consi. ccccc. lib. j. vbi ponit omnia necessaria in app. ab interlocu.

POMATES. ¶ Adde. ꝙ illud dicit expressum, ꝙ ex mēte legis cōtinet. aut sub verborū generalitate, aut ex cōiecturis. limita aūt hic, ꝙ dicit de verborū generalitate, vt limitat ꝑ Ang. in. §. si verò expressim. ꝑ tex. ibi. in auē. de hęr. & fal. & in. §. illud ꝑ tex. ibi. in auē. de trien. & semis. & ꝑ Ro. in repe. auē. similiter. in vl. col. C. ad. l. fal. de qua q̄dē limitatione, vide Ang. in l. j. in vj. col. ver. circa ista. s̄. de vul. & pu. de quo etiā vide, ꝙ ego scripsi in not. meo. nu. 44. & Feli. in c. trāslato. in j. col. ver. est. ij. addedū. de consti. & Cepo. cōsi. xx. col. viij. & Ro. ccclxxj. & Are. cxj. colum. penul. & Ia. in l. sicut certi. colum. iij. C. de testa. mili. & Aret. in d. l. j. de vulga. & pupil. in vj. col. & seq.

f ¶ Tutor promisit. No. pro cōcipiēda promissiōe tutoris. Et adde Bar. in l. legitimos. de legi. tu. & in d. l. fin. §. oēm. & ī. l. tutores. de admi. tu. Sed Bal. in d. §. oēm. sentit contrarium. vide quod ibi dixi. & Cy. ibi.

g ¶ Itē no. ex hac gl. & habet. in l. iij. §. itē. ad sil. & no. Bal. in l. nemo martyres. C. de sacrosan. ec. & ꝙ dixi post Bar. in l. cū lex. ff. de fideiuss. & ibi ꝑ d. Io. ꝑ cano. in c. licet canō. & in c. fi. de elec. in vj. ꝑ moder. in l. j. §. bi duū. qñ ap. sit. Sed an annullatio actus sit pœna: vide canoni. ī. c. ij. de cō sti. & Bal. in l. iij. C. de sacrosan. ec. & vr̄ tex. ꝙ sic. in l. senatus. ff. de cōtra hen. emp. Sed in cōtrariū multū ob. tex. in l. eius q. in ver. planè. de iure fisci. vbi annullatio sñīę, q̄ est quasi cōtractus, nō est pœna. & Io. and. in

nem, iudex denegauit. certè non est opus, vt iterum deneget: nisi ille de nouo peteret. Tūc enim de nouo emergeret, & de nouo pronuntiari pos
8 set, Sicut diximus, † quòd super eodē facto pos-
sunt proferri duæ diffinitiuæ: qñ sunt diuersę in
9 stantiæ: vt no. j. de exce. rei iudi. l. duob⁹. ¶ † Quę
ro, pars pluribus vicibus produxit aliquid corā
a iudice: an poterit vtraq;ᵃ productiōe vti? cogita.

¶ LEX. XIIII.

QVi viam. ¶ Hanc plenè examinaui. s̄. l. prima. in fine. dic, vt ibi.

¶ LEX. XV.

SI prius. ¶ Hanc repetij, & hic debet scribi tota repetitio, vide. s̄. post. l. non solum. §. morte.

¶ LEX. XVI.

b **S**I opus. ᵇQuæro, qualiter prohibuit posteà prętor. Dic vt in glo. Quid si hoc fecit sine causa? Respon. si fecit parte absente non va-
c let, ᶜ aliter valet. licet partem grauet: vt dicitur in alijs interlocutorijs. de re iudi. in l. quod iussit. Et idem puto in denuntiatione facta sine authoritate prætoris viui, multò magis: quia timori authoritate nititur: & totum fit authoritate prætoris mortui, seu eius edicti.

SVMMARIVM.

1 *Nuntiatio, quòd fiat ꝑ uerbū nuntio. uel prohibeo, sufficit.*
2 *Hoc interdictum quando competat domino?*

¶ LEX. XVII.

SI procurator. ¶ Not. istā l. & glos. ꝙ
1 † nuntiatio per quæcunq; verba sufficit, siue per verbum nuntio, siue per verbum prohibeo, & dixi ibi. s̄. e. l. de pupillo. §.
2 meminisse. ¶ † Quæro, an domino cōpetat hoc
d interdictum? gl. quòd sic. Tu dic contraᵈ quia hic procurator prohibuit solum ædificantem. & sic prohibitio fuit in personam, quę parit solū interdictū, quod vi aut clam. & hoc voluit hæc. l. Sed si poneres prohibitionē factam impersonaliter, verum diceret glo. vt dixi in. d. §. meminisse.

¶ LEX. XIX.

SCiendum. Dicit glos, quòd hic fuit denegata, præstita cautione. & hoc dicit timens, ne si fieret denegatio causa cognita, obstaret exceptio rei iudicatę. Tu intellige istam. l. ꝓut iacet. dixi. s̄. e. l. de pupillo. §. si is.

SVMMARIVM.

1 *Expressum est illud, quod continetur mente, & quod continetur sub generalitate uerborum.*
Euidens dicitur, quod colligitur ex coniecturis.
2 *Tutor, qui promisit utilia facere. & inutilia prætermittere, dicitur defensionem promittere.*
3 *Lex prohibens actum, & pœnam imponens, quando uideatur actum annullare?*

¶ LEX. XX.

PRætor ait. ¶ Hoc interdictū. dicit hic, ꝙ expressum est hoc interdicto &c. qūo est hoc expressum? & glo. dicit tacite.
e ¶ No. ex isto tex.ᵉ cū hac gl. ꝙ illud † est expres
1 sum, ꝙ cōtinet mēte legis. cōcordātiæ sunt in gl. sicut em̄ dicit euidēs, ꝙ colligit ex cōiecturis: vt l. licet. de leg. j. sic ēt illud dicit expressum, quod cōtinet sub generalitate verborū. no. C. ꝙ cū eo.
2 l. fi. ¶ † Quod facit, si tutor ꝓmisitᶠ vtilia facere,
f & inutilia ꝑtermittere: ꝙ sufficiat, & sub istis verbis cōtinet defensio est ergo exp̄ssum: & sic sufficit: vt. l. fi. §. oēm. de admi. tut sed certè exp̄ssum est edicto, nō aūt verbis edictis: vt. l. noīs & rei. §. verbū. j. de ver. sig. & dixi. s̄. ea. l. j. in prin. Sed cū dictus. §. oēm. reqrat expressum verbis: ergo non sufficit ista generalitas. & sic debet sustineri, ꝙ doctor. tenēt ibi. & de legi. tu. l. legitimos. in princi.
3 ¶ † Itē no. ex hacᵍ gl. ex eo, ꝙ pœna imponit, vr̄
g denegari ne ędificetur, & sic actus annullari debet: sed hoc ideo: qa ipsa pœna est ānullatio act⁹: scilicet destructio opis. Vide doc. dicūt qñ l. ꝓhibet de iure speciali, & ꝓcedit vltra pœnā imponēdo: actus remanet validus: vt. l. vlt. s̄. de diuor. aliâs secus. ita no. Cy. in l. nō dubiū. circa si. C. de leg. Et fuit dictū Ric. mal. sed illud nō vr̄ verum: quia de iure spāli prohibetur alienari res eccle-

siastica

ſiaſtica,& pœna imponit̃:& tamẽ annullat̃ actus: vt.l.iubemus.C.de ſacroſan.eccle.& ideò dic ad.l. vl.de diuor.cõiuncta.l.j.§.fin.ſ.vnde vir & vxor. ꝙ ibi pœna impoſita nõ eſſet pœna: ſi remaneret actus inualidus. Nã ſi remaneret matrimoniũ tũc non eſſet pœna, quod nõ nubat:quia alteri nupta non põt alteri nubere amplius de iure communi: ſed ſi diuortiũ valet,tũc non poſſe nubere pœna eſt:& ideò dicatis quãdo lex procedit vltra pœnã imponendo. Dic aut eſt incertum de mente legis, & ſic ſtamus certo.ſi lex diſponit, quòd actus nõ valeat,& pœna imponat̃:vt.l.iubemus.C.de ſacroſan.eccle.&.l.j.C.de ſepul.vio. Aut eſt dubiũ: & tũc ſi reſpicit annullationẽ ipſius actus pœna, quæ apponit̃,actus annullat̃:vt hic.&.l.ſi verò nõ remunerandi.§.rei turpis.ſ. manda.&.l.iuriſgentium.§.pacta,quæ cõtra.de pactis.&.l.pacta, quæ contra.C.de pac. Aut apponit̃ pœna extrinſeca, puta qui hoc fecerit ſoluat decẽ nomine pœnæ: vel non audiat̃ ad ius,& ſimilia:& tunc aut pœna non eſſet pœna,actu remanente inualido.& tunc actus remanet validus:vt.l.vltima.ſ.de diuor. Aut pœna põt concurrere cum actus nullitate:& tũc, aut nullitas actus reſpicit pręiudiciũ eius,cui pœna tantum imponitur:& tũc actus eſt nullus: vt.l. prima.de his,quæ pro nõ ſcrip.hab. Aut reſpicit alterius præiudicium,& tunc actus non eſt nullus:vt.l.filius emancipatus.§.fi.j.de fal.de reg.iur. l.nemo videtur dolo facere.& ibi gl.not. ¶ Opp. quòd vocetur edictum:vt.ſ.eadem lege.in princ. glo.ſoluit pluribus modis,vt ibi dicit.

Siue autem. ¶ Opp.j.e.l.ſtipulatio.§.opus.gl.dicit,ꝙ debet habere inſtar operis:nõ bene dicit, quia.§.opus.loquitur de opere demoliendo. Ideò debet habere inſtar operis,ſed quantum ad nuntiationem faciendam,ſufficit quocũq; modo inchoatum:vt.ſ. eo.l.j.§.poteſt.& ibi dixi.& no.gl.ſ.eo.l.de pupillo.§.nuntiationem.ſuper ver.inchoet.

Quicquid autem. ¶ Not.quòd aliud eſt remiſsionem fieri:aliud loco remiſsionis haberi.facit.l.ſi maritus ſit in magiſtratu.§.j.j.de adul.&.l. mercis appella.j.de verb.ſigni.

SVMMARIVM.

1 *Satiſdare ſe dicere paratum,non ſatis eſt, niſi ducant fideiuſſores:nec dicere uolo ſoluere,niſi pecunia parata ſit.*

a **Si quis paratus.** [a] ¶ Opp.de.l.vlti.C. de ædi. priua. aliâs.l.j.C.e.de ope.no.nun.& ſi velis ſcire iſtud contrariũ:qa limitat totũ tit.& ibi gl.dicit,ꝙ debet per tres mẽſes differre,ante,q̃ remittat̃ nũtiatio.gl.Dat ibi quatuor ſol.& Dy.cõiungit ſecundam ſol.cũ tertia,& bona erit. Aut ille, q nuntiat dicit,ego ſum paratus oſtendere de iure meo:hodie conſtat:hodie agamus, & tũc licet ſit paratus ſatiſdare,debet expectare p tres menſes : vt.C.de ædi.priua.l.fin.&.c.vltimò.extrà de noui operis nuntiatio.ſi verò domus nuntiat,& ſtatim oblata ſatiſdatione nil dicit,tũc ſtatim fit remiſsio, & eſt in electione ędificantis ſatiſdare,vel differre. Veruntamẽ Guid.de ſuza.dicebat,ꝙ ſi eſſet periculum,interim ante tres mẽſes fieret remiſsio,verũ dicit,ſi reſpiceret publicã vtilitatẽ,vel priuatam, eo modo quo dixi in.l.de pupillo.§.ſi qs riuos.ſ. eo. Sed qd ſi ille,cui fit nuntiatio,dicit hodie conſtat,hodie agamus.nec offert ſatiſdationẽ.Iac.de Are.videt̃ dicere,ꝙ debet expectare per tres mẽſes. Tu dic,ꝙ ſi ille cui nuntiat,hoc dicit,& nũtiãs tacet:quòd ſtatim cõſequitur remiſsionẽ: ſi verò dicit ſe paratũ,& vadit ad iudiciũ:tunc debet differri per tres mẽſes qa perinde eſt dicta verba dicere,ſicut ſatiſdationẽ offerre,ſecundũ Pla.vt no. in prima gl.huius.§.quod placet,p.l.ſi is à quo:vt in poſſe.lega.& per id quod not.C.de edic.diui adriani tollen.l.ij.de iudic.l.ſi de vi.in fine magn. gl.cũ ſimil.

1 ¶ Dicit̃ hic:† quòd ſi qs paratus fuerit ſatiſdare,quæro : an ſufficiat iſtud dicere : vel ſit

b opus ducere fideiuſſores. [b] Credo.ꝙ debeat duce

c re fideiuſſores idoneos. [c] & do tibi tex.in.l.ſeruus, ſi hære.in fi.j.de ſtatulibe. &.l.qui decẽ.§.idẽ re

d ſponſum.j.de ſol. [d] Omnes ergo leges,quæ dicũt, ſum paratus ſoluere,debẽt intelligi,quod debeat

e ire cũ denarijs in manu:ſed in vno caſu ſufficit [e] teprofiteri paratũ ſoluere,licet non oſtendas pecuniam:vt.l.pe.ſ.de reſcin.ven.& gl.in.l.ſi reſiduũ. C.de diſtra.pig. ¶ Itẽ,ad conſtituendũ nuntiatorem in mora an ſufficiat ſolũ facere pręd ictã oblationem?an debeas probare,quod ipſe renuit recipere? Reſpond.ſufficit,quòd tacuerit:vt no.j.ea.l. §.hoc autẽ interdictũ competit.& ideò hoc probare,quòd tacuerit,ſufficit,niſi ipſe probet aliud.

SVMMARIVM.

1 *Hoc interdictum,quod ſit perpetuum, & ſi reſpicit pœnã eſt annale.*

2 *Nunciatio non datur contra hæredem,in tantum, quantum contra defunctum.*

3 *Præſcriptio.xxx.an.de iure ciuili non erat cognita.*

Interdictum demolitorium durat.xxx.annis prohibitorium perpetuo.

4 *Hoc interdictum, quod competat ſingulari ſucceſſori, pro opere præterito,& damno futuro.*

Interdicta ſunt in rem ſcripta.

Hoc interdictum. ¶ Op.j.ea.l.§.fi.reſpõ. ibi loquit̃ de hoc interdicto,quatenus eſt prohibitorium,ne vis fiat ei. hic loquit̃ de reſtitutorio. ¶ Sed opp.qa iſtud eſt edictũ pœnale,quatenus continet pœnã:ergo nõ durat,niſi anno:vt in.l.in honorarijs.j.de act.& oblig.Sol.hoc edictũ ſuccedit loco ſtipulatiõis de opere demoliẽdo:& ideò ſtipulatio eſt perpetua,& ſic interdictũ. Ita intelligit Dy.ſed non eſt verũ illud.vt ipſe idẽ dicit in additione ſua:qa ſtipulatio ſuccedit loco interdicti:vt.l.non ſolũ.§.morte.ſ.eo.nõ interdictũ loco

1 ſtipulationis. ¶ Quid† dicemus?dico,quòd iſtud, quod dicit̃ in.l.honorarijs.eſt regula.fallit hic ſicut in actione furtiua:vt inſtit.de perpe.& temp. actio.§.j.vel dic,quòd eſt perpetuũ inquãtũ cõtinet demolitionẽ,quæ nõ eſt pœna: vt.l.penult.&

f fi.j.eodẽ.ſed quò ad pœnã [f] eſt annale. Sed hoc videtur cõtra mentẽ huius.l. Vel dic,quòd illud interdictũ ſuccedit loco actionis confeſſorię,vel negatoriæ:vel rei vẽdi.quæ deberet intẽtari : vt no. j.eodẽ.l.ſtipulatio.§.habet. & ideò ſicut illæ ſunt perpetuæ:ita hæc debet eſſe perpetua: vt.ſ.ſi mu. vent.no.in poſſeſ.mit.l.j.§.fi.& dicã in.d.l.in ho

g norarijs. ¶ Itẽ op.ſ.eodẽ [g] .l.nõ ſolũ.§.morte.dic,

2 vt ibi plenè nuntiatio† datur cõtra hæredẽ,ſed nõ intantũ inquantũ contra defunctũ. Et ratio quare

c.fi.de reſcri.ibi appellat pœnã eſſe:ſed cõtrariũ videt̃ ipſe tenere,in.c. fi.de ele.in.vj.põt dici,ꝙ nõ eſt pœna extrinſeca,ſed intrinſeca,ſecundũ do.Ioã.in.d.c.fi.& Bar.hic. Et adde quod no.voluit Io.an.poſt Hoſt.in c.relatũ.de cler.vel mo.ꝙ ſi in aliqua regula continent̃ aliqua facienda à religioſis,& apponit̃ certa pœna:puta ieiuniũ. Et religioſi contrauenientes,licet iurauerint vel vouerint ſeruare regulã,nõ incurrunt tranſgreſsionẽ voti,nec peccatũ mortale: qa intentio cõdentis regulã,videt̃ limitaſſe ſecundũ pceptũ quò ad illã pœnã: licet in cõtrariũ faciat,quod no.in.l. ij.C.de iur.emph. vbi prouiſio hominis nõ facit ceſſare prouiſionẽ legis ordinariam.ꝙ eſt no.ppter ſcholares,q iurant ſeruare ſtatuta,q̃ dicunt aliquid fieri, vel nõ fieri ſub certa pœna. & facit ad no.p Bar.in.l.ſi qs pro eo.de fideiuſ.& in aut.ſacra. facit in ratione ſui l.j.C.de arb. Et in eo, quod dixi : an annullatio actus ſit pœna?vide bal. in.l.nõ dubiũ.ĩ.ij. colũ.C.de legi. & ꝙ ſit pœna etiã videt̃ tenere Bart.in l.ſanctio.de pœ.in j.col.& ad Bal.hic adde Bal.ĩ.d.l.nõ dubiũ.in pœ.col. & dixit Bald.in.l. ij.in fine.C. de iu. emphy.ꝙ priuatio domini,& hominis priuatio,eſt pœna,& ad Bart. hic adde Bal.in.l. j.ĩ.iiij.q.C. de his, quę pœ.no.& hic adde Imol.in.c.cũ cotingat.de iureiur.in nouo membro.in colũ.iiij.cũ ſeq.p do.Car.in.c. fi.de poſtu.præla. & ibi p Imo.in fi. Adde,quod not. Bal.& Pau.de ca. in.d.l.nemo martyres.tenet, quòd annullatio actus non ſit pœna.

a ¶ Si quis paratus. no. intellectũ ad totum hunc tit.& hæc vera,qñ ędificatur in priuato,ſi autem in publico dic:vt habet̃,j.e.l.§.hoc interdictũ.ſecundũ Imo. Adde quid ſi clericus ædificans paratus eſt militi ſatiſdare corã Epiſcopo:miles verò nõ vult recipere,niſi corã iudice ſuo.dicit Spe.ꝙ ſatiſdatio videtur remiſſa,cum clericus ſatiſdare velit.ar.huius.l.& hoc vide in tit.de ſatiſdã.circa fi.& Ioan.an.ibi etiam ſequitur.

b ¶ Ducere fideiuſſores. Vnũ tamẽ tenemẽti ppetuò,ꝙ ille q tenet̃ ſatiſdare,vt pœnã euitet,vel vt pretiũ conſequat̃,ſi offerat fideiuſſorẽ,& dicat ſe paratũ ſoluere:ꝙ iſtud ſufficit,etiã ſi ille,q debet recipere, nihil dicat,vel etiã cõtradicat:nec erit neceſſe,ꝙ ille q tenet̃ ſatiſdare promittat alicui fideiuſſorẽ,recipiẽdo pro illo cui debet ſatiſdari:quod not.ſecundum Ange.in.d.l.de pupillo.§.ſi is cui.p illũ tex.ſ.e.& p tex.j.e.l.§. hoc autẽ.& dicit ſe vidiſſe de facto.& ibi ſequitur do.Io. Et adde quod no.Bar.hic in fi.& ſubdit hic Ang.ꝙ ille,q debet ſatiſdare, implet ſi ſatiſdat alteri recipienti pro illo:& ſic ſi eſt neceſſe,ꝙ vadat ad domum illius , ſed ſufficit, ꝙ ille per mãdati actionẽ poſsit facere illã ſibi cedi, ac.al.text.no.in.l. j.§.pe.j. quorũ le, & dicit mẽti tenẽdum. Tu ſecundũ do.Io.pondera,ꝙ ibi dicit tex.de ac. mandati.& ſic fortè nõ ſufficeret pmittere ne.ge. Nã veriſimiliter haberi põt copia pcu. q̃ alterius,q geſtorio noĩe accipiat ſatiſdationẽ.ꝙ verbũ do.Ioã.putarẽ intelligẽdum & limitandũ ſecundũ latè no.& gloſ.& Bal.in.l.ſi ſeruũ.§. nũc videamus. de ver.obl.& ad ea q̃ hic no.Bar.& dixi ſ. Adde tex.& ibi no.Bar.in.l.ſi fideiuſſor.in prin.qui ſat.cog. & Ang.& Imol.in.l.ſi mora. ſo.ma.& Ang.ĩ.l. ſi dubitet.in prin. de fideiuſ.vide tñ ibi Imo.&.ĩ.l.iiij. §.ptor.j. de re iu.

c ¶ Fideiuſſores idoneos. & hoc etiã ſequit̃ Ange.&.d. Io.ĩ.d.§.idẽ reſpõſum.ꝙ not.limi.vt in.d.l.ſi fideiuſ.ſ. qui ſatiſd . cogan. poſt Bart.& vide omnino,ꝙ dixi in l.qui decẽ.§.idem reſpõſum,hic alle.

d ¶ j.de ſol. Adde ꝙ no. Lapus in ſuis addi.in cle.dudũ. de ſepul.&.d.Io.j. eo.l.ſtipl'o.ĩ prin.

e ¶ Vno caſu ſufficit Et ſic patet.ꝙ.ll. loquẽtes de oblatione.in dubio intelligunt̃ de verbali nõ reali. Fallit in caſibus hic not.& in.l.acceptã.C.de vſur.& in.l.ſi mora.ſol.ma.& ꝙ dixi in.d.l.acceptã. Adde Bal.conſi.ccclxxix.j.li.Pe.de Ancha.cõſi.lxxxv.

f ¶ Quoad pœnã.& ſic tenet Bar.ꝙ hoc interdictum demolitoriũ, quod etiã quoad impẽſam,q̃ in eo eſt,pœnale,etiã durat perpetuò. Etiã quo ad illud p iſtum tex. Nec ob.l.in honorarijs.qa ibi ponit̃ regula,quę hic fallit in caſu iſto:ſicut & aliâs fallit in actione furti manifeſti, vt hic per Imolã.quẽ vide poſt Ang.ſed idẽ Inno.j.ea.l.§.fi,videt̃ tenere opi.Bart. hic.& ad not.hic adde no.ſ.tit.j.l.iij.§.fina.& quod ibi no.Bar.

g ¶ Item op.ſ.eo.& no.ꝙ gl.hic videt̃ innuere cũ tex.ꝙ pręſcriptio.xxx.

anno.fuit cognita de iure fforũ.& non nouiter inducta de iure.C.& hãc vt conſimilẽ adde gl.in.l.põp.§.fi.j.de acq.poſ.quã gl.quidã reputãt fi.& ad aliã.l.in oĩbus.j.de ac.& ob.licet ſint contrarię gl.in.l.q occidit.in prin.ſ.ad.l.aq.&.l.iuli.aliâs.l.nõ ſolũ.j.in.q.cau.in poſ.ea.inſt.de perpe.& tẽ.ac.§.j.& in auť.vt ec.Ro.§.j.& vide,quod no.Bal.in.l.in omnibus ꝑalle.& vide ꝙ de iure can.prætoria interdicta,qñcũq; pœnalia ſunt ꝑpetua:vt eſt glo. quã moderniores allegãt pro ſin.ĩ.c.ſolicitè.in fi.de reſt.ſpo.& vide tex,in c.vigilanti.de pręſcri.vbi ſecũdum vnũ intellectũ probať,ꝙ fuit de iure fforũ.ꝑſcri. xxx.anno.itẽ.xl.an.vide ibi Bal.& vide gl.in.l,ſi pupil.ff.de admi.tu.gl.ĩ.l.tranſacta finita.ff.de ver.ſign.allegauit Bal.in.d.c.vigilanti.And.Bar.

a ¶Quæro an ille, Et ſic no.ꝑ ſtatuto:vt ſic cã debet cõpromitti inter cõſanguineos,ꝙ ſi cã eſt cõpromiſſa,& nõ deciſa,iterũ debet cõpromitti.ita hic tenet Bal.ĩ addit.& in.l,ſi qs ex argẽtarijs.§.fi.cũ.ſeq.de edẽ.l.fidei.§.ſi decẽ.de le.ij.And.Barba.

b ¶Vnã.q.Adde,vt ꝑ Io.an.in addi.ad Spe.in ti.de expen.§.poſtremò.verſic.hoc quoq; notandum.

c ¶§.hoc interdictũ.No.limitationẽ,ꝙ officio iudicis pręſcribiť ſpatio.xxx.an.vt hic ꝑ Imol.quẽ vide,& adde quod no.Bar.in.l.j.in verſi.neq; plures.in fi.j.vti.poſ.

ADDE Oldra,conſi.clvj.

POMATES.

d ¶Sed contra. An pręſcribať iudicis officio?vide quod no.Ioã.an.in.c.fi.de conſue.in.vj.& in.c.vt priuilegia,de priui.gl.in.l.ſicut.de præſcri.xxx.an.licet Bal.in.l,ſi cauſam.de exce.rei iu.&.l.quęrela.C.de fal.indiſtinctè ſequiť eã,tamẽ debet intelligi ſecundũ diſtinctionẽ Bar.hic ſecundũ Mo.aliqñ tñ ꝑſcribitur officio iudicis minori tpe:puta:qa cõpetit pro fructibus ꝑceptis,qa pręſcribiť triẽnio:vt.l.ſequiť.§.fructus.de vſu.Bald.in.l.ancillę.C.de furtis.l.terminato.C.de fru.& li.expen.l.j.C.de vſu.& fru.le.Et pondera:qa quocunq; tpe duret officiũ iudicis,eius inſtãtia nõ coarctať triennio:vt no.dicit Bar.in.l.litibus.C.de agri.& cen.lib.x.& ſing.dixit Bal.in.l.tale pactũ.§.q prouocauit.ff.de pac.in repet.ꝙ qñ petiť executio inſtrumenti guarentigiati coarctari meta triẽnij,quod bene notabis pro limitatione.d.l.properandũ.Et no.hic,ꝙ officio iudicis,quod intentatur pro dãno inſtãte,vel futuro,nõ pręſcribiť.& ſic pro eo quod no.Bal.in l.j.C.de epiſc.au.&.l.j.C.ſen.reſ.non poſ.ꝙ ille,qui eſt in carceribus,ab incarceratione põt continuè appellare :quia continuò grauatur ;quod eſt bene notandum,

non in hæredẽ inſolidũ,eſt qa ex delicto. ¶Diciť
hic,datur perpetuò.hic dicit glo.j.xxx.annis.illa
3 videť mirabilis expoſitio:†qa præſcriptio. xxx.
anno.de iure.fforum.non erat cognita: vt no.in.l.
non ſolũ:aliâs.l.Iulia.ſ.ex quibus cau.maio.& in
ſtit.de perpe.& tem.ac.in prin.gl.bene intelligit,
quod.xxx.ann.duret.Quid autẽ eſſet iure fforũ.
dicam.j.de actio.& obliga.l.in omnibus.& hoc re
ferendo te ad interdictũ demolitoriũ.quod.xxx.
an.durat.ſecus in interdicto prohibitorio, qa tũc
perpetuò durat,& vltra.xxx.annos.&hoc ſentit
4 hic gl.in fi.& bene dicã.j.ea.l.§.fin.¶†Quæro,an
cõpetat ſucceſſoribus in rẽ?& gl.hic dicit, quòd
ſic,alleg.l.apparet.§.j.j.de iti.actuq; priua.illa nõ
facit:quia loquiť de prohibitione facta, poſtq; qs
emit,tamen gl.bene dicit.& Dy.tenet & omnes:
quia interdicta ſunt in rẽ ſcripta:vt.l.j.de interdi.
ſed actio in rẽ ſcripta eſt reſpectu dãni,quod poſ
ſet contingere,& ſucceſſori ſingulari datur : vt.l.
tertius.§.ſi qs prius.j.titu.ij.per Dy.& per eundẽ
in.c.is,qui in ius.extrà de reg.iur.lib.vj.&.j.tit.j.
l.fluminũ.§.adijcitur ibi per eũ,& ibi dicemus.&
hoc pro opere pręterito,dãno tamẽ futuro, pro
opere futuro ipſe emptor debet nuntiare,cũ nun
ciatio ſit extincta:vt.l.non ſolum.§.morte,niſi di
ceres,quòd ibi res non erat integra: vt ibi dixi.

SVMMARIVM.

1 *Plura remedia competentia illi,cui nuntiatur nouum opus.*

Nonnulli putant. ¶Opp.ſ.eo.l.j.§.j.ſolu. vt
in gl.quę ponit quot modis agiť.& incipit quod
vi aut clam in.fi.addi.Itẽ poſſet agi poſsidetis,&
iniuriarũ, & fieri demolitio propria authoritate
quãdoq;:vt.ſ.eo.l.de pupillo,§.meminiſſe.& ibi
no.& hæc omnia ſunt ex parte nuntiãtis,excepto
quarto modo.ſ.propoſito, q eſt in proxi.§.vnde
1 dic,ꝙ†ille cui nũtiať,põt agere primò:vt.j.proxi.
Item petere remiſsionẽ tanq; nuntiatio potuerit
contẽni:vt.l.de pupillo.§.ſi qs riuos.Itẽ petere re
miſsionẽ cauſa cognita:vel oblata ſatiſdatione:vt
ea.l.§.ſi is cui.Item põt dicere,hodiè cõſtat,hodiè
agamus.& agere confeſſoria,vel negatoria:vt.ſ.§.
ſi quis paratus.& ibi dixi.Itẽ põt agere de dolo,
vel in factum ſi iniurioſè fuit facta nunciatio.vt.l.
rem quandam,de dolo,Itẽ iniuriarum, vt puto.

SVMMARIVM.

1 *Hoc interdictum,quod habeat locum etiã pro opere, quod fit extra ciuitatem.*
2 *Huic interdicto renunciari poteſt.*

Deinde. ¶Ver.hoc interdictũ.Diciť hic,
ꝙ ad decus vrbiũ.&c.¶Quęro,
1 an†habeat locũ pro opere,ꝙ fit extra ciuitatem?
qdã ꝙ nõ ꝑ hũc text,Tu dic cõtra vt.ſ.e.l.j.§.ſiue
autẽ,& qa verba edicti ſunt gñalia:& no.in ſimili
ſ,de rei ven.l.in rẽ.§.lignũ.¶Item quęro,an huic
2 interdicto,quis poſsit renuntiare?† videtur ꝙ non:quia ratione publi
cæ vtilitatis.ſ.propter decus vrbiũ&c.vt in.§.ſi paciſcar.l.iuriſgen.ſ.de
pac.tu dic cõtra:hęc publica vtilitas eſt ſecũdario:ſicut dico ĩ.l.j.ſo.ma.

SVMMARIVM.

1 *Promiſsio ſi cui facta eſt num poſsit iterum prohibere?*
2 *Iudex ubi publica utilitas uerſatur,ſupplet de facto.*

Hoc autem interdictum competit.

¶Op.& vř,ꝙ in publico ſufficiat cautio.vt.ſ.eo.l.non ſolũ.§.ſi cũ poſ
ſem iure.& de ꝑto.ſtip.l.j.§.ſtipulationũ.huius cõtrarij timore ſũt qua
tuor ſo.vna eſt Roſ.ꝙ Prima ꝑs loquať in priuato.Secũda in ope publi
co.ſecũda ibi neq;.ſed iſta le.nõ eſt bõa:vt.j.dicã.Dicũt alij.ꝙ iſte totus
§.loquať in eo,q alieno noĩe volebat ſatiſdare.Iſta ẽt nõ eſt vera: qa cõ
tra rõnẽ huius.§.ibi,neq; eñ eſt tertia ſol.ꝙ ille,q ędificat in publico re
promittẽdo,nõ cogať ad ꝑtorẽ venire:& tñ remittiť nũciatio:& nõ de
ſtruiť,ꝙ poſtea fit huius edicti vigore,nõ tñ põt agere interdicto,ſi ꝓhi
beť,ſed ſi nõ ſatiſdaret:tũc poſſet agere ſcđm Mar.hoc vltimũ nõ placet
gl.qa ſi ẽt ſatiſdat nõ aget,niſi ꝓbet de iure ſuo.l.ꝙ ꝑmittente principe,
vel ſenatu fecerit.& hęc vera.probat ꝑ id ꝙ.j.dicã ex rõne huius.§.in fi.
Poterit ergo qlibet alius ꝓhibere.ſed an ipſe idẽ examinabiť?Quarti di
cunt,ꝙ fiebat in publico cã priuati iuris:ſed iſta eſt vera in ſe:vt dixi in
d.§.ſi cũ poſſem iure.ſed nõ q̃tũ ad iſtũ.§.& hoc euidẽter oſtẽdiť:qa ex
ꝑte ędificãtis iſtud interdictũ,ſeu edictũ,hẽt duo.Vnũ eſt,ꝙ hẽt remiſ
ſionẽ oblata ſatiſdatiõe.Itẽ oblata ſatiſdatiõe,vt habeat ĩterdictũ, ne vis
fiat ei.& nõ hẽt locũ in remiſsione,cũ in verbis edicti.ſ.§.deinde.de hoc
nulla fiat mẽtio.Sed cõtra,ꝙ videať repetitũ in hoc ſecũdo capite, cũ in
prima ꝑte edicti facit mẽtionẽ de cautione:vt.l.de pupillo.§.ſi is,vbi fit
mẽtio de cautione:ergo hic vř repetita.ar.l.ij.ſ.de cõiũ.cũ emã.li.Sed re
ſpõ.ꝙ hic ceſſat rõ illius.l.qa ꝑtor,vt ędificeť in publico,nõ põt ꝑmitte
re:vt.l.iij.§.planè.ꝙ vi aut clã.& ideò nõ fit miſsio ex hoc edicto,ſiue ſit
pręſtita cautio,ſiue ſit ſatiſdatio.& de iſta materia:an ꝙ eſt poſitũ ĩ vno
capite,intelligať repetitũ in alio:dicemus in.l.ꝑtor.§.eritq;.j.vi bo.rap.
1 ¶†Quęro.an ille[a] cui promiſsio facta eſt,poſsit iterũ ꝓhibere?gl.dicit,
a ꝙ ſic:ſed exceptiõe repelliť,cõtra,vř tenere in.l.iuriſgẽtiũ.§.ſi paciſcar.
ſ.de pac.ꝙ hic recepit ꝓmiſsionẽ noĩe reipublicę:vt.l.nõ ſolũ.§.ſi cum
poſſem.ſ.eo.Ideo ipſe nõ admittiť:fecit eñ iure ꝑmittẽte.In contrario
promiſit,ſimpliciter:nõ experiri,nec pro re publica cautionẽ recepit:
2 ideo nõ valet,& ipſe idẽ admitteť.¶Itẽ quæro,† cũ ipſe nõ admittatur,
an iudex ipſe poterit hũc ędificantẽ impedire?gl.ꝙ ſic:qa in his,in qbus
verſať publica vtilitas,põt iudex ſupplere de facto.dixi j.titu.j.l.iiij.§.
hoc aũt iudiciũ.Itẽ q̃ro,dř hic,vel ꝑ te ſtat.hoc qũo intelligatur?dic,vt
in glo.& no.quòd ſufficit eum,cui offertur tacere.dixi.ſ.§.ſi qs paratus.

Et ſi ſatiſdatum. ¶Quęro qũo nõ ꝑſeuerat ſatiſdatio?&
dic,vt ĩ gloſ.ꝙ not.vbi qs teneť ſatiſdare
ſatiſdatiõe finita,his modis põt repeti.¶Quęro in hoc.§.qualiter repe
tať?Rñ.cũ ad cautionẽ petẽdã nulla cõpetebat actio:hic hẽt iterũ nũtia
re,& ille,vt cõſequať remiſsionẽ hẽt iterũ cauere:vt hic.ſ.eo.l.cũ ꝓcura
tor.§.j.cõſulo hoc caſu,ꝙ ille q nũtiauit,exprimat cãm:ſcilicet,quòd ſa
tiſdatio eſt finita,tali modo:ne aliter ꝑtẽdẽs ignorãtiã ſine pœna contẽ
nat:vt.ſ.depo.l.ſi qs inficiatus.quod ſatis ꝓcedit in alijs:ſecus vbi eſt fi
nita ꝑ diei appoſiti lapſum:ꝙ nõ põt ignorare:vt.l.ij.C.de iure emphy.

SVMMARIVM.

1 *Reus citatus ſi ſit ut ueniat intra tres dies:& prima dies ſit aſsignata pro primo:ſecunda pro ſecundo:tertia pro tertio:& compareat in primo:actor uero non:ſed comparuit in ultima,& reus non:an poſsit dici contumax,eo:quia ultima mora nocet?*

b Si aliquando ſteterit. ¶Iac.de are.format vnã[b] q̃ſtionẽ
1 fuit qs citatus,ꝙ ĩtra† tres dies ve
niat corã iudice:& prĩa dies fuit aſsignata pro prĩo termino:ſecũda dies
pro ſecũdo.tertia pro tertio.& peremptorio:debitor venit prima die,&
actor:& ſic reus accuſauit cõtumaciã ipſius actoris.venit in tertia die a
ctor,& re⁹ nõ:an reus ſit in mora:& vř dicere Iac.de are.ꝙ ſic,ꝑ.l.iſtam
cũ ſuis ſimilib⁹:cũ vltima mora noceat.ſed licet iſtud dicať argu.eſſe ad
hoc:tñ credo,ꝙ nõ ſit cõtumax:niſi citeť iterũ:qa ſi reus venit in primo
termino:& nõ inuenit aduerſariũ:tũc edictũ debet circũduci:vt.l.& poſt
edictũ.ſ.de iud.Itẽ ꝑ.l.ſancimus.C.de iud.vbi ipſe Iac.de are.tenet,qđ
cõtumax in primo termino nõ audiť,niſi refectis expẽſis:ergo actor nõ
audietur,niſi reo reficiat expenſas,& faciat iterũ reũ citari.Circa hoc vi
de ea,quæ dicam.j.de verbo.obli,l.qui ante.

SVMMARIVM.

1 *Nuntiatio licet fiat per officium iudicis:tamen non tollitur ſpatio.xxx.annorum.*
2 *Hic.§.loquitur de interdicto,ne uis fiat ei.*
Interdictum ad intereſſe eſt annale.
3 *Hoc interdictum quod oritur tempore inquietationis.*

Hoc interdictum ceſſat. Op.ſ.e.l.§.hoc ĩterdi
ctũ.ſo.vt ibi.¶Itẽ op.
C.de ędi.pri.l.fi.Sol.ibi loqť de actu nũtiãdi,q põt fieri ꝑpetuò:vt not.
c ſ.§.hoc interdictum[c] hic de interdicto,ne vis fiat ei.Ratio:qa illud com
petit per modum cuiuſdam facultatis:ergo non poteſt præſcribi : ſicut
ne quis vadat per viam publicam:vt.l.j.j.de via publi.not.doct.in.l.cũ
d notiſsimi.§.illud,C.de præſcripti,triginta ann. Sed contra[d] hoc
quia

1 † quia nuntiatio pôt fieri p officiũ iudicis:vt.l.de pupillo.§.meminisse.
2 ergo tollitur.xxx.anno.[a] vt no.in.l.sicut.C.de præscri.xxx.an.&.C.de fal.l.q̃rela. Sol.ibi de officio iudicis,ꝙ cõpeteret pro aliquo pterito:vel cuius cã esset aliquod pteritũ.Sed in casu nostro istud officiũ causat̃ ex timore,scilicet ne ille ędificet.Ideo,qa iste timor semp instat ante perfe-ctũ ædificiũ,ideo istud officiũ semp nascit̃.facit ꝙ not.C.de serui.l.ĳ.in
2 gl.mag.¶ † Quęro in quo istud interdictũ cessat post annũ:dicit Bul.ꝙ post annũ nõ admittit̃ ad satisdandũ.Istud est falsum: nã p satisdationẽ, quis petit remissionẽ iuris quæsiti aduersario p nuntiationẽ:secundum hoc agit ad id,ꝙ puenit ad aduersariũ:ergo ppetuò:vt.j.de actu.& obli. l.in honorarĳs.Alĳ vt glo.dicunt,quòd hic loquit̃ de interdicto, ne vis fiat ei:ex quo qs habet exceptionẽ,quæ est ppetua.Itẽ interdictũ ad in teresse:vt no.s.eo.l.de pupillo.§.fi.& ista annalis tantũ:qa cõtinet pœ-nam ex pte cõuenti:qa dat̃ ad id,ꝙ ad eũ nõ puenerit:ergo &c.vt.d.l.in
3 honorarĳs.& hoc placet.¶ † Quæro,qñ hoc interdictũ nascit̃? & glo.di cit ex die satisdationis,nõ tñ agi põt,nisi ex die inquietationis. sicut est in pig.act.& simi.hoc non placet:quia non oritur ex contractu, vt illæ actiones:sed oritur ex delicto,scilicet inquietatione propter cõtractum ideò tempore inquietationis oriri puto.quod est verum.

SVMMARIVM.

1 Stipulatio de opere demoliẽdo debet cõtinere psonã hæredis:alias hæres nõ teneretur.
Verba istius stipulationis,qualiter concipiantur? remißiuè.nu.2.
3 Stipulatio ista de opere demoliendo,nõ habet locum,quando nuntiatur causa damni in fecti,sed debet caueri de damno infecto,ut sequatur remißio.
4 Remißionem plenariam nuntiationis,quis non consequitur per istam satisdationẽ,quã nuntiatur iuris publici tuendi causa.

Stipulatio de operis.¶ Primò ponit, quando ista stipulatio interponat̃ vsq; ibi:si qs aũt. Ibi ponitur stipulationis effectus ex vtraq; parte:vsq; ad.§.habet autem.Ibi ponitur tertiò quãdo cõmittitur vsq; ad.§. opus.Ibi pro quo ope cõmittitur vsq; ad.§.siue.ibi, ad qd cõmittatur, vsq; ad.§.quæsitum.Lecta prima particula legis:recita glo.vt iacent,& signa glo.quæ incipit remittenda,& ope demoliendo.¶ Circa istã gl.
1 † quæro,vtrũ ex pte stipulãtis debeat cõtineri psona[b] hæredis,vt pro-
b mittis mihi,meisq; hæredibus.& videt̃ ꝙ nõ:quia nuntiatio ex pte nun tiantis est in personã:vt.s.eo.l.nõ solũ.§.morte.sed illud re integra.Vn de stipulatio non transiret ad hæredẽ,vt ibi expresse no.& ideo hære-dis debet haberi mẽtio:licet ratio posita in fi.illius.§.aliqualiter repu-
2 gnet.¶ Itẽ quæro,† licet tacitè insit conditio,si fuerit iudicatũ,qualiter
3 verba cõcipiẽtur? expresse tex.est.C.de ædi.pri.l.fi.¶ † Item quæro,qa istud principium loquitur tm̃ de eo,qui nuntiat cã sui iuris cõseruãdi. Quid si nuntiat cã dãni infecti? Rñ.tũc nõ habet locum stipulatio,aliàs satisdatio de opere demoliẽdo:quia per hoc nuntianti nõ esset consul-tum.puta,si ædificium caderet in domum eius:nõ esset opus alia demo litione:& ideò tunc pro remissione cauetur de dãno infecto: vt dixi in l.de pupillo.§.si is cui.& no.s.eo.l.cum procurator.§.j.ĩ gl.super verbo
4 quãdiu stipulatio.† Itẽ qd si denũtiatur iuris publici tuendi cã.Respõ-deo,tunc per stipulationẽ nõ cõsequitur quis plenã remissionem:vt ha buistis.s.l.proxi.§.hoc autem interdictum competit.& ideo tex.hic lo-quitur tantum.quando quis nuntiat iuris sui cõseruandi cã : licet etiam tunc qñ quis pro publico nũtiaret,stipulatio committeretur:vt sentit glo.in.§.habet autem.

SVMMARIVM.

1 Nuntiatione interposita,si quis ædificat partẽ:& ante præstitã satisdationẽ,& post satisdationem præstitam etiam ædificat:an totum debeat demoliri:distinguit:aut ille qui recipit satisdationem,sciebat ædificatum,an non.

Si quis autem. ¶ Hic dicit̃ offerre debet. Contra.j.quorũ.le.l.fi.§.j.Glo.nõ so.dic,ꝙhic erat opus of-
c ferri[c] ad excludendũ ius nũtianti ex nuntiatione quæsitũ. In cõtrario legatarius nõ habebat ius remittẽdi.aliàs retinẽdi.cũ illicitè occupasset: ideo nõ est opus ei offerri:sed satis est petenti morã nõ fieri. ¶ Opp.C.
1 de ędi.pri.l.fi.sol.vt dixi.s.eo.l.prætor.§.si qs paratus.¶ † Quærit Iaco. de are.pone,ꝙ post nũtiationẽ noui opis edificasti:ita ꝙ istud ꝙ est fa-ctum ante satisdationẽ debet demoliri:posteà satisdedisti,& post satisda tionem ędificasti:& sic nõ debet demoliri.quæritur,an totũ destrui de-bet,cũ prius factũ nõ posset demoliri sine illo:& videt̃,ꝙ nõ:qa licitum trahat ad se nõ licitũ.arg.l.Imperator,la.ĳ.s.de sta.homi.&.l.pregnan-tis.j.de pœ.& pro hoc iste text.& pro hoc.s.eo.l.de pupillo.§. si is cui, prout exponit̃ omissa:idest nõ facta.In cõtrariũ:ꝙ magis consi deret̃ ꝙ
d nocet.[d] s.ad sil.l.si quis in graui.§.fi.cũ.l.seq.& de aqua plu.arcẽ.l.athe-ius.§.fi.cũ.l.seq.& pro hoc iste tex.ibi:ante enim qcqd ædificauerit &c. Quid dicemus? dicit Iac.de are.& Old.sequẽdo eũ,ꝙ aut ille,qui recipit satisdationẽ sciebat ædificatũ,& tũc nõ demolit̃.ar.C.de pac.iter emp. & ven.l.cõmissoriæ.& de iur.do.impe.l.ĳ.si verò ignorabat : & tũc de-molit̃.Nõ enim videt̃ renũtiasse iuri,ꝙ ignorat sibi cõpetere:vt.l.ma-ter.s.de inoffi.test.& totũ tollet̃.arg.l.Atheius.in fi.j.de aqua plu. arcẽ. hoc est verum,si est ædificatũ tantum,quod habebat instar operis:secus si non habebat:vt.j.eo.§.opus.

SVMMARIVM.

1 Agenti,ut pronuntietur iniustè ædificatum,duo iudicia sunt necessaria.

a ¶ Xxx.annis.Idẽ tenet Bal.& Ang.in.l.pscriptionẽ.C.de pscri.xxx.an.
b ¶ Contineri persona.de forma stipulationis.& satisfactionis vide omni no per Imol.hic post Angelum.
c ¶ Opus offerri.Idẽ etiã qñ quis vellet consequi actionẽ,vel exercitium actionis,necesse habet offerri.l.Iulianus.§.offerri.de actio.emp.l.ex placito. &.l.emptio. C.de rerũ permu. & hic per imo.qui etiã ponit: quãdo quis teneat̃ offerre.gl.in.c.cupientes.quã hic allegat Bal.in.l.j.in.ĳ.col. C.ne lic.tertiò.

2 Vincens in confessoria,licet obtinere deberet opus destrui:tamen hæc stipulatio nõ cõmittitur,nisi doceatur, quod remißionem causa cognita fuerit consecutus.
3 Actione qua nã agatur quando ædificatur in publico,ut satisdatio cõmittatur:remißiuè.
4 Discußio quando fit ut poßit perueniri contra tertium poßeßorem,non sufficit relatio nuntij referẽtis se nihil inueniße:sed requiritur iudicis declaratio.

Habet autem stipulatio.

¶ Opp.de.l.quod meo.§.si furioso.s. de acqui. posses.& de duo.re.l.duos reos.in prin.glo. non soluit.Vide glo.quæ incipit.s.tacitam.in fi. Dic ꝙ hoc intelligitur ex præsumpta mente contra-
e hentium[e]:quia aliud tẽpus cõmissionis nõ habet annexum:in illis verò extra propositum dicere-
1 tur intelligi.Dy.¶ † Quærit glo.qua actione age tur,vt pronuntietur iniustè ædificatũ? & dicit,ꝙ confessoria,vel negatoria:vel rei ven.& aliud iu dicium erit per quod petetur expensæ. sed istud quod dicit glo.non est verũ,qa siue confessoria, siue negatoria:siue in rem agatur, in illo iudicio veniunt impensæ.vt.l.loci corpus.§.in confes.s. si ser.ven.&.l.nõ solum.s.de rei ven. ¶ Sed quali ter glo.saluabitur? dic:ꝙ duo iudicia erunt neces saria:vnum quãdo cõtra principalẽ agitur:alterũ quãdo cõtra fideiussorẽ.& hoc tenet Iac.de Are.
f ¶ Itẽ aduerte:quia vt puto,mihi non sufficit[f] ob tinere in confessoria,vel negatoria,vel rei ven.ni si probem me fuisse in possessione rei, vel iuris, tpe nuntiationis:quia tunc non poteram eũ im-pedire ædificare,pendente iudicio:vt.l.pen.j.de aqua quoti.& æsti.& dixi.s.in.l.j.in princ.in.vĩ. q.Præterea,stipulatio concedit mihi remissionẽ statim,quam concessisset mihi iudex cã cogni-ta:vt.s.§.proxi.&.l.de pupillo.§.si is cui. Sed si probassem iudici,ꝙ ego sum in possessione fun-di,vel libertatis,permisisset mihi ædificare nõ ob stante nuntiatione:vt.d.l.pen.Nec ista stipulatio cõpetit ad id,quod apparuerit iniustè ędificatũ, si remissio fuisset data causa cognita:vt.d.§.si cui
2 Vnde † dico,quòd qui vincit in confessoria de-beret obtinere opus destrui:tamen hæc stipula-tio non cõmitteretur,nisi doceatur,quod remis-sionem causa cognita fuerit consecutus. vt dixi.
3 ¶ † Sed quæro,qua actione agetur,quãdo ædifi-catur in publico,vt cõmittatur satisdatio? dic,vt in glo.& probatur.ĩ.ne quid in loco publi.l.ĳ.in
4 prin.&.§.fi.& quod ibi no.¶ Formo vobis † vnã
g q.[g] quando fit discussio,quæro an sufficit relatio nuntĳ referẽtis,nihil esse,& nihil inueniri in bo-nis.ad hoc,vt possit deueniri ad pignorũ captio-nem,iudice nil pronuntiante? & videtur ꝙ non: vt.l.agnoti.C.de his,quæ in frau.credi.Iaco.but. determinauit contrarium,per.l.sancimus.§.fina. cum glo.sua.C.ad Trebel.sed credo, ꝙ debet se qui pronuntiatio:vt.l.incerti.de interdi.vbi de-bet decidi:vt.j.de acqui.posses.l.exitus, & vide-tur casus hic,vbi non potest perueniri ad fideius. nisi appareat iniustè ædificatum, quod pronun-
h tiari debet.Ad.l.sancimus.respondeo,ꝙ pronũ-tiare debet ipsum esse contumacem[h],sed nõ pro-nuntiare actiões esse trãslatas.ita hic debet pro-

d ¶ Consideretur ꝙ nocet. Adde ꝙ et bene facit tex.i.l. etiã si partis.de le. j.Et adde ꝙ ĩ hac. q.tex.in.l.j.§.item quæritur. de aqua quoti.& ęsti.in.l. nã quod.in princ. de penu le.vident̃ velle, ꝙ si vnũ ab altero non põt di uidi,quod totum destruatur.cogita & cõtrariũ quod hic habet̃ in.l.non intelligitur.§.si qs palam.de iu.fis.& quod ibi Bar.in.l. vir vxori.j.de dõa.
e ¶ Mente contrahẽtiũ.voluit hic dicere Bart. licet sit corruptus, quod hic subitelligatur tacita conditio de mente cõtrahẽtiũ: sed in contrarĳs si subintelligeretur, esset præter ppositũ,& mẽtem cõtrahentium:vnde non subintelligit, quem etiam hic se quitur imo.
f ¶ Nõ sufficit. vult Bar.ꝙnon sufficit obtineri in cõfessoria: vbi etiã appareat nuntiatorẽ fuisse in possessione, vel quasi, tpe nũtiatiõis.sed hoc non placet Imol. quẽ vide, & adde q̃ dixi post Bart.ĩ l.j.ĩpri.ĩ.vñ.q.s.e.
g ¶ Vnã.q. Ad istã. q.vide Imo.hic,q tenet opi.Ang.& idẽ Raph.sed Bal. in aut. sed hodie. C.de act.& ob.distinguit, licet Bar. in.l. tutores à patruo.p illũ text.s. de confir.tuto teneat opi.Barto.hic simpliciter.& idem tenet hic Lu. de quo latè institu.de actio.§.si quis in fraudem. Sed tu vide Angel. in authen.de fideiusso.§.primo. qui multum clarè loquitur. & Imola in dicta.l.decem.

ADDE,quòd Romanus consilio.ccxj.tenuit,quod licet certum sit debitorem non esse soluendo:tamen necessariam esse excusionem.& casu quo presupponatur necessariam non fore excusionem : tamen requirit sententiam declaratoriam,quod talis non sit soluendo.

h ¶ Esse contumacem.Bartolus.contra in.l.si finita.§.Iulianus. in quinta columna infrà titulo primo.

a ¶Opus autē nouū.& facit iste tex.secūdū Ang.&.d.Io.ꝙ si statutū pu
nit facientē opus in alieno,non habet locū,nisi id,quod fit habeat instar
operis,

b ¶An scriptor.Adde Bar.in.l.stipu.nō diui.§.Celsus.de ver.obli.maxi-
mè in.xj.col.& ibi dixi.& vide no.Spec.in tit.de renun.& cōclusio.§.j.
ver.itē est benefi-
ciū,vbi dicit̃,ꝙ va
let pactū de capiē
do, & in vinculis
tenendo scriptorē
propria authori-
tate:licet aliâs non
valeat secūdū not.
per doc.ī.l.alia.§.
elegāter.sol.ma.li
cet Spe.nō alleget
istā gl.& glo. etiā
in.l.si hi.i.gl.j.C.
loca. & vide Bar.
ADDE de intel
lectu huius.§.Ioā,
Andr.in addi.ad
Spe.in titu.de pi-
gno.§.j.vers.quid
si timeo.

c ¶Quesitū.Induci
tur iste text.ad.q.
si vasallus decedit
pluribus heredi-
bus relictis,ꝙ oēs
tenent̃ iurare fide-
litatem,facit quod
not.in.l.de pupil-
lo.§.si pluriū.s̃.eo.
& quod no.in.c.j.
§.oēs si de feu.fue.
contro.& ibi per
And.de Iser,& in
ducit̃ hic p Mod.
ꝙ si sunt plures
dñi, & vnus vult
opus moliri, alter
petit interesse:di-
cunt ꝙ iudex de-
bet eos cōcordare,
p no.ī.l.huiusmo-
di.§.fi.de leg.j.al's
forte dirimetur.l.
sed cum ambo.de
iudi.And.Barba.

d ¶Si plures nūciēt,
quæsiuit hic Iaco.
de Are,licet doct.
nō faciāt mētionē,
qd si sunt duo nū-
tiantes,vnus vult
quòd destruatur
opus: alter verò
vult solummodo
interesse: prout
dicitur.s̃.e.l.§.siue
aūt.cū destructio
operis sit qd indi-
uiduū:vt hic quæ
rit̃,qd iuris?& pri
mò dicit,ꝙ officio
iudicis cōpellunt̃
se cōcordare.facit
l.cū vnus.§.fin.&
quod ibi Bart.j.de
bo.aut.iu.pos.l.
iusiurā.& ad pe-
cunias.§.sed de
qualitate.de iure
iurā.quod no.Bal.
C.de nup.&.l.j.&
in.l.viduæ.eo.tit.&.c.ij.de test.in.vj.& si iudex nō posset ad cōcordiā re
ducere,forte fortunæ tūc derimat̃.ar.l.sed cū ambo.de iudi.& in.l.huius
modi.§.fi.de leg.i.& quod no.maximè p Bal.in.l.fi.C.comunia,de leg.

e ¶Nuntiatio prelato.Qualiter autē p̄latus possit nūciare?vide Bar.s.eo.
l.j.§.fi.& nil mirū quod dicit̃ hic p Bar.cū aliâs de iure habeat̃,successorē
prælati obligatū fore,nisi ad ea quæ p cōmoditatē ecclesiæ facta sunt.c.
si.ne præla.vices suas.l.prouidendū.C.de decu.lib.x.Itē cōtra Bar.facit,
quia p̄latus ædificādo spreta nūtiatione delinquit,quasi cōtumax in nō
parēdo præceptis p̄torijs.q̄ cōtumacia delictū dicit̃.iuxta no.in.l.omne
delictū.§.cōtu.de
re mili.& ꝙ delin
quit,ostendit tex.
hic vbi patet, ꝙ
pœnale est hoc edi
ctum quo ad ex-
pensas istas.& no
tant doc.s̃.eo.in.l.
p̄tor.§.hoc inter-
dictū.el.j.tūc suc-
cedit regula,quod
p̄latus delinquen-
do,in cōmittendo
nō p̄iudicat eccle-
siç.de quo in.c.de-
lictū.de re.iur.in
vj.cum vulg.Co-
gita,qa stringunt.
& vide no.per gl.
in.c.ij.hic alle.
ADDE,qn̄ prela
tus delinquēdo p̄-
iudicet ecclesiæ,
pulchrè Petr.de
ancha.consi.clvij.

f ¶Fuit ignorās.vi
de in.d.l.j.§.hoc
autem.el.ij.per gl.
& doc.s̃.eo.

g ¶Mihi aūt.Vtrū
autē tūc sit articu
lādū de sciētia pri
uata,quia scienter
edificauit:cogita,
qa doc.non tāgūt,
& puto ꝙ sic.per
no.p Angel.in.l.j.
C.de Nili ag.non
rumpē.& p Bart.
ī.l.oēs.C.de agri.
& censi.li.xj.vbi
omnino vide.qua
liter autem sit for
mādus libellus cō
tra successorē.vi-
de Bart.in.l.cōpe-
tit.ff.quod vi aut
clā.Andr.Barba.

h ¶Sed eo ante mor
tuo.nec ad patien
tiam nec ex hoc
edicto: nec quod
vi aut clā.Et pon-
derandū dicit hic
Bar.ignorans.Nā
videtur velle,ꝙ si
esset sciēs nuntia-
tione facta non te
neretur.ꝙ videtur
esse verū: qa tunc
teneri videt̃ inter
dicto,quod vi aut
clam.& videt̃ hoc
verū secūdū Imo.
licet Angel.aliter
loquatur.vt hic vi
de omnino Imo.

i ¶Formatur vna.q.
ad q̄ bene faciunt,
quæ dixi in.l.si
seruus in princ.de
condi.fur.post Bar,Et de istis no.vide Bal.in.l.ea lege.in vlti.col.de cō-
dict.ob cau.per Ang.in.l.stipulatio ista.§.sicut.de ver.obl.Et ad.q.Bar.
hic adde eundē in.l.si sub vna.§.fi.de ver.obli.& in.d.§.opus.& in.d.§.
adijcitur.& cum Bar.transit hic do.Ioan.simpliciter.

nuntiare executionē esse factā,nō propterea pro
nūtiare de necessitate peruenie̅dū ad bo.posse.&
facit glos.in.l.sed & si possessori.§.pe.de iureiur.
vbi nō dicit̃ constare,nisi pronuntiet̃.Facit extrà
de offi.deleg.c.iudex.in fi.lib.vj.vbi non sufficit
constare suspectum,nisi pronuntietur.

a **Opus autem nouum.** [a]Opp.s̃.eo.l.j.
§.pōt.&.s̃.eo.l.pretor.§.siue autem.gl.dicit,ꝙ ibi
debet habere instar operis.nō est verū: qa hic lo-
quitur in demolitorio:ibi in prohibitorio, quod
pōt fieri,si non habet instar operis:vt gl.bene di-
xit.s̃.ea.l.de pupillo.§.nuntiationē.super ver.in-
choet.gl.signat.ar.cōtra.& nō soluit.& incipit,vt
sic posit nuntiari.ibi.§.cœpisse.Illa cōcordat,si
tex.iste rectè intelligat̃:vt not.s̃.eo.l.de pupillo.§.
nuntiationem.super ver.inchoet.Dyn.& ibi.s̃.de
aur.& argen.leg.l.si nō sint.§.qd ergo.&.§.si cui.
sed ibi de fauore,qui est ampliandus:hic de odio,
quod est restringendū:vt.l.cum quidā.s̃.de liber.
& posthu.& ac.& oblig.l.Arrianus.Dy,

SVMMARIVM.

1 *Scriptor,an poßit præcisè cogi ad scribendum.*

Siue autem res. ¶Opp.quòd non posit præcisè com
pelli ad factū:vt.l.nō cogendum.§.Sabinus.s̃.de
procu.sol.in.l.sed & hę.§.pręter.de procu.Gl.in-
b ducit in arg.an scriptor[b] posit pręcisè†compelli
1 ad scribendū?& gl.dicit,ꝙ sic.Miror multum,ꝙ
scriptores nō destruunt istā gl.quādo scribūt.&
pro ista glo.facit.s̃.de procu.l.sed & hę.§.pręter.
&.l.fideicōmis.§.fi.s̃.de leg.iij.In cōtrariū facit.l.
ob ęs.C.de acti.& obli.Prætereà,teneri in cōpedi
bus est species seruitutis:vt.l.ij.j.de lib.ho.exhi.
ergo non pōt fieri per pactū:vt.l.Titio.§.ij.s̃.de
condi.& demon.Itē facit.l.in stipulationibus.§.
operarum.j.de ver.obli.Et ratio est qa in obliga-
tione facti,succedit obligatio ad interesse: vt.l.si
quis ab alio.j.de re iudi.&.l.stipulationes nō diui
duntur.ver.Celsus.s̃.de ver.obl.Et in hoc residet
Dy.nisi forte esset electa industria personæ: vt.l.
inter artifices.j.de sol.& Cy.determinat in.l.j.C.
qui bonis cede.pos.Sed credo,quòd nō posset cō
pelli ad factū quādo factum est in obligatione,ex
conuentione partiū extra iudiciū:vt in.l.stipula-
tionibus.§.operarum.dicam plenè in.l.stipulatio
nes non diuiduntur.ad istam.l.respondet.Dy.&
bene quòd hic est in obligatione legali factū:vel
in obligatione hominis,quę succedit in loco obli
gationis legalis.

c **Quæsitum est si plures.**[c]

1 ¶Si pluribus nuntietur,omnes debēt satisdare:si
d plures nuntiēt,[d]debet omnib⁹,vel vni pro omni
bus satisdari:& tūc stipulatio simpliciter cōcepta
ad omniū interesse refert̃ hoc dicit.vsq; ad fi.§.di-
citur hic,ꝙ caueatur &c.Dicit gl.ꝙ ad personam
aliorum refert̃.Cōtra in.l.si ita stipulatus.§.Chry
sogonus.j.de ver.obli.sol.glos.& dicit, quòd fuit
cautum nomine suo,& aliorum.& vide gl.illam,
quæ incipit nomine suo & aliorum.&c.

SVMMARIVM.

1 *Hæres ædificantis spreta nuntiatione,etiam si ædificans habebat ius ædificandi,succedit in pœnam.*

2 *Successor prælati tenetur insolidum ad patientiam, quando prælatus ædificauit spreta nuntiatione.*

¶LEX. XXII.

Cui opus nouum. ¶Hoc edictū
datur cōtra heredē ad patiētiā:nō ad im-
pensam.h.d.Gl.signat contrariū,& nō soluit.vide
gl.quæ incipit: vt.C.ex deli.defun.ibi.§.hæredis
quoq;.sed ibi fuit lis cōtesta.vel si nō erat cōtesta-
1 ta conuenit̃ hæres ex suo dolo.Dy. ¶†Quæro,si
aliqs edificauit spreta nuntiatione, & habeat ius
ædificandi,an hæres succedat in pœna?& dicit ꝙ
sic:qa ad herede̅ p̄uenit opus factū,cōtempto edi
cto,per delictū,& sic quò ad patientiā tenet̃ heres
siue haberet ius ædificandi defunctus, siue non.
2 ¶†Itē quero,si fuit facta nūtiatio prelato:[e]quali-
e ter tenebit̃ successor eius?certè insolidū ad patien
tiā & impēsam:vt extrà eo.c.ij.Nā semp eadē per
sona:scilicet ecclesia vr̃ conueniri.sed hic p mortē
defuncti alia p̄sona cōuenit̃ verè:licet fingat̃ eadē.

SVMMARIVM.

1 *Si promitto tibi non ædificare in tali fundo,& uendam fundum,an emptor poßit ædificare:uide in fi.*

¶LEX. XXIII.

Is cui opus. ¶Istud interdictū est in rescriptum:
ideò transit in singularē successorē.h.d.
f ista.l.¶Oppo.s̃.eo.l.non solū.§.morte.Sol.vt in
gl.¶Opp.de.l.vim facit.§.quādiu.j.quod vi aut
clā.Tres sunt sol.vt in glo.& de istis sol.quādoq;
qs tenet vnā:& qn̄q; qs tenet aliā.Primā tenet gl.
g s̃.e.l.j.§.hoc aūt.Secūda fundata est sup his,q̄ no.
s̃.eo.l.de pupillo.§.nūtiationē.vbi requirit̃,ꝙ edi
ficās sit sciēs:& tūc secūdū illā gl.esset vera sol.ꝙ
f in cōtrario fuit ignorās.[f]hic nō.sed qa illa glo.est
falsa.vt ibi dixi.sequēs sol.est vera,ꝙ hic teneatur
ad patiētiā:ibi ad impēsam.Nec patit̃ dānum:qa
habet regressum cōtra aliū,secundū gl.hic.& Dy.
g & oēs cōiter tenēt.¶Mihi aūt[g]videt̃ sic distinguē
dum:aut opus fuit factū ab eo,cui facta fuit nūtia
tio:& tenet̃ successor qlibet ad patientiā:siue hoc
interdicto:siue,quod vi aut clā.vt.j.quod vi aut
clam.l.cōpetit.in fi.Aut ædificauit successor: &
tunc aut prohibitio fuit facta in rē secūdū formā
edicti positi in.l.p̄tor.in prin.s̃.eo.tunc emptor si
fuit sciens tenet̃ insolidū:aliâs ad patiētiā tantum
hoc edicto:vt hic,&.d.l.vim facit.§.tādiu.non in
terdicto,quod vi aut clā.vt ibi.& no.s̃.e.l.j.§.hoc
autē.& sic est casus,in quo quod vi aut clā,nō cō-
currit cū isto.Si verò nūtiatio fuit facta in p̄sonā:
tunc ille cui facta est nuntiatio tenet̃, quòd vi aut h
clā.s̃.eo.l.si procurator.si ipse ædificauit.Sed eo
h ante mortuo,[h]vel alienāte,successor ignorās non
tenetur:qa nuntiatio est extincta:vt.d.§.tādiu.de
ista diuersitate nuntiationis in rē, vel in personā
dixi in.l.de pupillo.§.meminisse.s̃.eod.& probat̃
1 hac.l.¶†Formatur vna.q.[i]promisisti mihi nō edifi-
i care in tali fundo,vēdidisti fundum,emptor edifi
cauit:qs tenet̃,gl.format in.l.iij.§.opus.s̃.de alie.
iu.mu.cau.fac.Dic,ꝙ prohibitio est in rē: & ideò
sequit̃ rē quocūq; vadat.sed in casu nostro:qa fuit
prohibitio p̄sonalis nō sequit̃ emptorē.vt.l.fin.in
fi.s̃.de cōtrahen.emp.Tenet̃ tn̄ venditor ex facto
emptoris:vt.l.fluminū.§.adijcit̃.cū ibi no.j.ti.j.&
de hoc ibi.sed hic est in rem:ideò in singularem
transit successorem.

De damno infecto. Rubrica.

¶Gl.cōtinuat vno modo:dic,vt in ea.Vel,dictū
est supra de nuntiatione noui operis,quę fit qn̄q;
causa dāni infecti:vt.s̃.titu.j.li.j.§.nūtiamus ideo
post illum tractatū ponitur hic tit.de dam.infec.

Cum res.

a ¶ De iure nostro. Adde, tamẽ Alex. trãsit cũ opi. Bart. hic, quã Imo. approbat. & doc. in. d. c. si delegatus. licet Ro. dicat sequendã esse opi. quã ipsemet Bar. posuit in. l. j. §. fi. j. quis & à quo. tanq̃ vltimam.

b ¶ Diminutione. Adde, ꝙ inducitur iste tex. ad. q. statuti cauẽtis, ꝙ de dãno dato stetur æstimationi dãnũ passi: an habeat locũ in furto? Bald. in. l. nauta. §. quæcũ. ꝓ. s. nau. cau. stab. vt refert Alex. determinat ꝙ nõ: quia in. d. §. damnũ, & furtum, vt diuersa ponunt. Sed ipse Alex. dicit, ꝙ ĩ. d. §. q̃cũq;. nõ ꝓbat opi. Bal. qa ibi dr̃, ꝙ furtũ nõ cõprehẽdit omne dãnũ: sicut species nõ cõprehendit genus. l. si qd earũ. §. ĩter emptũ. s. de le. iij. licet ibi ecõtrà nõ negeẽ. ꝙ appellatione dãni non veniat furtũ. ꝙ videẽ species dãni. dicit tñ ꝙ si vis sustinere opi. Bal. qa illa melius probaẽ ꝑ text. in. l. si seruus seruũ. §. si quis de manu. &. §. si quis oliuã. cum seq. §. ad. l. aquiliam. vbi actio. l. aquil. q̃ ꝓ dãno dato datur vt. d. l. si seruus. §. tertio autẽ capite & insti. ad. l. aqui. ꝓ totũ, nõ daẽ pro furto. Tu adde ẽt ꝙ voluit Io. an. in additio. ad Spec. in ti. de emp. & vẽ. §. nũc dicendum ver. vbi autẽ. ĩ addi. inci. libellus.

c ¶ Renouare. Adde ꝙ facit ad. q. an si finito tpe cõpromissi ptes dixerũt prorogamus vsq; ad tale tps, nõ valeat prorogatio in vim renouatiõis? & videẽ, ꝙ nõ. per gl. in. l. iij. in prin. j. de acq. pos. tamẽ Imol. determinat cõtrariũ ꝑ ea, quæ not. Bar. in. d. l. iij. vbi reprehẽdit illam gl. & maximẽ dicit Imola, si interuenisset iuramẽtũ in prorogatione, ꝑ tex. no. in l. cũ pater. §. filius matrẽ. de le. ij. hãc eandẽ opi. vr̃ tenere Ro. q̃rens, qd si iudex. finito termino dixit ꝓrogamus terminũ, an valeat? & cõcludit ꝙ sic, secutus Bal. in. l. j. C. de temp. app. licet Spec. cõtrariũ teneat in ti. de dila. §. nunc videamus. ver. sunt hic. & cũ opi. prædictorũ transit etiã Alexã. cui adde, ꝙ idem ꝙ hic, tenet Ro. consi. ccccxliij. Sed qd si factum fuit compromissum & iuratũ sub pœna de nõ contraueniendo, & antefinitũ terminum partes simpliciter prorogant: an iuramentũ factũ in primo intelligatur repetitũ in hac prorogatione? vide Bal. cõcludentẽ ꝙ non. eius cõsi. ccclxviij. lib. iij. inci. in Christi nomine, quæritur si factum fuit compromissum.

SVMMARIVM.

1 *Iurisdictio remanet apud ordinarium, eo delegante.*
Iurisdictio, an remanserit in populum Romanum, qui transtulit potestatem in Principem: remissiuè.
2 *Delegatus subdelegans, an aliquid sibi retineat: quod nõ, nisi aliquid sibi expressè reseruauerit.*
3 *Rectores ciuitatis, & castrorum cur hodiè exerceãt ea, quæ sunt meri, uel misti imperij.*
Vniuersitas est triplex: & quæ sit illa, quæ habet de iure cõmuni merum, & mistum imperium.

¶ LEX. I.

Cum res. ¶ Op. j. eo. l. iiij. §. si tã vicinũ. Solu. ꝙ hic dicit de magistratibus, intellige ab vrbe distãtibus, scd̃m Iac. de 1 are. ¶ Secũdo op. † ꝙ si ꝑtor delegat trãsfert iurisdictio. & sic apud eũ nõ remanet vt. s. de offi. eius cui mã. est iurisd. l. j. in fi. cõiũcta. l. j. j. de noua. Sol. ibi trãsferri ĩpropriè ponitur: vt ibi no. & ꝑdicta vera in iudice ordinario delegãte. & sic facit ad. q. an apud populũ Ro. q transtulit ꝑtatẽ in Principẽ, remãserit iurisdictio? de quo. s. de legi. l. nõ ambigiẽ. ꝑ glo. & doc. C. de legi. l. fi. ¶ Quid in delegato subdelegãte, an apud eũ aliqd remaneat. j. dicã. ¶ Op. s. de iur. om. iud. l. iubere cauere. Solu. dicã statim in. l. iiij. §. j. j. eo. vbi glo. tangit. ¶ Quæro nunqd in hac cã offeraẽ libellus. Itẽ, an requiraẽ lit. cõte. Itẽ an sñia diffi-2 nitiua? dicã. j. ĩ. l. iiij. §. hoc aũt. ¶ † Itẽ q̃ro: an delegatus, subdelegãs, aliqd sibi retineat: doc. dicunt, ꝙ nõ: nisi aliqd sibi expressè reseruet: & cũ subdelegatus acceptauerit: vt extrà de offic. deleg. c. q̃uis. & c. si delegatus. lib. vj. & hoc verũ puto ẽt a de iure nostro[a]: qa si delegatus subdelegat, ad eũ nõ appellaẽ: vt. j. qs & à quo appel. l. j. §. j. & hoc quia apud eũ nil remãsit iurisdictionis. Itẽ à simili, si ille cui facta est cessio, iterũ aliĩ cessit, apud eũ nil remanet: vt. j. ad treb. l. j. §. de illo. & l. ex asse. & ibi no. & C. de hære. ven. l. emptor. & ita in delegato: licet secus in ordinario: vt hic in tex. Ratio est: quia nõ põt à se abdicare iurisdi. vt. l. lega-3 tus. s. de offi. ꝓsi. ¶ † Quæro, vnde hoc est, ꝙ ego video, ꝙ oẽs Rectores ciuitatis, & castrorũ hodiè ꝑ Italiã exerceãt ea, quæ sunt meri, vel misti Imperij? Rñdeo, debetis scire, ꝙ nos habemus triplicem vniuersitatẽ. Vna est larga, quæ facit prouinciã: & hæc de iure cõi hẽt merũ, & mistũ ĩperiũ: vt. s. de offi. præsi. l. illicitas. §. q vniuersas. eo. ti. l. iiij. & de offi. recto. prouinciæ. l. j. ꝑ totũ. ¶ Secũda vniuersitas est minus larga, quæ cõstituit ciuitatẽ, & huic de iure cõi cohærẽt iurisdictiones tñ vsq; ad certã quãtitatẽ, & in leuioribus criminibus: sed merũ, & mistũ imperiũ, nõ habẽt magnũ vt. C. de defen. ciui. l. j. & in auẽ. de defen. ciui. §. & iudicare. &. §. audiẽt. &. §. iusiurandũ. in fin. §. Fallit in qbusdã ciuitatibus, qbus hoc est cõcessum de iure cõi: vt ciuitati Romanæ: vt. l. j. §. cum vrbẽ. s. de offi. præfec. vrb. & aliĩs qbusdã ciuitatibus Lõbardiæ, quæ hoc habẽt ex illa cõstitutione Federici extrauag. de pace cõstan. de qua voluit facere mẽtionẽ gl. in. d. §. iusiurandũ. in fi. magnæ gl. Aliæ vero ciuitates habẽt merũ, & mistũ imperiũ, vel ex priuilegio speciali, vel ex consuetudĩe legitima: vel fortè vtunẽ eo de facto. ¶ Est tertia vniuersitas minima: vt castrũ, & villa, & similia, & ista siqdẽ subsunt alicui ciuitati, vel alteri castro magno, nullã iurisdictionẽ habẽt: sed ciuitas, cui subsunt hẽt iurisdictionẽ in eis: vt. l. qui ex vico. j. ad munici. & C. de nat. lib. l. iiij. & C. de epi. & cle. l. nulli. §. ꝙsi in vico. in auẽ. qb. mo. na. effic. sui. §. si qs igiẽ ex qualibet. Qñq; talia castra nulli ciuitati subsunt: sed subsunt soli præsidi prouinciæ: tũc magistratus eius municipij habẽt eandem iurisdictionẽ, quã defensores ciuitatis. & de his habemus ti. C. de magi. muni. secundũ vnum modũ legẽdi, quẽ ibi Azo ponit in summa: scd̃m aliũ modũ intelligiẽ ille ti. de defen. ciui. illa ergo castra, quæ vtunẽ mero, & misto imperio: aut hoc habẽt ex priuilegio: aut ex cõsuetudine: aut de facto hoc faciũt. Nunc ergo in proposito in hac. l. & j. l. iiij. & vbiq; magistratus municipales appellanẽ defensores ciuitatũ: vel Rectores castrorũ, q ciuitatibus nõ subsunt: prout habent de iure cõi: licet in illis ciuitatibus, & castris quæ habẽt de iure priuilegiato, vel consuetudine merũ, vel mistũ imperium: in illis idem dico quod in prætore, vel præside dicitur hic. & j. eo. l. iiij. in prin. & §. j.

SVMMARIVM.

1 *Damnum dicitur à diminutione, uel deperditione.*

¶ LEX. II.

Damnum. ¶ Cũ. l. se. priòs exponit, qd est dictũ infectũ, sequẽs exponit qd est dictũ dãnum. ¶ Ad primã opp. ꝙ magis dicaẽ ĩfectũ, illud qđ nõ speraẽ: qa hic saltẽ subest spes. Solu. hic loquiẽ quãtũ ad istũ tractatũ. ¶ Secũdo op. hic dr̃, quòd 1 dãnũ dicitũ à † diminutiõe[b]. cõtra illud diciẽ dimi-b nutũ, ꝙ est vsucaptũ. s. de peti. her. l. deperditum. in vsucapiõe nõ hẽt locũ iste tractatus: vt. l. dãni. la. j. §. j. j. eo. Dicit gl. fateor, ꝙ melius dixisset à deperditione: vt. d. l. deperditũ. tu dic, ꝙ licet illa sit propria significatio, quæ ibi poniẽ, tamẽ assumiẽ vnũ ꝓ alio, sicut ĩ. l. veteres. s. de acti. emp. ¶ Quæro, quid de lucro, ꝙ timeret amitti? & dic vt glos.

SVMMARIVM.

1 *Differentia inter reuocare & protelare.*
2 *Magistratus, an poßit reuocare, & protelare hanc cautionem? & tenet opi. Ray.*
3 *Statuto stante: quòd potestas nouus nõ habeat arbitrium in puniendis maleficijs tantũ per sex mẽses: si potestas electus durãte primo officio fuit electus pro alijs sex mẽsibus: an dicatur nouum officiũ: uel idem prorogatum.*

¶ LEX IIII.

1 Dies cautioni. † Nota dr̃iam c ĩter renouare[c] & protelare: vt. l. sed & si manente. j. de 2 ꝑcario. cũ si. ¶ † Quero, vtrũ magistratus ipse possit renouare & ꝓtelare? & gl. dicit, ꝙ sic. j. ea. l. §. duas. in prin. in gl. mag. Dy. cõtra: vt no. j. e. l. prætor. in prin. in gl. sup ver. statuero. Ia. de are. idem dicit, ꝙ nõ. ꝑ. l. cũ ꝑtor. s. de iudi. cũ nõ sit cõmissum. d. Ray. dicebat: aut fuit ĩterposita semel iussu ꝑtoris, vel ꝑsidis & ad magistratus nõ ꝑtinet: sed solũ cognitio localis. Aut ĩterposita est iussu magistrat⁹, & ꝑtinet ad magistratũ, & hoc teneo. ¶ Quero de quã cautiõe loquiẽ hic? Glo. dicit de ꝑstãda, vel de ꝑstita. sed tũc q̃ro, si loquiẽ de ꝑstãda, cũ nullũ habeat diẽ limitatũ, sed solũ officium d iudicis[d]: vt. l. ꝑtor. in prin. quõ põt dici prorogari, vel renouari? rñdeo qñ statuiẽ dies lõgior, vel proximior, q̃ fit cõsuetũ: vt. l. si finita. in prin. j. e. & no. in simili. s. de his, q notan. infa. l. qd ergo. §. pœna grauior. sed in casu, vbi est statutũ certum tps, vt in flumine publico, vel ripa eius. & tũc re-3 nouare & protelare procedit clarè. ¶ † Quæro, de quæstione occurrẽti his diebus. statuit ciuitas, ꝙ futurus Potestas tñ habeat arbitriũ in puniendis maleficiĩs ꝑ sex mẽses: venit Potestas nouus & durãte prĩo officio fuit electus ꝓ aliĩs sex mẽsibus. & vr̃ idẽ officiũ protelatũ: vt hic, cũ si. ergo hẽt arbitriũ pro secũdis sex mẽsibus. Cõtrarium dixi, si secũda electio fuit facta finito primo tpe sine dubio, est renouare: si fuit facta durãte prĩo. ¶ Aduerte verba: si qdẽ verba sunt apta ad nouũ officiũ: vt qa dicit eligimus eũ pro futuris sex mẽsibus: & tũc est nouũ officiũ: si verò dicũt prorogamus tempus primi officij: & tunc idem est offi-e cium[e] prorogatum. Idẽ no. gl. in simili de pactis.

d ¶ Officium iudicis. Adde quod ꝓpter hoc dicit Ange. quod sicut spectat ad iudicem arbitrari de tempore vsq; ad quod se habeat extendere cautio damni infecti: ita dicendum in illo, qui ꝓpter inimicitias se timet offendi: vt sibi cautio nõ sit ꝑstanda, de non offendendo in perpetuũ, sed sit moderandum tẽpus iudicis arbitrio: vt. l. ait prætor. de iure delibe. & l. de die. qui satisda. cogan. & istud secũdum Imo. est not. pro limitatiõe eorum, quæ no. in. d. l. denuntiamus. C. de his qui ad eccl. cõfu. de qua. q. vide etiam per Ale. concordantias.

e ¶ Idẽ est officiũ. Adde, ꝙ cum opi. Bar. trãsit Pau. de ca. & Alex. ꝓ quo alle. text. in. l. si cũ dies. s. de arb. Ro. dicit, ꝙ sibi plus placent verba Bal. in. l. sed si manẽte. de preca. Tu dic, ꝙ etiã ꝓ opi. Bar. facit quod voluit Bal. ĩ præalle. cõsi. secundæ apostillæ. ccclviij. lib. iij. vbi dicit, prædicta confirmanẽ per notabilẽ doctrinã Bar. qa tunc rõne prorogationis intelligitur vnũ. & idẽ, qñ vtrũq; est eiusdem formæ & naturæ: secus si non sunt eiusdẽ formæ & naturæ: vt eleganter no. in. c. hi, q authoritate. de præben. li. vj. & facit, ꝙ idẽ Bald. voluit cõsil. cxlix. ibi iij. quòd episcop⁹ q cõcessit in cõmẽdã alicui episcopo ecclesiã parochialẽ, nõ possit intra vj. menses illã pro rogare: qa esset extendere vnã & eã

dem cõmendam. vltra tépus ſtatutum, per. c. nemo deinceps. de elec. in. vj. alleg. l. ſed ſi manente. de precano. Et facit, ꝙ etiã voluit. conſi. cccc-vij. lib. j. ꝙ epiſcopus poſsit prorogare tẽpus limitatum executorib⁹ teſtamentarijs: & illa tamen dicetur executio teſtamentaria.

l. ſi vnus. §. pactus. ver. idẽ dicemus. in gl. ſup verbo imminuere. facit de ſuſpec. tuto. l. iij. §. quæri.

SVMMARIVM.

1 *Prætori parere non dicitur, qui facit, ſed non debito modo.*
Executor an ſit neceſſarius in ſecundo decreto? remiſsiuè.
2 *Primum decretum non poteſt delegari nec etiam competit iure magiſtratus.*
3 *Cautio damni infecti, quod ſit miſti imperij.*
4 *Miſtum imperium eſt triplex: & quæ cauſæ miſti imperij ſint delegabiles.*
5 *Remedia in damno infecto. ſunt decem.*
6 *Permiſſum per hunc. §. magiſtratui municipali, non poteſt delegari: niſi quoad cognitionem.*
7 *Appellatio ſi in cauſa damni infecti interponatur, appellari debet ad proximum ſuperiorem.*
Dubium eſt: an in cauſa damni infecti poſsit appellari?

Si intra diem.

¶Poteſt intelligi de die interponendæ: &
de die finiẽdę obligationis: vt in gl. patet. ¶Ex ſe
1 cundo no. † qa licet qd faciat, nõ tñ debito modo,
non dicit̃ parere ꝑtori. & facit extrà de reſtitutiõe
ſpoliatorũ. c. fi. Itẽ ex ver. duas. No. ꝙ parti ꝑmittitur, vt poſsideat. ſic in ſecũdo decreto, nõ eſt neceſſarius executor. dicã in. §. Iuli. ¶Aſſumo contrarium ſignatũ in. l. j. & in fi. huius glo. magnę. & op. de. l. iubere cauere. ſ. de iuriſdi. om. iud. gl. in. l. j. & in. l. iubere cauere. multũ ſe ĩuoluit: dicũt qdã hoc eſt ſpeciale. & iſta eſt vera: vt ibi dicã. ſed pro modo deſtruo p. l. cognitio. §. vt poſſeſsio bonorũ. ſ. de offi. eius cui mã. eſt iuriſ. vbi cognitio põt delegari. Gl. dat aliã ſo. in. l. iubere cauere. ꝙ illud quod ibi dicit̃, intelligit̃ de miſsione in poſ. ex ſecundo decreto, quod nõ põt delegari: hic verò lo-
2 quit̃ de miſsione ex primo decreto. Sed † iſtud eſt falſum p. l. ea, quæ. §. magiſtratib⁹. j. ad muni. vbi etiã primũ decretũ non põt delegari: nec cõpetit iure magiſtrat⁹. Dat aliã ſolut. quod delegat̃ habẽti alias iuriſdi. & ſimilia: vt. l. nec mãdãte. ſ. de tut.
3 & cu. da. ab his. † ¶Tu debes ſcire, vt intelligas, ꝙ duo ſunt vidẽda: vnũ, an cautio dãni infecti ſit meri & miſti imperij: & videt̃, ꝙ ſit miſti imperij: vt. l. iubere cauere. & gl. dat regulã: qa illud eſt miſti imperij, quod iudicis officio nobili expedit̃, & reſpicit priuatã vtilitatẽ. Modo cautio dãni infecti expedit̃ nobili officio iudicis: vt. j. eo. l. inquili-
4 no. vbi no. ergo &c. ¶ † Sed quęro quotuplex eſt miſtũ imperiũ? & dic, ꝙ eſt triplex. Quoddã eſt miſtũ imperiũ magnũ. & iſtud eſt, quod requirit plenã cauſę cognitionẽ, vel corporalẽ coerctionẽ. & iſta non delegant̃ regulariter: vt hoc. §. ver. an tamẽ. & ver. ſi fortè duret̃. Fallit in. l. vlti. C. vbi & apud quẽ fauore minorũ. & in. l. nec mãdãte. ſ. de tu. & cu. da. ab his. & inſti. de act. tu. §. ſed hoc iure Quoddã eſt miſtũ imperiũ mediũ, ꝙ habet ſummariã cognitionẽ, & miſsionẽ ĩ poſſeſsionẽ: tñ ſine coerctiõe. & iſtud nõ põt delegari, nec cõpetit magiſtratibus: vt. l. iubere cauere. ſ. de iur. om. iu. & j. ad munici. l. ea, quæ. §. magiſtratibus. fallit in cautione dãni infecti, propter celeritatẽ ipſius: vt hic. & ſ. eo. l. j. Et quoddã miſtũ imperiũ quod requirit ſummariã cognitionẽ tm̃, ſine miſsione, & non aliud: & iſtud põt delegari: vt. l. cognitio. §. vt poſ. bonorũ. ſ. de offi. eius, cui man. eſt iuriſ. & iſta ſufficiãt quãtũ ad propoſitũ: qa hic nõ intẽdo tractare materiã meri & miſti imperij. ¶Dicit̃ hic, duas res tm̃ conceſſas: &c. Imò tres, vel quatuor habuiſti: ꝙ põt iubere, vt caueat̃: vt. l. j. ſ. e. Itẽ põt diẽ protelare: vt hac. l. iiij. Itẽ põt mittere in poſſeſsionẽ: vt hic. & . §. ſi intra diẽ. Itẽ põt cognoſcere de actione in factũ. Sol. fateor. & iſtud quod dicit Iuriſcõſult⁹ duas. ſ. in hoc. §. Sed & ſi reſpicias totũ, & ſuperiora permiſit quatuor. & iſta eſt vera omiſsis multis inuolutionibus. Et cognitio ſup actione in factũ eſt iuriſditiõis ſimplicis: qa expeditur iure actionis. & ideo põt delegari. & no. in
5 d. §. vbi decretũ. ¶Modò q̃ro, † quot ſunt remedia in dãno infecto? vnũ eſt iubere cauere. & iſtud põt expediri p magiſtratus, non tñ vicinos ꝑtori: vt. l. j. & . j. ea. l. §. ſi tã vicinũ. ¶Secũdũ eſt renouatio, vel prorogatio diei. & ĩ hoc dic, quicqd dicat Iac. de are. aut fuit interpoſita iuſſu magiſtratus. & ad eũ ptinet ꝓrogatio, & coarctatio diei: vt hic in prin. cũ gl. ſua. & ar. l. cui. de iuriſd. om. iu. Aut fuit interpoſita cautio iuſſu ꝑtoris, vel ꝑſidis: & tũc nõ debet expediri p magiſtratũ: vt hic ſcđm. opi. Iac. de are. ¶Tertiũ eſt, mittere ĩ poſſeſsionẽ ex primo decreto. & hoc põt facere magiſtratus: vt ea. l. §. ſi ĩtra diẽ. ¶Quartũ eſt, cognoſcere cõtra nõ admittẽtẽ, pignoribus captis, & mulcta indicta. & iſtud magiſtrat⁹ nõ põt facere: vt hic. ¶Quintũ eſt, cognoſcere ſup actiõe in factũ cõtra nõ admittẽtẽ. & iſtud põt facere magiſtratus: vt hic. ¶Sextũ eſt interponere ſcđm decretũ: & nõ põt: qa reqrit plenã cauſæ cognitionẽ: vt in ver. ſi fortè duret̃. ¶Septimũ. & poſt interpoſitionẽ ſecũdi decreti mittere in poſſeſsionẽ re ipſa, & nõ põt: vt hic, in ver. ſi fortè. ¶Octauũ eſt, poſt miſsionẽ ex ſecũdo decreto factã, eũ, q erat in poſſeſsiõe, expellere. & hoc magiſtrat⁹ nõ põt facere: vt in ver. ſi fortè. ſcđm vnã lec. ¶Nonũ eſt, qñ poſt miſsionẽ ex prĩo decreto. ex cã debet cedere poſſeſſor: vt qa iudex vult aggrauare, vt citatus veniat & caueat: & tũc magiſtrat⁹ nõ põt facere, vt diſcedat à poſſeſsiõe: vt hic, in ver. ſi fortè. ſcđm aliã notabilẽ & ſingularẽ lec. ¶Decimum, qñ ille, q miſſus eſt debet de poſſeſsione exire: qa reus cõtumax reuertit̃, ſatiſdat, vel aliâs ſe legitime defendit: vt hic in fi. ſcđm tertiã lec. & hoc ma-
6 giſtratus nõ põt. Iſta tetigit Ia. de are. nõ tñ ſic ꝑfectè. ¶ † Quæro, vtrum iſtud ꝙ ꝑmittit̃ magiſtratui municipali poſsit delegari? & gl. diſputat. ſed dic, ꝙ nõ põt delegare tanq̃ delegatus: vt. l. j. de offi. eius cui man. eſt iuriſd. niſi cognitionẽ, & illam poterit delegare: vt. l. cognitio. §. vti poſ. l. bonorũ. de offi. eius cui mã. eſt iur. ſed cũ iſte ſit delegat⁹ authoritate legis: vr̃ ꝙ poſſet ſubdelegare, ſicut delegatus à principe: vt. C. de iud. l. à
7 iudice. ſed hæc eſt. l. ꝑtoria. ſecus ſi eſſet ĩperialis. ¶ † Quęro, qd ſi appellat̃, poſito ꝙ in hac cã appellari poſſet, ꝙ dubiũ eſt: ad quẽ appellat̃? videtur ſemp ad prætorẽ: quia ipſe delegauit. dic ad proximum ſuperiorem: quia ipſe videtur delegare authoritate huius. l. prin. & in ver. duas. ibi prætorem, vel præſidem.

SVMMARIVM.

1 *Vagabundus eſt, qui non habet certam habitationẽ, & qui per mundũ uagatur. nu. 24.*
Libellus, quòd detur in actione damni.
2 *Citatio ad domum ſufficit, quòd fiat ab initio, ſi copia perſonæ haberi non poteſt.*
3 *Citatio ad domum fieri poteſt in cauſis celeritatem requirentibus, quando quis in iudicio non reperitur: alias requiritur, quòd abſit a ciuitate.*
4 *Citatio ad domum facta ſemp ualet: qñ quis ab initio fuit in iudicio: licet poſtea abſit.*
Et qualiter apparebit quem non reperiri, ad hoc, ut citari poßit ad domum. nume. 5.
6 *Forma cõmißionis citationis, quando quis citatur ad domum.*
7 *Iudex, ſi dat minorem dilationem, quam debet, tenetur parti, quam leſit, & de iure canonico appellatur.*
8 *Citatio facta ad ſtationem: ubi quis conſueuit ſtare ad artem exercendam, non tenet: ſed debet fieri ad domum, ubi degit.*
9 *Citari quis debet ad domum, ubi degit, tempore citationis.*
Citari ad domum in caſu, cle. cauſam de elect. debet quis, ubi cõiter morari cõſueuit.
10 *Habitationem propriam non habens ſi citatur: ſi agitur de re immobili citatio fit ad ipſum locum legendo ibi citationem ſi pro alio debito citatur in illo loco, ubi plus conſeruari conſueuit.*
11 *Habitationem, propriam non habens, quando citatur quid addendum ſit in citatione?*
12 *Relatio nuntij citantis, quem ad domum, qualiter fieri debeat?*
13 *Commißio iudicis facta nuntio quòd citet perſonaliter, uel ad domum, ſufficit: idem ſi committit ſimpliciter, quòd citet.*
14 *Relatio nuntij in caſu prædicto latius ſcribi debet. & qualiter.*
15 *Statutum, ſi diſponat quod quis citetur perſonaliter, uel ad domum: intelligitur quod alterum fieri ſufficiat.*
16 *Procurator quando notorium eſt, quod dominus ipſum dimiſit: primo perquirẽdus eſt ante, quam fiat citatio ad domum: alias ſecus.*
17 *Teſtes ad æternam rei memoriam, ſi examinantur propter mortem, uel propter abſentiam diuturnam: citatio ad domum tunc ſufficit: alias non. & quomodo hoc intelligatur. numero. 24.*
18 *Teſtes, quãdo examinantur ante lit. conte. ad ordinem cauſæ puta ad probationem alicuius exceptionis: tunc examinari poſſunt parte abſente. Idem & in actore uolente replicationem probare.*
19 *Partis præſentia requiritur, uel quod latitet, quando actor uult producere teſtes ante litem conteſtatam ſuper cauſa principali: & ibi quando examinentur contra latitãtem? & numero. 20.*
Teſtes, ſi examinentur poſt litem conteſtatam, citatio ad domum ſufficit. & . ſ. nu. 17.
20 *Teſtes ad perpetuam rei memoriam, ſi examinantur ad effectum alicuius parui præiudicij. citatio ad domum ſufficit, & non requiritur latitatio.*
21 *Teſtes: ſi examinãtur ad perpetuã rei memoriã, ubi paratur plenum præiudicium, regulariter requiritur latitatio. & non ſufficit citatio ad domum. Fallit in cauſa celeritatem deſideranti, & in cauſa liberali.*
22 *Latitare, dicitur ille, qui ſemel fuit in iudicio, & poſtea ſemper abſens.*
23 *Teſtes ſi examinãtur in caſibus, in quibus perueniri poteſt ad diffinitiuã lite non conteſtata: pars debet perſonaliter citari, uel latitatio requiritur.*
25 *Edictum non habet locum, ubi eius uerba adaptari non poſſunt.*
26 *Statutum, quod de quolibet contractu, de quo fit inſtrumentum ſoluatur tantum pro libra: non comprehendit contractus: qui continent aliquid inæſtimabile.*

Prætor ait.

¶Nõ fit miſsio cõtra abſentẽ, niſi prius nũtiet̃ ad domũ inqlini, vel ꝓcuratoris, vel nullo habitante
1 libellus ipſius domib⁹ applicet̃. h. d. ¶ † No. ꝙ ille, q nõ hẽt certã habitationem,

1 tionẽ eſt vagabundus. Itẽ no. in hac actione eſſe libellũ dandũ. ¶ † Reuo
co in dubiũ illud, quod dixi de citatiõe ad domũ: vtrũ ab initio ſufficiat?
Dy. ſ. de lib. agno. l. j. §. j. dicit indiſtinctè ꝙ ſic, ꝑ. l. ſcire oportet. §. opor-
tet. de excu. tu. vbi dicit tex. alternatiuè ad faciẽ, vel ad domũ: ergo ſuffi-
cit alterum: vt. l. ſi hæredi plures. de condi. inſti. hic verò idẽ Dy. dicit, ꝙ
2 a ita demũ ſufficit citatio ad domũ, ſi non põt haberi copia perſonæ[a]: vt
hic. & l. j. de lib. agno. & ſ. quod vi, aut clã. l. aut q aliter. §. & ſi fortè. &
hanc tenet Inno. extrà de eo, q mit. in poſ. cau. rei ſer. & fi. Idem tenet Ri
char. malũ. ꝙ primò ꝑſonę: deinde domi. & hoc tenet gl. no. in. c. cauſam,
quę. extrà de do. & contu. Ad. l. ſcire oportet. §. oportet. reſpõdet̃, quòd
illa alternatiua eſt ordinis ꝙ primò ad faciẽ: ſecundò ad domũ, ſi pſona-
3 liter reperiri, nõ põt. ¶ † Sed q̃ro, an eſt neceſſe, ꝙ nõ poſsit reperiri. hic
videt̃, quòd ſufficit nõ reperiri in iudicio, ſed in corpore. de exhi. §. ſi ve
rò etiã q dã. videt̃ quòd requirat̃, ꝙ nõ reperiatur in ciuitate. & hoc dicit̃
tenere Inno. in. d. c. fi. Tu dic, ſi q dẽ eſt prima citatio. q a reus in hac cau
ſa nunq̃ fuit ĩ iudicio: tũc ſiquidẽ eſt cauſa, q̃ celeritatẽ deſideret, vt cau
ſa dãni infecti: vt. ſ. l. j. vel aliæ q̃ ponunt̃. j. de app. rec. l. fi. tunc ſufficit, ꝙ
non reperiat̃ in iudicio, vt citari poſsit ad domũ: vt hic in ver. abeſſe. In
aliꝭ verò cauſis requirit̃, quòd abſit à ciuitate: vt. d. §. ſi verò etiã q dã. in
4 aut̃. de exhi. & in. d. c. fi. cũ ibi no. & C. de anna. exce. l. vt perfectius. † Si
verò ab initio fuit in iudicio: tunc ſemꝑ ſufficit abeſſe à iudicio: vt ſic va-
leat citatio ad domũ. ſ. de iud. l. & poſt edictũ. in prin. & ibi no. & C. q̃uo
& q̃n. in aut̃. qui ſemel ab eo. ti. & ibi no. in gl. j. & l. j. §. item cũ ex edicto.
quæ ſen. ſine app. re. Et ideo dico, ꝙ tex. in. d. §. ſi vero in aut̃. de exhi. &
intro. re. nõ ponit ordinẽ neceſsitatis: ſed magis curialitatis. ¶ Sed quali
5 ter † apparebit, ꝙ iſte non reperiebat̃? reſpõdeo in caſibus, vbi ſufficit ab
eſſe à iudicio, ſatis cõſtat, eo ꝙ iudex mãdauit ipſum citari. Nã cum talis
abſentia poſsit ſubijci oculis iudicis, ex ea cã videt̃ facta cõmiſsio citatio
nis. arg. eius, quod no. de exce. rei iudi. l. ſi qs ad exhi. facit. ſ. fi. re. l. ſi irru
ptiõe. §. fi. Si verò requirit̃ abſentia à ciuitate. tũc credo ꝙ debet fieri in
quiſitio, & diſcuſsio, an poſsit ibi reperiri. & ſi nõ reperiat̃ citat̃ ad do-
mum: vt. d. §. ſi verò q dã. in aut̃. de exhi. & intro. re. & ſ. de le. ij. l. cũ q dã.
§. fi. cũ. l. ſeq. Ad ſimilitudinẽ diſcuſsionis, q̃ fit de rebus. Idẽ dico in ſimi
6 li, de duo. reis. l. iij. §. fi. in pe. q. ¶ † Erit ergo forma cõmiſsionis iſta. Ta-
lis iudex cõmiſit tali nuntio, vt vadat & diligenter ꝑquirat ꝑ ciuitatẽ, &
ſi eũ reperit precipiat, ꝙ tali die veniat. & ſi nõ inuenerit: citet ad domũ
ſuę habitationis: demũ nuntius referat ſe ſic feciſſe, & ſufficit. Sed videt̃,
ꝙ requirat̃, ꝙ iudex inquirat, ſi abeſt. vbi ſit. & tunc det dilationẽ ſecun-
dum diſtãtiã loci abſentię: vt. d. §. ſi verò etiã q dã. R̃ñdeo, bene faceret iu
dex hoc faciẽdo: tñ ſi nõ facit, proceſſus ꝓpter hoc nõ reddit̃ nullus: q a
dictus. §. nõ ponit ordinẽ neceſsitatis: vt dixi. Pręterea illa inquiſitio ibi,
fit ſolũ, vt ſciat iudex quantã dilationẽ det: & quãtã dare eſt in eius arbi
trio: vt ibi no. Si ergo vult dare dilationẽ ſuo arbitrio, etiã hoc nõ cogni
7 to põt. † Fateor tñ, ꝙ ſi det dilationẽ nimis breuẽ, tenet̃ parti quã læſit:
b & de iure cano. põt appellare[b]. vt extrà de dila. c. j. etiã ſic patet, ꝙ pro-
8 ceſſus nõ eſt nullus. ¶ † Itẽ quęro, tex. dicit, ꝙ debet citari ad domũ, vbi
c degit: an ſufficiat citari ad ſtationẽ,[c] vbi cõſueuit ſtare ad artem exercen
dam? R̃ñ. non, ſed debet citari ad domũ, vbi familiariter morat̃: vt. l. j. §. j.
de lib. ag. licet ſit ar. cõtra. j. de iniur. l. itẽ apud Labeonẽ. §. conuitiũ. ſed
9 ibi ſoluã. ¶ † Sed quid ſi maiori parte anni habitauit in vna domo, nunc
non habitat: vt faciũt ciues, qui tribus menſibus in æſtate habitãt in co-
mitatu: an ſufficiat ibi citari, vbi maiori parte anni cõſueuit habitare? &
videt̃ quòd ſic: vt. j. de verb. ſig. l. maiore. Quod tenet Ioã. And. extrà. de
elect. c. cauſam. in cle. Sed puto, ꝙ ibi debet citari, vbi degit tẽpore cita-
d tionis,[d] vt hic dicit̃: ſed q̃tum ad intimationẽ de qua loquit̃. c. cauſam, di
co Ioã. an. bene dicere: q a tex. ibi dicit, vbi morari cõiter cõſueuit. &c. &
ſic eſt in pręterito: hic dicit, degit: & ſic in præſenti. Iam ergo nõ eſt quę
ſtio: q d ſi in duabus domibus ęqualiter habitat. Dic ꝙ inſpicit̃ tẽpus ci-
10 tationis: ſed q̃tum ad illã materiã, dic vt. d. c. notat̃. ¶ † Quid ſi nõ habet
e habitationẽ propriã[e], vbi citabit̃? tex. hic dicit, quòd ad prediũ. Dic aut
eſt quæſtio de aliquo, ſeu pro aliqua re immobili: & tũc habet fieri cita
tio ad ipſum locũ legendo ibi citationẽ, vel ibi affigendo: vt hic innuit
tex. & gl. Si verò eſſet cõtentio de pecunia, vel alio debito: tũc debet ci-
tari in illo loco, vel hoſpitio, vbi plus conuerſari conſueuit: vt. l. ij. & ibi
no. C. vbi de cri. agi. opor. hoc vltimũ no. per Inno. de elec. c. q a propter.
11 in gl. ſuper ver. illud autẽ penitus. Hoc autẽ † nõ poſsit facere nũtius ex
vigore cognitionis factæ, eo modo, quo ſupra ſcriptũ eſt. Adijciat̃ ergo
in cõmiſsione, vel ſi habitationẽ eũ habere nõ repererit: citet ad locum,
12 vbi cõuerſari, & hoſpitari conſueuit. ¶ † Sed q d debet nuntius referre?
reſpon. ſe feciſſe ſecundũ formã cõmiſsionis, ſcilicet ſe diſquiſiuiſſe. &c.
& ſe citaſſe ad domũ ſuæ habitationis. quæ verba intelligant̃ de pręſen-
ti: vt. l. ſi ita. de aur. & arg. le. ſecus ſi diceret ſimpliciter ſe citaſſe ad do-
13 mum: q a tũc citatio nõ teneret. ¶ † Sed q d, ſi iudex cõmiſit. ſic cites per
ſonaliter, vel ad domũ, reſpõdeo ſufficit. Intelligit̃ enim ad domũ, ſi pſo
naliter non inueniret̃, vt ſupra dixi, reſpõdeo ad. l. ſcire oportet. §. opor
tet. intelligit̃ ad domũ ſuæ habitationis. Itẽ ſi cõmitteretur ſimpliciter,
ꝙ citet: q a debent iſta verba intelligi ciuiliter, & ſecundũ iuris formã: vt
ſ. de vſur. l. ſi ſtipulatus. & de lib. & poſth. l. Gallus. §. q dã rectè. & quod
14 ibi no. & de leg. j. l. ſi legati ſerui noĩe. cũ ſi. Tamẽ iſto † caſu relatio nun-
tij debet ſcribi magis lata: ita ꝙ in ea oĩa prædicta includerent̃: aliâs non
ſufficeret: licet enim pro verbis iudicis præſumat̃
quatenus natura verborũ eſt apta cõprehendere:
tamẽ nõ ſic in verbis nũtij: ſicut dicimus in teſte.
C. de vſur. l. j. de verb. obli. l. ſciendum. vbi de hoc.
15 ¶ † Quæro, q d ſi ſtatutũ[f] dicat, ꝙ citet̃ qs perſona
f liter, vel ad domũ, certè tunc intelligerẽ ſimplici
ter. ꝙ alterũ fieri ſufficiat nulla habita diſtinctio-
ne perſonę; reperiat̃, vel nõ: vt ſic iuri cõmuni ali-
quid addat: q a aliâs nil operaret̃. argu. eius, quod
no. de rei ven. l. non ſolũ, de leg. iij. l. iij. §. ſi rẽ. facit
16 de leg. j. l. ſi quãdo. ¶ † Quęro, an debeat fieri diſ-
cuſsio an reperiat̃ procurator, an non? & videt̃ ꝙ
ſic, ſicut de ipſo principali: vt. l. j. §. j. de libe. agn.
prout ibi loquit̃ de patre: vt. d. c. cauſam. de dolo
& contu. & ibi gl. extrà de electio. c. cauſam. in cle
men. In cõtrariũ videt̃ caſus hic ibi: primò ad do-
mum, quã procurator. & j. quod vi aut clã. l. aut
qui aliter. §. & ſi fortè. vbi prius denuntiat̃ amicis,
quã procuratori. Dic aut cõſtat, vel notorium eſt,
quod dñs dimiſit procuratorem, vel aliũ admini
ſtratorem legitimũ: & tunc ille prius debet requi
ri, quàm ad domũ citari: vt. l. j. de libe. agno. Et ſic
intelligo dic. c. cauſam. Et hoc aut non erat noto-
g rium: & tunc ſecus:[g] vt hic cũ ſimi. ¶ Dy. inducit
17 † iſtã. l. ad quęſtionẽ teſtiũ examinandorũ, ad ęter
nam rei memoriã: vt in aut̃. ſed & ſi qs. C. de teſti.
& de vſur. pup. l. vlti. & l. in. l. aquil. ſi deletũ. ad. l.
aquili. an ſufficiat domi fieri citatio. & Dyn. dicit,
ꝙ nõ allegat in corpore. de teſt. §. pe. ibi adeſſe vo
luerit, vel abeſſe & ꝑ ſua pſona. Si verò loquimur
de examinatiõe, q̃ fit poſt litẽ cõteſtatã, & ſufficit.
q a imputari ſibi debet cũ aliq̃n fuit in iudicio, ſi
modo nõ eſt. & hæc verba ponit Cy. de verbo ad
verbũ. in aut̃. ſed & ſi qs. C. de teſti. Io. an. diſputa
uit iſtam quęſtionẽ, & eã ponit in. c. pręſumit̃. de
regu. iur. lib. vj. in mercurialibus ſuis. Et in primo
membro q̃n ante litẽ cõteſtatã: eſt text. contra di-
ctum Dy. in. c. quoniã. extrà vt lite nõ conteſtata.
& breuiter ſecundũ do. Io. an. Quãdoq̃ fit exami
natio teſtiũ ad æternã rei memoriã, in caſu in quo
non eſt periculũ mortis, vel abſentiæ diuturnę te-
ſtium: vt q̃n examinant̃ ex ꝑte rei ad exceptionẽ:
tunc dicit verũ Dy. in aut̃. de teſti. §. pe. Quãdoq̃
fit examinatio ad æternam rei memoriã propter
mortẽ vel propter abſentiã diuturnã: & tũc ſuf-
ficit fieri domi: vt. c. quoniã. extra, vt lit. nõ cõteſt.
Et ſi non diceret textus, oſtẽdit ad oculũ: q a ſi ex-
pectaretur, ꝙ perueniret in notitiã partis, interim
18 teſtes morerent̃. quod eſſet abſonũ. Quãdoq̃ † exa
minatur ante litẽ cõteſtatã ad ordinẽ cauſæ: vt pu
ta ad alicuius exceptionis probationẽ. & tũc poſ-
ſunt examinari teſtes abſente parte. arg. in aut̃. qui
ſemel. C. q̃uo & q̃n iud. & d. c. cauſam. & l. pro-
perandũ. §. ſin autẽ reus. C. de iudi. Et idẽ dico in
actore replicante, & volente replicationẽ proba-
19 re. ¶ Si verò † actor vult producere teſtes ſup cau
ſa principali: & tunc requirit̃, ꝙ pars p̃ſens ſit, vel
latitet: vt. d. c. quoniã. ver. porro, extra. vt lit. non

a ¶ Copia pſonæ. Adde gl. in. c. quoniã frequẽter. §. ſi autẽ. vt li. nõ conte
Spe. in tit. de actore. §. ſequit̃. ver. ſed nunq d ſufficit. & Bart. in. l. j. de lib.
ag. & in. l. cũ q dã. de le. ij. Pe. de Anch. in cle. cauſam. de ele. vbi ꝑ omnia
ſequit̃ dicta Bar. hic & Ant. de bu. in. c. cauſam. de do. & cõtu. Bal. in. l. ab
eo. & in. l. ea q̃. C. quomodo & q̃n iu. & in. c. j. de mi. va. q cõtu. eſt. Alex.
Tu adde Bal. cõſi.
xvj. li. iiij. inci. cita
tio ad domum. &
conſi. ccccxij. li. ij.
Ro. plenè. cõſi. cc-
ccliiij. vbi dicit, ꝙ
non ſolũ in ciuita-
te, ſed in comitatu
perquiri debet: q a
app. vrbis in mate
ria indifferẽti com
prehendit comita
tus. l. j. §. cũ vrbẽ.
de offi. pręfe. vrb.
Itẽ dicit, ꝙ neceſ-
ſe ſit cõſtare inue-
ſtigationẽ pręceſ-
ſiſſe. ad hoc, vt ci-
tatio poſsit fieri
ad domũ: quia illa
eſt ſolennitas ex-
trinſeca, q̃ nõ præ
ſumitur, niſi pro-
betur. l. ſciẽdũ. j. de
verb. obli. de quo
etiã ꝑ Abba. cõſil.
lxxxiij. & conſil.
xxx. & ibi an ſi cõ
ſtet notoriè aliquẽ
non habitare in lo
co ſuæ habitatio-
nis: an valeat cita-
tio, & de iſta mate
ria vide etiam per
Ange. conſi. ccvj.
& per do. Cardi.
conſi. cxiij.

b ¶ Appellare. Ad-
de ꝙ hęc verba for
malia huius verſi.
refert & ſequitur
ro. cõſ. ccccxcviij.

c ¶ Ad ſtationẽ. Ad
de Ant. de but. in
c. cauſam. de do. &
contu. & eadem
ratione non pote-
rit qs citari ad ho
ſpitiũ, ꝙ familiari
ter habitat, ſi ibi ꝑ
ſonaliter nõ inue-
niat̃: q a locus ho-
ſpitij nõ eſt locus
vbi degit. l. j. §. ha-
bitare. j. de his, qui
deie. vel effu.

d ¶ Tẽpore citatio-
nis. Adde Spec. in
tit. de cõpe. iu. §. j.
ver. ſed nunquid.
Bal. in. l. ij. de iuriſ. om. iud. & vide in alle. conſil. j. in apoſtil.

e ¶ Habitationem propriam. Adde Spe. vbi. ſ. proximè. Ange. in. l. ij. de
anna. excep.

f ¶ Quæro, quid ſi ſtatutũ. Adde poſt Alex. qui tandem trãſit cum Bart.
Abba. cõſi. xlij. vbi dicit verba Bar. hic notanda.

g ¶ Et tũc ſecus. Adde Imo. hic, qui dicit ꝙ gl. in. d. c. cauſam. tenet ꝙ nõ
debet fieri citatio ad domũ, niſi quãdo non põt inueniri principaliter,
nec eius procurator. & pro illa gloſ. alle. quę no. in. c. fi. de eo, qui mit. in
poſ. & in. l. meminerint. & ibi no. Bar. C. vnde vi. Ideo dicit, ꝙ tutius eſt
anteq̃ fiat citatio ad domum, ꝙ fiat diſcuſsio in locis publicis, & apud
perſonas notas ipſius principalis: puta apud cõſanguineos vel amicos,
an principalis dimiſerit procuratorẽ. & idẽ tenet Imo. in. d. c. cauſam. &
in. l. ſi finita. §. ſi plures. j. e. & reſpõde vltra Imo. ꝙ iſte text. nõ ob. q a lo-
quit̃ cauſis deſiderantibus celeritatem, quæ cauſæ in hac materia citatio
nis differunt ab aliꝭ: vt probatur per Barto. circa prin.

a ¶ Tenementi. Adde quod Alex. dicit, ꝙ cōmunis opi. se habet cū Bar. & ꝙ eā sequit̃ Inno. & Cano. in. c. fi. de eo, qui mit. in pos. Bal. in. l. j. & l. ignorare. de resti. mil. & in. l. cū proponas. de bo. au. iud. possi. Ang. in. l. iij. de ann. exce. Ant. de but. in. d. c. quoniā frequēter. §. si autem. Imo. & Ro. tamen contra.

b ¶ Dicebat statutū. Adde ꝙ Ro. tenet cōtra hanc decisionē Bar. sed Ange. Imo. & Pau. de ca. hic. & ĩ. l. benigni⁹ transeunt cū Bar. cum quo etiam Alexan.

* Pro cōcordia. Aduerte, ꝙ iudex, siue officialis in criminalibus, nō pōt supplere de facto. ita Ang. de aret. in tra. malefi. in gl. cōparent dicti inquisiti, & negauerunt in totū. col. fi. alle. Bar. ita tenētem in hoc. §. hoc autē. cōtrariū alleg. tenere in. l. inter accusatorem. ff. de pub. iudi. Soluit ipsemet Ang. duobus modis: & dicit ꝙ non meretur allegari contrarius. Primo modo soluit, ꝙ in hoc. §. hoc autē loquat̃ quo ad priuatā vtilitatē, ne accusator cōdēnet̃ ĩ expēsis: vel aliter: licet quasi recidat ĩ idē. s. ꝙ loquit̃ in hoc. §. hoc aūt. qñ iudex nō ad vindictā publicā ex officio suo subintrat vices accusatoris, absente accusatore, ꝙ nō pōt. secus si absente accusatore. & in criminib⁹ à relegatiōe supra. hoc sentit in effectu. Ang. vbi. s̃. sed si bene allegat̃ Bar. in locis p̃dictis, nō videt̃ discrepare, imò eandem opi. vbiq; ponere, dū loquit̃ in criminalibus in hoc. §. hoc aūt. & in. d. l. inter. procedūt q̃tū ad accusationem: sed quo ad officiū iudicis ĩquirētis, potest de innocentia rei cognoscere: dato, ꝙ statutū haberet pro condēnato a cōtumacē. ita Bar. suo cōsil. c. & cvij. Fran. de Aret. suo cōsil. cxlvij.

c ¶ Aliâs punitur. Adde, quòd Imo. contra Angel. verò sequitur Barto. iunctis his, quæ sūt. ĩ. v. q. & idē fa

contesta. Si verò examinentur post lit. contest. &
tunc tene, ꝙ tenet Dyn. Ista verba sunt similia in
effectu, licet seriē verborū mutauerim: sed videt̃,
ꝙ nō bene dicat, qñ dicit, ꝙ actor volens produ-
cere sup causa principali: ꝙ tūc requirat̃ vera con
tumacia, nō dicit verū, per. l. cū vero. §. subuentū.
j. de fideicōmis. li. coniuncta. l. neq; infantes. eo. ti.
contra hęredē latitantē, vel nō latitantē: sed absen
tem ex iusta causa procedit̃, & causa cognita de-
cretum libertatis interponit̃. Et ex eo, ꝙ dicit cau-
sa cognita apparet, ꝙ testes examinent̃ etiā cōtra
non latitantē. Idē probatur in materia nostra, vbi
secūdū decretū interponit̃ causa cognita. s̃. proxi.
§. & debet cōstare de debito: vt. l. fi. C. de bo. aut.
iu. pos. sed constat, ꝙ secundū decretū in hac ma-
teria pōt interponi cōtra nō latitantē. j. eo. l. si fini
ta. §. si fortè. ergo satis concludit̃, ꝙ testes exami-
20 nentur cōtra nō latitantē. q̃d dicemus? ¶ † Veritas
est ista, quędā sunt ex q̃bus absenti parat̃ paruum
p̃iudiciū vt primū decretū. & in ista nō requirit̃
latitatio, & sufficit citatio ad domū: vt hic. cū si. Et
ita dico in proposito: si testes ad æternā rei memo
riam examinarent̃ ad effectū alicuius causæ parui
pręiudicij, vt ad excludendū, vel ad inducendam
actionē ad exhibendū: tūc non requirit̃ latitatio
eadem rōne. facit. s̃. ad exhibēd. l. thesaurus. idē in
21 similibus. Quædā † sunt in q̃bus parat̃ plenū præ-
iudicium, vt secūdū decretū. & tūc requirit̃ latita
tio regulariter: vt. l. Fulcinius. in prin. & §. q̃d sit
autē latitare. & §. quod si aduersus. Fallit in causa
quæ celeritatē desiderat: vt. j. eo. l. si finita. §. si for
tè. Et in causa liberali: vt in. d. l. neq; infantes. j. de
fideicom. lib. Dico in proposito. testes si examinā
tur ad æternā rei memoriā, ad aliquem finē pleni
præiudicij: tūc requirit̃ latitatio. Ita loquit̃ tex. in
aut̃. de testi. §. penul. & c. quoniā frequēter. §. por
rò. extrà vt lit. nō contest. & ideo tūc nō sufficeret
citatio ad domū. Ita intelligo dictū Dy. nisi aliq̃d
interuenerit, p̃ quod præsumeret̃ latitatio. de his,
qui notā. infa. l. fulcinius. §. quod si aduersus. aliàs
est in. §. q̃d sit. in verbo, nā & volūtas. vnde nō ad
uerto hic, an fuerit citatus. vel nō p̃sonaliter: sed
22 hoc, an latitet. vel non. ¶ † Et dico, ꝙ ille, q̃ semel
fuit in iudicio, posteà autē fuit absens: semp pręsu
mitur latitare: vt no. in. d. §. quòd si aduersus. & p
Dy. in. c. p possessore, de reg. iur. li. vj. circa prin.
Ideo tūc pōt procedi ad testiū examinationē: li-
cet nō citet̃ p̃sonaliter, & lis nō sit cōtestata: vt in
d. aut̃. qui semel. C. q̃uo & qñ iud. de dolo. & cōtu.
c. causam. & illa est rō, ꝙ post lit. cōtest. nō requi-
ritur, ꝙ citet̃ p̃sonaliter ad domū. vt dicit Dy. sed
si testes petent̃ examinari in casibus exceptuatis,
vbi non requirit̃ latitatio, vt hic: tūc sufficeret cita
tio ad domū sine latitatione. Et ideo, qñ timet̃ de
morte testiū, vel absentia diuturna: q̃a illa causa ce
leritatē desiderat, ne pereat copia p̃bationis, nō
requirit̃ latitatio: vt. d. c. quoniā. in prin. extrà. vt
lit. nō cōtest. Idē in causa liberali. & si. ¶ Idē dico
23 † in casibus, in q̃bus pōt p̃ueniri ad diffinitiuā lit.
non cōtest. q̃a tūc requirit̃, ꝙ pars citet̃ personali
ter: vel ꝙ latitet si est casus, in quo tractet̃ de ple-
no pręiudicio: nisi de casib⁹ exceptuatis p̃dictis.
Et sic intelligo, quod no. Inn. in. c. fi. de eo, q̃ mit.
in poss. cau. rei ser. quod tene mēti.[a] ¶ † Vlterius
24 dicit̃ hic, in gl. ille vagabundus est, q̃ nō habet do-
micilium. Nos habemus gl. in. l. eius. ver. Celsus. j.
ad munic. vbi dicit, quòd ille q̃ nō habet vllū do-
miciliū, est vagabundus: longa est differētia inter
domiciliū & habitationē: sed secūdū illā gl. requi
ritur, ꝙ ciuitas sua esset capta, vel esset destructa:
q̃a aliâs haberet domiciliū. Sed credo gl. bene di-
cere: q̃a vagabūdus est, q̃ p mundū vagat̃. & ita vi
det̃ sentire Inn. in. d. c. fi. de eo, q̃ mit. in pos. cā rei
ser. ĩ vlt. gl. & hoc sentit gl. nostra. ĩ. l. hęres absens
§. antepe. s̃. de iud. Et de isto vagabūdo tāgit gl. in. l. j. & C. vbi de cri. agi
oportet. & Spe. in tit. de co. iu. adi. §. j. ver. sed q̃d si debitor vagat̃. & ver.
25 seq. ¶ Vltimò no. † ex hoc versi. toties. quòd edictū non habet locum,
vbi verba eius non possunt adaptari. Nam quod dicit de denunciatiōe,
26 non habet locum, vbi non est cui denuntietur. & hoc dicebam † pridie
b de facto. Dicebat statutum[b] huius ciuitatis. quòd de quolibet cōtractu,
de quo fieret instrumentum soluantur pro gabella sex denarij pro libra
quòd istud statutum non habet locum in contractibus, qui fiunt super
re inęstimabili, vel non continente aliquod interesse ęstimabile per li-
bram: vt hic, & j. de admi. tuto. lata autem. in prin.

In eum qui quid. ¶ In magistratum, qui prædicta nō fecerit, datur actio in factum, quę verum continet interesse. h. d. Opp. de. l. fi. j. de va. & extraordi. cog. & l. maleficijs. §. si iudex. de actio. & oblig. & insti. de obli. quę ex qua. malefi. in prin. vbi non tenetur ad interesse: sed inquantum ęquum iudici videbitur. Possem dicere, ꝙ hic in iudice, qui peccauit in non faciendo per dolum præsumptum: ibi in iudice, qui delinquit in faciendo iudicando cōtra iura. vel hoc est sp̃āle in multis alijs magistratibus: vt in titu. de magistra.

SVMMARIVM.

1 *Iudex punitur si officium non exercuerit petenti illud. Cautio damni infecti postulatur iudice sedente.*
2 *Iudex quando teneatur interponere officium suum, non petenti.*
3 *Factum à iudice ex suo officio nobili parte non petente, quando ualeat?*
Libellus requiritur in restitutione in integrum. ibidem.
4 *Factum à iudice ex suo officio necessario, ꝙ radicatur principaliter in persona ipsius quando ualeat, si fit parte non petente.*
5 *Iudex suum officium mercenarium, an exercere poßit circa, ea: quæ principaliter radicantur in personam partis, parte non petente.*
6 *Glos. in. l. ampliorem. §. j. C. de appella. quæ dicit, ꝙ speciale est in causa appellationis quòd iudex ex officio potest testes & instrumenta deducere nunquam deducta: non est usq; quaq; uera.*
7 *Iudex ex suo officio supplet de facto in inquirenda ueritate instrumenti in iudiciū deducti, & in inquirenda conditione testium inductorum.*
8 *Iudex ex suo officio in criminalibus, an poterit inducere probationes pro partibus?*
9 *Iudex potest condemnare uictum uictori in expensis, si non petatur.*
Glo. in. l. fi. C. quando prouo. non est necesse, quæ dicit iudicem, qui omisit condēnationem expensarum teneri, intelligitur si fuit petitum. ibidem.
10 *Libellus ꝙ requiratur quando petitur cautio damni infecti.*
Libellus, quòd requiratur in officio iudicis nobili, ubicunq; imploratur in forma iudicij. nu. 10.
11 *Litis contestatio, quòd necessario requiratur in hoc iudicio.*
Litis contest. ꝙ requiratur in actione ad exhibendum.
12 *Libellus & litis contest. ꝙ requirantur in prosecutione nuntiatione noui operis, etiam quæ fit ex causa damni infecti.*
13 *Processus in hoc iudicio factus sine libello, uel litis contestatione, quod non sit nullus licet per iudicem appellationis rescindi posset, si non teneret contrarium opinionem.*
Appellatio in hoc iudicio, an detur, est dubium: remißiuè.

* **Hoc autem iudicium.** ¶ Iste. §. situat⁹ est in. l. iiij. ff. de dam. infec. & quia habet vtilē materiam, & quotidianam, & malè tractatā, placet mihi in cursu lectionis eam aliqualiter attingere. Iste. §. continuatur cū præcedēti: & continet duo dicta, vsq; ad. §. si tam vicinum. Cautio damni infecti de
1 bet postulari iudice sedente pro tribunali. Pone casum per te. No. † ꝙ iudex demum punitur: si suum officium non exercuerit, si ab eo fuerit postulatū. ¶ Secūdò no. ꝙ cautio damni infecti debet postulari iudice sedente pro tribunali. ¶ Oppo. ad primum dictum: & videtur ꝙ nō requiratur postulatio: vt. C. de contrahen. & cōmit. stipu. l. magnam glo. non soluit. Dy, dicit, ꝙ ibi loquitur in eo, qui erat obligatus vigore pręcedentis stipulationis contractę ad diem. vnde dies interpellat pro homine: hic secus. ¶ Secūdò prius ad materiam op. & videtur, ꝙ iudex debeat exercere officium sine petitione: aliâs puniatur, vt. ff. de offi. præsi. l. congruit. in princip. & in authen. vt nulli iudi. §. j. & §. quoniam verò colum. ix. & C. de episco. & cleri. l. si quis in hoc. Solu. illud quando iudicis officium consistit in his, in quibus versatur principaliter publica vtilitas: hic quando versatur priuata vtilitas. ¶ Tertiò oppo. quia etiā in his, in quibus versatur priuata vtilitas, debet officium suum exercere: aliâs puniretur, etiam parte non petente: vt. C. de appel. l. eos. circa fin. & l. iudicibus. Solu. dicunt docto. ꝙ ibi officium iudicis respiciebat vtilitatem partis, & reuerentiam alterius iudicis ad quem erat appellatum: hic verò partis vtilitatem tantùm respiciebat. ¶ Quartò oppo. quia etiam in his, in quibus versatur tantùm partis vtilitas, debet iudex
c etiam suum officium exercere: aliâs puniatur.[c] vt dare curatorem dementi litiganti coram se. C. de administra. tuto. l. sancimus. §. j. Dare aduocatos pupillis, & miserabilib⁹ personis non petētibus: vt. s̃. de offi. procō. l. nec quicq;. §. aduocatos. Sol. ibi iudicis officium respicit miserabiles p̃sonas ad actū piū: vt dare defensores, & administratores: hic verò secus. ¶ Quintò, cōtra istud op. ꝙ nō tenet̃ dare tutorē. nisi ĩterpellat⁹. & tñ est act⁹ pi⁹, & p̃sona miserabilis: ut. s̃. de magi. cōue. l. j. §. magr̃atib⁹. quā glo

hic

cit Alexād.p.d.§.aduocatos.& qđ expresse hic voluit Cy.ī.l.j.ī.xiiij.q.
s̈.de iur.om.iud.& qđ no.Bar.in.l.si vacātia.de bo.va.li.x.& illo tex. di
cēte diligēter īqrat, vbi dicit, φ ibi ē casus ꝓ Epis: vt possint ex eorū of
ficio facere inquisitionē cōtra tenētes bona, q̄ debēt distribui paupib⁹
& p gl.c.cupiētes.§.cęterū.de ele.li.vj.p tex.ī.l.si dotē.§.eo aūt tpe, ver.
si.nec verò.so.ma. vbi ꝓbatur, φ iudex in cā dotis īterponit officium suum nō petitum.

hic alle. ꝓ cōcor.Sol.hic, qđ.s̈.dixi habet locū, qñ iudex nō pōt p̄tēdere
ꝓbabilē ignorātiā: vt qa tales psonę sūt ī iudicio corā se.sed.§.magr̄ati-
bus.loqt̄ qñ iudex p̄t p̄tēdere ꝓbabilē ignorātiā: qa pupill⁹ nō fuerat ī
2 iudicio corā eo. ¶ Vt igit† ista materia liqat, cū q̄rit̄, vtrū iudex teneat̄ in
terponere suū offm̄ nō petitū.sic distīgue. Aut tale offm̄ respicit prīci-
palr̄ publicā vtilitate,&.tenet̄: vt.l.cōgruit de of.p̄si.& ī aut̄.vt nulli iu.
§.j.&.§.qm̄ verò. Aut respicit vtilitatē priuatā: & tūc aut respicit reuerē
tiā alteri⁹ iudicis & tenet̄: vt.l.eos ī fi.&.l.iudicib⁹.de app. Aut respicit
solū ptis vtilitatē: & tūc aut respicit miserabiles psonas, & actū pium
aut nō. Prīo casu, aut iudex nō pōt p̄tēdere ꝓbabilē ignorātiā: vt tenet̄:
vt.C.de admi.tu.l.sancim⁹.§.j.l.nec qcq̄.§.aduocatos.s̈.de of.ꝓc.& le.
Aut pōt p̄tēdere ꝓbabilē ignorātiā, & nō tenet̄: vt.l.j.§.magr̄atib⁹. de
magi.cōue. Secūdo casu, qñ nō respicit psonas miserabiles, vel actū piū:
tūc nō tenet̄ suū offm̄ īterponere, nisi petat̄: vt hoc.§. ¶ Sextò opp.ad se
cundā ptē: hic dicit̄ φ debet postulari iudice sedēte ꝓ tribūali. Cōtra, cau
tio dāni īfecti expedit̄ sūmariè: qa celeritatē desiderat: vt.s̈.l.j.&.j. q bo-
na.§.q dāni.sed ī talib⁹ sūmarijs, nō reqrit̄ φ iudex sedeat ꝓ tribunali, vt
s̈.qs or.in bon.pos.ser.l.ij.§.dies.So.qdā causę summarię sunt, q̄ exami-
nant̄ in forma iudicij pte citata, & sperat̄ seq certa snīa: tūc dz peti iudice
sedēte ꝓtribunali: vt hic. Ibi ī summarijs, q̄ informa iudicij nō agitāt̄: vt
ibi no. ¶ Septīo, cōtra illud op.qa ī īterrogatorijs, q̄ agitāt̄ ī forma iudi
cij, nō reqrit̄, φ sedeat ꝓ tribunali: vt.s̈.de inter.act.l.voluit.§.j. Sol. illa
materia de interrogatorijs actionib⁹, nō est sine scrupulo, qđ hic exami
nare nō intēdo: dic, vt ibi pleni⁹ p Cy.C.de cōfes.l.j.in.iij.q. Vel posses
fugere dicta cōtraria, φ ī cā dāni īfecti, q̄tū ad limitationē dicit, reqrit̄
cāę cognitio: vt.l.p̄tor.in prin.s̈.e. Sed hoc nō multū placet: qa ēt ī illa co
3 gnitiōe reputo summariā sufficere: vt.l.q bona.§.fi.j.eo. ¶ † Venio ad q̄
stiones.s̈.p cōtraria. Vidim⁹ vtrū iudex teneat̄ interponere suū offm̄, si
nō petit̄. Eodē mō q̄ro, vtrū illud, qđ facit iudex ex suo offō parte non
petēte, valeat vel nō? & prīò de offō iudicis nobili.& vr̄ φ valeat: vt patet
in oīb⁹ casib⁹, in qb⁹ ꝓcedit̄ p inqsitionē: vt not.in.l.ij.§.si publico. de
adul. Itē in datiōe tutoris: vt.s̈.de tut.& cura.da.ab his.l.illud. &.l.seq.
Ecōtrà vr̄, φ nō valeat: vt hoc.§. Et qđ dicit de in integ.resti.q̄ reqrit li-
belli porrectionē: vt extrà de off.ī.c.iudicis offm̄.&.s̈.de minori.l. Pap.
exuli.§.j.&.l.in causę.§.cā cognita. Sol. Aut tale offm̄ respicit publicam
vtilitatē, & valet: vt ī oīb⁹ casib⁹, in qb⁹ ꝓcedi pōt per inqsitionē. Aut
nō respicit vtilitatē publicā.& tūc aut dirigit̄ cōtra certā psonā, ita φ in
de sperat̄ seq certa sentētia: & tūc nō valet, si nō petat̄: vt in hoc.§. & in
restit.in inte.vt.d.c.iudicis offm.cū si. Aut nō dirigit̄ cōtra certā psonā,
nec sperat̄ seq diffinitiua snīa.& tūc aut istud officiū cōsistit in dādo ad-
ministrationē miserabilibus psonis: aut in acquisitione alia. Primo casu.
aut q̄ris de furioso & ꝓdigo, & valet datio, etiā si nō petatur: vt.j.ex q.
cau.in pos.eatur.l.fulcini⁹.§.adeò.& not.eo.ti.l.hęc aūt.in.j.glo.videtur
tex.C.de admi.tut.l.sancimus.§.j. ¶ Si verò q̄ris de pupillo, vel adulto.
& differt tutor à curatore. Nā curator dat̄ liti & ad negotia. Quod dic:
vt.s̈.de tut.l.q habet.§.si pupill⁹.& de tut.& cu.da.ab his.l.illud.&.l.se.
& insti.de curato.§.itē inuiti.&.C.qui pe.tu.l.j.& qđ ibi not.p do. Si ve
rò respicit aliud cōmodū.& tūc vr̄, φ iudex posset interponere tale offi
ciū nemine petēte: vt.s̈.de bo.pos.l.seruus.in prin. Credo tñ, φ non ha-
a beat effectum.nisi secuta ratihabitione[a] partis, ad cuius vtilitatē inter
4 ponitur.arg.de bo.pos.l.iij.§.inuito.&.§. acquirere. ¶ † Secundò q̄ro,
quid de officio iudicis mercennario, quod deseruit actioni: de quo dicit̄
in.l.iiij.C.depo. Et aduerte, φ istud officium cōsistit circa duo, quādoq̄
circa id, quod principaliter in psona ipsius radicat̄: vt facere pronuntia
tiones: dare dilationes: & similia.& de hoc hic q̄ro. Quādoq̄ circa id, φ
radicatur in psona partis prīcipaliter: vt opponere exceptionē, produ-
cere testes, instrumēta, & similia.& de hoc statim dicā. ¶ De primo vide
tur, φ tale officiū posset exerceri: ita φ valeat sine petitione ptis: vt reij-
cere libellū malè conceptum.s̈.de offi.asses.l.j.&.C. vt nemo. priua.l.ij.
in fi. Item exigere sacramentū calūniæ: vt.l.ij.§.sed qa.C.de iur.calū. Itē
b dare dilationē,[b] ne lites fiant īmortales: vt.C.de iudi.l. properandum.
§.j.ibi.hoc enim magis iudicialis potestatis est &c.& aut̄. iubemus.e.ti.
& vt intra certum tēpus crimi.q.iij.l.fi.aliâs.ij.in fin. Itē pronuntiare de
non petitis emergētibus post lit.cōtest.vt.l.ædiles.§.itē sciendū.de ędi.
edic. Ecōtra videt̄, φ non valeat sine partis petitione: vt.j.iudi.sol.l.iam
tamé.§.pe.&.C.de iudi.l.properandū.§.& si quidē.ibi actoris cōtuma-
ciam incusante.&c. Sol. distingue, aut tale officiū exercet̄ contra partem
contumacē: & nō valet: nisi parte petēte: vt.d.§.& si qdē.&.l.ad perem-
ptoriū.de iudi.s̈. Aut exercet̄ partibus p̄sentibus.& tunc aut ptinet ad
litis ordinationē: aut ad litis decisionē. Primo casu, aut respicit iuris pu-
blici obseruantiā: vt in libellis, dilationibus, iuramēto calumniæ, & si.&
valet etiā parte nō petente: vt.l.j.s̈.de offi.asses.&.C.vt nemo priua.l.ij.
& de iudi.l.ꝓperādū.§.j.& in aut̄.iubem⁹.vt intra certū tps cri.q. ter.l.
fi.al's.l.ij. Aut respicit partis vtilitatē, vt φ plures dent vnū procurato-
rē, & nō valet parte nō petēte: vt.j.iudi.sol.l.iam tñ.§. pen. ¶ Secundo
casu, qñ pertinet ad litis decisionem: tūc in his, quę emergūt ante lit.cō-
test.nō valet, si nō petat̄. In his, q̄ emergūt post lit.cōtest.nō requirit̄ peti
tio: vt.l.ędiles.§.sciendū.de ędi.edic. Nec obstat p̄dictis.s̈.tit.j.l.de pupil
lo.§.qui opus.vbi iuramentū calūnię nō defert̄, nisi a pte exigat̄: qa ea, q̄
s̈.dixi, loquuntur in iuramēto calūnię uniuersali, sup tota cā, φ respici
publicā vtilitatē, & obseruātiā publici iuris: ut.d.
§.sed qa ueremur. Sed.§.q opus.loquit̄ in iuramē
to particulari: φ magis respicit partis utilitatē: et
5 ideo reqritur partis petitio: vt ibi patet. ¶ † Ter
tiò quęro: nunqd offm̄ iudicis poterit parte non
petente exerceri circa ea, q̄ principaliter in psona
partis radicant̄: ut opponere exceptionē ꝓduce-
c re testes: et alias probationes[c]? et uidet̄ φ sic, quia
pōt exceptionē cōtra inhabiles psonas ex suo of
ficio ꝓponere: ut.s̈.de postu.l.quos prohibet.de
procu.l.fili⁹.§.uetera.& quod ibi no. Itē pōt ex
suo officio partes interrogare: ut.s̈.de inter.act.l.
vbicūq̄.no.C.de iur.cal.l.ij.§.φ obseruari. circa
fi.gl.mag. Itē pōt testes obscurè dicētes ex suo of
ficio repellere.ut in aut̄.de testa.§.illud tamen.et
ibi no.extrà.de test.c.clamor.et de fid.inst.c.cum
Ioā. Idē pōt inducere testes, & instrā: vt.C.qūo &
qñ iudi.aut̄.qui semel.vbi videtur, φ absente acto
re, iudex ꝓcedit per qsita veritate: sed ueritas nō
pōt aliter perquiri: nisi iura ptis p ipsum iudicem
videant̄: ergo &c. ꝓ hoc text.& gl.C.de appel.l.
amplior.§.j.& ibi no. Econtra, videtur φ nō ua-
leat per totū illud gñale: iudex nō pōt supplere
de facto.s̈.de of.p̄si.l.illicitas.§.ueritas.&.C.vt q̄
desunt aduo.partiū.& ibi no.C.de trāsac.l.age.et
ibi no.et.s̈.de fer.l.ij.et ibi no. ¶ Sol. distīgue, aut
iudex vult officiū tale exercere in his, quę ptinēt
ad tuendā publicā utilitatē, uel suū decorē, et pōt
vt.d.l.quos prohibet, et.l.fili⁹.§.ueterani.de pro
cu. Aut circa alia respicientia priuatū cōmodū: et
tunc aut vult inducere probationē interrogando
partes uel repellēdo testes, aliâs in iudicio indu-
ctos, & pōt: ut.l.ubicūq;, de interro.ac.& φ no.in
aut̄.de testi §.illud tñ.cū si.s̈.alle. Aut vult ex suo
officio testes et īstrumēta: nūq̄ in iudiciū ꝓducta
inducere.et tūc aut iudex uult īducere pte absen
te, in casu quo cōtra eā pōt ꝓcedi ad diffinitiuam
snīam: et pōt tā in cā principali: ut.C.qūo et qñ.
in aut̄.q semel.ibi, ꝓquisita ueritate.quā etiā in cā
appellatiōis, in.d.l.ampliorē.§.j. et ibi not.& sic
6 patet, † φ gl.q̄ ibi dicit.φ spāle in cā appellatiōis
nō est vsq; quaq; uera: ut patet ex p̄dictis.aut uult
inducere pro p̄sente: et tūc regulariter non pōt p
dicta iura: q̄ dicūt non posse suppleri de facto.fal
lit in duob⁹ casib⁹.primo propter inquirēdā ue-
ritatē instrumēti in iudiciū deducti: ut aut̄. de ta-
bel.in prin.et ibi no. ¶ Secūdo fallit propter inq
rendā cognitionē testiū inductorū: ubi ex suo offi
cio mittit pro uicinis: vt dicit̄ in trib⁹ gl.s̈.de testi.
l.iij.in gl.sup uer.inimicitię.&.s̈.de magi.cōue.l.j.
§.curatores et ibi no.et in aut̄.de testi.§.j.ī gl.q̄ ī-
cipit.i.artis laudabilis.et p̄dicta uera in ciuilibus.
8 ¶ Quartò q̄ro, † qd in criminalib⁹, nunqd iudex
poterit inducere ꝓbatiōes pro partib⁹: procedo
sine allegatiōib⁹: qa ut scitis disputaui istā.q.quā
uidere poteris. Distingue tres casus: aut procedit
accusatore et accusato p̄sente: aut accusatore tm̄
p̄sente: aut accusatore absente: et reo tñ præsente.
Primo casu dico φ iudex pōt nouas probatiōes
īducere: ut.j.de pœ.l.si nō defendāt̄.ī fi.ubi seruo
accusato pmittit̄, φ se defendat.itē dn̄o. Itē iudici
vt ex suo officio de ipsi⁹ innocētia q̄rat & sic pōt
iudex testes inducere, ut q̄rat, vtrū seru⁹ sit nocēs
uel innocēs: cū testis debeat dicere pro vtraq; pte
vt in aut̄.sed iudex.C.de epis.& cle.pro hoc.j. de
qō.l.j.in fi.vbi post cōfessionē rei iudex alios exa
minauit vt certior efficeret̄, φ princeps ibi laudat
Pro hoc.C.de abo.l.ij.et extrà de coll.dete.c.j. et
ij. Pro hoc bñ facit gl.s̈.de cōdi.ob tur.cau.l.iiij.
§.si tibi iudiciū.& p alia iura, & rōnes positas ī.d.
qōne disputata. ¶ Secūdo casu, quero, qñ re⁹ est
absens, tūc aut loq̄ris ī delictis, in qb⁹ imponitur
pœna vsq; ad relegationē: & tūc qa cōtra absen-
tē pōt ꝓcedi ad diffini.snīam secundū verā opi. j.

a ¶ Ratihabitione. Adde φ istud fallit, qñ exercuit officiū suū ꝓ pupillo: puta decernendo ei bon.poss. qa tūc vr̄, φ sine ratihabitiōe acqratur īpuberi: vt est tex.in.l.pen.e.ti. facit l.infantis.C.q admit.& ī hac.q. cōiter doct.transeunt cum Bar.

b ¶ Dilationē. Adde, φ cōtrariū tenuerūt Iac.but.& Bal.ī.l.fi.s̈. de fer p text.in.l.j.C. de dila.& in.l.nouerint.C.vt.j. certū tps cā cri.quibus responde, vt per Bart.cū quo communiter trāseunt doct.in.l.j.C.de cila.vbi meli⁹ loquitur, & eius opi.ꝓbatur p id, qđ habet̄ in.c.licet causam.in gloss. j. de probati. Et vide Specu.in titul.de cita.§.nūc de tēp. in fi.& ibi Io. An. in addi.prima.

c ¶ Alias ꝓbatiōes. Adde cōtrariū tenet Bal.ī.l.amplio rē.C.de app. Bal. & Pau.de ca.in.l. j.C.vt q̄ desunt.& Ro.hic volētes, φ iura alle.p Bart.intelligātur solū in probatiōes, ī actis factis p partes, nō tñ de iudicādis p iudicē: nisi ille eēt absens ex iusta cā. quo casu posset saluari op.bar. Alex. tñ dicit, φ opin. Bart. est cōis, quā seqtur gl.xxx.q. vlt.iudicātē.gl.& do.ī.c.bonę.& In no.in.c.ueniēs.de accu.& p iura all'. p Bart.q̄ īdistinctè loquūtur: ex q bus vide cautelā Bal.in.d.l.āpliorem.

a ¶Pro absente. Ad
de Pe.de An.cõsi.
vj.iiij.h.adde Ale.
consi.lv.iij.lib.
b ¶Dixi. Adde ꝙ
Al.dicit ꝙ Bar.ibi
tenet cõtrariũ, ma
ximè p.l.abolitio.
et ꝙ ibi no.Cy.de
aboli.vbi iudex ex
suo officio põt cõ
denare reũ,vt reũ.
ꝓbat̃ ĩ.c.ij.de col-
lu.detegẽ.Et istud
firmat Bart.ĩ.l.int̃
accusatorem. §.fi.
de public.iu.et de
hoc vide remissiuè
hic per Ale.
c ¶In expensis. Ad
de Al.in.l.prope-
randũ.j. siue autẽ.
C.de iu.et ĩ.l. Pau
lus.la.j.post Ang.
et Imo.de re iudi.
d ¶Septimò q̃ro,
ꝙ si iudex hic iudi
cat ꝙ ꝓcessus tenę
bit,et valebit sen-
tẽtia, nec dicet̃ cõ
tra ius cõstitutiõis
ex quo nõ est ius
clarũ. ꝙ tene mẽti
pro declaratione,
l.cũ prolatis. j.de
re.iud.ꝙ tamẽ hoc
intelligit Ang.nisi
aliqua op.nõ esset
approbata in iudi
cijs,et ĩ scholis,et ĩ
loco vbi iudicium
est agitatum iux-
ta Inno.in.c.ne in-
nitaris. de cõst.et
uide Bar,in extra-
uagan. ad repri.in
ver.summariè. An
drę.Barba.

POMATES.

e ¶Sol.hic vide Bar
to.in.q. quę à sñia
iudicis. et gl.ĩ.l.ij.
s.ꝙ q̃cq̃ iuris.aliàs
j.d.Io.ĩ.l.j.ĩ. prĩc,
j.de app.et ꝙ not.
Ange, ĩ.d. l.j.aliàs
ij.et uide Inn. ĩ.c.
pastoralis. de off.
delega.et vide An
gel.et dñm meum
ĩ.§.fi. huius .l.
f ¶Inducit̃. Adde vt
per Bal.cõ.cclxx-
viij.iij.lib.
g ¶Aduerte tria.vi
de Bal.in.l.ij. ad fi.
s. si ex noxa.cau,
Andr.Barb,

de pœnis. l.absentem.[l] de quo per Cy.C.de accu.l.absentem.
a in vlt.q. & tunc potest pro absente[a] probationes inducere:
qa hoc potest in ciuilib⁹: vt.s.proxi.dixi.ergo multo fortius
in criminalibus,vbi maius periculum est. ¶ Tertio casu quã-
do accusator est absens,reus pręsens,tũc de iure cõi iudex nõ
põt officiũ accusatoris sibi assumere:sed reo postulãte, debet
ipsius nomen aboleri:vt.j.de accu.l.libellorũ.§.fi.cũ si.Ratio
differentiæ inter hunc casum,& quando accusator est pręsens
est illa:qa q̃n accusator est pręsens sequeret̃ diffinitiua sentẽtia
quæ faceret plenum pręiudiciũ,& in fauorẽ reipublicę iudi-
ci plus permittitur.Sed q̃n accusator abest,nõ sequeret̃ diffi-
nitiua sñia:sed solũ abolitio,quę pręiudiciũ facit modicũ cum
alius admittatur ad accusandum. Et iõ iudici minus permittit̃
b vt in dicta disputa.dixi.[b] sed eam diligenter intuearis. Et ista
tanguntur per Cy.licet minus perfectè.C.vt quæ desunt ad-
uo.parti.l.j.& per Spe.ĩ ti.de disp.& alle.§.fi.ver.& breuiter
9 & ver,seq. ¶ † Quintò quærit Dy. vtrum iudex possit con-
c demnare victũ victori in expensis,[c] si nõ petat̃. Et qdã dicũt,
ꝙ non arg.huius literæ.Dy.tenet cõtrariũ, ꝙ iudex hoc pos-
set: quia hoc emergit post li.cõtest.ergo.&c.vt.l.ædiles.§.itẽ
sciendũ.de ędil.edic.Si tñ iudex nõ facit,nõ põt imputari, vt
hoc.§.ita dicit ipse.Et credo,ꝙ bene dicat:vt patet ex pędi-
cta theorica.Nã hoc pertinet ad decisionẽ.& loquit̃ de emer-
gentibus post li.conte.ergo iudex potest,vt.s.dixi.Itẽ tale of
ficiũ respicit priuatã vtilitatẽ:nec respicit miserabiles perso-
nas,& actum pium:ergo iudex non tenetur,si non petitur:vt
dixi suprà circa cõtraria.Et sic gl.quę est,q̃n prouo.nõ est ne-
cess.l. si. quæ dicit simpliciter iudicẽ, qui omisit condemna-
tionẽ expẽsarũ,teneri,debet intelligi si fuit petitũ.& istæ qõ-
10 nes respiciunt primã partẽ. ¶ † Sextò,circa secundã partem
quæritur.hic dicit̃,ꝙ debet peti cautio iudice sedente pro tri-
bunali.quæro,vtrũ debeat offerri libellus? & videtur ꝙ non:
quia celeritatem desiderat:vt.s.eo.l.j.Cõtrariũ videt̃.s.prox.
§.toties.ibi tutius est libellum.&c.Pro hoc facit illud,ꝙ dici
tur causa cognita fieri:vt.j.eo.l.pretor.in prin.& l.qui bona.
§.fi.&.l.se.Sp.tenet,ꝙ sufficit qualisqualis petitio etiam sine
scriptis.& sic non sit necessarius libellus:vt ipse no.in Spe.de
lib.concep.§.nunc dicẽdũ.ver.xxxij.Gul.de cug. tenet ꝙ sit
necessarius libellus:vt.s.de offi.procõ.& le.l.nec quicq̃.§.vbi
decretũ.vide plenissimè,vtrũ in offõ iudicis reqrat̃ libell⁹:ego
credo,ꝙ requirit̃ libell⁹.Nã cautio ista petitur officio iudicis
nobili:vt no.j.e.l.inquilino.& videtur tex.j.de ver.obl.l.sti-
pulationum aliæ.& gl.nostra dicit, ꝙ vbicũq; iudicis offm̃ im
ploratur in forma iudicij. quod necessarius est libellus:vt no.
s.quis or.in bo.poss.ser.l.ij.§.dies,facit ꝙ no.de inter.act. sup
11 rub.hoc tñ nõ est sine dubio,vt videbitis.j.prox.q. ¶ † Septi
d mò,quęro[d] iuxta pręd icta:nunquid in hac causa lit.contest.re
quiritur? Doc.dicunt,ꝙ in omni cã, in qua speratur certa seq
sententia,ꝙ necessaria est lit.cõtest.,licet ipsa causa debeat agi
tari summariè: aliàs enim videtur res in iudiciũ deducta,nec
valeret professus:vt.C.de lit.contest.l.j.& in aut.offerat̃.hoc
tenet Spe.in tit.de offi.omnium iu.§.postremò.versi.sed quę
ritur vtrũ. & hoc credo verũ per.l. tigni.§.idem scribit. si qs
lit.cõte.tempore &c.s.ad exhi.vbi innuit̃,ꝙ in actione ad ex-
hibendũ,requirit̃ lit.cõtest.& tamẽ cõstat cã reqrere summa
riam cognitionẽ:vt ad exhibendũ.l.iij.§. sciendũ.Sed si dam
num iudicio pendẽte cõtigerit habes remediũ.j.e.l.si finita.§.
eleganter. ¶ Verũtamen volo vnum te scire,ꝙ glo.j. eo. l. qui
bona.§.si alieno.in gl.primò obstat. &c.videtur dicere,ꝙ ista
cautio nõ petat̃ in forma iudicij,quę gl.si vera est,videt̃ dice-
re,ꝙ nec libellus sit necessarius,nec li.contest.requiritur p gl.
12 all.s.prox.q. ¶ Sed † hoc non obstante,credo ea,quę suprà di
cta sunt vera esse. Nam nunciatio noui operis fit etiã cã dãni
infecti:vt.s.tit.j.l.j.§.nunciatio.&.l.de pupillo.§.sextus.& ta
men in eius prosecutione requirit̃ libellus, & contestatio lit.
vt no.in.l.de pupillo.§.qui opus.ergo &c. Cum ideò fiat illa
prosecutio,vt sciatur,vtrum debeat caueri,vel non.pręterea:
qa causę cognitio requiritur:ergo &c.vt.l.prętor.in prin.et.l.
qui bona.§.q[l] dãni.&.§.fi.Pręterea,in hoc.§.ꝙ debeat peti iu
dice sedente pro tribunali: hoc est in forma iudicij: aliàs non
sederet iudex pro tribunali:vt.l.ij.§.dies.s.quis or.in bo.pos.
ser.Et illa gl.quę est in.§.si alieno.põt aliter intelligi,videlicet
ꝙ ibi non pręstatur in forma iudicij.l.non loquit̃ ibi de iura-
mento calumnię generali,ꝙ est de substantialib⁹ iudicij:sed lo
13 quit̃ de quodã iuramẽto speciali,ꝙ pręstat̃ ĩ ista cã. ¶ † Vides
ergo circa pręd icta esse opiniones:et ideò si reperias processũ
factum sine libello:vel litis contestatione, non putarẽ cũ nul-
lum ipso iure:nec in contrariũ ius constitutũ: cũ de iure sit du
biũ:vt.j.de re iud.l.cũ prolatis.sed per appellationẽ rescindet̃
si iudex appellationis contrariã opinionẽ teneret.Sed de hoc
an possit appellari,et dubitat̃.ꝙ dic:vt in Spe.de off.om.iud.
§.iudicis officium.versi.sed an in eisdem.

SVMMARIVM.

1 *Iudex,qui malè iudicauit,tenetur parti:licet pars appellare poßit.*
Iudex,qui mihi denegat id,q,ab alio cõmodè postulare poßũ mihi nõ tenet̃.
2 *Locus uicinus dicitur arbitrio iudicis.licet de iure canonico uicinitas dica-*
tur per duas dietas.
3 *Vicinitas respectu personarum,qualiter intelligatur?remißiuè.*
4 *Iurisdictio minoris iudicis,an cesset per superuenientiam maioris?*

Si tam vicinum. ¶ Op. ꝙ licet potuerit ali⁹
adiri, nihilominus iste tene-
e tur:vt.l.ẽt.C.si tut.vel cu. interue.So.hic,[e] non est quid impu
tetur magistratui:quia ipse non potuit.ꝙ licet sit verũ,tñ rõ
posita hic in fi.remanet cõtra.Vnde dic.ꝙ hic ius partis in ali
quo magistratu non lędit: ibi factum tutoris lędit ius pupilli
1 licet possit restitui. Idem † dic in iudice, qui malè iudicauit:&
sic lędit ius partis.Nam tenetur,licet possit appellare pars,vt
dicã.j.de var.& extraord.cog.l.fi.vnde si peto aliquid coram
iudice,& ipse denegat,nõ tenet̃ mihi si potui ab alio ęquè cõ-
2 modè postulare.ꝙ no. ¶ Quęrit † gl.qualiter intelligitur vici-
num:gl.dicit,ꝙ per cẽtũ miliaria:sed Ia. de Are.dicit,ꝙ debet
accipi locus vicinus ad arbitriũ iudicis. ar.l.si quis ex aliena.
de iud.&.l.j.in fi.de iure deli.cõsiderata qualitate personę lo-
ci,& factorũ:vt.l.j.&.ij.s.si qs cau.hoc verũ generaliter. Sed
in casu habemus decretalem,extrà de pręben.c.pręsenti.li.vj.
vbi dicit̃ locus vicinus per duas dietas.Et pręd icta vera de vi
cinitate ciuitatum,castrorũ,& terrarũ.Sed de vicinitate perso
narum qualiter debeat intelligi. dic plenè.j.tit.j. l.si tertius.in
f prin. ¶ Inducitur[f] in arg.an superueniente maiore † iudice,mi
1 nor debeat silere: vt iudice superueniente in ciuitate aliqua
ducatus.videtur ꝙ sic,per illã legem.Sed cõtra videtur in cor
pore,de defen.ciui.§.nulla.colla.iij. & gl.habemus.C.de pa.
4 sacra.lar.l.nihil.lib.xij.Sed ad istũ.§.non respõdetur. † vñ dic
ꝙ quidã habet iurisdictionẽ delegatã generaliter in aliquo ca
su:& tunc superueniẽte maiore interim cessat eius iurisdictio
vt hic.& extrà de off.leg.c.volentes.qui fortè hinc sumitur. Si
verò habet iurisdictionem ordinariã dic,ꝙ quędam certa insi
gnia,et similia minor defert maiori:& non vtitur eo pręsente
vt.l.fi.de offi.procon.& ibi no.extrà de priui.c.antiqua.ver.
dominicę.Sed circa ea,quę pertinent ad exercitium iurisdi-
ctionis non debet cessare:vt preallegatis legibus.

Hæc autem actio. ¶ Oppo.j.de act.& obl.l.
in honorarijs.Dyn.soluit.
ꝙ ideo: qa succedit in locum cautionis stipulationis omissę.
hoc non est verum simpliciter:et ideò est speciale hic propter
istud:quia lex concessit.Simile habetis ad leg.Iul.repe.l.ij.

SVMMARIVM.

1 *Missus in poßeßionem ex secundo decreto, quando efficiatur dominus.*

¶ LEX. V.

PRætoris officium. ¶ Op. de.l.iij.
§.fi.j. de acqr.
poss.Sol. ibi loquitur in primo decreto:hic in se-
cundo. Vlterius op.de.l.ij.in fi.& in.l.si cum vsu-
fru.s.si ex nox.cau.aga. Sol.hic fuit missio cõtra non dñm. &
ideò pręscribit:secus si contra dominum ipsum: quia efficiet̃
1 dñs ex secundo decreto. ¶ Vlterius † op.j.e.l. hoc amplius.§.
g fi.et.l.seq.et.l.si noxale.s.de noxa. ¶ Aduerte,[g] tria sunt uerba
q̃nq; fit missio ex secundo decreto cõtra dñm: et tunc missus
ex secundo decreto efficit̃ domin⁹: vt.l.ij.§.fi.si ex noxa.cau.
aga. Aut fiet missio cõtra non dominũ:et tunc aut nullum ius
habet in re:et tunc paratur cã vsucapiendi:vt hic.et.l.et gene
raliter.s.de noxa. Aut habet ius in re,et tunc aut est ius in re se
parabili à persona:et tunc acquiritur statim ei, qui est missus.
Aut non est transmissibile:et tunc eliditur,vt.l.si noxale.s.de
noxa.secundũ Dy.et bene,quando facta est missio respectu il
lius iuris:secus si esset facta missio tanquam contra dominum
quia tunc paratur causa vsucapiendi eadem ratione.

Si plures sunt domini. ¶ Contra vnum
ex pluribus non
cauentem fit missio in possessionem:si plures petũt mitti,om
nes ex primo decreto ęqualiter admittent̃.h.d.Opp.de.l.si fi
nita.§.cum aũt.j.e.Sol.ibi ex secundo decreto.hic de missio-
ne ex primo. ¶ Vlterius oppo.j.eo.l.prætor. §. in eũ. Respõ.
actio ex stipulatu,vel in factum datur in tantum in quantũ est
cõmissa,sed missio in possessionem fit in totum. Sed pone,ꝙ
ęqualiter sunt missi, sed non sunt admissi: vel sunt expulsi:an
ęqualiter agent? Hug.dicit quòd sic,Io.et Dy. contra,sed pro
rata:et bene.Vnde in fine glo.adde, hęc vera, quia in tantum
ageret̃ actiõe in factũ,in q̃tum ageretur ex cautione. vt.l.præ-
tor.§.in eum.j.eo.sed ex cautione agit̃ pro rata dãni:vt.j.eo.l.
ex damni

ex danni.§.quoties,el.ij.&.j.proxi.§.si.ergo.&c.Dy. ¶ Sed
cōtra prędicta videt.j.de sol.l.in his.§.si verò.& de ope.libe.
l.vt iuiurā.§.fi.vbi videtur,ꝙ debet agi ęqualiter:licet gloss.
alleget pro cōcor.Sed ad.l.in his.§.si verò.dic, ꝙ ibi summa
debiti principalis erat ęqualis:ideo ęqualiter in vtraq; causa
intelligitur soluta:nec attenditur commoditas vsurarum: qa
modicum interest,in quā causam soluatur:qa ex qualibet est
debitum:vt ibi no.ad.l.vt iurisiuran.§.fi.Dic,ꝙ filij habēt iu
ra libertorum ęqualiter,vt filij:non vt hęredes: & ideo por-
tiones hęreditarię non inspicientur.

¶ LEX VI.

Evenit vt nonnunquā. Ista est bona.l.& expediā materiā hui⁹.l. j.l.ꝓxi.§.fi.cū
l.seq.Si damnū cōtingit ante petitā cautionē do-
minus nō tenet,si oīa q̄ iacent pro derelicto habet.h.d.Et ista
l.debet intelligi,qñ damnum accidit propter solū,secus si cul
pa domini:vt dicam in.l.fluminum.§.pręterea.

SVMMARIVM.

1 *Procurator:si dubitatur de reuocatione mādati, debet satisdare sub hac forma,ꝙ fideiussor teneatur,si apparuerit mandatū reuocatū aliâs nō.*
2 *Procurator in criminalibus,an teneat cum dubitatur de morte uulnerati?*

¶ LEX. VII.

Prætor ait damni. ¶ Istud edictū fit hic cōtra nō
admittentē,& cōtra cōtumacē. Et dicitur,ꝙ pro-
curator debet iurare.cōtra.vt.l.ij.§.sinautē.s̈.de iu
ra.calū.Duæ solu.ibi dant. vna est, ꝙ hic est speciale, alia ꝙ
ista per illā corrigit.& ita tenet gl.hic in.l.q bona.§.si alieno
j.eo.dic ꝙ non corrigit:sed est spāle.Vel dic ꝙ hic supplet,
nec ibi vetat procurator iurare.¶ Op.de.l.videamus.s̈.de in
lit.iur.Sol.hic est iuramentū de credulitate.de his plenè dicā
in.d.§.si alieno.¶ Op.d.l.si finita.§.ꝙ si iā prior.&.§.si ante.
Sol.ibi loquitur de missione ex secundo decreto:hic ex pri-
a mo.¶ Venio ad qōnem[a]:dicit hic sub excep.&c.q̄ro,†pone
1 ꝙ procurator producit procuratoriū:dubitat de reuocatio-
ne mādati:an debeat satisdare de rato?& Cy.format in.l.j.C.
de procu.in penul.q.Breuiter nos habemus hic practicā,ꝙ sa
tisdat sub hac exceptione,ꝙ fideiussor teneatur,si apparue-
rit reuocatū mandatū:aliâs nō.facit gl.in.l.vulgo.s̈.de admi.
tuto.& dicā.j.eo.l.inter quos.§.alieno.& quod ibi dicam te
2 neatis.¶ Itē facit† ad qō.qdam fuit vulneratus dubitat de
morte.procurator vult interuenire ad defensionē,an posit?
Certè sub hac executione posset admitti,nisi apparuerit vul
nus nō esse mortale:vt hic.&.l.qui vias.§.j.j.eo.secundū Iac.
b de are.[b]Et istud est verū,qñ ex eodē processu pōt sequi con
demnatio de morte:aliâs ad quid esset necesse admittere sub
hac exceptione,nō video. An aūt ex eodē processu posset se
qui condēnatio?dicā.j.l.dāni.§.sabini.¶ Sed op.& videt in-
distinctè procuratorem repellendū in dubio:vt.C.de iniur.
l.fi.cōiuncta.l.fi.j.de iniur.& no.de pub.iud.l.pe.in.§.ad cri
men.Sol.Illud verū,cū est dubiū:an sequat pœna pecunia-
ria,an psonalis,nulla facta mutatione causę,vel qualitatis.se-
cus si ex mutatione causæ hoc contingit.& quia tūc admitti
tur sub exceptione,vt hic ex tex.apparet.

SVMMARIVM.

1 *Emphyteuta si uult dimittere emphyteusim,& non soluere canonem,an posit?remißiuè.*

Hoc edictum prospicit. ¶ Habetis hic difficilē
tex.hoc edictū pertinet ad futura dāna,nō ad p̄terita& habet
cām,quasi noxalē ꝓ dāno p̄terito actione in factū,vel interdi
cto de tollēdis ruderibus succurret.h.d.vsq; ad.§.de his.l.hoc
amplius.Legā per particulas vsq; ad.§.vnde q̄rit.dicit quare
fuit factū illud edictū.¶ Secundò,quare sic fuit factū.Secun
1 da ibi,cū em̄.dn̄s Iac.de are.†tāgit vnā qōnē.pone,ꝙ emphy
teuticarius vult dimittere emphyteusim,& nō soluere pēsio
nem,an posit?de qua p Dyn.j.titu.j.is cū quo.& ibi dicam.

Vndequæritur. Si antecꝫ.¶ Hic ꝓsequit Iu-
risconsultus tractatū. qñ do-
mus mea dānū dedit ante cautionē petitā:diuidit ī duas.Pri-
ma.quādo dn̄s dom⁹ ruinosę petit vt sibi liceat rudera tollere.
Secūda,qñ nihil petit,sed ab eo petit,vt rudera tollat.Secun
da in ver.ꝙ si dominus.& ista subdiuidit ī duas.In prima nō
fuit negligēs,nec impedit⁹ impedimēto necessario,sed pro-
babili:qa poterat delinqui,sed nō sine incōmodo:vt.l.necnō
in prin.s̈.ex quib.cau.ma.& hoc voluit dicere Caius.l.quod
fortè.Secunda loquitur,qñ fuit impeditus impedimento ne
cessario & probabili.Secunda incipit in.l.hoc ampli⁹.& hoc
probatur in ver.deniq;.& hoc secundū veram quā tenet Iac.
de are.licet gl.aliter ītelligat:vt ex sequētib⁹ apparebit.¶ Le
cta litera op.dicit hic,ꝙ agit hic de dāno infe.cōtra.s̈.proxi.
Dic,ꝙ agit hic actione in factū,vel interdicto de ruderib⁹ tol
lēdis,nō illo:sed Rof.aliter dicit,& malè:licet Io.hoc interdi
ctū nō posuerit in arbore.¶ Op.dicit hic,in fi.ꝙ tenet rude-
ra tollere:vel ędes ꝓ derelicto habere.Cōtra.s̈.e.l.euenit.vbi
liberatur solū habēdo rudera pro derelicto?Rñ.l. euenit. lo-
quit qñ dn̄s dom⁹ destructę fuit in negligētia:hic verò nō fuit
negligēs.¶ Sed cōtra:qa si nō fuit negligēs debet sibi caueri
de dāno p̄terito.& futuro:vt.l.hoc amplius.Gl.dicit ꝙ corri
git,vel addit.Videte domini,istę gl.nesciuerūt qd dicere:qa
in.l.p̄tor.in fi.est dictū Iulia.& hic in.l.hoc ampli⁹. est dictū
Iuliani.& nō est verisimile,ꝙ sic corrigat se statim. Loquunt
igit in diuersis casib⁹:vt dixi in diuisiōe.¶ Reassume ergo di-
cta verba,vt habeas istas leges.Aut dānū datur ante cautionē
petitā:aut post cautionē petitā:ante eā p̄stitā. Primo casu,
distingue:aut ille qui pass⁹ est dānum,negligēs fuit:& nullā
c habet actionem[c] contra dn̄m dom⁹ ruinosę:si vult rudera tā
tum pro derelicto habere:vt.l.euenit.s̈.eo.Sed si peteret ipe
rudera:tunc cogeretur de dāno prę terito, & futuro cauere:
vt hic.Aut non fuit dominus negligens.& tunc aut dn̄s do-
mus ruinosę petit ipse,vt rudera tollat:& tunc non admitte-
retur ad tollendū:nisi de prę terito dāno & futuro caueat: vt
hoc.§.Aut petitur ab eo:& tunc aut iste dominus nō fuit im
peditus impedimēto necessario,sed probabili:& tūc domin⁹
domus ruinosę cogit rudera tollere,uel pro derelicto habe-
re:ut hic.in ver.ꝙ si dominus.Aut fuit impeditus iusto īpe-
dimēto & necessario:& tūc coget dn̄s dom⁹ ruinosę rudera
tollere.& de dāno futuro,& p̄terito cauere,vel ędes pro de-
relicto habere:vt in prin.l.hoc amplius.Aut post cautionem
petitam,& ante eam prę stitam:& tūc dic,ut in gl.& dicam.j.
eo.l.si finita.§.eleganter.

SVMMARIVM.

1 *Dictio autem,quando ponatur incœptiuè:quando restrictiuè,& quando aduersatiuè,& quando correctiuè.*
2 *Interdictum,quod datur in casu huius.§.est interdictum,ne uis fiat.*
3 *Bos uicini,si dat damnū in fundo meo,non poßum illum retinere, donec uicinus emendet damnum.*

Hoc amplius.

De his autem. ¶ Exportata in fundū alienū ex vi flumi
d nis[d],nō pōt qs tollere:nisi de dāno futu. caueat.secūdū quos
dā Iurisconsultos:& secūdū quosdā etiā de p̄terito,quorū op.
est vera.h.d.¶ Vide gl.quę incipit.supradictū est de damnis
1 &c.ponit†de dictione autem.quę ponitur aduersatiuè. Cir-
ca quod dic,quādoq; non prę cedit aliquid,cui aduersetur:et
tūc ponitur incœptiuè:ut.l.iiij.§.hoc autem.s̈.tit.j.Quādoq;
prę cedit aliquid cui potest aduersari:& tūc aut illud,ꝙ præ-
cedit erat ita generale,quòd poterat cōprehēdere illud, ꝙ p
hanc dictionem autem,additur: & tunc ponitur restrictiuè,
seu excœptiuè:vt.C.de transac.l.trāsigere.& quod ibi no. in
gl.ij.Aut nō præcedit genus:& tunc aut quod sequitur post
dictionē autem,habet diuersam rationē.& ponit aduersatiuè
ad factum & ad ius:ut hic.& not.j.in gl.quę incipit.de infe-
cto.Aut habet eandē rōnē & ponit correctiuè.ut hic. in vers.
Neratius.secundū lec.quā tenem⁹.& hoc de dictiōe aūt.Simi
le habes in.l.ij.s̈.ne qs eū,qui in ius vocā.&.l.sed & si lege.in
prin.s̈.de pet.hęre.¶ Op.de ver.Nerati⁹.secūdū lec.quā tene
e mus ad oēs alios Iurisconsultos:hic sunt opi.Gl.j.[e] tenet opi.
istorū,ꝙ Nerati⁹ loquit in casu suo:& alij loquunt in casu eo
rum.& in.§.Nerati⁹.Est rō.qa est quid imputetur dn̄o nauis
& hoc tenet gl.quā lege,super dictione autē.& Dy.& Iac.de
Are.tenēt ꝙ Neratius corrigat:& nō est ratio,ꝙ fuerat ī cul-
pa dn̄s,sed vis fluminis,& sic Nerati⁹ loqt ī eo casu,quo dn̄s
nō potuit ꝓuidere:& corrigit alios.Nā cū nec actori,nec reo
posit culpa imputari,sunt in pari cā:ergo melior est cōditio
cōuenti:ut.l.si seruū.§.sequit.j.de ver.ob.secūdū Dy.¶ Quę
2 ro,†quod est interdictū,ꝙ huic datur?Dicūt qdā,de dāno in
fecto.ꝙ est falsum:qa nō est interdictū.vñ illa gl.q inci.dāno
est falsa.Dic ergo,ꝙ interdictū ne uis fiat ei:vt dicit in seq.gl.
& patet ī tex.¶ Quero,qd si dn̄s rei exportatę nil dicit?dic si
locus,à quo res elapsę sunt,erat vitiosus:ita ꝙ re ītegra potuis
set peti cautio vt.j.eo.l.fluminū.§.idē seruus.&.§.apud Iulia
nū.tūc distingue:vt.s̈.ꝓxi.§.alīs certū est,ꝙ à tali dn̄o nil pos

a ¶ Venio ad quæstionem.Quod intellige,quādo est dubium iudici & nō parti. uide Bal.in.l.j.C.de procu.And.Barba.

b ¶ Secundū Iac.de Are.Adde Bal.in.l.& eleganter.§.pe.s̈.de do.& in.l.pe.§.ad crimen.de publi.iudi.Ang.in.l.seruū quoq;.§.publicè.de procura.Imo.in.d.§.ad crimen.tenet ꝙ imò procu.admitti nō debet: quia reus eligeret semper cōparere per ꝓcuratorē. & sic posset ꝗ̄nq; tale iudiciū esse delusoriū & delictū īpunitū cōtra.l.itę vulnerat⁹. Ad le. aql.Alex. sustinē do cōem opi.dicit ꝙ si apparebit vuln⁹ ee mortale iudex poterit cō tumacē refutare istū,q cōparuit p procuratorē.& ī hoc casu nō est legitimus defensor & ita dicit voluisse Bar.in.l.j.§.vl⁹ p illū tex.s̈.de ꝓcu.& in.l.si finita §.Iul.j.eo.si verò vuln⁹ nō apparebit mortale p[illegible]cessus tenebit: tu vide Pet. de Ancha.cōsi.cclxxiij. inci.visis subtiliter.

c ¶ Actionē. Adde secundū Ang. in d.l.euenit,ꝙ tamē poterit agi cōtra dn̄m dom⁹ ruinosę, vel vt rudera tollat vt illa rudera ꝓ derelicto habeat.pro quo secundū Imo.in simili,facit tex.ī.l. Iul.§.si qs colludēte.de ac. empt. & in.l.si indebitū in prin.j.rē ra. haberi.& hoc tenet Paul.de ca.hic & ale.q dicit hoc mō supplendo Bart.

d ¶ Vi fluminis.adde,ꝙ Fede.de Se. cōs.cvij.dicit ꝙ ligna mi navi fluminis ī aliquo agro trāsportata, non fiunt illius cuius est ager sed debet fieri proclama in locis vicinis:vt intra tantū tēpus illa debeāt exportasse inde, alioqn elapso termino pro derelicto haberi possent sub ij cit tamen ꝙ tuti⁹ est,ꝙ vendantur, & distribuantur in pauperes.

POMATES.

e ¶ Gl.j.opi.gl.sequtur Ang.licet Bar.

reprobet. Sed tu posses saluare:ꝙ licet violentia fluminis interueniat, illa pōt esse talis, ꝙ si nauis non esset bene ligata ad ripam:ꝙ tunc propter violentiā deferretur in alium locum. vbi si verè esset violentia, & remaneret: posset esse adeò bene ligata cum bonis funibus, ꝙ vis fluminis nō deferret: et sic necessariò iste tex.non infert cōtra gl. sed cū indistictè loquat̃, multum facit pro Bar, sed in practica fortè esset seruanda gl, in dubio,

a ¶Maiꝰ periculū. adde ꝙ cū Bar.cōiter trāseunt doct. Ro.tñ dicit ꝙ Bos saltē poterit retineri, donec dñs cognoscat, cuius est aīa. argu.l.capite qnto,de adul,&ita dixit Bal.ī,l.ij. C. de ser.fu.& Spe.ī ti.de actore. versi, sed pone: inuenio pecudē. Idē vult Pau,de ca,hic all, Spe.Ang.ī.l.ratis de īcen.rui. nauti, & de hac materia vide ī.c. si lęserit, extra de iniur. & dā,dato,& Bal.cō si,xxxiiij,lib.iiij,

set peti:vt.s̃.proxi.§,ibi re integra.&c. ¶Iste.§.inducitur ad
3 quæstionē.†Bos vicini intrauit in fundū tuū, an possis retinere donec vicinus emēdet dānū?& videt̃ ꝙ sic:vt hic.&.l.ratis. de incen.rui,nau.Cōtra.est in,l.quintus.alias ꝗuis.ad leg.aql. Ista respōsio nihil valet:qa.l.quintus dicit,ꝙ nō includit.s.vt suum:sed donec sibi caueat. Tutius tamē est,ꝙ nō retineat,secundū Iac.de ra. Sed Ol.dicit,ꝙ nō possum īcludere. Nec ob. hæc.l,qa hic nó habeo aliā actionē contra dñm ratis,vel dñm terræ:ideò per retentionē mihi cōsulitur.ibi habeo aliā actionem.s.actionē de pastu pecoris.vel leg.aquil.vt.l.q seruā darū §,fi.s̃.de præscri.ver.hæc nō videt̃ sufficiēs responsio.Nam.s̃. proxi.habeo actionē,& etiā possum mihi consulere per retētionem:vt.l.prætor.§.fi.s̃.eo,Quare dic,ꝙ ibi secus:ideò,quia
a maius est periculum[a] in retētione animalium,ꝗ in alijs rebus: quia facilius pereunt:vt ibi patet.

Quæsitum est solum.

¶Superficiarius tenetur satisdare: dominus verò repromittere hoc dicit iste. §. & vt intelligamus istum,§.legamus,j.in.l.qui bona.

SVMMARIVM.

1 Superficiarius habet utile dominium,& non habet seruitutē personalem.
2 Quis potest mitti in possessionem ex primo decreto in ædes totas propter contumaciam superficiarij.

Siue autem corporis.

¶Quicunq; habet ius in re,sufficit ꝙ promittat de damno infec.nuda cautione hoc dicit.¶Et op. ad.§.quæsitum.de.§.siue.Rog.glossator soluit in hoc.§.j,dicit
1 distingue &c.& recita dictū suū,sed ista verba Rog.sunt† falsa propter duo.Primò,qa dicit,ꝙ superficiarius habet personalem seruitutē.quod nō est verū:cū habeat vtile dominiū:vt l.j.&.ij.si ager vec,vel emphy.pe.&.l.j.§.j.s̃.de superfic.ergo sua res sibi nō seruit.Itē dicit malè in creditore per.l.creditori,s̃.de no,oper.nunt.vbi pōt nūtiare.Sol.ergo secūdū quod dicitur in.d,§.quæsitū.ꝙ quādoq; qs cōuenit̃ noīe suo: & tūc loquit̃.§.siue corporis.Quādoq; qs cōuenit̃ noīe alieno.s.domini cuius procurator dicit̃ superficiarius:vt hic.& dixi.s̃.tit. j.l.j.in fi.& tunc loquit̃.§.quæsitū,secundū Dy.summā istius materiæ ponā.j.e.l.dāni infecti stipulatio pertinet.¶Quæro,
2 quis†vult mitti in possesionē propter cōtumaciā superficiarij in ædes totas,an possit?& dic,ꝙ sic ex primo decreto,ex secundo non:nisi iure cōtumacis.Et idē in simibꝰ habentibꝰ ius in re.secundū gl.ꝙ tene mēti ad id ꝙ dicā.j.l.ꝓxi.& tene mēti gloss.§.quæsitum.& uide eam . & incipit ex primo decreto.vide gl.in.§.siue,quę incipit imò satisdat.in fi.vbi ponitur ratio,quam ponit.Dy.in.l.de pupillo.§.impostitiam.s̃.tit.j. & dixi in.l.j.in fi.&.l.qui viam.s̃.titu.j.& facit gloss.in.l.sed an viæ.s̃.de pigno.

Celsus quoque

¶Iste.§.est difficilis.& diuiditur in partes.Primò , qualiter debeat caueri de re,cuius vsusfructus est alterius.Secūdò,qualiter prouideat contra vsufructuarium contumacem. Secunda ibi: ꝙ si in posses.Item secunda diuiditur in duas.Primò, quando missus contra fructuarium impetrat secundum decretū.Secundò quando propter cōtumaciā fructuarij trāsit ad dominū:& facit sibi caueri:¶Quærit qualiter domino cōtra fructuarium succurritur.Secunda ibi:idem ait.Item adde ad tex.ibi prohibebit:subaudi ex secundo decre.cōtra tertiū īterposito,Trāseamus ad leg.seq.& ibi declarabimꝰ materiā.

SVMMARIVM.

1 *Dominus & fructuarius domus si interpellantur pro cautione domus & damno infecto,quis teneatur cauere? & quando fructuarius solus, et quando dominus?& si non cauent,quid agendum?*
2 *Forma interponendi secundū decretū contra fructuariū ponitur.remissiuè.*
3 *Dominus potest prohibere authoritate propria fructuariū uti frui,si nō uult reficere domum :uel iudicis officio eū compellit ad reficiendū.*
4 *Dominus qualiter priuabit fructuarium , cum ad eum deuenitur ob fructuarij contumaciam.*
5 *Petitio usussfructus,quando denegatur per dominum fructuario effectualiter & irreuocabiliter,qualiter fiet?*
6 *Ius dominij transsfertur ad fructuarium interponendo primum, & secundum decretum:de cuius forma remissiuè.*
7 *Processu pendente contra dominum non possum agere contra fructuariū uel econtrà eo defendente:secus si est contumax.*
8 *Incepi uno iudicio agere contra te, & fuisti contumax : possum incipere causam in alio iudicio.*
9 *Cepi causam coram uno iudice , qui negligit mihi iustitiam facere , possum adire superiorem , & alium impetrare.*
10 *Procurator , an possit citari prima uice? q, sic quo ad primum decretum & nume.seq.*
11 *Procuratoris ex contumacia quòd possit perueniri ad primum decretum contra dominum:non ad secundum.*
12 *Contumacia tutoris,quòd sufficiat quo ad primū decretum,nō quo ad secundum.Fallit in causa dāni infecti,& in causa liberali.*
13 *Contumacia curatoris furiosi sufficit solum quo ad primum decretū,adulti etiam quo ad secundum.*
14 *Contumacia gestoris,nō sufficit etiā quo ad primum decretum.*

¶LEX. X.

Quauis alienus.

¶Primò ponit, qd debeat fieri proprietario,vel fructuario non cauenti.Secundò, qualiter succurritur proprietario cauēti contra vsufructuarium. Tertiò,qualiter vsufructuario cōtra proprietariū. Secunda ibi,sed nisi.Tertia ibi:sed si vsufructuarius.¶Opp. j.e.l.qui bona.§.j.sol.s̃.ꝓxi.secundū gl.¶Vlterius opp.de.l. hactenus.s̃.de vsufru.Sol.dicit gl.hic quādo erat modica impensa.Tu dic,ꝙ semper refectio,seu onus refectiōis pertinet ad fructuariū:vt hic:&.j.e.l.īter fructu.&.l.dāni.§.ei cuiꝰ.& dicam.j.de pub.l.cotē.§.q maximos.Sed cuius īpensa?distingue:vt.d.l.hactenus.¶Item op.in hac.l.quāuis.in ver.sed nisi ad fi.de.l.hoc amplius.Sol.in.§.Celsus.fuit fructuariꝰ principaliter requisitus,& sibi commissa custodia.& noluit satisdare,ꝓpter ꝙ dñs est coactus satisdare.Ideo tūc ꝓhibet̃ à domino vti frui.sed ī ver.sed nisi.fuit interpellatus ipse ꝓprietarius,fructuarius non:ideo priuatur potestate vtēdi:nisi sit in mora cauendi proprietario de cōferēdo sibi pro rata vsufru.¶Vlterius opp.in ea.l.quāuis.in ver.sed nisi.de ver. sed si vsufructuarius.Rñ.aliud in fructuario:aliud in proprietario.qa fructuariꝰ est procurator in rem suam:& tota custodia est sibi commissa:vt.l.j.in fi.&.§.cauere.s̃.vsusfr.quēad.caue. & ideo fructuarius cauēdo facit,ꝙ debuit:& nō agit,nisi priꝰ aliquid pręstet:vt hic,&.j.e.l.si proprietarius.sicut dicimus ī fideiussore.Sed dñs,si ipse satisdedit,facit id ꝙ incumbit fructuario:ideò statim agit contra eū,vt sibi caueat de cōferēdo. sicut dicimus ī gestore.l.si quis mādato.de neg.gest.& quod ibi not.& istud voluit ibi sentire Ia.de are.ī.l.ij.& ibi no.e.ti. ¶Opp.de.l.repe.in fi.s̃.qui.mo.vsusfru.amit.Solu.pars domus erat destructa nō tota.Sed nō credo,ꝙ aliquid faciat ad factum.siue sit destructa tota,siue pars:vt.j.e.l. si proprietarius.ibi solum retinebit &c.Istud em̃ repetit̃ à dño actiōe in factum,veluti mandati:vt dicet̃.j.e.l.damni.§.ei cuiꝰ. & in.l. eum ad quem.C.de vsufr.nō cōfessoria.& ideo nil ad factū si
1 vsufru.sit ęstimatus.¶Et vt liqueat†ista materia, aduerte ad duo verba.Aut interpellatur pro cautione dñs & fructuariꝰ & tunc quilibet pro suo iure liberat̃ cauendo:& contra nō cauentem fit missio pro iure sui nō cauentis:vt.l.si finita.§.si de vectigalibus.j.eo.l.qui bona.§.j.aut interpellatur vsufructuarius tātum non proprietarius:& tunc aut est cōtumax:& tūc primum decretum interponet̃ mittēdo in possesionem totarum ędium:vt.s̃.l.ꝓxi.§.quęsitum.& hac.l.quāuis.ī prin. Si verò post primum decretū non cauet:& tūc actor petet,vt cōtra fructuariū veniatur ad secundū decretū,& ꝓhibebitur tātū vti frui:vt.§.celsus.ij.rñ.iure dñi saluo manente:vt.j.e.l. si finita.§.si de vectigalibꝰ.Aut ꝓpter cōtumaciā fructuarij deuenit̃ ad dñm:& tūc dñs cauens priuabit vsufructuariū iure vtēdi,fruendi:vt.§.celsus.in fi.Aut fructuariꝰ fuit obediēs:& tunc repetit à dño demū:cum pręstitit pro rata sibi cōtingēti:vt.l.quāuis.in fi.&.l.si proprietariꝰ.Si verò fuit solus īterpellatus dominꝰ,si fuit cōtumax pro primo decreto,fiet missio ex primo decreto solū respectu iuris domini effectualiter. Ratio:qa vsufructuariꝰ est procurator domini: dominꝰ verò nō est procurator vsufructuarij:vt.j.e.l.eorū.&.l.si finita.§.si de vectigalibus.Idē in secundo decreto.Si verò petit̃ ꝓpter negligētiā domini,reuertit̃ cōtra fructuariū:& tunc credo,ꝙ fructuarius nil possit petere:nisi cū aliquid ꝑstiterit:vt hic in fi.&.l.si proprietariꝰ.Ratio.qa ad eū primo loco hoc onꝰ pertinebit:licet secus ecōtra si propter negligentiam fructuarij deueniatur ad dominum:vt.s̃.dixi.¶Et ꝑdicta sunt de mēte Iac.de are.Item vbicunq; dixi propter cōtumaciā fructuarij fieri immissionē in posses.totaliū ędiū,intelligo si interpellat̃ suo nomine:& procuratorio nomine domini.vt.l.j.in fi.s̃.ti. j.secus si vsufructuariꝰ tātum:qa tunc sibi tātū pręiudicaret Sed si interpellaret̃,vt dominus tm̃,cum non esset dixi in.l.
2 prętor.in prin.s̃.e.¶Nunc practicemus istam materiam.†et primò quęro,quę erit forma interponēdi secundum decretū cōtra fructuarium?tex.videtur dicere hic,ꝙ prohibeatur vti
3 frui.Ego dicam in.§.si de vectigalibꝰ.¶Secundo quæro.† si fructuarius non vult reficere,qualiter dño cōtra eum succurratur:Rñ.dominꝰ potest prohibere vti frui propria authoritate,donec reficiat:vt hic.Itē potest officio iudicis eū cōpellere ad refectionem:vt.l.hactenus.s̃.de vsufru.&.l.itē si fundi.

circa

4 circa prin.¶ Tertio quæro,† quãdo contra dominũ deuenit
propter fructuarij cõtumaciã, dñs põt vsufructuariũ priuare
iure vtendi: qualiter hoc fiet? Rñ. ista cautio, q̃ prestatã dño
a habet vim secũdi decreti[a] cõtra fructuariũ. Et ideò dico, ꝙ fru
ctuarius, cũ dñs interpellatur, debet requiri, sicut debet reqri
in secũdo decreto: vt dicam in.l.si finita.§.Iul. Sed si fructua-
rius nõ reqreret: tũc posset dñs impedire: sed fructuari⁹ cauẽ
do recuperat vsumfr. tanq̃ secundo decreto nõ interposito.
5 ¶ Quartò† quęro in ver. sed nisi. vbi dñs denegat vsufructua-
rio vsusfruct⁹ petitionẽ effectualiter, & irreuocabiliter: vsus
fructus petitio qualiter fiet. Rñd. cum nulla mora vsufructua
rij pręcesserit, debet domin⁹ agere contra eũ: & facere inter-
poni primũ decretũ: demũ per secũdum denegabitur effectua
liter, & irreuocabiliter vsusfructus petitio: vt colligitur hic:
6 &.j.eo.l.si proprietarius.& dicam.j.prox.q.¶ Quintò† quę
ro: dicit hic in fi. ꝙ ad fructuariũ transfertur ius dominij, qua
liter fiet? Rñ. interposito primo decreto, & postea secũdo: vt
j.eo.l.si proprietarius. et gl. hic expressè dicit. Forma aũt isti⁹
primi, & secũdi decre. dicetur in.d.§.si de vectigalib⁹. ¶ Vl-
b timò ex hac.l.[b] collige tria. Primò,† ꝙ licet pendente proces-
7 su cõtra vnũ nõ possim agere cõtra aliũ: vt.l.quoties.§.si cre-
ditor.s̃.de pec.& dicã.j.de duo.reis.l.pe. Tamen hoc est in-
c telligendũ eo defendente: secus si est cõtumax:[c] vt hic. Et for
tè hoc voluit dicere authẽt. hoc ita.C.de duo.re. ꝙ altero ab-
sente põt agi cõtra alterũ: intelligo absente à iudicio: vt hic,
8 vel à ciuitate: vt dixi.s̃.eo.l.iiij.§.pretor.† ¶ Idẽ dico. de.l.vbi
cœptũ.s̃.de iud. quia si incepi agere cõtra te, in vno iudicio:
tu fuisti contumax, quòd iterũ possum incipere cãm in alio
iudicio: quia ex illo iudicio, vbi es contumax, non põt mihi
aliquid opponi: vt hic.& quia respectu contumacis illud edi
ctum habetur pro circunducto: vt.s̃.de iud.l. & post edictũ,
& esset iniquũ contumaciã tuã tibi prodesse: vt.l.euidenter
s̃.de exce.rei iud. Idem dico hic, ꝙ si velles comparere corã
d primo iudice,[d] & reficere expensas, & satisdare de defenden-
do: nõ debes audiri: et sic nõ posset inuito actore purgare morã
ex quo iudicem semel contempsit: vt.s̃.de arbi.l.litigatores.
9 in.j.prin. Et idem dico, si incepi causam coram vno iudice, q ne
gligit mihi facere iustitiam: possum adire superiorem, & im-
petrare aliũ: vt in aut. vt diffe.iud. per totũ. & extrà de restit.
spol.c.ex conquęstione.& ꝙ ibi no. p Inno.in.j.gloss.parua.
10 ¶ Secũdò vero † cõsueuit dubitari, an sufficit procuratorẽ ci-
tari prima vice? & Pet. videtur dicere, ꝙ non: vt no. per Cyn.
C.de procu.l.eũ qui res.& licet ipse non alleget aliquid: tñ
põt probari: quia procurator citatur in subsidiũ: vt.l.iiij.§.p̃-
tor.s̃.eo.& extra de dolo & contu.c.cãm. sed hoc videtur cõ
tra.l.istam, vbi prima vice citatur fructuarius suo, & procura
11 torio nomine, sed statim dicam. ¶ Tertio† consueuit dubita-
ri: an ex contumacia procuratoris posset perueniri ad primũ
decretum contra dominum: & quidam, ꝙ sic: vt.l.eum qui.C.
de procur.& ibi per Cy.& de dignita.l.quoties.lib.xij.& ex
tra vt lite nõ cõtest.c.j. Alij contra, sed certè hic est mirabilis
casus, ꝙ ex contumacia procuratoris potest perueniri ad pri
mum decretum: non ad secundum decretũ contra dominum
vt hic: & quod.s̃.proxi.l.§.quæsitum. Nã fructuarius est pro
curator domini: vt.l.j.in fi.s̃.tit.j.& hic procuratorio nomi-
ne domini conuenitur: vt dixi. Et hoc fortè voluit dicere Pe.
ꝙ primò citandus est dominus.s.quia aliâs non potest perue
niri ad secundũ decretum cõtra eũ: vel ad id, quod faciat ple-
num præiudicium. Ad ꝙ facit ꝙ no. de dolo & contu.c.cau-
sam. Nec ob. ꝙ dicitur, ꝙ in subsidium citatur procurator: qa
illud est inductum in fauorem actoris, vt sufficiat procurato
rem citari: & sic in eius lęsionem non debet retorqueri. Põt
ergo à procuratore incipere quo ad primum decretũ; vt hic
12 patet. ¶ Sed an† sufficiat contumacia tutoris? Rñ. sic, quo ad
primum decretum: non quo ad secundũ: vt.l.in poss.§.j.qui-
bus ex cau.in poss.ea. facit.d.l.eum, qui res.C.de procu. Fal-
lit in causa dãni infecti: vt.j.eo.l.si finita.§.si fortè. Item ĩ cau
sa libertatis. vt in.l.neque infantes. de fideicõ.lib. ¶ Quid in
13 contumacia† curatoris? Respond. in curatore furiosi idem ꝙ
in tutore: vt.l.fulcinius.§.adeo.j.ex quib.cau.in poss.ea.&.d.
l.infantes. in curatore adulti, sufficit quo ad secundum decre-
14 tum. vt.d.l.si minor.s̃.de bon.autho.iud.possid. ¶ † Quid in
contumacia gestoris? gloss. videtur dicere, quòd sufficit in.d.
l.eum qui res. sed non est verum: vt.l.cum procurator.in fi.s̃.
titu.j.&.l.vel in operis.s̃.de procu. & quod dicitur in.d.l.cũ
intelligitur de citatio. quæ fit post contumaciam domini: qa
requiruntur amici: vt.l.hæc autem.§.primo.quib. ex cau.in
poss.ea. Vel ibi gloss. malè loquitur. Item facit, an fructuari⁹
possit conueniri pro iuribus rei, dicam.j.titu.j.l.apud Tre-
batium. in fine.

¶ LEX. XI.

QVid de credito. ¶ Creditor tenetur satisdare ei, qui ratione pignoris sibi caueri postulat. hoc dicit. ¶ Quæro, qd de bonęfidei possessore: videbitis in.l.qui bona.§.& superficiarium. licet gloss. hic aliqualiter tangat.

¶ LEX. XII.

HIs qui pignori. ¶ Oppo.j.e.l.si finita.§.item quæritur. hic sunt duæ opi. vna Azo. Alia Hug. quæ est vera. Respon. aut tu loqueris ante præscriptionem completam: & tunc est vera opi. Azo. aut post præscriptionem completam: & tunc est vera opi. Hug.

¶ LEX. XIII.

Qui bona fide. ¶ Possessor bonæfidei cauet, non satisdat. hoc dicit.

Siue. ¶ Hoc dicit: vt.s̃.e.l.hoc amplius.§.quæsitum.

SVMMARIVM.

1 *Conuenitur, id est, contra eum excipitur.*

Cum inter. ¶ Si pręsens status rei tendit ad aliud. inspicitur quod euenire potest. h.d.& de isto casu, vtrum debeat inspici, ꝙ euenire põt: dicã in.l.inter stipulantem.§.sacram.j.de verb.obl. ¶ Dicitur hic, ꝙ conuenitur dominus ædium incolumium &c. Quæro ad quid cõuenitur. Tres responsiones sunt in glos. prima est bona: aliæ malæ.& recita primã. Alia est, ꝙ† dicit, conuenitur. i. contra
1 eum excipitur.& tene menti istam expositionem. & alleg.l. tale pactum.s̃.de pact. nihil facit. sed facit.l.apud Celsum.§. aduersus.j.de doli.excep.& ista non est bona. qa nõ congruit literæ. Tertia lect. non est bona: quia culpa in faciendo non facit locum.l.aqui. et.l.cuius.§.denique.s̃.de vsufru. hic autẽ fuit in culpa in non faciendo. scilicet in non petendo. ¶ Vltimò gloss. signat arg. contraria, & non soluit. & vide glo. quæ incipit dominus. ibi.§.in cliuo. subaudi secundum Dy. Sed ibi in illis non deprehenditur culpa: quia nõ potuit prouidere: ideò denegatur actio. hic secus: ideo cõceditur: vt no. in.d. §.in cliuo. sed contra hanc solu. est idem iuris.§.j.&.ij.ad le. aquil. sed ibi præcessit culpa, assumendo officium ad quod scit, vel scire debet se inutilem.

SVMMARIVM.

1 *Dãnũ, qñ timet, qualiter præstet ista cautio dãni infecti, põit quatuor cas⁹*

Qui damni infecti. ¶ Vbi damnum timet de re ad rem: petit cautio damni infecti: secus si de re ad personam. h.d. ¶ Opp. & videtur, ꝙ cognitio requirat: vt.j.ea.l.fi.cũ.l.seq. So. due sunt vna est, an caueatur: & istud inspectis verbis edicti non habet cognitionem. nisi prætori remittatur, cuius officiũ est in quẽ diem caueatur: & tunc habet locum.§.fi.cum.l.seq. ¶ Oppo. de.l.denunciamus.C.de his, qui ad eccle.confug. Breuiter, su-
1 me† quatuor casus: & sunt verba Gul. de cug.in.l.illicitas.§. ne potentiores.s̃.de offi.præsi. Quãdoq; timetur dãnũ de re ad rẽ.& tunc interponitur cautio: vt in toto isto ti. Quãdoq; de persona ad personã: & tunc idem: vt.l.denunciamus.C.de his, qui ad eccl.confu. Quandoque timetur damnum de re ad personã.& tũc nõ præstatur: vt hic, sed officio iudicis potest cogi: vt reficiat: vt.l.ad curatoris.j.eo.l.præses. de offi.præsi. Quandoque timetur de persona ad rem, & tunc interponitur, vt.l.si fideiussor in fi.s̃.qui satisd.cog.&.l.Imperatores. j.de app.& de eroga.milit.annonæ.l.vlti.circa princi.l.libro xij. de illa cautione, de persona ad personam. Not. in Spec. de pig.§.sequitur.versi.quid si timeo. tanquam aliquid.j.proxi.§.si quis iuxta.&.j.qua re.act.non da.l.j.§.quæ onerandæ.

SVMMARIVM.

1 *Dos propter inopiã nõ repetitur, qñ mulier nupsit uiro inopi. remißiuè.*

e **De illo quæritur.**[e] ¶ Hoc auxilium est extra ordinarium: ideo cessat vbi habet locum ordinarium. h.d. Op.s̃.proxi.§. Sol. à vicinis potest, vt in contrario: à domino non, vt hic. ¶ Vlterius oppo. j.e.l.damni.§.ei cuius. Sol. pro aliis suis ædibus potest: pro his in quibus habitat, non potest. ¶ Opp. de.§.si quis opus.j.e. Sol. vt ibi dicemus. ¶ Vltimò quæro, vt in gl. distingue, vt
1 ex prædictis colligitur. Et facit ad.q.† de ea, quæ nupsit viro ĩ
f opi:[f] vt non posset repetere dotem propter inopiam. Dic, vt dixi in.l.constante. in prin.s̃.sol.mat.

SVMMARIVM.

1 *Offendi aliquẽ, & timeo ne ille me offendat, poßum petere, ut mihi caueat.*

a ¶ Secũdi decre. adde secũdũ Imo. ꝙ hoc non est verum qa istud non dicit hic inter. sed solũ dicit, ꝙ proprietari⁹ poterit prohibere vsufructuarium vti frui qñ nõ cauet de dãno infecto, sicut & quãdo nõ reficit, sicut ergo qñ vsufructuarius nõ reficit sed esset in neglIgẽtia, vel mora reficiẽdi possit morã purgare, si nõ esset deuẽtũ ad secũdũ decretũ. ar.l.si seruũ.§.seqt.&.§.seq.de ver.obl.& l.illud.s̃.de per.& cõ.rei vẽ. ẽt videt in casu proposito ꝙ posset moram purgare. et cũ hoc trãseũt Ro.& Al.

b ¶ Vltĩo ex hac.l. nã ista fuit opi. Azo. sed cõtra ipse tenet post Iac. de Arc.in.l.duob⁹.j. de duo.re.p.l.creditor. in princi.s̃. mãd.quã.l. Ange. dicit hic nõ esse alibi & reprobauit dictã opi. per illũ §.p̃tor. And.Bar.

c ¶ Cõtumax. Adde ꝙ Pau.de ca. dicit hãc esse sing. limitationẽ ad dictũ §.si creditor.

d ¶ Prĩo iudice. Adde Ang. cõtra: qa licet re⁹ possit exceptionẽ opponere ꝙ cãm coram primo iudice prosequi debeat: non tamẽ per hoc poterit dici, ꝙ pfit sibi cõtumacia: licet pderit ei electio iudicis facta p agẽtẽ.& Ro. dicit, ꝙ ipsemet Bart. in.l. sepulchri. de sepulch.vio.vers.iij. videndũ. uidet tenere op. q̃ tenet Ange.& illa iura alle. et dicit pręfat⁹ ro. ꝙ miratur de doc. ꝙ istã cõtrarietatẽ non viderunt.

e ¶ De illo. Vide gl. meliorẽ, q̃ sit ĩ corpore iuris.ĩ.l.pri. s.de rei vẽ. secũdũ Ang. ibi vide non fallere secũdũ Bar. ĩ.l.in prouĩci.s̃.de ope.no.nũ.&.l.fi. C.si aduer. rẽ iu. And.Bar.

f ¶ Viro inopi. Adde, ꝙ iste tex. pbat

secũdũ Ang.ꝙ de bitorē suspectũ de fuga nõ põt creditor facere capi: nisi ꝓbetꝙ suspicio post cõtractũ debitũ emerserit, de q̃ post Ale.hic, vide plenè ꝑ Ro.consi. ccxlj.&.cccxx.
a ¶ Quòd posset peti. Adde ꝙ variæ ĩ hoc fuere sñię, de qbus hic ꝑ noui. Io.an.ĩ addi. Spe. in ti.de pig.§.seq̃ versi. qd si timeo, vbi refert hanc.q. tetigisse. Gul. de suza.& cõsuluisse ꝙ iudex ꝓuidebit mãdãs illi sub pœna, ne offendat uel ꝓuidebit ne ꝑ certos fines incedat. ar.l.j.§.fi.ſ. de off. ꝑfe.vrb.uel coget ipm satisdare. ar. l.denũciam⁹.C.de his q ad eccle. confug.& latius ĩ dicta addi.
b ¶ Opp.& videt. not.illud,ꝙ dicit, quòd non ꝓpter hoc debet ꝑdere jus petēdi cautionē de dã.infe.Sed fortè p̃t dici cõtra qa ex quo potuit prohibere illũ ędificare,& cõsequēter potuit euitare periculũ ruinæ:videtur ꝙ sibi imputet quia sibi nõ ꝓuidit per hũc tex. qui simpliciter loq̃tur. And.Barb.
c ¶ Vt uitiosum.ad de quòd Imo.cõtra. & idem videt tenere Al. quia ex quo potuit prohibere ædificari, & vitare periculum ruinæ, est sibi imputandũ per istũ tex.ad.§.si qs op⁹. rñde vt hic ꝑ eos.
d ¶ Interrogati. Adde quòd hic cõiter doct. sequũtur.& Ro.alle. tex. ponderatũ ibi, & Bal. in.c.j.§.j.in versic. non reminisci.ĩ ti. quid si inuestit. & ita dicit tenere An ge.ĩ.l.quidã tabularũ.ff.de fur.Bal. in.c.j.§. notãdum de no.feu.&ibi dicit, ꝙ testis,q hodie dicit se nõ credere: potest cras dicere se credere.alle. Alex.etiam no. per Iac.de Are.in l.ij.§.quod obser-

Si quis iuxta. ¶ Iste.§.habet vnũ casum, q̃uo ei, q sui culpa damnum timet hęc cautio
1 non p̃statur.h.d.Not.§.pone:† percussi aliquē: posteà timeo, ne me offendat. volo vt mihi caueat, an possum? & videt ꝙ nõ quia mea culpa timeo.ꝑ istum.§.finaliter cogitaui quòd pos-
a set[a] peti cautio: qa hic loquit de periculo rei ad rem: secus de persona ad ꝑsonã: vbi maius est periculũ,& videt casus. in.l. pręsenti.§.pe.de his, qui ad eccle.cõfu.& in corpore. in aut.
b de man.prin.§.neq; autē.&.§.seq.col.iij. ¶ Op.& uidet[b] quòd licitè possum permittere, vt ędificetur iuxta meum: vt.l.iuris gen.§.si paciscar.ſ.de pac.et si permitto, quod ędificet, & sic nõ possum opus nouũ nunciare: nõ ꝑ hoc videor ꝑmittere,
c vt vitiosum[c] ędificiũ faciat.ar.ſ.de ser.vrba.pręedi.l.si domus. vt.j.proxi.§.si qs opus. Respõ.hic fiebat ędificium cõtra vtilitatē publicã: vt.l.Meuiana.C.de ędifi.priua.& sic nõ põt licitè permitti: vt.d.§.si paciscar. aliâs opp.esset vera. ¶ Venio ad gl.& q̃ro.vtrũ possit petere, vt destruat opus factũ. dic vt l.Sabinus.cõi diui. distingue. Aut cõsensi expressè, & nõ ago ad demolitionē: neq; ad interesse: vt.l.sabinus. Aut cõsensi tacitè & ago ad demolitionē, nõ ad interesse: vt.ij.rñ.d.l.Sabin⁹. Aut nõ cõsensi aliquo modo: ꝙ tunc ad demolitionē & interesse ago: vt.l.sabinus.in fi. Sed prædicta sunt vera, q̃ñ qs consensit ędificanti cõtra propriã vtilitatē: & ita intelligit.j.ti.j. l.labeo. sed si hoc erat cõtra publicã utilitatē: vt ĩ casu nostro tunc ipse idē petet etiã demolitionē. prosequendo publicũ interesse: vt not.in.d.§.si paciscar.& quod dixi.ſ.ait.j.l.p̃tor. §.hoc autem interdictum competit.

SVMMARIVM.

1 *Lex semper loquitur.*

Et superficiarium. ¶ No.ꝙ dicit. hodiè cõ
1 stat.† Nã.l.semp loquit vt.C.de hęre.l.arriani.ibi, semp pro viridi obseruantia &c. Et sic quãdocũq; ista.l.legit, de illo hodiè intelligit, dicã.j.de mune.& ho.l.vt gradatim.§.sed & si.ver.sed ei q bona. Op.ſ.e.l. quid de creditore.in fi. Sol. ista est opi.Mar.ibi reprobata. alij dicũt, quòd hic de rigore. ibi de ęqtate. Alia est: aut bonęfidei possessor petit caueri à domino, aut ab extraneo &c.& probatur ꝑ.l.pe.&.fi.ſ.de publi. Iac.de are. nititur reprehendere istã gl. quia publiciana intentat ꝓ eadē domo. hic pro alia. sed certè imo pro eadē re agitur: hoc est, pro dãno, quod in eo timetur pro alia re veri domini. ¶ Ad hoc opp. qa celeritatē id edictũ desiderat: ideo nõ põt referri qõ dominij.ar.l.iij.§.ibidem.ſ.ad exhibē. Sed credo, si habet altiorē indaginē qõ dominij: & tũc sub exceptione hac si est dñs: aliâs non satisdabit ar.l.q vias.j.e.&.l.p̃tor.in prin.ſ.e. Quod intellige, si emptor missus fuit in possessionem: vt no.in.d.l.quid de creditore.

SVMMARIVM.

1 *Remedium extraordinarium, non tollitur per aliud extraordinarium.*
2 *Remedium extraordinarium non concurrit cũ ordinario: q̃ñ per ordinarium est mihi satis consultum.*

Si quis opus. ¶ Hoc remediũ nõ tollit ꝑ aliud auxiliũ extraordinariũ, vel etiã ordina
1 riũ, quod cõpetat ad diuersa.h.d. ¶ Op.ſ.e.§.de illo. sol.† hic sunt duo extraordinaria: & vnũ non tollit ꝑ aliud: vt.l.quēad modũ.§.magistratus.ſ.ad.l.aql. ¶ Preterea, licet essent ambo ordinaria, tñ cõpetunt ad diuersa.& hoc voluit dicere Ros.ꝑ alia verba vtraq; sol.vera est. ¶ Opp.§.de illo.ꝙ nõ concurrat illud cũ ordinario: sed hic ĩ tex.ponitur de confessoria, q̃
2 est ordinaria: ergo &c. Sol. aut† ꝑ ordinariũ est mihi satis consultũ, tunc non cõcurrit: aut non põt esse mihi satis cõsultum & tunc concurrit.& ista sol.ponitur hic in tex.multũ notabiliter, si bene aduertatur. ¶ Sed op. nonne cõfessoria competit ad interesse: vt.l.loci corpus.§.in cõfessoria.ſ.si ser.vē.& interdictũ quod vi aut clã ad interesse. ergo &c. Sol. cõfessoria datur ad interesse intrinsecũ.f.seruitutis. hic verò ad interesse extrinsecũ.& ideo agitur isto remedio.h.d. Iac.de aret.& Oldra. distingue plenè: ut.l.in prouinciali.§.j.ſ.tit.j.

SVMMARIVM.

1 *Cautionē de nõ offendendo si à me petas, & ego à te: & tu illã mihi non præstas: ego nõ teneor tibi, nisi ex parte mea esset uan⁹ timor ex tua iust⁹.*

Si quis quia sibi. Ei cõtra quē facta est missio ĩ possessionē, tanq̃ cõtra nõ cauentē, hęc cautio ipsarum ędium nomine nõ pręstatur. hoc.d. ¶ Op.de.l.dãni.§.si vicinas. Sol. aliarum noĩe põt postulare cautionem, sed noĩe illarũ, in quas est facta missio nõ. Habetis glos.q̃ dicit. ex primo & secũdo decreto est missus.& facit pro ea iste tex. sed cõtra ea facit.l.postq̃.§.Imperator.ĩ fi.ſ.vt leg.no.ca.vbi debet mihi cauere ille.q est missus ĩ possessionē cõtra me illarũ ędiũ noĩe. Et istud cõtrariũ est in.l.j.in fi.ĩ glo. sup verbo, satisdatiões.ĩ fi.C.vti pos. Et inducit illã pro vna parte ad.q.& hanc pro alia.& nõ soluit. Dic ista cautio dam. infe. est quoddam auxilium extra ordinarium: ideo non habet locum, vbi aliud ordinariũ haberet locũ vel habuit aliam actionem, sed sui culpa amisit: & tunc hic loquitur: vt.ſ.e.§. de illo. sed.l. postquam. non est remedium extraordinariũ: sed fit ex rescripto Principis. vel succedit in locum actiõis ex testamento illud officium iudicis, de quo iudicandum est, ꝑut de actione ordinaria: vt vidistis.in.l.in prouinciali.§.j.ſ.de ope.no.nun. Vel dic, ꝙ ibi ille contra quem facta est missio, non petit sibi caueri. Sed aduersarius non mittitur in possessionem, nisi caueat: vnde ibi sola contumacia non sufficit ad translationem possessionis: sed requiritur, quòd actor ca-
1 ueat antequam mittatur: hic secus. ¶ Et ex hoc† facit, si petis à me cautionem de non offendendo: & ego peto à te: nisi mihi caueas. non cauebo tibi: vt hic. quod est verũ nisi ex vna parte esset iustus timor, ex alia vanus. Tunc enim non esset cauẽdum: vt.ſ.si cui plusquam, per.l.fal.l.hæc autem.in princ.

SVMMARIVM.

1 *Testis, si interrogatus de loco, & tempore, dixit se non recordari: postea interrogatus dicat de certo loco, & tempore: non dicitur falsarius.*
2 *Iurare tam de ueritate, quàm de contumacia, ꝙ iterũ teneatur quis, si causa est mutata.*
3 *Iurari de calumnia, ꝙ debeat in causa appellationis.*
4 *Iurari de calumnia, an debeat super actione cumulata, remissiuè.*

Si quis stipulaturus. ¶ Qui petit ibi caueri, debet iterum iurare de calumnia: licet primò iurauerit in alia instantia, quę apparet
1 finita.h.d. ¶ Potest induci ad testes,† qui interrogati,[d] qua
d die dixerunt se non recordari.& iterum interrogati dixerũt: illud fuisse certo loco, & tempore: nõ incurrunt falsum: siue ex interuallo in alia instantia, siue incontinenti, ante, quam recederent ab examinatione. ¶ Opp.de.l.nã posteà.§.j.ſ.de iu
2 reiur. Sol.† in gl.Dy. dicit. ꝙ nulla differentia est, siue iuretur de veritate, siue de calumnia. Nam in vtroque, si cã est mutata, debet iterum iurare.& alle.l.quoties.§.fi.ſ. de nox.& hoc mó debet intelligi.l.Nam & postea in cõtrariũ alle. Vnde gl. dicit iurare ꝙ debet iterum iuramēto calumniæ: qa eoipso, ꝙ prima instantia est finita, præsumit mutata causa. sed in iuramento veritatis nõ dicit mutata cã: nisi probetur. Et iõ nõ iuratur: vt.l.si à te.in prin.j.de exce.rei iud. et.l.qui iurasse.§.j. & ibi gl.ſ.de iureiur. ¶ Op.in authē.in isto. C.de iura.cal.gl. dicit, ꝙ corrigit. Gl.nõ dicit bene, quantũ ad istũ.§. qa ibi loq̃tur in iuramēto, quod pręstat vniuersaliter, & de futuro: hic de iuramēto pręstito de pręsenti. Vel aliter, ideò hic iterũ iuratur: qa instantia est finita. Sed si eadē esset instãtia: tũc iterũ nõ esset iurandum: nisi aliqd appareret iudici, quòd mutationem animi faceret pręsumere: qa hic tñ de pręsenti iurat.& magis ad probationē, q̃ ad ordinē iudicij: vt dicam.j.pro.§.
3 ¶ Per hoc† patet, an in causa appellatiõis debeat iurari de calumnia. Et gl.dicit, ꝙ sic. Idē no.C.de iura.cal.l.ij.in princ.in gl.super verbo, nouissimè.& bñ.& est casus hodie de iur.cal.
4 c.ij.lib.vj. ¶ Et prædicta faciunt,† an super actione cumulata sit iterũ iurandũ de calumnia: de quo.C.de iura.cal.l.ij.in prici.& de edē.l.edita actio.& dic vt ibi ꝑ gl.& doc. ¶ Vltiò gl. signat contraria, & non soluit.& incipit. sic ergo. in fi.ibi.§.in persona. Dic bñ præsumitur in futurum: vt ibi.tñ põt mutari vt hic. ideo iuratur maximè, cum tale iuramentum modicum lædat partem iurantem.

SVMMARIVM.

1 *Libellus, & litis contestatio, ꝙ requiratur in hoc iudicio. hic.§.loquitur de iuramēto calumniæ, & ꝙ præstatur ad probationē iuris petẽtis.*
2 *Iuramentum calumniæ, quod est solemnitatis, hodie præstatur per procuratorem habentem speciale mandatum.*
Procurator iurat de calumnia in animam domini, & suam.ibid.
3 *Procurator, si iurat procuratorio noĩe se animo calũniæ nõ petere: sufficit.*
4 *Mandatum speciale in procuratore iurante de calumnia, ideò requiritur quia alias delinquendo non obligaret dominum.*
5 *Procurator, qui iurat de calumnia, debet habere speciale mandatũ ad iurãdum de calumnia in tali cã, quã habeo cũ tali: licet cõis practica aliter obseruet, à qua non est recedendum. num. 7.*
6 *Præstatio iuramenti calumniæ inepta, non uitiat processum.*
8 *Coniũcta persona, iurat de calumnia ꝓ absente.*
Itē tutor, curator, syndicus monasterij: curator datus bonis: & pater ibi.
9 *Procurator generalis sine speciali mãdato, quãdo dominus non potest haberi: iurat de calumnia.*
Item de ueritate, & de affectione. ibid.
10 *Iuramentum calumniæ, quod est probationis, procurator præstare potest.*
11 *Procurator generalis potest præstare istud iuramentum probationis, & iurat in animã suã, non domini.*
12 *Istud iuramentum est de credulitate, & eius forma ponitur.*

Procurato-

nari.de iura. calū.
Tu etiā alleg. An.
cōsi.cclx xiiij.
POMATES.
¶ Si alieno. alleg.
hūc tex. Bal. in. c. ī
oī negotio. de te-
stib⁹. ꝙ denunciās
peccatū alterius,
debet iurare de ca
lūnia. vide ibi.
* Prò cōcordia. Ad
uerte, ꝙ Imo. iu-
nior ī suis apostil.
alle. Bar. ibi cōtra-
riū. nā in. l. ij. §. sin
autē. C. de iura. ca.
dū ibi Bar. uoluit,
ꝙ speciale manda
tū reqrat̄ in māda
to ꝓcuratoris ad
iurandū de calū-
nia. nec sufficeret
mādatū spāle: nisi
in eo dicat̄ specia-
liter: & in tali cā.
dixit ibidē. d. Ale.
ꝙ cōtrariū uoluit
Bar. ī hoc. §. si alie
no. Tu dic si bene
inspiciat̄ Bar. non
contradicit: qa hic
etiā idē dicit. licet
posteà subijciat cō
munis obseruātia,
à qua nó est rece-
dendū sic se habet
ꝙ sufficit, si habet
spāle mandatū ad
iurādū de calūnia,
licet nō exprimat̄
cā. ꝙ videt̄ hodiè
exp̄ssum. ī cle. nō
pōt. de ꝓcu. quasi
sentiat, ꝙ practica
sit ī contrariū. p. d.
cle. & sic de iure ca
nonico ꝙ nō est di
cere cōtra ea, q̄ di-
xit ī. d. §. sinaūt. li
cet correctionē &
practicā subijciat
per ius canonicū.
b ¶ Puto sufficere.
Adde ꝙ Imo. ītel
ligit hoc verum, si
simpliciter fuit pe
titū: ut. d. c. ij. sed si
esset petitū speci-
ficè, ꝙ iuraret ī ani
mā dn̄i, & animā
suā: tūc secundum
ip̄m nō uidet̄ suffi
cere dicta forma q̄
in dubio solū re-
fert̄ ad animā pro
cur. nec p̄sona ex-
trīseca debet ī du
bio subintelligi. ar
gu. l. si ita stipula-
tus. §. chrysogon⁹.
de ver. obli. Alex.
tn̄ dicit, ꝙ sibi pl⁹
placet opi. Barto.
c ¶ Cōis tn̄ obseruā
tia. Adde ꝙ Imo.
refert Io. an. in. d.
c. fin. sentire, ꝙ de
iure debeat cā spe
cificari. Idē dicit

13 *Procurator si in isto iuramento iurat procuratorio nomine simpliciter se animo calumniæ non petere, nō sufficit.*
14 *Iuramentum ueritatis, quando præstari poßit à procuratore generali?*
15 *Dominus cogitur iurare, quando aduersarius non uult stare dicto procuratoris: potest tamen constituere specialiter procuratorem ad iurandum dicere ueritatem in animam ipsius domini.*
16 *Procurator etiam specialis non admittitur ad respondendū de ueritate in criminalibus.*
17 *Testes non possunt iurare & deponere per nuncium, sed debent coram iudice comparere personaliter.*
18 *Iurans de ueritate intelligitur iurare de uehementi opinione, non de ueritate, quæ sensu percipitur.*
19 *Iuramentum interpositum super cōtractu per procuratorem: nō obligat dominum, nisi procurator habeat speciale mandatum, uel dominus iurauerit se ratū habiturum, quod per procuratorem fieret.*
20 *Iuramentum in litem potest per procuratorem præstari, si utraq; pars uelit.*

a Si alieno. ¶ [a] Qui alieno noīe petit caue
* ri: debet iurare de calūnia: nisi
is cuius nomine petit iurare non deberet. h. dicit.
¶ Opp. de. l. ij. §. sinautē abfuerit. C. de iura. calū.
Dicunt quidam, hic in tutore & curatore. nō est
vera: vt gl. dicit. Alij dicunt hic in procuratore in
rem suam. nō est vera eadē ratione. Alij dicunt ꝙ
hic satisdederat. hoc reprobatur. s̄. de procu. l. nō
solum. in prin. Alij quòd speciale est hic: quia nō
in forma iudicij pręstatur. & hoc tenet gl. ¶ Ad-
1 uerte, si † gl. hic voluerit dicere, quòd iuramentū
istud nō pręstatur in iudicio, sed extra, prout vi-
detur intelligere gl. in dicto. §. sinautē abfuerit. et
Cy. ibi, malè diceret: quia in hac causa datur libel
lus: vt. s̄. eo. l. iiij. §. toties. & lis contestatur. §. hoc
autem iudiciū. & ibi dixi. & probatur in. l. de pu
pillo. §. qui opus. s̄. tit. j. & ibi not. Nec puto Io. et
Py. tantę authoritatis sic intellexisse: sed potest
sanè intelligi. quòd lex cōtraria loquitur de iura
mento calumnię. quod est de ordine & forma iu
dicij: hic verò de iuramento calumnię, quod p̄sta
tur ad probationem iuris petentis: vt. s̄. ea. l. §. qui
damni. non vt forma, vel solennitas iudicij. sed vt
probatio. & ita voluit intelligere Io. & Py. & est
ipsa veritas. non tamen credo, ꝙ hoc sit speciale
sed est ad idem: vbicunq; tale iuramētum ad pro
bationem pręstaretur: vt. s̄. ad exhiben. l. thesau-
rus. & in iuramento calumniæ, quod præstatur
de probatione, quando interponitur primum de
cretum: vt no. in authē. de exhiben. §. si verò etiā
quidam. & dicemus. j. eod. in. l. si finita. §. Iulianus
Alij dicunt, quòd hic corrigitur. quod non pla-
cet. ¶ Secundò oppo. de. l. Marcellus. solu. vt in
glo. ¶ Tertiò oppo. de. l. videamus. s̄. de in litē iu
ran. sol. vt in glo. ¶ Quartò, & quintò oppo. vt in
vltima gl. & dic, vt in eas habes. ¶ Nunc exami-
nemus materiam per quęstiones. & in hac glo. ha
bes mentionem de quatuor iuramentis. Primum
est iuramentum calumnię, quod est de solennita-
te, & forma iudicij. Secundum est iuramenrū ca-
lumnię ad probationem. & ita loquitur hic. Ter-
tium iuramentum est veritatis: vt. l. Marcellus. §.
j. Quartum iuramentum est affectiōis: vt. l. uidea-
2 mus, de quolibet ergo dicamus ¶ Primo † quęro
an iuramentum calumniæ, quod est solennitatis,
possit pręstari per procuratorem? de hoc p Cyn.
C. de iura. calum. l. ij. §. hoc etiam. hodiè habemus
casum, quòd potest fieri per procuratorem habē
tem speciale mandatum: vt extrà de iura. calū. c.
fi. lib. vj. Sed an debet iurare in animam suam, uel
in animā domini: tex. non exprimit. Veritas est,
ꝙ in animā dn̄i: qa ideò requiritur speciale man-
datum, ut dominum obliget: ut. d. c. fi. Itē etiā in
animā suam: ut. c. ij. §. j. eo. tit. libr. vj. hoc tangitur
per Bart. de iura. calum. c. in pertractandis. & ibi
Ioan. and. in nouel. super ultima glo. ¶ Sed quid
3 † si iurat procuratorio nomine: se animo calum-
b niæ non petere, puto sufficere[b], ut obligetur do-
minus, & procurator. si calumniosè faciant: vt. l.
prima. §. si procurator. s̄. si quis ius dicenti non
obtempe. & l. iij. §. si procurator. s̄. ꝙ quisq; iur.
¶ Dicetis vos hoc esse impossibile qa procurator
cōcipit verba in persona sua. propter ꝙ Cyn. &
Pet. sunt moti ad dicendū contra casum. d. §. hoc
etiam. quia in his, quę adeò sunt personalia, ꝙ ex
persona procuratoris nō possunt transire in do-
minū: procurator repræsentat personā domini.
directò: sicut nuncius. s̄. ad trebel. l. qui ita. §. j. Et
ideo. si aliquis desponsat vxorem procuratorio
nomine meo: non est dubium, quòd illa non est
vxor procuratoris. & non est opus quòd per
procuratorē cedatur mihi, sed mea directa vxor
efficitur; vt. s̄. de sponsa. l. fi. Facit extra de procu
ra. c. fi. lib. vj. Simile dicimus in possessione, ī qua
procurator pręstat nudum ministeriū: & ideo di
rectò acquirit dn̄o, sicuti nuncius: vt. l. quod meo
§. j. de acqui. pos. Ita dico hic, quod perinde est,
acsi, tanq̄ nuncius iuraret in animam domini. Itē
iurabit tanq̄ procurator in animam ipsius. cum si
delinquit ex delicto obligat̄ mandans & mādata
4 rius: vt dixi. & vulgare est. Ideo † autem speciale
mandatū exigitur: qa aliâs procurator delinquē-
do non obligat dominum: cū hoc nō veniat in ge
nerali mandato. vt. s̄. de condi. inde. l. si procura-
5 tor. cum similibus. ¶ Sed an † sufficiat quod ha-
beat simpliciter, speciale mandatum ad iurandū-
de calumnia? nō puto: nisi dicatur in tali causa: vt
l. si quis mihi bona. §. iussum. cū. §. seq. s̄. de acqui.
hęredi. Nec sufficeret dicere in causis, quas habi-
turus est. quia si ibi est speciale. ergo in cōtrarium
est ius cōmune. Respō. credo, ꝙ ibi maior expres
sio requiritur: & quòd ibi mādatur, quòd iuret ī
animam domini: vt ibi patet. Sed in alijs sufficit,
quòd habeat speciale mandatum ad iurandum in
tali causa, quam habeo cum tali: licet non fiat tan
ta expresio. & hoc voluit tex. in. d. c. fin. de iura,
6 calū. lib. vj. si bene inspiciatur. ¶ † Si tamen ista
obseruata non fuerint, processus non vitiaret̄: qa
si omissio nō vitiat, vt. s̄. titu. j. l. de pupillo. §. qui
opus. & ibi dixi. multominus inepta pręstatio iu
ramenti: vt. l. j. §. j. C. de rei vxo. actio. Communis
7 † tamen obseruantia[c]. à qua non est recedendum,
c habet ꝙ sufficit, si habet speciale mandatū ad iu-
randum de calumnia, licet causa non exprimatur
quod videtur exprimi in. c. non potest. de procu.
8 in clemen. ¶ Quid si † coniuncta persona agit no
mine absentis? Iaco. de are. dicit dandum curato-
rem bonis: vt refert Cy. in. d. §. hoc etiā. Certè se-
cundū hoc leges, quę p̄mittunt coniunctas perso
nas agere. essent factę ludibrio. dico ergo, ꝙ verū
est ꝙ oīs administrator legitimus vt tutor, & cu-
rator, possint iurare de calumnia: vt. d. §. quod ob
seruari. Itē syndicus monasterij. vt. l. orphanotro
phos. C. de epis. & cle. & c. in pertractandis. & c.
penul. & fi. extrà de iura. calum. Item curator bo
nis datus: vt no. in. l. ij. in princ. de iura. calū. Itē in
d patre: vt. l. j. C. de bo. ma. Eadem rōne[d] dico in cō
e iuncta[e] p̄sona, cui hoc à iure permittitur, ꝙ ipse
iuret de calumnia in animam ipsius, non dn̄i: cum
dominū inuitū nō obliget. ¶ Quid de procurato
re generali, si dominus valde distat: ita ꝙ non pōt
haberi? Dicūt qdā dādū curatorē bonis. vt ī Spe.
de iura. calū. §. restat, ver. quid ergo fiet: & ver. se-
quē. sed certè sicut tutor testamentarius excludit
datiuum: ita vbi est procurator datus à dn̄o, non
est locus curatori dando à iudice. & ideò tunc ad-
mitterem eum ad iurandum de calumnia sine spe
ciali mandato. à simili, sicut dicimus, ꝙ quādo nō
est, qui cedat actionē cōpetunt vtiles ipso iure: vt
C. de act. & obli. l. j. & not. j. e. l. dāni. §. fi. Ita in ꝓ-
posito, tūc requirit̄ spāle mādatū. quādo dn̄s pōt
haberi. Idē credo in iuramento veritatis, & affe-
ctionis: vt cū principalis nō potest haberi, procu.
habet vim curatoris dati bonis, p ea q dicta sunt:
10 & sic sequentia intellige. ¶ Secūdò quęro, † de iu
ra. calum. ꝙ est ꝓbationis: & certum est, ꝙ à pro-
curatore potest præstari vt hic, & l. prætor. ī prī
11 cip. s̄. eod. ¶ Sed an † requiratur speciale manda
tum? Ioan. an. tenet, quòd sic. & ita intelligit hūc
§. in. d. c. fina. de iura. calum. lib. vj. Papa Clemens

Alex. tenere Iaco.
bu. qa aliâs nō pōt
dici ꝙ legitime p̄-
stet̄ iuramētū calū.
p ꝓcu. in animam
dn̄i: qa nō posset
ligari anima domi
ni per iuramen-
tū talis ꝓcurato-
ris p̄stitū per illud
mandatū dn̄i da-
tū ad iurādū de ca
lū. gn̄aliter in oīb⁹
causis, in qb⁹ dn̄s
iustitiā fouet: qa
mandatū gn̄ale nō
trahit̄ ad illicitū. l.
iij. §. si ꝓcura. s̄. qđ
quisq; iuris. & l. si
procu. in fi. de cō-
di. inde. & istā op.
dicit secutū Bar. ī
d. §. sinaūt. Anto.
de but. ī. c. in ptra-
ctādis. de iur. calū.
& Inno. de sac. &
d. de san. Ge. in. d.
c. fi. cū quib⁹ ipse
trāsit Bald. & Pa-
nor. in. c. in pertra
ctandis.
POMATES,
d ¶ Eadē rōne. Te-
net etiā ī isto pas-
su vltra adducta p
Ale. hic cōtra Bar.
Sal. & Ful. ī. l. ij. §.
sinautem. C. de iu
ra. calum.
e ¶ Coniūcta. Adde
Spe. in. d. §. restat.
ver. itē cōiūcta. sic
Io. an. ibi dicit cō-
munius teneri, ꝙ
principaliter iuret
& ita dicit tenere
Gul. in. l. maritus.
C. de ꝓcu. qa licet
l. p̄mittat eū agere
nō facit eū procu-
ratorē. ad Spe. rn̄
det, ꝙ ipsi dicunt
coniūctā p̄sonā iu
rare de his, quę ad
eam respiciūt: ibi
vide.

qui fuit valde bonus Iuriſta, pronũciauit cõtra-
riũ.ꝙ ſufficit generale[a] mandatum:vt refert Spe.
de iu. cal.§.reſtat.ver.qd ergo.& hoc videtur vel
le gl.magna hic poſita:dũ dicit,ſimplex procura-
tor &c.& alia gloſſ,quæ dicit,ſuperficiarius,vel
procurator.ex eo,ꝙ dicit ſuperficiarius,cõſtat ꝙ
habet generale mãdatum ſuper re illa:vt.l.j.in fi.
ſ.ti.j.&.ſ.eo.l.hoc amplius.§.quęſitum. Et iſtud
puto verius.Ratio:quia tale iuramentum ſemper
præſtatur in his, quæ ſunt modici præiudicij:vt
hic.&.d.l.theſaurus.ad exhi. Et ex hoc, ꝙ non
requiritur ſpeciale mandatum,apparet,ꝙ nõ de-
bet iurare in animam dñi:ſed in ſuam:quia nõ eſt
neceſſe,ꝙ animam dñi obliget:& qa illud nõ poſ
12 ſet fieri ſine ſpeciali mãdato:vt dixi.¶ †Sed quę
erit forma iſti⁹ iuramẽti? Rñ, gl.videt̃ velle hic,
ꝙ ſit iuramentum de credulitate.& expreſsius.ſ.
e.l.prætor.in princi.& hoc ideo:quia de veritate
nõ poſſet ſic iurare de facili:& ideò dico,ꝙ forma
erit talis.Ego procurator iuro, ꝙ credo eũ cuius
noĩe peto calumnię cã nõ poſtulaturũ eſſe.¶ Sed
dices tu:ergo hoc refertur ad credulitatẽ procu-
ratoris.& ſic eſt idẽ in tutore,cui⁹ contrariũ dicit
gl.ſo.contraria.Reſpõdeo,tutor iurat ſe calũnio-
ſe nõ petere nullo habito reſpectu ad perſonã pu
pilli:procurator ſe refert ad domini credulitatem
13 ¶ Sed† quid ſi ſimpliciter iurat procuratorio no
mine ſe animo calumnię non petere?certè in iſto
caſu puto,ꝙ nõ ſufficeret:[b]quia certa forma[c] tra
dita eſt hic à prętore,à qua recedere nõ licet:vt.l.
j.§.ſi is qui nauem.ſ.de exerc.& ad mun.l.cõſtit.
&.C.de iur.fiſ.l.certa forma.In alijs verò caſibus
puto ſufficere:qa tantũdẽ importat.Ex eo,enim,
ꝙ ipſe iurat ſe procuratorio nomine,animo calũ
niæ non petere, apparet, ꝙ ipſe credit dominum
calũniæ cã nõ petiturum:quia tunc,ſi ſecus crede
14 ret,ipſe calumniaretur.¶ Tertio† quęro, de iura
mento veritatis:an poſsit præſtari procuratori?
Dic quãdoque ego ago cauſam meã meo nomine
& tunc ſuper facto alieno nõ cogor iurare de ve-
ritate. ita loquitur.l. Marcellus.§.j.ſ.re. amot.
& hoc non facit ad propoſitum.Quandoque ego
ago cãm alieno nomine:& tunc an poſsim iurare
de veritate,de facto eius, cuius nomine cãm ago
dubitatur.dic ſi procurator,& aduerſari⁹ hoc vo
lunt,ſiquidem eſt iuramentum,ꝙ pręſtat̃ ad vtili
tatem abſentis põt fieri,nec reqrit̃ ſpeciale mãda
tum,cum hoc etiã à defenſore poſſet fieri: vt.l.nã
poſtea.§.iuſiurãdum.ſ. de iureiurã. Aut vult tale
iuramentum pręſtare ad domini pręiudicium: &
tunc ſimiliter poteſt,ſi habet ſpeciale mãdatum:
vel vniuerſorũ bonorũ cũ libera:vel in rem ſuam:
vt.l. iuſiurandum,ꝙ ex conuentione.in fi.ſ.de iu
reiur.ſed illa lex loquitur in deferente,nõ in iurã
te.Idem tamen puto:[d]quia qui defert,videt̃ cõfi
teri ſub cõditione,ſi aduerſarius iurauerit:vt.l.qui
iuraſſe in fi.ſ.de iureiur.ergo &c.Pręterea,ego vi
deo,ꝙ cõfeſsio domino pręiudicat,niſi ꝓbet̃ cõ-
trarium:vt.l.certũ.§.ſed an & ipſos.et ibi no.j.de
cõfeſ.ergo &c.hoc puto verũ.nõ debet ergo iura
re in animã domini.ꝙ patet:quia domin⁹ põt ve-
nire cõtra:nec reqrit̃ ſpeciale mãdatũ.Tale.ẽm iu
ramentũ ligabit,et domino vero pręiudicabit,tã
quã ſimplex cõfeſsio ſine iurameto. Si verò po-
15 neres,† ꝙ aduerſarius nõ vult ſtare dicto procura
toris:ſed vult,ꝙ domin⁹ reſpõdeat:tũc dominus
coget̃ iurare,& reſpondere per ſe:vt.l.quoties.§.
prętor.§.ſeq.de noxa.&.C.de iureiu.l. generali-
ter.§.his.& ꝙ no.ſ.de iureiu.l.ad pſonas.in gl.ij.
Fateor tamen hoc caſu, ꝙ ſi domin⁹ cõſtitueret
procuratorẽ ad iurandũ dicere veritatẽ in animã
ipſius domini:et tũc mitteret procuratorẽ inſtru-
ctũ,q diceret illud,ꝙ pcepit à domino ꝙ ſuffice-
ret:et debet talis procurator ſeu nuncius admitti
quia tũc ipſe dominus videt̃ iurare,et dicere per
eũ tanꝗ̃ p organũ:vt.l.q aũt,in fi.cũ.l.ſeq.ſ.de cõ
ſti.pec.Et eſt expreſſum extrà de teſt.c.pſentiũ.
li.vj.& ibi forma talis iuramẽti pcipit̃.¶ Pręd[i]cta
16 †puto vera in ciuilibus,in criminalibus ſecus:vbi
ex aſpectu,uoce,colore:et ex trepidatione iudex
ſe debet informare:ut.j.de quęſtionibus.l.de mi-
17 nore.§.tormenta.†Idem dico in teſtibus,qui[e] de
e bent coram iudice comparere:nec poſſent iurare
& deponere per nuncium tali modo conſtitutũ
eadẽ ratione.ſ.de teſt.l.iij.§.idem diuus.¶ Quan
18 do aũt quis† iurat de veritate,nõ intelligit de veri
tate,quæ ſenſu percipitur,ſed de vehemẽti opinio
ne:quia ſcire dicimur,ꝙ vehemẽter opinamur:ut
j.tit.ij.l.ij.§.idem Labeo.licet aliud ſit in teſte: vt
ibi dicitur.facit ꝙ no.p Inn.& Io.And. extrà de
iuramen.calum.c.fi.in antiquis.ubi de his aliquid
19 tangitur. ¶ Et idẽ† credo ſi procurator iurat ſup
cõtractu,qa iuramẽtũ nõ obligat dñm,niſi ad hoc
habuerit ſpeciale mãdatũ,vel niſi iurauerit ſe ratũ
habiturũ ꝙ p procuratorẽ fieret:qa tũc ex tali iu-
ramẽto obligat̃ per ſe pręſtito.Facit ad hoc.lxiij.
diſt.c.tibi dño,& quod ibi no.Sed ſi poneres, qa
aduerſarius eſſet cõtẽtus reſpõſione procuratoris
et eius iuramẽto:et procurator nollet. dic,vt.j.q.
20 ex cau.ĩ poſ.ea.l.ij. §.defendi,cũ ibi no. ¶ †Quar
tò quæro,de iuramẽto in litẽ,an poſſet pſtari per
procuratorẽ?dic quòd procurator nõ cogit̃ pſta-
re:vt.d.l.videam⁹.de in litẽ iurã.ſed ſi vtraqꝫ pars
vellet poſſet.arg.eiuſdẽ.l.videamus.nõ ꝙ ligaret
dominũ,niſi haberet ſpeciale mãdatũ ad ſic iurã-
dũ:vt.ſ.dixi.et tunc ſufficeret per procuratorem
præſtari.per ea,quæ dicta ſunt.

SVMMARIVM.

1 *Iudex per oculorum inſpectionem cognoſcit, an ædificiũ cito ruet: & damnum ſit allaturum.*

2 *Iudex, quando uadit, uel mittit agrimenſores, uel magiſtros: ſuper loco ſtatuit terminũ partibus, ut ſint tali die, & tali hora cũ magiſtro: & etiam ſit inſtrumentũ quando iudex eſt in loco.*

3 *Infinitas, quando toleretur: & quando euitanda ſit.*

Huic ſtipulationi debet.

¶ In hac ſtipulatione debet inſeri cã cognita.h.d.
cũ.l.ſeq.¶ In tex.ibi ex cã.i.origine dãni,ꝙ time
tur:an ex vitio operis ſoli,vel qũo. Iac. de Ar.&
ex qualitate:reſpectu ędificij.ꝙ timet dãnũ.Itẽ in
l.in cãę.ibi lõginqtas.i.diſtãtia ibi ſoli magnitu-
do:vt ſi ita magnũ ſit op⁹,quòd poſsit lędere do-
mũ diſtãtẽ,ẽt p aliquod ſpaciũ.Iac.de Ar.¶ Pro
declaratione tex.Primò quæro, dicit̃ habita con
ſideratione ex cã etc.et gl. facit vnã expoſitionẽ,
& nõ bonã:qa loquit̃ in cã,q̃ inſpicit̃ circa perſo
nã.hic circa rẽ.Intellige ergo ex cã:vt expoſui in
tex.ſecũdũ Ia.de Ar. Quod declaro lati⁹,ꝙ dicit
ex cã,dixi.ſ.origine.etc. Nã ſi damnũ timet̃ vitio
operis,intra modicũ tps põt ſciri, an opus ſit ſta-
bile,vel nõ:itẽ ſi ex vitio ſoli.Itẽ ꝙ dicit ex quali
tate,reſpectu ędificij,ꝙ timet.Quid ẽm,ſi eſt inqli
nus,q petit cautionẽ propt̃ res,quas ibi habet:in-
terponet̃ cautio vſqꝫ ad diẽ cõductionis.ſi eſt dñs
interponet̃ in diẽ longiorem. ſed hoc tenet Iac.de
are.ſed in hac.l.in cauſę.nõ placet expoſitio dicti
Iac.qa illa eſſet magis cauſa,an ſtipulatio eſſet in
terponẽda,vel nõ:an aũt vſqꝫ ad quã diẽ interpo
natur.Tene ergo expoſitionẽ gl.& dic lõginqtas
id eſt antiqtas ſoli.pone vnũ caſum,ĩ quo ſit mul
titudo terrę nouiter portatę.Illud dicit̃ ſolũ nouũ
& vnũ ędificiũ nouũ ſuſtinere veriſimiliter nõ poſ
ſet:qa nõ eſt ſolũ firmũ.ſed ſi ſtaret p tps,cõfirma
retur.& ceſſaret timor.Itẽ ecõtra in opere ꝙ ha-
bet ſolũ firmũ,facili⁹ ruit antiquũ quam nouum.
Item magnitudo operis:qa fortè põt eẽ tm̃ opus
ꝙ ſolũ nõ põt ſuſtinere:& veriſimiliter cito ruet,
& põt eſſe op⁹ paruũ,ꝙ veriſimiliter ruet:ſed nõ
1 ita citò.¶ Sed qualiter† adhibebit iudex iſtã co-
gnitionẽ?Rñ.per inſpectionem oculorum:vt.ſ.e.
l.iiij.in prĩ.vel per magiſtros,vt.l.comparatiões.
C.de fide inſtru.& l.j.ſ.de ven.inſpi.& in aut̃. de
non alienan.§.quod autẽ.& debet ſcire ſi aliqua
2 partium voluerit aliquid probare.¶ Sed an† qñ
iudex vadit,vel mittit agrimẽſorẽ,vel magiſtros
debet ſtatuere terminum partibus,vt ſint tali die
tali hora:cũ tali magiſtro,vel ſecũ in illo loco?Rñ.
ꝙ ſic.tex.eſt in.l.iij.C.finiũ reg.l.generaliter.§. pe
nul.C.de iureiur.qa per partis pręſentiam poſſet
iudex

a ¶ Gñale.Adde ꝙ
rõ cõtra eſt:quia ſi
ſufficeret generale
ſequeret̃,ꝙ poſſet
obligare animam
domini ad periu-
rium.Al.tamẽ trã
ſit cũ opi.Bar.rñ-
dens ad contraria.
b ¶ Non ſufficeret.
Adde ꝙ Imo.con
tra:quia vult,ꝙ ẽt
in caſu iſtius.§.ta-
lis forma iurandi
ſufficiat quemad-
modum in alijs ca-
ſibus,in qb⁹ nõ re
fert quid ex ęqui
pollentibus fiat.
ar.l.fi.§.fi.ſ.man.
& ar.eius ꝙ cõſue
uit dici de ſentẽtia
quia licet de ſolen
nitate formali de-
beat continere ab
ſolutionem.l.præ
ſes.C.deſen.tñ ſuf
ficit,ꝙ cõtineat ę-
quipollẽs.l.ĩ ſum
ma in princ. de re
iud.l.qd tñ.§.ſi ar
biter.ſ.de arb.Idẽ
tenet Ro.cũ qbus
Al.q pro hoc ad-
ducit deciſionem.
Bal.in.l.fi.§.oẽm.
C.de admi.tu.& ĩ
l.legitimos.in prĩ.
de legit.tuto.

POMATES.

c ¶ Quia certa forma
non ſufficiat ſer-
uare:qa ęqpollẽs
id ꝙ pro forma re
quiritur.& bñ fa-
cit tex. in.l.q Ro-
mę.§.Flaui⁹.& ibi
gl.j.de ver.obl.&
in.l.non omnis.in
princ.in verbo nõ
fuerint.ſ.ſi cer.pe.
& ad hæc vide, q̃
plenè ſcribit do.
Alex.in.l.j.in.iij.
co.ſ.de li.& poſt-
hu.& ibi vide Ar.
allegantem cõtra
hoc gl.iũcto text.
in ver. nominatũ.
in.c.conſtitutionẽ
de ſen.exc.ĩ.vj.et
d.Iaſ.in.l.iubem⁹.
vbi ponderat ibi
gl.C. de teſta.

POMATES.

d ¶ Idem puto. Ad
uerte,tñ ꝙ Al.ĩ.d.
l.iuſiurandũ,ꝙ ex
cõuentione.ĩ fi. in
iiij.fallẽ.in fi.Intel
ligit Bar. hic velle
dum dicit illa.l.lo
quit̃ ẽt, ꝙ quẽad-
modũ reqrit vnũ
de illis trib⁹,ĩ qb⁹
in.d.l.iuſiurandũ.
ad hoc,ut procu-
rator poſsit iura-
mentũ aduerſario
deferre, ꝙ ita req-
rit̃ vnũ de illis tri-
b⁹, in qb⁹ ad hoc,
vt deferente iura-
mentũ aduerſario
ipſi procuratori
poſsit procurator
iurare: ꝙ tñ puto
falſum, nec eam ſi
bñ inſpexeris fuiſ
ſe Bart.metẽ. & iõ
cogita,& vide Ce
po.xlvij.co.j.et.ij.

e ¶ Teſtibus.Adde
bonũ text.in.c.li-
cet, ex quadã.de
teſti.ponderatum
ibi ad hoc doc.&
an mandatũ pro-
curatoris, in quo
dominus promi-
ſit ſe ratum habi-
turum, quicquid
legitimè factũ fue
rit ſit nullum. Ro.
hic tenet, ꝙ ſic, p
gl.ſingu.in.c.rela
tio.xxj.q.j.et Bar.
in.l.qbona. de p[..]
cu.Pau.de leaza[..]
cle.j.de ꝓc. Spe.
in ti.de procur.§.
rõne.ver. itẽ exci-
pit. Io.fab.,inſtit.
de ſatiſd.§.ſin aũt.
Et an iuramẽtum
fidelitatis poſsit
per procuratorẽ
pręſtari?Ro.hic cõ
cludit,ꝙ ſic, p.c.j.
§.nulla. in tit. per
quos fiat inueſtit.
per tex.in.c.j.§.ve
rum. de ſtatu.reg.
Lib.vj. Et an iura-
mentũ p quod qs
probat ſuã ignorã
tiam poſsit pręſta
ri p procuratorẽ
Ro.in additio.no-
uis hic, vt refert
Ale.dicit, ꝙ nõ p
caſum ſingularem
in cap. ſi verò ali-
quis. verſic. pro-
priũ iuramentum
de ele.ĩ.vj.Quod
tamẽ intellige, vt
ibi per glo.ſcilicet
ꝙ non per genera
lem procu. p ſpe-
cialem ſic. et ibi p
Io.And.Archi.v-
bi ponũt.an ſi lex,
vel ſtatutũ reqrat,
ꝙ propria manu
iuret, poſsit iura-
re per procurato-
rem.et quod man
datum ſit nullum,
in quo dñs pmit
tit ſe ratũ habitu-
rũ qcqd legitĩe fa
ctum fuerit, tenet
Ro.cõ.lx.vbi vult
ꝙ nec valeat man
datũ ad accuſan-
dũ:niſi in eo ſint il
la, quę reqruntur
in accuſatione.

a ¶Infinitatē. Adde φ Alex. dicit facere ad questiōem, φ si factū est cōpromissum cū potestate data arbitro ꝓrorādi bis, ter, vel pluries, quoties poterit prorogare. & se remittit ad Bal. in rubr. ad quos controuer. feu. fin. Ro. in rub. de arbi. & Bal. in. c. tua nobis. de ap. vbi dicit, φ si data est potestas arbitro prorogandi cōpromissum semel & iterū: nō poterit ꝓrogari in infinitum, sed duabus vicib⁹. Tu vide pulchrè Bal. cōsil. cccxix. lib. j. vbi etiā ponit q̃d dictū est in cōpromisso vna uice, vel pl̃rib⁹ alijs. an ītelligaẗ ut præiudicetur de trib⁹. ista φ dicit pluribus prima ꝓrogatio ibi. uide q̃a bñ explicat hūc passum, & etiam consilio sequēti & sequenti. ubi refert φ. d. Philip. de Rhegio. & do. Bartholomeus de Sali. cōsuluerūt & ipsi, si dictū sit semel. & pluries, φ nō extendit ad tertiā prorogationē. & idem voluit eius pulchro. cōsi. cccclxvij. li. iiij. vbi etiā ponit, quid si fuit appositum φ cōpromissum possent ꝓrogare arbitri totiesquoties eis placuerit. & tñ in primo termino statuti, essent duo menses ad finiēdū cām. An vigore illorū uerborū poterunt in longum protrahere diem. res est dubia: tamē ex quo partes breui termino videntur voluisse cām decidi, non videẗ φ tot prorogationes valeāt, & ibi ēt ponit de eo, φ refert hic Alexā. an possit fieri una ꝓrogatio, quæ duret ad vitā & concludit, φ nō. & in quantū idē Alex. post aliā q̃ōnem si factū est cōpromissum, φ nō habuit effectū an iterū debeat cōpromitti. cū ex forma statuti ad id partes sint adstrictæ. & se remittit vt hic per eum. Adde φ Bal. cōsi. ccccxcvj. lib. iij. tenet φ iterū debeat compromitti. & idem tenet Ro. cōsi. ccccciij.

b ¶Si finita. infert hic Ange. φ ille, q̃ promisit captiuū præsentare magistratui, toties quoties op⁹ fuerit requisitus ab eo, φ facta præsentatiōe, is liber erit. Adde quod hoc non videtur verum: quia illa uerba toties quoties vidētur clarè importare infinitatē: vt sensit glo. in. l. si ita. ĵ. de fideiuſ. sed dictum Ang. potest sustineri, si promisisset semel, rursus, vel iterum præsentare. Andr. Barb.

c ¶Iterum. Adde φ per hanc gl. dicit Ange. φ ille, qui promisit captiuum præsentare magistratui toties quoties fuerit requisitus, liberatur ꝑ binā præsentationē: vt euitetur infinitas. per. l. quibona §. fi. s̈. eo. Sed Imo. Roma. & Alexan. hic tenent contrarium, & Alex. eius cōsi. cxv. lib. ij. Tu vide, quæ uoluit Bal. cōsi. in proxi. apostilla alleg. maximè. ccxcix. vbi de dictione iterū. & dicit, cōsiderandum est, φ aut ex multis pluralitatibus potest resultare inconueniens vel magnū grauamē partis: & tunc pluralis locutio duorū numero est contenta: vt. d. §. si decem. Aut non resultat incōueniēs aliquod: sed poti⁹ resultat cōueniens iustū, nec cōtinens magnū grauamen partis: & tūc intelligiẗ quoties opus est: & idē quoties iustū est. Vnū etiā scias, φ Roma. cōs. xv. incipiē. plura dubia. & simpliciẗ refert & seq̃ẗ dictū Ang. Quid autē si aliquis promittat aliquē p̨sentare ad req̃sitionē iudicis: an poterit p̨sentare ante requisitionē ad hoc, vt libereẗ? Rom. cōsuluit φ nō est, consi. cxxxvij. & ī quātū Alex. super gl. in verbo. liberetur refert Ang. dicere se pl̃ries practicasse: cū petiẗ reuocatio tenutæ contra petentē: pōt dici φ tenuta nō est reuocanda: eo, q̃a non interest reuocari, ex eo: q̃a si nō esset data, deberet de nouo cōce. & post relatas opi. Imol. Ro. & Pau. de cast. ipse dicit, φ aut tenuta est valida. & potest peti confirmari ꝑ. l. iiij. §. missum. s̈. de Car. edi. cum gl. & Bart. ibi Aut tenuta fuit nulla: puta ratiōe defect⁹ citationis:

iudex, vl̃ agrimensor aliter informari ergo, &c. φ facias hic scribi, & etiā instrumentum fieri, quādo iudex est in loco. alias posset processus periclitari

a ¶Item not. infinitatē[a] euitandā Dy. uoluit expedire hic. & Cy. in. l. j. C. de senten. quæ pro eo φ interest. nec expediunt perfectè. Ego expediam hic. Et op. d. l. uideamus. §. iurare. s̈. de in lit. iuran. Rñ. ibi euitatur infinitas: quia à iudice taxatur. ¶Vlterius op. de. l. si ita stipulatus à Seio. s̈. de fideiuſ. gl. nō soluit. dicit Dy. φ ibi verba disponentia fuerūt apta ad infinitatem: hic non. ¶Oppo. de. l. purè in fi. ĵ. de do. excep. Sol. ibi agitur de actione tollenda, & exceptione inducenda seu conseruanda: & ut ibi liqueat secundum Dyn. dic: aut loquitur de obligatione inducenda: & tunc euitaẗ. ut hic. Aut de obligatione conseruanda: & tunc aut uerba, & mens cōtrahentium sunt apta ad infinitatem inducēdam, & toleratur: vt. l. si ita stiputatus à Seio. j. de fideiuſ. Aut non sunt apta, & tunc euitaẗ: ut. l. j. §. si cui. ut le. no. ca. & l. fin. C. de sacrosan. eccle. l. fideicō. §. si quis decem. s̈. de leg. iij. Aut loquimur de obligatione tollēda: & tunc infinitas toleratur: ut ĵ. de do. exce. l. purè. in fi. Ratio prædi ꝗ̨ distinctionis est: quia fauorabilior est cā obligationis tollendæ, φ̃ inducendæ: ut. ĵ. de act. & obli. l. Arrianus. q̃ uerba Dy. non videntur uera: quia dicit, φ cū agitur de obligatione inducenda euitatur. Istud est cōtra. l. si finita. in prī. ibi ideo, &c. & gl. dicit q̃ties opus, &c. Itē ibi. si uerò sine conditione, &c. & ibi quandoque. secundū membrum cūm tractat de obligatione conseruanda, &c. ibi: si uerba sunt apta &c. ¶Illud est contra. l. eum debere columnam. s̈. de ser. urb. pr̨ed. Cy. nihil dicit vltra Dyn. φ ualeat unum obolum.

3 ¶Vt igitur liqueat † ista materia, cū quæritur, utrum infinitas toleratur uel non. aut loquimur in exceptione, & tunc infinitas toleraẗ regulariter: ut. l. purè. in fin. de do. except. & . C. de excep. l. licet. Fallit in exceptione non nu. dotis. & non numeratæ pecuniæ: ut. l. fi. cum auẗ. ibi posita. C. de dote cau. non nu. & l. in contractibus. de nō nume. pe. Si in obligatione: & tunc loquimur de infinitate tēporis: aut quātitatis, aut nūeri: aut personarū. Si loq̃mur de infinitate tp̄is, ut in materia nostra: tunc aut loquimur de obligatione inducēda. & tunc aut induciẗ ex necessitate: & tunc īfinitas euitatur: vt hoc. §. & hac. l. si finita. iij. rñ. Aut inducīẗ ex uolūtate: & tunc toleratur infinitas: ut hac. l. si finita ibi, si quidem ex conuentione. & in omnibus legibus loquentibus de obligatione conditionali: ut. l. cedere diē. de ver. sig. quia semp durat, donec certū sit conditionem extare, uel deficere: ut. l. ita stipulatus. j. de uerb. obli. durat dico spes stipulationis committendæ: quia semp potest committi. Si uerò dicimus de obligatione cōseruanda, & tunc aut reus est paratus personę satisfacere: & tūc infinitas euitaẗ. l. si mora. s̈. sol. ma. Aut reus nihil dicit, & tunc aut actor negligit ius suum & infinitas euitatur. ut. l. fi. C. de sacrosan. eccle. & de pr̨escrip. xxx. an. l. sicut. & l. omnes. aut actor non negligit. & tunc toleratur: ut. l. eum debere columnam. s̈. de ser. urb. pr̨e. Nam posset actor intra. xxx. dies semper perpetuare, & duraret ī infinitum, vt apparet manifestè. ¶Secundo casu, aut loquimur de infinitate quantitatis: aut loquimur de infinitate ꝓpriè quæ non habet numerum, & tunc euitaẗ: ut. l. j. C. de sent. quæ pro eo φ interest. & l. uideamus. §. pe. de in. li. iura. Aut loquimur de infinitate ī propriè quæ est immensitas: & tunc aut obligatio contrahitur pr̨eter voluntatem obligati: & tunc euitatur vt. l. si seruos. in fi. s̈. de pig. act. l. ex damni. in prin. ĵ. e. Aut cōtrahiẗ ex volūtate obligati & tunc toleratur: vt. l. continuus. §. illud. j. de uer. obl. Fallit in donatione vbi distinguiẗ inter priuatum, & principē. vt. l. sancimus. C. de dona. & in auẗ. de nō alie. §. finimus q̃a priuat⁹ nō pōt donare immēsè: Prīceps sic. Aut loquimur de infinitate numeri, quod est q̃ñ multiplicaẗ p̃statio: ut si est p̃statio ānua. & isto casu aduerte: aut uerba contrahentium seu disponentiū sunt expresse apta ad infinitatē: aut expresse contra infinitatē: aut dubitatur. Primo casu, toleratur infinitas: vt. l. ita stipulat⁹ à Seio. j. de fideiuſ. & l. in annalibus. C. de leg. & . s̈. de arbi. l. si duo. in fi. Aut verba expressa repugnāt īfinitati, et euitaẗ: vt. l. si sic. la. ij. ij. respon. de ver. oblig. Aut verba sūt dubia: & tunc aut multiplicatio obligationis contigit facto eius, seu culpa eius, qui obligatur: aut facto eius cui obligatio quæritur: aut natura: aut casu vel fortuna. ¶Primo casu: & tunc infinitas toleraẗ vt. l. si sic. la. ij. j. de ver. ob. Aut facto eius, cui obligatio quæritur: & tunc aut obligatus ex hoc non lædiẗ, & infinitas toleratur. vt. l. veluti. §. j. s̈. de edē. & hac. l. si finita: in princip. aut obligatus l̨editur ex hac multiplicatione: & tūc aut facto eius cui obligatio acq̃riẗ, adest obligatio, intantum inquantum tenetur reddere: & infinitas toleraẗ: vt. l. sicut in annos. s̈. quibus modis. vsusfruct. amit. nam tenetur tibi reddere vsumfructum, qui ad eū redijt aut facto ei⁹ cui obligatio acquiritur, nō adest obligatio, ad id φ p̃stare teneẗ: q̃a perditū non redijt ad obligatū: & tunc infinitas euitatur: vt. l. fideicōmissa. §. si quis decē. s̈. de leg. iij. & l. j. §. si cui. s. vt lega. no. cauea. & de ver. sig. l. boues. §. hoc sermone. Si verò multiplicatio numeri contingit natura: tūc etiam toleratur: vt. l. pe. & ante pe. s̈. de annu. leg. Si verò contingit multiplicatio casu, vel fortuna: & tunc idē q̃a toleraẗ: vt. l. filiæ. & l. ī singulos. s̈. de annu. le. & l. sicut ī annos. s̈. q̃b. mo. vsusf. amit. ¶Vltimò, cum q̨ritur de infinitate personarum: & tūc infinitas euitatur: vt. l. stipulatio ista. j. de ver. obli. & l. inter stipulantem. in prin. eo. ti. & extrà: de rescrip. c. j. lib. vj.

¶LEX. XV.

b Si finita.[b] ¶Die finita iterum stipulatio interponetur. & dies omittatur ex certa scientia ꝑpetuò committitur: si per errorem consuetudo inspicitur. h. d. ¶Opp. hic dicitur, quòd petat se liberari, &c. Contra: quia frustra petit se liberari cum si esset liberatus deberet satisdare: vt. l. dolo. ĵ. de do. excep. & l. in condemna. §. dolo. ĵ. de reg. iu. sed si esset liberatus iterū[c] satisdaret: vt hic. in prī.

c Sol. intellige de ædificio, ex quo non timetur amplus ruina. ¶Vlterius oppon. de. l. j. ĵ. de ripa. mu. Sol. vt in gl. ¶Vlterius opo. de. l. de die. s̈. qui satisdare cog. Sol. vt in glo. & bene. ¶Itē opp. de. l. ita stipulatus. ĵ. de ver. oblig. ¶Istud contrarium est valde difficile. Sol. vt plenè dixi de hoc contrario & præcedenti, in. d. l. ita stipulatus. circa princip. ¶Vltimò opp. & videtur, quòd ex conuentione non potest committi: cum in prætorijs stipulationibus partes se non habent intromittere: vt. l. in conuentionalibus. ĵ. de verb. ob. Vide sol. gl. sed licet prætor non statuerit diem, tamen iudici reseruauit: & sic ipse statuisse videtur. & not. ĵ. de pœ. l. sanctio. & sic illa sol. non est bona. Sol. ergo quod non potest addi, vel minui dies absque scientia, & mente prætoris. sed hic videtur ex mente præto. vt. l. j. §. inde requiritur. s. titu. j.

SVMMARIVM.

1 *Dictio de, denotat rationem remotam.*
2 *Verbum generale omnia comprehendit.*
3 *Satisdare, quando debeat quis de opere, quod fit in publico?*
4 *Concessio semper intelligitur facta: sine præiudicio alterius.*
5 *Præses non potest concedere ædificari in publico ad priuatam utilitatem, ad publicam sic.*

Deinde ait prætor. ¶De eo, φ fit in flumine pu

& tunc concludo, dicit ipse, q parte citata potest de nouo dari, & etiã cõfirmari: prout in simili videmus de sententia, quæ est nulla, defectu citationis, vel similis. Et potest per iudicẽ appellationis confirmari: vt colligitur ex no. p gl. in. l. j. §. si. C. qñ prouoc. ibi, dũ gl. dicit cõfirmari viderĩ. & alijs rõnibus de quibus hic, p ipsum. Adde, q contra hoc vltimũ membrũ, cõsulit Bal. cõsil. clxvj. incip. in Christi noĩe casus talis. li. iij. vbi dicit: missio in poss. corporalẽ est act⁹ fori cõtentiosi, & sine citatione etiam peremptoria, non potest expediri: vt. C. de his qui ad eccle. cõfu. l. pñti. §. C. si. j. et p vim, vel alio mõ. l. si. nec põt confirmari: imò debet reuocari: & iudex q fuit facilis in mittẽdo, debet esse facilis in extramittendo: vt. l. j. §. j. si mu. vẽt. noĩe. lati⁹ vide vbi. idem cõsuluit Ro. cõsi. clviij. ĩci. in Christi noĩe circa articulũ. vbi adducit fundamẽta, quæ hic adducit Alexand. pro sua opinione. & deinde decidit contrariũ, referens ita cõsuluisse Pet. de ancha. consi. incipiẽ. prima facie videtĩ dicendũ. & ita ẽt tenere Ang. hic licet ignorantes allegẽt in cõtrarium ibi. vide Petr. de Ancha. cõsi. mihi. ccxciij. quia Ro. de eodem numero nõ ponit.

a ¶ Dictio de. adde vt per Bal. consil. cccxxxj. ij. lib.

b ¶ Ripa. Adde q dicatur ripa. & an in ea possit ædificari: Bald. consil. cxxix. ij. lib.

c ¶ Pro personis. Adde vt per Bar. consi. incip. statuto ciuitatis Camerini.

blico, vel eius ripa satisdatur intra. x. annos: si ĩ via, vel alio publico loco, tpe iudicis arbitrio statuendo: nisi opus fiat ad publicam vtilitatem: tunc nõ satisdatur: sed p idẽtitate conseruanda agitur. h. d. vsq; ad. §. ex hoc edicto. vide tex. ibi, & q ait prætor. &c. ibi, de eo, &c.

1 ¶ † Vide, q dictio de [a] denotat remotã rõnẽ, tum nõ de opere, sed de dãno futuro ex opere satisdatur. Alibi contra in. l. j. §. nunc videamus. s. de coniun. cum eman. lib. vbi videtur idem in dictione de, q in dictione ex: q cãm proximam denotet. de quo. j. de incen. rui. nau. l. j. §. ex incẽdio. dic, vt ibi. facit q dixi. in. l. prętor. §. j. de bo. autho. iud. pos.

2 ¶ † No. q verbũ generale oĩa comprehendit: vt hic. & l. hæc oratio. j. si liber. inge. esse di. de testa. milita. l. in fraudem. ¶ Oppon. & videtur q debet agi in factũ, ne quid in loco publico & ideo isto modo agerĩ: vt. l. qui bona. §. de illo. s. e. Sol. hic licitè ædificabitur authoritate publica. gl. reprehendit, & dat aliam sol. q illud ad vnum cõpetit & istud ab aliud. Et licet sol. ista sit bona. tamen prima etiam bona est intelligendo, q etiã ędificabat authoritate publica, ad vtilitatem tamẽ priuatam: quia ille ver. si publico, loquitur, quando ad vtilitatẽ publicam reficitur. secus si ad vtilitatem priuatã: quia tunc indistinctè satisdat. ¶ Pro declaratione istus. §. †. & suæ materiæ, & ver. si quid

3 vitio. secundum verã lect. cum quæritur, quãdo debeat satisdare de ope, q fit ĩ publico: dic, aut fit in loco publico, q tñ non est ĩ vsu publico: & tũc idẽ q in priuato, vt. j. e. l. §. si de vectigalibus. & j. ne q d in loco pub. l. ij. §. j. & s. de contra. empt. l. sed Celsus. Aut est in vsu publico: & tunc aut nemo ibi ędificat, & non est satisdãdũ: vt hic. & l. fluminũ. Aut aliquis ædificat: & tunc aut nemine permittente: & debet satisdare de vitio operis, nõ soli. Aut permittente aliquo, q habet authoritatẽ: & tũc aut ędificat ad publicã vtilitatẽ: & nõ debet satisdare: sed pro identitate cõseruanda prætor aditur: vt. l. fluminũ. in prin. j. e. & hic in ver. si publicus. Aut ędificatur ad priuatã vtilitatẽ: & tunc debet satisdari:

4 quia † cõcessio sibi facta semper intelligitur sine prę iudicio alterius: vt hic in versi. si quid Titio. & l. ij. §. meritò. & §. si quid ã principe. j. ne q d in lo. pu. vbi etiã dixi debere satisdari: intellige si fiat in flumine, v eius ripa, intra decẽ annos. In alijs arbitrio iudicis statuetur tempus. Si verò de eo q fit in priuato. dic, vt. j. e. l. damni infecti. stipulatio pertinet.

b ¶ Opp. q ripa[b] non sit locus pub. sol. vt in glosš. ¶ Quæro. dicitur hic: si locus publicè reficiatĩ & c. quomodo intelligitur publicè: Gl. dat tres responsiones. secundum istã vltimam, videtur † q præses

5 possit permittere. Cõtra. j. q vi aut clàm. l. iij. §. planè. dic aut pręses concedit ædificari ad vtilitatem publicam: & potest vt hic. Aut ad priuatam vtilitatem, & non potest: vt ibi.

SVMMARIVM.

1 *Domus habet partes substantiales, & artificiales.*
2 *Superficies sine solo naturaliter possideri nõ potest.*
3 *Ager quando minatur ruinam: qualiter fiat missio?*
4 *Dominus partis inferioris domus si commisit delictum, ob q. debet domus destrui, qualiter destruetur: remissiuè.*
5 *Priuilegiũ cõcessũ castro, an extendatĩ ad uillam adiacentem? Castro existẽti in comitatu, nõ põt priuilegiũ concedi. Legatum, uel cõdemnatio facta de ciuitate intelligitur de hominibus ipsius ciuitatis. ibidem.*

Ex hoc edicto. ¶ Si est ruinosa ps substantialis fit missio in totas ædes: secus si pars artificialis: nisi occasione contignationis, vel alia pars vitiosa aliã ad se

1 trahat. h. d. Ad euidẽtiã: domus † habet partes substantiales: vt solũ, & superficies: vt. l. superficiario. & l. solum. s. de rei ven. & l. eum qui ædes. de vsuc. Quandoq; est pars artificialis. vt ista est camera, & coquina. Et diuiditur in duas. Primò, ponit de parte substantiali vsq; ibi. sed & si in plures partes. Secundò, de parte artifi-

2 ciali. ¶ Dicitur hic: † q non potest possideri superficies sine solo. Contra in. l. si duo. §. item videamus. j. vti pos. rñ. superficies non posset possideri sine solo naturaliter, & ciuiliter, vt hic: sed naturaliter, potest, ut in contrario. & l. obligationum ferè. §. placet. j. de act. & obliga. Vel aliter, dicit hic, q non põt, possideri: quia cadit: uel est in actu cadendi. ¶ Dicitur hic nõ expedit. Contra imò expedit possideri naturaliter: vt. l. j. §. deijcitur. j. de vi & vi ar. Sol. non potest, vt superficies possideri: nisi aliquid detĩ domino, ut. s. de rei vẽ. l. superficiario. & l. seq. sed hic dicitĩ, q non expedit:

3 qa timetur ne cadat. ¶ Vlterius opp. † de. l. cũ emptor. §. si agri. j. eo. Solu. qñq; ruinã minatur ager: & tunc semper fit missio in eã partẽ, quæ minatur ruinam: quia non est periculum, vt aliam ad se trahat: ergo. Potes dicere, aut timetĩ damnum ex agro: & dic, vt. l. si cum ẽptor. §. si agri. Aut

4 de ædificio: et tunc aut partis substãtialis, aut artificialis: vt hic. ¶ † Iste. §. inducitur ad. q. dominus partis inferioris commisit * delictum, ob q domus venit destruenda: ipsius pars * qualiter destruetur, cũ tota destruere

5 turĩ ista. l. facit. dicam. j. titu. l. Atheius. in fi. ¶ † Vlterius inducitur p Gul. de cu. pone q Imperator concessit priuilegiũ castro: & habet prope se villam, an videatur concessum villę? & videtur q sic. cum villa sit in via: vt l. prædijs. §. balneas. cum seq. de leg. iij. & l. Seiæ. §. tyrandę. s. de fun. instr. & l. si qñ. C. de bo. vacan. lib. x. vbi dicit esse casum. Sed illa lex meo vide re, non facit. Nam. l. si quando. loquitur in beneficio: quæstio proposita loquitur in priuilegio. Et beneficium, quando non est contra ius cõe, meritò ampliantur adiacentia: vt. l. si. s. de consti. princ. vbi sunt verba gl. q illã. l. si quando sic intelligit, sed priuilegium est contra ius commune, & restringitĩ: vt. l. si qñ. C. de inof. te. Quid ergo dicemus? qñ priuilegium cõceditur castro: hoc est, in loco in comitatu, fieri non potest: vt. c. si ciuitas. de sen. excom. lib. vj. & l. ij. j. de ver. signi. & ibi plenè dicã. Sed qñ ca-

c strum apponitĩ non pro loco, sed pro personis [c] vt lego ciuitati Perusij: & tũc hominib⁹: vt. l. ciuitatibus. s. de leg. j. Itẽ condemno ciuitatẽ: & tunc de hominibus. & oĩbus, qui sunt subditi: vt. l. qui ex vico. j. ad munici.

SVMMARIVM.

1 *Prioritas, quòd non detur in pignore prætorio, sed omnes sunt pares.*

Si plures. ¶ Siue simul, siue separatim plures ex primo decreto mittãtur, omnes sunt pares in iure: sed si vnus in secun

1 do decreto peruenerit, domini loco habetur. h. d. ¶ Not. † q in pignore prætorio nullus est prior: sed omnes sunt pares. Itẽ no. q ordo nõ ĩspicitĩ. ¶ Circa primũ. Ad id, q dicitur prior in tpe, potior in iure. Ego sum ĩ noua op. vltra gl. & doc. dic, vt plenè dico in. l. cum vnus. de bono. authori. iud. poss. ¶ Circa secundum dic, vt dicam. j. de sol. l. nec enim.

SVMMARIVM.

1 *Missus in possessionem ex secundo decreto constituitur dominus mente & affectu: quãdo ille: contra quem mittitur est dominus: secus si non est dominus.*
2 *Primum decretum quid sit: & quid secundum: Et ad primum decretum cum peruenitur pars est citanda peremptoriè ad partis petitionem. nu. 3.*
4 *Citatio dicitur peremptoria, quando fiunt tres citationes: alias si sit una, dici debet peremptoria.*
5 *Iudex quando iubet per seipsum, non debet dicere peremptoriè.*
Citatio habet uim peremptorij, quod in ea dicitur: aliàs elapso termino procedetur cõtra te ad cognitionem per pronunciationem, iustitia mediante. ibi.
Idem, si dicit citamus hac una citatione. ibi.
Principalis, an citetur quando interponitur primum decretum? remissiuè.
6 *Libellus q. debeat præcedere, quando quis citatur peremptoriè & ad primũ decretũ.*
7 *Missio in possessionem ex primo decreto, fit pro mensura debiti petiti.*
8 *Citatus, si dixit nolle uenire: amplius non citatur, & est contumax.*
9 *Citatio quando fit ad hoc, ut possit perueniri ad diffinitiuam, uel ad primum decretum requiritur, quod dicat & peremptoriè.*
Dilationes probatoriæ sunt peremptoriæ etiam si non dicatur. eod.
Dilationes expectatoriæ post lit. contest. debent dici & peremptoriæ. ibidem.
10 *Actor, an debeat comparere in quolibet termino?*
11 *Actor, si comparuit, licet rei contumaciam accusauerit, attamẽ debet licẽtiatus recedere.*
12 *Procurator, qui habet plures causas in eadem curia, si comparet, & dicat præsento me in omnibus terminis, quos hic habeo: & licentiatus recessit, sufficit, ut interponatur primum decretum.*
13 *Reus, qñ cõparet per procuratorẽ minus legitimũ, perinde habetur, ac si nõ ueniret.*
14 *Procurator nõ legitimè cõstituitur, si comparuit in prima citatione, & donec tractetur de legitimatione personæ alij termini transierunt, nec apparet expressum in actis, quando actor in omni termino comparuerit: an reus dicatur contumax, & primũ decretum interponatur?*
15 *Consilium, quod actor etiam si super mandato disputatur, compareat, & contumaciam rei accuset.*
16 *Primum ad decretum peruenitur, si reus uenit, & iudex pronuntiauit litem contestatã, & percepit ei, q. contestetur: & non uult reus contestari.*
17 *Reus, si non uenit, neq; misit, & sic fit contumax, peruenitur ad secundum decretum. licet iudex non pronuntiet ipsum contumacem.*
18 *Contumacia rei debet liquere iudici, ante, quã interponat primum decretũ: alš esset nullũ. Practica in pronuntiatione primi decreti. ibidem.*
19 *Relatio nuntij satis est, quod fiat notario, dummodo posteà fiat iudici notum: nec debet fieri iudice sedente.*
Instrumenta possunt produci ipsi notario. ibidem.

Libellus

20 *Libellus, quod non debeat dari in mißione in poßeßionem ex primo decreto.*
21 *Mißio in poßeßionem ex primo decreto debet fieri iudicis authoritate: & quis debet mitti per executorẽ: poteſt etiam quis propria authoritate cum iudicis licentia.*
Nuntius in re ſua quis eſſe poteſt. eod.
Cautela, ut pars non intret in poßeßionem ex primo decreto ſine executore, uel iudicis authoritate, aliter amittit ius ſuum. ibidem.
22 *Primum decretum qualiter interponatur, quando actor emit, poßidet: uel habet rem in commodato, uel aliter.*
23 *Cauſa damni infecti nihil habet hodiè immutatum, quo ad interpoſitiõem primi decreti.*
Mißio in poßeßionem ex primo decreto in re petita, in omnibus actionibus realibus, ita hodie fit, ſicut olim. Inibi.
Hodie in actione perſonali primum decretum interponitur pro menſura debiti declarati. ibidem.
24 *Miſſus in poßeßionem ex primo decreto, an poßit reum de poßeßione eijcere?*
25 *Reus peremptoriè citatus: & contumax, non debet iterum citari ad audiendam interpoſitionem primi decreti.*
26 *Primum decretum poteſt interponi in ultima die peremptorij, & de æquitate poteſt in aliam expectari.*
27 *Secundum decretum interponitur parte citata, & ſic cum cauſæ cognitione.*
28 *Reus citatus ad ſecundum decretum, an debeat præconizari? remißiuè.*
29 *Citatio ad domum in interpoſitione ſecundi decreti. quod ſufficiat in cauſa damni infecti. & noxali, aliter non: ſed requiritur latitatio in alijs actionibus perſonalibus.*
Latitare, an dicatur omnis ſciens, & continens? remiſsiuè. eodem.
Caſus in quo etiam contra latitantem non interponitur ſecundum decretum. ibidem.
30 *Latitatio non requiritur tempore primi & ſecundi decreti, ad hoc, ut perueniatur ad ſecundum. Et nũ ad ſecundum decretũ, poßit procedi cõtra uniuerſitatem? nu. 31.*
32 *Secundũ decretũ contra furioſum, & pupillũ: ac minorem, an interponatur.*
33 *Miſsio ex ſecundo decreto qualiter fiet, ſi ille contra quem fit, non latitat? ubi quod datur curator bonis uia ordinaria.*
34 *Intra quantum tempus quis admittatur ad recuperandum poſſeſsionem contra miſſum in poſſeſsionem.*
Iuri offerendi, an præſcribatur ſpatio xxx. annorum.
35 *Reus, ſi poſt primum decretum uenit. & non uult expenſas reſtituere: ſed uult impedire ſecundum decretum non auditur, & ſecundum decretum interponitur.*
36 *Cauſæ cognitio debet præcedere, cum peruenitur ad ſecundum decretum.*
A ſecundo decreto, quod appelletur. eodem. Et ad ſecundum decretum requiritur, quòd de nouo quis introducatur in poſſeſsionem. nume. 37.
38 *Miſſus in poſſeſsionem ex primo decreto in una re, an poſsit in aliam ex ſecundo decreto introduci?*
39 *Secundum decretum poſt primum, licet interponatur arbitrio iudicis, tamen melius eſt quod interponatur poſt annum.*
40 *Secundum decretum interponitur officio iudicis nobili.*
Miſsio in poſſeſsionem ex ſecundo decreto, eſt miſti imperij: & expeditur officio iudicis nobili. ibidem.
41 *Primum & ſecundum decretum, in quibus actionibus interponatur, ubi ꝙ in omnibus actionibus. petitionibus, & perſecutionibus.*
42 *Iudex parte abſente poteſt facere interponere terminos, quando peto, ꝙ inter te & me interponatur, & tu nõ uenis.*
43 *Secundum decretum, poteſt interponi in omnibus actionibus perſonalibus, & in omnibus caſibus, in quibus per primum non eſt plenè conſultum.*
44 *Primo decreto interpoſito, quia reus non cauebat, uel debitum erat purum, peruenitur ad ſecundum.*
45 *Secundum decretum non interponitur in poſſeſsione, quæ datur nomine uentris.*
46 *Secundum decretum, quando interponatur actiõe ex empto.*
47 *Primi decreti quis ſit effectus?*
48 *Pignus prætorium in actione reali, qualiter conſtituetur, ſi res eſt mea.*
49 *Miſſus in poſſeſsionem ex primo decreto, quod habeat detentationem, & non poſſeſsionem. ſ. in actione perſonali in re alia. remiſsiuè.*
50 *Miſſus in poſſeſsionem ex primo decreto habet fructus, ſed computat in ſortem. ſ. in actionibus perſonalibus.*
51 *Miſſus in poſſeſsionem ex primo decreto in realibus, quando lucretur fructus?*
52 *Primum decretum, an habeat effectum ut ex eo poſsit ad ſecundum perueniri?*
53 *Effectus ſecundi decreti, quis ſit?*

* Iulianus. ¶ Iſte. §. ſubtilis eſt, & quotidianus, & habet materiam
ſubtilem malè explicatam: ideo aduertatis ad me: & bre
uiter dicit. Miſſus ex primo decreto non præſcribit antequam interpo-
natur ſecundum. h. d. ¶ Ad. l. iſtam op. dicitur hic, ꝙ poſtquam dominus
conſtituitur, preſcribit. Contra, dominus non præſcribit, vt. l. ſequitur. §.
a lana. ꝗ. de vſuc. Sol. hic prætor [a] conſtituit eum dominum ex ſecundo de
creto, quantum in eo fuit ſecundum mentem eius: ſed in veritate non fuit
1 dominus, ideo præſcribitur. Contra imò † in veritate eſt dominus: vt. l. j.
ſ. de fund. do. & l. ij. in fi. ſ. ſi ex noxa. cau. ag. vidiſtis no. in. l. prætoris. in
princ. ſ. e. Dico ꝙ conſtituitur dominus mente, & affectu: quando ille cõ-
tra quem mittitur eſt dominus: vt in contrarijs: ſecus quando non eſt do
minus, vt hic: quia tunc paratur cauſa vſucapiendi. ¶ Venio ad gl. ma. &
qa habetur mentio ĩ tex. de primo & ſecundo decreto: ideo gl. ſummauit
hic & melius quam in aliqua parte iuris. & gl. Summatim habemus vide
re, quid eſt primum decretum: eſt primus iuſſus, ſeu prima miſsio, in poſ
ſeſsionem. Secũdũ decretũ eſt ſecundus iuſſus, ſeu ſecunda miſsio in poſ
ſeſsionem. & licet aliàs dicatur primum reſpectu ſecundi, tamen non ita
hic qa qñq; ĩterponit primũ, & nõ ſecũdũ: vt glo.
dicit. Iſta gl. ĩnuit, ꝙ idẽ ſit iuſſ⁹, ꝙ miſsio, ꝙ eſt fal
ſum. Nã ſicut eſt aliud ſnĩa aliud executio ſnĩæ. vt
l. j. C. de exe. rei iud. & ꝗ. de re iu. l. ſi cnnulla. qñq;
eſt ali⁹ ꝗ ꝓnũtiat, alius ꝗ exeqꝉ: vt. l. à Diuo. §. j. ꝗ.
de re iu. l. ꝓperãdũ. §. ſi autẽ re⁹. C. de iu. Ita aliud
primum decretu aliud prĩa miſsio Nã primum de
cretum eſt primus iuſſus de mittendo. Prima miſ
ſio eſt executio illius iuſſus, ſecundum decretum
eſt ſecundus iuſſus. &c. & hoc ſecundum Dyn. hic
in Spe. in tractatu de primo & ſecundo decreto. in
princ. Ray. verò hic legẽdo hunc. §. diſputauit, an
iſtud ſit verũ? videꝉ ꝙ nõ: quia illa non eſt bona dif
finitio, quæ cũ ſuo diffinitio non conuertitur: vt
l. j. §. dolum. ſ. de do. & l. omnis diffinitio. de regul.
iur. & ꝙ ibi no. Quod non cõuertatur cum ſuo dif
finito: probatur per. l. ſi prius. ſ. titul. j. vbi non eſt
aliquis iuſſus de mittendo. Præterea, pone, ꝙ ꝑ ſen
tentiã diffinitiuam iudex iubet aliquem agentem
poſſeſſorio: vt mittatur in poſſeſsionẽ: an erit pri-
mum decretum? certè nõ: quia in materia noſtra,
primum decretum interponitur propter cõtuma
ciam. Præterea dicunt ipſi, quòd ſecundum decre
tum eſt ſecũd⁹ iuſſus de mittẽdo. Cõtra. per. l. à quo
fundus. ꝗ. eo. vbi in confeſſoria, & negatoria, aliter
interponitur ſecundum decretum: vt ibi dicam:
Præterea tu dicis mihi ſecundum decre. eſt ſecun-
dus iuſſus de mitttendo. Contra, quia cum quis eſt
miſſus ex primo decreto, non debet mitti ex ſecũ-
do: vt. ꝗ. dicam. ergo iſta diffinitio ſalua reuerentia
Dyn. & ſequacium, non videtur vera. ¶ Breuiter
2 do † diffinitionem. Primum decretũ, eſt prima ag-
grauatio, ex qua actori aliquid applicatur: facta ꝑ
iudicem parti conuentæ propter cõtumaciam. Se
cundum decretum, eſt augmentatio aggrauatiõis
iam factæ, ex qua aliquid actori applicatur facta ꝑ
iudicem parti conuentæ propter contumaciam.
Quare dico prima? & dico ad differentiam ſecundi
Quare dico aggrauatio? ad differentiam iuſſus de
veniendo, vel de cauendo, qui non continet graua
men. Item dico prima aggrauatio generaliter, vt
contineat quodlibet primum decretum, etiã illud,
quod eſt in. l. ſi prius. Quare dixi actori applicaꝉ
aliquid? ad differentiam mulctæ, quæ non applicaꝉ
parti: vt. l. mulctarum. C. de modo mulc. & l. j. ſ. ſi
quis ius di. non obtem. Quare dixi facta à iudice?
ad differentiam alterius aggrauationis factę à lege:
vt leg. contumacia. ꝗ. de re iud. & l. ſancimus. C. de
iud. Quare dixi propter contumaciam eorum. quę
fiunt lata diffinitiua. ¶ Secundum decr. eſt augmẽ
tatio, &c. ad differentiam primi decreti, quod de-
clara, vt. ſ. Et iſtud ẽ quid ſcholaſticum, ſubtile tñ.
3 ¶ Qualiter † peruenitur ad primum decretũ? gl. di
cit, ꝙ quis peremptoriè citatur: & vide glo. ibi ad
primum perueniri. Hic ſunt dicenda multa bona:
iſta materia primi & ſecundi decreti eſt quotidia-
na: & non eſt bene declarata. Dicit glo. citatur per
emptoriè. hoc debet fieri ad partis petitionem: vt
l. ad peremptorium. ſ. de iu. Et ideò ſis caut⁹, quòd
videas acta diligenter: ꝙ ibi ſit ad petitionem par-
b tis: [b] aliàs non valet, dixi in. l. iiij. §. hoc autem. ſ. eo.
Ratio: quia hoc eſt de ordine: vt primò quis petat
4 &c. vt. d. l. ad peremptorium. ¶ † Secundò quæro
vtrum in citatione debet apponi verbum perem-
ptoriæ: & ſi hoc omittitur, an vitietur proceſſus?
Breuiter dico tibi, quandoque fiunt tres citationes
tunc non eſt neceſſe, ꝙ dicatur peremptoriè: cum
habeant vim peremptorij: vt leg. tres. C. quomo-
do & quando iu. Quandoque ſit vna pro omni-
bus: & tunc eſt neceſſe, quòd ponatur perempto-
riè: vt. l. conſentaneum. C. quomõ & quãdo iu. & l.
ad peremptoriũ. ſ. de iu. Itẽ eſt vnus caſus ſpecialis
ſecundum vnam lect. in. l. ceſſante. C. qũo & qñ iu.
& eſt qñ iuſſus iudicis iubẽtis per ſeipſum, nõ per

* Pro concordia. aduerte, ꝙ oſtẽdi debet ſententia declaratoria excuſſionis añq̃ deueniri poſsit cõtra extraneos poſſeſſores. ita Bart. ĩ. l. ſtipulat. §. habet. ff. de no. op. nũ. ſed. Nouiſ. in. §. ſi quis in fraudẽ. dicunt Bar. tenere cõtrariũ in hoc. §. iulianus. & in auꝉ. hoc ſi debitor. C. de pig. co. ſi. Nouiſ. in. l. decẽ. ff. de ver. ob. vbi Imo. tu dic, ſi bene cõſidereꝉ Bart. nõ mereꝉ argui de contradictione: & põt colligi cõcordia ex verbis Bar. in. d. auth. hoc ſi debitor. dũ dicit ꝙ nõ põt ferri ſnĩa, ꝗ præiudicet tertio nõ citato, volens citare: ꝙ tũc demũ feratur, ſi terti⁹ extraneus poſſeſſor fuit citatus & ita ꝓcedat: ꝙ dicit in. d. §. iulianus. & ĩ. d. auth. hoc ſi debitor. qa aliâs ſibi non prę-iudicat. & multũ bñ faciunt quę dixit Bar. ĩ. d. l. decẽ.

a ¶ Sol. hic prætor. vide gl. ſin. ĩ. l. prętoris. ĩ prin. ſ. eod. vbi ꝓpter decreti ſecũdi ĩterpoſitionẽ, videꝉ haberi ꝓ derelicta. ſecundũ Bal. in. l. ij. ſi ex noxa. cau. agaꝉ. & vide Bal. in. l. neq̃ cõ §. vbi decretũ. ff. de offi. proconſul. vbi dicit, ꝙ ipſa miſsio corporaliꝉ facta, diciꝉ primũ vel ſecũdũ decretum. And. Barb.

b ¶ Ad petitionem. ptis. Adde gl. in. l. ſancimus. ĩ verbo cõtumaciam. C. ad Tre. Bal. ĩ. l. cõſentaneum. qũo & qñ iu. vbi alleg. text. in. l. ſi. in verbo, poſtulante. C. de bo. auꝉ. iud. poſ. Ang. in. l. ad peremptoriũ. ſ. de iudic. Tñ fortè ſecũdũ Imo. hoc fallit, vbi iudex poſſet officiũ ſuũ nõ petitũ impartiri, vt viſum fuit. ſ. ĩ. l. iiij. §. hoc autẽ iudiciũ. & per Anto. de but. ĩ ca. examinata. de iud.

a ¶ Et pronūciationem. Adde.do.de Ro.conclu.ccxxix.ĩci.Itē licet ĩ cau
ſis ꝓphanis approbātes dictum Bart. & Imo.in.c.ad petitionē.de accu.
Bart.in.l.ij.C.quō & quando iu.& in.d.l. ad peremptoriū. & in.l.manci-
piorū.de op.lega.vbi dicit,ꝙ vbi iudex appōit clauſulā iſtā:aliâs elapſo
termino,te non audiemus,habet vim peremptorij.d.l.ad peremptorium
cū duabus ſequentibus. De quo etiā vide quoddā conſiliū inter illa.Bal.
nu.ccccxj . iiij.lib. omnino Old.conſi.inci. cum cauſa.

b ¶ Licētiatus. Adde ſecūdū Imol.ꝙ no.gl.ĩ.c . cupientes.§.ꝙ ſi p.de ele. ĩ.vj . & hr̄ ĩ.l.ſi qs decurio.la.j.C. de decu.li.x. & ꝙ no. ĩ.c.j .de iu. & poſt Imo. Adde, ꝙ voluit Pe.de Ancha. cōſ.xcvj. vbi tenet ꝙ ſtante ſtatuto.ꝙ non comparens ĩtra terminū,habeatur pro cōtumace, & exbannito,quo ad miſsionem in poſſ.& perſonalē capturam: ꝙ ſi re⁹ non comparet,nec actor rei cōtumaciā accuſet: ꝙ miſſio in poſſeſsionē fieri ñ poſsit.vide ibi, quia diſputat hunc arti.& ꝓbat dictum Bar.hic.vide etiam pulchrè Spe.in ti. de expēſis.§.fi.ver.tu autē iudex.

c ¶ In omnibus terminis. Adde in ar. tex.ĩ.l.duo.rei.ꝗde duo.re . per quem ita decidunt Ang. & Imo. & idem tenet Bart.in.l.accipientis per illum tex.ſ.de auth. tut. & iſtud facit ad ſimilem.q. ſecundū Ro. de ruſtico,qui præſentauit ſaccū ſcripturarum iudici cū proteſta. ꝙ ſi aliqua iura contra ipſum eſſent.ꝙ illa producere non intēdebat . de qua q.Spe.in ti.de inſt. edi.§. videndū reſtat.verſi. item nec exhibeas.dubitat: ſed Io.an . dicit de facto ſeruari,ꝙ cū proteſtatione non valet:ſed ſine proteſtatione admittitur. quatenus ſuadet eam breuitas termini pręfixi ruſtico ad producendum iura ſua . & cum hac opi.tranſit Antoni.in.c.imputari de fide inſtrumen.

nuntium interuenit.& tunc non debet dici perem
ptoriè:vt.l.illa ceſſante.ſecundum diuerſas lec,prę
dicta omnia ponuntur.Credo tñ ꝙ ſi in citatiōe di
cat:aliâs termino elapſo,procedet contra te ad co-
a gnitionē,& pronuntiationem[a] iuſtitia mediante ꝙ
iſtud habet vim perēptorij : vt.l.ad peremptoriū.
ſ.de iud.Secus ſi diceret:aliâs elapſo termino pro-
cedetur contra te:vt ius poſtulat. Vel mediante iu
ſtitia:quia tunc ius vult vt iterū procedatur,citan-
do & pronunciādo.ſecundū.ſ.l.proxi.Ex eo,ꝙ di
cit,procedetur ad cognitionem,& pronūtiationē,
apparet ꝙ illa citatio fuit peremptoria.Idem ſi di
cat te citamus hac vna citatione pro omnibus , qa
5 tunc conſtat,ꝙ peremptoriè citauit.¶ †Quęro,an
eſt neceſſe,ꝙ principalis citetur?dic,vt.l. hoc am-
6 plius.§.fi.cū.l.ſeq.ſ.e.¶ †Item quæro,an eſt neceſ
ſe,ꝙ præcedat libellus,quando quis citatur:& vi-
detur ꝙ niſi præcedat primū decr.nō poteſt inter
poni peremptorium edictū,& non conſtituit eum
contumacem:vt.l.pręſenti.§.cū autē.C.de his,qui
ad eccle.confu.Pro hoc eſt in auth.de liti.§.ad ex-
cludendas.col.viij.vnde ſumit in auth.generaliter.
C.de epiſc.& cle.vbi expreſsè dicitur,ꝙ quis non
debet citari,niſi oblato libello.& ſic ſi aliter citat,
apparet ꝙ non eſt contumax . Colligit optimè in
auth.de exhiben.& intro.re.§.ſi verò quidam.col.
7 v.& ibi pręcedit libellus ĩ præcedēti.¶ Secūdo†
colligit ex verbo fit miſsio pro menſura debiti de
clarati.dicit gl.j.petiti hoc ſentit glo.iuris cano.vt
lit.non conteſt.c.quoniam frequenter in fi.dicit gl.
declarati.ſ.libello ſuo.Credo igitur, ꝙ debet præ-
cedere libellus,& hoc de iure : in quibuſdā tamen
8 locis cōtrarium obſeruat conſuetudo.¶ Quæro,†
ſi iſte citatus ſemel dicit nolo venire vtrum requi-
rantur plures citationes?gl.in fin.de in inte.reſt.te
9 net ꝙ non:& bene.¶ †Quæro,dixi,ꝙ regulariter
in citatione debet inſeri, & perēptoriè, an hoc ſit
verū poſt lit.conteſt.ſiue ante?nam etiā poſt lit.cō-
teſta.poteſt perueniri ad primū decre.vt.l.prope-
randū.§.ſin autē re⁹.C.de iud.& ibi gl.& poſt li.cō
teſt.videtur,ꝙ non debet conueniri:cum omnis di
latio ſit peremptoria:vt.ſ.de fer.l.fi.& hoc videtur
innuere Spec.de cita.§.viſo.ver.dicunt etiam.Sed
ego dico breuiter.ꝙ dilationes probatorię illę ſūt
peremptoriæ,etiam ſi non dicatur:& non oportet
ꝙ notarius ſcribat & peremptoriè.ſed in dilationi
bus expectatorijs poſt li.cōte. oportet ꝙ ĩſeratur
& peremptoriè:vt.ſ.de iudi.l.ad peremptoriū. &
C.quō & quando in.l.conſentaneum . ꝙ eſt verū,
quātū ad hoc:vt poſſet perueniri ad diffinitiuam,
vel ad primum decr.vt.d.ll.expreſsè probant: ſed
quantum ad alia,ſemper intelligitur peremptoria
vt ſi citatur aliquis ad videndum iurare teſtes : vt
C.de teſt.l.ſi quando.vel ꝙ veniat ad audiendum
aliquam interlocutoriam. Nam tunc intelligit per
emptoria quo ad id,vt poſsit ferri eadem ratione.
10 ¶ Procedo vlterius in gl.† dicit,non venit,nec mit
tit.quō debet intelligi hoc ꝙ gl.dicit actore cōpa-
rente.ſ.in quolibet termino,& accuſante cōtuma-
ciā abſentis:aliâs ſi non venit actor,non imputatur
reo:vt.l.ij.in fi.ſi quis in ius voc.non ie.&.l.arbiter
calendis.ſuprà.de ar. & leg . properandum . §. &
ſi quidem.C.de iu. Et propterea dicunt notarij:
quòd comparuit , & aduerſarij contumaciam ac-
cuſauit. &c.¶ Quædam tamen gloſſ.de hoc dubi
tant : & ita videtur ſentire gloſſ.in leg.ſecunda.in
fine.ſuprà.ſi quis in ius vocatus non ie. Alia gloſ.
ſentit melius in leg.finali.§.j.ſ.de eo per quem fa-
ctum eſt.vbi actore non veniente, debet intueni-
re reus:ſed illę gl.loquuntur quo ad alia, non quo
ad conſtituēdum reum in contumacia: reus igitur
aget contra impedientem ad cætera damna,non ꝙ
11 ſit commiſſa ſtipulatio de iudicio ſiſti. ¶ Sed† qd
ſi actor comparuit, & rei contumaciam accuſauit,

d ¶ Non recedendo à gl. Adde poſt Alex.qui tranſit cum illa opi.ꝙ reus
poſsit cogi ad lit.conteſt.ꝙ Paul.de ca.cōſi.ccxiiij.dicit ſe mirari de Bart.
ꝙ ſequatur opi.gl.in.d.auth.qui ſemel.quia eſt contra caſum.l.j.§.qd er-
go.ſ.de ven.inſpi.vbi dicit eſſe caſum,ꝙ reus poteſt cogi pręcisè litē cōte
ſtari.Et ille tex.à nemine hic allegat de q̄ vide Bal.cō.ccclxj.iiij.li.q videtur ſequi.d.glo.& ꝓ.d.Bart. in verſi. proxi.Paul.de ca. cōſi.xxj.dicit,ꝙ p exceptiones oppoſitas labitur tēpus proſequendi appellationē, ꝙ cum iudex pronūtiabit ſup illis , an fuerit friuolæ,vel iuridicæ , apparebit tp̄s cucurriſſe,vel non cucuriſſe.

non tamen apparet,ꝙ licentiatus receſſerit ? videt
non ſufficere. non enim ſufficit cōparere,niſi tota
die terminum expectet:vt.l.& poſt edictum.ſ.de
iud.& colligit.j. de re iudic.l.quæſitum . & hoc te-
net Inno.de pœ.c.calumnia.& ideo debet poni in
b actis,& licentiatus [b] receſsit. ¶ Sed †quid ſi quis
12 erat procurator habēs in eadem curia plures cau-
ſas pluriū agentium,comparuit,& dixit pręſento
c me in omnibus terminis,[c] quos hic habeo:& licen
tiatus receſsit:an hoc ſufficiat?videt ꝙ nō :quia eſt
obſcura pn̄tatio.ergo,&c.vt.l.aut qui aliter.§.j.j.ꝙ
vi aut clā.Contrarium puto per.l.accipientis.ſ . de
13 autho.tuto.¶ †Sed quæro,pone ꝙ reus cōparue-
rit p ꝓcuratoré,nō legitimè cōſtitutū rōnę ſuę per
ſonę:vel quia non habet ſpeciale mandatum cū de
bet habere,vel alia cā non valet,&c.perinde eſt ac
ſi non veniſſet:vt.l.ij.§.defendi.j.ex qui.cau.ĩ poſ.
14 ea.¶ †Sed qd ſi in prima citatione cōparet ꝓcu-
rator non legitimè cōſtitutus : & donec tractet de
legitimatione pſonæ termini aliarum citationum
tranſeunt:qa fortè omnes citationes fuerunt ſimul
factæ, demū pronuntiet illū non eſſe procuratorē
legitimū:an poterit iudex procedere contra reum
tanquā contra contumacē:cū non apparet expreſ
ſum in actis, ꝙ actor ſe præſentauerit in termino cō
tra reum. Reſpon.ſi quidem ille procurator fuit à
reo poſt citationem conſtitutus,mittendo eū, licet
nō legitimè:non eſt amplius expectandus:quia vi-
detur dicere ſe nolle comparere per ſe:vt.ſ.de pro
cu.l.j.§.vſus.ſi verò erat ante cōſtitutus,idē, ſi ap-
15 paret reū eū miſiſſe.Als†conſulo, ꝙ actor nō obſtā
te, ꝙ litiget ſuper mandato,ſemper in quolibet ter
mino compareat:& eius contumaciam accuſet:als
16 reus non eſſet contumax.Pone,† ꝙ reus venerit:
& iudex pronuntiauit lit.conte.& præcepit ei, ꝙ
conteſtaretur:ille non vult quid fiet?& dic, ꝙ pro
cedetur ad primum decret.ac ſi eſſet abſens: vt.C.
quomodo & quando iu.in aut.qui ſemel.ibi eſt gl.
& videtur tex.j.de fideic.li.l.non tantū.§.Senatuſ
conſ.&.l.non videt defēdere.j.de re iud.facit.l.ſci-
re oport.§.ſufficit.ſ.de excu.tu.¶ Sed dices tu:nō
ne contra pn̄tem interponit primū decre.ꝙ habet
vim ſecundi:vt.l.is qui.de noxa.&.l.non ſolū.la.ij.
&.l.quoties.§.prętor.&.l.ſi ſeru⁹.§.domus.& ſeq.
tit.&.j.e.l.inter quos.§.ſi dominus.&.l.non alienā
d ſ.de inter.act.Nō recedendo à gl .[d] quę eſt in auth.
qui ſemel.& Cyn.tenet in.l.j.C.de lit.conteſt.licet
non alleget.Non ob.d.ll.quia in iſtis actionibus, q̄
ſunt quaſi noxales,facilius peruenitur ad ſecundū
decre.quam in actiōib⁹ perſonalib⁹: quia etiam cō
tra non latitantem:vt.j.eod.§.ſi fortè.in alijs ſecus:
vt.l.Fulcinius.j.qui.ex cau.in poſ.ea.Et ideo in il-
lis habet vim ſecundi:in alijs habet vim primi,tan-
quam contra contumacem. & proba. hoc.c.ij.ex-
tra de confeſſ.lib.vj.poſt lit.conteſta.ſi iuſſus à iu-
dice reſpondere recuſaret:tunc haberetur pro cō-
feſſo:ante lit.conteſta.ſi nollet reſpondere, à con-
trario ſenſu non habetur pro confeſſo.¶ Procedo
17 vlterius,†dicit gl.non venit,neque miſit eſt ne ne-
ceſſe, vt iudex pronuntiet eum contumacem,&
poſteà interponat primum decretum. Specu.vide
tur tenere , quòd ſic.in tracta.de primo & ſecundo
decreto.§.ſequitur.in princi. Neſcio qualiter pro
e bet:& credo,quòd non dicat verum : [e] quia ſuffi-
f cit [f] quòd; reperiatur in actis contumacia : vt leg.
ſancimus .C.ad Trebellia.ſuper uerbo per contu-
maciam.gloſſ.nota. Et pro hoc videtur , quòd ſit
ex mente leg.in præſenti.§.cum autem .C. de his,
qui ad eccleſiam confugiūt.& leg.properandum.
C. de iudicijs & in authentica de exhibendo . §.ſi
18 verò etiam quidam.¶ Quæro , † vtrum iſta con-
tumacia debeat liquere iudici?Reſpondeo.ſic,aliâs
eius decretum non valet: vt leg.hæc autem.§ . pri-
mo.infrà ex quibus cauſis in poſſeſsio. ea.& iō re-
probaui

e ¶ Nō dicat verū. Adde ꝙ Bal.in.c.j.de mi.vaſal.tenet opi.Bart . ſed ĩ.l.j.ne ex del. defunc. dicit , ꝙ aut negat contumacia,& iudex ſuper ea debet ꝓnūtiare:quia ſuper emergēti eſt ꝓnūtiandum.l.liberos.de li. cā. Aut nō negat contumacia , & ſatis eſt , ꝙ ex actis appareat. Alex . tñ dicit aduertendū : quia dato, ꝙ cōtumacia neget , & iudex poſt negationem procederet ad primū decre.valeret ĩterpoſitio abſq; eo, ꝙ pronuntiaret ſup contumacia: qa iudex ꝓcedendo ad vlteriora, videtur reijcere illā qōnē. emergentem.& tenet proceſſus abſque eo, ꝙ ſup emergenti pronūtiet.c.ex parte. el.iij . de ap.& dicit probari ſubtiliter in.l.ait prætor.§.ꝑmittit. ſ.de mi.& per id ꝙ no.Bar.ĩ.l .à ꝓcedente.C.de dil . & cū his tranſit . Tu vide omnino Pau.de ca.cō.xxxiij.in ci.ſup primo . vbi ponit qualit Bart. hic ſit ĩtelligēdus.

✠ POMATES.

f ¶ Quia ſufficit. vide pro declaratiōe Paul,de caſt . cōſi. xxxiij.& omnino Ale.ĩ.l.ꝑtor.§.hoc ĩterdictū.ſ. de op, noui nuntia.

a probaui [a] processum vnum semel: cum reperirẽ
relationem esse factã per nuntiũ, qui citauerat post
pronuntiationẽ iudicis: dico de hoc. s. de condi. &
de. l. multũ. Iõ de practica est, ꝙ in ipsa pronuntia
tione ponat̃ visis citationibus, & relationib⁹, & cõ-
tumacia dicti rei, & toto processu, &c. ¶ Iuxta prę
19 dicta † quęro, quid si nuntius retulit notario, & nõ
b iudici? an sufficiat? puto, ꝙ sic, [b] si posteà fuit iudici
notũ: sicut ẽt instrumenta possunt ipsi notario pro
duci: vt. C. de app. l. eos. §. sup his. ibi ad scrinia. &
ibi gl. facit de tẽp. ap. aut̃. si ap. Et sic patet, ꝙ non
est necesse, ꝙ relatio nuntij fiat iudice sedente pro
tribunali, sicut nec commissio: vt. l. sed interpellat̃.
§. j. s̃. de arbi. & l. diẽ: in princip. eod. ti. Deinde di-
cit glo. sic mittetur in possessionem. ¶ Quæro, pri
20 mò †, vtrũ debet dari libellus in ista prima missiõe
ex primo decre. Spe. in ti. de pri. & secũ. decre. §. ij.
in prin. & in tit. de eo, q mit. in pos. cã rei ser. videt̃
dicere. ꝙ sic, ꝙ detur libellus nouus: sed nescio. l. in
c mundo [c] quæ velit: nec quæ probet. Imò credo, ꝙ
libellus non debet dari: quia missio in possessionẽ
ex primo decret. fit ex officio iudicis interposito,
parte non citata. Amplius videt̃, ꝙ non debeat da
ri libellus: facit ad hoc, ꝙ not. in. l. ij. §. die. s̃. qs or-
do in bo. pos. ser. l. seru⁹. s̃. de bo. pos. & hoc innuũt
expressè iura alle. in. §. si verò. in cor. de exhi. re. &
l. pręsenti. §. cũ autẽ. & l. cõsentaneũ. C. qũo. & qñ
iu. ꝙ nõ detur nouus libellus, sed mittit̃ in posses-
21 sionẽ. ¶ Secũdò quæro, † qualiter fiet ista missio,
an intrabit sua authoritate: an debet mitti per iudi
cẽ? & dic, ꝙ p executorẽ: vt. l. is cui. §. missus. s̃. vt in
pos. leg. Sed si daret iudex licẽtiã parti ꝙ intraret
sua authoritate, bene valeret. & posset facere: vt. l.
dotis. C. sol. mat. & C. ut nemini liceat sine iudicis
authoritate sig. imprime. &c. in rubro & nigro. Et
secundũ hoc erit nũtius in re sua: ꝙ potest esse: vt. j.
de fur. l. eũ q. §. si ep̃la. & hoc tenet Iac. de Are. ĩ. l. j.
§. nũtiatio. s̃. ti. j. & tene mẽti. Tñ caueat ps ꝙ nõ in
tret sine executore, uel sine authoritate iudicis: qa
perderet ius suũ: vt. l. miles. §. qui iudicati. ĵ. de re iu.
22 ¶ Pone, † ꝙ ipsemet posidet, vel in commodato
habeat, vel aliter tenebat, & posidebat, qualit̃ fiet
& tũc primũ dec. nõ interponit̃ mittẽdo te: sed di-
cit pmitto te posidere: & ꝙ non turberis: vt. l. si
ꝓprietarius. §. j. ĵ. eo. & ibi est casus, ꝙ retineat̃, &
23 mittit̃ in possessionẽ. ¶ Sequit̃ † in glo. licet aliter
olim, aliter hodie tñ in cã dãni infecti nihil est im-
mutatum: qa fit missio reipsa. hodiè ẽt sicut olim.
Itẽ ĩ omnibus casibus, & realib⁹ actionibus, vbi in
re petita fiebat: & ita hodiè, ut. s̃. e. l. p̃tor. §. eius. &
§. proxi. s̃. ex hoc edicto. & l. j. s̃. e. l. Fulcinius. §. itẽ
videamus. ĵ. ex q. cau. in pos. ea. sed ĩmutatũ in per-
sonali actione: vñ hodiè ꝓ mensura debiti declara
ti: vt ĩ aut̃. & qui. C. de bo. au. iud. pos. & in corpo-
re vnde sumitur, in. §. si verò. in cor. de exh. ¶ Seq
tur in gl. fit missio, vt tœdio affectus. &c. fiet etiam
24 propter aliud, vt videbitis. ĵ. ¶ Quæro, † vtrũ mis
sus posit reũ de possessiõe ejcere? dic: vt. ĵ. e. l. §. si
quis aũt. & vide q̃ dicã. j. de bo. auth. iu. pos. l. in vẽ
25 ditiõe. §. j. ¶ Quæro, † vtrũ postquã est contumax
peremptoriè an debet citari iterũ ad audiendũ int̃
d positionẽ primi decreti? & certè non. [d] qa in perẽ
ptorio debet dici compareas ĩ tali termino, & per
emptoriè: aliâs procedetur contra te, nõ obstante
tua contumacia: vt. l. ad peremptoriũ. cũ seq. de iu-
di. & extrà de offi. dele. c. consuluit. Puto, ꝙ eo ip̃o
ꝙ dicit perẽptoriè, hoc ĩportet: vt colligitur ex. l.
consentaneum. C. quomodo & quando iu. ¶ Quę-
26 ro, † vtrum primum decretum debet ĩterponi ip̃a
die peremptorij, vel alia die? expressum est extrà
de offi. dele. c. consuluit, vbi in vltima die perẽpto
rij põt interponi: vel de æquitate potest in aliam
e diem expectari. [e] Pro hoc facit. s̃. de iu. l. & post edi
ctum. cũ gl. ij. vbi post peremptoriũ: iterũ expecta
f tur [f]. Sed contra videt̃ casus. ĵ. ꝙ vi. aut clã. l. fin. §.
27 fi. sol. vt ibi dicã. ¶ † Quęro, qualiter ad secũdũ de
cretum perueniat̃? Gl. q̃ est hic, dicit ad secũdũ dec.
debet iterũ citari: vt in auth. iubemus. C. de iud. Il-
la modicũ facit: sed hęc gl. bene dicit, probat̃. s̃. e. l.
iiij. §. si fortè. Nã interponit̃ cũ causæ cognitiõe, vt
ibi: sed cã cognita intelligitur præsente parte, vel
citata. l. in causæ. §. causa. s̃. de mino. ergo debet cita
28 ri. & pro hoc. l. iij. in fi. ĵ. de acq. pos. ¶ Procedo †
dicit gl. fi. non venit, &c. quæro, vtrũ debeat præ-
g conizari: vt vicini sciãt. hoc dicã [g] in. l. hæc autem.
29 & l. ij. ĵ. ex quib. cau. in poss. ea. Itẽ † gl. dicit hic, ꝙ
debet nuntiari domi. gl. videt̃ malè dicere: qa secũ-
dũ dec. debet interponi cõtra latitãtẽ: vt. l. Fulcini⁹
§. j. & §. qd sit autẽ latitare. ĵ. ex quib. cau. in pos. ea.
sed si nũtiat̃ domi. nõ latitat. In cõtrariũ facit. ĵ. ea.
l. §. si fortè. vbi cõtra absentẽ reipu. cã peruenit̃ ad
secũ dec. ¶ Dico ꝙ qñ quis cõuenit̃ actione perso-
nali, ꝓpriè in sua persona residente: tũc requiritur
latitatio. Ita loquitur. l. Fulcinius. Sed qñ nõ actio
ne residente in sua persona, sed vitio rei suæ: vt in
cã dãni infecti, & noxa. tunc, non requitur latitatio
vt. §. si fortè. j. e. & si ex noxa. causa, aga. l. ij. §. j. Ita
debet intelligi. j. de priui. cred. l. Imperator. cũ ibi
not. & sic tenet Iac. de Are. & Cy. in. l. ignorare. C.
de rest. mil. ¶ Modò ad propsitũ, citatio ista ad do
mũ cã dãni infecti, & noxali, potest fieri, vt perue-
niat̃ ad secũ. decre. cũ latitatio nõ requirit̃ in alijs a-
ctionib⁹ personalibus: vbi latitatio requiritur, non
sufficit ad domũ: nisi semel fuisset in iudicio, vel si
semel fuisset personaliter citatus: vel aliter ei noti-
ficatum, ita ꝙ p̃sumat̃ eũ latitare: ita not. ĩ. l. fulcini⁹
§. qd sit aũt latitare. & per Dyn. in. c. ꝓ possessore,
extrà de reg. iur. li. vj. & p Inn. ĩ. c. pe. aliâs fi. extrà
de eo, q mit. in pos. cau. rei ser. Sed an omnis sciens
& contemnẽs, videatur latitare? dicã in. d. §. quid
sit autẽ latitare. In casu tñ cõtra latitãtem, nõ inter
ponit̃ secũdum decr. sed datur curator bonis: vt. s̃.
30 de cura. fu. l. curator. ¶ Procedo † vlterius: vides,
ꝙ ad hoc, vt perueniatur ad senundum decr. requi
ritur latitatio: quæro, vtrũ debeat latitare quis tẽ-
pore primi & secũdi decre. an sufficit tpe secũdi. li-
cet tpe primi nõ latitauerit? tu habes gl. ꝙ in vtroq;
tpe. No. in. l. ait prætor. §. fi. in gl. parua. super ver.
latitet. s̃. q. ex cau. ma. Istud idẽ tenet Iac. de Are. in
l. Fulcinius. §. ij. ex quib. cau. in pos. ea. & ibi videt̃
tex. Non credo, ꝙ dicat verũ: quia est cõtra text. l.
ignorare. C. de re mil. ĵ. ex quib. cau. in pos. ea. l. an-
tepe. & ibi no. Ad. l. Fuleini⁹. §. ij. respondeo, vt ibi
31 dicã. ¶ Quæro, † qd cõtra vniuersitatẽ, an posset
procedi ad secũdum decre. casus est in. l. j. in fi. s̃. ꝙ
32 cuiusq; vni. no. & notabilis tex. est. ¶ Quid † de fu
rioso? dic vt in. l. Fulcinius. §. adeò. j. qui. ex cau. in
pos. ea. ¶ Quid de pupillo, & minore? dic, vt in. l.
quãuis. in fi. s̃. eo. & l. si minor. ĵ. de bo. aut̃. iud. pos.
33 ¶ Sed quid fiet, † si ille cõtra quẽ fit missio non la
titat? respõdeo, dabitur curator bonis, contra quẽ
agetur via ordinaria: vt. l. ab hostibus. in prĩ. s̃. qui.
ex cau. ma. & l. in pos. §. j. & fi. ĵ. qui. ex cau. in pos.
ea. vel si sit graue æs alienum, dabitur cura. qui bo
na statim vendet, & satisfaciet: vt. l. j. & ij. j. de cur.
bo. dã. & qui. ex cau. in poss. ea. l. Fulcinius §. adeò.
34 & l. si diu. & ibi no. ¶ Procedo † vlterius, dicit gl.
& si veniat, restituat expensas, & damna aduersa-
rio, & recipiat possessionem. ĵ. quantum tp̃s admit
titur ad veniendum? Nam fuit opi. Io. gl. decreto-
rum, ꝙ intra annum tantum etiam in personalibus
admittitur ad recuperandum possessionem: in rea
libus non est dubium, ꝙ est verum. Istam opi. not.
gl. in. c. quoniam frequenter. extrà vt li. non conte.
circa fi. & in. c. contigit. extrà de do. & cõtu. Et ista
videtur tenere Iac. de Are. in. l. eum, qui. j. de priu.
cre. & dicit ipse. de hoc est tex. in. l. si quis emptio-
nis. §. sed & si quis. C. de præscri. xxx. an. vbi dicit

a ¶ Reprobaui. Adde Bal. consi. cccj. lib. j. & Panor. in. c. quoniam contra. de proba. vbi dicit hoc dictum notandum: & facit quod voluit Ioã. and. in addi. ad Spe. in ti. de proba. sententiæ. §. iuxta. versi. item. ꝙ etiam. ꝙ licet iudici constet, quòd nuntius retulit citasse. & erat alius eiusdem nominis, quòd sententia non valet.

b ¶ Puto, ꝙ sic. adde ꝙ Ange. tenet. cõtra Bar. Bal. ĩ authẽ. q̃ supplicatio. C. de pre. Impe. offe. & Ro. hic, q alle. Host. in. c. qm̃ contra falsam. de ꝓb. Gul. de cu. ĩ. l. edita. C. de edẽ. Paul. de ca. in. d. aut̃. quę supplicatio. & cũ istis trãsit Alex. nisi notari⁹ esset specialiter deputatus ad illud: vel nisi fieret cũ p̃sentia, & mandato iudicis: Tu dic, ꝙ pro op. Bar. ĩ terminis cõsuluit Abb. consi. cxij. ij. lib. ĩci. illud de iure quęritur. & sequitur etiã Pañ. in: c. quoniã cõtrà de ꝓb. Ro. cõsilio ccccxcviij.

c ¶ Nescio in mundo. Adde ꝙ Imo. & Ioã. an. in. c. j. de li. obl. Spe. ĩ tit. cõce. §. nunc dicẽdũ ver. xxxij. & Ioã. an. in rub. de eo, q mit. in poss. cã rei ser. tenẽt op. Bar. q̃ etiã tenet ipse Bar. in. l. iubere cauere. de iur. om. iud. Fatet̃ tamẽ Alex. ꝙ aliqualis petitio reqrat̃: vt ẽt voluit Imo. qa in actis sũmarijs ẽt talis petitio requirit̃: vt in cle. sæpe. de verb. sig. Sed pulchrè vide, quæ requirant̃ in interpositione primi decreti. Bal. consil. liiij. ij. libr.

d ¶ Certè non. Ad de secũdũ Imol. ꝙ simile dicimus in cõdemnatione expensarum, secundum Inn. in. c. calũniã. de pœnis. Bar. in. l. iij. §. finali ad diem. ĵ. de re milit. vnde cum in citatione apponatur, seu apposita esse ĩtelligatur cõminatio, ꝙ nõ cõparente procedet̃ cõtra eũ in cã. l. ad perẽptoriũ. cũ legibus tribus sequẽtibus. s̃. de iu. meritò non est necessaria alia citatio: secus si iudex vellet imponere mulctã: qa nõ posset sine noua citatione. alle. not. per Bar. in. l. ij. s̃. si quis in ius voc. non ierit. Quod vltimũ intelligit Imo. hoc esse verũ: nisi fortè iudex comminatus fuerit in prima citatione: ꝙ si non comparebit intra diem mulctabitur. Ex quo infert, ꝙ si quis fuerit citatus ad respondendum positionibus, cum cõminationib⁹: aliâs habeat̃ pro confesso: ꝙ si non compareat in termino secundæ citationis, poterit iudex sine alia citatione eas habere pro cõfessis. Tu adde, ꝙ prædictis concordat quoddã consilium inter consilia Bal. ccccxcij. iiij. li. & vide Old. consilio. iij.

e ¶ Expectari adde Ioan. and. in ad. ad Spe. in tit. de sent. prola. §. instrumẽta. versic. est etiam nulla. & Bald. in. l. cũ non ex eo die. C. qñ prouo. nõ est ne. & ĩ cõs. ccxxxviij. iij. li. vbi dicit, ꝙ iudex potest expectare citatũ non citãtem. & ita loqtur. c. consuluit. Ioan. And. vbi. s̃. contra. tenet melius esse ea die sequutus Guil. de Suza. per l. fin. §. fin. quod vi aut clam.

POMATES.

f ¶ Expectatur. no. ad. c. cõsuluit. de offi. dele. vt nõ hat̃at solũ locũ in actib⁹ ibi enumeratis, vt in illis posit reus expectari in alteram diẽ, vt ibi dicitur, sed in alijs. Nã Bart. hic loquitur in primo decreto, de quo ibi non fit mentio.

g ¶ Dicã ĩ. l. hæc ãt. Adde. qa Alex. videtur trãsigere cũ illa opi. ꝙ nec vicini, nec propinqui sint citandi ad hoc vt posit perueniri ad secundũ decre. nisi qñ procedit̃ contra minorẽ, ꝙ hoc voluit Pau. de ca. consi. iiij. Sed Bal. consi. xxxv. in ci. Dyn. in. l. curator. j. lib. dicit post multa, tutor & verior est opi. ꝙ amici & propinqui citandi sint. ꝙ consilium vide: qa pulchrum, & confert ad proxi. sequentẽ q. Barto. ad quem Bartol. etiam pulchrè vide Ro. consil. ccccliiij. & Ab. cõsi. lxxxiiij. ij. lib.

¶ In vna re. Alex.refert, ꝙ Bar.in.d.l.ꝗuis.videtur concludere, ꝙ sic p̃-
terquam, qñ fit ex cā quæ vnā rem tm̃ respicit: vt in cā damni infecti, &
noxali. Iac.but.idẽ tenere videtur in.l.fi.C.de bo.autho.iud.poss.& Bal.
ibi: vbi dicit, ꝙ si res pro qua est missus creditor in possessionem, non est
sufficiens, poterit per secũdũ decr.suppleri in alia re. ꝙ dicit menti tenen
dum. & cum opi.
Bar.transit Anto.
de but.in.d.c.con-
tingit.& Ioã.and.
in tit. de primo &
secundo decret.§.
iã de effectu.vbi re
fert Dy.ita tenuis-
se ĩ.l. qui duos.de
reb.dubijs.
b ¶ Arbitrio iudicis
Adde, ꝙ Ange.&
Imo.dicunt hãc es
se cõem opi. ꝑ qua
Alex. dicit facere
tex.et gl.j.e.l.§.nõ
aũt.&.§.si fortè.et
ita tenet Barto. &
alij in.l.cũ ꝓponas
C.de bono.auc.iu.
pos.Dy.& Bar.ĩ.l.
à Diuo pio.§.ĩ vẽ-
dit.j.de re.iud. Io.
an.ĩ addi. ad Spe.
in tit. de primo &
secundo decret.§.
iuxta.ver.sequit.li
cet ĩ.d.§.Specu.te-
neat idẽ ꝙ Innoc.
c ¶ Iudicis nobili.
Adde ꝙ cum hac
opi. transit Alex.
post Bald. Imo.&
Paul.de ca.hic.
d ¶ Dico nisi. Not.
istud dictũ singula
riter secũdũ Rap.
vide Ia.bu.& bal.
in.d.auth.si oẽs.&
in.l.penul.§.fi. se-
cundum vnum in
tellectum vbi cas⁹.
C.ad Tre.Bald.in
auc.& q. vult mis-
sionẽ fieri ĩ posses
sionem, etiam si nil
petitur. videatis eũ
ibi, non tamen bñ
ꝓbat. Aud. Barb.
e ¶ Diffinitiua. Imo.
tenet contrarium.
Roma. sequit opi.
Bart.pro qua alle.
l.qui se.de Iud.&
text.in.c.i. de eo q
mit. in poss. cã rei
ser.in quo idem te
net.& Bal.in.l.j.in
fin.C.de testi.cum
illis tandem tran-
sit Alexan.
f ¶ L. si creditores.
Adde, ꝙ contra-
rium tenuit ipse in
l.is cui.s̃.vt in pos.
leg. sed Imol.ap-
probat opin. quã
hic tenet Bar. per
d.l.creditores.

ad similitudinẽ &c.post annum non audit: nisi ꝓ
betur indebitũ esse prout in reali post annũ nõ au
ditur nisi de proprietate.gl.tetigit in auc.de exhi.
& intro.reis.§.si verò ẽt.Cõiter oẽs tenẽt cõtrariũ,
ꝙ ꝑpetuò audiat, antequã interponat secun.decr.
vt.l.cõsẽtaneũ.C.qũo & qñ iu.&.l.ꝓperãdũ.§.sin
autẽ.C.de iu.&.l.ij.in fi.vbi in rẽ act.vbi dicit ĩtra
xxx.an.sed ꝓcederet istud de.xxx.an. secundum
opi.gl.ꝙ iuri offerẽdi p̃scribet spatio.xxx.an.vt.l.
cũ notissimi.sed secũdũ opi.illorũ, q̃ dicũt, ꝙ iuri
nõ præscribitur.vr̃ ꝙ perpetuò posset recuperare
Dicit gl.restituat, &c. Ista glo.dicit, & tex. videtur
dicere in.l.si pupillus.in fi.j̃.de priui.cre.& in au-
thẽ.& q.& in corpore vnde sumitur. Nõne ista gl.
est contra.j̃. eodem.l.§.si qs damni.aliâs est in.§.si
quis aũt in possessionem.&.§.se.vbi nõ recuperat
nisi caueat. Mõ si tu es paratus defendere.non ad-
mitteris, nisi caueas: & sic nõ sufficit expensas resti
tuere: & sicut in debito debes id, ꝙ petit ẽt debito
ri soluere, non solũ sufficit expensas restituere.tex.
est.s̃.fa.er.l.his consequenter.§.fi.de pign.l.si fun-
dus.§.in vendicatione.&.j.pro her.l.ij.in prĩ.&.l.
eũ q.j̃.de priui.cre.& ibi est tex.vnde gl.ista & tex.
in auc.& q.& tex.ĩ corpore videt malè dicere. Iac.
de Are.istud cõtrariũ tetigit ĩ auc.& q.pessimè sol
uit. Et dic, ꝙ d3 soluere debitũ: verũ ẽ post ãnũ, nisi
ꝓbaret indebitũ: vt mõ dixi: sed illa nõ tenet & de
ea nõ curo. ¶ Do aliã sol.aut est facta cõtra dolosũ
latitãtẽ, & nõ recuperat: nisi integrè satisfaciat: vt
l.eũ q. Aut cõtra nõ latitãtẽ, & tũc refectis expẽsis
recupat: vt ĩ auc.& q. Sed ista ẽ cõtra.auth. & q.&
in corpore vnde sumit.vbi expressè loqt in missio
ne facta cõtra latitãtẽ: & sic est falsa. Et ego dico in
l.si pecuniæ.in fi.vt in pos.le.tex.soluit hãc cõtra-
rietatẽ.& dicit. Aut missio ĩ pos.est facta, qa nõ de
fensus: & tũc te veniẽte ad defendendũ recuperas
possessionẽ refectis expẽsis. Si verò missio est facta
qa nõ soluisti: & tunc oportet ꝙ tu soluas: aliâs nõ
recuperabis. Itẽ si est facta missio, quia non cauisti
non recuperabis, nisi caueas: vt.j̃.eo.l.si quis dãni.
&.§.se. Et ꝓ hac determinatione videt ẽt casus.de
verb.sig.c.ex pte.el.j.& secundũ hanc distinctionẽ
debent intelligi dicta iura. Ad.l.eũ qui. quæ videt
ponere illam distictionẽ.aut latitabat aut non: dic,
35 vt ibi dicam. ¶ Sed pone, † ꝙ venit & nõ restituit
expensas, & vult impedire secundũ decre.& dice
re, ꝙ non debet interponi: nec vult soluere expen
sas, nec defendere. Dicit Spe. ꝙ debet dari libellus
in quo contineatur ꝙ debet interponi secundum
decr.& contestari lis: & hoc in tractatu de secundo
decr.§.j.vers.porro. ¶ Credo, ꝙ illud non sit verũ
& ideo Ros.in tractatu suo dicit, ꝙ si iste venit ĩter
rogabit: vis tu restituere expensas & defendere? &
si dicit ita: audietur. si non, procederet posteà ad se
cundũ decre.sine nouo libello. & hoc credo verũ,
per tradita in auth.& qui.vbi non debet audiri: ni
si refectis expensis: ergo secundum specu. audiret
non refectis expẽsis: vt.l.cum proponas.C.de bo.
author.iud pos.& colligitur in.c.j.extra de eo, qui
mit.in pos.cã rei ser.secũdũ vnam lect. Inn.nã secũ
dũ decr.non est nouus & separatus ꝓcessus à prĩo
sed totum est vnum, & primum decre.est ordo per
ueniẽdi ad secundũ: vt.l.cum vn⁹.j̃.de bo.auth.iu.
pos. Dicit gl.vlterius, & si non venit interponitur
36 secundum decre. ¶ † Quæro, an adhibeatur aliqua
causæ cognitio? glo.in.l.Fulcinius.§.cum hoc, dicit
& bene, ꝙ sic, si præcesserint ea, quæ precedere de
bent: & quòd de debito constet summatim: vt ibi
dicam & à secundo decre.potest appellari: quia pa
rat plenum præiudicium: ut dicam.j̃.ea.l.§.si for-
37 tè. ¶ Quæro iuxta istud, † an de nouo debeo intro
duci in possessionẽ? gl.quæ est inst.de offi.iud.§.fi.
& eam alleg.Dy.uidetur dicere, ꝙ sic. Dy.terminat
contrarium: quia factum iudicis & partis æquipa

rantur: vt.l.si ob cãm.C.de euic.&.C.si in cãm iud.pi.l.j. Sed video, ꝙ ps
non habet necesse inducere in pos.eum, qui est, quando vult transferre do
minium: vt.l.qua rõne.§.interdũ.j̃.de acqui.re.do.& insti.de re.diui.§.in-
terdũ.ad gl.inst.de offi.iud. Respond. ꝙ illud est verũ, qñ ante non erat in
possessione. Et credo Dy.verũ dicere. tu habes casum.s̃.e.l.quamuis.in fi.
coniuncta.l.si proprietarius.j̃.e.&.l.prætor.§.eum cui.vbi iubet posside
38 re, non immittit. ¶ Sed pone. † ꝙ vnus est missus in possessionem in vna
a re[a] ex primo decre.an secundum decre.poterit interponi in alia re? & vi-
detur casus in.l.quãuis.j.de bo.auth.iu.pos.Ia.bu.disputauit hanc.q. quã
39 modo non recito: dicam in.l.quãuis. ¶ Procedo † vlterius, & quæro intra
quãtum tp̃s debet interponi secundũ decr.& dic, ꝙ arbitrio iudicis. glo.
est in.l.cũ proponas.C.de bo.aut.iudi.pos. Et vide gl.ibi, sed intra ꝙ tp̃s.
& leg.vsq; ibi, sed quo iure.& hoc tenet Dy.& alij. Inn.in.c.dilecto.añ.fi.
extrà de ver.sig.uidetur dicere, ꝙ melius est interponi post annũ, vt colli
gitur in.c.qm̃ frequẽter.vt lit.non conte.sed puto verius esse iudicis arbi-
b trio: [b] vt.l.in ven.§.de tẽpore.j̃.de bon. auc.iud.posses. ¶ Sed † quo iure
40 petitur interponi? quidã dicunt iure actionis.& quidam officio iudicis:
& bene: vt.l.j.de iur.om.iud.quã gl.alleg.& adiunge.s̃.e.l.prætor.& gl.di
cit verũ. Sed dubito multũ, an istud sit officiũ iudicis nobile, an mercena
riũ? gl.videt dicere, ꝙ sit iudicis officiũ nobile.& qa dicit gl.loco deficien
tis actionis datur. Pe.idẽ tenet.& Cy.refert in.l.cum proponas.C.de bo.
auth.iud.pos. Ego, licet aliâs dubitauerim, in hoc, tñ me teneo cũ gl.per.l.
iubere cauere.&.l.ea q̃.§.magistratibus.j.ad muni.vbi patet, ꝙ est misti ĩ-
c perij: & sic expedit officio iudicis[c] nobili: ut no.in.l.nec quicq̃.§.vbi decre
41 tũ.& dixi.s̃.eo.l.iiij.§.duas. ¶ Quærit etiã gl. † in quibus actionibus ĩter-
ponatur secũdũ decre.sed debet primò interrogare glo.in quibus actio-
nibus primum interponatur? ¶ Ego do regulam. In oĩbus actionibus, &
petitionibus: & persecutionibus, potest interponi primũ decretum: nisi
vbi natura rei petitæ repugnat. hoc modo dicas in oĩbus actionibus.s.p
sonalibus.j̃.quib.ex cau.in pos.ea.l.j.j̃.de preto.stip.l.j.in fi. Petitionib⁹,
dico: vt comprehendat actionẽ in rem, & mistam: vt.l.Fulcinius.§.item vi
deamus.&.§.seq.& se. Quare dico psecutionibus: vt comprehẽdã officiũ
d iudicis: vt per totũ tit.vt in pos.le.ff.&.C. Dico, nisi[d] vbi natura rei repu
gnet hoc dico: quia adiui hæreditatẽ: peto restitui in integrum, qualiter
põt fieri missio? Rñd.vt liberes me à tali debito: qũo potest fieri missio in
primo decre.nõ video: & ideo, vt in istis adhiberetur plena causæ cogni-
e tio, absente parte profertur diffinitiua.[e] & si illã velles tenere, fortè nõ ma
lè diceres: sed paratur plenũ preiudiciũ. hic est casus.in auc.si oẽs.C.si vt
se ab hære.absti.& quod ibi not.doct.& de asser.tol.l.j.§.fi.& melius in.l.
cũ verò.§.subuentũ.&.l.neq; infantes.j̃.de fideicõ.li.& probatur in act.
fini.reg. Peto, vt inter me & te ponant termini, nõ venis: qd fiet? credo, ꝙ
parte absente iudex potest facere interponi terminos.& hic est casus.C.
42 fi.reg.l.iij.in fi.si glo.non violaret illã literã. ¶ Quæro, † in quibus casibus
interponitur secundum decre.& vna est glo.in.l.iubere cauere. ꝙ in cau-
tione dãni infecti tm̃: sed malè dicit per.l.ædiũ.s̃.de pecu. Quidã antiqui:
vt.j̃.hac ea.gl.patet.ibi, alij dicunt &c. ꝙ fiebat tãtũ in duobus casibus.s.
in cã noxali, & dãni infecti. Istud nõ approbat, & bñ: quia in oĩbus actio
nibus personalib⁹ põt interponi secũdũ decre.vt. l.properãdũ.§.sin aũt.
C.de iud.&.C.de bo.aut.iu.pos.l.cũ ꝓponas.&.l.Fulcinius.§.j.ex q.cau.
in pos.ea.tñ illi antiq fuerũt moti, fortè, qa in illis duob⁹ casib⁹ solũ inter
ponitur secũdum decre.ad adiudicandũ rẽ petitori, non attento, plus, vel
minus valeat: in alijs verò secundũ decretũ interponitur de vẽdendo, vel
dando insolutum pro mensura debiti. Teneas glos.quæ dicit, ꝙ in oĩbus
actionibus de mundo personalibus, potest interponi secundum decretũ.
Fallit in causa legatorũ, & in possessione ventris nomine.& vide glo. ibi,
fallit.s̃.vt in pos.leg.&c. ¶ Aduerte.in.l.is, cui.quã allegat glo.dicit, ꝙ ali
ter fit missio ex secũdo decreto. Sed an debeat interponi in oĩbus casib⁹
secũdum decretũ, do regulã: ꝙ potest in oĩbus casibus interponi, in qui-
bus per primũ nõ est plenè cõsultũ. per.l.is cui.vt in pos.leg.quia si peto
cautionẽ nomine legatorũ, missio in possessionem habet vim cautionis.
No.j̃.eadẽ.l.§.si quis.&.l.de bonis.§.qui pupillo.s.ad Car.ergo non itur
ad secundũ: qa habet istud, quod vult. Sed qñ peterẽtur legata actiõe ex
testamento, esset idem, ꝙ in alijs creditoribus. Idem dico vbicũq; est p
primũ plenè consultum: vt in casibus, quos.s̃.dixi. Pone etiã in actiõe ad
exhibendũ, qñ per primũ est cõsultũ, non peruenit ad secundũ. ¶ Iuxta
44 prædicta † quæro, quid si fuit interpositũ primum decretum: qa non ca-
uebat: & debitum est purũ, vel purificatum: an ex vigore illius primi de-
creti posset perueniri ad secundum? Quidam dicunt ꝙ sic, per gloss.d.l.is
f cui.& ita sentit Dy.& Ego idem.est casus.j̃.de priui.cre.l.si creditores.[f]
45 ¶ † Item dicit glo. Fallit in possessione, quæ datur noĩe ventris.glo. dicit
bene in se.& no.bñ: quia materia nostra loquitur de missione in possessio
46 nem contra contumacem: ibi non sic. ¶ † Procedo vlterius, quærit gloss.
vtrum in actione ex empto interponatur secundum decretum? & recita
glo.vt iacet. Declaro istam glo.quandoq; actione ex empto agitur ad in
teresse: tunc diceret bene gloss. ¶ Quandoq; agitur ad rem ipsam traden-
dam, & tunc quandoq; est missio facta non in rem venditam: sed in aliã,
& tunc fit condemnatio ad interesse: vt.l.j.s̃.de act.empt.& tunc glo.non
haberet dubium. ¶ Quandoq; fit missio in rem venditam: & tunc aut est
res, quæ consistit in genere: tunc venditor tenetur facere emptorem do-
minum rei, sicut emptor vẽditorem dominum de pretio: vt.l.ex empto

s̃.de act

s.de act.empt.&per id ꝙ dicit Rug.in.l. si domus.
§.de euictione.s.de leg.j.&.de lega.iij.l.qui concu-
binā.§.si hæres.vbi relicta re in genere,teneť face-
re dñm.Et ita hic:quia nō ex natura emptionis, &
vēditionis:sed ex natura rei debet fieri dñs:& tūc
interponiť secūdū decre.quia per primum non est
sibi cōsultum.¶ Quandoq; est venditio in spē: &
tūc in re ipsa interponiť secū.decr.qa si est dñs ven
ditor,teneť facere dñm emptorē.vt.l.ex empto.in
princ.de act.emp.Si nō est dominus,parat cām ꝑ-
scribēdi:vt.d.l.ex empto,&.l.clauib⁹.de cōtrahē.
empt.& sic est necesse,ꝙ interponať secū.decre.cū
per primum non sit consultum, vt in isto.§.Iulia.
47 ¶ † Quæro quis est effectus primi decreti:licet gl.
primò dixerit in effectu secūdi,& glo.dicit,ꝙ effe-
ctus primi decreti,nihil aliud facit,nisi detentato-
rē eū,qui est missus.& vide glos.ibi effectus primi
decr.&c.circa fin.gl.¶ Dic tu, quandoq; effectus
expressus est,legis ꝙ verbum sonat,& tunc iste fit
multis modis.Primo mō iubendo,vt caueať,vt.l.si
prius.s.ti.j.Quādoq; iubendo,aliquē mitti in pos
sessionē:vt per totum istum tit.Quandoq; plus di
citur in decre.s.ꝙ fructus lucreť: vt.l.Fulcinius.in
fi.Quādoq; habet vim secundi,primū decret.alle-
gaui tibi pluries.l.s.allega.l.quoties.§.prętor.s. de
noxa.cum sim.&.l.inter quos.§.si dominus.j.eod.
Habet etiā quintū effectum, quando iubet tenere
possessionem,quā habet:vt.l.si proprietari⁹.j. e.
Quandoq; iubet habere loco pig.vt in noīe capto
vt no.C.de p̄t.pig.l.j.Quidam sunt alij effectus nō-
secutiui.Nā si primum decr.īterponiť primo mō.
dic,vt.l. si prius. Si secūdo mittendo aduersarium
a in possessionem:[a]& tsic habet effectum,ꝙ cōstitui
tur prætoriū pignus:vt.l.j.C.de præto.pign. hoc
tamē est verū missione secūda:vt.l.nō est mirū.s.de
48 pig.act.¶ † Sed circa hoc dubitatur,qūo in actio-
ne reali,si res est mea,constitueretur pignus prętọ
riū,quando nihil est in obligatione. contra.l.neq;
pignus.de re.iu.Rñ.qñ res est mea non simpliciter,
sed reuocabiliter:& tunc illo respectu, quo potest
reuocari,est mihi obligata:vt.l.extante.§. Latinus.
j.de exceptione rei iud.& Cyn.C.si antiquior cre-
di.l.j.&.C.de his,qui ī prin.cred.l.j. Vnde cū talis
poss.posit reuocari intra primū annum,restitutis
expensis,erit obligata sibi pro expensis.Item du-
bium est quando agitur officio iudicis: cū nihil sit
obligatum,qualiter constitueretur pignus præto
b riū,[b]& dicit, ꝙ est futurū in obligatione,cum itur
ad iudicem,vt.j.ea.l.§.elegāter.§.seq.& seq.&.§.
si iam ruerint.Prætereà, etiā ei, ꝙ debetur officio
iudicis potest accedere fideiussor:vt.j.de solution.
l.cū qs. §. si quis pro reo.&.j.de fideius.l.j.Eadem
49 ratione pignus.¶ † Quæro,vtrum missus ex prio
decre.habeat pos.Glo.dicit,ꝙ non:sed solū deten-
tationem. ꝙ est verū in personali:in reali dic;vt in
l.si quis emptionis.l.sed & si quis.& dicam.j.de ac
50 qui.pos.l.iij.§.fi.¶ † Quęro.vtrū missus ex primo
decreto faciat fructus suos?& gl.tangit.& vide ibi
nec lucratur fructus,&c.Fallit in duobus casibus.
Iaco.de Are.addit tertium:vt.l.sed & si is.§. an āt
s.de Carbo.edic.sed casus,quem ponit glo.in car-
bo.& nomine ventris.Iac.de Aret.dicit, ꝙ non est
propriè primum decret.quod interponitur pro-
pter contumaciam,vt hic sumitur,Quid dicemus?
Tu habes glo.in authē.ad exhi.§.si verò.vnde su-
mitur authen.& qui. ꝙ de consuetudine lucratur.
c sed illa consuetudo non est bona, [c] quia contra ius
diuinum ī fraudem vsurarū.Dic ergo, ꝙ in sortem
computat:vt.l.is cui.§.quæri poterit.s. vt in pos.
51 le. ¶ † Quæro,quid in realibus[d]?vtrum lucretur
d fructus?gl.dicit,&vide eam in realibus actionibus
&c.vsq;ad fi.dicit ne bene ista glo.in realibus?Qñ
e que iudex expressit[e]& tunc non est dubium,ꝙ lu
cretur,vt.l.Fulcinius.in fin. Aut non expresit &

post annum lucratur : quia est verus possessor.
ante non lucratur:vt.l.si quis emptionis.§. penul.
52 C.de præscrip.xxx.anno.¶ † Quæro,vtrum pri-
mū decretum habeat effectum,vt ex eo possit per
ueniri ad secundum?Respon.vbi per primum nō
est plenè consultum,habet vim vt possit perueni
ri ad secundum,& vide glo.ibi sed nunquid in rea
libus.vsq; ibi,& quia verba prętoris.&c.An istud
sit verum ꝙ dicit gloss.& dicit verum, si per pri-
mū erat mihi satis consultum:ideò bene dicit.quia
ago rei ven.& peto pronuntiari me dominū :vt.l.
Pōp.§.sed & is.de ꝓc.l.& ex diuerso.s.de rei vē.
licet ergo habeam possessionem,tamen ad decla-
randum me dominum,vt sic de cæterò non audia
tur de proprietate:nō sufficit missio ex primo de-
creto cum cursu anni.Vnde credo,quòd interpo-
natur secundum.¶ Quicquid omnes dicāt, teneo
53 me cum Dyn.[f]quia† aut res desijt extare dolo ma
f lo:& tenetur ad quantitatem,vt in alijs personali-
bus.Aut res extat, & fit missio ex primo decreto
& postea ex secūdo decreto statuetur certū temp⁹
intra quod agatur,posteà non audiatur.& erit se-
cundum:vt.l.à quo fundus.j.e.statim dicam.Quid
in hypothecis?dico in.l.iij.in fi.j.de acqui. posses.
54 vbi glo.& Dy.tangit.¶ † Quæro, quis sit effectus
secundi decreti?& vide gloss.est autem effectus se-
cundi decre. Quidam est effectus eius, quod ver-
bum sonat:& quidam est consecutiuus eius, quod
verbum sonat:vt statuatur tempus intra quod au-
diatur de proprietate: & tunc non audietur vlte-
rius:vt.l.si ea.C.qui accus.non poss.&.l.Titia.j.de
accu.& per Dyn.in.c.indultum.de reg.iur.lib.vj.
& per.l.diffamari.de ing.ma. Quandoque secun-
dum decretum sonat.vt possideat : & tunc erit do
minus, vel præscribit secundum quod dicit glo.
de cæterò suos facit fructus.Vnum tamen aduer- d
te,quandoque verbum sonat istud iubeo,quòd vē
datur:vt.l.Fulcinius.§.j.&.l. cum proponas.C.de
bonis autho.iu.possidē.Et tūc erit clarus effectus
consecutiuus:quia habebit emptor obligatum eū,
cuius sunt vendita bona:vt leg.si ob causam.C.de e
eui.Quandoque adijcitur:do tibi creditori in solu
tum.tunc efficitur dominus, & rediens auditur
g intra biennium[g] volens soluere debitum:[h] vt.C.
h de iure dotium impe.leg.fina. & infrà eodem .§.
posteà autem.per Iaco.de Aret.& glos. Quando-
que verbum sonat, denegeť alteri petitio dominij
& est idem,quando iussus est possidere:vt leg.quā
uis supra eodem.Quandoque alio modo interpo
nitur:vt dicā.j.eadem leg.§.si de vectigalibus.Nō
sunt alia dicenda in hac materia. dixi prout puta-
ui fore vtilia,& necessaria. Cætera circa primum,
& secundum decretum in iuribus incorporalibus
dixi in.l.si prius.s.eod.Item in actione fami.ercis.
& communi diui.dicam quib⁹ ex causis in pos.ea.
l.apud Iuli. multa alia verba circa prædicta potes f
videre in Specu.& in alijs summis practicæ.

SVMMARIVM.

1 *AEqualiter uox qualiter intelligenda sit?*

Si ante hoc decre. ¶ Si pro pluribus eodem
tempore secundum decretum interponitur,quili- g
bet pro rata damni admittitur,si pro vno, primò
ille domini loco habetur:sed ex primo decreto o-
mnes mittuntur in totum, sed partes faciunt per
concursum.hoc dicit cum.§.sequen.Expone lite-
ram. ibi æqualiter.i.simul. vt denotet æqualitatē
possessorum,non portionum.Iaco.de Are.& Ol-
dra.¶ Opponi.& videtur,quod prius debeat es-
se ī possessione cum secundo:vt infrà eadem.l.§. si
quis autem.&.§.si plures.Solu.ibi loquitur in pri
mo decreto hic in secundo.¶ Oppo.quia hic dicit h

a ¶ Possessionē.Adde in quātum Bar.cōcludit,ꝙ missus in personali deti-
net,ꝙ non potuit esse:qa dñs remanet in possessione:vt.j.e.l.§.si qs autē.
& duo insolidū possidere nō pñt.l.iij.§.ex cōtrario.j.de acq.pos. Tñ iu-
dex pōt iubere,ꝙ primus possessor de pos.recedat,& facere,ꝙ missus ex
primo decre.possideat.tex.est no.iuncta gl.q̃ hoc sentit,in.l.iiij.§.ij.ver.si
fortè.& vers.disce
datur.s.eo.& hoc
ibi latè vult Ang.
& Pau.de ca.repu
tat hoc singulare.
Idem tenet Bal.in
authē.&qui.in.vj.
colū.C.de bo.auť.
iud.pos.& dicit iu
stam esse causam.
si reus fuit in ni-
mia cōtumacia.al-
leg.no.per Inn.in
c.dilecto de verb.
sig.& idem tenet
Bal.in.l.consenta-
neum.in.vj.colū.
C.qūo & quando
iu.vbi vide duas
pulchras limitatio
nes.

b ¶ Pignus pręto-
riū.Adde,ꝙ idem
erit,si staret ꝑ ad-
uersariū, quomi-
nus actor mittereť.
c.cōtigit.de do.&
cōtu.Et ꝓ tali pi-
gnore p̄torio, con
petit vtilis hypo-
thecaria credito-
ri immisso.l.ij.C.
de præto.pi.Simi
liter econtrà,debi
tori competit vti-
lis pignoratitia:vt
est text.singularis
in.l.is cui.§.quęri
poterit.s.vt ī pos.
leg.secundū Ang.

c ¶ Non est bona.
Adde ꝙ Imo.di-
cit hoc dictū sin-
gulare:ex quo in-
fert,ꝙ nec pariter
valeret statutū, ꝙ
tñ nō ponit ꝓ cō-
stāti,& qa istud lu
crū nō venit ex pa
cto:sed immediatè
ex legis dispōne.i.
ex statuto in pœ-
nam contumaciæ:
& sic quemadmo
dum aliâs statutū
posset mulctare cō
tumacem:ita vide
tur quòd posit
hanc pœnam in-
ducere.cum etiam
pœnæ legales sint
à iure permissę.Fa
cit secundum eum
quod no.in.c.dile
cti.de arbi.Idem.
videť sentire Ro.
Bald.in.l.acceptā
approbat ꝙ not.
glo.in.d.§.si vero.
& illam dicit esse
singularē,ꝑ quam
cōcludit valere cō
suetudinē,& statu
tū,ꝙ missus ex pri
mo decre.lucretur
fruct⁹.& ꝓbat qa sicut iudex pōt facere,ꝙ ex nimia cōtumacia lucreť.l.
ful.§.fi.s.ex q.cau.in pos.ea.Ergo & siľr statutū debet posse hic opari.s.
qđ noīe interesse lucreť fructus,Et idē tenet Bal.in.l.ij.s.si ex noxa.cau.
& in.l.cōsentaneū.C.qūo & qñ.Ang.in rep.l.nemo carcerē.de exac.trib.
Lau.Rod.in.c.consuluit.de vsu.ēt dicit si nō cōstet de fraude,ꝙ missus in
poss. lucrať fruct⁹:
qa hoc vř eē in lo-
cū pœnæ legalis:
vt debitor attraha
tur ad satisfacien-
dum debito. Vel
vř, ꝙ statutū hoc
introduxerit loco
īteresse ꝓpter mo
rā,ꝙ intelligit ve-
rū,si actor erat ve
re creditor:aliâs se
cus, qa sicut non
posset sortē cū cō
sciētia retinere,sic
nec fruct⁹.Et cum
hac opini.transit
Alex.cui adde, ꝙ
idē Bald.cōsi.liiij.
ij.li.in c.in Christi
nomīe.ad hoc,vt
missio.tenet prędi
ctā gl.ꝙ valeat cō
suetudo prædicta,
vel statutū.& ibi
dicit,ꝙ minor ex
capite statuti, vel
cōsuetudinis pōt
pati illā pœnā &
dānū fructuū: qa
statutū pariť ligat
mīores & maiores
l.si sine.§.Luci⁹.s.
de admi.tu.&hoc
verū si in totū ser-
ueť forma statuti.

d ¶ Quæro,quid in
realibus? vide ad
quæ remisit in au-
then.ad hæc.C.de
vsu.Andræ Barb.

e ¶ Iudex exp̄sit.
Adde ꝙ opi.Bar.
in.d.l.Fulcinius.sę
quunť Ia.de Are.
& Ange.Io.an.in
addi.in tit.de pri-
mo & secūdo de-
cre.§.restat.versi.
hoc aūt nō ē Inn.
in.c.dilecto.de ver
bo.sig.Ioan.an.&
Ant.de bu.ī.c.cō-
tingit.de do.& cō
tu.& Abb.consil.
lxxxiiij.ij.lib.

f ¶ Cū Dy.Adde se
cūdū Alex.ꝙ ma-
gis cōiter alij te-
nēt.Idē,ꝙ Bar.hic
cū qb⁹ ēt ipe tādē
tenuit.Cui Adde
Fed.de senis.con-
silio.clxx.

g ¶ Intra biēnium.
Adde vt ꝑ Spe.in
ti.de secūdo decr.
§.iuxta.vers.qd si
ille redeat.qa alex,
dicit,ꝙ illa opi.est
cōmunior, & ve-
rior quod nullo
mō audiatur.

POMATES.

h ¶ Soluere debitū.

vide quid ex hoc inferat Alex.cons.lxiij.in.iiij.colū.vol.iiij.& vide Pau. consi.lxix.vo.j.& Alexan.consi.xj.co.j.vo.v.Alex.reprobat Bar.q imò veniens intra biennium non auditur.

a ¶ Aequaliter.vide Ol.cōs.clxxviij.& Ro.cōs.ccccj.seqnte Bar.his terminis.

b ¶ Ad arma. Adde. p hoc q uoluit Bal.cōsi.cxxvij.iij.li.q valet sententia lata ex abrupto, cū timor est scādali in tres partes: qa licitum est iudici fallere, ne fallatur & hoc no. quia alibi non inuenies.

c ¶ Ipso iure. Not. casum in quo non requiritur latitatio vt perueniatur ad secundum decr. in causa damni infecti et noxali, in qbus obligatio trahit ordinem ab initio rei. & idē in cā liberali.l. neq; infantes.infra. de fideicom.liber. Anbræ.Barba.

POMATES.

d ¶ Item aduersus. Adde qd de hoc fuerunt quatuor opi.vide Ioā. and. in titul. de primo & secundo decr.§. restat.ver.sed pōe. ¶ Quæro, an secū dum. vide glos.in ī.l.pñti.§. cū autē. C.de his, q ad ecc. cōfu. Idē dicas in snīa ab obseruatione iudicij.vide bartol.in.l. Titia.j.de accu.Idem in snīa q fert sup peremptione īstantiæ:vt l.fi. de ap.idem in exceptione perēptoria:vt in.d.cle. uide.d.Lud. Et sic pōdera,an tenuta per adiudicationē bonorum,dicatur esse decretū iudicis:facit q no.bar. in.l.eo.§.Iul.ī vlti. col.&.j.ea.l.§. postea.& in.l. ne qcq §.vbi dec.ff.de of. pcōsul. videt q si est interpositū ex falsa cā, nō teneat. l.j.§.hæc verba.ff. ne vis fiat ei.l.magis,puto.§.pen.de re.c.l.iij.§.puberi. ff.ad carb.l.siis ad quem.& ibi no.ff. de acquiren.hære. l.Seię.de tu.& cu. datis ab his.l.is cui bonis.de verb. obliga.l.iuste.de acq. pos.gl.& doc.in.l. ij.C. quando prouo.non est necesse Bal.ī.l. prescriptione.C.si contra ius in vltima colum.And.Barb.

f POMATES. Item potest. Idem dicas.q sententia banni potest etiam ferri.vide Bal.in.l.cum & minores.C.si aduer.rem iudi.

contigerit,&c.d.l.pretor,§.hoc edictum.s.eodem. Sol.dicit glo.debet sumi cōtigerit in futuro.¶ Itē oppo.de.l.ultim.C.de bo.auho.iu.pos. illud ben poterit interponi pro præterito:hic non. Item & aliâs interponit pro futuro: vt.l.in poss.j. quibus ex cau.in poss.ea.& vbicunque petitur cautio etiā pro legato conditionali,in tit.ut leg.no.ca.¶ Oppo.quia duo non possunt insolidum possidere: vt l.duo.j.de preca. Solu.ut in glo.& hic dicitur,q faciunt partes per concursum: ergo insolidum non
1 possidet.¶ † Quęro, dr hic æqualiter, qualit debet intelligi æqualiter?& quidam sunt, qui credunt,q ex secundo decre.æqualiter mittuntur.idest partibus æqualibus. Non est uerum,dic vt gloss.tenet & habes quatuor ex istis.§.Quandoq; plures mittuntur simul ex secundo decreto : & tunc pro rata damni. Quandoque plures mittuntur separatim,tunc secundus missus est dominus:vt hic.ij. respon. Quandoque simul plures mittuntur ex primo decreto:tunc æqualiter a videntur missi. Quādo separatim sunt missi,vt.§.si plures.s. eodem & sic expone æqualiter.i.pro rata damni.secundum gloss.uel æqualiter.i.eodem tempore, secundum Iacob.de Aret.vt dixi. Et per hoc sustinebam testes:quidam deposuerunt filium institutum in maiori parte,filiam in minori. Alij dixerunt eos institutos æqualiter,reducebam ad concordiam æqualiter.i.eodem tempore. sed diuersis portionibus, ut hic:licet de propria significatione aliud sit: vt.l. interdum.de hęredi.institu. facit de test.c.cum tu. & dicam in.l.insulam.§.j.soluto matrimonio.

Sed si quis eorum.

¶ Oppon.de l.iiij §.fina. s. communi diui.gloss.sol.vno modo, quòd ibi directum denegat:hic utile dat. Vel potest dici , quòd hic quando fuit interpositum secundum decret. quo casu propter sumptum factum , quandoque secundum decr.sic interpositum non datur directū sed vtile,ibi verò loquitur, quando secundū decretum non erat interpositum.

SVMMARIVM.

1 *Iudex si dubitat,ne partes ueniant ad arma, pōt illū cōtra quē est facta missio ex primo decr.deijcere de possessiōe.*

Si quis autem in possessionem.

¶ Permissionem ex primo decreto, ille cōtra quem facta est missio , non compellitur de possessione discedere. so. Hic loquitur regulariter,& nō bene: vt gl.dicit. Tñ potest iudex ex cā etiā ex primo decre.deijcere primum possessorem:ut.s.eo.l. iiij.§.si forte duretur. in fi.secundum vnam lecturam. Et puto† causam satis esse sufficientem, si du-
1 b bitat ne partes ueniāt ad arma: b vt.l.æquissimum de vsufru. Idem hic, quando mittitur in possessionem rei mobilis. ¶ Quid si mittitur in possessionē rei mobilis?& dicunt quidam, & fiet sequestratio:vt.l.qui satisdare cogantur.l.si fideiussor.in fi. vel secundum Dy.dic,aut ille,qui in possessionem mittitur non est persona suspecta: & tunc non deponitur,sed datur creditori:vt.s.l.is cui.§.qui legatorum.ver.in cæteris.s.vt in pos.le.Aut est persona suspecta. & tunc deponetur apud alium: ut.l. si fideiussor.in fi.s.qui satisda.cogantur.

SVMMARIVM.

1 *Alternatiua posita inter duo icompatibilia,non resoluitur in copulatiuam.*
2 *Tempus quantum expectari debet,quando fit missio ī possessionem contra absentem?*
3 *Processus quod ualeat,si iudex non obseruaret spatium tēporis datum absenti,licet per apellationem rescindatur ob breuitatem temporis.*

Non autem statim.

1 ¶ Quæro, quid velit dicere tex.ibi quod aut. &c.& gl.dicit,† q ista alternatiua resoluitur in copulatiuam. vt in gl. Sed hoc non potest esse verū quia caderet inter duo incompatibilia, quę nō possunt simul esse:quia lōgum silentium,& aliquandiu, q significat modicum, sunt contraria: sicut magnum & paruum. Qualiter ergo exponemus?& Old.dicebat,quandoque fit missio contra absentem:& tunc expectaretur per longum tps:& sic loquitur in prima parte. Quandoque fit missio contra præsentem:&
2 tunc per paruum tempus expectatur. vt in secūda parte.¶ † Quæro,quātum tempus erit, q debet expectari?& quidam dicunt q per.x.an.quia dicitur per longum tempus. Quidam arbitrio iudicis:& illud tenet gl.arg. l.j.§.fi.de iure deli. Et non intelligas contra præsentem in iudicio:sed præsentem in ciuitate:quia contra presentem in iudicio,si non cauet, incontinenti mittetur in possessionem ex secundo decreto:vt.l. non alienum.s. de interro.act.&.l.is qui.s.de noxa.&.j.eo.l.inter quos.§.j. Habes ergo, aut est absens per lōgum spatium,& tunc per magnum tempus expectatur. vt hic.j.resp.¶ Aut est absens à iudicio, vel à ciuitate:& tunc inconti-
3 nenti fit missio:vt.l.is qui.la.ij.s.de nox.¶ † Quid si iudex hoc spatium non obseruauerit, tamē nihilominus valet processus:vt.j.proxi.§. sed poterit rescindi per appellationem, propter breuitatem dilationis : vt extrà de dila.c.j.uel petetur restitutio,si persona esset cui competeret:vt.j.proxi.§.vel habebit regressum contra iudicem, ex quasi maleficio.

SVMMARIVM.

1 *Secundum decretum interpositum contra non latitantem, quādo agitur ex obligatiōe causata facto rei,in qua debet fieri missio,valet.*
Iudex non debet festinare in secundo decreto,sed in primo sic.ibidem.
2 *Fieri quædam non debent quæ tamen facta tenent:quod est uerum quando lex ultra nō procedit.*
3 *Iudex priuat ignorantem possessione.*
4 *Minor eoipso,quòd fuit contumax,non præsumitur læsus in cā dāni īfecti et noxali: in alijs uerò quomodo?*
5 *Minor aduersus primum decretum potest restitui.*
6 *Secundum decretum non est sententia diffinitiua.*
7 *Appellari quòd possit à secū.decre.à primo non,de iure nostro:iure canonico sic.*

Si forte.

¶ Ex causa damni infecti etiam contra non latitantē procedetur ad secundum decretū:saluo sibi iure rest.in integ. uel aliter. Missio in possessionem ex secundo decre. facta contra absentē reip. causa,vel minorem,valet:sed remedio restitutionis in integ.retractatur.hoc dicit.¶ Oppo.secundum decretum interpositum contra non lati
c tantem est nullum ipso iure c.l.Fulcinius.§.j.qui.ex cau.in pos.ea.&.l.Imperator.j.de priui.cre.&.l.ignorare.C.de resti.mil.gl.non tangit. ¶ Sol. vera est illa,quādoq; agitur contra obligatū obligatiōe personali:& tūc req
1 ritur latitatio : & sic loquuntur contraria . Quandoque † non agitur ex sua obligatione , vel suo facto , sed pro facto ipsius rei,in qua debet fieri missio:& tunc non requiritur latitatio:vt hic.& hoc posuit Cy.in.l.ignorare.&.d.Iac.de are.hoc tenet hic. Tenementi. Habetis vnam gloss.q iudex non debet festinare:& hoc est verum in secundo decreto. Fallit in pri
2 mo:& hoc innuit glo.quæ incipit ex secundo decre.¶ † Item no.dicit gl. q quidam prohibentur fieri, quæ facta tamen tenent.hoc est verum quādo lex vltra non procedit:vt.l.non dubium.C.de leg.&.c.quę contra ius
3 extrà de reg.iu.lib.vj.¶ Item no.† q iudex ignorantem priuat possessio
4 ne:vt.j.de acquiren.possess.l.qui vniuersas.§.item cum prætor.¶ † Quæritur,an eo ipso, q fuit contumax, videatur minor læsus?respond.in hac causa noxali non:quia potest esse,quòd eius interesset magis non defendi. quam defendi:ut.l.si quis putans.in fi.communi diui. Vnde de hoc debet constare in causa restitutionis. In alijs verò causis, si ex secūdo decreto est facta venditio, vel datio in solutum, debet doceri de graui damno:vt.s.de mino.l.si ex causa in prin.& no.j. de bo.autho.iud.poss.l.si minor . Item
5 † Aduersus d primum decre.posset restitui:vt.l.minor etiam si quasi cōtu
d max.s.de mino.& ibi no.& tunc eoipso, q contumax est læsus:quia non auditur nisi refectis expensis, & etiam præstita satisdatione: & diligēs pa
6 tersam.hoc non fecisset. ¶ † Quæro, an secundum e decret.sit diffinitiua
e sententia?Dy.dicit, q non per hunc.§.quia datur in absentem, nec requiritur contesta.lit.quod secus est in sententia:vt.l.fin.§.illud.de temp.ap.
f Item potest f fieri contra minorem indefensum : vt hic:secus in sententia: vt.l.cum & minores.C.si aduer.rem iud.&.j.de re iud.l.contra pupillum
7 & quod no.¶ Sed † an à secundo decreto possit appellari:videtur, q nō quia est sententia interlocutoria, Dyn.dicit contra:quia absorbet ius partis:ergo potest appellari:vt.l.intra vtile.s.de mino.&.l.ante sententiā.j.de appel.reci.melius facit.l.ait prætor.§.permittitur.de mino.& dicam plenè in dicta.leg.ante sententiam.sed à primo decret. non potest appellari: quia ius partis non absorbet:secundum Dyn.quod est verum de iure nostro:secus de iure canonico:quia ab omni grauamine appellatur.

Vbi autem quis.

¶ Quæro, quæ est ratio , quòd in primo decreto non deijcitur dominus : in secundo sic?Respond.quia in primo decreto.qui mittitur in possessionē, non possidet:sed est in possessione.ideò dominus non deijcitur: quia verè possidet. Sed ex secundo decre.nō posset esse, q sint duo dñi insolidū: iō dominus deijcitur.¶ Oppo.s.eod.§.si plures.sol.vt in gloss.¶ Quærit glo.quid

gl.qd in aliĳs creditorib⁹:dic ꝙ pro rata. vt in gl.

Si qua sint iura. ¶ Quædam iura cõpetunt domino fun
di,vt seruitutes:& de his loquitur hic secũdũ pri
mam gl. Quædã sunt iura,quæ competũt aliĳs,vt
vsufructuario,emphyteutæ,& similibus. & sic in
telligitur hic secũdũ secũdã gl.quælibet est bona.

SVMMARIVM.

1 *Creditor num amittat possessionem,si contra debitorem est missio facta ex secundo decreto?*

Item quæritur. ¶ Opp.s̈.de nox.l.si noxale.so. vtriq; de-
negat̃ persecutio pignoris:sed nõ eodẽ modo. &
ratio est:qa dicit glo.in.l.si noxale. pignus nudo
cõsensu cõstituitur:sed vsusfructus nõ:qa requirit
traditionẽ:vt.l.traditionib⁹.C.de pact. & tñ ius-
sus posidere ex secũdo decre.est dñs: vt.s̈. ea.l.§.
iul.&.§.seq.Ratio ergo est: qa vsusfructus nõ est
separabilis à persona,nec ad aliũ põt transire,nisi
finiatur:vt.§.finitur:inst.de vsufru.commodum
ergo vsusfructus transit,non vsusfructus:sed pi-
1 gnus est separabile à persona. ¶ Quæro,† quid si
cõtra debitorẽ est missio facta ex secũdo decreto,
amittit ne creditor possessionem,an posit agere
cõtra debitorẽ?& Dy.ꝙ sic:vt.l.j.C.si aduer. cre.
In cõtrariũ videt̃:qa qñ pignus pignori dat̃,cer-
tiorato illo,nõ posset solui:vt.l.nomẽ.C.quæ res
pig.ob.pos.&.l.si pig.pig.datũ sit.Sed puto Dy.
bene dicere ĩ ista materia:qa secũdũ decre.dat ius
in re:nõ ergo perdet actionẽ personalẽ distinctã
à re illa. Et si tu dicis,quid prodest sibi missio in
pig.Dico,ꝙ posidet,prout ille, ꝗ posidet : neq;
ab eo poterit creditor euincere ꝑ hypothecariã.
Præterea.d.l.j.loquit̃, quando pignus datur pi-
gnori,ex causa quæ respicit ipsum debitorẽ : hic
verò respicit ipsam rẽ pignoratã,nõ personã eius
creditoris,cõtra quẽ fit missio.Hæc ergo erit for
ma secũdi decreti cõtra creditorẽ:qa iudex dene-
gabit sibi pignoris persecutionẽ:nõ ergo trãsfert
in actorẽ.Ratio:qa istud est ius accessoriũ ad actio
nem personalem.sed cũ actio personalis nec verè
nec quo ad commodum debeat in hunc actorem
transire:ergo &c.dicam plenius.j.proxi.§.

SVMMARIVM.

1 *Tex.iste loquitur in castro,uel uilla.*
2 *Poßidens rem alienam scienter in causa damni infecti, & noxali præscribit.*
Et an procedat de iure cano.ibidem.
Fundus uectigalis ciuitatis,quando poßit præscribi:ibidem.
3 *Ius fundi,an publicabitur ob delictũ uasalli,per quod bona publicata sunt:ubi quòd priuatur iure suo,& ad dominum reuertitur.*
4 *Ius feudi non transit ex secundo decreto in illum, qui petit sibi caueri ex damno infecto.*
Forma secundi decreti hoc secundo casu.ibidem.
5 *Feudũ,ꝙ poßit accipi in causam iudicati ex secundo decre.*
Secundum decretum,ꝙ potest interponi in commodũ,quòd percipit dominus à uasallo, & in commodum operarum,quæ percipiuntur à libero. inibi.
Secũdũ decre.quòd interponat̃ in re ꝓhibita alienari.ibidẽ.
6 *Emphyteusis, an bonis emphyteutæ publicatis transeat in fiscum.*
7 *Ius emphyteuticum ex causa damni infecti,non uenit in secundo decreto:nisi quemadmodum feudum.*
8 *Emphyteusis pro debito emphyteutæ,qualiter accipiatur per secundum decretum:remißiuè.*
9 *Fundus liuellarius,an ueniat in confiscatione bonorum?*
Fundus liuellarius dicitur: qui datur à uasallo perpetuò sub modica pensione,eodem.
10 *Fundus precarius bonis confiscatis,an ueniat in confiscatione bonorum?*
Contractus precariĳ,est quãdo fundus conceditur de quinq; annis in quinq; annos.ibidem.
Contractus talis est eiusdem naturæ, cuius contractus emphyteusis.ibidem.
11 *Practica interponendi primum,& secundum decretum in iuribus incorporalibus.*
12 *Filio condemnato,& bonis eius publicatis : an publicetur proprietas,quam habet in peculio aduentitio,remanente patri saluo usufructu:ubi quòd non.*
13 *Pater non perdit dotem propter delictum filiĳ.*
14 *Filio condemnato,ut contumace,an fiet executio in peculio quod est apud patrem.*
Ex contractu filiĳ datur in patrem actio de peculio.
Ex contumacia filiĳ,non peruenitur ad primum, uel secundum decretum in peculio aduentitio.

* **Si de vectigalibus.** ¶ Contumacia eius , qui
fundum vectigalem habet,non præiudicat domi
no quo ad secũdũ decretum:sed ipsi⁹ domini cõ-
tumacia requiritur . h. d.Diuidit̃ in duas partes.
Primò,quando interpellatur qui habet fundum
vectigalem tantũ.Secũdò, quando interpellatur
dominus.Secunda ibi sed in vectigali.¶ Opp. &
videtur,ꝙ iste tex.sibi contradicat & huius cõtra d
riĳ timore gl.dat.iiĳ.sol.& duas tenet . Tu teneas
vnam.& prima est ꝙ in prima parte fuit interpel
latus possessor,in secunda dominus.Et ista est ve
a ra:& eã teneatis.[a] Secunda solutio est ꝙ res vecti-
galis est fisci:vt in prin.§.Ideòq; non posset pos-
sideri ex secundo decreto:secus si alterius muni-
cipiĳ:vt in fine.Sed istud non placet : quia fiscus
vtit̃ iure minoris:vt.l.res pub.C.ex qui.cau . ma.
Sed contra minorẽ interponitur secũdũ decretũ
ex hac causa:vt.s̈.e.§.si fortè.ergo &c.Tertia non
placet:quia non etiã cõtra possessorẽ interponet̃
secundũ decretũ statim.Quarta non placet : quia
nõ habet ratiõem.Dicitur hic,ꝙ si municipes nõ e
interponunt cautionem per longum tempus prę
scribitur contra.l.fin.C.de sacrosan.eccle.Iaco.de
Are.& do.Oldr.exponunt per longũ tempus ac
quiri.i.per secundũ decre.interpositũ post longũ
b tẽpus[b].i.post morã longo tpe cõtractã:vt.s̈.§.nõ
autẽ.& hic cessant omnia cõtraria.Et si intelligas
ꝙ præscribitur:tũc ob.cõtrarium:& gl. respõdet
1 † ꝙ in castro,vel villa hic loquitur.& hæc sol. est
bona . Istam tene menti , sed verior solutio est
& plenior:ꝙ loquitur ibi in re quæ est verè ciuita
tis:hic non erat verè:quia tunc fuisset translatum
dominium incontinenti per secundum decre. sed
esse putabatur.Ideo tũc parat cãm vsucapi.& sic
in pupillo,cuius res nõ põt vsucapi:& si vẽdat rẽ
alienã,parat causam vsucapiendi:vt.l.ĳ.§.si à pu-
2 pillo.j.pro empto.¶ Op.† de.l.cũ spõsus.§.in ve-
ctigalibus.de pu.gl.dicit,ꝙ est speciale in dãno in
fecto:sicut & illud,vt sciens rẽ alienam prescribat
vt.l.& generaliter.de noxali.quod not . ¶ Sed an
hoc procedat de iure canonico?Ber.ꝙ sic. de offi.
or.c.pastoralis.§.fi.sed authoritas iudicis hoc fa-
c cit[c] hic,& in noxali:aliâs secus.j.pro emp.l.ꝗ fun
dum.§.qui bona.Aliĳ dicũt,ꝙ nõ põt ꝑscribi à cõ
ductore ab alio:sic ista posset in se esse vera.per.l.
malè agitur.C.de præscri.xxx.an.¶ Tu dic quã
do res nõ erat ciuitatis:vt hic.vel fundus vectiga
lis nõ põt prescribi.& hęc sol.est bona:& istá tene
menti.Sed verior so.& plenior est,quòd ibi si ha-
betur titulus ab alio cõtra ipsam ciuitatem,nõ po
test præscribi:vt.l.cũ sponsus.§ . in vectigalibus.
sed si habetur titulus à ciuitate,põt præscribi con
tra aliũ:ita loqtur hic.arg.d.§.si à pupillo.¶ Quę
rit gl.an idem sit in feudariĳs liuellariĳs, & preca-
riĳs?gl.dicit ꝙ sic:& doct.sic pertranseunt.Nos la
3 tius † examinemus.Primò de feudatario.Feudata-
rius commisit delictũ,per quod bona sunt publi-
cãda:an ius feudi publicabit̃?Hic videtur tex.ꝙ
sic:quod videtur tenere Spe.de feu.§.qm̃.ver.xl.
quicqd ipse dicat,tex.est in contrariũ,ꝙ feudũ re
uertit̃ ad dñm,vel ad agnatos:& sic vasallus priua
d tur:tamẽ fisco nõ quæritur:vt.x.[d] col.si vasal.feu.
pri.c.j.& si de feu.fue.cõtro.c.j.§.si vasallus culpã
& an ille ꝗ interfe.fra.dñi sui.c.j.facit de prohib.
e feu.alie.c.imperialẽ . §.illud quoq;.¶ Sed cõtra[e]
prædicta videtur gl.in.l.si qs in tacitã.C.vnde vi.
& idẽ ibi Cy.& Iac.de Are.Respon.fateor ꝙ suo
iure priuatur,non tamẽ acquiritur offenso sed ad
dñm reuertit̃ ꝑ iura ꝑdicta.Pro hoc facit,ꝙ si va-
sallus efficitur cleric⁹,vel religionẽ ingreditur ꝑ-
dit feudũ:nec trãsit in ecclesiã.Casus est.x.co.si de
feu.fue contro.c.j.§.qui clericus.de vasa.mil.q.ar.
c.j.in fi.licet quidam distinguant.in aut . ingressi.

a ¶ Eam teneatis. Adde secundùm Alex.ꝙ hãc lect. cõiter tenent doc.

b ¶ Longum tempus.Adde glos.in rub.C.ꝗ sit long. consue. & in cle.j. de rebus eccle.nõ alie.ꝑ glo.& Bart. in .l.j.§. ꝙ ait.j. de superfi. & per gl. in.l. cũ de ĩ ré ver. s̈. de vsur.& in.l.si filius .C. de petit. hære.ꝑ Bal. in.l.si cõstante.sol.matr. Iaco. but.in.l.emptorem.C.loc.do. de Ro. cõclusione ccxxviĳ.per Bald. & Ang.ĩ.l.si filio. §.fi. sol.ma. ꝑ cañ. in.c.fi.ne pręla. vices suas.

c ¶ Hoc facit. Adde,ꝙ Pau. de cast. tenet cõtrariũ : qa non est maior authoritas iudicis, quã legis:cũ ipam habeat iudex à lege.sed leg. dicẽtes ꝙ malęfi.pos.præscribat sunt correctæ de iure canonico. vnde similiter debet esse correcta.d.l. & generaliter. de qua latius hic per Alex. qui trãsit cũ opi. eorũ qui tenẽt ꝙ etiam. missus ĩ possessionem ex secundo decre. ex causa damni infecti, nõ prescribat si habuit scientiam rei alienæ. Tu dic,ꝙ opin.Barto. tenet Bald. cõsi.clxxxj. incip. primò q̃rit̃. in fi. vbi dicit.d.l. & generaliter.no. ꝙ authoritas iudicis dat causam prę scribendi. allegat etiã glo.xvj. quæstio.iij. si sacerdotes.vide.iĳ.lib.

d ¶ Fisco non quęritur. Adde quid si clericus tenet feudum à dño temporali,an similiter reuertetur ad. d.Oldra.consi.xviĳ . tenuit quòd sic . Sic ecõtrà,si laicus tenet ab ecclesia, tenuit Pau.de ca.cõsi.clviĳ.

POMATES.

e ¶ Sed contra Tu pondera circa istũ passum,si deĳciẽs perdat feudum,& applicetur offensor.vide hic scribẽtes.Bar.hic tenet ꝙ nõ.Ioã. de Imo.in l.eorũ.j.eo.tenet ꝙ commoditas applicatur deiecto. Bal. tangit in. l. j. ff.de re.diuisi.q.xl. Ange.tangit in.d.l.eorũ.Pet.de Anc. tãgit in. c.felicis . de pœ.lib.vj.Ego nũc consulo.& ponderaui:quia in casu in quo consulo,erant duo cõsobrini, habentes feudũ commune : vnus eiecit alterũ.ego cõsului ꝙ portio sua accrescit,vel applicabitur deiecto.& motus fui ex eo:quia cõsocius est pariter obligatus domino,& nõ est extraneus.& in eo cessant oẽs rationes . Bar.hic. & mouetur Bart . ex eo,ꝙ voluit Gul.Bar. & aliĳ in. l. cũ hi. §.si vni.de trãsa .Bal.in l.qui Romę.§.duo fratres.de ver.obl. vide illud consiliũ: quia est copiosum & subtile pro illis comitibus, pro comite Hugo. compatre meo , & domino Nicolao,

a ¶ Vt trāseat commoditas. Adde post Alexā.hic,ꝙ idē tenet Bal. cōsi. ccclxxxij.j.lib. ad quē autē ptineat præstare seruitia dño, nō tāgit: sed Alex.refertꝙ Sal. in auē. & q.de bo. auē.iud.pos. tenet opi.Bar.Spe.not. in tit. de primo & secundo dec.§.restat.ver.sed qd faciet dñs. & Io. an. in addi.eo.ti.§.videdū.ver.qd si reᵒ dicunt,ꝙ vasallus etiā post secundū dec,teneā prǽstare seruitia dño.& alē, tex. in arg.c.j. extrà de feu.nō tñ distinguit, an in cā damni infecti, an aliter. vñ ipe Ale, pro cōcordia distīguit. vt hic per eū.Aut feudū erat simpliciter cōcessum: aut ad certū & determinatum vsum. primo casu non teneā,secundo sic.

b ¶ Publicatis bonis. adde Alex.cō si.xxiiij.j.lib. & cō si.ix.ij.lib.

c ¶ Quod in feudatario. Adde Bald. consi.cclvj.iij.lib. vbi etiā ponit,qd si est pactū in inuestitura,ꝙ emphyteuta volēs vēdere,teneā denūciare: & dño dare ꝓ duobus denarijs, pro libra minus, quā alteri:an si bona per iudicē venundantur,vt satisfiat creditoribᵒ debeat obseruari pactū? & cōcludit, ꝙ sic.

d ¶ Sed ad primū. Adde Bal. consil. ccxj.iij.lib.vbi tenet, ꝙ si feudatarius dat ad liuellū finita gñatione de bonis,de qbᵒ ipse est infeudatus: & illa bona sint in casu reuersionis ad inuestiētem:ꝙ reuertunē ad primū dominum,non ad secundū.alleg. gl. in.c.j.§. similiter. de le.Cōra, Iac.de bel.ibi,ꝙ non: qa Alexan: hoc. in xliiij.colū. Imol. & Rom.tenent ꝙ imò cum per primū inuestitum nō

vbi glo.tangit.Et ratio huius est, qa cū feudatarius debeat seruitium personale:vt.x.colū. quib. mod.feud.amit.c.j.& quæ fuit prima causa feudi amittendi,c.j.& propter hoc habeat vtile dominium.Istud vtile dominium non potestà sua separari causa.Sicut ergo non transit illa obligatio fidelitatis, quę est merè personalis:vt.x.col.de for. fide.c.j.de noua fide for.c.j.& ita etiā non transit feudum.Item,qa aliæ sunt operæ vnius hominis, aliæ alterius:vt.l.nemo est qui nesciat de duo. re. Nec hoc facit ad iura,an aliqs possit seruire per substitutum, cum vasallus à feudo cadat: vt,.d.l.

4 Quid ergo†erit in proposito? dico idē, quòd ex secundo decreto,non transibit ius feudi in istum, qui petit cautionem damni infecti:qa cū istud ius est vnitum cū obligatione personali,qua tenetur feudatarius,quæ obligatio non trāsit, nec potest transire:ergo nec ius feudi. Erit ergo forma secūdi decreti hoc casu,ꝙ huic denegetur ius feudi:& in petitorem transfertur possessio,quam ipse feudatarius habebat:sicut.s̄.dixi,de creditore.s̄.ꝓxi. Nec ob.s̄.de fun.do.l.j.qa ibi loquitur in marito, qui plenum ius habet: & habet ius alienandi ex causa necessaria:hic secus.Nec ob.iste.§.quia hic loquitur in eo,qui habet fundum vectigalē à municipio:& obligatio personalis, qua iste habens fundum vectigalem tenetur:transire ad quēlibet successorem etiam in rem:vt.C.sine cen. vel re.l. secunda.j.de publ.l.Imperator.meritò trāsit ius

5 reale.¶†Sed quæro,quid si agatur contra feudatarium actione personali: vtrum ex secundo decreto,vel in causam iudicati posset accipi feudū? dico,ꝙ sic:vt transeat commoditas[a] in alium:ipse autem remanebit obligatus ad seruitium: vt.j. de re iudi.l.commodis.C.de execu.rei iudic.l.stipēdia. Et ideò aliud in causa damni infecti : qa cum secūdū decretum interponatur ex vitio rei, magis,quā obligatione personæ,non esset æquum, vt vnus faceret seruitia,& alius haberet cōmodū: sed cum agitur pro obligatione personali cessat ista iniquitas. Nam si ego seruio,& creditor meus habet commodum,satis ego videor habere cum per hoc ego liberor: & eodem modo ego dico, quòd si ageretur contra dominum in subsidium posset fieri missio ex secūdo decreto, in commodum,quod percipitur ex vasallo,& cōtra patronum in cōmodū operarū,quod percipitur a liberto:sed hoc non posset cedi. Casus est.s̄. de acqui. hęre.l.pro hærede.§.si quid tamē.& ꝙ ibi notaē. in glo.mag. Et pro hoc facit: qa res prohibita potest in hāc causam necessariam alienari:vt.l.peto. §.prædium.de lega.ij.Ipse enim hæres habere videtur,quando habent sui creditores.¶ Secundò

6 quæro,†quid de fundo emphy.an publicatis bonis[b] transeat in fiscum? Spe.videtur tenere idem, ꝙ in feudis:vt.d.§.quoniam.de feu.versi.xl.in fi. Tu dic, aut est emphyteusis ecclesiæ : & ecclesia potest à fisco repetere indubitanter : casus est in authētico de aliena.& emphy.§.j. colla.x. Si est emphyteuta priuati,si quidem est talis emphyteusis,quæ fortè ex conuētione transiret in extraneū hæredē:tunc transit & in fiscū, qui habetur, vt hæres:vt.l.ij.C.ad.l. Iulia. de vi. cum simil. Si verò ad extraneū hæredē non transiret:tunc non transiret in fiscū:vt.j.de curatore bonis dando.l. secunda.&istę gl.no.de hoc:sed dominus repetet tanꝙ re indebitè alienata.Nō obst.hæc.l.vt dixi; quia hic obligatio personalis sequitur possessionem:secus in alio emphyteuta. Hanc differentiā ponit Cy.C.de iure emphy.l.fi.sed certè gl.ordinaria est de fundo patrimo.l.j.lib.x.¶ Sed†quid

7 in causa dāni infecti?dico idē,quod.s̄.dixi in feudo: qa istud ius dominij vtile est connexum cum obligatione personali ad pensionem:& sic vnum

8 non potest transire sine alio.¶ Quid si propter† debita emphyteut.dico idem, quod dixi:in feudatario[c]. ¶ Eadem ratione posset dici, quando bona publicantur ex delicto: cum propter obligationem emphyteutę &c.ergo idem debet esse, sicut quando propter debitum capitur? Respō in his casibus,in quibus bona publicantur, fiscus non capit,vt creditor:sed vt hæres.& ideo si bona non sunt soluendo,nō capitur:vt.j.de iur.fis.l. j.§.an bona.&.l.non possunt.Sed si poneremus reum condemnari in certa quātitate pecuniæ : & in executione bona capi:tunc diceremidem ꝙ in alio priuato creditore:ꝙ commoditas transit in fiscum duratura tantum,quantum duraret apud ipsum reum vt.s̄.de pig.l.lex vectigalis.&.d.l.peto.§.prædium.s̄. de lega.ij.nec obst.prædictis.j. de iur.fis.l.Statuimus,§.Cornelio.quia ibi ius fideicommissi quod à fisco petebatur, non erat purum,& liquidum.ibi dicam.sed liquidum est hic

9 & purum,ius domini.¶ Tertiò quæro,†quid de fundo liuellario?de isto gl.tangit hic.&. C. de sacrosan.eccle.in auē.ingressi. Azo.in summa. C.loca.in.j.co.dicit ꝙ iste contractus est quando vasallus locat in.xxx.annis.Cy.tangit de iure emphy.l.j.& nihil dicit.Certè tex.dicit,ꝙ illud , datur à vasallo perpetuò sub modica pensione,dicitur liuellus:vt.x.collatio.qualiter olim po. feu. alie.c.j.& de ꝓhi.feu.alie.per lo.c.j.in fi.Et ideò non dicitur propriè emphyteuticus:quia concedens non est dominus:tamen hodie his vocabulis abutimur& pro eodem communi vsu loquendi accipitur,sicut contractus emp. Ideo dico idem iuris:vt.s̄.dixi. Si verò poneres contractum liuellariū:hoc est emphyteusim acceptam à primo vasallo,vel primo emphyteuta:tunc in casibus , in quibus dixi.s̄.ad dominum reuerti,non reuertetur ad eum, qui dedit,sed ad primum[d] dominū: vt no.in simili.C.de iure emphy. l.fi.sed est casus hodiè de hoc,de prohi.feu.alie.per Fed. c. imperialem.§.illud quoq;.Distingue ergo in omnibus his casibus,per ratiōem illius tex.¶ Quartò quæ

10 ro,†quid de fundis precarijs?de his glo.tangit hic & in auē.ingressi.& Cyn.in.l.j.C.de iure emphy. Certè hic non est contractus precarij:de quo loquitur tit.de precario:quia illud reuocatur ad voluntatem cōcedentis.sed est quidam cōtractus cōcessiōis de quinq; in quinq; annos,vel in maius tēpus.& illud nomen contractus est de cōsuetudine magis,quàm de iure:vt extrà de preca.c.j.& ibi p Inn.tamē in omnibᵒ,& per omnia est eiusdē naturæ.cuius est emphyteusis.Et iō quod. s̄.dixi , hic dico.facit quod no.in Spe.in.d.ver.xl.¶ Quintò

11 quęro,†quę erit practica istius materię secūdū formam interponendi primum decretum & secūdū, in istis iuribus incorporalibus? Et aduerte quandoq; ipsa iura incorporalia petūtur.tunc dic, vt dixi.s̄.ti.j.l.si prius. Quandoq; petitur aliud,propter quod deuenitur ad missiōem in possessionē in dictis iuribus incorporalibus.dic quòd quędā sunt iura,in quibus nulla est possessio : vel quasi: vt in noībus debitorum: & tunc primū decretū est:vt.l.j.C.de præto.pig.& ibi glo.ponit formā. &.j.de re iudi.l.à Diuo.§.sed & si pecunia. & ibi ponitē alia forma.¶ Secūdū decretū erit, vel cogēdo debitorē,vt cedat;vt.C.qñ fis.vel priua.l.ij. & fi.vel cogendo debitorē,vt soluat:vel illud nomē vēdēdo.vt de re iudi.l.à Diuo.§.sic quoq;.ver.itē qd dicemus. Qñq; illi, qui habēt aliā possessionē vt fructuariᵒ,emphyteuta,& similes posidēt naturaliter:tūc primū decretū est,ꝙ mittaē in possessionem illam,quam ille habet:vt hoc.§. &.s.eo.l. hoc ampliᵒ.§.fi.&.l.quāuis.¶ Secūdū decretū interponiē diuersimodè qa q̄dā iura sunt, q̄ in aliū possunt sine impedimento transferri:vt ius fundi vectigalis:& tūc iudex decernet, vt actor in eodē iure sit,quo reus cōtumax. Ista practica poniē hic in tex.notabili.Quod intelligo.nisi ad petitionē domini interponereē:tūc em̄ quis nō pōt poni in eodē iure:quia nō pōt qs esse superficiariᵒ, vel vectigalis sui ꝓprij fundi.¶ Practica ergo erit, ꝙ iudex denegabit ei superficiei,vel vectigalis petitionē:vt dicā statim in fructuario.Sunt q̄dā iura,quę nō sunt separabilia sui natura:vt vsusfructᵒ vt īsti. de vsufr.§.finiē.tū siqdē secūdū decretū interponatur ad petitionē dñi,q nō potest esse fructuarius sui fundi:tūc ex secundo decreto iudex denegabit

fuit cōmissum delictum, ꝙ res ad ipsum reuertitur nō ad dñm.per.c. imperialē.NāBal. ibi alle.d.c.& non fundat se ex eo:qa primᵒ nō deliquerit, sed eo, qa ipse primus transtulit omne ius suū vtile in hunc secūdū vñ nil mirū, si reuertitur ad fontē.s. ꝓprietariū:vt.§.finitur.insti.de vsuf. &.l.sicut in annos. §.pe.versic. Placet em̄ nobis.§.q.mo. vsufr.ami.& Bal. ibi loquitur, quādo ēphyteusis erat finita p generationē, & delictū non erat de primo, nec secūdo.&hic dicta gl.de quahic nō fit mentio,& inquātū Alex.post Imo.& Ro.tāgit,an offendēs fratrē domini priuetur feudo?vide de quę posui in.§. chrysogonus . vltra Alex.hic,&ibi

✱Pro cōcordia. Aduerte,ꝙ Bar. reperitur dixisse in .l. Imperator.ff.de fideicō.li.ꝙ res prohibita alienari nō cōfiscatur,licet bona publicentur.cōtrariᵒ tamen allegatur in hac.l.si finita.§.si de vectigalibus.ī illis.q.an bonis publicatis publicetur fundū,vel emphyteusis . Tu dic secundum. do. Christ. de nicel. in.l.si constante.§. fi.fi.so.matr.vbi cōtrarietatem alle.dicens,ꝙ quędā sint ꝓhibita alienari, ita vt non possint trāsire in extraneū hæredē.& sic non est in facultate alienātis,& talia nō veniūt in confiscatione bonorū. ita loquatur Bar.in.d.l. Imperator. Sunt quędam,quæ sunt prohibita alienari simpliciter in fauorem ipsius, cuius sunt bona:non tamen sunt prohibita transferri in extraneum hæ-

gabit vsusfructus petitionem.& intelligo tunc ipso iure si-
cut ipso iure trāsiret dominium::vt.l.hoc amplius.§.Celsus.
&.l.quanuis.s̄.eo.& quod no.s̄.eo.l.prætoris.in prin.¶ Quā
doq; interponitur ad petitionē tertij:& tunc ex secundo de-
creto iudex denegabit sibi vsusfructus petitionem:non ipso
iure sed ope exceptionis:vt.s̄.de noxa.l.si noxale.& trāsfert
in petitorem illam commoditatem vtendi,quæ erat apud fru
ctuarium,secundū formam.l.vsufru.sol.mat.& arg.huius.§.&
l.pro hærede.§.si quid tamen.de acquirend.hæredit . &.j.de
adul.l.si postulauerit.§.iubet.Quædam,quæ non sunt separa
bilia ratione adiuncti:vt feudum,& emphyteusis:& tūc siue
secundum decretum interponatur propter vitium ipsius rei
siue propter obligationem personæ:habes formam ex dictis
in precedentibus quæstionibus,semper tamen cum interpo
netur ad petitionem domini,satis esset,quòd denegetur reo
12 talis iuris petitio:vt.d.l.quāuis.¶†Sextò quæro,an condem
nato filio:& bonis eius publicatis,publicetur proprietas quā
habet in peculio aduentitio remanente patri saluo vsufruct.
Respon.non:quia filio interdicta est omnis alienatio sine pa
tris consensu:vt.C.de bo.quæ li.l.cum non solū.§.filijs. ergo
delinquendo,non alienabit,sed apud patrem manebit: sicut
quando filius hæreditatem repudiat:vt.d.l.cum non solum.
& sicut suprà diximus in fructuario & emphyteu . qui non
possunt alienare.Itē sicut in muliere,quæ nō potest alienare:
sic nec eius delicto dos publicatur,nisi in casib⁹:vt.l. quinq;
legibus.j.de bo.dāna.Item,sicut nec in damnato patre publi-
catur peculium:vt.l.iij.§.sed vtrum.in fi.§.s.de mino.Licet cō
tra hoc faciat.l.j.§.meritò.quando actio de pec.est anna. Tu
responde,quòd licet fiscus teneatur,tamē à filio recuperabit
retinendo de peculio:vt in seq.§.patet.Item per tex.in. l.iij.
C.de bo.damna.vbi non publicatur castrense:ergo multomi-
nus publicabitur illud.Tamen ad istud quidam respondent
quòd illud olī quando filio mortuo pater occupabat iure pe
culij profectitij:secus hodiè,cum filius habeat hæredem: vt.s̄.
de iure dotium.l.auus.& ibi no.s̄.soluto matrimo.post dotē:
3 & ibi plenè examinaui.Tamen†propter delictum filij , pa-
1 ter non perdit dotem:vt.C.de diuor.auf.ecōtra si filij.& no.
eod.titu.l.consensu.& per Dy.soluto matrimo.l.ij.§.sed si in
patris. & hoc videtur velle tex.in.d.l.iij.vbi dicit,nec castrē
se &c.Et sic dictio nec:implicat.q.d.nec aliud.Idem sentit gl.
j.de bo.dam.l.i.in prin.vbi dicit,etiam castrēse.& idem Azo
in sum.de bo.dam.Et per illud etiam innuit,nec aduentitium
publicādum.& hoc esse verum clarius liquebit respondēn-
do ad omnia,quæ in contrarium possunt obijci.¶Primò vi
detur,quòd debeat publicari ius,quod quis habet:vt hic , &
l.si postulauerit.§.iubet.de adul.Respon.ibi loquimur in eo,
qui potest alienare.Secundò,ob.quia hic est quædam aliena-
tio legalis:vt.l.ij.s̄.de rebus eorum.Sol.ibi res peruenit ad mi
norem cum qualitate illa:vt ibi patet.& hoc plenè examina-
ui in.l.si constante.in princi.s̄.soluto matrimo.& per ea,quæ
ibi no.apparet respōsio ad id,quod no.s̄.de pac.l.item quia.
&.C.de leg.tu.l.fi.Vel.respōde,vt statim dicam . Tertiò ob.
nā minor prohibetur alienare:& tamē propter eius delictum
bona publicantur:vt.C.de autho.prestā.l.clarū.& quod no.
C.vnde vi.l.si quis in tantam.vbi tetigit Iac.de Are.& Cy.&
malè dixerunt.Respon.ibi erat prohibita alienatio fauore mi
noris:vnde propter delictū perdit suum priuilegium:hic ve-
rò est prohibita alienatio fauore alterius,scilicet patris:vt.d.
l.cum nō solum.§.filius.ibi:ne cupidini deditis:scilicet filij tri
stem exitū sentiant,scilicet patris.Et ita dicit ibi gl. sicut hic
fauore domini vasallus,& emphyteuta prohibenē alienare.
Item ob.s̄.de fundo dota.l.j.sed ibi fiebat alienatio propter
ipsius rei vitium:& maritus eo casu habet potestatem alienan
di.Item obstat:quia filio cōdemnato, datur in patrem actio
de peculio:&in eum fit executio:vt.l.iij.§.idem scribit.suprà
de pecu.&.l.si filio.la secunda.& ibi no.suprà soluto matri-
mo.Respon.illud verum quando filius condemnatur in cer-
ta quantitate:& sic est debitor.hic vero bona publicantur,in
qua publicatione non venit peculium.&sic ad id non est de-
bitor.Vel melius,etiam si filius condemnatur in certa quanti
tate pecuniæ si fuit in iudicio:& sic quasi contraxit,pater te-
netur de peculio:vt dicto.§.idem scribit.Hoc est verū in pe-
culio,quod pater concessit filio separatim à ratiōibus patris:
& sic equum est patrē ex facto filij obligari:vt suprà de pecu
lio.l.j.secus in peculio aduentitio,cuius ipse pater habet ad-
ministrationem.quia tunc in eo filius non potest præiudica-
re patri.Ita tenet glos.in.l.pater qui castrēse.in glo.mag.j.de
castren.pecu.Vnde si pater ipsius peculij aduentitij, permi-
sisset filio administratiōem:dicerē patrem teneri de peculio:
quia est eadē ratio,quæ in profectitio.Et hoc fortè voluit sen
tire glo.s̄.de noxa.l.& si condemnatus.vbi dicit,quòd fit exe
cutio in castrensi,vel quasi:vel fortè aduētitio,cōsentiēte pa-
tre intelligo patrem cōsentire,si pater ipsi filio eius admini-
strationem concessit:vt dixi:quod potest.C.de bo.quæ lib.l.
cū oportet.§.sin autē.& hoc probat tex.rotundus.C.qui bo.
ce.l.cū & filij.ibi,quod patre volente possidet:licet gl.ibi ali-
14 ter videatur velle intelligere,& malè.¶ Sed quid,†si fili⁹ fuis
a set cōdemnatus,vt contumax:ᵃan fiet executio in peculio eo
modo,quo dixi?Respon.aut filius nunq̄ fuit in iudicio:& sic
cum eo non potest dici quasi contractum,& tunc contra pa-
trē non fiet missio,vel executio in peculio:& in casib⁹in qui-
bus.s̄.dixi.Ita no.institu.de noxa.in fine.Si verò filius fuit in
iudicio,& lis cōte.Et sic. cū eo fuit quasi cōtractū in iudicio: a
posteà absens fuit cōdemnatus:tunc fiet executio in peculio:
vt.d.l.& sic condēnatus.de noxa.&.s̄.de pecul.l.iij.§.idē scri
bit.Hæc vera,quando ex delicto:ex contractu verò indistin
ctè datur in patrem actio de pecul.profectitio,vel aduentitio
quod pater apud filium esse permisit.s̄.de peculio.per totū.
& dicta.l.penul.qui bonā cede.pos.¶ Ex prædictis patet : q̄
ex contumacia filij,non peruenitur ad primum vel secundū
decretum in peculio aduētitio,quod est apud patrem : etiam
ex causa damni infecti:sic hic debet intelligi.

SVMMARIVM.

1 *Actio,quæ datur ex hoc edicto,quænam sit?*
2 *Dominus domus ruinosæ,an cogatur præcise cauere ,etiam si uelit cedere ædibus.*
3 *Reus,an possit principaliter petere,ut sibi fiat instrumentum liberationis uel petere ut actori silentium imponatur.*
4 *Reus potest implorare officium iudicis , ut pronuntiet ipsum exceptionem habere , uel liberatum esse : nisi habeat actionem ordinariam.*
5 *Actor quando possit petere sibi pro debito caueri , uel instrumentum fieri.*
6 *Actor an possit petere pronuntiari sibi actionem competere?*
7 *Interdictum,quòd ui,aut clàm,habet locum siue fiat ui,siue clàm , siue utroque.*
Copula quando cadit inter diuersas actiones respectu diuersorum factorum,non requirit concursum utriusq;.ibid.
8 *Agenti,ut sibi caueatur:& quis non uult cauere , ad quid non cauens condemnabitur?*

Eleganter.¶Si post petitā cautionē ante decretū interpositum propter subterfugia, non caueatur:& interim damna contigerint:cessat missio ex hoc edicto:sed contra nō cauētem cōpetit officiū iudicis:vt de dā no præterito & futuro cauere cogatur::vel ad hoc teneri per iudicem pronuntietur.hoc dicit secūdū verum intellectum. ¶Oppo.& videtur,quòd missio locum habeat:vt.l.prætor. §.fi.cum.l.sequēti.s̄.eodem.Solu.ibi fuit impeditus iusta causa:hic nō.Et si dicis,quòd hic erat in iudicio,dic:quòd fuit negligens in veniendo ad iudicium.Sol.hæc est falsa: quia tunc dominus domus ruinosæ,non teneretur ad aliquid:vt.s̄.eod. l.euenit.sed hic dicitur cōtrà,ibi:prætor &c.vnde alij,&Hug. dicunt,missio cessat meo cōsilio.&c.quasi dicat,bene posset habere locum missio ex hoc edicto:sed melius est petere damnum resarciri,ad quod cogitur præcisè.Et si opponis, quòd liberatē habēdo ædes ,p derelicto:vt.d.l.prætor.in fi.Respon. quòd hic fuit iusta causa impediendi,& fuit in iudicio:ibi nō. Ista opin.inquantum innuit,quòd missio ex hoc edicto posset habere locum,non placet:quia hoc edictum prospicit ad damna futura:vt.l.prætor.§.hoc edictum.ergo si dānum cōtingat pendente iudicio,iudiciū extinguitur.arg.l.penul . de suspe.tut.Et iō cessat missio ex hoc edicto de necessitate : vt hic in princ.non de cōsilio.Alij dicunt,quòd missio cessabit: quia res interijt.Hoc non placet,quia ista erat euidētia facti, propter quam Iurisconsultus non fecisset legem.Alij dicunt q̄ ista ponitur in fin.glo.quia ideò cessat:quia potest agi ac si cautio fuisset interposita.Et ista est vera,quasi dicat,missio cessat:sed posset agi,ac si cautio fuisset interposita.& in isto iudicio bene posset fieri missio ex illo edicto,q.ex cau.in pos.eatē non, ex isto.¶ Sed contra,quia etiā ex hoc edicto videtur facienda,missio:vt.j.§.si iam ruerint.Solu.ibi damnū contigit
1 post decretum interpositum:hic ante.¶ Quero,†quę sit ista actio?quidam dicunt:actio in factum,vel interdictū, vt tollat rudera.Nō placet:quia illud interdictum datē alternatiuè, vt tollat,vel ædes pro derelicto habeat:vt.l.prætor.§.fi.cū.l. sequen.s̄.eo.Alij dicunt,quòd est actio ex stipulatione presumpta.sicut alibi:vt in gl.Iac.de Are.dicit,q̄ tex.hoc uoluit di-

reden,per quę pos
sent alienari: puta
per mulierē,serua
tis tamen aliquib⁹
solennitatibus . &
tunc ista bona , vt
puta, per mulierē
possint ᵃin fiscum
trāsferri in suis ca
sibus quod est val
de notandum .

a ¶Vt contumax.
Adde Abb.consi.
lxvj.ij.li.vbi in oī-
bus sequitur Bar.
in hac. q. An autē
publicatis bonis
patris,publicetur
vsusfructus,quem
habet pater in bo
nis filij ? Sal.in.l.si
q̄s post hāc. C.de
bo.dā.dicit,quòd
aut publicatio fit
ex tali cā,propter
quā pater priuatē
patria potestate,
& legitima admi-
nistratione:& tūc
ad proprietatem
filij reuertitē: quia
cessat patria ptās,
,ppter quā vsum-
fru . habet . l. cum
oportet.§.cum au
tē.C.de bo . q̄ lib.
Alle. etiā not. per
gl.in.l.fi.in gl. iiij.
& quod no.Cy.C.
de sen.pas. Alex.
alle.institut.quib.
mo.ius.pa.po. so.
§. cum autē.iūcta.
l.corruptio . C.de
vsuf.Aut publica
tio fit ex causa,ex
qua pater patriam
ptātē nō perdit:&
tūc publicatē vsus-
fruct⁹,siue eius cō
moditas,quasi nō-
dū venerit tps cō-
solidādi vsumfru-
ctū cū ,pprietate.
l.Status.in fi.&.l.
cōpater. §.hæredi
tatē.de leg.ij.Et cū
hac distinctiōe trā
sit Alex.& de qō-
ne hic formata p
Bar.vide Ro.pul-
chrè ei⁹ cōsi.cliiij.
& quando execu
tio possit fieri cō-
tra tertium posses
sorem non citatū,
vide Bal.consilio.
cccl.j.li. Quid aūt
si vxor.P.debet ti
bi.x.ad quę est cō
demnata, qualiter
fiet executio?vide
Io.An.in addi.ad
Spe.ad ti.de exec.
sent . §. breuiter.
vers.quid si filius
fa.& ibi vide de
quæs.formatis per
Bar.An aūt pater

deportatus,vel bã
nitus, & restitut⁹
recuperet vsum-
fru. aduentitiorũ.
vide Bal.cõsi.ccc-
xxxix.iiij. lib.

POMATES.

a ¶ Põt etiã.no.hoc
dictũ.vide.d.Ant.
& alios:& ibi latè
dixi in.c.si autẽ,de
rescri. & eundem
do.Ant.in.c.si cle
ricus laicũ. ad fin.
de fo.cõp.d.Abb.
in.d.c.si quis con-
tra clericũ.in prĩ.
de fo.cõp.&in ru.
de exce.& Ioã.de
Imo.in.c̃.significa
uit.de test.Angel.
Bal.& Sal.& Bar.
in.l.si pater. C.de
ces.bo.latè dixi in
d.c.si autem.

b ¶ L.iij.§.contra-
riũ. Adde secũdũ
Imol.quod Bart.
sensit contrariũ in
l.Aureli⁹.§.centũ.
de li.leg.&illud se
quũtur Ro.&Ale
xand.post ipsum.
Mod.& ibi vide
Bald.

POMATES.

c ¶ L.sicut datam.
Idem est cõtra põt
creditor petere,vt
sibi fiat ĩstrumẽtũ
debiti:vt p Alex.
cons.cxxxviij.vo
lu.ij.col.fi.& vide
etiã Alexã.consil.
lviij.col.ij. vol.iij.
Ro.cccxciiij.

d ¶ Ipso iure. Ad-
de & intellige se-
cũdũ Alex. de li-
beratione spãli ge a
neralẽ aũt petere
non põt,etiã si de
alio debito nõ ap-
pareat:qa taliscau
tio de liberatione
dicitur captiosa:
vt est tex.in.l.cum
aquil.& ibi Bart.
s̃.de trans.& idem
ibi no.Ang.& alij
Bal.in.l.pactũ. C.
de eo . & in.l.iij.§.
cõtrariũ.de cõtra-
rio iu. tu.& Oldr.
ibi,vt refert Bald.
Tu adde Bal.cõsi.
cccxlix .j.libr.

e ¶ L.si cõtẽdat.Ad
de secũdũ Alex.ꝙ
Imo.ibi tenet con
trariũ. & Bal.in.l.
perẽptorias.C.sẽt.
resci. nõ poss.Sed
tu dic, ꝙ dictum
Bart.sequitur Ro.
cõsi.mihi.xc.circa
fi.& an quis pos-
sit petere prĩcipa-
liter pronuntiari

cere:sed dicit,si prætor vult promulget,super hoc edictũ spe
ciale,per quod decernat huic actionem cõpetere cum alia lex
deficiat:vt.l.si verò.§.de viro.sol.mat.Et hoc intelligo,quod
permittatur cuilibet habenti ordinariam iurisdictionẽ quod
satis placet.Pro quo facit.s̃.ad Trebellianum.l.sub conditio
ne.vbi videtur similis practica,vt ibi dico:quia lect.gl. com-
muniter tenetur:& ego eã teneo,per ea:quæ dicã infrà ꝓxi.
2 quæstio.¶ Quæro.†nũquid præcise cogitur cauere etiã si ve
lit cedere ædibus.gl.quòd sic.sed videtur contra.l.prætor.§.
hoc ædictũ.s̃.eodem.quia res nostræ non possunt plus nos
obligare.&c.vt ergo procedat gl.&.§.intelligo,quòd hic con
tigit dilatio propter subterfugia volentis cauere.Sicut enim
ille,qui deliquit nõ admittendo missum,tenetur ac si promi-
sisset:vt.j.eadem.l.§.fi.Sic iste,qui deliquit sic per subterfu-
gia.Et ideò cum ex facto suo teneat̃,nõ liberatur cedendo ędi
bus:vt.j̃.titu.j.l.is cũ quo.Subterfugia etiá intelligo interpo
nendo exceptiones cauillosas,& alias dilationes procurãdo:
secus si expresè diceret:nolo cauere.vel,pateretur fieri ꝓces
sum sine contradictione:vt.s̃.de procu.l.sed & hæ.§.fi.& no.
j.l.dãni.§.si vicinas.Anteq̃ tamẽ damnum cõtingeret : illam
moram cõmissam subterfugiẽdo posset purgare . Aut dãnũ
contigit ante cautionem petitã:& dixi.s̃. eo.l.prætor.§.fi.&
l.seq.Aut post cautionẽ petitam ante decretũ interpositũ:&
tunc:aut fuit petita extra iudiciũ:& perinde est,ac si nõ fuis-
set petita:vt.j.e.l.cum postulassem.in prin.Aut in iudicio :&
tũc aut dilatio cõtigit propter subterfugia nõ cauẽtis:& tene-
tur,ac si fuisset,vt hic:nisi moram purgaret ante damnum da
tum:vt.j̃.§.proxi.Aut contingit dilatio propter negligẽtiã
non petentis:& imputet sibi.arg.j.ea.l.§.penult.Aut contin
git dilatio alio casu.& tũc distingue,vt.d.l.prætor.in fi. cũ. l.
sequen.quia est eadem ratio.Si verò damnũ cõtingit post de-
cretum interpositum.dicam.j̃.§.penulti . ¶ Quæro,tenendo
opiñ.glo.hic dicitur,aut si putat.&c.cuius est electio? quidã
dicunt.ꝙ ponitur aut,pro &,alij propriè,& erit electio iudi-
cis:vt in glo.Quod videtur multũ notabile:quòd ille,qui ha
bet actionẽ,potest petere de hoc caueri sibi:hoc est instrumẽ
tum fieri:aut per iudicem pronuntiari sibi actionẽ compete-
re per officiũ iudicis.Quod mirabile est:quia si hoc est verũ,
non posset peti vnum tantum:scilicet partem cogi ad facien-
dum instrumentum.arg.l.vbi autem.§.qui illud:aut illud.ᶠde
verbo.obligatio.quod videtur per id,quod no.s̃.soluto ma-
trimo.l.ij.§.j.&.j.de noua.l.si pupillus.§.j.& in multis alijs lo
3 cis.¶ Et ideo:†pro declaratione materiæ,videamus de qua-
libet parte hui⁹ disiũctiuæ:scilicet, an quis posit petere sibi
caueri,seu instrumentũ fieri?& an quis posit petere à iudice
pronũtiari sibi deberi,vel se nõ teneri.Et Primò examinem⁹
in reo:& si quidẽ reus est tut⁹ ope exceptionis.ex vltima vo-
luntate potest petere liberationem sibi fieri,& instrumentũ:
vt lege nõ solum.§.primo.&.l.quod mihi.s̃.de libe.legat.Po
test etiam[a] petere vt pronuntietur se non teneri : seu petere
vt actori silentium imponatur:vt.l.aurelius.§.centum.& ibi
nota.eo.titu.Et sic quodlibet prædictorũ per se potest : nec
habet necesse petere alternatiuè.Si verò habet exceptionem
aliã quã ex testamẽto:tũc si quidẽ exceptio habet originẽ tẽ-
pore cõtractæ obligationis:vt quia obligatio fuit exorta me
tu,vel per errorem:ita quòd æquitas non dicat actionẽ apud
actorem esse:tũc potest reus petere actionis liberationem,&
liberationis instrumentum:vt.s̃.quod metus causa.l.si cum
exceptiõe. §.sed & si quis.& de condictio.sine cau. l. iij.cum
si.Si verò exceptio habuit originem ex postfacto:tunc quã-
doq; ex verbis dispositiuis colligitur actionẽ dari:& poterit
tũc agi:vt.l.in criminali.& ibi not.C. de iurisd.om iudic.nam
lex dicit actione priuetur.sic in aut.habita circa fi.& ibi no.in
illis casibus.Ratio quia habet actionẽ,idcirco habet exceptio
nem:vt regula iuris.l.inuitus.§. cui damus.Idem in dispositio
ne hominis si promisi te liberare:vel cauere de non petendo:
vt.l.dedi.in prin.de condi.ob cau.& nota.C.de transact . siue
apud acta & hoc quando ex dispositione datur actio ad hoc.
Si verò daretur ad aliud:tunc secus:quia ad liberationem nõ
possem agere directò.sed debeo agere ad id,quod in actione
b venit:vt.l.iij.[b]§.contrarium.de contrario iudi.tu.Si verò dis
ponetur super exceptione tantum:tunc si vellẽ petere,quòd
mihi caueat de non petendo,vel fiat instrumentum liberatio
nis ipso iure,non possem:vt.d.l.dedi.in princi.& no.in.d.l.si
ue apud acta.& de eo per quẽ fact.erit.l.j.§.si reus. Ratio: qa
plus peto ,quam mihi debeatur:nam cum non sit mihi obli-
gatus ad non petendum,nisi naturaliter.not.in.l.iurisgen. §.
pactus ne peteret.ff.de pact.si peto,ꝙ caueat,peto quòd obli
getur ciuiliter.Vel si sum liberatus ope exceptionis, peto li-
berationem ipso iure;& sic plus peto.Sed si peterẽ mihi fieri

instrumẽtum,quo contineatur ipsum pactũ,quod mihi erat
factum:vel ipsa exceptio,quam prius habebam,& ad proba
tionem tantùm,nõ vt aliquid addatur:& tũc hoc possem pe
tere iudicis officio:vt.l.plures apochis.C.de fide instrumen.
c & de libe.causa.l.sicut datam[c] & no.extrà de testi.c.significa-
d uit.per Ber.Sed si poneremus reum liberatum ipso[d] iure , &
petit de hoc sibi fieri instrumentũ,vt posit probare:tũc pos
set per easdẽ leg.vt.C.de co.fun.patri.l.placuit in aut.de coll.
§.ij.collatio.ix.quod tenet Specu.in tit.de instru.edi. §.post
4 q̃.versicu.quid si solui.An autem†posit implorare officiũ
iudicis:vt pronuntiet ipsum exceptionem habere,vel libera
e tum esse?dico quòd sic:vt.j̃.de fideius.l.si contẽdat[e].& ibi no.
¶ Prędicta vera,nisi habeat actionem ordinariam,per quam
statim posset agere:vt dicta.l.iij.§.contrarium.de cõtrario iu
di.tute.Prædicta per modũ actionis:sed ope retentionis quã
doq; quis consequitur sibi fieri instrumentum ad liberatio-
5 nem:vt.j̃.de noua.l.si pupillus.§.j.¶ Nunc de actore, † & si
quidem potest statim sibi debitum petere,nõ potest petere si
bi caueri: vt de vsufruct.earum rerũ,quæ vsu consu.l.hoc se-
natus.§.j.de cõdictio.ob cau.l.si mulier.de iure dotiũ. l.licet.
Sed si actio competens ad debitum esset extraordinaria : vt
esset hic ex ficta stipulatione:tũc posset petere sibi caueri: vt
hic.Si verò statim non posset agere tunc quandoq; ad peten-
dam cautionẽ competit actio:vt.l.ij.de euict.&.l.ex empto.§.
etiã de actio emp.vel officium mercenariũ deseruiens actio-
ni,& isto casu non est dubium:vt.l.harum.&.l.egi.si ser.vẽ.&
quod no.in.l.iij.§.in hoc interdicto.de iti.actuq; priua.Qñq;
ego peto istam cautionem mero iudicis officio:& tunc cogi-
tur præstare causa cognita.Aut enim timetur de morte testiũ
vel absentia diuturna,& coget̃ pars cauere:aliâs secus.de ista
causę cognitione intelligo.s̃.de iudi.l.in omnibus. Prout ibi
intelligitur de nuda cautione secundũ glo.ibi positam argu-
men.in.l.in lege aqui.s̃.ad legẽ aquil.&.s̃.ad Car.l.iij.§.duæ.
& hoc etiã in iudicio stricti iuris:vt.j̃.quibus ex cau.l.in pos-
ses.Ratio horum est:quia quãdo de morte,vel absentia testiũ
non timetur,habet actionem ordinariam,per quam sibi ęquè
consulitur:ideò hoc officium extraordinarium sibi nõ datur
cũ cesset æquitas.sed si ageretur,quod satisdaret:tunc verte-
retur alia cãæ cognitio.de qua loquitur.l.si creditores. j̃.de
priuile.credi.vbicũq; autem actio differtur in casu mortis,di-
co posse peti cauere,seu instrumentũ fieri propter dubiũ: vt
posit habere probationẽ:vt.l.ij.§.j.& ibi no.s̃.soluto matri-
monio.Facit ad prædicta s̃.de lega.ij.l.peto.§.fi.Et quod ibi
6 no.per glo.& clarius scribam.Sed an† quis posset petere ꝓ-
nuntiari sibi act.competere?Hic videtur,quod sic.Dic aut qs
habet actionem:& certus est actionem sibi competere: & tũc
potest petere sibi pronuntiari iure dictæ actionis:& illud est
idem,quod petere condemnari:vt.C.de senten.quæ sine cer.
quan.l.quãq;.& ex sententia tali fiet executio ad id,quod de
betur:vt.s̃.de iudi.l.si prętor.in prin.Si verò aliquis est incer
tus incertitudine aliqua,cuius declaratio pendet arbitrio bo
ni viri,hoc est iudicis:& tunc potest implorare officium iudi
cis:vt declaret sibi actiõem competere:vt.l. Thais.§.sorore.j.
de fideicõmis.libe.& de statu.lib.l.Labeo.Sic intelligo de cõ
trahẽ.emp.l.hæc vẽditio.& de iure dotium.l.cum post.§.ge-
ner. de leg.j.l.si sic.in princip.& de leg.iij.l.fideicommiss. §.
quanq; cum simi.¶ Sed si incertitudo dependeret ex facto
aduersarij:dic,vt in.l.j.§.quia autem.j.quo.lega.&.l.si indebi
tum,j.rem ratam habe.Nunc ad propositum dico,quòd alter
natiua posita hic in tex.loquitur in diuersis casibus . Primò,
quando subterfugia partis sunt euidẽtia:ita quod pars est cer
ta tunc debet petere.quòd sibi caueatur.Secũdo,quando ter
giuersatio partis est dubia,ita quòd pendet ex declaratione
iudicis:vt.l.vir bonus.iud.sol.tunc petitur à iudice,quòd de-
claret parti actionem competere.Et hoc est,quod dicit hic
tex.aut si putat &c.quod arbitrium boni viri significat: vt.l.
fideicommis.j.de fideicommis.lib.& hic nõ curo,siue ponat̃
7 alternatiuè siue copulatiuè quia idem sensus est Sicut†dici-
mus in interdicto,quod vi,aut clàm.habet enim locũ,siue fiat
vi,siue clàm,siue vtroq;:vt.l.cũ quidã.C.de verb. signi.talis
enim copula,quæ cadit inter diuersas rationes,respectu diuer
sorum factorum,non requirit concursum vtriusque:vt. l.j.s̃.
de his,qui notantur infamia.& dicam.j̃.de verbo.signifi.l.sæ
pe.Et isto casu erunt duo iudicia,Vnũ quo ꝓnũtiat̃ actio-
nem competere:aliud per quod actio exercebitur.Nõ enim
potest fieri executio:cum actio nũq; fuerit in iudicium dedu
8 cta:sed superiori casu sic.¶ Sed quæro,†quãdo agitur vt ca-
ueatur:& quis non vult cauere,ad quid condemnabitur?Re-
spõ.si dolo,ad id totũ, ꝙ potuerit interesse:vt.l.ij.s̃.de euic.
& quod ibi no.s̃.de actio emp.l.ex empt.§.etiam.& ibi tex.
& glossa

se non teneri: vide Bal. cõsi. lxxxvij. v. li. & ibi, an cum agitur hypotheca ria ad fundũ vigo 1 re instrumenti, & 2 pendẽte iudicio, ꝙ causa cõmittat: aliqs cõparet petẽs, ꝙ instrumẽtũ 1 pronuntietur solutum: an faciat simile iudicium in hypothecaria?

a ¶ Sed ille. Qui habet alias differentias inter pignus prætoriũ, & cõuẽtionale. vide not. ĩ l. j. s. de pigno. act.

b ¶ Item videamus. de intellectu hui⁹ §. vide do. Ioan. in §. Iulia. s. ea. l. & ꝙ dixi in. l. eũ, q. j. de priui. cre. Adde ꝙ Pau. de cast. hic tenet cõtra Bart. & Iaco. de are.

c ¶ Posset offerri. vide Ioã. de Imol. hic, & adde Sal. in l. ĩ hac edictali. C. de secũ. nup. & vide Imol. i. l. quidã cõsulebãt. in. xvij. col. j. de re iud. Adde, ꝙ Pau. de cast. dicit, ꝙ. §. posteà aũt. est in arg. ꝙ si statutum dicat, ꝙ ab aliqua sñia nõ possit appellari: nõ tollit quomin⁹ possit peti resti. in integr. vt dic. te nere gl. in. l. j. C. si de mo. pos. de quo vide per Bal. consi. ccvj. iij. lib.

d ¶ Itẽ not. & vide tex. sing. secũdùm Bar. in l. ꝗuis. j. de bo. aut. iud. pos. & in. c. j. vbi optimè probat. de do. & contu. Et an ista ficta possessio sufficiat ad præscribẽdũ? tex. in. c. j. di ꝙ quòd sic ꝗtũ ad illũ annum: sed quo ad præscriptionẽ dñij dic, ꝙ non. gl. est singu. secundũ Dy. in. c. sine possessione. de reg. iu. in. vj. And. Barba.

e ¶ Si iam ruerint. quæro, qd. Vide oĩno Ang. & Imo. hic. & adde text. in. c. significãte. de pig. & in. l. si quis vxori. §. apud labeonem. cum glo. de fur.

f ¶ Ius detentionis. sicut possessio potest retineri solo

& glo. sed quando sine dolo: tunc differtur executio. Ita debet intelligi quod ibi not. & ꝙ not. in. l. locum. §. condemnatio. j. de tabu. exhiben.

SVMMARIVM.

1 Missio in possessionem habetur loco cautionis.

2 Pignus conuentionale sibi traditum habens, tenetur reficere & quid in prætorio?

Si quis damni infecti.

¶ Nota. †quòd missio in possessionem habetur loco cautiõis. Simile in. l. de bonis. §. qui pupillo. s. ad Carbo. & l. postquam. §. Imperator. vt lega. no. ca. ¶ Oppo. cautio cõmittitur insolidum, sed missio solum prodest in ipsa re. Solu. non est per omnia idem. ¶ Oppo. j. ea. l. §. si quis metu. Solu. istud porrigit à Iurisconsulto ibi sequenti. ¶ Oppo. no. & videtur, ꝙ primi Iurisconsulti bene dicant, ꝙ missus teneatur reficere sicut fructuarius: vt. s. eo. l. hoc amplius. in fi. & l. hactenus. de vsufru. glo. alleg. pro eis, & nõ soluit. dic ꝙ ibi pcessit cõtractus ex cuius natura tenetur reficere: hic nõ. ¶ Itẽ oppo. ꝙ etiã hic videt contractum pignus prætoriũ, & sic idẽ, ꝙ in conuẽtionali. Sol. nõ est idẽ: vt. l. prętor. §. his verbis. & §. est pretoria. j. de 2 bo. aut. iudi. pos. ¶ Secundũ hoc ergo †not. bene ꝙ qui habet pignus cõuẽtionale sibi traditum, tenetur reficere: vt hic, & l. si seruos. in prĩ. s. de pig. a actio. Sed ille, qui habet[a] pignus prętoriũ, si omissio caderet in dolũ, vel latã culpã, tenetur: vt. d. §. his verbis. & seq. Fallit in omissione ex causa dãni infecti. Ratio: qa dñs nõ potest sibi imputare: cum ipse non fuserit: vt. s. eo. l. qui bona. §. si quis quia hoc voluit dicere hic tex. ¶ Vltimò quęro, & sol. vt in glo.

SVMMARIVM.

1 Cautio de damno infecto, an alio loco offerri possit.

Item videamus.

b ¶ Opp. ꝙ teneatur de dãno à die petitæ cautionis: vt. suprà. §. eleganter. solu. hic sic de facto contigit, ꝙ dãnũ ante missionẽ nõ cõtingit, secũdũ Ia. de Are. al's cautio referẽ ad id tẽp⁹, ex quo venit ad dãnũ secũdũ distinctionẽ positã 1 in. d. §. eleganter. & hoc sentit hic gl. ¶ †Opp. ꝙ sufficiat offerre cautionẽ de stando iuri, nõ de dãno infecto: vt aut. & q iurat. de bo. aut. iud. dic, vt s. §. Iulian⁹. ¶ Tertio op. ꝙ expẽsæ debeãt solui nõ pro eis caueri, vt. j. §. si iam ruerint. ver. pinde &. C. de iudi. l. sancim⁹. Sol. hic erat actor cõuent⁹ sup cautione: sed si esset dubiũ de expẽsis, cautio sufficeret: vt. j. de statu lib. l. statulib. ¶ Quærit gl. c an hæc cautio possit offerri[c] alio loco? & dicit, ꝙ nõ: vt. s. qui satis. cog. l. de die. §. plenè. dicam. j. de priuil. cre. l. si pupillus. §. j.

SVMMARIVM.

1 Venire in possessi. si quis ex causa uenire non potuit, perinde est ac si uenisset.

Illud quæritur.

¶ Not. ꝙ concordãt Iurisconsulti: & sic concordanẽ testes extrà de testi. c. cũ tu. & aliàs di 1 cemus. ¶ †Item not.[d] ꝙ si quis ex causa nõ potest d venire in possessionẽ, perinde est ac si venisset: & est constitutũ pignus prætorium. ꝙ nota. Facias ergo, ꝙ nuncius referat se nõ potuisse immittere ex aliqua causa. ¶ Vltimò. not. hunc. §. ad ea, quę dicam. j. §. si quis metu.

SVMMARIVM.

1 Præscribi iuri offerendi, an possit? remißiuè.

Postea autem.

¶ Oppo. C. de iure do. impe. l. vltima. gl. & Iaco. de Are. videnẽ hic tenere, ꝙ hoc sit verũ in causa dãni infecti, ꝙ non audiatur post secũdũ decretum. & an istud sit verũ, vel nõ? dixi. in. §. Iulian⁹. ¶ Opp. quòd esset litium finis, si solueret. sol. vt in glo. ¶ Not. formam secundi decreti con 1 tra dictam solu. Gloss. inducit istam†. l. quòd potest præscribi iuri offerendi. Dic, vt. d. §. eodẽ. & per Cy. & per Gul. in. l. si rem. §. omnis. de pigno. actio. & nos idem teneamus.

Si iam ruerint.

e ¶ Opp. j. eo. §. eum tamen. Sol. hic non fuit negligentia. ¶ Opp. de. l. ij. §. fi. de hęre. vẽ. & de neg. gest. l. si quis mandato. Solu. subaudi maximè. ¶ Opp. s. §. item videam⁹. sol. vt ibi. ¶ Quęro, quid si damnum contigit ante interpositũ primum decretum? dic latius, quã glo. vt dicam proxi. ¶ Quæro, quare actione in factum, & nõ neg. gesto, dic, vt glo. ¶ Quæro, quid si dedi pecuniã ei: qui non reficit sine dolo. glo. dicit fortè non repeto. Tu dic, quòd si dedit ei, cui verisimiliter credere deberet, repetere posset: vt. l. eum, qui. §. fin. cum. l. seq. s. commo. & ibi not. & eodem. titul. l. argentum.

SVMMARIVM.

1 Possessionem animo deserendi, quando ab ea receditur an perdat solum primum decretum, uel etiam cautiones præcedentes? & ibi ꝙ perdit omnia.

Contumacia, semel punita non debet iterum puniri.

2 Ius detenti nis retinetur animo.

3 Negligens intrare possessionem in personalibus, non perdit beneficium prætoris, & qualiter ista materia intelligatur?

4 Detentio possessionis perditur his modis, quibus perditur possessio: licet pignus prætorium retineatur, & eius beneficium.

5 Ius intrandi possessionem post decretum interpositum durat biennio.

Si quis metu.

¶ Quando receditur de possessione de necessitate, vel animo retinendi, prætorium beneficiũ non perdit: secus si animo deserendi. Item qui negligit possessionẽ intrare pro damno secuto, perdit prætoris beneficium: secus si non neglexit. ¶ Oppo. suprà. §. si quis damni. Solu. hic Cassius corrigit labeonem. ¶ Quæro, quid in dubio: respon. animo retinendi: vt gloss. nec ob. l. falsus. §. 1 si iactum. vt ibi not. ¶ †Item quæro, dicitur hic quòd perdit beneficium prætoris. an perdat solum primum decretum vel etiam cautiones præcedentes? Et est gloss. quòd perdit omnia, & de nouo debet petere: quod nota bene. Et puto verum: quia illa contumacia fuit semel punita. ergo iterum non debet puniri: vt. l. senatus. de accusa. & sufficit partem remisisse: vt suprà, de vsuris. l. 2 mora. in princi. & si quis cau. l. ij. ¶ †Item quęro, f an ius detentionis[f] retineatur animo. hic videtur tex. quòd sic, vt dicam. j. de acquiren. possess. l. j. 3 ¶ †Item quæro, an in personalibus, qui negligit intrare possessiõem perdat beneficium prætoris? videtur quòd non: vt. l. prætor. §. in eum. infrà de bonis autho. iudi. pos. Et ideò. hic perdit beneficium prætoris: quia dãnũ est iam datũ: & sic causa quasi finita: secus pro dãno futuro: vt. s. §. illud q̃ g ritur. ¶ Vltimò pro declaratiõe[g] materiæ dic: aut dãnum contigit ante cautionẽ petitam: & dic vt l. prætor. in fi. & l. hoc amplius. s. eo. aut contigit post cautionem petitam ante decretũ interpositũ: dic, vt. §. eleganter. Aut post decretũ interpositũ: & tũc aut post decretũ de cauendo: aut post decre. de mittendo. Primo casu, aut cautio fuit dilata propter subterfugia non cauentis. & per omnia distingue: vt in. §. eleganter. Secundo casu aut non venit in possessionem, aut venit. si nõ venit: & tunc aut non neglexit: & perinde est, ac si venisset: vt hic in fi. Aut neglexit: & tũc perdit beneficium prætoris pro damno, quod iam cõtigit: secus pro eo quod contingit posteà: quia tunc adhuc posset iurare pro eo, vt hic, in fin. & s. §. illud quæritẽ. & s. §. si iam ruerint. Si verò venit in possessionem: si quidem perseuerauerit nõ est dubiũ. si verò recessit: tũc aut animo deserẽdi: aut animo re 4 tinendi: aut dubitaẽ, vt hoc. §. ¶ Dixi, †ꝙ hęc detẽtatio retineẽ animo: quæro qualiter perdaẽ? respondeo morte, obliuione, & alijs modis, quibus perdiẽ possessio: vt dicã. j. de acquir. pos. l. j. sed tamen pignus prętoriũ. & prętoris beneficiũ retinetur: vt. C. de pto. pig. l. fi. Solũ tñ tunc perditur beneficiũ prætoris, quãdo spõte derelinquit, vt hic animo, ita & mera detẽtatio. Hic est tex. sin. & fortè nõ reperies alibi. secũdũ Io. de Imol. Et ideo facit secũdũ Ange. quod ille, q stetit per quinquẽniũ, postꝗ fuit immissus ex primo decreto: ꝙ ad rẽ illã nõ accessit: & demũ petebat se immitti ex secundo: an debeat audiri? de quo dic latius: vt hic per eũ & Io an. de Imo. & aliquid no. in. l. ꝑtor. §. in eũ. de bo. autho. iu. pos. Adde apostille. qa desit vnũ verbum, dum dicit: ꝙ detẽtatio retinetur solo aĩo Pau. de cast. dicit, ꝙ detentatio retinetur solo animo, qñ est iure ciuili suffulta: vt est illa, quã quis habet auctoritate iudicis: & tũc dicit esse casum hic. Et inquãtum tangit: an ille qui stetit absens per quinquẽnium postꝗ fuit immissus ex prĩo decreto, si redeat, & petat se mitti ex secũdo, debeat audiri: adde. ꝙ Ange. dicit fuisse determinatũ Florẽtiæ, ꝙ si missus videẽ dñm colere, & fruct⁹ ꝑcipere, & ipse passus est neglẽgedo, ꝙ perdit detẽtationem: sicut ille, qui scit naturalẽ possess. occupatam, & negligit. Idẽ dicit se cõsuluisse Pau. de ca. ꝑpter istud dictũ Ang. quod dicit perpetuò notandum.

g ¶ Vltimò pro declaratione. Adde hic tria per Ange. & Imolam. quos omnino vide.

5 ¶ † Quæro, an ius intrandi possessionem [a] post
a decretũ interpositum duret perpetuò? videtur, ꝙ
finiatur anno, sicut beneficiũ prętoris mortui: vt
l. j. §. largius. de suc. edic. Dic. ꝙ durat vsq; ad bien
nium: vt. l. fi. C. de bonis autho. iudi. possi.

SVMMARIVM.

1 *Testium mors, quando suspecta est, uel eorum timetur absentia, in hac materia, statim fit processus, & examinatio, & condemnatio, & differtur executio.*

2 *Missum in possessionem ex causa debiti conditionalis qui non admittit, statim condemnatur.*

Si quis ex hoc edicto.

¶ Opp. de. l. si sterilis. §. cum per venditorem. de
actio. empti. & . j. eo. l. damni. §. si is. Glo. non sol-
uit. Dy. dicit, quòd in illis non extenditur actio,
nec obligatio. Prætereà, ibi est extensio circa rem
quæ prohibetur. hic circa tempus. ¶ Item opp.
de hoc. §. ad. l. anteꝗ. Nam ibi videtur, quod ita
demum, extendatur si ante damnũ offeratur. Sol.
illud quod ibi dicitur ante damnum est impuni-
tum: subaudi perpetuò, & tũc bene sequitur si ta-
men &c. vel dic, impunitũ ad tempus: & tunc, ibi,
si tamen subaudi, maximè. Prima placet: qa tunc
est perpetuò impunitũ: vt. l. j. in fi. j. ne vis fiat ei.
¶ Oppo. ad hoc. ꝙ in delictis nõ admittitur pur
gatio: vt. j. de fur. l. qui ea mente. solu. hic non est
propriè purgatio, sed magis sol. interesse. vel hic
1 delictũ non erat vsq; quaq; perfectũ. ¶ † Quæro,
hic dicitur extenditur. quid est hoc dictum? Rñd.
glo. id est eius condẽnatio: siue effectus eius: vel
exercitium. Quod istorũ est verum? dic, si quidẽ
timetur de morte testiũ, vel absentia: tunc statim
fiet processus, & examinatio, & condemnatio: &
differtur executio: aliâs differtur etiã exercitiũ.
ar. l. in lege aquil. si deletum. s. ad. l. aquil. ¶ Sed
b contra [b] hoc fortiter opp. ꝙ qñ quis conuenit̃ ex
dolo, statim fit executio: vt. l. locum. §. cõdemna
tio. de tab. exhib. Sol. hic nõ erat obligatio cõtra-
cta sed cõtrahẽda ex dispositione legis, cũ qua mi
tius agitur: ibi ex dispositione hominis. arg. de ar
2 bi. l. Celsus. vnde dico, † ꝙ si quis non admitte-
ret omissum occasione debiti cõditionalis, cõtra
eum statim fieret condemnatio, & executio: vt. l.
penul. qui. ex cau. in pos. ea.

¶ LEX. XVII.

5 I quis missum.

Actio. ¶ Opp. j. ne vis fiat ei. l. j. in fi. so. vt
in gl. ¶ Opp. ꝙ non detur in hære-
dem: quia ex delicto. solu. glo. ¶ Quero, an detur
in successoré singularem, & successori singulari?
gl. ꝙ sic: dic, vt dicetur. j. e. l. fluminũ. §. adijcitur.

SVMMARIVM.

1 *Actione qua nam in hoc. §. iudex. & contra quem agi, intelligi debeat? & nu. 2.*

3 *Res minans ruinã si fuit alienata post citationem, uel decretum, ex eadem instantia interponetur primum decretũ contra uenditorem, non emptorem, nisi in causa legatorum: quia contra emptorem.*

4 *Alienatio, si est facta post primum decretũ, an eius uigore poterit contra emptorem perueniri ad secundum.*

c **Iudex.** [c] ¶ Opp. ꝙ danum infectũ non põt
æstimari. ꝙ text. innuit. Solu. vt in
prima gl. ¶ Opp. ꝙ non potest alienari lite pen-
dente: vt. l. fi. de liti. sol. non erat litigiosa res: quia
non erat quæstio de dominio. ¶ Opp. ꝙ multo-
magis, qñ contigit post iudicium: vt. l. ædiles. §.
sciendum. de ędili. edi. glo. fatetur. Iaco. de are. &
Old. cõtra. quia illud est verũ, quãdo illud quod
post lit. conte. accidit, non venit in alia actione:
aliâs secus: vt. l. non põt de iudi. & . j. ti. j. l. Atteius.
in fi. sed hic venit in alia actione: qa hæc stipula-
tio committitur quoties damnum datur: vt. j. rem
rat. ha. l, si procur. ergo &c. Sed teneo glo. qa prę
dicta sunt contra. l. non solũ. de rei ven. Non obst.
l. non potest. quia loquitur in eo, quod contigit
posteà: & est penitus separatũ ab eo, quod venit
in primo iudicio. Ita loquitur. l. Atteius de opere
posteà facto de nouo, quod erat omnino separa-
tum à primo. Et hoc puto verum in hac stipula-
tione prætoria, in qua officium iudicis multũ põt
sicut in actione in rem, & in arbitrarijs: vt. d. l. non
solũ. sed si esset stipulatio cõuentionalis, tũc nõ ve
niret in eadẽ instãtia: sed alia interpellatiõe opus
est: vt no. in. l. j. C. de iudi. secundũ opi. Io. Sed alij
cõtra in gl. ibi. vbi dictæ opin. examinantur in gl.
super ver. deductum. Et prædicta procedũt, ꝓut
hic agitur ex stipulatiõe dãni infect. sed si agere-
tur hypothecaria, vt statim dicam tunc, quia est
actio in rem & arbitraria: vt. l. in actionibus. de in
lit. iur. sine dubio veniret in eodem iudicio: vt in
1 d. l. nõ solũ. ¶ † Quęro primò, qua actiõe. [d] hic age
d batur? gl. hic in fi. dicit hypothecaria: vel ex sti-
2 pulatione, & bene. & sic sunt duæ lect. ¶ † Quęro
contra quem egebatur? si ponis in hypothecaria:
quia est in rem potest conueniri primus: & ille in
quẽ facta est alienatio: si ponis in stipulatione, idẽ
secundũ glo. quia æstimatur pro eo, qui fuit stipu
latus & pro eo, qui eius loco successit, etiam in rẽ:
quod non est verũ sine successione: vt dicitur. j. l.
3 proxi. §. emptor. & in. d. §. adijcitur. ¶ † Quæro,
c qd si ante interpositũ [e] primũ decretũ post citatio
nem: vel decretũ de cauẽdo fuit alienata: an ex ea-
dẽ instãtia ĩterponet̃ primũ decretũ cõtra empto
rẽ? respõ. nõ: sed cõtra vẽditorẽ, tãꝗ dolo desierit
possidere: vt. l. quoties. §. ꝑtor. de noxa. Cõtra ipm
op⁹ esset nouo iudicio, vt. l. j. §. necessario. s. si mu
lier vẽ. no. Fallit in cã legatorũ fauore vltimę vo-
lũtatis: vbi cõtra emptorẽ fit missio: vt. s. ĩ pos. le.
4 l. si legatorum. & . C. eo. l. certa est forma. ¶ † Quę
ro, quid si alienauit post primũ decretũ: an eius vi
gore poterit perueniri ad secũdũ cõtra emptorẽ?
& glo. videtur velle, ꝙ agat̃ hypothecaria vt hic,
& . l. ij. de pręt. pig. Dico. si missus à sua detẽtatiõe
culpa, vel negligentia ceciderit, habet necesse age
re hypothecaria: vt. l. ij. de ꝑto. pig. Si vero posses
siõi incũbit: tũc per ingressum emptoris eam non
ꝑdit: vt. l. missio. j. ꝑ emp. & . l. vsucap. C. de pign.
& iõ dictę. leg. dicũt, ꝙ emptori nõ videt̃ tradita.

¶ LEX. XVIII.

Damni. ¶ Etiã ei qui habet ius
in re. cõpetit ius eligẽdi
ex stipulatione de damno infecto, quę
stipulatio non trahitur ad eum casum,
de quo non est verisimiliter cogitatum. h. d. Ioã.
¶ Quæro an bonæfidei possessor posset postu-
lare? dic, vt in. §. sed ei. Quæro an ille, qui habet
actionem personalem, posset petere? glo. hic tan-
git: dicam in. §. emptor.

f **Sed quod.** [f] ¶ Illud, quod quis ꝑdit sui
culpa, vel iure publico, in hac
actione non venit. h. d. Facit ad id, quod not. & di
cam infrà eo. l. damni. §. cum parietem.

SVMMARIVM.

1 *Fructuarius & dominus possunt petere sibi caueri ab extraneo.*

Fructuarius quomodo petit sibi caueri à domino, quando timet ruinam, ponit tres casus. ibid.

2 *Proprietatis dominus, quando petat sibi à fructuario caueri propter damnum?*

3 *Onus refectionis semper pertinet ad fructuarium, sed quãdo est magna impensa repetit: modicam non repetit.*

4 *Vsufructuarius qua actiõe repetet expensas magnas factas in re, à proprietario?*

Ei cuius vsusfructus. ¶ Ordi-
narium
auxilium excludit extraordinarium, nisi esset
plenius per extraodinarium, consultum, quàm
per ordinarium. h. d. cum. l. inter fructuarium. j. e.
& in gloss. huius. §. & . §. ei qui. j. ea. l. ¶ Opp. de. l.
inter fructuariũ. Ad. §. ei cuius. hic est vna gl. par-
uula, quæ vult tollere contrariũ: & incipit, quod
totalium. &c. secũdum illũ modum. Dy. tollit con
trarietates istarũ literarũ: qa secundũ vnã lect. de-
bet cauere domino, secũdũ aliã nõ. Sed q̃ est rõ, ꝙ
de vitio soli dñs cauet fructuario: & fructuarius
dño de vitio opis. Et Old. dat vnã rationẽ alibi: qa
de super-

a ¶ Ius intrandi in possessionem. sed nunquid finiatur finito iudicis officio? vide Barto. ꝙ non. in. l. fundi. j. de acquirẽ. pos. & Bald. in. l. j. C. de postu. Adde quod no. in. l. si de eo. & ibi Bart. j. de acqr. pos. & in. l. prętor §. in eum. de boñ. aut. iudi. pos. & ꝙ ibi dixi. & Ange. hic.

b ¶ Sed contra. Ex hoc habes singularem limitationẽ ad. l. locum. §. cõdẽnatio. hic alle. & vide, ꝙ ibi dixi. Adde Pau. de cas. refert Ang. dicere, ꝙ in voce audiuit à Bart. alleg. istum tex. in versi. extẽdit̃: & in. l. anteꝗ. si lex, vel statutũ dicat aliquẽ haberi ꝓ cõfesso. ꝙ ista ficta confessio nõ est minoris virtutis, quã esset vera nec ex ea põt agi, nisi quatenus agit̃ ex vera: nam dicit Paul. hic factum istius modo admittentis istum missum habet̃ loco cautionis, sed si cautio verè eẽt interposita, nõ posset agi ex ea: nisi secuto dãno: ergo nec agere ex illa ficta cautiõe: vt hic dicit esse tex.

c ¶ Si quis missum. §. iudex. Puto verũ. Idem tenet hic Ang. de quo p. d. Ioan. hic. Et vide ꝙ not. ꝑ Bal. in. l. si qd. C. de serui.

d ¶ Qua actione. vide quæ dixi post Bart. in. l. is cui. §. q̃ri poterit vt in pos. leg.

e ¶ Ante interpositũ. Cy. tenet contrarium, ꝙ debet fieri excussio contra emptorẽ, licet nunꝗ fuerit ĩ mũdo citat⁹. ita tenet ipse ĩ. l. vnica. C. de ali. iu. mu. causa fa. in. vij. q. per. l. certa est forma. Sed tu vide, ꝙ no. eleganter Bald. in. d. l. vnica. & in. l. ob maritorum. C. ne vxor pro ma. vbi elegantius loquitur, ꝗ alius in hoc arti. & adde Bart. in. l. à Diuo Pio. §. si super rebus. j. de re iu. & in. l. j. §. necessario. ff. si ven. no. & latius in repe. l. creditores. C. de pig. per. d. Ant. in. c. quia. v. de iu. & per Bal. in. d. l. certa est forma. adde: ꝙ Ange. tenet opi. Bar. ex qua dicit resultare magnã veritatẽ: quia nõ erat necessaria excussio principalis debitoris: sed si haberẽt inchoare nouũ ꝓcessum tãꝗ contra tertium possessorẽ, eẽt necessaria excussio per aut. ꝑsente. C. de fideiu. & ista dicit Paul. menti tenenda: quia sunt quotidiana: & pauci sciunt reperire: quia Bar. loquitur breuiter, & obscurè.

f ¶ Dãni §. sed qd. Et per istũ tex. vide hic quod no. dicebat Ang. & adde quod dixit bar. & Ang. in. l. qui cũ tutorib⁹. s. de trãs act. & quod no. in §. duo fratres, sed dic ꝙ hic idẽ vult Bar. in. l. dãni. §. cũ parietẽ. j. eo. in fi. quam hic alle. Ad de quod Paul. de cas. refert. Ang. dicere, quod audiuit Bar. in voce dicere per hũc tex. ꝙ si fratres diuidant hęreditatẽ paternã, & promittant inuicẽ non petere rõne iuris de præsenti, vel de futuro: & cõtingat alterum mori absq; eo ꝙ impleuit voluntatem defuncti, à quo fortè dãnat⁹ fuerat: quo casu deuoluitur ad cohæredem eius pars. aut. hoc amplius. C. de fideiusso. ꝙ alter superueniẽs non obstante pacto poterit eam petere: quia illam cõsequitur iure publico.

de superficie dominus nō cauet, quia vsufructuarius habet refectionē: a
sed solū nō pōt refici: cū destrueretur domus destructo solo, & sic extin
gueretur vsusfruct. vt. l. rep. §. rei mutatione. s̈. quib. mo. vsusfruct. amit. b
Et ideo debet dominus de solo cauere: & ista est ratio, non video aliam.
Ex his sumo rationem: quia aut vsufructuarius potest reficere nō depo c
nendo edificiū: & tunc pertinet ad eū refectio: aut oportet, vt deponat:
& tunc petit sibi caueri: nec curo de vitio operis, vel soli. &. l. inter fru-
ctuariū, respexit facti accidentiā: quia vbicūq; esset ratio, quā assigna-
uit. & lex haberet locū. ¶ Vlterius opp. de. l. inter fructuari. Tu dicis,
ꝙ vsufructuarius cauet de vitio operis: sed quęro, nōne idē venit in cau
tione de vtendo fruēdo? dic, ꝙ cautio damni infecti prouidet plenius:
quia in ea venit culpa leuissima: vt. j̃. §. ei qui. in fi. quę non venit in illa
1 de vtēdo fruēdo: ideo interponitur. ¶ † Vlterius oportet, vt videas sex
mēbra. Quādoq; domin⁹ & fructuari⁹ petēt caueri ab extraneo & pos
sunt: vt hic. in prin. &. l. qui bona. §. & superficiariū. s̈. e. Aut petit vnus
ab alio: & tunc aut fructuarius à domino, & sume tres casus. Aut petit
sibi caueri de dāno, quod timet de domib⁹, in quib⁹ habet vsumfruct. &
de vitio ipsarū ædiū. Aut de dāno quod timet ab ipsa domo fructuaria
in proprias ædes suas. In primo casu dic, aut refectio potest fieri sine de
positione ædificij: & pertinet ad fructuariū, nec cautionē pōt petere: vt
in prī. §. huius. &. l. inter fructuariū. in fi. Aut non potest fieri sine depo
sitione ædificij: & tunc petēt cautionem: vt. l. inter fructuariū. in prin. j.
eo. ¶ Quādoq; timetur dānum de domo vicina, in domo in qua habet
vsumfructum: & tunc pōt peti cautio, cum alia actione consultum sibi
esse nō posset: vt. j. proxi. §. sed inquilino. Nec ob. si dicit, ꝙ habet cōfes
soriam: quia illa nō daṫ hic principaliter: vt no. j. eo. l. Trebati⁹. & quod
dixi. s̈. titu. j. §. j. Quādoq; timet dānum de domo fructuaria in domum
propriam & tunc distingue: vt primo casu distinxi: argumen. j. eodem
2 l. in hac. &. l. si ædibus. & per easdem rationes. ¶ † Venio ad secundum
casum, quando proprietarius petit cautionem à fructuario: & tunc
aut damnū timetur de ipsa domo fructuaria in seipsa: & tūc aut timetur
de vitio ipsius ædificij: & tunc nō petit cautionem dāni infecti à fructua
rio, siue ad fructuarium pertineat refectio: cum alia actione est sibi cōsul
tum: siue ad eum non pertineat refectio: cum ipse petere posset cautio-
nē: nō petereṫ ab eo: vt ar. l. apud antiquos. C. de fur. Q ñq; timeṫ dānum
de opere: & tūc aut pōt sibi fructuario culpa leuis imputari: & tunc non
petet cautionem: sed eget cautiōe de vtēdo & fruēdo. Aut nō pōt impu
tari: & tunc petitur cautio: vt. l. inter fructuariū. & arg. j̃. ea. l. §. ei, qui. Se
cūdo casu, quādo timeṫ dānū de domo vicina in domū fructuariā: & tūc
aut pōt imputari culpa leuis fructuario: & tunc nō pōt peti cautio: quia
venit in cautione de vtendo: aut nō pōt imputari culpa: & tunc petitur
à fructuario cautio: vt ar. j̃. e. §. ei qui. Tertio casu quando timetur dānū
de domo fructuaria, in domū propriā domini: & tunc dic, vt. s̈. dixi per
3 easdem rationes in primo mēbro. ¶ Opp. † quia ad fructuariū nō perti
net refectio, nisi sit modica: vt. s̈. de vsufruct. l. hactenus. Solut. quidā re
ferunt ad modicā, sed non est verum: imò semper onus refectionis perti
net ad fructuariū: vt hic. &. l. inter fructuariū. &. s̈. e. l. hoc amplius. §. fi.
siue sit impensa modica, vel magna. Modicā autē nō repetet: vt. l. hacte-
nus. s̈. de vsufru. magnā repetit: vt. l. eum. C. de vsufru. nisi hoc esset vbi
4 ipse deberet deponere ędificiū: quia tunc dic, vt. s̈. ¶ Quęro † qua[a] actio
a ne repetit? dic vt hic glo. dicit, quòd impēsas magnas acti. ne. gest. Idē te
net in. l. eū. C. de vsufr. & doct. nō examināt hic sed mihi videṫ: ꝙ nō sit
verum: quia habet locum actio neg. gest. quando nulla necessitate gerit
Secus si necessitate: vt. l. curatoris. C. de ne. gest. facit. l. prætor. §. his ver
bis. j. de bo. auṫ. iu. pos. ¶ Quęro quando repetit? & dic de his duabus
quęstionibus: vt plenè dixi. j̃. de publi. l. cotem. §. qui maximos. circa. fi.

Si inquilino.

¶ No. quòd inquilinus nō habet ius reficiendi: quia tūc sibi nō caueret: vt. s̈. ꝓxi. §. & hoc
est verū: nō tamē tenetur reficere natura cōtractus: sed act. neg. gest. po
test. ¶ Sed oppo. de. l. qui bona. §. de illo. s̈. eo. Solu. de domo conducta
in ipsam domum conductam non cauetur: de domo conducta ad pro-
prias domos, si timetur damnum, cauetur.

Ei qui.

¶ In fi. ibi. eius. s. rei culpa. non hominis dicitur. ¶ Op. de prin. huius. §. ad fi. Sol. Quidā, ꝙ corrigitur principiū. Nō
est verum: quia est vitanda legū correctio. Alij dicūt, ꝙ disputatiuè hoc
dicit. Alij dicunt ꝙ istud plus aūt, venit determinatiuè: quod mihi pla-
cet. ¶ Opp. de. l. qui bona. §. de illo. s̈. eo. vbi nulla ratione inquilino ca-
uetur. Dicit Iaco. de Are. si superficiari⁹ timet damnū de domo sup̃ficia
ria in ipsam domum: ei non cauetur: quia si vitiosam domum conduxit
imputet sibi. Aut incidit vitium superficiei: & potest reficere: aut vitiū
soli: & tunc potest migrare: & sic potest loqui hic. Nec finis determi-
nat, nec corrigit principiū. Sed si timetur de domo superficiaria in do-
mum propriam superficiarij: & tunc habet locum hic, ꝙ finis determi-
nat principium. Sed indistinctè dico: ꝙ finis determinat princi. &. §. de
illo. in. l. qui bona. loquitur in inquilino, cui per migrationem potest es
se consultum. hic est talis inquilinus, cui non potest esse consultum per
migrationem. Nam si cadit superficies vitio soli, perdit ius suum: vt. l. in
ter quos. § damni. infrà eo. Inquilinus verò repetit pensionem: vnde ra
tio illius. l. non vendicat sibi locum hic in superficiario. Sed cōtra: quia
si dominus non est in culpa, ista cautio nō committitur: vt. l. fluminum.
§. hęc stipulatio. j. eo. ergo ista cautio non conti-
net plusq̃ actio ex locato & condu. respon. imò,
quia venit culpa leuissima saltem: vt. d. §. hæc sti
pulatio. cum. §. seq.

SVMMARIVM.

1 *Fructus alicuius arboris, si promittantur, & arbor excidatur, & renascatur, an debeantur?*

Si quis promittat facere uenatori domum, & dare de aqua in æstate: & domus corruat. & reficiatur, an teneaṫ? ibi.

2 *Procurator simpliciter constitutus: quòd uideatur constitutus ad causas futuras connexas, uel dependentes*

3 *Arbor, si uendatur, & excidatur posteà pullulat: an illæ pullulationes sint emptoris? remißiuè.*

4 *Faciens domum in meo: & promittens me recipere cum quinque hominibus: si faciat aliam, quòd non teneatur me recipere cum decem.*

5 *Priuilegium conceßum monasterio: & eius capitulo: an detrahatur ad futuras capellas? remißiuè.*

6 *Priuilegium datum alicui, ut pro suis prædijs non debeat soluere decimas an detrahatur ad futura prædia? remißiuè.*

Si is qui vicinas ædes.

¶ Stipulatio de damno infecto simpliciter inter-
posita, non refertur ad aliam domum: vel aliam
domus partē post stipulationem quæsitam sed ad
alias res posteà in domum inductas, bene porrigi
tur. h. d. iste pulcher. §. ¶ Et opp. de principio ad
finē. Quidā dicūt, ꝙ corrigitur. nō est verū: quia
est vitāda legū correctio. Dicūt alij: Aut erat spes
ꝙ haberet illam domū: & tūc trahitur stipulatio
ad illam &c. vt. in gl. & ista solutio non est vera:
quia pro re in qua habeo ius personale ad prose-
quendā rem, nō habet locū, ꝙ cautio possit peti:
vt. j̃. ꝓxi. §. Solu. vera est ꝙ prin. loquitur in im-
mobilibus: finis in mobilib⁹. Ratio: quia res mo-
bilis videtur eadem cum illa. arg. l. cum tabernā.
de pigno. Potest esse, ꝙ transit in corpus illarum
ædium, in quibus interposita est stipulatio: vt gl.
dicit. Ratio: quia res mobiles portātur, & eleuan
tur, non sic in immobilibus. ar. l. si prius. §. j. j̃. tit.
j. &. l. quod si nolit. §. quia assidua. s̈. de ædil. edic.
¶ Opp. gl. de. l. titia. §. Caius. Sol. ibi fuerunt ver
ba attestatoris limitata: hic verba cōtrahentiū sim
pliciter prolata. ¶ Opp. s̈. l. proxi. in fi. de hoc nō
dico hic, qualiter stipulatio venditoris trāseat ad
1 emptorem: dicā. j. proxi. §. ¶ Inducitur † ad quę-
b stionem[b] promisi tibi fructus istius arboris omni
anno: arbor illa fuit incisa, vel eiecta: & posteà re-
nata. Vel aliter, quidā rusticus promisit facere
vnā domū cuidam nobili venatori in ęstate, & ibi
dare de aqua frigida: est facta domus, & refecta: d
an teneatur? vide istam gl. quæ incipit, nota hic ꝙ
præsens stipulatio &c. Dyn. tenet istam partem:
quia est noua domus, & noua arbor: vt. l. qui res.
§. aream. j. de sol. &. j̃. de verbo. obligatio. l. inter
stipulantem. §. sacram. Sed cōtra hoc videtur ex-
pressè de serui. vrb. prædi. l. seruitutes. §. si subla-
tum. Quid dicemus? dic ibi est tex. soluēs contra-
rium: aut est ius reale constitutum: quia fuit factū
occasiōe prædij vicini, quod ille nobilis ibi habe
bat, & remanet in re refecta posteā. Aut est ius ꝑ-
sonale: & tūc non remanet in ædificio renouato.
2 ¶ Quęrit gl. † vtrū simplex procurator trahatur
c ad futuras causas?[c] & gl. tenet hic ꝙ non: & for-
mat etiam in. l. omnium. s̈. de ꝓcurato. & tenet ꝙ
nō videtur datus ad futuras. Sed pone, ꝙ est sim-
pliciter datus an videtur dat⁹ ad futuras? & Spec.
d tangit[d] in Specu. de procura. §. j. versi. item opp.

a ¶ Ei cuius vsusfructus, quęro qua. vide plenè per Bar. in. l. cotem. §. qui maximos. j̃. de pu. in vlt. colum.

b ¶ Si is qui vicinas ædes: Inducitur ad. q. Adde quæ no. Bar. in. d. §. sacram. in pe. col.

c ¶ Futuras causas: quid in delegatione causarum. vide in. c. fi. de offi. de-
leg. in. vj. Et adde
hic dictis per Bar.
ꝙ communis opi.
est, ꝙ procurator
simpliciter datus
intelligitur datus
ad futuras lites cō
tra Bartol. Sed in
actore dic, ꝙ non
est idem, secundū
casum sing. in. l. itē
eorum. §. sed si ita.
s̈. quod cuiusque
vni. no. quia debet
interuenire iudi-
cis decretū: ꝙ non
trahitur ad futu-
ra. l. fi. j. de decre.
ab. ord. fa. & est in
tellectus ad leg. si
actor. de ap. vbi di
citur, ꝙ procura-
tor non tenetur ꝓ
sequi appellatio-
nem: licet teneaṫ
appellare. l. inuit⁹.
C. de procur. ꝙ se
cus in actore, vt
ibi. & ad Bart. hic
adde tex. & quod
ibi per eū in. l. de
his rebus. de arbi.
& tenendo opin.
Bar. hic, pōt limita
ri quādo præsen-
tes causæ aliquę
erāt sed si null. cau
sas dominus de p̃-
senti haberet, tra-
hereṫ ista cōstitu-
tio ad futuras oēs,
vt aliquid opereṫ.
l. fundus, q̃ locat⁹.
s̈. de fun. instru. &
ad prædicta vide
Bald. in. l. fi. §. j. in
antepe. colū. C. de
bo. q̃ lib. & doc. in
c. non iniustè. de
ꝓcu. in glo. ij. Ad
de per Old. consi.
cccl x.

d ¶ Specu. tangit. Opi. Bar. fuit ori-
ginaliter opi. Ioā.
an. in p̃alle. versic.
in addi. sed opin.
Specu. secuti sunt
domini de rota in
deci. no. cxlvij. &
ccccxxij. Ioan. se-
quitur Bar. & Io.
an. tamē posteà cō
cordat opi. Et vi-
de Bald. in. l. item
ad litem. suprà de
procuratori. &
ibi Anton. vbi se-
quitur opin. Bar-
to. & alleg. Ioan.
and. & domi. Pet.
in. c. penult. de procu. tenet Barto. hic. sed do. Abb. tenet Spec. vide ibi
domi. Anto. & Io. And. qui sequuntur Spe. do. Car. tenet contra eos ibi
& in. c. fi. de rescri. & in cle. j. de procu. & vide Bal. in. l. si actor. C. de ap
pel. And. Barbat.

a ¶ Non trahatur. hancpartem tenet etiam Io.an.in addi. Spec.in loco.s. alle.per Bar.Ang. in.d.l.inuitus. de proc.tenet simpliciter opi.Spe.per d.l.§.seruitus.s.de ser.vrb.pręd.&ad hęc dicta per Bar. adde eundem in.l. hoc iure.j.de sol.

b ¶ Vlterius facit gl.vide per Io. de Imo.in.l.si fundū sub conditione.§. qui fundum.de le.j.Et ad istas.q.bene facit quod no. per glo.in.l.certo generi.s.de ser.rusti.prædi.& quod ibi dixi.& no. ibi Bald.in.l.j.C.de iur.emphy.ibi de hac prima.q.

c ¶ Itē facit ad hanc secundā.q.&quid si passagium debetur ponti,& pons sit mutatus? vide Bal.in.l.iij.C.de priuile.fis.&adde similem quæ not. per Bald.in.l.non modus.C.de seru.

d ¶ Iaco.de Aret. Pe.ibi tenet quòd comprehendit futuras capellas.per c.quia circa.de priuile.& ar.in.l.peculium.de le.ij.& l.pe.s.de fun.inst.& vide gl.in.c.cū capella.de priuile.& ibi Ioan.Andr. Andrę.Barba.

d ¶ Inducit.ad.q. de qua vide per Io.an.in cle.literas de rescrip.& per gl.& doct.in.c.cū capella.de priui. Quid autem si sit facta pax cum ciuitate,&castris:an trahatur ad castra postea acquisita? Io.an.in addi.Specu.in ti.de treu.& pac.in pe.q.vbi alle.istū tex.In contrarium alle.l.qui filiabus.de test.tu. volens,ꝙ pax trahatur ad castra nouiter acquisita per Pau.de cast.in.l.si seruit⁹.in prin.de ser.vrb.pręd.&vide quod no.Bart. in.l.si conuenerit.§.si nuda.s.de pig.act.& quę ibi dixi & quod dixi secū dum Bald.in.l.inter stipulātem.§.sacrā.de ver.obli.

&.§.ratione autem formæ.versi.quid si dedi pro
curatorem.& in vers.Sed quid si procuratorium.
tenet quòd ad futuras narratur per.l.vlti.C.quæ
res pig.ob.pos.&.l.si seruit⁹.s.de serui.vrba.præ
dio.& dicit ꝙ hoc obtinet.Sed credo contra,ꝙ
a non trahatur[a] ad futuras non connexas,vel depē
dentes:vt.s.de tute.l.qui habet.in fi.cum.l.seque.
in fi.& ibi tangit Dyn.Ad.ll.allegatas per Spec.
respon.lex vlti.C.quæ res pig.obli.pos.loquitur
in pignore,vbi nullum damnum partis versatur:
sed plenius est cautum:quia semper quantitatem
soluendo liberatur.sed hic est præiudicium,saltē
ex parte procuratoris.non ob.l.si seruitus.de ser.
vrb.pręd.quia ibi potuit ab initio sic prouideri,
quod causæ erant futuræ:sed hic non potest pro
uideri,ꝙ causæ erant futurę.¶ Vlterius facit secū
b dum gloss.[b] ꝙ † si vendisti mihi arborē:quæ est ex
3 cisa:arbor pullulauit.an illę pullulatiōes sint meę
& vide gloss.& dic:vt in.l.obligationum ferè.§.
placet.j.de actio.& ob.& ibi glos.disputat.¶ Itē
c facit ad.q.[c] fecisti domum in meo,& ꝑmisisti me
recipere cum quinq; hominibus,fecisti aliam: an
debeas recipere cum.x.& vide glo.in fin.& adde
hic,&.C.de omni agro deser.l.fi.&.C.de allu.&
palu.l.iij.Et per hanclegem solue,quòd nō tenea
tur:licet sit ar.contra.s.de vulg.& pupil.l.& si cō
tra.& ita dicit Dy.& non soluit.Tu responde.ibi
est eadem ratio augmenti,& diminutionis: quia
totum venit à fortuna.Sed hic non est eadem ra-
tio:quia non venit à fortuna,sed sumptibus,& la
bore & pro hoc facit quod not.per Dyn.in.c.qui
sentit onus,extrà de reg.iur.lib.vj.¶ Iac.de Are.
d inducit ad quæstionem[d].Concessum fuit mona-
sterio priuilegium exemptiōis,& eius capitulo:
an trahatur ad futuras capellas?dic,vt no.per Cy.
in.l.placet.C.de sac.san.eccle.&.l.priuilegia.eo-
dem titu.¶ Quæro,quid si fuit datum alicui pri-
e uilegium[e],vt non deberet soluere de prædijs suis
decimas:an trahatur ad futura prædia?& dic,est
casus extrà de priuileg.ca.quia circa.

SVMMARIVM.

1 *Remedium ordinarium & extraordinarium, concurrunt, quando contra diuersos competunt & procedunt ab actu necessario.*

2 *Emptor, an possit stipulari de damno ante traditionem dato?*

Qui habet ius ad rem, quando possit petere hanc cautionem ibidem.

3 *Stipulatio simpliciter concepta, an possit porrigi ad tempus ante traditionem, quando uenditor non fuit in culpa? quòd sic.*

4 *Stipulatio de damno infecto facta, an transeat ad emptorē sine confeßione? quod sic.*

5 *Ratio quare hæc stipulatio uenditoris porrigitur ad omne tempus, & stipulatio emptoris non.*

Emptor prædii si ante.

¶ Hæc est additio vna,quæ ponit casum:& fuit
Ceruoti,qui non intellexit text.Diuide text. sic:
quandoq; stipulatur de damno infecto emptor
tantum:& loquitur principium vsq; ibi:sed si vē
ditor.Quandoq; stipulatur venditor tantū, vsq;
ibi:quod esset iniquissimum.Quādoq; stipulatur
vterq;:& tunc loquitur vsq; ad fin.literæ.Itē pri-
ma pars subdiuiditur in tres.Prima,quando ven
ditori non potest imputari negligentia,vsq; ibi:
sed quid fiet.ibi.Secunda,quando venditori non
potest imputari culpa vsq;ibi:sed nihil ibi.Tertia
quando venditori potest imputari culpa,& ideò
versicu.debet iungi cum prima parte.¶ In text.
ibi:reuoluitur ante,id est eget emptor pro vtroq;
tempore:ea ratiōe,quę sequitur.Et breuiter.h.d.
¶ Stipulatio emptoris simpliciter interposita
porrigitur ad damnum tantum post traditiōem
contingens,non ad id,quod ante contingeret,nisi
sibi contra venditorem nō daretur regressus: sed
stipulatio venditoris ante omne tempus porrigi
tur.ꝙ si vterq; stipuletur,stipulatio venditoris tē
pore traditionis finitur stipulatio emptoris abin
de in anteà habet effectum.hoc dicit.¶ Oppo.de
l.cum emptor.in princip.j.eod.Respondeo.illa.
l.loquitur,quando contra venditore emptor nō
potest habere regressum:vnde concordat.¶ Itē
1 opp.auxiliū † ordinariū cōcurrit cum extraordi-
nario,quando contra diuersos competunt: vt.l.
etiam.C.si tu.vel cura.interu.sed actio ex empto,
& cautió damni infecti competūt cōtra diuersos:
ergo &c.Sol.illud est verum,quando procedunt
ab actu necessario:secus si voluntario:vt hic,&.l.
cum mandato.s.de mino.¶ Sed contra hoc opp.
quia secundum hoc,dominus non potest petere
istam cautionem: quia potest habere regressum
contra fructuarium,qui rei curam suscepit: vt.l.j.
in fi.s.de vsuf.quēad ca.Sol.vt dicā.j.e.l.si filius.
vbi hæc,& similia examinātur.¶ Opp.de fine ad
prin.dic,ꝙ finis loquitur,quando vterq; fuit sti-
pulatus prin.quando vnus tātum.Ratio ponitur
in fi.§.¶ Opp.j.de duo.reis.per totum ti.sol.glo.
quòd ibi toleratur.sed Dyn.soluit aliter.quia ibi
contrahentes hoc noluerunt.Idem hic si hoc vel-
2 let:vt.j.eo.l.damni.§.cum parietem.¶ † Quæro
& reuoco in dubium casum versi.sed quid. vtrū
emptor possit stipulari de damno ante traditio-
nem facto?& diuersæ sunt opiniones in glo.Vna
est Azo.alia est opi.Hug.& ista est vera secundū
opi.Hugo.licet quidam distinguant.Aut empto
ri est aliquo modo tradita,aut non:sed non curo:
sufficit ꝙ sua interest:vt.s.ea.l.in prin.Habes igi-
tur hic solutionem.q.an ille,qui habet ius ad rem
possit petere cautionem:& dic,aut est sibi consul
tum contra alium:& non petit:aut non est sibi cō
sultum:& tunc petit caueri:vt hic.& hoc secundū
3 opi.Hugo.¶ Quæro,† vtrum stipulatio simplici
ter concepta possit porrigi ad tempus ante tradi
tionem,quando vēditor,non fuit in culpa? & gl.
hic videtur tenere,ꝙ non.& vide eam, quæ inci-
pit,non refert ibi:in fi.illud autem.Et idem tenet
glo.magna,contrarium tenet gl.in parua,quæ est
super ver.fuerit.Et illud idem tenet glo.in.l.cum
emptor.in prin.quæ est veritas.& est illud quod
tenet glo.per.l.cum emptor.in prin.cum sua glo.
4 j.eo.& hoc tenet Dy.¶ Quæro vtrum † transeat
ad emptorem stipulatio per venditorem facta si-
ne cessione:vel sit necessaria cessio?dic,ꝙ sic:vt in
5 gl.& dicā in.l.fluminū.§.adijcit.¶ Quæro † quæ
est ratio,quod stipulatio venditoris porrigatur
ad omne tempus,stipulatio emptoris non?breui-
ter natura obligatiōis est vt non retrocedat ad au
thores,sed vadat ad successores:vt.l.si ate.§.fin.
infrà de except.rei iudi.¶ Vltimò posses distin-
guere.vt gl.& supple:vt ex predictis apparet.

SVMMARIVM.

1 *Statuto stante quòd quicunq; occiderit, occidatur: sed si habuerit pacem mitius puniatur: an si facta sit pax de uulnere, & homicidium sit secutum, pax locum habeat?*

2 *Statutum loquens de eo, qui habuerit pacem ab hærede, non habet locum in eo, qui habuit pacem à defuncto.*

3 *Tempus uulneris, & non mortis poni debet in inquisitione: quando quis uulneratus est uno mense, & mortuus alio.*

4 *Accusari de homicidio, ꝙ non poßit uulnerans, etiam si certum sit de morte, statuto stāte, quòd quicunq; occidit occidatur: secus de iure communi. Et contra uulnerantem quod non poßit procedi de homicidio, etiam quando certum est uulneratum ipsum mori de uulnere numero. 5.*

6 *Condemnatio de homicidio, quando sequi possit ex processu facto de uulnere?*

7 *Condemnari de homicidio, ꝙ possit uulnerans de iure communi, antequam uulneratus moriatur: secus secundum statuta.*

8 *Testes iurati in termino, quando possint extra terminum examinari.*

9 *Consilium, quòd præstito iuramento, pars statim petat testes examinari.*

Sabini sententia vera.

¶ Quādo finis habet necessariā consequentiā ad
prin.inspicim⁹ prīcipiū.h.d.¶ Op.ꝙ posset agi
tantum

in fi.& Bald.in.l.omnia.C.de epis.& cle.an intelligātur concessa priuilegia futura? Et dicit Bal.in.l.qui filiabus.in prin.per illum tex.de.l.j.ꝙ qui legat ecclesijs ciuitatis,non videtur sentire de ecclesijs posteà constructis.Et facit ēt ad.q.quam disputauit Io.cal.quę incipit,dominus papa.&c.& ad quæ.quamhabes plenè per Ioan.And.in.mercu.& in addi.Spe.in ti.de censi.§.nunc dicendum circa pen.colū.de quibus verbis aliquid per do.Ant.in.c.cum capella.de priui.& Albe.de Ros.in.j.parte statutorum.quęst.cxxx.& vide Bar.omnino.in consi.incip. commune Spoleti.est clxvj.in ordine meo.Ad de an priuilegiū concessum monasterio,& capellis intelligatur de fructi.Alexā.consil.clxxv.ij.volu.

e ¶ Alicui priuilegium.Vide Ioan.and.in ti.de censi.§.nunc dicendum in addi.magna.q determinat,ꝙ sic.l.qui filiabus.de test.tute.& hic.per Ro.latius adde Bald.consilio.cxxxvj.v.lib.

tantum post diem.argu.l.in illa.j.de verbo.oblig.
Solu.hic dies erat adiecta causa limitandæ obli-
gationis:ideò agitur intra diem:in contrario cau
sa differendæ solutionis:ideò nõ agitur ante diẽ:
vt eo.titu.l.eum,qui Calendis.§.quoties.&.l.qui
hoc anno.¶ Iste.§.allegatur ad infinitas.q.Doc.
1 hic † formant vnam quæstio. facta fuit pax Ti-
tio de vulnere,de quo vulnere vulneratꝰ est mor
tuus:an possit decapitari ? & non videtur quæ-
stio:quia homicidium non potest remitti : vt.l.
diuus.ad sil.Breuiter debes ponere,ꝙ statuto ca-
uetur,ꝙ quicũq; occiderit decapitetur:sed si ha-
buit pacem puniatur mitius.& videtur quòd fa-
cta sit pax de occiso,vt hic,cum omnibus.ll.alle-
gatis in glo.In contrarium videtur.l. si vulnera-
to.&.l.qui occidit.s.ad.l.aqui.Guid.de suza. di-
a cit,ꝙ tutius est,[a] ꝙ fiat pax de vulnere,&de om-
ni eo,quod ex vulnere posset sequi.Spec. ponit
in ti.de accu.§.j.ver.sed pone.Ia.de are.dicit,aut
fuit remissio actionis de vulnere:& tunc non vi-
detur porrectũ ad aliã actionẽ quæ posset sequi:
sed si fecit remissionẽ super iniuria:& tunc omne
videt̃ remissum.ar.l.si duo patroni.§.Iul.&.l.fi.
s.de iureiur.Breuiter omnes bene dicũt,&capias
verba Guil.Aut est certũ de mente cõtrahentiũ,
& stamus certo:vt.l.j.§.si cõuenerit.s.depo. Aut
non cõstat:& tunc aut remisit iniuriarum actio-
nem:& nõ videt̃ alia actio remissa de homicidio:
vt.l.si duo patroni.§.Iul.aut remisit iniuriam.&
tunc aut vulnus erat mortale,& omnia vident̃ re
missa:vt hic,cũ si.Aut nõ erat prima facie morta
le,& mors nõ videt̃ remissa:vt.l. si vulnerato. ad
leg.aquil.quia de ea nõ videt̃ cogitatum:vt.l.qui
cũ tutoribus.de transac.Intelligo tñ,ꝙ ferè mor
tale erat:aliâs si ex alia causa mors sequatur, non
tenetur:vt.l.qui occidit.in fi.ad leg. aquiliam.Se
cundum hoc ergo videt̃,quod quis possit facere
pacem de morte ipsius,& est verũ,si statutũ sim-
2 pliciter loquitur : vt.d.l.diuus.ad sil.¶ Sed † qd
si dicit,ꝙ habeat pacẽ ab hærede &c.vr̃ ꝙ idẽ:qa
qui habet à defuncto,habet ab hęre.vt.s.de pro-
ba.l.si pactũ.& videt̃ expressum.de excu.tuto.l.
b Athletæ.§.dat remissionem .Contrariũ credo,[b]
cum hoc fauore hæredis sit inductũ, non potest
remittere testator:vt.C.vt in pos.leg.l.penul.&
quod ibi no.quia ex hoc quis inuitaretur ad de-
linquẽdũ:cũ vulneratus expectãs mortẽ de pro-
ximo,de facili pacem faceret.Itẽ pro hoc,qa hu-
ius iniuriæ psecutio non competit iure hæredi-
tario,arg.j de sepul.vio.l.quæsitũ.&.s. de acqui.
3 hęre.l.pro hęrede.§.fi.¶ †Quero quid si de vno
mense est vulneratus,& alio mẽse mortuꝰ : quod
c tp̃s poni debet[c] in accusatione?& dic,quòd tem-
pus vulneris.ar.l.ita vulneratus.&.l. ait lex.ad.l.
4 aquil.¶ Quid,† si est vulneratus,& est certum ꝙ
ex illo vulnere morietur:an ante mortem possit
accusari de homicidio?& videt̃, ꝙ sic.& Richar.
malumb.Idem tenet in.l.ita vulneratus.legendo
Paduæ.sed dicit ipse quòd Iacob.de bel.interro
gatus respondit contrarium.Credo,quòd de iu-
re communi domi.Richar.dicit bene quòd mors
non requiritur. Sufficit enim si percutit animo
occidendi:vt.l.is qui cum telo.C. ad.l.cornel. de
sica.Sed si poneres,quòd statuto cauetur, quod
quicunq; occiderit,puniatur.&c.verum dicit Ia
cob.de bel,cum ante non sit nata actio, quam cõ
ditio euenerit:vt.l.cedere diem.de verborum si-
gnificatio.& sic autequàm sit mortuus , agi non
potest:cum multa possint accidere:vt.l. natura-
lem.§.illud.infrà de acquirendo rerum dominio
& statutum requirit expresse mortẽ.Facit quod
dicetur in.l.in illa.&.l.hoc iure.de verborum ob
5 ligatio. ¶ †Sed pone,[d] quod certum est ipsum
d mori de isto vulnere:an possit de homicidio pro
cedi contra eum?& videtur,ꝙ sic:vt.l.si pupillus
§.j.de noua.sed contrarium credo: quia quando
conditio est certa omni certitudine.s. an & quan
do:& tunc ante conditionem potest agi : vt Dy.
dicit in.d.l.si pupillus.reprobando glo. ibi posi-
tam.& glo.dicit in.l.omnibus.j. de regulis iuris.
hic.§.nõ facit.quia hic cœperat sua ĩteresse: ideò
agit.Hæc enim stipulatio non est concepta sub
hac conditione:si paries cadet: quia tunc ante nõ
posset agi:sed concipitur sub conditione, si dã-
num contigerit. Damnum autem iam contigit,
6 cum paries vitiatus est:ergo &c.¶ †Quæro, nun
e quid[e] si agitur de vulnere,sequi possit condem-
natio de homicidio ex ipso processu?Richar.ma
lum.disputauit in istis terminis.Et dicit, aut fuit
dictum de vulnere mortali,& sequi potest cõdẽ-
natio de homicidio. Aut hoc non fuit dictum:
tunc de homicidio non potest sequi ex eodem
processu cõdẽnatio:vt.l.si vulnerato.&.l. qui oc
cidit. Ad.l.aquil.&.l.oĩs hæreditas.§.nunq̃.j.de
regu.iur.Est ne vera ista distinctio?dic, ꝙ de iure
cõmuni est verũ:quia nõ requirit̃ mors,sed suffi-
cit animus occidẽdi:vt dixi.Idẽ ergo, si quocũq;
modo accusatio,vel inquisitio cõtinerẽt illũ per-
cussisse animo occidẽdi:si loqueris scd̃m statuta,
quæ requirũt mortẽ.tũc licet inquisitio sit facta
de vulnere mortali,non possit seq condẽnatio de
occiso:quia illa accusatio non fuit proposita . Si
poneres propositã:quia dixisset accusator:qua-
re peto eum condemnari de morte:cũ certum sit
eũ moriturũ.Vel iudex dixisset in inqsitione,ꝙ
etiã de morte intendebat inquirere: tunc posset
sequi cõdẽnatio morte secuta:qa ius supueniens
actori ex causa de pterito : cõfirmat suũ ius: vt.l.
si rẽ.§.fi.s.de pig.acti.&.l.si mandauero.s.mãda.
7 ¶ Vlterius † doc.disputãt hic,an possit cõdem-

a ¶ Sabini.ꝙ tutius est. Adde ꝙ no.Bal.in.l.si fugitiui.post prin.C.de ser. fugi.& Ang.in.l.j.in fi.ꝙ quisq; iur.& vnũ adde,ꝙ quoties est facta pax bãnito,intelligitur facta restitutio,non autem remissio.secũdũ tex. sin. in.c.j.in ver.priuilegia oĩa,de pa.constan.vbi vide Bal.sed pone, stante dicto statuto,ꝙ quis debeat habere pacem ab offenso:aliquis est dãnatus:quia blasphemauit Deũ, & carceratus : an poterit relaxari? dic,ꝙ sic facta vera confessione & pœnitẽtia prius.Ita no. consuluit Bart.in consi.incip.minister fratrum. & sequitur Pet.de ancha.in cõsil. reuocatur in dubiũ, si statuta &c. & ita tenet Flo.no.in.l. ij.C.de reb.cre.Et dicit etiam,ꝙ põt dici,ꝙ illo casu nõ habent locũ verba statuti:quia nõ est qui habeat pacem facere : & sic nõ conueniũt verba statuti : ergo: nec eiꝰ dispositio. l.ita autẽ.in prin. de admin. tuto.& sic poterit reus liberari,absq; pace. Facit pro consil. Bar.quod no.Bal. in.l. præses. ĩ vlti. col.C. de transact. ep̃s autem nõ potest remittere offensam Dei : si qs Deum maledixerit,licet episcopus sit legatus Dei:ita no.Bal.in.l.accusationem.C.q accu. vbi dicit,ꝙ nõ potest facere pacẽ.& dicit Bal. in.l.j.C. de rapt.virg.ꝙ in delicto,vbi offenditur Deus,nõ potest fieri cõcordia nisi Papa remittat.Et ad no.hic p Bar.in ver.sic iste. §.allegat̃ &c. ibi: vt.l.diuus &c.Ad de ꝙ bene faciunt no.p Bal.post Barto.in.l.transigere. in.vij.co.C.de trãsac.& adde q̃ no.in materia Bar.ĩ.l.fideiussor magistratuũ.j.de fideiuss.

b ¶ Contrarium credo.Bal.tenet cõtrarium.C.de lib.& eorum lib.in.l.ij. per illum tex.& vide per Imo.in.l.iiij.§.Cato.de verbo.obligat.ad fi.p Bal.in.l.j.versi.pone,testator.ita dicit.C.communia delega.circa.vij.colum.& vide Bal.in.l.transigere.super.v.vel.vj.col.

b POMATES.¶ Contrarium credo.in prin.licet contra Barto.tenuerit Bal.in.l.ij.C.de libe.& eorum libe.& ibi secuti sunt eum Sali. & Pau.de ca.& do.Nellus de sancto Gemi.in.iij.parte.ij.partis.xlj.q.etiã tenuit contra Bar.ipsemet Bald.in.l.j.C.cõmunia delega.tamen sequere opi.Bar.quam dicit cõmuniter à doc.hic teneri Roma.& Angel.sequit̃. & ibi domi.Angel.de Arimino in tracta.suo malefi.in gl.super ver.cõparent inquisiti in termino defensionum,&c.& videtur sequi Areti.in l.pro hærede.§.fi.de acqui.hære. & domi.Christopho. nicellus.in.l.iiij. §.Cato.j.de verbo.oblig.in fi.ad Arg.autem Bal.respõde,vt per Imo. hic,& in.d.§.Cato.in.j.col.Bar.hic declarat,vt per eum in.l.si filius,qui patri.in vltimis verbis.in fi.s.de vulg.& pupil.

c ¶ Poni debet.Adde in hac materia,ꝙ no.Bar.& quod ibi dixi.l.si in rixa.j.de sica.& ita adde q̃stionẽ no.quã põit Bal.in.l.j.ad fi.s.de orig.iur.

d ¶ Sed pone.Adde Angel.& Io.de imo.in.l.in ratione.§.si seruus.j.ad.l. falci.Sed quid si vulneratus est quis mortaliter:& posteà ante mortem alius adhuc vulnerauit,ex quo vulnere dicatur occisus: vide Bald.in.c. j.quib.mo.feu.amit.in prin.& ibi per eum,quando dicatur vulnus mortale. Et ad primum quæsitum vide,quod habetur in.l.huic scripturę.s. ad.l.aqui.&in.c.significasti. el.ij. &. ibi per Innoc. de homi. & quid si statutum dicit : ꝙ interficiens aliquẽ in die veneris sancti puniatur. &c. dic, ꝙ tali pœna punitur, qui mortiferè vulnerauit, secundum Bal. in l.j.ad fi.C. de nundi. Et facit ad ea, quæ no. Bal.in.d. l.transigere. ĩ vna addit. super.v.vel vj.colũ. Adde de vulnerato ab vno, & post ab alio. Alexã.consi.xv.j. vol.& adde quod Ioan.and.in addi. ad Specul.in titu. de accusa. ver.sed pone. dicit secundum Fede.de sen. ꝙ si animo occidẽdi vulnerauit : & vulnus sit mortale:ꝙ poterit puniri de morte , aliâs differatur. per.l .j. §.diuꝰ.ff.ad.l. corne.de sica. &.C.e. l.j. & cũ hac opi. ipse transit.

e ¶ Quæro nunqd. bene faciunt quæ no.Bar. in.l. senatus.j.de accu. ver. aduerte &c.& per Bald.in.l.non quẽadmodum.s.de iudic. Item faciunt ista.ad.q.potestas habet arbitrium puniendi ĩ certis maleficijs suo tp̃e perpetratis: si maleficiũ est inchoatum vno tempore.puta:quia quidã mortiferè fuit vulneratus : & finitur alio tempore:quia mortuus fuit alterius potestatis tempore : quod ille secundus non habet super dicto maleficio cognitionem , cuius tempore inchoatum non fuit.Ita eleganter tenet Bald.allega. Guido.de Suza. in quæstione secunda.in.l.prima supra de origine iuris.& in.l.sed & milites.§. sed & ignominia.de excusa.tuto.ad quod bene faciunt not.per Bartol. in.l.eum qui.§.in popularibus.s.de iureiuran.quæ faciunt ad aliam quęstio.Quid si syndicus tenetur denuntiare maleficium commissum tempore sui officij,& syndicatus,de delicto commisso tempore sui syndicatus habuit solum notitiam post tempus syndicatus:an teneatur illud denuntiare?Bald.in.l.cum ancillis.C.de incestis nuptijs. tenet quòd non. per.l.primã.§.occisorum.ff.ad Sylla.& ibi vide per Ludo.Adde quod not.Barto.in.l.ita autẽ.§.finali suprà de excusatio.tutorum.Et hic adde quæstio.quam disputauit Iacob.de bel.in.l.sancimus.C. de fideiussori. dum quærit, an fideiussor qui promisit sub pœna præsentare accusatum de vulnere,teneatur,si vulneratus decessit.Adde quæ posui in dicto.§.in popularibus.& an cum agitur ex vulnere debeat sequi condẽnatio de homicidio ex processu?vide Ioan.and.in addi.ad Specu.in rubri.de inquisi.Bal.consi.lj.vj.col.v.lib.

nari de homicidio ante, quàm moriatur:[a] licet sit certum mori: & per prædicta patet, quod de iure communi sic: secundũ statuta nõ: quia nõ erat nata actio.

8 ¶ Oldra. inducit† istũ. §. Testes iurauerunt intra terminum: pòst terminũ testes deposuerũt, an valeat:[b] & videtur quod sic: vt hic. & hoc tenet Specu. Sed iste. §. nõ facit: quia hic finis habet necessariã consequentiam ad istud princ. Sed depositio testium nõ habet necessariã consequentiã ad iuramentum. Dic quod sunt tria tẽpora. vnũ est tẽpus iuramenti testium. aliud est tempus depositionis testium: & aliud est tempus publicationis. De primis duobus dic, vt in Spe. de testi. §. qualiter. versi. quoque. Aut est datus terminus ad producendũ testes. & sufficit, quod iurent intra terminum: aut fuit datus terminus ad probandũ: & tũc debet facere hoc. vt iurent, & deponant intra terminum: quia per solum iuramentũ nõ probatur. De tertio, videlicet de publicatione, tũc potest fieri post terminum: quia per iudicem fit, vt in Spec. de dila. §. j. versi. sed quid si infra. Do. Iac. de but. disputauit istam. q. & determinauit, quòd si est datus terminus ad probandũ, sufficit quod intra terminũ iurent, licet post terminum depositio fiat: & ideò satis est, quod examinatio fiat per iudicem, & non spectet ad partem: vt not. in. l. si quando. C. de test. Et dicit Iac. quod dilatio data, non debet porrigi ad aliã rem, seu personam, quàm pro qua data est: vt argu. l. si vnus. §. ante omnia. ff. de pact. & l. hoc amplius. §. Celsus. & l. si finita. §. si de vectigalibus. ff. eodem. ¶ Tertiò: quando iudex, dat terminũ ad probandum: dat de eo, quod tibi incumbit: vt facias iurare testes, & venire: sed examinatio datur iudici. ideo post terminum iudex potest facere. Hoc nõ placet: quia licet spectet ad iudicem: spectat tamẽ ad solicitudinem partis hoc petere: vt. d. l. si quando. & quod dicimus in appellatione: vt. l. eos. in fin. de appel. & non præsumitur stare per officialem,[c] nisi sibi protestetur: vt. l. j. de suscep. & arca. l. placuit. de col. fun. pa. lib. xj.

9 ¶ † Vnde consulo, quòd statim præstito iuramento per testes, petat eos examinari: quia intra terminum debet petere:

10 † quod spectat ad partem. Facit. c. quoniam cõtra falsam. extrà de proba. & l. gesta. C. de re iud. & authẽ. at qui semel. C. de proba. facit quod no. Archi. & alij moderni, de excep. c. pia. lib. vj.

Si vicinas ædes.

¶ Oppo. de. l. qui bona. §. si qs. Solu. vt glo. oppo. C. de pac. l. cum proponas. Dicit gl. satis diceris mihi facere, cum permittis me ingredi in possessionem: vt. l. sed & hæ. §. fi. ff. de procu.

Non solum autem.

[d] ¶ Opp. ff. eo. l. qui bona. §. de illo. & ff. ea. l. §. ei cuius. Sol. in ea parte, in qua petitur cautio, istud edictum est subsidiarium: & in ea parte, qua agitur non est subsidiarium. Vel dic, quod illa alia auxilia, de quibus hic dicitur, sunt extraordinaria: scilicet ex edicto prætoris: & sic cõcurrunt cum isto. Idem puto, quòd si alius esset missus ex secũdo decreto, ex alia causa, quàm ista: & post esset expulsus non haberet hãc actionem in factum: quia ex tunc cessat officium iudicis exequentis: vt. l. à diuo. §. si post edictum. de re iudic. Sed hoc ideò: quia in edicto fuit expressum: sed in edicto ne vis fiat ei, hoc expressum non fuit.

SVMMARIVM.

1 *Actio utilis in subsidium, quod detur mihi cõtra debentem cedere actionem: quem cogere non possum.*

Si procurator meus.

[e] ¶ Op. de. l.[f] stipulatio ista. §. alteri. j. de verb. obli. sol. alteri non possum stipulari: sed mihi nomine alterius sic. ¶ Op. de. l. possessio. §. & si possessio. j. de acquir. poss. & l. j. C. per quas perso. & l. si ita stipulatus. §. Chrisogonus. j. de verb. oblig. ¶ Huius timore sunt duæ lect. in glo. Vno modo quia illud causa cognita &c. determinat præcedentia: & tũc respõdeat ad contrarium. quod fallit in stipulationibus prætorijs: & in his, quæ fiunt in iudicijs. Alia. quod determinet causa cognita sequẽ. ibi mihi ex ea stipulatione &c. Et vide glo. ibi: vel in subsidiũ[g] & signa illam partem.

1 † quòd quandocunque quis debet mihi cedere actionem: & non potest cogi: datur mihi vtilis in subsidium & allegatur glo. quæ bene facit. & facit bene. l. j. C. de act. & ob. l. multum. C. si quis alteri vel sibi.

¶ LEX. XX.

Inter fructuarium.

Hanc. l. declara, vt. ff. eodem. l. damni. §. ei cuius.

¶ LEX. XXI.

Si filiusfamilias.

Si filiusfamilias est inquilinus, sibi & patri cauebitur pro periculo rerum peculiarium: pro periculo ædium soli filio, si a[c]tum est, vt ad eum solum periculum spectet hoc dicit. Primò loquitur quãdo petitur cautio pro damno, quod timetur in rebus peculiaribus. Secundò quando petitur pro damno, quod timetur in ędes conductas. ¶ Oppo. quòd ad filium tantum damnum peculiarium rerum spectet, cum filius habeatur loco patrisfa. vt. l. ij. ff. ad Mace. Sol. hic erat peculiũ aduentitium, vel profectitium: vt in glos. Sed cõtra: quia illud interesse, quod filius prosequitur[h] in profectitio: per. §. sed vtrũ illud idem prosequitur pater in castrensi: vt. l. si filius. C. de bo. dam. Solu. filius retinet profectitium, etiam bonis publicatis ex contractu: sed pater retinet castrense solùm bonis publicatis ex delicto: & hunc casum expectare non debemus: vt. j. de verbo. obliga. l. inter stipulantem. §. sacram. Vel dic, quòd cum filius habeat hanc spem cum detentatione, & custodia sibi à patre commissa: meritò petit sibi caueri: vt. j. eo. l. cum emptor. in princi. sed pater nullum ius, & nullam custodiam de præsenti habet in castrensi. ¶ Quæro, dicitur hic, quod vterque mittitur in possessionem ex primo decreto. Quid fiet ex secundo? Respondeo in aduentitio promptum est: quia pro rata damni: vt. l. si finita. §. cum autem. ff. eo. In profectitijs verò si quid adiudicaretur filio iure dominij, statim quæreretur patri: quia est ex causa profectitia: vnde nullum esset consiliũ. Puto sic expediri: quia pater iubeatur possidere iure dominij: quòd filius idẽ ius habeat in his, quod in rebus profectitij peculij: vt sic eo casu, quò ad eum pertinet peculiũ, eodẽ pertineant ædes: arg. j. vt le. no. ca. l. j. in fi. & l. seq. & l. is cui. §. si Titio. vt in pos. lega. ¶ Venio ad secundam partẽ. opp. quod vterque teneatur: quia vtriusque interest, cũ filius teneatur ex cõtractu: pater de peculio: vt. l. j. ff. de pecu. Solu. hic filius pepigit, quod ipse solus teneatur de peculio, non pater. Vel pater fecit pactum, vt teneretur ipse: non filius. Sed plus placet, quod filius pepigerit: quia filius ipse conduxit. ¶ Oppo. quod saltem pro periculo rerum peculiarium potest pater petere cautionem. Solu. dicit Dy. dic, quod in domum non fuerunt illatæ. sed non placet: quia poterunt inferri: vt. ff. l. damni. §. si is qui vicinas. & arg. ff. de pecu. l. quæsitum. in prin. Vnde dic, quod hic de hoc non quæritur: sed solum, an posset petere cautionem de periculo ædium. ¶ Secundo modo legitur timore dictorum contrariorum, scilicet. quod hoc secũdo casu vterque petere possit cautionẽ, scilicet pater & filius. Et quod dicit solus excludit dominum tãtum: vt in glo. habetis. Istud non est verum: quia licet inquilinus posset petere cautionem: non per hoc dominus excludit: vt. l. qui bona. §. qui dãni. ver. ceterum. ff. eo. Nec ob. si dicis. dominũ habere regressum contra inquilinũ ex cõuentione, vt hic dicit, in text. ergo non petit cautionẽ: vt. ff. eo. l. dãni. §. emptor. quia illud in eo, qui nõ habet ius in re: sed actionem solum personalẽ. secus si habet ius in re: quia tunc licet cõtra aliũ habeat regressum, tamẽ petit cautionem:

a ¶ Ante, quàm moriat. Adde Bald. in. c. j. qui. mo. feu. amit. & Bald. in. c. j. §. in iuria. de pa. iur. fir. & ibi dicit, quod si statutum dicit, quòd si qs occiderit &c. alleg. Bar. hic, & in l. in hac. de triti. Idem dicit, si statutum dicit, homicida puniatur.

b ¶ An valeat. An testes iurati in termino possint deponere post terminum: vide per Bart. & doc. in. l. si quãdo. C. de test. & ibi dixi. & adde Spe. de offic. de lega. §. j. versic. sed nunquid. & quod dixi post Bar. in. l. j. §. si seruus. de quæstio. & quod not. Bald. in. l. gesta. de re iud. in fi. & in. l. iurisiurandi. C. de testib. & vide in. l. antistius. in princ. de acqui. here. Bal. in. l. iij. C. de testi. & Bal. in. l. j. ad fi. C. de sac. san. eccl. & in. l. presbyteri. C. de episco. & cle. & adde Spec. de sen. §. sequitur. versi. quid si sunt. & Archi. & Ioan. an. in. c. pia. de except. in. vj. & per Bal. in rub. C. si ex fal. instru. in fi. per Bal. multũ no. in. l. ij. C. de sac. sanct. eccle. & limita vt per Bald. in. l. ij. C. vt lite pen. vbi voluit hæc vera esse: nisi esset datus terminus ad probandum: qa tunc non sufficit iuramẽtũ. Quod bene nota. pro terminis statutarijs. & adde istis Bal. in. l. obseruari. in fine. de offic. procon. & in. l. si verò. §. fi. ff. de testa. mili. vbi hoc limitatur p Bald. in addi. Spe. in titu. de sen. in. xvj. col. vbi dicit idẽ, quod in dicta rub. si ex fal. instru. & his adde Bal. in. l. ij. ff. de ferijs. & Angel. & Imol. in. l. Pantonius. de acqui. heredi. in princi. vbi etiam de termino dato ad probatũ habendum. Adde Roma. consi. cccexliij. vbi ponit: an

sufficiat testes iurare in termino.

¶ Stare per officialem. Vide bo. tex. in. l. si quis. C. de offi. ciui. iudi.

¶ §. nõ solum. Facit iste tex. à cõtrario sensu, an missus in possessionẽ ex primo decreto habeat interdictũ de vi & vi ar. De quo est gl. & dixi post Barto. in. l. is cui. §. quæri poterit. ff. vt in pos. leg. & dum gl. in hoc. §. dicit, quod iussu iudicis ex secundo decreto habeẽ loco tit. vide Bal. in auẽ. & qui. in ante penul. colũ. versi. nũc alia. C. de bo. autho. iudi. pos.

¶ POMATES.

e ¶ Si procur. Not. hic casum singu. secundum. d. Ludo. quod vbi quis stipulatur alteri, & est necessaria cessio, sicedẽs est absens, trãsit vtilis sine cessione. quod est summè no. facit quod no. in. l. j. C. de act. & obli. & l. j. de institu. vide Bald. in rubr. extrà, vt lit. conte. vbi alle. istã gl. pro fin. & vide quæ ibi dixi.

f ¶ Si procurator meus. opp. de. l. ad de gl. i. l. huiusmodi. in prin. de le. j.

g ¶ In subsidiũ. Ad. de Bal. consi. xxij. ij. lib. in fi. consilij.

h ¶ Filius prosequitur. vide Bal. in. l. diximus. §. si pater. ff. de excu. tu. & Sali. in. l. pe. C. qui bo. ced. po.

petit cautionē vt patet in domino proprietatis & fructuario.Itē in do-
mino & superficiario:vt.l.inter quos.§.damni.j.eo.coniuncta.l.j.in fin.
a s.vsuffruc.quēad.ca.Præterea,inquilinus , & fructuarius, & similes,[a] si
petunt cautionem nomine totalium ædium, hoc faciunt procuratorio
nomine domini:vt.l.j.in fi.s.ti.j.multomagis hoc potest dominus,cuius
nomine fit.¶Quæro,an inquilinus posset petere cautionem noīe ędiū?
glo.hic videtur velle,ꝙ sic.dicam in.l.inquilinus.j.eo.

SVMMARIVM.

1 *Primum Decretum,qualiter interponatur in re,quam actor detinet.*
2 *De minimis quando sit curandum.*
3 *Proprietarius,an poßit rem damnum minantem habere pro derelicta.*

¶LEX. XXII.

SI proprietarius.¶Primò ponit vnum dictum
bimēbre.s.ꝙ proprietario suc
curritur cōtra fructuariū,& ecōuerso.Et aduerte,ꝙ proprie
tario in duobus casibus,siue promisit,siue præstitit fructua-
rio tantū,si præstitit,vt patet hic in tex.& dixi plenè.s.eo.l.ꝗuis. Secū
dò ibi:& sic ponit practicam,qualiter domino succurratur.Tertiò ibi:
b idēꝗ.qualiter fructuario cōtra dominū.¶Oppo.de.l.ꝗuis.[b] s.eo.Sol.
1 dicit glo.hic ex primo decreto:ibi ex secūdo decreto.¶†No.ergo for-
mā,qualiter interponatur primū decretū in re,quā actor detinet. Nam
dicit iudex,rē quā detines ex tali causa,puta ex cōmodato, vel condu-
cto:permitto tibi retinere ex primo decreto:& pro tali.Et erit constitu
tum pignus prætoriū:nec erit opus noua missione. quod tene menti.
c ¶Opp.[c] ꝙ de minimis † nō est curandū:vt.l.si oleū.in fi.&.l.Seio. glo.
2 non soluit,dicit Dy.& idē facit de cōtrahē.empt.l.res bona.de ędi.edi.l.
d item si serui.¶Sed dic,aut agitur[d] de iure cōi:& regulariter de minimis
curat:vt.l.j.§.illud.de coniun.cum eman.li.eius.&.l.ꝗuis.vt in pos.leg.
Fallit in.l.rebus.§.possunt.ff.cōmo.&.l.omnino.de īpen.in versi.&.d.l.
itē si serui.cū si.&.l.omnibus.aliâs res bōa.Ratio spālitatis apparet,si de
iure spāli cōtra ius cōe:tunc pro modica lęsione nō recedit à iure cōi:vt
d.l.seio.&.l.res bona.& eadē potest esse ratio in actione de dolo : qa ibi
quædā species restitutionis versat.&.s.de dolo.l.j.& no.s.ti.j.l.de pupil
lo.§.si is.Dy.intelligit contra ius cōe omne remediū,quod restitutionē
indulget.quod satis placet.¶Quæro,an ꝓprietarius posit habere pro
derelicto?gl.ꝙ sic.& hoc īnuit hic tex.ibi:vt quod haberet vicinus &c.
sed ar.cōtra.pro soc.l.cū duobus.§.idē respōdit.gl.non soluit.dic,ꝙ ibi
loquitur in obligatione ꝑsonali ex cōtractu:hic in obligatione,ex qua-
si noxali:vt.l.prætor.§.hoc edictū.s.e.sed hoc non videtur verum:quia
fructuarius agit cōtra dnm actione ꝑsonali in factū:vel mandati vel neg.
gest.secundū gl.in.l.dāni.§.ij.& ibi dixi.s.eo.Vnde dic,ꝙ glo. verū di-
cit:quando nō expediebat caueri.& sic nō videtur sibi mādatū.sed si ex
pediebat caueri,tñ nō posset dñs liberari:habēdo pro derelicto,ar.s.cō-
mu.diui.l.si quis putans.in fi.&.d.l.cū duobus.§.idem respondit.

Plautius.¶Op.de.l.qui vias.§.j.j.e.Dy.dicit,quando vnus di-
cit se dominū,& alius prętendit aliud ius.& dic, vt.l.
hoc amplius.§.pe.& fi.quādoq; plures prætendunt ius dñij,& quilibet
insolidū:& habet locū iste.§.qñq; prætendunt ius dominij quilibet pro
parte,& habet locum.j.l.proxima.&.l.plures.

¶LEX. XXIII.

IN stipulatione.¶Opp.& videtur,ꝙ non fiat
missio:nisi pro parte tm̄ : vt.l.
prætoris.s.eo.Solu.hic erat vnus dñs,ibi plures.& pro par-
te sua cauendo liberatur:hic non cauetur pro parte socij. Sed
nōne est cōtra tex.rotūdū,in.l.iij.s.si ex noxa.cau.aga.& īcipit si cū vno.
& ibi dicit,ꝙ cōem seruū vnus ex dominis non pōt defendere pro par-
te.qūo ergo pōt vnus ex dominis defendere pro parte,& pro parte nō:
cū ista causa sit quasi noxalis. ego solui alio anno.j.titu.prox.in.l.supra
iter.§.officium.& istud contrariū est fortissimum.

SVMMARIVM.

1 *Clusæ factæ in flumine publico,quod sint dominorum,qui eas fecerunt.*
2 *Ripæ uicini,quod non poßis immittere trabem pro clusa fienda,ipso inuito.*
3 *AEdificium quando fit in publico,& timetur damnum,qualiter iudex adeatur.*

¶LEX. XXIIII.

FLuminum.¶Hanc.l.habuistis.s.eo d.l.si finita.§.
deinde ait prætor.&.h.d. De eo ope-
re,quod fit in publico ad priuatā vtilitatē debet satisdari de
vitio operis tantū:sed de eo , quod fit ad vtilitatem publi-
cam non satisdatur:sed competens iudex pro indēnitate aditur.h.d.Di-
uiditur in tres partes.Primò loquitur de eo,quod ædificatur in publi-
co ad vtilitatem priuatam.Secundò loquitur de eo,quod ædificatur in
publico ad vtilitatē publicam.Tertiò,limitatur primum dictū. Secun-
da ibi:quid ergo.Tertia ibi:sed quod dictū est.¶Dicitur hic,si in publi
co loco fiat,licet vnicuiq; ædificare.Contra imò non licet:quia quicūq;
ædificat in loco publico,debet ædificium destrui:per titu.ne quid in lo
co publi.& ne quid in flu pu.Dicit glo.duæ sunt lect.Primo publice.i.
authoritate principis,vel senatus.vide gl.quę incipit.s.publi.&c.ibi &
quod dicit.est ne vera ista lec.dicit Dy.ꝙ nō:quia si ædificaretur publi
ca authoritate nō debet satisdari:vt.s.e.l.si finita.§.si publ.& hic in ver.
ego.Propter quod datur in glo.alia solu.vt dicatur publicas.ad publi-
cā vtilitatē.vide in eadē glo.ibi,vel dic.& hāc so-
lu.tenet Dy.hæc lec.nō est vera:sed pōt esse vera
qñ quis ædificat ad publicā vtilitatem nō legiti
mè:sed qñ fit legitimè:tūc cautio nō interponit:
vt.l.si finita.§.publi.s.e.Quare solu.prima est ve
ra:quod hoc fiebat authoritate publica.ad priua
tam tñ vtilitatē.& hoc vult dicere text.ad ea igit
opera.Ratio:qa promissio facta à Principe:intel-
ligitur sine vicinorū iniuria:vt.l.ij.§.si quis à prin
cipe.j.ne quid in loco publi.&.l.si finita.§. si qd
vitio.s.eo.& ideò vicinus debet de dāno infecto
cauere.¶Sed opp.si est verum,ꝙ fiat authorita-
te publica ad vtilitatē priuatā:ergo debet caueri
de vitio loci:& de vitio opis:qa locus efficit pri-
uatus,& ēt opus.sed hic dicit cōtrariū.Dicit glo.
imò nō:quia qñ ædificat in loco publico authori
tate principis,solū remanet publicū,& etiā ædifi
ciū:licet ædificans habeat vsum:nisi aliter sit di-
ctum in cōcedendo.Vide in gl.ibi.& tunc ędifica
tum.&c.Nil allegat:sed voluit hoc dicere:qa si lo
cus esset priuatus,deberet de vitio loci & opis ca
ueri,sed qa remanet publicus,debet caueri tātū
de ope.casus est hic.Itē opp.d.l.quod in litore.j.
de acqui.re.do.Sol.ibi in litore maris,ꝙ est cōe:
hic in flumine,ꝙ est publicū. Vos videtis clusas
1 in Tyberi.¶†Quæro cuius sunt clusæ[e] factæ in
e Tyberi.vel alio flumine:sunt ne dñi: pōt ne dñs
molēdinorū agere rei vēdi.ꝓ clusis?hic est tex.cū
gl.ꝙ nō:ego in.l.quominꝰ.j.de flumi. determino
cōtrariū,& dico:ꝙ sunt ꝓprię eius q ędificauit. si-
cuti īsula nata in flumine,est eorū,q possident ꝑ-
dia ꝓpe ipsum:ita clusa ꝓpriè est eorū , q possi-
dent ꝓpe eā.hic est casus no.in.l.pe.in fi.j.de ac-
q.re.do. Rñ.ad hāc.l.inꝗtū hic dr̄ de eo, ꝙ est fa
ctū in flumine publico.dicūt verū gl.qñ fit ædi-
ficiū,ꝙ cooperit aqua:si verò ędificium fit supra
aquā.ita ꝙ facit īsulā:tūc est illius,q ędificauit:vt
l.pe.in fi.de acq.re.do.& pono in.l. quominꝰ.de
flumi.In alijs aūt locis publicis,si ędificas publi
ca authoritate,nō fit tuū id ꝙ ędificas:nisi ex ꝑssè
2 dicat:vt hac gl.¶Ego q̄ro †,vtrū possis in ripa
fluminis vicini īmittere trabē clusę tuę eo īuito?
hic vr̄ casus ꝙ sic.ibi & litorū.gl.dicit.s.fluminū.
& posteà tex.dicit,in his igit &c.Ego determino
in.d.l.quominꝰ.cōtrariū.& est rō: qa ꝓprietas ri
parū est eius,cuius est ꝑdiū:sed vsus est publicꝰ:
At ille cuius est vsus,nō pōt ędificare īuito dño:
vt.l.vsufructu.nouū riuū.s.de vsufru.nō ob.hæc
l.qa publicè licet cuilibet ędificare,verū in prin-
cipis authoritate:aliâs nō pōt ędificari.¶Proce-
do & op.ꝙ hic tex.sibi cōtradicat.dr̄ hic nemi-
ne nihil.&c.sic īnuit aliquo faciēte:qa duæ nega-
tiones faciūt affirmatiuā:vt.l.duobꝰ.de ver.sig.di
cit gl.vna negatio supfluit:& bñ dicit.¶Itē vr̄,ꝙ
litera sibi cōtradicat.dicit em̄ priuatim fiat. vt.s.
dixi publicè.qdā dicūt,ꝙ ver.ad ea agit.ponitur
suppletiuè:qa.s.de eo ꝙ fit in publico:hic de eo,
ꝙ fit ī priuato:sed nō vr̄ bñ dictū hoc:qa imo de
beret poni illatiuè,dico igit,quare gl.ponit illa-
tiuè.hoc mō:stipulatio debet iterpōi,qñ nō ędi-
ficat authoritate iudicis:secus in iudicis authori-
tate.sed licet iudex cōcedat opus fieri,cōcedit si-
ne vicinorū iniuria:vt.l.si finita.§.si qd vitio.s.e.
quare pōe illatiuè.& dic priuatim:hoc est ad pri
uatā vtilitatem:publica tñ authoritate.& ideo in

a ¶Et similes.vide Pau.de castro.

b ¶Oppo.de.l.ꝗuis.Adde Barto.in.l.si finita.§.Iul.in.vij. colum.s.eo.&
Barto.in.l.si quis ante.in fi.de acquiren.posses. Quomodo autem inter-
ponatur in eum,qui conuenitur interdicto vti pos.vide domi.Ioā.in.c,
tuæ.vt lit.nō contest.qui videtur velle,ꝙ non interponatur. Adde ibi.
tene menti. Abb.
consi.xciiij.ij. lib.

¶Opp.&de hoc,
per gloss.& latius
ibi.per Ioan.and.
in.c.pe. de rescri.
&per gl.in proœ.
decre.& vide not.
per Bal.in.l. in ci-
uile.C. de rei ven.
ꝙ ipse no.in.l.j.in
ij.col.in versi.ter-
tiò not.& in versi.
se.C.ne.li.ter.pro-
uoca.& vide in.l.
seio.hic alleg.

POMATES.

c ¶Oppo. ꝙ de mi
nimis.vide domi.
Pet.de Ancha.&
Ioan.de imo.in.c.
maioribus.de præ
ben.& quod not.
in.ca.sedes. de re-
script. etiam licet
simus in pœnali-
bus.vide Ange.in
l.Meuius.ff.de cō
di.& demon. &.l.
qui hære.eo.si de
bēt solui.x.ex for
ma statuti, & sol-
uantur.ix.non est
satisfactum statu-
to,quicqd dicant
Modern. in.l.ij.ff.
ad syll.vide Bald.
in.l. minoribꝰ.C.
de his,qui.vt indi.
vbi si quis denun
tiauit omnes ma-
lefactores villę ex
forma statuti:præ
ter vnum: incidit
in pœnam statuti.
Et illud limita,qñ
non soluit.x. sed
nouem , nisi fortè
ex errore,quod ꝑ
sumitur : quia tūc
non incidit in pœ
nam.casus est sin-
gu.secundum In-
no.in.l.ꝗuis.ff.de
condi. & demon.
& vide ibidem Io.
de Imola.& vide
Bald.in.l. cum al-
legas.C.de vsur.&
in rub.C. de con-
trahen.emp.& de
istis minimis vide
c.de appellationi
bus. extrà de ap-
pella.& ibi scribē.
& vide dominum
Cardina.in proœ.cle.& vide Ioan.de imola.in.d.c.de appellationibus.
extrà de appella.& ibi dixi.vide Bald.in.c.sedes.de rescriptis , vbi pul-
chrè loquitur.& vide Bald.in.d.c.de appellationibus,vbi quærit quid
in actione,quod met.cā.an curetur de minimis,sicut non curatur in do-
lo.& dubitat,& nō decidit,cogita tu:& dixi.in.c.si proponēte.de rescri.

d ¶Aut agitur. Adde.§.gallinarum.insti.de re.diui.

e ¶Clusæ. Adde videndum Pau.de cast.hic Et quæ dicatur ripa? & an i
ea liceat ędificare:vide Bal.consi.cxxx.iij.lib.

princ.dicit publicè.i.ad publicã vtilitatẽ.¶Item
dicitur hic.quid ergo,si fit in publico,iudex adi-
tur,¶Quero ad qd aditur?gl.dicit,vt id fieri pro
hibeat,vel tolli iubeat.vide gl.quę incipit.vt ibi
3 fieri.¶†Sed quero,qualiter aditur.Rñ.p simpli-
cem querelã dicens.tale opus fit,timeo damnum,
quare peto,vt prouideatis.summã aũt hui⁹ princi
pij habuistis.s̃.e.l.si finita.§.deinde ait p̃tor de eo.

SVMMARIVM.

1 *Si ille cui uendidi domum ædificauit.an teneatur ex illa sti-
pulatione?*
*Hæc stipulatio damni infecti,q̃ transeat ad singularẽ succes
sorem,ut ex facto eius teneatur uenditor:ibidem.*
2 *Cautio ista,nõ transit ad singularẽ successorẽ sine cessione.*
Ius agendi,uel excipiendi,quãdo transeat,remissiue.ibidem.

Adiicitur.

¶Et in hac cõtinuatione Iu
risconsultus plenè exposuit
verba edicti.nũc est videre de forma stipu.Ideò,
Primò,ponit q̃ p̃sonæ debeant in stipu.cõprehẽ
di.s̃.proxi.§.dicet de quo vitio debet caueri:&
ibi ponemus formã huius stipu.Etiã in ista stipu
latiõe cõprehẽdunt̃ successores vniuersales in rẽ
ex vtraq; parte,h.d.in tex.ibi,verbis cõtinent̃.vt
ex facto succedẽtis tenear,ergo promittẽs & ex
dãno dato successori cõpetat sibi actio demũ fa-
1 cta cessione,formo p̃ declaratiõe.l.q.gl.¶†Quę
ro,ille cui vẽdidi domũ ædificauit,an ex illa stipu
latiõe teneat̃?q dã,q̃ sic.arg.huius.l.s̃.ti.j.l.fi.quasi
actio ambulet.l.adhuc.§.si operas.s̃.de vsufru.gl.
determinat contrariũ.& allegat.s̃.de ser.expor.l.
Titius,&.l.dãni.§.emptor.s̃.eo.& vides,q̃ gl.in-
telligit,q̃ transit ad successorẽ singularẽ,vt ex fa-
2 cto eius teneat̃ venditor.¶†Quæro,an ista cautio
a trãseat sine cessione?[a]certè nõ,vidistis in gl,s̃.e.l.
dãni.§.emptor.& l.quod sæpe.§.si res.s̃.de cõtra
hen.emp.hoc p̃misso,q̃ nõ trãsit sine cessione ad
successorẽ singularẽ:leges allegatæ in gl.prosunt
cõtrarię:& illa iura,q̃ allegat cõtra.sunt p̃.¶Op.
de.l.etiã.s̃.de iureiu.Solu.hic de modo agẽdi:ibi
excipiẽdi.¶Itẽ op.de.l.oẽs.§.fi.s̃.vsufru.quẽad-
mo.ca.Sol.ibi,de iure agẽdi scripto in rem.& do.
Dy.ponit hic,qñ transit in ius agẽdi,vel excipiẽ-
di.& Dy.ponit in.c.is q in ius.extrà de reg.iur.li.
vj.& ĩ.l.si terti⁹.§.si qs prius.s̃.tit.j.ibi dicã plenè.

SVMMARIVM.

1 *Cautio,quod habeat locũ,qñ quis ædificat in loco arenoso.*
2 *Cautio damni infecti,si fuit interposita scienter uitio natu-
rali loci,quod committatur.*
3 *Hic.§.q̃ loquatur de cautione.quæ interponitur pro ædifi-
cio in loco priuato.*
4 *Forma huius stipulationis quæ sit?*

Vitium autem ædium.

¶Stipulatio dãni infecti simpliciter interposita,
non porrigit̃ ad dãnũ,quod vitio naturali cõtin-
git,vel casu,aduersus quẽ nõ potuit prouideri:se
cus si potuerit prouideri,Itẽ nõ porrigit̃ ad dãnũ
culpa tali cõmissum,quod venit in actionẽ.l.aql.
h.d.vsq; ad.§.idẽ videamus.& legas vsq; ad.§.hęc
stipulatio.ponendo casum,licet posuerim casum
b summariũ.¶Vltimò opp.[b]in aut̃.de resti.& ea,q̃
pa.§.vnũ.&.l.si seruus seruũ.§.si fornicarius.s̃.ad
l.aql.Solu.aut,est cõmissa culpa vitio naturali,&
non parcit̃,vt in cõtrarijs.Aut nõ est cõmissa cul-
pa.& tũc parcit̃:vt dicimus in casu fortuito,si cul
pa casum p̃cessit:tenet̃:vt.ea.l.§.idẽ Seruius.&.l.
1 si vt certo.§.interdũ.s̃.cõmo.¶†Quærit gl.qd si
qs fecit opus in loco arenoso?& dicit gl.fortè lo-
cum habet cautio:vt.ĩ.proxi.§.no.&.§.Serui⁹.&
ista gl.bñ dicit.& doc.eã tenẽt.& vos eã teneatis.
qa nõ caueat̃ de vitio naturali soli,qñ sine ędificio
erat ruiturũ:sed ĩ.q.nostra nõ erat ruiturũ sine ædificio.vel si erat ruitu-
rũ.non dabatur tantum dammum.ideo cauetur secundum Iaco. de are.
2 ¶†Dy.q̃rit̃,qd si stipulatio dãni infecti fuit interposita sciẽter pro vi
c tio loci naturali:an cõmittit̃?certè sic:vt.l.j.ĩ prin.s̃.vt in pos.le.&.j.eo.l.
3 dãni.§.cũ parietẽ.&.l.sed & si quis.§.fi.s̃.si qs cau.¶†Quęro,an hic ver.
loquatur,qñ cautio interponitur pro loco publico,vel priuato:dic pro
priuato:qa dicit̃ hic de vitiò soli.Itẽ qa dicit sine satisdatione. Alia opi.
4 posita in gl.nõ est vera.¶†Quæro,q̃ erit forma huius stipulatiõis?Rñ.
hæc Titius pro se,suisq; hæredibus,& successoribus,eisve,ad quos ea
res p̃tineret,promisit mihi stipulãti pro me meisq; hæredib⁹,& succes-
soribus,eisve ad quos ea res p̃tineret:vt habet̃.s̃.proxi.§. quòd si intra
tot annos:vt.l.q bona.§.fi.licet hoc posset omitti:vt.l.si finita.in princ.
vitio taliũ ędiũ loci,opisve,dãnũ cõtingeret:vt hoc.§.in tales ędes,vel
res ibi existẽtes.vt.s̃.l.dãni.§.si is q vicinas.tantã pecuniã dabit,quanti
ea res erit:vt.j.e.l.in hãc stipulationẽ.hoc,si timet̃ dãnũ ex ędibus:si ve-
rò ex agro:tũc dicat vitio arborũ,locive dãnũ cõtĩgeret.&c.vt.j.e.l.§.
itẽ apud viuianũ.cętera nõ mutant̃.põt ẽt qs magis exprimere,si qd ex
illo ędificio ruet.& cadet.&c.vt.j.eo.l.dãni infecti,qdã in prin.sed hoc
nõ est de necessitate:qa ad prędicta refert̃:vt ibi patet. visa ergo forma
stipulationis,est necesse,q̃ oĩa exponant̃.& circa p̃sonas fuit expositũ.
s̃.in.§.adĳcitur.circa tempus in.l.qui bona.in fin.cum.l.seq.circa quid
ponitur stipulatio.s̃.l.damni.§.si is,qui vici.& in.l.in hanc stipu.j.eod.
circa vitium:exponit hic.plenius.j.statim dicam.

SVMMARIVM.

1 *Vitium naturale,& quis casus fortuitus dicatur.*

Hæc stipulatio vtrum.

¶Opp.de.l.hoc amplius.
§.Neratius.&.§.de his au-
tẽ.s̃.eo.So.succurret̃ p̃ retentionẽ,non p̃ remediũ cautionis.Quęro quõ
1 †cognoscã vitiũ naturale,de quo.s̃.proxi.dixi:à casu fortuito? Rñ.id,q̃
in loco cõtingit,& frequẽter fit:& reiterat̃:illud dicit̃ naturale: vt.j.ti.j.
l.j.§.item sciendũ.&.§.seq.& ideò.§.proxi.dicit vitiũ naturale,si locus
est arenosus,vel palustris:qa sæpe sui natura crescit,& decrescit. Casus
verò fortuitus est id,quod semel accidit,& reiterationem nõ recipit.&
q̃ fundus casinate pereat,vt hic.¶Quæro de qua iniuria dicit̃ hic?rñ.
culpa leui,vel leuissima in faciendo,vel omittendo:ita quòd in.l.aquil.
non veniat:vt.j.proxi.§.dicam.

Seruilis.& idem ser.

¶Oppon.d.l.ita vulneratus.§.
ęstimatio.s̃.ad.l.aquil.sol.gl.cla-
rẽ.dic breuiter in.l.aquil.interest propter condemnationem:quia aliter
cõdemnatur in homine imbecilli,& hoĩe forti:sed hic est alia differẽtia.

Quanquam.

¶Suprà exposuit,quid est dictum vitium so
li:nunc quid est dictũ operis.& hoc est à quo
debet esse factum opus,vt stipulatio cõmittatur:& no.bene hunc.§.

SVMMARIVM.

1 *Propter quod damnum,stipulatio simpliciter interposita committatur?*

d ## Præterea si furni.

[d]Oppo.iste.§.destruit totam istã ma
teriã:qa.s̃.&.j.dicit̃,q̃ propter culpã
cõmittit̃:hic dicit̃ ex culpa nõ cõmittit̃.breuiter ex culpa hoĩs cõmissa
in nõ faciẽdo,& negligẽdo:tunc cõmittit̃ ista stipulatio:vt.s̃.proxi.§.&
j.sed in culpa cõmissa in faciẽdo tunc nõ venit in cautione dãni infecti,
sed in actione.l.aquilię.Culpa verò in negligẽdo,nõ venit in actione.l.
aquil.vt.s̃.de vsufru.l.si cuius.§.deniq;.¶Op.dicit̃ hic:q̃ si culpa furna
rij &c.ĩnuit q̃ nõ puniat̃ furnarius.cõtra.j.tit.j.l.j.§.deniq;.Plures solu.
dant̃ in gl.vna est,aut facit in suo,vt sibi prosit,& nõ tenet̃.aut vt alteri
noceat,& tenet̃.Alia sol.est,aut facit in suo ĩmittẽdo in alienũ,& tenet̃
in.l.sicuti.§.aristo.Aut in alienũ nõ ĩmittit,& nõ tenet̃,siue bono aĩo fa
ciat,siue nõ:vt hic.Quod nõ placet:qa est cõtra.§.deniq;. Et licet ille sit
alius cõtractus:tñ in hoc nõ differt:vt no.j.ea.l.§.fi.nec est verũ,quòd sit
speciale,qñ fodis iuxta parietẽ meũ &c.vt hic dixerũt qdã:vt gl.refert
hic,qa idẽ in alijs casibus:vt no.j.§.fi.Alij dicunt,bene tenet̃ de dolo,vt
in cõtrario.Sed hæc stipulatio non cõmittit̃:vt hic.& hoc non placet:
quia actio de dolo cum sit extraordinaria:nõ excluderet istã:vt.l.q bo-
na.§.si quis opus.s̃.eo.dic ergo q̃ nõ tenet̃ hac stipulatione,nec actione
de dolo:quia tenet̃ actione.l.aqui.eo,quod furnarius sui culpa immisit
ignẽ in alienũ.¶Oppo.de.l.si seruus seruũ.§.si furnũ.s̃.ad.l.aquil.dicit
glo.hoc fuit culpa furnarij:non furni,& furnarij ibi culpa,& furni. Et
ratio est,quia quãdo vitiũ nõ est furni,sed furnarij tantũ:tũc dãnũ prin-
cipaliter datur à furnario,& actio directa.l.aqui.ex tertio capite datur.
Et ideo est ordinaria:& istã sic excluderet:quia ex tertio capite,& dire-
cta actio est:vt.l.si seruus seruũ.§.tertio autem capite.sed quãdo culpa
rei,& furnarij?tunc cadunt in actionẽ vtilẽ,vel aql.subsidiariã:& illa nõ
excluderet istã.& sic loquit̃.§.si furnũ.¶Quęrit gl.quę sint,quæ faciũt
istã cautionẽ cessare:vide gl.quæ incipit,sed in acq.ibi dũ dicit:& culpa
1 intelligo vitio rei non admista:vt vidistis.s̃.proxi.¶†Et vt ibi liqueat
ista materia,cum quæritur propter quod damnum stipulatio simplici-
ter interposita cõmittatur:sic distingue.Aut damnum cõtigit vitio rei:
aut culpa personæ:aut alio facto personæ licito,& non culpabili.Si vi-
tio rei:& tunc aut vitium est naturale,& non venit in hac stipulatione,
vt.s̃.e.l.§.vitiũ.aut est accidẽtale:& tũc aut aduersus illud vitiũ non po-
tuit,

a ¶Transeat sine cessione. Adde quod no.Bar.in.l.fi.s̃.titu.j.& Bar.in.l.si
sub vna.§.fi.de ver.obli.& in.l.stipulatio ista.§.sicut.eo.titu.& ista gl.fa
cit no. ad.q.de duobus fratribus domũ diuidẽtibus,in cõmuni claustro
remanẽte,paciscẽtibus,vt nemini ipsorũ liceat lumẽ claustri obstruere:
an si vnus vendat partẽ suam, emptor,q est successor singularis possit
non obstãte pacto
lumina obstruere?
& gl.hic voluit q̃
sic.Ange.tamẽ hic
tenet cõtrariũ, vo
lens q̃ tẽpore pa-
cti habiti inter fra
tres,quædã serui-
tus constituta sit
claustro. quę quia
realis, transit ad
oẽs,ad quos trãsit
res. Sed hoc videt̃
falsum: cum in re
cõmuni nulla ser-
uitus cõstitui pos-
sit,l.in re cõmuni.
s̃.si ser.vrb.præd.
vnde pactũ istorũ
fratrũ tanq; perso
nale, personã non
egredit̃.l. si vnus.
§.an omnia.s̃. de
pact. cogita. Ad-
de,q̃ p̃ op. Ang.
faciũt quæ ponit
Ioã.an,in addi.ad
Spe.in tit.de iudi.
§.generalia.ver.q̃
si murũ. vbi refert
Vbert. de Bo.ter-
minasse,q̃ si inter
duos socios eleuã
tes murũ,cõmuni
ter pactum sit,ne
altius tollatur.&
alter ipsorũ vẽdi-
dit murum, quod
emptor teneat̃ pa
ctum seruare.p.l.
quęsitũ.§.q̃ à Ti-
tio.j.de p̃ca,alleg.
Io.an,alle.s̃.cõmu
ni diui,in hoc iudi
cio.§.pe.Item fa-
cit alia.q.ibidẽ po
sita de duobus ha
bẽtibus p̃dia, qui
inuicẽ fecerũt pa-
ctum non plãtare
in cõfinibus arbo
res,q̃ si alter ven-
dit p̃diũ, emptor
teneatur pactũ ser
uare.& ita iudicas
se Guil. de su.per
hunc.§.&.l,idẽq;.
s̃.pro soc.

b ¶Vltimò op.quã
do habeat locũ sti
pulatio dãni infe-
cti, & actio legis
aquiliæ, vide not.
per.d.Io.& quod
ibi no. Bart.in.l.q
bona.§.cũ inter.s̃.
eo.& Bart.ĩ.e.l.§.
præterea si furni.
quẽ omnino vide.

c ¶Quærit . Adde
Barto.in.l.si lega-
ti serui.j.de lega.j.
licet Iaco.de Are.
ibi contra.

d ¶§.prætereà si furni.Adde quæ habent̃.s̃.e.l.§.vitiũ,& quod ibi dixi.

tuit prouideri,& nō venit in hac stipulatione:vt in.§.hęc stipulatio.&.§.seq. Aut potuit prouideri:& venit in hac stipulatione:vt.in.§.Seruius.&.§.seq.in.§.itē apud viuianum.&.§.seq.¶ Hoc est verū:nisi alia culpa cōmissa in nō prouidendo veniret purgāda p aliquā actionē ordinariā.circa hoc ęqualiter prouidentē:vt.s.e.l.dāni.§.ei cuius.&.§.seq. Aut damnum contingit culpa hominis in faciendo:& tūc aut ista culpa est vitio rei admissa.& cōmittit̄ hæc stipulatio:vt.l.si seru⁹ seruū.§.si furnum.s.ad.l.aqui.& no.hic in gl. Aut culpa nō est vitio rei admissa:& tūc aut venit punienda per actionē directam.l.aquil.& hæc stipulatio nō cōmittitur directè: vt hic in.§.prętereà. Aut nō venit in actione directa.l.aqui.& hæc stipulatio cōmittit̄:vt.l.si fistulæ.de ser.vr.prędi.licet ibi gl.malè loquatur.&.l.si quando.§.secundū.si ser.ven.¶ Tertio casu.quādo committit̄ facto hominis licito,nō culpabili:& tūc non committitur,nisi duobus casibus.s.qñ scienter,& expresse cauet pro illo dāno,vel volebat alij nocere:vt.j.ea.l.§.pe.rñ.j.& ibi no. Si verò amitteret lucrū,videbitis in.l.Proculus.j.e.vos habuistis heri.s.e.l.damni.§.ei,qui.vbi dicit,quòd plus venit in hac stipulatione,quā actione ex locato.dico quòd in locato & conducto venit culpa lata,& leuis.& in ista venit leuissima.

Idem apud viuianum.

Et.§.idem ait.¶ Hic reuertitur ad declarationem istius verbi,vitio loci &c. Op.de.l.fauorabiliores.j.de re iur.&.l.ij.de cond.inser.dicit Dy.petitor,& possessor,nō sunt in pari causa:quia reus possessor est in culpa:actor non. Et culpa possessoris preponderat culpæ petitoris,qui nō est in culpa,arg.l.itē si obstetrix.&.l.si putator.s.ad.l.aquil.secus,si essent in pari causa. Contra.s.q satisd.cog.l.de die.in prin.&.l.inter stipulantem.§.si Stichum.j.de ver.obli.&.l.si quis intentione.s.de iudi. Solu.in his,quę pertinent ad decisionē fauemus reo:in his,quæ pertinent ad ordinationem,fauemus actori. Alia verba dicam in.l.inter stipulantem.§.si Stichum.j.de verbo.oblig.& ibi plenè.

Item videamus.

¶ Ex opere,quod fecit promissor in suo, propter quod stipulator amittit lucrū,quod percipit ex priuato,hæc stipulatio non cōmittit̄:nisi ex certa scientia de hoc caueat̄:vel iure seruitutis debeat̄: hoc dicit.vsq; ad.l.plures.dicit̄ hic in.§.si ta
a men.ꝙ de eo,quod qs facit in suo.ᵃ&c.cōtra.l.j.§.deniq;.j.tit.j.Sol.illa intelligitur secundū istā:quia aut fecit animo nocendi,& tenet̄. Aut ad suam vtilitatē:& nō tenet̄.& ista lect.non procedit:qa tūc nō differt à præcedēti. Quare Dy.& Iaco.de Are.& gl.intelligunt,ꝙ hic scienter cauit. ¶ Opp.de.l.j.§.de niq;.j.tit.j.Sol.hic fodiebatur in suo causa sui cōmodi:ibi causa nocendi vicino. In dubio animo nō nocendi pręsumit̄:vt.l.meritò.§.pro soc.quod no. ¶ Oppo.de.l.domū.sol.vt in glos. ¶ Opp.de.l.Trebatius.sol.vt in gl. ¶ Opp.s.si ser.vē.l.sicuti.§.Aristo.&.l.si quādo.§.fi.glo.q est hic,dicit in illis in alieno immittebā:hic verò in alieno istud non immittebā: sed solū in meo ędificabā.& vide gl.quæ incipit,nisi animo nocendi.ibi.
b Item tertiò op.do.Dy.ᵇintelligit,ꝙ quādo in alienū immittitur,tenet̄. Sed dic,ꝙ quādo in actione.l.aquil.directa veniret: non cōmitteret̄ hæc stipulatio:secus in actione vtili.vel in factum aquil.veniret:quia tūc hęc stipulatio cōmitteret̄. Itē op.de.l.Proculus.ad.l.Trebatius.dicūt qdā ꝙ.l.Trebatius.corrigitur. Doc.dicunt,ꝙ.l.trebatius.loquit̄ quādo lumina aufe rebantur iure seruitutis.scilicet debitę.sed.l.proculus.quādo non debebant̄ iure seruitutis. ¶ Itē op.quādo prohibet̄ lumē,ꝙ debet̄ iure seruitutis,prohibitus,habet cōfessoriam,quę est ordinaria:& ideo cessat.dicit gl.ad aliud agit̄ cōfessoria,quā ad seruitutē pręstandā.sed stipulatio datur ad interesse:vt plu ries dixi. Hęc sol.nō est bona:quia confessoria datur ad interesse:vt.l.loci corpus.§.in confessoria.si ser.ven.&.s.ti.j.l.j.in fi.Dy.dicit in hac actione minus grauor in probatione,quàm in confessoria. Ita dicit Dy.s.ti.j.l.j.§.j.vel dicit Iac.de Are.licet cōfessoria detur ad interesse,tamē nō principaliter datur, sed per cōsequētiā probatur:vt.l.j.in prin.s.si vsufr.pe. Et de hac contrarietate habetis in gl.s.ti.j.l.j.§.j.&.l.in prouinciali.§.j.eo.tit.s.eo.l.qui bona.§.si quis opus. ¶ Oppo.ad.l.proculus.j.ne q d in lo.pu.l.ij.§.meritò.vbi quādo qs amittit lucrū,stipulatio cōmittit̄. Sol.ibi perciebat lucrū ex publico:hic ex priuato. ¶ Et ideo,vt ista materia liqueat, distinguit Dyn.& optimè:vide glos.quæ incipit.i.sentiat.ibi de sen.quę pro eo,quod.l.j.in fi.dic,vt ibi per Cy.&.j.de fur.l.si qs vxori.§.pen.

SVMMARIVM.

1 *Pars,quando adijcitur in stipulatione damni infecti:an stipulatio committatur ad totum interesse stipulantis ad partem?*

2 *Lego partem meam partis dimidiæ illius fundi,quid ueniat in legato.*

¶ LEX. XXVII.

Plures.¶ Si plures stipulantur,debēt simpliciter stipulari:sed si plures promittunt, debent pro parte promittere hoc dicit.in summa. ¶ Oppo.& videtur,ꝙ adiectio partisᶜ intelligatur,de tota portione stipulantis.l.vxori.in princi.s.de leg.ij.&.l.liberto.§.filium.s.de annu.lega. Huius cōtrarij timore,vt puto,sunt hic plures expositiones,& duæ sunt glo.quas no.& vna incipit,puta partē mei dāni,in prin.& in fine ibi sinautem dixissem.quia est differentia:vtrū dicam partem mei dāni:quod intelligitur de dimidia dāni mei.sed si dixissem partē meā damni,& tūc refertur ad totū damnū meum. Hoc probatur in.l.cōtraria. Alia gl.incipit,dicta adiectio. Et
1 ideo,† vt liqueat ista materia,breuiter distingue:quando pars adijcitur in stipulatione damni infecti:vtrū cōmittat̄ stipulatio ad totū interesse stipulantis,an ad partē,distingue sic. Aut adiectio partis refert̄ ad partē damni,& cōmittetur pro dimidia. Aut damnū simpliciter:& committet̄ in totū,vt hic patet in exemplo posito in princ.gl.quæ incipit,puta:& in fi.ibi,si autem dixissem. Aut adiectio partis refert̄ ad domum:& tunc aut ad domū simpliciter,& continet totā partē stipulātis:vt l.vxor.in prin.s.de le.ij.&.l.liberto.§.filiū.de annuis.le. Aut ad partem domus:& tūc aut ad partē pro diuiso:& continet dimidiam dimidiæ:vt gl.hoc secūdo exemplo ibi,vel dic par tem damni. Aut ad partē pro indiuiso:& idē tam respectu domus,quā respectu rerū:vt hac gl.circa prin.& in gl.iiij.super ver.faciet.quæ incipit dicta adiectio. Pro hoc facit quod not.
d in.l.si tu ex parte.s.de acq.hære. ¶ Quæro,legoᵈ tibi † partem
2 meam partis dimidiæ illius fundi : quid debes tu habere: Iac.de Are.format hanc.q.in.l.vxor.in prin.de lega.iij. Et dicit,ꝙ in vltimis voluntatibus fiet largior interpretatio & sic habebis totā partē istius testatoris.& allegat.d.l.vxor.in prin.&.l.liberto.§.filium.s.de annu.leg.secus in contractibus,vt hic.& quod no.in.l.si tu ex parte.in fine.de acqui.hære.sed certè in ll.illis alleg.per Iaco.nō est speciale in vltimis voluntatibus: quia ibi actio partis refertur ad totū simpliciter. Et ideò totā partem comprehendit.& ita est hic:vt habes hic in fi.sed ipse dicit verum:vt est casus in.l.Lucius.§.filiam.s.de leg.ij.

SVMMARIVM.

1 *Qualiter debes formare articulos,cum uis probare damnum ex eo quia domus destructa non potuit locari?*

¶ LEX. XXVIII.

In hanc stipulationem.

¶ Hæc stipulatio continet interesse,& etiā expensas factas in fulciēdo,& lucrum cessans propter emigrationē inquilinorū iusto interueniēte metu hoc dicit.cū.l.seq. ¶ Opp.dicit̄ hic,quando ego fulsi cōmunē parietē,habet locum stipulatio. Contra.j.eo.l.si edibus. So. Tene secūdā sol.positā in gl.& de hoc videbitis cras in.l.inter quos. Nā ibi tractabo materiam de cōmuni pariete. ¶ Quærit gl.quādo ego fulsi,an repetā expēsas incontinēti,vel expectabo ruinā: dicit gl.ꝙ debeo expectare ruinā. Vide glo.quę incipit,dāno post secuto. Sed certè idē si damnū non
1 esset secutū.vt hic in fi. ¶ † Quidā aduocatᵉ volebat probare
e damnū,ex eo,quod domus nō poterat locari propter destructionem de ea factā.& ponebat sic. Dico destructā domum & damnum dominū domus esse passum:quia domus consueuit tanti locari, Ego dico articulū istum non cōcludere:quia licet
f consueuerit tanti locari,ᶠtamen si non esset destructa, posset esse,ꝙ non posset tanti locari nunc quanti consueuerat. Et ideò est dicendum,ꝙ domus est destructa:& propter illud vitium domus non potest tanti locari quanti consueuit:cū tanti locari consueuerat.& sic debet dici in articulo,ꝙ propter vitium domus ipsa non potest tanti locari vt hic.&.l.sed & si cōducere.ibi propter vitium ædium.&c.tene menti.

SVMMARIVM.

1 *Regula per exempla non restringitur,sed fit clarior.*

2 *Ius in re habens quando debeat satisdare pro damno.*

¶ LEX. XXIX.

Damni.¶ Pro opere, ꝙ fit iure seruitutis, debet domino caueri,non satisdari. hoc.d,No.tex.quod dictū &c.ex quo habes,† ꝙ re
1 gula non restringit̄ᵍ propter exempla:sed clarior
g fit.facit de vi & vi ar.l.j.§.quod vulgo.&.l.scire oportet.circa fi.s.de excus.tu. Ego ꝓmisi hic me dicere vnā materiā. ¶ Op.primò,de seipsa ad seipsam.videt̄,ꝙ Labeo malè dicat.quidā fatentur contrariū. Azo vult concor.vide glo.quæ incipit,&

a ¶ §.itē videamus. Facit in suo.vide Ioā.de Imo.in.l.si cum dote.§.si mulier.s.solu.matri.
b ¶ Itē tertiò oppo.d.Dy.vide Bart.s.ti.j.l.si prius.in.x.op.j.partis.ī ve, item op.de.l.proculus.&c. Adde.l.si iscui.§.j.& ꝙ ibi dixi.post Barto.j.de fur.
c ¶ Adiectio partis.vide quę dixi post Bar.in.l.si quis in suo.C.de inof.tes.
d ¶ Quæro lego.& est tex.sin.coniuncta gl.secundū.d.Lud.in prælle.l.Lucius.§.filiā de leg.ij. And.Barb.
d ¶ Quero lego. Ali qui conant̄ hic impugnare opi.Bar, & vide quod not.Bart.in.l.serui ele.§.fi.de lega.j.& cū Barto.transit hic Imo.licet cōtrariū teneat in.d.§.filiā. Adde qualiter ista dictio pro dimidia sit intelligēda, & interpretanda. Bal.cōsil.cclxij.& cclxxviij.iij.volu.
e ¶ Quidam aduocatus. vide quod not.j.e.l.cum emptor.§.j.
f ¶ Tanti locari.de hoc vide Iaco.de Are.& Bal.de modo probandi fructus pensionis, in l.si fundum.de rei ven.& vide Bar.in.l.in summa.§.pe.s.de condi.inde.faciunt no.per Bar.in.l.j.C.de sent.q pro eo, quod inter.in.v.& vlti.q. qualiter probetur interesse. Et de modo probādi dictos fructus, vide etiā Bal.in.l.j.ad fi.C.de fru.& lit.expē.
g ¶ Non restringit̄. Adde ꝙ bene declaratur per exempla,vt est gl.no.in c.quod Dei timore.de sta.mo.& in d.§.quod vulgò.

malè.ibi,sed &c.& glo.quæ incipit.i.de opere.ibi,vel distin-
guens.Sed Azo non bene dicit:quia hic loquitur de domino
qui petit cautionẽ ab ædificante:sed dominus debet cauere
de vitio soli:vt.l.inter fructuarium.s̃.eo.ergo eius rei nomine,
pro qua debet cauere alteri,sibi nõ caueť:vt.l.apud antiquos.
C.de fur.Sed esset vera,quãdo extraneo,non domino debet
2 cauere.¶ Itẽ oppo.†ꝙ habens ius in re debeat satisdare: vt.s̃.
eo.l.hoc amplius.in fi.&.l.seq.Dicit gl.dic,vt ibi.& dic quan
do in alieno publico ædificatur,dictũ fuit in.l.si finita.§.si pu
blicus.Si verò ædificatur in alieno priuato:& tũc si quid ędi
ficatur ab eo,qui nullum ius habet in re,& indistinctè debet
satisdare:vt.l.Prætor.in princi.s̃.eo.Si verò habet ius in re,&
tunc siquidem interponitur inter dominũ & seipsum: & tũc
est semper nuda promissio:vt hic,&.l.inter fructuariũ.Si ve-
rò petitur ab extraneo,aut petitur respectu iuris ædificantis
tantùm,& debet cauere:vt.l.qui bona.§.j.s̃.e.Aut respectu to
a tius,& tunc debet satisdare[a] vt.l.hoc amplius.§.quæsitum.&
§.fi.s̃.eo.Intelligo autem ipsum respectu totius cauere:quan-
do suo,& procuratorio nomine domini conueniť: vt ibi.Sed
si suo nomine tantum:tunc pro suo iure conuenitur:vt.d.l.
hoc amplius.§.quæsitum.

¶ LEX. XXXII.

SI ædibus. ¶ Qui habet ius reficiendi, non habet ius repetendi hanc cautio-
1 nem.Item ista cautio non cõmittitur ad id, quod
per aliã actionem ordinariã peti põt.hoc dicit.Di
citur hic,ꝙ socius inuito socio reficit.cõtra in.l.Sabinus.s̃.cõ
muni diui.Sol.ibi loquiť,quando ad aliũ vsum vult ædificare
ꝗ̃ est destinata res cõmunis:vt no.l.si ędes.s̃.communi diui.&
per Dy.in.c.in re cõmuni.extrà de reg.iur. ¶ Itẽ opp.dicitur
hic,ꝙ qui reficere potest,nõ habet facultatẽ petẽdi cautionẽ.
Cõtra quilibet potest reficere,& sic nunꝗ̃ cautio peteretur.
Respond.hic loquiť de eo,qui potest reficere inuito socio:sed
gerens negotia non potest reficere inuito domino:vt.l.vlti.C.
de neg.gest.¶ Item op.de.l.inter fructuariũ.s̃.eo.vbi quis re-
ficere põt:& tamẽ petit cautionẽ de vitio.Sol.intellige,quan-
do vitiũ erat tale,quòd non poterat restaurari sine depositio
ne domus.dixi in.l.damni.§.ei cuius.s̃.eo.¶ Itẽ oppo.de.l.in
ter quos.j.eo.sol.vt ibi dicam. ¶ Item oppo.j.eo.l.damni.§.
cum parietem.Sol.ibi dicam hanc materiam de re communi.

SVMMARIVM.

1 *Inquilinus, quod habeat remedium huius edicti contra dominum, non contra alium.*
2 *Cautio damni infecti.petitur officio iudicis.*
3 *Dominus domus conductæ, an possideat res inquilini ante, quàm eas includat? remissiuè.*
4 *Creditor cui rem obligaui, non tamen tradidi, si postea ad eum peruenit: tenetur pignoratitia.*
5 *Pignoratitia, quod competat pro pignore prætorio, & in ea uenit dolus, & lata culpa.*

¶ LEX. XXXIII.

INquilino. [b] Cum.l.vtiq;. ¶ Op.ꝙ inqui
lino cauetur de dãno infecto.
vt.s̃.e.l.damni.§.sed inquilino.Sol.distingue.vt in
prima gl.magna.Et similis distinctio est.s̃.eo.l.qui
1 bona.§.de illo.¶ †Itẽ opp.ꝙ inquilinus nunquã posset pete
re caueri:quia põt migrare:vt.l.in hanc stipulationem.Sol.in
quilinus hoc remediũ habet contra dominũ,non contra aliũ:
& sic cõtra diuersos.ergo &c.vt.l.etiã.C.si tutor,vel curator
interue.¶ Item oppo.de.l.damni.§.emptor.s̃.eo.vbi compe
tunt duo auxilia cõtra diuersos:& tamen vnum aliud exclu-
dit.sed ibi loquiť in eo,qui nõ habet ius in re:hic sic.agit enim
c pro suis rebus.¶ Itẽ oppo.ꝙ dominus[c] nõ posit retinere sua
authoritate:vt.l.si quis in tantã.C.vnde vi.Sol.hoc facit lege
2 permittente.¶ †Quæro,qua actione petať cautio dãni infe-
cti? videtur actione in factum:vt hic dum dicit actio.sed gl.di-
cit iudicis officio. Pro hoc facit ꝙ habuistis in.l.qui bona.§.
qui dãni.s̃.eo.in ver.totũ.Itẽ probatur ex verbis edicti.s̃.eo.l.
prætor.dicit enim iubebo.& est casus expressus. in.l.v.j.de
ver.obli.&.j.de præto.stip.l.j.& insti.de diui.stipu. ¶ Quęro
d extra[d] gl.vos scitis,†ꝙ gl.mouet.q.an dominus domus cõdu
3 ctæ possideat res inquilini ante,ꝗ̃ eas includat: vt no.in.l.so-
lutum.§.solutam.s̃.de pig.ac.Cy.examinat in.l.certi iuris.C.
loca.in.ij.q.hic tex.facit,quòd non possideat ante,ꝗ̃ includat
4 dicam in.l.j.j.de migrã.¶ †Vlterius per hũc tex.Iac.de Are.
dicit: vos scitis,ꝙ creditor teneť pigno.actio.ad rem restituẽ-
dam:si est sibi tradita res:vt insti.quib.mod.re.contra.obli.in
e fin.Sed pone,quòd obligaui[e] tibi rem meam, & non tradidi:
sed res pignori obligata peruenit ad te,an teneris pig.acti.&
5 dicit quòd sic:per hunc text.quod tene menti. ¶ †Item quæ
f rit Iac.de Are.[f] an pro pignore prætorio competit pig.ac.cer
tè sic:sed non venit leuis culpa,sed dolus,& culpa lata: & al-
le.l.is cui.§.quęri poterit.s̃.vt in pos.leg.sed habuistis casum.
s̃.eo.l.si finita.§.si quis damni.&.j.de bo.autho.iudi.pos.l.p̃-
tor.§.his verbis.&.§.est pręterea.

SVMMARIVM.

1 *Articulandi formam quando uis probare aliquod ædificium idoneum, uel non: uide in.l.sed ita.*

¶ LEX XXXVI.

IN parietis communis. ¶ Si paries idoneus destruatur,vel non idoneus,sed vitio
sè restituatur:hæc stipulatio committetur ad ĩter
esse totale.h.d.cum duabus.ll.seq. ¶ Et glo.magna ponit ca-
sum in istis trib⁹.ll.& in fine põit vnũ cõtrariũ.Tria facit.Pri
mò p̃mittit duo mẽbra distinctiõis.Secũdò,declarat vnũ du-
biũ circa p̃dicta in.l.sed ita idoneũ.Tertiò reassumit illa duo
mẽbra:ipa p ordinẽ posteà declarat in.l.nã si.¶ Opp.& vide
tur ꝙ pro pariete cõmuni non debeat cautio interponi:nec
interposita cõmitti:vt.s̃.eo.l.si ædibus.glo.vna soluit,ꝙ licet
paries sit cõmunis:tamen sensi damnum in propria domo:&
ideo cautio interponitur:vt in fi.mag.gl.Aliam sol.ponit gl.
in.l.nã si.Et quare istę so.non sint bonæ,dicã in.l.inter quos.
1 dic,vt ibi.¶ †Vltimò not.ex hac.l.sed ita.formam articulan-
di,si vis ꝓbare aliquod ædificiũ esse idoneum,vel nõ. ¶ Itẽ
no.quòd parietem nõ idoneum vnus ex socijs,alio inuito po
test demoliri.Sed quæro facta refectione, vtrum possim so-
cium cogere,vt conferat ad expensas:vt hic,in.l. nam si.vide
tur tex.ꝙ si destruit idoneum,reficit suo sumptu : ergo non
idoneum sumptibus omnium.& videtur casus.j.l.proxi.§.fi.
&.l.in reficiendo.&.s̃.pro socio.l.cum duobus.§.idem respõ
dit.aliàs est.l.si fratres.§.idem respon.socius.&.C.de edific.
priua.l.si proponis.

¶ LEX. XXXVIII.

CVm emptor. ¶ De dãno contingẽte ante traditionem em-
ptori nõ caueť.nisi cum ad eũ custodia pertinet.h.
d.¶ Op.& videť,quòd emptori nõ debet caueri:
vt.l.damni.§.emptor.s̃.eo.Sol.qñ nõ habet regressum cõtra
vẽditorẽ sibi caueať:vt hic:aliàs secus.¶ Quæro,quid si dã-
num est datum ante traditionem? dic,vt in glo.hic,quæ bene
loquitur.& dixi plenè,in.l.damni.§.emptor.

Si agri nomine. ¶ In p̃dio rustico fit missio in partem tãtum:in prædio vr-
bano qñꝗ̃ in totum: qñꝗ̃ in partem causa cognita.

SVMMARIVM.

1 *Interesse si petatur, quia domus est destructa, quid probandum sit?*

Deducto veteris. ¶ Hæ gloss.ponunt casum in hoc.§.secundũ glos. pri-
mã,agitur actiõe ꝓ socio,vel cõi diuidũdo.Sed secũdũ sequẽ
tẽ glo.agiť actiõe in factũ,secũdũ primã positionẽ:secũdũ aliã
1 loqtur in actiõe ex stipu.dã.infe.¶ †Vltimò no.ꝙ si peto ĩter
g esse,qa domus est destructa:debeo ꝓbare[g] quãtũ domus vale
bat tp̃e destructiõis,& quantũ valeat area,& cemẽta: quæ re
manserunt tũc apparebit interesse:vt hic patet.In quo vidi
errare magnum aduocatum,qui solum probauit valorem do
mus,& destructionẽ factam.Itẽ no.ꝙ debeo probare quanti
valet:non quanti constitit: vt.j.eo.l.ex dãni.in prin.

SVMMARIVM.

1 *Paries quando dicatur cõmunis pro indiuiso, & quando pro diuiso: & pro refectione quando officio iudicis, quando actione cõmuni diuidundo, uel pro socio agatur.*
2 *Stipulatio hæc an de necessitate interponatur: an uerò interposita cõmittatur, quando unus ædificat in pariete communi.*
3 *Defendere te si promisi, & expensas soluere pro re, quam uendidi si agis contra me de euictione, & in medio perdis, & expensas mihi soluis: si postea obtines, expensas, quas mihi dedisti teneor restituere.*
4 *Cohæredes duo diuidendo, promiserunt alter alteri, si euinceretur aliquid: si euincitur a cohærede pars, quia non soluit legata: alter nõ tenetur de euictione.*

¶ LEX. XXXIX.

INter quos ¶ Legam istam.l.&.§.quoties.j.eo.l.ex damni.§.cum pa-
rietem.l.damni.j.e.& ista in princ.h.d.breuiter.¶ Si
in pariete communi vnus ædificat,vel vterꝗ;:& alter habet p̃
tiosiora ędificia,cautio ab initio exigiť.h.d.Primò ponit vnã
regulã generalẽ.Secũdò vnã limitationẽ.Tertiò aliã.Quartò
ponit vnã cõclusionẽ. Scd̃a ibi:sed tũc ea cautio.Tertia ibi:
aut alter p̃tiosiora.quarta ibi.alioqn,si ęquale.lex dãni.§.quo
ti.Si

a ¶ Debet satisdare. Idẽ si simpliciter petať, quasi tunc pro vtroꝗ; iur.peti videať, secundũ Angel.in.d.l.hoc amplius.§.q̃situ. videť aliter dicere ꝗ̃ dicat Barto. hic quem ibi vide.

b ¶ Inquilino. & facit iste tex.secũdũ doc.ꝙ conductor de domo recedẽs propter guerram pestem, vel aliam iustam causam,nõ teneať ad pensionẽ futurã : de quo plenè per Pau.de ca.s̃.loc.l.si vno.§.item cũ quidam.

c ¶ Op.quòd dominus. vide glos.& Bald.&.l.pe.C.de pig.act.& gl.in.d.l.si quis in tantam.& ibi Bart.Sed an istud ius retinendi trãseat in singularem successorẽ? Bal.quòd non, in l.ij.in.ij. quęstio.C.de pig.

POMATES.

d ¶ Quęro extra.vide Bar.in.l.solutũ.§.solutam.de pig.acti.

e ¶ Quod obligaui.sequiť hoc Bal.in ru.C.de pig.ac.

f ¶ Quærit Iac.de Are.Adde Bal.in ru.C.de pig.ac.& Bart.in.l.pe.ff.eo.& Bar.ĩ.l.si tibi §.de pig.s̃.de pac. vbi dicit,quòd ad hoc iste tex.&.d.§.quæri poterit.sunt singulares.& An.& Io.de Imo.in.l.si finita.§.Iul.s̃.e.dicũt quòd.d.§.quęri poterit ad hoc est singularis.

g ¶ Debeo probare. Adde Bar.per illum tex.ĩ.l.faciẽda.j.arb.fur.cęsa.& ad aliud vide.s̃.in hac.l,quod est not.& ad id ꝙ dicit hic Bart.quòd nõ sufficit probare quantum constituit:limita, vt p Bar.ĩ.l.j.C.de sen.quę pro eo quod interest profe.in vlt.col.ver.quęro nunquid &c.

ti. Si cõis paries sine alicuius vitio, inferat dãnũ, stipulatio nõ cõmittitur sed si culpa vnius cõmitteť: secus si culpa cõi vtriusq;. h.d. & hic loquiť, qñ stipulatio cõmittať. lex dãni. §. cũ parietẽ. vtroq; ędificãte in pariete cõi, stipulatio nõ debet interponi, sed interposita ex certa sñia simplici ter ad dimidiũ cõmitteť: vel ad totũ, si hoc est dictũ: in qua non venit: ꝙ alter socius socio ex stipulatiõe pstiterit. h.d. ¶ In hoc prin. l. ĩter quos. op. de. l. si ędibus. s. eo. rñ. gl. ꝙ nõ interponiť. Fallit in duobus casibus: a & vide eã, quæ incipit. ibi, inter quos. ¶ Itẽ insisto de. d. l. si ędib⁹, ꝙ tũc in istis duobus casibus, nõ cõmittiť: qm̃ hẽt locũ cõi diui. Huius cõtrarij timore dicit hic, timeť dãnũ in re propria, nõ in cõibus. & ista est rñ. gl. s. in. l. in parietis cõis in glo. & alleg. l. arbor. §. si p eundẽ. s. cõi diui. & l. antepe. s. de vsufru. quead. ca. & gl. hic alleg. & vide eã quę incipit socio &c. in prin. Sed istud vr̃ cõtra. l. ędibus, vbi nõ debet interponi, nec interposita cõmittiť, si timeť dãnũ in proprijs ædibus. Præterea, sufficit ꝙ occasione rei cõis patiať qs dãnũ, licet nõ in re cõi: vt. l. iij. s. cõmu. diuid. ¶ Transit glo. ad aliã sol. & est gl. in. l. nã si nõ sit idoneus. & dicit ꝙ illa corrigiť p istã. hæc ẽt sol. tangiť hic in glo. quæ incipit retẽto. sed nõ placet: qa euitãda est correctio legũ: vel aliud est cũ destruiť vel ædificatur: aliud cũ vitiũ facit. dicit glo. in. l. nã si certè, vbiq; hẽt locũ actio cõi diui. & sic contrariũ remanet. vnde glo. aliter soluit. Et dicunt qdam, ꝙ actio cõi diui. nõ habet locũ: qa paries est indiuiduus. Poniť in glo. quæ incipit, socio. ibi, & est rõ. Sed hoc nõ est bene dictũ: qa ista glos. ĩnuit ꝙ nõ detur, nisi ad diuisionẽ: imò ad aliud: vt. l. si ædes. s. cõi diui. ¶ Alia solu. est gloss. ibi, itẽ nec cõis. Et ista nõ est vera: qa ex societate videť, esse cõis. & est tex. pro soci. l. cũ duobus. §. itẽ Mela. Alij dicunt aliter. vt in glos. ibi, vel ratio est ad instar. ar. &c. Et vestibulũ diciť locus ante domũ paruus: & nõ venit in cõi diui. quia domus diuidereť, si illud vestibulũ diuidereť. Et eadẽ rõne in pariete, q nõ põt diuidi: nisi tota domus diuidereť. Istud nihil est dicere: qa licet nõ veniat in cõi diui. quo ad diuisionẽ: venit tñ quo ad alia: vt. l. si ædes. s. cõi diui. ¶ Quid dicemus? Iac. de are. dubitauit multũ, & dicit ipse, ꝙ in. l. inter quos. cautio ĩterponiť de voluntate, nõ de necessitate: intelligo necessaria. i. vtilis: sed illud est truffa: qa dicit tex. necessaria. & verbis in dubio stamus: vt. l. j. §. si is q nauem. de exer. vel aliter, dicit ipse: actio quæ occurrit, ne damnũ fiat: & si fiat sarciatur: illa impedit cautionẽ dãni ĩfecti: ita loquiť. l. si ædibus. sed illa p quã occurritur, si dãnum datur: nõ autẽ ĩpedit, ne dãnũ detur: & tũc nõ impedit cautionẽ dãni ĩfecti: vt probo p. l. si seruus seruũ. §. si furnum. s. ad. l. aquil. & l. si fistulæ. s. de ser. vrb. præd. sed ista est truffa: qa ibi loqť in actione extraordinaria. quæ hãc nõ excludit: vt dixi in. l. fluminũ. §. prætereà. Dat ipse aliã sol. domus mea est propria: licet paries cõis. & de re propria interponeť cautio dãni ĩfecti principaliter: secũdario de pariete tanq; pars eius: licet principaliter de pariete non posset. Sed istud a nihil est dicere: qa contra. d. l. si ædibus. ¶ † Quid dicemus: sed aduerte pro Deo: & est videre. Primò, an paries est cõis pro ĩdiuiso: vel pro diuiso. Dico, ꝙ qñq; paries est cõis pro ĩdiuiso ex societate expressa: vt. l. cũ duobus. §. itẽ Mela. s. pro soc. Quãdoq; est cõis pro ĩdiuiso ex societate ĩcidenti & tacita. verbi gratia, tu ĩponis tignũ in pariete, & vltra dimidiam muri: & ego etiam ĩpono, & vteris muro, quantũ tibi expedit: & ego etiã vtor: ex hoc cõtrahiť quædã societas tacita: vt. l. in cõis. s. eod. arg. l. vt sit. s. pro so. & l. iiij. eo. ti. vbi re, & tacitè contrahitur societas. & hoc sentit glo. s. cõi diui. l. si ædes. circa fi. ¶ Quãdoq; paries est cõis pro diuiso: vt in muro ĩter te & me: & nihil p te & me est ĩmissum: vel si est ĩmissum, nullus pforat parietem vltra dimidiã, quæ est pro parte sua: & tunc ille paries est cõis pro diuiso. arg. l. arbor. in prin. s. cõi diui. & l. binas. la. ñ. s. de ser. vrb. præ. & l. pro regione. j. de acqr. re. do. & l. pe. s. pro soc. Et de isto pariete loqtur. l. parietem. s. de ser. vrba. prædi. Et isto casu talis paries nõ venit in cõi di. vt. d. l. arbor. in prin. sed ei, q vellet reficere, subuenitur p officium iudicis: vt. j. e. l. in reficiendo. quæ ideo posita fuit in hoc ti. nõ pro actione ordinaria: vt. d. l. parietem. de ser. vr. prę. q̃ dicit parietem esse cõem naturali rõne: sicut arbor vel lapis, q̃ in confinio nascitur: vt. d. ll. Et sicut tignum, qđ inter vtranq; domum porrigitur. Nũc ad ppositũ, si nos poneremus hic in pariete cõi pro diuiso tũc haberet locũ hæc. l. qa cõi diui. nõ haberet locũ. Sed si ponerem⁹ p indiuiso cõem parietẽ: & tũc, qa in actiõe p socio & cõi diui. venit culpa leuis: & in re cõi incidenter æstimať culpa leuis: vt in re cõi faciat, sicut in proprijs: vt. l. hæredes. §. nõ tãtũ. fa. erc. In societate expressa debet esse ita diligẽs, put quãdo cõtraxit societatẽ: vt. s. p soc. l. soci⁹ socio. & inst. p soc. in fin. Sed ĩ cautiõe dãni infecti, venit plus q̃ leuis culpa: vt. s. eo. l. dãni. §. ei q. ĩ fi. Modò, qa p actiõem cõi diui, vel p socio, nõ esset plenè cõsultũ: ideo habet locũ hic. sed si in cõi diui, vel p socio veniret illa culpa: tũc ista cautio nõ cõmittereť ẽt si ĩterponereť. Simile dixi in fructuario, & domino, in. l. dãni. §. ei cuius. s. eo. Et istud meũ dictũ puto verissimũ, & notãdũ. ¶ Procedo vlterius, & optimè diciť hic in fi. quãtũ qsq; &c. Opp. de. §. cũ parietẽ. j. eo. l. ex dãni. Sol. gl. hic dicũt, fateor, ꝙ nõ repetit per cautionem dãni infecti: sed per communi diui, sic. Et vide glo. quę incipit, socio. ibi alij exponunt. Sed gloss. illud reprehendit hac eadem gloss. in princ. quia habet damnum in proprijs rebus: non in communibus. Sed istã respõsionẽ non teneo: qa sufficit, ꝙ ppter ædes cões habeat dãnum: & tũc venit in cõi diui. vt. l. iij. s. cõi diui. tamẽ illa sol. nõ placet: qa cũ sit in pari cã, inuicẽ actio nõ cõpetit facta cõpẽsatiõe culpæ ad culpã, ipo iure. Dic ergo, ꝙ tãtũ cõsequiť, quãtũ cõseq posset vtrinq; interposita stipulatione, quæ tamen interponi nõ debet: vt sequiť in eadẽ gl. & bene qđ tenet Dy. & rõ quare nõ debet interponi est cõpẽsatio, quę fit ĩuicẽ: vt. s. dixi. Quãtũ em̃ remitto tibi nõ petẽdo cautionẽ à te: tm̃ tu a mihi, nõ petẽdo à me. ¶ Op. de. l. Sabin⁹. s. cõi diui. & in. c. in re cõi. extrà de reg. iur. li. vj. Modò si nõ põt phibere ædificare: qa in re cõi melior est &c. si patior ædificare, mihi imputať: vt. l. q bona §. si qs iuxtà. s. eo. So. debes scire, ꝙ possum phibere sociũ, si iniustè ædificat: secus si iustè ædificat: vt hic, & nec imminebat piculũ, sed erat dubiũ, ne faceret opus periculosum, & hoc voluit dicere gl. q̃ incipit, quã patereť. in prin. Sed certè ille. §. si qs iuxta. habet locũ, quãdo ædificať in loco, in quo priuatus nõ põt pmittere: vt ibi dixi. Sed ista gl. ideò hoc dicit, ꝙ si ab initio esset opus vitiosum, soci⁹ esset in culpa: & sic veniret in cõmuni diui. vel p socio: sed nõ erat vitiosum: sed dubitãter ĩterponiť ista cautio: vt dixi: & hoc pl⁹ placet. ¶ Op. qa qñ vterq; ædificat, cautio nõ debet interponi: vt. l. dãni. §. cũ parietẽ. Breuiter hic sunt plures sol. Vna est, ꝙ in toto isto princ. vnus tm̃ ædificabat: ibi duo. Primã sol. ponit hic glos. quæ incipit, retẽto. & gl. quæ incipit, quã pateretur. in prin. nõ est vera sol. qa istud qđ sequiť, vel aliter ptiosiora: nihil adderet, & esset superuacuò positũ. Ioã. volẽs sustinere hãc sol. dicit: ꝙ vel, exponať p &. & vide gl. quæ incipit, retẽto ibi, alij vt Io. Sed ista so. Io. est destructio tex. qa ĩ dubio seruimus verbis legis. Prætereà, qñ alter sol⁹ ædificat, nõ est necesse, ꝙ alter habeat ptiosiora ædificia: vt. d. §. quoties. & l. nã si nõ sit idoneus. Prætereà iste ver. alioqn &c. nõ posset aptari ad præcedẽtia. Quid dicem⁹? dicit ergo gl. ꝙ vterq;, vel neuter ædificabat. Hoc vide in ea. gl. ibi; vel dic, ꝙ hoc casu. & ĩ eo ꝙ dicit, ꝙ neuter, nõ ẽ vera: qa nullo ędificãte, nõ caueť. l. dãni. §. quot. licet videať hoc tenere. Et ĩ eo ꝙ dicit, vterq; ædificabat bñ dicit: & alter habebat ptiosiora edificia. In. l. dãni. §. cum parietẽ. vterq; ędificabat. nõ tñ alter habebat preciosiora ædificia. & ista est vera: & eã tenet hic gl. & incipit, quã patereť. ibi, vel melius. Istã so. tenet gl. in. §. cũ parietẽ. & l. qdã Iberus. s. de ser. vr. pđ. ¶ Op. tu distinguis mihi: aut hẽt pciosiora &c. cõtra. j. eo. l. ex dãni. §. quot. & istã obiectionẽ gl. format hic, & in. §. quoties. & ibi reuoluit oẽs pdictas sol. Ista est vera: qa in. l. inter quos. tractať vtrũ debeat ĩterponi: in. §. quoties. tractať vtrũ stipulatio ĩterposita cõmittať. & ista est vera sol. Sed dices tu: si nõ debet cõmitti, ad qd ĩterponiť? cõtra. l. hæc stipulatio. §. diuus. vt leg. no. ca. rñdeo vterq; ædificat, poterit esse, ꝙ vnus ĩponeret onera grauiora, quã alius: & ideò vni⁹ culpa dabiť dãnũ: vñ cautio poterit cõmitti: sed si vtraq; equaliter grauareť, nõ cõmittereť: vt ibi. vñ ab initio si alter hẽt pciosiora ędificia: qa maius periculũ timet: istã cautionẽ extorquet, sed qñ edificia sũt ęqualia, ęquale est piculũ: ideo inuicẽ sibi nõ cauẽt. credo, ꝙ si ille, q hẽt pciosiora ędificia petit sibi caueri, alteri hñti viliora petẽti ipse debebit cauere. & sic cõsequeť hoc bñficio alteri⁹ vt. l. fi. C. de fru. & li. ex. & l. petẽdę. detẽ. ĩ ĩte. re. ¶ Vlteri⁹ op. ad. §. quoties. tu dicis mihi. si culpa vnius dať &c. cõtra. s. e. l. fluminũ. §. pterea. rñdeo. culpa hoĩs tm̃ ĩmista vitio rei, facit cessare hãc cautionẽ: vt. §. pterea. aut est admista vitio rei, & loquiť hic. ¶ Op. de. l. in hãc. so. cõcor. cũ ista. habetis expeditas oẽs istas gl. & vide istã glo. q̃ incipit (in. §. quoties) cũ em̃ sunt in pari cã &c. ¶ Venio ad. §. cũ parietẽ. & diciť in eo, ꝙ stipulatio nõ debet ĩterponi, ĩterposita tñ cõmittetur. Cõtra vt ĩ pos. le. l. j. & l. sed & si qs. §. fin. s. si qs cau. Sol. ĩ cõtrarijs p errorẽ: hic ex certa sciẽtia fuit ĩterposita. Ita dicit gl. q̃ est sup verbo pstaturũ. de quo plenè p Dy. j. de do. l. si pron⁹. cõtra. s. l. nã si. & l. ĩ hãc. sol. hic qñ ab vtroq;. & simplr ĩterposita est stipulatio, p dimidia ĩtelligiť: secus, qñ vn⁹ sol⁹ simplr ĩterposuit: vt in cõtrario. & qa

a ¶ Opp. de. l. sabinus. An autẽ in pariete cõi possit qs facere fenestrã: vide ĩ. l. pe. ff. de ser. vr. pręd. & de hac materia plene per Angel. in. l. qdam Iber⁹. s. de ser. vr. pręd. & Ang. hic, & Imol. in. l. inter quos. s. eo.

a ¶ Inducit̃ ad.q. Vide quæ dixi post Imo.in.l.venditores.de ver.oblig. adde hic Bar.in.l.si pignore,in prin.de pig.ac.& vide in.l.qui proprio. §.pœnã.ſ.de proc.& quod no.Dy.& doc.in.l.cũ postulaſſem.ad fi.j.eo.

b ¶ Item facit duo. Vide Ang.s.e.l.dãni infec.stipulatio.facit secundum Ang.quòd si maritus,qui lucrat̃ partẽ dotis ex forma statuti,vxore prędecedente:si promisit restituere dotem heredib⁹ mulieris, videtur promisisse secundum formam statuti detracta dicta parte: secus si promisisset totam restituere ex certa sciẽtia. And.Barb.

b ¶ Item facit,quod not.ad authẽ.hoc amplius. & sequit̃ Ange.in.d.l.dãni. §.j.Bar.in.l.qui cũ tutoribus.de transa.& in aliјs locis ibi no.& in.§.duo fratres.in.j.col.ibi dixi.& in.d.auth. hoc amplius.Adde Ang.& Pau.de ca.s.e.l.damni.§.j.

c ¶ Si domus.Istum tex.alle.Ioã.an.& d. Anto.in.c.per venerabilẽ.q filiј sint legiti.ad no.q.

d ¶ Vlterius opp. & sic limita.l.fi.C. de liti.And.Barb.

e ¶ Dãni.vide Bart. in fi.j.de superficiebus,

f ¶ Pro sacerdotibus vltramontanis.Hanc gl.simpliciter sequitur Bal.in.l.fina.C.de bo.autho.iu.pos.

g ¶ Quare dic.eiusdem sentẽtiæ videtur esse Ang.in.q. Bono.in.iij.quæstio.faciunt not.p Bar.in.l.fi.j.de liti. & sequit̃ hic Bal. in.l.fina.C.si pro public.pensi.& facit.l.si seruus pluriũ.§.pen.vbi hoc sequitur Paul.de cast.ſ.de lega.j.& Bal.in.l.sed & milites.§.sed & ignominia.ſ.de excu.tu.Adde, an bannitus teneatur ad collectas,& ad munera personalia. plenè Ro.consil. lxxiij.

h ¶ Alieno. Adde, quod nota.Barto,

glo.in.§.cũ parietem.ponit distinctionem nõ ple
1 nam.Ideò breuiter dic,†aut quæris vtrũ stipula-
tio de necessitate interponat̃:aut vtrũ interposita
committatur.Primo casu,aut ędificat vnus tantũ:
& tunc aut illicitè,& tunc aut in pariete cõmuni
pro indiuiso: & non debet interponi. Imputet
enim sibi socius,qui non prohibet:vt.l.qui bona
§.si iuxta.ſ.e.coniuncta.l.Sabinus.ſ.cõmuni diui.
& in.c.in re comuni.extrà.de reg.iur.li.vj.Si erat
cõmunis pro diuiso,tamen licet patiat̃ ædificari,
adhuc põt petere cautionẽ:quia patientia eũ non
impedit:vt dixi in.§.si iuxta.Itẽ non succurritur
sibi per actionẽ ordinariã,sed per officiũ iudicis:
vt dixi.& sic cũ hac actione concurrit.Si verò iu-
stè ędificat:& tũc debet ĩterponi.vt.l.inter quos,
ij.respon.&.l.in cõmunis.cũ.l.seq.ſ.eo.Aut vterq;
ædificat:& tunc aut prætiosiora ædificia habet
vnus:& sic maius damnũ sensurus est.& tũc debet
interponi.Aut nõ habet pretiosiora, & nõ inter-
ponit̃:vt.l.inter quos.iij.respon.de voluntate po
terit interponi:vt.d.l.dãni.§.cum parietem. Aut
neuter:& tũc qa vterq; habet potestatẽ reficiẽdi
nõ interponit̃ cautio:vt.l.ex dãni.§.quoties.j.rñ.
in prin.& in.l.si ædibus.¶ Secundo casu:qñ quę
ritur,an interposita cõmittat̃:& tunc aut est inter
posita de necessitate:& tunc aut dãnum contigit
culpa parietis tantũ,& stipulatio nõ cõmittit̃:vt
l.ex damni.§.quoties.in prin.ſ.eo.l.si nõ sit.Si ve
rò culpa vnius sociј,& tunc aut fuit culpa nõ ad-
mista vitio rei:& tunc nõ cõmittit̃: vt.l.fluminũ.
§.prætereà.ſ.e.Aut fuit vitio rei admista:& tunc
aut fuit culpa,quæ venit in actione cõmuni diui.
& non cõmittet̃:vt.l.hęredes.§.nõ tantũ.ſ.fa.erci,
coniuncta.l.si ædibus.ſ.e.Si verò in cõmuni diui,
non venit,& tunc cõmittet̃.vt.§.quoties.ij,respõ.
Et hoc modo posset intelligi.l.nã si non sit.Si ve-
rò culpa vtriusq;,& tunc, aut culpa vtriusq; erat
æqualis:& nõ cõmittetur: vt.§. quoties.iij.respõ.
Aut culpa vnius fuit grauior culpa alterius: &
tunc cõmittit̃:vt argu.§.quoties.ij.respon.&.l.itẽ
si obstetrix.ſ.ad.l.aqui.Vbicunq; autẽ dixi stipu
lationem cõmitti:dic ad totale interesse:vt.l.nã si
non sit.&.l.in hanc stipulationẽ.¶ Si verò cautio
interponitur ex volũtate:& tunc aut certa scien-
tia,aut per errorẽ dubitatur.Primo casu, dic aut
simpliciter:& tunc cõmittit̃ ad mediũ interesse,
aut fuit expressum in totũ:& tunc in totũ cõmit
titur: vt.l.dãni.§.cũ parietem.Aut per errorẽ:&
tunc non cõmittit̃:vt.l.sed & si quis in fi.ſ.si quis
cau.& dicitur per Dyn.in.l.si patronus.j.de do.
Aut dubitatur,& in dubio præsumitur per erro-
rem:vt.l.cũ de indebito.de proba.& ibi ponit gl.
& in.l.si post diuisionẽ.C.de iur.& fac.igno.Cir-
ca quod dic,vt dicã.j.de cõfes.l.pe.& vide istã gl.
in.§.cũ parietẽ.& incip.vt de aliquo. Simi.gl.ha
3 betis in.l.quidã Iberus.ſ.de ser.vr.præ. ¶ †Indu
2 citurᵃ ad.q.vendidi tibi rẽ meã,& promisi te de-
fendere contra omnẽ personã, & reficere omnes
expensas:cõuenisti de euictione.tu actor obtinui
sti in fi.sed in medio perdidisti in aliquo puncto,
& à te habui expensas:an possis à me posteà istã
pecuniam,quã mihi dedisti repetere ex cõuentio
ne inter nos facta:& Iac.de Are.dicit q nõ.ar.hu
4 ius.§.cũ parietem.in fi.ſ.eo.l.damni.§.j. ¶ †Item
b facit.ᵇ Duo cohæredes diuiserunt hæreditatẽ, &
promiserũt,q si cui eorũ lis moueret̃, vel aliquid
euinceretur,alter cõferret alteri:nunc vnus, quia
non soluit legata intra annũ conuenitur à cohære
de,vel ab alio cõdictione ex leg.aut̃.hoc amplius.
C.de fideicom.opp.sibi de conuentione:dixi, q
dicta conuentio debet intelligi,si aliquid euince-
retur ex causa hæreditaria: secus si culpa ipsius
hæredis,vel iure publico.ar.huius.l.expressius.ſ.
eo.l.dãni.§.j.¶ Quæro,dicitur hic,q ille qui ædi
ficat in pariete cõmuni,si promittit vicino nõ tenetur promittere, nisi
pro dimidia.Quæro qualiter consuletur vicino,cum alius non ędificet?
respondeo,nuntiet nouum opus:nec fiet remissio,nisi omnes caueant:
vt.l.stipulatio.§.quæsitum.ſ.tit.j.

c **Si domus.**ᶜ ¶ Possessor debet cauere,vel possessionẽ in petẽtem transferre hoc dicit.¶ Opp.de.l.si proprieta-
rius.§.fi.ſ.e.breuiter est electio eius,qui petit sibi caueri:an eligat domi-
num,vel possessorẽ.hic ergo loquit̃ quãdo eligit possessorẽ. ¶ Opp.di
citur hic,si nõ caueat,transferat possessionẽ.Cõtra qa si nõ cauit,ex pri-
mo decreto mittitur in pos.causa custodiæ:vt.l.si finita.§.nõ autẽ.ſ.e.&
l.prætor.hic dicitur,q transferat possessionẽ.Respon.illud,quod tu di-
cis,q mittitur in possessionẽ ex primo decreto,est verũ,quãdo contra
absentem procedit̃:secus si est pręsens:quia tũc ex sua cõtumacia proce
ditur statim ex secundo decreto.Vel verius erit primũ quod habet vim
secundi,quod dixi in.§.iulianus.in.iij.col.vt hic.&.l.nõ alienum.ſ.de in
d terro.act.&.l.is,qui.ſ.de noxa.¶ Vlterius op.ᵈ dicitur,q possessionem
transferat.Contra,si lis erat de dominio,nõ põt alienari:vt.l.fi.C.de liti.
& aut̃.litigiosa.Sol.res litigiosa non impeditur alienari alienatione ne-
cessaria:vt.l.peto.§.prædiũ.de leg.ij.&.l.j.de fund.do.¶ Quæro,an iste.
sit possessor malęfidei,vel non?& gl.dicit,siue sit possessor malæfidei,si
ue non.& probat̃.ſ.de pe.hæred.l.planè. ¶ Pone,q transferat posses-
sionem in alium.Quæro,iudiciũ cœptũ,cũ quo finiretur?& habemus in
l.is à quo fundus.ſ.de rei ven.q cũ eo,cũ quo est cœptũ: & nõ restituet
possessionem,nisi sibi caueat̃,si contigerit dominũ vincere.¶ Vlterius
quęro,an dominus obijciẽs,simpliciter aduocabit possessionẽ?certè nõ,
nisi caueat de dam.infec.& resarciat dãna,secundũ.l.& generaliter.ſ.de
noxa.Pone,q petens cautionẽ,eligit dominũ nõ possessorem:dominus
non vult cauere:qualiter fiet missio?& dic ex primo & secũdo decreto
in illo iure,quod ipse habet:vt.l.si finita.§.si qua sunt iura.&.§.si de ve-
ctigalibus.ſ.e.&.l.non solũ.ſ.de noxa.Pone.q est interpositũ secundũ
decretum cõtra petitorẽ:an transibit instantia ad istũ,in quem est trans-
latum dominiũ ex secundo decreto?Et Iac.de Are.dicit,q sic:vt.C.de
iura.cal.aut̃.principales.qa instantia iudiciј trãsit:vt.l.in iudicio.ſ.fa.er.
¶ Vlterius iste dominus cauit,& succubuit: an à possessore repetat? &
dic,quòd sic.vt.l.fina.§.si autem.de pe.hæred.& ista sunt verba Iaco.
de Areti.vt plurimum.

SVMMARIVM.

1 *Superficiarius non tenetur ad possessionem,quando superficies in totum destruitur.*
2 *Clerici excommunicati,si non retinent præbendas:an teneantur ad solutionem census?*
3 *Bannitus tenetur ad solutionem collectarum,si retinet possessionem:alias non:ut in distinctione.*
4 *Emphyteuta non tenetur soluere pensionem,postquam res ad dominum peruenit.*

c **Damni.**ᵉ ¶ Ista stipulatio præstat̃ pluribus,& ad pluriũ inter-
1 esse committitur hoc dicit.¶ †No.hic in fi.q quando
superficies in totum destruitur,superficiarius ad pensionẽ non tenet̃.fa
2 cit.l.j.C.de iure emphy.¶ Et inducit†gl.hũc.§.ad.q.pro sacerdotibus
f vltramontanis,ᶠ qui sunt excommunicati:vt censum nõ teneantur solue
re:cũ præbendas nõ suscipiãt.Pro ista gl.facit extrà de cõces.præb.c.qa
diuersitatem.¶ Sed contra hanc gl.facit,quod sacerdotes isti sua culpa
perdunt fructus.&c.vt not.in.l.j.C.de natu.lib.facit regula iuris.Dãnũ
3 quod quisq;.Quid†dicemus,ponamus in exbannito:tenetur ne soluere
collectas?videtur q nõ: sicut nec excommunicatus tenetur soluere cen-
g sum.Quare dic,ᵍ si quidẽ bannitus retinet possessionẽ, tenetur soluere
collectas:quia est capax obligationis passiuæ:vt.l.tutelas.circa fi.ſ.de
ca.dimi.Si verò non retinet possessionẽ,& tunc aut nõ percipit fructus:
quia possessiones deuenerunt in fiscũ.& tunc non tenetur soluere:quia
4 fiscus habet res,quarũ nomine tenet̃ soluere.†Sic nec emphyteuta tenet̃
soluere pensionem,postq; res peruenit ad dominum: vt.l.ij.C.de iure
emphy.aut nõ perficit sua culpa:quia possessiones peruenerũt in fiscũ:
& tunc sibi imputet:quia sua culpa non percipit.ar.eorũ quæ dixi circa
sacerdotes,& facit.l.si merces.§.culpæ.ſ.loca.

SVMMARIVM.

1 *Procurator promittens dominum ratum habiturum,non potest dicere, nolo teneri de rato si apparebit me uerum procuratorem.*
2 *Administrator necessarius,quando cauetur de rato,debet dicere, se non uelle teneri,si apparebit se esse uerum administratorem.*
3 *Procurator,qui semel in iudicio cauit de rato,si iterum apponitur,non tenetur iterum cauere.*
Exceptio apponitur in initio.ibidem.
Persona quando aliquis defendit,in primis legitimari debet.ibidem.
4 *Cautela,ut in actu,qui fit cum procuratore,dicas litigo sub hac exceptione, saluo si ipsum apparebit non procuratorem quia nolo habere ratum.*
Iudex non potest dicere procuratori litiganti contra contumacem: quod iudicium erit nullum,si non erit procurator.

h **Alieno.**ʰ ¶ Opponitur & videt̃ q procurator.non debeat caue
re de rato:vt.C.de satisd.l.j.Solu.ibi constabat de man-
dato,hic erat dubium.¶ Dicitur hic,quòd exceptio procuratoris erit
stipulationi inserenda. Quæro, in qua stipulatione loquitur.Glos.dat
duas lec.prima, quod in stipulatione damni infecti:promitto de dam-
no infecto.

in.l.pretor.in pri. p illū tex.s.e.et dū 1 Bar.ibi alle.Cy.in l.j.de proc.vide ibi etiam per Sali.

a ¶Opponi in initio. Limita, vt per Bal.in.d.l.licet.ni si esset parat⁹ i cōtinenti probare.et idem ibi vult Cy. Bar.& Sal.p imo. in.c.cū in iure. in xij.co. de off.dele.& uide Ang. in.d. l.licet.

b Contra contumacē. Contrarium tenet hic Ang.pno. p Bar.in.l.filiusfa. §.veterani.s.de p cu.aliqd p Ro.i.l. j.ff.de ar.i.v.char. & quod dixi i.d.l. licet.

c ¶Intelligi aliter. No.secūdū Bar.q si procurator admittatur cū cautione rati,& iseratur clausula: admitto te falsus non reperieris operatur:vt si ab initio mādatū non habuit, ratihabitio nihil operet. Adde Bar. in.d.l.licet.de procu.& est sing.secūdū imo.hic.Adde uidedū pau.de ca. hic Spe.& Io.an. in ti. de proc.§.j. uer.porro. Et inquantū Bar.querit an procurator, q semel cauit, teneatur iterū cauere, si negetur: uide Sp. & Ioā.an.in tit.de proc.§.j. uer.item dubitatur.

d ¶In reficiēdo.Barto.in.§.cū parietē. in.l.damni.j.eo.ui detur intelligere istā.l.in pariete cōmuni pro indiuiso:licet nimis astrīget istā.l.in pariete cōi pro indiuiso.And.Barb.

no infecto, saluo, si non esses procurator : vel dominus ratum non haberet.† Alia in stipulatione rem ratam haberi interposita à procuratore: 2 promitto dominum rem ra.ha.saluo,si apparebit me procuratorem verum.Do.Cy.format hāc.q. in.l.j.C.de procur. in.xij.q.quando procurator cauebit de rato:vtrum possit dicere,nolo me teneri,si apparebit me verum procuratorem. hic ē casus,q sic.Vltramon.tenent contrarium.& credo ipsos dicere verum: quia stipulatio de rato potest committi cōtra verum procuratorē:vt.j.rem ra.ha.l.ij.&.l.si procurator.&.l.si sine.§.cum aūt e.ti.¶Vnde dico,q hæc secūda lec.nō est vera.Cōtra hāc opi.videtur tamen tex.expressi⁹ in.l.vulgo.s.de admin.tu.vbi sub hac exceptione cauet. So.dico p illā.l.cōtrariū qa cautio de qua loqtur l.vulgo.non est cautio rem ra.ha.vt hic dicitur in tex.& gl.& p Dy.Et ibi loquitur in eo,q est administrator necessarius.& ideo plus sibi subuenitur. hic est voluntarius:& ideō minus sibi subuenitur ar.j.e.l.cū postulassem.in fi.Et ex hoc tenet, †q 2 quando administrator necessari⁹ caueret:deberet exceptio ista inseri.vt ibi.Nec ꝓpriè dicit cautio de rato,vt ibi:secus si ē volūtari⁹.& sic tene primā lec.reprobata secūda.¶†Querūt doc.procurator 3 semel in iudicio cauit de rato,& post iterū opp.q non est proc.an debeat iterū cauere? dicūt doc.q non:& dicūt esse casum hic,ibi:si ei non cauebitur.&c.& hunc tex.alle.C.de proc.l.licet.in.j.q. possemus intelligere hic tex.alio modo.& credo fortè,q hic intellectus esset verus.Ista exceptio, tu non es procurator,debet opponi in initio:ᵃ qa a ante omnia debet quæri de persona:vt.l.ante oīa s.de prob.&.l.si quæramus.de test.&.l. conficiūtur.de iure cod. &.l.libe.& de pe.her.&.l.vl.de exce.& hoc videtur verū, quādo aliquis est, qui defendat.Sed quando agitur cōtra contumacē,ᵇ b istæ exceptiones non veniūt opponendæ per iudicē:vt hic,in ver.quòd si ei.sed legitimatur procuratoris persona,quando queritur de nullitate processus.¶Item posset intelligi aliter,ᶜ dubito c de mādato procuratoris,& admissus est cū cautione de rato,& dominus potest habere ratum quādocunque vellet. Et ideò†cōsulo, quòd in omni 4 actu,quem facis cū procuratorio,dicas:litigo sub hac exceptione,saluo si ipsum apparebit,nō ꝓcuratorē:qa tūc uolo habere ratū. ¶†Sed pone,q 5 ꝓcurator cōtra te contumacē agit:poterit ne iudex dicere ꝓcuratori,q litiget sub hac exceptiōe si apparet eū nō esse procuratorē,quòd iudicium non valeat?certè non. Casus est hic,in ver.q si ei.

¶LEX. XLI.

d IN reficiendo.ᵈ ¶Dicit quòd præfertur,q facit parietē magis idoneū.cōtra,imo qlibet admittitur,cui⁹ interest vt.l.iij.§.si ad plures.j.de sepu.uio.dicit Dyn.hic tractatur de operis refectione,quod est qd indiuiduū:& iō si vnus vult domū reficere aliter, quam alius:pfertur,ille,q facit opus magis idoneū:quia non possunt concurrere.sed ibi loquitur in tali re in qua concursus vtriusque potest admitti.

¶LEX. XLII.

SI seruus.¶Dicitur hic pro partib⁹ stipularētur.si ego stipulor pro partibus: ergo qlibet habebit partem partis:vt.l.plures.s.e.Intellige pro partibus,s.integris. ¶Quæro, an vr stipulari pro parte dnica?dicit gl.q nō:sed ꝓ parte quā habebat in ædibus.uide gl.q incipit.sed tūc.

SVMMARIVM.

1 Stipulationis uerba debent intelligi secundum naturam contractus, super quo interponitur.

2 Promittens defendere rem, quam uendit, intelligitur promittere de iure non de facto.

¶LEX. XLIII.

e DAmni.ᵉ ¶Si dānū contigit casu cui non potuit prouideri, hęc stipulatio non committetur. Itē uerba†stipulationis, debent intelli 1 f gi secundū naturā contractus,super quo interponitur.q tene mēti.Pro hoc facit q habet in.l.si stipulatus.s.de vsu.q no.in.l.inter stipulantē.in prin. e j.de ver.ob.facit.s.loc.l.si vno.¶†Et per hoc di 2 g cit Iac.de Ar.ᵍ q si promitto defendere rem,quā ibi vēdo:videor promittere de iure,non de facto defendere: quia ad hoc nō tenebar de iure cōtractus.Pro hoc hic tex.gl.l.ui pulsos.C.vnde ui.& l.ij.C.de in li.dād.tut.&.l.pater.in prī.de do.ple.

SVMMARIVM.

1 Hæres, ut constituatur in mora adeundi hæreditatem, debet interpellari i iudicio, quia tenetur iudicis officio. Hæc actio iudicis officio præstatur, et in iudicio peti debet. f

2 Debitor ex contractu, si interpellatur extra iudicium: an constituatur in mora: remißiuè. g

¶LEX. XLIIII.

h CVm postulassem.ʰ ¶Interpellatio extra iudiciū,non constituit in mora eū,qui solum per iudicis offm pōt cōueniri.h.d.lex.sing.est,& nō est alibi hoc ita expressē.¶Ad euidentiā scias,†q hæc 1 cautio prestatur iudicis officio:vt no.s.eo.l.inglino.& ibi dixi in casu simili. Hoc potest probari, per.l.non iustā.C.ad Tre.Nā vos scitis, q hæres cogitur adire iudicis offō:vt.l.nō est cogēdus.&.l. si legatus.s.ad Treb.&.C.ad treb.l.& sine scriptura.Modò si peto à te,vt adeas hereditatē,non prodest mihi:nisi petam in iudicio:vt ibi dicitur Facit.l.tutor.§.heres.s.de admi.tu.facit q no.s.d. eden.l.vbi.in gl.ma.¶†Sed quero,quid in alio de 2 bitore ex cōtractu.an interpellatio extra iudiciū constituat eū in mora:leges dicūt interpellet simpliciter:vt.l.mora.s.de vsu.Sed nō declarāt in iucio,vel extra. Vos habetis vnā gl.j.de verb.ob.l qui Romę.§.coheredes.no.in.l.vnum.si cert.pet.

SVMMARIVM.

1 Præscriptio quærit quasi dominium.

2 Creditor quando reuocet rem ab emptore, an emptor repetat expensas?

DAmni.¶Ab eo, qui est missus ex secūdo decreto,creditor nō pōt rē aduocare,nisi expēsas reficiat, & de dā.infe.caueat:secus si aduocat ab emptore. h.d.l.no.& mentenēda.¶In hoc.§.vide gl.q incipit.i. quasi dnīū 1 q dicit q pscriptio querit quasi dnīū.& idē no.s. e.l.si finita.§.si ante.q tene mēti.de quo dic,vt dicā.j.tit.j.l.j.§.fi.¶In tex.ibi parat⁹ sit.et ēt caueat vt in uūt cōcordātię positę i gl.Cū ergo hic cōseqt totū quo missus fuit:quare emptor nō consequtur pciū cū pro pcio miss⁹ sit.& secūdū hoc procedit le.gl.Iac.de ar.q an cteditor cauere debeat:vt ꝓbat p tex.i.l.gnalit.s.de nox.vbi ille,q vult euincere debet cauere an,q euincat.No.tex.ibi nō rectè etc.& ibi,nō equè.Innuit†hic q qn creditor re 2 uocat rē ab emptore,nō restituit expēsas.Contra i.l.Paul⁹.§.pe.de pi.dicit gl.hic in malefidei:ibi i bonefidei.Hoc ē falsum:qa ēt in malefidei expensas recupat:vt.l.planè.s.de pet.her.et no.s.e.l.inter quos.§.j.alij dicūt:q hic nō erat facta melioratio: ibi.fic.itē dātur alię duę so.et oēs sunt truffę.¶Vltiō gl.ponit vnā so.q hic nō restituit emptori.s. pciū:sed expēsę sic:vt i.l.contraria.Vide gl.q icipit,q tribuit.hāc so.reprehēdit Dy.nā tex.hic loqtur i expēsis:sed appellatione expēsarū,nō cōtinetur pciū:vt.l.qb⁹ dieb⁹.§.j.s.de cōd.& demon. Ergo tu dic,q hic qritur de pcio,non de expēsis tex.apostilla,vt apostillaui secūdū Ia.de ar.¶Alij legūt hāc.l.alio mō,q non dicit,ēptori non restituātur expēsę:imo contrariū,quòd ēptori restituātur expēsę:sicut missio:licet alia rō sit int eos. Vide gl.quę icipit,q tribuit.ibi, vel dic esse dissimilitudinē. Sed quō intelligem⁹ hūc tex. secūdū hāc lec.Res.apostilla sic tex.et ibi et emerit.&c.et hūc tex.hucusq suspēsiuè lege.q.d.Imò tribuēdū ē emptori &c.et sic ē dissimilitudo i rōne, non in iure retētionis expēsarū.& sic tene mēti hūc casū.

¶LEX. XLV.

A Quo fundus.¶Hęc.l.est multū sing.in hac materia,& bene declarat hāc materiā.Nā,vt dixi in.l.si prius.s.tit.j.de.

POMATES.

e ¶Damni.vide Cy. et Bal.in. l.expulsos.C. de acti.em. et.l.pe. in princ.s. so.ma. l. si merces §. culpę. &. §.vis maior.s.loc. in aliquibus lect.

f ¶Debet intelligi. Limita sin.p Imo. in.l.miles. §. decē. de re iud.

g ¶Iac. de Ar.Et iō dicit Bal. per istū tex.in.l.j.in.iij.colū.C. cōmo. quòd cum clausulę contractus, sic sint reducibiles ad naturā contractus,nūquam alterant ei⁹, naturam.

h ¶Cū postulassem. Singularis lex.Et huius rationem.v. de per Bart.in.l.ji de iu.om.iu.vbi limitat.l.i hanc offō iudicis nobili:sec⁹ in mercenario. & ita tenet declarando.l.j.C. de ali.iu. mu. causa fa.et ibi Cy.in.v.q.in fi.itē videtur fallere in alio casu,quempo nit Bal.in.l.si soror C. de col.per. l.filius.§. fi. vbi gl.ff. de co.do.Sed dic, vt per Bart.in.d.l filius.§.fi.

a ¶Fit missio.vtrū hęc missio,& hęc.l.habeat locū in negatoria.Bar.ꝙ sic
in.d.l.si prius.in.iiij.op.ij.partis.& vtrum habeat locum in missione in
pos.ex secundo decre.Bar.ꝙ sic in.d.l.si prius.in.iiij.quęstio.
b ¶Item op.Adde quod no.Bar.in.d.l.si prius.in.vj.opp.& lati⁹,in.ix.
oppo.&.x.& ī.viij.& quod ibi dixi post Bar.in.iij.op.j.partis.Pro con
cordia Aduerte ꝙ
Bar.allegat̃ voluis
se in hac.l.ꝙ con-
claue.ꝙ simplici-
ter emens domū,
quę erat obligata
ad seruitutem ali-
cuius parietis do-
mus contiguę, ꝙ
possit propria au
thoritate parietē
euellere. Contra-
rium tamē tenere
allegatur per Pau.
de cas. hac.l.ꝙ cō
claue. contra uo-
luisse Bar.in.l.j.ff.
de serui. lega. Tu
dic,Bar.ī.d.l.j.po
nit plures sol. pri-
ma ꝙ ignorabat ī
hac.l.ꝙ conclaue.
sed in.d.l.j.ꝙ scie-
bat illam seruitu-
tē impositam per
tex.in.l.j.ī fi.ff.de
ac.emp.Vel & se-
cundo, qñ seruit⁹
perpetuò erat re-
mansura: & sic ex
seruitute constitu
ta: & tunc loquat̃
in.d.l.j.Sec⁹,si ad
tēpus vel ēt sit eēt
affixa solo:vel so-
lum appēderet su
per suo &c, & ita
vident̃ sonare ver
ba Bar. vbiq; pos
set etiam dari alia
sol.quia si domus
cōtigua,cui debet̃
esset uendentis,
procedat prima
opi, Sec⁹ si dom⁹
cui debetur esset
alterius tertij. Et
ita uidentur pro-
bari ex uerbis Bar
to.in hac. l. quod
conclaue. vltimo
secundum eū pos
set fieri distinctio
an in vltimis vo-
luntatibus proce-
dant dicta in. d.l.
j.Aut in cōtracti-
bus;& procedant dicta.in.d.l.quod conclaue.

hoc nō sunt,nisi tres.ll.videlicet.l.ista.&.l.si pri⁹.
s̃.ti.j.&.l.is cui⁹.s̃.si ser.uen.Quādo agit̃ cōfesso-
ria:si pro cōstituēda quasi possessione seruitutis,
debet aliqd fieri cōtra contumacē ex primo de-
a creto,fit missio[a] jn locū seruientē,ex secūdo de-
creto,statuim⁹ certū tp̄s intra,ꝙ agat.¶Ibi,à quo
subaudi ego.Ibi,ab illo.subaudi.à me.Ibi,posses
sio.s.loci seruientis.& vsq; ad versi.seu,vt id fiat.
ponitur forma primi decreti.in ver.sed vt id fiat
ponit̃ forma secundi decreti.& est ista multū no.
l.ꝗdicit̃,ꝙ mittitur in posses.loci seruientis ex pri
mo decreto.¶Contra,imò ex primo decreto de
bet iudex pręcipere illum cauere nō ędificando
vide gl.quę incipit,sed si nō haberet ędificatum.
& dixi.in.l.si prius.Itē op.[b] & videt̃ ꝙ debet au-
b diri intra annū de possessiōe:vt.l.si qs emp.§.sed
& si quis.C.de p̄scrip.xxx.an.sed hic nō auditur
nisi de proprietate.s. ꝙ doceat de iure suo. gloss.
dicit hic fuit facta missio post lit.cōte. vel quasi.
Idē in.l.ij.C.vbi in rem act.&.C. qūo & qñ. in.l.
consentaneū.Et ꝙ sit lis cōtest.hic patet:qa dicit
petit.sed petere dicitur quis post lit. conte. vt.j.
rē ra.habe.amplius nō petitū.Hęc solu.est vera in
se:sed nō est necessaria ad hāc.Vide glo.quę inci-
pit à iudice &c.Alij dicūt,ꝙ ita statuitur tempus
à iudice intra ꝙ audiatur.Vide in eadē gl.ibi.sed
iudex.&c.sed malè dicunt,quia nō reperitur leg.
cautum:quare teneatis secundū Dy.& omnes: fa
teor,quod auditur intra annum ad recuperandū
possessionē:vt in.l.cōtraria.post annum verò po
terit interponi secundum decretum tale:quòd ni
si de proprietate doceat &c.& id est secundū de-
cretum in realibus.quod est valde menti tenēdū.
& est casus hic multū no.ibi:sed ut id fiat.declara
ui plenè.s̃.eo.l.si finita.§.Iulia.

¶LEX. XLVI.

AD curatoris. Querit gl. vtrū quis posset cogi,vt domū reficiat:et plenè distingue.uide gl.quę incipit,qñ sunt communes.not.ipsam.

Domum. ¶Hic.§.legitur duobus modis,& glo.non facit aliud,nisi ponere casum.

SVMMARIVM.

1 *Conclaue,quid sit?*
2 *Porticus est locus coopertus desuper: discoopertus ante.*
Item potest intelligi procella.
Cœnaculum est domūcula in summitate domus.
3 *Protegentes solum meum,licet in meo solo non requiescat quod ego sim dominus.*
4 *Domus,si uenditur,uendita uidetur libera,si legatur, uidetur cum seruitute aditus legata.*

c ¶Porticus est,Quid sit porticus.Hostien.in sum.de accu.§.ij.ver. sed si
crimen.dicit ꝙ portic⁹ est illa pars,quæ est ante domū.& hic adde Bar.
in.l.cætera.§.hoc senatus,el.ij.de leg.j.Adde ad materiam Pet.de Anc.
consi.ccclxxx.
d ¶Et sic not.Quod econtrà.An quātū protendunt stillicidia mea, intel
ligatur esse solū meū:uide Bar.in.l.olympico.§.fi.s̃.de ser.vrba. prędi.
e ¶Ex hoc apparet.An autē vendita domo ueniat ortus:uide in.c.Ray-
nutius.ubi per doc.de testi.Adde ad materiam Ro.consi.v.
f ¶Inducitur ad.q.Vide Bar.in.l.j.ad muni.& dicit hic Ang.in addi. ꝙ
si aditus est à parte anteriori in domo,& à parte posteriori: & uicissim
ingredior quādoq; ab anteriori,quandoq; à posteriori:nihilominus di-
car parochianus capelle à parte anteriori:ex eo,quòd illa pars censetur
nobilior.& ubi est pars nobilior censetur esse totum,l. cum in diuer-
sis.ff.de relig.& ita etiam not.xxij.quæstio,ij.in capitu.in ecclesiastico.
vbi vide.
g ¶Actionem ordinariam.Libellum autem in ista materia,vide in.l.si ter
tius.§.officium.j.de eo.per Bar.

5 *Claustrum,quod est in medio duarum domorū alicuius,uendita una illarū debet diuidi.*
6 *Domus,quæ ē in cōfinio duarū parrochiarū,dicit̃ illius parrochiæ,ex qua habet aditū.*

¶LEX. XLVII.

QVod conclaue. ¶Hæc.l. est difficilis:sed est mul
tum vtilis,& quotidiana. Sed ad
1 euidentiā scias,†ꝙ cōclaue est loc⁹ discoopert⁹ int̃ duas domos
in quodam solario supra terrā.Ita accipit̃ hic. Item potest dici concla-
ue,camera bene firmata conclaui.Ita ponitur in.l.j.§. de inspiciendo.s̃.
de ven.inspi.Ita no.p gl.in.l.foramē.s̃.de ser.vr.præ.Ita potest intelligi
2 etiam hic. Itē scias,†ꝙ porticus[c] est quidam locus coopertus desuper:di
c scoopertus ante.hoc modo accipitur hic.&.l. cætera.§. hoc senatus.s̃.
de le.j.Potest etiam intelligi porticus ista menia.seu procella,in vulga-
ri.& hoc modo assumitur hic in quadam gl. Tertiò scias,ꝙ cœnaculum
est quędam domuncula,quæ est in summitate domus: vt.l.si duo.§.sed
si suprà.j.vti poss.¶Hoc pręmisso diuide.l.istam in tres partes.In pria
loquitur de cōclaui.In secunda de porticu.In tertia,de cœnaculo.Secū
da ibi:sed & Labeo.Tertia ibi:nec tamē est consequēs.Et breuiter.h.d.
conclaue & porticus cedit illis ædibus,ex quibus habetur aditus: licet
earum parietibus non contineatur. Cœnaculum verò cedit illi domui.
cui super impositum est.h.d.in summa.Vide gl.quæ incipit.quidam ha
bebat &c.quæ gl.id ꝙ dixi,ponit ad euidentiam.Item vide gl.super ver
bo,superposuisse.quę gl.dicit de porticu.¶Op.ꝙ ista.l.non sit cōgruè
posita in hoc ti.dicit gl.ꝙ facit ad secundam partem ru.quæ dicit de pro
tectis.vide gl.quæ incipit.l.conclaue.ibi.sed quid &c.Vel aliter.domi-
nus ædium tenetur cauere de damno infecto.ideò est facta hæc.l. vt scia
mus quis est dn̄s huius conclauis & huius porticus.vide gl.quæ incipit
quidam.ibi:si autem quæratur ad quid.& tenet,ꝙ ille est dominus por
d ticus conclauis,qui est dominus ædium, quibus cedit. Et sic not.[d] quòd
3 †ego sum dominus eius,ꝙ protegit solum meum, siue cooperit: licet in
meo solo non requiescat.Casus est hic.Contra hoc habemus expressum
in.l.quemad.§.j.s̃.ad.l. aql.vbi est eius,in cuius ędibus requiescit,nō ei⁹,
cui⁹ solū protegit.¶Sō.ꝙ vt illud,ꝙ protegit solū meū,sit meū:duo re-
qrunt̃,ꝙ solū meū protegat,& ꝙ in alieno requiescat.Tūc em̄ reqescēs
in ędibus alienis,nō est propriè alienum.sed si nō reqescit in alieno iure
seruitutis mihi debitę: certè tunc non est meū. Casus est in.l.quēadmo-
dum.§.j.s̃.ad. l.aqui.ꝙ tene mēti:quia vtilia & quotidiè occurrentia.
4 ¶†Dicitur hic,ꝙ illud cōclaue est illarū ędium,ex quibus habetur adi
tus:licet requiescat in alijs.Contra,domus vendita debet intelligi ven-
dita libera:nisi seruitus imponatur,idem in domo, q̃ retinetur:vt.l.si qs
duas.s̃.communi.prędi.&.l.si ędes.s̃.de ser.vr.prę. si igitur vendi,& re-
tineri,sunt similia:ergo ille in cuius pariete requiescit, poterit deijcere.
Sol.fateor contrariū in contractibus inter viuos: & hoc intelligt facta
venditione, & interposita seruitute oneris ferendi, vel aditus habendi:
vt patet hic,in ver.sed & Labeo.In vltimis voluntatibus in dubio videt̃
legari domus,& imponi seruit⁹ ista ut est casus no.in.l.j.s̃.de ser.le.¶Itē
op.& videt̃,ꝙ cōclaue,ꝙ est in medio ędiū,sit pro dimidia vtriusq; do-
mini ędiū.ar.j.de acqr.re.do.l.insula.&.l.inter eos. Dicit Dy. id operat̃
hic conuersio vsus in vnā domū facta p parietem. ar.l.ꝙ in rerū. §.pe.s̃.
de le.j.&.l.prędijs.§. balneas.s̃.de le.iij.l.Scię. §. tyrāde de fun.instruct.
e ¶Vide gl.quę incipit ex hoc appareat.[e] Ex qua so.no.†ꝙ si simpliciter
5 uēdita domo una,aliā retinet:ꝙ claustrū,ꝙ erat cōe illarū ędiū,debet di-
uidi:et medietas à latere tuo,ē tua,& alia medietas à latere meo,est mea.
ꝙ tene mēti.¶Itē op.ad fi.dicitur hic,ꝙ cœnaculū cedit ędibus quibus
est superimpositū.Cōtra vti poss.l.si duo.§.sed si suprà.gl.quę est hic,ni
hil dicit:sed tex.videtur uelle,ꝙ ibi loquitur,qñ ad cœnaculū aliūde po
terat habere aditum,hic, qñ nō poterat aliūde:vt hic,ibi.neq; aditū.&c.
Et hoc intellige,qñ esset vēdita domus pacto apposito,ꝙ cœnaculū re-
maneat penes vēditorē.sed in vltima volūtate,non est necesse, ꝙ expri
matur:si testator vtebatur cœnaculo ad seruitiū aliarū ędiliū: vt.l.si cui
ędes.de le.iij.Et nō erres in hac materia:ꝙ dixi de cōclaui, & porticu.in
tellige de omni ędificio,ꝙ reqescit in alieno,& protegit solū alienū:sed
f tamen habeo per ipsum aditū in meo.¶Hęc.l.inducitur ad.q.[f] istā.do-
6 mus†ex vna parte est de parochia sancti Martini:ab alia est de parochia
sanctę Marię.Ego habito in hac domo:cuius parochianus sum?doc.di-
cunt,quòd dicor de illa parochia,ex qua aditū habeo,per hanc.l. &.l.si
cui ędes.s̃.de leg.iij.&.l.prędij.§.balneas.eo.ti.

¶LEX. XLVIII.

SI quis. ¶Domus non potest demoliri causa negotiandi: sed causa ad opus publicū.h.d.¶Op.dicitur hic, ponitur venditor in simplo:& emptor in alio simplo,contra l. senatus.s̃.de contrahen.emp.vbi emptor tenetur in duplo. gl.sol.pluribus modis,sed tene primam sol.vel vltimam:quia idem quasi dicunt.& sunt verę.

De aqua pluuia arcenda. *Rub.*

¶Dictū est.s̃.de dāno infecto,ꝙ timetur vitio ędium,hic de dāno,ꝙ ti-
metur de aqua pluuiali.Vel aliter dictū est.s̃.de off.iudicis,p ꝙ subuenit̃
g aduersus dāna futura per actionē ordinariā: [g] ideò ponitur hic titul⁹ de
aqua plu.arcē.& gl.ru.ponit quoddam summarium huius materię.

¶LEX.I.

¶LEX. I.

SI cui. ¶Dicitur hic damnũ dabit. Contra, imò ſi tollit etiã lucrũ habet locũ actio iſta: vt.j.eo.l.ĳ.§.itẽ varus. Gl.rñdet hic regulare. Fallit ibi: vide gl. q̃ incipit.quãdoq; etiã ꝓ lucro amiſſo: vt.s.ti.j.l.proculus.nõ obſt.§.itẽ varus.quia ibi nõ erat amiſſio lucri: imò dãni.

Hæc autem. ¶Quando timet̃ dãnũ ex aqua plu.opere manufacto, iſta actio locũ habet: ſecus ſi naturaliter noceat.h.d.in ſumma.

SVMMARIVM.

1 *Frumentum quid ſit, & quid bladum?*

De eo opere. ¶Primò ponunt̃ duo dicta.ſ.dictum Quinti Mutĳ & Trebatĳ: q̃ in aliquo cõcordat,& in aliquo diſcordat: vſq; ad.§.ſed & foſſas. Et ſic habes,q̃ iſti duo Iuriſcõſulti cõcordãt in hoc: vt ſit neceſſe,q̃ opus ſit factũ aratro, ſed diſcordãt quia Quintus Muti⁹ dicit,q̃ ſufficit ſi fiat cã agri, ſed Trebati⁹ dicit imò requirit̃ q̃ fiat cã frumẽti. In.§.ſed & foſſas.reprehẽdit̃ vterq;.ſ.Trebati⁹ & Quint⁹ Muti⁹, in eo q̃ reqrebãt opus eſſe factũ aratro: vſq; ad.§.ſed & ſi qs.ibi rephẽdit̃ Muti⁹ tantũ: in eo,q̃ dixit agricolẽdi cã factum ĩ hac actione nõ venire. vſq; ad.§.ſed & apud. Ibi reprehẽdit̃ vterq; ĩ eo q̃ reqrebãt op⁹ eſſe factũ aratro, vſq; ad ver.labeo. Ibi corrigit̃ Trebati⁹.q̃ reqrebat op⁹ eſſe factũ gratia frumẽti tm̃: vſq; ad ver.ideo ait.ex oĩbus iſtis verbis habes ĩ ſumma, hoc op⁹,q̃ fit cã agricolãdi, ſiue fiat aratro, ſiue alio mõ: ſi ager aliter coli nõ poterat in hac actiõe nõ venit. Intelligit̃ ne tm̃ de grano, an de frumẽto gñaliter? hic videtis,q̃ accipitur large,& ſtrictè ĩ hac.l.vide gl.ſup verbo frumẽti.& ſic in hac gl. accipit̃ largè.

1 ¶†Itẽ vide gl.q̃ ĩcipit, vt ĩ arãdo.q̃ ſtrictè accipit̃. Breuiter appellatio frumẽti ſecũdũ directã,& ꝓpriã ſignificationẽ, eſt larga: vt no.ĩ p̃cedẽti gl.vt.l.frugẽ.j.de ver.ſig. T ñ dicit Ia.de are. ego ĩtelligo frumẽtũ illud,q̃ excedit ſui nobilitate oẽs al's fruges, ꝓpter cõemvſum loquẽdi. ita no.Iac.de are.in.l.frugẽ.j.de ver.ſig. ¶Sed q̃d dices de blado? gl.eſt.j.de uer.ob.l.triticũ.q̃ dicit bladũ eſt oẽ id,q̃ terra ferit̃.nõ habetis alia.

Denique. ¶Quilibet poteſt facere in ſuo quicquid vult, dummodo faciat non animo nocendi alteri.h.d.iſte.§. ſatis no.Gl.ponit multas concor. Sed quid in dubio: an videatur facere cã nocendi.vide gl.no.s.tit.j.l.fluminum.§.fi.

In ſumma ¶No.tex.no.ibi, imbre autem.

Item ſciendum. ¶Si aqua noceat edificĳs vrbanis hęc actio locũ nõ h3.ſed recurrit̃ ad negatoriã gñalẽ: ſi noceat ruſticis, hęc actio locũ habet, aquę origine nõ ĩſpecto h.d. ¶Op.q̃ nõ ſit differẽtia, noceat vrbano, vel ruſtico: vt.s.ti.j.l.eorũ.§.fi.Sol.ibi loqt̃ ĩ cautiõe dãni ĩfecti, vbi nõ curat̃: ſed ſec⁹ ĩ actiõe. ¶Vltimò vide gl.quę incipit edificĳ: ibi ruſtici prędĳ.l.ĳ.ſed dic, vt ibi not.

Sicut autem. ¶Ei cui aufertur lucrũ, non cõpetit hęc actio: ſecus ſi inferat̃ dãnũ cõtra debitã ſeruitutẽ, vel loci naturã.h.d. No.tex.ibi, hãc em̃ actionẽ. Itẽ no.tex.ibi, ſemp em̃ hãc eſſe &c. ¶Op.dicit̃ hic,q̃ q̃n aufert̃ lucrũ hęc actio nõ habet locũ. Cõtra.j.l.proxi.§.itẽ varus.dicit gl.non põt agi directa, vt hic: ſed vtili ſic: vt ibi.non eſt verum: quia ibi inferebatur damnũ etiã, non ſolũ lucrum auferebatur: & ideo non ob.

SVMMARIVM.

1 *Vicinus ſuperior facit molendinum, per quod aqua, quæ ueniebat ad meum, per fundum meum, diuertatur, an per hoc mihi teneatur?*

Sed & ſi. ¶Dicitur hic, ſi opus vicinus tollat. q̃ro de quo ope.hic dicit? vide gl.q̃ inci.cuius nõ extat.&c.hic gl. peſſimè dicit. Nã ſi memoria nõ extaret, quĩ tolleret illud opus, teneret̃: vt.j.§.proxi.& in.l.ĳ.§.itẽ varus.j.eo. Et ideo intellige opus, cui⁹ extat memoria: & illud non appoſitũ in gl.per errorẽ fuit poſitũ. ¶Hic.§.facit

1 ad.q.†de molẽdino ſuperiori. Ecce ſuperior vicin⁹ facit molẽdinũ,& diuertit aquam, q̃ veniebat ꝑ fundũ meũ ad meũ molendinũ, quod eſt inferius: an per hoc tenet̃ mihi? videt̃ q̃ non, q̃a aufert̃ lucrum ex priuato meo riuo, ſecus ſi ex flumine publico perciperẽ: q̃a ſic tenet̃: vt dixi.s.ti.j.l.proculus.probat̃ per.l.ĳ.§.meritò.j.ne quid in loco publi.doc.no.in l.ſi manifeſtè.C.de ſer.dico plenè in.l.quominus.j.de flu.vbi gl.tãgit.& no.gl.in.l.ſi quis ex argentarĳs.§.ſi initium.s.de eden.

SVMMARIVM.

1 *Antiquitas habet uim legis.*
Conſuetudo habet uim legis conſtitutæ.ibi.
Seruitus quæritur præſcriptione.& nu.4.
Seruitus dicitur q̃n natura loci facit, ut aqua de loco ſuperiori uadat ad inferiorẽ.ibid.

2 *Diu, iſta dictio uerificatur in decem annis.*

3 *Seruitus, quæ requirit factum hominis, dicitur habere cauſam diſcontinuam.*

4 *Seruitus ut præſcribatur longo tempore, quæ requirantur.nu.6.*
In præſcriptionibus regulariter non requiritur ſcientia aduerſarĳ.eo.nu.
Ciuitates Italiæ quòd non præſcripſerint merum imperium.ibi.

5 *Eccleſiæ ſcientia, quæ ſuccedit imperio uacante: an ſufficiat ad hoc, ut ciuitates Italiæ dicantur præſcripſiſſe merum imperium.*
Scientia aduerſarĳ requirit̃ ad hoc, ut dicat̃ eſſe in quaſi poſſeſſiõe alicui⁹ electionis,
Sciẽtia Ducis uel March.an reqrat̃ ut præſcribat̃ ĩ Marchia merũ, & miſtũ imperiũ?

a ¶No.tex. Adde alium caſum in.l.fi.§.fi.s.de ſerui.

b ¶Quòd vetuſtas. Quę dicatur uetuſtas. vide Bar.j.in.l.ĳ.in princ.cũ gl.& per Bal.in rub.C.quæ ſit longa conſue.in prin.

c ¶Aduerſarĳ ſcientia. Vide Bar.in.d.l.j.C.de ſer.& latius in.l.j.§.j.ff.de itine.actuq; priua.

6 *Titulus in ſeruitute habente cauſam diſcontinuam, q̃ præſumitur eius allegatione, cum poſſeſſione longi tẽporis.*

7 *Titulus non probatur ex curſu lõgi temporis, ubi tractatur de amiſſione dominĳ.*

8 *Quaſi poſſeſſio in iuribus incorporalibus, an diuidatur in ciuilem, & naturalem?*

9 *Seruitute debita quis non cogitur reficere, ſed pati. Fallit in ſeruitute oneris ferendi.*

10 *Dominium utile, & non directum, quòd quæratur per præſcriptionem.*
Dominium, an diſtinguat̃ in utile & directũ: remiſſiuè.ibi.
Aliud eſt dominium utile aliud directum, & aliud quaſi dominum.ibi.iem.

Denique. ¶In curſu aquę primò debet inſpici cõuentio. Secũdò loci natura. Tertiò uetuſtas. Itẽ qui debet ſeruitutẽ. põt cogi, ut patiatur: nõ vt quid faciat.h.d.cũ prĩci.l.ſeq.& eſt valde no.§.& menti tenend⁹. ¶No

a ta tex.ᵃibi.ſicut enim omnis pinguedo &c. Not.

1 tex.in ver.ſi tamen &c. Ex quo†habes,q̃ antiquitas habet vim legis.in verſic.non ergo.eſt bonus tex. ¶Not.quòd conſuetudo habet uim conſtitutę legis: vt hic, in uer.ſi tñ.& in.l.ĩ ſumma. ¶Itẽ no.q̃ ꝑſcriptione querit̃ ſeruitus. ¶Item not. ex l.in ſumma.q̃ quando natura loci facit: vt aqua de loco ſuperiori vadat ad inferiorem, eſt ſeruit⁹.

b ¶Dicit̃ hic,q̃ vetuſtasᵇ vim ſeruitutis habet. Cõtra per p̃ſcriptionẽ nõ q̃rit̃ ſeruitus: vt.s.de ſerui.

2 l.ſeruitutes.hic dicit̃ cõtrariũ. ¶Quare dicũt quidam,q̃ uerbum diu, exponitur.i.tpe cuius nõ extat memoria. Hęc ſol.nõ eſt vera: q̃a dictio diu, verificat̃ in.x.annis: vt.j.qui & à q̃b.l.ſi cũ fideicommiſſa.§. Ariſto. ¶Dicit glo.ſeruitus q̃ habet cãm diſcõtinuã, nõ põt q̃ri tpe lõgo: vt.d.l.ſeruitutes.

3 ſed illa, q̃ habet cãm cõtinuã ſic: vt hic. Dices †, tu, q̃uo ſeruit⁹, de qua hic loquit̃, habet cãm cõtinuã q̃m ad ei⁹ vſum factũ hoĩs non requiritur: vt.l.foramẽ.s.de ſer.vr.p̃di. Dic verũ.q̃n ad eius vſum factum hoĩs nõ requirit̃: ſed q̃n factũ hoĩs requirit̃ vt in eũdo: tũc illa ſeruitus habet cãm diſcõtinuã: vt.l.foramẽ.de ſer.vr.p̃di. ¶Illud†q̃ dixi,q̃ lõgo

4 tpe p̃ſcribit̃ ſeruit⁹: eſt uerum, ſi aliqs eſt vſus iure ſeruitutis: vt.l.j.§.j.de iti.actuq; pri.& ibi no. S3 q̃uo apparet vſus iure ſeruitutis. Rñ.ibi videbim⁹ Item,q̃ ſit vſus ſciẽte aduerſario: vt.l.ĳ.C.de ſer.& aqua. In alĳs autẽ p̃ſcriptionib⁹, nõ requiri-

c tur aduerſarĳ ſciẽtiaᶜ: vt.l.fi.C.de p̃ſcri.lon.tẽ. Et eſt rõ, licet gl.nõ dicat: q̃a præſcriptio ſine poſſeſſiõe nõ ꝓcedit: vt.l.ſine poſſeſſiõe.j.de vſu.ſed quaſi poſſeſſionẽ ſeruitutis non poſſum habere: niſi te ſciẽte: q̃a quaſi poſſeſſio ſeruitutis nõ eſt niſi dñi patientia: vt.l.penu.s.de ſer.& ideò eſt neceſſe,q̃ dñs ſciat. Sed poſſeſſionẽ tui fundi poſ-

5 ſum habere te ignorãte. ¶Et iõ fortè† dicerem,q̃

d in Italia nulla ciuitas eſt,q̃ p̃ſcripſerit meruᵈ v̄l̄ miſtum imperiũ: q̃a in corporalibus requirit̃ quaſi poſſeſſio ſciente aduerſario.ſed Imperator iam eſt lõgum tp̃s,q̃ ibi nõ fuit: ergo &c. ¶Reſtat du

e biumᵉ: q̃ vacanti imperio ſuccedit eccleſia: an ſufficiat ſciẽtia Papę? Cogitabitis: & hoc tene menti Inn.in.c.q̃relã.de ele.dicit q̃ non poſſum eſſe in quaſi poſſeſſiõe alicui⁹ electionis, niſi ſciente, & patiẽte aduerſario.ſed in Marchia.vel in ducatu, ſufficit ne ſcientia Ducis, vel Marchionis, ad præſcribendum merumvel miſtum imperiũ? cogitabi

POMATES.

d ¶Præſcripſit merũ. Vide plenè Feli.in.c.cũ nõ liceat colum.iiĳ. vſq; ad fi.appa.de p̃ſcripti.& .d.Prępo.c.fruſtra.col.fi.diſt.viĳ.& in.c.cũ cõtigat.co.iĳ.de fo.cõpe.& Pan.in.c.fi.ĩ primo no.de conſti.Bal b.in.c.j.in primo no.de reb.eccl.nõ alie.et ar e.cõſi.xlĳ.& Alex.cxxxvj.colũ.peñ.ad fi.uo.ĳ.& .xvj.col.j.uol.v.ubi ponit, an perv ſum tãti tẽporis, cui⁹ ini tĳ memoria nõ extet in contrarium, p̃ſcribat̃ merum & miſtũ imperiũ.& qualiter ꝓbet̃ tale tp̃s ponit ibi, in.iiĳ.col.& ĩ.iĳ.an ad p̃ſcribẽdũ merũ & miſtũ ĩperiũ, reqrat̃ ſciã & patiẽtia illi⁹ q̃ pri⁹ erat in quaſi poſſeſſiõe, uel illi⁹ ad quẽ ſpectabat iuriſdictio? & in.iiĳ.col.ponit, an talis ſciẽtia reqrat̃, q̃n q̃s eẽt vſus tãto tẽpore cui⁹ initĳ &c.& in hoc an ſit differẽtia inter cõſuetudinẽ & p̃ſcriptionẽ: & ibi in.iĳ.col.ad fi.& ĩ.vj.ponit q̃uo ꝓbatur q̃s ſciuerit q̃ ali⁹ vteretur, & ibi in.viĳ.& .viĳ.colũ.ponit ad præſcribẽdum merum & miſtum imperium, & iuriſdictionẽ, an req rat̃ tm̃ tp̃s &c. Et q̃d in p̃ſcribẽ.poteſtate ſuperna cõtra Papã, uel imperatorẽ,& de hoc ẽt ponit plenè cõſil.xxiiĳ.col.pe.uo.v.ubi ponit: an & q̃n ꝓbatũ eſt de tali tpe, requirat̃ aliquis titulus.

d ☞Adde in materia p̃ſcriptiõis meri & miſti imperĳ poſt hic adducta.,d.auunculum meũ. Balbũ ĩ tractã.p̃ſcrip.in.ĳ.parte.v.prin.p̃ſertim in verſi.iĳ.eſt queſti.& de p̃ſcrip.ſeruitutum generaliter.vide eũdem in.ĳ.parte.iiĳ.princi.ꝑ totum. Alex. Loſeus.

e ¶Reſtat dubiũ.dixi poſt.d.Ant.ĩ.c.cũ cõtingat.de fo.cõpe.& adde Bar.in.l.ſi publicanus.j.ti.j.& in.l.naturaliter.j.de vſu.Inn.in.c.bone.el.ĳ.de poſtu.pal.Bar.in.l.j.ĩ fi.C.de ſer.& aqua.ꝑ do.Flo.& .d.Io.in.d.c.cũ cõtingat.& d.Ant.in.c.puenit de cẽſi.& q̃ no.Bar.in.d.l.ſi publicanus.§.fi.& diſputaui ego Bononię. Adde Bal.conſi.lxiĳ.li.j.

a ¶Cogitabitis. Nā Cy. Et ibi similiter tangit, an præscribatur merum im
perium. & Bar. videtur voluisse, ꝙ sic, in. l. j. ſ. de damno infe. ibi, dū fa-
cit mentionem de consuetudine. & idem, in. l. imperium in. ::. co. de iuris.
om. iu, ad hoc facit, ꝙ no. d. An. in. c. j. de const, licet ibi do. Io. contra, eū
per Bal. in auт. quas actio. C. de sa. sanc. eccl. per Io, And. & doct. in. d. c.
cum contingat, de
fo. compe. scripsi
latè in dispu. mea
Sigismūdus. & cō
suluit Io. Cal. ꝙ sic
per. c. irrefragabili
§. excessus. de of.
or. & Ia. bu. ī aut.
præsides. C. de epi
sc. au. per Ang. in. l.
hic aūt iur. de ser.
vr. prędio. p Bald.
Ang. & Pau. in. d.
l. imperiū. p Cy. ī
l. more. in pe. q. e.
tit. vbi Ange. per
Pet. de anc. consi.
cxxxj. & ad dicta
per Bart. hic adde
tex. in. c. j. de inue
sti. de re. alie. fa. Ad
de, an merū impe-
riū prescribaт? pul
chrè pet, de Anc.
consi. cxlj.

POMATES.

b Ego dico. & de ma
teria vide Ang. in
repeti. d. l. si certis
annis. & hic p Io.
de Imo.

c ¶Vlterius p hanc
l. vide. d. Io. q ali-
quid dixit, in. l. iij.
j. de vsu. And. Bar.

d ¶Vltramō. dicūt
Vide Sal. in. l. tra-
ditionibus. C. de
pac. And. Bar.

e ¶Quod dominiū
habes. adde ꝙ no.
Bar. in. l. ij. j. de v-
suca.

f ¶Sit vtile. vide de
ratione glo. in. l. si
quis diuturno. ſ.
si ser. vend. Io. an.
ī regula. possessor.
in mercuri. in. iiij.
questio princ.

g ¶Item varus. Pro
intellectu hui⁹. §.
vide Bar. in. l. ij. in
prin. ff. sol. matri-
monio.

h ¶Idem Labeo de-
beat deponere: vi
de Inn. in. c. quali-
ter & quando. de
accus. et ꝙ no. xvj.
q. refert Bald. in. l.
presbyteri. in. j. co
lum. C. de episc. &
cle. vbi dicit quòd
magis excusantur
testes in nō recor-
datione, vel varia-
tione temporis, ꝙꝫ
personæ, vel loci:
sed quòd non ex-

a tis.[a] Nam Cy. in. l. j. C. de emā. liber, vbi tractat ma
teriam meri, vel misti imperij, nihil de hoc dicit:
nec ēt Gul, in. l. imperiū. de iuris. om. iu. ¶Itē op.
6 & videtur, † ꝙ seruitus, quæ habet causam discon
tinuam, præscribatur longo tempore: vt. l. cū de
in rē verso. ſ. de vsu. Dicit gl. verū est, quādo ex so
lo tēpore nititur; requiritur causa cōtinua, ad hoc
vt quis longo tempore prescribat. sed si non niti
tur ex solo tempore, sed ex titulo: tunc probādo
de longo tempore, probat acquisiuisse seruitutē,
vt ibi: licet causam habeat discōtinuam. Vide gl.
quæ incipit, in tanto. ibi, si verò non ex parte. vi-
de tex. in ver. sanè. Ibi, non inueniт imposita &c.
Et sic, si allego seruitutem iure impositam, & ꝓ
bo usum longi temporis: presumitur titulus: &
sufficit ad probandam seruitutē: licet habeat cau-
sam discontinuā. Moderni do, omnes impugnāt
hanc gl. Primò Cy. & ipse not. in. l. si certis annis
C. de pac. Dicit enim. l. cū de in rem verso. loqtur
in faciente: vt in soluente omni anno: sed materia
nostra loquitur in patiente. Et non est eadem ra
tio præsumendi contra patientem, quæ est cōtra
facientem. hoc tenebat Iaco. bu. in. l. seruitutes. ſ.
b de serui. & Ray. hic me audiente. ¶Ego dico,[b] ꝙ
etiam contra patientem præsumiт titulus ex vsu
longi temporis: vt. l. qui in alie. §. j. ſ. de acqui. hæ
re. & l. si filius. C. de pe. hęr. & l. cum post in prin,
ſ. de iure do. Facit. l. cum quidā. §. j. ſ. de vsur. Simi
le uos videtis in. l. quam Tuberonis. §. j. ſ. de pec.
vbi ex sola patientia videor constituere seruo pe
culium. Contra hoc tamen dictum videtur forti-
ter. l. nullo. C. de rei vend, & l. Celsus. j. de vsuca-
7 pio. So. & tu habes gl. no. quæ soluit hanc cōtra-
rietatem. vbi tractatur de amissione dominij, quæ
parit magnum pręiudicium: tūc ex cursu tēporis
non probaт titulus: vt legib. cōtrarijs. Sed vbi tra
ctaт de amissione seruitutis: ibi tractaт de modico
præiudicio, tūc probaт titulus ex cursu tēporis,
vt hic, & legib. ſ. alle. hoc ponit gl, in. l. pe. C. cōi
di. quā gl. tene mēti. Allegaui in. q. quā disputaui
de muliere. quæ trāstulit omnia bona sua. Multa
dixi alio anno, in. l. si certis annis. C. de pac. Alio
anno moui vnum dubium, vnde procedit istud:
ꝙ in seruitutib⁹ distinguaт: aut hūt cām cōtinuam
vel nō: qd ad propositū: null⁹ em act⁹ facti habet
cām cōtinuā: sed qa animo retineт, dicitur habere
8 cām cōtinuā. ¶ † Quęro ergo, an diuidaт ista quasi
possessio in ciuilē & naturalē, vt sic anio retineaт?
si dicis ꝙ nō: ergo semp diceret noua quasi posses
sio. Si dicis ꝙ sic, quare ergo nō ꝗriт lōgo vsu? de
9 hoc dicam. j. de acq. poss. l. j. ¶ † Itē diciт hic, ꝙ qs
in seruitute nō cogiт reficere, sed pati. cōtra de ser.
vrb. prę. l. cū debere. So. dicit gl. speciale in serui-
tute oneris ferendi: & bn̄ de hoc dicā. j. proxi. §.
10 ¶ † Vlterius pro hac. l.[c] possum determinare duo
c dubia. p gl. cōtra vltramō. Primo, vtrū per p̄scri-
ptionē queratur directū dn̄ium, vel vtile? gl. tenet
ꝙ vtile: ut no. in auт. nisi. C. de bo. ma. & de vsu. l.
d vsuc. Vltramō. dicūt,[d] ꝙ directū. ¶Sed est hic tex.
pro gl. cōtra vltramō. ibi, vtilē actionē. Tetigi hoc
dubiū in. l. vsuc. p̄all. So. opi. gl. est vera qa ē vera.
e Tu q habes fundū ēphyteuticū, ꝙ dn̄iū habes.[e] vr̄
ꝙ nullū: qa dās in emphyteusim, nō habet nisi vti
le. Vel iste emphyteuta habebit vtile: & dās in em
phyteusim, nō pót probare dn̄ium cōiter, nisi per
prescriptionē: ergo si dedit ī emphyteusim, apud
eū nil remanet: vt. l. vl. C. de iure emph. Sed vtrū
dn̄ium distinguat inutile, & directum, tracto in. l.
si qs vi. §. differētia. j. de acq. poss. & ibi dicā. et ibi
de hoc videт tex. ¶Quero, an per prescriptionē
f dn̄ium quęsitū sit vtile?[f] & l. cū postulassem. §. j.
ſ. ti. j. dicit quasi dn̄ium. Simile habuisti in. l. si fini
ta. §. si an̄. ſ. ti. j. veritas est, ꝙ p̄scriptione cōpleta
acqriт vtile dn̄ium: vt hic. Sed p̄scriptione cōple
te ea pendente, diciturhabere quasi dominium: vnde qui prescribit, &
habet publicianā, diciт habere quasi dn̄ium: vt no. gl. inst. de ac. §. ali. ſ. de
pu. l. j. & sic aliud est dn̄ium directū: & aliud vtile: aliud quasi dn̄ium.

¶LEX. II.

IN summa.

SVMMARIVM.

1 *Seruitutem debens, an debeat facere, uel sufficiat pati?*

Apud Labeonem. ¶Qui ipedit me vti seruitute mihi
debita, vel p̄scripta: teneт hac actio
ne. secus si opus fiat publica authoritate, vel facti memoria non existen
te. h. d. vsq ad. §. item uarus. Et iste est no. §. no. §. præterea. vbi dicit par
tem, dic maximè. Nā idem totū purgare vellet: vt. ſ. cōmuni. di. l. si ędes.
& pro socio. l. cum duobus. §. item Mela. et. §. itē si in cōem. Itē Old. Aut
egit superior cōtra inferiorē. & habes in. §. apud Labeonē. Aut vicinus
cōtra vicinū proximū: loquiт. §. pręterea. Aut inferior cōtra superiorem
& loquitur. §. apud Alphenū. ¶Op. diciт hic in. §. apud Labeonē. ꝙ co
giт alternatiuè, uel purgare, uel pati. Contra. ſ. l. prox. in fi. vbi indistin-
ctè cogiт pati, dicit gl. huius alternatiuè, vltima pars est vera. Vel hic cō
cōsuetū est purgari à tpe, cuius nō extat memoria. Sed pria so. destruit
tex. et secūda cōtinet diuinationē. Quare dicas, quoddā est opus, ꝙ de-
bet fieri iure seruitutis, ꝙ nō prębet cōmodū faciēti: et tūc ille, q debet
seruitutē nō debet facere. vt. ſ. l. proxi. in fi. Quoddā est opus, ꝙ affert
cōmodū faciēti: ut in purgādo fossam, ubi est recollectio pinguedinis:
& tunc debet agi alternatiuè: ut tex. ibi dicit, ꝙ tene menti. ¶Venio ad
§. Alphenū qui videtur omnibus contradicere. Nam. ſ. l. proxi. in fi. di-
citur, ꝙ agitur pręcisè. vt patiaт. in. §. apud Labeonē agitur alternatiuè:
hic agitur pręcisè: ut faciat. Gl. ponit plures solut. sed tene, ꝙ hic fuit a-
1 ctū in constituēda seruitute, ꝙ purgatio spectaret ad dn̄m. ¶ † Quęriт,
utrū ille, qui debet seruitutē debeat facere, vel sufficiat pati. collige ex
istis legib. sic: aut est actū, ꝙ ipse faciat, & teneт facere: vt hic, in. §. apud
Alphenū. aut non est actū: et tūc dn̄s consueuit reficere à tēpore, cuius
nō extat memoria, et cogiт: vt. d. §. apud Labeonem. et hic no. aut de ista
prescriptione non constat: et tunc aut est seruitus oneris ferendi, & co-
giт reficere: vt, l. cū debere. s. de ser. ur. pręd. aut est alia seruitus: et tunc aut
reficiente dn̄o, ex refectione possit cōmodū aliquod seq: & tunc debet
agi alternatiuè, vt uel faciat, uel patiaт: vt hoc. §. apud Labeonem. Si ve-
rò nullum commodum posset sequi, pręcisè agiт, vt patiatur: vt. s. l. pro
xi. infi. & s. de seruit. l. quoties. §. seruitutum. Bart.

g Item varus,[g] ¶Qui non patiatur opus naturale, vel quasi, in
primum statutum reduci, hac actione utili con-
trauenitur. h. d. vsque ad. §. idē Labeo ait. ibi excusauit subaudi, quā po-
steà repleuisti, uel aliter est repleta. ¶Op. et uidetur, ꝙ actio ista non ha
beat locum, nisi in opere manu facto: ut. s. l. j. §. in summa. & §. sicut. Sol.
ibi negat directam: hic concedit vtilem in ver. quāquam. ibi deficiat sci
licet actio directa. & hoc ideò, quia directa actio datur pro opere manu-
facto: ut. s. eo. l. j. §. hęc autem actio. et. §. toties. Hic autem erat canale fa-
ctum: et ideò non habet locum directa, sed utilis. et idem dicitur in se. §.
Ol. ¶Item op. ista actio cessat pro lucro amisso, vt. d. §. Sol. dicitur pa-
ti damnum: quia in primā naturā locum restituere nō patitur: & eodē
mō respōde ad. l. Procul⁹. ſ. ti. prox. ¶Itē op. ꝙ Labeo cōtradicit sibij-
psi: nā in uer. Labeo. dicit Labeo, ꝙ potest agi, vt uicin⁹ repleat: sed uer.
Labeo. posito in se. §. ubi reprehenditur in summa: diciт cōtrarium. Sol.
in prin. uer. diciт de ope manufacto: in secūdo de opere facto à natura.

SVMMARIVM.

1 *Testes in effectu probationis, tantum ualent, quantum instrumenta; sed in modo probandi differunt.*
2 *Dies & consul non requiruntur in priuata scriptura: in publica sic.*
3 *Testes interrogantur de tempore, quando sunt suspecti: alias non.*
4 *Testis de auditu suo ualet, de auditu alieno non.*
Testis deponens de auditu sub cortina, uel pariete intermedio, in cōtractibus ualet: sed in testamento secus.
5 *Testis debet deponere de uera scientia & deponens de credulitate, nō probat, nisi in casibus qui sciri non possunt de ueritate, ut in filiatione, & adulterio.*
6 *Parentela antiqua, an probetur per testes de auditu?*
7 *Memoriam extare, uel non extare, qualiter probetur?*
8 *Famam non extare, qualiter probetur?*

h Idem Labeo.[h] ¶Qui vult probare memoriā extare, nō de
bet probare diē et cōsulē, sed sufficit testimo
niū de auditu. h. d. hic. §. valde no. & mēti tenēdus. ¶Op. diciт hic, ꝙ te-
stis nō debet depōere de die et cōsule. Contra in. l. libellorū. ʃ. de acc. di-
cit gl. aliud in libellis accusatorijs: ut ibi: aliud hic. ¶Itē op. ī auт. vt p̄po.
no. impe. §. vnde sancimus. gl. dicit aliud in instrumēto: aliud in testibus
1 vide gl. super uerbo memoriā. in fi. ¶Sed op. † de. l. in exercēdis. C. de fi.
instr. gl. nō soluit: Tu dic in effectu ꝓbatiōis tm̄ valēt testes, q̄tū īstrumē
ta: vt, l. contraria. licet in mō probādi differūt: ut hic. Cōtra hoc op. et vi
deт. ꝙ in instrumētis nō debeat apponi dies et cōsul: vt. l. pen. §. idē quæ-
sijt. ſ. de pig. Gl. dicit speciale in obligatione pignoris. vide gl. quę inci-
pit, ide in obligatione. quā tene mēti perpetuò: et sic tenet, ꝙ instrumen
tis obligationis realis, non requiritur, ꝙ apponatur dies et consul. Doc.
nostri

cuset testis in non recordatione loci.tenet Bal.in.l.testiū.in.ix.col.C.de testi.& de teste non deponēte de tpe,vide Bal.ibidem.in vlti.col.& ad dicta hic p Bar.vide eūdē in.l.labeo.de supel.leg. Adde,an testes discordātes in loco,vel tpe probent? vide Bal.cōsi.ccxxij.lib.j.

¶ Quid autē si testis dicit se nō recordari de tpe?dic quod probat not. Bar.ī.l.si librari⁹. de reg.iu.Spe. de teste.§. iam de interrogatorijs.ver. itē de tpe. Quod no.limitat ibi Ioan.And.& doc.in c.ex tenore.de testi. & lati⁹ in.c. cū cām.eo.ti. nisi oēs testes vnanimiter dicerent se non recordari:quia tunc non probant.

3 †nostri vident dicere aliter,ꝙ in.l.pe.§.ᵃidē q̄ījt. loquit in priuata scriptura vbi nō requirit dies et cōsul:sed ī publica sic:vt in aut.vt ppo. no.impe. hęc sunt vera,cōiuncta.l.j.§.editione.s.de edend.

3 ¶ †Vlteri⁹:op.& videt ꝙ testes debeāt deponere de tpe:vt.l.ij.§.j.s.de test.dicit gl.testes nō debēt īterrogari de tpe:nisi,qn̄ essent suspecti, quod te ne mēti.simile no.ī.l.testiū.C.de test.ꝙ dic plenè, vt ibi,p Cy.qui recitat verba Ia.de are.posita hic:

a ¶ Vlterius venio ᵃad gl.sup verbo audierint &c.

4 dicit †hic,testimoniū de auditu valet ᵇ.Cōtra ī.l.te b stiū.C.de testi.ubi debet esse testimoniū de visu.

c Dicūt qdā hoc spāle.gl.repħēdit:qa alibi ᶜ admit tit testimoniū de auditu:vt puta,si cortina erat in medio.vn̄ est spāle hic,ꝙ ualet testimoniū de auditu alieno:sed de auditu suo semp valet testimod niū:siue in contractuᵈ,siue in testamento . ꝙ tene mēti.¶ Sed videt ī eo,ꝙ gl.dicit de cortina, et pariete,est valde qd nouū:& posset ,pcedere ī cōtra e ctib⁹.Sed in testatore,ᵉ qui propter infirmitatem mutat vocē,qūo pōt cognosci qs sit testator vn̄ cō f tra hāc gl.ᶠ determinauit Frā.acc.& Cy.ponit in l.si nō spāli.C.de tes.vbi dicit,ꝙ nisi testis viderit tūc nō valet.Istā gl.no.& tene mēti. ¶ Circa hoc tn̄.vtrū ualeat testimoniū de auditu?Ia. de are.dicit qdā verba,q̄ fuerūt originaliter. Inno.in.c. cū cām.de testi.& recitat Cyn.in.l.testiū.C. de tasta. Spec.in ti.de teste.§.j.vn̄.l.q̄ dicit,ꝙ testis debeat reddere testimoniū de visu: intelligo generaliter

5 de quolibet sensu corporeo.¶ Dicitur hic† ꝙ qs debet testificari de eo quod scit.Contra.imò suf g ficit testificariᵍ de eo quod credit:vt.l.j.§.j.s. de vētre inspi.in corpore de hęre:& falci.§.si verò absunt.Sol.regulariter requiritur testimoniū de scientia.Fallit in casibus,in quibus sufficit de credulitate:vt in his,quæ non possunt sciri de ueritate vt si uolo pbare Titiū filiū Martini.Nā verè probari nō pōt:sed ex credulitate pōt.s.si probet per psumptiōes:vt.l.filiū,s.de his,qui sunt sui vel alie.

h iur.l.lucius.s.de condi.& demon.Idem in adulte 6 rio ʰ. Nā nō pōt probari:licet videritis vnū suprà i vnā:ut ī.c.literis,extrà de psum.¶ †Quęro quali k terⁱ potest probari parentela ᵏ antiqua?dicit glo . 7 per auditum.sed hodiè per consilium corrigit,ꝙ l est in.c.licet ex quadā.extrà de testi. ¶ †Quęro,si volo probare memoriā ˡ extare:debeo ne probare,ꝙ Titius dixit mihi,ꝙ audiuit à Sēpronio : & Sempronius ab alio.& sic per infinitū.tex.uidet ꝙ sic,in.l.si arbiter.s.de proba.dicit Inno.ꝙ secū dū hoc sequeret,ꝙ memoria extaret,& semp posset probari memoria nō extare:qa ego nō audiui ab aliquo,nec vidi aliquem,qui audiuerit tēpore suo:ut ipse no.in.c.quid per nouale. extrà de uer.signi.habes hic quomodo extare memoriam probatur.¶ Sed quęro qualiter probatur memoriā nō extare,cū sit negatiua?Rn̄d.probabitur, ꝙ opi.est memoriā nō extare.casus est in.l.si arbiter 8 s.de proba.idem dico† in fama:nā si diceres,quòd Martianus non occidit Semproniū , non potest probari.sed debet probare.ꝙ fama est,ꝙ Martianus non occidit:ut.d.l.si arbiter.Sed potes uidere Inn.circa istam materiam in.c.ueniēs.extrà de uer.sig.in.vj.& Spe.in titu.de proba.§.probare: uer.ulti.quęrit.aliās Spe.in ti.de notorio crimine §.iam de notorio.per totum.&.§.fi.

Idem labeo. Opp.gl.s.e.l.j.§.Nerati⁹. Sol.ut ibi not.

¶ LEX. III.

Apud trebatium. ¶ Quidā habet in litera immittere:alij remittere:ut patet ī iij.gl. Secundū primā literā precedunt tres prime positiones:sed secundū aliā procedit quarta positio gl.Cętera prosequere:ut in gl. vsq; ad finem.

SVMMARIVM.

1 *Fructuarius quando possit agere hoc interdicto de aqua*

POMATES.

a ¶ Vlterius venio. vide bo.gl.in.c.j.ī gl.fi.de pscrip. li. vj.Inno.in.c.quid per nouale.& ī.c. veniens. de verb. signifi.

b ¶ De auditu valet. qn̄ valeat testimoniū de auditu, uide Bar.in.l.si qs.ī hoc genus.& in.l. conuenticulā . C. de epi.& cle. & in l.j.C.ne ex delict. defun.et dicit Bal. in.d.l.cōuēticulā. ꝙ in probādis finibus antiqs, videt sufficere probatio de auditu auditus & vide Bar.j.infi. & vide ī.c.quoties de test.& dicit Io. an.ꝙ ubi testimoniū de auditu non admittitur:non facit etiā talē psumptionē,quę aliquid probet.Ita dicit ipse in summa sua de testi.in uer.testes de auditu.& Archi.xxij.q.v.hoc videt dici testimoniū de auditu facere aliqualē presumptionē,& refert Lud.ro.ī.§.de viro.ī vl.col.In antiqs sufficit si deponat testis de auditu. ī.c.licet ex quadā.de test.& ibi do.Ant.ī pri. Adde,an testis ī redditiōe rōnis de auditu probet?Bal.cōsi.lxij.lib.ij.& an testis deponēs de auditu probet?vide Pet.de Anch.cōsi.ulti.Alex.cōsi.lxxxij.&.cxxxvj.uol. Et qūo intelligant testes deponētes de auditu p eundē cōsi.lxxv.eo.vo. Et an testis,qui dicit audiuisse à maiori parte,sed non dicit à quo probet:per eundem consi.ij.&.xix.&.cxij.lib.iij.

c ### POMATES. ¶ Quia alibi.Vide Alex.cōsi.cxxxiij.ī.ij.co.uo.ij. & cōsi.j.uol.iij.col.ij.& Rap.cu.cōsi.lxviij.& Alex.cōsi.xxv.col.ij.uol. xlvij.in.j.col.ī fi.pe.uo.&.cxvij.in.j.col.uol.iiij.& ad hoc vide et Fel.in c.pterea.col.ij.in fi.de test.& in.c.tā literis.col.ij.uer.in gl.j.ī fi.& seq.de test.& in.c.cū cām.co.x.ī uer.& scias.de test.& in.c.licet ex quadā.ī pri. de te.& Cep.cōs.ij.co.j.& Barb.cōs.ix.& Barb.xxv.co.vj.uo.ij.& imo. cxxxv.& Ale.lxxij.co.iiij.vo.j.&.c.col.iij.& uo.j.d.de Ro.ī deci.nouis deci.vij.ī tit.de resti.spo.inci.itē ꝙ ī possessorio,& Ale.cōsi.cxxxvj.co. pe.uol.j.& are.xlv.&.in.3.ij.dub.&.lxxxiij.co.v.&.vj.&.ciij,co.j.& de materia plenè Ias.ī.d.l.si nō spāli.col.iij,& Ale.cōs.lxviij.co.pe.uo.ij.et lxxx.col.ij.eo.uol.&.cxvij.co.fi.e.uol.ij.Vbi ponit,qn̄ testes deponūt de auditu in reb⁹ antiqs.maximè ad probādū idētitatē rei per confines antiquos.et.lxij.co.ij.uol.iij.ubi dicit,ꝙ facit aliqualem presum.&.lxx. in fi.eod.uolu.ubi dicit,de teste deponente de auditu aliquem fuisse in possessione.&.lxxxj.col.pe.eo.vol.&.cxj. col.pe.uol.ij.&.xxiij.col.j. uolu.v.ubi loquit de testibus deponētib⁹ de auditu super cōfinibus. & Ro.ccccxxiij.col.ij.ubi loquitur in testibus deponentib⁹ sup dn̄io de auditu.& Alex.l.col.ij.uol.v.ubi loquitur de re de antiquo.&.cxvj.colum.fi.eo.uo.v.ubi loquitur de re de antiquo.

d ### POMATES. ¶ Siue in contractu,siue.In contractibus autem cōcordat,ꝙ non uitietur,dummodo testes habeant notas uoces contrahentium:ut not.glo.ij.quæstio.ix.c.testes.& uide gloss.in capi.pręterea. de teste.

e ### POMATES. ¶ Testatore.in prin.uide etiam Alex.consi.xxiij. col.ij.volu.iij.vbi pulchrè loquit de hoc,an testis de auditu admittatur. Et an secus admittatur hoc casu,& alia pulchra consi.xc.col.ij.uol.ij.et col.iij.&.xciij.col.fi.eod.uo.ij.&.cxcv.col.ij.eo.uol.ij.&.ccvj.eo.uo.et xcix.col.ij.uol. iij.ubi ponit de teste,qui dicit se habere notam uocem contrahentium.

f ¶ Contra hanc gl. Sed Bal.in.d.l. cōuenticulam.in.vij. col.ꝙ multas rationes tenet hanc gl. vt ibi per eū. Sed cogita:quia ista gl. quātū ad testimoniū videtur omnino falsa per dictā l.si non speciali.et per.l.si un⁹. C. de test.Posset tamen dici,ꝙ hęc gl. procederet in codicillis, & donatiōib⁹ causa mortis:secus in testamentis , in quibus plura requiruntur.l.hac cōsultissima.C. de test. iuncta.l.fina.C.de dona.causa mort. Et hoc videt sentire Matthesillan⁹ in suis notabilib⁹ dictis.cxxiij.& dixi in.d.l.si nō spāli.Regulariter aūt ualet testimoniū de proprio auditu uerborū alteri⁹ quādo testis bene habebat ueram uocem loquētis:licet ipsum non viderit, dicta.l.testiū. auf. ibi, posita . xxiiij. q.j.c.j.&. d. capi. testes. Istis adde Inno.in.c. præter eà.de testi.in fi.et ibi gl.& docto.& glo.in.q.ix.c. testes,quę uidetur similis huic,& uide Cy.& Bal.in.d.l.testium.C.de testi.in.iiij.q.& Bald. post Cy.& Bar.in.d.l.si non speciali.& per Innocen.in.c.ij. de consue. per domi.Abb.in.d.c.pręterea.& in.d.c.cum cām.de test.Et adde quod Ioan.Andr.in.c.ex literis.de consue.cōcordat cum hac gl.ꝙ cortina,uel paries intermedius nō impediat testimonium de auditu:si testis haberet uoces partium notas.sed docto.ibi dicunt fallere in actu testandi,p no. hic per docto.Adde Specu.in titu.de teste.§.j.uersi.quid ergo,si uiro et muliere &c.& uide Fulg.in.l.si un⁹.C.de test.& q̄ dixi in.d.l.si nō spāli.

g ¶ Sufficit testificari. Qn̄ ualet testimonium de credulitate, vide q̄ dixi in.l.quid tn̄.§.si arbiter.s.de arbi.dicit tamen not.Bal.ꝙ si testis dicat se credere illud,ꝙ per ueritatem prius affirmauerat,eius testimonium non euanescit:ita dicit no.Bal.per gloss.ibi,in.l.ij.§.quod obseruari.C.de iura.calū,in.ij.col.per domi.Anto.in.c.quoties.de testi.per Bal.in.l.ij.C. de test.sed quid si testis dicat se pro certo credere?dicit Bal.in.l.siue possidetis.C.de proba.ꝙ nō probat,nisi assignaret rōnē per sensum corporis.Et adde istis Bar.in.l.solā.in.v.col.ff.de test.in.v.col. Adde ꝙ Cyn. Iac.bu.& Bal.in.l.testiū.aliās in.l.nullū.C.de test.in ul.colum. dicūt. ꝙ si deponāt de credulitate testes.& credulitas sit iuncta sensui, & munita rōne,seu psumptiōe,probāt.alle.Bal.tex.in.c.literis.de psum.quē hic alle.Bar.& adde ꝙ testis deponens p verbū credo,ī peritia artis nō excusatur à falso testimonio:ut no.Bal.in.l.data opa.in.xiij.col.C.ꝙ accu.& ubi deponit testis de peritia artis,valet testimoniū de credulitate:ut no. Pau.de leaza.in rub.de testi.in antiqs.Et de hac materia per Bar.in cōs. inci.Vanutius Petri.ubi tenet,ꝙ testis deponēs quē occidisse ad defensionē,probat:licet deponat p uerbū credo,Adde hic dictis Bal.ī rub.C. si ex fal.instru.adde Alex.cōsi.lvj.lib.ij.& cōsi.xcij.lib.iiij.ubi plenius has apostil.uide.

h ¶ In adulterio.vide Bar.in.l.ij.in fi.j.de adulte.

i ¶ Quero qualiter.No.ꝙ parētela pbet per auditū.uide Bal.in aut.quas actiones.ad fi.de sac.san.eccle.Andr.Barba.

k ¶ Probari parentela.uide.xxxv.q.vj.de parentela.

l ¶ Probare memoriam.uide omnino Ioan.And.in.c.j.de pręscri.in.vj. in glo.& Bal.in.l.conuenticulam.in.vij.colum.

a ¶Opp. dicitur hic aduerte: quia Bar.in.l.j.§.fi.s.ti.ij.formauit quæstionem an vsufructuarius dominum defendere teneatur: & ibi dixit se hic dicturum. Et in hoc articulo vide Io.de Imo.in.d.l.j.§.fi.iũcta.l.q viam.s.tit.ij.non tamen respondet ad.l.hoc amplius.§.fi.cũ.l.se. & adde gl.in d.l.hoc amplius.§.quæsitum.per quem se fundat Bar.hic.

b ¶Excusat. Ita all. Bar.in.l.iij.in.j.q. prin.C.de pig.

c ¶Sit litigiosus.ad de q not.scripsit Bar.in.l.post con tractum.in fi.ij.co lum.j.de do.Adde tamen, quòd res litigiosa non impeditur alienari alienatiõe necessaria: vt no.Bar.in.l.dãni.§.si dominus.s.tit.j.Adde vidẽdũ Ro.consi.cclxx.

d ¶Aduerte, ergo no.fin. duo ex gl. Priò, q vbi nõ est qõ de re, sed solum de ope facto in re: tunc nullo mõ efficitur res litigiosa, ẽt p cõtestationẽ, actio tñ bñ fit litigiosa per cõtestationẽ. Secundò, q vbi fit questio de re per actionẽ personalẽ fit res litigiosa p li.cõtest.& similit fit ipa actio p.d.l.ij. hoc tenet

e Bar.in.l.j.j. de lit. And.Barb.

e ¶Quero ago.ad de Bar.ĩ ru.s.de rei vẽ.et.l.j. ĩ ult.co.j. De ac.et ob.et per Bal.ĩ.l.curat.ĩ.vl. co.C.de neg.gest. & adde q habẽt ĩ l.vtiq.s. de rei uẽ. & adde no.p Bal. ĩ.l.more.C.de rei vẽ.Ita vr̃, q si vult agere contra nouũ possessorẽ, q cõsecut9 ẽ possessionẽ post li.cõ.factã cũ prĩo, nõ sit necessari9 nou9 libelli9, iuxta no.p Bal.in l.j.ĩ.ij.co.C.cõi.di. pleni9 p Iñ.ĩ.c. qa v.de iu.qa videtur uelle cõtrariũ. Et hic adde Ang.ĩ re petiõe.l.si qs ui.§. differẽtia.in.xvij. co.j, de acq.poss.

f ¶Tenet directa vtiliter. Limita qñ à principio cõpetebat directa, sed tpe sñiæ cõpetebat vtilis: & ita loqtur Bar. secus si à prin.nõ cõpetebat nisi sola vtilis: vt ẽ tex.no.secũdum unũ intellectũ.ĩ.c. cũ ad sedẽ. de re. spo.& ibi.d.Ant. circa.xvj.col.

plu.arcen.ubi, quod procuratorio nomine domini, ex quo uidetur constituere in rem suam.
2 *Fructuarius, quod posit conueniri hoc interdicto, tam pro damno dato à se, quàm à domino.*
3 *Dominum esse conuentum præsumitur, si posidet.*
Dominium quando uenit incidenter, præsumitur ex possessione, ibidem.

Neque fructuarius.

¶Op.s.tit.j.l.qui bona §.& superficiariũ. Sol.verba legis quę actionẽ induxit, hoc requirunt: vt domino detur. sed prætoris verba in edicto de dam.infe.loquuntur de omni eo, qui iurabat calumniæ causa.&c.vt.l.prętor in prin.s.tit.j.In contrarium, quia etiam actionẽ competentem domino posset exercere fructuarius: vt.l.j.in fi.cum.l.seq.s.tit.j.
1 Sol.†potest procuratorio nomine, vt ibi: non proprio: vt hic cũ si. Quod bene no. Videtur enim in rem suam cõstitutus procura.vt ibi dicit: & hoc si uult agere tã pro damno suo, q̃ domini: sed si uellet pro suo tãtum, posset agere vtili: vt.j.e.l.si vsusfructus. Item potest agere confessoria: vt.s.eo.l.j.§.item sciẽdũ &.s.si vsusfr.pe.l.j.in princi. Et eãdem distinctionem adijcio: si vult agere confessoria, vel negatoria pro seruitute: quia potest procuratorio nomine domini, non suo: vt.d.l.j.§.fi.s.ti.ij.&.l.j.s.si vsusfru.pe.
a ¶Op.diciturhic,[a] q † vsufructuarius
2 non potest cõueniri. ¶Contra.j.eo.l.si vsusfruct9 §.fi. Sol.dicit gl.verum est vtili. Tu dic, si conuenitur pro eo, q ipse fecit: & sic suo nomine cõuenitur vtili, si pro eo, q fecit, dominus potest conueniri procuratorio nomine domini: vt.s.ti.j.l. hoc amplius.§.fi.cum.l.seq. & ibi dixi, suo nomine non vt hic.
3 ¶†Quæro, qualiter probabitur cõuentum esse dominum, cum semper negabit? Respon.præsumo eum dominum qui posidet, nisi probet se alio iure posidere: ne quis cogatur dominum quęrere: vt.s.tit.j.l.inter quos.facit.C.de pet.hær.l.fi.Idẽ in actore. Cũ em̃ hic veniat dominium incidenter: vt no.j.l.proxi.§.Iuli.præsumitur dominus, qui posidet: vt.s.fami.erciscun.l.j. q no.de cõdi.insti.l.quidã in suo.& ibi dixi.&.ff. si seruit.ven.in.l.sicuti.§.si quæratur. Et prædicta sunt menti tenenda propter practicam.

SVMMARIVM.

1 *Principium, quod inspiciatur.*
Iussus iudicis excusat.

¶LEX. IIII.

Quanquam.

¶Sufficit ad hãc actionem quem esse dominum loci tempore, quo ædificauit. hoc dicit.
1 ¶†No.q inspicimus principium. & ratio est. quia verba legis quæ dabant hãc actionem, requirunt hoc. Item no.q iussus iudicis ex-
b cusat.[b] ¶Ad vtrunque gl.op.& nõ sol. vide glo. ibi.&.l.nondum.§.q dicitur, de pig. Sed illud cõtingit propter generalem obligationem pręcedẽtem. Vide aliam glo.quæ incipit, quoniam nõ dolo fecit.&c.ibi.C.de app.l.quoniam dic, vt.j.de reg.iur.l.nõ vidẽtur.§.qui iussu.per gl.& p Dyn. in.c.q quis mandato.extrà de reg.iur.in.vj.

SVMMARIVM.

1 *Fundus uenditus post intentatum iudicium aquæ plu. arcẽ. non efficitur litigiosus: sed datio ipsa facta li.cõt.sic.*
Res est litigiosa, quando est quæstio de dominio, uel rei actione personali: sed si de opere facto in re, uel de aliquo iure reali, non.
2 *Sententia de opere destruendo, non fiet executio contra illũ qui nunc posidet: nisi facta reuocatoria.*
3 *Agendo contra possessorem, qui postea desijt posidere: an damnari posit ex eadem instantia?*

Iulianus.

¶Licet res uendatur pendente iudicio, actio siue iudiciũ aquæ plu.arcen.intentatum, non extinguitur.h.d. ¶Op. dicit hic de damno prçterito. Cõtra.j.eo.l.si tertius.§.officium. So.vt in glo. ¶Item oppo.
1 j.eõ.l.emptor.sol.vt in glos. ¶†Quæro, an fundus sit litigiosus[c] in casu
c huius.§.gloss.dicit, q non: quia actio est personalis.s.quia non de dominio quæritur hic: sed de opere facto in fundo.vt in authẽ.litigiosa.C.de liti. Vnum tamen bene dico, q actio ipsa bene per lit.contest.est facta li-
d tigiosa, & non posset transferri: sed ipse fundus sic. ¶Aduerte ergo[d], q ex glo.ista colligitur, si est quæstio de dominio res est litigiosa secundũ formam, aut. litigiosa. sed si sic quæstio de re actione personali: tunc idẽ quia res est litigiosa.per lit.contest.vt.l.ij.C.de liti. Si verò non est quæstio de dominio.vel de re, sed de opere facto in re, vel aliquo iure reali: tunc res non est litigiosa, sed actio.vt dixi hic.plenè dicam.j.de litig.l.j.
2 ¶†Quęro, lata sentẽtia de opere destruẽdo: an fiet executio contra illũ qui nunc posidet? text.videtur dicere, quòd sic.: ibi, ac si nulla alienatio facta esset. Tamen contrarium credo: quia ista est actio personalis: vt.j. eo.l.si tertius.§.aquę.ergo & contra singularem successorem nõ fiet executio: vt.l.j.§.necessariò.s.si mu.ven.no.nisi prius ageretur reuocatoria vt insti.de act.§.item si quis in fraudem.& no.per Inno.in.c.fi.extrà de aliẽ.iu.mu.cau.fac.& iste tex.dicit de modo condemnandi: non de mo-
3 do exequendi. ¶†Quęro ago[e] contra possessorem, qui postea dolo de-
e sijt posidere: an modò dãnari debeat ex eadem instantia? sed dubiũ est quia posidens tenetur directo dolo: desinens posidere tenetur vtili: vt l.sinautem.&.l.qui petitorio.§.j.s.de rei ven.&.l.parem.j.de regu.iur.et sic cum alteretur actio non videtur posse damnari ex eadem instantia. Sed Dy.dicit, q contra eos multũ facit ista litera, sed nihil facit: qa actio aquę plu.arcen.semper durat directa, licet alienetur: secus in casu proposito: quia actio alteratur. Et istam.q.mouet Ros.in tit.de rei vendi.& Specu.in ti.de inter.quæ fiunt ante litem contest. Cy.tangit eam in.vij. quęstio.C.de alie.iudi.mu.cau.fac.& alij docto.dicunt.insti.de actu.§.j. & Iaco.but.dicit in sua lec.super titu.de act. Quod quãdo qs desijt posidere dolo malo, nõ variatur actio.q̃ remanet directa: sed mutatur quædam qualitas: quia posidens tenetur directa directò. Sed si dolo desijt
f posidere, tenetur directa vtiliter[f]. ergo ex eadem instantia põt sequi cõdemnatio: vt.l.in delictis.§.si detracta.s.de noxa. Et quãq in rubr.s.de rei ven: dicit glo.q fit directa directò: & directa vtiliter: tamen non placet: quia rei vendicatio habet duo principia formalia. Vnũ ex parte agẽtis, quòd sit dominus. Aliud ex parte conuenti, vt posideat. Modo alterum deficit, nõ potest dari directa contra desinentem dolo posidere datur ergo vtilis.& hoc tenet Pet.& Cyn.de rei vendi.super rub.& videtur casus de peti.hęre.l.etiam si putauit.§.si quis.&.l.electio.§.j.s.de noxa. Remanet dubium, an posit ex eadẽ instantia cõdemnari: vt si vis dicere virtute vtilis sequeretur condemnatio. quod potest: vt.l.cũ hęreditas.s.ad treb.&.l.j.§.j.cod.titu. Nam in fideicõ.transeunt vtiles. & tamen ex eadem instantia sequitur condẽnatio: vt ibi patet. Facit etiam in institu.de noxa.§.omnis.coniuncta.l.seruus.s.de his.qui not.infa. ¶Eadẽ ergo ratione, si ago contra eum qui non posidet: sed dolo desijt posidere, posteà pendente iudicio incipit posidere, condẽnatio sequitur: vt l.quæsitum.in prin.de pecu. Si vis dicere, q ex eadem instãtia condemnatio sequatur, virtute directę actionis ab initio propositę, posset fieri: licet tibi directa modò non competat: vt.l.si post acceptum.s.de rei vẽdi.vbi, si non facto meo desino esse dominus, ex eadẽ instantia sequitur condemnatio: multomagis si aliqualiter remaneo dominus. ¶Ex prædictis notabiliter distingue: aut alteratur qualitas actionis aut ipsa actio. si ipsa actio: tunc aut alteratur de directa in utilem, vel econuerso: aut de aliqua in nullam: & hoc secundo casu. aut contingit de hoc facto conuẽti: & nil potest imputari actori, & sibi non pręiudicat: vt.l.si post acceptum.aliàs secus.institutio.de perpe.& tempe.act.in fine.&.s.de minio. l.si filius.

Idem Iulianus.

¶Dominus, qui non fecit, nec nomine eius vtiliter factum est, tenetur hac act. ad patientiam, & tenetur, qui fecit ad interesse interdicto, quod vi aut clàm.h.d.cum.l.sequen.

SVMMARIVM.

1 *Vicini quando agitur iure personarum, intelligitur de uicinis habitatione, secus si de iure feudorum.*
2 *Vicinus & uicina dicitur usq; ad locum, à quo exaudiri potest uox, secundum communem cursum temporum, nisi ex communi usu loquendi aliter appareat.*
Practica uocandi uicinos.ibidem.
3 *Habitantes prope me in domo conducta, quando dicantur mei uicini.*
4 *Domum contiguam habens ex parte inferiori domui meæ, cuius introitus à meo introitu multũ distat per longum spatiũ à latere anteriori, an dicatur meus uicinus.*
5 *Vicini proximiores, qui dicantur: ubi quòd qui est proximior, est habilis ad testificandum.*
6 *Statutum, quòd uicini teneantur emendare damnum, si non ceperint malefactorem, intelligitur de uicinis habilibus ad capiendum.*
7 *Ciuitas & castra qualiter dicantur ad inuicem uicina: remißiuè.*

Si tertius.

¶Opp.in aut.de fideius.§.j.& in authẽ.prę sente.C.de fideius.sed hic vterq; principaliter tenebatur: ibi vn9 prĩcipaliter, alter accessoriè. ¶Op.de.l.ij. §.si qs ĩ suo.j.ne qd ĩ lo.pu.So.vt ĩ gl.qa ista.l. debet ĩtelligi

secundum

a secũdũ distinctionẽ illi⁹. ¶ Itẽ op. hic dicitur[a] vicinus, qui habet fundũ
1 proximum. Contra, † quia propriè de domibus dicitur vicinia: vt. s̃. fi.
reg. l. sed & loci. §. fi. So. fundi non dicũtur inuicem vicini, vt ibi: sed do
mini fundorum sic: vt hic. Item agitur hic de iure ipsorum fundorũ: vel
de eo, quod ipsius fundis nocet, & prodest. Sed si de iure personarum
quæritur: vt ꝙ filius sit natus in domo scientibus vicinis, intelligo de vi
cinis habitatione: vt. C. de nup. l. si vicinis. non de habẽtibus prędia pro
2 pinqua. ¶ † Quæro, vsque ad quem locum[b] dicuntur vicini, seu vicinia?
b Rñ. vsque ad locum, à quo potest exaudiri vox hominis acclamantis:
vt. s̃. ad Sill. l. j. §. eodem autem tecto. & §. sequen. qui incipit potuisse, se
cundum Iac. de Are. & alios modernos. Quod intelligo, nisi ex commu
ni vsu loquendi appareat, ꝙ aliter vicinia accipiatur. j̃. de verbo. sig. l. vt
Alphenus: de Flu. l. j. §. j. & de fundo instr. l. cum delanionis. §. asinã. Et
cum voces aliæ sint altæ, & aliæ bassæ, de quibus intelligitur? Respon.
de communibus. arg. s̃. de hęred. instit. l. suus. §. puto. Item cum longius
audiantur voces tempore quieto, ꝗ̃ ventoso, vel ecõtra: secũdũ ꝙ tẽpus
iudicatur? Rñ. secũdũ naturalem & cõem cursum temporũ. arg. j̃. de, flu.
l. j. §. ripa. Item cũ longius exaudiãtur de loco alto, quam de loco depres
so & clauso: qualiter hoc intelligit̃? Rñ. quãdoque fit denominatio vici-
norum respectu certi actus: vt dicit statutum, ꝙ teneãtur vicini, si nõ ce-
perunt malefactorẽ: tũc ponetur homo acclamãs in loco maleficij cõmis
si: vt. d. l. j. §. eodẽ aũt. Quãdoque fit denominatio vicinorũ respectu per
sonæ: vt puta dicit cõstitutio Episcopi, an sit quis vsurarius, probet̃ per
vicinos. Tũc dicerẽ hoĩem acclamantẽ ponẽdũ in ostio illius dom⁹. ar. j̃.
3 de ver. sig. l. mille passus. ¶ Item quæro †, an habitantes prope me in do
mo cõducta, dicantur vicini mei? Rñ. aut tractamus de iure fundorum,
vel ędium: & nõ dicẽtur vicini. vt. s̃. tit. j. l. qui bona. §. qui dãni. ver. vici-
nis. Ibi ponitur copula inter vicinos, & inquilinos. facit. s̃. eo. l. apud. §.
aquæ. & l. ꝗ̃ꝗ̃. in princi. cõiũcto prin. huius. l. Si verò tractamus de iure,
seu qualitate personarũ: tũc nõ curo inter domũ propriam, vel cõductã
4 arg. j̃. de iniur. l. lex corne. §. domum cum simi. ¶ Item † pone, ꝙ aliquis
habeat domum meæ contiguam, ex parte posteriori: introitus autẽ eius
ab introitu meo distat per longum spaciũ: qm̃ est iter per diuersas stra-
tas: an ille dicatur mihi vicinus? Resp. in hac & simili materia, vicinus ha
bebitur: si verbum vicini in tali materia profertur: vt. d. l. sed & loci. §. fi.
s̃. fi. re. & hic. & s̃. tit. j. l. damni. §. si is qui vicinas. Sed in alia materia, vbi
de iure, & qualitate coherent personæ tractatur, tunc talem nõ assumerẽ
vt vicinũ. Nõ enim sufficit sola propinquitas domus, sed requiritur pos
sibilitas cõuersandi: Nõ em̃ est dicẽdum, ꝙ iste, qui iuxta domum meam
detinetur captiuus, dicatur meus vicinus. vt. s̃. ad Sill. l. si quis in graui. §.
5 subuenit̃. facit. s̃. de post. l. j. §. bestias. cũsi. ¶ † Vidimus, qui dicãtur vici
c ni: quæro, qui dicãtur[c] proximiores vicini: & pono. q. quæ me impulit ad
hunc tractatũ. Statuto ciuitatis Tuderti cauetur, ꝙ habeatur pro ciue il
le, qui probatur habitasse per. x. annos in ciuitate, per quatuor vicinos
proximiores. Qualiter probabit quis se habitasse per. x. annos, & per
quos vicinos: & hic uidetur, ꝙ ille, qui est mihi magis propinquus uici-
nus, dicatur proximus. Et propinquior uicinus alius dicatur secundus
vicinus alius tertius: & sic de singulis: vt hac. l. in prin. ꝙ est uerũ in ma-
teria huius. l. ubi de iure reali tractatur. Sed ĩ. q. proposita aliter dicerẽ.
Quid enim si prope me habitat quidam infans, vel furiosus, uel aliter
inhabilis ad testimonium? certè hic nõ dicetur vicinus proximus: quia
sicut alius propter loci distantiam non dicitur uicinus proximus: ita hic
propter ætatem, uel morbum: ut. s̃. ad Sill. l. si quis in graui. §. surdus. ubi
uidetur casus. Dico ergo illum proximiorem uicinum, qui est proximi-
6 or habilis ad testificandum. Et idem † dicerem[d] in statuto, quo cauetur:
d ꝙ uicini teneantur emẽdare damnum, si nõ ceperint malefactorem: in-
7 telligo de uicinis habilibus ad capiendum per dicta iura. ¶ Qualiter au
tem ciuitates, & castra, dicantur uicina inuicem, dic vt in. l. iiij. §. si tam ui
cinum. s̃. titu. j.

SVMMARIVM.

1 *Actio merè personalis, q. non transeat in singularem successorem sine cessione.*
2 *Actio personalis in rem scripta sine cessione, transit in singularem successorem in genere. non in specie. & infra nume. 4.*
Actio realis & in rem scripta, qualiter differant. ibid.
3 *Actio personalis competens uenditori, an transeat ad emptorem?*
4 *Ius agendi, an transeat contra singularem successorem? & s̃. nume. 1.*
5 *Officium iudicis nobile in rem scriptum, transit in singularem successorem, secus personale.*
Officium iudicis nobile qualiter cognoscatur q. sit personale, uel scriptum in rẽ. ibidẽ.
Cautio damni infecti ita potest peti ab emptore, sicut à uenditore. inibi.
6 *Ius excipiendi, quando transeat ad singularem successorem?*
7 *Ius excipiendi, an transeat contra singularem successorem.*

Si quis prius. ¶ Hæc actio est personalis scripta in rem: & iõ pro damno futuro ad singularem successorem
1 transit. hoc dicit. ¶ † Op. est actio personalis.[e] ergo nõ trãsit in singularẽ
e successorem: vt. l. iij. in fi. s̃. vsufru. quemadmo. ca. & l. quædam. §. is aũt
s̃. de eden. & l. eum. in prin. j. de fur. Gloss. dicit, fallit hic, sicut in quibus
dam casibus alijs. Et vide gl. quæ allegat. l. sed & si quis. §. si operas. Sed
non transit ibi eadem actio in specie, sed in gene
re sic: vt vidistis in. l. si seruus communis. Meuij.
§. fi. j. de sti. ser. & ibi dixi. & l. fluminum. §. adijci
tur. non facit: quia ibi non transit nisi cedatur. &
l. j. §. in locum. j. quo. leg. illa facit. Sed licet sint ꝑ
f sonalia interdicta,[f] sunt tamen scripta in rem: vt
insti. de interdic. §. pen. Item ibi. §. videam⁹. actio
non transit ad singularem successorem: sed est cõ-
solidatio in vnum: vt ibi. & l. ij. §. volũtatem. & l.
iij. s̃. sol. mat. Item ibi. l. ij. §. fi. & l. seq. & l. in hoc
iudicio. Istæ duæ loquuntur in actibus merè reali
bus. Et de istis non erit dubium: vt. l. non solum
§. fi. s̃. ti. ij. ꝙ transit. quia est scripta in rẽ: Ideò tran
sit in singularem successorem: vt. l. fi. & l. pe. s̃. ti.
ij. & sic non reperies merè personalem sine cessio
ne transire aliquo casu. Sol. gl. ꝙ ideò transit, quia
ista est personalis scripta in rem: vt. l. emptor. &
l. post venditionem. j̃. eo. sed certè non transit ea-
g dem actio, numero, seu specie sed in genere:[g] vt
1 statim dicam. ¶ † Quæro, quæ est differentia int̃
actionem realem, & actionem in rẽ scriptã. & gl.
j. prox. §. respõdit. & dixit bñ et vide eã, quę inci
pit: quia qui ea tenetur &c. Tene mẽti, quia no. lo
quitur. quia actio in rem pręsupponit eũ, ad quẽ
res peruenit, obligatum in persona, rei peruẽtio-
2 ne. † Et ex hoc sequit̃, ꝙ in actione scripta in rẽ,
alia est actio, qua tenet̃ author, & alia qua tenet̃
successor. Non enim tenetur, quia successor: sed
quia possidet: vt. l. de eo. §. fin. s̃. ad exhi. Et sic. s̃.
proxi. non est dicendum, ꝙ ambulet eadem actio
numero: sed actio in genere, contra singularẽ suc
cessorem. Idem econuersò. non enim quis habet
actionem, quia successor: sed quia dominus est ef
fect⁹. Et istud est vtile scire propter libellum: qa
non habeo necesse facere mentionem de persona
authoris: secus si ab eodem in me transiret. C. de
proc. l. qui stipendia. & no. de hære. actio. ¶ Quę
ro, quid si post iudicium acceptum facta sit aliena
tio? glo. hic dicit secus: vt. j. eo. l. post venditionem
ibi ante iudicium. sed non est verum: quia ibi loq
tur post venditionem, nõ facta traditione. Quòd
dicit dominium trãstulit: ergo eius actio perimit̃:
vt. l. si seruus. in prin. de condi. fur. secus si sine fa-
cto eius, vel authoris eius, actor desineret esse do
minus: vt. l. sed nec legatarius. & l. iõ. de cõdicti.
h fur. ¶ Venio ad verba Dy.[h] & possem dicere: dic
vt ipse ponit in. c. is q in ius. extrà de reg. iu. li. vj.
& qcqd hic, ĩ. §. adijcitur. dicit̃: ibi dicit. tñ intẽdo

a ¶ Item opp. hic dicitur. Idem Spe. in tit. de emptio & ven. §. j. in prima forma. super versic. in tali.

b ¶ Vsque ad quẽ locũ. Adde Bal. in. l. si vicinis. C. de nup. vbi etiam quis locus dicatur vicinus, & omnia hic dicta per Bar. & sequitur Pet. de Anchar. in. c. canonum statuta. in versi. vlterius. quia in statutis sæpe fit mẽtio de vicinis. & idem quod hic tenet Bart. in. l. fi. C. de his, q. vt indig.

c ¶ Dicantur proximiores. facit, & q dicãtur proximiores cõsanguinei. et si statutũ facit mẽtionem, ꝙ in contractu minoris requiratur consensus consanguineorum: intelligit̃ de proximioribus. secundum Bal. in. l. fi. C. de ver. sig. & an illo casu verificetur in cõsanguineis pupillis, vide Bal. ĩ. l. ĩ coniũctione. C. de nup. sicut dicit Bar. hic in vicinis. & Bal. in. l. j. ad fi. C. qui admit. Adde quis dicat̃ proximior. Bal. cõsi. xj. li. j. & qui dicantur proximiores ex linea: vide eundẽ Bal. cõs. cclxxj. lib. iij. Pet. de Anch. cõsi. xciiij. vbi ponit, quid si dictum sit, ꝙ possit legare propinquioribus de domo, & an comprehendantur etiã fœminæ? & consi. clj. vbi quid si dictum sit, deueniat in ꝓpĩqores de domo.

d ¶ Aliter dicerem. Adde ĩ simili Bal. in. d. l. ĩ cõiũctiõe C. de nup. ad fi. & facit ꝙ ĩ simili no. gl. & Bar. in. l. si ab hostibus. §. j. s̃. solu. mat. & per hoc dicit Pau. de castr. ꝙ si statutum disponat, ꝙ minor non possit se obligare sine consensu propinqui, si quis velit probare contractum cum minore esse inualidum debet articulare, & probare, ꝙ habeat propinquũ presentem, & habilem ad consentiendum. facit ꝙ not. in. l. idem. s̃. pro socio. & per Bal. in. l. j. C. vnde vir & uxor. per Bar. in. l. si seruum stipulatus. in prin. de ver. obl. Adde iungenda huic apostillæ, quæ Pet. de Ancharo scripsit eius consi. ccxiiij.

e ¶ Actio personalis. vide p. d. Ant. post alios in. c. quia. v. de iu. & ꝙ no. Bar. in. l. ꝗ̃ꝗ̃. §. Iulia. s̃. e. Et vide in. l. in creditore. & ꝙ ibi not. de euic. & no. ꝑ Bar. in. l. iij. C. ꝙ met. cau. Et adde ꝙ locãs, vel promittẽs ꝑ se, & successores nõ obligat singularẽ successorem, secundũ Bal. in. l. emptorẽ in iij. co. C. loca. Adde an singularis successor teneatur stare locationi? Bal. consi. xxxviij. lib. j.

f ¶ Personalia interdicta. Adde ꝙ not. gl. & ibi Bar. in. l. ait pretor. §. hoc aũt interdictũ. & in. l. j. in fi. §. de oper. no. nũ. & dicit Bal. in. l. fi. in verb. quęro de officio. C. de cõtrahe. emp. ꝙ si rusticus mihi promisit purgare riuũ, quẽ tibi vẽdo: poteris tu emptor adhuc compellere rusticum.

g ¶ Sed in genere. Adde no. per Bar. in. d. l. iij. C. ꝙ me. causa.

h ¶ Ad verba Dy. Adde. l. et si in rẽ. et ꝙ ibi no. s̃. de iure iu. et in. l. si à te. §. fi. j. de exce. rei iu. & ꝙ no. in. l. iij. §. si filius. s̃. ꝙ quisque iu. per do. Anto. & alios. in. ca. qa. v. de iu. & ꝙ no. Bar. ĩ. d. l. ꝗ̃ꝗ̃. §. iuli. C. e. & ꝙ dixi in. l. possessio. §. pos. j. de acq. pos. et Bar. ĩ. d. l. iij. C. ꝙ met. cau. Et adde, ꝙ ius recipiendi obligationem, & ius retentionis, et defensionis, transit in singularem successorem. l. iij. & ibi Bal. C. ꝙ met. causa.

a ¶ Ius excipiēdi. Not. ista ad qõ. de qua p Bar. de pa. cõstã. in verbo opi zoni. Pone, ĩter duo castra erat qõ de aquę publicę ductu, & fuit ĩter se lata sñia. demũ Imperator cõcessit mihi vnũ ex illis castris: nunquid tenear seruare illã sñiam. & finaliter Bal. cõcludit, ꝙ nõ: dum tñ boni viri fungar officio: sicut ipse Imperator indulsisset, si certioratus fuisset ꝙ maximè est si aliũ nõ lędo, & vide ẽt Bal. in. d. l. emp. in versi. ij. op. cũ ver. seq. & Bar. in. l. idé que. §. j. s. pro soc.

b ¶ In hac actione. Adde ꝙ habeť ĩ. l. post vẽditionẽ. in fi. hic alle. & Spe. in tit. de cau. poss. §. priuata ver. vtrũ si facis.

c ¶ Sed an hoc casu. quod est verũ, nisi habuisset iustã causam litigãdi. ar. l. illud. s. de peti. hęr. And. Barba.

d ¶ Circa dãna. no. iudicẽ posse iudicare sup his, q̃ cõtĩgũt post cõclusionẽ in causa. & sequtur Bal. in. l. cũ ꝓpria. C. si quis alteri, vel sibi.

e ¶ Cedendo feudo. gl. in. c. q̃ in ecclesiarũ. de cõsti. non videtur se firmare sed partẽ affirmatiuam, tenet ibi Hosti. dũ tamẽ ĩ manibus dñi refutet, et dũmodo non nimis ĩtẽpestiuè denunciet: vel aľs nõ intersit dñi, secundũ eũ. sed Ioã. de lig. & d. Flo. distĩgũt aliter: vt ibi, p eos, quos refert. d. Io. de Imo. in. d. c. q̃ in ecclesiarũ. qui dicit: ꝙ tex. in. c. j. de vasallo, qui cõtra cõstitu. Loth. multũ loquitur indistinctè: iõ fortè de mẽte tex. est, vt ĩdistĩctè fieret secũdũ legẽ feudalẽ. Et natura cõtract⁹ feudalis est, ꝙ possit denũtiare, licet in practica seruaretur. gl. in. c. fi. de capitaneo, qui cu. ven. quem hic sequi videť Bart. & vide per Bald. in d. c. j. in fin. de vasallo, qui cõtra cõsti. Lotha. & aliqd in procemio feudo. & aliqd in. d. c. fin. de cap. qui curiã uẽ. & per gloss. ibi. & p Bald. in. c. j. si callidis. de ꝓhi. feu. alie. per Fede. Sed in emphyteuta dic. ꝙ non

3 aliqua vltra dicere. ¶ † Quero, an actio psonalis competẽs venditori. transeat ad emptorem? dicit Cy. qñq; actio incipit cõpetere ante contractum & ante traditionẽ. Secundò post contractum, et ante traditionẽ. Tertiò post contractũ, & post traditionẽ. ¶ Primo casu, aut ista est actio, q̃ cõpetit pro dãno p̃terito, & cõpetit vẽditori: nec eam cedere teneť. l. j. §. si fundũ. j. de aqua quo. & ęsti. & l. quęcũq;. j. de ac. & obli. & arbo. fur. cę. l. fi. & l. si seruũ. j. de iniur. Si verò pro futuro dãno: & tunc aut est actio merè psonalis. vt ex stipulatione, & non trãsit, nisi cessiõe facta: vt. l. dãni. §. si is. & . §. emptor q. s. de dã. infe. & l. oẽs. §. fi. s. vsufr. queãd mo. caue. Si est scripta in rẽ, tunc trãsit. vt hic. Et illud dictũ Dy. est verissimũ, qñ aliquod corpus vendiť: sed quãdo nõ corp⁹ vẽdiť, vt puta nomẽ: & tũc trãsit sine cessione ius cõpetẽs ante cõtractũ illius nominis occasione. vt cõtra fideiussores & pig. vt. l. emptor. de hęre. vẽ. & . C. de act. & ob. l. si insolidũ. & . l. si à creditore. Facit ꝙ dixi ĩ. l. hęres à debitore. j. de fideius. ¶ Secũdo casu, qñ competit post contractũ & ante traditionẽ: tũc nõ trãsit, sed teneť cedere. Probať in. l. is q in puteũ. §. si postea. j. quod vi aut clã. & . j. l. eũ, q. & . l. inter. j. de fur. & . l. quod sępe. §. si res. s. de cõtrahẽ. emp. supple quod aliud in oĩb⁹ casibus, in quib⁹ in casu p̃cedẽti trãsit sine cessione: ita, vt hic per eadẽ iura. ¶ Tertio casu, quando post contractum: & post traditionẽ: tũc dicit ipse: iste casus indubitabilis est: vt. l. is qui in puteũ. §. si postea. Sed dñi, iste est magis dubitabilis quã aliqs: vt dicam plenè in. l. cũ vir. j. de vsu. & est materia multũ subtilis. ¶ Se
4 cundo quęro, † vtrũ ius agẽdi trãseat cõtra singularẽ successorẽ? Dy. s. ti. j. l. fluminũ. §. adijciť, & . d. c. is q. Dicit eadẽ verba: qa est personalis merè, nõ trãsit vt. l. j. §. si hęres. ad Treb. & . l. eũ q. C. de ac. & ob. & no. in. d. §. adijciť. Si est psonalis scripta ĩ rem, tñ trãsit: vt. l. emptor. & . l. post vẽditionẽ. j. e.
5 ¶ † Quęro circa hoc, vtrum officium iudicis nobile possit exerceri contra singularem successorem & dubiũ est: qa offm̃ iudicis nõ p̃supponit obligationẽ: vt. l. q̃ p collusionẽ. §. fi. s. de act. emp. & sic videť ꝙ trãseat prout rei ven. Iuriscõsult⁹ voluit aliud: qa nos habemus officiũ iudicis psonale: vt l. quædã. §. is aũt. s. de eden. habemus officiũ iudicis in rẽ scriptum: vt. l. in causę. §. interdũ. s. de mino. & illud trãsit. ¶ Sed qualiter poteris cognoscere, an sit officiũ psonale: an in rẽ scriptũ? dic ꝙ qñ ęquitas eadẽ, q̃ datur cõtra principalẽ subest, vt trãseat ad singularẽ successorẽ: tũc est personale: aliâs est scriptũ in rẽ: vt per iura p̃dicta probať & ideò nõ est dubiũ, ꝙ cautio dãni infecti põt peti ab emptore. sicut à vẽditore: qa est eadẽ ęquitas
6 vt. l. qui bona. in prin. s. tit. i. ¶ † Quęro, vtrũ ius excipiẽdi trãseat ad singularẽ successorem? dicit ipse ꝙ sic indistinctè: vt. l. si mater. §. itẽ iulia. & . l. si à te. §. iulia. j. de exce. rei iudi. & . l. idẽq;. §. fi. ff. ꝓ socio. & in. l. in hoc iudiciũ. §. si inter socios. s. cõi diui. Gul. de cu. in. l. etiam. s. de iureiur. nititur limitare Dy. ꝙ sit verum dictum suũ, quãdo exceptio est in rẽ scripta: secus psonalis merè: vt. l. qa tale. s. solu. mat. sed Dy. dicit verum p. l. si tibi. §. pactum s. de pac. ¶ Sed dices tu beneficium personale nõ transit ad hęredes: quomodo transit ad singularẽ successorem? responde: quia beneficium personale, & exceptio psonalis perit perẽpta psona: iõ non transit ad hęredes, sed ad singularem successorem transit superuiuente persona: quia commoditas transit limitata. Et hoc dictum Dyn. est verum, quòd transit exceptio personalis, si persona superuiuit aliâs secus: vt. d. §. pactum. Item hoc verum, nisi exceptiõe careat: iõ quia vẽdidit, tũc emptori nõ competeret, vt. s. de peculio. l. quęsitũ. §. si ãnua. Ratio: qa ęqtas, q̃ parat exceptionẽ cõtra venditorẽ cessat in emptore. Et prædicta intellige in exceptione, quæ causatur aliqua æquitate alia, quam per actionem. Tunc enim an exceptio facta ab vno alteri prosit: dic, vt in. l. quoties. j. si fa. fur. fe. di. ibi plenè dixi. ¶ † Quęro, an ius excipiendi[a] transeat contra singularem succes-
7
a sorem? dic latius, q̃ Dy. Aut per transitum ad singularem successorẽ factum æquitas exceptionis perimitur: & exceptio nõ transit contra singularem successorem: vt. l. fi. in prin. C. de iu. do. & . j. de fideius. l. cum is. & quod ibi dixi. Aut non perimitur: & tũc aut erat merè exceptio: aut erat exceptio ideò, quia actio. Primo casu, distingue secundum Dy. Aut est exceptio rei cohærens, & transit contra eum: vt. l. exceptio. j. de exce. & de excepti. rei iudic. l. j. in fine. de pigno. l. si superatus. in fi. l. inuitus. §. plerunque. cum si. j. de regu. iur. Aut erat cohærens personæ, & tunc aut succedit quis titulo lucratiuo, aut oneroso: vt. l. apud Celsum. §. de authoris. & . §. sequen. j. de doli exceptio. Secundo casu, quando erat exceptio: quia actio, & sic non propriè: & tunc non transit contra singularem successorem: vt. C. loca. l. emptorem cum si. Ideo enim, locator non potest expellere colonum: quia tenetur actione ex conducto: illa exceptio non datur contra emptorem, sicut nec ipsa actio daretur: vt ibi nota. per Cy. in quarto contrario. Sed si esset talis actio, quæ daretur cõtra singularem successorem, eadem ratione exceptio.

A quæ. ¶ Declara, vt dixi. s. proxi. §.

SVMMARIVM.

1 *Libellus in actione damni infecti, qualiter formetur, & qualiter sententia?*

Officium. ¶ Lege vsque ad fi. ¶ Op. s. ti. ij. l. pe. Sol. vt in glo. Ex hoc. §. nota qualiter formetur libellus in hac a-
b ctione.[b] Et quidem circa modum narrandi, debet quis dicere fundum, in quo timetur damnum ad se pertinere iure dominij, vel quasi: & illum fundum, vbi est opus factum, ex quo timetur pertinere ad reum dicto iure: vt. s. eo. l. apud. §. aquæ. & . j. eo. l. ꝙ principis. §. hæc actio. Item debet dicere, ꝙ timet damnum dari fundo, nõ sibi actori: vt. j. eo. l. post vẽditionem. Sed si diceret sibi, puto procedere, per ea, quæ dixi in. l. si prius. s. tit. ij. Et fecit ad prædicta. l. pe. j. eo. In modo verò concludendi cõtra eum, qui facit opus, petam eũ cõdemnari, vt opus destruat, & dãnũ emendet, si qd post lit. conte. contigerit. Cõtra eum, qui nõ fecit: petam ꝙ condemnetur, vt patiatur opus tolli ipsius expensis. s. petentis. ¶ Sed
c an hoc casu,[c] tenebitur de damno, ꝙ post litẽ cõtest. contingeret? hic nõ exprimitur: sed puto ꝙ sic: quia sua culpa damnificor: quia me tenet in litigio: vt. l. si finita. §. eleganter. & ꝙ ibi no. s. tit. j. secus puto, si iustã causam litigandi haberet. Facit ꝙ no. s. de rei ven. l. itẽ si verberatũ. §. fi. cũ. l. seq. ¶ Item, quandoque agitur alternatiuè: vt faciat, vel patiatur opus
1 tolli: vt. s. eo. l. ij. §. j. ¶ † Itẽ potero, si volo in libello exprimere modum restituendi operis: vt, ꝙ destruat, vel fossam repleat, & similia: vt. j. eod. l. vicinus. Vidimus de libello: sed sententia qualiter formabiť circa ope
d ris destructionem, apparet ex prędictis. ¶ Circa[d] damna dic, si liqueat de quantitate damni, condemnet in certa quantitate. si non liqueat sine culpa actoris: fortè, quia damnum contigerit post conclusionem causæ ante sententiam: tunc condemnet iudex ad emendationem damni, reseruata sibi taxatione. ar. l. terminato. & quòd ibi no. C. de fruc. & li. expẽ. Si enim hoc non fieret post sententiam non posset peti: quia venit officio iudicis mercenario: vt. j. eo. l. iter. §. j. Executio autem fiet, vt no. j. eo. l. vicinis. circa prin.

SVMMARIVM.

1 *Vasallus, an poterit seruitium retractare, cedendo feudo?*
2 *Collectarum solutionem, an quis euitet cedendo feudo?*

¶ LEX. VII.

IS cum quo. ¶ Qui conueniť ex suo facto, non liberatur cedendo rei: secus si ex qualitate rei conuenitur. h. d. ¶ No. diligenter rationes, quæ ponũtur in tex. ¶ Quæritur, nunquid vasallus possit retractare serui
e tium cedendo feudo[e]: & est ar. ꝙ non. s. de leg. ij. l. Imperator. §. si centũ C. de fun. pa. l. quicunque. In contrarium. s. de vsufr. l. cum fructuariu. & . l. & si forte. §. Labeo. s. si ser. ven. determinatum fuit, ꝙ nõ posset per prædicta iura. & videtur contra casum. x. colla. de vas. qui contra cõstitutionem Lotha. c. j. Sed dictum. c. loquitur, quando feudum fuit concessum simpliciter: secus si causa seruitij: vt plenè no. x. colla. de capi. q cur. ven. c. j. §. fi. Illa sunt verba Dy. Hoc idẽ videtur tenere. Iac. de Ar.
1 s. ti. j. l. prætor. §. hoc edictum. ¶ Tu dic † latius, aut aliquis conueniť ex suo contractu, & non liberatur cedendo rei: vt. l. quicunque. de fun. pa. C. de actio. & obli. l. sicut. Aut ex suo delicto. & idem, vt hic. Aut conuenitur actione reali, & liberatur cedendo rei: vt. l. si fortè. §. etiam. si ser. ven. Aut officio iudicis: & idem: vt. l. prætor. §. hoc edictum. s. tit. j. quia est eadem ratio: cum necubi præsupponatur obligatio. Aut aliqua actione personali ex virtute contractus, vel quasi cõtractus præambuli: vbi hoc expressè non promisit: sed venit occasione rei. Tunc illud onus occasione rei proueniens erat ab initio certum, aut incertum: vt. s. dictum est per Dy. Dico etiã, ꝙ vbi onus ab initio esset certũ. si cedendo rei pl⁹
2 faceret, satis est, vt hic. facit. s. de trib. l. illud. in princi. ¶ † Ex hoc dico, ꝙ cum

potest dimittere emphyteusim inuito domino.l.ij.vbi Bal.in.ij.col.C. de iu.emphy.Sed quid si auferatur fundus ei,q obligauit se ad decimas, vel census alterius teneatur ad censum, vel ad decimã.vide Bar.& Imo. in.l.cum mulier.ff.so.ma.Spe.in ti.de feu.§.qm̃. vers.xxviij.per Bal.in l.j.ff.de re.diui.per Bal.& Ang.in.l.cum fructuarius.s̃.de vsufr.Et de.q. principali Bar.hic vide Paul.de Eliza.in comment.c. potuit.de loca. in iiij.co.vbi quærit: quid de feudo & emphyteusi. Bal. in.l.cum Archimedorã.C. vt in pos. leg.& Adde Cyn. Ray.in.d.l. imperator per can.ĩ.d. c.quę ĩ ecclesiarũ. Et hęc faciunt ad bonam.q.pone,ꝙ est in cõtrata vnus puteus seruiens vicinię qui refectione indiget.vn⁹ vicinus dicit se nolle ad impẽsam cõtribuere: imò potius non vult de illa aqua:an pro rara possit compelli?Spe.in tit.de cẽsi.§.ij. versic.item pone vicinia quædã.tenet ꝙ potest cogi.Bal.in.l.cum fructuarius.hic allegata,per illũ textum videtur tenere contrarium. de quo per Lud.hic, & facit quod not. Bal.in.l.j.C.de senten.quæ pro eo,ꝙ ĩterest.profer.An possit imponi collecta debitori cedenti bonis? Adde,ꝙ emphyteuta non possit inuito domino renunciare iuri emphyteu. Abb. consilio. cciiij. secundo libro.

a quòd cũ collecta imponatur personæ[a] pro rebus & sit incertũ ab initio:quia onus extraordinariũ: quòd cedendo fundo quis non teneatur ad collectas:secus si esset in censibus,seu tributis certis et ordinarijs. Sed vsquead quod tẽpus liberatur qs cedendo rei?tex.videt̃ hic velle ante litem conte. Tu dic etiam post sententiam,donec cõueniatur iudicati.l.item veniunt.§.cum prędiximus.de peti.hær.&.l.miles.§.decem.de re iudica. Tamẽ hoc casu cum agitur pro damno futuro,omne incommodũ,ꝙ actor esset passurus propter subterfugia rei,tenetur reus emendare:nec cedendo rei liberatur:vt.l.si finita.§.eleganter.s̃.ti.j.

SVMMARIVM.

1 *Aqua,si est concessa fratribus prædicatoribus ad coquendam fabam:si concedatur etiam fratribus minoribus ualet concesio,si prima non impeditur.*
Concessio secunda ualet, quando per eam prima non impeditur.

¶LEX. VIII.

IN concedendo.

¶Ista.l.cum duabus seq. vsque ad.§. si flumen.h.d. In seruitute irreuocabiliter constituenda,requiritur consensus omnium,qui habent ius in re:vel in seruitute:vel habere sperãt ex causa de præterito.h.d.¶Opp.de.l.Lucio.de aqua quoti.& æsti.Gloss.so.& bene,quia hic tex.
1 dicit,†ꝙ ius alterius minuitur:secus si potest concedere,sine minutione iuris alterius. & Bononiæ
b fuit[b] hæc quæstio de dicto contractu: quia fratribus prædicatoribus fuit à communi concessa quędam aqua ad concoquendam fabam in quadragesimam:fratres minores illud idem impetrauerunt postea & fuit iudicatũ, ꝙ aqua vtrique sufficiat, vel sufficere possit an secũda concessio valeat.Idẽ dico in quolibet iure,& seruitute, per quod non impediatur vsus ei⁹ iuris,quod quis habet in fundo.s̃.de vsufru.l.sed & si quid.§.fi.cum.l.sequen. quæ est no.ad ista.

SVMMARIVM.

1 *Agens contra habentem substitutum,non tenetur substitutum requirere.*
2 *Vendita tibi re cum pacto de retrouendendo:pro eodẽ precio intra tantum tempus obligas,& postea reuendis: illa res transit cum illa obligatione.*
3 *Et an si uenditor rehabuit,quia dixit se deceptum ultra dimidium,an pignus resoluatur?*
4 *Emptor si concessit seruitutem,& res remanet penes eum, seruitus remanet.*
5 *Nobilis,cui est concessum ius colligẽdi pedagiũ:an possit illud uendere sine consensu concedentis?non decidit.*

¶LEX. IX.

IN diem addicto.

¶Ibi exquirẽda est subaudi:vt in omnem euentũ perduret cessio.¶Op.de.l,vj.§.sed & Marcell⁹.s̃.de in diem addic.&.l,si quis hac.s̃.de rei vẽd.Sol.vt gl.¶Op.de.l.j.§.ꝙ ait.j.quorum legatorum,vide gl,quæ incipit:non sufficere.&c. ibi voluit eo tẽpore,quo velle nõ poterat.Dy.idẽ. C. de pactis, l.fi.§.pen.vbi agebatur de dispensatione bonorũ facta post mortem:sed ante mortẽ licet quãdocũque penitere:vt.l.si mihi&tibi.§.ĩ legatis.de lega. j.&.d.l.diui.§.licet.de iure codicil.Dyn.itẽ ibi.l. si iudex.Sed ibi erat in fauorẽ minoris restitutio concessa:& ideò licitum est ei renunciare: vt ibi
e patet.Dy.Vos uidetis no.hic,quòd debet requi-
1 ri ille ad quẽ reuersa est res.¶†Quęro, ago contra quẽdã,qui habet substitutum,an substitutus
d sit citãdus[d]?& certè debet requiri:vt hic in fine.l. Tu habes casum cõtrariũ in.l.j.§.pe.s̃.de ven.inspi.& illa est not.l.ad hoc.Ad istam respõdeo, ꝙ in actu,qui volũtate celebratur : vt uenditio sine consensu eius,ad quẽ res debet deuenire. non ualet irreuocabiliter:sec⁹ in iudiciali actu:vt.l.filius fa.§.diui.in vltimo responso.s̃.de leg.j.&.l.nihil. §.omnibus.eo.tit.& facit.l.peto.§.prędiũ.s̃.de le
2 ga.ij.¶†Tota die cõtingit[e].Vẽdo tibi rem pacto
e apposito,quòd eam tenearis reuẽdere pro eodem pretio mihi intra certũ terminũ:interim tu obligas rẽ:posteà reuẽdis mihi:an ad me transferatur illa res sine onere obligatiõis.an cũ onere?& hæc
f lex facit.ꝙ non trãseat cũ onere:qa debuit reqri cõsensus vẽditoris.¶Sed pro declaratione hui⁹ legis,& ẽt.q.debes distinguere:aut res reuertit̃ ad vẽditorẽ:vel aliũ authorẽ de necessitate.& tũc rescindit̃ oẽ ius seruitutis:uel pig.cõstituti ab ẽptore:vt hic,&.d.l.vj.§.sed & Marcellus.de in diẽ addic. Aut reuertit̃ de volũtate,vel de facto debitoris,seu emptoris ad hoc directè ordinato : & ius
g cõstitutũ nõ rescindit̃:vt.l.iiij.ĩ prĩ.aliâs in fi.qb⁹ mod.pig.vel hyp.sol.& de ędil.edic.l.bouẽ.§. pigno.& ꝙ no.p gl.in. d.§.sed & Marcellus. Aut facto debitoris,uel emptoris nõ directè ad hoc ordinato.& tũc soluit̃ oẽ ius p debitorẽ.seu emptorẽ cõstitutũ:vt.l.lex uecti.de pig.ibi cm̃ licet non soluat:nõ tñ fuit uolũtatis directę . ꝙ ad authore rediret.Et p hoc apparet idẽ esse in pacto leg.cõ-
3 missorię,ꝙ hic,p.d.l.lex uecti.¶†Sed qd si ideo,
f quia vẽditor dicit se deceptũ[f] vltra dimidiã iusti pretij:& sic rẽ habuit? certè hic fuit de uoluntate emptoris ad hoc ordinata:qa uoluit reddere.non pretiũ supplere:ꝙ est in suo arbitrio:vt.l.ij.C.de rescin,uen.Et hęc lex nõ trãsfert ipso iure sine ei⁹ facto & traditione:sicut in.d.l.uecti.& ĩ pacto legis cõmissorię.Ex hoc apparet decisio oĩum.q.q̃
4 circa hoc possunt occurrere.¶Pone† ꝙ emptor cõcessit seruitutẽ,& res remanet penes eũ: an ualeat?& ista lex uelle uidet̃,ꝙ nõ ualeat:cum cõcessio nõ tenuit:sed cõtra est in pręiudiciũ illius cui
h res remanet concessa:ut.l.p fundũ.s̃.de ser.rustic,
5 prædi.¶Quero†,cuidam[g] nobili est concessum
g ius colligendi pedagia[h]:utrũ hoc possit uẽdere si-
h ne consensu concedentis?& videtur,quòd nõ: vt hic in fi.non dico modo.

SVMMARIVM.

1 *Consensus,licentia,iussus,consilium,an debeant præcedere uel sequi,cum in aliquo actu requiruntur.*

¶LEX. X.

SI autem plures.

¶Nota,ꝙ oẽs tangit, ab oĩbus debet appobari.¶Op.j. de re.iur.l.aliud.§.refertur.&.l.quod oẽs.extrà de reg.
i iur.lib.vj.& de cõsti.c.cũ accessissent,per gl.& Inno.Ego dicã.j.ad muni.l.quod maior.Item dicit hic quòd sufficit uoluntatẽ sequi.Cõtra,imo uide
i tur[i] ꝙ debeat p̃cedere:vt.s̃.de acqui.hęre.l.si quis mihi bona.§.iussum.& insti.de autho. tuto. Sol.

a ¶Collecta imponatur personæ.idẽ dicit Bald.in.§.Labeo.hic allega. Et faciunt hæc, an si quis ingrediatur monasterium,Abbas teneatur soluere collectã pro illo: cum ista onera afficiant rem:vt hic dicitur.&.l.incola.j.ad munici. quod est verum pro præteritis,nõ pro futuris.ita dicit nota.Baldus in lege onera.per illum textum.s̃. de adoptio. & vide pulchrè Bartolum in dicta lege incola.

b ¶Bononiæ fuit.Et istum textum allegat Bald. de pace constan. in verbo opizoni.quòd si Princeps concessit alicui beneficium.prior tempore,potior est in iure.& in.c.j.qui succe.tene.Et hæc faciunt ad concessiones,quas faciunt Principes de aquis publicis,ꝙ semper videantur reseruata iura.& cõmoditas eius,cui prima cõcessio facta est.Et de quæstio. Bar,hic,vide in.l.iiij.C.de serui.& aqua.per gl.Bar.& doc.per Bar.in.l. quominus.in.v.q.j.de flumi.

c POMATES.¶In diẽ.In prin.vide Bal.in.rub.in vsi.feu.

d ¶Sit citandus.No.quomodo is,de cuius pręiudicio tractat̃,est citand⁹. & vide glo. no.in.l.de vnoquoq;.j.de re iud.& Bal.ĩ.l. nã ita diuus.s̃. de ado.adde,an substitutus sit citandus, Bal.cõsi. cccxcviij.iiij.lib.

e ¶Tota die cõtingit,vide Bar. in.l. ij.in.xiij.qõ.C. de rescin.vẽ. & adde Bal.ĩ.d.l.vj.§. sed & Marcellus.s̃.de in diẽ addic.& ĩ.l. iiij.s̃.qb⁹ mo.pig. vel hypo,sol.vide gl.& Bald.ĩ.c.j.§. rursus,ĩ ti.qb mo. feu.amit.& faciũt hęc dicta ad no.q. de qua per Bal.& Imo.ĩ.l.cũ mulier la.ij.sol.matri.

f ¶Dicit se deceptũ. Adde Bart.in.l. si res.s̃.qb.mo.pign. uel hyp.sol.& uide ꝙ ibi dixi. quia Bar.tenet cõtrariũ in.l.ij.in.xiij.q.C. de rei uendi.

g ¶Quæro cuidam. Nec decidit.nã vr̃ dicendũ,si ꝙ uelit ius trãsferre ĩ aliũ nõ possit p hãc.l. si uelit cõmoditatem percipiẽdi alteri concedere.videtur quòd possit ad instar fructuarij,per no,insti.de usufru.§.j.&.l.necessario.s̃.de peri, & cõmo.rei uend. Andr.barba. Adde Ioã.an.ĩ rub.ĩ addi.ad Spe.in ti. de solu.& obli.

h ¶Colligẽdi pedagia. Adde ꝙ not. Bart.in.l.cotẽ.§.q maximos.in.ij. colũ,j.de publi.facit ad no,in.l.fi. C.de iure emphy. adde an si sint plures socij habẽtes ius colligendi pedagium unus possit vẽdere partẽ suã altero irreqsito.Bal.cõsi. lxxxvij.li.j. cõcludentẽ quod non.

i ¶Cõtra, imò videt̃.Adde Bar.ĩ.d. §. iussum. & uide Bal.in. c.ij.de feu. sine cul.non amit, & ad Ber.ĩ.l.ij.s̃.de autho.tut.et dic,ꝙ ad hoc,ut dicatur verè licentiatus,requiritur licẽtiatis expressus consensus.ita singulariter Io.an.in nouel.ĩ.c.si Abbatẽ,de ele.in.vj.quod dictũ refert Lap.alle.lxxxvj.quod alibi fortè nõ reperies:& ad materiam cõsensus uide ꝙ remissiuè scripsi in.l.apud Iulianũ. §.j.j.ex qb.cau.in pos.ea.& ad hoc,ꝙ hic no.Bar.adde eundẽ in.l.tã is.§. j.j.de dona.cã mor.& Spe.in tit.de his,q̃ fi.à p̃la.uer.pone.Bal.in.l. fin. C.ad Mace.do.Ant.in.c.cũ nos.de his,q̃ fiunt à pręla.& istis addè Bal.

in.l.j.C.q admit.vbi latè inulti.char.ver.extra querit &c.cū seq.vbi etiā de verbo,pręsentia,qd de verbo cōscientia:vide Bal.ī.l.fi.§.necessitate. C.de bo.q̄ lib.& in rub.C.de exerci.ī.v.col.& de materia ēt p Bal.ī.l. si vxor,C.de cōdi.inser.& Pau.de ca.in.l.si cū dotē.§.eo aūt tpe.s̄.sol.ma. Et de licentia,consensu,authoritate & decreto.vide plenè Bal.ī.l.q̄cūq;. C.de bo.q̄ lib.& ī l.fi.§.j.in.vj.vij.& ulti.col.eo tit. vbi qd de verbo: cōsi. & in.e.l.fi.§.sinau tē ęs alienū.Adde qualiter differant authoritas & consensus. Ro. consil. cccccij. & an authoritas q̄ in aliquo actu debet interuenire habeat vim, si ex postfacto interponat. p eundē consi.ij.

a ¶ Cassius. Vide Lud.ro.allegātem Bar.hic in cōsi.ccxxxvij. vide ibi: qa pulchrè loquit in hac materia.Andrę.Barba.

b ¶ Quero vtrū plures,& vide in.l.si qs.& ī.l.oīm.s̄. de procu.& φ habet in.l.iā tn̄.j.iud. so. in.§.si tn̄ plures.et doc.s̄.ea.l.§.offm̄. & est bon⁹ tex.& ibi Bar.in.l.si quis cū procuratorio. §.j.de procu.& φ dixi post Bart.ī.l. edita.C.de edē.Et φ ex eadē cā possint plures in eodē libello conueniri: est tex.in.l. huiusmodi.§.fin.& ibi Bar.s̄.de lega.j.& hic si agit eadem actiōe: vt ibi not. aliâs secus.p Ang. in.d.l.iā tn̄.§.vn⁹. & in.l.si idē,in prīci.de iuris.om.iud, per Imol.j.ea.l.§. officiū.p eūdē.ī.l, iij.j.de duob.reis. Adde an in libello plures possint cōueniri:Ro.cōsi. cclx. aliâs.cclxv.

c ¶ Sed opp.de eo. Adde Bart.in.l.si cōes.s̄.de nego.& omnino vide hīc Imo.

1 Quādoq; requirit iussus:& debet p̄cedere: vt.d.§.iussum.sicut mādatū:vt.l.si verò nō remunerādi §.si post creditā.s̄.māda. Qn̄q; reqrit authoritas: & illa debet adhiberi in ipso actu incōtinenti.ante vel post:vt.d.§.tutor,cum simili. Quandoq; requirit cōsensus siue volūtas:& tūc pōt præcedere vel sequi:vt hic:&.C.ad mace.l.fi.&.j.de sol.l.ratū. Quādoq; requiritur licentia.& tūc debet pręcedere:vt extrà de regularibus.c.licet.C.de sacro san.eccle.l.j.de epis.& cle.aut.licētia.Quādoq; requiritur consilium,& debet pręcedere:vt.s̄.de admi.tuto.l.Titiū & meuiū.in prin.& φ ibi dixi.facit quod no.de reb.eccle.nō alienā.c.j.li.vj. ¶ Oppo.de.l.q̄ ab initio.de reg.iur. Sol.vt not.s̄.de serui.rusti.prędio.l.per fundum.& per Dy.extrà de reg.iu.c.confirmatur.lib.vj.

SVMMARIVM.

1 *Pons de lignis dicitur: arcus de lapidibus:licet aliter communis usus loquendi se habeat:cui communi usui loquēdi statur?*

¶ LEX. XI.

SVpra iter. ¶ Vsq; ad versi.sed pontē.legit tribus modis.Primo nō licet dn̄o ꝓprietatis pontē facere:seu arcum, causa ducendi aquā super iter alienū inuito illo, cui debetur seruitus aquęductus super iter alienum. h.d. Et hunc casum ponit gl.q̄ incipit à dn̄o proprietatis &c.& ibi adde,vel verius ab eo. Hic nō est alia lec,sed est casus in ver.nec is.Item ibi, cui debet seruitus itineris.dic imò seruitus aquęductus. ¶ Secūda lec.est,nō licet domino proprietatis facere arcū,causa eūdi super iter alienum cōstitutum,causa ducendi aquā.hoc est.s̄.aquæductum alienū.Sed nec is,cui iter vel actus debetur poterit hoc facere.& hāc lec.ponit glo.q̄ incipit id est ille.ibi,alij exponunt &c. ¶ Tertia lectura est Iaco.de are.& ponūt sic,Ille qui habet ius ducendi aquā,non potest facere arcū cā ducendi super iter alienū:nec is,qui seruitutem habet:itineris,vel actus pōt facere arcum supra alienū aquæductū:& sic subaudit ad tex.ibi iure faciat.s. arcū supra ductū aquę alienū:& sic ponit casum conuersum ad primū.Iac.de are. ¶ Venio ad ver. sed pontē.dictum est supra,φ nō licet facere arcū. s. de lapidib⁹ suprà iter,vel aquęductū alienū. Sed an liceat facere pontē de lignis? & dicit,φ sic.Et pōt esse rō.quia sic non impeditur purgatio riui: quia de facili potest tolli:non sic arcus lapideus. ¶ Et aduerte,hunc ver.non refero,nisi ad proxi. quia licet faceret pontem de lignis causa ducendi aquā super aquęductū alienum,sed non debet facere pontem de ligno cā ducendi aquā super iter alienum:quia aqua caderet in iter,& iter incōmo
1 daretur:vt.l.pe.j.eo.Ex hoc patet,† φ propriè dicitur pons de lignis:sed arcus lapideus nō propriè dicitur pons,vt hic patet.sed usus communis loquendi aliter se habet,cui est standū. ¶ Venio ad ver.at si specū.& dic ad euidentiā,quid est specus?& pone casum:vt in glo. ¶ Oppo.j.de riuis.l.j.§.specus.Sol.aliter accipitur hic, quā ibi. ¶ Oppo.φ nec etiā cuniculum facere liceat:vt.j. de riuis.l.j.§.fi.Solu,vt in gloss.& plenius in contrario.

SVMMARIVM.

1 *Plures possunt uno libello contra unum agere.*

a 1 Cassius [a] ¶ Hac† actione potest vnus ex pluribus agere cū vno,vel cū singulis separatim.vel singuli cum singulis,& econuerso.& vnius solutione aliorū actio perimitur: licet soluenti contra cæteros succurratur.h.d. Et in versicul.] non vtiq;.ibi,qui opus fecerit.subaudi sed etiā cum eo,qui nō fecit ad patientiā & sic si factum fuerit ad patientiam,nihilominus agēt contra eum,qui fecit ad damnū interdicto,quod vi aut clàm:vt hic sequitur,ibi nec minus eum quoq;.subaudi victū interdicto quod vi aut clā. ¶ Oppo.hic dicit,φ si unus egerit cæterorum actio perimitur. Cōtra.s̄. eo.l.si terti⁹.§.j.&.j.ea.l.§.officiū.ubi actio data ad partē cōtra ius illorū non perimitur.Pro huiusmodi contrarij solutione facta est glo. magna hic posita,quæ soluit subtiliter,& bene. ¶ Id autem quod dicitur damnum venire iudicis officio mercenario, probatur suprà eodem.l.prima.in prin.vbi apparet,φ hęc actio originaliter datur φ op⁹ aduertat: de damno non fit mentio.& hoc quādo vnus agit,uel conuenit. Alij verò quiescūt.sed pone casum huius leg.φ agerent singuli cum singulis eodem tempore,& lis contestata est,& vnus citius peruenit ad sententiam an cæterorū act.perimatur.& credo φ nō,vt.l.vtiq;.& ibi no.de rei ven. ¶ Vlterius opp.φ petat actione neg.gest.qa potuit pro parte expediri:vt.s̄.de neg.gest.si cōes ędes.Sol.vt in gl. ¶ Quęro quid est econuerso, & quęro quid ex parte eorū,qui gesserunt seu egerunt.an hac actiōe re
b peterent expensas?& dic,vt in glos. ¶ Quęro, vtrum plures [b] possint agere an oēs contra vnū eodē libello?& teneo,φ sic:qa istę actiōes descēdunt ex eodē facto:vt.l.si accusatoribus.C.de accu.&.l.j.C. si reus uel accu.mor.fue.& dixi plenè in.l.j.C.de duo.reis.& φ eodē libello possent:probatur.j.ea.l.§.officium.uer.φ si is fundus.Et idē tenet Cy.in.l. eo quod.C.si certum petatur.facit quod nota.Azo.in summa. de ordi. iudi.

Apud ferocem ¶ Ille socius,qui non fecit opus cōuenit ad patientiā tantū,non ad impēsam. h.d. Glo.signat ar.contraria,& non soluit:& incipit qm̄ cōmuni:ibi. pro iusta pręstatiōe.Et adde,sed ibi non dicitur,φ ideò teneat.quia act. habet & sic non est contra.Item ibi.l.ancillarum.§.fi. dic vt ibi. Item ibi.s̄.de noxa.l.si seruus.sed ibi plures obligantur ęqualiter ex facto serui cōis: & ad indiuiduū.quo ad solutionem:vt dicetur.j.proxi.§. ¶ Item in fin. gl.solu.aliter imò non conuenitur:propterea:quia actionē habebat, sed repellitur à cautione postulanda:quia habet actionem ordinariam.

SVMMARIVM.

1 *Actio ista,quòd æquiparetur cautioni damni infecti.*
2 *Actio noxalis,& actio damni infecti,æquiparantur.*
Ratio quare in actione damni infecti,quis agit pro parte:sed noxali non.
3 *Dictio uel,alternatiuè ponitur, quando ponitur inter plura: si apponitur uni implicatiuè.*

Officium. ¶ Vnus ex pluribus dominis,siue agat: siue cōueniatur hac actione,pro parte tantū sua condemna
1 tur:siue ei cōdemnatio fiat.h.d. ¶ † No.φ ista actio ęquiparatur cautioni damni infecti. ¶ Op.secundū gl.s̄.e.l.§.Cassius.φ insolidum fiat restitutio operis. Sol.restitutio operis ibi fit insolidū.ęstimatio verò,si ad eā
c peruenerit fit pro parte,vt hic. ¶ Sed opp.de eo [c],φ dicit Iurisconsult⁹: de.l.si seruus cōis.s̄.de noxa.&.l.si cū vno.s̄.si ex noxa.aga.glo.non soluit,nec doc.hic.Magna differentia est inter actionē istam,& actionē noxalem,vt.l.miles.§.decem.j.de re iudi.Modò,si esset indiuiduū in noxali quo ad solutionem,ita φ partis solutione qs liberaret,posset vnus partem ęstimationis dāni soluere & alij partē serui:& sic deuenit ad incōueniens:vt in.l.in executione.§.ꝓ parte.j.de ver.obli.Sed hic est diuiduū quia nō deuenit ad illud incōueniēs:qa si ad quātitatē agit, quilibet ad
2 interesse tenetur:si ad factū,quilibet tenetur insolidum. ¶ † Sed q̄ro, q̄ est ratio differētię inter actionem noxalem:& actionem dāni infecti? dic ęquiparantur in.l.p̄tor.§.hoc edictū.s̄.de dā.infe. ¶ Sed quare pro parte pōt agi & conueniri in actiōe dāni infecti,& noxali non?tex.vel glo. non soluit hic,vel alibi.Dic ergo,quòd,in noxali illud petit iure actionis. scilicet damnum : ideò non potest solui pro parte: ne deueniatur ad incōueniens:vt.s̄.dixi. Sed in cautiōe dāni,nihil est in obligatiōe:sed officio iudicis petitur cautio:& ideo si partem domus habet, & partem
3 ęstimationis,nō mirum:quia ab initio nil erat in obligatione. ¶ † Venio ad ver.φ si is fundus.ibi,vel singulos.Et per istum tex.dico,φ oēs simul eodem libello agere possunt:vt dixi.s̄.proxi.§.Et probo:qa qn̄ dictio, vel,ponitur inter plura,ponitur alternatiuè.sed quādo vni tantum apponitur:tunc ponitur implicatiuè:sicut etiam,uel saltē:vt.l.proinde.§. si seruus.j.de stipula.ser.vbi dicit glo.uel pro etiā,& non est plus in gl. Simile:uel pro saltē:vt.l.stipulatus.§.adhiberi.j.de fideius.simile in.l.liber homo.§.decem.j.de ver.obli.&.C.de ven.re.fis.cum priua.l.j.li.x.& sic hic etiam implicat:quia apponitur uni tantum, non solum singuli, sed etiam omnes agere possunt.

Trebatius. ¶ Non cogitur quis precisè ad demoliēdū. quod patet ex dictione omnino:vt.l. si cū exceptione, §.quatenus.s̄.quod met.causa.& no.in.l.uicinus.j.eo.

SVMMARIVM.

1 *Contractus quisnam dicatur simulatus:& an ex eo transferatur dn̄ium:& possessio?*

¶ LEX. XII.

EMptor. Hæc actio est in rem scripta ideo datur contra singularem successorem, non simulatum, hoc dicit. ¶ Quæro ergo, in quo nocet uel interest mea?& dic ut gloss.dicit.opponi.& uidetur quòd simulatus emptor:

a emptor[a] pôt conueniri: qa non pôt allegare turpitudinẽ suã: vt.l.transa. C.de transa.&.l.si creditoribus.C.de ser.pi.de mã. So.fateor cõtrariũ, ꝙ ipse actor pôt agere cõtra ipsum venditorẽ, ac si facta nõ esset vẽditio: tñ etiã ipsum emptorẽ posset cõuenire. si simulat[9] fuit. Et sic no. ꝙ tota die

1 fiunt istę simulatę venditiones: intellige simulatas, quãdo nullus alius cõtractus in veritate agebatur: aliâs si in veritate fiebat dõatio, vel trãsactio & fingebatur alius cõtractus, valeret prout agebatur: vt not.in.l.nuda. de contrahen.emp.facit.Cod.si cer.pet.l.si ex precio.&.l.si pro mutua.

b Et sic nõ haberet locũ[b] ista lex. Sic intelligo in statutis, quæ loquũtur de

c exce.simulationis: sed licet dominiũ nõ transferatur[c] ex tali contractu simulato, an transferatur possessio? Rñ.sic.si hoc agatur: quia ad transiatio nem possessionis nõ requirit cã ex pssa: vt.l.j.§.si vir.de acqr.possessio. Dicã eo.ti.l.ꝙ meo. in princ.vbi gl.de hoc tãgit. Aliâs in dubio præsumo traditionẽ simulatã.facit.C.si quis alte.vel sibi.l.cũ propria.sed videtur, ꝙ etiã si vera fuit venditio, teneat uẽditor. ¶ Vnde op.de.l.quan quam.in prin.s.eo.vbi sufficit. ꝙ tẽpore operis facti, sit dominus. Sol.si res est operis facti: sed si in alienũ trãsit: tũc loquit hic, &.l.quanquam.§. Iul.s.eo.quod patet: quia fit lit.contesta.

¶ LEX. LXIIII.

Atteius ait. ¶ Primo pro dãno præterito intra an nũ potest cõueniri, ꝙ vi aut clam: post annum actione in factum ex edicto de alie.iu.mu.cau.fa.h.d. Gl.mag.format vnũ contrariũ.cuius cõtrarij timore.l.nostra habet tres lect. ¶ Op.hic innuit, ꝙ actio de dolo cõcurrit cũ interdicto, ꝙ vi aut clã.contra.l.j.§.& si alia.s.de dolo. Item dicit ꝙ datur post annum, sed actio de dolo finit anno: vt.l.vlt.C.de dolo. Huius cõtrarij timore sunt hic tres lect. Et prima lect.est, ꝙ hic loquat in dolo adhibito in faciendo labi annũ interdicti. Secũda lec.est, ꝙ hic loquatur in dolo adhibito in faciẽdo opere. Tertia lectu.est, ꝙ in dolo adhibito circa alie nationẽ iud.mu.cau.fac. Secũdum primã ad contrarium rñ. ꝙ hic loqtur in dolo adhibito in faciendo labi annũ: & sic circa diuersa cõpetunt de dolo & interdictũ. Et si dicis, non datur de dolo post annum: verum est, sed annus non trãsiuit: quia incipit annus à die doli commissi in faciendo labi annũ: & sic posset ẽt in fine anni interdici: & sic post annũ duraret. Et sic rñ.ad primã & ad secũdã: licet gl. dicat ad primã. ¶ Sed quia secundũ hoc datur restitutio: vt.s.ex qui.cau.ma.l.ait prætor.§.si. & sic nõ de dolo: vt.l.j.§.idẽ Põp.s.de dolo. Ob hoc ista gl.reprehendit hic.j.sustinebo statim dicã. fortè hic fuit negligens in agendo.&c.ꝙ intelligo sic. Pone, ꝙ dolus fuit commissus circa finẽ anni interdicti: ꝙ labéretur intra mensem: certè restitutio debet peti intra mẽsem: vt.l.non enim.s.ex qui.cau.ma.& plenè no.in.l.ab hostibus.§.sed ꝙ simpliciter. Vnde iste fuit negligens intra mensem: & sic cessat restitutio, meritò da tur de dolo.hoc vult dicere gl. sed nõ videtur bene dictũ.quia sibi non debet imputari: vt.d.l.j.§.& si alia.de dolo. Sed id verum de actione, q̃ oritur tempore doli commissi: vt ibi no.& sic potest sustineri ista lec. ¶ Itẽ gl.ĩ.ibi vel dic, ꝙ de dolo. Rug.reprobat istã le.postea sustinet p aliũ modũ.s.ꝙ detur de dolo. Itẽ in integ.rest.propter dolum commissum: vt annus labat: & vtcũq; est bene dictũ suis casibus. Secũda lec.est, ꝙ hic loquatur de dolo adhibito in ędificando: & ista ponitur ibi. Alij dicunt vsque ibi.vel dic.dicitur enim, ꝙ hic nihil potuit reo imputari, quære intra annum non egerit actor. Sed ibi.in.l.ait prætor.§.fi.sic.& secundum hoc illa nil facit ad propositum. Loquitur ergo hic solũ, qñ dolus fuit adhibitus in edificado. Et si dicis quomodo ergo datur post annum: hoc à compositoribus fuit additũ: cũ hodie duret biennio: vt.l. fi.C.de dolo.& hoc vult dicere gl.circa istã lec. ¶ Sed cõtra, quia secũdũ hoc actio de dolo cõcurrit origine cũ interdicto, ꝙ vi aut clam.ergo &c. vt.d.§.& si alia. Rñ.interdictũ est generale: vt.l.j.§.is.s.tit.ij.ergo pôt cõcurrere cũ actione de dolo: vt.s.de dolo.l.j.in fi.&.l.ij.& ibi no. Et sic sustinet ista secunda lec.quæ est hic, ꝙ loquitur de dolo: ibi in actione in factũ ex tit.de alie.iu.mu.cau.fa.propter dolum commissum in alienan do. Nec ob.ꝙ etiam datur illa intra annũ: vt gl.dicit.& ista le.probatur j.eod.l.post venditionem.in fi.& istam tene, tamen prima lect.notabilior est.& gl.tenet eam in.d.§.& si alia.

SVMMARIVM.

1 *Statuto.quod domus delinquentis destruatur, & si sit aliquis qui habeat locum communem cum socio & partem inferiorem, & ille delinquat, an tota domus debeat destrui?*

De eo opere. ¶ No.ꝙ de eo, ꝙ fit post li.conte.nouo.in op[9] est.de hoc dic plenè vt.l.nõ pôt. s. de iud.dic plenè in.l.si quis missum.§.fi.s.tit.j. ¶ Deinde no.ꝙ opus ꝙ fit post li. contest.tollitur, qñ id ꝙ fit ante contestationem sine eo tolli nõ potest.

1 ¶ †Hoc facit[d] ad.q.quæ antiquitus[e] mota fuit, quãdo vn[9] ex socijs q ha

d bet domum communem, committat delictum, propter ꝙ debet destrui

e domus.& habet partem inferiorem delictum cõmittens; an tota debet destrui? Dy.ponit hanc.q.s.de dã.infe.l.si finita.§.ex hoc.& quidam po nũt hic: & quidam in.l.non amplius.§.fi.s.de leg.j.Cyn.in.l.& si verior C.de infa.& alij ponũt in.l.si is, cũ quo.s.communi diui. ¶ Ego arguam pro & cõtra.& soluam. Et primò, ꝙ debeat destrui: & videtur casus hic. Facit.l.plautius.&.l.linea margaritarũ.s.ad.l.falc.&.l.si peculium.ij.rñ. de pecu.leg.&.l.j.§. si quis ex mortis.j. quorũ leg.vbi cuiuslibet rei qs habet partẽ: licet tali diuisione eorũ pereat. ¶ In contrarium facit.l.si communẽ.s.quead.ser.amit. pro hoc.l.eum, qui.§.pro parte.s.de his, q.vt ind. &.l.ij.quando et qui. quarta pars.de.l.nõ ampli[9] §.fi.s.de leg.j.qa determinationes uerborũ sunt diuersæ. ¶ Tu dic.quãdoq; quid sit faciendũ quæ ritur ante sñiam quãdoq; post sñiam añ executio nem: quãdoque post executionẽ. Primo casu, qñ ante sñiam. Pone, ꝙ quis vadit, & ostendit se habere partẽ inferiorẽ: & petit, ꝙ iudex nõ pronun ciet domũ destruendã: et tũc iudex si vult pôt cõmutare pœnam destructionis in aliã pœnã.& ista de causa: quia esset incommodum alterius partis vt.l.qd ergo.§.pœna grauior.s.de infa.et.l.si Possidoniũ.C.ex q.cau.infa.irrog.et de ista.q.ẽ deter minatio Cy.ibi posita.& in hoc casu vera. Si tamẽ iudex voluerit pronunciare, non propter hoc te nebitur parti ad aliqd: vt.j.dicã. Secũdo casu, qñ quæritur post sñiam, et ante executionẽ: qa fuit pronunciatũ domũ destruendã, et tũc placet opi. ꝙ fiscus redimat partẽ alterius, posteà destruat: vt l.si postulauerit.j.de adul.et.l.non amplius. §.tit. de legat.j.et.ij.C.quãdo et qui.quarta pars de.sed si fiscus non vult: ꝙ domus est destructa totaliter: et tunc pôt socius contra sociũ agere: qa suo facto est damnificatus: vt.l.si is, cũ quo.s.cõmu.diui.& in.l.pen.in princ.sol.mat.et.l.si merces. §.culpæ s.loca. ¶ Si verò vult agere contra iudicẽ qui fecit destrui: hic est aduertendũ. Aut domus prius publicat, et publicata destruit: et tunc videt, ꝙ iudex nõ teneatur: qa ratione partis pôt super toto disponere: vt.C.de uen.re.pl.cũ priuat. l.j.lib.x. Sed illud procederet, si ponerem[9] fiscũ velle: sed si fiscus nollit, vt statim dicã: teneret actione in factum ex.l.aql.vt.s.ad.l.aquil.l.queadmodum.§. magistratus. Et lex quæ iubet domum destrui, debet intelligi sine alteri[9] iniuria, vt.l.ij.§.meritò.& §.si quis à principe.j.ne quid in loco pub.et.l.Imperator.in prin.j.de fideic.liber. Pro hoc optime C.de bo.dã.l.j.et.j.de pœnis.l.Imperator.&.l.pgnãtis.debet ergo iudex facere destrui partẽ inferiorem quantum potest: ita quòd pars superior sal ua remaneat. Et idem contingeret, si essent dom[9]. quæ essent vna contignatione cõtextæ.ar.l.si finita.§.ex hoc edicto.s.ti.j.coniuncta.l.si cõmunem quemadmo.serui.amit. Non obst. hæc.l.j.respõ. quia Franciscus accu.& Dy.dicunt, ꝙ hic in veritate totum destrui debet, licet diuersis iudicijs:

---

a ¶ Simulatus emptor.vide Bar.in.l.filios.§.quæ in frau.cre. Queãutem differentia sit inter contractũ simulatũ, & fraudulẽtũ vide Bar.in.l.post contractum.in.iij.co.j.de do.& per Bal.in.l.si ex precio.C.si cer.pe.et ꝙ no.Bar.in ru.C.depo.& Cy.in.l.optimam.C.de cõtrahen.& cõmit.sti. & Bal.post Bar.in.l.j.C.plus va.ꝙ agi. Et quando dicatur contractus simulatus, vide hic do.Io.& Bar.ĩ cõ. ꝙ incipit Petrus in co.in ordine.xliiij.& ĩ.l. pacta no uissima.C.de pac. vbi ponit modũ probandi contractum simulatũ, & ibi Bald.& in.l.iij. de postu.& Bal.in l.multũ.C.si qs alteri, vel sibi.et ĩ.d. l.j.plus va.&c.

POMATES.

b ¶ Nõ haberet locũ vide Al.in.l. si do natione.colũ.v.C. de colla.et cõs.xlvj.co.ij.vol.iij.vbi dicit, ꝙ nedũ pos sit agi rei ven. cõtra emptorẽ, sed et cõtra habẽtes cãm ab emptore.

c ¶ Dominiũ nõ trãsferatur. & vide ꝙ no.Bal.ĩ.l.fi. C.de nõ nu.pe.ĩ.l.si absenti.C.si cer.pet. & Adde Bart.in.l. queadmodũ.C.de agri.& cẽsi.li.xj.et Bal.in ca.j.§.callidis. de prohi. feu. ali. per Fed. dixit ꝙ ibi erat casus, ꝙ ex contractu simulato si interuenit traditio, trãsit possessio, quòd dicit esse verũ, quando veritas tẽdebat ad trãslationẽ posses sionis: aliâs nõ trãsfertur.alle. l.istam adde Bal.in. l.em. plus va. ꝙ agi.etc. sed Bal.in.l.j.C.de sol.tenet ꝙ ex cõtractu simulato non transferatur possessio: quia vbi est suspicio fraudis uel simulationis: ficta traditio præsumitur simulata .et Ang.et Imo.et alij.in.l.j.§.si vir.j.de acq.poss.et Ang.in.l. si donatione.C.de co.et Bal. in.d.§.callidis. adde post hãc apost.Ro.consi.ccxlvj.

d ¶ Hoc facit. ad.q.et uide.d.Flo.in.l.ij.de ser.tit.generali.et uide Bar.ĩ.l.q aliena.de neg.ge.et no.in.l.non amplius.s.de le. j.d.Abb.in cã in literis. de rest.sp.vide quæ dixi ibi, vbi remisi et tetigi, et uide Bar.in cõsi.incip. commune Luscignani.cxcij.vbi loquitur de fossatis.et allegauit istum tex.ad quem spectant.And.Bar.

e ¶ Quę antiquitus.ad hanc.q.faciunt not.per Bart.in.l.stipulatio.§.j.de op.noui nũ.et ꝙ not.Bar.in simili.in.l.ij. C.vt intra certũ tẽp. Adde no. p gl.de pœ.dis.j.ca.sed cõtinuò.Io.an.in.c.felicis.de pœ.in.vj.et Io.an.ĩ c.super pec.de pri.Bal.in.l.et si seuerior.C.ex qui.cau.infa.irr.et Bal.in d.§.pœna grauior, vide omnino Bar.in.l.cum alicui.de neg.gest. et Bal.ĩ l.ij.C.q.cau.ser.pro premio libe.acci.vbi ponit, ꝙ si domus cõis destruit propter delictum alicuius consortis, ꝙ alteri debeat prestari ęstimatio. Adde si domus debet destrui, an destruentur res in ea posite.p Bal.in.l. pe.aliâs.j.C.de nau.fœ.p Bal.post Dy.in.l.non amplius.§.fi.de le.j.cum l.se.vbi de.q.de qua hic et Bal.in.d.l.si is cum quo. Sed quid si duo fratres habent unam turrim in feudũ, et diuidũt p superius et inferius: an supior habeat rei vẽditionẽ? et videt ꝙ nõ.sed iferior tm.C.de rei uẽ.l.j. Ne si dicas, ꝙ inferior habet utile dominiũ totius, et superior vtile dñiũ ꝙ lege nõ cauet Bal.in.c.j.§.prętereà ducat[9].de prohi.feu.alie.p Fe.et ad.q. Bar.hic, vide Io.an.in Spe.de iniu.et dã.da.in pe.et vlti.co.et in rub. et eo.casu, quo deberet destrui uide de ęstimatione.s.ti.j.in.l. cum emptor

[library stamp]

Adde qd si in hac domo destruẽda, debeat fieri ędificiũ, ne pars alterius destruat cui⁹ expẽsis fiet? Io.an.in addi.ad spe.in tit.de expẽsis.in prin.

a ¶ Vltimò Dy.& do.Io.reputant casum illius.l.sing.sed in contrariũ al leg.casum in.c.olim.de censi.& rñdet ad.l.is,qui.And.Barba.

a ¶ Vltimò Dyn.inducit.adde quę no.in.l.cũ de in rẽ verso.ad fi.s.de vsu.

et vide q̃ dixi post Imo.ĩ.l.q̃ dotis in iij.col.s.solu.mat.& gl.in.c.auditis.de pscri.& Io.an.ĩ regula, pl⁹ semp.in mer.p Cyn.ĩ.d.l.cũ notissimi.§.fi. Et ad limitationẽ istorũ, vide.l.aduersus,& q ibi gl.& Bal.C.de vsur.p do.Ant.in repe.c.peruenit.in vltimis verbis.de censi.Addead.q.Bar.de soluẽte monetã nouã, an pscribat ? Roma.consi.cxxiij.

✣ POMATES.

b ¶ Et tota die.Vide Ale.cõs.cv.uo.lu.ij.ad finem.Panor.xvj.col.vlt.in prin.vo.j.& lxxij.ad fi.vo.& lxxiij.ad fi.e.uo.et.lxxx viij.col.ulti.uol.j.& plenè Fel.in.c.cũ.M.ferra.q.no.de cõsti.& in.c.ij.col.iij.& seq.ĩ ver.stil⁹ curię.de resc.& in.c.j.col.vij.in ver.fallit.vj.de p.ba.& in.c.cãm q.col.fi.in fi.de test.& Bal.in rub.C.de his,q̃ in fraud.ubi ponit magnã limitationẽ ad istã materiã,si est vera: q ẽã puto facillimè posse confundi.& uide et Barb.ĩ.d.c.cũ.M.col.xxxix.& col.lx.& duob⁹ seq.& Are.cõs.viij.col.j.& x j.co.fi.ĩ prin.& Ale.cõ si.xxvij.col.ij.uo.ij.& col.fi.& xxviij.c.uol.vbi ponit, an sit ĩ cõsuetudine cõsuetũ ap poni ĩ isto vẽditionis, & multa p Alex.cõs.cvij.col.v.vol.ij.& colum.seq.vbi ponit qualiter debeat ostendi de tali cõsuetudine.& clxxxix.col.ij.eo.vol.ij.vbi dicit idẽ ẽt quo ad statutũ.& col.iij.Old.ccxxv.col.iiij.& Ale.cc.col.fi.ad fi.eo.vol.ij.& ccv.e.uol.ubi ponit an qs, videat cõduct⁹ cũ salario, q est solitũ dari aliquibus officialibus similib⁹.& lxv.uol.ij.col.ij.ubi dicit, q ad excusandũ aliquẽ debet attẽdi, id q est cõsuetũ.& lxxxv.ad fi.uol.ij.vbi dicit, q debitor ex diuersis causis soluẽs, ĩ dubio uidet solue re pro cã.ex qua erat cõsuetũ solui.& Bal.in.l.j.C.de peti.bo.subla.li.x.& Alex.cõsi.lxxxix.col.fi.uol.ij.ubi dicit, q notarius cẽsetur rogat⁹, q apponat clausulas cõsuetas:& q notari⁹ põt extẽdere instrumẽtũ circa clausulas cõsuetas:& etiã illud emẽdare, ẽt corrigere supplẽdo.& addẽdo clausulas cõsuetas, etiã post q̃ illud parti tradiderit.& cvij.col.ij.uo.iij.ubi dicit, q cõtract⁹ censet init⁹ secũdũ dispositionẽ statutorũ loci, ĩ quo fit.& uide Ang.in.l.si negotia.§.de neg.gest.& Alex.cõsi.cviij.col.ij.uol.ij.ubi dicit, q cõducẽs videt aliquid cõducere, secundũ q̃ est cõsuetũ:vel disponit p statutũ,& col.iiij.& cxxiiij.col.ij.uol.v.ubi dicit q

Sed ĩ casu proposito vna pars debet destrui: alia nõ. Aliæ.ll.non obst.quia in qualibet habet particulam, scilicet pro indiuiso:sed cum ad diuisionem deuenitur, non fit diuisio:propter quam eo rũ res pereat:vt.d.l.ij.§.quãdo & qui.quarta pars debe.& d.l.non amplius.de leg.j.

¶ LEX. XVI.

POst venditionem. ¶ Damnum contingens post litem cõtestatam, etiam fundo vendito, venit in hoc iudicio. Itẽ hoc iudiciũ cõtra eũ, q dominus est proponitur.h.d. ¶ No. q dixi in summario. ¶ Opp.ad primum dictum, de.l.si tertius.§.si quis prius.s.eo.Sol.hic post cœptum iudicium vendidit:ibi ante:vt in gl.Tu dic aliter, vt dixi:qa hic vendidit, et nõ tradidit, et sic remanet domin⁹:ibi trãstulit dominiũ, et hoc in prima parte huius l.sed in secũda debet dici, q uendidit et tradidit. Et hanc secundam opp.s.eo.l.q̃.q̃.in prin. Solu. ibi desijt esse dominus, et alius domin⁹, nõ est effectus:dic sic. ¶ Oppon.de.l.quanq̃.§.Iul.s.eo.Solu.ibi alienauit pendente iudicio, hic ante, q̃ iudicium esset cœptum. ¶ Op.s.eo.l.emptor.So.intellige hanc secundum illam, quòd non sit imaginaria venditio. Distinctionem collige ex prædictis per teipsum. ¶ Vltimò nota.q in hac actione quis debet dicere, q nocetur fundo, non sibi. Simile.ĩ.e.l.penulti.dixi.s.e.l.si tertius.§.officium. Itẽ hic in fi.est tex.pro tertia lec.posita ĩ.l.Attei⁹.

✣ SVMMARIVM. ✣

1 *Seruitus una non tenetur ex usu alterius.*

2 *Debens.x.paria caponum omni anno si soluit quinque p xxx.annos an præscribat?*

3 *Debens omni anno x.solidos monetæ antiquæ, si soluit per x.annos x.solidos monetæ nouæ, an primæ obligationi sit præscriptum?*

4 *Heredum plurium unus si soluit tãtum, uel uni tantum pars ei⁹, q annuũ præstabatur, fuit solutã, q præscribatur.*

¶ LEX. XVII.

SI prius nocturnæ. Per † vsum seruitutis uni⁹, alia nõ retinetur.h.d. ¶ Op.& uidetur, q sit una seruitus, licet diuersæ concessiones:vt.s.de vsu et habit.l.per seruum.§.vsu legato, aliàs est sub.l.sed si de fruct.So.ibi vna seruitus cõtinebat in se aliã quo ad commoditatẽ:hic secus. ¶ Op.de.l.si.s.cõ.prædio.So.ibi plures concessiones tendebant ad vnum:hic ad diuersa. ¶ Nunc intro gl.& oppono.de.l.una est via.de ser.rusti.prædio.& quęad.ser.amit.l.ij.et.l.si stillicidij.in fi.So.hic in fi.erãt plures seruitutes:ibi una.vt dicit gloss. ¶ Vltimò Dy.† inducit[a] in arg.ad.q.debes mihi omni anno decẽ paria caponũ:soluisti per.xxx.annos.v.tantum quæritur, an huic actioni sit præscriptum.et Dy.distinguit:aut erant plures obligationes, et non retinetur totum ius:vt hic.Aut erat una obligatio:tũc si ille qui.v.paria recepit, sciebat sibi de

beri.x.& tũc propter receptionẽ partis totã obligationẽ retinet:si ignorabat in.v.retinet obligationẽ,& in.v.amittit:vt.l.is qui.s.qui.mo.vsufr.amit.& bene.sed glo.est in.l.cum notissimi.§.in his.C.de prescrip.xxx.annor. ¶ Iac.but.disputauit similem.q. † Quidã tenet dare omni anno decem solidos rauigis antiquorũ, soluit per decę annos decẽ solidos monetę nouę, quę est minoris valoris, quęro:an primæ obligatiõi sit prescriptum in totũ.vel in partẽ, uel in nullo. Et pro huius solutione ipse distinguit sic:qñq; vnum debetur,& soluitur aliud respectu diuersorũ.& tũc nõ retinetur in alijs ius:vt hic,& l.si cõmunem.s.quęad.ser.amit.Qñq; unũ debet,& soluit aliud respectu eius, q debet ut usura respectu sortis,& tũc obligationẽ retinet:vt.l.cũ notissimi.§.in his de pscr.xxx.anno. Et ita in.q.pposita.x.solidi noue monetę sunt quo ad cõmodũ, pars.x.soli.qui debebãtur antiquitus.& ideo distingue:vt.s. ¶ † Sed qd si unus, qui debebat.x.annua decessit relictis duobus hęredibus,& unus tantũ soluit,& alter cessauit tẽpore cõstituto:uel econuerso, creditor decessit relictis duob⁹ heredib⁹,& uni tantũ est solutũ:certè his casibus unus pscribit.seu cõtra unum pscribitur, sicut si ab initio essent duę obligatiões:vt.l.nam fatis.§.j.quemad.ser.amit.

3

4

✣ SVMMARIVM. ✣

1 *Notari⁹ conficiens instrumẽta an debeat ponere clausulas consuetas.*

Placuit. ¶ Contractus factus in dubio, debet intelligi, secundũ cõsuetudinem.h.d.tene mẽti istã lec.Et tota † die[b] fiunt instrumenta[c]:& debent poni oĩa, quę ex cõsuetudine veniunt:vt dixi in.l.ex ea parte.de ver.obliga.probatur.C.loca.l.excepto.de agri.& censi.l.domini prędiorum,& s.ti.j.l.si finita.in prin.de ędi.edic.l.quod si nolit.§.quia assidua.& l.si qs reum j.de custo.reo.aliàs est.l.ita demum.s.de arbitris. ¶ Quę est ratio, q lapidẽ nõ possum ducere:& dic, vt in gl.& vide ipsam:quę signat ar.cõtraria.& non soluit. Ibi.§.cæteros.in fi.sed ibi erat expsse consuetudo prohibita per.l. ¶ Dicitur hic, q debent seruari ea, quæ sunt in consuetudine. Quęro.an sit verũ simpliciter?& gl.uidetur intelligere hoc esse uerum, si nullum dammum ibi sit.& ibi uide gloss.super uer.j.non debet &c.Glos.sol.sed intelligit. q nullum detur vltra modũ consuetũ, secus si secundũ cõmunem modum consuetũ:vt l.quod si nolit.§.quia assidua.de ędil.edic.facit.j.de cust.reo.l.si quis reũ.& s.ti.j.l.si finita.in prin.

1

b

c

Via publica. ¶ Locus public⁹ medi⁹ interueniens, nõ impedit seruitutẽ haustus imponi.h.d. domin⁹ meus.

Sed sacro loco. ¶ Locus sacer medius, impedit seruitutem constitui.h.d.

✣ SVMMARIVM. ✣

1 *Fundus medius inter fundum dominantem, & seruientẽ, qñ impediat seruitutem constitui.*

concessio facta ab ecclesia in dubio uidet facta secũdũ cõsuetudinẽ ipsi ecclesię, plenè, vt Barba.ĩ.c.q translationẽ.colum.v.& tribus sequen.de offi.lega.

c ¶ Fiunt instrumẽta. Vide p Bar.ĩ.l.huiusmodi.in princ.de lega.j. Adde meliorẽ tex.de corpore iuris.in.l.fi.C.de fideius.circa fi.& ibi no.Bal.q notarius simpliciter rogatus, intelligitur rogatus, q apponat clausulas consuetas apponi.& Bald.in.l.sexta.de condi.institu. Et adde q dixi post Bart.in l.fi.j.de tab.exhi.& ad Bart.hic, ad.de eũdẽ in.l.de die circa fi.prin.s.qui satisda.cog.& istis adde text.in.l.iiij.§.in commissoria.cũ gl.s.de.l.cõmiss.bñ facit quod not.gl.& Bal.in.l.si qs sub cõditione.de hered.insti.quã multum not.Bald.in.l.emptionẽ.C.plus ualere q agit.& in.l.etiã & in.l.ordo.C.de execu.rei iud.Sed qd si consuetudo reperitur diuersimodè:dic, q inspicienda est rõnabilior & min⁹ alteri preiudicialis.tex.est hic.& volũt ibi doc.in.c.cũ olim.de cõsue.Bart.in.l.ij.in fi.pri.sol.ma.aliter dicit. Et dixit Bal.arg.gl.j.in l.hmõi.in prin.de leg.j.q tabellio q cõficit instrumẽtũ ds aliter conficere secũ. formã cõsuetã. q sit de iure ualidũ alleg.tex.sing.secundũ eũ i.d.l.C.de fideius.istis adde Bal.no.in rubri.C.de his, q in frau.cre.in vl.col.facuint nota.in.l.uel uniuersorũ.de pigno.actione.& quod dixi.& qd not.Bar.in.l.si pignore.§.fin.de pigno.actio. Vtrum autem cogatur notarius ad apponẽdam pœnam in instrumẽto, uide oĩno Bal.in.l.cũ qd.s.si cert.peta.ubi etiam ponit, quid si esset dictum quòd faciat ad consilium sapientis:an debeat pœnam apponere?& quod not.Bald.in.c.j.§.hoc quoq;, de success.feu.& quod dixit in.l.illa institutio.de hæredi.instituen.& adde Bald.in rubri.C.de fide instrumen.in.xj.colum.uersicu.sed tertiò quæritur.vbi uult, q in breuiatura recipiat supple tionem in renunciationibus,& alijs clausulis à iure,& à consuetudine.& uide ibidem in versicu.iiij.quęritur &c.ubi dicere videtur, q sit verum in eodem tabellione:sed alius, qui non fuit rogatus, nil potest supplere. Et facit tex.in.c.cũ.M.ferrariensis.de constitutio.vbi clausula quæ consueuit apponi in literis Papalibus psumitur apposita.& dicit Bald.in additioni. Specula.in titulo de locati.quod locatio in emphyteusim simpliciter facta ab ecclesia præsumitur facta in tertiam generationem filiorum, si ita erat consuetum.ad quod notat.Imo.in.c.potuit de loc.dum dicit, q concessio facta p se,& filijs intelligitur de fœminis, si ita erat consuetum.& de suppletione imbreuiaturę,

Sed ĩ

vide Bal.in.l.cõtractus.C.de fi.instr.ĩ prin.iij.col.& ꝙ not.Bar.in.l.si is qui testm̃,& Bal.in.d.l.cõtractus.in.v.col.ver.q̃ro circa istã secũdã &c. Et ideo dicit not.Bar.in.l.nemo est,qui nesciat.de duo.reis,ꝙ cõtractus cẽsetur semper initus.secũdũ cõsuetudinẽ,licet nõ dicatur.Et an quis teneatur apponere in renunciationib⁹ clausulas generales,& renunciationes beneficiorũ vide Bal.in.l.pactũ.xvj.q.C.de colla. Et quid si apposuit hypothecam bonorũ de qua nil est dictũ.Bal.non clarè decidit in.l.j.in pen.col.ff.sol.mat. & vide Bal.ĩ l.ij.C.de fal. ꝙ notarius addens pœnã in instrumẽto teneť de falso.¹per eundẽ ĩ.l.fi.ĩ.j.co.C.de execu.rei iudi.& gl.& doc.in l.ex ea.in prin.de ver.ob.Adde huic apostille Alex.cõ si.cij.iij.libr.

a ¶Habes no.Adde quę not.Bart.in.l.nõ solũ.in princi.de ope.no.nunci.

b ¶Patiẽtiã &c.Ad de q̃ not.Bal.ĩ.l.si certis annis.in.vj.col.C.de pa.& an scientia,& notitia supueniẽs noceat? vide p Ia.de bel.ĩ l.iij.de icest.nup.

c ¶Vicinus.No.ꝑ saluãdo libello.vide Bar.in.l.si mater.§.an eãdem.ff.de exce.rei iud.l.itẽ si possessori.§.si iurauero.de iure iur.And.Barba.

d ¶Multa. Adde Bar.in.l.oẽs populi.in.iij.q.principali.Io.an.in.c.fi.de app.in.vj.Bal.in.l.fi.ad fin.C.de tẽp.app.& in.l.fi.C.de sen.& ĩ.l.ꝓgrãmata.C cõmis.uel epi.&.ĩ.l.si appel.post Cy.& in l.j.§.de offi.pfe.pto.& ĩ.l.j.ĩ aliqb⁹ lec.§.de cõsti.pri.Inn.& alij.in.c.venientes.de iureiu.Bal.ĩ.j.cõsti.C.ĩ.§.qb⁹.& ꝙ no.Bar.ĩ l.si qs sub cõditione ĩ.fi.prin.de cõdi.nstitu.& vide Roma.in rubr.de arbi.& quod in simili no.Bartol.in l.cum antea.C.de arbi.& Imol.in.l.j.§.fi.in.xij.col.j.ã qb⁹ app.nõ licet

Sed si fundus. ¶Fundus medius extraneo nõ ĩpedit seruitutem constitui,illo extraneo permittente vti.hoc dicit.¶†Ex omnibus pdictis habes no.ᵃ aut inter fundum dominantẽ,& seruientẽ est loc⁹ priuatus:& tũc aut est eius,qui habet prediũ predominans:& non impeditur seruitus cõstitui: vt in versi.licet.Aut est alterius priuati:& impediť cõstitutio seruitutis,nisi consentiat:vt hoc.§.aut est public⁹ loc⁹ medius:& tũc aut advsum seruitutis non requiritur aliqua cõstitutio:et nõ impeditur tũc seruitus:vt hic.§.via publica. nisi sit flumẽ ꝙ trãsiri non posit.Aut requiritur aliqua cõstitutio:ut facere aquæ ductũ:& tũc impediť,nisi principe permittente:vt hic,&.j.l.proxi.in fi.Aut est in medio locus nullius,vt sacer:& tunc impediť: vt hic.§.sed sacro loco.

SVMMARIVM.

1 Scientia ꝙ inducat patientiam.remißiuè.
2 Error iuris,& error facti,q. æquiparentur.

¶LEX. XIX.

LAbeo ait. ¶Op.de.l. Sabinus. versi.sed & si in re.§.cõi diui.Solu.ista.l.distinguit tres casus.Quãdoq; cõsentio expressè:& tunc in totũ mihi preiudico:vt est in cõtrario.ij.respõ.Qñq; taceo,& uideo:& sic tacitè cõsentio: tunc non possum agere.vt destruat:sed ago ad interesse:vt hac.l.Labeo.§.tit.j.l.qui bona.§.si quis iuxta.Qñq; nõ cõsentio:nec tacitè:nec expressè:vł ignoro:vel sciẽs erro:& tũc in nullo mihi preiudicio: vt hic,& in l.sed hoc ita.Et ista probantur per.l. Sabinus.§.cõi diui.& in casu hui⁹.l.vbi dixi agi ad interesse nõ intelligas hac actione:cũ illud veniat officio iudicis:vt no.§.eo.l.supra iter.§.j.sed actione in factum:vt.§.de ser.vrb.predi.l.si fistulę.¶†Vlti.ex gl.no.illud,ꝙ dicit sciẽtia inducit patientiã &c.ᵇ ꝙ plenè examinaui.§.solu.mat.l.quę dotis.†Item in.l.sed hoc ita,equiparať error facti & iuris.Nã in eo,quod dicit imperitia,intellige:scilicet iuris ¶Ad istud opp.de.l.iij.de sup.leg.Gl.nõ soluit.dic,ꝙ ibi loquiť de errore cõi,qui facit ius.hic de errore singulari.¶Itẽ op.de.l.nõ fateť.de confes.sed dic,vt ibi no.

¶LEX. XXII.

SI vsusfructus. ¶Hęc actio nõ datur vsufructuario:nec in fructuariũ directa:sed vtilis sic.h.d.

¶LEX. XXIII.

VIcinus.ᶜ ¶Si arãdo aliqs opus faciat ex quo aquę possent nocere vicino:si aliter fund⁹ colinõ poterit.hac actione non teneť.h.d.¶No.pro formatione libelli: dixi.§.eo.l.si tertius.§.officiũ.¶Itẽ no.ꝙ cõpellitur precisè.dic,ut in gl.

SVMMARIVM.

1 Lacus excrescens,& occupans prædium alienum, non priuat dominum eius dominio.

LAcus. ¶Tene secũdã lec.&† hoc est uerũ in lacu priuato:secus in publico.vt l.lacus.j.de acqui.re.do.& hoc vidi de facto invallibus Rauennę,quę cum excreuissent,& alienum predium occupassent:dixi illius esse valles,cuius erant:& predium illius erant valles.

SVMMARIVM.

1 An ciuitas poßit facere statutum,ꝙ non appelletur à sententia.

¶LEX. XXV.

IS cuius. ¶Nota bonum casum,si noceretur vię per quam itur ad fundum,noceretur fundo,facit

c POMATES.¶Statutum an valeat statutum,ꝙ à sententia non appelleť.vide Bar.in.l.omnes populi.ff.de iust.& iu.in questione,super quibus possunt fieri statuta.Ego ibi dedi remißiones.

f ¶Ciuitas.in hoc Bal.in.l.fi.C.de sen.tenet cõtra Bar.hic,& fortè melius & vide Bar.in cõsi.suo inci.in christi nomine amen.in ciuitate Tudertina.adde Bal.in.l.ij.C.de ap.et Bart.aliâs Bal.in cõ.inc.ĩ nomine domini dubia occurrẽtia ex questiõe.etBal.in.l.pe.de iusti.& iu.& in.l.oẽs populi.in.ij.colũ.et Bald.in.l.fi.e.ti.& per Ange.in dicta lege omnes populi.Bal.in.l.cũ de cõsuetudine.§.de leg.Adde Bal.cõ.cclxxiij.iij.lib.

g ¶Cõsuetudo dat.vide ꝙ no.Bar.in l.more.in princ.§.de iuris.om.iudi.Imò adde,ꝙ consuetudo dat,ut ui detur p id,ꝙ dixi in.l.præcipimus C.de appel.Et de hac materia vide gl.vbi doc.in.c.cũ contingat.de for.comp.ᵗ

h ¶In glos.Quid si publicanus,cuius merces ex conuentione ciuitatis,vel dantis datium deputata est stipẽdia rñs: an debeat habere à ciuitate: an posit compensare? vide per Albe.quòd non,in.l.in ea per illum text.cum gl.C.compẽ.tene menti: quia fuit de facto.

i ¶Pretor.Et facit c.j.de proc.And.Barb.

k ¶Dictione item.Adde text.et Bar.in.l.à sententia.j.de app.et Bald.in l.quemadmodum §.fi.§.ad legẽ aql.

POMATES.

l ¶Dictio itẽ.Et ui de Bar.cõs.xxvj.et Al.cxvij.ĩ prin.vo.j.et.col.ij.et.x.xxvij.col.iij.vol.iij.et.cij.co.ij.vo.v vbi loqtur in respõdente positionibus: vt respondens videatur repetere in sequentibus,quæ habeant orationem imperfectã, quòd dixit in prima, non aũt in his, quæ habet orationem perfectam.

b ¶Tu dic.et facit ꝙ si testãtor dicit lego Titio cẽtũ iu

ad multa:ᵈ pręcipuè, certum est quod ciuitas,quæ habet primas & secũdas causas appellationis,põt facere statutũ,ᵉ ne liceat appellare:vt.§.de ori.iur.l.ij.§.exactis.Si verò habet solum causas primas: sed in prima & secunda appellatio deuoluitur ad superiorem,non potest facere statutum,ne liceat appellare:quia disponeret circa id,ꝙ nõ est iurisdictionis suæ:ꝙ non potest.vt.l.fin.C.de iurisdi.om iudic.& ibi not.extrà de maio.& obedien.c.ij.& ibi no.& est text.de iureiu.c.venientes.Sed pone,quòd ciuitasᶠ habet causam principalem,& primam causam appellationis:secundariò causa appellationis deuoluitur ad superiorẽ:vt sunt ciuitates Marchiæ Anchonitanæ:tunc idem,†q̃a non potest statuere,ne appelletur:quia appellatio prima est via,per quam peruenitur ad secundam:ergo &c.& hoc facit de iti.actuque priua.l.veteres.

SVMMARIVM.

1 Consuetudo,quòd det iurisdictionem contentiosam.

¶LEX. XXVI.

SCeuola. ¶†Consuetudo datᵍ iurisdictionem contẽtiosam.Et tunc expone,quibus.s.iudicibus.& sic est casus,quòd consuetudo dat iurisdictionem contentiosam:& concordat.C.de di.offi.l.viros.li.xij.secundum Dyn.de hac.q.nõ disputo hic.Cy.C.de emã.li.l.j.Gul.de cu.in.l.imperium.de iuris.om.iud.dicit &c.

De publicanis & uectigalibus. Rub.

¶Dictum est.§.de dam.infec.per quod prouidetur ad damna futura.verum,quia fiunt damna,et extorsiones per publicanos.et ideò hic ponit de publicanis.Cætera dic,vt in gl.ʰ

SVMMARIVM.

1 Dictio item:inducit continuationem,quando adijcitur præcedentibus.Et adijcitur noua oratio in se perfecta omni perfectione.Item inducit repetionem, quando per eam adijcitur oratio non perfecta, sed defectiua ex parte appositi,uel ex parte uerbi.nu.2.

¶LEX. I.

PRætor.ⁱ ¶Ibi familia.publicano mandante,ᵏ vel ratum habente.Ibi:publicanorum.fine mandato.Ibi.iudiciũ dabo.subaudi:ĩ duplũ:sicut.§.et hoc colligiť ex dictiõe itẽ.ᵏ§.posita,secũdũ Ia.de bel.probať in processu legis.¶No.quòd dictio item,est repetitiua.habetis in.l.in repetendis.de leg.iij.Et dic,vt ibi quãdo dictio item,proferť ab homine.sed quando proferť lege.Ia.de bel.disputauit & posuit in auť.vt cũ de ap.co.in prin.& dicit finaliter.Aut est eadem rõ & vtilitas,& intelligiť repetitio.alias dictio item,inducit cõtinuationem.¶Tu dicᵗˡ qñq; per dictionẽ itẽ adijciť precedẽtibus noua oratio in se pfecta omni pfectione: & tũc nõ inducit repetitionẽ,sed cõtinuationẽ:vt.ff.de iniur.l.itẽ apud Labeonẽ.in prin.& ad turpil.l.fi.& ad munici.l.fi.§.itẽ rescripserunt.cũ.§.seq.& de admi.re.ad ci.perti.l.fi.Quandoq;†p dictionem itẽ,adijciť oratio nõ perfecta:sed est defectiua ex parte appositi:vel ex parte verbi: & tũc illud in quo oratio deficit,suppleť ex præcedentibus:& in hoc inducitur repetitio,vt hic.Nã dicit iudiciũ dabo,nõ dicit in quo,vel ad qd.& sic deficit ex parte appositi:vnde intelligiť in duplũ.& suppletur ex præcedẽtibus:sicut.j.ad.l.Iul.de vi publi.l.iij.§.j.& ad.l.cor.de fica.l.eiusdem.§.alio.l.cor.de fal.l.j.§.j.cum multis similibus.

SVMMARIVM.

1 Vectigal à tributo,in quo differat.

re institutionis. Item Sepronio. q intelligitur iure institutionis, secundũ d. Io. hic & vide plenè do. Pet. de Anc. in. c. Io. de test. Bar. in. l. repetẽdis de lega. ij. Et vide: quia ibi remisi. And. Barb.

a ¶ Differentia inter vectigal. vide quæ dixi post Bart. in. l. ij. C. de iur. emphyteu. & Bal. de pa. constan. in verbo persoluere fictum. & q no. Bal. in authẽ. & q. C. de bon. au. iudi. pos. in. xv. col. & quid si tributum vide gl. & Bar. in ru. C. de anno. li. x. Et quid si dicatur concessit sub annuo consensu: an dicatur cõtractus censualis? vide Inn. in. c. ad audientiam. de re. ecc. nõ alie. Et an emens pedagia, videaẽ emisse pœnas transgressorum. No. ff. de ac. em. in. l. creditor, in prin. et ibi per Cy. in add. et per Bal. in. c. j. de feu. cog. col. x. & l. j. C. de fruct. & lit. expen. in. ij. col.

b ¶ Vt extra. & istũ tex. do. Ioan. facit sing. et quãdo qs tenetur prestare censum. q non cadit à iure suo illo non soluto. And. Barb.

c ¶ Quero an uectigalia. Qua autem pœna punitur, si quis eos coegerit vide tex. in cle. p̃senti. de cẽs. And. Barb.

d ¶ Sunt personalia. idem dicit Bal. in. l. placet. C. de sacro sanct. eccle.

e ¶ Nõ tenentur. vide Bal. idem tenẽtem in. d. l. placet et Bar. in. l. j. in fi. C. de mu. et ĩ quo loco. lib. x.

f ¶ Verborum, Dy. vide Bal. in. l. ancillæ. C. de fur. in peñ. et vlti. colũ. Quę autẽ sit pœna publicani permittentis ire contra decretũ, vide ĩ. l. mercatores. C. de cõmer. et merca.

g ¶ Ponit certas regulas. Adde Bar. in. l. hoc edicto. in fi. prin. j. e. et vide quę dixi post Bar. in. l. q in hærede. §. eligere. s̃. de tributo.

h ¶ Delicta innominata. adde Barto. in. l. nunquã plura de priuat. delict.

i Et certè non. Sed

3 *Annua præstatio publica, census & tributũ, qñ sunt idem.*
4 *Cõtractus censualis, q fit qñ quis sibi nihil reseruat in re, licet sibi certa pẽsio præsteẽ. si reseruat, dicitur ẽphyteusis.*
Differẽtia inter salariũ & tributũ, qualiter intelligatur.
5 *Vectigalia & pedagia sunt munera personalia.*
Veterani & clerici nõ tenenẽ ad uectigalia, & pedagia.
6 *Vectigal pro animali soluit mulio, p soma, soluit dñs somæ.*
7 *Vectigal p soma, quæ portaẽ super animali: soluit dominus somæ: si pro animali, nil debet solui secundum legem uectigalis,*

Hic titulus. ¶ Suprà ponit verba edicti, hic incipit exponere. ¶ Op. q publican⁹ dicaẽ, id est, publicè peccans: vt in euã. Sol. duob⁹ modis vt diciẽ. in gl. ¶ Quæro, qd vult dicere tex. siue vectigal pẽdat, vel tributũ cõsequaẽ? Gl. dat duas sol. prima bona, & vera et notabilis. Siue ergo qs colligat p fisco, siue p se: cũ fisco aliqd p̃stat pro mercede idẽ est. Secunda expositio est, q poniẽ vel, p id est: sed hoc non placet: qa illud siue, primò positũ, reqrit aliud siue, vel aliã disiunctiuã: vt. l. q si seru⁹. §. j. de in rẽ verso. quod hic nõ esset.
1 ¶ † Quero, q̃ sit differen
a tia inter vectigal.[a] & tributũ? dic, vt in gl. & bene et hoc si assumitur vectigal, vt spẽs: secus si vt genus: vt. j. e. l. Impator. & ibi dicã. ¶ Et no. hic arg.
2 † ex cõi usu loquẽdi. dicã. j. e. l. cotẽ. §. q maximos.
3 ¶ Et idẽ† est annua p̃statio, publica p̃statio, cẽsus & tributũ gl. q verũ est, qñ debeẽ fisco. sed si debeẽ priuato, ecclesię uel ciuitati: tũc est differẽtia: quia ille q debet annuã pẽsionẽ, uel est cõductor, vel emphyteuta: & si nõ soluit, cadit à iure suo: vt
b extrà[b] de reli. do. c. cõstitut⁹. ubi tex. & gloss. not.
4 ¶ † Et est cõtractus cẽsualis, qñ qs cõcedit oẽ ius, q habet in re: licet sibi debeat p̃stari certa pẽsio. Sed qñ sibi aliqd iuris reseruat: tũc est emphyteusis. quod est notãdũ. hoc no. ĩ. d. c. cõstitut⁹. p Ber. & Innn. Et sic intelligo differẽtiã inter tributũ, et salariũ et alia q̃ ponũẽ. s̃. de vsufr. l. hacten⁹. ¶ Que
c ro, an vectigalia[c], pedagia, & similia, sint munera
d realia, vel psonalia? dic, q sunt psonalia[d]: tñ ĩponũtur psonę p rebus. Et iõ veterani, et clerici nõ tenẽ
e tur[e] ad ea. vt. C. vecti. no. extrà de cẽsi. c. quãq. li.
5 vj. Et ideo † pro aĩali soluet mulio: pro soma soluet dñs somę. vt. s̃. loca. l. cũ in plures. §. pe. ¶ Sed
6 † qd si p mulo nil debet solui, secundũ legẽ uectigalis: nec pro soma, nisi portetur super aĩali. qs ergo soluet pedagiũ. puto q dñs somę: qa ista principaliter vehiẽ. Vadit eñ animal propter somam
7 † nõ soma ppter animal. ar. s̃. de ser. rusti. p̃di. l. q sella. in prin. §. dixerit aliqs. Pręmissa expositione literę, format gl. vnã oppo. et soluit, vt patet in litera, quę est clara, vsq; ad. §. vnde quæritur.

SVMMARIVM.

1 *Auxilium extraordinarium coadiuuandi causa introductum non tollitur per ordinarium. Et qui egit isto interdicto, an possit agere alio, in eo quod plus est: nu. 2.*
3 *Actione una electa, alia tollitur, qñ unũ est factum, & unus titulus criminis, & plures sunt agendi formæ.*
4 *Factum quando unum est: plures tituli criminis, & diuersæ agendi formæ, si actum est una actione, potest agi secũda in eo, quod plus est.*
5 *Actione una electa, alia non tollitur, quando sunt plura facta, plures agendi formæ, & plures tituli criminis.*
6 *Delinquendo non facit quis suam conditionem meliorem.*
7 *Specialis uia, quando generalem tollat: & sic prouisio specialis, quando tollat generalem?*
8 *Emi librum, & dedi arrhas, tamen non uis dare librum, sed arrhas duplicatas, possum agere ad totale interesse.*

Vnde quæritur. ¶ Expedita literæ expositiõe, & contrario: nunc format quæstionem.
1 † Auxilium extraordinarium coadiuuandi causa introductũ, non tollitur per ordinariũ. h. d. ¶ Op. de. l. in prouĩciali. s̃. de. ope. no. nũ. Gl. so. q ibi cõtra ius cõe & auxiliũ extraordinarium: hic secũdum ius commune. Et potest intelligi, quando auxilium extraordinarium venit ad coadiuuandũ ordinarium: & sic disponit, quo casu, quo per ordinarium est dispositum, ideo dicit secundum ius commune. & tunc nõ tolliẽ, vt hic: secus quando venit ad supplendum, vel corrigendum: & sic disponit eo casu, quo à iure communi est dispositum contra ius commune: vt. l. ius aũt. §. j. de iust. et
2 iu. & tunc nõ concurrit cũ ordinario. vt ibi. ¶ Quæro, si aliquis egit † isto edicto, an possit agere alio, in eo q plus est. gl. dicit, q sic. alle. gl. plures leges & signat a g. contraria ad suam determinationẽ, & non soluit. Et Dy. pro eius solutiõe ponit verba multa: ideo pro declaratiõe verborũ
f [f] Dy. & gl. Op. cõtra id, q determinat gl. l. cum exceptione. §. eũ qui. s̃. q met. cau. So. secũdum Dy. ibi illa actio nõ erat pœnalis originaliter: iõ in totũ tollitur per rei persecutionem. inst. si quadr. pau. fe. dic. §. fin. & ibi no. & j. de ac. & ob. l. qui seruũ. in fi. hic erat pœnalis originaliter: vt l. qui ea mente. j. de fur. & j. vi bo. rap. l. pe. ¶ Itẽ op. ad idem. s̃. nau. cau. stab. l. idem ait. §. fi. Sol. D. Dy. non est facilis. nisi respondeas, vt ibi no. quia hic vtraque actio est de iure cõi: ibi altera est cõtra ius cõe. Sed certè, & hoc est cõtra ius cõe. put poniẽ ex delicto alteri⁹ publicanũ teneri. Sed rñdeo, q qõ proponitur qñ ex delicto proprio publicatur: & sic est bona sol. pręcedens. secundum Dy. ¶ Extrà gl. ad prędictã determitionem op. de. l. plura. j. de ac. & obli. Huius timore Dy. recedit à determinatiõe gl. & dicere videẽ, q si primò actũ fuit hoc iudicio, nõ poterit postea agi furti, vel vi bo. rap. p p̃dictã. l. plura. Et ad huius declaratio
g nem ponit certas regulas[g] notabiles, quas examinem⁹. ¶ Prima † regu
3 la est, qñ est vnũ factũ, & vnus titulus criminis, & plures agendi formæ & tunc vna electa tollitur alia: vt. l. licet. in fi. s̃. nau. cau. sta. & j. de act. & obl. lege, plura. Idem in contractibus: vt. l. q in hærede. §. eligere. s̃. de tribu. Simile videmus in pluribus actionibus, quæ ex eadẽ causa originẽ habent licet sint obligationes diuersæ: quia una electa tollitur alia: vt in l. si reus. j. de fideius. Et hoc si cõtra eundẽ: secus si contra diuersos. Nam non tollitur ele. vt. s̃. de admi. tut. l. qui negociatio. ex duobus secũdum Dy. ista regula est verissima. Casus est in. l. j. §. in tutela. & §. seq. s̃. de tute. & ra. distra. Vnde cum hic in. l. nostra sit vnũ factũ, vnus titulus criminis. s. furtũ, vel violentia: licet sint diuersæ agendi formæ: ideo vna lecta alia tollitur. tñ. d. l. licet. in fi. quã Dy. alle. nihil facit: quia ibi sunt diuersi tituli obligationis. s. de recepto. & furti. Tñ ex illa. l. colligiẽ alia regula, vt patet ex solutione. s̃. posita. ¶ Sed cõtra prędictã regulã positam per Dy. facit. l. j. j. arb. fur. cæsa. Sed Dy. hic respondet, q ibi est idẽtitas criminis in genere, nõ descẽdendo ad species: si bene aduertatis, secũdũ Dy. & bene. Nam. l. aquilia punit dãnũ datũ in genere: sed ista actio punit illas species damni dati. s. si furtim arbores sunt cæsæ, eodem modo rñdet. insti. si qua. pau. fe. di. §. fi. Sed contra, qa eodẽ mõ rapina est gen⁹, sed rapina publicani est species? Rñ quædam sunt delicta nominata, quibus à iure nomẽ imponitur, vt furtũ, rapina: & similia. Et in istis de facili cognoscitur: vtrũ vnũ delictũ differat ab alio specie: quia ita demũ differt si cadit in aliud nomẽ delicti. Sed si est idẽ nomẽ, adiectio qualitatis alicuius. nõ facit esse diuersam speciẽ: ut furtũ manifestũ, non à ma-
h nifesto: furtũ publicani, vel alterius: sicut homo albus & niger, non differunt specie: vt. j. e. l. fi. §. quoties. ¶ Quędã sunt delicta innomĩata:[h] vt damnum datũ. l. aquil. punitur, illud est nomẽ generale. & tot habet species, quot sunt modi dãdi dãnum. ar. s̃. de præscr. ver. l. naturalis. Et ideo cum per actionem. arb. fur. ces. puniatur tantũ illa species, meritò differt ab hac. l. aquil. sicut species à gñe. & sic in hoc. §. prout loquitur de damno dato, dico: q si eẽt actũ. l. aql. posset agi hac actiõe in eo, quo excedit. Gul. tñ formãdo. q. restrinxit ad noĩata crimina: vt furtũ, rapinam. &c.
4 ¶ Secũda regula † est, quãdo est vnũ factũ, plures ti. criminis, & diuersæ agẽdi formæ: tunc põt secunda agi in eo, q excedat: vt. l. j. j. vi bo. ra. & de act. & obli. l. cũ ex vno. & p hoc apparet intellect⁹. l. in glo. alle. secundũ Dy. ¶ Sed cõtra hoc op. de. l. j. §. in tutela. de tu. & ra. di. vbi nõ tollitur vna per aliã in aliquo. Solu. dicit Dy. verũ. qñ diuersi tit. criminis se habent, vt genus & species: vt furtũ, quod est genus ad rapinã: & dãnũ datũ ad actionẽ arb. fur. cę. vt dixi. Sed isti tituli habent se, vt excedẽtia, & excessa. Fecisti furtũ, teneris actiõe de rõnibus distrahẽdis, qa tutor: & teneris furti. & isto casu teneris qualibet actiõe insolidũ: & vna electa, alia nõ tollitur: vt. l. j. §. in tutela. & §. seq. de tut. & ra. distra. Et ita fuerũt verba Pet. recitata p Cy. in. l. qcũq. C. de ser. fug. in sexto cõtrario. Probaẽ. j.
5 de adul. l. si adulteriũ. cũ incestu. ¶ † Tertia regula est, qñ sunt facta plura: & plures agẽdi formæ, & plures tituli criminis: & tũc nõ est dubiũ, q vna electa, alia nõ tolliẽ: vt. l. nũq plura. de priua. del. & ibi dicetur. Pręmissa... dicta no. in actiõib⁹ ciuilib⁹, & nõ ad vindictã. sed qñ criminaliter, & ad vindictã: dic, vt dicit. l. nũq plura. de pri. del. & ibi dixi. ¶ Venio ad se-
6 quẽtẽ gl. Ex † hac. l. colligiẽ, q delinquẽdo qs nõ facit suã cõditionẽ meliorẽ. ¶ Opp. de. l. decreto. s̃. de suspe. tu. gl. nõ soluit. dic, q illud est per quãdã cõsequẽtiã nõ directò: cũ sentẽtia sit ex cã remota, nõ proxima: vt ibi p Dy. & in. c. q ob gratiã. extra de reg. iu. lib. vj. Itẽ ex hac. l. colligiẽ,
7 † q specialis via generalẽ nõ tollit. ¶ Opp. de. l. maritus. de procu. & de
i l. fi. de pact. cõuẽ. Sol. illud gñale põt intelligi. Primò, an specialis prouisio legis tollat generalẽ prouisionẽ legis & certè nõ.[i] & sic loquiẽ hic, q plenè dixi de no. ope. nũ. l. j. §. j. ¶ Secũdò, an p specialẽ prouisionẽ hoĩs recedaẽ à gñali prouisione legis: & sic loquuntur. ll. cõtrariæ, Et isto casu. di-

ſu.dicit Dy.Aut ꝓuiſio legis eſt inducta beneficio ſpeciali cõtra ius cõe
& tũc per ſpecialẽ ꝓuiſionẽ recedit à generali prouiſiõe: vt in cõtrarijs.
arg.l.ei⁹ militis.§.j.de teſt.mil.& in corpore de nõ alie.§.qa verò veriſi-
mile. Sed qñ prouiſio legis eſt ſecũdũ.l.& ius cõe:& tũc nõ videt recesſ-
ſum:vt plenè not.p Cyn.in.l.ij.C.de iu.emphy.in.vj.q.& in.l.& habet.
a §.cũ quis.j.de prec.¶ Facit ad quæſtio.[a] Emi† à te librũ:& dedi arrhas:
8 tu nõ vis dare librũ,ſed duplicatas arrhas.Ego volo totũ intereſſe meũ:
an per prouiſionẽ arrharũ videat receſſum à prouiſione legis? Dy.dicit,
ꝙ non:quia ſecundum leg.eſt prouiſio:vt.l.j.ſ.de act.emp.&.l.ſi traditio
C.de act.emp.h.d.Cy.& Iaco.de Are.& glo.mouet.inſtit.de emptio.&
ven.§.j.in fi.C.de fid.inſtru.l.cõtractus.in fi.& ibi Cyn.Et iſta videntur
b vera,ꝙ totũ intereſſe poſſum petere:[b] vt.l.ſi quis à ſocio.ſ.pro ſocio.&.l.
prædia.ſ.de actio.emp.

SVMMARIVM.

1 *Dominus tenetur pro delicto famuli delinquentis circa id,ad quod præponit:alias nõ.*
2 *Rectores ciuitatum tenentur pro delicto famulorum,quos ſecum ducunt: liberantur tamen eos exhibendo.*
3 *Dominus,quòd teneatur pro delicto famuli,poteſt fieri per ſtatutum.*
Argumentum de pacto ad ſtatutum procedit.ibid.
4 *Agens contra officialem pro delicto familiæ,debet probare delinquentem fuiſſe de familia,& ad tale officium præpoſitum.& qualiter hoc probetur?nu.6.*
5 *Aliquem eſſe de familia alicuius,probatur probando, ꝙ eum aſſociat:ut famulus:& ei ſeruit:ut famulus.*

Familiæ nomen.

¶ Nomen familiæ porrigitur ad ſeruos,& liberos,qui in eodem miniſte-
1 rio habentur.h.d.¶ † Quæritur,an ſcholaris[c] ex delicto famuli ſui, &
c dñs de delicto familiaris,teneãtur? Dy.dicit,ꝙ non regulariter:vt.l.quo
ties.in prin.&.§.j.ſ.de nox.fallit in iſto.§.Sed veritas eſt iſta, ꝙ quando
quis præponit familiam ad officium,& ipſa deliquit circa officium ſibi
cõmiſſum:et tunc tenetur,vt hic,et.l.ij.j.fur.aduer.nau.et inſti.de obli.
quę ex quaſi delicto.§.pe.et.ſ.nau.cau.ſta.per totum.Sed ſi deliquit ex
2 tra id,ad quod præponitur,nõ tenetur:vt hic.¶ Et eodem† modo dico
d teneri rectores terrarum[d] de delicto familiæ,quam ſecũ ducũt:vt.j.ad.l.
Iul.repe.l.j.et.l.ſi poſt depoſitam.C.de aſſeſ.ſed liberatur exhibẽdo eũ
e ¶ Quærit Dy.[e] an per ſtatutum[f] poſſit fieri,vt dñs teneatur † pro deli-
f cto familiæ.et neſcio quare non:quia lex hoc facit:ergo et ſtatutum: vt
3 l.omnes populi.ſ.de iuſt.et iu.Item per pactum:vt.l.ſi quis pro eo.§.fi.
et.l.græcè.§.et generaliter.j.de fideiuſ.ergo per ſtatutum.arg.l.non im-
poſſibile.ſ.de pact.ꝙ no.in.l.nec ex prętorio.et.l.neq; pignus.j.de reg.
4 iur.et quod no.ſ.de decre.decu.ſuper rub.li.x.Video ergo,† ꝙ qui agit
contra officialẽ de delicto familiæ,debet probare ipſum eſſe de familia,
5 et eum ad tale officium præpoſitum.¶ † Sed qualiter probabitur ali-
quem eſſe alterius famulum? Rñ.eo ipſo,ꝙ eſt aſſociatus cum alijs famu
lis:et ſeruit,vt alij famuli:licet de hoc nulla interuenerit ſcriptura.Caſus
6 eſt no.de proxi.ſacro.ſcr.l.fi.in prin.¶ † Sed qualiter probo ipſum eſſe
præpoſitum ad hoc officium? certè eo ipſo,quòd officium exercet, dño
ſciente,videtur quis eum præponere:vt.l.j.§.magiſtrum.ſ.de exerci.

SVMMARIVM.

1 *Famulus liber,qui delinquit,ſi exhibetur à domino tenetur ipſo iure, & dominus liberatur.*
2 *Rector ciuitatis non tenetur pro delicto officialis mortui.*
3 *Rector exhibendo officialem delinquentem in officio quando teneatur.*

Quod nouiſsime.

¶ Si famulus delinquens à publicano non exhibeatur,ſine noxæ dedi
1 tione tenetur.h.d.¶ Quęro,† quid ſi ſint liberi homines exhibiti? et dic,
ꝙ ſuo iure tenentur,et dominus liberatur.h.d.Iac.de Are.et bene eadem
rõne.¶ Op.j.eo.l.ſed et hi.§.fi.vbi nõ tenet publican⁹,ſi nõ exhibet.gl.
2 ſol.et bñ.† ꝙ no.qa rector nõ tenet pro delicto officialis mortui.¶ Quæ
ro,qd eſt propriũ hui⁹ edicti? dicit gl.dominus teneat de vitio,et de deli
cto familiæ:aliâs ſecus ſed hoc non placet:vt dixi.ſ.proxi.§.quare dic,
ſpeciale eſt in hoc:quia exhibendo eum,liberatur:ſecus eſſet in eo, qui
gerit officium priuatũ:& ſic conuenitur ex titu.nau.cau.&c.& ille ex-
3 hibendo non liberatur.hoc vult dicere iſte tex.Sed hodie† per Italiam
hoc exprimitur,vt in inſtrumentis, quæ celebrantur inter Rectores &
communia.vt Rector teneatur pro ſe, ſuiſque officialibus, & familia
ſua.quo caſu diſtingue,aut dicitur ſic ſimpliciter quòd teneatur pro of-
ficialibus,& familia ſua: & tunc eum exhibendo liberatur: vt hic quia
iſta verba intelligo ſecundum naturam officij.arg.de vſu.l.ſi ſtipulatus.
& de leg.j.l.ſi legati ſerui.& de dam. infect.l.damni infecti quidam.
& de loca.lege ſi vno. Si verò promittit ſoluere omnem condemna-
tionem fiendam de eo,et oĩbus officialibus,et familia:tunc ſi libellus di-
rigitur contra ipſum principalẽ Rectorem,eſſet idẽ,ꝙ hic.Sed ſi dirige-
ret contra officiales,vel familiã:tunc eis condẽnatis ipſe tenetur ſoluere
nec exhibẽdo liberat.Eſt enim ex hac promiſſione fideiuſſor iudicatũ
ſolui:ideo &c.ſecus ſi eſſet ſimplex fideiuſſor de iudicio ſiſti:qa tũc ſiſtẽ
do liberatur:vt.C.de fideiuſ.l.ſancimus.et.l.ſi Barſatoram.hoc tamẽ ca-
ſu officiali mortuo nõ tenetur:quia in officialẽ nõ poſſet ſententia ferri
nec etiam in ipſum principalem Rectorem: vt.ſ.dictum eſt.

SVMMARIVM.

1 *Dominus quod hic accipiatur pro eo,qui habet maiorem præeminentiam.*

Sed an per prouiſionem bonis ceſſet prouiſio ſtatuti? dic vt p Cyn.&
Bal.ĩ.l.fi.de repu.hęre.Bal.in.l.vbi adhuc.C.de iur.do.ĩ.vij.colũ. Adde
ꝙ habetur in.l.ſi fundum ſub cõdi.§.ſtichũ.de leg.j.& Bal.poſt alios in
l.ij.de iure emphy.
a ¶ Facit ad.q.Vide Cy.& Bal.in.l.cõtractus.hic alle.& in.l.ꝙ ſæpe.de cõ
trahen.emp.pulchrè p Ioan.an.de emp.& vẽ.ĩ.§.ſciẽdum:ſup verſi.itẽ no.ꝙ quidã fines.& incipit,additio de emptore loqt.&c.vna cũ addit.ſeq.& no.inſti.de acti.in.§.actionũ.

¶ *LEX. III.*

CVm ſi exhibuiſsent.

1 **Quod ait.** ¶ No.† ꝙ hic accipitur dominus ille, qui
habet maioritatem,ſiue præeminentiam,non ra-
tione dominij.Et hoc inducit Iac.de Are.ad.q.de
eo,qui reliquit vxorem dominam,& vſufructua
riam ĩ domo.Ad idem.ſ.re.amo.l.j.&.j.de ver.ſi.
l.pronunciatio.§.pater.ibi:in domo dominium
&c.&.C.de colo.illiri.l.j.li.xj.& de hoc plenè di
co.de leg.ij.l.Titia cum teſtamento.§.fi.

SVMMARIVM.

1 *Agens ex edicto,nau.cau.ſtabu.ſatis eſt furtum eſſe factũ per aliquem ex nautis,licet non dicat per quem.*
Teſtis ſi petit ſibi exhiberi rẽ, uel pſonã de qua interrogatur:ut illam cognoſcat:debet fieri exhibitio cum indumentis,& qualitatibus eius.
2 *Famuli debent nominari,quando teſtis petit nominari oẽs de familia:ut de nomine recordetur.*

Ante autem actorem.

¶ Not.ex.hoc.§.ordinem in hac actione proce-
dendi: quia debeo primò mihi petere exhiberi
delinquẽtẽ noĩatim: vt ſciã,an hoc poſſit agi: uel
poſſum petere exhiberi omnes famulos ad reco-
gnoſcẽdũ delinquẽtẽ.Et hoc petet actor ſibi fieri
intra certũ tps: ꝙ exprimat in ſua petitione:quo
elapſo,aget hac actione.Iudex ẽm nullum præce
ptum facit de exhibendo: vt.j.e.l.hoc edicto.&
ibi dicetur.¶ Op.de.l.ſi cum excep.§.in hac.So.
aliud in hac:aliud eſt in actione illa: vt patet ibi.
¶ Op.j.vi bo.rap.l.ij.§.hęc actio.Gl.dat duas ſo
lu.prima eſt vera,aliud in iſta actiõe,q̃ in illa.Ra-
tio huius eſt:quia ex verbis edicti colligit: vt hęc
actio ita demũ detur,ſi nõ exhibeat.Primò igitur
debeo pętere exhiberi.ſed verba hui⁹ edicti hoc
1 non requirunt.Et idẽ dico† in actiõe ex illo titu.
fur aduer.nau.qa ſufficeret dicere furtũ factũ eſſe
p aliquẽ ex nautis:licet non exprimatur p quẽ:vt
ibi dicã.ſ.nau.cau.ſtab.ſup rub.¶ Sed ſi quęras.
quare p̃tor hoc egit.vt prius cõſtet,an exhibeat,
quã in alijs actionibus? Reſpon.non eſt rõ.niſi qa
2 ſcriptum eſt ſic.¶ Vltimò† facit[g] ad qõnẽ.Teſtis
g interrogatus de aliqua re, vel pſona.petit teſtis,
vt pars,vel pſona,vel res exhibeat:vt teſtis poſ
ſit cognoſcere.Dico,ꝙ debeat exhiberi:& cũ eiuſ
dem indumentis,& qualitatibus:& hoc not.Bar.
de teſtib.c.cũ cãm.Idẽ ſi peto nominari mihi oẽs
de familia:quia tũc recordabor de nomine: vt.ſ.
ad exhiben.l.iij.§.ſi quis.qui eſt nota.§.ad hoc.

SVMMARIVM.

1 *Statuto ſtante,ꝙ uilla teneatur capere malefactorem ſub pœna centum,ſi fuerint decẽ malefactores, ſufficit una pœna de centum.*

Si plures.

¶ Idem puto ſi plures liberi.argumẽ.ſ.familię.¶ Ex hoc.§.
no.ꝙ.licet quot ſint perſonę delinquentium, tot
ſint maleficia.tñ hoc eſt verũ quo ad ipſos prĩci-
paliter delinquẽtes:vt.j.de iniu.l.ſi plures.ſecus
quo ad alios:vt hic.qa tũc habetur ꝓ vno vt hic
1 facit.j.ſi fa.fur.fe.dic.p totũ.¶ Et ex hoc põt† q̃-
h ſtio determinari[h] quã Dy.diſpu.Dicit ſtatutũ: ꝙ
ſi villa nõ cepit malefactorẽ, puniatur in centũ.

b ¶ Poſſum petere.Et iſta eſt cõis opi.vt inquit Alexã.in.l.ſi cũ dotẽ.col.x.ver.& iſta faciũt ad qõnẽ in.ij.not.ſ.ſolu.matri.

c ¶ Familię nomen.an ſcholaris.Vide omnino Bar.in.e.l.§.fi.& ĩ.l.ne qs.j.de incen.rui.nau.& hic adde Bal.in l.j.in prĩ.ff.ne qs eũ,qui in ius voc.bene facit.l.quicũ q;.§.ſed et ſi fullo.ſ.de inſti.& q' ibi ĩ apoſt.antiqua.et adde Bal.ĩ.l.apud antiquos.ad fi.C.de fur.adde Rom.cõſ.xj.ubi ponit,ꝙ ſtãte ſtatuto,ꝙ poteſtas teneat ꝓ familia,ꝙ iſtud ſtatutũ recipit interpretationẽ à iure cõi: niſi poteſtas familiã exhibeat.& vide etiam eius conſil.xv.

d ¶ Teneri rectores terrarũ.Idẽ tenet Bal.ĩ rub.de pœna iu.&.§.ꝓcurator fiſci.& limita vt p Bart.in.d.l.ſi poſt depoſitũ.& adde ꝙ dixi in.l.fi.de pub.& ꝙ no.Bar.in fi.huius.l.

e ¶ Quęrit Dy.An aũt famulus præſumat delinquere ex mandato domini: vide.c.cum ad ſedem.de reſti.ſpo.vbi eſt caſus no.ꝙ nõ.Bal.in.l.ij.C.de epiſ.et cle.Bar.tenet cõtra.in l.de pupillo.§.ſi qs ipſi p̃tori.ſ.de noui.ope.nuncia.And.Barba.

f ¶ An per ſtatutũ.Sed delicto cõmiſſo ante,quã eſſet famulus vide Barto.in.l.Titius.ſ.de teſtamen.milita.

g ¶ Vltimò facit.adde Bar.poſt gl.in.l.j.ſ.ſi ex noxa.cã aga.& Bal.in.l.ſi criminis.C.ad exhi.& gl.in.c.cum cãm.in fi.de teſt.quã alle.Bal.in.d.l.ſi criminis.& Bar.& Bal.in.l.iij.§.j.de teſtibus.

h ¶ Si plures.q.determinari.Idẽ voluit Bart.in.l.ſi in rixa.de ſica.&.j.de act.& obli.l.ex maleficijs.& Bal.in.l.j.C.de cõdi.fur.per Lud.ro.in.l.le

ge corne.s.ad Sil.p Bal.in.l.ordinarij.in fi.C.de rei vẽ.Facit ꝙ no.Bal.in l.libellorũ.§.sed si aliud.de accus.an tot sint accusationes,quot crimina. & hæc faciũt ad.q.dicit statutũ,ꝙ qcũq; bãnit⁹ voluerit exire de bãno soluat centũ: tota vna villa est banita pro vno delicto,ꝙ tm̃ tenetur ad cẽtũ.Pro quo tu adde text.ff.ꝙ cuiusq; vni.l.j.& in.l.mortuo.ff.de fideius.Et idẽ ꝙ tenet Dy.hic tenet Albe.in.ij.pte statutorũ.q.clxxiij.Et qd si villa tenet̃ p̃sentare malefactores,& presentauit vnũ tantũ ex plurib⁹,vide Bal. in.l.j.in.j.col.C.si plu.vna sentẽ. & cum Bar, hic etiã tenet Bal.ĩ.l. cũ rõnib⁹. C.q accu. & vide Bald.ĩ.l.si familia, de iur.om.iudi.& hic vide Bal.ĩ.l.mi noribus. C. de his qb⁹ vt ĩdi. Adde qd si dicat statutũ ꝙ villa teneat̃ resarcire dãna & furta,q̃ in ea fiunt: & villa ob dãnũ fuit cõdẽnata ĩ cẽtũ, et post cõdẽnationẽ malefactor peruenit ĩ fortiã ptãtis, & fuit suspensus: an villa sit liberata?Bal.cõcludit,ꝙ sic,eius cõsi.clxxiij.iij.li.sicut si cepisset malefactorẽ ĩ crimine, & eũ exbãnisset.ar.l.fi. C.de mal.&math. et ĩ aut̃.vt nul.iud, §.si qs verò cõprehẽsorũ. & secũdũ eũ optimè facit de phi.feu.ali.p Fel. c.ĩperialẽ.§.insup de pac.tenẽda & ei⁹ viola.§. si clericus. §.si iudex. & §.similes.

a ¶ Alij casus. Vide Bal.in.l.pe.in pe. col.de nau.fœ.vbi dicit probari per iuramẽtũ.& ponit multos casus,in q bus vectigal non debet solui, & vide aliũ singularem per Bar.per illũ tex.in.l.j.C.de naufra.li.xj.ad quod inducit.l.fi.§.si propter necessitatẽ.j.eo.

b ¶ Credat̃,Idẽ Bar.per illũ tex.cũ si,in.l.j.C.de naui.li.x.& tex.& Bart. in.l.ij.e.ti.adde bo.tex.in.l.mulierẽ.C.si man.ita vene.ne psti.& in.l.ea quidem.C.si manci.ita fue.alie.vt manu.& ibi gl.in verbo,cõtineat.bona litera,in.l.si qs decurio.C.de decu.tex.apert⁹ ĩ.l.prohibitũ.C.de iur.fis.Adde q̃ not.Bart.in.l.j.§.si qs neget.ff.queãd.testa.ape.Adde,q̃ dixi in.l.ex cõsensu.§.eũ qui.in.vj.char.de app.Bal.in.l.pacta nouissima .in vlti.col.C.de pac,ꝙ relationi officialis credat̃:no.Bal.in rub.de fide instru.in.x.col.ver.sed adhuc dubitatur.& Bal.in.l.imperium.in.iiij.col.

c ¶ Quero,an nobilis.Adde ꝙ no.Bar in.l.eũ de in rẽ verso.maximè circa fi.s.de vsu.& quod not.Barto.in.l.si prius.s.de aqua plu.arcen.

d ¶ Duo requiruntur.Adde Bar.in.l.licitatio,§.earum.j.eod.tit.& Imo.j. e.in.l.vectigalia.vbi tenet cõtra Barto.& Imol.hic.

e POMATES.¶ Non ciuitates.vide ẽt Panor.in.d.§.præterea.& ibi addita.& Are.cõs.xxx.colum.iij.in.iij.dubio.& Aret.etiã in colũ.fi. vbi tangit hic,& Ancha.in cle.in presenti de censi.& aliqd per Ale.cõsi,cxviij.colũ.pe,volu.ij.vbi ponit de eo,qui vult prescribere aduersus emphyteutã,vel vasallũ:& sic vtile dominium recognoscens directum. & cxciij.eo .vol.ij.vbi tangit hic de sententia.&.xvj.colum.iiij.vbi etiã ponit hoc de sententia loquens in tempore,cuius initij memoria,& multa pulchra circa hoc vo.v.& Bal.omnino.in.c.bonæ.de post.p̃l.colum pen.& Alexan .consi.xvj.col.j.& se.vol.ij.

f ¶ Præscribitur.quia consuetudo,seu prescriptio æquiparantur priuilegio concesso à principe ex certa scientia.c.super quibusdam.§.preterea.& no.Spec.de cau.pos.& pprie.§.qa verò.ver.qd de colligentibus.

Contingit,ꝙ decẽ homines occiderunt vnũ:villa non cepit:an teneatur pœna centum pro quolibet?hic videtur,ꝙ vna centũ tm̃ sit pœna: vt hic. Idem determinauit Dy.per talem rationem. Nã indefinita æqpollet vniuersali:vt.l.si pluribus.de le.ij.&.l.si plures.de leg.iij.Ideo perinde est acsi statutum diceret:si non cepit malefactores. Item dicit,ꝙ si non oẽs caperet, pro omnibus tenetur ad integra.quia in vniuersali,si quid deest, tota oratio falsa iudicatur:vt.l. si is,qui.§.vtrum.s. de reb,dub.

SVMMARIVM.

1 *Hæres publicani tenetur eatenus,quatenus ad eũ peruenit etiam si agitur pro delicto familiæ.*

¶ LEX. IIII.

Si publicanus. ¶ Hęc actio datur contra † hæredem publicani eatenus, quatenus ad eum peruenit.h.d. ¶ Quærit gl.de vna.q.qd qñ publicanus tenet̃ ex facto familiæ an transeat contra hæredes?Gl.bene respondet,& idem,subaudi : vt non teneatur hæres publicani,nisi quatenus ad eum peruenit.

SVMMARIVM.

1 *Literis officialis ,an credatur?remißiuè.*

2 *Res illicitæ cum licitis si transferuntur: an licitæ publicentur?remißiuè.*

De rebus. ¶ De reb⁹,quas rectores sui, vel suorum vsus gratia portant,non debet solui vectigal.h.d. ¶ Quęro,vtrũ sint alij casus,[a] in quibus vectigal solui nõ debeat? Gloss.omnes enumerat.& vide gloss.quæ incipit aliâs municipij.Ista † lex inducitur in argu.an literis officialis credatur[b].& videtur,ꝙ sic.alle. istam legẽ.Remitto ad no.ĩ.l.si qua p calũniã.C.de epi. & cle.ꝙ dic p Gul.de cu.in,l.si pcurator.s.de procu.& in.c.post cessionẽ. extrà de pba. ¶ Inducit̃ in ar.ad questionẽ †,qñ trãsferunt̃ res licitę cũ illicitis:an publicent̃ ?& uidetur ꝙ non: nisi illicitę: dicam.j.eo.l.cotem.§.dominus.

SVMMARIVM.

1 *Consuetudo in uectigalibus seruatur.*

Habens castrum,an præscribat ius exigendi pedagium tanto tempore,quòd memoria non sit in contrarium.q. sic iuncta scientia.ibidem.

2 *Scientia cuius requirat̃ ad hoc,ut ius exigendi uectigal præscribatur.*

Ciuitates & castra Tusciæ, quæ lõgissimo tẽpore exegerunt uectigalia tale ius non præscripserunt,ibidem.

3 *Quasi confessoria competit,qñ aliquis petit sibi ius exigẽdi uectigalia competere,& prohibẽti negatoria.ibi cõtra quos agatur?*

4 *Vectigal si probetur quem exegisse de quibusdam rebus tẽpore debito, ex hoc non poterit de omnibus exigere, sed de illis tantum.*

In omnibus vectigalib⁹.

¶ Cõsuetudo seruatur ĩ vectigalib⁹. ¶ Quęro,an nobilis[c] habẽs castrum,per cõsuetudinem acquirat ius recipiendi vectigal?& videtur ꝙ nõ : quia exactio est contra ius:vt in aut̃.vt nul.iudi.§.j. ergo &c.In cõtrariũ videt̃,ꝙ sic:vt hic.&.j.eo.l.licitatio.§.earum.Dy.hic determinat,ꝙ non prescribatur,nisi per tantũ tempus,cui⁹ memoria in contrarium non existit.& hoc per.c.super.§. p̃terea. extrà de ver.signi.&.l.Imperator.§.item rescrip. j.de polli.& facit.l.ij.C.noua vec.sed dicit ipse,ille tex.facit cõtra,& videt̃ ꝙ duo requirunt̃[d] scilicet vetusta cõsuetudo,& cõcessio Principis:& iõ altero deficiente non acquiritur ius:vt.l.si ita qs. de uer.obli.&.l.si hęredi plures.s.de consti. insti. hoc uidetur etiã tenere gl.scilicet ꝙ vtrũq; requiratur.de verbo.signi.l.munus propriè.sed ista gl. dicit malè,per.d.c.super.extrà de verbo .signific. & hoc tenet Cy.ĩ.d.l.ij.C.noua vecti.Item Reges possunt concedere. &.d.c.super.§.præterea.Nõ ciuitates[e]:vt.j.eodẽ.l.vectigalia.&.j. dicet̃.Vides ergo,ꝙ vectigalium exactio præscribit̃[f] tẽpore, cuius non erat memoria.Et hoc ĩtelligo, qñ quis prescribere ĩtẽdit vectigalis perceptionẽ,q̃ nulli cõpetit.sed si cuidam nobili cõpeteret[g] ex priuilegio,vel cõsuetudine:& ego vellẽ præscriberẽ, & illud præscriberẽ minori tẽpore,adhibita distinctiõe incipiã possidere ti.& bõa fide,vel nõ:sicut in præscribendo vsumfructũ.dicet̃.j. ¶ Sed cũ in prescriptione istorũ iurium incorporaliũ reqrat̃ scientia eius,contra quẽ prescribit̃:vt.l.ij.C.de serui.& dixi in.l.j.in fi.s.tit.j .Cuius scientia requiritur[h] in prescribẽdo vectigal? † Respon.si prescribitur cõtra priuatũ,q illud ius habebat : requiritur scientia illius priuati : aliâs requiritur scientia illius iudicis,in cui⁹ territorio vectigal,seu pedagiũ exigitur.Ille enim est,ad cuius curã ptinet.& hoc cõmissum est:vt.C.noua.vec.l.iij.Et ideò
2 puto † ꝙ ciuitates & castra Tuscię quę exegerũt vectiga.lõgissimo tẽpore,cũ hoc nõ peruenerit ad notitiam Principis,[i] nec iudicis cõpetẽtis,hoc est, presidis:qa preses non fuit in Tuscia,tempore Federici Impatoris citra,non prescripserunt: qa nõ fuerunt in quasi poss.quę constituitur per patientiã aduersarij:& qa aduersarij scientia nõ interuenit.Itẽ sicut nõ prescribitur vacãti ecclesię. ¶ Sed
3 quęro,† quo iure possũ petere[k] mihi cõpetere ius exigẽdi vectigal?Rñ.quasi cõfessoria.sicut vsuf.& proponas.in vlti.col.C.de nau.fœno.& ibi qs possit in mari ĩponere pedagia seu passagia:& an per cõsuetudinẽ hoc ius possit acquiri?de materia vide p.d.Ant.in repe.c.puenit.de cẽsi.ĩ.xxiiij.&.xliiij.col.p Sali.in l.vectigalia.C.noua vec.& ad Bar.hic, adde Bal.in .c.cõquerẽte. de offi.or.& abb.ĩ.d.c.sup qbusdã.de ver.sig.adde qũo p̃scribat̃ ius colligendi pedagia.Bal.cõsi.cccclxvj.iiij.li.vbi tenet ꝙ reqrat̃ sciẽtia prĩcipis cõtra id,ꝙ dicit̃ ĩ sequẽti apostilla:& an ius colligendi pedagiũ sit seruitus vel iurisdictio:et an cõtra illud p̃scribat̃.vide p eundẽ Bal.cõsi.lxv.j.libr. & qualiter acqrat̃ p eũdẽ.cõsi.cx.eo.li.& consi.cxxv.eodẽ etiam lib.

g ¶ Nobili competeret.Adde Bald.in.c.j.quę sint regalia.& ibi tenet in aliquibus contra Bartol.hic .& ibi vide.an sit dolus malus fraudare pedagia, adeò ꝙ in foro conscientiæ teneantur.& ibi tenet, ꝙ nisi ciuitates ex priuilegio, habeant hoc ius percipiendi pedagia, semper erunt Imperatoris , vt ibi.Et etiam ibi dicit distinctionem. Barto.esse veram, inquantum distinguit:aut volo p̃scribere ius iam formatum in personã alterius:& prescribo longissimo tempore,quod intellige sine tit.sed cum ti.sufficit prescriptio longi temporis. C .de præscrip.lon. temp.l. longi . Bartol . ibi quem vide ibi latius.Et an sit dol⁹ fraudare pedagia? ita,ꝙ in foro conscientiæ fraudans teneatur: vide.j.e. in . l . vectigalia.in princip.Istis adde quæ not . Inno.in c.cum inter.de maio.& obe.& in.c.cũ olim. de resti.spo.qui autẽ possint imponere vectigalia : vide per Pau.& Pet.de Ancha.in cle.præsenti.de cẽsi.& ꝙ no. Bald.in.l.hi , quibus. C.de fideicõ.lib .& Bal .in.c.cũ

h ¶ Scientia reqritur.Adde not.per Inn.& Io.an.in.c.Abbate. de verb. significa.

i ¶ Notitiã Principis.& Bal.ĩ.d.c.j.q̃ sint reg.tenet ꝙ nõ reqrat̃ sciẽtia prĩcipis p.c.j.§.cõuẽticulas.de pa.iu.fir.& qa nõ p̃scribit̃ cõtra Cęsareã ptãtem.l.cõperit.C.de p̃scri.xxx.anno.& per no.p Inn.in.d.c.cõquęrente.

k ¶ Possum petere.uide Bal.ĩ rub.C.de vsufr.& no.Inn.ĩ fi.& ĩ.c.Abbate.de ver.sig.& ĩ.c.examinata.de iud.& ĩ.c.inter quatuor.in gl.ij.de maio.& obe.ubi tractat.an p alijs iuribus,q̃ p seruitutib⁹ cõpetat cõfessoria & negatoria?& cõcludit q sic saltẽ quasi cõfessoria & Bal.ĩ.c.j.ad fi. de mi.vas.q cõtu.est.ĩ.c.j.ĩ.ij.col.ĩ ti.q̃ sint reg.& Bal.ĩ.d,c.j.uersi.sed qd si probat̃ quẽ exegisse uectigalia.Ro.in.l.uectigalia.j.e.& quod no.Bal. in quæstione,amplius &c.

cæteras

cæteras seruitutes:vt.l.vti frui.si vsufruct.peta.&.l.ij.si serui.vendi. Et eodem modo,qui vult exigentē prohibere,poterit negatoria. Hoc tenet Inno.in simili.extrà de sepul.c.certificari.ante finē ma.gl.Posset etiā quis prohibere exigentē interdicto:vt per viā publicam ire,& agere liceat:vt no.in Spe.de cau.pos.& proprie.§.quia verò.ver.qd de colligētibus.¶Sed cōtra quos agitur?respon.negatoria,vel interdicto agetur contra exigentē:sed confessoria debebit proponi contra eū,cuius principaliter interest.s.contra ciuitatē,in cuius territorio est locus,vbi exigitur:vel contra præsidē illius prouinciæ.Posset etiā peti vectigal petitione hæreditatis proposita,contra aliquē,qui vectigal exigit, vel etiā confessoria contra eundē,vel etiam publicana,si petens prętendit tit.& possessionem:vt.l.itē videndū.§.fi.de peti.hære.&.l.si ego.§.j.de publi.

a 4 ¶Sed[a] quid si probatur,† quē exegisse vectigal,de quibusdā rebus tempore debito:an ex hoc potero exigere de omnib⁹?Respō.nō,sed de illis tantùm:vt.j.de itine.actuq; pri.l.j.§.si quis hoc interdito. & quod ibi no.& extrà de præscrip.c.auditis in fi.& quod ibi no.per Inno.& probatur.j.eo.l.licitatio.§.earum.& ibi dixi.

SVMMARIVM.

1 *Publicanus soluens ante sententiam,liberatur à pœna.*

2 *Actio ex hoc edicto an sit arbitraria.*

Actio quare dicatur arbitraria.ubi ponit quatuor regulas.ibidem.

3 *Fur.& ui bo.rapt.re restituta,quod non liberentur à pœna.*

4 *Absolutus,quando fuit actum hoc edicto,non potest alia actione conueniri.*

¶LEX. V.

1 Hoc edicto.¶†Si publicanus soluit ante sentētiā, liberatur à pœna hoc dicit.Gl. quęrit hic de vna.q.& opp.de.l.si insulam.de ver.obli.gl.dicit speciale hic.Vel dicas,hic tractatur de lucro captādo:ibi nō.¶†Quæro,vtrum ista actio sit arbitraria?& gl.dicit,ꝙ nō:quia duæ ferunt sentētiæ in arbitrarijs.Vide gl.quę incipit de ęquitate.ibi si seruus dn̄i hęres.§.satis.& hoc est speciale.Gl.hoc tāgit in.l.j.§.quod quidē.aliàs est ver.sub.§.dixerit.s.e.gl.alibi tenet ꝙ sit arbitraria.vt insti.de actio.§.ꝑtereà.¶Breuiter Dy.hic tenet cōtra illā gl.& tenet istā:qa in actionibus arbitrarijs nos habemus quatuor regulas, quare dicunt arbitrariæ propter officium iudicis:quod vertit in arbitrādo interesse rōne loci:vt de eo,ꝙ certo loco.ff.&.C.qn̄q; dicunt arbitrariæ in taxādo quātitatē:& in deferendo iuramētū in litē:vt in actio.de in lit.iur.Qn̄q; dicunt arbitrarię in terrogando,vt in actione noxali.quādoq; arbitraria dicit ad imponendā pœnam:vt.l.si cū exce.§.in hac.s.quod met.cau. Et in actiōe de dolo:vt l.arbitrio.s.de dolo.Ibi enim auget pœna:qa iudicis pręcepto nō est paritum:sed hic iudex nil ab initio præcepit. sed publicano nō exhibēte ad petitionē actoris datur hęc actio,in duplum:vt hic patet.l.si cū exhibuissent.§.ante autē actorē.vbi dicit actorē debere dicere:nō autem de iudice aliqd dicit.Ad prędictas regulas, facit quod no.p gl.in.d.§.prętereà.& per Cy.C.vbi cōue.qui certo lo.da.promi.l.j. ¶Quęrit Dy.†re

3 stituta re,an liberetur à pœna fur.& vi.bo.raptor.& videt,ꝙ sic:vt hic, &.s.eo.l.j.ver.quod quidē.In contrariū videt.s.e.l.j.§.vnde quærit.vbi per hoc edictū,nō fit melior eius cōditio.ergo &c.vt.l.q ea mēte de fur.

4 & vi bo.rap.l.pe.¶Secūdo quærit Dy.qd†si fuit absolutus hoc edicto: an alia actione possit cōueniri?& dicit Dy.aut fuit absolutus tanꝗ delictum non factū:& sic sup facto:& liberat ab alia pœna:vt.l.si duo.§.Iulianus.s.de iureiur.&.l.duobus.§.colonus.eo.tit.Aut fuit absolutus:qa non probauit actor.& tunc videt,ꝙ alia posset cōueniri:vt.l.ex morte.C.ad.l.aquil.&.l.j.C.quādo ciu.act.cri.præ.& no.in.d.§.colonus.secundum[a] Dy.ibi.Credo ꝙ indistinctè ob.exce.rei.iudi.qa leges quę sunt allegatæ per Dy.loquunt,quādo ex eodē facto oriunt diuersi ti.obligationis.sed hic & ex eodem facto vna tantum oritur obligatio,& vnus titu.criminis:vt dixi.s.eod.l.j.§.vnde quęritur.vbi etiam Dy.hoc tenuit. Sed quādo sunt plures formæ agēdi,& ex eodem facto,& eadem obligatione,si liberatur ab vna,liberatur & ab alia quocunq; mō sit absolutus:vt l.singulis.aliàs.l.duobus diuer.ꝓ.de excep.rei iudi.

SVMMARIVM.

1 *Duplo inest simplum,& illud simplum est rei persecutorium, quando statutum dicit quod quis soluat duplum.*

b 1 Quærentibus.[b]¶Not.†ꝙ quando statutum[c] dicit,ꝙ soluat duplū:quia vnum simplum est rei perse

c cutorium,& aliud pœnale.si loquatur in materijs merè pœnalibus,duplatur quod erat simplandum:vt.l.si cum exce.§.j.&.§.quadruplatur.

d quod me.cau.& semper illud simplum[d] in dubio inest in duplo : vt hic. Cum semel de facto accideret,dicebat quidam mihi,ꝙ hoc ideò est:quia lex vltra procedit.sed certè ꝓcedit declarādo,qualiter debeat intelligi in dubio:cū edicto nō sit expressum.& sic est casus quęstiōis pręcedētis.

SVMMARIVM.

1 *Officiales plures ex eodem delicto,tenentur insolidū:sed exactio fit pro parte,nisi alter non esset soluendo.*

2 *Officium dicitur uelatum crimen.*

¶LEX. VI.

1 Si multi publicani.¶Plures†officiales ex eodē delicto tenentur insolidum: sed exactio fit pro parte:nisi alter esset non soluēdo.h.d.ista.l. quę est singularis.& mēti tenēda.ibi,criminis reos expone aliter,ꝙ gloss.& dic reos.i.eos quorū crimen non pōt velari prætextu alicuius officij.Et quod subijcit fraudis participes id est eorū,quorum crimen potest velari prætextu alicuius offi-

2 cij.Nam officium†dicitur velatū crimen:vt.l.tres tutores.s.de admini.tuto.& ibi not.&.j.ad.l.Iul.pe.& de cri.sacrile.l.sacrile.§.j.Iac.de are.& Oldra.¶Oppo.s.ad leg.aqui.l.item Mela.§.si plures.l.si quis id,quod.s.de iurisd.om.iudi.glo. dicit speciale hic.sed secundum additionem, quam de di non est speciale,quia est idem vbicunq; agitur contra aliquos,tanꝗ cōtra officiales delinquentes in officio.per.l.aufertur.in fi.j.de iure fis.&.l.tres tutores.s.de admi.tut.&.l.sacri capite. post principium.j.de cri.sacrile.& hic.quod tene menti.¶Quæro,hic dicitur, ꝙ quilibet conuenitur

e pro parte:an teneatur[e] insolidum,vel pro parte? dic,vt in glo.¶Quæro.quid velit dicere text.in fi.reos criminis,& glo.facit suam expositionem. tu expone,vt dixi in tex.¶Opp.de.l.aufertur. in fi.j.de iure fis.Sol.vt in gl.& tene primam sol. quæ est vera,intelligēdo,ꝙ ibi nō agatur ex hoc edicto.arg.s.eo.l.j.§.vnde quæritur.

SVMMARIVM.

1 *Vectigalis dandi onus incumbit possessori.*

2 *Vectigal est nomen generale ad omne,quod fisco pro aliqua re præstatur.*

¶LEX. VII.

f Imperatores.[f]†¶Onus dandi vectigal incūbit possessori.h.d.¶Op.s.e.l.j.§.& quod ibi no.Sed expone vecti

2 gal,idest tributum.& sic propriè ponitur:vt dicit glo.vel dic,†quòd vectigal est nomē generale ad omne,quod fisco pro aliqua re pręstatur.vt j.ne quid in loco publico.l.ij.§.si quis neminem.¶Item oppo.quòd hypotheca non possit esse sine principali:vt.j.de fideiuss.l.fideiussor obligari.in prin.Solu.vt in glos.quia subaudi personas scilicet tantum:& sic persona tenetur.& hæc vera.vel dic,quod hic est casus specialis.Sed non

g credo[g] verum,per aut.de manda.prin.§.non permittas postea.C.sine censu:vel reli.aut.sed & periculum.& probatur.eod.ti.l.ij.ibi,obnoxius teneatur.&c.vnde tene præcedentem.¶Opp.de l.apud Iul.§.hæres.de leg.j.&.l.epistola.§.pactū s.de pa.Sol.vt in gl.¶Item opp.C.de fi. instru.iu.hastę.fis.l.fi.& de illa.l.gl.facit dist.vide eā ibi.

SVMMARIVM.

1 *Minor.xxv.annis non soluens uectigal,si intra.xxx.dies soluat an liberetur?*

Item rescripserunt.¶Quando aliquis debet soluere vectigal.& non soluit,incidit in commissum:& efficitur res fisci : sed intra xxx. dies potest pupillus soluere vectigal , &

h res liberat.¶Opp.de.l.[h] si ex cā.§.si ī cōmissum.s.de mi.sunt duæ sol.Prima hic in pupillo:ibi in adulto.Alia,ꝙ intra.xxx.dies cuilibet pœna remittitur ipso iure,post.xxx.dies ope restōnis.&

1 ista ē vera.¶†Quęro,minor.xxv.ann.nō soluit:

a ¶Sed quid si probat.& ibi Bert.& do.pe.in.c.auditis.hic alleg. & vide tex.in cōtrariū in.c.cum contingat.de deci.& ibi do. Abb.Bar.in.l.ar boribus.§.de illo.ti.de vsufru.& vide.c.cū in tua.de deci.& ibi do.Abb. vide Bar.in.l.j.§.si quis.de iti.actuq; priua.& ibi remisi.Bald. in.l.j.C. de ser.Andre.Barba.

b ¶§.quærentib⁹.& sic facit cōtra glo. in rub.nau.cau.ꝙ videt dicere, ꝙ in duplo nō insit simplum:vide Bal.in l.fi.C.de spō.Andre.Barba.

c ¶Statutum. dicit statutū ꝙ duplum soluat,quo intelligat.Idem Bald.& gloss.in.l.iij.C. de naui.li.xj.& Bar. in.l.fi.C.de spon. per illum text.& ibi Bal.idem glo. in.l.j.in princ.s.de ser.cor.& ꝙ not. Bar.in.l.sanctio.j. de pœ.in.iiij.col. Adde in glo.ma. in prin.l.ad so.l.si insulam. quę facit secundū Ang.ꝙ si statutum dicat, ꝙ qui emit re imobilem,nisi eā fecerit allibrari.Vel si nō soluit gabellā, ꝙ īcidat in pœnā.x. ꝙ si fuit accusat⁹, ꝙ ꝑdicta non fecerit,euitat condemnationē soluendo vsq; ad sn̄iam secundū ipsum, ꝙ limitat Pau.de ca. nisi statutū ꝑfixerit certū terminū: quia tūc posteà non admitteretur purgatio.l.magnā C.de cōtrahen.& cōmit.stipu.

POMATES.

d ¶Illud simplum. Et vltra cōcordātes allegatas hic p Alex.in apostil.ad de bonū tex.in.l. vt tm̄.§.in hanc.s. de ser.corru.& gl. in.l.j.in prin.eod. ti.& tex. in.ij.l.§. fi.s.de tu.& ra.di. in glo.in.l.pe.j.ad l.Iul.p gloss.in.l. christianis.C. de pag.Bar. in.l.j.C. de pœ.fis.libro.x. Pau.de ca.in.l.ad uersus.C. de furt. &Alex.cōsi.lxvj. col.j.volu.j.

e ¶An teneatur.vide Barto.in.l.semper.§.si in sepulchro.j.quod vi,aut clam.& Bald.not.in rubri.de pœna.iu.in.d.col.in.l.si quis id quod.§.j. in fi.s.de iurisdi.om.iudi.

f ¶Imperatores.vide quod no.dixit Bar.per istū tex.in.l.is q.C.de prædijs.& omnibus rebus naui.lib.xj.Adde quod idē Bar.in.l.icola.ad muni.dicit.ꝙ nō debet amoueri de catastro vēditoris:nisi ꝓfiteatur,ꝙ emptor est idoneus ad soluenda onera fiscalia.& si nō reperiet idoneus, ꝙ ipse soluet.quod dicit Pau.de cast.notandum.

g ¶Non credo.vide ꝙ no.Bal.post Gul.in.l.de his.C.de epis.& cle.

h ¶Opp.de.l.vide quod no.Bar.in.l.ij.C.de fun.pat.lib.x.

an possit soluere intra.xxx.dies, & ipso iure sibi
remittatur pœna: vel post per resti.in integ. tex.
a & glo.est in.l.si tutor[a].C.de admi.tuto.

SVMMARIVM.

1 *Rem sibi furatam non assignans non incidit in commissum.*
2 *Communis res portata ab uno ex dominis, contra deuetum, non incidit in commissum, nisi pro parte.*
3 *Fundum emphyteuticum habens, si det pluribus hæredibus relictis, & unus non soluat: an totus fundus reuertatur ad dominum.*

¶LEX. VIII.

Fraudati vectigalis.

¶Habet duas lec. Vno modo in hęre
dem publicani, qui aliquid exigit in
debitè:& alia in hæredem eius, qui debuit solue-
re vectigal, & per fraudẽ reliquit.ver.sed si vnus.
1 duobus modis legitur in gl.¶†Not.ꝙ licet quis
b non assignet[b] rem sibi furatam, non incidit in cõ
missum.sic.j.eo.l.fi.§.sed si magistratus. secũdum
2 secundam lec. ¶†Not.ꝙ licet vnus ex dominis
portet rem cõmunem contra deuetum non solu-
to vectigali:ꝙ solum eius portio publicaṫ. ¶In-
c ducitur ad.q.[c]† si vnus habens fundum emphy
3 teuticum decessit, relictis pluribus filijs:vnus sol
uit canonem, alius non:an tota res reuertatur ad
ecclesiam? vel pars, & videtur:ꝙ pars:vt.s.tit.j.l.
si tertius.§.officium.&.l.de pupillo.§.si pluriũ.
d s.de oper.no.nun. In contrarium[d] facit.l.ij.§.ex
his.j.de verbo.obli.&.l.cui fundus.de condi.in-
de. Et glo.format istam.q.in.l.cõmuni diuidun-
do.s.cõmuni diui. & videṫ tenere quòd tota res
publicetur:maximè, si ille, qui recipit, protesta-
tus fuit ius suum saluum esse. Sed illa protestatio
in pœnis legalibus non est necessaria:vt.l.si pro
fure.s.de condi.fur. Sic dicebat ibi Iac.bu. Idem
Dy. pro hoc facit.C.de di.pig.l.vn⁹.&.s. de pig.
acti.l.si necessarias.§.si vnus. vbi hoc tenet Gul.
de cu. Ad contraria hic, ꝙ particularis solutio fa-
cta ab vno habet vim vnius solutionis perfectæ.
e Verbi gratia:erant duo hæredes[e], quilibet debet
soluere duos denarios annuatim.vnus soluit duo
bus annis duos denarios:alius cessauit.videbitur
pro anno soluta pẽsio integra.scilicet quatuor de
nariorum.& sic res non incidit in cõmissum, qua
si solutio cedat in causam grauiorem.l.j.cum.l.se
quenti.j.de solu. Ad hanc.l.nemo respondet. sed
dicit.ꝙ hic ad præstationem vectigalis non tene
tur, vt hæres:sed vt possessor:vt.s.l.ꝓxi.in prin.
coniuncta.l.de eo.§.fi.s.ad exhiben. & ideo qui
libet pro parte tenetur.q.nostra loquitur in obli
ga.hęreditaria. Et ideo si ponerem, quòd duo ac
ciperent rem in emphyteusim, & promitterent
vectigal simpliciter, quilibet tenetur pro parte:
vt.l.reos.§.cum in tabulis.j.de duo.reis. & ideo
vno cessante eius portio reuertetur ad dominũ:
vt hic.

SVMMARIVM.

1 *Vectigal si duo successiue licitantur per licitationem secundi non idonei, non liberatur primus.*
2 *Subhastationis forma quæ sit. ubi ꝙ uoce præconis, uel per edictum debet innotescere.*
3 *Tempus subhastationis in rebus fisci ecclesiarum, & minoris, est.xx.dierum:in alijs arbitrarium.*
4 *Licitaturus se promittit, & notarius scribit.an inter ementem & uendentem sit orta obligatio?*
Interuallum, non uidetur fieri cum incerta persona. ibidẽ.
5 *Pecunia proiecta in populo, uidetur donata occupanti.*
6 *Hospitium qui publicè cœpit tenere, obligatur hospitari.*
7 *Pacto de uendendo, acquiritur ius emere uolenti.*
8 *Bannimenti primi tempore elapso in quo quis obtulit, nõ potest fieri secundum.*

¶LEX. IX.

Licitatio.

¶Oppon. de regulis iuris.l.quod calore.
Solut.hic perseuerauit, & solenniter
1 promisit:ibi secus.¶Quæro, † duo
promiserunt ad pedagium emendum, dum lici-
tabatur:vnus post alium. Modo secundus nõ est
soluendo, vult eligere primum:an possit? certè
sic:nec per secundum offerẽtem est liberatus pri
mus.argumen.l.Sabinus.s. de in diem adiec.
2 ¶†Quæro, quæ est forma subhastationis.[f] Re-
f spondeo, vt publicè fiat notum voce præco-
nis, vel edicto:quicunq; vult emere talem rem, ve
niat intra octo dies coram talibus in tali loco ad
promittendum, & plus offerenti dabitur: vt in
authen.hoc ius porrectum.C.de sac.& not.C.de
fide instrumento. & iure hastæ fis.l.j. libro deci-
3 mo.¶†Quæro, quãtum tempus debet poni in li-
citatione? Respondeo, in rebus fisci ecclesiarum,
& minoris:hodie sunt.xx.dies:vt dictis legibus.
In alijs puto arbitrio vẽditorũ.sicut erat olim in
oĩbus:cum tempus non reperiebatur limitatum.
4 ¶Quęro,† aliqs[g] vadit, & ꝓmittit, & notari⁹ scri
g bit, an ex hoc sit orta obligatio inter emẽtẽ & vẽ
5 dentem? & quæ? videtur, quòd nulla: cum inter
bannimentum & promissionem interuenerit in-
teruallum: ergo &c.vt.l.j.§.j. de verbo. obli. Sed
puto contrarium.nam cum ego facio fieri preco
nium, vel proponi edictum:ego videor contrahe
re cum certa persona: hoc est, cum illo, qui plus
promittit, quo promittente contractus est perfe-
ctus: sicut si dico, volo vendere: & tu dicis volo
emere:vt not. in.l. in vendentis. de contrahend.
emptio. Et hoc probatur in simili, sicut quando
h pecunia proijciṫ in populo. Nam videor[h] dona-
re ei, qui occupauerit:vt.j.de acqui.rerum domi.
l.qua ratione.§.pe. Et sicut ille, q publicè incipit

a ¶In.l.si tutor.ibi vide Bald.an ipso iure currat minori tempus ad soluendum canonem:qui tenet, ꝙ non.

b ¶Non assignet.si res, quę incidit in commissum perijt, an sim liberat⁹? vide Bald.in.l.j.alias.ij.C.de vecti.& commis.

c ¶Inducitur ad.q.faciunt not.in.l.j.alias.ij.de interd.& rel.& faciunt ad q.Bal.in.l.ij.C.de pact. inter empt.& ven.ꝙ si vendidi fundũ cum pacto de reuendendo, & vnus ex hæredibus vult redimere partem suã. alter non. tangit hanc.q.Bal.ĩ duobus verbis.in.l.legatarius.in prin.de leg.j.per Pau.de leaza.in cõmẽto.c.potuit.de locato.ad fi.& ibi ꝑ glo.& doc.& vide pulchrè ꝑ Rapha.in.l.v.§.fi.de verbo.oblig. dixi post Bart.in.l.iiij.§.Cato.eo.ti.ĩ.ij.char.per Bald.& Gui.de cu.in.l.cõmunis.ff.de in ius voc.ver.quæritur quid econtrà. Et Fede.in consi.ccxxviij.inci.factũ tale.duo frẽs &c.

POMATES.

d ¶In contrariũ.in prin. Pro ista opi.ꝙ imo reuertatur tota, quã dicit cõmunẽ. Alexã.in.l.iiij.in.§.Cato.ĩ.v.opp.j.de ver.obl.& ibi ad hęc inducitur & maximè à Decio. Quod amplia etiã ad simplicem locationem: ꝙꝙ videaṫ dicendum cõtrariũ, cũ locatio sit contractus bonęfidei.& ꝑ tex.in.l.in depositi.vt voluit Rapha.cu.d.Hiero.de for.do.Iaco.de but.&.d.Christopho.de nicel.ĩ.d.l.j.& ĩ.d.§.fi.ꝙ perpetuò notãdũ videlicet, ꝙ si cõductor fundi, vel domus decesserit relictis duob⁹ hæredibus:ꝙ si vnus ex illis steterit ꝑ bienium, ꝙ non soluerit pẽsionem pro sua parte:poterit auocari tota, etiã si alius pro portione sua soluerit, secundum.l.quæro.§.inter locatorẽ.s.loca.& vide Bar.in simili.consi.cv.

e ¶Duo hæredes.vide ꝙ no.Bal.in.l.solẽnibus.C.de rei vendi. Quid si soluitur per alium, ꝙꝙ ꝑ eum, qui debet soluere.an perdatur emphyteusis?

f ¶Forma subhastationis. Adde ꝙ nõ valet talis subhastatio, nisi fiat præsente officiali.l.fi.& ibi Bal.C.noua vecti.& de forma subhastationis.vide Bal.in.l.ordo.C.de execu.rei iudi.vbi dicit, ꝙ subhastatio non est leuis solennitas:& quod semper requiritur, vbi venditur res absentis, vel minoris, vel decurionis, vel fisci, vel ecclesie, & qñ peruenitur ad secũdũ decretũ, & nõ requiriṫ in venditione mobiliũ, quę vendi cõsueuerunt in foro.Bal.in.l.j.ꝙ si propter pub.pensi. Adde secundũ Pau. de ca.dum Bar.hic cõcludit, ꝙ sint duo licitatores.vnus post alium:& secũdus nõ sit soluendo:quod primus non est liberatus.quod ipse vidit consilium Bal.in ciuitate Arimini tenentis, ꝙ imò primus sit liberatus oblatione sua.arg.l.stipulatus es opus.j.de fideius.&.l.Valerianus.de præto.stip. Vnde dicit ipse pro cõcordia.ꝙ aut gabella fuit iam adiudicata expsse vel tacite:vt quia elapsi sunt termini appositi in bãnimentis: & sic non speratur, ꝙ alius veniat:& tunc procedat dictũ Baldi. Sed isto casu officiales cõmunis tenebuntur reipublicæ, si non fecerunt sibi cauere à plus offerẽte. per istum tex. aut nõdum fuit adiudicata secũdo:& tũc procedat dictum Barto. quia est in potestate reipub. adijcere, cui vult. & ita transit. Tu dic, ꝙ totũ oppositũ cõsuluit Bald. & pro opi. Bal.licet de eo mentionem non faciat in ciuitate Anchonę eius consil.inci.in Christi noĩe, modus & forma licita datiorum ĩ ciuitate Anchonæ. lib.j.per.l.si eum.§.planè. de fideius. & per.l.item.§.penulti.in fine. de in diem adiec. & per.d.l.sabin⁹. & per hanc.l. Itẽ cum ista licitatio sit in fauorem fisci:ideò debet accipi, quod fisco est vtilius. Item aliter sequeretur, ꝙ posset excogitari fra⁹ quia ille, qui licitatus esset, supponeret nõ idoneũ, vt se liberaret. qđ est absurdum.arg.s.de transac.cum hi.§.si cum lis. Itẽ secundũ ipsum facit.l.si seruus plurium.§.si quis ante.de leg.j.subdẽs hęc verb. & ĩ hac cõclusiõe resideo, ꝙ dictus penultim⁹ licitator teneatur omnĩo: nec sit obligatione exutus propter alium frustratorẽ ꝓmittentẽ, certè hic res publica videtur dedisse in mandatis suis subhastatoribus, vt possint dimittere idoneũ:vt.ff.de pac.l.in ꝑsonam.§.q pecuniã.&.s.de vsu.l.si bene.& omnia cõmercia in fraudẽ fisci excogitata reprobantur à iure.& ita trãsit latius.vide in dicto consi. In ciuitate tñ Pisauri cõsuluit secundũ distĩctionẽ Pau.de ca.ꝙ aut secũdus, licet nõ idoneus fuit admissus, puta.qa dictũ fuit, q obtulerit plus, habeat duos denarios pro libra.vel alter fuit admissus:& tũc prim⁹ sit liberatus:sed officialis teneṫ fisco.alle.quæ hic Pau.refert. Aut secũdus licitator non fuit admissus, nec acceptator, remanet primus. Ita etiam ipse dicit eius consi.cccxcj.eo.li.incip.factum super quo consilium petitur.

g ¶Quæro aliqs. Interuallũ nõ vr̃ factũ cũ incerta ꝑsona.ꝙ no.licet regulariter secus.l.cõtinuus.in prin.de ver.obli. Adde Bar.ĩ.l.si tpa.C.de fi.instru.& iu.hastæ fis.lib.x. Itẽ in cõtractu facto cũ repu.vigore legis vel statuti.Bal.in.l.fi.aliâs in.l.pecuniam.C.de condictio.ob causam.

h ¶Nam videor.& vide Bar.in.l.si seruus.j.de stipu.ser.Andre.Barb.

tenere

a ¶Fieri ex interuallo. Et sic no. ꝙ ex pacto de vendēdo, acquiritur ius emere volēti. similiter ex lege vel statuto dictante, si quis legerit medicinã per annũ, habeat centum florenos. quilibet doctor absq; alia conductione pōt legere, & petere salariũ. secūdũ Bal. in d. l. pecuniã. C. de condi. ob. cau.

b ¶Quæro an elapsis. adde Bart. in l. si tempora. C. de fide instru. & iure hastæ fisc. lib. x.

c ¶Capite puniat̃. facit cap. criminis xxv. distin.

d ¶Quæro, an furtũ. Et an propter furtum videatur quis rumpere pacem? vide Ange. l. si cum exceptiōe. §. quod metus cau. & Bart. in l. vtrũ. j. de furt. Andræ. Barba.

e ¶Furtũ est iniuria. Nunqd furtũ sit iniuria. Bal. in. c. j. §. fin. in fi. de pac. te. & eius viol. dicit, ꝙ facere furtum, vel enorme damnũ, est frangere pacē. vide quod no. Bart. in l. si ita stipulat⁹. §. Chrysogonus. de verb. oblig. in. j. col. Sed qd si statutũ permittit occidi exbannitũ ex maleficio, vtrũ cōprehēdat bānitũ ex furto? vide Bal. ĩ quodam cōsil. inci. statuto castri plebis &c. facit ad nota. in l. aut facta. j. de pœñ. Bal. in rubr. solu. ma. cōcludit, ꝙ sic. & ad Barto. hic adde eundē in l. capitalium. §. famosos. j. de penu. Bal. in d. rubr. sol. matri. dicit quòd furtum & iniuria verbalis, non sunt in psonã. Quę dicatur grauis offensa? & dicit Bald. in l. solo. C. de libe. cau. ꝙ omnis offensa propter quam filius posset exhæredari facit ad ea, quę habent̃ in l. leuia. de acc. in ma-

tenere hospitiũ, obligatur hospitari eũ, qui post ea per plures dies venerit: vt. l. j. j. furt. aduersus a nau. nec videtur fieri ex interuallo,[a] quicquid fit intra illud tēpus, nec requiritur præsentia, personæ sed sufficit, ꝙ quis vadat ad promittendum ad illum locum, vel ad illam personam, quæ continetur in preconio. Quod est notabile in his cōtractibus, qui cum incertis personis cōtrahuntur: vt. d. ll. Sed si quis vellet pœnitere anteꝗ aliquis alius promittat: certè potest, sicut publicè mercatũ facit, ita publicè reuocet: vt. l. sed & si pupillus. §. proscribere. ṡ. de institutio. Sed si quis vellet ex promissione, quam alius facit non obligari, non adijciat in preconio illa verba, & plus offerēti detur. Tunc enim videt̃ magis explorare valorē rei, quam vendere. cùm se non offerat venditurum.

8 b ¶†Quæro, an elapsis[b] omnibus diebus bannimēti primi, in quo aliquis se obtulit, posit fieri secūdum bānimētũ, vt alius offerens admittat̃? Respōdeo non: nisi sit minor persona. quę restitutione hoc impetret: vt. ṡ. de mino. l. & si sine. §. quæsitũ.

SVMMARIVM.

1 *Extorquens punitur ciuiliter, & criminaliter.*
Ciuiliter agitur ad pœnam applicandam parti, criminaliter quando fisco.
2 *Furtum, ꝙ sit iniuria.*
3 *Pacem si duo fecerint & promiserint unus alterũ non offendere: an si alter faciat furtum, dicatur pax rupta?*
4 *Offensa dicitur quicquid aliquem ad iracundiam prouocat iniustè.*
5 *Offensa in personam, quando dicatur fieri.*
6 *Statutum, quod si nobilis offendat popularem in personam teneatur ipse, & alij de domo sua puniantur: qualiter intelligatur.*
7 *Statutum, quod nemo extrahatur de carcere, nisi habuerit pacem ab offenso: carceratus pro furto, non excarceratur, nisi pacem habuerit à domino rei.*

Quod illicite. ¶Qui extorsit, ciuiliter & criminaliter punitur, hoc dicit.
1 ¶†Nota, ꝙ quãdo agitur ad pœnam applicandam parti, agitur ciuiliter: sed ad pœnam applicandam fisco, agitur criminaliter: vt. j. de sepul. viola. l. iij. ¶Nota hãc. l. ad id, quod no. ṡ. de pactis. l. iurisgentiũ. §. si pacisc. ar. & sill. l. diuus.
c ¶Oppon. quòd capite puniatur.[c] C. de superexact. l. j. lib. x. Solu. ibi sæpius hoc facit: vt ibi no.
2 d ¶†Quæro, an furtum[d] sit iniuria? Iaco. de Aretio. dicit quòd sic. per hanc. l.
3 ¶Quæro, pone† quòd duo fecerunt pacem ad inuicem, & promiserunt vnus alteri alterum non offendere: & vnus fecit furtum alteri: an videatur rumpere pacem. videtur, ꝙ sic: quia furtũ est iniuria,[e] vt hic. Sed certè licet furtum sit iniuria, non tamē afficit personam: vt videatur facta offensa in personam: vt. j. de fur. l. itaq; fullo. & ibi no. in fi. glo. Et ideò est aduertendum: an fuit promissum non offendere in ære, vel in persona: & tunc cōmissa est pœna; quia faciēdo furtum fit iniuria, & offensa. Aut promiserit non offendere in persona: & tunc secus. Aut promissum est simpliciter non offendere: & tunc pœna committitur: quia offensa simpliciter est quando aliquid mihi fit, ex quo factori venit pœna imponenda: vt. l. testamento. de man. testamen.
4 f ¶†Huius causa, quæro qd est offensa?[f] Respondeo offensa est quicquid aliquem ad iracundiam prouocat. Ista diffinitio probatur in cōstitutione Fede. extrauag. de pace constantiæ. circa principi. Intelligo, ꝙ prouocet iniustè: ita ꝙ posit inferri pœna à lege, iudice, vel homine: vt d. l. testamento. Pro hoc. l. si maritus. & l. filia in orbitate. C. de inoffi. testa. & j. titu. j. l. dona. §. species. & extrà de verbo. signifi. c. ex parte. & c. seq.
5 ¶†Quæro, quæ dicatur offensa in personam? tex. in l. j. §. hæc autem verba. ṡ. de his, qui deie. requirere videtur, ꝙ corpus principaliter tangat̃ vnde si scindantur vestes, non dicitur offensa in personam. Sed Innoc. extra de senten. excom. c. nuper. dicit, ꝙ siue tangatur persona, siue res cohærens personæ est offensa in personam. Sed glo. j. de fur. l. itaq; fullo. dicit, ꝙ violentia est offensa in personam: in glos. super verbo. de improbitate. in fine: dum dicit: ibi ex delicto in se. &c. quasi dicat, violentia cōmittitur in personam. Sed constat, ꝙ vio f lentia est, siue tangatur persona, siue res cohærentes personæ: siue non: vt. l. iij. & l. extat. quod me. cau. & j. ad. l. Iul. de priua. l. creditores. Quid ergo dicemus? quædam est offensa, quæ nullo modo fit in personam: vt ea, quæ fit circa rem clàm: vt furtum. damnum, & similia. Idem puto, ꝙ per adulterium nō fit iniuria in personã viri. Fit enim clàm volente vxore. Quædã est offensa, quæ fit in personam largè loquendo. & hoc est quandocunq; principaliter intendo facere aliquid circa res: secundariò circa personam: vt violentia: vt no. in. d. glo. l. itaq; fullo. & probatur in. d. l. iij. & l. extat ꝙ met. causa. Et in ista significatione accipitur, quandocunq; actor principaliter prosequit̃ suũ interesse, non pœnam rei. l. j. §. qui à me vi. de vi & vi arma. no. in. d. l. itaq; fullo.
g ¶Quãdocunq; offensa dicitur fieri in personam[g] strictè: vt quando tangitur persona, vel res cohærentes personæ: vt no. per Inno. in. d. c. nuper. est tex. j. de iniur. l. sed est q. circa princ. facit. ṡ. de test. l. ad testium. §. fina. & ṡ. de rei vendi. l. quæ religiosis. & j. de sepul. viola. l. ij. prout dicit de statua affixa, vel non cũ dicitur in monumēto esse; vt ibi, & no. j. de iniurijs. l. si statua. Et in ista significatione accipitur, quãdocũq; agitur ad pœnam contra aliquem ex suo delicto, & rationabili odio infligenda: vt nota. in. d. c. nuper. & probatur in dictis. ll. Nec obstat. l. j. §. hæc autem verba. de his, qui deier. quia ibi requiritur, ꝙ sit notitia personæ: quod ita demum fit, si corpus tangatur. Quandoq; offensa in personam, potest assumi strictius: id est, quando fit in ipso corpore, vel circa ea, quæ inseparabilia sunt à corpore: vt circa pilos & capillos. vt. ṡ. de oper. noui. nũtia. l. j. §. hoc autem. vbi in alia significatione accipitur factum in solo. Ratio: quia ibi tractatur de odio irrationabili. cum illud edictum habeat locum siue iure, siue ĩuria opus factũ fuerit. & ideo latius accipiuntur dicta verba in interdicto, quod vi aut clàm: vt not. in. d. §. hoc autē.
6 ¶Facit ad quęstionem, †dicit statutum Florentiæ, ꝙ si nobilis offendat popularē in personam, teneatur ipse, & etiã alij de domo sua puniantur. Dico ergo, quòd quantum ad ipsum offendentem, dicitur offendere in personã, si aliquid arripuit de manibus, vel vestes sciderit. sed quantum ad alios de domo, cũ sit odiũ irrationabile: vt teneatur ex delicto alterius: dico eos ita demũ teneri, si corpus tetigerit. Facit in authenti. vt cũ de appellatio. cogn. §. causas. j. de iniurijs. l. prima. §. primo.
7 ¶Item faciunt prædicta ad quęstionem, †dicit statutum huius ciuitatis: ꝙ nemo extrahatur de carcere amore Dei, nisi habuerit pacem cum offenso: an cōdemnatus de furto debeat habere pacem à domino rei? dico quòd sic: quia offensus est, licet non in personam: & statutum non requirit offensam in personam, sed simpliciter.

SVMMARIVM.

1 *Vectigalis exigendi ius tollitur consuetudine.*
Publicanus non potest remittere. ibidem.
2 *Tributum, soluitur in recognitione uniuersalis dominij, non præscribitur.*
Et quanto tēpore debeat esse cessatũ in solutione uectigalis, uel præscribatur: ubi quod per decē annos quando exactio pertinet ad priuatum priuilegio, uel consuetudine si ad fiscum, uel rē publicam, per. xl. annos. numero. 3.
4 *Cessatio unius priuati per tantum tempus, si exactio pertinet ad rempublicam: cum omnes alij soluerint non prodest. & quid quando pertinet ad priuatum.*

h Earum rerum. [h]¶No. † ꝙ ex consuetudine tollit̃ ius exigēdi vectigal. ¶Secūdò no. ꝙ publicanus nō potest remittere. ¶Oppo. j. e. l. fi. §. si quis profes-

teria, vide Ang. in consil. clxxj. aliàs lxxj.

f ¶Quid est offensa? vide Bart. in. l. j. de his, qui. vt indi. text. & ibi Bart. in l. cũ te. C. de inof. test. Barto. Bal. & Imo. in. l. quidam cum filiũ. de hęre. insti. sed an ille, cui pmissum est offendere, posit occidere? Bart. ꝙ sic. in. l. iij. §. fi. de adimen. lega. & si est permissum aliquem offendere: an sit pmissum in rebus damnũ dare? per Ang. & Imo. in. l. in suis. de lib. & posthu. & quod not. Barto. in. l. vt vim. ṡ. de iusti. & iu. & Bar. in extrauagan. qui sint rebelles. in verbo rebellando. adde qd sit offensa. & quotuplex. Pau. de ca. consi. cxciiij.

g ¶Fieri in personã. Adde Bar. in. l. sed est quæstionis. de iniur. & Flo. in. l. si seruus seruum. §. rupisse. ad. l. aquil. & in. l. j. §. hæc autem verba. & ibi Bal. de his, qui deiece. vel effu. Bald. & Imo. in. l. Gallus. §. ille casus. ff. de libe. & posthu. vbi refert quòd Innocē. in. d. c. nuper. ponit, an capiens frenũ equi, super quo est clericus, & impediēs ire, sit excommunicatus, ac si manus iniecisset, in clericum. Bald. in l. si qua per calumniam. C. de episc. & cleri. in. j. colũ. & ibi etiam subdit secundum Guliel. quòd iniuria maliciosa dicitur offensa personæ, nō in personam: quod facit ad statutũ loquēs de maleficijs personalibus. & Lau. ĩ cle. j. de pœ. sequitur dictum Innocent. in. d. c. nuper.

h ¶Earum rerum. Idem probat tex. in prima constitutio. C. de verbo, desuetudinem, &

glo.in procœ.insti.§.fi.facit.l.de qbus.in fi.s̈.de legi.insti.de noxa.§.fi.& de excep.in fi.& de vete.iur.enu.l.j.§.sed si quæ.hanc opi. sequutus est hic Dy.& idē sentit Odof.in.d.cōstitu.C.sed Alber.ibi cōtrariū tenet quia leges sunt eternæ: vt in procœmio digestorū, circa prin.& in.ij.consti.C.in fin.ibi per omne tēpus.&.§.nunc igit̃. Itē Alber.in.l.fi.in fi.C de iure do.imper. Idem Alber.in rubri.C.quę sit lon.cōsue.in versic.& qa.s̈.diximus. ꝙ cōsuetudo &c. ad hoc facit.C.de dedi.lib.tollen.l.vnica.vbi licet esset ī desuetudine.tamē corrigitur. & correctione nō esset opus, si esset p desuetudinē sublata. Idē tenet Richar.malū.in.d.j.cōsti.C.ad hoc facit qđ no.in.c.j.de treu.& pa.in fi.primæ glo.&.iiij.disti.c.in istis.& gl.xvj.q.iij.c.post quingentos.& ibi per Arch.in.c.periculoso.de statu reg.in.vj.

a ¶Responde.limita p.l.is qui vsum fru.s̈.quemadmo.vsusfru.amit.& p no.per Inno.in.c.ij.de capella monachorum.

b ¶Ius exigēdi. Qui posint instituere noua vectigalia. vide per Pet. de ancha.in cle.præsenti.de censi.

c ¶Fiscus. cōmune soluere gabellam. vtrum cōmune debeat soluere gabellam? vide Bar.in.l.j.C.de nauicu.lib.xj.& ibi qđ in rebus principis. & cum Bar. hic transit Bal.& Sali.in.l.emptor.C.de hære.ven. adde Bal. consi.xj.iiij.lib.

d ¶Ad emptorem. an exc̄ptio vectigalis transeat ad emptorē. vide Io.an.in Spec.de immu.eccle.in fin.& etiam in decre.in c.j.in fi.vbi videt̃ tenere, ꝙ nō. vide quæ dixi in.l.incola.j.ad munici.adde Bald.per illum tex.in.l.fin.C.de bon.proscrip.do. Anto.in.c.quia.v.de iud.se remittit ad Barto.hic vide omnino Bar.in.l.priuatæ.C.de excusa.mu.& ibi.qđ in emphyteuta ecclesię & iste text.facit contra id. ꝙ no.Bal.in.l.j.§.editiones.s̈.de eden.vbi dicit, ꝙ priuilegium concessum fisco per.l.ij.eo.titu.transit ad singularem successorem, per glo. mag.in cle.fi.de censi.& per doc.in.c.quanꝗ.de censi.in.vj. Adde.an emptores datiorum succedant in ius fisci.Pet.de ancha.consi.cviij.vbi consuluit, ꝙ statutum puniens officiales cōmunis, in datijs cōmunis fraudem committentes, non vēdicent locū in eo. q fraudat emptorem ipsi⁹ datij emptí à cōmuni. De quo scilicet an emptores datiorum, succedant ī locum fisci: vide Bal.consi.ciij.iiij.libro.

POMATES.

e ¶Vectigalia. vide Panor.consi.xiij.col.fin. volu.ij.& Feli.in.c.j.de consti.col.xj.& Are.in.c.possessor.co.xv.de regu.iur.in vj.& Bal.in.l.veluti.ff.de iusti.& iu.

f ¶Non tenet̃. Deo fraudans gabellā. non tenetur Deo. Bal.in.l.fin.C.de iur.annu.aur.&in l.veluti.de iust & iur.& in.c.ꝗꝗ.de censi.in.vj.Bal.in c.j.quæ sint regalia. vbi ponit: an sit dolus mal⁹ fraudare pedagia. adeò ꝙ in foro conscientiæ teneatur? & Bal.in.l.ij.C.de vect.& cō.&.l.cū proponas.in fi.C.de nau.fœ. etiam Bal.in.l.iubemus, nullā.C.de sacrosan.eccle. alle.Io.an.in.c.eos.de immuni.eccle.lib.vj.in nouel.& Bar.in l.j.in prī.C.de cadu.tol.

g ¶Ar.l.ædem. Adde Bal.in.d.l.edē.& in aut̃.qui rē.C.de sacrosanc.eccl. Cy.& Bald.in.l.j.C.si propter pu.pensio. Ro.j.eo.l.cōmissa. Bar.in.l.filiusfami.de sol.

---

sus. Sol, prodest eius remissio, quo ad hoc, vt nō incidat in pœnam. ¶Secundò oppo.& videtur, quod præiudicet etiam quo ad exactionem vectigalis: vt.C.de vsur.l.aduersus.glo. hic non soluit. Solu.hic non fuit cessatum tanto tempore, quòd interrumpatur præscriptio. vel ibi de eo, ꝙ debetur ex facto; hic in eo, quod debetur ex lege, vel illud odio vsurarum. ¶Oppo. ꝙ vectigalis præstatio non potest præscribi: vt.l.competit.C.de præscri.xxx.anno. Dicunt quidam, ꝙ hic loquitur de præscriptiōe publica: ibi, de priuata. quod nota ad id, quod.j.dicam. Vel dic, ꝙ
2 †ibi, de tributo, quod soluitur in recognitiōe vniuersalis dominij: ideo non potest præscribi.
3 ¶†Quæro quanto tempore debet esse cessatum videtur, ꝙ à tempore cuius non extat memoria, vt hic: dum dicit: nunꝗ. Et quod dixi.s̈.eod.l.si publicanus.in fi. Tu dic, aut exactio pertinebat ad priuatum ex priuilegio, vel consuetudine: & sufficit esse cessatum decem annis: vt.j.de nundinis.l.j. Aut pertinebat ad fiscum, vel ad rem publicam: & tunc quadraginta annis: vt.l.omnes.
4 de præscriptio.xxx.anno. ¶Quæro,† quid si qdam priuatus tanto tempore cessauit, cum omnes alij soluerint? Respondeo[a]: aut exactio pertinebat ad rempublicam, & non prodest: vt.C.de decurio.l.vacuatis.de his, qui à prin.va.an.l.j.aut pertinebat ad priuatum: & tunc in eo, quod non est exactum, prodest. Et hanc.l.intelligo, quādo publicanus exigebat ad vtilitatē publicam, cui non potest præiudicari: sed in iure exigēdi in futurum sibi non præiudicat. Est enim vnum ius exigendi[b] ab omnibus. non diuersa iura contra singulos.argu.s̈.titu.j.l.si prius.in prin.& ibi no. sed si aliquando est exactum, aliquando non. dic vt no.in.l.nemo alieno.§.temporalis.de reg.iur.

SVMMARIVM.

1 *Emptores uectigalium, non possunt exigere de rebus, quæ mittuntur ad exercitum.*

Res exercitui. ¶Nota bonum.§.
1 quod † emptores vectigalium non possunt exigere de rebus, quæ mittūtur ad exercitum. Sed quid si in pactis est, ꝙ posit exigere, non obstante aliquo priuilegio vel aliqua excusatione: cogita.

SVMMARIVM.

1 *Ementes gabellas salis à communi, non possunt compellere cōmune: ut soluat gabellam de sale.*

Fiscus. † ¶Quidam emerunt gabellam sa-
1 lis à communi: deinde commune, emebat sal. ementes gabellam volebant, ꝙ commune solueret gabellam[c]: sed commune defendebat se per istam legem. Præterea commune à seipso exigere non poterat: vt.l.hæres.§.quod si hic seruus.j.de fideiusso. ergo vēdens non transfert, nisi ius quod habet: vt.l.traditionem.j.de acquiren.rerum domi. Sed à seipso exigendi ius nō habebat. ergo &c. secundum Dyn. sed contra hoc videtur.j.de quæstio.l.j.§.in causa.vbi ciuitas tenetur ad vectigalia. Solu. verum est, alijs ciuitatibus, non sibijpsi. & iste.§.loquitur in fisco, seu re publica Romanorum; vt ibi no.

SVMMARIVM.

1 *Ementes ab ecclesia quando teneantur ad uectigal?*

Mercatores. ¶Dy.inducit in arg.ad
1 questio. † ecclesia Romana habet salinas in terra Romandiolæ: modo quidam emerunt salinas ab ecclesia, & portabant Romam: in ciuitate Fauentina petebatur pedagium: illi dicebant nos emimus ab ecclesia, quæ non debet soluere. Sed per istam legem fuit determinatum contra eos: non obstante.l.dolia.§.j.s̈.de contrahen.emptione.l.inuitus.§.plerumꝗ.ff.de regulis iuris. quia iura transeunt ad emptorem, si rei cohærent: secus si persone: quia tūc ad emptorem non transeunt: secundum Dynum. Sed ego puto aliter distinguendum. Nam aut est vectigal ordinarium: & verum dicit Dynus. Aut est extraordinarium, quod non imponitur lege, vel senatusconsulto, vel constitutione Principis.
e Ista enim sunt extraordinaria: vt.C.de va.pub.mu.l.j.libr.x.&.j.de va.mune.l.in honoribus.§. qui muneris.& in istis immunitas transit ad em-
d ptorem[d]: vt de priuile.domus augu.l. prima libro.xj.

SVMMARIVM.

1 *Fraudantes gabellas non tenentur Deo, nec mundo.*

¶LEX X.

e Vectigalia.[e] ¶Per istam leg.
1 dico, † quod si qs
f fraudat gabellam, non tenetur Deo,[f] neq; mundo: quia illæ gabellæ sine permissu Principis, sunt extorsiones. Et hoc credo in forensibus: secus in ciuibus, qui possunt sibijpsis grauamen imponere, & bursam communem facere.l.j.in fi.s̈.quod cuiusq; vniuer.nomi. & quod ibi no.

SVMMARIVM.

1 *Vectigalium conductor si nō soluit, an posit statim expelli. Intellectus ad tex.in.l.quæro.§.inter locatorem.s̈.loca.q ibi fuit conuentum, ut non expellatur: ideò biennium expectatur.ibidem.*

2 *Ius in re habens non soluens, statim nō expellitur: sed in priuato expectatur triennium, in ecclesiæ emphyteuta, biēnium.*

3 *Conductor uectigalis, an habeat utile dominium.*

4 *Conductor, qui habet rem obligatam in contractu locationis: an posit statim expelli.*

Nondum solutis. ¶Quæro, à quo erant ista vectigalia conducta? gloss. dicit, ꝙ potest intelligi, ꝙ ille publicanus alteri locauit: & ille secundus conductor pensionem non soluit. vel, ꝙ ille publicanus, qui primò conduxit, non soluit. sic
1 duobus modis legitur. ¶Quæro, † an si non soluit, statim posit repelli? gloss. variat. Tu dic, aut loquimur in simplici conductore, aut in eo, qui habet ius in re. Primo casu, aduerte. Vis tu intelligere.l.quæro.§.inter locatorem.s̈.loca. simplex conductor, qui non habet ius in re, potest statim
g expelli.argumen.[g]C.locati. Fallit si est conuentum, vt non expellatur: tunc expectatur bienniū: vt.l.quæro.§.inter locatorem.s̈.locati. Secundo
2 † casu, quando loqueris de eo, qui habet ius in re, tunc in emphyteuta priuati triēnium: in emphytheuta ecclesiæ biennium expectetur: vt.l.ij.C.de iure emphyteutico.& aut̃.qui rē.C.de sacro
3 sanctis ecclesijs. ¶Sed quæro, † quid in proposito: an conductor vectigalis habeat ius in re? gloss. in.l.j.j.de loco publico fruē. videtur velle, quòd semper habeat vtile dominium conducens vectigalia: & distinctio modici temporis, vel immodici, habet locum in emphyteuta priuati. Sed illa videtur contra legem primam in fine.s̈.si ager vecti.vel emphy.peta. Alia gloss. aliud dicit in.l.j.§.quod autem.j.de superficie. quòd conductor habet vtile dominium, si à republica conducit: si à priuato etiam ad magnum tempus: non habet vtile. hoc non examino hic: sed in dictis.ll.alleg.
4 ¶†Quæro, quid si cōductor habet rē obligatam in cōtractu locationis? Respondeo: nō sufficit habere tale ius in re: quia finito iure sup psonali, finitur sup hypotheca: vt.s̈.qui mo.pig. vel hyp. sol.l.item liberatur.in prin. debet ergo hoc ītelligi de alio

a ¶ Quæro aliquis. Et de materia vide do. Bald. in. l. cum proponas. C. de nauti. fœno. And. Barb.

b ¶ An omnia publicentur. An ratione illicitorum publicetur licita. &c. quod nō est tex. in. l. j. §. trebatius. ff. de aqua quoti. & æsti. Bal. in. l. cū propo nas. C. de nau. fœno. & quod not. Bar. sed quando domus debet publicari: an publicabuntur su pellectilia, & aliæ vide Bal. in. l. cum ancillis. in. ij. colū. C. de incest. nupt.

c ¶ Statuto cauetur. Adde Bal. in. d. l. cum proponas. C. de nau. fœno. Et ex dictis Bart. hic not. quòd mulio nō soluēs gabellā, seu pedagiū, si ob hoc res amittat, suum est periculū. Bar. in. l. fi. C. de na uī. non excu. li. xj. Sed qd si iste non esset soluendo: & per cōsequēs dñs animalis frustra a geret in casu isto. ff. de furt. l. itaq. & videt, quod posit do minus petere resti tutionē in integrū aduersus tale statu tum ex clausula generali, si qua mi hi iusta causa. & hoc est, quod sing. vo luit Inno. in rubri. de consuetu. quod est notā. secūdum Imo. & Ro. hic. Et ad qō. Barto. hic, an perdat res alie na: bene facit gl. ij. ad fin. in. l. j. C. vt ne. priua. secundū Ia. but. Fran. de rā po. & Salic. ibi re mittentes ad Bar. hic, & adde eun dem in. d. l. cū pro ponas. & Imol. in l. meuius. §. duo bus: de leg. ij.

¶ Adde secūdum Paul. de ca. quod Bal. distinguit, aut sta tutū dicit: si quis portauerit extra comitatum, & nō incidit in pœnā: quia illud verbū cū sit præteriti per fecti requirit actū cōsummatū: vt. ff. de ma. testa. l. Sti chus seruus meus. Aut dicit, si qs re pert⁹ fuerit porta re. vel dicit, quod por tantes bladū. &c. tunc sufficit, quod in itinere sit dephen sus, per gloss. in. l. arboribus. §. de il lo. s. de vsufruct. dum dicit, lupus exit syluam.

¶ Adde post alios in hac. q. videndū dominum meum

gi de alio iure reali, scilicet vtilis dominij. ¶ Quæ ro, an posset expellere, & vsuras consequi. dic, vt not. per Cy. C. de iur. emphy. l. ij.

SVMMARIVM.

1 *Mandatum speciale habens, non potest ab uno possessore rem auferre, & alteri dare, offerente ipso tantum, quan tum secundus.*

¶ LEX. XI.

Cotem.

Agri publici. ¶ Not. arg. quod procura tor: seu syndicus generalis, nō potest rem ab vno emphyteuta recipere, & alij dare: nisi ad hoc ha beat speciale mandatum: nisi esset persona tumul tuosa & iniuriosa alijs: vt. l. fi. de offi. procu. Cesa.

1 ¶ †Item not. quod si habet speciale mandatum, non potest ab vno possessore auferre, & alteri dare: si primus possessor tantum vult offerre, quantum se cundus dat. C. de loc. præd. ciui. l. penul. & fi. quod est no.

SVMMARIVM.

1 *Portans res licitas, & illicitas, an perdat omnes.*
Et an stante statuto, quod portans aliquid contra deuetum illud amittat & animal super quo portatur: si aliquis por tet res licitas, & illicitas, an amittat animal. nume. 2.

Dominus. ¶ Pro illicitis mercibus, bo na transferentis, non alte

1 rius publicantur hoc dicit. ¶ †Quæro, aliquis[a]

a portabat merces licitas & illicitas: an omnia pu

b blicentur[b], hic videtur text. quod sic. In contrariū est veritas: vt. s. eod. l. si publicanus. §. j. ibi, vt si quid amplius. &c. quasi dicat: non alia. Non ob. hic. §. quia ratione partis publicatur totum: non in con sequentiam rerum: sed in consequentiam delicti: quia capite puniuntur, & omnia bona publican tur: vt. l. j. C. quę res expor. non possint. & ita in telligit Gul. in. l. præsidis. s. si certum petatur. & Cy. C. de nauti. fœno. l. cum proponas. & ibi la

3 tius dic. ¶ †Sed pone, statuto cauet,[c] quod si aliquis

c repertus fuerit aliquid portare contra deuetum, perdat illud, & animal super quo portatur & re peritur portare quædam licita & quædam illici ta. Respondeo, tunc recurrendum erit ad distin ctionem huius. §. an dominus animalis fuit sciens, vel ignorans: vt hic. Et quando talia animalia ven duntur, potest dominus animalis comparere, & impedire venditionem, si eo ignorante talia por tabantur: sed in quibusdam ciuitatibus consuetu do. est, quod cuiuscunq; sit animal, perdatur: sed tunc dominus habebit regressum contra ducentem, & mittentem. argu. de pigno. acti. l. fina. in fin. & quod ibi no.

Eam rem. ¶ Quando venditur res mea, quæ fuit, vel etiā si durat mea, & venditur me inuito, admittor ad emendū. vt. l. si mandauero. §. si hi quorum. s. manda. & no. per Cy. C. si ser. extero. l. j. in. j. oppo.

SVMMARIVM.

1 *Vectigalia: pedagia: uel similia, locantur.*
Commodum seruitutis personalis, uel respicientis personā, locari potest.
2 *Conductori uectigalium propter sterilitatem fit remißio.*
3 *Emptori uectigalium ad tempus, an fiat remißio propter pestem, & guerram remittit.*
4 *Emptori pedagij, qui illud emit in quinq; annos pro mille: si uno anno nil est perceptum propter guerrā, an fieri de-*
beat excomputatio, uel sibi competat solui repetitio, quod non cum limitatione.
Intellectus ad. l. nec emptio. ff. de contrahen. emptio. ibidem.
5 *Pedagio uendito, non uidetur ius percipiendi uenditum: sed ipsa perceptio, seu commoditas percipiendi uidetur uendita.*
6 *Vsusfructus, quod non poßit constitui in pedagio.*
7 *Guerra, ut fiat propter guerram, excomputatio mercedis ementi pedagia, debet procedere culpa uendentis pe dagia.*
8 *Fructus fundi, si emo in plures annos uno pretio, & uno an no contingat sterilitas: an debeat fieri remißio.*
9 *AEstimatio fructus fundi, fit secundum quod consuetum est percipi ex fundo: & ad id, quod communiter solent ua lere. Et tempus uenditionis inspicitur, etiam ut cogno scatur, an fit quis læsus ultra dimidium.*
10 *Pronomen quis, uel qui est relatiuum substantiæ, & prono men si qui: est nota cuiusdam incertitudinis.*
11 *Fructus unius anni, si emuntur, cuius sit periculum, & quā do sit locatio? & quando emptio.*
12 *Emens perceptionem fructuum, quando poßideat.*
13 *Molendini fructus si quis emat uel alterius edificij, quod eget magna refectione, propter quod fructus interim non percipiūtur, cuius erit periculum: nu. 16.*
14 *AEdificium reficiēdi cura pertinet ad usufructuarium: sed impensa ad dominum, si est magna.*
15 *Vsufructuarius pro re reficienda, quando impensa est ma gna, potest a domino petere pecuniam pro expendēdo & non tenetur primo impendere, postea repetere.*
16 *L. hactenus. s. de usufru. intelligitur, quod dominus non cō gitur reficere quo ad onus personale. sed quo ad impen sam. sic.*
17 *Vsufructuarius expensas, quas fecit in reficiendo rem, re petit actione mandati, uel acti ne in factum: expen sas uero utiles, & necessarias, actione negotiorum ge storum.*

d Qui maximos fructus.[d] ¶ Iste. §. clarus est. ¶ Oppo. primò de iur. fisci. l. iij. §. cum quinquennium. Solu. dicunt quidam, quod hic. §. corrigitur per illum. vel hic de rigo re: ibi de æquitate quod idem est, quòd corriga tur. videtur determinare gloss. supra eodem. l. li citatio. §. primo & supra pro socio. l. actio. §. non nunquam. quod non placet: quia debemus vita re correctionem legum. l. præcipimus. in fin. C. de appellationibus. cum similibus. Alij dicunt, quòd hoc ideò: quia maximos fructus fuerunt cō

e secuti. & ista est vera. & approbatur per glossam. C. loca. l. si cum Hermes. pro qua facit. s. locati. l. si merces. §. vis maior. & quod ibi nota. ¶ Secun

f dò oppon. supra eodem. l. licitatio. §. primo. Sol uo eodem modo. ¶ Tertiò oppono. de. l. si cum Hermes. C. loca. Solu. vt in gloss. ¶ Quartò op

e pon.[e] & videtur: quod vectigal non possit con duci, nec locari: sicut nec seruitus: vt in. l. locare su pra loca. Solu. potes intelligere hic, quòd prædia

1 vectigalia erant locata. & cessat cōtrarium. †Vel dic, quòd etiam ipsa vectigalia: hoc est pedagia, & similia locātur: vt suprà eodem. l. licitatio. & l. vectigalia. in fin. & infra. l. proxima. §. finali. cum l. sequen. & l. Cæsar. supra locati. l. cum in plures. §. penul. non obstat. l. locare. quia seruitus præ dialis, quæ solum prædij commodum respicit, lo cari non potest: ibi secus: si est aliud ius persona le, vel quod commodum personę respicit vt hic & supra de vsufructu. l. arboribus. §. vsufructu.

2 ¶ †Quæro primò: quia propter maximos fru ctus grauatur conductor: vt hic: an propter mini mos, seu propter sterilitatem fiat sibi mercedis re missio: sicut in cōductore simplici? Breuiter dico, quòd sic: vt. l. si vno. §. j. s. loca. & j. de cēsib⁹. l. for

f ma[f]. §. j. ¶ †Secundò quæro, prædicta vera in cō

Ripam in tracta. de peste. in vlti. parte char. cj. versi. xvij. quæro, quid statutum. Alex. Lolcus Aulianus.

d ¶ Qui maximos fructus. An iste. §. sing. habeat locum in conductore fun di priuati, vt teneatur recōducere prædium, propter maximos fructus inde perceptos; quando alius reperiri non potest: an verò sumus in re gul. l. licitatio. §. j. s. e. vna. gl. no. quę non est alibi, in. l. multos. hic alle. in glo. iuncta, cū alia gl. in. l. si cum her mes. hic alle. in gl. dum allegant. & respondēt ad istū tex. probant, quod sit idem. quod est mē ti tenendum. Se quitur hic Ro. Et not. alium casum in quo est specia le fauore rei publi cæ: vt debitor ciui tatis, qui maxi mam partem suo rum bonorū alie nauit, cogat ea, quod sibi restant aliena re in alium, quod erit iudicis arbi trio. casus est in. l. apud eos. in vers. ab eo autem. C. de debi. ciui. li. xj. quod est no. dignum. Et ad istum tex. not. quod etiā locator prę dij fiscalis, cogit locare antiquo cō ductori, si tm̄ vult dare, quantum nou⁹ conductor. tex. est in. l. cōgruit. & in l. seq. & vtrobiq; p Bart. C. de loca. præd. fis. lib. xj. fa cit. l. cognouimus C. de manci. & co lo. eo. lib.

¶ Adde huic vlti mæ parti apostil læ: quod cōsuluit Pau. de ca. consil. lxiij. & Roma. cō si. xxij.

e ¶ Quartò opp. vi de Bal. in. l. si ea le ge. C. de vsuris.

f ¶ Forma. Adde Bald. in. l. licet. C. locati.

a ¶ Si hi qui. Tenementi:& vide quæ dixi.j.ea.l.& quod not,Bart.j.eo.§.
ver.quintò quæro.& sic colligitur qualiter cognoscat̃ emptio à condu-
ctione, Adde Barto.in.l.j.§.j.de super.& in.l.qui saxum.j.tit.j.& Bar.in
q.quę inci.publicanus.& in.l.si quis ante.de acqui.pos.gl.Bar.& omnes
in.l.cum dotē.C.de iure do.& tex.in.l.fi,C.de præ.curia,lib.x.Bald.in.l.
q separtis.C.vnde
lib.qui dixit ; ꝙ si
Imperator recipit
pretiū de feudo:&
in scripto dicit:in
dulgemus tale feu
dum;ꝙ non est in
dulgentia, sed ven
ditio.& sic nō po
terit priuare vasal
lum ampli⁹:quod
no. Adde his vlti-
mis verbis Alex.
Bald.pulchrè eius
cōsil.ccliiij.

b ¶ Soluendum.Et
idem voluit in.l.j.
§.j.de superfici.
Andrę.Barba.

c ¶ Debeat fieri. An
emens pedagium
propter guerram,
habeat remissionē
vide Bal.in.l.si ea
lege.C.de vsur.&
in.l. licet. C. loca.
ĩ.iij.iiij.&.v.q.vbi
alle.Bart.hic & an
emptio fructuum
dicatur locatio iu
xta no.per Barto,
hic, vide Bal.in.l.
ædē. C.loc.& ibi:
an qui possit ex-
pelli pretio nō so-
luto , sit colonus.
& ad Barto.hic,ꝙ
emptio,quę requi
rit pręstationē an
nuam.Adde gl.&
Bart. in.l.j.in.j. q.
C.de iu.emphy.&
in.l.j.§.j.j. de su-
perficie. & dicit
Imo,in.l.cum mu-
lier,de dote. solu.
mat.ꝙ si emptori
gabellarum aufe-
ratur gabella sine
facto suo,pro tem
pore futuro,ꝙ nō
teneat ad promis-
sionem factā. Ita
Pet.de Anch.in.c.
propter sterilita-
tem, de loc. vbi se
quitur dicta Bart.
hic.& in.d.l.stipu
latio.imò ibi dicit
idem,quod hic.
¶ Adde an emen-
tes datia, debeant
habere propter
guerras vel pestē
remissionem. Pet.
de Ancha. consil.
ccccxv.&.cciiij.

d ¶ Posset.Item fir-
mat Bald.in.c.j.in
fi.quæ sint regalia.
in.ij.col.in fi.& vi
de quæ no.Bar.in
l.si is qui.in fin.de
pig.& quod ibi di
xi.& Bal.in.d.l. si

3 ductore.†Quid in emptore,q emit pedagiū, seu
vectigal ad tempus certum:an debeat sibi fieri re
missio pretij,si contingat, quòd propter guerrā
ex pedagio nil possit percipi?& videt̃ ꝙ sic,quasi
idem sit dicere:emo,vel conduco : vt hoc.§.dum
dicit ex redemptione & tamē accipit̃ pro condu-
a ctione,sicut.j.eo.l.Cæsar.C.loca.l.si hi, qui.[a] Non
insisto,scitis,ꝙ disputaui vobis istā quæstionem
& determinaui. ꝙ quandocūq; solutio pretij fit
annuatim,sit locatio,vel sit emptio, iudicat̃ sicut
de locatore. Vnde dicatis,vt in illa disputatione.
b Sed quando est vnū pretium semel soluēdum[b]:
tunc,quia in illa disputatione non dixi:dico hic,
4 vt perficiam vobis materiā.¶ †Quæro ergo ter-
tio loco,Pone,ꝙ emi pedagium in quinq; annos,
vel in decē,pro mille. Contigit vno anno ꝙ pro
pter guerram nil est perceptum : an mihi debeat
c fieri[c] ex cōputatione pretij?vel si esset solutum,an
posset repeti?Ad euidentiā huius quæstionis est
videndum de intellectu.l.nec emptio.de cōtrahē.
emptio.vbi dicitur:si emo fructus futuros,fructi-
bus non natis,nō est emptio : & sic non debetur
pretium. Sed quando emitur captus auium , vel
piscium:videt̃ emi alea,seu spes.Quid vult dice-
re hoc:quare non ita in primo casu cum emo fru-
ctus videtur emi spes:sicut in secūdo? Respōdeo:
videtur mihi,ꝙ de mente iuris sit hoc, ꝙ respicia
mus verba cōtractus.Nā si quidam emit aliquod
corpus futurum,illo corpore non nato, nō valet
emptio:vt si dico:emo fructus futuros. Ide si dice
rem:emo pisces,vel aues,qui capient̃, & similia :
quia piscibus,vel auibus non captis non esset em-
ptio:vt ibidem dicitur. Quādocq; in contractu de
uenit ipse actus capiendi,seu percipiendi:vt cum
emo capturam piscium:tunc videtur emi alea,vel
spes:vt.d.l.nec emptio.Idem dico,si emo perce-
ptionem fructuum:tūc enim emo ipsum actū, &
sic spem,seu aleam:per eande leg.Pro hoc indu-
co specialiter de iure dotium.l.si vsufructu.in fin.
& de peri.& cōmo.rei venditę.l.necessario.§.fin.
cum sua gloss,¶ Hoc pręmisso,pro declaratione
omnium,quæ dicenda sunt ad quæstionē positā,
venio & dico,ꝙ est videndum,quid sit venditū
per hæc verba:vendo pedagium.& videtur ꝙ sit
venditum ipsum corpus eorū,quæ percipiuntur;
quia pedagium,seu vectigal est quod percipitur.
&c.vt.l.j.§.j.s̈.eo.& ibi notatur.&.C.eod. super
rubrica.Sed istud posset esse verum : nisi ciuitas
ipsa percipiat : & postq̃ esset perceptum daret
publicano:sed cum ipse publicanus percipit:hoc
dici non potest:vt not.in.l.si quis ita.de vsufru.&
dicam.j.cū tractabo de venditione fructus.Præ-
tereà isti fructus ante,q̃ sint percepti,nō possunt
dici venditi:vt.d.l.nec emptio,Postq̃ verò perce
pti sunt, ipsa perceptione sunt effecti ipsius pu-
blicani.Et sic quod suum est,nō potest emere : vt
s̈.de contrahen.emptio.l.suæ rei.Quare posset di
ci:quòd ipsum ius percipiendi pedagiū, accipi-
tur pro ipso iure percipiēdi:vt.s̈.l.proxi.in prin.
&.C.noua vectigal.in rubro & nigro.& quod in
dubio ipsum ius præsumat̃ venditum:facit de iu-
re dotium.l.dotis fructus.§.fin.cum.l.seq. ¶ Sed
hoc non puto verū:quia si ciuitas vellet expresse
d vendere,non posset[d]:quia lex videtur sibi solam
locationem permittere:vt.l.fi.C.eodem.Pretereà
siue dicas istud ius esse personale, non posset in
alium transferri,sicut vsusfructus:vt insti.de vsu-
fru.§.finitur.& de iure dotiū.l.si vsusfructus, siue
dicas esse ius reale cohęrens territorio:vt videtur
dicere.d.l.fi.C.eo.tamen non posset vendi sine au
thoritate Principis,qui eis concessit.argu,s̈.tit.j.
l.in diem.in fi.¶ Sed hoc relinquo sub dubio.ta-
5 men hoc certum est,†ꝙ tale ius ad tempus trans-
e ferri non potest:[e] vt suprà de seruitu.l.iiij.Intel-
ligitur ergo hoc alio modo , & congruo si po-
test:vt.l.quoties idem sermo. de regulis iuris. Et
quòd in dubio ius non intelligatur venditum si
potest aliter intelligi probat̃ in.l.penulti.cum sua
glos.s̈.de dote præleg. Quid ergo dicemus? dico
ipsam perceptionem,seu cōmoditatē percipien-
di pedagium esse venditam. argumen.d.l.si vsus-
fructus.de iure dotiū.& de periculo & commo.
rei vendi.l.necessariò.§.fina.cum sua gl.&.l.arbo-
ribus.§.vsusfructus.& probatur expresse.j.tit.j.
ad.l.aquiliā.ita tibi intelligit gl.magna.& ibidem
expressius per Iaco.de Are.& in hoc videtur iste
emptor factus procurator in rem suā.facit quod
e notat̃.s̈.e.l.j.§.j,in glossa magna.[e] Vsusfructus†au
6 tem istius pedagij non videtur constitutus : quia
talia iura vsumfructum non habent.l.j. de vsufru
ctu legato.Vel si diceres vsumfructū,sicut in no-
mine debitoris:vt.l.iij,de vsufru.ea.re.quæ vsu cō
su.cum hoc non potest esse propriè: vt.l.ij.eo.tit.
Et ideò,vt stemus in propria significatione,dice-
mus ipsam perceptionē fore venditam.Hoc au-
tem apparet:quia tunc est necessaria illa cautio,
quæ illo casu requiritur,quæ in istis contractibus
regulariter non interponitur : & sic vsusfructus
non potest videri venditus.¶ Nunc ad quæstio-
f nem propositam,cum quæritur[f];an fieri debeat
excomputatio pretij?dico quòd non:quia quan-
do perceptio,seu percipiendi commoditas emi-
tur videtur emi ipsa alea,seu futurus euentus; vt
dicta.l.nec emptio.& de actio.empti.l.si iactum.
¶ Ad vnum tamen volo te solicitè aduertere;
7 quia prædicta vera†præterquam quando guer-
ra non est propter aliquam culpam ipsius ciui-
tatis;puta propter guerram , quæ est in Apulia.
equi non veniunt ad nundinas Perusinas : pro-
pter quod ex tali pedagio nil percipitur:sed si ci-
uitas ipsa infert guerram alij : vel alia ciuitas in-
fert guerram sibi propter inimicitias, tenetur pu
blicano ad interesse:& posset peti:vel fieret ex-
computatio pretij,si esset non solutum.l.si mer-
ces.§.culpæ.s̈.loca.& soluto matrimonio.l.penul
tima in princi.Nec obstat.C.de act.empti.l.fina.
quia illa violentia non infertur propter inimici-
tias venditoris:aliâs secus : vt dictis legibus. Sed
si admitterentur ista verba: vendo pedagium, &
fructus,& reditus , & prouentus,qui percipien-
tur ex ipso pedagio:si perceptio esset fienda ab
ipso publicano emptore,idē esset:vt ex his , quæ
j.dicentur perpendi poterit. ¶ Quartò quæro,
8 †emo fructus fundi in plures annos[g] vno pretio:
g an si vno anno contingeret sterilitas,deberet fieri
remissio pretij. Hic est solicitè aduertendum.
Nam aliquādo quis emit fructus;& hoc constat:
tunc omne damnum intra tempus emergens est
vsufructuarij : nisi culpa domini accideret : vt.l.
necessariò.§.finali. de periculo & commodo rei
venditæ,& de vsufructu.l.qui vsumfructum.§.fi
nali.&.l.quæsitum.Eadem ratione,quæ est, cum
emitur dominium,cum pars dominij sit.Aliquā-
do quis emit perceptionem fructus, & tunc vide
tur emere incertum,seu aleam:& ideo periculum
pertinet ad emptorem : vt dicta.l.nec emptio.&
dicta.l.si vsufruct.de iure dotium. & dicta.l.ne-
cessariò.§.fina.si bene aduertatur:nisi facto ven-
ditoris hoc contingeret. argumen.l.si iactum. de
actio.emptio.& quod.s̈.dictum est de vsufructu
vendit.¶ Sed contra hoc videtur infrà tit.primo
l.in ædibus,versicu.si verò non fundum.vbi quis
donans perceptionem , videtur donare ipsos
fructus.qui percipientur, Respondeo : ille.§.se-
cundum secundam lecturam ibi positam, ad pro
positum nil facit,sed secūdum primam lecturam
obstat,prout intelligitur de perceptione fructuū
9 futurorū.Sed debet sic intelligi: †ꝙ fructus per-
cepti veniunt

ea lege.in fi.C.de vsur.

e ¶ Non pōt. Ad hoc facit,quod no.Bar.in.l.si vsusfructus mihi in bien-
nium.s̈.de vsuf.leg.& Ange.in.l.si stipulatus essem abs te.j̃.de ver.obli.
& quod no.Barto.in.l.si fistulas.§.frumenta.de contrahē.emp.Et ad.q.
Bar,hic vide,quod no.Bal.in.d.l.si ea lege.C.de vsuris.& in.d.l.licet.C,
loca.Et adde ꝙ p̄-
latus debet solue-
re decimam.& ta-
xam beneficij,etiā
tēpore sterilitatis:
nec fit remissio , si
vbertatē iam sen-
serat.gl.x ij.q.ij.c.
à nobis.& ita alle.
Bal. in.l.j. q̄busdā
suis quæstionibus:
aliâs cōclusionib⁹.
cclxiij.aliâs. cciiij.
de hac materia, p
Spec.in tit.de loc.
§.nūc aliqua.ver.
cxxxvij.& ibi Io.
andr.in.xij.col.in
fi.Et vide in mate
ria pulchrè Host.
in sum.de loca.§.
quæ actiones.ver.
propter sterilita-
tē.cū seq. & omni
no Ioā. an.in pig.
§.sequitur.ver.itē
ꝙ vsusfructus.

e ☞ Aduerte,ꝙ cō-
tra hanc theoricā
est expressa deci-
sio Decij.cōsil.iiij.
col.ij.versic.tertio
probatur, volu.j.
vbi post eos,quos
refert decidit em-
ptorem gabellarū
haberi ad instār
fructuarij.& in eo
consi.vide de ma-
teria.de qua latius
q̃ alibi.per excel.
do.meum Ripam
ĩ tra.de peste.cha.
viij. cum multis se
quen. versicu.se-
xtus casus.Alexā.
loseus.

f ¶ Cum quæritur.
vide Bal.in.d.l.li-
cet.in.iij.q.&in.d.
l.si ea lege.& quæ
dixi post Bar.in.l.
ex conducto.§.j.s̈.
loca.

g ¶ In plures annos.
Adde vnū singu-
lare dictum Ang.
in consi.quod inci
pit.in dei nomine
&c.quòd quoties
solutio pretij est
facienda per plu-
res annos,vel men
ses, quòd verbum
venditio impro-
priatur: & ad loca
tionem reducitur,
& de tali contra-
ctu iudicandū, est
vt de locatione, ꝙ
est no.dignum.vi
de Barto. in hoc

a cepti veniunt[a] in computationē,scilicet ꝙ secūdū quod cōsuetū est per
cipi:vt ipsum,quod consuetū est percipi æstimeť.Hoc probať expres-
se.C.de vsuris.l.si ea lege.Aliter illa lectura nō procederet.ita dico in ca
su nostro:si aliqs emerit perceptionē fructuū,& aliqs diceret se deceptū
b vltra[b] dimediam iusti pretij,nō æstimareť fructus,q percipiť:sed æstima
retur habito respectu ad id,quod consuetum est percipi.d.l.si ea lege.
¶ Idē habito respectu ad id,quod cōmuniter solet valere talis fructus,
non ad id,quod fortè casu æstimatio creuit.C.de vsur.l.oleo. Tempus
enim venditionis cōtractæ in hoc debet inspici: vt.l.iij.§.diui fratres.j.
c de iure fisci.&.C.de rescin.ven.l.si voluntate.§.fi.Aliquādo quis emit[c]
fructus futuros plurium annorū.Hic est aduertendū , aut enim qs emit
certam quantitatē fructuum,vt centū corbes vini,vel grani,ex tali fun-
do:tunc si minus nascitur,eatenus fit remissio pretij, vel expectať,ꝙ ite
rum nascať.l.si debitor.§.verisimile.de contrahen.emp.& quod ibi no.
de verb.obli.l.inter stipulantē.§.sacram.& quod ibi plenè dixi.& per
Cy.C.de dona.l.si quis argentū.Aliquādo qs emit fructus alicuius fun-
di,per tēpora simpliciter quantitate non adiecta:& tūc siquidē ipsi fru
ctus sunt percipiendi ab ipso emptore,ad eū transit cultura & cura:&
tunc ius vsusfru.videť emptum:vt.l.cū ita.de vsufruc.leg.&.l.si qs ita.de
vsufru.& in glo.vsufru.quēadmo.ca.l.idē est.ibi no.Nec curo, siue dica
tur percipient,vel percipi poterunt,vel similia verba.Nā licet hæc ver
ba,quę percipienť &c.videantur secundū propriā significationē referri
ad ipsum corpus fructuū.l.itē si fundi.in princ.s̃.de vsufru.Tamē mens
contrahētium videť esse,ꝙ ipsum ius vsusfructus videatur emptū: vt.d.
l.cum ita.de vsufru.leg.Pro hoc facit ad Treb.l.cogi.§. j.vbi si testaror
iubet restitui quicquid ex hæreditate peruenerit,intelligiť de ipso iure
hæreditario:licet propria significatio aliter se habeat. Si verò fructus
sunt percipiendi ab ipso venditore,& tradēdi ipsi emptori:tūc ius vsus
fructus nō videtur venditū:vt.l.fundi Trebatiani.de vsufru.leg. & de
an.leg.l.Caius.& no.in.d.l.si quis ita.de vsufru.&.l.idē est.vsufr.quem
admo.ca.Tamē tunc verborū cōceptio est inspicienda:Nā aliquādo di-
citur vēdo fructus nascituros,vel fructus,qui in tali nascenť prędio:tūc
fructibus vno anno non natis,pro illo anno videť facta emptio : vt.d.l.
nec emptio.de cōtrahē.emp.& debet fieri remissio pro rata illius anni:
sicut cum addiť numerus mensurarū fit remissio pro rata mensuræ defi-
cientis.Ita cū fit venditio ad numerū annorū,fit remissio pro rata anni
deficientis:vt.d.l.si debitor.§.verisimile.de cōtrahenda.emptio. ¶ Ali-
quando in contractu dicitur, si qui fructus nascentur, sint tibi venditi:
vel vendo tibi fructus,si quos percipi contingeret,et similia verba:tunc
ipsum incertum, scilicet alea, seu spes videtur vendita.ff.de hęredi.vel
10 act.ven.l.ꝙ si in venditione.&.l.sequen.† Et hoc operatur natura istius
pronominis si qui,quod est nota cuiusdā incertitudinis:dictis legibus.
Sed quis,vel qui:similiter est relatiuū substantiæ:vt no.C.de sentē.quæ
pro eo.l.j.in glos.super ver.proferuntur.& insti.de inuti.stipu.§.alteri.
vnde fructibus non natis,non est substātia,in qua subsistat emptio.Ali
quando verba cōtractus sunt dubia:nec ex eis apparet,vtrū fructus sint
percipiendi ab ipso emptore,vel à venditore tradēdi emptori : vt quia
simpliciter dicit:vendo fructus.tunc si pars,vel quota fructuū venditur
ab ipso venditore,est facienda perceptio.l.defuncta.§.fina.s̃.de vsufru.
Si verò omnes fructus sint venditi:tunc ab ipso emptore:& tunc vide-
tur venditus vsusfructus:vt.d.l.cū ita.s̃.de vsufru.leg.&.l.si quis ita.s̃.de
vsufru.& quod ibi no. Vbicunq; autē dixi fructibus nō perceptis, non
perfici emptionē fructuū.Intelligo nō percipi in hac venditione , sicut
in locatione:cū superuenerit sterilitas:vt.l.ex conducto.§.j.& fi. cum.l.
sequen.ff.loca.& quod ibi no.quia hi cōtractus eisdem iuris regulis ful-
11 ciuntur.l.ij.s̃.loca.¶ † Quintò quæro, si emo fructus vnius anni, cuius
d est periculū?Respondeo,siquidem[d] emo fructus pendentes periculum
est meum:nisi aliud cōuenerit.l.fistulas.in fi.de contrahen.emp.&.s̃.de
act.emp.l.qui pendentem.in fi.Si verò emo fructus futuros:vnde ad me
transit cultura,& cura:& tūc ex annua præstatione non pōt colligi illa
e præsumptio,quam dixi.s̃.in.q.illa disputata.Dico,ꝙ sto verbis, [e] vbi di
co emo,fit emptio:& induceretur secundū naturam emptionis. vbi di-
co,loco:fit locatio.probatur.ĵ.titi.j.l.qui saxum.vbi est emptio.quid vi
12 deatur emptum:probatur ex.s̃.dictis.¶ † Sextò quæro, [f] ista perceptio
f est empta,non autem est emptus fructus,vel vsusfructus:vtrum emptor
possideat?respondeo in omnibus casibus, in quibus vsufructuarius est
tutus aliquo interdicto,talis hominis commoditas erit tuta officio iudi-
cis:vt probatur.j.titu.j.l.Aquilius,& ita no.ibi in glo.mag.& glos.fina.
13 quod est no.¶ † Septimò quæro,aliquis emit fructus vnius molendini,
vel alterius ædificij,quod est destructū:eget refectione,& magna impen
sa,propter quod fructus interim nō percipiuntur:cuius periculo perit?
& certè si esset locatio,sine dubio refectio ad dominū pertineret. Et de-
beret fieri mercedis remissio: vt.s̃.loca.l.ex cōducto.in princi.&.l.cum
in plures.in princi.eo.tit.¶ Sed si ponamus,quòd sit venditio:ita quòd
videatur venditus vsusfructus:vt apparet ex supradictis: & tunc dico,
14 quòd est considerandū ad quem pertinet refectio.Dico † ꝙ in refectione
sunt duo.l.cura,& solicitudo refectionis.& ista simplititer pertinent ad
vsufructuarium:quia omnē rei curam videtur suscepisse: vt.l.j.in fi.vsu
fru.quemadmo.ca.Et sic talis cura ad eum pertinet.Casus est in.l.inter
fructuarium.in fin.ff.de dam.infect.Nec ob.l.hactenus.s̃.de vsufru.vbi
dicitur vsufructuarium non cogi reficere : quia
verum est,si vult carere vsufru.vt.l.cum fructua-
rius.de vsufru.Sed quod vertitur in refectione, a
est impensa.& ista siquidem est magna : sine du-
bio pertinet ad proprietarium:vt.d.l. hactenus.
s̃.de vsufru. Quod patet:quia si vsufructuarius
fecerit.à proprietario repetit:vt.C.de vsufruc.l.
eum.&.l.ęquissimum.§.inde quæsitum.s̃.de vsu b
fru.& ibi no.&.s̃.titu.ij.l.damni.§.ei cuius.& ibi
not.per gloss.¶ Secundò est videndum, vtrum
15 † fructuarius petat istam pecuniam pro impen-
g sa ante,quàm ipse impendat[g] : an vero primitus
debeat impendere,postea petere? & videtur , ꝙ
primò debet impendere : vt probatur.s̃.titu.ij.l.
quāuis.in fine.l.ibi:quid præstiterit &c. & cod.
titu.l.si proprietarius.circa princip. ¶ Contra-
rium dico.Nam ad hanc curam,& solicitudinem c
vsufructuarius factus videtur procurator in rem
vt.l.j.in fin.&.l.sequen.& ibi not.s̃.de no.operis
nuntia.Sed procurator ad opus faciendum po-
test agere:vt sibi pecunia detur ante opus factū:
vt.s̃.manda.l.si verò non remunerandi.§.fin.&.l.
si mandato meo.in princi.eod.titu.ergo &c.nec
obst.l.q̃uis.&.l.si proprietarius.quia in isto ge-
nerali mandato, quod vsufructuarius videtur ha
bere,veniunt multa.¶ Primò enim operis resti-
tutio:quia mandatum est eius naturæ: vt.s̃.dixi.
Item venit vt satisdet de damno infecto. Sed ta-
le mandatum de fideiubendo , & satisdando est
eius naturæ:vt non ante quis agat, q̃ soluat , vel
condemnetur regulariter:vt.l.Lucius in fi.s̃.man
da.&.l.si pro ea.C.manda. Ideo in.l. q̃uis.&.l.si
proprietarius.non potest agere,nisi soluat:subau
di,vel interueniat alia causa ex his, quæ ponun-
tur in.d.l.lucius.cum simili . Et ex his apparet
16 † qualiter debeat intelligi.d.l.hactenus[h] quæ di
h cit dominū non cogi reficere:scilicet quo ad opꝰ d
personale:sed quo ad expensas,sic:vel aliâs pro-
prietate priuabitur:vt.d.l.q̃uis.&.d.l.si proprie
tarius.¶ His præmissis venio ad quæstionē pro
positam : & dico , quòd si ille emptor fructuum e
sit vsufructuarius.& propriè ad eum ptinet om-
ne periculum:vt dictum est.Fateor quod si do-
minus cessaret sibi pecuniam dare ad refectionē
quòd tunc tenetur ei ad interesse : vt.s̃.manda.l. f
si procurator.§.mandati.vel actione ex empto.l.
fundi partem.de contrahen.empti.Prædicta in-
telligo vera,quando molendina durant : licet in
aliqua parte destructa:ita quòd vsusfructus inte g
ger maneat.l.si cui insulæ, de vsufructu. Si verò
poneres, quòd molendina propter abundantiā
aquarum totaliter essent destructa:tunc de refe-
ctione non esset tractandum : quia vsusfructus
esset extinctus:nec restaurarenť, licet res pone-
rentur,l.repeti.§.rei mutatione.&.l.quid tamen.
§.non tantum.quib.mod.vsusfruc.amit.&.d.l.si
cui insulæ. de vsufructu. &.l. qui vsufructu.in
princip.eodem titulo.nisi poneres dicta ædificia h
locationi alterius vniuersitatis , vel rei accedere:
vt.l.quoties.§.finali.de vsufructu.&.d.l. qui ta-
men.quibus modis.vsusfruc.amit.¶ Octauò, &
vltimò quæro. pone quod vsufructuarius facit
dictas expensas:& tunc vult repetere à domino:
qua actione repetet?& gloss.videtur velle , ꝙ a-
ctione negotiorum gesto.vt.d.l.eum.C. de vsu-
fru.&.l.damni.§.ei cuius.de damno infecto.Sed
puto ꝙ,actione mādati,cū ad hoc videatur cōsti
tutus procurator:vt dictum est. Pręterea cū hoc

§.j.ī.j.col.& quod idē dicit.ĵ.in versi,quinto quærò.Adde tamen,ꝙ in
incorporalibus locatio habet vim cessionis,iurium.no.Bal.in.l. si ea le-
ge.C.de vsufru.& ad Bar.hic vide Bal.in.l.licet.C.loca. & Barto.in.l.si
merces.§.vis maior.s̃.lo.Pet.de anch.in.c.propter sterilitatem. de loc.
tenet opi.Bar.& ibi etiam Imo.sequitur.

¶ Adde,quod idē quod Ange. vult Pau.de cast.hic.

a ¶ Veniunt.adde. l.si ea lege.C. de vsuris.& glo.not. & ibi Bar.in.l.si ia ctū.s̃.de act.emp.

b ¶ Deceptum vltra.Vide.l.ij.C.de rescin.vēdi.& no. de æstimatiōe fructuum futurorū. Adde Bart.in.l.si merces.§.vis maior.s̃.loca.&.l.licet.C.loca.

c ¶ Quis emit.Vide Bal.in.d.l.si ea lege.C.de vsuris.& no.ex dictis.ĵ.proxi.& per Bart.an & quādo vēditor fructuum videať vendere cōmoditatem percipiendi fructus, & quādo videatur constituere vsumfructum.& vide etiā.s̃.in.ij.q.& Bal.in l.edem.versic.sed quid de eo.C.loc.& in.d.l.si ea lege.& in.l.j.post glo.C.si pign.pignoda.sit.

d ¶ Si quidem. Sequiť Pet.de anch. Inno.in.c.ꝑpter sterilitatē.de loca.

e ¶ Sto verbis. vide Bar.post glō.in.l. qui saxū.j.de donatio.

f ¶ Sextò quæro ; per Bar.in.l. licet. C.loc. vbi fortius dicit,vt ibi ꝑ eū.

g ¶ Impēdat.Adde Bar.in.l.j.§.fin.in vlti.col.s̃.de ope.no.nun.per Bald. in.l. eum ad quē, C.de vsufru.Pau. de ca.in.l.hoc amplius.§.f.de dam. infecto.

h ¶ Hactenus . Ad ītellectum.d.l. hactenus. vide Bart. in.l.damni.§. eius cui.s̃. de dam.infec.& vide.j.ī.viij.qō. & quomodo succurratur contra vsufructuariū non reficientem, vide Barto. in.l.q̃uis.in.ij. colū.s̃.de
dam.infec.Et quid de patre habente vsumfructū in aduentitijs,ad quas
impensas teneatur:vide omnino Bald.in authen.excipitur.C. de bon.
quæ liber.& dicit Rapha.in.l.domos.de leg.j.ꝙ impensas,quas repetit
vsufruc.facit.d.l.domos.& ibi dicit se ita tenuisse.in.l. si proprietarius.
& in.l.damni.§.j.de dam.infec.

a POMATES. ¶ Ipso iure. Vide tex. no. in authē. de inçe. nupt. §. sancimus. in glo. super ver. mox. & vide casum, qui secundum Bar. non est alibi, in. l. raptores. C. de episcop. & cleri. & vide Bald. in. c. j. §. vel, si cum filia. qui. mo. feu. amit. x. colum. & quod notaui ad Bald. in. l. ij. C. de secun. nupt. Et sic facit, si ecclesiæ debetur fideicommissum: licet trāseat dominium sine actione, non tamen possessio. Et sic est necessaria citatio ad possessionem petendam, per edictum. l. fina. C. de edic. & nunc pēdet quæstio in facto. & an transeat dominium ipso iure, vide tex. singu. secundum Salice. in. l. j. C. de donat. quæ sub mo. & vide Bald. pro hic dictis, in. c. cum venissent. de restitu. spol. & vide Bald. in. l. fin. C. si ob publi. pensi. vbi allegat Bar. hic.

b ¶ Dominium. Ad ista vide Cyn. & Ange. in. l. ij. C. ad legem Iuliam. de vi pub. & quomodo acquiratur dominium fisco in istis ipso iure: vide Bart. in. l. facultas. C. de iur. fisci. li. x.

c ¶ Transit. Facit. l. cum hæredes. in prin. de acquiren. posse. & quod no. in. l. in suis. de lib. & posthu. Sed an eo casu dominium transferatur, Vide Bart. tenentem, quod non. in. l. si ita quis §. ea lege. de verb. obligatio. & quod ibi dixi, bene facit quod not. Bart. in. l. is consequenter. §. j. s. fami. ercis. & istam gloss. sequitur Bal. in. l. si quis in tantam. in. ix. colum. C. vnde vi. Adde huic apostil. Bald. pulchrè eius consi. cliiij. iij. lib. vbi de materia huius. l.

d ¶ Vsque ad quod tēpus. Approbat istud Bald. in. d. l. ij. & ibi Barto. vbi omnino vide, & Bal. i. l. iij. C. si propter pub. pen. Adde Bald. consilio. cccviij. libro. iij.

e ¶ Cæsar. Vide quod not. per hanc. l. dicit Ioā. an. & Anto. de but. in. c. ij. in fi. de consti.

f ¶ Omnes portus. Vide ad hoc, quæ dixi post Bar. in. l. pupillus. §. territorium. de ver. sig. facit. l. iniuriarum. §. si quis me. cum. l. seq. vbi Bart. de iniurijs. & adde Bar. in suo tractatu. de alluuione.

g ¶ Item nota, quod dicta. Sic videtur quòd ciuitas poterit obligare subditos per pactum, sicut potest per statutum. vide Barto. in. l. iiij. §. actor. de re iudi. & l. penul. C. de dona. inter virum & vxorem. sed an habeat vim legis quo ad reuocationem, vt Princeps possit illum reuocare? dic, quòd non. c. j. de probatio. vide ibi. & intellige istum textum. quando contractus Principis erit iuris: aliâs secus. in titulo. de pace constant. §. pactiones. Andre. Barba.

faciat ex necessitate: vt dictum est, nō pōt venire actione neg. ge. l. hæredes. §. si vnus. fami. ercis. cōmune enim negotiū magis, quam alterius gessit. l. prætor. §. generaliter. j. de bo. autho. iudi. pos. & ideo debet agi actione mandati, vel actione in factum vt. d. §. generaliter. sed si expensas facit voluntariè, vtiles tamen, ad quas non teneatur: tunc bene puto, quod repeteret ac. neg. gest. l. æquissimum. §. inde quæsitum. & quod ibi no. de vsufru.

SVMMARIVM.

1 *Res, quando omittitur professio, & uectigal non soluitur, incidit in commissum ipso iure.*
Dominium rei, licet perdatur ipso iure, nō tamen perditur possessio. ibidem.
2 *Res ob non solutionem uectigalis, quando tota, & quando pars publicetur?*
3 *Ius redimendi rem, quæ incidit in commissum, transit ad hæredem.*
4 *Fiscus intra quinque annos potest uendicare rem, quæ incidit in commissum.*

¶ LEX. XIIII.

COmmissa. ¶ Res quæ incidit in cōmissum vēdicatur ab herede, prout à quolibet possessore. h. d. ¶
1 † No. quod eo ipso: quod amittitur profes-
a sio, & non soluit vectigal: incidit ipso iure[a] in cō-
b missum: & sic dominus perdit dominium.[b] & hic est vnus ex casibus, quos dicā in. l. Imperator. j. de iu. fisci. vbi Dy. tradit doctrinam. licet autem
c ipso iure perdatur dominium; nō tamen trāsit[c] possessio: vt hic dicit gl. Idem no. de sacrosan. eccl. l. fi. & s. pro socio. l. cū duobus. §. idem. quod tene mēti ad multas leges. & statuta: quæ inducūt rē ipso iure perdi: vt hoc non porrigatur ad rei possessionē. ¶ Quærit glo. quibus modis incidit in commissum? & glo. explicat vno modo: per. l. cotē. §. dominus. s. eo. vt in tributo non soluto. ¶ Opp.
2 C. eo. ti. per totum. vbi † nō publicatur tota res, sed illa octaua, quæ debet solui. Solue sic, quando quis nō profitetur, & nō soluit: tunc tota res publicabitur: vt hic. & l. vlti. §. licet. j. eo. Quandoque quis profitetur: & non soluit: & tunc nō tota res publicatur; sed illa octaua pars, & vide gl. quę incipit, pone casum &c. id quod in fin. ponitur, est verū: sed Dy. addit: aut quis omittit sciēter: & verum dicit glo. aut ignorāter: & tūc aut deceptus à publicano: & subuenitur: vt. j. eo. l. fi. §. diui quoque fratres. sed licet nō à publicano decipiatur, sed errore ductus: & tunc nō publicabitur: vt. d. l. fi. §. diui. secundā aliā lec. ¶ Alio modo legitur in gl. secūdū
3 quā hoc dicit. † ius redimēdi rē, quæ incidit in cōmissum, trāsit ad hæredē. h. d. pone in terminis. Res incidit in commissum: data est domino potestas redimendi illam rem. l. fi. in prin. modò quæritur: an illa potestas redimendi trāseat ad hæredem? respōdeo, quod sic. & vide gl. quę incipit: si vt emāt. intellectus iste nō videtur cōuenire literæ: licet sit verus in se. & hoc propter finem: vbi dicitur,
4 prout aduersus quēlibet possessorē. ¶ † Quæro,
d vsque ad quod tempus[d] fiscus pōt vendicare rem incidētē in cōmissum? & dic, quod intra quinque annos. l. ij. C. eo. ti. & tene menti, propter id, quod fit tota die in statutis: quod assignentur bona in catastrū: aliâs habeantur pro publicatis, quod intra quinque annos fiscus vendicare potest: non post.

SVMMARIVM.

1 *Statuta recipiunt interpretationem restrictiuam, ne quis indebitè damnum patiatur.*
2 *Portus insulæ sunt, ut insula.*
3 *Pacta apposita in contractu facto ab habente potestatem legis condendæ, habent uim legis.*

¶ LEX. XV.

e CAEsar.[e] ¶ Inspicitur tēpus, in quo quis possidet: nō tēpus, quo quis per vim expulsus recedit. h. d. vel dic, quod statuta recipiunt interpretationē restrictiuā: ne quis indebitè puniatur. hoc dicit.
1 ¶ No. quod ne † quis indebitè puniatur, statuta recipiunt interpretationē restrictiuā: vt hic. l. j. & ij. C. de noxa. & plenè dixi in. l. oēs populi. s. de iu
2 sti. & iur. ¶ No. hic, † quod oēs portus[f] insulę sunt in
f sula. Mō quidā stabant in portu ciuitatis Pisanæ, & depredabātur: quæritur, an possint puniri in ciuitate, sub qua est insula? certè sic: quia portus insulæ,
3 sunt vt insulę: vt hic. ¶ † Itē no. quod dicta[g] quæ ap-
g ponuntur in cōtractibus factis ab eo, qui habet potestatē cōdendi legē. habēt vim legis ad ligādos alios: vt hic patet in glo. quæ exponit legē. i. pactū. & est tex. de dona. inter vi. & vxo. l. pe. & sic factū, quod facit publicanus, vel alius cōtrahens cum ciuitate, habet vim statuti quo ad omnes.

SVMMARIVM.

1 *Iudex dicitur bonus uir.*
2 *Procuratore damnato, executio differtur, ut rōnes reddat.*

¶ LEX. XVI.

INterdum nec vendendus. Propter rationes reddendas debet seruus reuendi domino. h. d. ¶ Nota. aliud pro alio soluitur. ¶ Opp. de. l. ij. §. j. s. si cer. peta. Sol. hic fallit. ¶ Quæro, qualiter incidit in cōmis-
1 sum? tu dic, vt in gl. ¶ Quęro. † quis est bonus vir? dic, iudex. l. sed & si vnius. §. ait prætor. de iniur. & l. societatem. §. arbitrorum. s. pro soc. & l. continuus. §. cum ita. j. de ver. oblig. ¶ Quærit Dyn.
2 † si procurator est damnatus: an executio differa-
h tur,[h] vt reddat rationem? & est hic argu. quod sic: vt l. j. C. de bo. proscri. & ibi Cyn. & Dy. ponit in. l.
i seruus vni[i]. s. de lega. j. Alij habent per Dyn. in. l. seruo legato. §. seruus. eo. titu.

SVMMARIVM.

1 *Remißio quādo fit, an iudex debeat cognoscere de causa.*

Idem autem. ¶ Propter pœnam inferendam seruus debet reddi domino iusta æstimatione recepta. hoc dicit. ¶ Not. quod seruus grauius, quàm corrumpere vxorem domini, potest cōmittere. Contrarium dicit tex. quia illud grauius homicidio. l. codicillis. §. matre. s. de lega. ij. Iaco. de are. inducit ad. q.
1 † Remissio in delictis debet fieri: vt in authen. vt nulli iud. §. si verò quis comprehensorum. posita C. de adulte. authen. si verò criminis. & l. si cui. j. de accu. & sic iudex debet cognoscere de causa.
k quare remittitur. argumen. huius. §. Iaco. de are.[k] & Pet. dicunt contrarium, in. l. properandum. §. sin autem reus. C. de iudi. & in authen. qua in prouincia. vbi de crimi. agi. opor. & l. si cui. in fin. de accu. quia est merus executor: ideo non cognoscit de causa: vt. l. si, vt proponis. C. de execu. rei iudi. & ad istam. l. non respondet. ¶ Sed dic, quod hic in casu proposito redditur iudici priuato: quia maior est isto iudice, licet sit par. & hoc est per iura allegata: & quia potest petere, scilicet, vt remittatur.

g ¶ Item nota, quod dicta. Nota, quod si pactum, vel lex transit in contrarium, non potest reuocari. adde. l. quod semel. vbi Bartol. j. de decre. ab ordi. facien. & quod no. Bartol. in. l. ciuitas. s. si certum petatur. & quod ibi dixi. & i. l. prohibere. §. planè. j. quod vi aut clàm. Adde. c. j. de proba. c. irrefragabili. de officio ordi. c. j. de natura feu. quæ omnia limita secundum Bal. in l. fina. s. de senato. nisi ex noua causa. Pro cuius dicto vide optimam. l. si hominem. s. mā. de pactis. l. si cum emptore. §. fin. & adde, quæ notabiliter voluit Barto. in. l. priuilegio. in fin. C. de sacrosanctis ecclesijs. & adde Bald. in titu. de pace constan. in versi. si qua verò: vbi dicit: hic est argumentum, quod omnes cōtractus, qui fiunt cū principe habent naturam bonę fidei cōtractuum. text. est hic quem tene mēti. secundum Bal. in eod. titu. de pace constan. in verbo: in nomīe Christi. & vide Bald. eodem titu. in versi. pactiones. quod nota. Adde. an pactum quod transit in contractum possit reuocari? Roma. consil. ccclij. Anto. de butr. consi. ccclxviij. & Barto. Sali. consi. ccclxix. inter consilia Pe. de ancha.

h ¶ Executio differatur. Adde Cy. Bartol. & Bald. in l. j. C. de bon. proscripto.

i ¶ Seruus vni. & ibi Bald. dicit singulariter notandum: quia dilata executione interim posset haberi gratia à Principe. hic est optimus tex. in. l. j. §. sin autem seruus. C. de communi ser. manu. iunctis ibi no. per Bal. & no. quod iudex statuet terminum, intra quem possit reddere rationes. per illum tex. in. d. §. sin autem.

k ¶ Iaco. de are. Adde glo. iij. q. vj. c. j. in. j. glo. & per gloss. in cle. pastoralis. de re iudi. per do. Ant. in. c. fi. de foro compe. in. iiij. col.

vbi vt redat [illegible] baul. in l. si conati C. de Publicata nego. gest. [illegible] angel. in l. j. de bonis proscrip. et cepol. cautela [illegible] dicunt istam doctrinam non seruari.

SVMMARIVM.

1 Publicata domo, non publicantur res in ea existentes.
2 Publicatis bonis delinquentis hic: an publicentur bona alib: sita? remißiuè.

Iidem diui Seuerus.

¶ Ad publicat. serui
nõ sequitur publicatio peculij. h.d. Facit, ꝗ ad pu
blicationẽ fundi, nõ sequit̃ publicatio instrumen
1 ti. †Item publicata domo ex forma statuti: quia
in ea aliquid prohibitum exercebatur, nõ sequit̃
publicatio instrumẽti domus. ꝗ puto verum. Si
enim legato fundo, quod est fauorabile, nõ cedit
instrumentũ: de vsufru. l. sed & si quid. §. proprie
tatis. & de fun. instru. l. ij. ergo multominus in pœ
nis: vt. l. interpretatio. de pœnis. Fallit si aliter ex
primatur: vt. C. de ince. nup. l. cum ancillis. ¶ Iac.
2 de Are. in argu. inducit ad. q. †quidã hic deliquit:
& hic per formã statuti debent bona publicari:
an bona alibi posita publicentur? & hic est argu.
ꝗ non. Facit. l. relegatorum. §. interdicere. de in-
terdi. & rele. & l. cum vnus. §. pe. j. de bo. aut̃. iud.
posſi. Gul. de cu. ponit istam. q. in. l. tutelas. ſ. de
capi. diminu. Nico. de matarel. istam. q. disputa-
uit. Ego pono eam in. l. cunctos populos. in vlti.
q. C. de sum trini.

SVMMARIVM.

1 Nouitius dicitur, qui non stetit anno.
2 Veteranus non dicitur, qui anno continuo non stetit: unde, qui stetit per sex menses, & posteà exiuit, & posteà etiam per sex menses stetit: dicitur nouitius.
3 Veteranus non dicitur, qui portauit habitum per annum, sed in ordine non stetit.
4 Soluens pro parte uectigal, non tenetur sæpius soluere.
5 Statutum, quod de omnibus redditibus soluatur gabella non comprehẽdit eum, qui locauit fundum pro centum: si colonus soluit pro frumento.

Quoties quis mancipia.

Pro nouitijs mancipijs debet solui vectigal: non
1 pro veteranis. h.d. ¶ †Iste. §. ponit. quis est noui-
a tius[a]: & si de hoc fieret statutũ, ꝗ nullus nouiti⁹
solueret gabellam: tũc diceretur nouitius, qui nõ
anno stetit: vt hic. & gl. dicit in. l. siue hæreditaria
2 de ne. gest. ¶ †Quæro, vnus intrauit in ordinem
minorũ: & stetit per sex menses: deinde exiuit: &
posteà reintrauit: & stetit per sex menses: an dica
tur nouitius? Et ista. l. facit, ꝗ nouitius sit, nõ vete
ranus. Illi autẽ sunt veterani, qui anno continuo.
&c. sed in proposito nõ fuit annus continuus: er
go non est veteranus, sed dicitur nouitius. Specu.
ponit in ti. de statu mona. §. j. ver. xxxix. & Gul.
3 in. l. necnon. §. si qs. ſ. ex quib. cau. maio. ¶ †Qui
dam portauit habitũ per annum: sed non stetit in
ordine: an dicatur veteranus? & certè nõ: quia de-
bet stare in ordine: vt hic: quia dicit cõtinuè in vr
4 be. †Et ista lex facit in argumẽtum[b], quòd q pro
b parte semel soluit vectigal, nõ teneat̃ sæpius sol-
uere, vt hic. cũ glossa sua, quæ incipit: pro quib⁹.
5 ¶ †Vnde formo quæstionẽ. Statutum[c] est hic: ꝗ
c de omnib⁹ redditibus soluatur gabella. contigit,
quòd quis locauit fundũ pro centum florenis: co
lonus percepit frumẽtum: & de eo soluit gabellã
an ego dominus tenear soluere de florenis? certè
nõ: quia soluta est pro fructibus, quorum cõtem
platiõe habeo florenos: & propter gabellam mi-
nori pretio locaui. hoc ponit Innoc. extrà de de-
ci. c. fina. Item facit, ꝗ si promisisti rem vendere,
& de promisſione soluta est gabella: nunquid de
beat solui de venditione. &c.

SVMMARIVM.

1 Mulus, qui transiuit terminos, non incidit in commissum nisi probetur, ꝗ dominus eum duxit.

Serui qui in fuga.

¶ Serui fugitiui non incidũt
1 in commissum. h.d. †Ista est ciuitas, & alia habent
confines determinatos, vltra quos inuentus, dice
tur portare deuectum cõtra formã statuti. Modò
si mulus, vel somarius vltra terminum inuenitur:
nisi probaret dominũ duxisse, non incidit in cõ-
missum, nec publicabitur: qa potuit esse, ꝗ mul⁹
vel somarius fugerit. Oportet ergo, ꝗ formans
processum, dicat: ꝗ dominus duxit, aliâs non se-
quitur, si inuenit mulũ: ergo dñs duxit. arg. hui⁹. l.

a ¶ Nouitius. facit, quod not. Bart. in l. ij. C. ne san. bap. reite. & in simili Bart. in. l. senat⁹. in fi. ad turp. Imo. in l. quoties in stipulationibus. de ver. obli. & ibi Ang. & Ang. in. l. si idem. de iurisd. om. iud. & ibi Pau. & not. gl. in. c. eũ qui certus. de regu. iur. in. vj. Ang. ĩ. §. fi. ĩ proœ. ff orũ. Bal. in. l. nõ solũ. in prĩ. de excu. tu. per illũ tex. in. §. annus. Adde, ꝗ Paul. de cast. hunc text. hic allegat ad plures quęstiones: de quibus, vide per eũ.

b ¶ Facit in argu. Facit ꝗ not. Bald. in. l. si dotem. C. de iu. dotiũ. al's est. l. cũ dotẽ. & in. l. cũ propria. C. si quis alteri, vel sibi. & in l. pe. C. de iur. emphy. tex. & Bar. in l. sancim⁹. C. de cõ su. li. xij. & ꝗ dixi in. l. si pupillus. ad leg. falc. vbi vide.

c ¶ Statutum. opi. Bart. hic ad literã sequitur Bal. ĩ suo Spec. in ver. gabella. & Pe. de Anch. in cle. præsenti. de censi. & facit ꝗ semel decimatus, nõ debet ampli⁹ decimari. Quod dic vt not. in. c. fin. de deci. facit ꝗ nota. Barto. de collec. in l. priuatę, de excu. mu. li. x. & hic ad de Bal. de gabella. & collecta. in. l. j. §. quibus. ſ. ꝗ cuiusq; vni. in. ij. qõ. princi.

SVMMARIVM.

1 Forensis, qui portat arma, uel extrahit blada, ex tra territorium, in quo erat statutum prohibens, non excusatur.

Licet quis se ignorasse.

¶ Oppo. de iur. & fac. igno. l. error. in fi. Sol. glo.
multis modis. Tu tene hic, ꝗ fuit supina ignoran
tia ad id, ꝗ dicit glo. ꝗ illud fuit ius naturale. dic
ius naturale: id est diuinũ: vt. l. ij. j. de fur. & instit. d
de oblig. quæ ex deli. §. ij. Et ideò de iure diuino
loquit̃ hic: qa dixit Christus in euangelio interro
gatus: si licet tributũ dare Cæsari: date quæ sunt e
Dei Deo: & quæ sunt Cæsaris Cæsari. Sed nõ cre
do istos Iuriscõsultos habuisse respectũ ad euãge
liũ: qa tunc nõ erat. tene ergo ꝗ supina fuit igno-
2 rãtia. ¶ †Opp. alijs modis: vt in gl. ego allego istã
l. in. l. cũctos populos. quia sunt communiter per f
omnes ciuitates Italiæ statuta de armis non por-
tandis: & de frumento non extrahendo: an foren
sis excusetur? certè non: quia supina ignorantia est
argumento huius. §.

d **Diui.** ¶ Not. ꝗ publicanus non debet dicere[d] transeunti solue. ꝗ est no.

Species. ¶ Not. ꝗ appellatione lapidis, non venit margarita. Itẽ non con
tinentur lapides pretiosi. probatur in. l. & si non
sint. §. perueniamus. de aur. & arg. leg.

e Si propter necessitatem.

¶ Not. statutũ est hic, ꝗ equus nõ moueatur per
plateam. Quid si equus cucurrerit violenter? certè
nõ tenetur equitans: vt hoc. §. nisi pręcesserit cul
pa. facit. ſ. eo. l. cęsar.

SVMMARIVM.

1 Res debet denuntiari: licet de ea non debeat solui gabella: alias incidit in commissum.
2 Appodissa a gabellario, peti non debet ab eo qui nunq̃ soluit. & hoc liquet publicano, secus si non liquet, licet de ea non sit soluenda gabella.
3 Syndicus, qui ex forma statuti tenetur denuntiare maleficiũ: an teneatur denuntiare interficientem bannitum, qui poterat impune occidi? quòd sic.

Diuus quoque.

1 †¶ Licet de re soluì nõ debeat gabel g
la: tñ debet assignari: aliàs ĩcidit in cõmissum: sed
minori succurritur. h.d. Et ꝗ nõ debeat solui, pro
f batur ex tex. ibi, vsus sui causa:[f] vt. l. in lege cẽso-
ria. de ver. sig. iste. §. est notabilis. ¶ Sed gl. oppo.
d. l. Imperator. §. j. ſ. eo. Sol. intra. xxx. dies per in
2 integ. resti. ¶ †Iste. §. facit, scholaris nõ debet[g] sol
g uere de libris gabellã: vadit sine appodissa: an in-
cidat in commissum? & iste. §. facit, ꝗ sic: qa debet
præscribi. In cõtrariũ facit. ſ. ea. l. §. quoties. Solu.
quædã sunt de quibus liquet publicano, ꝗ debet
solui: vt qa nunq̃ soluit. & tũc nõ debet peti appo h
dissa: vt ibi. Quãq; publicano non liquet. ꝗ quis
ducat causa vsus sui: tũc debet peti appodissa: vt
hic. vnde cum nõ liqueat, an sit scholaris, petat ap
podissam: secus si esset res, ex qua nõ deberet sol-
3 ui ex forma statuti. ¶ †Itẽ facit in ar.[h] statutũ est,
h ꝗ syndicus comitatus debet denunciare malefi-
ciũ: modò quidã interficit bãnitũ, qui poterat im
punè occidi: an debeat denũtiare interficientẽ. Et
ista quæstio fuit disputata Bononiæ. & hic videt̃
casus, ꝗ debeat denũtiare: licet factũ non sit puni
bile: sicut debet profiteri: licet non debeat solui
gabella. Præterea. probatur, ꝗ pertineat ad syn-
dicũ: an ille debeat puniri, an nõ: cũ nõ sit, nisi me
rus executor. l. si vt proponis. C. de exec. rei iudi.
& ita fuit determinatum: sed non fuit allegata
ista. l. Contra, id videtur casus ad sillania. l. si quis
in graui. §. si maritus. quæ etiã no. fuit alle. So. de-
nuntiatio, de qua loquitur quæstio nostra, fit per
cognitionem, vnde cum cognitio habeat fieri à
iudice: meritò debet denuntiari: siue maleficiũ sit
punibile: siue non. arg. ſ. de ope. no. nun. l. de pu-
pillo. §. meminisse. ver. toties. sed in. §. si maritus.

Mar. 12. B.

d ¶ Dicere. Sequit̃ Petr. de Ancha. in cle. p̃senti. de cẽsi.

e ¶ Si propter necessitatẽ. Vide in materia, ꝗ notat Barto. in. l. j. C. de naufra. lib. xj.

f ¶ Sui causa. de his qui sunt sui vsus causa non soluere gabellam. Adde Bart. aliâs Bal. per illũ text. ĩ. l. ij. §. cũ in ea. ſ. ad le. rho. de iac. Et adde. l. sed & ipsi. §. Iulianus. & ibi Barto. ſ. nau. cau. stab. vbi ide dixit de vestibus, q̃ super dorso portant̃. & hic tenet Pet. de Anch. in cle. præsenti. de cẽsi. in his, q̃ portant̃ sui vsus causa & in his, q̃ portãt Rectores in officio. & vide in. l. si publican⁹. ſ. e. de de his, q̃ pro vsu familiæ. no. gloss. in. l. vniuersi. C. de vecti. & Bald. in. l. ij. C. de nau. fœno.

g ¶ Non debet. Sequitur ad literam. de Anch. in dicta cle. p̃senti. de cẽsi. ¶ Adde. an excepti à datijs, teneãtur ostendere res, quas conducunt. Bal. consil. ccxlv. ij. lib.

POMATES.

h ¶ In argu. Vide ꝗ not. Bar. in. l. cũ quidã. §. ꝗ dicitur ff. de acquir. hære. & ibi Moder. & in. l. diuus. de custo. reo.

¶ In argu. Adde Bart. in. l. j. §. accusatione. j. ad Turpil. & cũ Bart. hic ad literam transit Pe. de Anch. in dicta cle. præsenti.

¶ Adde, si ex forma statuti syndicus tenet̃ denũtiare maleficia: an teneatur denuntiare seipsum, si cõmisit maleficium? Paul. de cast. hic ꝗ non.

illa defensio debebat fieri ad executionē maleficij impediendam. Et ideo puto, si statuto dicať, ꝙ rustici teneantur capere malefactorē: ꝙ si aliquis occiderit exbānitum: rustici, si non capiūt, nō teneantur. Nā captura fit ad impediēdum, ne fiat maleficiū: vel eo facto ad executionē pœnæ, nō ad cognitionem: qa etiam absentibus, vel non captis eis, posset cognosci arg. d. §. si maritus.

Diui quoque.

¶ Legitur pluribꝰ modis. Prima lectura est notabilis: ideo tene eā menti.

Si quis professus fuerit.

¶ Remissio publicani excusat quem à pœna[a]. h. d. videť ꝙ publicanus possit vectigal remittere. Contra. j. de verb. obli. l. q Romæ. §. Callimachus. vbi positus ad solutionem recipiendam non potest prorogare terminum. Sol. potes intelligere de publicano cōducente à cōi: & sic pro se exigebat, & fisco dabat certā quātitatē. & nō ob. cōtrariū. Sed si vis intelligere de publicano, q cepit vectigal pro cōi: vt. l. j. §. j. s. e. Sol. ꝙ hic positꝰ erat ad vniuersalem solutionē faciendā, & recipiendā exactionē: ibi habebat speciale mandatum ad vnam solutionē tm̄ recipiendā. ar. l. j. §. magistrum. s. de exer. & l. mandato generali. s. de procura.

a ¶ A pœna. Sequiť Pet. de Ancha. in cle. p̄senti. de cēsi. trāseūdo cū Bart. hic per Sali. in . l. pactū curatoris. in fi. C. de pact. & an publicanꝰ possit remittere. vide tex. & gl. de anno. & tribu. in . l. oēs, & in . l. præses . C. de trans. & quod not. Bal. in. d. l. pactum curatoris. cōtra hoc facit. l. Imperatores . s. de pac. cū ibi no. Nisi diceres, ꝙ ibi loqtur in remissione debiti cōtracti an̄ suū officiū: hic secus p istū tex. dicit tm̄ Bal. in. l. data opa. ī. xxv. col. ꝙ si qs est cōdēnatus in. x. & si non soluat, in manu: ꝙ si in vltima hora non reperiať thesaurarius, nō incidit in pœnā manꝰ & dicit glo. in. d. l. oēs & Bart. ꝙ pōt pauperi remittere ¶ Adde, an gabellarij siue publicani possint remittere vectigal, vt qs nō incidat in pœnā. Bal. pulchre. cōsi. cccc j. j. lib. & cōsi. proxi. alleg.

¶ Sequitur solennis repetitio domini Bartoli de Saxo ferrato super. l. Cæsar. s. eo. titu.

SVMMARIVM.

1 *Dictio præter: quando inclusiuè: & quando exclusiuè ponatur.*
2 *Ius quid sit? remissiuè.*
3 *Initium consideratur.*
4 *Casus fortuitus non debet esse dámno casum passo.*
5 *Casu quæ eueniunt, finguntur non euenisse. Et quæ contingunt medio tempore, non uidentur contigisse. nu. 6.*
7 *Statuta recipiunt interpretationem restrictiuam.*
8 *Iuris authoritate qui facit id q lex prohibet, nō dicitur cōtra legē facere.*
Mens attenditur. ibidem.
9 *Vis quæ præcessit, non attenditur, quando post uim sequitur actus uoluntarius approbans actum, in quo fuit uis.*
10 *Expositio quam facit gl. dum dicit legem: idest pactum: an sit bona?*
11 *Debitor nouus à paschate citra, si ex forma statuti conueniri non potest: si est antiquus, secus: an si debitor antiquus de commissione creditoris antiqui promittat alteri: an possit conueniri?*
12 *Debitor antiquus si iteratò promittat creditori: an stante dicto statuto, poterit conueniri?*
13 *Treuga inter regem Franciæ: & regem Angliæ facta si fuit factū pactum quòd milites regis Franciæ possint regnum Angliæ intrare usq; ad pascha: & ultra, licitum esset unicuiq; militem repertum alterius Regis interficere. si unus miles Frāciæ fuit in regno Angliæ, & intra pascha rediens mare ipsum retinuit, & remisit in Anglia: an possit impunè occidi?*
14 *Dispositio huius legis an habeat locum, si mercator in casu huius leg. non ui fluminis, non fuit reductus in insulam: sed ui inimici. quòd non.*
15 *Statuta, an recipiant interpretationem?*
16 *Statutum, quòd portans bladum extra ciuitatem puniatur in centum: non comprehendit portantem farinam: & an comprehendat mulierem?*
17 *Lex ut gradatim. j. de mune. & hono. loquitur de indefinita, quæ ex proprio significato non comprehendit particularia sub se contenta.*
Indefinita, quando comprehendat particularia sub se contenta?
18 *Argumentum de contractibus ad statuta, non procedit: quia in contractibus attenditur mens in statuto uerbali.*
19 *Ratio magis, quā dictum attenditur in statutis, quando ratio est scripta.*
20 *Statutum est ius, quod proprium unusquisq; populus sibi constituit.*
21 *Statutum, quod est contra ius cōmune, est stricti iuris, non statutum, quod immutat ius commune.*
22 *Interpretatio quòd sit aperta uerbi significatio. Item accipitur pro mente. Itē pro sententia. Itē pro correctione, pro extensione, & similibus.*
23 *Argumentum a contrario sensu, an habeat locum in statutis?*
24 *Statutū non trahiť ad similia, qn̄ est contra dispositionem iuris cōmunis,*
25 *Argumentum a maiori, uel minori: an habeat locum in statutis.*
26 *Statutum, an recipiat interpretationem extensiuam, uel restrictiuam, ubi quod non: quando sunt contra dispositionem iuris communis.*
27 *Portus insulæ sunt insula.*
Deprædans in portu Pisano, potest in ciuitate Pisana puniri.
28 *Pacta in contractu celebrato per habentes potestatem legis condendæ apposita: habent uim legis.*

CAEsar.

¶ Repetiturus hanc. l. more solito, hūc ordinē obseruabo: quia omissa continuatione rub. quā in prin. huius tit. feci. Primò, diuidā istā. l. per partes. Secūdò, ponā summariū intellectū: & literā corrigā. Tertiò, ponā casum in terminis literā exponēdo. Quartò colligā notabilia. Quintò cōtra l. istā opp. x. modis. Sextò insistā circa materiā legis nostræ, multipliciter intrando materiā statutorū. Et de lege ista ero breuiter expeditus, & eius materia, quę est aurea. ¶ Redeo ad primū: lex nostra diuidiť in quinq; partes qa in prima parte poniť thema. Secūdò themate elicitur qō. Tertio quæstionis solutio. Quartò repetit quæstionē. Quintò & vltimò probat sol. Secūda ibi, cōsulebať. Tertia ibi, respondi. Quarta ibi: tm̄ eum. Quinta ibi, ꝓpterea. ¶ Venio ad secundū & breuiter. l. nostra. h. d. Ea quæ medio tēpore cōtingūt rōne casus fortuiti in præiudiciū casum passi contigisse non videnť. literā per te corrige. ¶ Venio ad tertiū. & est casus in terminis talis in lege nostra. In insula Cræta, Cæsar locauit loca, vnde cotes eximebanť, & iuxta locatiōis cōtractū talē legē apposuit vt ne quis præter redēptorem post idus martias fodito, neue auellito: neue exportato. Modò cōtigit, ꝙ quidā mercator quandam nauē cotibus onerauit. & intra. xv. dies Martij extra dictum portū dictæ insulæ extrahi fecit, ꝙ cū tempestate & vento in portū dictæ insulæ dicta nauis cum cotibus reducta, post. xv. dies Martij idē mercator cū dictis cotibus extra dictā insulā est profectus. Modo queriť. an iste mercator inciderit in legē? ad ꝙ respōdet Alphe. q. repetendo, ꝙ talis mercator nō videť cōtra. l. fecisse. & hoc probať sic. eo tēpore quo primò cū cotibus exiuit portū contra legē nō fecit: ergo nec nūc. qa cotes, quę hodiè vehunť in initio vectę videbunť. h. d. vsq;. ad sequētem. l. Literā sic expone. Cæsar. cū in insula Cræta locaret cotorias. gl. hic dicit, idest loca, vnde cotes eximunť. Sequitur in tex. legē ita dixerat. & exponit gl. i. pactū. gl. nō alle. ego allego. l. j. §. si conuenerit. s. depo. & an ista expositio sit vera, statim videbimꝰ per modū quæstionis. ¶ Sequiť in text. præter redēptorē. dicit gl. i. cōductorē. gl. nō alle. Simile tu habes in
1 l. in lege. ff. loca. & l. redēptores. ff. de rei ven. † ¶ Itē scire debes, ꝙ ista dictio præter, poniť inclusiuè: vt. l. placet. C. de sac. sanc. ecc. ¶ Circa ꝙ est sciendū, ꝙ interdū pręcedit dispositio affirmatiua: & tūc aut pręcedit genus, & dictio p̄ter, adiungiť speciei in suo genere cōtentæ: & tunc dictio præter, ponitur exclusiuè: vt. l. nā ꝙ liquidę. §. fi. ff. de penu. leg. Aut nō p̄cedit genus, & tūc ponitur inclusiuè: vt. l. sed & hæ. §. præter. ff. de proc. & l. Pōponius. eo. ti. & . l. j. iuxta fi. s. de pig. ac. & l. Seio,
2 §. vxori. de annuis leg. ¶ † Sequiť in tex. post idus Martias. dicit gl. i. post. xv. dies Martij. Vnde quid sint idus, vide. l. cū bissextus. j. de verb. sig. de quo tu habes in tex. in. l. itē veniūt. §. pridiè. s. de peti. hęre. ¶ Sequiť ī tex. cotes ex insula Creta fodito: neue auellito, neue eximito. i. portato. ¶ Sequiť in tex. cuiusdā nauis onusta ante idus Martias. expone, vt. s. ꝓfecta ex portu Cretę à vento relata erat in portū iterū. de hac dictiōe habes in. l. veluti. §. fi. ff. de edē. ¶ Sequiť post idus Martias ꝓfecta erat hucusq; thema. Modo sequiť secūda pars ex qua elicit. q. ex themate. Consulebatur, vtrū cōtra legem post idus Martias ex insula Creta cotes exiuisse viderentur. ¶ Sequiť tertia particula, in qua est solutio quæstionis. Rn̄di tametsi. i. q̄quis portus quinq; in insula essent, oēs eius insulæ esse viderenť. ¶ Sequiť quarta pars. i. repetitio quęstionis. Tamē eū, q profectus esset ante idus Martias ex portu & relatus. expone vt gl. ¶ Sequiť in tex. tēpestate in insulā deductꝰ esset: si inde exijsset, nō videť cōtra fecisse, imò videť prout dicā. ¶ Sequiť quinta pars. vbi reddiť ratio solutionis. bene dico, ꝙ nō videť cōtra leg. fecisse. qa in initio cotes videnť esse euectæ: & sic tēpore nō prohibito. hoc est, sequiť propterea, ꝙ iā
3 initio &c. † ¶ Venio ad quartū. Ex. l. nostra collige, initiū, ex quo cotes sunt euectæ, est cōsiderandū. Sic & aliàs. s. de dam. infec. l. dāni. §. sabini. & l. ait. s. ad. l. aql. l. q balneū. & l. potior. s. qui po. in pi. habe. & l. si procurator. circa prin. s. mād. & l.
4 si id, ꝙ. §. si filiusfa. s. ꝓ so. ¶ † Secūdò no. ꝙ casus fortuitꝰ, nō debet esse dāno casum passo: vt. l. ij. §. si qs. s. si qs cau. & l. fi. §. j. ad. l. rho. de iac. & . l. q̄ fortuitis. C. de pig. ac. & l. cū duobꝰ. §.
5 damna. s. pro so. ¶ † Tertiò no. ꝙ finguntur nō euenisse, q̄ casu eueniūt: vt. l. ex facto. de hęre. insti. & l. quęsitū. §. idē respon-
6 dit. de fund. instru. & instru. leg. ¶ † Quartò no. ꝙ ea, quę medio tēpore contingunt, nō videnť contigisse. l. j. j. de capti. &
7 postli. reuer. ¶ † Quintò collige secūdū quosdā, ꝙ lex municipalis recipit interpretationē restrictiuā. in. l. ij. C. de noxa. vt. l. vt gradatim. §. j. de mu. & hono. Vtrū aūt istud sit verū. j. subijciā plenissimè. ¶ Venio ad quintū, & primo opp. cōtra l. nostrā. de. l. in lege. ff. loc. Solu. dic, ꝙ ibi est alius casus: & ibi
8 culpa pōt imputari: vt patet in tex. ¶ † Secūdò oppo. sic, ille diciť frāgere. l. q facit cōtra id ꝙ. l. ꝓhibet: vt. l. cōtra. s. de legi. ¶ Sed iste, qui conducit cotes post idus, facit ꝙ lex ꝓhibet fieri: ergo facit contra legē. Quid ergo dicemꝰ? Sol. dic, ꝙ tex. soluit contrariū: qa qui authoritate iuris facit, non videtur id facere, ꝙ lex prohibet: cū mēs attendať secūdū ꝙ notabiliter habes

habes ĩ tex.& hoc est ꝙ notabiliter dicit tex. nõ videri cõtra
legẽ fecisse. Itẽ dicit, ꝙ in initio cotes euectæ videnť. Nã ver-
bũ videnť, significat fictionẽ: vt.l.j.§. deiecisse. de vi & vi ar-
ma.&.l.si pater.ff.de his, quę in frau.credi. ¶ Tertiò opp.sic.
Tu habes, ꝙ in principio cotes euectæ vidẽtur, cũ ex portu
nauis profecta est:& posteà rediuit, ꝙ nõ videatur vllo tem-
pore cõtra fecisse. Vnde opp.de.l.ex hoc.§. si quis alienaue-
rit.ff.de alie.iudi.mu.cau.fa. Solu.dic, ꝙ in effectu concordat:
qa ibi nõ teneť alienãs: hic similiter non teneť mercator iste.
Item ibi receptio facta fuit ex proposito: vnde alienasse non
videtur. hic reuersio non fuit à proposito: ergo non videtur
reuersus: vt.l.Iulianꝰ.&.l.postliminium.ff.de postlimi.reuer.
¶ Quartò opp.de.l.soluiť aliâs.si solutũ.š.quib.mo. pig. vel
hyp.sol. So.ibi põt debitori aliquid imputari. Itẽ ibi ex pro
posito recipit: hic verò mercatori nil põt imputari. ¶ Quin
tò opp.de.l.si pro parte.§.versum.š.de in rem verso. ibi nos
magis consideramus euentum, quã ꝙ est inchoatũ. ¶ Item in
alio op. qa nõ videtur versum, nisi duret: hic diciť primò ver-
tisse: licet non perseueret. Sol.dic, ꝙ ibi poterat imputari: hic
secus, secũdũ ꝙ ibi no.facit.l.maritus.ff.loca.ad ꝙ facit .l.sed
9 an vltro.§.j.š.de neg.gest. ¶ † Sextò op.sic, quando vis præ-
cessit: & sequiť posteà actus voluntarius, non attenditur vis, q̃
præcessit: vt.l.ex ea stipulatio.&.l.si ob turpem.de condi.ob
turp.cau.l.ij.ꝙ met.cau.sed ita est in proposito. Nam hic fuit
vis fluminis, posteà secutus fuit actus voluntarius: qa iterum
voluntate profectus est: ergo vis illa non debet attendi. Sol.
dic, ꝙ illud habet locum quando sequens actus voluntarius
approbauit illũ actũ, in quo fuit vis, & coactio: hic secꝰ. ¶ Se
ptimò op.sic: qñ sequens actus poniť, non habens consequen-
tiã ad primũ, non consideratur principiũ: vt.l. Titius.š. quæ
res pig.obli.pos.l.potior.qui po.in pig.habe. Sed ita est ꝙ se
cũda profectio non habet necessariã consequentiam ad prin
cipium: ergo principium nõ debet attendi. Sol.dic, ꝙ hoc cõ-
tigit, ne casus fortuiti, quos passus fuit mercator, sint ei dãno
Vel potest dici, ꝙ cõsiderata intẽtione istius mercatoris, quę
semper fuit: vt ante.xv.dies ꝓficisceretur. Ista consequens
voluntas conducendo, habuit consequentiam ad primũ prin
cipium.arg.l.si mulier.C.ad velleianum. ¶ Octauò sic oppo.
si aliter, & aliter disponereť in diuersis tpibꝰ, & inchoatio sit
facta vno tẽpore, in quo aliquid disponiť: & perfectio, & cõ-
summatio sit facta alio tẽpore, in quo diuersum disponiť, ma
gis consideratur tempus, in quo cõsummatio est perfecta: vt
l.iij.§.j.š.de mi.&.l.quod sponsæ.C.de dona.ante nup.&.l.in
tempus.š.de hęre.insti. Sol.dic, ꝙ in litera nostra hoc statuiť,
ne casus fortuitus istũ illaqueatum teneat: ꝙ esse non debet,
arg.l.j.C.qui.ex cau.maio. ¶ Nonò op.sic: de primo recessu
non debet haberi ratio: vt.l.lex Cornelia.§.j.j̃.de iniu.&.l.fi.
§.fi.C.de bo.quæ lib.sed in primo recessu stetit per momẽtũ
ergo de eo, non debet haberi ratio. Solu.dic, ꝙ si ex proposi
to rediјsset, oppositio haberet locũ: sed reditꝰ fuit pręter pro
positũ.& ideo reditionis ratio nõ habeť: quia illa, quæ casu cõ
tingũt: & se cõtingere, & inesse nõ vidẽtur: vt.l.debitor.š. de
pigno.&.l.q̃situ.§.fi.de lega.iij.&.l. si vxori.§.j.š. de auro &
arg.lega. ¶ Decimò opp.quãdo casus fortuitus est commis-
sus facto hominis: tũc propter casum nõ debet esse excusatꝰ.
Sed ita est in proposito: qa isto casu fuit factũ voluntariũ ho
minis: ergo propter casum, nõ debet iste mercator excusari.
So.dic, ꝙ illud est verũ, qñ in illo facto inest culpa: vt.l.flumi
num.§.hęc stipulatio.&.§.seruus.š.de dã.infe.&.l.si vt certo
10 §.interdum.commo.sed hic nulla culpa est.ergo &c. ¶ † Ex-
peditis op.venio ad sextum: scilicet ad quęstiones. Et primò
quęriť, nũquid expositio gl.sit bona, quã facit legẽ: id est pa-
ctum? & patet ꝙ nõ: qa si Cæsar pactũ apposuit cum cõducto
re, cum locabat: nemini venit in dubiũ, ꝙ tale pactũ alteri nõ
debet inferre pręiudiciũ: vt.l.si vnus.§.ante omnia.š. de pac.
&.l.iubemus.C.ad velleia. Ita in proposito, ꝙ istę cotes nõ vi
deanť in initio vectæ, est cõtra.l.nostrã.in fi. ¶ Quid dicemus
Sol. quidã dicunt, ꝙ tex.bene dicit: nec debet exponi legem:
idest pactũ, propter dictum cõtrariũ.& dicunt ꝙ hic erat lex
municipalis dictę insulę. Crœtæ. Potes saluare glo. qa pactũ
aliud speciale vniꝰ, vel duorũ simul: & hoc modo non loquiť
hic. Aliud vniuersitatis & ita loquiť hic. & hęc distinctio ꝓ-
bať in.l.neq; ex prętorio.&.l.neq; pignꝰ.j.de re.iu. Vel potes
dicere, ꝙ quemadmodum ex sñia lata per Principẽ in cõmu-
ne parať pręiudiciũ: vt.l.fi.C.de leg. ita ex pacto: & ita loquiť
hic. Nã ꝙ principi placuit, debet esse lex: vt.l.j.š. de cõstitu.
princip.& per consequens vniuersalis: vt.l.leges.C.de legib.
11 ¶ † Sed pone sic. Statuto caueť, ꝙ debitores demũ pro debi-
tis nouis factis à paschate citra, possint cõueniri: pro antiquis
secus. Modò contingit, ꝙ quidã debitor antiquus, qui non
poterat conueniri, promisit alteri de volũtate creditoris an-
tiqui. modò quæriť, an possit conueniri? & videť, ꝙ nõ: vt hic
Ad ꝙ facit.l.qui id ꝙ.in princ.j.de don.l.tutor.j. de fideiuss.l.
xenodorus.C.ad macedonia. Quid dicemus? ista quęstio fuit
disputata Florẽtiæ: & malè. Quare si teneas, ꝙ statutum reci
piat interpretationẽ: & dic ꝙ sic. Et si ille, cui facta fuit ꝓmis
sio habet causam lucratiuã: tũc determinatio ꝓcedat. si verò
nõ habuit causam lucratiuã: & tũc dic, ꝙ malè fuit determina
tũ: vt.l.si qs.&.l.doli.j.de noua.&.l.apud Celsum.§.de autho
ris.de doli exce. Si verò teneamꝰ, ꝙ statutũ nõ recipiat inter-
pretationẽ: vt.j.tenebo. Tu dic, ꝙ malè fuit iudicatum. Et est
ratio. Statutũ dicit, ꝙ debitores demũ pro nouis debitis pos-
sint conueniri. Sed nõ est dubiũ, ꝙ secũdũ verba ista est noua
obligatio, & nouũ debitũ: & habes expresse.j. de noua. ergo
12 &c. ¶ † Tertiò pone iuxta p̃dictũ thema: ꝙ antiquus ꝓmisit
nuper creditori suo: modò quid dicemꝰ? sol. Aut ꝓmisit sciẽs
se tutũ exceptiõe: & nõ est dubiũ, ꝙ teneť: vt.l.fideicõmissum
š.de cõdi.indebi.& ꝙ no.in.l.hactenus.š. de consti. pec. & ꝙ
no.in.l.ij.§.circa.de doli.excep. Si verò promisit ignorãter:
dic ꝙ huiusmodi debitores sunt tuti exceptione inducta in
odiũ creditoris.& tũc debet distĩgui, vt in macedoniano: aut
per errorẽ iuris: aut per errorẽ facti: vt.l. penul.š. ad Maced.
13 &.l.qui exceptio.š.de cõdi.inde. ¶ † Quartò formatur alia
quæstio inter Regẽ Frãcię, & Regẽ Angliæ facta fuit treuga:
& fuit factũ statutũ, ꝙ milites Regis Frãciæ possint impunè
regnũ Angliæ intrare: & hoc vsq; ad pascha: & vltra licitũ es
se vnicuiq; reperiẽti militẽ alteriꝰ regis interficere. Modo cõ-
tingit, ꝙ vnus miles Regis Frãciæ iuit in Angliã, & cũ redi-
ret per mare Anglicũ intra pascha, mare retinuit ipsum, & re
misit eũ in regnũ Angliæ. Modò quęriť, an iste possit interfi-
ci? Tu diceres, videť hic casus, ꝙ nõ possit interfici: vnde si tu
teneas, ꝙ statutũ recipiat interpretationẽ: sic dicas. Aut aliq̃d
põt huic militi imputari fortè, ꝙ nimis se arctauit: & tũc pos
sit impunè occidi. al's secꝰ: vt.l.ij.§.si quis.š.si quis cau.&.l.idẽ
iuris.§.fi.ad leg.aquil.& hic. Sed ego, q dico, ꝙ statutũ nõ re-
cipit interpretationẽ: vt.j.dicã. illud ꝙ permittit occidi illum
qui reperiť vltra pascha, non respicit modũ, per quẽ reperiať
ibi: ergo nec nos modũ attendimus: vt.l.senatoris.š.de senato.
l.j.§.occisorũ.š.ad Sillania.&.l.qua actione.§.j.ad legẽ aqui.
&.l.mulier.§.fi.de condi.insti.&.l.itẽ veniũt.§.petitã. de pet.
hær. Nec ob. ista lex vbi videť casus in cõtrariũ: qa hoc cõtin-
git ex eo: qa in lege ista, huiusmodi lex seu pactio fuit apposi- a
ta iuxta cõtractũ bonę fidei. Sapit ergo naturã eius: vt.j.plenè
dicã. Vel dic. ꝙ hic non fuit lex municipalis: sed fuit pactum
Principis, quòd etiã de iure aliâs pręiudicat, secũdũ ea q̃.š.di-
14 xi. ¶ † Quĩtò q̃ritur sic, iuxta casum legis nostræ. Pone quod
iste mercator nõ vi fluminis fuit redactus in insulam Crœtã:
sed vi cuiusdã sui inimici. Modò quæriť, an dispositio istius le
gis possit habere locũ? dic quòd non: vt in.l.ij.§.simili modo.
š.si quis cau.nisi forte in subsidiũ.arg.l.fi.š. de eo per quẽ fa.
erit. ¶ Sextò intro materiã aureã, & plenã denarijs, & varijs
cõtrouersijs: & quæramus, nunquid statutũ recipiat interpre
tationẽ? Et circa hanc quæstionẽ, tenebo hũc modũ: qa primò
recitabo opi.doc.& tenebo tenẽdas, & reprobabo reproban
das. Postmodum verò per modum cuiusdam doctrinę clarissi
mę, & vtilissimę: & vltra dicta oĩum doctorum materiam istã
15 expediam paucissimis verbis, & vtilibus. ¶ † Redeo ergo ad
quęstionem. nunquid statuta recipiant interpretationem? &
primò ar.secũdũ Dy. ꝙ sic. Nam primò videtur tex.in.l.vt
gradatim.§.j.j̃.de muneri.& hono. pręterea leges interpretan
tur: vt.l.si de interpretatiõe.š.de legi. ergo & statuta, quæ fiũt
authoritate legis: vt.l.omnes populi.š.de iusti.& iure.& insti.
de iure natu.§.j. vnde insurgit talis regula. Omnia merito no
stro facimus, quibus nostra impartitur authoritas: vt.l.j.§.
omnia.C.de veteri iure enu. Ex quibus videť cõcludendum,
ꝙ statuta recipiãt interpretationẽ.i. extensionem vel restri-
ctionem. Sol.dicit Dyn. aut loquor de interpretatione: idest
extensione, vel restrictiõe.& tũc dico, ꝙ talis ĩterpretatio nõ
cadit in statutũ: vt.l.cõstitutionibus.ff.ad municip. Et est ra-
tio: quia quicquid est omissum pro omisso debet haberi: vt.l.
quicquid.j.de verbo.obli. Si verò loquor de interpretatiõe:
idest nõ de extẽsione: sed potius de quadã declaratiõe. Et tũc
dic, ꝙ sic. Ita intelligo.l.vt gradatim.de mu.& hono. Vide si-
mile. sicut est in stipulatione, q̃ interdum declaratur pro pro
missore: interdum pro stipulatore: vt.d.l.quicquid. nõ obstat
alia ratio, tu dicis, ꝙ si lex recipit interpretationẽ: ergo & sta-
tuta: qa ipsa fiunt authoritate legis, & omnia nostra facimus:
ergo &c. Dic, quòd illud ꝓcedit in casu expresso, quod sal-
16 uari nõ põt: nisi per interpretationẽ. † Et per hoc dicit Dyn.
a quòd si statuto[a] caueť, quod q portauerit bladũ extra ciuitatẽ

a ☞ Stante statuto quòd nõ liceat ex portare, bladũ, an intelligatur etiam de farina? & quid de leguminibus, ordeo, spelta, & auena, & de multis similibꝰ quęst. vide latissimè per dñm meum Ripa. in tract. de peste. parte vlti. char. lxxxix. cum mul tis sequen. versic. Sed qa super. Alex an. losœus.

puniatur in centum:ꝙ si aliquis portauerit farinã,ꝙ non puniatur: vt ipse not.in.l.quæsitum.§.illud.de leg.iij. Ad ꝙ accedit.l.lana.eo.tit. Itẽ dicit ipse,ꝙ si statutũ dicit,ꝙ qui portauerit bladum extra ciuitatem, puniatur in centum:ꝙ non tenetur mulier.de quo vide per eum in.l.j.j. de verb.signi.¶ Ista est sententia Dy.& Iac.but.& est comunis opi.sed domi.Ray.nititur redarguere.Dy.dicit ipse,ꝙ in.l. vt gradatim. nõ est interpretatio declaratiua:imò restrictiua.Et probat sic:quãdo restringitur significatum verbi:non dicitur declaratio:qa in declaratione non detrahitur,nec additur:sed ꝙ est,detegitur:vt.l. hæredes palã. de testa. &.l.adeò.§.cum quis.de acquiren.rerum domi.& no.in.l.manumissiones.s.de iusti.& iure.&.l.j.§.cum adijcitur.de verb.obli.Sed q declarat, nihil noui facit,vel disponit:vt.l.sicuti.§.sed si quæratur.s.si serui.vẽdicet.&.l.ex diuerso.§.j.s.de rei vend.&.l.asse toto.de here.insti. Itẽ detrahendo facit aliquid noui:vt.l.ius ciuile.s.de iusti.& iur.ergo ille, qui detrahit non declarat:non ergo potest intelligi.l.vt gradatim. in interpretatione declaratiua. Nam ibi sunt verba generalia, quæ secundũ sui naturã debent intelligi generaliter:vt.l.j.§.& generaliter.s. de leg. prę stan.&.l.si finita.§.de cæteris.s.de dam.infec.& ibi restringũtur. Patet
17 ergo,ꝙ ibi loquitur de interpretatione restrictiua.Sed tu salua.†Dy.& destruas verba supradicta.& sic.l.vt.gradatim.nõ loquiꝰ de vniuersali dispositione,imò loquiꝰ de indefinita,quæ ex proprio significato non cõprehendit particularia sub se cõtenta:sed qñ cõtinet:hoc est, ꝓpter idẽtitatem rationis,quę est inter particularia:vt videtur innuere.glo.in l.vxori.in fi.s.de leg.iij.& plenè tractat Dy.extrà de reg.iur.in ꝓœmio. lib.vj.& est cõis opi.Item in materia cõtingenti,indefinita nõ æquipollet vniuersali:vt erat í.d.l.vt gradatim.Nã nõ sequiꝰ,homo currit:ergo oĩs homo currit.per.l.neq; natales.C.de proba.vt not.per Dy.in dicto procemio.de reg.iur.Itẽ si indefinita caperet oĩa particularia sub se cõtẽta ex ꝓprio significato:tũc esset vniuersalis.& tñ tex.repugnat:qa dicit ꝙ æquipollet vniuersali:ergo non videꝰ:vt.l.si plurib⁹.&.l.si ita relictũ.de leg.ij.&.l.si plures.de leg.iij.Itẽ indefinita de ꝓprio suo significato põt se habere ad vniuersalẽ,& particularẽ:& hoc designat verbũ indefinita. Modò sic:quãdocũq; aliqd indefinitè se habet ad vnũ extremorũ,vel aliud,ad id debet dici se habere,quod est meli⁹, & benignius: vt.l.benignius.de leg.l.queritur.de stat.homi.&.l.ex legato.C.de lega. Sed ita erat í.d.l.vt gradatim.qa ibi fuit indefinita,& meli⁹, & benigni⁹ est,ꝙ intelligaꝰ particulariter,& referaꝰ ad idoneos, ꝙ vniuersaliter: & referatur ad non idoneos : quia rempubli.idonei administrare debent: vt.l.ad rempublicam.&.l.honor.de mun.& hono.&.l.non tantũ.de decurio.¶ Prætereà,optimè facit,quòd indefinita ex proprio significato non comprehendat omnia particularia.l.j.cõiungendo.§.ait pretor.cũ §.de pupillo.s.de constitu.pecu.Item indefinita propositio nõ videtur omnia particularia cõprehendere:vt.l.si pluribus.in prin.s. de leg.ij. & l.si is qui.§.vtrũ.s.de reb.dub. Sed videtur denotare quandã interpretationẽ:vt.l.j.§.deiecisse.j.de vi & vi arma.&.l.si pater.j. de his, quæ in frau.credi.ergo &c.Item optimè videtur per ea,quę nota.in l.si tibi.de leg.iij.&.l.si seruitus.s.de seruitu.vrb.præd.¶ Circa ꝙ sciendũ,ꝙ indefinita indifferenter se põt habere:vt repræsentet vniuersalẽ,vel particularẽ,secundum logicos,quod satis denotat eius nomen.Item pro hoc est optimus tex.in.l.cum Stichus.j.de solu.Hoc præsupposito,sic videtur dicendum:qa aut cõsidero terminum indefinitũ per se:prout est extractus ab omni dispositione:& tunc dico,quòd secũdum eius significatũ particularia omnia cõprehendit.& ita intelligo alleg. pro hac parte. & pro hoc est glo.in.l.j.j.de reg.iur.Aut prout cadit in dispositione:& tũc aut cadit,seu accidit actus,qui secundum naturã rei,de qua agitur vniformiter omnia particularia cõcernit,siue cõprehendit:& tũc dico idẽ: vt.l.si plures.de leg.ij.Aut vniformiter extremum nõ concernit:& tũc indefinita capit aliud:scilicet,quòd non cõprehendat particularia vniuersaliter,seu vniuersalia,sed particularia.Et ita intelligo dictã.l. vt gradatim.Nam natura rei,id est vocationis ad munera,ad quæ vocanꝰ idonei,vt.l.ad rempublicam.&.l.honor.de mu.& hono.l.non tantũ.de decu.declarant hanc indefinitam,vt extraneum nõ capiat:patet ergo.l.vt gradatim.nil facere pro opinio.domini Rayn. Stet ergo dictum Dyn, prædicti.Dominus Iacobus butr.tenet idem quod Dyn.& est communis opi.¶ Guid.de suza.tenet quòd statuta recipiãt interpretationem: vt.l.si de interpretatione.&.s.de legi.l.item veniũt.§.cum ante,ꝗ.&.§. aptãda.s.de peti.hære.&.l.penul.s.ad macedo.&.l.sed & si pater.§.hoc senatus.eo.tit.Itẽ edicta recipiunt interpretationẽ:vt.l. si qs id quod.s. de iurisdi.omnium iud.&.l.ꝗuis.de in ius vocan. &.l.iiij.§. parẽtes eodem titulo.coniungẽdo.l.Iuriscõsultus.§.parẽtes.s.de gradi. &.l. licet. s.de arbitris.Item priuilegia, & beneficia recipiunt interpretationẽ:vt l.beneficiũ.s.de constitu.princip.&.l.j.§.in initio.s.de offic.prefec.vrb. Itẽ vltimæ voluntates recipiunt interpretationẽ:vt.l.librorũ.§. de leg. iij.&.l.si cui vinũ.de vino triti.& oleo lega.l.qui penũ.§.si.cũ simili.de pe.leg.&.l.in testamẽtis.de reg.iu.&.l.plenũ.§.sed si peco.de vsu.& habi.Item contractus recipiunt interpretationem:vt.l.veteribus.s.de pactis.&.l.fundi.de acti.empti.Item consuetudines recipiunt interpretationem:vt.l.de quibus.s.de legi.Cum ergo ista recipiant interpretationem,non video quare statuta non recipiant interpretationem.Concludit ergo ipse,quòd statuta recipiant interpretationẽ.opi.Guyd. nõ placet:quia arguere de legibus,& senatusconsultis ad statuta, non est bona argumẽtatio:qa lex est generalis,q̃ sic disponit,vt hoc possit fieri, scilicet,vt leges & huiusmodi dispositiones extẽdantur:vt.l.nõ possunt. de leg.quæ in statutis non reperitur.Item si leges non possent extẽdi,esset reperire casum.l.non decisum.ꝙ esse non debet : vt in procemio Digestorũ.&.l.j.§.ex hoc.de vetre inspiciẽ.¶ Sed hęc ratio cessat in statutis. quia ille casus ad quem statutum nõ extenditur,relinquitur dispositioni iuris communis:vt.l.si extraneus.de condict.ob cau. Item non bene argumentatur de beneficijs,& vltimis voluntatibus:quia illa sunt amplissima,& iuris amplioris:statuta strictissimi iuris:vt infra plenè ostendam:vt in.l.beneficium.coniungendo.l.generaliter.de off.præsi.&.l.cũ quid si certũ petatur.& coniungẽdo.l.quicquid adstringẽdæ. de verb. obligatio.&.l.iij.§.minorem.s.de mino.&.l.cũ quidã.de libe.& posthu.
18 ¶ Item non bene†argumentatur de cõtractibus ad statuta:quia in contractibus magis consideramus mentem,quã verba : vt.l. promittendo. de iure dotium.&.l.in conuentionalibus.de verb.oblig.Sed in statutis consideramus verba:adeò,quia quod nõ est verbis expressum, relinquitur dispositioni iuris cõmunis.Nam ꝙ specialiter in causam nouã non transfertur,iure pristino petitur:vt.l.si stipulatus.de vsur.Itẽ non bene argumentatur de.l.de quibus.vt.j.clarè dicã. ¶ Concludimus ergo,ꝙ verba Guyd.nõ possunt stare.Richar.malum.dicere sic videtur:aut statutum est cõtra ius cõmune:& tũc nõ extendatur:vt.l.ꝙ nõ ratione. de legi. Nam ibi intelligo, ꝙ consuetudo erat contra ius commune. Et hoc apparet:quia diciꝰ,ꝙ error est:quia in cõsuetudine debet esse cõsensus: vt.l.de quibus.de legi.Sed intelligo errorẽ cõtra ius cõmune.Quod apparet:qa illi,qui veniunt contra ius cõmune,videntur errare:vt in.l.iij. C.de hære.& ad huiusmodi statutum,non extẽditur,neq; trahiꝰ:vt.l.in his.de legi.Si verò nõ est contra ius cõmune:& tunc trahitur ad similia: vt.l.de quib⁹. Verba sua nõ sunt perfecta,sed sunt satis bona.¶ Et ideo cõtra huiusmodi verba,sic opp.nõ est dubiũ,ꝙ ea,q̃ sunt cõtra ius commune,extenduntur propter idẽtitatẽ rationis:vt.l.ciuitas.si cer.peta.& ibi no.in.l.ꝙ ꝓpter.j.de reg.iur.ergo sic dicemus in statutis.Quid ergo dicemus?Sol.dic,ꝙ contraria non loquunꝰ in iure municipali:& est ratio:quia.l.cõmunis hoc fieri cõcedit:vt.l.non possunt.s.de leg.Hic verò lege municipali fieri nõ cõceditur.Et hoc declaraꝰ ex eo:qa cessat dispositio iuris cõis,& ille casus esset lege nõ decisus.ꝙ abhorret lex:vt.l.j.§. ex hoc rescripto.de ven.inspic.Sed in.l.municipali sec⁹: quia casus per eam nõ preuisus dispositioni iuris cõmunis:relinquiꝰ & per id decidiꝰ: vt.l.si extrane⁹.de cõdi.ob cau.&.l.cõmodissimè.s.de libe.& posthu. & l.si cum dotẽ.in pri.s.sol.matri. Apparet ergo,ꝙ Richard. põt saluari.
19 Iaco.de Are.dicit,†ꝙ aut apparet ratio statuti:& tũc illa attendiꝰ: aliàs secus:vt.l.j.C.quæ sit lon.consue.verba sua sic clarius probanꝰ:cũ dictũ est,& apparet de ratione:magis attendiꝰ ratio,ꝗ dictũ: vt.l. adigere.§. quãuis.de iure patro.&.l.milites.de re mili.&.l.cũ pater.§.dulcissimis. de leg.ij.&.l.nomẽ.§.fi.de leg.iij.Circa hoc attẽde,si apparet de ratione statuti,est scripta:confiteor vnà cũ Iaco.prædicto.Si verò de ratione,& mente apparet:non tamen est scripta in statutis:& tũc nõ sto cũ Iac. vt l.prospexit.j.qui & à qui.& hoc tenet gl.in simili.l.nõ dubiũ.C.de legi. ¶ Nicolaus verò Matarel. dicit, ꝙ in statutis habet locũ à minori cum dist.tali. Aut est sola ratio minoris,& maioris:& sic nõ credit,ꝙ habeat locũ locus à maiori,vel à minori. Verbi gratia.statutũ dicit,ꝙ pro homicidio imponaꝰ pœna pecuniaria.Nunqd ergo hoc magis debebit esse in falso & violentia?certè dicit ipse,ꝙ nõ.Sed si nõ est alia ratio innixa, per quã apparere possit de mẽte statuẽtiũ:& verba quoquomodo possunt aptari,licet impropriè:tũc dicit ipse,ꝙ in statutis habet locũ à maiori & minori. Verbi gratia,in verbo,& sub verbo occisionis, satis põt cõprehendi vulneratio.argu.l.illud.s.ad.l.aql. Vnde si statutũ dicit, ꝙ bãnit⁹ possit impunè occidi,habebit locũ locus à maiori,scilicet, ꝙ possit vulnerari. ¶ Item sub verbo filiæ,satis põt comprehẽdi neptis: vt.l. liberorũ.&.l.filij.de verborũ signi.Nam si statutũ dicat,ꝙ filia non succedat patri:multò magis habebit locũ in nepte. Videꝰ ergo velle, ꝙ vbi verba possunt quoquomodo adaptari,licet impropriè:& ideò sit indifferẽs:ꝙ statutũ habeat locũ,& ad illũ casum extẽdaꝰ.¶ Primò,destruamus eius excẽpla.Nã dicit ipse,ꝙ significatũ filiæ, quoquomodo capit neptẽ.nõ bene dicit:imò hoc est de ꝓprio significato:vt no.gl.& bene. insti.q dari tuto.pos.§.fi.Secũdò dicit ipse:qa si statuto caueꝰ, ꝙ possit bãnitus impunè occidi,ꝙ verba huius statuti,quoquomodo trahuntur ad vulneratũ:imò ꝓpriè.qa permittit occidi:ergo & vulnerari ꝓpriè: cum occisio fiat per vulnus.& probaꝰ ad literã.s.ad.l.aquil.l.ita vulneratus.Prætereà,verba eius habẽt locũ in vltima volũtate,vbi si apparet de mente:& quoquomodo verba,licet impropriè,possint adaptari ad mẽtẽ:ille casus cõprehẽditur in dispositione legis:vt.l.librorum.§. ꝙ tamen Cassius.s.de lega.iij.in solutio.cõtrarij.&.l.j.&.l.in ambiguo.de rebus dubijs. Argumentari de interpretatione,q̃ fit in vltima volũtate ad statuta,nõ est bona argumẽtatio:vt dixi cõtra opi. Guyd. Reprobem⁹ ergo Nicolaũ matarel.& Ray. de for. qui ita loquuntur. Nã cũ loqmur de interpretatione statutorũ:aut verba exponunꝰ secũdũ ꝓpriã significationẽ,& sic eius declaratio nihil noui inducit:sed vetus inductũ detegit:vt.l.hæredes palam.de testa.&.l.adeò.§.cũ quis.de acqui. rerum domi.&.l.sicuti.§.sed si qraꝰ.s.si serui.vend.& de rei vendi.l.et ex diuerso.

§.j.et

§.j.& not.in.l.omnes populi.ſ.de iuſti.& iure.& hoc tenet Dy.de verb.
ſigni.l.j.Et pro hoc faciunt leges ſuperius alleg.ſiue ad aliū caſum extē-
do,ſiue reſtrĩgo. Aut ratione abſurditatis vitādæ:& poſſum. Verbi gra
tia.ſtatutū,ꝙ prohibet ire de nocte cū lumine,multò fortiꝰ ſine lumine.
arg.l.j.§.tria lumina.al's fi.ſ.de ven.inſpi.licet ipſe nō alleget.Itē ſi ꝓhi
bet bladū portari extra ciuitatē cū aſinis:intelligam idē de portantibus
cum bobus & curribus & iumento.Itē ſi prohibet portari frumentum
multò magis farinā:licet Dy.dicat aliter,& malè.ſecūdū eū.ſ.de leg.iij.l.
quæſitū.§.illud.Ad prædicta facit.ſ.ad macedo.l. ſed Iul.§. mutui. Cū
ſemper à lege talis abſurditas ſit excluſa:& ſi verbis nō exprimatᷣ. vt.ſ.
de neg.ge.l.Pōponius.&.l.in ambigua.ſ.de legi.Ad ꝙ accedat.C.de cō-
di.inſer.l.cū patrē.C.de teſta.l.cōſulta diualia.de leg.j.l.ſi quis à filio.de
fideiuſ.l.fi.de reg.iur.l.aliud.§.abſurdum.& in.l.noſtra,Cęſar.Et ſic in-
telligo.l.vt gradatim.j.de mune.& hono.ibi.ꝙ lex municipalis reſtrin-
gitur. licet Dynus aliter dicat,malè.ſecundū eum. ſed bene ſecundū ea
quæ.ſ.dixi.Sic debet intelligi.l.ij.C.de noxa.ibi eſt caſus.quòd.l. muni
cipalis recipit interpretationem.& id contingit ratione euitādæ abſur
ditatis:ne innocens puniatur,cōtra iura.C.de pœ.l.ſancimus. & ſic no.
C.de decre.decu.ſuper rub.lib.x.& prædicta videnᷣ vera, ne deᷣ mate-
ria circunſcribēdi æqualitatē.¶ Itē aut lex municipalis eſt ſcripta per-
ſonaliter,& non extenditur ad aliā perſonā omnimodam rationē habē
tem:vt.l.priuilegia.&.l.in omnibꝰ.de reg.iur.& de cōſti.prī.lib.j.& in-
ſtit.de iure natur.§.ſed ꝙ Princi.Aut non perſonaliter:& tunc aut ęqui
tas mota eſt in corpore iuris ſcripta.& eam obſeruabo etiā in alio caſu
in quo æquitas reperitur.Verbi gratia,ſtatutum concedit immunitatē
maiori.xv.annis, multomagis in minore locum habebit: quia æquitas
eſt ſcripta:vt.l.j.ff.de minori.Item,ſi ſtatutum repellit à conſilio maio-
rem.xxv.annis.minorem.xl.multò magis minorē.xxv.vt.l.ad rem pu-
blicam.j.de mune.& hono.Et patet ratio,quòd in eius oppoſitū reſul-
taret abſurditas.Ad ꝙ facit,quod proximè dixi. ¶ Aut æquitas mota
non eſt ſcripta in iuris corpore:vt verbi gratia.Statutū diſponit, quod
vinum non vendatur ſine ſolu.vectigalis:talem ſolutionem nō traham
ad frumentū.argu.l.non aliter.ff.de le.iij.l.proſpexit.ff.qui & à qbus.&
l.ꝙ conſtitutum.de teſta.mili.&.l.conſtitutionibus.ad munici.&.l.ſi ve-
rò.§.de viro.ſolu.mat.cū ſi.Hæc ſunt verba Ray.Modò aduertamus ad
alia dicta per ipſum.Dicit enim,ꝙ ratione abſurditatis euitandæ ſtatu-
ta debent extendi,& ponit exemplū.Statutum vetat bladū exportari
extra ciuitatem ſuper aſinis:multò magis debet prohiberi ſuper curru,
vt euitetur abſurditas.Dico,quòd non eſt verum:quia id non eſt abſur-
dum,quod ius commune concedit:quòd quilibet poſsit facere de rebꝰ
ſuis,quod vult:vt.l.ſicuti.§.Ariſto.ſ.ſi ſer.ven.&.l.domū. de contrahē.
empt.&.l.in rē.C.man.&.l.proculus.de dam.infec.Pręterea,dicit ipſe,
ſi ſtatutum dicit,quod non ſit licitum ire per viam publicā de nocte cū
lumine:multò magis intelligam ſine lumine:vt abſurditas euitetur. Di-
co,quòd non eſt verum:quia non eſt abſurdū,'quod de iure communi
eſt ſtatutum:vt.ſ.dixi.ſed vnicuiq; ambulare per viam eſt cōceſſum, &
ad ſui libitū.l.j.de lo.& itine.pub.ergo &c.Et ſi tu diceres:in ſe nō eſt ab
ſurdum,ſed per reſpectum ad caſum in ſtatuto comprehenſum videre-
tur abſurdum. Tunc dico,quòd talis abſurditas non eſt curanda: quia
ita ſcripta eſt.& eſt caſus.j.qui & à quibꝰ.l.proſpexit. Sic & aliàs.quod
eſt durum ſuſtinere,vt.l.elegāter.§.ſi quis.de condic.inde.&.l.vnica.C.
de plus peti.Præterea,dicit ipſe in verbis ſuis,quòd ſi ſtatutum eſt per-
ſonale,ꝙ nō trahitur ad aliam perſonam, etiam omnimodam rationem
habentem.In hoc videtur melius dicere,ſcilicet tenendo illud,quod ip
ſe tenet,quòd ſtatuta recipiant interpretationem,poſito quòd perſona
ſit adiecta:quia videᷣ non adiecta,vt ſit perſonale:vt.l.iura.ſ.de legi. &
lege,iuriſgentium,§.pactorum.ſ. de pactis.Imò magis exempli gratia
ponitur.Et ꝙ exempli cauſa ponitur,ad ſimi.caſus refertur: vt.l. dāni.
§.finali.ſ.de dam.infec.&.l.ij.§.hæc autē.ſ.de eo,quod cer. loc.&.l.j.§.
quod vulgo,de vi & vi ar.cū ſi.Præterea,dicit ipſe,quòd interdū inter-
pretatur ratione ſuadētis æquitatis,ſi illa æquitas eſt ſcripta: ſalua eius
reuerētia.Bene confiteor in exēplo,quod primò ponit:quòd minor ha
bebit immunitatē,nō virtute legis municipalis:ſed virtute legis cōmu-
nis.Et hoc patet:qa in ſtatuto diſponitur de maiore.xxv.annis.& nihil
de minore.Caſus ergo ille relinquitur diſpoſitioni iuris cōmunis: vt.l. ſi
extraneus.& dicta lege,ſi verò.& eſt caſus nota.tamē in.l.ſi minor.j. de
verborum obligationibꝰ.Fateor ergo,quòd huiuſmodi minor habebit
immunitatem,non vigore iuris municipalis: ſed vigore iuris commu-
nis.Præterea,in alio ſecundo exemplo ſuo confiteor minores.xxv.an.
debere repelli à conſilio, non virtute legis municipalis: quia ille caſus à
lege eſt omiſſus.Nam diſponebat ſtatutum,ꝙ maiores.xxv. annis. mi-
nores.xl.repellantur à conſilio. Vnde poſito in hoc, quòd condentes
ſtatutum hoc in mente gererent,quòd ſimiliter minores.xxv.annis à cō
ſilio repellerentur:quia tamen verba nullo modo poſſunt adaptari,di-
ſpoſitio omiſſa remanet:vt habes expreſſè in lege.j.& in.l. ĩ ambiguo.
ff.de reb.dub.&.l.labeo.de ſuppel.le.Facit contra eum optimè dicta.l.
ſi minor.de verbo.obliga.& in alio exemplo, quod.ſ. dixi. patet ergo
ipſum maledicere.Et no in exemplis,quòd minor.xxv.anni non repel
litur à conſilio,vigore iuris municipalis:quia ad eum caſum non exten
ditur:ſed vigore iuris communis:vt ſuprà.&.l.non tātum.§.fina. de de-
curio.&.l.ad rem publicam.de muneri.& hono. ¶ Opi.doc. ſic expedi
tis,nunc venio ad materiam melius & clarius expediendam. Et Primò
20 quæro,† quid ſit ſtatutum? Et dicēdum eſt,quòd ſtatutum eſt ius, quod
propriū vnuſquiſq; populus ſibi cōſtituit. Hoc probaᷣ in.l. omnes. de
iuſti.& iu.inſtitu.de iure natu.gen.& ciui.§.j.Dico,quòd in ſcriptis redi
gitur per hoc ſeparaᷣ à cōſuetudine.Nam ius municipale eſt duplex,re-
dactum in ſcriptis,& non redactum.Hoc probatur in.l.ſemper.§. legē.
cum gloſſa.de iure immuni.l.nō tantum.§.fina.de decur.&.l. prima. de
albo ſcribend.& probatur in.l. magiſtratus.infrà, ad municipa. & hoc
ſimiliter probatur.inſtitu.de iure naturali.§.conſtat. ¶ Secundò quæ-
21 ro,† nunquid ſtatuta ſint ſtricti iuris,vel non? dicit dominus Iacob. bu-
tri.quòd ſic.Et probat ſic:ex ſtatuto oriᷣ cōdictio ex lege:vt in.l.vnica.
de cōdictio.ex.l.ſed cōdictio ex.l.eſt ſtricti iuris:qa nō eſt inuenta inter
bonæ fidei actiones:vt inſtitu.de act.§.actionē.ergo &c.Sed aduerte,ar
gumentatio eſt nulla.Dicit ipſe ſic:condictio ꝗ deſcendit ex ſtatuto, eſt
ſtricti iuris:ergo ſtatutum.hæc conſequentia reprobatur, quia actiones
ſunt de iure ciuili:vt.l.ij.§.deinde.ſuprà de orig.iur. & tn̄ obligationes,
quæ inde oriuntur ſunt iuriſgentium:vt.l.ex hoc iure.de iuſt.& iur.Itē
hæc cōſequētia reprobatur:vt.l.ij. de bono.poſſeſ.Dico ergo ſic, quòd
ſunt ſtricti iuris illa ſtatuta,quæ ſunt contra diſpoſitionem iuris cōmu-
nis.Et eſt ratio:quia ea,quæ contra diſpoſitionem iuris communis ſunt
ſtricti iuris ſunt:vt.l.in honorarijs.§.ſed cū reſciſſa.inf. à de actio.& obli
ga.& not.in.l.ſi pro fure.de condi.furti.& probatur in.l.in his.ſ.de leg.
ſed ita eſt in propoſito:ergo &c.Sed illa ſtatuta,quæ totaliter immutat
ius commune,regulantur ſecundū ius cōmune:& ſunt ſtricti iuris. Aut
ſunt ſecūdū tenorē iuris cōmunis,de his diſponā,ſicut de iure cōmuni.
22 ¶ † Tertiò quæro,de virtute huius verbi interpretari.& eſt ſciēdum,ꝙ
interpretatio nihil aliud eſt,ꝗꝫ aperta verbi ſignificatio:& ita intelligiᷣ
lex fin.C.de legi.coniungendo cum.l.ſi lenones.C.de epiſc. audiē.& ita
intelligatur.l.Gallus.§.videndum.de libe.& poſthu.&.l.iuſta.de verb.
ſignifi.Secundò interpretatio accipitur pro mente:vt.l.iij.circa prin.ff.
de legi.tu.& inſti.de legi.pa.tu.iꝰ prin.Tertiò accipiᷣ interpretatio pro
ſententia:vt.l.Gallꝰ.§.quid enim.&.§.quid ſi is.de liberis & poſthumis.
¶ Quartò accipiᷣ interpretatio ꝓ correctiōe:vt.l.j.§.qui operas. ſuprà
ad Tertul.Itē,quintò accipiᷣ pro extēſione,reſtrictione, & argumētis,
de ſimilibus ad ſimilia:vt.ſ.de orig. iuris.l.ij.§.eodē.&.l.iiij.ſ.de iureiu-
ran.coniungendo.§.aptanda.&.l.iuriſconſultus.§.parē.ſ.de gradi.&.l.
gallus.§.videndū.ſ.de liber.& poſthumis.&.l.item veniunt.§.licet aūt,
coniūgendo.§.aptanda.&.§.præter.&.§.in priuatorū.&.§.petitā.&.l.
23 ſed ſi lege.§.ſed & fructus,ſuprà de peti.hære. ¶ † His ergo ita poſitis.
Primò quæro, nunquid in ſtatutis habeat locum argumentatio à con-
trario ſenſu?& videtur,ꝙ ſic:vt.l.ꝗ teſtamento.§.mulier.ſ. de teſta.&.l.
ex eo.ſuprà de teſti.Pręterea in reſcripto,ꝙ eſt ſtricti iuris, habet locū
argumentatio à contrario ſenſu:vt.l.generaliter.de offi. præſidis.&.l.ſi
procuratorē.§.ſi ignorantes.ſuprà manda. Quid ergo dicemus? Sol.dic
quòd non habet locum:quia à verbis ſtatuti,non eſt recedendum: vt.l.
quod conſtitutum.de teſt.mili.cū ſimi.&.j.plenius dicam.Præterea hoc
videtur expreſſè tenere.Spec.in titu.de iudi.dele.§.reſtat.verſi.quid ſi
in ſtatuto.Non obſtāt in contrarium alle.qa in.l.confiteor. quod habet
locū argumētatio à contrario ſenſu:ne caſus ſit indeciſus:vt.ſ.dixi. Sed
ille caſus in ſtatuto,qui venit à cōtrario ſenſu,non erit indeciſus:ſed re-
linquiᷣ diſpoſitioni iuris cōis:vt.ſ.plenè dixi.Nec obſt.quod dicis de re
ſcripto:quia reſcriptum eſt redactum ad formam iuris communis: &
ideo,vt de iure cōmuni debet diſponi.Simile ſolet dici de ſententia in-
24 terlocutoria:vt.l.metū.§.ſed ꝙ prætor.ſ.quod metus cauſa. ¶ † Secun-
dò.Quero,nunquid ſtatutū trahitur ad ſimi.Sol. dico, ꝙ aut ſtatutū eſt
contra diſpoſitionem iuris communis,& non trahitur:vt.l.quod nō ra-
tione.ſ.de legi.&.l.in his.& qa caſus omiſſus debet relinqui diſpoſitio-
25 ni iuris communis:vt dixi.ſ.& dicam.j. ¶ † Tertiò quæro, nunquid lo-
cus à minori,vel à maiori habeat locū in ſtatutis.Circa ꝙ dic breuiter ſic
Aut ſtatutum omnimodo eſt ſecūdū diſpoſitionē iuris: & tunc dico, ꝙ
regulatur ſecūdū illā,& ſapit eius naturā:vt.j.plenè probabo. Aut ſtatu
tum eſt contra diſpoſitionem iuris communis:& tūc dic,ꝙ nō habet lo
cū.Et eſt ratio:qa ſi ſtatutū eſt cōtra ius cōmune in caſu expreſſo, corri-
git ius cōmune;vt.l.non eſt nouū.& in materia.l.cōſuetudinis.C.quę ſit
longa conſuetu.ergo nō corrigit in alio caſu nō expreſſo in ſtatuto:poſi
to,ꝙ ibi ſit eadem ratio,vel minor:vt not.in glo.in authēti, quas actio-
nes.C.de ſac.ſan.eccle.Pręterea hoc eſt lege expreſſum.Quicquid enim
nō eſt ſpecialiter expreſſum,id veterū legū,conſtitutionūq; regulis oēs
relictū intelligāt:vt.l.præcipimus.C.de appella.&.l.fi.C.de ædi.priua.
&.l.ſancimꝰ.C.de teſt.& in authēti.de admi.offi.§.fin. ¶ Concludamus
ergo,ꝙ ſi ſtatutū eſt cōtra ius,quòd licet corrigat ius cōmune in caſu ex
preſſo,nō tamē in omiſſo:ſed ille caſus tanꝗꝫ omiſſus relinquiᷣ diſpoſi-
tioni iuris cōis:vt.l.tabernā.de fun.inſtru.& inſtr.leg. &.l. ſi ſtipulatus.
de vſur.& per conſequens dicimus,quòd ceſſat in ſtatuto locus à maiori
26 & minori. ¶ † Quartò quæro,nunqd ſtatuta recipiāt interpretationem
extenſiuā,vel reſtrictiuā?& Primò videtur,ꝙ ſic,Nā leges & huiuſmo-
di diſpoſitiones,de quibus dictū eſt.ſ.in opi.Guyd.recipiūt interpreta
tionē:ergo ſtatuta.Præterea,videᷣ caſus in.l.vt gradatim.de muneri.&
hono.Itē videᷣ caſus.C.de noxali.in.l.ij.Præterea videtur caſus in lege

ista. Prætereà videtur casus in .l. in lege censoria.
de verb.signi. Prætereà posito bene, ꝙ statutũ sit
stricti iuris,& ea q̃ sunt stricti iuris,recipiũt inter-
pretatione:vt.l.si stipulatus.de verb.ob.&.l.sem
per.de reg.iur.Præterea,quæ sunt contra ius ex-
tenduntur:vt.l.quæ propter.de reg.iur.&.l. ciui
tas.& quod ibi not.si cert. pet. optimè facit.l.j.C.
de inter.¶ Ex quibus omnibus videtur cõcludẽ-
dũ,ꝙ statuta recipiãt interpretationẽ.Pro quorũ
declaratione ad euidentiã dicendorũ est sciendũ,
ꝙ interdũ est aliquid approbatũ lege generali,sed
speciali est reprobatum:vt patet in.l.pacisci.s̈.de
pac.Nã pactũ ĩ illa.l.est cõtra dispositionẽ ędiliũ:
vt.l.j.s̈.de ædil.edi.sed lege.generali approbat̃:vt
l.iurisgẽtiũ.§.prætor ait.s̈.de pac. Simile habes in
l.j.§.fi.cũ.l.seq.s̈.de fer.Nã illi casus non habent
legẽ specialẽ,in qua disponitur, ꝙ non reddatur
ius tẽpore messiũ:sed habent legẽ generalẽ,scili-
cet.l.oẽs.C.de fer.Interdũ dispositio habet gene-
ralẽ legẽ & specialẽ:vt.l.iurisgẽtium.§. dolo.s̈. de
pac.l.si plagij.&.l.stipulatio.de verb.obl.&.l. nõ
dubiũ.C.de legi.¶ Sic ergo in proposito,aut sta-
tutũ est nulla lege armatũ: & hoc cõtingit, qñ est
reprobatũ à iure:& tũc nõ valet in casu expresso:
vt.l.eos.C.de vsu.& in aut̃.cassa.C.de sac.san.ec-
cle. ĩ aut̃.omnes peregrini & aduenę.con. de suc.
in corpo.vt nulli iudicũ.col.ix.&.x.colla.de sta-
tutis contra lib.eccle.Aut statutũ est cõmuni lege
armatũ:& est omnino secũdũ dispositionẽ iuris:
& tũc serua de statuto, ꝙ seruares de iure cõmuni.
Et hoc ꝓbatur sic:qñ dispositio stricti iuris accu
mulat̃ alteri,q̃ est magis larga.verè illa sapit natu-
ram illius,& quãadmodũ, & per oĩa interpretat̃,
& illi assimilatur:posito, ꝙ sit strictissimę naturę.
Ita habes.in.l.triticũ.de verb.obli.Prætereà, dis-
positio accumulata sapit primã naturã.probat̃ in
l.j.§.si quis..vt leg.no.ca.Pręthereà.qñ aliqua sunt
paria,& parificant̃ in dispositione:illa debẽt esse
paria in effectu:vt.l.iã hoc iure.ff.de vulg.& pup.
&.l.ꝗuis.C.eo.tit.&.l. in testamento.C. de testa.
mili.&.l.eandẽ.de duo.reis.Prætereà, quãdo vna
dispositio est alteri similis,debet regulari secũdũ
eã:vt.l.ij.si serui.vẽd.&.l.naturalis.§.j. de pręscri.
ver.Prætereà,optimè facit ꝙ no.do.Iac.but.in.l.
generaliter.s̈.de offi.præsi.Aut statutũ est lege ge
nerali armatũ.s.per.l.oẽs.de iusti.& iu.& insti. de
iure natu.circa prin.sed nõ speciali:qa est cõtra iu
ris cõmunis dispositionem: vt dicebam in simili,
de.l.pacisci.de pac.& tunc dic sic: Aut in statuto
est scripta ratio:& tũc sto rationi:nec p hoc à ver-
bis recedo,cum sit scripta.& ita loquit̃.l.j.C. q̃ sit
lon.cõsue.& si ita intellexisset. ¶ Si verò non est
scripta in statuto, posito quòd millies appareat
de mẽte,nõ recedã à verbis: nec restringam ad mẽ
tẽ.Hæc distinctio probatur in.l.non dubiũ.C.de
legi. Et quod hoc sit verũ, ꝓbatur sic : nunq̃ ex-
trinseci intellect⁹ debet ratio haberi: vt.l. sciẽdũ.
de verb.oblig.&.l.ij.de his, quæ in test. delen. &
l.sed & si pupillus.§.proscribere.de instit.Præter
ea à verbis .l. non est recedendũ. Nã verbis statu-
ti est seruiendũ:vt.l.ꝙ constitutũ. de test. mili. &
verbis edicti:vt.l.idemq; re.amo.&.l.vẽtri. de tu.
& cura.da.ab his.Prætereà,formę statuti est deser
uiendum:vt.l.certa forma.de iure fisci.C. lib.x.l.
cõstitutionib⁹.ad muni.Prætereà,casus verbis nõ
expressus,est pro omisso habendus:vt.l.quicqd.
de verbo.oblig.Prætereà,casus omissus à statuto,
debet relinqui dispositioni iuris cõis:vt.l. cõmo-
dissimè.de libe.& posthu.&.l.si cũ dotẽ.secundũ
vnã lec.ff.sol.ma.&.l.si extraneus.de cõdi.ob cau.
Prætereà.quę specialiter nõ sunt remota,veterib⁹
legib⁹ cõprehenduntur : vt.l. cũ dubitabatur. de
ædic.priua.&.l.præcipimus.C.de appel.&.l. san
cimus.de testa.&.l.si stipulatus.de vsucap.&.l.ta-
bernã.de fun.instru.& instru.leg.Prætereà, nõ est
extendenda dispositio ad ea, de quibus cogitatũ
non docetur:vt.l.cũ aql.& .l. qui cũ tutoribus.s̈.
de trãsac.Sed nõ videtur cogitatũ de eo, ꝙ nõ est
verbis expressum:vt.l. Labeo. de sup. lega. ergo
&c.Prætereà,nostrũ nõ est legẽ extendere: vt.l.si

a ¶ De donationi-
bus. quot modis
fiat donatio, vide
per Barto. in.l. si
sponsus.§.si vxor
ff.de do.inter vir.
& vxo.

POMATES.

b ¶ Et irreuocabi-
liter.vide ꝓ decla
ratione Old. cõsi.
cxxxix.in.xxiij.
col.& Alex.cõsil.
xliij.in.v.col.in fi.
vol.iiij. & .cxxv.
co. pe.vo.j.&.xij.
col.iij.vol.ij.&.liij.
col.pe. vol.iij. vbi
ex hoc infert, ꝙ
statutũ loquẽs de
donatione,nõ ha-
bet locũ in dona-
tione ob causam,
vbi interuenisset
iuramentum.

verò negotiũ.§.de viro.s̈.solu.mat.Nã solius Principis est legẽ cõdere:
vt.l.si verò negotiũ.§.de viro.s̈.sol.mat.no.C.de le.l.fi.Itẽ ꝙ.l. munici-
pali nõ est expressum,hoc dicere non debemus: vt.l. illã.C. de colla. in
aut̃.de tri. & semis.§. consideremus. ¶ Prætereà, quæ difficultas con-
dentibus statuta fuisset addere casum omissum,si voluissent:vt.l.vnica.
§.fi.de ca.tol.¶ Ex quibus concludendũ est,ꝙ statuta,quæ sunt contra
dispositionẽ iuris,nõ recipiant interpretationẽ extẽsiuã,vel restrictiuã:
ꝙ est verũ.Nec ob.in contrarium alle. Et primò,nõ ob. ꝙ dicitur leges
huiusmodi dispositiones interpretantur.quia solue:vt dicebam in opi.
Gui.de suza.nõ ob.l.vt gradatim.§.j.qa illa loquitur de declaratiua in-
terpretatione,secũdũ ꝙ.s̈.plenissimè ostendi.Nec ob.l.ij.C.de noxa.qa
secũdũ vnã lec.nihil facit.qa ibi non loquitur de lege municipali : sed lo
quitur de iure cõmuni:vt.l.fur.§.pe.j.arb.fur.cæ.Prætereà, secũdũ aliã
lecturã non ob.posito,ꝙ.d.l.loquat̃ de iure municipali,qa non est dicẽ
dum,ꝙ dominus puniatur noxaliter,ex virtute legis municipalis,& sic
l.municipalis restringit̃:sed venit domin⁹ puniẽdus ex virtute.l. cõmu-
nis.Et hoc est illud ꝙ decipit in cõtrariũ dicẽtes.Non obst.l.ista : qa lo-
quitur de iure cõmuni,ꝙ potest interpretari:vt.l.veteribus.s̈.de pactis.
Prætereà posito,ꝙ loquat̃ de iure municipali,nõ ob. Quod sic probat̃:
huiusmodi lex fuit apposita iuxta cõtractũ bonæfidei: vt patet in text.
ergo sapit eius naturã.Nã quotiescunq; vna dispositio ponit̃ iuxta aliã,
sapit eius naturam:vt.l.si vnus.§.pactus.s̈.de pac.&.l.lecta.s̈.si cer. pet.
& virtus primæ attribuitur secũdæ:vt.l.fundi.de excep.&.l. triticũ.de
verbo.ob.&.l.j.C.de pac.conuẽ.& no.in.d.l.lecta.sed ita erat in propo
sito:qa erat apposita iuxta cõtractũ bonæfidei,qui habet largã naturã:
vt instit.de actio.§.actionum.& no.in.l.pe.s̈.de cõdictio.ob tur. cau.&
not.in.l.bonęfidei.de eo,ꝙ cer.lo. ¶ Nõ ergo mireris si lex municipa-
lis ab alio contractu formã capiat.Non ob.l.in lege censoria. qa ibi non
loquitur de lege cõmuni.Non ob.l.si stipula.de verb.obli.l.semper. de
regu.iur.qa illæ loquunt̃ de his,quæ sunt stricti iuris,de iure cõmuni:&
ideò per rationẽ iuris cõmunis.Et ideò casus omissus relinquit̃ disposi-
tioni iuris cõis.Non obst.ea quæ no.in.l.quæ propter.de reg.iur.& quę
not.in.l.ciuitas.si cer.pet.qa loquuntur in his quæ sunt de iure cõmuni:
hic sec⁹.& de hoc plenè dic:vt.s̈.dixi.in opi.Ricar.Non ob.l.j.C. de in-
terdi.qa illa.l.loquitur.in lege cõmuni.Nos verò loquimur in lege mu-
nicipali.rationem differentie vidistis in.s̈.notatis.Omnia sunt nunc ex-
pedita de hac materia statutorũ:de iure ca.plenè not.per.d.Io.an. extrà
de reg.iur.c.pro possessore.in nouella sexti libri. ¶ Habes ergo, ꝙ in-
spicitur tempus:quo quis discedit,non tẽpus quo quis per vim impul
27 sus, siue repulsus retrocedit.h.d. & ꝙ † oẽs portus insulæ, sunt insula.
Modo quidam stabat in portu insulæ ciuitatis Pisanę & depredabatur:
queritur,an possit puniri in ciuitate,sub qua est insula?certè sic: qa por-
28 tus insulæ,insulę sunt:vt hic.¶ Nota etiã, † ꝙ pœnæ quæ apponuntur
in contractibus factis ab eo,qui habet potestatem condendi legẽ,habẽt
vim legis ad ligãdũ alios:vt patet in ista glo.quæ exponit legẽ:id est pa
ctum.& est tex.de dona.inter vir.& vxo.l.penul.& sic placet, vt quod
facit publicanus,vel alius contrahens cum ciuitate, habeat vim statuti
quo ad oẽs:& sic expedita est.l.Cęsar.& eius materia. ¶ Hanc repetitio
nem pro constanti non assero esse Bar.quia in paucis lecturis eius repe
ritur:sed qa satis est vtilis,eam hic apposui,*repurgatis nõ modo elemẽ
tarijs mendis sed prope modũ infinitis locis restitutis.*

a *De donationibus.*[a] *Rubrica.*

SVMMARIVM.

1 *Donatio ob causam,est impropria donatio.*
2 *Solutio indebiti,quando est indebitũ omni iure,& est facta utroq; sciente,dicitur pro-
prie donatio:& requirit insinuationem.*
3 *Solutio indebiti ciuiliter,sed naturaliter debiti,non est donatio.*
Solutio indebiti ciuiliter & naturaliter,uidetur donatio.
4 *Soluens indebitum utroq; iure,etiam si habeat exceptionem,est similis donanti.*
5 *Donatio pura sub conditione resoluẽda,quòd non sit propriè donatio, & qua actione
repetatur donatum?*
6 *Condictio ab causam,habet locũ in cõtractibus,quando causa,quæ deficit, fuit finalis.*
7 *Actio præscriptis uerbis ad quid detur,& in quo differat à condictione ob causam,&
quando cum ea concurrat?*
8 *Actio præscriptis uerbis oritur ex pacto,quod est bonæfidei.*
9 *Rei uendicatio & condictio concurrunt fauore alimentorum.*
10 *Pactum legis cõmissoriæ,uel adiectionis in diẽ,quãdo resoluat contractũ etiam in alijs?*
11 *Res,si est tradita conditione pendente, animo transferendi dominium, uidetur tacitè
actum,quod conditione deficiente reddatur.*
12 *Verbum pertinere.& uerbum reuertatur,quòd non sit directum.*
13 *Statutum loquens de donatione,quòd intelligitur de propria.*

¶ LEX. I.

a DOnationes.[a] ¶ Ista est subtilis lex, & etiam subtilis titulus:quia sapit natu-
ram tituli,de verb.ob.h.d. Donatio propriè est, quæ fit
b ex liberalitate:& irreuocabiliter:[b] sed quæ sub cõditione
fit,vel pure,sed sub cõditione resoluẽda,donatio impro-
pria

a ¶Procedendo.Et no.id ꝙ Bar.dicit,ꝙ si statutū facit mētionē de donatione,habet locū in propria donatione.& hoc fortè,qn̄ statutū esset exorbitans à iure cōmuni,vel ex idētitate rationis,potest etiā verificari in donatione impropria,si eadem esset ratio:arg.l.illud.ad.l.aquil. & arg. eorum quæ no.Bar.in.l.omnes populi.in.q. an arg.à contrario sensu in statu. & tu vide Bal.in.l.imperialē.ti.de ꝓhi. ali. feu. per Fed. ī vsi. feu. prope fi.lec.vbi si vasallo cōceditur donare, an poterit donare causa mor. vide eum ibi oīno.And.Barba.

b ¶ Donatio.vt.l. Aquilius.j.eo.vbi vide.

c ¶Sciēs.facit ꝙ no. in.l.aqli⁹.j.eo.hoc tn̄ nō videt̄ ꝓcedere.qn̄ vterq; sciebat cām nō subesse: sed qn̄ vnus tm̄ sic.& vide Bart.in proœ.ff.vbi dicit, ꝙ donatio remuneratoria ī casu.l. sed & si.l.hic alle. §.cōsuluit.non est propriè donatio. &vide Bal.in.d.§. cōsuluit. cōtra decidit in rub. de dona. extra vide ibi. Andr.Barba.

d ¶Indebitū donat. Vtrū donatio quę resultat ex solutione indebiti sit propriè dona. vide Bal.in.l.ij.C.de fideius.Fulg.in.l,cū falsa.ad fi.C.de iu.& fac.ign.& in.l.si pacto quo pœnā. in vl.co.C.de pac. Adde, an soluens scienter indebitū, videatur donare? Alex. consil.lxxviij.iij.lib.

e ¶C.de iu.do. vbi Bar. dicit donationē fictā & ꝑsumptā reqrere insinuationē. Contra Bar.hic videt̄ tex. in .l.j.C. de plus pet. vbi expressè litera cōiūcto ītellectu magnæ glo. dicit, ꝙ talis donatio insinuationem nō reqrit,quē tex, no.& tene mēti.& ita etiā per aliam rationē cōtra Bar. sensit hic.d. Ioan. de Imo.

f ¶Non cōsentiat. Ad hoc,ꝙ no,Bal. in.l.falsus,in versi. iij.queritur.C.de fur.

a pria appellatur.h.d. ¶Et Primò procedēdo[a] po
nit de donatione pura.Secundò de donatione cō
ditionali. Tertiò de donatiōe pura resoluēda sub
conditione. Quartò ex prędictis docet soluere
vnā cōtrarietatē. Secūda ibi, dat aliquis, vt tunc.
Tertia ibi:itē cū ipse.Quarta ibi:igit̄ cū dicimus.
¶Opp.de.l.vl.C.de reuoc.dona.vbi simplex do
natio reuocat̄.Sol. illud est verū ex dispositione
legis.¶Opp.de.l.si tibi.in fi.s.si cer.pet. solu. ibi
1 fuit de æquitate.Vel†melius.Et ibi fuit datio ob
b causam,quæ est impropria donatio:[b] hic ꝓpria.
¶Opp.ꝙ aliter appellat̄.j.tit.j.l.senatus.§.j. glo.
dicit verum est:qa ista donatio propria habet ista
nomina.Et vide istam glo.quæ incipit,id est, ani
mi voluntatē.Et not. omnia ista nomina ponunt
simul purè,liberè,& absolutè, & inter viuos &c.
¶Oppo. de.l. si seruus seruū.§. si oliuam.ff. ad.l.
aquil.&.l.cuius per errorē. infrà de reg. iur. Glo.
dicit,quòd fallit ibi.& vide gl.ibi quādoq; tamē
qui non habent &c.Et inquātū dicit gl. ista, ꝙ in
§.si oliuam.non fuit donatio propriè:fateor.facit
quod not.in.l.donari.de reg.iur.Sed inquātū al-
c legat.l.cuius per errorē.vbi dicitur,ꝙ sciens[c] sol-
d uens indebitū,donat:[d]vt ibi dicitur. hoc dicit gl.
quòd est impropria donatio:ibi dicit glos. quòd
est irreuocabilis donatio.Idē in.l.si cū aurū.de so.
2 ¶Et ob†hoc dicit Iac.de are. si soluitur indebi-
tum,an egeat insinuatione,vt donatio?& per istas
glo.doc.dicunt quòd nō : quia ex causa putatiua
transfertur dominiū,non ex causa donationis: &
ideò nō est propriè donatio.alle.doc.Iac.de Are.
aliâs Ray.l. si testa.§.j.j. de fideius. vbi dicitur, ꝙ
si est indebitum,non posset repetere : sed si esset
donatū sic.Sed non est verū,qa etiā non posset re
petere, cū ad antidora teneretur. Igitur de illa.l.
nō curo.Ego sic dico,quādoq; soluitur indebitū
omni iure vtroq; sciente:& tunc cū sit donatio,re
quirit insinuationē:vt.l. si donationis.C. de con-
trahen.emp.&.l.nuda.s.de contrahen. emp. &.l.
imaginaria.j.de reg.iur.vbi inspicitur causa tacita
e ab vtroq; subintellecta:vt.C.de iu.do.[e]l.fi.in prī.
per locū a speciali.Sed quando subesset causa pu
tatiua ex parte recipiētis:licet dans sciat causam
non subesse,non pōt dici donatio:cum accipiens
f non cōsentiat.[f]ꝙ oportet;vt.l.absenti.j.e. facit in
argumētum.l.liberi hominis. de contrahen. emp.
3 ¶†Quæro,quid si soluo indebitū ciuiliter:[g] sed
g naturaliter debitū:an tūc sit donatio?R̄ndeo non
vt.l.hoc iure.j.eo.& no.s.de pet.hære.l.sed & si le
ge.§.consuluit.&.l.si quid.ver.finge enim.&.j.de
reg.iur.l.donari.&.l.cuius per errorē.Sed quid si
h est indebitū naturaliter,[h] & ciuiliter ; habebit ne
locū prædicta distinctio?gl. in.l. donari.j. de reg.
4 iur.dicit,quòd videt̄ donatio. ¶†Quæro, quid
si est debitum vtroq; iure, sed habet exceptionē?
& certè tex.dicit.j. de noua.l, si quis delegauerit.
quod est similis donanti. ¶Venio ad secūdā par
tem op.de.l.si donatio.C.eo.Sol.vt glo.¶Venio
ad tertiā particulam,quę est multū subtilis.& di-
cit,quòd donatio pura sub conditione resoluēda
non est propriè donatio.Et ista glo.hic est multū
notabilis,& singularis:& in magnā glo.intro.
5 ¶Quæro,†qua actione[i] repetatur?& glo.dicit,ꝙ
i erit actio personalis.s.cōdictio ob causam,& pręs
criptis verbis:& ex stipulatu:si intercessit stipu-
latio:& nō est rei vēdicatio. & vide gl. q̄ incipit:
Tamē videtur, quòd isto casu non habeat locum
repetitio.l. si ego,in prin.s.si cer.pet.

g ¶Soluo indebitū ciuiliter.Cōtrariū videt̄ sentire Io.an. quē ibi sequit̄. d.Abb.in rub.extrà eo.per Pau.de cast.in.l.fideiussor.j. de fideius.

h ¶Indebitū naturaliter,vide Io.and.in rub.extrà eo.& per hoc colligit̄, ꝙ donatio remuneratoria est ꝓpriè donatio:vt sentit Bar.hic.& ita do. abb.alleg.sentire Bar.hic in rub.extrà eo.subdit tn̄ ꝙ idē Bar.in.j. cōsti.

digestorū in quæstione.an donatio facta per cōstantinū tenuerit? dicit not.verbū secūdū eū,ꝙ talis donatio nō sit propriè donatio. & illud tenet ibi do.Abb.per istū tex.& per tex.in.l.Aquilius.& in.l. pe.j.e. licet Io.an.ibi tenuerit hāc esse verā donationē.Sed caue,qa Io.and.ibi propriè non loquitur.vtrū dicat̄ ꝓpriè donatio necne:sed dicit,ꝙ est donatio.&vide in.d. l.Aquilius. & per hoc subdit ibi .d. Abb. ꝙ donatio inter vir. & vxo. valet si pręcessit aliqua obligatio naturalis etiā ad antidora. Adde q̄ posui ī proœmio digestorum.

j.tit.j.l.senat⁹ &c.dicit gl.ꝙ erit condictio ob cau
sam:& bene probatur per.l.alle.per gl.¶Sed op
po.de.l.fi.s.de cōdictio.ob cau. vbi in nominatis
contractibus nō habet locū condi.ob cau. sed do
natio est cōtractus nominatus:vt.l.si quis argētū.
k C.de dona.& glo.solent[k]notare in.l.fi.s. de cōdi.
ob cau.&.l.pacta.s.de contrahen.emp.dum dicit,
fallit in cōtractu donationis.Et si vultis sustinere
glo.potestis:qa fauore liberalitatē exercentis est:
vel aliter nō est mera,& simplex donatio, sed ob
causam datio:& vide hoc ī.l.ij.C.de cōdi. ob cau.
6 Possum dicere tertio modo,†ꝙ cōdictio ob cau- i
sam,habet locū in cōtractibus nominatis : quādo
l illa causa fuit finalis,[l] quæ deficit:& propter eam
contractus factus fuit:vt.l.cum te.& ibi doc.C.de
pac.inter emp.¶Sequitur in gl.& actio ex stipu
latu.De hoc non est dubium. ¶Sequitur in glo.
m quod datur pręscriptis verbis.[m] dubia insurgūt. k
7 ¶†Primò,ad quid detur actio pręscriptis verbis?
& pōt dari ad id quod cōuenit, vt impleat̄: vt.l.
hæreditatem.j.eo.&.l.naturalis.§.j.&.§. seq.s. de
pręscrip.ver. : tē potest dari ad rem repetendam,
si de re reddēda cōuenit:[l]qa semper ad implēdū,
ꝙ conuenit,datur actio præscriptis verbis. & ista l
est differentia inter præscriptis verbis actionē:&
condictionē ob causam:vt.l.si is,qui.in fine.s.cō-
modati.& qa condictio nascitur extra id ꝙ agit̄.
Sed quomodo potest habere locum cōdictio ob
causam,& pręscri.verb.vt.l.quoties.s. de pręscri.
ver.dic,ꝙ potest concurrere præscriptis verbis,
cum condi.ob cau.quæ sumpsit originem ex alio m
fonte:vt dicit̄ in.l.ī bonęfidei.C.de pac.¶†Quę-
8 ro, vnde cōdictio oriat̄.[n]R̄ndeo ex pacto, quod
n est bonęfidei. Sed gl.videtur velle in.l. iurisgētiū.
§.quinimo.de pac.s.ꝙ pactū non pariat actionē
nisi pro eo, pro quo interponit̄: nec vestitur co- n
hęrentia contractus:& sic erit hic. Sed dic, quòd
glo.illæ loquunt̄,ꝙ non vestitur pactū cohęrētia
contractus:verū est,vt veterē informet: qa nō for
9 mat:sed parit nouā.¶Dicitur in glo.† quòd non o
o datur rei vēdicatio.gl.opp.[o]de.l.j.C.de dona.quę
sub modo.gl.dicit fauore alimentorū speciale. &
bene.¶Sed quæro,quomodo cōcurrat ibi rei vē
dicatio & condictio,contra.l.fi.s. vsufru. quēad-
mod.caueat.Respondeo,quòd non concurrit ibi
rei vendicatio directa,sed vtilis:qa est speciale be p
neficiū.Ideo nō tollit condictionē, quæ est gene-
rale:vt.l.in bello.§.si quis seruum.j.de captiuis &
10 postlim.reuer.¶Opp.de.l.commissoriæ.†C. de
pactis inter empt.glo.nostra soluit,quòd aliud in
pacto adiectiōis in diem,& aliud in pacto.l.com
missoriæ:aliud in puro pacto:sed,debet fieri diffe q
p rentia,[p]quæ verba apponuntur.Nam si verba di
recta,vt res sit inempta.&c.vt in gl.& vide ibi:itē
not.&c.& ibi:item argu.cōtra.& tene mēti istam
q glo.Et Dynus signat[q]rationem istā hic:qa quādo
dico,res sit inempta:tunc totus contractus soluit̄.
& ideo non est habilis in aliȷs adiacentibus. alleg.
legē,nunquā.j.de acqui.rerum do, & arg.l. Vran
nius.§.sed cū duo.j.de fideiusso.Pet.in.l. commis
soriæ.C.de pact.inter empto.dicit quod illa ver-
ba,sit inempta:habent fictionem retro.sed illa re
uertatur,vel pertineat:non.Istæ rationes,Pet. vel
Dyn,non sunt veræ:quia ista verba non pariunt
istum effectum,nisi in alio pacto.l. commissoriæ.
& adiectionis in diem.l. penult.C. de ædil. actio-

i ¶ Quæro, qua actiōe. Adde gl. in l.iurisgen.§.quinimo. in verbo. īcōtinēti.s.de pac.

k ¶Et gloss.solent. Vide Imol. hic, q aliter loquitur. & Bart.& alios. in.l. fi.hic alleg.

l ¶ Fuit finalis. Et ita in donatiōe ob cau. distinguendū est. & hæc fuit opinio Cy.ī.l.ij. in fi. C.de cōdi.ob cau.

m ¶Præscriptis verbis.vide Barto. & Bal.in.l.ij.C. de cōdi.ob cau.

n ¶ Vnde cōdictio oritur.vide Imol. hic,

o ¶Glo.oppo.de.l. j.Adde gl.in.l.iurisgentiu.§.quinimo.in verbo incōtinenti.s.de pac.

p ¶Fieri differētia. vide singu. per Pau.de cast.in.l. si cum venderet. de pig.act.

q ¶Et Dy.designat. Adde quod not. per Barto. in .l. si hominē.j. de vsuc. Bald.& latius Sal. in .l. traditionibus .C. de pactis post gloss, ibi & omnino . Bald. in l.ij.in.ij.not.C.cōmunia de lega. & docto, post gloss. in.l. ab emptio.ff. de pact.Item not. quod licet sit dictum, res sit inempta,tamen agi potest actione ex eo contractu .l.i'ij.s.de.l. commis. &.l. sed celsus .§. fundus .s. de contrahē. emptio. Rom.in.l. si id quod aurum de verborum oblig.Item adde,quòd si vendo, & promittis mihi, quòd si restituam tibi pretium, retro vendes, vel restitues:competit mihi saltem vtilis rei vendicatio contra quencunq; oblato pretio,secundū Paul,de cast.in.l.si cum venderet.de pigno.actio.per illum textum. tamen est periculosum dictum.per hoc not.& vide ibi Fulg.

ni. Est ergo ratio, fortè frequentia illorum pacto
a rum:[a] ideò lex habuit de eis specialem curam po-
b nendo[b] titulos speciales. ¶ Quæro,† quid si pen-
11 dente conditione tibi tradidi animo transferendi
dominium: an videatur tacitè agi, quod deficiẽte
cõditiõe res inempta sit: an verò, quòd reddatur?
& istud videtur verũ: vt suprà de iure dotium. l.
12 dotis fructus. §. fi. cum. l. seq. ¶ Vlterius not. † ꝙ
allegaui tibi gl. in. l. precibus. C. de impub. & alle.
c ꝙ verbũ pertineat,[c] & verbũ reuertatur, nõ sunt
verba directa. vide gl. istam in fine, quæ signat ar-
gumenta contraria. & dic, vt ibi not. ¶ Venio ad
vltimam partem: & lex ista ponit differẽtiã. &c.
¶ Oppo. de. l. cum veterum. C. de donatio. ante
nuptias. Solu. ibi interuenit osculum. ¶ Vltimò
13 nota † istam legem, quando dicit propriè, & im-
d propriè: quòd si statutum[d] de donationibus di-
sponit, intelligitur de proprijs.

SVMMARIVM.

1 *Pater fideiubendo pro filio, uidetur consentire, sicut iubẽdo.*
2 *Ratio, quare pater, fideiubendo non tenetur, ꝙ iussu: sed si mandat, iubet, uel ratum habet, tenetur.*
Natura iussus, & mandati, est semper præcedere.

¶ LEX. II.

SI cum filius. ¶ Filius potest voluntate patris donare, & pater delegando filium suum debitorem, vel extraneum, qui sibi donare velit donare potest. & exceptio quæ obstat deleganti, obstat ei, cui facta est delegatio ex causa lucratiua vel ex onerosa putatiua. hoc dicit vsq; ad. §. si pecuniam. ¶ Pro declaratiõe istius legis ipsam legã per partes. ¶ Ad primum responsum, opp. quòd
e filius[e] etiam sine patris voluntate obligatur pro-
mittendo: vt. l. fi. §. j. ff. de verborũ obligationib9.
Solu. fateor. quòd obligatur, non tamen minuit
peculium, nisi pater consentiat. & ad hoc hic re-
quiritur patris consensus. ¶ Quæro, dicitur hic,
teneatur, ac si fideiussorẽ dedisset, quæro, de quo
fideiussore loquatur? Tres solutiones sunt in glo.
Primò: vt pater iubens teneatur, sicut tenetur ex-
traneus fideiubens: & similis parificatio fit. j. de
verborum obliga. l. si seruum. §. penult. Secundò
pater tenetur, ac si dedisset fideiussorem patris
iussu. Vel tertiò ac si dedisset fideiussorẽ patrem
1 ipsum. Et tunc procedit ista parificatio: † sicut si
pater iubendo consentit filio: & sic etiam fideiu-
bendo consentit: vt. l. exceptione. C. de euic. & l.
si gratuitam. §. fi. s. quibus cau. pignus tacitè con-
tra. Sed contrà: qa aliud est iubere, & aliud fideiu
bere: vt. l. j. §. quid ergo. s. quod ius. solu. vt in glo.
2 ¶ Quæro, † quæ est ratio,[f] ꝙ si fid eiubet, non te-
f netur ꝙ iussu: si mandat, iubet, vel ratum habet,
tenetur ꝙ iussu. Et vide quòd de natura iussus est
& mandati: vt semper præcedat. l. si verò nõ remu
nerandi. §. si post creditam. s. mand. & l. si quis mi
hi bona. §. iussum. s. de acqui. hære. Modo si ratũ
habet, retrotrahitur: vt. l. fi. C. ad Maced. Sed fide-
iubendo non est sic: quia fideiussionis natura non
est, vt præcedat: vt in rub. de fideius. non ergo re-
trotrahitur.

SVMMARIVM.

1 *Donatio, quam facit filius per se, an ualeat?*
2 *Donatio inter uirum & uxorem est prohibita à lege: & ex ea non oritur obligatio ciuilis, uel naturalis, nec fideiussor ei accedit.*
3 *Datum à filio pro patre uolente donare, quando ualeat?*
4 *Filius si soluit pro patre, qui donare uolebat, quando animo donandi, & quando animo rehabendi uideatur donare?*
5 *Pater, an possit filio inuito reuocare donata, per ipsum filium causa mortis patre permittente.*
Cautela quòd pater non possit donationem causa mortis factam per filium ipso patre consentiente reuocare.

SI uero pater dona. ¶ Lege cũ isto versic. §. quod filiusfa. j. eo. l. in ædibus. quia huic contradicit: & hic innuit, ꝙ si filius non erat debitor, donatio non valet. ¶ Contra opp. de. l. in ædib9. §. quod filius. j. eo. gloss. dat tres solu. Vna, ꝙ hic promissione: ibi traditione fiebat donatio. Alij dicunt. Vbi filius ipse donabat volẽs donare per se ideò valet. hic volebat donare pater, quod non potest, per filium non debitorem. Ratio: quia pater si vult donare mediante persona filij, nõ debitoris: oportet, ꝙ filius donet patri, & pater illi posteà donaret. sed donatio inter patrem & filiũ
g nõ potest esse[g]. l. ij. C. de inof. dona. & l. donatio.
C. de dona. inter virum & vxorem. ergo &c. Sed
ista non est bona lectu. & reprehenditur per. l. si
pro patre. in princi. & §. j. de in rem ver. vbi filius
non debitor promittẽdo alteri potest donare pa-
tri: & per hoc patet, ꝙ præcedens solutio non est
vera: quia idem est in promissione, & traditione.
¶ Præterea. in. §. ꝙ filius expresse dicitur, quod
pater ipse donat per filium. Tertia sol. est, quãdo
fili9 est debitor ipse pater donat, vt hic sed quãdo
non est debitor bene valet: non tamen, vt pater
videtur donare, sed ipse filius. Sed non placet: qa
ipse filius dat nomine patris: & pater donare vi-
detur: vt. §. ꝙ filius. j. responso. Et ideò dicas, ꝙ
etiam si filius non esset debitor, valet donatio: vt
d. l. si pro patre. j. responso. & §. j. Nec obst. quod
hic innuitur: quia hic sumitur argu. à contrario
sensu: quod sumi non debet: quia resultat prauus
intellectus. Nec obst ãt illæ dictiones aduersatiuę
cum verò: quia aduersantur ad factum, nõ ad ius.
1 ¶ Et ideò, † vt habeas istam materiam. Primò, si fi
lius donat per se, cum ipse vult donare, an valeat?
dic, aut donatio eius incipit à traditione aut à pro
missione. Primo casu, aut donat rem castrẽsis, vel
quasi castrensis peculij: & valet: vt. j. eo. l. filius. in
fin. Aut rem aduentitij peculij, & valet patre per
mittente: vt. l. fi. §. filijs. de bonis quæ libe. & not.
j. eo. l. filius. in fi. Aut rem profectitij peculij: vel
rem patris permittente patre: & tunc valet: vt. j.
eo. l. in ædibus. §. quod filius. ij. responso. Certè in
telligendo ibi in filio, duæ donationes videntur:
vna qua pater donat filio: alia, qua fili9 donat ex
traneo. Nec obst. quia pater non potest filio do-
nare: quia verum est, si debet apud eum remane-
h re:[h] secus si statim ad aliũ debet transferre: vt. C.
de dona. ante nupt. l. si consentiente: vt. s. de iure
do. l. profectitia. §. si fortè. de do. inter virum &
vxo. l. vxor marito. secundũ Iaco. de Are. facit ad
Trebel. l. cogi. §. hi, qui solidum. ¶ Sed cõtra hoc
videtur. l. si liqueat. §. fi. de inoffi. dona. Rñ. Iaco.

a ¶ Frequentia illorum pactorum. Adde Cy. Bal. & Saly. plenius in. l. traditionibus. C. de pac.

b POMATES. ¶ Ponendo. An autẽ idẽ sit in pacto de retrouẽdẽdo. vide Alex. cõsi. x. volu. j. per totũ. & vide Pano. in. c. verũ. colũ. pe. de foro cõpe. & Are. cõsi. xxx. col. fi. versi. fi. in fi. vide Alex. in. l. vt liberis. co. fi. s. de coll.

c ¶ Verbum pertineat, per Bart. plenè in. l. cẽturio. in fi. de vulg. & pup.

d ¶ Si statutũ. Dicit Barto. ꝙ si fiat mentio in statuto de donatione, debet ĩtelligi de propria, & hoc fortè, qñ statutum esset exorbitans à iure communi: aliâs ex idẽtitate rationis. posset etiã verificari in donatione propria, si eadem esset ratio secũdũ Imolã hic. arg. l. illud. s. ad. l. aql. no. per Bart. in. l. oẽs populi. ĩ. q. illa. an argumẽtũ à cõtrario sensu habet locũ in statutis? vide tñ Bal. ĩ aut. eo de cursum. in fi. C. de dona. ante nupt. Et ibi an statutum faciẽs mẽtionẽ de donatione, verificet in donatione propter nupt. vel in pacto de dote lucrãda: vel in donatiõe causa mortis. vide Bart. in. l. filiusfa. in prin. j. e. & Cy. in. l. vt liberis. ãte fi. C. de colla. & ibi Fug. in fi. ¶ Adde, an in statutis habeat locũ ar. à cõtrario sensu Barto. cõsi. cliij. & xcij. lib.

e ¶ Op. ꝙ fili9. adde Bar. j. ea. l. ĩ pe. col.

f ¶ Quæ est ratio. De differentia inter iubere, & fideiubere, vide in. l. j. §. qd ergo. ff. ꝙ iussu. & l. si mãdator C. ꝙ cũ eo. & in. l. excep. C. de exceptionibus.

g ¶ Si verò nõ põt esse. Donatio ĩter patrẽ & filiũ non valet. Limita, nisi sit iurata secundũ Bal. ĩ. l. ij. C. de do. & de materia vide ꝙ no. gl. in. l. si donatione. C. de colla. Itẽ valet quando pater donat filijs pro alimentis secundũ glo. not. in. l. ij. C. de inoffic. dona. Item, quãdo donat filiæ in paraphernũ. l. fi. C. de pact. cõuen. fili9 autem potest patri donare. text. est in. d. l. si pro patre. §. j. hic allega. & quod dixi. s. nisi iurata sit: intellige tamen, nisi esset inofficiosa per nota. per Bartolum in. l. Titia. §. Imperator. de lega. ij. Aliâs dic, vt hic per Barto. Adde quæ dixi post Barto. in dicta. l. ij. C. de inoffic. dona & per Bartol. in. l. frater à fratre. in vltima colum. de condi. indebi. & in. l. si quis pro eo. §. primo. de fideius. Et an possit reuocari, dixi in dicta. l. frater à fratre. & in dicta. l. ij. de inoffi. dona. & dum. s. dixi, an iuramentum validet? vide Bald. in dicta. l. ij. in princip. C. de inoffi. dona. Quid autem in donatione facta à matre? dic quòd æquiparatur donationi factæ à patre filio emancipato: vt nota. Bal. in. l. filium. C. famil. ercis. in. ij. col. & ibi etiam vide, an valeat donatio inter patrẽ & filiũ? vtrum autẽ si donatio esset facta filio in potestate recipienti pro se & suis posteris, qui postea nati sunt post mortẽ, ab initio absq; confirmatione mortis tenuerit donatio, quo ad posteros. vide Bald. in. l. fin. ad fi. C. de dona. ADDE, ꝙ donatio facta per patrẽ filio cum iuramento valeat. Tenet Baldus. consilio. ccclxij. iij. libro. & quando valeat donatio ĩter patrem & filiũ? vide Paulum de castro cõsilio. cv. & an si sint alij filij possit dici inofficiosa? per eũdem Baldum consilio. lxxxj. j. libro & donatio inter patrem & filium. vide Oldra. consilio. clj. Roma. consilio. cclxxij. & de don. inter patrem & filium naturalem. eundem Roma. consil. ccccvj. & ccccccix.

h ¶ Remanere. sed do. Ioã. in dicta. l. in ædibus. in. §. ꝙ filius tenet, quod etiam quando debet ad alium transferri, vt ad filiam, nõ valet donatio: sed inquãtum ad extraneum bene tenet per rationẽ. l. placet de acqui. hære. hic adde in simili no. per Bal. in. l. hac edictali. in prin. in. iij. colum. C. de secun. nupt. vbi allegat. l. Sulpitius. qui est bonus tex. s. de don. inter vir. & vxor. Adde, ꝙ si fili9 de cõsensu patris donat bona, in quibus ipse pater habet vsumfructum socero ipsius patris: an valeat donatio? vide Pet. de Anch. consi. cv. & an filia donans fratribus hæreditatem paternam sibi obuenturam cum consensu ipsius patris possit mortuis fratribus ad eandem venire? Bald. consi. xcix. iij. lib. & an donatio bonorum aduentitiorum facta per filium confirmetur morte patris? vide Paul. de cast. consi. xxvij. & an filia possit donare dotem fratri existenti in eadem potestate cũ consensu patris? vide Oldradum consi. xxvj.

a ¶ Est prohibita à lege. Sed quod valeat donatio inter virum et vxorẽ, si agat, vt donatarius, donet alteri, & sic contra Bart. videtur tex. in. l. si sponsus. §. concessa. de dona. inter virum & vxorem. & in. l. profectitia. §. si quis certam. s̃. de iure do. et in. l. quod autem. §. fina. cum. l. sequen. de dona. inter virum et vxorem. Et hanc partem contra Bar. tenet hic Imo. Pro quo vide, q̃ no. Bal. ĩ simili ĩ. l. hac edictali. iij. co. C. de secun. nup.

b ¶ Non remanet. Sed Imol. hic, & magis communiter docto. dicunt hanc rationem Bar. falsam.

c ¶ Inciperet. adde Bart. s̃. in prin.

d ¶ Aduentitij peculij. sed in hoc videtur considerandum per ea, quæ post not. gloss. in l. j. s̃. de aut. tut. & ob hoc dicit dominus Ioã. in. l. in ædibus. §. ꝙ filius. j. eod. ꝙ distinctio Barto. hic potest procedere ĩ aduẽtitijs talibus, quorũ pater haberet vsumfructũ: aliâs sec⁹: vt ibi per eũ. Nec videtur etiã filium posse alteri donare patre consentiẽte. qa patri est cõces. administratio aduẽtitiorum. l. j. C. de bon. mater. Non autẽ perditio, & sic nõ intelligiẽ permissa donatio. l. filiusfa. j. eo. facit. l. fi. s̃. de cura. fur. & bene facit quod nota. Barto. in. l. frater à fratre, in vlti. charta. de condi. indebi. & quod dictũ est filiũfa. nõ posse donare aduentitia patre consentiente, nec patrem posse donare consentiẽte filio, posset procedere, si filiusfa. sit minor. xxv. an. per not. in l. ij. s̃. de cura. furi. sed si esset maior, tunc fortè posset patre consentiente: similiter pater volẽte filio, per. l. fi. §. filijs autem. C. de bo. quæ libe. licet vt dixi nõ possit donare patri. ꝑ no. in. l. j. de autho. tut.

de Are. ꝙ ibi nomine mariti donauit. Sed ista vi
detur cõtra. l. illam. dic ergo, ꝙ vxor ibi videtur
donare, tamen propter hoc in bonis eius, nõ põt
induci quęrela inofficiosæ donationis: cũ ab ini-
tio eo modo ad mulierem peruenit, vt statim re-
cederet: sed habetur respectus ad patrimonium
mariti, si donatio quam ipse fecit, est inofficiosa,
sed etiam hoc nõ placet, per. d. l. profectitia. §. si
fortè. & per. l. cum vxor. eo. ti. vbi est expressum
quòd alter cõiugũ non potest suo nomine dona-
2 a re alteri coniuge permittente. ¶ Dic ergo, † ꝙ do
natio inter virum & vxorẽ est prohibita à lege:[a]
& ideò ex ea nõ oritur obligatio ciuilis, vel natu-
ralis: vt. l. si nõ sortem. in prin. de cõdi. inde. quod
patet: quia ei non accedit fideiussor. l. si spons⁹. §.
si vxor. de dona. inter vir. & vxo. & quod sit pro
hibita. dixit text. in. l. iij. e. titu. Et ideò si vir, qui
donat muliere permittente, videtur donare ipsi,
sibi quæreẽ obligatio naturalis ad antidora, qua
tenetur donatarius. quod esse non debet: cum si-
bi nihil posset queri, nec ciuiliter, nec naturaliter
sed hoc quod dixi in. §. ꝙ filius. ij. respõso. loqui
tur in filio donãte patris volũtate rem patris. Et
sic sunt duæ donationes. Ratio: quia filio non re-
b manet,[b] nisi dicta obligatio naturalis, quę non est
prohibita inter patrem & filium, vel filio, quasi
ab extraneo: vt. l. frater à fratre. de cõd. inde. & sic
filius videtur donare: cũ nil ciuile remaneat apud
eũ. Sed posses tu dicere, imò ius reuocandi per ti
tulũ de reuocandis donationibus. Solu. illud põt
contingere delicto donatarij, quod non debemus
attendere: vt. l. inter stipulantem. §. sacrã. de verb.
ob. Si verò posset reuocari ex partium conuẽtio
ne: tunc secus esset: vt. j. dicam circa donationem
c cau. mor. Si verò donatio filij inciperet[c] à promis
sione: tunc valeret, vt filius ipse obligetur. l. fi. §. j.
de verb. ob. tamen non præiudicaret patri in pe-
culio, nisi consensisset. vt hic. ¶ Secundò quęro,
3 † quid si filius dat, vel promittit pro patre volẽte
donare, an valeat? dic aut incipit à traditione, aut
à promissione. Primo casu, aut tradit rem castren
sis, vel quasi castrẽsis peculij, & valet. & sunt duę
donationes si filius donare volebat, vt hic. ver. cũ
verò. cõiuncta. l. filius. j. eo. in fi. Aut rem aduenti-
d tij peculij.[d] et valet eadem ratione: et erunt duæ
donationes. Aut rem patris, vel profectitij pecu
lij: & valet. & vna tãtum est donatio: & ipse pater
donare videtur: vt. j. eo. l. in ædibus. §. quod filius
j. responso. Si verò incipit à promissione: & tunc
aut filius erat debitor patris, aut non. Primo casu,
quando patris est debitor: tunc pater videtur do
nare: vt hac. l. ij. responso. Aut non est debitor, &
secundum gl. nõ valet. secundum Iac. de Are. sic:
vt. l. ij. & l. si pro patre. in prin. de in rem verso. &
in versi. si filius. Ratio: quia ipso actu filius obliga
tur patri naturaliter. cui donare vult. & sic videẽ
4 delegare debitorẽ. ¶ Tertiò quæro, † quid in du-
bio, si fili⁹ soluit pro patre, ei, cui pater donare vo
lebat: vel aliâs ei tenebatur: an videatur filius face
re animo donandi, vel animo rehabendi? Respon
e deo,[e] aut fili⁹ incipit à traditione: & ĩ dubio præ
sumitur animo donãdi: vt. C. de neg. gest. l. si fili⁹.
& ibi no. Aut incipit à promissione: postea soluit

ADDE quæ posui proxima præcedenti apostilla: maximè Pet. de Ancha. consi. cv. Et in quantum vult Alexan. quod filius non possit donare patri. per. l. j. de autho. tuto. adde, quod ibi ipse videtur tenere contrarium quod imò possit. Pro qua opin. consuluit Ange. consilio. ccciij. & Rom. cõsi. cccccxv. Bal. consi. lix. ij. lib. Ange. cõsi. cxliij.

e ¶ Respondeo. Imo. dicit hanc distinctionem non videri bonam: quia etiam isto casu non præsumitur facere animo donandi, nisi appareat. d. l. si filius. non violando literam: vbi etiam hanc partem videtur sentire Barto. licet Cy. ibi aliter sentire videatur: hoc tamen fortè esset limitandum, nisi filius esset diues, et summa esse modica. vel nisi circa alimenta patris fieret solutio, vel promissio. per no. per Cynum in. d. l. si filius. & eod. tit. l. alimenta. & l. virum. de dona. inter virum. et in. l. & omnino ff. de impen. et not. per Bart. in. l. quæ dotis. in. ij. colũ. s̃. sol. matri. et ita in hoc casu tantum posset saluari Bartolus hic, secundum Roffre. in. l. quæ dotis: quia aliâs esset contra casum dictæ. l. filius.

& tũc videtur facere necessitate pręcedẽtis obli.
animo rehabendi, nisi aliud appareat: vt. l. hæres.
§. si filius. s̃. famis. erc. & d. l. si pro patre. in princ.
5 et. §. j. ¶ Quartò † solet formari quęstio per Dy. ĩ
filijs, permittẽte patre donare causa mortis. q̃rit
vtrũ pater filio inuito possit reuocare? & videẽ ꝙ
sic: vt. l. in ædibus. §. ꝙ filius, vbi dicitur, ꝙ pater
videẽ donare: vt regula iuris. eius est velle. Sed in
f cõtrariũ videtur[f]: §. ꝙ fili⁹. ij. responso. vbi dici-
tur. ꝙ ipse fili⁹ donat. Cy. ponit, & recitaẽ dictũ
hoc ꝑ Dy. ĩ. l. nec fratris. C. de do. cau. mor. Et di-
cit, aut fili⁹ donauit cã mortis rem suã filij: & ipse
filius videtur donare: nec pater põt reuocare: qa
rem suã etiã ipse donat: vt arg. l. fi. §. filijsfa. C. de
bo. quę li. Aut rẽ patris: et tũc põt reuocare: quia
ipse pater videẽ donare: vt. j. qui & à qui. l. si quis
hac lege. §. si fili⁹. vbi probatur hęc distinctio. ar.
d. §. ꝙ filius. Sed ista vidẽtur contra dicta superi⁹
ꝙ ipse filius donare videtur, qñ patre cõsentiẽte
donat res patris: et ideò reuocatio patris est ne-
cessaria. ¶ Credo dictũ Dy. verum, & semper te-
nui ipsum: quia si pater donat filio, tunc si est re-
cessura à filio, irreuocabiliter valet: sed si est reuer
sura ad filium aliquo pacto tacito, vel expresso:
non valet illa donatio, qua pater videtur donare
filio: quia secundum hoc acquiritur filio ex hac
donatione de iure ciuili, ꝙ esse nõ potest. vt. s̃. di-
xi. Et ideo ipse pater videtur donare: et ipse põt
reuocare. argu. l. purè. §. penul. et. l. apud Celsum.
§. apud Iulia. j. de do. excep. Remediũ ergo est, ꝙ
pater promittat expressè, nõ reuocare sine volũ-
tate filij: nõ ipsi filio, sed ei cui donatur. vel nota-
rio publico stipulãti, et recipienti nomine eius,
cui donatur: tũc non potest reuocari sine volun-
tate filij. et hęc vera, si est donatio causa mortis, et
filius in potestate. Sed si est filius emancipatus, di
cam. j. tit. j. l. qui pretio, vbi hoc tangitur.

Si pecuniam mihi.

¶ Donatio simplex cõ
ditiõalis valet, cõditoine existẽte post mortẽ do
natoris. h. d. Quidã habẽt in tex. furente. quidam
siue viuẽte: & si habes furẽte, facit dubiũ. qa per
furorem reuocatur mandatũ: vt. l. si quis alicui. s̃.
de acqui. hære. ¶ Oppo. de. l. sub cõditione. j. de
sol. Sol. vt ibi. ¶ Opp. de. l. eius, qui. §. quas verò.
s̃. si cer. pet. Sol. vt dicam. j. proxi. §. ¶ Oppo. de. l.
si ego. §. si res. s̃. de iure do. Sol. quandoq; datio &
donatio est simplex: et tunc sufficit conditionem
existere post morté donatoris: vt hic. quãdoq; nõ
est donatio simplex, sed donatio ob causã: & tũc
loqtur. l. si ego. §. si res. s̃. de iure dot. Cũ enim tũc
g sit cõtract⁹ innominat⁹: sicut pœnitẽtia reuocaẽ.[g]
h ita morte. Fallit fauore[h] dotis,[i] vt hic patet. Sed
i quomodo est simplex hic. quia est conditionalis:
ergo nõ est simplex: vt. l. j. §. ij. s̃. eo. Sed dico, con
ditio hic non respicit commodum donatoris: se-
cus si respiceret commodum: vt. s̃. eo. l. j. §. j.

SVMMARIVM.

1 *Mandatum, quando morte finiatur.*

Sed si quis donaturus.

¶ Mandatũ de soluendo ex causa donatiõis mor
te mãdantis finitur. h. d. Iste. §. est subtilis: & sic

¶ Videtur. vide Bal. ĩ. l. senium. C. qui testa. facere pos.

ADDE, ꝙ hanc opinio. Bart. videtur sequi Pet. de ancha. consilio. lxxv. limitando, cũ filius donat capaci. Sed si filius donaret vxori causa mortis rem patris cõsentiẽtis, et promittẽtis per stipulationem tradere, post mortem filij eius vxori, & sic nurui: vult quod hoc non obstante pater possit illam reuocare.

g ¶ Si pecuniã. Pœnitẽtia reuocatur. Adde quòd fallit, nisi iuratus sit contractus. gl. est singu. in dicta. l. si pecuniam. s̃. de condicti. ob causam. de cuius gloss. intellectu et veritate ibi scribam.

POMATES.

h ¶ Fallit fauore. ex hoc habes inferre, quòd in cõtractu innominato piæ causæ non est locus pœnitentiæ: nisi quod fallit. Bartolus. hic refert ad casum mortis, nõ autem pœnitentiæ. tamen dictum eius debet intelligi secundũ l. quam alleg. per ea, quæ not. ipse. in. l. non solum. §. si liberationis verba. s̃. de libe. lega. et. l. si ego. §. si res. quam allegat. loquitur tamen in casu mortis, non autem pœnitentiæ. Sed hoc videtur magis clarè Barto. in. l. si cum fundum. in fine. s̃. de pactis. cui videtur applaudere verba ipsiusmet, in. l. ego. in princi. et hæc quidem loca Bartoli ponit dominus Ias. præceptor meus: dum quæreretur, an in cõtractu innominato piæ causæ esset loc⁹ pœnitentiæ. in. l. iij. §. idem erat. suprà de cõdictiõe ob causam. de quo articulo dic. vt plenè cum domi. Alexan. in. l. si pecuniam. in. xij. et sequen. col. eodem tit. de condi. ob causam. & hæc not. vide Aret. cõsilio. cxxiij.

i Fauore dotis. Adde Bal. in. l. sicut, in fi. de actio. & oblig. & in. l. mandatum. in. iiij. col. C. mandati.

a ¶ Sed si quis morte finiatur. An mandatum morte finiatur. vide Barto. plenè.in.l.nõsolum.§.morte.in.j.&.ij.col.s.de ope.no.nun. In gratia aũt Papæ, an mandatum ad executionem eius expiret per mortem Papæ recurrendum est.ad.c.si super gratia.de offi.dele.in.vj.quia si gratia erat iam perfecta nõ expirat:vt ibi.& Bal.in.l.mãdatum.C.manda.& de materia lati⁹ hic per do.Ioã.& doc.Et adde, quod ad pias causas mandatũ morte mandantis nõ finitur, etiã re integra:nec hæres potest reuocare mãdatum.tex.est qui non est alibi in cle.exiui de paradiso.§.in eo verò casu.de ver.sig. secundum Bal. in auť.si qua mulier. in pe.co.de sa.san. eccle.facit ꝙ not. Bal.ĩ.l.sicut.in fi. C.de act.& obli. Et adde, quòd si actus, qui mandatur morte mandãtis, nõ finitur: tũc etiam non finitur officium procuratoris, secundum Bal.& Nic.de ne. in.l.si quędam.C. de actio.& oblig. de hac materia vide Bart.in.l. eius, qui in prouincia. §.si cer. peta. per Pet.de Ancha. in cle.j.in fi. de renũtia.& Bal.latè in d.l.mãdatum. C. man.& singulariter per Bar.in.l.si defunctus.de procu.hic allega. dicit etiam Bal.ĩ.d. l.mãdatum, ꝙ ad pias causas mãdatum morte non finitur.& ideò Iac. de bel.in dicta.l. eius, qui ĩ prouincia.et ibi plenè ꝑ eum.Et de hac materia ad intellectũ dictę.l.si quis mãcipijs.vide quę dixi post Fulg. in.l. more.s. de iuris. omnium iudicũ. ADDE quando mandatum nõ extinguatur morte. Bald.consi.xlix.j. libr.

mandatum de numerando finitur morte .cõtra.s. proxi.§.Sol.ibi numerauit donatarius:hic numerari mãdauit.Vnde cũ numerauit distingue:vt.s. proxi.cũ numerari mãdauit.dic,vt hoc.§.¶ Op. de.l.hoc iure.§.si quis dederit.j.e.so.vt in gloss.& bene.¶ Opp.de.l.si sponsus.in princ.&. l.si interim.§.idē Marcel.aliâs si is.s.de dona.inter vir. & vxo.Solu.Aut ille esset adhibitus à donatario & perinde erit ac si esset numerata sibi.secus si ab ipso donatore & numeratore fuit adhibitus: vt hic.¶ Oppo.de.l.si ego.secundum vnã lec.suprà si cer.pe.&.l.si pupilli.§.j.s.de neg.gest. Respondeo:aut ratum habuit donatarius ante mortẽ donatoris:& perinde est ac si esset numeratũ:secus si ante mortem non habuit ratum:vt hic.Nunc venio 1 † ad materiam, an mandatum morte finiatur a ?

a ¶ Oppo.de.l.si quis mãcipijs.§.si impubes.s.de instito.sol.mãdatum vniuersale morte nõ finitur vt ibi:secus in particulari:vt hic.¶ Op.de.l.eius §.quas verò.s.si cer.pet.solu.Aut moritur mandans,& conditio mandatarij est mutata:& tũc extinguitur mandatum vniuersale:vt.l.eius qui.§. quas verò.aliâs secus.¶ Opp.de.l.illam b.C.de do

b na.gl.dicit plenè in.l.siquidem.C.de acti.& obli. Sed ista est sol.mandatum morte extinguitur:nisi sit mandatũ in rem suam:vt.l.illam ¶ Opp.de l.si quidem.C.de act.& obliga.vbi mandatum in rem suam extinguitur morte mãdantis . Breuiter intelligo.l.illam ꝙ finitur morte mandantis, quãdo non habet hæredem:quia tunc non est ille, cuius nomine agere posset:tunc agitur vtili ex persona sua:secus si hæredem habuit. Vlteri⁹ c opp.

c de.l.fundi circa.fi.j.de acqui.poss.glos.hic notanter soluit:& tene eam menti.Dicit glo.refert .aut quis mandauit aliquid,ad quod tenebatur de necessitate:& tunc non extinguitur morte.Aut mãdat aliquid,ad quod non tenebatur de necessitate & tunc extinguitur morte:vt in gl.Idem no.in.l. eius,qui in prouincia.s.si cer.pe.& vide istam gl. quæ incipit hoc etiam casu:ibi.Item non videtur finiri &c.¶ Etra gl.opp. d ad istam solutionẽ.de.l.

d si defunctus.s.de procurato.vbi mandatum ad iudicia morte finitur re integra . Oldradus dicit, quòd mandatum ad id, quod habet necesse pręcise facere non finitur morte:secus si præcise non cogitur:quia sufficit procuratorẽ pati:vt aduersarius mittatur in possessionem:et sic causatiuè: vt.l.satis.de in ius vocan.et sic morte finiť.¶ Op. de.l.si verò nõ remuneràdi.§.fi.s.mãda.&. j.ti.j. l.mortis causa.§.Titia.vbi mãdatum finitur morte.gloss.soluit,ꝙ mandatum,quod cõfertur post mortem morte non finitur:vt.s.secus si deberet fieri ante mortem.¶ Opp.ad hoc, e de.l.cũ pater.

e §.meuio.s.de lega.ij.gloss.allega.illam legẽ et ibi dicit melius.Quoddam est mandatum expediendum post mortem:& dic,vt dixi . Quãdoque est mandatum,quod debet expediri in vita, sed effectus confertur post mortẽ:vt donatio causa mortis.& tũc distinguitur,aut sciens fuit,aut ignorãs: l.cum pater.§.Meuio.de legat.ij.Distĩguere ergo potes à teipso,id quod Cy.tangit in. l.mandatũ. C.mandati:sed nihil dicit perfectè.Et ex prædictis habes materiam perfectam : & ex prædictis

b ¶ Opp. de.l.illã. vide ibi . & adde Bartolũ .in.l.j. C. de actioni.& obligation.

c ¶ Vlterius op.limita secundum Bal.in.l.j.in.ij.col. C.de act.& obli.nisi mandans decessisset sine hærede:aliâs secus per illum tex.

d ¶ Extra gl.opp.vide Bal.in.l. fundi.de acqui.pos.

e ¶ Opp.ad hoc.de hoc vide no.Bald.in.l.id quod pauperibus.in.x.col. C.de sac.sanc.eccle.Bar.in.l.si verò nõ remunerãdi.§.idem marcellus.s. manda.dixi.in.l.vlti.de solu.

f ¶ Titio præsumitur. Causa pia facit præsumi, quòd aliâs non esset facturus.vide quod not.Bald.in.l.sicut.in fi.C.de act.et obli. in.l.j.in.iij. colum.C.de fal.cau.adiec.lega.

g ¶ Non præsumitur finalis. An in dubio præsumatur causa finalis , vel impulsiua?gl.et Ioan.an.super ea in.c.post translatiomẽ.§.cæterum . de renũ.& in.c.& si Christus de iureiuran.ad fi.per glos.in ca.his omnibus. lxj.distinctio.& in.c.duæ. xix.q.ij.Bal.in.l.j.ff.sol.mat.& vide hic Imo. & Bal.post Cyn.et.in.l.generaliter.C.de epis.& cleri.Et adde, ꝙ gerundium semper facit pręsumi causã finalem. secundũ Bald.in.l.id quod pauperibus.in. j. col.C.de epis. & cler. et Bal .in. l.si repetendi.C. de condi.ob causam. & dicit Bald.in.l. dictam legem.C. de condi.ob causam.in.iiij.colum. quod fauore ecclesiæ semper pręsumitur causa finalis,per.l.cum is.§. si mulier.de cõdi. inde.et ad Bar.hic adde Bal.in.l.j.in. j.col.ad fin.C.de cõfes.Et dicit idẽ Bal.in auť.ex testamento.in.iij.colũ. C.de colla. quod in donatione remuneratoria facta inter coniunctos non præsumitur finalis causa in dubio.et vide quę no.Bald.in. l.eam quam.in.ij.col.C. de fideicõ.et quæ dicatur causa finalis.vide Bal. in.l.j in.iiij.co.C.de fal. cau.adie.lega. latè per do . maximè Imo.in. d. c.post trãslationem . aliquid per Bal.in.l. j.in.vj.colũ.ff.sol. mat. per Car . & Imo.in.l.pe.de cl. coniu.

apparet intellectus legis vlti.j.de solutio.

SVMMARIVM.

1 *Datum ob causam fauorabilem, uel piam, censetur causa finalis in donatione.*

2 *Causa finalis, quæ dicatur, & quæ impulsiua?*

3 *Causa cessante, quando cesset effectus.*

Titio. ¶ Defectus causę finalis parat donatori condictionẽ ob causam:secus in defectu causæ impulsiuæ.hoc dicit.habemus declarare,quæ sit causa finalis,et quæ impulsiua. Secundò an deficiente causa deficiat effectus ? nec Dyn.nec alij bene declarant.¶ Opp.de.l.si quis pro redemptione.C.eodem.gl.dicit ibi speciale.

1 Tu dic,† quòd vbicunque detur ob causam fauorabilem,vel piam:in dubio causa finalis pręsumi

f tur f vt nubas,& redimas captiuos, vt dicta. l .si quis pro redemptione.et .l.si ego. in princip.s. de iure dot.Modò,quæ est ratio?dic, quòd si detur ob causam fauorabilem:tunc videtur velle,ꝙ fiat in salutem animę:quia fortè alâs non dedis-

2 set.¶ Sed quæro,quid in dubio† & gl.dicit,quòd

g non præsumitur finalis. g et domi.Dyn.videtur tenere glo.cum aliqua adiectione.et ponit dictum suũ: et illam adiectionem ponit in.c.decet.extrà de reg.iu.libro.vj.Cy.tractat.in.l.generaliter.C. de episcop.& cleri.Gul.de cug.in.l.si pecuniam. in fin.s.de cõdi.ob cau.Specula.in titulo de disputat .et allegat.§.post hoc.sed quicquid scribatur:nesciτur intelligere. Et ratio diuersitatis est: quia æquiuocatio est.Tu autẽ scias,quòd est cõditio,modus,et causa in proposito:et omnia ista assumũtur,vt causa in ista materia.Aut ergo causa apponitur per modum conditionis:et non est dubium,quòd conditio est causa finalis,& ea cessante,cessat dispositio.l.cedere diem.de verborũ significa.et.l.qui hæredi.in fine.de cõdi.et demonstra.Fallit in casibus notatis,in.l.j.C. de insti . & substit.per glossã et Cyn.& Dyn.in.c. imputari. extrà de reg.iuris libro.vj.et.l.in testamento.s.de condi.& demonstra.Quandoque causa sumitur pro modo:vt in toto titu.de condi.ob cau. mod⁹ assumitur pro causa:et in omnibus contractibus innominatis,do vt facias.&c.vbi assumitur mo-

h dus pro causa. ¶ Et videamus h an mod⁹ sit causa finalis,vel impulsiua.Dic aut modus iste , vel causa respicit vtilitatem alterius, quam eius cui datur:vt do tibi centum,vt emas fundum Titio. tunc præsumitur finalis:vt.l. Titio.in fine. s .de condit.& demonstratio.&.l.quibus diebus:in fine eodẽ titulo.et.l.si tibi pure de legatis tertio. Quandoque respicit commodum eius,cui datur et tunc aut ad substantiam actus causa requiritur de necessitate.& tũc causa finalis pręsumitur. vt. l.sed si mors.§.finali.cum.l.sequenti.s.de donati. inter virum & vxorem, Quandoque de necessitate non requiritur causa:& tunc, aut ille modus respicit causam fauorabilem , piam:& præsumi-

i tur finalis : vt.l.si ego . i in principio.s.de iure dotium.l.si quis pro redemptione.C.eodem . Et hoc videť pro anima sua facere,q donat . Aut nõ

k est fauorabilis k causa & pia:& tũc impulsi.præ-

h ¶ POMATES. ¶ Videamus . aduerte tamen ꝙ in dubio quoties cã respicit commodum merum eius, cui datur:ꝙ præsumitur causa impulsiua,& non finalis.tex.ĩ.l. si mulier.et ibi Bar. no. C.de iure doti .& idem est quoties cũq; lex vtitur dictione forte:vt est glo.in cle.j. de appel.in ver.forte. de quo ibi Imol. post do. Ant. de bu.ĩ.vj.col.&.d. Ab.in.c.quoniã frequẽter.in prĩ.co,ix.post do.Ant. de bu.extrà vt lit.nõ contest.& vide omnino ꝑ istã regulã de dictione fortè.d.Alex.ĩ.l.in rõne.§.ꝙ vul,co.xj.in reprobatiõe dicti Bal.ĩ.l.filiũ quẽ habẽtẽ.C.fami.er.ĩ pe.col.s.ad.l.fal.& vide Old.cons.v.& Imo.xxxiij.

i ¶ L.si ego. Sed do.Io.an.ad.l.pe.C.eodem videtur dicere,ꝙ aut adieci conditionem,vel causam in donatione circa id,ad quod tu de necessitate tenebaris facere,aut non.

k ¶ Non est fauorabilis.in contractibus,quando dicatur datũ ob causam finalem.vel impulsiuã:vide.l.si mulier.& ibi Cyn.& Bal.& glo.C.de iure do.vbi ponũtur aliquæ quæstiones in materia.

sumitur

a ¶In contractibus.vide Bald.in.l.nec apud.de hære.insti.

b ¶Causa legis.vtrum causa legis pręsumatur finalis? Adde Bar.in extra uagan.ad reprimendum.in ver.nec ratio eorum.Et ibi per eum .Qualiter colligitur ratio finalis legis hic per Imol. Et adde ꝙ etiam tunc dicatur causa finalis,quando etiã est tacita et nulla alia reddi potest:vt est gl. no.& ibi Bal.in.l. quãuis.C.de fidei com.Et licet dicatur,ꝙ cessante ratione legis impulsiua,non cesset dispositio legis.l.j.§ sexum.s̃.de postu. tamen fallit secundum Bal.in.l.& si post tres.s̃. si quis cau . nisi statuens non statuisset aliter,nisi causa ĩpulsiua locum habuisset.facit quo not. in.l.tale pactũ.§. fi.s̃ .de pact. facit etiam,ꝙ no.Bar.ĩ l.adigere.§. quamuis.de iure pat.et in.l. demõstratio. §.quod autem.j.de condi. & demon. per Bal.in.d.l.generaliter. de episco.& cleri. ꝑ Cardi.& Imol.in.d.c. pe.de cler. coniu. Vtrum cessante causa cesset effectus:vide hic do. Ioan . adducẽtem aliqua in cõtrariũ. An autem correcta ratione finalis legis, intelligatur correcta lex? vide hic latè.d.Io.in.d. c.post translationem.de renuncia. tenet , ꝙ sic super glos.quæ incipit, arg.est hic. Quòd videtur verũ, quã do ratio legis non colligitur expresse ex text.illius legis.& alle.ad hoc in .l .j. ff.de legit. tut.vide quod ibi dixi.& ad Bar.hic adde Bal.ĩ.d.l.generaliter.C.de episco.et cle.& quando cessante ratione legis cesset legis dispositio.vide per Ia.de Are. in.l.j.sol.ma.et ibi aliquid per Imol. in pen.colũ.et ibi latius per Bald. ꝑ omnes ĩ.d.c .post translationem aliquid ĩ .c.cum cessante.de appel .ꝑ Ray.plenè ĩ repetitione dictæ legis.j.solu. mat. & ibi Cy.qui alleg. glo.singu.secundum eum in.d.l.tale pactum.§ .finali.et dicit Bald.in.l. de quibus.in.iij.colum.ff.de legibus,quod vbi statutum est potentius sua ratione:ibi non præsumitur impulsiua.

sumitur:vt.l.Titio centum.j.responso.de condi.
& demon.¶Vbicũq; dixi causam finale præsumi
aut cessante causa illa,cesset effectus:&, possit re-
peti.& dic in vltimis voluntatib⁹,si illa causa per
modum modi adiecta,cessat per casum fortuitũ:
repeti non potest:vt.l.si fundum.per fideicõmis-
sum.§.j.delega.j.nõ ob.l.Titio centũ. ver . sed cũ
ante nup.de condit.& demon.& ibi dixi. In con
tractibus[a] verò,si ista causa cessat:repetitio dare-
tur,vt hic.et in toto titu.de condic.ob causam.
¶Tertiò,sumitur causa propriè de præterito:vt.
l.damus.s̃.de condi.inde.&.l.si ita legatũ.in fin. s̃.
de condi.& demõ. Tũc quædam est causa legis: [b]
& præsumitur finalis.l.cum tale.§.falsam.de con-
di.& demon.nisi aliud expressè reperiatur.ĩ lege.
j.§.sexũ.s̃.de postu.Ita dicitur cõmuniter,¶Sed
veritas est,ꝙ glo.in.d.§.falsam non dicit de causa
sed dicit de ratione legis, quæ si habet locum ha-
bet locum obseruantia legis,& de futuro est:vt.l.
cum mulier.s̃.sol.mat.Causa propriè est de præte
rito.Pone enim , ꝙ non fuit verũ,quod illa Cal-
phurnia inquietauerit prætorem:vel quod in per
sona Gregoriæ acciderit illud,quod dicitur in au
then.de non eligen.secundò nub.in prin.Certè nõ
vitiatur dispositio:quia illa impulsiua est. Idem
3 in statutis.Et isto modo assumendo,† vtrum ista
causa cessante cesset effect⁹.& dic,ꝙ nõ:vt.§.sexũ.
¶Si verò accipis causam pro ratione:& tũc si quę
ris,vtrum cessante causa cesset effectus.& tũc aut
est actus perfectus,& cessante causa nõ cessat effe
ctus:vt.l.fi.ff.vnde liberi.Aut est actus cõsummã
dus:et tunc aut supersunt reliquiæ, & non cessat
effectus:vt.l.ij.rerum amotarum.et.l. ex duobus.
s̃.de vul g.& pupil.et.l.vnius,§.seruus.j. de quæ-
stio.Aut nullæ reliquiæ supersunt:& tunc cessan
te causa,cessat effectus:vt.l.fin.vnde lib.et.l. gene
raliter.de epis.& cler.¶Quædam est causa nomi
nis:& tunc aut apponitur in vltimis voluntatib⁹:
siue in cõtractibus.et dic plenè, vt scripsi.de con-
di.& demon.l. demonstratio.§.j.in.iij.&.iiij.& in
vj.q.& per totũ esset longa lectio.hic omitto.

¶LEX. IIII.

Etiam per interpo: ¶Opp.de.l.si quis argentum[c].§.pe.C.
eodem titu.vbi per stipulationem de-
bet fieri:sed per interpositam personam fieri nõ
potest stipulatio:vt.l.ij.de verbo. obli.ergo. &c.
Sed dic:ꝙ fit hic traditione:secus si promissione,
secundum illa tempora:sec⁹ hodie:quia nudo pa-
cto:vt.l.si quis argẽtũ.C.eo.dicetur.j.e.l.absenti.

SVMMARIVM.

1 *Clericus non potest donare meretrici.*
2 *Legari,an possit meretrici? remissiuè.*

¶LEX. V.

Affectionis.[d] ¶Op.de.l.j.&.ij.s̃
de cõdi.ob tur. cau.
glo.dicit,ꝙ si fit per traditionẽ nõ potest
reuocari:sed secus per promissionem,vt hic ĩ gl.
&.l.iiij.§.sed quod meretrici.de cõdi.ob tur.cau.
Sed ista gl.[e] reprehenditur per doct.C.de condi.
ob.tur.cau.l.ij.quia meretrix turpiter facit,quòd
est meretrix.sed non turpiter accipit:nec per tra
ditionem:nec per promissionem.& hoc plus pla
cet ex generalitate huius.leg.item in specialitate,
quæ est in milite et in minore:vt in hac gloss. dici
tur.Nec obst.j.[f] de actio.& obliga.l.fin.in fi.quia
ibi meretrix promisit alteri:& sic turpiter.quęstio
nostra loquitur,quando aliquis promisit meretri
ci.¶Oppo.de dicta.l.ij.C.de donatio . inter vir.
& vxo. Solu.speciale in milite.Richar.malum.di
1 xit,† ꝙ sicut miles non potest donare meretrici:
g ita nec miles cœlestis militiæ[g].Quod ĩtellige gene
raliter in quolibet clerico.Adducebat legem ,mi
les.in prin.cum glo.j.de re iudi.¶Opp.aliis mo-
2 dis:vt in gl.¶Quæro† an quis possit legare istis
mulieribus meretricibus? dic,vt.l.miles.ita.§.mu-
lier.de test.mili.

SVMMARIVM.

1 *Emptio à conductione,quomodo dignoscatur?*

¶LEX. VI.

Quis saxum. ¶Oppo.de.l.si cũ
mihi.s̃.de dol.So-
lu.ibi:antequam sit lapis exemptus , datur
de dolo;hic postquam est exemptus datur in rem.
¶Opp.ꝙ detur ex eo contractu. Sol. hodiè sem
h per[h] daretur actio ex eo contractu:secus secundũ
ista tempora:quia ex pacto nudo non nascebā-
1 tur actio.¶Quæro,qualiter† cognoscam emptio
i nem[i] à conductione? et vide glos.declar.ĩtem,quę
incipit.s.prædium.dixi in.l.cotem. §.qui maxi-
mos.supra titu.j.Quandoq; venit datio principa
liter:in consequentiam venit opus fiendum:tunc
est emptio. Quandoque venit opus fiendum se-
cundariò datio:et tunc est locatio.& hoc vult gl.
hic posita.Bar.

SVMMARIVM.

1 *Donatio causa mortis est impropriè donatio: & in statuto nõ uenit appellatione donationis.*
2 *Potestas cui est datum liberum arbitrium: an possit ius alterius lædere? ꝙ non.*
3 *Potestas etiam si põt ad sui facere uoluntatem ,non potest iniqua agere.*
4 *Potestas,qui nullam iuris solennitatem tenetur obseruare: seruare non tenetur ea,quæ sunt iuris naturalis.*
Non potest reo offerre defensionem:nec testes recipit parte apsente.ibidem.
5 *Talis potestas potest recipere testes sine iuramento.*
Iuramentum testium põt pacto partium remitti. inibi.
Solennitas feriarum inductarum in honorem Dei põt tolli per legem.ibidem.
6 *Potestas,qui nullam iuris solennitatem seruare tenetur: an poterit admittere in testes personas à iure prohibitas.*
7 *Expensæ in honorem mercatorum factæ per institorem societatis,si iusta ratione factæ sunt societati imputantur.*
8 *Mandatum speciale de donando,dicitur,si dicatur,concedo tibi donare.etiam si non dicatur quid,& cui.*
9 *Causa quæ requirit speciale mandatum fauore mandantis quando exprimitur in mandato in genere,sufficit generale mandatum:ut actus ualeat.*
Fallit in aditione hæreditatis:& in casu matrimonij : quia requiritur expreßio specialis.ibidem.
10 *Mandatum generale ad petendum restitutionem in integrũ quoties opus fuerit:quòd sufficit.*
Nominatim dicitur fieri,quod fit uerbis generalibus,non tamen generalißimis.
11 *Mandatum quando requiritur speciale fauore aduersarij, non sufficit causam in genere exprimere:sed exprimi debet specialiter.*
12 *Consensus quem præstat pater filio in iudicio,potest ubicunque,& quandocunque,& quomodocunque præstari.*

¶LEX. VII.

Filiusfamilias. ¶Filius,qui
habet liberã
peculij administrationem non po-
test donare : nisi ex iusta causa,vel ex

c ¶De.l.si quis argentum.adde Roma.consi.ccccclxxxvj.

d ¶Affectionis.Adde quæ dixit Ange.multum not.in.l.miles.§ .mulier. s̃.de testa.mil.ꝙ non valet donatio facta priuato concubinæ futuræ . ꝙ not.multum ad limitationem huius litere:& hoc,quia verecundum est tales habere filios. & vide Bart.ibi.Ange.tamen non firmat in pagano. ADDE quòd Bal.consi.ccxviij.&.ccxxij.iij.lib.in pacto pro illustrissimo domino Barnabonæ Principe Mediolani cõsuluit ,quòd milites huius temporis possunt donare concubinis.

e ¶Reprehenditur Imo.& Romanus hic tenent, glossa. contra Barto.

f ¶Nec obst.j.Vide Barto . et quæ ibi dixi.

g ¶Cœlestis militię Clericus non potest donare concubinæ,sicut nec miles. Adde Bart .in. d.l.ij.& in.d.l.miles.& in.l.miles.§ mulier.de test.milita.& in.l.mulierem.de his,qui.vt indi.& Ioã.And. in regu.si sine culpa.ĩ.vij.col.ĩ mercuria. Idem dicas in doctore,secundum Ioan.and.in c.de his.de sepul, in nouel.et quod voluit Hostiẽ. in summa. de dona, §.& cui. Adde ꝙ nõ valet donatio facta histrionicæ: imò repeti potest lxxxvj.distĩctiõe c.donare.cum sequen. Et ad id ꝙ dixi de doctore, dic idem in aduocato.et adde Bar. in.d.l.miles .in fine prin.& ibi Ange.Adde & limita prędicta,nisi tales personæ donarent propter merita:quia si de meritis constat aliter quàm per assertionem donantis. valet donatio secundum Petr.de Ancharano . qui ita consuluit pro cõcubina cuiusdam sacerdotis,eius cõsilio ccxlviij.

h ¶Hodiè semper. contrarium tenet Bartolus .in.l. iurisgentium .§. sed cum nulla, et ibi dixi .s̃ .de pac . & vide eum ibi in.§.quinimo. Adde,quæ dicatur perfecta donatio quo ad hoc,vt reuocari non possit:id quod notat Ioan , de Imol.in.l. aquilius.j.eodem.

j ¶Emptionem. Adde Bart.in.l.j.§.j.in fi.j.de superficiebus.

a ¶ Aliud præsumitur. Adde vltra istos casus filium donare posse vsuras & hoc fauore animæ. argu. gl. in. l. præses. C. de transa. Itē debitum non liquidum remittere. l. cōtra iuris. §. fi. cum. l. seq. s. de pac. Itē fallit, si remittatur pauperi pars debiti, quia omnia soluere non potest. l. si plures. vbi de materia. s. de pac. vide Bart. in. l. j. C. de āno. de tribu. Adde, quod habens mandatū cum libera nō possit donare. Pet. de Anch. consi. xxxj. vbi consuluit, ꝙ per procuratorē habentē mandatū à domino faciēdi transferri in vxorē domini debitū annuū: ꝙ habet super monte floren. non dicitur facta donatio ipsi vxori licet mortuꝰ sit dominꝰ: & ante mortem ratum habuerit debiti discriptionem factā in psonam vxoris p procuratorē: quia sicut iste procurator non habuisset potestatem donādi verè, sic nec fictè, alia allegat, q̄ ibi vide.

b ¶ Intelligitur. Appellatione donationis venit donatio causa mortis. dic tamen melius, vt hic per Imo. faci quod no. Bart. in. l. j. in fi. princi. s. e. et ibi dixi. Adde quòd appellatiōe donationis in staturis, nō veniat donatio causa mortis. Bal. cōs. lxj. iij. lib.

patris permissione, vel ex qualitate personę aliud præsumatur.[a] Item causa mortis donare nō pōt si ne expressa patris commissione, vel concessione nisi castrensi: vel quasi castrensi. hoc dicit. vsque ad finem. ¶ Opp. s. ad Mace. l. j. §. fi. gl. nō soluit. Dic secundum Dy. ibi odio fœneratorum. Itē dicitur hic. quòd non potest causa mortis &c. ¶ Oppo. de. l. alienatum. §. donationis. j. de verb. signi. Dicit glo. aliud si profertur à lege: aliud si ab homine. Et sic appellatio donationis prolata à lege intelligitur[b] donatio causa mortis. quod est notā dum propter statuta. ¶ Sed Iac. de Are. † reprehendit eam & bene: quia verba debent intelligi secundum propriam significationem: vt. l. non aliter. s. de legatis tertio. et. l. prima. §. si qui nauē. supra de execut. Sed donatio causa mortis non est propriè donatio: vt. s. eod. l. j. ergo &c. ad. l. alienatum. respon. quod ibi ponitur genus alienationis ideò donatio causa mortis cōprehenditur. ¶ Quæro, quid si est concessum filio à patre, quod faciat testamentum? dic, vt in gl. ¶ Quæro, quid in aduētitijs? dic, vt in gl. & dixi in. l. ij. §. j. s. eod. ¶ Extra glo. † ista. l. not. ad multa. Primò cōceditur potestati arbitrium liberum: an possit ius alterius lædere.[c] hęc. l. in princi. est in argumentum, quod nō: quod est verum. et plenè examinatur de verborum significatione. in clementi. sæpe. versi. nō sit tamen. in glo. in ver. defensiones. vbi allegant bene. Ego dico, quòd est casus expressus. s. de testamento mili. cum filius. coniuncta. l. prima. eodem titulo. ¶ Quid si † est dictum, quod Potestas

c ¶ Ius alterius lædere. per Bar. in extraua. ad reprimēdū in verbo videbitur. & Imo. hic, & an vigore huius arbitrij possit terminum prorogare? Adde Io. an. in addi. in tit. de. cita. §. sequitur. versi. sed nūquid. et quod no. do. Ant. in. c. j. de consti. & vigore huius arbitrij, an possit contra statutum. vide Pet. de Ancha. consi. clvij.

d ¶ Ad sui voluntatem. bene faciunt quę dixi post Bart. in. l. si sic. in prin. de leg. j. et istis adde Bald. in. l. si quid. in princ. C. de inoffi. test. et in. l. si quis maior. in prin. C. de transac. ver. quid si est datum liberum arbitriū & in. l. platam. in. ij. col. C. de sen. & ibi, etiā si dictū fuit omni subtilitate omissa. Et hic adde Bal. in rubri. C. de pœ. iu. et doct. in. c. j. de constitu. Et an vigore huis arbitrij possit contra casus rigorosos decipere? Inno. ꝙ non in. c. j. de constit. et Bar. in. l. j. C. de leg. et Bal. in. l. j. s. de iusti et iu. & in. l. iustitia. eo. tit. adde Bal. in. l. libertas. de statu hominū. et ī. l. j. post Barto. C. de sac. sanct. eccle. v. q. Et per hoc infertur cōtra id, quod dixit Barto. in. l. quintus. s. man. Item an vigore huius arbitrij, possit dānare ad perpetuum carcerem? dicitur quòd non: ar. l. incredibilem. C. de pœ. & hic domi. Ioā. & Pau. de ca. & Ange. in. l. si à milite. §. ij. s. de test. mili. Quid si causa committatur sola facti veritate inspecta? vide dom. de Rota decisione. liij. aliàs. xxxiij. et vide quod not. Bald. in. dicta. l. prolatam. et in. l. nemo. C. de senten. vbi quid si committitur causa de veritate et iustitia. Sed quid si committatur purè, & simpliciter? per hoc non videtur tolli ordo iuris: per id quod legitur ī capitulo dilecti. de iudicijs. vbi do cto. & in clementina sæpe. in glossa. per Bartol. in extrauaganti. ad reprimendum. in verbo simpliciter. Idem si committatur secūdum rei veritatem agnoscendam, secundum dominum. Ioan. in. d. c. dilect. et in dubio, nisi apparenter aliud cōnstet, non presumitur, quòd fiat commisio in modum inquisitionis; sed in modum iudicialis commisionis. Et ista est magis communis opinio doctorum, in. c. exhibita. de iudicijs. et in Specul. de inquisitio. §. j. versiculo. sed quid si in litera. Ad omnia ista vide in. §. bonæ fidei. institutionibus, de actionibus. & Romanum in rubrica de arbitris. Item si potestas habet arbitrium non potest lædere enormiter, secundum Baldum in rubrica de pœna iudic. Item si statutum dicit quòd in homicidijs potestas habeat arbitrium de iure. Et de facto procedendo: an vigore huius arbitrij poterit occidere bannitum? & dic quòd non; per legem quamuis. de transactioni. Baldus in. l. decurionum. C. de infamibus. et quod ipse notat in. l. & si seuerior. in principio. et in l. vbi pactum. de transactionibus. in fine. et ibi dixi, quod bene posset procedere: licet accusator non esset idoneus. Adde nota in capitulo primo: de homici. et glossa in clementina. sæpe. in verbo defensiones. ¶ Quid si datur arbitrium, vt procedat secundum æquitatem, non attento iuris rigore: an poterit procedi, et de facto, et de plano. vide Iacob. butrig. in. l. properandum. in prin. C. de iudic. eundem in. l. nec quicquam. §. vbi decretum. de officio. procon. & leg. & in. l. obseruare. §. proficisci. vbi omnino vide Bald. in materia. Vnum nota perpetuò. quod si quis petat causam committi summariè &c. Item non seruatis terminis, vel similiter & Papa simpliciter in signatura committat, audiat talis, et iustitiam faciat. & nihil de petitis cācellauit: videntur omnia petita commissa. Ita no. tenēt do. de Rota sua decis. lxxix. quæ incipit. Item si petatur. &c. allegat. tex. in. c. j. de rescriptis. & ibi hoc referunt doct. maximè Moder. sed mihi videtur, quòd obstet alia decisio eorum, quam retuli. in. l. fi. in fin. apostillę. ma. C. si contra ius, vel vti. publi. vltra prędicta. Vide de arbitrio. no. per Bart. in. l. ambitiosa. de decre. ab ordi. fac. et in. l. præsenti. §. j. de his, qui ad ecc. confu. Et quid si committatur de facto, dixi in. l. j. s. de infamia. Adde quid importent illa verba sola facti veritate inspecta. Romanꝰ consilio. ccccc xix. Et quid si statutum dicat quòd iudex. prout voluerit etiam de facto possit se informare: vide per eundem consilio. cxlvij. Et vide etiam Paulum de castro. hic cum dicitur, quòd potestas nullam iuris solennitatem teneatur seruare. Et statutum dans liberum arbitrium in procedendo iudici, qualiter intelligatur: vide Petrum de Ancharano. consilio. clxvj. & quid si statutum, vel rescriptum dicat summariè procedendum, vel iuris ordine prætermisso. vide Speculat. in titulo. de officio omnium iudicum. §. postremo. versi. sexto. circa finē versiculi.

d possit facere ad sui voluntatē:[d] videtur quòd possit iniquè agere. l. cum quidam. de lega. ij. Contrarium est verum, quod etiam tunc dolus videtur exclusus. l. creditor. §. Lucius. ff. mandati. et est expressum in dicta. l. cum filius. iuncta. l. j. eodem ti-
4 tu. ¶ Quæro, † quid si est dictum, quod Potestas nullam iuris solēnitatem teneatur obseruare. Quid ista verba importent? Respondeo tollitur omnis solennitas de iure ciuili. Ea verò, quæ sunt
e de iure naturali, vel gentium remanent.[e] Vnde cum de iure naturali, vel diuino, In ore duorum vel trium stet omne verbum: sufficiet de maleficio constare per duos testes: vt probatur de test. mili. l. j. & l. diuus. & l. Lucius. eodem titulo. Hoc apparet etiam in restitutione natalium, in qua nil aliud fit, nisi quod non obstat solennitas inducta à iure: sed reducitur ad pristinum ius naturale: vt. j. de natural. restitu. l. ij. & in authen. quib. mod. na. effi. le. §. liceat. ¶ Sed an tunc reo pote-
f rit auferri defensio? certè non, cum defensio fit[f] de iuregentiū: vt. l. vt vim. de iustitia. & iure. nota. in. l. pactum. s. de pactis. in glossa. mag. extrà de re iudicata. c. pastoralis. §. cæterum. in clemen. Item an eius vigore poterit testes examinare parte ab-
g sente? dico, quòd non:[g] quia hoc esset auferre copiam defensionis. Item, quia hoc non licet iuregentium: cum dicat decretum, nullo iure licere parte absente. iij. quæstio. ix. c. omnia. & c. absens. Itē,
5 an † tunc possit recipere testes sine iuramento vel diebus feriatis in honorem Dei? puto, quòd
h sic:[h] quia hæ solennitates fuerunt inductę à iure

e ¶ Remanent. Adde, quòd vigore huius arbitrij non poterit condemnare: nisi sibi constet, vt iudici. &c. ita Baldus. in. l. milites. §. j. de testa. mili. & vide quæ not. Baldus. in. l. si pro ea. C. mā. nec poterit torquere sine indicijs, secundum Paulum. de lea. in commento. c. grauis. in vlti. colū. de depo. & vide de istis plenè per Romanum. in rubri. de arbi. maximè. in. vij. q. & dicit Baldus. in. l. j. §. ait prætor. de iure. deli. quod licet iudex habeat arbitrium: tamen tenetur expedire causam intra tempus. & per Bartolū. in. l. j. in lege. ff. locati. & Baldus. in. d. l. obseruare. §. proficisci. de offic. procon. in. l. j. & ibi Ange. C. de testa. mili. & adde, quòd vigore dicti arbitri. bene fortè poterit omitti lex, quæ fundat se in iuris apicibus. l. si fideiussor. §. quædam. ff. mand. & quod ibi Bar. Et in materia huius arbitrij, adde no. per Bar. in. l. j. ff. de test. mil. & Bal. in. l. milites. C. eo. tit. & Bal. in. l. neganda. C. qui accu. & quod no. Bar. in. d. l. ambitiosa. j. de decre. ab ordi. faci. & quod habetur in. c. exhibita. de iudi. et vide do. Abbat. in. d. c. dilecti. de iudi.

f ¶ Defensio fit. Adde Bar. vel Bal. in. l. j. de testa. mi. qui dicit, quòd est de iure naturali. dixi post Bar. ad repri. adde Abba. consi. xciij. ij. lib.

g ¶ Dico. quòd non. Facit quod dixi post Bart. in. l. diem proferre. §. si quis litigatorum. s. de arbi. Potest tamen dare licentiam iudici, vt recipiat parte non citata. Bald. in. l. si quando. in. ij. col. C. de testib. & idem Ang. in. l. milites. C. de testa. mili.

h ¶ Puto, ꝙ sic. Contrarium tenet hic Imo. per cle. sæpe. de ver. sig. & per no. per Bar. ad repri. in verbo. sine figura. & cum opi. Imo. est Barto. in. l. milites. C. de testa. mili. & in. l. presbyteri. C. de epi. & cler. & vide in cle. ij. de testib. & Bal. in. l. solam. C. de test. in fi. cum Bar. tamen hic tenet Pe. de Ancharano. in. d. cle. sæpe. Adde ꝙ Bart. sequitur Roma. cōsi. xx. vbi alle. Lap. ita tenere alle. xxij. & xxiij. sub Rub. de ver. sig. tamen contra facit, quod voluit An. de Anchon. in lib. de potestate eccle. q. lviij. arti. vlti. quod papa non potest facere, quòd dictum testis valeat absque iuramento: quia illud de iure diuino sit inuentum: cum Laban iurauit Iacob. vt habetur in Gene. & hoc dictum tanquàm notabile refert, & sequitur Feli. in. c. constitutus. extrà de rescrip.

ciuili: vt

a ¶ Tolli per legem. Idem Bal. per illam glo. in. l. quadraginta. C. de ferijs cum Bar. hic tenet Pet. de Ancha. in cle. sæpe. & Bald. in. l. milites. in. j. co lum. C. de testa. mi. & quod statutum possit eas tollere, tenet Bar. in tra-cta. represaliarum. in. iiij. quæstio. ix. quæstionis princ. per. d. l. prouinciarum. Adde quod Bal. consil. ccxvij. inci. ista captura. iiij. li. dicit hæc verba. & licet statutum: seu pactū dicat summariè, & de facto, non intelligitur tollere ferias in honorem dei īductas. cle. sæpe. de verbo. signi fi. et. l. ex quacūq; in fi. ff. si quis ī ius &c.

b ¶ Extrà de simo. Item nec surdus, nec mutus secūdū Inn. de rescrip. in. c. Sciscitatus. nec furiosus secūdum Ange. de iudic. in. l. cum furios⁹. An autem possit admittere inimicum recōciliatū? Rom. aliâs Imol. hic, q non. per not. per Inno. in. c. cum. I. & A. de re iudi. in l. præscriptiōe. C. si cōtra ius, vel vt. publi. An autem possit admittere testē sine causa de ponētē: vide Bal. in. l. si non specia li. C. de testa. quis voluit quòd non et in. l. solam. in fi. C. de testa. Adde, an inimicus recon ciliatus possit esse testis? Ro. consi. cl xxxvj. q̄tum ad propositum apostillę potest dici, q si inimicus est de nouo reconciliat⁹, non debet iudex illum admittere p ea, quæ voluit Io, an. in addi. ad Sp. in ti. de iudi. §. sup est, versi. id quoq; notādum. aliâs secus. & ita loquit Inno.

c ¶ Vt deportati. Imo. hic tenet contra Bar. Hu. q nec isti testes possint admitti, maximè per dictā cle. sępe. cū ibi no. sed Pet. de Anc. ibi tenet cum Bar.

d ¶ Certè potest. Scripta per Bart. hucusq; seqt Pet. de Anc. p omnia ī dicta cle. sæpe.

e ¶ Tertio facit. ad de Bar. in. l. illud. s̄ de mino. & q no. in. l. j. §. inter filiū. in fi. de fal. & vide Bar. in. l. qui bona §. si alieno. in fi. ij.

ciuili: vt dictum est: ergo &c. Præterea, iuramentū potest remitti pacto partium: vt no. de fer. l. j. circa princi. ergo & lege. Preterea solennitates feria rum inductarum in honorē Dei, possunt tolli per
a legē: a vt. l. prouinciarū. C. de fer. ar. cōtra, in. d. cle.
6 sæpe. de verbo. sig. sed ibi alia verba sunt. Itē an † prætextu istorū verborū poterit admittere in testes, personas à iure prohibitas. ¶ Respondeo. quidā sunt testes, de quibus ipsa naturalis ratio suspicionem habet, ne falsum dicāt: vt in inimico capitali: vt qui conspirationē fecit cōtra me. & iste
b non admittetur: vt extrà de simo. b c. per tuas. q bene probatur. videt enim prohibitus ipso iuregētiū. ¶ Quidā sunt, q alia ratione prohibentur, propter sui status defectū. Et hic aduerte: aut status eius est nullus, etiā de iuregentiū: vt serui, & dānati in metallū, qui perdūt ea: quæ iurisgentiū sunt, & non admittent. aut perdūt ea quę sunt iu-
c ris ciuilis tātū in totū: vt deportati c insulā: vel in parte: vt infamis: vt. l. cognitionū. j. de var. & extra ord. cog. Et isti possunt admitti: vt probat de test. mili. l. neq; eīn. §. j. & ij. cōiuncta. l. j. eo. tit. vbi est casus. Prædicta vera, nisi verba statuti aliud inducerent. quid enim si diceret, non obstante, solē nitate iurisgētiū: dum tamē de maleficio cōstet legitimè: & hoc, q dicit, cōstet legitimè. in probatio ne requirit ordo iuris: licet in alio processu secus.
7 ¶ Secūdò est no. hæc lex. ad † q. quā habui de facto. Quidā institor ppositꝰ in hac ciuitate à quadā societate de Florē. cū pleno mādato īputabat societati quasdā expēsas factas in honorē mercato-
d rū, qui secū cōtrahebāt. certè pōt d si iusta ratione
8 fecit vt hic cū cord. ¶ † Tertiò facit e tu vides hic q
e in donatione requiritur mandatū, siue concessio specialis: & tamē sufficit, si dicat: cōcedo tibi dona re. etiā si nō exprimat q d, & cui. & est nota. & videt cōtra. l. si quis mihi bona. §. iussum. s̄. de acqui. hær. cōtra id q not. per Cy. C. etiā, per procu. cau sam in inte. rest. agi. posse. l. j. vbi dicit, q nō sufficit dicere facio te procuratorē ad petēdū restitutionē, in quo opꝰ fuerit: sed debeo exprimere causam.
9 ¶ Dic ergo, † quādoq; reqritur speciale mādatū fauore mādātis: quia lex nō pręsumit cū generali mādato hoc voluisse cōcedere: & tūc sufficit causam, q requirit speciale mādatū fauore mādātis exprimi in genere: vt hic. Et facit q no. s̄. de procura. l. procur. C. q cū eo. l. si expressim. de offici. vica. c. ij. & iij. lib. vj. & de proc. c. qui ad agen dū. eo. li. & in. cle. c. nō pōt. de procu. Fallit in aditione hereditatis, f propter magnū periculū, q ibi
f vertitur: vt. d. l. si quis mihi bona. §. iussum. vbi re quiritur particularis expressio: per eū modū, qui ibi dicitur. Itē fallit in causa matrimonij simpliciter, propter magnū periculum. l. generali. de ritu
10 nup. aliâs regulariter cōtra. Vndè dico, † q in causa restitutionis, sufficit dicere: ad petendū restitutionē, quoties opus fuerit. Itē in similibꝰ in. l. non solū. §. fi. & l. Pompo. in prin. de proc. Ad q facit quia dicit fieri nominatim, q fit istis verbis gene-
g ralibꝰ: vt. l. Titiꝰ. g in prin. de li. & posthu. nō tamē sufficit fieri verb. gnālissimis: vt ibi patet. ¶ Quā
11 doq; † requiritur speciale mādatū principaliter ī fauorē aduersarij, qui dubitat, ne dominꝰ posteà reuersus, dicat se de hoc nō intellexisse: & sic aduersarius dānificet. & tūc requiritur, q exprima tur singulariter, nō sub generalitate: vt. s̄. ad Tre.
h h l. qui ita. §. j. et extrà de elec. c. procur. li. vj. & cle, non potest. de proc. Ideò enim ibi exigitur ita ex pressum mandatum: ne dominus posteà dicat se non sensisse: vt euitet pœnas positas. extrà de ele. c. j. §. fi. in. vj. ¶ Quartò vides hic, quod in donatio ne causa mort. requiritur, quòd hoc exprimatur. Facit ad id, quod dicetur. j. tit. j. l. tā is. §. j. ¶ Quintò vides, quod non est necesse, quòd hæc promis

col. de dā. infec. Idē tenet Io. an. in. c. qui ad agendū. de procu. in. vj. & Bal. in. l. generali. de ritu nup. & facit q no. Bal. in. l. j. de sac. sanc. eccle vbi dicit sufficere generalē licētiā datā filio, q testetur ad pias causas. in. ix. col. in repet. adde Bar. in. l. ij. §. si naūt. C. de iura. calū. & Bal. post gl. in. l. iiij. §. quæsitū. s̄. si quis cau. per Cano. in. c. coram felicis. de restit. in ite. per Bar. in cōsi. in cip. in causa statij procuratoris.

sio fiat in primo actu donationis, sed ante sic: etiā per nuntium, vel epistolā. vt. s̄. da acqui. hære. l. si
12 quis mihi bona. §. iussum. Sit facit, q † consensus, f
quē præstat pater filio in iudicio, vt possit cōsensum talem præstare vbicunque: & quandocunq; & quocunq; modo. pro hoc facit optimè. l. hono res. j. de decu. §. si.

¶ LEX. IX.

In ædibus.

¶ Qui donat habitatione, videt donare mercedem. h. d. Bart.

SVMMARIVM.

1 *Donatio, est cōtractus nominatus, & habet elegans nomē.*
2 *Donatio est contractus stricti iuris.*

i Ex rebus donatis. i ¶ Iste est no g ta. §. et in glo. mag. legitur duobus modis. & ideò propter diuersitatem lecturarū non summo. ¶ Op. de. l. videa-
h mus. §. ex causa. s̄. de vsuris. Sol. à tempore moræ. in contractibus bonæfidei fructus debentur: sed donatio est stricti iuris. Ideo post lit. conte. vt. l. cū fundus. in princ. s̄. si cer. pet. plenè in. l. si filius. §. fi. de verb. obligat. ¶ Op. de. l. Nesennius. §. j. de re
1 iudi. Sol. vt in gl. ¶ † Quæro, an donatio sit contractus nominatus? glo. dicit, q olim erat contra-
k ctus innominatus: hodiè k nominatus cum solo cō sensu contrahatur. vt no. in. l. fi. s̄. de cōdi. ob cau. & l. iurisgentium. §. j. de pact. & C. de condic. ob cau. l. ij. & l. pacta. s̄. de contrahē emp. Iac. but. in. d. l. ij. C. de cōdi. ob cau. dicit, q olim erat cōtractꝰ innominatus, & etiam hodiè. Nam licet continge ret, q contractus, qui celebrantur consensu, esset nominati: non tamē hoc erat ea ratione quia consensu contrahebantur: ideo &c. Alij doc. dicūt, q
i olim & hodie erat contractus nominatus: quia donatio est nomen elegans: vt dicitur in. l. ij. C. de cō di. ob cau. per Cyn. quod placet: quia ille cōtractꝰ qui non stat in nomine generis, dicitur nominatꝰ: vt no. C. de re. permu. super rub. Sed hic est huiusmodi: ergo &c. Præterea, in contractibus innominatis locꝰ est pœnitentiæ. l. si pecuniā. de condic. ob cau. secus in donatione: vt. j. eod. l. Aristo. ergo nō est contractus īnominatus. Præterea. si donatio fiat per stipulationē, cōstat quod est cōtractꝰ nominatus: vt. l. j. in fi. s̄. de pact. Aut fit traditione, & sic re. & id. cum habeat elegās nomen: & statim cum est, habet effectū. ergo &c. vt dicitur in cōmodato et deposito. s̄. de pact. l. iurisgentium.
2 §. j. in gl. ¶ † Quero, an donatio sit contractus bonæfidei hodiè? Hug. quòd sic: vt hic patet in glo. quod non placet. l. eum qui. j. eo. & ibi dicā. ¶ Et
k cum circa hūc contractum talis mutatio nō reperiatur. Pręterea non sequitur, contractus est nominatus: ergo bonæfidei: quod patet ex eo, q dixi de stipulatione, quam constat esse stricti iuris. l. consensu. de acti. & obl. insti. de obligatio. quę ex consensu. in fi. Præterea, non sequitur: cōsensu cō trahitur: ergo est bonæfidei: vt patet in contractu emphyteutico. C. de iu. emphy. l. j. & tamen non numeratur in. §. actionem. ille, vel iste contractus donationis: & sic est stricti iuris. In donatiōe causa mortis, dicam. j. eo. l. eum qui.

Quod filius.

¶ Duas habet partes. et lege totū in patre et fi-
l lio. Si filius donat nomine patris: ipse pater videt donare. h. d. prima pars. & hoc siue īcipiat à promissione, siue à traditione: & siue res sit patris, siue filij: vt plenè dixi. s̄. l. ij. §. j. Itē si filius donat rem patris nomine ipsius filij Titio: ipse filius donare videt illi Titio, & pater filio. ¶ Et si oppponit, q inter patrem & filiū nō cadit donatio. dic vt plenè dixi. s̄. l. ij. §. j. Vel intellige hoc secundū respō sum in duobus extraneis: & tunc nō habet dubiū in donatione causa mortis. dic, vt. s̄. eo. l. ij.

procuratoris.

f ¶ In aditione hæreditatis. No. quādo acquisitio, vel actus pōt esse multum periculosus, semper requiritur speciale mandatū & ita etiā sequitur Ioan. de Imo. in. l. Pau. aliâs incipit per procuratorē de acqui. hære.

g ¶ Vt. l. titius. Ad de no. p Bar. & do. in. d. l. Titiꝰ. hic al.

h ¶ s̄. ad Trebel. Et vult hic Bar. q in casu illius. §. requiratur speciale mādatū, q ille tex. nō videtur probare: sed potest saluari Bart. q hoc videt satis pbari ex mē te. l. si qs mihi bona. §. iussum. de ac quir. hære. quā in ducas, vt hic latiꝰ per do. I o. eundē & in. d. l. Paulus. aliâs p procurato

i ¶ Ex rebꝰ donatis Iste tex. nō habet locū, quādo fructꝰ essent pendentes: quoniam donatio nem nō augerent: quia fructus dicūt pars rei. l. fructus. la picol. s̄. de rei vē di. & p. l. fin. §. fructus. j. quę in fraucre. & no. qa istū tex. cū gl. etiam alle. Bal. in. l. si. C. p donato. q fructus nō augēt donatio nem etiā quo ad īsinuationem.

k ¶ Hodie noīatus Io. de Imo. secutꝰ. do. Frā. de rāp. in repe. l. ij. de condi. ob cau. tenet q & olim & hodie sit contractus innominatus: hodiè tamē secūdum ipsos habet effectus nominati: quia orit actio ex ea, olim secus: de quo hic latè per eum.

a ¶ Vt in glo.hoc est glo.fin.ꝙ donatio rei alienæ non requirit insinuationem, De quo Bal.plenè in.l.post mortem.C.de fideicō.

b ¶ Absenti. An insinuatio possit fieri alio absente? adde Bal.in.l.j.C.e.ti. dic, quòd non, quia non interuenit nuntius: aut epistola.&c. Contrariū tenet Bal.in.l.nec ambi.C.e.& vide Bald.in.d.l.illud. Adde ꝙ indulgentia, vel restitutio acquiritur absenti sine nuntio, secundum Bar.ī.l.fi.C. de sen.pas.ī.iij.co. Adde ꝙ vbi cōtractus celebratus p epl'am non sortit effectū, ante p̄sentatione epistolæ. Bald.in rub.C.de do.promis. Adde etiam quod donatio tacita si requirit pręsentiam alicuius.Bal.in.l.iij. §.fi.cū.l.seq.per illum tex.s̈.de neg.ges. An autem acquiratur à die sciētiæ Bar.in.l.fi.ff.de cōsti.prin. Adde ꝙ Ro.cōsi.cclxxxv. consuluit, ꝙ donatio possit fieri absenti, absq; eo, ꝙ interueniat nuntius, vel epistola.dū modò in scientiā donatarij perueniat aliquo modo. Vide omnino, & an cessio possit fieri absenti non interueniente nuntio, vel epistola: vide Io.an.ī addi.ad Spe.in tit.de cessione actiōis.§. cōsequenter. vbi dicit Pet.de Corne. disputasse hāc.q. et determinasse, ꝙ non. de quo per Bar.vide i.l.in causæ.s̈.de procu. An autem priuilegiū ciuitatis acquirat absenti ignoranti vide Bald. consil. ccxix.iij.lib.

POMATES.

c ¶ Hoc agat. vide Alex.cōsi.cxxxij. in.ij.col.volu.iiij. et in.l.ij.C. de pa. & vide, q̄ posuit ī. d.l.illud.& Im.cōsi.viij.colū.ij.in.ij. dubio.& Cardi.consilio.xxxv.colūna.ij.ad fi.& Are.xvij.col.ij.&.iiij. &.vj.in simili.cccxviij.& Anchara.& Are cxxix.colū.ij. Quid autem si fiat absenti per epistolam, vel aliam scripturam donatio? & nunquid ratificetur, si moritur donator, an poterit posteà ratificari? vide Alexan. con[illegible]col.[illegible]in fi.& seq.volumine.v.& vide Roma.consilio.ccc liiij.in.[illegible]dubio.vbi ponens aliqua ad rem, sequitur hic Bartol.dicens non valere donationem factam per epistolam.& vide nonnullas remissiones factas per Bart.in.c.[illegible]atum.de offi.deleg.col.j.

d ¶ Quid si ego. Adde quod no.in.l.ex consensu.j.de act.& obligatione. Andr.Barba.

e ¶ In argumen.ad.q. Adde Bar.& ꝙ ibi dixi in.l.ex eo.s̈.de test.mi. per Io.An.in.c.publicato.de elec.ī.xl.aliàs.xli.q.per Paulū de ca.in.l.cum furiosus.s.de iudi.Ia.de bel.in aut.de col.§.ad hoc prohibemus.in disputatione ibi posita.et quęrit no.Bal.in ru.C.de cōdi.ob tur.cau.quidā tēpore, quo est inhabilis imbursatur ad officium, qui tempore quo extrahitur, & publicatur, est habilis: videtur tenere quod repellatur. Adde ad hanc materiam Roma.consi.cxvj.

Donari non potest.

¶ Oppo. de solu.l.si
a debitor.sol.vt in gl.[a] ¶ Demum oppo.& videtur
ꝙ titul⁹ pro donato, nō habet locū.so.vt in gloss.

SVMMARIVM.

1 *Donatio, quod non sit perfecta, si existens in domo dicat: dono Titio fundum, & ille hoc audito, dicat: hoc mihi placet.*

2 *Electum in potestatem à ciuitate: an ciuitas possit reuocare ante, quam acceptet?*

3 *Ius an acquiratur electo ex electione?*

¶ LEX. X.

b Absenti.[b] ¶ Res donata non quæritur absenti per seipsum
c sed per suū seruū, si tradens hoc agat.[c]
1 hoc dicit.† ¶ Quid si ego[d] in domo exi
d stens dico: dono Titio fundum. ille hoc audito,
dicit: hoc mihi placet. an erit perfecta donatio?
dic, quòd non: quia non interuenit nūtius, vel epi
stola: vt not.j.de acti.& obl.l.ex consensu.&.s̈.de
contrahen.emp.l.j.in fi. Facit quod not.C.de sac.
san.eccl.l.illud.& de pecu.leg.l.si peculium.§.pe.
Item finis leg.facit ad id quod dicam.j.eod.l.qui
2 mihi donatum. ¶ † Inducitur in argumentum ad.
e q.[e] Perusini elegerunt quendā in potestatē: quæ-
ritur an Perusini possint eum reuocare ante, q̄ acceptet, vel illi sit quæsitum ius: adeo, quòd non
possit fieri reuocatio? do.Iac.de bel.disputauit.q.
istam in ciuitate illa. Et quod non possit reuocari.facit.c.cum inter.&.c.publicato.extrà de elect.
Præterea, ex sola electione quis habet ius: vt no.
in.l.priuatorum.C.de iurisdi.om.iudi.facit de cō
di.& demon.l.Publius.in princi.& quod ibi no.
In contrarium, ꝙ possit reuocari, videtur ista.l.et
l.qui absenti.in princ.j.de acqui.pos. facit quod
dicemus de mandato, ꝙ reiecta voluntate mandā
tis reuocatur: vt.l.si pecuniam.in prin.de condi.
ob cau.insti.man.§.mandatum. Iac.de bel. soluit
ante, q̄ acceptet hoc modo. quędā est electio quę
perfectè ad eligentes non spectat. vt, canonici debent eligere Episcopum, & cōfirmatio spectat ad
Papam: & tunc canonici non possunt reuocare:
vt ī.c.cum inter.&.c.publicato.extrà de elect. qñ
que electio tota spectat ad eligētes: vt ciuitas: ad
quam spectat tota electio potestatis. potest potestatem reuocare.arg.eius, quod dicitur de manda
to: vt.s̈.eo.l.ij.§.sed si quis donaturus. Sed istud videtur contra.c.si tibi absenti.extrà de præb.libr.
vj. quid dicemus, vt declarem istū passum: & vtrū
ex electione acquiratur ius: iura variare vidētur.
Nam quædam iura videntur velle, quòd per solam electionem acquiratur ius electo: licet nō administratio: vt in auē.de defen.ciuit.§.interim.&
l.Publius.& quod ibi not.de condi.& demon.l.
priuatorum.C.de iurisd.om.iudi.& ibi gl. Quædam iura videntur requirere præsentationem, &
acceptationem.l.fin.C.de decu.lib.x.pro hoc facit.l.vlti.C.de consul.lib.xij.& ibi no. Quædam
sunt leges, quæ videntur requirere præsentationem, & acceptationem: & quod incipiat gerere.
quod videtur regulariter: vt no.insti.qui.mo. ius g
patr.po.sol.§.filius.C.de epis.& cle.auē.sed episcopalis.& in corpore vnde sumitur, consti.quæ
de digni.§.j.vbi tex.et ibi gl.& in authen. de admi.§.pe.col.vij. ¶ Et pro declaratione horum &
præsentis.q.dicas, quòd quædam est electio, quæ
spectat ad officium, quod de necessitate cogitur
quis subire: & tūc ex electione acquiratur ius absenti.& ignoranti.l.illud.&.l.ij.s̈.de tuto.& cu.datis ab his.sed illud ius non præiudicat sibi si non
administrat, nisi tempore scientiæ.l.& si scisses.C.
de admi.tut.&.l.quidam decedens.s̈.de admi.tut.
vel à tēpore quo cœpit esse notū publicè: vt videt̄
tenere.& innuit glo.in.l.tutor.C.de peri.tu. Et de
isto loquitur gl.quæ est in.l.priuatorum. Nam officiū defensoris subit pars de necessitate, sicut tutor: vt in.§.interim.in authē.de defen.ciui.& isto
casu cum absenti sit ius quæsitum: licet non administratio donec sibi traditur: vt.l.vlti.§.fin.C.arb.
tu.non potest reuocari.& alius eligi.C.in qb cau.
tuto.haben.per totum. Et idem dico de electis ad
aliqua officia in ciuitatibus. ¶ Quoddam est offi-
f cium, quod defertur alicui voluntariè[f]. Isto casu,
aut ille, q eligit deligit ex necessitate: & facta electione, non potest variare: vt.c.cum inter.&.c.publicato.&.d.c.si tibi absenti.extrà de præben.li.
vj.c.gratia.de rescrip.lib.vj. Est enim functus officio suo semel eligendo: vt.l.iudex.j.de re iudi.sed
g electo nullum ius acquiritur, nisi acceptatiōe[g] facta: vt.d.ca.probatur. Et sic loquuntur omnia iura prædicta, quæ requirunt acceptationem.C.de
consul.l.fi.lib.xij.cum suis allega. Et illa iura: quę
requirūt, quod incipiat gerere quo ad alium effe-
h ctum, scilicet, quo ad perceptionem salarij:[h] vt dicta auē.de admini. Vel quo ad hoc, vt liberetur à
conditione casuali, & alijs.ll.allegatis. Si verò eligat non de necessitate: & tūc ante, q̄ acceptet, po
i test reuocare,[i] vt hic.&.l.ij.§.sed si quis donatur⁹.
&.l.qui absenti.j.de acqui.pos. modo quantum
perusini elegerunt: aut sunt illi qui necesse habēt
k eligere.[k] vt priores, vel alij officiales, & tunc non
possunt reuocare: vt.d.c.si tibi.sed ipsum commu
l ne: vt adunantia, vel consilium generale [l] posset
reuocare. Idem si commune ipsum elegisset: quia
hoc facit ex voluntate.

¶ LEX. XI.

Cum de donatione.

¶ In estimatione donationis fruct⁹ nō computantur. hoc dicit.

f ¶ Defertur alicui voluntariè. Adde no.per Bar.in.l.quoties.§.data.j.de op.l.sed an per postulationem quæratur? vide per docto.in.c.bonæ.de postu.præla.& ad not.hic per Bart.bene faciunt no. per eūdem in.l.Labeo.s̈.de iureiur.& quod not.in.c.quia cunctis.de conces. præben.in vj.& faciunt hic not.ad ea, quæ referuntur per Moder.in.l.qui absenti.j.de acquir. po. vbi vide.

g ¶ Acquiritur nisi acceptatione. Sed an per p̄sentationē res dicatur desinere esse integra videtur, quòd sic, per no.in.c.bonæ el.ij.de postu.præla. Sed in contrarium videtur hic casus. & in.c.j.de conces.prębenda. in.vj.j. de acquir. pos.l. qui absenti. de quo vide hic p do.Ioā.qui respōdet ad dictum capitulū bonæ. Ad de quod ista lex ī ducitur per Pau. de cast.ad.q. si aliquis fuit delegat⁹ iudex, īter aliquas partes, an sibi sit acquisita iurisdictio ante præsentationem rescripti & cūcludit quòd sic etiā de iure canonico, quod de iure ciuili sit acquisita iurisdictio alleg.l.cum furiosus.s̈.de iudi. exercitium literarū nō quærit ante præsentationem.arg. l.quæro.j.de eo, q pro tu. Quòd etiā de iure canonico idem sit: dicit Cano.ita tenere per.c.super eo. de appel.& per gl.in.c.cum olim essemus de priuil.licet Innocen.in capit.ex conquæstione.de restitu.spo.teneat contrariū. & Cy. in.l.mādatum.C.mand. Item inducit ad quæstioné, an procurator absens constitutus statim sit procurator ante, quàm habeat mandatum & concludit, quòd ante nullo modo sit procurator ante, quàm sit nouum ipsi procuratori. et ita refert cōsuluisse Bar.& quod idem voluit Specu.in tit.de procuratore.§.j.versic.quid si instrumentum. Archidiaco.in.capitulo.ij.de procur.in.vj.& Fed.de senis.consilio. xxiij.

h ¶ Perceptionem Salarij.& hoc expræssius per Baldum.in. c.j.in fine. quis dicatur Mar.dux.&c.dixi post Bartol.in.l.j.§.diuus.in vj. colum. de va.et extraord.cog.Baldus.in.l.liberti.de operis libert .in.vij.colum. et vide quæ not.Salice.in.l.postq̄.C.de pac.ī.xiij.col.

i ¶ Potest reuocare.limita: vt hic per Imo.

k ¶ Habent eligere. Adde circa hoc, quod ponit hic Imola. et Bartolus. in hoc sequitur Petrus de Ancharano.in cle.j.de iureiu.per dictū.c.si tibi hic allegat.

l ¶ Consiliū generale. Aduerte tñ, q a licet Bar.videatur velle, ꝙ priores. vel antiani, de necessitate habeāt eligere, tñ in hoc videretur ponderā-

da verba statuti: quia aliud est dicere teneantur eligere, aliud habeant facultatē eligendi. ar. l. sæpe. §. de offi. præsi. quādo autem necessitatur episcopus ad concedendum, vel canonicè eligendum, habetur in. c. j. vt ecclesiastica benefi. et in. c. pro defectu. de elect.

a ¶ Qui ex donatione. quidam hanc. l. & similes limitant, nisi ¶ [?]set donatio in opus publicum constituēdū: quo casu insolidū tenetur. Allegant tex. no. in. l. ex pollicitatiōe. j. de polli. Itē potest limitari, nisi donator donationem se fecisse negaret. quo casu conuenitur ī solidum per text. no ī. l. sed hoc ita. j de re iudi. in fi.

POMATES.

b ¶ Donatū istā. l. & similes declara: vt per do. Alexā. lxxxiiij. in fi. vol. j. & vide quod cō suluit, per hanc. l. consi. v. colum. fi. volu. ij.

c ¶ Quòd p gestorē. Idē ī possessione, secundum Bal. in. l. j. in pri. C. de acquir. posses. & hic adde, quæ no. Bal. in pulchra. q. in. l. j. in fi. C. quādo lice. ab empt. disce. & in. l. communis. §. j. j. de acqui. po. Adde, qd si aliquis emat aliquid nomine eorum, quos posteà duxerit declarandos. & nominandos, hoc tantum acto, ꝙ bona possit alienare et obligare: et deinde nominaret. s. & b. q habent ratam nominationem, acqsitum sit illis dominium: et an in tali nominatione sit necessaria eorum præsentia ratum habentium: & an tales apprehendētes possessionem, iudicis authoritate non citato possessore, incidāt in pœnam. l. meminerint? vide pulchrè Pet. de Anc. consi. cxxvj.

d ¶ Non recedit. tenementi, quod in acquisitione dominij semper requiritur actus, & animus acquirentis. tex. est no. in. l. nō hoc. C. vnde cog. secundum Bald. in. l. penul. in princi. C. si à non compe. iu. & an per procuratorem acquiratur domino actio ex empto. & quomodo? vide per Bart. in. l. Iul. §. si procurator. s. de act. empt.

e ¶ Modo generalis procurator vide casum sing. coniuncta gloss. in. l. si rem. j. de vsuc: secundum domi. Ioan. Andræ. Barbat.

¶ LEX. XII.

Qui ex donatione.[a]

¶ Donator tenetur in quātum facere potest deducto ære alieno: nisi ex eadem causa debeatur. h. d.

SVMMARIVM.

1 Dominiū, an acquiratur per ꝓcurato. reuocatum? remissiuè.
2 Dominium non acquiritur per negotiorum gestorem, nisi secuta ratihabitione.
3 Dominium per coniunctam personam acquiritur, secuta ratihabitione.
4 Dominium rei traditæ gestori, uel coniunctæ personæ, ratihabitione non secuta, est tradentis.
5 Dominium traditione facta uero procuratori, quando acquiratur domino.
6 Dominium acquiritur per uerum procuratorem domino. quādo traditio est facta simpliciter, nec apparet quid in animo gesserit, tradens.
7 Traditio rei quando fit procuratori, qualiter uerba cōcipiantur, ut dominium quæratur domino?
8 Procurator hæredis si intret possessionem rei ut acquiratur dominium hæredi, inspicitur animus procuratoris.
9 Dominium, an acquiratur, quando traditio fit procuratori ex alia causa, quam causa donationis.
10 Dominium & possessio cur quæritur domino per procuratorem: sed obligatio non?
11 Pacto addictionis in diem, uel legis commissoriæ, non quæritur dominium per procuratorem domino.

¶ LEX. XIII.

Qui mihi donatum.

b ¶ Ista est bona lex. Rei donatæ nobis, dominium quęritur p seruū, & per procuratorē nostrū, si tradens hoc agat: licet recipiēs machinetur. h. d. ¶ Pro declaratione glo. diuido eam in duas partes: quia Primò loquitur in procuratore, qui nō est ver⁹. Secundò in procuratore vero. Secunda ibi. Item cōtra. j. de acquir. rerum domi. Itē scias, quòd gl. istā materiā tractat in. l. si ego. de neg. gest. & in. l. j. §. per procuratorē j. de acqui. pos. & hic dicā, vt ibi non laborē. D y. tractat in. l. j. C. de acqui. pos. ¶ Op. j. de fur. l. falsus. §. j. sol. vt in gl. ¶ Secundò oppo. de. l. cū quis 1 §. j. j. de sol. vt glo. & bene. Et de hoc, † vtrum per procuratorē reuocatū acquiratur dominiū? gl. variat. Non dico hic examinabo. j. de so. l. cum quis §. j. ¶ Opp. de. l. si ego. s. de neg. gest, glo. soluit ibi in procuratore eius, pro quo recipitur: sed illa nō est bona: quia ibi dicit debitore inuito, potest habere ratū: ergo non erat procurator debētis: quia posset reuocare: vt. l. ij. §. si quis donaturus. s. eod. Alij dicunt ibi in procuratore generali: hic in speciali. & hāc videt tenere Spe. & Inno. extrà de prębend. c. accedens. sed ibi reprehenditur. Sol. ergo quòd ibi in procuratore sine mādato: hic cum mādato. Et quod dicit ibi ꝓcurator, id est procurās.
2 Concludo † ergo, quòd per gestorē, c nō acquirat dominiū sine ratihabitione secuta: vt. l. communis seruus. §. j. j. de acquiren. pos. & dicam in. l. si ego.
3 ¶ † Quero, quid de cōiuncta persona: an p eā acquiratur dominiū sine ratihabitione? & certè oportet ꝙ īterueniat ratihabitio. l. diē. in princ. s. depo. & ibi tex. & gl. in. l. fideiuss. in fi. s. de neg. gest. facit ꝙ not. j. eo. l. donationes. §. species. & Inn. hoc dicit
4 expressè in. d. c. accedens de prębē. ¶ † Quęro, ratihabitione nō secuta, cuius sit dominiū? & gl. no. in. d. l. si ego. & videt tenere, quòd interim sit nul-

f ¶ D. c. accedens. Idem glo. in. c. si tibi absenti. de procu. in. vj.

g ¶ Procuratorē. & hoc etiā sequit hic do. Io. & facit, quod habetur in. c. fi. de procu. in. vj. Limita tamen sing. videlicet, ꝙ possessio acquirit per procuratorē, si transferatur per actum naturalem: secus si per ciuilem, & ideo possessio precarij nō acquiritur per procuratorē: vt sing. dicit

lius. Idem tenet. j. de solu. cum quis. §. si debitorē. ¶ Sed credo, ꝙ sit tradentis: quia ab eo non recedit[d] nisi alteri acquirat. l. nec vtilē ex qui. cau. ma. & l. si quis vi. §. differentia. j. de acqui. pos. & est casus expressus in. l. cū quis. §. si debitorē. j. de so. in ver. erat cōsump. pecu. alio qn. et ibi gl. respon
5 det. et hoc tenet Gul. de cu. & Ol. oēs Mo. ¶ † Nūc venio ad secundam partē gl. prout loqmur de vero procuratore. & videtur ꝙ non acquirat dominium: vt. l. res ex mādato. j. de acqui. re. domi. Quidam vt Mar. dicunt, ibi in generali: hic in speciali procuratore. Istam opi. reprehendit Ioan. per. l. si duo. de admi. tuto. quod tantum valet generale, quo ad omnia: ꝗtum speciale quo ad speciē. Pet. tenet istam opi. Mart. vt refert Cy. in. l. j. C. de acquir. pos. in. ij. vel. iij. opp. & dicit ipse in acqrēdo dominiū, & possessionē, valet vt nuntius, & nō vt procurator. l. ꝙ meo. §. procurator. j. de acq. po. et sic tanꝗ nūtius directò qrit domino. Et si pbet nudum ministeriū, nō sibi quęrit, sed per eū domino: vt. d. §. procurator. Mo do generalis procurator[e] potest gerere, vt nūtius. l. multū. C. si quis alteri, vel sibi. sed procurator specialis nō: qa verba debēt intelligi: vt valeāt. Hoc etiā videt tenere In. ī. h
f d. c. accedēs.[f] Sed quicquid ibi dicit ista est truffa quòd per generalē procuratorē[g] acquiratur nobis dominiū & possessio. l. si rē. j. de vsuca. & ibi
g gl. & tex. & dic dictū Pe nō esse verū. Fateor bene, ꝙ nudū ministeriū pstat: vt. j. dicā. ¶ Quid di-
h cem⁹? & gl. distinguit[h] tria mēbra. quæ hic & i vbiꝗ ponit. & tene mēti, qa clara sunt. & recita gl. vt iacet et vide eā ꝗ incipit: imò nō statim. ibi tu dic, ergo &c. & gl. quæ dicit, ꝙ acquirit quādo vterq; gessit, dicit verum: sed quādo alter tātū potest ītelligi duob⁹ modis. ¶ Primò, quādo gessit ī animo tātū tradēs, probat p. l. istā et si. licet tex. ī. l per seruū. in fi. faciat in cōtrariū. Responde, vt gl. ibi respōdet. ¶ Secūdò pōt ītelligi, quādo tradēs hoc nō gerebat in animo, sed accipiēs tm. & tunc gl. hic. & in. d. §. per procuratorē. tenet ꝙ statim quęrat. sed docto. in. l. j. C. de aq. pos. reprehēdunt quia ꝙ nostrum est sine facto nostro &c. vt. l. id ꝙ nostrū. j. de re. iur. Modo nō perdo, si nolo. Itē ꝓbat in. l. nec vtilē. ff. ex qui. cau. ma. sed nolo, ꝙ transeat ad eū, nisi facta traditione sibi. & opini. gloss. pōt esse vera ī possessione: secus ī dominio. et sęp reperies, quòd dominiū erat apud vltimū. & Primo casu, nō acquirit ei, ꝓ quo accipitur, nisi tradatur ei. alle. l. absenti. in fi. s. eo. vbi est expressus casus, ꝙ nō qritur per seruum, nisi tradens hoc agat. pro hoc. l. in oībus. j. de act. & obl. et pro hoc k l. fi. C. si quis alteri, vel sibi. & pro hoc videt optimè tex. in. l. si tibi dederim. j. eo. qa semp inspicitur anim⁹ mei tradētis. quādo verò neuter hoc agit'
i gl. dicit bene. ¶ Sed qro, [i] quid in dubio, si tradi
6 tio † facta est simpliciter, nec apparet quid in animo gesserit? gl. & scripta nō tangūt. Dic aut cōtract⁹ est celebrat⁹ à domino: traditio verò fit à ꝓcuratore: & tūc in dubio videtur agi: vt domino quęratur: vt. s. eo. l. qui sexum. versi. planè si mercenarius quādoq; fuit cōtract⁹ celebrat⁹ cū procurato l re, & procuratori traditur: tunc aut procurator
k nō exprimit se[k] facere procuratorio nomine domini: puta emit mādato meo rem à te, hoc ignorāte: & tūc in dubio neuter videtur gerere, ꝙ mihi qratur. sed ipsi procuratori et hic est cas⁹ in. d. l. res ex
l mādato. [l] quia loquit in casu dubij. j. de vsuca. l. pignori. §. fi. quandoque in contractu, & in tradi-

Bal. in. l. j. C. de acqui. pos. Quod an sit verū: dixi post Bar. j. ea. l. in fi. Idē Ang. in. l. per procuratorē. C. de acquir. poss. vbi etiā dicit, non solum per constitutionē precarij: sed p traditionem clauiū, & omnem alium actum ciuilem. & hic adde Ange. in l. ij. j. pro socio. & ibi vide tex. Adde, an si tutor obligans bona pupilli cōstitu. se credi toris nomine possidere, transferat in eū possessionē. Bal. cōsi. ccclxij. j. li. & ccc xxj. c. lib.

h ¶ Et gl. distinguit per Bal. plenè, ī. l. j. C. de acqui. pos. per glos. & alios ī l. j. §. per procuratorē. j. de acq. pos.

i ¶ Sed qro. et no. ꝙ nō est sine dubio, qa traditio debet ēe accesso. ad cōtractū præabulū: ergo debet regulari secūdū illā. l. cū principalis. de reg. iur. Nec ob. d. l. multū. quā potius contra Bar. in quātū distinguit, an in cōtinēti, an ex interuallo. Itē qa ibi loqt, qn marit⁹ volebat imediatè ꝗrere vxori obligationē. & sic cū contract⁹ ēet null⁹, nō pōt traditio dici. Andræ. Barba.

k ¶ Nō exprimit. vide Bal. ī rub. C. de cōtrahē. ēpt. ī. xv. q. ī fi. & ī. l. post do tē. ī. vj. lect. ff. sol. ma. scripsi post Bar. ī. l. iij. §. j. j. iu. so. p Pau. de ca. ī. l. j. p procuratorē. j. de acq. pos. et ī. l. si seru⁹ Titij de le. j.

l ¶ L. res ex mādato. illa lex nō probat, ꝙ procurator nō videat agere, ꝙ dño qrat: licet em ibi dicatꝙ dño nō qrit: tamē si solus tradens hoc ageret, ꝙ domino nō quæreretur, sufficeret: vt. s. proximè p Bar. dū alle. l. absenti. Item limita hanc. l. quando animus recipiētis in nō acquirendo dominio non fuerit tradenti palam expressus. secundum Ange. j. l. j. §. p procuratorē. de acqui. pos. et sequitur Imo. et. Ludo. in. d. l. j. §. hæc quæ, de ser. in. d. §. per procuratorem,

a ¶Non intelligitur.in hoc Imola.hic arguit contra Bart.& relinquit cogitandum. Et contra Bart.tenet Lud.in.d.l.post dotem.so.ma.& quod scripsi post Barto.in.l.iij.§.j.iudi.sol.& vide quod no. Lud.in.l. qui in aliena.§.j.s.de acqui.hære.

b ¶D.l.quod meo.&.l.possessio.§.fina.eod.ti.& vide ibi doc.& Bart.in l.qui bona.§.q in aliena in.ij. col.s. de dã.infecto.

tione pössessionis exprimitur,ꝙ facit procuratorio nomine domini:& tũc vterq; videtur agere vt domino q̄rat:vt.j.de acquirẽ.re.do.l.si ꝓcurator rem mihi emerit. Aut cõtractus fuit celebratꝰ procuratorio nomine domini:& traditio fuit facta simpliciter.tũc si incõtinenti post cõtractum, intelligo repetitũ procuratorio nomine.j.de ver. obli.l. Titia.§.idem respõdet.& quod dixi in.l.si ita stipulatus.§.chrysogonꝰ.de ver. obli. Aut ex
a interuallo:& tũc non intelligitur[a] hoc agi:& domino nõ quæritur:sed ei cui est traditum:vt.C.si quis alteri,vel sibi.l.multũ.in fine.vbi est hoc ex-
7 pressum.¶†Sed quando fit[e] traditio procuratori,qualiter concipiuntur verba?Respondeo, potes dicere trado domino tuo per te.Vel sic, trado tibi recipienti nomine domini tui:vel pro domino tuo.& illa melior:vt.d.c.accedens.extrà de præbend.in text.& per Inno. tamen vtroq; casu procurator præstat nudum ministerium:quia directò quæritur domino,non autem primo procu
b ratori,& per eum domino:vt.d.l. quod meo.[b] §.
8 si procurator.¶Item quæro,†quid si nullus tradit,sed lex defert:puta hæredi:procurator intrat possessionem:vtrum inspicietur volũtas legis deferentis,vel animus procuratoris?respondeo, animus procuratoris.j.de acquirẽ.pos.l.j.§.hæc quę
9 de ser.vbi not.¶†Quęro,quid si ex alia[c] causa fit
c traditio,quã ex causa donationis?dic,vt in glos.&
10 alle.l.j.§.p procuratorẽ.j.de acq.pos.¶† Quęro,
d quæ est ratio diuersitatis[d] inter dominium & obligationem:quia per procuratorem non quæritur obligatio:sed dominium & possessio sic.dico, ꝙ est tex.in.l.ea,quæ ciuiliter.j.de acquir.re.domi. Ex hoc infero ad istã.q.quia tractamus de dominio,qñ per procuratorẽ ex pacto addictionis in diẽ.&.l.cõmissorię.transfertur dominiũ,an per liberã personã nobis acquiratur?& certè non.vt.l.
e j.C.[e] per quas perso.nobis acqui.& ibi doc.dicũt quòd illa acquisitio fit per actũ ciuilem:vt.d.l.ea, quæ ciuiliter.Et lex quæ dicit quæri per procuratorem, intelligitur per actum naturalem:vt.d.l. ea,quæ ciuiliter.licet glo.aliter sentiat.

c ¶Quæro, quid si ex alia.Sed aduerte:quia gl.in.d.l.j. tenet oppositum. quia ibi resoluitur causa finalis,& titulus contractus. facit.l.j.ĩ.gl.mag. s.eod. ergo debet transferri dominium.arg.l.nunꝗ nuda.de acqui.rerũ do.& sic debet venire ad dominũ ex quo pænes emptorem non potest remanere propter resolutionẽ cõtractus:nec potest redire ad ꝓcuratorẽ.cum eiꝰ nũꝗ fuit. Nec obst. d.l.j.quia ibi non dicitur de dominio:sed de obligatione.Nec obst.d. l.ea,quæ ciuiliter. quia ibi exponit, acquiruntur.idest acquiri consueuerunt. Andr.Barb.

d ¶Ratio diuersitatis.Adde Bar.in.l. j.C.per quas perso.nobis acqui.& vide Bart.in.l.solutum.§.per liberam.& in.l.si cum venderet.s.de pigno. act. & adde Ange.in.l.j.circa princi.j.de acqui. pos.et do.in.l.possessio.§.fi.eo.ti.& Angel.in.l. quod meo.in prin.eod. tit.

e ¶Vt.l.j.C.sed gl. ibi tenet oppositum.quam sequitur Ioan.de Imo. hic,qui plura adducit et respondet ad allegat. hic per Bartol. & idẽ quod Imola contra Barto.videtur etiam tenere Lud. hic.& vide Bald.in.d.l.j.C.per quas personas.in.ij.&.iiij. colum. Sed quod possessio vigore precarij non quæratur domino per procuratorem,tenet expresse Angelus.in.l.j.C.de acqui.poss.vbi dicit hoc esse dictum suum & idem etiam in.l.per procuratorem.eod.tit.Et caue, licet illud reperiatur per Bald.in lect.suá,tamen non est Bald.quia ille.ll.non fuerunt lectæ per Bald.sed per Ange.& adde Imolã.& ludo.in.l.stipulatio ista.§.si stipuler.de verbo.obl.post Bart.ibi,& Imo.in.l.si is,qui pro emptore.in vlti.colum.j.de vsucap.

f ¶Declarare.vide de hac materia vltra ea,quę habentur hic per Cy.in.l. si quis post hac.C.de bo.proscri.per Iac.but.& doc.in.l.res,quæ.C. de do.inter vi.& vxo.& Specu.in tit.de dona.§.j.versicu.item pone aliqs. & ibi etiam per Io.an.in addi.& Bart.in.l.si vẽtri.§.eorũ de priui.cred. et quod not.Gul.in.l.abstinendum.quo.appel.& ibi Bal.& in materia etiam vide Bal.C.de execu.rei iudi.

¶LEX. XIIII.

QVi alienum fundum. ¶Expensæ culturæ factæ ex causa donationis non repetuntur.h.d.

SVMMARIVM.

1 *Donatio facta ante commissum delictum, quãdo ualeat, & retractetur: uel non ualeat ipso iure?*

Donationem fuisse factam metu pœnæ dilecti committendi, ex sex præsumptionibus præsumitur.ibid.

2 *Donatio, uel uenditio omnium bonorum facta ante delictũ commissum, quòd fuerit facta in fraudem qualiter probetur. & est prima præsumptio.*

3 *Donatio facta coniunctæ personæ, præsumitur facta in fraudem præcedente causa, propter quã præsumitur fraus, & est secunda præsumptio.*

Idem in uenditione.ibidem.

4 *Donatio, uel uenditio præsumitur facta in fraudem, imò magis simulata & imaginaria, quando alienans post alienationem poßidere reperitur : & est tertia præsumptio.*

Et si alienans constituit se nomine emptoris poßidere: et hoc, nisi uenditor etiam responderit emptori de fructibus.ibidem.

5 *Præsumptio hæc, ut non sumatur, quando tempore est necesse, quòd uenditor patiatur emptorem poßidere? ubi quòd arbitrio iudicis.*

Emptore absente, uel mortuo, & remanente eius hærede minore, non præsumitur talis fictio. Et quid quando fuit præsens, & erat homo cautus, in rebus suis, & intelligens? eod.nu.

6 *Venditor contra emptorem nõ potest opponere uenditionem esse factam in fraudem priuati, uel fisci, uel fictitiam: ex aliqua honesta causa, sic.*

7 *Donatio facta clam, præsumitur in fraudem facta: & in uenditione requiritur, quòd emptor fuerit particeps & est quarta ꝑsumptio: causa tamẽ dræcepẽte ad malefi.*

8 *Delictum si de propinquo sequatur post alienationem: tunc præsumitur alienatio fraudulosa. licet in uenditione requiratur, quod ẽptor fuerit particeps. & est quinta.*

6 *Alienatio facta sub conditione, si contingat bona publicari præsumitur fraudulosa. & est sexta.*

10 *Donatio causa mortis facta ante delictum per delinquere uolentem: sententia condemnatoria secuta statim reuocatur.*

11 *Donatio facta inter coniuges, an reuocetur sententia condemnatoria contra donantem secuta?*

12 *Alienatio facta post delictum commissum, ante tamen accusationem : quando teneat, uel præsumatur fraudulosa.*

13 *Alienatio facta per delinquentem ante lit. contesta. quando poßit fieri?*

14 *Delinquens quando poßit alienare post lit. contestatam.*

15 *Alienatio facta post sententiam per delinquentem, quod ualeat, quando sententia per appellationem suspenditur: licet officio iudicis reuocetur: alias non ualet.*

16 *Fiscus in bonis damnati ante sententiam, nullum ius habet.*

17 *Datio insolutum, an ualeat in casibus, in quibus donatio non ualet?*

18 *Officialis deputatus ad exequendum contra bona delinquentium, non potest alienationes in fraudem factas reuocare.*

19 *Iudex quando posit facere descriptionem bonorũ ante sententiam, ne bona disipẽtur.*

20 *Dicta in hac.l. non habent locum in illis personis, & quibus bona damnatorum hodiè applicantur, & non fisco.*

¶LEX. XV.

POst contractum. ¶Ista est valde notabilis.l. & habet materiam quotidianam.& legitur duobus modis.Vno modo secundum glo. alio modo secundum Odof.quem Dy.refert:licet non teneatur,nisi cum distinctione.& secundum gl.h.d.Reus potest donare post crimen contractum,& ante sententiam condemnatoriam,post nõ.h. d. ¶Ibi.capitale crimen,propter quod bona debent publicari.Ia.de are. Ista expositio est communis ad vtranque lec.sed secundum Odof. ista lex.h.d.donatio facta ante sententiam à reo criminis valet,nisi sequat̃ sententia condemnatoria.hoc dicit.differt hæc lectu.à prima:quia secundùm primam indistinctè valet ante sententiam.secundum aliã est impẽdenti:quia aut sequitur sententia absolutoria,et vallet:Aut condẽnatoria,& non valet,nisi donauerit.Dyn.non curat,quæ sententia sequatur, vtrum condemnatoria,vel absolutoria.Dicit enim,quod secuta sententia,valet:nisi donauerit suspicione pœnæ:quia tunc non valet,vt dicam j.¶Op.quòd post crimen contractum,non possit donare.l. penul.in fi.&.l.fin.ad.l.Iul.maie.&.l.donatio.§.perfectæ.j.eo.Sol.ibi in casibus exceptuatis.¶Op.de.l.qui pœnæ.j.de manumis.huius contrarij timore,quidam legunt legem istam aliter,vt dixi.& sic concordat illa cum ista,& recederetur à lect.glo.Sed gl.in.l.qui pœnæ.dicit,quòd ibi est casus specialis.¶Sed quæ istarum lectu.sit verior.Dy.ponit vnam distinctionem longam,arguendo pro & contra:& venio solum ad istam decisionem.Et dicit ipse,aut constat istam donationem non esse factam in fraudem & tunc valet donatio:vt hic. Aut constat esse factam in fraudem suspicione criminis , & non valet .vt.j.ti.j.l.si aliquis. Aut dubitatur: et tunc aut erat deprehensus in crimine: & videtur in fraudem. Aut in crimine non fuit deprehensus:& tunc non præsumitur in fraudẽ vt probatur.s.de his,qui sibi mor.consci.l.fi.post prin.Ecce verba Dy. dicit ipse bene.Et si aduertamus verba sua,quando est facta in fraudem suspicione criminis,non valet.Ipse non bene dicit:quia regulariter reus criminis non amittit administrationem bonorum.l.aufertur .§.in reatu.j.de iure fisci.licet ergo accusatus sit administrator tamen remanet. & sic donationes valent.& bene dicit gloss.Sed non valent in effectu: quia si apparet tunc facta in fraudem,reuocatur : non tamen est nulla ipso iure:vt.j.titu.j.l.si aliquis.&.l.in fraudem.in prin.j.de iure fisci. & sic gloss.melius intellexit,quàm aliquis hic.& in.l.res.C.de donatio.inter vi.& vxo.latius dicit.Et hoc regulariter fallit in casibus vt.j.dicam.
1 in quibus ipso iure non valet. Sed intendo istam † materiam clarius:
f & perfectius declarare:[f] quia quotidiana:ideo aduertẽda,vt Paulꝰ dicit ĩ l.legaui.

a ¶Eodem modo reuocaᵗ.Idē Bald.in auᵗ. ſed iam neceſſe. C. de do.ante nup.licet Sali.ibi contrà,& malè.& latius Sal.poſt Bal.in.d.l.ſi quis poſt hac.& idem Bald.in.d.l.res,quæ.

b ¶Et prima eſt pręſumptio.ita ſi vendit,& ſic extēdiᵗ.l.oēs.§.Luci⁹.Adde,ꝙ hoc videtur verum.quādo pro pretio valde minori fit vēditio.ar.l.ſi debitor.j̃.quæ ī frau.cre.c.ad noſtram,de empt.& ven.ſecus fortè ſi pro iuſto ꝑtio,vel parū minori,& in aperto fuit data pecunia: ſecus ſi ocultè vt videatur eadē ratio, quę in donatione. And. Barb.

l.legaui.ſ̃.de libe.lega.¶Et vt plenè hoc habeas,
habemus inſpicere:quia quoddā eſt tempus ante
crimen commiſſum.Quoddam poſt crimen com
miſſum:ante tamen accuſationem propoſitū. Ter
tiū eſt tempus poſt accuſationem,& ante litē con
teſtatā.Quartū eſt tēp⁹ poſt accuſationem, & litis
cōteſt.& ante ſententiā. Quintū poſt ſententiā.In
primo tempore ante delictū cōmiſſum:& tunc do
regulam,ſi venit ante delictum commiſſum ,& iā
propoſuerat delictum facere.& ſic propter deli-
ctum committendum alienauit:& tūc eodē modo
a reuocatur,[a]prout poſt delictum : quia ſatis eſt in
fraudem fiſci factum,& ſuſpitiōe pœnæ.d.l.ſi ali-
quis.&.l.in fraudem.Et pro hoc optimè.l.ſed & ſi
maritus.in fin.j.qui & à qui.Præſumo autem hoc
eſſe factum metu pœnæ delicti cōmittēdi propter
ſex præſumptiones. Aliquos modos ex iſtis po-
nit Dyn.in.l.omnes.§.Luci⁹.j̃.de his,quæ in frau.
2 credi.¶†Et prima eſt pręſumptio,[b]ſi donauit om
b nia bona.l.omnes.§.Lucius.j.de his,quæ in fraud.
cre.& ibi Dy.vt ibi dicitur in donatione.Idem in
c venditione:[c]vt not.gloſſ.in.l.qui teſtamentum.ſ̃.
de proba.Ad hoc quod dixi de venditiōe,facit.d.
l.in fraudem.in prin.j.de iure fiſci.¶Sed dices tū:
video,quòd in fraudem creditorum,quos iam ha
beo,de facili præſumitur: ſed quod faciam metu
pœnæ delicti non commiſsi:hoc non declarant di
ctæ leges,imò videtur tex.in contrarium,quòd in
fraudem futuri creditoris,etiam fiſci nō poſsit fie
ri:vt.C.de iure fiſci.l. j.libro.x. Dico,quòd tu de-
bes probare,ꝙ tempore donationis ſuberat cauſa
quædam inimicitiæ capitalis,vel alia,propter quā
veriſimiliter deuentum eſt ad delictum .Probo ꝑ
auᵗ.ſed iam.C.de dona.ante nupt.Et iſtud proba-
tur extrà de renun.c.fi.lib.vj.& ibi glo.& hoc pro
batur per.l.ſed ſi maritus.in fi.qui & à qui.&.ſ̃.re-
rum amo.l.ſi mulier.in princip.& per.l.quam ſta-
3 tim allegabo.¶†Secunda præſumptio[d] eſt,quan
d do donat cōiūctæ perſonæ:vt.C.eo.l.data.& p.l.
pe.circa prin.de bo.lib.& illa.l.eſt multum notabi
lis,quam Dy.nō allegat.Et ibi dicitur etiam,quòd
oportet,qđ cauſa præcedat propter quā pręſumi
tur fraus : aliâs ſola proximitas non ſufficeret.l.ſi
quis poſt hac.verſi.ſi quid.C.de bo.dam.¶Quid
e de venditione?[e]& dico idem,licet ad reuocādū vē
ditionem requiratur,ꝙ emptor ſit particeps frau
dis.l.ait prætor.§.ſi quis particeps.j̃.de his,quę in
frau.cre.ſed propter coniunctionē perſonarū,ꝑſu
mitur cōtra emptorē,qui debet ſcire.arg.l.octaui.
4 ſ̃.vnde cog.&.l.de tutela.C.de ī inte.reſt.¶†Ter-
f tiò præſumitur,[f]ſi poſt donationē, vel vēditionē
ipſe reperiatur poſsidere.l.ſicut.§.ſuperuacuū.ſ̃.
quib.mo.pig.vel hypo.ſolu.&.l.ſi is,qui.j̃.de ac-
quir.hæredita.&.l.ſi quis.in fi.C.de natu.lib.Facit
quòd no.per Cy.de repu.hæred.C.l.ij.¶Sed iſto
caſu aduerte,magis videtur velle lex,quòd ſit alie
natio ſimulata,& imaginaria,quam quòd ſit vera,
& fctā in fraudē:quia differentia eſt inter vendi-
tionem veram,& factam in fraudem, & venditio-

b ¶Prima eſt pręſumptio. ex quibus pręſumaᵗ alienatum in fraudē, & aīo delicti committēdi. Adde no. per Bald. in.l.j.in vlti.col.C.qui bo.cede.poſ.& in.d.l.ſi quis poſt hac.

c ¶Idem in venditione limita, vt ꝑ do.Io .hic procedere,quādo vēditio eſſet facta longe minori pretio: vt hic latius ꝑ eū, cū quo concordat hic Roma . Adde quod not.Bartol. ī.in vl.col. An autem fiſcus tunc teneatur refundere pretiū emptori? dic,vt per Bartol. in.l.ſi debitor.j̃.de his,quæ in fraud. cre.vbi dixi.& hic ꝑ do.Io. & barto. cōſuluit ꝙ pretij incōgruitas,& pactum de reuendēdo, ſeu reuocādo vſqꝫ ad certū tempus,faciūt præſumi contractum ſimulatū.l. ij .C. de pact.īter empt.& not.in.l.ij. C .plus valere, quod agitur.&.C.de ꝓba. l.j.per Cy.& vide no.in.c. ad noſtrā. de empt.& vendi. & in.c.illo vos.de pigno.& quod dixi in.l.j.C.de pac. pignorum. & in auᵗ.ſed iā neceſſe. C.de dona.ante nupt.& ibi per Cyn.de materia.Et ex quibus coniecturis probetur contractus ſimulatus:& qualiter.vide Barto.pulchrè in cōſi.ſuo.cxxj.quod incipit,viſo libello exhibito per Colam&c.

d ¶Secunda præſumptio.ſed domi.Ioan.hic tenet contra Bartol . quòd per hoc non præſumatur fraus:niſi aliqua alia coniectura concurrat .De quo dic latius per eum,quem etiam videtur ſequi hic Ludouicus . Facit hoc,quod not.Baldus in.l.illud.in principio. C. de ſacroſanctis eccle.& in dicta.l.ſi quis poſt hac.Adde de hac ſecunda præſumptione Roma. conſilio.ccxlvj.

e ¶De venditione.Adde,quæ notat Barto.hic in princ.iiij.colum.& vide not.cautelam ad probandum fraudem.in.l.j.§.is quoqꝫ.ff.de colla.bono. Et adde quòd præſumitur fraus ex præordinatione facta ſecūdū Bald. in.l.ij.C.ad velleianum.& Innocen.in.c. grauis.de depoſito .& declarat Bald.in.l.multum.& ibi etiam Bart.C.ſi quis alteri,vel ſibi.vbi not.quo modo probetur contractus ſimulatus.& not.quòd inter patrem & filiū, non pręſumitur fraus quo ad læſionem contrahentium,ſecundum Bald. in.l.pactum.in.xxj.q.C.de colla.Et de modo probandi fraudem,vide etiam ſingulariter Ange.in.l.fi.C.de ſtipu.ſeruo.& per Bald.poſt Barto. in.l.ij.C.de repu.hæred.Adde Pet.de Ancha.conſi.cclj.

nem ſimulatam & imaginariam:quia ſimulata nul-
la eſt.l.emptor.ſ̃.de aqua plu.arcen.l.nuda de con
trahen.emptio.&.l.imaginaria.j.de regul.iur.&.l.
& qui ſub imagine.C.de diſtra.pig.Et hic non re-
quiruntur actiones reuocatoriæ:quia de bonis nō
exiuit:ſecus quando in fraudem:quia tūc ſunt ne-
ceſſariæ actiones reuocatoriæ . Sed quid ſi vendi-
tor conſtituit ſe emptoris nomine poſsidere:vnde
dicit emptor ſe poſſediſſe ꝑ venditorem? reſpon-
deo.non puto ſufficere quia vbi eſt pręſumptio,&
ſuſpicio fraudis,requiritur traditio corporalis, vt
g l.j.C.de ſuffra.& hic ſolum inſpicio[g],quando ven
ditor reſponderit in fructibus , & non præſumaᵗ
fictitia.aliâs ſecus.C.de agri.& cēſi.l.litib⁹. &.ſ̃.de
5 act.empt.l.Iul.§.poſſeſsionem.¶Sed†quanto tē-
pore eſt neceſſe,quod venditor patiatur emptorē
poſsidere:vt non pręſumatur iſta fictio? reſpōdēt
quidam,diu.l.Procula.de proba.Vel dic,ꝙ per tri
ennium.l.pe.de apo.pub.Vel verius,arbitrio iudi
cis ex qualitate perſonarum,ex fama,loci, & alijs
probationibus,& veriſimilib⁹.¶Quid enim, ſi ſta
tim emptorem oportuit abſentari,uel mortuus eſt
& remanſit hæres minor.ignorās,& ſimilia:& tūc
non præſumerem talem fictionem. ¶Sed quid ſi
h ſemper fuit præſens,[h]homo intelligens,& cautus
in ſuis rebus?ar.de hoc.j̃.de re mil.qui cum vno.§.
fi.Prædicta vera.niſi vēditor ſibi retinuerit.vſum
6 fructum:vt.l.quiſquis.C.eo.¶Sed † an venditor
i ipſe [i] poterit hoc dicere contra ipſum emptorē?
reſpondeo,ſi vult dicere hoc eſſe factum in frau-
dem non poteſt:vt.C.de reuo.don.l.cum profitea
ris.de ſeruo pig.da.ma.ſi.l.creditorib⁹.&.C.de his
quæ in frau.cred.l.filios. Aut vult dicere venditio
nem eſſe fictitiam,non in fraudem alicuius priuati
vel fiſci:ſed vt ſe defenderet à tyranno, vel ex alia
honeſta cauſa.& hoc poterit dicere:vt.C.ſi quis al
7 teri,vel ſibi.l.quamuis.&.l.cū ꝓpria.¶†Quartus
caſus eſt quando eſt facta clàm.arg.l.vltim. de ritu
nup.&.l.non exiſtimo.ſ̃.de admi.tut.& hoc in do
natione:ſed in venditione credo,ꝙ oportet,quod
k probeᵗ, [k]ꝙ fuerit emptor particeps.l.ait prętor.
§.ſi quis particeps.j.de his,quæ in fraud.credito.
Et ſemper intellige,quod pręcedat cauſa,propter
quam veriſimiliter prorogauerit maleficium com
mittere:vt.ſ̃.dixi.¶Quintò pręſumitur,ſi† de pro
8 pinquo ſequatur delictum:vt.l.ſi ventri.§.fin.j̃.de
l priui.credit .[l] &.l.ſed Iulianus.§.ſed & ſi filius.ad
maced.ad hoc extrà de electis.c.officij.Cyn. ponit
in.l.ſi quis poſt hac.C.de bo.dam.ꝙ in venditione
oportet emptorē fuiſſe participem. Et ex hoc ꝙ
incontinenti ſecutum eſt legis præſumptione,pręſumitur animum pręceſsiſſe.Ad quod optimè fa-
cit in authen.minoris.C.qui da.tut.poſſ.& in cor.
vnde ſumitur.Poſſet tamen eſſe maleficium cōmiſ
ſum taliter,ꝙ manifeſtè appareret animum nō pręceſsiſſe: vt ſi occidit hominem in inopinata rixa.
9 ¶ † Sextus & vltimus caſus eſt, ſi fit ſub conditio
ne illa : ſcilicet domo , ſi contigerit bona mea pu-
blicari.l.vlti.& ibi not.j.de ſtipu.ſer.& ī.l. ſumma

f ¶Tertiò præſumitur, vide Bald. in.l.illud.C.de ſacroſanctis eccleſi. vbi hoc limita, licet autem ſoluerit collectas,non pręſumitur ſimulatio: vt not . Bald.in.d. l.multum.in.ij.co. C.ſi quis alte . vel ſibi. vbi de materia vide Imo.in.d. c. illo vos. Et de materia ſimulationis, vide Bald. in.l.precibus.C. de proba . Bald. ī.l.emptionem.C. plus valere quod agitur.& no.in.c. ad noſtram.de emptio .& venditio. & vide ꝙ not . voluit Bal.in.l.ordo. & in.l.etiam.C.de executio . rei iudi. & Bald.ī.d.l.illud. in pe.co. Qualiter autem debeat opponi exceptio ſimulationis , vide Bal.in.l.ab Anaſtaſio.in fi.C.manda. Adde quomodo probeᵗ ſimulatio, Bal.conſil.ccccxlvij.iiij.lib.& conſi. lxxxiij.eo . libr.& conſil.xviij.ij.lib. & Ro.cōſil.cccuij.

g ¶Solum inſpicio. Bal.idē ī.l.j.C . de do.ante nup. dicit ꝙ cōſtitutio precarij tollit omne vitium ſimulationis. Fallit,qñ tendit ad pręiudiciū fiſci, vł aliorum creditorū & vide Bal.in.l. illud.in pe.col.C.de ſacroſan.eccleſ. & ī.l.j.C.de ſuffra.ad de ꝙ not.prędictā doctrinā Bal.limitat, niſi alię coniecturæ concurrant. quia tunc conſtitutio non tollit ꝑſumptionem fraudis.ita vide eius conſilio.ccxlvj.

h ¶Fuit pręſens.ibi prędicta vera,&c.fallit,niſi eſſet præſumptio ſuſpitionis.ſecundum Bald.in.l.j.C.de ſuffra.& Bar.in conſi.Petrus nicole.

i ¶Venditor ipſe.Adde Bal.& Sali.in.d.l.empt.C.plus vale.ꝙ agitur.& Bar.in conſi.Petrus nicole.& omnino vide quod eleganter not.Barto.in l.iuſiurandum.§.procurator.ſ̃.de iureiu.in fi.iij.colum.& iſtis adde Pet. de Anch.& Imo.in.d.c.illo vos.de pi.

k ¶Probetur.ſed do.Io.hic dicit,ꝙ imò pręſumitur contra emptorem,ex quo clandeſtinè emit.per.d.l.fin.cum ibi not.ſ̃.de ritu nupt. Adde ver.ſe. ꝙ ex breuitate ipſius præſumatur fraus. Pe.de Ancha.conſi.clix.

l ☙POMATES. ¶De priui.cre.vide in ſimili Ro.conſi. lxviij.colum.viij.& Barb. xj.colum.xvij.& ſeq.volu.j.&.xxij..col.xvij.& ſeq. eo. vol.& li.in.viij.colum.& Feli.in.c.conſultationibus.colum.j.de oſt.dele. & Ancha.conſi.cclj.& in ſimi. Are.conſi.lxxij.colum.iiij.

a ¶ Sapit naturam. De hoc latius hic per do. Io. subdentem etiam, quid de donatione facta à patre filio in potestate. de qua etiam per gl. in. d. l. si res.

b ¶ §. si maritus. el. ij. Vel quãdo post mortem sibi conscia criminis cõsciuit, propter quod poterat damnari memoria. Et sic habes intellectum ad illum. §. qui intelligitur, ꝙ ante crimẽ commissum fuit facta donatio: vt sit spiciale in illis criminibus. Andræ. Barba.

POMATES.

b ¶ §. si maritus. Cogita, an. §. si maritus. habeat locum, si donatio esset facta nurui per socerum? & deide mortuo socero: damnaretur eius memoria: & an si eẽt per socerũ, & eo mortuo posteà, ẽt mortuo filio, filij memoria damnaretur Nam videtur, ꝙ non, per. l. si verò. §. de viro. ṡ. soluto matri. Cogita. iste casus fuit in persona Ioãnis de becaria. & disputatur apud magnificos extraor. ducales.

c ¶ L. ex iudiciorũ. vide plenè no. ibi.

d ¶ Fallit in alienatione. Adde ꝙ gl. ĩ. d. l. reos. tenet oppositum. & in. d. l. ex iudiciorum. j. de accu. & videtur probari in. l. fina. C. ad. l. iul. maiest. sed potest dici ꝙ si fiat alienatio soluẽdo creditoribus, ꝓcedit dictũ Bar. nisi fortè minori pretio, vt hic dicitur. & ita procedit gl. Andr. Barba.

e ¶ Vt. l. reos. sed gl. ibi, tenet oppositũ & in. l. ex iudiciorũ. & videtur probari. l. fi. C. ad. l. Iu li. maie. sed dic, vt per do. Ioan. hic. Adde de hoc secũdo tempore, quando fit alienatio ante litem conte. Pe. de Ancha. consil. cclij.

f ¶ Vt. l. q pœnę. intellige hoc & limita: vt hic ꝑ do. Ioã.

10 cũratione in prin. ṡ. de pecu. Et prædicta vera †in contractib⁹ inter viuos. Si verò fiat donatio causa mortis: tunc secuta sententia condemnatoria indistinctè reuocatur: vt. l. eius qui, &. ṡ. de te. §. j. l. res. C. de dona. inter vir. & vxo. no. j. ti. j. l. si quis. ¶ Si

11 verò †sapit naturam[a] donationis inter viuos & donationis causa mortis: vt donatio facta coniugi, vtrum ista donatio secuta condemnatione reuocetur? & videtur, ꝙ non, vt. l. res quæ. C. de donat. inter virum & vxo. ¶ In contrarium videtur. l. cum hic status. §. si maritus. ṡ. de don. inter virum & vxorẽ. Istud dubium tangit Iac. de Are. & soluit ipse sic. Aut erat morte confirmata: & tunc secuta sententia reuocatur, si sententia sequitur post mortem in casib⁹ ĩ qb⁹ põt sequi. Sed si nõ est morte confirmata, tunc non reuocatur: vt. l. res. C. de do. inter virum & vxorem. ¶ Sed de isto dicto Iac. de Aret. miror, quid est dicere, ꝙ postq̃ est confirmata facilius reuocatur, quam antequam mors sequatur: cũ est in pendenti? Ego dicerem, quòd. l. res. C. de do. inter vir. & vxo. determinatur secundũ. l. cũ hic status. §. si maritus.[b] ꝙ regulariter non reuocatur. Fallit in his criminibus, in quibus potest dãnari post mortem propter enormitatem criminis: cũ sequatur sententia post mortem. & hoc salua meliori delibe ratione. Prædicta vera: de reuocatione fienda ipso iure, sed in casibus, in quibus reuocatio non fit ipso iure, si subest aliqua suspicio præcedẽtis delicti ꝓpter coniunctionem personarum: quia vxor de facili præsumeret fraudem. & esset locus reuocato-

12 riæ: vt dixi, secundo casu. ¶ Secũdum tempus† est post delictum commissum ante accusationem: & tunc quædam sunt delicta, propter quę statim ipso iure sunt publicata bona. l. cõmissa. ṡ. tit. j. & ꝙ no. Dy. in. l. Imperatores. §. de iure fis. &. C. de incest. nup. auth. incestas. & in corpore vnde sumitur. & c. cum secundum. extrà de hære. lib. vj. & tunc non valet donatio, vel alienatio: quia non habet dominium, cum statim amiserit. ¶ Quędam sunt delicta in quibus licet dominium non perdat, statim interdicitur ipso iure administratio. l. quęsitum. j. qui & à quibus. &. l. ex iudiciorum.[c] j. de accusa. & tunc non potest alienare. Fallit in alienatione[d] necessaria: vt. l. reos.[e] j. de sol. & l. alienatione. ṡ. fami. ercis cundæ. & l. peto. §. prędium. ṡ. de leg. ij. intellige ꝓ suis alimẽtis aduocatis, & scripturis ad eum pertinentibus. ¶ Quędã sunt delicta talia, quibus non interdicit̃ administratio: vt ẽ regulariter. l. aufert̃. §. in reatu. j. de iure fisci. & tunc si alienatio est irreuocabilis: vt manumissio: & tunc interdicit̃: vt. l. q pœnæ. j.[f] de manumis. Sed si est reuocabilis, nõ interdicitur: vt hic. sed si in fraudem apparet facta, reuocatur: vt. l. si aliquis. j. titu. j. & in. l. in fraudem. in princ. ṡ. de iure fisci. siue ex causa lucratiua, siue ex onerosa sit facta donatio: vt ibi expressè innuit textus in fraudem ꝙ præsumo ex omnibus causis præcedentibus. ¶ Item si in crimine erat deprehensus: vt leg. fina. in princip. de bonis eorum &

13 suprà dixi secundum Dyn. ¶ †In tertio tempore post accusationem ante litem contestatam. & tunc in illis casibus, in quibus ante accusatioẽm alienari non potest, post alienari potest: vt dictis legibus. Sed quia ante accusationẽ ꝑmittitur alienatio necessaria, hic debet distingui: aut comparet, vt sibi permittitur: & tunc ꝑmittitur: vt. l. reos. j. de solutioni. si est absens, non: vt. l. fin. in fine. de requi. re.

14 ¶ † Quartum est tempus post litis contestationẽ: & habemus gl. in. l. ex iudiciorum. j. de causa. quòd non potest fieri alienatio in crimine post litis contest. Et hoc videtur confirmari ratione: quia est effecta litigiosa post litis contestatio. Gul. de cu. in. l. non solum. in fin. cum seq. ṡ. de restit. in integ. dicit quòd non efficitur litigiosa: quia agitur principaliter de vindicta, non de bonis. Facit. l. q̃cq̃. §. Iul. cũ gl. ṡ. de aqua plu. arcend. Cum ergo non efficiantur litigiosa bona ante sententiam, & ante sententiam. non habet ius fiscus. tunc omnis contractus cele-

15 bratus post litis contesta. valet, prout ante, vt hic.

g ¶ †Quintum[g] & vltimum tempus est, post sentẽ

h tiam,[h] & tunc, aut sententia non suspẽditur appellatione, & non valet, vt hic. Aut est suspensa appellatione, & valet: sed reuocatur: vt. l. chirographis. §. j. ṡ. de admini. tut. & hoc officio iudicis, ad quem g spectat retractare innouata appellatione penden-

16 te. ¶ †Circa prędicta moueo dubium. nõne nos habemus in. l. quòd fiscus hodie à die criminis contra

i cti habet bona omnia obligata[i]. l. aufertur. §. fiscus j. de iure fisc. & in gl. l. rescriptum. in prin. ṡ. de pa. Si habet bona obligata, quantũcũque alienatio sequatur, reuocatur hypothecaria. Nos habem⁹ ecõ trà: quia pro pœnis nõ habet bona obligata: vt. C. de pœ. fisca. creditores præferri. l. j. lib. x. & Dy. in l. ꝙ placuit. j. de iure fisc. tenet contra istam glo. & non vsquequaque benè: vt ibi videbitur. Veritas est, ꝙ ante sententiam nullum ius habet fiscus. l. ex iudiciorum. j. de accus. & hoc tenet Cy. in. l. si quis

17 post. C. de bonis damna. ¶ †Quæro, in casibus, in quibus dixi donationes non valere: an datio insolutum

k valeat? & Iaco. de Are. tangit, & benè:[k] in. l. si aliquis. j. tit. j. Et debes scire, quòd licet bona trãsferantur in fiscum, transeunt cum onere: vt. l. si debitori. j. de fideiusso. si ergo reus soluit, fecit quòd fiscus debuit facere. Sic in hærede patroni, vt. l. si patroni. in fi. ṡ. ad Trebellianum. &. l. ita tamen. §. actiones. eodem titulo. Hoc est verum, nisi rẽ multo maioris valoris, pro paruo debito dederit: quia vsque ad debitum valet, & quod est vltra reuocat̃. vt. l. j. §. si quis in fraudem. ṡ. si quid in frau. patro. & quia ex modicitate pretij præsumitur fraus: vt l. per diuersas. C. mãdat. ¶ Sed aduerte: quia opor h tet: quòd de debito constet: aliàs si pars per confessionem fatetur debitum, secus. l. j. §. quòd si in lite. ṡ. si quid in fraudem patroni. ¶ Quid si in frau- i dem fisci aliquid non quæsiuit? dic. vt. l. in fraudẽ.

18 in principio. de iure fis. ¶ Quæro, †an officialis positus super executiõe possit facere istas reuocationes rerum? respondeo: non spectat ad officium executoris: nisi prius facta reuocatione per sententiam vt instit. de actio. §. item si quis in fraudem. &. ṡ. si ven. no. mulie. l. j. §. j. facit. l. in fraudem. & l. si cum

19 fideicommissaria. §. arist. j. qui & à qui. ¶ †Sed quęro, an ante sententiam iudex possit facere descriptionem, & sequestrationem omnium bonorum, ne dissipentur: videtur, ꝙ non: vt. l. facultas. C. de iur. fis. sol. Quædam est descriptio: vt sciatur, quot sunt res. & ista potest fieri. arg. ṡ. de ven. in pos. mit. l. j. §. pe. Quędam est descriptio, seu inscriptio, q̃ significat rem esse principis, vel fisci. & ista nõ põt. k fieri ante sententiam, vt. d. l. facultas. de iur. fis. Eodẽ modo posset fieri sequestratio: vt ibi. Posset tñ esse ita vehemens suspicio, quòd res deberet apud l reum dimitti datis fideiussoribus: vt. l. fin. C. de ordi. cogni. aliàs sequestratur vt ibi. facit. ṡ. qui satisd. cogan. l. si fideiussor. in fi. &. C. quo. app. non recip.

20 l. ab executio. cum si. ¶ †Quæro. quid hodiè, cùm fisco non applicentur bona: sed certis personis vt

l vt in authen.[l] bo. dam. C. de bo. dã. an ea, quæ dicta sunt habeant locum in personis alijs, quam fisco? & credo, quod non: vt. l. non vsque. ṡ. si à pa. quis fue. ma.

g ponderantem. d. l. qui pœne.

¶ Quintum, ꝙ tamen nõ placet domino meo: quia pẽdentia appellationis nõ impedit fieri id, ꝙ poterat fieri ante sententiam l. postquam. §. Imperator. ṡ. vt leg. no. ca. nec obs. l. chirographis. quia ibi non fuit facta reuocatio incontinenti ex eo: quia facta esset post appellationem: sed quia fuit confirmata prima sententia: & demum post cõfirmationem dicit̃ fieri reuocatio, ꝙ non est mirum: q̃a sic etiam reuocar̃e tur alienata post accusationem. l. fi. in fi. de bo. eor. j. Andr. Barb.

h ¶ Post sententiã. Circa hoc videp do. Io. hic.

i ¶ Omnia obligata. An fiscus habeat hypothecam ĩ bonis delinquentib⁹. Bar. hic. ꝙ nõ ante sentẽtiam. l. j. C. de iu. fisci. lib. x. & vide per Bald. & ibi Flo. in. l. rescriptũ. in princ. ṡ. de pact. & Bald. in. l. j. C. de reuo. his, q̃ in frau. cre. Adde eundem Alexan. consilio. lxxv. j. libro.

k ¶ Tãgit & bene. Adde ꝙ not. in. c. ad nostram. de emptio. & venditiõ.

l ¶ Vt in authentic. Not. ad aut̃. bona dam. sequitur Bal. ĩ. l. ij. ver. scias. C. q te. fa. poss. & vide Bar. in. d. l. non vsque. quæ in simili quæstio. videtur aliter loqui.

SVMMARIVM.

1 *Secũda opi glos. q, verba enuntiatiua de quibus hic: inducunt fideicommissum, uel legatum non donationem, causa mortis, est uera: & ẽt sapiunt naturã cõtractus inter uiuos.*

2 *Verba enuntiatiua incidenter propter aliud emissa, non inducũt dispositionem.*

3 *Verba enũciatiua prolata propter se, dispositionem inducunt si natura uerborum hoc patitur.*

4 *Verba enunciatiua incidenter propter aliud per modum conditionis emissa, quando inducant dispositionem?*

5 *Verba enuntiatiua, quãdo proferũtur per modum causæ, q̃n dispositionem inducant.*

6 *Verba enũciatiua, si proferuntur per modũ demonstrationis, quando dispositionem inducant?*

7 *Verba enuntiatiua testatoris emissa propter se, in præiudiciũ tertij dispositionem non inducunt.*

8 *Verba enuntiatiua propter se emissa relata ad honoratum dispositionem non inducunt.*

9 *Verba enunciatiua, si non proferuntur: sed intelliguntur per dictionem taxiuam tantum: dispositionem non inducũt: secus*

a POMATES. ¶ Hac scriptura. vide ad istam.l.& similes, Alexã. in cõsi.cxlv.in.ij.vo.& Old.consi.cxxj.& Ro.lxv. col.ij.& Alex.xlv.col. ij.vol.j.& Caprã.x.col.iij.& Alex.lxxxij.col.v.vol.iij. vbi ponit quid in verbis enũtiatiuis.l.vel statuti.& q̃ dicant verba enũciatiua, vel narratiua.

b ¶ Dispositionẽ inducũt. Fallit hic.l. vbi verba enunciatiua essent prolata ad diminutionẽ quia tunc nunquã inducunt dispositionẽ, si p talẽ dispositionem induceref augmẽtũ. ꝓbatur ĩ.l.legata. in utiliter.ij.respõ.de leg.j.& de materia huius.l.vide plenẽ oĩa.p do.An.in.c. fi.de succ.ab inte. p Cy.ĩ leg.prima. C.de fal.cã adi.le. aliq d p Cy.in.l.nõ nudis.& in.l. non epistolis.C.de probã.aliq d p Bar. in l.cũ ꝓponeref. de le.ij.& q d ĩ matrimonio:vtrũ verba enũtiatiua mr̃imonij in instrumento dotali probent in præiudiciũ alteri⁹ matrimonij? Inno. in.c.illud.extrà de præsumpt. ꝙ non & seqt̃ Bal. in auf. si qs in aliquo. C. de edẽ.& intelligit illud verũ quo ad ꝓiudiciũ tertij. sed bene probãt in ꝓiudiciũ ipsorũ enũtiatiũ.ad ꝙ facit,ꝙ no.Bar.ĩ.l.ij.C. de fi.inst.q d sit enũtiatio vide p Bal.ĩ.l.si voluntate.C.de fideico.li. vbi alle.l. sciẽdũ.§.dictũ.s̃.de ędili.edic. &.l.tale pact.ĩ prĩ.s̃.de pa.

c ¶ Inducãt dispositionẽ. Adde Bal. in.l.j.C.de fal.cau. adie.le. Adde an verba enunciatiua in vltima volũtate dispositionẽ inducant. Ab. consi.xj. lib.j.Pau.de ca.cõsi.clxxxix.

d ¶ Non valent. Ad de gl.in.l.ẽptor.§. ancilla. de rei ven. & ꝙ ibi dixi. & ꝙ no.Bar.in.d.l.titia §.Titius.& Bal.in l.ex his.in vlt. co. de testa. mili.

e ¶ Sol. ꝙ conditionaliter. Limita, vt singu.no.p Bar.ĩ.l. lj.s̃.vt le.noĩe cau. Itẽ limita multum no.oĩa iura volentia verba enũtiatiua nõ disponere. &c.hoc esse verũ, nisi talia verba forent geminata. Ita no.Bar.in.l. cũ scimus.in prin.C. de

secus si proferũtur.

10 *Verba enũtiatiua propter se emissa, circa ea, quæ per defunctum non sunt disponibilia, non disponũt.*

11 *Verba enuntiatiua quando iuramentum interuenerit, inducũt probationem: siue principaliter propter se, siue incidenter, siue propter aliud, siue ad alium directa, sint emissa: siue sint subaudita. & ponuntur quatuor effectus iuramẽti.*

12 *Iuramentum non reuocatur propter errorem.*

13 *Verba enuntiatiua emissa propter se, principaliter ad gratuitum directa scienter, eorum, quæ per defunctum sunt disponibilia, inducunt dispositionem, quatenus uerborum significatio patitur.*

Fallit fauore libertatis: & ibi est iuramentum, ibidem.

14 *Scriptura, de qua in ista lege tot testes sunt necessarij quot in codicillis sufficiunt.*

15 *Verba enunciatiua in priuilegijs, an disponant? remissiue.*

16 *Verba enuntiatiua in contractibus prolata ad liberationem: dispositionem inducunt: & quid quando ad obligationem?*

17 *Verba enuntiatiua in iudicijs ante litem contestatam, non inducunt probationem: post sic.*

¶ LEX. XVI.

EX hac scriptura.[a]

¶ Verba enuntiatiua in vltimis voluntatibus dispositionem inducunt.[b] hoc dicit. ¶ Ibi habui: id est, habere continget. aliâs videretur, quod loqueretur post mortem. ¶ Et pro declaratione gloss. diuido eam. Primò, format vnam.q.ad declarationem literę. Secundò ibi sed contra videtur. tractat quando verba enuntiatiua proferuntur incidenter propter aliud, p modum conditionis.& intererit quando proferunf p modum causæ, vsq; ibi. item contra. de cond.& demonstra.&c. Ibi tertiò tractat, quando verba enuntiatiua proferuntur incidenter propter aliud, per modum demonstrationis, vsq; ibi. Itẽ cõtra. de leg. ij.l.Titia.&c. Quartò tractat, quando verba enuntiatiua proferãtur principaliter, propter se vsq; ad finẽ gl. ¶ †Redeo ad primum, & quæro an ista verba inducant dispositionem[c] inter viuos? scilicet fideicommissum, vel legatum? & in gl. sunt tres opi. mediam tene.& eam tenet Dyn.& Iaco.de Are.& oẽs: scilicet, quod faciant fideicommissum, vel legatum: & quod donationem causa mortis non inducant: quia donatio cã mortis. requirit præsentiam partis. leg. inter mortis.j.eo.ita sapit naturam cõtractus inter viuos.l.tã is.j.tit.j.&.l.ij.de dote præle.in gl.in ver.legatũ. Sed hic non ponif, ꝙ interuenerit partis præsentia.& sic prima opi.non est vera. ¶ Item tertia op.non est vera: quia vt patet tex. dicit, ex hac scriptura. non ergo ex alia agi potest si dicitur, ꝙ est donatio inter viuos, non bene dicitur, quia in contractibus dominium non trãsit si ne traditione.l.si quis argentũ.§.pe.C.eo. nisi in ecclesia vt.C.de sacr. san.eccle.l.vl. sed text. dicit hic dominium ex hac scriptura pertinere. hic non pręsumitur traditionem interuenisse. ergo, &c. Pręter eã, absenti non potest donari: vt.s̃.eodem.l.absenti. sed hic liberti erant absentes. tene ergo medium.

2 ¶ †Venio ad secundam partem gl. ibi, sed contra. Et extra gl. primò opp.C.de test.mili.l.ex his verbis. vbi verba enuntiatiua non inducũt dispositionem, nisi fauore militis, vel libertatis. Solu. verba enuntiatiua incidenter emissa propter aliud, non inducunt dispositionem, vt in contrarijs: hic propter se fuerunt emissa: ergo habes, ꝙ verba enuntiatiua quandoque incidenter propter aliud emittuntur: quandoq; propter se principaliter: secũdariò propter aliud.& tunc debes scire, ꝙ quandoq; emittuntur propter aliud: vel per modum conditionis vel per modum modi vel p modum cãæ: vel per modũ demonstrationis: & non potest alio mõ contingere. Sed quando per modum modi, non di f co hic: quia sunt verba dispositiua.l.vlt.C. de his, quæ sub modo: sed solũ tangam quando p modũ conditionis vel causæ vel demonstrationis emittũtur.& de his tractat ista gl. ¶ Oppo.de.l. ex facto. s̃.de hæredi.instituen. Solut. glo. ibi, de rigore: hic æquitate. & sic illa corrigitur per istam: quia hoc important ista verba: vt.l.cotem.§.fin.s̃.tit.j.& ibi vidistis gl. Sed legum correctio est euitanda. hęc tamen solu. fundatur ex isto tex. qui dicit benigna interpretatiõe.&c. Sed nõ dicit benignè, quasi aliud sit de rigore sed quia regulariter in testamentis ad hibetur: vt.l.in testamentis.j.de reg.iur.& in quali bet lege: vt.l. benignius.s̃.de legi. Alia sol. est, ꝙ ibi in hæreditate: hic in legato. Sed ista non est bona quia video, ꝙ in hæreditate verba enuntiatiua inducunt dispositionem in exhæredatione: vt.l.q vo lebat. de hære.insti. multomagis in ista, vt arg.l. cũ

3 quidam.s̃.de lib.& posth. Sol. †ergo hic verba enũtiatiua proferuntur propter se: sed ibi incidenter propter aliud, p modũ conditionis, quę dispositionem non inducunt: vt ar.l. si quis sub cõditione.s̃. si quis omis.cau.testa. ¶ Oppo.de.l. Titia.in princip.de leg.secundo. Solu. ibi testator fuit vsus ver- g bis futuri temporis, quæ conditionem faciunt. Et ista est bona: & sic si in vim conditionis ponantur, non inducunt dispositionem. Aliam sol. ponit gl. quæ etiam potest esse bona: scilicet, ꝙ ibi non fuit expressa species, vel quantitas: & ideo etiam si per

d modum dispositionis proferantur, non valent.[d] l. cum post.§.gener. de iure dotium. ¶ Sed contra prædicta videtur de vsufru.l. proculus.in princ.& l.deniq;.§.interdum.de pec.leg.& l.pe.de col.do.

e Sol. quod conditionaliter[e] profertur, non inducit dispositionem: sed in aliquo accidenti, vel consequenti bene inducit dispositionem ex præsumpta voluntate testatoris: vt in contrarijs: quando illud antecedens, vel consequens poterat de volũtate te h statoris induci. Nam in.l. proculus. non poterat ĩpleri conditio, nisi ponas dominiũ legatum: iõ dispositionem inducunt in dominio: vt in alijs appa-

4 ret. ¶ †Ex his ergo, quando verba enuntiatiua ꝓferuntur incidenter propter aliud, per modum cõ

f ditionis distingue:[f] aut non fuit expressa certa quãtitas, vel species: & non inducit dispositionem secundum vnam solu. glo. in dicta leg. Titia.ĩ princ. de leg.ij. Vel fuit expressa: & hoc secundo casu. aut quæris, an inducant dispositionem in eo, quòd venit in conditionem: aut in alio antecedenti, vel cõsequenti. Primo casu, non inducit: secundo casu aut illud antecedens, vel cõsequens poterat per testatorem induci: & inducit dispositionem, si erat

g antecedens necessarium:[g] vt dict.ll. Fallunt prædicta, quando verba conditionalia proferuntur p ablatiuos absolutos. quod dic: vt leg. fideicommissa.§.cum esset de leg.iij.& leg. in ratione.§. tam &

5 si ad.l.fal. ¶ †Venio ad secundum, scilicet, quando verba enũtiatiua proferuntur per modum cau

h sæ[h]. ¶ Ex hac gloss. tu dicas, quòd verba enuntiatiua propter aliud emissa non inducunt dispositionem. contra. de leg. qui volebat suprà de hære.institu. Solu. prædicta habent locum, quando conditionaliter proferuntur propter alia in modum causæ: sed nos habemus leg. quòd verba enuntiatiua prolata per modum causæ inducunt dispositionẽ per modum exceptionis leg. emptor.§.fina. suprà de rei vendica.& videtur text. in leg. fina.§. primo infra de doli exceptio. ¶ Sed aliter videtur tenere glos. quòd inducant dispositionem, etiam quo ad actionem leg. si socer.§. lucius. suprà soluto ma-

agri.& censi.lib.x. Facit ꝙ no.Bal.in.l.cũ fidem.C.de non nu.pec. De hac materia etiam vide, quæ no.Bal.in.l.non idcirco.C.de iur.& fa.igno.& in l.pe.& in.l.mulier.C.ad velleia.Bar.eo.tit.in.l.cum testm̃.Bald.in.l.pe.C. de iure deli. Quæ autem dicantur verba enuntiatiua. vide tex.& Bar.in.l. si quis mihi bona.§.iussum.s̃.de acqui.hære.& ꝙ not.Bar.in.l.j.in prin.in versic. tertio dixi. de op.no.nũ. vide per Bald.in. d.l.si voluntate.C. de fi deicom.lib.

f ¶ Distingue. vide Bal.ĩ.l.ex his.in.ij. co.C.de test.mil.& ibi p Ang. Adde ĩ materia ꝙ no.Bar. in.l. Pamphilo. in princip.de leg.iij. p Bal.ĩ.d.l. nõ idcirco.C.de iu.& facti.igno. Bald.in.l. verba.C.de test.& l.pe.C.de iur.deli. & in.l.q se pr̃is. C. vñ lib.d. Anto.ĩ.c. post cessionem.ad fi.de ꝓb.Io.an. de ver.sign.in.c. Ab. in gl.ex hoc videt & limitat Bar.in.l. si fortè.j.de cas.pe. vide Bal. in.l.cum aliquis.C. de iure delibe.

g ¶ Antecedens necessariũ. Istud est contra tex.in.l.ex his.C.de test.mili. & posset respõderi ad.l.proculus.& l.pen.de col. ꝙ ibi erãt principaliter prolata propter se ad.§.interdum.respondę, ꝙ ibi ex ĩterpretatione iuris de necessitate, iducitur dispositio

h ¶ Per modũ causæ.& Bar. hic simpliciter tenet: ꝙ inducant dispositionem quo ad actionem. Sed idẽ Bart. ĩ.l. si socer.§. Luci⁹ hic allegata. dicit verũ quo ad actionẽ personalẽ, non quo ad realem.& sic saluat glo.ĩ.d.l. ẽptor.§. ãcilla. hic alle. sed do. Ioã.in d.§.luci⁹.tenet cõtra Bar. videlicet: ꝙ etiam inducant dispositionẽ quo ad actionẽ in rem de quo latè per eũ ibi. et sic se remitit ad ibi latè dicta p se. per Ange. in.d. l.ex his.de test.mili. Et adde, ꝙ Bald. in auf. ei qui.C.de bo.autho.iud.po. dicit, ꝙ verba enũciatiua dispositiua cognoscũtur hoc modo: quia quoties sermo est de voluntate determinã

trimonio.quod tenet Innocentius de succes.ab in-
a test.c.fi.[a] Et hoc placet,quando in causa venit ali-
quid,ꝙ per testatorem poterat disponi,nisi erras-
set:vt infra dicetur.quando proferuntur principa
6 liter propter se.¶†Venio ad tertium,quādo ver-
b ba proferuntur per modum demonstrationis.[b]
¶Oppo.de.l.cum tale.§.fin.s.de condi. & demō.
gl.tua.dicit ibi verba enuntiatiua emittuntur pro-
pter aliud demonstrando.& ista est bona: & ideò
dispositionem non inducunt.l.ex his.C.de test.mi
li. Fallit fauore militię,& libertatis: vt ibi dicitur.
Item fallit si fuit iuratum:vt in authen.ꝙ obtinet.
C.de proba.¶Item aduerte,ꝙ gl.ponendo casum
in.d.l.cum tale.§.fi.dicit ex centum,quæ tibi lega-
ui,da illi decem.& ideò fit animo diminuēdi.Hoc
c non placet:[c] quia tunc induceret dispositionē: qa
legatum de decem, non potest valere sine antece-
denti posito per modum demonstrationis.argu.l.
proculus.de vsufru.&.l.deniq;.§.interdum.de pe.
lega.Sed in.d.l.cum tale.§.fin.dicit, ꝙ ex centum
quæ Titio legauit, hæres decem dato:quia hæres
potest aliunde soluere, quàm ex dictis centum : iō
non īducit dispositionem.¶Venio ad quartū,qn̄
verba proferuntur principaliter propter se.Et op
poni.quod imo dispositionem non inducunt leg.
Titia cum testamento.§.Caius.suprà de legatis se-
7 cundo.Solut.†.verba enunciatiua dispositionem
inducunt, inquantum natura verborum prolato-
rum patiatur: sed secus si illa verba non patiantur
vt in contrario. Vlterius opponi. de leg.'.verba.
C.de testament.'Solutio . ibi fuerunt emissa pro-
pter se in prę iudicium tertij.hic verò propter se in
d præiudicium hæredis.[d] ¶Opponi.de leg.Lucius.
§.filiam.ad Trebel.solu.ibi verba enunciatiua mo
dificatiuè fuerunt prolata:ideò vltra modificatio-
nem dispositionem non inducunt.Sed opponi.de
leg.secunda.C.de falsa cau.adie.So.ibi ironicè uer
ba fuerunt emissa.¶Item oppon.de leg.generali.
8 in princip.suprà de vsufruct.leg.Solu.ibi† ad ho
noratum fuerunt verba directa: & sic vidētur ver
e ba adulatoria:hic ad grauatum[e]. Et istam solutio.
dat glos.in.l.peto.in princip.de leg.secundo.Hoc
tamen fallit fauore libertatis:vt leg.Paulus. in fin.
infrà de fideicommis.lib.¶Oppo.quòd ista verba
enuntiatiua non inducunt dispositionem : vt leg.
9 rationes.in fin.C.de probatio.Solu.†verba enun
ciatiua,quandoque proferuntur: & tunc proce-
dunt ea,quæ dixi circa leg.istam. Quandoque nō
exprimuntur, sed intelliguntur propter dictionē
taxatiuam ibi positam,& dispositionem non indu
cunt:vt leg.rationes in fin.¶Sed opponi.respon-
deo, hic grauat tantum hæredem onere probandi
contrarium. Sed contrà.C.arbi.tute.leg. prima.&
10 leg.cum pater.§.pater filio.de leg.ij.Solu.†verba
enuntiatiua circa ea, quæ per defunctum non sunt
disponibilia,dispositionem non inducunt.Præter
eà,illa verba nō apponebātur circa personam cer
tā & ideò legatū non valet in personā incertam,vt
leg.cum ex pluribus.infrà de ma.test. ¶Opponi.
videtur, quòd ista verba dispositionem inducant:
vt in authenti.quòd obtinet.C.de proba. & in cor
pore vnde sumitur.de iureiuran.à morte præst.So
11 lu.†ibi inducit iuramentum, quod iuramentum
f operatur[f] primò,quòd verba enuntiatiua inducūt
probationem actus celebrati,siue iuret: siue iuras-
se se dicat.leg.cum quis.§.codicillis.de lega.tertio.
& dicta authenti. quod obtinet.& in corpore vn-
de sumitur. aliâs licet fideicommissum inducant :
tamen non probationem actus iam celebrati.¶Se
cundò operatur: vt non intersit vtrum proferant̃
verba principaliter propter se, vel incidenter.Itē
non refert ad quem verba dirigantur:vt dict.auth.
quòd obtinet. Ideo tertiò operatur, quòd verba
enuntiatiua subaudita ex vigore verbi taxatiui,q̄
aliâs non inducerent dispositionem,propter iura-
g mentum inducunt,[g] per dictā authen.quod obti-
12 net. ¶†Quartò operatur, quòd non posset pro
bari contrarium: scilicet error:vt est gloss.in leg.ra
tiones.C.de probati. Tamen illud non videtur ve-
rum : quia iuramentum erroneum non habet con-
sensum : vt leg.vltim.ff. qui satisdare cogantur.&
leg.final.C.de non numerata pecunia . Sed dic,ꝙ
hæc est ratio : quia iurando videtur velle,quod va-
leat omni modo, quo potest. leg .cum pater.§.fi-
13 lius.de legatis secundo.Collige ergo,† quod ver-
ba enuntiatiua emissa propter se principaliter ad
grauatum directa scienter:eorum,quæ per defun-
ctum sunt disponibilia, dispositionem inducunt
quatenus verborum significatio patiatur:hoc di-
cit hæc lex. ¶Fallit, vt dixi fauore libertatis.
& si iuramentum intercesserit : vt ex supradictis
apparet.¶Oppon.de leg.nuda.infrà eodem.Dy.
& Iacob.de Aret.soluit,quòd ibi quis volebat pe-
tere iure donationis inter viuos, quod non po-
test :cum præsentia personæ non intercesserit: hic
iure legati .vbi non refert, cum quo quis loqua-
tur'.vt leg.milites.in princip.&.l.cum pater.§.do
nationis de leg.secundo.¶Opp.de authen. si quis
in aliquo.C.de eden.glo.breuiter in leg. si donatio.
C.eo.tangit istam oppo.& soluit,vt ibi per gloss.
habes.eodem modo soluit hic Dyn. circa leg . no-
14 stram.¶†Quæro,in ista scriptura,in qua quis cō-

da,perficienda per actū alteri⁹ voluntatis:tūc nō disponūt, sed enuntiant Sed quando non requiritur actus alterius voluntatis,tunc disponunt.Et dicit Bal.in.l.ij.C.de neces.ser.hæred.instit.per illum tex.quòd illa enuntiatiua dispositionem inducunt ex interpretatione.non ex significatione vocabuli.ff.de leg.ij.l.vnum ex familia.§.fin.vel pe.Adde, quando verba enunciatiua p modum causæ inducant dispositionē. Bal.consi.xiiij.co.j.lib.j.& cōs.clxx.eod.lib.

a ¶C.fi. de intellectu illius. c. plenè per Bal.in.l.j.ī pe.col.in rep.C.de sacrosan.eccle.

b ¶Per modum demonstrationis.Adde ꝙ not.Bar.in.l.demonstratio falsa.§. quod autem. in ver. quintò quęro.de condi.& demonstra.'& vnum quod nota. dixit Bart.in.l.gerit. de acqui.hære.in.j.q.princ.ver.circa tertiam.videlicet, q̄d si in instrumento ꝓcuratorij dicat̃ talis facit talē ꝓcuratorē ad lites: vel talis hæres,talis tibi salutem dicit &c.Ista verba enūtiatiua propter aliud emissa, plenè probant talem esse hæredem talis. ꝙ bene nota.

c ¶Hoc non placet.per Bal.in.d.l.ex his.de testamē.mili.in vltima columna.

d ¶Præiudiciū hęredis. vide ꝙ not. dicit Bart.in.l.pater.§. feudum.per illum tex. de lega.iij.& istis adde plenè Bald.in.d.l. ex his.

e ¶Hic ad grauatū. no.ꝙ verba enuntiatiua, quando ꝓferuntur principaliter propter se, si referuntur ad honoratum: vt Seius hæres meus dabit tibi centum, tunc non disponunt:secus si ad oneratum,vt ad hæredē:puta,quia dixit Seio: hæres mi,dabis Titio centum,& ita videtur sentire Cyn.in.l.j. C. de fals. cau.Sed secundum do.Io.potest dici,quod vtroq; casu disponunt:vt hic per eum,qui respondet ad.l.generali.ꝙ ibi fuerunt adiecta aliqua verba ex quibus colligi poterat testatorem potius consultiuè loqui,q̃ dispositiuè:vt patet ibi ex'litera.& ibi etiā sensit gl.secūdū do.Ioā.hic.& ita etiā illum tex.videtur intellexisse Bal.in.c.j.in fi.prin.de natura. aliâs de succ. feud in addi.Sed pro opi.Bar.hic videtur text.in.l.Iulianus.§. ex his de leg.iij.secundum intellectum Bar.in.l.Pamphilo.in princi.de leg.ij.Adde Bal.in.d.l.ex his.in vlti.col.Cy.in.l.ij.C.communia.de leg.in.vj.opp.Bal. in.l.j.C.de fal.cau.& ibi per Cy.

f ¶Iuramentū operatur.Adde ꝙ non potest reuocari confessio facta ī vltima voluntate,si facta fuit præsente creditore,& acceptante.vt not.Bar. in.l.rationes.C.de prob.Item nisi notarius acceperit illā confessionē.prę sens tanquā publica persona.Item nisi priuata persona receperit talē cōfessionem tanquam negotiorum gestor. Et ista hic nota, propter ea quæ dicit Bal.in.d.l.rationes.& hic per Moder.& firmat Barto.in.l.cum quis §.codicillis de leg.iij.Et omnia hic dicta per Bar.circa effectum istius iuramenti sequitur Pet.de Anch.in clementi.prima.de probationibus.& hic adde Baldum in dicta.l.ex his.in.ij.col.C.de testamē.mili.vbi vide.Adde an confessio facta in testamento pręsente parte possit reuocari?Bal consilio.cliij.&.clxxx.cclxxx.&.ccxx.ij.lib.& Roma.consi.clxxj.

g ¶Propter iuramentum inducūt.Adde Bart.in.l.Titia cum testamento. §.Caius.de leg.ij.& cum Bart.hic transit Pet.de Ancha.in.d.cle.j.Et vnū no.quod quoties in instrumento sunt apposita aliqua verba enuntiatiua, quę sunt de substātia ad valorē actus de quo agit̃: bene probant enuntiatiuè narratum esse verum quo ad valorem illius actus, nisi aduersarius ꝓbet contrariū. Vn̄ si instrumētum dicit, ꝙ ego promisi centū Sticho seruo Sempronij, illud probat stichū esse seruū Sempronij, quo ad hoc,vt stipulatio valeat: vt est casus in.l.optimam.C. de contrahen.& commit. stipula. Sed si posteà inter Semproniū,& me,disputaretur principalit̃ de dominio Stichi illa confessio plenè non probaret cap.illud. de præsump.& ibi hoc tenet domi.Anto. ꝙ bene no.ad multa. vide ī.l.scimus. C. de agri. & censi.li.xj.& Bal. in.l.j.in vl.co.C.de fal.cau.adie.leg.& in.l.nō idcirco. C. de iur.& fac.igno.& in.l.cū aliquis.C.de iure delibe. vbi latè. Et si notarius etiā in instrumento assertiuè dicit: Titi⁹ procurator Martini, promittit Caio. Illa verba nōn ꝓbant illū esse procuratorem Martini:vt no.Bal.in rubrica de fide īstrumentorū.in.vij.colum.allegat Inno.ī cap.qm̄ contra.de probatio. & in.c.cum in iure.de officio delega.& ibi etiam Ioan.andr..& sequitur Petr. de Anch.in clementi.prima.de probationibus.vide quæ scripsi post Ange. in.l.ne satisda.infra rem ratam haberi.de quo per Cyn.etiam in dicta leg. optimam.Subdit etiam Pet.de Ancha.in dicta clementi.j..quod similiter si dicitur in instrumento:actum in tali castro,talis diœcesis per multa similia instrumenta verba incidenter sic prolata,non probant castrum esse illius diœcesis:Remittit tamen se ad notata.per Cyn.in.d.l. optimam.& in leg.cum aliquis.C.de iure delibe.tenet contra no. per gloss.ij.in.c.cum olim.de censi.& de istis verbis enunciatiuis tangentibus tertium absentē vide in Specul.de senten.prola.§.ut autem.ver.not.& de inst. edi.§.restat.ad fin.in summa.Et quid de instrumento dotis,an probet matrimonium:vt dixi de adul.l.si vxor.post Barto. Refert etiam Petr. de Ancha. in dicta cle.prima:quòd Ioan.And.in dicto cap.cum ī iure circa fin.dicit quòd verba in instrumento prolata præsentibus partibus semper faciūt fidem contra eas,& standum est eis.& vide Bald.in dicto ca.quoniam cōtra.Et verba notarij semper videntur de assertione partium, & eis nocerent.Bald.in rubrica de priuil.do.ad finem.& in.d.leg.ab executore. cir. iij.colum.C.quo.appel.In contrarium,quod no.Bal.in dicta leg.optimā Sed si dicta verba non emissa principaliter,sed incidenter tangerent prę iudicium absentis,tunc secus:vt si in sententia dicitur condemnamus talem procuratorem talis:quia nō probant mandatum.vt dixi. bene faciūt

fitetur

a fitetur quot testes[a] sunt necessarij:& dic tot, quot sufficiant ad codicillum:vt.l.vlti.C.de dona.causa mortis.&.l.fi.in fi.de codicil.Sed aduerte, si testor non vult solenniter testari: sed vult in fide hæredis ponere:& si de hoc constat. tunc inducunt dispositionem & grauamen:vt.C.de fideicom.l.fin. secundum vnam lect.quam docto.tenent & insti. de fideicom.hære.§.fi.

15 ¶ Quæro, † quid si in priuil.[b] dicit Papa Abbati sancti Petri immediate nobis subiecto. an hęc verba inducant dispositionem vt sint sub Papa, & exempti ab episcopo. & dic vt.c.si Papa.extrà de priuil.lib.vj.

16 ¶ † Quæro, qd si in contractibus:[c] iste est difficilis passus: sed salua meliori deliberatione: debes dicere: aut verba enũciatiua in contractibus proferuntur ad liberationem:& tunc dispositionem faciunt, vt.l.tale pactum.in princi.ſ.de pact.& hoc est verum in inductis principalit. propter se: sed si ob aliud incidẽter non inducunt[d] dispositionem.l.iubemus.C.de li. cau. Si verò ad obligationem emittantur: tunc sub distingue, aut emittuntur principaliter propter se & inducunt probationem non dispositionem.l. Publia.ſ.deposi.§.fin.si propter aliud:& tunc aut in contractu aliquo inter præsentes celebrato, & tunc inducunt probationem, seu pręsumptionem donec probetur contrarium:[e] vt,l.optimam. C,de commit.& contrahen.stip.&.l.quidam.ſ.de prob. Si simpliciter emissa absenti, tunc probationem nõ inducunt.l.epistola.in prin.ſ.de pact.&,l.non nudis.&.l.non epistolis.C.de proba. ¶ Ad vnum aduertas: quia si illa verba proferuntur super aliquo iure, in quo sit dare quasi possessorium. illius iuris constituunt illum ad quem verba diriguntur possessorem illius iuris: vt.l.non nudis. &.l. non epistolis.C.de proba.&.l.vlti.ſ.de proba. est.l.pe.vbi autem dixi inducere dispositionem, dices semper inter præsentes: vel inter absentes per nuntium: vel epistolam: vt leg.vlti.suprà de proba.

17 ¶ † Quęro, quid in iudicijs: an verba enuntiatiua inducant dispositionem?& videtur, quòd non: vt leg. qui familiæ.ſ.famil.erciscun.est vtilior lex, quam alia ad hoc.Breuiter[f] verba enuntiatiua in iudicijs ante li. contes.non inducunt probationẽ: quia potest pœnitere ante litem contesta.sed post litem contesta. inducunt probationem: licet posset probari contrarium.

¶ LEX. XVII.

SI in stipulatum. ¶ Per acceptilationẽ potest fieri donatio hoc dicit. An ista donatio acceptilationis causa facta, egeat insinuatione: dicam.j.eod.l.modestinus. Vides ergo, ꝙ licet verba acceptilationis, dicant: confiteor me habere acceptumque tuli, quod mihi debes. ꝙ ex istis verbis non probatur[g] pecuniam in veritate à creditore receptam. Facit.l.licet.in prĩ.ſ.de iur.do.& hoc ideò: quia illa verba videntur magis apposita ad solennizandum acceptilationem: vt.l.& vno.§.j. de acceptila.quam, vt veritas sit, pecuniam esse acceptã. Præterea si in veritate pecunia esset soluta, nõ esset necessaria acceptilatio: cum solutione sublata cesset actio: verba ergo illa intelligantur secundum acceptilationis naturam. l. si stipulatus.ſ.de vsu. Facit ad prædicta.j.titu.j.l.mortis causa capit. §.j.&.§.fi.&.ſ.de condict.ob cau.l.si quis accepto tulerit.vbi non ĩteruenerit acceptilatio. Ad.l.postquam.ff.de pact.respondeo, quod vtrunque principale.ad.l.si actor.ſ.de iureiu. fuit iuratum super iure, non super facto,

SUMMARIUM.

1 *Donatio quatenus continet aliud pactum, cadit in contractũ nominatum, & est locus pœnitentiæ.*

2 *Emptio nũ sit, an permutatio, si tibi pro fundo tuo centum, aut equum, dedero?*

3 *Concessio facta Abbati de uẽdendo ex bonis monasterij pro certa causa, comprehendit alienationẽ factam per abbatẽ; partim pro centũ, & partim pro alia parte terre.*

nota.per Bald.post Barto.in aut.si quis in aliquo, C.de eden.& ibi dixi secundum Bald.in vsibus feudorum. Et quid si notarius dixit, talis sanus mente &c.vide Bald.in.l.j.in.ix.colum.versic.modo quæritur.C.de confes. Et quid si instrumentum dicit, ego conduco ad talem rem tuam: an per hoc probetur te dominum? Bald.in.l.ad probationem.C.loca. Et qd si cauetur in actis publicis quòd Titius positus fuit in banno, eo quod citatus non soluit: nunquid per illa verba enuntiatiua probetur interruptio pręscriptionis? per.l.rationes vide Bald.in.l. gesta. de re iudica, vbi videtur tenere, quòd nõ. & ibi similiter, qd si notarius dixerit talis testis iuratꝰ deposuit: quia tunc probatur iuramẽtum. Facit quod notat Bartol.in.l. Theopompus. de dot. præleg.& no.perpetuò, quod verba enuntiatiua ꝓ dote inducũt plenam probationẽ, per id quod legitur & not. in.l.ij. C.de do. promis. tenuit consulendo Bar.in cõsi. incip. factũ sic se habet. Titius & Seius. caue tamen quia gl. in dicta.l.j. & glo. & docto.in.l,cum de in rem verso, de vsu. tenent, ꝙ nõ sit fauor dotis. sed ius commune Adde ꝙ ĩ instrumẽtis antiquis verba enũtiatiua ꝓbãt: vt dixi post Bal.ĩ.l.cũ aliqs.C.de iure delibe. An autem verba testis enuntiatiua probent: vide Barto.no.in consi.incip. statuto ciuitatis Florentiæ cauetur quòd forensis &c.vbi videtur velle, ꝙ nõ, quando sunt omissa propter aliud. Adde inquantum Alex.hic in apostilla dicit, ꝙ si in instrumento dicitur Titius procurator Sẽpronij. quòd illa verba non probent illum fuisse procuratorem. quod illud est verum in sui fauorem: sed in sui odium probant etiam quo ad tertium. Ita tenuit Roma.consil.lxij.qui alleg. Specu.ita tenere in tit.de procur.§.ratione, versi.illud quoq; notandum. Et an in instrumentis antiquis verba enuntiatiua probent? vide Abba.consil.lxij.lib.ij.& Bald.consil.xcvj.lib.iij.& consi.cccxcix.eo.lib.vbi dicit, ꝙ verba enuntiatiua de partium voluntate scripta faciunt fidem: nisi in personis contrahentibus esset inhabilitas: vt.ff.de leg.iij.l.cum quis.§.codicillis,& de probat.l.qui testamentum Item prædicta limitat, nisi de ipsis actibus, qui enuntiatiuè proferuntur, esset necessaria scriptura: quia tunc illa verba prolata, facerẽt fidem. Exẽplum, potest poni in tractatibus, qui requiruntur quando ecclesia vult aliquam rem alienare: vt illa præcedentibus tractatibus non probet: nisi appareat de scriptura ipsorum. concludit tamen, ibi, ꝙ nulla lex est, quæ dicat, quòd hoc non possit probare per testes. Ideò exemplum aliter poni potest, ipse in dictis terminis consuluit. de quo etiam vide per Pet, de Ancha.consil. vlti.

a ¶ Quot testes, declara, vt hic per Imo.

b ¶ Quid in priuile.vide aliquid hic per do.Io.an.& adde quæ dixi in.l. quidam consulebant.de re iudic.& vide in.l.pe.in.c.nonnulli.de rescrip. qui videtur dixisse, ꝙ talia verba Papæ dispositionem inducunt.do. Anto.ibi dicit illud non esse verum: nisi sint assertiua, sed domi.Ioan. ibi in terminis illius gloss. videtur eam tenere per cle.literas.de probatio. Et secundum eum videtur voluisse Fede.consi.xxij.alias.xxvij. idem repetũt doct.in.c.ex parte decani.de rescript.& vide Imol.in.c.cum olim.de cẽsi.& text.xxv.quęstio.ij.quod autem.Ioan.and.in tit.in inquisi. §. nunc tractemus.versi.hoc autem not.& versi.sequẽ.& quod no.Bald.in.l.neque.in fin.C.de probatio.dixi in,c.significasti.post modernos. de homi. Quid in literis Papæ appellantis te clericum.per Ioan.And.in regul.nó licet. Quid in verbis legis narratiuis? Fede.consil.xxxix. quem sequitur Lud.Roma.in.§.Cato.in.vj.col.& dum alle.cle.literas. Adde quod Pau. de ca.no.eam limitat in consi.clvj.incip.viso & examinato.&c.vt illa cle. quæ est contra regulas iuris communis, solum habeat locum quo ad clericos, qui sunt subditi Papæ, & quibus ipse præiudicare potest, non inter nos laicos subditos ad præiudicandum eis, saltem iure quęsito etiã si ageretur de feu.ecclesiastico.

c ¶ Quid si in contractibus. vide dominum Ioannem hic. & Baldum in dict.leg.ex his.de testamento militari & Bartol.in.l.si fortè.j.de castren. pecu. & vide in.l. cum scimus. de agri.& censi. lib.x. Quid in epistolis? vide Bar. & Bald. in.l.non epistolis. C.de probationi. adde Bald. in leg. prima de falsa causa adiecta. leg. in penultima columna & ibi Cynus.

d ¶ Non inducunt. d.Io.hic tenet contra Bart. & etiam Ro.Sed opi. Bar. circa contractus in omnibus sequitur Petr. de Anc. in clem.literas.de prob. ibi aut emittuntur principaliter propter se, & inducũt probationẽ.&c. Vide Bal. in rubrica de constituta pecu.in.iij.col. & intellige Bar. hic, quando circa certam causam expressa ꝓferũtur in personalibus, per ea quæ hic tetigit gl. vel etiam sine causa, in realibus. vel similibus per no.per Cy.in.l. non nudis.& in.l.non epistolis.& per Bart. in.l.cum falsam.C.de iur.& fac.ignoran.Imo.& Roma.

e ¶ Probetur contrarium. Si tamen scienter proferuntur super eo, super quo partes possunt præiudicare, non admittitur probatio in contrariũ. aliâs sic per not.per Cyn.in.l,non nudis.in vlti.q.& per Bal.in.d.l.cũ falsa. Item dum Bar.hic alleg.l.optimam.d.Io,tenet contra eum,& bene.& etiam domi.Ludo.

f ¶ Ad hoc breuiter, adde Spe.in ti.deposi.§.vij.ver.xj.& latius & meliꝰ, quam Bar,hic not.Bal.in.l.cum precũ.C.de libe.cau.& ĩ.l.ex his.C.de testa.milit.in vlti.colum.& in.l.j.C.de fal.cau, adiec.leg.& in pe.& vlti.col. vbi etiã per Cyn.& Bal.in.l.si magnũ.in fin.C.qui accus.& qualiter hoc dictum possit intelligi, dixi post Bar.ĩ.l.si cui.§.j.& de leg.j.&.vide Bal. omnino in.l,j.in.xix.col.C.de confe,do. Anto.in.c.fi.in fin.de confes.reputat hoc no, Et idem Bal.in.l.error,in.vj.col.de iur.& fac.igno. & vide Imol.hic,& Bal.in.l.qui familiæ.ſ.fa.ercis.& Bal.in.l.certum.§.si quis absente.ff.de confes.& ꝙ ibi dixi. Adde, ꝙ Bar.in.l.admonendi.ver.itẽ quęro, quid si instrumentum publicũ,&c. videtur velle, ꝙ verba enũtiatiua saltem inducant semiplenam probationem. Ad quod vide, quæ dixi ĩ.l. si cui.§,si à filio.de leg.j.post Bar.& Bal.in.l.serui electione.in prin.e. ti. dicit, ꝙ gl.ibi est signanter no. ꝙ in actibꝰ inter viuos, verba enuntiatiua emissa principaliter propter se, non disponunt. dum gloss.ibi dicit ꝙ verbum volo eligere, non inducit dispositionẽ, sed Bar. ibi aliter ĩtelligit illã gl. Adde, an verba enũtiatiua iudicis arbitratoris ꝓbẽt.Ro.consi.clvij.

g ¶ Non probatur, Not. ꝙ confessio de accepto etiam per aquilianam stipulationem, non probat veram numerationem. & idem no. Bartol.in leg.prima infra, quę in frau.credi. & vide Bar.in.l. cum ex pluribus.j. de solutionibus. Baldus latius in rubrica de reuocandis his, quæ in fraudem creditorum & ibi quid si addantur illa verba habuit & recepit. Roma.in,l.prædia, de acqui. posses,

¶ LEX. XVIII.

ARisto ait. ¶ Contractus innominatus quaten⁹ cōti
net donationem, non potest ex pœni-
tentia reuocari. h. d. Ibi cum donatione
i. an obligatio & donatio ex eadem traditione oriā
tur. Item ibi obligationem non contrahi. id est, nō
obligari donatarium donatori. Ibi donatio est. id
est, inquantum datio illam donationē continet. Ibi
ante quinquennium agi. id est, ad seruum ex pœni
tentia: quia donatio aliqua esse videtur. Ibi obliga
tionem de reddendo ex pœnitentia. ¶ Oppon. &
videtur, quòd ex pœnitentia posit reuocari. l. ij.
§. j. s. de condi. ob cau. solu. ibi non fuit simpliciter
donatio: sed ob causam datio. ¶ Deinde oppo. qa
aut fuit in mora manumittendi: & ex constitutio-
ne erit liber. Aut non fuit in mora: & nō potest cō-
a ueniri. & sol. vt gl. & tene quamuis de tribus.[a] Vel
dic, q hic de receptione, quæ oritur non tātum de
ea, quę oritur ex cessatione. l. si pecuniam. s. de con
1 dic. ob cau. †Vides ergo hic, q quatenus donatio
a continet aliud pactum cadit in contractum[a] inno
2 minatū, & est locus pœnitentiæ. ¶ † Quæro, quid
in alijs contractibus. Pone pro fundo tuo do tibi
b cētum, & equum: erit ne emptio,[b] vel permutatio?
Et dic, q videtur emptio & permutatio mistim: vt
hic. Tu dic si pricipaliter emitur, licet aliqua spe-
cies detur, totum erit emptio: vt. l. tenetur. §. j. de
act. emp. Si principaliter permutatur, totum erit
permutatio: vt extrà de rerum permut. c. ad quæ-
stiones. In dubio inspiciam quod plus valet: vt si
valet plus res, quæ datur pro re, quam pecunia, fit
permutatio: vt. d. c. ad quæstiones, alias esset em-
ptio. argu. l. quicquid. §. fin. s. de acquir. re. do. Nec
erit locus pœnitentiæ in aliquo: vt. s. de seruit. ex-
por. l. quæsitum. Nec ob. l. ij. eo. tit. & quod ibi no.
Nam ibi, vt dicitur, est locus pœnitentiæ quātum
ad hoc: vt constitutio non habeat locum; non cum
emptor posit manumittere, si vult, & vēditor nō
potest reuocare: vt. d. l. quæsitum. & no. C. si man.
ita fue. alie. ne ma. l. j. Nec ob. hæc. l. quia hic fallit
in fauore exercentis liberalitatem. quod est notan
3 dum. ¶ †Et prædicta faciunt ad. q. quam vidi. Pa-
pa concesit Abbati sancti Petri, q posit vende-
re de bonis monasterij ex certa causa. Abbas vendi
dit fundum pro centum, & pro quadam alia parte
terræ. opponebatur, q non valet: quia licentiā so-
lum habuit de vendendo. Sed hic fuit emptio &
permutatio mistim: nec apparet inquantum: ergo
non valet: vt. s. de in diem adiect. l. cum duo. sed ve
ritas est, q in totum est venditio: vt. s. patet.

SVMMARIVM.

1 *Donator, an teneatur de euictione? q, sic, quando donatio incipit à promissione.*

Aliter agitur de euictione pro re donata: & aliter pro re uēdita.

2 *Donator, quod teneatur de euictione, etiam quando donatio incipit à traditione: & euictio est promissa per stipulationem. Idem si pact nudo.*

c Labeo ait si quis.[c] ¶ Donator nō
teneř de euictio-
ne, sed de dolo si intercesisset. ¶ Oppo. q debuit
sumptus retinere: & si non fecit, sibi imputet. Di-
cunt quidam: hic erat malæfidei. hoc nihil est dicę
re. Dic. q non potuit retinere: quia nō posidebat,
vel erant expensæ, quas ex retentione non potest
retinere: vt. l. in fundo. s. de rei vend. Et soluit Dy.
aliter, q iste donans fuit in dolo: ille, qui non reti-
net in culpa: & sic dolus præponderat: vt. l. item si
1 obstetrix. in fi. ad. l. aquil. ¶ †Quęro, an de euictio
ne teneatur? dic, vt in glo. & no. & signa eā. Alibi
d est glo. quæ glo. melius dicit[d]. l. ij. C. de euictio. Et
sicpro istorū declaratione, primò videamus, quan
do donatio incipit à promisione: tunc teneretur
donator de euictione secundum omnes: siue fuit
promisio per stipulationem: siue pacto nudo ho
diē, vt hic. & no. C. eo. l. iij. ¶ Sed aduerte: quia ali
ter agitur in venditione. Nā ibi agitur quādo res
euicta est tota, vel pars, & sic est noua actio: quia tē d
pore euictionis oritur, vt. C. de euict. l. iij. & not. e.
ti. l. empti actio. Prima enim obligatio, qua tene-
batur ad tradendum fuit sublata solutione: vt. s. de
contrahen. empt. l. si cum fundum. §. j. & ibi not.
C. si aduer. ven. authē. sacramenta. & ibi no. in glo.
Super verbo custodiantur. Sed in donatione est
eadem actio, quæ primò: quia si promisit donare,
promisit dare dono: vt. j. titu. j. l. senatus. §. j. Vnde
si non facit rem accipientis, vel facta non durat:
non fuit liberatus. & sic agitur actione prima, qua
si non dederit. Ita sentit glo. C. de euic. l. j. & text.
expressus. de leg. iij. l. qui cōcubinā. §. si hęres. facit
de ver. oblig. l. Iul. §. j. & de so. l. qui decem. §. j. Et
eorū effectus est magnus. ¶ Primò in formatione
libelli. ¶ Secūdò in prescriptiōe: qa in primo cur-
rit tēpus à die euictionis, non ante: quia nō erat na
ta: vt. d. l. emp. q hic verò à die celebrati cōtractus,
puto tñ, q hic posit petere restitutionē ex clausu
la generali, propter iustā ignorātiā si non egit pri-
ma actiōe: qa putabat eā sublata solutione sibi fa-
cta. arg. l. j. in fi. & l. ij. s. quādo actio de pecu. est an
na. ¶ Tertiò, quia illa nō pōt agi, nisi re euicta: hic
verò non habeo necesse expectare, q euincař: vt. j.
de so. l. si hominē. & l. cū quis, §. qui hominē. eo. tit.
Sed dices tu, ad quid ergo quando euincitur denū
e tiatur authori hoc etiā casu: vt. d. l. qui concubinā[e]
§. si hæres. Rñ. vt sententia lata cōtra donatariū fa-
ciat fidē cōtra donatorem, q res fuerit aliena, sine
alia probatione. Sed si non denuntiaret re euicta,
si donatarius vellet probare rem fuisse alienam: & e
sic primā obligationem durare audietur: & illa ex
ceptio doli, de qua loquitur, d. §. si hæres, tolletur
hac replicatione: quia res verè erat actoris, si debe- f
bam restituere sibi. Quod probo: si enim ex sola
euictione probarem intentiōem meam: tunc repel
letur, & sic intelligo. C. de sen. l. libera, prout loqui
tůr de datione insolutum. In vēditione verò, omis-
sa denuntiatione perderetur actio de euictione.
2 ¶ Secundò †videamus,[f] quid si donatio incipit à
f traditione? tunc si esset promissa euictio per stipu-
lationem non est dubium. Item si pacto nudo, secū
dum gl. in. l. ij. C. de euic. Pe. contra, vt refert Cyn.
in. d. l. ij. in. j. q. C. de euic. quia ex pacto nudo non
oritur actio, nisi cum habita relatione pacti ad con
tractum resultat contractus innominatus, q hic nō
est: quia traditio fit propter accipientem, & pactū
apponitur pro eodem: secus si pactum apponi-
tur pro tradente: vt. j. e. l. hæreditatem. C. eod. l. cū
res. cū si. Sed teneo glo. Non enim curo pro quo
pactum apponatur: vt. l. ij. C. de iur. emphyteu.

a ☞ Habeo in scripto exemplari. vel dic, q hic de repetitione, quæ oritur ex hac: non tantum de ea. &c. Quę lectio iudicio meo habet sensum magis materiæ consonum. tu vide. Alexander Loseus.

a ¶ Cadit in contractum, vide Bar. in. l. fi. in fi. de condi. ob cau.

b ¶ Erit ne emptio. ad hanc. q. vide, quæ not. Bar. in. l. ij. in fi. in princ. & q ibi dixi post eum. ff. si cer. pet. Adde tex. no. ibi Barto. in. l. si in emptiōe. in princ. s. de contrahen. emp. & vltra hic dicta adde quod ĭ casu dubij: aut pecunia datur vel species, & erit contractus pmutationis: vt no. in. l. fin. s. de condic. ob cau. & quę no. Io. and. in dicto. c. ad quæstiones. Si verò datur pecunia cum vna alia re, ad numerū. &c. dic, vt per domi. Ioannē. Ad prædicta adde tex. in. l. j. §. idē Pomponius. e. l. j. s. depo. & l. fundi partem. de contrahen. emp. & l. si sterilis. §. si tibi. de actio. empt. Et istis adde text. not. in. l. insulā. de prescrip. verbis. Et idem q Barto. hic affirmat Ioan. And. & domi. Abb. in. d. c. ad quæstiones. Adde Bal. in. l. j. C. de re. permu. & ĭ pręiud. feu. in. vj. col. & vide Pet. de Ancha. in. c. quanto, per illum tex. de iud. & Bar. in. l. sicut. §. vēditionis. ff. qui potio. in pign. Adde qd si emphyteuta. ius suum vtile, q valet sexcēta alteri dat pro vno cāpo terræ, vł. x. perticis, quę valent cētum: & pro quingentis; & cōtractū faciat permutationis: an in rei veritate erit permutatio vel venditio: quia si permutatio, non cadit in pœnam. Paul. de cast. dicit, q hoc habuit de facto: quia pecunia præpōderabat: dicebař q erat venditio: vt no. hic Bar. excipiebař, quòd Barto. loquitur in distinctè, & quando conflat de aīo cōtrahētis, q voluit permutare, q est pmutatio: vt voluit Bar. in. l. j. de re. permuta. vñ ipse dicit, q si pecunia addita non excedit valorē rei, vel excedit ĭ modico, pcedat opi. Bar. ĭ. d. l. j. in dubio verò dicař act⁹ mistus. Si autē pecunia multū excedat, tūc indistinctè fit venditio: etiam si actū sit, q sit permutatio: maximè qñ tractatur de præiudicio alterius: vt in casu prædicto. Quid autem si de contractu emptio. debeat solui gabella, nō de contractu locationis, & locantur prædia: & tradūtur aīalia ęstimata p certo pretio periculo conductoris: an ista ęstimatio faciat, q debeat solui gabella. Pet. de Anchara. concludit, q non: quia debet attendi principale propositum contractus, eius consi. lxxj.

c ❧ POMATES. ¶ Labeo. Adde, q hic dicit Imo. q quidam alleg. glo. sing. in. l. fi. s. de condi. ob cau. secundum opin. Io. q vbi in contractu ĭnominato debet caueri, cautio debet ēē fideiussoria. & sic dicūt per Bar. alle. Sed certè illa opi. ibi communiter non teneř, nec habet rationē: qa in cōtractu nominato, vbi cauetur non datur fideiussor: ergo nec innominato, etiam dicunt, q vbi donař res aliena, & est facta traditio, liberatur à primitiua. & dicunt etiā casum singul. in. d. l. fin.

d ¶ Quæ gloss. melius dicit. Fallit in casu. l. qui res. §. diuersum. ff. de solu. ibi vide Barř. & in materia vide ōnino Bald. in. l. ij. C. de euic. Item fallit quādo promisio donationis non esset valida, vt quia inter patrem & filium in potestate. ita Bal. in. l. j. aliâs. l. ij. C. de inofficio. dona. Et no. etiam q in donatione remuneratoria quis teneatur de euict. vt dicit Bartolus quosdam tenere ĭ l. Iulia. §. j. de ver. obliga, & ibi vide de materia p Ful. in. l. si res quam. ff. de euict. vbi tenet contra communē opinio. & omnino Paul. de cast. in. l. si rem meā. j. de solu.

e ¶ L. qui concubinam. vide quæ ibi dixi post Bar.

f ¶ Secundò videamus. Etiam fallit ĭ casu. l. scim⁹. C. de inoffi. test. Itē limita, nisi eēt donatio remuneratoria, secundum Iacob. de Are. & Bart. in. d. l. Iulia. §. j. de ver. obligat. Item, nisi dixerit dono rē, & omne ius suum, & eū procuratorē in rem suam faciò: quia tunc est onerosa. l. si res. s. de eui Et quando veniat euictio ex donatione, vide quæ limitando dixi, in leg. Iulia. §. primo & de materia in. c. cum secundum. Vbi Felin. de præben. per docto. maximè Imo. in. c. fina. in princ. de empti. & vendi. Sed an isto casu, quando permissum est donatario de euictione, donās, qui tradidit liberetur à primeua obligatione, qua tenebatur rem accipientis facere. vide tex. in leg. fina. in fin. s. de condict. ob. cau. & quod no. Bart. in leg. quis aliam, ff. de sol. Contrarium tenet, do. Franci. de rampo. in. d. l. fi. quem sequitur hic do. Io. Cui adde not. per glos. & docto. in. l. si domus. §. j. de leg. j. & quæ no. in. l. cum plures. in fi. de euictio.

Prætere

Prętereà actio non oritur ex illo contractu innominato, q resultat habita
relatione pacti ad contractum: sed ex ipso pacto: vt dicit text. ī. l. ī bonæ-
fidei. C. de pact.

SVMMARIVM.

1 *Dari pro habenda administratione cum honore non licet: sed pro habendo honore sine administratione sic: dummodo detur palam, non clam.*

¶ LEX. XIX.

HOc iure. ¶ Donatio reipublicæ sine causa fieri non po
test. h. d. ¶ Oppo. de. l. j. in princ. ĵ. ad. l. Iul. de
ambit. gl. dicit hic, dedit palam, & bona fide. ¶ †Sed op. ī au-
1 thenti. vt iu. sine quo. suf. §. j. sol. ob habendum honorem cum
administratione, nec palam, nec clàm potest dari: sed pro habendo hono
re sine administratione bene potest palam fieri. dando pecuniam, & non
clā, vt not. Accur. in. l. j. ff. ad leg. Iul. de ambit. & l. Barbarius. de offi. prę-
to. ¶ Oppo. s̈. e. l. ij. vbi sine causa fit donatio. Solu. speciale hic, vt colligi-
tur. C. de cad. to. l. j. §. fi. ī fi. & sic facit ad id, q no. de doli exce. l. ij. §. circa.

SVMMARIVM.

1 *Accipere pecuniam ab aliquo, ut pro eo intercedam licitè possum.*

Labeo ait. ¶ Quod ob causam datur, non est donatio. hoc di.
¶ Not. q †licitè possum recipere pecuniam: vt sim
1 fideiussor pro te: vt. s̈. manda. l. si remuneràdi. §. fi. ¶ Sed quæro, si non est
donatio, quid est? glos. dicit primò, q faciunt contractum innominatum.
si persona non est prohibita exercere tale officium: alias nullo modo va-
leret. ¶ Sed contra hoc op. Imo videtur facere locationem: vt. s̈. mā. l. j. in
fi. & insti. man. §. fi. sol. illud verum, si tu hoc permittis mihi facere: ego p
hoc tibi promitto pecuniam: si illius contractus natura sit, vt vltro citro
que nascatur obligatio. sed hic tu nil promittis, sed conditionaliter dicis,
si tibi affuero, centum dabis. ¶ Sed contra hoc oppo. ergo non est contra
ctus innominatus per se: vt no. s̈. de iureiur. l. si quis cum debitore. Sol. il-
lud verum quando ex implemento conditionis promittentis. nil quærit.
aliâs p similitudinē fit contract⁹ nominatus, vt hic: & no. de pact. l. si ītra.

a Non potest. ¶ Opp. de. l. seruus si vetante. ĵ. de ver. obli. & l.
etiam. de acqui. re. do. So. principaliter non pōt:
secundariò sic, & dic, plenè per Dy. extrà de regul. iur. l. inuito.

Si quis dederit. ¶ Mandatū morte finitur. sed propter igno
rantiam eius effectus durat, quo ad liberatio
nem, & quo ad actionem. hoc dicit. ¶ Oppo. s̈. eo. l. ij. §. si quis donaturus.
Sol. hic fuit translatum dominium in ipsum mandatariū. ibi non. ¶ Op.
b & videtur, q istud mandatum morte non finitur.[b] Nam quando ipso cō
tractu innominato venit mandatum de soluendo alij non potest reuocari
l. aliud. j. de sol. l. sed hic in contractu ipso venit. cum mutuam dedit pecu-
niam soluendam Seio: quia sic in eadem obligatione venit mandatum de
soluēdo. Sol. hic constat, q tale mandatum de soluēdo Seio fuit appositū
fauore creditoris: in contrario fuit appositum fauore debitoris.

Si quis seruo. ¶ Solutio naturalis debiti non est donatio. h.
d. Circa hoc dic, vt dixi. s̈. eo. l. j. & not. j. de re-
gul. iur. l. donari.

Sed & hæ stipulationes.

Ob causam datio non est donatio hoc dicit.

SVMMARIVM.

1 *Falcidia q resecat, an sit naturaliter debitum.*

¶ LEX. XX.

c SI patronus. [c]Promissio facta per errorem, non præ-
iudicat patrono in portione sibi debita.
Sed hæredi bene præiudicat in falcidia hoc dicit. ¶ Oppo. de
l. sed & si quis. §. fi. s̈. si quis cau. solu. ibi scienter: sed hic per er
rorem. ¶ Opponi. de. l. si patronus. in princ. s̈. si quid in fraud. patro. Sol.
Dy. ibi ab agendo excluditur: hic alijs non obligatur. Nam ibi consensit
alienationi. ¶ Oppo. & videtur, q prin. contradicat. §. de illo. Solu. dico
aliud in portione debita patrono: aliud in falcidia. Et tene menti istud: &
vide glos. quæ incipit, patronus errans. ¶ Oppo. de. l. qui erat hæres. §. si
autem. fami. er. gl. quæ hic est, videtur soluere, q hic precedebat aliud de-
bitum. Et ideo id quod promisit patronus, non erat indebitum. Sed non
inuenio quid releuet, vtrum sit indebitum, propter aliud, quod precedit
vel ex alia causa. Vnde gl. ponit aliam sol. q hic patronus promisit liber-
d to viuente. & hoc in sequenti gl. Sed ista non est bona: [d] quia idē esset in
falcidia, quod in debito bonorum subsidio: vt. l. q de bonis. §. j. s̈. ad. l. fal.
quæ est vera sol. ¶ D. Dy. pro solutione contrarij, & Ia. de are. idē per ea-
dem verba, & easdem leges distinguunt. Quandoque cautio interponitur
super eo, quod aliquo iure peti poterat. Quandoque super eo, quod peti
non poterat. Primo casu. Aut erat cautio ordinaria: & valet intantum, in-
e quātū peti poterat. l. q erat. §. si aūt. s̈. fa. erc. Aut erat extraordinaria, [e] &
nō valet. l. ī ędibus. & l. dāni. §. emptor. de dā. infec. Si verò interponit sup
eo, q nullo iure poterat peti: & tūc si à sciēte valet, siue sit ordinaria, siue
extraordinaria, vt. l. sed & si qs. §. fi. s̈. si qs cau. & l. fi. C. ad. l. fa. & l. dā. īfe.
§. q̄dā cū pariete. s̈. de dam. īfec. Aut ab ignoràte: & tunc si errauit ī facto,
cautio facta non committitur cum effectu: vt. l. j. s̈. vt in poss. leg. & l. si qs
f postquā. j. de fideiuss. & d. l. sed & si quis. §. fi. Aut errauit in iure: [f] & tunc
aut erat indebitum omni iure, vel saltem iure naturali indebitum: & tunc
cautio non committitur: vt hac. l. in princip. Aut
erat naturaliter debitum, & indebitum ciuiliter: & a
tunc interposita valet. vt hac. l. §. fin. & l. vlti. C. ad
l. fal. q est verū, quo ad ipsum promittentem: secus
quo ad fideiussorem, etiam si in iure errauit: vt. l. j.
s̈. vt in pos. leg. quia quo ad eos, erat omnino inde-
bitū: vt ibi gl. dicit. & d. l. qui erat. §. si autem. s̈. fa.
ercis. simile dicit Iac. de Are. ¶ Quæro, cui erat re-
lictum istud fideicommissum? & dicit gl. q cuidam b
extraneo. vide glo. quæ incipit, scilicet patronus,
& non dicit hoc sine aliqua re: quia coniunctis per
sonis olim debebatur. & dic hodiè: vt no. in. l. iiij. s̈.
de condi. & demonst. ¶ Quæro quid in debita iu-
g re naturæ. & gloss. [g]idem, quod indebita patrono. c
bene dicit, quod magis est debita filio, q̄ patrono.
1 l. si quis legatū. in fi. ĵ. de fal. ¶ †Quęrit gl. alibi, an
illud quod resecatur per falcidiam, sit naturaliter
debitum? gl. in. l. cum quis. de iur. & fac. igno. C. &
l. j. s̈. de condi. indeb. & l. cuius per errorem. j. de re
gul. iur. dicit, q debetur naturaliter. Vltramon. cō
tra, per. l. j. §. si quis ex mortis. ĵ. quo. leg. & l. lineā.
§. j. s̈. ad leg. fal. Item. quia lex non permittit dispo
nere, nisi vsque ad dodrantem: vt. l. j. §. secundo ca-
pite. s̈. ad leg. falc. Sed quando lex resistit obligatio
ni, non oritur naturalis, vt. l. naturaliter. in princ. s̈.
de condi. indebi. & Cy. tangit in. l. cum quis. C. de
iur. & fac. igno. sed semper reprobaui, & tenui, q
est debitum naturaliter. tex. est in. l. j. C. ad. l. fal. vbi
est casus. Si enim nullo iure debetur esset donatio:
vt. l. donari. ĵ. e. titu. j. Sed quia naturaliter debetur
non est donatio: vt. s̈. l. proxi. §. pe. Prætereà, casus
videtur hic, q falcidia non facit indebitum ipso iu
re: vt hic in fi. & Dyn. sic intelligit. sed debita filio,
vel patrono facit ipso iure indebitum legatum, ēt
naturaliter.

¶ LEX. XXI.

VT mihi donares. [h]¶ Po
test quis donare patiendo se delegari. ¶ Item
verus debitor delegatus non habet exceptionem
donationis immodicæ, nisi rescissoria sit conuen- d
tus. hoc dicit. ¶ Quæro, quid vult dicere actio-
rescissoria? & gloss. dicit, quòd vbi aliqua actio
debetur sibi ipso iure: vel datur officium iudicis.
& vide glo. quæ incipit, veterem actionē, &c. quæ
est veritas vel rescissoria: id est vetus, vł prima per e
restitutionem. Et do. dicunt q prima datur per. l.
sancimus. C. eo. vbi dicitur, q est pro non scripta.
¶ Secundò probatur ex coniunctione duarum le
gum, si est verum, q donatio ista debet rescindi p f
restitutionem in integrum. tunc ante rescissoriā
impetratam non daretur exceptio: vt. l. exceptio.
in fi. j. de exce. Sed nos habemus, q datur debitori:
vt. l. purè. §. si donaui de do. excep. Pōt etiam pba
ri p. l. fideiussor. ĵ. eo. coniuncta. l. excep. ĵ. de exce.
Et sic per ista apparet istam exceptionē magis esse
i facti, [i] quam intentionis. De modo insinuandi dicā g
j. eo. l. modestinus.

SVMMARIVM.

1 *Donatio est contractus stricti iuris.*
2 *Donatio causa mortis habet instar bonæ fidei.*

¶ LEX. XXII. h

EVm qui donationis.
1 ¶ Donatio † est contractus stricti iuris. iō
non veniunt vsuræ ex mora. h. d. Vos habuistis ī. l.
in ædibus. §. j. s̈. e. q donatio est contractus bonefi-
dei, secundum quosdam: & malè per istam. l. Opp.
2 de. l. Seia. ĵ. tit. j. Solu. ibi donatio † causa mortis ha-
bet instar bonæ fidei, sicut legata. in. d. l. Seia. & l.
in minorum. C. in quib. cau. in integ. restit. non est i
neces. hic loquitur de donatione inter viuos.

SVMMARIVM.

1 *Quietatio facta animo donandi, quod indigeat insinuatioue.*
2 *Insinuatio est facere redigi donationē in scriptis corā iudice.*
3 *Iudex in insinuatione donationis, nullam adhibet causæ cognitionem.*
Insinuatio pōt fieri coram quocunque iudice, etiam nō suo.
Decretum iudicis non requiritur in insinuatiōe.

a ¶ Et not. de pact. Scripsi post Imo. hic vide Bal. & Ange. & Bar. in. l. siue apud acta. C. de transact.

b ¶ Si qs. morte nō finiat. Adde Bart. in. l. si cum fundū. s̈. de pact.

c ¶ Si patron⁹. hāc l. singulariter limitāt Pe. & Cy. in. l. fi. C. ad leg. falc. q ita demū tenet hæres pmittēs soluere legatū insolidū si expresse promisit soluere integrū secus si simpliciter p. d. l. à cōtrario sensu. sed hic latè do. Io. contrarium tenet, nisi in vno casu qñ hæres pmisit soluere id q debet ex cā legati: qa tunc ītelligit detracta falcidia. & hoc per tex. & ibi not. ī. l. si prior. sol. ma. & ī. l. meuio. §. j. de leg. ij. Adde gl. ī. l. decē. de fidecō. li. & Bart. ī. l. q noīe. ff. de cōdi. indebi.

d ¶ Nō est bona. hāc distinctionem ponit Bal. in. l. si legati serui. de leg. j. ibi aliqd p Bar.

e ¶ Erat extraordinaria. d. Io. h. d. iura alleg. p Bar. non probare.

f ¶ Errauit in iure. qñ error iuris noceat ī lucro, recurre ad Barto. in leg. Claudi⁹. de acqui. hære.

g ¶ Et gl. vide ad qd Bar. alle. istā gl. ī. l. j. in prin. s̈. ad. l. fal. & Bal. ī. l. fi. s̈. de pecu. leg.

h ¶ Vt mihi donares. Sing. est secūdū Bald. ī. l. ij. C. de cōdi. indebi. & vide magnā oppositionē formatam p Bal. in. l. fi. ī princ. p illū text. ī. iij. col. C. de iure dot.

i ¶ Magis esse facti. Adde, & iō nō ob. statuto, q nulla exceptio possit opponi. poterit semper opponi secundum Bal. in. l. sancimus. C. eodem.

4 Insinuatio, an requiratur in donatione ob causam? remissiuè.
5 Insinuatio põt fieri post donationẽ factam extra iudicium.
6 Donatio tacita, quæ fit soluendo indebitum: an requirat insinuationem: remissiuè.
7 Donatio tacita, quæ fit soluẽdo dotẽ, an requirat insinuationẽ?
8 Donatio, quæ incipit à traditione, indiget insinuatione.
9 Renuntiari ꝙ non possit legi requirenti insinuationem.
10 Insinuatio, ꝙ requiratur etiam si dicatur, ꝙ tot sint donationes, quot sunt iugera terræ, & quot sunt res in donatione deductæ.
11 Insinuationi, an renuntiari possit cum iuramento?

MOdestinus. ¶ Vsure possunt ex
a causa donationis re-
mitti sine insinuatione[a].h.d. ¶ Quero, qd
de vsuris preteriti tpis? Et gl. dicit idem. & vide gl.
1 quæ incipit. idem fortè. ¶ † Quæro, promisisti mi-
b hi aliquid, facio quietationem[b] animo donandi: an
c indiget insinuatione?[c] & quidam dicunt, ꝙ non: vt
hac. l. gl. videtur tenere contrariũ. in. l. si quis obli-
gatione. de reg. iur. & respondet ad istam leg. ꝙ hic
in vsuris, quæ debentur annuatim. Et ideo potest
dici, quot sunt summæ, tot sunt donatiões: vt. l. san
cimus. §. fin. C. eo. Et ideò simul, & semel alicui re-
mitterem mille florenos; si quidem erãt debiti ex
d diuersis causis,[d] non eget insinuatione si ex eadem
sic, vt ex prædictis patet. & est casus. s. e. l. in edib⁹.
ij. respon. Nam illa. l. non fuit facta propter aliud,
nisi propter insinuationem, vt ibi dicit gl. ¶ Quæ
2 ro, quid † est insinuatio:[e] dic, facere donationem re
e digi in scriptis coram iudice: vt. l. donatio. in fi.[f] &
f l. in donationibus. & l. sancimus C. eod. & expres
3 se Azo ĩ summa huius ti. ¶ † Item quero, an iudex
debeat aliquam causæ cognitionẽ adhibere? respõ
g deo non.[g] Ista enim solennitas est adhibita ꝑpter
duo. Primò, ne fiat clam, & homines fraudentur: vt
d. l. data. C. e. & quia ĩ magnis quantitatibus maior
obseruantia exigitur: vt. l. fi. & authent. ibi posita.
C. si cert. peta. Et hoc apparet: quia apud quemcũ
h que iudicem[h], etiam cui non subest donator, nec
res donata potest insinuari: quia hoc ex mera do-
natoris volũtate consistit: vt. C. eo. l. data. in fi. & l.
in hac. eo. ti. vbi hoc est expressum. Ex hoc appet
i quod decretum iudicis[i] non requiritur. Sufficit em̃
sola præsentia, vt. C. de testi. l. oĩm. licet Guil. dicat
contrariũ & malè. C. de sacrosan. eccl. l. illud. Quid
4 in † donatione, quæ fit ob causam? dicam. j. eo. l. Aq
5 lius. ¶ An possit † fieri insinuatio ex postfacto. s.
k post donationem[k] factam extra iudiciũ? dico ꝙ sic
6 vt. l. fi. §. pe. C. de dona. ante nup. Quid in † dona-
tione quæ fit tacitè: vt soluendo indebitum scien-
7 ter? dixi. s. eo. l. j. Quid † in donatione, quę fit tacitè
soluendo dotem pro muliere? dic, vt. C. de iure do.
8 l. fina. §. j. Quæro, † an donatio, quæ incipit à tradi
tione, egeat insinuatione? Respõ. sic, vt expressè pa
tet ĩ tex. l. sancim⁹. §. j. C. eodẽ. Nec obstat. l. purè.
§. si donaui. j. de doli excep. quia ibi non repellitur
9 exceptione: qa non restituebat expensas. ¶ † Quę
ro, an illis legibus[l], quæ inducunt insinuationem,
possit renũtiari? Respondeo non: quia illis legibus,
quæ inducunt certam solennitatem in actionibus
l hominum, non potest renuntiari:[l] vt. s. de lega. j. l.
nemo potest. Et quia hæc. l. prohibet, scilicet, ꝙ nõ
fiat sine insinuatione. ergo isti legi renũtiari nõ po-
test: vt. C. ne fideiuss. do. den. l. j. & ibi no. in gl. Præ-
tereà, ꝙ insinuatio fiat non est in fauorem donãtis,
sed aliorũ, scilicet ne fraudes fiant: vt. C. eodẽ. l. da-
ta. ergo renuntiari nõ põt: vt in authẽ. vt sine pro-

a ¶ Sine insinuatione. In materia insinuationis, vide quæ dixi post glos. & Bar. in. l. Aquilius. j. eo. & per Io. and. in ti. de instr. edi. in. §. porro. Sed an actus insinuationis sit contextualis ipsi donationi? dic, quòd imò põt fieri ex interuallo. l. fina. §. simili. C. de iure do. & plenè per Ange. quẽ omnino vide in consi. clxxviij. aliâs. clxxix. Si tamen donatio diceretur nulla ꝑpt insinuationis, defectũ fortè non posset ad insinuationẽ recurri. argu. optimũ est in authẽ. eo decursum. C. de do. ante nu. & melius in. §. illud. in corpore vnde sumitur. Item solus donatarius facit eã insinuari: vt ꝑ Bal. in. l. fi. C. de dona. ante nup. Idem in solo donatore. bal. in. l. in hac. C. eo. & an insinuatio facta ab vno valeat quo ad oẽs. vide Bar. & Bal. in. l. fi. §. simili. C. de do. Et quid ĩ donatione quæ fit inter patrẽ & filiũ vide Bal. in. l. irritã C. pro don. & ĩ. l. si mortis. C. ad. l. falcidi. & debet corã iudice insinuationis narrari vera causa donationis: aliâs nõ valeret secundũ Bal. in rub. C. qui admit. in. ij. colum. Et quid si donatur res alia: vide Bal. in. l. post mortem. in fi. C. de fideicom. & . j. in pe. a post. vbi etiã vide qd de donatione cã mor. & ibi vide in quo loco possit fieri insinuatio. Quid si in instrumento venditionis est dictum, & illud plus, ꝙ valet, donauit &c. an requiratur insinuatio? vide sing. ꝑ Lud. in. l. ij. in princ. in. v. char. de verb. oblig. Quid si solus notarius non coram iudice rogetur de insinuatiõe: & authoritatẽ interposuit sine iudice? dixi post Imol. in. l. acta. j. de re iud. Quid in donatione tacita presumpta? vide Bar. in. l. fi. in prin. C. de iure dot. Quid in donatione ad pias causas? vide Bart. in. l. illud. C. de sacrosan. eccle. quẽ sequit Abba. in. c. relatum. de test. per illum tex. ex identitate rõnis. Quid in donatione, q̃ fit in peculiũ? dic, ꝙ non insinuatur secundum Bal. ĩ. l. pe. in. xj. col. C. de execu. rei iud. & in. l. si tibi. s. si cer. pet. & in. l. fi. C. ad. l. fal. Quid de donatione, quæ fit emancipato in premiũ emancipatiõis de sua legitima? vide per Bal. in. l. data. C. eo. & dictis Bar. hic adde Bald. in. c. j. in princip. tit. Quid iuris sit si post alie. feu. vasallus id recuperet? vbi dicit ꝙ si dominus remittit pœnas vasallo, dicitur potius indulgentia, q̃ donatio vera. & ideo non requiritur insinuatio. alleg. l. istã. & . l. in edibus. §. j. s. e. Et no. ꝙ renuntiare hereditati nõ est donare. l. si sponsus. §. si qs rogatus. de do. inter vi. & vxorem. secus vbi fit liberatio gratuita. l. j. §. j. s. qui. mo. pig. vel hypo. sol. quia requiritur insinuatio. & ita consuluit Bal. in consi. ici. ĩ Dei noĩe certũ, ẽ &c. ita refert sepe cõsuluisse Bar. limita tñ sin. vt ĩ. l. si donatiõis. C. de do. & q̃n renũtiare sit donare: vide. l. fi. j. q̃ ĩ frau. cred.

b POMATES. ¶ Quietationẽ. & hoc vide per Alex. in. l. si mulier. s. de condi. ob cau. & in consi. cxxxvij. in fin. vol. ij. & Barb. consil. xlj. col. xxj. volum. j. & xvj. volumi. ij. & . xlvj. colum. pe. vo. v. vbi aliqua ponit, ꝙ pactum de non petendo videtur alienatio: vide Bal. cõsi. cclxij. in. j. parte secundum impress. Medio. & . ccxxxij. in ea. parte.

c ¶ An ĩdiget insinuatione. Adde omnino ꝙ no. Bar. in. l. quidã. j. e. & facit ad. l. Iul. de cond. & demon. cum ibi not. & contra Bar. hic tenet Bal. ĩ ru. de confes. in fi. per Bal. in. l. inter. de solu. & opi. gloss. & Bart. hic videtur tenere Imol. in leg. Aquilius. s. e. ibi tamen refert Guid. de suza. tenuisse cõtrarium. & Io. and. in addi. Specu. in titu. de instrumẽ. edi. §. porro. ad fin. & vide Bal. ĩ. l. tale pactum. in princi. ff. de pact. qui dicit, ꝙ si debitum est liquidum, requiritur insinuatio: aliâs secus. l. contra iuris. §. fi. s. de pact. & not. Bald. in. l. cum donationis. in princ. C. de transac. Adde, an pactum de non petendo, vel liberatio debiti, indigeat insinuatione? Bal. cõsi. cccclxxviij. incip. Item statuimus. iiij. li. & Ange. consil. lxxvij. Et quando hæres renuntiat quartæ, non est fienda insinuatio. ita Bald. consilio. xcvij. lib. iij.

d ¶ Diuersis causis. Contrarium tenet hic do. Io. per. l. sancimus. §. pe. in fi. & per id ꝙ no. Bald. j. in pe. q. & Bald. in. l. illud. C. de sacrosan. eccles.

e POMATES. ¶ Insinuatio. vide Alex. consi. clvj. in. ij. colum. vol. iij. & Panor. xxxvj. col. iij. vol. ij. & an filiusfa. sine consensu patris possit facere insinuari donatiõem: vide Alex. in. l. j. colum. iiij. C. qui admit. & vide do. Alexã. in. l. testa. omnia. colum. ij. C. de test. & ĩ. l. fi. & ibi etiam Pau. & Ias. post alios in. d. leg. omnium. colum. xij. aliâs. ij. & Old. cons. cxxxiij. aliâs. cliij. vbi ponit coram quo fieri sufficiat. & Bal. cccclxxv. in. j. parte, vbi ponit an insinuatio possit ex post facto interuenire. vide etiã Bal. in. l. cũ accessissent colum. iij. de cons. & ibi Barba. in. ix. colũ. & Alex. in. l. acta. in princi. j. de iud. & Aret. consi. cxxiij. vbi dicit, ꝙ est actus voluntariæ iurisdictionis: vt hic inquit Bart. & ideo non potest fieri inuito donatore. & ibi etiam ponit quo tempore debeat fieri. & an possit per hæredẽ. & an ex diuturnitate temporis præsumitur. vide Ias. in leg. prĩa. C. qui admi. colũ. vj. per eum, in. l. fi. C. eod. coram quo fieri debeat.

f ¶ Vt leg. donatio. in fin. Adde bonũ text. ĩ. l. scimus. C. de diuer. prescrip. & not. Bald. in. l. iij. C. eodem titul. & vide Bald. per illum textum. in authent. si omnes. C. si vt se ab hæredi. absti. in fin. & Bald. in leg. donatio. C. eod. Imol. in. c. cum contingat. de iureiurand. in antepenulti. char.

g ¶ Respondeo non. Ista not. bene ad multa, quæ non considerabuntur in insinuatione, videlicet dies feriati, & partis citatio, &c. vide Barto. in. l. non consul. de adop. & in leg. in hac. C. eo. per Bartol. in leg. illud. C. de sacrosanct. eccles. Et de citatione vide quòd not. Bald. in leg. fina. quando li. princip. da. & in authenti. si quis. in secunda columna. C. de eden. & de fer. per Baldum in dicta leg. in. hac. & per Ludouicum Romanum. in leg. secunda de ferijs.

h ¶ Quemcunque iudicem. sed dominus Ioann. alleg. text. in contrarium. in leg. secunda aliâs serui. C. eod. vbi debet fieri coram iudice loci contractus donationis. & hoc dicit esse tutius: vide quod hic dixi post eum. ADDE, an insinuatio se extendat extra locum vbi facta est. Bald. consilio. cccclxj. libro secundo. Et inquantum Alexand. de Imo. post Iacob. dicit, quòd tutius est dona insinuare coram iudice contractus. Adde, quòd Oldr. non ita clarè hoc firmat. Imò videtur velle quòd coram iudice originis. eius consilio. ccliiij. vbi etiam tenet, quòd die feriata in honorem Dei potest insinuari. & Ioan. Andr. in addi, ad Specul, de instru. edi. §. porro. in addi. subscribat. & Bartol. hic sequitur Baldus consilio. clxxxj. libro tertio.

i ¶ Decretum iudicis, de hoc est tex. in leg. fina. C. de prædi cur. lib. xj. per Bartol. in leg. illud. C. de sacrosan. eccle. & in. l. omnium. vbi Bartol. C. de testib.

k ¶ Post donationem. Per Baldum in dicta. l. illud, & vide quæ suprà dixi. & Bald. in dicta leg. fina. Pro hoc, quia decretum potest interponi ex interuallo, vbi scripsi post Barto. in leg. si quis mihi bona, §. iussum. de acquirend. hæred.

l ¶ Non potest renuntiari. Quid si interueniat iuramentum: vide infrà in fin. & idem quod Barto. hic, tenet Ioan. Andr. in specu. de instrumen. editio. §. porro. ad fi. Refert tamen Guyd. de suza. tenuisse cõtrarium. & bar. in leg. nemo potest. in prima quæst. de leg. j. Cyn. in leg. penultima. ad fin. C. eodem. domi. Ioan. in leg. Aquilius infrà eodem. Bart. ĩ. l. sancimus. ad fin. C. eo. & habeo Guyd. de suza. contrarium tenentem. s. in dicta leg. illud. de sacrosanct. eccles. & ibi Bal. sequitur Barto. & idem Bald. in. l. data. C. eodem. per Imo. in dicto. c. cum contingat. in. lv. chart. in decimo membro. de iureiurando.

ADDE. an legibus loquentibus de insinuatione possit renuntiari, Oldr. consi. clxxiij. & Ange. consi. lxxvij. & cõsi. xciiij. Bald. consi. xcvij. libr. iij.

hibi.ma,

10 hibi.ma.debit.& creditri.§. qa verò. ¶†Quęro, quid si fuerit dictū in instrumēto, ꝙ tot donatio-
a nes intelligātur,[a] quot sunt iugera terræ, & quot sunt res:& tñ omnes coarceruatæ excedunt summam? Istam quæstionem tangit Specu. de dona. §.j.ver.quid si aliquis. ¶Ego indistinctè dico, ꝙ talis cautela nil releuat:quia hoc videtur in fraudem legis:vt.C.de agrico.& censi.l. queadmodū. vbi ponitur similis fraus. Plus dico, ꝙ etiā si plures res nominarentur in donatione, ita quòd verè essent plures donationes, secūdū.l.scire debemus. &.l.quod dicitur.j.de verb.obliga. tamē quantū ad hoc esset vna donatio, eo:quod vno tempore est facta.& vnica facienda protestatio: vt expresse patet.C.eo.l.sancimus.§.si quis autem. in text. & glo. Prætereà hæc est eadē ratio, quòd fieri debeat insinuatio, q̄ ponit̄ in.d.l.data.oportet enim insinuationē magis inspicere actum pręstationis, quā actū conuentionis: vt sciamꝰ vtrū sit vna, vel
11 plures.vt.j.ti.j.l.senatꝰ.§.fi. ¶†Quæro, si sit renū tiatū illis legibus, quæ insinuationem requirunt,
b & sit iuramēto firmatum[b].j. dicam. de fideius.l. si quis pro eo.

¶LEX. XXIIII.

FIdeiussori.¶Exceptio donationis immodicæ competit fideiussori inuito reo. h.d.Istā.l. allegaui tibi.s̈.eo.l. vt mihi. ¶Opp.de.l.iij.§.si is.C. quod quisq; iuris. Solu. ista exceptio est in rem scripta: illa personalis. ¶Quærit̄, quid si fideiussor animo donādi intercessit: quid iuris? glo. dicit, secus est & malè: qa si fuit modica in principali fuit immodica in fideiussore.& sic ex persona sua habet exceptionem. Item probatur àcontrario sensu.s̈.eo.l.vt mihi donares. vbi loquitur de debitore.q.d.secus si delegatus non fuisset debitor. Prætereà in.l.sancimus. C.eo. dicitur, ꝙ pro nō facta habet̄. & si principalis non tenetur: nec fideiussor.

SVMMARIVM.

1 Actio furti, quod tollatur ratihabitione secuta.

¶LEX. XXV.

c SI tibi dederim.[c] ¶Qui suo nomine numerauit, quod alieno debetur, non facit accipientis pecuniam de rigore: & furti tenetur: secus de æquitate. hoc dicit. Et assumo contrariū, quod est in secunda glos. ¶Et op.de.l. per seruū. §.fi.j.de acqui.rer.do.Sol.vt gl.vel meliꝰ.ibi fuit data eo animo, vt statim eiꝰ efficeretur, cui datur:
1 hic non. ¶†Vnde quæro, an ratihabitiōe actio furti tollatur? & hic arguit pro & contra. & vera
d opi.est ꝙ ratihabitiōe secuta, tollitur actio[d].l.si vēdidero.§.si Titius.j.de fur.

SVMMARIVM.

1 Scriptura facta absente parte, in his, quæ ex sola uoluntate mea dependent, facit probationem uoluntatis meæ.
2 Stipulatio facta sine causa à sciente, an habeat in se tacitam causam donationis?
3 Scriptura priuata, quando est sine causa non inducit probationem.
4 Donatio, ꝙ non inducatur: si in libro meo scribo me tibi debere decem, te absente ex causa donationis: sed probatio.
5 Scriptura priuata est triplex.
6 Apocha siue apodissa, quam probationem faciat.
7 Liber rationum priuati, quam probationem faciat?
8 Liber mercatoris, uel campsoris approbati, facit semiplenam probationem.
Glos.in.l.admonendi.s̈.de iureiuran. quæ dicit, quod scriptura priuata facit semiplenam probationem, intelligitur de scriptura tertij: & etiam de comparatione respectu scripturæ priuatæ eius, contra quem producitur.
9 Liber priuati, si dubitetur an sit scriptus eius manu, facta comparatione facit fidem, ac si esset confessatum.
10 Epistola quam fidem faciat.

¶LEX. XXVI.

e NVda ratio.[e] ¶Ex ratione sine partis consensu confecta, donatio non perficitur. hoc dicit. secundum primam le-
f ctu. ¶Oppo.de.l.si quis[f] ex argētarijs.§. rationē. s̈.de eden.&.C.de eden.l.j.Dyn.soluit, quòd hic fuit ratio scripta parte absente: in contrarijs parte mādāte: vt.l.si qs ex argentarijs.§.ptinere.s̈.de edē.& hoc sentit gloss.j.huius.l. Hæc est vera in se, sed nō ad propositū: quia hic quærimus, an ista scriptura inducat donationē, nō si inducat ꝓbationem. Et ideò quia absente parte nō inducitur donatio. ad cōtrariū respōde: ꝙ ꝓbatione inducit: qa hoc scripsit in libro rōnū: sed donationē nō qa reqrit partis pñtiā: vt.l.inter.j.ti.j. ¶Op.de.l. Nesennius.s̈.de neg.ge.So.ibi scriptura nō obli-

a ¶Intelligātur. Nota cautelam, si prodesset: de qua per Bal.in dicta.l. illud. Adde, ꝙ prouisio donationis nō habet locum in donatione rei alienæ: quia dicit̄ impropria donatio: vt est gl.in.l.ī ædibus.§. donari.s̈.eo. & not.Bal.in.l.post mortem.C.de fideicō. Et no. ꝙ etiā in loco priuato ex causa potest fieri insinuatio secundū Bald.in.l.generaliter.§.fi.C.de rebus credi. Et an dōatio causa mortis requirat insinuationem, tex. est, & ibi Bartol. ꝙ sic in.l.donatio. l.ij.C.e.ꝑ Imol.in d.c.cum cōtingat. in penul.chart. Et quid si donat̄ pluribus. de quo per Bar.ī.l. si plures.s̈. de pact. & vide q̄ hic dixi post Imo. & de.q.Bar.hic vide, Bal.in.l.j.C.qñ dies leg.ced. Bart. in.l. sancimꝰ. & ꝙ ibi dixi.C.eo. vbi Bal.& Iac.de Are. & Cy.ibidē.& vide Bar.s̈.ea.l.
ADDE, quid importent illa verba ꝙ tot intelligant̄ donationes, quot res. Bal.cōsil.l.Ol. consi.ccliiij. Quid autem si fiat donatio pluribus personis, quæ cōsiderata summa, & vnaquaq; persona, nō excedit summam: an egeat insinuatione? Rñ. concludit Io. and. in addi.ad Spec.in titu. de instru. edit.§. porro.in addi.sancimus.

b ¶Iuramento firmatum. Vtrum iuramentū suppleat defectum insinuationis, adde doct. in.d.l.illud.& sine iuramento.vide.s̈. ea.l.& Ioā.and.de instru. edi.§. porro.tenet, ꝙ possit renuntiari per.c.si verò. cum simi. de iureiuran.de quo per doct. in.l. si quis pro eo.hic alleg.& ꝙ no.Ioan.and.in.d.l.nemo potest. Ang. consuluit etiam, ꝙ non, in consi.clxxix.in vlti.col.& ad Bart.hic adde eundem in.l.sancimus.ad fi.C.eo.& Bal.idem cōsuluit in consil. inci.in Dei nomine, certum est, ꝙ filia. Et ꝙ iuramentū non suppleat insinuationē, quia fuit inuenta ad fraudes euitandas.l.data.C.eo.tit. vide quod dixi post Bart.in.l.post mortem.s̈.de adop.& Imola in.c.cum contingat.de iureiur.in.xlviij.char.plenius in.lv.
ADDE, ꝙ Bald.consi.xcix.lib.iij.tenet, ꝙ iuramēto non possit renūtiari insinuationi donationis. Idem tenet Pau.de cast.consil.c.&.cv.sed Fe.de senis cōsi.cclxxxj.consuluit, ꝙ stante statuto, ꝙ donationes intra mensem debeant registrari, aliter tunc sint irritæ ipso iure: si quis iurat non reuocare donationem à se factam, quòd hæredes poterūt dicere donationem nullā post eius donatoris mortē. sed si renuntiasset statuto, & dixisset: ꝙ licet donatio non fuerat registrata, ꝙ tñ vult illā iuramento validam ꝙ donatio erit valida: & ꝙ iuramentum tollat defectum insinuationis, consuluit Abb.consi.x.lib.ij.

c ¶Si tibi dederim. d.Ioan.hic refert se practicasse hanc.l. tpe dñi Ruge. de Perusio, tūc potestatis Bononiæ: vt hic per eum.& vide.l. si is qui.& ꝙ ibi dixi.de fur.& vide sing.Bal.in.l.si rem.C.si cert.peta.

d ¶Tollitur actio.do.Io.hic quo ad.l.nostram hoc non tenet.

e ¶Nuda ratio. scriptura facta sine causa, nō inducit obligationē, nec donationē. tex.est in.c.si cautio. vbi no.de fide instru.& ibi de matera huiꝰ l.per do.Anto.fallit, nisi sit facta in iudicio, vel in instrumēto guarentigiato. secūdū Bal.per illum tex.in.l.sicut.C.de repu.hære. Item nisi esset bina cōfessio, secūdū Bar.in.l.cum scimus.C.de agri.& cēsi.lib.xj. & gl. in.l.capite quinto.de adulte.& quod no.Bal.in.l.cum fidem. C.de non nume.pecu.& intellige, ꝙ confessio sine causa facta parte absente extra iudiciū nō valet ad fidem plenę probationis: inducit tamē semiplenam probatiōem, siue sit facta scriptura interueniēte, siue non.l.instrumenta.de prob.& hęc fuit opin. Marti. de fano. & Spec. in titu.de cōfes.§. nunc vidēdū.versicu.sed quę est ratio.& in se. & do. Ant.in.d.c.si cautio. Pro quibus inducuntur duæ gl. vna in.l.iij. §. eiusdem.in ver.spem. de tes. Alia in.l.fi. C.de cōue.fisc. debi.li.x. Si verò est facta cum cā: licet extrà iudiciū, est sufficiens ad cōdēnationē.c.ex pte. de cōfes. Addo tamē ꝙ in reali confessiōe: extra iudiciū nō reqrit̄ cā secūdū Bart. in.l.cū falsa.C.de iur. & fac. igno. & vide Bal.in.l.illud. C. de sacrosan.ecc.in vlti.colū. & dicit Bal.in rub. de fid. instr.ī.xvj.co.ver. sed q̄ro, si in libro &c. ꝙ scriptura sine cā, non inducit obligatione, nisi causa probetur. Vide etia versi.sequitur videre de scriptura quorūdā officialiū. De cōfessione & promissiōe sine causa vide Bal. in.l.generaliter. in pen. col.C.de nō num. pecu. Istis adde Bald.in rub. C.de confes. Et quòd scriptura priuata requirat causam: tenet Barto.in. l.scripturas.qui pot.in pig.hab.gloss.& Barto.in dicta.l.instrumenta.quòd non probet etiam semiplene, tenet Flor.in.l.in bonæ fidei.C.de reb.credi.quia nō debet plus operari vox mortua, q̄ viua cōfessio sine causa, quæ nō probat: vt no.in.l.cum de indebito.§.fi.& in.l.j.C.de iur.& fac. igno. licet gl.in.l.inter chartulas.C.de cōue.fi.debito.teneat, ꝙ facit semiplenam probationem.& in.l.instrumenta.C.de proba.& malè. vide Sal.in.l.j.C.de confes.de materia huius.l.& vide.do.Ant.in. c.ij.de fide instr.vbi nullo addito refert Bar.hic, & quod no.Bal.in aut.sed nouo iure.C.si cer.pet.
ADDE, an confessio facta absente parte cum iura.probet. Bald. cons. ccxliij. Pau. de ca.cōsi.ccxlj.& quid si nō sit iurata.per eūdē cōsi. lxxiij. & quid si sit reiterata.cōsi.lxxxiiij. Et an confessio facta extra iudicium coram notario, vel vicario, probet.per Old.cōsi.ccxcij. Et an in criminalibus confessio extraiudicialis sufficiat ad condemnationem? per Pau. de ca.cōsi.xcviij.Bal.consil.cxxviij.lib.j.& an confessio sine causa probet per eundem Bal.consi.cxxiij.lib.ij.

f ¶Opp.de.l si qs. No.hic, ꝙ instrumētum sine cā nō valet. Limita tamē hoc secundū Bal.in.l.sicut.C. de repu.hære.& in.l.si cám. C. de execu. rei.iudi.& Fulg.in.l.fi.§.in cōputatione.C.de iur.delib.licet de Bal.mētionem non faciat, nisi esset statutum, ꝙ faceret mētionē de instrumēto: vt puta, ꝙ habeat executionem contra debitorē. Nam tunc ei esset standum. Bal.tenet contrarium in.l.si non sortem.§.j.de cōdi.indeb.de quo vide Imo.in.l.fi.j.à qui.appel.non licet.

gat aliū:sed declarat animū expēdētis,& obliga-
tio nascitur ex quasi cōtractu: vt.l.ex maleficijs.
1 §.si qs absentis.de act.&obli.†Vel potes soluere,
scriptura à me facta absentibus qbusdā in his quę
ex volūtate mei solius dependent: ꝓbationē in-
ducit voluntatis meæ.vt.d.l.Nesennius.Idē in ra
tihabitione: vt.l.Pōpo.s̈.de neg.gest. Itē in adi-
tiōe hæreditatis,q̄ ex mea volūtate ꝓcedat tm̄,se
cus vbi requirit̃ volūtas ptis.¶Opp.de.l.publia.
§.fi.s̈. depo.Dy.sol.ꝙ ibi scriptura fuit posita in
epistola:& ad partem aliā emissa.& sic mediante
organo alter cōsentit:hic verò in libro rōnum qui
pœnes me remansit.Vel ibi,vt ꝓbet:hic quęritur
an inducat donationē?Et glo.legit aliter legē istā.
l.nuda ratiōe absq; insertione causæ donatio non
pficitur.&.h.d.Sed secūdū pręcedētē est nuda ꝓ
pter defectū partis cōsensus.& vide gl.quę inci-
pit.ergo nō ob.&c.¶Op.de.l.si qs ex argētarijs.
§.rōne.s̈.de edē.Sol.dicit gl.illa erat cū causa:hæc
2 verò sine cā.& ista lect.est vera.†Nō ob.ꝙ cōsue-
uit dici,ꝙ stipulatio facta sine causa sciente habet
in se tacitè cām donationis:vt.l.Campanus. s̈. de
ope.libe.&no.in.l.ij.§.circa.de do.excep.qa illud
verū in stipulatione,quæ de se est apta ad inducē-
a dū obligationē:hic in scriptura[a] q̄ cōtinet nudam
cōfessionē.q̄ de se obligationē nō inducit:vt.l.Pu
3 blia.§.fi.s̈.depo.& hoc secūdū primā lec.†Itē nō
inducit ꝓbationē,qñ est sine cā:vt.l.cū de indebi
to.§.fi.s̈.de proba.& hoc secūdū secūdā lect. Fa-
cit,ꝙ no.p Cy.de nō nu.pec.l. gn̄aliter.in.iij.q.
Quid aūt iuris sit in stipulatione sine cā?dic,vt.d.
4 § circa.¶†Quęro,quid si in libro[b] rationū scripsi
b me debere tibi cētū ex cā donatiōis:& sic nō fuit
nuda ab insertione causæ:est tn̄ nuda à præsentia
partis?Certum est,ꝙ nō inducit donationē:vt hic
secundū primā lect.¶Sed an inducat ꝓbationē:
c videtur ꝙ sic:[c] vt in.l.publia.in fi.s̈.depo.Sed for
tè ad illam posset respōderi.Dicit Dyn.ꝙ ibi fuit
epistola,q̄ fuit emissa parti.Similiter ēēt in dona
tiōe:vt.C.e.l.si aliquid per epistolā.Ecōtra,ꝙ nō
ꝓbet,facit.s̈.de pe.leg.l.si peculium.§.pen.& de
cōfes.l.certū.§.si quis absentē.Ex aduerso,ꝙ suf-
ficiat,facit.C.de nō nu.pec.l.gn̄aliter.&.l.in cōtra
ctibus.& in aut̃.de trien.& semis.§.studiū.quod
no.C.de ꝓba.l.instrumenta.&.s̈.de eden.l.q̄dā.
§.nūmularios.Et ista lex intelligitur,qñ nō allega
bat̃ præcedēs donatio:sed solum priuata scriptu-
ra.Ita dicit Dy.ꝙ puto verū p ea,quæ no.in.d.§.
nūmularios.& quod tenet gl.C.de cōuē.fis.debi.
d l.inter chartulas.[d] lib.x.&.l.fin.C.arbi.tu.& non
ob.§.si verò noīa.cū si.quia in corporalibus tra-
ditio requiritur:vt ibi dicitur:quę nō cōtinetur in
libro rōnū.Non ob.§.si quis absente.quia ibi fuit
simplex cōfessio:licet esset redacta in scriptis per g
alium,puta per notarium curiæ.hic verò fuit scri
ptura,q̄ semper loquitur.& iō nūc cū peruenit ad
te,tibi loquitur,sicut epistola quā tibi mitto: vt
dicit.l.Publia in fi.Et ideò puto,ꝙ si in libro rō-
nū qs fecerit scribi p alium hoc mō nō ꝓbatur cō
tra se:si fecit absente parte.sicut in confessiōe quā
qs facit in iudicio:& eā fecit scribi p notariū:vt.d.
e §.si quis absente.quod est notādū[e] Ad pleniorē
doctrinam de istis priuatis,scripturis,aliqua per
5 tingamus.¶†Sciendū est igitur,ꝙ triplex est pri-
f uata scriptura[f].Quædā est apodissa,siue apocha,
quę datur à parte parti.Quędā est rō,quā sibi quis
cōficit.Quædā est epistola,quā quis mittit alteri.
6 ¶†De primo:aut quis eā cōfitet̃ suā esse scriptu-
g rā:& probat[g].s̈.de proba.l.cum de indebito.§.fi.
C.de fide instru.l.plures.§.fi.&.l.rationes.C.de
proba.Quod intellige,si in ea cōtinetur aliqd per
sufficiēs aliâs secus:vt.d.l.cum de indebito.§.fi.de
proba.l.nō nudis.&.l.non epistolis.Aut quis ne-
gat suā esse scripturam:& tunc aut habet subscri-
ptionem vtriusq; partis,& testiū.& tūc si testes ap
probant scripturā facit plenam fidem sine cōpa-
h ratiōe:vt.C.qui pot.in pigno.hab.l.scripturas[h].
si verò non habet subscriptionē vtriusq; partis:
tunc aut illa scritura approbatur p testes ibi sub-
scriptos:vel per alios,qui fuerunt pręsentes,cum
scriptura fuit facta:& etiam per comparationem
factā legitimè:& tunc facit plenam fidē dūmō tn̄
sint tot testes,quot sufficiunt ad cōtractum:vt.C.
de fide instru.aut̃.at si contractus.& quod ibi no.
i & ꝙ etiā habet̃.C.si cert.pe.l.fi.& aut̃.ibi posita.[i]
k Si verò approbat̃[k] dicta scriptura p testes tantum,
vel comparationem tātum:& tunc non facit ple-
nā fidē sed semiplenā:vt.d.aut̃.at si cōtract⁹.& in
aut̃.de fide instru.§.j.& ꝙ ibi no.C.de iureiur.l.in
bonę fidei.s̈.de iureiu.l.admonēdi.& ī qualibet ea
7 rum no.¶†Circa secūdū.s.circa ratione seu librū,
quē quis cōficit:siquidē est cōfessatum,ꝙ sit liber

a ☙POMATES.¶Scriptura ergo,& cōfessio sine causa,nō inducit obligationem.& vide latè do.Alex.cōsi.iij.vo.ij.&.clxxxj.col.ij.e.vol. vbi idem dicit.etiā si cōtineat causam obscurā ꝓbet.Et an scriptura priuata valeat etiam facta parte absente.Vide Alex.consi.cxc.volu.ij.vbi dicit & alia de his. An autem confessio de rescripto sine causa probet? vide Ale.cōs.xxxvij.col.ij.volu.iij.

☙POMATES.

b ¶In libro. Vide Alex.consi.xcj.in iiij.vo.& Alex.in eo.versi.ibi.sed ꝙ per epistolā vide ad limitationem horum,quæ dicit Cardi.Alex.cōsi.xxiiij.col.iij.in fi.& seq.vol.iij.

c ¶Videtur,ꝙ sic. An scriptura vel cōfessio cū cā facta parte absente,inducat obligationem,vel probationem,tenet̃ hic,ꝙ sic.do.Ioā.hic tenet cōtrarium: vt hic per eum latius maximè per istam l.sed secūdum do.Lud.hic cōcordāt vt hic per eū,quē vide.& vide q̄ dixi in.d.§.si qs absente.&cōtra Bar.tenet Bal.in rubr.de consti.pecu.in vlti.col.& subdit dictū Bart.procedere in libro rationum facto à mercatore:sec⁹ in memoriali, vel alia scriptura priuata: quia non facit:nisi semiplenā probationē.Itē procedit dictū Bal.in vsurario.Adde Bal.ī ru.C.de fi.instru.in xvij.co.vers.dubitat̃ vtrū ista scriptura facta absente parte &c.sed Bal.in.l.j.in.ij.col.de cōfes.tenet cū Bar.in ver.secūdo opp.p Bal.in.l.si qs ex argētarijs.§.ex hoc.s̈.de edē.& in.l.j.in.x.col.C.si ex falca.& limitat.d.Ant.in.c.fi.de confes.in.v.col.dictū Bar,esse verū,si absens ratificauit viuo scribente.secus si eo mortuo,ꝙ est singulare si est verū.Cū Bar.etiā trāsit.d.Ant.in.d.c.si cautio.in.j.col.contrariū tenet Bal.in.l.ratiōes.in aliquibus lect.C.e.& in.l.ratiōes de ꝓba.& quę in sequē.

ADDE,huic apostillæ.Ro.cōsi.ccclvj.

d ¶L.inter cartulas.Adde optimum tex in.l.non putauit.§.nō q̄uis.j.de contratab.& idem no. Bar.in.d.§.nūmularios.ibiq; scribo post Bart.

e ¶Quod est notandū.doct.hic putant hoc dictū Bar.mirabile.cōtrariū tenet hic do.Io.& fortè melius,maximè,quia sequeretur secundū Bart. ꝙ si libellus nō esset scriptus manu producentis,non pręiudicat producenti,contra.l.cum precum.C.de libe.cau.& contra Bar.tenet Ioā.and. in tit.de instrumen.edi.§.restat.super ver.priuatorū,& videtur casus in l.diuus.§.item senatus.ad fi.ti.de fal.Ad hoc facit,quod no.Bart.in.l.cū quis.§.cōdicillis.de leg.ij.Posset tamen seruari in casu quando statutū requireret,ꝙ liber rationum sit manu propria scriptus.Ad hoc est tex. iuncta glo.vbi Bar.in.l.probatorias.C.de diuer.offi.lib.xij.& ita transit do.Io.& dicit Bal.in rub.de fi.instru.in.xvij.colum.ꝙ quicquid reperitur scriptum in lib.qui est pœnes me,præsumitur scriptum de consensu meo,licet non sit manu mea.

ADDE,ꝙ Pau.de ca.etiam tenet contra Bar.& dicit,ꝙ hoc plurimum cōtingit in istis mercatoribus,q habēt famulos,vt p ipsos scribere faciāt: & tn̄ ab ipsis scriptū dicit̃.Et ꝙ scriptū mādato meo dicat̃ scriptū manu mea, dicit esse casum in.d.§.ite senat⁹.Et an cōfessio testatoris facta ī duplici eius testō manu sua scripto ꝓbet?vide Bald.cōsi.ccclxviij.li.j.vbi de dicto Bartol.hic,& in.d.§.codicillis.facit mentionē.& videt̃ concludere,ꝙ non plenè probet sed sufficiat ad deferendū iura.in supplementū proba.Pau.de cast.etiam consi.clxxv.in fi. videtur approbare dictum Bar.quando etiam essent aliquę coniecturę,quæ adiuuarent scripturā.

f ¶Triplex est priuata scriptura.Adde Bal.in materia.in rub.C.de fi instru.in.xvj.col.& quod no.Cano.in.c.post cessionē.de proba.Bal.in.l.j.C.de confes.&.l.instrumenta.C.de ꝓba.Host.in summa.de fide instru.Ioā.de Imol.in.d.c.si cautio.& Bal.in.aut̃.sed nouo iure.C.si cert.pet.

g ¶Et probat. De fide apodissæ,seu apochæ,dū hic dicit Bar.ꝙ quando quis cōfitetur scripturā,& negat debitum:ꝙ probat. Dic ēt sine aliqua solennitate testiū.l.scripturas.secūdum intellectum Iac.but.& Bar.C.qui pot.in pig.ha.de ista materia vide per Iac.de bel.in.l.instrumenta.C.de proba.

ADDE, an literæ,q̄ quotidie mittuntur mercatoribus probēt contra scribētem?Bal.consili.liij.lib.j.& de apodissa vide Ro.consi.ccciij.

h ¶L.scripturas.Vide domi.Ioā.hic.& adde,ꝙ contrariū ei⁹,ꝙ dicit hic Bar.tenet ipsemet in.d.l.scripturas.ī fi.& Bal.ī aut̃.sed nouo iure.in fi.C.si cer.pet.Sed idē ꝙ hic,tenet Bart.in aut̃.at si contractus.C.de fide instru.Imo.sequit̃ in c.ij.de fide instru.Abb.ibi cōtra:vide ibi per Imo.Et adde,ꝙ in hac comparatione requiritur,ꝙ quis iuret se non habere aliam probationem,& quod nihil egit circa cōparationē,ꝙ noceat veritati:vt in aut̃.de instru.cau.& fi.§.si vero nihil.al's nō tenet & firmat Bar.in aut̃.cōparationes.in.iij.col.C.de fi.instr.& in.j.quęstiōe.

i ¶Et in aut̃.ibi posita.Adde & ibi vide plenè per Bal.

k ¶Approbat̃.Vide no.per Bal.in.l.cōparationes.in vlti.col.de fi.instr.& Bar.in.d.l.scripturas.eo.ti.& inquātū Bar.hic sentit,ꝙ cōparatio facit plenam fidem cum testibus:sed non soli testes,quod vltimū videtur mirādum,per.l.in exercendis.C.de fi.instr.sed Iac.but.& Bar.declarāt hoc in aut̃.at si contractus.hic allegat,ꝙ si testes deponunt super contractu,bene probant.sed hic non deponunt super cōtractu,sed deponunt se fuisse pręsentes scripturæ:ideò non probāt soli:quia possunt decipi, secundum eum.Sed do.Io.hic,& bene dicit,ꝙ iste intellectus non videt̃ bonus & allegat bonam rationē,quam cōfirmat per tex.in aut̃.de fi.instru.§.si verò aliquid tale iuncto eo, quod habetur in prin.illius aut̃.& ideò tenet ꝙ si incipias à testibus,non sit necessaria cōparatio.& hæ inducuntur esse de mente Iac.de Are.&Cy.in.d.l.cōparationes in vlti.q. secundū do.Io.qui seqtur Lu.Ro.hic.& adde ꝙ priuata scriptura mortuis testibus,nihil probat.c.ij.de fid.instr.facit ꝙ habetur in aut̃.de fide instr.§.sed & si instrumenta.quod no.& Bald.in aut̃.sed nouo iure.C.si cer.pe.& hoc no.per Bar.circa dictam cōparationem.Adde quod not. idem do.Io.in.l.si ita scripsero,de condi.& demonst.sed quid si negant publicum instrumentum esse confectum à publico notario,nec illū esse notarium,nec scriptum manu illius.Vide no.Bal.in.d.aut̃.sed nouo iure.& dixi in.l.herennius de decu.Bar.in.l.j.in.ij.col.s̈.quēadm.test.aper. Aduerte,ꝙ Bar.in hac.l.nuda ratio.allegatur sibi contrarius.Sed prosо.vide concordiam ad.l.ij.§.fi.de iure fisci.

a ¶Non in aliĳs. Tñ aliqualẽ præsumptionẽ inducit, cõsiderata per iudicem qualitate causæ: vt probat tex.not.in.l.publia.§.fi.ff.deposi. & videtur velle Bald.in.d.l.rationes.& Bald. in .l. admonẽdi.ff.de iureiur.& Ioan.and.de instru.edi.§.nunc videndum.in addi.mag.

b ¶Aliquid contra se. Fallit si esset quedã charta, aut schedula, aut memoriale, scripta absente parte: qa ista tãtũ operatur, quãtum simplex confessio facta parte absente corã testibus. Facit.l.Aurelius.§.fi. de li. leg. tenet Bald.in rub. de fi.instru.in.xĳ. col.& in rub.C.de cõstit.pecu.& do. Ludo.hic. Itẽ fallit dictũ Bart. nisi pars aduersa illi rationi nõ contradixisset: sicut dicimus in positione per Bart.in.l.post legatum.de his,q. vt indig.

rationũ eius, cuius dicitur, & eius manu scriptus.
si quidẽ ibi cõtinetur aliquid pro se, facit fidẽ in
his, q̃ dependẽt ex eius mera volũtate: vt. l. nesen
a nius.de nego.gest.nõ in aliĳs,[a] quæ ex mera volũ-
tate non depẽdent: vt.C. de proba.l.exẽplo.&.l.
b rationes. Si verò continetur aliquid contra:[b] facit
probationẽ cõtra se: vt.C.de proba.l.rationes. in
fi.&.s̃.de eden.l.quedã.§. nũmularios. & ibi not.
C.arbi.tu.l.fi.&.s̃.dixi. si verò ibi continetur ali-
quid, ꝙ nõ est ꝓ se: nec cõtra se, sed pro alio, & cõ
tra aliũ: siquidẽ liber est confectus ex necessitate
officĳ de publico iniuncti: tunc facit fidẽ: vt.d.§.
nũmularios.C.de fide instru.l.illatæ.facit.s̃. de ad
mi.tu.l.Lucius.§.tutelæ. Si verò non est cõfectus
authoritate publici officĳ, tũc nõ facit fidẽ plenã
8 vt no.in.d.§.nũmularios. ¶Verũtamen, †qa cam
psores, & mercatores, qui sunt hodie, licet nõ ha-
beant officiũ ex publico, tñ iurant in arte sua, &
succedunt in locũ eorũ, q olim eligebant publica
c authoritate: puto eorũ libris[c] standũ, quo ad semi
plenã ꝓbationẽ: si dicti mercatores sunt hoĩes fi-
dei cõprobatę per ea, quę no.in.d.§.nũmularios.
& sic intelligo gl.d.l.admonendi.&.d.l.in bonę fi
dei. In eo, ꝙ dicit, ꝙ priuata scriptura facit semi-
plenã probationẽ: intelligo de priuata scriptura
tertĳ. & ꝙ posteà gl.in.l.subĳcit de cõparatione,
quæ facit semiplenã: intelligitur de scriptura pri
uata eius, contra quẽ producit: vt.s̃. aliâs frustra
dictæ gl.ponerẽt vt duos casus separatos. Et ap-
probat hoc cõsuetudo, cui in his multũ est inherẽ
dũ, secũdũ Inno.extrà de fid.instru.c.ĳ.& ibi per
9 eũ. †Si verò dubitet, an liber sit scriptus ei⁹ manu
cuius dicit: puto, ꝙ probet per cõparationẽ lite-
d rarũ: & tũc facit fidẽ, ac si esset cõfessatũ[d] per par
tẽ, illius manu esse scriptã: vt.C.de fid. instr.l. cõ-
parationes. Nã ista lex solũ immutata est in apo-
chis: nõ in aliĳs scripturis. Ratio, qa facilius posset
cõtrafacere vnã apochã, ꝙ̃ vnũ librũ rationũ. Prę
tereà, ille, qui facit sibi fieri vnã apochã, imputet
sibi si non facit fieri solẽniter. Quæ ratio cessat in
10 lib.rationũ quẽ qs sua volũtate cõponit. ¶†Cir-
e ca tertiũ.s.circa epistolas,[e] quæ mittunt absenti-
bus: dic, ꝙ aliquando quæritur de effectu eorum,
quæ in instrumentis cõtinentur.& tunc dic, vt di
cit Cy.C.de proba.l.nõ nudis.&.l.non epistolis.
Quãdoq; quærit, an probet: & tũc aut epistola cõ
f fessat & probat[f]: vt.l.Publia.in fi. deposi. cum si.
Aut nõ confessatur.& tũc si habeat sigillũ authẽ-
ticũ probat: vt.l.si qua.per casum. & ibi per doc.
C.de epis.& cleri.& dixi de pub.l.si publicanus.
§.j. Aut non habet sigillũ authenticũ: & tunc de-
bet approbari per cõparationẽ, sicut de libris ra
tionũ.s̃.dixi. Et hoc qñ epistola mittitur absenti:
quia est illa ratio, quę est in libro rationum: qa nõ
est quid imputetur parti. Si verò præsens præsen
ti daret scripturam in modum epistolæ: vt quoti
die fit, tunc esset idem quod in apocha.

SVMMARIVM.

1 *Habitatio quod posit concedi ei, qui est in officio.*
Officialis, quando posit emere, uel conducere hospitium, uel habere causa remunerationis.
2 *Facultas habitandi uidetur concessa: quando dicitur concedo tibi habitare.*
3 *Donatio remuneratoria ex causa de præterito, siue de futuro, non indiget insinuatione.*
4 *Expulso in casu huius.l. quo remedio succurratur.*

¶LEX. XXVII.

AQuilius Regulus.

¶Hoc dicit. Ab eo, cui facultas habitan-
di ex cã remunerationis confertur, nõ debet reuo
cari: & sibi expulso iudicis officio subuenit. ¶In
tex.ibi habitare. ꝓ hoc facultas habitãdi, nõ ius
habitationis videtur cõcedi. Iac.de are.& gl. etiã
sentit hoc. ¶Opp.quòd ista donatio posit reuo
g cari: vt.j.e.l.Luci⁹.[g] quam statim videbitis. Soluit
glo.pluribus modis: & primam solu.reprehendit
glo. Alia est sol.ꝙ hic ab extraneo patiebatur cõ
trouersiam: ibi ab hæredibus. Sed nihil ad ꝓposi-
tum, quia non habebat dubiũ, ꝙ ab extraneo nõ
h potest pati controuersiam. Aliĳ dicũt[h] ꝙ hic erat
ob cãm donatio: ibi simpliciter donatio. & sic cũ
daretur ob cãm oritur obligatio: & ideò non põt
pœnitere. Sed ista sol.nõ multum placet: quia in
Lista, Regulus iste non erat obligatus ad hoc: sed
ad bene faciendũ. Dic ergo, ꝙ ibi precarĳ conces-
sio: hic remuneratio. Et quod ibi.in.l.lucius sit p̃-
cariũ ꝓbatur ex eo, ꝙ ibi fuit facta cõcesio sine
determinatione vsus.& ideo est precarium: vt.l.j.
j.de preca.&.l.in cõmodato.§.sicut.s̃.cõmod. Se
cundò probatur: quia dixi te facere ex voluntate
mea: sic est precarium: quia quantum volũtas du
rat, tantum durat precariũ: vt.l.iiĳ.s̃.loca. ¶Item
opp.de.l.fundi.in.j.responso.j.de acquiren. poss.
Glos.respondet, ꝙ ibi fuit mandatum, quod reuo
cari potest: hic verò fuit remuneratio. Itẽ hic di-
cit, ꝙ donauit prætori. ¶Oppon.de.l.j.§.ꝓuin-
cias.C.de cõtra.iudi.vbi illi iudices, qui sunt in of
ficio, non possunt donationes recipere. Solu.glo.
quòd hic nõ fuit donatio: sed remuneratio quędã.
1 ¶†Vides ergo, quòd ei, qui est in magistratu, põt
concedi habitatio, & de hoc per Gul.in.l.obserua
re.s̃.de off.proconsu. Et nota hoc circa habitatio-
nem officialis, siquidem respublica habet palatiũ
deputatum pro officialibus: & tunc officialis nõ
põt emere, vel cõducere hospitia, nec recipere: vt
l.pen.C.de officio rectoris prouintiæ. Si verò nõ
habet palatium deputatũ: tũc ex causa simplicis
donationis non potest recipere: vt.d.§.ꝓuincias
2 sed ex causa remuneratiõis sic: vt hic. ¶†Quęro,
per ista verba concedo tibi habitare: quid videat
cõcedi, scilicet an ius habitãdi: vel quid? dicit Iac.
de Are. ꝙ simplex facultas videtur concedi, non
ius quod est seruitus.& ita intelligit hic glo.mag.
ibi: qa nec vsurari⁹, nec vsufructuari⁹.&c. Et istud
examinabo, qñ dicam de pedagio: quando fiscus
i videtur concedere: an videtur concedere faculta-
3 tem recipiendi pedagium[i] in dubio? ¶Quæro,
k an†egeat insinuatione[k] ista donatio? certè dicit

❧POMATES.

c ¶Et ꝙ liber rationũ probet contra se, bene facit in.l.j. & ibi pondera. Ita do.Ant. & Alex. C.de eden. à contrario sensu: quia bene cõsideratur, si ibi reus perdidisset rõnes suas, probassent cõtra se.&.l.fi.eo.ti. Frustra enim ibi peteretà reo, nisi ꝓbarẽt.& vide Panor. consi.vĳ.col.iĳ. in ĳ.dub.vol.ĳ.&.lxvĳ.col.ĳ.e. vol. & cxiĳ.in.j.du.e.vo. col.iĳ. & aliqd p Feli.in.c. veniens. col.fi. de testib. in ver. limita etiã. & Cepo.cõsi.xl.col. xij.& Imol.consi. cxvij.colum.iij.& Are.xliiij. & seq. & Alexã.iij.volu. ij.& .xiiij. colũ.ij. volu.ij. vbi ponit de scriptura in libro mercatoris.& cxlix.eo. volu. & cliij. col.fi.volu.ij. &.clxxxv.e. vol. ij.col.fi. vbi ponit an credatur alicui asserenti se esse sociũ aliquorũ in libro suo. vide etiã Sozi.consi.clix.col.j.ad fi.&seq.in prin.

c ¶Puto eorũ libris. Adde no.p doc.in.l.j.C.de edẽ.maximè per Bar.& Bal.sed.d.Io.hic dicit, ꝙ cessante cõsue.opi.nõ est vera.& ꝓbat optima ratione: vt hic per eũ.& cũ Bar.hic transit Bal.in.d.l.instrumẽta.cũ seq. & in rub.C.de fid.instr.& idẽ tenet Io.an.de instr.edi.§.restat. sup ver. priuatarũ.dicẽs etiã plus valet, ꝙ si ex legitimis ꝓbationibus cõstat, ꝙ mercator de partiũ volũtate scripsit, scriptura illa plenè ꝓbat: sicut si esset à tabellione facta. Sed.d.Lud.hic hoc vltimũ dictũ Io.an.nõ tenet per id, ꝙ no.dixit Inn.in.c.cũ P.tabellio.de fid.instr.videlicet, ꝙ de partiũ expresso cõsensu, fieri nõ põt, ꝙ alicui scripturæ priuatę det plena fides.vide hic per eum plenius. Prędictis adde, ꝙ Bal.in rub.C.de cõsti. pecu.in pe.col.voluit, ꝙ mercatores gerant quasi publicũ officiũ. In cõtrariũ dicit in.d.l.instrumẽta.C.de ꝓba.& in.d.rub.de fi.instr.ĩ.xvj.co. ADDE, an libris mercatorum sit danda fides? Abb.cõsi.lxxxj.li.j. Et an valeat statutũ, vel cõsuetudo, ꝙ libris mercatorũ det fides.vide Bal. cõsi.ccccl xxxv.lib.iiĳ.& ꝙ libro mercatoris detur fides, qñ à tertio aliqd est scriptũ de ei⁹ voluntate cũ aliĳs cõiecturis: voluit Bal.cõsi.cclxiiĳ. lib.ĳ.vbi dicit dictũ Bart.esse elegans.& ibi dicit ꝙ stante statuto, ꝙ nõ credatur scripturę fantiscelli, siue institoris, ꝙ tñ crederetur, qñ vtraq; pars mandaret. & ita dicit limitari q̃ no.in. l. quędam. §.nummularios.s̃. de eden.

d ¶Esset confessatũ. Adde, quòd si mercator negat scripturam, quę reperitur in libro rationũ suarum, esse voluntate sua scriptam: quòd ei incumbit onus probandi. quia cõtra eũ presumit, nisi probet.arg.in simili, in.l.Celsus.C.de proba.&.in.l. fin. C.arbitr. tut. & in l.ne in arbitris. de arbit. Ita Ioã.and. de instru.edit.§.restat.versic.sed qd in prędictis. in addi.& Bal.idem tenet, licet Ioan. an. nõ alleget eum in rubr.C.de fid. instru.& dictũ Bar. in hoc vers. sequit Bal.in aut.sed nouo iure. C.si certũ pe. Ioã de Imo.in l. si ita scripsero, de cõdi.& demon. Bar.in.aut.at si cõtractus.de fide instru. Salic.in. l. cõparationes.in fin. eod.titu.& Ange. ibi.

e ¶Circa epistolas. De fide epistolæ melius loquitur hic.& in. l. admonẽdi. ꝙ̃ in aut.at si cõtractus. de fide instr. Adde quod s̃.dixi. & Bar.in.l. nõ nudis.C.de ꝓbatio.& quod no. Bar.in.l.Lucius.j. de fideiusso.

f ¶Et probat hoc falsum, si antequã epistola peruenerit, mittens esset mortuus: quia tunc non probat secundum Innocen.sing.in.c.cum dilectus.de succes.ab intesta.& refert do.Ant.in.c.fi.de confes. Facit quod idem no.in.c.per inquisitionem.de elect.

g ¶Aquilius.l.luci⁹.ad.l.lucius.hic alle.vide Bal.in.l.ĳ.in.ix.q.C.de ser.

h ¶Aliĳ dicunt. Io.hic conatur sustinere istam tertiam solutionem, secundum quam reddit hanc.l.sing.de quo hic per eum.

i ¶Recipiendi pedagium. De hoc per Barto.in.l.cotem.§.qui maximos in.j.&.iĳ.colum.s̃.ti.j.

k ¶Egeat insinuatione. Adde tex.vbi Bar.in.l.pen.§.j.j.eo.& in donatione ob causam, quæ nõ fit animo remunerandi. Conclude secũdũ do. Io.aliter, ꝙ̃ dicat hic Bar.& iõ vide ipsum hic latè de hac materia. Et ad limitationem traditam hic per do. Io. in donatione facta animo remunerandi.vide Bal.in.l.illud.C.de sacrosan.eccle.& in authen.vnde si parẽs.

C.de inoff.testa.& Io.and.in addi. Spe.in rub.de re.eccle.nō alie. & cū Bar.hic:concordat Gul.in.d.l.illud.& ꝙ donatio ob causam non requirat insinuationē, ꝓbat̄ in.l.fi.in fi.prin.C.de iure do.& ibi gl. vbi donatio facta viro ab extraneo pro dote, dicitur ob cām.& vide ibi Ang. in l.sancimus.C.de dona.cum concor.de quibus ibi.bene facit ad prędicta ꝙ no.Ioā.And.in Spe.de instr. edi. §.porro.in fi. ma. addi. in quæstiōe quā ibi ponit de duobus fratribus secūdū do.Io. hic latius.& vide reliqua.s̄.i.l.modestinus.Et ꝙ donatio ob cām nō requirat insinuatiōem, vide Ang.in cōsi. suo.clxxix. aliâs. clxxxj. & ꝙ donatio remuneratoria nō egeat insinuatiōe,tenet Bal. in.l.ij.ad fi.C.vt lite pen.&in.l.si cū mihi. ff. de dolo. Sed Bar.in.l.j.s̄.e. videtur tenere, ꝙ donatio remuneratoria sit ꝓprie donatio.vide quę ibi dixi. Quid in donatiōe peculij dic,vt.s̄.e.in.l.modestinus.& ꝙ remuneratoria donatio nō indigeat insinuatiōe,etiā si fiat à filio patri.tenet Bal. in.l.iij.C. qui bo.ced. poss. Quid in donatiōe cā mortis? dic, ꝙ requirit insinuationē.l.dona.&ibi Bar.C.eo.& in remuneratoria. Ad de Bal.in.l.si mortis in fi.C.ad.l.fal. & ī.l.fi.ff.de exer. in reper. anti, & ibi,an sufficiat mētio meritorum. in Spe.Et dicit ꝙ sic in donatione ob causam.vide Old. in consilio.cxcix. Pau.de ca.in.l.affe ctiōis.s̄.e.Bal.in.l. si tibi.si cer. peta. Adde quæ plenè posui de insinuationein.l. Modestinus.s̄.eo. & inquantum Alex.dicit, ꝙ in specie meritorum est fiēda mentio. dic ꝙ illud est verū, quando donatur vltra debitā summam: vel erat persona, cui aliâs non poterat donare: quia tūc nō statur illis verbis:nisi merita c probentur. & ita voluit Barto. quē refert & sequitur Pau.de ca. Barto.

gl.si esset mera donatio,tūc indigeret:sed ista nō indiget. Et vide gl.q̄ incipit:quia ob pręcedētem &c.& sic in remuneratione insinuatio nō exigitur. Sed gl.quę incipit,siue fuerit promissa.innuit, ꝙ ista remuneratio habet fieri de necessitate.sed credo,ꝙ si est simplex remuneratio quòd insinuatione non egeat:quia differentia est inter donationē, & remunerationē:vt.l.si verò non remunerandi. suprà manda. Et hæc remuneratio sapit naturam donationis. Habes ergo dicere,quod aut ista remuneratio fit præterito & non eget insinuatione vt hic:si ex cā de futuro,& idem:vt in.l.fin.C. de donatio.ante nup.§.fi,& aut̄.ibi posita.&.l.fi. in prin.C.de iure do.secus si esset simplex donatio:vt.C.e.l.si quis argentum.

4 ¶ Quæro,† quo remedio huic expulso succurrimus?[a] & quidam dicunt interdicto vnde vi.possidebat enim quasi naturaliter.sed dicunt alij, ꝙ officio iudicis: & vide istam gl.quæ incipit,habet em̄ &c. Si tu intelligis legem nostram,quòd sit translatus vsusfruct. in eum qui habet naturalem,competeret interdictū vnde vi.l.iij.§.j.vnde vi. Sed si nō esset translat⁹ tunc non haberet actionem:quia nudam detentationem habet.& sic habet officium iudicis:vt.l.& ideo.§.fi.j.de cōdi.furt.&.l.nō tantum.in princ.s̄. de peti.hære.l.fi.§.sed cū in secundam.C.de furt. &.j.de acqui.pos.l.rem,quę nobis.& ibi gl.tāgit: sed hæc gl.loquitur in rebus immobilibus.& alibi de istis facio tibi magnum festum.

SVMMARIVM.

1 *Hæreditate donata,commoda,& incommoda, transeunt: secus quando donantur bona.*

2 *Pater in casu huius.l.cogitur consentire actioni præscriptis uerbis,non causatiuè.*

3 *Obligatus ad factum ex.l. dispositione præcisè compellitur:secus ex dispositione hominis.*

¶ *LEX XXVIII.*

HAEreditatem.

¶ Pater ad obseruandū ꝓmissa tēpore donatiōis tacitę, vel expressæ cogit̄ actiōe p̄scriptis verbis.h.d.Ista lex est subtilis:& alij dubitāt sed faciā tibi clarā. ¶ Opp.de.l.omnes.§.lucius.j. de his quę in fraud.credi.Sol. ibi donauit omnia bona:hic hæreditatem quandam. ¶ Op.de.l.mulier bo.s̄.de iure dotium.glo.solu.

1 † & bene ꝙ ibi quando venduntur bona,seu donantur:hic hæreditas donatur quia tūc commoda & incōmoda cōtinentur.[b] & hanc differentiam facit tex.in.l.si qs seruo.§.fin.cum.l.seq.j̄.de leg.ij. ¶ Dicitur hic,ꝙ cogitur actione pręscriptis verbis.cōtra.C.de hære.vend.l.iij,&.l.ij.C.de pact.Gl.dat ibi plures solutiones.& inprima bene dicit:in alijs nō.Et dicit quòd nō pōt à creditoribus cōpelli:vt in cōtrarijs sed à patre sic & ista est vera.& alię solutiōes sunt truffę, & contra casum.l.cum res.C.codē.

2 ¶ Quęro,† an præcisè potest compelli à patre, vel cātiuè.& glo.ponit opi.& finaliter gl.hic dicit verbū notabile:quod quando quis agit ad factū:vt sibi fiat præcisè pōt compelli:secus si agit,vt alij fiat. & vide istam gl.quę incipit.hoc est ecōtrà.ibi nā tunc.Et illam opinionem reprehēdo in.l.stipulationes non diuiduntur.§.Celsus.s̄.de verbo. obli. & per.l.in stipulationibus.§.vt operarū.e.tit. vbi quis agit vt aliqd fiat sibi: non tn̄ vt p̄cisè,agit. Et alia opi.aut præcisè agit:aut non &c.& nō est bona:quia vbi quis promittit factum præcisè,ad factum non pōt cōpelli. Alia sol.est quia aut est actū vt satisfaciat creditoribus:& compellitur pręcisè secus si est actum[c],vt respondeat creditoribus:qa tunc non pręcisè,vt.l.ij.C.de hære.vel act. vendi. Et ratio pōt esse ex dicta gl.quia quando dicit respondeat creditoribus illud est facti. Sed si dico solue:illud est iuris. Sed illud mihi nō placet, p.l. in.l.si fortè.de castren.pecu.

a ¶ Expulso succurrimus. Adde omnino Bar.quem vide per illum text. in.l.de vsu.j.de varijs & extraordin.cog.& quod ipse no.in.l.cotē.§.qui maximos.s̄.tit.j.versi.sextò quæro.& quod not.Barto. & quod ibi dixi in.l.j.ff.quo.bo.Bal.in.l.eden.C.loca.in ver.sed quid si dominus de facto.& Cy. in.l.si de fundo. C. loca.

si ita stipulatus.§.possum.j̄.de ver.obli.Pretereà: nō placet per.l.liber homo.in fi.j̄.de verb. oblig. b vbi est datio explicanda in personam alterius: & ad illud præcisè quis non cōpellitur.Est ergo solutio ꝙ cogitur actione præscriptis verbis, non præcisè,vt.l.stipulatio.§.fine.s̄. de ope.noui. nū. c

3 Iac.de are.† soluit,quādo factū est in obligatione ex dispositione legis:tunc quis præcisè cōpellit̄: vt.l.stipulatio.§.siue autem proxi.alleg. Sed qn̄ ex dispositione hominis,non compellitur ad factū:vt.l.stipulationes nō diuidūtur.Pone, ꝙ creditores agunt contra donatarium istū:vtrum per hoc liberet̄ pater?& dicit,ꝙ sic:vt.l.ij.C.de pact.

SVMMARIVM.

1 *Confeßio facta in iudicio,animo donandi non insinuatur, sed reuocatur,si est facta in fraudem creditorum.*

2 *Positioni negatiuæ est respondendum.*

¶ *LEX. XXX.*

QVidā in iure.

¶ Per respōsionē factam d in iudicio inducitur confessio. hoc dicit. ¶ Ibi interrogatus. an aliquid debeatur ab hæredibus tutoris,qui soluere erāt parati:vel fuerit interrogat⁹,si volebat sibi nihil deberi.Iaco.de Are.Item ibi actiones competentes etiam ad maximā summam.Iac. de are. ibi transactionis.quia nil detur.Iac.de are.dicit hic.quòd quis non potest infirmare suā confessionē.Contra.j.de confes.l.non fatet̄.sol.ibi erronea: hic nō. & plenè dixit Dy.ī.c.iuris ignorātia. extrà de re. iur.lib.vj.

1 ¶ Quęro,an† ista donatio egeat insinuatione? Iac.de are.dicere videt̄, ꝙ non:qa vim habet insinuatiōis ista confessio.facta in iudicio.Prędicta vera,nisi hoc fiat animo fraudandi creditores quia tunc reuocaretur:vt.l.j.§.si mutuā. aliâs quod in lite.s̄.si quid in frau.patro. &.l.si sponsus.§.si vxor.s̄.de don.inter virum & vxo.

2 ¶ Quęro,† vtrū positioni negatiuæ debeat responderi? gl.tangit.in.l.ij.§.sed quia.C.de iura.calum.& dicit Dy. ꝙ sic.per istam.l.sed secundum apostillas Iaco.de Are.ista.l.nil facit Sed dictum Dy.est verum:vt extrà de confes.c.j.lib.vj.

Donationem quidem.

¶ Qui donat bona viuentis, eius hæreditatis est indignus.hoc dicit. ¶ Opponi. de.l. si quis seruum[d].s̄.de actio.emp.Sol.vt glos. ¶ Oppo. de.l. nec nos. C.de cap.Solut.vt gloss. ¶ Extra gloss. oppo.l.rescriptum.s̄.de his,qui.vt indig. Sol.ibi post mortem,& circa bona delinquit:hic in vita: & circa personam delinquit:quæ non potest pro parte offendi:vt.l.vulgaris.j̄.de furt. ¶ Oppo.de l.si quis superstitis.de acquiren.hæred.Solu.vt in gloss.

¶ *LEX. XXXII.*

DOnationes.

¶ Donatio facta in concubinam non reuocatur secuto matrimonio:sed si de matrimonio dubitetur, f tunc personæ conditio inspicitur.h.d.

SVMMARIVM.

1 *Vsus appellatione an proprietas plena intelligatur? & qualiter intelligatur proprietas donata, uel usussfructus tantum.*

Species extra dotem.

e [e] ¶ Iste est notabilis.§.Si res donatur ad vsum,[f] videtur donari proprietas:nec reuocatur,nisi ex magna offensa.hoc dicit. ¶ Nota modum donationis, vt vsus videatur tantùm concessus.Iaco.de Are. Oppo. de.l.fideiussor.§.fina.de nego.gest.&.l.die spōsaliorū.in prin.s̄.deposi.Solutio.hic præsentia personæ

¶ Continentur. Limita,vt dixi in l.Princes bona.j. de verbo. signifi.

¶ Secus si esset actum. Differentia est inter promissionem de satisfaciendo creditoribus, & de respondēdo eis. Sed hanc solu.glo. hic sequitur Cyn. & Bald.in.l.ij. in. iij. oppo.C. de hære. vend.vbi est similis gloss.

¶ L.si quis seruū. Per Barto.in.l.stipulatio hoc modo concepta. de verbo. obliga. & quod no. Bald.in d.l.nec nos, & ibi Salice.

¶ Species Vide Lud.Rom.in consi.ccxxvj.vbi alle. §.species. si detur res ad vsum, ad vtendum, an videatur data proprietas? vide ibi And.Barba.

¶ Donatur ad vsum. Et adde ꝙ res datæ filiæ ad sustentationem vitę non pręsumuntur datæ in dotem l.pe.& ibi Bal. C. ne vxor. pro marito.casus iste est singu.secundum Bal. in.l.cum virum.in iij.colum.C.de fideicom.ꝙ licet mater dicat do tibi in peculium: tamen est vera donatio.

a ¶ Proprietas plena intelligitur. Si datur res ad vsumfructum, intelligit̃ data proprietas. Adde Bar. in. l. libertus. la prima. de ali. & ciba. lega. & dixit no. Bal. in. l. Proculus. hic allegata, per Barto. ꝙ si maritus relinquit vsumfructum fundi & vxori: cum hoc, quòd non possit fundum alianare: videtur relicta proprietas per illum textum. sed dominus Ludouicus hic videtur tenere contrarium: maximè, qa hæc voluntas potest verificari in vsufru. l. arborib⁹. §. vsufructuarius. ſ. de vsufructu. Et dicit Bald. in. l. iiij. C. de inoffici. dona. ꝙ quando pater dicit: dono fundum in alimenta: vel in vsum: non videtur proprietatem donare: secus in extraneo. alleg. istum textum, & dictam. l. cum hi. §. si vni. hic allegatam. & ibi Bartol. quando etiam per habitationem legatam, videatur legatum dominium. vt notat glos. Bart. & doct. in. l. cum antiquitas. C. de vsufructu. Et adde ꝙ si res conceditur pleno iure, licet posteà dicatur ad vtendum, & fruendum, non nocet: vt not. Bald. in. l. j. C. de fruct. & lit. expẽ. in. ij. colum. Et si dixi, vẽdo tibi talem rẽ in vsum venit proprietas. Ita per istum textum dicit Baldus. C. de iure emphyteut. in rubri. Et si dico, concedo talibus religiosis ad vsum tale prædiũ, quod veniat proprietas, tenet glos. Cyn. & Bald. in. l. si mulier. C. de iure dotium. allegant istum textum, & ibi etiam dicunt idem: si dico, concedo tantum terrenum: vt ibi proijcias aquam. Et si testator iussit bona distribui pauperibus: videtur eis legare proprietatem secundum Iacobum de Are. ibi. & refert. Bald. in. l. & in apostilla. in penultima quæstione. C. de fideicom. & hic vide Imol. & quid si dico, lego tibi talem rem in gaudimentum? vide per Bald. in. l. si habitatio. §. sed si. ſ. de vsu & habi. & similem quæstionem vide per Bald. in præludijs feudo. in antepenultima colum.

ADDE, an legato facto religiosis de aliqua domo, ad eorum vsum, intelligatur legata etiam proprietas? Bald. consilio. cccxxxiij. quarto libro.

b ¶ Se emancipari. Adde Bartolum in lege prima. §. nec castrense. suprà

sonæ operatur. ¶ Oppo. & videtur, quòd possit reuocari: vt. j. l. ꝓxima. Solutio. hic non fuit concessus vsus, sed proprietas: quia tũc si vsus est cõcessus precario, potest fieri reuocatio. j. l. ꝓxima. secus si non precario: quia tunc non reuocatur: vt l. Aquilius. ſ. eodem. ¶ Et sic concluditur, †quòd vsus appellatione proprietas plena intelligitur.[a] & vide gl. istã, quę incipit, per q̃ verba &c. & semper inspicias verba: qa si dono rem ad vsum, vel fundũ ad alimenta: quia tunc videtur proprietas donata, siue in contractu siue in vltimis volũtatibus: vt hic est casus: quia præcedit datio & probatur per. l. species. ſ. de aur. & argen. leg. & l. fi. j. de vsufru. ea. rer. quę vsu. cõsu. & l. cũ hi. §. si vni. ſ. de trãsactio. & l. iiij. in princ. ſ. de alimen. & ciba. leg. & l. Titia. §. qui inuita. ſ. de leg. ij. Si verò dico do no tibi vsum, vel vsumfructũ vel alimenta ex fundo, vel vsumfruct. fundi: tunc videtur datus vsusfru. vt in toto tit. de vsufruc. leg. ¶ Sed cõtra hoc facit. l. Proculus. ſ. de vsufru. Quid dicemus? testator dixit: ibi si promiseris hæredi meo altius non tollere vsumfru. earũ rerũ, do & lego: & secũdum vnã lecturã ibi positã, non dicit, quòd ꝓprietas sit relicta: secũdũ aliã sic. Sed dic, ꝙ verba vsusfructus possint accipi pro proprietate: vt hac gloss. & ideo verba antecedentia proprietatẽ denotant quia ista verba possunt istum intellectũ pati: aliàs q̃n ista verba non paterẽtur istũ intellectum, diuinationẽ inducerent. Sed argumentum inducerẽt illa verba, si paterẽtur istũ intellectũ: vt argumẽt. l. nã quod liquidę. ſ. de penu lega. Et istud fauore vltimę voluntatis. secus in cõtractibus: vt. l. & per iusiurãdũ. §. ij. j. de accept. ¶ Inducitur in argumẽ. ad quæstionẽ. no. in. l. si mulier. C. de iure do. & gl. non allegat. Dyn. istam. l. allegat. & l. Titia. §. qui inuita. de leg. ij. vbi dicit, quòd est notabilis gl. allegat. l. quæ non facit pro: sed magis in contrariũ: vt. l. qui duo. ſ. de seruitu. rusti. prædi. & gl. in dicta. l. cũ hi. §. si vni. ſ. de trãsact. allegat pro cõtrario, nec soluit: sed dicit ꝙ ex sequenti & præcedenti scriptura apparebit, si voluerit donare.

¶ Querit glo. quæ offensa sit. & dicit gl. quæ inci. aliàs offensam. quòd ex his tantum causis, ex quibus reuocat mater, quæ transit ad secunda vota. dicto. §. mater. facit. C. de reuocan. dona. authent. quod mater.

SVMMARIVM.

Filius qualiter in diuisione posit consequi libros præcipuos? 1

Pater qui filiæ. ¶ Dominus Vbert⁹ de bobio, vt referũt scripta domini Iaco. de Are. †quærit, an filius in diuisione debeat habere libros præcipuos? Dominus Vbertus dicit, quòd si faciat se emancipari:[b] & non faciat mentioẽ de libris, quod videntur donari: vt hic, & C. eodem. l. siue emancipatus. & quod no. in. l. frater à fratre. §. fin. ſ. de cõdi. indeb. & hoc est verum, si esset deuentũ ad traditionẽ: vt l. quauis. C. si quis alteri, vel sibi. & leg. prima, de castren. peculio.

c Eiusmodi. [c] ¶ Opponitur de. l. Publia. Solutio. quidam soluunt ibi speciale. Non est verũ: vt. l. stipulatio ista. §. si qs insulam. j. de verborum obligatio. & dicit, vt dicam in sequenti contrario. ¶ Opp. de. l. penulti.[d] C. de exhiben. Solutio. ibi. vtilis datur, vt glo. di-

de coll. bono.

c ¶ Eiusmodi. Ad istum textum adde. l. etiam. & ibi glo. cum Bar. de donatio. inter virum & vxorem.

d ¶ Opponi. de. l. penulti. Adde quæ no. in. l. stipulatio ista. §. si quis insulam. de verbo. obligatio. & in. l. quæ dot. ſ. solut. matri. & animaduer te: quia materiã. l. Lucius. quam Bartol. non legit hic, vidisti. ſ. eod. in. l. aquilius. vide gloss. & doct.

cit, & bene.

¶ LEX. XXXIIII.

Qui id quod. ¶ Ex causa donationis obligatus habet priuilegium, ne condemnetur: nisi in quantum[e] facere possit & post constitutã pecuniam & post rem iudicatam. hoc dicit. ¶ Opponitur de lege. iij. §. sed si filius. in fine. ſ. de pecu. Sol. ibi mutatione tituli actionis, mutatur ratio legis: vt in contrario: secus hic. Dixi in. l. tutor. j. de fideiussoribus. Opp. de. l. Nesennius. de re iudicata. & l. penulti. j. de noua. Sol. hic vtraq; obligatio: & idem debetur: ibi in diuersis. ¶ Sed opp. de. l. diuortio. ſ. de neg. gest. Posset hoc intelligi, an actio in loco alterius succedens, sapiat naturã eius &c. dixi alio anno. in. l. eum, qui. §. qui iniuriarum. ſ. si quis cautio. ¶ Opp. de. l. peremptorias. C. sent. rescind. non pos. Solutio. Ista exceptio non venit ad rescindendam sententiam: vt. l. fideiussores. in fi. j. de fideiusso. & l. ex diuerso. §. fi. ff. soluto. matrimo.

Ea lege. ¶ Opponi. de. l. qui sic. j. de verborum obligatio. Solu. vt in gloss. & ratio æquitatis est hic: quia cum mihi restituis, habes obligationem de reddendo tibi: secus si simpliciter.

f Mutus & surdus. [f] ¶ Oppon. extra gloss. ꝙ per stipulationem secundum illa tempora fiebat donatio: vt. l. si quis argentum. §. penulti. C. eo. Solu. hic tradendo donabat. ¶ Oppo. de. l. discretis. C. qui testa. face. poss. Solu. vt in gloss.

Si cum primus. ¶ Exceptio merè personalis, quæ obstat deleganti, nõ obstat ei, cui est facta delegatio. hoc dicit. ¶ Opp. quòd exceptio nec obstat, vel obest delegãti, & ei cui est facta delegatio ex causa lucratiua: vt. l. apud Celsum. §. si quis autem. de doli except. Solutio, ibi. in exceptione cohærentis: hic in personali. Sed istud est intelligendum secundum glossam in. l. nesennius. j. de re iudicata & l. si prior. ſ. soluto matrimonio. & quod dixi in l. doli. j. de noua.

¶ LEX. XXXV.

Si pater. ¶ Patre patiente stipulari filium perficitur donatio. hoc dicit. ¶ Quæro, an in dubio præsumatur ex causa donationis: aliàs & dicam. Quandoq; pater stipulatur nomine filij & tunc ipse pater videtur stipulari, quòd filius habebit in peculio profectitio: vt. l. fin. ſ. de penu lega. Quandoq; pater non stipulatur ipse:[g] sed facit filium stipulari: & tunc dicit, Iacobus de Aret. ꝙ ex numero filiorum, & ex quantitate rei in stipulatione deductæ, præsumam donationem: vt. l. quæsitum. §. sed & ipse Papinia. de fun. instr. & l. si filię. de leg. ij. & l. vtrũ. de donatio. inter virũ & vxorem. Idem dicit Old. quæ est ratio, quod si stipulor nomine filij, nõ videor donare:[h] dic, ꝙ ideo quia tunc non interuenit traditio: nec aliquid ꝙ loco traditionis habeatur: vt. l. Papinia. de dona. inter virum & vxorem.

i Si quis aliquem. [i] ¶ Istum. §. adiunge, cum lege, aquil. quòd quando fit ex causa remunerationis, amita, vel matertera, & adhibeat nepotes ad stipulandum dotem reddi dictis nepotibus, & eorum hæredibus: an sit præsumendum, quòd animo donandi fuerunt adhibiti? vide Petrum de Anchara. consilio. xx. & melius sequenti.

e ¶ Nisi in quantũ. Adde tamẽ quod fallit in casu huius l. §. fi.

f ¶ Mutus & surdus. Vide not. in. l. j. in princ. de verb. obli. & Bal. ſ. de testa. mil. in. l. qui in re militari. Adde Paul. de castr. hic. qui intelligit glo. vt habeat locũ in cõtractu donationis. in alijs contractibus dicit seruanda iura, quę simpliciter dicunt mutũ & surdum posse contrahere.

g ¶ Non stipulatur ipse. Ad ista adde no. per Barto. in. l. quę dotis sol. mat. maximè in. ij. co. & in. iij. p Bal. & doc. in. l. ij. C. de iure dot. & Bal. aliter dicit, in. l. filię cuius. C. fami. ercisc. vide q̃ ibi dixi. Et quãdo pater adhibet filium ad stipulandum: an pręsumatur donatio? Lud. in. d. l. quę dotis, tenet distinct. Barto. hic, licet dicat, ꝙ in cõtrarium facit l. cũ qs. §. nuptura. de leg. iij. & l. ij. C. de iure dot. sed potest respõdere: vt per Imol. in. d. l. quę dotis. in. iiij. colũ. quę ibi dixi. Sed Ludo. posteà dicit, quòd illa iura procedunt in matre: sed in patre habet locum hæc distinctio. & vide no. per Baldum. in auf. ex testamento in. vj. colum. C. de coll. Idẽ quod hic tenet Barto. in tractatu de duobus fratribus. in fi.

ADDE, quid si non sit mater, sed

h ¶ Non videor donare. Adde Bart. in. l. ij. per illum text. C. si quis alteri vel sibi. & l. si filiæ. C. de dona. inter vir. & vxo.

i ¶ Si quis aliquem. Per textum. Vide, quæ no. dicit Barto. in. l. j. in fine. C. mandati.

a ¶Verbū cōcedo. Verbū cōcedo, cōtinet simplex mandatū. & istā gl. cū l. Lucius. s. e. allegat Bal. in. c. j. §. Titius filios. si de feu. fue. controuer. inter do. & agna. ꝙ per verbū cōcedo, p̄cedēte titulo trāsfert ius: secus si deficiat titulus expressus, & titul⁹ tacitus. Adde, ꝙ in dubio importat donationē. l. ꝓhibere. §. planè. quod vi aut clam. & hic etiā Imo. & per Imo. in. l. cum pater. §. pater pluribus. de lega. ij. & Bart. in. l. vxori. §. j. de leg. iij. & scripsi post Imo. hic. & inquantū hic dicitur: qa cessio in incorporalib⁹ habet vim traditionis: adde ꝙ not. in l. fi. quando fis. vel priuat. & tex. in. l. Seia. cui bonis. j. tit. j. & ibi Bart. in fi. prin. & Bart. in l. j. in vlti. col. C. de act. & oblig. & de illo tex. cū gl. vide Bar. in. l. v. §. stipulatio. de verb. obl.

b ¶Inter cedere & cōcedere. De differētia inte cedere, mādare, & cōcedere: & de verbo cōcedo, vide no. tex. cum gl. & ibi Bar. in. l. vxori suæ. §. fi. de lega. iij. Sed ꝙ verbū concedo importet cessionē videt̃ tenere Bald. in. l. j. in. ix. colū. in. iij. q̄one. C. de actio. & oblig. vide tamen ꝙ ipse dixit in fi. verbis illius. l.

c ¶Habes glos. in l. j. vide Barto. in l. is cui. §. fin. vt in pos. leg.

d ¶Iaco. de Are. & vide quod notat̃ in. l. à Diuo Pio. §. j. j. de re iudic. & l. Caius. de lega. ij. Andræ. Barba.

e ¶Lucius Titius. Istū textum pro no. alleg. Barto. in l. j. C. de iur. fis. li. x. dixi in. l. si quis argentum. §. j. post Barto. C. eo.

f ¶Vel dic. Vide not. Bart. in. l. rem legatā. de adi. leg.

g ¶Qua actione petatur. Sed an ĩ donatione causa mortis trāsferatur dominiū vtile, absq; aliqua traditione, sicut in legatis. l. à Titio, de fur. quidam voluerunt dicere, ꝙ sic: & dicunt esse casum singularem in. l. ij. coniuncta glossa.

donatio non eget insinuatione. ¶Item not. tu aduocate ibi, merces. quòd. l. j. §. ĩ honorarijs. j. de varijs & extraordi. cogni. q̄ taxat salariū aduocatorum: non habet locum in eo, qui est aduocatus in causa capitali: quia certo modo &c.

SVMMARIVM.

1 *Concedo, uerbum continet simplex mandatum. In corporalibus cessio habet uim traditionis. & nume. 3.*
2 *Cedere & concedere hoc differunt: quia qui cedit, cedit utiles: non qui concedit.*
3 *Traditio, & missio in possessionē, in nominib⁹ qualiter fiat?*
4 *Donans omnia bona immobilia, an uideatur donare omnia? remissiuè.*

¶*LEX. XXXVI.*

ADeum quem. Mandatū in rem suā ex causa donatiōis, morte finit̃, secundū hęc tēpora. h. d. ¶Opp. de. l. illā. C. eo. vbi in cessione actionis, donatio morte nō extinguit̃. hic rn̄dit Rogerius. gl. videt̃ dicere, ꝙ ibi
1 in cessione. Hæc sol. est vera: qa verbū† cōcedo[a],
a cōtinet simplex mandatū: & solū exercitiū secūdū ista tēpora, si nō interueniebat traditio, sola cōcessione nō perficiebat̃: secus si essent cessæ actiones: qa in corporalibus cessio habet vim traditionis. Et vide istā gl. q̄ incipit, scilicet in oībus. &c. & l. vsq; ibi. Hodie aūt, & ista sol. cōmuniter tenet̃ Vel dic, aliter dicit glo. ꝙ non finit̃ morte. & ꝙ dicit hic, quasi dicat de rigore: secus de æquitate: vt in contrario. Sed hodie mittendo epistolā, videor facere pactū de donādo, ex quo possem cō
2 ueniri. ¶Et no.† Istā differētiā inter cedere, & cō
b cedere: [b]qa cedēdo transfero vtiles, cōcedēdo nō. Sed differētia inter mādare, & cedere, est in gl. in l. j. C. de act. & obli. Ideò notarij oīa illa verba po
3 nunt: & dedit, cessit, trāstulit, & mādauit. ¶†Vltimò no. qualiter fit traditio in noībus. & tu habes tenere mēti, quòd qn̄q; vis mittere in possessionē
c noīs: & tūc qualiter fit missio, habes gl. in. l. j. [c]C. de prætorio pignore. Sed qn̄ in aliquē volo trāsferre ius totale: tūc cessio habet̃ pro traditiōe: vt hic in gl. & l. vlti. & ibi gl. C. qn̄ fiscus, vel priuat.
d Iac. de Are. [d]format quęstionē hic† dono tibi oīa
4 bona immobilia an videor donare nomina? dic, vt dicam in. l. mouentium. j. de verbo. signi.

SVMMARIVM.

1 *Testamentum in quo est præteritus filius iam natus, an reconualescat, si is moriatur uiuo testatore?*

e LUcius titius. [e]¶Per pignorationē non reuocatur donatio, sed transit cum sua causa. h. d. ibi donauit. i. ex causa donationis obligauit, vel promisit. ¶Opp. ꝙ p obligationē reuocat̃ donatio: vt. l. cū hic stat⁹. §. si maritus. s. de do. inter vir. & vxo. Sol. glos. ꝙ ibi in donatione odiosa: hic in fauorabili. Hoc re
f prehendit̃ p gl. vel dic, [f]quòd ibi in ea, quæ nō valuit ab initio, ideò faciliter reuocatur. hæc est valida à prin. Simile in testō, in quo posthum⁹ est p̄te
1 rit⁹. Vide gl. q̄ incipit. maximè &c. Et sic gl.† tua tenet: ꝙ si p̄terit⁹ est iā nat⁹, & moriatur patre viuēte, nō recōualescat testm̄. Simile tenet in. l. si hęreditas. §. q filiū de test. tu. Sed cōtra tenet gl. ĩ. l. fi. in tertio exēplo. s. de re. Cato. & p illa gl. est tex. in. l. posthumus versi. idē. & circa. s. de iniust. rup. & irri. test. Sed ista gl. est vera & ꝓbat̃. insti. de exhęre. li. in prin. cum distinctione tamē: qa debes di dere Aut sunt instituti veniētes ab intestato, & testamētū recōualescit. vt. l. j. s. de re. Cato. & l. posthum⁹. ver. idē & circa. s. de iniust. test. Aut sunt extranei instituti: & nō valet: vt hac gloss. cū alle. in ea. facit. l. si ex duobus. §. j. s. de bo. poss. cōtra ta. plenè in. l. ij. C. de posthu. hære. instituen.

AUia. ¶Conuētio, per quā absenti quęritur actio p̄ficit donationē, sicut traditio.

secundum vnum intellectū. s. de pub. & bene facit, quod habet̃. e. ti. in. l. cū spōsus. §. is cui. & l. quæcūq; in prin. sed do. Io. in. l. ex hac scriptura. in prin. s. ti. j. dicit, ꝙ si nos loquimur in donatiōe causa mortis latè sumpta, quæ habet vim vltimæ voluntatis: tunc bene transeat, sicut in legatis. secundum eum, ibi vbi latius dixi post eū. Ad quod facit quod no. Bar. hic secūdū eū. Adde Bal. ĩ. l. si nō mortis. C. ad. l. fal. & in. l. licet. C. de pact. in. l. ij. C. si qs alteri, vel sibi. Sal. in. l. j. C. de secun. nup. & ꝙ transeat videtur tenere Barto. in. l. j. de pub. & Bal. in. l. ij. eo. tit. & Bal. & Pau. de cas. in. l. ij. C. de leg. j. & ponit Imo. hic, & Ang. limitat in authē. de hære. & fal. in prin. Et ꝙ trāseat, tenet Bal. in. l. cū hi. in prin. ff. de trāsactio. & Ang. in. l. à Titio. j. de fur. Et q̄ actio oriatur ex tali donatione: vide Bald. & Imo. in. l. ij. de leg. j. & Sali. in. l. traditiōibus. in. vj. op. de pact. Et an donatari⁹ causa mortis omnium bonorum teneatur creditorib⁹. vide Bal. & Sal. in. l. ij. C. de pact. Et an per donationē causa mortis dari possit hæreditas? dic ꝙ non d. l. Sed & quid si donantur cā mortis omnia bona: & nullus ex testamēto, vel abintestatò vult adire hęreditatem. vide Sal. in. l. fi. C. de pact. in. iij. colum.

ADDE, quòd dominium vtile transferatur, sicut in legatis videtur voluisse Bal. cōsi. ccxxx. vbi etiam an donatarius teneatur vltra vires hæreditarias, de quo etiam per Abba. cons. cij. lib. iij.

h. d. ¶Op. de. l. nuda. s. eo. Sol. hic nō est nuda: qa habet vim traditionis. Sed opp. de. §. alteri. instit. de inuti. stip. qa hic dicit̃, ꝙ recipiēdo instrumēta debitorū fit donatio. ꝙ fateor in mutuo. sed recipiēdo instr̄a, nō fit traditio. Dic ꝙ instrumēta accepit ad ꝓbationē debitorū. vel ibi dic, ꝙ acqrit̃ ex cōtractu auiæ. Labeo tamē ad. §. alteri. respōdit per. l. ij. C. p quas perso. no. acqui. vbi, sicut per numerationē possum, ita ex stipulatione interposita sup illa numeratione. Sed istud videtur cōtra. l. si ita stipulatus. §. Chrysogon⁹. j. de ver. obli. Sed ibi respōd. ꝙ ꝓpter cōceptionē stipulatiōis, quā seruus facit, non valet: qa absenti nō fuit stipulat⁹ cui⁹ nomine numerauit. Sed quādo stipulor illi: cui ex numeratione quæro: tūc sibi acquiritur: vt l. ij. C. per quas perso. nobis acqui.

De mortis causa donationibus. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Donatio causa mortis à legato qualiter differat?*
2 *Donatio causa mortis hodie fieri potest pacto nudo.*
3 *Donatio causa mortis qua actione petatur?*

¶*LEX. I.*

MOrtis causa. ¶Opp. de. l. si qs eū. s. de cōd. & demō. vbi idem in
1 legato. & sic donatio† causa mortis nō differt à legato. Sed gl. respōdet, ꝙ ita differunt: quia quādoq; à traditione incipit ista donatio. Quādoq; à promissione: vt quādo se obligat. & sic tenet glo. ꝙ obligatur donatur causa mortis. Idem tenet gl. in. l. legatum est quædam donatio. s. de lega. ij. & insti. e. §. j. in contrariū videtur. j. e. l. nō videt̃ perfecta. Itē videtur cōtrariū per. l. j. C. e. vbi petitur actiōe ex testō: & sic nō est obligatus, cū ex quasi cōtractu adeundo nascitur illa actio ex testō: vt. l. apud Iul. §. fi. j. ex quib. cau. in pos. ea. l. ex maleficijs. §. hæres. j. de act. & obli. Dicit Dy. ꝙ quādoq; donator per verba obligatoria se obligat: qa dicit ꝓmitto tibi donare. & tūc est obligat⁹ licet posset reuocare: vt. j. eo. l. qui mortis. & l. nō videtur. & ita loquitur hęc glo. & similes. Aut nō per verba obligatoria, vt quia dixit dono, & nō obligat̃. sed hęres aditione secuta tenetur vtili ex testō: vt. l. j. C. eo. Sed ista non sunt vera. sed nescio, si fuerit error recolligentis: quia donatio sapit naturā cōtractus: vt. l. tam is. §. j. j. e. & l. ij. de dote præle. Et donatio cā mortis, reqrit præsentiā partis: vt. l. inter mortis. j. e. quod secūdū ista tpa nō fiebat donatio nisi stipulatione, vel traditione: vt. j. e. l. mortis cā
2 donatio: sic & l. senatus. §. fi. Pręterea, †hodiè fieri pōt pacto nudo mortis cā datio: vt. l. si qs ar. §. pe. C. e. & sic gl. intelligitur in. l. cū pater. §. Meuio. s. de le. ij. Modò si fiat donatio, siue olim stipulatione siue hodie pacto nudo, donās obligatur donatario, sed reuocabiliter. sed quādo fit traditione, nō obligatur donās donatario: imò magis ecōtrario: vt. l. marcellus. §. Paulus. j. e. Nec obst. quod dicitur, ꝙ petit̃ vtili ex testō: qa tūc nō est ꝓpriè do-
3 natio: vt. j. dicā. ¶Quæro,† qua actione petat̃[g] cā
g mortis donatio? & plenè gl. dicit. C. e. l. j. & Dy. tāgit hic. & dicit, ꝙ si donatio est facta stipulatione tūc agitur certi cōdictiōe, ex stipulatiōe q̄ contra hæredē habet effectū irreuocabilē: vt. l. mortis cā donatio. sic & l. senat⁹. §. fi. j. e. Si est facta sine stipulatiōe: vt ĩ codicillis: & tūc vtili actiōe ex testō. l. vlt. C. de codi. & qn̄. no. ĩ. l. ij. C. cōmu. de le. & l. j. C. e. Si verò in testō: tūc petit̃ actiōe ex testō: vt. l. fideicommissa. de leg. iij. Sed istud dictum Dy. nō bene

bene dictum est simpliciter:quia si assumeres donationem causa mortis
impropriè,vel largè quia legatũ est donatio.Dy.verũ diceret,si esset ve-
rũ ꝙ talis donatio esset facta absenti.& per eũ q põt testari.tunc em̃ nõ
valeret iure donationis causa mortis,quę requirit pręsentiam personæ:
vt dixi:sed valeret iure fideicõmissi.secus si fieret à filiofami.vt.l.ij.de le
ga.j.& secũdũ pręd𝔦ctum modũ loquitur.l.j.C.eod.sed si sumamus stri
ctè donationẽ causa mortis:& tunc si interuenerit stipulatio petitũr cer
ti cõdictiõe ex stipulatione:vt.l.mortis cã.&.l.senatus.in fi.j.eo.Aut pa-
cto nudo:& tunc petitur condictione ex.l.si quis argentũ.§. pe.cõiũcta
gl.in.l.cũ pater.§.Meuio.s̃.de leg.ij.& ista tangũtur per.doct.in.l.j.C.e.

SVMMARIVM.

1 *Donatio, quæ fit sola mortis cogitatione an reuocetur?*

¶LEX. II.

a IVlianus libro. [a]Quæro,†an reuocetur ista do
natio,q̃ fit sola cogitatiõe mor-
tis?& Pla.dicit,ꝙ nõ reuocatur.& vide gl.quę incipit hęc se-
cũdũ pla.Sed Dy.intelligit verũ,si nõ fuit facta mẽtio mor-
tis:quia tũc est donatio inter viuos:vt.l.Seia.j.e.&.l.Seia.j.de do . pręle.
sed si fieret mentio mortis reuocaret:vt.l.nõ oĩs.si cer.pe.&.l. mortis cã
donatio.j.e.nisi sit appositũ pactũ de nõ reuocãdo:vt.j.e.l.vbi.¶Quæ-
ro,qd de secũda donatione,per quã est trãslatũ dñiũ?dic:ꝙ si recõuale-
scit põt reuocare:vt.l.j.§.itẽ cũ ipse.s̃.ti.j.&.j.e.l.nõ videt pfecta: sed in
tertio genere donatiõis,tũc videt pẽdere.¶Op.de.l.fi.s̃.cõia pdi.dic,vt
in gl.¶Sed cõtra hoc op.de.l.quod pure.qñ di.leg.ce.&.l.cũ illud in fi.
eo.ti.de condi.& demõ.l.cõditiones extrinsecus.vbi cedit dies à tẽpore
mortis tñ pendet ꝓpter tacitã cõditionẽ.sol.gl.dicit verũ in legatis pu
ris:secus in conditionalibus.secũdũ Dy.prædicta vera,si donatio est fa
cta in vltima voluntate:sed per stipulationem nõ posset pẽdere,in hoc
enim haberet naturam contractus:vt.l.senatus.in fi.j.co.

SVMMARIVM.

1 *Testes ante litem contestatam,quibus ex causis examinantur.*
2 *Donatio facta timore periculi .periculo cessante reuocatur.*

¶LEX. III.

1 MOrtis causa donare.¶Ex hac.l.seq.no . † ꝙ
hæc oĩa instans pericu-
b lũ demonstrat.Et per hoc dico,ꝙ oẽs iustæ causæ [b] sunt legiti-
mæ.quare actor petit examinari testes ante lit.contesta.qm̃ de morte ti-
metur:vt.l.in.l.aquilia si deletum ad.l.aquil.& hoc tenet Inno.extra vt
lit.nõ contest.c.quoniam frequenter.in glo.super verbo subtrahatur .
2 ¶Quæro,† ad qd est necessaria iusta causa in donatiõe?certè dic ꝓpter
reuocationẽ:quia si timore periculi dono:tunc periculo cessante est re-
c uocata donatio:quia ad hoc videtur se adstringere,vt.l.alumnæ[c].§.fin.
de adi.lega.& tene menti istam glo.quæ incipit speratæ.

¶LEX. VII.

SI aliquis mortis.¶Ista est bona lex,&eam decla
raui in.l.post cõtractũ.s̃.tit. j.&
d h.d.Donatio cã mortis reuocatur[d] condemnatiõe secuta:secus
si inter viuos:quia non reuocatur nisi in fraudem fuerit facta.h.d.

SVMMARIVM.

1 *Donatio causa mortis,à mortis causa capione in quo differat?*
2 *Falcidia,an detrahatur de mortis causa capione?*
3 *Donatio causa mortis ut confirmetur,an expectetur mors patris , & filij , an alterius tantum.*
4 *Donatio causa mortis facta causa alterius quando possit ex pœnitentia reuocari ? & à quo possit reuocari.*
5 *Donatio collatio in te,causa alterius:an dicatur causa mortis , uel alterius?*
6 *Donatio causa mortis facta à filio,patre permittente confirmatur morte filij.*

¶LEX VIII.

QVi pretio.¶Quicqud occasione mortis alterius cau-
sa capitur : mortis causa capio nuncupa-
1 tur.h.d.¶Quæro,in quo† differt [e]mortis cã capio,à mortis cau
e sa donatione?Dic quia mortis cã capio est genus,mortis cã donatio est
species:vt.j.e.l.mortis cã capitur.Itẽ mortiscausa donatio à defuncto:
mortis causa capio ab alio, quàm à defuncto potest procedere. Item
mortis causa capio contra voluntatatem potest esse,mortis causa do
2 natio ex voluntate:vt hic in prin.¶Quæritur† vtrum de mortis causa
capione detrahatur falcidia?glo.dicit,aut procedit de volũtate defun-
cti,& tunc detrahitur,aut sine volũtate defuncti:& tunc nõ habet locũ
falcidia.Item,primo casu,quãdo ex voluntate defuncti: & tunc si dat
alij,hæres detrahit falcidiã:secus si sibi dat.Et totũ hoc tangit hic in ista
gl.si bene aduertas:& tãgitur.j.e.l.si mulier.Sed Dy.supplet,quãdo da-
tur ab hærede:quia tũc detrahit.falcidia hoc verũ est:dicit Dy.si tradit
ante morã,secus si post morã:vt.l.j.§.itẽ si ita.s̃.ad.l.falci.quia tũc nõ de-
trahitur.& sic dicit Dy.hic,& Pet.vt refert.Cy.C.ad.l.falc.l.si mortis.
Iac.de Are.respõdit ad illũ.§.itẽ si ita.Et dicit ipse ꝙ detrahit falcidiam
hæres,si dat.hoc est verũ nisi præstet hæres.ad euitandã pręstationẽ al-
teri⁹ legati,vt.d.§.itẽ si ita.Quod sit veri⁹ dictũ,vel Dy.vel Iac.de Are.
dic ꝙ dictũ,Iac.quia falcidia resecat ipo iure,vt.l.j.§.si quis ex mortis.
j.quo.le.&.l.lineam &.l.Plautius.s̃.ad.l.fal.Modo si ipso iure detrahit
nulla cõmittitur mora:quia nõ põt esse petitio:vt.l.si pupillus.j.de ver.
obli.&.c.non.est in mora.extrà de reg.iur.lib. vj.
f Pręterea,[f]mora nõ facit pdere falcidiã:vt.l.cũ pa
ter.§.j.s̃.ad.l.falci.Dic ergo secundũ Iac.de Aret.
& Old.Aut mortis causa capio ꝓcedit cõtra de
functi volũtatem:aut secundũ volũtatẽ.& hoc ca-
su,aut alius dat hęredi:& nõ detrahitur falci. vt.l.
acceptis.ad.l.falcid.Aut alij dat hæres:& tũc aut
dat ad euitandũ alterius legati præstationem,aut
non.vt ex prædictis patet.¶Sed circa finẽ legis
3 quęro,†vtrum expectetur mors filij & patris,ad
confirmationẽ:vel mors alterius tantùm?& gl.te-
net ꝙ mors filij sufficiat.& vide gl.q̃ incipit , quo
etiã casu .ibi:vel hic sufficit.Duo ergo tangũtur
in ista gl.Primò ex cuius morte cõfirmet.& glo.
tua tenet ꝙ morte soli⁹ filij,vel alius,cuius causa
datur.Idẽ dicit in.l.nec fratris.C.eo.Et ratio , est
quia videt hoc actũ,vt si decedit fili⁹,vel alius cu
ius mortis cã datur donatio:nõ reuocetur: vt. l. si
alienã.§.Marcellus.j.e. Ad cõtraria.gl.dic,vt sta-
4 tim dicã in fi.¶†Sed ponamus,quis põt reuoca
re ex pœnitẽtia,an ego solus,vel filius , vel frater.
& gl.dicit,ꝙ donator solus nõ põt reuocare:vt.d.
l.nec fratris.¶Aduerte:quia istud est subtile : qa
quãdo quis donat mortis cã alterius,siquidẽ tunc
ille cuius causa donatur est extraneus, vel eman-
cipatus:& tunc verum dicit gloss.quia videor do
nare illi,& ille tibi:& sic nõ possum reuocare:vt.
C.e.l.nec fratris.Quod intellige,vt statim dicam.
Sed si ego dono cã mortis filij in ptãte:tũc nõ vi-
detur ipsi donare:qa ego sibi donare nõ possum:
vt.l.donatiões.C.de don.inter vi.& vxo.&.l.ij.C.
de inoff. do.¶Et qs põt reuocare.dic,vt dixi. s̃.
titul.j.l.ij.§.j.licet illa fuerit alia qõ ab ista.Nam
hic loquit qñ pater donat noĩe filij:ibi ipse filius
patre pmittẽte.Sed ibi sic distinguit,aut fili⁹ do-
nat rẽ patris:& ipse pr̃ põt reuocare.Aut rẽ ipsi⁹
filij:& fili⁹ donare vr̃:& hic.Aut dõnat rẽ patris
pr̃,noĩe filij:& tũc põt reuocare.Aut rẽ ipsi⁹ filij:
tũc verũ dicit gl.Et pdicta ꝙ ego videor donare
tibi fratri,vel filio emancipato: cum dono alteri
mortis tuæ causa,procederẽt,si tu tunc eras p̃sens
vt.s̃.ti.j.l.donationes.§.species.vel aſs mandasti,
vel ratum habuisti:vt.s̃.tit.j.l.ij.§.j.aliàs ego vide
rer donare,te ratũ nõ habente:& ego possum re-
5 uocare.C.si cer.peta.l.si absentis.¶Sed quæro,†
ista donatio,quã ego confero in te:quæ donatio
est:an causa mortis,an inter viuos?Rñ. possum di
cere,ꝙ est donatio inter viuos, non simplex : sed
resoluẽda sub cõditione,si illa donatio causa mor
tis,quã tu videris cõferre in tertiũ fuerit reuoca-
ta:vt.j.e.l.mortis causa,capimus in princi. Vel si
vis dicere eã esse causa mortis.dic ꝙ est causa mor
tis habẽs dictã cõuentionẽ,quę dicitur in.d.l.mor
tis & probat arg.l.si alienã.§.j.j.e. Sed præcedẽs
opin.plus placet:qa donatio causa mortis est qñ
quis vult magis se habere, quã eũ cui donat. &c.
vt.s̃.e.l.j.sed hic vult magis eũ habere,cui donat,
quam se,si eum præmori contigerit.ergo &c.
6 ¶†Quęro,qd si filius[g]donat patre pmittente:cu
g ius morte cõfirmatur ista donatio?gl. nõ q̃rit hic:
dixi in.l.ij.s̃.ti.j.& gl.ĩ.l.nec fratris.C.e.t:ac.& di
cit ꝙ morte ipsius filij,& bene. Et istud tenet ibi
Cy.& bene.facit.l.si alienã.§.Marcellus.j.e.Ad.l.
h alle.in gl.hic rñdet,ꝙ in cõtrario loquitur de con
tractu,seu donatione ab initio inualida:hic de va
lida:vt.l.j.s̃.titu.j.& ibi not.in.§.penul.

¶LEX. IX.

h OMnibus mortis cã.
¶Opp.de.l.Meuius.s̃.de cõdi.& demõ.
solue,vt glo.& tene vltimam sol.

SVMMARIVM.

1 *Donatio causa mortis,sub qua conditione substitui possit?*

a ¶Iulianus. lib. j. Adde casum no.in quo donatio causa mortis per pœ
nitentiam non reuocatur. quem scripsi post Bart.in.l.in mortis.j.codẽ.
b ¶Iustæ causæ. quæ sint iustæ causæ.dixi in dicta.l.in.l. Aquilia.
c ¶Vt.l.alumnæ.& ibi vide Bar.omnino.& adde Bal.in.l.fi.C.de posth.
hære.insti.& ibi quid in testamen.

d ¶Reuocatur. si fieret donatio cã mortis à viro vxori,non procederet hęc lex:vt est tex. no.in.l.sed si mors. in prin.de dona.inter virum.

e ¶In quo differt. No. differentiã inter mortis causa donationẽ,& mortis cã capionem. Adde.j.eo.l.inter mortis.&dicit Baldus in aut. si quas ruinas.in.vj.co.C. de sacrosan.ecc.ꝙ tũc dicitur mortis cã capio;quãdo capiẽs in eo,ꝙ capit nullũ habet titulũ nisi generalẽ,p suo l.j.§.itẽ si ita. s̃. ad l.fal.& vide no.in l.si mihi & Titio. de ver.obl.& Bal. in.l.pen.ad fin.C. ad.l. falcid.

f ¶Pręterea.& videtur etiã casus in c.Raynal . de testa.ad fi.iũcto prĩcip.And.Barba.

g ¶Quæro,quid si fili⁹. Adde Ange. hic,& Bal.& gl.in d.l.nec fratris.& vide Bar.s̃.ea.l.qd in donatiõe inter virũ & vxorem in qua interuenit cõsensus patris,vide Bald.& gl.in.l.iij. C.de don.inter virũ.& facit ꝙ not. Bal.in.l.j.in repe.ĩ viij.col.ver. iuxta hoc quęrit.C.de sacrosan.ec.& ad ea q̃ hic no.Bar.vide Bal.& Ful.in.l.seniũ.C.q tes.fa.pos sunt.adde Bal.cõs. xxix.in fi . iij.vol. vbi tenet,ꝙ nec valet interuentu patris,etiã si se obligaret.vide,qa pulchrũ cõsiliũ.vbi tenet ꝙ do.inter vi. &vxo.non firmat ĩstru . ĩcipit casus vir donauit vxo.

h ¶Omnibus . Ex hac.l.no.ꝙ spuri⁹ non capit donationẽ cã mortis:vt est casus.l.quod conditionis.ff.de don. cã mortis.qui secũdũ Dy.non est alibi.And.Barba.

a ¶Quero sub qua. Ista glo. facit ad id, quod dixi in ista materia. in. d. l. cū pater. §. mater. Adde, ꝙ Pau. de cast. dicit addendū vnum verbum notabile. glo. in. l. j. C. eo. ꝙ si pater donat filio cā mortis. & grauet ipsum: vt post mortem restituat, ꝙ non subintelligitur illa conditio, sine liberis. quod secus est in fideicom. vniuersali. l. cum auus. de condi. & demonst.

✣POMATES.

b ¶Mortis causa. Et no. ꝙ hæc. l. loquitur in donatione causa mortis. Vbi autem simpliciter dōat nurui: vide no. in. l. cū hic status. §. oratio, non solum. ff. de do. inter vir. & vxor. & l. donatio. & l. si vt ꝓponis. C. de dona. īter vir. & vxo.

✣POMATES.

c ¶Per pœnitentiam. & pro opin. istius gl. ꝙ licet sit dictū per donatorē, noluisse posse reuocare donationem causa mortis, nisi prius donatarius decesserit, quòd tamen hoc non obstāte, poterit reuocare, si eū pœnituit etiā non mortuo prius donatario. Facit ꝙ voluit Bal. in. l. cū qs. ff. de condi. ob. cau. vbi dicit, ꝙ si instrumenta contineāt Titiū fecisse donationē cā mortis, eūq; affirmasse se prędictam donationē cā mortis perpetuò ratam, gratā, & firmā habiturū, nec aliquo tēpore aut aliquo modo de iure, aut de fcto illi cōtrauēturū, aut illā reuocaturum: ꝙ tamen illis non obstātib⁹ poterit per pœnitentiam reuocari hincinde. arg. neutro ad ptes, & huic opi. inhęredo. cuius sententiā licet ꝓbare p glo. hic. & quia donatio cā mortis, vbi est in esse deducta ęquiparatur vltimę voluntati. glos. est in. l. ij. ff. de do. ꝓleg. & tex. in. l. fi. C. de do. cau. mor. Sed vltima voluntas, licet testator dixerit se nolle reuocare, tamen poterit reuocari. l. diui. §. licet. ff. de iure codi. l. si quis in princ. test. ff. de lega. iij. ergo esset donatio, cum ei æquiparetur: vt. ff. Et quia talia verba potius cēsentur apponi in instrumento de stilo, & cōsuetudine notariorum, ꝗ̄ ꝙ partes velint, ꝙ aliquid importent: vt vult Bar. in l. j. in. vj. q. in fi. ff. de iure codic. Et quia multiplicatio verborum nō mutat substantiam rei. l. pediculis. §. Labeo. ff. de aur. & arg. leg. & eā sequit̄ do. Alex. in. l. quæ dotis. col. vij. ff. sol. matri. tamē credo, ꝙ non posit sustineri. Et primo quia quoties in donatione causa mortis fit mentio, ꝙ non posit reuocari, dicitur magis donatio inter uiuos, ꝗ̄ causa mortis vt vult hic glo. pe. in verbo nullo casu, quæ nō pōt per solā pœnitentiā reuocari. l. j. & ij. C. de reuo. dona. ergo & talis nō poterit reuocari cum censeatur: vt. ff. donatio inter uiuos magis, ꝗ̄ cā mortis. & ꝙ talis donatio vbi fit mentio, ꝙ posit reuocari, dicatur magis inter viuos, ꝗ̄ causa mortis & est expressus tex. in. l. ita vbi donatur. j. e. & est de mēte Bar. in. l. fi. co. iij. versi. sed si promitto. C. de pact. & facit ad hoc: quia quoties in donatione causa mortis fit mentio heredū. dicitur donatio īter viuos licet dictū sit, ꝙ donatio cā mortis: cū aliter ad hæredes trāsmitti nō pōt. l. nō oīs. ff. si cert. pe. in ver. & instit. de dona. §. j. & tenet Bal. in. l. ij. C. de iure do. & ibi Sal. & ibi Alex. cōs. xiij. inci. circa primū dubiū, in quo q̄rit̄ an dicta donatio ī prīo dubio. & do. Frā. de Aret. cōsil. lxxiij. inci. diligēter & maturè cōsideratis his, q̄ in pūcto. in. iij. co. Si ergo censet̄ donatio, interviuos, & irreuocabilis, quando fit sola mentio hęredū: vt. ff. ꝓbatū est, ꝗ̄to magis cēsebit̄ ibi. vbi expsse facta est: vt non posit reuocari? Et ꝙ hoc sit verū. nō eūdo p mendicata suffragia: nō ob. gl. hic reprobatā à la. de Areti. vt vides hic refert Bar. tenuit Angel. consi. clxxix. inci. visis instrumentis. Pau. de ca. cōsil. cxcix. inci. notādū est. & Ale. in. d. cōs. xiij. sibi cōtrarius, cui magis stādum est: Cū præsumptio sit, ꝙ meli⁹ & subtilius in. d. consil. cōsiderent̄, vt per Bart. in. l. si pater. in. j. col. vers. ergo iam sit in cōcursu. C. de insti. & substi. Et hoc etiā magis ꝓcederet quā do vltra supradicta esset appositū iuramentum. & voluit Aret. in. d. cōsi. lxxiij. in. iij. co. & quod no. Oldr. consi. cxiij. et vide Alexan. consil. lxxviij. in. j. col. volum. j. & xiij. vo. j.

d ✣POMATES. Iac. de Are. Sed adde secundum do. Io. an. ꝙ hoc procedit in donatione impropria: vt puta, quando fieret parte absente quo casu habet vim fideicommissi secundum opi. Bar. in. l. j. ff. eod. Sed si est facta præsenti in testamento: quia contractus potest in testamento fieri, per gl. in. l. hæredes. §. fi. de testa. tunc non potest reuocari.

e ¶Hoīem. vt. l. ꝓtia rerū. vide Bal. in. l. illud. C. de col. q pōderat gl. hui⁹. l. ad hoc, ꝙ dicit hic Bar. pro valde not. vide Bar. in. l. j. §. si heres. ff. ad trebel. & in. l. si seruus, la. ij. ff. de condi. fur. & in. d. l. pretia rerum. hic alleg. si mortis

¶LEX. X.

Si cui mortis cau.

Donatio causa mortis pōt substitui. h. d. ¶Duo tanguntur hic, qualiter pōt constitui donatio causa mortis? & gl. dicit, per stipulationē vel aliter: vt dixi. C. e. l. j. & ibi nihil boni dicit. d. Dy. hic dicit: aut quis vult donatario substituere directò: & nō pōt: nisi per stipulatioēm, vt hic & l. vt hæredib⁹. de leg. ij. aut vut per fideicōmissum & tunc aliter pōt quā per stipulationē: qa legādo vel fideicōmittendo: vt. l. cū pater. §. eorū. de leg. ij. & l. Seia. de do. ꝓleg. C. e. l. j. Sed ista verba non habēt saporē: quia in relictis particularib⁹ nō est differētia: an sint verba directa, vel obliqua: vt. l. oē verbū. C. cōia de leg. sed si voluisset Dy. intelligere: vt. j. dicā, bene dixisset. Dic ergo, aut qs vult substituere donatario cā mortis: & tūc nō pōt fieri, nisi per stipulationem: vt hic & l. vt hæredib⁹ de leg. ij. Sed si vult substituere, vt sit legatari⁹, & fideicommissarius, tunc pōt sine stipulatione: vt l. ab eo. C. de fideicō. & l. cum pater. §. eorū. de le. ij. & l. Seia. de do. ꝓleg. ¶†Quæro, sub qua[a] conditione pōt substitut⁹ donatario causa mortis an pōt substitui sub conditione illa, si voluerit? & gl. dicit ꝙ nō, sed sub alia sic. Et ratio est quia videt̄ agnoscere statim: secus in legato. & similis glo. est in. l. cum pater. §. mater. ff. de leg. ij. & istā glo. non credo veram: vt. l. à Titio. §. fi. j. de verb. oblig.

¶LEX. XI.

Mortis cā filii.

[b] ¶Sed causa mortis sui ipsi⁹ non posset: vt suprà de donat. inter vi. & vxo. l. mortis causa. in princip. quæ est contra.

¶LEX. XII.

Si mulier.

¶Quæro qualiter posset excludi institutus? Rñ. ꝙ interim non pōt adire: vt l. cū quidā. §. quod dicit̄. de acq. here. & sic interim posset mori. Ad quod. l. j. in fi. ff. si mul. ven. ¶Quæro qualiter puniat̄, si pronuntiat̄ eā facere per calumniā? dic, vt gl. ¶Quęro, an hic detrahatur falc. dixi. ff. eo. l. qui pretio. &c.

¶LEX XIII.

Si alienam.

¶No. istud princ. cum concord. facit ff. sol. mat. l. si alienam.

✣SVMMARIVM.✣

1 *Donatio causa mortis per pœnitentiam an reuocetur?*

Marcellus.

¶In mortis causa donationib⁹ inspicitur, quod inter partes de reuocatiōe agitur. h. d. ¶Ibi, res nō reddatur. i. nullo alio modo reuocetur: nisi per cōualescentiā. Iac. de Are. ¶Ibi si voluerit, quod intelligitur agi. si simpliciter donat̄: vt. j. eo. l. qui mortis. Iaco. de Are. dicit hic in primo rñ. ꝙ non pōt reuocari alio modo, nisi illo donatario prius decedēte. ¶†Quæro, an per pœnitentiā[c] reuocetur? glo. dicit, ꝙ sic: sed Iac. de are.[d] dicit, ꝙ hoc est verū, si donatio ei facta in testamento, vel codicillis, vel per eos confirmetur: quia tūc ipsorū sapit naturā: vt. l. sub conditione. §. fi. de contratabu. & l. si verò. §. penul. de bo. lib. no. in. l. etiam. ff. de in offi. test. Sed quādo est facta extra testm̄ per traditionē: & tunc istud pactum est seruādū: quia tūc talis donatio habet propriā naturā: vt. l. post legatū. §. pe. ff. de his, qui vt indig. & l. etiam. & ibi notatur. de inoffic. test. Sicut em̄ pōt fieri per pactū, ne aliquo modo reuocetur: ita nec aliquo casu: vt in. l. proxi. Sed id quod Iac. de Are. dicit, si confirmetur testamento, nō pōt, quia confirmatio donatoris posset tollere pactum: factum cum donatario eo inuito.

✣SVMMARIVM.✣

1 *Donaui causa mortis, an repetam fundum cum fructibus?*

¶LEX. XIIII.

Si mortis causa.

¶Quærit glo. vtrum istæ expēsæ cōpensent̄ cū fructibus. gl. & bene dicit, ꝙ sic. ¶†Quæro donaui causa mortis: repeto, an repetam fundum cum fructibus? tex est ī. l. cū quis. ff. de cōdi. ob cau. & ibi glo. & vide eā & tene menti.

¶LEX. XV.

Marcellus.

¶Cui permittitur testari permittitur mortis causa donare. h. d. vel dic priuilegium concessum circa actum testādi porrigitur ad actum donandi.

Paulus.

¶Donata & legata equiparantur. Fallit vt dicit glo. & in fi. illius gl. iunge finē gl. vltimæ legis sequentis, quæ debuit hic scribi. & ibi fuit scripta errore scriptoris.

¶LEX. XVII.

Et si debitor.

¶Nō valet donatio causa mortis vltra vires hæreditarias. h. d. Quæro, an fraus requiratur ex vtraq; parte? dic vt no. ff. de proba. l. patronus.

¶LEX. XVIII.

Mortis causa capimus.

¶Potest quis donare causa mortis suę. & alterius. hoc dicit.

Si donaturus.

¶Ex donatione causa mor. in tm̄ quis capit in ꝗ̄tū qs debito liberat̄, vel exact. pcipit. h. d.

Titia chyrogra.

¶Mādatū, quod post mortē confertur, nō finit̄ morte. h. d. ¶Opp. j. de so. l. fi. ij. respō. Dicūt quidā, hic donauit. ibi mādauit. dic, ꝙ hic mādatū, ꝙ fuit hic collatum post mortē, nō reuocat̄: vt. l. si verò nō remunerandi. §. fi. j. mā. Sol. dixi plenè. in. l. ij. §. sed si quis donaturus. ff. ti. j.

Qui hominem noxæ.[e]

¶Res tm̄ valet quātū vēdi potest homini scienti eius conditionē, & recipięti in se periculū rei. h. d. Quod bene no. Nō sufficit momēto tm̄ potuisse vēdi. Quod dic plenè: vt. l. ꝓtia rerū. §. fi. ad. l. falc.

¶LEX. XIX.

Si filiofa.

¶Filiofami. donatione facta, contra patrē naturalē, datur actio de peculio, cōtra arrogatorē vtilis vendicatio. & cū res nō pōt restitui, pretiū cōdicitur. h. d. Tene menti istā. l. qa dat singularē doc. ¶Op. ad primū dictū. Imò videt̄ ꝙ pr̄ posit cōueniri vtili in rē: vt. j. e. l.

a ¶ Sed pretiũ condicet. adde no. per Bart. in. l. planè. §. quod si rē. de leg. j.
b ¶ Opp. j. eo. bonus est tex. in. d. §. φ si rem. dixi ibi post Imo. s̄. e. l. §. eo.
c ¶ Videt̃ φ sic. Sed Bald. & Ang. in. l. ij. de leg. j. tenēt φ requirat aditionē. & Imo. ibi ad hoc alle. glo. sing. in. l. post legatū. §. pe. ff. de his, q. vt ĩdig. pro quo facit φ no. Bar. & doct. in l. qui romæ. §. flauius. in fi. de verb. obli. Adde gl. no. in. l. etiã. de inoffi. test. & not. Bal. in l. si non mortis. C. ad. l. fal. Adde no. per do. Io. in. l. sequens quæstio. de leg. ij. & ibi glo. & vide. C. de do. inter vir. & vxo. l. j. in. c. j. qb. mo. feu. amit. & not. φ per donationem causa mortis, nō potest darihęreditas. tex. est not. & ibi Bart. & Bal. in. l. licet. C. de pac. Et istis adde glo. in. l. filię. C. famil. ercis. p quã dicit ibi Bal. in. iij. col. φ donationes, quæ morte cōfirmantur, nō requirūt aditionē, vt in donatiōe inter patrem & filiū. Ang. in. q. inci. Astensis miles. Ad hoc φ donatio causa mortis nō requirat aditionē, alleg. glo. in d. l. filiæ. & in. l. filium quē. eo. tit. & sic confirmat̃ etiã si donator sine hærede decedat. quo casu licet donator reuocauerit reuocatio nulla est: qa ex quo nullus est hæres, nemo de reuocatione defuncti potest obijcere quod est mirū. & videtur casus in. l. j. ff. qui fi. ma. ad lib. perue. ita not. dicit Ang. in. d. q. Sed φ requiratur aditio, tenet Bald. in. l. ij. in. iij. col. C. quę res iudi. non noc. vide Bal. in. l. j. C. e. tit. In donatione autē inter virum & vxorē, dic φ non requiritur aditio. l. j. & ibi p Bar. & Bald. C. de

si mortis. Sol. vtraq; pōt cōueniri. facit. l. ex facto. & l. deposui. s̄. de pecu. ¶ Venio ad vltimū dictū, quod est, φ nō rē. sed pretiū cōdicet.[a] Sed nonne istud est contra id, quod dicit tex. φ q̄n in obligatione est rē dari: ipsa res petit̃, & non pretiū: vt. l. si seruū. in fi. de ver. obli. Gl. videt̃ dicere, φ cōdicet pretiū, cū cōdicet rē. & cū ipsa res non pōt dari, & sic habet necesse dari pretiū: ipsum videt̃ cōdicere. sed ipsa res petit̃. Et vide gl. quę incipit imò videtur. sed illud est cōtra tex. hic, vbi dicit̃, φ pretiū cōdicet̃, nō res. Dy. dicit, φ erat in obligatione rē restitui, non rē dari. sic in. l. in summa. §. si seruū. s̄. de cōdic. inde. & l. in re furtiua. in prin. s̄. de cōdi. fur. Sed istud nō placet mihi, qa hic est in obligatione rē reddi. & sic dñium est penes rē detētã: & sic in. d. §. si seruū. sed in. l. ĩ re furtiua bñ est in obligatione rē restitui. Sol. ergo, vt apparebit ex his, quę. j. dicã. ¶ Op. j. e. l. si is cui. Sol. vt in gl. ¶ Op. j. e.[b] l. illud. §. Iul. Sol. intellige hãc secūdū illã, qa hic nō rē. s. tãtū petere pōt, sed etiã pretiū. Sed dices tu, q̄ñ pōt peti pretiū, cū non succedat obligatio ad pretiū: vt. l. si seruū. in fi. de ver. ob. Et cogitaui dicere, φ q̄n est in obligatione rem dari ex cōtractu innominato: tūc nō succedit obligatio ad interesse, secus in cōtractu nominato: vt. l. cū precibus. C. de re. permuta. & l. j. de sent. quę pro eo, quod inter. & p Dy. in. l. stipulationes nō diui. & l. naturalis. §. j. s̄. de pscri. verb. & hic est cōtractus innominatus. s. ob causam: vt. l. penult. de cōdi. ob cau. Sed illud non placet: qa. l. naturalis loquit̃ q̄n petitur id, quod suum nō fuit. & isto casu videt̃, φ ista res debet peti re perēpta: vt. l. j. quod met. cau. & l. p. e. s̄. de cōdi. ob cau. ¶ Posteà, cogitaui dicere φ q̄n dicit̃, φ in obligatione est rē dari, & ipsa petitur, licet re perempta: loquit̃ q̄n ex partiū cōuenit: secus q̄n tacitè ex. l. venit. vt hic: qa cōdictio ob causam venit ex conuentione partiū: vt. l. si is q. §. fin. s̄. cōmo. Sed istud nō placet, qa hoc, quòd reddatur, q̄nq; expressè agit̃, vt hic. l. si alienã. §. Marcellus. s̄. eo. & l. senatus. §. mortis. j. eo. & l. nō omnis. s̄. si cer. pet. Dic ergo, quod ista obligatio, de qua hic loquit̃, est mista: sapit naturã dandi, & restituendi. Dandi, qa directū dñium nō est meū. Restituendi: qa dñium vtile est meū: vt. l. qui mortis. j. e. & l. seq. ergo est in electione mea, qd velim petere rē, vel pretiū: vt. l. illud. §. Iul. j. eo. Idē dico in. l. j. C. quod met. cau. qa licet sit psonalis contiet restitutionē: qa habeo vtilē in re: vt. l. metū. §. volēti autē. s̄. quod met. cau. Et idē in actione ex testamento. Legat̃ mihi res: habeo rei vendicationem, & actionē ex testamēto. Et ideò si res perit, tunc in libello possum petere ęstimationē. & etiã rem: vt. l. sed si res. s̄. de lega. j. & l. cū res. §. itaq;. & §. fi. eo. tit. & l. mortuo. §. j. s̄. de leg. ij. quę probãt, quòd pretiū sit in obligatione, & petitione. quod tenet glo. in. l. si fundo. ad. l. falc. & tex. de lega. iij. l. si res. Quòd verò res possit peti: & sic sit electio legatarij: probat̃. instit. de leg. §. non solum. & §. si res. & quod ibi nota. quòd ipsa res pōt peti. & de hoc dixi in. l. stipulationes non diuiduntur &c.

¶ LEX. XX.

Et qui non amplius.

Dandū causa cōditionis implēdæ minuitur, minuto legato. h. d. ¶ Quæro, quare iste capere nō poterat: R̃n. qa bastardus. & ista est prima lect. vera. Legit̃ secūdo modo ĩ gl. & no. bene, qa secūdū Dy. est cōtra casum. l. plautius ver. diuersum. s̄. de cōdi. & demō. & l. plenè ibi dixi. & in. l. facta. §. si Titius. s̄. ad Trebel. ¶ Quæro, quid facit ista lectu. ad tit. dic, ad secundã partem rubricæ de mortis cã capione, de qua hic loquit̃.

SVMMARIVM.

1 Aditio an in donatione causa mortis requiratur?

¶ LEX. XXII.

In mortis causa.

¶ Op. de. l. j. s. de re. cato. & l. cætera. §. j. s̄. de lega. j. Sol. ista. l. debet intelligi, q̄n relictū deficit ex persona donatarij. contrariū loquit̃, q̄n in personã legãtis, vel rei legatæ, vel mista cōsideratione deficit, qa tunc debet inspici tēpus donationis. Et ista sunt verba gl. & bene essent examinãda ista verba, & dicere de regula Catoniana nō est tēpus. ¶ Op. insti. de hære. quali. & differ. §. in extraneis. Sol. aliud in hæreditate, & aliud in legato, & fideicom. & in mortis causa donatione: vt hic. ¶ Quidã tpe donationis nō pōt donare: tpe mortis sic: quæro, quod tēpus inspicit̃: gl. in fi. dicit, φ tēpus mortis: sed secundū dictū gl. est cōtra gl. eandem ibi, vel personã legãtis. Et ideo debes intelligere, si apparet eū psistere in eadē volūtate: quod apparet per aliquod indiciū: vt. l. j. §. sed si filius. de leg. iij. secūdū Dy. Cū donatio cã mortis requirat præsentiã psonę. q̄uo qui est apud hostes pōt donare, vt dicit̃ in prima gl. R̃n. per seruū stipulãtem sibi: vt. l. si seruus cōmunis Meuij. §. seruus capto. de stip. ser. ¶ † Quæro, an donatio cã mortis ad confirmationē requirat aditionē, sicut cætera relicta ex testamento, vel ab intestatò: vt. l. ij. j. de fideic. libe. & ibi dicã: videt̃, φ sic.[c] C. de cadu. tol. l. j. §. hæc autē oĩa, circa fi. leg. vbi dicit̃, quòd oĩa illa dicta locum habēt in donatione causa mortis: sed in illa. l. est dictū de aditione hæreditatis. ergo &c. quod videtur tenere glo. j. eo. l. fi. In contrariū facit, qui fine ma. ad lib. perue. l. j. &c.

SVMMARIVM.

1 Datum, uel donatum filio, qualiter cognoscatur, quod sit datum patris contemplatione?

2 Vsusfructus, si relinquitur filio: cuius contemplatione uidetur relictus?

¶ LEX. XXIII.

Si filiosa. mortis.

¶ Ista est no. lex in donatione facta filiofami. inspicitur cuius contēplatione sit facta donatio hoc dicit. ¶ Ibi, qd iuris sit. i. an donatio reuocata sit. ¶ Opp. C. de vsufru. l. fi. gl. dicit, ibi in vsufr. hic in proprietate. Imò ibi ĩ casu dubij: hic in casu certo. & sic ex gl. nil habes certū, vbi relinquit̃ aliqd filio. Quid dicemus † in dubio, cuius cōtemplatione erit relictū: si apparet expressè, vel ex cōiecturis: certo stamus: vt. l. sed si plures. §. in arrogato. de vulg. & pup. & quod no. i. l. cū oportet. in prin. C. de bo. quæ libe. In dubio dicit Dy. Aut est expressa psona patris, & filij, & presumit̃ contēplatione patris: vt. l. filio. s̄. de cōdi. & demō. & l. cū aliqs. C. de iur. delib. Aut est expressa psona filij tantū: & tūc contemplatione filij: vt. l. vlti. C. de vsufru. Et ista verba nō placēt mihi p. l. vlt. in fi. C. de vsufru. aliàs. l. fi. vbi facta fuit mētio patris: & tñ cōtēplatione filij relictū videt̃. Preterea videt̃ ad demonstrationē adiectus pater: vt. l. his verbis. in fi. s̄. de hære. insti. vbi nihil obest, si errat̃ in patris demonstratione. Et idē Dy. in quodam suo cōsilio dixit cōtrariū: φ in dubio cōtēplatione filij: vt. l. vlti. C. de vsufru. ¶ Quid dicemus?[d] & do istã doctrinã: aliquãdo in institutione, legato, vel donatione, fit mētio patris, & patriæ potestatis: & confert̃ in tēpus existentiæ patriæ potestatis: & tūc in dubio cōtēplatione patris: vt. l. filio. s̄. de condi. & demon. Quãdoq; fit mētio patris, & patriæ potestatis, & dispositio confert̃ in tempus existentiæ sui iuris: & tūc contēplatione filij: vt. l. mulier. ĩ prin. s̄. ad Treb. & l. iij. C. de insti. & substitu. Q̄nq; fit mentio filij, & patris tantū: & tunc quãdoq; illud, quod relinquit̃ filio, nō pōt quæri filio, sed patri tantū. & tūc cōtēplatione patris videt̃ relictū. Probat̃ ex ratione. l. cū aliqs. C. de iure delib. & facit in arg. l. j. §. cōmunis seruus. cū. l. itē si seruus. §. fi. cū. l. seq. j. de stip. ser. Si verò pōt quæri ipsi filio, tūc in dubio contēplatione filij: & persona patris demōstrationis causa videt̃ adiecta: vt l. fi. in fi. C. de vsufru. & l. his verbis. in fi. s̄. de here. instit. facit. l. & magis. de solu. & ista sol. est vera in proprietate. ¶ Quæro, † qd in vsufru. si filio relinquit̃: cuius contēplatione videt̃ relictū: & illud, φ filio pōt quæri: filio quærit̃. Sed in vsufru. an filio possit quæri, est in pendenti, qa moriēte filio in vita patris, nil quærit̃ filio: qa fructus omnis quæri

do. ĩter vi. & vxo. Et quod in cōfirmatione donationis non requirat̃ aditio, tenet Bald. in. l. cū virum. C. de fideic. in. j. colu. & dum dicit. s̄. φ hic donatio nō potest reuocari ex penitentia, si qs sine hærede decedat. Ang. in. l. ij. de leg. j. & in. d. l. qui Romę. §. Flauius. de ver. ob. Prædictis adde Ang. & Imo. in. l. circa. §. sicuti. s̄. ad. l. falci. & vide Salice. in. l. fi. in. iij. col. C. de pact. vbi vult, φ si donata sunt causa mortis oĩa bona, & nullus vult adire hæreditatem, φ tunc donatio valeat. Adde φ Bal. cōsi. cccvj. lib. j. dicit secundum quosdã ĩ do. causa mortis requiritur aditio. Sed tu dic, vt. l. ff. de inoffici. testa. l. etiam.

POMATES.

d ¶ Quid dicemus. Vide Bal. in. l. fin. C. de vsufru. vide ibi Bart. in. l. filio. ff. de condi. & demonst. & in. l. cum aliquis. C. de iure delib.

a ¶Tam is qui. Qui non pōt testari, an possit donare causa mortis? Quid autem affirmatiuè: vide quod dixi in.l.cū hi.in princ.de trāsa.& plenius per Imo.hic bonus tex.est in.l.j.in prin.ff.de tu.& ra.distr. Adde, an qui non pōt testari possit donare causa mortis, & qualiter intelligatur. Bal. consi.clxxj.li.j.vbi tenet, ꝙ vsurarius manifestus, licet nō possit testari: ꝙ possit donare causa mortis. et ita dicit consuluisse collegium doctorum Mediolani.

b ¶Rationē diuersitatis. cur filiusfami. non possit testari consentiente patre. adde Bar.& Bal.in.d.l.senium.

c ¶Arbitrio pendere. hanc rationem approbat. Cyn.in l.ij.de lega.j.& ibi Bal.& Ange.

d ¶Iaco.butr.vide do.Abba.in cōsil. cxxxv.vbi pulchrè loquit̄. And. Barba.

e ¶Integra persona hanc rationem ponit Pet.& Cy.in.l. nemo.C.qui testa. face.pos.tamen in contrariū faciunt not.p gl.& omnes in dicto.§.necessitatem.vbi in his, in quib⁹ patri nō quæritur vsufructus, filius est integra persona, & tamen non testatur. in.d.l. nemo. ad hoc responde: vt per Imo.in.l.ij.§. Titio.s.titu.j.

f ¶Debes aduertere.adde Bart.s.eo. in.l.j.

g ¶Homine sui iuris.vide Cyn.in.l. inter mortis.j.e.& glos.in.l.j.s.alleg. C.eo.

h ¶Omnes docto. tenent.Idem Bar. in.l.ij.de lega.j.& Cyn.in.l.ij.C.eod. titu.

i ¶Specialis permissio. Vide Bald. in.l.j.C.de sacrosan.eccl.in.ix.col. An sufficiat generalis licentia testādi, & ibi etiam, an per talem generalem licentiam testādi filius possit donare causa mortis: vbi etiam habetur, quid si filius donat causa mortis, vel testatus est sine consensu patris: an patre præmoriente actus validetur? non requiritur tamen, quod dicatur, ꝙ det licētiam pater filio, quòd possit donare causa mortis: vt per Cy.in.l.j.de autho.tuto. sed quid si filius consentiente patre donat causa mortis absente. vel facit test.& dicit, quòd vult ipsum valere, etiam iure donationis causa mortis, an valeat? & Cy.in.l. j.ad fin.C.eod.videtur tenere, quòd non. quod sequitur domi. Ioannes in.l.vt hæredibus.de leg.ij.& Bald.in.d.l.senium.& domi.Io.per illum tex.in.l.qui in potestate.ff.de testamē. Sed cuius mors te confirmet̄ hæc donatio: an requiratur mors patris? vide in.l.nec fratris.C.eo.& Bart. s.eo.l.qui pretio. An autē solus pater possit reuocare: vide not.p Bal. in.l.j.in repe.ī.ix. col.de sacrosan.eccle.in versi. iuxta hoc quæritur.i.d. l.senium. Et an sine cōsensu patris possit filius dona re aduentitia, in q bus patri nō quæritur vsufructus. ponit Roma.ī authen. similiter.in xj.vel.xij. charta. C.ad.l.falc. Adde quæ posui in.l.ij. s.de dona.

k ¶Quando debeat interuenire. vide Bal.in.l.si vxor.in ij.col.C.de condi. inser.

l ¶Pater posteà consensit, an donatio causa mortis confirmetur nouo cōsensu: vide Cy.in d.l.senium.in fin. & aliquid p Fulg.

tur patri.& sic filius nullū cōmodū haberet. Sed si superuiueret patri filius: tunc posset queri sibi. & si filius decedit viuente patre, cōtēplatione patris videt̄ relictum. Si pater prius decedit, & tunc contēplatione filij videtur relictū, qa sibi pōt quęri. & sic ex futuro euētu depēdet. Quid debemus dicere? & hic breuiter est casus dictę.l.vlt.de vsufr.

¶LEX. XXIIII.

QVod debitori. ¶Qui est liberatus acceptilatione, nō pōt vti pscri. qua vteret̄, si liberat⁹ nō esset. h.d. tenemēt. arg. cōtra.j.de capti.l.in libello.§.si qs seruū.

SVMMARIVM.

1 Testari qui potest, an possit causa mortis donare?

¶LEX. XXV.

a TAm is qui. ¶Hæc est notabilis, & subtilis. l. multū.& ponit duos casus. ¶†Quęro, 1 qd de eo, q nō facit testamētū: quia nō pōt testari: an possit donare cā mortis? & si propter defectū facti nō pōt testari: vt quia nō habet tot testes: & tunc pōt.vt.l.conficiunt̄.§.codicillis. ff.de iure codic. Aut ex defectu personæ, & tunc non pōt.vt.l.diui.§.pe.s.de iur.codic. Fallit in.l. filiosa.vt.j.proxi.& licet.l.diui.§.pe.non loquat̄ in donatione causa mortis: tamē puto verum dicere.ar.l.si aliqs.s.eo.& facit.j.e.l.senatus.in princi.

SVMMARIVM.

1 Filiusfa.cur.testari nō potest, donare uero causa mortis sic?
Donatio causa mortis plus sapit de cōtractus natura, quàm ultimæ uoluntatis.
2 Filiusfa.non est persona integra.ibidem.
Donatio causa mortis facta a filiofami.quod non sit codicillus.
3 Donatio causa mortis facta absenti potest peti: ut fideicommissum, facta.s.ab homine libero.
4 Filiusfa.an hodiè possit codicillari?
5 Filiusfa.qn donat, debet esse eius ætatis, cuius testari possit.
6 Permissio specialis patris requiritur: ut.s.filiusfami.dare possit.
7 Filiusfa.an possit donare patri suo? remissiuè.
8 Consensus patris consentientis filio donanti causa mortis, potest interuenire ante, quàm donet.
Authoritas quādo requiratur, debet in ipso actu interuenire: ibidem.
9 Donatio facta à filio sine patris consensu: an ualeat, si pater posteà consensit? remissiuè.

Filiusfami.qui non. ¶Filiusfamil. causa mortis pōt donare patre volēte. hoc dicit.& iste est bo.§.& quotidianus, & mēti tenēdus. ¶Et vi1 deamus† primò rationē diuersitatis: b quare filius b non pōt testari: pōt tamē causa mortis donare.& gl.dicit, quòd vltima voluntas non pōt ex alieno c arbitrio pendere: c vt.l.illa institutio.s.de hęre.institu.& l.captatorias.sed hæc ratio non videt̄ sufficiens: qa donatio causa mortis est vltima voluntas: vt.l.fi.C.de cōdit. ¶Quid dicemus? dominus Dy.hic dicit, & bene, quòd donatio causa mortis sapit naturam contractus, & naturā vltimę volūtatis, sed sapit plus de natura cōtractus: vt.l.ij.circa prin.s.de do.pręleg.& ibi not. Et ratio est: qa donari debet pręsenti, & oportet, quòd fiat traditione, vel stipulatione: vt.l.inter mortis.j.e.& ideo pōt pēdere ex alieno arbitrio: vt.l.si qs arbitratu. j.de verb.oblig.& l.fi.C.de contrahen.emptio.& gl.in.l.senium.C.qui testa.face.pos. Asignat istā rationem, quā hic, & etiā aliam, quę est, quod testamentū est publici iuris: vt.l.iij.s.de testa.& sic filiusfami.nō pōt testari. Sed illa ratio gl.videtur contra istam gl.quia si est publici iuris testamentum: tūc patria potestas nō curat̄: vt.l.nam quod d s.ad treb.Iac.bu.d sustinebat, quòd filiusfami.nō e est integra persona: e vt.l.fi.§.necessitatē.C.de bo. quę lib.& patria potestas in his, quę iuris publici sunt, non est sufficiens ad integrandum personā filij, sic dicit ipse.do.Cy.conabatur sustinere istā glo.quia in his, quę publici iuris sunt, & duplicē personā repręsentant, non curat̄ patria potestas: vt.l.nam quod.s.ad treb.sed ī his, quę publici iuris sunt, vbi vna persona repręsentat̄: tunc patria 2 potestas curatur. ¶Quęro, † an ista donatio cau. mortis sit codicillus? & videtur ꝙ sic: vt.l.fi.C.e. In contrariū videtur.l.diui.§.pen.s.de iure codi. quia si non potest testari, nec codicillari. & gl.dicit, ꝙ non est codicillus, sed qdā vltima volūtas. f Et ideò debes aduertere, f qualiter fiat donatio: & tūc qn̄ fili⁹ donat cā mortis, debet donare psens psenti, & recipiēti, vel illi psonę, vl̄ alteri p ea: vt puta notario: & tunc est donatio cā mortis. aliàs verò nō esset absenti donatio causa mortis: & hoc g in filio donāte absenti. Sed in hoīe sui iuris g, alio 3 iure valeret: † qa tūc peteret̄, vt fideicō. qa qcūꝗ verba sufficiūt: vt.l.fideicō.in prin.de le.iij.& in eis nō refert cū quo qs loquat̄: vt.l.cū pater.§.do 4 nationis.de le.ij. ¶†Quęro, an hodiè filius possit codicillari? & gl.ar.pro, & cōtra.& determinat ꝙ nō pōt: qa licet quo ad solēnitatē sit mutatum: tn̄ nō est mutatū quo ad psonā.& bn̄ dicit gl.Iac.de are.dicit cōtra: vt refert Cy.in.l.senium.C.q test. h fac.pos.& l.fi.C.de codi.sed gl.nostrā oēs doc. h tenēt, p.l.ij.s.de le.ij. ¶Quęro.qua actione peteī? 5 dic, vt.s.eod.l.j.vbi plenè dixi. ¶Quęro.† cuius ętatis debet esse? & dic illius, cuius esse eū oportet, si velit testari: vt.l.j.§.de tu.& ra.dist. ¶Quæ 6 ro, † an reqrat̄ expressa & spālis pmissio i patris? i & dic, ꝙ sic: vt.l.filiusfami.§.pari aūt ratione, s.ti. 7 j.& dic, vt ibi. ¶Quęro, † vtrū possit filius donare patri suo in sua potestate cōstitutus? dic, vt in 8 gl.in.l.j.s.de aut.tu. ¶Quæro, † ista licentia, quā k pater cōcedit filio, qn̄ debeat interuenire: k an ante donationē, vel post? & do.Cy.formāt istam.q. in.l.seniū.C.q test.fa.pos.& nō soluit, sed dicit in dubio relinquo. Et dic anteꝗ donet, pōt interuenire patris cōsensus.vt.l.filiusfa.§.pari aūt rōne. & ibi est casus si bn̄ aduerti.s.tit.j. Nō ob.l.obligari.§.tutor.s.de aut.tu.qa aliud est in cōsensu, q pōt interuenire ante.& aliud in authoritate, quæ debet interuenire in ipsa obligatione.no.gl.in.c. dudū.de reb.ec.non alie.li.vj.dixi in.l.si aūt.s.de 9 aqua plu.arcē. ¶Quęro, † qd si filiusfa.donat si l ne patris cōsensu: pater postea cōsensit l: qd iuris? & gl.tāgit in.l.q mortis.s.eo.& nō sufficit, nisi appareat filiū in patris volūtate psistere vt ibi dixi.

¶LEX. XXVI.

SI hiqui inuicem. ¶Ad confirmationem huius donatiōis sufficit donatorē non supuiuere donatario.h.d. ¶Opp.de.l.qui duos.§.si maritus.& l.ꝙ de pariter.s.de reb.du.Gl.dicit speciale hic.aliàs secus: vt in cōtrario.sed tu dic, qnꝗ lex, vel pactū contrahentiū requirit, ꝙ alter superueniat: & tūc nō pficitur ille actus, si nō superuenit verè, vel psumptiuè. Quādoꝗ, reqrit̄, vt non supueniat: & illud implet̄ pariter moriendo.& ita loqtur hic.plenè apparet in.l.q duos.§.si maritus cū.l.se.Ia.de are. ponit vnā distīctionē de hoc.nō est nr̄a materia.

SVMMARIVM.

1 Pactum contra substantiam contractus, uel naturalia, cōtractus, uel accidentalia, uel contra naturam rei in conuentionem deductæ, an ualeat?

LEX.XXVII.

a ¶Vbi ita donatur. Iste tex. est sing. ad vnum quod no. Imo. in. l. si socer. §. lucius. j. iij. col. s. solu. matri.

b ¶Opponiť de. l. cum precario. sed qd si inter se cõuenerunt, ꝙ liceat reuocari? Vide no. Bal. in. l. si stipulatio. C. de iure do. & tex. iuncta glo. in l. si alienam. in ver. acceperit. in. §. Marcellus. s. eo. & adde quod si est facta donatio causa mortis. & si in instrumẽto dicatur ꝓmisit oĩa supra scripta firma habere, & ĩ nullo cõtra facere, vel venire, ꝙ nihilominus remanet donatio cã mortis, & intelligãtur dicta verba, nisi ꝑ pœnitentiã. ita ĩtelligatur glo. in. d. l. si alienã. §. Marcell⁹. in prĩcipio. & ibi hoc tenet Ray. de forli. licet Iaco. de Areti. vt ibi dicit Bart. impugnauerit illã glo. & hoc consulendo tenet Ang. in consil. ĩci. do. Anto. de Flo. & d. Salust. cõsuluit Florẽtiæ & ẽt Imola. & ita obtinuit de facto. pro quo facit. nam cũ donatio cã mortis ęquipareť vltimæ voluntati, & legatis, iuxta ea, q̃ habenť in. l. Marcellus. §. paulus. s. eo. l. ij. de do. præleg. cum si. licet dicta verba apponãtur in vltima volũtate, semp tñ intelligunť, nisi pœnitue rit. l. si quis. ĩ prin. de leg. iij. cũ si. Dubito tamẽ. tu vide Bal. in. l. cũ quis. s. de condic. ob cau. per Paul. de ca. in consil. xcix. & in aliquibus aliis cõsiliis præcedentibus & sequẽtibus. & Ange. in consi. clxxxj. Et adde qñ valeat pactum contra naturã, vel substãtiam cõtractus, ea quæ not. Bar. in. l. ij. C. de iure emphy. Et an & qñ valeat pactum cõtra diffinitionẽ cõtract⁹, vide Bal. ꝑ illũ tex. in. c. j. §. nulla. in ti. ꝑ quos fiat inuesti. & Bal. in. d. l. ij. ver. opp. ꝙ nõ valet. Et ista faciunt ad not. q. de qua per Bar. ĩn d. l. cum precario. Et faciunt, an valeat pactũ factum per mulierẽ dantẽ dotem. ꝙ bona viri non sint obligata: de quo per Bal. in. l. etiam. C. ad velleia. & ista faciũt ad quæstio. si aliquis dat gregem pecudũ ęstimatũ, & apponiť pactũ, ꝙ omnis vtilitas & periculũ sit cõe, an si pecudes casu moriantur qlibet patiať dãnũ: an ille qui recipit tanq̃ pactum fuisset cõtra naturam emptionis? & Pe. & Bal. in. l. si pascenda. C. de pac. tenent ꝙ valet. pro qua. q. videtur casus in. l. cũ duobus. §. dãna. s. pro soc. Addeꝙ licet in do. cã mortis, dicať: promisit prædicta oĩa perpetuò grata, rata, & firma habere, ꝙ per hoc nõ est, qn possit reuocari. ita cõsuluit Bal. cõsi. cvij. lib. j. inci. Laurentius. & idẽ voluit cõsi. cccvj. e. li.

¶LEX. XXVII.

VBi ita donatur. [a] ¶Conuẽtio cõtra substantiã cõtractus, facit conuentionem in alium cõtractum transire. si verborũ significatio patitur. h. d. facit. s. e. l. si alienam. in fi. & l. senatus. §. mortis. j. e. ¶Opp. de. l. cũ precario. [b] j. de preca. rñ. Illud pactũ apponiť cõtra substantiam cõtractus. Nec põt transire in aliũ cõtractũ: quia verborũ significatio hoc non patiť, vt transeat in formam alterius contractus: hic sic, qa verborum significatio patitur. Declaro: quid vult dicere concedo precario: vt non liceat reuocare. Istud est cõtra substantiã precarij: qa qñcũq; volo possum reuocare: nec põt transire in donationẽ: qa nomẽ donationis est penitus separatũ à noĩe precarij. vnde est diuersitas in nomine appellatiuo. Sed ista verba, dono cã mortis, ꝙ intelliganť de donatione simplici, verborũ significatio non repugnat. Nã põt intelligi, ꝙ cã mortis: hoc est ꝓpter cãm mortis. moueor ad donandũ inter viuos: adeò, ꝙ nõ posset reuocari. & sic illa verba cã mortis, sunt magis significatiua causæ cõtractus. q̃ ꝙ significẽt nomẽ cõtractus. hoc vult dicere iste tex. si bñ inspiciať. facit de le. iij. l. librorũ. §. quod tñ Cassius. & quod ibi not. Si verò nullũ nomen contractus [c] exprimeretur: sed simpliciter narraretur: hoc modo, concedo tibi fundũ, hoc pacto, ꝙ nõ liceat reuocare: tunc, qa nõ est expressum nomẽ p̃carij, vel alteri⁹ intelligiť de eo, quod ex verbo colligi põt. facit quod dixi in prin. j. de acq. pos. l. si quis ante. ¶Oppo. de. l. pacta. s. de cõtrahẽ. emp. & l. pacisci. de pac. Rñ. hic loquitur de pac. contra substantiã cõtractus: cõtraria loquunť, qñ sũt cõtra naturalia vel accidẽtalia [d] cõtractus: vt. l. pacta. s. de contrahen. emp. & l. pacisci. s. de pac. ¶Opp. ꝙ qñ apponitur contra substantiam contractus, nullo modo valet: vt. l. ꝑ seruũ. §. j. s. de vsu & habi. sed dic, ꝙ ibi nõ est contra substantiã contra. vel dispositionem: sed contra nomen rei in dispositione deductæ. & tunc debet distingui, vt ibi dicit tex. Aut hoc fuit ab initio, & nõ valet. aut ex postfacto, & remittiť illa adẽptio: vt ibi patet. ¶Opp. de le. j. §. j. s. si vsufru. pe. So. ibi apponitur ab initio. & ex his oĩbus collige distinctionẽ: [e] aut pactũ † apponitur contra substantiã contractus: aut contra naturam rei in conuẽtionẽ deductæ: aut cõtra accidentalia rei deductæ in conuentionẽ: vt ex prędictis patet. & per hoc determinatur quæstio, q̃ est in glo. in. l. ij. C. de iure emphyt. vbi requiriť: an valeat pactum, vt non liceat repellere emphyteutam? & ibi per Cy.

¶LEX. XXVIII.

AVunculo. ¶Qui cõtra volũtatẽ defuncti petit, exceptione doli repelliť. h. d. Vides ergo ĩ pacto liberatorio, nulla traditio requiritur, sed statim ꝑficitur donatio. sic s. ti. j. l. in ędibus. ij. respon. & quod dixi. s. ti. j. l. fi. Sic sententia absolutoria statim trahit secũ executionem facti: vt in pos. leg. l. j. §. si debitori.

¶LEX. XXIX.

SI mortis causa. ¶Si dominium non est translatũ, donator repetit rei ven. directa: aliâs vtili vel condictione. h. d. cum. l. seq. Et istum tex. teneatis mẽti singulariter. ¶Op. ꝙ nõ põt trãsferri dñiũ sine traditione: vt. l. traditionibus. C. de pac. Sol. hic est spãle: qa sapit naturã cõtractus, & vltimæ volũtatis. ¶Op. ꝙ nõ põt trãsferri per hęc verba. vt l. j. ij. & iij. C. de pac. ĩter emp. Sol. eodẽ mõ, vt in glo. ꝙ tene menti. ¶Opp. de. l. fin. ff. vsufructu. quemad. ca. Nam habeo vtilẽ in rem: ergo nõ possum habere cõditionẽ. Sol. gl. dicit respectu dñij vẽdicat, respectu possessiõis cõdicit. Alia sol. est, ꝙ condictio sine cã cõcurrit cum rei vẽdicatiõe. sed istud nõ probatur. l. Alia sol. ponitur in gl. in fi. ꝙ dať cõdictio. qñ data est quãtitas, & vẽdicat quãdo data est res. sed truffa est. Veritas est, ꝙ cõcurrit vtilis cũ cõdictiõe: vt. l. j. C. de do. quæ sub modo. & ibi per doct. sed directa non cõcurrit. & istam ponit etiam glos. quã teneatis. ¶Quæritur, quid in dubio, an trãsferatur dominium? & gl. dicit, quòd sic: vt. l. dotis. s. de iure dot.

SVMMARIVM.

1 *Pater si capit in emphyteusim pro se, & filiis post mortẽ patris, à domino rei, uidentur filij accipere.*

¶LEX. XXX.

MOrtis cã capitur. ¶Vbi speciale non cadit, mortis causa capio [f] nuncupatur. h. d. vsq; ad. §. si mortis causa iusseris. ¶No. illum. §. sed & dos. contra quẽ opp. & videtur, quòd sit donatio cã mortis: vt. l. seia. de dote pręleg. Sol. illud verum quando mulier dedit, & aliũ adhibuit ad stipulãdum in casum mortis: sed hic ipse idem q dedit, stipulatus est: vt. l. Neratius. §. quid tamẽ. de reli. & ideò hic nõ potest dici donatio. ¶Et p̃dicta faciunt. [g] imo probant, † ꝙ qñ pater recipit in emphyteusim pro se & suis filijs: ꝙ cum filij videãtur adiecti post mortẽ patris, ꝙ à domino rei videantur capere causa mortis patris, & sic sit mortis causa capio, & sic habet locum ius accrescẽdi: vt dixi in. l. si mihi & titio. j. de ver. oblig.

Si mortis causa iusseris.

¶Ex donatione cã mortis: tm̃ quis capit: quantum exegit, vel inquantum liberatur. hoc dicit.

¶LEX. XXXII.

NOn videtur perfecta. ¶Opp. s. eo. l. ij. & l. mortis. solu. perfecta est: sed nõ irreuocabiliter. vt hic. oppo. de. l. qui sic. de sol. Sol. ibi debebat reddere incontinenti: hic erat dubium.

¶LEX. XXXIII.

QVi alienam rem. Op. de. l. alienationis. j. de verb. sig. glos. tua soluit, & bene. dic vt in ea.

¶LEX. XXXV.

SEnatus censuit. Ei potest cã mortis donari, cui potest legari. hoc dicit.

Si quis societatem.

[h] ¶Vide rationẽ, quã gloss. assignat. Aliam rationem assignat Dy. quia societas finitur per mortem: vt. l. actione. §. morte. s. pro socio. ergo in id tempus quo finitur incipere nõ potest: vt. l. vsumfructum cum moriar. s. de vsufruc. lega. licet tamen non valeat, vt societas: valet, vt donatio causa mortis: vt no. in. l. v. §. fi. s. pro socio.

Si duobus.

¶Oppo. de. l. si spõsus spõsæ. §. j. s. de dona. inter virũ & vxo. Solut. hic qñ vterq; est capax: ibi quãdo nullus. & hic plenè dic, vt dixi. j. de duob. re. l. ex duobus. in. xiij. q.

SVMMARIVM.

1 *Stipulatio annua, bima, trima die, ex quo tempora sunt expressa: dicuntur plures stipulationes.*

Si quis mortis.

¶Stipulatio mortis causa annua est

c ¶Nullum nomen cõtractus. vide. d. Abb. in. c. cum venerabilis. de exce. Imo. in. l. fi. in fin. prin. j. eo.

d ¶Naturalia, vel accidentalia, quę autem dicãtur naturalia, & quæ accidentalia cõtract⁹. vide Bal. in. l. j. C. commu.

e ¶Collige distĩctionem. vide Imo. in l. si quis ita hæres institutus fuerit, excepto fũdo. de hære. insti.

f ¶Mortis causa capio. & an mortis causa capio sit legatum: vide gl. in l. in quartam. ff. ad l. falcid. dixi in. l. j. §. item si ita. eo. ti. post Bar.

g ¶Et p̃dicta faciũt. vide Bald. & Ludo. in. l. j. C. qñ nõ pe. par. & Bald. in auť. si qua mulier. C. de sacrosan. ec. And. Barb.

h ¶Si quis. & vt est gl. fi. secundũ do. Ioã. in. d. l. v. §. fin. sed fortè. ob. quãdo sumus in obligãdo, si nõ valet, vt debet: nec, vt põt. l. j. §. eũ, q de consti. pe. ideò fortè non est vera. vel illam salua, ꝙ hic trãsit in aliã obligationẽ exp̃ssam: cum hic sit exp̃ssa cã donationis. And. Barb.

a ¶ Filio naturali.ꝑ Bal.in.l.eã quam. C.de fideicom.in pe.col. Bal. in. c.j. §. naturales. ſi de feudo.fue.contro. alle.gl.& Dy.hic, ꝙ ſi inſtituo te hæ redẽ ſub cõditio- ne,ſi partẽ hæredi tatis ſpurio meo dederis: vel ſub a- lio onere extrinſe co non poſſum fa cere,qa eſſet fraus legi.

POMATES.

b ¶ Quia licet natu- ralis. Et eſt gl.ſin. ſecundũ do.Io.in §.fi.in auẽ.qb.mo. nat.effic.ſui.Et ra- tio,quia nõ reperi tur prohibitum: ergo eſt ſibi ꝑmiſ- ſum.

c ¶ Et in auẽ.quib. mod. Ad hoc eſt ſi mile ſecundũ Bal. & alios in.d.l.ſi is qui ex bonis. de vulga. & pupil.& not.per Bart.in.l. j.in prin.ff. de iur. fiſc. Adde an fili⁹ ſpurij ab auo poſ- ſit inſtitui,& qua- liter effectualiter poſsit fieri, quòd bona ad eũ perue niant . vide Bald. conſi.cxxxj.li.iij.

d ¶ Quòd ſic ſimpli citer.Bal.in.l.ij.C. ad.l.fal. alle. iſtam glo.pro ſin.quòd ſicut ſpurius, vel incapax repellitẽ à fideicommiſſo:ita & ab eo,quod ca- pit cauſa conditio nis implendæ. & de iſta quæſtio.vi de aliquid ꝑ Bald. in.l.j.in repe.C.de ſacroſanc. eccle.in xvij.co.et q d ſi pa ter poſt ſubſtitu- tionẽ eũ legitima- uit.vide Bald.in.l. in teſtamẽto.ĩ.ix. q.de teſta.milit.

e ¶ Oppo. de.l. ita. vide latius Bar.in l.fin.ſ.de his,qui. vt indig.

f ¶ Et ex hoc.& iſta gl.no.ſin.ſecundũ An.in.l.pro hęre- de.§. papin.ff. de acqui.hęr.& vide text.in.l.Meuius. ſ.de condi.& de- mon. And.Barba.

g ¶ Illud. Et no.ca- ſum ſing.in.l.j. ad ſi.C.de ca.tol.ſecũ dum do.Ioã.ꝙ in donatione cauſa mortis,habet locũ

vna:legata annua ſunt plura.hoc dicit.Et hoc vi-
diſtis in.l.Stichum.§.ſtipulatio.j.de ver.obli.quo
niam ſtipulatio vna:legata plura.¶ Opp.& vide
tur,quòd plures ſunt ſtipulationes: vt.l.pluribus
in prin.j.de verb.obli.ſolu.ibi plures res ſunt ex-
preſſe:vt.l.ſcire debemus.in princ.ĩ.de verb.obli.
¶ Oppo.de.l.pluribus.§.j.j.de ver.obli.gloſ.dat
plures ſolu.vna eſt,quòd eſt vna quo ad vnã con
ceptionem:plures tamen ſunt.Alij,vt Io.vna quo
ad conditionẽ ſtipulatoris:vt ſic ſemel inſpiciatẽ,
cui quęratur:ſed in veritate plures ſunt.Dic & me
1 lius,†quod quãdo tẽpora exprimuntẽ, tot ſunt ſti
pulationes,quot ſunt tẽpora:vt quia dixi annua,
bima,trima die.&c.ſecus quando eſt ſimplex ſti-
pulatio annua.¶ Oppo.j.de fideiuſſo.l.à colono.
Gloſ.dicit,ibi promiſit fideiuſſor id, quod colo-
nus debebat in quinquennium.& glo.bene dicit.
& eſt vna ſtipulatio annua,prout dixi in.l.ſi à co
lono.¶ Oppo.de ſtipula.ſeruo.l.ſi ſeruus cõmu-
nis meuij.§.fin.Solue.vt ibi:& ibi plenè diſtinxi.
¶ Oppo.de.l.ſancimus.§.fin.C.de dona.ſol.Plu-
res ſunt quãtum ad inſinuationem:ſed quantum
ad hoc capere poſsit,non eſt niſi vna.

SVMMARIVM.

1 *Dictio certè, quod ponatur aduerſatiuè: & etiã correctiuè*
2 *Filius,naturalis,uel ſpurius,licet à patre capere non poßit, ab alio tamen poteſt.*
3 *Subſtituere Filium baſtardum filio legitimo & naturali,quã do quis poſsit?*
4 *Inſtitutio facta de aliquo ſub conditione,ſi dederit.x.filio in capaci non ualet.*

¶ LEX. XXXVI.

QVod conditionis.

¶ Quod conditionis implendæ cauſa
datur,cõputatur in portione, quã quis
in bonis defuncti capere põt.ſed in falcidiã nõ cõ
putatur,ſi tempore mortis in bonis defuncti non
1 erat.hoc dicit.Et ſecundũ primã lec.† dictio certè,
ponitẽ aduerſatiuè:ſecundũ aliam,dictio certè, po
nitur correctiuè.¶ Quæro,quę eſt vera lec.& gl.
dicit,ꝙ prima lec.eſt vera:& ſi eſſet vera ſecũda,
eſſet tũc dare materiã fraudandi legẽ:vt.ſ.de legi.
l.contra legẽ.&.l.nõ dubiũ.C.de legi.extrà de reg.
iur.c.vlti.lib.vj.& vide iſtã primã gl.quę incipit.
dic caſum.¶ In fi.gl.dic,hęc ſecũda lec.nõ eſt ve-
ra:qa per hoc fieret fraus legi:vt.j.no.in ſecunda
glo.¶ Prætereà,ꝙ iſta prima poſitio ſit vera,pro
batur ex text.qa in prima ꝑte loquimur de lege,
quæ ibi ponit certũ modũ ꝑſonę ad capiendũ.Se
cunda pars loquitẽ de lege,quę etiã ponit modum
legatis.& ſic de.l.fal.vt ex litera videtẽ,& colligitẽ.
Dicitẽ hic,ꝙ datẽ cauſa cõditionis implẽdæ quę cõ
a putatur filio naturali.[a] cõtra.l.ſi is,qui.ſ.de vulg.
& pupil.Sol.gloſ.ꝙ hic à nemine capere poterat:
2 ibi ſic.Sed illud† non eſt verũ:qa licet naturalis,[b]
b vel ſpurius:non põt capere à patre.ab alio põt:vt
c l.j.C.de natu.libe.& in auẽ.[c] qb.mod.nat.effic.ſui.
§.fi.in gl.vlti.Vel aliter dicit glo.& no.ꝙ illud,ꝙ
datur cauſa cõditionis implẽdæ imputatẽ:ſecus ſi
capitur iure ſubſtitutionis:vt ibi.¶ Sed iſtud di-
ctum eſt ambiguũ,& bene aduertendũ.Poteſt ne
quis ſubſtituere filiũ ſuũ baſtardum filio ſuo le-
d gitimo?& videtur in iſta gl.ꝙ ſic ſimpliciter.[d] Tu
dic in eo,quod capitẽ cauſa cõditionis implendæ:
vt hic:vtrum ex ſubſtitutione capere põt?dico,ꝙ
quędã eſt ſubſtitutio pupillaris,& ex illa põt ca- 1
pere de bonis pupilli: non id,quod fuit de bonis i
defuncti,vt.l.ſi is,q.ſ.de vulg.& pup.Quædã eſt
ſubſtitutio vulgaris,& ex iſta non põt ſuccedere
in aliquo:qa tũc ſuccederet defuncto:vt inſtit.de
pup.ſub.circa princi.& hoc tenet gl.in corpore,
qb.mo.na.effic.ſui.§.fi.in gl.mag.Quędã eſt fidei.
& ex illa non põt capere vltra legitimũ modũ:vt
in corpore,qb.mod.nat.effic.ſui.§.diſcretis, quia
illud,quod datur ex fideicõ.à defuncto capitẽ:vt
l.cohęredi.§.cũ filię.de vulg.& pup.¶ Opp.de.l.
e ita[e] fidei.in fi.ſ.de iure fiſ.Sol.illa lex debet intelli
gi,quod eſt impunitũ:qa nõ confiſcatẽ:vt.ibi.Non

tamen,ꝙ relictum valeat,vt ipſe capere poſſet:vt
f hic.¶ Et ex hoc[f] apparet ſol.q.quam Dy.ponit
ibi.Quid ſi aliqs inſtituit extraneum ſub cõditio
ne,ſi filio ſuo mille dederit: vtrum valeat relictũ,
vt poſſet capere?& ille text.facit,ꝙ ſic, vt.l.Me-
uius.ſ.de condi.& demõ.Sed veritas eſt,ꝙ nõ ca-
pit,nec valet vt hic expreſſe in tex.& glo.&.l.ita
fidei.non ob.vt dixi.hæc.l.Meuius.quia nõ capit
cũ effectu:cũ fiſcus ab eo accipiat.Sed dices mihi
videris contrarius tibiipſi: quia dixiſti per.l.ita
fidei.quòd nõ accipit fiſcus.Reſpon.hoc verũ eſt,
ſi ſpurius illud nõ vult,nec illud vult ſibi dari.ſed
ſi vult,& accipit:tunc fiſcus ab eo aufert.¶ Ad ſe
cundam partem,op.de.l.in quartam.ad.l.fal.Sol.
aliud in Trebel.aliud in fal.vt hic in prima gloſ.
¶ Oppo.j.e.l.quod ſtatuliber.in fi.Sol.vt ibi.

SVMMARIVM.

1 *Ius accreſcẽdi,an habeat locum in donatione cauſa mortis? remißiuè.*

¶ LEX. XXXVII.

g ILlud[g] generaliter.

¶ Mortiscauſa donatio,legato aſsimi
1 latur.hoc dicit.An† in donatione cau-
ſa mortis ſit locus iuri accreſcẽdi?alle.iſtas.ll.quę
faciunt comparationem cum legatis,ſed caſus eſt
in.l.j.in fi.de cadu.tollen.¶ Quæro,an ſit differẽ-
tia inter legatum & mortis cauſa donationẽ?dic,
vt inſti.eo.§.j.C.eo.l.fi.per Cy.

SVMMARIVM.

1 *Donatio,quando ſapit naturam contractus dandi, & reſti tuẽdi,poteſt quis eligere,ut agat ad rẽ, uel æſtimationẽ.*

Iulianus ait ſi quis.

¶ Perempta re donata fa- h
cto donatarij,poteſt condici,vel vtili in rem peti.
hoc dicit.¶ No.ꝙ põt agi ad rẽ,vel æſtimationẽ.
1 ¶ Et no.† ꝙ quando ſapit naturã cõtractus dãdi,
& reſtituẽdi.põt eligere,an agat ad rẽ,vel ad ęſti-
mationẽ.Sed quãdo dãdi naturã tãtũ ſaperet:tũc
rem ipſam cõdicit:vt.l.pe.ſ.de cõdi.ob.cau.dixi. i
ſ.ea.l.ſi filio.Sed an poſſet agere contra emptorẽ
pũto,ꝙ ſic:vt.l.fi.&.§.pe.communia de lega.con
iuncta.l.ſi mortis.& quod ibi no.ſ.eo.

SVMMARIVM.

1 *Mortis cauſa capio & mortis cauſa donatio in quo diffe- rant,hic & lege ſequenti.*

¶ LEX. XXXVIII.

h INter mortis.

[h] ¶ Iſta.l.ha bet duas lec.
ſecundum vnã dicit idẽ,quod.l.mortis
cauſa capitur.ſ.e.Et hoc dicit.Mortis
cauſa donatio eſt,quãdo pręſens pręſenti dat cau
ſa mortis:ſed mortis cauſa capio eſt,quę in ſpecia
le nomẽ nõ cadit.hoc dicit.¶ Op.ſ.e.l.mortis cau
ſa donatio.&.l.ſenatus.in fi.Sol.vt in gl.quia ſiue
dat,ſiue promittat,ſufficit. ¶ Opp.C.e.l.j.Sol.di
cit gloſ.quocunq; modo q d dimittat, aut actionẽ
habeat,dicitẽ mortis cauſa donatio. Et dicit ibi in
l.j.ſ.eo.quod põt dici mortis cauſa donatio,ſi im-
propriè accipiatur:vt trãſeat in legatũ.ſed ſi pro-
priè accipis,tunc ſapit naturã contractus: qa per
pręſentẽ pręſenti detẽ:vel ſic dimittatẽ,vt acquiratẽ
ex aliquo cõtractu geſto cũ donatario,vel aliquo
alio,q ſibi põt quęrere:vt.ĩ.eo.l.Seia.aliâs ſi nullũ
negotium fieret inter præſentes, vel aliã perſonã
interpoſitã,ex qua daretur vtilis,per ceſsionem,
1 tunc eſſet legatũ.¶ †Quęro,ſi eſt alia differentia.[i]
i glo.dicit ꝙ ſic:qa pro donatione cauſa mortis eſt
prodita actio:ſed non pro mortis cauſa capione.
Sed certè hoc nõ eſt verũ ſimpliciter: vt.ſ.e.l.mor
tis cauſa capitẽ.ver.ſed & dos.¶ Ponit gl.aliã dif-
ferentiam in prima gl.per.l.meuius.de cõdi.& de
mon.ſed ibi ſol.illud non eſt verum,vt dixi in.l.
quod cõditionis.ſ.e.&.l.omnibus.ſ.eo.& ibi no.
¶ Itẽ eſt differẽtia poſita in glo.p.l.acceptis.ad.l
fal.q.d.nõ detrahitẽ falcidia de mortis cauſa capio-
ne.quod dic,vt dixi in.l.qui pretio.ſ.eo.¶ Itẽ eſt
alia differentia poſita in fi gloſ.quod non reuocatẽ
per pœnitẽtiã.vt.l.ij.de iure dot. Quod intelligo
verum,ſi

ius accreſcẽdi. Itẽ not.ſecundũ eũ,ꝙ ſicut de legatis reijcitur cõditio im- poſsibilis : ita de donatione cauſa mortis:vt eſt text. ſing.ſecundum eũ in.l.qua ſub condi tione.ſ. de condi. inſtit. ſed fortiter obſt.l.ſi is cui.ĩ.e. vbi patet quòd ſeruus donat⁹ cau ſa mortis põt ma- numitti. ſi autem fuiſſet cõditionali ter legatus non.l. ſeruũ. j.tit.j. videtẽ ergo,ꝙ nõ ſit bo- na æquiparatio in ter legata & dona tionem cauſa mor tis.ſ.quo ad tranſ- ferendũ dominiũ incertũ : vt poſsit aduocari, nec eſt ſpeciale reſpectu libertatis:qa eadẽ rõne, quãdo eſſet legatus ſub condi tione. And. Barb.

h ¶ Inter mortis.vi de quod no.Bart. ſ.ea.l.tam is,& ꝙ no.plenè gl.in.l.j. vel.ij.C.eo.& Bar. in. l.j.ſ. eodem. & Bal.in.l. Labeo.ſ. de pact.

i ¶ Alia differentia. Adde.ſ.eod.l. qui pretio.& vtrũ ſta tutum faciens mẽ- tionem de legato, & de donatione cauſa mortis, ha- beat locũ in mor- tis cauſa capione. Vide Bald.in.l. ſi ſtipulatus.C.de iu re dot.

verum,si transit in donationem inter viuos:vt.l.
cum maritus.§.fi.de pac.do.alias posset reuoca-
ri:vt.l.seia.de do.pręleg.&.l.cum quis.§. nuptu-
ra.de leg.iij.secundũ Dy.quod plenè dic,vt dixi
in.l.quæ dotis.soluto matri.

¶ LEX. XL.

SI mortis cā inter. a

¶Oppo.de.l.sed & si interim.§.j.s̈.de
dona.inter vi.& vxo.Glo.dicit, quòd
debes intelligere,ꝙ hic fuit donatio causa mor-
tis,hoc acto,ꝙ nõ posset reuocari:sic in donatio
ne inter viuos,& dic,vt.d.l.sed interim. & quod
dicitur,quod retrotrahitur,verum est quò ad fru
ctus,non quo ad dominium:vt.l. donationes.C.
de dona.inter vir.& vxo.&.l. sequens quęstio.s̈.
de leg.ij.&.l.ij.C.de inoffi.dona.& in qualibet ea
b rum no.dicam in.l.[b]sub conditione.j.de solu.

¶ LEX. XLI.

QVod statuliber. ¶Da-

tum à
statulibero de bonis defuncti, causa
implendæ conditionis, computatur
in falcidiam,& venit in hæreditatis petitione &
treb.restitutione:sed in trebellianica computaŕ,
vndecunq; esset datum.h.d.¶Dicitur hic,ꝙ da-
tum à statulibero causa conditionis implẽdę vni
ex hæredibus,computatur in falcidiam.& sic in-
nuit,ꝙ sint plures hæredes.¶Sed op.ꝙ non cõ
putatur,nisi pro parte sua, quam iure hæredita-
c rio habuit:vt.l.id autem.s̈.ad.l.falc.& glo.tua[c] fa
tetur contrarium.Alibi glo.dicit contrarium. &
glo.l.id autem.s̈.ad.l.falc.facit differentiã,vtrum
detur pecunia:& tunc totum computat.arg.l.cũ
pater.in prin.s̈.de lega.iij.&.l.deducta.§. nũmis.
s̈.ad trebel.si corpus:& tunc dicit verum ista glo.
sed alia glo.est in.l.in quartam.s̈.ad.l.falci. & illa
dicit veritatem:quia aut hæres iubetur deducere:
& tunc distinguitur inter pecuniã & corpus hę-
reditarium.Aut accepit à statulibero: & tunc cõ
putatur pro parte sua tantum.sicut ista glo.dicit,
vt dixi plenè in.d.l.in quartam.tãgitur in.l.filiũ,
quem habentem.C.fa.erc.¶Opp.de.l.j.§.item si
ita.s̈.ad.l.falci.gl.soluit & bene:quia quãdo quæ
ritur,an debeat deduci de mortis causa capione,
quando hæres dat alteri:& dic,vt ibi.hic verò:an
computetur in falc.quod alius dat hæredi : & sic
ad hæredis incommodum.¶Hic dicitur: venit
in petitione hæreditatis.opp.de.l.etiã si putauit
§.si quis.de peti.hære.sol.& intellige hãc secun-
dum illã.Venio ad id quod dicit,ꝙ venit in tre-
bellianicã.¶Oppo.de.l.q here.§. cũ hæreditas.
in primo dicto.s̈.de condi.& demõ.sol.hic in eo
qui adiuit coactè:ibi spõte:vt.l.ita tamẽ.§.qui su
spectã.s̈.ad trebel.Ista sol.quam glo.dat,videtur
esse contra dictã.l.qui hæredi.§.cũ hæreditas.Et
rñ.breuiter:hic loquiŕ,quãdo capiŕ à statulibero:
& sic de bõis defuncti:secus si ab extraneo:vt ibi.
¶Venio ad quartũ dictũ ibi.ex peculio autem.
¶Opp.s̈.eo.l.quod conditionis.§.fin.vbi diciŕ,
ꝙ id,quod nõ erat in bonis tpe defuncti, non cõ
putatur in falcidia.glo.huius cõtrarij timore apo
stillauit tex.Primò,ꝙ seruo in vita domini ab ex
traneo fuit datum:& post mortem statulibero de
dit.& istud potest pertransire licet cum violen-
tia.Itẽ dicit,ꝙ si extraneus dat propter præsen-
tiam serui.de peculio esse videaŕ.& etiã pro hoc
l.falsus.§.sed & si is q.j.de furt.sol.ista non valet:
quia cõtra casum dictæ.l.quod cõditionis.in fin.
quia habeo inspicere,an sit in bonis defuncti,vel
non : & sic nihil ad rhombũ,si erat seruus p̄sens,
an non.Est vera conclusio solu.quę sequiŕ,quam
Iaco.de are.tenet,& Mar.eam sequitur,& est sol.
ꝙ imputatur,quod erat in bonis tempore mor-
tis defuncti.& dicit quòd mutat casum ibi:ex pę
culio autem.&c.& istud teneatis.

SVMMARIVM.

1 *Verbum hæredes,pro liberis.*
2 *Verbum pertinere,quod sit directum:& remißiuè.*
3 *Verbum cedo,in corporalibus,idem est quod do.*

¶ LEX. XLII.

SEia cum bonis. ¶Mor-

tis cau-
sa donatio extĩguiŕ,si donatari⁹ p̄dece
dit.& viuo donatore non potest peti:
nec pro eo cautio postulari, post mortem dona-
toris potest peti: sed ex ea falcidia detrahiŕ.h.d.
vsq; ad.§.cum pater.& ista est lex difficilis ĩ tex.
& diuiditur.in.vij.partes.Primò, ponitur vnum
thema.Secũdò,prima quęstio,& eius determina
tio.Tertiò secunda qõ.& eius determinatio, se-
cundum glo.& secundũ alios non determinatur.
Quartò,ponitur tertia quęstio,qua hic nõ deter-
minat.Quintò,quarta quęstio & eius determina
tio.Sexto ponitur sol.duarum quæstionũ : scili-
cet secũdæ & tertiæ,quas insolutas dimittit.Septi
mò,formatur & soluiŕ quinta quæstio. Secunda
pars ibi:agiŕ si res singulas.Tertia ibi. bonęfidei,
Quarta ibi:sed nunquid. Quinta vbi:vtrũ ergo.
Sexta ibi.sequiŕ ergo.Septima ibi:mulier deniq;.
d ¶Oppo.ad prin.[d]C.de dona.l.quisqs.Sol,tradi
tio nõ fuit hic de necessitate:sed sic contingit de
facto.¶Ad secundũ dictũ opp.quòd hęres nul-
lo modo possit agere:qa Titius stipulatus est li-
1 beris suis,nõ hæredibus.Sol.† hæredes, ex pone
i.liberi.facit ad trebel.l.ex facto.§.fi.¶Oppo.ꝙ
maledicat exceptio: quia nõ est nata actio:vt.l.si
mortis cã.in fi s̈.&.l.senatus.ĩ fi.sol.dic exceptio
facti,vel intẽtionis ex prima donatione, q̄ facta
est Titio,nõ põt agi,qa reuocata:ex secũda non:
qa nondũ cessit dies.¶Ad tertiã partẽ oppo.de
l.in oĩbus.s̈.de iudi.sol.illud est verũ in cõtracti-
bus inter viuos:secus in vltimis volũtatibus,ĩ qui
bus licet pœnitere:tunc cautio extorqueri non
põt.tene mẽti.¶Secundò opp.diciŕ hic bonæfi-
dei &c.cõtra.l.cũ,qui.s̈.ti.j.sol.ibi in donatione
inter viuos:hic in donatione causa mortis, q̄ hẽt
instar legatorũ;& sic bonæfidei:vt in.l.in mino-
rum.C.in quib.cau.in integ.restit. non est neces.
¶Ad secundã partem opp.ꝙ sit ĩter viuos: vt.j.
proxi.§.sol.vbi nõ fuit mẽtio mortis habita:nec
apponiŕ pactũ de restituendo : hic sic.¶Quæro
circa sextã partẽ.hic diciŕ,ꝙ prior donatio est re
soluta,q̄ fuit illa prior?dic vt in glos.¶Secundò
q̄ro,si mulier exponat sponte cautionẽ in filios,
an præcedens donatio videatur reuocata?glo.ꝙ
sic,per.§.sed & si quis priore.qb,mod.test.infir,
Dy.reprehendit istã glo.qa secunda cautio venit
ad confirmandũ,non ad primã infirmãdã : & sic
non tollitur.argu,l.non omnis.s̈.si cer,pet.sed si
poneres aliã donationẽ nouã, nõ ad confirman-
dam primã:glo.tua posset dicere verum,¶Vlti-
2 mò no.† ꝙ hic ponitur verbum ptinere:an sit ob
liquum,vel directũ?& tetigit in.l.j.s̈. de dona. Et
ꝙ sit directũ,vr̄ probari in,l.licet,C.de pac. dico
in.l.cẽturio,de vulg.& pup.Itẽ no.dicit tex.bo-
nis suis cessisse.&c. quid sit dictũ in corporalib⁹
3 cedere,dixi.s̈,ti.j.l.pe.in prin.† In ĩ corpalib⁹ ve
rò idẽ est dicere cedo,ꝙ do:vt hic patet in princ.

e ## Cum pater. ¶Infirmus nõ pręsumiŕ

cã mortis donare,[e] nisi de
reddẽdo cõueniat:vel fiat mentio mortis.h.d.&
est no.casus.¶In tex.ibi,absolutè dõaret.sine ali
qua repetẽdi lege:& nulla facta mortis mẽtione,
¶Op.s̈.l. pxi.so.ibi habita fuit mẽtio repetẽdi.
¶Oppo.de.l.seia.s̈.de do.præle.solu.ibi habita
fuit mortis mentio .& sic vbicũq; sit facta mẽtio
mortis,p̄sumiŕ cã mortis:aŕs in dubio ĩter viuos.
nõ ob.qcqd dicunt glo.in.l.quæ dotis.s̈.sol.mat,

¶ LEX. XLIII.

FVlcinius. ¶Ad donationẽ cã

mortis inter virũ &
vxorem;sufficit mortis cogitatio.

¶ LEX. XLIIII.

SI seruo mortis. ¶In do-

natione
causa mortis,q̄tum ad executionẽ,in
spiciŕ tp̄s mortis.h.d.Finis istius legis
habet duplicẽ literã:vnã negatiuã:aliã affirmati-
uã.sed prima gl.ponit primò casum vno modo,

a ¶Si mortis.not.in
donatione ĩter vi
uos trahitur retro
quo ad fructus,vt
est gl.fin. secundũ
do.Io.cal. in.l. ta-
lis scriptura. de le
ga.j.licet cõtra sen
serit in.l.sequẽs.q.
de le.ij. And. Bar.
b ¶Dicã.in.l. adde
no.per Bar.in.l.j.j.
pro do.vbi latius.

POMATES.

c ¶Et glo.tua. & p
gl.ista videŕ casus.
in.d.l.id aũt.nõ ca
uillando eam.Nec
valet ista distĩctio
Bar.q̄ poti⁹ habet
locũ in treb. vnde
illa gl. est reijcien-
da.& sic ẽt videtur
sentire Bart.in.l.in
quarta in.ij. colũ.
ad.l.falc.
d ¶Opp.ad princ.
ad istã glo.s. q̄ inci
pit primã. vide sin
gu.Bal.in.l.fin. C.
pro dona.ad fi.in
q.an pater &c.
e ¶Causa mortis do
nare.An & quãdo
pręsumaŕ donatio
cã mortis,vel inter
viuos:vide plenè p
do.Io.in.l. q̄ dotis
s̈.so.ma.q reprehẽdit
intellectũ, quẽ dat
ibi Bar.ad.l. cũ ma
ritus.§.fi. de pact.
do.cuius reprehẽ-
sioni, inquantũ se
fundat in.l. spado
nem.§.qui iura.de
excu.tu. posset rñ
deri p no. p Bar.in
l. admonendi.s̈.de
iureiur.& ad istũ.
§.adde,ꝙ no.Bar.
in.l.j.§.idẽ corne.j.
de qõ.& ad iura al
le.p Pe.cõtra cõem
opi. quę refert ibi
Imo.rñderi põt vt
patet ex no.p Bar.
in.l.si sub cõditio
ne.cũ.l.seq.s̈.de cõ
dic.ĩde.adde tamẽ
ꝙ do.Aut.arg.illi⁹
tex.in.c.ij. de con
sue.no. ꝙ donatio
facta p infirmũ,in
dubio intelligiŕ cã
mortis . & ita ibi
trãsit.sed do, Ioã.
ibi cõtra,p ea quæ
hic habenŕ. & istis
adde no. p Bar.ĩ.l.
stipulatio hoc mo
do cõcepta.de ver.
obli.ver.quęro ali
quis &c.Itẽ limita
hoc ,vt p Bal.in.l.
p hæreditarijs.C,
de her.acti.in fi.la-
tè p Bal. post Cy.ĩ
l.ij.C.de iu.do. ali
qd p Bal. in.l.j.ix.
q.C.si qd in frau.
pa.dixi post Imo.
in.d.l.q̄ dotis.& p
Bal.in.l. si mortis.
C.ad.l.falci.& ali-
qd in.l.in donatio
nibus.eo.ti. vbi q̄-
rit,qd si dixi vtere
bonis meis post
mortẽ meã: an sit
donatio cã mortis
remittit se ad.l.li-
cet.C.de pac.adde
quę dicaŕ donatio
cã mortis, qb⁹ ver
bis reuoceŕ.& quot
testes requirãtur.
Bal. consi.xlix.Et
q̄ propriè dicatur
& qbus verbis fiat,
p eundẽ cõsil.cvij.
& consil.cxxxvij.
vbi ponit, si aliqs
donat oĩa bõa sua
retento vsufructu:
ita tamẽ, ꝙ donata
rius post mortem
teneaŕ dimidiã da-
re pauperibus : an
hæc dicatur dona-
tio causa mortis,

a ¶ Si vxor.& no.d.l.si vxor.quę secundũ do.meũ est sing.Andr.Barba.
b ¶ Computaꝝ de momẽto.Quãdo de momẽto ad momentũ fiat,cõputatio.vide p Bar.in.d.§.minorẽ.p Imo.post Bar.& Bal.in.l.si cui.ff.de le.j.
c ¶ Is,qui suis.& no.de ista dictione suus,pro cõclusione, quã sustentaui contra domi.meum in rub.š.de ope.no.nuntia.Andræ.Barba.

d ¶ Sed hoc.vide ꝙ not.alleg.Bald.& Ange.in.l.bene à zenone.in princi.ij.co.C.de quadri.pręscri.
e ¶ Contra fraudes. Bene facit, quòd habeꝝ in.l.qui in aliena.§.si is q putabat.de acq.hęre.&.l.qui seruum.š.de interro.acti.& no.do.Ioã.in proprijs terminis.ĩ.l.post dotem.in.vj.lect.Dy.š.sol.mat.licet non alle.istũ tex.vbi est casus secundũ Bart.Istud primò limita. nisi mandatũ fuerit repudiatũ, secundũ Bal.in.l.si literas.C.man.Itẽ nisi ex interuallo lõgi tẽporis mãdatarius egerit,secundũ gl.no.in.§.ope.insti.de obli.quę ex deli.nascunꝝ.quã tenet Inno.extrà de homi.ĩ.c.ad audiẽtiam.Adde q̃ not.insti.de act.in.§.sequens. in materia mãdati. Cõtrariũ est verius: vt no.p Bar.in.l.nõ solũ.§.si mandato de iniur. scripsi post Bart.in.l.iij.§.j.ff.iud.sol.Adde Bal.in.l.si patruus.in ij.colũ.communia vtriusq; iu.& quæ dixi in.l.si ita stipulatus.§.Chrysogonus.de ver.obl.Allegando Bar.in l.post dotẽ.& hic addo,quod nota.Bald.in.l.cũ precibus.in fi.C.de proba.& Bal.in.l.j.in xj.q.C.si seruus extero.pulchrè Bal.in rub.C.de cõtrahen.emp.in.xv.q.vbi etiã quęrit,q d si consumpsit procurator fruct⁹ ex re empta:an compẽset cũ pecunia? & dixi post Bart.in.d.l.iij.§.j.j.iud.sol.& pro Bar.videꝝ esse casus ibi.p Ang.& Imo.in.l.pignori.§.fin.j.de vsuc.Adde Alex.consil.lviij.iij.lib.
f ¶ Et no.ipsum.Vide not.per Inno.in.c.cum olim.de

q satis põt sustineri.secundò ponit gl.casum quẽ no.qa secũdũ hoc,ad hoc,vt cedat dies donatiõis, requiriꝝ apertura tabularũ,& aditio hæreditatis, sicut in legatis.dixi.š.e.l.in mortis. ¶ Opp.de.§.cũ igiꝝ.l.j.C.de cad.tol.Sol.aliud hodiè:vt in glo.sed certè etiã secũdũ ista tpa cedebat à tpe mortis: vt.l.si post diẽ.in princi.qñ di.leg.ce.Vnde dic,ꝙ in illo.§.cũ igiꝝ.fit mẽtio de iure antiquissimo ante tẽpora digestorũ.Vel dic,ꝙ post iura Digestorum.fuit.l.Papia.q̃ p illã cõstitutionẽ corrigiꝝ:vt ibi Cy.Alij habẽt literã affirmatiuam:& tunc stat optimè secũdũ ista tẽpora,& hodierna. ¶ Op.de ver.obli.l.si filius.de reg.iur.l.q̃ legata.Sol. aliud in cõtractibus merè inter viuos.& sic apparet ꝙ
a ratio gl.posita in.l.si vxor.[a]C.de cõdi.inser.nõ est bona:qa etiã in donatione cã mortis vertiꝝ opera filij,vel serui,& tamẽ nõ quęriꝝ dño, vel patri: vt hic.Ratio:qa hic à tẽpore mortis sumit effectũ:vt l.in mortis.š.eo.nec retrotrahiꝝ: vt no.š.e.l.si mortis causa.ergo &c.dixi in.d.l.si filius.de verb.obl.

De manumissionibus. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Minor.xx.annorum non dicitur, nec maior:qui est in ultima die.xx.annorum.*

2 *Priuilegium inductum ex tempore,quando computetur de momento ad momentum?*

3 *Tempus in beneficio restitutionis in integrum de momento ad momentum supputari.*

¶ LEX. I.

1 PLacuit.† ¶ Qui est ĩ vltima die.xx.annorũ, non est minor.xx.ann.neq; maior. hoc dicit. ¶ Op.de.l.iij.§. minorẽ.ff.de
2 mino.Iac.de Are.†sol.dicens.Quãdoq; priuilegiũ incipit in tẽpore:quãdoq; finitur ex tẽpore.Primo casu,aut incipit cũ iniuria alterius,aut nõ.Secũdo casu sufficit peruenisse ad vltimam diẽ:vt hic.&.l.qua ætate.š.de test.Si cũ iniuria alterius.sufficit diem esse cõpletã:vt.l.in omnibus.de act.& obli.&.l.in vsucapio,j.de vsuc.Si fi
b nitur ex tẽpore,tunc cõputatur de momento[b]ad
3 momentũ:vt.d.§.minorẽ. ¶ No.tex.in fi.†sed secus in beneficio restitutionis in integrum: vbi de momento ad momentũ fit cõputatio.š.de mino,l.iij.§.minorem.

SVMMARIVM.

1 *Dictio suum,non semper denotat dominium.*

¶ LEX. IIII.

c IS qui suis.[c]¶ Not. de dictio-
1 ne†suus,in.l.seruos autem.š.de lega.iij.& glo.bona est in.l.j.in prin.š.de orig.iu.quia suus nõ semper denotat dominium.& quãdo non potest:sumitur impropriè.& ista est bona lex.

SVMMARIVM.

1 *Clausula constituti apposita in instrumento uenditionis,nõ est necesse,quod apponatur hoc fuisse actum in principio instrumenti.*

Si ab ignoto. ¶ Iste.§. habet casum multũ singularẽ.& per
1 istum tex.dicũt quidã,†ꝙ in cõtractu emptionis & venditionis,debet dici ab initio,ꝙ vendens cõstituiꝝ se emẽtis noĩe possidere.& hoc fuit actum
d ab initio:vt hic:ibi enim ab initio &c.sed hoc[d]nõ est verum:quia hoc in domino & seruo: secus in duobus liberis,qui hoc possunt inter se pacisci.

SVMMARIVM.

1 *Procuratori si dixero uade eme talem domum nomine meo: & ipse emat pro se:quia sibi non ita cito dedi pecuniã præsumitur tamen pro me empta.*

1 Vnde quæri. ¶ Tene mẽti†istũ tex.
e cõtra fraudes,[e]q̃ fiũt to

priui.Idem in pupillo.vt hic est tex.quẽ no.ponderat Bal.in.l.j.in.x.q.C.si seruus extero.& etiam in.xj.q.
g ¶ Si quis dicat.Ang.alle.istum tex.mirabilem ꝙ deficiens in probatione suæ causæ debet dãnari in metallo.quod est no.dignũ, secundũ eum hic.Itẽ dicit hic dari cautelã,si ex statuto datiarij debeant facere rationem quolibet mẽse:aliâs incidãt in pœnã vadãt ad iudicẽ & offerant se patos reddere, & dare fideiussores: & dicãt se nõ teneri in aliquo dominis datiarijs. Ita hoc no.dixit. Andre.Barba.

ta die. dico tibi:volo,quòd emas domũ pro me. Tu dixisti da pecuniã:ego non dedi tibi ita citò: tu emisti pro te & tuo noĩe quòd tunc lex pręsumit de pecunia mea emptã esse:postquã à principio inter te & me fuit actum:vt hic. Pro hoc facit.j.de iu.fisci.l.edicto.§.cum ante.

f Siue autem. ¶ Iste est bonus.§. & no.ipsum[f] & signa:quia vado ad monachũ,vel religiosum.vt emat pro me: & emit postea pro monasterio nõ põt denegare quin mihi reuendat:sed potius põt compelli,vt mihi reuẽdat:hunc tex.alleg.Iac.de are. ad hoc.

SVMMARIVM.

1 *Pœna imponenda à patre filio,non potest excedere legalem.*

¶ LEX. V.

g SI quis dicat.[g]¶ Ibi vtiq; no maiorem. No.istum tex.per quem potest deter-
1 minari, †ꝙ non potest pœna à patre imponẽda,vel imposita excedere legalem: vt.C.de pa.po.l.iij.&.C.de emen.propin.l.j.

¶ LEX. VI.

SEruus pecuniam. ¶ Tex.ibi,retulisset. si separatim habuit animum reddendi:vt.š. de lega.ij.l.cum pater.§.filia.Ia.de are.

¶ LEX. VIII.

QVi poenæ serui efficiuntur. ¶ Si alienatio est reuocabilis. reus criminis capitalis,non potest reuocare.hoc dicit.

SVMMARIVM.

1 *Prohibitio testatoris & iudicis æquiparantur.*

¶ LEX. IX.

h SEruus hac.[h]Not.† prohibi-
1 tionem testatoris contrahentis & iudicis ęquiparari.h.d.

¶ LEX. X.

IVlianus debitor. Illud quod non est in bonis debitorum simpliciter,non trãsit in obligatione creditorum simpliciter.h.d.

¶ LEX. XV.

MOrtis. ¶ Iste tex.est bon⁹, & notabilis.& tene eum menti.

¶ LEX. XX.

CAusam. Ibi nisi ita.rõ differẽtiæ est:qa lex semp est certa secus in eo,quod in facto hoĩs consistit.

i Puellam.[i]¶ Sufficit ad euitãdã pœnã, si de facto sit factũ.h.d.

SVMMARIVM.

1 *Probibitio fundi dotalis,an porrigatur ad res,quæ seruando seruari possunt? remissiuè.*

¶ LEX. XXI.

1 SEruum.† ¶ Facit ad.q.an ꝓhibitiõ fũdi dotalis porrigaꝝ ad res,q̃ seruãdo seruari possunt? de quo in.§.& cum lex.C.de rei vxo.act. & glo.no.in auꝝ.siue à me.C.ad velle.& ibi dixi alio anno.

¶ LEX. XXIII.

k CAius.[k]¶ No.ĩsi.tex.facit ad.q.si emo rẽ,& dicũt verba cõtract⁹:emit sub cõditiõe:& erit mod⁹.facit ad id,quod dixi.š.e.l.iiij.§.nihil.

¶ LEX. XXIIII.

l LEge Iulia.[l]Not.istum tex.quo illa causa demandatur.dic,vt.l.possessore.

h ¶ Seruus.No.prohibitionem testatoris,& iudicis ęqparari:quod ĩtellige in isto tex.secũdum Ang.aliâs secus. vide not.in.l.ea.C.de condi.ob cau.And.Barba.

POMATES.
i ¶ Puellam.& facit ꝙ no.in.l.si seruũ.j.de ver.ob.&in.l.ij.š.de cõdi.& demon.& no.ꝙ prouisio homĩs, facit cessare ꝓuisionẽ legis.l.iam hoc iure.ff.de vul.& pu.tamen hęc ꝓuisio hoĩs,nõ facit cessare regulã legis.quod est not. dignum.& not.ibi, iniectio.ꝙ manus iniectio nõ habet locum authoritate propria,nisi qñ factum est notorium: aliâs secus.l.j.C.de ser. expor.Bart.in.l.iij.C. de pigno.And. Bar.

POMATES.
k ¶ Caius.Nota istũ tex.ad id quod dicit Ang.in.l.apud Celsum.§. in hac.&.§.marcellus.ꝙ acceptans contractum, tenetur acceptare cum suis ossis, ballosis, & spinellis.j. de excep.do.& vide Roma. consil. ccclij.in fin.vbi alleg.ad hoc in pulchro casu.

l ¶ Lege.Iu.hęc est singul.l.quam alleg.tibi.ĩ.l.de die.š.qui satisd.cogã.

Notabile istud ex.l.lege Iulia.nõ credo Barto.tum quia ĩ vetustis voluminibus nõ ha-

De manumissis uindicta. *Rubrica.*

¶LEX. II.

SI minor. ¶An qui non potest per se, possit alij cõmittere? dixi alio anno in.l.fi.C.de pac.sed tex.est in.l.si fundus.§.j.ſ.de pigno.

SVMMARIVM.

1 *Reuocatio mandati, quando ex reuocatione mandatarius non læditur, non debet ad notitiam mandatarij peruenire.*

¶LEX. IIII.

a SI pater. [a]¶Voluntas nõ finitur morte, libertatis fauore[b]. Itẽ reuocatio†nõ debet peruenire in noti-
b tiam mandatarij, si ex reuocatione nõ læditur. vide gl. quę in
1 cipit. ergo &c. sed ibi versatur damnũ, si ignoranti renuntia-
c tur. Non enim reuocatio nocere debet: vt.l.si mandassem[c].ſ.mand. hic per manumissionem donatarij, damnum nõ versatur. Dy. Iac. de Aret. de hoc plenè per Cy.C.man.l.mandatum.

Quoties. ¶No. bene istum.§. qui videtur contra id, quod dixi in.l.multum.ſ.de condi.& demon. Sed pro modo dicamus, quod est fauore libertatis: tamen cogitabis.

SVMMARIVM.

1 *Prælatus, quod potest remunerare pro seruitijs habitis.*

¶LEX. IX.

1 IVsta causa. ¶Facit,†ꝙ prelatus potest remunerare pro seruitijs habitis, quod aliâs nõ posset. sed habet probare istas causas quas hic ponit: quia iustę sunt. & facit.l.iubemus.C.de sacrosan.eccle.

¶LEX. XIII.

SI collactaneus. ¶Per istũ tex. dicit Iac. de Are. & Oldr. vt refert Cy. in.l.exigendi.de procu. ꝙ minor.xxv.an, põt esse procura. Cõtrariũ tenet gl.in.l.minor.ſ.de procu.& præalleg.l.exigendi. Hic intelligitur de procuratore ad iudicia, nõ ad negotia: quia nõ est sufficiens causa manumittẽdi: quia etiam seruus põt esse procurator ad negotia: vt l.seruum.de procu. nõ ergo esset iusta causa manumittẽdi: quia vult facere eum procuratorẽ ad negotia. Ad.l.minor.&.l.exigendi. dic, quòd loquuntur in defensore. secus in reo. ¶Sed quicquid dicas, habemus hodiè casum, quod minor nõ põt esse procurator: vt extrà de procu.c.qui generaliter.§.fi.lib.vj. Ad.l.istã responde, quòd loquitur ad negotia: & est sufficiens causa: quia citius cõtrahit quis cũ libero, quã cum seruo. & potest esse iusta causa manumissionis: quia libentius debet negotiũ gerere, & magis fideliter: cum beneficium libertatis acceperit, cum sese nouerit obsequi plus debere. &c. vt.l.j.in fi.ſ.de procu. Cęsa.

¶LEX. XV.

ETiam conditionis.

Ex præterito. ¶No. istum tex. bene.

d Absens. ¶Tene mẽti istũ tex,[d] quem doc. alle. vbicunq; minor potest esse in iudicio sine tutore: & quãdocũq; põt sine tutore gerere: ad ea potest procuratorẽ cõstituere sine tutoris authoritate. ar. huius.l.&.ſ.q petãt tu.l.diuus.§.ij.no. extrà de resti.spo.c.ex parte.

SVMMARIVM.

1 *Notarius creatus ab alio, quam à Principe, non potest extra territorium creantis conficere instrumentum.*

¶LEX. XVII.

e APud proconsulem. [e]¶Ista est no.l.ego allego.l. istam† ꝙ ille,
1 qui habet iurisdictionẽ voluntariam ab alio quęsitã, quam à Principe, non potest eã extra territoriũ exercere. Et ideo tabellio factus à Rege, nõ põt extra regnũ condere instrumentũ. nec tabellio factus à populo, extra illum populum potest instrumentum condere. simile in.l.ij.de offi.procon.& lega.

¶LEX. XX.

SI rogatus.§. Matrimonii. ¶Istũ.§.cũ glo.no.induco ad vnã.q. Quidã fecit testamẽtũ, & reliquit filiũ suũ hęre
f dem: & dicit, ꝙ si filius meus acceperit vxorem se indignã[f]. priuetur hęreditate, & deueniat in talẽ. ille accepit vnã ancillã: an amittat hęreditatẽ? & certè videtur, ꝙ non per istam gl. quia indigna est, quę prohibet̃ duci: sed ista non prohibet̃ duci. In contrariũ facit, ꝙ indigna dicitur considerata qualitate viri, & suorũ nataliũ: vt.l.iij.§.si emancipatus filius.ſ.de bo.pos.contra tabu.C.de episco.audien.l.tam dementis. Iaco. de Are. tangit hic.

SVMMARIVM.

1 *Faciens per alium, ipse uidetur facere in his, que iuris sunt: secus in his, que sunt facti.*

¶LEX. XXII.

g PAter ex prouincia. [g]¶Qui p alium facit
1 †ipse facere videtur: vt l.j.§.deiecisse.de vi & vi ar. Gl. dicit, ꝙ per fictionẽ. sed dico in.l.si is, qui pro emptore.j.de vsucapi. ꝙ illud est verum: in his quæ facti sunt: quia tũc fictè videtur fieri. sed in his, quę iuris sunt propriè ipse facit, vt hic.

betur: tum etiam, quia nõ facit ad legẽ, & est corruptum. credo, ꝙ voluit adducere.l.ij.ff.de offi.proconſ. Alexan. Loseus.

a POMATES. ¶Si pater. & no. quod hic dicit Ang. ꝙ si beneficiũ conceditur ad bene placitũ concedentis, finitur morte. facit.c.dudũ.de præben.lib.vj. Bar.in.l.centesimis.de verb.obli.& Bal.in.l.j.C.de postulan. Bal. in proœ. ff. & an per furorẽ expiret? Io.an. dubitat. dic, si conceditur ad beneplacitum, furore expirat: si donec Titius erit prudens: tunc non, propter furorem Titij. casus est peregrinus. in.l.ambiguitatẽ. C.de vsufru.

De manumiss. quæ serui ad uniuersi. pertinen. impo. *Rubrica.*

SVMMARIVM.

1 *Ciuitas, an æquiparet̃ pupillo, & restituat̃ more minorum?*

¶LEX. III.

SEruus ciuitatis.

1 ¶Solet esse† quęstio: an ciuitas æquiparetur pupillo: an soleat restitui more minorũ? est materia.l.res.C.ex quib.cau.ma.&.C.de iure reipubli.l.rẽ publi.lib.xj. Sed an æquiparetur pupillo? videtur ꝙ ęquiparetur cuilibet priuato. vt hic, cõiuncta.l.pupillus.ſ.tit.j.ad Mace.l.nihil.ſ.de manu. Gl. tua videtur dicere, ꝙ ęquiparetur pupillo. aliud reperies in glos.j.ꝙ cuiusq; vniuer.

De manumissis testamento. *Rubrica.*

¶LEX. II.

SI quis ita. ¶Ibi à testamẽto.i.a testamẽtaria libertate. & sic nullum videbatur le. vt.C. de lega.l.seruis. Iac. de Aret.

SVMMARIVM.

1 *Dominium rei propriæ testatoris legatæ, transit in legatarium recta uia: secus in re hæredis.*

¶LEX. VI.

h SI fructuarium. [h]¶Quãdo testator legat rẽ suã, trãsit dominiũ recta via in lega
1 tarium: sed quãdo rẽ hæredis, nõ trãsit recta† via: vt.l.j.C.cõmunia de le.& ibi p doct. licet gl. dicat aliter & malè. Sed vbi testator legat rẽ suã quo ad proprietatẽ, hæredis quo ad vsumfructũ: an transeat recta via dominiũ in legatariũ? certè sic, vt hic.

SVMMARIVM.

1 *Articulus, quod talis cognouit talem uiolẽter, an procedat?*

¶LEX. VIII.

SI ita sit scriptum.

¶Ista est pulchra lex, & notabilis. & si tu haberes intellectũ, tu diceres mihi, hic est casus contra quandã quęstionẽ, quã formasti. in.l.ij.j.de duob.re. vbi dicitur in glo. actiuè & passiuè. & est alia gl.C.de proc.in.l.j. Et fuit quæ
i stio: qa fuit formatus articulus, [i]ꝙ talis cognouit
1 talem violenter.†& dixi, ꝙ potest intelligi actiuè & passiuè. ideo articulus nõ cõcludebat. hic videt̃
k contra: qa diligẽter[k] põt assumi actiuè & passiuè: & secundũ mentẽ disponentis tantũ intelligit̃. sed non est cõtra: qa verũ est, ꝙ secũdũ mentẽ & intentionem proferẽtis, in iudicijs debet interpretari: sed in articulo, si sic probauerit testis interpretatur contra proferentem: licet ipse proferens, pro sed interpretetur.

¶LEX. XII.

SI quis libertatem. ¶Aliter nõ posset dari directa. nam remissio fit iure prętorio: & sic datur vtilis, nõ directa: vt.d.§.quoties. alleg. in glo.

SVMMARIVM.

1 *Volumina rationum reddi debent, quando ratio administrationis fit.*

2 *Dictio cum, posita inter personas, coniungit principaliter, inter res, accessoriè. & numero.4.*

3 *Arguere de uerbis testatoris ad uerba legis, licet.*

¶LEX. XIII.

b ¶Libertatis fauore. Idẽ in his, quæ respiciunt fauorẽ animæ, secundum glos.in.c.si gratiose.de rescrip.libr.vj.&.xxv.distinc. qualis.

c ¶L.si mãdassem. Et legitur in.c.ex parte decani. extrà de rescript. & quod no.C.de satisda.l.j.& Bart.in l.non solũ.§.morte.in. vj.colum.de oper.no.nuntia.

d ¶Istũ text. Adde Bar.in.l.si ex legati causa.de verbo. obliga.

e ¶Apud proconsulem. de hac.l. vide per Barto. aliâs Bal.in.l.cũctos populos.C. de summa trini.

f ¶Se indignã. quæ dicatur indigna vxor, Adde Bald. in.l.iij.C. de nup. per illum tex.

g ¶Pater ex prouincia. glos. Adde ad hanc, quæ not. Inn.in.c.in causis. in fi.de offi.deleg. facit.l.item corũ. §.j. quod cuiusq; vniuer.no.

h ¶Si fructuarium. De intellectu huius.l. vide.d. Ioan. in.l.si seruus Titij. post Bart. de leg.j.

h ¶Si fructuarium. Item est singula. secundũ Ange.in.l. ij.ſ. de pub. secus quando legat rem hæredis. Andræ. Barba.

i ¶Formatus articulus. Adde.l. filius. de testa.&.l.si vxor. de adul. Ange.in.l.ij. vi bo.rapto. dixi in.d.l.ij. de duo.reis.

k ¶Quia diligẽter. Not. de verbo diligenter. vide tex.in.c.ij.de fur.& vide.c.bonæ.de ap. Andræ. Barba.

a ¶Item erit dicendum. Vide plenè Bald.in.l.j.C.de act.& oblig.& in.l.j.C.manda. Et differentia inter dictionem cum, & dictionē &, collige ex no.per Bart.in.l.j.§.si plures.š.de exerci.ī.vj.q.in repe.& per Bar.in.l.si cui.in princi.de le.j. Adde ad not.per Bartol.quòd libri rationum debeant reddi: quæ voluit Bald.consi.ccclij.

b ¶Vnam quęstionem.adde Bartol. latè in.l. Titia, de le.ij.

POMATES.

c Quia hic viuēs. Et vide ꝙ not.Bal.in l.fi.C. de bo.quæ li.& Lud.in.l.hac consultissima, C. de test, dixi, in.c. Ray.

d ¶De ista. q. vide Bart.in.l.aut facta §.tps.ff. de poe.& facit iste text.ad aliā.q.de qua per Bald.in.l.fin, C.de pact.vbi alle. istū text. Adde Ang. consil.cxciiij.quo statutum per sonum cāpanæ possit inducere noctē & diem.

e ¶Stichus. Adde do.meū in .l.si ita scriptum.§.j.š.de hære.insti.Andrę. Barba.

f ¶Qui filiū impuberē. Adde gl.hic ꝙ sufficiat sola cōfessio tutoris.ꝙró administrationis fuit reddita. vide Bal.in auē.ijsdem in.iij.col.C.de secun, nup,

g ¶Sciendum. Et vide tex.sin.ī.l.ita tñ.§.si pr̄.ff.ad trebel.itē tab.pupil. fidei.vniuersale cōfirmāt.vide casum sing.secūdum do.meū in.l.cū hæres š.ad Trebel.& vide de materia eundē ī repe.l. si filius q patri.š.de vulg. & pu. And.Barb.

h ¶Not.ꝙ factū.& vide gl.fin.secūdū Bal.in.l.si dolo, si qs omis.cau. te.& ꝙ not.in.l.j.§.hęc actio.j.ne vis fiat ei.& ꝙ not.Bal.in l.j.§.si ꝓcurator. š.si quis ius dicen, And.Barb.

i ¶Nō nocet.error syllabę non vitiat idē ī errore literæ c.ex pte.de fide ī-st-u.& vtrūq; etiā habet locū ī rescr. vt ibi no.in gl.nisi p t lē defectū redderet falsū latinū. c.ad audiētiā.el.j.de rescr.& no.hoc dixi aliquid post Bart.ī.l.iiij.de le.j.

s **I ita fuerit.**

Quæstio hæc. ¶Iste.§.licet sit in extraordinarijs, tñ gloss. in.l.si plures, C.de cōdi.inser.fecit magnū festū. ¶No.ꝙ cōditio, quæ consistit in dando & faciēdo, si satisdat, de iure, in sentētia nō valet. ¶†Itē

1 no.ꝙ ipsa volumina rationum debent reddi. ꝙ tenet Iac.de Are.in.l.j.§.officio.de tut.& ra.dist. & ꝙ tutor debet reddere pupillo libros ratio-

2 num. Item erit† dicendum[a] notabiliter.ꝙ dictio

a cum, posita inter personas, coniungit principali-

3 ter, non accessoriè. ¶†Item nota, ꝙ licita argumentatio est de verbis legis ad verba testatorum. ¶Oppo.ꝙ dictio cum, coniungit accessoriè: vt.l.

4 j.&.ij.&.iij.š.de pe.lega. Soluit gloss.†tua illud contrarium multum not.institu.de le.§.si quis ancillas.quia dictio cum, inter personas, coniungit principaliter; vt hic; sed inter res, cōiungit accessoriè: vt.l.j.&.iij.de pecu.leg.per Cy.in.l.j. C.de verb.signi,

SVMMARIVM.

1 *Mulier relicta usufructuaria filio instituto: & extraneo substituto, si moritur filius: debet habere integrum usumfructum.*

¶LEX. XVI.

SI ita scriptum fuerit. ¶Si fauore certæ rei, verba trahūtur ad impropriā significationē, talis fauor ad dispositionē sibi cōiūctā, nō trahiē.h.d. Iaco.de Are.ponit hic vnā distinctionē, quā ponit Cy.ī.l.ex his, C.qñ di.leg.ced. ¶Habetis hic

1 †videre vnam.q.[b]testator reliqt filiū suū hęredē,

b & sibi substituit extraneū, & suā vxorē reliqt dominam.& fructuariā omniū bonorū suorū. Mō filius non extitit hæres: mulier vult vsumfructū omnium bonorum suorū: substitutus dicit, tu nō debes habere nisi alimēta secūdū cōsuetudinē positā.in.l.j.C.si secūdo nup.mul.& nō ob.qa sum extraneus: & quia filio fuit impositum grauamē Dico, quicquid dicat extraneus: ꝙ mulier debet habere vsumfructum omnium bonorum, per istā legē cōiūcta illa cōsuetudine: quia quādo relinqtur domina, & vsufructuaria, de iure scripto debet habere dominiū & vsumfructū: licet ex cōsuetudine fauore filiorū interpretetur, vt debeat habere alimēta. Nā fauore filij remoto: quia nō fuit hæres, licet fuerit scriptus, remanet lex; vt argu. hic in fi.coniuncta dicta consuetudine.

¶LEX. XVII.

LIbertas quæ. ¶Not.ꝙ aliqd non potest conferri in tempus, quo fieri non potest.

Hæc autem scriptura. ¶No. istū casum, de quo facio magnum festum alibi.

Hæc scriptura testamen. ¶Hæc verba ita, vt, faciūt modum & potest qs compelli ad modum implendum.

Post annum. ¶Pluralis locutio, duorū numero est cōtenta.

SVMMARIVM.

1 *Tempus quo nox efficitur, est dies; & tempus quo dies efficitur, est nox.*

¶LEX. XVIII.

QVi duos.

Hæc conditio. ¶Si tēpus apponiē substātiæ legati, ī dubio tēp⁹ īcipit à morte testatoris.h.d. ¶Hic dicā†tibi vnū.ꝙ tenebis

1 mēti. Diciē, ꝙ viuēs moriē.& scitis ꝙ sit q̄stio, an sero sit de nocte, vel nō: & hoc anno, qñ redij domū, æqtaui tēpestiuè: & cogitaui hoc, p istā.l.qa dies moriē nocte viuēte.& sic tps illud, quo nox efficiē, est dies, & nō nox. Ita mane, qñ nondū venit dies, anq; veniat, dū incipit venire, ē nox, & nō dies: qa nōdū venit. Et hoc dico p istā.l.qa hic

c viuēs[c] moriē, & nōdū est mortuus.& sic viues, licet incipiat mori.de ista

d q.[d]dixi hoc anno.ī.l.j.C.de cust.re.ī terris, vbi pulsanē cāpanę. vide ibi.

¶LEX. XX.

s **Eruos legauit.** ¶Meminisse videtur, qui non apparet se de meminisse.h.d.

SVMMARIVM.

1 *Testis dicens de mēse Ianuarij, imo Februarij, aliquid actū, Probat de mēse Februarij.*

¶LEX. XXI.

e **STichus imo.**[e] ¶Dictio imo, poniē correctiuè.h.d. Allegaē†istud ad dictū testis, qui

1 interrogaē de quo mēse fuit: & dicit de mense Ianuarij, imo de mense Frebruarij.statur vltimo dicto, tanq; corrigenti.

¶LEX. XXII.

f **QVi filium impuberem,**[f] ¶Quietatio tutorum valet, nisi inter ipsum & eum cui facta est fuerit collusum.h.d.

SVMMARIVM.

1 *Authen.ex causa, an habeat locum in præteritione paterna?*

¶LEX. XXIX.

1 **VXorem.** ¶Iste est bonus casus.vide gl.q̄ inci.dabūt tñ.xx.& habes hic gl.ꝙ auē.ex cā.†habet locū in præteritione paterna.& similes gl.dedi in auē.ex cau. Hic dico istam gloss.esse falsam: quia hic pater ignorauit.& ideò voluit eum priuare oībus bonis.& ꝓbo per.l.sicut.C.de test.mili. Prætereà, posito, ꝙ non esset lex, tñ est casus.l.si vnq;.C.de reuo.do.in posthumo præterito.& non est mensis, quòd consului id, quod dixi.

SVMMARIVM.

1 *Incertitudo rerum, & personarum uitiat legatum.*

¶LEX. XXXI.

1 **CVm ex pluribus.** ¶Incertituto†rerū, & ꝑsonarū vitiat legatū.h.d. secundū Dyn.alibi vide glo.quæ incip.&.j.de reb.dub.ibi. quod est speciale: imò ibi est incertitudo rerum: hic rerum & personarum.& not.per Dyn.in.c.in obscuris.extrà de regu.iu.lib.vj.

¶LEX. XXXIII.

g **SCiendum est necessario**[g] Existentia sui hæredis, cōfirmat libertates.h.d.

¶LEX. XXXIX.

STichus seruus. ¶Iste est notabilis casus. Tenementi istum casum pro alienationibus, quæ fiunt, vt, non alienenē, res qa si alienēē reuertentur ad vēdentem: vt in.l.absenti.š.de do.

SVMMARIVM.

1 *Emphyteuta an poßit soluere pensionem in princ.anni: remißiuè.*

2 *Dilationes, si plures dantur una pro prima: alia pro secunda, alia pro tertia, an teneatur citatus in unaquaque comparere? remißiuè.*

¶LEX. XLI.

SI ita fuerit. ¶Ista est not.l.quā mille vicibus allegaui tibi in materia.de ver.ob. ¶No.text.

1 ibi celeritas p̄maturæ.&c.alle.†an emphyteuta posit pēsionē soluere in prin anni.dicā de hoc plenè.j.de stat.lib.l.statu

2 liberos.§.Stichus. ¶†No.vltimò hanc.l.qñ danē dilatiōes vna pro pria secunda: pro secunda: & tertia ꝓ tertia: & peremptoriè: vtrum teneatur quis comparere in vnaquaq; dixi in.l.qui ante calendas.j.de.ver. obli.

SVMMARIVM.

1 *Filius institutus sub conditione, si decesserit sine liberis, non dicitur conditionaliter institutus.*

1 **Meuia decedens.** ¶Nota.istam.l.pro eo, ꝙ faciunt tota die testatores. Instituo filium†meum sub conditione, si decesserit sine liberis.&c.ꝙ nō est conditionaliter institutus.š.de do, l.ij.§.fi.ibi dicam.

¶LEX. LIII.

h **LVcius.** ¶Ius cōsistēs in dādo nō pōt impleri, p personā curatoris adulti.h.d. Et facio magnū festū de ista.l.j.de sol.l.si seruus. ¶No.ꝙ factū[h] tutorum nocet pupillo: vt hic.&.l.Lucius, §.tutelæ.de admi.tuto.

¶LEX LIIII.

i q **Vi habebat.** ¶Error ī syllaba nō nocet[i].hoc dicit.

¶LEX. LVI.

SI quis seruo. ¶Ista.l.alleg.ꝙ si quis est substitut⁹ directo vulgariter, pupillariter, & per fideicōmissum, quo iure posset petere? & certè in electione sua est hic.&.l.recusare.§. Titius.š.ad Treb.

SVMMARIVM.

1 *Argumentum à contrario sensu, est ex expressa significatione.*

¶LEX.LVII.

a ¶ Do. Rof. vide Bar. & quæ ibi dixi in. l. qui filio. §. j. de hære. insti. Adde Bar. in. l. cum testamento. C. de manumiss. te. & adde hic tex. & ibi Bald. in. l. fi. in prin. C. de test. manumiss.

b ¶ Si is qui. Adde Bar. in. l. j. in. iiij. q. prin. ff. de vul. & pup. & no. in. l. q̄ssimum. §. expectandi. de secū. tab. & Bar. in. l. fi. de sen. pass.

in addi. Spec. in tit. de feu. c. quoniā. versi. Oldra. contra.

g ¶ Itē nota. vide Bar. in. l. decernimus. C. de aquæductu. li. xj.

h ¶ Facere poni. Sentit hic Bar. q̄ verbū voluerit, iunctū verbo placuerit vel videbit, importet liberā voluntatē. Cōtrariū videt̄ velle, & meli⁹ in extraua. ad repri. in ver, videt̄. in vlti. col. vide no. p̄ Bar. in. l. cēterum. §. fi. in antepe. col. et xi in. l. si finita. §. si de vectigalibus. ff. de dam. infe.

c ¶ Quòd iudex potest cogere. An iudex possit cogere vniuersitatē ad faciendum syndicū: facit ad hoc, q̄ no. Bar. ī. l. j. C. de iur. reip. lib. xj. & q̄ dixi post Bar. ī. l. nō pōt. j. de reg. iu. ad hoc etiam all. Bar. istū tex. in. l. solēt, in fi. de ali. & cib. leg. & Spe. in loco de quo ibi per eū. contrariū videtur velle Bar. in. l. j. C. de iu. rei pub. lib. xj. & vide Bald. in l. j. §. quib⁹. ff. q̄ cuiusque vniuer. nomine. p̄ In. ī. c. Romana ad fin. extra de sen. excō. in. vj. not. Bald. in. l. ij. §. hoc ēt. C. de iura. calum. per Bal. in l. fi. C. de manumi. test. vide Bar. in. l. j. §. si aūt collegiū. per illum tex. ff. ad Treb. sed intellige illud secundū istā legē scilicet, q̄ imo iudex potest cogere.

d ¶ Eadem constitutio. Vide de hoc Bal. in rub. ff. de acqui hæredi. & sic videtur, q̄ non teneatur fiscus ad legata. contrarium videtur in. l. cum fisco. ff. ad Sillania. & vide ibi dominum Ludo. And. Barb.

POMATES.

e ¶ L. Imperator. vide Alexand. cons. xxiij. inci. opportunè ponderatis. c volum. j. & l. lxxxviij. colum. ij. volum. iij. ubi loquitur maximè ī prohibitione testatoris.

f ¶ Deuenire in fiscum. Sed Rom. in l. si constante. §. fi. per illum tex. ff. solu. mat. videtur tenere contrarium. & respondet ad istum text. vt ibi per eum, sed ipsemet contradicit in l. si finita. si de vecti. ff. de dam. infect. vide Angel. hic. & Ioan. And.

¶ LEX. LVII.

Si quis locuples. ¶ Allegatur istam l. 1 † q̄ argumentum à cōtrario sensu, est ex expressa significatione: id est apertissimè. & ibi alleg. in. l. omnes populi. contrariū est per. l. apud antiquos. C. de fur.

¶ LEX. LIX.

Titia. Lucius. ¶ Ibi liber ne esto. i. esse non possis. et sic fuit potentia denegatiua. Per istam. l. videtur destrui practica Dy. in. c. peccatū nō remittitur. de dictione nisi. & hic ponitur derogatio negatiua.[a] hic Dyn. dicit, q̄ nō præcesit negatiua in contemptu, licet in cōstructu sic. Sed solutio est, q̄ hic præcedit negatiua potentiæ, nō negatiua actus:: quia negat potentiam. & ideo ponit potentiam dicti. nisi.

De fideicommissaria libertate. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Aditio hæreditatis ab intestato requiritur, ut legata in codicillis confirmentur.*

¶ LEX. II.

Si quis in testam. ¶ Ista est bona lex. & Rof. ponit vnā. q. ī libellis suis cōtra istā. l. ad cōfirmationē eorū, q̄ in testō relinquūtur, requirit̄ aditio ab intestato. h. d. Do. † Rof.[a] format. q. ī tit. de act. ex testō. & dicit, q̄ in codicillis cōfirmādis, nō reqrit̄ aditio hæreditatis ab intestato. ipse dicere videt̄ cōtra istam. l. & Iac. de Are. bn̄ dicit hic, q̄ reqritur aditio ab ītestato ad cōfirmāda relicta in codicil.

SVMMARIVM.

1 *Euenire q, potest, de iure communi, non de iure speciali in spici solet.*

¶ LEX. IIII.

Ergo. Si is qui.[b] ¶ No. † q̄ inspicitur q̄ euenire pōt de iure cōi: nō inspicit̄, q̄ euenire pōt de iure speciali.

Si sub conditione. ¶ Facultas implendi cōditionem ad hæredem transfertur.

SVMMARIVM.

1 *Iudex potest cogere uniuersitatem ad faciendum syndicū.*

Creditoribus. ¶ Ibi, & oportet officio iud. & Iaco. de Are. inducit istum tex. † q̄ iudex potest cogere[c] vniuersitatem: vt faciat syndicum.

SVMMARIVM.

1 *Bona uacantia, non sunt hæreditas.*

Eadem constitutio.[d] ¶ Iste text. facit, † q̄ bona vacantia, nō sunt hæreditas: vt dixi in. l. fideiussor. in fi. j. de fideiusso.

¶ LEX. X.

Quidam in testamento. ¶ No. tex. ad doctrinā, q̄ dat̄ in. l. fi. C. de re. alie. non al. ¶ Not. q̄ aliquādo, p̄ factū pōt impediri alienatio rei. Dicā j. de acquir. poss. l. j.

SVMMARIVM.

1 *Res prohibita alienari, non potest, in fiscum deuenire per publicationem.*

¶ LEX. XII.

Imperator.[e] ¶ Not. q̄ res, q̄ est prohibita † alienari, non pōt deuenire in fiscū[f] propter publicationē: vt. l. si in libertinū. ff. de bo. lib. & l. statius. in fi. j. de iur. fis. & quod di-

SVMMARIVM.

1 *Hæres institutus hæres & fideicommissarius, non est fideicommissarius, nisi sit hæres.*

2 *Verbum uolo. importat liberam uoluntatem.*

3 *Verbum arbitratus fuerit, importat boni uiri arbitrium.*

4 *Verbum placet, importat arbitrium boni uiri.*

5 *Consilium, ut in fideicommissis apponatur clausula: prout sibi uidebitur: uoluerit, & placebit.*

¶ LEX. XIIII.

Lucius titius. ¶ Iste est nota. & sing. casus: aliqs † instituitur hæres, & fideicōmissarius: & tunc nō est fideicōmissarius, nisi sit hæres. argu. hui⁹. l. ibi modestinus & c.

g ¶ Itē not.[g] argu. pro tabellionib⁹, qui dicūt, talis qui aliàs sic vocat̄. ibi, qui & Physillus vocat̄ & c.

2 ¶ Itē no. † q̄ verbū vult, significat volūtatē alterius liberam. Item si quis † arbitrat⁹ fuerit, importat arbitriū boni viri. Quid † de verbo placet? & casus hic est, q̄ libertas non pōt cōmitti in voluntatē liberā hęredis: vt. j. eo. l. fideicōmissaria. sed in arbitriū boni viri. & sic uidetis, q̄ verbum placet significat arbitrium boni viri. de verbo videbit̄, habetis. j. eo. l. fideicōmissaria. ¶ † Et ideo semp in fideicommissis sum solitus facere poni,[h] prout sibi videbitur, voluerit. & placebit.

¶ LEX. XVI.

Acciolam. ¶ Vide de verbo visum fuerit.

SVMMARIVM.

1 *Electio, si est data duob⁹: & alter latitat: sol⁹ q rema. eligit.*

2 *Officiales, qui remanserint in sacculo, possunt officium exercere ante, quā extrahantur: ex quo certū est ad ipsos officium spectare.*

¶ LEX. XXII.

Si legatario. A duobus.[i] ¶ Not. † q̄ si duobus data est electio: & alter latitat, nolēs eligere, sol⁹ q remanet, pōt eligere. Facit. l. j. §. si plures. ff. de exerc. & facit extrà de elec. c. cum nobis olim. ver. itē cum post. ¶ Iste ver. est not. & facit ad quæstionē. Officiales † sunt missi in sacculo, & est incertū qn̄ extrahuntur à fortuna: & venio ad vltimos, de qb⁹ est certū eos exire: qa alij nō sunt, exercēt offm̄ ante, quā extrahantur, an valeat? & videt̄ q̄ non per statutū. Sed dic, q̄ statutū loquitur qn̄ est incertū quod nō potest deueniri magis ad vnum, quā ad alium. h. d. Iac. de are.

SVMMARIVM.

1 *Clausula, uictum uictori in expensis condemno. posita in sententia, quando unus ex litigātibus uincit in parte, et alter in alia, malè ponitur.*

Cum is qui.[k] ¶ Not. istum text. cōtra iudices, quando vnus vincit in vna parte, & alius in alia parte. & iudex dicit: † condemno victum victori in expen. nō dicit bene:[l] quia illa verba non releuant, nisi declaret q̄ vterq; sit victor.

SVMMARIVM.

1 *Mandatum si sit pluribus aliquid, quod per unum solum expediri potest, illi soli uidetur mandatum.*

¶ LEX. XXIII.

Fideicommissaria. Seruum peculii. ¶ Hic est nocas⁹ & est cōtra vnā. l. de qua possetis dubitare. Dicit̄ hic, † q̄ qn̄ aliqd mādat̄ plurib⁹, & p̄ unū solū pōt expediri: illi tm̄ vr̄ eē māda. Iac. de are. cōcor. extrà de rescri. c. eā te. & sic vr̄. l. ista cōtra. l. si tibi homo. §. pe. ff. de leg. j. ubi nō debet, nisi p̄ hæreditaria parte res, quæ erat solius vnius hæredis.

Imo. ibi, de verb. obliga.

¶ Si legatario. §. à duob⁹. vide Bal. in. l. j. xij. qō. C. qn̄ non pet. par.

i ¶ A duobus. vide Bal. in. c. j. de mili. vasal. q̄ cōtu. est. et hic est optimus casus, q̄ si pauperes decesserint, & soli duo remanserint, q̄ illi duo dicunt̄ habere totū vbi cōuenit. Itē si fuit decisum per statutū q̄ habēs officiū, si portet illud vsq; ad triēniū, post eū ad breuia deuenit̄ officia: in duobus breuibus vltimis decidit sors sigilli super aliū, & sors alteri⁹ officij super aliū, q̄ necessariò debet fieri permutatio officiorum. Andrę. Barba.

k ¶ Cum is qui. Cōtrariū tenuit Ioā. de Imo. ī. l. iudex. de re iudi. Andræ. Barba.

l ¶ Non dicit bene. Contrariū Barto. hic tenet Fo. in. l. j. de re iudi. & vide q̄ not. Bal. in auť. general iter. C. de epis. et cle. ī. vj. co. ver. iuxta hoc quęritur. Bald. etiam videtur contrariū tenere in. l. terminato. in vlti. co. C. de fruc. et li. expē. & Imo. in. l. iudex post. q̄. fi. de re iu. & istud dictū Barto. debet intelligi, qn̄ cōdemnatio ex pēsarū est incerta quo ad personas: secus si quo ad expensas. c. cum dilecti. in fin. de do. & cōtu. & c. auditis. de procu. c. j. & se. pos. & fruc. Si tamen aliquę expensę factæ sunt super aliqua exceptiōe peremptoria. condēnatio expensarū deberet esse certa. c. finem litibus. & ibi Inno. in dicto titulo. de dolo & contu. & idem

Breuiter hic fuit error testatoris: secus si nō erra-
ret. Et istam solu. dabam, dum legebam hic. & se-
cundum hoc illa concordantia nō multū faceret.

SVMMARIVM.

1 *Duo specialia habentia originem ex eodem fonte, circa idē non possunt concurrere: secus si ex diuersis.*

¶ LEX. XXVI.

c Vm uero.

Apparet igitur. ¶ Quærit glos. an idem in maiorib⁹? & dicit, ꝙ sic. Iac. de Are. dicit contra. & hoc pro
pter duo specialia nascitur. quando scilicet post
1 mortem, & propter pubertatem. ¶ Sed op. † duo
specialia non possunt circa idem cōcurrere: vt. l.
j. C. de do. promis. Solu. duo specialia habentia
originem ex eodem fonte, circa idē, non possunt
concurrere. secus si ex diuersis.

Subuentum. ¶ No. quod prætor cognoscit parte absente: et
dicitur fieri causa cognita, cognosci de veritate. et
sic ante lit. contest. etiam potest examinari testis;
vt dixi. ṡ. de dam. infec. in. l. iiij. §. toties.

SVMMARIVM.

1 *Sententia lata parte absente, ex falsa causa, non est nulla: licet rescindatur.*
2 *Decretum interpositum ex causa, est nullū ipso iure.*

1 Hoc senatus. ¶ No. † ꝙ sententia lata parte absente, est ali
2 qua: licet rescindatur lata ex falsa causa. ꝙ secus †
est in decreto interposito ex falsa causa: quia est
ipso iure nullum: vt. l. magis puto. §. pe. ṡ. de re. eo
rum. &. j. ne vis fiat ei. l. j. §. hæc verba.

¶ LEX. XXVIII.

SI eum seruum.

Hæc autem verba.
Nota, ꝙ is qui cōtēnit venire, nō videtur latitare.

Ex iusta causa. ¶ Not. ꝙ absentes dicuntur ex iusta causa:
sed qui non sunt ex causa absentes, iniustè dicun-
tur absentes. Inno. dicit. ꝙ si clericus abest ab ec-
clesia, præsumitur ex iniusta causa abesse. Idē in
viro, qui abest ab vxore, in. c. fi. de eo, qui mit. in
posses. causa rei seruan.

SVMMARIVM.

1 *Decretum interpositum contra defunctum, tanquam contra hæredē, fauore libertatis transfertur ad hæredē.*

¶ LEX. XXX.

1 CVm quasi. ¶ Not. † ꝙ decretū interpositum, con
tra defunctum: tanquam absentem, trans
fert ad hæredē. & istud est hic speciale ī libertate.

SVMMARIVM.

1 *Sententia præsumitur lata, quamuis non sit.*
2 *Aditio hæreditatis, an requiratur ad confirmationem substitutionis exemplariæ?*

1 Si plures. ¶ † No. ꝙ presumitur lata sn̄ia, quis nō sit: ꝙ pono in materia
mea de fictionibus. in. l. si quis pro emptore. de v-
2 suca. ¶ † Quærebam in materia substitutionis ex-
emplariæ, vtrum ad confirmationem exemplarię
requiratur traditio. hic videt̄, ꝙ requirat̄ illa, quę
sufficit, & requiritur in furioso: vt dixi. in. l. cum
hæres. ṡ. ad Treb. & hic in fi. videtur facere.

SVMMARIVM.

1 *Difficilius perdo, ꝙ habeo ex meo, quā ꝙ habeo ex alieno.*

¶ LEX. XXXIII.

1 SI filius §. erit. ¶ Difficilius † perdo, ꝙ habeo ex
meo, quā ꝙ habeo ex beneficio alieno. Et
ad hoc al. Facit. l. ꝙ prin. & l. si Augustæ. de le. ij.

SVMMARIVM.

1 *Statuto dictante ꝙ principalis uerè contumax, non appellat. si procurator est uerè contumax, dominus potest appellare.*

¶ LEX. XXXVI.

NEque infantes. ¶ Tenemē-
ti tex. ibi: sed
nec si hi. ver. quia iniquum. & c. cum gl. quæ inci.
scilicet tutores & c. ad. q. quā disputaui Bononię,
1 & ibi examinaui. Vbi est statutū, † ꝙ prīcipalis ci
tatus, debet respondere: aliâs habetur pro confes
so. Tutor vel procurator citatus, non comparuit:
an habeatur pro confesso? & hic tex. facit, ꝙ non.
Tamen tex. facit contra in. l. non solum. in princ.
ṡ. de proc. Item facit ad quæstionem statuto caue
tur, ꝙ principalis. citatus verè contumax, non ap-
pellat. procur. est verè contumax: an principalis
potest appellare? certè sic: vt hic. Inno. tangit in. c.
j. extrà. vt lit. non contest. Et tertio anno, dixi vo
bis. in. l. j. §. si procurator. ṡ. si quis ius dicen. non
ob. nō allegaui istā legē: qa non fui recordatus.

SVMMARIVM.

1 *Citatus sub non suo iudice an teneatur comparere?*

Quid ergo. ¶ Lege istum, §. continuādo ad pręcedentia. & ha-
a bes casum, [a] quia scitis ꝙ citatus † debet venire, &
1 allegare priuilegium suum: Si citatus sub nō suo
iudice non venit, an potest fieri missio? hic vide-
tur casus, ꝙ sic.

SVMMARIVM.

1 *Rationem qui reddere tenetur, tenetur me de singulis instruere, & reddere computationes.*

¶ LEX. XXXVII.

SI pure data. ¶ Not. istam. l. & maximè in fi. qua-
liter iudex habet facere, vt ratio reddatur
& nō restituere: id est de singulis instruere. ¶ No.
1 ꝙ † q tenet̄ reddere rationē, tenet̄ me de singulis in
struere. Item tenetur reddere computationes, & c.

SVMMARIVM.

1 *Legata, an debeantur ex testamento imperfecto, ratione uoluntatis?*
2 *Testamentum imperfectum probat uoluntatem defuncti.*

¶ LEX. XXXVIII.

b IN testamento. [b] ¶ Hic est
1 casus † con
tra vltramontanos, qui tenent cōtra gl. q̄
c dicit, [c] ꝙ ex testamento imperfecto relicta deben
tur naturaliter. Cy. sequitur Pet. contra glos. Sed
cōtra eos est hic casus. & in. l. ij. de fideic. dixi alio
anno. in. l. cū quis. C. de iur. & fac. igno. Et istā legē
d allegaui [d] in vna. q. Quidam diues homo de Mar-
chia, incepit facere testm̄: & iā erat scriptū, ꝙ in ta
li loco fieret ecclesia: et legauit pro ea tm̄: mō ille
ante perfectū testm̄ decessit. Tutores filij volue-
runt facere adimpleri testm̄ defuncti: an possint?
2 & per legē istā videtur, ꝙ sic: † quia testm̄ imper-
fectum probat defuncti voluntatem. l. fi. ṡ. de reb⁹
eorū. Simile: quia instrumentum cancellatum pro
bat quod fuit. & pro hoc. l. quidam tabularum.
& l. fullo, vel sarcinator. §. fi. j. de fur.

SVMMARIVM.

1 *Verba adulatoria ad honoratū relata, inducūt dispositionē.*

¶ LEX. XXXIX.

PAulus respondit.

Paulus. ¶ Nota. istum. §. et quādo legebam. l. generaliter. de
lib. leg. faciebam magnum festum de ista. l. Verba
adulatoria fauore libertatis inducunt dispositio-
nem. h. d. Et sic duo sunt specialia. vnum est gra-
tias reddet tibi. & istud est illud, ꝙ plus est gratū.
2 Item verba † adulatoria ad honoratum relata, in-
ducunt dispositionem.

¶ LEX. XL.

LVcius titius. §. Lucius titius Stichum. Facit
e ad. q. [e] quòd si episcopus [f] facit constitu-
f tionem, quòd si quis tale quid fecerit, sit excom-
municatus. modo episcopus fecit contra consti-
tutionem: an sit excommunicatus? & ista. l. facit
quòd non.

¶ LEX. XLI.

Bald. in. d. l. terminato. & ꝙ no. Iñ. in ca. īter dilectos de fi. instru.

a ¶ Et habes casum. Facit ad no. in. l. ij. ṡ. si qs in ius voc. & per Bar. in. l. nō videtur. ṡ. de iudi.

b ¶ In testamēto. Ad istum tex. vide gl. & Bal. & quæ scripsi post eū. in. l. eā, quam. in. iiij. colū. C. de fidei. et vide Bal. in. l. si iure. C. de test. manu. & vide Bald. in. l. quis C. eo. titu.

c ¶ Contra gl. quæ dicit. Vide in. q. quā cum laude Dei disputaui secūdo anno studij mei, in qua disputatione doctor publicè retulit me vsum diplomate. gratias refero Christo deo contra istam decisionem Bart. tenet do. Petr. in. c. ij. de test.: vide Ioan. de Imol. ibi. & vide Lud. Ro. in aut. similiter. C. ad. l. fal. dixi in. c. relatam de testa. Andræ. Barb.

d ¶ Et istā. l. allegaui. Adde quæ no. Bart. in. l. fi. in fi. ṡ. si quis ali. test. prohi. & ꝙ dixi. in. l. fi. ṡ. de inst. et Bar. in. l. gerit. de acqr. hære. ver. circa secundum prin. per Imol. in. l. si is, qui. ṡ. de testa. & vide Bart. in. l. hac consultissima. §. ex imperfecto. C. de tes.

e ¶ Facit ad qōnem. vide Bal. in authē. quibuscunque. C. de sacrosan. ecc. & sic an statutū liget statuentes; de quo per Io. And. in. c. j. de consti. in. vj. ī nouel. per Bar. & Ang. in. l. j. ṡ. ꝙ qsque iur. per Ioan. And. ī regula, cui licet, de reg. iur. in vj. in mercu. & facit ꝙ no. per Gul. in. l. sed si hac. §. pstituta. ṡ. de in ius vocā. vbi dicebat, ꝙ si statutum diceret, si quis dederit damnum in vinea puniatur in cētum, domino applicandis: ꝙ si dominus det damnū in sua vinea, applicabuntur ei centū quę debet soluere & dicit, ꝙ non: qa indign⁹. l. si ab hostibus. ṡ. sol. matr. et. l. j. in fi. C. de ra. vir. Et adde ꝙ Bal. in. c. j. §. ad hoc. de pace iur. fir. dixit: an quis ratione iurisdictionis sit maior seipso simpliciter, ita ꝙ ligetur per proprium statutum. & dicit ꝙ Archi. tenet, ꝙ sic. de quo vide lati⁹ ibi per eum. & per Bal. ī. l. digna vox C. de leg. Bal. in. l. j. §. similique mō. C. de latina liber. tol. & ibi Ange. in l. cū ipse. C. de contrahē. empt. plenè p Pet. de Anch. in c. canonū statuta. in ver. xij. quæro. de cōsti. per Ioan. Calde. in rep. c. de illis. de rapt. in vij. q. & ibi etiā an statutum Archiepiscopi liget Episcopum in sua diœcesi delinquentem: & adde Bal. in. l. si cōsul. ṡ. de adopt. & dixi post Bart. in. d. l. ij. ṡ. ꝙ qsque iur. Adde an statuens obligetur statuto. Ro. cōsi. lviij.

f ¶ Quod si episcopus. Vide ꝙ nota. in. l. digna. vox. C. de leg. And. Barb.

¶LEX. XLI.

Thais ancilla. §. Lucius Titius. Tenementi iſtū caſum, quē allegaui tibi ad materiam difficultatis, qn̄ excuſat᷑. & dixi in.l.continuus.§.illud.de verbo.obli.

1 Tutoris. ¶No.ꝙ relinquitur à tutore: à pupillo videtur relictum.

a Sorore. ¶Not.iſtum tex.quando dicitur ſi tibi placet[a].

Lucius Titius ita teſta-
b mento[b]. ¶No.iſtum caſum, quando dicitur iudicio tuo ſto.

✤ SVMMARIVM. ✤

1 *Peculium intelligitur quātum ad extraneū deducto ære alieno: non quantum ad dominium.*

2 *Rogatus reſtituere Titio hæreditatem, cui teſtator debebat decem, tenetur reſtituere per reſtitutionem hæreditatis etiam decem debita ex contractu.*

1 Titius ſticho. ¶Dicitur† ꝙ peculium deducto ęre alieno intelligit᷑, ſed hoc eſt verū, ꝗtū ad extraneum,
2 nō quātum ad ipſum dominiū. ¶Et facit† ad quęſtionem, quidam fuit rogatus Titio reſtituere hęreditatē: & teſtator tenebat᷑ eidē Titio modo reſtituere debens dicit. ſum paratus tibi reſtituere: ſed illud, ꝙ tibi debebā ex cōtractu nō teneor reſtituere per reſtitutionē hęreditatis: ſed hoc non eſt verū: quia illa conſideratio debet haberi quo ad extraneum, nō quo ad ipſum creditorē: vt hic.

c Intra certa.[c] ¶De iſto.§. feci magnū feſtū, ꝙ ad actionem conſequendam, non admittitur purgatio.

Spendophorus. ¶Iſte tex.facit, an viuente teſtatore mortua filia, expiret vulgaris tacita, uel ex pſſa? & habetis in.l.ꝙ ſi filius.j.de capti.&.l.lex cornelia.de vul.& pup & plenè p Cy.in.l.precibus. C.de impube.& aliȷs ſubſti.

¶LEX. XLVI.

Fideicommiſſaria libertas. ¶Iſta lex valet totum iſtum tit᷑.

✤ SVMMARIVM. ✤

1 *Verbum ſuccedo, eſt uerbum commune.*

¶LEX. LI.

1 Non tantum ipſe. No.† ꝙ uerbū ſuccedo, porrigitur ad omnem ſucceſsionē quocūq; modo fiat. & ſic eſt uerbum cōe: vt dixi in.l.precibus.

¶LEX. LVI.

Lucius Titius. ¶Nō intelligitur repetitum, quod repetitum vitiaret. h.d.

De ſtatuliberis. Rubrica.

¶LEX. II.

Qui ſtatuliberi. ¶Videbitis hic, ꝙ additio facta dicit᷑ à ſtatulibero. verſi. ſed & ſi in tabul. Hic videbitis nouū quid: ꝙ qn̄q; dicit᷑ ſtatuliber ante aditionem ſubſtituti, & ſtatuliber, ex aditione inſtituti. Sed quomodo eſt ſtatuliber, cū à ſubſtituto ſit relicta, ergo aditio ſubſtituti eſt expectanda: aliâs, quia non cōfirmant᷑ relicta à ſubſtituto, niſi ipſe adeat. cogitabitis.

✤ SVMMARIVM. ✤

1 *Compenſatio de debito puro ad debitum, cauſa conditionis implendæ non admittitur.*

Remedium, ut compenſatio de debito puro, ad debitū cauſa conditionis implendæ, fiat.

¶LEX. III.

Statuliberos. ¶Iſta.l.habet no. caſ. ¶Et not.ibi, ſeruitus ſcribit moram
1 &c. quòd ſi quis† aliquid debet cauſa cōditionis implēdę: & iſte cui debet impleri cōditio, teneat᷑ huic debēti implere, nō poteſt debiti
d cōpenſatio fieri[d]. quia non eſt debitum. quod dādum eſt cauſa cōditionis implēdę. Et compēſatio eſt debiti ad debitum cōtributio. ſed eſt remediū ꝙ debēs ĩterpellet illū, ꝙ ſibi det: qa dabit ſibi, ꝙ debet cauſa conditionis implendę. ſi verò datur, habetur conditio pro impleta: vt hic.

✤ SVMMARIVM. ✤

1 *Inuentarium debet fieri intra.xxx. dies à morte teſtatoris, & adita hæreditate.*

Si quis hæredi. ¶Gloſſ.in.l.ſcimus. §.ſin autē dubius. C. de iure delibe. dicit, ꝙ intra.xxx. dies à morte te-
1 ſtatoris debet fieri† inuentarium.[e] gloſſ. ſubaudit
e ibi à morte teſtatoris, & adita hęreditate: quia illa gloſſ. ſic debet dicere: Iuriſconſultus ad verba teſtatoris ſic ſubaudit. non videtur mihi, ꝙ docto. allegent illud.

✤ SVMMARIVM. ✤

1 *Verbum poterit, an requirat actum? an uerò uerificetur in potentia.*

2 *Iudex, quòd poßit abſentes condemnare, intelligitur rebus ſic ſe habentibus.*

3 *Statuto dictante, quòd qui non poteſt ſoluere mille, capite puniatur: an ſufficiat dare fideiuſſores? remißiuè.*

1 Si quis ſic acceperit. ¶Nota† iſtū. §.
f de verbo poterit[f]. quod requirit actum. ſed gl. habes. ꝙ verificatur in potentia: licet non in act. vt l.j. de iniu. teſt. Sol. vt dixi in.l.ſępe. de offi. præſi.
2 & alio anno. in.l.j.C. quomodo & quādo iud.† ꝙ iudex poteſt condēnare abſentes: quod pōt intelligi rebus ſic ſe habētibus, vt.l. quod ſeruius. ſ. de cōdi. ob cau. & dicā. in.l. nepos proculo. j. de ver-
3 bo. ſigni. & parū eſt, ꝙ fuit interrogatus.† Statuto cauet᷑, ꝙ quicūq; nō pōt ſoluere mille, puniat᷑ ca-
g pite. Ille vult dare fideiuſſores. an ſufficiat[g]: ſi nō numerat? ſed videt᷑ per uerbū poteſt, non dico modo: dicā alibi. & fortè per uerbum pōt, non ſufficeret: niſi numeraret.

Stichus annua. ¶No. iſtū. §. an ſit opus noua citatione, quādo qs eſt citatus ad proceſſum: an requira-
h tur, vt citetur ad audiendū ſententiā[h]: uel citetur ad reſpondendū libello: & eſt contumax: an poteſt vltra procedi ſine noua citatione? certè non

a ¶Sorore. No. de iſto verbo placet. vide Ludo. Roma. in rubrica de arbi. Et quando dicitur, qcqd velis. vide tex. notabiliſsimū ſecundū Bal. in.l.j.§.j.ſ. quod iuſſu. quòd tunc non venit donatio. & de omnib⁹ iſtis verbis, vide ibi Ludo. And. Barba.

a ¶Tibi placet. Not. ꝙ. verbū placet importat arbitriū boni viri. Idem Bar. per illum tex. in.l. Lucius Titi⁹. ſ. eod. & in.l. cum proponas. C. eod. & in.l. ſi quis arbitratu. de verborū obli. & per Barto. in.l. ſi ſic. de leg. j. per Bal. in.l. volūtatis. C. de fideicō miſ. Adde Abb. cōſil. iiij. ij. lib.

b ¶Lucius Titius in teſtamento. vide per Barto. in.l. ſi ſic. de legatis. j. & in extrauagan. ad reprimend. in verbo, videbitur. vbi uidetur cōtrarius, dixi in.l. prima. poſt Ro. ſ. de arbi. & adde.l. ſeruo alieno. §. ſi ab impubere. de leg. primo.

c ¶Intra certa. & vide caſum ſing. ĩ.l. Paulus. §. Caius. j. de libe. cau. ſecundum Angel. in.l. ſi inſulam. in repeti. j. de uerbo. oblig. & ibi Ioā. de imo. & vide Bald. in.l. & ſi poſt tres. ſ. ſi quis cau. Andræ. Barba.

d ¶Cōpenſatio fieri. Ei⁹, ꝙ habetur cā cōditionis implendę, nō admittitur compēſatio. Adde Bar. in.l. Iulia. de condi. & demon. & quod no. Ange. in.l. quoniā Alex. C. de adul.

e ¶Debet fieri inuētarium. Adde Bar. in.d.l. ſcim⁹. §.j. & in.l. ſi in dic. ff. de condit. & demon. Bal. ĩ.l.j. in. xiij. co. ĩ fi. ff. de his q̄ pœnę nomi.

f ¶Verbo poterit. De verbo poteſt. vide Bald. in.l.j. in viij. q. C. de inſtit. & ſubſtitu.

g ¶An ſufficiat. Vide Bart. & ibi. in.l. prima. j. de cuſto. reo. & facit ad no. per Bartolū. in.l. ſuus quoq;. §. ij. de hæredibus inſtituendis

h ¶Ad audiendū ſnĩam: An citatus gn̄aliter ad proceſſum vel ad oēs act⁹ ſit neceſſariò citādus. ſpāliter ad ſnĩam. Adde quę dixi poſt Bar. in aut᷑. qui ſemel. & ibi Bal. C. qūo & qn̄ iu. Inno. in.c. conſuluit. de offi. delega. & faciunt not. Mod. in.l. ex conſenſu. §. eū qui. j. de appel. & facit quod not. Bar. in.l. iij. §. ſi ad diem. de re mili. Et ſi fiat citatio generalis, ꝙ qs compareat ad oēs actus, vſq; ad ſententiā incluſiuè: an valeat eo ampli⁹ non citato? vide Inno. in.d.c. cōſuluit. & in.c. auditis. & in.c. conſtitut⁹. de procura. Ange. in.l. ſi prætor. in princi. de iud. per illum tex. ibi, ordine iudiciorum peracto. vide etiam Bar. in extrauagan. ad repri. in verbo ſuper dicto crimine. & not. per Ang. in.l. qui ante calendas. & ibi vide Barto. de verbo. oblig. & Ange. in.l. de vnoquoq;. de re iudi. Et adde, an contumacia in vna citatione, uel in vno actu, uel articulo abſorbeat proceſſum? nota per Spec. de citat. §. viſo. & Inno. in d.c. cōſuluit & dicit Bald. in.l. ſancimus. ix. q. C. de iu. referēdo Iac. but. in l. nec q̄q;. §. vbi decretū. de offi. pcō. ꝙ citatus ad pceſſum nō eſt citādus ad interlocutoriam ſuper eo. ſed ad diffinitiuā ſic. Pet. de Ancha. in cle.j. de fo. cōpetē. ĩ. x. no. & refert ꝙ Lau. ibi dicit, ꝙ citatio ſuper tota cauſa emanauit: et citatus fuit contumax nō citabit᷑ vlterius: ſecus ſi ad certum articulū: quia tunc citabit᷑, & citatio requiretur in aliȷs. & hoc idem tenet Io. an. in.c. ij. de dolo & contu. in. vj. in nouel. gl. & Barto. in extrauag. ad reprimē. in verſi. ſuper dicto crimine. dicit quòd quando citatio eſt facta generalis, debet quis citari vſq; ad fin. cauſæ in ciuitate: & tūc ad alios act⁹ per preconem citabitur. Et ſi non comparuerit, proceditur ad alium actū: & ſic ſucceſſiuè: dat tn̄ cōſiliū. ut reus cōparens in prima citatione eligat certū locum in ciuitate, vbi ſit citandus. Quidam aūt pcipiūt, vt ſingulis dieb⁹, & horis cōpareat corā eis ſecundū Barto. & ita ſequit᷑ Petr. de Ancha. ubi ſuprà. refert etiā Pe. de Anch. ibi. ĩ. vj. not. ꝙ Stepha. ibi dicit, quòd ſi quis fuit citatus ad procedendum ſuper tota cauſa vſq; ad ſententiam incluſiuè, ꝙ eo non citato, ſententia ferri poterit. Illud dictum eius etiam verum eſt, quando citatus talis non cōparuit in prima citatione. Sed ſi comparuit, & ſtetit in iudicio vſque ad finem cauſæ: ſed tempore ſententiæ non adeſt, debebit citari ſpecialiter ad ſententiam: vt in clementi. ſæpe. de verborum ſignificatione. & ita nota. Barto. in dicto verbo ſuper dicto crimine. & dominus Petrus in dicta clementina prima. adde Innocentiū in capitulo ad petitionem de accuſationibus. per Angelum. & Imol. in dicto capitulo qui ante calendas. & de quæſtione. Bartol. hic habes per Ludouicum. in lege pri

ma,in.iiij.charta.s̃.de arbitris. & in.l. iiij.§. hoc autem iudicium.in fine. in addi.§.de dã.infec.Et limita hec,nisi semel citatus ascendat equum,& iuerit vltra mare. Tunc enim non est amplius citandus,secundum Bal. sing.in.l.ij,in fi.C.quomodo & quando iu. Et adde ad Bart.hic not. per Bal.in.d.authen.qui semel,in.v,colum.& ibi dixi post Bar.in.ij.colum,

& hic adde Spec, in.d.§.viso. versi. item licet .& vers, seq.Inn.in, c.cum olim,ĩ vltimis verbis de test.aliquid per Bal.in, l.si accusatoribus. C.de accu.Bal,in.l,si qñ vers.iuxta hoc q̃ro.Cod. de test.& Bal,in.l.j, in,iij. q. si quis cautio.Adde, an sufficiat citatio generalis ad totam causam : & quid si iudici superuenit noua iurisdictio:an sit op⁹ noua citatione?Bald, cõs.cclxix.iiij.lib. ccxxxviij.iij,lib,p Pau.de ca.cõsi.j,p Fed, de se. cõsi.clxxj.& ibi quid si in primo comparuit,an vlterius sit citandus, Et ꝙ citatus generaliter non debeat amplius citari , voluit Ol,consi.xij.

a ¶Quod si seru⁹. vide Abb. Pet.& Io.de Imo.ĩ.c.potuit. de loca.& in c.fi. de re. permu. vbi loquitur in decimis.Bar.in,l.eũ, qui,de an, le, &.l. qui Romę.de ver, ob,And.Barb,

b ¶Si peculium. vide ad quid alleget istum text.Bar. in l.amplius.ff.rẽ ratam haberi.& etiã allegat tex.in.l.iij. in prin.s̃.eo.And, Barba,

c ¶Is cui seruus.Vide,Bar. in.l.ĩ testamento.ad fi.de cõ, & demon, Adde ꝙ cõsuluit Pet, de Anc. cõsi. ccxx. s. ꝙ si maritus legat vxori cẽtum, si nubat hic ad pascha, ꝙ ipso non moriente,ita ꝙ non potuit mulier implere condi.ꝙ nihilominus habebit legatum.

d ¶Prospexit. Ad intellectum huius.l. vide Baldum in.l.j.in.ij. quæstione,C.quæ sit longa consue,vbi dicit.l.istam singularem . & in.l.non dubium.in.ij.&.iij.co.C,de leg.Bal.post Cy.in.l.si qs seruo.C.de fur.& in l.acceptam.C. de vsur.in quęstio.vl,Sal.in.l,ij.C.de noxali, Bar.& Bal. in.l,fina.de hæredi.instituen.per Imol.in.l.si verò.§. de viro.s̃.soluto matrimo.& in.l.vbi purè princip.ff.ad Treb.& ibi vide,quæ habes.in.iij, columna.

e ¶Diuus commodus.Adde Bal.in proœ.C.And. Bar.

e ¶Diuus commodus. An Comites possint legitimare non vocatis his, quorum interest?per Bar.in.l.Gallus.§.et quid si tantum.de lib.et post. et Bar.in.l.ij.C.de tem.appel.

f ¶Ordinata.vide per Bar.in.l.Titia.s̃.so.mat.

g ¶Testis dicat. Quid si testis dicat?videtur mihi.& vide.l.j.s̃.de vent.in spi.et.l.quid tamen.§.si arbiter.s̃.de arb.

nisi dicat:cito te,vt venias responsurus libello:aliâs procedetur contra te:tua absentia non obstante.& hoc dixi proximo anno.in.l.consentaneum vbi videtur tex.C. quomodo & quando iud. & per Innoc.in.c.finem litibus.extrà de dolo & cõtu.& per Spe.in tit.de citatio.§.viso.ver.itẽ licet, & Iac.de Are.hic.

Sed eadem. ¶Nota istum.§.

a Quod si seruus.[a] ¶Iste.§.induciẽ in ar.ad.q.emphyteuticam:an dominus cogatur pro pluribus annis pensionem recipere,si ille vult soluere? & iste §.facit quod sic, Simile vidistis.s̃.de ma.tes.l.si ita fuerit.& per Cyn.qui videtur dicere contra. in.l. si certis annis.Cod.de pact.& de iu.emphy.l.fin. Breuiter videtur tex.de colla.fun.pa.l.placuit.li. xj.quod pro tribus annis cogitur accipere:vt ipse alleg.

¶LEX. IIII.

Cum hæres.

SVMMARIVM.

1 Annus intelligitur de.ccclxv.diebus.

2 Committens delictũ in uigilia natiuitatis, & accusatio fuit porrecta post natiuitatem, & est dictũ de anno præsenti,an sufficiat,si testes hoc deponunt?

3 Annus potest intelligi de naturali & artificiali.

1 Stichus ¶Istum tex.no.†ad id,ꝙ dicit de anno:quia intelligitur de.ccclxv.
2 diebus.Et facit ad.q.†vnus commisit delictũ in vigilia natiuitatis, & in accusatione est depositũ de anno præsenti,& porrecta post natiuitatem:et si testes deponunt,non videtur sufficere: quia est probatum delictum de alio anno, quàm fuit com
3 missum.¶Sed dic†,ꝙ annus potest intelligi duobus modis.s.artificialiter. s.à natiuitate vsque ad aliam natiuitatem. Et potest intelligi naturaliter: vt hic.&.l.ita vulneratus.s̃.ad.l.Aquil.& ideò satis est probatum.& hoc ponit Iaco.but.in lec.insti.de act.in prin.Sed non placẽt mihi illa verba: licet pulchra:quia annus debet poni in accusatione,vt.l.accusationis,C.de accu. &.l.libellornm.j. de accu,hodie non ponitur:quia refertur ad annũ positum per notarium in quaterno.& ideò de eo intelligitur,qui in prin.quaterni est.

SVMMARIVM.

1 Conditionem non implens,quia non potest,consequitur legatum actione ex testamento,

¶LEX. XX.

b Si peculium.[b]

c Is cui seruus.[c] ¶Vos habetis in.l.ij.C. de insti.& substi,ꝙ quando quis non implet conditionem : quia non potest : extraordinario iure consequitur legatum.
1 †Dicebam ibi,ꝙ licet text.dicat extraordinario iure.quòd licet non sit impleta,lex habet pro impleta,tamen actione ex testamento petitur:vt hic,ibi:hic enim ex testamento &c. allegat. l. penulti.de condi.& demonstra.

Qui & a quibus manumis.li. non fiant. Rubrica.

¶LEX. X.

In fraudem. ¶Gl.formať cõtrariũ,& nõ soluit:& incipit in fraudẽ soluẽdo. ibi.l.quisquis.&c.Sol.ibi patrimoniũ erat de propinquo in reb⁹ immobilib⁹,hic sec⁹.& qñ qs p̄sumať suũ patrimonium scire:dixi anno.in auť.sed cum testator.C.ad.le.fal.

SVMMARIVM.

1 Lex generaliter loquens,non potest per hominem,sed per legẽ restringi,causa contrarietatis euitandæ.

2 Lex generalis ex defectu rationis non restringitur etiam quod quis amittat lucrum, secus si damnificatur.

¶LEX. XII.

d Prospexit.[d] ¶Lex quę generaliter loquiť ex defectu rationis.non restringiť,vt lucri amissio eui-
1 tetur.h.d.¶Opp.& videť ꝙ debet distingui† licet generaliter loquať.l.sed & posteriores.s̃.de legi.Gl.sol.& bene,ꝙ nõ p hominẽ : sed per aliam legem sic:& hoc causa euitãdę cõtrarietatis:vt in.j.cõstit.C.§. quibus.Sed contra.imo per rationem legis.vt.l.vt gradatim.§.& si lege de mune.& hono.Cy.tangit istas contrarietates,in.l.j.C.quę sit lon.cõ-
2 sue.Sed ego dico†,ꝙ si hic nõ fit restrictio,sequiť ꝙ quis amittit lucrũ. & ideò nõ curat lex:q̃a in nullo dãnificať:licet,non lucreť.Sed si damnificaretur,tunc fit restrictio.Idẽ,ne habeat aliq̃d indebitè.d.§.& si lege. Primum probatur in.l.Cęsar.de publica.&.l.ij.de noxa. In contrariũ sunt opi.in.l,omnes populi,in materia restrictionis,

¶LEX. XVII.

Si priuatus. ¶Not.ꝙ popul⁹ nõ põt mihi meũ ius auferre.Dũ legebã Dige.v et⁹.dixi in.j.cõstitu.dum quæritur.vtrum omnia sint Principis?

De iure aureorum annulorum. Rubrica.

¶LEX III.

e Diuus commodus.[e] ¶Not.istã.l.ad illud:an comites, q̃ possunt ex rescripto Principis legitimare, an possint spuriũ legitimare, non vocatis his,quorum interest.

De liberali causa. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 Pronunciari super incidenti,quod debeat.

2 Possessio uitiosa,non releuat quem à probatione

¶LEX. VII.

Liberis.

1 Si quis ex seruitute. †Iste est bonus casus,& multum allegatus,ꝙ super incidenti debet pronunciari.Dic.vt.C. de
2 ordi.iudi.l.j.Item not.†ꝙ possessio vitiosa non releuat quemà probatione.vt.C,de proba.l.siue possidetis,

¶LEX. IX.

Si pariter. ¶Alleg.istam.l.in fi.ad q̃õ,Dicebat quidã, exbannitus habetur pro deportato in mutatione status,& non quo ad alia loca; & sic pro parte non contra istam.l.in fi.

¶LEX XXIIII.

f Ordinata.[f] ¶Ista est pulchra lex,& habet pulchros casus notabiles,

SVMMARIVM.

1 Testis dicens,mihi uidetur,probat,

¶LEX. XXVII.

Diui fratres. ¶§.si ea persona.hic est bonus.§.& bonus casus:ibi videri.¶Not.de verbo videri.fa
1 cit in argu.†si testis dicat[g]: videtur mihi, ꝙ decem annis posse
g derit.quòd valet eius dictum.

Quibus ad liber.procla,non licet. Rubrica.

¶LEX IIII.

Licinius Ruffinus. Paria sunt aliquid inesse cõsistere vel in eo statu,q̃ de proximo rem producit in esse,ad hoc allegatur.

Ne de

Ne de statu defunctorum. *Rub.*

SVMMARIVM.

1 *Litis contestationis effectus an duret instantia perempta?*
2 *Liti qui semel renunciauit, posteà repellitur.*
3 *Renuncians instantiæ, an uideatur liti renunciare? remißiuè.*

¶ LEX. II.

NOn esse.

1 Præscriptio, ¶ No. † hic duo. primum vtrum li. cõte. effectus duret perempta instantia: & gl. quæ est in. l. ij. C. de fru. & lit. expen. quòd non. hic est casus contra secundum vnam lec. Alia gl. est quam solitus sum tenere, in. l. properandum. §. & si quidem. C. de iudi. & istam lec. tene menti ad hoc. ¶ Secundò no. † ille, qui renunciauit liti, posteà repellit. l. postq. C. de pac. † Sed
2
3 an renunciando instantiæ, videatur renunciare liti? ista gl. videtur dicere q sic: sed eam reprehendit Cy. in. d. l. postquam.

Libri quadragesimi FINIS.

Sequitur quadragesimus secundus.

De acquirendo rerum dominio. *Rub.*

SVMMARIVM.

1 *Dominium est de iuregentium: sed modus acquirendi, est de iure ciuili.*
2 *Dominium acquiritur per sententiam.*

¶ LEX. I.

1 QVarundam. ¶ Oppo. quia de iure ciuili acqrit dominium. Sol. † dominiũ est de iuregentium: sed modus acquirendi dominium, est de
a iure ciuili. & vide gl.[a] quæ modos ponit, & incipit, Roma
2 næ. per excellentiam. &c. Et adde vnum, † scilicet per sententiam: vt videbitis in. l. Pomponius. in. §. si iussu. j. de acquir. poss.

SVMMARIVM.

1 *Ingredienti campum meum ad uenandum, si prohibuero, an capta per ipsum eius fiant? remißiuè.*
2 *Carceratus indebitè, si relaxatur, debet taliter relaxari, q eius prosecutio sit difficilis.*

Omnia igitur. ¶ Lego vsq; ad. §. illud in. l. naturalẽ. ¶ Op. q homo in nullius bonis est: & tamen nõ cõceditur occupanti. dic, vt in gl. & in. §. ferè. insti. de re. di. ¶ Op. s. ad ex-
1 hi. l. thesaurus. & . j. de glan. le. l. j. Volo † ingredi in campum tuũ ad aucupandum: & te prohibente ingredior: an mihi aucupanti acquiritur ius? & gl. remittit. ad. l. Diuus. s. de ser. rusti. prædi. ¶ Contrarium no. in. §. ferè. instit. de re. diui. sed gl. in. l. diuus est vera. & illam tenet Dy. ¶ Pone,
b fuit [b] aliquis captus † in ecclesia: pronunciatur relaxandus libertati pro
2 priẹ, dimittis eum ire parum, & posteà capis eum: an videaris satisfacere certè non: quia debet esse data libertas talis sibi, q difficilis sit eius prosecutio: vt in princi. l. naturalem. Addo tibi. l. qui neque. §. solutum. j. de ver. sig. cum sua gl.

SVMMARIVM.

1 *Molendinum si extruere cœpi, & alius post me incœpit, & citius perficit: an possim prohibere?*

¶ LEX. V.

n Aturalem.

Illud. ¶ Op. in. l. lombar. de venatoribus. l. pe. sola. Aliud de iure illo, aliud de iure isto: sed de consuetudine approbatur opin.
1 Trebatij: & tene mẽti istã gl. † quam alle. in trac. de molendinis. Ego incœpi facere molendinũ. alius perfecit ante me: quæritur, an possum eũ prohibere: & secũdũ rationẽ Iuriscõsulti: nõ. qa vbi incepim9 impfectè ædificare nõ est nostrũ: vt hic, nisi perfectè capiamus. ¶ Sed gl. dicit, q cõsuetudo obseruat in contrarium: sed de iure hoc teneo. & rñ. ad istam l. & dic vt dixi in materia de molendinis

SVMMARIVM.

1 *Accidentia, quando mutant naturam: quando accidens, & quando natura inspiciatur?*
2 *Scholaris deponens animum studendi, amittit priuilegium scholarium.*

c Apium quoque [c] ¶ Vsq; ad. §. gallinarũ. ista. l. cõsueuit
1 allegari, † q accidẽs non mutat naturã: qa pauones nõ mutãt naturã propter accidens. Cõtra. s. de postu. l. j. §. bestias. & ibi gl. tãgit. sed dic, quẹdã insunt ex prẹsumptione naturæ, & illa sunt mutabilia: vt in. c. semel malus. extrà de reg. iu. li. vj. Alia quæ insunt ex necessitate naturæ: et tũc aut quẹris, an mutabilis sit ipsa dispositio naturalis: et tũc nõ est mutabilis: vt hic. Aut quẹris. vtrũ effect9, seu executio dispositionis põt mutari: & põt: vt hic. in fi. & . d. §. bestias. Põt em̃ esse vn9 scholaris luxuriosus, tñ sui bonitate, mutat naturã suã, et adaptat ad studiũ: q ergo pdictorũ inspiciam9: dic secũdũ diuersas materias
2 diuersimodè ĩspiciem9: vt. d. §. bestias. ¶ † Vltimò, statuto cauet, [d] ne scho
d lares soluãt gabellã. vnus est scholaris, recẽdit, & stat p tempus, & nõ reuertit: deinde reuertitur p istã ciuitatẽ: & dicit se scholarẽ, an vtat beneficio? Certè nõ: Ratio est, qa deposuit animũ esse scholarẽ: ut est argu. hic.

a ¶ Et vide gl. no. hic per gl. modos acquirẽdi dominium, de quibus per Bar. in. l. in rem. s. de rei ven.

b ¶ Pone fuit. Adde q no. Bart. in. l. præsenti. ad fi. princ. C. de his, qui ad eccle. confu.

c ¶ Apiũ quoq;. Statuto cauet, vtrũ semel scholaris reuersus habeat priuilegia scholarũ? vide no. p Bart. & ibi dixi in. l. ex ea de test. mili. & in l. p hanc. C. de aduoc. diuer. iud. & ita videt hic intelligendũ, secũdum ibi dicta. Adde q Bar. in cõs. inci. statuto vniuersitatis etc. Dicit q si scholaris debet soluere tm̃ pro matricula & steterit absens per quinquenniũ: et sic pdiderit priuilegiũ: nihilominus si reuertatur, et velit esse scholaris nõ tenebit iterum soluere p matricula. all. text. in l. fi. C. de priui. lib. xij. Adde pulchrè et latius no. p Bar. in. l. aut facta. §. tẽpus. de pœ. vide plura de scholare absente et doctore an perdãt priuilegiũ, et salariũ. per Bal. in aut. habita in viij. co. C. ne fi. pro pa. Et istis adde Bal. Pau. de cas. in. l. filio in princ. de lib. & post.

SVMMARIVM.

1 *Deprædantes non tenentur, quando bellum fuit licitum.*

Item quæ ex hostibus. ¶ Lege vsq; ad §. primũ. l. adeo. ¶ Extra gl. op. j. e. l. ĩ agris. et. l. si captiu9. §. j. j. de ca. Rñ. istud loqtur in reb9 mobilib9: ibi in ĩmobilib9. ¶ Vlteri9 op. C. de do. l. pe. §. j. Veritas est ista, q illud mobile, q capit, nõ efficit nostrũ: sed debet in cõi poni & assignari duci bel. et est expsse. xxiij. q. v. c. dicat aliqs. Facio vnã
1 q. † qdã de quodã castro habuerũt guerrã cũ duce: Mariscal9 ibi cõcurrit, & habuit cõflictũ: mõ facta pace volebat sibi restitui dãnũ: an debet repetere? & dico q nõ: qa de iuregentiũ erat effectũ suũ, q
e cepit: et sic de iure [e] ciuili nõ tenent deprẹdantes: cũ licitũ fuit bellũ inter ecclesiã & suos subditos.

¶ LEX. VII.

ADeo quidem.

f Cum quis. [f] ¶ Ex alieno. in gl. q incipit tria sunt &c. ibi. §. nõ solum &c. sed ibi rõne societatis, vel mãdati, vr esse vna psona. Vñ sciẽtia sua videt sibi nocere, nõ aliena. In ea. gl. ibi. §. si duo. &c. sed ibi spãle in odiũ liberi hominis se vẽdẽtis: vt ibi not. et. l. iniqssimũ. de iur. & fac. ign. ¶ In ea. gl. ibi in fi. &c. Eodẽ mõ rñdetur: vt no. in. §. si duo. cũ gl. ibi mediã dño. &c. Ista approbat inst. e. §. cũ ex aliena. et facit in ar. s. de vsufr. l. sed & si qd. §. proĩde secũdũ Ia. de Ar.

Cum in suo. ¶ Ibi ædificiũ cedit solo priuati: hic solũ cõe cedit ædificio priuati. Item insti. eo. §. locus. sed ibi contingit propter donationẽ præsumptam, quæ colligitur ex mala fide possidentis: vt ibi not.

¶ LEX. VIII.

g PRo regione. [g] ¶ In vna ciuitate est statutũ, q q libet potest protendere tignũ vsq; ad mediam partem viæ. modo duo vicini fuerũt cõcordes facere pontẽ simul: vt vnusquisq; prætenderet vsq; ad mediũ, an põt fieri? et videt, q nõ, sed reducit ad rõnẽ hui9. l. qa aut p ĩ diuiso possideo.

¶ LEX. IX.

QVa ratione.

SVMMARIVM.

1 *Tabula cur cedit picturæ, sed non charta scripturæ?*
2 *Scribẽs in charta si cadat à chartæ possessione, an poßit expensas repetere? remißiuè.*
3 *Dominus habens directã & pictor si concurrunt ad uendicãdam tabulam pictam: quis eorũ præfert? remißiuè.*

h Literæ. ¶ [h] Scriptura cedit chartæ: tabula verò cedit picturæ quo ad dñiũ directũ: sec9 quo ad vtile. h. d. iste. §. ẽ subtilis. ¶ Op. de. l. in rẽ. §. sed et id, q. s. de rei vẽ. Gl. dat plures so. tene tertiã, quẹ probat ex tex. ibi. et insti. eo. §. literæ. ¶ Sed op. qa dicit hic, q ille, q nõ possidet, põt vẽdicare. Cõtra in. l. dolo facit. j. de exceptio. do. Sol. verũ est, nisi aliud obstet: qa cui competit actio et exceptio. et Mar. dicebat, q hic fallũt illẹ reg. gl. dicit, q nõ est verũ. et dic, vt in gl. ¶ Quẹro
i vtrũ [i] cõcedat † dño, q vult offerre preciũ picturẹ?
1 Gl. nõ format hic: sed inst. eo. §. literæ. & determinat, q nõ. Sed q est ratio differẽtiæ inter literã. & picturã? vide hic, q vn9 petebat vnũ librũ: et pbauit q fecit scribi: nõ probauit suas fore chartas & tñ sufficit sibi. et gl. dicit rationẽ. qa scriptura erat vilis: charta chara: sed tabula vilis: pictura chara. Et ideò hodie cũ scriptura sit chara: charta cedit scripturẹ: sicut tabula picturẹ. Vide gl. quẹ ĩcipit directam vendicationem. et cẹtera. idem tenet gl. supra de rei vẽdicatio. l. in rẽ. §. sed et id quod. Cõtrarium tenet instit. eo. §. literæ. et illa gl. est vera, & probo p literã: hic dicit em̃ q litera cedit chartẹ: vt hic. et si hoc est verũ, quẹ est ratio inter char

POMATES.

d ¶ Statuto cauet. Et quid si steterit vltra decennium: vide gl. et Bart. in l. lex Cor. §. domũ de iniur. et q not. in. l. eius. j. ad mun. et Bal. et. d. Ioã. de Imo. in. l. ex facto s. de hær. insti.

e ¶ Et sic de iure. vide q not. in. l. ex hoc iure. de ius. & iure. d. Pet. de An. in. c. j. de re iud. li. vj. And. Barb.

f ¶ Cũ quis. Pro intellectu eorũ, quæ hic habent in. §. j. cũ gl. vide Fed. de Senis. in cõsi. cvij. et Pau. de ca. in. l. hoc ampli9. §. j. de dã. infec.

g ¶ Pro regione. Adde q in simili. post Bart. in. l. j. j. de lo. et iti. pub.

h ¶ Literẹ. limita vt per Io. an. in Sp. de instr. edi. ĩ rub. in. iij. col. in addi.

POMATES.

i ¶ Quẹro vtrũ. et vide Ang. in. l. in rẽ. ĩ pri. §. j. de rei vẽ.

a ¶Pone contra eundem. Adde Bar.in.l.procurator in rē suam.§.de procu.& doc.in.l.si qs emptionis.C.de pscri.xxx.an.in prin.per Bald.in.l. iij.C.de noua.

b ¶Inter eos.videq́ plenè dixi in.c. Rodulphus .de rescri. And.Barb.

c ¶Inter eos. Quidam Baro qui vēdidit castrum, an videatur uendidisse iurisdictionē? Ad de quæ dixi in.l. illicitas.§.qui uniuersas.s.de offi.psi. & q dixi post Bart.in.l.j.alias in l.imperium. s.de iu.om.iud.& an uideantur vēditi uasalli? dixi .in.l.ciuilibus.de re.dub.latius p Bar.in cōsil. suo, quod incipit, quæritur an iurisdictio? per Io.an. in addi. Specu. in rub.de iurisd.om. iu. Et quòd iurisdictio non veniat appel.rerum, uel bonorum: sed sit quędam qualitas territorij: tenet Bald. in.l. data. in.xvij. col.C. q accu. Sed quid, si dixit vendo cum omnibus iuribus? an veniat iurisdictio, & ius pcipiēdi passagiū? vide Bal.in.l.à pcur.C.māda.& ad de Bar.in.l.si quādo.s.de bo.vac.li.x.Bal.i.l.pe.C.de condi.inser.ij.col. Adde quid sit vēditum, si venditur castrū cum pertinentijs: Bal.consil. cccclxvj.j.li. Et an uendito castro cū pertinentijs, saluo mero & misto imperio, quid sit vēditum: per Old. consi.x. Et quid si dictum sit cū omnibus iuribus, angarijs, & perangarijs, per Ro.cōsil. cclxxj. Et an si Princeps donat ecclesię castrum: an uideatur donare merum et mistum imperium? p Old. cōsi.cclij.& an alienata ciuitate, videatur alienatum territorium? uide Bal.cōs.cccclxxxij.iij.lib. Et ad materiam ultra hic alle ga.uide Bal.in.c. j.de cap.qui curiā uendi.& in.c.j. §. ex eadem. de leg. conrard. Maria. Soci.in.c.conquestus.de foro cōpe. Cepo.trac. de serui.rusti. prædi. in c.de mari.Bal. Angel.& Nico.de ne

tam & picturā, & dicebat.d.Rayn.qa tabula pōt reduci ad priorē materiā, charta nō.ar.s.e.l.adeò. §.cū qs. Sed ista rō facit in cōtrariū: qa si nō pōt reduci ad primā formā: tñ cedit specificāti. q̄ est ergo ratio? dic, q illa, quā ponit tex.qa nō occupa tur tota charta.& iō cedit litera tanq̄ minor pars ita hodiè erit. ¶Procedo vlterius: †pone q qscri 2 psit in charta, cadit à possessiōe.an pōt expēsas re petere? & gl. dicit, q sic actiōe in factū.& vide gl. quę incipit.si aūt mala.ibi: sed si à possessiōe &c. Idē tenet gl.in.l.adeò.§.& si scit.s.eo. Cōtrariū te net gl.j.eo.l.qcq̄d infecto.circa fi. ¶Quid dicemus? dic, ut no.p Cy.in.l.si qs sciēs.C. de rei ven. 3 Pone.†cōtra eūdē cōcurrit dñs habēs directā, et pictor: qs pferř? Et dicit q habēs directā . vide gl. q̄ incipit.i rē.seu actio furti &c. Sed cōtra hoc, q tenet gl.uideř tex.de pcu.l.in causę.dic p Cy. C. de noua.l.iij.dicā.j.de lo.publi.fru.l.j.uide gl.quę incipit.volūtatē.ibi.l.fugitiuus.q̄ sit rō, ibi patet ī gl.tradiderit.ibi sit phibit⁹.Dic ut ibi.& meli⁹ de exce.rei iudi.l.j.& tene mēti ad prohibitionem.

Item si quis merces.

¶Op.de l.falsus. §. si iactū.j.de fur.gl.soluit.uide glo.q̄ incipit sic.ibi §.tutor.s3 hic ē certificata psona ab euētu. ibi nō.

SVMMARIVM.

1 *Castro uendito, an uideatur uendita iurisdictio?*

¶LEX. XXIX.

Inter eos.

b ¶Cū.l.ergo. Quidā Baro c uendidit castrū †an videař uēdere iurisdictionē? 1 casus uideř.q nō hic. In cōtrariū.l.traditio. Sol.dic, aut iurisdictio cōpetit psonę: & tūc nō trāsit: qa iura psonalia &c.ut.l.j.§.si hęres.s.ad trebel.&.l.ut pomū.de serui.&.l.pater.s.de ser.le ga. Vel si loco trāsit: ut.l.traditio.in dubio loco ui detur cohęrere: ut.l.j.§.cū.l.naturalē.&.l.pupillus. §.territorium.j.de ver.signi.l.quicūq;.de fun.limi. li.xj.&.c.j.de capi.qui curiam vendi.

SVMMARIVM.

1 *Inuenire dicitur propriè, qui rem apprehendit.*

¶LEX. XXXI.

Nunquam nuda.

d Op.glo.de toto tit.de cōdi.inde. Solu.nō trāsferř sine causa uera, uel putatiua. Idē dico in stipu.vt.l.ij.§.circa.de doli.exce.& tene menti istam gl.quia diuersę sunt gl.& ibi dicam.uide gl. quę incipit, interuenerit.ibi, non occupauit. Dic imò est necessaria occupatio.j.titu.j.l.iij.§. Neratius.in fi. Nec obst.hic text.† quia inuenire pro 1 priè est per apprehensionem: ut.l.si Barsatoram. C.de fideiuss.Iac.de Are.& not.per Cy.in.l.licet. C.de acqui.posses.

SVMMARIVM.

1 *Error, qui habet impedire consensum uolentis transferre dominium, impedit illius acquisitionem.*

¶LEX. XXXVI.

Cum in corpus.

¶Hic eēt tractanda materia.l.eius qui in prouincia.s.si certū peta.&.l.j.de offi. pcu.Cęsaris.quando error ha 1 beat impedire trāslationē dominij. Et †ego dabā alio anno regulā, q q̄n est talis error, q habet impedire cōsensum eius, qui vult trāsferre dominiū & non transfert: secus si non impedit.

SVMMARIVM.

1 *Molendinum in flumine publico facere uolens, non potest immittere tignum in ripam uiæ publicæ: nisi requisito eo, qui habet fundum ibi propè.*

¶LEX. XXXVIII.

Maritus fundum.

1 ¶Induco ad.q.volo facere molēdinū †in flumine publico, an possim tignum immittere in ripā viæ publicę? & certè determino, q non possum, nisi requisito eo, qui habet prope viam fundum.ar.huius.l.& pro hoc gl.instit.eo. §. riparū.

SVMMARIVM.

1 *Fructus, ut acquiratur, quæ possessio requiratur?*

¶LEX. XL.

Quæsitum est.

1 ¶Quęro †quę possessio requiratur ad acquisitionem fructuum? & glos. tenet, quòd vtraque requiratur. dicā in.l.iij.§.ex contrario.j.de acqui.poss.&.d. Cy.tangit in.l.certum.C.de rei ven. Signa ergo istā gl.in fi.quæ incipit, consumptos, vel perceptos. Item videř adhuc fallere: ibi, verum hic.&c.

SVMMARIVM.

1 *Lex quando nō simpliciter dat actionem, ex ea datur actio & exceptio.*

¶LEX. XLI.

Statuas in ciuitate.

e 1 ¶†Gl.alle.hāc leg.q ex.l.simpliciř facta, quę nō dat actionē, induciř actio & exceptio.& eā alle.gl.in auř.sacramenta puberū. C.si aduer.ven.&.C.de leg.l.cum de nouo.

¶LEX. XLIII.

Seruus. Incorporales.

¶De materia huius.l.tangam.in.l.j.j. de acqui.poss.

SVMMARIVM.

1 *Datū simpliciter à patre filio, ī dubio uideř in peculiū datū.*

¶LEX. XLIX.

Quod fructuarius.

¶Si pater dat filio simpliciter, †in dubio videř da 1 re, vt habeat in peculio.arg.huius.l.& casus videtur in.l.si.s.de pe.le.dixi alio anno.in.l.si donatio C.de colla.

¶LEX. LII.

Rem in bonis.

f ¶Oppo.de le.j.s.de vsufru.leg. Sol.dicit gl.q quædā dicūtur esse in bonis: quædā extra bona: quædā nec in bōis, nec extra bona.h.d.gl.q tene mēti.

SVMMARIVM.

1 *Occidens bannitum captum in manu familiæ, qui impunè poterat occidi, an puniatur?*

¶LEX. LV.

In laqueum.

¶Quod in laqueum meum incidit non est meū: nisi naturaliter capiatur.h.d.

g ¶Inducitur g † in arg.ad.q. Statuto cauetur, h q 1 exbannitus potest impunè offendi, vel occidi, dū h exbannitus fuit captus à familia quidā suus inimicus interfecit eum: an potuit? Et Dy. ponit hic. Iac.de Are.disputauit, & determinauit q nō, per l.iij.in fi.j.ad.l.Cor.de sica. vbi hostes non debēt occidi: sed post captionem debent seruari: vt.l.libertas.in fi.vt.s.de statu homi. Sed contra istā determinationem, dicit Dy.facit ista.l.&.l. naturalē §.illud. E contra tenet, quòd non potest occidi impunè: & dicit fateor, quòd teneř nō.l. corn. de sica.sed alia constitutione: vt.l.carceri.&.l.fi.j.de custo. reo.et puniatur tanquam in carcere occidēs. Et pro Dy.facit: quia in carcere est, postq̄ est captus: vt.l.qui neq;.j.de verb.sig.&.l. succurritur. j.ex quib.cau.ma.vel puniatur ex constitutione: vt oēs obe.iu. puin.§.arripiat. Facit q non pōt interfici.l.fi.C.de malefi. et mathe. Dic, isti dicūt ēt q ista lex non facit: quia non fuit captus, ita q fiducia de eo habereř: q est ergo in carceribus, et est legatus hostiū: tūc habet fiduciā ne occidař: ideò tenetur.l.fi.j.de le.&.l.sanctum.s.de re.diui.

¶LEX. LVI.

apo. in.l. ij. C. de bo.vacan.li.x. Et adde, q vendito castro, non intelliguntur venditi vasalli. ita Bal.in.l.testamento . C.ad.l.fal. Nisi expresse dicatur.& in.c.in generali.in fi.si de feu.fue.contro. Et etiā ad de, q cōcesso castro, intelligitur concessum ius patronatus in eo existens. Ita Iñ. in.c.ex literis.in ver.excepto.de iurepat.Bal.in.l.fi.co.pe.C.de edi.diui Adr.tollē.et in sua margarita, in verbo castrum. Et ad de q ēt veniūt instrumēta in castro existentia ad castri defensionem. Ita Bal.in.c.j.§.si quis de manso. contro. inuesti. Et vide Iaso.in. l.si.col.iiij.s. de consti.prin. Io. Tho.

d ¶Nunquam nuda. De intellectu hui⁹.l. vide p doc. in.l. traditionibus C.de pac. Et adde q in possessione non est idē, vt no. Barto.j.ti.j. in.l.q meo in princi.

e ¶Statuas in ciuitate. vide Bart. in.l. iurisgentium.§.p tor ait. s.de pact.

f ¶Quedā dicūtur. quæ differentia sit inter ista verba, in bonis, vel ex bōis: seu de bonis: vide tex.no.in.l.ij.§. in hac actiōe.j.vi bo. rap.instit.eo.ti.§. sanè. in hac actione. et q no. Bar. in l.j.ad fi.C.quo.bo. & dum hic diciř, q illa res diciř in bonis nostris, ad quā habem⁹ actionem. Facit ad quęstionem Bart.in.l. gallus.§. videndū. s.de lib. & postu.

g ¶Inducit in argu. adde Bar.in.l.iij.§. fi.j.de Sica.

h ¶Statuto caueř. vide Io.de Imo.in ti. de accu. in pe.q. bannitorū. And. Barba.

¶LEX. LVI.

a INsula est. ¶No.tex.hui⁹.l.in fi.ꝙ appellaꝛ insula, quę iam fuit. Facit pro instrumentis[a] notariorũ.talis filius quondam talis &c.vt facilius sciatur:vt.l. diuortio.s̃.de nego.gest.

SVMMARIVM.

1 *Monumentum, quòd transeat cum uniuersitate.*
2 *Ius directum in rebus sacris, quòd transeat in uniuersalem successorem:in singularem ius utile.*

¶LEX. LXII.

b QVædam sunt[b] quæ. ¶Moueo vnũ dubiũ. Leges dicũt, ꝙ monu-
1 mentũ,†nõ põt legari:vt.l.monumenta.C.de legi.Quid est dicere?dic,ꝙ non trãsit,nisi cũ vniuersitate,& iste est singu-
2 laris tex.Iac.but.dicebat.†ꝙ erat dictum hic.ꝙ in successorẽ vniuersalem in rebus sacris transit ius directũ,in singularem transit ius vtile.

¶LEX. LXIII.

c SIis qui.[c] ¶Nunqd si qs recepit suo risigo,& fortuna, videaꝛ suscipere casus fortuitos periculo suo l. opus quod auersione.s̃.loca.& nõ credo:qa fortuna est ĩ bona parte:& fortuna est in mala parte. Et ꝙ in bona parte, videtur casus hic. Sed versi.qui sunt.in.l.digna uox.C.de leg.prima videꝛ dicere cõtra:qa põt accipi in mala parte:sed propriè in bona parte sumitur hic,&.l.ꝑ diuersas.C.mãda.Sed videꝛ,ꝙ in dubio sors,& fortuna sit in suspẽso:& sic põt ad malũ,& ad bonũ declinare.& sic videꝛ casus fortuitos suscipere:vt.l.si vindicari.C.de pœnis.

Quod si seruus. ¶Dum eram Pisis officialis, determinaui vnã quęstionẽ per istũ.§.cũ practica aliarũ legũ.Statutum erat Pisis,ꝙ quicunq; duxerit exbãnitũ in ꝑsona
d habeat quinquaginta à cõi.Modo quidã Potestas[d] de comitatu, duxit quendã,qui fuerat furatus vnã bindã paruam:sed postea fuerunt,plura furta reperta in eo:ille uolebat quinquaginta libras. Ego dicebam,tu nõ debes habere qa tu nõ principaliter duxisti tanq̃ exbannitũ,sed vt furẽ. ideo nõ debes habere vt hic,&.l.ij.s̃.de condi.& demon.facit ꝙ dixi in l.cum seruis.j.de verbo.obliga.

¶LEX. LXIIII.

e QVæ quisque.[e] ¶Ista est bona.l.& not.ꝙ si rẽ acceptasti,etiã nihil te volẽte,ex cã donationis,mea efficiatur:vt.l.censualis.C.de dona.

¶LEX. LXV.

SI epistolam.

Si quæ. ¶Allegaui istam legem in molendinis, quæ affixa non sunt.

SVMMARIVM.

1 *Clusa in flumine publico, quo ad usum est publica:licet quo ad proprietatem sit illius, cuius est ager, cuius frontem inspicit.*

f Paulus si insula.[f] ¶Versi.si id ꝙ in publico. Ego habeo istum ver.pro notabili multũ:qa nescio
1 ita bene alibi,ꝙ qñ est clusa,†quę respicit frontem alterius agri:est illi⁹ cuius est ager quo ad proprietatem:quo ad vsum est publica.

De acquirenda possessione. *Rubrica.*

g ¶Dictum est.[g] de acqui.rerũ domi.de iuregentium:sequebaꝛ videre de vsucapionibus.verum,quia vsucapio non procedit sine possessione:vt j.titu.j.l.sine possessione:ideò de acq.pos.pręmittitur.Quęre vt in glos.

SVMMARIVM.

1 *Possessio dicitur à pedum positione.*
2 *Dominium cœpit à naturali possessione: & etiam hodiè incipit in his, quæ in nullius bonis sunt.*
3 *Res mobiles etiam possidentur.*
4 *Propria significatio uocabuli magis à diffinitione, quàm ab illusione recipitur ubi est diffinitio.*
5 *Ius naturale relatum ad rationem, uel ad hominem, semper intelligitur ꝑ iuregẽtium.*
6 *Possessio, quod sit ius: & eius diffinitio.*
7 *Possessio quotuplex sit, ubi post multa, ponit tres species: uidelicet ut sit una naturalis, alia ciuilis, & alia corporalis.*
8 *Possessio ciuilis, est ius insistendi rei, nõ ꝓhibitæ possideri aptũ ꝓducere ciuiles effectus.*
9 *Possessio naturalis, est ius insistendi rei non prohibitæ possideri aptum producere ciuiles effectus, respectu alicuius iuris à dominio separati, respectu naturalium accessionum.*
10 *Possessio corporalis, est ius insistendi rei non prohibitæ possideri: retensionis, & recuperationis producens effectus.*
11 *Possidens corporaliter habet cõtra extraneum interdictum uti possidetis: & sic appellaretur interdictum unde ui.*
12 *Possessio seu quasi, iurium incorporalium, est ius: & diuiditur in ciuilẽ, & naturalem.*
13 *Detentatio, quòd sit facti, & quod nõ diuidatur in ciuilem, & naturalem.*
14 *Possessio simpliciter sumpta, quòd sit de iuregentium: sed distincta per species, quòd sit de iure ciuili.*
15 *Quasi possessio incorporalium, quòd fuerit introduct. de iuregentium: sed distinctio eius de iure ciuili.*
16 *Detentatio, ut illa, quam habet colonus, quòd sit de iuregẽtium: illa quã habet missus in possessionẽ, de iure ciuili.*
17 *Possessio qualiter acquiratur?*
18 *Inuenire dicitur propriè, qui apprehendit.*
19 *Detinens tantum non potest sibimet unam rem tradere, nec causam possessionis mutare.*
20 *Tutor, an possit tutorio noĩe sibi unã rẽ tradere? remissiuè.*
21 *Quasi possessio incorporaliũ, qualiter acquiratur? remissiuè.*
22 *Detentatio acquiritur quando deuentũ est in possessionem.*
23 *Detentatio non acquiritur ex aspectu, etiam si prætoris & executoris consensus interueniat.*
24 *Tutor, & curator, qui non habent speciale mandatum: non possunt possessionem fictè tradere.*
25 *Possessio qualiter admittatur?*
25 *Possessio naturalis, id est corporalis: an retineatur animo? quòd sic.*
27 *Detentatio potest animo retineri, quando custodia illius rei per absentem retinetur.*

¶LEX. I.

POssessio appellata est. ¶Possessio à pedum positione dicta est.& ab ea olim ĩcœpit dominium:& hodiè incipit ab his quę in nullius bonis sunt,h.d.Diuiditur in tres partes. Primò ponit allusionem possessionis. Secundò effectum possessionis,qui fuit olim. Tertiò, effectum possessionis, qui est hodiè.Secunda ibi:dominium &c.Tertia ibi,eiusq; rei.¶In tex.ibi,quasi positio.Ideò actu corporali denominatur: qa na-
1 turaliter &c.Iac.de are.¶No.†ꝙ possessio diciꝛ
2 à pedum positione.¶†Secundò no.ꝙ dñium cepit à naturali possessione.¶Itẽ not.ꝙ in his,quę in nullius bonis sunt,etiam dominiũ hodiè à possessione incipit. ¶Ad.l.nostram op.diffinitio debet conuerti cum suo diffinito.l.j.s̃.de dolo.l.oĩs diffinitio.& quod ibi not.j.de reg.iu.& hic diciꝛ pedum positio: ergo vbi quis ponit pedem, acquirit possessionem.Contra.l.iij.in princ.j.eodẽ. Sol.non est diffinitio,sed deriuatio,vel allusio vocabuli.¶Secundò oppo.ex eadem gl.in fi. & sic dicitur quasi pedum positio.ergo res mobiles nõ possidentur:quia non calcantur pedibus. Sed lex dicit.contra,quòd possidentur.vt.l.rem.q̃ nobis. &.l.si rem mobilem.j.eodem.& gloss. dicit quòd propriè possidentur,& vide gloss. quæ incipit.
3 aliâs à sedibus.ibi,item not.ex eo. ¶†Et sic ista gloss.vult ꝙ propria significatio recipiatur à vocabuli deriuatione.Pro hoc.l.tugurij.j.de verbo. signi.&.l.ij.§.appellata.s̃.si certũ peta. ¶At do. c Dy.reprehẽdit istam glo.ꝙ imò propriè possidẽtur.& in eis ciuilis & naturalis possessio distingui

b ¶Quędã sunt. de materia huius.l.vide Iac.de bel.in.l. in modicis.s̃.de cõ cõtrahẽ.emp.limita singula.ꝑ Bart. in.l. si mercedem. §.j.de actio.empt. vbi omnino vide. Adde,ꝙ no.ꝑ Bar. in.l. si ita qs. §. ea lege.de ver.oblig. & in.l.peto.§.fratre.de leg.ij. ꝑ illũ tex.& ad hanc legem vide Bar.no.ĩ l.aufidius.j.de priui.cred.Et an sivẽdo omnia prædia, q̃ habeo, transeat iurisdictio, & ius colligendi passagium?quod ibi habeo,per Bal.in.l.à procurat.C.mandati.& vide.s̃. eo. in.l.inter eos.in apostil.& quomodo cognoscantur res,& bona q̃ trãseunt cũ vniuersitate,& quæ non: vide Bal.in.l.si quis prioris.§.certum. C.de secũ.nup. & an ius patronatus ecclesiæ possit vẽdi cum vniuersitate,vide Bal.in.l.j. C.de bonis liberto. & plura alia ꝑ Bal.in.l.fi.ix.q.C. de edic. diui adriatol. Adde, an emphyteusis ecclesiastica transeat,cum vniuersita. ĩ aliud monasteriũ.Pe.de Anc.cõs.ccccxxj. & qd de iure patro.an possit vendi cũm vniuersitate,vide Ro. consi. ccclxviij.

¶Si is qui. Vide Ange.in.l.sed & si quis.§. quæsitũ.s̃. si quis cautio. ubi allegat tres casus singu.videlicet in.l.fistulas.§.fi.s̃.de cõtrahen.emptio. in.l.qui officij.ad fi.eodem titu.&.l.item quæritur.§.si gemina.s̃. locati. Andrę.Barba.

c ¶Si is qui. Adde.l.quæ officij.s̃. de contrahen.emp.& quid de sorte.vide bonum tex.& ibi Bald.in.l.fina.in prin.C.de tempo.appel.& in.l.j. C.commodati.

d ¶Modò quidã potestas.Et vide Lud.Roma.in.l.si quis in graui.§.vtrũ ad Sillania.And.Barba.

e ¶Quę quisq;.Vide insti.de act.§.sic itaq;.in qõ.an olim dominus ꝑ sumatur hodiè dominus,& Bal.in.d.l.censualis.

f ¶Paulus si insula.Vide per Bar.in.l. fluminum in prin. de dam. infec.

g ¶Dictum est.s̃.Adde inquãtũ Alex.in hac rub.de illo brocardo,an cognito vno cõtrariorum,cognoscatur & reliquum?remittit se Bal.in.l.si. C.de fideicõmissarijs lib.vbi dicit ꝙ si testamentum possit probari per duos testes,similiter poterit probari reuocatio.Adde videnda.q̃ posuit Bal.consi.ccxxxv.j.lib.vbi ponit.quãdo duo testes probẽt adẽptionẽ legati,& quando non.

tur.per.l.j.§. per seruum.&.l.iij.§. Neratius.&.§.
Nerua filius.&.l.rem quæ nobis.&.l.si rem mobi
lem.cum si.j.eo. Præterea, ꝙ mobilia propriè pos
sidentur, apparet: quia res mobiles vsucapiũtur:
vt.l.j.C.de vsu.transfor.& sine possessione nõ ꝓ
cedit vsuca.vt.l.sine possessione.j.tit.j. Et sic pos-
sidentur, licet non ita propriè, sicut immobiles se-
cundum Dy. Tu dic eodem mõ propriè: quia dat
vtrobi.vt.l.j.j̃.vtrobi. Præterea: ista lex dicit, ĩ his
quæ terra, mari &c.& sic expresse de mobilibus.
Preterea in tex.statim sequitur, ꝙ naturaliter te-
netur. &c. ꝙ est generale ad omnẽ actũ tenendi.
Præterea.§.j.ibi in manu posuerit,&c. Sufficit er
go quocunque actu corporeo tenetur. Ad illud
4 †ꝙ dicit gl.de allusione vocabuli attende.verum
est vbi non est diffinitio, tunc diffinitio magis, quã
allusio attenditur: vt in testamento, ꝙ secundum
allusionem est testatio mẽtis, inst. de testa.in prin.
& testamentũ diffinitur: vt.l.j.ʂ.de testa.cui diffini
tioni stamus: quia secundũ allusionẽ codicillus es
set testamentum, cõtra.l.si idem.C.de codi. Et de
ista allusione vocabuli,& de propria significatio-
ne, qualiter assumantur dicam.j̃.in.l.vt gradatim
§.fi.de mu.& hono. ¶Dicitur hic, ꝙ possessio est
naturalis. Contra illud est naturale, ꝙ commune
est omnibus animalibus, vt.l.j.in fi.ʂ. de iust.& iu.
& sic animalia possident. Cõtra.j.prox.§. vbi ca-
5 rentes sensu non possident. Et dicit gl.† intellige
naturaliter.j̃.de iure gentium. Et semper cum ver
bum naturale refertur ad rationem, vel ad homi-
nem, semper intelligat ius naturale.i.gentiũ.vt.ʂ.
de iust.& iu.l. omnes populi.ibi, quod naturalis
ratio.&c.l.cum amplius.in fi.j.de re iud.sicut hoc
verbum naturale refertur ad homines: ergo de iu-
regentium intelligitur. ¶Op.ad id, ꝙ dicitur de
his, quæ in mari capiuntur: vt.l.qua ratione.§.fi.
ʂ.ti.j.Sol.non efficiuntur nostra capta, si dominiũ
habetur ab alio: secus si in nulliꝰ bonis sunt. ¶Itẽ
op.quia illud, ꝙ bello capit restituitur per actio-
nem, ꝙ met.cau.Sol. dicit hic bello.s.licito: vt.j̃.
de cap,& post li.reuer.l.hostes,&.ʂ.tit.j.l.natura-
lem.in fi. His contrarijs extirpatis: venio ad gl.no
stras, ¶Et primò quæro, q̃d est possessio. Et hoc
tractat prima gl. Secundò quæro quotuplex est
possessio. Et tractat de hoc gl.quæ incipit, & be-
ne, vt patet. Tertiò quæro, quo iure introducta ẽ
possessio? & de hoc tractat secunda gl.in sui prin.
Quartò quæro qualiter acquiratur possessio? &
tractatur in gl.iiij.quæ incipit, secus si alius Quin
to quero, qualiter perdatur possessio? & dic, vt
in gl.quæ incipit.i.corporaliter.&c. ¶Venio ad
primum. & gl. nostræ posuerunt tres diffinitio-
6 nes, & do. ponunt aliam. † Prima diffinitio est,
quòd possessio est quoddam ius detinendi sibi.
Et ista diffinitio nõ videtur bona; q̃a dicit, ꝙ est
iuris. Contra ꝙ imò facti: vt.j. proxi.§.ibi eã rem
&c.&.§.si vir.ibi quoniã res facti,&c.&.l.deniq̃.
&.l.sciendum.ʂ.quib. ex cau.mai. &.l.in bello.§.
factæ.j.de ca,& postli.reuer. Secũdò dicit Ioan.
rem malè dicit: quia rei appellatio generalis est:
vt.l.rei.j. de verb.sig.& inst.de re.cor.& incor.&
l.j.ʂ.si cer.pe. Et incorporalia non possidentur: vt
l.seruus.§.j.ʂ.ti.j. Itẽ dicit Ioã.detinendi. nõ bene
dicit: vt.j.eod.l.ꝙ seruus. Sed Azo discipulus eiꝰ,
dixit ꝙ possessio est ius quoddam, quo quis rem
corporalẽ verè, vel ĩterpretatiuè sibi habeat. Sed
non est bona: quia peccat in eo, ꝙ dixit ius. Itẽ di-
xit habeat. ꝙ continet ẽt qui nõ possidet: vt.l.sti-
pulatio ista.§.habere.j̃.de verb.obl. Et ideo glos.
dat aliã,& dicit, ꝙ possessio est corporalis rei de-
tentatio, corporis & animi & iuris adminiculo cõ
currente. Expositionem omniũ verborũ diffini-
tionis, vide in gl.& nos videamus, an prima sit bo
na. Et Dy. dicit Ioã. diffinit possessionẽ prout in
esse producta est; & Azo prout in esse producit.
Nam verum est cum possessio est in ipso actu ꝓ-
ducendi, non est ius, sed factum: & req̃ritur cor-
pus, & animus, sed quia melius est diffinire prout
inesse producta est: sicut videmus in obligatione,
quæ est iuris vinculũ.&c.& sic diffinit ꝓut est in
esse producta: ideò teneamus diffinitionem Ioan.& non dixit plus. Sed
a quia adhuc remanent obiectiones factæ contra Io. ideò nos videamus,[a]
an possessio sit ius.& Iac.de Are.dicit ꝙ est ius: vt in.l.peregrè.in princ.
j.eo. Item Iac. de ra.dicit, posito, ꝙ nulla lex diceret, ꝙ est ius, quia ex fa
cto ius oritur,& contractus sunt facti.in.l.consilio.in fi.ʂ.de cura.fur.&
ex ipso contractu resultat obligatio, quæ est iuris: ita ex apprehensione
b quæ est facti resultat possessio, quæ iuris est: & bene dicit.[b] Et allego vl-
tra ipsum.l.nemo.C.eo.& de hoc est tex.in.l.non ideo minus.C. de lib.
cau.et.j.eo.l.possessio.& sic teneo, ꝙ possessio sit iuris. ¶Qualiter ergo
diffiniemus? & Iac.de ra.dicit, ꝙ possessio est ius quæsitum ex corpora-
li rei apprehensione corpore & animo, & iuris adminiculo concurren-
te.& sic diffinitur prout est inesse producta. Iac.de are.dat suam, quę om
nia cõprehendit: & dicit, ꝙ possessio, est ius insistendi rei proueniens ex
vera, vel ex interpretatiua apprehensione cum effectu possidendi, rei nõ
prohibitæ possideri, vacantis: vel à possessore traditæ omnino possessio
nis transferendæ: Ita diffinit Iac.de Are. & Ol.post eũ.& tendit ad idẽ
cum Iac.de ra.licet Cy.recitet eũ aliquantulum corruptè.in.l.licet.C.eo.
¶Ad expositionem istius diffinitionis, sequęretur expositio totius tit.
sed non est meæ intentionis, & verba sunt clara per se. ¶Sed videamus
an sit bona diffinitio: & discamus à physicis, qui dicũt: homo, est animal
rationale.&c.et non discunt, vnde venit, et istud nõ quæro, & quid est
possessio, & vnde proueniat: ꝙ Iac.et prędicti in diffinitione nõ ponũt.
Sic etiam leges diffiniendo obligationem, vel actionem, vel hæreditatẽ,
vel testamentum, nõ ponunt vnde proueniat: sed quid est in substantia.
¶Qualiter diffiniemus? possessio potest diffiniri in genere, et in specie,
hic diffiniamus in genere.et dic, ꝙ possessio est ius insistendi rei nõ pro-
hibitę possideri. Quare dico est ius? ad differentiam detentationis asininę
quæ est facti: vt.j.videbitis. Et itẽ dico ius ad differentiam corporis ipsiꝰ
rei, ꝙ appellatur q̃nq̃ possessio: vt.l.interdum.j.de verb.sign.&.l.ij.C.
de proba. Item insistendi dico, ad differentiam dominij, ꝙ est ius dispo-
nendi, vel vendicandi: vt.l.in rem.ʂ.de rei vendica.&.l.si quis vi.§.diffe-
rentia.j̃.eodem.& ibi dicam. Item insistendi ad differentiã vsufru.vt.l.
j.ʂ.de vsufru. Rei non prohibitæ possideri.hoc dico, ad differentiam ip-
sius rei, quę non potest possideri: vt rei sacræ, vel religiosæ: vt.l.inter sti
pulantem.§.sacram.de verbo.obliga.et.j.eo.l.qui vniuersas. ¶Quæro,
7 quotuplex est possessio? † istud est pulchrum, et videtur ꝙ una.quia di
cit.hic, possessio appellata est &c.et sic non dicit, nisi de ea quę naturali-
ter insistit. Alia ratio fit ab Azo.per.l.licet.C.eo. quia animo et corpore
acquiritur, et illa naturaliter retinetur animo. et sic vna, et eadem est illa
quę animo et corpore retinetur. Ioã.dicit cõtrariũ, ꝙ sint duę. alle.duas
ll.et vnam rationem allegat.quia lex dicit, ꝙ animo retinetur, et corpo-
re acquiritur.et sic duo: vt.l.iij.in princip.j.eo. Item facit.l.nemo.C.eo.
et vide gl.istam, quę incipit, et bene, vt patet.&c.& lege vsque ibi, ꝙ er-
go dicitur et capias ibi: si autem me.&c.& facit Ioã.vnam rationem pro
se: duo nõ possunt insolidum possidere: vt.l.iij.§.ex contrario.j.eo. Mo
do, si vado ad nundinas possideo. et qui intrat, possidet. et si exit natu-
raliter retinet, sicut in fructuario. et sic duę sunt: quia duo eandem pos-
sessionem possidere non possunt: vt.§.ex cõtrario. Quòd vterque pos-
sideat, probat.l.clam possidere.j. e.et vide gl.ibi, si autẽ me absente. etc.
et lege vsque ad finem glo.et tene menti.ibi, retineri animo, sicut in vsu-
fru.et Io.respondet, ad.l.licet.C.eo.sic, quia exiens de fundo retinet ciui
lem tantum, et non naturalem. et vide gl.ibi, ꝙ ergo dicitur. C.eo. Et sic
Azo dicit, ꝙ est vna, scilicet naturalis tantùm: et illa naturalis dum est
in possessione, est naturalis propriè. dum est extra fundum, illa eadem
potest dici ciuilis approbatione. Gl.hic in.ff.nouo assentit opi.Ioan.C.
eo.licet videtur assentire Azo. Quid dicemus? Dy. disputauit istam.q.
et suam disputationem posuit extrà de reg.iur.c.sine possessione.lib.vj.
et arguit pro et contra. et ibi poteris videre motiua eorum: et in fi.de-
terminat pro Io.et allegat pro eo.l.iij.§.Nerua filius.et.l.ij.§.j.j.pro hæ
rede. Facit.l.j.§.deiecisse.j.de vi et vi ar.l.nemo.C.eod. Ecce verba Dy.
guarda me. Et nescio quid ista verba importent. Nam.l.ij.§.j.j.pro hæ-
rede.appellat ibi naturalem.s.detentationem.et eodem modo in.§.Ner
ua filius.detentationem facti appellat naturalem.et sic ille leges nihil fa
ciunt: ex quibus Dy.se magis fundat. et gl.videtur dicere, ꝙ ciuilis est,
quę retinetur animo: naturalis, quæ corpore: vt hac gl.in prin.tertię gl.
mag.dicitur. Sed illud nõ mihi placet: quia et naturalis retinetur animo
vt in hac gl.quam modo legi, et alia gl.magna. et.l.iij.§.j.j. de vi.et vi ar.
¶Aduerte ergo ad me.mihi videtur, ꝙ antiqui et moder.doct.multum
deuiauerunt à mente iuris in hac materia. ¶Dicendum est ergo, ꝙ cũ quę
ritur, quotuplex sit possessio. potest dari quędam diuisio, secundum ac
cidentia quę resultant ex modo acquirendi; vt possessio pro emptore;
pro donato etc. Sed certè propriè loquendo, ista accidentia non faciunt
diuersam speciem: sicut si dicerem: hominum, quidam sunt albi, quidam
nigri. Sed differentia in substantia, illa facit diuersam speciem. Nã hoc,
ꝙ est rationale, facit nos differre à brutis, et hoc quod est mortale, facit
nos differre ab angelis. Pro hoc glossa expressa in verbo, nulla.instit.de
iure persona.in fi.et.ʂ.de pub.l.fi.§.quoties. ¶Vnde si quęris, quot sunt
species possessionum: dicendum est, ꝙ sunt tot, quot sunt differentiæ
substantiales.hoc autem apparebit ex effectu, qui sequitur ex qualibet.
Et ideò dico, ꝙ possessionum species sunt tres. Vna est ciuilis, alia natu-
ralis, quam

DOMATES.

a ¶Qualiter ergo, vide Ale, cõs. xv. vol. ij. ubi concludit, ꝙ si alicui data est licentia testãdi de fructibus, q debeantur iuribꝰ beneficiorũ, ꝙ poterit testari de pẽsionibꝰ beneficiorum, quę debent ratione fructuum, qui percipiuntur ex possessionibus beneficiorũ: quia possessiones dicũtur iura.

b ¶Et bene dicit. Adde secũdũ Al. ꝙ hoc videntur se qui omnes doc. excepto Ro, qui tenet vltimã, et pro opi. Bart. alle. Ale, l. si ea res, §. fi. vers. ꝙ ius. ʂ. de actio. emp. et. l. liber homo. §. j. ʂ. titu. j.

ralis,quam habet vſufructuarius,& ſimiles:vt.l. naturaliter. in
princ.j.eodem.&.ſ.tit.j.l.acquirit.in fi.Alia corporalis,quã ha
bet ingreſſus dño abſente,de qualibet habet.j.eod.l.ſi id,ꝙ.§.
8 fi.Inter iſtas eſt magna differẽtia in ſubſtãtia. Ideò primò† quę
a ro,quid eſt poſſeſsio ciuilis?Rñ. poſſeſsio ciuilis eſt ius[a] inſiſtẽ
di rei nõ prohibitę poſsideri,aptum producere ciuiles effectus
reſpectu veri dñi. Declaro iſta verba per ordinẽ:Dixi ꝙ ciui-
lis poſſeſsio eſt ius inſiſtẽdi rei nõ prohibitę poſsideri,dictũ eſt
ſ.& declaratũ. Itẽ aptũ producere ciuiles effectus reſpectu ve
ri dñi. hoc dico: quia ipſa producit ciuiles effectus reſpectu
vſucapionis,& præſcriptionis.j.ea.l.§.p ſeruũ,q in fuga.et pro
em.l.q fundũ.in prin.Itẽ producit actũ acqſitionis fructuũ: vt
dicã.in.l.iij.§.ex cõtrario.j.eo.& p Dy.in.c.ſine poſſeſsione. in
fi.& ꝙ no.glo.in.l.j.C.de ſer.fugi.Naturalis tñ,vſucapionẽ nõ
producit:vt.l.acqritur.in fi.ſ.tit.j. Sed illud nõ videt bene di-
ctũ,quia malefidei poſſeſſor, poſsidet naturaliter,& ciuiliter:
vt.l.clam,in fi.j.eo.& illa ciuilis non inducit vſucapionẽ. ergo
b &c.Sed ego,dixi[b] in diffinitione aptũ producere ciuiles effect⁹
nõ dixi,ꝙ producat.Sed deficit mala fides,illa eadem producit
ciuiles effectus:vt videbitis in.l.nõſolũ.§.j.j.de vſucapi. ¶ Sed
opp.de dñio:vt.l.ſequitur.§.lana.j.de vſu.Fateor,ꝙ nõ vſuca-
pit: qa dñs.ſed poſſeſsio de ſe eſt apta producere ciuiles effect⁹
qa põt eſſe,ꝙ priuet dominio.& remaneat poſſeſsio: vt.l.cum
duobus.§.idẽ reſpõdit.ſ. pro ſoc.& lege fi.in gl.C.de ſacroſan.
& illa eadẽ põt producere vſucapionẽ.¶ Op.vlterius de credi
tore,qui ciuiliter & naturaliter poſsidet: & tñ non acqrit do-
minium:vt.j.eadẽ.l.§.per ſeruũ corporalit.&.l.cũ notiſsimi.§.
j.C.de preſcr.xxx.ann.Sol.ſibi non acquirit, ſed illi cui poſsi-
c det. ¶ Itẽ op.qa[c] præſcriptione non quæritur verum domi-
nium: ſed vtile. ergo malè dicit reſpectu veri dominij. Rñ.in
vſucapione procedit ſine dubio:in præſcriptione dic, ꝙ illud
vtile dñium directè venit ad cõtradicendum dominio directo.
9 Sed.j.proxi.contra.quia dominium recognoſcit. ¶ Secunda†
poſſeſsio eſt naturalis: & eſt ius inſiſtendi rei non prohibitæ
poſsideri,aptũ ciuiles producere effectus,reſpectu alicuius iu
ris à dominio ſeparati,& reſpectu naturaliũ acceſsionũ. Et ꝙ
volo dicere vſufructuarius poſsidet:vt.j.eodẽ.l.naturaliter.ha
bet ne effectũ ciuilem?certè ſic:quia præſcribo ius vſuſfructus:
vt.l.fi.in fi.C.de præſcr.longi.tem.x.vel.xx.anno.Item feuda
tarius ius feudi:vt.l.comperit.& ꝙ ibi no.C.de præſcri.xxx.
anno.nõ aũt verũ dominiũ præſcribunt:imò verũ dñium fatẽ-
tur & recognoſcunt.Idem reſpectu naturalium acceſsionũ: qa
faciunt fructus ſuos vſufructuarij:& naturalis acceſsio eſt effe-
ctus dominij:vt in aut.niſi.C.de bo.ma.no.in.l.indebiti.in prĩ.
ſ.de cõdic.indebi.vbi dicit cõdictio indebiti naturalis:qa in ea
veniunt naturales acceſsiones.ita hic poſſeſsio naturalis,dicit
propter acceſsiones.Dy.ergo,q dicit quòd ciuilis ſola eſt apta
ad vſucapionẽ,nõ naturalis:non bene dixit,propter naturalem
iſtam:vt dicam in.§.ex contrario.Sed antequam vadam ad ter
tiam poſſeſsionẽ,quæro,quare non facio plures ſpecies poſſeſ
ſionũ:vnã quę cõpetit feudatario:aliã,quæ cõpetit vſufructua
rio:aliã quæ emphyteuticario?& non eſſet peccatum dicere,ꝙ
vna eſſet ſeparata ab alia numero:ſed nõ differunt ſpecie:quia
plus,vel minus,non faciunt differentiam ſpecificam:vt lege vl
tima.ſ.de fun.inſtru.& ſic quælibet iſtarũ naturaliũ tendit ad
acquirendum ciuiles acceſsiones,& acquiſitionem fructuũ, &
alterius iuris,id eſt dñium:licet vna plus,& alia minus.¶ Quæ
10 ro,† q̃ ẽ poſſeſsio corporalis:& volo ꝙ ſcias,ꝙ iſta corporalis,
põt dici naturalis propter actũ naturalẽ:vt hic,&.l.ſi id ꝙ.§.fi.
j.eo.Sed gratia euidẽtioris locutionis eã appello corporalem.
Dic ergo corporalis poſſeſsio eſt ius inſiſtendi rei non prohi-
bitæ poſsideri retentionis, & recuperationis producẽs effectũ
Et declaro.quidã iuit ad nundinas:intraui fundum ſuum:poſ
ſideo naturaliter,ipſe ciuiliter:et ego qui habeo naturalem,nec
vſucapio.nec præſcribo: vt per Dy.in capitulo ſine poſſeſsio-
ne.de regu.iuris.lib.vj.& dicam in.§.ex contrario.Item nõ fa-
cio fructus meos:quia nullus ſic poſsidens corporaliter, vel na
turaliter,hoc modo ſumendo,facit fructus ſuos: vt dicam in.§
ex contrario.Et ſic iſta poſſeſsio non parat cauſam vſucapien
11 di,nec acquiſitionem fructuũ. ¶ Quid ergo † mihi tribuit iſta
poſſeſsio?dic quod ius detinendi:quia vincerem contra extra-
neum interdicto vti poſsidetis.vt infrà vti poſside.lege.j.in fi-
ne.& ſi expellerer,haberem interdictum vnde vi.vt.l.j.§.qui à
me.et.§.deijcitur.&.l.colonus.j.de vi & vi arma.&.l.clam poſ-
ſidere.§.qui ad nũdinas.j.eo.& ille eſt bon⁹ tex.ad hoc.¶ Quæ
12 ro,† quid de quaſi poſſeſsione iurium realium incorporalium:
vtrum diuidatur in ciuilem,et naturalem?et videtur ꝙ non di-
uidatur:quia poſſeſsio ciuilis eſt ius,vt dixi:ſed iſta quaſi poſ-
ſeſsio non eſt ius,ſed conſiſtit in facto: vt.l.ſeruitutes. in princ.
de ſer.ur.præ.ergo non diuiditur in ciuilem & naturalem.Præ-
tereà,poſſeſsio ciuilis retinetur animo:vt.l.licet.C.eo.et.l. ſi id
ꝙ.j.eo.Sed iſta quaſi poſſeſsio non retinetur animo:quia tunc
ſemper diceretur habere cauſam cõtinuam,cõtra.l. ſeruitutes.
in prin.ſ.de ſerui.ti.generali.In contrarium videtur, ꝙ illa poſ-
ſeſsio,quæ parit vſucapionem,illa eſt ciuilis:vt.ſ.dixi.ſed quaſi
poſſeſsio parit vſucapionẽ:ut.l.j.Cod.de ſerui.et.l.j.in fin.ſ.de
aqua plu.arcen. Et Roff.mouet in tit.de confeſſoria.et negato
ria,et dictum ſuum nihil eſt dicere.Do.Iac.but.in.§.ęquè.inſti.
de act.lec.ſua videtur tenere,ꝙ quaſi poſſeſsio ſit naturalis tñ.
et illa lect.ſua reperitur multum falſa.vnde neſcio,nũquid om
nino teneat.ſed nõ curo.Credo ſicuti ego dixi vobis,in alijs,ꝙ
ita eſt in quaſi poſſeſsione,ꝙ illa quaſi poſſeſsio, quæ parit ef
fectum vſucapiendi,illa eſt ciuilis.Illa,quæ parit effectum retẽ-
tionis tantum, illa eſt naturalis ſeu corporalis. Et probo illud:
quia illa quę parit effectum retẽtionis eſt naturalis: quia illius
reqritur animus:vt.l.qui fundũ.quẽadmo.ſer.amit.et.l.j. §.itẽ
quęſitum.j.de aqua quot.et ęſtiua. Et ratio huius eſt. quia illæ
ſeruitutes debent fundo,vel retinẽtur à fundo:ideo aqua per ſe
vadens,ſufficit.ſed quaſi poſſeſsio,quæ partit effectũ vſucapio
nis,vel præſcriptionis,eſt ciuilis:vt.l.j.c.ij.de ſerui.et aqua.Pro
batur in.l.j.§.Ariſto.j.de aqua quot.et ęſti.De neceſsitate opor
tet,ꝙ ille qui præſcribit,ſciat ſe vti iure ſeruitutis: ut.l.j. et.l.ij.
C.de ſeruit.et aqua.et.l.j.§.Ariſto.de aqua quoti.et ęſti.et fun
dus ipſe dicitur præſcribere:ut.l.qui aliena.in fi.ſ.de neg.geſt.
Et ideo quia fundus præſcribitur ſi nõ habet cauſam continuã
non procedit uſuca.in fundo:ut.l.foramen.ſ. de ſer.vr.præ.qa
poſſeſsio nõ eſſet cõtinua,nec retinet animo:quia fundus nõ ha
bet animũ:iõ nõ preſcribit,niſi tãto tẽpore, cuius nõ extat me
13 moria in cõtrariũ. ¶ Quęro,† qd iuris de detẽtatione:[d] an ſit iu-
d ris,uel facti?et uidet,ꝙ iuris,ut.l.ſi finita.§.ſi quis metu.ſ.de dã.
infect.In cõtrariũ videt,ꝙ ſit meri facti. Nã ea, quę ſunt iuris,
nõ cadũt in ſeruũ:ut.l.ꝙ attinet.j.de reg.iur.ſed iſta detentatio
cadit in ſeruũ:ut.l.ſtipulatio iſta.§.hęc quoq;.j.de uer.ob.et ſic
eſt facti.Nõ ob.l.ſi finita.§.ſi qs metu. qa ibi loqtur de iure ac-
quiſito ex illa detẽtatione:ut.l. nõ eſt mirũ.ſ. de pig. act. Et iõ
iſta detẽtatio nõ diuidit in ciuilem et naturalem:Et ſic uidetur
ꝙ ſi exeo fundum,nõ habeo detentationẽ:qa ea,quæ ſunt iuris
ſequũtur quocũq; uadat:ut.l.fi.C.de pręſc.long.tẽp.nõ ea,quæ
ſunt facti. Tñ circa hoc dic,ut.j.ſtatim in ult.q. ¶ Tertiò prin-
14 cipaliter† quęro,à quo iure proceſsit poſſeſsio?tex.hic uidetur
uelle,ꝙ à iuregentiũ:et hoc tenet gl.ij.hic in prin. et ẽt gl.iij. in
prin.Sed ſi hoc eſt verũ,uidet,ꝙ oẽs meæ diffinitiones ſint fal-
ſæ:quia propter ciuiles effectus facio diffinitionẽ,ſeu diſtinctio
nem poſſeſsionũ.Rñ.poſſeſsio ſimpliciter ſumpta, uidet intro
ducta à iuregẽtiũ:ut hic in tex.et gl.Sed poſſeſsio ſic diſtincta p
ſpecies,fuit introducta à iure ciuili unde ẽt naturalis poſſeſsio.
Dico, ꝙ eſt ciuilis:ut no.j.eo.l.ꝙ ſeruus.in gl.ſup uer.ciuiliter
A ſimili,de iure naturali omnes liberi et legitimi naſcebãtur:et
non erat diſtinctio hominũ:poſteà à iure ciuili ſunt diſtincti in
plures:ut in aut.q.mo.na.effi.legi.§.liceat igitur.et inſt. de iure
15 perſo.in fi. ¶ † Item quęro,utrum quaſi poſſeſsio incorpora-
lium fuerit introducta de iuregentium?Rñ.ſic,ut inſti.de uſu et
ha.§.fi.cõſiderato,ꝙ ibi pręcedit titulus de ſeruitutibus: ſed di-
ſtinctio huius quaſi poſſeſsionis, credo quòd ſit dè iure ciuili.
16 ¶ † Sed an detentatio fuerit de iuregentium cognita? rñ.ſic.vt
illa,quam habet colonus:cũ cõtractus locationis ſit de iuregen
tiũ.Illa uerò,quã habet miſſus in poſſeſsionem,credo,ꝙ ſit de
17 iure ciuili. ¶ † Quartò principaliter quęro,qualiter acquiratur
poſſeſsio?et gl. quę eſt hic ponit tres op.Prima eſt, aut loqmur
in rebus animatis: aut de non animatis.et hoc ſecundo caſu di-
ſtingue.Aut erant res ab alio poſſeſſę:aut non.et rationem dic
ut gloſſa.Iſta opi.ueritatem ponit:tamen non debuit ſeparare
res animatas ab inanimatis:quia eodẽ modo debet in eis diſtin
gui:aut ab alio poſsidentur,aut non. Secunda opi. incipit ibi.
alij dicunt.et eſt,quòd per ſolum aſpectum acquiritur.Pro hoc
j.e.l.j.§.ſi iuſſerim.&.l.ꝙ meo.§.ſi venditorẽ.Sed contra.j.e.l.
iij.§.Neratius.Dicit gl.ꝙ ibi non poterant videre:hic ſic.¶ Cõ
tra hanc ſol.videtur.l. clauibus.ſ.de cõtrahen.emp. vbi videt,
ꝙ ſufficiat aſpectus loci,vbi res eſt:licet nõ videat res. Sol.gl.
quòd in.§.Neratius. ſciebat theſaurum eſſe in fundo:nõ tamen
vbi:hoc eſt in loco determinato.ſed in.l. clauibus. ſciebat, vbi
res eſſet,& in loco determinato. Certè iſta ſunt vera in re poſ-
ſeſſa per alium,non in re vacanti:quia tex.hic dicit, apprehen
derit.Alij reſpondent ad.l.clauibus.ꝙ ibi de poſſeſsione: hic
de dominio.Sed hoc nihil eſt dicere:quia ex poſſeſsione ſequi
tur dominiũ:vt hic dicit. Tertia op.eſt ibi,uel ibi de alio gene-
re &c.Nam quoddam eſt genus quęrendi poſſeſsionẽ per ap-
prehenſionẽ:ut in omnibus rebus, pręter quã in theſauro. Et
ideò dicit apprehenditur.aliud eſt genus quęrendi per inuen-
tionẽ in theſauro.ideo in eo dicit tex.inuenerit.inſt.de re.diui.

a ¶ Poſſeſsio eſt ius. Adde,ꝙ hæc diffinitio reprehenditur p Ange. Imo. Pau.de caſt.et Ro. hic.ſed ſuſtinetur per Alex.

b ¶ Sed ego dixi.et uide tex.in.c.cum Bertoldus.de re iudi.in ver. corporalem poſſeſsionẽ.

POMATES.

c ¶ Itẽ op.qa.et uide,ꝙ no.in aut.niſi tricennale,C. de bo.mat.et in.l.traditionibus. C. de pact.et ibi pleniſſimè per Sal.And.Barba.

d ¶ Quęro qd iuris de detentatione. Ang.hic dicit,ꝙ detentatio eſt ius quoddã inſiſtẽdi rei aptũ ad cuſtodiã, et cõſeruationem eius. Quãdoque ad acquiſitionem fructuũ.l.cũ legati.j.ex ob.cau. in poſ.ea.l.iij.§.fi. j.e.ꝙ procedit ſecundum.d.n:eum in detentatione liberi hominis: ſec⁹ ſi ſerui.Itẽ ſec⁹ forte ſi illicitè.Andr.Barb.

a ¶ Quęro, an possim. vide Bald. in l. ad probationem C. loca.
b ¶ Quæro pone. vide d. Anto. in c. olim. el. j. de resti. spolia. vbi allegat Bar. hic & uide illũ tex. And. Barb. Et adde tu. & vide Alex. de Imol. in cõsi. lxxxj. col. v. ver. & ex his. in v. uol. Et ibi dicta Bar. hic extendit locum habere in Abbate seu plato.
POMATES.
c ¶ Sed fictè. uide Alex. cõsi. dcccxj. col. iiij. uol. iiij. ubi per hoc generaliter dicit, quòd legitimi administratores. & ibi exemplificat in prælato ecclesię: non transferunt possessioné per aliquem actũ factum, puta constitutum.
* Pro cõcordia. Aduerte, ꝙ Bart. in l. nõ dubiũ. in. ij. oppo. col. C. de legi. vult ꝙ dominium trãsfert ex prohibito, seu inutili cõtractu. cõtra tñ allegat velle in hac l. j. in hoc. §. si uir uxori. Sol. cõcordat secũdũ distinctionem, quã hic facit,

§. thesauros. s̃. tit. j. l. nunꝗ. §. thesaur⁹. & ibi gl. pleni⁹ ponit istã
18 opi. insti. de re. di. §. itẽ lapilli. Sed hęc opi. reprobat: †qa inue-
nire est per apprehensionem: vt. l. si barsatorem. C. de fideiuss.
quæ est not. propter statuta, quę dicũt, si quis fuerit inuentus.
&c. & hoc per Cyn. C. eo. l. licet. Vnde breuiter prima opin. s̃.
posita in gl. cõtinet veritatẽ. ¶ Et distinguetur, aut loquimur
in rebus vacantibus, & requiritur apprehẽsio: vt hic, cũ simili
bus. Aut in rebus ab alio possessis: & tunc aut nõ cõcurrit ani
mus tradentis. & idẽ qa apprehensio requiritur: vt. j. eo. l. quod
meo. §. fi. Aut animus tradentis cõcurrit: & tũc põt queri per
aspectum: & per alios modos fictos, qui ponuntur. j. eo. l. iij. in
princi. in gl. Tamẽ in traditione clauium oportet, ꝙ fiat in re
præsenti: vt. d. l. clauibus. & j. ea. l. §. penulti. ita ꝙ determinatè
sciam, ubi res est. vt. s̃. dictum est. ¶ Quęro per quas personas
19 acquirit possessio? dic, vt. j. proxi. §. & sequentib⁹. ¶ †Querit,[a]
a an possim mihimet vnam rẽ tradere? dic de eo, qui detinet tã-
tum, non potest quis sibi mutare causam possessionis: vt. l. iij.
§. illud. j. eod. & l. non solum. §. j. j. de vsuca. & l. nemo. C. e. sed
20 †pone in tutore, qui non detinet, nec possidet. an ipse tutor tu
torio nomine potest sibi tradere? & videtur ꝙ sic. vt. l. fistulas.
§. j. s̃. de contrahen. emp. Circa quod vide, ꝙ dixi. j. de stipu. ser
21 uo. l. ij. Qualiter † acquiratur quasi possessio incorporalium,
non dico hic: dic vt per docto. in. l. j. & ij. C. de serui. & aqua. di
22 cam. j. de itin. actuq; priua. l. j. §. hoc interdicto. ¶ †Quæro, qua
liter acquiratur detentatio? & dic, quando est deuentum ĩ pos
23 sessionẽ: vt. l. non est mirũ. s̃. de pig. act. ¶ Sed† quid si executor
habet me constituere in vno fundo, vt detentorẽ: & ducit me
propè ad locum, ita ꝙ sum ĩ cõspectu, an sufficiat. prout in pos
sessiõe. ut. j. e. l. §. si iusserim. Et si sufficeret ad constitutionẽ pi
gnoris prętorij, esset vtile scire. Ista glo. dicit, qñ cõcurrit iussus
cũ animo ptoris tradentis, sufficit: sed in prætorio pignore, nõ
interuenit consensus verè, sed fictè: quia iudex fingit pars: vt. l.
si ob causam. C. de eui. & l. j. C. si in cau. iudi. & ideo, qa nõ inter
uenit animus tradentis verè, sed fictè: eligitur q̃dam media via
ꝙ si potest, intret, & sic non sufficit: vt ostendat: vt. l. si finita. §.
vbi aũt. s̃. de dã. infe. & l. ꝗuis. s̃. de bo. au. iu. pos. & tene menti.
24 ¶ †Quæro, pone[b] ꝙ tutor, vel curator, qui non habent specia-
b le mandatũ: volũt tradere per istos modos fictos: an possint?
c videtur, ꝙ nõ: qa dñi, voluntas verè nõ cõcurrit, sed fictè:[c] vt. s̃.
proxi. dixi. Pro hoc. j. eo. l. ꝗuis. §. j. & ij. de accep. l. & per iusiu
randum. §. tutor. & ita videtur argu. eorum, quæ dicta sunt de
25 iudice. ¶ †Quintò principaliter quęro, qualiter possessio amit
tatur? & glo. ma. post principiũ ponit quatuor opi. Prima an-
tiquorũ est, ꝙ statim cum desijt insistere, vel tenere: nõ possidet
ideò perdit. Sed illud non est verum: quia exitus non est causa
perdendæ possessiouis: vt. l. si id ꝙ. §. fi. j. e. & l. clam. §. j. & solo
animo retinet: vt. C. eo. l. licet. ¶ Sed alia fuit opi. Azo. & Pla.
quã dic, vt in glo. sed ista præsupponit vnã tm̃ esse possessio-
nem. Itẽ ꝙ duo pñt eandẽ rẽ insolidũ possidere, eodẽ genere
possidendi, licet diuersis qualitatibus. quod est falsum: vt. s̃. di-
xi. & dicam ĩ. l. iij. §. ex cõtrario. ¶ Tertia fuit opi. Aldri. quòd
statim, ꝙ exit de fundo, amittit naturalẽ possessionẽ: post exi-
tũ habet ciuilẽ: si reintrat habet naturalem, vide glo. ibi. Ald. di
xit, ꝙ statim cũ exit. &c. & videt in eo, quod dixit. ꝙ possessio
ciuilis, & naturalis, nõ possunt esse simul: potuisset verum di-
cere. assumẽdo ciuilẽ & naturalẽ propriè: ut dixi. Sicut quidã
non põt esse dominus & fructuarius: vt. l. uti frui. si usufr. pe.
sed sumendo impropriè ciuilem & naturalẽ largè pro corpora
li: tunc bene possunt simul esse. Idem dixit malè propter aliud
quia exitus nõ est causa perdẽdę: ut. j. eo. l. iij. §. in amittẽda. Itẽ
introitus nõ est causa apprehẽdẽdę. ¶ Op. si habeo naturalẽ so
lam, illam retineo: ut. l. iij. §. vnde ui. j. de ui & ui ar. & uidebitis
statim. j. ea. glo. ergo per exitũ non perditur possessio: aliâs se-
queretur: ꝙ quis nunquã pręscriberet: quia ciuilis & naturalis
non esset continua. Vnde quarto loco Ioan. ponit suã opi. &
veram, quæ sine aliqua reprehensione procedit, prosequendo
quatuor casus, ita perfectissimè ꝙ adiectiõe nõ eget. & vide gl.
ibi, tu distingue. usq; ibi, si autẽ. Et Iac. de ra. aliâs de aret. dicit.
quid est dicere. quòd si est in conspectu, retinet: si absens, non:
& cũ redijt in conspectũ, reacquirit: quod est absurdum: vt le-
ge pe. C. de cu. fu. Pręterea. non amittetur sine animo: ut. l. iij. §.
in amittenda, Sed truffa est per. l. clam. §. qui ad nũdinas. & id
quod dicitur ꝙ non perditur sine animo, uerum est quãdo ani
mo potest retineri. secus si non potest retineri animo: & sic Io.
verum dicit, & secundũ casum Ioan. & sic in ipso dicto Ioan.
vidistis, quòd naturalis perditur sine animo: de ciuili nihil dici
tur. Item uide gloss. ibi, si autem per alium. & lege usq; in fi. &
alleg. pro gloss. in eo quod dicit animus non operatur reten-
tionem duarum possessionum. l. quod Labeo. s̃. de compensa.
qa res inducta circa vnum actum, non potest operari circa aliũ

Sed in eo ꝙ Ioan. negat naturalem, quam habet fructuarius
nõ habere aliquid ciuilitatis: nõ potest bene dicere: qa opera-
tur ciuiles effectus: vt. s̃. dixi. & dicam. j. in. l. iij. §. ex contrario.
26 ¶ †Quæro extra gloss. quid de naturali, quã appello corpora-
lem: an illa retinetur animo? tu habes glo. insti. de interdi. §. re-
tinendę. quę videtur velle, ꝙ ista possessio naturalis perditur,
cum exeo fundum: vt est glos. in. l. j. C. vti possi. in gl. mag. sup
ver. clam. nõ firmat, sed inclinat, ꝙ oĩno retineat. & illud firmat
gl. tua hic, ꝙ retinet aĩo: vt in gl. q̃ incipit & bene. ibi. & illã na
turalẽ &c. Breuiter teneo istam gl. ꝙ sicut in vsufructuario reti
netur: ita & in isto, qui possidet corporaliter. Et pbo: qa si vo-
let agere interdicto vti possidetis, potest: ut. s̃. in gl. quã modo
legi: & semp haberet stare in fundo, & iudex haberet ire ad eũ.
& glos. tangit in. l. j. C. eo. istam absurditatem. Pręterea, colo-
nus exiens de fundo detinet aĩo: ut. l. si colonus. j. eo. q colonus
nullũ ius habet: multomagis ille, q habet naturalẽ possessionẽ,
27 quam corporalẽ appello. ¶ †Quęrit, an detẽtatio aĩo retineat?
& uidet, ꝙ nõ: quia est meri facti. & ideò aĩo nõ retinet: vt. l. fi.
C. de pręscri. lon. tẽpo. & si hoc esset uerũ. si intrares in posses-
sionem equi, esset necesse, quòd semper stares in equo: vel in
boue, semper retineres bouem. Dico, quod detentatio nihil est
aliud nisi custodia: vt. l. cum legati. ex quib. cau. in possessio. ea.
Dico ergo ꝙ absens retinet illã detentationẽ quando custodia
illius rei per absentem retinetur: ut si habes domum & es ab-
sens tenens clausum ostium & sic tenes custodiam ut. l. quin-
ta. §. quęri. vt in posses. leg. & §. sequen. vbi dicitur, quòd debẽt
poni res mobiles in aliquo loco: vt sub custodia sint: & sic reti-
net animo. tamen si desijt custodire, nõ retinet. Hoc pbat lex,
si finita. §. antepenul. s̃. de dam. infect. & l. Prætor. §. in eũ. j. de
bo. autho. iudi. possid.

SVMMARIVM.

1 *Possessio non potest quæri sine effectu possidendi.*
2 *Possessionis acquirendæ per nosipsos modus est facti: per alium, est iuris. & possessio ipsa quæsita est facti.*
3 *Pupillus etiam in his, quæ iuris sunt, habet in acquirendo legitimam personam.*
4 *Furiosus uel infans nullum intellectum habens, etiam cum authoritate curatoris, uel tutoris, non potest possessionem acquirere.*
Curator furiosi, & tutor infantis possunt per se nomine furiosi, & infantis, acquirere possessionem. ibid.
Infans, qui aliquem intellectum habet, etiam per se potest possessionem acquirere. ibidem.

Adipiscimur autem.

¶ Adipiscimur pos
sessionẽ p nos maio-
res infante, & sane mẽtis: secus in furioso, & infante sine tutoris
authoritate. h. d. ¶ Ibi pupill⁹. s. infans, uel infantię pxi. ¶ In
tex. ibi, eam rẽ. i. acquisitionem possessionis, quã qs facit per se
ipsum. Ibi non iuris esse. i. ex aliqua fictione iuris pręcedente:
sicut illa, quę nobis ignorantibus per aliũ quęritur, in qua in-
fans, & furiosus sunt pares sapientibus. & re ipsa acquiritur,
vt. j. ea. l. §. item acquirimus. & l. quãuis. §. fi. Ia. de are. & Oldr.
1 ¶ †No. quòd possessio non potest quęri sine effectu possiden
di: vt. l. quemadmodum. j. e. l. licet. C. eo. ¶ Item no. quòd pupil
lus potest acquirere possessionem. ¶ Oppo. j. eo. l. si is qui. So
lu. ibi repugnat: ibi nõ põt incipere possidere. ¶ Opp. j. e. l. iij.
§. in amittenda. quia perdit animũ, perdit & possessionẽ. sed fu
riosus perdit animum: imò non habet animum non possiden-
di: & sic vides tres actus. volo possidere: item nolo possidere.
Item qñ non habeo animum possidendi: vel non possidendi.
¶ Oppo. j. titu. eod. in. l. fundi. §. j. vbi perditur per obliuionẽ.
& gloss. facit illud contrarium in. l. si is qui. Solu. vt ibi. ¶ Op-
po. s̃. proxi. vbi habuistis, quòd possessio est in qua quis con-
sistit corpore. & glo. dicit tu debes scire, quòd est naturalis &
ciuilis possessio & detentatio. & de ista loquitur hic. ¶ Oppo.
& videtur ꝙ possessio sit iuris: vt vidistis no. s̃. proxi. & j. eo. l.
2 peregrè. in prin. Sol. †modus acquirendi p nosipsos possessio
nem est facti. si per alium est iuris. sed ipsa possessio quęsita est
iuris. vt. l. peregrè. in prin. j. eo. ꝙ dicit eam rem. dic. s. eam acq-
sitionem. ¶ Oppo. innuit, ꝙ aliud si esset iuris. Contra institu.
3 de authori. tuto. §. j. vbi potest stipulari. ¶ Solu. fateor† quòd
in acquirendo, pupillus habet legitimam personam, etiam in
his quæ sunt iuris: & tunc instatur. quare ergo dixit eam rẽ nõ
iuris &c. Gl. duobus modis respondet. Secundũ primam respõ
sionem, ista verba posita in tex. non congruent pręcedentib⁹.
vera ergo solu. est, quòd hic separatur pupillus à furioso.
¶ Potest oppo. quòd eodem modo eis acquiritur possessio:
vt. j. e. l. j. in. §. item acquirimus. Ad hoc respondet text. eam rẽ
enim &c. vt dixi in apostillãdo tex. ad hoc tendit gl. Item no.
quòd

quòd animus eſt facti.¶ V nde op.de.l.donatarum.C.eo. dicam.j.de fur.l.inficiando.§.infans.&.l.bonefidei.ſ.tit.j.¶ Vl
4 timò glo.format vnam quæſtionem.¶ †Quero, vtrum furioſus quęrat ſibi poſſeſsionē cum authoritate curatoris.& videtur quòd nō.vt hic.& per.l.in negotijs.j.de reg.iur.In cōtrarium videtur.ꝙ infans poteſt:Pro hoc facit.l.quāuis.§.īfans.j.eo.& vide gl.quę incipit.vel curatoris.& iſta glo.non determinat clarè.& vide gl.quæ determinat,& incipit.Idem de furioſo.& tenet quod poteſt.idē tenet in infante,qui caret intellectu,vt.j.ea.l.§.cæterum.ſed inquantum iſta glo. loquitur de furioſo,malè loquitur.vt hic:quia de furioſo nō reperitur, ꝑ l.in negotijs.j.de reg.iur.Item infans,qui omni intellectu caret,non poteſt cum authoritate tutoris : ſed tutor & curator eis poſſunt acquirere:vt.l.j.ſ.de bo.poſ.infan.& furi.dela. Et ſic aliud eſt furioſum ingredi poſſeſsionē cū authoritate curatoris:& aliud eſt ipſum curatorē intrare,& facit ad hoc.j.ea.l.§.per procuratorem.Nō ob.j.eo.l.quāuis.§.infans.quia ibi intelligitur de infante,qui habet aliquem intellectum nō perfectum.& hæc intelligere habetis,quòd ſi omni intellectu caret,eſt idem vt in furioſo:ſed ſi eſt perfecti intellectus.pupillus per ſe poteſt.Pro hoc facit inſtit.de inuti.ſtip.§.furioſus.cū ſequēti verſi.¶ Et ex dictis iſtis potes colligere diſtinctionem ex teipſo,ſic.Aut in furioſo,aut in pupillo.Primo caſu, aut queris, an poſsit quęrere per ſe ſolum cū authoritate curatoris,aut curator ipſe per ſe. Secundo caſu,aut habet plenū intellectum:aut non plenum.aut omnino nullum: ſed iſto caſu eſt idem, quod in furioſo.

SVMMARIVM.

1 *Fictio qñ iuris effectū habet, tum ad illum recurri ſolet:ſecus ſi non eum intellectum haberet.*
2 *Ius regulariter fingit in his, quæ ſunt facti.*
3 *Poſſeſsio aliquando pro proprietate ponitur.*
Poſſeſsio ex inutili contractu, nō tranſſertur:quando perſona eſt talis, quæ non poteſt perdere poſſeſsionem, ut pupillus & eccleſia.
4 *Dominium, an tranſſeratur ex inutili contractu.*

Si vir vxori. ¶ Ex inutili cōtractu trāſfertur poſſeſsio.h.d.Diuidiť in tres partes.Primò dictū vſq; ibi, quoniam.& hoc eſt verū.Secūdò ibi, reſpōdet tacitę obiectioni.quæ ſic formatur. Nonne donatio iure ciuili inter virū & vxorē impediť,& infirmať?Reſpō.illud eſt verū in his,quę ſunt iuris:ſed acquiſitionē poſſeſsionis nō poteſt ius impedire,q̄ facti eſt.Vnde ius nō pōt facere,vt id ꝙ factum eſt,nō ſit factū.& hoc vſ ꝫ ibi,& quid attinet.ibi reſpōdet alteri obiectioni. Sed pōt dici:licet lex factum nō poſsit facere infectū,ſecundū veritatē:tamen pōt facere ſecundū fictionē,fingēdo nō eſſe traditam ad hoc,ideo nō fingiť:qa talis fictio non habet effectum.Lege literam ibi,facti:id eſt acquiſitio poſſeſsiōis,quę à facto:id eſt à traditione & apprehenſione naturaliter cauſatur.Et iſtum.§.in fi.in materia quam fa
1 cio de fictionibus.In prima fictione inductiua :allego† quòd tunc eſſet recurrendū ad fictionem,quādo fictio illa haberet effectum iuris:ſecus ſi nō haberet:vt hic in fi.¶ Op.de.l.ſi eū qui.ſ.de dona.inter virum & vxorem.Gl.dicit ſol.ibi, & reſidet ꝙ in veritate poſſidet,vt hic:ſed in effectu nō,vt ibi.quia poteſt auocari.& vide glo quę incipit imò.¶ Quædā alia gl. dat aliam ſolutionem,& incipit gl.nudam,cum fortè &c. Et quid vult dicere gl.donatio inter virum &vxorem nō eſt prohibita de re aliena:vt.l.ſi vir vxori.j.pro dona.& ſic gl.ſoluit, quòd hic donauit rem alienam:quod non eſt prohibitum: ibi ſuam.Sed iſta ſolutio licet vera ſit in ſe,tamen eſt diuinatio.et ideo tene aliam op.ſ.ea.l.in principio.&.l.peregrè. Solu.acquiſitio facti eſt,poſſeſsio acquiſita eſt iuris.¶ Oppon.de fictione poſtliminij,& legis cornelię:vt.j.de capti.& poſtli. ꝑ totum.vbi in facto fingitur.Glo.dicit,quòd fallit ibi. & vide iſtam glo.quæ incipit,non poteſt.& in materia fictionis dico
2 †totum cōtrarium,quod in his,quę ſunt facti ſingulariter,fingit ius. quod eſt: quia fingit quod qui eſt viuus pro mortuo habetur:& qui eſt in ventre,pro iam nato. Azo ponit in ſumma in principio multa exempla,in quibus fingitur ſuper facto.Et rationē plenè dico in.l.ſi quis pro emptore.j.titu.primo.Ad iſtam. l.reſpon.ſecundum veritatem non poteſt,ſecūdum fictionem non vult:quia nullum haberet effectum.
3 ¶ Oppo.†quòd ex inutili contractu non transferatur poſſeſſio:vt.l.iubemus.in fi.C.de ſacroſanctis eccle.Solu.ibi ponitur poſſeſsio impropriè pro proprietate:ſicut dicimus continuè,iſta eſt pulchra poſſeſsio:vt.j.de verborum ſignificatiōe.l.interdum.Vel aliter,ex inutili contractu,nō trāſfertur poſſeſsio,quādo perſona eſt talis,quę non poteſt perdere poſſeſſionem:vt pupillus & eccleſia:vt.l.pupillus.ſ.titulo primo. ſed quando perſona eſt talis,quæ animo poteſt deſinere poſ
a ſidere:tunc ex inutili contractu,tranſfertur poſſeſsio.[a] ¶ Sed op.de.l.ꝙ meo.in princ.j.e.vbi ſicut dominiū non pōt quæri ſine cauſa:vt.l.nunquam.ſ.tit.j.ita & in poſſeſsione. Sed illa
4 gl.reprobatur:vt ibi dicam. ¶ Quæro,†an ex inutili contractu transferatur dominium?Gloſſa tangit in.l.contractus. C. de fide inſtrumentorum.&.l.multum.C.ſi quis alteri vel ſibi.&.l.non dubium.C.de legi.Ideo contractus eſt inutilis : quia pendet conditio,& non impeditur dominij tranſlatio : vt.l.dotis fructus.in fi.cum.l.ſequen.de iure dot. infra de ſolutio.l.ſub conditione.Aut eſt inutilis ex alia cauſa:& tunc aut prę ter legem:aut contra.Primo caſu non impediť dominij tranſlatio:vt dicta.l.multum.&.l.contractus.in gloſſ. Tranſfertur enim ex dicta cauſa putatiua dominium. Aut eſt contra legē, & dominium non tranſfertur:vt.l.non dubium.de leg.& ibi nota.& hoc verū,niſi vltra procedat.&.l.& eleganter.in principio.de dolo.

SVMMARIVM.

1 *Poſſeßio per ſeruum ex cauſa peculiari nobis acquiritur, & uſucapiendi cōditio:ex cauſa non peculiari poſſeßio ſolum ſi eſt iuſta.*
2 *Liber homo malafide poßideri poteſt, quando poßidens putat eum ſeruum.*
3 *Seruus putatiuus extra rem & operam, acquirens putatiuo domino, acquirit poſſeßionem:uero domino dominium.*
4 *Seruus putatiuus, ſi gerit animo acquirere uero domino:eidem acquirit:non tanquam ſeruus, ſed tanquam negotiorum geſtor.*
5 *Pater non poßidet filium, ſed dicitur eſſe in quaſi poſſeßione filiationis.*
Vir non dicitur poßidere uxorem:ſed eſſe in quaſi poſſeßione : & ita uxor uirum.ibidem.
6 *Pupillus, qui nullum habet intellectum, non poteſt nobis acquirere poſſeßionem:ſecus ſi aliquem.*
7 *Seruus furioſus non acquirit domino poſſeßionem.*
8 *Equus illius, qui cecidit, ſi prius peruenit ad brauium;an brauium habere debeat?*
9 *Faciens per alium ipſe uidetur facere, quando perſona faciens eſt ſolum capax illius facti, licet non iuris.*
10 *Conſtitutio procuratoris inhabilis ad faciendum procuratorem habilem, an teneat?*

Item acquirimus. ¶ Per ſeruum & filium ex cauſa peculiari , acquiritur nobis ignorantibus poſſeſsio , & vſucapiendi conditio. Item per ſeruum & liberum bona fide poſſeſſum,poſſeſsionem acquirimus.Item per ſeruum communem,& vſufructuarium,ſi tamen ſciens exiſtat.h.d.vſque ad.§.pupill⁹, ſed lege per partes.¶ Oppo.infrà eo.l.per eum.Solu.per filium verum quæritur,vt hic:ſecus per putatiuū;vt ibi.Sed oppone infra proxi.§.vbi per putatiuum ſeruum quæritur.Sol.aliud in putatiuo ſeruo:vt iuſto.j.de vſucap.aliud in filio putatiuo. ¶ Oppo.de verb.obl.l. ſtipulatio iſta.§.hæc quoque. ſolu.ſibi ipſis
1 non pñt poſſidere,ſed nobis ſic.¶ Quæro, quid †ex re nō peculiari,an acqrať?& gl.arguit pro & contra.& illud teneatis, ꝙ ex cauſa peculiari acquiratur nobis poſſeſsio, & vſucapiendi conditio:vt.l.acquiritur.§.non ſolum.ſ.tit.j.Ex cā non peculiari acqritur nobis poſſeſsio ſolum, qñ eſt iuſta: ſecus ſi iniuſta:vt.l.ꝙ ſeruus.j.eo.& vide iſtā gl.quę incipit. peculiariter &c.ver.ſed & per eum.¶ Opp.ſuprà tit.j.l ſi ſeruus Sol. intellige illam ſecundum iſtā.¶ Op.de lib.cau.l.ſi cui.§. licet So.vt gl.& dicā ſtatim.j.ea.l.§.per ſeruum, qui. in fi. ¶ Opp.
2 dicitur†hic,liber homo mala fide poſſeſſus &c. Contra, qa liber homo nō pōt poſſideri mala fide:vt.j.e. l.cum hæredes.§. item quæro.Sol.verū eſt,ſi putas eum liberū:ſecus ſi putas eū eſſe ſeruū alienū:vt hic in gl.&.l.quæſitū.in prī.ſ.ti.j.¶ Quę
3 ro,†quid de cauſis extra rem et operā?& gl.dicit,ꝙ idē quantum ad poſſeſsionē: ſed vero domīno dominium acquiritur, vel ſibi,ſi liber eſt:vt.l.liber homo in fi.ſupra tit.j.Et ſecundū hoc erit caſus,in quo acquiritur dominiū ſine poſſeſsione. Simile in.l.ſi fundum.ſ.de fundo do.& vide iſtā gl.quæ incipit,
4 ex duabus cauſis.& aliā,quæ incipit.ſ.acquirit. Pone,ꝙ† gerit in animo acquirere vero domino.gl. tua ita dicit, ꝙ ſic.ſed nō tāꝗ̄ ſeruus:ſed tanꝗ̄ negociorū geſtor:vt.l.ſi ego.ſ. de neg. geſt.&.l.cōis ſeruus.§.j.j.eo.& vide gl.quæ incipit, ex duab⁹ ibi,niſi hoc gerat.& plenè dixi.in.l.q mihi donatū.ſ.de dona. verſi.ꝑ cōmunē ſeruū.¶ Op.j.eo.l.iij.§.ex cōtrario. So.intellige,vel vni,vel alteri,nō ſimul vtrique inſolidū.¶ Op.de.l.ſi ſeruus cōis.j.de ſtip.ſeruo.So.inſolidū pluribus pōt obligationē quærere:ſed nō dominiū quærere,vel poſſeſsionē.ver.per eū,in quo vſuſfructus.¶ Op.imò videť, ꝙ vſufructuari⁹ poſſideat:vt.j.eo.l.naturaliter.in prin.So.nō poſſidet ciuiliter:vt
5 hic:ſed naturaliter. ¶ Itē no.† ꝙ dicitur hic,pater non poſsi-

a ¶ Non tranſſertur poſſeſsio. Adde inquātū Al.limitādo hāc doctrinā Bar.verſi.iuxta.in iij.colū. ſubdit, ꝙ pōt decidi qō.quā ponit Bal. in.c.ij.ī tit.de feu. da.in vicē.l.cōmſ.ſ.ꝙ ſi feci teſtamentum,et inſtitui te heredē, et dixi,ꝙ ſi cōtīgeret me mutare teſtamentū ex tunc donabam tibi omnia bona mea, & conſtituebam me tuo nomine poſsidere:ꝙ ex hoc nō eſt in te tranſlata poſſeſsio:cū donatio ſit nulla. & ita decidiſſe Bar.in.l.ex teſtō. C. de fideic.Dic, ꝙ Ol.tenet poſſeſsionem tranſlatam,& donationem valere: eius conſi.cxiiij.in cip.factum tale eſt & hanc partem tenuit etiā Dyn.Ro.tñ latè hoc examinans cōſi.clxxj.tenet primā opp.& ita refert Dy.mutaſſe ſnīam,ei⁹ cōſ.ix.& inquātū Alexā.ī.iiij.co.q̄rit an ex vē.facta Forēſi cōtra formā ſtatuti trāſſeratur poſſeſsio? adde Rom. cōſi.cccccix.et inquātū etiā tangit, qñ iuxta cōtractū nullū ē appoſitū p̄cariū,nō trāſferť poſſ.vide pulchrè Roma.eius conſil. ccxlvj.

a ¶Non possidet fi-
lium. Adde tamē,
ꝙ possessionē ac-
quirimus, ꝙ secus
est in seruo, quem
non possidemus;
& tñ nō acquiri-
mus posses. rei ap-
prehensę per eum,
et per hoc Pau. de
ca. infert. ad quæ-
stio. de monacho
Florentino q possi
debat à mōasterio
Boñ. ꝙ acqrat mo
nasterio: Flo. ꝙuis
ab eo nō possidea
tur. cum hęc pos-
sessio resultet, nō
ex vi possessionis
sed ex vi monasti
cę potestatis. sed
Alex. alle. Bart. in
contrariū in. l. ser-
uus cōmunis. j. de
stip. seruo. vbi vo
luit, ꝙ imo acqui-
ratur monasterio
possidenti, quan-
do ex re monaste-
rij vel opera ipsi⁹
monachi acquirit.
Tu vide Petr. de
Anc. con. cccxxij.
subscripto, p An-
to. de but. & Ioā.
an. in rub. de stat.
mona. vbi refert
hāc. q. Pyl. fuisse.
b ¶Capitulo religio
sus. Adde cum hac
opi. Bar. transeunt
Ang. Pau. de cast.
Ro. & Alex. licet
Imol. contra.
c ¶Respondeo sic.
Adde secūdū Al.
Ang. Imo. Pau. de
ca. idem tenentes.
& Ro. q ad hoc al
le. pro monacho,
ꝙ habetur. xviij.
q. ij. c. Abbates. Et
gl. pe. in. c. j. de in-
fan. et langui. ex-
po. Spec. in tit. de
stat. mo. ver. xlj.
Tu etiam adde
Pet. de Anc. consi.
ccccxxv. & p hoc
apparet, ꝙ mona-
chus sit equiparā-
dus filio. Pro qua
equiparatione all.
Alc. gl. in. l. si lon-
gius, in fine. de iu-
di. Spe. de stat. mo
nac. vers. viij. in cō
trarium ꝙ equipa
rari debeat seruo.
allega. idem gloss.
in. l. cum heredes.
§. fina. j. eodem. &
gloss. in. l. Pedius.
s. de arb. Innoc. in
c. cum olim. de pri
uilegijs. Bart. in. l.
si seruus testamen
to. j. de stipu. ser. et
in. l. tutor, de bo-

det filiū.ᵃ sed bene dicimus, ꝙ pater est in possessione patriæ
potestatis: & filius in possessione filiationis. non tamen pos-
sidet filiū, sed est in quasi possessione illius iuris: sicut dicim⁹
in liberto, s. de prob. l. circa. & no. eo. ti. l. quidā. & ꝙ no. de rei
vendi. l. j. §. j. Et idem de alijs personis, in quibus ius habemus
vt ibi dicitur. sic in viro & vxore vn⁹ nō possidet aliū: sed qui
libet est in possessione illius iuris & seruitiorum hincinde de-
bitorum: propter hoc prodita sunt interdicta. j. de libe. exhib.
l. j. §. fi. cum. l. seq. Facit extrà de rest. spo. c. ex conquestione. et
6 c. literas. ver. cæterū. ¶Quęro, †vtrum hoc, sit verum si pupil
lus, nullū habeat intellectū. & gl. dicit, ꝙ sic, & hoc dicit pro-
sequendo errorem suum, quē ponit. s. ea. l. §. adipiscimur. sed
gl. non bene dicit: quia ille, qui caret intellectu, sicut furiosus
nobis quærere non pōt: vt. l. in negocijs. infra. de reg. iu. &. §.
infans. loquitur in eo, qui habet intellectum aliqualē. hoc mo
do debet intelligi hic: aliâs malè diceres propter regulam iu-
7 ris. in l. neg. j. de regu. iur. ¶Quęro, †an per seruum furiosum
acquiratur? gl. dicit, ꝙ sic, si illud gestiat tradens: quia per pro
curatorem inuitum quęrit: ergo. &c. vt. l. iiij. §. illud. de fidei-
com. li. &. l. qui potest inuitis. de reg. iur. Sed istud nō placet.
Quid enim, si aliquis poneret possessionem in lapide animo
acquirendi dominiū: ꝙ diceret per lapidem dominium quæ-
ri. Itē vides, ꝙ si pono in manu dormientis, licet ita ei⁹ manus
sit proprium organum, tñ sibi nō quæritur: vt. s. e. l. j. §. j. Ea-
dem rōne si do furioso. & si dicis: hoc potest fieri inuito seruo
ergo eo ignorāte. Cōcedo, quādo seruus est habilis vnde licet
nesciret tradere. vt domino quærat: dño quæritur. Sed quā-
do intellectu caret, perinde est, ac si nulli traderetur. Extra gl.
8 †Dy. refert, ꝙ quidam cecidit de equo, cuius primo equ⁹ cur-
rebat ad brauiū: an debeat habere brauiū? & videtur ꝙ sic. l.
j. §. quęsitum. j. de aqua quo. & ęsti. & l. qui fundum. s. quem-
ad. serui. amit. In qua determinauit Dy. per istum. §. ꝙ non. qa
non habet intellectum equus, & sic non potest quęrere. & iu
ra contraria loquuntur in retentione iuris quęsiti. Sed iste. §.
modicum facit, quia in quęstione proposita tractatur de im-
plemento constitutionis, non de acquisitione fiēda per equū.
Et ideo cum quęrimus de implemento conditionis, per equū
potuit fieri: quia de facto sufficit: vt. l. ij. s. de cond. & demō. &
ideò habemus inspicere verba statuti: quia si dicit: ꝙ ille cuius
prius venerit habeat brauiū. tūc si equ⁹ prim⁹ venerit deberet
habere. Sed si statutum diceret, quicunq; venerit cū equo pri⁹
ad brauiū, & tunc implementū cōditionis requirit personā:
9 & tunc nō haberet, licet equus erit. ¶Item induco in. l. si is †
qui pro em. j. ti. j. quòd fictio translatiua est quadruplex: vna
est de persona ad personam: vt cum lex dicit, qui per alium
facit per seipsum facere videtur. Modo quæro, quæ habilitas
reqritur in faciente: an illa, quæ requiritur in eo, qui facere vi-
detur? & dico, ꝙ est casus hic, ꝙ illa persona, quę facit: oportet
ꝙ sit capax solum facti, licet non sit iuris: & hic seruus habet
animum, qui est facti: ideò habilis est persona: licet nō possit
10 possidere. ¶Vltimò induco in arg. †facio procuratorē inha-
bilem ad constituendū habilem, an valeat? & dic per doct. in
l. ꝙ quis. C. de proc. & per Ioā. and. melius in. c. religiosus. de
procu. in cle. & tene menti tex. istum. Dico sic, in acquirenda
possessione seruus & procurator prębent nudū ministerium
vt. j. eo. l. ꝙ meo. §. procurator. vnde si ego facerem aliquem
nuncium ad constituendum alium procuratorem: ei nūcio nō
requirit habilitas: vt hic. sed facio eum procuratorem ad sub-
stituendum alium loco sui. Et sic no. ꝙ dico loco sui, & sic ip
se non præbet nudum ministerium, sed officium redactum in
personam suam alteri cōmittit: tunc serua distinctionē, quam
b ponit gl. in dicto. c. religiosus.ᵇ ad ꝙ optime facit, ꝙ not: per
gl. C. de fideicō. l. eam quam, in gl. fi.

Pupillus. ¶Quero de quo pupillo loquat? dic, vt in
gl. ¶Quæro quid si tutoris authoritate vio
lenter occupauit? dic vt in gloss.

SVMMARIVM.

1 *Dominus, quando perdat possessionem serui fugitiui, & quanto tem-
pore?*
2 *Patri & monasterio per filium & monachum acquiritur possessio.*
3 *Possessio ciuilis sola, quod sufficit ad usucapionem.*

Per seruum qui in fuga. ¶Seruum fugi-
tiuum posside-
mus, vsucapimus, & per eū acquirimus. h. d. ¶Op. j. e. l. iij. §.
si seruus. Sol. intellige, nisi diu, &c. & sic ista determinatur per

illam. Vlterius op. d. l. si rem mobilem. & l. rē, quæ nobis. j. eo.
Sol. illud in rebus anima carentibus, & aliud in seruis, vt hic.
Et est ratio, si sit in potestate serui priuare nos possessione.
Oppon. Cod. de ser. fug. l. j. quæ dicit, quòd seruus facit fur-
tum sui. & sic perditur possessio: vt. j. eod. l. rem, quæ nobis
Solu. ibi, quando facit furtum ab alio. ¶Extra gloss. oppon.
& videtur, quòd dominus statim desinat possidere, & seruus
sit in possessione libertatis: vt. l. liberis. in fin. suprà de lib. cau.
& l. igitur. §. potest. eo. titu. Solu. ibi loquitur quando bona
fide incipit esse in possessione libertatis ex iusta aliqua cau-
sa, vel iniusta: vt. d. §. potest hic in fugitiuo, qui fide mala fu-
git, & sic expectatur decennium. ita dicit Innocen. de ser. non
ordi. c. de seruorum. ¶Sed contra hoc, videtur. l. si cui. §. li-
cet. de lib. cau. sed ibi intelligas, quòd seruus existens in pos-
sessione seruitutis proclamat libertatem. vnde pendente iudi
cio dominus perdit naturalem possessionem non ciuilem.
Nam nulla iusta causa superuenit seruo, propter quam debe-
ret se in possessione libertatis constituere: sed ius statuit libe-
1 ri loco haberi: vt iudicium procedat. ¶Distingue †ergo, aut
seruus incipit se gerere pro libero bona fide, ex aliqua su-
perueniente iusta causa, vel non: & statim dominus perdit
possessionem: vt dicta lege liberis. in fin. & d. §. potest. Aut
propter liberale iudicium, & tunc dominus perdit natura-
lem, & retinet ciuilem: vt. d. §. licet. Aut incipit se gerere pro
libero mala fide: & tunc aut dominus statim habuit animum
perdendi possessionem, & statim perdit, sicut in alijs rebus.
Aut habuit animum retinendi, vel dubitatur: & tunc ita de-
mum perdit, si diu &c. vt hic. & dicto. §. si seruus. si verò se nō
gerit pro libero, sed fortè in prouincia gerit negocia domi-
ni: tunc per mille annos dominus non perderet possessionem
nisi incipiat ab alio possideri: vt hic. ¶Quærit glossa, quid si
cepit ab alio possideri, vel contendat se liberum? dic, vt in
glossa. ad. §. licet responde. vt ex prædictis patet. ¶Quæro,
2 †an patri quæratur possessio per filium fugitiuum: vel mo-
c nasterio: per monachum fugitiuum? Respōdeo sic ᶜnon enim
illi quærunt ratione possessionis, sed ratione patriæ potesta
tis, vel monasticæ obedientiæ: vt no. s. in versic. per eum. &
3 j. eodem. l. per eum. dom. Dyn. † allegat istum text. multum
subtiliter, quòd quo ad vsucapionem sufficiat sola ciuilis
possessio: vt hic, & plenè per Dynum in. c. sine possessione.
de regulis iuris. libro sexto. Et ne putes hoc in seruo tan-
tum: idem in feudatario: vt. j. pro empto. leg. qui fundum,
in princip. plenè dicam. in leg. tertia. §. ex contrario. j.
eodem.

Per seruum. ¶Per seruum à nobis pignori tradi
tum, non acquiritur nobis possessio
h. d. ¶Nota, quòd creditor possidet seruum. & not. plene in
l. cum notissimi. C. de præscri. xxx. anno. Quid de dominio?
dic, vt in gloss.

SVMMARIVM.

1 *Seruus a nobis emptus, antequam tradatur nobis, non acquirit posses-
sionem.*
2 *Possessio, quòd nobis non acquiratur per seruos legatos ante apprehensam
possessionem.*
3 *Ratio differentiæ quo ad acquisitionem inter seruum hæreditarium, & em-
ptum, uel legatum.*
4 *Hæreditas, an mihi quæratur per seruum testatoris, in quo habeo usum-
fructum?*

Veteres putauerunt. ¶Per seruum hæ-
reditarium nihil no
bis hæreditatis acquiritur. sed per emptum, & donatum,
aliæ res emptæ, & donatæ acquiruntur. h. d. Iste. §. est ali-
quantulum subtilis. & istam materiam magis claram, quàm
hic, habes in lege hæres per seruum. s. de acquirend. hæredi.
1 ¶Oppon. per seruum† quem nos non possidemus, non ac-
quiritur. vt. s. proximo. §. sed seruum emptum, antequam tra
datur, non possidemus: vt. l. ex stipulatione. j. eod. & l. eum,
qui in princip. j. de furtis. & l. si ager. s. de rei vendicatione.
2 ergo &c. & gloss. fatetur contrarium. ¶Quero, †quid in ser-
uis legatis, an ante apprehensam nobis acquiritur per eos?
& gloss. videtur dicere, quòd sic. & vide gloss. quæ incipit,
non vt possesso vno per eum. &c. sed licet acquiratur do-
minium, non tamen possessio: vt leg. cum hæredes, infra eo-
dem. & lege cum duobus. §. idem respondit. in gloss. s. pro
3 soci. & sic idem quod in seruo empto. ¶Quæro, †quę est ra-
tio diuersi-

no.poss.ti.genera.& in.l.cũ hi.§.eã.s.de trãsact.in.l.is põt.de acqr. here. & in.l. si alienum.in princ.s.de hære.insti. Bal.in.l.ij.C.de bo.quæ liber. & in.l.ex repudiatione.C.de fideicõ.& in.l.interpositas.C.de trãsactio. & in.l.filio.& ibi Imo.de conditio. & demonstrat. Angel.in.l. paterfamilias.s.de hæredi.instituen.& in.l.j.de vulg.& pup.Et idem facit,quia omnia indifferenter acquirit mona sterio,sicut seruus oĩa dño. De primo est.c.cum ad monasteriũ de sta tu.reg.de secundo l.placet.de acquiren.hæred. sed filius castrensia,vel quasi sibi acquirit pleno iure.l.ij.& ij.s.ad Macedo. & aduentitia quo ad proprietatem. l.cum oportet.C. de bonis, quę libe ris.vnde in hoc du bito post Cy.in.l. Deo nobis. C. de episco. et clericis. Baldus in.l.j.C. q admitti.& Romanus in.l.si is, q hæ res.de acquirenda hæreditate. vnde ipse Alexãder cõcludit,q æquiparabitur seruo, vel filio, prout mona sterio erit vtilius. Tu adde, q Angelus,cõsilio. xcj.tenet monachũ seruo æquiparãdum & q Abbas cum cõuentu ipso monacho præsente et recusante, non potest adire hæreditatẽ monacho delatam. Bal. tamen in consilio.cccix. secundo libro,tenet quod Abbas inuito monacho, possit adire hæreditatem delatam monacho,& idem videtur velle Petrus de Ancharano.consilio. cccc. xxj. vbi dicit, q monachus retinet omnia iura suitatis.

a ¶ Quero, quæ est ratio? cõtra hoc vi detur text. secũdũ Ang. in.§.proximo.quòd vbi hæreditas adita erat, et tamen non poterat acquiri per ipsum seruum,nisi vt per seruum, et alia cã quęsitũ. Ideò dicit q rõ est quia cum hęreditas sit causa acquisitionis serui : ipse seruus,vt causatus ab ea non põt esse cã acquisitiõis hęreditatis, sed hęc

rio[a] diuersitatis? & tres rationes videntur poni hic in gl. Et in veritate duæ sunt. Prima est vrgens disputatio secundum Ioã. et illa disputatio est ista, quę ponitur in tertia responsione: ibi, tu dic scilicet: quia ante aditam hęreditatem non querit: post aditam hęreditatem non est hęreditarius: [b] secus in empto,& legato. Non obst.§.item acquirimus quia ibi impropriè ponitur, vt in gl. Alij dicunt, q facit ratio coęqualium, q est falsum: vt glo. dicit. ¶ Querit gl.[c] pone, q † heres habet vsumfructum in seruo testatoris: an per illum seruum potest acquiri hęreditas? Gl. dicit, q non: nisi seruus instituatur: et tunc per istum seruum potest quęri. Sed Dy. dicit, q in seruo proprio hoc procederet: sed in seruo, in quo habeo vsumfructum, hęrede instituto contemplatione mei, non procedit quia non possum iubere ante, quàm fiam domin⁹ vt.l.aditio.§.de acquirenda hęreditate. Sed dic q iussus assumit effectum aditione secuta : vt.l.mulier.§.si quis hęreditarium.de conditio.institu, secundum Dy. et bene.

Hæc quæ de seruis. ¶ Oppo.s. de dona.l.q mihi donatum. Solu. hic à nemine traditur: ibi ab ălio tradebatur. & vide gl. quę incipit. sed potius Titio vbi. vel hic à nemine. & tene menti istã sol.

Per procuratorem. ¶ Per pro curatorem nobis acquiritur possessio, si hoc agat aliàs secus. h.d. ¶ Opp. de.l. qui mihi donatũ. So. vt ibi dixi, q non dicam hic: quia ibi recitaui.

Si iusserim. ¶ Oculis & aspectu, acquritur possessio rei ab alio traditę. h.d. Et de hoc.§. plenè videbitis in. l.ij.in princip.

SVMMARIVM.

1 *Res, quæ sunt in usu publico nõ poßidentur.*

2 *Vniuersitas cõsentire põt, licet non de facili.*

3 *Vniuersitas q, poßideat, licet sit persona repræsentata, sicut hæreditas: quæ tamen idem non poßidet: quia repræsentat personã defuncti.*

4 *Poßeßio collegij secularis, q, uacet: cum omnes de collegio sint mortui: secus in collegio ecclesiastico.*

Vniuersitatem poßidere probatur eoipso, q, probatur aliquid fieri per syndicum, uel administratores uniuersitatis.

Municipes. ¶ Vniuersitas potest per se, et per aliũ possidere & possessionem acquirere. h.d. Primò, ponit duo dicta, Secundò, vnam disputationem circa vnũ dictũ. Tertiò determinationem dictę dispositionis. Secũda ibi. sed Nerua. Tertia ibi. in.l. sed hoc iure. ¶ No. † q res, quę sunt in vsu publico, non possident: et istud nõ habet contrariũ. ¶ Op. de.l. humanum. C. de legi. et quod met. cau.l. metum.§. ad animaduertẽdum. So. vniuersitas † non consentit: vt hic scilicet de facili: sed bene potest consentire. ¶ Opponitur.j.ti.j.l. Labeo. So. vt in gl. ¶ Opp. de.l. sed hoc iure. ad princi. huius.§.so. prin. huius §. corrigitur. et hęc uera. Alij dicunt, quòd vniuersitas non possidet propriè: vt in princi.§. sed impropriè: vt.l. sed hoc iure. gloss. non uidetur hoc tenere: vt.l. tigni.§. item municipes.s. ad exhi. Sed certè hoc dictum potest habere bonum intellectum: vt.j. videbitis. Alij, vt Ro. dicunt ipsam vniuersitatem, seu municipes non possidere : vt hoc §. in prin. sed illos, quibus est administratio commissa possidere. vt arg. de cond. et demon.l. municipibus. et hic, in.l. sed hoc iure. et pro hac opi. facit, quia vniuersitas est persona repręsentata, sicut hęreditas: vt.l. mortuo.j. de fideiuss.& sic non potest possidere: vt.l.j.§. scęuola. si quis te. liber esse ius. fue. Sed † ipsa veritas est. quòd uniuersitas pos

ratio Ange. non placet: quia licet ipsa hęreditas sic causa acquisitiõis serui, non tamen aliæ res. & tamen illę non possunt per seruum acquiri. ergo nec ob.§. sequens. Quod ibi fuit hæreditas adita per cohęredem, nõ per illum, cuius seruus fuerat: & sic respectu eius iacebat hęreditas. Andrę. Barba.

sidet: hoc est ipsi munipes: vt hac.l. sed hoc iure. & .l. tigni.§. item municipes. ad exhiben. Nõ ob. quòd est persona repręsentata: quia verum est, q repręsentat personam viuentis: ideo potest possidere, sicut vsumfructũ habere: vt.l. vsusfructus.j. de stipu. ser. Sed hęreditas repręsentat personam mortui vt dicta.l. labeo.&.d.l. mortuo. et istud forte voluerunt dicere, qui dicunt vniuersitas possidet impropriè: quia nõ est propria psona, sed repręsentata. sed si vera esset opi. R. sequeret, q qui libet officialis nou⁹ debet de nouo accipere possessionẽ: quod est absurdum. & q mortuo officia

4 li vacaret possessio: vt.j.eo.l.cũ hęredes. ¶ † Quęro, quid si moriunt oẽs de collegio, an possessio vacet in collegio seculari? dic, q sic: vt not.s. quod cuiusq; vniuer.l. sicut.§. fi. sed in collegio ecclesiæ videt, q nõ: quia ipsa ecclesia possidet. C. de sacro sanc. eccle.l. iubemus. in fi. expresius de episc. & cle.l. raptores.§. finautẽ diaconissa. ibi, plenã possessionẽ. &c. Sed absonum esset dicere, q municipes possideant. vt nota. in dicta.l. sicut. Ideo dicit Inno. q res ecclesiæ possidet Christus, vel vniuersalis ecclesia: hoc est cõgregatio fidelium: vt extrà de causa pos.& proprie.c. cũ super electione. & in hoc stemus eis. facit quod not. in Spec. de peti.

5 & pos.§.j. ver. sed pone vacante. ¶ Itẽ not. † q ad probandum veritatem possidere, satis est probare hoc fieri per syndicum, vel alios, per quos vniuersitas regitur. vt hic.

SVMMARIVM.

1 *Poßeßio acquiritur corpore & animo, & per introitum partis acquiritur totum.*

2 *Poßeßionem fundi, in quem intraui, putans mihi rectè tradi tam non acquiro.*

3 *Testes deponentes aliquem poßedisse fundum ultimis sex mensibus anni, probant de toto anno.*

4 *Poßeßio aliorum fundorum, quando sunt plures ex quibus poßeßio esset acquirenda, per unius ingreßum nõ acquiritur.*

5 *Emens castrum cum territorio, an necesse habeat intrare in quemlibet fundum ut acquirat poßeßionem?*

6 *Baptisatus pro parte, an sit baptisatus in totum? remißiuè.*

¶ LEX. III.

Possideri autem possunt. ¶ Corporalia propriè possident & animo et corpore possessio qrit: et per ingressum partis acquirit possessio toti⁹. h.d. ¶ Primò. ponit, q res possunt possideri. Secũdò, quę requirant. Tertiò, qualiter acqrat possessio: secũda ibi: & adipiscimur. Tertia ibi, q aut diximus. ¶ No. q possessio acqrit corpore & animo.

1 ¶ Itẽ † no. q p introitũ partis, acqrit totũ. ¶ Op. q incorporalia possideant: vt.s. de ser.l. quoties. et l. si ędes.§. libertas.&.l. sicuti.§. Aristo. Solu. non possidentur propriè, sed quasi sic: vt in cõtrario. ¶ Venio ad secundã partem. ¶ Op. de.l.j.§. si iusserim.&.j.eo.l. quod meo.§. si venditor. Gloss. dicit, fallit ibi: & in alijs casibus: quos vide in gloss. Et est secunda solutio, q in omnibus prędictis casib⁹ interuenit actus corporeus, per aliquẽ ex sensibus corporeis, q sunt qnq;: vt.l. q meo.§. si vẽditorẽ.j. eod. in glos. ¶ † Quero circa primam parti-

2 culam de vna questione: intraui possessionẽ vni⁹ fundi, credens mihi eam rectè traditam esse: acqram nè possessionem? Glo. dicit, q nõ: quia nõ habeo animũ quęrendi: sed q̃sitũ retinẽdi. Et si hoc

3 esset, quid sequeretur? Pone † q qdã toto isto anno vsq; ad calẽdas Februarij possedit istũ fundũ: testes probant de sex mensibus vltimis: an probẽt possessionẽ? certè nõ: quia intro in istis ultimis tẽporibus non animo acquirendi. sed continuandi

b ¶ Non est hæreditari⁹. Adde quòd cum hac ratione transeunt Imol. et Ro. hic, qui dicunt vt refert Alexan. q hęc dicta per gl. & docto. inferri possunt ad con. statuti cauentis, q filia fœmina dotata non succedat in hæreditate patris: cõtigit, q pr̃ decessit relicto filio masculo, relictaq; filia fœmina, masculo defertur hæreditas ex forma statuti. qui adiuit, de inde decessit ab-ĩtestato superstite dicta sorore quæ ad dicta bona aspirare vult, queritur an possit? dicit alexan. quòd hæc gl. & hic dicta p docto. faciunt quòd non debet excludi. & quod Roma. aliter non decidit. Adde quòd pro hoc facit, quod cõsuluit idem Rom. cõsi. clxviij. quòd filia quę renunciauit bonis paternis existentibus fratribus, non prohibetur ad illa habere regressum, mortuis dictis fratrib⁹ vel altero ipsorũ: quin succedat cũ superstite. allegat inter alia nota. hic pro hoc etiam cõsuluit Bal. eius cõsil. ccclxix. iij. li.& in quantũ Alex. allegat Ang. consil. cxxiij. ego habeo cxxvj. alle. etiam Ange. ad prędicta eius cõsi. lj.& Pet. de Ancha. consil. mihi. cclxxxviij. & inquantũ tangit de statuto mulie. de quo p Bal. in.l. si matre. C. de suis & legi. ad de Bal. eius consilio. cccvij. iij. li. vbi põderat singula verba dicti statuti.

c ¶ Querit glos. sed hodie, cum videat data libertas tacita, per ĩstitutionẽ factam de seruo. insti. de hære. insti stitu. in prin. iuncto versi. propri⁹

Iſta gl. non procedit, niſi dicas ꝙ quando inſtituitur ſeruus per proprietarium contemplatione fructuarij, & non ipſius ſerui: tunc habeat locū quod hic dicit gl. And. Barba.

a ¶ Teneo cōtrariū. Adde ꝙ idē tenet Ang. Imo. & Alex. hic Bar. & Ang. & Imol. in. d. l. ſequit̃. §. labeo. Bal. in ſua diſputa. accuſat⁹ de vi turbatiua. Imol. in. l. qui fundum. j. pro emptore.

b ¶ Sol. gloſ. tamen Iac. de aret. ſequit̃ gl. licet cū Bar. ꝓtrā ſeat Ang. pro qua facit. l. iij. §. ſubtilius. ſ. de cōdic. ob cām. Reſpōde ad illū. §. qa ibi tradebat̃ res dn̄i, q̄ꝫ putabat eſſe ſuā: ideò nō trāſfert̃ dn̄ium p. l. id ꝙ noſtrū. j. de regu. iur. vt error īpediat trāſlationē dn̄ij. vide gl. meliorē quę ſit in iure. ī. l. j. ſ. de offi. ꝓcur. & ibi latè p Bart. And. Barba.

c ¶ Nō ſufficit. Adde Spe. idē tenētē in tit. de primo & ſecūdo decre. §. iā de effectu. in prin. vbi dicit nuncios malefacere: cū eis data eſt poteſtas intrādi poſſeſsionē pluriū fundorū nō inducūt: niſi in vnū: qa in alios nō dicit̃ facta miſſio. Idē tenet Bar. l. ij. ſ. de ſer. et aqua Ang. ī. l. licet. C. e. & Alexā. hic. Cui inquātū tangit, ꝙ p traditionē clauiū trāſferat̃ poſſeſſio. adde Old. cōſi. ccix. & an p inueſtiturā trāſferatur poſſeſsio? Adde Bal. cōſi. ix. iij. lib. vbi ponit an eccleſia poſsit inueſtire aliquem de feudo ad ipſam ipſo iure reuerſo, ꝙ tn̄ per aliū poſsidetur. & an p illa verba donauit. tradidit, ꝓbet̃ pręſentia: vide Ro. cōſ. cccccix. et an vendēs caſtrū cū ptinētijs excepto mero & miſto imperio, quid vēdere uideat̃? vide Old. cōſi. x. incip. vidēdū, an caſtrū. & an vendēs ciuitatē uideat̃ uēdere territorium? vide pulchrè Bald. eius conſil. cccclxxxij. iiij. lib. & an Rex Calabrię qvēdidit terrā ſanctiſ. Lucidi cū omnib⁹ angarijs, iurib⁹, paſcuis aquęductib⁹, paſſagijs, & quibuſcunq; iuribus, dicat̃ vendidiſſe exituram pontis lancæ? vide Ro. cōſi. cclxxj. Et an cū nuncius inducit aliquē in poſſeſsionē vni⁹ fundi, cū haberet cōmiſsionē inducendi in aliū, efficiat̃ poſſeſſor illius. vide Alex. cōſi. lxxiij. iij. li. Et an tradito caſtro, uideat̃ traditū fortilitiū in caſtro exiſtens: vide Roma. conſi. ccccxliiij.

poſſeſsionē in initio quęſitā, quā nō probaui. Et iſta eſt ſingularis gl. multū & not. ſi eſſet vera. Tamen teneo cōtrariū[a]: quia illud, ꝙ quis facit ad cōſeruandū, operat̃ ad inducendum. vt. l. ij. C. cōmu. vtriuſq; iudi. & l. poſthumus. §. fina. de iniuſto teſtamen. & de bono. poſ. ſecū. tabu. l. qui ex liberis §. teſtamēto. Secunda ratione: qa tex. nō requirit, ꝙ qs habeat animū acquirēdi, ſed animū poſsidēdi, nō acquirēdi de nouo: vt vides hic, in fi. ibi dū dicit, mente & cogitatione: vt totum fundū velit poſsidere: nō dicit acqrere. Et vide in. l. j. §. adipiſcimur. ibi, qa affectionē tenēdi &c. non dicit acqrendi. Sed iſte q putabat ſe poſsidere. etiā habet affectionem tenendi, & poſsidēdi: ergo &c. Itē induco caſum. l. quod uulgo. j. pro emp. & ſic ꝓbat̃. certū eſt, quòd rei furtiuę nō quęrit̃ nobis poſſeſſio per ſeruum: imò, ſi ſeru⁹ tradit mihi rē, quam ſurripuerat: & eā recepi credēs me poſsidere eam prius per ſeruū: tamē ex die, qua recipio, incipio poſsidere. Et ſic apparet, ꝙ anim⁹ retinēdi operat̃ ad acqſitionē: vt. l. qui ob pactionē. & l. ſeruus. & l. quod vulgo. j. pro emptore. De hoc p eundē in l. ſequitur. §. de illo. de uſuc. & §. item labeo. in eadem. l. ¶ Dicitur hic, ꝙ intrauit in poſſeſsionem partis &c. Oppo. j. eo. l. quod meo. §. fi. Sol. glo.[b]

b vno modo, & malè. p. §. ex cōtrario. Alia ſolu. eſt, quod p ingreſſum partis, acquirit̃ poſſeſsio toti⁹: niſi impedimētū ex parte rei ſit. quod tene mēti.

4 ¶ † Quęro, quid in rebus plurib⁹? an p ingreſſum vnius fundi uidear adipiſci poſſeſsionē aliorū? & gl. dicit, ꝙ nō ſufficit[c]. Iſta gl. videtur contraria. l.

c reſtituta. in prin. ſ. ad trebel. & dic, vt ibi. Gloſ. & Dy. melius in. c. j. extrà de regu. iur. lib. vj. ꝙ quādo ſunt plures res: ingreſſus vnius nō facit acquirere poſſeſsionē in alijs. Nō obſt. l. reſtituta. qa facit ibi acquiri ius hæreditariū, tamē nō poſſeſsionem, niſi apprehēdat.

5 ¶ † Quęro, aliqs emit[d] caſtrū

d cum territorio: intrauit poſſeſsionem caſtri: an eſt neceſſe, ꝙ in quemlibet fundū caſtri intret? & iſta gl. facit, ꝙ ſic. do. Ia. de bel. diſputauit iſtam. q. hic Et quando emitur vna res, & pro parte intrat: loquit̃ tex. quādo plures, & intrat vnā: loquit̃ gloſ. Sed quādo emitur vna res, plures ſub ſe cōtinens, & iſta eſt quęſtio noſtra: & videt̃ tenere ꝙ ſufficiat intrare poſſeſsionē caſtri: vt. l. Caius. §. fi. de leg. ij. & l. prædijs. & l. patronus. ſ. de leg. iij. & l. Titia. cū teſtamēto. §. j. ſ. de leg. ij. & allegat dictū Inno. de reſtitu. ſpolia. c. in literis. Mihi videt̃, ꝙ iſta quęſtio pōt intelligi duobus modis. Primò, quando ego vendo caſtrum, hoc eſt locū, in quo eſt ædificatum, cū illis ædificijs: & quęrit̃, an ſi accipio poſſeſſionem vnius partis, videar accipere poſſeſsionem totius? & dico, ꝙ ſic, quia caſtrum eſt vnū totum: & illa diuiſio fit cauſa cōmodioris habitationis: vt in. d. l. Caius. & ita loquitur dicta determinatio ¶ Quādoq; quæritur, an ex hoc videar adipiſci poſſeſsionē iuriſdictionis? & tūc dico, ſi venditur ab eo, qui eſt in poſſeſsione iuriſdictionis, agendo vnū actum iuriſdictionis illo volente, qui

e ante poſsidebat, totius poſſeſsionē acquiro[e]: vt. l. ſi ſtillicidij. §. fi. ſ. quēadmo. ſer. amit. aliâs ſi ille nō traderet, ſed alius vellet occupare; dic, vt not. per Inno. de reſtit. ſpolia. c. in literis. & c. ex parte. de capel. mona. c. dilectus. vide quod dicam de itine. actuq; priua. l. j. in princ. & §. ſi qs hoc interdicto.

6 ¶ † Vltimò dicit glo. facit ad. q. ꝙ baptizatus pro parte ſit baptizatus in totum. quod relinquo canoniſtis, & decretaliſtis.

SVMMARIVM.

1 Res certa ratione loci, ſed incerta ratione quotæ, poteſt poſsideri.

2 Emens decem iugera terræ ex prædio tuo. in illa parte, quam eligeret, ſi agit rei uendicatione antequā eligat, non obtinet.

Incertam partem.

¶ Incerta pars ratione loci & quotę, nō pōt poſsideri. h. d. Ibi rei. dic ratione loci, & quotę. ¶ Opp. j. eo. l. locus. breuiter: aut eſt portio incerta ratione loci, & rōne quotę: illa non poteſt poſsideri. Iſte eſt caſus hic. ſed ſi

1 eſt † certa ratione loci: & ratione quotæ eſt incerta tunc poteſt poſsideri. & de hoc habes gl. paruam not. in. l. emptor. j. pro empto. ¶ Et per hoc dixi,

2 † quidam emit centū tabulas terrę in prędio tuo in illa parte, quā eligeret: ille emptor egit rei vendicatione ante, quā eligeret partem: dixi: ꝙ licet venditor conſtituerit ſe nomine illius poſsidere, nihil facit. quia non obtinuit, cum erat incerta ratione loci, & quotę. Glo. facit vnum ſophiſma: qcquid vendicatur, poſsidetur: pars incerta vendicatur. ergo pars incerta poſsidetur. Reſpond. hic eſt fallacia ſecundū accidēs: quia licet incerta vendicetur, & poſsideatur: non tamen poſsidetur incerta: vt in illo ſyllogiſmo probo, quòd comediſti carnes crudas: quia quicqd emiſti comediſti: carnes crudas emiſti: ergo &c.

SVMMARIVM.

1 Ignorans licet non incipiat poſsidere, tamen retinet poſſeſsionem.

2 Aſpectu ſolo quis non poſsidet, nec apprehendit.

Neratius & proculus.

¶ Theſauri

f poſſeſsio non quæritur, niſi per apprehenſionē[f]. hoc dicit. ¶ Opp. ꝙ qui ignorat poſsidet: vt. j. e.

1 l. ſi is qui. Solu. † poſsidet: ideſt non incipit poſsidere. ſed bene retinet poſſeſsionē. ¶ Opp. hic dicitur, ꝙ theſaurus eſt elienus. Contra imò nullius vt. l. nunquā. §. theſaurus. ſ. ti. j. Sol. hic dicitur alienum, ideſt non ſuum. ¶ Oppo. de. l. j. in prin. ſ. e.

2 titu. Sol. fateor † ꝙ per ſolū aſpectum quis non videtur poſsidere, nec apprehendere. ¶ Oppo. de l. clauibus. ſ. de contrahen. emp. Solu. ibi affectus tradentis concurrebat: ſecus in theſauro, vbi nulla eſt affectio.

SVMMARIVM.

1 Poſſeſsio pro dominio ponitur.

2 Poſsidere ex duabus cauſis utilibus quod quis poſsit: ſecus ex inutili & utili.

3 Titulus ex inutili contractu, licet transferat poſſeſsionem, non tamen eſt iuſtus.

4 Poſſeſsio ex duabus cauſis contrarijs non transfertur.

5 Verbum, quod poteſt capi in futuro, & in præterito, poſitum in ſtatuto, qualiter intelligatur? remiſsiuè.

6 Hic tex. loquitur de ciuili poſſeſsione.

7 Poſſeſsio naturalis poteſt haberi ex pluribus cauſis, ſicut & ciuilis.

8 Poſsidere ex una cauſa, & ex alia retinere, an quis poſsit? remiſsiuè.

9 Dominium rei poteſt haberi ex pluribus cauſis ſimu' circa idem concurrentibus: ſecus ſi concurrunt diuerſis tēporibus.

10 Res mihi legata ſub cōditiōe, ſi per hæredem ſub eadem cōditione mihi legetur, conditione exiſtente efficitur mea ex una cauſa tantum, & non ex duabus.

11 Fundum quem mihi ſub conditione debebas: ſi tradidiſti, ut meus efficeretur conditione exiſtente, deinde ſub eadem conditione legaſti, conditione exiſtente, efficitur meus ex una cauſa.

12 Conditio ſub qua mihi debetur res ſi eſt diuerſa à conditiōe, ſub qua mihi legatur: & conditio legati exiſtit, poſteà conditio debiti, ex qua conditione res erit mea?

13 Legatum ſpeciei mihi debitæ, quando ualeat?

14 Quaſi dominium ex quo publiciana competit, poteſt haberi ex pluribus cauſis.

Ex pluribus cauſis.

¶ Ponit duas regulas

POMATES.

d ¶ Quæro aliquis emit. dicas dictū Bar. ꝓcedere, qn̄ tradēs caſtrū poſſidebat illud, & oēs alias res. ſi aūt poſsidebat caſtrū & domos, & p̄dia erāt perſonarū illius caſtri: & ipſe habebat iuriſdictionē: tūc ſolū acquirit̃ poſſeſsio illi⁹ caſtri: ſi aūt poſſidebat caſtrū & alias res ibi ſitas: tunc tradēs caſtrū cū pertinētijs forte nō videtur tradere alias res ſpeciales ad ipm pertinētes, ſed ſolū intellexit de iuriſdictiōe ipſius caſtri, vt determinatio ſit vniformis. l. iā hoc iure. ſ. de vulga. & pup. & vide do. Pet. in. c. in literis. de reſti. ſpolia.

e ¶ Acquiro. Adde Bal. conſil. ccclxj. libro. j.

f ¶ Per apprehēſionē. Adde ꝙ inducunt̃ dicta in hoc. §. p Ange. ad quæſtionē ſtatuti cauētis, ꝙ ſi quis fuerit inuētus cū armis, puniat̃ in cētū: an ſi qs ſit inuētus nō apprehēſ⁹, debeat puniri? & dicit, ꝙ ſufficit, ꝙ fuerit inuentus adeò ꝙ cōuincat̃ de delatione armorū p ꝓbatiōes per tex. in. l. j. C. de raptor. vir. Bar. tn̄ tenet ꝙ fuerit inuentus & deprehenſus. Idē tenet Cyn. in. l. licet. C. e. & Bart. ī. l. j. ſ. e. & Paul. de caſt. ibi Bar. & Bald. in l. item lapilli. ſ. de re. diui. vbi ſimiliter dicit, quòd ſi ſtatutum punit mulierem portantem perlas, debet intelligi ſi fuit inuenta & capta. & iſtam opinio. tenet Ang. in. l. ſi fugitiui. C. de ſeru. fug. Idem tenet Alex. pro hoc dicit bene facere. l. ſi Barſatoram. C. de ſi-

gulas, quas vt habeatis perfectè, & solutiones cõtrariorum,
summo sic. Possessio potest haberi ex pluribus causis non cõ-
trarijs, sed diuersis se inuicem compatientibus. Dominium ve
rò non potest haberi ex pluribus causis in diuersum tempus
acquisitionis concurrentibus, vtraque causa remanente. hoc
dicit tex. & gloss. vsque ad. §. ex contrario. ¶ In tex. ibi, vsu
ceperit. id est vsucapere inchoauerit. Ibi, & pro emptore. Pro
suo subaudi generali. ¶ Gl. magna opponit ad omnes regulas
& primò ad secundam: & secundò ad primam. & capio finem,
vt opponamus ad primam regulam. ¶ Et op. C. de cõtrahen.
1 emptione. l. cum res. Sol. † expone ibi. possessio, id est domi-
nium. Simile in. l. interdum. ĵ. de verb. sig. Sed illud est destrue
2 re illum text. sed ista est vera solutio. † Ex duabus causis vtili-
bus bene possum possidere: secus si vna vtilis, alia inutilis: vt
ibi. ¶ Sed contra sol. istam opp. s̃. eo. l. j. §. si vir. Ibi inutilitas
3 non impedit possessionis translationem. † Solu. fateor, quòd
transfertur possessio ex inutili contractu: non tamen est iustus
titulus, vt videbitis in. l. si fur. ĵ. de vsucapionibus. & de tali ti
tulo hic loquitur. Et facit. l. pro hære. & . l. nec vllam. s̃. de peti-
tione hæreditatis. ¶ Oppo. ĵ. pro emptore. l. ij. in fine. Sol. gl.
4 vt ibi gl. ibi nõ bene declarat. Dy. sol. † ꝙ ibi sunt duæ causæ cõ
trariæ: non bene se adinuicem compatientes. simile. ĵ. eod. l. si
quis ante. & ibi videbitis: & no. in. l. clàm possidere. §. qui ad
nundinas. ĵ. eod. & ista est vera solutio. ¶ Sed ad istud oppon.
& assumo gloss. j. super verbo possideo: quia si hoc est verum:
ergo nunquam duæ causæ possunt inuicem concurrere: quia
poterunt se compati. quia si ex vsucapione sum dominus: ex
alia non possum possidere, & vsucapere. Sed fateor contrariũ,
ꝙ ante vsucapionem completam, possum ex duabus causis
possidere: secus si post vsucapionem: vt. l. sequitur. §. lana. de
vsucapio. Vel, vt subtilius loquar: non sunt duæ vsucapiones,
seu vna ex duabus causis. Et gl. ponit exemplum: & illud ha-
bet locum diuersis temporibus, concurrentibus duabus cau-
sis. Et probatur per. l. ij. in fine. ĵ. pro emptore. Et vide istã glo.
quæ incipit: vt. s̃. de petitione hereditatis. &c. quam apostilla,
vt statim dicam. ¶ Opp. tu videris dicere contra tex. qui dicit
vsuceperit. Et sic innuit post vsucapionem completam. quem
possidere ex duabus causis: & sic illud, ꝙ dicit, non videt̃ pro-
cedere. Et glossa parua super verbo vsuceperit, voluit tollere
contrarium, & incipit futurum, vel etiam præteritum. &c. &
vult dicere, ꝙ verbum vsuceperit sit futurum: intelligendo ex
diuersis causis, diuersis temporibus concurrentibus: vt in secũ
do exemplo text. Sed si secundum idem tempus concurrunt:
vt in principio. §. tunc verbum vsuceperit, potest esse præteri
tum. ¶ Sed, vt omnia cessent dicit Dy. vsuceperit. id est vsuca
5 pionem inchoauerit: & tene † menti ista verba hic in gl. quan-
do apponuntur in statuto. Et in vltimis voluntatibus verba,
quæ percipiuntur in futuro & præterito: de quo dicam in. l.
vt gradatim. §. & si lége. de muneri. & hono. Vide glo. quę inci
pit, vt. s̃. de petit. hęredi. ibi, desino vsucapere. dic, vt in. l. ij. §.
fi. pro emptore. Item ibi, vel subtilius. non intendit corrigere,
ꝙ dixerat. s̃. ꝙ desinit vsucapere: sed quia in. q. dixit duas esse
vsucapiones: modo dicit, quòd vtraque est vna & eadem. &
6 ibi duæ formæ. hoc secundum primum exemplum. ¶ † Quę-
ro, de qua possessione loquitur lex? Respondeo, de ciuili pos-
sessione loquitur. ꝙ ex eo apparet: quia facit mentionẽ de vsu
capione, quæ ex sola ciuili procedit: vt. s̃. eodem. l. j. §. per ser-
7 uum, qui in fuga. & dicam. ĵ. proxi. §. ¶ † Quęro, quid de natu
rali? & dic idem, quòd in ciuili: quia ex pluribus causis potest
8 haberi. & nulla repugnantia est. ¶ † Quęro: vtrum quis põt ex
vna cã possidere, et alia retinere? Breuiter textus habetur in. l.
si qs ante. ĵ. eodem. et ibi dicam. ¶ Venio ad secundam regu-
a lam, [a] et ad gl. quę est clara. et dicitur in secunda regula, quòd
dominium non potest haberi ex pluribus causis. Contra, quia
possessio potest haberi ex pluribus causis: vt. s̃. sed ex posses-
sione sequitur dominium: vt in. l. j. in prin. s̃. eod. et. l. sine pos-
sessione. ĵ. de vsucapioni. Gl. hic in princi. soluit et malè, ꝙ Iu-
risconsultus respicit traditionem. sed illa non est vera, quam
gl. reprobat. ĵ. in quarta oppo. ¶ Oppo. secundò, dominium
quęritur ex vsucapione: vt. ĵ. titu. j. l. vsucap. sed ad vsucapionẽ
requiruntur, scilicet bonafides, titulus. etc. et sic ad dominium
multa requiruntur. Gl. soluit, quòd omnes istę faciunt vnam
causam: sed ista opin. non facit: quia dicunt, ꝙ dominium non
potest haberi ex pluribus causis, id est titulis. oppon. non va-
dit ad titulos. ¶ Tertiò oppon. ĵ. de excep. rei iudi. l. si mater
§. eandẽ. vbi dicit̃, omne ius vndecunque proueniens videtur
deduci in iudicium: ergo sunt plures causę. Sol, dicit glo. ꝙ ibi
ex vna causa tantum, non ex pluribus dicitur habere dominiũ
vnde debet exponi ex quacunq; causa: scilicet ex vna. ¶ Quar
tò opp. et videt̃, ꝙ ex pluribus causis possum habere dominiũ
vt. ĵ. de solution. l. in numerationibus. et. l. si creditori. §. marcel
lus. s̃. de legatis. j. et. l. cum quis. §. de peculio. ĵ. de sol. Glo. dicit
dic, ut in primo contrario: vt causam proximam, scilicet tradi
tionem inspicias. Et istũ tex. expone, vt gl. dicit. Sed gl. dicit,
ꝙ ista sol. hic non est vera: quia non de causa proxima. sed de re
mota loquitur: quia tunc idem esset in possessione, ꝙ in domi
nio. Pręterea tex. qui hic facit mentionem de causis, debet in-
telligi de causis, quę faciunt titulum: vt patet ex tex. Dic ergo
9 secundum Ru. † et bene, ꝙ dominium non potest haberi ex plu
ribus causis, diuersis temporibus concurrentibus: sed simul cõ
currentibus potest res ex pluribus causis effici nostra. et ita
est verum. ¶ Quintò opp. & videtur, ꝙ in diuersum tempus
concurrat: vt. l. fundo. s̃. ad. l. falcidi. Solut. vna causa ibi extin
10 guitur, & alia nõ: & sic vna causa remanet. Sextò opponi. † ad
istam leg. quòd si rem mihi legatam sub conditione, hæres le-
get sub eadem conditione: existente conditione res fiet mea
ex duabus causis. Glo. respondet, ꝙ non fiet, nisi ex vna causa.
& vide gl. quæ incipit, nota duas reg. & nõ allegat legẽ. Dy. di
cit, ꝙ ista gl. videtur malè dicere: quia duæ causæ concurren-
tes in idem tẽp⁹, possunt interuenire: vt. s̃. dictũ est. sed hic in
idem tempus concurrunt. ergo &c. sed gl. considerauit effectũ
secundæ, quæ nullum effectum habebit. arg. l. meuius. in prin
ci. s̃. de lega. ij. sed gl. optimè dicit, & casum habet glo. contra
Dy. in. l. si mihi Sempronius. s̃. de legatis. j. Ad rationẽ respon
de. duæ causæ adinuicem concurrentes. &c. verum est vtiles
sed in oppositione gl. secũdũ legatum fuit inutile: vt dicta. l.
11 Meuius. ¶ Opp. quia si debebas † mihi fundum sub cõditio-
ne: tradidisti mihi eum, vt meum efficiatur dominium condi-
tione existente: deinde legasti sub cõditione eadẽ, tũc existen-
te cõditione fiet mea ex vtraque causa. Gl. dicit, ꝙ fiet ex vna
mea: vt. l. fundo. s̃. ad. l. fal. illud nõ videt̃ bene dictũ: quia cũ
tũc duę causæ cõcurrũt in idẽ tempus, videtur, quòd dominiũ
põt haberi ex pluribus causis: vt. s̃. dictũ est. Nec potest dici,
quòd vna causa erat inutilis: quia species potest legari, & va-
let. Habet enim cómodũ: qa trãsfertur dñium sine traditione:
vt. l. iij. §. si rem. de leg. iij. Resp. gl. dicit veritatem: quia legatũ
non valuit: qa nullum habuit commodũ, quod apparet: quia
ex prima causa res erat tradita: vñ ipso iure existẽte cõditione
dominium habet. & sic nihil operatur legatum: sed si non est
tradita res, tũc valeret, & haberet dñiũ ex causa legati. ¶ Quę
12 rit glos. † quid si esset diuersa cõditio debiti: & cõditio lega-
ti: & tũc dicit gl. ꝙ si existeret cõditio legati, & posteà cõditio
debiti: conditio legati extinguitur: & erit mea ex causa debiti.
Sed ad illud opp. de. l. verbis in princi. s̃. ad. l. falci. & insti. de
leg. §. ꝙ si in diem. Et gl. dicit, & soluit, ꝙ nõ vitiat̃ legatũ. i. res
legata: quòd nõ petatur: sed ex causa debiti peteret̃: vt. l. si de-
bitor. de leg. ij. Sed certè secundum Dy. ista gl. posset verum
dicere, si rès erat tradita, ita ꝙ existẽte cõditione legati est effe
cta legatarij: & postea existit cõditio debiti. sed si res nõ erat
tradita, & ante traditionẽ extaret cõditio legati, & postea cõ-
ditio debiti: & postea facta traditione esset dñs ex vtraq; cau
sa: quia concurrũt in idẽ tempus acquisitionis istæ duæ causę.
ita loquitur dictus. §. ꝙ si in diem. & . l. verbis. secũdũ Dy. Sed
certè hoc dictum Dy. debet intelligi qñ erat legata res debita
in genere, vel res alterius, ita quòd nó trãsit dñium recta uia
in legatariũ sine traditione: aliâs dicit verũ gl. ¶ Sed cõtra prę
dicta op. Nã videt̃ quòd. l. fundo. allegata ĩ gl. nil facit ad pro
positũ. Nam ibi loquitur, qñ posteà extitit cõditio legati, et
tollitur omnis effectus dominij. ꝙ ideo est: qa cõditione exi-
stẽte lex tollit omnẽ alienationẽ factã in retro: vt. l. fi. §. sinaũt
sub cõditione. C. cõ. de leg. sed existẽte cõditione alterius de-
biti, nõ reuocatur alienatio ante facta. & sic videtur, quòd do-
minium ex prima causa nõ tollatur. So. illud, quòd gloss. dicit
est verum, quãdo creditor possidet: vnde ipsemet mutat si-
bi causam possessionis, et desinit possidere ex causa legati,
& incipit possidere ex causa debiti: sed si extraneus possi-
deret, non posset possessionem mutare alterius. Sed si expo-
neres creditorem effectum dominum ex causa legati, & desijs-
set fortè: quia vendidit posteà superueniẽte cõditione debiti,
põt ex cã debiti petere: & de primo nullus haberet̃ respectus
vt. l. existimo. ĵ. de ver. ob. nisi poneres primã solutionẽ esse fa
ctã occasione huius debiti: qa tũc cã debiti tolleret̃: vt. l. sub cõ
13 ditione. ĵ. de sol. ¶ † Et ideò circa istã materiam, qñ legat̃ spe-
cies debita, distingue plenè de quantitate debita, quæ legat̃.
Dic per Dy. in. l. meuius. in princi. s̃. de leg. ij. In specie debita
mihi legata, dic: aut quòd mihi debet̃ purè, legatur mihi purè:
aut quòd mihi debet̃ purè, legatur sub conditione: aut quòd
mihi debetur sub cõditione, legatur purè: aut quod mihi de-
betur sub conditione, legatur sub cõditione. Primo casu scili
cet, si species quæ mihi debet̃ purè, legatur purè: valet propt̃

deiuss. vbi qui ꝓmisit inuenire latronem, non liberatur: nisi eum exhibeat captũ. Tu uide quod uoluit Io. And. in addi. ad Spe. in ti. de cõstit. vbi ponit de eo, qui inuenit̃ cũ blado contra prohibitionẽ statuti.

POMATES.

a ¶ Secundã regulã. uide pro limitatione huius tex. Pan. consi. iij. co. ij. in. j. dubio. in. ij. vo. & declara, vt p Ro. consi. cccxxxiij. in vlti. col.

commodum, ꝙ est in legato in acquisitione dominij. quę fit
ipso iure: vt. l. iij. §. penul. s. de lega. iij. ¶ Secundo casu, qñ il-
lud, ꝙ mihi debetur purè, legatur sub cõditione: & tunc non
valet: quia non habet cõmodũ: vt. l. si creditori. de lega. j. & l.
debitor. in prin. & l. Meuius. in prin. de leg. ij. nisi cõditio exi
steret viuẽte testatore, qa tũc valeret in legato purè: vt. d. l. iij.
§. penul. s. de leg. iij. ¶ Tertio casu, quando id, quod mihi de-
betur sub conditione, legatur purè, valet legatum: & existen
te conditiõe debiti, desino habere ex causa legati, & habeo ex
causa debiti, vt. l. fundo. ad. l. fal. & ꝙ no. hic, in quinta opp.
quod intellige. vt. j. dicã ¶ Quarto casu, qñ id quod mihi de
betur sub cõditione, legatur sub cõditione mihi: & tunc aut
sub eadẽ, aut sub diuersis. Si sub eadẽ: aut erat mihi debita pri
mò ex testamento; & solũ ex prima causa efficiet mea: vt. l. si
mihi sempronius. s. de lega. j. & hic in. vj. opp. Si verò erat mi
hi debita prius ex contractu: aut erat mihi tradita, aut non. Si
erat tradita solum ex prima causa debita efficitur mea: vt hic
in septima oppo. argu. s. de leg. j. l. si mihi Sempronius. & d. l.
fundo. si verò non erat mihi tradita, tunc valet legatum, quia
habet emolumentum consecutionis dominij: vt. d. l. iij. §. pe.
de lega. iij. Si verò legatur sub diuersis cõditionib⁹, & tunc
aut primo extitit conditio debiti: & habetur perinde ac si de
bitum purè legetur sub conditione. aut primo extitit condi-
tio legati, & habetur perinde ac si debitum sub conditione le
getur purè. argumen. l. si à reo. in princip. j. de fideius. ¶ Quo
casu dic, aut ex prima causa legati talis creditor rem fuit con
secutus: aut non. Primo casu: aut eam habere desinit: & existẽ
te conditione debiti eam petit: vt. l. existimo. j. de verborum
obligatio. Aut eam habet: & tunc potest si vult desinere pos
sidere ex causa legati: & tenere ex causa debiti. & potest age-
re de euictione, si esset casus, in quo in legato debet euictio, ar
gum. l. huiusmodi. §. qui seruum. s. de legatis. j. ¶ Secundo ca-
su, quando ex prima causa eam non fuit consecutus: tunc aut
loquitur in speciebus. quarum dominium nõ transit sine tra-
ditione. Primo casu, traditione secuta incipit possidere ex cã
debiti, & extinguitur causa legati. Secũdo casu, quando vtra
que causa in idem tempus acquisitionis concurreret, & vtra-
que posset sibi acquiri: vt. l. si debitori. §. Marcell⁹. s. de leg. j.
14 & l. verbis legati, in princip. s. ad legẽ fal. ¶ † Quæro, quid in
quasi dominio, ex quo cõpetit publiciana? Respondeo, tunc
habet locũ vsucapio: vt. l. eũ qui. in princi. s. de publi. sed usu
capio procedit ex pluribus causis: ergo idem in publiciana.
& rationem vide, vt ibi habes. ¶ Quicquid sit, potest dici, ꝙ
quędã sunt iura, q̃ sunt causa acquisitionis alterius iuris perfe
cti: quædã sunt iura acquisita per se principaliter. & ea iura,
quæ continent causam acquisitionis possunt esse plura: vt
vsuca. publi. hypo. vt. l. creditor. §. si quando. s. qui potiores
in pigno. Sed illa quæ sunt acquisita per se, non possunt am-
plius multiplicari: vt dominia, usufru. & similia.

a ¶ Videaris. Adde ꝙ Angel. dicit, ꝙ hęc dictio videaris põt stare propriè, & denotare ueritatẽ: queãdmodũ dictio quasi, denotat ueritatẽ qñq;. l. si ante. sol. mat. et l. j. s. de transa. Tamen dicit Alex. ꝙ nobilior est ĩtellectus præcedens.

SVMMARIVM.

1 *Possessio eadem apud duos insolidum esse non potest.*
Plures possessiones specie, & numero differentes, possunt esse apud plures. ibi.
Diuersitas qualitatis non facit eandem possessionem esse apud plures. ibidem.
2 *Naturaliter quod non fieri potest, non potest fieri ciuiliter.*
3 *Possessio ciuilis sola causat usucapionem. & an naturalis? quòd sic ad usucapionem alterius iuris: idest dominij utilis. nume. seq.*
Vsusfrus quòd præscribatur.
Emphyteuta, ꝙ præscribat ius emphyteuticum. Idem feudatarius & superficiarius. eodem nume.
4 *Possessio corporalis sola, ꝙ non sufficiat ad usucapionem.*
5 *Possessio ciuilis sola, ꝙ sufficiat ad acquisitionem fructuum.*
Possidens precario, & naturaliter, facit fructus suos. ibidem.
6 *Creditor & debitor, ꝙ non possideant pignus insolidum.*
Vir & uxor quod insolidum non possideant rem. ibid.
7 *Emphyteuta & feudatarius, quod naturaliter possideant.*
8 *Lectura Io. ad hunc tex. recitata hic in glo. quòd sit uera.*
9 *Duo insolidum ciuiliter possidere non possunt.*
10 *Duo naturaliter insolidum possidere possunt.*
11 *Corporaliter insolidum duo possidere non possunt.*
12 *Plures eandem rem possunt diuersis temporibus numero, & specie possidere: & qualiter?*
13 *Duo usuarij possunt insolidum in eadem re constitui, & quilibet insolidum possidet? & sunt plures possessiones numero differentes.*
14 *Emphyteuta si facit alium emphyteutam, quis ipsorum possideat?*
15 *Quasi possessio in una re, potest haberi à pluribus insolidum.*
16 *Detentatio quando possit esse apud plures insolidum.*

Ex contrario. ¶ No. est multum, & breuiter. h.
d. Eadem possessio numero, non
potest esse insolidum apud plures: sed plures possessiões eiu
dem rei specie, vel numero differẽtes possunt esse insolidum s
apud plures. h. d. ¶ Diuide in partes sex. Primò ponit dictũ.
Secũdò rationẽ dicti. Tertiò dictum Sabini, ꝙ videt aduersa-
ri pręcedentibus: sed non aduersatur. Quartò ponuntur tria
dicta Trebatij. Quintò Labeo reprehendit Trebatium. cir-
ca secundum dictum. Sextò ponitur conclusio præcedentis
materię Pauli Iuriscõsulti. Secũda ibi, cõtra naturam. Tertia
ibi, Sabinus tamẽ. Quarta ibi, idẽ Trebatius. Quinta ibi, quẽ
a Labeo. Sexta ibi, non enim. &c. ¶ In tex. ibi videaris[a] tenere.
ergo nec per ius potest fieri, quod natura immutet: vt. l. ado
1 ptio. C. de adop. Iaco. de are. ¶ Not. primò, † ꝙ eadẽ posses-
sio apud duos insolidum esse non potest. ¶ Secundò not. ꝙ
plures possessiones specie, uel numero differentes possunt
esse apud plures. ¶ Tertiò not. quòd diuersitas qualitatis non
2 facit esse eandem possessionẽ apud plures. ¶ † Item not. arg.
Pauli, ꝙ id quòd nõ potest fieri naturaliter: non potest fieri
ciuiliter. ut not. in. l. qui ad certum. s. loc. & l. adoptio. de ado
ptio. & dicã. j. de solu. l. sub cõditione. ¶ Venio ad glos. ordi.
& primò ad duas. q. per quas declarabitur ista materia. Quæ
3 ro, quę † est possessio, quę causat usucapionem? Dyn. in. c. sine
possessione. j. de reg. iur. lib. vj. dicit, quòd ciuilis tantũ. alleg.
ipse. l. j. §. per seruum, q in fuga. s. eo. & l. serui & filij. §. j. j. de
fur. & l. accessione. j. de diuer. & tempo. pręscrip. Naturalis
sola non sufficit: vt. l. acquiritur. in fi. s. tit. j. Item ꝙ dicit Dyn.
sentit glo. circa fi. glo. magnę. ibi. Itẽ secundũ eos, qui dicunt
duas ciuiliter &c. expressius dicit glo. in. l. si ut certo. §. si duo
bus uehiculum. circa prin. glos. mag. s. cõmo. Et hoc est, ꝙ di
cit glo. ꝙ ille qui ingressus est fundum, non incipit possidere
donec primus desinit possidere animo: ut. l. j. in fi. gl. mag. C.
de ser. fugi. Item not. in. l. malè agitur. C. de pręscri. xxx. ann.
4 sed ipsi non uidentur bene dicere. Et uidetur † ꝙ naturalis so
la sufficiat ad vsuca. usufructuarius potest usumfructum prę-
scribere: ut. l. fi. in fi. C. de pręscrip. long. tempo. quę nõ habet
nisi naturalem tantum: ut. j. e. l. naturaliter. in prin. Si tu dice-
res tua maior est falsa: quia glo. l. fi. in fi. dicit, quòd usufruct⁹
finitur, non quod acquiritur. & gloss. in. l. iusso. §. non mutat.
j. titu. j. Docto. ultramon. dãnant glo. & dicũt in. l. fi. C. de prę
scrip. long. temp. ꝙ usufructus pręscribit, & etiam dicunt in
l. corruptionem. C. de usufru. & ibi Cy. hoc esse verum pro-
bo: rem pręscribi, seu usucapi, & publicianã competere, sunt
conuertibilia: ut. l. eũ qui. in prin. s. de publi. sed pro usufru-
ctuario ibi competit publiciana. ut. l. si ego. §. j. s. de publi. er
go potest præscribi. Et aduerte illum tex. prout loquitur de
seruitute reali, uel personali: intelligo de seruitutibus habenti
bus causam continuam. ¶ Secundò, contra Dyn. & gloss. for-
tius oppo. emphyteuta feudatarius, & superficiarius isti pos
sident naturaliter tantum: ut. j. dicam. sed uideo quòd emphy
teuta præscribit ius emphyteuticum. Idem in similibus. ut
C. de præscriptio. xxx. annorum. l. competit. Do tibi casum
in. l. si finita. §. si de uectigalibus. s. de damno infect. de hoc est
text. rectè intelligendo. in. l. cum sponsus. §. in vectigalibus. s.
de publi. coniuncta. l. eum qui. in princip. eod. titu. cum gloss.
sua. Concludo, quòd naturalis sufficit ad usucap. & præscrip.
Sed possumus sustinere Dyn. sic, quòd naturalis non sufficit
ad vsucapionem dominij ueri, scilicet directi: vt. l. acquiritur.
in fine. s. titulo primo. sed ad usucapionem alterius iuris, id
est dominij vtilis bene sufficit. ut dixi. ¶ Sed dices tu: in re-
bus immobilibus, non sufficit ciuilis ad dominium directum:
vt. l. usucapio. j. titulo primo. & l. prima. in fi. C. de aqua plu-
uia arcen. nisi. C. de bonis mater. Sed respondeo, ciuilis pos-
sessio prodest ad usuca. dominij quod aduersat directo: adeò
ꝙ directum extenuat, & perimit: ut no. s. proxi. §. in gl. super
uerbo possideo: ut. s. de serui. urba. prædio. l. si ędes. in ulti. gl.
Sed naturalis per quam acquiro dominium utile, non aduer-
satur directo: quia recognosco directum dominium: confi-
teor enim te dominum. licet dicam me usufructuariũ, uel em-
phyteutam, uel similem. Tamen audiui Iaco. butri, dicentem
ꝙ naturalis. & ciuilis requiritur ad usucapionem: ut. l. nemo.
C. eodem. Hoc innuit. l. naturaliter. j. titulo primo. ubi natura
lis retentio pręscriptionem interrumpit: ergo sine ea non prę
scribitur. Non obst. l. j. §. per seruum, qui in fuga. quia serui fu
gitiui retineo ciuilem & naturalem: ut. l. pompo. in princip.
& l. rem, quæ nobis. j. eod. secundum eum. ¶ Sed parcat mi.
do. Iaco. puto Dyn. melius dicere, ut dixi. Et quòd naturalis
nõ requirat, probo per. l. si id quod. §. fi. j. eod. ubi utilius, quę
utilitas principaliter est in pſcriptione. & est exp̃ssum: ut. l. q
fundũ. in prin. j. pro empto. Pręterea. in fugitiuo utraq; nõ re-
tinetur

tinetur quia est contra.l.si cui.§.licet.s̃.de libe.cau.vbi dicitur,ꝙ nobis
acquiritur:licet nõ possideã eũ,intelligendũ est,ꝙ eum nõ possideo na
turaliter:quia si nec ciuiliter,nec naturaliter,tũc nõ acquiritur : vt.l.j.§.
per eum.&.§.per seruũ corporaliter.s̃.eo.Non obst.l.nemo.C.eo. quia
licet ibi dicat̃,ꝙ vtraq; sit causa pręscriptionis:nõ tamen dicit̃,ꝙ vtraq̄
requiratur.Non ob.quod dicitur de naturali interruptione:quia intelli
go,quãdo per talẽ interruptionem perditur ciuilis possessio:aliâs si sola
naturalis perderetur.secus esset:qa si perseueraret vsucaperet : vt.j.de vi
& vi arma.l.iij.§.eũ igitur.secundũ gl.ibi positam.& per.l.qui pos.de vi
a & vi arma.& per doc.in.l.si qs ad se.C.ad.l.Iul.de vi.Concludo[a] ergo:ꝙ
sola ciuilis sufficit ad vsucapionẽ dominij.Sola vero naturalis sufficit ad
vsucapi.iuris.i.dñij vtilis. ¶ Quęro, posito quòd sit triplex possessio:
vt dixi.s̃.ea.l.in prin.qd de corporali possessione?vt puta,intrauit quis
possessionem eius,qui iuit ad nundinas:vt.l.si id quod.in fi.j.eod.Glos.
appellat eam corporalẽ,an sufficiat ad vsucap.certè nõ:quia si sufficeret
acquireret dominiũ:& sic qui habet ciuilẽ:& qui habet corporalem vsu
caperet:& sic reperirẽtur duo domini insolidũ,& hoc est,quod vult di-
5 cere glo.in.l.j.in fi.mag.glo.C.de ser.fugit.¶ †Quæro, quæ possessio est
illa,quæ est causa acquisitionis fructuũ?& glos.hic dicit,quòd possessio
ciuilis:vt.l.qui scit.§.in alieno.s̃.de vsuris.& vide in glo.ibi.Itẽ quilibet
efficeretur dominus:& tenet glo.ꝙ ciuilis sufficit.do text.in.l.si fur.in
prin.de vsufru.Tu habes gl.alibi,quæ videtur velle vtrãq; requiri:vt.l.
quæsitum.s̃.tit.j.&.l.serui emptor.s̃.de peri.& cõmod.rei ven.vbi gl.vi
detur velle,ꝙ nisi possideat ciuiliter,& naturaliter,nõ facit fructus suos.
Istæ gl.vltimæ non sunt veræ:sed videtur tex.velle,ꝙ naturalis sola suf-
ficiat:vt.l.Iul.§.possessionẽ.s̃.de act.emp.Respondeo,ille qui possidet
precario,& naturaliter tantũ,facit fructus suos,nõ tamen ratione natura
b lis possessionis,sed ea ratione:quia voluntate domini[b] percipit,vt in co-
lono:vt.l.si seruus.§.locaui.j.de furt. ¶ Procedo vltra.vsufructuarius
nõ est dubiũ,quòd facit fructus suos:vt per totũ titulũ.de vsufru.&.l.si
vsufructuarius.ff.qui.mo.vsusfru.amit.& tamẽ cõstat,ꝙ naturaliter tan
tum possidet:& sic videt̃,ꝙ illa sola naturalis sufficit:dico,ꝙ vsufructua
rius non facit fructus suos ratione naturalis possessionis:sed ratione iu-
ris & perceptionis,quã habet.sed in eo,qui ciuiliter possidet , si ab alio
percipiuntur fructus ei acquiruntur:vt.l.qui scit.§.in alieno.s̃.de vsuris.
quod nõ esset in vsufructuario.vt.d.l.si fur.Itẽ cõtra videtur text.insti.
de rer.diui.§.si quis à nõ domino.ibi pro cultura & cura.Respondeo , ꝙ
etiã secundã rationẽ assignat tex.qa ciuiliter & naturaliter possidet,cõ-
iuncta.l.qui scit.§.in alieno.s̃.de vsur.¶ Not.ergo,ꝙ ciuilis sola ad fru-
ctus sufficit.& de hoc per doc.in.l.certũ.C.de rei vendi.e.istam gl.alle-
gant.¶ Procedo modo ad oppo.dixi tibi,ꝙ duo nõ possunt naturaliter
possidere,nec duo ciuiliter.Cõtra,quia ibi cessat ratio legis & lex : vt.l.
adire.§.q̃uis.s̃.de iure patro.sed ratio huius,respicit naturalẽ possessio-
nem:sed in ciuili cessat:quia possum habere animum prout tu : ergo ci
uilis esse potest apud duos insolidum.Huius contrarij timore sunt qua-
tuor opinio.vna est Ro.ꝙ duo naturaliter nõ possunt possidere , vt hic:
sed ciuiliter sic,in quibusdam casibus,scilicet in creditore, & debitore,
in muliere & viro emphyteuta,& domino feudatario, & domino dire-
cto.quod patet in glo.quã vide.Sed gl.cõcedit Rog.ꝙ duo nõ possunt
naturaliter possidere:inalio quod dicit , ciuiliter possit possidere:gl.
dicit,ꝙ Rog.dicit malè in exemplis:quia si duo possunt ciuiliter possi-
dere:tũc ciuilis possessio est causa vsucapiẽdi,& rem vsucaperẽt : si duo
essent domini eiusdẽ rei insolidum, quod esse non potest.& exemplum
6 Rog.†de creditore nõ est bonum:quia creditor possidet omnimodo,de
bitor nullo: vt.l.j.§.per seruum corporaliter.s̃.eod.& glos.examinauit
istum punctum,in.l.cum notissimi.de pręscrip.xxx.anno.& in.l.scien-
dum.§.creditor.aliâs si fundus.s̃.qui satisd.cog. Secundum exemplum
fuit in muliere.Sed Io.dicit,ꝙ illud dictum est falsum:quia mulier nul-
lo modo possidet,maritus sic:vt.j.eo.l.Pomp.§.in dotẽ.ibi glos.& Dy.
& ibi dicam.&.l.sciendum.§.si fundus.s̃.qui satisdare cogan. Tertium
exemplum fuit in feudatario & emphyteuta.sed nõ bene dicit:quia se-
7 queretur,ꝙ quilibet faceret fructus suos:quod esse nõ debet. Et†quòd
naturaliter emphyteuta & feudatarius possideant, glos.tenet hic. Item
glo.latius dicit in.l.si vt certo.§. si duobus vehiculum commo.&.C.vti
possi.l.j.in gl.mag.& pro hoc facit.l.malè agitur.cum sua glo.C.de pre
scrip.xxx.anno.& pro hoc.l.sciendum.§.j.s̃.qui satisd.cog.quã gl.alle.
in.l.ij.C.vbi in rem ac.Breuiter in superficiario probatur per text.in.l.
obligationum ferè.§.placet.j.de actio.& obli.& per.l.si duo.§.Labeo.j.
vti possi.&.l.j.§.proponitur.j.de superfic.Ad rationem tex.qui dicit,
ꝙ ratio legis loquitur de naturali:dicit Ioannes verum est:sed illa natu-
ralis probat de ciuili:quia non potest plus ciuilis, q̃ naturalis posses-
sio:& vide glo.ibi in enigmate.i.in intellectu. ¶ Alij dixerunt peius,&
dicunt ꝙ duo nõ possunt in solidum possidere:verũ est naturaliter: sed
ciuiliter indistinctè possunt in quolibet casu.Quod probo:qa cessat ra-
tio legis.Secundo:quia ciuilis & naturalis acquiritur per apprehensio-
nem:sed ille,qui vadit ad nundinas possidet ciuiliter:& intrans natura-
liter & ciuiliter:vt.l.clam.§.qui ad nundinas.j.eo. Sed glos.reprehendit
istud dictum:quia ille,qui intrat possidet naturaliter & ciuiliter: nisi sit
aliquid,quod repugnet:vt.l.cũ hæredes.§.j.j.eo.Sed ibi ratione rei.Sed
Ioan.dicit hoc idem:quia possessio nõ vacat:ideò non potest possideri,

per vtrunq̄.Quod probatur : quia impedimen
tum rei,& causæ paria sunt:vt.l.j.§.j.s̃.eo.&.l.cũ
vnus.§.fina.&.l.sequen.j.de bo.autho.iudi.pos.
Item reprehendo Io.per.l.duo.j.de preca.¶ Est
tertia opi.Mar.ꝙ plures naturaliter possunt in-
solidũ possidere:quia naturalis habetur per aspe
ctũ:vt.l.j.§.si iusserim.s̃.eo.&.l.quod meo.§.pe.
j.eodẽ.Et sic duo aspiciẽtes possidẽt,nisi illud tã-
tũ,& istud ĩ quo extãt.Ista nõ est bona:qa est cõ-
tra tex.& fictio nõ põt plus,q̃ veritas.Sed Mar.
fatet̃,ꝙ verè nõ põt, ergo nec fictè põt fieri:ideo
dixit tex.videaris.Itẽ seq̃rent̃ aliæ incõueniẽtiæ,
ꝙ plures efficerẽt̃ dñi insolidũ vni⁹,& eiusdẽ rei,
& insolidũ facerẽt fruct⁹ suos.de qb⁹ dictũ est.s̃.
8 Quæ est†ergo vera lectura,& dicit ꝙ lectu.Io.est
c vera,& verissima,quã tene[c] & vide gl.ibi.dic er-
go secũdũ Io.vsq; ibi.sed cõtra.¶ Op.de.l.si duo
j.vti pos.So.ibi vn⁹ ciuiliter:älter naturaliter.Su
mus expediti de gl.¶ Pro declaratiõe materię:qa
dixi.s̃.ꝙ triplex est possessio:vt dixi.s̃.e.l.ĩ prin.
9 †Quæro vtrũ duo ciuiliter possĩt ĩsolidũ posside
re?certè nõ p istũ tex. ꝓpter illas incõueniẽtias,
q̃ sequerentur circa vsucapionẽ,& fructuũ acqui
sitionem.Et facio tibi vnum dubium de.l.aliena.
§.si pluribus.s̃.de pig.act.vbi dicit, ꝙ omnium
creditorum par est conditio.& quare creditores
non possideãt rem ciuiliter insolidum,prout in-
solidum habent obligatam?Nam propter absur
ditatem vsucapiendi non impediuntur:quia de-
bitores vsucapiant.Respond . propter fructus,
quos creditor fecit suos,licet compẽsentur in de-
bitum:vt.l.j.C.de pig.act.Item,quia creditor ha
bet potestatẽ vẽdendi:& sic si omnes venderent
diuersis,quilibet trãsferret ciuilẽ:& sic vsucapiẽ
di cõditionẽ:vnde deueniret̃ ad illud incõueniẽs,
10 ꝙ plures efficerent̃ domini insolidũ.¶ †Quæro,
an duo possint insolidũ possidere naturaliter?&
gl.hic dicit,ꝙ nõ.sed cõtra.l.fi.in fi.j.vti pos.vbi
vsuarius habet interdictũ vti possidetis,& vsu-
fructuari⁹:& sic qlibet naturaliter possidet.gl.di
cit,ꝙ nõ insolidũ:qa plus iuris habet fructuarius
q̃ vsuarius:vt no.gl.in.d.l.vlti.& in.l.j.C.vti pos
si.in vlt.gl.¶ Sed aduerte,pars incerta rõne loci,
& quotæ,nõ põt possideri:vt.s̃.ea.l.§.ĩcertã.&.l.
loc⁹.j.e.&.l.emptor.j.ti.iij.sed vsufructuarius :&
vsuari⁹ habẽt incertã ptẽ rõne loci : qa est indiui-
sum:& sic ad oculũ nõ põt demõstrari : vt.l.Me-
uius.§.duobus.de leg.ij.&.l.seru⁹ cõis sic omniũ.
j.de stip.ser.Itẽ rõne quotæ incerta est: vt.l. vsus
pars.s̃.de vsu.& habit.qa incertũ est,quãtũ mihi
sufficit hodiè,& quatũ cras.Dic ergo,ꝙ naturalis
possessio põt esse apud duos insolidũ:vt.l.fina.j.
vti poss.& neq; ius repugnat.qa vsucapio vsum,
tu vsumfructũ:& ego facio vsum meũ,tu vsum-
fructũ.& ego facio fruct⁹ meos rõne vsus:tu rõne
vsusfruct⁹.Sed rõ hui⁹ tex.in fi.videt̃ in cõtrariũ.
Sed rñdeo,ꝙ istę possessiões sunt possessiões dif
ferẽtes numero:qa naturalis mea est respectu vsus
tua respectu vsusfruct⁹:& sic nulla est repugnan
tia,ꝙ duo possunt ĩsolidũ naturaliter possidere.
11 ¶ †Quæro,an duo possint corporaliter posside
re insolidũ:vt ĩ eo,q iuit ad nũdinas.& duo intra
uerũt in possessionẽ eius?& videt̃,ꝙ possideant
insolidũ:qa nulla videt̃ repugnantia:nec quo ad
vsum,nec quo ad vsumfructũ p rõnẽ p̃dictã. Sed
cõtrariũ credo p rõnẽ huius tex.Itẽ ista corpo-
ralis est huius naturæ,vt desinẽte ciuiliter possi-
dere:ista corporalis trahat ad seipsam ciuilẽ: vt.l.
clã.§.q ad nũdinas.cũ.l.seq.& ĩ gl.&.j.ꝓximo.§.
si qs nũtiet.si ergo duo possiderẽt corporaliter.
illa eadem ciuilis applicaretur istis duobus:& sic
esset repugnãtia illa,quæ est in his,quæ simul ci-
12 uiliter possidẽt̃,ꝙ esse nõ debet.¶ †Quęro,quo
modo plures possunt possidere rẽ eãdẽ diuersis
temporib⁹ numero,& specie?videtur ꝙ ciuiliter
& naturaliter,secũdũ gl.Sed ostẽdo tibi,ꝙ qnq;
possunt possidere:domin⁹ possidet ciuiliter:do-
min⁹ fecit emphyteutã,q naturaliter possidet:vt
s̃.Iste ẽphyteuta fecit vnũ vsufructuariũ,& vnũ
vsuarium in eadẽ re,quod potest:vt.l.j.in prin.s̃.

a ¶ Cõcludo.Adde
secũdũ Ale.ꝙ cũ
opi.Bar.alij trãsi-
re videt̃,ꝙ ciuilis
possessio ꝑ se suf
ficiat ad p̃scriben
dũ:allegat glo.&
cano.in.c.cãm de
p̃scrip.& in.l.si qs
fundũ.vers.sed &
Põpo.j.e.& text.ĩ
l.locũ.§.ꝓprieta-
rius.s̃.de vsufr.&
dicit,ꝙ hanc opi.
tenuit Gul.de cu.
ĩ.l.licet.C.eo.ĩ.ix.
col.Bar.in.l.natu-
ralr̃.j.titu.j.Nico.
ma.ĩ.l.cum res.C.
de ꝓba.& in.l.tra
ditiõib⁹.C.de pa.

b ¶ Voluntate dñi.
Adde,ꝙ Ang.cõ-
tra:qa si emo ab ali
quo,nõ dño vsum
fructũ.putãs eũ eẽ
dñm.Nã incipio
possidere natura-
liter : vt vsufru-
ctuarius putati-
uus,& incipio vsu
capere ius vsuf-
fructus,ꝙ p̃scribi
põt.l.fi.C.de præ-
scrip.lõg.tẽp.&.l.
iusto.§.nõ mutat
j.ti.j.An debeo ac
quirere:videtur ꝙ
sic:qa habeo pu-
blicianã pro iure
vsusfructus, ergo
debeo habere lu-
crũ fructuum.l.si
ego .s̃.de vsufru.
&.l.partus.cũ gl.
s̃.de pu.& tamen
non habeo volun
tatem dñi:qa igno
raui dñiũ : & dũs
non cõcessit:ergo
cõtra volũtatẽ do
mini possum acq-
rere cõmodũ fru-
ctuũ. Imo hic re-
fert,ꝙ Gul.de cu.
tenet in hoc cõtra
Ang.in.l. licet.C.
eodem.tñ ꝙ opi.
Ang.sibi videtur
verior.

c ¶ Quã tene.Adde
ꝙ & alij doct.cum
Barto.transire vi-
dentur.

¶Vtile dominiũ. Adde ꝙ pro hoc facit. quod voluit Bald.in.l.j.§.quib.
mod.vsufru.amit. quòd si emphyteuta, vult constituere alicui vsumfru-
ctum in re emphyteutica, potest sine voluntate domini: quia per hoc nõ
transfert vtile dominiũ in ipsum. & dicit Alexan.de facto habuisse. cui
adde, ꝙ idẽ videtur sensisse Bal.consi.cclx.j.lib. vbi dicit, ꝙ habuit in ad-
uocationibus, cũ
Bar. an emphyteu
sis posit legari si-
ne consensu do-
mini.

POMATES,

b ¶Solu.gl.hoc di-
cit.no.ꝙ hoc dicit
gl.secundũ vnam
solutionem Ang.
ꝙ licet dictio po-
natur precise, reci
pit tamen limita-
tionẽ. & in hoc est
multum notabile,
licet violet literã,
secũdum dominũ
meum. vide glos.
sing.in.l.ij.§.solu.
matrimo.

c ¶Dy.inducit. Et
vide Bald.in.l.qui
à latronibus.§.j.§.
de testa. in aut. quę
supplicatio. C. de
preci. Imper. offe.
Ang.in.l.cũ verò.
§.de fidei.li. Bal.in
l.eũ, qui duas. C.
de adul. & in.l.si
quis filio exhere-
dato.§.ꝙ si quis.
ff.de iniust. testa.
do, Pet.de Anch.
in.c.apostolicę.de
exceptio. & in.c.
omnipotẽs.de ac-
cu. Pondera: quia
Bart. non respon-
det ad iura Dyn.
Pondera: quia.d.l.cum verò.loquitur vbi spes erat certa, quod nõ est in
casu Dy. Item in.l.si quis.§.quod si quis.§.alle.vbi sententia erat lata cõ
tra ius scriptum. Item.in.d.l.debitor.erat exceptio verè competens, &
perpetua, quod non est sic in casu Dy. Andræ. Barba.

quib.mod.vsufr.amit.&.l.j.in fin.§.de superfi.&
sic habes quatuor posidẽtes. Sed pone, ꝙ omnes
isti iuerunt ad nundinas, & retinẽt naturalem eo-
rum animo: vt.l.j.in prin.§.eo, in gl. & vnus intrat
in possessionem istam, iste acquirit naturalem cor
13 poralem: & sic quinq; sunt. †¶Sed vnã questionẽ
volo facere: duo vsuarij possunt insolidũ in eadẽ
re constitui: vt.l.vsus pars.§.de vsu & ha. quomo-
do posidebunt? Pro parte nõ: quia est incerta. In
solidum non videtur: quia posident naturaliter
eodem respectu, scilicet vsus. Sed dico, ꝙ quilibet
insolidũ posidet, & sunt plures possessiones nu-
mero differentes: quia quilibet posidet respectu
vsus sui: & quot sunt personæ tot sunt vsus: & sic
non posident respectu eiusdem iuris. Concludo
ergo, quòd ciuilis nõ potest esse nisi vna: quia vnũ
est dominium. Itẽ naturalis respectu vtilis domi-
nij est vna: quia vnũ est vtile dominiũ. Itẽ natura-
lis respectu vsusfructus. quia pars dominij est, sed
naturales respectu vsus, sunt plures: sicut in eadẽ
14 re esse possunt plures vsus. ¶†Venio ad glos.
emphyteuta facit aliũ emphyteutam, an primus
posideat? & gl. dicit, ꝙ non, vt hic in gl. & .l.j.C.
vti posideris. & .§. cõmo.l.si vt certo.§.si duobus.
Sed ista glo. est cõtra id, quod dixi si emphyteuta
dat alij, posidet secundus. Tu dixisti, ꝙ etiã pri-
mus: verũ est. Sed suprà dico, quãdo dat vsumfru
ctum vni, & alij vsum: secus si daret vtile domi-
a nium,[a] quod ipse habet: vt.§.dixi. ¶†Quero vtrũ
15 quasi possessio, quæ habetur in quolibet, posit
haberi à duobus insolidũ? certè sic: vt.l.ij.§.ex his.
j.de ver.obli.&.l.via constitui.in fi.§.de ser. rusti.
prædio. & illa quasi possessio est datiua, & insoli-
dum præstatur cuilibet: vt.l.quoties.§.de ser.
16 ¶†Quæro, vtrũ detentatio põt esse apud plures
insolidum? Respon. quædã est detẽtatio corpora
lis, & asidua, vt insistere in re: & ista non põt esse
apud plures insolidũ, p hũc tex. ¶Quãdoq; acci-
pitur detentatio pro custodia rei: vt.j.ea.l.§.fi.&
l.si quis ante.&.l.cũ lega.j.ex quib.cau.in pos.ea. modo ista detentatio,
quãdoq; est apta producere effectũ dominij: quia ex ea potest peruenire
ad secundum decretũ: & tunc nõ potest esse apud plures insolidũ: vt.l.si
finita.§.cum autẽ.§.de dam.infec. Sed per cõcursum partes sibi faciunt:
vt.d.§.cũ autem. Quandoq; nõ est apta producere effectum dominij: vt
possessio nomine ventris. Item duo cõmodatarij, qui habẽt custodiam:
ideò insolidũ apud duos potest esse: vt.l.si vt certo.§.si duobus.§.cõmo.

d ¶De bannito propriè. Adde, ꝙ dictum Bart. videtur intelligi, quando
iustè iste petebat se eximi à banno: secus si iniustè. & per Rapha.hic, &
Alex. qui dicit, ꝙ etiam tunc, si non constat euidenter de calumnia pe-
tentis se eximi: ꝙ ab illo, cũ quo est in lite, non debet posse offendi: quia
lite pendente, nihil est innouãdũ.c.fi. vt lit. pen. sed Pau.de ca. quẽ Alex.
dicit nihil decidere, dicit in mea in lectura, ꝙ Bal.in aut. quę supplicatio.
C.de preci.imp.offe, dicit inspiciendã veritatem: quia si fuit offensus, &
postea apparet, ꝙ non debuit rebanniri; quia iustè erat bannitus, nõ pu-
nietur offendens. & pro hoc allegat Pau. facere quod no. Bart.in.l.inter
omnes.§.rectè.j.de furt. ꝙ si offendens credebat eum nõ bannitum, cum
tamen esset, non punit: quia inspicitur veritas: multomagis, si credebat,
vel dicebat. Sed si ex post facto apparet: quod erat iniustè bannitus, vel
non: ritè ille punietur: quia fuit in culpa offendendi, si sciuit litẽ motam
super iniquitate, vel nullitate banni; secus si ignorauit. Et pro hoc dicit
facere, quod no. Inno.in.ca.solet.de senten.excom.in.vj. ꝙ si excommu
nicatus dicit se iniustè excommunicatũ: & petit hoc pronuntiari inte-
rim non debet euitari tanquam excommunicatus. facit secũdum ipsum
l.ordinata.C.de lib.causa.cum hoc transit. Refert etiam Alexand. quod
idem Pau.de cast. querit, quid si non est latum bannum. sed de proximo
ferendum contra aliquem: an interim posit impune occidi? & dicit vi-
deri, ꝙ sic: sicut Barto. voluit in proxima quæstio. multomagis in eo, qui
de proximo est banniendus, debet haberi pro bannito: vt liberetur à
pœna.l.si de interpretatione.de pœnis.in mea lectu.hoc non ponit. Ta-
men Alexan. dicit hoc suum dictum mirabile, si esset verum: sed eum im
pugnat. Videtur si distinctio Bald. supra facta, quam sequitur Pau. sit
vera: & eodem modo posit distingui in casu isto, quòd aut iste de pro-
ximo banniendus, banniebatur iustè: & tunc offendens pœnam non
mereatur: aut iniustè: inspecta semper veritate, ad quam Bald. & Paul.
habent respectum, & Barto.in dicta.l.inter omnes. Et pro opinio-
ne Pauli. mihi videtur, quod optimè faciat, quòd voluit Bartolus.

SVMMARIVM.

1 *Possessio animo amittitur, quando ab animo incipit, secus si à corpore: & tunc corpus requiritur.*
2 *Colonus meus tradendo rem meam, quando priuat me possessione?*

In amittenda quoque. ¶Possessio retenta animo,
& corpore nostro, vel animo
tantum, nõ perdit: secus in ea, quę animo nostro, & alio corpore retine-
tur hoc dicit vsq; ad.§.si seruus quem. ¶Dicitur hic, ꝙ possessio solo
animo amittitur. Contra.j.eodem.l.quemadmodum. Solu.glos.hic di-
b cit[b] de ciuili, ibi de naturali. Sed ista non est vera: quia & hic de naturali
Alij dicunt, quòd ibi ex parte acquirentis duo sunt necessaria: ex par-
1 te perdentis vnum. ¶Sed istud est trufa. Sed† veritas est in amittenda
possessione, solus animus sufficit: si incipias ab animo. vt hic. &.l.si quis
vi.§.differẽtia.j.eo. secus si incipias a corpore: quia tũc corpus requirit.
Idem no.in.l.ferè.la.ij.j.de reg.iur. ¶Oppo.C.e.l.licet.gl.nõ signat hic:
sed ibi bene tangit. & dicit, quòd quãdo aliquis nõ vadit ad possessionẽ
timens de persona tantũ: & tunc ille timor nõ nocet, quandoq; timet de
persona, & possessione, vel possessione tantũ. & sic loquit hic. ¶Opp.
ad ver. quòd si seruus.C.eo.l.vlti.dicam.j.eo.l.peregrè.§.quibus. ¶Op.
2 j.eo.l.quanuis.§.j. Solu.† colonus meus tradendo alteri verè, priuat me
possessione, sed tradẽdo fictè, vt cõstituendo se pro alio posidere. Item
conducendo me nõ priuat possessione.l.quãuis.§.j.j.eo.& tene menti.
& ibi glo. quod est verum, nisi colonus naturaliter posideret: vt.l.inter-
dum.§.fina.j.eo. dic, vt ibi.

SVMMARIVM.

1 *Statuto dictante quod bannitus posit impunè occidi, si bannitus petit se de bãno eximi: dicens se iniustè bannitum: & iste interim occidatur, an debeat puniri occidens?*

Si seruus quem posside. ¶Seruus fugitiuus pri-
uat me possessione, si diu
in libertate moretur hoc dicit. ¶Op.de.l.liberis.in fi.§.de li.causa. Sol.
ibi quantũ ad onus probandi. hic quantũ ad alia. Sed Innoc.in.c.j.extra
de seruis nõ ordin. dicit, ꝙ ibi bona fide: hic quãdo mala fide. ¶Opp.§.
de li.cau.l.si cui.§.licet. Sol. quãdoq; seruus fugitiuus occupatur ab alio,
& omnem possessionem perdo: vt.l.j.§.per seruũ.§.eo. quãdoq; nõ occu
patur ab alio: & tũc aut est moratus diu in libertate: & tũc amitto omnẽ
possessionẽ vt hic. Aut nõ est diu moratus, & vult se in libertatẽ procla
mare, & pdo naturalẽ & nõ ciuilẽ: vt.l.si cui.§.licet.§.de liber.cau. ¶Quę
ro, quid vult dicere diu? & dic per Dy.C. vbi cau.sta.l.j.in.j.q. Sed cũ di
cat lex, ꝙ negligẽtia in recuperatione naturalis priuat me ciuili: vt.j.e.l.
si; de eo.§.j. est videre quanto tẽpore inducitur ista negligẽtia: & videtur
c ꝙ.x.anno. dic, vt in gl. dicã tibi ibi. ¶Dy.inducit[c] in arg.ad.q. Ponc, † sta
1 tutum est, ꝙ qui occiderit exbannitũ, nõ teneatur ad pœnã. quidã ban-
nitus petit se eximi de banno, dicens se nõ iure bannitũ: medio tempore
occiditur: nũquid occidẽs teneatur? Et idẽ potest queri, si alio modo pe-
tit se eximi de banno, per viã iustitię. Et hic videtur casus, ꝙ nõ teneatur:
quia licet paratus sit suscipere iudiciũ libertatis: tamẽ seruus est in pos-
sessione seruitutis: & sic exbannitus. Facit.l.si cui.§.licet.§.de liber.cau.
In contrarium facit, ꝙ appellatione pendente nihil debet innouari: sed
Dy. distinguit. Aut petit se rebanniri per modũ appellationis, & tũc nõ
potest occidi: vt.l.j.nil no.app.pen.ibi, nec vllã aliam iniuriam. Et est ra
tio: quia appellatio extinguit sentẽtiã banni. Aut per alium modum: &
tunc potest occidi, vt hic. In primo puncto verum dicit Dy. & hoc idem
ipse dicit in.l.qui a latronibus.§.j.§.de testa. In secũdo puncto: dico con
trarium eius, quod dicit Dy. & cõtra eum adduco.l.cũ verò.in prin.§.de
fideicom.lib. vbi dicitur, ꝙ ille cui debetur libertas fideicõmissaria pro-
pter spem, videtur esse in quasi possessione libertatis: ita isti deberẽt re
banniri. Itẽ videt casus de iniust.test.l.si quis exheredato.§.ꝙ si quis fue-
rit. vbi idẽ est effectus suspensionis, siuę sentẽtia sit irritãda per appella-
tionem, vel alio modo. Præterea, exbãnitus potest occidi, de exbannito
d propriè[d] habet intelligi: quia is est debitor propriè, à quo inuito põt exi
gi: vt.l.debitor.j.de verbo.signi.&.l.fideius.§.ij.j.de fideius. sed iste non
potest exigi: quia habet exceptionẽ, ergo non est proprie exbãnitus. &
hoc si scienter fiat. si ignoranter, dicam in.l.penul.j.de adulte.

Saltus hibernos. ¶Animo meo tãtum, vel animo meo,
& corpore alieno: vel etiam animo &
corpore alieno, possum posidere.

SVMMARIVM.

1 *Absens, licet retineat ciuilem possessionem: naturalem tamen non.*
2 *Equus dimissus in pascuis, quod posideatur.*

in.§.nihil cõmune.in prima cõbinatione.& Alex.ibi.in.xij.col.scilicet, q̄ si sit cõclusum in causa petitorij,& breui speraretur ferri absolutoria: quia reus probasset se dominum,nõ admittatur propositio possessorij, obstante regula,quòd sententia lata in petitorio absolutoria,parit exceptionem rei iudicatæ in possessorio.& sic si parificat Bar.sententiam latam cõclusioni in causa,& sententiæ breui ferẽdę. Hoc casu non video, quid habeat obstare decisioni Paul. de castro illud argumentum, quod facit Alex.hic, facit Ange.ibi cõtra prædictã decisionem Barto.tamen Alexã.ibi sustinet Bar.Et quòd inualidè bãnitus, dum modo notoriè nõ constet de inualiditate bãni,possit occidi impunè, tenet Alexand. eius consi.lxv.iij.lib.

POMATES.

a ¶Coerceatur.nota ex isto text. q̄ dicimus habere illud,quod est ĩ nostra potestate: vt puta, quia est sub custodia nostra.ad quod vide Alex. vbi pulchrè inducit consil.lxxxix. col.x.volu.iij.

b ¶Interrupta prẹscriptio. Adde secundum Alex. q̄ hoc est verum, si hæc inundatio est prẹter mores, & consuetudinem regionis: aliàs secundum regionem,& sine dãno possessoris,vt in AEgypto,& in pratis,q̃ sunt iuxta Padum nõ interrumpitur prẹscriptio.Quod dicit Bal.notandũ pro pratis existẽtibus iuxta Padũ. & si quis allegat se prẹscripsisse:possumus intelligere: an prẹscriptio sit interrupta inundatione. ita dicit in.l.vnica.in. xxxiij.col.C.de cõfes.

c ¶Tenet quod nõ. Adde,& limita,ni si pauci dies defecissent ad perficiẽdam præscriptionem tẽpore, quo superuenit inũdatio:quia tũc ratione talis temporis potest peti restitutio in inte.contra hoc impedimẽtũ: vt tenet Dyn. in l.qui fundum. §. qui bona. infra.

Nerua filius.

¶Ciuilis possessio rei mobilis animatę, excepto homine,tandiu animo possidetur, q̄diu per facultatem apprehendendi naturalẽ eius custodia
a coerceatur:[a] vel ex cõsuetudine redeundi hoc dicit.vsq; ad.§.labeo. ¶Opp.s.eo.l.si seruus.&.l.j. §.per seruum,qui in fuga.Solu.ibi in nomine:hic in alijs rebus.Videbitis rationẽ.j.eo.l. Pompo.in prin.&.l.rẽ,quæ nobis.& sic no.hic, q̄ sunt duæ
1 possessiones.¶Secundò no.†q̄ qui est absens,licet retineat ciuilẽ,naturalẽ nõ retinet.quod apparet ex eo,quod dicit nancisci.&c.Dicit tex.oberrauerit.& vide gl.quę dicit:secus si non errauerit.
2 Facit ad quęstio.†de equo dimisso in pascuis, an ego possideam?glo.q̄ sic.& gl. format in.l.si quis in tantam.C.vnde vi.tenebitis menti.& per hoc perditur possessio sine animo mobilis rei.

SVMMARIVM.

1 *Inundatio,licet non priuet aliquem proprietate,possessione tamen sic.*
Inundatio,quod interrumpat præscriptionem.
2 *Restitutio,quod non detur aduersus interruptionem præscriptionis factam per inundationem.*

Labeo.

1 ¶Oppo.s.tit.j.l.adeo.§.insula. Solu.†ibi inundatione,quæ non facit alienum:non priuat proprietate: sed possessione sic,vt hic.& illud est multũ tenendum mẽti : quia ista interruptio interrumpit naturaliter. Et sic si aliquis vellet dicere se possedisse tanto tempore, & prẹscripsisse,& tu probares inundationẽ, esset
b interrupta prẹscriptio.[b]& sic apparet, quòd ex hoc perditur ciuilis & naturalis.Nã si ciuilis retineretur,prẹscriptio procederet:vt dixi in.§.ex cõ
2 trario.circa prin.¶Quærit glo.†an detur restitutio contra istam interruptionẽ:& argu.pro & cõ
c trà,& tenet quòd non[c] datur.& vide gl.quæ incipit,& interrumpit̃ ergo, & pro hoc facit.l.si is.j. de fur.& hoc tenet glo.in.l.ait prętor.§.itẽ ei.s.ex quib.cau.ma.Hoc arbitror esse verum.Sed videtur,q̄ contra hoc facit id,quod no.per Dyn.in.l. qui fundum.§.qui bona.j.pro emp.& ibi dicam. & tene menti.

Si rem apud te.

¶Furtum nõ contrahitur animo,sed contrectatione:quia dominus priuatur possessione:& furi quæritur hoc dicit.

Illud quoque.

¶Nõ potest quis causam possessionis sibi mutare,causa extrinsecus nõ accedente hoc dicit.

SVMMARIVM.

1 *Possessio est in genere, quæ diuitur in species, ita & actio.*
2 *Plus importat dicere,non est, in bonafide:quàm mala fide.*
3 *Missus in possessionem in reali,ante annum possidet, post annum non.*
4 *Missus in possessionem in reali,an statim possideat?*
5 *Missus in possessionem in personali ex primo decreto , an possideat naturaliter?*

Genera.

¶Quot sunt modi acquirendi, tot sunt differentiæ possessionis.& omnis possessio,aut est bona fide,aut nõ bona
d fide.[d]& missus ex primo decreto nõ possidet:ex secũdo sic hoc dicit.¶†No.q̄ possessio est in ge
1 nere,quę diuiditur per species: vt dixi.s.eo.l.j.in prin.Sic dicit gl.q̄ est actio in genere,quę diuiditur in species:dixi in.l.si seruus cõmunis Meuij.§. fi.s.de sti.ser.¶†Secundò no.tex.ibi,aut nõ bona
2 fide:quia plus importat,quã si diceret mala fide: quia cõtinet ignorãtẽ,qui nõ habet bonã fidẽ,vel malã.facit.C.eo.l.j.& quod ibi no.&.j.tit.j.l. pòt pluribus.&.j.pro so.l.ij.¶Oppo.q̄ possessio nõ diuidatur sic,sed diuiditur in ciuilẽ, & naturalẽ: vt.s.eo.l.j.in prin.& ea.l.§.nerua filius.&.l.ij.§.j.j. pro emp.glo.in.l.j.§.qui autem vi defectus.j.de vi & vi ar.& hanc dicit Alex.esse cõmunem opinionem:quam Ro.cum quo ipse trãsit: limitat non habere locũ in prẹscrip.long.tẽp.xxx.an.vel vltra:qm̃ cum ista sit plurimũ odiosa,habetur cõsideratio tẽporis de momento ad momentũ. licet aliud in præscrip.long.tempo.vel vsucapione.vbi requiritur ti.& pro hærede.Sol.ista est diuisio,quæ fit per qualitates:sicut si dicere:hominũ,qdam sunt albi. qdã nigri. ꝓpriè aũt loquẽdo spẽs diuidit̃ ex differẽtijs substãtialib⁹:vt isti.de iurepso.§.fi.&.s.de publi.l.fi.§.quoties.¶Itẽ op.dicit̃ hic,q̄ missus,
d nõ possidet,cõtra.l.si qs emptionis.§. sed & si qs
3 C.de pscri.xxx.an.Gl.soluit.† q̄ missus in pos-
e sessionem realiter, possidet, sed reuocabiliter,[e] post annũ irreuocabiliter,secus in psonali:qa tũc nec intra annũ,nec post possidet.vide gl.q̄ icipit in creditore.&c. alś incipit in petitore. & ibi de
4 proprietate.vult dicere de possessiõe. ¶†Quæro,an statim possideat si agat̃ hypotheca.& glo. habes hic:prout habes in creditore,q̄ sic.Ista gl. est notabilis:sed prout habetis in petitore, nihil facit.cõtra gl.est tex.in.l.si qs emptionis.§.sed & si qs.C.de prẹscri.xxx.an.Dy. reducit ad concordiã:aut agit̃ hypothecaria cõtra debitorẽ:& loqtur glo.in.l.si qs emptionis.§.sed & si qs.aut agit̃ cõtra extraneũ:& tũc procedit ista gl.q̄ idẽ sit in hypothecaria,q̄ in reali.probat̃ in.l. si cũ venditor.s.de eui.ibi,qa nudã possessionẽ aduocat do.
f Cy.C.de bo.autho.iud.pos.in.l.cũ propõnas.in xv.q.recitat opi.Iac.de are.quæ mihi placet[f]& dicit,quod idem est in rei ven.& in hypotheca. quia text.simpliciter dicit. Et si tu dicis mihi, q̄ tex.§.sed & si quis.non habet locum, q̄ post annum audiat̃ de proprietate : quia creditor sẽp recognoscit eũ dominũ.dicit Ia. q̄ intra annũ audiatur de possessione:post annũ nõ audit̃ de pos
g sessione : sed oportet quod doceat debitũ[g] non esse,& sup eo disputabit̃.& illud credo verũ : & probo:quia non est solũ in simplici reali,sed etiã cõfessoria,& negatoria:vt dixi in.l.si Titius.s.de noui ope.nũ.&.l.ã quo fundus.s.de dã. infec.& hoc tangit̃ p Bar.extrà,vt lit.nõ cõtest.c. qm̃ frequẽter.circa fin.¶†Quæro,an missus in psonali
5 ex primo decreto possideat naturaliter ? & glo. dicit,q̄ nõ.& Dy.probat:qa naturaliter possidẽti dat̃ interdictũ,vti possidetis:sed istis nõ dat̃,vt l.si duo.§.creditores.vti possid. ergo &c. ¶Sed aduerte ad vnũ,quod dicit Specu. si creditor est missus ex primo decreto in hypothecis:non auditur debitor de possessione:si creditor est paratus probare de hypothecis incõtinenti: & ponit in Spec.ĩ ti.de cõtu.§.sequit̃.ver.sed pone cõueni.

SVMMARIVM.

1 *Filius & monachus,q̄ nõ possideatur à patre , nec à monasterio:licet acquiratur patri,& monasterio rõne iuris, quod in eo habent.*

¶LEX. IIII.

Quicquid filius.

¶Per filiũ etiam ab alio possessum:nobis possessio q̃rit̃ h.d.¶Opp.s.e.l.j.§.sed & p eũ.Quidã rñdet,q̄ ibi ab ignorãte possidebat̃: secus si à sciẽte est possessus,dic q̄ hic in filio,q. quærit nobis rõne iuris,q̄ habemus in eũ,nõ rõne possessiõis: quia eum nõ possidemus:vt.l.j.§. sed & per eum. s.eo.Et idem,quod hic dicitur in filio : dicam de monacho. argu.in authen.de mona.§.[h] si mona-
h chum.& facit quod dixi.s.eod.l.j.§. per seruum, qui in fuga.

SVMMARIVM.

1 *Surripiens rem sibi debitam,licet actione furti nõ teneatur tamen prædo est.*

¶LEX. V.

Lex stip.

¶Ex vera causa non quæritur nobis possessio iusta sine possessoris voluntate. hoc dicit.¶Oppon. de regulis iuris, l.nemo.&.l.etiam.§. si quis sciens.supra de peti.

bona fides. alleg. gl.in.l.vsucapiõe. in prin.j.de diuer. & tẽpo.prẹscri.& in.l.ij.§. minorẽ. s.de mino.

d ¶Bona fide. adde inquãtũ Alexã.q̄ rit in vltimo notabili. si quis cœpit vsucapere,vel prẹscribere, demũ ante cõpletã vsucapione,vel præscriptionẽ cœpit dubitare: an interrũpat̃ pscriptio ? & cõcludit q̄ nõ : & q̄ magis cõis est opi. q̄ idem tenet Bal.cõsil. ccxlviij. in si.iij.lib.

e ¶Sed reuocabiliter . Adde post Alex.q dicit hanc esse cõem opi.legistarum,q̄ idem vr̃ voluisse Fede.cõsi.clxx.Spe.& Io. an.in ti.de primo, & secũdo decreto §. iam de effectu. ver.siuerò missus. vide etiã Roma. consi.cl.

f ¶Mihi placet.Adde q̄ Alexã. dicit q̄ est magis cõis tenendo,quòd missus in reali possideat ante annum, prout tenet Gul. de cu.in.l. si quis emp. & Anto. de bu.in.d.c.qm̃ frequenter.§.in alijs. & ibi Innocen. & Imo.in.l.si finita. §.plures. de dam. infecto.

g ¶Debitũ nõ esse. Adde secũdũ Ale. q̄ docto.cõiter in hoc tenẽt cũ Bart. ex cepto.imo.ĩ.d. §.si plures.& q̄ dicit Bart.de hypothecaria,putat ꝓcedere in alijs realibus actionibus.

h ¶Hęc allegatio est corrupta. voluit adducere Bar.§.si monach⁹. auẽ. de san.epi.vel.§.si verò relinquẽs. auẽ de mona.vt aduertit ad gl.d.Ias.hic Alex.Loscus.

hære,Gl.cõiter soluit ibi,prout hic:ꝙ nemo prę
do est,qui pretium numerauit,si possessionẽ vo-
luntate possidentis accepit. Extra glo.opp.de.l.
eum,qui.in prin.j.de fur.Breuiter ꝗdam dicunt,
1 ꝙ ilie.§.debet ĩtelligi pretio nõ soluto. Sed † ve-
ritas est,ꝙ si subtraho tibi rem mihi debitam, nõ
teneor tibi actione furti ad quadruplũ, sed ꝑdo
sum. Et hoc dicit gl.in.l.nec vera.C.eo. ¶ Opp.
j.pro lega.l.pe.Solu.vt glo. ¶ Opp.de.l.j.§.fi.s.
de excep.rei vẽ.Sol.ibi gl. ¶ Op.extra gl. de le-
ga.ij.C.eo.So.ibi accessit dñi voluntas tacitè: se-
cus si nulla volũtas pręcessisset. Et sic habes,si do
minus expressè cõtraxit,sum ꝑdo:vt.l.fundi vẽdi
tor.in fi.j.eo. Si verò nihil dicit,& tacet,vr̃ cõsenti
re;vt.l.ij.C.e,Si ignorat,vr̃ cõtradicere:vt hic.

¶ LEX. VI.

CLam possidere. ¶ Inspicimus initiũ possessionis, quæ non mutatur de iusta in iniustã.h.d. ¶ Op.dicitur hic furtiuè.cõtra.j. de vsucap.l.fundi.§.furtum. Sol.expone furtiuè.i.clam. ¶ Opp.de peti. hære.l.sed & si lege.§.de eo.Sed illa nõ contradicit:quia nulla sit mutatio. ¶ Opp.j.pro suo.l.ancillam.Solu.vt glo.

SVMMARIVM.

1 *Possessio naturalis,quæ animo nõ põt retineri, perditur sine animo:secus in eã,quæ animo retinetur.*
2 *Possessio iniusta ex causa noua superueniente , ex processu temporis põt fieri de nõ iniusta iniustior.*
3 *Ingressus possessionem absentis,si dominum reuertentem, nõ admittit:& sic dominus perdit.ciuilem,& dicit ingressus:uolo ciuilem,an teneatur interdicto unde ui?*
4 *Absenti nõ admisso ad possessionem per ingreßum,succurritur ad recuperandam ciuilem ꝑ interdictum unde ui.*
5 *Absens nõ admißus pro recuperanda naturali,habet interdictum uti possidetis.*
6 *Interdictum uti possidetis,prout datur ad interesse,quod nõ det nõ possidenti.*
In interdicto uti possidetis, requiritur quòd possideat tpe litis cõtestatæ.ibidem.
7 *Absens nõ admissus cõtra ingressum,quo ordine agat?*
Interdictum uti possidetis,quod habet nõ admissus cõtra ingressum,est recuperandæ possessionis.
8 *Absens nõ admissus põt cõtra ingressum agere rei uendicatione,& etiam interdicto uti possidetis.*
9 *Ingressus possessionem naturalem uacãtem, si suspicetur de alio,quã de uero dño:quod habeat interdictũ uti possi.*
10 *Suspicans se posse repelli, ex quo amittit possessionem , an habeat interdictum contra ingressum?remissiuè.*

Qui ad nundinas. ¶ Difficilis est.& glo.intricate loquuntur:& hoc intendit. Absens ꝗ neminem domi reliquit,retinet possessionem ciuilem:naturalem possessionẽ perdit,& ingrediens clam naturaliter possidet:& si reuertentẽ nõ admittat.& ipse reuertens suspicatur se posse repelli vi,ciuiliter possidebit ingrediens, ita dicit iste no.& magistralis tex. ¶ Diuiditur in quinq; partes. Primò thema,& quęstio resultans ex themate. Secundò solutio quęstiõis. Tertiò illatio quædam. Quartò quædã noua quæstio. & eius solutio. Quintò alia quæstio & eius solutio. Secunda ibi,videri eum clam. Tertia ibi retinet:ergo &c. Quarta ibi,vnde si reuertentem . Quinta ibi,in l.sed & si. Text. ibi redit.i.redire speratur . Ibi possessionẽ.subaudi quærit.quã possessionẽ,& qualẽ quærit ingressus.& Rñ.eũ possidere naturaliter.sed gl.hic dicit,prima ꝑticula nõ hẽt contrariã:sed alię sic. Et istc.§.hẽt tres lectur. Prima fuit Rog.imo quorũdam antiquorum quã gl. attribuit Rog.sed non fuit sua. Secunda fuit Pla.& Azo. Tertia fuit Io.secundũ quã posui casum:& est vera lec. ¶ Modò op.& assumo glo.mag.primã.opp.dicit,ꝙ si aliqs est ingressus possessionẽ acqrit possessionẽ:& absens retinet eã,& sic patet.ꝙ duo possideãt insolidũ cõtra.l.iij.§.ex cõ-
2 trario.s.eo.secundum opi.Io.rñ.planũ est[a] quòd plures nõ possunt possidere eãdẽ possessionem numero:sed hic possidẽt diuersis modis possidẽdi:vnus ciuiliter.& alius naturaliter.& est vera sol. Alij dicũt,vt Rog.ꝙ duo insolidũ possunt ciuiliter possidere.nõ ob.§.ex cõtrario.quia dicit ꝙ nõ possunt possidere naturaliter insolidũ,vt ibi:sed Rog. hoc nõ dicit:nisi in certis casibus:vt ibi no.de qbus non est iste:sed fuerunt quidã antiqui,vt ibi no. ¶ Sed cõtra hanc opi.Rog.facit multũ iste text. ꝗ dicit neminẽ reliquit.ergo si aliquẽ reliquisset, ingressus nullã quæreret. dicit Rog.fateor,si aliquẽ reliquisset domi,nõ quęreret naturalẽ ingressus:& per cõsequens ciuilem:& sic tex.non ob. Dicit glo.cõtra. Ista responsio nõ est bona:quia posito,ꝙ vnus est in domo: & tenendo opin. Rog.alius potest ingredi:& sic possiderent.& sic Rog.nõ bene diceret. Istud quod glo.dicit non est bene dictum:quia licet alius posset ingredi,per ingressum non quæreretur naturalis:quia alius habet: & per cõsequens nec ciuilis.l.quod meo.§.fi.j.eo.& no.secundum Ioã.s.eo.l.iij. in prin.&.§.ex contrario.vnde responsio Rog.fuit bona. Item exponit glo.alio modo sustinendo & adiuuando Roge.ideò dicit neminem reliquit;quia si aliquem reliquisset,ille relictus potuisset repelli : & sic per ingressum quæreret ciuilis & naturalis:vt.l.peregrè.§.quibus.j.eod.& istud dictum glo.est verum in se. ¶ Sed ista opinio.Rog. ꝙ duo possiderent ciuiliter insolidũ:nõ est vera lectura:vt dixi.s.eo.l.iij.§.ex cõtrario, tamẽ quo ad hunc tex.nõ est vera lectu.Rog.aliquo modo: quia si ponamus,quòd ingrediens habeat ciuilẽ & naturalẽ,non sequeretur:igit absens retinet ciuilẽ possessionẽ. Imò esset potius dicendum:ergo absens nullam retinet.quod est contra hunc tex. Pręterea,ingressus possidet ciuiliter.& naturaliter,secundũ Rog.& absens possidet ciuiliter : & sic si absens reuersus non admittitur:vel suspicabitur se posse repelli: acquiretur isti ingresso alia ciuilis:& sic haberet duas ciuiles.quod est falsum. Idẽ reprobat Dy.Azo.& Pla.ꝗ dicũt,ꝙ nõ est nisi vna possessio tantũ. Qũo respõdent ad.§.ex cõtrario,duo nõ possunt insolidũ possidere,& eadẽ qualitate,sed diuersa sic:quia vnus hẽt naturalẽ naturaliter:ali⁹ naturalẽ ciuiliter.& ita respõdẽt ad.§.ex contrario.ita dicit gl. ꝙ ista opi. Azo.sit vera. Et ꝙ sit vna tantũ species possessionis variata ꝑ qualitates,vr̃ casus hic,scilicet ibi,vi magis,nõ clã.sed hoc magis:ponit cõparatiuè:& nõ facit ꝓ eo. ¶ Itẽ ei⁹ opinio est falsa:qa qualitatũ diuersitas, nõ facit quòd apud plures sit possessio insolidũ:vt.s.eo.l.iij.§. ex contrario.ver.quẽ Labeo.& ibi dixi. Tene ergo opi.gl.ꝙ absens retinet ciuilẽ præsens naturalẽ dictã ab actu naturali:quã cã doctrinę appello corporalem. ¶ Venio ad secundã gl. Et primò op.j.ti.j.l.sequit.§. itẽ si occupaueris.vbi si dñs reuersus nõ admittit,nulla violẽtia cõmittit. Solu.ibi quãdo aliqs fuit ingressus oĩs possessio vacabat:hic nõ: quia ciuilis retinetur aĩo:& ideò cum nõ admittit,patit hic vim:ibi nõ. ¶ Opp.contrariæ qualitates nõ possunt esse in eadẽ possessione:vt.j.eo.l. si quis ante. &.l.si ancillã.j.pro suo.&.l.ij.in fi.j.pro emp.& ꝑ Dy.in.l.nullus pluribus.de reg.iur.lib.vj.plenius in.§.ex pluribus.s.eo.l.iij.sed hic sunt duę qualitates diuersę,scilicet vi,& clã.ergo &c.secundũ opi.Io.est clarũ,ꝙ naturalẽ possessionẽ hẽt clam:sed ciuilẽ vi, & sic cõtrarię qualitates nõ sunt circa eandẽ possessionẽ:sed circa diuersas possessiones.& dum Io. dicit,ꝙ nõ habet duas ciuiles:reprobauit opi.Ro. Et dũ dicit, ꝙ nõ hẽt eandẽ possessioné clã,& vi,reprobat opi.Azo.& pla. Alij.vt Ro.dicũt ꝙ hẽt duas ciuiles vnã ꝑ ĩgressum:& illã clã.aliã,qñ nõ admisit dñm: & illam vi. Hãc opi.reprobaui:qa est absurdũ,ꝙ habeat duas ciuiles. Ratio:qa nõ reperit,nisi vna ciuilis:& dixi in.§.ex cõtrario. Tertia est opi. Azo.& Pla.ꝗ dicũt,ꝙ habet vnã & eandẽ possessionẽ clã.& vi.& sic ꝙ dicit Io.ꝙ vna & eadẽ possessio non posset habere diuersas qualitates: dicũt isti,ꝙ hoc est falsum:qa imo põt:vt.C.eo.l.iij.§.ex pluribus. Sol. Io.respõdet ꝙ.§.ex plurib⁹.loquit in diuersis qualitatibus se inuicẽ cõpatientibus,sed clãdestinitas & violẽtia se inuicẽ nõ compatiunt:vt.l.si ancillã.j.pro suo. ¶ Sed cõtra hoc dictũ Io.respõdit Azo.sic.istæ causæ inuicẽ se nõ cõpatiunt:verũ est eodẽ tpe,sed diuersis tpibus sic: quia ab initio fuit clandestina nunc violẽta.& hoc probat Azo ꝑ.l.is ꝗ ĩ puteũ. §.hoc interdictũ.j.quod vi aut clã. Io.huic respõsioni respondet,ꝙ ille.§,hoc interdictũ,nihil facit: quia loquitur in re corporali:quia põt fieri pro parte clam,& pro parte vi:sed possessio,quæ est res incorporalis, non potest fieri pro parte clam,& pro parte vi:quia initiũ inspicimus: vt hac.l.in prin.sic si ab initio fuit violenta,vel clandestina,semꝑ violẽta erit,vel clandestina.vide glo.ibi,quod est absurdũ.&c.& dimitte ibi, vel nisi,&c.assume ibi,item pro eis &c. Quare Azo soluit ibi & alio modo.dico,ꝙ eadẽ possessio habet cõtrarias qualitates diuersis respectibus. Nam naturalis possessio naturaliter retẽta,est clãdestina:& ista eadem naturalis ciuiliter retẽta est violẽta:vel ecõtrariò.vide gl.ibi, vel nisi dicas naturaliter. Hęc sol.est falsa:qa diuersitas qualitatũ non facit , vt eadẽ possessio possit esse apud plures:nec duo cõtraria possunt esse in eodẽ subiecto:vt dixi in.§.ex cõtrario. Quare teneatis opi.Io.ꝙ naturalis est clãdestina:sed ciuilis est violẽta. ¶ Op.extra gl.dr̃ hic,ꝙ ille,ꝗ vadit ad nundinas perdit naturalẽ,& retinet ciuilem. Contra naturalis nõ perditur sine animo:vt.l.iij.§.in amittenda.s.e.gl.in.l.quẽadmodũ.j.eo.
1 soluit & malè.solue † ergo,naturalis nõ perditur sine animo , verum est in ea,quæ animo potest retineri:secus in ea,quæ nõ potest retineri quia perditur etiam ab ignorante:ita habuistis.supra eodem.l.iij.§.Labeo. ¶ Item op. Tu dicis,ꝙ ex diuersitate temporũ nõ diuersificatur quali-
2 tas possessiõis.cõtra.j.ti.j.l.nõ solũ.ĩ prĩ.Rñdeo.† prĩo de nõ iusta possessione

POMATES,
a ¶ Respondeo.planũ est.vide ad istũ tex,Cepo,consil. iiij.col.iiij.& aliqd per Alexã.lxxix. col.ij.volu.iij.

sessione in processu tẽporis, noua superueniẽte causa, põt fieri iusta: vt
ibi. Sed ꝙ iusta efficiat iniusta. vel iniusta, iniustior nõ põt esse. Probat.
3 s.e.l.iij.in prin.& modo dixi. ¶ Quero, pone† ꝙ ingressus, dominũ reuer
tentẽ nõ admittit, & sic dominus perdit ciuile: sed iste ingressus dicit no
lo ciuilem: an teneat interdicto vnde vi? Gl. dicit, ꝙ nõ: vt. j. tit. j. l. nõ so-
lum. §. si dominus. sed ista gl. reprehẽdit per Dy. & Ia. de Are. & Old. qa
licet ingresso nõ acquirat vi: perdo propter violentiã adhibitã à te: vt. l.
sequit. §. si tu vi, à me. j. tit. j. Nõ obst. §. si dominus. qa ibi nulla fuit violẽ
tia. & hoc no. j. de vi & vi arma. l. iij. §. si qs autẽ. no. j. eo. l. quod seruus. in
princ. ¶ Sed quærit, an ingresso siue velit, siue nolit ciuilis acquirat? dic,
4 vt. j. dicã. ¶ † Quæro, an succurratur ad recuperãdũ ciuilẽ per interdictũ
vnde vi? & glossa dicit sic. per. l. j. §. siue autẽ. j. de vi & vi arma. ¶ Quæ-
5 ro, † an habeat iudiciũ aliud pro recuperando naturalẽ? Glo. dicit, ꝙ sic:
quia habet interdictum vti possi. vt. l. j. & . ij. j. vti possi. ¶ Sed oppo. ad
illud. quia nõ habeo ab eo clam: qa reperi possessionem naturalẽ vacuã:
& sic nõ clam. Sed dicit gl. quod intrauit timens, vel timere debens sibi
fieri cõtrouersiam. ¶ Sed opponi. interdictũ vti possidetis tuetur pos-
sidentem: sed nõ possidet: ergo &c. Quòd nõ possideat, patet: quia natu
ralẽ perdidit per absentiã: ciuilẽ perdidit, cũ nõ fuit admissus, vel suspi-
catus fuit se posse repelli. Gl. respõdet, ꝙ ante, q̃ admittat ciuilẽ, habet
interdictum vti possidetis. Itẽ postq̃ amisit: & recuperauit per interdi-
ctum vnde vi. Itẽ & post amissam: si manumissione cępit interesse amit
6 tentis. ar. vti possi. l. si duo in fi. Istud notabile verbũ. tenet gl. † ꝙ etiam
ille qui non possidet, habet interdictũ vti pos. prout datur ad interesse:
quod non puto verũ: quia in hoc interdicto requiritur, quòd possideat
7 tempore lit. contest. vt insti. de interdic. §. hodiè. ¶ † Quæro, quis ordo
agendi erit? Respõ. Primò agam vnde vi, pro recuperãda ciuili, posteà:
quia per retẽtionẽ naturalis: turbor in ciuili, agam vti possidetis: quod
iudicium licet sit retinendæ possessionis: tamen in isto casu est recupe-
randæ: quia nõ potest aliter à turbatione desistere, nisi dimittat natura-
8 lem. ¶ † Quæro, an hoc casu possem agere rei ven. contra te: quia natura
liter possides: & interdicto vti pos. quia ciuiliter possideo. glos. dicit, ꝙ
9 sic: vt dicam in. l. naturaliter. §. nihil cõmune. j. eo. ¶ † Quæro, pone ꝙ in
gressus est naturalem vacantem, suspicaris de alio, q̃ de me domino: an
illi alij dabitur vti pos. gl. respondet ꝙ nõ. Sed Dy. dicit, quod dabitur
ei, ad quẽ verè spectabat: vt. l. aut, qui aliter. §. si quis dum putat. j. quòd
vi, aut clam. licet gl. aliter teneat, & malè. in. l. j. §. interdictum. j. vti pos.
10 & Dy. & idem Cy. in. l. j. in. iiij. q. C. vti possi. ¶ † Quæro, suspicans posse
repelli amitto possessionem, an habeam interdictum cõtra ingressum?
dic, vt. l. j. §. siue autem. s. de vi & vi arma. & ibi glo.

SVMMARIVM.

1 *Animus alicuius adhibitus uno tempore, quod operetur effectum alio tempore.*
2 *Ingressus, qui corporaliter poßidet, an trahat ad se eam poßeßionem, quam habet fru-*
ctuarius, uel usuarius?
3 *Poßeßio naturalis, quam habet emphyteuta, uel fructuarius, quod non trahat ad se ci-*
uilem damni uacantem.

¶ *LEX. VII.*

SEd & si nolit. ¶ Quæro suspicans posse repelli
perdit ciuilẽ: an hæc quæratur illi
ingresso clandestino ignoranti. Gl. ꝙ sic. secundũ Ioã. Et si di
cis, quomodo sine animo: vt. l. iij. in prin. s. eo. Respõ. ex quo
habeat naturalẽ: & tũc videtur voluisse habere ciuilẽ. Vnde ille animus
hic operatur: nõ autẽ intelligas, quòd hoc sit iure accrescendi: qa posses-
1 sio nõ quæritur sine animo. ¶ No. istã gl. ex qua no. † ꝙ animus adhibi-
tus vno tẽpore, operatur effectũ suum alio tẽpore. ¶ Sed cõtra prędicta
oppo. sic. Nã animus alicuius adhibitus tẽpore incongruo, non porrigit
effectum suũ ad tempus congruum: vt. l. qui superstitis. s. de acqui. hęre.
Breuiter istã oppositionem factã per gl. portet, ꝙ teneamus esse veram.
Ad contrarium respõde, ꝙ ibi animus non congruo tẽpore adhibitus,
non porrigitur ad tẽpus congruum, verum est, nisi delictũ interueniat.
a arg. l. quidã in iure. in fi. s. de donat. & quod no. in. l. qui superstitis.[a] s. de
acquir. hære. Ex hoc sequitur, ꝙ si primò ipse intrauit animo quærendi
totum, quòd potuit ex postfacto nolit sibi vacantẽ ciuilẽ quæri: vt non
teneatur vnde vi. nihilominus tenetur, cũ scire potuit illam ciuilẽ posse
2 sibi accrescere: vt. l. si duo. s. de acqui. hære. ¶ Quęro, vtrum † iste ingres-
sus, qui corporaliter possidet: an trahat ad se eã possessionem, quam ha-
bet fructuarius, vel vsuarius, vel similes? Respond. si ingressus est posses-
sionem tanq̃ fructuarius: & tũc trahit ad se illã naturalẽ, quã habet vsu-
fructuarius: arg. l. iij. §. vnde vi. j. de vi & vi ar. ¶ Quæro, vtrum posses-
3 sio † naturalis, quam habet emphyteuta, vel vsufructuarius, & similis: tra
hat ad se ciuilem domini vacantem? certe non: quia non habuit animum
illam acquirendi: & sine animo non potest acquiri: vt. l. iij. in princ. s. eo.

¶ *LEX. VIII.*

QVemadmodum. ¶ Oppo. de. l. iij. §. in amit-
tenda. s. eo. Solut. ibi dixi.
¶ Item oppo. s. eo. l. clam. §. fi. ibi loquitur de ea, quæ non po
test retineri animo: vt ibi dixi. Sed sol. quam glos. hic ponit,
nihil concludit. generaliter prosequere: vt in glo. dicam. j. eo. l. qui iure.

SVMMARIVM.

1 *Locatio facta uno nummo, quando teneat?*
2 *Ius idem est de principio numeri, quod est de ipso numero.*
3 *Instrumentum si continet, conduxit, & precario rogauit:*
quod intelligitur rogare ne poßideat.
4 *Dictio uero, potest assumi, ut coniunctio, & ut nomen.*
5 *Pretij appellatio, non solum ad uenditionem, sed etiam ad*
locationem refertur.
6 *Creditor qui habebat rem debitoris pignoratã, quam poßi*
debat: si agit contra debitorem, & facit se immitti in
poßeßionem illius rei ex primo decreto: an amittat
poßeßionem, quam habebat?

¶ *LEX. X.*

SI quis ante. ¶ Duæ causæ ex
quarũ altera pos
sidet, altera detinetur, nõ concurrunt
in idem: sed vltima præualet, nisi esset
inualida: secus si ex vtraq; possideatur, vel neutra.
h. d. ¶ Oppo. ꝙ duæ causæ possunt concurrere, c
in. l. iij. §. ex pluribus. s. eo. Gl. sol. ꝙ duæ cõtrarię
se non cõpatiẽtes non possunt concurrere, vt hic:
1 secus si se cõpatiuntur: vt ibi. ¶ Opponi. † & vide
tur, ꝙ conductio vno nũmo facta, valeat: vt. s. de
iur. do. l. si vsufr. Gl. ponit duas sol. vna est, ꝙ hic
ex voluntate: ibi ex necessitate. Alia sol. est, quòd
ibi res erat digna tanto pretio & sic vide ex prĩa
glo. habes materiã perfectã: qa aut loquimur in re d
ex necessitate locata: & valet vno nũmo: aut ex
volũtate: & tũc aut res est digna tãto p̃cio, & va-
let, aut pluris & non valet: vt hic. Pet. inducit sol.
de istis verbis in. l. vsufr. s. sol. ma. ¶ Op. ꝙ loca-
tio fit pretio numerato: vt. l. j. §. si quis seruũ. C.
deposit. sed vnus numerus non est numerus: sed
principium numeri. Vnde gloss. huius contrarij
timore, recessit à dicta solutione. sed malè dicit:
2 † quia idem ius est de principio numeri, quod de
ipso numero. ar. l. non ideo minus. C. de hær. insti.
& ibi per Cy. ¶ Op. & videtur, ꝙ ista locatio va-
leat saltem, vt contractus innominatus: sicut quã
do aliud datur, non consistens in pecunia nume-
rata: vt. s. depo. l. j. §. si quis seruũ. & sic precariũ
sit rescissum. Sol. Ro. fatet contrariũ. & quod hic
dicit locationẽ nullã: intellige; qñ p̃cariũ est secu-
tũ: vt in glo. patet. Sed glo. reprehẽdit: quia non
est cõtractus innominatus, nisi sit actũ, saltẽ tacitè.
Sed hæc reprehensio nõ videt procedere: qa sem
per videt hoc agi, si nõ cadit in aliã speciem cõtra
ctus: vt. s. de p̃scri. verb. l. j. & . l. naturalis. in princ,
b & . l. insulã. Sed dic gl. bene dicere:[b] quia illud ve-
rum, nisi cõrrahentes exprimãt se velle facere cõ-
tractum aliũ, scilicet locationis, tunc si non valet,
quod ago, vt ago, nec valeat, vt valere põt: hoc est,
vt cõtractus innominatus: vt. l. j. §. eũ, qui. s. de cõ-
stituta pecunia: de verb. obli. l. j. §. si qs ita. & eodẽ
modo debet intelligi. l. si quis conduxerit. s. loca.
quia talis locatio habet instar donationis: quia ve e
rum est si hoc apparet actũ. Quòd autem opi. Ro.
nõ possit esse vera apparet ex isto tex. in quo di-
citur, ꝙ illa distinctio, qd præcedat, debet adhibe
ri solũ. quando venditio est facta iusto pretio. Et
circa p̃dicta, vide quę dixi in. l. vbi. s. de don. cau-
3 sa mortis. ¶ Quæro, † qd si eodẽ instrumẽto cõti-
netur, cõduxit & p̃cario rogauit. Rñdeo intelligi
tur rogare, ne possideat: vt. j. ti. j. l. nõ solũ. §. fi. vbi
4 est expressum, Itẽ not. † ꝙ hæc dictio verò, potest
assumi, vt cõiũctio: & vt nomẽ. quod dic, vt in gl.
5 ¶ Itẽ no. † ex hac. l. ꝙ pretij appellatio[c] refert, nõ
c solũ ad vẽditionẽ, sed etiã ad locationẽ quod ple-
ne dixi de publicanis. l. cotẽ. §. qui maximos. in. q.
d disputata. ¶ Vltimò[d] facit ad quæstionè.[e] † Qui-
e dam creditor habuit rẽ pignoratam cuiusdã debi
6 toris, & possidebat, agit cõtra debitorem, fecit se
mitti ĩ possessionẽ ex primo decreto, an p primũ
decretũ, videat amisisse possessionẽ, quam primò
habebat? & allegat pro casu[f] istã. l. ꝙ videt reces-
sum. Rñdebat Ray. ꝙ hoc est verũ in duab⁹ causis
volũtarijs, secus in necessarijs: quia nõ debet mihi
nocere. ar. l. aliã. j. de noua. sed credo, ꝙ de hoc ha
buistis casum ĩ. l. si p̃prietarius. s. de dã. infec. Sed
seruata forma ibi posita, ista. q. nullum habet du-

a ¶ L. qui superstitis
Adde secundum
Alex. ꝙ doc. com-
muniter trãseunt
cum Bar. excepto
Rapha. cu.
b ¶ Gl. bene dicere.
Adde quod cum
opi. Bart. tandem
transit Alexan. &
quãdo valeat loca
tio facta vno nun-
mo. vide cõsi. vlti-
mum in volu. pe.
Pet. de Anch. sub
scriptum à Barto.
Sali. Flo. & Ful.
c ¶ Pretij appella-
tio. Adde an emen
tes gabellas, vel da
tia, dicant potius
cõductores, quàm
emptores. Pet. de
Anch. cõsi. ccccij.
& . ccccvj.
d ¶ Vltimò. Adde,
quòd p̃pter hoc
Abb. consi. xciiij.
ij. lib. tenet, quòd
si aliquis fuerit in
uestitus de feudo
& deinde se inue-
stiuerit emphyteu
si, de eadẽ re quòd
per hoc non per-
ditur dominium
quod primò ha-
buit: quia isti con-
tractus ambo ten-
dunt ad acquisitio
nẽ vtilis dominij.
Ritè & rectè, de
differẽtia istarum
dictionũ, vide etiã
per gl. in. l. ij. s. de
inoffi. testa. & . l. iij.
s. de lib. & posth.
& in. l. nõ putauit.
§. non quęuis. de
contratabu. & ibi
Bart. & per eundẽ
in. l. lecta. s. si cert.
pet. per nouis.
POMATES.
e ¶ Facit ad quęstio
nẽ. vide Pau. cõsil.
cxxxiiij. col. fina.
vol. ij. & Alex. v.
vol. ij. col. ij. & cõ-
sil. lxxv. eo. vol. ij.
vbi p hoc infert,
quòd per actum
seq. non videtur à
primo recessum.
& . xcij. colũ. fina.
volu. ij.

a POMATES. ¶ Ordine iuris. vide Feli.in.c.ecclesia sanctæ Mari.col.xij.de consti.ver.quomodo.& in.c.illud.col.iij.in fi. & seque͂, de præscri.& in.c.decætero.colũ.v.& seq.de re iudi.& plenè ad materiam huius.l.in.c.cum causa.de offi.deleg.& Are.consi.lxxv.col.ij. & Alex. lxxiij.volu.iij.col.j.in prin.& seq.ver.non obstantibus. & Sozi.cclxvj. colum.xix.

b ¶ Sed contra. no. ꝙ istud verbũ rectè.importat solennitatem. vide glo. & Bar.in.l.lecta.ꝭ. si cer.peta. Ange. in.l.ij.ꝭ.de inoffic. testa.& in.l.nõ putauit.§.non quæuis.de contra tab. & Bal.in.l.iij.§.ante hæredis,aliâs inter gradus.de lib. & posthu.Andre. Barba.

c ¶ Hic in decreto. Adde quæ sit differentia, ꝙ sententia lata ex iniusta causa valet: sed decretum nõ: ꝙ multæ hic assignãtur rationes, & inter alias do, Abb.ĩ.c. j.de re iudic.dicit, ꝙ illa est differentia; quia decretũ semper sapit naturam interlocutoriæ sentẽtię: vnde potest reuocari, sicut ipsa sententia ĩterlocutoria.l. ꝙ iussit. de re iudic. Sed sñia diffinitiua non põt reuocari.l. iudex postq̃.de re iudic. nil mirum,si plus tribuitur sñię,quam decreto. & cũ hac ratione tanq̃ magis persuasiua: trãsit Alex.quia regula,quod decretum ĩterpositũ ex falsa causa sit nullũ, ponit aliquas fallẽtias,cui ĩquãtum post Bart. tenet,ꝙ decretũ interpositũ ex causa,ptim vera, partim falsa,nõ tenet. per.§.centum.Adde ꝙ Bal.cõsi. xc. refert verba formalia Bart.ibi: & illa sequitur primo volu. Illa etiã sequitur Ro. consi.cccliiij. Abb.tamen cõsil.xliiij.ij. lib.fortè ĩmemor dicit Bar.dicit,ꝙ ille contra quem est facta misio,potest petere illam reuocari.& si missus excipiet de eius contumacia, ipse replicabit de eius dolo,in quo fuit in petendo missionem vltra debitũ, alleg.ita voluisse Inno.in.c.ij.de dila.& an obtinens secundum decretum ex causa,partim vera,partim falsa,lucretur fructus? vide in dictis consi.Abb.& Ro.Et inquantum Alex.tangit,quid de sententia.in qua est vna causa vera:alia falsa:an in totum ruat.Adde ꝙ illud dictum Inno.alleg,per ipsum,sequitur Bal. consi.cxxij.j.lib.inquantum etiã tangit,ꝙ decretum interpositum super contractu dolo inito, quem iudex non ita putabat,non est nullum.allegando Bal.in.l.ij.de fideiuss.mi.Adde ꝙ idem Bal.consi.cccxxv.aliter loquitur.iij.li.& vide Petrum de ancha.consilio.lxviij.

biũ:qa illud primũ decretũ est,vt detineaᵗ:vt ordo fiat,vt pueniaᵗ ad secũdũ decretũ. vt ibi dixi,

SVMMARIVM.

1 *Decretum iudicis interpositum contra absentem ritè,nõ tamen rectè,quando valeat?*
2 *Licentia data à iudice ritè alicui,ut ingrediatur propria authoritate rem creditoris,quòd ualeat.*
Nuntius,quòd poßit constitui in re propria.ibidem.
3 *Iudex non potest præcipere,ut pars uadat. & ingrediatur rem per uim,si alius existens resistat.*
4 *Statutum puniens aliquem turbantem in sua poßeßione, an habeat locum in eo,qui turbat uigore licẽtiæ inualidæ?*

¶ LEX. II.

IVste possidet. ¶ Op.C. vnde vi.l.
meminerĩt,&.l.vl.C.si p vim, vel alio
modo. So,iustè possidet si authore p̃-
a tore possidet,ritè faciendo seruato ordĩe iuris,[a]
nõ curo rectè,idest cõtra iustitiã ptis:& vide gl.q̃
b incipit.interposito decreto. ¶ Sed cõtra:[b] qa vr̃,
ꝙ rectè debeat fieri:vt.l.cũ vero.§.subuentũ.ꝭ.de
fideicõ.lib.&.l.j.§.hęc verba.j. ne vis fiat ei.&.l.
magis puto.§.pe.ꝭ.de reb.eo.& ad car.l.iij.§.pu-
beri. ¶ Dicũt qdã,ꝙ ista gl.dicit malè:qa ad hoc,
vt decretũ valeat,oportet ꝙ fiat rectè.& ritè.Cõ
c traria loquunᵗ in sñia:hic in decreto.[c] h.d. Gul.
1 de cu.in.l.pe.ꝭ.de iusti.& iu.dico,† ꝙ qñ non fit
ritè,nõ est dubiũ.sed qñ nõ rectè:& tunc qñq̃ de
ficit decretũ in iustitia respectu petẽtis:& tũc de-
bet fieri rectè:vt.l.cũ verò.§.subuentũ.ꝭ. de fidei
cõ.liberta.Quãdoq̃ deficit iustitia ex pte conuẽ
ti,vel rei,in qua facta est misio:& continet iusti-
tiam in se ex pte agentis:& tũc decretũ est validũ
& possidet,& p̃scribit:vt hic. quia ille q verè est
creditor Titij,si mittiᵗ in possessionẽ rerũ Sem-
pronij nõ debitoris,tanq̃ rerũ Titij:& tũc valet,
licet restituaᵗ ille Sempronius:vt.l.à diuo pio.§.
si sup rebus.j.de re iu. ¶ Sed in hoc est aduerten-
dum:qa si qdẽ cõtra illũ Titiũ nõ debitorẽ facta
est missio ex primo decreto,& ipse venit ad con
tradicendũ:de hac cõtradictione cognosceᵗ sum-
mariè::vt.d.§.si super rebus.sed post interpositũ
secundũ decretũ,nõ audireᵗ:nisi ordinariè dato
libello:vt.d.l.à diuo.§.si post aditum.j.de re iud.
Idẽ dico in reali:nã veniẽs ille extraneus intra an
nũ,audieᵗ summaria cognitione:post annũ plenè
oblato libello.ar.l.si qs emptionis.§.sed& si quis
C.de p̃scri.xxx.an.sed an tunc absens priuaretur
possessione?dicã.j.eo.l.peregrè.§.qbus. sed po-
ne,ꝙ nõ est interpositũ primũ decretum ritè,ego
tñ intro possessionem:qd iuris?& dicit,ꝙ incidit
intrans in cõstitutionẽ.l.meminerint.C. vnde vi.
licet gl.aliter sentiat,& malè.sed melius sentit ĩ.l.
2 si qs in tantã.ante fi.gl.mag,C.vnde vi. ¶ † Pone,
ꝙ iudex cõcessit lñiam alicui,vt ingrediaᵗ sua au
thoritate,an valeat?& gl.ponit hic opi.ad hoc,vt
ista quęstio pcedat,oportet te intelligere, ꝙ iu-
dex dedit ritè:quia eo casu, duo potuit facere te
mitti p nũtiũ,fecit executorẽ teipsum. Dy.vr̃ di
cere,ꝙ nõ possit fieri:vt.l.nõ est singulis.j. de re.
iu.Oldr.& Iac.de are.dicũt,ꝙ posset hoc pti de-
mandari:licet cõis modus sit,ꝙ fiat p executorẽ;
vt.l.is cui.§.missus.ꝭ.vt in pos.le.& hęc probanᵗ
p hæc iura.C.de pig.acti.l.pignoris.&.l. dotis.ꝭ.
solu.mat.&.C. nemini licere signa impri.rebus,
quas alius deti.&c.in rubro & in nigro. Et ꝙ qs
possit esse nuntius in re sua,probaᵗ in.l.eũ q.§.si
epistola.j.de fur.Non ob.prima rõ Io.qa conce-
do,ꝙ non demandaᵗ,vt transeat iurisdictio:vt.l.
si is cui.§.missus.ꝭ. vt ĩ pos.le.sed executio pro-
ut est facti,bene põt demandari:vt.l. executorẽ.
C.de rei executio.rei iudi.Non ob.l. quã allegat
3 Dy.in.l.nõ est singulis.qa rñ.† ꝙ iudex non põt
p̃cipere,vt pars vadat,& ingrediaᵗ p vim, si resi-
d stat alius existens:[d] secus si simpliciter cõmittaᵗ.
Iac.de are.nõ tangit hic.sed in.l.j.§. nuntiatio.ꝭ.
4 de ope.no.nun. ¶ Quæro, † fiunt tota die statu-
ta in ciuitate contra ingredientes , & turbantes
possessiões alienas:quid si quis intrat decreto iu-
dicis,licet inualido,an excuseᵗ à pœna?& cõe di
ctum aduocatorũ est,ꝙ siue iustis,siue iniustis rõ
nibus excusaᵗ:vt.l.j.in fi.j.de abigeis.&.l.igitur.
iij.rñ.de lib.cau.sed illa.l.de abige.loquiᵗ,qñ ĩpo
nitur pœna corporalis& illa.l.igiᵗ.loquiᵗ qñ ex-
pressus dolus reqriᵗ:vt dicã in.l.j.ad.l.cor. de si-
ca.& de ver.sig.l.magna negligentia.& ꝙ ibi no.
e sed quãdo statutum simpliciter[e] loquiᵗ, puto eũ
f puniendum[f] ex lata culpa.arg.insti.vi bo.rap.§.
j.& si mẽsor fal.mo.dixe.l.j.§.j.&.l.j.§.ij.j.si quis
test.li.esse ius.fue.quod dic,vt ibi dicam.

SVMMARIVM.

1 *Vsufructuarius, an habeat aliquam ciuilem?*
In corporalibus patiẽtia domini est quasi poßeßio.ibi.
Alius non potest turbare in quasi poßeßione sui iuris, nisi dominus.eodem.

¶ LEX. XII.

NAturaliter. ¶ Opp.ꝭ.ti.j.l.
j.§.p eũ. & ĩsti.
p quas p̃so.no.acq.§.sed bonæfidei.di
g cunt qdã, ꝙ hic est verbũ vr̃,[g] quod ĩ-
proprietatẽ denotat.Ioã. dicit naturalitrr possi-
1 deo.& nõ ciuiliter.& bñ. ¶ † Quæro vtrũ vsufru
ctuarius habeat aliquã ciuilẽ?& qdã,ꝙ sic.& glo.
cõtra p.§.ex cõtrario.& no.in.l.j. in prin.ꝭ.eo.in
h ij.gl.mag. Tu verò ad declaratione[h] huius dic,ꝙ
in vsuario, & vsufructuario sunt consideranda
duo:res ipsa,& ius vsufru.& rẽ ipsam nõ possi-
det,nisi naturaliter:sed ius vsufr.vr̃, ꝙ ciuiliter,
naturaliter posset possidere.gl.est multũ sing.in
l.ait p̃tor.§.itẽ ei.ꝭ.ex qb.cau.ma. & Cy. tenet in
l.j.C.vti pos.& dicebat,ꝙ nõ erat alia gl.in mun-
do:sed alia glo.est in.l.si plures.§.deiectũ.j.de vi
& vi ar.in.l.fi.j.vti pos.in glo.sup ver.pos.in qui
bus dicitur, ꝙ vsufructus quasi possideᵗ. ¶ Sed
istud nõ videᵗ bene dictũ:quia nõ possumus di-
cere,ꝙ dominium possideaᵗ:vt.j.proxi.§. sic nec
vsufructus:vt.j.eo.l.permisceri.Dico,ꝙ in incor
i poralibus[i] quasi possessio,nil est aliud:q̃ patien
tia dñi:vt.ꝭ.de serui.l.quoties.& ista quasi posses
sio est in vsufruc.vt.l.iij.§.dare,de vsufru.& ideo
k dico,[k] quod agendo cõtra dñm,potes dici quasi
possidere vsumfructum ciuiliter : & naturaliter:
vt.§.itẽ ei.&.d.§.deiectũ.sed contra alium nõ po
tes dicere,nisi de possessione rei,quam rem solũ

d ¶ Alius existens. Adde,ꝙ cum Barto.transeunt Angel.Imo. Rapha.cu, Pau.de cast.& idem voluit Bartol.in .l.si creditores.C. de episco.in.iiij. q.princi.& in.l.si finita.§.iulia.de dam.infec.Cyn.in.l.iubere cauere.ꝭ. de iuris.om.iudi.Sali.in.l.dotis.sol.mat.de quo latius hic per Alexan.

POMATES.

e ¶ Simpliciter. vide de Roma.consilio cxix.col.vlti. volu.ij.& consi.xxxix.in.iij.volum.& Pan.lxiiij.colũ.ij. volu.ij. & Roma. ccxxxv. colum.ij, cccxxx.col. fi.ad fi.& Aret.in.c.ad petitionem.col.ij. de accu.in.vj.not. etiam Feli. in.c.cũ causa.col.j.in versi.ingrediens possessionem.de offi. deleg. & col.iij.in verbo. licentia.& ibi etiam ĩ.iij.col. in fi.& not. ꝙ soluens ad mandatũ iudicis iniustũ nõ liberatur. ita Alexan.consi.xv. vo. ij. faciunt ad hæc no.per Raph.in.c. cum nostris. colũ. fi.de cõces. p̃ben.

f ¶ Puniendum.Adde Pet. de ancha. consil.cxxxij.ĩ fi.

g ¶ Quòd hic ẽ verbum videtur. no. verbum videtur, importare fictionem. facit.l.quid tamen.§.si arbiter ꝭ.de arbit.l. apud Iul.§.fina. cum.l. seq.j.ex quib.cau. in pos.ea.Bar.in.l. habeo.C.quomodo & quando iu. in cle.gratia. de rescri.l.j.ꝭ. de vẽtre inspi.And.Barb.

h ¶ Tu verò ad declarationẽ. Et ista est cõmunis opi. tamen Iaco.de Raue.ꝭ.l.j. & Gul.in l.licet.C.eo.dicũt posse dici vsufructuarium nõ possidere etiam naturaliter ipsam rem: per iura allega.in glo.j.& facit.l.j.§. quod ait. vbi bo, tex.j.quorum leg. l.certè.§.is, qui.j. de preca. Nõ ob. d.l.iij.quòd datur interdictum vnde vi.qa illud procedit ratione iuris,quod hẽt in vsufru. Sed domi.meus hic tenet opi.communem.Non obst.ꝙ dicunt,ꝙ ibi loquitur de interdicto,ergo in dubio debet intelligi de directo.l.j.§.j.si ager.vecti.quia daretur vtilis secundum eos:quod illa lex non dicit,ergo tu potes respondere huic rationi:quia debet illa.l.intelligi in interdicto vtili,non in directo propter alias.ll.And.Barba.

i ¶ Dico,ꝙ in incorporalibus.vide Bal.in rub.qui feu.da.pos.aliter dicentem.Andre.Barba.

k ¶ Et ideo dico ꝙ. Et hoc non placet Bal.hic.Nam si aliquis diceret se habere vsumfructum,& turbaret me in illo: debet competere mihi interdictum vti pos.contra eum:vt voluit Innocen.in.c.licet causam.de pro

naturaliter poſsidet. Et idem in cæteris ſeruitutibus & idẽ videtur ſentire glo.ſ̃.ſi ſerui.vendi.l.ſicuti.§.Ariſto.in gloſſella parua, quę eſt ſuper verbo vti. quod tene menti. Nam alius non poteſt turbare in quaſi poſſeſsione iuris, niſi dominus.

SVMMARIVM.

1 Exceptio dominij non obſtat agenti interdicto uti poßidetis.
2 Glo.in.l.ſi de ui.ff.de iud.quæ dicit, quod exceptio dominij obſtat agenti poſſeſſorio, ſi de dominio quis eſt paratus incontinenti docere, procedit in poſſeſſorio adipiſcendæ, non retinendæ.
3 Sententia abſolutoria in petitorio, quando pariat exceptionem rei iudicatæ in poſſeſſorio.
4 Seutentia abſolutoria lata in poſſeſſorio, quando pariat exceptionem rei iudicatæ in petitorio.
5 Renuntiatione, petitorij, an reo conuento acquiratur dominium? quod non.
6 Agens qui tranſit de petitorio ad poſſeſſorium: an debeat in expenſis condemnari?
7 Agens poſſeſſorio retinendæ, quando uideatur renuntiaſſe petitorio?
8 Agens petitorio, an uideatur renuntiaſſe iudicio poſſeſſorio?
9 Poßidere ſe, ut quis ignoret, qualiter contingere poßit.
10 Petitorium & poſſeſſorium retinendæ, quod poßint concurrere
11 Actiones plures ad eandẽ rem ex diuerſa cauſa cõpetentes, an poßint ſimul cumulari.
12 Petitorium qui prius ſimpliciter propoſuit, & poſtea poſſeſſorium, an uideatur proponere reſpectu eiuſdem poſſeßionis an diuerſis reſpectibus.
Ciuilis poſſeßio ſola, parat uſucapionem, & fructuum acquiſitionem ibidem.
13 Declarationi libellantis ſtatur, quando libellus eſt ambiguus: non tamen eius hæredis.
14 Petitorium & poſſeſſorium, an poſsint eodẽ tempore intentari? quod ſic excepto poſſeſſorio retinendæ.
Opinio Petri in hoc eſt falſa, ſicut Iudas Scarioth: & opi. Marti. eſt uera. ibidem.
15 Regulæ impedientes cumulationem actionum tres. Et addit alias tres.
16 Petitorij cum poſſeſſorio concurſus an admittatur, quando quis primo agit petitorio, ſecundo poſſeſſorio?
Petitorium & poſſeſſorium adipiſcendæ eodem iudicio cumulari poſſunt. ibidem.
Poſſeſſorium adipiſcendæ cum petitorio non poteſt cumulari, quando reus poſt concluſum in cauſa, plenè de dominio probauit. ibidem.
Ex concluſione cauſæ cum plena probatione reſultat deciſio ueriſimilis, quæ ſperatur poſſe incontinenti produci, ac ſi eſſet lata ſententia. eodem numero.
C. paſtoralis de cau. poſ. & proprie. ꝙ procedat ſolum de equitate canonica, ne lites litibus intricentur.
17 Poſſeſſorium recuperandæ, quod poßit cumulari cum petitorio.
Et qui prius egit petitorio, poteſt ipſemet intentando poſſeſſorium recuperatorium, ſuſpendere petitorium.
18 Poſſeſſorium retinendæ pro iuribus incorporalibus, poteſt cum petitorio cumulari, ſi actor ſponte uult in quolibet onus probationis ſubire: ſecus ſi actor propter eius poſſeßionem uellet ab onere probandi releuari
19 Poſſeſſorium retinendæ ratione rei corporalis, quando poßit cum petitorio cumulari?
20 Poſſeſſorium, quod proponitur ubicunq; habet cauſam dominij, id eſt, quando eſt poſſeſſorium, quod non poteſt iuſtificari: niſi ex probatione dominij, tunc non cõcurrit cum petitorio.
21 Poſſeſſorium, an poßit cum petitorio cumulari? quando unus & idem primo proponit poſſeſſorium, ſecundo petitorium.
22 Poſſeſſorium & petitorium ſi proponuntur ab uno ſimul & ſemel, an poßint cumulari?
23 Concurſus petitorij & poſſeſſorij, an admittatur, quando unus primo petitoriũ, alius ſecundo poſſeſſorium proponit: & primo circa poſſeſſorium recuperandæ.
24 Exceptio, quod prius cognoſcatur de cauſa ſpoliationis, eſt dilatoria, ideo non poteſt opponi poſt lit. conteſt.
25 Poſſeſſorium adipiſcendæ intentatum per reum: intentato petitorio poſt per actorem, an concurrere poßit cum petitorio? & quando?
26 Petitorio intentato per actorem ſi reus intentet poſſeſſorium retinendæ: an admittatur concurſus?
27 Poſſeſſorium, ſi primo proponitur per unum, poſtea alius proponit petitorium: an concurſus admittatur.
28 Petitorium cum poſſeſſorio, an cõcurrat ſimul, & eodem tempore ſi unus proponit petitorium, & alius poſſeſſorium?
29 Petitorium, & poſſeſſorium ſi ab utraq; parte ſimul & eodem tempore proponitur, prius ſuper poſſeſſorio cognoſcitur.
30 Cumulatio petitorij, & poſſeſſorij quibus caſibus non admittatur, an ſit neceſſe, ꝙ exceptio opponatur, uel ſi non opponatur, iudicia ſint nulla, uel ſaltem reus abſoluatur? & diſtinguendo facit quatuor membra.
31 Proponens plura remedia, quæ electione tolluntur, cogitur parte inſtante eligere.
32 Acta facta in uno iudicio, non probant in alio iudicio, etiam inter eaſdem perſonas, niſi pars producat.
33 Iudex libellum contrarium reijcit.
34 Litis conteſtatio, ꝙ acquiratur in iudicijs poſſeſſorijs, quando agitur contra certam perſonam, ſecus ſi contra incertam.
35 Litis conteſtatio in poſ. carbon. non requiritur.
36 Petitorium & poſſeſſorium in his caſibus, in quibus concurrere poſſunt, ſi ab eodem proponuntur, debent de iure canonico eadem ſententia terminari. ſecus de iure ciuili.
37 Petitorium ſi ab uno proponitur, poſſeſſorium ab alio, in caſibus, in quibus concurſus admittitur, debent eadem ſententia terminari, etiam de iure ciuili.
38 Reconuentio, quod non admittatur in cauſa ſpolij, quando ſuper eo proceditur ſummariè.
39 Effectus iudicij petitorij, & poſſeſſorij, quid ſit? remißiuè.
40 Interdicta exhibitoria, an debeant præcedere iudicia petitoria?
Interdictum de liberis exhibẽdis continet in ſe cauſam proprietatis: & non præcedit petitorium.

* Nihil commune. Iſte.§.diuidit̃ in partes tres. Primò proponit dictum in genere. Secũdò infert ad ſpeciẽ. Tertiò reſpondet tacitè obiectioni. Secũda ibi: & ideo. Tertia ibi, nõ em̃. Breuiter.h.d. Poſt intentatũ petitoriũ nõ prohibet̃ qs intentare poſſeſſoriũ retinẽdę.h.d. Caſus ĩ terminis, patet ex diuiſione. Notabilia patẽt. ¶ Op. primò, ad primã ptẽ: & vr̃ ꝙ aliqd ſit cõe inter proprietatẽ & poſſeſsionẽ. Nam vtrũq; eſt incorporale. quod ſic probat̃: ea, quę ſunt iuris, ſunt incorporalia: vt.ſ̃.de re.diui.l.j.in fi.& ĩſti.de reb. cor. & incor.§.fi.ſed dominiũ eſt iuris: vt.l.ex hoc iure. de iuſti.& iure. Item poſſeſsio eſt iuris. eſt enim ius inſiſtendi rei.&c.vt.ſ̃.e.l.j.in prin. & ibi not. & no.p Cy.C.e.l.licet.& eſt tex.j.e.l.peregrè. in prin. ergo vtrũq; incorporale: & ſic habet aliqd cõe. Glo. ſoluit tribus modis. Primò, vt exponamus hic nihil: id eſt nõ omne. Nã licet in hoc cõueniant: in alijs diſcõueniunt: vt ecce iſtud ius, ꝙ eſt dñium, cadit in rebus corporalibus, & incorporalibus. de incorporalibus patet.ſ̃.ſi vſuſfruc. pe.l.q vſufru. Dicit̃ enim qs habere dñiũ p vſum fructũ: ſed ius poſſeſsionis non cadit in incorporalibus: vt.ſ̃.ti.j.l.ſi ſeruus.§. incorporales. Certè licet iſta ſint vera in ſe: tñ illatio ſequẽs non bene ſequitur, ſi hoc modo intelligat̃. Ideo gl. ſoluit ſecũdo modo, ſicut in ea habetis & bene. & ſecundum hoc bene ſequit̃ illatio. Tertia ſo. etiam põt eſſe bona, ſed pręcedens melior, ergo. ¶ Secũdò op. glo. certum eſt, ꝙ dominiũ cœpit à poſſeſsione: vt.ſ̃.eo.l.j.in prin. ex poſſeſsione enim habet̃ dominiũ: & ſic poſſeſsio eſt antecedẽs: dominiũ eſt cõſequẽs: nunc ſic arguo. Ad poſitionẽ conſequentis ſequit̃ poſitio antecedẽtis: vt.ſ̃.de acqui. hęre.l.illud.ſ̃.de ꝓcu.l.ad rẽ.& l.legatũ. ergo ad poſitionẽ dominij, ſequit̃ poſitio poſſeſsiõis, tanq; ſui antecedẽtis. & ſic aliqd habet cõe. gl. ĩculcat iſtud cõtrariũ cũ primo, tamẽ ſo. q̃ dantur ad primũ, non bene adaptant̃ ad iſtud. Sol. ergo ſic. illud ꝙ dominiũ cauſat̃ à poſſeſsione, fuit de iure primeuo.[a] hodie aũt ſecundũ noſtra iura põt quęri dominiũ ſine poſſeſsione, vt in legato: & in hęreditate: vt in.l.fi.C.de ſacroſan.ec.& ꝙ no. de fun.do.l.ſi fundũ, vnde nõ eſt verũ hodiè, ꝙ poſſeſsio de neceſsitate ſit antecedẽs, dominiũ ſit cõſequens, vel aliter. arg. procedat in actu acquiſitionis, ſed non in actu retentionis. Nam poſito, ꝙ eſſet verum, ꝙ non poteſt quæri dominium ſine poſſeſsiõe: certum eſt tamẽ, ꝙ poteſt retineri. ¶ Tertiò ad idẽ op. glo. quia proprietas non ſeparatur a poſſeſsione: vt.l.p procu.C.eo. glo. hic ĩmiſcet iſtud cõtrariũ cũ primo: tamẽ ſol. nõ bene adaptant̃ ad iſtud cõtrariũ. vnde dic, ꝙ ſunt ſeparata quãtũ in ſe, eſt: vt hic. ſed ex volũtate concedentis, quia volebat vtrũq; cõcedere, nõ ſeparat vnũ ab alio. ita loquit̃ ibi: ita ſentit ibi glo. & Cy. ¶ Quartò ad idem opp. extra gloſſ.j. de verbo. ſignificatio.l.interdum proprietatem.&c. Solu. fateor, quod aliquando verbum poſſeſsionis accipitur pro proprietate, & econtra: vt.l. contraria. & hoc accidit propter mentem proferentis ſecundum im ꝓpriam ſignificationẽ: ſed propriè loquendo aliud eſt poſſeſsio: aliud proprietas: nec aliquid habent commune: vt hic, cum ſimili. ¶ Venio ad ſecundam partem, vt communiter

ba.& no.in.l.fin.j. vti poſ. ꝙ non põt ſecundum Bart. & adde illud, quod dixit Innoc.in.c.j. de cauſa poſſe. Andre.Po.

* Pro concordia. aduerte, ꝙ motæ liti ſup re actor renuntians ipſo iure ꝑdit dñium rei: quãſi illã videat̃ habere ꝓ derelicto. ita Bar.in.l.nõ ſolũ.§. ſi liberationis verba.ff.de libe.leg. cõtrariũ tñ tenere al leg.p Lud.ro. ibidem ĩ hoc.§. nihil cõe. in ſecũda lect. in.l. poſtq; liti.C. de pac.q. vlti. col. fi. Tu dic: aut expſſe renũtiauit, & tũc procedat pría opi. aliqñ verò aliqd facit ex quo vr̃ tacitè renũtiare, & tunc ſi eſt tale factũ, ex quo videat̃ habere rẽ pro derelicto: & idẽ facit ꝙ habet̃ ĩ.l. falſus.§. ſi iactũ.ff.de fur. ſi verò factũ non ſit tale, ex quo nõ pſumat̃, ꝙ nõ velit rẽ habere pro derelicto: & tũc ꝓcedat alia opi. Bar. negatiua, quã viſus fuit tenere Bal.ĩ.l.j.C. comm. de leg. q etiã videt̃ ſibi cõtraria in.d.l. poſtq; liti. itẽ poſſet aliter ſolui ſecundũ diſtinctionem, quã facit Bar.in.l.ſi quis vi.§.differẽtia.j.eo.ti. q a renũtians, & nõ retinens poſſeſsionem videat̃ ꝑdere dñium. & ita ꝓcedat opi. affirmatiua: ſec⁹ ſi retineat poſſeſsionẽ per caſum illius.§.

a ¶ De iure primeuo. Adde ſecundũ Alex. ꝙ cæteri trãſeant cum hac. ſol. Barto.

prosequar secundã,& tertiã particulã. ¶ Op.hic
dicit̃,ꝙ petitoriũ,& possessoriũ retinẽdæ cõcur-
runt.Cõtra de rei ven.l.ordinarñ.de interdic.l.in
certi.determinat̃.s̃.de iudi.l.si de vi.Huius timore
legit̃ particula ista in gl,nostra quinq; modis,si be
ne inspicit̃.Primò,ꝙ egi rei ven.& succubui. Se-
cundò,ꝙ nũc ago possessorio, petitorio renũtio
expressè.Tertiò,quòd saltẽ tacitè videar renũtia-
re.¶ Quartò,ꝙ ago possessorio,ratione possessio
nis post quęsitę,¶ Quintò,ꝙ ago petitorio & pos
sessorio diuersis respectibus:vt hic in fi.gl.¶ Mo
dò examinemus istas lec.vtrum sint in se veræ,&
qualiter cõgruant huic legi.& sic de vna.l.habetis
quinq;.Venio ergo ad primã,& pro solutione cõ
trarñ p̃dicti hæc.l.intelligit̃, ꝙ primò egi rei ven.
& succubui:& sic petitoriũ est finitũ, nunc volo
agere possessorio,possum : nec obstant cõtraria:
qa illa iura prohibẽt cõcursum petitorñ,& pos-
sessorñ:sed hic non cõcurrunt.sed vnũ post aliud
intentatur.Secundò,cõtra istã lect.instat̃.Istą lec,
supponit,ꝙ absolutoria lata in petitorio,nõ præ
iudicat in possessorio:cõtra,imò videtur, ꝙ causa
proprietatis absorbeat sibi causam possessionis,
cum ea finita totũ finiat̃:vt not.j.de interdi.l.ij.§.
quædã.ita etiã expressè tenet Dyn.in possessorio
retinẽdę in,c.qui ad agẽdũ.de reg.iur.lib.vj.Sol.
quantũ ad propositũ quãdoq; reus absoluit̃:quia
actor nõ probauit,tũc procedit iste intellectus si-
ne dubio:nã per hoc reus nõ pręsumit̃ dñs.s̃.de iu
reiur.l.sed & si possessori.in prin.Quandoq; reus
absoluit̃,qa probauit se dominũ:& tunc loquit̃.l.
contraria.& dictũ Dy.ꝙ p̃iudicat in possessorio,
Quòd autem Dy.sic intellexit,apparet ex verbis
suis,dũ dicit,aut loquimur in possessorio: & ex-
cludit̃ p exceptionẽ dominñ.aut nõ.&c,loquitur
ergo eo casu,quo exceptio rei iud.sapit exceptio
nem dominñ,quod est,si est absolutus reus:qa do
minus aliàs nõ.Vtrũ autẽ hoc sit verũ,patebit ex
sequenti cõtrario.¶ Tertiò cõtra p̃dicta opp,Nã
secundũ hoc licebit dño turbare possessorẽ fun-
di,nec ille possessor poterit se tueri per interdi-
ctum vti pos.cũ dominus statim excipit de dñio
quod videt̃ cõtra.l.vim facit.j.de vi & vi ar.Et cõ
1 tra†gl.quę hoc expressè dicit,scilicet ꝙ exceptio
dominij nõ prodest,si apponat̃ contra agentẽ vti
posidetis.j.eo.l.si de eo.§.fi.in fi.glo.Soluit pro-
pter p̃dicta cõtraria.do.Ray.dicebat Dy.malè lo-
qui.in possessorio retinẽdæ. Nã ei non ob.exce-
ptio dominñ:& credo hoc esse verũ.In vno tñ ca
su posset procedere dictũ Dyn.s.qñ in interdicto
vti posidetis vterq; haberet de possessione pares
probationes:tũc enim obtinet,q de suo dominio
doceret.Nam apparet possessio sua iustior.Ita te
net Cy.C.vti pos.l.j.in penult.q.& secũdum hoc
2 gl.†quę est.s̃.de iudi.l.si de vi.in fi.gl.mag.quę di-
cit,ꝙ exceptio dominij ob.agenti possessorio,si
de dominio,qs est paratus docere incontinẽti, de
bet intelligi agẽti in possessorio adipiscendę pos-
sessionis,nõ retinẽdę.Et quod sic intellexerit illa
gl.patet ex eo,quod ibi dicit exceptionẽ dominñ
opponi,secundũ regulã dolo facis : qa petit.&c,
Per quod patet,ꝙ loquit̃ de eo,q agit , vt posses-
sionẽ acquirat,nõ de eo,q agit vt iam acquisitã te
neat:sic etiam debet intelligi.quod no.Cyn. C.de
3 edi.diui.Adri.tollẽ.l.ñ.¶ †Vt igitur ista materia,
vtrum absolutoria lata in petitorio, pariat exce-
ptionem rei iudica.in possessorio,sit clara.sic di-
stingue.aut possessoriũ, quod secũdò proponit̃,
habet causam proprietatis,aut non. Primo casu,
sentẽtia lata in petitorio parit exceptionẽ rei iudi
ca.in possessorio:vt.j.de interdi.l.§.qdã.& quod
ibi no.¶ Secũdo casu,aut post sentẽtiã latã in pe-
titorio proponit̃ interdictũ recuperandæ,aut in-
terdictũ retinendæ, aut interdictũ adipiscendæ.
Primo casu,non ob.exceptio rei iu. cũ antea oĩa
a spoliatus debet restitui:vt.l.si qs ad se fundũ.[a] C.
ad.l.Iul.de vi pub.& hoc no.Dy.in.d.c.qui agen-
dum.Secũdo casu,qñ proponit̃ interdictũ retinẽ
dæ:tũc aut cõstat de iusta possessione eius,q inter
dictum intẽtat:& ibi nõ obstat exceptio dominñ

a ¶ L. si quis ad se fundũ.Adde,ꝙ cõtrariũ tenet Io.de Imol. hic, Rapha. cu.Paul.de ca.hic in lec.Paduana,& in.l. permisceri. j. eo.referentis ita tenere Ioan.andr.& Hostien.in.c.ñ.de causa pos.& proprie.& Iac.but.in l.incerti.C. de interdic.Ant.de bu. in.c.cum dilectus. de causa pos.& p prie.& in.c.in literis.de restitu.spo. Ioan.and.in addi. Spe.in titu.de pe. & pos.§.j.ver.sed quid si pro vno.& Pau.de cast.in.l.ñ. C.de edic.di.adri. tol.& cũ hac opi tanq; magis communi trãsit Alex. Cui adde vidẽdũ Oldr.consi. ccxxiiñ.in pe.col.& cõsilio.cccxj.circa fi. Hanc tamẽ cõmunem opi.limitat secundum Bal. ipse Alexã.per sex & decem fallentias, quas per teipsum videre potes. Sed dũ alle. Fede.cõsil. cclxxiij . est mihi cclxxxiij .& dum ponit octauã fallentiã, de prelato agẽte possessorio recuperandæ : vt non obtineat, nisi cõstet de canonica institutione, vide Pau. de ca.cõsi. cccxv.

nec rei iudicatę.vt hic secundũ istã lectu.& no.in
b l.si de eo.[b] in fin.j, eo.Aut non perfectæ constat:
sed probationes vtriusq; sunt pares:& tũc agentẽ
faceret succumbere sentẽtia sup petitorio lata: vt
s̃,dixi.& no.doc.C.vti posi.l.j.ĩ pe.quęstio.Ter
tio casu,quãdo intentat̃ interdictũ adipiscendæ:
tũc aut reus fuit absolutus:qa actor nõ probauit:
aut qa reus erat dominus.Primo casu,nõ parit ex
ceptionem rei iudicatæ:nã nihil habet cõmune,
arg.huius.l.secundũ istã lec.vt.s̃.dixi.Secũdo ca-
su,aut de sentẽtia docet incontinẽti,& p cõsequẽs
de dominio:& obst.exceptio:aut nõ docet de sen
tentia incontinẽti:& tũc nõ ob.vt not.in.d.l.si de
4 vi.s̃.de iudi.¶ †Pro declaratione huius lec.quęro
de vna.q.Quid ecõuerso?vtrũ absolutoria lata in
possessorio pariat exceptionem rei iudi.in peti-
torio?videt̃,ꝙ nõ:vt.j.de excep.rei iudi.l.& an eã
dem in fi.per quã gl.exemplificat prin.nostri.§.
¶ Tu dic,aut possessoriũ habet causam dominñ:
& tunc absolutoria lata sup eo parit exceptionẽ
c in petitorio:[c] vt.d.l,ij.§.quædã.j.de interdic.Aut
nõ habet causam dominij:& tunc secus : vt.d.l.&
an eandẽ.§.fi.Sumus expediti de prima lect.quæ
licet sit vera,tamẽ q̃tũ ad hãc.l.cõtinet diuinatio
nẽ,Nulla enim hic fit mẽtio de sentẽtia absoluto-
ria.videamus aliã lec.¶ Secũda lec.est,ꝙ ego pri
mò egi petitorio,& nunc ago possessorio:sed pe
titorio renuntio expressè.dicitur hic, ꝙ possum.
¶ Ad hanc lec.opp.primò de.l.ordinarñ.&.l.in-
certi.C.de rei ven.Sol.ibi prohibet̃ cõcursus peti
torij & possessorij:sed hic non cõcurrũt:qa peti-
torio renuntiat̃.¶ Secũdò op.& videt̃,ꝙ nõ pos-
sit renũtiari petitorio,imò in eo cogit̃ persistere:
vt.C.quomodo & qñ iudex,aut̃.qui semel.Solu.
aut vult desistere,hoc est in causa nõ procedere,
& non põt:vt in cõtrario:aut vult liti in toto re-
nũtiare,& põt:vt.C.de pac.l.postq; liti.Ita loqui
5 tur hic secundũ istã lecturã.¶ †Pro declaratione
huius lec.Primò,quęro,vtrũ ex tali renũtiatione
quęrat̃ reo dominiũ,quod erat penes actorẽ renũ
tiantẽ?ista quæstio est necessaria,vt sciamus, vtrũ
agenti postcà possessorio,posit obijci exceptio
dominij?& videt̃, ꝙ sic:vt.d.l.postq;. & quod ibi
no,in prima gl.qa in dubio videt̃ renuntiare instã
tiæ,& liti iuris,quod habet:& sic videt̃ renuntia-
d re dominio:& per cõsequẽs quęrit̃ reo.Cõtrariũ[d]
credo per.l.si pro fundo.C.de trãsac. Certum est
enim,ꝙ per transactionẽ,qs renuntiat iudicio: &
tamẽ per hoc nõ trãsit in reũ dominiũ fundi pe-
nes eũ relicti:vt no.C.de vsuca.pro emp.l.pe.Pro
hoc.j.de excep.rei iud.l.exceptio.& quod ibi no.
Non ob.gl.l.postq;.qa debetis scire:ꝙ ius duplex
est,scilicet dominiũ.Itẽ rei ven.quę causat̃ à domi
nio.Modò per renũtiationẽ videt̃ renũtiare instã
tię,& iuri:hoc est actioni,seu vendicationi: vt per
hoc cõtra me agentẽ ad rẽ,habeas exceptionẽ pa-
cti,vel doli:vt.l.postq;.&.l.nõ solũ.§.si liberatio-
nis verba.& quod ibi no.de libe.leg.Iuri autẽ do
minij nõ videor renuntiare:vt dictis iuribus pro-
6 batur.¶ †Secũdò quæro,vtrũ cũ trãseo de petito
rio ad possessorium,debeã condẽnari in expẽsis?
Istam.q.tangit Spec.in ti.de expen.§.iuxta. aliàs
§.si autẽ.ver.qd si suspenso petitorio. Et secundũ
eum videt̃ sic dicendũ,ꝙ eo casu quo petitorio re
nuntiet expressè,vel tacitè:quod est quando ista
iudicia nõ cõpatiant̃:tũc sic cõdẽnandus in expẽ
sis:quasi temere vocauerit ad iudiciũ.ar.s̃.de iud.
l.eum,quẽ temere.Si verò nõ renũtiat,sed post pe
titoriũ proponit possessoriũ in casibus,in quibus
admittit̃ cõcursus eorũ:vt.j.patebit:tunc ex eo,ꝙ
possessoriũ proponit nõ condẽnat̃ in expẽsis:sed
expectabit̃ finis vtriusq; causæ.Cũ enim legitimè
faciat pœnã nõ meret̃.& in hoc vltimo mẽbro cõ-
sonat Cy.C.de interdic.l.incerti. in.ij.quęstio.ꝙ
satis est probabile:hoc etiã videt̃ tenere Ioã.an.
extrà de causa pos.& proprieta.c.cũ super in pe-
nulti.mag.gl.Videbitis istã lect.in se esse verã.qa
tamẽ aliquid cõtinet diuinationis:qa hic nulla fit
mentio de renuntiatione:ideò videamus aliã lect.
¶ Tertia lectu.est quòd hic proponẽdo posses-
sorium

b ¶ L.si de eo.Alex. dicit, ꝙ minus in hoc potest sustineri Bar.q̃ in pręcedenti membro, vt hic latius per eũ.

c ¶ In petitorio.Adde, ꝙ contrarium tenẽt Io.Cal.Ant. de but.in.c.cũ dilect⁹.de causa pos. per.l.sed si ante.j. de exce.& eorum opi. dicit de iure veriorem. Alexã.

d ¶ Contrarium credo. Adde ꝙ idem tenet Bar. in.d.l.si pro fundo. & ibi etiam tenet idem Bal.& in.l.j.C.cõmunia de le.Ant. de butri.in.c.cum dilectus. de causa pos.Imol .& Rapha.cu.hic,cũ quibus concor.Alex. licet Ange.& Ro. contra.

sorium retinẽdæ, videar tacitè renũtiare petitorio iam proposito. & ideò possum agere. ¶ Oppo. de. l. incerti. & l. ordinarij. cum similibus. Solutio. in illis prohibetur concursus petitorij, & possessorij: hic verò non concurrunt. sed videtur renuntiatũ petitorio. Quod autẽ videtur renũtiatũ, probatur in gl. sic. Ei q̃ possidet, nõ datur rei vendi. vt instit. de actio. §. ei vero, qui possidet. & infra. vti possi. l. j. §. interdictũ autẽ. Sed ille, qui agit interdicto retinendæ dicit se possidere: vt. d. §. interdictũ. ergo p̃ consequens videtur dicere se vendicationem non habere: & ei renuntiare. arg. ſ. de le. commis. l. post diem. ¶ †Videndum est
7 ergo, vtrũ hoc sit verũ. Ad q̃ dic: aut reus confitetur agentem vti possidetis, possidere: & ista lectu. est vera: tunc per rationẽ gl. tum etiam, quia constat me habere illud, quod à parte peto: ergo debet sequi absolutio ab instantia: vt instit. de perpe. & tẽpo. ac. §. fi. & j. de sol. l. quoties. Si verò reus negat: tunc non potest actor ab eo repelli exceptione: quasi videatur renuntiare.
a Nam assertio actoris negata [a] per reum non prodest reo: nec ex ea potest iuuari, quam nititur impugnare: vt in. c. ex eo. de reg. iur. lib. vj. Pro hoc videtur casus. ſ. de proba. l. cum de indebito. vbi ille, qui negauit solutionem, amittit præsumptionẽ, q̃ pro eo resultabat ex actis partis aduersæ. Pro hoc facit, quod solet dici: q̃ quis non potest niti expositiõe negata. vt in Spe. de positio. §. viij. versi. sed secũdum præmissa. Et isto casu ista lect. non procederet: sed isto casu differretur petitorium in euẽtum possessorij: vt ille, qui succumbit in possessorio, petitoris
8 partibus fungat: vt in. l. ordinarij. & l. incerti. ¶ † Quæro, pro declaratiõe huius lect. & gl. vtrũ ille, qui agit petitorio, videaẽ renũtiare possessorio, q̃ habet: & per consequẽs possessorio iudicio: tex. hic videtur dicere, q̃ non. In contrariũ facit, q̃a agendo petitorio, dico aduersarium possidere: & p̃ cõsequẽs nõ me, per ea, quæ dicta sunt. gl. videẽ tenere. aut quis scit se possidere: & videtur renũtiare possessioni. aut quis ignorat: & tunc non videtur possessioni renũtiare: vt not. j. vti possi. l. si duo. ĩ prin. q̃ credo verũ. Nam cum simplex nuntiatio noui operis faciat nũtiantẽ perdere possessionẽ: vt. ſ. de ope. no. nunti. l. de pupillo. §. meminisse. & l. j. §. in operis. multò magis propositio petitorij: vbi expresſè dico aduersariũ possidere: & per consequẽs non me. Prædicta vera in eo, qui se scit possidere per seipsum. Si verò possidet per seruum, vel colonũ: tunc agendo rei vendicatio. non perdit possessionem, quam solo animo non potest perdere: nisi alius ingrediatur: vt. j. eo. l. peregrè. §. quibus. Itẽ prædicta vera, si agit respectu possessionis eiusdem, quam scit se habere. secus respectu alterius, vel detentationis: vt hic secũdum vltimam lectu. Et istis duobus casibus potest procedere opi. lect. de qua gl. hic facit mentionem. Potes ergo ex prædictis distinguere: aut ignorat se possidere, & non videtur renuntiare: aut scit se possidere: & tunc aut per alium: & idẽ. Aut per se: & tunc aut agit respectu possessionis, quam habet, & videtur renũtiare: vt supra dictum est. Aut respectu alterius possessionis, vel dubitatur: tunc dic, vt. j. in vltima lectur. & sic debet intelligi gl. inst. de actio. §. æquè. in gl. q̃ incipit. hæc verba, &c.
9 ¶ † Sed quæro, quomodo potest contingere, q̃ quis ignoret se possidere? dicit gloss. hoc accidit in duobus casibus: cum per filiũ, vel seruũ possideat. Hoc est probabile, quia est tolerabilis ignorãtia: vt. j. pro suo. l. fi. Secũdò dicit gl. cũ crederet aduersariũ possidere: qui non possidebat. Istud dictum potest esse verũ in re mobili: quando ego credo aduersarium possidere, & ego possidebam: quia habita diligenti inquisitione cito recuperassem: vt. ſ. e. l. iij. §. Nerua. & j. e. l. peregrè. in prin. Aliàs ex
b quo credo aduersarium possidere: ostenditur me oblitum [b] esse meæ possessionis, ex qua obliuione perditur possessio: vt. j. l. si id, q̃ in princip. & ibi. not. j. de vsucapio. l. furtum. §. fundi. Sed p̃cedens exemplum est magis aptum in hac. l. quia loquitur de re immobili: quod patet, quia facit mentionem de interdicto vti possidetis. Vide ergo istam lecturam. ita declaratam,
c & in se veram [c] esse, & vtilem valde. Tamen quia in se continet aliquid diuinationis cũm non dicat hic in fi. q̃ ignorauit se possidere: ideò videamus aliam lec. ¶ Quarta lect. est, q̃ hic agit vti possi. nomine possessionis quæsitæ, postquam cœpit rem vendicare. ¶ Oppo. de. l. ordinarij. & l. incerti. sol. ibi non possunt concurrere petitorium, & possessorium retinendæ, ratione cõtrarietatis: quia agendo petitorio dicebat aduersarium possidere: agendo possessorio, dicebat se possidere. q̃ eodem tempore nõ põt esse. Sed hic cessat contrarietas ista ratione diuersitatis temporis: & ideò admittiẽ concursus petitorij, & possessorij. ¶ Secũdò oppo. q̃ reus contra quẽ agebaẽ rei ven. desijt possidere, & possessio peruenit ad actorẽ: reus est absoluendus: vt. ſ. de rei ven. l. si autẽ. §. j. & j. de sol. l. quoties. & inst. de perpe. &
10 tẽp. act. §. fi. † Sol. ego intelligo, q̃ hic secũdũ lec. istã, si cõte. sup petitorio, possessio deuenit ad actorẽ: & licet reus sit absoluẽdus de re ipsa tñ durat iudicium, vt feratur sententia propter fructus, & partus & stipu. de euict. vt. l. vtiq̃. & ibi no. ſ. de rei vẽ. & l. si à bonæ fidei. circa prin. & j. iud. sol. l. si seruus. Et secundũ hoc concurrit hoc casu petitoriũ, & possessoriũ retinendæ. Sed quia hæc etiã continet aliquid diuinationis, licet in se vera sit ideò videamus aliam lect. ¶ Quinta lec. est, q̃ egi petitorio: nũc ago possessorio diuersis respectibus: vt clarè exemplificat gl. secundũ istã lec. tex. procedit planè: quia per petitoriũ non videtur renuntiatũ possessorio. ¶ Op. de. l. incerti. & l. ordinarij. Solu. petitoriũ & possessoriũ retinẽdæ nõ cõcurrunt, q̃n respectu eiusdẽ possessionis agitur: quia tunc actor est sibi ipsi contrarius: sed quando diuersis respectibus proponunẽ: cessat contrarietas & p̃cedũt simul. hic est casus in. l. nostra. ¶ Sed cõtra hoc op. a
per rei vẽ. q̃s cõsequitur possessionẽ. q̃ est apud aduersariũ: vt ſ. de rei vẽ. l. officium. Itẽ p̃ interdictũ vti pos. quia turbor ĩ ciuili, cõsequor naturalẽ, quæ est penes aduersariũ: vt not. ĩ hac gl. & ſ. e. l. clã possidere. & qui ad nundinas. & sic per vtrunque iudiciũ idẽ consequor & per consequens cogor alterũ eligere: nec admittitur concursus: vt. j. de re. iu. l. nemo ex his. §. quoties. Timore huius contrarij. d. Old. dicit fateor, q̃ non impeditur cõcursus ratione cõtrarietatis: sed bene impeditur rõne duplicitatis: quia p̃ vtrumq; iudiciũ idẽ cõsequereẽ. ar. ſ. de le. j. l. huiusmodi. §. fi. Istud est contra mẽtem gl. nostrorũ. Prætereà, ista lex esset imposita verbis, & non rebus: tenendo hunc intellectũ
11 † Ad solutionẽ contrarij dico, q̃ pendet ex opi. nostrorum do. Aut em teneo illã opi. q̃ actio ad eadẽ rẽ cõpetens ex diuersa cã possit cumulari: quam tenet glo. in. l. edita. C. de eden. & Dy. in l. nullus pluribus. extrà de reg. iur. lib. vj. & tunc opi. Ol. est falsa oĩno. Ad. l. nemo. §. quoties. Respondeo, q̃ loquitur quãdo cõpetunt plures actiões ad idẽ ex eadẽ cã: sed hic est diuersa. ad. l. huiusmodi. §. fi. dico, q̃ si rationem legis inspicias, nil facit. Vel respon. vt dicit Dy. in. c. nullus. in responsione. in. vj. ar. ¶ Si verò teneas aliam opi. q̃ actiones competẽtes ad idẽ diuersis causis, non possunt cumulari. quam tenet Pet. & Cyn. vt not. in. l. edita. & tunc respondeo per inficiationem: quia nõ est verũ, q̃ rei ven. & interdictũ hoc casu competat ad idem. Nam per rei vendicationẽ consequor principaliter, vt pronũtiet rem meã esse: vt. ſ. de procur. l. Pompo. §. sed & is. de rei vend. l. & ex diuerso. §. j. & rei restõ non venit iure actionis. Sed officio iudicis vt. l. officium. ſ. de rei ven. Quod officium hoc casu iudex si vult potest non exhibere: cũ videat me aliud remediũ proposuisse. Prætereà, per sentẽtiam latam super possessorio declaratur me esse possessorem ciuiliter: & per hoc debere mihi restitui naturalem. ¶ Istud autem mihi proderit: quia per hoc p̃batur meã vsucapionẽ nõ esse interruptã: quã solã ciuilis possessio ĩducit vt no. Dy. plenè, ĩ. c. sine possessiõe. extrà de re. iur. lib. vj. Istud aũt non declaraẽ in sñia lata in petitorio: & sic ista duo iudicia c
12 ad diuersa competũt. & sic rõ duplicitatis non ob. ¶ † Quæro, pro declaratione istius lect. q̃d si q̃s proposuit petitoriũ simpliciter, & posteà possessoriũ simpliciter: an videaẽ p̃ponere respectu eiusdẽ possessionis: an diuersis respectibus? & videtur, q̃ eodem respectu. Nã possessio simpliciter prolata intelligitur de ciuili, & naturali: vt. j. pro hærede. l. ij. §. q̃ vulg. & de vi ar. l. j. §. deijcitur. Contra videẽ, q̃ diuersis respectibus. s. primum iudiciũ rõne naturalis possessionis: secũdum rõne ciuilis. Nam possessio simpliciter prolata à vulgaribus ĩtelligitur de naturali detentione. vt no. j. de ver. ob. l. stipulatio ista. §. hæc quoq;. Si igiẽ in primo iudicio intelligiẽ de naturali: ergo in secũdo de ciuili possessione. Vt euitemus contrarietatẽ debemus hac distinctione adiuuari: vt in pria cõstõne. C. §. quibus. q̃ no. in. l. scripturę. C. de fi. instr. Itẽ ecõtrà videẽ, q̃ primũ iudiciũ rõne ciuilis, secũdũ rõne naturalis. Nã verbũ simpliciter prolatũ debet intelligi in eũ casum, q̃ habet iuris effectu: vt. j. de sol. l. si is cui. §. j. & similibus. Sed ciuilis possessio est illa, quæ habet ciuilẽ effectũ. Nã parat vsucapionẽ, & fructuũ acquisitione. vt not. ſ. e. l. iij. §. ex contrario. & per Dy. ĩ. d. c. sine possessione. extrà de re. iu. i. vj. Si ergo primũ iudiciũ fuit rõne ciuilis: secũdum erit rõne naturalis. ¶ Quid dicemus? dicerẽ esse inspiciendas coniecturas, si ex eis potest apparere: vt puta, si agit dominus contra eum, quẽ dicit fructuariũ, vel emphyteutã, petitorio & possessorio: intelligam petitorium intentatũ esse ratione naturalis: quæ est penes aduersariũ: possessoriũ ratione ciuilis, quæ est penes actorẽ ar. ſ. loca. l. si vno. ſ. de iureiu. l. sed & si possessori. §. item si iura
13 uero: j. de ver. oblig. l. stipulatio ista. §. hi qui. † Quòd si ex coniecturis non apparet: tunc dictam ambiguitatem secundum actorem interpretandam arbitror, & eius declarationi standum, vt. ſ. de iud. l. si quis intentione. & ibi no. j. de ver. ob. l. inter stipulãtẽ. §. si stichũ. q̃ si actor eẽt mortuus dicta declaratio hmõi non contingeret: vt no. in. d. §. si stichũ. & de rei ven. l. Pomp. scri.
d si frumẽtũ. §. fi. [d] ¶ His igiẽ lect. sic extricatis, ad materiã. ũi. §.

a ¶ Negata. Adde eũdẽ. Bald. ĩ. l. non vtiq̃. de excep. & Ange. cõsilio mihi. clv. cautelã tñq̃ expositione negata, q̃s possit se iuuare: vide p̃ Bar. in. l. post legatum. ſ. de his, q̃b. vt indig. & idẽ dicit Alex. esse de mẽte Bal. ĩ. l. sicut. C. de repu. hẽ. de eo q̃ rñdere recusauit positiõi, vt ea nõ possint niti. & idẽ dicit voluisse Pau. de ca. ĩ. l. iij. e. ti. Tu adde Pet. de Anc. cõsi. ccix.

b ¶ Me oblitũ. Rap. cu. dicit, q̃ Bar. peius loqẽ in repe. q̃ alibi. Iõ ĩ hoc eũ reprehẽdit & q̃ melius loqẽ ĩ. l. si id, q̃ ſ. e. vbi dicit, q̃ sola obliuio nõ causat amissionẽ possessionis, nisi interueniat cursus t̃pis: ars se quereẽ, q̃ dormiẽs amitteret poss. cõtra. l. is q̃ aio. j. eo.

c ¶ In se verã. adde secũdũ alex. q̃ do. cõiter videtur trãsire cũ gl. & Bar. excepto Imo. & Ro. q̃ cõtrariũ tenent.

d ¶ §. fi. Adde alex. q̃ cũ hac do. Bar. trãseũt Ange. hic, do. An. ĩ. c. cũ dilectus. de cã poss. & Bal. ĩ. l. ordinarij. ĩ. quãtũ aũt Bar. dicit standũ declaratiõi libellãti. Rap. putat contrariũ, q̃ absque declaratione debeat posse p̃cedere. de quo hic per Alexand.

14 accedamus†. Quæro igit̃ & reuoco in dubiũ, vtrũ petitorium & possessoriũ possint eodẽ tpe intentari? In hoc sunt tres opi. vna est Io. & Azo. q̃ dicũt nullũ possessoriũ concurrere cũ petitorio: vt. s̃. de iud. l. si de vi. C. de interd. l. incerti. de rei vẽ. l. ordinarij. C. quo. bo. l. fi. de edi. di. Adr. to. l. ij. ¶ Secũda fuit opi. Mar. qui dixit petitoriũ & possessoriũ retinẽdæ nõ concurrere: rõne cõtrarietatis cętera possessoria cõcurrere: cũ in eis non sit cõtrarietas: vt. ĩ. de vi & vi ar. l. cũ fundũ. in fi. Et hãc opi. approbat decretalis, extrà de cã poss. & propriè. c. pastoralis. & gl. sequit̃ eã, ĩ. d. l. si de vi. Ad. l. in contrariũ alle. rñde, vt ibi not. ¶ Tertia fuit opi. Pet. de bel. perti. qui dixit, ꝙ nunquã potuit cadere in capite suo: quòd petitoriũ nõ concurreret cũ possessorio. vnde tenet, ꝙ omne possessoriũ possit cum petitorio intẽtari. Hoc ꝓbat legibus & rationibus. Primò: quia tunc cogit̃ quis vnam actionem eligere, quando agitur ad idẽ: vt. l. nemo ex his. §. quoties. ĩ. de reg. iur. sed possessio & proprietas sunt diuersa: vt. ĩ. vti pos. l. si duo. in fi. ergo, &c. Secũdò, quia tunc nõ admittit̃ cõcursus duarũ actionũ, qñ absolutoria lata in vna parit exceptionẽ rei iud. in alia. ĩ. de excep. l. fundi. & l. fundũ. Sed hoc non est hic: vt. l. & an eãdẽ. in fi. ĩ. de excep. rei iud. ergo, &c. Prætereà, pro hoc inducit. l. nulli. C. de iud. Ad. l. incerti. & ad. l. ordinarij. & l. exitus. ĩ. e. rñdet, ꝙ nulla necessitas impedit: cũ cesset oĩs regula impediẽs: vt. s̃. probatũ est. Sed ordo litis bñ impedit, quia si vult vti cõmodo possessoris, oportet ꝙ prius declaretur, q̃s sit possessor, ex quo apparebit persona petitoris & rei. & istã op. dicit Cyn. esse verã, sicut euãgeliũ: vt ipse refert in. l. ordinarij. vbi istam opi. latiꝰ ponit. ¶ Mihi autẽ videt̃ ista opin. Pe. esse falsa, sicut Iudas Scarioth. Nã non solũ ordo. sed etiã oĩs regula impediens cumulationẽ, seu cõcursum duarũ actionum erit reperire inter petitorium & possessoriũ.
15 ¶ Tres †enim sunt regulæ impedientes. Prima est, si sunt contrariæ. Secũda si electione tollũtur. Tertia, si absolutoria ĩ prima lata, parit excep. rei iudi. in secunda: vt plenè no. per Dyn. in. c. nullus pluribus. & per Cy. in. l. edita. Prima contrarietas adest, cum propono petitoriũ & possessorium retinendę eodẽ respectu: vt. s̃. dictũ est pluries. Secũda potest esse. s. ꝙ electiõe tollantur: vt not. per glo. C. de codicillis. l. fi. in ver. more, quod potest esse. Pone exẽplum si propono rei vend. sciens me possidere videor renuntiare possessioni: & sic per consequens possessorio retinendæ, si mihi competit pro ea, vt plenè dictũ est suprà, in tertia lect. & sic electione tolluntur. ¶ Tertia regula potest habere locum. ¶ Nam absolutoria lata in petitorio parit exceptionem rei iud. in possessorio in multis casibꝰ, vt plenè dictũ est. s̃. in prima lect. ¶ Item potest addi regula quarta ĩpediens. s. qñ ꝑ positione secũdæ actionis, videtur actor se asserere habere, ꝙ petebat ĩ primo: tunc videtur primo iudicio renuntiatum: nec admittit̃ cõcursus: vt argu. insti. de perpe. & tẽ. ac ĩ fi. ꝙ põt accidere in possessorio, & petitorio. casus est hic in hoc. §. secũdum tertiã lect. ¶ Itẽ potest quinta regula impediens, scilicet ratio duplicitatis: quia per vtranq; actionem idẽ consequitur, vt dictũ est s̃. circa quintam lect. huius. §. Item est sexta regula impediens. s. rõ ordinis: quod Petr. fatetur. Apparet ergo, ꝙ nõ solũ ordo iudicij, sed etiam vrgens necessitas ꝓpter iuris regulas impedit concursum petitorij & possessorij. Dico ergo op. Mar. & nostrorum gl. & illam decretalem pastoralis esse fundatam super veritatem. Tamen quia istud non est sic indistinctè ĩtelligendũ, istud examinandum putaui per. vij. combinationes. ¶ Prima, quando vnus & idem primò proponit petitoriũ, Secũdò possessoriũ, Tertiò petitoriũ. Tertia, quando idẽ simul & semel proponit vtrunque. Quarta, quando vnus primò petitorium, alius tertiò possessoriũ. Quinta, qñ vnus proponit possessoriũ. aliꝰ tertiò petitorium. Sexta, quãdo simul & eodem tempore vnus proponit petitoriũ, alius ꝓponit possessorium. Septima, quando proponit vterq; petitoriũ & possessoriũ. Et aduerte, quia intelligo de possessorio & petitorio respectu eiusdem. Si enim respectu diuersarum rerũ tunc sine dubio admittetur concursus: quia cessarent omnes regulę impediẽtes. & hoc de iure nostro. Sed de iure canonico, si quis proponeret interdictum recuperandę possessiõis, asserẽs se spoliatum, non posset reconueniri, nisi sup alia spoliatione: vt extrà de ordi. cog. c. fi. ¶ Item aduerte: quia non curo vtrũ petitorium & possessorium proponantur in eodẽ libello, vel diuersis: sed solum de hoc quæro, vtrum eodem tempore possit super vtroque proced. & de hoc videamus in qualibet com
16 binatione. ¶ Prima combinatio est, †quando vnus & idem ꝓponit primò petitoriũ: secundò possessoriũ: vtrũ admittat̃ cõcursus. & Primò videamus, quando possessoriũ est adipiscendæ possessionis. si petitorium & possessorium quæ proponuntur, sic se habent, ꝙ electione tollantur: quod est in casu. l. fi. C. de Codicil. & ibi not. & tunc solum super primo procedetur: & secundum nõ poterit proponi: vt. d. l. fin. Aut sic se non habent: & tunc aut non est conclusum in cã super petitorio: & admittitur concursus secundũ gl. in. d. l. fi. de vi. cum cesset omnis regula impediens. Aut est conclusum: & tunc non potest possessoriũ proponere, nisi ex causa aliter iudici videretur: vt. d. c. pastoralis. Hoc autem puto verum de æquitate canonica: ne lites litibus inculcent̃: vt ibi dicit tex. sed secundum iuris ciuilis rigorem hoc non puto verum: nisi in casu: vt statim dicam. ¶ Sed prædictis videtur obstare: quia absolutoria lata in primo parit exceptionem rei iudic. in secundo possessorio adipiscendæ: vt not. Dyn. in. c. qui ad agendum, de re iudi. in. vj. ergo nõ debet admitti concursus obstante regula. Respõdeo, istud nõ est simpliciter. sed ita demũ, si reus absoluitur: quia probauit se dominum: vt dixi circa primam lecturã. Prætereà, excep. rei iudicatæ ita obstat, sicut exceptio dominij: sicut dicit Dy. in. c. q ad agendum. sed exceptio dominij opposita agenti possessorio, ita demum obstat, si probatur incontinenti: vt no. in glo. ĩ. l. si de vi. cum ergo super petitorio non speraretur ferri sententia, incontinenti propter hoc non debet differri possessorium, ꝙ est momentaneũ, & parans petitorio præiudicium: argumẽ. s. ad exhiben. l. iij. §. idẽ. vnde Dico, ꝙ si esset conclusum in causa petitorij, & speraretur ferri absolutoria incõtinenti: ideò, q̃a reus probasset se dominũ: non admitteretur propositio posses
a sorij, obstante regula,[a] quia statim speraretur absolutoria, quæ statim parit exceptionem rei iudicatæ. & illo casu dicta decretalis procederet secundum iuris rigorem: aliâs procedit de ęquitate canonica. ¶ Item videtur obstare combinationi huic regula duplicationis: quia per vtrunque iudiciũ videtur admitti idem petitorium. Sed respondeo, vt dixi suprà, circa quintam lecturam: aliâs regula non obstaret, vt euidenter apparet. ¶ Se
17 cundò videamus. †quando proponitur possessorium recuperandæ possessionis. & dic quod admittitur concursus secundũ opinionem gl. veram. vt. d. l. cũ fundũ ĩ fi. ĩ. de vi & vi ar. Nam cessant omnes regulæ impedientes, nisi sit conclusum in petitorio de iure canonico: vt. d. l. pastoralis. Sed huic videt̃ obstare ratio ordinis. Nam videtur incertum, quis debeat onus probationis subire in petitorio. Aut enim verum est: quod reus cõtra quẽ agitur possessorio recuperandæ, possidet vitiosè: quia spoliauit. & tunc talis possessio cum non releuat ab onere probandi, sed ei incumbit onus probandi: vt. C. de prob. l. vis eiꝰ. Aut non est verum, & tunc eum releuat, & onus probandi incumbit actori: vt. C. de rei vend. l. fi. & sic videtur, ꝙ ratione ordinandi iudicij debeat primò cognosci super possessorio. Respondeo, aut auctor qui proponit petitorium & possessoriũ, sponte vult vtrunq; probare, & procedunt dicta iudicia sine dubio. Aut dicit se non debere probare in petitorio, cum reus possidebat violenter: & tunc sine dubio suspenso petitorio ꝓcederetur super possessorio: vt appareat, cui onus probandi
b incumbit. Casus est in. d. l. vis eius.[b] & melius. de lib. causa. l. li
18 beris. §. fi. Alię autem regulæ non obstant. ¶ Tertiò videamꝰ† quando proponitur possessorium retinendæ possessionis: & dic, aut ista iudicia proponuntur ratiõe iuris: vt seruitutis. Pro qua potest competere interdi. retinendæ: vt. l. sicuti. §. Aristo. s̃. si serui. vendi. & not. ĩ. vti possi. l. j. post prin. Certè non est ĩ
c pedimento regula contrarietatis.[c] Nam proponendo interdictum. dico esse in quasi possessione seruitutis. Item confessoria datur ei, qui est in quasi possessione seruitutis: vt. s̃. si serui. vend. l. & si fortè. §. sciendum. & s̃. si vsusfruct. peta. l. vtifrui. §. fina. vnde non est sibi contrarius. Hoc igitur casu, si quidem actor sponte vult in quolibet iudicio onus probationis subire: certum est, ꝙ dicta iudicia procederent: cum nulla regula sit ĩpedimento. Sed si actor propter possessionem, quam habere se asserit, vellet ab onere probandi releuari secundum ea, quæ not. s̃. si ser. ven. l. sicuti. §. sed si quæratur. Tunc necesse habes dicere debere prius iudicium super possessorio agitari ratione ordinis: vt ex hoc appareat, quis debeat onus probãdi subi
19 re. vt. ĩ. vti possid. l. j. §. hoc interdictum. ¶ Si verò †iudicia ꝓponuntur ratione rei corporalis: tunc proponuntur diuersis respectibus, puta egi rei vend. ratione naturalis, quæ est apud te: posteà ago vti pos. ratione ciuilis turbatæ, quæ est apud me vel econuersò, egi rei ven. ratione detentationis: ago vti possidetis ratione ciuilis, & naturalis possessionis, quę est apud me: tunc ista duo iudicia concurrent: cum nulla regula sit impedimento: vt hic secundum quintam lecturam. & not. in. §. qui ad nundinas. & hoc tenet Dyn. & omnes. Si verò ista iudicia eodem respectu proponuntur: tunc aut dico possessionem, cuius respectu intento possessorium mihi quæsitam postquam proposui petitorium: & ista iudicia concurrent. Casus est hic secũdum quartam lecturam. quod intellige: vt ibi dixi. Aut ago ratione possessionis, quam dico me habuisse tempore intentati petitorij

a ¶ Obstãte regula. Adde ꝙ ang. dicit videri, ꝙ hoc dictũ Bar. nõ põt ꝓcedere: q̃a Bar. ęq̃parat casũ, ĩ q̃ q̃s de p̃senti habet ius ad casum, ĩ q̃ sperat hr̃e de futuro, q̃ nõ debẽt ęq̃parari. Et licet si s̃nia sit lata absolutoria. ĩ petitorio pareat ius de p̃senti, põt opponi exceptio dñij. Sed qñ nondũ est lata, sed sperat̃ ferri est ius de futuro: quia poterit appellari, & si fert̃ absolutoria, p quã declaret̃ dñm reũ. & p appellationẽ dicit̃ suspẽsum, vel extinctũ ꝓnũtiatũ. l. j. ĩ fi. ĩ. ad tur. c. veniẽs de iureiu. ergo nõ põt argui de iure p̃senti ĩ id, ꝙ est in futuro. Alex. tñ conat̃ rñdere huic fũdamẽto, ꝙ ipse tñ secutꝰ est ĩ. l. iij. §. si seruꝰ. s̃. e. ĩpugnãdo Pau. de cast. de eo, ꝙ ibi dicit, ꝙ occides de ꝓximo bãniẽdũ, ñ debet puniri, si iustè bãniendus veniebat.

b ¶ L. vis eiꝰ. adde ꝙ imo. dicit, ꝙ hoc dictũ bar. est cõtra c. significauerũt. de tes. vbi lr̃a videt̃ innuere, ꝙ actor non obtinebit ĩ petitorio, nisi alit̃ ꝓbet: q̃a non põt iudex declarare illũ esse dñm: nisi aliter cõstet. l. de qua re. de iu. c. cũ ecclesia. de cã. pos. Pretereà sibi ĩputare debet actor, q̃ no est secutus Iuriscõsulti cõsiliũ, ĩ. l. is q̃. de rei vẽd. & cũ hac opi. quã dicit Ale. fuisse Ho. t. i. c. pastoralis. de causa pos. ipse transit.

c ¶ Contrarietatis. Adde Bald. consi. cccl xj. j. lib.

petitorij: & tunc aut possidebam per meipsum, & sciebam me
possidere: & non potero posteà intentare possessorium retinē
dę: quia in intentando eligendo petitorium, videor renuntia-
re possessioni, quam habebam: & per consequens possessorio
quod mihi pro ea competit: vt no. j. vti posi. l. si duo. in princi
pio. & hac gl. & dixi. s̄. circa tertiam lecturam. & sic est impedi-
mento regula, ꝙ electiōe tolluntur. Aut possidebam per aliū,
vel ignorabam me possidere, ita quòd proponendo petitoriū,
non videor renuntiare possessioni secundum ea, quę dicta sunt
& tunc si modo propono possessorium retinendæ, asserēs me
possidere bene possem ꝓponere. sed non procedetur simul su
per vtroq; iudicio. Aut enim reus confitetur me possidere: &
tunc videor tacitè renuntiare petitorio iam proposito. casus est
hic secundum vnam lecturam. ¶ Procedetur ergo solum super
possessorio. ¶ Et si dicis: ad qd cū re⁹ cōfiteať me possidere? &
tunc dico ad hoc, ꝙ fiat cōdēnatio in ĩteresse q̄tū interest mea
me non esse turbatum: vt. l. si duo. in fi. j. vti posi. Si verò reus
negat me possidere: & tunc non videtur renuntiatum petito-
rio, secundū ea, quæ dicta sunt in tertia lectu. non tamē poterit
procedere super vtroque, obstante regula cōtrarietatis. sed su-
spenso petitorio procedetur solùm super possessorio. & ita
potest intelligi. l. incerti. & l. ordinarij. & l. si de vi. secundum
intellectum gl. Tu dices, istud vltimum videtur malè dictū. Nā
l. ordinarij. & l. ĩcerti. impedit concursum petitorij & possesso
rij, ratione ordinis, non ratione cōtrarietatis. Et ideò dicit tex.
ordinarij iuris est. &c. & in. l. incerti. dicitur ex hoc ordine, &c.
Respondeo regula contrarietatis facit ne possint simul intenta
ri, vel simul procedi. Ratio seu regula ordinis facit, vt possesso
rium præcedat, & sequatur petitorium: vt loquuntur dictę. ll.
20 ¶ † Item, vnum volo te scire in hac combinatione, & in omni-
bus alijs: ꝙ vbicūq; possessoriū, quod proponiť, haberet cau-
sam dominij: tunc non concurrit cum petitorio, obstāte illa re-
a gula,[a] ꝙ absolutoria lata in vna parit exceptionem rei iudica-
tæ in alia: vt. j. de ĩterd. l. ij. §. quędam. Nunc videtur: per quot
21 tramites deriuatur ista subtilis, & obscura materia. ¶ † Secun-
da combinatio, quando vnus & idem primò proponit posses
sorium (secundò petitorium, & sic econuersò ad primū: & dic
aut possessorium primò propositum fuit adipiscēdę possessio
nis, & procedit (nisi electione tollatur) vt. s̄. proximè dictum est
multò magis cum absolutoria lata in primo. s. possessorio non
pariat exceptionem rei iudicatę in secundo. s. petitorio: vt. j. de
exceptio. rei iudicatæ. l. & an eandem. §. fi. Si verò fuit posses-
sorium, recuperandæ: & tunc idem, ꝙ. s̄. quia concurrunt, nisi
actor vellet releuari ab onere probandi: vt. l. vis eius. & s̄. dictū
est. Si verò fuerit possessorium retinendę: tunc aut ista duo iu-
dicia sunt respectu iuris ĩcorporalis, & idē quod. s̄. Aut respe-
ctu rei corporalis: & tunc aut agitur diuersis respectibus: &
concurrunt. Aut eodem. & tunc aut petitorium secundo loco
intentatur ratione possessionis, quam dicit se post intentatum
possessorium perdidisse. Aut dicit se eam perdidisse ante intē
tatum possessorium. Primo casu. Aut dicit se eam perdidisse
antem litem contestatam super possessorio: & videtur renun-
tiare possessorio. aut post litem contesta. & tunc procedit vtrū
que iudicium. Ratio: quia possessorium retinendę datur ei, qui
lit. contest. tempore possidebat: vt institu. de interd. §. sed ho-
die. & j. vtrobi. l. j. Secundo casu, proponēdo petitorium vide
tur possessorio renuntiare per ea, quæ dicta sunt circa tertiam
22 lectu. ¶ † Tertia combinatio est, quando vnus simul & semel
proponit vtrunque. & in hac dic, aut proponit petitorium &
possessorium adipiscendæ, vel recuperandę: & idem ꝙ. s̄. p oĩa.
Aut petitorium & possessorium retinendæ: & tunc aut ratiōe
iuris incorporalis: & idem ꝙ. s̄. Aut rei corporalis: & tunc aut
diuersis respectibus, & procedunt. Aut eodē respectu: & tunc
per regulam contrarietatis impeditur concursus, & propter re
gulam ordinis præcedit possessorium: vt dictum est suprà.
23 ¶ † Quarta combinatio est, quādo vnus primò petitorium, ali⁹
secundò possessorium proponit. & si quidē proponiť possesso
rium recuperandæ: vt ago contra te rei vendicatione: tu secun-
dò contra me interdicto vnde vi vel alio possessorio recuperā
dæ: & si quidem agis tu ratione violentiæ, quam dicis post su-
sceptum iudicium sup petitorio tibi illatā: & potest hoc fieri
vt. C. fi. regūdo. l. si constiterit. & procedet vtrunq; iudicium.
Aut proponitur iudicium recuperandæ, ratione violentiæ il-
latæ ante petitorium propositum: & tunc aut proponitur di-
uersis respectibus: vt vendico: quia detines: vel ciuiliter possi-
des. tu possessorium intentas: quia dicis te spoliatum esse pos-
sessione, saltem naturali. tunc illa iudicia procedunt. argu. hui⁹
l. secundum quintam lectur. Aut proponitur eodem respectu:
& tunc aut ante lit. contest. Aut post. Primo casu potest ꝓpo-
ni, & solū super possessorio proceditur suspenso petitorio. Rō
quia cā spoliationis est priuilegiata: vt de ea ante cognoscatur,
q̄ꝫ de proprietate. cū spoliatus ante oĩa sit restituendus: vt. C. ad
l. Iul. de vi. l. si quis ad se fundum. & per vim, vel alio modo. l. j.
& not. j. de vi & vi ar. l. j. in prin. Et hoc intelligo verū, etiam si
reus in initio petitorij fuisset confessus se possidere: cū ante litē
cōtestatam liceat pœnitere: vt. s̄. de rei vendi. l. is, qui se obtulit.
Secundo casu, quando proponitur post lit. contest. super peti
torio, aut in petitorio respondebit se possidere, & non poterit
agere possessorio recuperandæ: quia esset sibi contrarius. ergo
&c. C. de furt. l. j. Aut non r̄ndit: quia non fuit interrogatus. &
tunc potuit proponere possessorium recuperandę, nec p hoc
24 supersedebitur in petitorio. Nā illa exceptio †, ꝙ prius cogno
scatur de cā spoliatiōis, est dilatoria: & sic nō pōt opponi post
litem contest. vt. C. de excep. l. fi. de ꝓba. l. excep. Et qs sit effe
ctus huius iudicij, qn̄ ille, q̄ cōuenitur nō possedisset, nec fuit ĩ-
terrogatus: habes gl. notabilem. j. de excep. rei iudi. l. si à te. §. j.
25 ¶ † Est modo videndum, qd si secūdo proponitur interdictū
adipiscendæ possessionis: & dic, aut ista iudicia proponuntur
diuersis respectibus: & non est dubium, ꝙ procederet. Aut eo
dē respectu: & tunc aut reus illud ꝓponit ante lit. conte. super
petitorio: & pōt & in petitorio nō ꝓcedereť: Rō, qa reus pro-
ponēdo tale interdictū, negat se possidere. ergo. &c. s̄. de rei vē.
l. fi. Aut re⁹ ꝓponit post lit. cōtesta. & tūc aut re⁹ ante r̄ndit se
possidere, aut nō, vt. s̄. ꝓxi. dictū est. ¶ Restat, qn̄ proponitur
interdictū retinēdæ. Dic aut ꝓponiť diuersis respectibus, & ꝓ
26 cedit vtrūq; iudiciū. † Itē si reus agit interdicto vti poss. & qa
actor eū turbat, & inquietat. nō tn̄ se possidere contendit actor
Constat em̄, ꝙ p hoc pōt intentari vti pos. vt. l. si duo. §. itē vi-
deamus, j. vti pos. & no. p gl. C. vti pos. l. j. Non em̄ video, quid
repugnet, qn ista iudicia ꝓcedāt. Aut agit re⁹ vti pos. respectu
eiusdē possessionis, pro qua cōueniť: qa actor asserit se posside
re. s. nūc: cū ipse actor cōueniť vti pos. & tūc aut actor asserit se
possidere ea possessione, quā habebat ante intentatum petito-
riū: & tūc suspenso petitorio solū sup possessorio ꝓcediť, quia
actor est sibi cōtrarius. Item rōne ordinis. Itē qa si verū est acto
rē possidere, videtur esse renūtiatū petitorio: vt secūdū tertiam
lect. Aut asserit se possidere possessiōe sibi posteà q̄sita: & tūc
poterit vtrumq; iudiciū procedere, ar. huius. §. secundum quar
27 tam lectu. ¶ † Quinta combinatio est, qn̄ vnus prīò proponit
possessoriū: ali⁹ secūdò petitoriū: & sic ecōuersò ad præceden
tē. & dic, si possessoriū primo propositū fuit possessoriū recu-
perādæ: & tunc aut petitoriū secūdo proponiť per modū agē-
di, & nō pōt: qa ille intentando possessoriū tale negat se possi-
dere: ergo nō cōueniť petitorio: vt. s̄. de rei ven. l. fi. Itē, qa causa
spoliatiōis est priuilegiata: vt ante de ea cognoscať: vt. C. si per
vim, vel alio mō. l. j. ad. l. Iul. de vi l. si quis ad se fundū. & C. lo.
l. si qs cōductionis. Aut ꝓponiť p modū excipiēdi: & tūc aut
ille, qui agit possessorio vult an̄ de illa causa spoliatiōis cogno
sci, & nō cognoscetur de dn̄io eadē rōne. Aut assentit, ꝙ sup illa
exceptione dn̄ij cognoscať: & cognoscetur simul de vtroque:
vt extrà de resti. spo. c. j. licet enim suo iuri renuntiare: vt. C. de
pact. l. si quis in conscribendo. Sed si possessoriū primò inten
tatū, est possessoriū adipiscendæ: & tunc aut petitoriū secūdò
intentať diuerso respectu, & post. Aut eodē modo: & non pōt
quia ille, qui proponit tale interdictū negat se possidere: ergo,
&c. vt. d. l. fi. nisi fortè conueniretur rōne possessionis posteà
q̄sitæ. Si verò primò propositū fuit possessorium retinendæ:
tunc aut iste, qui secūdò proponit petitoriū, agit diuerso respe
ctu: & procedunt iudicia. Aut eodem respectu: & tunc pri⁹ co-
gnoscitur de possessione. Non enim simul concurrunt ratione
contrarietatis, & rōne ordinis: & sic etiam potest intelligi. l. in-
certi. tamen hoc casu cognito super possessorio, facilis erit. Nā
iste qui secundò proponit petitoriū, videtur renūtiare suæ pos
sessioni, quā primò se habere asserebat: vt. s̄. dictū est. Iō iudex
illum qui possessorio agit, pronuntiabit in possessione potio-
28 rē: nisi possideret vi, clam, vel precario. ¶ † Sexta combinatio
est, qn̄ simul & eodē tpe vnus ꝓponit petitoriū, alius possesso
rium: & isto casu quodcūq; sit possessoriū, semper debet de eo
pręcognosci. Ita tenet gl. C. de interdi. l. incerti. ꝙ credo verū.
Primò, si vn⁹ ꝓponit interdictum recuperandæ, & alius peti-
toriū. nā hic est cōtrarietas: cū vnus asserat aliū possidere: alius
neget: vn̄ ĩpediť cōcursus ēt rōne ordinis: qa cā spoliationis an̄
oĩa debet tractari. Itē si proponiť interdictū adipiscendę: qa ad
uersarius se possidere contendit: subest ratio contrarietatis &
ordinis. Item in interdicto retinendæ prout agitur: qa aduersa-
rius se possidere cōtēdit: subest cōtrarietas & ordo. Prędicta ve
ra: nisi diuersis respectib⁹ ageret. Tunc enim iudicia cōcurrunt
29 nec esset aliqua regula impediens. ¶ † Septima & vltima com
binatio est, qn̄ vterq; proponit petitoriū & possessoriū: quia
asserit se possessorē & dn̄m: tunc secūdū oēs rōne cōtrarietatis:

a ¶ Obstāte. illa regula. Adde, ꝙ cum opi. Bar. trāsit bal. ĩ. l. edita. C. de ede. & d. Abba. ĩ. c. pastoralis. licet de Bar. mētionē non faciat. Sed Cald. & Anto. de bu. ĩ. c. cū dilect⁹. de cā poss. dicūt hoc ꝓcedere, qn̄ prius est intētatū petitoriū, & secūdò possessoriū & tūc nō admittiť cumulatio. sed vbi prius est intētatū possessoriū, secundò petitoriū, dicūt ipsi, nō videť verū ꝙ dicit Barto. vide Alex. cōcor. opin. vide per te ipsum.

& ratione ordinis iudiciarij debet præcedere poſſeſſoriū:vt.j.
vti poſsi.l.j.§.hoc īterdictū.&.ſ.de iu.l.inter litigatores.&.C.
de rei vē.l.mater.& ibi gl.tangit hanc combinationē. tangitur
etiā in.l.incerti.per gl.expreſsius per Iac.de Are.Ex his rema-
net declarata iſta materia:& patet, ꝙ opi.Petr.non eſt vera:&
patet.in gl.in.l.incerti.quæ tangit iſtas combinationes, ꝙ non
30 dicit ex toto perfectè.¶ Secūdò quæro,†vtrū in caſibus,ī qui
bus dicta iudicia dixi non cōcurrere,ſit neceſſe,ꝙ opponatᷣ ex
ceptio:an ſi non opponatᷣ iudicia ſint nulla, vt ſaltē reꝰ veniat
abſoluendus.Id ꝙ dico, ꝙ dicta iudicia non cōcurrunt, eſt qñ
que rōne ordinis,vel prælationis.& iſto caſu:ſi nō opponatur
iudicia procedunt,& valent:vt.ſ.de euic.l.ſi mancipium.§.j.&
ibi no.& etiam no.C.cōmuni diui.l.ij.& eſt text. extrà.de ord.
cogni.c.cū dilectus.debet ergo iſto caſu opponi exceptio.Qñ
que non concurrunt: quia abſolutoria lata in vno parit exce-
ptionem rei iudi.in alio.Et iſto caſu debet etiam opponi exce-
ptio,aliâs procedunt iudicia:vt leg.fundi,&.l.fundum.j.de ex
cept.expreſsius eo.tit.l.generaliter.ſecundum ſecundam lect.
Quandoque impeditur concurſus:quia electione tolluntur:&
tunc aut iſta duo iudicia proponūtur ſimul:aut ſucceſsiuè vnū
poſt aliud.Primo caſu,debet opponi,aliâs procederet iudiciū
tamen vna perceptione,debet eſſe contentus.arg.j.quorū le-
ga.l.j.§.quia autem.Si enim ex aduerſarij contumacia admitti-
tur concurſus:multomagis ex ipſius conſenſu,qui ex taciturni
tate præſumitur.Pro hoc.C.de ann.excep.l.fina.& ꝙ ibi not.
31 †Sic videtur intelligere Cy.C.communia de leg.l.fi. in princi.
in primo contrario:vbi dicit quē debere cogi ad eligendū par
te inſtante non aliâs.Secundo caſu,quando ſucceſsiuè,tunc nō
eſt neceſſe,quòd opponatur exceptio.Nam cum primum iu-
dicium fuit oppoſitum:ad ſecundum aditus fuit ipſo iure prę-
cluſus:vt.C.de codicil.l.fi.Ideo in ſecundo ſine actione expe-
ritur:poſſet tamen opponere exceptionem facti,ſeu intentio-
32 nis.¶ †Sit tamen cautus reus: vt acta primi iudicij in ſecundo
producat.Nam acta[a] etiam inter eaſdem perſonas,non ꝓbant
in alio iudicio,niſi quis eis vtatur:vt.l.cum anteà.§.fi.C.de ar-
bi.pro hoc.d.l.generaliter.j. de exce.ſecūdū ſecūdā le.Si aliud
diceres, ſequeretur ꝙ iudex de facto ſuppleret: ꝙ eſt falſum.
Quandoque impeditur concurſus ratione cōtrarietatis:& dic
aut contrarietas apparet in vno & eodem iudicio: aut in diuer
33 ſis iudicijs,ſeu inſtantijs.¶ Primo † caſu, pōt iudex ex officio
ſuo reſpuere libellū:vt.l.j.ſ.de officio.aſſeſ.Item etiam pars po
teſt opponere,& repelletur actor:vt.l.j.C.de fur.& ſi ſeruꝰ ex
tero.l.j.vel ſi pars,vel iudex nihil dixerit,ſed proceſſum eſt ſu-
per libello dicta continente contraria:tunc aut in proceſſu etiā
continentur cōtraria:& ſequitur abſolutio ēt parte non oppo
nente.Ipſe enim ſe excludit:vt.l.ij.§.ſed ſi alius. j.quando ap-
pel.ſit.ar.C.de fide inſtr.l.ſcripturæ.& j.de reg.iur.l.vbi repu
gnantia.Si verò proceſſus non continet cōtraria:ſed in eo vnā
partē cōtrariorū elegit,tunc valet proceſſus,& ſuper eo erit iu-
dicandum.argu.d.l.j.§.quia autem.j.quorū legata.inducendo:
vt.ſ.Nam ibi loquitᷣ in actis contrarijs:vt no.gl.in.l.j.C.de fur.
arg.l.fi.C.de anna.excep.& imputet ſibi reus, qui non oppo-
nit.Secūdo caſu,qñ cōtrarietas apparet ex diuerſis iudicijs,ſeu
inſtantijs,tunc aut iſta iudicia intentantur diuerſis tpibus: aut
ſimul & eodē tpe.Primo caſu,dic ꝙ qñq; ſunt contraria,quę e-
lectione tolluntur:& tunc eſt intrare in illam.q.difficilē, an tol
latur ipſo iure,vel ope exceptionis:de quo per Cy.C.de furt.
l.j.in.v.qō.Si dicas tolli ope exceptionis,eſt neceſſe quòd op-
ponatur exceptio.Si verò ipſo iure:tunc eſt idem, ꝙ ſuprà dixi
in his,quę electione tolluntur:vt patet in.d.l.j.C.de fur.Et po
teſt opponi exemplum in hac materia,eo caſu,quando eligen-
do petitorium præcluditur via ad poſſeſſorium retinendæ:vt
ſ.dictum eſt.¶ Quandoque contraria ſic ſe habent, ꝙ non tol-
lūtur electiōe ſimpliciter:ſed intētando ſecundū iudiciū renū-
tiatur primo.¶ Exemplum.ſ.de mino.leg.ſi filius.j. reſponſo
& hac.l.ſecūdū tertiam lect.tunc in primo iudicio, cui videtur
renuntiatū,debet opponi exceptio, quæ ex tacita renuntiatio
ne quæritur:vt.C.de pact.l.poſtquā liti.ſ.de libe.lega.l. nō ſo
lū.§.ſi liberationis verba.& ibi notatᷣ.Si verò intentatur ſimul
& eodem tempore:tunc eſt intrare in aliam quæſtionem:an in
contrarijs impediatur natiuitas actionis?an ſolum exercitium?
ſi impeditur natiuitas, ꝙ tenet Pet.C.de furt.l.j.in.iiij.quæſtio.
non eſt neceſſe,quòd opponatur exceptio: quia non compe-
tit actio: factum tamen debet in iudicio probari ſecundum ea
quæ dicta ſunt.Si verò non impeditur natiuitas,ſed ſolū exer-
citium,quod videtur tenere gloſ.in.d.l.j.C.de furt, tunc debet
opponi exceptio,quæ actionem elideret: aliâs imputet ſibi:q
eam non opponit.C.ſenten.reſcin.non poſ.l.peremptorias.de
probatio.l.excep.Tutius eſt ergo hoc caſu except.opponere.
34 ¶ † Tertiò quæro,nunquid in poſſeſsorio requiratur lit.con-
teſt.vel non:& ſic an reo abſente ante lit.conte.poſsit perueni-
ri ad diffinitiuam ſnīam?Glo.tenet, ꝙ requiritur lit.conte.C.ſi
per vim,vel alio modo.l.fin.in vltim.glo.Gul.de cu. diſputa-
uit hoc multū latè.ſ.de in integ.reſti.l.omnes.& tenet cōtrariū
per ſuas rōnes,quas infra ſubijciā.Mihi videtur Gul.malè di-
cere:& contra tex.& gloſſ.quas ille non allegat.Dic ergo ſic,
aut iudicium poſſeſſorium dirigitur cōtra incertam perſonā:
& non requiritur litem conteſtar.vt.C.de edi.diui.Adriani tol
lē.l.fi.Aut dirigitur contra certam perſonam:& tunc regula eſt
ꝙ requiritur lit.conte.hoc probatur in iudicio retinēdę poſſeſ
ſionis,per tex.inſti.de interd.§.hodiè.&.j.de iti.actuq; priua.l.
j.§.annuū.& ibi no.&.j.vtrobi.l.j.in fi.& ibi no.in prima glo.
Et idem in iudicio adipiſcendæ.vt.ſ.quorum lega.l.fin.in fin.
& ibi nota.in vlti.gl.in.d.l.fin.Idem in interdicto recuperādæ
vt in vlti.gl.in.d.l.fin.C.ſi per vim,vel alio modo.& ibi not.&
hoc arg.videtur ſentire alibi gl.j.de vi & vi ar.l.ſi de fundo.Itē
in interdict.exhibitorijs.no.ſ.de tabu.exhib.l.locū.§.tabulæ.
35 in gl.quæ eſt ſuper verbo,detinet.†¶ Iſta regula fallit in poſ-
ſeſsione,quæ datur ex interdicto carboniano.Ibi em̄ licet miſ-
ſus conſtituatᷣ poſſeſſor.vt not.ſ. ad carbo.l.iij.§.miſſum.tamē
illud iudicium tractatur ſummatim:vt.l.iij.§.cauſæ.eodem.tit.
Ratio poteſt eſſe duplex.Prima,fauore pupilli vt.l.j.§.& gene
raliter.ſ.de vent.in poſſeſ.mitten.Secunda,quia dictæ poſſeſ-
ſionis commodum, ſine aliquo iudicio perdit adueniente pu-
bertate,niſi caueat:vt.ſ.ad carbo.l.de bonis.§.fina. Item illud,
ꝙ dicit Guil. ꝙ reo contumace deuenitur ad diffinitiuam lite
non conte.eſt primò contra.l.iij.§.penu.j.de libe.ho.exhi.Sed ipſe
reſpōdet, ꝙ ibi ideò:qa nō poterat haberi poſſeſsio rei petitæ
quia liber homo exhiberi petebatur. Sed illud nihil eſt: quia
ibi poterat haberi illud, ꝙ per interdictum petebatur,ſcilicet
ꝙ liber homo exhibeatur, & dimittatur, niſi diceres liberum
hominem ibi non apparere:ſed iſtud eſt diuinare.Item eſſet cō
tra gloſſ.l.fin.ſ.ſi per vim,vel alio modo.Item contra id quod
not.ſuprà de operis noui nuntia.l.ſi prius.in vltima gloſſ.quę
eſt additio.& quod no.Azo.in ſumma.vti poſsid.in fi.& Cy.
C.vti poſſ.l.j.in fine.qui dicunt, ꝙ reo contumace transfertur
in eum onus probādi, non autem peruenitur ad diffinitiuam.
Teneamus ergo glo.noſtram.¶ Ad rationes Guil.reſpondeo,
primò dicit ipſe, ꝙ cauſa poſſeſsionis eſt momentanea:& ſic v-
tilis:ergo,&c.vt.C.de ſenten.auth.niſi breuiores. Reſpondeo
falſum eſt, ꝙ ſit vtilis:vt not.C.ſi de momen.poſſ.l.j.in fin.pri.
gloſſ. Secundò probat, poſſeſsio perditur negligentia: vt.j.
de vſucap.l.furtum.§.j.& ibi not.& inſtitu.de vſucap.§.quod
autem.Multo fortius ex contumacia,quę præponderat culpę
vt.ſ.ad.l.Aquil.l.item ſi obſtetrix.Reſpond. illud magis cōtin
git ex obligatione,quę inducit diſpoſitionem animi,quam ex
negligentia:vt ibi not.quæ ratio hic ceſſat.Tertiò probat,ſen-
tentia lata ſuper poſſeſſorio,ęquiparatur ſententiæ latæ ſuper
ſecunda appellatione:quia ſicut non licet tertiò prouocare:ita
non licet prouocare à ſententia poſſeſſorij:ſed ſententia appel
lationis poteſt dari lit.non conteſt.vt.l.fi.§.illud.C. de tempo.
app.reſpondeo,illud ideo,quia lis conteſtata fuit in cauſa prin
cipali,ad quā conteſtationem omnia reducuntur per appella-
tiōem:vt.C.de procura.l.ita demum.Præterà,ibi eſt ex priuile
gio ſpeciali cauſæ:vt ibi dicit tex.& gl.ergo in contrarium ius
commune:& ſic facit pro nobis.Quartò probat:quia procedi
tur,cum non legitima perſona:vt.C.qui leg.perſona.l.momen
taneæ.ergo defectus vnius perſonæ non vitiat:& ſic nec li.con
teſt.Reſpondeo, ꝙ iſtud argu.non concludit. Non enim ſequi-
tur:iſta cauſa habet vnum ſpeciale:ergo aliud, imò magis con-
cludit contrarium, ne duo ſpecialia habeat:vt. C.de dot.pro-
miſ.l.j.Quintò, ꝓbat ī petitorio cōtra reū cōtumacē, fit miſsio
in poſſeſsionē,& trāsfertᷣ poſſeſsio:licet ad hoc prīcipaliter nō
agatur: multò magis in poſſeſſorio: vbi ad hoc principaliter
agitur.Reſpondeo,illa poſſeſsio de facili recuperatur intra an
num.l.ſi quis emp.§.pe.C.de preſcri.xxx.an.ſicut dictū eſt in
poſſeſsione carbo.Et ſi dicis,poſt annū parat præiudicium ma
gnum: dico illud propter nimiam contumaciā, vt ſtatim dicā.
Sextò,quia in contumaciā partis proceditᷣ ad dñij tranſlationē
vt.ſ.de dam.infe.l.ſi finita.§.Iul.&.l.prætoris officiū.in princi
pio,multo magis ad tranſlationem poſſeſsionis.reſpondeo.il-
illud propter nimiam contumaciam:quia patitur contra ſe in
terponi primū,& ſecūdū decretū.Nam & hoc idem fateor, ꝙ
ex ſecundo decreto transfertur poſſeſsio.Septimò, probatur
in poſſeſſorio adipiſcēdæ,per caſum.l.C.de edi.diui.Adri.tol.
l.fi.Reſpondeo,illud poſſeſſorium non intentatur contra cer-
tā perſonā,cū ſit legitimus contradictor:vt.ſ.dictum eſt.Octa-
uò,probat in poſſeſſorio recuperandæ:quia ſi licet mihi cōgre
gare amicos,& mea authoritate recuperare:vt.l.iij.§.cum igit.
infrà.de vi & vi arma.multò magis cum iudice,Reſpondeo,il-
lud per-

a ¶ Nā acta. Adde tu, & aduerte hic dictū Bar. ꝙ alleg. ꝓ no. Mathe. ſuo not. clxj.& ſeqᷣ ēt Alexā.de Imo.ī.l.ij.circa fin.C.de edē.& ī cōſ.lxxxij. col.pen.in.j.volu.

lud permittitur parti incontinenti : cum liquet se esse expulsam: iudici hoc etiam permitteretur, si sibi liqueret. sed liquere non potest. nisi vtraque parte presente : vt. l. fina. C. si per vim vel alio modo. ergo, &c. Nonò idē probat: quia hoc contingit in causa restitutionis in integrum: vt. ṡ. de min. l. in causæ. §. causa cognita. Respondeo, vide quòd dicit Cynus. C. si vt se ab heredi. absti. auhent. si omnes. in vltima quæstione. & non obstat. Decimò probat in possessorio retinendæ: nam possessoria retinendæ duplicia sunt, & in eis quilibet est actor, & reus : vt. j. de interdict. l. ij. in princip. & l. si duo. §. j. ꝟ. vti posśid. sed actore absente potest ferri diffinitiua: vt. C. quomo. & quando iud. auč. qui semel. ergo, &c. Respō. licet vterq; dicatur actor & reus: tamen ille fungitur partibus actoris quātum ad hoc, qui prio ad iudicium prouocauit: vt. ṡ. de iudi. l. in tribus. Hoc ostendo per rationem, lit. contesta. habet duo extrema. scilicet assertionem actoris. & negationem rei: modò statim, cum actor proponit libellum, asserit: & sic lis ex parte sua est quasi contestata. & ista ratione ius voluit, quòd eo absente posset ferri diffinitiua. Ita dicit Pet. in. l. edicta. in vltima q̄one, ergo illa: aut habet locū in duplicibus iudicijs, solum in eo, qui primum ad iudicium prouocauit libellum dando. istę sunt rationes suæ in effectu: li-

36 cet ipse latioribus verbis vtatur. ¶ Quartò q̄ro, † his casibus, qb⁹ procedit possessoriū & petitoriū, vtrū dicta iudicia sint ea dē sn̄ia terminādaʔ an verò de eo prius iudicetur, de quo prius cōstatʔ decretistę dicūt, ꝙ eadē sn̄ia deberet termīari, siue ambo ab eodē ꝓponanť: vt extrà de cau. pos. & ꝓprie. c. cū dilectus. Siue vnum iudicium ab vno, aliud ab alio : vt extrà de ordin. cog. c. cum dilectus. Pet. & Cy. in. l. incerti. C. de interdic. in. ij. q. Si eorum verba consideres videntur dicere, ꝙ super eo iudicio prius pronuntietur, de quo prius constat. Quid ergo dicemusʔ Breuiter dico: aut vtrunq; iudicium ab vna parte intentatur: & tunc de iure nostro potest iudex separatim pronūtiare. Nulla enim est ratio impediens, non solū hic, vbi sunt duo iudicia: sed etiam si esset vnum iudiciū habens plura capitula. casus est. ṡ. de iud. l. non idcirco. in prin. & ibi casus. facit. ṡ. de mino. l. etiā. §. ex causa. & ꝙ no. per doct. C. si aduer. rē iud. l. Discrepat ergo in hoc ius ciuile à canonico: & hoc sentit gl. extrà

37 de cau. pos. & ꝓpri. c. ij. † Si verò petitorium proponiť ab vno, possessorium ab alio: tunc debet eadē sn̄ia terminari, etiā de iure nostro ꝓpter naturā conuentionis & reconuentionis: vt. l. j. in fi. ꝟ. quæ sent. sine ap. rescin. Solet dici, in auč. & cōsequenter C. de sent. & inter. om. iu. & no. ṡ. de iudi. l. ꝙ prior. & ita loquiť

38 c. cū dilectus. de or. cog. † Prædicta vera, in eo casu, quādo ī pos-

a sessorio requiritur lit. contest. Si verò[a] non requiritur, sed summariè proceditur: tunc fortè non haberet locum materia reconuentionis secundū ea, q̄ no. per Cyn. in auč. & consequenter. in

39 vij. q̄ō. ꝙ hic non examino. ¶ † Quis autem sit effectus vtriusque iudicij: & qualiter fiat executio: dic, vt ibi no. ꝑ Cyn. in. d. l. incerti. in. ij. q. quę quātū ad hoc satis perfectè loquitur. & fuerunt verba Pet. ꝙ tenet Ioā. and. in. d. c. pastoralis. circa finem.

40 ¶ † Quintò & vltimò q̄ro, quid de īterdictis exhibitorijs: vtrū debeat præcedere petitoria iudiciaʔ Glo. iuris canonici dicit, ꝙ sic. vt in interdictis. de libe. exhib. & de exhib. tab. & sic intelligunt quidam decretalē pastoralis. ṡ. allegatam. vt ibi no. ante finem magnæ gl. Certè minus bene intelligunt interdictū de lib. exhi. Nam continet in se causam proprietatis: non ergo præcedit proprietatis quæstionem, sed in eo totum ius finiť proprietatis & possessionis: vt. l. ij. §. quidā. j. de interd. Sed bene pōt dici, ꝙ est pręparatoriū alterius interdicti. s. de liber. deducendis: vt. ꝟ. de lib. exhib. l. iij. §. j. ¶ Illud verò, ꝙ loquitur de interdicto de tabulis exhibendis, verum dicit, quod debet præcedere adeò, ꝙ si super petitorio lis sit contes. amplius non poterit agi interdicto: vt. ꝟ. de tab. exhib. l. fi.

¶ LEX. XIII.

Pomponius refert. ¶ Rei mobilis ꝑditur possessio ciuilis. cū non potest adipisci naturalis, homine excepto hoc dicit.

✣ SVMMARIVM. ✣

1 *Vtens accessione sui actoris, illa utitur cum sua causa, suisque uitijs.*

2 *Authen. malefidei. C. de præscri. long. temp. loquitur in rebus immobilibus & non habet locum in mobilibus.*

Item loquitur in domino ignorante.

Item in primo emptore, qui emit à malefidei possessore.

Dicta auth. non corrigit, sed determinat hanc materiam. ibi. Item dicta auč. loquitur in uniuersali successore, non in singulari. nu. 3.

4 *Hic. §. loquitur & de uitio reali, & de personali.*

5 *Vitiū uis expulsiuæ, uel ablatiuæ, dicitur reale: compulsiuæ est personale.*

6 *Vitium clandestinitatis, quòd non sit uitium reale.*

7 *Possessio precaria, quando sit uitiosa uitio reali, & quando personali.*

8 *Vitiū litigiosi, q. sit personale. Et quid in re pupilli, uel fisci, uel in fundo dotali, an dicatur realia, uel personalia: ubi, q. quasi realia, nu. 9.*

Cum quis adminiculo. ¶ † Qui vtiť accessiōe sui autho-

1 ris, vtitur cū sua causa, suisq; vitijs. h. d. Præmitte primò, ꝙ quedā sunt vitia personalia. s. mala fides: quędam sunt vitia realia. s. res furtiua, & similia. Quædam quasi realia: vt. ꝟ. diceť. & de realib⁹ & personalib⁹ pōt hic loq. ¶ Hoc præmisso ad euidentiā venio ad casum, & legitur duob⁹ modis. Primo, vt dicať adminiculū, cū vult tpa sui authoris adiungi. & ista clara. Secundo, vt dicatur adminiculū eoipso, ꝙ habet titulum ab eo, & hoc ꝓcedit sine dubio in vitio reali. Potest etiam intelligi ī vitio personali: & tene exempla huius leg. ꝟ. eo. in. j. glos. ibi vel pone: & ibi idem posset poni. Et secundum lect. ibi. vel pone. oportet ꝙ ponatur in eo, qui habet cām lucratiuā : vt probatur ī. d. §. si quis autem: sed non congruit literæ: quæ dicit venditoris. & sic est causa onerosa. Preterea, alia ratione nō est bona: quia illa exceptio pōt opponi contra actorē, & successorē eius agentem. et non posśidētē. vt hic. hæc verò habet locū in posśidente. Item secundū aliā lect. ibi. itē posset poni. loquunť in successione vniuersali. cōtra ista tex. q expressè loquiť in singulari: ergo prima in vitio personali: secūda in vitio reali. ¶ Contra primā opp. j. de diuer. & temp. præscrip. l. an vitiū. Sol. hic volebat vti accessione sui authoris, ibi non. ¶ Opp. in auč. vt spon. lar. §. rursus.

2 posita. C. de præscrip. long. temp. auth. malę fidei. solu. gl. † loquitur in rebus immobilibus, in rebus verò mobilibus non reperiť imutatū. Itē auč. illa loquiť dn̄o ignorāte: eo sciente nihil

b est immutatū[b], vt ibi patet. Itē loquiť in primo emptore, qui emit à malæfidei possessore: secus in eo, qui emeret prīo ab emptore bonæfidei: & sic illa auč. istā materiā determinat, nō corrigit. ¶ Opp. ꝙ omnis præscriptio currit tpe. xxx. an. vt. l. sicut & ista gl. tenet, ꝙ de possessione vitiosa fit accessio ad aliā non vitiosam ꝓ præscriptione longisśimi tpis. xxx. vel. xl. an. & incipit licet ergo, &c. & hoc videbitis. j. e. l. §. fin. in fi. Sed in præscriptione. x. vř. xx. an. non fieret accessio. Vlterius videť, ꝙ oīno noceat successori vitium authoris: vt. l. cū hæres. ṡ. de diuer. & tempo. pręscrip. Solu. ibi loquiť in vniuersali successore: hic

3 in singulari. ¶ † Oppo. de. l. vitia. C. eo. & l. sequitur. §. ꝙ auč. j. tit. j. & §. ꝙ autē. instit. de vsucapi. Sol. ibi de vitio reali : hic de

4 personali: & sic concordat cum lec. secūda. ¶ † Quæro ergo an hic loquatur de vitio reali: vel personaliʔ de vtroq; potest ītelligi: ideò Azo ponit, vt vtatur adminiculo authoris sui, scilicet in vitio ꝑsonali. ¶ Quero, an ista vitia vi, clā, vř ꝑcario, sint vitia

5 realia, vel ꝑsonaliaʔ † Et glo. quæ est hic, prout dicit, de vi dicit ꝙ sunt tres violentiæ: vna est expulsiua, vel ablatiua : & ista est realis: compulsiua est personalis. institu. de vsucap. §. quod aūt & l. sequitur. §. quod autē. ꝟ. titu. j. &. C. quod me. cau. l. iij. dic. vt ibi. ¶ Quero, quid de quasi violentia. vt. l. cum quærebať. C. vnde vi. & dicam idem, quod de clandestina. ¶ Quero, quid

c de clandestina[c] & recita glos. † Sed de possessione clandestina

6 habes in. l. quare. j. tit. j. & insti. de vsucap. §. ꝙ autem ad res. ꝙ non est vitium reale, facit illud, ꝙ notať in. l. cum quærebatur. C. vnde vi. Pro hoc facit, licet videatur facere in contrarium. & non facit, ꝙ not. j. ti. j. l. seqť. §. itē si occupaueris. hoc tenet gl. q̄

7 est ī. l. vitia. C. e. ¶ † Quero, an possessio precaria sit vitiosa vitio realiʔ Et respondeo, ꝙ sic, per hunc tex. gl. dicit contra, videbitis in. §. si is, qui precario. ꝟ. ea. l. & Dyn. & Cy. referunt in l. vitia. C. eo. ꝙ precaria dicitur iusta, donec animus domini ad est: sed postquā incipit non habere domini voluntatem : quia reuocat, secus: vt. ꝟ. de precario. l. fi. Sed illud verum, si ille qui posśidet naturaliter, precario non volens restituere priuat me ciuili, & trahit ad se, vt in. §. qui ad nundinas. & tunc violentia illa esset realis: quia verè violentia est, sed si precarium habeat ciuilem naturalem, licet precario, nolens restituere, non est vitium reale, sed personale: quia talis possessio est similis possessioni creditoris: vt. ꝟ. e. l. §. si is quiprecario. sed si creditor non vult restituere, & iniustè vendit, non est vitium reale in re īmobili. In re mobili posset committere furtum: & tunc esset res vitiosa propter furtū: aliàs non: vt. C. si ven. pig. aga. l. ij. & quod

8 ibi not. ¶ † Quæro. vtrum vitium litigiosi sit realeʔ & dic. ꝙ nō

9 vt. l. j. C. de præscrip. long. temp. & l. vitia. C. eo. ¶ † Quæro, quid in re pupilli, vel fisci: vel in fundo dotaliʔ & dicuntur quasi realia: vt. l. bonæfidei. ṡ. tit. j. quia transeunt in singularem successorem. facit. ꝟ. ti. j. l. cū vir. Sed circa hoc dic: vt. ꝟ. ti. j. l. sequitur. §. si dominus. Ex prædictis collige distinctionē ex te: aut sunt vitia realia, vel quasi, aut personalia. Si de personalib⁹, aut obliga. vniuersali. aut singulari: si singulari : aut vtitur adminiculo authoris, aut non. Si vtitur, aut quo ad pręscriptionem lōgi temporis, aut quo ad pręscriptionem. xxx. annorum: vt ex prædictis patet.

✣ POMATES.

a ¶ Si verò. qs autē. Vide ale. cōs. xlv. ī. iij. vol. vbi sequ. Bart. hic, ꝙ q̄n intentatur petitoriū simul & possessoriū, ꝙ debeť super vtroq; pronūciari etiā cuius effectus sit hoc.

b ¶ Immutatū. Ad de secūdū Alex. ꝙ cōiter doct. videntur trāsire cū hac prīa fallē. sed Imo. ī. l. quare. ī ti. j. tenet cōtrariū. & Sali. ī. d. auč. Host. in tit. de præscrip. §. q̄ sint necessaria. versi. iiij. vt distinguať. Tn̄ dicit ale. nō recedēdū à cōi opin. Cui inquātū ponit sextā fallē. An q̄n malæfidei debitor alienat rē alteri ꝑ se ēptā: qa emptor bonęfidei ꝑscribit aduersus hypothecā longo tpe. Adde, ꝙ ī terminis cōsuluit Ol. cōs. xix. & ꝙ refert Io. an. ī addi. Spe. ī ti. de ꝑscript. §. j. fuit ipsi⁹ Old. referēs ēt lac. de bel. Et de hac materia vide ēt ꝑ Paul. de ca. cōsi. ccxij.

c ¶ Clandestina. Ad de secundū ꝙ cōiter do. tenēt, ꝙ sit vitiū ꝑsonale: et ꝙ idē tenet glo. ī. l. cū qrebať. C. vnde vi.

Præterea quæritur. ¶ Emptor vtitur accessione venditionis:& venditor emptoris,facta redhibitione hoc dicit. ¶ Oppo.extra gl. de.l.si à te.§.fina.j.de exceptio.rei iudica.Solutio.vt ibi gloss. not.

Si liber homo. ¶ Non vtitur quis accessione eiꝰ à quo causam non habet.h.d. Ad euidentiā tu iuuenis præmitte,ꝙ liber,vel alienus seruus,bona fide possessus,non quærit possessori extra rē, vel operā.Modò pone,ꝙ liber homo,vel seruus bonafide possessus quæsiuit aliquid extra rem,vel operā:ex quo sibi, vel domino quæsiuit proprietatem,possessionē verò,quæsiuit possessori: nunc ille possessor illā rem restituit ipsi libero,libertate detecta:vel dño & sic sibi restituit tanquā suā.cū ab isto possessore liber,vel domino minus non habeat causam,non potest vti accessione successoris hoc dicit. ¶ Opp.& videtur,ꝙ etiam possessionem nō quęsiuit possessori extra rem,vel operā suam:vt.l.j.§.per eum.s̄.e. sol.quæsiuit : quia animo gessit, sicut cuilibet extraneo:vt.l.si me in vacuam.j.eodem. ¶ Opponi.j.eadem.l.§.si iussu.solut. vt ibi.

a **Quæsitum.** ¶ Ex possessione nō cōtinuata,[a] non datur accessio.hoc dicit. ¶ Oppo. alia causa est emptoris,quam hæredis : vt.l.an vitium.j.de diuer.& tē. præscri.coniuncta.l.cum hęres.e.tit.Solu.quo ad alia loquitur ibi. ¶ Quero,si hęres fuit malęfidei : defunctꝰ bonę,an noceat? Glo.hic,quòd non,secus in emptore:vt hic in glos.probatur.j. tit.j.l.hæres.in prin. ¶ Sed contra.s̄.tit.j.l.quæsitum.§.j.sed ibi loquitur quo ad acquisitionem fructuum:hic quo ad præscriptionem.

Non autem. ¶ Legitur in gl. tribus modis.Prima lectura non applaudit literæ . nisi dicas econuersò . illa dicatur iuncta morti, quā habuit per se illa non dicatur iuncta,quæ fuit authoris sui. Secunda lect.non ꝓcedit,quia diuersificat possessionem:sed qualitatem possessionis.Tertiam licet quidam tenēt:sed certè leges, quas allegat,loquuntur,quando quis desinit possidere per mortem:tunc vtilitatis causa.&c.vt.j.ti.j.l.acceptam.Gl.dicit,ꝙ quis desijt possidere in vita.& ideò sicut nō daretur accessio defuncto.sic nec hæredi.vt.j.ti.j.l.naturaliter.diceres,ꝙ desijt possidere eo mō, quo dicitur in.§.si is,qui precario.vel quòd dedit pignori.&c. ¶ Quærit gl.quid in venditore,qui possessionem non perdit, cum ad alium non peruenit : & posteà habuit eam emptor: an prodest emptori?& glo.dicit quòd sic:& malè, & cōtra.l.naturaliter.j.tit.j.dic, vt dixi.s̄.proximè.

a ¶ Nō continuata. Adde secūdū Pau. de ca. in le. Padua na motus ex isto tex.ꝙ matrimoniū medio tpe contractū inter natiuitatem illegitimę ꝓlis, & matrimoniū postea cōtractū cū ipsa cōcubina, impedit legitimationē filiorū per subseqns matrimoniū & an hoc sit verū hodiè, remittit se ad no.per Io.and. & ī regula sine culpa,in mercu.

b ¶ In dotem quoq; Adde,vt per Pau. de cast.consil. clij. & Bal.consil.cxlij. incipit.ex actis factis.lib.ij.

SVMMARIVM.

1 *Vir possidet rem dotalem,& non uxor.*
Vsucapio ex sola ciuili procedit.
2 *Vir ,quod sit dominus rerum dotalium,& non uxor.*
3 *Vir, quando possit præscribere rem dotalem ? & quando utatur accessione authoris.*

b **In dotem quoque.** [b] ¶ Quæro,vtrū†rem dotalem possideat maritus,
1 vel vxor?gl.dicit,ꝙ hic est arg.ꝙ vir possidet,nō mulier. Probo,naturaliter vir possidet:quia insistit corpore ciuiliter:quia vsucapit,& sibi datur accessio:vt hic.& vsucapio ex sola ciuili procedit:vt.l.j.§.per seruum.s̄.eo.dixi plenè.in.l.iij.§. ex contrario.& ita tenet glo.& idem tenet in .l.sciendum.§.si fundus. s̄.qui satisd.cog. ¶ Secundò induxit†in arg.ꝙ vir est dominꝰ,
2 & non mulier:& inducit hoc modo. Eo casu,quo traditio facta à non domino operatur vsucapiendi conditionem, eo casu facta à domino , operatur dominij translationem:vt.l. clauibus. s̄.de contrahen.emp.&.j.e.l.§.si iussu.sed hic transfertur à muliere non domino,vsucapiendi conditio:ergo si domina,transfert ī virum dominiū.Quærit gl.†qd si malam fidem habebat?
3 Et dic,vt glos.secundū ista tempora:quia vir potest vsucapere spatio longi temporis : tamen non vtitur adminiculo sui authoris:vt dixi in.§.cum quis.s̄.ea.l.licet secus hodiè: vt ibi dixi quia pręscriptione completa tenetur vir restituere rem mulieri.& sic ei ei prodesse:vt.s̄.de dona. causa mor.l.si alienam.s̄.solu.matri.l.si alienam.& ibi est casus expressus. Sed si res rediret ad mulierem ante præscriptionem completam , & duraret mala fides:non daretur ei accessio ad pręscriptionem longi tēporis:sed ad præscriptionem longissimi temporis.sic.j.ea.l.§. fi.& ibi no.& dixi.in.§.cum quis.

SVMMARIVM.

1 *Possessio precaria donec uoluntas durat,non est uitiosa: sed ea cessante, sic.*
2 *Possidens precario ciuiliter & naturaliter,æquiparatur creditori possidēti.*
3 *Possessio precario tradita emptori, habetur pro uera traditione.*
4 *Precario qui concessit omnem possessionem,an possit rei uendicatione conueniri:remissiuè.*
5 *Possidens tantum ciuiliter , potest rei uendicatione conueniri.*
6 *Rei uendicatio,quod detur contra detentatorem. Adde ad Bart. hic. Alexand. in le. officium suprà de rei uendicatione. & Areti.in cap. examinata.de iud.*
7 *Sententia lata contra ciuiliter tantum possidentem , non nocet naturaliter possidenti.*
8 *Sententia lata contra colonum,an noceat domino?remissiuè.*

Si is qui precario. ¶ Eius , ꝙ à nobis precario possidet, datur nobis accessio recisso precario.h.d. ¶ Oppo.ꝙ non sit accessio,sed continua possessio,cum ille , qui concedit precario,retinet ciuilem: vt.j.de preca.l.habet.§.eum.Sol.hic fuit actum,ꝙ vtraq; trans-
1 feratur. ¶ Op.ꝙ †ex precaria possessione non fiat accessio:qa est vitiosa:vt.s̄.ea.l.cum quis. Solu.non est vitiosa donec durat voluntas:sed ea finita,sic:vt.ibi dixi. ¶ Oppo.& videtur,ꝙ hic cesset accessio,quasi sit facta interruptio.& forma oppo. vt in gl.quæ dat tres solu.Prima non placet:quia si cessaret,non daretur accessio:vt.d.l.sicut. Secunda solu.est vera,quam tenemē
2 ti.†Quod ille, qui possidet precario ciuiliter & naturaliter,ęquiparatur creditori possidenti.ꝙ facit ad id ꝙ dixi.s̄.e.l.§. cum quis. Tertia solutio.dicit,vt omnem euites oppositionem,&c. Sed certè per hoc non video , ꝙ euitetur oppositio : nisi dicas ꝙ ille emptor medio tempore compleuit vsucapionem: & tūc bene sequūtur allegata in gl.s̄.de condi.indebi.l.indebiti.§.sed & si possessionem.&.de donatione causa mortis . l . si alienam. Sed hæc non videtur bona: quia precario possidens , non potest complere vsucapionem. vt hic:nisi dicas , quòd complet eā, ei qui habet precario : & sic est idem cum præcedenti. Vel
3 dic,quòd†i emptore hoc est speciale,ꝙ licet sibi sit tradita precario,habetur pro vna traditione:vt de act.emp.l. Iulianus.§. possessionem.& ideò tunc pręscribit & datur accessio.tenesecundam.& quod hic dicit tex.quòd non vtitur accessione: vt s̄.dic scilicet quo ad sui commodum. ¶ Quæro, an durante pre
4 cario,&c.dic,vt in glo. ¶ †Quæro, vtrum ille, qui concessit precario omnem possessionem, possit conueniri rei vendicatione? & dic , vt in gloss.ꝙ non.& est casus.j.titulo.j.l. serui nomine.
5 ¶ Quæro,†an ille,qui tantum ciuiliter possidet,conueniri possit rei vendi.& gl.dicit,quod sic.Casum habes in leg. cuiuscunque.§.primo.s̄.de vsufru.& ad exhib.l.iij.§.fin.& gloss.super rubr.s̄.de rei vendi.& gloss.in.leg.secunda.C.vbi in rem actio
6 & ibi per glo.& Cy.Per istam †gloss.habes, quòd ille,qui possidet ciuiliter, vel naturaliter, vel detinet : potest conueniri rei
7 vendi. Quæro†,an sententia lata contra eum. qui ciuiliter possidet,præiudicet ei,qui naturaliter possidet? Gloss. quod non:
8 vt dictis legibus probatur.Sed an †sententia,& executio facta contra colonum noceat domino? vt eum possessione priuet.dicam in.l.peregrè.§.quibus.j.eo.

Ex facto quæritur. ¶ Ex vitiosa possessiōe non datur accessio hoc dicit.

SVMMARIVM.

1 *Authoritas iudicis in faciendo restituere rem ,quid operetur?*
2 *Agens publiciana,si obtinuit,an efficiatur dominus.*
3 *Agens triticaria,& obtinens,an efficiatur dominus:uel habeat usucapiendi conditionem.*
4 *Agens rei uendicatione,& succumbens: an transferat in conuentum dominium?remissiuè.*

Si iussu iudicis. ¶ Iste.§. est valde solēnis & subtilis:sed ī tex.facilis.& breuiter. h.d.secundū verā lec. Authoritas iudicātis facit,vt eius rei,quę mihi restituiť,vt mea,trāsferať vsucapiēdi cōditio.h.d. ¶ Op. & videtur, ꝙ si res mihi restituatur , datur accessio ex persona restituentis:vt.s̄.ea.l.§.si liber homo.Glo.hic & ibi,dat plures sol.ex quibus colligitur variatio lecturarū. Prima solu.quæ ibi ponitur, est, quòd hic in actione personali est restitutio facta: ibi ex reali.& secundū hoc non haberet scrupulum,per.l.non solum.§.si mihi.j.ti.j.Et ratio est:quia non datur accessio ei,qui non habet causam restituendi,vt per totam istam legem: & sic cū hic egit psonalis habet causam restituēdi. Alia lectura est,ꝙ agitur personali triticaria,vel publiciana,de quibus.j. dicetur. Vel dic,ꝙ hic reali egit : & hoc operatur authoritas iudicis restituere iubētis:& ista est vera. ¶ Et ad istā opp.qa si egit reali, obtinuit:ergo erat dominus:vt.s̄.de rei vendica.l. in rem.& sic non præscribit.frustra ergo quæritur de accessione. Sol. dic ꝙ nō erat dominꝰ in veritate ipse agens,licet obtineret:nec etiam restituēs:vt.j. videbitis. ¶ Itē opp . ꝙ in quibus casibus dominus nō transfert dominium, in illis non dñs,nō trāsfert vsucapiendi

piẽdi cõditionẽ:vt.l.clauib⁹.s̃.de cõtrah.empt.Sed hic dñs nõ trãsfert do
miniũ:vt.l.iij.§.subtilius.s̃.de cõd.ob cau.ergo nõ dñs nõ transfert vsuca-
piẽdi cõditionẽ.Rñdet gl.ꝙ illa regula fallit in pupillo,& in aliis.Eodem
mõ fallit hic.Sed illud nõ est verũ:qa illa rõ,q̃ est in trãslatiõe dñij,quare il
lud prohibetur trãsferri,est,ne pauperiores efficiant̃: vt in viro & vxore.
No.in.d.l.si vir.Illa rõ nõ habet locũ in re aliena vendita.& iõ eadẽ rõ nõ
est in trãslatiõe cõditionis vsucapiẽdi.& iõ fallit: sed hic in vtroq; eadẽ rõ
a est.Dic ergo:ꝙ illud [a]operat̃ authoritas rei iudicatæ:vt ꝓbat̃ in.l.iij.§.itẽ
quæri põt.s̃.de reb⁹ eorũ.&.l.iij.in fi.s̃.de publiciana.Et ista est not.rñsio.
Nõ ob.l.iij.§.subtili⁹.qa ibi trãsferebat̃ sine authori.iudicis.Dicit ne verũ
ista gl.Pet.determinauit cõtra istã gl.vt refert Cy.in.l.j.C.cõia vtriusq; iu
di.Sed ista gl.dicit verũ,quicquid dicat Pet.est casus.s̃.de statuli.l.statuli
b beri à cæteris[b].in fi.&.l.statuliberũ.§.nõ solũ.& no.gl.institu. de offic.iu.
in fi.&.l.sunt & aliæ.in fi.s̃.de pu.Hoc ẽt ꝓbat̃ per.l.si per errorẽ.j. tit.j.
1 vbi est casus.& ibi dicam.¶ Videamus ergo† quid operatur authoritas iu
dicis?Rñ priò operat̃,ꝙ licet res mihi restituatur,vt mea,trãsferat̃ ĩ me do
miniũ.s̃.ꝓbatũ est:licet secus esset aliâs.Secũdò operat̃,vt eadẽ rõne,si re
stituẽs nõ est dñs,trãsferat vsucapiẽdi cõditionẽ:vt hic.Tertiò operat̃,ꝙ
licet ille cui facta est restitutio.nõ sit bonęfidei:tñ ei⁹ possessio dicit̃ iusta:
vt.l.generaliter.s̃.de noxali.dixi.s̃.de dã.infe.l.si finita.§.si de vectigalib⁹.
¶ Quartò operat̃,ꝙ licet ille,cui restituit̃,nõ habeat cãm à restituente,sed
ab alio:tñ põt vti accessiõe ex persona restituẽtis:vt hic: secus esset aliâs:
vt.s̃.ead.l.§.si liber homo.¶ Quintò operat̃,ꝙ licet possessio restituentis
fuerit vitiosa:& sic ex eadẽ nõ fieret accessio:tñ ꝓpter iudicis authorita-
tẽ fiet:vt hic.&.s̃.ꝓxi.§.cõtinuãdo istos.§.sil̃.Et ꝙ hic sit magis ver.quã
§.Sed certè iste qntus,& tertius casus nõ placet:qa cõtra casum.j.ꝓ emp.
l.q fundũ.§.q bona fide.Remanet ergo specialitas in tribus p̃missis:scili-
cet,ꝙ trãsferes dñiũ, si es dñs:& vsucapiẽdi cõditionẽ,si ñ es dñs: & vtar
accessiõe tua,si tñ tu es bonęfidei:& ẽt ecõtrario sic in hoc.§.est. ¶ Quæ-
2 ro,† qd si egi publiciana & obtinui cõtra te?Rñdeo,si es dñs trãsit ĩ me do
miniũ:& si nõ,trãsit vsucapiẽdi cõditio & illud tenet gl.dũ dicit,ꝙ egi pu
bliciana.Itẽ possessio tua accedit possessioni meę:licet à te cãm nõ habeã
& hoc vult iste.§.Sed quia dixi dñium trãsferri,qũo est,cũ illę,q agit pu-
bliciana:nõ dicat se dñum: vt.§.aliæ.insti.de actio.l.j.s̃.de publi. & hic di
cit̃,ꝙ trãsit dñium,si agit publiciana,& ei restituit̃.Sed sustineam⁹ gl.per
dictã.l.statuliberi.§.qntus.vbi agit petitiõe hr̃ditatis , & nõ dicit se dñm
vt.l.& nõ tm̃.s̃.de peti.hære.Et si restituis mihi,& es dñs , trãsfers in me
c dñium:vt.d.l.statuliberi.ĩ fi.Sed ad cõtrariũ[c] respõde,ꝙ q agit publicia-
na dicit se dñm:nec tamen dicit se nõ dominũ : qa si diceret se nõ dominũ
nõ haberet bonã fidẽ:quia tũc nõ pręscriberet,ꝓ cõsequẽs nõ haberet lo-
d cũ[d] publiciana vt.l.eũ q.s̃.de publi.¶ Quæro†,ago triticaria, an si es dñs
3 trãsfers in me dominiũ:si nõ es dñs vsucapiẽdi cõditionẽ.Et gl.videt̃ dice
re hic,ꝙ sic.Sed scias,ꝙ triticaria est generalis actio: vt.l.j.s̃. de tritica . &
primo casu bene dicit gl.ꝙ si egi generali ad dominũ.si haberes, & posses
sionem tanquã cõtra obligatum:secus si egi triticaria,quę nudam posses-
sionem aduocat:vt.l.ij.s̃.de tritic.qa tũc nõ p̃iudicaret sibi in petitorio:vt
l.& an eandẽ.in fi.j.de excep.rei iudi.nõ transfertur vsucapio, sed posses-
sio restituentis,si esset bonęfidei,& habilis ad vsucapiendũ, accederet ei,
cui facta esset restitutio , si ille aliunde habeat titulum, & causam vsuca-
4 piendi.& hoc mõ intelligit̃ hic.¶ Quæro,† qd si egi rei vendicatione,&
res fuit mihi restituta?Et habet locum ꝙ dixi.Quid si agẽs succubuit:quia
reus conuentus obtinuit: an si agens erat dominus dominium transferat
in conuentum?non dico hic.tex.& gl.est in.l. exceptio.j.de exce.rei iudi.
in fine titul.

Sed & le[illegible]tario. ¶ Legatario dat̃ accessio ex persona de-
functi:& ex persona hæredis.h.d . & hoc
in legato cõdit[illegible]edit sine dubio.In puro verò videt̃ cõtra:qa lega
tarius habet c[illegible]ncto,nõ ab hærede.j.de furt.l.à Titio.ergo ex pos
sessione hær[illegible] debet fieri accessio: sed quia hæres est eadẽ persona
cum defuncto.[illegible]hic est secus,quàm in contrario.

SVMMARIVM.

1 *Accessio de possessione uitiosa ad aliam præscriptionem longi temporis, quòd fiat de iure ciuili.& nume.3.*
2 *Accessio qualiter detur?*
4 *Possessio in dubio præsumitur continuata, si probatur possessio authoris octo annorum & mea duorum.*

1 Præterea nec vitiosæ. ¶ Quæro† vtrũ ad p̃scriptio-
nẽ lõgi tpi, fiat accessio de pos
sessiõe vitiosa ad aliũ? & gl.tenet,ꝙ sic.Et idẽ tenet.s̃.ea.l.§.cũ qs.Ex præ
2 dictis† collige distinctionẽ , qualiter dat̃ accessio,sic.Aut q vult accessio-
nẽ nullo mõ possidet:nec ꝑ se,nec ꝑ aliũ:& tũc nõ habet accessioné:vt.s̃.
ꝓxi.§.Aut possidet in totũ ꝑ aliũ:& tũc habet accessionẽ,sicut si posside
ret ꝑ se:vt.s̃.e.l.§.si is qui p̃cario.& ibi no.Aut possidet ꝑ se:tunc aut eius
possessio est iniusta,& n[illegible]abet accessionẽ:vt hic nisi fortè ad præscri-
ptionẽ.xxx.anno.vt dic[illegible]ut est iusta:& tũc aut vult vti accessione
ei⁹,à quo cãm nõ habuit,[illegible],nisi cũ iudicis authoritate fuerit facta
restitutio:vt.§.si liber.&.§.si iussu.Aut à quo cãm habet:tũc aut possessio
medio tpe fuit possessa ꝑ aliũ.nõ põt:vt.§.q̃sitũ.Fallit ĩ hærede : vt.§.sed
& legatario.Aut fuit possessio cõtinua:& tũc, aut possessio authoris erat
vitiosa,aut nõ.Prĩo casu,aut quo ad pręscriptionẽ.xxx.annorũ fit acces
sio nõ q̃ ad aliã. Secũdo casu, ꝓcedit sine dubio,vt
3 ꝑ totã istã legẽ.Sed ea† q̃.s̃.dixi,ꝙ põt allegari ad p̃
scriptionẽ.xxx.ann.ĩtelligas de iure ciuili , secũdũ
ꝙ etiã malefidei possessor p̃scribit illo tpe: sec⁹ de
iure canonico,secũdũ ꝙ nullo mõ p̃scribit malæfi-
dei possessor:vt extra de p̃scrip.c.fi.de regu.iur.c.
possessor.lib.vj.& iõ nõ daret̃ accessio ex tali vitio
4 sa possessione.¶ † Itẽ q̃ro,si possessio est cõtinuata
vt habeãt locũ p̃dicta.Quid si ꝓbat̃ possessio au-
thoris.viij.ann.& mea duorũ,vel triũ anno.nec di-
cit̃ aliqd,an sit cõtinuata,vel non?Respõdeo in du-
bio pręsumitur cõtinuata:vt dicetur.j.ti.j.l.Celsus.

¶ LEX. XIIII.

SI seruus uel filiusfa. Pos-
sum⁹ vti accessiõe ficti auth.h.d.qa pr̃,dñs, pu-
pill⁹,sunt authores ficti:qa ipsi verè nõ vẽdũt.Bar.

SVMMARIVM.

1 *Re mea mobili subtracta ui, uel furto , an aliquod remedium cõpetat?& quod?Et quid pro huiusmodi re mea,quæ ad te peruenit sine uitio,an detur mihi aliquod remediũ possessorium?nu.2.*
3 *Practica ꝓbandi dñium rerũ mobilium,uel etiã immobilium.*
4 *Rem in nullius bonis esse,qualiter probetur?*
Res tributaria eoipso,ꝙ uacauit biẽnio , censetur habita pro derelicta.
Perusini habent omnia prædia tributaria.

¶ LEX. XV.

REm quæ nobis. ¶ Rei sub-
tractæ per-
dimus possessionẽ:nisi is,qui est in nostra
potestate subripuit.h.d. Hic ęquiparat rẽ esse sub d
1 tractam furto,& vi subreptã.¶ Quæro,† vtrũ ha-
beã ꝓ re mobili subtracta vi aliquod interdictum
possessoriũ:vel ꝓ re subtracta furto?Et glo.dicit,
ꝙ non:puto gl.bene dicere,ꝙ aliq̃d interdictũ pro
recuperãda re mobili nõ habem⁹:& sic voluit ĩtel-
ligere gl.Alia tamẽ remedia habemus:vt habes tex.
& glo.in.l.& ideò.§.Neratius.s̃.de cõdi.furt. Alia
gl.est,q̃ videt̃ cõcedere actionẽ in factũ, vel officiũ e
iudicis:vt.l.& nõ tantũ.s̃.de pet.hære.gl. immiscet
ista remedia in.l.manifestissimi.§.sed cũ in secũdã.
C.de fur. Quare qñq; priuat̃ possessione rei mobi
lis ille,q habet ius in re:vt creditor:& tũc habet lo
cũ cõdictio incerti:vt.l.& iõ.§.Neratius.s̃.de cõdi.
fur.Qñq; nullũ ius habet in re:& tũc aut ille priua
tus possidebat,& habet cõdictionẽ triticariã: vt.s̃.
de tritic.l.ij.vel cõdictionẽ ex.l.si coloni.C.de agri
co.& censi.Quandoq; condictionem indebiti:vt.l.
indebiti.§.sed & si nummi.de cõdi.indebi.Quan-
doq; ille,q cadit à possessione solũ detentationẽ ha
bet:vt cõmodatari⁹:& isti habent actionẽ in factũ,
vel officiũ iudicis:vt.l.& nõ tm̃.s̃.de pet.hęre.l.ma
nifestissimi . §.sed & in secundam.C. de furt.Pro
hoc facit,ꝙ habuistis in.l.Aquilius.in fi.s̃.de dona.
& ista sunt quotidiana : qa perdidisti librũ tuũ: &
ego habeo probare dñium , est tibi difficile . habes
2 qualiter ages contra me:& dixi tibi. ¶ † Quæro,
quia prædicta sunt vera,qñ possessio rei peruenit
ad aliũ cũ vitio.Sed pone,ꝙ sine vitio peruenit.vt
qa emi,an habeas aliquod remediũ possessoriũ cõ
tra me:& gl.format hãc quęstionẽ in.l.inciuile.C.
de fur.& videt̃ tenere,ꝙ sic,ꝑ.l.si coloni.C.de agri.
& censi.lib.xj. sed illa nihil facit : qa loquimur de
possessione vitiosa.Quid ergo si nõ est vitiosa?In-
nocen.in.c.sępe.extrà de restitu.spolia.& gl.ibi te-
e net,ꝙ cõdictionem ex canone, reintegranda habet
f ad recuperandũ.[e]Mihi videtur[f] contra gl. Innoc.

a ¶ Dic ergo,ꝙ illud.vide Bar.ĩ.l.ex hoc iure.s̃.de iusti.& iur.& Ang.q val
de elegãter loqt̃,ĩ.l.sed & si possessori.s̃.de iureiur.vbi vide oĩno.& not.
ꝙ do.Bal.ĩ.l.j.ad fi.C.cõia vtriusq; iud.hoc limitauit verũ,nisi esset sentẽ-
tia ĩterlocutoria,ꝑ casum ĩ.l.à Diuo pio.§.si sup.j.de re iudi.And.Barba.
b ¶ L.statuliberi à cæteris.Adde secũ.Alex.ꝙ idẽ tenet Ang. Imol. & Ro.
hic Dy.& Ia.de ra.
& Bal.in.l.j.C.cõia
vtrius.iud.Gul.de
cug.& Bar.in.l.ex
hoc iure. de iusti.
& iur.Cardi. & In
no.ĩ.c.ꝓposuit.de
cõses.præben.
c ¶ Sed ad cõtrariũ.
sed dñs pręceptor
meus singularissi-
mus, cuius aĩa req
escat in pace.d.Io.
de Imo.tenet con-
tra.qa agens publi
ciana asserit se non
dñm.l.j.s̃.de publ.
& sic nõ agit quæ-
rere dominiũ , nec
agit se declarari,
dominũ,nec iudex
hic agit cũ s̃nĩa de-
bet conformari li-
bello.l. vt fundus.
cõi di . iõ nõ videt̃
quęri dominiũ: li-
cet cõuentus sit do
min⁹.nec ob.§. qn
tus pręal.qa ibi di-
cebat se dñm:quia
hærede . ergo,&c.
Andr. Barba.
d ¶ Nõ haberet lo-
cũ. Adde ꝙ Imol.
& Rom.reprehen
dũt Barto. & dicit
Alex.ꝙ fuerũt ver
ba Bal.in.c. pasto-
ra.de re iu.
POMATES.
e ¶ Recuperãdũ.vi
de Alex. cõsil. cx-
viij.col.j . vol.ij.&
q̃ posui ad Bart.in
l.si coloni.C. de a-
gri.& cẽsi.libr.xj.
& Are.cõs.xv. co.
iij.& Ale.cxvij.co.
j.ad fi.vol.ij.vbi te
net cõtra Bar.licet
in cõs.j.alle.cxviij.
teneat contra Bar.
hic,ꝙ Imo.c.re in
tegrãda.non detur
cõtra tit.possidẽtẽ
&.lxiiij.col.ij.vol.
iij.vbi etiã videtur
tenere cũ Imo. cõ-
tra Bar.dicẽs, ꝙ a-
gẽti remedio.c. re-
integrada.& simili
bus nõ obstã.exce
ptio dñij,sicut nec
agẽti interdicto.vi
de in co.fi .& Soc.
consi.cclxvj.colũ.
vj.& duab⁹ sequẽ-
tibus.
f ¶ Mihi videt̃.Ad-
de secũdũ.Alex.ꝙ
cũ opi.Bar.recedere videt̃ Ant.& Imo.hic Ang.ĩ.l.siue aũt.§ .si duob⁹.s̃.
de pub.& And.de Baru.& ibi Io.de pla.ĩ.l.si coloni.C.de agri.et cẽsi.lib.
xj.Pau.de ca.ĩ.l.& iõ.§.fi.s̃.de cõd.fur.Ang.cõs.cliiij.ĩci.ĩ Christi noĩe.in
q.p̃dicta.de q̃ latius ꝑ ipsũ Alex.Cui adde,ꝙ Ang.cõs.al̃s,ĩ cõs. clvij. An
c.reintegranda.habeat locum ĩ reb⁹ ꝓphanis,ibi vide Alex.cõsi.vj.lib.iij.

a ¶ In nullius bonis. Adde secundũ Ale. ꝙ huic op. ipsemet Bar. inhęrere videtur in. l. rē ali. §. de pig. acti. & Bal. ĩ. c. cũ cãm. de ꝓb. vbi dicit ꝙ illa, q̃ sunt in nulli⁹ bonis occupãti cõcedũtur: sed paria sunt non esse & esse, & non appere. ar. l. ĩ lege & l. Rutilia Polla. de cõtra. empt. sed cõtrariũ tenẽt Ro. Imo. Raph. Cuma. & Alex. nisi serua ta forma ꝑ exploratores: de qua per Bar. ĩ. l. ĩ illa. de ver. obl. opi. tamẽ Bar. secutus est Pau. de ca. cõsil. mihi. xcv. & de aliis modis ꝓbãdi dñium, vide ꝑ gl. & do. ĩ. l. cũ res C. de ꝓb. ꝑ Bar. & Ang. in. l. cũ super C. de rei. vẽ. ꝑ An. in. l. qdã in suo. de cõdi. inst. vbi tangiť, an ꝑ famã probeť dñium. Inn. in c. veniẽs. & in. c. ꝙ ꝑ nouale, de verbo rũ sig. Arch. xvj. q. iij. c. inter. Bal. ĩ authẽ. quas ac. de sacrosan. eccle. & ĩ. l. cõuẽticula. de epi. & cle. ꝑ eũdẽ cons. lxxxiij. & cccxxvj. & ccccxlij. iij. li. & ꝙ probato, ꝙ cũ incœpi posside re, res ĩ nulli⁹ bõis erat, probo dominiũ. Bal. cõsil. iij. ij. vol. dicit ꝙ Barto. idẽ vult, ĩ. l. nam & si fur. §. si cert. pet. sed ꝙ res est dubia in re ĩmobili, nec aliter decidit.

POMATES.

b ¶ Et d. Ray. vide Alex. cõsi. cx. vol. j. vbi ĩducit ad pulchrũ casum, in verbo præterea.

POMATES.

c ¶ Et vide gl. Iaco. de Ra. tenet op. gl. pro qua facit iste tex. sed do. Io. concordat opiniones. Aut dñs insistit fũdo: tunc nõ perdit dñium, & ita procedat gl. Aut non ĩsistit fundo: & tũc perdiť dominiũ, & tũc procedit opi. Dy. & Bar.

d ¶ Vel ali. iu. Adde huic diffinitiõi Bal. cõcordã. ĩ. l. fœmię C. de secũ. nup. Sa ly. ĩ. l. traditionib⁹.

ꝙ habes casum. l. in. l. siue autem. §. j. de publi. Sed volendo sustinere gl. & Inno. dico, ꝙ loquitur q̃n habet possessionẽ & titulum ab authore vitioso, & res erat vitiosa. Et pro hoc facit in ar. auth. malę fidei. C. de pręscrip. long. temp. quia sicut non præscribit: sic nec publicianam habet. & ideò possessor prætertur. Do † istam practicam: possedi istũ 3 librũ, semel agam contra te rei vendicatione, & faciam sic possessionem. Dico, ꝙ possedi tali tempore talem librum: & ꝙ tunc cũ incepi possidere ĩ nullius bonis[a] erat ille liber: & etiam ante apprehẽsionem meam, & sic probando, probo dominium per regulam, quæ est, quod in nullius bonis est, occupanti conceditur de iure gentiũ: vt. §. ea. l. in prin. Et ibidem potes dicere, de rebus immobilibus: vt 4 ibi patet. Sed dices tu, † quomodo poterit probari rem in nullius bonis esse? Respondeo, quædam sũt in quibus ex rei qualitate probatur: vt quia lapilli inuenti in littore maris, vel insula in mari nata, bestię, feræ: & similia. vt. §. eo. l. j. in princi. & §. titu. j. l. iij. & l. adeò. §. insula. Quædam sunt, in quibus repugnat rei natura: vt ecce dominus fuit saltem ędificantis, fundi qui sunt in territoriis ciuitatis, qui fuerunt antiquitus culti, animalia mãsueta quę saltem nata sunt ex animalibus aliquorum. Item species quæ facto hominis producuntur in esse, saltẽ sunt specificantis, vt. l. adeò. §. cum quis. §. ti. j. In his videť ex eoipso, ꝙ meum non est: debeo credere esse alienum. & sic non poterit probari in nullius bonis esse. vt. C. vnde vi. l. fi. Solu. si res est tributaria: tunc de facili probatur eo ipso, ꝙ res vacauit biennio, vel vacauit post apprehensionem, præsumitur habita pro derelicta à primo domino, vt. C. de oĩ agro deser. l. qui agros. lib. xj. Quod no. bene, tu, ꝙ es de Perusio: vbi omnia pręadia sunt facta tributaria communis. Idem videtur in pdiis prouincialib⁹ vt. l. omnes. C. sine cen. & reli. Si verò prædia non sunt tributaria: vt est regulariter per Italiam: vel sunt aliæ res mobiles, de quibus. §. dixi, satis puto sufficere, ꝙ offõ iu. fiant bãnimenta ꝙ quicunque vult dicere talem rem fuisse suam, antequã ab alio possideretur: compareat. & tunc nullo comparente in certis terminis assignatis: satis puto constare rẽ in nullius bonis fuisse. ar. l. locorũ. C. de omni agro deser. & C. de remi. pig. l. si eo tẽpore. Si verò posset probare, quando aliquis dominus habuisset ꝓ derelicto, esset expeditũ: vt. j. ꝓ derelicto. l. j. & ij. & fi. & ibi de hoc dicitur,

¶ LEX. XVI.

Quod vxor viro. ¶ Opp. j. pro dona. l. j. §. si inter vi. Sol. ibi rem alienam possidet. Oppo. de. l. fruct. §. de vsu. So, vt in glosl.

¶ LEX. XVII.

Si quis vi. ¶ Hic rectè potest ponere casum, per. l. ꝙ si in diẽ. §. Iul. §. de pe. hęre. op. de. l. naturaliter. j. ti. j. Sol. vt glo. & vide gl. q̃ incipit, quo ad rẽ & dãna,

SVMMARIVM.

1 *Dñium nõ põt pdi aĩo possessiõe r. tẽta: secus in possessiõe:*
2 *Possess. perditur quando possessor instituit in animo, ꝙ nõ uult esse dominus.*
3 *Possessionẽ quam retineo animo & corpore alieno, an solo animo perdere possum? remissiuè.*
4 *Dominium est ius de re corporali perfectè disponendi: nisi lege prohibeatur.*
5 *Dominium est duplex. s. directum, & utile.*
6 *Dominia utilia, quod sunt plura.*
7 *Dñia utilia an perdantur eodem modo, quo & directum.*
8 *Quasi possessioni, quam quis habet à superiore, potest quis sine superiore renuntiare.*

Differentia. ¶ Hic ẽ casus q tota die allegatur, et singularis ẽ, h. d,

1 ¶ † Nõ põt qs aĩo pdere dñiũ possessiõe retẽta secũ in possessiõe. h. d. ¶ Tex. ibi, nõ vult. sed vult possessionẽ retiere: & hoc cõstat. Ibi, desinit possidere. et tñ dñiũ nõ pdit: vt. j. de so. l. ꝙ sic. ¶ Op. j. ꝓ derelicto. l. j. & ij. so. una ẽ ꝙ ibi recessit de possessiõe hic 2 nõ, hęc vera. ¶ Vlterius qriť: † pone dico, & cõstituo in aĩo, ꝙ nolo eẽ dñs. an pdã possessionẽ? & gl. tenet hic, ꝙ nõ: qa nõ tenet principale, nec accessorium. & contrariũ tenet Dy. & d. Ray.[b] ꝑ l. illud. §. de acqui. hęre. nõ obstãt ista. l. qa hic cõstabat ipsum vel le tenere possessionẽ. Nõ obstãt alia cõtraria: quia imò nullo modo poterat valere principale, hic sic.

3 ¶ Quæro, † vtrũ ꝙ hic dicitur, sit verũ in oĩ possessione: vt ĩ illa, quã retineo ĩ aĩo meo, & corpore alieno? & tũc illã nõ possum perdere solo aĩo. vt. l. peregrẽ. §. quibus. j. eo. ꝙ dic, vt dicã. j. l. proxi. in prin. c

4 ¶ Quæro, qd sit dominiũ? † & põt appellari largissimè ꝓ oĩ iure incorporali: vt habeo dñium obligationis: vt puta vsusfructus. & vide glos.[c] in. §. nihil commune. & de hoc videtur tex. in. l. vsufruc. in fi. de vsufruct. in fi. mag. glos. Et isto modo non assumo hic: sed ꝓut dominium cadit in reb⁹ corporalibus: & hoc mõ loquiť tit. de acq. re. do. Et inst. primò ponit de re. di. posteà ponit de serui. & de vsufru. & de vsu & hab. vt ostendat, ꝙ aliud sit dominium in rebus corpalibus, quã ĩ incorpalib⁹. Quid ergo est dñiũ? Rñdeo, est ius de re corpali pfectè disponẽdi, nisi lege ꝓhibeať. Ius, hoc dico ad differẽtiã ipsi⁹ rei corpalis, q̃ ẽ facti. et iõ diciť de acq. re. do. ĩ rub. ꝙ aliud sit dñiũ, quã res. Et hoc ꝓbať p. l. & an eãdẽ. §. actiões. j. de excep. rei iu. Et de re corporali. dixi ad drĩam ĩcorpaliũ, ĩ qb⁹ nõ cadit dñiũ ꝓpriè: vt. l. iiij. & ꝙ ibi no. §. de vsufr. Quare dico pfectè disponẽdi? ꝓpť. l. ĩ re mandata. C. mã. & q̃ ad drĩam possessionis, q̃ ẽ ius ĩsistẽdi rei: vt dixi. §. e. l. j. quare dico, nisi. l. ꝓhibeať? ꝓpť rẽ pupilli. et ꝓpť ea, q̃ ponũť. ĩ. l. ij. §. de his, qui sunt sui, vel alie. iur.[d] d

e 5 ¶ Quæro, q̃tuplex[e] ẽ dñiũ † qdã do. de aurelianis, vt retulit ille doctor theutonic⁹, q pridie hoc repetiit: dicit, ꝙ vnũ solũ ẽ dñiũ. sed duo sunt:[f] & ꝓbo p. l. possessores. ĩ fi. C. de fũ. pa. li. xj. vbi dicit, ꝙ ẽph. ẽ dñs, & tñ ali⁹ remanet dñs. s. cõcedẽs: vt. l. j. & ij. C. de iure ẽphy. & si sũt duo dñi, diuersa dñia sunt, qa nõ põt idẽ dñiũ esse apud duos: vt. l. siue certo. §. duobus vehiculũ. §. cõmo. Et de hoc est tex. ĩ. x. co. de ĩuesti. fac. de re alie. c. j. Itẽ ꝓbo. p. l. j. ĩ fin. §. de aqua plu. ar. vbi ꝑ vsucapionẽ acqriť vtilis seruit⁹. Eadẽ rõne sicut ponim⁹ seruitutẽ directã, & vtilẽ: eadem rõne dñiũ directũ, & vtile. Et idẽ videm⁹ ĩ petitiõe hrditatis, q̃ est ĩ rẽ: vt. l. sed & si lege. §. petitio. §. de pe. hęre. Sed video, ꝙ ius hereditariũ diuidiť directũ, & vtile: vt. §. ꝙ cũ eo. l. si fili⁹. §. j. vbi diciť ĩ effectu heres ẽ. ꝙ tñ est, q̃tũ vtile: vt ĩ gl. ĩ auť. nisi. C. de bo. ma. ꝓ hoc. j. de exce. rei iu. l. si mater. §. eũdẽ. ĩ fi. facit. l. j. ĩ fi. §. si ager vecti. vł ẽphy. pe. l. j. ĩ prĩ. j. de supficie. §. ti. j. l. qua rõne. §. literę. §. de do. cã. mor. l. q mor. & C. de do. q̃ sub mo. l. j. Sed ipsi rñdent, ꝙ vtile ĩ rẽ hñt, nõ vtile dñiũ. sed nihil ẽ. Quæro, vtrũ 6 † vtile dñiũ sit vnicũ, vł plura? Rñdeo plura: vnũ ꝙ op. & cõtradicit vero dñio: vt illud vtile, ꝙ qriť ex pscri. dicã. j. ti. j. l. vsucapio. & no. C. de bo. ma. auth. nisi. aliud ꝙ verũ directũ dñiũ recognoscit: & illud cõpetit ẽphyteutę, & supficiario, & sĩib⁹. Aĩs si aliud poneres, seqreť ꝙ ille, q est dñs ꝑ pscriptionẽ cõstituẽdo ẽphyteutã, vł feudatariũ: nullũ ius sibi retineret ꝙ, est absurdũ. Pręterea, hoc eẽ verũ appet ex diuersitate possessiõis, ꝙ posui. §. e. l. j. ĩ. ij. q. prĩ 7 cipali, ¶ † Quero vtrũ ista dñia vtilia pdãť eodẽ mõ q̃ directũ. Rñdeo. ĩ eo dñio vtili, ꝙ qriť ꝑ pscriptionẽ, idẽ ꝙ ĩ hoc directo, eadẽ rõne. Alia difficili⁹ perdunť. qa ista sapiũt naturã cuiusdã obligatiõis personalis: vt dixi. §. de aqua plu. ar. l. ĩs cũ q̃. ¶ Quero, 8 aliqs † nõ põt renuntiare, nisi ĩ manib⁹ supioris: vt ab eo abdiceť iurisdictio: vt. l. pe. §. de off. pręsi. An posit illi quasi possessiõi, quã habet renũtiare, et g sine superiore[g]: puto, ꝙ sic, ꝑ hãc. l. ꝙ videť tenere Inn. extra de renũ. c. quod in dubiis. Bar.

SVMMARIVM.

1 *Possessio, quod posit quæri sine causa.*
2 *Possessio, quod perdatur sola uoluntate.*
3 *Possidens naturaliter & ciuiliter, si constituit se nomine tuo possidere facit te possessorem.*
Idem, qui possidet ciuiliter, ibidem.
4 *Possidens naturaliter per alium, uel animo & corpore alieno si constituit se nomine alicuius possidere: an transferat possessionem?*

Concedens

C. de pactis. & in repetitiõe. l. ex hoc inre. de iusti. & iur. Imo. in. l. clã. §. eo. Et q̃uo diffiniatur ꝓprietas, vide per eũdem Bal. in. d. l. fœminæ.

¶ Quæro quotuplex. sed Ange. hic reprehendit Bart. dominium vtile est ꝙ aduersatur directo. Et illud ꝙ quęritur ex pscriptione, illud ꝙ recognoscit directũ: vt est illud ꝙ habet emphyteuta. And. Barba.

f ¶ Sed duo sunt. ad de ꝙ Alexã. dicit doct. communiter transire hic nullo addito.

g ¶ Sine superiore. Adde quæ voluit Pau. de cast. consilio. cccxiij.

5 *Concedens usumfructum fundi alicui: si constituit se eius nomine possidere, uidetur tradidisse, & naturalis illi acquiritur.*
6 *Concedens alicui seruitutem itineris, uel actus, si constituit se nomine illius possidere: an ex hoc uidetur ius constitutũ? quòd non, nisi probetur constituẽtem postea iuisse per fundum nomine ipsius, ad fundum dominantem.*
7 *Iurisdictionem habens, quam alteri concessit, & constituit se eius nomine possidere, uidetur in illum quasi possessionem transferre.*
8 *Rustici, si concedunt iurisdictionem alicui, quam alius in eos exercebat, & constituant se eius nomine possidere, non transfertur quasi possessio iurisdictionis.*
9 *Colonus, uel alius, qui detinet, si constituit se alieno nomine possidere: an ex hoc quæratur alteri aliqua possessio?*
10 *Possidens tantum ciuiliter, si constituit se nomine alterius possidere: an transferat possessionem? remissiuè.*
11 *Clausulæ, Constituit se precario nomine possidere. uel simpliciter constituit se possidere qualiter differant? remissiuè.*

¶ LEX. XVIII.

a QVod meo. [a]¶ Eius ꝙ possidemus, possumus aliũ facere possessorẽ, constituẽdo eius no
mine possidere. h.d. Quia subtilis est tex. vt intelligas pone
casum. Primò ponit dictũ clarũ: sed posset opponi: qa nemo
posset sibi causam possessiõis mutare. Ad hoc rñdet, vt ibi: nec em̃ &c.
¶ Item posset opponi, ꝙ possessio non põt quæri sine actu corporeo.
Ad hoc rñdet, ibi: & aliũ possessorẽ nomine meo. &c. q.d. p me & meo
facto quærit̃ possessio. ¶ Itẽ posset opponi ad primã respõsionẽ, dicit̃
ibi: ꝙ desino possidere. Cõtra, ille qui alieno nomine possideret, remanet possessor, licet alieno noĩe: qa primò possidebat suo, nũc alieno: &
sic causa & qualitas sola mutat̃. Ad hoc respõdet. ibi: nec idẽ est possidere. &c. quasi dicat: nego eũ possessorẽ. Sed cõtra hoc instat̃, imò possidet
sicut ille q alieno noĩe stipulat̃, ipẽ stipulat̃, & sibi quærit̃ actio: licet alieno noĩe, quam cedere tenet̃. Ad hoc respondet, ꝙ procur. alienæ posses
sionis præstat ministeriũ: hoc est immediatè dño acqrit, nõ ꝙ procu. pos
sideat, & eius possessio quærat̃ domino. h.d. Vides ergo subtilem text.
¶ Op. j. tit. j. l. nunꝙ. Sol. intellige, qñ hic se cõstituit alieno noĩe possi-
1 dere ex causa iusta: vt dicit gl. Idẽ Ia. de Are. † ꝙ possessio sine cã, nõ q̃rit̃
sicut dñiũ: vt. l. nũꝙ nuda. s. tit. j. & ꝓ hoc tex. & gl. hic. Sed ipse malè di
cit. & Dy. cõtra. & meli⁹. p. l. j. §. si vir. s. e. & l. q bona. ĩ fi. & l. si aliquã rẽ.
& quasi p totũ ti. istũ. Istud ergo, ꝙ gl. dicit nõ est verũ: qa sine cã põt ac
quiri. ad. §. si vir. respõdet Ia. de Are. ꝙ ibi p̃cessit cã habilis de iure gen-
tiũ: licet à iure ciuili sit reprobata. Quod non placet: qa talis donatio est
adeò reprobata, ꝙ neq; naturalẽ obligationẽ, & q̃ iurisgẽtiũ est, ꝓducit
vt dixi. s. de acti. & obli. l. j. circa prin. Alij volẽtes sustinere Iac. de Are.
respõdẽt ad. §. si vir. & ad al's oppositiões, ꝙ hic loquit̃ ĩ ficta possessio-
ne, vbi reqrit̃ cã: secus in vera, vt ibi. Sed nõ est verũ p. l. si aliquã rẽ. j. eo.
& ibi dicã. & p Cy. in. d. l. ad ꝓbationẽ. C. lo. Vel sustinẽdo. Ia. de Are.
dic, ꝙ quãdoq; ille, q cõstituit se alieno noĩe possidere, est domin⁹: tamẽ
nõ facit aliũ possessorẽ: nisi p̃cedat cã habilis. & ita loquit̃ hic gl. ꝓbat̃
per tex. in. l. ei, à quo. j. ti. j. dicã. j. e. l. si rẽ aliquã. op. s. e. l. quẽadmo. Sol.
hoc sciẽte & volẽte. ¶ Op. C. de iur. & fac. igno. l. cũ falsa. Gl. dicit, aliud
in dominio, vt ibi: aliud in possessiõe: vt hic. Sed dic, ꝙ in. l. cũ falsa. fue-
rũt verba enũciatiua, q̃ nec dominiũ, nec possessionẽ inducũt, licet pro-
baret: vt. l. publia. in fi. depositi. hic fuerũt verba dispositiua: licet gl. ibi
2 aliter intelligat, & malè. ¶ Op. j. e. l. peregrè. §. qbus. † Vbi solo aĩo pos
sideo: & nõ perdo possessionẽ, nisi ali⁹ ingrediat̃. Hui⁹ cõtrarij timore di
cit Iac. de Are. ꝙ noĩe meo possideo, si p meipsum. Secus si per aliũ. l. pe
regrè. §. qb⁹. j. e. Dicit ne ipse verũ? Et si esset verũ, ista lex haberet modi
cũ de effectu: qa cõiter qlibet possidet per aliũ. s. per colonũ. Tu habes
b vnã gl. [b] valde singularẽ, in. l. j. §. nõ alij aũt. j. de vi & vi ar. q̃ videt̃ dicere
ꝙ aliud, quãdo domin⁹ reijcit̃ de possessiõe, & retinet p colonũ: qa non
perdit. secus si spõtanea volũtate tradat. nil alle. Et per hoc apparet res
ponsio ad. §. qb⁹. qa qs solo aĩo nõ perdit possessionẽ: nisi ali⁹ ingrediat̃.
Verũ est, nõ perdit volũtate coacta: sec⁹ si spõtanea volũtate alij tradat:
ꝙ videt̃ facere cõstituẽdo se alteri⁹ noĩe possidere: vt hic. ¶ Visis cõtra
3 rijs † examinem⁹ materiã huius princip ij. Pone, ꝙ possideo naturaliter
& ciuiliter per meipsum: tũc cõstituẽdo me possidere, te facio possesso
rem sine dubio: vt hic. Secũdò pone, ꝙ fundũ aliquẽ tm̃ possideo ciuili-
ter: & tũc cõstituẽdo me tuo noĩe possidere, trãsfero in te ciuilẽ: vel si cõ
duco, ꝙ idẽ est: vt. l. q̃dã mulier. s. de rei vẽ. ibi expresse loquit̃ ĩ ea, q̃ tm̃
ciuiliter possidebat appet, qa nõ erat ĩ fundo. Sed cõtra hoc vr̃, ꝙ hic re
qrat̃ act⁹: vt hac gl. sup verbo ministerio. In casu prędicto nõ reqrit̃ act⁹,
sed solus animus: dicas, ꝙ ille act⁹, q interuenit ab initio in acqrẽda pos-
sessione mihi: ille actus est sufficiens ibi: vt vides in negotiorum gestore
qui gerit aĩo ꝓ me: ego nõ possideo: nisi ratũ habeã. & ratũ habẽdo acq
ro possessionẽ ex illo actu anteriori. Probat̃ hoc ĩ. l. cõis seruus. §. j. j. eo.
4 ¶ Quædã est possessio, † quã possideo p aliũ naturaliter: vel aĩo meo &
corpore alieno: & ĩ hoc est dubiũ, secũdũ gl. nostrã. Opp. qa quãdo q̃rit̃
ex volũtate, volo in aliũ trãsferre, & colon⁹ noluit, vel ignorat, trãsfer-
re possessionẽ: vt. l. j. §. nõ alij aũt. j. de vi & vi. ar. Sed dices, & ibi tradidit
hic nõ. sed imò tradidit fictè: vt. l. q s qs. C. de do. & ꝙ no. s. de pac. l. ab em.
c Sed dices tu, nõ curo: qa nihil alle. illa gl. §. nõ aũt. sed do tibi [c] legẽ ꝓ ea. j.
e. l. q vniu. §. fi. vbi si cõstituo me tuo noĩe possidere cõstituo me tuũ co
lonũ: & sic colon⁹ me⁹, q est terti⁹ p eũ & me possi
debit: licet ignoret ille colon⁹: vt. l. q vniuers. §. fi.
Nõ ob. l. pegrè. §. qb⁹. qa ibi qñ dñs deijcit̃: nõ cõ
currit volũtas domini. Ali⁹ casus quãdo domin⁹
spõte renũtiat. Sed aliud est in totũ extingui pos
sessionẽ, aliud est possessionẽ in aliũ trãsferri. Et
hoc ꝓbo quasi p simile in nouatiõe: qa contract⁹
iurisgẽ. magis de facili tranfert̃ quàm perimat̃ ita
illã, quã hẽo possessionẽ, magis trãsfero cõstituen
do me alterius noĩe possidere: quã possum extin
5 guere renũtiãdo. ¶ Quid si alicui † cõcedo vsum-
fructũ fundi, & cõstituo me ei⁹ noĩe possidere: an
videar tradidisse, ita ꝙ vsufruct⁹ sit cõstitut⁹, & ha
beat ille ius in re: vt. l. iij. §. dare. s. de vsufr. videt̃ ꝙ
nõ: qa naturalis, q̃ debet eẽ pœnes vsufructuariũ,
nunꝙ fuit apud dominũ: vt dixi. s. e. l. j. in prin. in
v. q. principali. Tamẽ cõtrariũ credo: qa p talẽ cõ
stitutionẽ introducit̃ illa naturalis, q̃ ante nõ erat:
vt statim dicã in simili. & probat̃. C. de do. l. si qs.
6 ¶ Sed qd † si cõcedo tibi seruitutẽ itineris: vel act⁹
quo ius cõstituo, me tuo nomine possidere? an ex
hoc videatur cõstitutũ ita ꝙ habeas ius reale: cum
ante solũ personale habeas: vt. s. quẽad. ser. amit. l.
si ptẽ. in prĩ. Respõ. cũ ĩ his seruitutib⁹, vsus & pa
tientia, sit pro possessiõe: vt. l. pe. s. de serui. non au
tem possessio ipsi⁹ rei seruientis: & per talẽ cõsti-
tutionẽ nõ videt̃ cõstitui ius: qa hic nõ est vsus: ni-
si probet̃ hũc constituẽtẽ posteà iuisse per fundũ,
ad locũ dominãtẽ noĩe ipsius: quasi possessio isti⁹
iuris per eũ domino eẽt quæsita. ¶ Et quasi idẽ di
7 co, † si ille qui est in quasi possessione iurisdictio-
nis ĩ castro eã cõcedit alteri, & cõstituit se ei⁹ noĩe
possidere, trãsfert in alterũ possessionẽ ministerio
8 suo: quia vsus est pro alio: vt hic. Sed si rustici † qui
nulla iurisdictiõe vtebant̃ sed ali⁹ exercebat ĩ eos,
& cõcedũt alteri iurisdictionẽ in loco, & submit-
tũt se: tũc cõstituẽdo seipsos illius noĩe possidere,
nõ trãsfert̃ quasi possessio iurisdictiõis: cũ apud
eos nullus esset eius vsus: & per hanc constitutio
nem vsus non inducitur. ¶ Sed iuxta prædicta
9 † quæro, aliquis nullo modo possidet: sed detinet, vt colonus cõstituit se alieno nomine posside
re: an ex hoc q̃rat̃ alteri aliqua possessio? Respõ. si
qdẽ ille fund⁹ à nemine possidebatur, sed erat va
cãs, tũc cõstituit̃ oĩs possessio: vt. j. e. l. q vniuersas.
§. ꝙ per colonũ. vt ibi no. Corp⁹ em̃ coloni, & ani
mus alteri⁹ sunt sufficiẽtia ad inducẽdũ possessio
nẽ: sed in p̃cedẽtibus qõnib⁹ nõ ĩducebat̃ vsus ex
quo inducitur quasi possessio. Si verò res erat ab
alia possessa, p hoc nulla possessio q̃rit̃: vt. l. q vni
uersas. §. j. j. e. ¶ Idẽ puto, si ab alio possidebat̃ ci-
uiliter tm̃: tũc p illã cõstitutionẽ factã à colono in
ducit̃ naturalis: si ab alio naturaliter tm̃ p illã in
ducitur ciuilis: & sic semp inducitur illa possessio
10 q̃ reperit̃ vacare. ¶ Quid si † ille, q tãtũ naturali-
ter possidet, cõstituit se alteri⁹ nomine possidere?
11 Dic, vt. l. interdũ. ĩ fi. j. e. ¶ Itẽ q̃ est † differẽtia si di
co. cõstituo me à te p̃cario possidere: vel nõ adij-
ciat̃ p̃cario. dicã in. l. interdũ. in prĩ. Itẽ no. tex. hic
q dicit is possidet &c. Et sic nõ possidet, ꝙ est cõ-
tra Guil. de cug. in his, quæ dico. j. ti. j. l. si is q pro
emptore. in pr: n. in vlti. q.

SVMMARIVM.

1 *Dominium non perditur, nisi alteri acquiratur.*
2 *Possessio, an & quando perdatur: licet alteri non quæratur.*

SI furioso. ¶ Tradẽs amittit possessionẽ: licet illi cui tradit̃ ñ q̃rat̃.
h.d. Ille ergo amittit possessionẽ, licet alij nõ q̃rat̃.
fa. l. j. §. p ꝓcuratorẽ. &. §. si vir. s. eo. ¶ Op. de eo,
ꝙ hẽmus ĩ. l. nec vtile. s. ex q. cau. ma. & in. l. vir
vxori. §. sed si ꝓmissor. s. de do. inter vi. & vxo. l.
cũ qs. §. si debitorẽ. j. de sol. ibi in dñio: hic in poss.
& istud est clarũ. ¶ Op. de. l. si me in vacuã. & ibi
aliâs nõ pdit̃ possessio: nisi alteri acqrat̃. Gl. dicit
so. vt ibi. & dicit ibi, ꝙ errabat̃ ĩ corpe rei: hic ĩ pso
na. ¶ Sed qd ad factũ, cũ ita ibi hẽret aĩm pdẽdi-
c sicut hic. rñde, in traditiõe posses. inest tacitè illa
cõtradictio, si accipiẽs nõ dissenserit. & ideò si dis
sentit, qa erat in corpore nõ pdit̃ possessio: ita lo
quit̃ ibi. sed hic furiosus nõ dissentit neq; cõsentit
Illa aũt conditio, si ei cui traditur acqratur, nõ in

a ¶ Quod meo. Alexan. & Pau. de ca. nihil addunt huic lect. Bar. An autẽ tutor vendendo, & constituẽdo se precario nomine emptoris posside re, transferat pos. vide Bal. cons. ccc xxxj. vbi dicit hic esse casum à contrario sensu: quod nota.

POMATES.

b ¶ Tu habes vnã gl. vide. d. Pet. de Anc. in. fi. de preca. & ibi dixi.

c ¶ Sed do tibi. Et vide. d. Ant. in. c. cũ venisset. de resti. spo. An. Barb.

est hic ¶Op.de.l.cū fundū.j.de vi & vi ar.dicit gl.
ibi: psona cui tradebat̃ erat habilis & vide istā gl.
q̄ incipit.secus in domino &c.& soluit glo. ꝙ ibi
persona erat habilis ad acquirēdum, certè siue sit
habilis, siue nō si volo amitto. Ia.de Are. soluit, &
bene ꝙ aliud est possessionē tradere, vt hic: aliud
iubere tradi, vt ibi: quia tūc videor perdere nisi
1 capias possessionem.[a] Habes. †ergo, ꝙ dominiū
nō perditur, nisi acq̄rat̃: vt.l.nec vtile.s̄.ex q. cau.
ma.in pos.dic aut traditur: & tunc aut ille, qui reci
pit nō contradicit, vel vult acquirere: & tūc per-
do, vt hic. Aut cōtradicit, & non vult acquirere:
& tunc nō perdo: vt.l.si me in vacuam.j.e. Aut nō
trado, sed iubeo capere, & non perdo, nisi capias:
vt.l.cum fundum.j̄.de vi & vi ar.

Si venditorem.

¶Opp. possessio non pōt haberi sine corpore: vt.l.si possideri.s̄.e.So.hic interuenit actus corporeus.& vide istam glo.quæ incipit interpretatiuè & nota.

Si dum in alia.

¶Per ingressum nō quærit̃ possessio rei non vacantis.h.d. ¶Opp.de.l.iij.§.j.Sol.vt glos. duas.l.sequentes prosequere: vt in glo.

SVMMARIVM.

1 *Possidens ciuiliter, & naturaliter, si à te recipit precario, transfert ciuilem, & retinet naturalem.*
2 *Differentia inter clausulam, quando precario constituo me possidere, & quando simpliciter me constituo nomine possidere, est quia primo modo retineo naturale: secundo nullo modo possideo.*
Item si conduco.ibidem.
3 *Clausula constituens se emptoris, uel creditoris nomine precario possidere, posita in instrumento, quid operetur? & qualiter intelligatur?*

¶LEX. XXI.

Interdum. ¶Potest quis trāsferre possessionē q̄
ante actū traditiōis nō habuit: sed in ipo
actu tradēdi, q̄siuit.h.d.secūdū verā lect. ¶Opp.
nemo dat, ꝙ nō habet: vt.s̄.ti.j.l.traditio.Sol. non
trāsfert̃ possessio: sed q̄dā qualitas possidendi,
ita tenet hic pria gl. ꝙ est notabile, si est verū. Nā
1 ex† hoc sequit̃ rē, quā ego possideo ciuiliter, & na
turaliter à te recipio p̄cario, in te nulla possessio
transfert̃, sed oīs possessio remanet apud me sub
alia tm̄ qualitate, quia p̄cario. & sic fortè nō esset
trāslatū dn̄iū. Sed istud non placet: imo possessor
desinit ex prima cā possidere, & nouā possessio
nē incipit hēre: vt.l.fi.post prin.j̄.de p̄cario. Dico
ergo ꝙ ciuilē transfert in eum à quo rogauit pre-
cario.[a] Ipse verò naturaliter tenet: & possidet: vt
j.de preca.l.& habet.§.eū.non obstat, ꝙ dicis: ne-
mo dat, ꝙ non habet: quia verum est ꝙ ante illum
no habuit: sed in illo actu quo ille precario roga-
uit à me q̄rit̃ mihi oīs possessio. Naturalē nō trās
fero in eū p̄cario. & hoc dicit hęc gl.ma.circa fi.ibi
tu dic, &c.q̄ lec. pbat̃ p casum.l.q cū pro hærede.
in prin.j. p emp.&.d.l.fi.de p̄ca ¶Op.ille q non
est hæres, nō pōt vsucapere p hærede.vt.j. p hæ-
rede.l.iij.Soluit glos.quatuor modis.tene quā vis
¶Quæro quare dicit an̄q̄ dn̄s fieret? dic, vt ī gl.
2 ¶Quæro, †q differentia. si cōstituo me à te p̄cario
possidere: vel tuo nomine possidere, secūdū. l. ꝙ
meo.s̄.eo.Rn̄deo, qn̄ dico p̄cario, possideo natu-
raliter ego cōstituēs: vt dixi: sed quādo conduco,
nullo modo possideo. Idem simpliciter cōstituo
me tuo nomine possidere: vt.s̄.eo.l.q bona.in prī.
&.l.quod meo.ī prī.&.j.e.l.pigno.&.l.rē pigno.
¶Quæro, quid si in eodē instrumento eadē hora
confecto vtrūq̄ reperitur.s.precarij rogatio: vel
conductio: vel simplex constitutio. Rn̄. nullā pos
sessionē retinet, qui precario rogat.vt.j̄.tit.j.l.nō
solum.§.fi.facit quod dixi.s̄.eo.l.si qs ante. Quid
si ille, qui p̄cario rogabat possidebat ciuiliter tan
tum: vel naturaliter tantū? dicam.j.e.§.fi. ¶Quid
3 si† in instrumēto contineatur sic: constituēs se di-
cti emptoris, vel creditoris nomine precario pos-
sidere. quid importent ista verba? Rn̄deo, ista ver
ba possunt habere duplicem intellectū. Primò, ꝙ
ego cōstituo me emptoris nomine possidere p̄ca-
rio: quasi ipe emptor precario habeat à me, & illā
precario retineat p me.ar.ad hoc.j.de preca.l.cer
tè.§.j. Et secūdū hoc vēditor haberet ciuilē: ēptor
naturalē. Secūdò pn̄t intelligi dicta verba consti-
tuit se dicti emptoris nomine p̄cario possidere.q.
d.cōstituit se possidere nomine precario dicti em
ptoris.hoc est à dicto emptore. Vel dicit emptoris nomine: hoc est ad vtilitatē dicti emptoris. Si-
milis expositio est.C.de his, qui. vt indig.l. polla.
&.s̄.de his quib.vel indi.l.tutorē. & secundū hoc
emptor, vel creditor possidebit ciuiliter: vēditor
naturaliter & precario. Et iste vltim⁹ sensus plus
placet: & videtur esse de mente cōtrahentium: &
multa verba consueuerunt apponi in instrumētis
ex quib⁹ hoc perpenditur. sed verba magis apta
sunt, ꝙ dicat constituit se dictus venditor, vel ven
ditor à dicto emptore, vel creditore nomine pre-
cario possidere.

SVMMARIVM.

1 *Emphyteuta num teneatur soluere pensionem: cum propter guerram non potest percipere fructus? quòd non.*

Quod ex naufragio.

Quod ex nau-
fragio capit̃, nō pōt vsucapi: qa cadit in vitiū fur-
ti.h.d. ¶Op.de.l.qua ratione.§.fi.s̄.ti.j.sol.vt ibi:
qa hic fuerāt piectę tali modo, quòd nō habebat
1 animū habendi pro derelicto. Iste.§.facit in arg.†
ad.q.aliqua possessio est, q̄ ppter guerrā nō pōt
laborari: nec fruct⁹ percipi: an emphyteuta tenea
tur soluere pensionem? Ia.de Are.dicit, quòd nō:
vt.l.j.in fi.C.de iure emphy.quia quando est perē
pta res, non debet solui, quando ex re, fructus nō
b potest percipi: nec iri ad rem, videt̃ esse perdita:[b]
vt.l.j.in fi.C.de iure emphy.& ibi per Cy. facit.l.
cum vnus.in fi.j.de bo.aut.iud.pos. facit.l. forma
censualis.§.j.j.de censi.

SVMMARIVM.

1 *Emphyteutæ nū quæratur aliqua possessio, cū emphyteusis cōceditur sibi ab eo, q ciuiliter tantū possidet? quòd sic.*

Qui alienam.

¶Duob⁹ modis legit̃
vt ī gl. Sed qd si roga
uit à domino, & cōduxit à non domino? dixit gl.
ꝙ dominum possessione priuat. ¶Sed cōtra hoc
oppo.j.eo.l.q̄uis.§.j.vbi, q alieno nomine tenet,
non transfert possessionem in locatorem. Solu.in
cōtrario loquitur in eo, qui nullo modo possidet
& tunc non transfert in locatorē. Secus in eo, qui
alieno nomine tenet, & naturaliter possidet: vt q
habet precario, trāsfert in locatorē: vt hac gl. quā
tenet Dy. ꝙ tene menti. ¶Sed quæro, aliquis na-
turaliter possidet: se cōstituit alterius nomine pos
sidere: transfert illam naturalem.arg.huius.§. Idē
dico de eo, qui possidebat ciuiliter tātum. ¶Sed
1 quęro, †aliquis possidet ciuiliter tātum: cōcessit
in emphyteusim, & cōstituit se emphyteutę nomi
c ne[c] possidere: an ex hoc emphyteutę quęratur ali
qua possessio? dico, quòd sic: vt dixi simili.s̄.eo.l.
ꝙ meo.circa prī.sed posito, ꝙ nulla naturalis quę
ratur emphyteutę: tm̄ puto, ꝙ ius dominij est sibi
quęsitū. Nā ego video, ꝙ p solū corporalē ingres
sum q̄rit̃: licet nulla q̄rat̃ possessio: vt.l.si fundū.s̄.
de fun.do.multomagis p istā ciuilem, q̄ erat apud
istum tradentem, quam voluit in eum trāsferre:
donec acquireret sibi naturalem, quæ sibi compe
titura est pro iure emphyteutico.

SVMMARIVM.

1 *Prælatus nouus, an possideat sine noua apprehensione.*

¶LEX. XXIII.

Cum hæredes. ¶Opp.s̄. ex
quibus. cau.
ma.l.cū miles. Sol.hic in extraneo.ibi in
suo: vt apparet hic: quia dicit adita. Sed truffa est:
quia cum corpus & animus requiratur, nō potest
dici continuata, nisi apprehendatur. Ad cōtrariū
dici continuata, nisi apprenhatur. Ad cōtrarium
d respondeo, quòd quantum ad vsucapionē posses
1 sio defuncti dicitur esse cōtinuata[d] Sed† an nouus
prælatus

POMATES.

a ¶Precario. Vide ad declarationem Alex.in consil.iij. aliàs.iiij. antepen. co.vo.iij.& co.pe. vbi dicit, ꝙ in constituto precarium regulatur secundū principale, cui accedit &c.

b ¶Esse perdita. Ad de secundū Alex. ꝙ cum opi.Barto. concordant.Ang. & Sal. in.l.j. C.de iure emphy.Ioan. an.in addi.Spe.in ti.de lo.§.nunc aliqua.ver. cxxxiiij. Pe.de an.Car.flo. Inn.ī.c.potuit. de lo.& Ale.dixit se-pluries p hac pte cōsuluisse de quo ei⁹ cōsi.cxij.j.lib. vide Raph.cu.hic dicit, ꝙ Alberi. de Ros.ī.d.l.j.tenet cōtrariū.& ꝙ idē tenet Gui.de Susa.s. quòd debeat̃ integra pēsio per tex. ī.d.l.j.q cōsiderat solū, an res perierit in totū, vel p pte.& p hac pte dicit se cōsuluisse referēs, ꝙ collegiū Mediolani distinguebat, aut pēsio esset parua, vel magna. Tu dic, ꝙ opi. Ra.habuit Pet.de An.cōsi.ccl.in fin. Quid aūt in cōductore: an ei debeat fieri remissio propter guerrā: & an teneat̃ persistere ī conductione? vide Ro.cō.ccccxxxij.

POMATES.

c ¶Nomine.vide p a limitatiōe.d.Præpo, de feu.in tit.q succe.tene.in prī. col.j.ad fi.

d ¶Cōtinuata. Adde ꝙ ex text. habes notare, ꝙ statuta q̄ dicūt post mortem defuncti, fingatur possessio cōtinuata in heredē dicūt̃ correctoria iuris cōmunis ideò strictè intelligēda.l. p̄cipimus: ad fi.C.de app.& dixit Rap.cu.in.l. Pōponi⁹.§.q̄sitū. s̄.eo.ꝙ dicta statuta disponentia, ꝙ possessio videat̃ de defuncto in hæredē cōtinuari: debent intelligi, nisi incōtinēti mortuo defūcto possessio fuisset per aliū apprehēsa. ꝙ dictum dicit Ale.fore notabile verbū, si verū est, nec plus dicit. Tu vide Bald. cōsi.clvj.iij.li.vbi voluit, ꝙ stāte statuto, ꝙ possessio bonorū hęreditariorū trāseat ipso iure ī hęredē, sine alia apprehēsione si pr̄ habens duos filios, vnū instituat in legitima, alterum hęredem vniuersalē: ꝙ si hic hęres vniuersalis petierit se mitti ī possessionem à iudice ad cautelā abūdātē, & adeptus fuerit possessionē: ꝙ alter frater institutus in legitima debet citari: qa ī ipm cōtinuata est possess.alle.no.hic, dicēs: & si nō vis dicere possessio. dicas effectū possessionis: vt not. in.l. cū miles.exq.cau. ma.&.C.de vsu p hærede.l.nihil.& an stāte statuto, ꝙ possessio defuncti trāseat in hęredē: & alio statuto, ꝙ cessionarius in oībus, & per omnia sit in locū cedētis si cessionarius habens causam ab hærede creditoris ꝙ habeat bona debitoris obligata cū precario ingrediat̃ ppria authoritate, bona p debitorē alienata incurrat aliquā pœpam: vide Bald.cōsi.cxiiij.v.li. Inq̄sitū etiā Alex. post Paul.de ca.tangit an prīceps possit tollere dn̄iū iure ciuili acq̄sitū sine cā cū clausula, nō obstante. vide de hoc eūdem Paul. cōsil.ccxxvij.& q̄ posui post Alex. in.l.Gall⁹.§.& qd si tm̄.de li.& post.

prelatus posideat sine noua apprehensione? dic ꝙ sic:quia ecclesia nõ desijt posidere:vt dixi.s.e.l.j.in fi.&.l.sequẽ.& facit ꝙ no.p Inn.extra de testa.c.cum in officijs.

SVMMARIVM.

1 *Fingi cur non potest in his quæ sunt facti.*

In his. ¶ Fictio postliminij circa recuperandã possessionem,non fingit.h.d.¶ Op.j.ti.j.l.si is qui ꝓ emptore.Sol.ibi in possessione, quæ retinetur per aliũ animo,& corpore:vt per filiũ vel ser-
1 uũ in re peculiari.hic in ea quæ animo suo retinetᷣ.Sed† q̃ est rõ.& cõe dictũ est,ꝙ in his,q̃ facti sunt fingi nõ p̃t vt videtᷣ dici in.l.sciẽdũ.s.ex q.cau.ma.¶ Sed tu dic,ꝙ fictio postliminij,fuit ĩtroducta ex æqtate:vt l.postliminij in princip.j.de cap.& postli.re.sed si reuertens recuperaret possessionẽ:tũc locupletaretur cũ aliena iactura.ꝙ ius interdicit:& qa cessat æqtas.Et alia rõ.qa hic fictio reqrit duo extrema habilia: vt l.necessario.§.ꝙ si pendẽte.s.de peri.& cõmo.rei vendi.vt.l.huic scrip.s.ad.l.aql.&.l.bonorũ.j.rẽ ra.hab.Mõ si reuertor statim sum liber:ergo retro possum fingi esse liber.Et idẽ in oĩ iure ꝙ mihi reuerso acqritur, absq; animo & corpore,retro fingitur fuisse meũ.& iõ in possessione q̃ habetᷣ p filiũ vel seruũ,ꝓcedit fictio:qa statĩ mihi reuerso q̃ritᷣ absq; aliquo meo facto:& sic ictud extraneũ est habile.Secꝰ in possessione,quã per me retineo:qa nõ q̃ritᷣ absq; nouo facto:& sic statim cũ redeo non posideo:& sic extraneũ non est habile:iõ nõ fingitᷣ retro me possedisse Et illud est,quod vult dicere.l.sciendũ.s.ex quib.cau.ma. plenè tibi dicam.in.l.si is qui pro emptore.j.de vsucap.

SVMMARIVM.

1 *Homo liber non potest à sciente posideri.*
2 *Ecclesia,quòd non posideat conuersum:est tamen in quasi possessiõe illius cõuersiõis. Conuersus est liber homo.ibidem.*
3 *Monachus & conuersus quicquid acquirit:acquirit ecclesiæ sine noua apprehensiõe.*
4 *Conuersus quærit ecclesiæ etiam ignoranti:& ideo non requitur eius ratihabitio.*

Item quæro. ¶ Liber homo nõ põt posideri à sciente.h.d. ¶ No.tex.ibi neq; em̃.Nã cõcor.cũ hac.l.s.de
1 ma.test.l.seruũ testõ.¶ Op.s.ti.j.l.liber homo.&.l.acqritur.§.pe.sol.†liber homo nõ põt posideri à sciẽte eũ liberũ:sed ab ignorante sic.& dic
2 plenè:vt.s.e.l.j.§.sed & p eũ.¶ Quæro,†vtrũ ecclesia posideat cõuersum?gl.dicit,ꝙ nõ:quia scit eũ libertũ.quod Dy.reprobare nititur. Tu dic illud,quod dicitur,an eclesia posideat?nõ intelligas, an posideãt parietes:vt.l.sicut municipij.in fi.s.ꝙ cuiusq; vniuersi.sed ecclesia idest collegiũ,vel fidelium vniuersitas:vt dixi.s.eo.l.j.in fine.¶ Sed an est verum ꝙ cõuersus sit liber homo?rñ. sic:qa succedit ex testamento, & ab intestatò:vt.l.Deo nobis.C.de epis.& cleri.ergo nõ est seruꝰ.C.cõia. de suc.l.seruus.Si non seruus:ergo ecclesia eum nõ posidet.Sed licet non possideat eum,tñ est ĩ quasi possessiõe illiꝰ iuris cõuersiõis,& monachationis:sicut in patre dicimus,qui est in quasi possessione patriæ ptãtis:
3 vt habuistis.s.e.l.j.§.sed & p eũ.Et ideo,†qa ecclesia est in quasi possessione illius iuris,qcqd monachus & cõuersus acqrit:ecclesiæ acqrit,sine noua apprehẽsiõe.Pro hoc optimè.j.de p̃ca.l.si adoptauero.¶ Itẽ q̃ro,
4 †qñ cõuersus q̃rit eccl̃iẽ an est necessaria ratihabitio ecclesiẽ?rñ.nõ:imò acqrit ecclesiẽ ignorãti,sicut acqrit patri,vl̃ dño ignorãti,filiꝰ,vel seruꝰ.

SVMMARIVM.

1 *Naturalis possessio,an sit de iure ciuili,uel naturali?remissiuè.*
2 *Filius,qui acquirit usuras ex pecunia ꝓfectitia patris:illas nõ cõmunicat cũ fratribus.*

¶ LEX. XXIIII.

QVod seruꝰ ¶ Possessio q̃sita p seruũ,q̃ritᷣ dño, si est iusta:al̃s secꝰ.h.d.Ista.l.est notabilis. Et no.tex.ibi,ꝙ verò ex maleficijs.hic ĩnuit,ꝙ seruꝰ nõ acqrit dño nisi ex causa peculiari.Contra.s.eodem.l.j.§.item quærimus.Solut. dic peculiariter.i.quicquid iustè acquirit.¶ Itẽ opp.ĩnuit hic,ꝙ seruꝰ posidet.Contrà.de.l.stipulatio ista.§.hæc quoq;.j.de ver.ob.dic,ꝙ posi-
1 det.i.detinet.¶ Itẽ q̃ro,†vtrũ naturalis possessio sit de iure naturali,vel ciuili?gl.dicit,ꝙ de ciuili.Cõtrariũ videtᷣ no.s.eo.l.j.in prin. Sed dic vt in gl.quæ incipit contra.s.&c. ibi,sinaũt.imo.j.ti.j.l.sequitᷣ.§.si tu vi me.
2 Nã ille.§.dñs.de.l.nõ solũ.j.tit.j.non facit:vt ibi no.vltimò per † hanc dico,si filius aqrit vsuras ex pecunia patris ꝓfectitia inuito patre, an
a cõicabit cũ fratribus?Rñ.nõ[a] q̃ritᷣ patri,ꝙ filiꝰ ex meleficijs quærit:nec cõicabit cũ fratribus.dixi alio anno hic,& dixi.C.de bon. quæ li.l.cum oportet.in prin.vbi gl.tangit.Bar.

SVMMARIVM.

1 *Obligatio,an sola sufficiat ad perdendam possessionem?& uide etiam.j.in.l.si is qui.*

¶ LEX. XXV.

SI id quod. ¶ Op.de.l.pegrè.in prin.j.eo.sol.hic ignoramus,in quo loco sit,& in quo fundo,vel in quo horto:secus,si scimus in quo loco sit:licet locũ loci ignoremus.¶ Item op.de.l.Pompo.in prin.s.eo.l.j.§.seruũ,q in fuga.Sol.ꝙ hic dicitur:fallit in homine.¶ Item q̃ro,quid in fundo? ego nescio me posidere fundũ: an perdo possessionẽ fundi.dicit gl.ꝙ obliuio est cã perdendæ possessionis.Idem not. in.l.furtum.§.fundi.j.titu.j.C.eod.l.
1 licet.& institu.de vsucap.§.quod aũt.C.vnde vi.l.cũ quærebatᷣ.Si bene
b respicis istam glo.non sufficit ad perdẽdam possessionẽ sola† obliuio[b] sed requiritur,ꝙ obliuio sit inducta ex cursu temporis:aliâs sequeretᷣ ꝙ dormiẽs ꝑderet possessionem.dicam plenius.j.eo.l.si de eo.&.d.§.fundi.

Et per colonos. ¶ Per colonos & inquilinos sicut p seruos posidemꝰ,nec ꝑdimꝰ:licet moriantᷣ,vel furiosi efficiãtur.hoc dicit.¶ Oppo.dicitᷣ.hic etiã si moriũtur possessiõem retinemꝰ.Cõtra,imò naturalẽ amittimꝰ:vt.j.eo.l.si de eo.§.j.In gl.sunt opi. vna est opi.Io.ꝙ retinemus.s. diuersimodè: quia retinemus naturalem, si efficitur furiosus,|vel alij locat:sed naturalẽ ꝑdimus,si moritᷣ:sed ciuilẽ, nullo modo ꝑdimꝰ.Hugo dicit cõtrariũ.s.ꝙ vtrũq; retineamꝰ,ẽt qñ moritᷣ:per.d.l.si de eo.§.j.Op. Io.est vera:vt ꝓbatᷣ.ĩ.d.l.si de eo.§.j.Nã p hr̃ditatẽ coloni nõ p̃t retineri naturalis:vt.l.j.§.Sceuola.j.si qs test.li.eẽ ius.fue.Et alia rõ est in furioso.j.e.l.si is qui.¶ Itẽ op.ꝙ differentia sit inter seruum & colonũ in rebus peculiariter possessis. Nam possumus posidere p animũ & corpus serui non coloni:vt in.§.itẽ acqrimus in.l.j.s.e.Solut. quo ad acquirendã possessionẽ, vel perdendã,nõ est differentia:sed quo ad alia sic.

Quod autem. ¶ Qui posidet ciuiliter p ĩgressum alterꝰ possessionẽ nõ ꝑdit,nisi reuersus nõ admittatᷣ, vel suspicetur se posse repelli.h.d.Bar.

¶ LEX. XXVI.

LOcus. ¶ Locus certus rõne loci,vel quotæ põt posideri:secus si esset vtraq; rõne incertꝰ.h.d.no.§.& vidistis.s.eo.l.iij.§.j.& habetis.j.tit.iij.l.emptor.Ibi capi põt:etiã si ignoret quota sit pars.i. pro indiuiso:& sic est incerta rõne loci:certa rõne quotæ. Ibi incerta aũt pars.dic ratione loci,& quotæ.

SVMMARIVM.

1 *Furiosus solo animo non potest desinere posidere.*
2 *Possessio ex sola obliuione sine cursu temporis non perditᷣ.*

¶ LEX. XXVII.

SI is qui. ¶ Furiosus nõ põt desinere posidere.h.d.¶ Not.text. ibi.qa furiosus.¶ Op.ꝙ furiosus,põt ꝑ-
1 dere possessionẽ:vt.j.eo.l.q vniuersas.§.j.Gl.†dicit,ꝙ nõ põt furiosus desinere posidere solo aĩo: sed alijs modis qbus homines desinũt posidere: vt.l.ij.§.si à furioso.j.ꝓ empt.& hoc ꝓbatur ex rõne posita ĩ fi.l.q̃ firmat dictũ secũdũ Dy. ¶ Itẽ op.furiosus perdit animũ,sicut ille, q obliuiscitur:ergo perdit possessionem:vt no.s.e.l.si id, ꝙ
2 in prin.In gl.sunt opi.Tu dic,†ꝙ ex sola obliuione sine tp̃is cursu,nõ ꝑditᷣ possessio.Vnde si furiosus staret p longũ tẽpus,ꝙ nõ posideret, vel aliꝰ eius nomine perderet possessionem.

SVMMARIVM.

1 *Rem meam,quam alius posidet,respectu possessionis possum stipulari,conducere,& emere.*
2 *Dominus possessor ignorans,si conducit à non possessore, an perdat dominium,& possessionem?q.nõ.Et qualiter potest esse q.quis ignoret se posidere.ibid.*
3 *Conductio facta de re sua ab eo,qui est dominus possessor ignoranter,non tenet.*
4 *Conducens rem suam,quam scit se posidere,& se esse dominum quasi nõ suam,non amittit dominium:nec etiam perdit possessiõem.nu.6.*
5 *Tradens uerè rẽ suam,tanquam non suam,sed tanquam rem tuam,non transfert in te dominium.*

a ¶ Rñ.nõ.Adde secundũ Alex.hic ꝙ idẽ sequntur doct.& Bar.in.l. cum oportet.C.de bo.quæ lib.sed Bal.in.l.j.s.de his,qui sunt sui,vel alie.iur. videtur in dominio cõtrariũ tenuisse.s.ꝙ ista pecunia ex vsura ꝓpter peculiũ profectitiũ,dicatur acqsita patri.qa cõstat,ꝙ dominiũ recessit à sponte soluẽte vsuras à filio q̃ri nõ põt:ergo necesse est ꝙ patri sit acqsitũ quia differẽtia non potest volare p aëra.l.si spõsus.de do.inter vi.& vxo.& pro hoc dicit Alex.saluari gl.in.d.l.cũ oportet.qui tenet ꝙ solutũ filio noĩe vsurarũ pro peculio ꝓfectitio acqritᷣ patri. Tu vide q̃ posui in.d.l. cum oportet.

b ¶ Obliuio. Adde ꝙ Pe.de Anc.cõs. ccxiiij.dicit,ꝙ similiter si tabellio esset in quasi possessione officij notariatꝰ negligendo p.x.annos. ꝑdit illã q̃si possessionẽ.& dicit Spe. in ti.de pe.& pos.§.j.ver.no. tamen Ro.& vbertũ de bonacur. referre, ꝙ Rogerius.dedit hãc cautelã:quòd quãdo prob.sunt çquales. sup possessiõe,ꝙ aduocatus debet dicere cliẽtulo suo: ꝙ armata manu ingrediatᷣ possessionẽ, de qua est differentia,& ꝙ denũtiet aduersario:vt veniat ad possessionẽ,si audet:quiasi nõ veniet: qa suspicatus se posse repelli,statim amittit possessionẽ, q̃ dicebat se habere. & si aduersarius petat ipm puniri p.l.si qs in tãtã.ille excipiet,ꝙ imò ꝓ ipso snĩa est ferenda: quia ipse æquè ꝓbauit posidere:& suã possessionẽ est ingressus:aduersarius at suã amisit. Aliam etiam cautelam vide ibi cum vis ꝙ aliqs amicꝰ tuꝰ apphẽdat possessionẽ alicuius rei sine vitio,quã asserit ad se ptinere, & an sufficiat tp̃s decẽ anno. ad inducendũ obliuionẽ? vide Io.an. in addi.in fi.d.§.vbi tenet,ꝙ illud sit arbitrariũ,si aliquẽ circunstantiæ essent,per quas minꝰ vel plus tempus cõsiderãdũ esset.allegat.c.fi.de trãsac.cũ concor.Et infert,ꝙ eo casu,quo qs tenuit ciuilem veniẽs,& occupãtẽ expellẽs, non dicitᷣ vim facere:sed suam possessionẽ defendere.Facit secũdum ipsum l.j.C.vnde vi.&.ff.de vi.&.vi.ar.l.q possessionem.

* Aduerte, ꝙ Bar. inuoluitur vitio cõtrarietatis. secũdum quosdã in hac l. si aliquam rem. Sed pro saluando Bar. vide concordiam quã posui ad l. sub conditione. ff. de solu.

a ¶ Sed retinet. Adde secundum Alex. ꝙ gl. in. l. qui rẽ. C. loca. & ibi Pe. Cy. Iac. but. Bal. Ant. & Sal. cõcordãt cũ hac gl. qñ cõducẽs amittat possessionẽ. & idẽ dicit tenere Cy. in. l. ad ꝓb. C. lo. Imo. Rap. cu. & Pau. de ca. hic, & hanc dicit esse cõem opi. cũ qua ipse trãsit respõ. contrariis.

POMATES.

b ¶ Hac ciuitate. vide Alexã. cõsi. ix. co. pe. ad fi. vol. v. & Pau. cõsi. iij. co. xxj. q. xxiiij. & cõsi. xciiij. col. iij. in ij. du. vo. ij. & Fel. in. c. cũ Bert. col. xiij. de re iudic. in ver. dicit etiã Bal. & Alex. in. l. j. §. si vir. col. iij. s. eo. & Barb. cõ. xj. co. vj. vo. ij. & co. xiiij. in fi. & Alex. cõsilio cxxxvj. in fi. vol. j. & Aret. cõs. xiij. co. v. in fin. & seq. & Alex. cõsi. xcij. col. fi. vo. ij. vbi loquitur etiã in emẽte rẽ suam & cõsi. cxviij. in pe. co. in ver. quinimo. eo. vol. vbi loquit̃ in recognoscente rẽ quã prescripserat. & cõsi. xxix. col. fi. vo. v. & consil. lxix. eo. vo.

c ¶ Quidã nobilis. Adde Ang. ita tenẽtẽ i. l. qui rẽ. C. lo. Bal. in. l. ad ꝓba. C. lo. & l. cum falsa. & ibi etiam Bar. C. de iur. & fac. ign. Bal. in ad. Spe. in ti. de loca. §. nũc aliqua. vers. an quis soluens. Ang. in. §. emphyteusim. in auc. de non alien. Pau. de ca. cõsi. cclj. & vide Alex. de. Imol. in cõ. lxix. co. iiij. in pri. in. v. vol.

d ¶ Mihi locare. Adde: ꝙ cum hac opi. trãseũt Ang. & Pau. de ca. approbantes gl. sed Imo. & Ro. transeunt cũ Bar. cum quo etiam transit Alex.

e ¶ Possessionis. adde nisi possessio capiat̃ ꝓ proprietate: vt fit in l. interdũ. de ver. sign. vnde i. l. j. C.

7 *Contractus locationis, & conductionis, de re sua factus à scienter poßidente, & se domino, quasi nõ sua, nõ tenet.*
Qualiter cognoscatur, an quis conducet rem suam, uel ut nõ suam. ibidem.
8 *Dominus & poßessor conducens rem suam quasi suam, an perdat dominium, & poßeßionem?*
9 *Accipiens bona propria in emphyteusim à monasterio, an in monasterium trãstulerit dominium, & bona illa alienare poßit monasterio irrequisito? quòd sic. & quòd dominium non sit translatum.*
10 *Conduco rem meam à me poßessam, à non poßessore: ꝗ cõtractus ualeat ratione poßeßionis: & quomodo ualere poßit? & quando non apparet, an respectu poßeßionis, uel proprietatis sit facta conductio rei suæ cuius respectu uideatur facta. nu. 11.*
Quid sit hoc quærere.
12 *Clausula, uendo tibi talem rem iure emphyteusis, apposita in ĩstrumẽto, quid operet̃: ubi quòd nõ teneor præstare nisi quòd sim emphyteuta & si inquietaris respectu dominij directi, non teneor.*
13 *Poßessor non dominus si conducit rem ab alio, quando perdat poßeßionem?*
14 *Conduco rem putans esse meã, cum mea non sit ualet conductio.*
Veritas, ꝗ potius inspiciatur, quam opinio. ibid.
15 *Rem, quæ pro parte est mea: & pro parte non: an poßim conducere, & emere? remißiuè.*

¶ LEX. XXVIII.

* SI aliquam rem. ¶ Ista. l. est ita difficilis
sicut aliqua lex, quæ sit in mundo. Et ratio difficultatis est: qa hic ponuntur quinq; casus
& nõ determinat̃, nisi vnus. Prima pars loquitur
qñ dominus & possessor conducit eandem rem à
non possessore. Secũda, quando dominus nõ possessor eam conducit à possessore. Secũda ibi: & sic
sciẽs. ibi, possidere. & eiusdem dominiũ habebam:
1 vt innuunt sequentia. ¶ Nota. in fi. l. † quòd possum rem meã, quã alius possidet, respectu possessionis stipulari, conducere, & emere: vt hic in fin.
Et qa hæc. l. non determinat oẽs casus: ideo quærá
in quolibet mẽbro de tribus. Primò, vtrũ perdat̃
possessio. Secundò, vtrũ perdatur dominiũ. Ter-
2 tiò, an valeat cõtractus? ¶ Venio † & assumo primum membrũ, quãdo dominus & possessor conducit à non possessore. & de hoc videndũ si ignorem. ¶ Quæro quomodo esse potest, quòd ignorem me possidere: cũ ignorans perdat possessionem per obliuionem: vt. s. eod. l. si id quod? Solu.
intellige quando possidebatur per seruũ, vel filiũ
ex causa peculiari: vel per procu. hoc casu possidet ignorãs. Vide glo. quæ incipit, ignorans. ibi
ignorare. &c. Item potest esse etiã quãdo per seipsum possidebat: qa tunc sola obliuio sine cursu tẽporis nõ facit perdere possessionẽ: vt dixi. s. eo. l.
proxi. ¶ Quæro, an possessio perdatur isto casu
per cõducẽtem? Glo. dicit, ꝙ non: vt. j. e. l. si me in
vacuã. bene dicit: qa nõ est animus perdẽdæ possessionis, quã quis ignorat se habere. ¶ Itẽ quæro,
an perdat̃ dñium. Rñ. nõ: qa nõ potest perdi dñiũ:
3 vt. d. §. differentia. ¶ Item quæro, † vtrũ isto casu
valeat locatio, & conductio? Respond. cum non
perdatur dominium. non valet conductio. vt infrà eadẽ. l. in fi. & de reg. iur. l. neq; pignus. & l. nõ
solet. s. lo. & l. suæ rei. de cõtrahen. emp. Itẽ ex eo
quod dixi ꝙ nõ ꝑditur possessio, nõ valet cõductio. Nã possidere, & ex cõducto habere, sunt repugnantia: vt. s. eo. l. si quis ante. ¶ Secundũ mẽ-
4 brũ † est, quãdo scio me possidere, & me dominũ,
& eãdẽ cõduco, quasi nõ meã. Quæro, vtrũ isto casu ꝑdat̃ dñiũ? & determinat gl. ꝙ nõ sufficit animus cõducẽtis tñ ad ꝑdẽdũ dominium: vt. l. si quis vi.
5 §. differentiã. s. e. Præterea, † quando trado tibi
verè rem meã, tanꝗ nõ meã: sed tanꝗ tuã: nõ trãs-
fero in te dominium: vt dixi in. l. dedi. in. §. subtilius. s. de condi. ob cau.
6 multominus perdo dñiũ: tradẽdo fictã. s. cõducẽdo. ¶ Sed quæro † vtrũ
perdatur possessio? dicit gl. sic: vt. l. quod meo. s. eo. & ita dicit ista glos.
nõ videtur verũ dicere: quia illa cã: quæ non est habilis ad translationẽ
dñij: non est habilis ad translationem possessionis, vt no. s. eo. l. ꝙ meo.
secundũ hãc gl. ista nõ est habilis ad transferẽdũ dñium: ergo &c. Propter hoc Iac. de Are. reprehendit hanc gl. quẽ nõ puto bene dicere, qa
quædã sunt causæ inhabiles ad transferendũ dominiũ, & tñ sunt habiles
ad trãsferendũ possessionem: vt dixi in. l. quod meo. Sed hanc gl. nõ puto verã, ꝙ perdatur possessio alia rõne: qa qñ domin⁹ nõ possessor conducit rem suam à possessore: ista est cã quærendæ possessionis: vt. l. ei à
quo. j. ti. j. si est cã quærendæ possessionis: vt ibi: multòmagis erit cã possessionis retinendæ: qñ dominus possessor cõducit à non possessore. vnde cũ non ꝑdat dominiũ: ergo conducendo possessionem non ꝑdit, sed
a retinet[a] ¶ Tertio q̃ro, † an valeat cõtractus locationis & conductionis?
7 Respõ. ex eo ꝙ nõ perditur dominium, nec possessio: cõcluditur ꝙ nõ
valet: qa cõducit rẽ suã, & à se possessam: & sic nõ potest vt. s. ꝓxi. dixi. ¶ Itẽ sequitur aliud mẽbrum, quãdo dominus & possessor cõducit
rem suã, quasi suã. Anteꝗ vadã vlterius quæro quomodo cognoscã, an
quis cõducat rẽ suã vt suã, vel quasi nõ suã? Respon. conducit quasi non
suã, si in instrumento cõtinet̃ talis cõcessit. & locauit mihi talẽ fundũ. &
tũc locaui tanꝗ suũ, nõ tãꝗ meum, & ego quasi alienum conduco. Si
verò dicis sic: ego domin⁹ talis fundi sciens me dominum, & possessorẽ
talis fundi, volens cognoscere à tali cõduco ab eo: tunc conducit tanꝗ
8 suum. & ille locat vt meũ. Itẽ † posset ꝓbari extrinsec⁹: licet in instrumento, nõ cõtineat̃ qũo cõduxi. Et hoc casu, quãdo cõduxi rẽ meã, tanquã meã an perdat̃ dominiũ, vel possessio? gl. dicit ꝙ sic. vide gl. q̃ incipit. & erat in Idẽ, tenet gl. ma. hic posita. Cõtrariũ tenet. j. ti. j. l. ei. à quo.
& ibi videtur ꝓbari in tex. & no. in. l. q rẽ. C. lo. Et ꝙ ista gl. dicat verũ,
& nõ illa, probat̃ sic: nõ est dubiũ qñ præcedit titulus, ꝑ solã cõductionẽ trãsfertur in aliũ dominiũ & possessio: vt. l. quædã. s. de rei ven. Sed
hæc est cã habilis. s. ficta donatio, si trado scienter indebitum: vt. l. cuius
per errorẽ. j. de reg. iur. cũ ergo sit donatio, per cõductionẽ, transfertur
dominiũ. Dy. & Iac. & omnes tenẽt gl. cõtrariã per. l. ei à quo. j. ti. j. ¶ Et
circa gl. istã dicũt, quãdoq; verus titul⁹ præcedit, & vera traditio. & tũc
trãsfertur dominiũ. vt. l. traditionib⁹. C. de pact. Quãdoq; interuenit fictus titulus, & vera traditio. tunc idẽ, ꝙ trãsfertur dominiũ: vt. l. cuius ꝑ
errorẽ. j. de reg. iur. & l. j. s. de cõdi. inde. Quãdoq; interuenit verus titulus, & ficta traditio, & trãsfertur dominiũ: vt. l. quædã. s. de rei ven. & l.
quisquis. C. de dona. Quandoꝗ interuenit fictus titulus, & ficta traditio: vt in casu nostro: quãdo conduco à te rem meã scienter: tũc nõ sufficit ad translationẽ dominij: ita loquitur. l. ei à quo. j. ti. j. & l. qui rem. C.
loca. ita dicit & Cy. recitat in. l. qui rem. C. loca. ¶ Habuisti in hac ciui-
b tate [b] hãc. q. † Quidã nobilis [c] habens suum podere proprium, recipit il-
9 lud podere in emphiteusim, & fuit factum instrumentum per talia ver-
c ba. Talis Abbas talis monasterij concessit in emphyteusim tali podere
tali nobili: demũ ille nobilis vẽdidit illud podere monasterio irreqsito: mõ monasterium volebat vendicare ab emptore: ego dixi ꝙ nullum
trãslatũ erat dominium in ecclesiã, per hoc quia fuit titulus fictus, & ficta traditio: vt. l. ei à quo. j. ti. j. & l. q rẽ. C. lo. & ita oẽs doct. cõsuluerunt
in ciuitate ista. Sed opposui eis, & non fuit mihi responsum: bene dixi,
ꝙ fictus titul⁹, & ficta traditio nõ operãtur trãslationẽ dominij: vt doc.
dicũt. ne cõcurrãt duæ fictiones circa idẽ: vt. l. j. C. de dot. promis. & l.
cum post. §. gener. s. de iur. do. Sed in ecclesia nõ requiritur traditio, sed
acquiritur dominiũ sine traditione: vt. l. fi. C. de sacrosan. eccle. ergo nõ
sunt duæ fictiones: imò ex solo titulo quæritur dominium. Breuiter ego
dico, ꝙ si ille dominus recepisset in emphyteusim illas res, tanꝗ suas:
tũc cõcederẽ cõtrariũ, ꝙ in ecclesiã trãsfert̃ dominiũ: quia nõ sunt duæ
fictiões. sed in. q. proposita iste dominus recipit in emphyteusim: tanquã prius esset ecclesię: quo casu indistinctè dominiũ nõ perditur: vt. s.
dixi in secũdo mẽbro. s. posito: ergo &c. ¶ Venio ad secũdũ partẽ. Ista
secunda pars legitur duob⁹ modis. Primo mõ prosequitur suã materiã
quãdo domin⁹ & possessor cõducit à non possessore. & tũc ꝙ dicitur in
tex. nã si &c. inducitur in exẽplũ. Tũc retẽta † ista lec. ꝙ si rẽ meam à me
10 possessam, conduco à nõ possessore: cõtractus valet rõne possessionis.
¶ Quæro, qũo põt valere rõne possessiõis: cũ possessionẽ habeã? gl. ma.
respõd. licet ego possiderẽ, tu poteras à me reuocare aliquo interdicto.
vnde perinde est ac si nõ possiderẽ. Alia sol. est. Ego eoipso, ꝙ cõduco à
d te respectu possessionis, videor eã tranferre in te, & tu eã mihi locare: [d]
Alio mõ legitur. ꝙ hic mutet casum, quãdo domin⁹ nõ possessor cõducit à possessore, & dicit litera, ꝙ valet respectu possessiõis. secus respectu proprietatis. ¶ Ad hoc op. j. ti. j. l. ei à quo Sol. illa debet intelligi se-
11 cũdũ distinctionẽ huius. l. ¶ Vlterius, † ego quæro, quid in dubio, si nõ
apparet, vtrum respectu possessionis, vel proprietatis conducam.
Iaco. de Are. dicit sic. Aut ego dico sic, conduco possessionem huius rei
e & videor conducere respectu possessionis. [e] vt lege si mulier. §. qui
possessionem. suprà quòd met. caus. infrà vti pos. l. si duo. in fine. Aut
dico, cõduco rẽ. & tũc in dubio præsumitur rõne proprietatis: vt. d. l. si
duo. in fi. probat hic tex. ibi, specialiter. &c. ¶ Sed quid est hoc dictum
cõduco respectu possessionis vel proprietatis, nã cõductor nũꝗ habet
proprietatem

proprietatẽ, vel possessionẽ: arg. l. nõ solet. s. lo. & l. si qs añ. s. e. ¶ Quid est hoc dicere: aut cõduco respectu possessionis, vel ꝓprietatis. Aduerte. nos habem⁹ tex. q hoc declarat: vt. l. si qs domũ. §. j. s. loca. vbi dicit̃ qs locauit respectu ꝓprietatis: aut respectu vsusfr. Quãdo ego loco respectu proprietatis: ego teneor tibi vt liceat tibi vti re: vt. l. ex cõducto. in prin. s. loc. & ideò siue inquietaris respectu proprietatis, siue possessionis, vel quocunq; modo, teneor tibi. Sed si ego loco tibi tanquàm fructua. & tu es impeditus à proprietario: tunc non teneor præstare plus nisi, quòd sim vsufruc. & respectu vsusfructus non impediaris: vt. l. si quis domũ. §. j. s. loc. ¶ Modo ad propositũ, quando conduco rem meã respectu proprietatis, non valet: qa statim mihi ipsi videor emere: vt. l. fundo. ad. l. fal. & l. cui res. s. de act. emp. & ideo non valet. Sed quando conduco respectu possessionis à te: tu non teneris mihi præstare, nisi ꝙ sis possessor. de proprietate nõ curatur, si possessionem præstas. ¶ Et
12 ideo † valet decisio ista ad. q. vtiles. quid releuat dicere instrumento: ego vendo tibi talẽ rem iure emphyteusis talis ecclesię. Tu vides, ꝙ hic equiparantur emptio & locatio, stipulatio & precariũ: vnde quando appono illa verba, vẽdo iure emphy. &c. nõ teneor præstare, nisi ꝙ sim emphyteuta. Nec teneor si inquietaris respectu dñi directi: sed bene teneor si non essem emphyteuta: vt. l. si quis domũ. §. j. s. lo. & l. qui tabernas. s. de contrahen. emp. & C. cred. cui. pigno. præ. non de. l. j. ¶ Iuxta hoc quæro, † nos habuimus in prima parte, quando dominus & possessor
13 conducit à non possessore, quid si possessor non dominus conducit ab alio rem. Hanc quęstionem non habem⁹ hic. Sed debes dicere, aut ignorabat se posside re: & tunc possessionem non perdit: vt hic, & l. naturaliter. §. nihil. s. eod. secundùm vnam lecturam. & per consequens non valet contractus locationis: vt. l. si quis ante. s. eo. Si verò sciebat se posside
a dere, tunc valet contractus: possessio perditur: [a] vt. s. e. l. ꝙ meo. in prin.
14 & l. qui bona. in prin. & l. interdũ. in prin. ¶ Secundò quærit gl. † quid si ego conduco rem, putans esse meã: cum non sit mea? Rñdet glo. debet inspici veritas potius, ꝗ opi. alle. s. de neg. gest. l. item si eum. Ego dico, ꝙ de hoc est casus duarum legum simul coniunctarum. j. ꝙ vi aut clam. l. aut qui aliter. §. si quis dum putat. cõiuncta. l. si de eo. in fi. j. e. ¶ Vlti-
15 mo † quæro, si res est mea pro parte nõ: an possim illam rẽ conducere & emere. De hoc est casus. s. de in diẽ addic. l. ꝙ si vno. in fi. dic, vt ibi. ¶ Vltimò Cyn. de hac materia tangit recitando distinctionem. Iac. de Are. in l. ad probationem. C. loca. tene menti ista.

¶ LEX. XXIX.

Possessionem. ¶ Pupillus non potest animo desinere possidere. h. d. ¶ Oppo. de l. pupillus. s. tit. j. Sol. dicũt quidam: hic loquit̃ de detẽtatione: ibi de naturali: vel meli⁹ naturalẽ possessionẽ põt perdere sicut qlibet alius. ¶ Vltimò op. de. l. ij. § . si pupillo. j. ꝓ emp. dic, vt ibi.

¶ LEX XXX.

Qui vniuersas. ¶ Qui possidet vnum totum integrale, non possidet singulares res ei⁹. h. d. Istã. l. & eius materiã videbitis. j. ti. j. l. rerũ mistura. & ibi videbitis magnas vtilitates. & ibi dicã. Nõ habetis hic alia.

SVMMARIVM.

1 *Factum iudicis uidetur factum partis repræsentare.*

Possessionem. ¶ Possessio perditur ab ignorante, & inuito superueniente defectu ex parte rei, vel personæ. h. d. ¶ Ibi, possessione. ex secundo decreto. Ratio huius. §. est:
1 quia † factum iudicis dicitur reprę̃sentare factũ partis: vt. l. si ob causam. C. de euic. & l. j. C. si in cau. iud. pi. ver. item quod à mari. Tene mẽti hũc ver. dixi. s. eo. l. iij. §. labeo. Bar.

SVMMARIVM.

1 *Monasterium si quis ingrediatur cum bonis: an illa monasterium poßideat sine noua apprehensione?*

b Item si id quod. [b] ¶ Circa hunc. §. aliqs est ingressus monasterium: certe desinit possidere, vt hic
1 Sed quæro, vtrũ monasteriũ possideat, † quicqd possidet ipse sine noua apprehẽsione? Dy. arguit, & videt̃ ꝙ nõ siue dicam⁹ monasteriũ haberi loco filij sui siue extranei. Probat̃ in. l. cũ hæredes. in prin. & ꝙ ibi no. s. e. Et finaľr tenet, ꝙ monasteriũ possideat sine noua apprehensiõe: & nil boni allegat. sed tex est in. l. si adoptauero. j. de pca. & doc. all. istũ tex. ĩ auť. si qua mulier. ĩ vl. q. C. de sac. san. ecc. Et gl. iuris canonici all. l. iij. & auť. si qua mulier q̃ est cano. sed nescio vbi ẽ. xix. q. vl. c. si qua. Bar.

SVMMARIVM.

1 *Possessio probatur ex solutione mercedis, nisi alius poßideat.*
2 *Hereditas retinet naturalem poßeßionem per colonum.*

Quod per colonum. ¶ Hæres nõ acqrit possessionẽ, nisi eã apprehendat verè vel fictè. h. d. Iste finis videt̃ cõtradicere principio. Dicit em in prin. §. ꝙ nisi nãciscatur possessionẽ, nõ prodest possessio coloni, etiã si nõ nãciscatur. Sed dic. ꝙ colonus soluebat mercedẽ hæredi, vel cõduxerat ab hrẽde. tene mẽti inquãtũ dicit, ꝙ colon⁹ soluebat mercedẽ. Ex qua solu-
1 tione habes, ꝙ † ex solutione mercedis probatur possessio. ꝙ tene mẽti. Pro quo facit optimè. C. de agri. & censi. l. litibus. li. xj. Ex hoc intelligo verũ, nisi alius possideat: quia tũc nõ ꝓbaret, ꝙ tu possides licet tibi soluat̃ merces: vt. l. ꝗuis. §. j. j. e. quod tene mẽti.
2 Quæro, † an hæreditas retineat naturalem possessionem per colonum? glo. dicit, ꝙ nõ. s. si quis testa. li. esse iu. l. j. §. sceuola.

SVMMARIVM.

1 *Possessio an per animum primi, uel secundi retineatur, si contingat illam ambulare per mille manus.*

Si ego. ¶ Per colonũ commodatariũ, & depositarium, & si alij locet commodet, vel deponat possessionẽ retinemus. h. d. Et est pulcher Casus. Gl. op. de. l. nõ solũ. §. q pignori. j. ti. j. Gl. sol. Tene illã verã sol. ibi, enim colon⁹, vel commodatarius tradidit alteri alienãdo: hic verò tradidit non alienãdo, sed cõmodãdo, vel deponẽdo: & sic noluit à se abdicare dominiũ. Item op. ꝙ hoc non procedat, contra. l. quæsitum in prin.
a j. de pca. gl. nõ sol. Sed dic, ꝙ ibi loquitur de actione personali, quæ tñ cõtra primum conceditur: hic de retinenda possessione, quę etiã per secũdũ,
1 & vlteriorẽ retinetur. ¶ Quęrit † glo. ego retineo possessionem etiam si per mille manus iuit. Quæro per quem retineatur possessio: an per primum cui locaui: an per animũ eius, cui primus locauit? Rñ. per animũ primi. Cõtrariũ no. in. l. non solũ. j. ti. j. Breuiter istam gl. intellige, quę dicit, ꝙ per tertiũ retinetur. dic. i. per primũ locantẽ tertio: vel ꝑ primum facto tertij: aliàs non bene diceret: vt hac gloss. Bar.

SVMMARIVM.

1 *Dominus an perdat aliqua, cũ colonus deserit poßeßionẽ?*

¶ LEX. XXXI.

c Si colonus. [c] ¶ Per colonũ etiã, absẽtẽ aĩo retinemus possess. naturalẽ. h. d. Gl. hic reuocat in dubium, vtrũ medio tẽpore anteꝗ colonus reuertatur in fundum, domin⁹ naturaliter possideat. Io. ꝙ sic. & bene. Ponamus ꝙ exit de fundo animo
1 deserendi possessionẽ: † an dominus ꝑdat aliqua? Glo. format eã, & disputauit satis latè. C. cõia de vsu. l. j. gl. hic dicit, ꝙ perditur naturalis. Videbitis. j. eo. l. si de eo. §. j. Alij dicunt cõtrariũ, ꝙ nulla perdatur ꝑ hunc tex: & hic subaudiunt maximè. Pro eorũ opi. facit. C. de agri. & cẽsi. l. ꝑ colonũ. li. xj. pro hoc etiã facit. l. Põp. s. ti. j. & l. quæcũq; res ex mari. circa prin. Ad. l. per colonũ. respond. ꝙ nõ ꝑditur ciuilis: sed naturalis sic. Ad. l. qui fundũ. pro emptore. rñdeo eodẽ modo: ꝙ ciuilis nõ perditur: ideo procedit vsucapio.

¶ LEX. XXXII.

Qvanuis. ¶ De materia huius. l. habuisti. s. eo. l. j. versic. cæterum.

SVMMARIVM.

1 *Colonus tradens fictè, non priuat dominum poßeßione.*
2 *Poßeßio probatur ex perceptione mercedis, nisi alius poßideat.*
3 *Colonus, qui uerè uendidit, & tradidit licet semper dño pensionẽ soluat tamen ipsum dominum poßeßione priuauit.*

Si conductor. ¶ Ficta traditio coloni, non priuat dominũ possessione. h. d. §. iste no. no. vt dixi. s. eo. l. iij. §. quòd si seruus. ¶ Opp. traditio dominij priuat dominum possessione: vt. l. iij. ꝙ si seruus. Sed colonus conducendo: videtur tradere alteri: vt. l. q̃dam. s. de rei ven. & s. eo. l. ꝙ meo, in prin. l. q bona fide, in prin. s. eo. & sic primus domin⁹ possessionẽ ꝑdit. Quidam dicunt, ꝙ hoc contingit propter mercedis solutionẽ. quod non est verũ. Alij dicunt, ꝙ hic nõ habuit animum tradendi. ¶ Sed
1 tu dic, † ꝙ contraria loquuntur, qñ possessio fuit
d tradita per colonum verè: hic quando fictè. [d] tene menti. ¶ Item oppo. & videtur quòd mercedis perceptio inducat possessionis acquisitionẽ: vt no. s. eo. l. qui vniuersas. §. quod per colonum.
2 Ego † dixi ibi, ꝙ mercedis perceptio inducit acquisitionem possessionis: nisi alius possideat, hic alius possidet. Vnde licet mihi soluatur pensio, non propter hoc alius qui possidebat, priuatur
3 possessione. ¶ Dy. † quærit: ponamus, ꝙ colon⁹

si pig. datũ. Bald. dicit, ꝙ si qs dicit pignoro tibi possessionẽ talis rei: videtur pignoraſſe ꝓprietatẽ fundi, nõ solã possessionẽ. Et ꝑ eo, ꝙ hic dicit Bar. ꝙ dicor cõducere respectu po. Alexã. dicit facere tex. & Paul. de ca. ibi ad hoc ponderat. in l. re pignoris. j. eo.

a ¶ Perditur. Adde ꝙ cum hac distinctiõe trãseũt Ange. & Imo. hic.

b ¶ Item si id quod. l. j. §. Sceuola. j. si qs test. li. ius. l. cũ hæredes. s. e. l. nemo, C. de act. & obli. & ista est optima limitatio. Vide casum in. l. fi. C. de sacro. san. ecc. & ꝙ ibi no. Bal. & vide ꝙ not. l. pen. C. ad Treb. ad illud an transferant̃ actiones sine restitutione? facit ꝙ no. in. l. traditionibus. C. de pact. facit. l. j. §. cõstãte. j. de vsuc. pro do. & ibi vna glo. sing. secundũ do. meum. & vide Bar. in. l. cũ hæredes. §. fi. s. e. Spe. ĩ ti. de pact. do. §. j. ver. iiij. Inn. in. c. ĩ ꝑsentia. de prob. Hos. d. Pe. Ioã. de Imo. in. c. ij. de tes. & ibi dixit Bar. in d. l. si adoptauero. j. de pca. Bal. ĩ auť. ingressi. C. de sac. san. ec. An. Barb.

c ¶ Si colonus. Adde ꝙ secũdũ Ang. iste tex. iũcta expositione gl. all. ꝑ Iaco. de Are, ꝙ licet mulier ex forma statuti nõ possit obligari sine cõsensu mariti, poterit tñ officiũ procurationis extraiudicialis suscipere, & tenebunt gesta per eã & ita dicit se obtinuisse Florentiæ.

d ¶ Fictè. Adde ꝙ hoc limitat Ang. nisi ipse respõderet de furtib⁹ secũdo locãti. q̃ limitatio ꝑ Alex. re

vendidit & tradidit verè:ita φ dominum possessione priuauit:tñ pensionē semper domino soluit. Rñ ex eo, quòd alium iam constat possidere non retinet dominus possessionem. Probatur in l. Pompo.§.qui.mo.vsuffru.amit.quæ lex est valde no.ad istam.tene menti.

SVMMARIVM.

Infans de quibus acquirat possessionem.

1 Infans. ¶Op.de.l.donatarū.C.eo.l.si quis in emancipatum.C.de dona.vbi infans indistinctè apprehendit possessionem sine tutoris authoritate. Multæ sol.sunt.sed dic secundum Dy.
1 †Quædam sunt res, in quibus infans habet plenam animi affectionem: vt sunt ista iocularia:vel pocularia, & tunc indistinctè acquirit possessionē. Quædam sunt, in quibus infans nullam habet affectionem:vt in fundo:tunc sine tutoris authoritate non potest:vt.l.contraria.Bar.

SVMMARIVM.

1 *Mandatum eius, quod quis habet necesse facere, non finitur morte.*
2 *Executori dato per iudicem ad intrandam possessionem rei non debet quis intrare propria authoritate.*
3 *Executor si scit dominum defunctum, hoc non sufficit ad extinguendum mandatum.*
4 *Executor, cui fuit commissum per iudicem, ut aliquem mitteret in possessionem iudice defuncto, poterit ipsum in possessionem mittere.*

¶LEX. XXXIII.

Fundi. ¶Cui datus est executor:non pōt ingredi sua
1 authoritate. Item† mandatū ei9 quod
a quis habet necesse facere nō finitur[a] morte.h.d. ¶Nota:lex est.& legam ipsam aliter, φ superiori anno, & melius. Prima pars induci
2 posset:imo.est casus, † φ si alicui datus est executor per iudicem, vt intret possessiōem rei, non debet intrare possessionē sua authoritate: sed debet intrare executoris authoritate: vt hic. & habes casum cum gloss.j.de re iudi.l.miles.§.qui iudicati. ¶Venio ad secundam partem.& primò opp. de l.si ego in prin.de iure do.dicit glo.alio casu loquitur & bene:quia ibi loquitur in contractibus innominatis, in quib9 pœnitētiæ erat locus: hic verò tenebatur de necessitate facere:& ideo non habet locum pœnitētia. ¶Item oppo.de.l.si pater.§.de manu.vin. sol.ibi erat talis actus, in quo pœnitentia admittebatur. ¶Item.oppo.de.l.ij.§.sed si.§.de dona.&.§.si cer.pe.l.eius qui.§.quas verò. Solutio.hoc mandatū consistit etiam in id, quod habebat de necessitate facere: ideo nō reuocatur morte.plenissimè dixi in dicta.l.ij.§.sed si quis.
3 ¶Quæro vlteri9 † quid si executor scit dñm defunctū:vtrū hoc solū sufficit ad extinguendum mandatum? videtur quòd non:quia cum hic loquitur alternatiuè:alterū adesse sufficit.vñ si ab hęrede nō ꝓhibet̃, posito, φ sciat executor mortuum mādatorē, executor pōt exeq. In cōtrarium facit tex.qui sequit̃, ibi:sed si id fecerit.vbi si alterū deficit executio impedit̃. Quid dicem9? tene primā partē, φ licet eū mortuū sciat:si tñ non ꝓhibet̃ p hæredes:pōt exeq.p tex.huius.§.& est tex.in.c.si sup gratia.extrà de offi.del.li.vj. Ad hūc tex.in fi. ibi.sed si id fecerit cū sciret dominū mortuū: subaudio. & hæredes ꝓhibebāt. Itē ibi, cū dicit facere nolle. Dic alio mo, φ per ꝓbatiōem hæredis.
4 ¶Et per hoc † dicebam hoc anno in. q. de facto. Iudex cōmisit cuidam, vt mitteret aliquem in possessionē sed executor introduxit illū in possessio-
b nē post finitū offi.ū. Ego dixi[b] φ potuit mittere, licet sit finitū officium iudicis, vel iudex sit mortuus:vt.d.c.si super gratia. quod tene menti.

¶LEX. XXXIIII.

Si me in vacuam. ¶Error nominis
c acquisitionē possessiōis[c] non impedit sed error in corpore sic. Itē dissensus accipiētis impedit pditionē possessionis.h.d.hæc lex. ¶No.tex. àte.s.tradēte. ¶No.tex.ibi:quodāmō recessit de possessione. ¶Ad hāc.l.op.de.l.quod meo. §.si à furioso.§.eo.vbi si alteri nō acquirit̃:ego tñ pdo. dicūt tamē qdā, hic tradidit cōditiōe expressa, si alteri q̃retur.dicit gl. φ nō est verū, p tex. istū ibi, quodāmō.& sic improprietatē denotat:vt hac gl. & ipam alle.in.l.si is q ꝓ emp.j.de vsuca. Alij dicūt, φ hic habuit animū:ibi, nō, diuinatio est. ¶Vltimo sol.gl. φ hic fuit error in re: ibi in qualitate personæ:& hāc tenet Iac.de are.& oēs. Sed eadē est rō in errore in re q̃ est in errore in psona:quia adest anim9 pdēdi rē:sed hic quādo trado tibi rē trado tibi sub cōditiōe:si tu nō cōtradixeris, vl̃ nō dissenseris. & hoc ꝓbat tex. Et iō qa hic est dissensus ex parte tua: iō non pdo:nec tu acqris vt hic. Sed ī.§.si à furioso furiosus nō dissentit, nec cōsentit.& ideò nō est ista cōditio:ideo possessionē perdo:licet ei non acquirat̃. Simile in legatario: qa ei acquiritur si consentit:sed si dissentit, nō quęrit̃. Item si nō consentit, nec dissentit quæritur. Bart.

Sed si non mihi. ¶Not.tex. ibi, cū placeat ignoranti.&c.non habetis alia.

Seruus. ¶Ibi, nā & seruus alienus.hoc intellige ratihabitione secuta, vel mādato præcedente: vt.j.eo.l.communis seruus.

SVMMARIVM.

1 *Discussio, quando fit, an sufficiat relatio, uel debet super relatione pronuntiari? remissiuè.*

¶LEX. XXXV.

Exitus. ¶Possessorium retinendæ debet prius terminari: vt p hoc petitoriū terminet̃.h.d. ¶No. φ hic
1 dicit ꝓnuntiet. Quod facit ad.q.† vtrum, quādo fit discussio, sufficiat relatio:vel debet super rela-
d tione pronūtiari? hic tex.vult, φ pronuntiet̃[d] dic, vt dixi.in l.stipulatio.§.habet aūt.§.de ope.noui. nūtiatione. ¶Quæro, quomodo fit ista controuersia? dicit glo.altero, vel vtroq; agente vti pos. Ego in repeti.§.nihil cōmune.pono bene.vij.modos, quibus potest fieri ista controuersia. & glo. ponit aliquos modos.C.de interdic.l.incerti.

SVMMARIVM.

1 *Debitor, qui obligauit creditori omnia sua bona: & constituit se eius nomine possidere: si posteà uendidit, & constituit se nomine emptoris possidere: dominium in emptorem non transfert.*
2 *Debitor liberato pignore, an statim incipiat suo nomine possidere? remissiuè.*

¶LEX XXXVI.

Qui pignoris. ¶Debitor præscribit per creditorē possidentē, vel sibi precario cōcedentē.h.d. ¶Nota.text.ibi, cum plus iuris &c. ¶Quæro, in omnibus contractibus apponitur ista clausula:obligauit omnia bona, & constituit se noīe creditoris precario possidere. Modo in
1 instrumēto † debiti obligaui oīa bona, & cōstitui me possidere noīe creditoris. Demū vendo vnam possessionē, & constituo me possidere noīe emptoris:transfero nè dñiū in eū? videtur, φ nō: nec possessionē cū possideā noīe alterius: vt.l. quanuis.§.j.§.e.ergo nec dominiū. An hoc īpediat trāslationem dominij? dicam in.l.Celsus.j. de vsucap.
2 ¶Quæro, † an liberato pignore statim debitor incipiat suo nomine possidere absq; alia concessione? dic vt.j.de preca.l.si debitor.

probat̃: vt hic per eum, cui etiam adde, q̃ñ colonus possit præiudicare, & prodesse dño, φ pulchrè consuluit Bal.cons.cclxxv.&.cclxxx.li.iij.
a ¶Non finitur. adde secūdum Pau.de ca. φ hic tex.non est alibi, de iure ciuili:sed de iure cano.est tex.in.c.super gratia.de rescri.in.vj.limitat tamen Ro.tex.istum, nisi moriens decessisset sine hærede:quia tūc etiā in terminis huius leg.mādatū extingueretur.alleg. l.j. secundum intellectum Bart. ibi de actio.

¶Puto φ ita hic legēdum sit. vnde si hæredes nō prohibēt: posito &c. alioquin, nisi ita dicatur, nescio videre horū verborum sensum. Alexand. Loseus.

b ¶Ego dixi. Adde φ cū Bar.cōcordāt Ro.& Pau.de ca.& secūdū Ang. Idem esset in licētia concessa de capiendo debitorē, per tex.in aut. vt nul.iud.§.& hoc verò iubem9. Qđ limita verū, cā cognita p.d.c.super gratia, secus si sine causæ cog.esset data licentia:vt dicit̃ fieri in Tuscia vigore instrumenti guarētigiati. quia tūc finito officio, finitur ēt virt9 dictæ sententiæ.l.fi. cū glo.j. de pœn. & no.in.l.j.de postulādo.& per dictā opi.Bart.ipsemet tenet.ī.l.morte.de iur.om.iu.& Bal.in.l.si de interpretatione.§.de legi. Nisi secūdū eū cōsuetudo esset in contrariū per illū tex.idē tenet Inn. in.c.q̃ñ Abb.de offi.deleg.Spe.in ti.de leg.§.finitur ver.hic pone de facto. Ale. Tu adde Bal.consi.cccx.in ci.visis statutis. li. iiij.qd autē si executor est mortu9, an succedēs in officio poterit exeq sine noua cōmissione, vide Ange. in.d.§.& in.l.consentaneum.C.quo modo & quando iudex.

POMATES.

c ¶Possessionis.vide Alex.cōsi.lxxiij.vol.iij. vbi per hoc dicit, φ si data est licentia Titio de inducendo me in possessionē alicuius fundi, & ille inducit me in possessionē alteri9 φ nō possideo.& ibi etiā q̃rit, an teneat̃ de turbatiōe.

d ¶Pronuntietur. Adde post Alex.qui trāsire videt̃ cū opi.illorū, qui tenēt nō esse necesse super relatione nūtij, referētis se nihil inuenisse in bonis debitoris pronūtiare. φ Ro.cōsi.ccxj.tenet necessariā sñiam sup excussione facta per nuntiū.similiter & esse necessariā sententiā declaratoriam:cū notorium est debitorē nō eē soluēdo anteq̃ possit perueniri ad fideiussores:tenendo illā opi. φ non sit necessaria illo casu excussio, q̃tamē ipse negat. & ibi tenet cōtrariū. Tamē pręsupposito, φ nō sit necessaria excussio, oīno vult esse necessariā sententiā declaratoriā īhabilitatis. Et moue.nā certū forè debitorē nō esse soluēdo secūdū sñias glossatorum surrogat̃ loco excussionis: ergo est, vt sapiat eiusdem naturam. iuxta.l.si eū.§.qui iniuriarū.§.si quis cau.& sequitur φ quēadmodū super excusione reqrit̃ sñia:ergo & eo mō sic super hoc: scilicet debitorē non esse soluendo. Secundò mouetur p tex.in.c.cum secūdum.de hære.lib. vj.vbi habetur, φ vbi ipso iure deuenit̃ ꝓpter aliqd p̃existens ad certū actū, semper requiritur sñia declaratoria sup p̃existenti.& illum tex.dicit eē ad hoc ponderatū, p Bart.in l.eius qui.j.de iure fis.& Bald.in.l. iubemus. §.sanè. de sac.sanct.eccle. Sed in casu ꝓposito propter hoc p̃existens debitorem non eē soluēdo, deuenit̃ ad cōuentionē fideiussoris, absque alia discussione: ergo reqrit̃ sñia super illo præexistenti & hanc dicit esse nouā doctrinam.

Beneficium

SVMMARIVM.

1 *Beneficium collatum absenti, sibi non quæritur, donec ad eius notitiam peruenerit.*

¶LEX XXXVIII.

QVi absenti. ¶Non perdit qs possessionem serui absentis, donec ad eum literæ libertatis perueniant. h.d. ¶No. ex hoc principio. ꝙ be
1 neficium collatum absenti, †non ei quæritur, do-
a nec peruenerit ad eius[a] notitiam. dixi plenissimè. s̈. de dona. l. absenti. Dic, vt ibi dixi.

SVMMARIVM.

1 *Dictio ut, quod inducat modum.*
2 *Dictio ne, quod in dubio inducat modum: & conditionem inducit, quando apponitur aliquid, quod sit explicandũ ante, quam quis consequatur emolumentum.*
3 *Cautela, quando uenditur, uel donatur res, ut non poßit alienari, & si alienetur, dominium reuertatur ad primum. Adde tu ad hanc cautelam, & ultra eam ponit aliam Alex. in consi. lix. col. j. in. v. uolu.*

Si quis possessionem.

¶Possessio & dominium potest sub conditione transferri: & defectus conditionis impedit eius translationẽ. h.d. ¶Not. ibi cedere. i. in accipientem transferre. habetis hic vnam glos. multũ not. Ego vendo, vel dono tibi aliquam rem: & volo, ꝙ tu nõ possis alienare: & si tu alienes, volo ꝙ dominiũ reuertatur ad me: quomodo possum hoc facere? nam pactũ de non alienãdo, non impedit translationẽ dominij: vt. l. si ita quis. §. ea. j. de ver. obl. Glo. hic dicit. ꝙ aut dico, ego dono tibi, vt tu non alienes: & tũc te alienante, ego reuocabo per rei vendi. Sed si dico, dono ne alienes: tunc si vendis alij, nõ possum reuocare: sed ago contra te cõdictiõe ob causam: vt. l. ea lege. C. de cõdi. ob cau. Ista glo. reprehenditur per Dyn. in qualibet eius parte. ¶Primò in eo, ꝙ dicit, si dono, vt non alienes, interdicitur dominij translatio. ꝙ falsum est:
1 quia† dictio vt, inducit modũ non cõditionẽ: vt. l. demõstratio. in fine. s̈. de cõdi. & demon. & C. de his quę sub mo. l. j. cũ gl. Et ideo nõ impeditur dominij trãslatio: vt. l. si ita quis. §. ea lege. j. de verb. obl. Itẽ ꝙ gl. dicit, de dictione ne, non bene dicit: qá inter ne, & vt, non est differentia: vt. l. cũ pater.
2 §. Titio. s̈. de leg. ij. ¶† Ante, q̃ vadã vlterius, quęro: an dictio ne, inducat modũ, vel conditionem? nos habem⁹ tex. in. l. cum tale. §. Titius. s̈. de cõdi. & demon. vbi dicitur, ꝙ quandoq; facit modum, quandoq; conditionẽ. Aut enim per hanc dictionẽ ne, apponitur aliquid explicandũ, anteq̃ quis consequatur emolumentum: tunc conditionẽ inducit. Aut aliquid explicandũ post emolumentũ consecutũ, & inducit modũ. ¶In dubio autẽ, an inducat modum vel conditionẽ? videtur, ꝙ faciat modũ: vt. d. §. Titius. Et ideo Dy. bene reprehendit glo. istã: qa inter vt, & ne: non est differẽtia: qa semper inducitur modus, cũ apponitur circa id, ꝙ post emolumẽtum cõsecutũ, est explicandum. Est ergo modus, ꝙ tu vẽdas, vel dones hoc modo dono tibi rẽ sub hac conditione, si non alienabis. Tunc te alienante, nõ transfertur dominiũ in te: & per consequens nec à te in alium. Sed certè per hoc non est prouisum: qa volo, ꝙ merũ dominiũ sit emptoris. &c. vnde dic, vendo tibi talem rem, si non alienaueris, & si alienaueris volo, ꝙ dominium reuertatur ad me. Hoc nõ valet: quia istud pactũ confertur in tẽpus, quo res non erit sua, sed aliena: vt. l. Stichus seruus. s̈. de manumis. testamẽ.
3 ¶Quare dicas † sic: dono, vel vendo hoc pac. vt nõ liceat alienare: & si ad aliquẽ actũ alienationis peruenerit: tunc dominiũ ad me reuertatur: & in eũ casum ex nunc constituis te meo nomine pos
b sidere. Hic est no. & pulcher mod⁹:[b] qa statim cũ incipis alienare, ego domin⁹ efficior: cũ cõstituis te meo noĩe possidere. Si aũt ego dixi, si vendideris. procedunt prædicta: qa verbũ alienaueris denotat rẽ perfectã: sed si dicam alienabis, vel aliena res. tunc etiam si nõ dicatur ad quẽcũq; actũ. &c. sufficit: & dñiũ reuertitur ad me statim, cũ incipis alienare: vt. l. quidã in testamento. s̈. de fideicom. lib. Itẽ est aliud remedium, vt dicamus promittis hanc rem specialiter mihi: tunc si obligas mihi eã rem: tunc impeditur alienatio: vt. l. si creditor. in fi. s̈. de distra. pigno. secundùm vnam lect.

Si is qui Titio.

¶Per seruum hæreditarium ex alia causa habitum res hæreditariæ possunt quæri. h. d. ¶Glo. opp. duobus modis, & soluit: vt in ea. Nõ habetis hic alia.

SVMMARIVM.

1 *Possessio rei sequestratæ, de partium uoluntate perditur, nisi causa custodiæ.*
2 *Sequestratio, quibus casibus sit licita. Et quando sequestrantur res tempore perituræ, res ipsæ uenduntur, & pretium deponitur. nu. 3.*
4 *Possessio rei sequestratæ per iudicem, non perditur. quia uidetur facta causa custodiæ: nisi de uoluntate iudicis aliter constet.*
5 *Sequester, si perdit rem pœnes eũ sequestratam, uel in ea fit damnum datum: an habeat aliquam actionem?*

¶LEX. XXXIX.

1 INteresse. ¶Rei seq̃stratę† de ptiũ voluntate pdit̃ possessio: nisi cã custodię sequestretur. h.d. ¶Quęro quid est sequester? Glos. dicit, vt. l. sequester. j. de ver. sig. & l. ei apud quẽ
2 in fi. cũ. l. seq. s̈. depo. ¶Quęro, in qb⁹ † casib⁹ seq̃
c stratio sit licita.[c] Rñ. q̃dã est sequestratio voluntaria, q̃ fit de partium voluntate: & ista semp est licita: vt. l. si soluturus. j. de sol. l. j. s̈. depo. Quędã est q̃ fit parte inuita: & ista non fit regulariter. Fallit in casibus no. in. l. j. C. de plu. seque. & l. si fideiu.
3 §. fi. s̈. qui. satisd. cog. ¶Quęro, † iudex facit sequestrari res: & sunt res tp̃e peritur ę: qd debet fieri? Rñdeo debẽt vẽdi, & pecunia in sequestro poni: vt. l. litibus. C. de agri. & cẽsi. & s̈. vt in pos. le. l. is cui. §. quæri poterit. cũ seq. & j. de requi. reis. l. fi. ¶Item quęro: tu dicis, ꝙ pditur possessio rei seq̃
4 stratę, si hoc est actũ: q̃ro † qd in dubio? dicit gl. ꝙ in dubio: pręsumitur actum, ꝙ perdatur possessio. quod tene menti. Iac. de Are. intelligit hanc. l. qñ sequestratio est facta de partiũ volũtate: sed si est facta per iudicem, videtur facta cã custodiæ. & ideò possessio non perditur. ar. l. iij. §. fi. s̈. e. quod puto verũ, nisi de volũtate iudicis aliud appareat. tex habetis. in. c. j. extrà de sequestra. pos. & fru.
5 ¶Vltimò quęro, † vtrũ sequester, si perdit rem sequestratam apud se, vel in ea dãnum datum sit: an habeat aliquã actionẽ. tex. habuistis. in. l. postq̃. §. Imperator. in fin. s̈. vt le. not. ca. ibi, quinq; vtiles &c. qui ver. est circa fin. §. aliàs. Iac. de Are. hic all. l. is cui. §. qui legatorum seruandorum in fi. ibi, ꝙ si ex constitutione. j. vt in pos. leg.

SVMMARIVM.

1 *Creditor ciuiliter, & naturaliter poßidet.*

¶LEX. XL.

SIdeeo. ¶Violentia serui proprij, quẽ possessione non priuat. h.d. ¶Opp. s̈. e. l. quod seruus. in fin. vbi illud, quod seruus q̃rit violẽter, nõ quęrit domino. Solu. illud est verũ, quãdo accipit per vim possessionẽ alterius: secus si domini sui. ¶Ex hac
1 l. † habes, ꝙ creditor ciuiliter possidet, & naturaliter. Quod patet: qa nulla possessio pditur. Tunc em̃ si debitor possideret pderet. Ad hoc facit, ꝙ habuistis. s̈. eo. l. j. §. per seruũ. & l. iij. §. ex contrario. & l. qui pignoris. s̈. eo. non habetis hic alia. Barto.

SVMMARIVM.

1 *Poßeßio ciuilis & naturalis retinetur per colonum exeuntem de poßeßione, si non animo deserendi.*
2 *Poßeßio naturalis perditur colono mortuo, uel exeunte animo deserendi.*
3 *Naturalem poßeßionem qui adipisci negligit, perdit etiam ciuilem.*
4 *Negligentia quanta requiratur, ut perdatur ciuilis?*

a ¶L. absenti. Adde nota. in. c. si tibi absenti. de p̃ben. in. vj. & in ca. j. de cõces. præb. p Iac. de bel. in ei⁹ dispu. inci. Perusini elegerunt, quã ponit in aut. de colla. in §. ad hęc prohibemus. p Barto. in. l. fi. de cõsti. prĩ. vbi dicit, ꝙ priuilegiũ non reqrit̃ absenti, nisi à die scientiæ. alle. l. fi. cũ gl. in ver. præstat̃. de cõsu. lib. xij. & pro hoc dicit Alex. sibi videri, ꝙ non bñ dixerit Bar. in l. fi. C. de sen. pas. vbi dicit se putare, ꝙ si prĩceps restituat deportatũ ad pristinũ statũ, talis restitutio acquirit̃ etiã absenti, vigore tit. alleg. l. ei⁹, q. s̈. si cer. pe. Facit. l. cũ pater. §. surdo. de legat. ij. Nã hoc videt̃ contra istũ tex. secũdũ ipsum. & c. si gratiosè. de rescriptis. & d. c. si tibi absenti. & cõtra no. per Bart. in. d. l. fin. de consti. princi. & p hanc. l. dicit Ang. mercatores debere esse cautos: vt literas eis transmissas & fauorabiles custodiãt. Cum fauor non acquirat̃: nisi post pręsentationem. facit. l. Labeo. s̈. de iureiur. vbi dicit Bar. ꝙ dilatio statuta absenti, non currit: nisi primò fuerit notificata: quod est notandũ. & vide tex. & Bald. in. l. ij. C. vbi in rẽ act. Et p hanc. l. dicit etiam Ro. ꝙ ipse, & complures alij consuluerunt, ꝙ priuilegiũ ciuitatis, non acquiritur ignoranti. & hanc. l. multũ not. Bal. in rub. C. de do. promis. Et ꝙ priuilegiũ ciuitatis nõ acquirat̃ ignoranti, tenet Pe. de Anc. eius cõsil. clxviij. vbi etiam dicit, ꝙ nõ acquirit̃, licet sit descript⁹, & nõ subeat onera ciuitatis, de quo vide etiã Bald. consil. ccxcix. iij. lib.

b ¶Pulcher mod⁹. Adde Iac. de Are. & Cy. in. d. l. fi. de reb. alie. non alie. Paul. de cã. in. l. si ita quis. §. ea. l. de ver. ob. ibi posui an iuramentum impediat trãslationẽ dñij. vide hic p Alexan. cui adde Bal. con. cccxc. inci. inter tres Marchiones. lib. iij.

c ¶Sit licita. Adde ꝙ no. Cano. in. c. ij. de seq̃str. pos. & fru. Arc. ij. q. j. qa res. Io. an. in regula locupletari. in mercu. per Bal. & Ange. in. l. si fideiussor. §. fi. s̈. qui satis. cog. per Imol. & Bar. in. l. Imperatores. j. de app. An aũt ille ad cuius petitionẽ factũ fuit sequestrum, post annũ efficiat̃ possessor, sicut in reali: vide. ĩ. c. qñ frequenter. vt lit. nõ conte. per glo. in. l. iij. §. fin. s̈. eo. Imo. in. c. ex literis. de do. & con. Et an si reus aufugiat iudicium debeat res assignari actori? vide Ang. & Imo. hic. Gul. de cu. & Bal. in. l. si oleum. s̈. de dolo. Et quando teneatur ille apud quem factum est sequestrum, vide Bal. consilio. clxxvj. lib. ij. & an pretium fundi possit sequestrari p creditorẽ venditoris vide Ro. cõsi. cccclxxxviij. Et an sequestrũ possit fieri in fructibus cohærentibus solo vide Pau. de cast. in cons. ccxxxix. Et an si ordinari⁹ facit sequestrum iuxta cle. ad compescendas, possit propria voluntate mutare? vide Old. con. clxvj.

Possessio.
Possessio ciuilis & naturalis prædiorum tributariorum, quòd perdatur negligentia per biennium. & quid de dominio?
5 *Perusini habent prædia tributaria.*

Si forte. ¶ Si colonus recedit non animo deserendæ possessiõis, nulla possessio perditur: sed si animo deserendi, vel moritur: naturalis perditur, & etiam ciuilis, si naturalẽ negligat adipisci. hoc dicit. Difficilis. §. Et habet quatuor dicta per ordinẽ. Ibi decessisset, id est de fundo exisset, non animo deserẽdi possessionem secundum verã lectu. positã in gl. in ver. quo mortuo. Et dic, scilicet colono. Item ibi, causam scilicet ciuilẽ. ibi, tũc demũ perditur ciuilis. Ibi possessionem. scilicet naturalem vacantẽ per mortẽ coloni in versicu. aliud. Dic ibi discessisset. scilicet animo deserendi possessionẽ. & hoc indicat illud verbum sponte. ¶ Primò nota, † quòd per colo-
1 num exeuntem de possessione, vtrunq; retinetur si animo non deserendi possessionem. ¶ Secundò
2 nota, † quòd colono mortuo, perditur naturalis Idem colono discedente animo deserendi. ¶ Itẽ
3 nota, † quòd qui negligit adipisci naturalem possessionem, perdit etiam ciuilem. Quæro, qualiter intelligatur primum responsum? duæ sunt lecturæ. Prima, vt verbum decessisset intelligatur. id est, mortuus esset. & quod sequitur propter vtilitatem. &c. sit interpositio. ¶ Secunda lectu. est. ꝙ intelligatur, id est de possessione exisset. & tunc intelligatur animo nõ deserẽdæ possessio. & hæc vera. aliâs, si diceremus animo deserendæ possessionis: non procederet istud principium, per. l. si colonus. š. eo. & hic. iij. responso. Item dicitur hic colono mortuo nõ statim perditur possessio: sed cum negligitur. ¶ Quæro, quæ est illa possessio, quæ perditur? naturalis non: quia iam perdita est. Vnde dic, quòd perditur ciuilis per negligentiã
4 naturalis. ¶ Sed quæro, † quanta negligentia requiratur, vt perdatur ciuilis? dicit gl. tanta, quòd obliuionem inducat. ¶ Aduertatis, per obliuionem solam, ista gloss. dicit, ꝙ perditur ciuilis. si hoc est verum: ergo requiritur cursus longi temporis: vt no. š. eo. l. si id quod. in prin. & .j. ti. j. l. furtum. §. fundi. & no. C. vnde vi. l. cum quærebatur in. j. glo. Contrariũ videtur, ꝙ sufficiat sola negligentia sine obligatione: vt hic. Pro hoc. l. quod meo. in fin. š. eodem. ibi, atq; sciuero. & .j. eodem. l. ꝗquis prout ibi dicit ab alio ibi occupatam. &c.
a ¶ Quid dicemus?[a] Breuiter quando ego scio naturalem possessionem meam vacantem occupatam ab alio, si negligo per modicũ tẽpus, perdo ciuilem: quia videor suspicari me posse repelli. ar. d. l. quod meo. in fi. & .l. ꝗquis. j. eo. Pro hoc. j. de vi & vi ar. l. iij. §. eum igitur. & quod no. in. l. qui possessionem. e. ti. Si verò ignoro eam ab alio occupatam. vel scio vacantẽ: tunc aduerte, qñ quis negligit naturalem tanta negligentia, ꝙ res quasi perijt ex hac negligentia tunc perdit etiam ciuilem ex sola negligentia: vt hic. Qñq; non adhibet tãtã negligentiam, vt tota res pereat, sed solum nõ vadit & tunc non perditur ciuilis, nisi ex cursu lõgi tẽporis, ex quo obliuio inducit: vt. l. si id, ꝙ in prĩci. & ꝙ ibi no. š. e. l. furtũ. §. fundũ. j. titu. j. Et ꝙ ex qualitate negligẽtiæ præsumat velle ciuilẽ perdere, etiã ꝓbatur, in. l. qua ratiõe in fi. cũ sua gl. š. ti. j. & .l. falsus. §. si iactum. j. de fur. ¶ Sciatis † vnum:
5 vos Perusini habetis hic omnia p̃dia tributaria ex forma statuti. sed in prędijs tributarijs eoipso, ꝙ quis negligit per biennium: perdit naturalem & ciuilem possessionem, & etiã dominium: vt. l. qui agros. C. de omni agro deser. lib. xj. quod tenementi. In cõtrariũ facit fortiter. C. de vsu. trãsfor. vbi dicit, sublata est differentia tributariorũ p̃diorũ, & nõ tributariorũ. ¶ Venio ad. iij. rñsum, dicitur hic, aliud æstimãdum. Quæro, qualiter intelligitur? respondeo prout habetis aliud, refertur ad princi. prout habetis idem, refertur ad ꝓxi. ¶ Sed tunc op. de. l. fi. C. co. vbi per exitũ coloni, non statim perdo naturalem. Sol. illa lex per istã intelligitur: quia per exitum perditur naturalis, vt hic: non ciuilis: vt ibi. ¶ Itẽ oppo. hic innuit, ꝙ statim cum alius est ingressus, quis perdat ciuilem. Cõtra, vt. l. clã. in fi. š. eo. & .l. si id quod. §. fi. š. eo. ꝙ seruus. j. eo. Sol. hæc secũdũ illã intelligitur hoc modo, vt perdatur ciuilis, quando dominus reuersus non est admissus, vel suspicatur se posse repelli.

Seruum tuum. ¶ Possessio iusta, vel iniusta absq; noua causa extrinsecus, non mutaẽ. h. d. Pulcher casus: & habuistis. š. eo. l. clàm. in prin. & per hunc. §. ponitur hic casus.

SVMMARIVM.

1 *L. si quis in tantam. C. unde ui. requirit uiolentiam.*
2 *Exceptio dominij, non repellit agentem interdicto uti poßidetis.*
3 *Positiones, articuli, & probationes de dominio, in causa interdicti uti poßidetis an admittantur?*
4 *Cautela pro aduocato, quando suspicatur aduersarium probare de proprietate, quòd faciat positiones, & articulos, quod ipse poßidet clam à te respectu poßeßionis.*

Si seruum. ¶ In qua re non cadit locatio, & precarij rogatio: in ea non cadit clandestinitas. h. d. multum difficilis. §. & subtilis. ¶ Op. de. l. itaq;. §. j. j. de fur. vbi dñs facit furtũ rei suæ. Rñ. dicunt quidã, veritas est: ꝙ furti teneẽ: vt ibi. nõ tamẽ possidet clam & est vera sol. Alij dicunt, quòd hoc fecit credens sibi licere: & ideo incidit in constitutionem. l. si quis in tantã. nõ autẽ tenetur furti. Hæc sol.
1 non est vera: qa † constitutio. l. si quis in tantam. requirit violentiam. sed hic nõ præsupponiẽ violẽtia, sed clandestinitas: bene ergo tene primã. ¶ Item opp. & intro glo. mag. & opp. j. ꝙ vi aut clam. j. §. ij. & .l. is, qui in puteũ. §. fi. eo. titu. vbi in re propria potest fieri vi, aut clam. Dicit glo. aliud est opus vi, aut clã esse factũ: aliud possidere vi, aut clã. & est vera sol. ¶ Tertiò opp. precarij rogatio, & conductio, consistit in re propria ratione possessionis: vt. l. si aliquã rem. in fi. š. e. ergo & hic clãdestinitas respectu possessionis consistit. Dicunt quidã hic, quando conducit rem suam ignorans esse suã: ibi sciebat. Hanc sol. reprehendit Iac. de Are. qa sequeretur, ꝙ melioris cõditionis esset ille, qui deliquit, ꝗ̃ ille qui non delinquit contra. l. nõ solum. š. de noxa. Quare vera sol. est, ꝙ nõ dicitur possidere clam. respectu proprietatis: sed respectu possessionis sic: vt in l. contraria. vide glo. quæ incipit: vt. š. depo. & eam tene mẽti: qa est not. ¶ Itẽ opp. ꝙ si ista. l. procedit, ꝙ statim sequitur, ꝙ exceptione dominij statim repelleret agentem interdicto vti pos. quia si possideo clam à te: tu vincis contra me interdicto vti pos. vt. l. j. in prin. & .§. fi. j. vti pos. Si
2 ego † opponã tibi exceptionẽ dominij, non possideo clam à te: vt hic: & sic repellam. Hoc aũt est falsum, ꝙ exceptio dominij non repellit quẽ agentẽ vti pos. ita dicit gl. & nihil alle. vide glo. ibi. ¶ Item opp. si ergo est verũ: vt dixi in. l. naturaliter. §. nihil cõmune. secũdũ primã lec. & est tex. in. l. j. C. si ꝑ vim, vel alio modo. secũdũ intellectũ gl. licet Dy. teneat cõtrariũ in. c. q ad agendũ. extrà de reg. iur. lib. vj. cõstat tibi limitatum: vt in. d. §. nihil cõmune. Ad contrariũ respõdet, licet nõ sit clãdestinitas respectu proprietatis: tñ possideo clam respectu possessionis. Istud nõ videẽ bene dictũ: qa ille diciẽ possidere clam, qui suspicaẽ sibi controuersiam fieri de iure, vel de facto: vt. š. e. l. clã. in prin. Item possessio est illa, q̃ dicitur clãdestina, nõ res: vt no. š. eo. l. Põp. §. cũ quis. & .l. vitia. C. eo. tit. ¶ Quero ergo, hic dicitur possidere clam, respectu proprietatis,
3 nõ possessionis. Pro declaratione † istorũ, tu debes scire, doct. tenent, ꝙ in causa interdicti vti pos. admittuntur positiones, & articuli: & probationes de dñio. Ita tenet Iac. de Are. & Cy. refert in. l. j. in fi. C. vti pos. & est tex. & gl. in. c. licet causam. extrà de proba. Ratio est: vt si probemus æqualiter de possessione: tunc apparebit iustior possessio illius, qui est
4 dominus: & sic debebit vincere. ¶ Tu ergo † aduocatus, contra quẽ fiũt articuli, si suspicaris aduersariũ probare de proprietate, sis cautus: qa facias positiones, & articulos, ꝙ ipse possidet clam à te respectu possessionis. Si enim diceres, ꝙ possideret clam simpliciter, nisi ꝓbares: qa sicuti simplex cõductio in dubio intelligitur respectu ꝓprietatis: vt. l. si rem aliquã. in fi. š. e. Sic in dubio ille, qui possidet clam, intelligitur respectu proprietatis: nisi dicas expresse, quòd possidet clam respectu possessionis: aliâs perderes. Et ꝙ sic debeat dici, habuistis tex. in. l. si rem aliquam in fi. š. eo.

SVMMARIVM.

1 *Filius stans cũ matre præsumitur poßidere fundũ matris iure familiaritatis, & similiter fratres, & sorores simul habitãtes, præsumuntur iure familiaritatis possidere.*

¶ LEX. XLI.

Qvi iure. ¶ Qui ingreditur fundũ ratione amicitiæ, vel familiaritatis, non dicitur possidere. Concord. š. de fideic. lib. l. generaliter. & tota die occurrit casu huius. l.
1 Nam mater & filius stant simul, † & filius vadit ad fundũ matris: postmodũ cum diuideretur, dicit filius: ego possedi tanto tempore talẽ fundum. ego credo, ꝙ in dubio videtur ire causa familiaritatis, & amicitiæ: nõ vt possideat. Idẽ dico in fratre & sorore simul habitãtibus, & habẽtibus patrimoniũ indiuisum: & frater vadit sol⁹ ad possessiones locãdas, & fructus, solus recolligit. certè cõmuniter videẽ facere ex causa familiaritatis, per hanc. l. & generaliter. š. l. alleg. & facit optimè. j. eo. l. proxi. ex
b pressi⁹. š. qb. mo. vsusfru. amit. l. si mulieri, ꝙ bene no. Si ergo ad vxorẽ[b] pertinet res: ipsa diciẽ possidere: licet nunꝗ̃ vadat: & possideat ꝑ virũ.

¶ LEX. XLII.

a ¶ Quid dicemus. Adde de hoc per Alex. ꝙ refert per hunc tex. ibi, hęreditate. fuisse consultum Perusij, ꝙ hæres conficiens inuẽtarium, debet in ipso ponere res depositas, & commodatas testatori, repertas in domo testatoris. ꝙ dicit esse notãdũ secũdũ Imo. & sequtur, vt refert Pau. de cast. Ro. hic, & Bar. in. l. item vidẽdum. §. fi. de pet. hære. & .l. fi. §. j. de iu. deli. Sed tu dic, ꝙ contrariũ tenet Bald. eius cõsilio ccccij. inci. ad euidẽtiam pręmitto. lib. ij. ꝙ ignorans naturalẽ occupatam, si negligat ꝑ decẽniũ perdat ciuilẽ: vltra Alexã. hic tenet Paul. de cas. cõsilio. cxcvj. Pet. de anchara. consi. vltimo.

b ¶ Ad vxorẽ. Adde, quid si vxor & vir domũ pariter habitarũt, nec apparet ad quẽ ipsorũ dominiũ spectet. Ang. dicit nisi ꝑ cõiecturas appareat, ꝙ iudicandũ est pro dimidia. al le. Bar. in. l. si duo. j. vti. pos. sed Imo. & Ro. hic dicũt, ꝙ in dubio pręsumẽdũ est pro merito: cum vxor nõ pręsumatur habere ꝓprium. l. quintus. š. de do. inter vir. & vxo. l. etiã. C. e. tit. dicit tñ Bald. in l. vxor. C. de cõdi. inser. ꝙ quo ad possessoriũ, nõ habet locũ. l. quint⁹. Item nõ habet locũ quãdo controuersia vertitur inter muliere & extraneum. Et hoc casu posśit seruari dictũ Ang. secũdũ Alexã. Cui adde ad materiã. l. quintus ꝙ pulchrè cõsuluit Angel. eius consilio. cxlj. Et ꝙ mulier possidẽdo domũ cũ marito, dicatur possidere iure familiaritatis tenet Pau. de cast. consi. cvj.

¶LEX. XLII.

COmmunis seruus. ¶In text.
ibi, posſideat. quod in dubio prçſumitur
argu. l. meritò. ſ. pro ſoc. ſecundũ Iac. de are. Old.
no. hic. quod dixi. ſ. e. l. proxi. tene menti.

Procurator. ¶De hoc habuiſtis. ſ. e.
l. j. §. per procuratorem.
& plenè in. l. qui mihi donatum. ſ. de dona.

¶LEX. XLIII.

SI quis fundum. ¶Qui ſcit cer-
tam partẽ diuiſam, vel indiuiſam eſſe
alienã, vel ius aliquod eatenus nõ præ
ſcribit. h. d. ¶Not. ver. itẽ põt, inquit. &c. Ad pri
mam particulã oppo. j. ti. iiJ. l. emptor. Sol. hic ſcie
bat alienã pro parte certa. & diuiſa, & determina
ta. ¶Ad ſecũdã partã op. in eo, ꝙ dicit pro indi-
uiſo, ignoratᷣ locus: imò ſcitur loc⁹: qa in qualibet
gleba habeo dimidiã. Glo. ſoluit trib⁹ modis. ſed
tene illã ſol. q̃ eſt ĩ gl. q̃ incipit, ſibi cõtradicit. ibi
vel etiã. ¶Itẽ op. dicit hic. ſi ſcio rẽ eſſe obligatã,
nõ prçſcribo: ſed an cõtra creditorẽ prçſcribo? di-
cit gl. quod non: qa ad eum malã fidẽ habeo. Item
not. in. l. ſicut. C. de prçſcri. xxx. an. in gl. quç inci
pit, mala fide &c. & eſt caſus in. l. qui balneũ. in fi.
ſ. qui potio. in pigno. hab. tene menti.

SVMMARIVM.

1 Poſſeſsio habet ius, & nume. 3. ubi quòd eſt ius.
2 Memoria hominis labilis eſt.

¶LEX. XLIIII.

PEregre. ¶Per obliuionẽ partis
loci, in qua res mobilis
cuſtodiç cã reponiᷣ, poſſeſsio nõ per-
ditur: niſi p aliũ occupeᷣ. h. d. hæc lex.
1 ¶Not. tex. ibi† ius poſſeſsionis. Ex quo habes ꝙ
2 poſſeſsio habet ius. ¶Not. † ꝙ memoria hoĩs eſt
labilis: vt hic, & l. iJ. §. ſi qd autẽ. C. de vete. iu. enu.
Et intelligas, ꝙ infirmitas memoriç nõ facit per-
dere poſſeſsionẽ. & intellige nõ adhibita diligẽti
inquiſitione. ſecus ſi eſſet adhibita diligens inqſi-
3 tio, & nõ recordareᷣ: qa tũc pderet. ¶Itẽ not. † ꝙ
poſſeſsio eſt ius. & hũc tex. doc. alle. ego allegaui
pluries. ſ. eo. l. j. habetis. j. eo. l. poſſeſsio. §. j.

Quæſitum. ¶Ex cauſa peculiari quç
ritur vſucapiẽdi cõditio,
& poſſeſsio domino ignoranti, ex alia poſſeſsio-
ne: ſed vſucapio tantum ſcienti. h. d. gl. facit id ꝙ
dicitur in. l. j. §. item acquirimus. ſ. eo.

SVMMARIVM.

1 Colonus ſi eijcitur de poſſeſsiõe, uel de ea exijt, quãdo præ-
iudicet domino.
2 Ratio differentiæ quo ad amiſsionem poſſeſsiõis inter poſ
ſeßionem quam retineo per me, & illam quam retineo
per colonum.
3 Vſufructuarius ſi deijcitur, dominus non priuatur ſua poſ-
ſeßione ciuili.
4 Colonus conuentus ſi reſpondet, non nominando dominum
ſi fuit condemnatus, & facta executio, non præiudicat
domino.

Quib⁹ explicitis. ¶Poſsidẽs ſuo
animo, & cor-
pore demũ ſciens, poſſeſsionẽ amittit: ſecus in eo
qui ſuo animo & corpore alieno poſsidet, hoc di
cit. Dicitur hic, quòd poſſeſsionẽ, quã retineo p
colonũ demũ, colono expulſo amitto. ¶Oppo.
1 † de. l. fi. C. eo. vbi factũ ſerui, vel coloni[a], non prç
a iudicat domino. Sol. quatuor ſunt, vt ibi no. q̃nq;
colonus exijt aĩo deſerendç poſſeſsionis: tũc do
minus non priuatur ciuili: vt. l. ſi de eo. §. primo
ſ. eo. Quãdoq; colonus perdit: & tunc idem, quia
domino non prçiudicat, vt ibi. Quandoq; colon⁹
deijcitur, vel alij traditur verè, tunc domin⁹ poſ-
ſeſsione priuatur. Ita debet intelligi hic vbi diciᷣ
quod ignorantes perdimus: vt. ſ. eod. l. iij. §. quod
2 ſi ſeruus. ¶Quæro, † quç eſt ratio differẽtiç inter
poſſeſsionẽ, quã retineo p me: & illã quã retineo
per colonũ. gl. dicit. Ratio eſt iſta. qa q̃n poſsideo
corpore coloni, & animo meo poſsideo: tũc mea
ciuilis ſequitur naturalem, quã retineo per colo-
num, ideo colono expulſo vtraq; pdiᷣ: vt hic, &
l. j. §. nõ alij autem. de vi & vi ar. & vide ꝙ no. ibi.
¶Quæro. quid ſi alius nõ ingrediᷣ verè, ſed fictè,
quia dominus conſtituit ſe alterius nomine poſsi
dere? dic, vt dixi. ſ. eo. l. ꝙ meo. in prĩcipio. ¶Quç
3 ro, † ſi vſufructuarius deijciatur: an dominus ſua ci
uili priueᷣ? Reſpódeo nõ: Gl. habetis. ſ. vſufr. quẽ
ad. ca. l. j. in fi. & j. de vi & vi ar. l. iij. §. vnde. vi. Ra
tio: quia vſufructuarius non poſsidet naturaliter
4 pro domino, licet pro ſeipſo. Quod ſi † colonus
fuit conuentus, & ipſe reſpondet, nõ nominando
dñm in iudicio: & fuit condẽnatus, et facta eſt exe
cutio: an noceat dño? Inn. ꝙ non, extra vt lite con
te. c. q̃m frequenter circa fi. Sed contra eum videᷣ
ſ. ad exhi. l. Celſus. §. j. et. ſ. eo. l. qui vniuerſas. §.
item cum prætor. ſed aliâs dicam.

¶LEX. XLVII.

SI rem mobilem. ¶Poſ
ſeſſ. rei
mobilis cõtractæ furãdi gratia, perdiᷣ
ab ignorãte. Idẽ ſi rei cuſtodia amittaᷣ.
ſecus in animali rationabili ſtatuitur. h. d. ¶Not.
tex. ibi: illa ratio. &c. ¶Op. de leg. iij. §. ſi rem. ſ. e.
Vera ſo. eſt, ꝙ hic in animo cõſtituit, & cœpit cõ
trectare. ¶Itẽ op. hic videᷣ, ꝙ ſolo animo quæra-
tur. Sed intelligo ꝙ non animo ſolo: ſed intercueni
ente contrectatione. ¶Itẽ opp. quia mutauit ſibi
cauſam poſſeſsionis, contra. l. non ſolum. §. j. titu.
j. hic interuenit cauſa extrinſeca. ſ. furtum.

SVMMARIVM.

1 Inſtrumentum non probat traditionem poſſeßionis, niſi fiat
in conſpectu fundi.
2 Clauſula appoſita in inſtrumento dotali: confeſſus eſt ſe ha-
buiſſe, & recepiſſe, probat traditionem eius, q. tunc
temporis celebrari potuit.
3 Inſtrumentum in quo dicit: q. precium ei dedit, & numera-
uit: non redarguitur de falſo licet teſtes qui interfue
runt inſtrumento dicant. q. nulla numeratio interue-
nit. quia illa uerba uerificantur ex actu ficto.

¶LEX. XLVIII.

PRædia. ¶Hæc lex legitur duob⁹
modis. Primo ſecundũ gl.
alio mõ ſecũdũ Iac. de Are. vtraq; lec. eſt
no. Per inſtrumẽtũ nõ probaᷣ poſſeſsionis tradi
tio. Itẽ inſtrumẽtũ verificaᷣ ex actu vero, nõ ficto
h. d. ¶Opp. ꝙ iſta lec. cõtineat falſum: qa dicit ſe
tradidiſſe cũ non tradiderit. Dicit gl. intellige, ꝙ
priò erat ingreſſus ſeruus, & poſteà ſcribit ſe tra-
didiſſe, & ſic p iſtũ actũ fictũ verificantur illa ver
1 ba ſe tradidiſſe. ¶Op. ꝙ † per inſtrumentũ probe
tur traditio poſſeſsionis: vt. l. ij. C. e. Sol. ſi inſtru-
mentum ſit in fundo, vel in conſpectu fundi: per
inſtrumentum poteſt probari traditio: vt ibi. Sed
ſi non ſit in conſpectu: per inſtrumentum nõ pro
batur traditio. niſi alius actus probetur. hoc tenet
Dy. Iac. de Are. & Old. & Spec. in ti. de empt. &
2 vend. §. j. ¶Iſta. l. facit ad. q. no. † Pone, ꝙ in inſtru
mento dotali dicitur ſic: talis maritus fuit cõfeſs⁹
ſe habuiſſe. & recepiſſe centũ: qui promiſit patri
reddere. Dicit filia, actio eſt mea: quia fuit cõfeſ-
ſus ſe habuiſſe, & recepiſſe: & ſic traditio proceſ
ſit: vt hic. Et per cõſequens nõ põt ſolui patri: tñ
veritas eſt, ꝙ ſi ẽ aliqd cõfeſſus habuiſſe, ꝙ poteſt
tũc tpis celebrari: præſumitur factũ tũc: vt patet
ex prçcedẽti theorica. Dixi. j. de verb. ob. l. ſi ita ſti
pulatus. §. Chryſogonus. & ſ. ſol. matr. l. poſt do-
tem. Modò in propoſito, cum numeratio tempo
re inſtrumenti potuit interuenire, prçſumitur tũc
3 interceſsiſſe. ¶Item facit † ad aliud. dicit inſtrumẽ
tum. Seius dedit, & vendidit Titio fundũ pro pre
cio cẽtum, ꝙ preciũ dedit, & numerauit: teſtes, q
interfuerũt in inſtrumento dixerũt, ꝙ nulla pecu
nia ĩteruenit: an inſtrumẽtũ poſsit redargui de fal
ſo. Iac. bu. diſputauit hãc. q. determinauit, ꝙ iſta
b verba verificanᷣ ex actu ficto,[b] ſicut ex vero. Et iõ
licet non interuenerit actus verus. ſ. numeratio ve
ra: tamen interuenit actus fictus. ſ. ꝙ fuit confeſ-
ſus habuiſſe: & recepiſſe. & ad hoc eſt caſus hic: li
cet ipſe nõ alleget. ¶Secundo modo legitur ſecũ
dum Iaco. de Aret. & ſecundum eum hoc dicit.

a ¶Coloni. adde de
hoc pulchrè Bal.
cõſ. cclxxv. & cc-
lxxx. iij. li.
Pro concordia.
¶Aduerte, ꝙ licet
notari⁹ dixerit in
inſtrumẽto vẽdi-
tionis, ꝙ Sei⁹ vẽdi
dit & tradidit Ti-
tio fundũ p ptio.
c. ꝙ ptiũ ei dedit,
& numerauit, te-
ſtes q ĩterfuerũt ĩ
inſtrumẽto dixe-
runt, ꝙ nulla fuit
nũerata pecunia
tũc. tñ inſtrumẽtũ
p hoc nõ pt redar
gui de falſo. Ita
Bart. hic in hac. l.
prçdia. Contrariũ
tñ tenere alle. in. l.
ſi ex cautiõe. C. de
nõ nu. pe. ſol. Bar.
ipſe ſoluit: eo qa ĩ
hac. l. pdia. Bar. lo-
quiᷣ q̃n notari⁹ ap
poſuit talia verba
q̃ poſſunt ĩporta-
re fictionẽ, vt. ſ. in
prima opi. qa põt
intelligi ꝙ ptiũ ei
dẽ vẽditori dedit,
& numerauit. ſ. qa
cõfeſſus ẽ habuiſ-
ſe: & ſic fingiᷣ da-
tũ & nũeratũ, in. d.
verò. l. ſi ex cautio
ne. Bar. loquiᷣ, q̃n
appoſuit talia ver
ba, q̃ de neceſsita-
te importãt verũ
actũ numeratiõis,
puta, qa dixit, &
quos ĩ veritate nu
merauit ĩ pſentia
mei notarij, & te-
ſtiũ, infraſcripto-
rũ. q̃ verba de ne-
ceſsitate importãt
verũ actũ numera
tionis: vt etiã Bar.
in. l. alio. in fi. ff. de
ali. & cib. le. & ita
ſaluat. Cepo. verò
cõſi. ſuo ĩci. ĩ Chri
ſti noĩe &c. cõſul-
tationis caſus. &c.
conſi. iiij.
b ¶Ficto. Adde ſe
cundũ Ale. ꝙ An-
ge. tenet cõtrariũ,
p not. p glo. in. l. ſi
ex cautiõe. in glo.
mag. quã oẽs doc.
cõmuniter ſequũ-
tur. & per gl. in. l.
ſi ex precio. in ver
ſi. conſcriptum. C.
ſi cer. pet. quæ di-
cunt, ꝙ notari⁹ nõ
debet appõere di
cta verba: niſi in-
terueniat numera
tio. Non obſt. iſte
tex. quia loqtur in
epiſtola. & ſicut ĩ
ſcriptura priuata,
in qua tm̃ operan
tur illa verba: ha-
bui, & recepi: qa
per neutrũ ſermo-
nem probatur: ni-
ſi ſola cõfeſsio. all.
l. creditor. §. ſæpe
j. de ſol. & cum di-
cta op. Ang. trãſit
Imo. Pau. de ca. &
Ro. hic. & contra
Bar. tenet Imo. &
communiter cañ.
in. c. ſi cautio, de fi.
inſtru. & Bal. l. fi.
§. fi. circa pe. co. C.
cõmunia vtri. Iud.
Imo. in. l. ſi debito
rẽ. j. de noua. Bald.
in. l. j. C. de his quç
in frau. cre. vbi ẽt
quærit, qd ſi Titi⁹
eſt confeſſus rece-
piſſe centũ à Sem
pronio, quæ verè
habuit, & recepit
in pſentia mei no
tarij: & reuera pe
cunia erat in mar-
ſupio: an per hoc
notarius incidat in
falſum? et dicit Al.
ꝙ eſt qõ quotidia
na. Tu adde, quòd
Bal. cõſi. ccxvij. in
fin. iij. lib. dicit, ꝙ
pecunia poteſt ſol
ui in ſacculo. & di
citur numerata, ſi
partes confiten-
tur: licet tabellio
cautius faceret, ſi
videret actum nu-
merationis, & ip-
ſam pecuniam. al-
le. l. ſi quis ſtipule-
tur. aliâs, adhuc in
tereſſe. verſic. ſi ve
rò ſimul in ſacculo
ſ. de vſufru.

Per instrumentum, in quo continetur aliquē tradidisse, a nō probat̄ traditio: b sed illa verba important solum licentiā intrandi propria authoritate. h. d. & secūdū hoc: epistola præcessit traditionem. ¶ Op. nō pōt sibi quæri possessio rei donatæ iuste, nō interueniēte voluntate dñi: vt. l. si ex stipulatione. §. e So. hic fuerunt illa verba se tradidisse. quæ importāt, vt ingrediat̄ sua authoritate: vt hic secūdum Iac. de Ar. & Spe. in ti. de emp. & vend.

¶ LEX. XLIX.

Possessio. ¶ Ista verba expone plenè. C. e. l. j. & l. deniq;. & l. sciēdum. §. ex qb. cau. ma. Plenè examino illa verba in rep. l. si is, q pro empt. j. ti. j.

SVMMARIVM.

1 Possessio est iuris.
2 Potestati alicuius obnoxius, an possideat.

1 Qui in aliena. ¶ Not. q † possessio est iuris. Et dicit gl. id est animi. sed certè animus est facti: vt. l. bonefidei. in fi. §. ti. j. licet cōtra videat̄ in. l. pro hæred. §. de acqui. hære. vbi dicitur, aditio nō tam facti quā animi est. Et sic innuit, q animus nō sit facti. Sed ego respōdebā nō tā facti: scilicet alterius, quā animi: vnde vult dicere: est possessiōis iuris. s. ciuilis, per species distinguēdo, habuisti no. §. e. l. j. §. per seruum. & dixi. §. eo. l. iij. in prin. ¶ Quæro, † an is, q est in potestate alterius, posit possidere? Respondeo: aut est seruus, & tunc cum possessio sit iuris, nō queritr̄ sibi sed domino: vt. l. j. §. item acquirim⁹ §. eo. & idem in monacho: quia qcquid iuris quærit, acquirit monasterio: vt in aut̄. ingressi. Co. de sac. sanc. eccl. Sed in filio, dic, vt in gl. no. dicit̄.

SVMMARIVM.

1 Actio personalis non quæritur per procuratorem, nisi cedatur possessio, at dominium sic.
2 Domino quæritur act. perso. per procuratorem sine cessione, si procurator non reperitur, qui cedat.
3 Stipulatione facta per procuratorem in instrumento guarentigiato, q ex forma statuti habet executionem, quæritur domino sine cessione.
4 Procurator acquirit directo domino sine cessiōe in inseparabilibus à persona. ut in usuf. & uxorem accipere.
5 Procurator promittens procuratorio nomine domini obligat dominum actione utili.

Et si possessio. ¶ Possessio † et dominium quæritur p procuratorē, actio personalis nō querit̄: nisi cedatur. h. d. ¶ Opp. §. de act. emp. l. Iul. §. si procurator. & l. q ex re. §. de proc. Sol. intelligas. q hic emit. nō ex re dñi: aliàs dño sine cessione quæreretur: 2 vt hic. ita intelligit Pet. & omnes. ¶ † Quæro, qd si procurator nō reperit̄, q cedat? Respondeo sine cessione quæritur: vt no. in. l. dāni infec. §. fi. de dāno infe. & l. j. & ij. §. de inst. & l. j. C. de act. & obli. & l. sancimus. §. fi. C. ad Tre. Pone, Perusij, † est cō 3 suetudo, & statutū, q instrumentū guarentigiatū c seu cōfessionatū, in quo cōtinet̄ præceptū notarij præcipientis partibus, ex iurisdictione sibi à statuto concessa: habeat executionē. Modò qdā agebat ex illo instrumento: opponebat̄, q nō erat facta cessio: & sic nō poterat agi ex stipulatione facta per procuratorē in illo instrumēto. Ego dixi, q preceptū notarij operat̄ per īde, ac si esset īstrumentū factū in iudicio per procuratorē: vbi queritur sine cessione: vt. l. in causæ. in fi. §. de procu-
4 rato. ¶ Quæro, † quid in his, quæ coherent personæ, ita q nō pōt cedi: vt vsusfructus. Modo procurator procuratorio nomine meo stipulatur, vt vsumfructū: vel accepit vxorē procuratorio nomine meo, an quærit̄ sine cessione? ego dico, q ī istis iuribus inseparabilibus à persona, procurator est, vt nudus minister: & acquirit domino directo. hic est tex. no. in. l. qui ita. §. j. §. ad Treb. & ibi dixi. q
5 no. ¶ Vlterius † queritur ecōuerso. Si procurator promittat procuratorio nomine domini: vtrū dominus obligetur? Respōdeo, sic vtili: quod dic, vt l. si cum uenditor. in fi. §. de eui. & l. Iulia. §. si proc. §. de act. emp. & l. in eū. in princi. §. de insti. & circa prædicta, vide quæ dixi in. l. stipulatio. ista. §. penult. j. de verbo. obliga.

SVMMARIVM.

1 Petitorio, & possessorio si quis egerit simul, in casu quo potest. & obtinuit: si est appellatum in petitorio, q executio fiet in possessorio.
Adde ad dicta Bar. hic singularem limitationem, quam ponit Are. in. c. fi. co. ij. de iud.
2 Agens uterque si succubuit in petitorio, & possessorio obtinuit, quando fiat executio in possess.

¶ LEX. LII.

Permisceri. ¶ Lex ista. ex gl. nostra pōt intelligi tribus modis, secūdum gl. licet difficulter. Et secundum primā gl. ponitur, qūo quidā egit possessorio: an sñia lata in possessorio præiudicet in cōfessoria, quæ pro vsufr. proponitur. & Iurisconsult⁹ dicit, q nō: qa est separata cā possessionis ab vsufructu, vt proprietas ab ipsa possessione: & sic posito vno nō seqtur aliud: et sic remoto vno, nō remouet̄ aliud: qa pōt esse apud diuersos: vt patet ex tex. Et hec lect. probatur. j. de exce. rei iud. l. & an eadem. §. fi. et hec lec. tāgitur in uerbo causas. ¶ Secūdo mō legit̄ sic. Quæritur, an vsusfruct⁹ posit esse sine possessione? et respōdetur, q sic: quia permisceri & c. queādmodū etc. ¶ Itē queritur, an ciuilis possessio domini impediat̄ per usumfructū: uel ecōuerso, vsusfructus per ciuilem possessionē? Rñdet̄, q nō: ibi, neq; impediri: etc. et ista colligit̄ super verbo cōfundi oportet. ¶ Tertio mō legitur, vt qrat̄, si ali⁹ habet Vsumfructū: an dñs ciuiliter possideat? Et respōdet̄, q vsusfructus nō debet permisceri cū possessiōe ciuili: sicut nec proprietas. Et iō possessio ciuilis dñij nō impedit̄ per vsumfructū: nec vsusfruct⁹ per possessionē dñij. Et secūdū hoc tota ista. l. ponit vnum casum. & ista lec. colligitur ex gl. parua posita super verbo possessionis. Et facit hæc lex ad ea, quę dixi in. l. naturali
1 ter. in princ. §. eo. ¶ Querit † Dy. aliqs egit petitorio, et possessorio simul in casu, in quo potest. et obtinuit: in vtroque appellatū est in petitorio, an fiat executio in possessorio? Et Dy. dicit, q sic: quia nihil habet com-
2 mune, vt hic, et. l. naturaliter. §. nihil. ¶ Sed pone, † q in petitorio succubuit: in possessorio obtinuit: querit̄ an fiat executio in possessorio? Dic, aut succubuit: qa nō probauit, et fit executio in possessorio: Aut succubuit: quia reus probauit se dñm: et tūc nō fit executio, qa obstat regula, dolo facis. etc. et hoc tāgit Cy. in. l. incerti. C. de interdi. et Spe. in titu. de pe. et poss. et debeo intelligere in possessorijs, quib⁹ pōt obijci exceptio dominij: nō aūt in alijs: vt diximus in. §. nihil. et no. p eundem Dy. in. c. q ad agendū extrā de regu. iuris lib. vj.

Species. ¶ Duobus modis legit̄ in gl. Primò, vt qñ pretor aliquē immittit, est plus quā qñ priuat⁹ restituit: qa pretor immissum tuet̄. Et hęc lec. tāgit̄ in prima et secūda gl. et in prī. vl. Et secūdū hoc, q dicit, species inducendi est prohibere. etc. expone inducēdi. i. est pars inductionis. vel. i. vni speciei conuenit, secūdū Iac. de Are. Secundò legitur secūdū Io. vt tota loquat̄ in pretore: vt patet in fi. vlti. gl. ¶ Tertio legit̄ secūdū Iac. de Are. duplex est modus inducendi possessionem à pretore. Priō cū dat alicui licētiā ingredīedi sua authoritate, ꝓhibet ei vim fieri quōd est pl⁹ q si fiat à priuato. Secūdo mō. s. q iubeat̄ restituere dato executore: ut. l. is cui. §. missus. vt in poss. l. Tūc eī nō pōt ingredi sua authoritate: vt. l. fundi: in prin. §. eo. ti. Quartò secūdū Iac. de Ar. q duob⁹ modis pretor pōt mittere in possessiōem. et iubere, ex secūdo decreto: quo casu inhibet posidenti vim fieri: & si contra faceret. tenet̄: vt l. dāni. §. pe. §. de dā. infe. Alius est, qñ pretor condemnat quem ad rei restitutionem, tunc facta restitutione si posteā molestet, non tenet̄ ex sñia: nec iudex ex vigore illius iudicij se intromittit: vt hic secundum Iac. de Aret. q puto verū: quia sola facti traditione liberatur. & no. §. de proc. l. Pom. §. sed & is. in fi. gl. mag. & prędicta tene menti.

¶ LEX. LIII.

Aduersus. ¶ Vera lec. est, vt intelligat̄ ista. l. in īterdicto vti poss. & gl. ponit exēpla. Primò in interdicto vti possi. et verum est exemplum. Item ponit in interdicto vnde vi. & c. Sed illa lec. non congruit literę: quia talis vitiosa possessio prodest aduersus eū q uitiosē posidet: ut. l. cū ā te. de ui et ui ar.

De ususcapionibus & usurpa. *Rub.*

Dictū est. §. de acq. pos. uerū, qa usucapio ē cā acqrēdæ poss. vt. l. sine possessione. j. eo. Iō de vsucapionib⁹ ponit: uerū qa vsucapio interrūpit̄: iō ponit de usucapionibus. Et quid est usurpatio? idem est, q interruptio.

SVMMARIVM.

1 AEquitas scripta, quando præferatur rigori scripto?
2 Iuri præscribendi, quando renunciari posit per pactum.
3 Statuto, quod si debitor steterit per decennium, quia debitum non petierit, non audiatur non potest renunciari.

¶ LEX. I.

Bono publico. ¶ Opp. & uidetur, q prima lec. non procedat qa ęquitas scripta præfertur rigori. ut. l. j. C. de leg. & l. placuit. C. de iu. Sed contra istam regulam habemus æquitatem scriptam: ut. l. naturali
1 ter. §. de condi. indebi. & l. iure naturæ. j. de regu. iur. Solu. Dyn. † quōd quando ambo scripta sunt in specie: tunc unum prefertur alteri: secus quando

POMATES.
a ¶ Tradidisse. vide Are. cō. xvij. co. ij. et. xlj. co. fi. et. clx. co. iiij. & se. & col. viij. & Ale. iiij. col. vo. ij. col. iiij. & xxviij. col. ij. eo. vo. ij. & omnino Ro. cōs. ccccclx. in. vj. dubio. vbi loquit̄ ēt in rebus mobilibus, & nō solum, qñ in instrumēto adesset verbū trado, sed ēt verbum credo, & exhibeo & nunquid propt̄ hoc verbum exhibeo, presumat̄ pręsentia rerū, de quibus loquit̄ instrumentū. & ccccclx. xxij. i. j. dubio. vbi loqt̄ in verbo asignṫo. & ī beneficia lib⁹. Soci. xciij. co. ij. vbi loquitur in vno dubio. & de verbo consigno et de verbo cōcedo.
b ¶ Traditio. Adde Ro. cōsi. ccccclx.
c ¶ Guarentigiatū. adde Ro. cōs. lxxxvj. vbi alle. Bart. hic, & in cōsilijs. et vide ēt Bal. cō. xx. ij. ij. lib. in fi. cons.

quando vnum eſt in genere, aliud in ſpecie. Iſtam ſo. ponit Dy. in. c. poſ ſeſſor. extra de reg. iur. lib. vj. & Cy. C. de leg. l. j. ¶ Oppo. de. l. cũ in fun
2 do. §. quod ſi mulier. ſ. de iur. do. ſolue, vt ibi. ¶ † Quæro, an per pactũ[a]
a poſsit renunciari iuri præſc. & videtur, ꝙ non: quia cum ſint inductæ ad publicam vtilitatem: vt hic, ergo. &c. vt. l. ius publicũ. ſ. de pac. Sed dic, ꝙ vſuſcapio & præſcri. xxx. anno pacto tollitur, non directo, ſed quia
b inducit malam fidem.[b] & ſic facit ceſſare, ea quæ ſunt de ſubſtantia pręſcriptionis. & hoc tenet Dy. ſ. de legat. j. l. nemo poteſt.[c] ¶ Quædam eſt
c pręſcriptio. xxx. an. & iſta currit odio negligentis, non fauore pręſcribentis: vt. l. ſi. in fi. C. de edi. diui Adr. tollen. & not. per Dy. in. c. poſſeſſor. extrà de reg. iur. li. vj. ideo non poteſt renunciari: vt. ſ. ad Mace. l. tam etſi. & quod ibi no. & quia pro bono publico. &c. facit ꝙ not. C. de iud. l. properandum. §. & ſi quidem. Nec obſt. quod pacto remittitur, & interrumpitur: ergo multo magis impeditur inchoari: vt. l. cum notiſsimi §. ſed & ſi quis. C. de pręſcri. xxx. ann. quia tunc per pactũ ceſſat negligentia. ¶ Quædam eſt præſcriptio inducta principaliter fauore partis: & illi poteſt renũciari: vt. l. ꝙ ſi nolit. §. ſi quid ita. ſ. de ędi. edicto. Et ex
3 prędictis videtur. † ꝙ ſtatuto, ꝙ dicit, quòd ſi creditor ſteterit per annos x. quòd non petierit: quod nõ audiatur: non poſsit renũciari. quia odio negligentis.

SVMMARIVM.

1 *Vſuſcapio largè ſumendo, cadit etiam in re mobili: ſtrictè immobibili: & immobili præſcriptio.*
2 *Directum dominium quæritur per uſuſcapionem, utile per præſcriptionem.*
3 *Statutum, quod præſcriptione acquiratur dominium, intelligitur de directo.*
4 *Dominum qualiter ſe probabit dans in emphyteuſim, ſi utile dominium quæratur.*

¶ LEX. III.

d VSuſcapio.[d] ¶ Oppo. ꝙ vſuſcapio ex pluribus procedit cauſis: id eſt, ex titulo & bona fide, et ſic dominiũ eſt ex pluribus cauſis, contra. l. iĳ. §. ex pluri-
1 bus. ſ. titu. j. Sol. vt in gloſſ. ¶ Quero, vtrum † vſuſcapio cadat in re mobili, vel immobili. Et gl. dicit largè ſumendo cadit in qualibet re: ſtrictè verò et propriè vſuſcapio cadit ĩ re mobili: pręſcriptio in immobili. alle. gl. l. ĳ. C. de pręſcrip. long. tem. ſed illa non dicit, ſed eſt. l.
2 ĳ. C. in qui. cau. ceſ. lo. tempo. pręſcri. Et ſic adde ad gloſſ. ¶ Quero, † an per pręſcriptionem acquiratur dominium vtile, vel directum: habetis gl. & doct. & in authen. niſi. C. de bon. ma. & dicit, quòd ex vſuſcapione quæritur directum: ex pręſcriptione vtile, ſecundũ gl. et dic, vt no. per Dy. in. c. poſſeſſor. de reg. iur. li. vj. et caſum vidiſtis in. l. j. in fi. ſ. de aqua pluuia arcen. quòd per pręſcriptionem vtile dominium quęrit. ¶ Quid
3 † in ſtatuto[e] dicatur, quòd pręſcriptione quęratur dominium, vel quòd
e quis efficiatur dominus? certè in dubio intelligitur de directo[f] vt. l. j. in fi.
f ſ. ſi ager vec. vel emphy. pe. et ad hoc, vt aliquid addat iuri communi, et
4 aliquid operetur. ¶ Formo † unum dubiũ, ſi hoc eſt verũ, ꝙ per pręſcriptionem quęratur dominium vtile: tunc qui dedit in emphyteuſim nõ poteſt oſtendere ſe habere aliquod dominiũ. Nã nõ põt probare dñium vtile: quia emphyteuticarius habet directũ, nõ põt probare, niſi probaret de ſe, et de authoribus ſuis vſque ad illud tempus, quo locus ille fuit occupatus ab hoſtibus. vel vſque ad illud tempus, quo fuit ſtatutum, ꝙ quicq̃d calcauerit pes tuus, tuũ ſit. etc. vt. l. j. in prin. ſ. tit. j. et emphyteuticarius probat, ꝙ nõ poteſt opponere exceptionẽ dominĳ: vt. l. litibus C. de agr. & cenſi. & l. ſi quis cõductionis. C. loca. et cõdu. Sed eſt contra tex. dixi vobis, ꝙ ſi pono rẽ in nullius bonis fuiſſe: tũc eã apprehẽdẽdo
g directè efficior dominus: vt dixi in. l.[g] rem, quæ nobis. in fi. ſ. tit. j. Vel dic ꝙ probet de vtili: vt cũ emphyteuta habet vtile, tamen ſunt duo domini vt dixi. ſ. ti. j. l. ſi quis. §. differentia. Sed prout dixi, ſatis puto, ꝙ ſi nullus alius appareat dominus directò: ille qui probat tantum, ꝙ ſufficiat ad præſcriptionem, præſumitur dominus.

¶ LEX. IIII.

SEquitur. ¶ Continuat ſe Iuriſconſultus: Et primò videndum eſt, quare inducta ſit vſuſcapio: vt. l. j. ſ. ec. Secundò, quid ſit vſuſcapio: vt. ſ. e. l. proxi. Tertiò, quę perſonę, &c. vt hic: quod ſequitur. vide per te.

SVMMARIVM.

1 *Titulus pro hærede, quare non cadat in ſeruo? remiſsiuè.*

Seruus pro hærede. ¶ Op. ſ. ti. j. l. poſſeſsio. §. j. gloſſ. dat ſol. plures. et dico, ꝙ non põt poſsidere: nec pro hęrede: vel aliq̨ tit. Sed quare dixi pro hærede; q̃a nullo momento eſt penes eũ: vt. l. placet. ſ. de acquir. hære. Sed alĳ tituli ca-
1 dunt in ſeruum: vt põt dici donatarius. &c. ¶ Sed † quare pro hęrede nõ cadit in ſeruo: vt ſic ſeruus dicat̃ hęres, ſicut donatarius? plenè dico in. l. cum à filio. ſ. de leg. j. et gl. plures ſunt. C. de hęre. inſti. l. cum proponas. tangitur per doc. ibi. ſed ego plenius. Quod ergo dicitur hic pro hærede: dic nec alio titulo.

SVMMARIVM.

1 *Maleſidei poſſeſſor fructus per ſe percipiendo facit fructum: ſecus ſi eos percepit per alium, qui ſit bonæfidei.*
2 *Maleſidei poßeßor à principio, ſi tunc eſt bonæfidei, facit fructus ſuos uſuſcapione interrupta cauſa ſuperueniente, nõ perceptione.*
3 *Bonæfidei poſſeſſor, cur faciat fructus induſtriales ſuos, non naturales?*
Fœtus pecorum, ꝙ ſit in fructibus induſtrialibus.
4 *Bonæfidei poßeßor nõ tenetur reſtituere fructus extantes, ſi per triennium poßederit.*

Fructus & partus. ¶ Aduerte ad iſtam glo. quæ declarat optimè omnem paſſum huius. §. Et iſte §. legitur pluribus modis. Vno modo, ꝙ tpe, defuncti erãt in rerũ natura: licet nõ in dominio defuncti. ¶ Et ad iſtã lec. op. Aut defunctus erat malæfidei poſſeſſor: & tũc nec ipſe, nec hæres vſucapit. vt. l. cũ hæres. j. de diuer. & tẽp. præſcri. Et q̃a efficit̃ res furtiua, ſi erat bonæfidei: & tũc facit fructus ſuos: vt. l. qui ſcit. §. in alieno. ſ. de vſu. ergo nõ vſucapit. So. Mar. in. l. j. C. de præſcri. lon. tẽp. & in. l. Põp. §. cũ quis. ſ. titu. j. Et eſt caſus ex pſſus cõtra Mar. in. §. hæres. j. e. l. Prætereà ſi huiuſmodi fructus ſunt furtiui: iſtud vitiũ ſine dubio tranſit ad hæredem. & alia opi. eſt Odof. quæ ſimiliter loquitur, qñ defunctus erat malęfidei: ſed illos fructus nõ ꝑcepit ꝓ ſe, ſed ꝓ aliũ bonęfidei: & ſic pręſcribi poteſt ab alio, nõ ab hęrede defuncti. ¶ Ex
1 hac lect. no. † ꝙ malæfidei poſſeſſor per ſe perci-
h piendo[h] fructus facit furtũ, ſecus ſi eos percepit per aliũ, q̃ ſit bonęfidei. Quod intellige. dũmodo ipſi malefidei poſſeſſori non reſtituat̃: quia fortè eos vendidit, vel locauit fundũ ad pecuniã: aliâs cũ contrectaret, cõmitteret furtum. Prędicta puto vera in ſe: & tamen quia multum hãc. l. reſtringũt, iõ eſt tertia lec. ꝙ loquitur in eo, qui pri⁹ erat

a ¶ An per pactum. Adde Bar. in. d. l. nemo põt. Adde ꝙ Bal. in. c. j. §. prætereà. de cap. Conrad. dixit, quòd ſi contrahentes, vel teſtator iuſſerit ſolui, nulla præſcriptione obſtante: videtur quòd in infinitũ extẽdat̃. d. l. ꝙ ſi nolit. §. ſi quid ita. ſ. de ædil. edic. Bal. in. l. j. in vlti. co. de ſenten. q̃ pro eo. tenet cõtra Barto. hic & in. d. l. nemo poteſt. & ſubdit Bal. in. d. l. j. q̃d ſi iſta verba ponerẽtur in reſcripto vel priuilegio. De quo dic, vt not. in authen. quas actiones. de ſac. ſanc. eccle. Quæſiuit etiã, ſi iſta verba proferantur a ſtatuto ciuitatis. Verbi gratia: dicit ſtatutum quod inſtrumẽtũ publicũ mãdetur executioni nõ obſtante aliqua exceptione: quid iuris? video omnino per Lu. in rub. de arbi. in. x. chart. & quod valeat ſtatutum tollens præſcri. tenet Bal. in. l. receptitia. ĩ. iĳ. co. de conſti. pecu. & ibi etiã de pacto. vide gl. not. in. c. j. §. prætereà. & ꝙ no. Bar. hic, in fi. et no. c. .... intelligitur ſtatutũ excludere præſcriptio. in cuius contrariũ memoria nõ exiſtat, ſecundum Bald. in. l. j. C. de præſcri. xxx. ann. & in. l. j. C. ne rei dominicæ, vel tẽplo. Adde, an ſtatutum dictans, quòd inſtrumenta mittãtur execu. nulla pręſcri. obſtante, tollat præſcri. long. tẽp. Abb. cõſ. ciiĳ. ĳ. lib. & an ſtatutum tollens exce. præſcri. extendatur ad præſcri. iam completam, vide Paul. de ca. con. ccxcj. de qua præſcript. intelligitur per Bal. con. cccxx. iiĳ. li.
b ¶ Inducit malam fidem. et vide Bal. in. l. ĳ. in. j. co. in ver. & no. de ædil. acti. Adde quod no. Bal. in aut. quas actiones. de ſacro ſanct. eccle. & in. l. j. in fi. de temp. ap. aliâs fin. in. §. fina. Sed an ſit dare cautelam, quòd ipſa præſcriptio, cui renunciari nõ põt, ſaltem tollat̃ in effectu. Ang. hic vnã dedit, contra quam tenet Bald. in. l. quòd ſi nolit. hic alleg. Et ita refert fuiſſe iudicatum Peruſĳ, ipſo exiſtente aduocato, licet Barto. et vnus alius eſſet pro parte contraria: & ſequitur hic domi. Ludo. Aliam ponit Ange. licet illam non firmet in. l. cum ſtipulatus ſum mihi à Proculo. de ver. ob. quã impugnat hic do. Ludo. ſed vera poteſt dari. quæ colligitur ex his, quæ voluit Bal. in. l. ſicut in annos. quib. mod. vſuſfru. amit. quam approbat Bald. in. l. ĳ. C. vt in poſſ. leg. in. l. j. in princ. de cad. tollen. & ſequitur, d. Lud. hic. Bar, etiam in. d. l. nemo poteſt. Et iſtis adde Bald. in l. j. C. de ſen. quæ pro eo, quod intereſt, in. vj. co. circa materiam infinitatis & Bal. in. l. centurio. in fi. de vulg. et pup. & in. l. item illa. ſ. de conſti. pe. Adde an præſcri. poſsit renunciari? Ro. conſi. ccj.
c ¶ Nemo poteſt. Vide quod prædixi in princ. huius. l. & Bar. in. d. l. nemo poteſt.
d ¶ Vſuſcapio. quomodo autem diffiniatur præſcriptio, vide Io. An. in regula poſſeſſor. in mercu.
e ¶ Quid ſi in ſtatuto. Facit ꝙ no. in. l. iĳ. §. ſi rẽ. de legat. iĳ. In ſimili aliud dictum ad hoc not. Bal. in. l. ĳ. C. de præſcri. long. temp. quæ pro libe. videlicet, ꝙ tunc non requiratur titulus in præſcribendo: cõtra ꝙ facit, ꝙ ipſe no. in. l. in contractibus. de non numer. pec.
f ¶ Intelligit̃ de directo. Et ꝓ hãc rõnẽ dicit Bal. in ru. q. acc. ꝙ verbũ quilibet. prolatũ in ſtatuto, nõ reſtringit̃ de habilitate. et dicit Bal. in. l. fi. C. de tẽp. in inte. reſt. pe. ꝙ pręſcriptio decẽnĳ inducta per ſtatutum, ſapit naturã præſcri. xxx. an. dicit tñ Bald. in. l. ĳ. ꝑ illum tex. de noxa. ꝙ vbi ſtatutũ diſponit ſuper eo, ꝙ diſponit ius cõe, interpretatur ſecũdũ ius cõe. et vide ꝙ no. Bal. in. l. iiĳ. §. prætor ait. de dam. infec. Sed Bal. in. l. fi. C. arbi. tu. dicit, ꝙ ſtatutum dicẽs id, ꝙ ius cõe: nõ alterat ius cõe. Adde, ꝙ ſtãte ſtatuto, ꝙ nullus poſsit allegare nullitatẽ iudicĳ, ꝙ iſtud ſtatutum recipit reſtrictionẽ de habilitate: ita ꝙ ſi filiuſf. ſtatuto nõ obſtãte poterit opponere nullitatẽ iudicĳ agitati. ita voluit Bal. cõſi. cccxciĳ. j. lib.
g ¶ Vt dixi in. l. Vide ad hoc Bar. in. l. ex aſſe. ad fi. ff. ad Tre.
h ¶ Per ſe percipiendo, Secus ſi percipit per aliũ, qui ſit in bona fide: vt per Bal. in. l. ĳ. in. j. co. de fru. et lit. expen.

a ¶Non facit fructus. Adde Bar.in.l.& ex diuerso.de rei ven.& Inno.in c.cōsultationib⁹.de iur.pat.Bal.in.l.ij.in penul.col.C.de fer.& Bal.post gl.in.l.j.C.de vsuca.transtor.

b ¶Fœtu pecorum. Fœtus animaliū sunt fructus industriales. Adde Bal. in.l.ancillę.in.viij.q.vlt.op.C.de furtis.

c ¶Præscribēdo rē. Adde Bar.in.l. iij. C.ꝙ me.cā.et Bal. in.l.ancillę.ver.itē dubitat. Adde tñ singu.ꝙ qñ rei prī cipali præscriptū est,idē est ī fructibus etiā vltimi anni,secūdū Bal.ī.l. iij.in.j.col. de fru.& lit.expē. Et ad ista quāto tēpore pscribant fruct⁹ vide Bal.in.l.eos.C. de vsu. Istud tñ dictum in malęfidei possessore de iur. cano. procederet etiā si magno tpe tenuisset, sed ī bonęfidei possessore sic.secundū.d.Anto.ī.c.grauis.ī. vj. col.de resti.spo.ad de qñ qs pscribendo faciat fructus suos. Alexā. cōsil. xxj.iiij.volu.

d ¶Alio mō legitur No.& singu.adde ꝙ bñ facit, ꝙ not. Bar.in.l.fi.C.in q. cau.ī inte.resti.& expsse Bart.ī.l. iij. C.ꝙ met.causa. vide Bal.clarè.in.l.j. in.ij.col.C.de vsu.& fru.leg. vbi refert dictū Bar. hic & Bar.in.l.ancillę in ver. itē dubitat cū bonæfidei, C. de fur.

e ¶Inducitur ad.q. si emphyteuta vēdit rē, & postea redimit: an euitet pœnā? Adde Bar. in.l. si qs libellos. C.de ap.& ꝙ no. d.Ant.ī.c.potuit. de loc. circa prin.& in.l.si à me.s.ad l.fal.per Inn.ī.do. c.potuit. Et limita nisi in prima alienatiōe actū esset ꝙ incontinēti deberet restitui ēphyteutę alienanti. Facit.l.plerisq;.de ritu nup.&hic no.p Ange.in simili ī.l. voluntas.C.de fideicō.& vide Bar. ī.l.si insulā.ī.vj.q. de ver.obli. Adde de eo q vēdidit feudum.Bal.cōsi.ccc. ix.li.ij.

f ¶De illo. Vide in l.si ancillā.j.pro suo.& Bar.plenè in.l.ancillę.C.de fur.

g ¶Sed tūc op. Fallit tñ in partu:vt oīa ista declarat Bal.& ibi est gl.ī ver. scientia.in.l.j.C.de vsuca.trāsfor.& Bar.latè in.l.ancillę.C.de fur.

malęfidei,& nunc bonęfidei erat. Et secundū istā
1 glo.†habes,ꝙ ille,q ab initio fuit malęfidei, nunc
a est bonęfidei,perceptione nō facit fructus[a] suos, sed vsucapione. Est ne vera ista lectura? & certè si iusta causa superuenerit, pōt vsucapere,& fructus suos facere:vt.l.non solū.§.j.j.e.Sed si nō superuenit iusta causa:tūc initiū spectaretur quo ad acquisitionē fructuū:vt.d.l.qui scit.§.fi.de vsu.licet cōtra sit.s.ti.ij.l.qui bona.§.j.Sed dic,vt ibi. Itē quo ad vsucapionē:vt.j.eo.l.iusto.§.& si possessiōis.& l.si de eo.§.seruum tuum.s.ti.j.&.C.de vsuca.trāsfor.l.j. In hoc tñ posset hęc lec.esse vera:quia pcipiendo non facit furtū.& sic possunt vsucap.ab
3 alio:vt.j.e.l.si aliena.§.fin. ¶Est ergo alia lec.†& dic,ꝙ bonęfidei possessor facit fruct⁹ industriales suos,naturales nō:ut.s.de acq.re.do.l.bonęfidei,&.l.fruct⁹.de vē.sed hic vsucapit fruct⁹ naturales,quos nō facit suos:vt fœtus,& part⁹.sed hic dicitur in tex.ꝙ fœtus pecorū sunt in fructib⁹ industrialib⁹:vt.§.cū ex aliena.insti.de re.di.& ī. §.
b lana.j.ea.l. Et sic in fœtu pecorū.[b] Ista sol. nō pōt procedere.dic ergo,ꝙ fœtus pecorū ab extraneo vsucapiunt.& hęres facit suos,& bonęfidei possessor. ¶Vel dic.& no.ꝙ rē meā nō possum irreuocabiliter vsucapere. Sed si nō est mea irreuocabiliter:qa teneo; restituere:tūc cōtra illā actionē,
c per quā cogor restituere prescribo rem[c]. Et hoc probo,p.l.bello.§.si qs seruū.j.de capt.& post li.
4 re.ꝙ not.†qa oēs leges,q̄ dicūt,ꝙ bonęfidei possessor tenet restituere fruct⁹ existētes intelligunt: nisi p triēniū possederit.& hoc videt tenere Cy.ī
d l.ancillę.C.de furt. Alio mō legitur:[d] vt in fructu & partu.&c.vt gl. ¶Venio ad secundā lec. principalem,& non loquitur in defuncto, sed in hęrede.vide gl.ibi autem,si cœperunt esse prædicta.

SVMMARIVM.

1 *Dominus,ꝙ dicatur ille,cui res surripitur propriè, nō attento apud quem sit res,quando surripitur.*

1 **Quod autem.** ¶Exponit verba legis Attilię. ¶†No,ꝙ dñs dicitur ille,cui res surripit propriè, nō attēto apud quē sit res.qñ surripitur. ¶Oppo.j.pro soluto.l.fi.Sol.vt dicam in.l.si rē.j.eo. ¶Oppo.j.de preca.l.certè.§.iulia.Sol.ibi in vi possessa, hic in furtiua.Rationem dicam.j.ea.l.§.si dominus.

Labeo. ¶Sufficit.ꝙ res furtiua reuertatur ad eū,per quē dñs posidebat ,per quē reponat in loco,vbi stabat dño ignorāte: als dñi noua scientia,& voluntas requiritur.h.d. Iste §.est diffilis in tex.& oēs gl.sunt ad declarationē literę,secūdū verā lectu.Dy.diuidit in quinq; partes istum.§.Primò loquit in re peculiari surrepta ab extraneo,dño ignorāte.Secūdò in re peculiari surrepta,dño sciente. Tertiò in re dñica surrepta ab extraneo.Quartò in re dñica surrepta à seruo, quam nō tenuit in peculio.Quintò in re dñica surrepta à seruo,& eā tenuit in peculio.Secunda ibi cōmodi⁹.Tertia ibi:nec em̄.Quarta ibi,ideoq; si seruus.Quinta ibi,itē,si eā rem.&c. Gl,q̄ incipit, furtum factum.ponit duas lec.in versic, commodius.tene primā.Itē ponit duas lec.in versicu.nec em̄.Tene secūdā & distingue,vt in alia gl. ¶Quęro,quę est ratio differētie,ꝙ quādo furtū sit factū requiritur eius scientia?Rñde,quando ignorauit habet animū posidendi per eum,apud quē pri⁹ erat,sed quādo sciuit furtū factū disponit animū ideo requiritur noua volūtas. ¶Sed dices,hic animus in seruo non requiritur specialiter in re peculiari.Sed dic,ꝙ hoc casu requiritur specialis voluntas:vt.j.eo.l.si rem mihi surreptā. ¶Quęro,qd si extraneus surripiat,& eodem loco reponat?Respō.non sufficit: qa nō reuertitur in potestatemvt in.§.tūc in potestatē.Sed in seruo nunquam dominus fuit priuatus possesione:vt.s.titu.j.l.rem quę nobis.ideo sufficit,quòd non reponatur in loco.

SVMMARIVM.

1 *Emphyteuta uendidit rem irrequisito domino, & postea redemit, an careat re? quòd sic.*

Item labeo. ¶Sufficiat rem rediisse ad eū,per quē qs posidebat.h.d. ¶Op.s.deposi.l.j.§.si rē.Sol.hic vendidit,sed nō tradidit.ꝙ nō placet.dixit gl.& bene:quia solo verbo non fuisset factum furtum:vt.l.si quis vxori.§.neq; verbo.j.de fur.&.s.tit.j.l.iij.§.si rem.Dic ergo,vt ibi quia verū est,ꝙ sufficit quātū ad purgandū vitiū rei.secus quantū ad purgandū vitium personę:quia nihilomin⁹ tenetur in casu.Similiter respondetur ad.l.qui ea mente.j.de fur.quia talis pœnitentia purgat rei vitium,non tollit pœnam personę.& hoc ponitur hic in vlti.glo. ¶Op.dicit hic.siue sciēte,siue ignorāte.Cōtra.s.proxi.§.solue.secundū Aldri.hic ignorauit rem venditā:& sic furtum factū & ideo non curatur,vtrum sciuerit,vel ignorauerit redēptionem.sed si sciuisset venditionē factā:tūc requireretur,ꝙ sciret redemptionē factā.& ideo tex.dicit,ea gesta sunt.in plurali.qui requirit,ꝙ vtrūq; sit domino ignorante gestū:vel si sciuit primū,est necesse,ꝙ sciat aliud.Eodem modo respōde j.de fur.l.si ad dominū. ¶Op.dominus etiā ignorās possessionem amisit:vt.s.titu.j.l.iij.§.ꝙ si seruus.&.l.si rē mobilē.quō ergo potest esse vitiū purgatum furtiuitatis,cū non redierit ad domini potestatem?Gl.istud cōtrarium signat,quę incipit.sed qualiter.&c.& nō sol. Dy.dicit quādo dominus ignorauit rem surreptā.etiā eo ignorante rediisse sufficit.argu.s.proxi.§.Nam hic erat in custodia depositarij,sicut s.in custodia serui,secundū Dy.sed hoc nō videtur procedere : quia per seruum acquirit possessio etiā ignorāte domino:ꝙ nō fit p depositariū. Si ergo non reuertitur in possessionē:ergo nō videt purgatū vitiū:vt in §.tunc in potestatē.Ideo quidā antiqui dixerūt.ꝙ imò p depositarium queritur possessio.quod tenet Iac.de are.& tangitur hic in prin.vl.gl.et s.titu.j.l.quāuis.§.j.Sed gl.hic,& ibi tenet contrariū.Ad.§.tunc in potestatem.respondet,ꝙ non requirit semper,quòd reuertatur in possessionem:vt ibi patet.Sed certè imo requiritur,quod reuertēt in possessionē veram,vel fictam:ut ibi patet.Hic autē nulla esset possessio.teneo ergo, ꝙ reuertatur in possessionē.Ratio:quia animus,quē quis habet retinēdi per depositarinm operatur etiā acquisitionem:vt dicā statim in.§.de illo.licet gl.dicat contra.s.tit.j.l.iij.in prin.sed ibi reprobaui.& hic est ca
1 sus cōtra eam. ¶†Inducit ad.q.[e] emphyteuta vendidit rem irrequisito
e domino.& postea redimit:an careat re?& hic videtur,quòd non.Sed nō facit:quia verū est,quòd purgatur quo ad uitium rei:non quo ad pœnā persone.vnde veritas est,quòd res perditur:ut.d.l.j.§.si rē.&.s.de fideicom.liber.l.quidam.&.l.rogo.& est casus.x.colū.quid iuris sit, si uasal. feu.quod uen.recupera.c.j.

Si pupilli. ¶Sufficit rem redire in potestatem legitimi administratoris.h.d.

Tunc autem. ¶Ad hoc,ut purgetur uitiū furtiuitatis,requiritur, quòd res redeat irreuocabiliter in domini potestatem uerè,uel interpretatiuè.hoc intelligo,quando recepit rei ęstimationem,uel iusit alij tradi.

Hæres. ¶Per hunc.§.cōfunditur opi.Mar.qui dixit,quòd hęres potest incipere usucapere à se.& ei non obstat mala fides defuncti.dixi.s.ea.l,§.fructus.

f **De illo.**[f] ¶Partus furtiuę ancillę edit⁹ pœnes bonęfidei possessorem,non pōt vsucapi:si fur in eius potestate fuerit.als potest usucapi,si ante natiuitatē rei alienę scientiam nō habuit.h.d.vsq; ad.§.lana.Primò loquit,quādo fur est in nostra potestate. Secundò,quādo alius est fur.Secunda ibi,sed & si. ¶Opp.ad principium de secundo respōsō.Sol.dicit gl.quòd in prin.debet intelligi,quòd ante conceptionem sciuit rem alienā:sed malè dicit & cōtra istū tex.Ideo dic,& melius ut dixi in summario.dic,vt ibi.& dicetur per gl.& doc.& p nos.j. pro emp.l.seruus. ¶Ad secundū oppo.quòd etiā si sciuit alienā,non impeditur usucapio:ut.j.e.l.iusto.§.& si possessionis.Sol.intelligo,quòd hic sciuit alienam,& furtiuam:secus si simpliciter alienam:ut ibi. ¶Sed tūc
g oppo.[g] qa tunc etiam post usuca.inchoatam,& non perfectam,impeditur usucapio:ut.j.pro suo.l.si ancillam.sed hic in fi.§.uidetur contrariū: ergo ista lec.non procedit.Solu.hunc versi.expone sic,quòd si cum iam vsucaperet.i.usucapere inchoaret. Et quod sequitur, cognouerit alienam.dic simpliciter non furtiuam.& sic alio casu loquitur quā præcedens responsum.Vel dic si vis,quòd eodem casu loquatur,dic. cum sciuit furtiuam domino denunciauit:uel non potuit denunciare:ut dicta.l. si ancillam. ¶Vltimò per hunc.§.reprobatur gloss.quæ est in.l.iij.in princi.s.titulo primo.quia si accipio traditionem à seruo meo non recipio,ut quasi de nouo mihi quæratur possessio:tamen ipso seruo possidente,ego credebam me posidere.sed hic non fuit mihi quæsita possessio:quia furtiua:ut.l.quod seruus.s.titu.j.& tamen in hoc operatur animus,quem habet retinendi.ut adipiscatur.& probatur.s.eadem lege, §.item

§.item labeo.

SVMMARIVM.

1 Vsucapi non potest, quod meum est.
2 Lana inspicitur apud quem tondatur, non apud quem nascatur.
Lana non censetur contrectata ex contrectatione pecudis.
3 Domo ui poßeßa, tignum postea dissolutum, non dicitur ui possessum.

a Lana.[a] ¶ No.† ꝙ meũ est, vsucapi non põt.[b] Legas tex. transponẽ-
1 do: ibi: si verò apud bonęfidei emptorẽ cõtrà &c. assume ibi.
b sed statim emptoris fit. &c. & reuertere, qm̃ in fructu est &c. & est pla-
2 na. ¶ † No. ꝙ in lana inspicitur apud quem tondatur. Contra, imò debet inspici, apud quem lana nascaẽ: sicut in partu. s̃. proxi. §. & .j. de fur. l. q vas. §. si ancilla. So. partus non est pars rei: sed per se censeẽ: vt. j. de verb. sig. l. partũ. & contrectatione matris ipse contrectatur: vt. l. pe. s̃. de sta. hom̃. & .j. de fur. l. qui saccũ. Sed lana nõ censetur per se, nec dicitur esse in rerum natura anteꝗ̃ tondatur: vt. j. de his, quæ in frau. cre. l. fi. §. fructus. Et pecudis contrectatione lana nõ contrectaẽ: vt hic. et ꝙ not. s̃. de cond. fur. l. si seruus. §. boue. secundum Iac. de Are. Sed hic videẽ potius ratio in contrarium: quia si lana est pars rei, sicut fructus pendẽtes: vt. s̃. de rei vend. l. fructus. ergo & contrectato toto contrectatur pars: vt. l. si aliena. in fin. j. e. sed illam. l. intelligo in his, quæ partes sunt, ita ꝙ quælibet res per se duret, vt gemma in annulo: vt. j. e. l. rerum mistura. ver. quid
3 ergo. &c. Ideò dicerem † si dom⁹ esset vi possessa, ꝙ tignum posteà dissolutum non esset ui possessum: vt. j̃. e. l. eum qui ædes. Quod autem hic dicitur de agnis, intelligo aliter, quàm de lana. quia idem quod in partu ancillæ: vt. j. de fur. l. qui vas. §. si ancilla.

SVMMARIVM.

1 Res respectu hypothecæ, ꝙ non præscribatur: nisi in potestatem creditoris reuertatur, sed ratione proprietatis sic.
2 Violentia compulsiua non facit rem uitiosam.
3 Actio furtiua, ꝙ quandoque habeat locum, & non sit furtum: nec res est furtiua. Et quandoque furtum sit, & actio furti non habet locum, nec efficitur furtiua.
4 Res si est surrepta fructuario, ꝙ non sufficit, eam reuerti in potestatem domini, quo ad usucapionem, respectu usufructus, sed respectu proprietatis sic.
5 Res si est surrepta bonæfidei emptori, quo ad usucapionem, necesse est, ꝙ reuertatur in potestatem domini.

Si rem pignori. ¶ Iste. §. est subtilis, & vtilis. ¶ Opp. de l. fi. j. pro so. vbi creditoris potestate debet reuerti. Gloss. quæ est hic, dicit, quòd hic dominus pignorauit rem suam: ibi alienam. Sed hoc est verum quòd suam obligauit quia alienam non potest obligare: vt. l. alienam. s̃. de pigno. act. sed non bene dicit,
1 ꝙ in. l. fi. pignorauerat rem alienã. ¶ Vera so. † est, ꝙ potest vsucapi res ratione proprietatis: nec furtiua est illo respectu: respectu vero hypothæcæ non potest præscribi, nisi in potestatem creditoris reuertatur: & hoc tenet Iac. de Are. & Ol. Quod est verum. tunc enim illa verba. l. aquiliæ, quæ requirunt, ꝙ reuertatur in potestatem eius, cui subrepta est: vt. s̃. §. tunc potestatem. comprehendũt creditorẽ: cũ sibi furtũ factũ est, non dño. ¶ Op. si res erat debitoris subtrahentis: ergo ille, qui emit ab illo, est effectus dominus. & sic non vsucapit: vt. s̃. in. §. lana. Huius timore dicit gl. Dic hic, alio tradente, quam dño, vnde illa uerba gl. respiciunt contrariũ signatũ in gl. Sed contrarium de. §. lana. intelligas alio tradente, nõ ex volũtate debitoris, nec eius causa. Et sic ꝙ dicit tex. vsucapi posse. dic id est usucapibile esse. & ista est uera. Alia sol. est ad dictũ. §. lana. ꝙ huic erat administratio interdicta. sed hęc non est uera, per. l. si ab eo. & per l. alienationis. j̃. de ver. sig. Alia sol. est, ꝙ põt vsucapi contra hypothecã. Hoc est verũ contra hypothecam alterius creditoris, quàm eius, cui surrepta est. Nam in eius potestatẽ debet redire. Vel dicit gl. quòd præscribitur contra vtilem in rem, quæ datur metũ passo. hoc potest esse verũ,
2 si alteri, ꝗ̃ ipsi vendẽti res fuit sublata violentia † compulsiua, quæ non facit rẽ uitiosam: vt no. s̃. ti. j. in. l. Põp. §. cũ qs. ¶ Vltimò no. summariũ.
3 ad ꝙ gl. remittunt. et uide gl. quę incipit. hic no. ibi in fi. gl. † Quòd qñꝗ̃ habet locũ actio furti, et nõ fit furtũ: nec est res furtiua: vt. C. de fur. l. si qs seruo. Qñꝗ̃ fit furtũ: nec efficiẽ res furtiua: nec habet locũ actio furti: vt si filiusfamilias surripiat rem aduentitij peculij: ut not. per Cy. C. de ser.
4 fug. l. j. in. vij. op. ¶ Sed q̃ro, † q̃d si res surrepta est fructuario: an sufficiat reuerti in potestatẽ dñi? Respõdeo, quo ad vsucapionẽ respectu proprietatis sufficit: quo ad usucapionem respectu usufructus, debet redire in potestatẽ vsufructuarij. arg. eorũ, quæ dicta sunt. j. pro so. l. fi. & de fur. l.
5 inter oẽs. §. hęc actio. ¶ † Quęro, q̃d si res est surrepta bonæfidei emptori an debeat reuerti in potestatem domini? Respon. sic: nec sufficit reuerti in potestatẽ dicti bonæfidei emptoris. Hic est tex. in. l. cum sit. C. de usuca. pro emp. intelligendo, quod ibi debitor obligauit rem alienã: ut hic & ibi dicit gl. & Azo. in summa illius tit. tunc de necessitate debet intelligi, quòd ipse habebat ti. & bonam fidem: ita quòd poterat obligare: ut s̃. de pig. l. si ab eo. aliâs nullo modo potuisset obligare: & tamen ibi apparet, quòd debent reuerti in potestatem domini.

SVMMARIVM.

1 Vi possessum qualiter dicatur?
Remedium. l. extat. s. ꝙ met. cau. ꝙ concurrat cũ interdicto. l. si quis in tantam. & non requirit dolum.

c Si fundum.[c] ¶ Continetur in p̃ceden ti summario. Quęrit glos. hic dicitur. si sciens &c. quid si credebat suam inuasor. dicit gl. non fit vitiosa: licet habeat locũ cõstitutio. l. si quis in tantã. Ista glo. nõ placet mihi: quia videtur cõtra. §. pręcedẽtẽ. vbi hęres, qui scit rem hęreditariã, si expulit eũ, qui pro hęrede possidebat: diciẽ res vi possessa. ¶ Prętereà, dominus potest vi possidere: vt. l. cum à te. j. de vi & vi ar.
1 & .j. proxi. §. Dico † enim generaliter vi posses-
d sum[d] esse. quandocunꝗ̃ cõtra prohitionẽ possessoris, qs ingreditur: vt. j. quod vi aut clã. l. j. §. q̃d fit vi. Hoc etiã patet in. l. extat. s̃. quod me. causa. vbi vis videtur fieri, etiam si creditor nõ est in dolo. Quod patet: qa glo. dicit ibi, ꝙ cõcurrit cũ cõstitutione. l. si quis in tantam. & hoc expressè dicit Ro. in libel. in tit. de edic. diui Adri. s. ꝙ illud edictũ non requirit dolũ: & tamen vis facta diciẽ. Pro hoc quasi expressum est. j. vi bo. rapto. l. ij. §. hac actione is demum. & .C. vnde vi. l. inuasor. Et idẽ puto. si quis occupauerit possessionem contra. l. meminerint. decreto iudicis nõ ritè interposito; vt dixi. s̃. titu. j. l. iustè. Quia si hoc fecit parte prohibente, diciẽ res vi possessa. Pro hoc extrà de resti. spo. c. conquęrẽte. Loquiẽ em̃ ibi, in spoliato per iudicem. Sed si intrauerit parte non prohibẽte: tamẽ qa suspicatus est se posse repelli: vel reuersus non est admissus. Similiter erit vi possessa: vt l. clam. §. fi. cũ. l. seq. s̃. tit. j. Secus si esset possessio vacans: ut dicã statim in. §. itẽ si occupaueris. Idẽ in constitutione. l. ultimę. C. de acqui. pos. si seru⁹ derelinquit, uel perdit: dominus non perdit ciuilem, nisi deijciatur, vel suspicetur. &c. Tunc esset res ui possessa. Idem si colonus deijcitur, sed si tradit spõte: tũc nõ uideo, ꝙ posset dici res ui possessa. Sed ratione differentię. idẽ dicerẽ ꝙ ĩ possessione uacante. Sed pręscriptio. xxx. an. haberet locũ in omnibus dictis casibus: ut not. per Azo. in summa. de pręscriptio. xxx. anno. in prin.

SVMMARIVM.

1 Vitium uiolentiæ: ut purgetur, quando sit necesse, ꝙ reuertatur in possessionem domini: & quid in furto.

Si dominus fundi. Hic est bonus casus.
1 † Innuit hęc lex, & ad hoc, vt purgetur vitiũ violẽtię, oportet ꝙ reuertaẽ in potestatẽ domini. Cõtrà de. l. certè. §. Iulian⁹. j. de p̃ca. vbi sufficit: vt reuertatur in potestatẽ eius, cui fit violentia. Iac. de are. soluit & bene: vt gl. ibi. Quod aut expelliẽ dominus: & oportet, ꝙ reuertaẽ in potestatẽ domini si alius etiã sit in potestate expulsi. & sic aliud in furto: qa oportet. ꝙ in potestate domini reuertaẽ vt. s̃. e. l. §. quod autem. Nec inspicitur. cui res fuit surrepta. Ratio potest esse: quia cũ diuersis legib⁹ sint factę istę prohibitiones: vt insti. eo. §. furtiuę. ex verbis legis sic debere esse colligebaẽ. Vel dic, ꝙ ĩ furto res tãtũ afficiẽ: ideò dño rei diciẽ res subtrahi. Sed in uiolentia afficitur persona, cui inferẽ ideò ab eo dicitur ui possessa. & si in eius potestatem reuertitur, uerificãtur uerba legis. ¶ Prędicta probanẽ ex his, quę not. in. l. itaꝗ̃ fullo. j. de furt. sed uidetur, quod semper in potestatem domini debeat reuerti: ut. l. fi. j. ui bo. rap. Sol. ibi fuit talis violentia, quę cadit in uirum fortẽ: quia res mobilis fuit ablata: ideo oportet, ꝙ in potestatẽ domini reuertatur. Sed si est uiolentia, ita quòd nõ furtiua. tũc sufficit, quod reuertatur in potestatẽ expulsi, ut. l. certè. §. Iulianus. s̃. de preca.

SVMMARIVM.

1 Bona fides, quando requiratur in præscriptione longi temporis.
2 Ca. possessor. de regu. iur. an corrigat leges dicentes, actionem tolli spatio. xxx. anno. quòd non.
3 Ignoro me tibi debere, & cessas petere: non sum nec bonæ, nec malæ fidei, tamen præscribo.
4 Statuto quòd si creditor nõ petierit debitum, cadat à iure

POMATES.

a ¶ Lana. Intellige autẽ hoc, ꝙ meum &c. si erat irreuocabiliter meum: secus si reuocabiliter. ita Are. consil. ciiij. in. j. dubio.

b ¶ Vsucapi nõ põt No. ꝙ dñs nõ põt p̃scribere. Quod limita verũ in habẽte dominiũ pleno iure & incõmutabiliter: aliâs secus, secundum Bar. & Bal. clari⁹ j. l. iij. C. ꝙ me. cã. & Bar. in l. in bello. §. si quis seruũ. de ca. & .s̃. e. l. §. fruct⁹. & limitavt p Bar. & doc. in. l. j. C. de ser. fug. et ibi Bal. ad istũ. §. vide nota. Bald. in leg. Ancillę. C. de furtis. adde ꝙ Papa pręscribit tanquam quilibet priuat⁹, vt voluit Abb. consil. cxiiij. libro. ij.

c ¶ Si fundum. l. si quis in tantam. vide ibi gl. & Bar. in vers. q̃ro si credẽs.

d ¶ Generaliter vi possessum. res qñ dicatur vi possessa: an requiraẽ dolus, & an possit, p̃scribi? vide Bart. ĩ. l. iij. C. quod metus causa.

a ¶ Ratio tex. est. Et qualiter intelligatur hęc litera, dum dicit q̃ de seruitute vię, dominus non expellit vicinum: vide Bal. in. c. j. §. si quis p. xxx. si de feu. fue. controuer. inter do. & agna.

b ¶ Et per hoc cõsueui. Contra Bar. tenet Pet. de ancha. cõsulẽdo in cõsi. v. q̃ inci. in Christi noĩe, viso themate. & adde Bar. in. l. sicut. ad fi. de prę scri. xxx. an. et Bal. & ibi latè do. Ioã. in. l. quib⁹ diebus. §. dominus. de cõdi. & dẽmõ. Cõtra Barto. tenet etiam Franc. de zaba. in c. vigilanti. de pręscri. & do. Ant. in c. qa pleriq;. de im mu. eccle. Bal. ĩ. q. incipien. Statuto cauet. q̃ fœnerator. ĩ. xij. col. tenet cõtra Bar. adde q̃ idem Bal. cõs. eccl. ij. uol. tenet etiã cõtrariũ. Tamẽ vide oĩno Pau. de cast. hic, qui dicit vidisse cõsultũ Florẽtię per valentes viros pro opi. Bart. quã etiã ipse sequitur in terminis. in qui bus loquiť Bar. cũ verba dirigantur ad creditorem, & ipsum soluat, de eo q̃ dixit Bart. l. oẽs populi. & oĩno vide Bal. cõsil. clxix. inci. ĩ Christi noĩe, quęriť, an sciens. & pondera eius verba. lib. ij. simpliciter tamen Paul. de cast. contra opi. Bartol. tenet eius cõsi. cc xc. & vide etiã Bald. cõsi. cccc xxxvj. li. j. & Pet. de Anch. qui etiã reprehen dit Bar. eius consi. v. & cõsi. cxxxix. vbi dicit se plenè scripsisse in dicto c. possessor. Idẽ facit Alexan. consi. xxxiij. lib. ij.

c ¶ Non corrigun tur. vide Bal. in. c. j. §. si qs p. xxx. si de feu. fue. cõtro. inter do. & agna. pulchrè, & reliqua per eundem Bald. in. c. fi. de prescri. vide per Bart. j. l. proxi. & istis adde Bald. in auť. ad hæc. C. de vsu. & ĩ l. j. C. de serui. & aqua. & Ang. in re pe. l. j. C. de iudi. vbi contra Barto. tenet. Adde Bar. in. d. l. hęc autem iura. hic allega. in principio. & in. l. fina. ff. quemadmodum ser. amit. Bal. in l. j. C. de prescriptio. xxx. anno. & Bartol. in. l. ait pretor. §. hi planè. qui bus ex causis maio.

d ¶ Cadat à iure suo. Idem uidetur tenere Bart. in. l. ait pretor. §. hi planè. ver. sed & si dies. s. ex quib. cau. ma. & in. l. si is cui. §. flauius. de solu. & in l. legaui. de libe. lega. Contrarium tenet Bar. in. l. omnes populi. vbi latè scripsi. de iusti. & iur. Adde Bar. omnino in. l. cũ notissimi. in princi. C. de pręscrip. xxx. an. & in. l. nemo potest. de leg. j. circa ulti. col. sed Bald. in. c. j. §. si qs p. xxx. si de feu. fue. cõtrouer. inter do. & agna. in hac q̃stione, an statutũ possit tollere naturalem obligationẽ creditore nẽgligente agere, refert Bar. hic. & quia elegãtissimè loquiť: vide ibi per eum. Item ibi quærit Bal. si statutũ abbreuiet p̃scrip. xxx. anno. an habeat in alijs prescriptionibus locum distinctio. l. si quis emptio. de p̃scrip. xxx. ann. vel. xl. anno. & putat q̃ sic. arg. l. si eum. §. qui iniuriarum. ff. si quis cautio. In contrarium facit, q̃ ipsemet not. in. l. ij. C. de p̃scri. long. tempo. quę pro libe. Deinde quęrit, si est pręscri. contra sen tentiam iudicis, vtrũ hoc casu habeať recursus ad ecclesiam? & ibi vide per eũ, qui ponit doctrinã: an et quando possit haberi recursus ad forum ecclesiasticũ. & ad istud adde not. per Bald. in. l. j. §. si initium. ff. de postu. & Bal. in. l. in contractibus. §. fin. de non nume. pecu. plenè Innocẽ. in. c. licet. de foro competẽ. Barto. in extrauagant. ad repri. in verbo denũciario nem. Bald. in auť. clericus. in. j. colũ. cum seq. de episc. & cleri. & in. l. fin. §. in computa. ad fi. de iure delibe ran. do. Anto. in c. ij. de proba. Bal. in quęstione inci. statuto cauetur, q̃ fœnerator in. ij. & iij. chart. & in. l. iij. §. fin. quod quisq; iuris. Et ad supra dicta Adde Bal. in authen. ad hæc. C. de vsu. & quod no. Innocẽ. in. c. cura. de iure patronat. & in ca. qa pleriq; de immu. eccl. vbi etiã nota. an possint pręscripta retineri salua cõsciẽtia? & per Bar. ĩ ex trauagan. ad repri men. in verbo videbitur. & omnino do. Ioan. post Bal. in. l. quib⁹ die bus. §. dominus. de condi. & demon. & quæ no. do. Ludo. in rub. de arb. in. j. quæstione. & istis adde Bald. in disputatione sua, quæ incipit, statuto cauetur. quòd fœnerator. Et istis adde quod Bal. in l. fi. C. de tempo. in integ. resti. Pet. dicit, quòd præscriptio decennij inducta per statutum: sapit naturam præscrio. xxx. anno. Facit quod idem not. in. l. in contractibus. in princip. C. de non nume. pecu. Adde, an valeat statutum, quòd debitor præscribat debitum spatio. xx. anno. remissiuè. per Roma. consil. ccj. & Pet. de Anchara. tenentem, quod non. eius consil. cclix.

e ¶ §. item si occupaueris. An possessio uacans ab aliquo occupata, dicatur vitiosa? not. per Bart. plenius in. d. l. fi. C. vnde vi. & in. l. Pomponi⁹. §. j. de acqui. posses.

suo: tollitur effectus obligationis ciuilis, & naturalis.

Statutum, quòd si creditor nõ petierit debitum intra certũ tempus, non audiatur, nullam obligationem tollit: sed uia agendi præcluditur: licet remaneat uia agendi, per uiam monitionis. ibidem.

5 *Expulso de quasi possessione uiæ, succurritur per interdictũ unde ui.*

Expulsus de quasi possessione alicuius iurisdictionis, habet utile interdictum unde ui.

6 *Iurisdictionem habens in castro, si per uim deijcitur: & sic ea non utitur: sed deijciens illam exercet: an eã perdat, & deijcienti quæratur? Adde, & uide Aret. in. c. post cessionem. in primo not. de probatio. qui dicit hoc dictum Bar. singulare.*

Ad acquirendam iurisdictionem differentia est inter iurisdictionem cohærentem territorio, & non cohærentem.

Si viam habeam.

¶ Si bene inspicis. Ratio text. est: a qa via nõ possideť: ideo de ea nõ deijcitur: & sic non curať de bona fide. ¶ Sed contra. s. de ser. vrba. pdi. l. hęc aũt iura. & l. si ędes. Sol. Ratio hic posita in tex. non est generalis. sed illa est vera ratio.

1 † Quędã est pręscriptio, quę causať ex possessione pręscribentis: & tunc requiriť bona fides in pręscriptione lõgi tẽporis. Quędã est pręscriptio quę causať ex negligentia alterius, sine aliqua possessione pręscribentis: vt in seruitute vię, q̃ perdiť non vtendo: tũc nõ requiriť bona fides pręscribẽtis: vt hic. Sed in legibus contrarijs ad pręscribendum libertatẽ. requiritur factũ pręscribentis. s. q̃ ędificiũ habeat: ideo ibi requiritur bona fides. Tãgunt doc. C. de ser. & aqua. l. j. in. iij. q. Iac. de aret. hic. & est gl. s. quẽad. ser. amit. l. fin.

2 ¶ † Et per hoc b cõsueui b multũ dubitare. Nos habemus decretalẽ quę dicit, q̃ malęfidei possessor vllo tẽpore nõ p̃scribit: vt extrà. e. c. fi. & de regu. iu. in. c. possessor. li. vj. Modò quero, vtrũ. l. sicut. & l. cũ notissimi. C. de p̃scrip. xxx anno. quę dicunt, q̃ tolliť actio spatio. xxx. anno. hodie sint correctę. Et dico, q̃ c illę per. c. possessor malęfidei & c. non corriguntc quia in p̃scriptione in actionibus personalib⁹ nõ requiritur possessio: ideò nõ requiriť bona fides. vt hic, & ex parte mea, nõ est possessio: sed p̃scribo per tuam negligentiam: vel potius tu perdis, quã ego præscribã.

3 ¶ Pono emq̃, † ignoro me debere: & tu cesses petere: certè non solum bonęfidei, vel malę: & tamen p̃scriptio procedit. & c. vl. loquitur in p̃scriptione rei corporalis: & sic causatã possessiõe partis. & c. possessor malęfidei loquitur in pręscriptione, quę ex possessione procedit: & sic debetis intelligere. tenebitis menti. Et prędicta puto vera, salua determinatione sanctæ matris ecclesię, & Theologorũ. ¶ Et idẽ puto in statutis ciuitatis, q̃ dicũt si creditor nõ petierit de d bitum intra certũ tẽpus cadat à iure suod. Vel, si dicũt: decætero nõ audiatur per iudicem. tamen

4 Primo casu, quãdo dicit † cadat à iure suo, tollitur obligatio ciuilis, & effect⁹ naturalis. & dicam, j. rẽ ratam habe. l. fi. Secũdò, q̃n dicit, nõ audiatur: nulla obligatio tollitur, sed via agendi præcluditur: & ideo tunc remanet via agendi per viam monitionis statutę secũdum formam. c. nouit. extrà de iudi. & ibi. h. d. Innocen. in obligatione naturali.

5 & sic ad iudicium ecclesię spectaret. ¶ † Quæro huic expulso de quasi possessione vię, qualiter succurratur. Respondeo, per vtile interdictum vn de vi: vt. l. si plures. §. deiectũ. j. de vi & vi arma. facit etiam. l. ij. §. vnde vi. eo. titu. Hoc nota ad illos qui aliq̃n expelluntur de quasi possessione alicuius iurisdictionis. vt habeant interdictum vtile, vnde vi.

6 ¶ † Sed quæro, pone q̃ aliqs nobilis habens iurisdictionem in castro meo per vim deijcitur: & ideo ea non vtitur: an eam perdat, & expulsori ea vtenti quęrať? Ad quod dico, si quidem iurisdictio cohęrebat territorio: tunc quicunq; vtatur iurisdictione, retinetur: vt. l. qui fundũ. s. quẽadmo, ser. amitta. Aut iurisdictio competebat p̃sonę in loco: & tunc ille, qui non vtitur, licet deiectus, perdit: vt hic, & l. si plures. §. deiectum. Tamen hæc iurisdictio non quæritur ei, qui per vim vel sine titu. ea vsus est: sed reuertitur ad eum, cui competit de iure communi. vt ad pręsidem: uel pręfectum, vt. l. illicitas. §. qui uniuersas. s. de offi. pręsidis. Ille tamen, qui deiecit tenebitur deiecto ad interesse, tanquam re perempta. Casus est hic, qui probat ista & j. de vi & vi armata. l. si de fundo.

e Item si occupaueris.

e ¶ Not. hunc. casum sed dicit gl. hęc possessio afficiť vitio q̃si violenta: non intelligas, quòd hoc sit vitium reale: vt no. in dicta. l. fina. C. vnde ui. Vnde dic, quòd possessio est quasi violenta, non res: vt dicim⁹ in possessione clandestina: vt. s. titul. j. l. Pomponius. §. cum quis. Sed contrarium uidetur not. institu. eo. §. quod autem. sed quod. s. dixi, verius est, vt diximus in crimine expilatę hereditatis, vt. j. eodem. l. si homo. vide seque. §. per te. & prosequere vt in gloss.

SVMMARIVM.

1 *Præscriptio fauorabilis dicitur usucapio.*

2 *Præscriptio mista dicitur possessio. x. uel. xx. annorum causata à titulo, & bona fide præscribentis.*

3 *Præscriptio. xxx. uel. xl. annorum, quæ causatur solum à negligentia petentis, dicitur odiosa.*

4 *Præscriptio fauorabilis, & mista, qualiter interrumpatur? Interruptionum alia naturalis, alia ciuilis, & quæ dicatur naturalis: & quæ ciuilis.*

5 *Titulus præscriptionem, uel usucapionẽ, requiriť uerus, uel putatiuus.*

6 *Titulo superueniens defectus, an interrumpat usucapionẽ in ipso titulo?*

7 *Bona fides ultra titulum uerum, uel putatiuum in præscriptione fauorabili & mista, requiritur.*

8 *Bonæfidei defectus superueniens, an interrumpat præscriptionem, uel usucapionem? quòd sic de iure canonico.*

Iuri canonico in concernentibus peccatum standum est, ibi dem.

9 *Vsucapionem ubi quis cœpit dubitare, an ad eum pertineat res, uel non, licet ab initio non usucapiat, tamen talis defectus superueniens non impedit.*

Denunciatio facta ab initio, licet faciat quem malæfidei, tamen facta

men facta post cœptam usucapionem, non facit quem malæ fidei possessorem.

10 *Mala fides superueniens, ad hoc, ut interrumpat præscriptionem, requiritur, q. super-
ueniat irreuocabiliter.*

11 *Mala fides superueniens aduersus unum tantum: non interrumpit præscriptionem quo
ad omnes, sed quo ad illum solum tantum.*

12 *Possesio ultra titulum, & bonam fidem, in præscriptione fauorabili, & mista requiri
tur: & defectus illius possessionis superueniens impedit præscriptionem.*

Et ponit casus, in quibus hoc fallit. ibid.

13 *Vsucapio, q. interrumpatur, etiam si aliquis dolo uerè desijt possidere: & hoc aduersus
omnes.*

14 *Ratio differentiæ q. interruptio, quæ fit ex defectu tituli, uel bonæfidei non est aduer-
sus omnes: sed ex defectu possessionis sic.*

15 *Defectus rei usucapionem interrumpit. Et quid si res transfertur in aliud corpus, an
interrumpat usucapionem? remißiuè.*

16 *Defectus superueniens in persona, an interrumpat usucapionem?*

17 *Statuto, q. forensis non poßit aliquam rem immobilem acquirere, si succedit præscribē
ti aliquam rem, præscriptio interrumpitur: si impeditur acquirere ex omni cau-
sa secus si ex certa: quia ex alijs poterit acquirere.*

18 *Defectus superueniens, circa personam, contra quam præscribitur, an extinguat præ-
scriptionem? q. non, regulariter.*

Præscriptio. xxx. annorum contra pupillum non currit, sed dormit. Inibi.

*Ratio quare defectus superueniens circa personam, contra quam præscribitur, nō ex-
tinguit præscriptionem. Ibidem.*

19 *Præscriptio qualiter interrumpatur ciuiliter: ubi q. usucapio non interrumpitur à litis
contestatione, sed præscriptio sic.*

20 *Litis contestatio inualida, an interrumpat præscriptionem? remißiuè.*

21 *Modi alij per quos præscriptio ciuiliter interrūpitur. & cui præscriptioni cōueniāt*

22 *Præscriptio et usucapio, & quando & quibus casibus dormiat? ubi q. tempore hostili-
tatis, & exercitus quando iura in ciuitate non redduntur. Item, tempore maximæ
mortalitatis si iura in ciuitate non redduntur. nu. 23.*

24 *Præscriptio dormit contra ecclesiam uacantem. Et uacante imperio contra id, nō cur-
rit præscriptio. nu. 25.*

26 *Præscriptio, q. nō currat tempore schismatis.*

27 *Præscriptio iurium incorporalium qualiter interrumpatur.*

28 *Præscriptio libertatis, quod interrumpatur per quemcūque actum, quo quis utitur ser
uitute, seu iure seruitutis.*

29 *Præscriptio. xxx. uel. xl. anno. qualiter interrumpatur?*

30 *Præscriptio longißima. xxx. uel. xl. an. dormit tempore pupillaris ætatis, & in omnibus
alijs casibus, quibus & usucapio, & præscriptio longi temporis.*

31 *Præscriptio, quæ currit cōtra actiões criminales: interrūpitur per solā libelli oblationē.*

¶ *LEX.* *V.*

1 NAturaliter.[a] ¶ Lex nostra diuidit in tres partes.
Primò, ponit qualiter interrūpat præ
scriptio. Secūdò, ponit effectū interruptionis. Tertiò, remo-
uet circa prædicta duo dubia: vnū ex parte deijcientis: aliud
ex parte posidētis. Secūda ibi: quo casu. Tertia ibi: nec eo. ¶ Venio ad
materiā nostræ legis, & op. & videt, q sine deiectione interrūpat pscri-
ptio: vt. C. de præscr. xxx. anno. l. cū notissimi. §. imo. Sol. ibi loqtur de
interruptione ciuili: hic de interruptione naturali. ¶ Itē op. q naturali-
ter interrūpat præscriptio, ēt sine vi, quocūq; modo quis possessionem:
mittat: vt. l. ei à quo. infra eodē. Sol. cōcedo, q hic dicit, q qs pdit posses-
sionē per vim. Sed hoc exprimit hic gratia exēpli. Vnde idē, si quocūq;
mō qs possessionē perdat: vt in cōtrarijs. ¶ Cōtra hoc opponit: qa & si
possessorio perdat, nō interrūpitur præscriptio: vt. l. si is qui pro empto
re. j. eodē. Sol. speciale in capto ab hostibus, q licet desinat posidere: tñ
vsucapit in rebus peculiaribus. Fallit in alijs casibus: vt infra dicā. ¶ Ve-
nio ad secūdam partē. Dicit hic, q interrūpit præscriptio aduersus oēs:
imò pro omnibus. quia ad omniū vtilitatē spectat hæc interruptio. Glo.
sol. duobus modis. tene secundā expositionē. ¶ Venio ad tertiā particu
lam: & videt, q intersit: vtrū quis sit dñs necne: ut. l. si quis in tātam. C. vñ
vi. So. interest quo ad illam cōstitutionem: nō quo ad interruptionē præ
scriptionis. ita loquitur hic. ¶ Item oppo. ad fi. l. dicitur hic, nō interest
pro suo. an ex causa lucratiua & onerosa &c. Cōtra ti. j. pro suo. est gene
ralis: quia comprehēdit omnem causam lucratiuā, & onerosam: vt. j. pro
suo. l. j. Huius timore gl. exponit ista verba pluribus modis. tene primā
expositionem. ¶ Vltimò gl. remittit hic ad no. in. l. cum notissimi. §. sed
& si quis. C. de præscrip. xxx. annorū: vbi gl. tractat materiā interruptio
1 nis. doct. ibi: nec alibi dicūt aliquid vltra glos. Et ideò † pro declaratione
huius materiæ debemus aduertere, q quædam præscriptio est fauorabi
lis: vt vsucapio triennij, quæ causatur à titulo, & bona fide, & possessio-
2 ne vsucapientis. ¶ † Quædam est præscriptio mista: vt præscriptio. x.
vel. xx. annorū, quæ causatur à titulo, & bona fide possessione præscri-
3 tis, & negligētia nō petētis. Quædam † est præscriptio odiosa, quæ cau-
satur solum à negligentia nō petētis: vt in præscriptione. xxx. vel. xl an-
norum: vt probatur in. l. vltima. in fi. C. de edi. diu. Ad. tol. & no. per Dy.
4 extrà de reg. iur. c. ij. li. vj. ¶ † Videam⁹ primò, qualiter duæ primæ præ-
scriptiones interrūpantur. & quia interruptio quædā est naturalis, quę
dam est ciuilis: vt not. in. d. l. cum notissimi. §. sed & si quis. videamus pri
mò de interruptione naturali. ¶ Pro cuius intelligentia est sciendum, q

a ¶ Naturaliter. Duę primę pręscriptiones. hic vide materiā interruptio
nis pręscrip. & q inundatio aquę interrūpat pscrip. not. ī. l. iij. §. labeo. &
Nerua. s. ti. j. de hac materia habet etiam per Bal. ī. l. cū notissimi. §. Imo.
C. de pscri xxx. an. & dicit Bal. in. l. ij. C. de rei vēdi. q sicut p alluuionē
interuertit possessio, ita qñ qs ędificat in solo alieno interuertit posses-
sionem dominij,
quod not.

quædam sunt, quæ requiruntur ad substantiam
præscriptionis. & vsucapionis. & ista substantia
lia, si pereant, dicitur interruptio naturalis. ita lo-
quitur iste tex. Quandoq; aliquid de substantia-
libus non extinguitur, sed aliquis actus celebra-
tur, qui de iure ciuili impedit pręscriptionem, &
eam interrumpit: tūc dicitur interruptio ciuilis.
ita dicitur in. l. cum notissimi. §. sed & si qs. & ap
5 parebit ex sequentibus. ¶ Assumo primum, † di
co q ad vsucapionem, & pręscriptionē, requirit
6 titulus verus, vel putatiu⁹. vt. l. celsus. j. e. ¶ † Quę
b ro ergo, vtrū superueniēs defect⁹ in titulo[b] inter-
rumpat usucapionem naturaliter? videtur q non
vt. j. eo. l. si hominē. In contrarium videtur: q sic:
in. l. quęsitū. suprà tit. ij. vbi hęres nō pōt pscribe-
re rem legatam, quia in re legata titulus pro hæ-
rede extinguit: cū dominiū trāseat ipso iure ī le-
gatarium. Rñdeo, qñq; titulus extinguitur taliter
q ipso iure dominiū in aliū nō transferat: tūc vsu
capio nō extinguit. Sicut em remanet dominium
propter effectum pcedētis titu. ita remanet vusca
piendi conditio. Ita loquit. l. si hominē. j. eo. Nā si
diceres ibi vsucapionē interrūpi, non daretur al-
teri accessio possessionis: vt. l. Pōponius. s. tit. j. &
licet defect⁹ tituli faciat cōtrariam rationē in per-
sonali actione ad rem restituēdam: per hoc vsuca
pio non extinguit: vt. l. pignori. §. j. j. eo. ¶ Quan
doq; superuenit defect⁹ tituli taliter q si esset do
minus: dominium in alium trāsferretur. Isto casu
si tu quidē qris, an impediat pręscriptio contra
eum, in quē ex defectu tituli trāsferri deberet, vel
re transfert dominium: dico, q pscriptio nō cur-
rit. ita loquit. d. l. quęsitum. s. tit. ij. est enim perin-
de, ac si ipse alienasset. Si verò quęris, an extin-
guatur pręscriptio, quę curreret contra alium? di
co, q non extinguitur. Patet. quia possessione re-
stituta datur accessio: vt suprà titu. j. l. Pompon⁹
§. sed & legatario. vbi possessio hęredis prodest
legatario: licet ante debuerit in legatarium trans-
7 ferri dominium ipso iure, si esset dominus. ¶ † Se
cundò, in dictis pręscriptionib⁹ requirit bonafi-
des: vt. l. j. C. de vsucap. transfor. & j. eodem. l. si is
8 §. si quis bona. ¶ † Quęro, vtrum superueniens de
c fectus bonę fidei[c], interrumpat usucapionem, vel
pręscriptionem? Breuiter de iure ciuili superue-
niens malafides simpliciter nunquā interrumpit
pręscriptionem: vt. s. eodē. l. sequitur. §. de illo. &
l. iusto. §. & si possessiōis. j. eodem. & l. clam pos-
sidere. in princi. s. tit. j. Sed superueniens defectus
bonæfidei, & cognitio rei furtiuę, īterrūpit vsu-
capionē secundū distinctionem positā. j. pro suo.
l. si ancillam. De iure verò canonico superueniens
malafides vsucapionem, uel pręscriptionem in-
terrumpit. Cui iuri canonico est standum: iō, qa
tangit peccatum: vt extrà eodē. c. fi. & de reg. iur.
9 c. ij. lib. vj. ¶ † Sed aduerte: qa de iure canonico su
perueniēs mala fides interrūpit vsucapionem: vt
d. c. quæ verba minus important, quā diceret su-
perueniēs defectus bonęfidei: vt. s. titu. j. l. iij. §. fi.
& ibi not. super verbo bona fide. ¶ Et ex hoc di
co, si quis cœperit dubitare, utrū ad eū pertineat,
vel non: & sic nō habet bonam fidem, nec malā,
licet iste ab initio non vsucaperet: vt no. plenius.
C. de acqui. pos. l. j. tamen talis defectus superue-
d niens nō extinguit vsucapionē[d], imò requiritur,
q firmiter credat se malęfidei possessorem. Ita vi
detur sentire Innocen. in dicto capitulo fin. extrà
eo. Non tamen sic determinat. Ita circa hoc dico
q licet denūciatio ab initio, quem facit malefidei
possessorē: vt. l. si fundū. C. de rei vēdi. tñ denūcia
tio facta post vsucapionē cœptā, non facit quem
malęfidei possessorē: vt. l. penul. & ibi not. j. titu.
ij. & not. per gloss. de maio. & obedien. ca. dilecti.

b ¶ Superueniēs de
fectus in titu. vltra
hic allegata p Bar.
adde tex. & ibi no
ta. Iaco. but. ī. l. fi.
§. donec. C. de iur.
deli. est & ali⁹ tex.
in. l. ea q. §. fi. C. de
tēp. in integ. resti.
& hic vide Pau. de
ca. qualiter hoc in
telligat. & ad hoc
vide Bal. & Ange.
& q ibi dixi in. l.
sicut. in vlt. col. de
pscrip. xxx. an. &
qñ īpedito currat
pscripti. vide Bar.
& q ibi dixi. ī. l. j.
§. si quis propter.
de iti. actuq; pri. et
in. d. l. fi. in. §. do-
nec. ad hoc alleg.
Bar. ī. l. senat⁹. ff. de
offi. prę. vbi plenè
et de qōne Bar. hic
vide Bal. in. d. l. cū
notissimi. §. j.

c ¶ Defect⁹ bonæ-
fidei. Adde Bal. in
l. j. C. de usuca. trās
for. ī. l. super lōgi.
C. de pscri. lōg. tē.
& de iure ciuili li-
mita nō procede-
re in pscri. fructuū
& partus. secundū
Bart. j. l. ancillę. C.
de fur. paulo post
ibi: vt extrà eo. ti.
c. fi. & c. ad. c. fi. de
pscrip. & qualiter
interrūpat pscri.
de iure cano. dixi
s. ea. l. post Bart. in
j. col. videlicet, q
per solā missionē
executoris, vt no.
dicit in. c. fi. de re-
regu. iur. in. vj.

d ¶ Non extinguit
vsucapionē. Sed
do. Io. ī. d. c. fi. te-
net contra Bar. vi-
delicet, q necesse
sit, q duret in bo-
na fide. nec dubi-
tet. & vide not. p
Moder. in. d. l. iij.
§. genera. s. titul. j.
no. secundū Bald.
in. l. nemo. per illū
tex. C. de acquirē.
possessio. q cuicū
que quęstio moue
tur præsumitur
de iure suo dubi-
tare. & dicta hic

per Bart. sequitur Ange. vide Bal. in. l. super longi. C. de præscri. long. tempo. Adde videndum Bart. cos. ccxlv. cum duobus seq. iij. li.

a ¶ Vnum aduerte. Adde ꝙ licet quis non habeat malam fidem, si tamen habeat sententiam rei alienæ impeditur pręscri. gl. est no. & ibi Bal. in. l. nec creditores. C. de pig. act. dicit etiã Bal. in. l. j. ĩ. j. co. C. ꝑ quas perso. ꝙ ignorans se habere titulum licet habeat, non præscribit: quia non dicit̃ habere bonã fidẽ l. possessio. §. fi. de acquir. poss. Sed idẽ Ang. & Bal. in l. si quis emp. §. ꝙ si quis. de præscri. xxx. an. dicit, ꝙ si probat̃ quẽ habere sciẽtiam rei alienæ est probata mala fides. In cõtrarium facit ꝙ hic retuli: et est tex. in. c. fi. de præscr. & ibi vide Imo. in. vj. et x. col. post do. Anto. ibi adde Ab. cõsi. xciiij. ij. lib.

b ¶ Gl. tenet ꝙ nõ. hoc sequit̃ Imo. in d. c. fi. circa pe. vel vlti. col.

c ¶ Impedit pręscriptionem. Vtrum superueniens defectus in possessione interrumpat ꝑscri. vide tamẽ fin. Bar. ĩ. l. si is qui bona. j. eo. sed vtrum propter immissionẽ in possessionẽ ex causa iudicati interrũpat̃ possessio: vide no. in. l. à diuo Pio. §. si sup de re iu. Itẽ ista declara: vt ꝑ gl. Bart. in. l. qui possessionem. in prin. de vi & ui ar.

d ¶ Interruptio naturalis. Vide Bal. in. d. l. cum notissimi. circa. j. col.

e ¶ An defectus rei. vide in locis. j. in proximo ver. alle.

f ¶ Persona pręscribente. per Bald. & Ang. plenè in. l. cũ notissimi. §. imo. et in. l. j. in. iij. coll. de anna. exce. & quæ no. Bal. in. l. senat⁹. de offic. præsi.

g ¶ Interrũpatur ciuiliter. Adde, ꝙ ꝓ testamẽto nõ interrumpit, nisi in casibus in iure expressis: vt no. Inno. in c. olim causam. de censi. & vide. l. pe. j. pro emp. & vide not. in. l. ij. de ser. vbi habetur ꝙ ꝓhibitio facti interrumpit: sic⁹ si verbi. Vide ĩ materia, quę no. Spec. de lo-

10 ¶ † Item vnum aduerte, ꝙ videtur dicere Inno. d.
a c. fi. extrà eo. quòd ad hoc, vt superueniens mala
fides interrumpat præscriptionem, oportet, vt superueniat irreuocabiliter. Si enim medio tempore putaui rem alienam: posteà melius informatus putaui meam: illa mala fides, quæ fuit illo medio tẽpore vsucapionem nõ impedit, secũdum ꝙ iura nostra volunt: & sic ius ciuile corrigit̃ tm̃ in eo, ꝙ mala fides irreuocabiliter superuenerit: secũdum
11 eum. ¶ † Quæro, quid si superuenerit mala fides aduersus vnum tantum, scilicet aduersus creditorem. vel aduersus vsufructuarium: an interrum
b pat̃ præscriptio aduersus omnes? gl. tenet, ꝙ nõ [b] nisi aduersus illum tm̃ aduersus quẽ habeo malã fidem: vt. s. ti. j. l. si quis fundum. §. fi. & ibi no. Idẽ no. C. de præscri. xxx. anno. l. sicut. in gl. mala fide &c. & videtur casus. in. l. qui balneum. in fi. s. q
12 po. in pig. ha. ¶ † Tertiò requirit̃ in præscriptione bona fides, titulus, itẽ possessio. Nã. si superuenit possessionis defectus, etiã ille possessionis de-
c fectus absque dubio impedit præscriptionẽ: [c] vt hic. Quod intellige si interuenit defectus possessionis ciuilis. vel naturalis: eo casu, quo naturalis est sufficiens ad vsucapionem: secus si superuenit defectus possessionis corporalis: vt. l. qui fundũ. in prin. j. tit. ij. & s. ti. j. l. si id ꝙ. §. fi. & l. j. §. per seruum qui in fuga. Fallit in capto ab hostibus, & re peculiari per seruum possessa: vt. l. si is, qui. j. eo. Fallit in. l. rerum misturã. ver. Labeo. j. e. Ratio est ibi, quia modicum tempus ad vsucapionẽ supererat. & qsquis rẽ illã sub vniuersitate possidebat. Itẽ fallit. j. l. eo. cœptã. & l. iusto. §. nõdum. ꝙ iure singulari introductũ est: vt ibi dictum est. & not.
13 j. eo. l. fine. ¶ Circa hoc quæro: † quid si aliquis desĳt possidere verè: fingit̃ tamen possidere: qa dolo desĳt possidere? rñ, nihilominus vsucapio interrumpit̃: vt. j. pro donato. l. pen. Ratio: quia fingit̃ possidere in sui odiũ, non in sui fauorem: secus si fingeretur possidere fauore sui: vt. s. dictũ est in capto ab hostibus: & in rebus peculiaribus. Et ista
d interruptio dicitur interruptio naturalis, [d] quæ prohibet vsucapionem oriri aduersus omnes. ita
14 loquitur hic. ¶ † Sed quæro, quæ est ratio differẽtiæ, ꝙ interruptio, quæ fit ex defectu tituli, vel ex defectu bonæ fidei, nõ est aduersus omnes: sed ista sic? Respondeo titulus potest multiplicari, & haberi à pluribus: & sic vnus titulus non respicit vniformiter omnes: sed possessio vna, & eadem est, quæ vniformiter omnes respicit: cum nõ sit nisi vna tm̃ ciuilis possessio, quæ parat vsucapionẽ vt. l. iij. §. ex pluribus. & §. ex contrario. s. ti. j. Idẽ in bona & mala fide, quę potest variari respectu diuersorũ: vt. l. fulcini⁹. §. ꝙ si aduersus. j. ex quib. cau. in pos. ea. & s. ti. j. l. si qs fundũ. meritò nõ porriget effectũ suum aduersus omnes: sed possessio sic. ¶ Item reqrit̃ in pręscriptione res, quæ præ-
15 scribatur. ¶ Quęro † an defect⁹ rei, [e] vsucapionem
e interrumpat? Respondeo, siue res deficiat ciuilit̃: qa efficit̃ res sacra, vel litigiosa: vel seruus liber: siue deficiat naturaliter, quia extinguatur, sicut possessio: meritò interrũpit̃ vsucapio naturaliter: vt hic. & s. dictũ est in. l. qui vniuersas. s. ti. j. per totã l. & j. pro dona. l. penultima. Si verò nõ extinguatur, sed in aliud corpus transferatur: tunc quid iuris sit habes. in. l. rerum mistura. §. Labeo. & per totam. l. j. eodem. §. ¶ Item requiritur in vsucapione
16 ꝑsona prescribentis. ¶ † Quęro ergo, an defectus
f superueniens in persona pręscribẽte [f] interrũpat vsucapionem: hic aduerte, quã do interuenit defectus animi tm̃. non tamen efficit̃ incapax dominij id est nõ capax illius rei: & tunc vsucapio nõ extinguitur: vt. j. eodem. l. iusto. §. eum, qui. ¶ Quãdoque superuenit defectus talis, qui facit ipsum incapacẽ dominij. Et hic aduerte, quãdoq; ista incapacitas respicit dñium rei simpliciter: vt in Iudęo, & mãcipio Christiano: tũc puto absq; dubio ꝙ interrumpit prescriptionẽ: vt. l. Deo nobis. circa. fi. C. de epi. & cle. & C. ne Iudęus man. Christi l. j. Quãdoq; superuenit defectus mista cõsideratione dñij, & tituli. Verbi gratia, sunt quidã, qui pñt acquirerere ex omni causa pręterq̃ ex testamento: vt damnatus de famoso libello: vt. l. is cui. s. de testa. Item vxor potest acquirere dominium rerum viri ex omni titulo: pręterq̃ ex donatione. Isto casu, si titulus superueniret tempore debito: vt qa legatũ fuit, & dies legati cessit tempore, quo quis erat capax: licet ante completam vsucapionem efficiatur nõ capax ex testamẽto: vel cũ donatum esset mulieri efficit̃ vxor eius, cuius erat res ante cõpletã vsucapionẽ. Dico, ꝙ vsucapio perficitur, & non interrũpitur: licet ab eo prescribente possit auocari per cõditionẽ. argumẽto. l. si spõsus. §. si dona. s. de donatio. inter virum & vxo. q̃ lex hoc modo facit: quia in seruitutibus, in qbus nõ requiritur titulus: vt. l. si quis diuturno. s. si ser. vendi. vsucapio procedit. sed si ab initio fuisset eius cõditionis, non procederet vsucapio pro legato, vel pro donato: vt. j. pro herede. l. vlt. & pro
17 donato. l. j. §. fi. ¶ Et per hoc † possemus dicere in q. de facto. Statutũ est hic, ꝙ forensis nõ possit acquirere sibi aliquã rẽ immobilẽ. Cõtingit, ꝙ forẽsis successit ciui prescribenti aliquã rẽ: vtrũ ex defectu ꝑsonę prescribẽtis interrũpat̃ prescriptio? Respõdeo, aut forẽsis ille impedit̃ hic acqrere ex omni cã: & prescriptio extinguet̃. Aut ex certa cã tm̃ ex alĳs põt acqrere dñium, & nõ impeditur
18 vt ex predictis patet. ¶ † Itẽ reqrit̃ in præscriptione & vsucapione ꝑsona cõtra quã prescribit̃: q̃ro vtrũ defectus supueniens circa personã cõtra quã prescribit̃ vsucapionẽ extĩguat? vt puta, currebat h ꝑscriptio cõtra aliquẽ maiorẽ, cui successit pupillus minor, vel ecclesia? Respondeo, licet vsucapio nõ possit inchoari: inchoata tñ nõ extinguitur: vt hic no. C. si aduer. vsuca. l. j. & l. fi. C. in quib. causis in integ. resti. nõ est necess. Fallit in prescriptione. xxx. annorũ, quę cõtra pupillũ nõ currit, sed dormit: nõ tñ extinguit̃: vt. l. sicut. C. de ꝑscr. xxx. annorũ. & j. tangã. Rñ, quare vsucapionẽ cœptã nõ extinguit est: qa ꝑsona cõtra quã prescribitur, nõ reqritur propriè ad substantiã prescriptionis: quia illa ꝑsona cõtra quã prescribitur magis est cõtra ꝑscriptionẽ, q̃ pro ꝑscriptione: pro tãto dicit̃ reqri: qa nõ potest manifestare vires suas prescriptio: nisi sit cõtra quem prescribat̃: sicuti homo nõ põt ostendere vires suas, nisi esset alius cũ quo pugnaret: tñ ille alius nõ est de substãtia fortitudi
19 nis. ¶ † Restat videre, qualiter prescriptio interrũ
g patur ciuiliter. [g] circa ꝙ est sciendũ, ꝙ vsucapio triennij nõ interrũpit̃ li. cõt. vt. l. si post acceptũ. s. de rei uẽdicatio. præscriptio verò. x. vel. xx. annorũ interrũpit̃ li. cõt. vt plenius dicã. j. tit. j. l. ij. in fi. dic i vt ibi. & ista interruptio nõ prodest, nisi interrũpenti: vt no. in. d. l. cum notissimi. §. sed & si quis.
20 ¶ † Quæro, quid [h] si ista lit. contest. non valet? dic
h vt dixi. j. de adul. l. accusatus. facit ꝙ no. in aut̃. of
21 feratur. C. de lit. contesta. ¶ † Sunt etiam alĳ modi, per quos fit interruptio ciuilis, scilicet per debiti agnitionem partis. vel vsurarum solutionem: vel per donationem fideiussoris: vt no. in. dicta. l. cum notissimi. §. sed & si quis. qui modi nõ congruunt vsucapioni, vel præscriptioni longi temporis: sed prescriptio longissimi tẽporis est, quæ currit ex mera negligentia nõ potẽtis: vt hic patet & hoc verũ de iure ciuili. De iure verò canonico dictis modis posset interrũpi præscriptio: quatenus per illos modos probaretur mala fides pos
22 sidentis: vt dixi. s. ¶ † Quæro, an ista vsucapio, vel
i præscriptio aliquo casu dormiat? [i] certè de prescri
ptione

cato. §. fi. vers. xxiij. & Ang. in consi. xxxij. & circa istam interrũp. & vide Bal. & Ang. in. l. j. in. iij. col. de anna. exce. & vtrum per opp. exce. interrumpatur pręscriptio? Bald. in. d. l. cum notissimi. §. imo. in fi. Et not. quòd casibus, in quibus sola citatio interrumpit, in ĳsdem interrumpit denũciatio facta per quemlibet: licet nõ sit nũcius: dummodò fiat cũ licentia iudicis, secũdum Bal. post glo. in. l. ij. in penulti. colum. C. vbi in rem acti. Facit ꝙ habetur in. l. si fundum, &. C. de rei vendi. Et vide in materia, quæ dixi in. l. fi. in princi. de eo per quem fac. erit. & Inno. & canoc. in. c. illud. de pręscri. non reperitur, ꝙ interpellatio extraiudicialis interrũpat: vt no. Imol. in. l. si seruũ §. sequitur. de verbo. obligat. & per eum in. c. fi. de pręscrip. Adde an per citat. interrumpatur etiam si sit facta in alio loco, quã domicilij debitoris: vide Bald. consi. clxvij. j. libr. Et an per legatum factum testamento interrumpatur pręscriptio? ꝑ eundem consi. cxxxv. iiij. lib.

h ¶ Quęro quid. de hoc per Bart. plenè ĩ. l. cum quis. §. si quis pro reo. de sol. ibi hoc verum de iure ciuili: sed Bald. in. l. ij. in. iij. colum. de seruitu. tenet omnem pręscriptionem interrumpi per solam missionem curatoris.

i ¶ Dormiat. An vsucapio & pręscriptio dormiat tempore hostilitatis exercit⁹ et mortalitatis. Item an currat pręscri. tempore tyrannidis? Barto. in tracta. de tyrannide. in. vij. q. uidetur velle, ꝙ nõ. per. c. j. de schisma. in. vj. & meli⁹ extrà de pręscrip. c. cũ nobis. Et ad hoc vide. xvj. q. iij. c. prima actione. Adde, ꝙ nõ currit

ptione dormientis non habemus bene expreſſum de iure ciuili, niſi in
prǫſcriptione.xxx.anno.vt.d.l.ſicut. Tamen de iure canonico, videtur
ꝙ talis præſcriptio dormiat tempore hoſtilitatis, & exercitus, ſi tantus
eſſet exercitus, ꝙ iura in ciuitate non reddantur.vt extrà eo.c.ex tranſ-
miſſa. Verumtamen Innocen.ibi.dicit, ꝙ illud eſt verum, etiam de iure
ciuili:nihil tamen allegat.quod poteſt eſſe verum.& videtur probari.C.
de fun.limitro.l.fin.lib.xj.habemus hodie caſum expreſſum in illa con-
ſtitutione extrauaganti Federici Imperatoris,de pace cõſtantiæ.§.poſ-
ſeſsiones.Et aduerte, ꝙ licet in alijs caſibus, quis impediatur agere:præ-
ſcriptio currit contra eum,ſed reſtituitur:vt in tit.ex qui.cau.ma.per to
a tum tit.& maximè in.l.ſed & ſi per prǫtorem[a].in prin.&.§.ſi feriǫ.Ta-
men iſto caſu ipſo iure non currit:ſed dormit.quod eſt not.Idem fortè
23 dicendum eſſet ex eadem æquitate, ꝙ†tempore mortalitatis inſtantis
de anno domini.Mcccxlviij.prout ſcitis, erat tanta peſtilentia, ꝙ iura
non reddebãtur in ciuitatibus,& moriebantur infiniti homines, ꝙ tem-
pore illo vſucapio dormiebat.argu.d c.ex tranſmiſſa.Et fuit illa hoſtili-
24 tas dei fortior, ꝙ̃ hoſtilitas hominum.Item reperio,†quòd dormit prǫ-
ſcriptio contra eccleſiam vacantem:vt extrà eo.tit.c.j.&.ij.licet & eccle
25 ſia habeat œconomum:tamen vacare dicitur:vt hic. Et ideò †poſſemus
b fortè dicere, ꝙ vacante imperio[b] non currit contra imperium:licet eccle
ſia in adminiſtratione ſuccedat, ꝙ tempus vacationis debet ſubduci de
medio:& ſic ciuitates nõ præſcripſerunt miſtum, & merum imperium.
26 Item, non currit†præſcriptio tempore chiſmatis:vt.c.j.extrà eod.quod
eſt ar.pro imperio chiſmatico: ꝙ contra ipſum non currat præſcriptio.
Prædicta omnia, quæ dixi reſpiciunt præſcriptionem iam incœptam.
Quǫ autem impediant præſcriptionem inchoari, hoc non examino.
27 ¶ Quǫritur† qualiter interrumpatur prǫſcriptio iuriũ incorporalium[c]?
c circa quod ſciendum eſt, ꝙ quædam ſunt iura incorporalia debita fun-
do:& ſic interrumpitur perdita poſſeſsione fundi dominantis : vt.l.ſi
ædes.§.j.ſ̃.de ſer.vrb.prǫ.Item interrumpitur quando ille, contra quem
prǫſcribitur impedit eum ſeruitute vti : vt.ſ̃.l.proxi.§.ſi viam.Cũ enim
in corporalibus, quaſi poſſeſsio nihil eſt aliud, quàm aduerſarij patien-
tia:vt.l.quoties.ſ̃.de ſeruitu.ſtatim, ꝙ quis deſinit pati, interrumpitur
quaſi poſſeſsio ſeruitutis.Idem dico in iuribus incorporalibus non co-
hærentibus prædio:vt in iuriſdictionibus,& ſi.Nam ſtatim, cũ ſit vnus
actus, per quem quis prohibetur vti illo iure : videtur interrupta quaſi
poſſeſsio.De hoc text.optimum habetis extrà eod.c.auditis.& ibi ple-
28 nius per Innocen.in vltima glo.¶†Quǫro, qualiter interrumpatur prǫ
ſcriptio libertatis? Reſpondeo, per quemcunq; actum, quo quis vtatur
ſeruitute, ſeu iure ſeruitutis, interrumpitur præſcriptio libertatis : vt.l.
arboribus.§.idem tractat.ſ̃.de vſuffru.&.ſ̃.quemad.ſer.amit.l.qui fun-
29 dum.¶†Sequitur videre qualiter interrumpatur prǫſcriptio.xxx.vel
xl.anno.Circa quod ſciendum eſt: vt dixi in princi.huius lect. ꝙ illa cur-
rit tantum negligentia non petentis, nec requiritur vera poſſeſsio præ-
ſcribentis, in prǫſcriptione contra iura, ſeu actiones: vt ſi aliquis eſt de-
bitor tuus, licet de tuo nihil poſsideat, prǫſcribit contra te ſpatio.xxx.
anno. Et ideo cum ex mera negligentia non petentis currat : ſtatim cum
ceſſat negligentia, interrumpitur prǫſcriptio, quod fit per executoris
miſsionem.vt.l.cum notiſsimi.§.ſed & ſi quis.C.de præſcri.xxx.anno.
qui omnes modi hoc ſolum reſpiciũt, ꝙ ceſſat negligentia non petentis.
Quandoq; quis vult vti illa prǫſcriptione ad prǫſcribendũ contra do-
minium alterius; ſeu contra actionem in rem : tunc requiritur poſſeſsio
præſcribentis:ideò, quia actione reali aliter teneri nõ poteſt, niſi poſsi-
deat:tũc ſi deſinit poſsidere, deſinit teneri. Et ſi ſine culpa poſſeſsionem
amiſit, in dubio interrumpitur præſcriptio : quia non eſt contra quem
præſcribatur. Sed ſi aliquo modo remaneret obligatus, vel poſſet cõue-
niri:tunc prǫſcri.non interrumperetur:vt.d.l.cum notiſsimi.&.l.ſi quis
emp.&.l.ſicut.&.l.omnes.C.de præſcrip.xxx.anno.Facit quod habui-
30 ſtis no.ſ̃.l.proxi.§.fructus.Item iſta†præſcriptio dormit tempore pu-
pillaris ætatis:vt.l.ſicut.C.de præſcri.xxx.anno.Dormit etiam in omni
bus caſibus, in quibus dixi præſcriptionem longi temporis, & vſucapio
31 nem dormire, per eadem iura. ¶†Vltimò circa legem iſtam[d] quǫro, qua
d liter interrumpatur præſcriptio, quǫ currit contra actio.criminales:vt.l.
quǫrela.C.de fal.Reſpondeo per ſolam libelli oblationem : vt de adul.l.
mariti.§.quinquennium.&.l.quinquennium.eo.titu.Non ergo requiri
tur citatio, nec requiritur lit.conteſt.ſed ſola libelli porrectio : vt dictis
legibus.

¶ LEX. VIII.

LAheo & Neratius.

Sed eum qui. ¶ Oppo.j. eo.l.ſi ſeruo.&.§.item acquirimus.in.l.j.ſ̃.titu.j.Sol.glo.
Quod non poſſum per me, ratione rei & perſonæ.& ſic ex delicto per-
ſonæ:vel miſta ratione rei & perſonæ, non poſſum per alium : ſecus ſi
eſt defectus intelligentiæ:& dic ſine delicto.quod dic per Dynum in.c.
quod alicui ſuo non licet.de regulis iuris.libr.vj. Item oppo.ſ̃.de acqui-
renda hæredi.l.cum hæreditate.Solu.ibi.propter caſum, qui inopinatè
emergit, quod hic ceſſat. ¶ Quæro, quando impeditur præſcriptio ra-
tione perſonæ.gloſ.dicit, quando legatur nõ capaci.Melius exemplum g
præſcriptio, vbi ius nõ redditur propter defectũ iudicis, vel rei.d.c.pri-
ma actione.per Inno.in.d.c.ex tranſmiſſa. Et illis adde Bal. Ang.in.l.cũ
notiſsimi.§.imo.de prǫſcri.xxx.an. Adde huic apoſt.Paul.de caſt.conſi.
ccxc.vbi plenè, & à tempore mortalitatis dormiat præſcrip. vide per
Abb.conſi.xciij.ij.lib.

eſt in re data præſidi.contra.l.Iu.vt.ſ̃.tit.ñ.l.bonǫ
fidei.vel in milite mente capt.vt.j.milites agrum.
j.de re mili. Alia dic, vt in glo.

¶ LEX. IX.

VSuſcapionem.

¶ Dic, vt in glo.& dicam in.l.in omnibus.j. de diuer.& tempo.prǫſcri.

¶ LEX. X.

SI aliena.

Hoc iure. ¶ Not. prǫſcripto caſtro prǫſcribitur iuriſdictio, quǫ illi territorio cohǫret:ſecus ſi cohǫret perſonǫ.Facit quod dixi.ſ̃.eo.l. ſequitur.§.ſi viam.

Sceuola. ¶ Partus conceptus, & editus penes furis hǫredem, eſt vſucapibilis ab extraneo hoc dicit. ¶ Oppo.j.de furt.l.qui vas.§.ſi ancilla.Solu.vt ibi.&.C.de furt.l.ancillǫ.& ibi plenè.¶ Oppo.de.§.ex hoc reſcripto.tene ſecundam ſol.

¶ LEX. XI.

NEque ſeruus.

[e] ¶ Oppo.& videt̃: quòd ſeruus poſsideat ex cauſa peculiari:vt l.iuſto.§.fi.j.eo.Gl.fatetur, ꝙ nõ poſſidet:niſi ex cauſa peculiari, ſed illud eſt falſum: quia ex nulla cauſa poſsidet ſeruus : vt.l.poſſeſſio.§.j.ſ̃.tit.j.&.l.j.§.ſed & per eum.&.l.liber homo.in fin.ſ̃.de acqui.re.do. Ad quem reſponde, ꝙ non poſsidet, ſed tenet, & ſufficit ad vſucapionẽ, & incipit vſucapere:& meliorem text.habes in.l.qui à ſeruo.j.de act.& obli.

¶ LEX. XII.

SI ab eo.

¶ Quǫrit gloſ.pone, ꝙ prǫtor interdicit alicui tanquàm prodigo.qui non erat prodigus.an poſsit alienare?& gloſ.dicit, ꝙ non, propter authoritatem rei iudicatǫ.vos habetis alias contrarias gloſ.dixi in.l.is, cui bonis.j.de verbo.obliga.not.iſtam glo.

¶ LEX. XIII.

PIgnori rem.

¶ Oppo. dicitur hic, ꝙ nos non poſsidemus pro ſuo.Contra. de.l.cum notiſsimi.§.j.C.de præſcrip.xxx.ann.&.l.j.§.per ſeruum corporaliter.ſ̃.titu.j.Sol.
poſsidet creditor ſibi rem obligatam, nõ ſibi, ſed debitori:vt.l.re pignoris.&.l.qui pignoris.ſ̃.ti.j.
¶ Oppo.de.l.cum notiſsimi.§.ſed cum illud.& quod ibi no.vbi dicitur:prǫſcribitur iuri offeren
f di[f].Et gl.dicit, ꝙ nõ prǫſcribitur dominium, ſed actio pignoratitia, & ius offerẽdi. Et vide iſtam gloſ.quǫ incipit.l.ſciens.&c.Et idem videtur tenere gl.in.l.ſi rem.§.omnes.ſ̃.de pig.act.&.l.cum notiſsimi.§.ſed cũ illud.C.de prǫſcri.xxx.an.Dicunt ne glo.ibi veritatem? Iac.de Are.& Cy.reprehendunt gl.vt no.in.d.§.ſed cum illud.& Gul.de cu.reprehendit in.l.ſi rẽ.§.omnis.ſ̃.de pig.act.& dic, quãdoq; ius offerẽdi eſt ſequela actionis iam competentis:& tunc poteſt prǫſcribi iuri offerendi:vt.l.cũ notiſsimi.§.ſed & ſi quis.C.de prǫſcri.xxx.anno.quia offero alteri creditori propter hypo.quã habeo.Quandoq; eſt ſequela excep.& nõ præſcribit̃ aliquo tẽpore:vt.l. paulus.§.j.ſ̃. quib.mod.pig.vel hypo.ſol.coniuncta.l.purè.in ſi.infrà de doli except.l.licet.C.de exceptio.¶ Quandoq; ius offerendi eſt ſequela actionis competiturǫ.vt in caſu propoſito quia pignoratitia nõ competit, niſi ſoluã:& tunc ſolũ iuri offerendi nõ prǫ
g ſcribitur.& ſic gl.malè dicunt:[g] quia prǫſcriptio

a ¶ Sed & ſi p prǫtorem.vide Bald.in.l.fin.C.de prǫſcrip.lon.tem.

b ¶ Vacante imperio. Adde quod no.Io.an.& Inno.de teſtib.c.licet.& Bal.not.in.d.l.cũ notiſsimi.§.imò.& no.Bal.in.l.fin.C.de temp.in integr.reſtitu.pe.

c ¶ Iurium incorporalium.vide Bald.in.l.ij.C.de ſer.& ibi Bald.in.iij.col.& Bal.& Ange.in l.cum notiſsimi.§.imo.ad fi.de prǫſcri.xxx.ann.

d ¶ Circa legẽ iſtã. Adde Bal.& Ang.in.d.l.cum notiſsimi.§.imo.in fi.& Bart.in.d.§.quinquenniũ.& quod ibi dixi.& Bald.l.ij.C.de temp.in integ.reſti.pe.

e ¶ Neq; ſeruus. Adde quod not.in.d.l.poſſeſsio.§.qui aliena.ſ̃.ti.j.

f ¶ Iuri offerendi. Adde, ꝙ dum dicitur iuri offerẽdi præſcribi poſſe: hoc eſſe verũ, niſi in pignoris cõtractu ſit appoſitum pactum.l.cõmiſſoriǫ:quia tũc creditoris odio tali iuri prǫſcribi non poteſt:vt dicit ſingulariter litera, ſecundum Bal.in.c.j.de feud.da.in vi.leg.con.ibi circa princi. dum dicit quocũq;.ſed l.ud.videtur tenere cõtra iſtud in.l.ſi finita.§.poſtea autem.de dam.infe.& de hoc vide no.p do.Anto.in.c.quoniã frequẽter.ad fi. vt li.nõ conte. Adde an prǫſcriptio currat in iure offerendi.Bal.cõſi.ccxciiij.lib.

g ¶ Malè dicunt.vide Bar.& doc.in.l.j.ff.de condi.ex.l.ſed Ang.&.d.Ioã.ſeq.gl.in.d.l.ſi finita.§.poſteà autẽ.tenuerunt ibi cõtra opi.Bar.hic.& reſpõde ad cõtraria: vt ibi per do.Ioã.

est introducta ad extinguendum aliquod ius formatum: vt in omnibus ti. præscriptionum. ff. & C. Modo ius, quod habeat debitor, non est ius offerendi, sicut ire per viam publicam: quia non præscribitur illi facultati: vt in l. viam. infra de via public. & ista sunt vera. Sed ego probo tibi, posito quod istud ius offerendi sit ius implendæ conditionis: vt competat pignoratitia & conditioni potestatiuæ, adimplendo, vllo tempore non præscribitur: vt. l. suus quoque. §. fin. s. de heredi. institu. & s. de codi. instit. l. fina. Et inducuntur illæ leges: quia conditio potestatiua semper potest impleri, etiam in vltimo spiritu vitæ. Si ergo præscriberetur. reperitur quod filius viueret, & non impleßet: & sic præteritum: quod idem esset, quod in alijs conditionibus. facit. j. de verb. obli. l. stipulatio.

Eum qui a furioso. ¶Opp. furiosus non potest aliena re, ergo non potest vsucapere: vt. l. vbi. j. eo. coniuncta. l. alienationis verbum. j. de ver. signi. Sol. procedit vsucapio in re alterius alienata a furioso: secus si suam alienaret. Istud videbitis in. l. ij. §. si a furioso. j. pro emp. dic, vt ibi.

Si mandauero tibi. ¶Iste. §. est pulcher casus. qui. h. d. Qui scit se actione personali teneri, non est possessor malæ fidei. h. d. & no. bene.

SVMMARIVM.

1 *Casus in terminis positio.*

2 *Fictio postliminij. l. corne. & omnis alia fictio fundata est super æquitate naturali: & ea cessante, cessat fictio.*

Præscriptio, per quam quis possidendo rem alterius in ea acquirit dominium, dicitur esse contra naturalem æquitatem.

3 *Fictio translatiua non procedit, nisi ambo extrema sint habilia.*

4 *Donatio facta a uiro uxori, uel econtra: licet confirmetur secuta morte donantis: non tamen hæc confirmatio trahitur retro ad tempus factæ donationis respectu dominij: licet respectu fructuum perceptorum sic.*

5 *Verba, quæ important fictionem?*

6 *Ratio quare per postliminium non recuperatur possesio, quæ fuit amissa captiuitate.*

7 *Ratio quare hæreditas non incipit usucapere.*

8 *Fictio translatiua, licet requirat duo extrema habilia, tamen sufficit, quod extremum ad quod, sit habile in potentia: licet non in essentia. & nu. 28. & nume. 52.*

9 *Vsucapio, fingitur præcessisse, quando illud quod impedit usucapionem, est modicum.*

10 *Possesio, quod sit triplex: quia quædam habet multum iuris, & multum facti: quædam multum facti, & parum iuris: quædam multum iuris, & parum facti.*

11 *Possessio procedens ex causa non peculiari, nobis etiam ignorantibus acquiritur per seruum & procuratorem. & in ea non habet locum fictio postliminij.*

12 *Fictio postliminij non habet locum in possessione, quæ habet multum facti, & parum iuris: ut est illa, per quam per nosmetipsos posidemus.*

Possessio, quæ per nosmetipsos acquiritur: licet animo retineatur, non dicitur habere plus iuris.

13 *Fictio postliminij, quod habeat locum in possessione, quæ habet multum iuris, & parum facti: ut est illa, quam habemus per filios, & seruos nostros.*

14 *Possessio ut cadat, quomodo posibile sit in peculiaribus, pendente captiuitate domini.*

15 *Fictio postliminij, & l. Corne. an habeat locum in possessis per seruum, filium, aut colonum ante captiuitatem domini ex causa non peculiari? quod non.*

16 *Possessa per seruum, uel per colonum ex causa non peculiari: per seruum ex causa peculiari quibus conueniant, & in quibus disconueniant.*

17 *Fictio legis Corne. an procedat in possessis per seruum, aut filium post captiuitatem domini ex causa peculiari: quod non.*

18 *Hæreditas iacens, an uere, uel ficte usucapionem iam cœptam compleat.*

19 *Fictio postliminij, uel. l. Corne. quando operetur circa possessionem, uel usucapionem, ponitur plena distinctio.*

20 *Hæreditas quando sustineat uicem personæ.*

21 *Fictio quid sit: ubi quod in rem certam, eius, quod est posibile contra ueritatem pro ueritate, iure facta assumptio.*

22 *Fingi, quod non posit super eo, quod est imposibile.*

Imposibile secundum naturam, quod est imposibile secundum artem.

23 *Fictio est introducta a iuregentium. Item a iure ciuili introducitur: & etiam per statuta & consuetudines.*

24 *Fictio ab homine induci non potest.*

25 *Fictionis species est triplex: scilicet inductiua, priuatiua, & translatiua, siue extensiua.*

26 *Fictio inductiua est in re certa, non existente posibili, pro existenti a iure facta assumptio.*

27 *Fictio inductiua, quod habeat locum in his, quæ sunt meri facti.*

Intellectus ad. l. j. § si uir. s. de acqui. poss.

28 *Fictio inductiua, & fictio priuatiua, non requirit duo extrema habilia, sicut fictio translatiua.*

29 *Fictio inductiua, quod regulariter non fingat circa ea quæ sunt meri iuris.*

Spurius naturalis, uel bastardus legitimatus, quod sit uere legitimus.

Lex disponens super his, quæ sunt iuris, etiam per uerba denotantia fictionem: dicitur uere facere, & non per fictionem.

30 *Fictio inductiua, quod est inducenda in subsidium.*

Ea, quæ possunt fieri secundum ueritatem, quod non possunt fieri secundum fictionem.

31 *Seruitutes, quod sunt iuris, & non facti.*

32 *Fictio inductiua, quod fingat super his, quæ sunt iuris, & facti.*

33 *Statutum simpliciter loquens, quod debet intelligi de his, quæ uera sunt secundum ueritatem: non de his, quæ sunt secundum fictionem.*

34 *Ciuitates possunt statuere, quod ille, qui non est ciuis, sit ciuis.*

35 *Statuto stante, quod Florentini habeantur pro ciuibus, an statutum loquens de ciuibus intelligatur etiam de his, qui facti sunt ciues per statutum?*

36 *Verba ista, habeatur pro ciue, apposita in lege, iuxta id quod potest esse uerum secundum ueritatem, important ueritatem magis quam fictionem.*

37 *Fictio priuatiua est in re existenti posibili non existere, pro non existente a iure facta assumptio.*

38 *Fictio priuatiua, quod fingat ea, quæ sunt meri facti.*

39 *Factum lege, potest fieri ficte, quod non sit factum.*

40 *Delinquentes ex æquitate puniuntur.*

41 *Fictio priuatiua circa ea, quæ sunt meri iuris, uel iuris & facti, regulariter non fingit.*

42 *Ratio differentiæ, quare fictio inductiua fingit in his, quæ sunt iuris & facti: & fictio priuatiua non.*

43 *Fictio translatiua, seu extensiua est in re certa uno modo existenti, pro existente alio modo posibili, a iure facta assumptio.*

Hæc fictio, ut plurimum circa quatuor operatur. ibidem.

44 *Fictio translatiua fingens de tempore ad tempus. potest super his, quæ sunt meri facti fingere, æquitate suadente. Et hæc fictio etiam fingit circa ea, quæ sunt meri iuris. nume. 4.*

Item fingit in his, quæ sunt iuris, & facti. 46.

In contractibus celebratis sub conditione casuali, uel mista, conditione eueniente, trahitur conditio retro: secus in conditione potestatiua. ibidem.

47 *Dies legati non trahitur retro ad tempus mortis, uel aditæ hereditatis in legatis sub conditione relictis eadem purificata.*

Conditio in contractibus conditionalibus trahitur retro ad tempus celebrati contractus. eodem nume.

48 *Ratio quare in legatis conditio non trahitur retro: & in contractibus sic.*

49 *Aditio hæreditatis quod semper non retrotrahitur ad tempus mortis.*

50 *Condemnatus pro maleficio in centum: quæ si non soluerit intra decem dies, postquam fuerit captus amputetur sibi lingua: si fuit captus intra decem dies, & eo existente capto, sit statutum, quod banniti retro soluta certa quantitate rebanniantur, an iste captus si soluat quantitatem, debeat rebanniri?*

Conditio in sententia si est casualis retrotrahitur, sicut in contractibus. ibi.

Sententia, quod æquiparetur magis contractibus, quam ultimæ uoluntati. ibidem.

51 *Beneficium concessum delinquentibus, an extendatur ad carceratos? remissiue.*

53 *Fictio translatiua, quod non habeat locum super re perempta: & quando requirat rem extare.*

54 *Testamentum conditum a filiofa. patre existente in captiuitate, quod patre reuerso ab hostibus rumpatur.*

55 *Testator si leget Titio fundum sub conditione, & adiecit: si talis conditio extiterit ex nunc lego Titio fundum, & pendente conditione post testatorem moritur Titius: demum conditio extiterit, heres Titij petijt legatum: an sibi debeatur? quod non.*

Spes in contractibus conditionalibus, quod transit ad hæredes: in legatis, secus.

56 *Fictio translatiua cum fingit de una persona ad aliam: fingendo super his, quæ sunt meri facti, fingit ex necessitate.*

Idem de consistentibus de iure & de facto, prout refertur ad factum. nu. eod.

57 *Gesta per nuntium in his, quæ referuntur ad ius, dicuntur uere, & proprie fieri, & non ficte, secus in gestis per procuratorem.*

In his, quæ acquiruntur per actum naturalem prout est dominium & possessio: acquisitio, quæ fit mediante persona procuratoris uere fit, & non ficte: & in hoc procurator non differt a nuntio. nume. 58.

Gesta per procuratorem in his, que acquiruntur per actum ciuilem, censentur gesta per dominum ex quadam fictione, seu interpretatione, & nu. 60.

59 *Constitutum de posidendo, licet sit ficta traditio, ex hac tamen ficta traditione causatur uera possessio.*

61 *Faciens per alium, an dicatur uere facere ita, ut puniatur statuto puniente facientem.*

62 *Extremum a quo in fictione translatiua sufficit, quod sit in eo habilitas facti, licet non sit habilitas, uel capacitas iuris.*

63 *Inhabilis, an posit esse procurator ad substituendum habilem? remisiue.*

64 *Extremum ad quod requirit inhabilitatem iuris & facti.*

65 *Fictio translatiua, quando fingitur de una re ad aliam, quod inducat fictionem, prout ad factum refertur si ad ius ueritatem. Et eadem fictio, quando fingitur de loco ad locum, quid operetur. nu. 66.*

67 *AEquitas fuit causa introducendæ fictionis.*

68 *Aditio hæreditatis, quando habeatur loco solutionis.*

69 *Fictiones plures an & quando circa idem concurrere possint: & nume. 71.*

Dominium & possessio queritur domino per procuratorem.

70 *Constitutum factum in personam procuratoris mei, an in me dominum transferatur dominium? ubi quod in dominum transfert ueram possessionem, & dominium non in procuratorem.*

71 *Seruitus licet seruitutem non recipiat: tamen eadem res recipit plures seruitutes.*

¶LEX. XV.

¶LEX. XV.

* SI is qui pro emptore. ¶ Hæc lex posi
ta est in volumine Digesti noui, sub titulo de vsu-
capio. quæ lex difficilis est in tex. difficilior in gl.
& difficillima in materia extra gloss. In cuius legis repetione,
duce domino, tenebimus ordinem consuetum. Primò enim,
diuidam legem vsq; ad. §. si seruus. Secundò, ponam summa-
rium intellectum. Tertio, casum in terminis particulas ponã.
Quartò opponam. Quintò & vltimò materiam nostræ legis
per qõnes tractabo, & erimus expediti. ¶ Ad primũ dico, ꝙ
nostræ legis principiũ diuiditur principaliter in partes qua-
tuor, secundum ꝙ in fine est litera negatiua. Primò, ponit di-
ctum de his, quæ captiuꝰ posſidebat per se, vel per alium suo
nomine, extra causam peculiarem: & hoc vsq; ibi: ꝙ si seruus.
Ibi secunda, in qua ponitur opin. Iul. in his rebus, quas seruus
captiui post captiuitatem cœpit peculiari nomine posside-
re. vsq; ibi: Marcellus. Ibi ponitur dictum Marcelli contradi-
centis Iuliano, vsq; ibi: quemadmodum. Ibi ponitur dictum
Iuliani repræhendẽtis Marcellum, vsq; ad. §. si seruus. Prædi
cta diuisio procedit secundum lec. communem, quam tenere
intendo, prout in fine est litera negatiua. ¶ Ad secundum di-
co: quòd hoc principium breuiter hoc intendit. Vsucapio-
nem rerum, quas quis per se, vel per aliũ extra peculiarẽ cau-
sam, suo nomine possidet, superueniẽs captiuitas interrũpit,
nec per fictionem postliminij, vel legis Cornelię restauratur:
secus in his, quę peculiari nomine per alium possidentur: vel
post captiuitatem cœpta sunt possideri, hoc dicit quasi cum
1 tota materia. ¶ † Venio ad tertium. Primò dic ad euidẽtiam,
quid sit postliminiũ. q̃d lex Cornelia: vt. l. retro. &. l. in omni-
bus. j. de capti. & infra dicet. quo dicto casum in terminis po-
ne hoc modo. ¶ Quidã possidebat quãdã rem tit. pro empto
re per se, vel per colonũ, vel seruum extra causam peculiarẽ,
nõ curo: & sic vsucapiebat: hic homo captus est ab hostibus,
& in captiuitate stetit: demum ibi decessit: hęres defuncti di-
cit vsucapionem dicto tẽpore processisse, propter fictionem
Corneliæ, & cõtinuatam esse: quæritur quid iuris? Respondet
tacitè, vt in gl. quæ subaudit, quòd vsucapio non cõtinuatur:
& hoc duplici ratione. Prima, colligit ex his verbis. Nã inter-
rumpitur vsucapio. Ex quibus sic forma rationẽ: naturalis in
terruptio facit vsucapionẽ non continuari: vt. s̃. eo. l. naturali-
ter. sed hic fuit interruptio naturalis. Nã eoipso, ꝙ quis capit,
desinit possidere: vt. s̃. tit. j. l. cũ hæredes. §. j. ergo &c. Secunda
ratio incipit ibi. & si ipsi. vsq; ibi: sed verum. Quam rationem
sic forma. Quæ nõ prosunt defuncto ad vsucapionẽ, non pro
sunt eius hæredi: sed defuncto, si rediisset tẽpore ante captiui
tatem, non prodesset iure postliminij: ergo nec eius hæredi
potest prodesse iure. l. Cornel. Dices tu fateor maioré, Proba
minorem. hãc probat ibi: sed verum. Certum est quoòd defun
ctus in vita desiit possidere: vt iam dictũ est: nec ius postlimi-
nij potest facere, vt nõ desinat possidere: vt in. l. in bello. §. fa-
ctæ. j. de capti. & postli. reu. Ex quo cõcluditur. ꝙ defuncto, si
fuisset reuersus, postliminiũ nõ prodesset, vt videat vsucepis-
se. habes ergo probatã minorẽ præmissam. ¶ Sequit. ver. ꝙ si
seruus. hęc est secũda pars. Sed pone ꝙ seruus captiui emit ex
causa peculiari: vtrum procedat vsucapio? Ad hoc respondit
Iulianus, & dicit, ꝙ est in pendenti. Quod intellige esse in pen
denti: scilicet, quo iure, vel iure postliminij, vel iure leg. Cor-
nel. Nam certũ est vsucapionẽ procedere aliquo prędictorũ
iurium. Aut ergo dominus reuertitur: & intelligit vsucaptũ
iure postliminij. Aut dominus ibi decedit. & tunc dicit Iulia-
nus se dubitare, an ad hęredes vsucapio per Cornel. procedat.
subaudi, sed in. §. factæ. j. de captiuis. l. in bello. non dubitauit
ibi: ergo tollitur hic dubitatio. Pone ergo pro cõstanti vsuca-
pionem iure leg. Cornel. hæredi prodesse. ¶ Sequit ver. Mar-
cellus. Iste ver. legitur pluribꝰ modis, tñ secũdũ diuisionẽ prę-
missam, lego secundũ secundam lect. positam hic in gl. quę in-
cipiunt: vt etiam. vt bene aptes sequentia, dicas Marcellũ cõ-
tradicere solum proximo dicto Iul. ꝙ postliminiũ & Cornel.
locum habent in his, quę serui post captiuitatem gesserunt in
causa peculiari. Marcellus dicit, ꝙ fictio leg. Cornel. põt acci-
pi plenius: vt sic porrigatur ad ea, quæ serui gesserunt post ca
ptiuitatem, etiam nõ peculiari nomine. ¶ Sequitur. quemad-
modum. hic ponuntur verba iul. reprehendentis Marcellum:
qui dixerat idem in possessione quęsita per seruum ex cau-
sa peculiari, vel non peculiari: & eum reprehendit per talem
rationem. Absurdum esset, vt si ipse reuerteretur haberet
plus iuris in possessionibus quæsitis per seruum non pecu-
liariter, quàm in his, quæ ipse per se, vel per seruum non pe-
culiariter possidebat tempore captiuitatis. subaudi, si ergo
reuersus non haberet plus iuris iure postliminij: ergo nec per
leg. Cornel. ¶ Sequit vers. nam &c. hic rñdet Iul. ad rationẽ,
quæ posset fieri pro Marcello. Ratio em̃ quæ mouit Marcel-
lum, est talis: lex Cornel. fingit quẽ mortuũ prima hora capti
uitatis: & ꝑ cõsequẽs hæreditatem iacuisse ab illo tpe. sed hę-
reditas repræsentat vicẽ ꝑsonæ. Sicut ergo si persona fuisset,
possedisset, q̃sita per seruum nõ peculiariter: ita & hæreditas
dicatur possidere: & sic vsucapere: & sic fictio ad hoc porri-
getur. Ad hoc respõdet Iul. ꝙ verum est, ꝙ hæreditas sustinet
vicem ꝑsonæ in quibusdam. q. d. non in omnibus: nec in isto
casu: quo ad possessionem: vt probatur. j. si quis testa. li. esse
ius. fue. l. j. §. Sceuola. Concludit ergo Iul. in prædicto casu in
personam hæredum vsucapionem locum non habere: & hoc
prout habemus literam negatiuam. Alij habent literam affir-
matiuam. s. locum habere. & tunc iste ver. Marcellus. legitur
alio modo, vt dicitur in gloss. Præcedentia verò non mutan-
tur hic: ergo secundũ hanc literam pone sic casum. Dixerat. s̃.
Iul. esse differentiam in Cornel. & postliminio, vtrum seruus
possidebat peculiari nomine, vel non. Marcellus dicit fictio- *
nem legis plenius accipi: vt ad ea, quæ quis possidet per se,
vel per alium, puta seruum ex causa peculiari, vel nõ: habeat
locum postliminium & lex Cornel. Hoc ꝓbat duabus ratio
nibus. Prima ibi. quemadmodũ. & ista ꝓbat de fictione post
liminij, hoc modo: non est dubium secundum Iul. ꝙ in his,
quæ seruus gerit peculiariter, habent locum dictæ fictiones.
Sed absurdum est: dicit Marcellꝰ, ꝙ quis habeat plus iuris in
peculiaribus, q̃ in his, quæ gessit per seipũm, vel per seruum,
non peculiariter: ergo idem iuris erat in alijs, ꝙ in peculiari-
bus. Secunda ratio est ibi. Nam in hæreditate. & ibi ꝓbat. de
Corneli. q̃a hæreditas fungit vice personæ: ergo &c. & hanc
rationem declara: vt dixi in alia casus positione. Concludit
ergo Marcellus vsucapionem habere locum in persona suc-
cessorũ: sed licet hic neutra opinio approbet, tamẽ debemus
stare opi. Iuli. reprobata opi. Marcelli: vt habemus. j. de capt.
l. ĩ bello. §. factæ. Et ideò, q̃a alia litera est cõior, & alia opinio
verior, ipsam ꝓsequamur opponẽdo. & quia dictũ Marcelli
in hac materia pluribus alijs modis intelligitur: hoc declara-
bo. j. in contrarijs. Lege literam, & eã interlinea: vt ex ꝑdictis
& infra dicendis patebit, notabilia collige per te. ¶ Venio ad
op. & opp. hic dicit, ꝙ iure postliminij non fingitur q̃s vsuce-
pisse. Contra, nam per ius postliminij q̃s omnia recuperat: &
in pristinũ statutũ reponit: vt. j. de capt. l. postliminij. ĩ prĩ. &
sic ergo in pristinam vsucapionẽ: & sic videat vsucepisse. So.
Istud cõtrariũ soluitur ĩ tex. s̃. ex q̃b. cau. ma. l. deniq;. q̃a verũ
est ꝙ reponit in pristinum statũ perinde, ac si nõ fuisset cap-
tus ĩ his, quæ iuris sunt: sed ad ea, quæ sunt facti non porrigit
fictio postliminij: vt. d. l. deniq;. & in. §. factæ. hic ergo loqui-
tur de vsucapione: quæ licet sit iuris vt. s̃. ti. ij. l. bonæ fidei. §. j.
tamẽ req̃rit possessio, quæ habet multũ facti: vt no. in. d. l. deni
que. &. j. dicet. & ideò fictio non procedit. ¶ Et q̃a ista sol. est
multum ambigua: ideò pro ea declaranda insisto. Et op. ij. ad
ea, quæ fictio fingit circa facta. Nam aliquẽ esse ĩ ciuitate, vel
non: est facti: & tñ fictio postliminij fingit reuersum semp in
ciuitate fuisse: vt. j. de cap. l. retro. Idẽ in fictione cornel. Nam
aliquẽ decessisse, vel viuere, est facti: & tamẽ fictio leg. Corne.
fingit quẽ decessisse prima hora captiuitatis: vt. l. in omibꝰ. j.
de ca. Dicit An. zaphi. ꝙ iste fictiões postliminij, & Corneliæ
nõ fingunt factũ, imò ius. Fingunt enim statum alicuius non
mutatum. & sic semper fuisse liberũ eũ, qui reuersus est: & eũ
qui mortuus est, fingit esse mortuum liberum. Status autẽ ali
cuius est iuris. Nã seruitꝰ & libertas est iuris gẽtiũ: vt. j. de sta-
tu. ho. l. libertas. Item quòd q̃s sit sui iuris, vel in patris ptãte,
similiter est iuris ciuilis: vt instit. de pa. po. §. j. s̃. de his, q̃ sunt
sui vel alie. iu. l. iij. &. iiij. Istud dictũ domini An. nõ placet mi
hi. q̃a. d. l. retro. &. l. ĩ oĩbꝰ. expressè dicũt fingi sup facto. s. eẽ
in ciuitate, vel nõ esse viuum: vel mortuum: bene tamẽ fateor
ꝙ istud factũ fingitur propter iuris effectum. s. propter statũ,
quẽ dicimus esse mutatum, vel nõ: ꝙ ius resultat ex positione
facti: vt. l. si ex plagis. §. ĩ cliuo. s̃. ad. l. aqui. Præterea hoc ego
video alibi in possessione, quæ fingitur tradita, quæ est facti:
vt. C. de don. l. quisquis. no. s̃. de pig. ac. l. solutũ. §. solutã. in gl.
mag. Sic video, ꝙ solutio fingitur: vt. s̃. ad. l. velle. l. q̃uis. §. in-
terdũ. & ibi gl. & solutio tamẽ est facti: vt. s̃. de cura. fur. l. cõsi-
lio. in fi. & no. j. de sol. sup rubrica. & in pluribꝰ alijs casibꝰ re
peritur, ꝙ ius fingit circa facta, de quibus infrà, in q̃õnibus la
tius dicã, fictio tamẽ sup facto semp est ꝓpter iuris effectum:
2 vt in qualibet earũ patet. Ad solutionẽ igit † contrarij dico, ꝙ
fictio postliminij, & leg. Corneliæ, & oĩs alia de quibus infrà
dicetur est introducta ex quadã naturali æquitate: vt. l. postli
miniũ circa princi. j. de capt. vbicunq; ergo cessat dicta natu-

* ¶ Pro concordia. Aduerte, nũquid ciuis effectus ꝑ statutum ciuitatis, sit verè, & ꝓpriè ciuis. & Bar. tenet ꝙ sic, in consi. lxij. in ci. punctꝰ &c. Cõtrarius tamen allegatur in hac. l. si is qui pro emptore. paulo post medium versic. pone ergo, statuit ciuitas. Tu dic secundũ Bar. hic. Aut ĩteruieniunt omnia requisita statuti: & tũc ꝓcedat prima opi. in. d. cõsil. Aut non interuenerunt omnia requisita, puta: q̃a re cepti non fuerunt pręsentes: & tunc non habeant pro ciuibus: tunc verè non possunt dici ciues: & procedat secunda opi.

ralis æquitas:cessat fictio:sed in casu leg.nostræ.&.l.denique.
cessat ista ęquitas.Nam ꝙ fingatur istud factum.s.quem posse
disse,est aliquem locupletari cum alterius iactura.ꝙ est cōtra
naturalem æquitatem:vt.l.Nam hoc natura.s̈.de condi.inde.
&.l.iure naturæ.j.de reg.iur.& ideò super isto facto non fingi
tur:secus si æquitas adesset.& hæc sol.videtur probari in tex.
l.sciendum.ex quibus causis maiores.in.d.l.deniq̃ꝫ.& ibi hoc
tangit vltima gloss.¶ Tertiò.cōtra istud op.Tu dicis,ꝙ vbi
est æquitas fingitur,& super facto.Contra ego habebā pos-
sessionē rei meæ propriæ cuius eram dominus,fui captus. &
sic amisi possessionem.Certè per postliminium mihi non re-
stituit,nisi de nouo capiam:vt.l.cū hæredes.§.j.s̈.ti.j.& tamē
non est hic aliqua iniquitas,imò oīs æquitas: vt rehabeam,ꝙ
meū est,vt.l.si & me & Titiū.s̈.si cer.pet.¶ Pro solutiōe hui⁹
a contrarij[a] oportet te scire:† ꝙ ista fictiōis species,quę est illud
3 ꝙ vno tempore porrigit.& extendit ad aliud,quam appello
Fictionem translatiuam:vt infra videbitis:requirit duo ex-
trema habilia:quorū,si ꝙ deficit,fictio nō procedit.Qūo req
rat duo extrema,pone exemplum:cum captus fui,erā liber:
& hoc vnum extremū:cum redij statim sum liber:& ecce secū
dū extremū.quæ extrema,cum sint habilia,meritò protendū
tur:& fingitur retro fuisse liberum.¶ Secus si extrema non
4 essent habilia. Verbi gratia.† donationes factæ in vxorē, nō
valent:sed morte secuta confirmantur:& retrotrahūtur. Sed
qūo?certè non quo ad dominium:vt no.C.de don.inter vir.
& vxo.l.donationes.& de inoffi.dona.l.ij.Sed contrariū not.
s̈.de leg.ij.l.sequens quęstio.&.j̈.de sol.l.sub cōditione.& ma
lè:vt in qualibet earū no.per Dy.Et est ratio:qa licet istud ex
tremū vltimum à quo ius traheretur retro,sit sufficiens & ha-
bile:quia post solutū matrimonium,vxor potest habere do-
miniū,& habeat:tamen istud extremū primū ad ꝙ vis exten
dere nō est habile:quia tempus cōtracti matrimonij,& illo tē
pore non posset habere dominium.Hanc rationem ponit gl.
in.d.l.ij.de inoffic.do.Itē pone aliud exemplum:vt dicit glo.
b in.l.Gallus[b].§.si eius.in mag.glo.s̈.de libe.& posthu. vides er
go,ꝙ inhabilitas extremi ad ꝙ,vitiat fictionem. Idem si est
inhabile extremum à quo.¶ Ecce exemplum.Ratihabitio re
trotrahitur per fictionē.vt.C.ad Mace.l.fina.& de sol.l.vero
procuratori.§.fin.cū si.Pone ergo,ꝙ tempore,quo habetꝛ ra-
tum,ille actus,qui ratificatꝛ non potuisset geri:trahetur nè tūc
retro?certè non.Rō:quia extremum à quo est inhabile, vt.j.
rem ra.hab.l.bonorum.j.de ap.reci.l.j. Habes aliud exēplū.
s̈.de peri.& commo.rei ven.l.necessariò.§.ꝙ si pendente.vbi
si conditio vēditionis existit,re perempta, nō trahitur retro:
quia deficit extremum à quo.Facit ad hoc.j.de verb.oblig.l.
eum,qui.§.fi.& de noua.l.quoties.Ista verba,licet non sic la-
ta fuerūt primò Ia.de Are.& Pet.vt not.Cyn.C.de sen.
pas.l.fina.quę ponit An.de zaphi.& dominus meus dn̄s Ray.
¶ Modò ad ꝓpositū,licet verum sit,ꝙ captus possedit ante
captiuitatem,tamen cū ipse redijt ab hostibus,non inuenit se
possidere: nisi de nouo reassumeret:vt.d.l.cum hęredes.§.j.
sic ergo:quia tempore quo reuertitur:non possidet, istud ex
tremū à quo est inhabile,vt fingatꝛ retro possedisse.Respōdeo
ergo ad contrariū factū de.l.cum hæredes.§.j.ꝙ illud cōtingit
propter inhabilitatem vltimi extremi,à quo magis,q̃ꝫ per de
fectum æquitatis.¶ Dices tu.licet ista verba videātur multū
iuridica,ostendo,ꝙ nil valent.Ius postliminij habet duo ca-
pita.Primū est,ꝙ statim cū quis reuertitur: hoc est fines no-
stros ingreditur:statim recuperet oīa iura sua.Secūdū caput
est,ꝙ restituitur in pristinū statim oīno:leg.vt perinde habea
tur,ac si nūq̃ꝫ capt⁹ fuisset.& sic fingitur illo medio tēpore ha
buisse illa iura.Ista duo capita ponuntꝛ in.l.postliminium.in
princ.de captiuis.ꝓbantꝛ in.l.postliminij ius.&.l. retro.eod.
ti.Item primū postliminij ius,diuiditꝛ in duas species,quæ po
nuntur in.l.cum duæ.eo.ti.Licet ergo ꝑ verba prędicta appa
reat ratio:quare illud secūdū caput,ꝑ ꝙ retrofingitꝛ fuisse in
ciuitate,non habeat locū in possessione capti,tamen nō appa
ret ratio,quare primū caput non habeat locū,vt ipso reuertē
te recupet statim possessionē:cū æquitas subsit,sicut in dn̄io:
& in alijs iuribus.Et si istud esset,iam extremū vltimū esset
habile,vt retrotraheretꝛ:nec verba prædicta locū haberent.
Ad hoc rn̄deo,ꝙ primū caput postliminij,& ambę spēs dicti
primi capitis,nō procedūt:nec de mēte iuris est,ꝙ procedant
secūdū fictionē,imò secūdū veritatē.Nā cū qs reuertitꝛ,statim
recupat libertatē,& hoc secūdū veritatē.Nā si diceres hoc se-
cūdū fictionē,q̄ fictio est contra veritatē:vt.j̈.dicā:seq̄retꝛ ꝙ in
veritate esset seru⁹,& secūdū fictionē liber:ꝙ ē falsum.In alijs
iuribus est idē,vt in dn̄io,patria ptāte,& similib⁹:& hoc ppē
ditꝛ ex verbis legis.Nam semꝑ cū de hoc primo capite loquitꝛ,
hoc dicit ꝑ vocabula significātia veritatē.Dicit em̄,ꝙ statim
ius suum recipit:vt.d.l.postliminij.in fin.ij.respon.&.d.l.cū
5 duæ.Si em̄ hoc† sentit ꝙ esset secūdum fictionem,nō diceret
recipit:sed recipere videtur:quod significat fictioē:vt.d.l.
j.§.deiecisse.j.de vi & vi ar. Vel apponeret istā dictionē,quo
c dāmodò.[c] Nā diceret quodāmodo recipit:q̄ dictio etiā signi-
ficat fictionē:vt.s̈.ti.j.l.si me in vacuā.in gl.sup verbo amitte-
ret.& de lib.& posth.l.ī suis.Vel vteretur vocabulo,quo vti
tur.s̈.de reli.l.oīa.§.fi.Vel diceret perinde habetur.&c.vt.l.
iure ciuili.s̈.de cōdi.& demon.&.j.de reg.iur.l.iure ciuili.Vel
vocabulo creditꝛ,vt.j.de cap.l.retro.Vel alio per ꝙ significa-
retꝛ fictio.Sed secūdū caput,quo illo medio tpe dicitꝛ fuisse in
ciuitate:ꝓcedit secūdū fictionē,q̄ ꝑpēditꝛ tā ex verbis.l.retro.
vbi vtitur verbo creditur,q̃ꝫ etiam ex hac.l.& ex.d.l.deniq̃ꝫ.
Quod etiā patet:qa cū in veritate fuisset captus,lex nō pōt fa
cere veritatē mutari:vt ī.d.§.factæ.nisi ꝑ fictionē.Pōt em̄ fin
gere:vt habeatꝛ ꝑinde,acsi nō esset captus.arg.op.ad hoc.s̈.de
6 vsufru.ea.re.q̄ vsu consu.l.ij.¶ Modò ad† ꝓpositū,cū primū
caput nō intendat fingere aliquid,sed veritatē tm̄ introduce-
re:istud primum caput nō pōt porrigi ad possessionē.Nā cū
reqrit actū corporeum:vt.s̈.tit.j.l.j.in prin.&.l.iij.in princ.&
§.in amittenda.&.l.queādmodū.secūdū veritatē possessio ꝑ
ius non pōt restitui.arg.d.l.ij.s̈.de vsufr.ea.re.q̄ vsu consu.&
no.s̈.pro so.l.cū duobus.§.idē respondit.&.C.de sacrosan.ec
cle.l.fi.in antepe.gl.Secūdū fictionē possessio non restituitur
quia primū caput hoc nō vult,nec hoc intēdit.si ergo ex prio
capite nec verè,nec fictè restituitꝛ possessio: appet vltimū ex
tremū à quo,esse inhabile:& sic secundū caput,quod ꝓcedit
secundū fictionē,ibi non potest habere locū:vt dictū est.Hoc
est ꝙ vult dicere.l.deniq̃ꝫ.ꝙ fictio postliminij,non porrigitur
ad ea,q̄ sunt facti.Nam cū regulariter per primū caput post-
liminij non recuperentꝛ,q̄ sunt facti sine noua appræhēsione:
vt.d.l.cum hæredes.§.j.ergo fictio non potest ea trahere re-
tro,cum reperiat extremum inhabile.sed si reperiretꝛ aliquod
factū,ꝙ cōpeteret reuerso statim,cum est reuersus:vt est ipm
esse ī ciuitate & quædā alia,de quib⁹.j.dicā.tūc bene haberet
locū fictio:qa reperirentur extrema habilia.& sic in.l.deniq;.
fictio nō habet locum circa ea,quæ sunt facti,tā ꝓpter defe-
ctum ęquitatis,q̃ꝫ etiam propter inhabilitatem extremi.Mo
dò habes intellectam.l.deniq;.tu qui eam nunq̃ꝫ intellexisti.
7 Et hæc eadem est ratio,† quare hæreditas nō incipit vsucape
d re[d].Nā oīa,q̄ hæredi ꝑ aditionē acquiruntur secundum veri-
tatem:ea videntur sibi q̄sita retro à die mortis secūdum fictio
nem:vt.l.omnia ferè.&.l.omnis hæreditas.j.de regulis iuris
& de acqui.hære.l. hæres quoq;.j.de sti.ser.l.si ex re.§.fina.
Sed possessio nō acquiritur ibi incōtinēti sine noua apprehē
sione:vt.s̈.tit.j.l.cū hæredes.in prī.&.l.j.§.sceuola.j̈.si qs test.
li.esse ius.fue.& ibi melior tex.Et iō non fingitꝛ fuisse sua à die
mortis:sed eo casu quo qs sibi q̄reret adita hæreditate ipso iu
re:tunc fingeretur retro fuisse sua à die mortis:vt.j.dicā.¶ Ex
pediti de postliminio veniam⁹ ad fictionē.le.Cor.& quatuor
modis op.ꝙ secūdū p̄dicta fictio leg.Corneliæ nō pōt habere
locū:hæc fictio fingit eū,q mortu⁹ est ī captiuitate, decessisse
tūc cū captus est:vt.l.in oībus.j.de capt.&.l.lege Cornel.s̈.de
test.& de vul.& pu.l.lex Corne.sed hic nō reperiuntꝛ duo ex
trema habilia.Nā modò verū est,ꝙ ē mortu⁹:sed tūc cū captus
fuit viuebat.ergo deficit extremū vnū ad ꝙ:& sic fictio nō ꝓ
cedit ¶ Vnde op.C.de inof.do.l.ij.& ꝙ ibi no.&.l.gall⁹.§.si
ei⁹.s̈.de li.& post.ꝙ.s̈.dixi.sol.dicit An.ꝙ Imo habet duo ex-
trema habilia.Nā tūc cū capitꝛ efficitꝛ seru⁹,& sic moritꝛ:vt.l.ser
uitutē.j̈.de reg.iu.nūc cū moritꝛ,verè moritꝛ.& sic habet extre
ma habilia.Et aduerte ne erres.Nō enim fingitur retro mor-
tuus,cū erat tūc perfectè seruus:qa tūc moreretꝛ seruus,& non
valeret testamentū:cū nō haberet hæredē,ꝙ esset contra iura
prędicta:sed sicut qs viuēs moritꝛ ciuiliter:vt.s̈.de ma.te.l.qui
duos.§.j.Sic & qs,cū capitur,liber est: & liber seruus efficitꝛ:
& sic viuens moritꝛ ciuiliter.& sic lex Corne.fingit eū mortuū
illo tpe,quo capiebatꝛ:& sic liber erat.Et ideo.d.l.in oībus.di-
cit decessisse videtꝛ,cū captus est:nō dicit fuit.Ponit enim par
ticipiū,ꝙ est pręteriti tpis:& verbū,quod est p̄sentis:quasi si-
gnificet tēpus ꝑteritū,nō perfectū:qa adhuc sapit de p̄senti:li
cet ꝓprior locutio esset,si diceret,cū capiebatꝛ.& sic vteretur
8 verbo p̄teriti imperfecti tpis.¶ Secūdo† mō pōt solui,vt col-
ligitꝛ ex dictis dn̄i mei do.Ray.sic fateor,ꝙ requiruntꝛ duo ex-
trema habilia:sed sufficit,ꝙ alterū extremorū sit in potētia:qa
verè qs tunc poterat mori:ergo procedit fictio.Sed primū ex
tremum ad quod,fuit habile in potētia:qa tūc verè qs poterat
mori.ergo procedet fictio.Et ista sol.placet.Probatꝛ.ī.d.l.gal
lus.§.si eius.cū gl.sua si qs bene inspiciat. Dices tu,istud dictū
tollit quicqd.s̈.dixi.Nā ille,q est à captiuitate reuersus secun
dum potētiā,est aptus ad possessionē habēdā:qa liber homo
ergo extremum

a ¶ Pro solutione hui⁹ cōtrarij. Adde bo.tex.ad fi.& ibi no.Bar.ī.l.quoties.ff.de noua.

b ¶ Gloss.in.l.Gallus.& adde ꝙ licet gloss.not.in.l.Gall⁹.§.eius.& ibi no.de libe.& post hu.dicat,ꝙ fictio nō trahatꝛ ad ea,q̄ nō sunt possibilia secūdū naturā,ita ꝙ vt nō trahatꝛ ad ea,q̄ de iure sunt īpossibilia.ita vꝛ exp̄ssè gl.in.l.talis scriptura.in.gl.fi.ad fi.de leg.j.ꝙ no.& vide,q̄ dixi post Bar.ī.l.sub conditione.j.de sol.& illam gloss.in.d.l.talis.ad hoc alleg.Bal.ī.l.siue possidetis.in.iij.col.C.de proba.& Bart.ea.l.ī.xvi ij.co.in fine.& Bal.ī.l.fin.C.de dona.

c ¶ Dictionem quodammodò.dictio quodammodò,significat fictionem & etiam verbū videtꝛ:& dictio perinde.& verbū creditꝛ idem in verbo ītelligitur,vt not.Bartol.j.ead.l.in xij.col.vide Bart.ī.l.ab eo.quomodò & qn̄ iudex.& ꝙ habetur in.l.naturaliter.s̈.tit.j.in prī.& verbū videtur ꝙ significet fictionē,est text.& ibi doct.in.l.iij.§.ex cōtrario.ī fi.s̈.ti.j.sed secundum Ange.est expressiuum veritatis.in l.seruum filij.§.j.& ibi glo.& doct.de leg.j.

d ¶ Hæreditas non incipit vsucapere Quæ est ratio,ꝙ hæreditas nō incipit vsucapere:vide ꝙ dixi in.l.etiā ff.de mi.vide Bar.j.in.xvj.col.

ergo extremum sufficiens:ergo fingitur possedisse retro: ubi
est æquitas:sed ego dixi contra.quare malè.¶ Respondeo se-
cundum quod.s̈.dixi.duo sunt extrema.extremum à quo ali-
quid extenditur:& extremũ ad quod aliquid protenditur.Si
loqueris in isto extremo ad quod,& illud sufficit esse habile
in potentia,licet nõ in essentia:vt.d.§.si eius.cũ gl.Hoc etiam
patet in fictione,quę est,ꝙ hærede adeunte,nõ fingitur retro
à die mortis fuisse dominus.& istud extremũ ad quod erat ha
bile solũ in potẽtia:hoc etiã patet in fictione, quę est in.l.po-
tior.&.l.qui balneũ.s̈.qui po.in pig.ha.sed in extremo à quo:
nõ sufficit esse habile in potẽtia,nisi sit habile in essentia.Hoc
probatur ex his,quę.s̈.dixi circa possessionẽ.Simile videtis in
iurisdictione,quæ prorogatur de vna ad aliã. Nã iurisdictio,
quę prorogatur,oportet ꝙ sit in essentia. Iurisdictio ad quã
fit prorogatio,oportet ꝙ sit in potentia:vt.s̈. de iudi.in.l.j.cõ
iuncto tex.cũ glo.vl.eiusdẽ.Hoc etiã videt̃ naturaliter, si vnã
chordulam velles extẽdere de vno loco ad aliũ,oportet chor-
dulam essentialiter primò esse in loco,à quo:& locũ ad quem
oportet esse potentialiter aptũ ad illã extensionẽ recipiendã.
& hoc q̃tum ad primã partẽ sufficiat,qa de hoc dicetur latius,
j.in quęstionibus.¶ Venio ad ver.ꝙ si seruus.& op.primò,&
videtur,ꝙ in peculiaribus nõ habet locũ fictio:vt videat̃ vsu-
cepisse:quia cessat æquitas,propter quã introducta est fictio.
& petit lucrũ cum aliena iactura.ergo &c.vt.d.l.sciendũ.&.l.
deniq̃.s̈.ex quib.cau.ma.Et quia cessante ratione legis,cessat
9 lex.&c.Sol.quãdo†modicũ est illud,quod impedit vsucapio
nem:tũc est æquum.ꝙ in restitutione veniat id,quod quis vsu
capturus est.ar.j.eo.l.rerũ mistura.§.Labeo.quod not.gl.j.de
vi & vi.ar.l.j.§.qui autẽ vi deiectus.& no.per Dy.j.ti.ij.l.qui
fundũ.§.qui bona.sup gl.quę incipit.secus si incontinẽti.quę
gl.contradicere videt̃ gl.illius.§.qui autẽ vi.Quæ sic cõcordã
tur.Aut modicũ tẽpus supererat,& venit in restitutiõe,quod
erã vsucapturus:aliàs nõ.Ita in proposito in his rebus,q̃ ser-
ui peculiariter cœperunt possidere, parũ deficit ad vsucapio
nem.Nã seruus quodammodo possidet,licet nõ propriè: vt.j.
de act.& obl.l.qui seruo.in fi.& scientia,vel factũ domini non
requiritur:vt.s̈.e.l.Labeo.in prin.&.j.tit.ij.l.ij.§. Celsus.Ideo
ęquum est,ꝙ veniat in postliminio.Sed quãdo dominus pos-
sidebat per aliũ extra causam peculiaré,multũ deest ad vsu-
capionem.Nã tunc res à nullo possidetur,vel quasi possidet̃.
Item sciẽtia domini erat necessaria:vt.d.§.Celsus.quę deficit.
Nam captus ab hostibus,etiã nõ retinet:vt.j.de verb.sig.l.ab-
sentem.in fi.& quod ibi no. ¶ Secundò opp.ad idẽ,& videt̃,
ꝙ in his rebus fictio non procedat.Primò,qa deficit habilitas
vltimi extremi à quo.Nã vt.s̈.determinatũ est, captiuus non
recuperat,vel acquirit ipso iure possessionem:ergo nõ proce
dit fictio postliminij.Respõdeo per interruptionẽ.nã imò sta
tim cũ est reuersus ipso iure,absq; aliquo facto possessionem
10 in peculiaribus recuperat,& acquirit.¶ Ad cuius†rei notitiã,
a debetis scire verba[a] quę magistraliter tradunt̃ per gl.nostras.
C.de acqui.pos.l.j.&.s̈.tit.j.l.possessio.in prin.& ex qui.cau.
ma.l.deniq̃.quę verba nõ recito:quia in quibusdã nõ bene di
cunt.Nã quędã est possessio.quę habet multũ iuris, & multũ
facti:quædã quę habet multũ facti,& parũ iuris:quędã multũ
11 iuris & parũ facti.¶ Ad primum:multũ iuris†& multũ facti
habet possessio,quę quęritur nobis per procuratorẽ,& seruũ
ex causa nõ peculiari.& in hoc gl. non bene dicũt.habet enim
multum facti:quia eorũ apprehẽsio corporalis requirit̃: vt.s̈.
tit.j.l.quemadmodũ.cũ si.Itẽ habet multũ iuris.quia acquirit̃
nobis etiã ignorãtibus:vt.C.de acqui.pos.l.j.&.s̈.tit.j.l.j.§.itẽ
acquirimus.& ibi no.&.l.quod seruus.&.l.peregrè.§.quęsitũ.
& ibi no.Non autẽ dicatur habere plus iuris,q̃ facti:quia ibi
ius nõ operatur tãtũ,vt effectus possessionis,qui est vsucapio,
mihi quęratur ignorãti,nisi sciam.vt.d.l.j.C.de acqui.pos.Et
ad hanc possessionẽ se non extẽdit fictio postliminij:qa ipso
iure cũ quis reuertitur,nõ quęrit̃ sibi possessio, & vsucapiẽdi
conditio sine alio facto.s.scientia.& ideo vltimũ extremũ est
12 inhabile.ergo &c.¶ †Ad secũdũ venio,& dico,quod est quæ
b dam possessio,[b] quę habet multum facti.& parum iuris:vt ea,
quę per nosmetipsos quæritur.Nã illa multũ facti habet:quia
requirit̃ apprehensio corporalis.& animi:sed parũ iuris:quia
ius ibi nil aliud facit,nisi ꝙ assistit,vel non resistit:vt solet di-
ci circa diffinitionẽ possessionis.s̈.tit.j.l.j.in prin.& per doct.
C.de acqui.pos.l.licet.& in hoc similiter nõ habet locũ fictio
postliminij.eadẽ ratione qua.s̈.dictũ est.& in hoc gl.bene di-
cunt.¶ Sed circa hoc gl.ponunt vnũ dubium:dicunt enim,ꝙ
hæc eadẽ habet multũ iuris in retinẽdo:quia solo animo reti-
netur.hoc impugnat And.dicit ipse,propter hoc, qa retinet̃
animo,nõ põt dici habere plus iuris:quia animus magis con
sistit in facto,q̃ in iure.alleg.ipse.s̈.de cura.fur.l.consilio.§.fi.

Item si esset verum,ꝙ haberet multum iuris:ergo postlimi-
nium & lex Cornelia fingerent circa eadem . dicit ipse,
ꝙ est falsum:vt.hic,&.d.l.deniq̃.Concludit ergo,ꝙ in hoc
glo.non bene dicat.Quid dicemus?per gloss.videtur casus.j.
eo.l.iusto.§.& si possessionis.in fi.& ibi no.Nam ibi fingitur
circa bonam,& malam fidem,quæ consistit in animo:& sic vi
detur:ꝙ sit iuris.Prætereà,ꝙ animus nõ sit facti,videt̃ casus.
s̈.de acqui.hęredi.l.pro hærede.§.j.& ibi no.ibi nõ tam facti,
quam animi.&c.Credo And.bene dicere.pro quo est tex.&
gl.s̈.ti.ij.l. bonæfidei.§.in cõtrarium.vbi expressè dicitur, ꝙ
ea quæ cõsistunt in animo sunt facti,licet glo.se ibi inuoluat.
ad.§.& si possessionis.rñde,ꝙ spãle est ibi in seruo & eius pe
culio:vt ibi dicit gloss.Et rõ spãlitatis põt sumi ex.l.Põpo-
nius.in prin.s̈.ti.j. Vel aliter & melius dico,ꝙ illa bona fides,
q̃ ibi dicitur durare,non est ex fictione postliminij.Nã fictio a
postliminij ad ea porrigit̃,quæ per captiuitatem sunt amissa,
vel non acquisita:vt perinde habeatur,ac si nunq̃ in captiui-
tate fuisset:vt.l.postliminij ius.j.de capti . sed ibi bona fides
nõ fuit interrupta per captiuitatem:ergo &c.Hoc ostẽdo.dif-
ferentia est an capiatur dominus siue possessor:& quia tunc
cum per captiuitatem efficitur seruus,amittit voluntatem:&
per consequens fidem:vt iam dictum est.& iste non est casus
istius.§.quandoq; non capit̃ dñs:vel possessor,sed res sua:tũc
ꝑ captiuitatẽ interrũpit̃ ipsi⁹ rei possessio.sed qa est facti,nõ
cadit in postliminio,vt dictũ est.Sed bõa fides cõsistit in ani
mo dñi,q̃ licet sit facti:ꝑ captiuitatẽ rei non mutat̃:cũ dñs re- b
maneat in ciuitate:vt statim dicã in alio casu.ergo ibi non lo-
quitur de aliqua fictiõe.In hoc tñ ibi bene est spãle : qa initiũ
secũdę possessiõis nõ inspicit̃:ꝙ aliàs debet fieri:vt ibi not.&
hac.l.§.pe.nõ ob.l.pro hærede.§.j.qa expone nõ tã facti.s.al-
13 terius:qa ea,quæ cõstãt in aĩo sunt facti . ¶ †Ad tertiã venio:
& dico,ꝙ quædã est possessio,q̃ habet multũ iuris:& parũ fa
cti:vt ea,quã habemus per filios,& seruos nostros ex cã pe-
culiari.Nã in ea plurimũ versatur dispositio iuris:cum nobis
ignorãtib⁹ acquiratur possessio,& possessiõis effect⁹.s.vsuca
pio:vt.s̈.e.l.Labeo.s̈.ti.j.l.peregrè.§.quęsitũ.&.j.tit.j.l.ij .ver c
sat̃ tñ factũ ex parte eorũ:qa oportet,ꝙ adipiscant̃ eorũ cor-
pore,& aĩo:vt.l. quẽadmodũ.s̈.ti.j.Et ĩ hac bñ ꝓcedit fictio
postliminij.Nã æqtas nõ repugnat:vt dixi in p̃cedẽti contra
rio.Itẽ sunt habilia extrema:ꝙ sic ostẽdo.cũ dñs capit̃ per ca
ptiuitatẽ,ip̃e perdit solum ius,ꝙ erat apud eũ sine aliquo suo
facto.s.vsucapiõis & possessionis.Factum aũt ꝙ residebat in
ꝑsona serui,vel filij ꝑ captiuitatẽ,nõ mutat̃:cũ ipsi animo re-
maneant in ciuitate:cũ ergo dñs reuertit̃:illud ius,ꝙ ipse ami-
sit,recuperat ip̃o iure sine aliquo facto.Nã nõ requirit̃,ꝙ ip̃e
possideat corporaliter,nec requiritur eius scĩa,q̃ sr̃ est facti:
vt dixi.Factum autem,ꝙ est apud seruum ipso iure recupe-
rat,& repetitur istud extremum habile:meritò ergo habet lo
cũ fictio.Et ista est ratio quam vult ponere text. j.e.l.iusto.§.
fi.dũ dicit,ꝙ eius scĩa in ciuitate nõ est necessaria.Et aduerte.
ad id,ꝙ prædixi:ꝙ id,ꝙ est facti,ꝙ consistit apud filium,vel
apud seruũ,nõ est mutatũ:qa si illo tpe.s.tpe captiuitatis per
didisset illud tm̃ facti,ꝙ habebat,elideretur ius fictiõis post-
liminij,qa si nõ recuperarent nullo modo haberet locum fi-
ctio.vel si recuperassent,procederet fictio ad ea tp̃a,quę post
recuperationem cesserunt:vt colligitur ex hoc ver.& ex.l.in
bello.§.factæ.j.de cap.ibi remanẽtib⁹ isdẽ ꝑsonis in possessio
14 ne.¶ †Tertiò op.& videt̃,ꝙ in casu hui⁹.l.fictio nõ ꝓcedat.
Nam extremum ad ꝙ est inhabile:nã hic seru⁹ cœpit possid e
re domino existente in ciuitate:& illud tempus initij posses-
sionis est extremum ad quod vis extendere ius possessionis,
& vsucapionis.sed illud extremum est inhabile secundum
essentiã:qa tp̃e captiuitatis dñs non possidebat,nec vsucapie
bat:Nec est habile secũdũ potẽtiã:qa cũ est captus,nõ põt
possidere,nec vsucapere:vt.s̈.t.j.l.cũ hr̃des.§.j.So .Ad istud
cõtrariũ p̃t rñderi ex gl.q̃ est.j.e.l.iusto.§.fi.q̃ est sup versi.in-
choari.illa gl.ĩ secũda op.quã format,tenet,ꝙ dño existẽte in
captiuitate.seru⁹ ex cã peculiari ĩcipiẽs possidere ,ĩterim ve-
rè incipit vsucapere.Quę opi.si est vera,iã app̃et,ꝙ illud ex-
tremũ est habile & ꝙ pl⁹ ẽ secũdũ illã opi.ĩ hoc ver.nõ tractat̃
de effectu postliminij:cũ verè p̃scribat̃.sed bñ tractat̃ de iure
postliminij ex p̃rio capite,secũdũ ꝙ dñs reuersus recuꝑat sua
iura sine fictiõe:vt.s̈.dixi.Sed illa opi.nõ placet.Nã ĩterim in
veritate nõ vsucapit̃:sed dño reuerso secũdũ fictionẽ ĩtelligit̃
retro vsucapta.Hoc ꝓbat tex.iste ad literã ibi:nã si dñs reuer
sus fuerit,intelligit̃ vsucaptũ.&c.Nã verbũ ĩtelligit̃, denotat
c fictionẽ.[c] Teneo ergo primã op.positã ĩ gl.d.l.iusto.§.fi.& eã
ꝓseq̃t̃ Iac.de are.& secũdũ illã op. ꝓcedit.Ad quã sic rñdeo,
ꝙ cũ ꝑ fictionẽ postliminij fingatur medio tp̃e fuisse liber:in
qualibet parte medij tp̃is,dico cadere extremũ habile:saltem

a ¶ Debetis scire verba.Quãdo posses-
sio habet plus iu-
ris, quam facti, &
econtrà.an autem
possessio sit iuris,
vide Bart.in.l.j.in
prin.s̈.titu.j.in.iij.
col.& plenè no.in
c.cum nostris . de
conces.præben.

b ¶ Est quedã pos-
sessiò.de possessio
ne,quæ dicitur cõ
tinere id,quod est
iuris.& facti.vide
j.in se.colũ.& hic
adde Bartol. in.l.
possessio,§.j.s̈.tit.
j.& Ino .in eadẽ
l.in prin.

c ¶ Denotat fictio-
nem. De aliqui-
bus alijs vide.s̈.
ca.l.in.iiij.colũ.ad
de.l.si tibi homo.
§.cũ seru⁹ .de le.j.

ibi sunt habilia. al's debent esse habilia

potentia:& ita hic loquitur. Vel dic clarius, ꝙ extrema circa ipsum principalẽ, hoc est ꝑsonã dñi, sunt habilia. Alia verò, q̃ veniunt ꝑ quandã cõsequẽtiã, nõ requirũt tãtã habilitatẽ extremi ad quod. sufficit enim id [redacted] esse habile, secũdũ fictionẽ: vt.C.de cap.l.j.& quod no.s̃.ex q.cau.ma.l.ab hostibus.§.nõ
15 minus. ¶ †Quartò op.& videt̃ ꝙ ea, q̃ dicta sunt.s̃.in fi.ꝓxi. contrarij, destruãt prin.l.nostrę.nã ibi dictũ est, ꝙ qñ ad possessionẽ, & vsucapionẽ factũ, & sñia dñi non est necessaria: ꝙ tũc habet locũ fictio. Sed in his, q̃ dñs possidebat ante captiuitatẽ per colonũ, vel ꝑ seruũ ex cã non peculiari, & ea vsucapiat, (vt ea) nõ requirit̃ factũ, vel sciẽtia dñi: vt probabo. In his ergo fictio ꝓcedit: sed in prin.l.nostrę, ego dixi cõtrariũ ponendo casum: ergo.&c. Quod dico, factũ dñi nõ requirit̃: sic ostẽdit̃: si per aliũ possideo, & vsucapio est inchoata: vt dictũ est, hoc fuit: qa ab initio sciui, & bonã fidẽ habui: à modò ꝓcedet vsucapio etiã me ignorãte. Nã ad cõtinuationẽ vsucapionis factũ meum nõ est necessariũ. sicut vbi vsucapionẽ inchoaui bona fide, nõ attendit̃, quod superuenit: vt.l.j.§.hoc tantũ modo.C. de vsuca.trãsfor. Si ergo capior, & cũ nullũ factũ meũ sit necessariũ fictio procedat. ¶ Aduertatis, dñi ꝑ istã rationẽ Iaco. de are.& do. And. sequẽdo eũ reprehẽdũt gl. nostrã. quę dicit
16 †idẽ esse in possessis ꝑ se, & ꝑ colonũ, vel ꝑ seruũ ex cã nõ peculiari. & principiũ nostræ.l. intelligit̃ solũ de eo, qui possidebat per se; & sic secundũ eos ibi fuit malè positus casus. & hoc per dictã rationẽ. Pro hoc etiã adducũt.d.§.factæ. simpliciter intelligẽdo. Certè istorũ op. approbat̃ in.d.§.factę.in pe.glo. quæ est sup verbo, ꝑsona. sed in gl.mag.d.§.factę.& in.d.l.deniq;.in.ij.gl.dicit̃ cõtrariũ: & secundũ eas posui casum. Quid ergo dicemus? ꝙ Iac.& gl. q̃ cũ eo cõcordat, malè dicũt. & cõtra tex.hui⁹.l.in ver. quẽadmodũ enim, intelligẽdo, ꝙ ibi sunt verba Iurisconsul. quã lec. sequit̃ idẽ Iac.& And.& Oldr. Ibi enim est text.& ꝙ idẽ iuris est in possessione tꝑe captionis ꝑ se, vel ꝑ seruũ ex cã non peculiari.& in neutro procedit fictio, Cornel. vel postliminij. ¶ Ad rõnẽ eorũ, & sic ad cõtrariũ respondeo. ꝙ fateor, ꝙ ad cõtinuationẽ nõ requirit̃: tñ nõ sequit̃: ergo procedit fictio. Nã extremũ vltimũ à quo, est inhabile: vt.s̃.dixi. Extremũ enim à quo, debet esse habile essentialiter. Itẽ debet esse tale, ꝙ actus q retrotrahit̃, possit tunc inchoari: vt dixi, ꝑ.l.bonorũ.j.rem ra.ha. Et patet ꝑ exẽpla vbicũq;.s̃. dixi fictionẽ istã procedere. Sed hoc casu reuersus ab hostib⁹ sine scientia nõ posset inchoare vsucapionẽ: ergo sine ea non erit extremũ sufficiẽs: sed sciẽtia est facti. Sed ex primo capite postliminij, nõ restituit̃ ipso iure: ergo secundũ caput, ꝑ quod retro fingit̃, nõ habebit ibi locũ. ¶ Aduerte tñ. Nam possessa ꝑ colonũ, vel procuratorẽ, & seruũ ex cã nõ peculiari, vel per seruũ ex cã peculiari, cõueniũt in vno. qa ad aquisitionẽ possessionis in neutro requirit̃ dñi sciẽtia, vel factũ. Disconueniũt in alio: qa in peculiaribus nõ requirit̃ scientia dñi, vel factum, quo ad vsucapionẽ: sed in alijs requirit̃: vt.s̃.probatum est. Itẽ etiã circa fictionẽ cõueniũt, & disconueniunt. Nã vtroq; casu dominus fingit̃ retro possedisse: cũ dñi sciẽtia, vel factũ nõ requirat̃: & sic reperiunt̃ extrema habilia.& de hoc nõ loquitur hæc lex. In vsucapionibus disconueniũt. Nã in peculiaribus quãtũ ad vsucapionẽ procedit fictio. in alijs secus, per rõnẽ.s̃. dictã secundũ Iac.de Are.& And. quod satis placet.& de fi-
17 ctione quo ad vsucapionẽ loquit̃ materia nostra. ¶ †Quintò ad hunc ver. op. dicit̃ hic, ꝙ in possessionibus quęsitis ꝑ seruũ ex cã peculiari, procedit fictio.l.Corne. Cõtra hoc sic arguo. Nõ debet plus operari fictio, q̃ veritas: vt.l.filio quẽ pater.in prin.s̃.de li.& posthu.ar.C.de his q ve.æta.impe.l.vl. Facit ꝙ no.in.d.§.si eius.circa fi.ma.gl. Sed si verè hæreditas defuncti iacuisset, & seruus hæreditarius ex cã peculiari aliqd acquisisset, nõ inchoaret̃ vsucapio, nisi à die aditæ hæreditatis, vt.j.eo.l.fi.§.fi. Ergo idẽ hic cũ fictio eorũ (eum) fingat mortuũ, cũ capiebatur.& sic ab illo tꝑe iacuisset hęreditas. Quidã doc. antiqui fatent̃ cõtrariũ: & dicũt, ꝙ aut suus extitit hæres captiui & tunc vsucapio procedit à die captiuitatis: qa extũc fuit hęres. Aut fuit hæres extraneus: & tũc fictio Corne. nõ operat̃ vltra tempus aditæ hæreditatis. hęc probant̃.j.e.l.iusto.§.fi.&.l.fi.in fi. Et de istorũ opi. facit mentionẽ hic gl.mag. Istorũ opi. nõ approbat̃ hic ꝑ gl.& meritò: qa cõtra hũc tex.& ꝑ tex.in.d.§.factæ.&.j.e.l.iusto.§.fin.j.rñso. vbi à die captę possessionis, dicit̃ inchoari.& .h.d.Iac.de Aret.& And.& oẽs. Ad rõnẽ prędictã do. And. sic respõdit: dico, ꝙ si verè fuisset mortuus, vsucapio nõ procederet, nisi adita hæreditate: vt.d.l.fi. tamẽ ex quo est captus, qa sperat̃ de reuersiõe: ideò lex voluit. ꝙ vsucapio possit inchoari ꝑ seruũ, & ꝑ cõsequẽs finiat̃, vel cõpleat̃ eo reuerso, vel mortuo: vt.d.l.iusto.§.fi. Certè domini nõ egemus ista respõsione. Dic ergo, si verè hæreditas fuisset adita, inciperet̃ vsucapio à die quo ex cã peculiari rẽ quasi possideret: nec in

adita al's iacens

spicimus tẽpus aditæ hæreditatis: vt.j.de cap.l.pe.nõ ob.l.fi.j.eo. qa ibi loquit̃ in rebus nõ peculiaribus.& tex. expone, vt ibi dicit gl. Et ꝙ hoc sit verũ, patet ex rõnibus præcedẽtibus. Nam cũ ius possessionis & vsucapionis quęrat̃ hæredi statim adita hæreditate ipso iure, cũ in peculiaribus ei⁹ sciẽtia nõ requirat̃: & trahit̃ retro à die mortis, vt regula iuris, oĩa ferè.cũ si. Sed in nõ peculiaribus fateor, ꝙ incipit vsucapio à die aditæ hæreditatis: subaudi & apprehẽsæ possessionis: vt.d.l.fi.§.fi.j.e. nec trahit̃ retro: qa istud extremum est inhabile: vt patet ex prędictis.& hoc si emit seruus. Sed si nõ emerit seruus, sed filius. tũc serua.l.iusto.§.fi.in fi.j.e. ¶ Venio ad tertiã partẽ.s. ad ver. Marcellus. q cõtradicit Iul. tantũ in rebus emptis per seruũ. ¶ Oppo. primò sic. Tu dixisti, ꝙ Marcellus cõtradicit Iul. tãtũ in rebus emptis ꝑ seruũ: sed cõtra: imò videt̃ ꝙ cõtradicat tã in rebus emptis, & possessis ꝑ se, q̃ in rebus etiã possessis ꝑ seruũ. vnde videt̃ obstare.l.in bello.§.factæ. Sol. domini vos debetis scire: ꝙ Marcellus fuit emulus Iul.& in ista materia, & hac.l. fuit positũ tantũ vnũ dictum Iul. in hoc ver. ꝙ si seruus.s. de possessis post captiuitatẽ per seruũ: pręcedẽtia verò nõ sunt verba Iul. sed Caij authoris leg.& ideò. in hac.l. ponitur dictũ Marcelli cõtradicentis Iul. tantũ in eo, quod dixerat. sed in.§.factæ. ponit̃ dictũ Iul. magis latè: & ideò ibi cõtradictio Marcelli magis latè ponit̃: & secundũ hãc expositionẽ iste text. procedit sine scrupulo: qa tamẽ illud dictũ Marcelli hic, & in.§.factę. obfuscatè ponit̃.& diuersimodè intelligitur. Ideo scias, ꝙ qdã dicũt. Mar. dixisse, ꝙ nullo casu. nec in possessis ꝑ se, nec in possessis ꝑ aliũ ex causa peculiari, vel nõ: habet locũ lex Corne. vel postliminiũ.& istorũ opi. tangit̃ in.d.§.factæ.in gl. sup verbo, persona.& ibi gl. tenet. Sed istorũ intellectus nõ placet: qa secundũ hoc istę fictiones nõ acciperentur plenius, imò reijcerent̃ ex toto. Sed Mar. hic dicit plenius accipi: ergo sic nõ intellexit. Alij dicũt, ꝙ Mar. dicit, ꝙ [redacted] siue possideat per se, siue per aliũ. siue ex causa peculiari, siue non: semp habẽt locũ dictæ fictiones, quę opi. tangit̃ in ea.gl. in.d.§.factæ.& ponit̃ hic in gl. vt etiã.& fateor ꝙ ista fuit mẽs Mar.in.§.factę.& etiã hic sic habes in fin. literã affirmatiuã: vt sic oĩa sint verba Mar. Si autẽ habes in fi. literam negatiuã. [redacted] sic [redacted], ꝙ à ver. quẽadmodũ. vsq; in fi. sunt verba Iul. tũc qa verba Iul. nõ adaptant̃ contra verba Mar. sumpta sic generaliter. Sic lege literã: quia primò lege ver. quẽadmodũ. vsq; in fi. vltimo lege ver. Mar. q cõtradixerit Iulia. in omnibus.& hãc lec. ponit Iac. de Are.& hoc videt̃ fuisse de mẽte gl. si bene aduertatur. ¶ Tu verò, vt ordinatè literã legas, dicas, ꝙ Mar. magis strictè loquit̃ hic, q̃ in.d.§.factæ. vt.s̃.dixi. Et tunc reprehensiones Iul. plenè procedũt.& secundũ oẽs prędictas opi. Mar. malè dixit, & sequẽda est sentẽtia Iul. vt in.§.factæ. Alia fuit opi. Hug. antiqui glo. q dixit Mar. in hac.l. bene dixisse: & intellexit, ꝙ ver. Mar. nõ referat̃ ad proximè dicta.s. de eo, quod seruus post captiuitatẽ emit ex causa peculiari: sed refertur ad primũ dictũ, ꝙ in his, quę qs possidebat ꝑ seipsum, vel per aliũ ex causa nõ peculiari, nõ habet locũ postliminiũ, nec cornelia. Huic dicto Hug. cõtradicit Mar.& dicit fictionem leg. Corne. plenius accipi: vt sic in his, quę qs possidebat ante captiuitatẽ, & vsucapere cœperat: habeat locum Corne. etiã in hoc bene dicit Mar. nec corrigit̃ secundum dictũ Hug. & hęc lec. tangit̃ hic in gl. quę incipit, in his, q̃ ꝑ se.&c. in fi.gl. licet nõ exprimat̃ cuius opi. sit. Tamẽ ꝙ ista sit opi. Hug. exprimit gl.in.§.factæ.in gl.mag. Ratio autẽ q̃ mouet Hug. põt esse talis: postliminiũ nõ est dubiũ, ꝙ non habet locũ ꝑ rõnes iam dictas: sed Corne. bene habet locũ ꝑ rationẽ talẽ. Cornelia fingit quẽ esse mortuũ, pręambula hora captiuitatis: & sic
18 ab illo tꝑe iacuisse hæreditatem. Sed †si hæreditas verè iacuis-
a set, per eã vsucapio iam cœpta cõpleret̃ᵃ: vt.j.eo.l.cœptã.&.l. nunq̃.§.vacuũ.&.l.iusto.§. nondũ. ergo & sic per fictionem Corneliæ procedit vsucapio retro. Sed hæc opi. Hug. licet gl. eam videat̃ tenere in.§.factæ. tamẽ reprobat̃ ꝑ omnes. Iaco. de Are. And. Dy. Ray.& Old.& meritò, qa cõtra mentẽ.l. nostrę. & contra dictũ.§.factæ. vbi expressè in totũ reprobatur opi. Mar. Ad rationẽ Hug. q̃ videt̃ multum efficax, sic respõdet̃: ꝙ vera hæreditas iacens cõplet vsucapionẽ: & hoc repertum est iure speciali: vt patet.j.l.nunq̃.§.vacuã. non est ergo trahẽdũ ad consequentiam iuris: vt.l.in his.&.l.quod verò cõtra.s̃.de lega. Sed hæreditas captiui non est hęreditas verè, sed fictè: vt.j.de ver.signi.l.iij.§.fi. ergo ad eã non debet trahi: cũ istud habeat fieri per fictionẽ, & reperiret vnũ extremorũ inhabile: ergo &c. Reprobata ergo hac opi. tene lect. quam.s̃. posui: quę est satis plana. vel tene lect. Iac. de Aret. ¶ Venio ad quartam partẽ.s. ad ver. quemadmodũ.&c. ¶ Op. hic videt̃ dici, ꝙ tantum iuris qs habet in his, q̃ possidet per seruũ in nõ peculiaribus, quantũ in his, quę possidet ꝑ se. Sed cõtra imò plus iuris habet in

al's intelligunt

a ¶ Cœpta cõpleretur. Quemadmodum hęreditas iacens cõpleat vsucapiones verè, an fictè: vide quę habẽtur.s̃.ead.l.in. vij. colũ.& ꝙ cõpleat vsucapionẽ, tenet Bal. ĩ.l.j. ĩ.j.col.C. de vsuc.trãsfor.& est tex.ĩ.l.cœptã.j.e.&.l.cum miles in prin.s̃.ex quib. cau.maio.de nouo aũt nõ incipit.l.fi.§.fi.j.eo.& no. gl. in.l.si cõstante.§.j.sol.mat. licet Bal. ibi in discursu errauerit. vide ibi Pau.de ca. An autem currat prescriptio cõtra eum: vide in.l.seruus hęreditari⁹.& ibi Ang.& Imo. de stipu. seruo.

habet in ĳs,quę acquiruntur per seruũ:qa acquiruntur ignoranti:vt.s̃.tit.j.l.j.§.itẽ acquirimus.&.l.quod seruus.&.l.peregrè.§.quæsitũ.Solu.fateor,ꝙ in possessione habet plus iuris: sed in vsucapione,de qua hic loquit̃,non.& de hoc dixi plenè
19 s̃.in fi.tertĳ cõtrarĳ secundæ particulæ.¶†Circa hanc materiam plenè distingue,vtrũ & quid fictio postliminij vel Corne.operetur circa possessionẽ,& vsucapionem.Aut quęris de possessione tantũ,& tunc in possessis per se nihil operatur:in possessis per aliũ,siue peculiari nomine,siue nõ operat̃ fictio: vt retro videatur possedisse,nõ vsucepisse:vt.s̃.dictũ est.Si verò quæris q̃tum ad vsucapionẽ:& tunc subdistingue, aut loqueris de possessis ante captiuitatẽ:aut de quęsitis post.Primo casu,aut posside bantur per se,aut p aliũ,ex causa non peculiari:& non procedit fictio postliminĳ, vel corne.vt hic in prin.Aut possidebantur per filiũ,vel seruũ ex causa peculiari:tũc procedit:vt in.l.bello.§.factæ.de cap.&.l.pe.eo.titu.Si verò quæris de quęsitis post.& tũc aut per seruũ,aut per filiũ. Primo casu.aut ex causa peculiari:& procedit vtraq; fictio. vt hic.&.§.factæ.Aut ex causa non peculiari:& tũc dic,vt hic ver.quẽadmodũ.Tũc enim non procedit vsucapio,nisi à die aditæ hereditatis,& apprehensæ possessionis:vt.j.eo.l.fi.in fi. Si de filio:& tũc aut quæris de postliminio:quia pater reuertitur:& idẽ quod in seruo.aut pater ibi morit̃:& tũc filius semper videtur ibi possedisse.vt.l.iusto.§.fi.j.eo.licet circa p̃dicta sint opi.vt.s̃.vidistis.Modo habetis gl.nostrã,quę hic bene lo
20 quitur:licet aliter loquat̃ in.§.factæ.& malè. ¶†Secundò ad hanc partẽ ad ver.Nã hæreditates.op.ꝙ hæreditas indistinctè sustineat vicẽ personæ:vt.j.de fideius.l.mortuo.C.depositi.l. cum hæreditas.& insti.de sti.ser.in prin.Sol.illud verũ in his, in quibus requirit̃ opera,vel substãtia personæ:vt.s̃.ti.ĳ.l.hæreditas in multis.& dic vt.j.Sed possessio,qua mediãte vsucapitur,requirit personæ factũ:vt.j.si qs test.lib.esse ius.fue.l.j. §.Sceuola.ergo &c.¶Expediti:de oppo.veniamus ad.q. Et quia in hac.l.tractatur de fictione,quæ materia à nostris doct. est neglecta:hic fictionẽ aggredi,& materiã ei⁹,placuit,prout
21 ingenij mei paruitas attingere potuerit.¶†Quæro ergo pri-
a mò,quid sit fictio?huius diffinitionẽ ponit Cy.[a]C.de proba. l.siue possidetis.in.ĳ.q.& dicit sic.Fictio est in re certa cõtrariæ veritatis,pro veritate assumptio.Ista diffinitio non est bona.Primò,quia nõ cõuertitur cum suo diffinito.ergo &c.vt.l. j.§.dolum.s̃.de dolo.hoc sic probo.Nos tractamus hic de fictione,quæ habet effectũ iuris,vt pro veritate assumat̃:vt patet in fictione postliminĳ,& Corne.& alĳs de quibus dictum est,&.j.dicet̃.Sed hæc diffinitio cõprehẽdit ea,quę nõ vident̃ habere effectũ iuris:ergo.&c.Omnis enim falsitas est [redacted] cõtrarium veritatis:sed fictio est pro veritate assumptio:vt patet ad oculum.& probat̃ in aut̃.de instr.cau.& fide:in princ.col. vj.Itẽ,quomodò appellabimus [redacted] mendacia,& falsitates fictiones?certè non,secũdũ quod intendimus hic tractare, ꝙ habeat iuris effectũ:imò ius ei resistit:licet largissimè loquendo omne mendacium põt dici fictio.arg.ff.de cõtrahẽ.emp.l.hęc venditio.post prin.Itẽ diffinitio est bona, cũ substantia diffiniti ponit̃:vt in regula iuris,omnis diffinitio. & ibi no.Sed de substãtia diffiniti est,ꝙ id quod fingit̃ non sit impossibile:sed hoc in diffinitione nõ ponit̃.ergo &c.Dico ergo sic,sequendo verba sua.Fictio est in re certa eius, quod est possibile cõtra veritatem,pro veritate à iure facta assumptio. Examinemus verba.In re certa.hoc dico ad differentiã pręsumptionis,quæ pręsumit sup eo,de quo dubiũ est.de quo in.d.l.siue possidetis.&.s̃.quod me.cau.l.nõ est verisimile.& extrà de spon.c.is qui.Sed fictio semp est sup eo,quod est certũ:vt patet in post liminio,& corne.vt.l.j.in.§.accedit.vt.C.de rei vxo.ac.Et hoc signanter dicit gl.in.d.l.nõ est verisimile.ante mediũ mag.gl.
22 Sequitur † eius,quod est possibile hoc dicit.qa sup eo quod
b est impossibile,nõ põt fingi.[b]quod patet per ea.quę no.in.l. Gallus.§.si eius.& no.s̃.pro socio.l.iĳ.vt patet.s̃.de loca.l.qui ad certum,& de precario.l.certè,in prin.ar.s̃.de adop.l.adoptio.Probatur enim per rationem. Ars enim semper imitatur naturam:& id quod est impossibile secundum naturam, est impossibile secundũ artẽ:vt.s̃.de ado.l.si pater.§.si eũ.&.l. se.& inst.de ado.§.minorẽ.Ita in proposito.Contra veritatẽ, hic dico:quia si verum esset:tũc non esset fictio,sed veritas.de qua veritate loquit̃.l.illicitas.§.veritas.ff.de offi.præsi.&.C. si vt se ab hæredi.abst.l.j. Pro veritate &c.habet enim iuris effectum perinde,acsi esset in veritate.patet in qualibet fictione.A iure facta assumptio,ideò dico à iure,vt excludant̃ mendacia,& falsitates,quæ nõ fiunt à iure,sed ab homine.nec habent iuris effectũ.& illæ non sunt fictiones prout accipimus
23 in materia nostra.&.s̃.dixi.¶†Sed circa hoc dubitatur à quo iure fiat fictio.Respõ.à iure naturali.Credo,ꝙ ab eo nõ introducatur aliqua fictio:nã cũ fictio procedat,& causet̃ ex equitate,seu ratione:vt.d.l.postliminiũ.&.j.dicam.cũ quęrã, quæ sit causa fictionis.Ius verò naturale est cõmune omnibus animalibus,etiã sensu carentibus.Patet ꝙ secundum illud ius,ex quo non cõsideratur ratio,vel ęquitas,nõ potest introduci fictio.A iure verò gentiũ,fictio introducit̃: vt.d.l.postliminiũ. & ibi not.Itẽ à iure ciuili:vt in fictione.l.Corne.& in.l.j.C.de rei vxo.act.& alĳs,de quibus.j.fiet mentio.Sic ergo statuta,& consuetudines,cum sint iuris ciuilis:vt.l.omnes popu.& in.§. ex nõ scripto.inst.de iur.natu.possunt introducere fictiones: & tota die videmus,ꝙ faciunt.Et ista iura quandoq; fingunt super eo,quod est iuris naturalis,vt aliquẽ viuere,aliquẽ esse natum,vel mortuum:vt.j.patebit.tamẽ tunc ipsum ius ciuile,
24 vel gentiũ est quod fingit,nõ ius naturale.¶†Itẽ dubitat̃.Nã videtur,ꝙ homo possit introducere fictionẽ.Nã acceptilatio est imaginaria,& ficta solutio:vt insti.q.mo.tol.ob.§.est autẽ. & tamen acceptilationes inducunt homines cõtrahẽtes.Solu. licet acceptilatio fiat ab hominibus,tamen à iure est introducta ab Aquilio.& dicitur actus legitimus, vt in regula iuris, actus legitimi.vnde ius est,quod ibi fingit solutionẽ.tamẽ huius causa est factũ contrahentiũ.Sed si homo ex se vellet finge a re iure hoc nõ concedente:non posset. Vt ecce,vult testator, cum dicit equus:ꝙ fingat̃ ipsum dixisse mulũ:non põt:vt.l.si quis in fundi vocabulo.s̃ de le.j.& ibi no.Pro hoc est expressum.j.de castr.pecu.l.si fortè.Si autẽ homini hoc permissum b inuenies a iure:tunc ius fingit non homo:vt.l.lege obuenire.j.
25 de verbo.sig.¶†Secundò principaliter quęrit̃,quotuplex sit fictio:vel quot sunt fictionis species?dic tres. Est enim fictio inductiua:itẽ fictio priuatiua:itẽ fictio translatiua,siue extensiua.Hoc sic declaro.Sicut enim secundũ veritatẽ homo tripli ci modo agit,pone in cõtractibus:quandoq; contractã de nouo facit emendo,vendẽdo,locando, stipulãdo. &c.quandoq; destruitur per pactũ,vel acceptilationẽ: per tit.de rescin.ven. & quando lic.ab emp.disce.& de accepti. Quãdoq; id, quod est factum,transfert,& immutat in aliã formã,& in aliud esse. puta nouando:vel delegãdo: vt in tit.de no. Sic etiam in alĳs actibus triplici modo agitur,vel quid de nouo inducẽdo,puta specificando:vel ædificando:vt.s̃.titu.ĳ.l.adeò.§.cum quis. &.l.si is,qui quadringenta.§.quædam.ad.l.fal. Vel quod factum est,destruitur occidẽdo,comburendo,& alias destruendo:vt ti.ad.l.aquil.& in alĳs,Vel quod factum est vno modo, in aliam formã mutando : vt.ff.ad exhi.l.Iul.§.sed si quis.&.j. de ver.signi.l.mulieres.§.j.Ita fictio,quæ naturã,& veritatem imitãtur,quãdoq; fingit esse id,quod non est.& illam appello fictionem inductiuã.Quandoq; fingit id,quod est,nõ esse.& illam appello fictionem priuatiuã.Quãdoq; id quod est vno modo,fingit esse alio modo.& istam appello translatiuã, seu extensiuam,& sic cuilibet illarũ impono nomẽ ab effectu.Baptizo ergo eas fictiones:& ista tria nomina impono, cum careant nomine:quarũ omniũ exempla, & naturas singulariter
26 est videndũ.¶†Tertiò principaliter quęro,quid sit fictio inductiua?Respond.fictio inductiua est in re certa,nõ existente possibili:pro existente a iure facta assumptio. Id quod dixi non existente.ideò dixi: quia si res existeret,esset veritas,non fictio.I[redacted] ad differentiã fictionis priuatiuæ,& trãslatiuę, quæ requirit rẽ esse:vt videbitis.Alia verba diffinitionis ex-
27 pone:vt.s̃.Circa hanc†quęritur,vtrũ ista fingat super his,quę sunt meri facti.Respõ.sic.vbi æquitas quæ est causa fictionis) vt dicam) hoc suadet. Fingit enim natũ,quod non est:vt in.l. qui in vtero.&.l.fi.s̃.de sta.ho.Et tamẽ hoc est meri facti,vt.l. Arethusa,in fi.eo.tit.Fingit viuere eũ,qui non est,sed est mortuus:vt insti.de excu.tu.§.sed si in bello.&.s̃.de excu.tu.l.bello.&.j.de va.mu.l.fi.Quod viuere cõstat esse facti,fingit conditiones potestatiuas nõ impletas esse impletas: vt ascendere capitolium:agere negotia,& similia:vt.l.iure ciuili.s̃.de cõdi. & demon.&.l.a diuo.§.si pigno.de re iud.& tamẽ constat has cõditiones esse facti:vt.l.q hęredi.in prin.&.l.Meuius.de cõdi.& demon.¶Sed cõtra istud op.de.l.deniq;.& de.§.factæ. sed eas intellige:vt.s̃.dixi.& non obstã. ¶Itẽ op.s̃.ti.i.l.j.§.si vir.Ad hoc r̃ndeo,ius põt fingere sup facto.qñ talis fictio induceret iuris effectũ:vt in omnibus p̃dictis exẽplis.Sed qñ talis fictio sup facto,nõ habet iuris effectũ:tunc nõ põt fingi.hic est casus.§.si vir.si bene inspiciat̃.Nã secundũ veritatẽ nõ põt fieri,ꝙ cõditio prout est facti nõ sit facta.secũdũ fictionẽ hoc fieri,non releuaret:qa posito, ꝙ vxori nõ acquireret̃.maritus amitteret possessionẽ:vt ibi dicit tex.& sic ius nõ haberet suũ effectum,qui est ꝙ donãs nõ efficiat̃ pauperior.Et iste credo, ꝙ sit illius.l.intellectus:de qua licet posset cõgruentius opponi ad id,quod dicam de fictione priuatiua:tamen hic posui:qa eadem est ratio.¶Itẽ op.ad prædicta,& videt̃ ꝙ dictæ fictio

a ¶Ponit Cy.diffinit etiam Bal.in.l. ea quidẽ.l.ĳ.colũ. de accu.

b ¶Nõ potest fingi. dixi.&.s̃.vide.j.in ver.circa hanc.q. cum sequen.

¶ Quod est possibile. Quid possit fingere lex.vel fictiō inducere:& an fingat sup impossibili: adde Imo.in.l.Gallus.§.si eius.de li.& posthu.& vide.s.e.l.& Bart. in.l. eandem.in prin.de duo.reis.& ibi Angel.& Imol.limitant,& Bart.in.l.sub cō ditione.de sol.

b ¶ Meri iuris. vtrum autē fictio fingat super his,quæ sunt facti,vel iuris.vide Bal. in.l.siue possidetis.in.iij.colum.de ꝓbat.& quod legitur,& no.i.l.deniqȝ.s. ex qb.cau.ma. de cuius.l.intellectu habetur p Barto.s.ea.l.circa v.col.cum seq.

c ¶ Puram veritatem.Et tenet Bar. hic,ꝙ legitimatio sit veritas,non fictio.Adde Bal.in l.eam quā. in.xiij. colum.C.de fidei com.plenè p Bn̄. de plū.ī sua disputatio.incip. cum statuto.

d ¶ Statuta loquentia. An appellatione ciuium veniant illi,qui ex dispositione statuti hn̄tur ꝓ ciuibꝰ: vide Bal.in.l.si nō spāli.C.de test.& ī.l. quod verò.ff.de lega.Bal.in.l.omnes populi.de iusti.& iu.& in.l.in vrbe. post Cyn.de sta. ho.& vide ꝙ not. Bald.in.l. cum ex ratione.ff.de exc. tu.&. in.l.ij.C.de iure aure.an.& Sali.in.l. ciues.C.de app.d.Io.in.l.j.§. lex fal.s.ad.l.fal.& ꝙ not.Bald.in.l.si ue possidetis.C.de probat.& ibi Sal. & ꝙ not.Barto.in l.j.in.v.colum.ad muni.& ī.l.ciues. C.de inco.& hic adde Bald.in.l.iij. §.hæc verba.de nego.gest.per Angel.in.l.adoptiuū. §.j.& ꝙ ibi dixi. ff.de in ius voc.& ibi nota.Paul.de cast.& Lud.& p Bald.in.l.filius.ff. si cert.pet.

POMATES.

e ¶ Haberi pro ciue. Nota.verbum habere importare fictionem quod intellige verum, per Bald.in.j.cō stit.C.in.iiij.colū. nisi esset geminatum:vt puta:ꝙ diceret ꝙ haberētur & essent ciues:quia tunc comp̄ henderentur statuto faciente mētionem de ciuibus.quod est notandum: quia alibi non repe iuntur talia verba.& vide Ba ba in rubri.extrà de fi.instru.in.viij. colū. ad fin.& se.& Bartol.consil.cxiij.& Barba.consil.xiij.colum.viij.& se.volu.j.&.lj. colum.xviij.eod.volu.& colum.xxv.&.ij.colum.iij.volu.iij.&.xxxiiij.colū.vj.& se.volu.ij.&.xxxviij.colum.xvj.& volu.ij.&.xlviij.colum.xj.eodem vo.ij.&.xlviij.colum.xj.eod.volu.ij.&.liij.colum.xvij.eod.vo.ij.& seq.volu.iiij.& lix.colum. xj.volu.ij.& Ro.lxxxij.& vide Ias.in.l.j.colum.viij.s.de offi.eius,cui māda.& in.l. si Ruffinus.C.de test.mili.colum.ij.

[handwritten margin notes:] ...n veritatem. vj hic.n̄.260.&.fra consi.73.p to ... nem q̄ adea que

nes fingāt impossibile:cū impossibile sit nō natū,esse natū:& mortuum esse viuum:& non factum:esse factum.ar.j.de reg. iur.l.verum.&.l.si ita quis.s.de euic.& de ver.obli.l.si homo mortuus.ergo &c.Sol.gloss.j.de solu.l.sub conditione.circa fi.primę gloss.hic fatetur,ꝙ fingitur impossibile: sed hoc est falsum:vt dixi diffiniendo.dic ergo,ꝙ fictio fingit hoc,quod est possibile[a] secundum naturam,extra hos terminos de quibus loquimur.In simili tamen vide exemplum in adoptione, quę est fictio inductiua:cum per eam inducatur fictus filius, illa imitatur naturam:debeo enim adoptare eum,qui sit eius ætatis,cuius ætatis possibile esset me habere quendam alium naturalem filium. Secundum enim naturam impossibile est. ꝙ ille qui est filius alterius:sit meus.tamen est possibile me habere similem filium:& ideò procedit adoptio.Sic ītelligo de eo,qui fingitur viuere:nam possibile esset in rerum natura,ꝙ hodiè viueret:& homo similis sibi,& eiusdem ætatis hodie viuit.sed si esset impossibile ipsum viuere,vel aliū similem, q̄a ex quo est mortuus,transierunt ducenti anni fortè:tunc per fictionem non posset fingi.Sic intellige dictam.l.bello.&.§. sed si in bello.Et ꝙ ita loquantur illæ leg.patet:quia ibi pater mortui superuiuebat:ergo filius,vt iunior viuere posset,secū

28 dum naturam in similibus.¶ Et aduerte,† ꝙ prædicta procedunt in hac fictione inductiua,quæ non requirit duo extrema.Idem in fictione priuatiua.Sed in fictione translatiua,seu extensiua,quæ duo extrema requirit:extremum à quo,debet esse verum in essentia:extremum ad quod,sufficit esse verum secundum possibilitatem:de qua in hac fictiōe diximus.&.s. declaratum est.Et sic patet glo.in.l.sub conditione.quæ loq̄tur de fictione transiatiua,& dicit extremū ad quod impossibile esse:malè dicit:imò est possibile eo modo,quo.s.dixi.

29 ¶ † Item quæritur circa prædicta,vtrum ista fictio fingat circa ea,quę sunt meri iuris[b]? R̄n̄.ꝙ ista fictio regulariter non fingit circa ea,quæ sunt iuris.Fallit rōne contrarietatis,vel repugnantiæ iuris.Non mireris de responsione,quæ est iuridica. Hoc sic probo: aliquem esse sui iuris,vel in patria potestate, est iuris:vt insti.de pa.po.§.j.Aliquem esse legitimū,vel non: est iuris.Non enim ab ipsa natura hoc introducebatur: vt in aut.quib.mo.na.effi.legi.§.liceat igitur.co.vj.Item esse seruū, vel liberū est iuris:vt.s.de sta.ho.l.iiij.Pone ergo:lex ex certa causa,vult filiū in ptāte facere sui iuris:filium non legitimum vult facere legitimū:& seruū liberum,pōt ne hoc facere? certè

c sic,tn̄ nō secūdū fictionē:sed secūdū ipam purā veritatē:[c] quia verè erit sui iuris,vel legitimꝰ,vel liber.sic loquitur in aut.cō sti.quæ de digni.per to.colla.vj.posita.C.de episco.& cle.sup l.sacrosan.sic in aut.qui.mo.na.effi.le.col.vj.& q.mo.na.effi. sui.col.vij.De seruo,qui efficitur liber.Patet:qn̄ p leg.repræ-

30 sentatur libertas.C.si mā.ita fue.alie.l.j.cū ibi not.Hoc† autē esse verū ostēdit [redacted] per rationē ex æquitate,& in subsidium sunt introducta:vt est fictio inductiua. [redacted] tunc demū recurritur cum alia remedia cessant: vt.s.de mino.l.in causæ.de pręscri.ver.l.quoties.de ope.no.nū.l.in prouinciali. cū si.Idcirco in his,quæ facti sunt,& non sunt iuris,secūdū veritatē,nō possunt facere,ꝙ sint.Ideò vbi est æquitas ad fictionē recurritur:sed in his,quæ sunt iuris,ius multum pōt circa ea,quę secūdū veritatē potest inducere.Iō non recurritur ad fictionem.Nam cessat æquitas.Pro hoc etiā optimè facit.l.si vnus.§.pactꝰ.ff.de pact.inducendo prout dicā.j.circa fictionē priuatiuā.Ad hoc etiā,ꝙ ea quæ possunt fieri secūdū veritatē nō possunt fieri secūdū fictionē.Facit optimè.s.de cōdi. insti.l.q̄a ratio.& si fortè dubitas ī aīo tuo:q̄a lex fingit stipulationem,q̄ est iuris:collige responsionem ex his:quæ dixi.s. proxima.q.¶ Dixi.ꝙ hoc fallit ratione contrarietatis.Ecce, lex vult,ꝙ filius in castrensibus illud possit,ꝙ potest homo sui iuris.Certè lex facit,ꝙ habeatur loco patrissa.& sic secundum fictionem,vt.j.de castrē.pec.l.pater militi.§.si seruꝰ.Melius facit.s.ad Ma.l.ij.& hoc ideo,quia cum quo ad alia sit in potestate,nō potest facere,ꝙ verè sit sui iuris quo ad alia propter repugnantiam:vt.j.de reg.iur.l.vbi repugnantia.Et ne eadem persona eodem respectu diuerso iure censeatur:vt.l. eum qui ædes.j.eo.& tunc exemplum potest poni.C.de iure aur.an.l.ij.licet illud limitetur per aut.ibi positam.Itē dixi: fallit propter repugnantiam iuris.hic casus patet.s.de vsufr. ea.re.quæ vsu consu.l.ij.& insti.de vsufru.§.constituitur.Vsu

31 fructus† enim est iuris:vt.l.j.s.de vsufru.&.s.de re.di.l.j.in fin. & insti.de re.cor.& incor.§.j.licet gloss.s.de verb.ob.l.ij.in glo.quæ incipit,qui viam stipulatur.&c.dicat seruitutes esse facti,& malè:vt ibi dixi.Quod examino.C.de vsufru.l.corruptionem.circa princi.Et licet sit iuris in casu dictæ.l.ij.ius nō potest constituere verum vsumfructum,propter iuris repu-

32 gnantiam:constituit ergo fictum.¶ † Quęrendum etiam est, nunquid ista fictio fingat super his,quę sunt simul iuris & facti? Respondeo ad hoc: quia licet in his:quæ sunt meri iuris: regulariter non fingat:tamē in his,quę habēt misturam facti, suadente equitate,succedit fictio prædicta:cum illud tantum facti,quod habet à iure,verè non possit induci.Hoc probant exempla ista.Ecce,stipulatio est iuris:vt in.l.si vnus.§.pactꝰ. tamen habet aliquid facti:quia oportet,ꝙ præcedat interrogatio & sequatur responsio:vt.j.de act.& obli.l.obligamur. §.verbis.& de verb.ob.l.j.& fictio ex æquitate stipulationē inducit,vt.d.l.j.in princ.&.C.de rei vxo.ac.l.j.&.s.de ado.l. his verbis.cum si.Item sententia est iuris:tamen habet quasdam solennitates,in quibus requiritur factum:vt.C.de sentē. ex peri.reci.l.j.Et eas ex equitate lex fingit:vt.s.de fideicom. lib.l.cum quasi.§.si plures.Ius fingit vēditionem,& quasi vēditione facta dat actionem ad pretium:vt.l.alieno.§.fin.de fideicom.lib.& venditio est facti:vt.l.consilio.§.fi.s.de cura.furio.Et etiam iuris:vt.l.ex hoc iure gen.ff.de iusti.& iur.& ibi gloss.tangit,& doct.plenius.Item ius fingit possessionem,vt C.de do.l.quisquis.Et no.s.de pig.ac.l.solutum.§.solutam. Et omnis possessio est iuris,licet habeat aliquid facti,quādoque plus,quandoq; minus:vt dictum est.Et ꝙ pariter fingat circa possessionem & contractum,habes gloss.j.eo.l.Celsus. ante fi.mag.gloss.Plura alia exempla possent dari,quæ inuenire laboriosum est potius,q̄ subtile:prout dicit gloss.s.solu. matri.l.j.Et prędicta vera,quando illud tātum facti,quod ad illum actum requiratur non adest in veritate.Si autem factū adesset propter adminiculum iuris,non recurrimus ad fictionem:sed id habemus secundum veritatem.ar.eorum,quæ supra dicta sunt,nisi contrarietas,vel iuris dispositio repugnaret:vt dictum est.Et per ista,multæ.q.possunt solui.¶ Pono vnam gratia exempli:præmitto tamen,ꝙ est opi.quorum

33 dam,† ꝙ si statuta simpliciter loquuntur,debent intelligi de his,q̄ sunt vera secūdū veritatē nō de his,q̄ sunt vera secundū fictionem.& hoc illa ratione:quia statuta non recipiunt interpretationem extensiuam.Sed certè interpretari ad fictum & improprium,esset extendere:ergo &c.Inhærēdo verbis Dy. in.l.j.j.de ver.sig.&.l.cōstitutionibus.j.ad municipales.&ꝙ illud,quod est verū secūdum fictionem,non contineatur verbis legis nisi exprimatur:videtur text.& gl.in.l.iij.§.hæc verba.s.de neg.gest.& ibi gloss.quæ incipit.imò videtur.hoc tamen non credo simplicitur verum.Modo non examino.Sed

34 posito,ꝙ sit verum† pręmitto aliud.s.ꝙ ciuitates possunt sibi facere statuta,per quem modum illi,qui non sunt ciues,efficiuntur ciues:vt.j.de verb.sig.l.ædificia.& ibi nota.facit.s.de sta.ho.l.in vrbe.& hoc etiā dico extra modos,qui ponuntur

35 in.l.ciues.C.de inco.Pone† ergo,statuit ciuitas,ꝙ nullus possit effici ciuis: nisi de voluntate maioris consilij ipse præsens in cōsilio recipiatur,vt alij ciues.Modò factum est posteà ibi statutum,quod Florentini habeantur pro ciuibus: nunquid

d ergo statuta loquentia[d] de ciuibus,habebunt locum in florentinis? dicunt quidam,quòd non:quia cum non sint effecti ciues,non comprehenduntur in verbis statuti.Præterea, aliud

e est esse ciuem,aliud est haberi pro ciue,[e] vel loco ciuis.Pro hoc inducebat.Iaco.de Are.infrà de adulte.l.si maritus sit in magistratu.§.primo.versiculo quod si quis.Pro hoc videtur glos.infrà de verb.signi.l.merces.Tū verò ex prædictis latius dicas.Nam licet constitutio ciuiūm iuris sit:tamen aliquid facti habet tam de iure communi:vt.d.l.ciues.de inco.quam etiam de forma dicti statuti: Aut ergo illud factum,quod requiritur,non intercessit,puta:quia non fuerunt pręsentes recepti:& tunc habes necesse dicere eos ciues secundum fictionem,nō secūdū veritatē.Aut illud factū fictū,ꝙ requiritur,intercessit:tn̄ in reformatione continet,ꝙ habeat ꝓ ciue talis,q̄ erat præsens in cōsilio:& tūc aut dicit,ꝙ habeat pro ciue quo ad quædam

[handwritten:] ibi modo non examino vj.e̊ eund. in l. omnes populi ff. de iust. ... 62

a ad quædam tātum. & est ciuis secūdū fictionē: arg. d. l. ij.ª s̈. ad
Mace. Aut dixit, ꝙ habeatur pro ciue quo ad omnia. & tunc
erit ciuis secundū veritatē: arg. eorū, q̄ supra dicta sunt. ¶ Et
36 si† opponis mihi, ꝙ ista oratio habeatur pro ciue &c. deno-
tat fictionē: vt. l. iure ciuili. s̈. de cōdi. & demō. & s̈. dixi. Rñ. ꝙ
denotátia fictioné, & improprietatē, si apponant̄ in lege iux
ta id, ꝙ pōt esse verū secūdū veritatē & proprietatē, magis di
cunt̄ verba ꝓprietatis & veritatis expressiua, quā improprie
tatis vel fictionis significatiua: vt dicimus de verbo, quasi. s̈. so.
ma. l. fruct⁹. j. de iniu. l. sed & si vnius. §. ꝑtor ait. facit. s̈. de trās.
37 l. j. ¶ † Quartò principaliter quærit̄, quid sit fictio priuatiua?
respō. est in re certa existenti possibili non existente à iure fa
cta assumptio. Existēti, dixi ad differentiā fictionis inducti-
uæ, quæ requirit rem non existere: vt vidistis. Item qui ponit
priuationē, ponit habitū: vt. l. decē. j. de verb. obl. & l. nā & si.
ver. post defectū. s̈. de iniust. te. Itē si verè res nō esset: tūc esset
veritas nó fictio. pro non existēte. &c. Istud dixi ad differen-
tiam fictionis trāslatiuæ, quæ fingit rem, quæ est, alio modo
esse, quā sit, de qua. j. videbimus. Cętera expone: vt. s̈. in diffi-
38 nitione generali. ¶ Modò quærit̄ † circa hanc fictionē, vtrum
fingat circa ea, quæ sunt meri facti? Rñdeo, ꝙ sic, suadēte ęqui
tate. Fingit enim eū mortuū, qui est in monasterio, licet verè
viuat: vt. C. de epis. & cle. l. Deo nobis. & hoc ne à diuinis pro
pter secularia auocet̄. Fingit dānatū in metallū, & in insulā de
portatū esse mortuos, licet verè viuant: vt. s̈. de bo. pos. con-
tratab. l. j. §. pe. s̈. pro socio. l. actio. §. publicatione. cū si. Et in
qualibet parte iuris, quoties verè viuētē habet pro mortuo:
vt. j. de reg. iur. l. antepe. Itē eū, qui est cōcept⁹ & natus, fingit
nō natū, neq; cōceptū: vt. s̈. de lib. & posth. l. Titius. §. Luci⁹.
& ibi no. Idē. de eo, qui nascit̄ mortuus: vt. j. de ver. sign. l. qui
mortui. de reg. iur. l. si quis pręgnātem. & ibi not. & s̈. quādo
39 di. lega. ce. l. is cui. &c. ¶ Sed cōtra prædicta instatur. † nam ꝙ
factū est, nulla constitutione iuris, potest fieri infectū: vt. d. §.
factæ. & in aut̄. de ęqua. do. §. j. col. vij. Solu. nō pōt fieri infe-
ctum verè: sed pōt fieri, ꝙ habeatur pro nō facto: & sic fictè.
& ita no. gl. j. de reg. iur. l. verū est. ¶ Secūdò instatur, qa secū
dū hoc fingit impossibile. Nā impossibile est factū nō esse fa
ctum: vt. d. l. verū. Sol. accipe possibile eo modo, quo. s̈. dixi.
& non obstat. Tertiò instatur, ꝙ in exemplis prędictis nō fin
gatur ex æquitate, sed ex odio delicti: vt patet in deportato,
40 & dánato in metallū. Sol. † certè in delinquētibus est ęquitas
eos sic puniri: & ex æquitate punit̄. Casus est. j. de iniur. l. non
41 solū. §. j. & ibi no. de sepul. viola. l. quæsitū. &c. ¶ † Restat vi-
dere, quid de his, quæ sunt meri iuris, vel sunt iuris, & facti:
vtrū hæc fictio circa ea fingit? Respon. regula est, ꝙ non fallit
ratione contrarietatis, & repugnantiæ iuris. Istā exceptionē
declarabo ponendo regulā. Probo per casum in. l. si vnus. §.
pactus. in prin. s̈. de pac. ¶ Aduertite, qualiter induco. Vos
debetis scire, ꝙ ius quādoq; tollit aliquid ipso iure: & tūc est
verū tollere secundū veritatē. Quādoq; tollit aliquid ope ex
ceptionis: & tunc est tollere non verè, sed secūdū fictionē. Nā
verè habet ius, sed habere nō videtur: vt. j. de reg. iur. l. nō vi-
det̄ cepisse. in prima charta. Hinc enim est, sicut omnis fictio
nititur ęquitate, vt suprà dixi & dicā: sic oīs exceptio nititur
æquitate: vt. s̈. de doli. excep. l. qui ætate. & ibi nota. Modo sic
dico, pactum liberatoriū de non petendo est meri facti: nec
enim ibi requiritur iuris solennitas: vt inde aliqua obligatio
nascat̄: vt no. in. d. §. pactus. Nec curo, si dicis: imò oritur obli
gatio: qa pars tenetur naturaliter nō petere: vt. j. dicam. Quia
ergo primum pactum est meri facti: per alud pactum ius non
poterit facere, ꝙ tollat̄ secundū veritatē: qa facta tollere non
potest: vt in. §. factæ. & in aut̄. de æqua. do. §. j. Sed quia ęquū
est tolli: tollit eo modo, quo pōt. s. per replicationē, & sic per
fictionē. Sed stipulationes sunt iuris, & habēt aliquid facti: vt
suprà dixi. ~~Itē pacta de non petendo sunt facti, & etiā iuris.~~
~~Nam iuris adminiculū requiritur, vt obligatio inde nascatur~~
~~quæ est iuris; vt insti. de obliga. in pri.~~ ideò ~~per aliud pactū~~
& per aliā stipulationē tollit̄, nō secūdū fictionē: sed ipso iure
& secūdū veritatē. Et hoc vult dicere tex. in. §. pactus. si bene
aduertatur, quicquid glo. & doct. ibi dicant. ¶ Pro istorum
42 † declaratione, primò quæro: suprà proximè dixi circa fictio
nem inductiuam, ꝙ in his, quæ sunt iuris & facti, procedit fi-
ctio: sed in his, quæ sunt iuris tantum, non: quæ est ratio? Rñ.
quando ad aliquem actum duo copulatiuè requiruntur, affir
matiuè loquendo ad eius veritatem requiritur vtrunq;: sed
negatiuè loquendo ad eius falsitatem, sufficit alterum abesse:
vt. l. si is qui ducēta. §. cum ita. & §. vtrum. s̈. de reb. dub. Ecce
exemplum. Titius & Seius currunt. ad veritatem istius requi
ritur, ꝙ vterq; currat. Ad falsitatem, sufficit alterum non cur
rere. Modò ad propositum in his, quæ consistunt in facto &
iure, ad eorū veritatem & potestatem requiritur & factū &
ius. Id ꝙ est iuris introducitur sine fictione: id ꝙ est facti, non
potest introduci verè per ius: & sine eo fieri non potest. ideò
recurrimus ad fictionem: & hæc inductiua. Sed ad eius actus
remotionem, seu priuationem, sufficit alterum abesse. nam si
mouetur ius, quod à iure potest fieri secūdū veritatē: & totus
actus est remotus: & tunc nō est necesse postea recurrere ad fi
ctionem, per quā remoueatur factū. Ex his patet, ꝙ loquor
de eo actu, q̄ consistit in facto & iure, adeo, ꝙ vnū sine altero
non posset consistere. Et ideò si opponis de pacto de non pe
tendo, ꝙ obliget quē naturaliter non petere: & sic habet ali-
quid iuris. Respon. de hoc non curo: qa & sine illo effectu pa-
ctum cōsistit, & operatur secūdū suos alios effectus. Loquor
enim de pacto, prout est facti, separato & segregato ab illo
43 iure obligationis. ¶ † Sed contra prædicta instatur: qa acce-
ptilatio est iuris: & tamē acceptilatio non tollit acceptilatio-
nem ipso iure: vt. d. §. pactus. & no. ibi. in fi. ij. gl. mag. Respō.
illud est propter iuris repugnantiam: Nam acceptilatio indu
cta est, vt obligationē extinguat, non vt eam resuscitet. Esset
ergo contra ius, si operaretur contrarium effectum: vt. l. cum
tale. §. falsam. s̈. de condi. & demon. & delega. j. l. legata: vt ibi
dicitur. Eadē est respōsio in obliga. dolo, vel metu factis, quæ
non tolluntur ipso iure: sed ope exceptionis, propter iuris re
pugnantiam. Nam cū contractus inspecta sui forma. habeat
omnia essentialia, puta interrogationem præcedentem, res-
ponsionē subsequentē, rem habilē ad promittendū. & etiā cō
trahentes habiles: esset cōtra ius, si inde actio nō oriretur. sed
qa considerata qualitate extrinseca. s. dolo. & metu, hoc esset
iniquū. & inconueniens: Ius per quandā fictionē subuenit, vt
habeatur perinde acsi non esset. & ideò parat exceptionem
doli. & metus. & similes. secūdū Pet. vt tangit Cy. in. d. l. non
dubiū. in. vij. opp. C. de leg. & plenius per eundē. C. vt act. ab a
hære. & contra hær. l. j. ante fin. & de rescin. ven. l. ij. in pe. q. li
cet glo. aliter dicat in. d. l. non dubiū. & Dyn. in. c. quæ contra
ius. extrà de reg. iur. lib. vj. Eadem est responsio ad. l. an inuti
lis. §. acceptum fieri. & l. si acceptolatū. j. de accep. Nam ibi
acceptilatio non tollit ipso iure alios contractus, qui sunt iu-
ris & facti, propter repugnātiam iuris. quod non patitur: vt
id, ꝙ non est verbis cōtractū, verbis tollatur: nisi facta prodi-
ctione, q̄ fit per nouationē: vt insti. quib. mo. tol. ob. in princi.
& §. est autē. & ibi not. Eandem rationem reperies vbicunq;
actio per exceptionē eliditur. Item cōtra illud instatur. Nam
circa contractus ius fingit priuando, habendo contractum fa
ctum pro non facto: vt. d. l. no. & de pactis. l. pacta, quæ con-
tra. Sol. ibi non est fictio, sed veritas. Nam in veritate contra-
ctus nullus est: vt ibi patet: licet ius non possit facere, ꝙ illa
verba inter contrahentes non intercesserint. Facit tamē ꝙ illa
verba, vel illi actus verè non sint cōtractus. & hoc, quia iuris
adminiculum, quod in eis requiritur, deficit, vt ibi patet. Fa-
teor tamen, quòd Azo in prin. suæ summæ super rubrica in-
cip. materiā ad. C. videtur dicere, ꝙ illud in. d. l. procedit per
fictionem legis, ꝙ non est verū: vt ex prędictis patet. Et vide
ꝙ Azo ibi not. Nam infinita exempla ibi ponit in materia fi
ctiōis, q̄ hic captare poteris: vbi expedire videbis. ¶ Quintò
principaliter quæritur, quid sit fictio translatiua, siue exten-
siua? respon. ꝙ est in re certa vno modo existenti, pro existēti
alio modo possibili, à iure facta assumptio. Ista verba non
egent expositione. Patet enim ex prædictis. Et istam fictio-
nem reperio, vt plurimum circa quatuor. Quandoq; rem,
seu actum transfert, seu extendit secundū fictionem de vno tē
pore ad illud tempus. Quādoq; de vna persona ad aliam per
sonam: quandoq; de vna re ad aliam rem: quandoq; de vno lo
co ad alium locum. de quibus fingat. Item cum hæc species
fictionis requirat duo extrema habilia, vt dictum est, super
44 qualibet habem⁹ videre materiam extremorum. ¶ † Ad pri
mum, cum fingit de tempore ad tempus, dico: quòd potest
fingere super his, quæ sunt meri facti. semper intelligas æqui
tate suadente, & propter iuris ministeriū, vel effectum, vt di-
ctum est. Exemplum, vt aliquem retro mortuū, vt in fictione
Corne. Retro fuisse in ciuitate iure postliminij. Retro pecu-
niam esse solutā: vt. l. solutionem. j. de sol. Retro occisum, qui
hodiè moritur: vt. s̈. ad. l. aquil. l. huic scripturæ. §. pen. & l. ait
lex. Retro damnum datū, quod hodie patitur: vt. s̈. de damno
infec. l. damni. §. Sabini. plura alia exempla possent inueniri.
45 Itē fingit † circa ea, quæ sunt meri iuris: vt retro in potestate
fuisse: vt insti. quib. mod. pa. po. sol. §. si ab hostibus. Item re-
tro infamen esse: vt. s̈. de his, qui not. infa. l. furti. §. j. Et hoc
ideò: quia ius non potest facere secundum veritatem: vt fue-
rit, quod non fuit. Idem in omnibus iuribus hęreditarijs, quę
competunt hæredi adita hæreditate: vt. s̈. tit. j. l. cum hæredes

a ¶ Ar. d. l. ij. & bene probatur. in. l. ij. in prin. iuncta gl. C. de iure aure. an. Adde tamen, ꝙ si statutum dispone ret talem ciuilitatē trahi retro: quo ad illud non posset esse veritas: sed fictio, per ea, quæ hic, & s̈. no. sunt. & adde Bal. in. l. si non speciali. in pe nul. col. C. de test.

OOO

vbi quæ est ratio scilicet quare fictio inductiua habet locum in his quæ consistunt in iure & in facto fictio autem priuatiua non habeat locum

in prin.& finguntur competiisse à die mortis:vt.s. de acquir.
hære.l.hæres quandoq;.& de stip.seruo.l.si ex re.§.fi.&.j. de
reg.iur.l.omnis hæreditas.&.l.omnia ferè. Idem in dominio
rei purè legatæ, ꝙ verè est legatarij à die aditæ hæreditatis:fi-
ctè fingitur retro fuisse à die mortis:vt.l.à Titio.in fi.j.de fur.
& ibi not.de leg.j.l.si tibi homo.§.cum seruus.& ibi no. facit
46 ꝙ no.de condi.insti.l.si quis ita hæredi.Itē† fingit in his, quę
sunt iuris & facti:vt in cōtractibus celebratis sub cōditione:
vt.s.de peri.& cō.rei ven.l.necessariò.§. ꝙ si pendente. aliâs
est lex qui po.in pign.ha.l.potior.§.j.&.l. qui balneū. Plura
alia exempla potes colligere ex.l.qui res.§.fi.in fin.§.& ꝙ ibi
no.j.de sol.¶ Prædicta vera sunt in conditione casuali, secus
in conditione potestatiua[a]:qa tunc existente conditione non
trahitur retro.Nam deficit æquitas:cum in sua potestate fue
rit ante implere.hoc probat.d.l.potior.in prin.&.§.j.Itē hęc
47 vera in cōtractibus cōditionalib⁹:secus† in legatis cōditio-
nalibus.Nam adueniente cōditione, legatū non trahitur re-
tro ad tempus mortis,vel aditæ hæreditatis,casus est.s. de ex
cep.rei iud.l.si mater.§.candē.&.s.ad Sil.l.j.§.serui appella-
tione.In contractibus enim retrotrahitur quo ad omnia,quę
habuisset,si contractus fuisset purè celebratus : & sic quo ad
cōmoda,& incōmoda.vt.d.l.necessariò.§.ꝙ si pendēte.Quo
ad dominiū verò retro nō trahitur in contractibus:qa si con-
tractus fuisset celebrat⁹ purè hic,ex solo cōtractu non habuis
set dominiū sine traditione possessionis corporalis,secūdùm
Pet.in.d.§.eandē.sed in legatis habuisset dominiū statim à die
mortis,vel aditæ hæreditatis:& tamē adueniente conditione
nō trahitur retro,quo ad dominiū:vt.d.§.eandē.Probatur.s.
de vsufru.leg.l.Sempronius Attalus. Item nec quo ad vsum
fructū trahitur retro:vt.s.ad Treb.l.mulier.§.alia. plenè not.
in.l.in fideicō.eo.ti.Patet ergo, ꝙ in legatis retro nō trahitur.
Ratio differentiæ est propter voluntatem testatoris.h.d.§.
alia.Sed hoc fallit fauore hæredis quo ad falcidiam:vt.l. in ra
tione.§.j.ad leg.fal.Nec huic dicto contradicit.C.communia
de leg.l.fi.§.si autem sub conditione.qa ibi nil retro fingitur
circa legatum,si bene inspiciatur. Sed huic dicto contradicit
ꝙ no.Dyn.extrà de reg.iur.c.j.in vltima.q.lib.vj.Sed dico,ꝙ
inquantum ibi loquitur de legato cōditionali, malè loquitur
propter iura prædicta.& iura per eum allegata ibi loquūtur
in contractibus,vel institutionibus hæredum:vbi aduenien-
te conditione retrotrahitur,ne pro parte temporis videatur
decedere intestatus.Item huic dicto videtur contradicere, ꝙ
no.glo.de cadu.tol.l.j.§.cum igitur.vbi dicit, ꝙ legatū in diē
adueniente die retrotrahitur.Sol.illa glo. loquitur quantum
ad obligationem,quæ retrotrahitur per fictionem:sed in hoc
malè dicit,qa ibi nulla est fictio cum in veritate sit contracta
obligatio à die conditionis:cum certum sit debitum iri: vt ibi
no.per Cy.Si verò vellet glo.dicere, quòd quantū ad domi-
niū retrotraheretur,diceret contra casum.l. Sempronius At
talus.s.de vsufru.le.Teneo ergo, ꝙ in legato cōditionali re-
tro non trahitur. Ad hoc facit ꝙ not.j.de verb.obli.l. si filius
48 fa.¶ Et ex dictis† verbis reddunt multę rationes alibi nō red-
ditæ perfectè per glo.Ecce.l.si filius.in princi.j.de verb.obl.
dicit, ꝙ quo ad acquisitionē inspicit tēpus interpositæ stipu
lationis.Illi leg.cōtradicit.l.quidam cū filiū.§.fi.eo.ti.&.j. de
fideiusso.l.si debitori deportatio.§.j.&.s.man.l.si verò non
remunerandi.§.si filio.quæ leges dicunt, quòd quo ad acqui
sitionē inspicitur tempus existentis cōditionis.Glo.in.d.§.si
filio.dicit, ꝙ in lege hic secūdò alle.inspicitur ideò tēpus exi
stentis conditionis:qa etiā nullo pręcedēte contractu ipse fi-
lius ageret.Sed ista ratio nō est fortè bona. Nam tunc proce-
deret,cū ageretur actione descendente ex numeratione : sed
in illis casibus descendit ex primo contractu:vt.l. si ita fuero
stipulatus.§.j.&.l.cum enim.j.de noua. Et ideò videtur debe
re quæri patri,qui habebat filium in potestate,tempore con-
tractus.Melior ergo est ratio, ꝙ in.l.si filius fuit conditio ca-
sualis,quę trahit retro:& sic quęrit patri.In cōtrarijs fuit con
ditio potestatiua,quę nō facit obligationē retrotrahi:& ideo
quæritur ipsi filio;vt patet ex prędictis.¶ Ecce alia. in cōtra
ctibus sub conditione casuali inspicitur tempus contractus,
quo ad acquisitionem:vt dixi:sed in legatis inspicitur tēpus
existentis conditionis:vt.j.de regu.iur.in.l. quæ legata. vt.s.
quando di.leg.ce.l.si vsufr.in fi.C. de condi. inser.l.si vxor.
cum si.Quæ est ratio?dicit glo.in.d.l.si vxor.qa in contracti-
bus versatur opera filij:secus in legatis. Hæc ratio nō est ge-
neralis.Pone, ꝙ promissum est filio ex causa donationis : vel
promissum est notario nōīe suo,ita ꝙ nullū ei⁹ officiū interue
nit :acquiretur ne filio si cōditio existat eo emācipato? durū
esset dicere,& sine lege .dic ergo ꝙ ratio est:qa in legatis non
trahitur retro:secus in contractibus vt dictum est.de his dice
bam.j.de stipu.seruo.l.fi.& de reg.iu.l.quę legata. vbi de hoc
49 per glo.Sed dicetis vos† istę sunt truffę.nam hæreditatis adi-
tio retrotrahit ad tempus mortis vt dictū est:tamē quo ad ac
quisitionē inspicitur tēpus aditę hæreditatis:vt.C.de iure de
libe.l.nō est dubium.& instit.de hære.insti.§.alienus. Sed rñ.
ista regula ꝙ retrotrahitur non est semper vera.vt in regu.iu
ris.oīa fere.& ibi nota.d.l.hæres qñq;.de acq.hære. Prætereà
ratio quę fuit introducēdę dictę fictionis in hęreditate hic ces
50 sat:vt.j.dicet. ¶ † Ex his cū assiderē in hac ciuitate dicebā &
respondebā ad quęstionē mihi occurrentem. Quidā propter
maleficiū fuit condēnatus in centū: ꝙ si dictā codēnationem
non soluerit intra decē dies postq̃ venerit in fortiam cōmu-
nis ꝙ amputetur sibi lingua.iste fuit captus & intra decē dies
non soluit cōdemnationem. accidit ꝙ tunc fuit statutū hic ꝙ
omnes exbāniti retro ꝑ oīa siue ī ęre siue in persona,possent
rebāniri soluta certa quātitate.Iste existēs ī carcerib⁹ soluit il
lā quātitatē & petebat se rebāniri:dubiū erat,qa inspecto tpe
condemnationis,& banni,poterat rebāniri:inspecto tēpore
cond[illegible]tionis existētis,nō poterat rebāniri: dubitatur quid
iuris.& quia nos loquimur de sententia:dubitatur,vtrū ęqui
paretur contractui, & sic trahat :vel legato vt retro nō tra
hat. lex videt æqparare vtriq;:vt.s.de manu.l.seruus hac lege
Dicebā,si esset cōditio casualis,æqparet cōtractui : sic retro-
trahat.ar.l.j.§.biduū.j.qñ appel.sit.Et qa hoc casu benignior
interpretatio:tñ in ꝓposito cū esset cōditio potestatiua, dice
bā non debere retrotrahi ꝓpter ṕdicta:& sic ipsum non pos
51 se rebanniri tanq̃ post tempus condēnatum. † Pro me etiam
faciebat:qa istud tale beneficiū quodāmodo abolitionis, nō
videtur porrigi ad eos,qui sunt in carceribus tēpore facti sta
tuti.argu.j.de custo.reo.l.ij.post princi.&.j.ad Tur.l.Domi-
tianus.vbi hoc consueuit dici per doc.hoc tamē vltimū non
examino,sed relinquo sub dubio:qa nō est sub nostra mate-
52 ria modò.¶ † Secundò restat videre,de natura extremorum:
& de hoc est dictum satis circa cōtraria.Nam requirunt duo
extrema habilia.Nam extremū à quo,debet esse habile essen
tialiter:extremū ad quod,debet esse habile potētialiter. & si
ꝙ deficit,ista fictio nō procedit.Exempla pone:vt dictū est.
53 ¶ Pono † aliud exemplum,vt examinē quædā subtilia. Ecce
secuta aditione res fingitur retro fuisse legatarij:vt dictū est.
Pone ꝙ seruus ante aditā hæreditatē legatus,est occisus:vtrū
tunc secuta aditione retro fingatur fuisse legatarij : vt sic sibi
cedatur actio?certè non.Nā vltimū extremū à quo,deficit:se-
cus si seruus esset vulneratus:quia tūc extremū nō deficeret.
Casus est in.l.huic scripturæ.in princ.s.ad le.aquil.Et hæc est
ratio illius lectu.quam ponit Cy.in.l.vltima.in.ij.q.C.de sen
ten.pas.Vides ergo secūdū prædictū exēplū, ꝙ super re per
empta nō cadit ista fictio. ¶ Sed cōtra istud opp.de casu leg.
s.de rebus dub.l.quædam sunt. in fi. vbi super pecunia con-
sumpta retro fingitur.&.s.ad legem falc.l.in ratione.§.j. vbi
super seruo mortuo fingitur retro.Solu. Istud non tangunt
doc.Ego sic dico:aut fictio ista fingit retro aliquid esse:& tūc
non requiritur rem extare:vt ibi dixi.Aut aliquid retro non
esse:& tunc nō requiritur ipsum extare.Ita loquunt contra-
ria.Nam in veritate res est legatarij à die aditæ hæreditatis:vt
dixi.Aut ergo legatarius agnouit legatū:& tunc nō loquitur
de fictione.Aut repudiauit:& tunc fingit retro res fuisse hæ
redis.ita loquitur.l.quędam.in fi.&.l.in ratione.§.j.ad legem
falci.Nam pendente conditione,res legata est verè hæredis.
Aut ergo cōditio deficit,& non egemus fictione.Aut condi-
tio extitit,& tūc fingitur retro non fuisse hæredis.Ratio autē
huius solu.est ista:quia ad fingendum non esse retro habile,
& æquale ac conueniens extremum est non esse:secus ad fin
gendum esse:sicut vides in fictione Cornel. quæ fingit retro
non esse:cum fingit mortuum.& habile extremum est nō es-
se:id est,mortuum esse.Sol.Ista videtur esse contra casum.l.
penul.s.de suis & legi.solu.Primus casus illius.l. non obstat.
quia filius patre capto interim verè est sui iuris:vt not.instit.
quib.mo.ius pat.po.solu.§.si ab hostibus.& quod tenet Cy.
in.d.l.fi.C.de senten.pas.in secunda opp.Si ergo pater morit
apud hostes,iam mortuo filio in ciuitate,non fingitur,super
statu filij:quia secundū veritatem erat sui iuris.Secūdus verò
casus obstat forti⁹.Nam patre reuerso,filio mortuo,fingitur
retrò fili⁹ fuisse in potestate fictione postliminij.Nō possum
dicere, ꝙ istud contingat propter bona:quia eadem ratione
seruo occiso posset fingi retro fuisse legatarij propter cessio
nem actionis:quod est contra dictam.l.huic scripturæ.s.ad.l.
aquil.Dicendum est ergo sic.Fictio postliminij principaliter
fingit reuersum semper fuisse in ciuitate,& liberum. Illud ve
rò,quod fingit fuisse filium in potestate, ex quadam conse-
quentia vt patet expressè.in.d.§.si ab hostibus.&.C.de cap.
l.j.cum

a ¶ In conditione potestatiua.Quādo conditio trahatur retro ī vltimis voluntatibus & contractibus & quantum ad legatum vide Bald. in l.fi.§.sed quia .C. cōmunia de leg.& per Ang.& Imol. in.l. quęsitum.§.si mihi seruus. de lega.j.scripsi post Imo.hic.

POMATES.
¶ Vide Alexan. consi.xxv.col.vl. vol.iij. vbi dicit ꝑ hoc quod si dono bona mea alicui si mutauero testamē tum,& deinde illa dono purè alteri ꝙ valet secūda donatio nec infrīgit per primam dato ꝙ testamentū mutauerim,& sic euenerit conditio prima.

l.j.cũ ergo pater reuertitur quantum ad suũ principale,fictio habet sua extrema habilia.Cum ergo principale sit fundatum, & validatũ, nõ est mirum si extenditur ad filiũ licet mortuum propter bona.argumẽ.pro hoc.§.de rei vendicatio.l.vtiq;.& quod ibi no.facit.j.iudica.solu.l. si seruus.Item prædicta sol.videtur destrui per not.j. de cap.l.ꝙ si filius.vbi dicit gl.quòd filio mortuo nõ fingitur retro fuisse,vel non fuisse sui iuris. ¶ Illa gloss.turbat spiritum meum:& in ista materia credo eam male loqui,& cõtra rationem legis:vt ex prædictis patet. Aut ergo in.d.l. est litera affirmatiua:& tũc dicit,ꝙ illa ratio est remotiua:vt in fine glo. ponitur.Aut est litera ibi negatiua:& tunc dic,ꝙ non credit̃ retro fuisse sui iuris:licet in veritate fuerit:& hoc quãtũ ad substitutionem pupillarem,vt ibi:secus quo ad alia:vt dicta.l.penultima.in princip.§.de suis & legitimis.Et ratio notabiliter ponitur in dicta lege penultima,in secũda

54 gl. Et prædicta sunt† notabilia ad multa. Primò ad quæstionem glo. in dicta.l.finali.C.de sentẽ.pas.Et si filius capti testatur,& decedat: demũ pater reuertitur:an rumpatur testamentum filij?& gl.dicit, quòd sic:qa fingitur retro fuisse in potestate.Pet.reprehendit glos. quasi fictio non fingat filio mortuo,vt ibi per Cynũ.Tu dic gl.bene dicere, qa fictio super filio procedit ex quadam consequentia:vt.§. dixi.

55 ¶ Secundò † ad aliud de facto nunc mihi contingens. Testator legauit Titio fundũ sub conditione:& adiecit ista verba:quòd si talis conditio extiterit, ex nũc lego Titio fundum talem.Ille Titius pendente cõditione mortuus est: posteà cõditio extitit:hæres Titij petit legatum.Si in testamento non essent illa verba,ex nunc.&c.non esset dubium:sed propter illa verba videtur quod retrotrahatur:& habeatur perinde,ac si cesßisset dies à tẽpore mortis:& sic legatario viuo.& per cõsequens debeatur hæredibus.argumentum bonum pro hoc.§.si certum petatur.l. lecta.§. finali.&.j. de verborum obligationib⁹.l.huiusmodi stipulatio interposita. Dicebam quòd testator posset facere talem fictionem lege permittẽte, per dictas leges.Tamen hic quia tempore mortis cesserit,nõ potest fieri secũdum veritatem.Cum ergo nunc legatari⁹ sit mortuus:& sic vltimũ extremũ sit inhabile:nec fictio procedet:vt ex prædictis patet.Dices tu,istud est verum,si res ipsa esset perempta,secus si persona:qa tunc transit ad hæredes.hic est casus expressus in.d.l.necessariò.§.ꝙ si pendente.Solutio. illud procedit in cõtractibus,in quibus spes transit ad hæredes : sed in legatis secus:vt institu.de verborum obligationibus.§. ex cõditionali.

56 ¶ Venio ad secũdum:† cum fingit de vna persona ad aliam personam. & dico,quòd super his,quæ sunt meri facti, fingit ex necessitate. Nam impossibile est, ꝙ factum vnius, sit factum alterius:imò quòd plus est, factum vnius hominis diuerso tempore,non est idem:vt.§.de cõdi.inde bi.l.si non sortem.§.libertus.& in authen.de instru.cau.§.j.Et ideò qui per aliũ facit,ipse facere videtur iuris interpretatione, seu fictione: vt.j. de vi & vi arma.l.j.§.deiecisse.& ꝙ dicitur.j.de duo.reis.l. nemo. & per Dy.in.c.qui facit per alium.extrà de regulis iuris libro sexto.No.etiam j.de his,quæ in fraudem credi.l.si pater.in gl.super verbo.fecisse.Idem de his,quæ cõsistunt in iure,& facto,prout te refers ad factũ: sed prout

57 te refers ad ius,secus:vt declarabo.In illis† verò, quæ consistũt in mero iure,vel in iure & facto,prout te refers ad ius: vtrũ fingat ista fictio, est differentia inter nuntium & procuratorem.Nam ille, qui facit per nuntium,seu per ministrum,ipse propriè facit.Casus est.C. de vete.iu. enu. l.j.§.omnia.&.§.de manu.vindicta.l.pater.in fin. Licet enim ipse actus manumittendi, prout facti est,qui fit à filio,nõ possit esse factum patris tamen ipsa manumissio prout est iuris.i.ipsa datio libertatis,propriè fit à patre. Sic in eo,qui vendit, vel aliter contrahit per nuntium, vt.l. qui aũt.§.fi.§.de constitu.pecunia.& de contrahenda emptione.l.j.in fi.no. plenè.C.si quis alteri,vel sibi.l.multum.¶ Et si oppo.mihi de.l.si pater j.de his,quæ in frau.credito.vbi loquitur in venditione,quæ sapit aliqd iuris:& tamen ibi est fictio. Respon.quòd ibi loquitur prout est facti. Quod patet ex eo,quòd talem alienationem punit,vt delictum.Vel dic

58 quòd ibi non erat nuntius.Sed† si de procuratore loqueris,hic est differentia inter ea,quæ consistunt,& acquiruntur per actum naturalem : vt dominium & possessio:& ea,quæ per actum ciuilem.Primo casu, idem est in procuratore & nuntio.Semper enim procurator præstat nudum ministerium.casus est.§.titu.j.l.quod meo.§.procurator.quicquid Pet. dicat.C.de acquir.pos.l.j.Facit ad hoc.§.tit.ij.l.ea, quæ ciuiliter. Et ideò dixi,& dico,ꝙ si procurator,vel alius nomine meo mihi acquirit possessionem:ego per eum & propriè & verè possideo,non secundũ fictionẽ. Et ideò dicit.d.l.quod meo.in prin.is possidet,cui⁹ nomine possidetur. Non dicit possidere videtur.Et de hoc est tex.rotũdus.j.de preca.l. cer

59 tè.§.j.Nec† ob.§.de pac.l.ab emptione.& quod ibi no.vbi dicitur,ꝙ vbi quis constituit se meo nomine possidere:quòd tunc non est vera traditio:quia fateor,ꝙ vera traditio,quæ est meri facti,ibi nõ interuenit: nec alterius pedum positio,potest dici mea pedum positio,secundum veritatem.Et ita loquitur ibi.sed possessio prout est ius insistendi rei:vt no.

60 in.l.j.§.ti.j.illa est apud me verè.Si verò loqueris† de his,quæ per actum ciuilem quæruntur,& fiunt:tunc quia in persona procuratoris principaliter fundatur,cum per verba in sua persona concipiat:& de eo in dominum transeat,vel per cessionem,vel vtiliter ex ęquitate:oportet hic dici,ꝙ dominus facere videtur ex fictione,seu interpretatione:vt plenè no.in.d.l.multum.quod plenè probat.d.l. si pater, de his, quæ in frau.

61 cre. ¶ Et ista sunt† notabilia ad multa. Primò ad quæstionem vulgarem. vtrum ille, qui fieri fecit per alium puniatur ex verbis statuti, sicut si ipse fecisset.De hoc pro & contrà.per Cy.C. de accusationib⁹.l.nõ ideo minus.in.q.v. ¶ Tu verò dic breuiter. Aut verba statuti sunt scripta in rem: vt quia dicit pro homicidio.pro tali vulnere,pro tali facto,quis sic puniatur. Et mandans etiã ex verbis tenetur.casus est.j.de adulte.l. hæc verba.&.§. de acq.hære.l.si seruum.§.prætor ait. Aut verba sunt scripta in personam : puta, si quis occiderit: vel si quis tale quid fecerit:vel homicida:& similia.tunc ille,qui fieri fecit,nõ est ille,qui fecit pro priè:nec ille qui fieri fecit homicidiũ, est propriè homicida.vt.§.ad.l.aquil.ita vulneratus.in princ. sed secundũ fictionem,& interpretationẽ dicitur fecisse:vt ex prædictis patet:& sic secundũ verba non comprehenditur in statuto. Pro hoc, quod vi aut clam.l.aut qui aliter.§.pe.& fi.vbi tex.probat distinctionẽ hanc.& secũdũ Iac. de Are. in.d. l.si seruum.§.pretor ait.sequebatur dominus me⁹ in.d.l.hæc verba.& in.l.non solum.in princi.j. de iniurijs.vbi de hoc.Et ad multas alias quæstiones posset induci, quas omitto causa breuitatis.

¶ Nũc videmus materiam extremorum.& certè hic sunt duo extrema.Extremum à quo : dicitur persona,quæ facit.Extremum ad quod extendit̃ seu transfertur:dicitur persona,quę facere videt̃.

62 Dico† ergo,ꝙ in persona quæ facit,& sic in extremo à quo,sufficit habilitas facti:licet non sit habilitas,vel capacitas iuris.Hoc probatur.§.titu.j.l.j.

63 §.cæterũ.¶ Et hoc facit ad.q.† vtrũ inhabilis possit esse procurator ad substituendum habilẽ procuratorem?de quo per Cynum[a].C.de procuratoribus.l.quod quis.& per Io.And.extrà de procuratoribus.capitu.religiosus.in clementinis.dic,vt

64 ibi.¶ De extremo ad † ꝙ:id est de persona, quæ facere videtur:dico, ꝙ requirit̃ habilitas iuris & facti.Oportet enim quod ipse per se possit facere illud,quod alio faciente,ipse facere videtur: secũdum regulam in.l.Labeo.§.j.§.eodem.C.de hæredibus instituendis.l.neq; per se.Hoc autẽ videtur verum,regulariter.Fallit in casibus. quod dic, vt no.j.de furtis.l.is qui opem.vt no.§.eodem.l. Labeo.quod sequitur Dyn.in.c.quod alicui non licet. extra de regulis iuris. libro sexto. dic vt ibi.

¶ Sed contra istud opponitur de.l. vtrum.§. fin. j.ad.l.Pompe.de paricid.vbi ille,qui fieri fecit, punitur ac si fecisset.& sic videtur fecisse : licet ipse facere nõ posset:& sic est inhabile extremum ad quod:nec impeditur fictio.Solutio,si ibi bene aduertatur extremum à quo,est habile essentialiter: extremum ad quod est habile secundum possibilitatem extra terminos,de quibus agitur.in similib⁹ tamẽ:& sic est habile secũdũ extremũ secũdũ

65 iã dicta.¶ Venio† ad tertium,scilicet quãdo fingitur de re vna ad aliam rem. Ecce exempla, si traduntur claues,aliæ res quæ sunt intus, vel inductæ fingũtur traditæ:& hoc prout ad traditionẽ, quę facti est te refers. Ipsa autem possessio,prout est iuris insistendi rei, verè acquiritur. Probatur in tex.in.l.clauibus.suprà de contrahẽda emptione.facit.C.de pericu.& commo.rei vendi. lege secunda.Idem potest dici tradito instrumento, argumento.C.de donatio.l.prima.§. de pactis.l. secunda.& de legatis primo.l.seruum filij.§. eum,

66 qui chirographum.¶ † De quartò,& vltimò, scilicet de loco ad locum,habes exempla in.l. quæsitum.in princip.de legatis tertiò. & quæstiones ibi positas per Dyn.& Iaco.de Are. hic posses recitare.& de fundo instructo.l. quæsitum.§. idem respondit prædijs.& .l. Seiæ.§. Pamphilæ. codẽ tit.&.j.de cap.l.nihil. Et ex his exẽplis circa prædicta sum contentus:ex quibus si pręcedentia intellexisti,satis liquet circa ea,quæ fingit: & patet habilitas extremorum. ¶ Sextò principaliter†

67 quęritur,quę fuerit causa introducendę fictionis? respon.causa fictionis est ęquitas. Cum enim quãdoq; ęquum esset,vt illud,quod est,habeatur perinde ac si non esset:& illud quod vno modo est,

[a] ¶ De quo p Cyn. vtrum procurator inhabilis possit esse habilis ad substituendum procuratorem habilẽ? per Bart. & alios in .l. j.§.itẽ acquirim⁹. §.tit.j.per Bald. in l.j.ff.de procu.per Cano.ĩ.c. post cessionem.de proba. ad fin.per Bald.in l.institutio talis.ff. de condi.instit. & ibi Ang. Io. And. in.c.qñ alicui suo. de reg.iur.libr.vj. in mercu. vbi q̃rit an ille, qui ex defectu ordinis, nomine suo non habet vocem in capitulo possit, vt procurator nomine alterius habere vocem.

habeatur perinde ac si alio modo esset. & hoc nō poterat fieri per ius secūdū veritatem introduxit ius,ex æquitate fictionem:vt quātū ad iuris effectum sit idem,ac si esset in veritate,vt patet ex omnibus exemplis supradictis. De qua æquitate expressè habetur ī tex. dictæ.l.postliminiū.in prin. j.de cap. Præterea, hoc probat̃ ab effectu. Vides enim,ꝙ cessante æquitate fictio cessat:vt.l.qui in vtero.š.de sta.ho.vbi si fauor est ventris, habet locum fictio:vt.d.l.qui in vtero. Cum ventris fauore hoc sit introductū. Pono aliud exemplū,vt soluam nodositatem quarundam legū. Ecce, quādo vnus succedit alteri,ne talis succedēs ex tali vnione patiatur damnū,ꝙ esset iniquum ex ęquitate. lex statuit,ꝙ successio loco solutiōis habeatur:& hoc per fictionē:vt.š.de euic.l. si ei.§.j. sic loquit̃. l. Stichum.§.aditio.ver.aliquando.j.de sol. Pone ergo,ꝙ si successio habetur loco solutionis,hęres meus incurrit damnū. Certè talis fictio non habet locū:qa cessat æquitas,ex qua fuit introducta talis fictio:hic est casus in.l. Vrannius.vers. sed cum duo.j.de fideiu. Itē quid,si successio habetur loco solutionis,hæres lucraretur? certè non habebitur loco solutiōis:qa æquitas ex qua fuit introducta fictio,fuit ne hæres damnum pateretur,non vt lucrum caperet. hic est casus.š.solu.mat.l.si socer.in prin.&.j.de fideiuſ.l.hęres à debitore.§.fi. Ibi em̃ lucraret̃:qa pro actione stricti iuris haberet bonę fidei actionē. Quandoq; si successio habetur loco solutionis,hæres non lucratur,nec dānū patitur: tunc eo inspecto:qa cessat dicta ratio:qa hæres nō damnum patitur:nō dicitur esse loco solutionis: vt.d.l. Stichum.§.aditio.primo responso. Sed eo inspecto,ꝙ æquius est tolli per actum naturalem secundū regulā nihil tam.lex dicit,ꝙ verius est,ꝙ habet̃ loco solutionis:vt.d.l.Stichum.§.aditio.& j.de fideiuſ.l.si debitori. quasi vtrūq; verū sit. sed secūdū verius.sic etiā loquitur.š.de lib.le.l.si id ꝙ mihi.

68 Distingue† ergo breuiter. Ista fictio, vt successio habeatur loco solutionis,quādo procedat: aut heres effugit damnū:& procedit:vt.l. si ei.§.j. &.l.stichū.§.aditio.ver.aliqn̄. Aut pateret̃ dānū, & non procedit:vt.l.vrannius.ver. sed cum duo. Aut haberet lucrū:& tunc etiā non procedit: vt l.si socer.&.l.hæres à debitore.§.fi. Aut nec dānū, nec lucrū, & tunc diuersis respectibus procedit. Et ex prædictis patet,ꝙ causa fictiōis est ęquitas: & vbi cessat ęqtas cessat fictio. Idē reperies,si bene inspicis: in oībus aliis fictionib⁹,de qbus.š. dictū est.

69 ¶†Septimò & vltimò principaliter quærit̃: vtrū plures fictiones,[a] circa idē possint cōcurrere? Gul.de cu.cui⁹ principaliter fuit istud dubiū.ī.l. ab emp.š.de pac.in fin.tenet,ꝙ non. Cuius gratia hic insero.q.suam,& verba sua. Nos habemus, ꝙ per procuratorem quæritur possessio domino, & dominium,secundū no.C.per quas perso.nob. acqui.l.j.š.de dona.l.qui mihi donatū.š.tit.l.j.§. per procuratorē.&.C.de acquir.poſ.l. per liberā cum si.

70 Pone ergo,† ꝙ ego vendebā procuratori[b] tuo fundum,& constitui me possidere nomine illius:vel retinui vsumfructum:queritur vtrum ex hoc ī dām trāsferat̃ dominiū? videt̃ ꝙ sic,p p̄dicta. Dicit ipse,ꝙ cōtrarium verū est. ¶ Primò: qa ista est ficta traditio:ergo non recipit aliam fictionē: secus quando trado realiter. Nam fictio fictionis esse non potest. sicut nec seruitus seruitutis.š. de vsufru.le.l.j. ¶ Secundò:quia duo specialia non concurrunt:vt.C.de do.promiſ.l.j.& ꝙ ibi no.de iure do.l.cum poſt.§. gener.& ꝙ ibi n ot. ¶ Tertiò,nos habemus,ꝙ ex solo cōtractu transfertur dñium in ecclesiam,& in rem publicā:vt.l.fi.C.de sacrosan.ec. Item ex sola pollicitatione quis tenetur reipubli. Pone ergo,ꝙ quis per pollicitationē promittit reipublicę,vel ecclesiæ:an trāsferatur dñium? certè nō:vt.l.si quis rem.§.j.de polli. Et hoc ideò,ne duæ fictiones concurrāt circa idem. Item pro hoc lex quæ optimè facit.š.man.l. si verò non remunerādi.§.j.& ista sunt verba sua. Pro Gul.facit:qa fictus titulus, & ficta traditio nō operatur trāslationē dominij: vt probatur per no.C. loca.l. qui rem.& ibi per Cy.solet dici per Dy.cōtra Azo.š. tit.j.l. si aliquā rē. ¶ In contrariū sic arguo, ꝙ duæ fictiones cōcurrant. Primò videt̃ casus š.si cer.pet.l.singularia.in fi. Pręterea, acceptilatio,quæ est ficta solutio: & postliminiū in persona eiusdē concurrūt:vt.l.species.§.fi.de accepti. Præterea,p.l.Corne.introducit̃ ficta hæreditas:vt.l.iij.in fi.j. de ver.sig. & hæres adeundo illā hæreditatē,fingitur retro fuisse hæres:cū hic non sit de casibus exceptuatis:vt.l.oīa ferè.j.de re.iur. Præterea,si ego mādo tibi,vt facias maleficiū,tu mādas alij: & ille fecit ille tenet̃:qa fecit. Tu ꝗ fecisse videris,& eadē fictione ego fecisse videor:vt.j. ꝙ vi aut clā.l. aut qui aliter.§.similiter.& ibi gl.quæ incipit.infra.l.proxima. Pro hoc.l. si ego.e.tit. Ad ꝙ facit.š.de dā.infect.l.fluminū.§.ꝗcꝗ.ibi:vel ei⁹ pro quo promissum est. Prætereà videtur casus.j.de cap.l.cū duæ.in princi.facit insti.q.mo.ius pa.pot.sol.§.si ab hostibus. Prætereà, hoc videt̃ tenere gl, j.de stip.ser.l.seruus cōmunis Meuij.in prin.in gl.quæ incipit, interim. in fi.glo. Itē pro hoc.j.de sol.l.sub conditione.vbi simul & semel fingit̃ obligatus:& per consequēs retro liberatus. ¶ Quid dicemus in ti.q. credo omnino. Gul.malè dicere. Nā licet traditio sit ficta possessio, tamen est vera & propria:vt.l.certè.§.j.j.de preca.&dixi.š.circa fictionē trāslatiuam de persona ad personā. Non est ergo hic dicendū,ꝙ hic cōcurrāt duæ fictiones. Nec enim debemus inspicere traditionē,quæ ficta est,sed possessionē,quæ est vera. Nā licet traditio inspiciat̃ quādo per traditionem acquiritur possessio:vt.š.de fun.do.l.si fundū.& ibi not. tamē vbi acquisita est possessio de traditione nō curamus:vt.š.tit.ij.l. qua ratione §.interdū.& instit.de re.diui.§.interdū.acquisita enim possessione acquiritur dominiū,quod ab ea separari nō pōt:vt.C.de acquir.possess.l. per procuratorē. Dicendū est ergo in hac.q.domino quęsitam esse verā possessionē, & verū dominiū,procuratori verò nō.

71 ¶ Circa id† verò,ꝙ hic principaliter quærit̃,vtrū duæ fictiones possint simul concurrere: dico Gul.bene dicere,sed non indistinctè. Distingue ergo sic: aut sunt plures fictiones,quarū vna venit per cōsequētiā ad aliā:& tunc plures possunt concurrere:vt insti.q.mo.ius pa.po.solu.§.si ab hostibus. &.j. de solu.l. sub conditione. Sic potest loq.l.cū duæ.j.de cap.l.j.loquit̃ de iure postliminij ex primo capite:ꝙ procedit secūdū veritatē. Aut quæris de pluribus fictionibus pariter principalibus:& tunc subdistingue. Aut procedunt ex eodē fonte æquitatis,aut ex diuersis. ¶ Primo casu nō cōcurrūt.ita loquūtur iura Gul. Nā.in.l.j.C.de do.promiſ.ꝙ pręsumat̃ solennitas,& ꝙ incerta promissio valeat:ista duo procedebāt ex eodē fonte ęquitatis.s.fauore dotis:ꝙ nō pōt esse. Idē in.l.cū poſt.§.gener.š.de iure do.& in.d.l.si qs rē.§.j.de polli.cōiuncta.l.fi.C.de sacrosan.eccle. Sic loquitur gl:.l.qui rem.C.loc.& verba Dy.& Cy.circa ea. Nā solū propter scientiā inducebat̃ fictus titulus,& ficta traditio possessionis: & sic ex eodē fonte:& ideo illæ duæ fictiones nō p̄cedunt. ¶ Secūdo casu,procedunt plures fictiones:ita loquunt̃ iura per me cōtra Gul.alle. vnde in l.singularia.videtur pecunia mihi data:& hoc fauore tui debitoris:vt sis à me liberatus à prima.& videtur à me ad te profecta:& hoc fauore mei creditoris:vt habeā te ex mutuo in tanto obligatū. Ideo procedūt dictę fictiones. Idē in omnibus aliis casibus,si bene inspicias. Rationem istius distinctionis tibi probo per similia. Sicut vna pecunia non potest parere plures compensationes:vt.š.de compen.l.ꝙ Labeo.sic vna æquitas non potest parere plures fictiones. Item,sicut vnus animus non potest operari retentionem duarum possessionum:vt not.š.tit.j.l.j.in gl.mag. quæ incipit.i.corporaliter. Ita vna æquitas non potest operari duarum fictionum productionem. Item hic aliqui docto.dicunt: vos scitis quòd actio præscriptis verbis cōpetit,vbi alia non cōpetit:vt.l. quoties.š.de præscrip.verb.sed.C.de pact.inter empto.& vend.l.ij.dicitur de actio. præscrip.verbis.ꝙ non cōcurrit cū aliqua,ꝗ ex eodem fonte procedat: vt.d.l.quoties.secus si ex diuersis fontibus:vt.d.l.ij. Ibi enim actio ex vēdito oritur ex cōtractu nominato:actio pręscriptis verbis oritur ex quodam contractu innominato,qui resultat habita relatione pacti ad cōtractum,secundū Iac.de Aret.& Pet. Et hoc ponitur per Cy.C.de pact.l. in bonæfidei.in tertia questione. Restat respondere ad aliquas rationes Gul.quæ non sunt solutæ per distinctionem. Dicit ipse, fictio non reci-

72 pit fictionem,sicut nec seruitus seruitutem. Respond.quod† licet seruitus non recipiat seruitutem,tamē eadem res recipit plures seruitutes:vt š.cōmunia prædi.l.qui per certum.j.de aqua quoti.& æsti.in .l. Lucio. Ita in proposito non est fictio fictionis:sed super eadem re concurrunt plures fictiones. Ad legem si verò non remunerandi.§.j.respon. Sed primò induco qualiter facit:ibi dicitur,ꝙ si quis donaturus fideiussori,soluit creditori ꝙ fideiusso. habet vnam actionem. Et est ratio secundum eum:quia hic est vna tantum fictio:quia fideiussori videtur tantum donatum.& hic est primus casus illius.§. Si verò quis soluerit pro filio,vel

seruo qui

a ¶ Vtrum plures fictiones. Vide per Bald.l.conuenticulam.in.viij.col. de episc.& cle.Bal.in.l.j.C.de do.promiſ.Bar.per illum tex.in.l.fi. ex q. cau.ma.Bal.not.in.l.ij.in fi.C.de fruct.& lit.expen. & in.l.j.C. quando li.ab emp.discede.

b ¶ Vēdebā procuratori. Si p̄curator me⁹ emit fundum,& tu constituis te ei⁹ nomine precario possidere,an mihi domino quęrat̃ possessio. Adde Barto.in.d.l.ab empt.in fi.de pac. no.d.Ioā.in.l. qui mihi donatum. in fi.& ibi dixi.š. de do. Adde Bald. in l.j.in princi.C. de do.ante nupt. vbi voluit,ꝙ ista cōstitutio fieret ī fraudem: tunc nunꝗ cōstituendo se alteri⁹ nomine possidere transferat possessionē. & vide ꝙ not. Bart. in proxi.char. ¶ Et an ista ciuilis dicat̃ vera possessio,quę transfertur ex precario: vide vltra hęc, quæ dixi in .l.ij. §.ex contrario.de acquiren.poss. & Barto.in.l.Titia.in iij.col.de ver. obl. vbi videtur tenere,ꝙ non. Et ꝙ sit vera possessio,tenet expressè Bal. in.l.j.C.de suffr.& not.Bart.in.l.post cōtractum.de dona.in.l.emptor de aqua pluuia arcen. Semper enim vbi nō interuenit vera traditio, sed ficta,videtur fictè quis possidere, & nō verè. & fictam eam vocat Bal. in l.j.C.de dona. vbi vide.sed in.q.Bar. hic adde Bal. cum eo tenentem in.l. j.C.qn̄ lic. ab ēpt. disced.&ibi dicit, ꝙ traditio est ficta sed ꝙ possessio est vera:sicut dicit hic Barto.& vide quę not.Bald.in.l.j. in prin.in ver.quero pone,ꝙ tutor.š.ti. j. Et ꝙ sit vera est tex.ī.l.quod meo. in prin.& ibi ponderabat Bart.š. ti. j.& de hac .q. etiā habetur per Gul. de cu.in.l. licet.in xj.col.de acquirē. possess.& ꝙ trāsferatur possessio vera & dominium directum:tenet domi. Ant.in.c. cum venissent.de resti.spo.circa.iij.colum.vbi refert Ioan.and,aliter dixisse & cum opi.Barto.videtur transire Bald.in.l.j.§.ne autem.in.iiij.colū.de cadu.tollen. Adde ꝙ transferatur possessio vera,& directa.Bald.consil. cccccxxiij.iiij.li.& consi.cccxiij.iiij.lib.& eo.li.consi.cccccxxviij. in fine. ij.colum.

seruo,qui essent fideiussores,volens eis donare pater, vel dominus,non agit mandati,qa eis nō est donatū.Et est ratio secundū eū:qa ibi concur rerent duæ fictiones:vna,qa dando creditori,videatur donatum seruo. Alia,quod qui donat seruo,videtur donare domino. & ideò nō procedit.Et propter hoc subijcitur ibi.in text. ꝙ si seruus ipse verè soluerit, dominus haberet actionem mādati:qa tunc nō esset,nisi vna fictio.Certè iste intellectus non placet:qa ratio illius tex.non est propter fictionē nec ibi fuit aliqua fictio. Aut enim tu dicis,ꝙ ibi fuit fictio inductiua,in ducens donationē,vbi non est.& hoc est falsum:qa cum fictio fit contra varietatem.ibi apparet,ꝙ in veritate volebat donare ille qui soluit, & donauit:ergo nō est fictio. Aut dicis,ꝙ ibi fuit fictio trāslatiua:qa in veritate fuit facta donatio vni personæ,& fingitur facta alteri : & tūc etiā falsum est:qa cū donatio sapiat quid iuris,de persona ad personā transfertur secundū veritatē,non secūdū fictionem:vt.s̄.dixi. ꝙ patet ex eo, ꝙ ibi ei pro quo soluitur directa mādati datur. ¶Quis est ergo intellectus illius.§.certè vna glo.ibi ponitur,quæ incipit ipsemet &c. Illa po nit duos intellectus.Primus applaudit opi.Gul.quā.s̄.reprobaui. Nec est verus.Secundus ibi positus est verus.f.ꝙ ver.planè,si seruus.corrigat quę primò dicta sunt de seruo:in filio verò nō corrigit.Siue ergo seruus ipse soluat,vel alius pro eo,ꝙ dominus agit mādati.Si verò alius soluat pro filio:tunc pater non agit mandati suo nomine,sed bene agit filij no mine:vt ibi no.in alia glossella parua.Et ratio est:qa cum seruus esset ibi obligatus ex causa peculiari:& sic dominus erat obligatus de peculio. Nec est donationis capax,adeò ꝙ in eū residere non poterit, & trāsibit directò in dominū.Sed filiusfa.cū esset obligatus,& eius obligatio con cernebat personā ipsius,qui soluit pro eo,volens sibi donare,eum liberauit ab obligatione:nec ista donatio transit in patrē:qa ipse nō erat obligatus,aget ergo pater nomine filij,non noīe suo.Et ista est ratio illius.§. secundum Iacob.butri.me audiente,quā puto veram,licet Azo in sum ma eiusdem tit. intelligat illum.§.simpliciter,& non bene. Erit ergo ibi vnus casus,vbi filiosa.suo nomine competit actio:quem ipse ponit in.l. si filiusfami.&.l.in factum.j.de act.& obli.& de iud.l.si longius.¶ Hāc l.repetij primo anno,quo in generali Pisano studio legere incœpi, & eā mihi pro lectione vltima reseruaui.& fuit prima lex,quā meis auditoribus in scriptis tradidi.& eam prout tunc cōposui,nullo addito hic tran scribi feci:vt eius,ꝙ eram tempore meæ iuuētutis habeatur notitia.Fuit enim hæc materia in.xxvj. anno. ætatis meæ composita:vnde si à stylo, quo nunc vtor deuiet,iuuenali ætati meæ imputetur.

SVMMARIVM.

1 *Interruptio possessionis,licet interrumpat usucapionem,non tamen interrumpit effe ctum præcedentis tituli.*

a Si quis bona fide. [a]¶Hic est bonus.§. Aduertatis ad eū. inspicitur initium secundæ possessio nis.Ad.l.nostram.opp. duobus modis.Primo de.l.iusto.§.& si possessio nis.j.eo.Sol.ibi fallit.¶Quæro,vtrum prima possessio interrupta iungatur alteri possessioni.certè non:vt.l. Pomponius.§. quæsitum.s̄.tit.j. ¶Secundo quæro,& istud est singulare.& habendū menti.& glo.decla

1 rat hic:ꝙ fortè non alibi.†Interruptio possessionis interrumpit vsuca-

b pionem.Sed an effectū præcedentis tituli interrūpat? [b] gl. dicit, ꝙ nō: adeò,ꝙ si bona fide incipio possidere,posteà præscribo.& pro hoc allegat Iac.de Aret.j.e.l.eū,qui ædes.§.si autē demolita.idē allegat Oldr. Ego allego.j.l.iusto.§.& si possessionis.in fi.& de hoc tāgit Gul.in.l. cū solus.j.e.& teneas eam menti.& istū.§.Et etiā ad publicianam:qa si inter rumpit præscriptio:& re acquirit possessio ex eodē titulo præcedenti: & possessione recuperata,publiciana agi potest:vt hic in vsucapione.

Si ex testamento. ¶Dicitur hic ꝙ possum stipulari rē alienam:sed an possim emere rē alienam:& glo.dicit,ꝙ sic.Sed differentia est:qa in emptione, si vterq; scit rem esse alienā,nō valet.Istā gl.intellige,si contrahitur furtū in ipsa emptione,nō valet tunc venditio:secus,si non committeretur furtū:qa tūc valet.No.in.l.si in emptione.§.itē si emptor.s̄.de contrahen.emp.

SVMMARIVM.

1 *Debitor,licet poßit luere pignus,& restituere:tamen ad exhibendum cogi nō poteſt.*

2 *Debitor,ꝙ poßideat quo ad usucapionem.*

3 *Dictio taxatiua,quòd authoritate leg.extendatur:& etiam propter rationem leg. in fauorabilibus:secus in odiosis.*

4 *Poßidens ciuiliter tantum.poteſt conueniri ad exhibendum.*

¶LEX. XVI.

c Serui nomine. ¶Qui nō possidet, nec detinet:licet habeat facultatē rei restituēdę, non conuenitur [c] rei vendicatione, vel eius præparatoria. Itē debitori accedit possessio creditoris,& econuersò.hoc dicit. ¶Ibi,dum dicit ei.&c.glo.ponit duas lectu.& quælibet est bona,& no

1 tabilis.¶Item in principio no.ꝙ†debitor licet possit luere pignus, & restituere:tamen non potest conueniri ad exhibendum.& sic casus est eius,quod no.per gl.s̄.de acquir.possess.l.Pomponius.§.si is qui preca-

2 rio.Sed contra hoc videtur casus.s̄.de noxa.l.si seruus depositus.§.j.

d ¶†Itē no.ꝙ debitor possidet quo ad vsucapionē.Opp. de.l.sciendū [d] §.creditor.s̄.qui satisda.cogā.Solu. ꝙ quo ad alia duo possidet.ꝙ verum est.Et sic not.†ꝙ licet hic

3 sit dictio taxatiua:tamen authoritate alterius leg. extenditur: vt.l.ob æs.C.de præ.mi.&.j.de regu.

e iur.l.contractus.Sed si alia lex [e] hoc non diceret: tunc,propter rationē legis extenderet in materia fauorabili,& pia:vt.l.illud.& ibi nota.C. de sacrosan.eccle.secus in materia odiosa: vt.l.ij.C. de pac.qui fi.distra.dicā.j.de reg.iur.l.quæ propter

4 necessitatem.¶†An is,qui possidet ciuiliter tantum,possit conueniri ad exhibendum? certè sic: vt.s̄.ad exhibē.l.iij.§.fi.& vidistis in.d.§.si is, qui precario.

¶LEX. XVII.

f Si per errorem. [f]¶Authoritas iudicis facit,vt etiam in eo,ꝙ nobis traditur tanꝗ nostrum transferatur vsucapiendi cōditio.¶Op. certum est, ꝙ in diuisione rei,quæ mihi obuenit: partem habeo iure meo,& vt meam:partē vt alienam:vt.C.fami.erc.l.si familiæ.& no.j. de verbo. oblig.l.qui Romę.§.duo fratres,sed in eo,ꝙ mihi traditur,vt meum,nō transfertur dñium: vt.l.iij. §.subtilius.s̄.de condi.ob cau.ergo nec vsucapiēdi conditio:vt.l.clauibus.s̄. de contrahen. empt. Solu.Pet.fatetur,ꝙ solum in parte,quam habeo, vt alienam,procedit pręscriptio.& hoc est ꝙ dicit tex.ex adiudicatione. Partē enim meam nō habeo ex adiudicatiōe:sed iure meo. ꝙ refert Cy. C.cōmunia vtriusq; iudi.l.j.Certè si diuisio fieret extrà iudiciū pe.diceret verum:vt no.s̄. fami.erc. in.l.cum putarem.in vlti.gl.&.j.eod.l. cum solus. vbi de hoc dicam.Item si diuisio fieret in iudicio. tamē anteꝗ ad iudicium veniretur, partes communiter possidebant. Tunc enim ex adiudicatione nō incipit possidere,nisi partē socij,vt hic: ergo &c.& sic possessor victus in rei ven.nō acqrit sibi:vt dicam.j.de except.rei iudic.l.excep.Ita hic in parte,quā possidebat.Sed si ante diuisionē nil possidebat:& in iudicio cōmuni diui. intenta to,tota res fuerit sibi adiudicata,totā præscribet, propter authoritatē rei iudi.qa totam incipit possidere ex adiudicatione,vt hic.& quod plenè dixi.in.l.Pomponi⁹.§.si iussu.s̄.tit.j.

SVMMARIVM.

1 *Præscriptio aduersus fiscum,quanto tempore inducatur?*

¶LEX. XVIII.

g Qvamuis. ¶Op.insti.e.§. res fisci & sic præscribit cōtra fiscum [g] spatio.xx.ann.vt.l.in omnibus.j.

h de diuer.& tēpo.præscriptio.Solu.quędam [h] sunt bona fisci in patrimoniū fisci incorporata : & tūc non præscribunt: nisi spatio lōgissimi temporis: vt.l.omnes.C.de pręscri.xxx.an.Aut non sic sunt in patrimoniū fisci incorporata:& tunc aut sunt nec multum differt.dicit, quòd hodiè res incorporatæ fisco imperiali gaudent priuilegio ecclesiæ romanæ: quia ecclesia Romana.& imperium æquiparantur. in authenti. vt eccle. romano. gau. spa.c. anno. in prin.aliàs in.§.j.ergo non bene dicit Barto.hic.Nec in.d.l. in omnibus, & illa gloss.loquitur specialiter, dum alle.l.fina.C. de sacrosanc. eccle. Regula tamen tradita.in.d.l.omnes.fallit in.l.comperit.C.de præscrip. xxx.anno.&.l.j.C.ne re.domi. vel templor. Alios vide per Bartolum in.d.l.in omnibus,quòd in rebus aliarum ciuitatum,gloss.dicit idem.in l.ij.C.eodem. de vsucap.& hoc ius secundùm Cynum. sibi vsurparunt ciuitates italiæ. Hic est casus secundū Ange. & quòd habenti causam à fisco currit præscriptio.l.cum sponsus.§.in vectigalibus.s̄. de publica, secundùm hoc nil facit : quia hic res fuit empta à tertio, non à fisco. & vide quod notatur in.l.vsucapionem,supra.eod,Andrę.Barba.

a ¶Si qs bona fide.alle.not.gl.i.l.j. C.de vsuca.transfor. in duobus locis.

b ¶Interrūpat. Adde Bar.j.e.l.cū solus. & no.Bal. in.l. cum notissimi.C. de præscri.xxx.an.in.§.imo.ij.col.vide no.per Bart.in.l. naturaliter.in iiij.col.s̄.eo.

c ¶Non conuenit.de hoc dixi post Bar.in.l.officium.de rei vendi.

d ¶Op. de.l. sciendū. Adde Bart. i.l. si cōstāte in.viij.q. primæ partis sol. ma.& de significatione dictionis taxatiuę tantū, not. plenè Bal.i.l. cum mulier.ī vl.col.so. ma. Adde de taxatiua Pau. de castr. cōsil.liij. Ro.cōsil. cccclvj.

e ¶Sed si alia lex. Idē dic in dispositiōe statuti, per.l. ita pudor.& ꝗ ibi notat.C. de adult. per Bart.in.l.j.§.j. quod vi aut clam. Andrę.Barba.

f ¶Si per errorē.Et est notabilis limitatio ad.§.subtili⁹. & est vn⁹ effectus snię. Est alius vt etiā trāseat vsucapiendi cōditio, etiā cū mala fide: vt.l. generalr.s̄. de vsuca. glo.in.c. cōtingit. de do.& cōtu.& .c. pastoralis. de offi. ordi.&.c.si diligēti.de pręscri.& ibi d.Andr.Bart.in.l. si finita.§.si de vectigalib⁹.s̄. de dā. infect.facit.l. q au thore.j.de reg.iur. In cōtra.est veritas in.c.fi.de pscri. vt dicit Spe.in tit.de secundo decreto. §.nūc videdū. ver. ꝙ si sciens. ꝙ illa l.habet locū tīn casu suo.vide Bal. in l.generaliter.præ. alleg. secundū modernio.hic.Andr. Barba.

g ¶Fiscum. Adde vt per Bald.consi. cccviij.iij.lib.

h ¶Solu.quædam. Sed quidam gl. in §.si minus .in a.c. de non alie. quę alle. Ange. in.l.fi. C.de an. ex.versi.

nũtiata fisco: & tunc spatio quatuor annorũ pręs
1 cribunt̃: vt.l.intra quatuor.j.de diuer.† & tẽp.p̃s-
cri. Aut non sunt nuntiata fisco: & tũc aut habet
titulũ, & bonã fidẽ, & p̃scribit̃ spatio, quo ad res
priuati: vt ista.l.quãuis. Aut possident̃ sine titulo
& tunc spatio.xx.an.l.in omnibus.j. de diuer. &
tẽpo.præscri.& ibi glo.per Cy.plenè in.l.j.C. de
quadrię.præscri.pleni⁹ dicã in.l.in omnibus.

SVMMARIVM.

1 *Redhibitio tribuit titulum.*

¶ LEX. XIX.

Si hominem.[a] ¶ Si res redĳt ad venditorẽ,
exceptio dat̃ sibi accessionis eius tẽpo
ris, quo fuit apud emptorẽ.h.d. ¶ Ibi
retro acta vẽditio.i.rescissa & resoluta. Dy. vel dic
vt iacet: qa tale pactũ inducit quandã venditionẽ
retroactã ab ẽptore suo authori: licet impropriè
dicat̃ venditio. Et ideò ibi: vbi dicit qm̃.&c.expo
ne.i.quãuis.& est magis clara, quã expositio glo.
¶ Oppo.de.l.qui fundum.§.qui bona fide.j.pro
emp.dic vt ibi. ¶ Quæro, vtrũ ex hoc transferat̃
dominiũ ipso iure? videtur ꝙ sic: quia verba dire
cta sunt: vt no.s̈.de dona.l.j.Sol.dic cõtra: vt hic
patet.cũ dicit redhibitiõi similis.&.C. de ędi.act.
l.pe, Et id ꝙ no.in.d.l.de dona. est speciale in pa-
cto.l.cõmis.& adiectionis ĩ diẽ: vt ibi dixi. ¶ Quę
ro, quid si interim emptor pignorauit, an resoluat̃
pignus.dixi.s̈.de aqua plu.arcẽ.in.l.in diẽ. ¶ † Itẽ
1 no.ꝙ hęc redhibitio tribuit titulũ: quia retroacta
venditio &c.ꝙ no.ad multa.

SVMMARIVM.

Cõductor qñ possit opponere exceptionẽ dominij locatori?

¶ LEX. XXI.

Ei a quo.[1] ¶ Cõductio rei suæ non valet: & per talẽ cõductio
nem locator non retinet possessionẽ, sed
perdit. Idẽ in emptore[c].h.d. Quæro, an ista.l. ha-
bet locũ ĩ eo, q fuit sciẽs, siue ignorãs? etiã op. sunt
hic, & in.l.si aliquã rẽ.s̈.tit.j.& gl.determinat hic,
ꝙ idẽ sit in sciẽte, & ignorãte. ꝙ est verũ .s. si con-
duxit simpliciter, vel respectu ꝓprietatis: sec⁹ si
respectu possessionis: vt.d.l.si aliquã rẽ.& ibi ple
nè dixi. ¶ Quęro, hic dicit̃, ꝙ nõ retinet̃ possessio
quia non valet conductio, quid si ob aliã causam
cõductio est inualida, quã ob istã? dic, ꝙ tũc retine
bit̃ possessio: vt.s̈.ti.j.l.ꝗuis.in prin. vbi cõductio
non valet in persona pupilli. & sic hic est casus
specialis & no. ¶ Quæro, vtrũ iste locator perdat
possessionẽ naturalẽ, vel ciuilẽ? & qdã ꝙ naturalẽ
tantũ ꝑdit sed illud nõ est verũ: qa si ciuilẽ retine-
ret, sufficeret ad p̃scriptionẽ: vt.l.q fundũ.in prin.
j.tit.ĳ.&.l.j.§.ꝑ seruũ.s̈.ti.j.sed hic tex.dicit, ꝙ nõ
vsucapit.ergo &c. ¶ Quęro, an possit vsucapere?
1 certè sic ꝑ.l.si quis cõductionis.C.loca. Aduerte †
ad ĩtellectũ hui⁹ legis: qa tu cõducẽs nõ potes op-
ponere exceptionẽ dominĳ cõtra me locãtẽ: hoc
est verũ, si agit̃ ꝑ cõdictionẽ ex.l.si quis cõductio
nis.C.loca. Sed si agat̃ actiõe ex locato, bene po-
test oppõi exceptio: ꝙ locatio nõ valuit, qa cõdu
ctor est dñs: & glo.hic meli⁹, ꝗ̃ in.l.si quis condu
d ctionis.declarat istud[d].

SVMMARIVM.

1 *Vniuersitas licet possideatur, tamen singula possideri non possunt: dominiũ singularũ rerũ tamẽ habet, & nu.4.*
2 *Res eadem non debet diuerso iure censeri.*
3 *Interruptio præscriptionis, quòd non interrumpat effectum præcedentis tituli.*

¶ LEX. XXIII.

Cum qui ædes. ¶ Corpus integrale possi
detur: non res singulæ, ex quibus consti-
tuitur. Itẽ cũ cœperit per se possideri, poterit ex
anteriori titulo prescribi.h.d. Diuiditur in duas
partes principales. Secunda ibi. sin aũt demolita.
Itẽ prima subdiuit̃ in quatuor. Primò ponit̃ di-
ctum: secũdo probatio per rationẽ naturalẽ. Ter-
tio probatio per rationẽ ciuilẽ. Quartò tollit̃ vnũ
1 dubium, ꝙ circa prædicta potest fieri. ¶ † Not. ꝙ
singula possideri nõ possunt: licet vniuersitas pos
2 sideatur. Item not. † ꝙ eadem res nõ debet diuer- e
e so iure censeri.[e] Item not. † an[f] interruptio pręscri
3 ptionis interrumpat effectum præcedẽtis titu.gl.
f habuistis.s̈.eo.l.si is qui pro emptore.§.si qs bo-
na fide.quòd nõ: & hic habes, quod effectus pręce
dentis ti.durat in noua possessionis acqsitiõe. Et
de hoc dicam in.l.cum solus.j.eo.circa.l.nostram.
glo.facit duo argumenta logicalia.dic, vt in gloss.
¶ Opp.s̈.de eui.l.euicta. Sol.vt in glos. ¶ Quæ-
4 rit glo. † licet quis non possideat singulas res: an f
dominiũ singularum rerum habeat: Glo. dicit, ꝙ
sic.& vide gl.quę nil alle. Adde, ꝙ hoc probatur.
s̈.de publi.l.si ego.§.idem ait.

SVMMARIVM.

1 *Alienatio ubicunq; prohibetur à lege, uel a statuto censetur prohibita usucapio.*
2 *Vitium personale in persona hæredis: non potest purgari: sed reale sic.* g

¶ LEX. XXIIII.

g Vbi lex inhibet. ¶ Opp.[g] s̈. titu.ĳ.l.
bonæ fidei.in prin.respõ. prodest quo
ad fruct⁹, vt ibi no.nõ quo ad vsucapio
nem, vt hic. ¶ Oppo.de.l. si fundum.de fun. do.
Solu.hic prohibet inchoari, nõ inchoatã perfici:
vt ibi. ¶ Opp.de.l.j.& pe.C.si quis ig.eme. rẽ mi
no.&c. Sol.illa loquit̃, qñ desĳt esse nostra. & sic
purgatũ est vitium. Alĳ dicũt: qa aut ꝓhibet lex
tacitè, aut expressè alienationẽ: sed de hoc nõ cu-
1 ro: qa purgato vitio ꝓcedet. ¶ Et hanc gl. † tota
die allegamus, ꝙ vbicũq; à leg. prohibetur aliena
h tio, ꝓhibet̃ vsucapio[h]. quod expressè tenet Azo
in summa.C.de vsu.pro emp. Idem si cõtra volũ
tatẽ defuncti: vt.l.ĳ.C.de vsu.pro emp. Et p̃dicta
tene menti: quia quotidiana sunt propter statuta
& vltimas volũtates. Idẽ puto, si esset facta ꝓhi-
bitio in cõtractu, taliter quod impediretur domi
nĳ trãslatio. ¶ Oppo.de.l.cũ hæres.j.de diuer. &
tempo.præscri.&.s̈.tit.j.l.Pomponius.§.cũ quis,
2 Sol. † vitium personæ purgari non potest: sed vi-
tium reale sic, in persona hæredis purgari potest,
Vel dic, sola successione nõ purgatur: sed alio ex
trinseco adueniẽte, omne vitiũ põt purgari in per
sona hæredis, sicut in persona defuncti. ¶ Opp.
quòd si vitiũ furti purgat̃, res redĳt in potestatẽ
domini: ergo perdit possessionem. Glo. ꝙ redĳt h
fictè, quia æstimationẽ soluit. Iaco. de Are. dicit,
ꝙ si verè redĳt: qa ex bona fide ad hæredẽ reuer-
tatur possessio: ex præcedenti titulo habeo pos-
sessionẽ: vt.l.si quis pro emptore.§. si quis bona.
s̈.eo. Sed istud non puto verũ, nisi ex eadẽ causa
possessio non ad me reuerteret̃.& vigore præce-
dentis tituli.dicam plenè.j.e.l.cum solus.

SVMMARIVM.

1 *Vsucapio, ut procedat, oportet, quòd sit titulus: error iniustus non sufficit.*
2 *Titulus pro suo est generalis, & continet sub se omnes speciales titulos.*
3 *Iustus error, sicut sufficit in titulo pro suo ad usucapionem: sic & in quolibet speciali titulo.*
4 *Error iustus, quis sit? quis iustißimus, & quis iniustus?*
5 *Pater, si emit fundum, & possedit.x.annis, & postea decessit: & filius possedit etiã alijs.x.annis, qui cecidit a possessione, non potest inuenire instrumentũ, uel testes, per quos probetur titulus: qualiter succurratur huic filio?*
6 *Dicto proprio creditur in dependẽtibus ab aĩo dicẽtis, scire autem quis præsumitur de quo fama est.ibid.*
7 *Error in facto proprio, quando dicatur iniustus.*
8 *Titulus uerus, uel putatiuus, causatus iusto errore, non sufficit ad præscriptionem: nisi probetur possessio tradita in casibus, in quibus dominium non acquiritur sine traditione: in alijs sufficit sola apprehensio.*
9 *Ad hoc autem, ut transferatur præscribẽdi conditio, sufficit aliquid interuenire: quod loco traditionis habeatur: ut puta diuisio rei, penes emptorem scienter.*
10 *Præscriptioni inducendæ, an sicut sufficit error iustus in titulo, ita & in traditione.*
11 *Traditio, an habeã probare, quòd fuerit facta ab illo, a quo habeam titulum, uel sufficiat ab alio, ut præscriptio procedat: remißiuè.*

Possessio,

a ¶ Si hominem. Vide Barto. ad qd alleg. istam.l. in.l. naturaliter.s̈.eo. licet Ange. impugnet. Andr. Barb.

a ¶ Si hominẽ. hunc tex.not. Bald.in.l.j.C.de vsuca.transfor. Alex.de Imo.

b ¶ Ei à quo. Ad hãc l. vide Bal. in.l. ad proba.in.v.&.vĳ. oppo.C.loca. Alexan.de Imo.

POMATES.

c ¶ In emptore. Vide Panor. consil. iĳ.co.xxĳ.q.xxv. col.ĳ. Alexã. cõsil. ix.volu.v.colũ.iĳ. vbi loquit̃ de eo, qui inuestiuit de re ad ipsum solũ spectãte se, nomine suo, & alterius cõiuncti: an ꝑ hoc sibi p̃iudicet ita ꝙ illi alteri acquiratur aliquid.

d ¶ Declarat istud. Vide latè Bart. in l.si alienã.sol.mat. & quod dixi post Barto. in.l. commodare. cum se.s̈. commo.

e ¶ Diuerso iure cẽseri. Hoc est verũ corporali consideratione: sed intellectuali sic, vt not. Bald. in.l.j. in.iĳ. oppo.ver.ibi not. C.de ser.fugi.

POMATES.

f ¶ Itẽ no.an. Limita, nisi subsit ratio ita Are.cõsi.clxxxv.alias.clv.colũ. iĳ.& vide etiã cõs. clx.col.xĳ. & Rapha.consi.cvj.

g ¶ Vbi lex inhibet. Sed ꝙ nõ procedat talis argumẽtatio, tenet Barto. in.l.fi.C. in quib. cau.in integ.restitu.non est necessaria.vide Bart.j.eo, l.Celsus.in.iĳ.contrario.&.l.ĳ.§.si à pupillo.j. pro empto. Ange. aliàs Bal.in.l.j. de præscript.long.tẽpo. post glos.ibi. & ꝙ dixi in.l. si fund⁹. de fund. do. vide Bald. in.l.j. in.ix. col.C. de ser. fugi. Et cõtra hic dicta tenet ipse Bart. in l.filiusfa.§.diui.ad fi. de lega.j. & ibi Imol.ĩ antepenul. col. Adde ꝙ Ale, cõsi.j.iiĳ.lib.in.vj. col. vtitur tali arg, & sequitur illud.

POMATES.

h ¶ Vsucapio. vide Bar. in.l.filiusfa.ĩ.§. diui. in.xĳ. q.& ibi Alexã. & alios.s̈.de lega.j.& Abb. in.c.cũ non liceat. colũ.iiĳ. de præscri. & Alex, cõsi.lix.in.iĳ. vol, vbi oẽs tenẽt opi. Barto. hic reprobata ea, quã tenet in.d.§. diui. & his adde, q̃ posui ĩ.d. l.ij. hoc tñ intellige, & declara secũdũ ea, quæ ponit Bar.in.l.nemo põt col.iiĳ.in ver. quęrit Dyn.s̈.de lega. j.secũdũ ea quę ponunt̃ in locis prædictis.

12 Poſſeßio tradita,an requiratur, quòd ſit uacua: uel quòd non ſit uacua. Aut cauſetur præſcriptio: ubi quo ad dominium ſufficit traditio poſſeßionis non uacuæ: quo ad præſcriptionem, requiritur uacua.

Poſſeßio uacua dicitur, ut præſcriptio cauſetur, quando ab alio non poßidetur ciuiliter, & naturaliter, uel ciuiliter tantum.

13 Ciuilis poſſeßio perditur animo, uel ex negligentia longi temporis.

14 Poſſeßio, ut dicatur tradita uacua quo ad effectum præſcriptionis, ſatis eſt, quòd tradens ciuiliter poßideat: quãuis alius, ſit in poſſeßione cauſæ rei ſeruandæ.

15 Debitor, qui obligauit omnia bona ſua creditori, & conſtituit ſe eius nomine poſsidere, ſi poſteà uendidit unã rem, & conſtituit ſe eam emptoris nomine poßidere: an in emptorem tranſferat dominium, & uſucapiendi conditionem.

16 Titulo probato & quòd ille, qui mihi cõceßit titulũ, poſsidebat rem tempore, quo uendidit: & demum ſi probo me poſſediſſe illo præſente, & ſciente. quòd traditio præſumatur.

Bona fides ad præſcriptionem ultra titulum, & poſſeßionem, quòd requiratur. ibidem.

17 Bona fides, quòd præſumatur ſi titulus uerus, uel putatiuus etiam errore iuſto præcedat:

Item præſumitur in quolibet poßidente: niſi alius poſſeſſor ſit antiquior.

18 Mala fides cum titulo, quomodo probetur?

Mala ſides etiam per famam uiciniæ probatur, ibid.

19 Continuatio poſſeſsionis requiritur, quod probetur ad preſcriptionem ultra titulum. poſſeſsionem, & bonã fidẽ.

20 Continuatio poſſeſsionis probatur, probando ſe omni anno fructus recollegiſſe, per tantum tempus quod ſufficiat ad illam preſcriptionem, in qua ſe fundat.

Item probatur probando traditionem, & initium decennij, & quod in fine poſsideo: quia uideor continuè poſſediſſe. nume. 21.

22 Continuationi poſſeſsionis probandæ, neceſſario non requiritur probare de principio & fine: ſed ſufficit probare principium poſſeſsionis: & quod ſit lapſum tempus requiſitum ad preſcriptionem.

23 Poſſeſsio longi temporis qualiter debeat articulari, & teſtes debeant deponere, ut probent: uide Alexã. in conſil. lxxxviij. & cõſi. xcix. in fi. in. v. uol. Et ſi in articulo dicatur Titium poſſediſſe à decem annis citra: & teſtis dicat contenta in capitulo uera non dicitur probata poſſeßio longi temporis.

24 Teſtis ſi deponit Titium poſſediſſe à decem annis & citra, dicitur probata poſſeßio continuata.

25 Teſtis, qui deponit Titium poſſediſſe decem annis proximis non probat poſſeßionis cõtinuationem: niſi dicat quod poſſedit à decem annis citra. & per ipſum tempus.

26 Teſtis, q dicit quod poſſedit, iam ſunt decẽ anni, non probat.

27 Reus fundans ſe in præſcriptione, quod debeat articulare, quod poſſedit per decem annos proximè finitos in tali menſe, uel die: uel inchoatos tali tempore. & nu. 29.

28 Teſtis, qui dicit, quod quis poſſedit decem annis & ultra, uel plus, non probat.

30 Continuatione poſſeßionis probandæ, non eſt neceſſe quod dicatur in articulo, per decem annos continuos.

¶ LEX. XXVII.

CElſus. ¶ Qui putat ſe habere titu
* lum errore iniuſto, nó vſu-
1 capit: ſecus ſi iuſto. h. d. ¶ † Not. quod
a oportet, ꝙ ſit titulus,[a] vt ꝓcedat vſuca
pio: vt. C. de rei ven, l. nullo. & de pręſcri, lon. tẽp.
l. diutina. cũ ſi. Nec ſufficit error iniuſtus, vt hic:
ſecus ſi eſſet iuſtus, vt dicam. j. eod. ¶ Oppo. quia
Celſus malè reprehendit illos antiquos, qui dicebant,
quòd pro ſuo vſucapiebat. Celſus autem di
cit, ꝙ nõ pro legato, nec ꝓ donato &c. vſucapit:
& ſic de alio reprehendit, quã illi dixerũt. Glo, di-
cit dicẽdũ, ꝙ de ſpecialib9: & de ſuo Celſus dixit
2 Et verum dicit glo. qa titulus † pro ſuo generalis
eſt: & continet ſub ſe omnes ſpeciales titulos: &
etiam habet locũ vbi omnis alius titulus deficit:
vt. j. pro ſuo. l. ij. & illi, quos celſus repręhendit in
tellexerunt de titulo pro ſuo prout concurrit cũ
alijs ſpecialibus. quod patet ex tex. cum dicit nec
referre emerit &c. donatũ ſit &c. ¶ Oppo. j. prõ
leg. l. fi. & in oĩbus alijs. ll. allegatis in gl. quas po-
nit pro cõtrario. Sol. Mar. & Azo. dicũt, ꝙ ſpecia
le eſt in dictis legibus: in alijs omnibus ſecus. Sed
Azo ponit in ſumma. C. pro empt. & dicit, ꝙ in
prædictis caſibus, & ex prędictis cauſis, & ex cau
ſa iuſti erroris ſufficit, vt in dictis legib. expreſsis.
& glo, hic ſe ad titulũ, ſeu cauſam retulit: de iuſto
errore nullam mentionem fecit. Sed finaliter cre
do, gloſ. bene dicere: qa hic exprẹſſe vetatur de
3 quibuſdam ex prædictis. Pręterea, † cum in titu.
pro ſuo, quod eſt genus, ſufficiat iuſtus error: vt
patet ex. ll. allegatis in contrariũ. ergo idẽ in qua
libet parte illius generis: vt no. s. de ſuis & legi. l.
j. in fi. Alij dicunt, ꝙ ti. pro ſuo poſſunt: alio titu.
non poſſunt. Sed illud glo. repræhendit, & bene
dicit. Glo. dat tertiam ſol. & iſta eſt vera, & veriſ-
ſima, quam tene menti: ꝙ illi antiqui dicebãt quo
cunq; errore quis exiſtimat &c. Et ſic innuebant
ſiue iuſto errore ductus, ſiue iniuſto. ſed nõ bene
dicunt: qa quando eſt error iniuſtus, non ſufficit
ad vſucapionẽ: ſed quãdo eſt iuſtus error ſufficit:
b niſi in emptione,[b] vbi requiritur iuſtiſsima cauſa:
4 vt. l. iij. j. pro ſuo. & vide gl. ¶ Sed qa gl. † & doct.
non declarãt vltra: pro declaratione quæro, quis
eſt error iuſtus, & quis iuſtiſsimus: & quis iniuſt9.
Et errorẽ iniuſtũ arbitror in proprio facto nulla
aſſertione aduerſarij ductus. Eemplũ, putaui me
emiſſe, putaui mihi donatũ: intraui poſſeſsionẽ:
& tũc eſt error iniuſtus: vt. l. quanq;. s. ad velleia.
Et error iuris eſt iniuſtus: vt. l. nunq;. in prin. j. co.
c & l. ſi furt. §. j. ¶ Sed quis eſt error iuſtus. [c] crede
eſſe iuſtum errorẽ in proprio facto, tamẽ induct9
perſuaſione aduerſarij mei, vt puta veniſti ad me:
dixiſti volo dare illum librũ: qa tibi promiſi. Ego
non recordor, de hinc accepi: tamen licet in facto
proprio errem, iuſtus eſt error: vt. l. iij. j. pro ſuo,
&, j. ti. j. l. ſi exiſtimãs. & facit ꝙ aduerſario debeã
credere: vt. l. j. ĩ. fi. s. quando act. de pecu. eſt an. &
l. doli mali exceptio. in fi. cũ ſua gl. & ꝙ ibi dixi. j.
de noua. Errorẽ iuſtiſsimum appello in facto alie
no: vt ſi ſeruus meus: vel procurator meus: vel tu-
tor, vel curator, vel geſtor dixerit ſe emiſſe pro
me: & ſic mihi tradidit: vt. j. pro empto. l. ꝙ vulgo
& l. vlt. j. pro ſuo. Idẽ putarẽ ſi maiores noſtri pa-
ter, vel auus, cui ſucceſsim9, dixit nobis ſe emiſſe.
&c. eadẽ ratione qua dixerim in procuratore, vel
ſeruo. Itẽ apparet iuſtiſsimus error etiã ex euidẽ
tia rei: qa erat pupillus, & apparet magnus, puta
ui eũ puberem: vt. j. pro emp. l. ij. §. ſi à pupillo. &
ibi dicã. & §. ſi à furioſo. & vide ꝙ ibi dicam. & l.
d pignori. §. j. s. eo. Item ex publica fama,[d] ſeu opi-
nione viciniæ inducitur iuſtiſsimus error: vt. l. cũ
5 quidã. §. ꝙ dicitur. ij. s. de acqui. hęre. ¶ † Et iſtud
eſt vtile. Pone, pater tuus emit fundũ, & poſſedit
decẽ annis: & poſteà deceſsit, & poſſediſti tu ſuus
filius alijs. xx. annis: cecidiſti à poſſeſsione: non
potes inuenire inſtrumentũ, vel teſtes, per quos
probetur titulus: poſſeſsio. xx. an. nõ ſufficit ſine
titulo. Itẽ titulũ pro hærede non poteſt allegare:
e qa ſuus: vt. l. nihil. C. pro hære. Conſului[e], vt alle-
garet titulũ, & probaret aliquã ex prædictis cau
ſis, & ſecuta poſſeſsione decem annis ſufficit. Sed
in ipſo defuncto, qa de facto ſuo agitur, non eſſet
iuſta cauſa. ¶ Et ſi dicat, qualiter ꝓbabis, ꝙ hoc
ſcieueris, & credideris ab initio, cũ cepiſti poſside
6 re. Reſpondeo, † qa ex tuo animo hoc pendet, ſta
tur tuo dicto: vt not. inſti, de acti. §. aliæ. Et cũ de
hoc eſſet publica fama, & eſt pręſumptio, ꝙ ſcias
als eſſet ignorantia ſupina: vt. l. regula. §. ſed facti
7 de iuris & fac, ig. ¶ † Dicis, ꝙ error legis facto pro
prio, eſt error iuſtus. Contra de. l. ſed & ſi me pu-
tem, in prin. s. de cõdi. indebi. Reſpon. quòd eſt er
ror iniuſtus: ſed quando certat de dãno vitando,
debet iuuari. Itẽ oppo. ex qua cauſa venditione à
domino facta, tranſfertur dominiũ: ex eadẽ cauſa
facta à non domino tranſfertur vſucapiendi con
ditio: vt. l. clauibus, s. de contrahẽ. ẹmp. & l. Pom
ponius. §. ſi is. s. tit. j. Sed in errore proprio tranſ-
fertur dominiũ ex iuſto errore in facto proprio:
vt. l. ſed & ſi me putem. ergo &c. ſed hic dicit con

* Aduerte, ꝙ ſecũdũ quoſdam Bart. arguit de contrarietate ĩ hac. l. Celſus ver, ſed pone, ꝙ debitor. ſed pro ſaluatione Bart. vide concordiã, quam poſui ad. l. creditores. C. de pig.

a ¶ Quòd ſit titul9. No, ꝙ titu. reqrit, vt ꝓcedat vſucapio: niſi in p̃ſcrip. xxx. an. in qua de iure ciuili titul9 nõ reqrit. C. de p̃ſcri. xxx. ann. l. ſi quis empt. Item fallit, niſi ſtatutum diceret, ꝙ pręſcribens decẽnio, p̃ſcribat: qa etiã ſine titulo intelligit, ſecundũ Bal. not. in. l. ij. C. de præſcri. lõ. tẽp. quæ pro li. Sed de iure canonico: an ad præſcriptionẽ requiratur titul9? & eo caſu, quo requiratur, ſufficiat titulus min9 iuſt9. habet de præſcri. c. j. in vj. vbi datur regula, ꝙ dummodò ius cõmune nõ ſit cõtra præſcribẽtem, ſine titulo ꝓcedit p̃ſcriptio. De eo ꝙ dixi, an eo caſu, quo de iure canonico requiritur titulus, ſufficiat minus iuſtus titulus: vide tex. in c. ſi diligenti. vbi eſt plena glo. extrà eo. & no. in. c. apoſtolicę. de dona. & in. c. cũ perſonæ. de priuil. in. vj. & per Io. an. ſup verbo, cãm pręſcribẽdi. Adde tamen poſt gl. in. d. c. apoſtolicę. ꝙ licet titulus putatiuus, & colorat9 non ꝓſit ad p̃ſcriptionẽ vbi ius reſiſtit: licet p̃ſcribens erret in iure. vltra gloſſ. eſt tex. in. c. dudum. j. de deci. hoc verũ vbi ius eſt clarum: ſecus vbi ꝓbabiliter põt dubitari in intellectu iuris: quia tũc valet pręſcriptio, licet erret in intellectu verò. tex. eſt valde not. in. c. cũ dilect9 de cõſue. ꝙ eſt ſingulariter mẽti tenẽdum, ſecũdũ. d. Ant. ĩ. d. c. apl̃icæ. Adde eũdẽ Alex. cõſi. lxxxvj. vo. ij.

b ¶ Niſi in emptione. Adde Bal. in. l. nullo. de rei vend. & in. l. ſup lõ. in. j. col. C. de pręſcri. lon. tẽp. & Bart. j. ea. l. in. iij. col.

c ¶ Error iuſt9. Vide Bald. in. l. ſuper long. in. j. & ij. col. C. de pręſcri. lon. tẽpo. Adde Bart. in. l. ſi non fatet. de confeſ. & ꝙ ibi dixi. & gl. & Bart. in l. ſi res obligata. de lega. j. & limitano. p Bald. in. l. ſuper lõ. in. j. colũ. de præſcri. lõ. tẽp. vt ibi per Ange.

d ¶ Ex publica fama. An ſufficiat ꝓbare titulũ p publicã famã? Adde glo. & Bart. ibi. in l. at qui natura. §. cũ me abſente. ff. de neg. geſ. & Bal. in. l. indicia. C. de rei ven. vbi dicit, etiã fortius videlicet, ꝙ dictũ notabilis viri ĩducit credulitatem iuſtiſsimam. Et hic adde Bar. & ibi Bald. in l. ꝓprietatis. C. de proba. & in. l. pe. C. de p̃ſcrip. lõ. tẽ. & do. Anto. in. c. ſi diligẽti. extrà eo. Adde Pet. de Ancha. cõſ. vl. & abb. cõſ. xcviij. li. j. Bal, conſi. iij. lib. ij.

e ¶ Cõſului. Adde Bal. idẽ dicentem C. de rei vẽ. ĩ. l. indicia. Sed qd ſi per teſtes ꝓbo: ſed neſciunt dicere pro cẽto tpe: an ſufficienter ſit ꝓbatus ti. ad preſcriptionẽ. Bal. ꝙ ſic in. l. j. C. de reb. eccle. nõ alie. nõ tñ iuſt9 error ſemper habet pro vero ti. vt no, Bar. in. l. j. j. quorũ bonorum. & ibi vide in fi,

a ✣POMATES. Quæro vtrum debeam. Et pro ista glo. vide Ange. in.l.cum res.C.de proba.

b ¶ Traditã esse.& vnũ modũ.vide.ĩ.l.quædã mulier.de rei vẽ.p Bar. Et hic adde Bal.ĩ.l.nullo.C.de rei vẽ.& ĩ.l.sup lõ.in pe.col.de pscri.lõ tẽp.

c ¶ Sed vtrũ.vide Bal.in.l.nullo.in ver.sed vlteri⁹ opponit.C.de rei ven. consi.lxix.colũ.ij.volu.iij.vbi multa adducit. Et vide omnino, quæ posui ad.d.glo.& vide Alexan.consi.xc.colũ.ij.volu.ij.& consil.xciij.col.fi.eo.volu.ij.vbi intelligit, si alleget, aliàs non.& vide Alex.consi.lxxvj.colum.ij.ad fi.volumi.ij.& vide Areti.consil.clij. colum.vj. & Alexan.consi.xxxix.vol.ij.

Bald.in.l.fin.circa prin.C.p don, latius p eũ in .l. sup lon.C. de psc.lon.tẽp.ĩ vlt.col.& ibi tenet cõtra Barto. qñ putatiuus titulus concurreret cũ putatiua traditiõe secus si verus titu.

d ¶ Tempore venditionis. In cõtractu venditiõis requritur bona fides duobus temporibus. De ratione vide in.l.ij.in princi.j.pro empt.

e ¶ Hoc tenet glo. vide Bal.in.l. cum res.s alleg. & ibi habetur quomodo probetur possessio vacua. Ad q etiã vide not. per Barto. in .l.ij.§. de actio.emp.§.j.

f ¶ Tu dic. Cõtrariũ tenet Barto. in l.creditores.C. de pign.x.col. & malè. & hãc.q. etiam formauit Bart. in l.q pignoris.s. tit. j.p Io. an.in addi. Spe.ĩ tit.de emp. & vẽdi.§ bene est &Bal.in rub.C.de contrahen. empt. &in.l.nullo.C.de rei ven. & vide q not.Bald.in.l.j.C. pro dona. & not. Bal. per illũ text. in.l.fi.C.de acqui. pos.& ĩ.l.j.C.quæ in frau. credi. per do.Ant.in.c. cum venisset. de restit. spoli. Vide q habet per Guid. de suza.in.l. vt inter. de sacrosan.eccle. Et quid si mihi secũda facta est traditio vera . vide Bal.ĩ.l. quoties de rei vendi. in addi. vbi dicit idem. Alleg. Ioan.andre.in Specu.de emp.& ven.§.j.& cum Ia. butr.&Barto. hic trãsit Pau.de cast. in.l.cũuis.§.j.s. tit. j.adde Bal. consil. cccc xiij.lib.iiij.

g ¶ Quæro pone, q Vide Bart. in.l.ij. C.de acqui.pos.& quæ ibi dixi.& Ba.in.l.super lon.de præscrip.lon.temp.

trariũ. Sol.secũdũ Iac.de Are.æquiparatio, quam feci, procedit ex ti.iusto putatiuo ex iusta causa: secus si ex iniusta vt patet hic. Vel dic verius, ibi loquitur, quando error ex parte tradentis: hic de errore ex parte recipientis: qui nunq̃ est causa translationis dominij. Habes ergo probare te habere titulũ, vel iustam causam erroris, & vsucepisse.

8 ¶ †Quæro, vtrum debeamus[a] probare possessionem mihi traditam[b] esse? glo. quæ est hic valde

a b signanter & singulariter dicit: q in casibus in quibus dominiũ non acquiritur sine traditione: tunc traditio debet pbari. Sed vbi sine traditione trãsfertur dominiũ: tũc oportet probare apprehensioné possessionis. & vide glo. ibi: & erit hoc verũ &c. vsq; ibi: sed cur. & ista gl.est no. Et aduerte ad eam. vt intelligamus. ¶ Circa istam glo. declarandam formabo duas opi. Et ponã posteà aliquas. q. Et videtur, q non requiratur traditio: vt.l.non solum.§.j.j.eo.&.l.qua ratione.§.interdũ.s.de acquirẽ. rerum domi.& insti.de re.diuisio.§. interdum. Solu.

9 †oportet, quòd probet traditionem, vel aliquid, quod loco traditionis habeatur: vt qa sciebat tẽpore venditionis rem esse apud emptorem. tenet gl.in.l.eius rei.de rei vendica.dicam statim.in.l.cũ solus.j.e. ¶ Opp.de.l.nõ dubiũ.C. de le.quia requiritur traditio in legatis. Sol. vt ibi.& intelligas istam glo.secundũ illam glo.hic, q sufficit apprehẽsio sine vitio in re legata: vt qa possessio

10 est vacans.† ¶ Sed vtrum[c] sicuti sufficit iustus

c error in titulo: ita sufficiat in traditione? gl. hic per multa verba dicit: q in venditione requiritur iustissimus titulus: qa tempore contractus, & traditionis requiritur bona fides sed in quolibet alio ti-

d tulo requiritur bona fides tẽpore venditionis.[d] & sic in traditione requiritur iustissimus error. Et vide gl.ibi.sed cur &c. vsq; ibi: nõ autẽ &c. & ibi, fortè sic. Adde, vt.j.eo.l.iusto errore.§.filius. in fi. Illum tex.allegat Dy.& Guid.de suza.& omnes. ¶ Habes ergo ex prima gl. q habes probare titulum verũ, vel putatiuũ iusto, vel iustissimo errore: & probare habes traditionẽ, vel aliquid, quod habetur loco traditionis: vel iustissimũ errorem.

11 ¶ Sed quęro, †an habeã probare traditionẽ factã ab illo, à quo habebã titulũ, vel sufficiat si ab alio? dicam.j.eo.l.cũ solus.de ista.q. vbi est text.& glo.

12 ¶ Procedo & quæro.† Debeo enim probare traditionem possessionis: sed an sit necesse, q sit possessio vacua, vel sufficiat, si non sit vacua? istam.q. format Cy.in.l.cum res.C.de proba.Iac.but.format in.§.aliæ.insti.de actio. Et concordãt omnes, q licet quo ad dominiũ sufficiat traditio non vacua: vt.l.si fundũ.s.de fun.do.tamẽ in vsucapione non sufficit.l.vt naturaliter.s.eo.&.l. sine possessione.& tamen dicunt, q posset te facere errare. Et intelligunt, quando possessio nõ est vacua, sed plena: qa ab alio possidetur naturaliter & ciuiliter, vel ciuiliter tãtũ. Et ideò licet ille, cui tradita est possessio, possideat naturaliter tãtum: tamẽ non incipiet præscribere, donec alius desinat pos-

13 sidere ciuiliter: vel qa †animo dimittit, vel ex negligentia longi tẽporis, vel minoris, secundũ quæ dixi in.l.si de eo.§.j.s.tit.j.& hoc tenet glo.[e] C. de seruis fugi.l.j.in fi.& Dy.in.c.sine possessione. circa fi.de reg.iu.in.vj. Sit ergo cautus aduocat⁹ rei,

14 si põt pbare aliũ antea possedisse. ¶ Sed pone,† q aliquis possidet naturaliter: sed tradẽs possidet ciuiliter, vel tradens possidet ciuiliter & naturaliter: alius est in possessione causa rei seruãdæ: nõ est vacua possessio: vt.l.ij.§.j.s. de actio.emp.&.l Ratio.eo.tit. sufficit ne ad vsucapionem traditio non vacua, eo modo vltimo, quo dixi? & certè sic: vt.s.titu.ij.l.acquiritur.in fi.&.l.misso.j.pro emptore.&.l.iusto.&.l.ij.in prin.j.pro hærede. Sed vna lex est, quæ multum videtur turbare ista. Et habetis tex. singularem, qui nõ est alibi, vt credo: & videtur dicere, q interrumpitur vsucapio propter missionem causa rei seruandæ: & traditio fit ab eo, qui ciuiliter, & naturaliter possidet. text. est in.l.à Diuo Pio.§.si super rebus.in fi.§.j. de re

15 iudi.& ibi dicam. ¶ †Sed pone, q debitor obligauit omnia bona sua, & constituit se creditoris nomine possidere: posteà vnam rem vẽdidit, & eam constituit se emptoris nomine possidere, an in emptorem transeat dominium, vel vsucapiendi conditio? videtur quòd non: quia possessio erat

f plena. Tu dic,[f] aut debitor constituit se à creditore possidere precario: & tunc constituendo se precario possidere ab emptore: trãsfert in eũ possess.& creditore possessiõe priuat: vt.l. interdum. §.fi.& ibi dixi.s.ti.j. Nec est res vitiosa: ideò trãsit dominium, & vsucapiendi conditio. Si verò constituit se eius nomine possidere simpliciter, vel à creditore conduxit: tũc ipse creditor animo, possidet: & ideo tunc rogando precario ab emptore nullam possessionem transfert in eum: vt.l. cũuis §.j.s.tit.j. Tamen, quia illa possessio, quę est apud creditorem est ad cõmodum debitoris respectu dominij, & conditionis vsucapiendi: vt.s. eod.l. serui nomine.&.s. titu.j.l. qui pignoris. & .l.j.§. per seruum corporaliter. Dicebat. Iacob. butri. insti.de act.§.sed istæ. q transibit dominium, vel vsucapiendi conditio in emptorẽ, sicut erat apud ipsum debitorem: quia illo respectu debitor dicitur possidere. quod placet. Habes ergo proba-

g re titulum, & traditione. ¶ Quæro, pone[g] quod

16 titulum† probẽ. Item probo eum, qui mihi con cedit titulum, possedisse rem, eo tempore, quo vendidit. Posteà probo me possidere illo præsente, & sciente: non probo traditionẽ. & dico quòd

h præsumitur[h] traditio: vt gloss. in.l. quædam.s. de rei vendica.&.l.ij.C. de acquiren. possessio. Sed si possessio esset apud alium, vel dubitatur apud quem erat: dicam.j.eod.l.cum solus. Requiritur etiam bona fides, vt hic.& .C. de præscrip. longi

17 †temporis.l.ij.& per totum. Sed qualiter proba-

i bitur?[i] dicunt omnes quòd præsumitur: vt.C. de euict.l.penulti.& in hoc statur eius conscientiæ: vt insti.de actio.§.aliæ. in gloss.magna. ¶ Sed contra hoc videtur: quia quod meum non est: debeo scire ad alium pertinere: vt.l.fina.C. vnde vi. Vnde quidam dicunt, quòd bona fides non præsumitur sine titulo. sed hoc est contra casum.l. si quis emptio.§.j.C.de pręscript.xxx.anno.& ibi glo.super versicu.tenuerit. Dic ergo, quòd bona fides præsumitur, si præcedat titulus verus, vel putatiuus, etiam errore iniusto: vt.l. igitur.§. potest.s.de libe.causa.& dicam.j.eodem.l. si fur.§.j. Dico etiam quòd bona fides præsumitur in quolibet possidente: nisi alius possessor antiquior appareat. Ille enim bene potest facere illam allegationem: quòd tuum non erat. &c. vt di-

k cta lege finali. quo ad alium verò licitè,[k] & bona fide tenere videor. Ius em cõe mihi nõ cõtra dicit. Facit extrà de præscrip.c.j.li.vj. Prædicta in

i ¶ Qualiter probabitur. & an in dubio præsumatur bona, vel mala. Adde gloss. instit. eo.in prin. & glos. in.c.si diligenti.& in .c.fi. extrà eod. & Innocen. in .d. c.si diligenti. per Archid.in.c.j. de præscrip.in.vj.& Bald.& Cyn. in.l. super lon.C. de prescrip.lon.tem. Adde Barto. per illum text.in.l.fin. C.vnde vi. & pro eo facit, quod no. Innocẽ. in.c.ij. de resti.in integ.Inn. in.c. vigilanti. extrà eo. vide Dy. in regula possessor. de regu. iur. in.vj. & glo.in.c. sancto rum.& in.d.c.vigilanti.de præscrip. & in.c.fi.eod.titu. &. xvj.q.iij.c. dilectio.& quod no. in.l.at qui natura. §.cum me absente de nego.gest. Vbi dicunt, q bona fides probatur per iuramentum.& dicit Bald.not.in.l.j. C.vbi causa status quòd bona fides potest causari ex iniustis, & temerarijs causis. quòd not. Et quis dicat bonæ fidei possessor: vide Bal. in .l. j.C. de rei vendi. & dicit Barto. & ibi Bald.in.l. proprietatis.in fin.de proba. q si est fama, quòd res fuerit antiquorum, eorum inducetur bona fides: & no. s.eadem.l. Adde, an in dubio præsumatur bona fides. Alexã.xxj.& xxxv.lib.iiij.

k ¶ Alium verò. Cõtra Bar.in hoc tenet. do. Ioan. hic, & bene: quem etiã sequitur Lud. Tu vide Barto. hic. & quod not. Bald.in l.super longi. pro pe fi. primæ colũ. Et istud quod tenet Barto. hic, sequitur ad literam.d. Anto.in.c. si diligenti. de præscri.

¶ Quando autem ex cursu temporis probetur titulus, vide Bart.in.l.j. §.deniq;.de aqua plu.ar. Et no. q si probo me ius habere, nunq̃ præsumitur præscriptũ: nisi probetur. gl.est, & ibi Bal.in.l.si tibi.C. de serui.

h ✣POMATES. ¶ Præsumitur. dicit verũ, si allegaret. ita Alexan.

¶ Item priuilegium. & authoritas superioris, etiam si erretur in iure, inducit bonam fidem ad præscribendum. Ita Bald. in .l.j.in.xj. colum. C.de furtis. Adde an error iuris inducat bonam fidem. Alexan. consil. cxxxij.volu.iiij.

præscriptione

a ¶ Mala fides. Adde quod no. Bart. in. l. alienam. in fi. j. pro emp. & Spe. in ti. de emp. et ven. §. antep. in fi. Adde plura per Ang. in. l. eum, qui. §. fi. ff. de public. et eo ipso, ꝙ qs non cõtrahit cum solẽnitatibus requisitis à iure ciuili, vel municipali, præsumitur male fidei. Ita Bal. in. l. qui à quo libet. de cõtrahẽ. emp. & est gl. parua no. in. l. j. C. de fide instr. & iure ha. fi. li. x. super vers. mala fide. et Bar. ĩ. l. ij. C. de prædi. cu. lib. xj. Et vide gl. no. in. l. si dictũ. §. a si cũ posset. ff. de euic. vbi habet ex sola relatiõe tertij, quis non efficitur malæ fidei. facit. l. ait prætor. §. si qs particeps. j. que in frau. cred. Et adde ꝙ qcũq; se fundat ex priuile. et si sit in possessiõe, præsumitur in mala fide. c. ad decimas. de restit. spoli. in. vj. & no. Bal. in. l. solẽnib⁹. C. de fid. instr. & Bal. i. l. vis ei⁹. in fi. C. de ꝓb. ¶ Et no. ꝙ ex fuga, quis præsumit in mala fide. l. j. & ibi Bal. C. de præscr. lõ. tẽ. quę pro liber. et mala fides probatur per coniecturas. Bal. in. l. j C. de vsucap. trãsfor. & vide q̃ not. Bal. in. l. nec creditores. C. de pign. act. Adde qualiter præsumat mala fides. Abb. cõsi. xciiij. lib. j. et cõs. xlij. eo. lib. & cõsi. vj. & xciiij. lib. ij.

præscriptione rerũ corporaliũ: sed in corporalib⁹ doc. tãgũt. C. de ser. l. j. dicã j. de iij actuq; priua. l. j. §. j. 18 ¶ Sed qualiter † probabit mala fides[a] posses soris cũ tit. respõ. si ei fuerit, denũtiatũ: vt. C. de rei vendi. l. si fundum. Itẽ si coram aliquibus ipse dixerit se sciuisse rem esse alienã: [b] quia illud præsumitur in mẽte habuisse: vt. l. Labeo. ff. de supel. le. Item, ꝙ de hoc erat fama in vicinia: et ipse erat vicinus præsumitur scire: vt extrà de præsum. c. quantò. Ex his et alijs indicijs hoc, prout facti qualitas dictauerit, poterit ꝓbari: vt. d. l. pe. C. de euictio.
19 ¶ Sufficiũt † ne prędicta? certè nõ: quia oportet te probare cõtinuationẽ[c] possessionis: vt. ff. eo. l. vsuca. et. C. de præscrip. lõ. tem. l. ij. ¶ Quãdo dicitur
20 † continuata possessio? doct. dicũt in Spe. de probati. §. j. ver. sed q̃ritur qualiter. vbi dicit, ꝙ probet se oĩ anno recollegisse fruct⁹: vt. l. Titia. j. de sol. Induco. l. litibus. C. de agric. & cẽsi. lib. xj. Nec enim debet stare quolibet momẽto in fundo: vt. l. si quis ita legauerit. in prima char. ff. de cõdit. et de
21 mõ. dixi. ff. solu. matri. l. j. Alio † modo probentur extremitates, [d] scilicet traditio, & initiũ decennij, & ꝙ in fi. possideo: & sic videor cõtinuè possedisse. arg. l. pe. [e] C. de apo. pub. Sed secũdũ † nostros doc.
22 modernos istud nõ est necessariũ: qa q semel possidet, cũ de suo cõmodo tractatur: si se asserit possidere, semper præsumit̃ possidere: nisi probetur cõtrariũ: vt. l. siue possidetis. C. de proba. Cy. ĩ. l. super lon. C. de pscrip. long. tẽp. quod satis verũ
23 videtur. ¶ Sed circa † huiusmodi probationem videndũ est, quid iuris, si in articulo dicatur, ꝙ talis possedit à. x. an. citra? et idẽ testis testificatur? respon. nõ est probata possessio longi tẽporis: quia potuit vna die possidere: et verificata est illa propositio, secũdum Hostic. Nihil allegat: text. est. ĩ. de aqua quoti. et æsti. l. j. §. quod autẽ. sed si dice-
24 ret, † quòd possedit à. x. annis & citra: tũc ista copula &, multũ operatur. Et sensus est, ꝙ initiũ possessionis, fuit iam sunt. x. ãn. & posteà hucusq; possedit: vt extrà eo. c. veniẽs. de proba. [f] c. licet cãm, et ibi Host. et Io. an. in nouella super verbo citra.
25 ¶ † Idẽ si diceret, ꝙ possedit istis. x. an. proximis. Nã ista propositio verificatur etiã si vna die dicti temporis possederit: vt. d. §. ꝙ autẽ. Vt ergo articul⁹, & per cõsequens dictũ testis bene concludat dicat sic: ꝙ talis possedit à. xx. ann. citra, et p ipm tempus. Vel sic possedit per tempus. x. an. proximè præteritorũ. Hęc enim dictio per, perfectionẽ totius tẽporis significat. vt. l. vrbana. §. ꝑnocta
26 re. j. de verb. sign. Irẽ si diceret, † ꝙ talis possedit iam sunt. x. anni. [g] Illud dictum non concludit, ꝙ modo possideat de necessitate, sed cõsequẽter eo modo, quo. ff. dixi: quia pro allegante præsumitur
27 cõtinuata possessio ciuilis: vt. ff. dixi. ¶ Itẽ † aduertat reus, qui inducit pscriptionẽ ad sui defensionẽ quod formet articulũ: ꝙ ipse possedit p decẽ annos proximè elapsos, finitos in tali mẽse, [h] vel die, ita ꝙ includatur tẽpus elapsum ante lit. contesta. vel ante litẽ motã. Nã si aliter formare?, et testis post lit. conte. diceret: quod talis possedit per. x. an. proximè elapsos: itelligeretur à die redditi testimonij: & sic iucluderetur tempus, quod post lit. cõtest. fluxerit, nec eẽt ꝓbata præscriptio. Di
28 cebat † tamẽ Gof. quod si dicit, ꝙ possedit per. x. an. & vltra: ꝙ illud & vltra, impo-tet illud temp⁹ iudicij. ar. j. de verb. sig. l. hęc adiectio. Et ĩ hoc resi. Io. an. in. d. c. licet. sed no placet: qa hæc adiectio vltra, vel plus: cũ sit incerta, ĩ teste nihil operatur: vt. ff. de in litẽ iuran. l. cũ furti. dicã in. d. l. hæc ad
29 iectio. Vnde sit † cautus aduocat⁹ in formãdo articulum. Aduertat etiã actor, qui allegat suã pscriptionẽ ad fundãdã suam intentionem: quod articuletur se possedisse per decem annos finitos tali tpe, vel inchoatos tali tpe: vt sic se ad certũ tẽpus referat. Aſs si testis diceret vidi eũ possidere p tps. x. an. et nõ cõstaret, qui essent illi decem ãni. Po-

b ✠ POMATES. ¶ Esse alienam. vide Alex. consil. cxxvij. col. pe. vo. iij. et consi. cxxix. ad fi. & eo. volu. j. & Alexã. lxxxix. colũ. ij. ad fi. vbi ponit pulchrum, probans, ꝙ qui sciuerit rem alienã, scilicet fideiussorum. volumi. ij. & clxxxvj. eo. vol. col. iij. & ibi ponit inter cætera, an quando quis dicit, & cõfitetur se scire &c. an requiratur patris præsentia, et ibi etiã dicit, quòd mala fides potest probari per sola indicia. et. xl vj. colũ. fi. volu. iij. vbi dicit per vnum testem probari de talibus indicijs & quod ille, qui possidet ex titulo, quem scit posse rescindi ꝙ est malæ fidei possessor. & non præscribit. et Ro. cccc xxiij.

c ¶ Probare continuationẽ. Quando requiritur cõtinuata possessio, vide Bald. in. l. j. C. de vsucap. trãsfor. Et qualiter probetur continuata, adde. c. quæ contra. de regu. iur. in. vj. et de hac continuata possessione, vide vnum not. per Ang. hic, & adde glo. et ibi no. in. l. j. in. ij. gl. mag. in verbo. interdicto. ff. de itinere actuq; priu. Et ad hoc etiam adde glo. vj. q. j. in. c. pen. et vide Inn. de dolo et contu. c. cum olim. & c. de probati. in. l. siue possidetis. et in. l. pe. C. de præscrip. xxx. annorum. per Bal. in. l. indicia. C. de rei vendi. & faciant quæ dixi post Bart. in. l. non solum. §. sed vt probari. ff. de ope. noui. nũti. et Bartol. not. in. l. Pomponius. §. fin. in fin. ff. titu. j. vbi vide.

d ¶ Probentur extremitates. Si volo probare me possedisse per decem annos, sufficit si probem initium, et finem pos. vide Bart. in. d. l. j. solut. mat. imò etiam sufficit probare initium solum, vt subdit. Sed aduerte: quia hoc vltimum, quòd sufficit probare initium, procederet in reo solum: quia re uera possidet de præsenti rem, de qua fit quæstio: actor verò nõ possidens, fundans se super tali præscrip. nõ obtineret: nisi probaret saltem possessionem principij, et extremi temporis. idest primi anni et vltimi: prout hic in prima ꝑpositio. dicit Bar. Adde etiam, quòd gl. singu. xvj. q. iij. volumus. et Bal. in. l. testium. in vltima col. C. de test. dicebat aliter: videlicet, quod quo ad probandum quẽ decennio possedisse, requiritur, ꝙ probetur de possessione duorum primorum annorum et duorum vltimorum. & quòd aliquando in medio possederit. quod tamen non videtur necessarium: nisi quando tractaretur ad fundandum se ex præscriptione longissima. xxx. vel. xl. annorum: quia tunc oportet probare de possessione primorum. x. xx. xxx. et. xl. annorum. vbi tractaretur de præscri. xl. anno. Ratio: quia possessio ciuilis, quæ retinetur, quæ sola sufficit ad præscriptiones præsumitur durare vsque ad. x. annos, & non vltra: nisi appareat de naturali possessione, & ciuili. l. furtũ. §. fundi. j. eo. & ibi no. per doct. Et hoc reperio fuisse de mente Matthesillani in dicto suo notabili. cxv. Ad quod adde Bal. in. l. fin. C. de edic. di ui. Adr. in versic. xv. oppo. et adde etiam, quod nota. Bart. post gloss. ĩ. l. iij. in princip. de acquirẽ. possessio. & prædictam glo. in. c. volumus. ad hoc aleg. do. Ioã. ĩ proœ. decre. de quo etiam per eũdem et per do. Anto. in. c. cum ad sedem. post glo. ibi. & Io. an. eo. ti. et p Cy. in. l. super lõ. de præscri. lon. tẽpo. Bal. & domi. Io. in. l. si quis ita. de cõdi. & demõ. et quod no. Bal. in l. si minorẽ. ad fin. C. de resti. in ĩteg. et in. l. indicia. C. de rei ven. & vide no. in. d. l. siue possidetis. C. de proba.

¶ ADDE qualiter saluẽtur testes deponẽtes de cõtinuata pos. si possessor aliquo tempore fuerit absẽs. Pet. de Anchara. cõs. cxxxvij. & an si capitulatum sit, quòd Titi⁹ possedit per plures, et plures ãnos, & testis dicat, quòd possedit modis, forma, et temporibus, in ca. annotatis: et probetur quod Titius non possedit: nisi per quatuor menses: an possint saluari? vide pulchrè Romana. consilio. cccj. & an possessio probetur per extremitatem temporis? vide Baldũ in addi. ad Specula. in ti. de probationibus: et qualiter probetur possessio per eundem Bald. cõsilio. cxcv. iij. libro. & an quod possedit hodie præsumatur possidere. per eundem Bald. consilio. cxxiiij. v. libro. et Paulũ de castro consilio. cclx.

e ¶ Argu. l. pe. facit quod dixi post Bar. in. l. non solum. §. sed vt probari. de oper. noui nuntia. Et Bartol. nota. in. l. Pomponius. §. fin. in fin. ff. tit. j. vbi vide.

f ¶ Et de prob. et vide Spec. in tit. de proba. et dicit. do. Anto. in. d. c. licet. causam. quod debet fieri articulus ad probandum cõtinuam possessionem à. xx. ann. & citra: quia copula &, denotat continuationem. secus si diceret à. x. ann. citra. & hic adde Bald. in. l. indicia. C. de rei vend. & Inn. in. c. inter dilectos. de fid. instru. & Bartol. in. l. si post. ff. de rei vend. & adde tex. in. l. transigere. ibi Baldus. in prin. C. de transac. dicit, quòd dictio citrà, ponitur exceptiuẽ, et cum Bart. hic concordat Bald. in. l. falsus. in. iiij. col. C. de fur. et ibi plenè not. de dictione citrà. et etiam in. iij. colum. Quid si testis dicat, quòd Titius possedit iam sunt decem anni. Bald. in proœmio digestorum. in princi. videtur velle, quod probet tempus continuum, & completum. & ibi etiam Angelus. & Bartolus. hic contra.

g ¶ Iam sunt. x. an. quod dixit hic, dicit etiam idem Barto. in. l. si post acceptum. ff. de rei vẽd. & Bar. & doc. in. l. morte. C. de rei ven. & ibi dicit esse meliorem tex. de mundo. sed Bald. in. l. indicia. C. de rei vend. tenet contra Bar. Pro concordia, hic vide. d. Lud. ad cuius concordiam, vide quæ dixi in. l. ij. §. fi. si cer. peta.

✠ POMATES. ¶ Vide Alex. cõsi. lxxx. col. ij. vo. ij. & ibi dicit, ꝙ ista verba, iam sunt. xx. anni: intelliguntur de proximè præteritis.

h ¶ Finitos in tali mense. Adde Bar. per illũ tex. in. l. nec bona. C. de præscrip. lon. temp. & Bal. in. l. super lon. ad fi. eo. tit. et ibi Ange.

a tuit enim esse, ꝙ testes senserunt de[a] decē annis, q
ante fuerunt per plures annos, non de proximis.
Vel vnus testis de aliquibus decem annis, ali⁹ de
alijs. et sic probatio dubia, nil releuaret: vt extrà de
proba. c. in præsentia, et. j. de ver. ob. l. inter stipu
30 lātē. §. j. et quod ibi dixi. ¶ Itē, an† est necesse, quòd
dicam per ānos decem continuos? respō. præsumi
tur eos esse cōtinuatos: vt dixi. s̈. cætera vide per
te: vsq; ad. l. cum solus.

SVMMARIVM.

1 *Traditio facta a non domino, iudicis authoritate, inducit usucapionem.*
2 *Diuisio quando pariat usucapiendi conditionem?*
3 *Interruptio præscriptionis, quod non interrumpat effectū præcedentis tituli ueri: sed putatiui sic.*
4 *Titulum ab uno, & possessionem ab alio, ad usucapiendi cōditionem, an sufficiat habere?*
Cautela pro aduocato in faciendo probationē, quando titulus præcessit possessionem. ibid.
5 *Bona fides, an requiratur in transigente?*

¶ LEX. XXIX.

b CVm solus. ¶ Ista est lex singu
laris. [b] Eius, ꝙ ex
causa diuisionis mihi tradit̄ tanq̄ meū, vsu
capiendi cōditionem non habeo. h. d. secundum
cōmunem modum allegandi. Vel, aliter, & subtili
us. Qui habet titulum ab vno, possessionē ab alio
non vsucapit, si titulus est falsus scienter, vel puta
tiuus etiam errore iusto. h. d. ¶ Diuiditur in quin
que ptes. Primò ponit dictum. Secundò vnam ra
tionē. Tertiò vnā aliam rationē. Quartò vnā limi
tationē. Quintò extēsionē ad aliud dictū. In pri-
ma parte casus est clarus. In secunda ibi, quia nec.
sic forma casum. Hæres putatiuus habet titulū à
defuncto, possessionem verò habet à vero hęrede
qui prius incœpit possidere: et sic non procedit
præscriptio. quod nota. In tertio ibi. neq; aliam.
Forma sic casum. Posses tu dicere. ꝙ nō vsucapit
titulo pro hęrede: q̄ritur, quare nō vsucapit titulo
pro soluto? & sic ab hærede haberet titulū & pos
sessionē. Respondetur ꝙ tibi tradit̄ res, vt tua: nō
vt tibi debita: et sic nullā aliā causā potes habere,
quā titulū pro hærede. Quarta et quinta particu
læ sunt claræ. ¶ Assumo opp. de gl. q̄ est sup ver
bo, causam. Dicit hic., ꝙ nullam cām vsucapiēdi
habet. Cōtra: quia habet titulū pro diuisione: vel
titulū pro soluto: vt patet ex gl. Huius cōtrarij ti
more soluit gl. ꝙ hic nō habebat bonā fidē. et est
bona sol. ad principiū legis, non ad finē. Et tertia
est solutio: quia secūdā omitto: ꝙ non tradidit re,
sed solū verbis, vt in gl. q̄ nō est vera per istū tex.
vbi expssè dicit tradidit, & cōtinet diuinationē.
Et secūda solutio, ꝙ partem, quam habes iure tuo
non pręscribas: quia tradidit, vt tuam: sed partē,
quā habes iure meo, vsucapias pro diuisione, vel
pro soluto: & istā puto verā. Sed dices tu ista me-
dia so. est falsa secūdū vnum intellectum, qui po-
nit̄ hic in gl. paruula, q̄ dicit diuisa seu indiuisa. Et
si tradidi pro parte indiuisa tibi, nō tradidi tanq̄
meum: sed totū iure tuo. Sed respōdeo, ꝙ ista solu
tio procedit: quia tradidi partē pro diuiso: sec⁹, si
pro indiuiso. secundū hoc si tertia solu. illud vo-
luisset dicere, bene procederet. ¶ Sed extra gl. cō
tra hoc op. et videt̄, ꝙ totū licitè ex diuisione pos-
c sum præscribere: vt. l. si per errorem. [c] s̈. eod. Solu.
1 ibi fuit facta diuisio † authoritate iudicis, quæ fa-
cit, quòd traditio facta à non domino parit vsuca
piendi conditionē: vt. l. Pōponius. §. si iussu. s̈. de
2 acquirē. posses. et ibi dixi. ¶ Habes † ergo. ꝙ quā
do diuisio fit cū iudice: et tunc cuiusq; partis datę
trāsferatur dominium, si tradēs est dn̄s: & si nō est
domin⁹, trāsfertur vsucapiēdi conditio: vt. l. si per
errorem. &c. dic, vt ibi. et. l. Pomponi⁹. §. si iussu. s̈.
tit. j. cū gl. sua. et. l. statuliberi à cæteris. §. Quint⁹
s̈. de statulib. Quandoq; diuisio fit sine iudice: et
tūc si pars trāsfertur pro diuiso, nō trāsfertur do
miniū: nec vsucapiendi cōditio: vt hic secūdū vnā
sol. Aut pro diuiso fit traditio: & tunc partis, q̄ iu-
re meo obuenit, alij transfero dominium, vel vsu-
capiendi conditionē: vt hac. l. cū glo. & . l. cū putarem. in vlti. gl. s̈. fa. er-
ci. Et hoc modo debet intelligi, l. j. cum gl. & ꝙ ibi dicūt doct. qui scribūt
C. cōmunia vtriusq; iud. Et hoc intelligo, qn̄ bona fide accepit. Hæc se
cūdū primā sol. in glo. super verbo causam. et respiciūt primū casum
d summariū. ¶ Secūdo modo legitur, [d] ꝙ quādo quis habet titulū ab vno
possessionē ab alio. nō procedit præscriptio. si titulus est falsus scienter
vel putatiuus errore iusto, vel iniusto. hoc dicit, vt dixi. ¶ Cōtra. s̈. e. l. si
is, q pro emptore. §. si qs bona. cū si. vbi possessio, quæ est apud aliū ef-
fectum præcedētis tituli nō impedit. Et sic si res reuertatur ad nos, pro
cedit vsucapio. Hui⁹ timore. dicūt quidā antiqui, ꝙ ratio prima hic po
sita à Iuriscōsulto nō est bona: sed secunda ratio est vera, neq; aliā vllā.
&c. hæc est falsa: quia hic in fi. leg. habebat iustā cām possidendi. s. iustū
errorem. et tamē nō præscribit ea sola ratione: quia possessum fuit à ve-
ro hærede. Vnde alij dicūt primā rationem veram. s. ꝙ possessionē ab
vno: titulū ab alio. Nō obstat. §. si quis bona. quia speciale est in tit. pro
hęrede. Sed certè nulla specialitatis ratio potest reddi. vnde dicit gl. dic,
ꝙ ratio est optima, scilicet, quia ab alio medio tēpore est possessa: vt. s̈.
titu. j. l. Pōponius. §. quæsitū. Sed ista rō non videt̄ cōcludere. Nā tunc
possidere ab alio in hoc nocet: quia nō possum computare tempora de
functi cum meo tēpore. sed si volo inchoare de nouo vsucapere possum
& vsucapio ex præcedenti ti. procedit: vt. l. si is, qui pro ēptore. §. si qs
bona fide. et ibi glossa. et. l. eum qui ædes. §. fina. s̈. eodem. et. l. iusto. §.
& si possessionis. in. fine. j. eodem. Sed hic tex. hoc vetat. Sed dic, quòd
3 illa, & hæc est vera. Ad cōtraria responde: † ꝙ interruptio præscriptio-
e nis nō interrūpit [e] effectum præcedētis tit. vt. l. si is, qui pro emptore. §.
si quis bona. cū gl. et. l. eum qui ędes. §. fi. sed effectū præcedentis ti. pu-
tatiui, interrūpit: vt hac. l. ꝙ est notabile, & singulare hic. ¶ Sed sufficit
4 ne † me habere ti. [f] ab vno, possessionē ab alio? glo. q̄ est hic, videtur tene
f re, ꝙ sic. Sed si tex. respicias, vult directò dicere cōtrarium. Sed tu habes
alibi vnā gl. no. in. l. cū nemo. C. de acqui. pos. & ibi latè disputāt do. Nō
videtur, ꝙ de hoc cogitauerint: quid dicemus? Aduertas ad istū passum
subtilē, & nota. & sume tres casus. Quandoq; habeo, tit. ab vno: & posses
sionem ab eodem: & hoc constat. Quandoq; habemus titu. ab vno, pos
sessionem ab alio. Quandoq; de hoc dubitatur. In primo casu: & tūc p
cedit vsucapio: vt dixi. s̈. e. l. Celsus. & . l. iij. & . l. eū qui. §. pe. de publi. Se
cundo casu, quando habeo tit. ab vno. possessionem ab alio, & hoc con-
stat et tūc quandoq; possessio præcedit tit. & tunc sine dubio vsucapio
procedit, siue superueniat ti. verus. vel putatiuus: vt. l. non solum. §. j. j. e.
l. ij. §. si à pupillo. et. §. si à furioso. j. p ēp. Et est ratio: quia muto causam
possessionis, & incipio ex ti. possidere: vt. l. cum nemo. C. de acqui. pos.
& hac glo. Quod intelligo, si ille à quo incœpi habere ti. sciebat me pos
sidere: aliâs secus: vt no. in. l. eius rei. s̈. de rei ven. ¶ Sit ergo cautus aduo-
catus in faciēdo probationē: quādo titulus præcedit possessionē, & tūc
aut opinor habere titulum, & possessioné ab eodé: licet in veritate ha
beam à diuersis, & sufficit: vt in gl. in. l. cū nemo. C. de acquirē. pos. Si ve
rò me opinor habere à diuersis: & sumus in materia legis nostræ: et tunc
vnus vendidit, alius possessionem tradidit ex alia causa: tunc nō sufficit
ad vsucapionē: vt. d. l. eū, qui. §. pe. s̈. de pub. vbi requiritur, ꝙ eodē tpe
sit tradita. Si verò tradidit respectu eiusdē ti. et tunc si titulus erat puta-
tiuus, nō sufficit, vt hac. l. Si verò titul⁹ erat ver⁹ sufficit, & procedit pre
scriptio. hoc probāt oēs leges, quæ loquuntur de possessione rei legatę
traditæ ab hærede. Nam legatarius habet titulū à defuncto, licet posses-
sio tradatur ab hærede: vt. j. pro legato. per to. & . s̈. ti. j. l. Pōponius. §. sed
et legatario dādā. Et quid prohibet aliū pro alio soluere, si eo nomine
tradidit: vt. l. eum qui. §. pe. s̈. de publi. vbi dicit eo nomine, nō dicit ab
g alio. ¶ Tertio casu, quando dubitatur: [g] vt puta habeo titulū, & posses-
sionem: sed dubitatur, vtrum ab eodē. vel ab alio: itē an occasione euidē-
ti, an alia: tūc præsumor habere possessionem occasione præcedentis ti.
si ille à quo habeo ti. possidebat: vt. l. quædam mulier. s̈. de rei vendi. &
ibi no. & . l. ij. C. de acqui. pos. & dixi heri. in. l. Cels⁹. si verò ille à quo ha
bui tit. tunc non possidebat, vel dubitatur, an possideret, vel non: quia
nil est probatum. Tunc dico, ꝙ occasione eiusdem tit. præsumor posside
re. Nā eoipso, ꝙ mihi titulū cōcedit: videtur cōcedere, quod à quocūq;
possessionē dictæ rei acquiram: vt. l. si res. et ibi glo. s̈. de rei ven. Fallit. j.
5 de fur. l. eū, qui. et ibi dicam. ¶ Sed an † in trāsigente requiratur bona fi-
des? Respondeo, aut quæris, vtrum requiratur, ꝙ litē super qua transigi
tur, non instituerit p calūniam: & dic, vt. l. in summa. s̈. de cōdi. indebi.
Aut quæritur, an requiratur bona fides: hoc est, ꝙ credat rem, quæ ex
causa transactionis sibi traditur, esse tradentis: & hoc sine dubio reqrit̄.
Nec curo vtrum in lite habuerit bonam fidem, vel nō: qa ex tūc tradens,
si est dominus, transfert dominiū: et sic vsucapiendi cōditionē, si non do
minus. Et prædicta sunt vera, quando traditur ex causa transactiōis: sed
quando est penes me: quid iuris sit. si trānsigimus, nō dico modò: dicā.
j. pro empto. l. j. & gloss. tangit. C. pro emp. l. ex causa

SVMMARIVM.

1 *Possidetur tantum principaliter, quando unum apponitur accessorium alteri: & si utrumque est principale, utrumque possidetur.*
2 *Grex totus, non usucapitur sed singula corpora sic: si sunt diuersa in qualitate: siue non sunt diuersa, totus grex usucapitur.*

¶ LEX. XXX.

a ¶ Quòd testes sen serūt. Adde Bal. ī. l. fi. in ver. xv. op. de edic. di. Adr. contrarium, vide Bal. in. l. indicia in fi. de rei vē. quē se quitur. d. Ant. in. c. licet causam. de prob.

b ¶ Cū solus. singu laris. vide Bal. no. ī. l. nullo. C. de rei vē. in. l. super lō. in iiij. col. vbi decla- rat subtiliter & mirabiliter hāc. l. C. de præscrip. lō. temp.

c ¶ Si per errorem. Nō. quādo ex di- uisiōe trāsferatur dn̄iū vel vsucapiē di cōditio. Adde, ꝙ no. per Bal. in. l. j. C. cōia vtrius. iu. et ꝙ no. Bart. in. l. & iō. de cōdi. fur.

d ¶ Secūdo modo legitur. vide. l. pro legato. cū gl. in cō trariū. j. pro lega. Sed hic loquitur de ti. putatiuo: ibi loquit̄ de ti. vero.

e ¶ Nō īterrumpit. hoc sequitur Bal. & Ang. in. l. cū no tissimi. §. imo. de pręscrip. xxx. an.

f ¶ Me habere tit. Adde Bal. idē te- nenté. in. l. indicia. C. de rei ven. vide Bal. in. d. l. cum ne mo. de acqui. pos. et latè in. l. sup lō. in. iij. colū. de præ scri. lon. tēp. et ibi tenet cōtra Bar. s̈. e. l. j. ī ti. putatiuo.

g ¶ Quando dubita tur. Adde Bal. & Ang. ī. l. super lō. vbi multū latè no. et dicit Bal. ī. l. pe. in. xj. col. de exe- cu. rei iud. ꝙ si pos sessio præcedit, et seqtur ti. habetur pro traditione. d. l. quędam mulier. et vide Bald. post glo. in. d. l. quædā mulier.

¶LEX. XXX.

RErum miſtura. ¶Primò ponit dictū. Secundò altius eixorditur, ponēdo trimēbrē
diuiſionē. Tertiò quodlibet membrū proſequitur per ſe. ¶Op.
dicitur hic, ꝙ primū genus &c. qa ramus vnius arboris, alijs arboribus
poteſt immiſceri inſerendo, So. licet iſtud poſſet fieri, ſi non vſucapitur,
ſed efficitur eius, cuius eſt arbor, cui inſeritur: vt. l. ſed ſi ex meis. §. arbor
ſ. de acqui. re. do. Sed ſi immiſcerētur duæ arbores trāſfixæ: tunc neutrū
per ſe poſſidebatur, vel vſucapiebatur: & ſic hoc genus non facit qōnē.
¶Op. ſ. e. l. eū, qui ędes. et. l. naturaliter. Sol. hic ſpeciale propter modi
cū tēp⁹, ꝙ ſupererat: quod eſt hic ſingulare. ¶Op. ſ. ad exhibē. l. gēma.
1 &. s. de auro & ar. le. &. l. & ſi nō ſunt. §. perueniam⁹. Sol. glo. & no. †hic
glo. ꝙ quandoq; apponitur vnū acceſſoriū alteri; et poſſidet principale
tantū. Quādoq; eſt vtrūq; principale, & vtrūq; poſſidet. ¶Op. ſ. de au.
& ar. leg. l. ſi vt habiliter. Solu. vt gl. Vel dic ꝙ ibi cōſtabat, ꝙ argentum
erat propter gēmā: ſed in annulo neutrū eſt propter aliud in dubio: vt
2 hic. vtrūq; enim eſt cauſa ornādi gemmā. ¶Vltimò op. †ꝙ grex vſucapitur: quia poſſidetur: vt. l. j. §. fi. et. l. ij. ſ. de rei ven. ergo vſucapitur: vt.
l. iij. ſ. eo. Reſpondeo, totus grex nō vſucapitur: ſed ſingula corpora ſic.
Quod eſt verū, quando ſingula corpora ſunt diuerſa in qualitatę: quia
vnum caput eſt meum, aliud alienū, vnum caput furtiuum, aliud nō: vt
hic. Sed ſi totus eſſet eius conditionis: vt quia emo gregem, nil eſt quod
vetet me totum vſucapere.

¶LEX. XXXI.

NVnquam. ¶Opp. infra pro donato. l. ſi vir. ſol. vt ibi
Et opponi. infra eodem. l. poteſt. Solue. vt
ibi.

SVMMARIVM.

1 *Furioſus ſi efficiatur, qui eſt in peccato mort. & moriatur: moritur in peccato mort.*

Si vi aut clam. ¶Per iſtum tex. pōt determinari quæſtio,
quam theologi determināt. ſi aliquis habet
1 peccatum mortale, & efficitur furioſus, †& moriatur furioſus: cū pecca
to mortali dicitur mori, ſicut hic, qui habet malā fidem poſſidendi, et ef
ficitur furioſus, durat mala fides.

Si defunctus. ¶Quærit glo. quo titu. et dic, vt gl. ſed iſte. §.
loquitur quando defuncto fuit tradita res, &
habuit titu. Sed pone, ꝙ traditio eſt facta hæredi putāti ſibi donatū, an
procedat vſucapio? et illud dubium procedit: quia oportet, ꝙ ad hoc,
vt vſucapio procedat, quòd traditio reſpectu eiuſdē tituli fiat. glo. dicit
quòd vſucapit titu. pro ſoluto. Item tit. vero, vt ſic veritas prævaleat: vt
j. tit. ij. l. ij. §. ſi ſub cōditione. verſi. quod apertius, vbi eſt caſus. licet Ioā.
aliter dixerit ibi. ¶Quæro, quid ſi non præceſſit cū defuncto: & tradidit volēs inire cōtractum emptionis: & tu ex cauſa donatiōis ſuſcepiſti:
an impeditur tranſlatio dominij? & gl. ꝙ ſic. Et nihil allegat: tu habes
tex. in. l. ſi ego. ſ. ſi cert. pet.

SVMMARIVM.

1 *Errans in iure, quo ad fructus, eſt bonæfidei: ſed malæfidei quo ad uſucapionem.*

¶LEX. XXXII.

SI fur rem.

Si quis id. ¶Op. de. l. iuſto. §. ſed & filius. j. eo. So. ibi
a in facto; hic in iure errat.[a] ¶Opp. de. l. ſi le
1 ge. §. ſcire. ſ. de pet. hæ. Sol, ſi errat in iure, †eſt bonæfidei quo ad fructus
ſed quo ad vſucapionem eſt malæfidei. & ſigna iſtam gl. & gl. in. d. §. ſci
re. dicit, ꝙ reſtituit. Dy. in. c. poſſeſſor. in ver. itē quæri pōt. dicit, vt iſta
glo. ¶Quid dicem⁹? quātum ad iſtum. §. dico, ꝙ hic error iuris faciebat
eum credere ſe nō eſſe bonæfidei: vt ī cōtrarijs. Ecōuerſò error iuris facie
bat eum credere ſe eſſe bonæfidei: poſito, ꝙ tēderet error ad bonā fidē
inducendam. Credo gl. & Dy. bene dicere. & dico, ꝙ illæ gl. nō diſcordant: quia ibi tenetur reſtituere eo caſu, quo eſt locupletior, & bonæfidei redderet, facit. j. eo. l. pōt. in fi. ¶Sed iſtud videtur cōtra. l. quemadmodum. C. de agri. et cēſi. gl. intelligit ibi, quod ſcienter, & contra ius fa
cit et mercatur: & ſic habet malam fidem.

Incertam. ¶Quæro, quid de rigore? dicūt qdā, quod dat poſ
ſeſſio à cōtrario ſenſu huius literæ. quod gl. nō placet; quia licet hoc ſit de æquitate: tamē eius contrarium eſt ęquius: vt. l. ſi
ego. §. j. ſ. de iure do. & no. ſ. de iuſt. & iur. l. j. in prin. ¶Qualiter autem
incerta pars poſſit poſſideri: dixi. ſ. tit. j. l. iij. §. j. et. l. locus.

¶LEX. XXXIII.

NOn ſolum. ¶Quilibet bonęfidei poſſeſſor cum ti.
vſucapit partū ancillę furtiuæ. apud ſe
cōceptum, & editum. h. d. ¶Sed an ti pro ēptore habeat lo
cū? hic tex. videtur dicere, quod ſic. dic, vt dicā. j. pro ſuo. l. j.

SVMMARIVM.

1 *Cauſam ſuæ poſſeßionis nemo mutat: niſi ſuperueniat cauſa extrinſecus iuſta, uera uel putatiua.*
2 *Poſſeßio: quando præcedit titulū etiam putatiuum, poteſt ab uno haberi, ab alio titul⁹.*
3 *Colonus nullo modo poſſidet.*

1 Quod vulgo. ¶Nemo † pōt cauſam ſuæ poſſeſsionis mu
tare: niſi ſuperueniat cauſa extrinſec⁹ iuſta,
2 vera, vel putatiua. h. d. ¶Not. †quando poſſeſsio
præcedit titu. licet ſit ti. putatiuus pōt habere ti.
3 ab vno: poſſeſsionē ab alio. Itē no. †quod colon⁹
nullo modo poſſidet. quod dic, vt in gl.

SVMMARIVM.

1 *Poſſeſſum ui, lege Iulia prohibetur præſcribi.*
Res furtiua prohibetur uſucapi etiā. l. xij. tab. & Attinia.

Si dominus. ¶Non ſufficit quem de
iectum, niſi prædium ſit
vi poſſeſſum. h. d. ¶Opp. ſ. quod metus cauſa. l.
metum. in prin. Sol. diſtingue: vt ibi. & . j. de vi &
vi ar. l. iij. §. ſi quis autē viſis. ¶Item no. quòd alia
lege fuit prohibitū præſcribi, quod eſt vi poſſeſ
1 ſum, †ſcilicet. l. Iulia. & . l. Plautia. Alia lege fuit
prohibitū vſucapi res furtiuas: ſcilicet. l. xij. ta. &
Attinia: vt hac. l. in prin. & . ſ. eo. l. ſequit. §. quod
autem. et inſti. eo. §. quòd autem.

Si mihi. ¶Traditio facta ab eo, qui conue
nit actione perſonali, pręſtat iuſtā
cauſam vſucapiendi. h. d. ¶Opp. quòd ei⁹, quod
mihi traditur tanq̃ meum: nō tranſfertur vſucapi
endi conditio: vt. ſ. eo. l. cū ſolus. Sol. hic volebam
petere tanquam mihi debitū actione perſonali:
ibi tanq̃ meū: & ſic ſine iudice nō trāſfertur domi
niū, vel vſucapiendi conditio: vt ibi. & hic gloſſ.
probat. ¶Sed cōtra, ſecūdum hoc hic tex. repetit
bis idē. Sol. in prin. loquitur in genere: ſecūdo in
ſpecie. Iſtam tene bene menti.

Qui pignori. ¶Per creditorem. cui
res tradit, debitor vſu
capit: quæ interrumpitur, ſi per creditorem poſ
ſeſsio in alium transferatur. h. d. ¶Opp. de. l. qui
vniuerſas. §. j. ſ. titu. j. Sol. vt gl. ¶Opp. C. de acq.
poſ. l. fi. in fi. Sol. aliud eſt tradere: vt hic: aliud per
dere: vt in contrario. Item glo. ſignat tria cōtraria:
vnde in fi. dic, ꝙ hic de poſſeſsione: ibi de alio iu
re: ꝙ non ſic de facili perditur: vt. l. ſi quis vi. §. dif b
ferentia. ſ. titu. j. ¶Quæro, ſi primus creditor alij
pignori tradidit realiter? glo. dicit, ꝙ vſucapio nō
interpellatur: vt hic in. j. gl. quod placet: ad quod
facit, ꝙ dixi. ſ. eo. l. Celſus.

Si rem tuam. ¶Rei propriæ nō cōſi
ſtit pignus, & ſi tali cre
ditori traditur, vſucapio interrūpitur: ſiue ſit tra
ta verè, ſiue fictè. h. d. Idem habuiſtis in ſimili. ſ. e.
. l. ei à quo. dic, vt ibi. c

Si rem pignori. ¶Si ſeruus credito
ris, vel debitoris
ſurripiat rem pignori traditā vſucapio non inter
pellatur: ſiue ſit tradita verè, ſiue fictè. hoc dicit.
¶Not. iſtum fi. quando ſimul conducitur, & pre
cario rogatur: intelligitur ne poſſideatur. facit. ſ.
tit. j. ſi quis ante. et quod ibi dixi.

SVMMARIVM.

1 *Crimen expilatæ hæreditatis, non facit rem inuſucapibilem.*
2 *Vti frui quis poteſt hæreditate adita, & ſatiſdatione præſtita.*
3 *Vſufructuarius ante cautionem præſtitā: quando faciat fructus ſuos.*
4 *Hæres, an incipiat poßidere ciuiliter, per fructuarium co ipſo, quod fructuarius incœpit poßidere. quod non.*
5 *Proprietarius, quod nō aqrit ciuilem poſſeſsionem fructuario quærente naturalem.*

¶LEX. XXXV.

b SI homo cuius.[b] ¶Crimen
expilatæ hæ
reditatis inuſucapibilē rem nō facit: ſecus
in furto commiſſo aduerſus fructuarium: vel hæ
1 redem. h. d. Et iſta eſt ſingularis lex. ¶ †Not. ꝙ cri
c men expilatę hęreditatis, nō facit rem[c] inuſuca

a ¶In iure errat. An error iuris noceat pręſcr. ſed qd ſi error iuris miit⁹ eſt errore facti? vi de. l. fi. j. pro donat. & Bal. in. l. nullo. C. de rei ven. vide tamen quod dixi in. l. Celſus. in prī. ſ. e. Itē authoritas ſupioris, ſeu priuilegiū, inducit bonā fidē, & eſt cā p ſcri. etiā ſi erret in iure. Ita dicit Bal. no. in. l. j. in. xj. co. C de fur. & in materia vide no. Im. in. c. fi. de pſcri. in. iiij. & . v. co. et oēs ī c. cura. de iure pa. & . d. An. ī. c. dudū de decimis. et in. c. puenit. de emp. et ven. et ibi p Imol.

b ¶Si homo cuius. Iſta eſt ſingularis lex ſecūdū Bar. & Bal. in. l. vitia. in fi. C. de acquir. poſ. et intellectū huis. l. ponit Bal. in. l. ſi abducta. C. de fur. in. iiij. opp. in fin.

c ¶Non facit rem. Aduerte tamē: qa eſt maius crimē expilare hæreditatē, quā furari. & ſtatutū loquēs de fure, habet locum in expilato. Ita no. Bal. in. l. de his. C. de fur.

a ¶ Percipiat fru-
ctus.per Bar .in.l.
vxori vsufr.s̈.de
vsufru.leg.p Bal.ĩ
d.l.hac edictali.be
ne faciunt no.per
Bar.et doc.ĩ.l.j.C.
de vsufruc. & ibi
omnino vide per
Bal.in.d.l. vsufru.
post Bar.

b ¶ Nocet hæredi.
licet sciẽtia defun
cti noceat hæredi
quo ad vsucapio-
nem,non tamẽ no
cet emptori, vide
plenè per gloss.et
Bart.in.d.l.Pom-
ponius.§.cũ quis.

c ¶ Cũ vir.Et extẽ-
de hãc.l.ad mulie
rem alienantẽ fun
dum dotalẽ: quia
soluto matri . per
mortẽ viri,non cõ
ualidatur aliena-
tio.glo.est no.in.l.
constãte.C.de do.
no.Cy . & Bal.ĩ.l.
si pdiũ.C.de iure
dot.& Imol.in .c.
cũ cõtingat.de iu-
re iur.in pen.colũ.
in fi.

✠ Pro cõcordia. Ad
uerte ꝙ.d.Christ.
de nice.ĩsurgit cõ
tra Bart.quia in.l.
rẽ alienam.ff.de pi
gn.act.circa fin.dũ
voluit, ꝙ domin⁹
succedẽs neg . ge-
sto.videtur habe-
re ratũ : et illa suc
cessio habet vim
solutionis,quę ęq
paratur mandato.
Cõtra tamẽ videt
velle in hac.l.cum
vir.circa fin. dum
hic se refert ad di-
cta,per eum in illa
q.qñ dñs succedit
vendenti. &c. vel
si q̃ro qd ecõuerso
hic loquit &c.vbi
noluit habere vĩ
ratihabitiõis,saltẽ
quo ad ius agendi
sed quo ad ius ex
cipiẽdi sic.Sol.di-
xit idẽ.d.Christo.
ꝙ id, ꝙ dixi:in. d.
l. rẽ alienã . debet
ĩ telligi secũdũ di-
stĩctionẽ datã hic,
vt scilicet loq̃tur q̊
ad ius excipiendi.

pibilẽ.¶ Itẽ no.distinctionẽ huius legis.Dicit hic
ꝙ ad hoc,vt res sit furtiua est necesse,vt possit agi
furti.¶ Contra de.l.si quis vxori.in prin.j.de fur.
et.l.serui et filij.in prin.eo.tit.Solu.oportet,quòd
possit agi furti,extraneo subtrahente:secus in do
mino.¶ Sed opp.pone,ꝙ dominus subtrahat rẽ,
et extraneus præstet opem:& quia dominus sub
trahit,non est res furtiua.&c.Sol.vt glo.intelligo
extraneo surripiente,& rẽ nõ restituente. Venio
2 ad quæstiones:& prima est.¶ Quæro,† quando
quis põt vti frui?et dicũt quidã hæreditate adita.
Trussa est:dic,quod hæreditate adita,& satisda-
tione præstita:vt.l.vxori.s̈. de vsufru.lega.Et ra
3 tio est:quia habet custodiam.¶ † Quæro,quid si
a ante satisdationẽ percipiat fructus?[a] an faciat eos
suos.hic videtur,ꝙ non.Idem no.s̈.de vsufruc.l.si
fur.in princip.&.C.de secũ.nup.l.hac edictali.§.
his illud.Contrarium dixerunt quidam:vt no.in
l.vxori.s̈.de vsufruc.leg.ꝙ tenet Cyn.C.de vsufr.
l.vsufructua.Dic quandoq; cautio non præstatur
propter contumaciam fructuarij:quia ab eo fuit
petitum:& tũc non facit fructus suos.Quandoq;
non præstatur:quia nõ petitur:sed ille cui debet
præstari,dixit,non curo:tunc fructuarius fructus
facit suos.casus est.C.de secũ.nu.l.hac edictali. §.
4 si autem vtraq;.¶ † Quæro,vtrum eo ipso, quòd
fructuarius incipit possidere:hæres incipiat pos-
sidere ciuiliter per eum.Potest duobus modis in-
telligi.Primò,an per vsumfructum dominus reti
neat possessionẽ ciuilem?& certè nõ;quia vsum-
fructum possidet per se,et dominus retinet suam
ciuilẽ suo animo.Quod patet,quia fructuario de-
iecto dominus non perdit possessionem : vt no.s̈.
vsufruct.quemad.ca.l.j.in fi.et.j.de vi & vi arma.
5 l.iij.§.vnde vi.¶ † Secundò,an proprietarius ac-
quirat ciuilem,fructuario quærente naturalẽ? &
dico quòd non:nisi in casu.C.de donationi.l.quis
quis.Et ita intelligitur hic gloss. quod nota.C.vti
possid.lege prima.in glo.super verbo,nec vi.

SVMMARIVM.

1 *Sciẽtia rei alienæ defuncti,licet noceat hæredi ad usucapio*
nem:non tamen nocet ei,qui habet ab hærede.
Vitium personale,quòd non transit ad singularẽ successorẽ.
2 *Error iuris,licet nõ prosit erranti:alij tamen prodest.*
Error iuris excusat à furto.
3 *Collegium,uel ciuitas,si occupauit aliquam rem mala fide:il*
la malafides purgat mortuis his,q ab initio scieurũt.

¶ LEX. XXXVI.

POtest pluribus.¶ Oppo. hic, ꝙ li-
cet defunctus sciuerit rem alienã:iste alie
1 nans non committit furtum.¶ † Cõtra,quia sciẽ-
b tia defũcti nocet hæredi[b] adeo,ꝙ nõ põt vsucape
re:vt.l.cum hæres.j.de diuer.et tẽp.præscri. Sol.
hæres ipse non potest vsucapere.sed qui habet ab
hærede sic:quia vitium personæ non trãsit ad sin
gularem successorem:vt.l.Pomponius.§.cũ quis.
s̈.de acquiren.posse,&.l.vitia.C.de acquirẽd.pos
sessione.¶ Item oppo.quia possessio per ipsum
deponẽtem retinetur:licet per depositariũ apud
alium deponatur:vt.l.qui vniuersas.§.fin.s̈.titu.j.
2 Solu.verũ est,ꝙ retinetur,nisi alienetur.¶ †Op.
quòd error iuris nõ parit vsucapionem:vt.l.nũq;
in prin.s̈.eod.Sol.non prodest errãti , sed alij sic:
quia ille error excusat,ꝙ non sit res furtiua, et sic
vsucapibilis:et sic error iuris excusat à furto.Itẽ
quantum ad bonam fidem:vt.l.si fur.§.j.s̈.eod.vi-
des hic quòd in persona hæredis purgatur malafi
3 des defuncti.† ¶ Sed quid si collegium , vel ciui-
tas occupauit aliquam rem mala fide:quando hæc
malafides purgatur.Respondeo mortuis homini
bus his,qui ab initio sciuerunt.ar.huius.l.et nota.
per Inn.extrà de iurepa.c.cura pastoralis.

SVMMARIVM.

1 *Possessio clandestina,an dicatur uitiosa ad quemcunque ua*
dat?quòd non.
2 *Possessio perditur ex obliuione inducta ex cursu longi temporis.& dicitur longum tẽ-*
pus iudicis arbitrio.

¶ LEX. XXXVII.

FVrtum.
Fundi quoque.¶ Cõtinuatur cũ.l.seq.Habes,
quis dicatur habere malam fi-
dem:quia ille qui scit rem ad se non pertinere,vt hic,&.l.cum quæreba
tur.C.vnde vi.Vnde bonã fidem habet,qui cogitatione domini possi-
det:vt.C.de fur.l.apud antiquos.§.cum igitur.Item est mediũ,vt igno-
rans,qui non habet bonam fidem,nec malam:vt.l.j.C.de acquir.posses
sio.&.l.iij.§.fin.s̈.de acquiren.posses.Item si scio rem meam , sed alteri
obligatã:tunc quo ad creditorem sum malæfidei:vt.l.si quis fundum.§.
1 fi.s̈.tit.j.† ¶ Habetis,an possessio clandestina dicatur vitiosa,ad quem
cunque transeat?& certè habuistis glo.s̈.tit.j.l.Pomponius.§.cũ quis.et
l.vitia.C.de acquiren.pos.et hic est tex.ꝙ licet sit clandestina & venda-
2 tur alij,præscribitur:et sic nõ est vitium reale.¶ † Glo . quærit:dicitur
hic in.l.furtum.§.fundi.quod possessio vacat:quia longo tempore non
venit:an ex cursu temporis perdatur possessio?glo.dicit , ꝙ ex obliuio-
ne ex cursu temporis inducta perdatur possessio.Simile in.l.si id quod.
in prin.s̈.titu.j.Sed quantum longum tempus reqritur?et glos.dicit ꝙ
arbitrio iudicis.Ia.de Are.dicit in.l.si id,quod.in prin.& . l. peregrè . in
prin.s̈.ti.j.ꝙ ambo requiruntur,scilicet obliuio,& longum tempus : vt
probatur ex.l.peregrè.in principio.dic,vt.d.l.si id ꝙ.et.l.si de eo.§.pio.

SVMMARIVM.

1 *Possessio:quod acquiratur nobis per procuratorem generalem.*

¶ LEX. XLI.

SI rem.¶ Ista.l.est casus.q.q̃ fuit ĩter nostros glossatores:
1 quòd per procuratorem generalem acquiritur†
possessio.Quod Roge.negabat,et distinguebat:sed certè hoc
de speciali non potest intelligi.cum nulla esset cautio domini
scientis.& constituẽtis procuratorem ad hoc.oportet ergo,ꝙ intelliga-
mus de generali procuratore.dixi plenè in.l.qui mihi donatũ.s̈.de don.

SVMMARIVM.

1 *Emptio fundi dotalis facta siue à sciẽte,siue ignorante:quòd sit nulla in præiudicium*
uxoris:in præiudicium uiri bene ualet.
2 *Emptio rei furtiuæ facta à sciente,quare sit nulla?*
3 *Venditio fasta de re ui possessa scienti.quòd ualeat.*
4 *Venditor rei alienæ,quando emptor est sciens,an teneatur de euictione?*
5 *Lex debet intelligi secundum materiam in qua est situata.*
6 *Obligans rem alienam scienti,q, nõ teneatur pignoratitia contraria,& quare?*
7 *Confirmatur tractu temporis,si alia causa superuenit,quod ab initio non ualuit.*
8 *Libertas data seruo alieno,nõ cõfirmatur ex iure superueniẽti,manumittẽti: & quare?*
9 *Venditio rei alienæ ex iure superuenienti authori,quòd confirmetur,quo ad publicia-*
nam,& usucapionem,non quòd emptor sit statim dominus.
10 *Ius superueniens authori meo,quando confirmet ius meum?*
11 *Dominium utile rei alienæ uenditæ ecclesiæ,quando uenditor succedit domino . quod*
statim transeat in ecclesiam.
12 *Contractus factus à bannito,qui ex forma statuti non poterat contrahere(nisi soluat)*
ante solutionem,si postea soluit,reconualidatur.
13 *Vir,qui uendidit fundum dotalem,si succedit uxori,quòd non poßit illum uendicare,*
14 *Dominus rei uenditæ,si succedit uenditori,an uenditio confirmetur ? & sic an dominus*
succedens authori meo confirmet ius meum.
15 *Vendens rem alienam respectu quasi dominij,si succedit quasi domino , quando purge*
tur uitium?
16 *Vendidit si quis rem Titij domini,tanquam negotiorum gestor.qui domino succeßit:*
antequã ratum dominus haberet,an ius emptoris confirm etur?
17 *Vendens rem procuratorio nomine domini,si succedit domino, quando uenditio con-*
firmetur?

¶ LEX. XLII.

c CVm vir.[c] ¶ Ista est subtilis lex,et malè declarata ĩ sua
materia:nisi quod sparsim in aliquibus locis
tangitur:& habet tres particulas.Primò,ponit vnum dictum
in re dotali vendita.Secũdò determinat vnam.q.descẽdẽtẽ in
illo dicto.Tertiò ponit aliud dictũ in re furtiua.Secũda ibi:quã defun-
cta.tertia ibi.Idẽ iuris est.& breuiter hoc dicit.Si vẽditor succedit domi
no rei furtiuæ,vel dotalis:vitium reale purgat.hoc dicit.Tu habes hic in
gloss.tria notabilia:sed supplenda sunt:aliàs simpliciter intellecta non
1 esset vera.Tu habes primò,† siue sciẽs,siue ignorans,quis emat fundum
dotalem,ꝙ non valet venditio.¶ Item habes,quòd si domino succedat
venditor,quòd confirmatur venditio.¶ Item habes,quòd paria sunt rẽ
esse furtiuam.et rem dotalem.¶ Oppo.C.de prædi.mino.l.et si is.et .j.
de fideius.l.cum lex.et quod ibi not.Dy.soluit sic venditio non valet:ve
rum est ĩ præiudicium mulieris:sed ĩ præiudicium viri.vẽditio bene va-
let:vt

let:vt no.in.d.l.cum lex.j.de fideiu. Dictū Dy.verum eſt.Sed oppo.qa hic tex.æquiparat rē dotalē,& furtiuā.Itē tex.dicit ſiue ſciēti,ſiue ignorāti:ſed rei furtiuæ ſciēti facta vēditio non obligat venditorē:vt.l.ſi in emptione.§.itē ſi emptor.ſ.de cōtrahē.emp.Et ſic in eo,quod dicit ſciēter:videt Dy.malè dice

2 re.†Sol.ratio,quare vēditio rei furtiuæ nō valet,eſt:qa illa ven ditio nō poteſt perfici ſine furto,quādo ſciēti.ſed ī re dotali in perfectione vēditionis quātūcunq; ſciēti valet vēditio: qa nō

3 cōmittit furtū,cū vēditio perficitur.Plus †dicit,quòd in re vi poſſeſſa ſciēti vēdita,nō impedit vēditio,quia nō cōmittitur vis in vēditione.hoc dicit Azo in ſumma.de cōtrahē.emptio ne.verſi.quid in re vi poſſeſſa.¶ Opp.quòd iſtud dictū Dy. nō ſit verū.Nam rei dotalis cōmerciū dicitur eſſe prohibitū. vt.l.dotalem.ſ.de teſta.mili.et.§.de iure do.l.ſi prędiū.Sed vē ditio inter ſciētes nō valet rei,cuius cōmerciū nō eſt:vt.l. ſiin emp.§.liberū hominē.et.l.liberi hominis de cōtrahē.ep.ergo. &c.So.quātū ad mulierē pīde eſt,acſi eſſet ꝓhibitū cōmerciū ſed reſpectu alteri⁹,nō:vt dixi ī.l.cū lex.j.de fideiuſſo.et gl .l.

4 dotalē.nō eſt ſimpliciter vera.¶ †Opp.dixit,ꝙ quādo vēditio eſt facta ſciēti de re dotali,vel vi poſſeſſa,valet vēditio:& venditor obligatur ſiue ſcienti,ſiue ignoranti.Sed cōtra hoc eſt:quia nō tenetur de euictione vēditor,ſi emptor eſt ſciens rem alienā:vt.l.ſi fundū.C.de euic.et.l.ſi fratres.C. cōmunia vtriuſq; iudi.Ergo nō præiudicat vendēti. Sed ſolu.in venditione rei alienæ:vterqꝫ obligatur ad faciēdū illud,ꝙ in ēptione et venditione fieri debet:& de euictione debet caueri ab initio:vt.l.rem alienā.et.l.ſi in emptione.§.itē ſi emptor.ſ.de cōtrahen.empt.Modò ſi emptor eſt ſtultus,ſciēs rem alienā,nō petit caueri de euictione.à principio videt remittere.Ita ſentiunt doct.in.d.l.ſi fundū.§.de euic. Vel poſſet dici quantū ad legem noſtrā,quòd nō eſt ipſius vxoris:ſed viri res dotalis:vt not.in.l.ij.C.cōmu.de le.¶ Op.dixi.ſecūdum Dy.ꝙ ab ipſo principio valet quò ad virū:ſed iſtud eſt contra tex.hic:qa dicit,quòd ſi ſuccedit vēditor,cōfirmatur vēditio:quomodo cō

5 firmatur,ſi valet:†Dic,ꝙ lex debet intelligi ſecundū materiā in qua eſt ſituata:vt.l.Imperator.ſ.de in diem adiec.& ꝙ not. in.l.fin.ſ.de cōdi.inde.Modò cum hæc lex ſit poſita in materia de vſucap.vēditio rei dotalis nō valet quātum ad vſucap. ſiue ſciēti,ſiue ignoranti:ſed ſuccedēdo vxori cōfirmatur quātum ad vſucapionē:ſed ab ipſo initio valet quo ad alias obligationes.¶ Venio ad ſecundam partem,vbi dicitur,ꝙ confirmatur venditio.Contra.de l.j.in prin.ſ.de pig.vbi ſi aliquis obligat rem alienā ſcienti,domino ſuccedēte eo poſteà,non

6 confirmatur pignus.†Sol.ibi,qui obligat rem ſcienti,nō tenetur contraria pignoratitia:vt.l.tutor.§.j.ſ.de pigno.act.vnde eius non intereſt pignus confirmari:ſed ille,qui vēdidit rem ſcienti,obligatur.vnde intereſt confirmari venditionem:vt.l. ſi quis alienam.ſ.de act.emp.¶ Opp.quòd ab initio non va-

7 luit.&c.vt.l.quod in initio.j.de regu.iur.†Gl.dat plures ſolutio.illa eſt vera,quòd non confirmatur tractu temporis ſolo: ſed alia cauſa ſuperueniente ſic.et hāc ſol.tāgit hic gl.& Dy. tenet eam in.c.non firmatur.extra de reg.iur.in.vj.¶ Oppo. C.de capti.l.nec nos.Solu.vt in gl.¶ Op.ſ.qui et à quibus.l. ſi ſeruo.Sol.illud contrarium eſt valdè difficile:et reperio in glo.diuerſimodè ſolutum,& vno modo in.l.ſi ſeruo.quòd nō confirmatur ipſo iure:ſed ope exceptionis ſic.Alia ſol. ponitur in.l.rem alienam.ſ.de pig.act.quòd aliud in libertatibus

8 quia difficilius dantur.et ita difficilius reuocantur.†Alia ſol. eſt hic,et vera,quod libertas data ſeruo non cōfirmatur ex iure ſuperuenienti iſti manumittenti:quia ſua non intereſt:cum ad aliquid non teneatur.Et iſta vera ſol.quæ eſt fundamentū: & probatur.ſ.de act.emp.l.ſi quis alienam. ¶ Sed oppo.& videtur,quòd in libertate ex iure ſuperuenienti authori meo confirmatur libertas:vt.l.pe.§.fi.j.de caſtren.pec.reſpondeo ibi ſuperuenit ius authori ex cauſa quæ retrotrahitur ad tempus factæ ceſsionis.¶ Opp.de.l.ſi ab eo.§.de libe.cauſa.Solu. et eſt iſta vera ſolu.illæ leges loquuntur in caſu conuerſo ad iſtum:quia hic in caſu quo author meus ſuccedit domino.ibi: in caſu in quo authori dominus ſuccedit.ad hoc quid iuris ſit dicam infra.¶ Opp.dicitur hic,quod ex iure ſuperuenienti authori meo validatur venditio.Contra de.l.ſi à Titio.ſ.de rei vendi.et.l.ſi à titio.ſ.de exce.rei ven.et tra.&.l. apud Celſum.§.ſi à titio.j. de doli excep.glo .dicit,quod confirmatur venditio:quia competit publiciana,& vſucapiendi conditio: quia deſinit res eſſe vitioſa:non quod ſtatim ſit domin⁹ emptor.Et vide iſtam gloſſ.quæ incipit.vt cōfirmetur.&c.et bene dicit:quia in dictis.ll.eſt caſus.¶ Sed contra id oppo.de.l.

9 rem alienam.ſ.de pig.act.†Sol.ibi confirmatur quantum ad ius vtile quo ad publicianam. Vel melius aliud in pignore iuris:quod ſicut nudo conſenſu conſtituitur ſine traditione,ita ex ſuperuenienti caſu cōfirmatur:quia cōſenſu contrahitur: vt.l.j.ſ.de pig.act. Sed dominiū difficilius cōſtituitur:quia traditionē requirit:vt.l.traditionibus.C.de pac.Et iſta ſol.in ſimili tāgitur in.l.ſi noxale.ſ.de noxa.¶ Sed opp. quia qui eſt dominus,transfert dominiū:& non dominus vſucapiendi cōditionem.cum iſta ſint paria:vt.l.clauibus.ſ.de contrahen.ēp. Sol.illa cauſa quæ eſt habilis ad tranſlationem dominij,ſi eſt dominus eſt habilis:ad præſtandam vſucapiendi cōditionem ſi non eſt dominus:vt hic.ſed non ita de facili vnum transfertur,vt aliud:quia dominiū,quod eſt apud authorem meum, quod eſt vnum:vt.l.ſi vt certo.§.ſi duobus vehiculum.ſ.commo.illud dominium,eſt illud quod à me trāſfertur:ꝙ fieri nō poteſt ſine noua traditione.Sed in publiciana nō eſt ſic: quia nolo vti dominio illius mei authoris:ſed volo vti iure meo .ſ. publiciana:& vſucapione,quæ ex titulo,et traditione mea cō petit iure meo:vt no.j.de regu.iur.l.nemo plus iuris,ꝙ eſt ſubtile,et no.¶ Opp.ſ.de rebus eorū.l.illicitè.reſpondeo,ibi loquitur in iure excipiēdi,ꝙ trāſit ſine aliqua iuris ceſsione:hic

10 in iure agēdi.¶ †Vt ergo liqueat iſta materia,dic:aut ſuperuenit authori meo ius ex cauſa,quæ retrotrahitur,& ius meū cō firmatur:vt.l.pe.in fi.de caſtrē.pecu. Aut ex cauſa,quæ retro non trahitur:et tūc aut qris,an cōfirmetur quo ad exceptionē,et confirmatur:vt.l.illicitè.ſ.de reb.eo. Aut quo ad actionem:et tunc aut actoris mei non intereat:quia nō erat obligatus,et nō confirmatur:vt.l.ſi ſeruo.ſ.qui et à quibus. et.l.j.in prī .ſ.de pig. Aut eius intererat:quia erat obligat⁹:& tūc aut ius meum erat tale,ꝙ nudo cōſenſu cōtrahitur,et cōſūmatur: vt.l.rem alienam ſ.de pign. Aut requirebat traditionē: et tūc aut quæris an confirmetur:vt ſic ius authoris mei tranſeat ad me,& nō confirmatur. Aut quæris,an ex me poſſum incipere vti iure meo,& poſſum : vt hic.&.l.ſi à Titio.ſ.ſ.de rei

11 ven.¶ †Et ex his dicerē,ꝙ ſi aliquis vēdidit eccleſiæ rē alienā, & venditor ſuccedit domino,ꝙ ſtatim trāſeat vtile dñium in eccleſiā.Ratio,quia nō requiritur traditio:vt.l.ſi.C. de ſacro

12 ſanc.eccl.¶ †Sed pone[a] ſtatutū eſt in ciuitate fauore credito-

a rum:ꝙ debitor exbannitus,vel cōdēnatus pro debito nullū contractum poſsit facere,donec ſoluat.Contingit,ꝙ talis debitor cōtraxit:poſteà ſoluit,an cōtractus cōfirmetur? dico ꝙ ſic:ſiue ſua interſit:ſiue nō:quia hic non ſuperuenit eius:et ſic ceſſat prædicta diſtinctio:ſed obſtaculum remouetur:vt.l.pignori.ſ.q et à quibus.&.C.ne tu.vel cura.vect condu.l.j.facit C.de crim.ſtel.l.j.¶ Venio ad tertiā particulam,q̄ dicit:idem iuris.&c.Contra:quia rei furtiuæ venditio facta inter ſcietes non valet:ſed in re dotali,ſic:vt.ſ.tetigi.Sol.dico, verū eſt eſſe idē,quo ad vſucapionem:ſed inhoc eſt differentia:quia ſi venditio rei furtiuæ ſit inter ſciētes,& vendens ſuccedat domino non confirmatur venditio:quia venditor in nihilo eſt obligatus ementi.ideò non confirmatur:vt.ſ.dixi. Quātum vero ad vſucapionem,idem iuris eſt:vt dixi.¶ Opp.j.e.l.iuſto.§.& ſi poſſeſsionis.Reſpon.illud eſt verū in vitio perſonali:vbi initium inſpicimus:ſecus in vitio reali,vbi non īſpicim⁹ initium

13 vt.l.vbi.ſ.e.¶ †Quæro.vtrū vir antequā ſuccedat vxori,quæ vendidit fundum dotalem,ipſemet poſsit vendicare? Gloſſ. hic dicit,quòd non.& vide eam,quæ incipit,maximè.¶ Sed contra iſtam gloſſ.videtur glo.in.l.j.§.et cū lex.C.de rei vxo. act.Solu.iſta glo.malè dicit:illa bene. et hanc tenet Cyn.vel aliter.hic loquitur defuncta muliere.ſecus ſi viua:vt ibi . ſed

14 prima plus placet.¶ †Quæro,quid econuerſo. hic loquitur quando vendens ſuccedit domino :quid ſi dominus ſuccedit venditori?videtur,quod non confirmetur:vt.l.rem alienam. in fin.ſ.de pig.act.In contrarium videtur in.l.cum à matre.C. de rei vend.et.l.venditrici.C.de reb.alie.non alie.&.l .j. ſ. de excep.rei vendi.& tra.Sed vt ſcias,diſtingue,[b] quando au-

b thori meo ſuccedit dominus,an confirmetur ius meum ? dic, aut quæris vtrum confirmetur ius meum,quo ad ius agendi: & non confirmatur:vt.l.rem alienam.ſ.de pig.act.Aut quantum ad ius excipiendi:et tunc aut dominus,qui ſuccedit authori meo,tenetur de euictione,tanquam hæres, aut non:& ſi tenetur,vt heres:& tunc aut inuentarium non fecit,& indiſtinctè in totum compellitur ſtare:vt.l.cum à matre . de rei vend.C.&.l.venditrici.C.de reb.alie.non alie.& ī.l.j.in prin. ſ.de excep.rei ven.& tra.Sed ſi fecit inuentarium , exceptione repellitur vſque ad quantitatem,quæ ſibi remanſit:vt.l.ſcimus.§.in computatione.& in glo.mag.C.de iure delib. Si verò de euictione non poterat conueniri;tunc eatenus exceptione repellitur,quatenus ex illa hæreditate lucratus eſt,& non plus: vt.l.ſi ab eo. C. de liber.cau .&.l. filium .ſ. de libe.cau. &.l.ſi cum dotem.§.ſi pater.ſ.ſol.matri.Illa.l.loquitur quan-

15 do quis ſuccedit domino. ¶ †Sed quid, ſi non ſuccedit domino,ſed quaſi domino:vt vir ſuccedit mulieri,q̄ non eſt do-

a ¶ Sed pone . Ad de Bal.cōſi.x.li.ij. incip.qa cœcus.

b ¶ Diſtingue . Ad q̄,vide q̄ not.dicit gl.& ibi Bar. in.l. Luci⁹.ſo.mat.Bal. videt impugnare Bar.in.d.l.cū à matre.in pen.co.& ad de,qa fallit in caſu d.l.rē alienā.ī fi.ſecūdū intellectum, quē ponit ibi Bar. in fi.

mina, sed quasi: quia habet publicianam? videte dñi intelligo istam. l. in primo casu, quod vir succedit mulieri, siue sit dñs, siue quasi: quia purgatur vitiũ, cum res desijt esse dotalis: vt. l. dotale. ff. de fun. dota. Sed in casu, quãdo res est furtiua, requiritur quod succedat domino, vt purgetur vitiũ furti: aliàs nisi reuertatur in potestatem dñi, non purgatur: vt. l. sequẽ. §. quod autẽ & l. Labeo. ff. eod. ¶ † Sed quæro, quid si aliquis vẽdidit rem nomine titij domini, tãquã negotiorũ gestori cui domino successit antequã ratũ dominus haberet: an ius emptoris confirmetur? Rñ. si talis gestor promisit dñm rem ratam habiturum: tunc succedendo ei, ipse videtur ratum habere: vt. l. fi. in prin. j. rem ratã habe. vbi dicitur, quod stipulatio de rato non põt committi, quia ipse non posset ratũ non habere. Item rati habitio retrotrahitur: vt. l. fi. C. ad Mace. & j. de sol. l. ratum. ergo &c. vt. l. fi. & l. pe. §. de castrẽ. pecu. & l. proinde. aliàs. & l. qui pecuniã. ff. si cer. pet. & quod no. in. l. si quis alienã. ff. de act. emp. Si verò nõ tenebatur ex promissiõe, vel alio modo dñm rem ratam habiturũ: tunc nõ confirmaẽ per ea, quæ dicta sunt. ff. in solutione cõtrarij de. l. si ab eo. Præterea, hic non põt dici, quod cõfirmetur quo ad publicianã & vsucapiẽdi conditionẽ: cũ ab initio talis emẽs à negotiorũ gestore fuerit malæfidei: vt. j. pro emp. l. fin. Sed quo ad prædicta, requiritur bonafides ab initio: ergo &c. Si ab initio vendens obligatur: tunc ius superueniens actori sufficit, licet ab initio emptor nõ fuerit bonæfidei: vt hac. l. ¶ Sed quid si dñs succedit negotiorũ gestori. dic vt dixi. ff. eo. in. q. illa. quãdo dñs succedit venditori per eadẽ iura. † Sed quid si aliquis vẽdidit procuratorio noĩe domini, qui postea succesit domino? dic siquidem ab initio fuit verus procurator, cum sufficiẽti mandato, ab ipso initio valuit: nec eget confirmatione. aliàs siquidẽ procurator promittit de rato pro dño, idem quod dixi in gestore. Si verò de rato nõ promisit: tunc in illis casibus in quib⁹ tenetur procurator de euictione, dicerem cõfirmari: aliàs secus: per ea, quę dicta sunt, vbi dixi confirmari. Siquidem ex causa, quæ retrotrahitur, cõfirmatur quo ad perfectũ dominiũ: aliàs quo ad publicianã, & vsucapiendi conditionem: vt ex prædictis patet.

16

17

a ¶ Nõ nocet. & quãdo malafides successori noceat: Vide Bal. in. l. sup lõ. de pscri. lõ. temp.

b ¶ §. & si possessionis. Adde. l. si de eo. §. seruũ. ff. tit. j. & no. per Bal. in. l. j. C. de vsuca. trãsfor. & Bar. in. l. sequtur. §. fruct⁹. ff. eo. Limita in præscriptiõe part⁹ & fructus: quo casu sup ueniẽs scientia ĩpedit: vt. no. Bar. in. l. ancillæ. C. de fur. & latè Bar. in. l. naturaliter. ff. eo.

c ¶ Vsusfruct⁹. Vide. no. per Bar. & Ange. in. d. l. fi. de præscrip. lon. tẽp. Ang. & Bal. in. d. l. cum nemo. C. de ac. pos. per doct. ĩ c. de quarta. de pręscrip. & ibi per. d. Anto.

d ¶ Iurisdictiõis. Ad de Bart. in. l. si ego §. j. de publi. Sed an dicaẽ seruitus: vide Bald. in rub. C. de vsufru. Bal. ĩ l. fi. C. ne de stat. defunc. dicit, quod iurisdictiones dicũtur seruitutes reales: et ideo nõ pscribunẽ sine titulo: quia sapiunt naturã dñij. & ad Bar. hic adde Bal. & Ange. in. l. fi. C. de præscri. lõ. tempo.

HAEres. ¶ LEX. XLIII.

Patrem. ¶ Duobus modis legitur. Primò, quando filius emit suo nomine in peculio. ¶ Ad quod opp. quia tunc patris scientia nõ nocet: l. ij. §. Celsus. j. ti. ij. Sol. hic emerat patre mãdante, secũdũ glo. vel patre pręsente secundũ Ia. de Are. ¶ Op. quod superueniens scientia nõ nocet:[a] vt. l. ij. §. celsus. So. hic de ea, quæ est tempore cõtractus. ¶ Opp. de. l. iniquissimum. ff. de iur. & fac. igno. sol. hic in patre & filio. ibi in extraneo, Secunda lec. est, quãdo nomine patris emit: & tunc opp. & videtur, quod scientia filij nõ noceat: vt. l. ij. §. Celsus. j. tit. ij. Huius timore quidã reprobant secundã le. Tu dic, quod procedit, quia pater mãdauit de incerto emendo. & ideò scientia filij inspicitur. & sic distinguitur in. l. cum mancipium. ff. de ædil. edict.

¶ LEX. XLIIII.

IVsto errore. ¶ Per filium putatiuũ nobis nõ quæritur: secus per seruum putatiuum. h. d. Quod dic, vt dixi. ff. ti. j. l. j. §. per eum.

SVMMARIVM.

1 *Initium possessionis inspicimus, quantum ad bonam fidem quo ad ipsam rem, & ea quæ procedunt ex ea.*

2 *Interruptio præscriptionis, quòd non tollit effectum præcedentis tituli.*

Et si possessionis. [b] ¶ Iste est bon⁹. §. & satis singularis. Quantum ad † bonam fidẽ initiũ possessiõis inspicimus: quo ad ipsam rem & ea q̃ procedũt ex ea. h. d. In ver. idem in seruo. Est cõtra. l. si is. §. si quis bona. ff. eo. Glo. sol. quod hic speciale. † Et habes clarũ tex. quod interruptio pręscriptionis nõ aufert effectũ pręcedẽtis tituli: vt dixi in. l. cũ solus. ff. eo. Sed opp. nam bonã fidem, vel malã fidem habere facti est: vt. l. bonęfidei. ff. de acquir. re. do. Sed fictio postliminij nõ cadit in his, q̃ facti sunt: hic verò dicit contrariũ. Sed debes inspicere duos casus: qa quãdoq; quis præscribẽs capiẽ ab hostib⁹: & tũc interrũpitur bona fides ei⁹ meritò tractaẽ de fictione. sed hic fuit capt⁹ nõ pręscribẽs: sed seruus, qui pscribebatur: ideò bonafides remãsit: & sic non interrũpitur: ideò in ea nõ cadit fictio. quod plenè dic: vt. ff. e. l. si is qui pro emp. ver. quòd si seruus. in secunda oppo.

Filius. ¶ Error in facto nõ impedit vsucapionẽ. Item circa traditionem sufficit error iustissimus. h. d. ¶ Opp. de. l. si fur. ff. j. ff. eo. Sol. hic errauit in facto: ibi in iure. istam tene cum qua iunge vltimam solu. ¶ Vltimò not. materiam huius. §. vt dixi in. l. Celsus. ff. eo.

SVMMARIVM.

1 *Ius usufructus, quod poßit præscribi longo tempore.*

2 *Vsusfructus inter immobilia computatur.*

3 *Distinctio, an seruitus habeat causam continuam, uel non: habet locum in seruitutibus realibus, non in personalibus.*

4 *Quasi poßeßio iurisdictionis, quæ competit personæ, retinetur animo: & dicitur habere causam continuam.*

Non mutat. ¶ Vsucapio triennij non permittit ius fructuarij, vel creditoris: hoc dicit. ¶ Opp. C. si aduer. credi. l. j. sol. vt glo. ibi in præscriptiõe longi temporis: vt in glo. & dic rationem, vt ibi. ¶ Opp. de. l. ij. ff. de vsufru. leg. Sol. ibi in operis: hic in vsufru. Et quę sit ratio vide, quod not. in. l. locũ. §. proprietari⁹. ff. de vsufru. ¶ † Quæro: vtrum ius vsusfructus [c] possit præscribi? hic tex. videtur dicere, quod non: nisi tanto tẽpore cuius memoria nõ existit, secundum glo. hic positam. In cõtrariũ videtur tex. in. l. fi. C. de pręscrip. lon. temp. Glo. sol. ibi, quod libertas vsusfructus præscribatur: vt ibi. vsusfructus non: vt hic. & Cy. ibi. & in. l. corruptionem. C. de vsufru. tenet cõtra secundũ Pet. & nihil allegat. Dixi vobis in. l. iij. §. ex cõtrario. ff. de acqui. pos. quod potest præscribi: & allegaui. l. si ego. §. j. ff. de publi. vbi est text. quia si datur publiciana, ergo vsucapitur: vt. l. eum, qui. in prin. ff. de publ. Si enim nõ posset pscribi, nõ daretur publiciana. hoc patet ex tex. insti. de act. §. alię. Non ob. hic. §. quia verum est, quod nõ vsucapitur scilicet triẽnio: sed longo tempore sic: sicut res immobiles. † Cum vsusfructus inter immobilia computetur: vt no. C. de vsufru. l. corruptionẽ. Non ob. si dicatur, quod vsusfru. habet causam discõtinuam quia requiritur factum hominis: vt. l. foramẽ. ff. de ser. vrb. prædi. & sic videtur, quod nõ posit præscribi: vt. l. seruitutes. ff. de serui. † qa ista distinctio, an habeat causam cõtinuam, vel nõ: habet locũ in seruitutibus realibus. Quæ cum debeantur fundo, fundus nõ habet animum, per quẽ retineatur possessio: ideò non potest dici cõtinuata: nisi vsus sit cõtinuus: vt dixi. ff. de acqui. pos. l. j. in prin. Sed hic loquitur ĩ iuribus personalibus, quorum quasi possessio retinetur animo: vt. l. iij. §. vnde vi. j. de vi & vi arma. & sic cõtinuatur, & præscribitur. † Idem dico in quasi possessione iurisdictionis [d] quæ cõpetit personæ. Vel in iure exigendi vectigal: quod talis possessio retinetur animo, & dicitẽ habere causam cõtinuam. Facit quod no. p Inno. extrà de præscri. c. de quarta.

1

c

2

3

4

d

Eum qui. ¶ Furor superueniens non extinguit vsucapionem cœptam. h. d.

Si cum apud. ¶ Quod tempore captiuitatis ex causa peculiari emitur, præscribiẽ: secus si ex causa dominica. sed tunc patre defuncto, filius per fictionem præscriberet. h. d. ¶ Quæro, vtrum interim inchoetur vsucapio secundũ veritatem, vel secundũ fictionem. duæ sunt opi. in glo. tene primam. Quod perfectè dixi. ff. eo. l. si is qui pro emptore. ver. quòd si seruus, in. iij. op. dic, vt ibi.

SVMMARIVM.

1 *Molendino meo destructo, si alius uult facere molendinum, quod noceret meo, si reficerem: an poßim prohibere?*

¶ LEX. XLV.

PRæscriptio. ¶ Oppo. de. l. si quisquã. j. de diuer. & temp. præscri. sol. quod ibi erat in possessione piscandi: hic non. hanc sol. dat Pet. & eam sequiẽ dñs Ray. ¶ † Quæro, habui molẽdinum in isto flumine: abundantia aquarũ in totum destruxit molẽdinũm: nõ reficio: alius venit, vel suprà, vel infra: & vult facere molẽdinũ tali mõ, quod meo noceret, si vellẽ reędificare: an possim phibere? Ista quæstio fuit in Marchia. Aduocati dicebãt aut stetit p. x. an. & nõ põt prohibere: quia pdidit ius ducẽdi aquã. aut nõ stetit p. x. an. & tunc põt prohibere: vt. l. sicut. C. de serui. & aqua. Sed ipsi nihil intelligũt de ista. q. qa pscri. lõ. tẽ. quo ad vsum fluminis, q est cõis de iure gẽtiũ, nõ pdest: vt hic. Et ista. q. posui in tractatu. l. quominus. j. de flu. & cõsyderaui tria: qa vnũ est aquã ducere: secundũ per talẽ locũ ducere: & tertiũ ĩpedire vicinũ meũ ducere aquã. ¶ Primũ põt cõpetere duob⁹ modis ex cõcessiõe Principis, vel senat⁹, vel ppli: vt. l. si aũt plures. §. fi. ff. de aqua plu. arcẽ. Qui modi hãc cõsuetudinẽ faciũt cõpetere iure meo. vt. l. sane, si mar. j. de iniu. Et in isto fateor, quod nõ vtendo spacio lõgi tpis, caderẽ ab illa concessione: vt. l. j. j. de nũdi. Qñq; cõpetit ex iure, qđ de iure gentium cõpetit: & ista facultas nullo modo pscribiẽ: vt hic. & l. viã. j. de via publi. ¶ Ad secũdũ. s. per talẽ locũ ducere: si duco p fundũ tuũ aquã: & tunc nõ vtẽdo cõstituto tpe, ius seruitutis pdo: vt. l. sicut. C. de serui. & aqua. & ibi. p doc. est quoddã ius impediẽdi vicinũ: vt nolo, quod vicin⁹ me⁹ occupet: qa noceret. & tunc sumus in casu nostrę. l. Et ad perdẽdum ius occupationis de iuregẽtiũ reperio tria. vnũ est, qđ in animalib⁹ requiritur

quiritur præsentia:et si difficilis sit eorũ psecutio, desino esse dñs:vt.l.ij.et.l.naturalẽ.in pri.§.de acqui.rerum domi.Aliud est in rebus inanimatis.vt.l.nostra :scilicet quãdo est factum ędificium,& est diruptũ,an quis perdat?et certè duo oportet ꝙ cõcurrãt.s.ꝙ reuertatur in primũ statũ:et ꝙ derelinquatur et tũc desinit esse domin⁹:vt hic,ibi:ꝙ ita procedit et desino posſidere per annum:& ideò si aqua reassumpsit cursum suũ et ego per annum tacui:illius cursum alius licitè poterit occupare.hoc etiam dicam clarius in.d.l.quominus.

Post mortem. ¶ Opponi.ꝙ statim à die captæ possessionis:vt.l.penul.j.de cap. So.ibi in peculiaribus:hic in dominicis.et ꝙ hic tex.dicit,peculij nomine.intellige quòd de nouo ipse sic volebat cõstituere,secundũ glo.quod placet multum.

Pro soluto. *Rubrica.*

¶ LEX. II.

Si emptam. ¶ Nota rationẽ differentiæ quã glo.ponit.dic plenius:vt. C. de acqui.posſ.l.j.

¶ LEX. III.

Si existimans. ¶ Dic,vt gl.& dixi.§.tit.j.l. Celsus. ¶ Itẽ no.bonęfidei posſessor dicitur,q credit dominũ esse tradẽtẽ:aliter dicit.C.de fur.l.apud.sed in idem recidit.

¶ LEX. IIII.

Si quid. ¶ Op.§.tit.j.l.sequitur.§.si rem. So. dic plenè:vt ibi.

Pro emptore. *Rubrica.*

SVMMARIVM.

1 *Conditio usucapiendi, quod competat etiam pro eo, quod dimittitur ex causa transactionis.*

2 *Trãsactiois causa, num sit quippiam datum, qualiter cognoscatur?*
Transactio est nomen generale ad communem cõuentionem, per quam à lite disceditur. & dicitur contractus innominatus.

3 *Culpa qui desijt poßidere, an posſit à posseſſore rem auocare.*

¶ LEX. I.

Possessor qui. ¶ Op.ei⁹,ꝙ causa trãsactiõis[a] dimittitur,apud aliquẽ,nõ trãsfertur dominiũ:ergo nec causat vsucapiẽdi cõditionẽ:vt.l.clauib⁹ §.de contrahẽ.em.l.si pro fundo.C.de transact.sed hic dicitur contrariũ,ꝙ vsucapit pro emptore.Gl.sol.ꝙ hic nõ fuit datũ ex causa transactionis: sed
1 pro litis ęstimatione.†Ioã.dicit cõtrariũ,ꝙ etiã pro eo,ꝙ dimittit ex causa trãsactionis,cõpetit vsucapiẽdi cõditio:vt no. C.eo.l.pe.Sed ista gl.est verior.et sic tenẽt cõiter omnes doc.
2 Aliud si ex cã trãsactionis detur:vt.d.l.si pro fundo.¶ †Sed qualiter cognoscã,vtrũ sit trãsactio,vel æstimatio litis?Respõdeo.gl.est in.l.eius rei.§.de rei vendi.Aut erat ius partis certũ, licet esset lis:vt puta,peto executionẽ sniẽ:vel peto fundũ de bitũ ex testamẽto.et tũc quãtitas,quę dat est magis litis æstimatio,ꝗ trãsactio.& tũc pro re retẽta habet locũ titulus pro emptore:vt hic,etiã si ĩ instrumẽto dicat ex causa trãsactionis quia trãsactio est nomẽ generale ad omnẽ cõuẽtionẽ,per quã à lite discedit:vt.d.l.eius rei.et ideò dicit contract⁹ innominat⁹:vt no.C.de transac.l.siue apud acta. Si em̃ esset speciale nomẽ:tũc esset cõtractus nominatus:vt no.C.de re. pmu. super rub.Si verò esset res dubia:tũc pecunia,quæ dat videtur dari ex causa trãsactionis:& pro re retenta nõ cõpeteret titul⁹ pro emptore:vt.d.l.si ꝑ fundo.fateor tñ in hoc casu,ꝙ si ille,qui accepit pecuniam diceret cõcedo tibi oẽ ius,ꝙ mihi cõpetit ĩ tali re, de qua lis erat:ꝙ habet tũc tit.pro emptore,etiã in trãsactione pro tali re retẽta:sicut quãdo ego emo qcqd iuris habes:vt dicã.j.eo.l.emptor.sed si nõ diceret cõcedo , sed finio, vel quieto oẽ ius,&c.tũc sec⁹ esset:vt.d.l.si pro fundo. ¶ Opformo arg.à diuisione:aut iste,qui soluit litis æstimationẽ posſidebat,et manu militari debuit auferri:vt.l.q restituere.§. de rei ven.Aut nõ posſidebat:& tũc soluẽdo litis æstimationem videt emptio:vt.l.eius rei.&.l.hæc si res.&.l.ꝙ si posſessor.§. de rei ven.& gl.dicit,quod posſidebat:sed actor voluit vti beneficio.l.qui restituere. Vel aliter dicit glo.quod nõ posſidebat:quia culpa desijt posſidere,non dolo:& sic posſessio põt auocari.Sed illud non potest procedere quo ad vsucapionẽ: nisi ponas posſessionẽ auocasse ab eo,qui posſidebat:qa vsucapio nõ procedit sine posſessione:vt.l.sine posſessione.§.tit.
3 ij.¶ †Itẽ est examinãdũ:an qui culpa desijt posſidere, posſit auocare à posſessore,& glo.hic simpliciter dicit ꝙ sic. Dyn. hic dicit potest auocare cesſione facta:& sic reperitur ista additio hic.Gl.in.l.si culpa.dicit,ꝙ etiã cesſione non facta. Dicit Dy.in.c.pro posſessore.extra.de re.iu.li.vj.in.vj.q.ꝙ sine cesſione habet,etiam si dolo desijt posſidere,vel culpa. sed ipse dicit contra.l.is,qui dolo.§.de rei vend.quãdo dicit quod dolo.Itẽ in eo,quod dicit,quod quãdo culpa desijt posſidere:ẽt non dicit verũ simpliciter:sed est verũ,quãdo est cõuẽtus rei vendicatione.Sed qñ agitur personali actione,et dat litis æstimatio,nõ habet soluẽs vtilẽ in rem:qa nõ pretiũ rei soluit,sed pretiũ culpæ:vt quãdo res est cõmodata,vel deposita.et hoc voluit notare.gl.in.l.si fullo.§.de condi.sine cau.& illud dicebat do.Ia.me audiẽte,quod ibi voluit dicere:licet non exprimat multũ gl. Vnde in hoc passu,quãdo quis soluit litis æstimationem:tũc aut desijt dolo posſidere:& sine dubio nõ datur actio sine cesſione:vt.l.is qui dolo.§.de rei vendi. Aut culpa desijt posſidere:& tunc aut conuenitur rei vendi.& habet actionem sine cesſione:vt.l.si culpa.de rei vend.Aut cõuenitur personali actione.& tunc secus:quia non habet actionem vtilẽ sine cesſione:vt.l.si fullo.§.de cõdict.sine causa.Et multa essent tangẽda in hoc passu,quando soluitur litis æstimatio.tetigi vnũ:alia tanguntur.in.d.l.lit.j.eo.

SVMMARIVM.

1 *Bonafides cur in emptione & uenditione, utroq; tẽpore requiritur?*

¶ LEX. II.

Pro emptore. ¶ In emptione requiritur bonafides duobus temporibus:ideo iust⁹ error causam vsucapiendi non præ-
1 stat.h.d.¶ †Quęrit gl.quæ est ratio,quod in emptione & vẽditione requiritur bonafides,in vtroq; tempore.Prima est ratio:quia non valet emptio rei alienæ:vt no.§.tit.ij.l.si is, qui. §.si.Sed illud est falsum:vt.ibi dixi.Alij vt Iac.de Are.dicũt, quod in ceteris tempore traditionis,nascitur titu.scilicet pro soluto:sed venditio debuit habere effectum ante:quod nõ placet:quia non solũ pro soluto,sed ex titulo putatiuo pręscribitur:vt.§.tit.ij.l.Celsus.Alij dicũt,quòd hoc est propter frequẽtiam contractus emptionis & venditionis:sed ista ratio videtur potius facere in contrariũ,quã pro:quia citius in frequẽtibus toleratur error:vt.l.iusto.in princi.§.tit.ij.Sol. facilius toleratur error,ne quid perdat,nõ vt vsucapiat,& locupletetur cum aliena iactura. Alia ratio est,dicit gl.quæ ponitur in.l.Celsus.§.titu.ij.sed in illa.l.Celsus.nil dicitur de ratione:sed facit ad dictum.Item hic accipio emptionẽ strictè:sec⁹ in datione in solutum,quæ similis est emptioni:vt litis æstimatio.arg.§.tit.j.l.j.&.l.iij.&.l.litis.j.e.

Separata. ¶ Quærit gl.an procedat ista parificatio:[b] vsucapio:ergo posſideo. Certè nõ:qa vsucapio quãdoq; procedit sine posſessione:vt.l.cœptam. & .l. rerum mistura.§.Labeo.§.tit.ij.

SVMMARIVM.

1 *Opinio magis, quàm ueritas in his, quæ ex solo animo nostro dependent, inspicitur:in alijs magis ueritas, quam opinio.*

2 *Vsucapere non putans, & usucapit, an usucapiat?*

3 *Bonæfidei in materia usucapionis est:qui non putat se dominum: si credidit tradentem esse dominum.*

4 *Accipiens indebitum scienter, quãdo efficiatur dominus?*

5 *Conditio sub qua est facta uenditio si deficiat:an tempora præscriptionis & usucapionis coniunguntur?quod sic.*

6 *Hæres si rem uẽditam à defuncto accipit, tanquã nõ uenditam:quod eam usucapiat.Et ad usucapionẽ ꝑ emptore, si apparet me habuisse titulũ & posſedisse:licet nõ appareat me sciuisse in initio posſeſſionis de titulo, sufficit.nume.7.*

Si sub conditione. ¶ Iste ẽ subtilis.§. Pẽdẽte cõditione emptionis, nõ procedit vsuca.& ẽt si extitisse putet:sec⁹ si extiterit,licet extitisse ignoret.h.d.Primò ponit vnũ dictũ.Secũdò remouet duo dubia circa illud.Tertiò determinationẽ secũdi dubij reuocat ĩ dubiũ,& eã verã esse determinat.Secũda ibi:idẽq; est. Tertia ibi,ẽ tñ.¶ Op.j.ꝑ dote.l.j.vbi pẽdẽte cõditiõe qs vsucapit titulo pro suo.Sol.timore hui⁹ cõtrarij sunt duæ gl.contrariæ,sup eo.ver.& vna dicit:ꝙ vsuca.pro suo:alia dicit contrariũ.et vide istas glo.sed prima ẽ vera,quã seqt.Dy.& doct. nostri in.l.j.j.pro dote.qa nõ trãsfert dominiũ,nisi ĩ cõditiõis euẽtũ,si voluit ĩcõtinẽti trãsferre:vt.l.sub cõditiõe.j.de sol.di-
b cã.ĩfra ꝑ dote.l.j.¶ Venio ad secũdũ passum.Dicit hic,idẽ si putat cõditionẽ extitisse.Cõtra.j.e.l.ꝙ vulgo.So.ibi ĩteruenit iust⁹ error,vl' iustisſim⁹:hic nõ ĩteruenit iustisſima cã credẽdi:aliãs sec⁹.Itẽ dicit hic ꝙ q ignorat cõditionẽ extitisse,vsucapit:& sic ĩspicit veritas,& nõ opinio.Sed cõtra.j.e.§. versi. est tñ.Sol.quidã dicũt hũc p illũ corrigi.Alij ꝙ nõ corrigitur & ista est vera:quã tenet gl.in hoc.§.¶ Opp.ꝙ inspiciat opinio,& non veritas:vt.l.multum.§.de conditio.& demonstra.

a ¶ Transactionis An ex titulo trãsactionis causetur vsucapio ? Adde Bal.in.l.ex causa. C.eod.Alexan.de imo.

b ¶ §.si sub cõditione.dicã.Adde Barto.in.l.eius rei.ff. de rei ven. & Bal. in.l.ex causa.C.eo. &.d.Ant.in.c.in literis.in.xv.col.de resti.spo.

1 & de leg.iij.l.j.in prin.† Sol.in his,q̃ ex solo animo nostro de
pẽdẽt,inspicit̃ opinio poti⁹,q̃ȝ veritas:vt in aditiõe hæredita-
tis,testamẽto,& si.Not.s̃.de acq.hære.l.hæres institut⁹. Et in
alijs ĩspicit̃ poti⁹ veritas:vt hic.Nã p̃scriptio nõ procedit so
lo animo:imò ex possessione & titulo:& quãdoq; sine ani-
2 mo,vt in rebus peculiaribus.¶ Op.s̃.tit.ij.l.si fur.§.j.† Solu.
ibi erraui in iure:hic in facto.hui⁹ gratia distingue sic. quãdo
quis putat se nõ vsucapere:aut id per errorem iuris,& vsuca-
pio nõ procedit:vt.l.si fur.§.j.Aut per errorẽ facti:& tũc aut
ignorat se posside re,& detinere,& titulũ habere:licet in veri
tate habeat & nõ procedit p̃scriptio:vt.s̃.ti.j.l.ij.&.C.de acq:
pos.l.j.Aut scit se detinere:ignorat tamẽ se possidere,& præ
scribere rẽ.& tũc aut non credit se pręscribere sibi vel alteri,
& nõ procedit pręscriptio.Aut scit se præscribere alteri:sibi
ignorat.& procedit præscriptio:vt.s̃.ti.ij.l.iusto.§.filiusfam.
& ibi not.in vlti.gl.Aut scit se possidere suo nomine:ignorat
tñ se titulũ habere,& procedit pręscriptio:vt hic.¶ Opp.ꝙ
hoc casu nõ præscribat:qa nõ est bonęfidei:qa cogitatiõe dñi
3 nõ possidet:vt.l.apud antiquos.C.de fur.Sol.† Puto ꝙ ĩ ma
teria vsucapionis:licet qs nõ putet se dominũ:tñ est bonæfi-
dei,si credidit dñm esse tradẽtẽ:vt no.dicit tex.s̃.e.l.j.in prin.
&.s̃.ti.j.l.iij.ibi sufficit em̃.&c.¶ Venio ad tertiũ rñsum:ibi,
est tñ nõnulla,&c.& op.hic videt̃.ꝙ ille,q accipit rẽ ab em-
ptore,quẽ putat verũ dñm,sit dñs.&c.¶ Sed cõtra est.l.qm̃.
4 s̃.de cõdi.fur.&.l.fals⁹.ĩ prin.j.de fur.Gl.sol.p elegãtia† verba
& dicit,ꝙ qñq; accipit indebitũ sciẽter, & tũc nõ habet pro
se veritatẽ.quãdoq; erat,& habet pro se veritatẽ:& vide gl. q̃
incipit,ẽptoris & ideo trãsit.&c.Sed ista gl.nõ est necessaria
prout dixi tibi in.l.falsus.j.de fur.Et quãdo dicit glo ,ꝙ illæ
leg.loquunt̃,quãdo error labit̃ ĩ personã;ideo nõ transit do-
5 miniũ:& sic erat in substãtia personæ;hic nõ.¶ † Quæro,pri
mũ responsum dicit sub cõditione.&c. quæro qd si deficiat
cõditio,an cõiungãtur tẽpora pręscriptionis,& vsucapionis?
gl.dicit,ꝙ sic.& allegat.l.Põponius.§.si is,q.s̃.de acqui.pos.
¶ Quæro,dicit̃ hic,ꝙ aperti⁹ &c.Sed in quo est aperti⁹. dic,
6 vt gl.vel dic aperti⁹.i.apertè.¶ † Quæro.hæres rẽ vẽditã defũ
cto accipit tãq; nõ vẽditã:respõdeo secũdũ gl.nõ soluitur in
text.& gl.tenet,ꝙ nõ vsucapit secũdũ Io.alia opi.est in gl.ꝙ
vsucapiat.& ista est vera:vt inspiciat̃ veritas poti⁹,q̃ȝ opi. Et
sic cõgruit præcedẽtib⁹,sic.s̃.ti.ij.l.iusto.§.fili⁹.quã tenet Iac.
de Are.& gl.s̃.titu.ij.l.nunq̃.§.fi.¶ Dic ergo:aut res est tradi
ta defuncto:& error hæredis nõ nocet:vt.l.nunq̃.§.fi.s̃.tit.ij.
Aut est tradita hæredi errãti:& idẽ,vt hic.Aut nõ fuit tradi-
ta hæredi,nec defuncto:sed hæres repetit eã in hæreditatẽ.&
7 idem si iustè putet sibi traditã:vt.l.iusto.§.fili⁹.s̃.tit.ij.† ¶ Ex
his concluditur:ꝙ sufficit,si apparet titulum me habuisse,&
possedisse:licet non appareat me sciuisse,de ti.in initio pos-
sessionis.quod est notandum.

Si in diem. ¶ Ex vẽditione pura,resoluẽda sub cõditione,interim procedit præscriptio titulo pro ẽptore.h.d.cũ duob⁹.§.sequẽtibus.¶ Oppo.ꝙ dictio si, facit cõditionẽ.Sol.vt in gl.¶ Opp.de.l.si legatũ purè.ij.rñso.de adimẽ.leg.Sol.illa loquit̃ in vltimis volũtatib⁹: hæc in contractibus:vt no.s̃.de in diem adiec.l.ij.in fi.

SVMMARIVM.

1 *Fundi appellatione cõtinetur,quicquid additur fundo uendito.*
2 *Actio finium regundorum,quia personalis,non præscribitur,nisi spatio. xxx.annorum:in rei uendicatione secus.*

Cum Sticum. ¶ Op.j.eod.l. quod vulgo sol.vt gl.¶ Op.de princi.§.ad seq. ver.
Glo.dat plures sol.dic,illud,ꝙ nõ est emptũ:nec ex re empta
rei emptæ accedit:sed si est aliter separatum,nõ põt præscribi
titulo pro emptore:vt in prin.§.secus si aliquid prædictorũ
interuenit:vt in sequẽtibus versi.Nam in versi.sed & si.fund⁹
rei emptæ accedit.Nam videt̃ talis venditus,qualis fuit desi-
gnatus,& traditus.Cũ talis venditor fines demonstrare tenea
1 tur:vt.l.Titius hæres.s̃.de actio empt.Et quicquid† adit̃ fun-
do vendito,fundi appellatione continetur:vt.l.si ex toto . in
prin.s̃.de leg.j.&.l.quod in rerũ.§.pe.eod.titu. secundũ Iac.
de Are.¶ Oppo.de eo,qui emit gregem,& de eo,qui emit an
cillam,Sol.vt glo.Circa ꝙ dic,vt dicam.j. pro suo.l.ij.¶ Op-
2 po.j.eod.l.ẽptor fundi.Sol.vt gl.¶ Op.C.fi.regũ.l.fi.¶ † Sol.
actio finium regundorũ:quia personalis,nõ præscribitur:nisi
spatio.xxx.annorum:in rei vendicatione secus.

SVMMARIVM.

1 *Mala fides authoris nocet emptori uniuersitatis:seu omnium bonorum.*

1 Eius bona. † ¶ Mala fides authoris,nocet emptori vniuersitatis,seu omnium bonorum.h.d.¶ Op.s̃.ti.ij.l.quare.Sol.ibi in emptore rei particularis:hic in emptore,vniuersitatis : vel omnium bonorum,in quo est idẽ,ꝙ in hærede.hoc sentit hic gl.in fi.facit.s̃.de peti.hæ.l.etiã si putauit.aliâs nec vllã.§.qd si quis.¶ Op.ꝙ istę res vsucapiant̃,tãq; accedẽtes rei venditæ:vt.s̃.proximè.¶ Quidã dicũt imò nõ accedũt.certè hoc,ꝙ nõ accedit,est propter præsumptã malã fidẽ emptoris. Vel posset dici accedere.quia sub eodẽ nomine cõtinet̃:vt.s̃.proximo.§.dixi.¶ Op.j.eo.l. quod vulgo.Sol.hic nõ fuit iust⁹ error.¶ Op.s̃.de peti.hær.l.& non tãtũ.So.ibi in petitione hęreditatis,in qua veniũt nõ hęreditaria:hic in vsucapione,in qua requirit̃ bonafides,& ti. quę hic cessant.¶ Quęro,an istæ res vsucapiãtur pro suo? quidam ꝙ sic.quod est falsum per ea,quę no.in.l.Celsus.s̃.de vsucapio. & propter præsumptam malam fidem:vt.s̃.dixi.

Tutor. ¶ Emptione facta solẽniter per tutorem à pupillo,trãsfertur in tutorem dominiũ,si est dñs: aliâs vsucapiẽdi cõditio.h.d.¶ Op.quod tutor statim sit dñs effect⁹,eo,ꝙ solẽniter emit:vt.l.j.s̃.de reb.eorũ.Sol.hic pupillus nõ erat domin⁹.¶ Op.res pupilli vsucapi nõ potest:vt.l. bonęfidei.s̃.de acqui.re.do.Sol.hic nõ erat pupilli: plenè dicam.j.ea.l.§.si à pupilio. ¶ Op.ꝙ tutor non potest emere se authore:vt.l.j.s̃.de autho.tut.Sol.hic emit authoritate cõtutoris:aliâs non præscriberet:vt in glo.

a Procuratorem.[a] ¶ Procurator emens à comprocuratore præscribit.h.di.

Si seruus. ¶ In rebus peculiaribus sciẽtiã serui inspicim⁹.in dominicis scientiam domini.& illa scientia inspicitur,quæ fuit ab initio possessionis,nõ q̃ posteà superuenit.h.d.vsq; ad.§.si à pupillo.de quo dic:vt.s̃.titu.j.l. hæres.§.j.de ædi.edic.l.cum mancipium.

SVMMARIVM.

1 *Error iustissimus, præstat causam usucapiendi in tiulo pro emptore: secus si sit error iniustus,uel iuris.*
2 *Res mobilis pupilli non põt sine decreto alienari,nec usucapi:adulti sic: Lex bonæfidei.s̃.de acqui.rerum domini.quòd loquatur in re mobili.ibi. At hic.§.debet intelligi secundum iura.C.in re mobili,quæ seruando seruari non potest.nu.3.*
4 *Emens à pupillo quando usucapiat?*
5 *Probare quis debeat,quòd pupillus uendens,ex aspectu apparebat adult⁹?*
6 *Assertioni eius,qui dicit,sic se credidisse,statur.*

b Si a pupillo. ¶ Difficilis[b] est.Error† iustissim⁹ pręstat causam vsucapiendi in titulo pro
1 emptore:secus si sit error iniustus:vt error iuris.h.d.¶ Opp.
de.l.bonefidei.s̃.de acqui.rer.do.Gl.hic ponit duas sol. Pri-
ma,ꝙ res non erat pupilli:sed alterius. Vel hic in re mobili:
2 ibi in re immobili.† Tene ergo mẽti istam gl.quod res pupil-
li mobilis põt vsucapi.& sic tenet.s̃.ea.l.§.tutor.Idẽ videtur
tenere in.l.bonæfidei.s̃.de acqui.rer.do.&.j.eo.l.qui fundum
§.si tutor.Sed si hoc est verum,idem esset in rebus adulti,quæ
non possunt alienari per ti.de reb.eorum.ergo nec vsuc. vt.
l.vbi lex.s̃.de vsuc.ergo illa.l.bonæfidei,nulli⁹ est valoris,quę
voluit aliquid specialitatis inducere in pupillo.Quid dicem⁹?
dico,ꝙ.l.bonæfidei.loquitur in re mobili.Et quod sic debeat
intelligi no.gl.clarius,& apertius in.l.iij.C.de autho.tu.& sic
c illa importat aliquid:quia secundum ista tẽpora[c] poterat res
mobilis sine decreto alienari.Sed in pupillo non potest vsuca
pi,in adulto sic. Qualiter respondemus ad hanc legem?dic,
quod vendidit rem alienam non suam:quia siue est mobilis,
siue immobilis res pupilli non potest alienari.Sed tunc insta
tur:quia eadem ratione non valet venditio rei adulti prout
pupilli:vt.l.j.& per totum titu.de rebus eorum.Sol.debet in
telligi hic,quod erat res alterius immobilis:& ideò potest
vsucapi,si erat adulti:aliâs iste.§.nõ potest procedere.¶ Op
3 ponitur.de.l.lex quę tutores.C.de administratione tut.† So.
ista lex.prout intelligitur secundum ista iura,procedit in om
ni re mobili:sed secundum iura.C.oportet quod intelligatur
in re mobili,quæ seruando seruari non potest:vt.l.lex quæ tu
tores.¶ Opponitur.extra gloss.quod iste pupillus,aut non
possidebat:& possessionem non potuit transferre,vt.l. tradi
tio.s̃.de acquirendo.re.do.Aut possidebat:& tunc possessio
nem non potuit transferre:vt in gloss.Huius contrarij timo-
re glo.dicit.fateor,quòd hic non possidebat pupillus.sed em
ptor:& sic pupillus possessionem non transtulit:sed titulum
pupillus dedit:vt.l.non solum.§.j.de vsuca. Vel dic,quod nõ
d tradidit[d] cum tutore:sed ista continet diuinationem. Vel dic,
et hæc est vera,quod possessionem rei mobilis perdit,& trãs
fert pupillus;quia facilius amittitur:vt .l.rem quę nobis.s̃.de
4 acquiren.poss.¶ † Quid habeo ergo colligere ex isto.§. diffi
cili:intelligo istam materiam hoc modo:quando quis emit à
pupillo:

a ¶ §.procuratorẽ. procurator. Intellige in procuratore generali:vt no. in.l.ij.C.de vxo.mili.& sic ti.min⁹ legitimè procur. tribuit causam p̃scribẽdi.vide Bal. in.d.l.ij.facit.l.ꝙ vulgo.j.eo.

b ¶ §.si à pupillo.difficilis.vide no.p glo.not.in.l.cũ q.C.de au.præstan.

c ¶ Ista tẽpora.cõcludit hic angel. quod iure antiquo digestorũ & etiã hodiè,adultus,& pupillus,paribus passibus ambulãt et immobilia,vel quæ succedunt loquo immobilium vt annui redi.alienare non possint. l.magis puto.§.nõ passim.de reb.eorũ.&.l.lex quæ tuto.& per totũ.C.de p̃d.mi.In reb⁹ immobilibus erat hoc iure differentia dic,vt per eum & vide ea quæ habẽtur.s̃.e.l.§.cu.et j.e.l.q fundũ.§.si tutor.&.l.si.in q.cau.ces.ĩ inte.rest.

POMATES.

d ¶ Dic.ꝙ nõ tradidit.No.pupillum nõ trãsferre possessionẽ ciuilẽ sine tutore.et vide Ar.cõs.xxxij.col.ij.

pupillo:aut ſcit eum eſſe pupillum:& tũc aut emit non ſolenniter:& non acquirit dominiũ,nec vſuca piendi conditionem:vt hoc ſecundo reſpõſo. Aut emit ſolenniter cũ decreto:& ſi pupillus eſt dominus,transfert dominiũ:ſed ſi non eſt dominus,trãſ fert vſucapiendi conditionem:vt.ſ. ead.l.§.tutor. &.ſ.de rebus eorum,per totum.

5 † Si verò putauit ipſum eſſe adultum : & tunc aut emit rem ipſius pupilli,& non procedit vſucapio:vt.l.bonęfidei.§. de acquiren.re.do.&.l.iij.C.de autho.tut. Siue res erat mobilis, ſiue immobilis. Aut res erat alterius: & tunc aut res erat mobilis:& procedit vſucapio: vt hic in princ. Quod intelligo,ſi erat talis,q̃ ſeruã do ſeruari non poteſt:& ſic decretũ nõ requiritur. aliâs eſſet idẽ,ꝙ infra dicam ĩ re immobili:vt.l.lex quæ tutores.C.de admi.tu. Aut erat immobilis : & tunc non procedit præſcriptio:quia ſciuit,aut ſcire debuit eum adultum talem rem vendere nõ poſ ſe:vt argu.huius.§.ij.reſponſo.&.l.vbi lex.cũ glo. ſ.de vſucap.¶ Opp.ſ.e.ᵃl.in prin.Sol.hic fuit error iuſtiſsimus: quia apparebat adultus ĩ aſpectu.

6 Sed qs debebit† hoc ꝓbare? Rñdeo, ſtaẽ aſſertiõi ei⁹,q dicit ſic ſe credidiſſe:vt no. iſtit.de acti.§.aliq. per glo. niſi ꝑ aduerſam partẽ aliqd ꝓbeẽ, ex quo aliquid contrarium præſumatur vt qa tutor,q ꝓſu miturᵇ ſcire:vt no.ſ.ea.l.§.ſi tutor.vel coniuncta ꝑ ſona:vt.l.Octaui.ſ.vnde co.Idem ſi vicinus,vel do meſticus.ar.extrà de præſum.c.quantò.Vel proba bitur,ꝙ erat talis ſtaturæ, ꝙ quilibet diſcretus homo ex aſpectu crediddiſſet eum pupillum: vt.l.minor.xxv.annis.ex aſpectu.ſ.de mino. Quo probato apparebit,ꝙ non fuit iuſtiſsimus error.& idem dico in furioſo,& curatore eius:vt.j.§.ꝓxi.vbi oĩa quæ hic poſſunt dici:ibi repeti poſſunt,per.l.ij.C. de cura.furi.

Si eam rem.

¶ Bonafides authoris non prodeſt ſingulari ſucceſſoriᶜ habenti ſcientiam rei alienæ:ſecus in ſucceſſore vniuerſali.h.d.cum duobus .§.ſequentibus.

SVMMARIVM.

1 *Præſcriptio fauorabilis,ut uſucapio triennij,non interrumpitur lit.conteſta.*
Præſcriptio merè odioſa interrumpitur per ſolam citionẽ.
Præſcriptio miſta:ut decem,uel uigiti an.interrũpitur.li.cõt.
2 *Præſcriptio inducta à ſtatuto per ſolam citationẽ interrũpiẽ.*
3 *Præſcriptio annalis inducta conſtitutione Epiſcopi, uel Comitis interrumpitur lit.conteſt.*
4 *Ratio differentiæ quo ad interruptionem,inter præſcriptionem merè odioſam:fauorabilem:& miſtam.*
5 *Præſcriptiões,ꝙ quædam ſint fauorabiles,quædam odioſæ:& quædam miſtæ.*
9 *Poßideri ex pluribus cauſis ad inuicẽ ſe cõpatiẽtibus,ꝙ poßit.*

Si rem alienam.

¶ Poſt litis conteſtationem non iter rumpitur vſucapio triennij:ex duabus cauſis ſe nõ compatientibus res nõ poteſt poſsideri.h.d.¶ Oppo.de.l.more.C.de rei vend.Sol.quædam eſt† pręſcriptio merè fauorabilis,vt vſucapio triẽnij:et tũc non interrumpitur litis conteſtat.niſi in effectu: vt hic.&.l.ſi poſt acceptum.ſ. de rei vendi. Quædam eſt pręſcriptio merè odioſa,& tunc interrumpitur per ſolam citationem:vt.l.cum notiſsimi. in princ. Quædam eſt præſcriptio miſta:vt.x.vel.xx.anno. tunc interrumpitur lit.conteſt.vt.l.more. C.de rei vend.

2 ¶ † Quid dices de præſcriptionibus,quę inducunturà ſtatutis:ᵈ vt puta,qui non petierit debi tum per decem annos,cadat à iure ſuo. Reſpondeo Iſta pręſcriptio currit ex mera negligentia,non pe tentis ſine poſſeſsione: vel a titulo præſcribentis. & ideo per ſolam citatiõem interrumpitur.¶ Sed hoc videtur contra.l.j.&.ij.C.quando libel.princi. da.Sol.ibi in actionibus prætorijs & pœnalibus q̃ ſui natura ſunt annales.Ideo requiritur lit.conteſt.

3 vel quaſi.ideo ſi † eſſet præſcriptio ᵉ annalis inducta conſtitutione Epiſcopi, vel Comitis, dicerem

4 idem.¶ † Ratio prædictorum eſt.quia in pſcriptio ne merè odioſa,currit ex ſola negligentia non petẽ tis:ideò cum mittit executorem ceſſat negligentia: & ſic interrumpitur pręſcriptio. Alia quæ eſt merè fauore poſsidentis,non interrumpitur litis conteſtatiõe:qa ꝑ hoc non tollië titulus,& poſſeſsio pręſcribentis:ex quo cauſatur fauor,ſi expectatur ſen tentia.In illa verò præſcriptione,q̃ eſt miſta, eligië media via:ſcilicet vt litis conteſta.interrumpatur. Idem in ea,quæ ſui natura currit:vt quia pretoria & annalis.& hæc ſunt de mente Iac.de Are. & Ia. ᶠ But.in.l.ſicut.C.de pręſcrip.xxx.an.&.l.fi.ſ.de eo per quẽ factũ erit.

5 † ¶ Quod autem pręſcriptiões quædam ſint fauorabiles:quædam odioſæ:quædã miſtæ probatur.C.de edict. diui Adria.tol.l.fi. in fi.& per Dy.in.c poſſeſſor.extrà de regul.iu.li. vj.

6 ¶ Opponi .ꝙ pluribus cauſis poſſum poſsidere: vt.l.iij.§.ex pluribus.ſ.de acqui.poſſeſ.Gloſ.dicit fateor.ſed deſinit vſucapere.Et † dic,ꝙ aut ſũt cauſæ concurrẽtes,& ſe compatientes adinuicẽ:aut nõ ſi ſe compatiuntur: tunc ex plurimis cauſis poteſt poſsidere:aliâs ſecus:vt.d.§.ex pluribus.&. l. ſi qs añ.& gl.ĩ.§.q ad nũdinas.ſ.ti.iij.Sed hęc cã,ex qua dñs eſt:cũ illa,ex qua nõ eſt dominus,ſe non cõpatië. Sicut eñ qs emere rem ſuam nõ p̃t ſicnon poteſt,ꝙ ſuum eſt poſsidere,titulo ꝓ ẽptore ab alio.

SVMMARIVM.

1 *Receptio facta pro litis æſtimatione,in quo ſit ſimilis ẽptiõi.*
2 *Recipiẽs litis æſtimationẽ,an & quãdo teneatur de euictiõe.*
3 *Recipiẽs litis æſtimationem tenetur cauere de euictione, in il lis caſibus,in quibus de euictione tenetur.*

¶ LEX. III.

Litis æſtimatio.

¶ Se ipſam ſũ mat.

1 † Quero, in quo eſt ſimilis? dicit gl.ſicut per emptionem quis efficitur dominus, res traditur:vel transfertur publiciana,& vſucapiendi conditio: ita ſoluendo litis æſtimationem:vt in gloſſ.ꝙ intellige,ſi actor ſcit ſoluentem poſsidere:vt not.ſ.de rei ven. l.eius rei.Sin autẽ ignorabat:tunc,quia reus eſt ĩ dolo,fallendo actorem,poſſet actor cum cognouerit rem vendicare:ſi eſſet paratus reſtituere ęſtimationem:vt.l.ei,qui.l.fi.j.de fur. Sed ſi verè reus nõ poſ ſidebat:tunc in dubio videtur ſibi concedi licentia vt rem adipiſcatur à quocunque poſſeſſore: vt no. ſ.de rei vendicat.l.hæc ſi res.qua adempta habebit dominium,vel publicianam:vt dictum eſt.Prædicta vera, niſi initium poſſeſsionis rei eſſet cũ dolo: quia ſurripuit:tũc non videtur concedi licentia adipiſcendi,niſi expreſsè eſſet dictum.& ideo cũ ad eũ peruenit dominus,poſſet vendicare:vt.d.l.ei,q . in fi.j.de fur.Prædicta vera,ſi eſt litis æſtimatio: ſecus ſi eſſet tranſactio:vt.ſ.e.l.j.vbi dixi.

2 ¶ † Secundò quæro,an ille, qui recipit litis ęſtimationem teneatur de euictione?Glo.hic,ꝙ ſic.Contrarium tenet. j.q.ex cau.ĩ poſ.ea.l.fi.Dy.in.c.ꝓ poſſeſſore.in.ij. q.tenet indiſtinctè,ꝙ de euictione teneaẽ: quia ſimilis eſt emptioni:ᶠ vt.l.ſi propter res.ſ.re.amo. & ibi do.Iacob.but.dicit,ꝙ hic licet æquiparetur vẽditioni:tamen in.l.eius rei.ſ.de rei vendi.ęquipara tur tranſactioni,ĩ qua non venit euictio:vt.l.ſi pro fundo.C.de tranſa.& ideò dicit ipſe:aut ille, q ſoluit litis æſtimationẽ poſsidebat actore ſciente : & videtur venditio:quia ſua ſponte dimittit rem : vt l.ſi propter res.& quod.ſ.dixi.Aut nõ poſsidet actore ignorante:tunc non tenetur de euictiõe quaſi tranſactio.cum inuitus dimiſerit:vt.d.l.hęc ſi res. Niſi reus habuerit cauſam ab actore:vt.l.ſi donatę. ſ.de dona.inter virum & vxo.ita audiui eum dicẽtem:licet non per omnia ſic ſcripſerit.in.l.ſi culpa. de rei vend.Sed prædicta non placent:quia in .d.l. hæc ſi res.ponitur tranſactio impropriè,& largè:vt dixi.ſ.eo.l.j.& ibi no.Pręterea,ſi tenetur de euictio ne,ergo tenetur,ſi poſſeſſor ageret, & vinceretur: vt.l.euicta.§.j.ſ.de euict.Sed ego video,ꝙ ille, qui recipit litis æſtimationem non teneatur cedere actionem ſoluenti . & ſic poteſt pati ipſum vẽdicãtẽ ſuccumbere:vt dicam.j.de re iudic.l.in depoſiti. ergo patet. quòd de euictione non tenetur ſimpliciter.¶ Quare ſic dico aut res erat dubia, vtrũ ad actorẽ ptineret.ſed ideo recipit litis ęſtimationẽ vt cedat,ſi quid iuris competeret in re:vt dixi.ſ.e.l.j.tũc de euictione non tenetur:quia venditio ſic facta nõ tenet:vt.l.ꝙ ſi in venditione.ſ.de hęre.vendi. Si verò certum erat rem ad actorem pertinere:vel, quia

PPP

a ¶ Opp.ſ.eo . hæc not.ad gl.ĩ.§.aliæ. inſti.de act.Idẽ videẽ velle Bart.in.l. inter oẽs. §. rectè. de fur.

b ¶ Præſumaẽ. An qs ꝓſumaẽ ſciuiſſe aliquẽ eſſe minorẽ vel furioſum:adde q̃ dixi ĩ.l. ſi Titi⁹. ĵ.de fideiuſſ.

c ¶ §.ſi eã rẽ. ſucceſſori.Q ñ malafides ſucceſſoris ſibi noceat, vide Bal.no.ĩ l.ſuper lõg. de pręſcrip.lõg.tẽpo. Et an hæc ꝓcedat de iure cano.vide Lu. in.l.Põpo.§. quæſitũ.cũ ſe.ſ. de acq. poſ. & ꝙ ibi ſcripſi & ꝑ dy.ĩ regl̃a. poſſeſſor.de regu. iur.in.vj.

d ¶ §.ſi rẽ alienam.à ſtatutis.Et vide aliã qõnẽ ꝑ Bar.in.l.is, qui reipub.ſ.ex q. cau.mai. & ꝙ ipſe no.ĩ.l. cũ notiſsimi C.de pſcript.xxx. an.et hic adde bal. in.l.fi.in princi. de eo,ꝑ quẽ factũ erit & Bar.in.l.ĩ oĩbus ſ.de act.& obli. & Bar.& Bal.& An. in.l.ſicut.C.de pręſcrip.xxx.an. Adde qũo interrumpaẽ pſcriptio. Ab. conſi.xciiij.& lvij. lib.j.& cõſi.iij.qõ. xiiij.lib.ij.

e ¶ Si eſſet pſcript. No.de ſtatuto epi, vel Comitis : vide Bar.ĩ.l.fi.ff.de poe. l.ſtipulationũ.§.ſatis accepti. de ver. ob.l.j.ff.de bo.poſ. ti.gñali.Bal.ĩ.l. oẽs populi. de iuſti.& iur.&ĩ.l.id, quod pauperibus.C. de epiſc.& cler. & in rub.q admit. & in l.certũ.C . vñ cog. & Io.de Imo.ĩ cle. j.de in inte.reſti.& dixi ĩ.d.c.illud. Et de præſcrip. & ibi ponit.d.Abb. Sed cõtra tenet Bal.ĩ.l. ij.C.de cõſti.pecu. & vide Ludo.Ro. in rubri.C.. qui ad mit. alleg.iſtud dictũ Bart.Lud.Ro.

f in conſi.xxxvij.in cipiẽ. in caſu propoſito. & alle.bal. in.c.j.quo tẽpo.miles.Andr. Barba. ¶ Emptiõi. An litis æſtimatio ſit ſimilis ẽptiõi.q ad euictiõẽ? Adde ꝙ dicit Bald.ĩ.l.libera. C.de ſent.ꝙ ibi eſt melior lr̃a, vel tex. de iure: ꝙ recipiẽs in ſolutũ: ita teneẽ denuntiare litẽ, ſicut ẽptor propter euict.Et dicit ꝙ nõ eſt alibi.& dicit,ꝙ qũ daẽ in ſolutum ſpecies pro ſpecie, non eſt ſimilis emptioni,ſecus ſi pro pecunia . Adde,ꝙ ſtatutũ loquens in vẽditiõe, nõ habet locũ ĩ adiudica.ſecũdũ Spec.& Ioã. and.ĩ tit.de ẽpt. & vẽd.§. nũc dicẽdũ. el.ij.verſ.ſed pone ſtatutũ.Itẽ adde caſum ſingulaɾẽ , ĩ q̃ ęſtimatio nõ habeẽ vim vẽditionis ĩ.l. ſi creditor , q rẽ.in prin.ff.de pi.act.& ibi vide Bal.ĩ le.an. & Pau.de ca.ibi.& adde.d.An.ĩ.c.cõſtit.de ĩ inte. reſtit. vbi idẽ tenet. Adde,ꝙ ſtatutũ loqns ĩ vẽdit.nõ habet locũ ĩ adiudi . Facit ꝙ voluit Ro. cõſi. cvij.ꝙ ſi ex forma ſtatuti vicin⁹ volẽs vẽdere, teneaẽ denũtiare cõſorti:ꝙ ſi uigore laudi vicinus fuerit cõdẽnatus vẽdere, ꝙ non teneaẽ denũciare.

a ¶ Summariè. Si qs est in bonafide partim: & partim in mala fide, an vsu capiat. & ita habetur in hoc tex. cũ alle. not. Bal. in. l. super longi. in. iij. colũ. C. de pręscri. long. temp. Facit q no. Barto. in. l. si fundum. §. fi. s. de acquiren. posses.

b ¶ Alij dicũt. Adde quod no. Bar. in. l. iij. §. j. de acquiren. poss.

c ¶ Nõ est bona. & vide no. per Bart. in. l. si sic. §. si mihi. de le. j. & p hęc dicta limitant̃ not. p Dyn. & Barto. ibi. & dicit Paulus de cas. ĩ. d. l. si sic. q licet vẽdã quicquid iuris habeo ĩ rem, si tñ tu possedisti totã rẽ licet non vẽdiderim, nisi q habebam & sic in toto fundo nõ habeo titulũ, si totus non erat vendit9: & sic nõ posis lõgo tpe totã posidere: tñ præscribere posse debes longisimo tpe: cũ ĩ illa nõ requirat̃ ti. Tu notabilius collige veritatẽ ex his dictis p Bart. de quo Paul. mẽtionẽ non facit. Adde tu nobilisimè quę voluit Pe. de Ancha, cõ. cxlj.

d ¶ Qui fundum. §. seruus meus. causa ignorantiæ. Adde tex. no. in. l. filio. in prin. de adimẽ. le. §; vt ibi dicit Bar. cõtrariũ tenet gl. ĩ l. ex cõsẽsu. j. de ap. & hęc not. ad ea q̃ habentur ĩ. l. si de eo. §. j. de acq. pos.

e ¶ Lõgũ tps. vide q̃ dixi post Bart. in leg. non fatetur. de cõfes. & Bal. ĩ. l. j. ĩ. iij. col. de cõfessis.

f ¶ Interesse. Si deieci præscribentem de fundo, adeò q non pręscripsit: an ad hoc interesse teneatur? Adde Bal. in. l. j. in. iij. col. C. de an excep. & no. Cy. ĩ. l. si de posses sione. C. vñ vi. hoc no. sequitur Lud. ĩ l. si cõstate. §. q̃ties. solu. ma. & hic adde, q not. p Bar. & doct. post gl. ĩ. l. ij. §. labeo. s. de acquiren. posses. & not. Ang. in. l. si is, qui rem cõmodasset. in. §. j. j. de furtis.

g ¶ §. Procurator. aliquibus fide dignis. Iustus error est credere fide dignis, aliàs dębet quis manda-

iudicatum: vel, quia reus non poterat quæstionem dominij ei referre: quia res erat ei deposita, vel commodata: tunc facit emptionem: vt hic, & l. si vt certo. ij. responso. s. commo. cum simi. Et tunc in omnibus casibus, in quibus in soluentem transit ius sine cessione. q dixi. s. e. l. j. Item in omnibus casibus, in quibus tenetur cedere actionẽ: quos dicam in. l. in depositi. j. de re iudic. in illis tenetur de euictione: 3 aliàs secus, per rationem prædictam. ¶ † Tertiò q̃ro, an teneatur de euictione cauere? Gl. hic, q non. Dy. in. c. pro possessore. in. ij. quæst. distinguit: aut possessor habuit causam ab actore: aut non: vt. l. si donatæ. s. de dona. inter virum & vxorem. Tu dic, quòd tenetur cauere in illis casibus, in quib9 de euictione tenetur: aliàs secus: vt. s. de euict. l. si res. & l. in creditore: & l. emptori. de iudi. l. in omnibus bonæfidei. tangam in. l. in depositi.

¶ Vltimò gl. op. de. l. mancipia. in fi. C. de ser. fug. Sol. ibi soluit pœnam. hic litis æstimationem.

SVMMARIVM.

1 *Emptor, qui emit rem alienam ignoranter à uendente quicquid iuris habebat, quando poßit usucapere?*

¶ LEX. IIII.

EMptor fundi. ¶ Ista. l. habet tres casus. ĩ gl. & hoc sit pro summarioa. ¶ Op. de. l. si ita sit scriptum. s. de leg. j. gl. non soluit. So. hic nõ potest apparere, quid sit exiguum: ibi sic. dicit Dyn. hic requiritur bonafides, quæ propter scientiã partis incertæ abest in toto fundo: ibi bonafides non requiritur. Sed pone, venditor sciens vẽdidit ignoranti. & dicit, vendo quicquid iuris habeo: an procedat vsucapio? videtur q non per. l. locus. s. de acquirẽ. poss. Sed venditio tunc procedit, per. l. q si nulla. s. de here. vendi. Imò. est. l. q si in venditione 1 Alij dicunt, b q procedit vsucapio, per. l. qui cũ. §. j. j. e. Sed nil facit: quia ibi erat certũ, q erat alienũ, hic verò incertum. & responsio, quam facit ad. l. locus. non est bona: c quia est contra illum tex. Sed mihi† videtur dicendum, q si venditio fuit facta hoc modo: vendo quicquid iuris habeo. Item tibi trado, quicquid iuris habeo: & tunc nõ potest sic possideri: ideò præscriptio non procedit: vt. l. locus. s. de acquiren. posses. Sed si vendo quicquid iuris habeo in fundo, & trado fundum totum: & tunc procedit vsucapio: quia credit se totum emisse. argu. s. e. l. ij. §. sed & si fundus. & malafides tradentis non nocet. vt. j. eo. l. qui fundum. §. procurator. & versi. nam & cum sciens.

¶ LEX. V.

SI rem. ¶ Furtum factum à domino in usucapibilem rem non facit. h. dicit, q plenè dic, vt. l. sequitur. §. si rem. s. titu. ij.

¶ LEX. VI.

QVi cum pro hærede. ¶ Qui ab alio rogat precario, quod posidet. icipit posidere ex noua causa, & desinit ex antiqua. hoc dicit. Ratio, quia illæ causæ non se compatiuntur. cætera dic, vt dixi. s. de acquiren. poss. l. interdictum. in princip. & quod hic sequitur vide per te.

¶ LEX. VII.

QVi fundum. ¶ Ad vsucapionem sufficit sola ciuilis hoc dicit. principium, dixi in. §. ex contrario. l. iij. de acqiren. posses.

Si fundum. ¶ In parte adita fundo noua emptione, noua pręscriptione opus est hoc dicit. ¶ Oppo. s. e. l. ij. §. sed & si fundus. Sol. ibi fuit vna acquisitio: hic plures. ¶ Opp. & videtur, q pars fundi vnita fundo, non possit posideri, nec vsucapi: sicut tignum iniunctum ædibus: vt. l. eum qui ædes. & l. rerum mistura. s. titu. ij. Solutio. hic vtrũque est immobile: & cessat illud inconueniens, quod ponitur in. l. eũ, qui ædes: secundum Iac. de Are.

SVMMARIVM.

1 *Obliuioni quod scit, tradere nemo debet.*

2 *Iusta causa ignorantiæ, quod non sit longum tempus: licet sit causa obliuionis. Obliuio ex longo tempore in damno euitando, dat iustam causã exigendi. ibidem.*

3 *Soluens scienter procuratori reuocato, quando uideatur donare?*

Seruus meus. ¶ Restitutio procuratoris facta ei, qui scit, vel scire debet ad se non pertinere, vsucapioni causam non tribuit: nisi procurator restituens fuerit sciens: tunc enim donare videtur. hoc dicit. ¶ Circa primam partem quæro, quomodo debet scire ad se non pertinere? dicit gl. quia fuit manumissus in vltima volũtate, vel inter viuos: & expresè fuit dictum, quod peculium non concedebat̃ nec 1 potest dicere se oblitum. ¶ † Ex quo dicit glo. not. quem non debere tradere obliuioni, quod scit. Et sic obliuio non est iusta causa ignorantiæd, q videtur verum: nisi longum tempus sit decursum: vt. l. furtum. §. fundi. s. tit. ij. & l. si is qui in princ. s. tit. ij. & q not. per Dy. in. c. pręsumitur. extrà 2 de reg. iur. lib. vj. Vel † dic, q licet longum tempus e sit causa obliuionis non tamen est iusta causa. Imputet enim sibi, qui non rememorauit, vnde excusaretur cum certaret de damno: secus si de lucro hoc dicit. ¶ Circa secundam partem quæro, an talis procurator teneatur domino? Respõdeo, quòd sic: vt in gloss. Quæro, an in manumissum sit trãslatum dominium? & dic, vt in glo. ¶ Quero quid si non dominus tradidit procuratori? dic, 3 vt in gl. ¶ † Vltimò hic in fine habes expressum, q qui soluit ei, cuius mãdatum est reuocatum scienter: videtur donare. Idem de condi. inde. l. si nõ sortem. §. si filius. & no. s. de condi. ob causam. l. si procuratori falso. Cõtrarium not. j. de sol. l. dispensatorem. dic vt ibi.

SVMMARIVM.

1 *Res ecclesiæ illicitè à prælato alienata, prælato uiuente, non incipit currere præscriptio, sed tempore succeßoris sic.*

Prælatus illicitè alienans, quantum ad rem alienatam non dicitur prælatus: & uidetur ecclesia uacare.

1 Si tutor. ¶ † Furtum tutoris facit rem inusucapibilem: nec sufficit rem ĩ tutoris potestatem reuerti. hoc dicit. ¶ Oppo. furtum domini non facit rem inusucapibilẽ: vt. s. e. l. si etiam. sed tutor habetur loco domini. Sol. vt patet in tex. ¶ Oppo. hic requiritur, vt reuertatur in potestatem tutoris. vt. s. ti. ij. l. sequitur. §. si pupilli. Sol. illud verũ alio subtrahente, q̃ ipso tutore. Quantum enim ad hanc rem non videt̃ 2 esse tutor. Et idem † dico in plato illicitè alienãte: quantum ad illam rem, non videtur esse prælatus: & videtur ecclesia vacare. Et ideo toto suo tẽpore, nõ incipit currere pręscriptio: sed tempore successoris sui. quod est not. ita tenet Bar. aliàs Innocen. extrà de præscriptio. c. ij.

Qui bona fide. ¶ Eo tempore, quo possesio recuperatur quis debet esse bonæfidei: aliàs non procedit bonęfidei præscriptio, siue recuperetur extra iudicium, siue per actionem personalem, siue per ĩterdictum. hoc dicit. ¶ No. ex hoc fine, q etiã quando res restituitur authoritate iudicis, requiritur bonafides. ¶ Cõtra s. de noxa. l. & generaliter. Solu. vt dixi. suprà. de acquiren. posses. l. Pomponius. §. si iussu. & de dam. infect. l. si finita. §. si de vectigalibus. ¶ Opp. q imò. ei. cui restituit̃, detur accesio: vt. d. §. si iussu. Gl. fatet̃, si esset bonęfidei: sed si fortè non sufficeret: quia restituens non fuit bonæfidei. & sic cũ eius possesio sit vitiosa, non debet dari accesio: vt dicto. §. si iussu. ¶ Quæro, quid si deiectus recuperauit possesionem incontinenti? dic, vt leg. qui possesionem. infrà de vi & vi armata. ¶ Quæro, vtrum hoc, q f non vsucapit, computetur in interesse f? Gloss. quòd non. Contrarium notatur. infrà de vi & vi armata. leg. prima. §. qui autem vi deiectus. Dynus dicit, aut modicum tempus restabat: & sic loquitur illa lex. aut non modicum: & loquitur hæc glos. argumen. suprà titulo primo. leg. rerum mistura. §. Labeo.

Qui sciens. ¶ Qui scienter emit ab eo, cui est interdicta administratio à iudice, vel à lege: non præscribit. hoc dicit.

SVMMARIVM.

1 *Malitia procuratoris, quòd non noceat emptori bonefidei: secus si colludat.*

2 *Emptor emens à procuratore dicitur esse in iusto errore, & præscribit cõtra domiũm: si fuit sibi dictum à fidedignis procuratorem habere plenum mandatum.*

3 *Dolus semper uidetur exceptus in mandato.*

1 Procurator. ¶ † Malitia procuratoris non nocet emptori bonęfidei: secus si procurator concludat hoc dicit. ¶ Opponi. q dominium sit translatum in emptorem: vt. l. diligenter. in princip. suprà mand. ideo non procedit pręscri. Sol. res vendita non erat domini, sed putabatur. vel dic, quòd vere erat domini, sed procurator in vendendo excesit fines mandati. quia fuit mandatũ, q vẽderet certo pre 2 tio† Et iõ ẽptor pscribit cõtra dñm. Hoc tñ ĩtellige, q pcurator decepit g ẽptorẽ, faciẽdo sibi dici ab aliqbus fidedignisg q habebat plenũ mãdatũ: aliàs

tũ ostẽdere. Ad hoc vide, q̃ dixi in.l.j.in princ.s̃.de eo, p quẽ fac.erit.& vide no.j̃.e.l.intestatæ.& no.Bar.in.l.de pupillo.§.si quis ipsi in.viij.q. ĩ fi. s̃.de ope.no.nun.Bal.in.l.indicia.C.de rei ven.Io.And.& do.An.in.c.cura.de iure pat. Adde, qñ credendũ sit fidedignis. Abb.consi.xciiij.ij. libr.

a ✤POMATES. ¶Non esset iustus. Ad hoc vide Alex.in.l.q ĩ aliena.col.iiij.s̃. de acqui.hęred. licet ibi corruptè alle. in.l. cũ vir.s̃.de vsucap. in cõs.j.in vlti.col. vol.iiij.& Feli.ĩ.c. de quarta.col.vij. ver.j.doctrĩa.de p̃scrip.& in.c. si diligenti.co.iij.e.tit.& in.c.sicut.co.xvij. ver.limita.ij.de re.iu.& in ver.vj. aduerte.

b ¶Malũ vsum. Et no.secũdũ Ang. ꝙ licet qs mutuãs statim cõsumpturo ĩ certũ malũ vsum, nõ habeat actionẽ: vt hic: si tñ debitor soluit creditori cõsumpturo statim in malũ vsum liberat. Ita dicit Ange. no.p illũ text.ĩ.l.si cũ dotẽ.§.j.sol.ma. vide ibi .d.Io.q aliter loquit.& soluit dictũ Ange. hic in vno casu.

c ¶Quęro. Et de materia vide latè & pulchrè p Bar.ĩ rubri.de cõd. ob tur.cau.& ꝙ no. dicit Inno.ĩ.c.qa plerics de ĩmu.eccl. latè p do.Io. post alios.ĩ c. clerici. de vi. & honest.cle.ꝙ est.c.pe.& ibi p gl.Ioã.an.& alios. qd de mutuante ad ludũ &.d.Flor.s̃.de alea. in.l.j.in fin.distinguit, ꝓut hic distĩguit Bar.ĩ emẽte, p hic allegata. Et an vincens ad ludum, dicat hr̃e ex cã lucratiua? Itẽ an possint pdita ad ludũ reuocari p filios pdẽtis, tanquã alienata in fraudẽ creditorũ: vide Bal.ĩ l.j.ĩ fi.C.siqd ĩ fraudẽ patroni.p Io.andræ.ĩ addi.Spe.in tit.de obl.& sol.in rub.in prin. Adde ꝙ Io.and. ibi nihil de prædictis tãgit sed solũ de illo, qui mutuauit illi, quẽ verisimiliter sciebat malè consumpturũ, q tñ meliori cõsilio duct⁹ bñ expendit: an mutuans habeat actionẽ & de illo, q accepit mutuo in ludo, & ex interuallo pro-

a aliâs nõ esset iustus[a] error: quia debuit mandatũ videre, & inspicere: vt.l.qui cũ alio.j.de reg.iur.& de insti.l.sed & si pupillus.§.conditio. Vel dic, ꝙ habuit mãdatũ simplex: tamẽ malitiosè vendendo nõ 3 trãsfert dominiũ: † quia semper in mandato videt̃ exceptus dolus: vt.s̃.mand.l.creditor.§.pe. Ita tenet hic gl.ꝙ tene menti. Quod patet verũ ex fi.huius.§.quando ipse sciuit, & collusit, est malæfidei. ideo, quia emit ab eo, quẽ scit non habere mandatũ comprehendens istud: aliâs esset bonæfidei: vt.j̃.e.l.fi.sequentem.§: vide per te.

✤ SVMMARIVM. ✤

1 Emens ab eo, quem scit pretium consumpturum, quando dicatur bonæfidei?

2 Emens à ludente quando dicatur bonæfidei?

¶LEX. VIII.

SI quis cum sciret.

¶Qui emit ab eo quẽ scit cõsumpturũ pretiũ, bonęfidei 1 est, nisi sciat eũ consumpturũ in aliquẽ certũ malũ vsum.[b] h.d. secũdũ verũ intellectũ. ¶Oppo. ad fin.l. antequam sit interdicta administratio alicui, potest alienare: vt.l.Iulia. de cura.furio.& not.j̃. de verb.oblig.l.is cui bonis. Solu. dicit gl.hic ꝓpt̃ iustam causam erat huic bonis interdictum. Alij dicunt etiam si non esset interdictum, per.l.si minor. §.pe.s̃.de mi.&.l.si verò.§.si adolescens.s̃.manda. dicit gl.ꝙ illę leges loquuntur in minore. Et sic tenet primam sol.ꝙ huic erat interdictũ bonis. Sed secũdum hoc quod exciperet hic, si idem esset vbique, certè nõ video. dic ergo, ꝙ princ. loquitur, qñ aliquis emit ab eo, quẽ sciebat pretiũ cõsumpturũ sed ignorabat, in quo vellet consumere: vtrũ malè expẽdendo, vel perdendo ex negligentia, vel qualiter. Finis verò loquitur, quando emit ab eo, quem sciebat cõsumpturũ in aliquẽ malũ vsum certũ: vt quia protinus dabat meretrici. Cùm enim contrahendo delinquat, non valet contractus, & est malę fidei. Facit.j̃.de fideius.l.si à reo.in fi. & quod dixi. s̃.titu.ij.l.cũ vir. ¶Et ideò distingue. 1 † Aut qs emit ab eo, quẽ sciuit cõsumpturũ: & tunc aut erat ei ob hoc interdictũ bonis: & tunc non valet contract⁹ nec transfertur vsucapiendi conditio: vt.s̃.l.ꝓxi. §.qui sciens.&.s̃.ti.ij.l.si ab eo. Aut nõ erat interdictũ: & tunc aut erat minor, & non valet ꝙ agit̃ eodem modo: vt.l.quod si mino.§.pe.s̃.de mino.&.l.si verò.§.si adolescens.s̃.mã. Aut erat maior: & tũc aut sciebat eum cõsumpturũ, sed ignorabat in quẽ vsum, & valet. & est bonæfidei: vt hic, in prin. Aut sciebat eũ in aliquẽ certũ malum vsum debere consumere, & non valet vt hic. in fi. & sic videtur intellexisse hãc.l.Iac.de Are. facit ad prędicta.j̃.de ver.oblig.l.is cui bonis. 2 ¶† Quæro,[c] quid de eo q emit ab aliquo existente in ludo? Respondeo, qui soluit pretium ludenti, non soluit oĩno consumpturo: qa fortè vincet: & ideo distinguit.[d] Aut vendidit collusori, & non valet contractus, nec tenet̃ de euictiõe: quia simul delinquunt: vt.l.fi.§.fi.j̃.quarũ re.actio nõ da. Et ꝙno.hic.&.l.ꝙ si minor.§.pe.s̃.de mino. aut vendidit alteri, & valet.arg.s̃.de aleato.l.fi.§.fi.

¶LEX. IX.

QVi ob pactionem.

¶Dominus potest vsucapere partũ ancillæ furtiuæ ab alio, q̃ à seruo manumisso subtractę, & per seruum domino traditæ hoc dicit quod declara vt.j.l.proxima.

¶LEX. X.

SEruus.

¶Dominus potest vsucapere partũ ancillæ & seruo manumisso subtractę, & sibi traditę. h.d. ¶Op.s̃.de vsuca.l.sequitur.§.de illo. So.prĩ.illi⁹.§.corrigit̃: vt ibi patet. ꝙ nõ placet: vt ibi dixi. iõ distingue notabiliter: vt hic in gloss.

misit restituere, vl' recepit spõte p̃ceptũ iudicis de soluẽdo, ibi de hoc vide.

d ✤POMATES. ¶Distinguit. An eum quis emit ab eo quẽ scit protinus consumpturũ, valeat contractus, & transferatur vsucap. conditio: & vide Panor.consi.viij.col.pe.in.iij.dubio.vol.ij.& Philip. in.c.si diligenti.col.iiij.de prescri.& Alex.consi.liij.col.vj.vol.iij. Ex cuius dictis ibi colligitur, ꝙ talis contractus non firmaretur iuramẽto medio, maximè cũ fieret cum minore.

e ¶Procuratori meo ad hoc vide, ꝙ habetur, in.l.ij.§.ꝓc. & ꝙ ibi dixi.s̃.eo. Alex.de Imol.

f ¶C.fina. Adde ꝙ Bal.in.l.ij.C.ne de statu.defunct.

g ¶Tu distingue. Adde ꝙ no. Bar.ĩ l.non solũ.§. morte.ĩ.fi.xv.co.de operis no.nun.& ꝙ no.maximè p glo. in.l.si rem, quã mihi.§.fi.s̃.de euic.& ꝙ no.Bart.in.l.aut qui aliter.in fi.prĩ.j̃.ꝙ vi aut clã.& ꝙ no.Bar.in.l.Celsus in.v.col.s̃.de vsuc. Bal.in.l.super longi.in fi.ij.colũ.de prescrip.long.tẽp. & Bar.in.l.naturaliter.s̃.de vsucap. in.iij.colũ.p Imo. no.post do.Anto. in.c.fi.de prescrip.

h ¶Quæro. Vide Bal.in.l.hæreditatem.C.in quibus cau.longi tempo. præscrip.cess.

✤ SVMMARIVM. ✤

1 Animus retinẽdi possessionẽ inducit acquisitionẽ possessionis.

¶LEX. XI.

QVod vulgo.

¶Iustissima cã erroris ĩ tit. ꝓ ẽptore tribuit cãm vsucapiendi.h.d. Et ꝙ satis est si trado seruo, vel procura e tori meo[e]. Idem si patri, vel ei cui sum hæres. vt dixi in.l.celsus.s̃.tit.ij. ¶Opp.s̃.eo.l.ij.in princi. So. 1 hic est error iustissim⁹. allegaui istam † .l.ꝙ animus retinendi possessionem inducit acquisitionẽ possessionis. nam verè cum seruus tradidit, quæritur domino antequam quęsitum sibi putaret.

¶LEX. XII.

MIsso.

Not.ꝙ licet possessio non sit uacua, non impeditur vsucapio. ꝙ dic vt dixi in.l.celsus.s̃.de vsucap.

✤ SVMMARIVM. ✤

1 Bona fides superueniens quod interrumpat præscriptionem secundum ius canonicũ.

2 Nuntiatio noui operis, quando interrumpat præscriptionem.

¶LEX. XIII.

ALienam.

Nuntiatio noui operis non interrumpit pręscriptionem. sol.h.d. No. propter iura cano- 1 nica in quibus † superueniens bonafides interrum f pit præscriptionẽ: ut extrà de præscrip.c.fi[f]. & de reg.iur.c.possessor.lib.vj. Et hoc ꝙ non sit malęfidei per talem nuntiationem, tenet Inn. extrà de maio.& obe.c.delecti. ¶Opp.C.de pręscrip.xxx.an.l.cum notissimi. Sol.hic non fuit nuntiatum p executorem secundum gl. Sed certè idem, si per executorem facta fuisset ista nuntiatio: quia leges contrariæ loquuntur de nunciatione per quam cessat negligentia domini: hic de alia nuntiatione. Præterea, hic loquuntur in præscriptione longi temporis ut dixi.s̃.e.l.ij.in fi. ¶Oppo.C.de rei vend.l.si fun g dum. Sol.ut in glo. Tu distingue,[g] aut talis denun 2 tiatio fit ante † apprehensam possessionem, & facit quem malefidei, ut ibi. Aut post: & tunc, aut est eam adeptus sine iusto tit. ex causa lucratiua: & tũc facit aliquem malefi. ut.l.item ueniunt.§.petitam. s̃.de petitio.hæredi. Aut eam ademptus est iusto ti.& bonafide: & non nocet: vt hic.

¶LEX. XIIII.

INtestatæ.

¶Qui emit ab aliquo tanquã negotiorũ gestore, vl' cõiũcta persona est malęfidei: nisi credat eum habere mãdatũ.h.d.& no.bene. ¶Op. dicitur hic credidisset. Cõtra.s̃.e.l.j.ĩ prin. Solu. dic ex iusta causa: si facit ei dici à persona, cui debebat credere: vel ostendit mandatum. vt.j.pro leg.l.ij.& ꝙ dixi.s̃.eo.l.qui fundum.§.procurator. ¶Opp. quia absens non desijt possidere. Sol. vt in glo.

Pro hærede. Rubrica.

✤ SVMMARIVM. ✤

1 *Pro hærede qualiter sumatur in hoc titulo?*

2 *Vsucapere pro hærede quis possit? remissiuè ad glo.*

3 *Vsucapiunt pro hærede extranei. & non sui.*

4 *Pro hærede usucapiũtur singulares res iure seruitutis, & præscribuntur: non hæreditas, nec res incorporales.*

LEX. I.

PRo hærede.

¶Opp j̃.ꝓ le.l.eares.so.vt ĩ gl. Quę- h ro,[h] qualiter † sumat̃ ĩ hoc tit. pro hærede? 1 & dicit gl.ꝙ sumitur vno modo: quãdoq; qs est hęres verè: & tũc loq̃t iste tit. Qñq; putatiuè: & hoc mõ sumit̃.l.ꝓ herede.s̃.de pe.hę. ita dicit gl.ru. Sed in eo, ꝙ dicit gl.ꝙ putatiue. dic, ꝙ p̃t sumi duobus modis: vno mõ, ꝙ iusto errore sit duct⁹: & tũc quo ad istũ tit. sufficit: vt.l.non solũ.§.j.s̃.ti.iij. Sed ꝙ in l.ꝓ herede.s̃.de pe.hę. habet̃: siue iusto errore, siue

a ¶ Quod vulgò. Dyn. dicebat istum tex. non esse alibi: vt refert Bal. in. l. licet. C. de acquiren. possessio. ipse allegat alium.
b ¶ Dicũt idẽ. Adde Bar. ĩ repetitio. l. ĩ suis. in. vij. op. de libe. & posthumis.
c ¶ Morte confirmatur. Vide hic latè, qñ donatur filio, qũo cõfirmatur do-
natio morte patris donãtis? & vide: quia nec donatio cã mortis p talem cõ
firmationẽ est vera
donatio: iõ nõ eget
insinuatiõe: nec ẽt
requirit aditio hę-
reditatis secundũ
Ang. & glo. ibi ĩ. l.
pe. §. fi. s. ti. j. & Bar.
j. pxi. et vide bar.
in. l. filio. C. fa. erci.
& in. l. ij. de inoffi.
dona. & Bal. ẽt. C.
e. l. irritã. vbi oĩno
vide. et an possit q̃re
uocari: vide q̃ dixi
post Bart. in. l. frat
à fratre. ĩ vl. col. de
cõd. ĩde. & de insi-
nuatiõe. Adde bal.
in aut. Ex testamẽ
to. ĩ. iij. co. C. de col
la. tex. in. l. antepe.
C. de do. ĩter virũ.
Vtrũ aũt donatio
facta p patrẽ filio
de re aliena confir
met morte. Bal. q
sic in. l. fi. C. e. & ibi
Bal. refert Bar. hic
tenere, q ista dona
tio cõfirmata mor
te nõ trahet retro,
etiã quo ad fruct⁹
in re aliena. cuius
cõtrariũ tenet ibi
Bal. sed ego nõ re-
perio Bart. hoc te-
tere hic, nec alibi.
d ¶ Sed magis lega
tũ. Vide q̃ dixi. s.
ea. l. ĩ princip. post
Bar. & Bal. ĩ. l. fi. C.
e. & Bart. ĩ. l. seq̃ns
q̃stio. de lega. ij. &
Bal. ĩ aut. ex testõ.
ĩ. iij. co. de coll. & l.
filiæ. in. iij. colũ. C.
fami. ercisc.
e ¶ In hoc. §. Adde
Bal. in. l. fi. C. eo. &
firmat hic Ange. p
glos. hic. & p leges
ibi alleg. q vbi ve
rè merita pcesserũt
vt ĩ cõtinẽti sit vali
data dõatio. q si ve
rè merita nõ pces-
serũt, qñ donatur
propter merita: nũ
q̃ ẽt morte confir
met. alleg. gl. in. l. si
don. C. de col. licet
glos. hic, & alibi te
neat contrarium. vi
delicet in. l. pen. §.
filium. s. tit. j. & ibi
vide Bart. Adde q̃
posui ĩ. l. ij. s. de do
na.

iniusto, assumit. Quero, qd si putat eũ viuũ, qui est
2 mortu⁹? dic vt in gl. ¶ † Quæro, qs est ille, q vsuca-
pit p hærede? & Mar. dicebat, q hæres rẽ, quã de-
functus nõ potuit vsucapere ppt malã fidẽ: ex sua
psona põt. Sed gl. reprehendit eũ, in l. j. C. eo. & l.
Põponi⁹. §. cũ qs. s. de acq. pos. & l. an vitiũ. j. de di
uer. & tẽp. pscri. Et breuiter in gl. enumerãtur ca-
sus, in quibus pro hærede qs potest vsucapere: &
3 dic, vt in gl. ¶ † Quæro, q̃ psonę vsucapiãt p hęre
de? & dic q extranei nõ sui. & tamen dic, vt in glo.
4 ¶ † Quæro. qd pręscribat ti. p hærede, an hæredi-
tas tota, vel res particularis? & gl. dicit, q hęreditas
nõ quia est ius: vt. l. nihil. j. de verbo. sign. Et incor-
porales res nõ pscribuntur: vt. l. seruus. §. incorpo-
rales. s. de acqui. re. do. sed singulares vsucapiuntur
iure seruitutis, & præscribuntur. Et vide istam gl.
quæ optimè loquitur. & tene menti.

¶ LEX. II.

Qui legatorum.

a Quod vulgo. a ¶ Per hunc. §. dicunt quidam colonum pos-
sidere: sed dicũt contra. l. nõ solum. §. j. de vsuca. &
h. q dicit naturalis, intellige de detẽtatione. ¶ Itẽ
ibi ciuilis, &c. per hoc dicit Dy. duas possessiões eẽ
Sed dic: vt dixi. s. de acq. pos. l. j. ĩ. ij. q̃õne prĩcipali.

SVMMARIVM.

1 *Hæredis sui existentia, ab hærede dato, nũquid operetur?*

Filium quoque. ¶ Priò q̃ro, de rõne hui⁹. §. Et rõ est
colligẽda ex isto tex. & ex cõtinuatione pcedẽtiũ.
Dictũ ẽ. s. q nemo põt sibi mutare cãm dominij: sub
ijcit, filiũ quoq;. & sic exẽplificat. Iõ adde tex. ibi
viuo patre, subaudi, nec sibi põt mutare cãm posses-
sionis, dicẽdo se de nouo hæredẽ patris. hoc est do-
minũ, & possessorẽ: qa añ erat, vt. l. in suis. de libe.
& posth. secũdũ. Iac. de Are. ¶ Oppo. j. p sua. l. pe.
§. pen. Respon. vt ibi videbitis: quia ibi fuit ab hæ
rede cõfirmata. ¶ Secũdò opp. j. tit. j. l. j. §. j. gl. quæ
est hic, ponit multa verba p sol. & ibi. in. l. j. §. j. exa
minabo. j. tit. pro. ¶ Venio & op. extra gl. dicit hic
q æstimabat naturalẽ possessionẽ penes eũ fuisse.
Cõtra: quia filius secundũ ista tempora, nec ciuili-
ter, nec naturaliter possidet: vt. l. possessio. §. j. s. de
acqui. pos. sol. quodãmõ dicitur possidere fili⁹, &
quodãmõ dicitur fili⁹ dominus: vt. l. in suis. ff. de li.
& posthu. nõ tñ pprię possidet: vt. l. possessio. §. j.
1 ¶ † Venio ad ver. cui cõseq̃ns est, vt fili⁹, &c. Con-
tra: qa existẽtia sui hæredis, nihil operat, quando si
bi dat⁹ est cohęres: vt. l. apud Iul. §. j. s. ad trebellia.
si ergo cũ datus est sibi cohæres, habetur vt extra-
neus: videtur q possit pro hęrede vsucapere. Hui⁹
cõtrarij timore dicũt qdã, q p parte cohęredis nõ
põt vsucapere. p sua, sic. Et vide istã gl. & incipit,
cohęredũ. sed p suo vsucapit. & idẽ in. l. nihil. C. e.
¶ Sed qualiter respondebimus ad op. q existẽtia,
sui hæredis nihil operatur: cũ quis habet cohære-
dẽ? Respon. tũc nõ operat existentia sui hæredis in
his, quę ex testõ depẽdẽt: sed ĩ his, quę extra testm̃
veniũt: sic: vt. C. de iure delib. l. si fratris. & dixi. s.
de vulg. & pup. si filius, q patri. Vel dic, q existen-
tia sui hæredis, * nil operat, si non adijt, vel se non
ĩmiscuit. sed si se immisceat, operatur: * nec proce
dit vsucapio cũ aliena iactura, vt vsucapiat pro hæ
rede: vt. l. si is qui. j. de fur. ¶ Quid si filius fuit emã
b cipatus? qdã dicũt idẽ b. & sic faciũt hic loqui: & as
signant rõnem: vt in gl. quæ vera non est: vt. l. non
non solũ. §. j. s. de vsucapio. & l. cum hæres. quã gl.
allegat. nil facit.

¶ LEX. III.

Plerique. ¶ Ibi pro hęrede. Idem in putatiuo iusto errore:
vt. l. non solum. §. j. s. de vsucap. aliâs secus.
Facit q no. s. de acqui. pos. l. interdum. §. j. in princ.

SVMMARIVM.

1 *Hæres indignus, quod usucapiat.*

¶ LEX. IIII.

Constat. ¶ Glo. dicit, q qui est hęres, tamen si est indignus,
non vsucapit pro hærede: sed non credo istam gl.
verum dicere: quia hæres est: nec potest ei priuatus opponere, q
sit indignus: vt. l. his consequenter. §. j. s. fami. erc. & ibi not. gl. Pone ergo
in eo, qui nullo modo est capax: vt in damnato in metallum, & hæretico:
de quibus dicitur in. §. legari. instit. de leg. Sed quid si iusto errore credit
se capacem? dic, vt. j. pro leg. l. nemo.

Pro donato. *Rubrica.*

¶ LEX. I.

Pro donato. ¶ Oppo. de. l. Celsus. s. de vsucap. Sol.
nõ sufficit falsa op. friuola, sed iusta sic.
vt leg. iiij. s. pro solutione. ¶ Oppo. de leg. in ædibus. s. de do.
Solu. vt in gloss.

SVMMARIVM.

1 *Donatio facta à patre filio in potestate confirmatur morte patris: tamen quia propriè non est donatio, sed magis legatum usucapitur, quasi pro legato, & non pro donato.*
2 *Donatio facta filio ob benemerita, statim ualet. si merita præcesserint secũdũ ius authẽ.*
3 *Vsucapio in re donata filio, quando procedat?*
4 *Assertio patris asserentis se donare filio propter benemerita, non probat: sed quòd merita præcesserint debet probari.*

Si pater filio. ¶ Iste est difficilis. §. Oppo. q vsucapiatur pro
donato: quia donatio facta à patre filio, morte
c confirmatur: c vt. l. ij. C. de inoffi. dona. & l. dona. C. de dona. inter virũ &
vxo. ¶ Huius contrarij timore hic. §. habet duas lectu. principales. vna, q
non donauit simpliciter: sed concessit in peculium, & tunc non confirma
tur morte: vt. C. fami. ercis l. certum. & ista est clara, & vera. Sed quantum
ad istam. l. continet diuinationem. Ideo. ij. lect. est, quòd hic donauit, vt be
nemerito: ideo confirmatur morte: & sic, vt extraneo. Ad contrariũ rñd.
q non vsucapiatur titu. pro donato. vt ex tunc à die donatiõis: sed ex nũc
à die confirmationis: ut. l. pater. C. de inoffi. dona. ¶ Sed ad istud op. q ta-
lis cõfirmatio retrotrahitur: ut. l. dona. C. de dona. inter vir. & uxo. Sed gl.
respondet, q quo ad fructus retrotrahitur: non quo ad usucapionẽ, & do-
minium. Vel dic, cũ de vsucapione tractatur, quæ est odiosa, non retrotra
hat, ne qs locupletet cũ aliena iactura: ut. l. deniq;. s. ex quibus cau. ma. Sed
gl. in. l. sub cõdi. j. de sol. dicit, q etiam quo ad dominiũ trahit retro: sed ma
lè dicit. ut ibi dixi. Et sic remanet secundũ hanc sol. q usucapiatur p do-
nato à die confirmationis. Sed hoc uidetur contra mentẽ huius. §. & ideò
retenta hac eadẽ lectu. aliter sol. gloss. q pater mutauit uolũtatẽ. Hoc esset
uerũ per. l. si pater. j. e. sed continet diuinationem. uel dicit gl. q non cõfir-
mabat secũdũ ista tẽpora: sed hodiè sic. & idẽ tenet ĩ. l. si pater. j. eo. sed Cy.
tenet contrarium in. l. ij. C. de inoffi. dona. Et probat, quia donatio facta in
ter uirum & uxorem confirmatur: ut. l. cum hic status. s. de dona. inter vi.
& uxo. ergo idem multò magis in patre & in filio. Præterea, ego probo.
donatio facta filio confirmatur eo facto sui iuris emancipatione: vt. l. do-
na. §. pater. de dona. ergo eadem rõne morte, ut. l. mulier. in prin. s. ad Tre.
1 C. de insti. & subst. l. iij. cum si. ¶ Qualiter ergo soluemus? † dic, q licet con
firmetur morte tamen non usucapiatur pro donato: ut hic. Ratio est: quia
d non est propriè donatio: sed magis legatũ d: ut. l. in donationibus. C. ad. l.
fal. Nec est pprię legatũ per oĩa. ut. l. seq̃ẽs quęstio. s. de leg. ij. & l. res. C.
de dona. inter ui. & uxo. & ideò pręscribitur ex quasi tit. pro legato. Non
enim est uerè legatũ, nec uera donatio. hoc tenet gl. s. tit. j. l. ij. §. fi. & istud
tene. ¶ Opp. j. pro suo. l. pe. §. pe. Sol. ibi in filio emancipato, secundum
2 unam lect. & uerã in se: hic in filio in potestate. ¶ † Op. extra glo. Ista lec.
præsupponit, q pater donauit filio, ut benemerito: ergo ualuit donatio
statim: ut no. C. de inoffic. test. auth. vñ si parẽs. Sol. illud uerũ, secũdũ ho-
dierna iura, secũdũ q̃ filijs q̃ritur ex cã aduẽtitia. Sed illud q habet filius
propter eius merita, & seruitia, quæ uerè præcesserũt, habet ex suis operi
bus. & sic est aduentitiũ: vt. l. cũ oportet. §. j. C. de bon. quæ liber. Et sic lo-
quitur dicta authen. vñ si parens. licet glo. aliter videat sentire: & nõ bñ. C.
de col. l. si dona. secus si merita non præcesserũt: tunc idem hodiè, q olim.
3 ¶ † Et ideò in ista materia distingue: quia aut quæris, an pcedat vsucapio
in re donata filio à patre. tũc aut donauit filio emãcipato: & procedit vsu-
capio ti. pro dona. quia valet donatio: vt. l. pe. j. pro suo. secundũ vnam le
ctu. Aut donauit filio existenti in potestate: & tunc aut ut haberet in pecu
e lio: & tunc non pcedit vsucapio tit. p donato. Hic est casus in hoc. §. e Si
uero tanquã extraneo: & tũc aut donauit sibi, ut benemerito, & præcesse-
rũ merita: & ualet donatio: procedit vsucapio pro donato: ut no. in authẽ.
vnde si parens. C. de inoffi. test. Aut nulla merita præcesserunt: & tunc aut
pater emãcipauit eũ in vita: & procedit à tempore emancipationis p do-
nato: vt. l. donatio. §. pater. de dona. Aut eũ nõ emãcipauit: & tunc aut quę
ris: an pcedit uiuẽte patre, & nõ pcedit: vt hic. Aut patre mortuo: & tũc
aut pater mutauit voluntatem. & non procedit: nisi hæres patris cõfirma-
uerit: vt. j. eo. l. si pater. Aut pater in eadem voluntate perseuerauit: & tũc
vsucapit à tempore mortis, non tit. pro donato verè: sed quasi tit. pro do
4 nato, uel quasi pro legato: vt no. in. l. ij. §. fi. s. tit. j. ¶ † Quæro, quid si pater
dixit in instrumento, dono tibi filio, ut bene merito: quia multa pcesserũt
merita

merita.an valeat,quia sic asseruit?certè nō:nisi probetur.tex.est in.l.si for tè.infrà de castren.pec.& glo.in.l.si donati.C.de col.

¶LEX. II.

Si is qui. ¶Contestatio facta quo ad vnum: nō interrumpit præscriptionem quo ad alium: sed quo ad illum sic.hoc dicit.

SVMMARIVM.

1 *Vsucapio non impeditur,si error iuris concurrit cum errore facti.*
2 *Error facti non facit cessare errorem iuris.*
3 *Duo quando subsunt, quorum unum prodest,& aliud nocet, quod inspicitur?*

¶LEX. III.

a Si vir. ᵃ¶Si concurrit† error iuris cum errore facti, non impe
1 ditur vsucapio.hoc dicit hęc lex.¶Oppo.gl.à diuisiōe. Aut iste putauit dona.non valere:& sic fuit malæfidei.aut putauit donat.valere:& errauit in iure:ergo nullo casu vsucapit.Glossa soluit optimè.Ego dico,ꝙ putauit donationem valere.& sic fuit error iuris in genere.Item errauit:quia putauit rem donantis,cum esset aliena.Ex hoc errore facti ī specie sequit,ꝙ non est error iuris specie:qa verè valebat dona tio facta de re aliena: & sic rectè putabat hoc casu donationem valere: & sic procedit vsucapio.vide glo.quæ incipit.op.&c.¶Sed contra hoc op po.s̄.pro empto.l.ij.§.si à pupillo.ij.responso.vbi erat error iuris in gene re.Item in facto:& tamen non procedit vsucapio.respondet gl.mirabiter ꝙ hic error vincitur ab errore facti: ibi secus. Et vincitur hic, quia verè res erat extranei:vnde donatio valuit ī illa re putatiua.& ideò iuris error vincitur in hac re:quia non est error in iure verè: quia verè donatio valet Sed in.§.si à pupillo.non est sic:quia siue res sit pupilli,siue extranei,ven
2 ditio non valet:vt leg.magis puto .s̄.de re.eorum.vnde error† facti,ᵇ erro
b rem iuris nō facit cessare.vide gl.ibi vincitur.ergo,&c. Vos† videtis,ᶜ ꝙ
3 sunt duo,ᵈ quorum vnum prodest: aliud nocet: & inspicitur, quòd pro
c dest.¶Contra suprà.ad Sil.l. si quis in graui .§.final.cum.leg.sequenti.&
d vbi inspicitur id quod nocet. Dic: quandoque id, quòd prodest est tantæ potentiæ,quòd offuscat, & vincit id quòd nocet,tunc inspicimus id,ꝙ prodest:vt hic.Et.l.non intelligitur.§.si quis palam.j.de iure fisci. Si verò id ꝙ nocet,vincit id ꝙ prodest:tunc inspicimus id ꝙ nocet:vel dubitatur tunc sub distingue:aut effectus vnius potest separari ab alio: & separatur vt.l.relegatorum.§.fi.de inter.& releg.Si verò nō potest separari inspicitur,quod nocet:vt dicta leg.si quis.in fin.cum.l.sequ.s̄.ad Sil.&.l.ij.§.si à pupillo.s̄.pro emptore.De huius leg.materia,tangitur per Dy. in.c. possessor.in antepe.q.extrà de re.iur.li.vj.& per Cy.C.de vsuca.pro emptore.l.venditioni.

¶LEX. IIII.

Si pater. ¶Videtur, ꝙ confirmetur morte, nec ratihabitio hæredis aliquid operetur:vt.l.ij.C.de inoff.do.Dicit gl.ꝙ olim non confirmabatur,ꝙ reprobaui tibi.s̄.e.l.j.§.j. Dic ergo,ꝙ pater mutauit voluntatem:quam præsumo mutatam ex eo,ꝙ filiam exhæredauit:& hoc vult dicere.l.qui pro donato.quasi dominus nō potest manumittere: sed desinit vsucapere. Dicam igitur, eadem ratione non poterit rem in sacrum dedicare:sed poterit obligare respectu sui qua si dominij:vt.l.si ab eo.s̄.de pig.

Pro derelicto. *Rubrica.*

¶Continua per teipsum:& vide glo.quæ dicit,ꝙ habere pro derelicto, habet vim dona.Pro quo vide quod dicam.j.de stipul.seruo.l.ꝙ seruus.

¶LEX. III.

e An pars. ᵉ¶Quod iuris est de toto quo ad totum:idem iuris est de parte quo ad partem. sed non est idem iuris de parte quo ad totum.hoc dicit tenementi.

¶LEX. VIII.

Sempronius. ¶Qui denegat alimenta,& alij tradi mandauit,videtur pro derelicto habere.hoc dicit.Et ti.pro legato hic positum,vide per teipsum.

Pro dote. *Rubrica.*

SVMMARIVM.

1 *Titulus pro dote æquiparatur titulo pro emptore,& est onerosus ex parte uiri,ex parte mulieris lucratiuus.*
2 *Res singulares,uel omnia bona dentur in dotem,an sit differentia?*
3 *Dominium in uenditione,uel donatione omnium bonorum, quod non transeat sine traditione:in societate sic.*
4 *Res quando traditur, in dubio uidetur animo transferendi dominium.*
5 *Dos,quod non possit esse sine matrimonio.*

¶LEX. I.

f Titulus. ᶠ¶Si res detur in dotem vniuersaliter,vel specialiter,matrimonio cōtracto vsucapitur pro suo:nisi expressè sic actum, ꝙ nō transeat dominium,nisi matrimonio consummato:& hoc siue res detur æstimata, siue inæstimata .h. dicit cum.l.sequen. ¶Not.tex. ibi.& nihil.&c.& ibi.si tamen non videt.
1 &c.not.tex.in fi.ibi:quia nulla dos sit.¶†No.ꝙ tit.pro dote equiparatur titu.pro emptore: & sic videtur titulus onerosus. quod videtur esse verū vt.l.ex promissione.j.de acti. & ob.Hoc tamen intellige,ꝙ est onerosus respectu viri cui datur in dotem a muliere:respectu verò mulieris,quam pater, vel extraneus dotat, est titulus lucratiuus: respectu viri est onerosus:vt.s̄.dixi.& pro onere matrimonij accipitur:vt.l.ꝓ oneribꝰ.C.de iure do. Hāc distinctionem ponit tex.in.l.fi.§.si à socero.j.de his quæ in frau.cre.tetigi alio anno in.l. Meuia.in fin.
2 s̄.so.mat.& tangitur in.l.ij.C.q in frau.cre. ¶† Itē no.ex secūdo dctō.ꝙ non est differentia,an res singulares,vel omnia bona dentur in dotem. ¶Contra hoc op.ꝙ sit differētia: quia quando tradit vniuersaliter,transit dominium sine traditione:vt.l.ij. s̄.ꝓ so.gl.dicit,ꝙ quidam dicunt,ꝙ hoc est verum de dominio:sed de vsucapiendi conditione secus.
g Sed Io.ᵍ dicit,ꝙ nō audet dicere,ꝙ dñium transeat in vniuersalibus sine traditione:vt.l.ij.s̄.pro so.Respondetu,quia gl.non respōdet.Dic, ꝙ ibi specia
3 le:in actione pro soc.Et not.† ꝙ licet in actione pro soc.transeat dominium omnium bonorum sine traditione:tamen in venditione & donatione omniū
4 bonorum, non transit dominium sine traditione.
h ꝙ not.& tene menti.¶†Tertiò no.ʰ ꝙ quando traditur res in dubio videtur fieri animo transferendi dominium:vt ibi,si tamen non videtur.&c.&.l.dotis fructus.§.fi.&.l.seq.s̄.de iure do. ¶ Contra hoc oppo.de.l.cum pater.§.pater pluribus.s̄.de lega.ij. vbi in dubio videtur tradi causa custodiæ.ita ibi dicit tex.cum gl. Respon.in dubio præsumitur tradi causa transferendi dominium, si præcedit contractus habilis ad transferendum dominium: secus si aliqua causa inhabilis ad transferendum dominiū pręcedat,dicam plenius.j.de sol.l.sub conditione.
5 vbi gl.tāgit.¶ †Item not.ꝙ dos non potest esse si ne matrimonio:vt hic,et.l.fi.C.de do.ante nuptias.
i ¶Item dicitur ⁱ hic,quòd si quis putat esse matrimonium,cum non sit:cessat vsucapio.Contra.leg. iij.pro so.Sol.hic errore iniusto:secus si iusto.

¶LEX. II.

k Si æstimata. ¶Hic dicit,ꝙ si ante nuptias res tradatur, non vsucapiatur.ᵏ¶ Cōtra.s̄.l. proxi.vbi ante nuptias vsucapit titulo pro suo. hic sunt opi. Vna Rog.qui dicit,intelligo hanc.l.secundū illam quando tradidit sub conditiōe, vt dominium non transeat,nisi secuto matrimonio: secus si simplicit: vt.s̄.l.proxi.¶Contra hāc opi.videtur.l.ij.§.si sub conditione.s̄.pro emptore.Rñ.Rog.ibi non vsucapit titulo pro emptore:sed tit.pro suo.vel ibi i cōditiōe expressa:hic in tacita.Prima est verior. Alij. vt Azo dicunt,ꝙ licet fuerit simpliciter tradita:tñ non vsucapit titulo aliquo.Et est ratio:quia in contractu emptionis,& venditionis,requiritur bona fi
l des duobus temporibus.ˡ sed ante existentem cōditionem non est titulus:ideo non pōt habere bonā fidem:& sic nō vsucapit.Dy. & oēs moderni tenēt opi. Rog. Nam non potest vsucapi, scilicet titulo pro emptore:secus tit.pro suo.Et est ratio.quia ꝓcedit contractus habilis ad transferendū dominiū: vt est contractus cōditionalis,qui est habilis ad dominium transferendum.hoc tenet per.l. sub conditiōe.j.de sol.hoc tenet Dy.hic,& Cy.C.ꝓ dote.l.j. in.viij.quæstio.tenet glo.hic,quòd in actione pro socio sit speciale, quòd trāseat dñiū absq; traditiōe:secus ī alijs vniuersalibꝰ.tex.est,& ēt hoc tenet Bal.ī.l.q tibi.C.de his, q à nō dño. & in leg.prima.C.pro dote.& Bal.C. de iure do.ī.l. nulla.& ī.l.fi.§.præterea.per illū textum eodem titulo.

Lu. qui plenè hoc ad quæstionē inducit Bar.in.l. nō itelligitur.§.si quis palam.j.de iure fis.d. Ant.in.c.ex parte de conuer.coniug. Andr.Barba.

d ¶Sunt duo. Qñ sunt duo quorum vnū ꝓdest,& aliud nocet,ꝙ inspiciat? vide ꝙ scripsi singulariter,secūdum Bald.in.l.societatē §.arbitrorū.in ver. q̄ro qd si est dictū. s̄.pro soc.& ꝙ singulariter no.Bald. ī.l.si quis decurio. C.de fal. & Mod. in.c. cōsuluit.in fi. de vsu.

e ¶An pars.Ad istū titulū.vide ꝙ legit & no.l. interdū.§. j.de acquirē. poss. Et promissio huius ti. volentis habētē rē pro derelicto ꝑdere dominiū:non habet locū in re deserta.l. ꝙ agros.C. de omni agro deserto.lib.xj. & ibi Bar.& Bal.ī.l. rē q̄ nobis.de acq.poss. Itē nō habet locū in hæreditate vacāte ꝙ fiat occupantis, secūdum Bal.ī l. qui se patris. in xij.col.C. vñ libe.

f ¶ Titulꝰ. & ad hāc l.vide Bal.in.l.j.C. eodem.

g ¶ Sed Io . dicit. Adde Bart. in.l.& ideo.de cond. fur. & ꝙ not. in .l.ij. ꝓ so.& no. ꝙ Imo.in in. l. de diuisione. sol.ma. allegat istā gl.hoc mō: ꝙ licet ante traditionem non transeat domi niū rei dotalis ī ma ritū:vt ibi no. hoc etiā erit verū si bona vniuersaliter dātur: vt hic in gloss. Bal . in leg.prima. C.de actio.& obli. in penultima colū.

a ¶Si vir.ista est not.l.vide Bald.C.de rei vendic.l.nullo.Adde etiam Bal. in.l.venditioni.C.pro empto.
b POMATES. ¶Vnde error facti.& vide gloss.singul.in.c. apostolicæ.de dona.& ibi dixi.
c ¶Vos videtis.Not.& vide Bar.in.l.si quis in graui.ad fin.ad Sille. & ibi
h ¶ Tertiò nota. Adde Barto.in leg. si constante.in secunda quæstio.iiij.q. princi.solut. matri.vide Bal.in leg. prima.C.eodem.
i ¶Item dicitur.& vide ꝙ legitur & no.per tex.& gl.& valde no.in.l.proculus.aliâs incipit.ancilla.s̄.de iure dotium.
k ¶ Non vsucapiatur. Vide Bald.in.l.j.C.eo.
l ¶ Duobꝰ tpibꝰ.In vsuca.ꝓ ēptore reqrit bōa fides duobꝰ tpibꝰ. Adde.l.si existimās.s̄.ꝓ so.& Bal.ī.l.sup longi.ī.j.co.de præscriptio.long.tempo.

a ¶Pro suo possidet.& vide Bald.in.l.ij.in.viij.q.C.de ser. vbi dicit,q possidens in dubio præsumitur possidere p suo in corporalibus:ī incorporalibus autem etiā ibi.vide per eū. Tu vide,an in dubio præsumatur,quis possidere pro suo? per Bal.in.l.post sentiam.in.iij.colū.C. de sen.& vide Bar.hic in fi. Et quot modis sumat titulus pro suo,vide Bal.no.in.l.si ego. §.part⁹.ff. de pub.

b ¶Oppo. q part⁹. Adde istis Bald.in l.ancillæ.ī.vj.opp. C.de fur.ī.l.si ego. §.partus. post glo. ff.de publi.

c ¶Et testis probat. No. de teste dicente,q qs possidet p suo,& tanquā suo. Sed qd si diceret, tenuit, & possedit p suo,& tanq̄ suo vide gl.in.l.si qs in tentione.de iudic. & istis adde no.ī.l. quidā ī suo.de cōd. inst.& Bar. hic sequtur Ang.dicens,q requirit q ipsi deducant aliquē titulū verū,vel putatiuū. & ego addo Inn. ī.c.illud.in fi.de p̄sūptionibus.& idē tenet hic Raph. & dñi de rot.sua deci. cccxxv.& Bald.in addi.Spe. in tit.de deposito.§.j.ī versi. pone in rei vēd. & q no.Ang.& Imo. in.l.filiusfa.§.diui. de leg.j.&.d. Ant. in.c. cū ad sedē.de resti.spo.dū querit an ex possessione præsumatur dñiū?

d ¶Quæro quid p Bar.in.l.ancillæ.C. de furtis.

e ¶Pro hærede. An titulus pro hærede habet locū in filio: per Bald. in.d.§.si pater. & vide ad istū tex. Bal.in.l.si. C.pro don.in.j. colū.& etiā in.ij.col. ad fi.in sing.q. qñ pater diuisisset stipulās p se, & suis hæredibus, an valeat talis diuisio in vita patris, quo ad nepotes? & vide etiā ad istum text. & Bal.ī.l.fi.C.pro dona.& in.l.super longi.in.j.co. C.de p̄scrip.long.& vbi cessat titul⁹ pro hærede, an locū habeat titulus pro suo? Bal.in.l.iudicia.C. de rei vendicatio.

f ¶Oppo. q. Ad ista vide Bal.in.l.fi. in vltima columna. C.de do.

SVMMARIVM.

1 Actio communi diuidundo, non præscribitur minori tempore xxx. anno. etiam in consequentiam.

2 Diuisio præsumitur per possessionem fundorum diuisim longo tempore factam.

3 Statutum, q diuisio peti possit, non obstante cursu alicuius tēporis intelligitur durante cōmunione.

¶LEX. III.

Duæ filiæ. ¶Etiam res præscripta, vel vsucapta ī iudicium diuersorum non venit. hoc dicit. ¶Et sic not. quòd† per quandam consequentiam præscribitur communi diuidundo minori tempore. xxx. anno. vt gloss. dicit. ¶Quæro, quid si accipiens sciebat res esse communes? Respondeo, si vellet allegare esse præscriptum rei non posset, propter scientiam rei alienæ. Sed si vellet †allegare diuisionem, & probare per præscriptiōem: quia vnum fundum possedisti pro solido: & ego alium longo tempore: tunc diuisio præsumitur: vt not. C. communi diui. l. pe. Idem si idem fundus esset pro diuiso possessus. quod satis placet. ¶Vltimò ex hac leg. not.† quòd si statutum dicit, quòd diuisio posit peti. non obstante cursu alicuius temporis. quòd debet intelligi durante communione: secus si præscriptum est dominium: cum similibus allegatis in gloss.

Pro suo. Rubrica.

¶Circa hanc rubricam gloss. dicit, aliqua examinabo infrà in. l. prima.

SVMMARIVM.

1 Partus ancillæ conceptus tempore emptionis, præscribitur titulo pro tempore: alias pro suo.

2 Titulus pro suo qualiter intelligatur: & quot modis accipiat?

3 Practica articulandi, & probandi in hoc titulo.

¶LEX. I.

Pro suo. ¶Pro suo possidet, a qui possidet ex causis, ex quibus de iuregentium dominium quæritur. Item quocunque titulo possidet. Item quilibet dominus. hoc dicit cum leg. sequentibus. ¶Opponi. quòd versi. sed si res. sit superfluus. sol. repetit idē, vt aliquid addat. ¶Oppo. ad. l. ij. hic dicitur, q nata ex rebus alieno nomine possessis. &c. Contra; quia tunc habeo scientiam rei alienę: ergo, &c. vt. l. iusto. §. & si possessionis. s. de vsuca. So. huius contrarij timore glos. exponit: vt habes in ea: & bene. Tamen plenius dic, alieno nomine. i. aliena appellatione, hoc est titulo speciali, nō titulo pro suo generali: secundum Iacob. de Aret. ¶Opponi. quòd partus b & fructus vsucapiātur titulo speciali, quo hibetur† ancilla, vel fundus: vt. l. fin. §. fructus. j. de his, quæ in frau. cred. & . s. de. l. ij. l. si q ex phamphila. & . l. non quocunque. §. Iul. & de lega. j. & de act. empt. l. Iul. §. si fructus. Solut. si partus erat conceptus tempore emptionis: eodem titu. præscribetur vt in contrarijs. si post, ti. pro suo: vt hic. ¶Sed contra hoc oppon. s. de euict. l. si prægnans. vbi etiam tunc partus conceptus non est emptus. Solu. non est verè emptus & ideò actio ex stipulatu denegatur: sed rei emptæ accedit. Ideò actio ex empto habet locum: vt. l. venditor. eo. tit. & tit. pro empt. vsucapitur. vt. l. cum qui ædes. s. de vsucap. ¶Item oppo. quòd partus posteà editus hoc tit. vsucapiatur: vt. l. non solum: in princ. s. de vsucap. & de publi. l. si ego. §. partus. Solut. quod ibi dicitur ex eadem causa, intelligo remota: quia emptio fuit causa, quare partum post editum vsucapiam pro suo: non autem eadem causa: id est, eodem tit. sed prout refertur ad partum tunc conceptum, stat propriè. ¶Item opponitur. quia actio ex empto, habet locum etiam euicto partu post cōcepto: vt. d. l. venditor. ergo eadem ratione titulus pro emptore. Sol. actio ex empto datur: quia interest mea rem venditam alienam non fuisse. Interest autem propter partum. Sic interesse de partu, venit consequēter: non quia partus emptus, nec tanquam accedens rei emptæ: sed quia res empta fuit aliena. At in vsucapione, ti. pro emptore, non possumus dicere: quia non est

2 emptus. sed ti. pro suo, occasiōe emptionis. ¶†Quæro, qualiter intelligatur tit. pro suo: & quot modis accipitur ti. pro suo? Respondet glo. tribus modis. Sed tertio modo non est tit. vsucapionem parans: vt in glo. quod no. Sic ergo quilibet dominus, & etiam malęfidei possessor, qui possidet, vt dominus, conuertendo fructus in vtilitatem suam possidet pro suo. Et sic aduocatus facit positionem, q talis possedit pro se, & pro suo, tem-

c pore tanto. & testis probat c & assignat rationem: quia vidit eum possidere, vt dominum: & fructus recolligere. & *sic per prædicta* non est ti. probaturus vsucapionem parans: sed est probatum quòd non possidet pro alieno, seu alterius nomine: vt conductor, vel similes. & . l. seq. vide per te.

SVMMARIVM.

1 Qualitates duæ contrariæ, quòd non possint esse in eodem subiecto.

2 Vsucapio fructuum perceptorum ex re immobili, an impediatur, si superuenit scientia rei alienæ? quod non.

3 Denuntiatio fienda alicui, dicitur posse fieri, quando est in eodem territorio.

¶LEX. IIII.

Si ancillam. ¶Ista est bona lex: & facit distinctionem quam in multis gl. habetis: non tamen in text. alibi. ¶†Not. q duæ qualitates contrariæ, non possunt

1 esse in eodem subiecto. ibi dum dicit: neque idem pro suo, & clā possideri potest. ¶Oppo. de. l. iusto. §. & si possessionis. s. de usucap. Solu. ibi superuenit scientia rei alienæ simpliciter, quæ non nocet: hic superuenit rei alienæ. i. furtiuæ. & sic cum illo membro habes plenam distinctionem. ¶Oppo. de. l. clam possidere. in princi. s. de acqui. pos. & . l. si de eo. §. seruum. eo. tit. Sol. istud est verum, nisi superueniat scientia rei alienę in initio furtiuitatis. ¶Opp. C. de vsucap. transfor. l. j. Sol. respicitur initium possessionis, vt ibi: nisi superueniat scientia rei alienæ. & furtiuæ: vt hic. ¶Hoc autem intellige, si superueniat rei furtiuæ scientia, & eius, à quo sit surrepta. Si enim ignoro dominium rei, non interpellatur vsuca-

d pio: vt hic expressè dicitur in text. ¶Quæro, d quid si superueniat scien-

2 tia rei† alienæ, & vi possesse: loquor de re immobili: an impediatur vsucapio fructuum? Credo, q non: quia res immobilis non potest cœlari. Vnde est quod imputetur domino, cur possessionem non perquirit, & ab eo non vendicat: vt. C. quando & qui. quar. pars. de. l. ij. Cur ergo non sit eadem ratio, quæ in re mobili? ista lex non habet bene locum. ergo remanet regula, vt initium spectetur, & sic potest intelligi. l. clā. in princ. supra de acquiren. possess. Et secundum hoc, quod dixi in vitio furtiuitatis: idem si superueniat scientia alterius vitij realis, circa rem mobilem eadem ratione

3 secus si circa rem immobilem. ¶†Quęro, dicitur hic, si non potuit denuntiare: qualiter hoc constabit. Respondeo, hic denuntiare intelligo, si est in eodem territorio: ita, q de facili fieri posit. Nam cum quærere extra territorium absurdum est: vt in authen. de fideius. §. j. column. j.

e Si pater. ¶Oppono. C. pro hærede. l. nihil. & . l. ij. in fin. s. pro hærede. sol. fateor, q titulus pro hærede e non habet locum, vt in contrarijs: sed pro suo sic: vt hic. & sic vbicunque non procedit titulus pro hærede, habet locum titulus pro suo. Gloss. istud reprehendit: q esset imponere legem verbis. Alij, quòd erāt emācipati, diuinatio est. Alij dicunt, vt gloss. & bene, quòd titulus pro suo procedit tanquam ex diuisione inter eos approbata, posteà ratihabitione secuta: vt dixit tex. ¶Opponi. suprà pro dona. leg. prima. Solu. eodem modo, scilicet, quòd habet locum pro donato: sed pro suo: diuisione posteà approbata. ¶Oppon.

f quòd f ex diuisione non quæratur titulus: vt. l. cum solus. suprà de vsucap. Solutio. fateor, quòd solum in parte, quę habetur, vt aliena: habetur titulus pro suo ex diuisione: in alia parte erit quasi pro donato, vel quasi pro legato: vt dixi supra pro donatio. leg. prima. §. primò quòd procederet alio instituto hærede vniuersali: aliàs à seipso non posset haberi, quasi p legato: & diuidundo videtur instituere: vt. C. familiæ erciscundę. leg. quoties. & supra de hæred. instituti. leg. ex facto. & de legatis prim. leg. quid ergo. la. ij.

SVMMARIVM.

1 Vsucapio est introducta, ut sit finis litium.

2 Ignorantia in facto alieno est tolerabilis: in proprio non.

3 Exceptio præscriptionis, quando impediat litis ingressum.

4 Litem non esse contestandam dicens, prætextu alicuius exceptionis, quæ requirit probationem, debet offerre se paratum probare incontinenti.

5 Exceptio opposita cōtra p̄sonā iudicis, uel actoris, ante omnia in initio est examinanda.

6 Serui, uel procuratoris mei, uel eius, cui successi dictū, mihi tribuit iustam causam erroris.

¶LEX. V.

Vsucapio. ¶Ista lex in princi. ponit vnam rationem bonā multū. In secūdo respōso ponit aliā quam habuistis in multis locis. ¶†Not. quòd vsucapio est in

1 troducta, vt sit litium finis. ¶†Item not. q in facto alieno est

2 tolerabilis

a ¶Ignorantia. In facto alieno toleratur ignorantia. Fallit, nisi fuisset sępi⁹ de eo tractatum, secundum Baldum in leg. cum rem alienam. C. de le. in vlti. colum. alias limitationes vide plenè, per doct. in. c. ab excommunicato. de rescrip. & vide Barto. in. l. non fatetur. de confess.

b POMATES. ¶Facto proprio. Vide Imo. consi. xj. & xxxj. in facto alieno, tñ non tolerabilis est ignorantia, quando factum est in se illicitum. Ita paul. ĩ. c. si verò. in. iiij. notabili, de sen. excom. & ibi etiam Fel. Item fallit, nisi factum alienum esset pri⁹ discussum. Ita Bal. in. l. cũ rẽ alienam C. de leg. & Imo. ĩ leg. si domus. §. de euicti. ff. de lega. j. & vide Pa. no. in. c. ab excõmunicato. colũ. v. de rescrip. & Are. cõsi. cxij. de facto proprio. vide exemplum ꝑ Ale. cõsi. cxviij. & cxxiij. vol. ij. vbi dicit de eo, q asseruit, ꝙ reperit possessionẽ suã esse antiquorem. & iij. col. ij. volu. iij. & vide etiam in facto alieno. Alexandr. consilio. xvj. colũ. iij. vo. iij. vbi sentit limitationem ad hãc regulam. ff. qñ factũ alienũ consisteret ĩ aliquo, ad quod de iure ille tenebatur: quia tunc est tolerabilis ignorantia.

c ¶Quæro vtrũ. Et quia ĩ hac qõ. sunt variæ opi. vide ꝙ dixi in. l. vir bonus post Bar. iudi. sol. & adde Barto. per illum text. in. l. j. §. fina. ad Tertull. & in leg. fratris. C. de transactio. & Bal. ꝑ illũ tex. in. l. aditus. C. ne de statu defun. qui est. l. j. & in. l. si is qui. eo. tit. Bal. in. fi. C. de edi. diui. in. x. col. not. Bal. in. l. postq̃ liti. C. de pa. & posset limitari hęc doctrina, inquantũ dicemus hanc exceptionem præscriptionis impedire lit. ingressum: hoc esse verum in casibus, in quibus aqritur per pręscriptionem directum dominium: de quo dixi post Bart. in authenti. nisi tricennalis. C. de bon. mat. cum tunc agens iure agendi non habeat, post perdidit directum & vtile dominium: secus vbi solum esset præscriptum vtile. & hoc videtur tenere Lud. in. l. si finita. §. Iulia. in principꝑ. de dam. infect. ꝙ tene menti, si est verũ. Adde ꝙ exceptio pręscriptionis ĩ criminali, impedit processum, si opponatur. secundum Bal. in. l. quęrela. ad fi. C. de falsis. Et istis adde Bar. in. l. omnes: C. de pręscrip. xxx. anno. & Bal. in. l. si is, qui. C. ne de statu defunc. Vtrum autem pręscriptio excludat ipso iure, vel ope exceptionis: vide Bal. & Ange. in. l. j. C. si aduer. cred. & Bar. hic. & per eundem in. l. omnes. per illum tex. C. de præscrip. xxx. anno. Quid in criminalibus? vide Bal. in. l. quærela. in fin. C. de fal. & hic adde Bald. in authen. nisi. C. de bon. ma. & in. l. fi. in. xiij. op. C. de edi. diui. Adde an exceptio præscriptionis impediat litis ingressum? Alex. cõsilio. cclv. libro secundo.

d ¶Vltimò not. per Bar. in. l. Celsus. in vlti. columna. ff. de vsucapio,

a tolerabilis ignorãtia:[a] secus ĩ facto ꝓprio[b]: vt. l. quã
b quã. ff. ad velle. ¶† Quæro, vtrum[c] exceptio p̄scri-
3 ptionis ĩpediat lit. contest. tex. videt̃, ꝙ non. in. l. em
c ptor. C. de pręscrip. long. tẽp. In cõtrariũ videt̃ in. l.
j. in fi. ff. ad Tertul. & l. trãsacta finita. ff. de ver. sign.
Gul. de cug. in. l. elegãter. §. j. ff. de cõdi. inde. dicit, ꝙ
ĩpedit li. cõte. Et est casus hic secũdũ eũ, sic inducẽ
do: illæ exceptiones, q̃ introductæ sunt vt sint litiũ
finis, impediũt lit. cõte. vt est trãsactio: vt. l. fratris.
C. de transactio. Idẽ in re iudicata, & in iuramẽto:
sed p̄scriptio est introducta, vt sit litiũ finis, vt hic:
ergo impedit lit. cõtest. Sed licet dictũ suũ sit bonũ
tñ dicerẽ sic: qñq; exceptio præscriptionis oppo-
nit̃ actioni. Verbi gratia. Nõ potes agere: qa actio
tua est perempta tp̄e: & tũc impedit lit. contes. vt
l. oẽs. in fi. vbi dicit, & p̄cipit, ꝙ tale ius nõ moueat̃.
& l. sicut. in fi. C. de p̄scrip. xxx. ann. vbi dicit nulli
mouendi, &c. quæ verba non possent magis ex-
pressè impedire lit. contestatio. Qñq; op. exceptio
præscriptionis rei, secũdũ. l. si quis emptionis. C. de
præscip. xxx. an. tũc ex virtute verborũ illius. leg.
nõ impediret lit. cõte. sed rõne posita ĩ hac. l. & per
l. trãsactione finita. cũ sim. ĩpedit̃ lit. cõtesta. Quod
intellige tã in p̄scriptione actoris, q̃ in p̄scriptione
rei, si opponat̃ ad ꝓcessum: vt si dico talẽ nõ esse au
diendũ: vel agere non posse: vel lit. contest. nõ esse:
qa actio est perẽpta p̄scriptione. Sed si opponeret̃
ad instãtiã causæ: vt si dico te ius nõ habere: vel me
absolui debere: qa præscripsi, vel actio perempta:
& tunc opponit̃ in vim peremptionis: & tunc non
impedit lit. cõtest. Ita põt intelligi. l. emptor. C. de
scrip. lõ. tẽp. & l. elegãter. §. si qs post. de cõd. inde.
Ex ꝓpositione ergo ipsius except. apparebit hoc.
Itẽ p̄dicta vera, si ille, q talẽ exceptionẽ opponit eã
paratus est incontinenti ꝓbare: aliâs si habebit al-
tiorẽ indaginẽ fieret cõtes. reseruata exceptione. &
hic est tex. expressus. & gl. ff. de iureiur. l. nam po-
steà. in princ. sic etiam potest intelligi. d. l. emptor.
¶ Quidã tñ nitũtur. d. l. nã posteà. aliter intelligere
s. ꝙ interim nõ cõtestet̃ lis, ꝙ nullo mõ põt facere:
vt ex tex. & gl. euidenter colligit̃. Pro quo facit. l. il
le, à quo. §. si de testamẽto. ad Trebel. & l. iij. §. ibi-
4 dẽ. ff. ad exhib. Et iõ dico, † ꝙ ille, q dicit li. cõte. nõ
esse p̄textu alicuius exceptiõis, q̃ requirit ꝓbatio
nem: debet offerre se paratum ꝓbare incontinẽti:
aliâs, licitè iudex ꝓnũtiabit lit. conte. eoipso, ꝙ a-
ctor negat illã exceptionẽ esse verã: vt. l. nã posteà.
5 ¶ † Prędicta dico in exceptiõibus, quæ cãm respi
ciũt: secus si opponitur exceptio cõtra ꝑsoná iudi
cis actoris, & similiũ: quia istud ante oĩa est exami-
nandũ in initio. l. vl. C. de excep. & de test. l. si quæ-
ramus. & ꝙ plenè dicã. ff. ti. j. l. quidã cõsulebãt Et in
telligas incõtinẽti: vt dicit tex. in. l. si is à quo. ĩ prĩ.
6 ff. vt in pos. leg. ¶ † Vltimò no.[d] ex hac. l. ꝙ dictum
d serui, vel procuratoris mei; vel eius, cui successi: mi
hi tribuit iustam causam erroris. quod est no. ad ea
quę dixi. ff. de vsucap. l. Cellus.

De re iudicata, & effectu senten. & de interlocutio. iudicum. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Res iudicans, est ipsa sententia, seu actus sententiandi.*
Res iudicata, est causa, quæ finem controuersiæ à sententia accipit.
2 *Res iudicata, quãdo dicatur statim: & quãdo post decẽ dies?*
3 *Iudex appellationis si cõfirmat sentẽtiã, quia pars non est ꝓsecuta appellationẽ, actio orit̃ ex prima: ex secũda uerò oritur, qñ ps fuit ꝓsecuta, & fuit iudicatũ bñ appellatũ.*
4 *Iudex in sentẽtia debet dicere condemno, uel absoluo: uel æquipollens.*
5 *Iudex appellationis, quid habeat pronuntiare? remißiuè.*
6 *Sententia arbitri homologata, q, transeat in rem iudicatam.*
7 *Sententia interlocutoria, an transeat in rem iudicatam? remissiuè.*
8 *Sententia per quem iudicem exequatur? remißiuè.*
9 *Sententia ab obseruatione iudicij, an dicatur diffinitiua? remißiuè.*
10 *Sententia diffinitiua fertur uerbis recitando in scriptis.*

¶ LEX. I.

RES iudicata. ¶Op. ꝙ sentẽtia
non accipit finẽ
imò imponit finẽ cõtrouersię. Sol. dicit
gloss. accipit finem: quia in ea est finis.
1 ¶ † Tu dic ꝙ tex. stat propriè. & intelligo, ꝙ aliud
sit res iudicans, aliud res iudicata. Res iudicans est
ipsa sententia, seu actus iudicandi, & sententiandi:
& hic imponit finem controuersiæ: sed res iudica-
ta est cã, q̃ finẽ cõtrouersiæ à sententia accipit. & h.
d. iste tex. Et sic sentẽtia est res iudicãs: res iudicata,
est cã decisa. Et iõ habemus in. C. ti. de sent. & titu.
de re iud. quæ nisi essent diuersa. nõ essent diuersi
tit. vt. C. de codil. l. si idẽ. & ibi not. licet tex. & glo.
2 quandoq; vnũ ꝓ alio ponãt. ¶ † Quęro, an res iudi
cata dicat̃ intra decem dies, ĩtra quos potest appel
lari? Quidam. ꝙ non, vt. l. elegãter. §. si quis post. ff.
de cõdi. inde. Gl. hic dicit cõtrarium. Probatur per
dictum. §. si quis post. si respicis ibi tex. totũ. & ꝓ-
batur per tex. in. l. litigatoribus. C. de appell. & gl.
ibi tangit. Canonistę dicũt cõtrariũ, ꝙ nõ dicat̃ res
iudicata, nisi post decẽ dies. vt extrà de sen. & re iu.
c. ꝙ ad cõsultationẽ. & habes tex. in. l. nostra. q̃ vti-
tur illis verbis in. l. fundus. §. si duo. versic. sed si si-
mul illi. ff. de pigno. ¶ Quid dicemus? rñdeo, cre-
do, ꝙ inter nos & canonistas, sit discordia in equo-
catiõe. Si em̃ assumit̃ res iudicata pro ipsa sñia, seu
pro cã decisa: tũc dicit gl. nostra verũ: qa statim est
e sententia, vł res iudicata. Si verò assumeres[e] rem iu
f dicatã perfectè[f] si irreuocabiliter, adeò ꝙ non pos
sit trãsigi: tunc verũ dicerẽt Canonistę, & nos idem
sentimus. Si verò accipit̃ res iudicata ꝓ effectu exe
cutionis sententiæ: tunc quidã est effectus iuris, in
q̊ à iure fit executio: vt ĩ ĩfamia. Et tũc, qa statim in-
famat, incõtinenti dicit̃ res iudicata simpliciter. Itẽ
dánat⁹ ad mortẽ, incõtinẽti est seru⁹ pœnę: vt. l. qui
vltĩò. ff. de pœ. & l. si qs filio exhæredato. §. irritũ.
ff. de iniusto test. & l. furti. in prin. ff. de his, q not. in
fa. Quidã est effect⁹ facti, vbi reqrit̃ hoĩs executio:
tũc quo ad id, nõ dicit̃ res iu. qa interim nõ põt exe
3 qui; vt. l. j. ĩ prin. ff. nil nouari ap. cũ gl. sua. ¶ † Quę
rit gl. qd si iudex appellationis cõfirmat sñiam; ex
qua dat̃ actio? & gl. remittit ad no. ĩ. l. furti. ĩ princ.
ff. de his, q no. ĩfa. melius ꝑ gl. et do. ĩ. l. eos. C. de ap.
Dic breuiter. qñq; iudex cõfirmat sñiam: qa pars
nõ est ꝓsecuta appellationẽ: tũc orit̃ actio ex prĩa
g sñia. Qñq; cõfirmat[g] sententiã causa cognita: quia

POMATES.

c ¶Si verò assumeres. Et an ꝑ appellationẽ extinguat̃ pronuntiatũ? secũdũ. d. Io. hic dic, ꝙ respectu tp̄is præsentis sic: sed respectu tp̄is futuri non perpetuò. tenementi: & vide Ange. in dict. l. furti. & d. §. qui prouocauit. & eundem dominũ meum in. l. j. afs in rub. de ap. & vide c. q̃to. de trãsla. p̄la. vbi sñia fertur ꝑ verbũ pręcipio. & vide ibi. d. Car. Quid autẽ si dicat cõdemno, & absoluo: vel si dicat̃, condẽno, vel absoluo? vide gl. fi. xj. q. iij. ca. si is qui præest. Ange. aũt non tenet rationẽ Barto. quia imò p̄nt ferri plures super eadẽ re, dũmõ quælibet habeat suã instantiã. l. si à te. j. de excep. rei iud. melius facit. l. duobus. cũ ibi no. e. ti. & alleg. gl. ĩ. l. j. C. si plures vna sñia. iõ ipse assignat aliam rõnẽ, videlicet cũ appellatur, statim posteà sñia infirmat̃ & et deuoluitur ad iudicẽ appellationis. l. j. ad fi. ad Turp. iõ requiritur confirmatio. Sed si vis saluare Bartol. dic, ꝙ duæ sententiæ validæ non possunt ferri super eadẽ re etiã in diuersis instantijs facit ꝙ no. ĩ. l. ita demũ. C. de procu. Sed allegata per Ang. loquũt̃ in diuersis in[illegible]tijs non subor[illegible]tis.

f ¶Perfectè. Ad[illegible] ꝙ pro hoc facit ꝙ consuluit Ro. cõsi. cccxxiij. si ĩ rescripto dicatur. Si tibi de sñia Cardinalis legitimè constiterit, partẽ dicti Io. non audias, nisi prius parito iudicato. ꝙ si per appellationẽ sententia est suspensa, rescriptum non habet in hoc, sed debet intelligi de sententia, quæ transiuit in rẽ iudicatã. & si dicas, qd operabitur rescriptum? dicit ipse, ꝙ appellationi desertæ non poterit opponi exceptio nullitatis. & ꝙ in statutis appellatione sententię veniat diffinitiua: voluit Cardi. consi. lxxij.

g ¶ Qñq; cõfirmat. Et an procedat, si prima sñia fuit absolutoria: vide gl. sing. secundum do. Io. in. l. Ostidius: de leg. iij. Et intellige, ꝙ iudex confirmauit primã secũdũ iustam instantiã appellationis: nõ autẽ post terminũ. vide casum nota. secũdum. d. Io. in cle. si appellationẽ. de app. And. Barb.

a ¶ Ab obseruatione. Adde Paul. de cast. consi. ccclxxviij.

b ¶ Facit. Adde, vt per Fede. consi. xxviij.

c ¶ Quæro, an requirat. Adde, Inno. in. c. ex rõne. extrà de app. And. Barba.

d ¶ Causæ cognitio. Adde secundum Paul. de ca. Spec. in tit. de offic. iud. §. postremò. ver. sed nunquid. & hic causæ cognitio debet fieri summariè. qd autem, si iudex cõdemnauit ad aliqd dandum intra certum tempus: vtrũ posit posteà illud tempus prorogare vel breuiare? dicit Paul. de cast. q nõ secundũ Dy. sicut nec post sententiã corrigeret: vt. ĩ. eo. l. Paulus. & dies & tps sunt pars cõdẽnationis. l. j. §. editione. s̃. de eden.

POMATES.

e ¶ Dilationẽ. Et vide ad hoc Felin. in c. cũ Ber. colũ. v. de re iudi. & Imol. cõsi. lxxxvj. col. ij. & in. d. c. cũ sit Rom. cõsil. ccccxviij. vbi loquitur in dilatione statuti disponẽtis idem, q ius cõmune.

f ¶ Ego teneo. Adde, vt per Paul. de ca. hic. & latè p episcopum. Alex. ĩ. c. cũ sit Romana. extrà de ap. vbi multa dicit. & Paul. de ca. dicit hic, q in ciuitate Lucana, partes prorogarũt tps appellandi. & fuit seruatũ. & cõsi. xij. circa fi. tenet, q tẽpus prosequendæ appellationis posit per iudicẽ prorogari. alle. Bal. hic & cle. q diu. de appellatio.

g ¶ Item in tempore, quod datur. Et adde, q licet iudex non poterit altera re temp⁹ ad appellãdum: cõsuetudo tamen, vel statutũ potest. gl. est no. secundum Ang. in. l. pręscrip. C. si contra ius, vel vtili. publi. Andr. Barba.

POMATES.

h ¶ Itẽ si iurisdictio, Imo etiam dic, q potest ferri sententia iudicis off. vide Bar. singulariter loquentem in. l. Sei⁹ & Augerius. ff. ad l. falc. Item potest ferri de nouo. vide Bar. in. l. more Romano. de serui. Itẽ potest ferri ad iudicem non suum. vide Ange. in. l. cũ hi. §. transactiones. ff. de transact.

reperit bene iudicatum esse tunc oritur actio ex secunda: vt dictis legib. Quod probo: quia sicut quis non potest decedere duobus testamentis factis: ita super eadem causa duæ sententiæ validæ ferri non possunt: vt. l. j. C. quando prou. nõ est nec. Sed si p secundum testamentum confirmatur primum, cõstat, q actio oritur ex confirmante, non ex confirmato: vt. s̃. ad Trebel. l. si quis priore. instit. quibus mod. testa. infirmen. §. sed & si quis priore. idẽ er-
4 go est in sententia. ¶ † Quæro, quæ verba debent
poni in sententia. an illa quæ hic? certè ista: scilicet,
condemno: vel absoluo: vel æquipollentia: vt. l. qd
tamen. §. si arbiter. s̃. de arbitris. et. l. si prętor. ĩ prin.
s̃. de iudi. & de ædil. edic. l. quæro. ad Trebel. l. j. §. j.
5 ĩ. eod. l. in summa. ¶ † Quæro, quid habet pronun-
tiare iudex appellationis? dic, vt in glo. Dixi plenè
in. l. cum apud Sempronium. ĩ. iud. sol. & in. l. si cre
ditor. §. cum sorte. ĩ. de sol. tangitur per glo. ĩ. e. l. in
6 summa. in princ. ¶ † Quęrit Dy. quid in sententia
arbitri? & dic, q idem: si est homologata secundum
formam. l. ex sententia. & l. cum anteà. & l. ne in ar-
bitris. C. de arbit. & dicam. in. l. ait prætor. in prin.
7 ĩ. eodem. ¶ † Quęro, an sentẽtia interlocutoria trãs
eat in rem iudicatam? dicam infra eodem. l. q iussit.
8 ¶ † Quęro, quis mandabit sententiã executioni? di
cam. ĩ. eodem. l. quod iussit. & l. à diuo. in princip.
9 ¶ † Quæro, an sententia absolutoria ab obseruatio
a ne [a] iudicij dicatur diffinitiua? dicam. ĩ. de accusa. l.
Titia. ¶ Quęro, quare dicatur diffinitiua? & tibi di
10 cam in. d. l. Titia. ¶ † Quæro, qualiter debet senten
tia diffinitiua ferri? respondeo verbis debet expri-
mi recitando in scriptis: vt. l. fina. C. de sentẽ. expe
ri. re. & extrà eodem titul. c. fin. lib. vj.

SVMMARIVM.

1 *Lex hæc prima, de re iudicata. quod tota loquatur in iudice ordinario.*

2 *Delegatus in sententia non potest augere, nec coarctare: cum executio ad ipsum non pertineat.*

3 *Iudex secularis coram quo opponitur exceptio cognoscenda in curia Episcopi, non potest statuere terminum opponẽti, intra quod illam probet.*

4 *Causæ cognitio, an adhibeatur in executione sententiæ? quod sic.*

5 *Iudex dilationem datam à lege, sine iudicis ministerio mutare non potest: nisi in casibus hic notatis, & causa cognita.*

6 *Causæ, propter quas iudex potest dilationes minuere.*

7 *Iudex potest restituere unam dilationem breuem partibus ad sententiam audiendam, quando omnia sunt expedita, & pluries præsentibus partibus audiuit allegationes.*

8 *Iudex si nimis arctauit dilationem à lege datam, sine causæ cognitione appellari potest. At cum appellatur ob dilationem legalem nimis arctatam, quis probat? remissiuè.*

9 *Iudex, q possit minuere dilationem à lege datam iudicis ministerio: & dicit maiorem non dari.*

10 *Dilationes probatoriæ, quod sint arbitrariæ.*

Dilatio ad probandum, si est elapsa, non datur alia nisi cã cognita. ibidem.

11 *Iudex potest minuere & augere dilationem datam à lege ministerio iudicis simpliciter.*

12 *Dilatione una pendente, an poßit alia dari? quod sic, si non est præiudicialis ad primam.*

13 *Dilationes duæ simul, uel una ad duplicem actum, quod dari poßint.*

¶ LEX. II.

QVi pro tribunali.

¶ Hoc dicit in summa. Iudex potest in sententia causa cognita tẽpus executionis prorogare, vel minuere. ¶ Idem si in sententia nihil est dictum, iudex qui de executione cognoscit, facere potest. hoc dicit. ¶ Diuiditur in duas partes. ¶ Prima loquitur quando iudex in sententia diffinitiua vult tempus augere, vel minuere. Secundò an iudex, qui de executione cognoscit, idem possit facere, si in sententia nihil sit dictum. Secunda ibi: sed perrarò. super verbo coractat. ¶ Dic, in ipsa sententia, vel post eadem die. ¶ Et ibi, sed perrarò. dic, quòd hic loquitur, quando in sententia nihil fuit dictum. Alio modo legit glo. hanc. l. videlicet, quòd tota. l. loquitur in iudice exequente: & tunc in prima parte ponit casum, q iudex executor potest tempus augere & minuere: &c. In secunda parte ponit q dictũ est q iudex exeqns põt tps augere & minuere sed perrarò tñ hoc facit. &c. Sed certè ĩtelligẽdo, put gl. vult ĩtelligere, videlicet q ĩ oĩb⁹ casib⁹, ĩ qb⁹ prorogatur in illis coarctare possit: tunc ver. sed perrarò. secundum istam lecturam, nihil adderet. vnde tene primam lecturam, secundum quam de-
1 di summarium. ¶ † Quæro, de quo iudice loquatur hæc lex? gloss. dicit de
ordinario. quod est verum, intelligẽdo, q tota loquatur in iudice exequẽ-
2 te. Idem tamen intelligo secundum primam lecturam. ¶ Nam † delega-
tus in sua sentẽtia non auget, nec coarctat cum executio non pertineat ad
eum quia iam non imponeret legem superiori suo: & quia iudicaret de re
in qua non est competens iudex: vt. C. si non à compe. iudic. per totum. ca
3 sus est in simili in. c. ex ratione. extrà de appel. ¶ † Facit [b] hic, q si coram
b iudice seculari opponitur exceptio cognoscenda in curia episcopi: non
possit ille iudex statuere terminum, intra quem debeat opponens illam
exceptionem probasse. Contra hoc tamen videtur: quia arbiter potest fa
cere: vt. l. si cum dies. §. fi. cum. l. seq. s̃. de arbi. & tamen sentẽtiam suam nõ
exequitur. Sol. secundum iura antiqua non esset dubium: quia non habe
bat executionem. Siue enim æqua, siue iniqua erat, ei stari debebat metu
poenæ: vt. l. j. C. de arbit. & l. à diuo pio. §. j. j. eodem. Hodiè verò quo ad
executionem, non potest statuere diem, imponendo legem superiori: quo
ad commissionem verò poenę potest: vt. d. l. si cum dies. ¶ Item dicitur hic
quòd qui pro tribunali cognoscit. & gloss. intelligitur in exequendo.
4 ¶ † Quæro, an requiratur [c] causæ cognitio [d] glo. in. l. intra vtile. s̃. de mino.
c dicit q sic. Hoc apparet: quia in executione possunt opponi exceptiones
d vt. l. iiij. §. condamnatum. j. eodem. & not. C. de iuris & fact. ignoran. l. j.
Meritò ergo debet adhiberi causæ cognitio. Est etiam adhibenda cogni-
tio: quia primò de mobilibus, secũdò de immobilibus. &c. vt. l. à diuo pio.
§. in venditione. & §. si super rebus. ĩ. eodem. & dicam. ĩ. eodẽ. l. intra dies.
5 ¶ † Item pro declaratione totius materię quæro vtrum iudex possit auge
e re vel minuere dilationem [e]? glo. tangit in authen. qui semel. C. quomodo
& quando iudex. & Cy. ibi recitat opi. Vltimò Iacob. de Are. ponit vnam distinctionem, quam recitat Cyn. in. l. j. C. de dila. Et nos examinemus. & Primò, quando dilatio datur à lege sine ministerio iudicis: an iudex possit augere, vel minuere. Iac. de Are. dicit, q non: vt in decem diebus, qui dãtur ad appellandum: vt in authenti. hodiè. C. de appel. Item in anno, qui datur ad prosequendum appellationem: vt in authentic. ei, qui. C. de tempo. appella. ¶ Item in quatuor annis, qui dantur ad restitutionem in integrum implorandam: vt leg. per hanc eodem titulo. ¶ Item in tempore ad confectionem inuentarij: vt in leg. finali. §. si autem dubius. leg. scimus. C. de iure deliber. ¶ Item in tempore ad accusandum: vt leg. in adulter. C. de adulter. Fallit, quando datur à lege supplendo defectum iudicis: vt in tempore dato iudicatis: vt hic: & in leg. quarta. §. si quis condemnatus infrà eodem. Bern. etiam tenet in. c. cum sit romana. extrà de appella. quòd tempus datum ad appellandum, non possit prorogari. ¶ Ego te-
f neo, [f] quòd indistinctè iudex potest causa cognita. Nam video, quòd in
exceptionibus peremptorijs, ad quas proponendas est tempus statutum à lege: sine ministerio iudicis, quod potest prorogari tempus. hoc tenet Dynus in. c. indultum. extrà de regulis iuris. libro sexto. & Cyn. in leg. iudices. C. de iudi. & tex. est in. c. pastora. extrà de exceptio. ¶ Item in tem-
g pore, quod datur [g] ad agendum, causa cognita limitatur: vt leg. Titia. in-
frà de accusatio. & leg. si ea. C. qui accus. non possunt. & l. diffamari. C. de inge. manu. & leg. si eo tempore. C. de remiss. pigno. ¶ Item in tempore dato ad petendum, & diffiniendum in integr. restitut. vt leg. intra vtile. secundum vnam lecturam. suprà de mino. & leg. petendæ. C. de tempo. in integrũ. restitutio. ¶ Item in tempore dato ad adeundũ hæreditatem: vt leg. si quis instituatur. §. primo & sequenti. suprà de hæredi. institut. & l. quandiu. suprà de acquirend. hæred. & leg. prima in fin. cum leg. sequen. suprà de iure delibe. & leg. j. suprà de successione edict. & leg. fin. §. penultimo, C. de iure deliber. ¶ Item hic; quia tempus datur iudicatis à lege & non supplet. Imò datur lex, siue ipse iudex det, siue non: vt infrà eadem leg. quarta. §. si quis condemnatus. & sic indistinctè potest, vt dixi. ¶ Item quid si daretur cum ministerio iudicis? exemplum, in authentic. qui semel. præallega. in versi. ut non minus triginta diebus detur, &c. Iacobus de Aretio. dicit, quòd poterit iudex minuere causa cognita: vt hac
6 leg. & bene dicit. ¶ † Item quæro, quæ sint causæ propter quas potest
dilationes minuere? Respondeo consuetudo fori: vt notatur in dicta au-
h thenti. qui semel. ¶ Facit lex tertia in fine de testibus. Item, si iurisdictio [h]
erat modico tempore duratura: vt in causis officialium, quæ debent finiri intra quinquaginta dies: vt leg. prima. & Co. vt omnes tam ciuiles, quàm militares iudices post administrationem. &c. ¶ Nam si daretur maior dilatio absurdũ esset argu. ad hoc. l. cui iurisdictio. s̃. de iurisdi. omn. iud. Hoc no. expressè per Inn. in. c. de causis. extrà de off. dele. Item est iusta causa, si causa est modicę quãtitatis; vt ĩ aut. nisi breuiores. C. de

serui

a serui.ex peri.reci.Itē ꝓ qualitate[a] causæ:vt si est cōtētio de aliqua re, ꝙ accelerationē requirit:vt ecce,si est cōtētio inter te & me, quis nostrum debet esse rector futurus, ꝓximis duobus mensibus?quādo tēpus labit, non debet dari longa dilatio,imò arctari.argu.ad hoc.l.j.j.de glā.legen. Itē ꝓ qualitate causę:vt si est causa cū ciuitate,ꝙ facit cōsiliū ante,ꝗ̄ deliberet aliquid.Casus est extrà de dilatio.cap.exposui.Itē fit ꝓ causę qualitate:vt si est causa de equo,q intra dilationē magnam,comederet plus, ꝗ̄ causa valeret.& ideò pōt dilatio arctari,& tolli ī totū.Ad hoc in simi. l.mediterraneæ.C.de anno.& trib.lib.x.Itē est aliud exēplū de alimētis qa si expectaret,periret quis interim fame.Itē est aliud exēplū in perēptorio dato ad audiendū sententiā,statuitur terminus secundū formā.l.
7 ad perēptoriū,cū.l.seque.s.de iud.¶†Sed,quid si omnia sint expedita, & iudex præsentib⁹ partib⁹ plures audiuit allegationes?certè ad audiēdū sententiā poterit statuere vnā dilationē & breuem. Et iusta erit causa: quia omnia sunt præsentibus partibus examināda. sic intelligo dictā.l. nonnunꝗ̄. in fi.s.de iudicijs.Itē ex qualitate personæ.Nā dilatio maior debet dari seni,ꝗ̄ iuueni:vt.l.continuus.§.cū quis.j.de verb.obli.&.l.ad perēptoriū.&.l.seq.&.l.nōnunꝗ̄.s.de iudic.Itē est causa:vt hic in textu in eo,q fecit quicqd potuit.Itē propter cōtumaciā eius,q posset venire:
8 & nō vult,vt hic.¶†Itē quæro,quid si iudex arctauit dilationē,quę dat à lege ministerio iudicis:& facit sine causę cognitione.Iac.de Are.dicit, quòd lex supplet:vt.l.iij.§.quis condēnatus.j.eo.Sed certè imò lex ibi dat sine ministerio iudicis:non aūt supplet,imò cōtrariū video qa si da-
b tur breuis dilatio possum appellare[b]:vt extrà,de dilatio.c.j.ergo si lex
9 suppleret,non appellaretur:qa non grauaretur.¶†Sed quis debet probare in*causa appellationis:an appellās debeat probare causam, quare non debuit coarctari, & sic quòd nō debuit coarctari:vel appellat⁹ causam quare debuit coarctari:& sic quòd appellari nō potuit.* vide Inn.
10 in.c.ad petitionē.extrà de accusa.circa fi. ¶†Itē,quid si dat lex dilationem ministerio iudicis,& dicit maiorem nō dari:an possit iudex minuere?Iac.de Are.quòd sic:vt.l.j.C.de dilatio.coniuncta.l.siue pars.eo.tit. Puto,ꝙ dicat verū.& Inn.dicit,ꝙ si datus fuerit minor terminus,quòd de facili alius dari poterit. Et plus dicit,quòd si dati sunt tres menses,si velit ille posteà probare de cōtinētibus prouincijs,tunc darent sibi sex menses:& si de transmarina,tunc dent nouem:vt in.c.vltra tertiā.in fin. extrà,de test.Ego puto,ꝙ illę sunt arbitrarię:vt dixit Iac.de Are.& hoc glo.videt dicere in.c.præterea.extrà de dila.& Spec.in tit.de dila.§.fi. ver.vlt.not.& in.§.nunc videamus.ver.nunquid ergo.& in tit.de cita.§.
11 nunc.de tēpo.ver.sed nūquid.†¶Ex hoc concludo,ꝙ si prima dilatio data ad probādū sit elapsa,nō debet dari alia,nisi causa cognita,secūdū formā,in.l.in pecuniarijs.s.de ferijs.qa istę dilationes,quę dantur ad arbitriū iudicis,succedūt in locū dilatiōis legalis,ꝙ datur in.l.j.C.de dila.
12 ad hoc.l.ordo.C.de exe.rei iud.&.l.hodie.j.de pœnis. ¶†Itē qd si lex[c]
c dat dilationē ministerio iudicis simpliciter,nō dico,quòd det plus,vel minus.Rñ.poterit multò magis,ꝗ̄ quādo dicit nō dari minus,vel plus:
13 vt hac.l.& in auc.offerat.& ibi no.C.de lit.contest.¶†Itē quęro,an vna dilatione pēdēte alia possit dari.Tu dicas,ꝙ nō:qa iudicis officiū debet cōquiescere.l.siue pars.C.de dila.Sed dico,ꝙ si detur super aliquo articulo nō cōtingēti primā dilationē:nec sit pīudicialis ad illā:vt si data est dilatio ad probandū per testes:certè pendēte illa dilatione poterit dari dilatio ad ꝓbādū p instrumētū.tex.in.l.generaliter.ver.nullo.C.de reb. cred.Sed si esset præiudicialis ad primā:tūc secus:vt.l.siue pars. Et ista sunt vera,nisi primæ dilatiōis causa esset finita:vt si statuit tibi decē dies ad veniēdū:venisti in prima.certè nō debebit cōquiescere officiū iudicis oībus illis diebus.casus no.in.l.à filia.§.fi.s.ad treb.ꝓ hoc.l.iij.§. Stich⁹
14 annua.s.de stat.lib.†¶Et eodē modo dico,si quærat,an possint dari simul duæ dilationes,vel vna ad duplicē actū:nam si possunt simul examinari illi actus:& tūc possunt dari per dictū ver.nullo.Si verò nō pñt simul examinari:& tūc possunt isto modo dari:videlicet,do tibi terminum decē dierū ad probandū.arg.ad hoc ꝙ not.in.l. qui de inofficioso. s.de inoffic.testa.&.l.j.s.ad exhibendum.

¶LEX. III.

Qui condemnare. ¶Glo.hic dat quatuor regulas:duas affirmatiuas,& duas negatiuas.Et fallit vt glo.dicit.vide glo.quæ format argumēta contraria,& non soluit.In fi.sed illud contingit propter mutationem conditionis personæ.

SVMMARIVM.

Executio sententiæ expensarum litis factæ cum tutore, quando contra ipsum tutorem, & quando contra pupillum fiat.

2 *Executio expensarū litis factæ cū procuratore.an fiet in ipsum procuratorē, uel dñm.*

¶LEX. IIII.

Si se non obtulit. ¶Actio iudicati nō dat procuratori,q se liti nō obtulit,nisi sit in rem suā cōstitutus.Idē in tutore & actore municipij.h.d.cū ver.se.vsq;ad.§.ait prætor.¶Opp.de.l.procurator, qui pro euictione.

a ¶Item pro qualitate.& vide Bar.in.l.si prius.ff.de ope.no.nun.&.l.j.ff. de glan.le.d.Ant.in.c.fi.de iud.& ibi mod erniores.& ibi dixi.moder.in c.j.de dila.& ibi dixi.And.Barba

b Appellare.Adde Ro.consi.cccccxcviij.

c ¶Item qd si lex.Adde ad illud,qñ iudex,nō debet minuere:si minuat,appellat.Innocē.in.c.ad petitionē.dixit alternatiuè, vel est nulla,vel saltem iniusta:tñ si vis dicere nullam pōt dici ad.c.j.de ap.ꝙ etiā ab actu nullo pōt appellari : si quis debet probare ꝙ fuit cum cā.de ap.secūdū Inn.in.d.c. ad petitionē.Andrę.Barba.

s.de procu.Sol.aliud in procuratore ad iudicia: vt hic.Aliud ad negocia,vt ibi.Alij vt Iac.de Areti.dicūt,aut ꝓmisit ꝓcuratorio nomine:aut simpliciter:vt,no.p Cy.C.ꝙ cū eo.l.ei,q.quod modo nō examino.Sed ista,q in his.§.dicuntur, procedunt in ipsa sñia lata in principali,super quo liti
1 gatur.¶†Quæro,qd super condemnatione expēsarum litis in quem fiet executio? & primò examinem⁹ in tutore & sīib⁹ administratoribus. Et hoc tangit Spec.de execu.sen.§.sequitur.ver.sed pone litē.nec ibi declarat.& bene allegat.Et videtur ꝙ executio fiat in pupillū & similes:licet re-
d cuperet à tutore:[d]vt.l.qui solidū.§.etiā.de leg.ij.
e Econtrà.ꝙ fit[e] executio in ipsum tutorē:vt.C.de admi.tut.l.nō est ignotum.¶Dico,ꝙ ferri potest sñia condēnatoria in tutorē,& suo noīe ꝓprio in expēsis si temerè,vel calumniosè litigauit.d.l.nō est ignotū.& in ipsum fiet executio.Item pōt ferri sñia in ipsum tutorem tutorio nomine:& tunc fit executio in pupillū:vt.d.l.ꝙ solidū.§.etiā. Tñ puto,ꝙ pupillus liberabit cedēdo actionē contra ipm tutorē:vt.l.fi.s.de admi.tuto.& hoc si fieret executio finito officio tutoris.sed eo durante exigeretur,licet recuperaret à tutore:vt.d.§.etiam.
2 ¶†Sed quæro,qd[f] in ꝓcuratore:an in eū fiet exe
f cutio expēsarū.Spe.dicit,ꝙ sic,si ꝓpter ipsi⁹ procuratoris cōtumaciā,vel negligētiā hoc cōtingit: vt ipse tenet in ti.de exec.sen.§.sequit.ver.qd si ꝓcura.& ita dicit,ꝙ ꝓnuntiauit dñs Papa clemēs, qui fuit magn⁹ iurista.Ego sic dico,ꝙ si procurator fecit aliquid,habēs ad id spāle mandatū, non est dubiū,ꝙ in dñm fit executio:vt.l.iij.§.si ꝓcu. s.quod qsq; iuris.Si verò habuit mādatū generale:tunc siquidē cōdemnatio expensarū fit ꝓpter aliquod maleficiū:tunc ipse procurator venit condemnād⁹ suo proprio noīe & in eū fit exec.vt.l. j.§.si procu.s.si quis ius di.nō ob.Si verò cōdēnat ꝓpter aliqd omissum:qa non fecit ꝙ fieri debuit: tunc siquidē illud incūbebat fieri ab ipso dño, ꝙ mandauit hoc fieri à procuratore:tunc in ipm dominū fiet executio.Ipsemet em̄ est cōtumax: vt.l. si proc.§.si tutores.in fi.s.mā.&.s.de arbi.l.nō distinguem⁹.§.si dñi.cū sua.glo.Nā cū ꝓcurator nō cōparet,ipse dñs videt cōtumax:& pœna cōmittitur,vt ibi no.Si verò omisit aliquid,ꝙ incumbebat ipsi procuratori nō dño:vt,qa fuit sibi iussum ꝙ aliqd faceret,postꝗ̄ est domin⁹ litis effect⁹:tūc in ipsum procuratorē fiet executio:vt.d.l.iij.§.si procura.s.si quis ius dicen.nō obtem.& ita intelligo dictū domini Papę Clementis,ꝙ sit iustum.

SVMMARIVM.

1 *Villa condemnata,si nō habet bursam cōmunem, cogitur imponere collectam.*

2 *Collecta uniuersitate condemnata pro causa, quæ respicit onus uniuersitatis,uel munus patrimoniale,uel mistum, imponitur pro uiribus patrimonij.*

3 *Collecta imponitur pro munere personali,ut puta:ꝙ quilibet debeat ire ad exercitum.*

Collecta imponitur pro fumante,pro onere subeundo per fumantes.ibid.

4 *Collecta in dubio imponitur pro uiribus patrimonij, quando liquet propter quid.uniuersitas sit condemnata.*

5 *Vniuersitas si est condemnata pro maleficio,qualiter collecta imponatur.remißiuè.*

6 *Iudex pōt collectam imponere uniuersitate condemnata, si illi de uniuersitate nolunt illam imponere.*

7 *Vniuersitas pro debito condemnata:quis capi potest solum pro parte.*

Illi,quibus impositum est onus exigendæ collectæ,poterunt elapso certo tempore conueniri & capi insolidum.ibi.

8 *Collecta si quibus est imposita,& unus soluere non potest alij de uniuersitate soluunt per æs,& libram.*

9 *Syndicus uniuersitatis constitutus ab adunantia generali, quæ potest legem condere:potest pro debito uni*

d ¶Tutore.Sed qd si pupillus conuenitur & mater quę fuit data tutrix in testō min⁹ solenni, & ꝙ nō fuit cōfirmata, nec renūtiauit Velleiano, nec fecit inuētariū obtulit se liti & defensioni filij,& cōtra eā ferat sñia, ꝙ cōtra pupillū pronuntiet inualida : vt.l.in.dubiū.C.de tutor.q nō satis.an actore petēte,poterit executio fieri cōtra matrē?Io.an. in.d.ver.sed pone lite.refert ꝙ Albe. Galeo.disputauit hāc.q.& tenuit, ꝙ nō qa nō fuit in dolo,sed actor debet sibi imputare,ꝙ diligenter nō pquisiuit:an esset cum solennitatibus facta tutrix latius ibi vide:qa Io.and.transit cū prædicta decisione.

e ¶Econtrà, ꝙ fit. Adde ꝙ si apparet de euidenti calūnia tutoris, videt, quòd executio debet fieri cōtra tutorem:ita videtur decidere text.in.d.l. nō est ignotū.aut non est in euidenti calūnia:& tūc fiet executio in pupillum.And.Barb.

POMATES

f ¶Sed qro qd.& vide Inn.in.c.j.vt lit.nō cōte.q tenet

cõtra.vt refert hic Ang.vide Barto. in.l.iij.§.ſi ꝓcurator.ſ.ſi qs ius dic. non obtẽ.Et adde ꝙ ſi procurator eſt infirmus, videť ꝙ debet fieri executio expenſarũ cõtra dominum,vel procuratorẽ, qui debuit ſubſtituere.Nam Innoc.in d.c.j.vt lit.non cõteſt.hoc limitat:niſi dominus dediſſet poteſtatẽ ſubſtituendi in hanc cauſam:& ſicvidetur valde ſolicitus.ſed nõ tamẽ euitať negligentia eius:qa debuit diligentiorem eligere,tamen videtur, ꝙ non fiat executio per.l.cum à matribus.C. qui petunt. tut.

a ¶ Homines ſingulares. Adde ꝙ Bal.in.l.j.C.ne filius ꝓ patre.tenet contrarium, & ſequitur Pau.de ca. hic vide Ioã.an.in addi.Spec.in ver. hic,per Bart.allegato.qũo fit executio,cũ vniuerſitas eſt condẽnata.

b ¶ Sit nouata. Plures alij caſus ponũtur in Specu.in ti.de executio.ſententię.§.poſtremò. vnde Pau.de caſt. dicit,No.cautelã, ꝙ poſtq̃ aliquis eſt tibi condemnatus,nõ recipias amplius ab eo ꝓmiſſionem de ſoluendo condemnationẽ:qa ſic promiſſio facta præſumetur animo nouãdi ꝙ ex quibuſdam colligitur.& tolliť ſnĩa,& omnis via oriens ex ea,tam actio in factum q̃ iudicis officiũ. Et ideo ſi minor talẽ promiſſionem recipiat,tanq̃ læſus poteſt in integrũ reſtitui: vt. l. minor.xxv.ann.cui fideicõmiſſum.& ibi no.ſ.de mino.

uerſitatis obligare ſingulares perſonas,& bona eorum ſicut potuiſſet talis uniuerſitas faciendo legem uel ſtatutum de hoc.

Inſtrumentum factum à ſyndico conſtituto ab adunantia generali,quæ poteſt legem condere,habetur pro lege.inibi.

10 *Syndicus conſtitutus ab uniuerſitate habente poteſtatem legis condendæ,obligando uniuerſitatem, & ſingulares perſonas, non intelligitur eas obligare inſolidum:ſed in uiriles,& pro parte.*

11 *Talis ſyndicus obligãdo bona uniuerſitatis,& ſingularium perſonarum obligat bona ſingulorum inſolidum.*

1 **Actor.** †Quæro,quid in villa. & dic ꝙ ſi
nõ habent burſam cõem.tũc cogũ-
tur ĩponere collectã:vt.l.j.§.ꝙ ſi nemo.ſ.ꝙ cuiuſ.
vniuer.noĩe.& no.ibi ĩ gl.Spe.in ti.de ſnĩe execu
tione.§.ſequitur.verſi.quid ſi vniuerſitas. facit.l.
ij.in princip.ſ.de alimen.& ciba.lega.& quidam
2 habent ibi per Dy.¶†Quæro qualiter imponeť
hæc collecta?vtrũ per ſolidũ & librã an p capita.
Inno.extra de ſent.excõ.c.grauẽ.videť dicere ꝙ p
ſolidũ & librã.hoc eſt ſecũdũ facultatẽ patrimo-
nij.Mihi aũt videť ꝙ debem⁹ ĩſpicere cãm quare
facta eſt condẽnatio.Pone ꝙ eſt condẽnata vni-
uerſitas ex contractu mutui,emptionis,vel ſi. Si
ẽm mutuum fuit acceptũ pro cauſa. quæ reſpicit
onus vniuerſitatis pro viribus patrimonij: vt.l.
omnes.C.de ope.publi.tunc imponetur per ſoli-
dum & libram:vt ibi.Et idem intelligo ſi qd fuit
acceptum mutuò:vel quid eſt emptum pro ex-
pediendo aliquo munere patrimoniali,vel miſto
3 †Si verò pro expediendo aliquo munere perſo-
nali,vt puta ex forma ſtatuti,qlibet debet ire ad
exercitum, vel ad quid aliud:tunc ſi deuentũ eſt
ad compoſitionem,quòd ſoluant aliquid,& non
vadant:tunc imponať iſta collecta p capita.Sicut
enim pro ea pecunia,quã ſoluerũt,ſenſerunt rele
uamentum per capita:ita per capita ſoluãt:vt in-
ſtitu.pro ſocio.§.illud.de regu.iur.l.ſecundum na
turam.Si verò debebant ſubire illud onus fuman
tes:quia omnes habitantes in vna familia habebã
tur pro vno fumante:eodem modo habebitur in
4 collecta.¶ † In dubio vbi hoc non liqueret col
lecta, imponitur perſonis pro virib⁹ patrimonij
vt.l.reſcripto.in fin.j.de muneribus & honorib⁹.
5 †Sed ſi vniuerſitas eſſet condemnata pro malefi-
cio:dicam.j.de incend.rui.naufragio.l. ne quid.
6 ¶†Quęro,quid ſi illi de vniuerſitate nolunt col
lectam imponere.Reſpondeo,ipſe iudex poterit
imponere:ipſis primò vocatis:vt.l.ſi.C.de mune
7 ribus patrimonialibus.libro.x.¶†Quæro. an ꝓ
tali debito quis poſſit capi in ſolidum?rñdeo: nõ
ſed pro parte ſua.Non enim eſt debitum cuiuſq;
proprium:ſed vniuerſitatis:vt.l.intantum. §.vni-
uerſitatis.ſ.de rerum diuiſio.probatur in.l. ſicut
§.j.ſ.quod cuiuſq; vniuerſitatis.&.C.vt nulli⁹ ex
vica.l.j.lib.xj.Tamẽ illi,quibus imponitur onus
exigendæ collectę poterũt elapſo certo tempore
conueniri,& capi:vt.j.de muneribus & honori.l.
j.circa principium.ibi decẽ priuatus.&c.Ipſe ve
rò exiget ab alijs de vniuerſitate & etiam à ſe:qui
8 per ſolidum & librã ſoluẽt.¶ Quid ſi†aliquis ex
his quibus eſt impoſita collecta,non reperitur,ꝙ
poſſit ſoluere?reſpondeo:alij de vniuerſitate ſol-
uent per ſolidum & librã:vt.l.j.C.de omni agro
9 deſer.libro. xj.¶†Sed pone quòd ſyndicus vni-
uerſitatis,promiſit obligando bona vniuerſitatis
& ſingularium perſonarũ:& obligauit vniuerſi-
tatem,& ſingulas perſonas:an propter hoc ſingu
læ perſonæ,& eorum bona poterunt conueniri?
Rñdeo intelligendo,ꝙ ſyndicus habebat in man
datis ad ſic promittendum. Vnde aduerte à quo
eſt factus ſyndicus.Nam ſiquidem eſt factus à tali
conſilio,vel adunantia,quæ poſſet de hoc facere
legem:tunc tale inſtrumentum ſyndicatus habeť
pro.l.ſicut alij contractus,qui fiũt ab eo, qui ha-
bet poteſtatem condendi legem:vt.l.Cæſar. ſ.de
publicanis.cum.l.penult.C.de dona.inter virum
& vxo.& ideò valet talis promiſſio:ſicut lex de
10 hoc facta.aliâs ſecus.¶†Et ideò eſt aduertendum
qualiter ſunt verba cõpoſita. Nam ſi dicũt obli-
a go vniuerſitatem & homines ſingulares[a] ſiue per
ſonas:tunc poſſunt conueniri perſonę ſingulares
non tamen inſolidum:ſed quilibet in virilem:vt.l.
11 reos.in fi.j.de duob.reis.Et ideò oportet,†ꝙ dica
tur & homines ſingulares,& quẽlibet inſolidum.
vel verba tantundem importantia.Sed ex eo ꝙ di
cit obligo bona vniuerſitatis,& perſonarum ſin-
gularium ſunt obligata bona ſingularium inſoli-
dum:vt.l.aliena.§.j.ſ.de pigno.actio.

Ait prætor. ¶ Quęro quę ſunt iſtę cãę
magnę.ex quibus cogitur
aliud q̃ pecuniã recipe?dic,vt in gl.& bene. Sed
ſunt alij caſus,quos non ponit in.l.ſancim⁹.§.& ſi
prę̄fatã.C.de iure delibe.& in auť.hic verò.C.eo.

SVMMARIVM.

1 *Sententia nouata cur non habet executionem paratam.*

2 *Nouatio,quòd etiam olim non præſumebatur,quando aliquid addebatur primæ obligationi,ut magis eſſet cautum de prima.*

3 *Stipulatio pœnalis,ꝙ non nouet præcedentem obligationem ex cauſa oneroſa.*

Si ex conuentione. ¶ Sentẽtia
habet exe
b cutionẽ paratã, niſi ſit nouata.[b]h.d.¶ Quęrora
1 tionẽ.Dic,†ad hoc,vt poſſit fieri executio,reqri
tur ꝙ debitũ ſit liqdũ,& ꝙ iudicis officiũ ſe extẽ
dat ad hoc.Sic in ſnĩa,& cõfeſſione facta in iudi-
cio,& iureiurando.Sed qñ ſnĩa eſt nouata:tunc li
cet debitum ſit liquidũ,tñ iudicis officiũ ſe ad hoc
non extendit:qa extra iudicium ab ipſis partib⁹
eſt liquidatum.Facit.C.de execu.rei iudi. l.j.&.ij.
ſ.de mino.l.minor.xxv.an.cui fideicõ.¶ Op. de
l.ſi.C.de pact.cõuẽ.cũ ſiſi.Gl.nõ ſoluit.Dic ibi ꝓ
uiſio legis eſt de iure ſpãli : hic de iure cõi.dicã in
l. & habet.§.cũ qs.j.de p̃ca.Sed an in dubio præ-
ſumatur nouatio?gloſ. dicit,ꝙ nõ hodie:olim ſic.
Quod eſt verum,qñ fiebat ſtipulatio coęqualis,q̃
cõtineret illud ꝙ prima,& nõ plus:vt.l.qui vſufr.
2 j.de verbo.obl.†Sed quando aliquid additur, vt
de prima ſit magis cautus cõtra illũ:vt ſi datur fi-
deiuſſor,vel pignus:etiã olim nõ prę̄ſumebatur
3 nouatio,vt hic.¶†Et idẽ dico de ſtipulatiõe pœ
nali,vt nõ nouet p̃cedentẽ ex cã oneroſa:vt plenè
dicam.j.de verbo.obliga. l.ita ſtipulatus:in vlti-
ma parte contrariorũ.

SVMMARIVM.

1 *Pars dicitur habere tempus à lege:licet iudex illud exprimat.*

Si quis condemnatus. ¶ Dic
vt di-
1 xi.ſ.e.l.ij.& no.gl.†ꝙ ſi iudex exprimat tẽp⁹ lega
le,pars dicitur habere à lege.Facit pro eo, quod
no.in.l.Celſus.ſ.de arbi.& dixi.ſ.de leg.j.l.iij.

Soluiſse. ¶ Nota hunc.§.vtrũ verbũ ſolu
tiõis propriè cõprehendat oĩm
liberationẽ ex forma ſtatuti.dicã in.l.ſolu.j.de ſo.

SVMMARIVM.

1 *Exceptio nullitatis ꝙ impediat executionem ſententiæ quãdo ab opponente nihil eſt probandum.*

2 *Exceptio nullitatis impedit executionem ſententiæ,ſi quod eſt probandum poſſet incontinenti probari: alias ſecus.*

3 *Reſtitutio in integrum aduerſus ſentẽtiam,ſi petatur, quãdo impediat eius executionem?*

4 *Exceptio incontinenti dicitur poſſe probari ſi expeditur in tanto tempore,in quo executio fieret.*

5 *Statutum diſponens quòd contumaces condemnati non poſſunt appellare,intelligitur de ritè contumacibus.*

Occidens non ritè bannitum,quando bannitus licitè poteſt occidi:an puniatur? remiſſiuè.

Condemnatum. ¶ Vides ergo
ꝙ ſnĩa,q̃ eſt nul
c la non meretur executionẽ[c].¶†Quęro,vtrũ exce
1 ptio nullitatis ĩpediat executionẽ ſnĩæ?Et aduer
te.&

POMATES.

c ¶ Nõ meretur executionẽ.Ergo diſpoſitũ loquens de aliquo, ĩtelligiť.ſ. de bono & valido. hinc eſt glo.in.l.ij. C.de hę.Dic,ꝙ denarius falſus non eſt denarius. & vide Alex.ĩ.l.elegãter. §. qui reprobos.ſ.de pig.act. vide tex.& ibi docto.in.l.quoties.ſ. q ſatiſ.cog.& Bal. in.l.ij.C.de epiſc. audi.&.c.ĩter corporalia.de trãſlat. epi.& Bal. in.l.ij. aliâs.j. C.de cõfeſ. in.viij.col. & in.l. inuitus. C. de ꝓc. & in auť.decernimus.C.de ar.& in l.fin. ff. ꝙ fal.tut. auť.& in. l.damus C.de fal.Salice. in auť.cõtra qui propriã.C.de nõ nu. pecu.& in. l. fundũ cui⁹.ff.de euic. & Pau.de ca.cõſi. cxlix.inci. ſi quis falſauerit. & Bal. in.l.ij.C.de euict. & Bar.in.l.nõ putauit.§.nõ q̃uis.ff. de contrata. & q̃ ibi addidi:& in.l. j.§.& parui. ff. ꝙ vi aut clã. facit ꝙ vult Bar.in.l.fideiuſſor.§.prętor.ff. qui ſatiſ.cog.& in l.diuus. ff. de te. mil. facit gloſſ. in

te.& videt casus ꝙ sic:vt hic,&.j.e.l.si cū nulla.C.
de execu.rei iudi.l.j.&.ṡ.de iud.l.si ꝑtor.§.Marcel
lus.&.l.iudicati.C.si ex fal.instru.In cōtrariū vi-
detur casus in.l.fi.C.de or di.cog.Quid dicem⁹? Istā
q.videt ponere Spec.de lite cōtest.§.qn̄ autē.vbi
videt distinguere,an liquebat,vel nō.Inn.tractat
de hoc extrà de offi.deleg.c.cū in iure.& extrà de
2 app.c.ex ratione.† ¶ Breuiter dic, qn̄q; ex parte
eius,q opp. exceptionē nullitatis,nil est ꝓbādū:
a vt qa dicit nō fui citatus[a],vel nō fuit ꝓcurator,q
egit:& tunc exceptio nullitatis impedit executio
nē:vt hic.&.l.licet.C.de procura.&.l.ij.C.de sen.
quę sine cer.quanti. Et sic intelligat, ꝙ not.Inn.in
c.cū in iure.extrà de offi.deleg.&.j.e.l. si cū nulla.
3 &.l.j.C,de execu.rei iud.Quādoq; est aliqd † pro
bandū in causa nullitatis : & tūc aut ista cognitio
habet altiorē indaginē: & tūc nō impedit execu-
tionē:vt.l.fi.in fi.C.de ordi.cog.&.l.ij.C.ad.l.cor
b ne.de falsis. Si verò incōtinenti [b] posset probare,
tūc impedit executionē:vt.l.iudicati.C. si ex fal.
instru.& de iudi.l.si prætor.§.Marcellus.qui ex-
presse hoc probat referendo ad primū casum il-
lius legis:vt glo.ibi dicit.& sic intelligitur dictum
Spec.in tit.de sen.§.quando autē. Et probo per
rationē:qa in executione sententiæ debet adhibe
ri cognitio summaria:vt.l.à Diuo Pio.§.si super.j.
eodē. Sed in cognitione summaria exceptiones,
quæ requirunt altiorem indaginem,respuuntur:
vt.l.iij.§.ibidem.ṡ.ad exhiben. Sed illæ quæ pos
sunt incontinenti expediri,admittunt : vt.l.illeà
quo.§.si de testamēto.ṡ.ad Treb. & idē si petatur
restitutio in integrū aduersus sn̄iam:vt.d.l.iudica
ti.&.d.§.Marcell⁹.&.C.de fal.l.ij.&.C. de preci.
impe.offe.aut.quæ supplicatio.&.ṡ. de in integrū
4 restitu.c.suscitata.dic,vt ibi. ¶ † Vlteri⁹ procedo
& quæro,qualiter intelligatur incōtinenti? Res-
pondeo. Tu scis quòd in executione debet adhi-
beri cognitio:vt fiat primò missio in bonis mobi-
libus:secundò in immobilib⁹:tertiò, in nominib⁹
& actionibus.vnde si intra tantū tēpus possit ex-
pediri ista exceptio,intra quod ista executio ex-
pediret,si nulla exceptio fuisset opposita:dicitur
fieri incōtinēti:vt.l.si is à quo.in prin.ṡ. vt in pos.
5 leg. ¶ † Per hoc dixi in qō. Cauebatur statuto,[c]
c quòd per cōtumaciam condēnati nō audiātur ap
pellantes.Modò quidā fuit exbānit⁹: vt cōdēna-
tus cōtumax appellauit dicēs se nō fuisse cōtuma-
cem:qa non fuit legitimè citatus, an admittetur
eius appellatio?quia verum est ipsum condemna
tū:vt contumacem.Dicebā,ꝙ poterat appellare:
quia statutū,quòd loquitur de contumace, loqui
tur de eo,qui ritè est contumax . Vnde,si dicit se
nō esse citatum.& sic nō esse cōtumacē, debet de
hoc cognosci.Facit.l.nō putauit.§.non quęuis . ṡ.
de cōtrata.& ideò ante omnia debet constare ip̄m
esse contumacem:vt repellatur ab appellādo.Fa-
cit.C.de adulte.l.qm̄ Alex.&.C.qui accu.nō pos.
6 l.non ignorat. ¶ Dyn.inducit † hanc.l.ad.q.an li-
citum est occidere exbānitum:at quid si non est
exbannitus ritè,qui fuit occisus.dicam.j.de adul-
te.l.pen.Non habetis hic alia.

Celsus. ¶ Qui seruum noxę traditum,non facit perfectè accipientis:potest ex
prima sententia conueniri.h.d. ¶ Opp.de.l.locū.
§.proprietarius.ṡ.de vsufru.vbi dicit non teneri
proprietarium.Glo.dat tres solu.prima hic con-
stituit vsumfru.post dānū datū,vel post cœptā li
tem:& bona est in se.Sed inquātū innuit, ꝙ si vsu
fructuarium ante damnū datum cōstituit,non te-
netur domin⁹:nō dicit verū:quia contra tex.j.de
sol.l.si hominē.glo.dat aliā sol.Dicit em̄,quòd li-
cet iste dominus teneatur iudicati : tamē vsufru-
ctuari⁹ adhuc pōt repelli exceptione per illum,
cui datus est seruus ꝓ noxa:nisi præstet æstima-
tionem.Licet em̄ alia solutio posset esse vera, ꝙ
is cui datus est seruus,agit iudicati ad expensas li
tis:non ad seruum. ¶ Quid dicemus? ille qui dat
seruum pro noxa,dando seruum,in quo est vsus-
fructus alterius,non liberatur vt hic,&.l.si homi
nē.j.de solutionibus. Aut ergo constitutus est sibi
vsusfructus post dānū datum:& procedit prima
sol.Si verò est constitutus ante damnū datum,si
quidem vsufructuarius præuenit in petēdo vsum
fructū ab eo,cui est datus seruus pro noxa:tūc ille
pōt cōtra fructuariū opponere: tn̄ debet iteratò
probare de serui delicto:& hoc probato , repellit
fructuarius. At si non probaret,tunc iudicati pos
set agi cōtra dn̄m:qa hominē perfectè accipientis
non fecit:vt hic,secūdū secūdam solutio. Si verò
probauit de delicto contra fructuarium:tunc po
test agere contra primū ad expensas,quas fecit in
litigādo cōtra fructuariū:vt hic secūdū tertiā sol.
Si verò.vsufructuari⁹ in agēdo nō ꝓuenit,sed ille
cui est tradit⁹ seruus pro noxa vult agere:vt pfe-

cle.j.in fi.de sequest.pos.& fru.& Bal.i.l.nō dubiū.C.de leg.& Ro.cōsi.
lxxv.facit ꝙ dicit Bal.in.l.si absentis.C.si cer.pe.in.l.si debitor.ff. q po-
tio.in pig.hab.Bal.in.l.vacuatis.C.de decu.lib.x.& in.l.ꝑses. quomodo
& qn̄ iudex.& vide etiā Alex.cōsi.lxxvij.col.iij.vol.iij.vbi dicit, ꝙ sta-
tutū disponēs, ꝙ quis possit se inuestiri facere de re, de qua ali⁹ esset in-
uestitut⁹ intelligit
si ille erat valde in
uestitus.& Bal.ex
trà in rubr.de cau.
pos.& proprie. in
fine.
a ¶ Citatus. Adde
secūdū Pau.de ca.
ꝙ si nō est seruata
forma à statuto tra
dita,& aliud statu
tū diceret, ꝙ sn̄ia
mittat executioni
non obstāte quo-
cūq; statuto: nihi-
lominus impediet
executio:qa nō cē
setur ꝑ hęc verba
illud statutū corre
ctū. Et sic illa ver-
ba debēt intelligi
dūmodo sit serua-
ta forma statutorū
in sn̄ia ꝓferenda.
& ita notabiliter
dicit tenere Io.an.
in additiōe ad Spe
cu.in titu. de sn̄iæ
executione.§.po-
stremò. in additio
ne,quę incipit, dic
vt i cōtrario dixi.
& facit ꝙ not.in.l.
ita pudor .C. de
adulte. per glo. &
Bar.i.l.j.ꝙ vi, aut
clā. Ego addo, ꝙ
idem tenet Pet.de
Anch.consil.mihi
lxxxij. & idē fir-
mat Pau. cōsi.xv.
b ¶ Incontinēti. Ad
de secūdū Pau. de
cast.hoc verū, nisi
actor haberet pro
se tres sn̄ias cōfor-
mes:licet oēs dicā
tur nullę, & velit
incōtinēti ꝓbare,
si impedit executio:vt est casus in cle.prima.de reg.iur.nisi allegeт nulli
tas iurisdictiōis:qa illa nō intelligit excepta ꝑ gl.in cle.j.de sequest.pos.
& fruc.Sed qn̄ no offert se incōtinēti ꝓbaturū,oēs vident tenere,quòd
exceptio nullitatis nō impedit executionē sn̄ię.Quapropter Pau.de ca.
hic q̄rit,qd si cōdēnat⁹ nō excipit:sed ꝑuenit petēs sn̄iam declarari nullā
an debeat executio impediri?& dicit ꝙ Inn.in.c.cū in iure.de offi. dele.
tenet ꝙ nō.Sed ꝙ Spec.in tit.de lib.cōce.§.nūc dicēdū. circa finē, tenet
expresse contrariū.ꝙ tūc etiā si nō offerat ꝓbatio incōtinēti,nō differa
tur executio.ꝙ dicit ꝑpetuò notandū.& ita videt sentire Bal.in aut.quę
supplicatio.de precib⁹ impe.off.Si aūt hoc nō obstāte sit facta executio
qualiter debeat retractari:vide per ipsum.& ad dictū Spec.vide Inn.in
c.cū olim.de dolo & contumacia. Et quòd exceptio nullitatis impediat
executionē sn̄ię,qn̄ offert se incōtinēti ille,cōtra quem est fienda execu-
tio,ꝓbaturū:tenet Abb.cōsi lv.secūdo vol.vbi cōsului, ꝙ stāte statuto,
ꝙ q nō prosecutus fuerit app.intra duos mēses,appellatio habeat ꝓ de
serta,nec possit dicere de nullitate sn̄ię, ꝙ hoc nō ob.si nullitas est patēs
vel offerret incontinenti se ꝓbaturū, ꝙ poterit proseq appellationē:qa
aliter statutū tolleret defensionē,quod non est dicēdum.& allleg. Old.
consi.xlv.qui de hoc dicit esse casum in.l.j.C.qn̄ prouoca. non est neces
se.Sed ego habeo nu.cvj.inci. ꝙ litera executoria,& ꝙ stante statuto, ꝙ
contra sn̄iam non possit opponi exceptio nullitatis,hoc non obstante
possit opponi exceptio nullitatis euidens.voluit Pet.de Anc.consi.cc-
xij. &.cclx.Ro.cōsi.xl.An autē cōtra tres sn̄ias conformes similiter pos
sit opponi exceptio nullitatis euidens?Bald.cōsi.ccccxlix.inci.propo-
nitur, ꝙ compromissum.in fine consilij tenet, ꝙ sic de iure ciuili.Idē vi-
detur tenere Old.in.d.cōsi.cvj.non faciens mentionē plus de iure ciuili,

quā canonico:sed se fundās ex text.& ratione ca.vt calūnij.vñ dicit iꝑe
dum tex.ibi dicit,nullat en⁹ admittatur.debet intelligi ciuiliter. s. quod
saluæ sint exceptiones,quarū ꝓbatio est in prōptu,& altiorē indaginē
nō requirētes:sicut habet cōtra:vt in pos.leg.l.si is à quo.in prin.&.l.iij.
ṡ.ad exhi.§.ibi.Et ꝙ talis seru⁹ vniuersalis aliorū iuriū determinationē
recipiet:dicit pro
bari i.l.j.§. deniq;
j.ꝙ vi,aut clā.i gl.
ibi tali &c.l.& nō
tm̄.§.ꝙ si.ꝓ emp.
ṡ.de pe.hære.i gl.
ibi,minus largè lo
cutus est.vñ cū rō
& verba cōsti. de-
ficiūt.s. qa q etiā i
prōptu probare
de iure suo nō po
test,dicit calūnia-
ri:vt dicit Bar.i.d.
l.pe.& in.c.literis.
de restitu.spol.&
in.l.ij de edi.diui.
Adria.tol.cū glo.
ibi.An statim ve-
lit probare fili⁹,re
linquit, ꝙ talis ex
ceptio poterit op
poni ad impediē-
dā execu .Et pro
hoc dicit facere ēt
qa qn̄ proba .sunt
in promptu, & of
ferunt,nō videtur
esse iudicatū:imò
negari pōt esse iu
dicatū.alle. l. post
rē.cū glos.in ver-
bo .subesse. ṡ . de
trāsac.Hoc idē se-
quit Alex.cōs.lxx
vij.ij.lib . Petr. de
Anc.tn̄ cōsil.ccc-
xxxiij . simplici-
ter tenet, ꝙ oppo
nēs nullitatē cōtra
tres sn̄ias,nō audia
tur:nisi facta exe-
cutiōe.Et q nō ꝑt
excipe,possit prę
ueniri in agēdo:vi
de Bal.cōs.cxxxj.
iij.lib.Et ꝙ contra
tres sn̄ias nō pos-
sit opponi exce-
ptio nullitatis,nisi nullitas proueniret ex defectu iurisdictionis contra
vnā.Sic tenuit Pau.de cast.cōsi.ccxxx.Et ꝙ post tres sn̄ias possit oppo
ni exceptio nullitatis notoria,videt voluisse Abb.cōsi.xcvij.ij.li.Et ad-
de ꝙ voluit Io.an.in ti.de sen.in addi.ad Spec.in.§.vt aūt.ver.hoc aūt. ꝙ
ꝑceptū nullū nō dicitur pręceptum.Et ꝙ stante statuto,quòd nulla pos
sit opponi exceptio nisi soluti & falsi,tamen poterit opponi exceptio
nullitatis.facit ēt ꝙ voluit idem Bal.cōsi.cclxxxv.ij.lib. ꝙ si statutum ꝓ
hibet in executione iudicem cognoscere de nullitate sententiæ,nō debet
intelligi de illa q̄ ꝓuenit ex recitatiōe sentētiæ:qa illud nō est cognosce
re sed cognitū nō esse retractādū: cū nō hēat esse sn̄iæ.Et facit ꝙ voluit
Ro.cōsi.lxxvij.scilicet ꝙ stante statuto. ꝙ semp in obseruantia laudi,de
beat pronuntiari super laudo nullo.Et ꝙ si statutum dicat, ꝙ obligatus
ex sententia,vel in instrumēto debeat dare fideiussorem de iudicato sol
uendo,aliàs non audiat:debet intelligi de obligatione ex sn̄ia valida vel
instr̄o valido.Facit etiā ꝙ voluit Bal.cōsi.ccclxix.j.lib. ꝙ statutū loquēs
de arbitris,debet intelligi de veris,nō ꝑtensis.& ꝙ voluit idē Bal.cōsi.x.
lib.v. ꝙ stante statuto, ꝙ causa nullitatis debeat.j.certum tempus termi-
nari:aliàs sn̄ia remaneat in plenaria firmitate: ꝙ non firmabitur,si est er-
ror, q extrinseca ꝓbatiōe nō pōt tolerari.vide Ang.ēt ad ꝑdicta,cōsi.cc
xviij.& Ro.cōsi.lxxvj.ibi.an vitiato instrumento vitietur guarentigia.
c POMATES. ¶ Cauebatur statuto.Statutum repellens condēna
tos per contumaciam ab appellatione, intelligitur de ritè contumaci-
bus.& vide in simili Rom.consi.xlij.& Cepol.vij.colū.& Bar.cliiij.colū.
pe.& Barb.xliiii.col.ix.vol.j.&.lx.col.ix.vo.j.& col. seq.& Imo.cxxx.
col.ij.& vide q̄ posui in.d.§.non quæuis.& Rom.consi.ccxciij.& Alex.
consi.iij.col.ij.voumi.ij.

a ¶ Rato manente. Adde Bal. cõsi. xxxj. lib. iij.
b ¶ Parte actorũ. Adde secũdũ Pau. de ca. q gl. hic intelligit, qñ scriptura testamẽti, vel codicillorũ fuit in iudicio ꝓducta: aliàs nõ valeret snĩa lata secũdũ formã hic traditã. Ad q vide Bal. in. l. j. C. de sen. ex peri. reci.
c POMATES. ¶ Quero, iudex. vide Rap. Cu. cõsi. vij. in. ij. dub. & Feli. in. c. cũ venerabilis. col. iij. ad fi. & se. de exce. & Car. xxix. & Ale. iij. col. fi. vol. j. & Aret. lxxv. col. ij. & Alex. cix. vo. v. vbi ponit multa exẽpla: & maxiẽ, qñ esset indicatũ, ita possideatis, vt possidetis, Vel qñ qs foret cõdẽnatus ad res, quæ sibi aduenerunt à tali. vel cõdẽno te ad talem quantitatẽ, de qua apparet in tali instru.
d ¶ Certa quãtitas: Adde Bal. cõsilio ccxliij. lib. iij. Fede. de se. consi. l.
e ¶ Extrinseca. Adde, an valeat snĩa lata sub cõditiõe? Alex. cõsi. lxxiij. li. iij. vbi ponit, an valeat snĩa de trãsla. pos. in aliquẽ sub cõdi. si fuerit reptũ, q talis possedit, & indebitè negat se possedisse in pœnã sui mẽdacij. Abb. consi. lxxxiij. vbi ponit, an valeat snĩa cõdẽ. saluo, si reꝰ ꝓbauerit de iure suo. Pau. de ca. cõsi. xv. vbi ponit, an si sit vnũ statutum, q iudex teneatur sequi cõsiliũ sapientis: & sit aliud statutũ posterius, q iudex non debeat ferre snĩam sub condi. sed purè: sub pœna &c. an si cõsultor cõsuluerit sententiã ferẽdã sub condi. & iudex ita ꝓnuntiauerit an valeat: & an sit puniendꝰ: Bal. cõsil. ccclxxv. li. iij. vbi ponit de syndicatore, qui iudicem in syndicatu conuẽtum absoluit: saluo, si actor ꝓbauerit, q tũc fuit cõdẽnatus: an valeat talis snĩa? concludit q nõ. de q probatum. ibidem.

ctè seruus sit suum: tunc põt agere iudicati contra dominum: vt. l. si hominẽ. j. de sol. quæ. l. cõiũcta cũ ista declarat hoc. ¶ Vltimò gl. op. de. l. si oleũ. §. & si tu. s̃. de dolo. Solu. vt ibi: quia ille qui dedit seruum pro noxa. fuit absolutus ab instantia iudicij. & propter hoc agitur de dolo: vt ibi. hic verò fuit secuta sentẽtia condemnatoria.

SVMMARIVM.

1 *Notio & iurisdictio in quo distent?*
2 *Iudex delegatus, q. nullam dicatur habere iurisdictionem: sed eius exercitium sic.*
3 *Arbiter cõpromissarius, q. dicatur habere notionem.*
4 *Sententia arbitri electi cum pœna, an possit homologari, & ex ea oriatur actio?*
5 *Clausula, rato manẽte pacto in cõpromisso quid operetur?*

¶ LEX. V.

Ait prætor. ¶ 1 No. differentiã inter notionem & iurisdictionẽ. Nã notio est verbũ generale: & comprehendit etiã arbitrum, qui habet notionẽ, sed nõ iurisdictionẽ. ¶ Quæro, 2 qui sunt isti, qui habent notionẽ? & quidã dicunt de iudice delegato, qui nõ habet iurisdictionẽ. Sed istud gl. reprehendit: quia saltẽ iurisdictionẽ delegatam habet, per. l. j. §. fi. s̃. de offi. eius, cui mand. est iurisdict. & per. l. more. ff. de iurisdi. om. iud. Iac. de Are. cõtra, scilicet q delegatus nullã habet iurisdictionẽ: vt l. j. in fi. s̃. de offic. eius, cui manda. est iurisdic. Præterea, dicit ipse: minus iuris habet in causa delegatus, q̃ procurator. Quod apparet, quia procurator post litẽ contest. non põt reuocari, nisi ex causa: sed iudex delegatus põt reuocari quandocũq; ad voluntatẽ delegantis: vt. l. iudicium soluitur. s̃. de iudi. & tamẽ procura. nullã habet actionẽ, sed nudum exercitium: ergo idẽ in iudice: vt habeat exercitium, nõ iurisdictionem. Sed credo Iaco. de Aret. non multũ deuiare à gl. nostra: quia gl. dicit, q iurisdictionem delegatã habet, quod nõ est dicere aliud, nisi q solũ exercitiũ habeat ordinariæ iurisdictionis. Sed timore horũ, glo. 3 trãsit ad aliã solu. quòd intelligatur de arbitro cõpromissario, qui nõ habet iurisdictionẽ, sed notionẽ. ¶ Sed cõtra hoc oppo. sententia arbitri nõ meretur executionem: ergo malè videtur dicere gl. quòd habeat locum in arbitro. Sed dic, q loquitur de arbitro, qui est electus cũ pœna, & sine pœna. Idẽ secũdũ iura hodierna, secundũ quę eius sententia mandaẽ executioni: ad quæ hæc lex habuit respectũ videre meo. 4 Quod gl. dicit cũ pœna: tene menti: quia videtur velle, q sentẽtia arbitri electi cum pœna possit homologari. Idẽ not. in. l. si duo. s̃. de arbit. Contrariũ tenet glo. in. l. à Diuo Pio. in prin. j. eo. & l. cũ anteà. C. de arbit. & dicit verũ: vt ibi probat tex. Et nos possumus sustinere glo. q si est dictũ: rato manẽte pacto: ex sententia arbitri oritur actio, & exceptio: siue sit cũ pœna siue sine pœna. Sed inquantum diceret cum pœna, & non diceretur, 5 rato manente[a] pacto: secus est. vt. l. ij. cum glo. quam tene. s̃. de arbit.

SVMMARIVM.

1 *Sententia lata, sine certa quantitate valet si referaẽ ad acta & in actis apparet: in quantitate alias non.*
2 *Sententia in qua iudex cõdẽnauit aliquẽ ad restituendũ aduersario possessionẽ talem, qualem habebat ante lit. contest. quando valeat?*
3 *Sententia in qua iudex dicit, condemno te, si est probatum: quod valeat.*
4 *Sententia lata si est probatum: & apparet probatum pro parte, & pro parte nõ: non valet. & ut valeat debet dicere in id q. est probatum, te condemno: & absoluo in eo quod non est probatum.*
5 *Sententia in qua dicitur condẽno, si est probatum, & si non est probatum absoluo: ualet.*
6 *Iudex, qui habet exequi hanc sententiam, cognoscet an sit probatum. ibidem.*
7 *Sententia, si est approbatum, & reperitur probatum per unum testem: tunc reus absoluitur: nec defertur iuramentum.*
8 *Sententia incerta quibus casibus ualet, & in quibus iudicijs?*

Si iudex. ¶ Paria sunt in sententia certã quãtitatẽ exprimere, vel eius verba ad acta certã quantitatẽ cõtinentia referre. h. d. ¶ No. quòd paria sunt &c. vt hic. & l. asse. s̃. de hæredi. institu. ¶ 1 Op. quòd sententia lata sine certa quãtitate, nõ valet: vt. l. ij. & iij. C. de senten. quæ sine cer. quantitate. Sol. dic, q si in aliqua parte actorũ[b] apparet de quantitate: & tunc valet: aliàs secus. & istã tene. Et ratio: quia si non apparet de certa quantitate: tunc videtur iudex pronũtiasse de eo, q sibi non liqueret: & sic sine causæ cognitione, cuius sentẽtia nõ valeret vt. l. prolatã. & ibi no. C. de sentẽ. Alij dicũt, q hic in vniuersalibꝰ iudicijs quod est verum in se. & no. C. de sen. q̃ sine cer. l. ij. in prima gl. mag. & põt ꝓcedere: si petebatur restitutio fideicommissi vniuersalis: quod mihi placet: vt. j. dicam. Gl. verò intelligit de particulari: tũ tene præcedẽtẽ solu. verã ĩ se. ¶ Op. de. l. vbi autẽ. §. illud. j. de ver. ob. Sol. ibi referẽ ad aliquod futurũ: hic ad præteritũ, q est certũ. ¶ 2 Quæro, iudex.[c] dicit, cõdemno te ad id, q debes: nõ referendo se ad acta: & in aliqua parte actorũ cõtineẽ certa quãtitas:[d] an snĩa valeat? Gl. quæ est in. l. iij. C. de sen. q̃ sine certa quãtitate: tenet q nõ valet. Contrariũ videẽ tenere glo. in. l. qd tũ. §. Põpo. s̃. de arbi. ¶ Ego sustineo vtraq; gl. qa qñq; sententia datur faciendo relationẽ ad certã partẽ actorũ: & tũc valet si in certa pte actorũ cõtinetur certa quãtitas, siue in actis ꝓbatorijs, siue assertorijs: vt hic. & hoc modo loquitur. l. iij. C. de sent. quæ sine cer. quãtitate. j. e. l. in summa. secũdo rñso. Si verò non refert se ad acta. sed dicit cõdemno te in eo, quod debes: quod si in actis ꝓbatorijs continetur quantitas, vt in dictis testium, & in instrumẽtis publicis, & tũc talis sententia valet. ita intelligaẽ gl. in. l. quid tamẽ. §. Põp. s̃. de arbitr. Si verò non cõtineẽ in actis ꝓbatorijs, sed ĩ actis assertorijs: vt ĩ libello, vel in positiõibꝰ: nõ ĩ ꝓbat. vł cõfessionibꝰ & nõ valet: vt est gl. ĩ. l. iij. C. de sen. q̃ sine certa quãtitate.
3 ¶ Queritgl. qd si iudex cõdẽnauit aliquẽ vt restitueret possessionẽ aduersario talem qualem habebat ante litem contesta. an valeat talis sentẽtia? gl. dicit q sic. sicut em̃ potest pronũtiari in interdicto retinẽdæ possessionis vti possidetis ita possideatis. l. j. C. vti posside. ita potest pronũtiari per modũ supradictũ in interdicto recuperãdę possessiõis: & istud vult dicere glo. ibi: sed quare. quam lege interrogatiuè, vsq; ad finem. & bene dicit. Si in aliqua parte actorum apparebat qualem possessionem habebat ante litem contestatã: & tunc erit casus de hac quæstione. de restitutione spoliatorũ. c. fin. Et si non appareret in aliqua parte actorum: tunc sententia esset nulla: quia incerta: vt. l. ij. & iij. de sentẽ. quę sine certa quãtitate. & ista sufficiãt pro declaratione gl. ¶ Extra gl. insurgũt dubia: primò tex. dixit quòd iudex hic condemnauit, quòd restituat quicqd habet ex testamento, vel codicillis Meuij. & posteà dicit, quòd videtur expressa quantitas comprehensa in testamento. Nam istud nõ videẽ verũ: nã potest esse quòd quantitas est in testamento cõprehensa: & tñ eam non habet ille cui est relictũ. vt. l. Imperator. in princip. de legatis ij. & sic nõ sequitur, q reddere quod habes: & reddere quod in testamẽto comprehensum est sint idem. Respondeo, si dicis quòd hic erit relictũ fideicõmissum vniuersale: & si dicis vniuersale petebatur: & procedit. quia habet ius restituendi verbo id, quod sibi relictum est: licet ipse non acceperit: vt. l. facta. in princi. ad trebel. & eodem titulo. l. restituta. Est enim relicta ipsa hæreditas: & sic ius quod constat eum habere. Sed huic repugnat litera, quæ dicit quasi quãtitatem nominauerit. Ad quod respondeo per tex. in. l. quisquis. de leg. iij. & ideò. s̃. dixi quod hæc lex placebat. Si verò intelligas in legato particulari: vt gl. dicit, tunc oportet te ponere quòd in aliqua parte actorũ cõtinebatur, quod iste rem acceperat vel fuerat confessus se recepisse quicquid sibi in testamento, vel codicillis relictum erat: aliàs decisio huius. §. non procederet, per. d. l. Im-
4 perator. in principio. de lega. ij. ¶ Per hanc etiam. l. no. quòd valet sententia: si iudex dicit cõdemno te si est probatum. facit. j. eo. l. in summa.
e Ista enim non est cõditio extrinseca:[e] vt no. C. de senten. l. cũ iudex. sed est conditio de præsenti: vt no. j. e. l. à Diuo. §. in venditione. Hac enim cautela vtuntur assessores, quando non habent plus de termino intra quem debeant pronuntiare: vel quando est tanta eorum imperitia, q
5 ex actis nesciunt colligere, vtrum sit probatum, vel non. ¶ Sed pone, quòd sententia sit lata: scilicet si probatum est: vt. s̃. dicitur: & ex actis apparet pro parte probatum, pro parte non. Respondeo: talis sententia non valeret: quia non esset super tot iudicatum. vt. l. in hoc. §. famil. erciscund. & infra de don. exceptio. l. apud Celsum. §. ite quæritur. & not. C. si aduer. rem iudica. l. j. Dico ergo, quòd condemno te in id, quod est
6 probatum: in eo, quod non est probatum, te absoluo. ¶ Sed quid si dicit, condemno te, si est probatum: si nõ est probatum, te absoluo: & apparet pro parte probatũ, pro parte*non.* respõdeo, valet sententia: quia ista verba, si est, vel non est probatum: intelliguntur eatenus, quatenus est vel non est probatum: vt. l. Stichum qui meus erit. de legat. j. De hoc autem, an sit probatum, vel non: cognoscet iudex, qui habet exequi sententiam: vt hic. & quod dicitur de actionibus vniuersalibus: dic, vt su-
7 prà de edendo. l. j. in gloss. magna. ¶ Sed quid si sententia sit lata: vt s̃. & solum

materia etiã vide
in.d.l. cũ iudex. p
Spec.in ti.de exe.
sen.§.spẽs.ver.sed
si iudex. & ibi Io.
and.& ĩ .§. sequit.
ver.sed ecce.& ibi
Io.an.q ponit. an
valet snĩa absolu-
toria iudicis dicẽ-
tis absoluo reũ, si
iurat se nihil debe
re.Et an valeat sen
tentia, condemno
te ad restit. pecu-
dum. & si non ex-
tant ad earum ęsti
matio. & quid si
fuerit appellatum
ab ista sentẽtia, an
iudex posit illã
in parte confirma
re?vide Rom.cõsi.
cclxxxj.

a ¶Probatũ. Adde
ꝙ voluit Bal. cõsi.
cxliij.lib.j.

b ¶Habent benefi
cium.Adde Alex.
plenè ĩ .l.cẽturio.
de vulg.& pupil.
vbi ponit.an bene
ficium illius.l. cõ-
petat aduocato?
& dicit Pau.de ca.
hic, ꝙ credit ꝙ gl.
de facto non serua
retur à cano. quia
dicunt in.c. Odo-
ard.ꝙ cleric⁹ põt
cedere bonis.quæ
q.non esset neces-
saria,si haberet pri
uilegiũ.Et inquã-
tum Bar. cõcludit,
ꝙ non valeat do-
natio clerici facta
concubinæ. dic il
lud verum,nisi ob
benemerita facta
sit. & de illis con-
stet: vt consuluit
Pe.de Anc.consil.
ccxlviij. & an mi-
lites nostri tempo
ris gaudeãt priui-
legijs antiquorũ?
vide Bald. consil.
ccxxxij.&.ccxx-
xvij.lib.iij. Ange.
consil. clxxix. &
Roma. consi.xliij.
vbi tenet,quòd do
natio factaà mili-
te,qui habet priui
legium mul. con-
cubinæ valeat, si
sit firmatũ iuramẽ
to.

* ¶Pro cõcordia.
Aduerte, ꝙ opi.
sunt inter doct.an
priuilegia cõcessa
militibus armatæ
militiæ debeãt ex
tẽdi ad milites cœ
lestis militiæ.i. cle
ricos.Bar.tenet ꝙ
sic,post gl.ĩ hac.l.
miles . Contrariũ

s.& solum apparet probatũ per vnum testem:ita
quòd locus est delationi iuramenti? Respondeo
reum tunc esse absolutum. Nam adj iuramentum
deuenitur propter inopiã probationũ: & sic ap-
paret non esse probatũ.& sic deficit illa cõditio,
si est probatũ.Præterea,in illa conditione, intelli
a gitur si probatum[a] est, scilicet legitimè: vt.l. hæc
8 conditio.de condi.& demon.¶†Vltimò,de hac
sentẽtia incerta distĩgue. Aut loquitur in iudicijs
vniuersalibus,& generalibus,& valet:vt no.in.d.
l.j.de eden.Aut in alternatiuis:& tunc distingue:
vt.j.de verb.obl.vbi autẽ.§.qui illud. Aut in sim
plicibus:& tunc aut petitur incertũ per iudicem
certificandũ,& valet:vt.l.ij.de sent.quę sine certa
quantitate.Aut petitur certũ:& tunc snĩa incerta
non valet,nisi certificetur ex actis:vt dictum est.

SVMMARIVM.

1 *Miles:qui non contraxit in castris,non habet priuilegium.*
2 *Aduocati & patroni causarum habent beneficium,ne conueniantur,nisi inquantum facere possunt.*
3 *Milites armatæ militiæ legalis & cœlestis habent beneficiũ ne conueniantur,nisi inquantum facere possunt.*
4 *Donatio facta à clerico concubinæ,non ualet.*
5 *Idem in donatione facta ab aduocato concubinæ, & in legato.*

¶LEX. VI.

* MIles. ¶Miles habet beneficium,vt
non exigatur, nisi inquãtũ fa-
cere potest.h.d.Ibi condemnatus sim-
pliciter.Ibi soluere exceptionẽ oppo
1 sitã ĩ executiõe.l.ex diuerso.§.fi.s.so.ma.¶†Quę
ro,dicitur hic miles armatæ.&c.quid in milite, q
non contraxit in castris,sed vagãdo per mundũ,
vel in domo sua?& glo.dicit quòd nõ habet priui
legiũ.¶Quæro,quid est dicere in quantũ facere
2 potest?& dic,vt in glo.¶†Quærit gl. quid in pa-
trono causarũ:an habeat hoc beneficiũ?&gl.dicit
ꝙ sic:vt.l.aduocati.C.de aduoc.diuer.iu.¶Quæ
rit gl.quid in clerico cœlestis militiæ?& gl.deter-
3 minat idẽ.Et tene menti istã glo.& signa, † quòd
miles armatę militiæ legalis,& militię cœlestis,ha
b bent beneficium[b],ne conueniãtur, nisi inquantũ
4 facere possunt. ¶†Hanc gl.allegat dominus Ri-
char.mal.in quadã sua quæstione, clericus donat
meretrici,siue suæ cõcubinæ:an valeat?& dicit ꝙ
nõ per hanc gl.coniũcta.l.ij.C.de dona.inter vir.
& vxo.&.l.miles.§.mulier.de testa.milita.dixi de
5 dona.l.affectionis.¶Et†ex hoc sequeretur, ꝙ si
aduocatus donaret,vel reliqueret concubinæ, nõ
valeret relictum,& donatio eadem ratione: quia
non valet,sicut nec in alio milite.

SVMMARIVM.

1 *Electio debitor.quando est in obligat.alternatiua, utrũq; peti potest:secus quando electio est creditoris.*
2 *Condemnatoria facta ad decem,uel ad noxe deditionem,deditio noxæ est in solutione.*
3 *Sententiæ uerba quando intelligantur secundum legis dispositionem:& quando secundum propriam significationem.*
4 *Facultas offerendi seruum pro noxa,quã habet condemnatus,usq; ad quantum tempus ei detur?*

c DEcem noxæ.[c]¶Si vnũ est in obli
gatiõe aliud in solu-
tione,illud solũ petet̃,ꝙ est in obligatiõe.In obli-
gatione verò alternatiua vtrunq; peti potest. h.d.
1 ¶†Opp.& videt̃, ꝙ in obligatione alternatiua
vnum tantum peti debeat:vt.l.vbi autem.§.q il-
lud.j.de verb.oblig.Sol.quando est electio debito
ris:tunc vtrunque petitur.sed quando est electio
creditoris:ad vnum tantum agitur:vt in cõtrario.
2 ¶†Quæro,quid si in condemnatione continetur
d condẽno te ad decem,vel ad noxę[d] deditiõem?re-
sponde:noxæ deditio intelligitur in solutiõe. &
est ratio inter stipulationẽ & sententiam:quia nõ
possum agere separatim ad.x.vel ad noxæ dedi-
tionẽ p se.& ideò iudex intelligitur pronũtiare se
cũdũ ꝙ de iure debebat.Sed in stipulatiõe possũ
p te stipulari: iõ vtrũq; stipulãdo põt esse vtrũq;
in obligatione alternatiua.& hoc vult dicere iste
tex.¶Sed contra hoc videtur.j.e.l. Paulus rñdet
eos.vbi verba sententiæ non limitantur secundũ
naturã obligatiõis deductæ in iudiciũ:sed secũdũ
3 significatiõem verborũ.†Rñd.qñq; lex disponit
circa iudicis snĩantis officium:& tunc intelligitur
sententia secũdũ legis dispositionem:vt hic coniũ
cto tex.instit.de offic.iudic.in prin. Qñq; lex di
sponit circa ipsam obligationẽ concedẽdo parti
aliquod beneficiũ:vel ipsęmet partes disponũt:
& tunc verba intelliguntur secũdũ propriã signi
4 ficationẽ:vt.d.l.Paul⁹.& hoc tene mẽti.¶†Quæ
ro,vsq; ad quãtum tempus habeat istam faculta-
tẽ offerendi seruum pro noxa.& tex. dicit in.l.itẽ
veniũt.§.idẽ rectè.s.de peti.hære.ꝙ vsq;ad litẽ cõ
test.sup actiõe iudicati.& hoc est ver, quãdo facul
tas est ex dispositiõe.l.sec⁹ si ex dispositiõe homi
nis:quia tunc permutatur illa facultas,per lit.con
test.factam super principali:vt.j.de solutio.l.si qs
stipulatus fuerit.x.in mille.¶Glo.quædã hic po
sita dicit,nisi ex delicto vicarij, quid vult dicere?
declara per.l.si in re.§.fi.s.de noxa.

SVMMARIVM.

1 *Executio sententiæ debet fieri per executorem:potest tamen iudex dare licentiam parti,ut per se exequatur.*
2 *Sententia absolutoria non exequitur:& per se habet executionem:& reo absoluto paratur exceptio.*
3 *Sententia lata super usufructu,qualiter exequatur?*
4 *Executio sententiæ latæ super seruitutibus realibus, qualiter fiat?*
5 *Sententia si est lata in actionibus præiudicialibus,qualiter fiat executio?*
6 *Filio in potestate esse pronuntiato,eoq; agente, requiritur executio ut pater præstet alimenta.*
7 *Executio,quod requiratur quando pronuntiatur pro patre,uel domino,contra detinentem filium,uel seruum.*
8 *Sententia,qua pronuntiatur aliquam esse uxorem meam,requirit executionem,etiam si ab alio non detinetur.*
9 *Iurisdictionem dicens sibi deberi,si pro eo est iudicatum,statim potest illam exercere:quando est actum contra illos,in quos se dicit habere iurisdictionem.secus si cõtra alium,ageretur.*

e Qui iudicati.[e]¶Non licet victori
sua authoritate exequi
sentẽtiã.hoc dicit.Videm⁹ ergo,ꝙ executio est fa
cienda per executorem,vel iudicem : aliâs si per
seipsum exequitur incidit in edictum diui Mar.
vt hic habes.Item si aliquis per sententiam est ius
sus restituere:quia tunc per iudicem debet fieri
executio:vt.l.qui restituere. s.de rei vendi.¶Op
poni.quód quis posit per se,si iudex ei permit-
f tit:vt.l.dotis.C.soluto matrimo. & quod plenè
dixi[f].s.de acquiren possess.l.iustè.Solu.fateor.sed
hic licet iudex condemnauerit reum, non tamen
permisit actori,quod sua authoritate exequere-
tur.¶Opponi.quod pósit authoritate sua post
sententiam:vt.C.vnde vi.l.si quis in tantam . ibi:
ante euentum iudicialis arbitrij:à contrario sensu
Solutio.vt ibi exponitur in gloss. & concordat.
1 ¶†Quæro,qualiter fianda executio?dicit gloss.
per executorem.simile in.l.is,cui.§.missus. s. vt in
possess.lega.quod intellige, nisi iudex permiserit
parti:vt plenè dixi in.l.iustè de acquirend. posses
2 sio. ¶†Quæro, quid in sententia absolutoria?
Respon.non est necessaria executio : imò secum
trahit executionẽ,& absoluto paratur exceptio.
vt.j.de exce.rei iudic.p totũ.&.s.vt ĩ possessio .le.
l.j.§.si debitor.not.per Ber.extrà de appellatio.
c.pastoralis.& per Innocẽ.de concessio. præbẽ.
capit.cum nostris.circa medium glossæ magnæ,

tñ allega.in.l.j.C.
de iur.& fa.igno.
sol.secundum do.
Chri.de nice. ĩ.d.
l. j. loquitur q̃tũ
ad illud priuile-
giũ,ꝙ valde exor
bitat à regulis iuris
cõis:secus ergo in
alijs & ita videtur
sentire Bar.in.d.l.
j.& sic est diuersi
tas casuum.

c ¶Decẽ. in prin.
& no.sing. istum
tex.secũdũ Io. qa
est limitatio ad iu
ra,q̃ dicũt ꝙ sti-
pulatio intelligit̃
secũdũ materiã p
cedẽtis act⁹:vt pa
tet in.l.dãni infe-
cti.& in.l.si stipu
lat⁹.j.de vsu.Nam
intelligit̃, ꝙ effe-
ctualiter, nõ pote
rit exigi vltra,
q̃ debeat̃ ex prę-
cedẽti. nõ aũt oĩ
alio respectu: vt
hic patet: quia si
ista stipulatio in
telligitur secũdũ
naturam pręcedẽ
tis.vtrũq;alterna
tiuorũ non esset
in obligatione,
Andræ.Barb.

d ¶Noxę . Adde
Spe.in tit.de sen.
§.iuxta.vers.item
certa.

e ¶Qui iudicati.
Et vide quod no.
Bar.in.l.iustè.s.de
acquiren . posses.
Andr.Barba.

f ¶Plenè dixi. Ad
de,vt ibi per Ale.
& Pau. de cast.in
l.pe.eo.tit . do.de
sancto Gemi.ple-
ne in.c . cum no-
stri.de conces. p-
ben.Spe. in ti.de
aduo.§.j.Bal.in.c.
j.§.j.de pac . iura.
fir.glo.ordi.in. c.
ius naturale.Pau .
de ca.cons.xxxv.
Alex cõsi.cxxxv.
j.lib.

3 ¶ Secundò quæro.† quid ſi agatur pro vſufructu, qualiter fit executio? Rñ. ſi agaẽ ꝓ vſufructu cõſti tuendo: idem quod.s̃. in alijs perſonalibus, vt fiat executio per iudicem. Requiritur enim traditio & cõſtitutio: vt.s̃. de vſufr.l.iij.§.dare.& no. C.de vſufru.l.corruptionẽ. Si verò agitur pro vſufructu iam conſtituto confeſſoria: ſiquidem actor nõ poſsidet, idem ſcilicet, quod requiritur, quòd trã feratur poſſeſsio naturalis in vſufructarium. Si verò vſufructuarius agens poſsidet: tunc non requiritur executio: quia ipſamet ſentẽtia trahit ſecum executionem: vt.l.vti frui.§.fina.ſi vſuſfruct. peta. niſi fortè, vt caueat dominus, quòd patietur eũ vti frui: vt.l.harũ.&.l.egi.ſi ſer.vẽ. Si verò dñs ageret negatoria: eadẽ eſt adhibẽda diſtĩctio. Aut ipſe poſsidebat: aut vſufructuari⁹: vt ibidẽ. ¶ Ter-
4 tiò quæro,† quid in alijs ſeruitutibus realib⁹? Rñ. ſic ſi eſt actum confeſſoria, & ſecuta eſt condẽnatio: tunc aut ad vſum ſeruitutis non eſt neceſſe aliquod opus fieri. Puta, habeo domum meam leuatam: tu habes domum tuam depreſſam. ſi pronuntiatur me habere ius, ne tu poſsis eam altius eleuare: ſtatim trahit ſecum executionẽ, & incipis poſsidere pro ſeruitute: vt.l.& ſi fortè.§.ſciẽdum.ſi ſeruit.vendi. Si verò requiritur, quòd aliquod opus fiat: tunc debet fieri executio per iudicem: vt.s̃. de dam.infe.l.à quo fundus.& ſi ſeruit.vendi.l.harum. Sed in ſeruitutibus ruſticis: vt in via, ſi pronuntietur mihi ius eſſe eundi: idem puto, ꝙ nõ ſit neceſſaria aliqua iudicis executio. Nõ enĩ eſt neceſſe vt victus aliqd faciat: ſufficit ſi nõ faciat, ſed patiatur: vt.l.quoties.§.fi.&.l.penul.s̃.de ſer. Tutius tamen eſt, quòd prius cogi faciat dominum ad cauendum ſecundũ formam.d.l.harum, ſi ſeruit.vendi. ¶ In negatoria verò dico idem ſi agens obtinuit. Nam aut ad vſum libertatis nõ requiriẽ aliquod factũ hõis: & tũc diciẽ ſecũ trahere executionẽ: qa ſtatim nõ vteris iure ſeruitutis. Si verò reqriẽ factũ hominis: vt ſi habebas tigna immiſſa in domũ meam: & fuit iudicatũ tibi ius nõ eſſe ita habere: tũc requiritur executio iudicis: ſicut hic. ar.s̃. de ſerui. vrbanorũ.prędiorũ.l.hęc autẽ iura.
5 ¶ † Quartò quęro, quid in actionibus præiudicialibus: vt accepit aliquis ſe in libertatẽ mitti: & ſic pronũtiatur. certè trahit ſecũ executionẽ: quia eo ipſo ꝙ pronũtiaẽ liber: ſnĩa facit ius: vt.l.ingenuũ de ſtat.homi. ergo ille, qui ſuccumbit cum eſt ſciens, non poteſt eũ poſsidere: vt.l.ſi ſeruus teſtamẽto.j.de ſtipulatio.ſeruorum. Sed ſi peto aliquẽ in meum ſeruum: & ſic ꝓnuntiatur: idẽ, ꝙ trahit ſecũ executionẽ: qa pro veritate habetur. & ideò poſſũ eũ ducere, & facere de eo, vt de ſeruo meo. Idẽ ſi peto aliquẽ in meũ filiũ & in poteſtate. Nã hoc pronũtiato exerceo patriã ptãtẽ, ſicut dominicã: vt.l.ij.&.iij.C.de pa.pote. Nã hęc ſentẽtia in effectu iuris, quòd ſit in poteſtate patria: vel dominica, trahit ad ſe executionem: vt.l.ſi quis filio exhęredato.§.irritũ.de iniuſt.teſta.& de pœnis.l. quod ad ſtatũ. & dixi.s̃.e.l.j. Exercitiũ verò iſti⁹ iuris poteſt fieri in inuitum filium, vel ſeruũ. ſed in caſu noſtri.§.& ſimilibus, ad executionem reqritur voluntas eius, contra quẽ fit executio vt ꝙ reſtituat poſſeſsionẽ: vel quòd ſoluat, vel ſimilia. Ideò vincẽs, non põt exequi eo inuito, ſed debet fieri per iudicem. Idem ſi aliquis pronuntiatur meus libertus: ſed ſi ꝓnũtiaret aliquẽ nõ eẽ in poteſtate, vel ingenuũ eſſe: tunc ſine dubio trahit ſecum executionem, ſicut ſnĩa abſolutoria: vt dixi.
6 ¶ † Sed pone quod filius ipſe petit ſe pronuntiari filiũ in poteſtate, & obtinet: an requiratur executio? Reſpondeo nõ, quo ad ipſum ius filiatiõis: ſed quo ad alia, ſcilicet, quòd pater p̃ſtet ei alimẽta &c. quę patrẽ præſtare oportet: vt no.inſti. de actio.§.præiudiciales. tunc requiritur executio: qa hoc eſt facti: & filius non habet ius cogẽdi de facto patrem inuitum, ſicut pater poteſt cogere filiũ: ergo fieret per iudicẽ: vt.l.ſi quis liberis. in
7 prin.de liber.agno. ¶ † Sed ſi poneres patrẽ, vel dominũ vincere contra alium detinẽtem filium uel ſeruũ: tunc, qa nõ habet ius exequendi illo ter tio inuito, requireretur executio iudicis: vt.l.j.in prin.&.l.fi.de libe. ex-
8 hib. Idem dico, ſi pronuntiatũ eſt aliquã eſſe vxorẽ meã: † ꝙ requiritur executio ſiue ab alio detineatur: vt.l.j.§.fi.de libe.exhiben. ſiue nõ detineatur. quia iſtud non eſt tale ius, quòd poſsit exerceri in eam inuitam: vt leg.raptores.§.j.ibi, in quibus connumeramus.&c. C.de rapt. vir. Et in hoc qa ſpirituale eſt, & canonicũ: ſto dictis docto.iuris canonici. Ad quod facit de reſti.ſpolia.c.ex cõqueſtione.&.c.literas.& de ſpõ. c.j. ¶ Quintò quæro: quid ſi aliquis petit iuriſdictionẽ ſuã in quodã loco, & datur pro *eo* ſentẽtia: an ſtatim poterit exercere † ſine aliqua exe
9 cutione? rñ. ſiquidẽ agitur cõtra illos homines, in quos ſe dicit habere iuriſdictionẽ: tũc ſtatim poterit exercere ſine aliqua executiõe: quia iſtud eſt tale ius quod poteſt exercere in eos inuitos. ſicut dictum eſt.s̃.in poteſtate dominica, vel patria. Si verò agitur contra alium, qui eſſet in poſſeſsione eiuſdẽ iuriſdictionis: tunc requiritur executio: vt hic.&.s̃.dixi.

SVMMARIVM.

1 *Actio iudicati, ꝙ oriatur ex ſententia iudicis magis, quam actio in factum.*
2 *Ex ſententia arbitri oritur actio in factum.*
3 *Actio iudicati eſt perpetua & tranſitoria, licet actio prima eſſet temporalis & non tranſitoria.*
4 *Actio iudicati, ꝙ ſit rei perſecutoria: licet actio principalis ſit ex delicto, & non ſit rei perſecutoria.*
5 *Actio noua, quòd detur ex ſententia lata ſuper actione reali.*

1 Iudicati. ¶ † Opp. ꝙ vocetur actio in factum: vt. C.de iureiu.l. actori. gl. fatetur contrarium. Iac.de Are.in.d.l.actori. tenet cõtrariũ. vt ibi refert. Cyn.& dicit, ꝙ iſta actio appellatur actio iudicati. Nõ ob.l.actori quia loquitur de actione in factum, quæ oritur ex iureiur. non in ea, quæ naſcitur ex ſentẽtia Iuriſcõſultorũ: non curo, quo
a noĩe appelletur: ſed iura videntur velle, ꝙ potius appelleẽ[a] actio iudicati, q̃ in factum: vt hic, &.s̃.§.ꝓxi.&.j.e.l.ꝓxi.&.s̃.l.iiij.in prin.&.§.j.&
2 §.&.l.hoc iure.j.de ſolu.&.s̃.de ꝓcu.l.ſi procurator. Hoc eſt † verũ: in ſnĩa iudicis: ſecus in ſnĩa arbitri: qa oriẽ actio in factũ: vt.l.cũ anteà.C.de
3 arbi. ¶ Quæro.† qd ſi actio prima erat tpalis, vel nõ trãſitoria: an actio iudicati erit perpetua, & tranſitoria? dicit gl. ꝙ ſic, & bene. ¶ Not.text.
4 † ꝙ licet actio principalis nõ ſit rei pſecutoria: ſed ex delicto: tñ ſi deueniẽ ad ſnĩam diciẽ actio iudicati pſecutoria: qa tũc magis diciẽ deberi, ex
5 q̃ſi cõtractu, q̃ ex delicto: vt.l.iij.§.idẽ ſcribit.s̃. de pe. ¶ Quæro,† an ſi
b prima actio[b] fuit rei vẽdicatio, deẽ actio iudicati? gl. dicit, ꝙ nõ. all.l.j.C. de iudi. ſed ibi ĩ tex. nihil diciẽ, ſed diciẽ in gl.mag. Cõtraria gl. eſt. in.l.nã poſteà.§.fi.&.l.ſed & ſi poſſeſſori.iij.reſponſo.s̃.de iureiur. vbi tenet, ꝙ ex iuramẽto præſtito ſup actione in rẽ datur actio in factũ: & durat prima. & fortè moueẽ illa gl. per.l.ne in arbitris.C.de arbi. Item potuit moueri gl. iſta: qa ſnĩa lata in reali nõ cõtinet aliquid noui, niſi quod declarat me dñm: vt.l.licet.s̃.de pe.hære.&.l.& ex diuerſo.§.j.s̃.de rei vẽ.&.l. Põpo.§.ſed & is.s̃.de ꝓcur. & ſic cum declaret: & nõ cõſtituit aliqd noui: actio prima durat & nõ datur noua actio. Doct. noſtri tenẽt, ꝙ daẽ noua. Ita tenet do.Ray.hic, & Cy.in.l.j.C.de ſenten. & hoc teneo p.d.l.nã poſteà.§.fi.s̃.de iureiur. & hoc iõ: qa ſnĩa facit ius: vt.l.ingenuũ.s̃.de ſtat. homi. Præterea, naſcetur ex ſnĩa lata ſuper actione reali actio & obligatio: vt dixi in.l.ij.in fin.s̃.de præto.ſtipul. vbi glo. tenet hoc.

SVMMARIVM.

1 *Actione iudicati ubi agiẽ uel actione in factum ex ſententia requiritur libellus: ſecus ſi officio iudicis pro executione.*
2 *Tempus quòd datur iudicatis dicitur miſerationis cauſa indulgeri.*
Verbum agatur, denotat, ꝙ ordinariè agitur, nume.1.

¶ LEX. VII.

Intra dies. ¶ Intra tẽp⁹, ꝙ datur iudicatis põt qs ſoluere: vel aliter ſe liberare. h.d. Diciẽ in text.
1 agi iudicati nõ poſsit. ¶ Quæro, & reuoco in dubium: † an, qñ agiẽ actione iudicati, vel in factũ, debeat dari libellus, & lis cõteſtari, vel ſummariè cognoſci p ſimplicẽ petitionẽ. & tex. videẽ velle, ꝙ agaẽ iudicati. & verbum agaẽ, denotat ꝙ ordinariè agaẽ: vt.l.licet.§.ſi plures.s̃.de procur.&.l.j.s̃.de edẽ. hic videẽ dicere tex.in.l.itẽ veniũt.§. idẽ rectè.s̃. de peti.hære.&.C.qñ ex fact.tu.l.j. Gl. tua, videẽ dicere cõtrariũ, vt non deẽ libell⁹: vt.l.q de inofficioſo.s̃.de inoffi.te.&.l.minor.xxv. annis, cui fideicõmiſſum.s̃.de mino. videẽ tex. cũ gl.in.l.iiij.§.ſi ex cõuẽtione.s̃.eo. &.C.de execu.rei iudi.l.ordo. ¶ Quid dicem⁹? Spec.in ti.de execu.ſen. §.breuiter.in prin. dicit, ſi agiẽ iudicati, vel actione in factũ ex ſnĩa, oportet, ꝙ agaẽ ordinariè, & deẽ libellus, & lis cõteſteẽ: vt.l.edita.C.de eden. &.l.j.s̃.de edẽ. Sed ſi agaẽ officio iudicis implorãdo executionẽ, nõ ẽ neceſſarius libell⁹: ſed ſummariè ꝓcediẽ: vt.l.à diuo.§.ſi ſuper reb⁹.j.e. ſed tex. videẽ in cõtrariũ ĩ.l.cũ anteà.in prĩ.C.de arbi. vbi vr̃ dicere, ꝙ actio in factũ oriẽ, vt fiat executio. ¶ Credo, ꝙ ſi agaẽ actione in factũ, vel iudicati ꝙ deẽ libellus p rationẽ præallegatã: qa quacũq; actione quis agere
c vult.& c.vt.l.j.s̃.de edẽ. Sed ſi agiẽ officio iudicis, nõ debet offerri[c] libell⁹ per.l.itẽ veniũt.§.idẽ rectè.s̃.de peti.hæred. Ad.l.cũ anteà.rñdeo, ꝙ ille tex. eſt, q hãc materiã declarat. Et ex ſnĩa arbitri dicitur tex. actio ĩ factũ oritur

a ¶ Potius appelletur. Adde, ꝙ Ioã. an.in additiõe Specu.in ti.de execu. ſent.§.Breuiter.in ij.col. dicit, ꝙ hæc cõtẽtio pertinacibus eſt relinquẽda l.ij.C.de cõſti.pec.

POMATES.

b ¶ Prima actio. Vide ad hoc Ale.cõ. j.co.ij.vo.v. vbi tenet, ꝙ imò ex ſnĩa arbitri, & iudicis lata ſuper actione reali oritur vtilis actio: & ibi declarat cõtra quos detur talis actio. & ibi etiã ponit quid in laudo arbitratoris.

c ¶ Nõ debet offerri. Adde Bald.in.l. ij.C.de exe.rei iu. Lu.Ro.in rub. de arb. Ang.in rep.l. tale pactum.§.qui ꝓuocauit.s̃.de pactis.& in.l.iiij.§. ex cõuẽtione.s̃.eo. Imo.& Hoſt.in.c. j.de li.obla. Areti. iij.q.j. ſicut Bar.& No.in.l.iubere cauere.s̃.de iuriſ.om. iu.& in.l.ſi cãm.p Bar.de exec.rei iudi.& in repe.l.creditores.in prin.q. de pig. Bal.in.l.ab executio. C.quorũ ap.nõ reci. Ale. cõſi.l.i.ij.ſeq. poſt vide Ro.cõſi.clxxiiij.& adde tu ad materiam. & vide Frã. de Aret.in c.j.col.iij. de libe. obla.& ibi.d.Maria.in ſal.xxij.

oritur.& vult dicere, ꝙ illa sñia, ex qua actio in factū vel iudicati, actio orit̃, executiōi debet mādari per officiū iudicis. Sed qñ actionē nō ꝓducit, illa sñia non merer̃ executionē, ꝑ officiū iudicis: & sic qñ merer̃ exe-
2 cutionē, pōt officiū iudicis intentari, etiā sine libello. ¶ Itē no.† ꝙ istud tēp⁹, ꝙ datur iudicatis, dicitur miserationis causa indulgeri: vt.l. si cum militi.§.i.ſ. de compensa.

¶ LEX. VIII.

SI homo. ¶ Re perēpta post lit.cōte.durat actio propter fructus.h.d. Simile in.l.si seruus.j. iudic. sol.&.ſ. de rei ven.l. vtiq;.& ibi plene. ¶ Querit glo. qualiter feratur sententia? vide gl.quę incipit, sic in rei vendicatione. Et dū dicit, vel dic &c. Dic ista opinio plus placet, ꝙ prima.

SVMMARIVM.

1 *Sententia lata pro furioso, quòd non ualeat: pro minore sic.*
2 *Sententia lata pro absente non citato, non ualet.*
3 *Furioso, quando acquiratur in contractibus: remißiuè.*
4 *Sententia, an ualeat si dominus ab initio litigauit per procuratorem, postea in calculo ferendæ sententiæ citatur dominus, & non comparet?*
Vel si post litem contestatam citatur dominus, ut ueniat ad uidendum testium iuramenta, uel aliquid aliud, quòd non ualet sententia, nec testium receptio.
5 *Sententia lata contra dominum, qui comparuit sponte ad causam, tenet.*
6 *Sententia lata domino præsente, an teneat, licet non appareat, ꝙ fuerit præsens: & ꝙ eius præsentia præsumatur.*
Declaratio iudicis, an requiratur ad hoc, ut actus per eum contra præsentem non citatum fiendus ipsi præsenti præiudicet. ibidem.
Adde & uide circa hoc Are.in.c.j.col.vj.de iudic.

¶ LEX. IX.

FVrioso. ¶ Opp.de.l.non eo minus.C.de procu. Sol.nō valet contra eū: vt hic: sed pro eo sic.quod non
1 placet gl.per.l.Diem.§.corā.ſ.de arbit. Dic† ergo secūdū glo.ꝓ pro eo etiā nō valet, cū habeat̃ loco absentis, & hoc innuit litera hic, dū dicit, furioso.ꝙ est casus datiui, qui denotat acquisitionem. Ad.l.non eo minus, dic ꝙ aliud in minore, qui habet intellectū: & sic est capax huius quasi cōtractus qui celebratur in sñia: secus in furioso.licet quidā dicāt aliter, vt tangā.j.de exec.rei iud.l.si mater.§.hoc iure.scilicet, ꝙ sñia lata pro minore nō valet: sed pro eius procuratore sic.truffa est. ¶ Opp. de l.properandū.§.sinautē reus.C.de iudi.vbi sñia lata cōtra reū absentē, valet. Ista gl.dicit aliud in cōtumace, q habetur pro præsente: cum Dei
2 præsentia repleatur: furiosus semper est absens. ¶ † Quæro, an sñia lata
a pro absente non citato, valeat? & glo.dicit, ꝙ non, [a] per istā.l.& no. in.l.
3 quæsitū.j.e.&.l.ea quæ.C.qūo & quādo iudex. ¶ Querit gl.† an in contractibus acquirat̃ furioso? dic, vt in gl.& ita in illis, in quibus non requi
4 ritur cōsensus, sed re cōtrahitur. ¶ Quæro extra gl.† vides hic, ꝙ sñia lata pro reo absente, nō valet, nisi sit cōtumax: vt hic.&.l. de vno quoq;.j. eo.sed quid si ab initio dñs litigauit per procuratorem, postea dū est in calculo ferendæ sñiæ, citatur dñs tantū, & non comparet: an valeat sñia? Et itē quæro, si post lit.contest.domin⁹ citetur, vt veniat ad videndū testium iuramēta, vel aliquid aliud: hanc.q.disputauit domin⁹ Lāber. de Rampo.doctor, & aduocatus egregius. & dicit primò videt̃ ꝙ sufficiat dñm citari, qa pōt liti adesse: vt.l.Paulus.ſ.de procur. Item qa ipsius est causa: vt.l.j.§.in propria.j.quando app.sit.&.C.de procu.l, qui stipendia. Itē, qa dominus est ille, cui datur, & in quem datur actio iudicati: vt l.si procurator.ſ.de procu.&.ſ.eo.l.iiij. Econtrà: qa post lit.cōtest. procurator est dominus litis: & ipse procuratorē constituit: vt.l.quod quis. &.l.nulla.&.l.procurator.C.de procura.ergo ipse debet citari non do
5 minus.† Itē in persona procuratoris est ferenda sententia: vt .C.de sent. l.j.ergo ipse est citandus. Item ipse dominus non potest post litē cōtest. iudicium ad se transferre procuratore inuito: ergo &c. Propter quę ipse determinauit, ꝙ sententia, vel testiū receptio non valuerit. Non obstant contraria: quia licet possit prodesse, tamen non potest instantiam in se suscipere inuito procuratore. Nō obst.quia eius est propria causa: quia procurator est dominus instantiæ de qua loquimur. ita dicit ipse, quod
b placet: [b] quia non cogitur quis comparere inuitus personaliter, nisi ex causa: vt.l.si.C.de proc.& ab ipso initio dum misit procuratorem elegit non litigare per se: vt.ſ.de procura.l.j.§.vsus.& sic dominus nō debuit citari: & sic non fuit contumax. Præterea, si hoc esset, sequeretur, ꝙ frustra esset consilium.l.furti.§.si quis alieno.ſ.de his, qui no.infa. qa domi
c nus cogeretur inuitus pati sententiam. ¶ Quæro, quid si sponte [c] ad hoc dominus comparuerit: an valeat, ꝙ agitur? Mar.videtur dicere, ꝙ non. C.de senten.l.j.Io.Bul.contra, ꝙ putò verius. Nā licet procurator sit dominus instantiæ directò: dominus tamen est dominus vtiliter, quo iure instantiæ vtili potest vti sine cessione: vt.l.in causæ.in fi.ſ.de procur.& sufficit procuratorē non contradicere: vt.l.quæ oīa.in prin.e.tit. ¶ Sed
6 quid† si apparet ꝙ sñia fuit lata præsente domino: non tamen apparet ꝙ fuerit presens. Ad hoc respōdeo: si quidē fuerit ipse domin⁹ ad hoc citatus, præsumit̃ ad hoc fuisse presens: sicut simplex respōsio refert̃ ad interrogata.pro hoc facit: qa testis rogatus ad testm̃ si ibi est præsens præsumit̃ præsens.ad hoc.vt.l.hæredes.§.in testamētis.de testa.si verò non fuit citatus: sed aliàs erat ibi præsens: tūc si apparet certioratus primo à iudice ꝙ ibi stet tēpore ad audiendū sententiā.idē: vt.d.§.in testamētis. Si verò de tali monitione nō apparet: siquidē sñia fuit lata pro eo præsu

mo eū ad hoc fuisse presentē.vt.l.qui patitur. mā da. Si contra eum, secus: vt.d.§.in testa.& de ꝓcu. l.filius.§.inuitus.l.seq.vide per te.

¶ LEX X.

QVi cum se. Propter dolum q perdit beneficium ne conueniatur: nisi in quātum facere potest.hoc dicit.

¶ LEX. XI.

SI calendis. Glos.hic intelligit ꝙ æstimatio interesse, crescit à tēpore vsq; ad sentetiam. idē dicit.ſ.de tritica.l.in hac.in distinctiōe ibi posita: ꝙ nō placet: qa illud verū ī interesse ꝙ venit officio iudicis: secus in eo ꝙ venit iure obligatiōis.vt.l.fundū cornelia.j.de noua. Pręterea, cū stipulatio cōmittatur ad totale interesse amplius non pōt cōmitti. vt.l.cum quærebatur.j. iudi.sol.& dicam in.d.l.in hac.

SVMMARIVM.

1 *Actio in rem licet sit stricti iuris tamen est arbitraria, & officium iudicis in ea multum potest.*
2 *Depositarius qui dolo desijt poßidere si conuenitur quando sibi actio cedatur.*
3 *Si ille qui poßidet soluit litis æstimationem an actio tunc cedatur?*
4 *De euictione, quis non tenetur: ubi actio non debet cedi.*

¶ LEX. XII.

IN depositi. Ei q couenitur ex contractu licet dolo desierit possidere ceduntur actiones.h.d. ¶ Oppo.ſ.de rei vēdi.l. is qui dolo. Gloss.sol.ꝙ ibi in actione in rem quæ est stricti iuris: hic in personali quæ est bonęfidei.
1 Sed ista solu.† non placet: qa licet in rem actio sit stricti iuris: tamē est arbitraria & in ea multū potest officium iudicis: sicut in actiōe bonęfidei. vt l.ei qui.§.j.de fur.&.l.in actionibus.ſ.de in lit. iuran.& insti.de actioni.§.præterea quasdā. Alia solu.ponitur in.l.cōtraria.ꝙ hic possessor, habuit cām ab actore: ibi secus.& hāc tenet Dy.& fundat seipsum p.l.si donatę.ſ.de dona.inter vir.& vxo. Sed illa loquitur in cā q̃ ad depositū vera fuit: vt dominiū & omne ius trāsferretur: sed hic in depositario & commodatario qui licet habet causam à me: non tamen dominium. imò plus deberet puniri furti: vt.l.j.j.de fur.&.l.qui iumēta. quia contra meam voluntatem: & plus in actiōe depositi infamatur.vt.l.j.&.l.fur.§.fi.ſ.de his qui no.infa. Quid dicemus.gloss.in.d.l.is qui dolo. dat tertiā
2 solut.quā teneatis.† ꝙ aliud in actiōe in rem: aliud in actiōe depositi.& ratio est: quia ille qui côuenitur rei vendi.petit cessionē ratione possessionis quam habuit.sed ipse circa possessionē deliquit: quia dolo desijt possidere: meritò punitur como dati: quod ex possessione ꝓcedit.hic in deposito deliquit in possessione depositi: sed ipse nō petit cessionem ex possessione depositi, circa quod deliquit: sed ex cōtractu depositi circa ꝙ nō deliqt. aut ergo desijt possidere culpa & cedetur actio. vt.l.si culpa.ſ.de rei vendi.aut dolo.& tunc dic aut côuenitur actiōe ex cōtractu: aut actiōe in rē.
3 ¶ Queritur† quid si soluit litis æstimationem ille qui possidet, Dyn.in.c.pro possessore, dicit ꝙ qñ possidet, quod tunc etiam ceditur. sed do. Iaco. butr. reprehendit eum ꝙ non potest sibi cedi dominium: cū statim sit dominus cū soluit litis æstimationem si possidet.vt.l.eius rei.&.l.seq.ſ.de rei vēdicat. Non ergo video qd aliud sit quod possit cedi.ita dicit Iac. prædictus. Mihi videtur ꝙ possibile est quod actor non erat dominus: sed aliud ius hēbat: vel si erat domin⁹ poterat cedere actiones personales quas habet pro illa re: licet nō dominium: vt.l.in creditore.&.l.si rem.ſ.de euictio.
4 Ex istis† dixi in.l.iij.ſ.pro empt.ꝙ vbicunq; non debet cedi actio: tunc quis nō tenetur de euictiōe.

SVMMARIVM.

1 *Res quæ uadunt per mare dicuntur in loco periculoso.*

a ¶ Quod nō.adde Bal.in.l.si accusatoribus.C.de ac. Ant.de But. in.c. cām.de iud.Bart. & an.in.l. properandū.§.sinautē reus.de iud.And. in.l.j.C.de lō.tēp. pscri.vbi dicit, ꝙ sñia īterlocutoria tenet ꝓ absēte Et ꝙ sñia lata ꝓ absente nō valeat tenet Pet.de An. consil.xvj.

b ¶ Quod placet. Adde Bal.consil. cxlvij.lib.j.& vide plenè p Ange. cōs.xcviij.inc. ꝓcur.in iudicio.& ibi qd de iure canoni.& ꝙ ius sit seruādū, p Pet.de Anch.cōsi.ccxcj. & vide do. Mari. Sozi.in rubr.de dila.arti.v. q. iiij.

c ¶ Quæro, quid si spōte. Sed videt̃, ꝙ nō valeat cū ꝓcurator inuit⁹ reuocari nō poterit post lit.cōt. vide c.ij.de ꝓc.lib.vj. cū gl.q̃ decidit p Car.And.Barba. Adde tu ꝙ illum tex.iūcta gl. alle. ꝓ Bart. d.maria. in rub.de dila.arti.v.q.iiij.

¶ LEX. XXIII.

SI quis ab alio. Qui ꝓmittit satisdare tenet̃ ad interesse quod est quatenus reus principalis nõ põt facere. hoc dicit. ¶ No. tex. ibi: neq; enim vani timoris &c. & vide glo. quæ incipit, respõdet tacitè &c. hoc est verũ qñ vani timoris est
1 æstimatio: nisi res debitoris ad hoc tendant † quæ sunt positę in loco periculoso vt sunt res quæ vadũt per mare quia est instãs periculũ: vt. l. ij. &. iij. ſ. de dona. causa mortis. & not. in. l. ij. ſ. solu. matrimo. ¶ Op. de. l. diuortio. ſ. de nego. gest. & . l. eum qui. §. Papi. de fur. Sol. illud ratione præcedentis doli vel culpæ.

SVMMARIVM.

1 *Interesse an sit in obligatiõe quando in obligationibus facti post moram succedit.*

Si quis. ¶ In obligatiõib⁹ faciẽdi post morã succedit obligatio ad interesse. hoc dicit. ¶ Not. text. ibi: sicut euenit &c. † quæ-
1 ro an interesse sit in obligatiõe. gl. multũ se inuoluit hic. nihil dico ex glossa ista: & contra glossam videt̃. l. stipulatiões nõ diuidunt̃. versi. celsus. j. de verborũ obligatio. ꝙ dic vt ibi plenissimè dicã.

SVMMARIVM.

1 *Prætor reuocat sententiam interlocutoriam.*
2 *Prætor non potest sententiam diffinitiuam reuocare.*
3 *Exempla legis nostræ.*
4 *Si sunt duo qui habent guerram iudex potest præcipere, ꝙ unus non transeat ante domum alterius.*
5 *L. siue pars. C. de dila. intelligitur secundum istam.*
6 *Decrerũ ex quo trãsit in formã cõtractus nõ põt reuocari.*
7 *Iudex ideò interlocutoriam reuocat; quia non desinit esse iudex, diffinitiuam non quia desinit. & nu. 10.*
8 *Quilibet iudex etiam delegatus & arbiter reuocat sententiam interlocutoriam.*
9 *Illa sententia interlocutoria qua lata iudicis officium non finitur illa põt reuocari: nõ tamen reuocatur illa qua officium iudicis finitur.*
10 *Litis contestatio quod requiritur in iudicijs possessorijs.*
11 *Sententia interlocutoria usq; ad quod tẽpus reuocari possit.*
12 *Iudex quod possit interlocutoriam reuocare post interpositã appellationem quando ab interlocutoria appel. possit.*
13 *Iudex non potest cogi reuocare interlocutoriam nisi in casu speciali. nu. 15.*
A quacunq; interlocutoria & ab omni grauamine de iure canonico appellari potest.
14 *A sententia interlocutoria quæ reparari non potest per appellationem à diffinitiua de iure ciuili appellari potest: aliâs non.*
16 *Sentẽtia interlocutoria partibus inuitis reuocari potest ante executionem. secus post executionem.*
17 *Iudex sententiam interlocutoriam bis reuocare potest.*
Verbum potest: est extensiuum.
18 *Sententia interlocutoria non potest reuocari partibus absentibus si requirit causæ cognitionem: secus si nõ requirit.*
Causæ cognitio in reuocatione interlocutoriæ requiritur, quando requiritur in eius prolatione.
19 *Sententia interlocutoria non reuocatur per alium quam per iudicẽ qñ cãæ cognitio requiritur in eius reuocatione.*
20 *Sententia interlocutoria quæ non sperat aliam diffinitiuam post se, quando reuocari possit?*
Causæ cognitio & probatio quando requiratur in reuocatione interlocutoriæ.
21 *Si appareant duæ sententiæ interlocutoriæ contrariæ: prima non censetur per secundam reuocata si in eius reuocatione requiratur causæ cognitio.*
Ignorantia in dubio ꝙ præsumatur in iudice ordinario propter multiplicitatem factorum.

¶ LEX. XXIIII.

a QVod iussit. Iudex põt sentẽtiã interlocutoriam reuocare non diffinitiuã[a]. h. d.
1 ¶ † No. ꝙ prætor sentẽtiã interlocutoriã reuocat. cõcordat. l. j. ĩ fi. & . l. penul. j. de p̃to. stipu. & . l. diċ. ſ. de ar. & . l. post sñĩam. C. de sen. & ex-
2 tra. de appe. c. cũ cessante. ¶ Secũdò no. † ꝙ nõ potest reuocare sentẽtiã diffinitiuã. vt. l. ij. C. sententiam rescin. non pos. cum multis concor. allegatis
3 in glo. videbitis. j. eo. l. iudex. † Quæro exemplum legis nostræ. & de verbo, iussit. pone exemplũ ꝙ primò iussit adesse kalendis: posteà idib⁹: vt. l. diċ. ſ. de arbi. pone exemplũ de verbo vetuit. quidam habent glo. super isto ver. vetuit. quia vetuit venire per talem locum: sed quidam habẽt sup versic.
4 iussit. Et prout est ista gl. sup vers. vetuit. † potest iudex prẹcipere si sunt duo q habẽt guerrã simul ꝙ vnus non trãseat ante domum alterius. vt. l. j. in fi. ſ. de offi. pręfec. vrb. Sed licet ista sit vera: tamẽ tu pone exẽplum indistinctè ĩ eo ꝙ dicit iussit: qñ prætor vel iudex interloquẽdo aliquid iubet: Vetuit: qñ interloquẽdo aliquid vetat: puta pronuntiat exceptiones nõ esse admittendas vel dilatio
5 nem nõ esse dandam & similia. ¶ † Veniamus ad cõtraria. & primò oppo. C. de dila. l. siue pars. gl. hic in fin. dicit: solue vt ibi. & bene. ꝙ debet intelligi illa secũdũ istã. qa illud verum: nisi iudex reuocet dilationẽ. ¶ Op. de. l. quod semel. j. de decret.
6 ab ordi. fa. Sol. ibi † in decreto qñ trãsit in formã cõtract⁹ vel quasi: vt ibi: aliud ĩ sñĩa. vt hic. facit ꝙ no. Dy. in. c. quod semel extra de reg. iur. li. vj. de materia illi⁹. l. quod semel. dixi in. l. oẽs populi. ¶ Opp. ad secũdã partẽ de. l. si vt proponis: &. l. si præses. C. qũo & qñ iu. Sol. vt ibi patet. ꝙ ibi loquitur quando sententia diffinitiua est nulla: vt di
7 cã. j. eod. l. iudex. ¶ Quęro † quę est ratio differentiæ inter sententiam interlocutoriã & diffinitiuã? Respõdeo: qa in diffinitiua eo ipso ꝙ dedit iudex sententiam statim desijt iudex eẽ: ideò nõ potuit
b reuocari[b] sed lata interlocutoria: adhuc remanet[c],
c iudex in eadẽ cã propter sequentia h. d. Iudex. j.
8 eo. ¶ Quæro secũdò † vtrũ quilibet iudex possit tollere suam interlocutoriã? & videt̃ ꝙ nõ: vt hic: qa hic loquit̃ in prętore: & sic in iudice ordinario. Cõtrariũ tenet glos. ꝙ etiam delegatus põt: vt hic no. & hoc puto verũ: quia etiã arbiter potest: vt. l. dicere. suprà de arbitris. ergo multomagis iudex.
9 ¶ † Quęro de qua sententia interlocutoria debet intelligi. Et nos reperim⁹ tres opin. Azo. dicit: ꝙ omnis sñĩa interlocutoria quę nõ continet aliqd dari vel fieri potest reuocari. pone exemplũ in sentẽtia momentaneę possessionis quę cõtinet aliqd dari vel fieri: & nõ põt reuocari. vt. l. j. C. si de momẽ. pos. fue. app. & secũdũ hoc oĩs interlocutoria per quam deciditur incidens vel emergens põt reuocari; vide gl. ibi. idẽ in qualibet. Alia est opin. Hug. quæ concordat cum Azo. in princ. quando dicit: cõtinet aliqd dari vel fieri. sed in eo ꝙ dicit in alijs sentẽtijs põt reuocari. dicit ipse aut continẽt decisionẽ q̃stiõis emergentis vel incidẽtis: istę nõ possunt reuocari. secus in alijs: vt ꝙ adsit idibus vel kalẽdis quæ possunt reuocari. alle. Hug. l. quod in diem. §. fi. ſ. de cõpen. & . l. j. C. si ex fal. instr. & . l. dicere. de arbi. vide gl. ibi. alij dicũt &c. Tertia est opi. glos. in. l. j. C. senten. rescin. nõ pos. quæ dicit in sententijs interlocutorijs: secus q̃ indistinctè possunt reuocari. ꝓ hoc facit tex. in. l. j. in fi. & . l. pen. j. de p̃to. stip. & . l. si opus. ſ. de ope. no. nuntia. Canonistę tenent istã opi. vlti. ꝙ siue cõtineat aliquid dari vel fierĩ vel sit decisiua emergẽtis vel incidentis põt reuocari: vt extra de appe. c. cũ cessante. & de re iud. c. quod ad cõsultationẽ. & ibi p Inn. & Dy. idẽ alt̃. l. j. in fi. de præto. sti. & l. si opus. de ope. no. nun. quę hoc ꝓbãt: aliâs tibi allegaui. l. vlt. j. a qui. app. nõ licet. Sed certè ego puto quòd debemus aliud dicere q̃ꝫ Antiqui vel Moderni. & sic q̃dã est interlocutoria qua lata iudicis officiũ non finitur: sed adhuc durat. & ista indistintè potest reuocari per hãc. l. & similes. Quędã est interlocutoria qua lata iudicis officiũ finit̃ vt si pronuntiat non esse procedendum: vel se nõ esse iudicẽ cõpetentem: tũc nõ potest reuocari. & hãc distinctionem facit tex. ĩ. d. l. dicere. de arb. si bñ inspiciatur. vbi text. dicit illa sentẽtia p quã iudex funct⁹ est officio suo nõ põt reuocari: alias si nõ est functus: tũc sic, & hoc ꝓbat rõ quã dixi in princip.

a ¶ Non diffinitiuã. Adde & intellige de valida: alt̃s secus. l. si vt ꝓponis. C. qũo & qñ iudex. Itẽ intellige nisi ex causa restitu. in integ. ex ti. de mino. vel ex qb. cau. ma. & . C. si aduer. rẽ iudic. p totũ. an aũt appellatione sñĩe in dubio ĩtelligatur de diffinitiua. & dicit̃ ꝙ sic p hanc l. de quo vide glo. in. c. cum olim. de testa. tamen dicit Pau. de cast. ꝙ etiã intelligit̃ de interlocutoria: vbi nõ resultat absurditas per gl. in cle. j. in versic. sñĩas. de re iudi. Ideò dicit ꝙ sicut vn⁹ ex duobus delegatis non põt simpliciter ferre sententiã diffinitiuam: ita & eodẽ mõ nõ poterit ferre interlocutoriam. vt not. Barto. j. e. si vni. & Canoñ. in. c. quoniã ab. de offic. de leg. & ꝙ appe. sententiæ in dubio intelligat̃ de diffinitiua. voluit Old. consil. vj. Roma. consil. cccxxxiiij.

¶ Reuocari. adde quid autẽ si ambę partes cõsentiũt: ꝙ reuocetur: an tũc possit reassumere causam. dicit Pau. de ca. hic ꝙ aut erat iudex delegat⁹ & nõ p̃t. vt in. c. significantibus. de off. dele. vbi dicit esse casum: aut erat ordinari⁹: & tũc p̃t: secũdũ Bald. in. l. si præses. C. qũo & qñ iud. ꝙ dicit no. ad limita. d. c. significãtib⁹. item ꝙ dictũ est ꝙ ĩterlocutoria lata sup incõpetẽtia iudicis nõ põt reuocari. limita verũ nisi a tali interlocutoria eẽt appellatũ ꝙ fieri põt. vt not. in aut̃. habita C. ne fili. pro pa. tũc em̃ videtur p appe. recisa. & iõ iudex, non videtur oĩno desijsse esse iudex & sic poterit eam reuocare. ita dicit Pau. haberi in decisio. Rotę dec. ccxliiij. & ĩ. c. dilect⁹. el. ij. & ibi per Butri. de p̃bẽ. tu ad Bar. vide Bal. in cõsil. lviij. li. iij. vbi post famosum alt̃. Signorel. homodeũ cõciuẽ nr̃m: cõsuluit ꝙ si delegatio fuit facta ad cognoscendum an sñĩa eẽt executiõi mãdãda: & iudex ꝓnũtiauerit executioni mandãdã vel non: ꝙ nõ poterit sñĩam suam reuocare: licet interlocutoria fuerit eius sñĩa, etiam si reseruasset sibi ius reuocãdi: quia hic reseruatio ẽ iuri cõtraria vltra fines mãdati. l. iudex. hoc eo. titu.

¶ Remanet. adde donec dat apostolos seu dare vel residere recusat. vt extra de appe. cordi. vel si superior appel. recepta sibi ihibeat ne procedat & se ĩtromittat: vt eo. titul. romana: & sic voluit spec. in titu. de exce. §. viso. ver. sed nunqd iudex. Fed. cõs. ccxxxvij. ĩci. a sñĩa.

a ¶ Quo adiudicẽ. Adde Innocẽ. & Pan. in. d. c. cũ cessante.

b ¶ Cum cessante. Adde & intellige, nisi citatio eẽt emanata in cã appellationis: quia res non est integra: vt in. c. Romana. §. si verò. de appel. lib. vj. in. c. interpositæ. extrà de appel. & de offic. delega. c. pastoralis. Imo. in. c. cum cessante. Specu. in tit. de excep. §. viso. versi. sed pone.

princ. quia quando est interlocutoria, quæ ponit' finẽ causæ, non potest reuocari, vt. l. post sententiam C. eodẽ. Prætereà, hæc est ratio, quare diffinitiua nõ põt reuocari: quia finitum est iudicis officium in illa causa: vt. l. iudex. j. eo. sed eadẽ ratio est illa interlocutoria. ergo &c. Nõ ob. qdẽ allegatur p Azo. in. l. j. si de momen. poss. quia sententia lata in momentanea possessione, est diffinitiua. non interlocutoria:

10 licet quidam contra dixerint. qdẽ patet: quia litis cõtesta. requirit iudicium possesso. vt instit. de interdi. §. retinendæ. vt examinaui in. l. naturaliter. §. nihil cõmune. de aquir. posses. sed interlocutoria posset ferri lite nõ cõte. Nõ ob. l. quod in diẽ. §. si rõnẽ s. de cõpen. & l. j. C. si ex fal. instru. quia ante diffinitiuam potest reuocari: sed post sñiam diffinitiuã nõ potest reuocari, etiã interlocutoria: quia functus

11 est officio suo. ¶ Quæro. † vsq; ad qdẽ tẽpus iudex potest reuocare sñiam suã interlocutoriã. Ista quæstio. vt bene intelligatur, potest intelligi pluribus modis. vno modo vsq; ad quot dies: alio modo, vsq; ad sñiam diffinitiuã, vel post. alio mõ, an post sñiam interlocutoriã, vsq; ad executionem ipsius interlocutoriæ: an post ad primũ vsq; ad quot dies, vel mẽses. azo. dicit, vsq; ad quatuor menses, & vide gl. ibi & secũdũ eũ vsq; ad quatuor mẽses. Alij dicũt, vsq; ad decẽ dies: vt in auẽ. hodie. C. de ap. & per auẽ. quę supplicatio. C. de pci. Impe. offe. do. ¶ Dy. dicit cõsidero duo: vno modo ius petendi à iudice, φ reuocetur interlocutoria. Ista facultas petendi, φ reuocetur: durat vsq; ad decẽ dies: & sic de cœtero pars nõ potest petere. Alio modo quo ad iudicẽ,[a] & non currit tempus: quia etiam posteà potest reuocare: vt. c. cum cessãte.[b] extrà de appel. & c. ij. extrà de pcur. & ibi Bar. sed possemus nos probare p rationẽ. & dico, φ est casus. l. arbitro. s. qui satis. cog. secundùm vnã lec. quæ est ibi: φ ex officio iudicis petiẽ, φ illam pronũtiationem reuocet, quæ est interlocutoria. Et illa lec. approbatur, p. l. fi. j. à qui. appel. nõ lic. & dicit[c] ibi quòd codẽ mõ petiẽ reuocari secundũ qdẽ appellaẽ. & sic apparet: φ pars intra decẽ dies potest petere, secundùm qdẽ potest intra decem dies appellare: sed quo ad iudicem nunc transit in rem iudicatã. si verò q̃stio itelligaẽ secũdo mõ: dico φ vsq; ad sñiam diffinitiuã, põt istã interlocutoriã reuocare, non post: vt. l. j C. si ex fal. instru. in. l. sinautem. §. fi. s. de neg. gest. & l. quod in diem. §. si rationem. s. de compens. & l. dicere. s. de arbitris. Rõ. quia post diffinitiuam functus est officio suo. ¶ Tertiò potest intelligi, an post sententiam interlocutoriam vsq; ad executionem ipsius, vel post. & glo. in. l. j. in fin. j. de præto. stipula. dicit φ non potest reuocare postq; est mãdata executioni: nisi causa cognita, vel de partium voluntate. & probatur in. l. penulti. de præto. stipu. Sed nonne iudex, qui imponit primũ decretum: quod est sententia interlocutoria, & est est missio in possessionem: & tamen reuocat: vt in auẽ. & qui. C. de bono. autho. iudic. pos. Item prętor mandat nuntiari nouum opus, & nuntiationem reuocat: vt. l. si opus. s. de operis noui nunciatione. Sed ista non obstant his, quæ dixi: quia in istis non reuo

12 catur sine causæ cognitiõe. ¶ Quæro, † vtrum post appellationem interpositam ab interlocutoria, eo casu, quo potest ab interlocutoria appellari de iure nostro: iudex possit suam interlocutoriam reuocare? Respondeo sic. casus est in dicto capi. cum cessante.

13 ¶ † Quærit Dy.[d] an iudex possit compelli sententiam interlocutoriam reuocare? Dy. dicit, φ non. al. leg. l. non quicquid. s. de iudic. & l. j. C. quomodo & quando iudex. Nam potest, si vult, vt hic: sed nõ potest cogi. De iure canonico ab omni grauamine potest appellari: vt in. c. cum cessante. de app. & c. cum sit Romana. & ideo per iudicem appellationis reuo

14 cabitur: vt de appel. c. j. lib. vj. ¶ † Sed an de iure nostro reuocabitur? dico si est talis interlocutoria, quæ infert tale grauamen aduersario, φ nõ potest esse cõsultum per appellationem à diffinitiua: & tũc ab interlocutoria põt appellari: & sic corrigitur per iudicem appellationis eo. mõ: vt. l. arbitro, secundũ aliã lect. s. qui satisd. cog. l. ante. C. quorũ app. recip. & l. ij. j. de app. re. ibi dicam. Si verò est tale grauamen, aduersus quod potest esse consultum per appellationem à diffinitiua sñia: & tunc ab illa interlocutoria non potest appellari, nec cogi iudex, φ reuocet: sed tenetur aduersario in quantũ eum lædit: vt. l. sancimus. in fin. C. de iudi. & l. si qñ. C. de testi. Et sic φ reuocet debet peti à iudice: aliàs videtur iudicatis acquiescere: & non reuocaretur per appellationem à diffinitiua de iure ciuili: nisi cum distinctione. c. non so

15 lum. de ap. lib. vj. † In casu tamen per superiorem cogitur reuocare: vt extrà de excep. c. fin. lib. vj. vbi iudex secularis cogitur suam interlocutoriam reuocare, per iudicem ecclesiasticum. Sic etiam de iure nostro, si iudex nil pronũtiat: sed si negligit in casu speciali, poterit cogi per superiorem: vt in auẽ. vt diffe

16 ren. iudic. §. j. collat. ix. ¶ † Quæro, an inuitis partibus iudex possit reuocare? Dyn. dicit, φ sic: vt. l. j. in fine. de præto. stipula. Sed dic, vt dixi. Aut est mandata executioni: & hoc non potest, nisi partibus volentibus, vel causa cognita ante executionem potest

17 vt dicam. j. de absentibus partibus. ¶ † Quæro, an iudex possit pluries eandem sententiam reuocare? & & quoties possit? & Dy. dicit, quòd bis, sicut bis potest à diffinitiua appellari: vt. l. j. C. ne licc. tertiò prouoca. & facit per Dyn. l. fideicom. §. si quis decem. s. de leg. iij. & l. j. §. si cui. j. vt lega. no. ca. Quidam dicunt cõtra. per istum tex. qui dicit, potest. quod verbum est extensiuum: vt. l. si ita quis. s. de leg. ij. & opinio Dyn. est æqua, quam teneo propter dicta iura.

18 ¶ † Quæro, an partibus absentibus possit reuocari? & Dyn. distinguit. aut requirit causæ cognitionem: vt illa. vtrum sit danda dilatio, vel non: vel vtrum sit opponenda exceptio: vel non: vt. l. à procedente. C. de dila. & non potest. Aut nõn requirit causæ cognitionẽ: vt si iudex præcepit, quòd veniret tali die: & potest: vt. l. omnia quæcunq;. j. de regulis iuris & l. sed interpellatur. §. j. & l. diem proferre. s. de arbit. & l. nec quicq;. §. vbi decretum. s. de offi. procon. & leg. Intelligo autem, quòd requiratur causæ cognitio, vel partium voluntas in reuocatiõe, vbicunq; requiritur in prolatione. Quod quando sit apparet, quando partem lædit: vt. C. de dilat. l. à procedente: aliàs secus: vt not. in. d. l. sed interpellatur. §. j. de ar-

19 bit. ¶ † Quæro, an per alium possit reuocari sententia, quam iudex dat. & dic, vt. l. diem pferre. in princip. & l. sed interpellatur. §. j. s. de arbitr. vtrum in ea danda, vel reuocanda requiratur causæ cognitio: & non potest dari, vel reuocari p alium: aliàs sic: vt hic.

20 ¶ † Quæro, quid in sententia[e] interlocutoria, in qua

e non speratur diffinitiua: vt iubeo, quòd soluas: pronuntio non esse procedendum super libello: vel, me non esse iudicem competentem, & similia: an possit reuocari, cum nulla alia speretur diffinitiua? Sic dic: aut iudex aditur actiõe proposita: & ipse sic pronuntiat: tunc iudicis pronuntiatio fit officio iudicis mercenario: ideò per talem pronuntiationem functus est officio suo: nec amplius poterit se intromittere. argumen. d. l. dicere. s. de arbit. Et est eadem ratio, quæ in diffinitiua: ergo, &c. s. eo. l. iudex videtur casus. de offic. delega. c. iudex. in fin. lib. vj. & extrà de offic. delega. c. significantibus. Si verò iudex aditur implorato officio iudicis nobili: vt quòd detur tutor: quòd interponatur decretum super alienatione rei minoris: tunc licet iudex interponat decretum, non finitur officium iudicis nobile: & adhuc super illo poterit adiri & poterit causa cognita reuocare: vt. l. quanuis. de rebus eorum. de procuratio. l. si quis cum procura. in fine. & ibi not. In prædictis tamen casibus puto, φ requiratur causæ cognitio, &

c ¶ Et dicit. tene mẽti, φ dicit do. me⁹, per no. per Bar. φ secundũ decretũ, φ est interlocutoria: vt est glo secundũ eũ. C. de his qui ad eccles. confug. l. præsenti, tñ poterit mutari per hanc. l. generaliter loquentem, quod est sing. not. secundũ eum. Tu vide Bal. contra tenentem in arbitro. s. qui satisd. coga. Et an sit interlocutoria, vel habens vim diffinitiuę, vide Bal. singu. loquentem in. l. iustè. in addi. suis. s. de acq. pos. & text. val e not. in. l. si minor. j. de bon. autho. iu. pos. & Nico. de neapoli. ff. de re. eorũ & qdẽ no. in. l. Iulianus. §. elegãter. s. de dam. infec. andre. Barba.

d ¶ Querit Dy. Adde, φ cũ decisiõe huius. q. transit ange. con. cc. qui all. Ioan. an. c. romana in ver. interlocutoria. de so. cõpe. & q̃ sit interlocutoria sñia: vide Feli. cõs. xcviij. pau. de ca. consi. xxvij. & ibi φ sit interlocutoria tacita p ang. consi. cxv. Et an assignatio termini sit sñia interlocutoria: vide Fed. cõsi. lxxj. & an interlocutoria possit iustificari, vel impugnari ex nouis actis, vide Old. cõsil. cxxx. & an in iterlocutoria pars sit citãda: vide abba. consi. xxxiij. ij. lib. & q̃ dicatur sñia interlocutoria: vide Bal. cõsi. ccxxviij. iij. lib. & an sententia lata super appella. ab interlocutoria sit diffinitiua, vel interlocutotia? vide Paulum de castro consilio. xxviij. Et an sñia lata in cã appel. factæ ab excessu expẽsarũ sit diffinitiua vel interlocuroria vide Rom. cõsil. cclviij. Et an sententia lata super taxatione expensarũ, dicaẽ mera interlocutoria: per eũdẽ cõsil. cclviij. & quæ requirantẽ in app. ab interlocutoria vide p eundẽ consil. cccccj. & an sñia ab obseruatiõe iudicij, sit diffinitiua, vel interlocutoria: vide Ang. consi. cxc. & an sñia interlocutoria possit reuocari p successorẽ? vide Ang. cõsi. cclix. & an sñia lata sup hypotheca, sit interlocutoria, vel diffinitiua? & qd de sñia lata sup appellatione à dicta sñia lata sup hypotheca: sitẽ an sit interlocutoria, vel diffinitiua: vide Bal. cõsi. ccclxiij. ij. li. Aduerte tñ, φ in cõsi. Ang. s. per me allẽ. cxv. & pcedẽti: etiã tenet φ sñia qua pnuntiatur instrm exequendũ sit interlocutoria. & hoc etiã sequiẽ Alex. cõs. l. ij. li. sed Ro. cõsi. clxxiij. inci. amplissimè do. dicit, φ Ange. in. d. cõsi. & in. l. imperiũ. s. de iuris. om. iu. malè locut⁹ est p tex. i. l. j. in ver. cõtentiosa litigãtiũ instantia. C. de iura. calũ. pquẽ dicit probari: φ vbi est cõtradictio ibi est instantia. Secũdo p text. in cle. sæpè. de verb. sig. vide. d. consi. Ro. qa ibi tenet, φ petitio execu. instr. instãtia: an sñia tacita, q̃ puenit ex sñia iudicis, q pronuntiat instrm insinuandũ, sit interlocutoria, vel diffinitiua: vide Bal. cõsi. clxix. libr. ij. Et qñ à grauamine facti illati p interlocutoriá de iure ciuili possit appellari: & an stãte statuto, φ ptãs teneaẽ cõmittere appel. à sentẽtijs diffinitiuis teneaẽ cõmittere appel. interpositas à grauaminibus illatis p interlocutorias. vide Pau. de ca. cõsil. xxiij. Et φ à pronũtiatiõe exequenda appelleẽ: voluit Spec. in tit. de appel. §. ij. versicu. & scias. Et an sñia ab obseruatiõe iudicij, sit diffinitiua? vide Pet. de Anc. cõsi. xvj.

e ¶ Quæro, quid in sñia. & no. perpetuò φ ex interlocutoria nõ oritur actio in factũ:

vt eſt gl. ſing. ſecundũ dominicũ in.c.fi.de app.in cle.j.cõtra tenet gl.in.l.
fi.§.neceſsitate.C.de bo.quæ liber.& ibi Bar.vide quæ notaui ad Bal. in.l.
minoribus.C.de his,quib.vt indi.&.l.ſancimus.C.de admi.tut.And.Barb.
a POMATES. ¶ Sed quæro qd.vide Pañ.cõſil.xx.col.ij.vol.ij.&
xlj.col.j.eo.vol.& Alex. ccxv.in.ij.vol.& Feli.in.c.inter monaſteriũ.col.
xvj.verſi. limita.
xiij.extra eo. Pa
nor. in. d. c .cum
oli.col.iiij.& ſeq.
b ¶ Videt̃ tex. Ad
de tex.ſecundùm
Abb.in.c.ſignifi-
caſti.extra de off.
delega.ibi autho-
ritate ſibi cõceſſa.
Alex.tñ in rub.ſ.
de offic. eius,cui
man.eſt iuriſd.re
fert Petr. Cyn.&
Fulgo.in.l.iubere
cauere.tenere gl.
& idẽ ipſe tenet,
de tex.tamen.d.c.
non facit mentio-
nem.& vide Spe.
in ti.de exec. ſen.
§.nũc dicendum.
verſic.hoc autem
certum.
c ¶ Dic ergo ple-
niſsimè. Et pro
hoc dicto Bar.eſt
gl.ord.i.c. paſto.
§.qa verò.de offi.
deleg. Quid autẽ
ſi Papa ſcribit, ꝙ
prouideat Petro,
ſi talis eccleſia va-
cat:tũc debet co-
gnoſcere,an vacet
ſecũdũ Inn. in .c.
de cetero.eo.ti.&
ibi dicit, ꝙ ſi vo-
let obijcere in pſo
nã executoris, vł
illius,cui ꝓuidit,
excipiens nõ eſt
audiẽdus. Alleg.
no.in.c.ꝓpoſuit.
de cõceſ.præben.
quod non placet
Ho.hîc vltimum
allega. c.ad aures.
c.ꝓponente.c.cũ
adeò.c.poſtulaſti.
de reſcrip.qa ſem
per admittit̃, etiã
cõtra beneficiatũ
& cõtra reſcriptũ
Inn.in.d.c.paſto.
§.qa verò.intelli-
git dictũ ſuũ, vbi
Papa ſcribit cer-
to iudici ꝓ certa
pſona.& de certa
pbẽda pciſè,& de
certa ſciẽtia expri
mens, ꝙ non vult
aliquã exceptio-
nẽ opponi: & ſic
ſaluat̃ dictũ ſuũ.
ſecundũ Hoſt. ꝙ
eſt no.qa pulchrũ
& vide Mod.in.c.
de cætero . de re
iu.Et idẽ ſi fit cõ
miſsio de pdicando,
vel abſoluen-
do:tũc em̃ nõ dat̃
iuriſd.c.fi.§.fi.de

probatio:vt ibi patet. In alijs autem caſibus, vbi reuocatur officio iudicis mercenario,puto ſufficere ſi fiat parte præſente:licet nulla cauſa reuocandi ſub ſit. Sicut enim ab ipſo initio poſſet ſic interlocutoriam proferre,& partem grauare:ita modo põt ſine iuſta cauſa reuocare:licet parti teneatur ad intereſſe: vt.l.ſi quando.in fin.C.de teſta.& hoc eſt,quod dicit
21 hîc tex.contrario imperio. ¶ † Sed quæro,quid [a] ſi
a ſuper eodem apparent duæ ſentẽtiæ interlocutoriæ contrariæ:nec apparet, quòd iudex tulerat ſecundã animo reuocãdi primam? Dices tu:videtur,quòd primam reuocauerit,quia ſic dominus conſtituendo ſecundum procurare,videtur reuocare primum. Item faciendo ſecundum teſtamentum videtur reuocare primum.etiam ſi nil dicatur:vt in iuribus vulgaribus patet. Reſpon. prima non videtur reuocata:quia ipſam eſſe latam debet liquere iudici:vt.l.hæc aũt.§.j.quib.ex cau.in poſ.ea. Et ſicut quis non videtur renuntiare iuri,quod ignorat hîc:vt.l.mater.de inoff.teſt.nec miles videt̃ exhæredare filiũ,quem ignorat habere:vt.C.de teſt.milit.l.ſicut certi. Pro hoc videtur tex.extrà eo.tit.c.cum olim.&.l.ſiue pars.C.de dila.vbi pendente dilatione iudic.officium conquieſcit.ſic & in iudice ordinario propter multiplicitatem factorum preſumo ignorantiam in dubio:vt.d.c.cum olim.vbi ſententia videtur ſurreptitia:niſi faciat mentionem de prima. Dic ſi quidem eſt talis interlocutoria,quæ non poteſt reuocari ſine cauſæ cognitione:tunc non valet reuocatio : cum non fuerit cognitum de ea. Si verò poſſet reuocari ſine cauſę cognitione,vt eſt dilatio:tũc dando ſecundam videtur receſsiſſe à prima: vt.l. dicere. ſuprà de arbitris. & hoc eſt verum.facit infrà titulo primo.l.cum fideicom.& quòd ibi dicam.

SVMMARIVM.

1 *Lex hæc, à Diuo. loquitur etiam in alijs magiſtratibus,quã populi Romani.*
2 *Delegatus Principis exequitur ſuam ſententiam,& poteſt cogere ordinarium,ut eam exequatur: & illa Poteſtas durat anno.*
3 *Executione commiſſa ,an uideatur eſſe commiſſa cognitio?*
4 *Executione per ſuperiorem nulla præcedente cauſæ cognitione demandata,uidetur mandata cognitio precum. Et commiſſa executione,uidetur commiſſum præambulum ipſius.*
5 *Cognitum de cauſa,ubi primùm eſt, & in defectum iuriſdictionis lex committit alicui executionem:talis executor ſine dubio habet omnem cognitionem, quæ requiritur in executione.*
6 *Executio,ſi committitur in auxilium iuriſdictionis,poſt latam ſententiam,uidetur commiſſa cognitio circa res, in quibus fieri debet.*
7 *Executor ſuper exceptionibus oppoſitis poſt ſententiam,ſi reſpiciunt merita principalis cauſæ non cognoſcit.*
8 *Executor ſuper exceptionibus ſolũ reſpicientibus executionem,& quæ non infringunt ſententiam,cognoſcit.*
9 *Executor ſuper exceptionibus directo impugnantibus ſententiam , ut nullitatis, & falſorum inſtrumentorum, cognoſcit:non ut pronuntiet : ſed ut ad ſuperiorem referat.*
10 *Executio commiſſa poſt latam ſententiam,& cognitione habita ſuper exceptione,non dicitur commiſſa cognitio, ſed mera executio.*
11 *Cognitione ſimpliciter commiſſa,ut puta:tibi talem cauſam committimus,uidetur commiſſa diffinitio,& facta commiſsio quo ad omnia.*
12 *Cauſa,ſi eſt commiſſa per hæc uerba:in cauſa uertẽte inter tales,tibi cognitionem committimus,uidetur ſolũ cognitio commiſſa.*
13 *Cauſæ diffinitio,ſi eſt commiſſa,& uidetur & executio cõmiſſa in delegato Principis,& eius ſubdelegato.*
13 *Cauſæ definitio, ſi eſt commiſſa, uidetur & executio commiſſa in delegato Principis,& eius ſubdelegato.*
14 *Delegatus inferioris à Principe, etiam ſi ſibi ſit commiſſa cauſæ diffinitio,quòd non poßit exequi ſuam ſententiam.*
15 *Appellatum ſi ſit à prima ſententia, & per iudicem appellationis eſt confirmata, quis ſententiam ipſam mandabit executioni?*
16 *Appellatum ubi fuerit à ſententia interlocutoria,in qua fuit facta condemnatio expenſarum, quis exequitur? remißiuè.*
17 *Executio,an poßit demandari ab alio,quàm à Principe,uel eius delegato? quòd miſſio de facto non:ſed cognitio & pronuntiatio de exequendo,ſic.*
18 *Cauſarum uniuerſitas cui eſt commiſſa, an ſuam ſententiam exequatur? remißiuè ad gloſſ.*
19 *Sententia interlocutoria,an poßit executioni mandari per delegatum? quòd ſic.*
Sententia illa mandatur executioni, ex qua oritur actio in factum.
Actio in factum,quòd oriatur ex ſententia interlocutoria.

LEX XV.

A Diuo Pio. ¶ Primò dicitur,per quos mandatur ſententia executioni:vſq; ad.§.invẽdi. ibi qualiter ſententia mandatur executioni. ¶ Opp.in authen.de exhi.reis.§.ſi verò. Gloſſ.ſolu.quod ibi non apparet, an loquatur in iudice delegato an in ordinario? & ideo de ordinario intelligetur ibi. Sed iſta nõ eſt vera: quia certè ibi dicta delegatio exprimitur. Alia ſol. quòd ibi ĩ delegato à principe:hîc à iudice alio,& an delegatus à Principe poſsit,dicam ſtatim. Sed in contrario datur alia ſolutio quòd ibi exequitur pronutiando. & iſta poteſt eſſe bona:vt dicam.j. ¶ Oppo .de.l.ij.C.de arbitr. Sol, quidam dicunt arbitrorum, id eſt executorum , ſed idem bis repeteret. Alij quòd intelligitur de delegato de partium volũtate, vel de arbitro ſine pœna aſſumpto: vel cum pœna, ſi eſt dictum, rato manente pacto:vt.l.ij.ſ.de arbit.& dixi in.l.ait prætor.in princip.ſ.eod.vbi gloſſ.videtur contraria:quia ſi tunc eſt homologatum à partibus,poteſt: vt.l. cum anteà.C.de
1 arbitris.in princi.gloſſ.magnæ. ¶ † Et primò quæro, hîc loquitur in magiſtratibus populi Romani. Quid in alijs? gloſſ. dicit idem. quod placet: quia licet,reſcriptum ſit illis miſſum:tamen reſcriptum dicit generaliter,
2 vt illi exequantur,qui eos dederunt. ¶ Secundò quæro, †an delegatus à principe poſsit ſententiam executioni mandare? & videtur,quòd ſic: quia habet vim ordinarij: vt.l.à iudice.C.de iudi. Item citat,vt ordinarius: vt in authentica qui ſemel.C. quomodo & quando Iudex . Item in authentica de litigio.§.omnem. Pro hoc.l.& ſi non cognitio.C.ſi contra ius,vel vtilitatem publicam. Sed contrarium dicit gloſſ.quia licet iſta ſint ſpecialia in principis delegato:non tamen reperio in delegato executionem eſſe permiſſam:quæ eſt miſti imperij: vt.l.iubere cauere.ſ. de iuriſdictione omnium iudicum.&.l.iiij.§.j.ſ.de damno infecto.& ſic non videtur ſibi permiſſa.ad.l.& ſi non cognitio.reſpondet gloſſ.quòd de iure canonico eſt ſecus:vt in cap.paſtoralis.extrà de offic.& po.iudi.de leg.ſed quicquid di-
b cat gloſſ.videtur text. [b] vltim. in fin.C.de iudic.vbi delegatus à Principe, poteſt exequi tanquam ordinarius: vt in authentica.§.ſi verò. ſecundum vnam ſolutionem poſitam hîc in gloſſ. Et iſta opi. eſt approbata per tex. extrà de offic .& pote. iudi.deleg.c. ſigni. Et not. textum. quòd non ſolùm poteſt per ſe, ſed etiam poteſt cogere ordinarium ad exequendum, & præcipere ei ſub pœnis grauioribus. hoc etiam approbatur eodem titulo.capitu.querenti. Tamen Papa ibi limitat,quod tale ius exequendi, non durat,niſi vſque ad annum, & illud teneatis. ¶ Venio ad ſolutionem
3 †quam dat gloſſ.ad.l.& ſi non cognitio. & dicit, quòd quando mandatur executio,videtur mandari cognitio:tamen non econuerſò,ſi mandatur cognitio, videtur mandari executio &c. ¶ Pro huius declaratione , quæro, an illi cui eſt commiſſa executio,& cognitio,videatur commiſſa? gl.dicit hîc, ꝙ ſic.& tex,eſt in.d.l.& ſi non cogni. Sed cõtra in.l.ſi vt proponis. & l.executorem.C.de execu.rei iudi. Et ſi hoc eſſet verum, vilis nuntius, cui committitur executio,poſſet cognoſcere de veritate precum. Dic ergo ple-
c niſsimè, [c] quando alicui committitur executio,an videatur commiſſa cognitio? gloſſ.dicit,quòd ſic,vt.l.& ſi non cognitio. Docto.noſtri non de-
4 clarauerunt. ¶ Dic ergo,quandoque †mandatur executio,nulla pręcedente cauſæ cognitione:vt quia ſcribit Imperator:conqueſtus eſt nobis talis, quòd eſt tali poſſeſsione indebite ſpoliatus: quare ſi ita eſt,committimus tibi,quòd eum in dicta poſſeſsione reſtitui facias.&c. Tunc videtur commiſſum, vt cognoſcat de veritate precum: vt.l. & ſi non cognitio. ¶ Sed quid ſi appelletur ab interlocutoria,in qua fuit facta condemnatio expenſarum? Dic,vt in Specu.de executione ſententiæ.§.ij.in verſiculo,quid igitur.& hæc eſt euidens ſolutio. Ratio eſt: quia literæ habent hanc tacitam conditionem,etiam ſi non exprimatur:ſi preces veritate nitantur:vt cum committitur executio,videtur commiſſum præambulum ipſius, ſcilicet cognitio: vt.l.ij. de iuriſdic. om. iudic. &.l. ad rem.&.l. ad legatum.ſ. de
5 procura. Quandoque †eſt prius cognitum de cauſa, vnde lex committit alicui executionem in defectum iuriſd.vt hic, vbi committit executionẽ delegati,vel arbitri.tunc ſine dubio habet omnem cognitionem quæ re-
6 quiritur in executione,vt hîc.in prin.& per totam †legem. Quandoq; cõmittitur executio in auxilium iuriſdictionis poſt latam ſententiã,vt vnus iudex committat alteri,vt ſuam ſententiam exequatur,vt.j. proximo.§. Vel pone, ꝙ permittit lex, vt in multis ciuitatibus ſint quidam iudices,

quibus

quibus sola sententiarũ executio est cõmissa per formã statutorum. & hîc est aduertendum. Nã quædã est cognitio circa res, in qbus debet fieri executio. & hoc casu executor potest cognoscere, vt. j. ea. l. §. in venditione. &
7 §. si sup rebus. & §. seq. ¶ Quędam† est cognitio super exceptionibus, quę opponunt̃ post sñiam. Et hic est aduertendũ: quia quædã sunt exceptiões quæ respiciunt merita principalis causæ: vt in his, in quibus loquitur tex. l. j. C. de iur. & fac. ign. Et de istis non poterit cognoscere talis executor iudex, sed debet remittere ad priorem iudicẽ, vt. l. pe. j. tit. j. Quædã sunt ex
8 ceptiones, † quæ solùm respiciunt executionẽ, nec infringunt sñiam, vt exceptio, ne quis exigatur vltra ꝙ̃ facere posit. & similes. Et de istis cognoscet executor. vt. d. l. pe. j. tit. j. & etiã pronuntiabit, vt ibi patet. quæ lex est
9 no. ad ista. vt ibi dicã. Quædã sunt† exceptiones, quæ directò veniũt con
a tra sñiam & eã impugnant: vt exceptio nullitatis,[a] vel prætextu falsorum instrumentorũ, & si. Tũc Bar. videt̃ dicere extrà de offi. deleg. cap. pasto. talis. quòd talis executor põt de his cognoscere. Veritas est, quòd talis iudex executor põt de his exceptionib⁹ cognoscere, nõ vt ꝓnuntiet sñiam exequẽdã non esse rõne nullitatis: sed si viderit dictas exceptiões fore veras, supsedeat ab executiõe & cognitiõe: & nõ ꝓnuntiet sup his, sed remittat ad iudicẽ primum ordinariũ: vt hîc. Est tex. s. de iudi. l. si p̃tor. in prin. & §. Marcellus. qui ꝓbat hoc expressè, si rectè intelligat̃. Nam in fi. remittit ad prætorẽ, qui debet hoc facere. & hoc probatur rõne: quia aliâs sequeretur, ꝙ iudex minor, vel par, posset infringere sententiã maioris, vel paris: cõtra. l. nã magistrat⁹. s. de arbi. & de hoc etiã videt̃ text. extrà. e. c. de
10 cætero. & ibi hoc videt̃ tenere Inn. Quãdoq;† post sñiam latam, & post habitam causæ cognitionẽ sup exceptiõe, committit iudex nudam executionem facti: vt in cõmissione, quę fit nuntio. Et iste vocatur merus executor & nullã habet cognitionẽ, vt. l. executorẽ. & l. si vt proponis. C. de excu. rei iudica. Ratio: qa omnis cognitio p̃cessit. & ideo mera executio videtur cõmissa. & hoc mõ cognoscit̃ mistus à mero executore. ¶ Quæro, qd ecõ trà. an illi, cui mãdatur cognitio, videatur mandari executio? gloss. ꝙ non
11 vt in ea habetis. ¶ Tu verò† latius examina. quandoq; alicui committitur cognitio nulla facta mentione de diffinitiõe: tunc tenet gloss. quod nõ potest diffinire, vel sentẽtiare, vt not. s. de procura. l. qui procu. ergo non est quærendũ de executione. Specu. tenet contra. quòd diffinitio videat̃ mãdanda, vt in Spe. de iudi. deleg. §. sequit̃. ver. & not. quòd simpliciter. & c. nisi specialiter delegãs sibi reseruet sñiam: vel dicat se commitere cognitionem tantũ. vt ibi patet, secundũ eum. Et mihi videt̃ ꝙ verba delegãtis debeamus inspicere. Nã si dicit, tibi talẽ causam cõmittimus: nec aliqd de executiõe, vel cognitiõe exprimit̃: tunc videt̃ tota causa cõmitti quo ad oĩa: sicut cũ aliquis dicit se hæredẽ, nec additur inquantũ: intelligit̃ in totum, vt l. si defensor. §. j. de inter. acti. & tunc verũ dicit Spe. sic potest intelligi. C. qui ꝓ sua iurisdi. l. j. de peda. iudi. l. iij. quæ bene facit. & C. si cõtra ius, vel vtili. public. l. j. vbi videt̃ casus cõtra glossam. Tñ debet intelligi, ꝙ cã fuit
12 simpliciter cõmissa. & ita not. ibi. in prima glo. Quãdoq;† causa cõmittit̃ per hæc verba: in causa vertẽte inter tales tibi cognitionẽ cõmittimus: tũc fateor, ꝙ non videt̃ commissa diffinitio: nam committendo vnum, aliud videtur prohibere: vt. l. cum prætor. de iudic. sic loquitur glo. d. l. qui procu
13 ra. & probat̃. d. l. vbi. C. de fal. ¶ † Quæro, quando videtur commissa diffinitio: vel si ponas expræssè dictũ cõmittimus tibi, vt causam audias, & decidas: an tunc videatur mandata executio? Et in delegato Principis, non est dubiũ, ꝙ sic: vt. s. dictum est. Idem puto in subdelegato à delegato Princi
14 pis. vt. C. q pro sua iurisdi. l. j. in fi. Sed in delegato ab† alio, glo. hic[b] dicit, ꝙ
b non põt exequi. sed Inn. extrà de offic. ordina. c. cum ab ecclesiarũ. in vlt. glo. videtur dicere, ꝙ omnis delegatus etiã à quocunq;, potest exequi iurisdic. quam habet, scilicet pronuntiando, exequẽdo, excõmunicãdo, mulctam indicendo, & si. Sed mittere in possessionẽ reipsa, nõ posset, vt. l. properandũ. §. sin autẽ reus. C. de iudic. vbi dicit esse casum. & Spec. in titu. de
c exec. sent. §. nunc dicendũ. circa princip. nil firmat. Mihi videt̃,[c] ꝙ alius de
d legatus, ꝙ̃ à principe, vel eius delegat⁹, nullo modo[d] potest sñiam executioni mãdare. Nã statim lata sententia, defunct⁹ est officio suo, vt. l. si vt ꝓponis. C. quomodo & qñ iud. Si enim perdurat eius officiũ in aliquo, posset iterum sententiare, quod tamen est falsum. Pro hoc videtur gloss. in. l. qui restituere. in fin. s. de rei vend. Prædicta vera in executione sententiæ diffinitiuæ. de interlocutorijs. j. dicet̃. Itẽ prędicta vera, nisi executio sp̃ali
15 ter sit cõmissa: & an possit fieri executio, statim dicã. ¶ † Quæro, & reuoco in dubiũ, quid si à sententia prima est appellatũ, & per iudicẽ appel. est
e confirmata: qs mandabit executioni? Spe.[e] ponit istam quæstionem. in tit. de execu. sententię. §. nunc dicendum. versi. sed pone, ꝙ iudex. & nihil determinat. Sed Dyn. dicit, ꝙ iudex appellationis: vt in autenti. si quis litigantium. C. de epis. audi. Cy. in. l. eos. C. de appel. Gul. de cug. in. l. tale pactum. §. qui prouocauit. s. de pac. dicit: Quandoq; iudex appellationis confirmat primam sententiam: & tunc ipse debet exequi: vt in aut. si quis litigantium. & l. præcipimus. in versi. officijs. C. de appel. & l. cum specialis. in fi. C. de iudi. Quandoq; iudex appellationis, nõ confirmat sententiã primã: sed ex cursu tẽporis dierũ fataliũ cõfirmatur, & pronuntiat appellationẽ desertã: & tunc iudex primus exequit̃: vt. l. vlti. C. de tempo. app.
f ¶ Quãdoq; pars sua sponte[f] recedit ab appel. & tunc idem, ꝙ iudex appellatiõis exequit̃: vt. l. tale. §. qui ꝓuocauit. s. de pac. do. Iaco. butr. dicit: in isto mẽbro vltimo, nõ video, q̃ sit ratio differẽtiæ, qñ p cõsensum recedit̃, vel p lapsum tpis cõfirmat̃. Et ideò iudex primus exequitur: vt. l. fin. C. de tempo. ap. ad. l. tale. §. qui prouocauit. respondeo, ꝙ ibi primus iudex erat delegatus, & fuit appellatũ ad delegantem, ad quẽ executio etiam appellatione nõ interposita pertinet: vt hîc. sed hoc diuinare est. vñ puto, ꝙ iudex primus hoc casu possit exeq: cũ eius sententia sit illa, quæ mandat̃ executioni, & ex qua oritur actio. Puto etiã, ꝙ iudex appellationis possit exequi. vt. d. §. qui prouocauit. Ratio: quia in casu illius. §. liquet iudici appellationis ex forma transactionis, ꝙ sententia meretur executionem: quoniam ad hoc se pars obligauit. Sed qñ per cursum tpis appellatio deserit̃, hoc iudici nõ liquet, quia fortè ex alia causa executionẽ nõ meret̃, vt quia nulla, vel aliqua: sed elidatur exceptione. Vnde si poneremus, ꝙ pars sua sponte ab appellatiõe recederet, nec diceret se satisfacturum iudicatis, verũ diceret Iac. but. Idẽ si alio modo appellatio est deserta: vt quia non sunt petiti apostoli & si. põt tñ iudex appellationis, si vult requirere iudicem primum, vt exequat̃: qa fortè primus iudex est magis potens in militibus & familia: vt. C.
16 de epis. audi. l. ep̃ale. ¶ Sed† quid si appellat̃ ab interlocutoria, in qua fuit facta cõdemnatio expensarum dic, vt no. in Spec. de execu. sen. §. ij. ver. quid igitur.
17 ¶ † Quæro, an executio possit demandari expressè ab alio, ꝙ̃ à Principe: vel eius dele. Respõdeo, cognitio & pronuntiatio de exequendo expeditur summariè: vt. j. ea. l. §. si super rebus. Et sic potest delegari: vt. l. cognitio. §. vt in posses. bonorum. s. de officio eius, cui mandata iurisdictio. Sed missio de facto, non potest delegari, vt. l. iubere cauere. s. de iurisdictio. om. iudi. & plenè dixi. s. de dam. infec. l. iiij. §.
18 duas. ¶ Quæro, quid de† eo, cui commissa est vniuersitas causarum? dic, vt in gl. ¶ Quæro, extrà glo. qd de sñia interlocutoria: qa lex nostra loquitur de dif
19 finitiua? Ista quæstio† habet duas. q. in se. primam vtrum possit sententia interlocutoria mandari executioni: secundã an per iudicem delegatũ? Circa primum dic, ꝙ sñia illa mandatur executioni, ex qua actio in factũ oritur: vt. l. cũ antè. C. de arbi. & dixi. s. e. l. intra. ¶ Sed modò quæro, an ex interlocutoria nascatur actio in factũ? Specu. tenet, ꝙ sic. in titu. de executio. sen. §. breuiter. versi. sed cum ex sententia. Sed ego consueui allegare. l. si postulauerit. §. si liber homo. cum glossa. infrà de aduocatis vbi etiam ex interlocutoria oritur actio in factum. pro hoc. l. si quis missus. §. pen. j. ne vis fiat ei, qui in pos. & l. si quis ex argentarijs. §. ex hoc edicto. cum glos. sua. s. de eden. & l. cum non solum. §. necessitate. C. de bonis quæ liberis. cum gloss. sua. pro hoc facit. l. j. s. si quis ius dicend. non ob. circa finem. & ibi no. ¶ Circa secundùm, vtrum iudex delegatus possit mandare executioni sententiam interlocutoriam? isto casu putarem verum dictum Innocen. quia quædam est executio, quæ fit præcipiendo: excommunicando: & mulctando. & ista potest fieri. Est etiam quædam executio per delegationem iurisdi. & ista non põt fieri per delegatum: vt. l. iiij. §. j. s. de dam. infe.

officio. deleg. licet ibi glo. & in. c. ex literis. eo. tit. dicat, ꝙ transit coerctio: sed Host. & Ioan. And. tenent contra. And. Barb.

a ¶ Nullitatis. Adde Bal. cõsi. cclxv. ij. li.

b ✠ POMATES. ¶ Glos. hic adeo aũt hoc est verum, ꝙ delegatus ab inferiore à Principe non potest exequi suam sñiam. & etia hoc non posit de cõsensu partiũ. ita Ro. & do. Iac. Ray. in. l. iubere cauere. s. de iurisdic. om. iudic. nisi ei à partibus secundũ eundẽ res esset tradita, super qua litigabatur, vt vincenti daret: per text. in. l. litigatores. §. j. vers. quid ergo si res. de arbi. vide ẽt ad hoc Feli. in. c. si qs cõtrà. col. pe. in fi. de fo. compe. & plenè. in. c. significasti. de of. dele.

c ¶ Mihi vr̃. Adde qd' Inn. ĩ. c. ad hęc de off. deleg. tenet ꝙ cõmissa audientia, vl' cognitio causæ: cẽset̃ cõmissa decisio: p. l. de quare. Io. an. verò ĩ addi. Spe. in loco p̃alleg. distinguit: aut p. l. cõmittit̃ cognitio alicui ordinario: & intelligit̃ cõmissa decisio. Aut p hominẽ: & tũc secus. Tñ pau. de ca. trãsit cũ Inn. cui adde Bal. cõsi. cccxvj. li. j. vbi etiã vide: qd si sit cõmissa executio: nũqd & coerctio: & de qbus exceptiõibus possit cognoscere executor. & ibi vide oĩno. & cõsi. cccxxiij. e. li. vbi dicit, ꝙ p hęc verba submitto me coerctiõi vestrę: videt̃ cõmissa causæ decisio. Adde tu & vide ad materiã Aret. ĩ. c. si qs cõtra cle. co. iiij. de fo. cõpe. & ibi do. Maria. in glos. pe.

f ¶ Nullo mõ. Et vide plenissimè do. Abb. post. d. Ant. in. c. si quis contra clericum. de foro compe. & do. Anto. in cle. auditor. de rescri. Bart. in. l. ij. de iurisdic. om. iu: vide ibi Ange. & alios. And. Bar.

e ¶ Spec. Adde, ꝙ Io. And. ibi dicit, ꝙ opi. prima Laur. relata per Specu. placet Hostiẽ. & illã ipse seqtur, ꝙ primus debet exequi: limitãdo tñ qñ sine vlla correctione cõfirmata est. Nã siue sit ordinarius, siue delegatus, q exequi possit, exequi debet: quia certum est ꝙ lata sñia illi primo cõpetebat executio, si non fuisset appellatũ. Cassata igitur appellatione, summa ęquitas exigit ꝙ executio impedita per illam, reuertatur ad ipsum, & hoc dicit Io. An. fortius procedere in criminalibus.

f ¶ Quãdoq; pars sua spõte. Adde, circa intellectũ. d. §. qui ꝓuocauit. secũdùm Ang. litera ibi, secũdũ eum non dicit ꝙ iudex sequit̃ primã sententiã sed conuẽtionẽ, vñ dicit, ꝙ redibit̃ ad sñiam appellatiõis: & iudex primã sententiã nullo alio de cã discusso, propter virtutẽ cõuentionis, illã sententiam cõfirmatoriã exequet̃. Iste intellectus est notabilis in se. Ex quo habes, ꝙ illa trãsactio nõ facit simpliciter instantiã: sed ita demum si sortiretur effectum. Intellectus tamẽ Bar. est mag. sing. & nota. And. Barba.

POMATES

a ¶ Sñiam Romæ. Iſtum.§.ſñiam.vide ang.cõſi.cxij. vbi ꝑ eũ dicit, ꝙ ſñia lata ab ordinario, penes quem nõ reperitur ptãs exequẽdi põt ali⁹ q habet ptatẽ executioni mandare.

b ¶ Conſequentiã. Adde Pe. de anc. conſi.xcj.

c ¶ Spec. Adde Io. an. ibi in addi.

d ¶ Alteri. Adde, vt per Bal. conſil. ccxcvj. lib. Pe. de Anch. conſi. cclx. Pau. de caſt. cõſil. cccxxxv. Ro. cõſi. lj. Pau. de ca. cõſi. xlj.

e ¶ Vbiq;. Adde ꝙ Pau. de caſt. intelligit hoc verum ſi ẽt ibi, vbi fieri debet executio, ſit ſtatutũ, ꝙ inſtrã guarẽtigiata habeant executionẽ paratã, ſecũdũ Bal. ĩ l.j.C.ne fili⁹ ꝓ patre. in. iiij.q. alſ ſi nõ eẽt taleſtatutũ nõ putat verũ: qa de iure cõi nõ hñt executionẽ paratã. Et idẽ dicit de cõfeſsiõe facta corã vno iudice: ꝙ nõ mittit̃ executiõi ꝑ aliũ iudicẽ: vt no. Cy. in.l.j.C. de cõfe. in.x.q. ꝙ cõfeſsio facta corã vno iudice, nõ mittit̃ executiõi corã alio iudice. voluit Io. an. in addi. Specu. inti. de cõfeſ. §. nũc videndũ. ver. quid de confeſ.

POMATES.

f ¶ In venditiõe. ad iſtum.§. vide etiã aliqd ꝑ Feli. in.c. quod ad cõſultationẽ, co. viij. in fi. extra e. Ale. cõſi. v. col. ij. vol. ij. vbi dicit ꝙ iſte.§. habet locũ ẽt in executione ſñiæ interlocutoriæ in miſſiõe ex primo decreto. & omnino Paul. de ca. conſil. cccxxvj. in. ij. col. in. ij. dubio.

SVMMARIVM.

1 *Sententia lata Bononiæ, quando poßit executioni mandari, per iudicem Florentiæ: & ſic, quando ſententia lata ab uno iudice, poßit per alium exequi?*

2 *Sententia ſemel lata ab uno iudice, poteſt coram alio agi actionem in factum deſcendentem ex eadem ſententia, nõ tamen officio iudicis, licet ſit nobile.*

Officium iudicis, quod competit pro executione ſententiæ, quòd competat ex æquitate: ut ſit litium finis. ibidem.

3 *Iudices in ciuitate ſi duo ſint habentes æqualem iuriſdictionem, ſententia lata ab uno in pecuniarijs non poteſt per alium exequi, ſecus eſt in ſententia banni lata in contumacem.*

4 *Sententia lata à iudice non habente clientes & berruarios, poteſt per ipſum exequi, uel implorare auxiliũ alterius.*

Omnis iudex poteſt brachium alterius iudicis pro executione facienda implorare. ibidem.

1 *Iudex, qui non uult ſcribere alteri iudici pro executione facienda, uel auxilium præſtare poteſt per ſuperiorem cogi, & tenetur parte ad intereſſe.*

6 *Iudex ad quem pro executione ſcribitur, ſi in exequendo excedit modum, ad eius ſuperiorem appellabitur: ſi uerò præſtat familiam primo iudici, ad ſuperiorem primi appellatur.*

7 *Sententiam arbitri quilibet iudex, cui condemnatus ſubeſt, exequitur, nec requiritur requiſitio arbitri, uel alterius iudicis.*

8 *Inſtrumenta guarentigiata, ſi ex forma ſtatuti habent executionem, poſſunt per quencunque iudicem executioni mandari.*

a **Sententiam Romæ.** [a] ¶ Poteſt vn⁹ iudex alterius iuriſdictionis iudicem requirere, vt eius ſententiam exequatur. h.d. ¶ Oppo. & videtur, ꝙ non executio, ſed cognitio remittatur ad locum: vt in authen. vt nulli iudicum.§. ſi verò quis comprehenſorum. poſita. C. de adul. aut. ſi verò. ſol. ibi loquitur in delictis. ¶ Quæro, quid in paribus iudicibus? & idẽ
1 ſecundum gloſ. & bene. ¶ Quæro, habeo† te condemnatum in ciuitate iſta: vado Florentiam ad iudicem terrę tuæ: an poſsit ſententiam hîc latam executioni mandare? Et videtur ꝙ ſic, ſecundum gloſ. hîc. Sed iſtud eſt verum ad literas iudicis proferentis ſententiam. Et ratio eſt, quia ſine literis non poteſt: vt C. de iud. l. properandum.§. ſinautem reus. & eſt expreſſum extrà de foro compe. c. Romana.§. contrahentes. lib. vj. & in Specu. de exce. ſen.§. nunc dicendũ. ver. ſed pone iudex Peruſinus. & allegat pro & contra: per iſta bene, prout in aliqua alia quæſtione, quam ipſe tangit in illo lib. & Cyn. format in.l.j. in x. quæſtione. C. de confeſ. ¶ Tu diſtingue, quandoque ſententia lata per vnum iudicem petitur executioni mandari per alium iudicem, & eiuſdem tribunalis: quia ſucceſsit alius iudex, vel primus eſt remotus. & tunc poteſt. quia videtur idem iudex, vt.l. proponebatur. ſ. de iudi. Si verò nõ ſucceſsit ei: ſed ſunt duo iudices eiuſdem tribunalis: tunc alius non poteſt intromittere ſine voluntate primi iudicis: vt.l.j.ſ. de offic. conſul. Aut petitur per iudicem alterius tribunalis: & tunc ſi quidem eſt talis iudex, ad quem executio pertineat de iure communi, vel municipali: & poteſt exequi: vt hac.l. in princip. Aut eſt iudex alius, & tunc aut petit executionem ad literas, & preces primi iudicis ſententiantis, & poteſt. Aut ſine literis: & tunc non poteſt: vt.l.j.ſ. de offic. conſu. & d.l. properandum.§. ſinautem reus. C. de iudic. & d. c. Romana.§. contrahentes. & hoc vult dicere hîc text. dum dicit, ſi hoc viſum fuerit. ſcilicet iudici ſententianti. & hoc eſt quod tenet Cyn. in.l.j. in.ix. qõ. C. de confeſ. Si verò actione in factum, vel iudicati, vellet agere, poteſt. quia actionem quam habet, vbique poteſt exercere: vt.l. fina. C. de præſcript. long.
2 temp. ¶ Ex hoc† apparet vtilitas eius. quod dixi. ſ. eodem.l. intra. quòd ex ſententia oritur actio in factum, vel iudicati. & etiam officium iudicis. Sed opponas: iſtud officium iudicis, quo fit executio, eſt nobile. quod patet: quia mercenariũ finitur lata ſentẽtia, vt. j. eod.l. iudex. Quare ergo ita non intentatur coram alio, ſicut actio, cum loco actionis habeatur: vt ſ. de mino.l. in cauſæ. in princ. & extrà de offi. iud. c. ſi. Rñ. iſtud officium,
b licet ſit nobile, tñ venit in conſequentiam [b] primæ cõdẽnatiõis, & ideò debet ab eodẽ iudice expediri: vt.l. nulli. C. de iudic. vel meli⁹, iſtud offim̃ cõpetit ex ęqtate: vt ſit finis litiũ: vñ.l. terminato: de fruct. & lit. expẽ. quæ æqtas ceſſat in alio iudice q nõ iudicauit: & in hac actiõe ſolũ habebit neceſſe ꝓbare, ſcilicet iudicatũ eſſe: vt.l. nã poſteà.§.j. de iureiuran. & de iu-
3 di.l. ſi prætor in prin. ¶ Quæro, in vna† ciuitate ſunt duo magiſtrat⁹ habẽtes ęqualẽ iuriſdictionẽ: vt Poteſtas & Capitane⁹ in hac ciuitate, an vnus poſsit exeq ſñiam alterius? Rñ nõ, ꝑ ea, q̃ dicta ſunt: vt. d.l.j. de offic. cõſu. quod eſt verũ in ſententijs pecuniarijs. Sed quando eſt aliquis contumax exbannitus in perſona: quicunque eum primò caperet, ille poſſet facere executionem. Nam in hoſtes, & exbãnitos alterius ciuitatis animaduertimus: multòmagis in iſtos: vt. j. de cap.l. non dubito. Et hoc facit fauor publicæ vindictæ. arg. quando li. ſe ſine iu. vin.l.j. & .ij. & .l. licitatio.§. quod illicitè. ſ. de pub. Poteſt tamen vnus ſemper inuocare auxilium alterius: vt
4 j. dicam. ¶ Quæro, pone† quòd rector ſcholarium, vel doctor, vel alius iudex, qui non habet berruarios. & milites fert ſententiam, quis eam mandabit executioni? rñ. ipſemet delegando iuriſdictionem, priuando ab vniuerſitate & ſi. vel facit eam exequi per poteſtatem, vel alium habentem pote-
c ſtatem, vt. C. de epiſ. audi.l. epiſcopale. & ibi not. in glo. in Specu. [c] de exec. ſen.§. nunc dicendum. verſi. quid de ſententia doctor. Et indiſtinctè dico: quòd omnis iudex poteſt implorare auxilium alterius, aut iudex ſecularis brachium ſpirituale, & econtrariò. vt. d.l. epiſcopale. & extrà de offici.
5 ordi. c.j. & ibi per Innocen. ¶ Sed quæro, quid ſi iudex, † qui tulit ſenten-
d tiam, nõ vult ſcribere alteri [d] vt alterius auxilium imploret? vel pone quod iudex, cui ſcribitur, vel cuius auxilium imploratur, non vult exequi, vel auxilium præbere? Reſpon. poterit per ſuperiorem, vel epiſcopum cogi, & puniri: de hoc arg. in authentica vt differt. iudi.§.j. Tenebitur etiam parti actione in factum ad intereſſe: vt.l. ſi iudex. de var. & extraordin. cog. &
6 quod ibi dicetur. ¶ Quæro, † quid ſi in exequendo exceditur, & ita poteſt appellari: vtrum appellabitur ad ſuperiorem primi iudicis exequentis, ſeu auxilium dantis? Rñ. ſi iudex alius exequitur ad literas alterius, ad ſuperiorem ipſius exequentis appellabitur. Nam ipſe exequitur vigore ſui officij, non vt delegatus ab alio: quia hoc non poteſt delegari: vt dictũ eſt. Si verò ipſe non exequitur, ſed exequenti præſtat auxilium: tunc ſiquidem præſtat auxilium iuris: vt puta excommunicando, vel interdicẽdo vel iuriſdi. denegando: ab ipſo appellatur, quoniam ipſe actus eſt, qui me lædit. Si verò pręſtet auxilium facti, puta concedendo primo iudici familiam: milites & ſimilia: tunc à primo iudice appellatur, quia ipſe eſt, qui
7 lædit miniſterio alterius. ¶ Quæro, ſi arbiter† tulit ſententiam in ciuitate iſta: an poſsit alibi executioni mandari ex mero officio iudicis? Reſpond. ſic. nec requiritur arbitri, vel alterius iudicis requiſitio: ſed quicunque iudex cui ſubeſt condemnatus, poterit dictam executionem facere: vt.l. cũ anteà.§.j. C. de arbit. Eſt ratio: quia hoc dictat æquitas. Cũ enim arbitri nõ poſsint exequi per ſe, nullam facit ſibi iniuriam alius exequendo: nec ex-
8 pectatur eius requiſitio. ſecus in iudice, vt dictũ eſt &. pro hoc† dicerem idem in inſtrumentis, in quibus continetur præceptum guarentigiæ, ſecũ-
e dum conſuetudinem Tuſciæ: vt poſsit vbiq; [e] executioni mandari nullius expectata requiſitione. Nam notarijs conceditur à ſtatutis iuriſdictio, pręcipiendo partibus, vt obſeruent contenta in inſtrumentis: ꝙ præceptum ex forma prædictorum ſtatutorum mandatur executioni, ſicut ſñia diffinitiua: exequendi verò nullam habent authoritatem, ſicut arbiter.

SVMMARIVM.

1 *Sententia interlocutoria poteſt ferri ſub conditione non diffinitiua.*

Sententia diffinitiua, quòd ferri poßit ſub conditione de præterito, uel de præſenti. ibi.

Item, ſub conditione, quæ reſpicit ipſum negotium, Ibid.

2 *Pars an citari debeat in executione ſententiæ? quòd ſic, quando capiuntur aliæ res, uel condemnatio ſit facta in ſpecie, & non reperitur, ſi uerò ſit in alia ſpecie: tunc non requiritur.*

3 *Executio, quando fit ſuper actione reali antequã fiat, fit præceptũ de reſtituẽdo rem.*

4 *Executio fit parte non citata, uel quia citata: ubi non debeat citari, uel erat erratum, appellari poteſt.*

5 *Executio, quando fit, ſeruari debet ordo: quia primò capi debet, quod minus nocet debitori: & tam in mobilibus, quàm immobilibus.*

6 *Perſona condemnati, ſi capitur pro executione, & ſit coactus ſoluere quid tum? remißiuè.*

7 *Mobilia non eſſe, probatur ex relatione nuntiorum: uel aßignando terminum parti ad oſtendendum mobilia.*

8 *Cautela, quòd in commißione, & relatione executionis ponatur incipiendo primò à minus damuoſis. Et commißione de exequendo, poteſt appellari, ſi in ea non dicatur incipiendo primò à minus damnoſis.*

9 *Executione facta in immobilibus, non repertis mobilibus, licet pars ſit parata oſtendere, quòd mobilia reperiantur, executio nõ erit nulla: niſi creditor fuerit in dolo.*

10 *Debitor quanto tempore debeat expectari ante, quàm pignora uendantur? ubi quòd arbitrio iudicis, ſi executio ſit ex interlocutoria: ſi ex diffinitiua, expectatur per duos menſes.*

f **In venditione.** [f] ¶ In executione primò dicunt capi mobilia ſecũdò immobilia, tertiò noĩa. h.d. ¶ Op-
1 poni. hîc dicit, † ꝙ fert̃ ſñia iſta ſub cõditiõe, cõtra.l.j.§. biduũ. j. qñ ap. ſit. Gl. hîc dat plures ſol. vna ẽ, ꝙ hæc nõ ſunt verba ſñię: alia, ꝙ hîc ĩ iterlocutoria: ibi

ria ibi in diffinitiua. & tene menti hanc solu. qa vera est & notabilis. Alia solu. est hic in conditione de preterito, vel de p̄senti. & ista est ēt bona, quā tene mēti. & licet p̄dictæ sint veræ: tñ quātū in p̄posito dic, q̄ nō pōt ferri sub cōditione, q̄ ipsum negotium respiciat: vt. l. cū iudex cū gl. sua. C. de sen. secus si ipsum negotiū nō respicit. hoc no. doct. in in. l. nō dubiū. in. v. op. C. de leg. & Cy. sic intelligit istā gl. ¶ Op. hic dicit, q̄ primò mobiliū: secūdo immobiliū: tertiò nominum. &c. cōtra. l. magis puto. §. q̄rere ergo debet. s. de reb. eo. vbi dicit Iurisconsultus q̄ prius venit ad nomina, quā ad vēditionē pigno. nō posses dicere, q̄ ibi est speciale i mi nore, qa esset cōtra. l. ciuitates. s. q̄ cuiusq̄ vniuer. no. dic, q̄ hæc lex loquitur in executione sniæ, q̄ statim debet fieri: nec debet eligi via, qua retardaret. vt. j. ea. l. §. sed si emptor. Sed loquitur contraria. l. qñ fit venditio ad petitionē ipsius pupilli: & tūc prius ad nomina: qa sic fieri eius interest. & hoc po

2 nunt doct. in aut. hoc ius porrectū. C. de sacrosan. eccle. ¶ Quæro. † tu eris iudex, venit ad te vnus & dicet: mitte istam sententiam executioni. Tu iudex, visa sententia, debes mittere. Quæro antequā iudex præcipiat executionem fieri, an debeat pars citari? dicunt docto. nostri, quòd debet citari pars, & sibi terminus competens assignari ad ostendendum, quare nō debeat execu. mandari. Et probant sic: dicitur, quòd iudex interloquitur, ergo debet pars citari: vt. j. eo. l. de vnoquoq̄. quia posset lędi, vt. l. nā ita di uus. s. de adop. & p̄bat̄ p. l. j. C. de iur. & fact. igno. Vbi plures exceptiōes possunt opponi post sniam: ideò oportet partē citari. & hoc tenet Cyn. C. quo. appel. non reci. l. ab executore. in. j. q. & Ros. idem super. l. meminerint. C. vnde vi. vbi dicit, q̄ est casus, quādo quis inuaderet authoritate iudicis parte non citata: tenetur pœna illius legis sed si executorem mitteret, habēt locū remedia, quę. j. dicā. Sed cōtrariū tenet Inn. extra de app. c. ex ratione, vbi dicit, q̄ non debet iterum citari. ¶ Ego dico, si quidem est facta condemnatio in quantitate, vel genere: ita q̄ executio requirit q̄ capiantur a liæ res secūdū ordinē nostri. §. tūc citat̄ pars vt hic, & per rat:ōes prædictas si verò est facta cōdēnatio in specie: si quidē illa species nō reperitur: & sic eēt facięda executio in alia re: tūc esset idē, quod. s. sed si executio fieret in eadem specie: tunc puto, quòd non sit opus, quòd pars de nouo citet̄, sed poterit ab eo auferri manu militari: vt. l. qui restituere. de rei vēdi. Et sic in telligo dictum Innoc. quod intelligo verū in personalibus post quadrimestre tempus: vt. l. finali. C. de vsur. rei iudica. & l. in fideicommis. in princi.

3 de vsu. In actione† verò in rē, ante, quàm fiat talis executio facti, debet pręcedere quoddā præceptum, post sententiam de restituēda re intra certū tēpus: & post illud fiat talis executio vt institu. de officio iudic. §. j. & in. d. l.

4 qui restituere. ¶ Sed quæro, † quid si facta fuit executio parte nō citata vbi citari debet, vel aliâs est erratum? Respō. potest appellari, quasi excedatur modus. Sed si non appellauit, tunc in personalibus non constituitur pign⁹, & ante venditionem reuocaretur ex officio iudicis adhibita summaria cognitione: vt. j. eadem. l. §. si super rebus. Post venditionem haberet necesse vindicare: vt. §. si post addictum. C. de præscript. xxx. annorum. l. prima & si de vend. pigno. aga. l. penultima. Sed in reali idem. Nam intra annum haberet officium iudicis exequentis, in quo summariè debet dicere executionem fieri non debere: post annum verò non haberet necesse agere ordinariè: vt. l. si quis emptionis. §. sed & si quis. de præscri. xxx. anno. ¶ Quæro

5 hic dicitur, † q̄ in executione prius debent capi mobilia: quæro, an inter mobilia sit aliquis ordo? gl. hic, q̄ sic quòd sic: quia primò debet capi, quod minus debitori nocet. quod bene no. Idem puto circa immobilia: ne p̄ modica quantitate vendantur magnæ res cum modica possit vendi: vt not. C. de distrac. pign. l. quādiu. Et si contrariū fieret, potest appellari, quasi excedat

6 modas: vt. l. ab executione. quorum app. non reci. ¶ Quero† quid si res nō

a sunt captæ, sed fuit capta persona[a] condemnati, & coactus soluere? respon. tex. habes notabilem in. l. fi. §. fina. s. quod metus cau. dic: vt ibi. ¶ Quæro

7 qualiter †constabit, q̄ mobilia non repeririuntur. Respon. gl. quòd statuet certus terminus parti ad ostendendum mobilia: aliâs capientur immobilia quod not. quia nouus est modus discussionis & bon⁹. Vel dic, quòd de hoc

b creditur nuntijs, [b]seu apparitoribus: vt. l. magis puto. §. ne tamen. de rebus eo. & hoc obseruat consuetudo. & Iaco. de Are. ponit in quodam suo tractatu de discussione: quod hic non prosequor. ¶ Et no. quòd hæc pronuntiatio, de qua hic loquitur tex. potest fieri in ipso actu, qui apparitorib⁹ committitur, scilicet vt capiantur primò mobilia: secundo &c. & tūc apparitores referunt se solennem fecisse: & quia mobilia non repe

8 riebātur: ideò &c. Cōsulo† quòd in commissione, & relatione ponatur in cipiendo à minus damnosis per ea, quæ. s. dicta sunt. Sed si hoc omittatur, non tamen puto quod agitur, ipso iure nullum esse. quia hic talis ordo nō

c ponitur, vt sit necessitas, sed quia pars grauata reuocaret [c]per appellationē

9 vt. s. dixi. ¶ † Quæro, quid si post prædicta, pars sit parata ostendere quòd mobilia reperiantur, & tamen capta sunt immobilia, licet nuntius hoc retulisset? Respon. propter hoc non erit irritum, quod factum est: nisi creditor, vel emptor fuerit in dolo, vt. C. si de vendi. pigno. aga. l. prima. & l. vlti

10 ma. ¶ Quæro hic dicitur mox, † quanto tempore debet expectari? glossa remittit ad not. in. l. cum proponas. C. de bon. authoritate iudicis possiden. Dyn. dicit, aut venditio fit ex interlocutoria, & tunc tale tēpus est in iudicis arbitrio, vt. l. si finita. §. non autem statim. de damno infecto. aut ex diffinitiua, & tunc expectatur quòd tempus quadrimestre sit transactum, vt j. eo. l. debitoribus. & no. in dicta. l. cum proponas. ego dico de duobus mēsibus. vt. d. l. debitori. quæ in hoc non mutatur, vt ibi dico.

SVMMARIVM.

1 *Executio non impeditur per priuilegium ciuitatis minoris ætatis, nec rerum ecclesiæ, & quando per priuilegium fundi dotalis?*

d Exequuntur itaque. [d]¶ Quæ-
1 ro† vtrum aliquod priuilegium faciat cessare hāc executionē, gl. dicit, q̄ nō priuilegiū ciuitatis, vt. l. ciuitates. qd̄ cuiusq̄ vni. no. Item non priuilegiū fundi dotalis: vt. l. j. de fun. do. Sed hoc est verū, quādo fertur sententia in actione reali, vel mista, ita q̄ de directo respicit ipsum fundū, sed in p̄sonali nō procederet marito condemnato, nisi in cā primipili. vt. C. de priui. fisc. l. j. Itē nō procederet vxore condēnata: nisi ex quinq̄. ll. vt. l. iij. j. de bo. dā. Item nō impedit priuilegiū minoris ætatis: vt. l. j. C. de prædi. min. quod est verū, siue reali, siue personali sit factum: vt ibi. &. s. de re. eo. l. sed si pecunia. §. itē quæri pōt. l. si pupillorum. §. j. ¶ Quid de rebus ecclesiasticis? dicit gl. idem: quod est verū eccl̄ia, vel capitulo condemnato, vt. l. iubemus nullā. C. de sacrosan. eccle. sec⁹ si suo noīe cōdēnaretur rector ecclesiæ, vt. j. eo. l. cō modis. & ibi dicam.

SVMMARIVM.

1 *Datio in solutum simpliciter facta à parte, quantitate nō expressa, non ualet, sicut nec emptio.*
Datio in solutum facta à Principe, simpliciter ualet.
2 *Datio in solutum facta simpliciter, in dubio uidetur facta pro toto debito.*
3 *Remedium datur in executione rei iudicatæ quadruplex.*

Si pignora. ¶ Si pignus datur creditori e in solutum simpliciter, præsumitur datum pro toto debito. h. d. ¶ Oppo. de. l. fi. C. de iur. do. impe. Sol. ibi in pignore conuentionali. hic in prætorio, vt hic quando datur insolutū, ibi, quando impetratur dominium à Principe. sed primā tenet glo. & sic aliud esset, si datio insolutū

e fieret à parte simpliciter aliud si à iudice. Ego tamē[e]

1 puto sic dicendum, † aut datio insolutum fit à parte

f simpliciter, & non valet in aliquo, sic nec emptio. [f] institu. de emp. & vendi. §. pretium cōiuncta. l. iij. s. pro emp. Aut fit à Principe, & valet: prout dicit in. d. l. fi. C. de iur. do. Impe. Aut fit à iudice, & tunc aut fit à iudice exequēte diffinit iuam, & tunc in dubio videtur facta pro toto debito, vt hic. &. j. dicam. Ratio pot: st esse, quia cū offi ium iudicis exequentis sit totalite: finem imponere litibus, si deberet iterum fieri æstimatio rei secundùm formam d. l. vlti. in fi. iam finis non esset impositus. Et ideo est præsumptio iuris, & de iure, quod fiat pro toto debito. Aut dat insolutum ex interlocutoria, & tūc in dubio dicerem idem, quod quādo dat Princeps vt. d. l. fi. quia est eade rō. & sic debet intelligi hodie cum interponitur secundum decretum. ¶ Oppo. C. de excep. l. si ex maior. Solu. ibi partem debiti recipit: hic simpliciter insolutum accepit. ¶ Op.

2 de consuetudine. Nam† nos videmus tota die cōtrarium fieri. s. dari pignus p̄ parte debiti, & nō pro toto debit o, & sic cōsuetudo est cōtra istū tex. Solu. Quidā intelligūt, & malè, vt ponit gl. q̄ icipit. Et ideò gl. aliter intelligit & facit duas alias gl. Et debes

3 † scire: q̄ in executione rei iudicatæ habes quadruplex remediū. vnū est: q̄ possideat tanq̄ creditor loco pignoris, & habeat loco pignoris, vt. C. si in cau. iudi. pig. Aliud est, q̄ vendantur illa bona. & illud est bonum, quia si non sufficit, debet dari supplementum. Aliud remedium est, vt tanq̄ extraneus emat: vt. l. ij. C. si in cau. iudic. Aliud est remedium, quòd detur insolutū. vt hic. Et hoc modo loquitur f hic, & potest fieri duobus modis. Vno modo, quòd detur à iudice pro debito, vel parte limitata, & tūc obseruatur hæc consuetudo, secus si simpliciter det iudex, posito. q̄ cōtradiceret creditor: vt hic. per Cyn. in. l. ordo. C. de execu. rei iudic. Et vide istam glo. & signa. & vna incipit, addicantur. idest. detur insolutum. Alia incipit contentus, quòd præsumit. &c.

a ¶ Persona capta. Adde an debitore capto possit fieri missio in bonis Alex. consi. cxxxiij. iij. libr. & Ro. consi. cxxxij.

b ¶ Nuntijs. Adde Bar. in. l. fi. constā te. sol. mat. Alex. in. l. x. de ver. ob. Bal. consil. cclxiij. & cccxxxiij. j. lib.

c ¶ Reuocaretur. Adde tu, & vide Alexā. de Imo. in consi. v. colū. ij. in prin. in. ij. volu. & ibi intelligit Bart. hic in iudice exequente.

d ¶ Exequuntur. Quid si vniuersitas alicuius villæ, vel castri, habet bona: qualiter fiet executio. vide Io: an. in addi. ad Specu. in ti. de execu. sententiæ. C. breuiter. ver. item vniuersitas.

e ¶ Ego tñ. Sed ista ratio non videtur bona: p. l. si fund⁹. §. fi. ff. de pig. vbi si apponit̄ ex hoc capite, non vitiat̄: quia non est appositum certū pretium. Similiter, si datur pro debito, intelligitur pro toto debito. l. si defensor. §. qui inter rogatus. de interrog. ac. & l. cuius. de sol. & ibi bart. pōt dici, q̄ fuit, q̄ si nō solui. detur res insolutū, tunc non valet, nō rōne incertitudinis, sed quia est pactū l. commissoriæ. C. de pac. pig. l. j. si ex interuallo valeret, quo ad exce. l. Titius. de pigno. ac. s. Si aūt detur pro iusto pretio, valet. vt. l. si fund⁹ §. fin. prealleg. Et idē vr̄ in eadem rōne, si detur insolidum pro iusto pretio: cum videatur quædam emptio: vt. s. Andræ. Barba.

f ¶ Emptio. Adde q̄ Pau. de cast. tenet, quòd imò cē seatur facta datio pro summa debita quia ad illam refertur, & sic satis videtur datū pretiū p̄ relationem.

ad debitum:vt.ſ.e.
l.ait.prætor.§.j.&
ſi minus valet, im
putet ſibi creditor:
& ſi plus, imputet
ſibi debitor, qui ef
fuſo ſermone lo-
cutus eſt, argu.l.fi,
C.de do.promiſ.

SVMMARIVM.

1 *Cognitio ſummaria quæ fit ſuper quæſtione emergenti, ſup pignore capto non requirit libellum.& ſufficit ſemiple na probatio.non tamen per iuramentum.*

2 *Miſſio in poſſeßionem facta ſuper re mobili interrũpit præ ſcriptionẽ ſuper immobili, tunc interrũpitur poſſeßio tertij.ſi nõ eſt amiſſus, uel ſuſpicat⁹ eſt ſe poſſe repelli.*

3 *Tertius poſſeſſor quando poßit impedire executionem.*

4 *Controuerſia, ſi fiat mißio in poſſeßionem de proprietate, cui incumbat onus probandi?ubi quòd ſi poßidebatur per debitorem, contradictor probat: ſi per aliũ, miſſus. At quando unus poßidet rem, in qua ſit executio, natu raliter ut uictus: alius ciuiliter ut contradictor.uel econ trà: quid iuris?nu.5.*

6 *Executio ſententiæ quòd impediatur ratione iuris poſſeßio nis.*

7 *Executio ſententiæ, quòd impediatur, ſi contradictor pro bat ſe poßidere, licet actor probet reum dolum deſijſſe poßidere.*

8 *Executio, quòd poßit fieri ratione dominij, quod reus habet in re, quam alius poßidet,& conſitetur uerum domi nium.*

Si ſuper rebus. ¶ Coram iudice exe-
quẽte examinat̃ q̃ſtio
emergens ſup rebus pignori captis ſummatim.q̃ co
gnitio nõ facit præiudiciũ volenti ordinariè agere,
& poſt pignus addictũ creditori ad vſucapionẽ ꝓ
ficiet.hoc dicit. primò dicit, cuius eſt cognitio.
Secundò, quis effectus cognitionis, ſi apparet eſſe
debitoris.tertiò, qualiter debet adhiberi iſta cogni-
tio. Quartò, quis eſt effectus, ſi apparet eſſe mouẽ
tis controuerſiam. Quintò, quis eſt effectus execu
tionis iam factæ quia debitoris apparuit. Secũda ibi,
& ſi, tertia ibi: ſed ſciẽdũ.quarta ibi: nec ſentẽtiã. qn
ta ibi, nec eũ. ¶ Op.C.de iudi.l.iudices.Sol.ſpecia-
8 le hic. ¶ † Opp.de ordi.cognitio.l.ij.Sol.ibi ideò qa
fuit plenè cognitũ: hîc ſummatim.& conſiſtit hæc
ſummaria cognitio: qa nõ dabitur libell⁹, nec lis cõ
teſtatur, probationes autẽ ſemiplenæ ſufficerẽt.nõ
per iuramentũ.argumen.ſ.ad carbo.l.iij.§. ſi cauſa
cognita.aliâs incipit: cauſæ cognitio.dicã.j de præ-
to.ſtipu.l.j.§.ſtipulatio.& not.Spec.de offic. om.
iudic.§.poſtremò.verſi.ſexto. ¶ Opp.j.§.ſi poſt.
So.vt in.gl. ¶ Op.ad verſi.nec eũ.ſecũdũ.ij.lect.ob.
l.miſsio.ſ.pro hæred.l.ij.in princip.vbi nõ interrũ
pitur vſucapio pro hærede.hîc dicit tex.cõtrariũ, cũ
gl.ſua.Iacob.de Are.tenet iſtam gl.& reſpondet ad
cõtrariũ: quòd miſsio facta in poſſeſsionẽ non inter
rũpit ꝑſcriptionem illam quæ currebat ad vtilitatẽ
illius contra quem eſt facta miſsio: ſed præſcriptio
nẽ alterius, q̃ currebat contra eũ, cõtra quẽ facta eſt
miſsio, bene interrumpit. Et hoc voluit ſentire glo.
in.l.miſsio.ſ.pro empto.dum dicit ab hærede. Sed
non video, vnde iſtud poſsit procedere, cum hoc ſit
verum, quòd miſſus in poſſeſsionem ex cauſa iudi
cati, non poſsidet: vt hîc tenet gloſſ.ergo poſsidens
non perdit poſſeſsionem ciuilem, nec naturalẽ.quo
modo ergo intrrumpitur. cum.l.cum naturaliter.
loquitur, quando per alium ciuilis poſſeſsio inter-
rumpitur:& ideò retenta opinio.glo. quòd miſſus
ex cauſa iudicati. non poſsidet: primam lecturam
tenerem tanq̃ veram id eſt quòd prodeſt vſucapio-
ni faciendæ per creditorem: poſtquàm pignus fuit
ſibi addictum. Ideo, quia in ſummaria cognitione,
apparuit eſſe condemnati. ¶ Sed ſi volumus ſuſti-
nere hanc ſecundam lecturam, tanquàm veram: Di
co, quòd res captas pignori in cauſam iudicati, vi-
ctor poſsidet, ſicut creditor cõuentionalis.hoc pro
batur in lege poſtq̃ Imperator: vt lega.nomine ca-
ueat. vbi eſt caſus. Præterea, quando aliquis mitti-
tur ex cauſa iudicati, ille cœteris creditoribus præ-
fertur: vt.C.qui potio.in pigno.habe. l. cum rem.
Ergo apparet, quòd eſt idem, quod in conuentio-
nali pignore: non idem, quod in prætorio, in quo
vno creditore miſſo, cœteri videnť miſsi: vt.j.de his
quæ in frau. credito.l.qui.autẽ.§.ſciendũ.& de bo
nis autori.iudicis poſsiden.l.cũ vnus.& hic eſt caſus
in.l.& ſi iure.ſ.q potio.in pigno.hab.licet ibi gloſ.

a ¶ Opp.Adde, vt
per Rom.conſi.lx
ix.in fi.& vide tu
Areti.in.c.exami-
nata.col.iij.de iud,
qui dicit dicta bar.
notanda.

malè intellexerit, ſicut hic. Præterea, hoc apparet ex eo, ꝙ Imperator po
ſuit in.c.ſeparatim.in tit.de præto.pigno.& in titu.ſi in cauſa iudi. ſi enĩ
idem eſſet &c.vt.C.de codicillis.l.ſi idem Præterea, hoc apparet, quia in
cauſa iudicati: non capiuntur omnia bona, etiam ſecundùm iſta tempora,
vt.ſ.ea.l.§.in venditione.licet ſecus ſit in prætorio pignore. Non ob.l.ſi
duo.§.creditores.j.vti poſsid.quia debet intelligi, in quolibet alio præter
2 q̃ in miſſo ex cauſa iudicati. ¶ Hoc præmiſſo: nunc dico, † ꝙ ſi in cauſam
pignoris caperetur res mobilis, ſine dubio interrumpitur poſſeſsio: vt.l.ſi
rem mobilem. de acquir.poſſ.tunc verum diceret iſta glo.intelligendo, vt
dixi. Iaco.de Are.de tertio poſſeſſore. Nam quo ad ipſum debitorẽ: poſ
ſeſsio creditoris non interrumpit vſucapionem. vt.l.j.§.per ſeruũ corpo-
raliter.&.l.qui pig.ſ.de acqui.poſſeſ. Si verò caperetur res immobilis, tũc
interrumpitur poſſeſsio tertij poſſeſſoris.ſi nõ eſt admiſſus, vel ſuſpicat⁹
eſt ſe poſſe repelli: aliâs ſecus: vt.l.clam poſsidere.§.fi.&.l.ſi id quod.§.fi,
a de acqui.poſ. ¶ Opponi.ᵃ extra gl.& † videtur, ꝙ tertius poſſeſſor non po
3 teſt impedire executionem, quæ fit contra victũ, ſed debet fieri executio
& poſſeſſori caueri de indemnitate, vt.l.is à quo fundus petitus.ſ. de rei
vend. Innocen.in.c.veniens.extrà de teſti.ponit de hoc vnam pulcherri-
mam diſtinctionem. Quandoq; fit executio in re petita,& tunc aut illa
res à nemine erat poſſeſſa:& tunc quilibet tertius veniens, impedit exe-
cutionem.argum.l.vltimæ. C.de edic.diui Adria.tollendo.& in ca.veniẽs
extrà de teſti. Si verò illa res non vacabat, ſed ab alio erat poſſeſſa, tunc ter
tius veniens non impedit executionem, ſed cauebitur de indemnitate poſ
ſeſſori, vt.l.is à quo.ſ.de rei vendicatio. Si verò fit miſsio ĩ aliã rem, quàm
ſit petita: vt pro pecunia, in qua quis eſt debitor:& tunc debet ſummariè
cognoſci,& ſic miſsionem quilibet habet impedire: vt hîc. Ratio prædi-
ctorum eſt, quia quando poſſeſsio vacat, intereſt ſua, nec ab alio occupet.
cũ facilius poſſet ſuã conſequi poſſeſsionẽ vacantẽ, quã quando eſt capta
vt.l.fi.C.de edi.diui Adria.tollend. Sed quando eſt in poſſeſsione aliquis,
tunc alterius non intereſt, quia ita à me poteſt auocare, prout à poſsiden-
te, ſed poſſeſſori cauetur de indemnitate. Sed quando agitur perſonali, vt
in caſu noſtri.§.quilibet intendens de iure ſuo, in re non petita, in qua fit
executio, impedit executionẽ. Ratio, quia de iure illius rei, nunquam fuit
4 cognitum, ſed in præcedentibus caſibus erat de iure rei cognitũ. ¶ † Quæ
ro, an hic.§.poſſet intelligi, ſi facit controuerſiam de proprietate, vel poſ-
ſeſsione.& glo.noſtra dicit ſiue, de proprietate, ſiue de poſſeſsiõe. Et put
ille.§.refert, ꝙ loquatur de mouente quæſtionem de proprietate, quæro,
cui incũbat onus probandi, vel illi qui miſſus eſt in poſſeſsionem proban
ti rem eſſe debitoris, vel cõtradicenti rem eſſe ſuam.& glo.habes.in.l.j.C.
de priuileg.fiſci.vbi videtur dici, quod ei, qui mouit controuerſiam incum
bit onus probandi. Sed hæc eſt veritas. aut iſtam rem poſsidebat ille, con
tra quem facta eſt miſsio:& tũc incũbit onus probandi illi contradictori.
Si verò poſsidebatur ab illo contradictore,& tunc incumbit onus proban
di miſſo in poſſeſsionẽ.& hoc vult dicere gl.in.l.ob maritorũ.C.ne vxor,
pro ma.vbi dicit glo.res, quã ipſe maritus poſsidebat. De hoc ibi per Cy.
& per Specu.in tit.de primo & ſecundo decreto.§.reſtat.verſi.quid ſi ille.
5 ¶ Sed pone, † ꝙ vnus reperitur poſsidere naturaliter, vt victus alius ciuili
ter, vt contradictor.& econuerſo, quid iuris? Reſpondeo, ſiquidem vnus
poſsidet ciuiliter, alter naturaliter: vt dominus & fructuari⁹: vel dñs & em
phyteuta:& ſimiles, habes deciſionem in.l.ſi finita.§.ſi de vectigalibus.&
ibi plenè dixi.de dam.infec. Si verò vnus ciuiliter: alius naturaliter: vt in eo
qui iuit ad nundinas,& alius eſt ingreſſus: tunc ſi ille, qui poſsidet natura
liter, poſsidet vitioſè:& mala fide præſumetur pro poſsidente ciuiliter:&
talis poſſeſsio naturalis illi non patrocinatur: qui dolo poſsidet: vt.l.libe-
ris, in fi.cũ ſimi.de libe.cau. Si verò quilibet poſsidet iuſtè procedetur in
executione, non præiudicando poſſeſsioni alterius.arg.de libe.cau.l.ſi pa
6 riter facit quod dicã in vlti.q. ¶ Quæro ſecundò, † dicitur hîc idem ſi iu-
re poſſeſsionis & dicitur, quòd ſufficit. Eſt ne hoc verum, ꝙ ſufficiat ad
impediendam executionẽ?& gl.dicit, ꝙ ſic:& nihil allegat. Et credo iſtã
7 glo.dicere veritatem: vt.C.ſi per vim: vel alio modo.l.fi. ¶ Modò † formo
tibi vnam.q.ponamus: ꝙ ille, qui venit ad contradicendum: probat ſe poſ
ſidere: actor probat dolo deſijſſe poſsidere debitorem aduerſariũ: an hoc
ſufficiat, vt repellat contradictionem eius.do.Cy.dicit ꝙ ſic.& econtra ter
tium poſſeſſorẽ fit executio: quia dolo deſijt poſsidere aduerſarius.alleg.
l.certa eſt forma.C.vt in poſ.lega.&.ſ.& in poſ.lega.l.ſi legatorũ.& Cyn.
vt hoc dicit in.l.j.C.de alie.iudic.mu.cau.fac.in.viij.q. Ego dico: quòd eſt
contra totũ titu.de his, quæ in frau.cred.& de his, quæ in frau.patro.C.&
ff.& hoc exprimit tex.inſti.de act.§.itẽ ſi quis in frau.vbi dicit quòd pri⁹
debet agi reuocatoria: q̃ poſsit fieri executio in eum: ad quem venit poſ
ſeſsio debitore deſinente poſsidere. Itẽ habes caſum in.l.j.ff.ſi mul.vẽ.no.
in poſ.mit.& ea.l.in prin.ibi de dolo malo.&c. Ad.l.ſi legatorum.&.l.cer
ta eſt forma. Reſpondeo: quòd loquũtur in rebus legatorũ vltimæ volun
tatis & ſpãles caſus ſunt.& iſtũ paſsũ in.l.creditores.C.de pig.plenè exami
8 naui. ¶ Quæro, pone † ꝙ ali⁹ poſsidet debitor eſt dñs cõtra quẽ fit miſsio
poſſet ne fieri, qd illud ius dñij, qd eſt penes debitorẽ poſſet trãsferri ĩ
creditorẽ:& iure poſſeſsiõis remanere penes eũ: penes quẽ eſt.& Marti.
ſil.diſputauit iſtã.q.& determinauit.ꝙ ſic: p.l.ſi finita.§.ſi vectigalib⁹.ſ.
de dã.& Spec.tãgit in tit.de primo & ſecundo decre.§.reſtat.ver.ſed qd
ſi apud eũ. ¶ Sed prædicta intelligo: ſi ille poſsidens confitetur illum ve-
rum dñm eſſe: aliâs ſecus: vt.j.ea.l.§.pen.& fi.vbi eſt caſus,& ibi dicam,

SVMMARIVM.

1 Victor uolens super re capta summariè cognosci, & contradicens petit illam dimitti, cum sint alia bona sine controuersia, an debeat audiri?
2 Creditor an teneatur ostendere pignus debitori uolenti uendere.

Sed & illud. ¶ Quando est aliqđ qđ possit capi sine controuersia: illud qđ est captũ, in quo est controuersia dimittitur, & præcedens summaria cognitio cessat: & illud, quod est sine controuersia, capietur. Item si mouetur q̃stio de iure pignorũ, nõ retardatur executio sed pignus venditur: & priori creditori satisfit: residuũ in causam iudicati cõ
1 uertit. h. d. ¶ Quæro, qđ† si victor vult sup re capta summariam cognitionem præcedere, mouens controuersias. Respondeo: si petit eam dimitti, cum sint alia bona sine controuersia: esset clarum aliam rem sine controuersia esse: tunc hoc debet fieri: vt hic innuit, verbum, debere. aliquo tamen faciente pro eo qui controuersiam mouet: vt sic eius inreresse appareat. Si verò hoc scilicet, an alia sint sine controuersia, sit dubium: tunc erit in arbitrio iudicis illã dimittere, vel super illa summariè cognoscere: vt sic faciat, quod ei facilius videatur: vt. j. ea. l. §. sic quoq;. vers.
2 item quid dicemus. †¶ Secũdò quæro scholaris habet librũ pignoratum penes fœneratorem, vult agere eum ad vendendum vt sibi de pretio satisfiat: ille dicit, nemini ostendam, nisi mihi pri⁹ satisfaciat: an creditor cogatur: hic est tex. q̃ nõ, nisi in causa iudicati, sed puto creditorem cogi: vt. C. de pign. aut. hoc ita. ibi, quod vt fiat &c. expressius in corpore, vnde sumitur. & . l. q̃uis. s. de pig. act. Nec obst. hæc litera: quia verũ est, quod nõ cogitur ostendere satisdatione obligata, vt. l. quanuis.

SVMMARIVM.

1 Cognitio, summaria, de qua in. §. si super rebus, cessat post secundum decretum
2 Euictio quando uenit in limine contractus ante pretium solutum, quis nõ cogitur soluere pretium.

Si post addictum. ¶ Post rem vendit, ã vel in solutũ datã cessat summaria
1 cognitio iudiciũ exequẽtiũ. h. d. ¶ No. † q̃ post interpositum secũdũ decretũ, cessat summaria cognitio. de qua loquitur. §. si super rebus. ea. l. ¶ Op. de. §. si super rebus. s. ea. l. Solu. ibi ante venditionem, vel dationem insolutum. hic post. ¶ Oppo. de. §. sed si emptor. j. ea. l. Sol. ibi pretium non erat solutum: hic sic. ratione hic nititur ponere gl. sed melius ponitur in tex. in. §. sed si emptor. ibi videbimus. ¶ Op. j. de solu. l. si quis aliã. Huius timore, dicunt quidã, q̃ nõ cessat officium eorundẽ iudiciũ. & illi habent sic in tex. nõ cessabunt. Sed hoc est contra princ. §. dic ergo, q̃ licet actio prima duret secũdũ distinctionem, quæ dicetur. in. d. l. si quis aliã. tamen officiũ iudicis exequẽtis cessat. ratio quia fecit executor, qđ voluit, & rẽ perfectã dimisit. ¶ Op. & videtur periculũ eius, qui cõparuit, vt. C. de euic. l. si ob cãm. & de euictio. l. si plus. §. j. Solu. dicit gl. versatur eius periculũ quo ad
2 hoc, vt teneatur pretium soluere. Hoc est falsum† q̃a vbi venit euictio in limine cõtractus ante pretij solutionẽ, nõ cogitur quis soluere, vt. l. si post perfectam. C. de euict. & . l. penul. §. fin. s. de periculo. & cõmo. rei vendi. secũdũ Iaco. de Are. Præterea hic. §. totus loquitur, q̃n iam pretium erat solutũ, vt. s. dixi. Vnde dicit gl. aliter, q̃ periculũ est in hoc, quòd executor, vel victor nõ tenetur de euictione: sed ille condẽnatus sic, vt in contrarijs, tunc in ver. certè. habes literam nonne cessabunt. & c. quasi dicat, vtiq; cessabunt. ista litera est bona, & clara. Alij habent nõ cessabunt. quæ litera plena est infrascationib⁹. & ideò de ea nõ curo. ¶ Vltimò illud, quod hic dicitur, q̃ cessant partes eorumdem iudicium. intellige si alius erat iudex, ad quem pertinebat executio, alius iudex ordinarius. Si verò vnus, & idẽ erat executor & ordinarius, tunc cessabunt partes iudicum in cognoscendo summariè, sed poterit iudex ordinariè cognoscere. & hic est sensus. huius. §.

SVMMARIVM.

1 Venditione facta per executorem, nullam habet uictor actionem.
2 Vendens rem alienam, an transferat dominium habita fide de pretio.
3 Procurator ecclesiæ fisci, uel minoris, non potest uendere rem sine pecunia præsenti.
4 Procurator alterius, quàm minoris, uel ecclesiæ, quando poßit uendere rẽ pecunia non præsenti?
5 Executor ultimarum uoluntatum, cui data est potestas uendendi, non trãsfert dominium, nisi præsenti pecunia.
6 Procurator confitendo se pretium recepisse, non transfert dominium, nisi in instrumento dicatur, habuit, & recepit: uel nisi appareat pretium conuersum in illam causam, in quam habebat potestatem uendendi.
7 Instrumento uenditionis factæ à procuratore si dicatur, quòd pecuniam in ueritate recepit, quam confessus fuit se in talem causam conuertisse, nec per hoc apparet in illam causam esse uersam, an sufficiat ad translationem dominij: ubi quid in procuratore ecclesiæ, uel ciuitatis?

*Sed si emptor. ¶ Si per iudicem exequentem, res est vendita pretio non soluto, cessat officium iudicis in pretio exigendo: vnde res debet vendi præsente pecunia, aliàs potest res vẽdita reuocari. h. d. Diuide. Primò ponit dictum & rationem. Secundò ostendit rationem esse veram. Tertiò approbat dictum suum addendo aliam rationem. Quartò docet, quid sit faciendum re integra venditione non facta. Quintò docet, quid sit faciendum re vendita, non præsente pecunia. Secunda ibi, quid enim. Tertia ibi, meli⁹ igitur. Quarta ibi, oportet em̃. Quinta ibi: certè si. ¶ Pone casum in terminis. Primò dicit q̃ executores non debent se intromittere. Ratio: quia nimis longè res abirent. Secundò probat: quòd longè nimis res abirent. Aut enim dicis, q̃ iudices condemnabunt emptorem, & esset nimis longũ, vt statim patebit in apostillando literam. Aut dicis: q̃ executio fiet de facto, & hoc esset iniquum. ¶ Expone literã, ibi aduersus eum sententiam. Nã in hoc instantia esset longitudo. Præterea, in executione: quæ fieret contra istum emptorẽ: deberẽt bona vẽdi, & interim fortè emptor faceret controuersiam de pretio, & sic esset necesse q̃ iterũ cõdẽnaret, & sic nimis longè res abirent. Item ibi exoluisse cõtẽdat. dic tunc esset iniquum exactionẽ fieri eo nõ cõuicto: vel non cõdẽnato, & sic cõludit, q̃ nimis lõgè res abirẽt. ¶ Tertiò, ibi melius ostendit, dictũ esse verum hoc modo: cum certũ sit: quòd nimis lõgè res abirent: ideò est melius, quòd se nõ intromittant dicti iudices: cũ victor cõtra emptorẽ nullã habeat actionẽ, & sic ibi victori fit nulla iniuria. h. d. ¶ Not. hic:
1 † quòd ex vẽditiõe facta per executorem nullam habet victor actionem. Quartò: ibi oportet igitur, Consuluit, quòd res vendatur præsente pecunia. Quintò ibi, certè dicit: quòd si res non est vendita præsente pecunia: quòd iudices possunt se intromittere non faciendo executionem de pretio: sed transferendo rẽ. & sic planè, & rectè legitur secundùm glos. & bene. ¶ Opp. s. proximo. §. Sol. ibi erat pretium solutum, hic non erat pretiũ solutum. ¶ Opp. ad fi. huius. §. Quid enim si emptor dicit se soluisse, nonne est iniquum sibi rẽ auferri: dicit gl. quòd hoc hic non dicebatur. Vel dic, quòd etiã si hoc dicat se soluisse, quia tamen hoc est notum iudici exequẽti: scilicet eũ non soluisse, vt. l. cum falsum. de acqui. hæ. quòd poterit facere executionẽ, sicut cũ est sibi notum per sentẽtiam. & hoc tex. vult. ¶ Quæ
2 ro, an† ille: q vendit rẽ alienã possit transferre dominiũ habita fide de pretio: & videtur quòd nõ: vt hic. & . l. si procurator in fi. j. de iure fisci. In contrarium videtur. l. cuicunq;. §. si ei. s. de insti. do. Cy. format istã. q. i. l. iciuile. C. de rei vendi. & dicit Cy. in antiqua lec. quòd põt transferre dñiũ, si mandatũ nõ habebat expressè quòd nõ haberet fidẽ de pretio. Tunc em̃ dñiũ nõ transferret. Gul. de cug. in. l. cuicunq;. §. si ei. dicit quòd illud est verũ in procuratore generali: sed secus in procuratore speciali, quia non potest hr̃e fidẽ de pretio vt hic. de quo Cy. fecit postea additionem. ad. d. l. inciuile. Sed istud nõ bñ probatur hic. Nã hic datur potestas executoris ob certã cãm limitatam: scilicet: vt conuertatur in cãm iudicati. quæ cã nõ implet habẽdo fidẽ de pretio, sed recipiẽdo sic. Præterea, est ratio: ne ꝓcedatur in infinitũ: & ne retardetur executio. q̃ rõnes cessant i alio ꝓcuratore spãli. Et ideò in procuratore gñali tene cũ eis: vt. d. l. cuicunq;. In spe
3 ciali procuratore cõsidero: aut facio procuratorẽ, vt vendat fundum pro. c. & sic limitato pretio: tunc iste procurator debet vẽdere præsenti pecunia: nec põt transferre dñiũ habita fide de pretio. Quod ꝓbo. Vẽdere rẽ nõ præsenti pecunia: sed soluenda ad tempus: est rẽ vendere pretio minori: vt. l. si pretio in diẽ in fi. s. de in diẽ adie. Et dies est summa pars obligationis. & c. vt l. j. §. editiones. de eden. Sed si procurator vẽdit min⁹: q̃ habet in mãdatis, nõ valet, vt. d. l. diligenter. s. mã. Si verò esset procurator ad vendendũ pretio non limitato. Aut erat adiecta cã: ob quã posset vendere: & tunc si illa cã habendo fidem de pretio non impletur: vtputa, si satisfiat creditoribus: tũc nõ põt habere fidẽ de pretio: vt hic. Aut habebat mandatũ simplex: & indeterminatũ de vendendo: & tũc regulariter põt vendere habita fide de pretio: vt. l. quisfundũ. §. procurator tu⁹, s. de empt. & . l. j. §. j. s. de excep. rei ven. & tra. ¶ Et prædicta† vera, nisi in
3 procuratore fisci minoris & ecclesiæ, vt. j. de iure fisc. l. si ꝓcurator. in fi. qui nisi præsenti pecunia vendere nõ possunt. Et potest esse in istis ratio: quia nõ pñt vendere, nisi ex cã vt creditorib⁹ satisfiat: quam cãm nõ implet habẽdo fidẽ de pretio: vt hic. Distigue ergo, aut est procurator fisci: vel minoris: vel ecclesiæ,

*¶ Pro concordia. Aduerte, q̃ executor vltimarũ volũtatum cũ libera potestate vendendi, potest vendere nõ habito pretio, sed habita fide eo bona fide, pro satisfaciendo legatis. Ita Bar. i. l. alio. col. fi. ff. de admi. lega. Contrariũ allegatur tenere i hoc. §. sed si emptor. Ioã. de Imo. quẽ sequitur dom. Christop. de nice. & do. Alexã. in hoc. §. dãt vnam so. sed magis aptè. Quo ad concor. Bar. sic dici potest q̃ aut executor vẽdere vult pro legatis ad pias cãs: & non põt: nisi verè pretium recipiat. Aut vult exequi alia legata: quã ad pias causas: & procedat prima opin. & ista videtur magis esse vera secũdùm ipsum Bar. si videantur verba sua. Adde ad do. Ange. Aret. in tract. de test. in glo. executores autem relinquit.
a ¶ Quæro. Adde Ange. in. l. cui iurisdi. s. de iurisdic. om. iudi. & Abb. in. c. j. de preca. & Pet. de Ancha. cõ si. lvj.

4 & non potest nisi præsenti pecunia. Aut† in alio procuratore, ꝗ̄
in minore: & tunc aut est specialis. & tũc si habet limitatũ man-
datũ, nõ põt excedere, si nõ habet limtatũ: tũc aut est limitatũ
ratione causæ: aut nõ: vt ex prædictis patet. Si verò est gñalis ꝓ
curator. & tunc nõ põt facere & habere fidẽ de pretio. Ad hoc
5 facit. l. qui Romæ. §. callimach⁹. in fi. §. j. de verb. ob. ¶ † Quæro
a qd de executoribus[a] vltimarũ volũtatũ: qbus est data potestas a-
lienandi: an possint transferre dominiũ nõ præsenti pecunia? &
dicerẽ aut est executor ad pias causas: & nõ potest, nisi præsen
ti pecunia. ar. d. l. si procurator. de iur. fisc. & quod ibi no. Si ve-
rò est executor ad alia: tunc quia regulariter talis executio est
limitata: vt possit vendere pro satisfaciẽdis lega. & tũc similiter
nõ potest: qa talis causa: habendo fidẽ de pretio: nõ implet: ideò
6 nõ transfert dominiũ: vt. hoc. §. ¶ Quæro, † quid si cõfitetur pre
tiũ se recepisse: puto, ꝙ non sufficit: sed debet dicere instrumen
tũ, quòd in veritate habuit, & recepit. Aliud est em̃ confiteri, a-
liud est recipere: vt. C. de non nu. pec. si ex cautione. & . s̃. si quid
in frau. pa. l. j. §. quod si in litem. & . §. si mutuam. in fin. §. & facit
infrà de noua. l. si debitorẽ. & . s̃. si cer. pe. l. ij. §. fi. & quod ibi no.
Prædicta vera: nisi si appareat conuersum in illam causam:
in qua habet potestatem vendendi: tunc ex illo apparebit illam
confessionem esse veram: vt. l. sed Iul. §. proinde. s̃. ad Macedon.
7 ¶ Quid si instrumentũ † dicit, quòd pecuniam in veritate rece-
pit quã cõfessus fuit se in talẽ causam cõuertisse, nec per hoc ap
paret in illam causam esse versam: an sufficiat? puto, quòd si mã
datum erat factũ ob illam causam expressè, sufficit. Idẽ si tacitè,
si causa in veritate suberat: vt. l. j. §. non autẽ. de exerci. & . l. fi. e.
ti. In ecclesia verò dic, vt in auẽ. hoc ius porrectũ. C. de sacro. san.
eccle. In ciuitatib⁹ & alijs collegijs dic vt in. l. ciuitas. s̃. si cer. peta.

SVMMARIVM.

1 *Nomina debitorum, & res corporales in executione fienda, in quo diffe-
rant? Et quæ differrentiæ? Et quid si in bonis debitoris non est aliud, ni
si nomina debitorum, qualiter fit executio? nu. 2.*
3 *Practica capiendi nomen debitoris in pignore pro executione.*

a ¶ De executoribus. Adde Baldũ. consi. clxxxv. iiij. lib. & Pet. de An. consi. xliiij.

Sic quoque. ¶ Vbi aliæ res non sunt, nomina ca-
piũtur eorum, qui cõfitentur: quæ e-
xigentur, vel vendentur, vt iudici videbitur. h. d. ¶ Op. j. proxi.
1 §. sol. vt ibi dicam. ¶ † Quæro, q̃ est ratio differentiæ inter nomi
na debitorum, & inter res corporales? dicit glo. quòd facilius ad-
hibetur cognitio in rebus corporalibus, ꝗ̄ in nominibus: quia
in nomine oportet ꝙ detur libellus contra debitorem & ꝓcedaẽ
contra eum. Sed in rebus corporalib⁹ secus est. quia siue res sunt
certè debitoris, fit executio: siue non possideantur ab eodẽ, fit
2 executio: vt. §. si super rebus. ¶ † Quæro, quid fiet qñ nõ est ali
ud in bonis debitoris: nisi nomina debitorum? glossa remittit
ad not. & bene. in. l. ij. C. quando fis. vel priua. ¶ Quero, qualiter
3 † capitur nomen dibitoris? & glo. dicit, si dicatur, habeas illud no
men loco pignoris. Glo. quæ est in. l. j. C. de præto. pig dat me-
liorem practicam, ꝗ̄ hic, quia dicit vocato debitore, & ipso con
fitente, dicit iudex. verba, quæ sunt in hac gl. & habet vim tradi
tionis. dixi. s̃. de dona. l. fin. in princip. & gl. ista nõ est super isto
§. sed super seq. Hic recitaui, quia melius cadit hîc quàm ibi.

b ¶ Quæro an in libello? adde Bart. in. l. verũ. s̃. pro so. Andræ. Barba.

SVMMARIVM.

1 *Reus, debitoris deposita penes aliquem, ita demum in causam pignoris ca
pitur, si ille qui eam detinet, confitetur esse debitoris.*

Sed & si pecunia. ¶ Si creditor habet pecuniã
debitoris: vel debitori desti-
natã ipa pecunia capiẽ, nõ debitoris nomẽ. h. d. vsq; ad fi. ¶ Op.
s̃. ꝓxi. §. so. ibi nõ erat parata pecunia. hîc sic. ¶ Quero qd hic pi
gnori capieẽ? gl. r̃ndit ipsum nomẽ. ʒ certè hoc est falsũ vt hic
ĩ ver. ꝓtereà. & . j. e. l. cõmodis. dic ergo ꝙ ipsa pecunia. & ista gl.
debuit esse sup ꝓcedẽti. §. Itẽ aduerte ex eo qđ hic diciẽ ęquè ca
1 pio solet: qa lʒ † qs habeat rẽ debitoris depositã: vł alio mõ, ꝙ illa
res ita demũ põt capi in cãm iudicati si hoc cõfiteẽ ille, qui eã te
net: sicut in debitore: vt patet ex eo, quod dicit æquè. & sic est
casus. q. vltimæ, quam feci. s̃. in. § si super rebus.

c ¶ Sicut autẽ. Dominus meus hîc quærit, an habeat locũ ꝙ habeatur &c. quando reperitur dos, p. l. vbi adhuc. C. de iure dotium. & tu vide ibi gl. & Bal. Andræ. Barba.

SVMMARVM.

1 *Exceptio ne quis exigatur, nisi inquantum facere possit, an sit dilatoria
uel peremptoria? remissiuè.*
2 *Exceptio hæc, an opponatur in excutione sententiæ? quòd sic.*
3 *Libello porrecto an debeat peti, ut coudemnetur inquantum facere po-
test? quòd non.*
4 *Reus, si primo agenti condemnatus est insolidum: secundo similiter insoli
dũ: quis eorũ erit melioris conditionis in executione?*

LEX XVI.

SVnt qui. ¶ Personæ hîc enumeratæ cõueniũ
tur, & exiguẽ inꝗ̄tũ possunt facere
& ære alieno non deducto. Fallit in donatario. h. d. vsq;
ad. l. non tantum. ¶ Oppo. s̃. pro socio. l. verum. Solut. hîc sub-
audi dum dicit, omnium bonorum, scilicet maximè. ¶ Opp.
instit. de act. §. item si dote. So. concor. ¶ Op. dicitur hîc, quòd
occupantis conditio est melior. vt. l. si verò. s̃. de pec. sed cõtra
l. si pluribus. s̃. de leg. j. vt ibi. per Dy. tractatur, quia aut tractaẽ
de iure quærendo, & tunc potior est: qui venit prius ad lit. con
test: aut de iure iam quæsito seruando: & tunc est potior, qui
venit ad sententiã: vt ibi plenius dixi. ¶ Opp. de. l. ex facto. s̃.
de pecu. Solu. ibi. de vno priuilegiato: vel de priuilegiatis pari-
bus priuilegijs. ¶ Opp. ad istud. de. l. assiduis. §. exceptis. C. qui
po. in pigno. ha. solut. fallit ibi. Vel verius dic, ibi plures priui
legiati priuilegio reali, hîc in pluribus priuilegiatis priuilegio
personali. & nota Dy. in. c. possessor. extra de regulis iuris. libro
vj. & . l. priuilegia. j. de priuile. credi. ¶ Oppo. j. eod. l. in iudica
ti. & glo. dicit, quòd primò debet fieri condemnatio totius de-
biti: sed in vltima sententia debet fieri cõdemnatio deducto eo,
quod primo debetur: vt plenius diciẽ in gl. Et sic debemus con
siderare duo tempora. Primò tempus sententiæ, & tunc in pri
ma non habetur respectus sequentium, in sequentibus habetur
respectus præcedentium. Secundò tempus executionis. In se-
cunda non habetur respectus ad primam. Nam aut concur-
runt vtroq; tempore: & quilibet admittitur pro rata. Aut diuer
sis, & primo venienti satisfiet. secundùm Dyn. ¶ Quæro, qua-
re dixit ferè. gloss. respondit duobus modi. Primò vt denotet
alias personas, quàm quæ hîc enumerantur: & istud ponitur in
medio glo. Vel, vt denotet: quòd etiam personæ hîc enumera-
tæ, qurndoq; non habent beneficium ex causa, & hoc ponitur
1 in prin. & fi. glo. ¶ † Quæro, an hæc exceptio sit peremptoria,
vel dilatoria? & glo. hîc disputat finaliter Ioan. dixit eam dilato
riam, sed aliter dixit. j. de excep. l. iij. dic, vt ibi. ¶ Quæro, qua-
2 liter accipiantur parentes? dic, vt in glo. ¶ Quæro: † an hæc ex-
ceptio possit opponi in executione? & si istum tex. bene respi
cis, videtur in omnibus ponere, quòd opponatur primæ conuẽ
tioni, sed in milite opponatur post sententiam executioni. Et
hoc etiam innuit gl. hîc posita super versicu. inter eos, dum di
cit, quandoq; post sententiam, quasi dicat non semper. Sed cre
do, quòd semper, vt. j. eo. l. Nesennius. §. fin. & . l. ex diuerso. §.
j. cum simi. s̃. solu. mat. Et propter regulã, quæ est, quòd omnis
exceptio, quæ non impugnat sententiam, potest opponi post
sententiam, vt. d. ll. & . l. si fideiussores. §. idem respondit. j. de fi-
deiuss. & quod nota. per doctores. C. de iur. & fact. igno. l. prima.
3 ¶ † Quæro, an in libello[b] debeat peti eum condemnari inquan
b tum potest facere. dico: quòd non. imò libellus potest proponi
simpliciter: illud autem beneficium veniet in exceptione pro-
4 ponenda ante sententiam, vel post: vt. s̃. cum ead. l. pe. ¶ † Quę
ro pone quòd primo agenti quis est insolidum condemnat⁹:
secundo similiter insolidum, quia non fuit opposita exceptio:
ergo non erit melior conditio occupantis sententiam. Nec in
executione: vt dictum est. Responde, illud quod glos. dicit in
executione rationem habendam, est verum: si ratio sit habita in
sententia. aliâs secus. Prætereà posset primus creditor agerere
uocatoria: eò, quòd debitor in eius fraudem exceptionem omi
sit. vt. l. prima. in fi. cum si. j. de his, quæ in frau. credi. & ideo vt
cesset circuitus, sto in prima responsione, quam feci.

LEX XX.

NOn tantum. ¶ Oppo. de. l. diuortio. s̃. de
negotijs gestis. Solu. hæc lex
debet intelligi: quando conuenitur constante matri-
monio: secus si post, vt ibi. Sed ista glo. non bene dicit. melius di
citur in dicta. l. diuortio. quia ibi ex culpa viri couuenitur. &
ideo non habet priuilegium. vt. l. si rerum. j. eod. ¶ Oppon. de
l. si rerum. j. eo. Solutio ibi ex delicto suo, hîc ex contractu cõ
uenitur.

LEX XXI.

c SIcut autem. [c]¶ Socer vxoris conuent⁹
pro dote: habet hoc benefi
cium: sed socer viri non habet, si couueniatur solut.
matrimo. secus si eo constante. hoc dicit cum prin-
ci. l. sequen. ¶ Oppo. quæ est ratio inter istos soceros? dic: vt
l. quia parentes. suprà solut. matrimo. ¶ Quæro quę est ratio
constante matrimo. ver eo soluto. dic, vt hîc in glo. ¶ Oppon.
suprà de iure dot. l. penultima. vbi habet beneficium etiam sol.
matrimo. intelligitur secundùm illam. & not. in. l. ex diuerso.
in prin. solut. matri.

Sed hoc ita.

LEX XXII.

SEd hoc ita.

2 SQuod autem. a¶ Qui mentitur in eo, quod est causa beneficij, perdit beneficiũ. hoc dicit. Quid si non negaret societatem, sed debitum negat? puto secus: vt. j. dicam. de fideiusso. l. si dubitet.

SVMMARIVM.

1 *Exceptionem merè competentem domino, opponit procurator, & defensor.*
2 *Ratio differentiæ inter procuratorem, & fideiussorem, quo ad opponendam exceptionem merè personalem domino competentem.*
3 *Exceptio competens marito, ne conueniatur ultra quàm facere poßit: competit eius hæredibus, si sunt filij eiusdem matrimonij.*

LEX XXIII.

1 SI cum procuratore. †¶ Exceptionẽ merè personalẽ competẽtem domino, opponit procurator & defensor. h. d. ¶ Op. j. l.
2 proxi. Sol. aliud est in fideiussore: vt hîc. Sed quæ est †rõ differentiæ? dicit gl. ꝙ procurator & defensor est recuperaturus à domino. Sed hoc non placet: quia defensor non semper recuperat. Prætereà, etiam fideiussor recuperat, & tamen sibi non datur beneficium. Est ergo ratio alia, quæ ponitur. s. so. mat. l. alia. in prin. quia procurator & defensor conuenitur nomine domini: & ex alia obligatione. Sed fideiussor suo nomine, & ex propria obligatione conuenitur. ¶ Quæro, dicit tex. mortuo marito,
3 est ne verum, †quòd hæredes conueniantur insolidum? gl. dicit, ꝙ sic: nisi sint filij eiusdem matrimonij. & sic gl. ista non dat beneficiũ filio, qui non est ex eodem matrimonio. Contrariam glo. habes in. l. etiam sol. matri. Et pro illa gloss. facit. in aut. si quid. C. qui pot. in pigno. habe. vbi porrigitur ad omnem sobolem. Doct. nostri tenent istam glo. reprobata illa, quę est in. l. etiam. Et hoc dicunt per. l. assiduis. §. except. C. qui pot. in pig. habe. Et glo. similem huic habes. j. eo. l. sciendum. & insti. de act. §. item si de dote. Alia gloss. est in. l. verum. §. j. pro soc. in glo. super ver. cæterorum. Ad aut. si quid. C. qui pot. in pigno. habe. Respõdeo: dum dicit, si qua sit soboles, siue sint filij, vel nepotes ex eodem matrimonio descendentes: secus si ex alio.

SVMMARIVM.

1 *Exceptio merè personalis competens domino, non competit fideiussori.*
2 *Fideiussor non potest condemnari, nisi inquantum facere poßit, quando eo conuento, dominus comparet, & opponit hanc exceptionem ex persona sua.*
3 *Lex hæc, & si fideiuss. quòd loquatur generaliter in quolibet fideiussore, prætérquàm in fideiussore mariti.*

LEX XXIIII.

1 ET si fideiussor. †¶ Exceptio merè personalis, nõ competit fideiussori. h. d. Vides ergo, ꝙ fideiussor condemnatur insolidum, & insolidum repetit: Contra hoc op. j. de fideius. l. Marcellus. Rñd. ibi suberat causa, quare non daretur actio nego. gest. vel mandati contra dominum: hîc nulla causa subest.
2 ¶ †Sed quæro, an sit remedium, vt non condemnetur: nisi inq̃tum facere potest fideiussori? Respond. sic, si vbi conuenitur fideiussor, principalis compareat, & suscipiat iudicium in se: & opponat exceptionẽ ex persona sua: vt. l. idemq̃. §. generaliter. s. man. & l. procura. ad exhibendum. §.
3 j. j. rem ra. habe. aliâs iud. sol. ¶ Quæro, †de quo fideiussore loquitur hîc? & certè de fideiussore gñali, qui datur à prædictis psonis, præterq̃ à mari
b to, qui non potest dare fideiussorem patri. C. ne fideiusso. b do. den. Et propter hoc fuit facta prima glo. hîc posita. vel dic, ꝙ etiam hîc in viro loquitur, qui dat fideiussorẽ de dote restit. secũdùm opi. Dy. vt plenè dixi in. l. sit constante. §. quoties. sol. ma. sed illud reprobaui. Vel dic, quòd maritus dedit fideiussorem matrimonio soluto: vt. d. §. quoties.

SVMMARIVM.

1 *Sententia arbitri lata ex partium conuentione, quòd hodie idem operetur, sicut iudicis sententia: ex quo ex ea oritur actio, & officium iudicis.*
2 *Iudex debet super toto iudicare, nisi aliter sit per partes conuentum.*
3 *Causa si est commissa consulenda de partium consensu per iudicem, & fuit consultũ iniustum, ac per ipsum iudicatum, tenetur ipse iudex in sindicatu.*
4 *Causa, quòd quando causa committitur consilio sapientis: ut iudex qui posteà iudicauerit, non teneatur in sindicatu. Glo. in. l. qualem ff. de arbi. loquitur in eo, qui renuntiauit priuilegio.*
5 *Appellari quando poßit à sententia lata de consilio sapientis, electo de partium consensu.*

LEX XXV.

SI conuenerit. ¶ Op. s. de arbi. l. qualẽ. Sol. ibi in arbitrio: hîc in iudicio. Hoc mihi pla-
1 cet. †Rõ, quia postq̃ inter partes cõuenit, sentẽtia arbitri nil operatur: cum ex ea nõ oriatur actio, secũdùm ista tẽpora. Sed sentẽtia iudicis operatur: quia ex ea oritur actio. Hoc etiã apparet: qa cõfessum iudex cõdẽnat. facit. j. ti. j. l. certũ. in fi. & quod ibi no. licet gl. dicat cõtra, etiã in iudice. C. de iur. om. iu. l. j. & malè. Hodie in arbitro, cuius sentẽtia põt homologari: puto idẽ, quod in iudice. Vel aliter dicit gl. dic hîc, quid, id est, de quo: cum plura petere possem, conueni, vt vnum tantùm peterem. Sed certè hîc tex. loquitur, quando fuit conuentum quid sententietur: nisi dicas conueniendo de vno, videtur conuenire de alio.
c Vel dic, hîc iam lite c contestat. ibi ab initio: : vt hîc glossa dicit. Sed hoc in arbitro non placet: per ra-
2 tionẽ, quam dixi: in iudice placet. ¶ Ex quo not. †ꝙ licet iudex debeat iudicare de toto: vt. l. in hoc iudicio fami. erciscun. & C. si aduer rem iudi. l. j. & j. de doli except. l. apud Celsum. §. item quæritur. tamen hoc verum, nisi ex partium conuentione lite pendẽte, aliud actum sit. ¶ Vltimò glo. sol. quia fuit consensum, vt condemnetur inquantũ facere potest: qui
3 insolidũ tenebaẽ, quod placet. ¶ †Quæro, vt glos. & dic. vt ipsa dicit, & bene. & sic debet intelligi glo. in l. qualẽ, quæ intelligit in eo, qui renuntiauit priuile-
4 gio. Quæro, quidã iudex †de voluntate partiũ commisit. q. consulendã cuidam: & dedit sententiã secundũ consilium cõtradicente eo, cõtra quẽ lata est. Demũ tẽpore syndicatus cõueniebaẽ iudex, qa per imperitiã malè iudicauit. Certè potest conueniri: qa nõ tenebatur stare consilio: vt. l. quidam decedens. §. pater. & l. Titiũ & Meuium. in prin. de admi. tu. Et licet partes consenserint, vt committatur: non tamen consentiunt, quòd sententia sic feratur, si malè con-
d suluit d: vnde cosulo assessoribus, ꝙ in commisione faciant poni, ꝙ partes ex nunc consentiunt: vt secundum consiliũ talis feraẽ sententia: tunc iudex nõ poterit conueniri per hanc legem. Itẽ puto, ꝙ sufficeret
5 si statutũ diceret, ꝙ iudex teneaẽ seq cõsiliũ. ¶ †Sed an tunc partes poterũt appellare? Rñ. si solum consenserunt in cõmittendo causam: non impeditur appellatio: vt. j. de appellationibus. l. ex consensu. Idẽ si consenserunt, vt feratur sententia secundum consilium latum, vel ferendum, si consilium est apertũ: quia potest esse, ꝙ consentiunt: vti tunc detur sentẽtia: & bene datur: sed putant obtinere in causa appellationis ex nouis probationibus, quas in prima facere non potuerunt. Item, licet approbet sententiam, tanquam latam, non tamen tanquam sic latam. vt nota. s. de neg. gest. l. Poponius scribit. in gl. mag. Item quia lex ante sententiam requirit expressam renuntiationem: vt. l. fina. in fi. de temp. appel. Post sentẽtiam autem sufficeret etiam tacitè acquiescere sentẽtiæ per aliquem actum: vt. l. ad solu. C. eo.

LEX XXVII.

PRæses. ¶ Appellatio non ritè interposita, non retardat executionem. h. d. ¶ Opp. C. qñ prouoc. non est est nec. l. ij. Sol. vt in gl. ¶ Oppo. j. de appel. reci. l. sciendum. Solu. hîc erat certum, & euidens non esse ritè appellatum: ibi erat dubium: ideò retardatur executio, donec de hoc cognoscatur per superiorem.

SVMMARIVM.

1 *Lex hæc intelligendo, quòd loquatur de duobus ordinarijs notabilis est, & non alibi.*
2 *Tempus appellationis interpositæ à duabus sententijs latis per duos iudices, incipit currere à die confirmationis.*
3 *Ordinarius & delegatus ei adiunctus, si ferunt diuersas sententias, recurritur ad superiorem.*
4 *Causa, si est commissa duobus consulenda, & unus absoluit, alter condemnauit: & iudex pronuntiauit secundum quod in consilijs continetur, sententia est nulla.*

LEX XXVIII.

DVo iudices. ¶ Opponitur infrà eodem. l. inter pares. Solui. hîc in delegatis: ibi in ordinarijs. hæc vera: & ap͏pbatur in tex.
1 extra eodem. c. fina. Vbi dic, ꝙ hîc loquitur in ordinarijs, tamen non apparebat, quis esset actor, & quis reus: ideò non potest habere locum. l. inter pares. sed recurritur ad superiorem. Tene menti hanc lecturam, quia notabilis, & hic casus non est alibi.
2 ¶ Quæro, † quando incipiat currere tempus appellationis? respondit gloss. à tempore confirmatio-

a ¶ Quod autẽ. Et vide si. dictũ Bar. in. l. iij. de fideiuss. quãdo dicitur nego narrata, prout narrantur: ꝙ non incidit in pœnã. & istũ. §. qñ perseuerat vsq; ad lit. cõt. secundũ Ang. in. l. electio. §. neq;. s. de noxa. Andræ. Barba.

b ¶ Ne fideiussores. Adde quando & quomodo possint dari fideiussores de dote restit. Pau. de ca. consil. lxj. & cclxx.

c ¶ Vel dic. hîc iã lite. Nota quia lite non contest. nõ potest ferri sentẽtia, etiam de consensu partiũ. c. j. de lite conte. c. de causis. de offi. dele. ca. j. de li. ob. & ĩ auẽ. offeraẽ. de lit. contest. Spec. de sen. §. iuxta. vers. quasi partiũ cõsensu. And. Barb.

d ¶ Cõsuluit. Adde ꝙ Ang. tẽ cõtrariũ nisi cõtineat manifestã iniqtatẽ: qa iustam habet cãm sequẽdi consiliũ: maximè, qñ partes cõsenserunt in personã consultoris. Cui adde secũdũ Paul. de ca. qd' Bal. no. in. l. mãcipia. C. de ser. fugi. An aũt iudex, qui ex forma statuti teneẽ causam cõmittere cõsulendã, teneaẽ sequi cõsiliũ? vide Ang. consi. c. lxxxviij. Et ꝙ qñ partes cõsenserũt teneãtur stare cõsilio: videẽ voluisse Bar. consil. inci. cõmissus fuit articulus. j. lib.

a ¶ Potentior. Adde, ꝙ voluit Bar. in. l. j. §. si quis. de app. Bald. & Sali. in. l. præcipimus. C. eo. & Ro. in. l. j. in. iiij. char. j. de ver. ob. vbi habetur, ꝙ si cā fuit cōmissa duobus, quorū vnus sit ecclesiasticus, ꝙ appellari debeat ad superiorē ecclesiastici tanꝗ digniorē. hoc idē voluit Ro. cōsi. cclxv. vbi tenet, ꝙ si factū sit cōpromissum in laicū & clericū petatur reductio ad arbitrium boni viri, ꝙ debet peti corā iudice ecclesiastico, & sic attēdi psona arbitratoris. Sed in hoc Fede. de se. cōsi. cclxxxv. tenet, quia debet attendi persona rei. & ibi ponit, quòd quidā Florētinus habebat cōtrouersiā cū Cortonēsi. de qbusdā bonis sitis Tuderti. & in ciuitate Perusij fecerūt compromissum in hominem de Fulgineo: lata fuit sententia: petebatur reduci ad arbitriū boni viri. Et quia poterant concurrere quatuor iudices. Fed. ad omnes partes arguit: deinde cōcludit, ꝙ corā iudice conuēti debeat peti reductio. latè ibi vide.

POMATES.

b ¶ Inclusa. & vide Alex. consi. lvj. in iij. col. volu. iiij. & do. Præpo. in. c. j. ad fi. di. xix. & Cępo. consi. viij. col. ij. & Felin. in. c. j. col. ij. de re iud. & per totū. vbi plenè prosequit istā materiā. & Barb. consi. j. colū. ij. & se. vo. j. & Ro. cclx. & Cardi. xl. & lxxj. ad fi. & Anc. in. c. canonum statuta. co. lv. ad fi. de cōsti. & xvj. & ī. c. cū cōtingat. co. v. de of. dele. & Are. cōsi. clxxxiij. co. j. & Alex. lxxvij. volu. ij. col. ij. vbi ponit, quando esset lata contra ius cōe, & etiam ius statutarium.

c ¶ Posita. Adde ꝙ Pau. de ca. dicit, ꝙ licet reformatio esset extra volumen statutorū: tñ producta cū testificatiōe officialis, ꝙ de ea idē esset iudicandū, quēadmodum eēt clausa in volumine statutorū: quia non potest ignorātiā prætendere: cum habeat illi credere: vt. C. de fid. instru. aut. ad hæc. & . s̈. de iu. fis. l. in fraudem. §. quoties. in ver. manu cōmentariensis. Vbi autem produceret tenorē reformationis à seipsa, & sine testificatione officialis deputati super reformatione: quia iustā causam habet iudex ad non dandum fidem, procedat quod hîc dicit. Cui adde, ꝙ eodē modo intelligit Ro. hoc in consi. cclx. vbi voluit, ꝙ vbi iudici sit fides de aliqua extrauagāti: vt puta, quia sit extracta ab archiuo publico. ꝙ si contra illam extrauagantem pronūtiat, sentētia ita sit nulla. quemadmodū si esset lata cōtra legē. Si autē iudici nō liqueat, ꝙ sit extrauagās: ꝙ tūc sñia valeat. alle. hāc. l. & . c. pastoralis. de fi. inst. ibi vide.

POMATES.

d ¶ Lectura est. Qđ no. ī exēplis. Bar. hic: vt inqt do. Alex. in. l. q Rom. §. duo fratres. in. vj. op. Bar. j. de verb. ob. colligit, ꝙ est falsa quędā limitatio. Ang. & Bald. ad dictū Bart. ibi, ꝙ quoties in aliquo passu sunt variæ opi. do. ꝙ licet iudex vnā eligeret, q̄ sit mala, ꝙ tñ p hoc sñia non erit nulla: vt nō procedat, qñ cōtra communē iudicasset; qa tūc esset mala. Quod tñ est falsum, vt ibi. & hîc p do. Alex. Et in contrariū est casus cōis opi. vt imo etiā in isto casu valeat: vt hîc inqt Besut. & vide vnūverbū Fel. in. c. nā cōcupiscētiā. in. ij. co ver. v. limita de cōsti. & in. c. ne īnitaris. co. j. eo. ti. & in c. iiij. col. viij. ad fi. de pręscri. & vide Bar. cōs. xij. col. ij. vo. ij. & cōs. xlviij. col. xix. eo. vol. & Feli. in. c. j. co. x. de re iud. & Anto. de bu. cōsi. xxviij. & Fel. in. c. humanū genus. col. j. dist. j. & Pe. de Anch. in c. canonū statuta. co. ix. de cōst. & Ale. cons. j. co. ij. in ij. vol. & Bar. in. c. fi. in. ij. not. de cōsti. & . c. cū contingat. col. v. de off. dele. & Alexā. xcij. co. fi. vo. j. & Soz. cxxxiiij. col. iij.

e ¶ Sed quæro. Adde Pet. de Ancha. consi. ccxcj.

nis. & distingue: vt glos. hîc. & in. d. c. fi. Duas leges
3 sequentes vide per te. ¶ † Sed quid si iudicauit vnus
iudex ordinarius, & alius delegatus sibi ex cā adiūctus per principem, & tulerunt diuersas sententias?
Responde, ꝙ recurretur ad superiorē: sicut si essent
duo delegati. Nam cum delegatus vtatur iurisdictione delegātis: vt. l. j. §. penultimo. de off. eius, cui mā
a da. est iurisdi. quæ iurisdictio est potentior,[a] vincit
effectum iurisdictionis ordinariæ: vt. j. de duobus
reis. l. si reus. & . s̈. de acquirend. rerum dominio. l.
quicquid. §. cum in partes. Præterea, quòd recurratur ad superiorem habent in se minus captionis: ergo. &c. vt. l. quoties. de regulis iuris. Pro hoc facit
optimè, extrà de offic. deleg. c. si duo ex tribus libr.
vj. & quod ibi not. Vel posset dici, quòd præualeat
sententia ordinarij quasi dignioris. Sed non placet
per id, quod dicam. j. eod. l. si vni. in tertia quæstio-
4 ne. ¶ † Quæro, quid si vnus & idem iudex iudicat
contraria eodem instanti: vt ecce, iudex ex lege municipali tenebatur ferre sententiam secundum consilium sapientis. Contingit causam committi consilio duorum, quorum vnus cōdemnauit, & alius absoluit: & iudex pronuntiauit secundum quod in dictis consilijs continetur. Certè talis sententia est nulla: quia in se continet repugnantiam: ergo. & c. vt. l.
scripturæ. C. de fide instrumento. & . j. de regulis iuris. l. vbi repugnantia. malè facit tamen iudex: quia
consultoribus discordantibus ipse debebat eligere.
argumento huius legis. & . l. in venditione. §. fin. j. de
bo. autho. iudi. possi. & quod ibi dicetur.

SVMMARIVM.

1 *Lex hæc, quòd loquatur in confesso, & etiam in condemnato.*
2 *Confessus in iudicio, an condemnetur diffinitiuè; remißiuè.*
3 *Confitenti in iudicio, de consuetudine datur terminus decem dierum.*

LEX XXXI.

DEbitoribus. ¶ Condemnatis & confessis
datur terminus ad soluendum: vt ex causa prorogatur, quo elapso pignora capiuntur: & post duos menses distrahuntur. h. d. Primò ponit duo dicta: secundò probat per duo rescripta. ¶ Opponitur, quòd post sententiam non possit addere, nisi eodem die: vt. j. eodem. l. paulutio. dicit glossa. quòd hoc fit in ipsa sententia, vel præcepto, quod fit in confessum. quod dic vt dixi suprà eodem. l. ij. ¶ Opponitur, quòd frustra lex dicit de tempore quadrimestri: cùm hoc detur pro facultate. & c. & sic frustra fuit facta. l. ij. C. execu. rei iudica. Solut. vt in gloss. ¶ Opponitur. hîc dicitur duobus mensibus, contra dictam. l. ij. Solutio. hîc de tempore, quod est post lapsum primi termini, & pignora capta: & ibi de primo termino: & sic hæc lex non
1 mutatur in hoc. ¶ † Quæro, an hîc loquatur in condemnato, vel in confesso? gloss. prima. & glo. super super verbo ex re, vacillant. Tu dic, quòd loquitur de vtroque: quia confessio habet paratam executionem. text. est hîc. & . l. post rem. infrà eodem. dicam
2 j. titulo. j. l. prima. ¶ † Quæro, an confitens in iudicio damnetur diffinitiuè? Dic, vt in gloss. dicam. j.
3 tit. j. l. prima. Tamen † aduerte, quòd de consuetudine confitenti datur terminus decem dierum ad soluendum: vt in. l. si debitori. de iudic.

SVMMARIVM.

Sententia lata contra legem non insertam in corpore iuris: non est nulla.
2 *Sententia iudicis, qui tenetur seruare statuta, lata contra reformationem non insertam in uolumine statutorum: non est ipso iure nulla.*
3 *Iudex, qui eligit opi. non bonam, quam multi tenuerunt, mitius punitur.*

LEX XXXII.

CVm prolatis. ¶ Oppo. C. quando prouo. non est necesse. l. ij. solut. hîc non est
expressus error. Alij dicunt, ꝙ hîc fuerunt prolatæ cognitiones Principis: quia Imperator sic iudicauit, quibus iudex non adhibuit fidem:
1 & aliter iudicauit. † Et sic habes, quòd sententia lata
contra legem, non valet. verum esset: quando illa lex
b est in corpore iuris inclusa:[b] secus si est extrauagās:
2 quia sententia Principis est lex extrauagans. † Et tene menti istam lecturam. ¶ Et facit quod si sunt data statuta iudici: & pronūtiat secundū illa: & est quędam reformatio extra volumen, contra quam est lata sententia. non est ipso iure nulla: quia non est in
c volumine statutorum posita[c]. Alia lectu.[d] est, quòd
d eligit opi. vnam de multis, seu defi. quæ multas opi.
habet. Exemplum in. l. dos à patre. secundum Ia. de
Are. vel etiam in aut. ex causa. C. de libe. præter. vel
e exhære. ¶ Sed quæro,[e] an † possit puniri, quòd ma-
3 lè iudicauit, qui eligit opi. quam multi doct. tenuerunt: licet non sit bona. dico ꝙ sic: sed mitius punietur: vt no. insti. de obli. quæ ex quasi deli. in prin.

SVMMARIVM.

1 *Sententia lata per falsas allegationes contra præsentem, nō est nulla ipso iure: sed præsens restituitur: lata contra absentem secus.*
2 *Restitutio aduersus sententiam latam per imperitiam, quādo detur ex clausula generali? Et in casu huius legis quis obtineat, debet probare testes falsum dixisse, & fuisse corruptos nu. 3.*
4 *Practica libellandi, & probandi, quando sententia est lata per falsas probationes.*
5 *Proponens plures exceptiones, non habet necesse omnes probare.*
6 *Clausula non se adstringens, quòd utile sit, ut ponatur in fine libelli, & positionum: & quid operetur.*
7 *Sententia lata per falsas attestationes, ut retractetur, sufficit proponere testes pecunia corruptos.*
Testis eoipso, quod accipit pecuniam, ut testimonium ferat: statim committit falsum. ibid.
8 *Remedia competentia reo in casu huius legis, scilicet, quādo sententia est lata per falsas attestationes.*
Exceptio competens reo in casu huius legis, contra executionem sententiæ, est perpetua.
9 *Effectus, qui resultat, quando petitur restitutio aduersus sententiam latam per falsas probationes.*

LEX XXXIII.

DIuus Adrianus. ¶ Sententia lata ptextu
falsorum testium, per restitutionē in integ. reuocatur, & delictū punitur. h. d. ¶ Oppo. ꝙ sentētia sit ipso iure nulla: vt. l. cum verò. §. subuectum. de fideicom. lib. Sol. aliud in decreto: aliud in sententia, secundum distinctionem, quā feci in. l. iustā. s̈. de acqui. pos. ¶ Opp. & videtur, ꝙ sententia lata per falsas allegationes, sit ipso iure nulla: vt. l. si prætor. §.
1 Marcellus. s̈. de iudi. Solu. † illa lex cum glo. declarat
istam materiam: quia aut sententia est per falsos testes, vel allegationes falsas, & contra præsentem: & restituitur, vt hîc. Aut contra absentem: & tunc aut dolo aduersarij per falsas allegationes: & tūc est nulla ipso iure. Aut sine aduersarij dolo: & est aliqua: sed restituitur læsus: vt. d. l. si prætor. §. Marcellus. ¶ Op. ꝙ indistinctè sit nulla: vt. l. j. C. si ex fal. alleg. Sol. speciale est ibi fauore minoris. ¶ Opp. de. l. j. & ij. C. si ex fal. instr. & . l. fi. C. de fi. instru. Sol. intelligo hāc secundū illā: ꝙ hîc ante sñiam nō fuit cognitū de falsitate: secus si erat cognitū. ¶ Op. ꝙ idē sit, si fuerit cognitū: vt. j. de exce. l. q agnitis. So. vt ibi. ¶ Oppo. de quadā gl. quæ est in. l. seruo inuito. §. cū prætor.

POMATES.
a ¶ Probare omes. No.gl.ꝙ vbi ĩ petitiõe,vel libello, plura deducũtur, ꝙ sufficit, ꝙ ex vno possit sustineri.& sic sufficit,ꝙ libellus pro parte ꝓcedat. quod est ẽt verũ,si vnũ ex illis pluribus fuisset deductũ in aliquo iudicio:vt ꝑ Alex.cv.co.fi.vo. iiij.& Sozi.cõs.ix.
b ¶ Et aduocati precipuè. Et de ista clã nõ adstringẽs se.vide plenè Io. de Imo.in cõs.clij. & pro eo,qđ hîc dicit Bar.& põdera.quia Bal.in.l.j. C.de cõdict.inde. reprobat Bar.hîc. Et pondera etiã, iudex tenetur reseruare ius probãdi solã falsitatẽ,p id, quod hr in.l. Bebli⁹.ff.de pact. dota.& in.c.cũ dilecti.de empti.& vend.& in.c.cùm olim.& in.c.fi.de cã poss.in.c.olim. de resti.spo.And. dræ. Barba.
¶ Et adde tu de vtilitate dictæ clę plura, quæ ponit do.Mar.sozi.in.c. dilecti.de li.obla. arti.viij.versi.iiij. q̃ro.& in.c.significãtibus.arti.xij. versi.v.quæro,& quæ notaui aliàs ad practicã Papiẽsem in hac eadem clausula.
c ¶ Quęro qđ si ꝓpono.Et aduerte, qa Inno.in.c.licet cãm. voluit,ꝙ añ sentẽtiam poterit opponi de corruptela:vt testi non credatur:sed post sñiam reqritur,ꝙ probet de corruptela,& falsitate: facit tex.in.d.l.licet.sed op.sua vr melior.qa nõ inuenitur iure cautũ, ꝙ post sñiam sola allegatio corruptelę admittaf: sed demũ ꝙ allegatur corruptela cũ falsitate: vt in d.c.licet cãm. Iõ imputatur parti, ar.l.ab eo.C. q̃uo & q̃n iu.de re iu. c.quo ad consultatione.Ita dicit do. Io.i.c.licet cãm.ĩ

2 tor.s.ad Treb.†vbi si ex imperitia est iudicatũ,pars petit restitui in integ.Solutio.ibi intelligo,q̃n pars habuit iustam causam,quare nõ appellauit:quia fortè fuerunt aliquæ allegationes falsæ circa factum,factæ à parte:aliàs si ex ipsis actis appareret,ꝙ iudex malè iudicauerit,pars non habet iustam causam erroris:quia errat in iure.& sic non daretur sibi restitutio ex clausula generali,quæ datur ex iusta causa. ¶ Quæro,hîc dicit testibus corruptis.Quæro,qđ si testes non fuerunt corrupti?& videtur idẽ,per ti. si ex fal.instr.Pla.aliter dicit,si non sunt corrupti: & aliud dicit in instrumẽtis,aliud in testibus:vt hîc patet in glo.Sed ꝙ Pla.dicat verũ,videtur hîc probari ex tex.qui requirit duo copulatiuè.¶ Ego di
3 co,†ꝙ in casu huius.l.Pla.dicit verũ:quia hîc vtrũq; debet probare:quia ad hoc se adstrinxit:dum dedit libellũ,vt apparet ex princ.legis.Sed si in libello dixisset sẽtẽtiam latam per dicta falsorũ testiũ,seu per falsas attestationes:de corruptione autem nil dixisset:tamen sufficeret illud.& glo.verum diceret. Ita hodie determinatum est extrà de probat.c.licet causam.facit.s.de insti.l.habebat.in princip.¶ Sed
4 aduerte:differentia est,†an quis in eadem oratione hoc ponat:vt dico,ꝙ testes falsum dixerunt corrupti:& tunc videtur quis se adstringere,vt hîc,&c.c. licet causam.Ratio.quia istud adiectiuum corrupti. qualificat totam orationem.Et sic si hoc non probatur,nõ est;probatõ quod intẽditur.& hoc est de mẽte Iuriscõ.in fi.j.tit.iij.in.l.Fulcinius.§.ij.exponendo verba edicti.Aduerte,quia tũc debeo probare ipsos corruptos:vt ferãt testimoniũ cõtra me:secus si probarem eos simpliciter corruptos:vt nõ ferant testimonium contra me:vt.d.l.Fulcinius.§.ꝙ si aduersus.Tamen satis putarem sufficere,si probatur,quòd fuit corruptus:vt diceret testimoniũ in tali causa,si illa causa est mea.Aut quis hoc dicit in diuersis orationibus:vt,quia dicit dictos testes falsum dixisse,& eos fuisse corruptos:& sic copulatiuè,vr per dictionem,item.Vt,si diceremi eos falsum dixisse.Item,dico eos fuisse corruptos:tunc non videtur se adstringere:sed sufficit si probet vnum.Tũc em videtur duas causas cumulare secũdùm materiam.l. edita actio.C.de eden.& per Dyn.in.c.nullus pluribus.extrà de reg.iur.in.vj.& sic probatur vnum,li
5 cet non aliud.¶ Simile in eo,†qui proponit plures
a excusationes:non habet necesse probare[a] omnes.s. de excu.tut.l.scire.§.scire.&.l.propter litem.§.j.& facit quod no.de exce.rei iudi.l.si quis ad exhibendum.Idem poneretur in eadẽ oratione:dum tamen vnum non qualificaret alterũ:vt dico testes fore falsos,& corruptos:tunc alterum sufficit probare:vt.j. de ver.sig.l.sæpe.§.cùm verò dicimus.Facit ad prędicta,quod no.Ber.extrà de test.c.ij.¶ Et aduocati
6 †præcipuè[b] in fin.positionum consueuerunt apponere,non adstringens se ad omnia probanda:sed ad ea tãtùm,quæ sufficiãt ad victoriã causæ suæ:quod etiã si heret in fi.libelli,esset vtile propter prędicta. Et prædicta vera in actore,qui se adstringit.Item in reo,si actoris intentio esset probata:sed si non esset probata actoris intentio:tunc reo non nocet,sed ad probãdũ adstringeret:vt.s.de probat.l.circa.& ibi
7 no.in fi.glo.¶†Quæro,quid si propono[c] testes pe
c cunia corruptos:de falsitate nil dico,nec probo?Rñ
d deo sufficit.argu.s.de test.l.iij.ibi neq; lucri,&c.& C.q̃n prouo.non est neces.l.venales.Nam eoipso,[d] ꝙ accipit quis pecuniam,vt testimonium dicat,sta
e tim committit falsum[e],etiam si verum dixerit:vt.j. de fal.l.j.§.j.in glos.super verbo aduocationẽ.licet Inno.dixerit contrarium in.d.c.licet.Sed malè:nisi diceres,ꝙ loquatur,nisi testes fuerunt corrupti,nõ pecunia.& de hoc in Spe.de teste.§.j.ver.sed quid
8 si testi.¶†Quæro,quomõ ageret iste reus oppressus?Rñ.potest accusare intra.xxx.ann.vt.l.querela. C.de fals.Item agere ciuiliter ad interesse actione in factum perpetuò:hoc est vsque ad.xxx.ann.Item potest petere restitutionẽ:vt hîc.& hoc.j.quadriennium:vt hîc no.Item potest excipere contra petẽtem executionem sententiæ,vel agentẽ iudicati:vt C.si ex fal.instrumen.l.iudicati.& hoc perpetuò:vt l.purè.in fi.j.de do.exce.& extrà de exce.c.cũ ve-

nerabilis.¶ Sed contra hoc videtur,ꝙ exceptio nõ cõpetat,nisi impetrata restitutione:vt.l.exceptiones.in fi.j.de excep.& sic solùm vsq; ad quadriẽniũ potest opponi exceptio.Propter quod Pe.fatetur cõtrarium:& dicit,ꝙ decretalis illa malè dicat.vt refert Cy.C.de fal.l.querela.Ia.de Are.verò dicit,aut aduersarius fuit in dolo:& tũc,quia tenetur actione in factum,vsq; ad.xxx.an.saltem eatenus durat exceptio.Sed certè imò magis durat exceptio compẽsationis,quã falsi.¶ Puto ergo,ꝙ hæc exceptio sit perpetua,etiam ante petitam restitutionem:vt.j.de excep.l.qui agni.&.d.c.cum venerabilis.Et hoc si volo victorem solùm ab effectu sententiæ excludere.Sed si volo restitui,vt absoluar non obstantibus falsis probationibus:tũc ad hæc est necessaria
9 restitutio,vt hîc.Effectus†est magnus:quia nõ petita restitutione posset actor iterum agere,& debitũ probare,fortè per veras probationes:secus si esset absolutus petita restitutione:quia tunc non posset: quia obstaret exceptio rei iudicã.¶ Vltimò not.ꝙ hîc erit duplex iudicium:vnum criminale ad vindictam:aliud restitutorium:vt hîc innuit.

SVMMARIVM.

1 *Deportatus retinet ea,quæ sunt iurisgentium:& sic sibi competit actio descendens ex contractu.*

2 *Damnatus in metallum retinet ea, quæ sunt iuris naturalis:& etiam ea,quæ sunt iuris ciuilis executiua illius iuris naturalis.*

LEX XXXIIII.

Si victum.¶ Op.C.de pœ.l.cum reis.Solu.potest intelligi in condemnato ciuiliter ad pecuniam, qui in executionem detinetur in carcere:vt.C.qui bo.ced.pos.l.j.tunc nil est contra:vel in condemnato criminaliter in pecunia.Vel in iudicato,hoc est iudicando:& cessant omnia cõtraria.Vel dic in condemnato ad mortem ciuilem,vel naturalem:& fuit dilata executio ex causa:vt.l.si vendicari.C.de pœ. &.j.de pœ.l.prægnantis.Item contra,quia cum perdiderit omnia,quæ iuris ciuilis sunt, quomodo habent hanc actionẽ:vt.j.de pœ.quidã.Solu.huius timore gloss.se firmat,ꝙ hîc debeat intelligi, quod ex damnatione, ciuitatem vel libertatem non per-
1 diderit:vt patet in glo.Tu dic† securè,si perdit ciuitatem,vt deportatus,retinet ea quæ sunt iurisgent. Et licet actio sit iuris ciuilis:tamen descendit ex contractu,qui est iusgen.& sibi cõpetit:vt.l.si tibi mandauero.§.is cuius bo.s.manda.& hîc. Si verò perdit libertatem:vt damnatus ad mortem: vel in metallũ:
2 †& tũc retinet ea,q̃ sunt iuris naturalis,& etiã iura ciuilia,q̃ sunt executiua illius iuris naturalis: vt pro alimentis:vt hîc.&.s.de capi.dimi.l.legatũ.& de his, f quæ pro non scrip.l.iij.vnde cũ hîc loquaf in causa alimentorum.ergo &c.¶ Quæro, de qua actione hîc loquatur?Item, quæro ad quid detur?dic,vt in glo.

SVMMARIVM.

1 *Casus ex qubus sententia retractetur,propter instrumenta de nouo reperta.*

LEX XXXV.

Imperatores.¶ In causis publicis ex causa re tractatur sententia propter instrumenta de
1 nouo reperta.†h.d.¶ Quæro,quæ est ista causa? dicunt quidam,si curator reipu.non est soluendo.qđ non placet glo.per.l.etiam.C.si tu.vel cur.interuen. Dic ergo causa:vt quia intra trienniũ:vt.C.de sen. ten.aduer.fisc.la.l.j.& ibi plenè de hoc.¶ Sed quo iure hoc fiet? puto per restitutionem in integrum. & sic hodie intra quadriennium:vt ibi nota.¶ Quęro,vtrum sint alij casus,in quibus retractetur?gloss.
f ꝙ sic in causa minoris, [f]& ecclesiæ:vt not.C.e.l.sub specie.Item in casu.l.admonendi.s.de iureiur. Item in causa furiosi & prodigi:quia æquiparantur pupillis:vt lege Fulcinius.§. adeò.infrà titulo tertio. Item

gl.ij.& põdera ꝙ l.Fulcini⁹.§.cùm hîc.ex qb.cau.in pos.ea.Ego adduco.l.j.§.fin.qđ viaut clã.vbi nõ sufficit act⁹,nisi tuo facto.c.qa ꝓsulat⁹. j.q.iij.l.ait prætor.§.docere.ff.vi bono.rapto.l.beblius.ff.de pact. do.Et an ista sñia possit certificari ex testibus veris, vide tex.ꝙ fic.i.l. Titianus.s.qđ cũ eo.q tex.est pegrinus.tene mẽti.& in cõtra.est glo.q̃ nõ est alibi.in.l.si is ad quẽ.s.de acq.hær.nec ob.d.l. Titianus.quia ibi erat cã incõgrua. vide Bal.in.l.j.C. de condi.indebi. Andr.Barbat.
d ¶ Nã eo ipõ.No. testis corrupt⁹ nõ pecunia,nõ dicif fals⁹.ar.à cõtrario ꝑ hũc tex:& ita Inn.sed Io.an.i.d. c.licet cãm.tenet ꝙ i distinctè testi corrupto nõ credaf. Facit qđ no.gl.in c. fraternitatis. de test.& in.c.testimonium.eo. titu. And. Barb.
e ¶ Statim committit falsum. Adde Io.And.ibi. post Spec.idẽ dicentẽ, si ꝓmisso, vel iuramento recipiat, vel dat fideiusso. vel pignora recipiat,secundũ Rofre.in.l.j. ad senatuscon.li.
POMATES.
f ¶ Minoris, & ec. in.l.sub prętextu. la.j.C. de transact. Pau. hîc videf vel le,dũ dicit in causa minoris. ꝙ hîc dicif,ꝙ per instrumenta nouiter reperta habeat etiã locũ in adulto minore.xxv.an.quã opi.tenet ibi Ful. & But.sed do. Alexã.contra.vt ibi per eũ.in.j.col. in fi.& seq. Et certè videf mihi, quòd bar.hîc non senserit.Primò. dum alle.no.in.l.sub specie.C.eod.dictum doct.intelligif secundũ id, qđ alle. Barto.in.l.non solum.§.si liberationis verba. suprà

de li.le.ſed ibi nō loquit̃ in pupillo, i quo bñ hoc procedit:nō aũt ĩ minore.ergo &c.preterea Bar.hic dicit in fi.Idē in prodigo & furioſo qui eqparãtur pupillis,nō aũt minoribus. Dixit ergo, patet quòd in ſuperioribus dixit, & intelligũtur ſequentia,& declarãt præcedētia.l.ſi ſeruus pluriũ.§.fi. ff.de le.j.& quòd pupillis equíparētur furioſi & prodigi.vide Felin.in c.cũ nō liceat.co. iiij.in fi.de præſcr, & ſeq.in prin.

a ¶ Liberali. Adde idem in muliere. ſecũdũ Pau.Bald. cõſil.ccccvj.iiij.li.

b ¶ Iurauerit. Adde Ab.in.c.cãm. el.j.de offi.deleg. Inno.in.c.Raynal. de teſti.

c ¶ Quod placet. Adde,ꝙ Abb.in d,c.cãm.proxi.alle.dicit,ꝙ nũꝗ̃ audiuit hoc dictum Bar.reprobari:& ꝙ aliqñ ipſe fuit ſecut⁹:ſed ꝙ credit cõtrariũ per text. ſing.iũcta gloſ.in verſi.ſeparatim.in c.vt officiũ.de hęre.in.vj.arguēdo per locũ à ſpãli. Nã inqſitores hæreticæ prauitatis deputati in aliqua prouincia,vel ciuitate, vel caſtro,dicũtur delegati ad vniuerſitatē cauſarũ.& dicit not. Io.and.in.c.p hoc eod.tit.& tñ in eis ſpeciale eſt fauore fidei: vt poſsint procedere ſeparatim:ergo regulariter debent omnes cõueniri,ſicut delegati ad certã cauſam:& dicit quòd iura alle.per Bart. loquuntur in alia materia.& ex hoc infert,ꝙ ſi Epiſcopus cõſtituit plures officiales in aliqua parte diœceſis,niſi dederit ei poteſtatem inſolidum,non poſſunt ſeparatim procedere.Nam habēt iſti iuriſdictionē delegatã ad vniuerſitatē cauſarũ,

a in cã liberali:[a] vt.ſ.ſi liber,inge.eſſe dicatur.l.ij.in fi.

SVMMARIVM.

1 Iudices ordinarij plures,quando debeant ſimul iudicare.

2 Iudices plures delegati,debent omnes ſimul iudicare:niſi unus iurauerit ſibi de cauſa non liquere.

3 Delegati plures ad uniuerſitatem cauſarum,cenſentur inſolidum conſtituti,& quilibet ab initio poteſt per ſe incipere.Et unus ex pluribus ordinarijs,uel delegatis ad uniuerſitatem cauſarum,poteſt ſententiam interlocutoriam ferre,dummodò non ſit talis,per quam officium iudicis finiatur.nu.4.

5 Vnus ex pluribus delegatis ad unam cauſam,non poteſt ſententiam interlocutoriam ferre.

6 Iudicium maior pars,quando iuriſdictio competit pluribus, ut ſingulis,intelligitur numero:ſecus quando competit pluribus,ut uniuerſis.

7 Iudices plures delegati,licet inſolidum iuriſdictionem exercere non poßint:tamen illam inſolidum habent.

8 Hæredum plurium unius Comitis habentis iuriſdictionem, poteſt unus ſolus inter ſubditos,& in his,in quibus ad ipſos iudices commodum non ſpectat iudicare.

9 Clauſula appoſita in delegatione facta duobus,quòd ſi duo, uel alter ipſorum,qualiter intelligatur.Et quando ſunt duo delegati dati cum dicta clauſula,ſi in exercitio illius iuriſdictionis ad eos ſpectat aliquod commodum, unus ſolus non poterit,niſi conſtet alium nolle,uel non poſſe.Item unus ex pluribus hæredibus unius Comitis habentis iuriſdictionem de maleficijs,non poteſt ſolus iudicare,niſi conſtet alterum nolle,uel non poſſe.ibidem.

10 Iudices plures,quando habent ſimul iudicare,omnes debent loqui,& ſedere pro tribunali:alias ſententia non tenet.

11 Iudices plures ſimul iudicantes,debent omnes conſentire. Et conſentire perſonæ facienti actum:idem eſt,quod conſentire actui.

Cautela,ut dicatur:conſentiunt tali iudici iudicanti,& eius ſententiæ.ibi.

12 Iudex unus ex pluribus ordinarijs,uel delegatis Principis, poteſt per interuallum temporis alteri committere ante latam ſententiam:ſecus in pluribus arbitris,uel delegatis ab inferiore.

13 Iudex unus ex pluribus iudicare debentibus,qui non interfuit,non poteſt ex poſtfacto iudicatum ratum habere.

LEX XXXVI.

SI vni ex pluribus. *Aliàs,incip.Pomponius lib.* ¶ Op. in aut.vt iudi.non expect.ſacras iuſsio. §.ij.&.j.eodē.l.duo.&.ſ.de arbi.l.ſicuti.C.quando prouo.non eſt ne.l.cum magiſtratus.Sol.illæ leges debent intelligi:niſi alter ex iudicibus iuret ſibi de cauſa non liquere:vt hîc.¶ Opponi.quomodo poteſt de cauſa non liquere:quia aut actor non probauit,& liquet,quòd debet ſuccũbere.aut probauit: & tunc debet condemnari reus.Sed dic:vt not.ſ.de arbi.l.ſi de meis.§.proinde.& illa eſt vera.¶ Opp. de.l.munerum.§.iudicandi.j.de munerib.& hono. Solu.vt hîc in gloſſ.& bene.¶ Opponi.& videtur, quòd vnus poſſet expedire alijs non vocatis:vt.l.j. ſ.de offic.conſul.Solu.huius contrarij timore variatur lect.legis noſtræ.Vna eſt,quòd hîc intelligatur in ordinario:vbi omnes debent iudicare ſimul,ſi omnes incipiũt cognoſcere:vt hîc.ſed ab initio vnuſ
1 quiſq; pôt per ſe,vt in contrario.¶ Vides ergo,†ꝙ vbi ſunt duo iudices ordinarij,poſſet quilibet per ſe iudicare.Quod ſic intellige.Nã ſiquidem iuriſdictio ordinaria competit pluribus,vt vniuerſis:vt capitulo:& tunc omnes canonici debent adeſſe,& iudicare.Idē in officio prioratus,vel decurionũ:vt.l. vbi.ſ.de tut.& cur.da.ab his.Sed ſi competit pluribus,vt ſingulis:tunc vnuſquiſq; habet inſolidum,
2 ſicut ordinarius.Sed ſi velles†intelligere in iuriſdictione delegata:& tunc eſt ſol.plena:quia tunc oẽs
b debent intereſſe,& iudicare:niſi alter iurauerit[b] ſibi non liquere de cauſa:vt hîc.de quo per gloſſ.de arbi.capi.fi.lib.vj.Nec ob.hic tex.qui loquitur de cã liberali:vt in gloſſ.¶ Oppo.j.eodē.l.duo. Solu.vt
3 in gloſſ.¶ Venio ad.q.†primò quæro quid in delegatis ad vniuerſitatē cauſarũ? Rñ. glo. Idem ꝙ in ordinarijs:quia ab initio quilibet per ſe pôt incipere,licet ſecus:ſi eſſent delegati ad vnam vel diuerſas
c cauſas.Quod placet[c] exemplo pluriũ exercitorum ſeu inſtitorum,quibus vniuerſitas quædam committitur.& in dubio intelligitur inſolidum:vt.l.j.§. ſi plures.de exerci.ſecus in procuratore:vt.l.pluri-
4 bus.de procu.¶ Secundò quæro,†quid in ſentētia interlocutoria? Dicit gloſſ. quòd in illa ſecus: quia quilibet poteſt eam ferre.argu.l.fina.C.de aut.præ.
d quę bene facit.Nam quilibet tutor[d] per ſe poteſt actum gerere,ex quo non finitur tutela:ſecus in actu per quem finitur tutela.Ita in propoſito per ſentētiam diffinitiuam iudicis officium,finit̃ in illa cauſa, vt.j.eo.l.iudex.ſecus in interlocutoria,per quam iudicis officium finiretur,vt dixi.ſ.eod.l.quòd iuſsit. Tunc idem eſſet,quòd in diffinitiua,ſecũdum prædictam diſtinctionem debet intelligi gloſ. quæ eſt j.ad muni.l.magiſtratus. Et prædicta quæ dixi, ꝙ
e vnus pôt ferre[e] interlocutoriam,eſt verum in ordinarijs,vel delegatis ad vniuerſitatem cauſarum. Sed ſi
5 eſſent†delegati ſimpliciter ad vnam cãm: tunc etiã non poſſet vnus ſine alio ferre.ar.l.plurib⁹.ſ.de pro
6 cu.& eſt tex.extrà de offi.dele.c.prudētiã.¶ †Tertiò quæritur,qualiter intelligit̃ maior pars? gl. dicit
f numero,vel dignitate.[f] Hoc puto verum, quando iuriſdictio competeret pluribus,vt vniuerſis,vt capitulo,vel ordini decurionum:vel priorum:vt.l.vbi ſ.de tut.& cur.da.ab his.& ibi no. Si verò pluribus, vt ſingulis,tunc maior pars intelligitur numero, vt j.e.l.inter pares.ibi numero &c.vbi eſt expreſſum. Si enim haberetur reſpectus ad dignitates, prius illud inſpiceretur,ꝗ̃ fauor cauſę:ſed ibi dicitur, ꝙ inſpicitur primò numerus:ſecundò fauor cauſæ.¶ Ex
7 pediti de glo.†quartò quæro.extrà gl.plures iudices delegati non poſſunt inſolidũ exercere:ſed an iuriſdictionē habeant inſolidum?Inn.ꝙ ſic,exemplo
g ſeruitutũ,& aliorũ iuriũ indiuiduorũ:vt.j.de verbo. obl.l.ij.§.ex his.Quod ſatis placet,per text.l. inter tutores.ſ.de admi.tut.Et prædicta procedũt ſecundũ eos,qui dicunt,ꝙ delegati habent iuriſdictionē: ſecundum alios,qui dicũt,ꝙ nullam habēt:ſed ſolũ exercitiũ:hoc nō ꝓcederet,vt.ſ.dixi.e.l.ait prætor.
8 circa prin. ¶ Quintò quæro,†pone ꝙ ſunt plures hæredes vnius Comitis,vel alterius nobilis habentis iuriſdictionem, qui in illa iuriſdictione ſuccedunt, an quilibet ſolus poterit iudicare?puto,ꝙ ſic:vt.j.de ver.obli.l.ij.§.ex his.&.§.ex quo quidem. & argu. eius,quod ibi dicitur de pluribus iudicibus ordinarijs.Sunt enim plures,vt ſinguli:non vt vniuerſi. Et prædicta vera,cum iudicant inter ſubditos in his, in quibus ad ipſos iudices commodũ non ſpectat:vt di
9 cam.j.proxi.q.¶ †Sextò quæro,pone ꝙ cauſa dele
g gatur duobus[g],hac clauſula adiecta, quòd ipſi duo, vel alter eorum poſsit iudicare:quomodo intelligentur verba iſtius clauſulæ? videtur ꝙ tunc alter ſolus poſsit:quando conſtat alium nolle,vel non poſſe:vt .l.ſi fundum ſub conditione.§.his verbis.ſ.de lega. j. &.l.hæredes mei.§.fi.ad Treb.In contrarium eſt veritas:vt.ſ.de arbi.l.Pedius.§.fi.cum.l.ſeq.Et eſt hodie expreſſum extra de offi.deleg.c. cum plures. li. vj. quia vnus mediante alio poterit ſe intromittere, vnde vno inchoante,alius ſe intromittere non poterit.Ad contraria reſponde:quia ibi in legato,in quo verſatur commodum legatarij.hîc in mandato iſto, in quo ſolũ onus verſatur. Et ideò dico, ꝙ ſi plures ſunt delegati cũ dicta clauſula, vel ordinarij,in quibus ineſt tacitè dicta clauſula,ꝙ ſi in exercitio illius iuriſdictionis ad eos ſpectat aliquod commodum, vel incommodum:vnus ſolus non poterit,niſi conſtet alium nolle, vel non poſſe. Vnde ſi ſint plures hæredes vnius Comitis,vel nobilis,ad quos ſpectat cõmodum mulctarum,& pœnarum, vnus ſolus de maleficijs non poterit iudicare,niſi conſtet aliũ nolle,vel non poſſe per prædicta iura.de le.j.& ad Tre. Facit optimè.ſ.qui & à qui.l.ſi quis hac lege.§.quo
10 ties.debent ergo adeſſe.¶ †Sed an eſt neceſſe, quòd omnes loquantur?Gloſſ.videtur dicere,quòd ſic.C. quando prouo.non eſt neceſ.l.cum magiſtratus. Alibi dicit gloſſ.quòd ſufficit alios eſſe præſentes: vt ſ.de arbit.

ſecundũ ipſum p glo.no.in.c.Roma.de app.&.c. præſenti.de off. ord.in.vj.& vide qđ not.in cle.& ſi principalis. de reſcrip.

d ¶ Tutor.Adde, ꝙ ſi ſint dati plures executores ad reſtituēdas vſuras, ꝙ altero neglıgēte, quilibet dicit̃ habere mãdatũ inſolidũ, ſecundũ Bal.conſ. ccclvj.ij.lib.

e ¶ Vnus pôt ferre.Adde Abb.in d.c.cauſam.

f ¶ Vel dignitate Adde qđ Ab.in c.prudētiam. de offi.dele.dicit,ꝙ illa duo copulatiuè requirũtur,ꝙ ſit maior pars,reſpectu numeri, & etiã digniorreſpectu meriti:quia iura dicunt illud validũ,ꝙ fit à maiori & ſaniori parte.c.quia ꝓpter. de ele.&.in.c. eccleſia.eo.titu.

g ¶ Duob⁹.Adde quid autē ſi dati fuerunt tres cum clauſula, ꝙ ſi nõ omnes. & ſunt omnes præſentes, & duo concordant:& ſic valet ſentẽtia duorum: an in executiõe ſit requirendus ille terti⁹ qui diſcordauit. Pau.de caſ.dicit ꝙ ſic, per gl. or. & no.in.c.pe. de do.& cont.li.vj. Quid aũt eo caſu quo nõ valet ſententia duorum lata, tertio abſente, an poſsit validari per ratihabitionem illius? vide hîc per Paul. & quid de ſentētia interlocutoria, an poſsit p vnũ vel duos ſine alijs ferri. vide etiam per ipſum.

s.de arbi.l.ficuti.Primũ verius est, ꝙ oẽs debẽt loq.
vt.d.l.cũ magistratus.&.l.ficuti.dũ dicit palã est.pa
tet ergo ꝙ expresse pronũtiẽt & ꝑ tribunali sedeãt
per prædicta iura. Itẽ siue vno cõuocato siue diuer-
sis.vt.j.de duo.reis.l.iij. Præterea si taciturnitas suf-
ficeret,ergo mutus posset dari iudex.cõtra.l.cũ prę
tor.§.nõ aũt.de iud.ꝑ hoc facit.s.de au.tuto.l.iij.&
qd' ibi no.ꝙ intellige.vt dicã.j.e.l.duo. ¶ Septimò
11 quæro† debẽt cõsentire.qualiter debet adhiberi iste
consensus? Gloss.dicit hîc sufficit quod dicant, nos
cõsentimus iudici tali iudicanti:siue dicãt cõsentim⁹
tali sentẽtię.qd' est no.qa idẽ est cõsentire personæ
facienti actũ vel cõsentire actui. Tu tñ ad cautelã fa-
cias vtrũq; põi:scilicet cõsensit tali iudici iudicãti &
12 eius sentẽtię. ¶ Octauò† quæro vtrũ talis consensus
posit adhiberi ante latã sententiã per interuallũ tẽ-
poris:vt qa cõmisit vnus alteri animi sui motũ.gl.ꝙ
non.in.d.d.l.ficuti.qd' puto verũ in arbitris & iudi-
cibus delegatis:nisi à principe sint delegati:tũc em̃ si
cut põt subdelegare.vt.C.de iudi. l. à iudice. ita põt
suo collegę animi sui motũ cõmittere. Idẽ puto in
iudicibus ordinarijs sicut vnus tutor põt alteri tute-
lam gerẽdã cõmittere.sed qd si prius esset in cõcor-
dia quid ꝓnũtietur.dicã.j.eo.l.duo. ¶ Nonò.quęro
13 †an ex postfacto posit ille qui nõ interfuit ratũ ha-
bere. Gl.ꝙ non.C.de iure. fis.l.ij.&.s.de iudi.l.licet
idẽ Inn.de offi.dele.c.prudentiã.& Spec.in titu.de
sen.§.sequitur.ver.quid si sunt duo.& ver.seq.

SVMMARIVM.

1 *Confirmatio superioris in duobus delegatis contraria iudicantibus:ideo expectatur & non in ordinarijs: quia nõ habent iurisdictionem suo iure sicut ordinarij.*
2 *Quando iudices iudicantes contraria, sunt pates numero snĩa pro libertate:pro testamẽto:& pro dote præualet.*
3 *Sententia lata à duobus arbitris discordantibus non ualet.*
4 *Tres iudices uel tres arbitri in iudicando possunt omnino discordare:& præualet sententia illius qui absoluit ab instantia iudicij.*
5 *Tres delegati si discordãt omnes in iudicando: recurritur ad superiorem.*

LEX XXXVIII.

INter pares numero.

¶ No.ꝙ dicit numero ꝓpter id qd' dixi.s.
s.e.l.si vni. ¶ Op.de.l.duo.j.eo.Sol. ibi in iudicibus
1 delegatis:hîc in ordinarijs.quæ† est rõ quare in sen-
tentia iudicis delegati expectat̃ cõfirmatio superio-
ris,in ordinarijs nõ.Rñdeo qa habent suo iure ordi-
narij:sed delegati ab alio. ¶ Itẽ op.s.de inoff.test.l.si
2 si pars.Sol.hęc supplet̃ per illã:& sic habes† ꝙ qñ iu
dices numero sunt pares & sunt ordinarij,præualet
sentẽtia quæ fertur ꝓ libertate:vt hîc, & pro testa-
mẽto.vt.l.si pars.s.de inoff.test.Itẽ pro dote.ar.l.in
3 ambiguis.de iu.do.& extra de re iudi.c.fi. ¶ †Quę
ro qd in duobus arbitris discordantibus? Rñ. non re
currit̃ ad superiorẽ nec dictę cõiecturę expectantur
vt.l.itẽ si vnus.§.principaliter.s. de arbi. & sic neu-
4 tri⁹ snĩa valet.vt ibi.&.d.c.fi.extra eo.ti. ¶ †Sed quę
a ro an tres iudices vel tres arbitri[a] posint oĩno discor-
dare? Rñ. sic vt de facto videmus.ecce vnus condem
nauit: alius absoluit à contentis in petitione: alius
absoluit ab instantia iudicij,& tũc in iudicibus ordi-
narijs præualebit sentẽtia eius qui absoluit à toto, ꝙ
videtur:qa ista magis facit pro reo. videt̃ econtra ꝙ
nulla valeat:qa hîc loquit̃ inter pares numero. Cre-
do ꝙ præualet sententia eius q absoluit ab instantia
qa in hac oẽs concordãt:qui enim cõdẽnat,absoluit
ab instãtia: qa instantia finitur. Item qui absoluit à
toto idẽ. Præterea saltẽ duo vltimi in hoc cõcordãt
ergo&c.vt.j.proxi. §. præterea.vltimus & primus
cõcordant qd' à cõtentis in petitiõe non absoluatur
& sic sentẽtia medij nõ põt valere. idẽ puto in arbi-
5 tris.vt.s.de arbi.l.diẽ.§.si plures. In pluribus† verò
delegatis recurreret̃ ad supiorẽ.vt.s.eo.l.duo. ¶ Sed
quę est differẽtia inter arbitros & iudices.dic vt no.
de arbi.c.j.ti.vj.per Io.an.in vltima gl.

SI in diuersis.

¶ Oppo.de.l. duo.s.e.
Solu.ibi in omnibus di-
scordãt.hîc in aliquo concordant:& de eius materia
habetis in.l.diem.§.si plures.s. de arbi. dic vt ibi. &
de quæstionibus ibi positis habes tex.extra de arb.
c.j.li.vj.& ibi vide.

SVMMARIVM.

1 *Si unus ex pluribus delegatis est mortuus,superior adeundus est ut alium det.*
Idem si est impeditus ad longum tempus: si uerò ad modicũ expectabitur.
2 *Vno ex pluribus arbitris mortuo:compromissum finitur.*
3 *Si unus ex delegatis uel ex arbitris citatur & nõ uult uenire, alij de iure ciuili non poterunt iudicare illo absente.*
Vno ex pluribus arbitris absente & citato alij de iure canonico poterunt pronũtiare licet si habeat iustam causam absentiæ illum expectare debeant.
Ius canonicũ circa hoc seruabitur in terris ecclesiæ solum.
4 *Si tempore examinationis oẽs delegati uel arbitri fuerunt præsentes & dum allegarent,alter non potuit alios in suam sentẽtiã trahere,sententia lata eo absente non ualet.*

LEX XXXIX.

DVo ex tribus.

b [b]Non valet snĩa
plurium altero
absente,licet valeat eo p̃sente & cõtradicẽte
1 h.d. ¶ †Quæro qd vno mortuo? Et breuiter ĩ iudici
bus delegatis vno mortuo est adeũd⁹ supior q dabit
aliũ.vt.l.placuit.C.de peda.iudi. Quid si excusat̃ ali
quo iusto ĩpedimẽto.Rñ.si qdẽ ad modicũ tẽp⁹ ex-
pectabit̃:aliâs à supiore ali⁹ iudex dabit̃.tex.ẽ no.j.
2 de va.mu.l.pe.§.si post.qd† de arbitris? dic qd' vno
mortuo finit̃ cõpromissũm.vt.l.pedi⁹.&.l.nõ disti
3 guem⁹.§.ij.s.de arbi. ¶ †Quæro si vn⁹ iudex[c] dele-
c gatus vel arbiter citat̃ & nõ vult venire: poterũt ne
ferre sententiã illi qui sunt præsentes? & de iure nr̃o
altero absente nullo mõ põt ferri snĩa.vt hîc.&.l.itẽ
si vn⁹.in fi.cũ.l.sequẽ.s.de arbi.sed de iure canonico
videtur correctũ in arbitris.vt debeam⁹ distinguere
aut maior pars est præsens,& põt absentẽ citare.&
si qdem ille habet iustã causam absentię debẽt eũ ex
pectare:aliâs possunt pronũtiare. Si verò sunt pares
numero,nõ valet snĩa.In iudicibus de legatis nil im-
mutat̃.vt extra de arbi.c.fin.lib.vj.& prędicta distin
ctio seruat̃ in terris ecclesię.vt ibi dicit̃. ¶ Sed quæ-
4 ro qd si† tempore[d] examinatiõis omnes fuerunt præ
d sentes:& cum inuicem allegarent,vnus nõ potuit a-
lios trahere in suam sententiã:an ꝓpter eius absenti
am sentẽtia lata posteà vitiabitur? Inno.videtur dice
re,quòd nõ.extrà de testi.c.Raynaldus.qa cessat ra-
tio.l.itẽ si vnus.in fi.s.de arbit.Pro hoc facit.s. de fi-
e deicõ.li.l.iij.§.j. ¶ Contrariũ[e] credo:qa nõ est illa so
la rõ: quia non põt alios trahere.&c.sed illa quia oẽs
iudicare debent:vt hîc dicitur:& de arbitris.l. ficuti.
adeò, ꝙ si vnus cõmitteret alteri, quòd certo modo
iudicaret,nõ valeret:vt.d.l.item si vnus.in fin. & ibi
no.& hoc puto verissimum. Præterea,licet tunc nõ
potuerit:potuit tamen tempore sententiæ.

SVMMARIVM.

1 *Fructus præbendæ an possint capi in causam iudicati?*

LEX XL.

COmmodis.

¶ Cõmoda præ
miorum possunt
capi in causam iudicati in subsidiũ tantũ
h.d. ¶ Oppo.de.l.stipendia.C.de execu.
rei iudi.Sol.debes intelligere,ꝙ in omnibus execu-
tionibus peruenit̃ ad istam vltimam. hoc dicit glo.
1 hîc. ¶ Quæro,† quid in præbẽda:an posit fieri exe
cutio in fructibus? & dixi.s.eo.l.à Diuo Pio.§. exe-
quuntur.& qñ conuenitur ecclesia: tunc fructus &
reditus in executione rediguntur: sed quando cleri,
cus conuenitur ex suo facto:tunc in defectum alteri
us rei, quæ nõ potest capi deuenitur ad fructus,& re
ditus,& hoc tenet Spec.de execu. sen. §. sequitur in
fi.Item quod hîc dicitur, ipsam pecuniam capi: in-
telligo si erat iam destinata solutioni. aliâs capitur
ipsum nomen:vt.s.eo.l.à Diuo.§.fi.

LEX XLI.

NEsennius apollinaris.

¶ Exceptio merè personalis non obstat ei,
cui facta est delegatio,ex causa lucratiua,vel onero-
sa:licet obstaret delegãti.hoc dicit ista lex.& est no.
tota. ¶ Oppo.de.l.si extraneus.s.de iure.doc. gloss.
quæ est hîc,soluit:quòd illud est verum:cum agitur
constante matrimonio: & tunc viro non potest op-
poni exceptio: quia ad suum commodum agit: vt
dic.secus si solu.matri.agitur.qd' dixi post Dyn. in

a ¶ Tres arbitri.adde Bal.consi. cccc xviij.iiij.li.vbi ponit si sunt tres arbitri & duo cõcordant ĩ summa sed nõ in tpe.an valeat eorũ laudũ. & per eundẽ an oẽs sint vocãdi ad sententiã cõsi. xxix. ij.li. & an si terti⁹ ꝓnuntiet cõtrarium eius quod alij duo quę sententia præualeat. eo.lib. cõsi.xxxj.&an si ex tribus vnus renuntiet qd fiendũ per eũdem consi. cclxvj.iij.li. & qd si vnus cõdẽnat in l.alter in.xxv. alter absoluit,quæ sentẽtia pręualeat &an tertio electo alijs discordãtib⁹ debeat stari. vide pau.de ca.cõs.xxiiij.&an terti⁹ electus à iudice habeat eãdem ꝑtãtem quam alij duo electi,& an ipsis absentibus posit ꝓnũtiare.vide Bal. consi.x.v.lib.

b ¶ Duo ex tribus. Et an ꝓcedat ista l.in arbitris nõ datis cũ aliqua clausula.l. itẽ si vnus §.si in plures.s.de arbi.sed de iure canonico nil est immutatũ in iudicibus:sed in arbitris secus: vt est text. hodie ĩ.c.ij.de arbi.li.vj. & procedit de iure canonico.secus de iure ciuili in terris imperij. vt voluit glo. no.in.d.c.ij. & vide Ang.in aut̃.vt iudi.nõ expe.fac. And.Bar.

c ¶ Quæro si vn⁹ iudex. Aduerte qa in arbitris non videtur ꝓcedere dictũ Bar. cum in illis non requirit̃ necessaria ꝓnunciatio.vt est gl.singu. secũdum do. Io.in.l.itẽ si vnus. §.itẽ si plures. de arbitris.

d ¶ Sed quæro, qd si tempore. Et videt̃ æqua opi.Inno.ex quo cõuenerũt pro sententia ferẽda. & vnus declarauit intẽtionẽ suam. l. adigere.§. quis. de iur. pat.Sed Io.an. cõtra tenet in.d.c.ij. de arb.in.vj. quia non cessat illa rõ: qa omnes non fuerunt pręsentes. & tangit hîc.d. Ioã. An.an arbitrator poterit ferre sentẽtiam absente parte:vide Bar.in.l.si qs arbitratu.&ibi Mod.j.de ver.ob. & Bald.in.l. fi.C. de cõtrahẽ.empt. & Bart.de Sali.in d.§. arbitrorũ. & vide Abba.in.c. cãm matrimonij. de off.de le.vbi tenet cõtra Inno.& vide Io.de Imol. in.c.vno de of. de le. vbi tenet contra Inno. Andræ. Barba.

e ¶ Cõtrariũ.Adde ꝙ idẽ tenet Abb. in.c.cãm.el.j. extrà de offi.dele.

*Pro concordia. Aduerte, ꝙ d. Ias. in. l. j. co. ix. ff. so. ma. alle. Bart. cōtrariari ibidē dū voluit Bar. inducendo, & ipse inducit. s. ꝙ priuilegiū dotis transit ad quēcunq; hæredē. cōtrariū alle. in hoc. §. fundū. in fi. Sol. ipsemet. d. Ias. in. d. l. j. ideò dicendū, vt ibi p eū. & p. d. Chri. de nic. q facit differentiā ibidē inter priuilegia, q̄ concernūt personā mulieris, & illa nō trāseūt ad aliū: nisi esset pater viuēte filia. qa tūc est cōis patri & filiæ. Itē etiā trāsit ad filios eiusdē matrimonij priuilegiū prælationis. Alia autem priuilegia cōiter transeūt. & ita potest saluari Bar. Adde ad bar. in. l. post dotē. ver ego autē &c. e. tit. solu. mat.

POMATES.

a ¶ Potest opponi. Vide etiā Ro. cōs. cclxxij. vbi etiā per hoc dicit, ꝙ stante statuto, ꝙ cōtra petentē executionē instrumē. nulla possit opponi exceptio: tamē poterit opponi exceptio cedendarū: quia non infringit executionem, sed modificatur.

b ¶ Inuentarij. Adde pulchrè Pet. de Anc. cōs. vj. vbi ēt dicit, ꝙ oīs exceptio, q̄ pōt oppo. post senttētiā pōt opponi post bannū. & ꝙ exceptio inuētarij, & pretij non soluti, possit oppōi i executiōe snīę, tenet Pau. de ca. consi. clxiij.

POMATES.

c ¶ Paulus. Quid in arbitro, vel delegato, an potest eadē die in expēsis cōdemnare? vide gl. sing. secūdū do. Ioan. in. l. qui arbiter. ff. de arbi. Sed tu potes dicere, ꝙ delegatus potest condemnare in expēsis lata sententia super rescripto, annullando illud, & potest condēnare actorē in expēsis: vt est gl. no. in fi. de rescri. qa quo ad illud incidens, est iudex. & sic habes ꝙ sentētia lata ab incōpetenti, est nulla: vt est hodie casus in cle. j. de rescri. qđ est sin. notandum. Sed Spec. in titu. de expen. §. iuxta. vers. ix. no. limitat, ꝙ iudex prius cōdēnat in expensis, & postea fert sententiam super nullitate rescripti: & sic non poterit eadem die super expen. condemnare. Sed contra eum vide text. in. c. cum appellationibus. de appel. libr. vj. vbi iudex potest pronuntiare sentētiam nullam. & postea eadem die condemnare in expensis. cogita. & an habeat locum in interlocutoria: quia iudex pronuntiat exceptionem exceptionis fore friuolam, & non cōdēnauit in expensis. Sed postea an potuerit? videt̄ ꝙ nō qa eadem die debet, vt hîc contra dicit Io. an. in nouel. c. pia. de exce. in. vj. & dicit hāc l. non habere locū in interlocutoria. qđ est no. secundum do. Petr. de Anch. ibi.

l. doli mali exceptio. j. de noua. ¶ Op. de. l. si prior. s. so. mat. gl. hîc & ibi soluit. & bene. Aut dicit, pmitto, quod debeo Titiæ: & tunc intelliguntur promissa, q̄ effectu debent̄: secus si dicat promitto decem: quia tunc perdit exceptionē: vt. l. eum qui. §. si mulier. de iureiur. ¶ No. istam solu. ad multa. Multas enim potes dirimere quęstiones, tam circa cōtractus, quàm circa vltimas voluntates, & statuta.

SVMMARIVM.

1 *Vir cum conuenitur per hæredes mulieris ad fundum datum in dotem, an possit opponere, ne conueniatur: nisi in quantum facere possit.*

*Fundum. ¶ Donator conuentus rei vendicatione, non habet beneficiū non conueniatur, nisi inquantum facere potest, pro re, vel pro fructibus. h. d. ¶ Oppo. ꝙ pro fructibus nō conueniatur. s. de dona. l. in ædibus. §. j. Solu. hîc conuenitur rei ven. ibi actione personali. ¶ Oppo. s. e. l. cum ex causa. & l. inter eos. Respondeo, ꝙ hîc donauit, & tradidit: ideò conueuitur rei vendica. nō ex stipulatione. ¶ Quæro, quid si istos fructus consumpsit? Hic sunt glo quatuor opi. Pro solu. huius quæstionis. Et vt intelligas gloss. duæ sunt lectu. Prima, ꝙ debet intelligi in malęfidei possessore donatore: ad quem reuersa est possessio malęfidei. Secunda lectura intelligit in bonæfidei possessore donatore: & reuersa est ad eum possessio bonafide. Et quid eis consumptis. & Hugo dicit vnum: & aliud dicit gloss. quæ incipit, consumpserit: nam eis &c. vsq; ibi tertij &c. Et dic, quòd quælibet opinio est vera. Nam opinio Hugonis est vera, quando fructus sunt consumpti ex seipsis: secus si ex dolo aduersarij sunt consumpti: quia tunc est vera opinio Azonis. facit dictus versi. nō tamen. & quod ibi no. in gl. Aliæ duæ opi. sunt in bonæfidei possessore, & sunt claræ.
1 Tu dedisti† in dotē vnū fundū: contingit, quòd solutū est matrimoniū morte mulieris & hæredes mulieris petūt. Vir opponit exceptionē ne conueniatur: nisi inquantū facere pōt: an possit? Dy. format istam. q. ĩ. l. si filio. lapicola. s. soluto matri. & tenet, quòd idem sit in specie debita, quod in quantitate. Sed illud dictum Dy. debet limitari esse verum: quando conuenitur actione personali pro specie illa: secus si actione in rem. Tunc enim conuenitur, vt qlibet possessor. & ita tenet Guli. de cug. in. l. quod nomine. s. de condi. inde. p hoc facit. l. etiam. §. licet. s. sol. mat. vbi si dolo desijt possidere, cōuenit̄ insolidū. Sed possidere, & dolo desinere possidere sunt paria: vt. l. parē. j. de regul. iuris ergo &c. ¶ Sed aduerte, ne erres, si vir conuenitur rei vēdica. pro alia re, quàm dotali: tunc est verum: vt hîc. Idem si pro re dotali semel reddita hæredibus mulieris, si posteà eius possessio rediret ad virū: vt hîc. Sed si apud virum semper mansit? non puto hæredes vxoris posse vendicare. nam de iure antiquo nō redibat dominium ad mulierē solutio matrimonio, sed transibat ad hæredes viri, vel remanebat apud ipsum virum: vt. s. de acqui. rerum do. l. quædam. de fun. do. l. j. C. de iur. do. l. sed & si dotis. not. s. soluto matrimo. l. si filio. §. j. in gl. super verbo nostras. Sed per. l. in rebus. C. de iur. do. est immutatum solū in persona mulieris: ergo eius priuilegium non transibit ad eius hæredes. & sic ipsi non habent vendicare. Prętereà, si ipsa mulier ageret: deberet agere tanq; vxor, non vt quælibet extranea: & ideò hoc casu Dyn. dicit verum.

SVMMARIVM.

1 *Exceptio inuentarij, & omnis quæ non infringit sententiā potest opponi post sententiam.*

Insolidum condemnatus. ¶ Opponitur de. l. ij. C. si ex fal. instru. & l. fi. C. de fide instrumen. & l. quod in diem. §. si rationem s. de compē. Solutio. dic, quòd in primo iudicio, nō
1 fuit disputatum de hac exceptione. Et ratio † est, qa quando per exceptionem venitur contra sententiā: tunc non potest opponi post sententiam. Sed quando non venit ad infringendam, & impugnandā sententiam. tunc potest opponi.[a] Idem tenet Specu. in tit. de instru. edi. §. dicto. versic. sed nunquid hæres.
b Sic hæres potest oppouere de beneficio inuentarij[b] post sententiam: quia non infringit sententiam: & hoc tenent docto. in. l. sancimus. §. in computatiōe. s. de iure deli. & hoc tenuit & disputauit Mar. fil.

SVMMARIVM.

1 *Iudex an possit reseruare taxationem expensarum post condemnationem.*

LEX XLII.

c PAulus[c] respondit. ¶ Ista ē lex singularis. Circa accessoria potest iudex supplere eodē die. hoc dicit. Dices tu: video, quòd post
1 mensem taxat† iudex expensas, quomodo hoc? nam est gl. in. l. terminato. C. de fru. & li. expen. quæ dicit quòd cōdemnatio fit statim: & taxatio reseruat̄: sed si iudex reseruaret condemnationem, nō posset, vt
d ibi dicit, & ibi per Cyn.[d] Sed aduerte: quia hanc. l. intelligo quādo per talem adiectionem nil derogatur ei, quod iam est sententiatum. vnde si vellet detrahere, non posset: vt patet in tex.

SVMMARIVM.

1 *Sententiæ uerba limitantur secundum ipsam sententiam, nō secundum uerba præcedentis obligationis.*
2 *Condemnati plures insolidum, ita quòd unica solutio sufficiat, possunt opponere beneficium diuisionis.*
3 *Renuntiatio facta in principali obligatione, non porrigitur ad obligationem causatam ex sententia.*

LEX XLIII.

PAulus respondit eos, qui. ¶ Opp. de. l. euidenter. j. de exe. rei iudi. gl. respondit: dic, vt in. l. j. C. si plures vna sententia. Sed veritas est ista, ꝙ ex sententia conuenitur qlibet pro parte. & ita loquitur hîc: sed prima actiōe potest agi contra quēlibet insolidum. & ex hac. l. colligitur, quòd vbi plures sunt rei debendi insolidum: & à quolibet insolidū peto, ita quòd vna solutio sufficit. & sic debet intelligi hîc formatum esse libellū insolidum, quia si quilibet pro parte esset conuent⁹ nullam habet dubitationem. Sic loquitur gl. & text. in. l. si mandato Titij. §. Paulus respondit. s. man. &
1 hoc dixi. s. de duobus reis. l. ij. ¶ † Ex hoc habes, ꝙ verba sententiæ non limitantur secundū naturā obligationis præcedētis: sed secūdū verba ipsius sententiæ, quia condemnati simpliciter intelligunt̄ p viribus: licet obligatio. & libellus procedāt insolidum.
2 de hoc dic: vt. s. eod. l. miles. §. decē. Sed in hoc† quæro, quid si sunt condemnati insolidum, ita ꝙ vna solutio sufficiat: an poterunt opponere beneficium diuisionis? Respondeo sic: quia oritur in ipsa sententia seu post sentētiam? ergo. &c. vt. l. post rem. de tran.
3 sac. & l. iiij. §. si ex conuētione. s. eo. ¶ † Sed an renūtiatio facta in principali obligatiōe, porrigat̄ ad hāc?
d dico, quòd non,[d] vt hîc cum si. Et ideo exceptio diuisionis posset opponi in executione.

d ¶ Et ibi. per Cy. Adde, ꝙ ibi tenet cōtrarium. & vide Bal. in. l. iij. de sen. quæ sine cer. quanti. & in. d. l. terminato. Inno. in. c. finē. de do. & contu. Alexā. consi. cxix. iij. lib. & Pet. de Anch. cōsi. clxxxij. vbi cōsuluit, ꝙ stante statuto, ꝙ accusator, qui deficit in pbando per iudicem debeat cōdēnari in expensis, & si iudex non fecit, habeatur pro condemnato, ꝙ si iudex primò absoluit, deinde statim condemnet, ꝙ valet, prima nō secunda.

d ¶ Dico ꝙ nō. Adde Alexan. consi. xxxvij. ij. lib.

SVMMARIVM.

1 *Gesta cum minore hærede, non retractantur: licet in integrum restituantur.*
2 *Substitutio non euanescit hæreditate adita, quando qui adiuit, restituitur.*
3 *Ius accrescendi hæreditate adita, non cessat, quando qui adiuit restituitur.*
4 *Sequens in gradu, & sic substitutus admittitur, quando primus hæres, qui adiuit restituitur.*
5 *Substitutus, potest uenire de iure ciuili, quando primus hæres remanet de iure ciuili.*

Ius exequendi

6 *Ius exequendi sententiam, an transeat contra singularem successorem? remißiuè.*
7 *Pupillus hæres si condemnatus fuit culpa tutorum, actio quibus dabitur.*
8 *Gesta per minorem hæredem, qui posteà abstinuit, an rata remaneant.*

LEX XLIIII.

EX contractu. ¶ Ius exequendi sententiam transit contra eum, qui in locum condē-
1 nati succedit. hoc dicit. Vel aliter. † Gesta cum minore hærede
non retractātur: licet in integrū restituatur. hoc dicit. ¶ Oppo.
2 substitutio † euanescit post aditam hæreditatem: vt. l. post aditam. C. de impu. & al. substit. Solutio, illud verū, nisi q adiuit restituatur: vt hîc. &. l. & si
3 fine. §. sed qd' Pa. s̈. de mino. ¶ Opponit̄, † quòd cessat ius accrescēdi adita hæreditate: vt. l. j. in fi. de vsufru. accrescen. Sol. illud verum, nisi ille, qui
adiuit restituatur: vt hîc. nec habetur alibi melius. & ad hoc facit. l. si minor
s̈. de acquiren. hæredit. ¶ Opponitur, dicitur hîc, quòd in integrum restituitur &c. sed contra de suc. edic. l. finali. Solut. hîc defertur substituto, vel
coniuncto, qui venit de iure ciuili: secus si prædicti non extarēt, & esset solus cognatus, qui veniret tantùm de iure pretorio: vt in contrario. & hoc tenet Dy. Et ideò cum hodiè cognati veniant de iure ciuili, hodie admittentur: nec haberet locum illa lex secundū Dy. & bene in hoc. Sed in præcedē-
4 ti non. Ideò dic latius, aut † ille, qui per in integrum restitutionem se abstinuit, venit de iure ciuili: & tunc sequens admittitur, siue veniat de iure ciuili: siue de iure prætorio: vt hîc. & . l. & si ex modica. §. si filius. s̈. de bo. li. &
quia cessat ratio. d. l. vltimæ. statim dicam. Aut ille venit de iure prætorio,
& tūc aut sequēs venit etiā de iure prætorio: & non admittitur: sed locꝰ est
fisco: vt. d. l. fi. Aut de iure ciuili, & admittitur: vt. l. j. §. si quis adita. ad Ter-
5 tu. cum si. ¶ Op. † ꝙ hîc substitutus non pōt venire de iure ciuili: cum primus remaneat hæres de iure ciuili, vt. l. & si fine. §. sed quod Papinianus. s̈.
de mino. ergo alius non pōt esse hæres eodem iure: vt. l. hæreditate. §. fi. de
castren. pecu. & . l. quod contra. §. vni. de regul. iur. Omnes Moder. fatent̄
contrarium: & ideò reprobant glo. in. l. qui se patris. C. vnde lib. dicentes,
quòd cum filius sit hæres de iure ciuili, velit, nolit: sequens non potest venire de iure ciuili. & sic habet necesse venire de iure prætorio: vt ibi refert
Cy. quod tenebat Iacob. but. & pro eis facit. de vulg. & pupilla. l. ij. §. ergo.
¶ Sed contrarium puto, quòd de iure ciuili posset venire. casus est in. d. l.
j. §. si quis adita. ad Tertullian. Ad contrarium, quòd duo non posint esse
hæredes insolidum eodem iure. Respōdeo, verum est eodem respectu: sed
diuersis respectibus sic: vt si duo sunt hæredes de iure ciuili insolidum, vnꝰ
directo, alius vtiliter. vt hæres institutus, & ille cui facta est restitutio per
Trebellianum senatusconsultum. Ita in proposito, sequens de iure ciuili
est hæres vtiliter, vt dicto. §. sed quod Papinia. & hoc idem tenet glossa.
in. l. qui se patris. ¶ Opponitur, quòd sententia lata contra vnum: non potest fieri executio contra alterum: vt. l. sæpe. in princ. j. eod. Solu. hîc habet̄
6 locovnius. † An autem contra singularem successorem transeat ius exequē-
7 quendi: dixi plenè in repeti. l. creditores. C. de pignori. ¶ † Quæro quid si
culpa tutorum fuerunt condemnati? Respondeo, fuerunt opiniones inter
Azo. & Hugo. & gl. tenet opin. Azo. & bene. & dabitur actio his, ad quos
posteà hæreditas pertinebit: sicut daretur in curatore bonorum: vt. l. in in-
8 tegrum. suprà de minoribus. ¶ † Quæro, an omnia gesta per minorem rata permaneant. Respondeo. si eo absente, succedit substitutus, vel cohæres
omnia bonafide gesta, sunt rata: vt hîc. secus si mala: vt. l. quoties. s̈. de acqren. hæredi. & . l. si pupillus. j. de priui. credi. Si verò succedit alius abintestato: tunc contractus & libertates datę ex testamēto, sunt rata si bonafide
fiant: vt. d. l. in integrum. & . l. si mulier. de mino. & . l. quoties. de acqui. hæredi. Legata verò soluta reuocantur: vt. l. nec est nouum. de condi. inde.

SVMMARIVM.

1 *Consensus iudicis, quando acta per partes destruūtur, ideò requiritur: quia eius interest.*
2 *Acta lata sententia, non poßunt destrui per partes. & nu. 4.*
3 *Sententia lata de partium consensu, non potest ab ea recedi.*
4 *Sententia lata partibus præsentibus, & non contradicentibus, si in ea continetur libelli datio, litis contestatio &c. probat acta.*
5 *Partes à sententia expreßè recedere poßunt, si in nouationem deducunt.*
6 *Sententia, si reperitur cancellāta, probat: nisi cancellatio sit facta secundum formam huius legis.*
7 *Sententia cancellata, quia soluit: probat infamiam.*

LEX LIII.

ACta apud se habita. ¶ Acta non possunt destrui sine consensu partium & iudicis. h. d. ¶ Oppo. quòd requiritur frustra consensus iudicis: vt. l. j. §. inde quæritur. de oper. noui nuntia. Solut.
1 † hoc ideò, quia iudicis interest: quia nisi appareat, ꝙ scribi fecerit, tenetur:
vt extra de proba. c. quoniam contra falsam. Item nisi appareat, quòd petenti reddiderit iustitiam, tenetur: vt in aut. vt diffe. iudic. in princi. & . §. j.
2 & ideò eius consensus requiritur. ¶ † Quęro dicitur hîc, nisi vel negotium
&c. quid iuris tunc sit. Sunt in glossa tres opi. Prima, quòd finito negotio
potest iudex sine partibus: quod non placet, quia partium interest: vt possint acta probari. aliâs non valet sententia: vt. l. prolatam. C. de senten. Item
interest: qa in alio iudicio faciūt fidem: vt. C. de eden. l. is apud quem. ¶ Secunda opin. similiter non placet: qa iudicis interest,
vt acta appareant, per quæ posit probari bene, vel
malè iudicatum. aliâs tenetur ex quasi maleficio: vt
insti. de obli. quæ ex quasi male. in princip. ¶ Tertiā opi. tenet Iac. de Are. ꝙ partibus & iudice volēti
bus, lata sentētia non posit rescindi: qa à sentētia lata consensu partium, non pōt recedi: vt per gl. in. l. si
diuersa. C. de trāsac. Et sic nō possunt acta destrui: qa
deueniretur ad illud, quòd recederetur à sentētia eorū cōsensu. ¶ Sed dñi credo, quòd acta de consensu
partiū posint cōburi, & remaneret sentētia: qa si sen-
3 tētia † est lata partibus præsentibus [a], & non contra-
a dicētibus: & in ea cōtinetur litis cōtest. libelli datio.
&c. probat acta, & litis contesta. præcesisse: vt dicit
Inno. in. c. cū in iure. extrà de off. & pote. iudi. de le.
& hoc tenet Spec. in ti. de instru. edi. §. restat. ver. in
summa. Allegat ꝓ casu. l. vlti. C. de rela. & sic ista ter-
4 tia opi. videtur vera. Quid dicemus? dico, † quòd tertia opi. est bona. Nam post sentētiam, non potest iudex, nec partes circūducere acta indistinctè: vt sic ꝑ
hoc fieret augmētatio, vel minutio pœnę iam impositæ: vt probatur. j. ꝓxi. §. Itē si contineret infamiā:
& sic facit ius apud omnes: vt. l. ex ea cā. s̈. de postu.
5 ¶ † Quęro, quid si partes expresè recedūt à sentētia
Gl. videtur dicere, quòd possunt. qd' est verū deducēdo in noua. vt. l. iiij. §. si ex conuētione. s̈. eo. Aliâs
secus: vt dictum est. Sed si cā finita esset trāsactiōe,
6 tūc procederet sine dubio. ¶ Quæro: † sententia reperitur cancellata, an probet. Rñde sic: nisi cancellatio sit facta ea solennitate, quæ hîc dicitur. & hoc si
constat sentētiam latam fuisse: aliâs secus. Item quæ-
7 ro, † quid si est ideo cancellata: quia soluit, an probet
infamiam? Rñd. sic: quia cancellatio restringitur ad
causam propter quam, facta est cancellatio, vt. l. cancellauerat. s̈. de his, quæ in testa. delen.

SVMMARIVM.

1 *Ciuitas, quæ non cognoscit superiorem, potest pœnam pecuniariam minuere.*
2 *Comites, barones, qui habent regalia, poßunt pœnam pecuniariam minuere, non pœnam infamiæ, uel aliam nō pecuniariam.*

b De amplianda. [b] ¶ Op. de. l. illicitas in fi. s̈. de offi. præsi.
Sol. ibi propter paupertatē: imo ibi in mulcta hîc in
pœna. & quod hîc dicit sine iussu principis. idē puto
1 † hodie in ciuitatibus, quę nō recognoscunt superiorem. nā populus huius ciuitatis & consiliū pōt mi-
2 nuere pœnā. Idem puto in † quolibet alio ad cuius
bursam pœna imposita respicit: vt comites & barones qui habent regalia in aliquo loco: sed pœnam infamię: vel aliam non pecuniariam non possunt: vt. l.
j. §. de qua. s̈. de postulan.

SVMMARIVM.

1 *Casus in quo minor non habens curatorem non obligatur iudicio.*

Contra indefensos. Dñs Dyn. ponit distīctionē quā facit gl. l. cū & minores. & ibi no. C. si aduer. rē iudi. & dic vt hîc. & ibi. plenius dicā. j. e. l. cō-
c tra pupillū. ¶ Nota [c] ꝙ valet sentētia lata ꝓ minore:
1 vt in gl. ¶ † Item no. hîc casum ꝙ minor nō habēs curatorē nō obligat̄ iudicio. licet gl. dicat ꝙ non reperitur in. l. cum & minores. C. si aduer. rem iudi.

SVMMARIVM.

1 *An actus qui celebrantur in scriptis poßint emendari postquàm sunt scripti: & an appellatione actorum contineatur sententia.*

a ¶ Partibus præsentibus. Adde. d. An. & Canon. in. c. qm̄ contra falsam. de probat. Gul. de cu. in. l. ij. s̈. de in ius. vo. videtur casus. in. c. bonæ. el. j. de le. Innoc. in. c. j. de confir. vti. vel inuti. Bal. in. l. j. C. de excep. rei iudic. Im. in l. sciendum. de ver. ob. Bal. & Cy. in. l. si quis in aliquo. C. de edendo. Imo si lata est sententia cōtra absentes, & lapsum sit biennium post sententiam: qa tunc præsumitur pro sentētia, etiā sine actis secūdū host. in. c. cum inter. de re iu. & ī. c. in p̄ntia. de renun. qd' sequitur Ioā. An. & Car. in d. c. qm̄. & Bal. in c. j. de mi. vasal. Ioan. de Imo. ī. l. ex hac scriptura. s̈. de do. & sequit̄ Ale. cōsi. cxxxvj. ij. li. & vide per do. de Ro. cōclu. ccccx. vij. Fed. cōsi. clxv. & pulchrū Consiliū dñorū Bald. & Petri fratrū ex iiij. li. & ibi an tēpus. xviij. anno. dicatur antiquū, vide etiam Abb. cōsili. lxxiij. j. libr. Pau. de ca. cōsi. l. vbi pōit pulchrā limitationē. & vide etiam Petr. de Anc. cōsili. xxxix. Io. an. in addi. ad Spe. in titu. de sen. §. fin. versi. in summa Ang. cōs. cxcviij. vbi dicit, ꝙ sentētia lata partibꝰ præsentibꝰ & nō cōtradicētibꝰ præsumit̄ lata ab eo, qui aliâs habet iurisdictionem.

b ¶ De amplianda. & no. hîc in glo. q̄ dicit, nō obstante tali. &c. ꝙ reqrit̄ clausula, sed mirū est, secūdū. d. Io. ꝙ Bart. & Ange. transeant cū ea: qa contra casum in. l. rescripta. C. de p̄ci. impe. of. vbi nō est necessaria cl'a. tn̄ no. gl. ꝙ nō sufficit Principē scribere cōtra legem ex certa scientia: nisi ponat̄ clausula etiam spālis & vide doc. in fi. C. si cōtractus ius vel vti. pu. & dixi in c. j. de cōces. pręb. in. vj. & ibi p Io. an. & Io. de Imo. & vide tu gl. in. l. j. C. de na. li. & in cōtra. vide tex. in l. eos q in prouincia. §. diuus. de rit. nu. & Bal. in. c. naturales. si de feu. fu. contra. & vide Bald. in. l. omnes populi. de iusti. & iu. And. Barba.

c ¶ Contra ibi nota. casum, quòd valet sententia lata pro minore, sine cu-

ratore. & sic reprehēditur gl. pistū tex. & dicit Frā. tigri. q; est casus in l. vniuersis. de pci. īpera. & tu vide ibi Ang. An. Bar.

a ¶ Actor. An sñia lata sine citatione valeat vide Bar. in cōsi. xxxvij. qd' inci. accusaui tres. & vide Bal. in. c. j. aliâs in rub. q feu. dare pos. Andræ. Barba.

b ¶ L. contractus. ADDE Paul. de ca. in. l. actor. §. c. Inn. in. l. actor. §. eo. Inn. in. c. qualiter. el. j. de accu. & qd' no. in. l. lecta. §. si cer. pet. & ī. l. ī bonæ fidei. & ī. l. petēs. C. de pa.

c ¶ Sententia. ADDE Bal. cō si. cclxxj. ij. lib.

d ¶ Procuratoris. Adde qñ pcuratoris contumacia noceat dño, plenè per Alexā. consi. cxv. ij. li.

e ¶ Medicos. ADDE, q; idem postq; conualuit ex aspectu: vt qa habet faciē squalidam. ar. l. minor. xxv. ann. ex aspectu. de mi.

f ¶ Absentē. Adde qualiter sit facienda citatio absentis, pulchrè Bald. cōsi. ccclv. iiij. lib. & q; peremptorium contra absentem sit nullum, si iudex sciebat, facit. c. si duob⁹. de ap. vbi patet q; nō valet sententia, si iudex est certificatus de legitima excus. absentis.

g ¶ Primum valet. Adde quo ordine contra minorem posit pueniri ad primū decretum & ad secundū Abba. cōsil. xxxviij. & xliiij. Ro. cōsi. cccliiij quę posui in. §. Iul. in qō. an missus in pos. ex primo decreto lucretur fructus.

LEX XLVI.

Actorum verba.[a] ¶ Op. j. e. l. iudex. Huius timore lex legitur duobus modis. ¶ Prima lex est notabilis ad id, qd' dixi. s. e. l. duo. Secūda est vera in emendatione, quæ non immutat sententiam: sed declarationem facit. Nam verbum obscurū, an possit declarare: dic, vt. j. de appel. l. ab excu. ¶ Et ex hac. l. no. † q; etiā illi actus, qui celebrātur in scriptis, etiā postq; sunt scripti, possunt emendari. quod est no. qa prima facie diceretur contrariū per. l. cōtractus.[b] C. de fi. instru. Item puto, q; etiam notarius possit hoc facere. Circa quod dic: vt. l. si librarius. de reg. iur. Vel dic, q; alia acta, quā sententia possunt emendari perseuerante sententia in effectu quod placet. Secūdum primam lec. iste tex. facit, q; appellatione actorum cōtinetur sententia[c] Dicam. j. de iure fis. l. in fraudem. §. neq;.

LEX XLVII.

De vnoquoque. ¶ Istam legem, omnis qui vtitur in palatio, scit. ¶ Op. j. e. l. sæpe. So. vt in gloss. & no. tex. ibi, aliter enim iudicatum. ¶ Op. s. de iud. l. ad peremptoriū. & C. de iudi. l. properādum. §. sinautē reus. Sol. ibi fuit lata contra contumacē: hîc secus. ¶ Opp. s. fami. ærcis. l. in hoc iudicio. So. ibi inter easdem personas: hîc inter diuersas. Vel aliud in iudicijs diuisorijs: vt ibi no. Facit ad qō nem: quæro, plures accusant vna accusatione, vel inqsitione: an possit ferri sententia cōtra vnum, saluo pcessu cōtra alios? & dico, q; casus est hîc, quòd sic. & l. non idcirco. s. de iud. l. ij. C. de consor. eiusdē lit. & de hoc dixi. s. eo. l. furioso. sequētē. §. vide per te.

SVMMARIVM.

1 *Iudex an debeat proferre sententiam vulgariter, uel literaliter?*

LEX XLVIII.

Decreta a prætoribus. ¶ Quærit gl. quid in Græcia, & Alemania & gl. dicit, q; per verba græca. vel expone verbis latinis. i. verbis intelligibilibus. & sic æquè exponit Old. & bene. & dixi vobis in. l. j. in fi. j. de ver. ob. & 1 sic † videtur, q; iudex inter vulgares debeat loq vulgariter: inter literatos literaliter. Sed in hoc puto seruandam consuetudinem fori: vt. l. iij. in fi. de testi. & C. quemad. testa. ape. l. ij.

LEX XLIX.

Et exhæredatum vel eum. ¶ Opp. de. l. iij. in fi. s. quod cum eo. Sol. vt in gl. & tene primam sol.

LEX LI.

Si quis dolo. ¶ Op. de. l. etiam. §. licet. s. sol. matri. So. istam intellige secundum illius. l. determinationem. Alij aliter intelligunt, & male. in fi. gl. dic. Sol. hîc facit, vt alij nocerent: ibi non.

SVMMARIVM.

1 *Primum decretum, quòd sufficiat, ut ex eo perueniri posit ad uenditionem, quando creditor non fuit admissus.*

2 *Debitum, si fuit in specie, utrumq; peti potest ab eo, qui nō est habiturus regressum ad debitorem.*

Si quis creditorem. ¶ Legitur duab⁹ modis, secundum duas primas lect. stat tex. propriè: secundum duas vltimas, exponitur vēditor. i. emptor. Prima lec. est plana. Secunda est bona. ex qua not. q; 1 † licet creditor non sit admissus: tamen sufficit primum decretum: vt ex eo posit perueniri ad venditionem. facit. j. de bo. auto. iudi. pos. l. cum vnus. §. fi. cū. l. seq. & quod ibi dicā. Aliæ sunt claræ. Ad istas vltimas lecturas op. de peti. hære. l. etiam. §. pe. Sol. 2 vt in gl. qe hîc petit idē: ibi aliud. † Ex hoc sequitur, q; si debitum fuisset in specie: vtrumq; posset petere ab eo, qui non esset habiturus regressum ad debitorem. ¶ Op. de. l. locum. §. condemnatio. de tabu. exhiben. Sol. vt in gl. & ibi dicam. & per Dyn. in. c. bona fides. de regu. iur. lib. vj. ¶ Quæro, an soluens poterit recuperare à debitore. dic, vt ibi in gl.

LEX LII.

Si rerum. ¶ In actionibus descendentibus ex delicto, cessat beneficium, ne quis conueniatur, nisi in quantum facere potest. h. d.

SVMMARIVM.

1 *Contumax in non ueniendo ad audiendam sententiam, si est lata contra ipsum, non appellat.*

2 *Contumacia tutoris, uel curatoris, an faciat perdere beneficium appellationis? remissiuè.*

3 *Contumax in non ueniendo ad sententiam, si fertur pro eo, afficitur dāno expensarū.*

4 *Contumacia tutoris ad sententiam, si fertur pro pupillo, afficit ipsum damno expensarum: licet restituatur pupillus contra tutorem.*

5 *Contumacia procuratoris, quòd noceat domino in expensis.*

6 *Contumax in non ueniendo ad respondendum, non auditur, nisi refectis expensis.*

7 *Contumax in non agendo intra tempus statutum, non auditur posteà uolens agere.*

LEX LIII.

Contumacia. ¶ Contra. C. de iudi. l. properādum. §. finautē. Vbi contumax obtinet. Huius timore facta est gl. super verbo, damno. Dic ergo † qñq; 1 quis est cōtumax in non veniendo ad audiendū sententiā: tunc si sententia fertur contra contumacē litis, dāno afficitur: qa non auditur ap 2 pellans: vt. l. & post. §. fin. de iud. & ita loquitur hîc. ¶ Sed an † contumacia tutoris, vel curatoris quis perdat beneficium appellationis? dic, vt dicam. j. quando app. sit. l. j. in fi. & insti. de obl. quæ ex cōsensu. §. fi. Et de qua con 3 tumacia intelligatur? dic, vt. j. de ap. l. ex consensu. §. fi. Quādoq; † cōtingit, q; quis est cōtumax, & sententia fertur pro eo: tamen afficitur damno litis 4 f. expensarum: non autem perdit cām: vt in contrario. ¶ Sed tunc, † an contumacia tutoris afficiat pupillum damno expensarum? Puto, q; sic: sed tutor tenetur pupillo: aliâs restituetur: vt. l. properādū. §. fi. C. de iudic. ¶ Itē 5 † an cōtumacia procuratoris[d] nocebit in expensis domino? Puto, q; sic. ar. l. d non distinguemus. §. si domini. & qd' ibi no. s. de arbi. & s. mā. l. si proc. §. si tutores. in fi. Et quod scripsi in. l. cū filius. §. j. de verbo. obl. ¶ Quandoq; 6 † quis est contumax in veniendo ad respondēdum alteri: tunc afficitur dāno: qa non audietur in lite, nisi refectis expensis: vt. C. de iudi. l. sancim⁹. dic 7 vt ibi. Quandoq; † quis est contumax in non agendo, intra tempus sibi statutum: & tunc afficitur damno, ne audiatur postea volens agere: vt. C. de inge. ma. l. diffamari. & C. qui accu. non pos. l. si ea. j. de accu. l. Titia. & ibi dicam. Alijs etiam modis dicitur quis contumax: quos dic per ordinem: vt in alijs gl. Circa eum verò, qui impedit, ne ad eum perueniat citatio: dicam. j. quod vi, aut clam. l. j. in fi.

SVMMARIVM.

1 *Citatus peremptoriè, si in primis duabus citationibus non uenit, in tertia sic: tamē cōdemnatur in expensis.*

2 *Verbum peremptoriè, an ponatur in citatione: remißiuè.*

3 *Cito te hac citationem: ide est, quòd dicere peremptoriè.*

1 Contumax est. ¶ Quæro, † in duabus primis citationibus nō venit: in tertia sic: an debet reficere expensas factas in primis citationibus: & text. videtur dicere, q; non. Do. tenent cōtrarium, q; expensæ primæ citationis debent refici: vt. l. sancim⁹. C. de iu. in. v. q. & extrà de pcu. c. ij. & Spe. ponit in ti. de expensis. Ad hāc. l. respondent, q; quo ad primū & secūdū decretū: & quo ad diffinitiuā sententiā, non dicitur cōtumax: nisi tribus edictis pręcedentibus. sed bene est 2 contumax quo ad alia: & ideò punitur dāno expensarum. ¶ Quæro, † an in citatione debeat poni illud verbum peremptoriè. Dic plenè, vt dixi. in 3 l. si finita. §. Iul. de dam. infec. ¶ Item no. hîc, † q; idem est dicere cito te hac vna citatione pro omnibus: quod dicere peremptoriè.

SVMMARIVM.

1 *Valetudo aduersa probatur per medicos.*

1 Poenam contumacis. ¶ Quæro, † qualiter probetur aduersa valetudo. Et dic p e medicos:[e] vt. l. semel. C. de re mili. lib. xij. & facit. l. j. §. j. s. de ven. inspi. & dicam. j. e. l. quæsitum. Sed de eo, quod hîc dicitur, maioris causæ occupatio. dicam. j. l. proxi. in fi.

SVMMARIVM.

1 *Peremptorium contra absentem, si iudex sciebat eum absentem, est ipso iure nullum.*

2 *Sententia contra minorem in causa ciuili, quando ualeat?*

3 *Sententia in causa criminali contra minorem lata, quando ualeat.*

LEX LIIII.

Contra pupillum. ¶ De tribus dicit, q; peremptoria est nullum. ¶ Oppo. q; valeat contra absentē,[f] licet restituat': vt. l. fin. s. de in integ. resti. Item contra minorem: vt. l. si minor. de bo. aut. iud. posses. vnius timore glo. tua vult dicere, q; peremptoriū ponitur ad duplicē finē. Priò: vt pueniat' ad diffinitiuā: & tūc in pupillo & minore indefenso, est nullū ipso iure: vt hîc, & l. acta in fi. s. eo. & C. si aduer. rē iud. l. cū & minoris. In absentē nulli⁹ est momēti in effectu: quia restituit': vt. d. l. vlti. ¶ Secūdò pponit' perēptoriū, vt pueniat' ad primū, vel scd'm decretū: & tūc quo ad secūdū decretū est ipso iure nullū in pupillo: quo ad primū valeat,[g] sed restituit': vt. l. apud Iulianū §. j. j. q. ex cau. i pos. ea. Cōtra adultū valet, sed restituit'. Idē in absente cā rei pu. vt dicit gl. Sed puto de mēte legis esse, q; hic loqr' de perēptorio, quod proponitur

POMATES.

a ¶ Iudex.& no.ꝙ d.abb.in.c.studiisti de offi.dele.alle ter istud dictum Barto.ꝙ delegatus pôt restituere in integrum aduersus sententiam latam ꝑ eũ, si nõ est mandata executioni. sed sed in contrarium facit.l.aduersus.C. si aduer.rem.inver si.solus princeps. ergo non inferior.

b ¶ Delegato. pau. de ca.hic dicit Inno.in.c. in literis. extrà de offici. de leg.intelligere hãc l.in delegato, qui tulisset sñiam validã, sed si sñia esset nulla: qa si seruasset formã rescripti, ꝙ tũc nõ desineret esse iudex, per.l. quid tñ.in prin.§. de arbit. & quod idẽ tenet Flo.in.c. cãm q̃. extrà de el. & ibi In. sed aduerte: qa abb.in.d.c.in literis refert, ꝙ Innoc.tenet contrarium, per.l.si vt ꝓponis. C. quomo.&qñ iu.tñ ipse sentit idẽ quod Pau. per.d.l.quid tamẽ

proponit̃ ad effectum diffinitiuæ, quia posita est in hoc titulo.& sic illa verba nihil momenti habent, di
2 uersimode ponuntur: vt patet ex pdictis. ¶ Alij,
1 †vt Pla.dicut, quòd etiã cõtra absentẽ est ipso iure nullum, si iudex sciebat. Et sic illa verba, nihil momenti &c. vniformiter accipiuntur. & hoc puto verũ tex.est cũ gl.j.eo.l.quæsitũ. In minore vero† Dy.posuit vnã suam distinctionem in.l.acta.§.fin.§.eodẽ. ¶ Aut tutor seu curator interuenit ab initio, & in causæ processu, aut nec in causæ ꝓcessu: nec ab initio. Aut ab initio, sed nõ in causæ processu: aut in causæ processu, sed non ab initio. Primo casu valet, sed restituitur: vt.l.cũ & minores.ij.respon. C.si aduer.rẽ iudi. Secundo casu non valet: vt.l.cum & minores. primo rñ.& hîc, vt.§.eo.l.acta.in fi. Tertio casu valet sed restituitur: vt collligitur.C.quomodo & quãdo iud.l.si præses. quod est verum, si tutor erat: secus si tutor esse desierat, vt ibi patet. Quarto casu est ipso iure nulla: quasi cum non legitima persona sit initiatum iudicium: vt.l.momentaneæ.C.qui legit.perso. Ista sunt verba Dy.quæ omnia sunt in glo.d.l.cum & minores.& ibi dicam.hæc vera in causa ciuili.
3 ¶ Quæro,† qd in criminali? Respon idem: vt.clarũ. C.de autho.præstã.& prædicta omnia satis placent prætercꝙ in tertio casu, qñ tutor interfuit ab initio, non in causæ processu. Nam dictum glo.in.d.l.cum & minores.& dictum Dy.est contra glo.in.d.l.si pręses quomodo iud.vbi non est differentia, an tutor esse desierit an noluerit defendere, Ideo dic.quando tutor interuenit ab initio, & contestatus est litem, si quidem interuenit, posteà, donec negotium est liquidatum: non autẽ voluit interesse sententiæ legitimè citatus: tunc valet sententia, vt.d.l.cum & minores. & est arg.C.de adul.l.ꝗ̃uis.& ita loquitur dictum Dy.si verò noluit posteà interesse in liquidatione negotij, tunc non valet diffinitiua contra minorem: sed est recurrendũ ad remediũ.l.ij.C.de procura.& ita loquitur gl.in.l.si præses. quomodo & quando iu.Si verò tutor interfuit ab initio: posteà non interfuit ipse, nec fuit citatus, sed interuenit minor cũ alio curatore: tunc iudicium valet secundum gl.in.d.l.cũ & minores.in fi.sed si minor citatus noluisset venire cum per procuratorẽ lis esset conte.dic vt dixi.in.l. furioso.§.eo.

SVMMARIVM.

2 Iudex postquàm iudicauit potest circa accessoria, etiam in eodem die, condemnare iterum.
1 Iudex sententia per eum lata, exercet ea, quæ concernunt officium iudicis nobile, & sic non est functus officio.
3 Iudex non dicitur functus officio suo, quando per erronem facti expressum tulit sententiam nullam, & poterit iterum iudicare.
4 Iudex ordinarius, qui tulit sententiam nullam, an poterit ipse iterum iudicare, uel debeat superior adiri.
5 Clau.saluo & reseruato, posita in sententia iudicis condemnatoria, qui condemnauit in plus, uel minus, quã debe ret, quid operetur?
Vide Alex.in consi.xc.in.j.uolu.qui sequitur opi.bar hic.

POMATES.

c ¶ Aliquid releuet. Et vide Flor.in.l. itẽ labeo.§.j.§. familiæ ercis. & ad hæc vide etiã pau. cõsi.lxxij.vo.j.& vide car.cõ.xxix. co.ij.& alexã.xc. cõs.ij.vo.j.& areti. xxviij.col.ij.& in c.qualiter & qñ. el j.de accu.& in.l. si ita sit scriptũ.ff.de leg.j.& Pan.in.c. in literis.de offic.de leg.cõtra verò bar. tenet Ange.consi. xlij.& Furgo.con xiij.limita op.bar. in laudo arbitratoris: qa illud valebit taliter actũ, Ita anch.consi.ccviij.& Car.in.d.cõs.xix. de quo Fel.in.d.c, qđ ad cõsultatiõnẽ.col.ij.extrà e. & facit. Nã laudũ dicitur transactio,

LEX LVI.

Vdex postea.[2] ¶ Ista lex pôt intelligi in iudice delegato.[b] & secundùm hoc nõ habet contrariũ.† Itẽ in iudice ordinario
a
b
1
& tũc opp.de.l.Paulus.§.eo.So.circa accessoria pôt eodem die. ¶ Op.de.l.illicitas.in fi.§.de offi.præsi. Sol.ibi in mulcta.hic in pœna. Ratio colligitur ex
2
isto tex.† qa per sententiam iudex funct⁹ est officio suo, scilicet officio mercenario, quod deseruit actiõi vel accusationi ꝓpositæ, vñ super eo se non potest amplius intromittere, sed officiũ nobile eius adhuc durat, ideò potest mandare executioni, & in integ. restituere.quia hæc iudicis officio nobili expediuntur. Item mutare mulctam: quia hoc expeditur iudicis officio nobili: & sic cessat cõtrarium, de.l.diu⁹. de in integ.resti. ¶ Opp.C.de senten.ex peri.re.l.ij. §.fi.Sol.gl.Tu dic.quòd ibi ideò: quia habent tantã potestatẽ, ꝙ per officiũ nobile possunt suas sententias corrigere. ¶ Op.C.de sen.l.j.& de accu.l.si accusatoribus.sol.ibi, non tenuit sentẽtia: & sic remanet iudex. ¶ Op.C.quomodo & quãdo iudex.l.si vt ꝓ
3
ponis.Sol.gloss.† ꝙ ibi in delegato: hîc in ordinario.quod intelligit Inno.quando est nulla per errorem iuris: secus si facti: ne error facti eum priuet iurisdictiõe: vt.l.error.de iur.& fact.igno.& no.p eũdem.de re iudi.c.j.
4
¶ Oppo.† quòd ordinarius non posset se intromittere: vt.l.absentẽ.C.de accu.Iac. de Are.& Cyn.dicunt, quãdo est nulla turpitudine iudicantis: deuóluitur ad maiorem iudicem: vt ibi. secus si alio modo: quia tunc ipsemet ordinarius. Iabu.dicebat aliter: qa aut volo vt sententia pronuntietur nulla: & tunc à iudice maiore possum petere: vt l.Carmelia Pia.§.de iure pa.&.l.quædã mulier.§.familiæ ercis.Sed si volo, vt super eiusdem actus pronuntietur, nõ possum: qa ipse iudex ordinarius debet facere: sed in fin.d.l.absentem.dicitur reformabit &c. Et sic nõ solũ pronũtiat nullũ, sed etiam reformat ꝓnuntiando super eisdẽ actis. vnde iunge prædictas op.simul, quia aut quis vult petere solùm, quòd sententia pronuntiet̃ nulla: & pôt etiã à superiore. Qđ qualiter fiat, plenè dicã.j.quæ sententiæ sine appel. re.l.j.Aut volo, quòd etiam super eisdem pronuntietur; & tunc aut interuenit turpitudo iudicantis;
5
aut non.vt supra. ¶ Vltimò quæro,† pone, ꝙ iudex condẽnauit pluris, vel minoris, quàm deberet: & in fine sententiæ dixit, ꝙ si dicta condemnatio esset in plus, vel minus, quã deberet ex forma statuti, extũc reducit ad debitam quantitatem: vt cõiter faciunt
c
assessores: an dicta clausula aliquid releuet[c]? Dic, aut
d
dicta verba ponuntur post verbũ[d] condemnamus, & tũc nihil operatur: qa post illud verbũ emissum, nõ possunt corrigere: vt hîc.&.§.eo.l.actorum. Præ tereà non faciunt sñiam cõditionalem, sed resoluendam sub cõditione: vt.l.ij.de in diem adiect.sed ista
e
resolutio,[e] non potest fieri per iudicem: vt hîc.ergo &c. Prætereà, illa adiectio est incerta: ergo.&c.C.de senten. quæ sine cer. quanti.l.ij.&.l.iij.& per hanc vltimam rationem, hoc tenet Iaco.de bel. ¶ Si verò ista verba proferuntur cõditionaliter in ipsa sententia: vt qa dicit, ꝙ constat nobis delictum per te esse cõmissum: ideò si ex tali delicto tanta pœna tibi debet imponi, secundũ formã statuti, in tãtũ te condẽno: aliàs in plus, vel minus, secundũ formam statuti. Dico, ꝙ hæc sentẽtia valet, sicut si nulla pœna imponeretur: vt.l.j.§.j.ad Turpil.sufficit enim delictũ declaratum esse: & in executiõe declarabitur pœna. hoc tamen non est faciendum: nisi ex magna causa. Hoc enim turpitudinem: & ignorantiam assessoris demonstrat.

LEX LVII.

Ostrem. ¶ Sententia, iusiurandum, & confesio in iudicio: habent executionem paratam. h.d. ¶ Notabile de sententia est vulgare: de iureiurãdo habes hîc.&.§.de iure.l.sed & si possessori.§.pe. De confesione habuistis.§.eod.l.debitoribus.&.C.de cõfes.l.j.ibi cum & soluere cogeris. Sed an hæc confesio posit reuocari? dicemus.j.ti.j. l.non fatetur.

SVMMARIVM

1 Imperator olim eligebat magistratus in ur be, hodiè Papa.
2 Princeps eligendo scienter indignum, uidetur cum eo dispensare, & nu .12. remißiuè.
3 De exceptione opposita iudici, quòd non poßit esse iudex, propter aliquod impedimẽtũ naturæ cognoscit superior.
4 Iudici, si opponitur, quod nõ potest esse iudex ex natura causæ, uel conditione personæ litigantis, ipse de hac exceptione cognoscit.
5 Fallit, si habet sentire aliquod commodum iudex.ibid.
Item fallit de iure canoni. si opponitur incompetentia, quia clericus.ibi.
Exceptio opposita iudici, si concernit delegationem, de ea iudex ipse cognoscit.

& sic contractus, vt est gl.in auc̃. vt diffe.iudi.col. ix. sed contract⁹ possunt sub tali cõditiõe fieri: vt patet toto titu.ff.de in diem adiect.& de l.cum ergo.&c.vide etiam Fel.in.c. cum contingat. co.ij.de offi.dele.

d ¶ Post verbum. Adde Abb.in.c. in literis. extrà de offi.dele.Bar in.l. mortis.§.istę ferè, de pœ.Bar.in.l.j. j.ad Turpi.Iac.de bel.ĩ sua disputa. inci.in Christi nomine leg.municipali.Ange.in.l.nõ queãdmodũ.de iudi.Bal.in.l.j, & in l.si seuerior. C.de his q no.ifa.& ĩ.l. qd ergo.§.pœna grauior.e.tit.& in l.si quis filio exhęredato, §.fi.de iniu. testa.& in.l.nõ dubiũ.C.de leg.& in auc̃. interdicimus. de epi.& cle.Facit qđ voluit Gul.de cu.ĩ.l.q arbiter.§. de arb.vbi dicit, ꝙ iudex recitata sñia statim desinit esse iudex, præterquã in assessorijs, non quo ad expensas: vt.l. Paulus.la.j.§. eo.Item alle.qa cũ incõtinenti ius sit qsitũ parti, iudex nõ pôt sibi istud auferre .alle .in ar. l.huiusmo.§ .qui Srichũ. de leg.j.& l.statuli.ĩ fi.de le. ij.&.l.apud cõsiliũ.de opt.le. Pet. de An.cõs.clxxx ij.Alex.cõs.cxix. iij.lib.Si aũt iudex sentẽtiauit, & post adijcit causam, an dicatur noua sentẽtia, vide Rom.con si.xlv.& an iudex post verbum condemno, sit funct⁹ officio suo? vide pe.de an.cõs.ccix.

POMATES.

e ¶ Sed ista resolutio.& Abb.ĩ.c.ex literis.de de offic. lega.alle.istud dictum pro sing.vide ibi per cum.

6 *Proceſſus factus per iudicem incompetẽtem, uel ratione perſonæ ſuæ uel cauſæ, uel litigantium, uel delegationis, ſi nõ opponatur, ualet præterquam in clerico.*

7 *Exceptio oppoſita iudici, quæ ſugillat eius famam uel honorem: ſi opponatur ſuperior de ea cognoſcit, uel arbiter eligitur. Et ubi ſuperior de exceptione oppoſita contra iudicem habet cognoſcere, poterunt & arbitri eligi, qui de ea cognoſcant.*

Proceſſus factus ab infame, ſi non opponitur, ualet. ibi.

8 *Exceptio minoritatis, ſi opponitur iudici, ipſe de ea cognoſcit.*

Exceptio minoritatis in iudice, ſi non opponitur, poteſt opponi poſt ſententiam, & reddit iudicium retro nullum.

9 *Exceptio incompetentiæ debet opponi in initio, & ante litem conteſtatam.*

10 *Reus, qui actori petenti ut ſummariè in cauſa procedatur, reſpondet non debere procedi ſine libello: uidetur iudicẽ conſentire.*

11 *Exceptio incompetentiæ uidetur primò oppoſita, quando cũ ea opponuntur ſimul plures exceptiones.*

12 *Cautela, quòd imò exceptio incompetentiæ, primò opponatur.*

13 *Pupillus, qui ſucceßit Regi, uel Comiti habenti iuriſdictionem: illam exercet uſque ad pubertatem per tutorem, poſt pubertatem, quæ ſunt ſimplicis iuriſdictionis per ſe: quæ uerò adminiſtrationis cum curatore.*

14 *Ciuitas ſi uult dare iuriſdictionem pupillo, uel minori, ut eà excerceat per tutorem, uel curatorem quòd poteſt, faciendo primò ſuper hoc ſtatutum.*

15 *Pupillo poſito in dignitate datur tutor cum maiore dignitate.*

LEX XVII.

a QVidam conſule-
bant. Maior. xviij. an. poteſt eſſe iudex
delegatus & ordinarius. Item iudex mi
nor. xviij. an. maior tamen. xiiij. poteſt eſſe ſi ex cõ
ſenſu partium delegatur, vel ex certa ſcientia Impe
1 rator eum iudicem dederit. h. d. ¶ No. † ꝙ Princeps
eligit huiuſmodi magiſtratus in vrbe, & hodiè Pa-
pa: vt extra de elect. c. fundamenta ti. vj. ¶ Item no.
2 † quòd princeps eligendo ſcienter indignum, vide
tur cum eo diſpenſare: vt hîc. de hoc. j. dicam. ¶ Op.
ſ. de arbi. l. cũ lege. Sol. gl. vel dic melius: vt. l. cum
prætor. de iudi. ¶ Opp. j. de decu. l. ſpurij. §. j. Sol.
ibi loquitur in decurionatu, qui non habet ſimplicẽ
iuriſdictionem, ſed habet etiam adminiſtrationẽ bo
norum ciuitatis, q̃ non cadit in minorem, cũ eius res
debeant per aliũ adminiſtrari, vt. l. fi. C. de legi. tuto.
Hîc loquitur in eo, cui cõcedit̃ ſimplex iuriſdictio.
hæc vera. Vel dic, quòd illi non eliguntur à Princi-
pe. hoc etiam placet. Vnde dic, aut eligitur à princi-
pe: vt hic, aut ab alijs: & tunc aut conceditur ſimplex
iuriſdictio, aut iuriſdictio cum adminiſtratione,
&c. ¶ Quæro, cũ hîc exceptio minoris ætatis op-
ponitur: quis de ea cognoſcet? Dic latius: † quandoq;
opponitur exceptio ꝙ quis non poteſt eſſe iudex
impedimento naturæ, quia caret iudicio mentis: vt
furioſus, impubes, & ſimiles. & tunc ipſi non poſ-
ſunt cognoſcere: quia eadem eſt ratio impediens in
cognoſcendo de hac exceptione, quæ de principali:
vt. l. cum prætor. §. finali. de iudi. Cognoſcet ergo ſu
perior, imo etiam ſi non opponatur iudicium eſt
nullum: vt colligitur hac. l. in principio. Quandoq;
4 † opponitur quòd non poteſt eſſe iudex propter
alium defectum: & tunc quando defectus non cauſa
tur à perſona iudicis: ſed ex natura cauſæ, vel condi-
tionis perſonæ litigantis: & tunc ipſe cui opponi-
tur cognoſcit, & pronunciat, vt. l. ſi quis ex alie-
na. de iudicijs. & ſi quis in ius vocatus non ier. l. ſecun
da. & ibi nota. Fallit ſi iudex inde deberet aliquod
commodum ſentire: vt. l. de iure. ad muni. & ibi no.
Item fallit de iure canonico, quando quis dicit non
ſuum iudicem, quia eſt clericus: vt in capitulo ſi
iudex laicus. de ſen. excommu. libro. vj. Quãdoque
5 † exceptio concernit ipſam delegationẽ, vt quia dicit
reſcriptum impetratum tacita veritate: tunc de hoc
ipſe iudex cognoſcet: vt. l. præſcrip. C. ſi contra ius
vel vti. pu. & extrà de reſcri. c. ſup literis. & ibi not.
6 per Inno. ¶ Ex iſtis caſib⁹ † pterq; in clerico, ſi ex-
ceptio omitteret̃, valet proceſſus: vt. l. fi. C. de exce.
& no. per Ber. & Inn. de reſcri. c. ſciſcitat⁹. Et ideo ſi
opponeretur, quòd reſcriptum eſt falſum: dic, vt. d.
7 c. ſuper literis. per Inno. quandoq; exceptio † concer
nit perſonam iudicis: & tunc quandoq; ſugillat famã
ſeu honorem ipſius iudicis: vt quia opponitur, ꝙ eſt
infamis, vel ſeruus: ideò non poteſt eſſe iudex. tunc
Inno. dicit, ꝙ ipſemet cognoſcet. Non enim pronun
tiat ſe infamem, vel ſeruum, ſed ſe eſſe iudicem, vel
non eſſe: vt ipſe no. de offic. dele. c. cum ſuper. quod
b non placet.[b] per. l. abſentem. C. de accu. & dixi. ſ. e. l.
iudex. Prætereà, ego video, ꝙ ſi ad eum ſpectat cõ-
modum pecuniarium, ꝙ nõ poteſt ipſe cognoſcere:
vt ſuprà proxi. ergo multo minus. cum hîc tractatur
de fama iudicis, que excedit etiam commodum pe-
cuniarium. Cognoſcet ergo ſuperior, vel eligetur ar
biter: vt. j. dicam. ſed ſi hæc exceptio non proponi-
tur procedit: & valet iudiciũ: vt. l. ij. C. de ſen. & not.
in. d. c. ſciſcitatus. & in Spe. de iud. deleg. §. fin. verſi.
ſed nunquid infamis. ¶ Vbicunq; autem dixi ſupe-
riorem cognoſcere: dico, ꝙ tunc poterunt arbitros
eligere, qui de hoc cognoſcant: vt. C. de iudi. l. cum
ſpecialis: & extrà de appel. c. cum ſpeciali. Ad prędi
cta facit. & contra Imo. circa id, quod dicit, quando
exceptio excommunicationis opponitur iudici: vt
not. in Spec. de exce. §. nunc videndum. verſic. ſed ſi
3 hæc exceptio. Quandoq; † opponit̃ exceptio, quæ
ſtatum, & non famam iudicis contingit: vt quia eſt
minor. xviij. annorum: & tunc puto, quòd ipe idem
cognoſcet, & pnũtiabit. & in hoc iudex eſt, & iudi
ciũ habet: qa eſt maior. xiiij. an. arg. d. l. ſi quis ex alie-
na. & l. pſcriptione. In hoc tamẽ eſt hîc pl⁹: qa etiam
ſi talis exceptio omittat̃, põt opponi poſt ſententiã,
c & reddit iudicium[c] retro nullũ: vt dicitur expreſsè
in hac. l. in princip. & conſenſus partium non facit
eum iudicem, niſi tẽpore delegatiõis cõſẽtiat: vt hic
9 dicit tex. ¶ Quæro, † quãdo debet opponi hęc exce
ptio, Tu nõ potes eſſe iudex. Quidam dicũt vſq; ad
lit. cõte. vt no. C. de excep. l. fin. Alij vſq; ad. xx. dies.
vt in authẽ. offeratur. C. de litis conte. Tu dic, vt di-
cit text. in. d. l. fin. ꝙ hæc exceptio debet opponi ab
d initio[d]: hoc eſt, antequàm coram iudice aliquid pro-
ponat: per quod videatur approbare eum in iudi-
cem, vel iudicium ſuſcipere: vt. ſ. de iud. l. ſed & ſi ſu
ſceperit. in prin. & extrà de re iudi. c. inter monaſte
riũ, & ibi hoc not. p Bar. & Innoc. Vnde ſi prius op
poneret quis exceptionẽ cõtra pſonam actoris: vel
contra libellum: qa pponendo exceptionem videt̃
velle, quòd ſuper ea pronuntietur: cum ſit emergẽs:
vt not. C. de ordi. iudi. l. j. ideò videtur iudicẽ appro-
bare. Et prædicta intellige in caſibus, in quibus ta-
citè poteſt omitti: vt. ſ. dixi. ¶ Cõtra prædicta tamẽ
videtur. ſ. de iudi. l. non videtur. Reſpondeo, qui
petit ſibi edi actionem, non petit à iudice, ſed à par
te. ideò non videtur conſentire in iudicem. Fateor
10 tamen, † quòd ſi actor peteret, & procedatur ſumma
riè reus exciperet: imo non debet ſine libello: quia
hîc requireretur iudicis examinatio, & pronuntia-
tio: tunc videtur conſentire in iudicem. Item con-
tra prædicta videtur authẽ. offerat̃. quæ dicit quòd
poteſt recuſari poſt datam cautionem de iudicio
ſiſti. Sed certè illa cautio habet in ſe conditionem
de ſtando iudicio, ſi apparuerit me teneri. Item con-
tradicit dicta authentica. quia videtur permittere in
tra. xx. dies. Sed illud intellige: niſi pars aliquid fe
cerit, per quod videatur in iudicem conſenſiſſe: vt
11 ibi patet. ¶ Sed quid ſi ſimul, † & ſemel opponit plu
res exceptiones contra perſonam actoris, contra
libellum, contra iudicem. Reſpondeo ſemper intel-
e ligitur primò oppoſita exceptio cõtra iudicem[e]: &
certè ſub conditiõe, ſi apparuerint eum iudicẽ eſſe,
ordine ſcripturæ non attento. arg. ſuprà de hæredi.
inſti. l. talẽ. in princi. & de vulg. & pup. ſubſti. l. ij. §.
Sed & ſi ita. Tutius tñ eſt, ꝙ primo exceptio cõtra
iudicem prius opponatur: & aliæ proponantur ſub
f conditione. ¶ Vltimò [f] eſt videndum, † an cũ Prin-
ceps conce

POMATES.

a ¶ Quidã. Et de certa ſciẽtia papæ cõcedẽtis incapaci. vide Lud. Ro. in cõ. ccclij. & in cõſi. ccxiij. qñ ſuperior reſcripſit p inhabili non videt̃ diſpẽſare. & qd ſi vitium ignorat. & ibi loqtur de elegantia pſonæ.

b ¶ Non placet. Adde, ꝙ op. bar. tenet Imola in. d. c. ſup litis. & do. Ant. ibi & Ho. Arch. not. iij. q. v. ꝙ ſuſpecti. dicit, quòd in ſolo caſu ſupitiõis, itur ad arbitros, & receditur à iudicè. nec reperitur iure cautum quod eligant̃ arbitri ſi opponit̃ exceptio cõtra iudicẽ ſugillans perſonã eius: ideo dicit iri ad iudicẽ ſuperiorẽ. & cũ hac opi. quã etiã dicit tenere Panor. poſt Ioã. an. in. c. pia. de exceſſ. lib. vj. tranſit epſ Alex. in. c. requiris. extrà de appel. reiecta opi. Imol. ibi. ſed contra eundẽ epm facit, qd ipſe voluit in. c. cum Speciali in vj. no. poſt. pau. vbi tenet. ꝙ ex idẽtitate rõnis itur ad arbitros. in caſu ſimili expſſo. p glo. in. c. ſtatutũ. ĩ verr copia. de reſcri. in

vj. Sed p cõmodo pecuniario nõ poteſt cognoſcere: ergo nec vbi de fama agitur: qa crudelis q negligit famã. & voluit Spec. in tit. de recu. §. effectus. verſ. ſed nũqd excõicato. qa nõ eſt veriſimile, ꝙ quis pnũciet qd ĩ quo ei⁹ turpitudo verſatur. vt de diuor. c. ex literis.

c ¶ Iudiciũ. Adde, ꝙ ſi partes ſciuerint illũ excõicatũ, ꝙ retractatur quatenus actũ eſt in earũ fauore. ita dicit Abbas poſt Cal. ĩ. c. ſciſcitatus. extrà de reſcri.

d ¶ Ab initio. Adde Spe. in ti. de recu. §. qualr. verſ. j. Bald. in. §. qbus. in j. cõſti. C. Fed. cõſ. xxiij. Et adde tu, ꝙ hanc opin. dicit cõem Lanfra. in. c. qm̃ contra falſam. in verbo recuſationes. de probat. Et adde, ꝙ talis exceptio ẽt poſt li. cõte. opponit̃, qñ ſuſpitio poſt li. cõt. eſt orta. l. non diſtinguemus. §. cũ quidam. ſ. de arbi. & dicit Ang. ĩ. l. fi. C. de iur. om. iudi. & no. in. c. inſinuãte. de offic. delega. Item adde, ꝙ totalis exceptio non poterit opponi à ſuſpecto de fuga. ita pet. de Anc. in cõſ. cxciiij. ĩcip. in Chriſti noĩe præmittẽdum. ſequit̃ Ro. & Ale. in. l. ij. ſ. ti. de. iur. om. iu. & Ioã. bap. de ſan. Seue. in tracta. de debito. ſuſpect. & fugi. q. iiij.

e ¶ Contra iudicẽ. Adde, ꝙ hoc ſeqtur Abb. ĩ. c. exce. extrà de excepti. & Bar. ĩ. l. nõ videtur. ff. de iud. & in l. fi. C. de exce. gl in. c. inter monaſterium. de re iudica.

f ¶ Vlt. Vide plenè p Ol. cõſ. cccxxv. vſq; ad. cccxxxij. incluſiuè. & Ro. cõſ. ccxvj. & cccxvij.

a ¶ Quæro pōt ibi. & vide.d.Ab.in.c. cū vigesimū.de of fi.dele.An. Barb.

b ¶ Vni Regi vide Old.consi.lij.

POMATES.

c ¶ Si em̄. Et vide Bal.in.c. cū vigesimum.de offic. de le.

d ¶ Si cum nulla. Et vide.d.An.contra Bar.in.c. examinata.de iure.& ibi dixi. Bar.in.l.j.C.de excep.rei iu.& ibi bal.Bar.ī.l.qdā.ff. de pecu.le.Bal.in l.j.C.de execu. rei iud.& in.c.cāmq̄. de rescri.in proœ. C.& in.d.l.cōuēticulā.in.x.co.C. de epis.& cle.in.l.edita.in repe. padua. in.xxiiij.col.C. de edē.& in auē. dos data.C.de do.ante nu.d.pet.in dic.c. cām,q̄.& vide quę ibi dixi.An.barb.

POMATES.

e ¶ Itē per hanc.l.vide etiam Fel.in.c. j.co.iij.de lit.cōte. & in.c.ij.de of. de le.& pulchrè Alexā.in rub.C.qui admit.& cōsil.xxxij.vo.iij.vbi limitat nisi adesset cl'a,su per quibus omnibus & singulis.

f ¶ Condemnatio. sequitur pan.in .c. j.in pe.co.de lit.cōte.&.d.An.ī.c. exxaminata.extrà de iud Adde text. & ibi Bar.in.l.quidā ita.s.de pe.le.& vide Aret.in.c. examinata.col.ij.alle. & ibi in colū.v.tenet contra Bar.in præcedenti membro.& vide.d.Ma.so.in.c.ij. de libel. ob.ar.xiij.versicu. quartus effectus. vbi,ꝙ talis libellus procedit maximè, quādo est apposita clausula,omni meliori mō.alleg. Io.de Imo.hic.

POMATES.

g ¶ Per relationem ad acta.vide per limitationem Feli. in.c.qm̄ cōtra.co. xiij.ad fi.de prob.

h ¶ Incerta.vide bartol.in.l.iij.§.armamēta.s. de rei vē. & Paul.de ca. hic cōcordātē Bart.

12 ceps concedit alicui non capaci aliqd, videatur cum eo dispensare? Cogitaui dicere, omitto nunc propter laborem. de hoc per Inn. de filijs præsbyt.c. veniēs. facit quod no.per gl.& doct.C.si contra ius vel vti. publi.l.fin.
13 ¶ Quæro,† pone[a] quòd vni Regi[b] vel Comiti, qui trāsmittit iurisdictionem ad hæredes: succedit pupillus vel adultus, quis exercebit iurisdictionem? Respondeo tutores eius vsq; ad pubertatē, ad quos spectat vniuersalis administratio, vt.l.consilio.de cur.furio.suprà. Pro hoc quia si est prodigus, exercebit ipse curator tex.est expressus de supplen. neglig̃e.præla.c.ij.li.vj.cōiūcta.l.fulcinius.§.adeò.in fi.j.ti.iij.post pubertatem verò ea, quæ sunt simplicis iurisdictionis administrat per se, quasi sit datus à sciente principe, qui sic dedit regnum vel comitatū, vt transiret ad hæredes: vt hic. Ea verò, quæ sunt administrationis, non poterit dare vel facere sine curatore.ar.l.spurij.§.j.j.de decu. & quod suprà dixi in secundo contrario:
14 ¶ Sed quid,† si vna ciuitas vellet dare iurisdictionem vni pupillo vel infanti: vt eam exerceat per curatorē.vel tutorem. Rn̄.facit de hoc primo statutum.ar.l.iij.§.planè.quod vi aut clam. facit.l.vt gradatim.§.& si lege.de muneri.& hono.vbi statutum restringitur ad habiles in dubio. Si enim[c] ciuitas non posset dispensare, illa lex non habet dubium, quod sine dubio obtinet in ciuitatib⁹, quę nō recognoscunt dominum in temporalibus, quia tūc populus liber est, & vtitur omni iurisdictione imperiali: vt no.j.de cap.l.hostes.item no.quòd prædictis personis in dignitate positis, datur tutor cum maiori dignitate, vt.C.de tuto.illustri.perso.l.j.

SVMMARIVM.

1 *Emens rem ab executore sententiæ, debet habere sententiam & acta per quæ probare poßit sententiam ualere.*

2 *Exceptio nullitatis, impedit executionem.*

3 *Libellus in quo quis petit reum cogi, & compelli, & non condemnari, non procedit.*

4 *Libellus, in quo dicitur peto cogi, & compelli, & ad prædicta condemnari, ualet.*

LEX LVIII.

SI cum nulla.[d] ¶ Nota ꝙ ille,† q emit ab executore sentētiæ, debet habere sententiam & acta sufficientia, per quę possit probare valere sententiam, aliâs secus, vt hic dicit in tex.& glos. Item facit. hæc lex.† quòd exceptio nullitatis impedit executionem. de quo dixi.s. eo. l.iiij.§.condemnatum. ¶ Item per hac† legem[e] reprobatur libellus, in quo concluditur sic, quare peto eum cogi & cōpelli.&c. quia hoc modo petitur executio, quæ non potest fieri ante sententiam condēnatoriam, vt.l.j.C.de execu.rei iudi. vnde debet cōcludi sic: quare peto eum cōdēnari.&c. Et ad prædicta cogi & cōpelli.&c. Sed quid† si præposteret: vt si dicam peto cogi, & compelli, & ad prędicta cōdemnari? rn̄. procedit: & prius videtur petita condēnatio.[f] ar.s.de hære.insti.l.talem.de vulga.& pupil. substi.l.ij.§.sed & si ita.

LEX LIX.

IN summa. ¶ Sufficit, si ī snīa exprimatur verbum cōdēno, vel ęquipollens, vel ꝙ exprimatur certa quantitas expresè, vel per relationē ad acta[g].h.d. ¶ Op.de.l.qui tn̄.§.pōpo.s.de arbi.gl.dicit ꝙ ibi non erat certa quātitas in aliqua parte actorū. dic vt dixi in.l.ait prætor.in fi. s.eo. ¶ Op.de.l.eos.C.de ap. Rn̄.iudex appellatiōis potest pronuntiare secundùm formā illius legis, vel æquipollens: vt hîc.& plenè dixi.j.iudica.sol.cum apud Sempronium.

Qui sortis. ¶ Sentētia incerta[h] nō valet. h.d. Dixi in.l.ait p̄tor.§.j.s.e.

Si quis ex edicto ¶ Snīa lata contra mortuum[i] est ipso iure nulla.h.d. ¶ Opp.de.l.cum quasi in prin. de fideicom. li.gl.ī.l.neratius.j.de regu.iuris.dicit, ꝙ valet pro defuncto, secus contrà. quod non placet, vt dicam.j.l.proxi.&.s.eo.l.furioso. Dic ergo, quòd ibi speciale fauore libertatis. Cætera dicā in.l.j. in fi.j. quę sen.sine ap.re. Itē, an sit necesse, ꝙ primò pronuntietur, dicām.j.eo.l.cum quęrebatur.

SVMMARIVM.

1 *Citatus debet licentiatus recedere.*

2 *Sententia lata contra febricitantem, si iudex hoc sciebat, nō ualet, si ignorabat, ualet, sed restituitur.*

Sententia lata contra eum, qui comparere non poterat, nō ualet: nisi iudex hoc sciuerit. ibidem.

Consilium, quòd infirmus citatus mittat ad iudicem, & petat quòd terminus prorogetur ibid.

3 *Sententia lata pro infirmo, non ualet.*

4 *Infirmus citatus, an necesse habeat mittere procuratorem? remißiuè.*

5 *Iudex excusatori pro absente, uel infirmo si non credidit, sed pronuntiauit, non tenet sententia, si excusator obtulit se incontinenti probaturum absentiam.*

Cautela, quòd iudex pronuntiet citatum contumacem, nisi infirmitas, uel absentia probetur per excusatorem.

6 *Citatum fuisse infirmum, qualiter probetur: ubi per medicos, & etiam per familiares, & ex aspectu.*

LEX LX.

k QVæsitum.[k] ¶ Febricitans: febre grauiori, non leui: nō tenetur expectare, vel in peremptorio cōparere.h.d. Facit.s. si quis cau.l.ij.§.si quis in iudicio. vbi differtur iudiciū ꝓpter morbū. ¶ Not. ergo,
1 † quòd aliâs tenetur expectare: & ideò debet qs licētiatus recedere: vt dixi de damno infecto.l. si finita.§.Iul.
l ¶ Oppo.& videtur,[l] quòd sentētia† valet, sed restituatur: vt in absente causa reipublicæ:
2 vt.l.fi.de in integ.resti. So. hic iudex sciebat: & ideò non valet: sed si iudex ignorauit valet: sed restituit̃, quod tene mēti.& sic est vera opinio Plac.posita.s. eo.l.cōtra pupillū.in princip. Et idē dico in alijs casibus, vbi quis comparere non tenetur: vt dixi in.l. contra pupillum.§.fi.s.eo. Nam non valebit sentētia, si iudex scit: aliâs secus. Vide consilium est, ꝙ quis mittat ad iudicem, & ei notificet: potest etiam peti, quòd terminus prorogetur, vt.l.ij.§.si quis.s. si quis cau. vbi text. dicit diffusum.i. differendum.
3 ¶ Quæro,† quid si fertur sententia pro persona febricitante: an valeat? Et gl. dicit, quòd non.& hoc dixi esse verū, in.l.furioso.s.eo.& habetis in.l.ea, quę.
4 C.quomodo & quando iudex. ¶ Quæro, an talis[m]
m febricitans habeat necesse mittere procuratorem? & glos.dicit, quòd non.allegat.l.ij.s.si quis cauti.sed nō dico hic, dicā in.l.j.de diuer.& tēp præscriptio. & ibi latius gloss.& per Gul.in.d.l.ij.§.j.s.si quis
5 cauti.& Cy.C.de resti.nuli.l.j. ¶ Quæro, quid† si iudex tali executioni non credidit, & pronuntiauit? Respon. si quidem ille excusator obtulit se probaturum causam absentiæ: tunc habebitur pro absente: vt.l.ait prætor.§.si quis particeps.j.de his, quę in frau.cre. cum hîc certet de damno vitando, non va-
n lebit[n] sententia: & hoc impedimento posteà vero ꝓbato, vincet in causa nullitatis. Iudex ergo illi excusatori debet dare terminum, vt doceat de impedimento: vt.l.inter accusatorem.&.l.pe.§.ad crimē.j. de pub.iudi. Consulo tamen, quòd iudex pronuntiet eum contumacem sub hac exceptione: nisi causa absentiæ ab isto excusatore ꝓbetur: vt.l.qui vias. §.j.suprà de dā.infe. Facit quod dixi in.l.si finita.§.
o Iul.eod.titu. Sed si ille non obtulit[o] se probaturum: tunc valet sententia: vt.l.liberto.§.fin.de nego.gest. vbi dicit̃, quòd potest appellari: & sic valet. ¶ Sed
6 qualiter† probabit ipsum infirmum fuisse? Respon. constabit per medicos: vt.l.semel.C.de re mili.libr. xij.& quòd iudex mittat: pōt impetrare excusator. arg.de ven.inspi.l.j.§.j.&.C.de fi.instru.l.comparationes.& poterit ipse, qui fuit infirmus docere proprio iuramento cum alijs indicijs: puta, quia facies eius est extenuata, quasi hominis surgentis ab infirmitate.arg.l.minor.xxv.ann.ex aspectu.s.de mino. Poterit etiam probare per alios astantes sibi etiam familiares hoc casu.arg.C.de repu.l.consensu.& de naufra.l.de submer.lib.xj.

SVMMARIVM.

1 *Iudex, qui secundò iudicat, an ex eisdem actis iudicet.*

Iudicans secundò, an debeat primo examinare nullitatem?

cū Inn.c. cū dilectus.de or.cog.

i ¶ Mortuū. Vide Ang.cōs.ccxxiij. in qbus casib⁹ valet snīa lata contra mortuum.

k ¶ Quęsitū. & vide scribē.Bald.& Ab.ī.c.ij. de test. vbi alle.istam.l.

POMATES.

l ¶ Opp. & videt̃. Et no. ꝙ si iudex p̄cipit, impossibile est ipo iure nullū illud tale p̄ceptū. etiā si ignorāter p̄cipiat est casus.in.l.si decesserit.s.q satis.co. Si autē est difficile, si sciēter p̄cipit, est nullū: si ignorāter tenet, & habet locū restō. & vide Ang ī.d.l.si decesserit. dic sec⁹, si esset mādatū.c.in memoria. xix.dis.c.sacer.ij. q.vij.& vide quæ dixi in.c. accepimus.d fi.instru.

m ¶ Quęro, an tal. & vide gl.fin. secūdū Ange. in.l. si quis ita hæres instituit̃ in diem. & ibi alle. casum sing. secūdū Bart. ita refert se viua voce audisse: ꝙ qn̄ nō reperit idoneū nō tenet̃ mittere.l. idēq;.s.ꝓ so.ꝙ bn̄ nota. And. Barb.

n ¶ Nō valebit. Adde, ꝙ ꝓ hoc facit c.si duobus.extrà de ap.& an qs teneat̃ mittere ꝓcuratorē: vide p abb. c.ij.de ꝓcu. Et an carcerat⁹ teneatur mittere ꝓcuratorē, si peremptoriè fuit citat⁹ ad sniam audiēdā, vide ang. consi.lxv. cōcludētem. ꝙ sic: & ꝙ febricitās nō teneat̃ mittere ꝓcuratorē, voluit Io.and. ti.de ꝓcu.§. rōne cōstituentis. in fi. vbi dicit, ꝙ nulla immunitas infirmitatis esset: cum sanis id sufficiat: si febricitans teneretur mittere ꝓcuratorem.

POMATES.

o ¶ Sed si ille non obtulit. Ad horū declarationem vide Alex.in rub.s. de in ius vo.& ponitur aliquid per

primæ sententiæ? quòd sic si de nullitate non liquet, nisi aliquid probetur. Et quid si non apparet quòd reus fuerit præsens, uel citatus, an cognosci debeat de nullitate?
4 *Pronunciare, quòd sententia sit nulla, quando debeat iudex secundò iudicans?*

LEX LXII.

CVm quærebatur.
¶ Op. & videt ꝙ eadẽ die posset iudica
re, & qñ vult, vt. l. j. C. de sen. ex peri. re.
&. l. fi. C. de sen. q̃ sine cer. quãti. dicit gl. ꝙ nõ ex eis
dẽ actis sed de nouo corã eo procedetur: & vide istã
gl. Contra dicit gl. in. l. si vt proponis. C. qũo & qñ
1 iud. Et ibi per Cy. Sed tñ † quãtũ ad propopsitũ dic,
qñq; est quoddã vitiũ, qd' respicit acta, & sententiã
vniformiter, & tunc non ex eisdẽ actis, sed ex nouo
est iudicandũ: vt hîc in exẽplo vltimo gl. qñ cõtra mi
norẽ est processum: vitiũ vniformiter respicit acta,
& sentẽtiam. Si verò est tale vitiũ ꝙ respiciat solùm
sñiam, & tunc ex eisdẽ actis cognoscet: vt glo. in. l. si
vt proponis. C. qũo & qñ iud. quia fortè die feriata
fert sñia, vel nõ fuit cõdẽnatus ꝓcurator. l. j. C. de sen
tent. vel non fuit expressa quãtitas. l. fin. C. de sent. q̃
sine cer. quanti. Quandoq; est tale vitiũ, quod respi
cit sñiam: & partẽ actorũ: vt quia fuit citatus mortu
us vel aliter impeditus scienter: vt. l. in summa. in fi
ne. & l. quęsitũ. s. de. eo. tũc nõ poterit iudicari ex eis
dem actis sic inualidis: quia peremptoriũ, cũ sit nul
lũ, iterũ debet citari, pro alio die: & sic loquitur hîc
ecũdũ primũ exẽplũ gl. ¶ Quæro, † si secundò de
bet iudicari: an debet examinari primò nullitas pri
mæ sñiæ? & facit tex. hîc, ꝙ sic: sed. l. fi. C. de sen. q̃ si
ne cer. quãti. videt dicere ꝙ non oportet, ꝙ prius co
gnoscatur de nullitate. quid dicem⁹? Habui de facto
istã qõnẽ, & dicebam: qñq; nullitas apparet ex sñia
ipsa nullo probato extrinsecus tunc non est necesse
ꝙ cognoscatur vel pronuntietur de nullitate: vt si in
sñia non exprimitur certa quantitas, vel non condẽ
nat ꝓcurator, q fuit præsens dño absente: vt. l. j. C. de
sentẽ. &. l. fin. q̃ sine certa quãti. Si verò de nullitate
nõ liquet, nisi aliquo probato extrinsec⁹, vt si dicat
eum contra quem fuit lata sententia. Et tunc fuisse
mortuum, vel fuisse minorẽ & indefensum: tunc de
de hoc prius debet cognosci, vt hîc. quia fortè fuit rõ
quare eodẽ die non potest ꝓnũtiare. Prætereà, ops
ꝙ iudex, qui iudicat sit certus de meritis causæ: vt. s.
eo. l. pomponius. &. j. ti. iij. l. hæc aũt. §. j. Sed anteq;
de nullitate cognoscatur, nõ põt esse certus, vtrũ sit
iudex, vel non: ergo &c. Facit ad hoc, qd' dicimus
de hærede qui nõ põt adire hæreditatem, nisi sit cer
tus de viribus testamẽti vt. l. sed & si de suade acqui.
3 hære. ¶ Quæro, † pone, ꝙ in sententia nõ apparet, ꝙ
reus fuerit præsens vel citatus: an debeat de nullitate
cognosci? Rñdeo, si est idẽ iudex. i. eadẽ persona iu
dicis, potest pronuntiare: qa ipse põt esse certus, ꝙ
illum non fecit citari, & ꝙ nõ fuit p̄sens. Si verò esset
alius iudex, tunc non posset iudicari iterũ, nisi prius
cognoscat de hoc: quia licet in sñia nõ cõtineat, põt
tñ aliter probari argu. ad prædicta, de acqui. hęre. l.
4 cũ falsum. ¶ Sed an † sit necesse, ꝙ nulla pronuntiet?
rñ deo, si libellus super hoc principaliter porrigatur
vt sñia nulla declaretur, prius debet pronuntiari: vt
C. de interdi. l. incerti. &. §. de acq. pos. l. exitus. &. j.
de excep. l. fundi. &. l. fundũ. & qd' ibi dicã. Si verò
principaliter quis petit, vt sententietur super tali cã
cũ talis sententia nõ valuerit ipso iure, quia tũc hoc
venit incidenter, non est necesse pronuntiare, vt. C.
de ordi. iudi. l. j.

POMATES.
a ¶ Lata Vide Ludo. Ro. in consil. cccvij. vbi disputat si acta faciant fidẽ contra illum, contra quẽ præiudicat sententia. & vide Lu. Ro. consil. cccxxvj. an sententia lata cõtra communitatem præiudicat tertio.
b ¶ Scienti. Adde, Ad hoc vide pulchrè Bal. consi. ccl. lib. j. & pet. de Ancha. consi. xc.

SVMMARIVM.

1 *Patientia quòd non præiudicet ei, qui prohibere nõ potest.*
2 *Sententia lata contra præsentem & defendentem, præiudicat alteri scienti: secus si contra absentem contumacem.*
3 *Sententia lata contra creditorẽ quãdo præiudicet debitori?*
4 *Venditor uel mulier agens, quãdo præiudicet ẽptori, uel uiro?*
5 *Sententia lata contra libertum an præiudicet domino scienti ipsum litigare.*
6 *Fructuarius agens quando præiudicet proprietario?*
Sententia lata contra fructuarium cõuentum quando præiudicet proprietario?
7 *Sententia lata contra dominum, quando noceat creditori, uel fructuario.*
8 *Sẽtẽtia, ut nõ noceat creditori, uel fructuario sciẽti, sufficit quòd creditor protestetur.*
9 *Sententia lata contra dominum, quando noceat habenti seruitutem constitutam à domino.*
10 *Emptor, uel uir, quando possit prohibere uenditorem, uel uxorem agentem? ubi quòd ante litem contest, & ibi quando post.*
11 *Confeßio authoris mei, an mihi præiudicet? remißiuè.*
12 *Probatio præiudicat alteri, ubicunque præiudicat sententia.*

LEX LXIII.

a SAEpe constitutum. ¶ Sñia lata[a] cõtra vnũ, nõ
p̄iudicat alteri, q eũ ꝓhi
bere nõ poterat, & ab eo cãm nõ hẽbat: sec⁹ si poterat ꝓhibere: &
1 ab eo cam habebat: & sciẽs erat. h. d. ¶ No. † ꝙ patiẽtia nõ p̄iudicat ei, q ꝓ
hibere nõ põt: aliâs sec⁹. Hęc est sol. brocardica, quã ponit glo. in. l. Caius.
de pi. act. &. l. Titia. §. Lucia. s. de lega. ij. Ego plenè dico in. l. quę dotis. s.
soluto matrimonio. ¶ Oppon. hîc in princip. dicitur res inter alios acta
alij non præiudicat. conrra de. l. Papinianus. §. si ex causa. de inoffic. testa.
Sol. fallit ibi. & in alijs casibus ibi not. per glo. & Cy. quod hic non dico,
tangã enim solum materiã huius. l. ¶ Op. dicitur hîc, ꝙ factũ vnius cohæ
redis, nõ p̄iudicat alteri. Cõtra. s. de euic. l. qdam. Sol. ibi pretiũ recipit, &
sic ibi plus, q̃ hîc. s. pretiũ interuenit. ¶ Opp. dicit hîc, si põt prohibere,
nocet: aliâs contra. Sed ista ratio non videtur cõcludere. Nam debitor nõ
potest ꝓhibere creditorẽ quin agat hypothecaria. qd' patet: qa etiã cõtra
ipsum debitorẽ agit: vt. l. cũ notissimi. de pręscrip. xxx. an. Glo. ista fatet
contrariũ dicẽs, ꝙ in alijs cõcludit ratio ista pręterq; in creditore. Quę est
ergo ratio in creditore? dic, ꝙ eo ipso, quòd debitor sibi obligat rẽ videt ꝓ
mittere, ꝙ agat hypothecaria, in qua debet ꝓbari de dñio debitoris: ideò
ipsi debitori sciẽti p̄iudicat. Et istud tãgit in gl. sup verbo. de proprieta
te: & in gl. sup verbo prohibere. Hoc aũt declarabo meli⁹ statim in qst.
2 ¶ Op. C. de pig. l. p̄ses. Sol. † sñia cõtra p̄sentẽ, & defendentẽ p̄iudicat al
teri sciẽti: vt in casu huius. l. secus si contra absentẽ cõtumacẽ: tũc nõ præ
b iudicat alteri etiam scienti.[b] vt. d. l. præses. secundum vnã verã lect. & nota
bilem. Qd' tene mẽti. Facit. s. de inoffi. test. l. qui repudiãtis. &. l. Pap. §.
meminisse. &. l. si perlusorio. in fi. j. de appe. &. l. si seru⁹ pluriũ. §. j. de leg.
3 j. ¶ Prĩo † q̃ro, dicit hîc, ꝙ sñia lata cõtra creditorẽ præiudicat debitori: an
hoc sit verum? Respon. creditore agente, vel defendente, si quidem abso
lutus sit possessor: quia obligatio non valuit, vel alia causa, quæ non respi
cit dominium non præiudicat debitori. Itẽ si succubuit. quia creditor nõ
probauit de dominio debitoris. Nã debitor poterit posteà agere rei ven.
Cum enim posteà ad aliũ finẽ fuerit q̃situm in primo iudicio, quã in isto.
Nõ ob. exceptio rei iudic. vt. s. de euic. l. vendicantẽ. cum. l. se q. & facit qd'
no. de cõdi. inde. l. Iul. in gl. mag. & quod dixi de acquir. pos. l. naturaliter.
§. nihil cõmune. in prima lec. Si verò succubuit, ideo: qa reus assumpsit in
se onus probãdi, & ꝓbauit se dñm: tũc præiudicat debitori sciẽti. Ita loq
tur hîc: & hæc omnia probat hic tex. dum dicit. de proprietate pignoris
&c. facit ad prædicta, suprà de ꝓba. l. circa facit. l. si inter me & te. in fi. j. de
exce. rei iudic. Prædicta vera, si de dominio fuit plenè cognitũ: aliâs secus:
vt. s. e. l. à Diuo. §. si super reb⁹. & qd' no. in. l. ij. de ordi. cogni. & qd' dicã
in. l. sed si ante. j. de exce. sed hoc non puto sufficere, debitorẽ simpliciter
scire creditorẽ litigare super hypotheca: sed debet scire reũ assumpsisse in
se onus probãdi se dñm. In creditore verò cõuẽto ꝓcedit planè. Nam eo
ipso, quòd debitor sibi tradidit pignus, videtur sibi promisisse defensionẽ.
arg. in lege prima. in fi. cum. l. seq. s. de vsufr. quemad. ca. ¶ Secũdò quæro,
4 † quid si vẽditor agit, vel mulier: an præiudicet emptori. vel viro? Glo. hîc,
quòd nõ: quia isti nõ habẽt actionẽ, qua possint agere. Nõ ob. hæc lex: qa
hîc loquitur in defendente. & tex. qui dicit experiri. intelligitur defendẽ
do: vt glo. dicit. Itẽ Gul. de cu. in. l. de die. §. quidã. suprà, qui satisda. cog.
adducit rationẽ: quia si vẽditor, vel vxor ageret, & succũberet, regulariter
succumbit: quia nõ probat se dominum. ideo non præiudicatur emptori,
nec viro, facit. l. si inter me & te. j. de except. rei iudi. Facit hæc lex. in ver.
nã & si libertus. sed Inno. extrà. e. c. quamuis. vbi habemus istũ text. tenet
contrariũ, quòd habeat locum in agente & defendente: pro hoc facit iste
tex. in ver. veluti. vbi ponit exẽplũ de actore. & reo succũbẽte. Itẽ in ver.
sed scientibus. ibi, actio vel defensio. Itẽ in versi. cur aũt. ibi agere, vel con
ueniri. & ibi, propria actione, vel defensione. & ibi, quod ex persona agen
tis habuit. &c. & sic habet locũ in agente. Quid ergo dicemus? dico, quan
doq; vẽditor meus agit, vel defendit meo nomine: & tunc sententia lata cõ
tra eum mihi nõ præiudicat, siue fuerim sciẽs, siue ignorans nisi ratũ ha
beam: vt. l. j. C. qui. res iu. non no. &. l. sed & hę. in prin. de procu. respõdeo:
quia illæ personæ agũt de iure, qd' meum est, nõ de eo, qd' ab eo habebã.
Et sic ratio posita hic nõ habet locum. Prohiberi enim videtur ex eo, qd'
inutiliter gerit negotium meum. qd' apparet ex eo, quòd victus est. in. l. v.
§. in hac. j. iudicatum solui. & no. C. mand. l. j. & sic non habet locum ratio
prima. s. ꝙ prohibere potest. &c. Nã prohibere videtur. Prætereà, illa ra
tio non concludit de necessitate: vt. s. dixi in creditore. Sed secunda ratio:
scilicet, quia de iure, ꝙ ex persona agentis. &c. concludit de necessitate.
¶ Quandoque author meus agit suo nomine, non exprimendo, quòd vẽ
diderit, vel in dotem dederit. Et tunc aduerte: quia in rei vendica. forma
tur libellus de dominio, quod est tempore, quo agitur. & sic de præsenti:
vt. s. de rei vẽd. l. in rem. &. j. tit. j. l. certũ. §. sed & si fundũ. & ibi no. Et ideò
siquidem

siquidem ponuntiatur cõtra actorẽ.s.fundũ suũ nõ esse simpliciter: tunc
emptor, vel maritus poterit agere: nec sibi præiudicat talis sententia: quia
ipse non venit contra sententiam, imo approbat eã: scilicet quòd fundus
non erat actoris tempore, quo agebat: & ita loquitur hic opi.glo. Si verò
pronuntiatur rem non esse actoris adiecta causa: quia ille, à quo actor ha-
buit causam prius alteri alienauit: vel qa reus ꝓbauit esse suã: tũc prẹiudi-
caret ẽptori: & viro sciẽti. & ita loquiẽ hîc tex. & opi. Inn. Vnde hoc casu
intelligo, ꝙ oporteat eũ scire, ꝙ de hoc agiẽ in iudicio. s. an reus sit dñs: &
similia: vt.s̈.dixi. In actore verò defendẽte, sufficit simpliciter ẽptorẽ sci-
re ꝙ sibi dat⁹ est libellus in rei ven. Nam aduersarius asserit se dñm. Itẽ,
an prætextu huius sñię fiet executio cõtra possessorẽ? Rñ. sic. Et hoc in-
nuit hęc lex, quæ est posita in hoc tit. vbi tractaẽ de executiõe sñiæ. hoc te
5 net Inn. de cõces. præbẽ. c. ꝓposuit. ¶ Tertiò, venio ad versi. † Nã & si li-
bert⁹. Quẹro pone, ꝙ nõ interueni: sed sciui libertũ meũ litigare: an mi-
a hi p̃iudicet talis sñia? Io. ꝙ sic. Inn.[a] de hoc tractat extrà. e. c. cũ sup. Et ꝙ
Io. nõ bñ dicat, videẽ. Nã ego nõ habeo cãm à liberto meo, & sic sñia con
tra eũ lata, nõ nocet mihi: vt hac. l. in fi. Tu dic ꝙ gl. bñ dicit. ar. eorũ, q̃. s̈.
dicta sunt de creditore. Nã creditor meus habet hypothecariã suo iure ex
contractu celebrato mecũ. Nõ em̃ erat res mea mihi obligata, sed illud ius
quod hꝫ creditor, causaẽ à iure meo: qa si ego nõ essem dñs, nõ potuissẽ si-
bi obligare, & cõcedẽdo sibi illud ius videor sibi cõcedere: vt de ꝓprietate
litiget, vt dictũ ẽ. Ita ĩ ꝓposito libertatẽ habet libert⁹ facto meo, & dãdo
sibi cãm ꝑmitto sibi, vt de meo dñio, & iure p̃onat⁹ litiget, & se liberũ
6 doceat, vñ eo agẽte & cõuẽto, dic, vt dixi. s̈. in creditore. ¶ Quartò † q̃ro:
quid in fructuario agẽte? Dici dẽ, qđ in creditore eadẽ rõne. In fructuario
verò conuento nõ videtur idẽ. Nã creditor possidet ciuiliter & naturaliter,
fructuarius vero naturaliter tm̃. Et ideò sententia lata cõtra eum nõ debet
præiudicare ciuiliter possidenti: vt. l. Pomp. §. si is, qui precario. & ibi no.
in fi. gl. s̈. de acqui. pos. & videẽ tex. in. l. si pariter. de lib. cau. Nam libellus
cõtra fructuariũ propositus, ad hoc ꝓponitur: vt possessio quã habet ab
eo, aduoceẽ: & ideò petit pronũtiari se dñm: & ideò non p̃iudicat dño. Idẽ
in ẽphyteuta & proprietario, & similib⁹ personis. Sed quando agitur acti-
one personali, dixi in. §. si de vectigalibus. in. l. si finita. de dã. infe. ¶ Quin
7 tò q̃ro, † quid econuerso, si agitur cõtra dñm: an p̃iudicet creditori scienti?
Respõ. sic: vt hîc secũdũ vnã lec. vt. j. de excep. rei iud. l. iudicatę. §. fi. Itẽ si
dñs agit præiudicaẽ fructuario sciẽti, eadem rõne, qua creditori. ¶ Sed cõtra
hoc videẽ tex. in. d. l. si pariter. de lib cau. Sol. ibi pariter venerũt ad agẽdũ,
dominus & fructuarius: vnde agendo videtur fructuarius velle, & prote-
stari: quod iudiciũ domini sibi nõ præiudicet: secus si nihil diceret: vt hic.
8 Ex quo not † quòd sufficit venire, & protestari: vt sibi non prẹiudicetur,
per. d. l. si pariter. & . l. si debitor. §. j. quib. mod. pign. vel hypo. solu. & . l. si
9 cut. §. non videtur eod. tit. ¶ Sexto † quæro, quid in eo, qui habet seruitutẽ
constitutam à domino? Respondeo. Si agit, idem quod in creditore dixi.
Nam conueniri non potest, quia non possidet: nec hoc videtur dominus
sibi permisisse. Septimò quæro, quid in colono conuento rei vendicatio-
10 ne. dixi in. l. peregrè. §. quibus de acqui pos. ¶ Octauò † quẹro: hîc dicitur,
quod emptor põt ꝓhibere vẽditorẽ, & vir vxorẽ: qñ debet fieri ista pro-
hibitio? Respõ. ante litis cõtesta. si ante scit. ar. s̈. de ꝓcu. l. pluribus. & de le.
j. l. si pluribus. post litẽ verò iam cõtest. nõ põt ꝓhibere: quia iam celebra
tus est quasi cõtractus, ex quo quis obligatur instãtię. Si verò sciuerit post
lit. cõtest. tunc potest prohibere quãtũ ad hoc: ne suo iuri præiudicetur: vt
l. si pariter. ij. rñ. de libe. cau. Facit. C. de cõsor. eiusdẽ li. l. ij. & qđ ibi no. &
intelligo prohibere expressè, vel tacitè dãdo libellum ipsi: vt. d. l. si pariter.
& . C. de noua. l. iij. Primo tamẽ casu, vbi nõ potest prohibere, poterit assi
stere liti, ne colludatur: vt. C. de litig. auẽ. nũc si hæres. & . s̈. de inoffic. testa.
l. si suspecta. Et ad p̃dicta de impediẽdo agentem etiã in iuribus persona-
libus, quæ de vno transeunt in alium. Facit. s̈. solut. mat. l. titia. & quod ibi
11 dixi. ¶ Nonò † quæro quid in confessione authoris, an mihi præiudicet?
Dic per Dy. in. l. seruum filij. §. j. de leg. j. & . l. facta. §. ij. ad Trebel. & ibi di
12 xi. ¶ † Decimò quẹro, quid in probatione? Respondeo vbicunqꝫ præiudi
cat sententia: præiudicat probatio: vt si reperirentur testes ad æternam rẹi
memoriam, vel alio modo: vt dicam. j. de execu. rei iudic. l. si mater in fin.
¶ Vndecimò quẹro, an possit appellari? multa dicit Inno. extrà eo. ca. su-
per. dicam in. l. ab executore. §. alio. de appella.

SVMMARIVM.

1 *Appellasse frustratoriè, numquis dicatur, quòd in appel. causa succubuerit.*

LEX LXIIII.

NEgotiorum. ¶ Pendente appellatione frustrato-
ria currunt vsurę. h. d. ¶ Op. C. depo.
l. iij. so. hic fuerunt deductę in cõdẽnationẽ: vt in gl. ¶ Op. ꝙ
currunt à tempore cõfirmationis: vt. l. ij. C. de vsur. rei iudi. Sol.
hic de vsuris primi contractus: ibi de centesimis, quę currunt demũ post
confirmationem. ¶ Oppo. quòd etiam vsurę primi cõtractus, nõ currũt:
vt. l. fin. C. de vsur. rei iudi. Gloss. dat tres solutio. vna est, quòd illud est ve-
rum, quando non appellauit: & sic transiuit in rem iudicatam: hîc sic. Et
hanc approbat: vt. s̈. de vsur. l. tutor. & hęc vera. Alia quòd hîc frustrato-
riè appellauit. & hęc est bona. ¶ Sed contra eam facit. j. de appellati. l. ne-
gotiorum. in princip. prout illud verbum bona fide, determinat verbum
appellauit. Sed licet sit frustratoria, quia errauit in iure: tamen est bonæ
fidei: vt. l. sed & si lege. §. scire. de petitione hęreditatis. ¶ Quæro, an sit
1 † verum illud, quod glossa dicit, quòd eo ipso, quòd
succubuit, videatur frustratoriè appellasse? & Pet. di
cit quòd nõ, vt dicit. in. l. j. C. de aduo. diuer. iudi. & . l.
iij. C. de calũ. Breuiter si de frustratiõe nihil aliud ap
pareat: puto sic dicendum vt docto. alibi dicunt. Q ñ
ꝙ iudex appellationis sententiam profert ex eisdem
actis, quæ fuerunt in prima: & tunc est error iuris in
appellante & iniustus. vnde meritò & frustratoriè di
citur appellasse, vt. l. liberorum. § notanẽ. s̈. de his, q
notan. infami. Quandoqꝫ iudex appellationis ex no
uis probationibus iudicat, & tunc nõ dicitur frustra
toriè appellasse. Et hoc ponit Ioan. Andræ. in igno
rãtia. extrà de regul. iur. libro. vj. non quantũ ad vsu
ras, quæ currebant ex natura actionis, sed quantum
ad vsuras rei iudicatæ, post quadrimestre tẽpus sec⁹
vt. l. eos. C. de vsur. rei iudica. ¶ Quæro, qua actione a
petantur? tex. dicit vtili actione. gl. ponit opinio. dic
anteqꝫ ducantur in condemnationem officio iudicis
postqꝫ sunt deductæ vtili, id est efficaci actiõe in rẽ
seu in factum. de hoc qualiter currant: dic, vt. l. j. C.
de iudi. ¶ Qualiter in condemnatione pro futuro tẽ
pore deducãtur: dic, vt. l. j. C. de sentẽ quæ sine cer.
quanti. profer.

a ¶ Innocẽ. adde, vt pulchrè p Abb cõ. xcvj. lib. j. vbi de his opi. discutit. & ibi ponit, an sentẽtia lata contra subditos noceat dominis.

De confessis Rubrica.

¶ Dictũ est. s̈. de re iudica. Verũ quia cõfessi haben
tur pro iudicatis: vt. j. eo. l. j. Ideò ponitur titulus de
b confessis. Quærit gl.[b] in quo differt iste tit. à titu. de
interroga. actio. & dicit, quòd ille ante lit contesta.
hîc post. Sed illud videtur contra. l. certũ. in fi. j. eo.
& . l. si debitori. s̈. de iudic vbi nulla facta contestatio,
habet locũ cõfessio. Propter hoc Dyn. & alij docto.
dicunt, quòd hîc loquitur in his, quæ pertinent ad b
decisionem litis. sed tit. de interroga. actio. loquitur
de his, quæ pertinẽt ad litis ordinationem: & ista est
veritas. Sed ea, quæ sunt ad litis decisionẽ fiunt post
lit contesta. frequẽtius, & post iuramentũ calũniæ,
vt. l. ij. §. quod obseruari. C. de iuramen. calũ. & ea q̃
sunt ad litis p̃parationẽ ante litis contestationẽ. Ha
bito hoc respectu, dixit hoc gl. hîc, & in. l. j. s̈. de in-
terroga. acti. & . l. non solũ in princip. de procurato-
ribus. & de hoc per Cy. C. eo. l. j. in. j. quæstione. Vel
dic, quòd etiam in sponte confitente procedũt prę
dicta, sed vt quis cogatur respondere per iudicem, in
his q̃ spectãt ad decisionem, nõ potest fieri, nisi post
litis cõte. quia reus potest petere sibi offerri libellũ.

b ¶ Quærit gl. Ad differentiam inter istum tit. & titulũ de interrog. actio. Adde Bar. in. l. j. in prin. C. e. & ibi gl. & etiam in rub. & per Bar. post gl. in l. j. de interrogati. act. & per pau. de Leaza. in rub. extrà eo. in antiquis. per gl. & docto. in c. ex parte. extra eodem.

SVMMARIVM.

1 *Gabella, si debet solui uigore statuti, de qualibet sententia condemnatoria, quod non soluitur de confessione, uel quolibet præcepto confessionato.*
2 *Confessus in criminalibus, non habetur pro condemnato. Et in ciuilibus post confessionem, fertur sententia, si est datus libellus. secus si non est datus. ibidem.*
3 *Præceptum, quòd fit confitenti de soluendo, nõ est sententia.*
4 *Confessio facta coram iudice an habeat executionem paratam? remissiuè.*
5 *Confessus in criminalibus, an sit infamis? remissiuè.*

LEX I.

c COnfessus.[c] ¶ Opp. quòd non habetur ꝓ c
iudicato vt. l. prima. C. ne qs in sua
causa. vbi nemo in sua causa potest
iudicare. Glo. soluit, quòd perinde
habetur, ac si esset condemnatus &
sic impropriè. Idem in iureiuran. vt. l. fi. de fideiuss.
1 quod † tene menti ad statuta, quæ dicunt, ꝙ de quali
bet sentẽtia cõdẽnatoria soluatur gabella ꝙ per hæc
verba de cõfessione, vel præcepto confessionis, non
soluẽ gabella secundum distinctionẽ infrà positam
Idẽ in iureiurando. ¶ Op. j. de custo. reorũ. l. si con-
fessus. Gl. in. l. j. C. soluit quòd lex contraria loquiẽ
in criminalibus, vbi oportet sententiam sequi, hæc
in ciuilibus. ¶ Sed contra istud oppo. j. eodẽ. l. Iul. &
l. sequenti. quę incipit. qui stichum. Solu. Si confes.

c ¶ Cõfessus. Ad statuta. Adde Bar. in l. non fatetur. in. iij. col. j. eod.

a ¶ Tunc non sequitur. An confessus debeat condẽnari, vide gl. & ibi etiã Bal. in prin. in. l. fi. C. de exec. rei iud. & quod dixi in. d. l. si debitori. post Bar. & adde Bar. in l. j. in. ij. co. C. e. per Imo. in. l. debitoribus. & ibi glos. & Bar. s̃. ti. j.

b ¶ Ad executionẽ tendit. Et istud tenet. do. An. in rubri. de re iudi. & Bal. in. l. fi. §. necessitate. C. de bo. quę li. licet ipsemet cõtrariũ teneat in. l. error. Et ibi vide Bar. C. de iu. & fa. igno. Adde quod not. Bar. in. l. nõ fatetur. j. e. & do. lu. in ru. s̃. ti. j. & vide Bar. in. l. non fateř. in prin. iij. col. j. e. & ibi singulariter loquitur. & no. in §. si minus. instit. de act. & in abstracto, an præceptũ & diffinitiua sint idem, Bal. in. l. iij. C. de re iu. dicit tñ Bal. in. l. j. C. ne ex delict. def. ꝙ si confessus decedat, pinde est ac si fuisset cõdẽnatus.

c ¶ Paratã executionẽ. Adde bar. in. l. j. j. so. p pau. de leaza. in cõmento. c. ex parte. circa fin. pe. col. extrà eo.

d ¶ Non fateř. gñaliter. Et vide ad hãc legẽ. Bar. in. l. ex quibusdã. §. fi. j. de iure fisci. vbi hęc lex limitatur. & quod notat Inn. in. c. solicitudinẽ. de ap. in gl. reuocař. & glo. xxv. q. viij. c. j. per Ioã. & Arch. ꝙ cõfessionẽ põt quis incontinenti mutare ante, q̃ redigatur in scriptis, etiã nõ probato errore xxxij. q. j. c. apud. Itẽ & secũdò ꝙ cõfessio vsq; ad sñiam posit reuocari, est verũ in confessiõe facta viua voce: sec⁹ si fit p ꝓductionẽ instrumẽti, qa ẽ deliberata. de censib⁹. cũ olim. & no. Inn. de exceptio. c. venerabil. Et ad de ꝙ post cõclusionẽ ĩ cã, nõ reuocař cõfessio ꝑtextu erroris facti, Ioan,

sio emanat post lit. contestatam vel post datũ libel-
lũ: & tunc sequitur condemnatio: vt. l. iuli. & . l. qui
stichũ. j. eo. Sed sed si nullo dato libello, sed ad par-
a tis petitionẽ confiteř & tũc non sequiř[a] cõdẽnatio
vt. l. certũ. in fi. j. eodẽ. & ibi gl. & gl. C. e. l. j. C. de lit.
2 cõte. l. j. ¶ Habes ergo, † quòd in criminalibus nõ ha
betur pro condemnato, nisi sequatur sententia: vt
l. si confessus. j. de custo. re. in ciuilibus autẽ dic, aut
non est datus libellus, & non debet sequi sententia:
vt lege certum. in fine. infrà eodem. & lege si debi
tori. suprà de iudi. Aut post datum libellum, vel li.
contest. & tunc fertur sententia: vt. l. Iul. & . l. qstichũ
3 j. e. ¶ † Sed dices tu, quid est qđ dicitur in. l. si debi
tori. s̃. de iudi quòd sit præceptũ? dic quòd illud præ
ceptum non est sententia, sed potius ad executionẽ
b tendit.[b] ¶ Ex hoc fit † quæstio, an confessio facta
4 coram iudice mandetur executioni, & habeat para-
c tam executionem.[c] & quicquid dicat Cy. in. l. j. C. e.
dic, vt. l. post rem. s̃. tit. j. Item † an confessus sit infa
mis, dicam. j. de pub. iud. l. infamem.

SVMMARIVM.

1 *Confitens sciẽter falsum circa præparatoria, quod posit cõfessionem reuocare, sciente aduersario: & quando aduersario ignorante?*

2 *Confitens falsum per errorem circa præparatoria, potest cõfessionem reuocare in omnibus casibus in quibus potest reuocare si ex certa scientia esset confessus. & quando post litem contestatam?*

3 *Confessio erronea circa præparatoria facta absque culpa, reuocari potest per restitutionem in integrum: post sententiam.*

Fallit, si est talis error qui reddat iudicium retro nullum. ibi.

4 *Confessio erronea circa ea quæ sunt decisiua, siue partis, siue totius, quòd posit reuocari ante sententiam: & quando non speratur sententia ante executionem & quando sibi præiudicet? nu. 9.*

5 *Confessio erronea, cuius uigore factum fuit à iudice præceptum de soluẽdo, quòd errore probato posit reuocari, nisi antequàm fieret præceptum, fuisset datus terminus ad ostendendum, quare sic non deberet fieri.*

6 *Errans in iure non reuocat confessionem. Idem qui errat in facto proprio.*

Errans in facto proprio tali errore, qui cadit in leuem culpam, excusatur. ibid.

7 *Errans in facto proprio excusatur, si erat multum implicitum, uel illud factum esset de longinquo.*

8 *Confessio erronea facta extra iudicium, quando quis certat de damno uitando, præsumitur facta per ignorantiam.*

10 *Error facti, ut præsumatur, an sufficiat probare rem aliter se habere.*

11 *Error iuris non excusat post litem conte. ante sic.*

12 *Iuris ignorantia quòd præsumatur ex qualitate facti, & ex qualitate personæ.*

13 *Positioni iuris non est respondendum: & responsio facta est nulla: nisi esset facta de iure consuetudinario, non scripto.*

Positioni de iure municipali scripto alterius ciuitatis, quã ubi lis agitur: est respondendum ibi.

Idem si continens ius commune extrauagans, ibidem.

14 *Confessio erronea facta coram arbitro, uel arbitratore, quãdo posit reuocari?*

15 *Confessio erronea facta in præcepto guarentigiato facto per notarium, quòd uigore statuti habet executionem, post reuocari, sicut confessio facta in iudicio.*

LEX II.

NOn fatetur. ¶ Ista lex habet
materiam longã
Nihil. omitã. de cõtingentibus legis no-
stræ. Lex, nostra loqř multũ generaliter
d Nec exprimit in iudicio, vel extrà, sed vt lex no-
stra cõgruat ꝑceden. nostrã legẽ ĩtelligim⁹ de errore
facti, & iuris adhibiti in iudicio. De eo, quia adhibe
tur extra iudiciũ, tractatur in. l. cum falsa. & . l. error.
C. de iur. & fact. igno. l. generaliter. C. de non nu. pe
cu. & de illo non tangam: sed de errore adhibito in
iudicio. & ista lex posset intelligi de errore adhibi-
to circa præparatoria iudiciorum. ¶ Item posset
intelligi in in confessione erronea circa decisoria li-
tis: & istud vltimum magis placet, propter natu-
ram tituli de confessis. ¶ Venio ad primum. Imò
videtur, quòd si ex certa scientia cõfiteatur falsum,
non præiudicet sibi: vt. l. is, qui se obtulit. cum. l.
seq. s̃. de rei vẽd. Sol. ibi loquitur in confessione ad-
e hibita in his, quæ pertinent ad litis ordinationem[e]:
hîc ad litis decisionem. Sed si velles intelligere hîc
de his, quę pertinẽt ad litis ordinationem: dic, quòd
hîc loquitur in errãte: non tamen negat quin etiam
sciens posset reuocare. Dices tu imò negat: quia er
rans in iure, non reuocat: vt hic. ergo multò minus
sciens. Sed respõdeo, potest reuocare ante litem cõ
testatam: vt in contrario, nõ post: vt hîc. ¶ Sed con
tra hoc opp. de. l. de ætate. §. qui iusto. de interrog.
ac. vbi etiam post litis contest. potest reuocare. Sol.
illud verum, quando iustè errauit: aliâs secus. ¶ Vn-
1 de: quia ista † materia est implicita in confessione ad
hibita circa præparatoria, distingue. ¶ Quandoq;
quis confitetur falsum scienter: & tunc, aut aduersa-
rio scienter & põt reuocare. l. is qui se obtulit. Aut
aduersario ignorante: tunc ante litem contest. po-
test reuocare, si nulla captio sit actoris, seu aduersa-
rij: vt. l. de ætate. §. final. de interrog. act. Et intelli-
go captionem aduersarij, etiam in hoc, si esset peti-
turus à certa persona. & ille solutionem obtulit: vt
l. si autem. in princip. de rei vendica. Aut post li-
tem contesta. & non est locus pœnitentiæ: vt. l. is,
2 qui se obtulit. Quandoque † quis confitetur falsum
per errorem, & tunc in omnibus casibus in quibus
potest reuocari, si ex certa scientia esset confessus:
multò magis si per errorem, per easdem leges. ¶ In
alijs verò, casibus distingue, aut nõ habuit iustam
causam erroris, aut habuit. Primo casu: aut fuit pro
pter latam culpam, & non potest reuocare: vt. l. de
ætate. §. qui iusto. in fine. suprà de interroga. act. Et
ideo, si in iure errasset, non posset reuocare: quia est
culpa: vt. d. l. de ætate. §. qui iusto. & de his, qui no-
tan. infa. l. liberorum. §. notatur. Si verò fuit culpa le-
uis: vsque ad sententiam potest reuocare probando
contrarium: vt hîc, & . C. de iur. & fact. igno. l. error.
Aut habuit iustam causam erroris, ita quòd in nul-
lam culpam cadit: & tunc vsque ad sententiam po-
test reuocare probando cõtrarium. vt. dicta. l. error.
3 & hoc iure communi. Item potest † reuocari post
sententiam per in inte. resti. ex clausula generali. vt
l. de ætate. §. ex causa. s̃. de inter. acti. & . j. eo. l. cum
fideicom. & ibi dicam. Quod autem dixi, quòd nõ
potest reuocari post sententiam, nisi per restitutio-
nem: fallit in. l. si mulier. ad velle. ¶ Secundò fallit,
si est talis error, qui reddat iudicium nullum: vt. l. si
per errorem. s̃. de iurisdi. om. iudi. sic dicitur in ex-
ceptione falsi procuratoris: vt. l. licet. C. de procu. &
argu. C. si à non compe. iudic. per. totum. ¶ Expe-
4 diti de primo, † veniamus ad secundum. s. prout ista
lex intelligitur de errore adhibito in his, quæ perti
nent ad litis decisionem. & videtur, quòd error fa-
f cti noceat. ¶ Op. de. l. error.[f] C. de iur. & fac. igno.
Solut. hanc intellige secundùm illam: quòd vsq; ad
sententiam reuocari potest, post sententiam non.
¶ Circa hoc posset moueri vnum dubium, quod
mouetur. in. l. post rem. s̃. tit. proxi. & videtur ꝙ nõ
sit vera ista determinatio: quia si post sententiam
non potest reuocare errorem: ergo nunq̃ post con
fessionem potest reuocare: cum statim cõfessus ha-
betur pro iudicato. & sic habet vim sentẽtiæ. Huius
contrarij timore, quidam intelligunt legẽ istam, &
similes: ꝙ loquũtur in confessione, quæ est decisiua
partis per litis cõtest. vt super aliqua positione: nõ
in illa, quæ est decisiua totius litis, vt si cõfitetur om
nia petita: & tunc videtur, ꝙ talis confessio nõ pos-
set reuocari. Pro quo facit optimè lex post rem. s̃.
ti. j. Et vlterius dici potest, ꝙ hîc loqtur in his, quę
sunt decisiua totius: & quòd fuit datus libellus: &
sic debet sequi sñia: vt. l. proxi. secus si nulla spera-
g tur sñia, vi. l. proxi. ¶ Quid dicemus?[g] dico, ꝙ siue
sit cõfessio decisiua totius, siue partis, posset reuo-
cari ante sententiã: vel si non speratur sentẽtia ante
executionem. Nec ob. l. post rem. suprà. titu. j. quia
illud est verũ, quòd cõfessus habeř pro iudicato in
confessione non erronea: secus si esset erronea, quæ
potest reuocari: vt probatur ex continuatione legis
præcedent-

mo. de rest. ĩ inte. c. fi. li. vj p gl. fi. ĩ nouel. & hoc est verũ ĩ iudicio ordinario. sec⁹ ĩ summario secũdũ do. de san. Ge. in. c. j. de rest. ĩ inte. ĩ. vj, p tex. & glo. ĩ cle. sępe. ĩ. verbo ĩterrogabit. de ver. signi. Et adde, qđ dixi in. l. ij. §. qđ obseruari. C. de iur. cal. Istis adde Bal. ĩ. l. error. C. e. & tene menti, ꝙ semp cõfessio ꝓcuratoris ꝑt reuocari: & si errauerit in iure, licet sit sec⁹ ĩ cõfes. dñi, secũdũ Pet. & doc. ĩ c. j. vt lit. nõ cõte. Adde q̃ habeř ĩ l: certũ. §. sed ãtia nos. j. eo. Et ad id qđ dixi cõfessionẽ partis posse in cõtinẽti absq; probatiõe erroris reuocari, adde Bal. ĩ l. edita. in. xxxij. col. C. de edẽ. & vide oĩno Bal. ĩ. l. cũ ꝑcũ. C. de lib. cã. Adde plenè qualiter, & qñ cõfessio iudicialr facta ĩ actis, vř positiõibus posit ꝑtextu erroris corrigi, vř reuocari: siue sit iurata, siue non, Ro. cõs. ccclxxv. & . cccxcj. & ibi qñ cõfessio pręualeat instrõ, & testib⁹ cõtrariũ dictãtib⁹. & qñ cõfessio erronea posit reuocari p Ang. cõ. cxxxvj. Et an cõfessio facta ĩ rescripto surreptitio noceat? p Ab. cõ. xxxix. li. ij. & an qs posit reuocare suã cõfessionẽ ad finẽ euitãdi mẽdaciũ, p eũdẽ. c. li. cõs. xvij. Et an cõtra cõf. iudicalẽ posit cõtrariũ ꝓbari: p eũdẽ cõsi. lx. eod. vol.

e ¶ Ordinationẽ. Sed qđ si esset casus mist⁹: vide qđ dixi post Bar. ĩ. l. ex hac scriptura. s̃. de do.

f Oppo. de. l. error. De hac materia vide plenè. p Pa. de ele. in. c. ex parte. maximè in vlti. col. extrà. eo.

POMATES.

g ¶ Quid dicemus?

& vide.d.Abb.in.c.fi.de confes.vbi refert dicta Bar.hic.
¶ Reuocari.no.singu.an & qn̄ præceptū factū in cōfessum,secundum for
mā.l.si debitori.de iudi.sit sn̄ia diffinitiua? Et an illa confessio post p̄ceptū
possit reuocari,tu adde quod not.Bar.in.l.pe.in prin.& in fi.& ibi dixi.j.e
& vide gl.ij.q.j.in summa.q̄ dicit, ꝗ præceptum factū in cōfessum in iud
cio nō p̄cedit libe.
nec li.cōte. nō est
ꝓpriè diffinitiua,
sed tertia species.
no.& de elec.c.du
dū. el.ij.facit qđ
no.in.gl.& etiā p
doc.in.l.fi.§.neces
sitate.C.de bo.q̄ li.
p bar.hic.&.s.tex.
ī.c.ex parte.el.j.de
ver.sig.vide bar.&
Bal.in.l.error.ī vj.
col.§.de iur.& fac.
igno.& in mat.re
uocati erroris,vide
bonū dictū,ꝗ po
sui in.l.fi.§.qđ ob
seruari.de iur. cal.
post Bar.ibi.adde,
an p̄ceptū in cōfes
sum possit reuoca
ri bar.cosi.cccxx
vij.lib.ij.
b ¶ Exēplū puta in
positionib⁹ vt di
cit Bar.in l.error.ī
fin.j.col.C.de iur.
& fa.igno. adde,
qđ no.Bar.in.l.j.ī
fi.pri.de eo,p quē
factū erit.& quod
latè & eleganter
no.Bar.in.l.post le
gatū.in pri.de his
qb.vt indi.& not.
Bar.in.l.Celsus.s.
de vsucapi.& ideò
dicit Bal.in.l.j. C.
ne fil.ꝓ pat.ꝗ sim
plices homines in
ducti ꝑsuasione,
seu dolo malo ad
soluendū repetūt
p condi.inde. acsi
ignoranter soluis
sent.qđ no.limita
per Bal.in.l.super
lōgi.in.j.co.C.de p̄
scri.lō. tēp. & ibi
latè no.qs sit iust⁹
error.Adde,an cō
fessio facta rn̄den
do positiōi,cui de
iure nō erat rn̄den
dum, præiudicet,
Abbatem consili.
cxviij.
POMATES.
c ¶ L.penulti. vbi
vide quæ pro con
firmatione posui.
Vide ēt ad hæc Fel. in.c.quosdā.col.ij.de p̄sump.& vide in simili Alex.in
l.qui recusare. in prin.C.de eden.hoc tn̄ limitarē:nisi factū hoc esset multū
graue & notabile.p ea,q̄ ponit Panor consi.iij. columna. q.xvj.vo.ij.&.vi
de Cæp.cōsi.ij.col.x.& Barba.cōsil.xxix.col.x.vol.j.& colū.xiij.& seq.
&.xxxij.col.xxj.eo.vol.j.&.xij.col.xviij.e.vo. Et vide ad hæc vnum ver
bum Feli.in.c.cum olim.col.v.de reiudi.& vnū verbū Barb.cōsi.v.col.vj.
vo.ij.& col.vij.& Ro.clxxiij.& Alexā.lxxxiij.co.ij.vo.j.&.cxxxiij.co.
fi.eo.vo.& vide Are.hic aliqua no.non ab re per panor.in.c.qa diuersitatē
co.ij.de conces.præben.& tex.in.c.eam te.de rescri.in verbo bene memini
mus.& panor.in.c.ad aures.col.ij.de rescrip.Ad confirmationem eius,qđ
ponit in.d.consi.iij.& tex.in.c.cū illorū.ad fi.de sen.excō.& tex.in.c.ex
parte primo.& ibi Barb.& Panor.col.j.in.vj.nota.de offi.delega.
d ¶ Materiam.Adde Bal.in.l.cum precum.ad fi.C.de libe.cau.

præcedentis ad istā.& de hoc est casus.j.eod.l.pen.
5 ¶ Sed an isto † casu poterit reuocari,[a] post p̄ceptum
a factum à iudice de soluendo secūdū formā.l.si debi
tori.de iudi.& videtur,ꝗ non,quasi illud sit senten
tia diffinitiua .Sed dico, quòd talis iussus non est sen
tentia diffinitiua:sed tendit ad executionem confes
sionis.Simile infrà de doli exceptio.l.apud Celsum
§.Labeo.& dixi.s.l.proxi.vnde potest probare er
rorem,nisi fortè antequam fieret dictum præceptū,
esset dat⁹ terminus ad ostendendū,quare nō fieri de
beat & cōfessio nō debeat exequi, tunc esset idem,
qđ in sententia:vt.l.peñ.j eo.¶ Op.j.eo.l.si is.glo.
respōdet ibi loquitur in casu, in quo crescit per infi
ciationem.& hoc tenet in.l.error. ¶ Formo vnam
6 † qōnem,quæ formatur in glo.quæro vtrum illud
sit verū siue erret in facto ꝓprio, siue in alieno. Et
gl.dicit siue in proprio,siue in alieno:non est curan
dū.Doc.vltramon.dānant istam gl.quia ille,qui er
rat in iure improbabiliter errat:ideò non excusatur
vt hac.l.Sed error in facto proprio æquiparatur er
rori iuris:vt.l.regula.de iu.& fact.ign.ergo.&c.præ
tereà,videtur casus in.l.de ætate.§.qui iustū.s.de' in
terroga.act.vbi si est errat,qui cadit in latam culpā,
non excusatur:sed error iuris est lata culpa.vt.l. li
berorum.§.notatur.suprà de his qui notātur infa. &
l.latæ. infrà de verbor. significatio.Et ista est ratio,
quare non potest reuocari error:in vt hac.l.in fi.sed
error in facto proprio est lata culpa,vt.l.quanquā .su
prà ad velleia.ergo &c.¶ Quid dicemus? dico quòd
ista ista glossa debet limitari , quòd quando quis
error in facto proprio,tali errore,qui non cadit in la
tā culpam,sed cadit in leuem. & tunc potest loqui
b ista glossa. Et pone exemplum [b], quando ductus
persuasione aduersarij,non cadit in latam culpam ta
lis error.l.j.in. fin.suprà quando de ac.de pecu. est
an.& ibi no.Istud videtur velle glos.s.de ven.inspi.
l.prima.§.cæterum.in glo.super verbo.illuxerit.fa
cit quod dixi in.l.Celsus,de vsucap.& pro suo.l.ho
7 minem.¶ Est alius † casus.vbi error in facto proprio
non cadit in latam culpam:vt puta,si implicitum ne
c gotium multum,vt.j.eodem.l.penulti.[c] Idem:si est
negotium proprium de facto longinquo,quia me
moria non retinet,vt.l.peregrè.in princi.s.de acqui
ren possess.& per Dyn.in.c.præsumitur ignorantia.
8 extrà de regu.iur.lib.vj.Et hæc † vera in confessiōe
facta in iudicio,secus si extra,qa si de damno vitādo,
certa præsumitur ignorantia.& sibi sufficit: vt .l.si
9 sed & si me putem.s.de condi.inde.¶ Habes † sum
d mare istam materiam [d] sic.circa ea,quæ pertinent ad
litis decisionem.aut quis confitetur scienter,& præ
iudicat sine dubio.vt.l.quidam in iure.s.de dona.&
j.l.proxi.&.l.qui stichum,Aut confitetur ignoran
ter,& tunc aut quæris vtrū præiudicet interim, do
nec probetur contrarium,& sine dubio præiudicat
vt.l.iubemus.C.de libe.causa.¶ Sed an posset[i] con
trarium probari?& hic aduerte,aut quis confitetur
in causa,quæ crescit per inficiationem , & non po
test probari? contrarium vt infrà eodem.lege si is,
Aut confitetur in alia causa , & tunc aut talis er
ror cadit in latam culpam, aut in leuem , aut in nul

e ¶ Sed quæro.per Bal.in.d.l.error.in pe.col.& no.insti.de ac.§. si minus.
Sed quid si instrumento dicatur,talis ex certa scientia iuris,& facti,nō per
errorem,an credatur instrumento? Bald.ꝗ sic.in.l.mater.in.ij.col.C.de rei
ven.per Bar.in.l.si dari.cum concor.de verb.obl. Et de mō probandi erro
rem,& etiam an in dubio præsumatur error in promissione? vide Barto.
Bald.& Ang.in.l.
sed & si quis.§.fi.
si quis cau. Adde
cum dicitur in in
strumento & cer
ta scientia &c.bal.
consi.cxxxiij.lib.
viij.
f ¶ Tolerabilis igno
rantia. Fallit, nisi
quis debuerit īue
stigare.c.innotuit
& ibi no.de elect.
& Bal.in.l.j.C. ad
Mace.Item fallit,
vbi esset publicè
factum in loco vbi
quis moram tra
xit:vt in.c.j.de po
stul. prælatorum.
aliâs secus.tex.est
no.ī.c.fi.qui . ma.
acc. pos. Et facit
quod voluit glos.
not.in.l. si tutor
petitus.C. de pe
ri.tu.& quod not.
in fi.de decret . ab
ordi.fac.Item fal
lit,nisi esset factū
iudicialiter īdaga
tum.c.ab excom
municato . & ibi
de materia extrà
de rescrip.Item li
mita , secundùm
Bal.in.l.cū rē alie
nam.C.de leg. nisi
tale factum alienū
fuisset: sæpius di
scussum per illū,
qui ignorantiam
all.per.l. procula.
de proba.& sequi
tur do.Ioā.in.l.si
domus.§. de eui
ctio.de lega.j . Et
adde,ꝗ quoties
est datus terminus
ad deliberatè con
fiten.nunq̄ potest
reuocari cōfessio
prætextu erroris:
quia impossibile
videt̃ probare er
rorē,secūdùm Ar
chid.in.c.fi.de iu
reiur.in.vj.in ver.
si.excuset. Et est
glo.in.c.ex literis.
de diuor.pro qua
est tex.i.c.j.de ac
cu.in.vj.& no.singulariter Bal.in.c.cum precum.C.de lib.cau.& hoc limi
tat in.l.j.in.xiij.col.C.de confess.vide Flor.in.l.error.in fi.C.de iur.& fac.
igno.& Bar.ibi in.vj.col.vbi etiam ponit.quid sit iurata,& quod ipse not.
in.l.de tutela.C.de in inte.restit.per do .Anto.in.c.fin.de confess. & vide
tex.in.c.j.vt eccle.bene.
g ¶ Se habere. Vide Bar.in.l.cum de indebito. ff.de prob.& not.ꝗ error ex
cusat à pœnis priuationis,secundùm Bal.in aut.sed oīno.in fin.C.ne vxor
pro marit.per Bal.in aut. habita.C.ne fi.pro pat.& quod no.gl.& Bart . in
l.si quis intantam.C.vnde vi.
h ¶ Qui iusto.Adde Bar.per illū tex.in.l.iij.§.fi.si quis cau.
i ¶ Lōginqtas.de lōginquo iusta est ignorātia. Fallit tn̄ secūdùm bal.ī.l.j .ī
xiij.co.de cōfes.qn̄ factū esset obligatoriū.q.t no.Itē fallit in facto notab .
& graui.ī.c.cū illorū.de sen.exc.& no.d.Ant.& Imo.ī.c.ab.excōicato.de

lam. Si cadit in latam, non potest reuocari: vt.l. de
ætate.§.qui iusto. s. allegat.Si verò cadit in leuem
culpam:& tunc ante sententiā potest reuocari,post
non,vt.l. error.C.de iur.& fac.igno.Aut in nullam
culpam cadit,& tunc ante sententiam potest reuo
cari de iure communi errore probato:vt.d.l. error.
& hic post sententiam potest reuocari per restitu.
in inte.ex clausula generali,si qua mihi iusta causa
&c.vt.l.de ætate.§.ex causa.s.de interro.acti.& .j.e.
e l.cum fideicom ¶ Sed quæro[e] qualiter † ꝓbabitur
10 error facti,sufficit ne probare rem aliter se habere,
vt error præsumatur? Glo.hic,ꝗ sic.Melius gl.quę
est in.l.de ętate.§.qui iusto.s.de interro.actio. vide
tur dicere,quòd sic.Alia glo.est in.l.cum de indebi
to.in prin.suprà de proba.Text.habes expressum
C.de iur.& fact.ig.l.si post diuisionem.;vbi dicitur
quòd sufficit probare testamentum non valere.qua
si dicat,error pręsumitur Cōtrarium notare vide
tur gloss.s.de legatis.j.l.si res obligata.& Dyn.in.c.
præsumitur.de regulis iuris lib.vj.& p.l.j.de noua.
l.si quis delegauerit.vbi distinguitur error in facto
suo,vel in facto alieno.Dic,aut volo reuocare con
fessionem alterius,vt mei procuratoris,& tunc suf
ficit rem aliter se habere,vt pręsumatur error : vt.l.
certum.§ .sed an & ipsos.j.eo.& ibi glo . Aut volo
reuocare errorem proprium:& tunc aut fuit circa fa
ctum alienum,& probando rem aliter se habere,sa
tis est.quia in facto alieno est tolerabilis ignoran
f tia[f] vt.l.fi.s.pro suo.& quod no.in.l.si quis delega
uerit.j.de noua.Si verò in facto proprio:& tunc ad
uerte,aut quis dicit se errasse extra iudicium, aut in
iudicio.si extra iudicium,& tunc aut ille, qui dicit
se errasse certat de damno vitando,alius de lucro,&
g tunc probando rem aliter se habere[g] pręsumitur er
ror:vt.l.si post.C.de iur.& facti igno.&.l.sed & si
me putem.suprà de condi.inde.& gl.prima.l. cum
de indebito.in princip.s.de probat. Verbi gratia.
Soluo aliquid tibi tanquam debitum,repeto vt in
debitum:& probo illam causam,cuius pręrextu sol
ui,non esse veram:an sufficiat? certè sic.Si verò ille
qui dicit se errasse,non certat de damno vitando,
sed est in pari causa cum aduersario,& tunc in facto
proprio non pręsumitur error,vt.l.quanquàm . ad
velle.cum simi.& quod not.in.l.fin.s.pro suo . nisi
aliqua circunstantia probetur ex qua pręsumatur
error,vt de eisdem circunstantijs dicam statim. Si
verò in iudicijs:& tunc aut circa pręparatoria . &
idem,quod extra iudicium,quia probando rem ali
ter se habere,pręsumitur error:vt.d.l.de ætate.§. q
h iusto.[h] cum gloss.sua.s.de interroga.actio .Si verò
circa decisoria,& tūc sto eis,quæ dixi in facto pro
prio,scilicet quòd error non pręsumitur, nisi pro
bentur circunstantię,ex quibus error pręsumitur:
& istæ circunstantię sunt,quādo persuasiōe aduer
sarij est ductus,vt.l.j.in fi.s.quando actio de pecu.
est an.&.l.hominem.s.pro suo.&.s.dixi.Item lon
i ginquitas[i] temporis,vt.l.peregrè.in princ.s. de acq
ren.possess.& per Dyn.in.c. pręsumitur ignoran
tia.extra de regu.iur.libro.vj. vel quòd negotium
est implicitū,vt.l.pe.j.e.&.l.emptor.§. Luci⁹.s. de

rescrip. & hic adde Bar. in. l. si quis delegauerit. de noua. & in. l. si res obligata de leg. j. & istud singulariter limita: vt per Bato. in. l. qui fundum. §. seruus meus. s. pro emp.

a ¶ Error iuris. Adde ꝙ ꝓbabilis error iuris æqualet errori facti. ita not. collegit. d. an. p illũ tex. cũ ibi no. in. c. cũ dilect⁹. de consue. quasi licitũ fuisset ignorare illã interpretationẽ, sic debere fieri anteꝙ̃ esset declarata. & sequunẽ doc. ibi. & etiam Io. an. in. c. j. de post. ꝓ. in. vj. & dicit Bal. in. l. iubemus. in auẽ. de sac. san. ec. ꝙ iuris ignorãtia de æqtate canonica toleratur. & ibi no. do. & vide no. in. l. qď Nerua. ff. de pos. & ad bart. hic adde Bal. i. l. cũ falsa. circa prin. de iur. & fac. igno. & ibi bar. in prin. Et de materia plenè Bar. in. l. error. eo. tit. in qõnib⁹. & ad de, ꝙ licet error iuris, vbi tractaẽ de dãno vitando non noceat, tñ fallit vbi vterꝙ̃ certaret de dãno, quo casu melior est cõditio rei vel illius, de cuius maiori dãno tractatur. Ita dicit nota. Bal. in. l. iuris. in. ij. col. C. q admit. vbi ẽt dicit, ꝙ error iuris non nocet, vbi destrueretur cã fi. & tot⁹ act⁹. & qñ noceat, vide nota. Bar. in. l. clodi⁹. de acq. here. & dicit Baldus. in. l. sicut C. de præscriptio. xxx. an. quòd iuris ignorantia excusat à pœnis rõne doli, nõ latæ culpæ. qď no. Itẽ dicit Io. an. in regula ignorantia. i mercu. ꝙ ignorãtia iuris non frequẽtati excusat. & ibi ponit ẽt dis. dy. in materia. Adde quař error i facto alieno excuset. bal. cõsi. xj. li. j. Et vlt. verbis apostillę ad de ro. consi. ccccc. xj.

11 pact. ¶ † Venio ad secundam regulã, error iuris[a] nõ excusat. Contra imo videẽ, quòd error iuris non noceat, vt. l. iuris ignorantia. s. de iu. & fa. ignorã. Sol. ibi extra iudiciũ: hic in iudicio. ¶ Sed op. extra glo. de. l. is, qui se obtulit. de rei ven. Sol. ibi in his, quæ ꝑtinent ad ordinationem, hîc ad decisionem. Vel dic secundùm Dy. iuris ignorantia non excusat post lit. contest. vt hic, ante lit. cõtest. sic. Ita potest intelligi b l. de ætate [b]. in fin. s. de interrog. actio. Ita intelligit
12 Dy. in. c. præsumitur ignorantia. extrà de reg. iuris.
c lib. vj. ¶ Quæro[c], qualiter † probabiẽ [d] ignorãtia iu-
d ris? certè error iuris non præsumitur regulariter: l. si hæres ab eo. in fi. s. ad Treb. nisi probetur. quod qualiter fiat, nescio dare meliorẽ doctrinã, ꝙ̃ sit illa quã dat iurisconsultus. in. l. si adulterium cũ incestu. §. j. j. de adulte. qa ex qualitate facti, & ex qualitate ꝑsonarum: vt si desponsauit consanguineã publicè, & palã: & tunc statim cũ fuit dictũ, pœnituit eum.
e Et etiam hoc anno, [e] quidam aliam subarrhauit, & errauit in iure eo die, cũ mihi propter aliquid loqueretur incidenter audiuit à me verba, propter quæ co-
f gnouit se errasse, & erat homo grossus[f] & illiterat⁹. Dixi, ꝙ protestareẽ ibi dẽ, ꝙ errauit, & corã testib⁹ & postꝙ̃ fuit à peritis doctus incontinenti posteà, ꝑ sumitur error iuris. ¶ † Quæro, facio [g] tibi positio-
13 g nẽ, ꝙ minor. xiiij. an. põt facere testm̃. Tu rñdes, & dicis, credo, an præiudicet? & videẽ, ꝙ sic, vt hic. sed non est verũ, quia debet intelligi hoc, vbi error non est expressus in cofessione. & illi positioni iuris nõ debet rñderi: & si respondeatur, nõ valet: vt. l. ornamentorum. s. de au. & arg. leg. facit. l. cõfessionibus. de interro. act. & quod no. C. eo. l. j. ibi nisi ius, vel natura repugnet. facit qď no. s. de iura. ca. l. ij. §. quod obseruari. Idẽ dico, si aliquis cõfitetur allegãdo aliquã legẽ secũdũ falsum intellectũ: quia licet faciat cõtra se, põt dicere cõtra id, qď dixit. Prædicta vera, qñ positio est iuris cõis, sed si esset iuris cõsuetudinarij, nõ scripti tũc deberet responderi, quia est probãdũ. ergo potest fieri positio. Idẽ puto de iure municipali scripto alterius ciuitatis, quã vbi lis agitur. Idẽ etiam puto in iure communi extrauaganti: vt dixi.
14 vt. s. ti. j. l. cũ prolatis. ¶ Quæro: qď † in errore adhibito corã arbitro? Respõdeo, si sine pœna vel cum pœna, rato manẽte pacto, sine dubio idẽ, qď in iudicio vt. l. cũ anteà. C. de arb. aliàs posset reuocari, sed incideret iu pœnã, sed in iudicio non posset, vt. l. j. s. de
h arbi. ¶ Quæro, quid de errore [h] adhibito corã arbitratore? Rñ. vř adhibitus extra iudicium, qa est transactio: sed qñ de iure arbitramenta mãdantur, executioni, sicut diffinitiuæ sñiæ, tunc fortè esset secus.
15 ¶ Item est † aduertendum: quia in instrumentis, in quibus notarij faciunt præceptũ ex authoritate statuti guarẽtigiæ: puto, ꝙ tunc talis error potest reuocari, sicut confessio facta in iure: & huius legis materia ibi habet locum per omnia.

SVMMARIVM.

1 *Re promissa perempta fit executio in æstimatione, si appa ret promissa per confessionem, uel instrumentum guarentigiæ.*

LEX III.

IVlianus ait. ¶ Op. j. eo. l. pe Breuiter hic cõfessus scienter, sciens iam rem perijsse. ¶ Vltimò no. † ex hac. l. ꝙ re perempta fit condemnatio in æstimatione. Sed de hoc & qualiter formetur libellus, dic vt dixi in. l. si seruum. §. fi. de ver. ob. Idem puto, si peteretẽ executio confessio-

b ¶ L. de ætate. Adde gl. in. l. si per errorẽ de iurisſ. om. iu.

c ¶ Quæro. Et vide domi. Antoniũ in dicto. c. ad falsario rum dei crim. falsi vbi allegat Bartolum hic. Andræ. Barb.

d ¶ Qualiter ꝓbabiẽ. vide bal. i. l. mater. i. ij. col. C. de rei vẽ. & bal. in. l. vẽditionis. C. ꝑ ẽpto & i. l. ij. C. si qs rẽ minoris ignorãs sine decreto. Adde cy. i. l. fi. C. de his, q sibi adscri. & dicit bal. in. l. pen. e. ti. ꝙ vbi est error tolerabilis, vt in milite: & sic potius præsumitur error, ꝙ̃ militia: hic adde do. antho. in. c. fi. de confess.

e POMATES. ¶ Et ẽt hoc anno. vide Fel. i. c. de quarta co. vj. ad fi. de ple. & are cõs. xvij. col. viij. & Alex. in. l. j. §. si qs ita. col. ij. j. de ver. ob, & cõ. xlvj. co. ij. i fi. vo. iij. vbi dicit, ꝙ regulariter nõ ꝓsumiẽ ignorãtia iuris ẽt in muliere: licet in ea facilius probetur, ꝙ̃ in alia. & Alex. etiam cõsi. xcij. co. fi. vol. j. vbi dicit, ꝙ tolerabilis est ignorantia iuris intricati, & j. quæ sunt opi. eorum doctorum, & eius error.

f ¶ Homo grossus. Rapha. in. l. an inutilis. in princip. de accep. dicit, ꝙ in dubio præsumitur error iuris præterꝙ̃ in perito iuris. Facit. l. ij. §. Seruius. de ori. iur. & illud, quod dicitur ꝙ qs debet scire iura est verum, quia debet ea scire per se, vel à peritis. l. bonorum. de bo. poss. & ibi Barto. Hoc placet Rap. qui dicit, ꝙ præsumitur potius error: ꝙ̃ donatio. l. Titia. §. q inuita. de leg. ij. l. cum de indebito. & ibi gl. de ꝓba. & potius, ꝙ̃ dolus vel mala fides. l. ij. §. si à pupillo. & si à furioso. s. pro emp. Facit ad prędicta, ꝙ no. gl. barto. in. l. generali. C. de tabu. li. x. & vide Ang. in. l. j. plagij. C. de plagiar. vbi videtur dicere ꝙ instrumentum sufficiat ad probãdum iustum errorem.

nis, quia re perempta fieret exeutio in æstimatione: vt no. i. l. fi. j. quæ sen. sine ap. re. Et hoc est vtile propter instrumenta guarentigiæ, vt re promissa perempta fiat executio in æstimatiõe, & vide quod dicam. j. eo. l. pe.

LEX IIII.

SI is. ¶ Opp. s. eo. l. ij. Solu. hîc in causa quæ crescit per inficiationem, sec⁹ in alia, vt dixi. s. eo. l. ij.

LEX V.

QVi Stichum. ¶ Ista lex habet multas lectu. ¶ Oppo. j. eod. l. vlti. Huius contrarij timore variaẽ lectura huius legis. vna lectura est in princ. glo. Ex qua colligitur, ꝙ hîc de obligatione constabat per confessionem: ibi de mora cõstabat per alias probationes, & sic non ob. l. fi. quia ibi nõ constabat de mora. Erat autem ratio dubitãdi, quia videtur sibi mora non debere nocere, cum releuauerit à probatione obligationis per suã confessionem vt. l. eum, qui. de iureiuran. ¶ Item no. quòd sufficit vnum articulum probari per testes, alium per confessionem: nec est necesse eo modo probari, hæc vera est in se. Sed quia in tex. non fit mẽtio morę ideò gl. legit secundo modo, quòd fuit confessus simpliciter. intellige cum effectu. Non ob. l. fi. j. eod. quia hîc intelligi debet, quando sciens eum mortuum, confessus est ibi ignoranter. Ista est vera in homine mortuo ante confessionem, sed in mortuo posteà non procederet, quia in eo, quod non est, non po-
i test scientia cadere. Ideo gloss. legit tertio modo [i] in homine mortiferè vulnerato, & sic siue ante confessionem, siue post decedat, sufficit illa scientia vulneris. Sed quia hoc est diuinare: ideò Ioã. legit quarto modo, ꝙ de obligatione constabat per alias probationes, de mora constabat per confessionem, & sic econuersò ad primam, & idem no. quod in prima. Glo. verò legit vno modo, quòd de mora & obligatione constabat legitimis probationibus, sed circa confessionem erat ratio dubitandi: vt in glo. ¶ Dic ergo, aut constabat de obligatione per confessionẽ, de mora per testes, vel alias probationes, vt in prima, aut econuersò: vt in quarta. aut constabat per ꝓbationes de vtraꝙ̃, vt in vltima. aut de vtraꝙ̃ per cõfessionem: vt in tertia, aut est sola simplex confessio, sine alia probatione, vt in secunda lec. cætera dic vt dixi. s. e. l. Iulianus.

SVMMARIVM.

1 *Incertitudo, quæ toleratur in sententia, toleratur & in cõfessione.*

Sententia sicut in alternatiua potest ferri certa, ita in confessione.

2 *Certum cogitur quis respondere officio iudicis, pignoribus captis, & mulcta indicta.*

LEX VI.

CErtum. ¶ Op. vt declarem glo. quę est super verbo corpus. videtur, quòd valeat confessio, quia etiam stipulatio per alternationem, valet, vt. l. vbi autem. §. qui illud. j. de verborum obligationi. Glo. respondit bene, quòd hîc fuit confessus se debere Stichum, vel Pamphilum non alternatiuè, sed vnum ex his. ¶ Sed oppo. de. l. secunda, & tertia. C. de senten. quæ sine cer. quanti. So. in il-

g ¶ Quæro, facio. & in omnibus positionibus vide de remedio Bartol. in. l. si duo patroni. §. idem Iulian. de iureiur. circa fi. & differt positio ab articulo, quia ponens videtur fateri, sed nõ articulans: secundũ gl. & ibi Ioan. an. de iureiur. c. fi. in. vj. in nouella. & ibi Archi. & Io. mo. & per Bal. in. l. generaliter. C. de rebus credi. ¶ Item differunt, quia non requiriẽ ꝙ positio concludat necessariò secundùm Bal. in. l. siue possidetis. C. de probati. Secus in articulo iuxta. not. in. l. neꝙ̃ natales. e. tit. Adde, an ponens videatur confiteri? Alexã. consi. lxxj. lib. iij. POMATES.

h ¶ Quero, quid de errore. Not. hîc de confessione facta coram arbitro, quia si est homologata, operatur idem quod in iudicio. Cy. in. l. j. C. de confess. tenet, confessio coram arbitro valet: vt confessio extraiudicialis, & sic transit. d. Ant. in. c. quintauallis. de iureiu. & sic transit ibi. d. Io.

i ¶ Qui Stichum tertio modo. Et hanc gl. sic alleg. Bal. in. c. j. §. iniuria. de pace iura. fir. ꝙ si pcussor viuente pcusso, cõfessus est se occidisse morte secuta potest ex ista confessione damnari de homicidio. & vide quod not. Bald. in. l. quicunꝙ̃. C. de ser. fugi.

lis casibus

a ¶ Toleratur incertitudo. In quibus casibus toleretur incertitudo in senten tia, Adde Bart. in. l. j. in. j. col. C. de confes.

b ¶ Quæro qualiter. Et quid in criminalibus: vide Bar. not. in. l. de ætate. §. quod autem. hic alleg.

c ¶ §. Sed & si fundum. Iste est tex. valde no. secundùm Barto. & Bald. in. l. cum falsa. C. de iuris & facti ignor. & domi. Anto. in capit. ex parte. in vj. colum. de confes.

d ¶ Per istam glo. Et ista gloss. facit, si sit positio continens duo: videlicet, ꝙ commodauit tibi codicem, & volumen: & tu respondes nō credo, de codice: videris fateri de volumine. Et hoc intellige solùm quo ad præsumptionem, & semiple. nam probationē, quæ inducitur ex alia tacita confessione. c. nonne. de præscrip. vbi hoc videtur de mente glos. & docto. iun cto. c. fi. de iureiurand. quod bene no. Facit cap. cum prætor. š. de iudi. & ad Barto. hic vide Spec. in titu. de act. & per. §. sequitur. versic. sed nunquid, si ago contra te rei vend. vbi tenet cōtra Bar. hîc. & domi. Anto. & do. Io. in. c. ij. de libel. obla.

e ¶ Concludere libellum. Quòd tamen singulariter vltra ista limita: nisi talis præsumptio resultaret ex facto libellantis. quo casu debet allegari: aliter libellus non concluderet. l. si adulterium cum incestu. §. idē Pollioni. de adulte. & no. gl. in cle. appellanti. de app. ita singulariter dicit Barto. in. l. cùm quid. š. si cer. pe. vide Bart. in. l. j. &. ij. de excep. Et de libello, adde quod no. Bal. in authen. habita. in. vj. colum. sed reuoco in dubiū. C. ne fil. pro pa. & singularissimè per do. Anto. in. c. constitutus. de re. do. Adde Bald. in. l. Gallus. §. j. in vltima colum. de liber. & posthu. & istam gloss. hî: multum pro singulari allegat, & sequitur Bald. in. l. si minorem. C. de in integrum restitutio. Sed ipse eam reprobat in. l. prima. in. xxiij. columna. C. de confes. & contra eam videtur tex. infrà in. c. appella. el secundo. & ibi docto. de appellatio. & do. Anto. in. c. ij. de libel. obla. sequitur istam glo.

f ¶ Videor negare. Probatur melius in. l. j. š. de his, qui sunt sui, uel alie. iur. & l. fi. cum gl. š. de testi.

g ¶ Non haberet. Et cum Bar. hîc in effectu videtur transire Bal. in. l. edita. in. xvij. colum. hîc allegata. & ibi etiam vide, an sufficiat libellum præsumptiuè concludere? & hoc ibi ponit in vtraq; repet. & per Cy. in. l. si non cōuitij. in. vij. q. de iniur. & in. l. nec exemplum. C. de fal. per Bal. in. l. certi. con dictio. si cert. pe. & Angel. in. l. j. ff. de eden. & in. d. l. omnes. §. Lucius. & hîc. & per do. Ant. in. d. c. ij. de libel. obla. per Ful. in. l. ij. C. de ser. fugi. & in dicta. l. cum quid. si cert. pet. & ibi Ludo. Pau. de ca. in. d. l. si minorem. de in integ. resti. etiam sequitur istam glo. & dicit, ꝙ ista glo. probat, quòd licet qui semel est dominus, semper præsumatur dñs: tamen hoc allegari oportet. facit. l. si adulterium cum incestu. §. idē pollioni. de adulter. & cū

1 lis † casibus, in quibus toleratur incertitudo[a] in sententia: in illis toleratur in confessione incerta. Glos. vult hoc: quia sicut potest ferri sententia certa in alternatiua: ita & in confessione posset: vt. l. eum. qui certarum. in fi. j. de verb. ob. ¶ † Quæro qualiter[b] dicere cogitur certum? & dicit gl. pignoribus captis, & mulcta indicta: vt. l. j. §. quid ergo. š. de vēt. inspi. Alia opi. est, quòd habeat eum pro confesso: & ille bonus intellectus est, & not. & tene menti. & vide glo. Et ista gl. non probat hoc in tacente: sed in obscurè respondente, per. l. de ætate. §. qui tacuit. &. §. si cum esset. &. §. nihil. de interro. act. & idem tenet Azo in summa. C. de confes. Idem docto. in. l. ij. §. ꝙ si actor. C. de iur. calum. & ibi per Cy. & hodie habemus extra de confes. c. ij. libr. vj. vbi dicitur, quòd oportet, ꝙ sit præsens, & iussus à iudice, absq; probabili causa recuset. ¶ Quæro vltimò, quo iure facit? & glo. dicit ꝙ officio iudicis. & ista est vera.

SVMMARIVM.

1 Verbum meum, significat dominium.
2 Libellus, Peto fundū, quem tenes, & possides, qui fuit meus iure dominij, uel quasi: an procedat? quòd non.
Libellus satis est, si præsumptiuè concludat.
3 Libellus, Peto centum, quæ tibi mutuaui, & fuisti obligatus: quòd non procedat.
Adde Aret. in. c. ij. colum. ij. extrà de libel. obla. & ibi domi. Maria. in. uiij. q. x. q. principalis.

c Sed & si fundum[c] vendicem. ¶ No. † ꝙ verbum meum significat dominiū: vt. l. Quintus. §. argento. š. de aur. & argen. leg. Item sumitur meum, quando conniuentibus oculis: vt. l. is qui suis. š. de manumis. facit. l. ij. §. j. š. de ori. iu. Et pro hoc vide Cy. super authen. sacramenta puberū. ibi, super contractibus rerum suarum. &c. facit tex. in. l. lex cornel. j. de iniur. &. j. de ver. sig. l. meorum. &. l. iiij. š. de condi. insti. & l. seruos. š. de leg. ij. & di xi plenè in. d. l. Quintus. §. argento. ¶ Quæro, † ago cōtra te, ꝙ tu tenes & possides fundū, qui fuit meus iure dominij, vel quasi, an procedit iste libellus? & videtur, ꝙ non: quia non videor dicere, ꝙ nunc fit meus per istam gloss.[d] quæ dicit, ꝙ si aliquis confitetur tuum fuisse dñium, non confitetur nunc esse. Et istud videtur esse contra communem. opin. docto. qui dicunt sufficere concludere[e] libellum præsumptiuè: vt. l. oēs. §. Lucius. j. de his, quæ in frau. cre. & doct. in. l. edita. C. de eden. Sed præsumitur nunc eē meum dñium, quod fuit: vt. l. siue. C. de proba. Cyn. rñdet ad istam gloss. licet de ea non faciat mentionē, & dicit, ꝙ oportet in rei vēdicatione, vt asseram dñiū esse meū: nec sufficiat ponere fuisse meū: quia tunc illa verba haberēt vim cuiusdā negationis, per quā induceretur fuisse meū dñium: & tūc non esse: quia quod de vno tpe pono, de alio videor negare:[f] vt. l. statuliber. §. j. š. de leg. ij. Sed si nō haberet[g] vim alicuius negationis, nunc sufficeret: vt dico, ꝙ mutuaui tibi centum, & sic sufficit, ꝙ non habeat anne xam negationē circa obligationē: secus si haberet. 3 Vt si dicerem: Peto † centum, quæ tibi mutuaui: & fuisti obligatus, tunc includitur negatio: nec sufficeret: quia non concluditur nūc esse obligatus. Istud dicunt doct. per. l. omnes. §. Lucius. j. de his, quæ in frau. credi. & no. per Cy. in. l. edita.

SVMMARIVM.

1 Cautela, quòd semper in actis ponatur, parte præsente.
2 Sententia lata in dominium, ideò non ualet, nisi sit concepta in personam procuratoris præsentis: quia absens non obligatur.
3 Confessio facta parte absente in his, quæ dependent ex uoluntate duorum, ualet: secus si ex uoluntate unius.
4 Confessio facta in libello sine exceptionibus, parte absente, præiudicat confitenti.

h Si quis absente.[h] ¶ Facias semper 1 † poni in actis, præsente parte. ¶ Quæro, † quæ est ratio, ꝙ sententia lata in dñm, nō valet: nisi sit cōcepta in psonā procuratoris præsentis? Rñ. quia abñs non obligatur. dixi in. l. stipulatio ista. §. alteri. ¶ † Op. de. l. nō solùm. §. si liberationis verba. š. de li. leg. Glo. dicit, ꝙ quo ad liberationē p exceptionē doli, prodest: vt ibi. Semp reprobaui illā gl. per glo. quæ est in. l. idem in duobus. š. de pact. & est gl. & tex. in. l. heredi. §. nos aūt. š. de pac. Et hoc debes intelligere in his, quæ dependent ex voluntate duorū: secus si ex voluntate vnius vt ratihabitio, hæreditatis aditio, & similia: tunc nō requirit psentia partis: vt gl. quę est in. l. Pōp. scribit š. de neg. gest. & plenè dixi in. d. §. si liberationis verba. Item prędicta † quæ dixi, ꝙ nō valet confessio facta parte absente, intellige in confessione facta simpliciter: secus si in libello aliqs aliquid confitetur[i]: Licet enim libellū det iudici absente parte, præiudicat sibi: vt. C. de lib. cau. l. cū precū. cū si. Ideò em datur iudici: vt per eum detur parti[k]: vt. C. de lit. contest. auc. offerat. & quō & qn iu. auc. qui semel. & sic quodammodo, per quandam epistolā, seu iudicem medium: videt factum præsente parte. & idē dico in his, quę quis ponit in exceptionibus suis. Nam sicut ex parte actoris dicit libellus conuentionalis[l]: ita ex parte rei, dicitur libellus contrarius: vt. C. de his, qui poten. no. l. prima. facit infrà de exceptionibus. l. j.

Bart. hîc etiam concordat Ange. in. l. j. in prin. in penulti. col. ff. de eden. v de ibi Fulgo. contra Bar. tenentem. & contra Bar. ibi etiam tenet Anto. d But. in. c. ij.

h ¶ §. si quis absente. Istum. §. limita, & intellige: vt not. Angel. in auc. de hære. & falci. §. si verò absunt. cum sequen. Et quæ fuerit ratio huius. §. vide omnino p Bar. in. l. nuda ratio. in ij. col. de dona. Et no. ꝙ quando pręcedit iuramentū, confessio facta absente parte probat, secundū Ange. in. l. cum quis. §. codicillis. de lega. iij. & Bal. in rubrica. C. res inter alios acta. & Bald. in. l. si creditoris. C. de fideicom. & vide Bal. in. l. generaliter. C. de nō numerata pecu. per Bal. in auc. generaliter. in. vj. col. de episc. & cle. Adde quod Petrus & Cy. in. l. j. C. de confessis. tenent, quòd hodie in confessione iudiciali non requiratur partis acceptatio. Salic. verò quòd sic, in. l. j. C. eodem. post Cyn. in. vj. q. & Salic. in l. iubemus. C. de li. cau. & Bal. in. l. iij. C. de repu. hære. Adde quod gl. in l. j. C. e. tenet ꝙ in confessione iudiciali requirat partis præsentia: variæ fuerunt opiniones: vt refert Io. An. de confes. §. sequit. ver. vj. finaliter: vbi concludit, ꝙ confessio facta ante li. cont. in pertinentibus ad præparationē iudicij, tenet parte absente: secus in pertinentibus ad decisionem. Sed Angelus in. l. prima. C. eo. dicit, ꝙ hæc opini. de consuetudine nō obseruatur. & ꝙ videtur contra tex. in. l. fi. š. de interro. acti. vbi confessio emanauit ad iudicium ordinandū. Cy. & Pe. in. d. l. j. C. eo. tenet, ꝙ in confessione iudiciali, nō requiritur partis præsentia.

ADDE, an confessio iurata absente parte probet: Pau. de ca. consil. ccxij. & vide quæ posui in. l. nuda. š. de dona. Et ꝙ confessio facta in iudicio absente parte valeat: videt voluisse Bal. in consi. cxlvij. in fi.

i ¶ Aliquid confitetur. Confessio facta in libello nocet. & no. per Barto. in dicta. l. cum precum. intellige, vt dixi secundum Io. And. in. l. ex hac scriptura. in fi. post Bart. š. de donatio. & quod not. Barto. in. l. si magnum. C. qui accusa. non pos. & Bald. in. l. error. C. de iuris & facti ignorantia. in. vj. col. & quod not. instit. de actio. §. si minus. in materia correctionis erroris. & quod no. Bal. in. l. postquam liti. in fi. ij. colum. C. de pactis. Et ibi etiā in. l. fi. addo tex. & ibi Bal. in. l. trāsactione. C. de transa. Bal. in. l. ij. C. de erro. aduo. Adde, an confessio in rescripto subreptitio noceat? Abb. cons. xxx viij. lib. ij.

k ¶ Detur parti. Adde quod no. d. Io. in. l. nuda ratio. de dona. Bar. in. l. iij. in fi. j. de iure fis. & in terminis Bal. in. l. j. in penulti. col. de confes. & quæ dixi in. d. l. nuda.

l ¶ Libellus conuentionalis. Pro hoc facit gl. in. l. si quis. C. de exce. quod no in. c. excep. obijciens. de reg. iur. per Iuno. de priui. c. cum olim. & de excep. c. cum venerabilis. & Bar. in. d. l. j.

a ¶ §. sed an & ipsos. Rogo, adde Barto. & docto. in. l. ij. §. quod obseruari. in prin. C. de iura. calum.

b ¶ Non præiudicat. Vide plenè Bal. in materia, in. l. j. in. xvij. col. cum seq. C. e. Et quando confessio procur. tutorum, & similium, præiudicet principalibus. Quid autem si procurator fuit contumax in non respondendo positionibus: an noceat domino, vt ipse habeatur pro confesso? Bar. videt velle, quod non in. l. j. §. si procurator. si qs ius dicen. nõ obtempe. ad quod vide do. Anto. in dicto. c. primo. vt lite non contesta. vide Salicet. in. l. iij. C. de procura. & domi. Ioan. in. c. j. vt lit. non contest. & ibi do. Ioan Andræ. Item adde, quòd licet contestatio procuratoris noceat domino, tamen potest reuocari etiam si sit erratum in iure: secus in confessione facta per dominũ. l. secunda. ff. eodẽ. Itẽ cõfessio procuratoris in vna causa nõ nocet in alia: secus in confessione domini. Ista duo dicta dixit compostella. in capitul. per inquisitionem. de electio. & ibi per Ioan. Andr. Item in casibus. in quibus confessus non auditur appellãs, procedit si dominus est confessus: secus si procurat. vt tãgit dominus Anto. in capi. primo, vt lit. non contesta. Ad quod bene facit quod no. Barto. in. l. prima. §. finali. j. quando appellan. sit. & in l. j. §. si procura. si quis ius dicen. nõ obtemper. Et ita bene no. istas tres vltimas differentias, inter confessionem procuratoris, & domini. Et addo, quod circa ea, quæ dicit hic Barto. licet doctores de eo mentionem non faciãt in dicto capi. primo. tamen ibi dominus Ant. vult, quod si confessio per procuratorẽ fiat per modũ voluntariæ iurisdictionis, non nocet: nisi haberet speciale mandatum: vt si procurator confitet. respondendo libello, quod est voluntariæ iurisdictionis, secundum ipsum: secus si respondendo positionibus. Et idem videtur velle Cy. in. l. j. C. de confes. Sed do. Io. ibi dicit, quòd non credit hanc differentiam verã: vide per eum. Sed vide Imo. aliter loquentẽ in. l. qui bona. §. si alieno. in pe. col. ff. de dam. infec. Item ad intellectũ. d. c. ij. de conces. in. vj. vide Imo. in. l. iiij. in prin. ff. de re iu. Et de cõfes. procuratoris, adde secũdũ Imo. in. c. fi. extrà de. eo. dici posse, quod si procurator nõ habeat speciale mandatum ad sic confitendũ & cõfiteatur posito, quod præiudicet domino: tñ si fiat domino absente, cũ ad eius notitiam peruenerit, poterit illã reuocare absque alia probatione erroris. Et idẽ si fuerit præsens, si statim illam reuocat. Facit secundũ eũ de off. deleg. c. cũ olim. & illud tenẽt secundum eũ domini de rota cõclusione. lvj. & cõclusione. ccliiij. Et de confessione procuratoris, videetiã aliqua per Imo. in l. si debitorẽ. ff. de noua. Et de dicta reuocatione erroris procuratoris: vide de aliqua per do. Ant. in. c. fi. in pe. col. & ibi per Pau. de leaza. in commen. d. c. Adde, an confessio prælati noceat ecclesiæ? Pau. de cast. consi. j. per Rom. consi. cccclxxxviij. & ibi qd de tutore. & an cõfessio prælati noceat domino: vide Old. cõsi. cxvj.

SVMMARIVM.

1 *Confessio & sententia paribus passibus ambulant.*

2 *Confessio defensoris, procuratoris, tutoris uel curatoris, quando noceat domino, pupillo, uel adulto.*

3 *Tutor iurat de calumnia, non pupillus: sed in iuramento ueritatis, iurat pupillus, si iudicium fuit cœptum cum eo, tutore authore.*

4 *Confessio prælati, quando noceat ecclesiæ? remissiuè.*

5 *Confessio patris, eodem modo nocet filio, sicut tutoris pupillo.*

Sed an & ipsos. a ¶ Opp. de. l. si defensor. ff. de interroga. act. Respond. illa concordat. Nam & responsio defensoris sufficit ad obligandum ipsum defenso. non aũt dñm, nisi sequeretur ratihabitio: vt ibi not. ¶ Eodem modo op. & sol. ff. ad. l. aqui. l. proinde. §. j. Item op. ff. de procu. l. non solùm. in prin. vbi dicitur, quod confessio & responsio procura. nocet domino. Et eodem modo opp. de eo, quod dicitur de tu-
1 tore, & curatore: †quia confessio & res iudicata paribus passibus ambulant: vt. ff. tit. proxi. l. post rẽ. Sed sententia lata contra tutorem præiudicat pupillo: vt l. iiij. §. j. ff. ti. j. ergo & eodem modo cõfessio. ¶ Huius contrarij timore, sunt hîc opin. Dicunt quidam, quòd hîc dicitur non sufficere: verum est, domino probante contrarium. ¶ Contra hoc op. quod idem in quolibet probante contrarium: vt. l. error. C. de iur. & fact. igno. & ff. eod. l. non fatetur: & sic nihil esset speciale in pupillo. Qui volunt sustinere istã opi. dicunt, respon. ibi oportet quòd quis probet contrarium, & probet errorem verè, vel præsumptiuè: sed in casu. l. nostræ, si quis probet contrarium, nõ est necesse, quod probetur error. Gloss. dat aliam solu. quantum ad. l. vltimam in contrarium allegatam. quod ibi quis errauit ex iusta causa: & ideò potest post cõfessionem reuocare. Hîc autem sufficit in procuratore, quòd fuerit error: licet non ex iusta causa. & bene dicit. ¶ Alij, vt Hug. soluunt contrarium de. l. non solùm. ff. de procura. quod hîc loquitur quando tutor confitetur absente pupillo: secus si eo præsente, & intelligente. Sed hæc solutio non tollit cõtrariũ: quia dixi vobis. ff. quod sententia & confessio paribus passibus ambulant. Alij dicunt, quod hic loquitur, qñ iudicium inchoatum fuit cum minore authore tutore, meritò ipse tutor non debet respondere: ideò
b non præiudicat. b sed ibi fuit agitatum iudicium cũ ipso tutore. & ideò &c. Solu. hanc ponit glo. in. l. ij. §. quod obseruari. C. de iura. calum. & ista solu. põt esse vera in se: sed non quantum ad. l. istam: quia ista l. loquitur in confessione facta simpliciter, prout intelligit gloss. infrà eadem. l. §. fina. Dicunt alij, quòd hîc tutor, vel curator, vel procurator desijt esse post litis contesta. ideò &c. Hæc solu. continet diuinationem: adeò, quòd est contra text. ¶ Quinta solu, fateor, quòd confessio non præiudicat: sed sententia, sequitur post confessionem, sic: vt dicta. l. iiij. §. j. ff. titulo proximo. Sed secundum hoc, non est responsum ad argumen. in contrarium, quod ego feci. ff. quod confessio & sententia paribus passibus ambulant. Alij doctores dicunt verum: & sic quandoque tutor, curator, & similes administratores confitentur spõte: vt quia interrogo te tutorem tutorio nomine. & dico, quòd pupillus tuus tenetur mihi dare cẽtum: tu confiteris: & hoc non præiudicat ei. casus est hîc. Quædam est confessio, quæ emanat ex contentiosa iurisdictione, & tunc ista confessio bene præiudicat domino: vt dicta. l. non solùm. & eodem modo pupillo, & adulto per dictam. l. iiij. §. primo. suprà titulo primo. De ista quæstione habes per Cynum
2 ff. eo. l. prima. in. xiiij. quæstione. ¶ †Reassume ergo ex his, quæ dicta sunt: aut confitetur defensor sine mandato, aut procurator, aut tutor, vel curator. Primo casu, non præiudicat domino, nisi sequatur ratihabitio: vt. l. si defensor. suprà de interdi. acti. Secundo casu dic: aut loquor in procuratore habente generale mandatum, aut speciale: si habet speciale, & tunc præiudicat domino eius confessio: vt. l. qui seruum. ff. de interroga. acti. l. proinde. §. primo. ff. ad leg. aquil. & ibi gloss. & l. si procurator. in prin. ff. de condictio. indebi. l. prima. §. si procurator. ff. si quis ius dicen. non obtemperaue. Aut habet mandatum generale, & hîc æquiparo tutori curatorem, & procuratorem. Quo casu distingue: aut tales administratores confitentur per modum volũtariæ iurisdictionis: & nõ præiudicat eorum confessio: vt hîc secundũ opi. vlt. & glo. in. l. proinde. §. primo. ff. ad leg. aquil. Aut confitentur per modum contentiosæ iurisdictiõis, & præiudicat domino, pupillo, vel adulto: vt l. non solùm. in princip. ff. de procur. & l. quoties. §. sicut. ff. de administra. tutorum. Prædicta vera, quando iudicium esset cœptum cum tutore: secus si cum pupillo authoritate tutoris: quia tunc non tenetur tutor respondere: vt hic. & l. ij. §. quod obseruari. C. de iur. calũ. ¶ Quæ est ratio, quòd per modum voluntariæ iurisdictionis non præiudicat: sed per modum contentiosæ, sic? Respondeo: quia quando per modum voluntariæ iurisdictionis: tunc videtur donatio, quæ non potest fieri. Sed quando per modum contentiosæ, non videtur donatio: imò iudicium. quod iudicium redditur in inuitum: ideò valet.
¶ Opponitur, hîc dicitur, quòd tutor non præiudicat pupillo. secundũ hoc frustra iurant de calumnia tutor, & curator. argumen. l. ij. §. quod obseruari. C. de iura. calum. Solu. dico, quòd hoc debet intelligi, quando per modum voluntariæ iurisdictionis ema-
3 nat confessio. Vel aliter, †aliud instrumentum de calumnia, super quo respondetur per verbũ credit, vel non credit: & sic nõ cadit, nisi in legitimã personam. Sed iuramentũ veritatis, bene cadit in pupillo & adulto: & si. Sed iuramentũ calumniæ semper cadit in tutorem: siue iudicium sit cũ pupillo, siue cum tutore: vt. l. ij. §. quod obseruari. Sed quando iuramẽtum veritatis præstatur pupillo: debet præstari in iudicio cœpto cum eo, cum authoritate tutoris: secus si cœpto cum tutore: quia tunc tutor respondet: vt
4 not. gloss. in. d. §. quod obseruari. ¶ Quærit glossa, quid in administratore ecclesiæ? Et dicit gloss. quòd idem, quod in tutore. Dic, vt extra de elect. c. dudũ. el. ij. in gl. quæ incipit, no. ius nouum. & extrà de testib. c. præsentium. lib. vj. & per Cy. C. eo. l. j. in. xv.
5 quæstio. ¶ †Quid in patre? dic idem, quod in tutore: vt dicit glo.

SVMMARIVM.

1 *Tutoris authotitas, quòd etiam requiratur in his, in quibus pupillus habet personam legitimam.*

2 *Confessio facta à minore sine curatore, quando ualeat.*

c In pupillo. c ¶ Opponitur. C. si tutor, vel curator. l. etiam. glossa fatetur contrarium, quòd restituitur.
1 ¶ †Oppono, & videtur, quòd in minore authoritas non requiratur: quia habet personam legitimam pupillus in causa momentaneæ possessionis: vt. C. qui leg. perso. leg. momentaneæ. Solutio, in casibus illis, in quibus habet personam legitimam, requiritur tutoris authoritas: ne decipiatur legis authoritate. ¶ Opponitur de lege cum & minores. C. si aduer. rem iudicatam. Glossa soluit, quòd aliud in confessione: aliud in sententia: vt ibi. Et ratio est secundum Dynum, quia in cõfessione est consensus: sed in sententia non: nisi fictus: vt. l. inter stipulantem. §. j. infrà de verborum oblig. ¶ Contra hoc oppo. de. l. si curatorem. C. de in integ. resti. Solut. intellige hanc secundum illam: quòd hîc in minore non habente curatorem: quia tunc quando habet, æquiparatur pupillo: & sic intelligit

c ¶ In pupillo. qñ confessio tutoris præiudicet pupillo. vide gl. & Bar. in. l. Lucius. §. tutelæ. de admi. tuto. Et quod not. Bal. in. l. in contractibus. §. j. C. de non nu. pecu. & ff. proxi. Et de intellectu huius. §. in versic. minorem. vide latè Bal. in. l. j. in. xiiij. col. C. eo.

a ¶ Non valet. Quæ confeſsiones minoris teneant ſine authoritate tutoris, vel curatoris, vide Bar.in.l.ij.§.qđ obſeruari.C.de iu.cal.& quod no.s.§. proxi. Et quid de confeſsione facta per tormenta,& extra iudicium: vide Cy.in.l.clarum.de authori.præſtan.& Cy.& Bal.in.l.j.C.de confeſ.in.x. col.& Bal.in auẽ.ſacramenta.& ibi dixi poſt Bar.in apoſtil.ma.& ibi etiã Bar.in vlti:col.C.ſi aduer.ven.& dicit Salic.in.l.ij.C.qui accuſa.in verſ.quæro an in caſibus.quòd curator etiam generalis ad lites, eſt ſufficiens præſtare authoritatem confeſsioni in criminalibus ꝗ̃ ꝗ̃ non ſit ſpecialiter conſtitutus ad illum actum.alle.dictam.l.clarum. Bar.tñ & Imo.in l.j.§.fuit quęſitũ.s.ad Trebellianũ.videntur indiſtinctè velle, ꝙ confeſſio minoris carentis, vel non carentis curatore teneat per iſtum tex.indiſtinctè loquentem. Sed Bart.hîc poſt Petrũ, tenet ꝙ confeſsio adulti curatorem habentis, non teneat ſine authoritate curatoris: quia æquiparatur pupillo.& idẽ dicit Bal.in.l.j.in xv.col.C.eo.& de materia plenè per Pau.de lea.in commẽto.c.ex parte.de confeſ.Et not.ꝙ licet hîc dicatur minorẽ aduerſus confeſsionem reſtitui.quod tñ eſt verum, cum hoc, ꝙ de errore doceat:ar.l.nã poſteà.§.ſi minor.de iureiu.& ita tenet Spe.in tit.de reſt.in integ.§.j.verſi.ſed nunquid eccleſia, vel minor põt aduerſus cõfeſsionem ſuã reſtitui.ſup quo vide no.Bal.in.l.j.in.xiiij.col.C.e.ver.quærit, quid de adulto.cum ſeq.Adde an valeat minoris confeſsio ſine curatore.Bal.conſil.clx.lib.iij.

b ¶ Confeſsi vtiq;. Vide de hoc per Paul.de Leaza.in cõmẽto.c.ex parte.in pe.col.de cõfeſ.Et aduerte, & dicas, ꝙ aut nos loquimur in confeſſione extraiudiciali:& tunc iſta operatur probationẽ: non autem actionem nec obligationem.l.Publia.in fi.s.depo.quod limita vt per Bald.in l.triticum.de ver.ob.Item fallit in confeſsione iudiciali: vt per gloſſ.hîc.& per glo.in.l.j.C.e.& no.glo.& Bar.in.l.ſed & ſi poſſeſſori.§.ſi cùm de hęreditate.& Bar.in.l.nã & poſteà.§.fi.s.de iureiur.Sed qualiter appellatur hæc actio? dic, ꝙ appellatur vtilis confeſſoria.& de hoc eſt tex.cui non habes conſimilem, in.l.proinde.§.ſi procurator.s.ad.l.Aquiliam. Et videntur no.glo.ſu pradictæ, quæ videntur appellare ipſam actionẽ in factum: non autẽ dicunt confeſſoriam. Sed tu not. Adde, ꝙ ex cõfeſſione facta per verbum credo, rñdẽdo poſitionibus, non oritur actio.ſecũdùm Bal.no.in.l.ij.§.quod obſeruari.in.iij.col.C.de iura.calum.ſub dubio fortè.

telligit Pe.ſed Nic.de mat.dicebat: Aut eſt confeſ-
ſio quę pertinet ad ſolennizandum iudicium: vt in-
terrogationes, confeſsiones, & reſponſiones: quæ
a fiunt ad lit.conteſt.& non valet[a] ſine authoritate cu
ratoris: vt.l.clarum.C.de anthori.præſtan.Cùm em̃
reſpiciant ſolennitatem iudicij, requiritur ſolẽnitas
perſonæ, quæ prius debet requiri: vt.l.quidam.de
iure cod.Aut eſt confeſsio, quæ fit ad veritatis inda
ginem:& valet: ſed reſtituitur: vt hîc in verſicu.mi-
norem.Ita refert Cyn.in.d.l.clarum.&.C.e.l.j.circa
2 principi. ¶ Mihi videtur,†quòd in iſtis interroga-
tionibus,& reſponſionibus, quæ fiunt per credit &
non credit: nõ ſtatur eius dicto ſine curatoris autho
ritate: quia non habet ſufficiens iudicium ad diſcer
nendum, quid habeat credere.Ita no.in.l.ij.§.quod
obſeruari.de iur.calũ.In illis verò, in quibus reſpõ
detur de veritate: dico, quòd debet præcedere quę-
dam cognitio: an ſit interrogandus, vel nõ:& in hoc
debet intereſſe authoritas curatoris.argumen.j.de
publi.iudi.l.cuſtodias.& quod ibi dixi.de adulte.l.
ſi poſtulauerit.§.quæſtioni.Et ſic ſufficit curatorẽ
eſſe præſentem,& authorantẽ, quando iudex pro-
nunciat eſſe reſpondẽdum, vel ei præcipit, vt reſpõ
deat,& etiã quando iurat de reſpondendo veritatẽ.
Pro hoc facit, quod dicimus in teſte: quia ſufficit
partem eſſe præſentem cùm iurat.C.de teſti.l.ſi qñ.
Nã reſponſio, quæ fit tali à minore, dicto teſtis æq-
paratur: vt no.per glo.in.d.§.quod obſeruari.

SVMMARIVM.

1 *Sententia, quòd debeat ferri in confeſſum, quando præcedit libellus: ſecus ſi non præcedit.*
2 *Actio in factum, quòd oriatur ex confeſsione, & ex ſententia, quæ ſequitur.*
3 *Actio utilis quòd oriatur ex contractu, quando confeßio eſt facta uniformiter.*

b Confeſsi vtique. [b] ¶ Quęro, an in cõfeſſum debet
formari ſententia diffinitiua? Et quidam dicunt, ꝙ
1 non debet condemnari per hanc.l. Gloſ.†intelligit
hoc, qñ confeſsio emanat nõ præcedẽte libello: vel
lit.conteſt.aliâs debet ſequi ſententia: vt dixi.s.eo.l.
2 j. ¶†Quæro, an ex confeſsione oriatur actio in fa-
ctum:& etiam naſcatur actio ex ſententia, quæ ſe-
quitur poſt confeſsionem.& glo.& docto.dicunt,
ꝙ ſic.& hoc gl.& Cy.tenent.C.e.l.j.in.viij.quęſtio.
3 ¶†Quæro, an oriatur vtilis actio ex eo contractu,
quando confeſsio eſt facta vniformiter. Gloſ.quòd
ſic: vt.l.ſi duo patroni.§.Marcellus.&.§.ſi quis iura
uerit.s.de iureiuran.quia confeſsio & iuramentum
æquiparantur: vt.l.poſt rem.s.titu.j.

SVMMARIVM.

1 *Exceptio inuentarij, & ne quis conueniatur ultra quàm facere poßit: quòd poßit opponi poſt ſententiam: & ita etiam omnis exceptio, quæ non uenit ad reſcißionem ſententiæ.*
2 *Errans in facto proprio, excuſatur propter factum implicitum.*
3 *Cognitio executionis poteſt delegari: non ipſa executio.*
4 *Reſtitutio in integrum, quòd non detur aduerſus errorem iuris.*
5 *Iudex delegatus, an poßit reſtituere in integrum aduerſus ſententiam interlocutoriam?*
6 *Error in computatione, eſt iuſta cauſa erroris.*
Iudex, qui cognoſcit de executione, poteſt cognoſcere de errore, qui poteſt in executione opponi. ibidem.
7 *Error poſt cauſam deciſam, non reſtauratur ipſo iure: ſed per reſtitutionem in inte. & eſt limitatio ad.l.error.C. de iur. & fact.igno.*
8 *Iudex, qui habet cognitionẽ de executione, non poteſt pronuntiare contra ſententiam: & de exceptione nullitatis non cognoſcit, ſed remittit ad ſuperiorem.*
9 *Error circa ea, quæ ſunt deciſiua totius, poteſt reuocari.*

LEX VII.

c CVm fideicommiſſum[c]. ¶ Iſta eſt difficilis,& ſubtilis lex,
& doct.nihil ſcribunt. Ad euidẽtiã pręmitto, ꝙ quando exceptio, quæ non venit ad reſciſ
ſionem ſententiæ, poteſt opponi poſt ſententiam:
vt.l.Neſennius.in fin.s.ti.j.&.l.ſi fideiuſſores.§.j.j.
1 de fideiuſſo. ¶†Ideò dixi, ꝙ exceptio inuentarij[d]
d poteſt poſt ſententiam opponi: vt dixi in.l.Neſen-
nius.& de iure iſto hęres non tenetur, niſi vſq; ad vi
res hæreditarias: vt.l.j.in fi.s.ad Trebellia.&.l.ſi vni
uerſæ.C.de leg. Et iſta exceptio põt opponi poſt
ſententiam: prout illa, ne quis conueniatur, niſi in-
quãtũ facere põt. Et breuiter hoc.d. Iudex delega
tus ad cognitionem executionis, nõ poteſt ſe intro-
mittere de errore circa confeſsionem, quæ principa
le negotium tangit: niſi ſit error circa idem, de quo
poſt ſententiam poteſt opponi.hoc dicit. Et pono
caſum. Iudex fuit datus ad executionem faciẽdam,
& tunc ſi eſt erratum ſuper eo, quod primò non ve
nit examinandum in executione, ſe non intromit-
tit: ſed ad iudicem maiorem remittit: ſecus ſi in exe
cutione venit examinandum: quia ipſe cognoſcit.
2 Et nota† iſtam.l.ad id, quod dixi.s.eodem.l.non fa
e tetur, quòd quando[e] quis errat in facto proprio, ex-
cuſatur propter factum implicitum. ¶ Oppo.s.de
iud.l.vbi. Solutio, vt in glo. quia ſucceſſor loco pri-
mi eſt:& ipſe idem potuiſſet: vt dicta lege vbi.& vi
de gloſſam, quæ incipit, arbiter, id eſt, iudex. ¶ Op
ponitur, quòd reſtitutio non poteſt delegari: vt.l.fi-
na.C.vbi & apud quem. Gloſſ.dicit, quòd hic fuit
datus, quando fideicommiſſum debet dari. & vide
gloſſ. quæ incipit.ad reſtituendum &c. Sed illud,
quod dicit gloſſ. non video quid ſit dicere: quia in
confeſſum nullæ ſunt partes iudicis, niſi in conde-
mnando: vt.l.proinde.ad.l.aquil.&.l.j.s.eodem. Et
ſic erat opportunũ, vt cognoſcatur: quia pars fuit cõ
feſſa: non video. Alia lectu.eſt, quòd fuit iudex dele
gatus ad reſtituendum in integrum:& ſic habuit re
ſpectum ad nouum ius. Certè iſta non haberet du-
bium: vera lectura eſt, quòd iudex fuit delegatus, an
3 confeſsio debeat mandari executioni, vel nõ. ¶†Sed
oppo.quia executio non poteſt delegari: vt.l.à Di-
uo Pio.in princip.s.titulo primo. Sed reſpondeo, ꝙ
cognitio executionis poteſt demandari: vt.l.à Diuo
Pio.&.l.penul.§.vt bonorum poſſeſsio.s.de offic.
eius, cui man.eſt iuriſdi. ¶ Procedo vlterius. ſi hoc
eſt verum, ꝙ iſte iudex fuit datus ad cognitionẽ exe
cutionis: quare non poteſt abſoluere à primo erro-
re probato, ſicut à ſecundo? Glo.variant in redden-
da ratione propter malam poſitionem caſus: quia
vna eſt ratio in gl. q̃ incipit, ſed quare.&c. Sed iſta
ratio non valet: quia ita abſoluit eum à ſecundo erro
re probato ex confeſsione ſua, prout à primo. Alia
ratio eſt: quia in primo errauit ſui facilitate: in ſecun
do dolo aduerſarij. Et vide iſtam gl.quæ incipit, hæ-
res eſſe.ſed iſta ratio eſt diuinare: quia hic non vide
tur dolus: ſed propter implicitam rationem fuiſſe
errorem. Quæ eſt ergo ratio? Rñdeo, quia an de-
tur, vel non: non venit in examinatione execu-
tionis: ſed an ſententia ſit lata, vel non? vt.l.ſi prætor
iuſſerit.s.de iudi.&.l.poſt rem.s.titu.j. Sed de erro-
re, qui venit poſt ſententiam, an facultates ſufficiãt,
vel non: venit examinandum in executione.& ideò
de iſta cognoſcit.& iſta eſt veritas huius.l. ¶ Op-
pon.vlterius: quia probando quis errorem, videtur
tutus ipſo iure: vt.l.non fatetur. ſuprà eodem.& in
l.error.C.de iur.& fact.ignor. Gloſ. ſol. ꝙ contraria

c ¶ Cum fideicommiſſum. Intellectum huius.l.ponit Bal.plenè in.l.j.in.xiij.colũ.C.e.

d ¶ Exceptio inuẽtarij. Vide de iſta materia poſt Bar.quod ſcripſi, in.l.j.C.de iur.& fac.igno.& ibi Bald.in.l.ab executione.iij.col.quo.ap.& Bar.in.l.ex diuerſo.§.fi.ſol.ma.& ibi dixi: nõ tamẽ inuenio text.probantem in terminis de exceptione inuẽtarij, ꝙ poſſit oppõi poſt ſententiam: ſed bene inueniunẽ iura de exceptiõibus modificatorijs, in quibus habeẽ, ꝙ quis cõueniatur inquã tum facere poteſt. Adde Pau.de caſ.in.d.l.Neſennius.& Pe.de Anc.cõſil.vj.vbi de exceptione inuentarij. Et dicit, ꝙ omnis exceptio, q̃ poſt ſententiam poteſt opponi: poteſt & poſt bannum.

e ¶ Quod quando quis. Et facit id quod notat Bart.

in.l.nõ fatetur.e.
ti.& in.l.error.C.
de iur.& fact.ign.
& Cy.in.l.j.C.de
condi.inde.Io.an.
in additio.Spe.de
executio. senten.
§.fi.vers.illud.Io.
de Imol.in.l.Im-
peratores.de re iu.
sed qd si est lata in
fauorem istius ita
cõfitentis.vide. l.
si seruus pluriũ.§.
j.de leg.j.Andre.
Barba.
a ¶Quæro an.Ad-
de in.l.j.& ibi bar
to.j.de separa.
b ¶Is, qui bonis.
Tene mẽti,ꝙ pro
uisio huius tituli,
non est necessaria
in obligato ad spe
ciẽ:vt not.probat
Bar.in.l. cõtinu⁹.
§.illud.de verbo.
obli.quod bñ no.
& per Azo.in ti.
de his,qui ĩ prio.
credi. loco succe.
c ¶Patrimonij fru
ctibus.Not.ꝙ in-
spicitur q̃tum ex
fructibus patrimo
nij redigi põt.bñ
facit.l.si fundum.
p fideicõmissum.
in princi.& quod
ibi Bar.no.de leg.
j.& quod no.Bar.
in.l.ij.in fi.de re-
scind. ven. Adde
tex.& ibi no.Bar.
in.l.Imperator.in
fi.ad Treb.& per
hunc tex.Bald.vt
refert Imol.in.l.si
maritus in id.s̃.so.
ma.dicit,ꝙ si ma-
ritus,qui cõdẽna-
tus est inquãtum
facere põt, habet
possessionẽ maio
ris valoris,& mo-
dici redit⁹,ex quo
reditu vir viuere
põt, non cogitur
illã vendere.per il
lum tex.sed Imo.
ibi cõtrariũ tenet.
An aũt qñ marit⁹
cõdẽnat in q̃tũ fa
cere põt, sufficiat
sibi relinquere tã-
tùm,ꝙ sibi pro vi
ctu sufficiat,secũ-
dùm qualitatem
psonæ suæ:an ve-
rò sufficiat relinq̃
re tãtùm,ex quo
sine necessitate vi
uere possit? vide
Bald. in.l.maritũ.
s̃.sol.matrimo.&
Ia.de are.& doct.
in. d.l. si maritus.
in pe.q.vide sing.
Bal.in ru. qui bo.
ced. pos.& in.l.ij.

loquuntur,in maiore:hîc in adulto.Sed ista non est
bona ratio:quia eo iure,quo succuritur maiori,suc
curritur & adulto:vt.C.in quib.cau.in integr.resti.
non est neces.l.j.Aliam solu.ponit glos.ꝙ hîc erat
damnatus post confessionem:ideò nõ iuuatur,nisi
per restitutionem.Ista glo.in se dicit verum,ꝙ an-
te sententiam est ipso iure nulla confessio,probato
errore:post sententiam,non:nisi per restitutionem
in integrum.Tu ergo potes intelligere.l.istam,ꝙ
post confessionem fuit lata sententia,& demãdata
cognitio executioni:& tũc error,qui fuit in ipsa cõ
fessione est adhibitus circa id,quod non potest op
poni post sententiam:& tunc petita restitutione re
uocatur error.secus de his,quæ recognoscuntur in
executione:quia tunc ille error non reuocatur per
4 restitutionẽ:sed ipso iure eo probato.¶†Quæro
a an[a] aduersus errorem iuris,possit in integrum resti
tui pro eodem?Cyn.in.l.j.C.eodem.in.xj.&.xij.q.
intelligit.l.nostram in errore iuris:sed malè dicit,
quia ista restitutio datur ex clausula illa generali,si
qua iusta causa esse videbitur.Sed error iuris, non
est iusta culpa:cùm sit lata culpa:& sic non est iu-
sta causa:vt.d.l.de ætate.§.qui iusto.s̃.de interro.
5 act.¶†Quero,an iudex delegatus possit in integrũ
restituere aduersus sentẽtiam suam interlocutoriã?
& Cy.allegat istam.l.quæ non facit.Glo.est de hoc
in.l.minor autem magistratus.in fin.s̃.de mino.&
per Cy.qui allegat istam.l.in.l.aduersus.§.si aduer.
6 rem iu.¶†No.ergo ex.l.ista de errore computatio
nis:ꝙ iusta causa est erroris.¶Item nota,ꝙ iudex
qui cognoscit de executione,potest cognoscere de
7 errore,qui potest in executione opponi.¶†Item
no.limitationem ad.l.error.C.de iur.& fact.igno.ꝙ
post causam decisam,non restauratur error:verum
est ipso iure:sed per restitutionem in integrũ sic.vt
8 hac.l.¶†Itẽ not.hîc casum eius,quod dixi secũdũ
Inn.s̃.ti.j.l.ij.ꝙ iudex,qui habet cognitionẽ de exe
cutione,nihil potest pronuntiare contrà sententiã:
vnde de exceptione nullitatis iste nõ potest cogno
scere,sed deberet ad primum iudicem remittere:se-
cus in alijs exceptionib⁹,quæ possunt opponi post
9 sententiam.¶†Item not.ꝙ error circa ea,quæ sunt
decisiua totius,potest reuocari.

LEX VIII.

NOn omnimodo. Quæro,quare dicitur non omnimodo
dic:vt.s̃.l.iij.&.l.qui Stichum.

De cessione bonorum Rubrica.

¶Dictũ est.s̃.de confes.& condemna.verùm,quia
confessi & condemnati detruduntur in carcerem,si
non soluunt:vt.s̃.ti.j.l.j.ideò est adinuenta bonorũ
cessio,ex qua succurritur condemnato.ne in carce
rem detrudatur.

SVMMARIVM.

1 *Cedens bonis,non uidetur habere rem pro derelicto.*
2 *Cedens bonis potest pœnitere.*

LEX III.

1 IS qui bonis.†¶Not.
hîc licet
quis dicat:cedo bonis:nõ videtur
habere bona pro derelicto:sed ex
hoc datur creditoribus quædam
potestas alienandi.Et rõ est:quia
quando habet pro derelicto quis,cuilibet occupan
ti videtur donare:vt.l.quod seruus.j.de sti.ser.Sed
ille,qui cedit bonis,non cedit nisi creditoribus.
2 ¶†Item no.ꝙ hîc habet locum pœnitentia,contrà
l.sicut.C.de act.& obli.vbi pœnitentia non admit
titur.Dicit Dy.hîc speciale:vel aliter:cessio bonorũ
nõ fuit actus obligatorius,sed inductus in debitoris
fauorem:ideò potest pœnitere,si vult.

LEX IIII.

b IS qui bonis.[b] Concordat.
infrà eodem.l.
bonis.

SVMMARIVM.

1 *Cessio bonorum,an impediat litis contestationem?*
2 *Cessio bonorum,quòd habeat locum in debitore fisci.*
3 *Cessio bonorum non habet locum,quando quis præcisè te-
netur ad factum.At quis non potest præcisè compelli ad
factum,etiam ubi est electa industria personæ.*

1 Sabinus.¶Hic tex.†ibi,inquietari.videtur c
dicere,ꝙ cessio bonorũ impediat
lit.contest.In contrariũ videt̃ tex.j.eo.l.pe.& ibi di
cam.¶Sed op.C.de exact.tri.l.nemo.& sacrilegi ca
2 pite.circa fi.j.de sacrilegijs.†Sol.ꝙ hîc dicitur,est ve
rum,præterquam si esset debitor reipublicæ.vt.ll.
3 contrarijs.Item prædicta† vera sunt, præterq̃ si te-
neretur ad factum.ad quod quis teneretur præcisè.
Ex hoc enim,quòd lex dicit præcisè teneri : patet,
ꝙ cessio bonorum nõ admittitur.Et quòd quis pos
sit qs cõpelli præcisè,dicunt vltramontani,est verũ,
vbicunq; est electa industria personæ:ita no.Cyn.C.
eod.l.j.in.ij.q.¶Sed puto verum,quod ipsi dicunt,
ꝙ cessio bonorum non admittatur,vbi quis præcisè
tenetur ad factum : sed non puto verum, ꝙ dicunt
quòd compellatur præcisè,vbicunq; est electa indu
stria:quod plenè scribo in.l.stipulationes non diui-
duntur.j.de verbo.obli.

SVMMARIVM.

1 *Cedens bonis, an liberetur à ciuili obligatione bonorum?
quòd non.*

LEX VI.

QVi bonis.¶In exigẽdo aliquẽ
inquantũ facere põt,
inspicit̃ quantũ ex eius patrimonij fructi
c bus[c] potest redigi, non quantũ ex vendi
tione rerum redigeretur.h.d.singularis,& mirabilis
casus.¶In tex.ibi.ex quantitate eius.&c. Idem ex
quantitate fructuum.qui rediguntur ex eo,quod ac
1 quisitum est.¶No.ergo,†quod dixi in casu.Et gl.
colligit hîc,vtrum per cessionem bonorum quis li-
beretur ab obligatione bonorũ ciuili.& hic est tex.
quòd non.quia post cessionem potest conueniri:&
sic ciuilis obligatio non est sublata. Et ista est veri-
tas,licet contrarium no.in.l.vbicunq;.j.de fideiuss.
vbi dicit,quòd ciuilis obligatio tollitur.quod est cõ
tra hanc.l.& gloss.quæ est hîc.tenent docto.C.eo.l.
j.in.ix.quæstione.

SVMMARIVM.

1 *Agnoscere debitum,quòd debeat primò ille,qui uult cede-
re bonis:& qualiter fiat ista agnitio?*
2 *Cessio bonorum,an impediat litis contestationem.*
3 *Cedens bonis cogitur indicare bona.*
4 *Cessione facta locus est pœnitentiæ.*
5 *Cedens non debet exulare nudus:nam panni saltem debent
sibi remanere.*

LEX VIII.

1 QVi cedit.¶Hic videtur casus,ꝙ
cessio bonorũ contesta
tionem nõ impediat.†Dicit̃ hic agnoscat
d debitũ.quæro qualiter[d] iste debet agno
scere?dicit glo.vno modo dicitur agnoscere extra iu
diciũ confitendo,vel fideiussorem dando,vel pign⁹,
vel interponẽdo cautionẽ.l.cum notissimi.§.sed &
si quis.C.de præscri.xxx.annorũ.& hoc dicit gl.su
per verb.agnoscat.Alius modus agnoscendi est in
iudicio,vt confitendo in iudicio, vel patiendo se cõ
demnari factis probationibus legitimis:& hoc totũ
est fauore creditoris:quia dicit creditor post cessio-
nem bonorũ,non possem ita agere cũ alio, sicut te-
cum:ideò volo, ꝙ testes examinent̃ contra te, ante
quàm cedas:& fiant probationes.& hæc est veritas:
2 vt no.in glo.super ver.debet.¶†Sed contra hoc op
po.quia secundum hoc videtur, ꝙ cessio bonorum
non impedit lit.contest.quod est contra.l.iiij.s̃.eo.
&.l.ex contractu.C.de bo.au.iu.poss.&.l.item si v-
nus.in prin.s̃.de arbi.Respon.illæ leges secundũ istã
debent intelligi:quia cessio bonorum impedit con-
testa-

circa prin.C.quod
cum eo.Addeque
consuluit Ro.cõsi.
ccccix.ad fin.per
hanc.l.quã ibi di-
cit singularẽ adid.
¶Qui bonis.&
istũ tex.tene men
ti perpetuò:quia
Ange.in.l.diu⁹.s̃.
de pe.her.facit ma
gnũ festũ dicens,
se vnà cũ Bal. con
suluisse apud Ari
minum.l.Impera
tor.s̃.ad Tre.& i-
bi.d.Io. satis con-
cordat.casus valde
not.est secundum
eum in.l.j.§.mu-
lier.de ven.in pos.
mit.vide omnino
& vide Ang.in.l.
j.C.de leg.& in au
then.contra roga-
tus.C.ad Tre.& in
l.Imperator.ff.ad
Treb.& Bal.in.l.
nominatos.C.de
fideicõ.Bart.in.l.
cum alimenta.ff.
de ali.le.Sal.in.l.si
quis ad declinan-
dam.C.de epis.&
cle.vbi alle.istum
text.in.l.iij.§.j.ff.
vbi pu.edu.debe-
at.And.Barb.
d ¶Quero qualiter.
Vide quòd per i-
stum textũ dicit
Bar.in.l.etiam.§.
licet.circa fi.ff.so.
matr.Sed ad.l.istã
qualiter negatio,
vel confessio req-
ratur ad hoc,vt ha
beat locũ cessio?
vide Bal.in.l.j.in
prin.C.e.per doc.
in ca. Odoardus.
de so.post glo.

a ¶ Impedit contestationē. An executio cessionis bonorū impediat lit.contesta. Adde Bar.per illum tex.in.l.iij.C.de bo.iu.pos.& quod ibi dixi. An autem cedens teneatur satisdare, si ad pinguiorem fortunam peruenerit: vide Bal.in.l.ij.C.quod cum eo.in ver. quæro vtrùm post cessionem: vide l.j.ś.e.& Bar.& Bal.in.l.fi.C.eo.in duobus locis.

b ¶ Saltē pāni. Adde, ꝙ retinet bona prohibita alienari: vt feudum, & emphyteusin, vsumfructū, similia.secūdùm Bal. in.l.j.C.e.& quid si reseruauit sibi vnum denarium. vide Bal.in.l.fin. C.eo.

c ¶ Bonis. Ista est singu.l. secūdùm Bald.in.l.j.in.xix. col.aliàs.viij.de cōfess.ꝙ confessio potest fieri per nuntium, quomō fiat cessio, adde Bal.in l.j.in.iij.col.C.eo. & dū dicitur hîc, ꝙ fit per nuntiū: vide Bal.in.d.l.j. & in.d.l.fi.in vlti. col.eo.ti.Adde an cessioni possit renuntiari.Fed.consil.cclxiij.

✠ POMATES.

d ¶ Possit renuntiari. Vide Feder.cōsili.lx.An autem excommunicatus possit cedere bonis? & aliqua in materia vide per eundem cōsil.cxciiij. & aliquid per Panor.con.xlij. vol. ij.& Felin.in.c.cū ex officij.co.ij.de præscri.& Alex. & doct.in.d.ś.eleganter.colū.iij. in vers.v.infertur.& Panor.in.c.cū cōtingat.col.fina.& ibi addidi de iure iurā.& in.c.lator. de pigno.& do.de Ro.i deci.antiqs xxxij.in tit.de re iudi.& vide Anc. in.c.canonum statuta.colū. lxx. de cōdi.quem sequitur Alex.consilio lxij.volu.ij.vbi dicit, ꝙ stante statuto, ꝙ instrumenta guarentigiata mādentur executioni per carcerationem. & quēlibet modicum, qui creditori placuerit: tamen hoc non obstante poterit bonis cedere.& vide Fel.in.c.ex rescripto.col.ij.de iureiurand.& do.de Ro.deci.ij.in anti.in ti.de iureiur.

a testationem:[a] si debitum est liquidū, vel est paratus agnoscere extra iudiciū: aliàs non impedit contestationē: vt hîc. Alij dicunt, ꝙ cessio indistinctè lit.cōtesta.impedit. Nō ob.hæc lex: quia totū hoc est in fauorē debitoris: vt si prætor eū viderit sufficientē, nō patietur eum cedere bonis. Hæc opin.non placet mihi per.l.illud.ś.j.ś.de trib.quia posito, ꝙ qs nō sit debitor, potest dicere, nolo ista bona ad hoc vt implicationes effugiat. ¶ Veritas est ergo, quòd hæc lex est inducta in fauorem creditoris. Si eñ creditor non curaret, ꝙ debitū liquidaret, vel ipse agnosceret, cessio procederet: aliâs cogetur liquidare.& debitum agnoscere. ¶ † Quæro, vtrùm ille, qui cedit bonis, cogatur indicare bona? dicit gl. quod sic. Idem no.C.eo.l.j.& sentit gl.ś.e.l.iij.arg.l.fi.ś.licetia.C.de iure deli. Idem tenet Spe.in debitore cōtumace in Spec.de primo & secundo decreto.ś.nūc videamus.ver.fina. ¶ † Quæro, vtrùm post cessionem factā sic solenniter, sit locus pœnitentiæ. quidam dicunt, quòd non: quasi duæ confessiones impediant. Prima: quando debitum fuit confessus. Secunda: quando cessit. Gl. dicit contrarium. ꝙ etiam tunc habet locum pœnitentia: vt.l.legis.C.e. Et circa hoc vide Cy.in.l.j.C.e.in.vj.q. ¶ † Quæro, quando aliquis cedit bonis, an debet sibi remanere aliqd? Dicit glo. ꝙ non: imò nudus exulat. Dy.& Pet.reprobant istam gl. ꝙ debeat ire ita, ꝙ nudus: imò saltem panni[b] debent sibi remanere.& probant hoc: quia etiam damnatis ad mortem relinquuntur panni: vt.l.diuus.j.de bo.dam. Circa hoc vide Cyn.C.e. l.j.in.iiij.q. Qualiter autē quis cedit bonis: videbis statim.l.proxi.

3

4

5

b

✠ SVMMARIVM. ✠

1 *Cessio bonorum fit etiam extra ius, & per nuntium & per epistolam.*

2 *Cessioni bonorum an possit renuntiari? remissiuè.*

LEX IX.

c Bonis.[c] ¶ No. ꝙ † cessio bonorum fit etiā extra ius, & per nuntium, & per epistolam: sed hodie in partibus in quibus fit cessio est consuetudo, quòd fiat cessio modo vituperabili. Et dicit Cy. ꝙ Fran. Accur. modum ostendebat in cathedra, dū in hac materia legebat. ¶ † Quæro, vtrùm cessioni bonorum possit renuntiari?[d] vide Cyn.C.eo.l.vlti. Latius vide quod dixi alio anno in.l.alia.ś.eleganter.ś.so.ma. vide vt ibi dixi.

1

2 d

Quibus ex causis in possessionem eatur *Rubrica.*

¶ Dictū est.ś.qñ fit executio sententiæ, vel cōfessionis: verū, quia qñqꝫ quis nō est cōfessus, neqꝫ cōdēnatus, sed cōtumax: ex quo peruenitur ad primū & secundum decretum: ideò ponitur hæc rubrica.

LEX I.

Tres fere. ¶ Oppo. C. de his, qui ad eccl. consu.l.fi.ś.sed si hoc. Sol.illa debet intelligi secūdùm istam. Itē cōtra in auē.de exhi.reis.ś.si verò.posita.C.de bo.autho.iu.pos.authen. & qui iurat. Sol.hæc per illam corrigitur: quia licet olim fiebat missio in omnibus bonis, tamen hodie fit missio pro mensura debiti declarati.dicta auē.ei qui. ¶ Quæro, quare dicit ferè? rñ. propter missionē ex Carbo.in qua fit in omnibus bonis missio: vt ś.ad carbo.l.j. ¶ Quæro, vtrū in possessiōe, quæ datur nomine ventris: immutetur aliqd per illud auē. de exhi.re.ś.si verò? Respon.non: quia illa non datur ratione contumaciæ: sed in possessione, quæ datur cā rei seruandæ,[e] vel legatorum seruandorū, est immutatum. Item, an in causa[f] damni infecti sit immutatū aliquid? Respon.non: quia sicut olim fiebat

c

f

& etiam Feli.in.d.c.si diligenti.col.ij.in ver.iij.correla.

e ¶ Rei seruandæ. vide Bal.in.l.cum Archimedorā in fi.C.vt in pos.lega.& ibi no.de pluribus similibus. Adde Bal.in.l.si prius.in.x.oppo.primæ partis.ś.de ope.no.nun.qui aliter loquitur.

f ¶ Item.an in causa. Adde tu aliā, cum petit̄ exhibitio liberi hominis, nec per ius nouū est aliquid immutatū. l.iij.ś.fi.de lib.ho. exhi. Spe.ponit in titu. de contuma. ś.sequitur.versic. porro. Sed an post cessionem poterit reus mulctari? dic, vt in.d.fin.ś.sed si hoc. vide Bar.in.l. j.ś. quid ergo. de ven.inspi. Andræ. Barba.

g ¶ Et.l.si actor. ad de Bart. per illum text.in.l. j.ś. ꝙ si nemo.ś. qd' cuiusꝙ vni. no. & Bal. in.l.contra maiores.de inoffi.test. & Bal.in.l.si finita. ś. Iul.ff.de dā. infec.& Baldus in auē.ei qui. C.de tēpor.app. & in.l.j. C.quo tpe appel. in. c. constitutus. de procura. Adde Ang.cons.lxj.

h ¶ Tali libello. Adde Bart. in.l.fi. in prin.C.de procur. & Bar.in.l.non solum.in princ. in.j. col.de procur.

¶ Item ad istum tex.quæro: quidsi promitto pro aliquo respondere? dic. ꝙ videor promittere compare re & soluere: secū dum Bal. per illū tex.cum glo. in.l. eum, qui res.C. de procur.

¶ Dicit volo. Sed fortè Bar. videtur cōtrarium tenere in.l.qui bona.ś.si alieno. ś. de dam. infect. & facit qd' idem no.in.l. non solum.de proc.& Bar.in.d.ś.si alieno. videtur hic intelligere verum in criminalibus tantum per.ś.tormēta. vide Bart. in.l. seruum. ś. publicè.& quod ibi dixi.de procura.

missio in rem, ex qua damnum timebatur, ita & hodie. Vide glos. quæ incipit, cum agatur. in fi. Idem si pro specie agatur personali ex testamento: vt.d.l. quanuis. secus fortè si reali: vt.j.eo.l.Fulcinius. ś. itē videamus.&.ś.Celsus.

LEX II.

Prætor ait. ¶ Dicit hic sistendi. quæro qd si fideiussores non dedit? gl. dicit, quòd idē: & bene videbitis infrà eodem. l. Fulcinius. in principio. ¶ Quærit gloss. an hoc casu debeant citari amici? dicit gloss. quòd non est necesse, quòd citentur, ex quo semel fuit reus in iudicio. Sed dic quòd est tutius, quod citentur. de quo dicam.j.eo.l. hæc autem.ś.j.

Potestatem. ¶ Hic incipit exponere verba edicti. vide glo. quæ incipit.& certè non videtur.

✠ SVMMARIVM. ✠

1 *Iudex potest citatum absentem reputare contumacem, licet mittat procuratorem, qui est minus legalis, & minus sufficiens.*

Idem, quando procurator comparet, & dicit se non instructum.ibid.

2 *Cautela pro iudice, quando procurator comparet, quòd dicat, quòd uult, quòd compareat dominus ad respondendum: quia melius instructus, uel legalior: & est communis practica.*

3 *Cautela, ut absens, qui uult respondere per procuratorem, ut respondeat tali libello, uel inquisitioni sic, & cautela reprobatur.*

4 *Procurator, qui requirit terminum ad conferendum cum domino, an debeat ei dari: uel dominus dicatur contumax? remissiuè.*

5 *Nuntius si mittitur absenti ad iurandum de calumnia, uel ad respondendum, debet mitti expensis absentis.*

6 *Copia mandati est danda expensis domini absentis.*

Defendi. ¶ Not. versic. ibi, qui per suam absentiam &c. Quæro, quid si aliquis mittit procuratorem, & minus legalem, quā sit ipse principalis? certè facit deteriorem conditionem aduersarij: ideò nō videt̄ defendi: vt.l.vlti.C. de procura.&.l.si actor[g]. ś. de procurat. Videtur ergo, ꝙ eoipso, ꝙ cōparet procurator minus † sufficiens, vel minus legalis, ꝙ dominus: possit iudex absentē reputare contumacē: quia nō defenditur. Item videtur aliud, ꝙ si procurator dicit non possum respondere: quia non sum instructus: ꝙ iudex possit absentem reputare contumacē: vt hîc videtur glo. dicere. ¶ Docto. nostri dicunt, ꝙ siquidem est citatus aliquis ad aliquid certum: vt ad respondendum tali libello[h] sic dicenti: tunc si mittit procuratorem nō instructū: & procurator dicit, volo terminū ad respōdendum: qa volo cōferre cū domino: tūc iudex pōt absentē reputare contumacem. arg. huius.l. cum sua glo. Aut est citatus generaliter, vt veniat ad respondendum de iure tali: & tunc sufficit mittere ꝓcuratorem generalem. Ita no.docto.C.e.l.fina. Communis est † practica assessorum, quam ponit Alberi. de Gan. ꝙ si aliquis comparet ad respondendum accusationi, vel inquisitioni: & negaret, ꝙ nō admittitur procurator: qa dicit volo[i], ꝙ cōpareat dominus, qui melius scit factū, ꝙ tu procurator: & est magis legalis: etiam in causa pecuniaria nō admittitur procurator, per.l.si actor.ś.de procu.&.l.fi.C. de procurato. ¶ Quare cautela † est, ꝙ absens constituat procuratorem, vt respondeat tali libello, vel inquisitioni in hunc modū. Tunc enim iudex non pōt dicere, cōpareat domin⁹: qa melius scit veritatē: qa ꝓcurator scit veritatē, vt dominus: cū ab eo sit instructus. pro hoc facit hîc gl. Sed puto hoc nō sufficere: quia ad sciendum veritatē facti, multū facit vox rei: hoc est, qua trepidatione, qua voce respondeat: vt.l. de minore.

g 1

h

2

i

3

a ¶ Vltimò gl. facit ad hoc, quod no. Inn. in. c. in ptractãdis, extra de iu. cal. & p Guy. de su. in aut. principales. C. de iu. ca. & Bal. post Bar. p illũ text. in. l. generaliter. §. de his. de re. cre. Adde Bar. in. l. j. in fi. C. de procu.

b ¶ Apul Iulianũ. An pupillus patiatur primũ & secũdũ decretũ, not. per Bal. in. l. sub prætextu. C. de hæredita. act. & facit quod no. in. l. cũ & minores. C. si aduer. rem iu. Et vide quæ dixi in. l. si minor. j. ti. j. Et adde, ꝙ pupillus patit̃ secundũ decretum in cã dãni infecti, secundũ Bar. in. l. ꝗ̃uis. ĩ vlti. col. s̈. de dã. ĩfe. & in cã liberali secũdũ eũ. Adde, qñ pupillus patiatur secũdũ decretũ, & qũo ad illud posſit deueniri. Abb. cõs. xxxix. Ro. cõsil. ccccliiij.

c ¶ Qualiter peruenitur. Qualiter interponatur primũ & secundum decretum in iudicio fa. erci. no. per Bal. in aut. & qui. in. xiiij. colum. de bo. au. iudi. pos.

d ¶ Si pupillus. Ad de quæ no. Bar. p illũ tex. in. l. furti. §. si quis alieno. ff. de infami. & in. l. alia. in prin. solu. ma. & ibi Imo. Et aduerte: quia Bar. in. l. de eo. s̈. de iudic. videtur velle, ꝙ hæres adeundo non dicatur quasi contrahere cũ creditoribus, sed cũ legatarijs. & sic ex tali quasi cõtractu obligatur. Sed idem Bar. hîc vr̃ velle contrarium: quod veri⁹ credo, p istũ text. & p. l. si minor. s̈. de acq. hære. & hoc seqt̃ hîc Ang. An autẽ hæres, vel legatarius videatur quasi contrahere cum testatore. vide bal. in. l. j. C. vbi fideicommissum petiop. Quid in petente bo. pos. ex fideicommisso. Bal. in rubri. C. qui admit. in. vij. q.

e ¶ Op. ꝙ. Adde Bar. in. l. si minor. s̈. de acqui. hære. per Bal. Ant. & Imol. in. l. mutum. suprà de acqui. hære.

f ¶ Dicit statutũ. Sed qd si statutum dicit, ꝙ non posſit cõtrahere sine volũtate proximorũ, an sufficit ipsos esse præsentes, & nõ cõtradicẽtes? Bald. per illum tex. tenet, ꝙ non in. l. ij. §. voluntatem. sol. ma. quem ibi videtur sequi Imo. & Bal. in. l. fin. C. ad velle. & vide. l. j. §. fi. de autho. tuto. Et pro hoc facit: quia videtur sufficere tacitus consensus, per no. per Bar. in. l. cùm pater. §. libertis. de leg. ij. & l. fi. vbi autem. secũdùm vnum intellectũ. C. de bo. quæ libe. & quod habetur in. l. si filius. C. de peti. hære. & ibi Bal. Vtrũ autem hoc statutum habeat locum ad pias causas. dixi in. l. cunctos populos. C. de summa tiini. Et an sufficiat, quòd talis consensus interponatur in vltima voluntate, vide Bal. in. l. si pater. in fi. de spon. Et adde, ꝙ tale statutũ debet intelligi de contractu, qui fieret circa res & bona, nõ circa personam: & ideò poterit contrahere matrimonium sine consensu aliquorũ. l. in copulandis. & ibi hoc no. Bald. C. de nupt. Et de materia similis consensus, vide per Cano. in. c. cùm consuetudinis. de cõsue. & Bal. in. l. viduæ. C. de nup. per Bald. in rubric. aliâs in. l. j. C. qui admit. & facit quod no. Bald. in. l. ij. C. de leg. hær. & in. l. qui aliena. in prin. ff. de acquir. hær. Quid si statutũ dicat mulierẽ non posse remittere sine consensu propinquorum? an si remittat patri, necessaria sit hæc solennitas? Bald. quòd non. in. l. pactum C. de colla. in. xxj. q. quia cessat ratio fraudis in patre. In contrarium facit ratio. l. data. C. de dona. cogita. Et circa. q. Barto. hîc de statuto Tudertino: addo, ꝙ sententiã Bart. sequit̃ Bald. Ange. & Imol. & Cuma. in. d. l. mutum. §. per rationem Bar. sed Bar. in. d. l. moræ. tenet contrariũ. Quæ opin. fortè verior est: quia vbicunq; in statuto vna sola ratio reddi potest: ex illa arguimus etiã extensiuè: licet in statuto nõ sit expressa. l. milites. argu. in fi. princi. de re mili. & est glo. nota. & & ibi Bal. in. l. ꝗ̃uis. C. de fideicõ. Sed cum statuti ratio de consanguineis adhibendis, illa sola fuerit, ne mulieres fraudedamnificẽtur. l. transactione. & ibi bal. C. de transact. eadẽ ratio etiam nũc locum habet in hęredi. aditione. & p hoc facit quod no. Bart. & post eum Bal. in. l. si vnus. §. pactus. ff. de pact. vbi dixerũt, ꝙ statutum loquens in simili casu de contractu, locum habet in liberatione, ac etiã in renunciatione. Vide Bal. in l. tres fratres. e. tit. & in. l. contractus de fide instrumẽ. & tamẽ hi duo nõ sunt propriè contractus. l. Labeo. §. contractus. j. de ver. sig. Tamẽ ex quo est idẽtitas rationis, ipsi hoc statutũ extendunt. Itaq; omnia intelligenda sunt cum tractat̃ de hæreditate damnosa: secus si de lucrosa: quia tũc etiã si consensus consanguineorum non interuenerit: valet tamen eius aditio: vt in simili dicimus de iudicio. C. de procura. l. non ideò minus. Idem in contractu. l. si §. pupillus. de ver. obli. l. iij. C. de contrahen. & commi. stip. & idem sentit Angel. in. l. mutum. §. j. de acqui. hære. & istud est verum, si statutũ dicat, ꝙ mulier non posſit contrahere: secus si dicat, ꝙ non posſit obligari: quia tũc nec etiã posset adire secundũ prædictos doct. Ita fortè intelligit̃ opin. Barto. in. d. l. moræ. & in. d. §. pactus. Sed an stante dicto statuto, ꝙ minores obligari non posſint sine consensu propinquorum, an sine dicto consensu poterunt constitui procuratores ad negocia? Angel. in. l. quamuis. in prin. ff. de acquir. pos. ꝙ sic: quia debet intelligi proprio nomine, non alieno, ad vtilitatem & damnum alterius. argu. l. quæsitum. s̈. de in ius vocan. & facit. l. lis nulla. vbi glo. no. de iudi. Item si fieret locupletior, dictus consensus non requireretur. Bene facit. l. iij. s̈. commoda. & docto. in. d. l. quamuis. & pro opi. Barto. in. e. l. morę. videlicet, quòd quando statutum loqueretur de obligatione: quòd tunc non posset contrahere. videtur text. in. l. omnem. de iudi. & institu. de obligationibus. §. fin. Aduerte tamen, quòd tunc dictum statutum non haberet locum in obligatione ex delicto, vel quasi, ne delicta sint impunita: vt. l. prima. C. ad legem corneliam de sicar.

rium

§. tormenta. j. de quæstionibus. Sed per vocem procuratoris, hoc nõ potest apparere: & ideò, cùm per hoc fiat deterior conditio accusatoris, vel iudicis inquirẽtis, potest iudex dicere cõpareat dñs. De hoc,
4 si† procurator dicit volo terminum ad conferendũ
5 cũ domino: vide Inn. in. c. dilectus. extra de procur.
a ¶ Vltimò glo.[a] dicit† per istum. §. ꝙ si debet mitti nuntius absenti ad iurandum de calumnia, vel ad respondendum: tunc debet mitti expensis absentis. Per hoc dicimus, quòd si peto copiam instrumenti procuratoris: certè debet fieri copia expensis domini absentis: quia per absentiam absentis nõ debet fieri deterior conditio præsentis: vt hîc.

LEX III.

b APud Iulianum.[b] ¶ Si cõtractus, vel quasi descendit ex persona maioris, etiã contra pupillum, potest misſio fieri & vẽditio. h. d. cum. §. Marcellus. Ratio huius. l. est, ne qui cum pupillo non cõtraxit, cogatur expectare pubertatẽ. ¶ Ad prin. op. de. §. Marcellus. Quidam dicunt, ꝙ Marcellus reprehendit Iulianum, dicẽs: ꝙ bona patris vendentur, siue pater recepit fructus, siue filius. hæc opi. ꝙ Marcellus corrigat non est vera: quia licet pupillus cõueniatur ex contractu patris, tñ ex suo facto tenetur: quia percipit, & voluit diuidere. Ideò contra eum non fit venditio, & ejus persona inspicitur: vt. l. cùm filius. §. in hac. j. de verb. ob. secundùm Dy. vel dicit Dy. ꝙ si volumus dicere, ꝙ Marcellus corrigit Iuli. dic, ꝙ solùm ad diuisionem egit, sed non placet: quia cũ ex suo facto cõueniatur, quia non vult diuidere, ideò non posset fieri vẽditio cõtra eũ: quia nõ conuenitur vt hæres, sed suo nomine. Tenetur enim, vt quilibet, ad quẽ rei dominiũ puenisset: cũ quo posset agi cõi di. & sic, vt quilibet alius, nõ vt hæres cõueniatur. argu. s̈. ad exhiben. l. de eo. §. fi. Quare dic ꝙ Marcellus nõ corrigat: sed confirmet addendo rationem. ¶ Item opp. ad ver. Marcellus. de. l. cùm filius. §. in hac. j. de verb. obli. Sol. tenendo opi. quam dixi, concordat. Sed ponamus, quòd nulla personalis præstatio est facienda: sed sola diuisio, & tu es contumax: qualiter
c peruenietur[c] ad primũ & secũdũ decretum? Gloss. non respondit. Dy. respondit sic: si quidem est psonalis præstatio facienda: tunc peruenitur ad primũ, & secundum decretum: vt hîc. Si autem nulla personalis præstatio est facienda: tunc si conuentus solus posſidet ex primo decreto, fiet misſio pro medietate rei petitæ, sicut in reali actione: vt. l. si qs emptionis. §. pe. de pręscriptio. xxx. annorum. & j. eodem. l. Fulcinius. §. si quis acti. & §. seq. Si verò vterque posſidet: tũc aut ille, qui cõuenitur, negat petentem esse consortem: tunc imponeretur primum decretum transferendo onus probandi in contumacem. per. l. si prius. s̈. de ope. noui nuntiatione. Aut eum consortem non negat: & tunc isto casu debet mulctari: & mulcta indicta cogi ad veniendum, & ad diuidendum. ita dicit Dy. Sed quòd Dynus dicit mulcta: non placet in hac materia: quia mulcta non est primũ decretum: quia per eum nihil applicatur parti. Sed puto, quòd fiat misſio ex primo decreto in bonis conuenti: vt tædio affectus veniat responsurus: vt. l. is cui. in prin. s̈. vt in pos. leg. de hoc in Specula. de primo & secundo decreto. §. videndum. versiculo sed nunquid in duplicibus. & versicu. sequenti. Dixi de hoc plenius in. l. si finita. §. Iulia. suprà de damno infecto.

Contractum. ¶ Nota, quòd siue sit cõtractum cum tutore pupilli, siue cum seruo eius, videtur contractum cum pupillo.

SVMMARIVM.

1 *Hæreditatem adeundo dicitur quis quasi contrahere, & fit quasi contractus inter hæredes & creditores.*
2 *Hæredis bona possunt capi pro legatis debitis à defuncto.*
3 *Statuto dictante, quòd mulier nõ posſit contrahere sine consensu propinquorum: poterit tamen hæreditatem adire, in iudicio interesse, & aliquid confiteri.*
4 *Consensus consanguineorum mulieris, an requiratur, quando tutor, uel curator, uel procurator eius contrahit, cogitandum relinquit.*

d Si pupillus.[d] ¶ No. tex. ibi, & enim vide-
1 tur. No†. ꝙ adeũdo, qui quasi contrahis: qui quasi contractus celebratur inter hęredes & creditores. Et ex hoc sequitur, quod hîc dicitur, quòd si quis velit eligere bona pupilli: tunc videtur agere ex quasi contractu hæredis: ideò, quia hæres est pupillus, non fit venditio contra eum. sed si eligit bona defuncti, videtur agere ex contractu
e paterno, seu defuncti. ¶ Oppo. quòd[e] ex causa legatorum bona hæredis non possunt capi: vt. l. is cui. §. Imperator. vt in posſesſio. lega. Duæ sunt solutio-
2 nes: vna, ꝙ post sex menses capiantur. Alia† solutio est, ꝙ hic loquitur de legatis debitis à defuncto: quia fuit hæres alterius: & sic ille legatarius habetur loco creditoris: vt. C. de bonis autho. iudi. pos. l. j. Et hoc placet: quia hîc illos legatarios appellat creditores. ¶ Item dicitur hîc, quòd adeundo videtur contrahere. Contra, imo quasi contrahere: vt. l. ex maleficijs. §. hæres. infrà de actionibus & obligationibus. Solu. expone contrahere: id est, quasi contrahere. ¶ Et
3 hoc facit ad quæstionem.† Dicit statutum[f] ciuitatis,
f ꝙ mulier nõ posſit contrahere sine cõsensu pximo-

Sicut videmus, ꝙ prohibitio legis facta minori, vel prodigo non refertur ad delictum, vel quasi: vt not. gl. & doct. in. l. si quis in tantam. C. vnde vi. & Bar. in. l. is, cui bonis. de ver. obli. facit. l. sed si ex parte. §. ꝙꝙ. s. quod cum eo. & ibi dixi in tex. Et an appellatiōe cōtractus veniat quasi cōtractus. & delictum, vel quasi, dic, ꝙ sic. c. fi. de foro compe. Sed intelligas quo ad sortiēdum forum: qa tunc omnis obligatio habetur pro contractu: secus si statutū diceret de contractu vltro citroq; obligatorio. l. Labeo. ff. de verbo. signi. & ita ibi tenet Abb. sicul. Et istis adde Bal. no. in. l. j. & in ru. C. de pact. videlicet quòd si statutum vetat mulierē contrahere sine certa solēnitate, an possit liberationem facere, vel aliter cōsentire, sed ipsemet Bald. videtur sibi contrarius in l. siue apud. in. j. colū. C. de transacti. facit, quia contractus nō est distractus. l. final. & ibi Bal. C. si tutor, vel curator. Et an statutum prohibens minorem alienare: videatur ipm prohibere consentire alienationi. vide Baldum. in. l. j. C. si aduer. dona. & quod habetur in l. si fundus. §. j. de pigno. & Bald. singulariter in. l. fina. C. de pactis. Adde huic apostillæ inquantum primò tangit: an sufficiat præsentia cum taciturnitate propinquorum, qui requiruntur ex forma statuti in contractibus mulierum, & minorū, quod Abb. consil. xl. ij. volu. consuluit super statuto Senensi: quo cauetur quòd nulla mulier maritata, possit aliquem contractum, vel obligationem facere, de dotibus suis cum patre, fratre, & quacunque persona sine consensu, & ratihabitione viri sui. Et cum quædam mulier fecisset donationem causa mortis fratri præsente marito, & tacente, ꝙ non valuit donatio. Et an si statutum dicat, ꝙ mulier non possit contrahere sine consensu patris: an ad suum commodum pater poterit authorari? vide Bal. consi. iiij. lib. j. Et inquantum Alex. circa medium. apostillæ tenet, ꝙ stante statuto, ꝙ mulier non possit se obligare sine consensu consanguineorum: quod nec hoc casu poterit hæreditatem adire. Adde, ꝙ contrarium consuluit Ang. consi. vlti. vbi dicit non esse bonam consequentiam: non potest obligare: ergo nec adire. Finge enim nullos creditores esse, quibus hæres obligari possit: certè non obligatur: ergo adire potest. Item dicit ipse: statutum debet intelligi, cùm mulier se obligat principaliter: non autem cùm principaliter sibi quæritur: licet in consequentiam obligetur. Latius aliquantulum ibi vide. Et inquantum tangit, an stante prædicto statuto, mulier poterit liberare: adde quod Ro. consi. cclxxx. & . cccxciij. consuluit, ꝙ possit liberare maritum de fructibus bonorum paraphernalium, absque præsentia consanguineorum.

rum consanguineorum, queritur: an possit adire hę
reditatem? & eodem modo posset quæri: an possit
in iudicio interesse: & aliquid confiteri? Responde-
tur, ꝙ sic: vt hîc, quia adire non est propriè contra-
here: sed quasi contrahere: & statuta debēt accipi in
4 propria significatiōe. ¶ †Sed qd, si nō cōtrahit mu
lier, sed tutor, vel curator: vel procurator an requira
tur cōsensus cōsanguineorū? videt, ꝙ sic: vt. s. proxi.
§. vbi cum pupillo videtur contractum, si cum tuto
re contrahatur. In contrarium facit: quia non pro-
priè contrahit, cogitabitis.

SVMMARIVM.

1 *Iudex, quòd possit dare curatorem furioso, & prodigo aliquo non petente. & nu. 3.*
2 *Iudex dat pupillo tutorem nemine petente.*
Curatorem non dat pupillo, nec adulto, nisi petenti.
4 *Iudex, quòd non cogatur dare curatorem furioso, uel prodigo.*

LEX V.

HAEc verba. ¶ Oppo. Imò semper videtur
defendi, cum ei indefenso detur curator:
vt infrà eodem. l. Fulcinius. §. adeò. Di-
1 cit gloss. in† contrario loquitur in furioso, & prodi-
go, vbi est speciale: vt iudex posset curatorem da-
re aliquo non petente: secus in aliis. Vide gloss. quæ
a incipit, imò semper. ibi: [a] sed fortè &c. quam glo. no.
2 & tene menti. Videte, in pupillo† non est dubium,
quòd iudex potest dare tutorem ei etiam nemine
petente: vt. l. illud. suprà de tuto. & curat. da. ab his.
sed curatorem non potest dare pupillo, nisi petat:
vt. l. qui habet. §. si pupillus. suprà de tute. nec adul-
3 to: vt institu. de curato. §. item inuiti. Furioso† autē
& prodigo potest dare curatorem, sicut pupillo tu-
torem: vt infrà eodem. l. Fulcinius. §. adeò. ¶ Sed
4 quærit glossa, †vtrùm iudex omnino cogatur dare
curatorem furioso, vel prodigo? & dicit quòd non:
nisi viderit idoneum. Alij, vt Iacobus de Aretio
dicunt, quòd ibi non loquitur de curatore ad de-
fendendum, sed ad distrahenda bona, de quo dicam
ibi.

a ¶ Ibi, sed fortè. Adde tex. in. l. sancimus. §. j. C. de admi. tut. & not. Bart. in l. iiij. §. hoc autem iudicium. de dam. infe. maximè in. iij. col. & vide Bar. in d. §. adeò. & in. d. §. quòd si pup. latius per Bal. in. c. j. de mil. vas. qui contu. est. Bene facit, quod not. glo. in. l. si ex legati. de verbo. obliga. vbi vide. & dicit Bal. in. l. is cui bonis. eod. ti. quod hæc est gloss. sing. quòd furioso & prodigo datur curator etiam nemine petente. Sed quando isto casu res minoris venditur, an requiratur authoritas tutoris? Bal. quòd non. in. l. fi. C. si propter pub. pensi.

b ¶ Non defendi. per hoc dixi. Hoc expressè tenet Pet. de Anc. in cle. ij. v lit. pen. post Lap. ibi, qui alle. cle. appellati. de appel. & quod no. Io. An. in c. eum qui certus. de regu. iur. in mercur. Adde quod voluit Bald. consilio ccclxxvij. lib. j.

c ¶ Ponit Innocen. Idem tenet domi. Anto. in. d. c. cum dilecti. de dolo & contu. Aduerte tamē, quod talis relatio potest fieri etiam iudice nō sedente pro tribunali: & die feriata, secūdū Bar. in tractatu ad reprimēdum. in versic. de plano. & ad Bart. hîc, adde Bald. idē tenentē in. l. ij. C. de procur. & in. l. ij. C. de sportu. Ad de Barto. in. l. si finita. §. Iulianns. & ibi quæ posui. s. de dam. infect.

SVMMARIVM.

1 *Practica, quòd ponatur in actis, uisis citatione & contumacia: talis pronuntiauit talem mittendum in possessionem.*
2 *Iudex si pronuntiat aliquem mittendum in possessionem ex contumacia, non uisa relatione citationis nuntij: licet ille fuerit contumax uerè: non ualet pronuntiatio, licet post pronuntiationem nuntius fecerit relationem.*
3 *Consanguinei pupilli, uel absentis existentis in alia ciuitate non citantur.*
4 *Citatio consanguineorum, de qua in hoc tex. fit per tubam, uel fit requisitio generalis.*
5 *Consanguinei maioris absentis, quando contra eum fit missio in possessionem ex secundo decreto: an sint citandi?*
6 *Consanguinei pupilli in casu huius. §. non sunt citandi in quolibet actu: sed solùm, quando fit missio.*

Non defendi. ¶ Nota hunc textum ibi constare debet, li-
1 quereq; prætori. Prætor† hoc facias poni in actis:
Iudex visis citatione & contumacia dicti talis pro-
2 nuntiauit talem mittēdū in possessionem. ¶ †Per
b hoc dixi [b] semel in quæstione: Iudex generalis duca
tus Spoleti, cōmisit nuntio, vt citaret talem: vt com
pareret tertia die à die commissionis: & inde nun-
tius iuit, & citauit illum: & nō fecit relationē. Post
iudex pronuntiauit illum contumacem, & actorē
mittendum in possessionem. Post hæc omnia nun
tius fecit relationem. Ego dicebam, quòd processus
erat nullus ipso iure: quia licet ille esset contumax,
non tamen liquebat iudici. Et ad hoc, vt quis punia
tur, vt contumax, debet liquere prætori, vt sit con-
c tumax: vt hîc, & hoc ponit Innocen. [c] in cap. pruden
tiam. extrà de officio delegati. Ego dixi superiori
anno latius in. l. multum. suprà de conditio. & de-
3 monstrationibus. quod dic, vt plenè ibi dixi. ¶ †Di
citur hîc, quòd debent citari consanguinei. quæro,
quid si sunt consanguinei in alia ciuitate, vel prouin
cia? dicit gloss. quòd non sunt citandi: aliâs res abiret
4 in infinitum. ¶ †Secundò quæro, qualiter fiet ista
citatio? respondit glo. per tubam: vel fiet generalis
requisitio. Ita seruát consuetudo: vide glossam quæ
incipit, quos habet. & nota ipsam. ¶ Hæc lex lo-
5 quitur in pupillo. †Quæro, quid in maiore: an de-
d beant requiri cognati [d] & consanguinei? dicit gloss.
suprà eodem. l. ij. in principio. quòd idem in maio-

d ¶ Requiri cognati. Et an debeāt requiri cognati & consanguinei, qñ peruenitur ad secundum decretū, an præconizando debeāt requiri vicini, vel cōsanguinei, vel gñaliter q velint venire ad defensionem? hoc Bart. hic non decidit, nec etiam in dicto. §. Iulianus. in princi. viij. col. & opinio Cy. placet Io. And. in addi Specu. in tit. de primo decreto. §. sequit. circa principium. & ipsam tenet Imol. in dicto. §. Iulian. videlicet, quòd non sit necessaria. ibi tamen subdit, quod cautius est ante factum, quòd fiat: sed si non fiat, non infringitur processus. Facit quod not. in simili. Io. And. in clementina prima. de priuile. & in. c. nihil. de elec. & dic latius vt per dominum Io. in. d. §. Iulianus. Adde Specu. in titu. de cita. §. sequitur. ver. sed nunquid consanguinei. & gloss. & Ange. s. eodem. l. prætor. & glo. hîc. Et istis adde quod not. Barto. in. l. scire. §. cum reliquis. s. de tuto. & curatoru. da. ab his. Pau. de leaza. indifferenter refert in cle. causam. de elec. ꝙ primò citatur dominus. Secundò procurator. Tertiò fit citatio ad domum consanguinei & amici: licet omissio citationis istorum non vitiet processum secundum eum: qui alleg not. per Cy. in dicta. l. cum proponas. Et sic etiā simpliciter ibi transit Pet. de Ancha. in. d. clemen. causam. recitando. Reperio Innocen. in. c. si aduersarius. de eo, qui mit. in pos. cau. rei seruan. tenere, quòd requiratur citatio agnatorum, cognatorum, & affinium. & sentit etiam Baldus & Angel. in. l. ij. in. ij. columna. de anna. excep. quòd contra quemlibet absentem, videtur hoc requiri, vt notat Bartolus: in aut. qui semel. in. ij. colum. C. quomodo & quando iud. Sed Baldus in. ij. colū. dicit eos non citandos, nisi in casibus expressis à iure. Et ibi etiam ponit, quòd in criminalibus. Et de ista citatione coniunctorum, & amicorum, vide Baldum in. l. j. in penul. col. C. qui admit. Et quòd non requiratur, nisi in casibus expressis: tenet Baldus etiam in rubrica. C. de succes. edic. ad finem. & Bal. in. l. ij. in. iiij. colum. ff. si ex noxali causa agatur. per glo. & doctores in ca. causam. de dolo & contumacia. Et dixi aliqua post Imol. in. l. si finita. §. non autem statim. cum. §. sequenti. ff. de damno infecto. Et communis opinio est, vt non requiratur, nisi in casibus expressis. & ita etiam tenet Baldus in authentica sed cum testator. in vltima columna. ad legem Falcidiam. hæc tamen citatio habet locum, nedum quando procedat contra adultum, secundum Ioannem Andræam in additione Speculatoris, in titulo de primo & secundo decreto. §. restat. versiculo sed pone quod pupilli & versiculo quid si maior. & Imolam in lege si finita. §. non autem

statim.cum.§. se-
quen.in fin.de da
mno infec.Sali.in
l.ij.de procu.per
illum tex.genera-
liter loquentem
iuncta glo.sed illa
reprehẽditur per
l.j.in fi.& per.l.er
go.quibus ex cau.
ma.Tenet etiã ꝙ
requiratur in ma-
iore citatio, de
qua hîc. Adde ꝙ
Bal.in duobus cõ
silijs tenet necessa
riam amicorum,
& propinquorũ
requisitionem:vi
de quo numero in
d.§. Iulianus. vbi
in lectu.hæc for-
malia verba Ale-
xan.refert. Et ad-
de,ꝙ opi.Cyn.se-
quendo Abba.in
c.cùm causam.de
dolo & contuma.
tenet do.Maria.
Soci.in rubr.de di
la.arti.v.q.xiiij.
a ¶Summaria co-
gnitio.Et adde,ꝙ
etiã sufficit sum-
maria probatio.s.
per iuramentũ:vt
not.Bal.in.l.iij.C.
de procur.& not.
Bart.in.l.cũ pro-
ponas.hîc allegat
Bar.per illũ text.
in.l.fi.§.finaũt.C.
de bo.au.iud.pos.
per Bart.in.l.j.in
pe.col.C.vbi in rẽ
act.& i.l.j.C.quo.
app.& in auẽ.ei q.
C.de bon.au.iud.
pos.& ibi de secũ
cũdo decre.plenè
per Bald.in .ll.ij.
C.si ex noxa.cau-
sa aga.vbi exami-
nat materiã primi
& secundi decre-
ti.Et ꝙ sufficiat iu
ramẽtũ tenet etiã
etiã glo.& Inno.
in.c. qm̃.in. §.fi.i
ver.summatim.vt
li.nõ cõte.vbi hoc
tenet ĩdistinctè,p
Bald.in.l.ij.in pe.
co.si ex noxa.cau.
ag.Sal.in.d.l.cùm
ꝓponas.& in auẽ.
ei qui.eo.ti.Adde
ꝙ sufficiat proba
tio per iuramẽtũ.
Bal.cõsi.liiij. libr.
ij.vbi ponit,quæ
requirũtur ad pri
mum decretum.
b ¶Si quis posse-
detit.Vide Inno.
in.c.dilecti.de ver
bo.sig.Spec.in ti.
de primo & secũ
do decre. §. nunc
dicem⁹.ver.illud.

re.& videtur tex.in.l.item ait prætor.§.fina.cum.l.
seq.s.ex quibus cau.maio.Pet.tenet contrarium:vt
refert Cyn.in.l.cùm proponas.in.ix.q.C.de bo.au
thori.iudi.possi. dixi in.l.si finita.§.Iulianus.C.de
6 dam.infect.¶†Dicitur hîc,ꝙ debent citari consan-
guinei.Quæro,vtrùm in quolibet actu sint citandi?
Respondeo,non:nisi quãtum ad hoc,vt fiat missio
ex primo decreto:aliâs sufficit,ꝙ citetur tutor,vel
pupillus tutoris authoritate:vt.l.iiij.circa princi.s.
de in ius voc.&.l.j.§.sufficit.s.de admi.

Recte defendi. ¶Contrà.Imò indi
stinctè necessaria est
satisdatio,etiam si se defendat:vt.l.si pupillus.§.j.j.
de priui.credi.& auẽ.ei,qui iura.C.de bo.autho.iu.
pos.Sol.satisdatio de iudicato soluendo non requi-
ritur.vt hîc.Sed satisdatio de iudicio sisti,sic:etiam
si possideat immobilia,propter præcedentem con
tumaciam.cætera dic,vt in gl.Vide gl.quæ incipit,
prædictam.ibi.l.si pupillus.§.j.dicit etiam,si possi
deat immobilia:vt in Specul.de primo & secundo
decreto.§.iam.versi.vltimò nota.Et de hoc est glo.
ordina.in auẽ.de exhib.re.§.igitur.in glo.super ver
bo fideius.colum.v.

SVMMARIVM.

1 *Lex in omnibus.suprà de iudi.quòd habeat locum in omni creditore,siue bonæfidei,siue conditionali.*

LEX VI.

IN possessionem.
¶Dicitur hîc,ꝙ creditores conditiona
les mittuntur in possessionem.Contrà.
j.e.l.pe.§.fi.glo.ponit multas sol.Sed dic,ꝙ aut cre
ditor conditionalis vult mitti in possessionem:quia
non cauetur sibi secundùm formam.l.in omnibus.
s.de iud.tunc põt:vt hîc.Si verò vt sibi,soluatur:tũc
1 nõ põt,vt ibi.¶Et sic no.ex ista glo.†ꝙ.l.in omni-
bus.habet locum in omni creditore,siue bonęfidei,
siue cõditionali.Sed contrariũ no.in.l.in omnibus.
s.de iud.&.l.ij.in prin.s.so.ma.& ibi dixi.Sed hoc,
quod hîc dicitur,puto verius,per.l.si creditores.j.
de priuile.cre.Cętera quæ sunt in gl.sunt falsissima:
& veniunt refricanda in.l.fulcinius.j.e.

LEX VII.

FVlcinius. ¶Not.ergo hîc,ꝙ
gl.dicit,ꝙ iste non
lucratur fructus.Simile.j.tit.j.l.prætor.
&.l.fi.j.de priui.cre.¶Opp.j.ea.l.§.fi.
So.specialis casus est ibi,propter nimiam contuma
ciam.Item op.s.vt in pos.leg.l.quæ legatorũ.Dic,
vt in gl.Dy.Addit duo alia specialia:vt.s.ad carbo.
l.sed & si is,qui.§.an autem vescendi.Item immis-
sio in possessionem nomine ventris:vt.s.de vent.in
pos.mit.l.j.§.mulier autem.&.l.j.§.interesse.suprà
si mulier ven.no.Tamen aduerte:quia omnes alij ca
sus.s.allega.non sunt propriè speciales,contra hanc
regulam:quia hæc regula loquitur in creditoribus:
sed aliæ leges loquuntur in legatario,& in ventre:
& in carbo.sed quantum ad hanc.l.est propriè spe-
ciale.j.eodem.in fine.

SVMMARIVM.

1 *Defendi boni uiri arbitratu,quid sit dicere?remißiuè.*
2 *Mißio ex secundo decreto hodie fit pro mensura debiti:& sic omnia bona uenduntur.*
3 *Latitans potest aliter mulctari,quàm per mißionem in possessionem.*

Prætor ait. ¶Pro declaratiõe principij,
glos.format aliquas quæstio-
1 nes.Primò,†quid est dictum boni viri arbitratu de
fendi?gloss.remittit ad.l.pen.in fin.suprà de procu
ra.Tu vidisti.s.eodẽ.l.ij.§.defendi.&.l.hæc autem.
§.rectè defendi.videbitis.j.iudica.solui.l.vir bonus.
2 ¶†Secundò quæro,vtrùm omnia bona vẽdantur?
dicit glo.licet missio olim fieret in omnibus bonis:
vt.s.eo.l.j.tamen hodie fit pro mensura debiti decla
rati.j.eadem.l.§.adeò.¶Quæro,quot sunt necessa-
3 ria,vt fiat ven.videbitis.s.prox.§.¶†Quærit glo.vtrum latitans possit ali
ter mulctari.glo dicit,quòd sic:vt.l.j.s.si quis ius di.non obtemp.Non ha
betis hic alia.

SVMMARIVM.

1 *Lex quando requirit actum cum aliqua qualitate,non sufficit actus sine qualitate:nec qualitas sine actu.Vnde si dico,quod testes dixerunt falsum corrupti:debeo probare corruptelam cum falsitate:& non sufficit alterum tantum probare.nu.2.Et si dico me oppressum per falsas attestationes taliũ testium:& dico testes corruptos:sufficit alterum probare.nu.3.*
4 *Quatuor requiruntur ad hoc, ut poßit perueniri ad uenditionem bonorum latitantis.*
5 *Mißio in poßeßionem bonorum latitantis,quando fit ex secundo decreto, debitum debet plenè probari:licet summatim.i.sine litis contestatione.& similia.*
6 *Venditio bonorum latitantis,seu mißio in poßeßionem ex secundo decreto: si est facta omnibus requisitis,& facta pro debito:cui exceptio obstabat,est nulla.*

Cum hoc. ¶Quando lex requirit actum cũ limitatione, non
sufficit actus sine limitatione:nec limitatio sine actu
h.d.l.Vel aliter. †Qñ lex requirit actũ cum aliqua qualitate,non sufficit
1 2 actus sine qualitate:nec qualitas sine actu.h.d. ¶†Ex hoc dicebã in.l.di-
uus.s.de re iu.ꝙ quando dicit quis se superatũ ex dictis falsarum attestatio
num,testibus corruptis:& sic limito dictũ meum,ꝙ testes dixerũt falsum
corrupti:tunc non sufficit probare corruptelã sine falsitate:nec falsitatem
sine corruptela.Ratio:quia me astrinxi loquendo limitatiuè.hic est casus,
quem tene menti:& vide.j.ea.l.§.quid sit autem. Sed si aliquis loqueretur
non qualificando,sed ponenduo duas res copulatiuè:vel prætor in eadem
lege diceret,qui latitauerit,& qui fraudem cõmiserit. Tunc non loquitur
limitatiuè:sed quia vnum verbum nõ venit ad qualificationẽ alterius: sed
vtrunq; principaliter venit. & in vtroq; verificatur per se: vt probaẽ.j.de
3 his,qui no.infa.l.j.&.j.ad.l.Pompe.de Parri.l.j.&.l.j.de fal.Idem†dico in
libello,si aliquis poneret in libello duas causas copulatiuè,hoc modo:Di-
co me esse oppressum per falsas attestationes talium testiũ: & dico dictos
testes corruptos:non dico,vt prius dixi.s.me oppressum per falsas attesta
tiones testibus corruptis.& sic pono duo per se principaliter, non vnũ ad
qualificandum aliud,tunc vnum probando sufficit:vt est tex.Iuriscõ.j.de
4 verbo.signi.l.sæpe.§.cum verò dicimus.tene menti.¶†Quæro quot re-
quirantur,vt possit perueniri ad venditionẽ?tex.videtur velle,quòd duo,
possumus dicere,quòd quatuor.Primò,ꝙ missio præcedat:vt.j.titu.l. cũ
vnus.Secundò,ꝙ latitet fraudationis causa:vt hîc.Tertiò,ꝙ post missionẽ
labatur tempus.quod nota.C.de bo.autho.iu.pos.l.j.&.l.vlt.C.de exe.rei
iu.&.l.si finita.§.Iul.s.de dam.inf.&.l.à diuo.§.in venditione.s.de re iudi.
Quartò,requiritur ꝙ constet de debito saltem summatim:vt.l.cum pro-
ponas.C.de bo.autho.iudi.pos. & si quod istorum defuerit, venditio non
5 valet.ita dicit gl. ¶†Sed aduerte id, quod dicit,quòd in venditione suffi-
cit,ꝙ de debito constet summatim:non intelligas per iuramentum de cal.
vel per vnum testem,sed intelligas per publicũ instrumentum,vel per du
os testes.& hoc sentit gl.in.l.hæreditarium.j.tit.j.vbi dicit, quòd ad hoc,
vt fiat venditio debet verè de debito constare:vt.l.vlt.§.vt autem.C.de bo.
autho.iu.pos.Quod igitur hîc dicit summatim:dic.i.absente parte.& sic
non fit lit.contest.& similia.arg.l.recusare.in prin.s.ad Treb. sed bene re-
quiritur plena probatio.Ratio:quia per secundum decretum paratur pre-
iudicium plenum,ideò &c.Sed primo decreto sufficeret summaria cogni-
a tio:[a] vt in auẽ.& qui.de bo.autho.iu.pos.& in cor.vnde sumitur. ¶†Vlte
6 rius quæro, quid si actor est missus in possessionem ex aliquo debito:&
venditio est facta occasione debiti,cui obstat exceptio: tamẽ prædicta qua
tuor interuenerunt:an venditio valeat?glo.quę est hîc.videtur dicere quòd
valeat:& ꝙ ego reuersus admittar ad æstimationem rei,non autem ad rẽ:
vt.l.si & me.s.si cer.pe.In contrarium allegatur gl.l.eo tempore.s.de pe-
culio.&.j.e.l.§.si quis act.Quid dicemus?prima opi.gl.fuit Alberi.vt re-
fert Spe.in ti.de primo & secundo decreto.§.nunc dicamus.ver.fin.Cuius
opi.tenet pro vera,si debitor fuit in iudicio:& exceptionem sibi compe-
tentem non proposuit.aliâs secus:vt.j.ea.l.§.si in diem.Iac.verò de Are.te
net indistinctè,ꝙ talis venditio non valet:quia non dicitur obligatus, qui
exceptionem habet:vt.l.vel obligatus.s.de lib.cau.Et sic venditio facta ob
falsum debitum non valet:vt est casus.j.ne vis fiat.l.j.§. hæc verba. & hoc
teneo pro vero.per.l.cum vero.§.subuentum. de fideicom.libe.Ad quod
facit quod no.Cyn.in.l.properandum.§.sin autem reus.in ver.ex præmis-
sis.s.de iu.& per eundem in.l.consentaneum.C.quo.& quando iu.in vlti.
quæst.¶Vltimò vide glo.quæ incipit,no.duo necessaria.ibi, contra arg.
C.de iu.deli.& dic neutrũ per se solũ sufficiens est,secundũ verba edicti:v-
bi si animo incipias,per se solum sufficit,secundum verba aliarum legum.

SVMMARIVM.

1 *Venditio an sit uulla ipso iure,uel per restitutionem in integrum:cum deficit aliquid de substantialibus.*

b Si quis bona possederit. [b]¶No.ꝙ si deficit aliqd
ex substãtialib⁹ nõ valet
2 venditio,vel venditionis decretũ.¶†Quæro vtrũ talis venditio sit nulla
ipso iure,vel per restitutionem in integrum.Glo.ponit vtranq; opin.vide
gl.quæ incipit ipso iure.¶Sed quæro.quæ est verior opinio?Gul.de cug.
in.l.pe.

autem. per Imo. in l. contra pupillũ. de re iud. & in c. consultationibus. de offi. deleg. Bal. & Sali. in d. l. ignorare. & limita, vt per Bart. in auẽ. & qui. de bono. autho. iu. possid. in antepenul. colum. & Barto. in l. Imperatores. & ibi gloss. de priuileg. credi.

a ¶ Credito. fraudẽtur. Item requiritur, ꝙ latitet respectu illius creditoris, qui agit: aliàs secus. l. cum proponas. & ibi hoc not. Bald. post Ia. bu. in princ. de bo. au tho. iu. pos. in ver. item oppo. & est tex. hîc in versic. quod si aduersus. & in gl. in d. l. cũ proponas.

POMATES.

b ¶ Quærit gl. qualiter. Idem dicit in oĩ casu, in quo mora esset periculum allatura: quia tunc cõtra eos põt fieri immissio ex secundo decreto, etiam si non litigant, ita Rom. singulari suo. cccclxxxviij. colum. lxvj. & ibi vide, q̃ posui, & aliquos casus quibus põt fieri immissio ex secundo decreto, & non contra litigantem: vide Ro. consi. ccccliij. colum. iiij.

c ¶ Dicit glos. Bal. in l. peñ. C. de bono. auth. iudi. pos. tenet in omnibus contra istam glo. & qualiter ꝓbeẽ iste animus? Ad. de gl. in l. si Margaritam. s. pro socio. & qđ voluit gl. in §. alie. insti. de act. quæ voluit animum probari per iuramentum. & idem gl. in l. si cui. §. iisdem. de accusatio. pro qua est tex. in c. si verè. de sen. excom. & not. in c. significasti. de hoc vide glo. quã multum not. Bal. in l. apud Celsum. in princ. de do. excep. quæ vult, ꝙ ad probãdum animum, an quis esset aliter facturus, vel nõ, sufficiat probare indicia, & præparamẽta: & qualiter probetur animus, vide gl. & Bal. in l. cũ proponas. C. de bo. au. iudi. pos. & Bar. in l. demon. §. j. de cond. & de. & Bal. oĩno. in l. pro hærede. de acqui. hære. & ad probandũ aĩm iudicis, vide Bar. in l. de pupillo. §. si quis ipsi. de ope. no. nun. & vide glo. in l. si prætor. §. Marcellus. super versi. approbatum. ff. de iud. q̃ vult aĩm iudicis probari per testes. & ibi Ange. clarius. & idẽ Ang. in l. eũ quẽ temerè. in prinic. de iud. Et an animus alicuius possit probari per instr̃m, vide Bald. in auẽ. habita. in q. qualiter probetur, ꝙ pater & mater venerunt ad ciuitatẽ, vbi filius stat in studio. Et qualiter probeẽ animus, ꝙ quis sciuerit aliquid, vel ignorauerit. C. ne fi. pro pat. & vide Bal. in l. is põt. de acqui. hære. & Bal. in l. ea quidẽ. in j. col. C. quõ & q̃n iu

in l. peñ. s. de iustit. & iure. tenet, quòd sit nulla ipso iure. Et idem not. glo. in §. sequen. quæ incipit. Nã & voluntas. sed veritas est, quòd debes distinguere. Quandoq; aliquis conuenitur actione personali, vel officio iudicis trahente originem ab actu personæ: tunc ipso iure est nulla venditio: vt hîc. Quandoq; quis conuenitur actione personali, vel iudicis officio trahente originem à rei vitio: vt de damno infecto, vel actione noxali: tunc procedit secunda opi. per l. alleg. in gl. in l. si finita. §. si fortè. s. de dã. infec. Probatur in l. Imperatores. in prin. de priui. credi. ponit Cyn. in l. ignorare. C. de resti. milit.

SVMMARIVM.

1 *Remedium, de quo in hoc titu. ut habeat locum, requiritur latitatio cum fraude.*

2 *Probans testes falsum dixisse etiam corruptos, non obtinet nisi probet esse corruptos, ut contra eum dicant.*

3 *Testes in testamento, ut dicãtur rogati, debet poni in instrumento, testibus rogatis ad hoc.*

4 *Animus alicuius, quòd præsumatur ex his, quæ quis dixit extra iudicium parte absente.*

Animus alicuius, quòd latitauerit causa fraudationis, qualiter probetur?

5 *Latitatio iuxta terminos huius edicti, quòd requiratur temporibus primi & secundi decreti: secundum alia edicta, tempore secundi decreti. Ad secundum, autem decretum perueniri non põt, quãdo quis est præsens, & non uult defendere, nec respõdere: sed uigore aliorum sic. nu. 6.*

Quid sit autem.

1 ¶ Not. ꝙ non sufficit quem latitare, nisi causa fraudationis fiat: & requiritur ꝙ fraus adhibeatur ad hoc, vt creditores fraudentur,[a] vt habes hîc. ¶ Item habes simile. Dicunt verba edicti. s. vi bono. rapto. si quis rapuerit hominibus coactis. intelligitur coactis. s. ad hoc. Ita videbitis in l. ij. §. homines. j. vi bo. rap. Item est simile. s. vt in pos. leg. l. is cui. §. si hæres. & quod ibi not. 2 ¶ † Ex hoc dico, si aliquis dicit se oppressum falsis attestationibus: ac testes corruptos pecunia: & ille probat testes falsum dixisse, & esse corruptos: sed non probat esse corruptos, vt contra eum dicãt: certè nõ sufficit. casus est hîc. quod tene menti. Simile dixi † hoc anno. 3 Lex requirit testes in testamẽto esse rogatos: certè debent esse rogati ad hoc. ideò facias: quòd in testamento apponatur testibus rogatis ad hoc. Sed qđ si non apponatur verbum ad hoc? certè fortè præsumitur: vt dixi hoc ipso anno. ¶ Quærit glo. qualiter,[b] probabitur iste animus? dicit gloss.[c] quia hoc fortè dixit aliquibus. & nihil allegat: sed probo per l. Labeo. de sup. leg. cum l. quæro. §. fina. s. de ædili. edi. vide quod not. s. ex qui. cau. maio. l. is, qui reipublicæ. l. ij. & l. capite quinto. j. de adulte. & tene mẽti. 4 † quod ex his, quæ quis dicit extra iudicium parte non præsente, præsumitur animus suus. Item dicit glos.[d] alium modum probandi: quia fortè ei dixit, cras libellum dabo: & ipse non venit: vel semel fuit in iudicio: & desistẽdo promisit. certè ex hoc, quòd semel fuit in iudicio, præsumitur causa[e] fraudationis latitare. quòd not. Per hoc dicimus, quòd si quis post controuersiam motam, alienat rem, dolo malo alienasse præsumitur. Ita tenet Dyn. per hanc gloss.

dex. Et istis adde, quod no. Barto. glo. in l. si ventri. §. j. de priui. cre. Bal. in l. pe. C. de bon. auth. iud. possid. in omnibus tenet istam glo. Adde qualiter probetur animus, Bal. consi. ccxxvij. lib. ij.

d POMATES. ¶ Itẽ dicit gl. vide alex. cõsi. j. co. vj. vo. ij. & cxxviij. col. penul. vol. iiij. & cxxix. ad fi. eo. vo. & Barb. xj. col. xij. ad fi. & seq. vo. j. & ang. j. col. vol. ij. vbi dicit, ꝙ hoc casu non requirit partis p̃sentia: qđ sentit Bar. ibi parte non præsente.

e ¶ Præsumiẽ causa. Adde Bart. in l. iij. §. prætor. & etiã in qõ. mag. & quod ibi dixi. in l. si finita. §. Iul. in viij. col. de dã. infe. sed Imol. tenet contrariũ in d. §. ꝑtor. & ibi dixi. Sed bal. ĩ. l. cũ proponas. de bo. aut. iud. pos. in oĩb⁹ tenet istã gl. Adde Bar. ĩ. l. q restituere. de rei vẽ. & q̃n quis dicaẽ hîc latitare, habes gl. no. alios duos casus no. Inn. in c. fi. de eo, q mitt. in pos. cã rei ser. Ange. in l. iij. §. ꝑtor. de dã. infe. post Bart. & ibi dixi, vbi vide. Ad hoc oĩno etiã videque. j. dicã, in fine. huius. §. sed quõ ciuitas & ecclesia dicanẽ latitare. vide Bald. in l. pe. C. de bo. au. iu. possi.

f ¶ Sic dicendum. Adde Bart. in l. si finita. §. Iulia. in viij. col. de dã. infec. post Iac. bu. p illũ tex. in l. cum ꝓponas. in princ. de bo. au. iud. pos. vbi vr̃ tenere, ꝙ etiam latitatio requiratur in primo decreto. in versi. no. de tpe. sed cõtrariũ videtur tenere ibi. in j. colũ.

g ¶ Nõ vult defende. &c. Qñ aliquis est cõtumax, sed nõ latitat: an possit perueniri ad secundũ decre. vide Bart. in l. si finita. §. Iul. in princ. ff. de dam. infect. & videtur dicendũ, ꝙ non per hũc. §.

in c. pro possessore. de regulis iuris lib. vj. quam gl. tene menti. ¶ Quæro, dicitur hîc, nisi latitaret fraudationis causa, bona hîc non possunt possideri. 5 ¶ † Quæro, nunquid requiratur quòd tempore primi decreti latitet? text. hîc videtur, quòd sic. dum hîc dicit, possideri. & glos. dicit in hac parte edicti, quòd permittitur venditio: & ideò glo. in l. item ait prætor. §. j. s. ex quibus caus. maio. videtur velle, ꝙ ad venditionem nõ possit perueniri: nisi latitet tempore primi, & secundi decreti. Ita tenet Iac. de Are. ¶ Sed hoc videtur contra l. ignorare. C. de restit. milit. si tempore primi decreti non latitet, tamen post latitet, peruenitur ad secundum decretum: sed puto sic dicendum:[f] quòd ex hoc edicto requiritur latitatio vtroq; tempore. sed si respicis alia edicta: tunc sufficit latitatio tempore secundi decreti: licet non latitet tempore primi decreti: vt l. ij. s. eod. & l. apud Iul. vbi pupillus patitur missionem ex primo decreto: & tamen non latitat: sed venditio fiet tẽpore pubertatis. & probatur. s. eod. l. in possessionẽ. 6 ¶ † Sed quid si non latitat, sed præsens non vult defendere,[g] nec vult respõdere? certè puto, ꝙ non poterit perueniri ad secundum deceetum ex vigore huius edicti: sed ex vigore aliorum edictorum sic: vt. s. eod. l. prætor. & l. quoties. §. prætor. s. de noxa. & de reg. iur. l. nemo. & s. de fideicom. liber. l. nõ tantum. §. j. sed non potest procedi ad venditionem.

Quid ergo si duas.

¶ De duabus causis, quarũ vna prodest, alia nocet: inspicimus quę nocet. & hũc passum examina vt dixi. s. pro dona. l. si vir.

Vtrum ergo omnes.

¶ Vide glos. quæ incipit. quod verum est ibi, argu. contra. j. quod vi, aut clam. &c. Solut. hîc de dolo debitoris, qui de cauendis oneribus certat: ibi de dolo alterius, qui certat de acquisitione facienda, non alterius iniuria, secundùm Dyn. vt ipse not. in d. §. licet.

SVMMARIVM.

1 *Iudex dat curatorem pupillo ad uendendum, qñ bona sunt tempore peritura, uel immineret graue æs alienum.*

2 *Contra absentem causa reipublicæ interdum fit uenditio secundum formam huius. §.*

Adeo autem.

¶ Hîc est difficilis. §. ideò dic, quòd primò dicit, quòd furiosus non potest latitare: quia non habet animum vsque ibi, planè. Secundò in hoc versiculo, dat electionem iudici: vel curatorem dandi ad defendendum, vel mittendum in possessionem, si furiosus non defendatur: vt hîc. vsque ibi. Labeo autem. Tertiò in hoc versiculo dicit, quòd si non reperitur curator, vel defensor: vel iam datus non defendit: cogit prætor dare curatorem vnum ex creditoribus ad distrahendum bona tempore peritura. ¶ In textu ibi. in possessionem mittat. quasi dicat, vendantur bona tempore peritura. sed in seq. versic. non peritura: & hoc vsque ad versi. planè. ¶ Quartò in hoc versiculo. ita autem. limitat præcedentia. ¶ Nota. text. ibi: quia omnis eius status &c. Quintò in ver. idemq; & in prodigio. extendit præcedenquid sit autem latitare. Contrarium sentit Innocen. in c. dilecto. ad finem de verb. sign. vbi dicit, ꝙ omnes dicuntur latitare, qui non obediunt vocationi, seu iussioni iudicis. & allegat. l. si creditores. de priui. cre. & bene facit. l. eum qui. eo. ti. Contrariũ dicit Bal. in d. auẽ. ei qui. in antep. col. cõclude scd'm do. Io. in d. §. Iul. in fine. quem vide. & vide Bal. in d. l. cũ proponas. in prin. vide Bar. in d. l. si finita. §. si fortè. de dã. infe. & cũ Bar. hic concordat Bal. in d. l. ij. in v. col. si ex noxa. cã aga. & not. Bar. in d. §. Iul. & Spe. in tit. de primo & secundo decreto. §. nunc dicamus. versi. illud autem. & Io. and. & alios plenè: & ibi Imo. in c. consultationibus, de offi. deleg. & Imo. in l. contra. de re iudica. & vide Ange. in d. l. cum proponas.

a ¶ Opponitur, & videtur. Et not. hoc in versic. ita autem. quòd prodigus & furiosus, & quilibet, qui indiget curatore, æquiparatur pupillo. Adde glo. & ibi Bald. in. l. ij. C. de cura. fur. & habetur in. l. certi condictio. §. quoniam. ff. si cer. pet.

b POMATES. ¶ Fateor. not. gl. q licet curator non det de iure pupillo: q tamen si bona sint peritura, pôt iudex ex officio suo illum dare. & vide Bal. in. c. j. de mili. vas. col. viij.

c ¶ Dare curatorẽ. Bald. in. l. j. in pe. col. de mil. vas. qui contu. est. intelligit hæc procedere, dũmodo iudex curatorem det cũ cõsilio coniũctorũ pupilli, & in subsidium: quãdo nõ reperitur tutor. & idẽ dicit in furioso, quãdo non reperitur tutor, qui velit assumere curã generalẽ, vt ibi lati⁹ per eũ. Adde no. ff. eo. l. hæc autẽ. in prin. & in. l. qui habet. §. si pupill⁹. ff. de tute. Sed an contra istũ processum factum cõtra curatorem bonorum minoris posteà minor restitui possit? Bal. i d. c. j. dicit q sic ex clausula generali si qua mihi iusta cã & c. si sit enormiter læsus. adde omnino Bald. & Imol. in. l. si quis instituatur. in vl. col. de hære. insti. & in. l. si finita. §. nam autem. ff. de dam. infec.

d ¶ Factis & faciẽdis. Quod intelligitur iudicio pendẽte, vt no. Ang. in. l. vbi. §. pen. de ver. obli. & Imol. in. l. si stipulatus. §. cũ stipulamur, de verb. obli.

e ¶ Fiet missio, quõ fiat hæc missio in reali: an in omnibus bonis? an pro mẽsura debiti. Adde notab. Bal. in repetitiõe dictæ authẽticæ. ei qui. in. ij. & in. x. col. & Bart. & doc. in l. properandum. §. sin autem reus. C. de iudi.

a tia. ¶ Oppo. & videtur,[a] q non debeat dari curator: sed debet mitti in pos. bono. vt. l. hęc autem. in princip. ff. eo. Huius timore dicit ibi glo. quòd hoc speciale est in furioso & prodigo quòd possit dari curator non petenti. sed illud reprobatur: quia etiã pupillo non petenti potest dari tutor: vt. l. illud. ff. de tut. & cur. da. ab his. verumtamen Iac. de Are. hunc ver. planè, si non defendantur. intelligit, quòd curator detur ad distrahendum: non ad defendendum. quod non placet. vt sequentia innuunt. ¶ Quare ergo magis expressè dixit in furioso, quàm in pupillo? Respon. quia in pupillo citò speratur pubertas: & certum est eum debere maiorem esse. sed de sanitate furiosi, est incertum: vt. l. nisi finita. §. fina. ff. de tũ. & ra. dis. † Fateor tamen quòd[b] etiam in pupillo

1 b si bona essent tempore peritura, vel immineret æs

c alienum graue: posset iudex dare curatorem [c] ad vẽdendum: vt not. j. tit. j. l. si non expedierit. in princ.

2 † ¶ Item contra absentem causa reipublicę fit interdum venditio, secundum formam huius. §. vt not. j. de priui. cred. l. eum, qui possessionem. in fin. & l. si minor. & l. si non expedierit. j. titu. j. Hoc vult dicere tex. l. hic, quia pupil. condi. & c. ¶ Item aduerte, quòd venditio, quę fit hic nõ fit, ex edicto huius. l. sed ex alio edicto facto de pupillo: cuius mentionẽ habtistis. ff. eo. l. apud Iuli. cum. l. seq.

SVMMARIVM.

1 *Actio, num ante diem, nata sit.*

Si in diem. ¶ Quia suprà exponendo edictum fecit mẽtionem creditorum, exponendo qualiter quis latitat aduersus creditorem: ideò nunc incipit dicere, qui sunt cre-

1 ditores. ¶ † Iste tex. facit ad quæstio. an ante diem sit nata actio: & hic videtur tex. q non: vt in versi. idem erit. & c. Nam ad hoc, vt hic versi. idem aliquid addat: debet intelligi, q suprà nõ sit nata actio. Sed respondetur ad hunc text. q suprà loquitur, quando actio est nata, & exceptio erat dilatoria: hic quando erat nata, & obstabat exceptio peremptoria. ¶ De hoc, an actio sit nata ante diem? vide Cy. C. vt actio. ab hær. & contra hære. l. j. & per Andr. de Pi. in. l. si insulam. infrà. de verbo. oblig. Gul. de cu. in. l. certi condictio. in principio. ff. si certum petatur. Ego ab omnibus discrepans, pono in repetitione. l. ista stipulatus. j. de verborum obligatio.

SVMMARIVM.

1 *Iudex potest mittere in possessionem, tàm pro debito, quàm pro expensis.*

Si quis actione. ¶ Not. quòd mittitur quis in possessio-

1 nem † peculij, licet tempore primi decreti, nil sit in peculio. Et per hanc. l. possumus dicere, q iudex mittere potest in pos. pro debito, & expensis fa-

d ctis, & faciẽdis.[d] per hanc. l. vbi vides, quòd fit missio pro eo, quod est factum in peculio.

Item videamus. ¶ Oppo. q Celsus contradicat. De ratio. Respon. Iurisconsultus soluit seipsum: ideò dicit in actione hac reali, si quidem dolo desijt possidere, fiet missio[e] sicut in personali: quia non conuenit ad rem: sed respectu æstimationis. si verò possidet: tunc si quidem latitat: tũc fit missio in omnia bona: vt hîc. in versi. itẽ videamus. Si verò non latitat: tũc si conuenitur pro re, & fructibus: tunc fit missio in omnia bona: vt. l. apud Iulia. ff. eo. Si verò pro re tñ,

f tunc missio fit in re petita. vt hîc. Sed hodie tantũ[f] in re petita. Contrarium no. expressè. C. de bo. auth. iud. pos. auẽ. ei qui. & no. etiam. C. de procut. l. eum qui. vbi not. q illa auẽ. corrigit tantum in personali actione: vbi pro mensura debiti declarati: vt in auẽ. ei qui. C. de bo. au. iudi. pos. & in corpore vñ sumiẽ.

SVMMARIVM.

1 *Missus in possessionem ex primo decreto propter nimiam contumaciam lucratur fructus.*

Diuus. ¶ Hîc est sing. & not. §. & h. d. propter nimiam contumaciã pôt prætor

1 decernere: vt ex primo decreto missus fructus † lu-

g cretur. In tex. ibi hæreditariũ. hoc expressè[g] iudice decernente secundũ Iac. de Are. & no. in Spe. de primo & secundo decreto §. restat. ver. hoc autem no. ¶ Opp. ff. eo. in prin. vbi fructus non lucraẽ. Quidã dicunt speciale fauore petitiõis hæreditatis. Sed dic q hoc spãle, pter nimiam contumaciã iudice hoc decernente. ¶ Opp. de. l. is cui. §. qui legatorũ. ff. vt in pos. leg. Sol. eo. modo. ¶ Quæro, quid in rei vendicatione? rñ. idem, q in petitione hæreditatis. non habetis hîc alia.

SVMMARIVM.

1 *Missio in bonis defuncti quando fit, qui sint citandi? & an sufficiat generalis citatio?*

LEX VIII.

Si diu. ¶ No. modum qualiter procedi tur in bonis defuncti: qa fiet missio ex primo decreto, & dabitur curator bo-

h nis. Sed qui debent[h] citari, qñ hoc fit? rñ. debent citari nominatim illi, quos prima causa successionis cõtigit: vt filij, & hæredes ex testõ. Nec sufficit gene-

1 ralis citatio: vt. l. j. §. pe. ff. de ven. inspici. dixi[i] in. l. si

i quis instituaẽ. §. j. ff. de hære. instituen. ¶ Item aduerte, q prætor non potest statuere minus centum diebus alicui, vt deliberet: an velit esse hæres, vel non: vt. l. j. in fi. cum. l. seq. ff. de iure deliberãdi. Sed hodiè statuta ciuitatum prouiderunt aliter. Tangam. ff. de cur. bo. dan. l. j.

SVMMARIVM.

1 *Bannito quopiam, aduersus eum non potest perueniri ad secundum decretum: nisi finito banno.*

2 *Exbannitus num æquiparetur deportato, uel relegato?*

LEX XIII.

Ad cognitionem. ¶ Opp. q istabona non possunt vendi: quia non latitat: vt. ff. eo. l. Fulcinius. §. j. Solu. hîc intellige, q latitat finito tpe relegationis. Et hoc facit pro bannitis: & ita dicit

1 glo. Ex qua habes, † q contra bannitos non pôt per

k ueniri ad secundũ decretum, nisi banno.[k] ¶ Contra hoc op. quia pœna nõ solet tribuere immunitatem,

Inn. in. c. dilec. de verb. sig. Spe. & Io. an. in tit. de primo decreto. §. restat. ver. hoc aũt no. Et ibi plenè hr q dicaẽ nimia cõtumacia, post gl. hic, & d. An. in. c. contingit. de dolo. & cõtu. & Io. And. ibi. & Bal. in. l. ij. in. vj. q. si ex noxa. cã ag. circa primũ decretũ. Adde quod Bal. cõsi. liiij. lib. ij. vult q necesse sit, q iudex interloquaẽ: & q auferanẽ loco cuiusdã mulctæ: licet parti applicẽ. l. j. & §. hoc iudiciũ. ff. si quis ius di. nõ ob. Fallit tñ secũdũ eũ illud, quod diciẽ, q missus in possessionem ex primo decreto, non lucratur fructus: ni si cõsuetudo loci, vel statutũ cõtrariũ disponeret gl. in. §. si verò. in auẽ. de exhiben. reis. vbi aliàs ex nimia cõtumacia, q̃ non cadit in minore indefenso, nõ posset ipse mulctari: in fructib⁹, vigore talis cõsuetudinis & statuti mulctabiẽ: qa statutũ pariter minores & maiores ligat. l. si sine hęrede. §. Lucius. ff. de admi. tu. & hîc nota. qa multi tenẽt. Ale. in. l. si finita. §. Iul. q tale statutũ nõ valeat. quia in fraudem vsurarum. sed de Bald. ibi nõ faciunt mẽtionem.

h POMATES. ¶ Sed qd. Vide Alex. cõsi. cxxx. vij. in. ij. col. vo. ij. & v. in prin. e. vo. fi. cõsi. cvij. in prin. in. v. vol. & Rom. liij. in fi. & Fel. in c. ij. de cõst. col. ij. & seq. & in. c. cũ M. ferra. in. colũ. xiiij. ad fi. & in simili aliquid. e. tit. & Are. cõsi. cx. in prin. & Alexã. v. vol. ij. & Bar. lxxix. col. ij. vbi dicit q non excusatur, qui nõ fecit citare possessorẽ, si dicat, q ignorabat quis esset. & seq. Alex. cõsi. lxxxiij. col. ij. vol. ij. & ccvij. in fi. eo. vol. ij. & Ro. ccccx. vbi dicit, q statutum disponens, q aliquid attendatur in nominibus proprijs: debet intelligi, vt sufficiat generaliter, vbi facta diligenti inquisitione non poterunt sciri nomina propria citatorum. & c. cvij. vol. v. col. j. & seq. & cvj. col. pe. eo. volu.

f ¶ Hodiè tantum. Et sic Barto. sentit q opi. glo. in. d. auẽ. & qui. sit verior. sed Cy. in. l. cum proponas. C. de bo. aut. iudi. pos. tenet contrarium sequẽdo glo. hîc. Sed opi. glo. & Bar. videtur verior: quia in materia correctoria per identitatem rationis, vel maioritatis, non fit extensio: vt in auẽ. quas actiones. C. de sac. san. eccle. secundũ Imo. in. l. si finita. §. Iul. & in pe. vel antepen. col. ff. de dam. infect.

g ¶ Hoc est expressè. De hoc no. per Bar. post glo. in. d. l. si finita. §. Iul. in pen. col. & ibi videtur intelligere hunc tex. q demum lucretur fructus in casu isto: qñ iudex hoc expressit. gl. tñ hic sentit, q vbi constat de aperta contumacia, q lucreẽ fructus ex dispositione huius. l. etiam si iudex nihil dixit. d. §. Iulia. adde Bal. in. d. auẽ. & qui. in vlti. col. & in. l. consentaneũ. in ix. col. Ç. quõ & qñ iu. & ibi etiam dicit q pôt facere, q possideat, Et adde

i ¶ Dixi. in. l. Nota modũ qualiter procedaẽ in bonis defuncti. Adde, quod no. Bal. in. l. si seruus. in fi. j. ti. j. per Bar. oĩno in. l. si bona. C. de bo. au. iud. possid. Bal. in. l. cum proponas. in fine. eo. tit. & Bald. in rubrica. C. de suc. edi. Item nota alium casum, in quo dabitur curator: per Bald. in. l. ignorare. C. de restitut. milita. in fine. Et quando & quomodo sit dandus curator ad vendendum bona absentis: vide omnino Bald. in rubri. C. de succes. edi. in vltima colum. & ibi notat an possit dari curator? & alium casum notat. in quo datur curator. vide per gloss. in. l. ij. C. quando fisc. vel priuileg. per Ang. in consi. ccxxj. & seq.

k ¶ Nisi finito banno. Adde quæ dixi post Bar. in. l. creditor. j. de sol.

vt. l. siue

¶ Est verũ. Et hãc opi. quæ hic firmat, tenet & seq̃t Ia.bu.post gl.in.l hæres absens.§.fi. de iu.& Imo.in.c. j.demu.pe.l.j ang. per tex.i.d.§.fi.tenent cõtrarium sequẽdo gl.i.l.eũ,q. hic alle. Sed cõis opi.vr̃ verior ꝑ illũ text.& ibi Bal.i.l. hæres absens.§.si q̃stutelã.in ver,ꝑinde.de iu.&vide Bar.& qđ dixi ĩ l.quæro.j. de sol.

b ¶ Si seruꝰ.& vide Ioã. de Imo.ĩ.l.si q̃s ita hæres instituatꝰ ĩ die.ff.de hære.ĩstit. Andræ. Barba.

c ¶ Si minor. Ad intellectũ huius.l.vide q̃ not. hñtur ꝑ gl.&bar.ĩ.l.pe.C. si aduer.rẽ iudi.& adde not.ꝑ Bar.in l.si finita.§.si fortè.š.de dã.ĩfe.qualiter aũt cõtra minorem posit pueniri ad primũ & secũdũ dec. & qualis citatio reqrat, & an audiat mĩor aliquo remedio, cõtra talẽ ĩterpositionẽ, vide not.ꝑ Imo.post Bar.in l.si finita.§.nõ aũt & .§.si fortè.de dã.infec.post Io. an.in ti.de primo decre.§.restat.ver si.sed pone quòd pupilli.& versicu.quid si minor. Et adde: qa bal.in in.l.non ideò minus.C.de ꝑcu.alleg.glo.hic, ꝙ pupillus citatus, intelligitur citatus, vt legitimẽ cõpareat.& idem dicit ipsemet Bal. in.l. fin.in princ.C.de procura.Et ad id quod dixi de primo & secundo decre.vide not.in.l. apud Iul.in prin. š.tit.j.de minore. & de ecclesia vide ꝑ Bal.in auť.ei q. in ante pe.co.C.e. Et de materia ꝑ Inn.in.c.dilecto. de ver.sig.& doc. in.d.c.cõsultationibus.& Spec. in tit.de primo & secũdo decre.§.nũc dicamus. Adde post hanc apost. Abba.cõsi.xliij. lib.ij.Rom.consi.

vt.l.l.siue hæreditaria.š.de neg.gest.Solu.pœna non tribuit immunitatẽ directo:sed per obliquũ sic per quandam consequentiam:vt.l.hæ enim causæ.§.decreto.aliàs.§.si pretor.š.de suspe.tut.sed aliter hodiè per statuta ciuitatum prouidetur. ¶ †Itẽ no.ꝙ glo. 2 ista æquiparat exbannitum relegato:vt hic no.alibi æquiparat deportato:vt no.instit.quib.mo.ius pat. potest.solu.§.relegati.& plenè dixi in disputatione mea, de exbannitis.

LEX XIIII.

SI quis creditorem. ¶ Quæro,an æstimetur totũ,vel dubius euentus? Glo.disputat.Sed dic,ꝙ contra dolosum totum æstimatur,nõ dubius euentus:vt.l. locum.§.condemnatio.j.de tab.exhi.& ibi dicam.

Creditor. ¶ Quòd creditor nõ mittatur in possessionem,intellige vt dixi.š.eo.l.in possessionem.

LEX XV.

IS qui rem. ¶ Gloss. quærit de duabus.q.j.quid faciť hæc.l.ad titulum? dic,vt in gl. ¶ Secũdò quæro,an ille,ꝙ recepit litis æstimationẽ teneať de euic.& vr̃ tenere gl.ꝙ nõ.Cuius contrariũ no.š.pro emp.l.iij.dic,vt ibi dixi.& per Dy. in.c.pro possessore,in.ij.q.de reg.iur.lib.vj.

De bo.autho.iudi.posi. *Rubri.*

¶ Quæro,in quo differt hic titulus à superiori? dic vt in glo.quæ respondet no.& bene.

SVMMARIVM.

1 *Petitio & pronuntiatio de uendendo fit à iudice, in cuius territorio quis debet defendi:uenditio à iudice in cuius territorio bona sunt.*

2 *Conueniri quis non põt in loco celebrati contractus, quando solutio alibi fieri debet.*

LEX I.

VEnire. ¶ Not.text.ibi contractum.&c. ¶ Oppo.diciť hic,ꝙ bona debent vendi per iudicẽ loci, vbi quis debet defendi. Sed cõtra imò ꝑ iudicẽ,in cuius territorio bona sunt: vt.l. cum 1 vnus.§.pe.j.eo. Dicit gl.†venire.i.peti,vt fiat venditio. Nã pronuntiatio,& petitio de vendendo,debet fieri à iudice,qui est in territorio, in quo quis debet defendi:sed venditio debet fieri à iudice,in cuius ter 2 ritorio bona sunt:vt ibi. ¶ †Item diciť hic,cõtractũ &c. quæro,vtrũ rõne cõtractus quis posit conueniri ibi,& vbi celebratus est contractus, licet solutio debeat alibi fieri:vt hic:sunt opi. Quidã dicũt ꝙ sic: alij ꝙ non:tñ gl.tenet,ꝙ ibi non põt conueniri. Istæ opi.ponũť hic,& in.l.eũ qui.§.j.š.de consti. pecu. & ibi gl.nõ determinat.&.C.vbi cõue.qui cer.lo.l.j. a & quod hic dicitur est verumᵃ.& Petr.tenet per illã l.quæro.j.de solu.vbi videť text.rectè intelligendo.

SVMMARIVM.

1 *Bona defuncti,cum uendũtur debet fieri citatio nominatim.*

LEX IIII.

b SI seruus.ᵇ ¶ Instituto sub conditione potestatiua põt statui tempus,intra quod conditionẽ impleat:& adeat:aliàs hæreditate priuabitur:sed libertati ꝑiudicium non fiet.h.d. ¶ Aduerte,dicitur hic, ꝙ non potest esse hæres,vel bo.pos.tñ erit liber. ¶ Cõtrà,ex testamento,ex quo non adit hæreditatẽ,non potest cõp.tere libertas:vt.l.eã,quã.C.de fideicom.& .l.testamento.š.de ma.test.Sol.ꝙ dicit,ꝙ non est hæres, vel bonorũ pos.intellige in effectu:tamen hæres est. ideò prodest ad libertatem. ¶ Item opp.dicitur hic, ꝙ elapso tempore,non erit hæres.contrà imo elapso tpe debet decerni,ꝙ habeatur pro hærede:vt.l.fi.§. sed quia quidã.C.de iure deli.Dicunt quidã:vt Ray. ꝙ hæc.l.hodiè corrigiť,vt elapso tpe sit hæres, sit nihil dicit. ¶ Sed aduerte,si aliquis sit hæres institutus purè,& statuitur sibi certum tempus ad adeũdum hæreditatem:tunc post tempus erit hæres si tacet: & tempus sit statutum ad petitionem creditoris:vt l.fi.§.sed qa qdã.š.alle.vel etiã ad petitionem ipsius hæredis:& hic est ꝑprie casus dicti.§.sed qa qdam. Sed si statuiť ad petitionem substituti:tunc post tẽpus nõ erit hæres,sed habebiť pro repudiãte:ita no, š.de acq.hære.l.ꝗ diu.Sed hic est sub conditione institutus:vnde hęreditatẽ nõ põt adire,vt.l.is qui hæres.š.de acq.hære.& ideò post tempus non erit hæ- 1 res:cũ nondũ extiterit eius cõditio. ¶ †Vltimò no. quòd qñ vẽduntur bona defuncti:debet fieri citatio & prçconiũ noĩatim: vt dixi.š.ti.j.l.si diu.Et debet fieri prçconiũ,quicunque vult esse hęres:& quicunque vult defendere.quod tene menti.

LEX V.

c SI minor.ᶜ ¶ Hic habes casum,in quo secundum vnã opi. minor est deterioris cõditionis,quã maior: quia fit vẽditio contra eũ, etiam si non latitet. ¶ Ad hoc op.š.ti.j.l.Fulcinius.§.j.&.ij.Sol.quidã dicunt fallit in minore.Ratio, quia esset nimis longum expectare. Alij dicunt, quòd hic fit venditio nõ ex edicto:sed sed secũdũ formã positã.š.ti.j.l.Fulcinius. d §.adeò.& hæc opi.placet.Item & secũdũ formã.ᵈ§. adeò.fit vẽditio quodꝗ cõtra absentẽ causa reipublicæ.vt no.j.de priui.cred.l.eũ,qui in possessionẽ. in fi. Et pro hoc vide, quod no.j.l.prox.

LEX VI.

SI non expedierit. ¶ Pro declaratiõe quero,quo iure restituitur residuum pupillo respon.duæ sunt opi.prima quòd restituatur pupillo iterũ petenti restitutionẽ: c vt adeat. Alia opi.ᶜ est,quòd hic fuit facta venditio contra pupillum hęredẽ:ideò quia sibi expediebat. Tenet ergo istam gl.ꝙ etiã quãdo expedit pupillo fit vẽditio cõtra pupillum.Simile habuistis.š.ti.j.l. Fulcinius.§.adeo.& ibi allego hãc gl.quod tene mẽti.Sed quãtum est in.l.nostra:non est mirũ ꝙ fiat vẽditio contra pupillum: cùm ex contractu defuncti perueniat ad venditionem:tamen gl.tene menti.

SVMMARIVM.

1 *Actione quanam cogatur communicare creditor qui totum recepit altero negligente.*

SI pupillus. ¶ Gesta per pupillũ obseruantur:licet postea se abstineat.Item solutio facta vni creditori altero neglig ẽte,non reuocatur:sed vtroque instãte in subsidium cõmunicatur,qđ solutũ est, vel pupillo restituetur si de suo soluit.h.d. ¶ Opp.diciť hic,ꝙ cogitur ad communicandũ.Cõtra.š.pro socio.l.verũ.§.si cum tres.Solu.ibi inter socios: quoniã societas ius frater 1 nitatis obtinet. ¶ †Quæro,qua actione cogitur ad cõmunicãdum? respondet glos.per condictionẽ indebiti.arg.l.tutores. in fi.š.de cõdi.inde. Quandoꝗ cogitur per condictionem ex lege:vt.l.fi.§.si vero. C.de iur.delibe. materiã huius.l.videbitis in.l.pupillus.j.quæ in frau.cre. ¶ Quæro quæ est practica huius.l.tam in primo casu huius.l.quãdo agitur ad communicandũ.quã in vltimo? respondet Iurisconsultus hic, ꝙ prius debet fieri discussio, ꝙ non fit tãtum in bonis,quod sufficiat alijs. vnde agiť ad communicandum per condictionem indebiti:vel per condictionem ex lege.

SVMMARIVM.

1 *Malum consiliũ Dy.per quod filij possunt à patribus fraudari legitima.*

2 *Venditio bonorum latitantis ut fiat, debet de debito constare.*

LEX VII.

HAEreditarium. ¶ Eodẽ modo fideicommissum debitum ab aliquo post mortem suam,est æs alienum hæreditarium:vt.l.irritum.&.l.in imponenda. C.ad.l.fal.& l.cum pater.§.Titio.š.de lega.ij.& per hanc.l.docet 1 †Dy.fraudare filios legitima,quòd aliquis promitf tat alteri bona sua post mortem suam:vnde quia leg gitima debeturᵍ post æs alienum:vt.l. Papinianus. §.quarta.š.de inoffic.testa.Sed istud est æs alienum: ergo &c.Istud dictum Dyn.esset verum,nisi fieret promissio ex causa donationis:quia tunc reuocare.

cccliiij. vbi dicit, ꝙ cõtra maiorem non latitantẽ põt interponi secundũ decretũ,si periculum est in mora.alleg. Io.an.in c.cõsultationibus de offi.dele.in nouel.& Bald.in.c.j. de milita.vas. qui contu.est.

d ¶ Itẽ & secundũ formã.Et vide casum sing.secũdũ lec. Pla.& secundũ lec.Io.de Imo. in.l.contra pupillum.š.de re iudi. Sed põt fieri,vt ipse ibi refert,secũdũ gl.sing.in.d.l. eũ,qui.de priui. cre.Andr.Barba.

e ¶ Alia opi.& idẽ dicas,si est res tẽpore peritura.Facit tex.valde not. secundũ Ange.in l.diuus.š.de peti. hære.& tex.in.l. pro hærede.§.ij. de acqui.hære.ibi tẽpore perituræ. Andræ.Barb.

f ¶ Promittat alteri.Sed an talis promissio valeat vide glo.& Bal.in.l.fi. C.de pac.

g ¶ Legitima debeť. Adde quod not.Bar.& Dy.in l.cum emancipati.§.illud.in fini. li.de colla.bon.& Bar.in.l.non vsꝗ. š.si quis à pa. fue. ma.Bald.in.l.j.C. de inof.do.Bal.in l.j.C. quæ in frau. cre.in fi.& ibi Barto.post Hosti.in c.Raynu.de testa. & Bal.in.l.pat.§. quarta.š.de inoff. test.vide quod habetur in.c.de his, quib.de sepul.& quod not. doc.in c.dudum.§.verũ. super ver.decesserit.de sepul.ĩ cle. & quod no.in.l.j. C.de inoffic.test.

a ¶ In venditione vide etiam Bar. in rubr. C. de vsufru. in princi.
b ¶ Si quis fructus. Contrarium tenet glo. in c. contingit. de do. & contu. & vide ibi Bald. Andr. Barba.
b ¶ Si quis fructus. vide not. per Bart. in auth. & qui. de bo. autho. iu. posſi. & per Bar. hîc, in. ij. col. & in. l. prætor. in prin. j. eo.

acceptam. in. vj. colum. C. de vsur. & in auth. quod lò cũ. in. ij. qõ. C. de colla.
g ¶ Eſſet recurrendum. Si ſunt plures executores, an poſsit vni committi, per Bald. in. l. cum magiſtratus. C. quãdo prouo. & in. l. nulli. in. ij. colũ. de epiſ. & cle. Cy. in. l. id quod pauperibus. in. ij. q. de epi. & cle.
h ¶ Electio deuoluatur. vide Bal. not. in. l. viduæ. C. de nup.

POMATES.

c ¶ No. ꝙ creditor. De iſto dicto bar. licet dubitauerit do. Alex. in. l. ſi filio. §. ſi vir in quinqueñiũ. col. iiij. ſ. ſol. mat. Adde tñ, ꝙ eſt mera veritas, q̃a oĩs, q ſuccedit pſnĩam iudicis, dr̃ neceſſarius ſucceſſor vt inquit Bal. in. c. q̃m frequenter. §. fi. vt lit. non conteſt. Sed neceſſarius ſucceſſor tenet̃ ſtare colono: vt eſt in gl. in. l. diuortio. in ver. attẽta. ſ. ſol. mat. ergo &c. Et ita fuit iudicatũ Papiæ in contingentia facti, in iij. ãno ſtudij mei dũ præceptor meus allegaſſet prædictũ cõtrariũ bal. à quo didici: & in d. l. diuortio. qđ no. & vide Areti. conſi. clx. co. viij.
d ¶ Lata culpa. De qua culpa teneat̃ creditor in poſſeſſionẽ miſſus: adde etiã Bar. in. l. is cui. §. q̃ri poterit. ſ. vt in poſ. leg.
e ¶ Aliquod tempus. vide Bald. in auth. & qui. de bo. au. iu. poſ.
f ¶ Aliud in creditore. Sed Imol. in l. ſi filio. §. fi. poſt Bar. ibi. ſol. matr. dixi ꝙ in caſu huius. §. poſſet etiã dici, ꝙ hîc iſte creditor dicitur ſuccedere ex quadã neceſsitate perueniendi ad ſibi debitum. argu. l. fi. j. de ſepar. Et iõ, cũ dicatur neceſſari⁹ ſucceſſor, nil mirum, ſi compellitur ſtare colono. d. l. ſi filio. §. fi. & ibi Barto. & vide per Paul. de caſt. in. l. ſi fili⁹. de do. vide Bald. in rub. C. de pœ. iudi. facit. l. j. & ibi Bart. j. de ſolut.
g ¶ Vltimò. Adde Bart. in. l. pignus. in. ix. colũ. verſic. ſed dubitatur. C. pigno. act. & in. l.

tur donatio. per ti. de inoffi. dona. Vnde oportet, ꝙ
fiat ex cã lucratiua: & ſic oportet, ꝙ fiat q̃dam fraus.
vnde cõſulo, ꝙ nõ facias hoc fieri: q̃a p hoc aufers æs
alienũ, ſcilicet debitũ filio, qđ eſſet peccatũ morta-
2 le. ¶ † Vide gl. q̃ incipit, ex cuius nomine ibi, cum
verè conſtet: ex hac gl. no. quòd ad hoc, vt fiat vẽdi-
tio, debet verè de debito cõſtare. Et ita dixi in. l. Ful
cinius. §. cum hoc. licet gl. ibi. & in. l. cum proponas.
dicat ꝙ ſufficit, ꝙ conſtet ſummatim.

SVMMARIVM.

1 *Domini appellatione, num comprehendatur uſufructuarius? quòd ſic largè.*

LEX VIII.

IN venditione. a ¶ No. hîc, ꝙ appellati-
one dñi cõtinetur fructuarius quo ad hunc
caſum: ſed in alijs ſecus: vt inſti. de hęre. inſt. §. alien⁹
de fur. l. falſus. in fi. de ver. ſig. l. rectè. vel magis pro
priè loquendo, appellatione domini cõtinetur vſu-
1 fructuarius. † quod eſt verum: quia vſufructuarius
eſt dominus vſusfructus, ſed nõ eſt dñs rei, vnde ap-
pellatione dñi, rei nõ cõtinetur vſufructuarius: ſed
appellatione dñi, largo mõ ſumpti, bene cõtinetur,
cum vſufructuarius ſit dñs vſusfructus, vt no. in. l. na
turaliter. de acq. poſ. & hoc ſentit gl. q̃ incipit, q̃ꝫtum
ad ius poſ. ¶ Itẽ op. quod vſusfruct⁹ nõ poſsit vendi
vt. l. ſi vſufr. ſ. de iure do. & inſti. de vſufr. §. finit̃. So.
intellige, quòd vendat̃ commoditas, non ius vſufr.

SVMMARIVM.

1 *Creditor miſſus in poſſeſsionem ex primo decreto, quòd locat, & uendit fructus percipiendos ex re. & uide. nu. 5.*
2 *Creditor miſſus in poſſeſsionem ex ſecundo decreto, quòd teneatur ſtare colono.*
3 *Tempus ſemper intelligitur arbitrio iudicis, quando lex de ipſo nihil ſtatuit.*
4 *Creditor immiſſus non tenetur de leui culpa: ſed de lata ſic.*
6 *Culpæ appellatio refertur ad leuem.*

b Si quis fructus. b ¶ No. bonũ caſum
in ver. de tpe locatio-
1 nis. ¶ † No. ex noſtro. §. ꝙ locatio & venditio fru-
ctuũ pertinẽt ad creditorẽ immiſſum ex primo de
2 creto. quod not. ¶ † Item no. quòd creditor immiſ
ſus per iudicẽ ex ſecũdo decreto tenet̃ ſtare colono.
3 ¶ † Tertiò not. ꝙ vbi lex de tempore nihil ſtatuit,
tũc intelligit̃ arbitrio iudicis: vt hîc. & l. in fi. de iure
4 delibe. ¶ † Item no. ꝙ creditores c immiſsi tenentur
c de lata culpa d, nõ de leui: vt hîc. & videbitis. j. l. pxi.
d quaſi per totũ. ¶ Oppo. dicitur hîc, quòd in pote-
ſtate creditoris locare, vel vẽdere. Quero, qđ eſt qđ
vẽdit? dicit gl. ꝙ prędiũ, ex quo percipit̃ fruct⁹. Vi-
de gl. quæ incipit. ſ. fructũ. prout iſta gl. refert ad lo
cationẽ: iſta gl. dicit optimè: quia prædiũ eſt id, qđ
locat̃: ſed ꝓut refertur ad venditionẽ, nõ dicit bene:
quia vẽditio nõ debet fieri à creditore, ſed à iudice.
ita habuiſtis in. l. miles. §. pe. ſ. de re iudi. & l. à Di-
uo. §. ſed & ſi emptor. de re iud. vbi creditor nullam
5 habet actionem contra emptorẽ. Sed text. hîc † dicit
creditorem poſſe vendere, & ſic non loquit̃ de p̃dio
ſed de fructibus: & ſic põt vel locare prædiũ, vel vẽ
dere fructus, & intelligo locare prædium pro annua
penſione certa ſibi præſtanda. Item intelligo vende
e re fruct⁹: ſcilicet vſq; ad aliquod tempus e: puta vſq;
ad. x. annos pro tanta mercede. De hoc tangit gl. in
l. j. C. de iur. emphy. Et de hoc diſputaui vnam. q. vel
dic, non venditur prædium, vel fructus: ſed fructuũ
perceptio: vt. l. in ædibus. §. j. de donat. ¶ Item dicit̃
hîc, ꝙ cogitur creditor ſtare colono. Cõtrà. C. de lo-
ca. l. emptorem. Sol. aliud in emptore, qui in plenũ
f ius ſuccedit aliud: in creditore, f qui nudam detenta-
tionem habet. ¶ In fin. ibi. ex culpa autem &c. per
hunc. §. rñdit. d. Guid. de ſuza. cum quæſitum eſſet
ab eo, quid operatur, ſi datum eſt arbitrium poteſta
ti: & ipſe dicit, ex culpa autem reus non ſit. Oldrad
g ¶ Vltimò g hîc vide gl. quę incipit. ſ. leui, ibi. l. ſi ſer
uus. §. cum quid. Solu. culpæ appellatio ſecundũ na

turam rei, & contractus, aliter & aliter accipit̃. Et ſic
6 habes, † ꝙ appellatio culpæ refertur ad leuem.

SVMMARIVM.

1 *Executores plures ultimarum uoluntatum, qui debent aliquid facere & uolunt committere uni ex eis, quòd ipſi facere tenentur: an poſsint? remiſsiuè.*
Procurator, qui non habet mandatũ ad ſubſtituendum, quãdo poſsit alium ſubſtituere? remiſsiuè. ibi.
2 *Canonici, ſi diſcordant in eligendo: electio deuoluitur ad ſuperiorem.*
Iudex eligit ſuperiorem, quando partes in eligendo diſcordant. ibidem.
3 *Iudex format punctum, ſi partes diſcordant in formando.*

1 Si vnus. ¶ † Iſte. §. inducitur per Dy. ad ali-
quas quæſtiões. Prima, plures ſunt
executores vltimarum voluntatum, qui debent ali-
quid facere, & volunt committere vni ex eis: vt totũ
facere poſsit: an poſſunt? hîc vr̃ text. ꝙ ſic. Sed iſtud
eſt verum in creditoribus, qui habent poteſtatẽ à le
ge: ſicut videm⁹ in tutoribus, quorum quilibet põt
authorari, & alij contutori committere: vt. l. iij. ſ. de
admi. tut. Sed in his, qui ab homine habent admini-
ſtrationem, vt in pluribus procuratoribus: tũc eſſet
recurrendum ad illam diſtinctionem, vtrum procu
rator poſsit alium ſubſtituere, q̃n non habet manda
tum ad ſubſtituẽdum: quia ſi poteſt ſubſtituere po
teſt alij committere vices ſuas: aliàs non. Et hoc quã
do ſit dicam. j. de diuer. & tempo. præſcri. l. de acceſ
ſionibus. Sed in iſtis executoribus vltimarum volũ-
tatum, dic: vt in. c. vlti. de teſta. lib. vj. ¶ Secundò fa-
2 cit iſte †. §. ꝙ ſi canonici diſcordent in eligendo: tũc
h videtur, ꝙ electio deuoluat̃ h ad ſuperiorem: vt hîc.
& arg. l. iij. §. fi. ſ. de admi. tu. ¶ Item facit, ꝙ ſi partes
in eligendo ſuperiorem diſcordant, ꝙ iudex eligat:
vt hîc. & arg. l. j. §. & notãdum. ſ. de ven. inſpi. & no.
in Spe. de requi. conſi. ver. ſcias igitur. ¶ Item facit,
3 † ꝙ ſi partes non concordant in formãdo punctum
i quæſtionis, ꝙ iudex i debet formare. Pro quo vide
tur tex. in. l. iuſiurandum. & ad pecunias. §. ſi de qua
litate. ſ. de iureiur.

SVMMARIVM.

1 *Colere fundum, in quem creditor eſt miſſus, quis debeat?*

PRætor ait. ¶ Not. ꝙ creditor fru
ctus percipit, & reſti-
tuit. Contra. ſ. titu. j. l. Fulcinius. in fine. Di-
cit glo. quòd ibi propter nimiam contumaciam rei.
1 ¶ † Quæro quis debet colere fundũ, in quem credi
k tor eſt miſſus? dicit gl. k ꝙ debitor: & ſi debitor nõ
vult colere, tunc creditor. Ita dicit glo. Iaco. de Are.
diſtinguit aliter, & bene: & ſic in legato. Aut fit miſ
ſio ex conſtitutione: q̃a legatũ non ſoluitur: & tunc
legatarius percipit: vt. l. is cui. §. qui legatorũ. in fin.
Aut fit miſsio ex edicto: & obtinet. §. qui legatorũ.
qui hîc alleg. in gloſ. Si verò loquimur in creditore,
tunc ipſe locat & colit: vt. ſ. l. proxi. §. j. Nec obſt. de
damno infecto. l. ſi finita. §. ſi quis autem. quia ibi di
cit de poſſeſsione, quam non perdit debitor permiſ
ſione creditoris, vel legatarij: ſed in iure colendi, &
fructus percipiendi: dic, vt dixi. ſ. ita dicit Iacobus
de Aretio.

SVMMARIVM.

1 *Pœna, quæ peruenit ad te occaſione rei meæ & unà cum re mihi reſtitues: qualiter hoc intelligatur. numero. 2.*
Dictio ex, non ſemper denotat cauſam proximam.
Dictio de, ualet tantum, quantum dictio ex.

Quod de fructibus. ¶ Ibi ex cõ
promiſſo fa
cto à debitore: ſecus ſi à ſe. arg. ſ. de peti. hær. l. vtrũ.
§. fi. cum. l. ſeq. Iac. de Are. Itẽ arg. ſ. de peti. hære. l.
vtrũ. §. fi. cũ. l. ſeq. Iac. de Are. Itẽ arg. ibi, vel alio ca-
ſu, vt pœnam occaſione ſerui: vt. ſ. de pet. hær. l. eui
cta. ſecundũ Iac. de Are. & eſt iſte no. §. ¶ Si pueniit
1 † ad te pœna occaſiõe rei meæ, reſtitues rẽ & pœnã.
hoc dicit,

i ¶ Quòd iudex. vide Io. An. in addi. Spe. in ti. de homi. §. j. ver. pone. vbi idem tenet, & quod habetur inſti. de ſatiſ. tut. §. qui autem. & in. l. huiuſmodi. §. fi. ſ. de leg. j. & text. in l. hac ædictali. §. his illud. C. de ſecundũ. nup. & ad contradictio partis impediat hanc immiſsionem, ſi iudex vult: vide in c. ſtatutum. §. aſſeſſorẽ. de reſcrip. in. vj. & vide not. Spec. in ti. de req. conſilij. & in titu. de rela. Bal. in hac lege. C. de ſent. ex per. recit. & adde Bar. in. d. l. j. §. pe. ſ. de ven. inſpi. & in. l. fin. C. de rela. in. l. iuſiurandum. §. ſi de qualitate. j. alle. &c. Et adde ꝙ iudex etiam nõ tenetur ſequi partes in eligendo cõſultorem, ſed ipſe ſuo conſenſu eligere poteſt ſecundum Inn. in. c. ſup quæſtionum. de offi. deleg. & vide tex. in. l. fi. C. de iudi. per iſtum tex. & ſi conſulares diſcordent, iudex eligit ſecundũ Bart. no. in. l. ſi duo infi. ſ. de re. iudica. per iſtum text. Et ad hoc adde Bal. in. l. de die. in fi. princ. ſ. qui. ſatiſ. cogan.
k ¶ Dicit gloſ. vide Bal. in auth. ei qui. in. xvj. col. de bo. aut. iu. poſ.

a ¶ Breuiter distingue. Adde Bal. in l. j. in vers. quæro. C. de peric. & cõ. rei vendit. Adde tex. in l. venditor ex hæredit. & ibi Bar. de her. vẽ. & vide tex. in l. bouem. §. si qs seruũ. ff. de ædil. edic. & quod no. Bal. in l. si pdiũ. in iij. colũ. C. de ædi. actio.

b ¶ Quod ait prætor. Limita non pcedere de æquitate canonica : qa secundum eã, nisi expẽsas vtiles, & rei expediẽtes fecerit creditor, nõ recuperat eas, secundum Host. & Io. an. in vlti. not. in c. cũ venissent. de eo, qui mit. in poss. cau. rei ser.

c ¶ Quæro creditor. Istũ. §. ait prętor. An effectus primi decreti pro pter negligẽtiam in apprehendẽdo pdat. Adde bal. & Ang. in l. si finita. §. si quis metu. de dam. infect. & ibi Imo. q discrepare conat à cõi opi. in quantũ allegat. l. fi. C. de bo. aut. iu. pos. vide etiã qđ dixi in d. §. si qs metu. & ibi lati? p doc. & ibi p Barto. in fin. Sed qñtũ tps habeat quis ad missionẽ ex secũdo decreto post iterpositionẽ primi decreti: vide q̃ dixi post Bart. in d. l. si finita. §. Iul. in viij. & x. colũ. & vide Imo. in d. l. si finita. §. si qs metu. Et facit dubiũ, quod not. gl. in l. j. C. de ser. fugi. & in l. cũ qrebatur. in glo. C. vñ vi. & qđ no. Bar. in l. si de eo. §. j. de acq. pos. & hic adde, qđ no. Bar. in l. ordo. in ver. qro nunqđ. de execu. rei iu. aliqđ p Ro. in l. si finita. §. Iulia. in pen. char. s. de dam. infec.

POMATES. d ¶ Cũ ergo. & no. Bart. velle, q ptãs intrandi tenutam durat bieñio. vidi sępe de hoc dubitari: & istud voluit idẽ Bar. in l. cũ q

h. d. Concordat. l. quoties. s. de iure doti. Simile in l. vtrum. §. fina. & l. sed & si lege. in prin. s. de pe. hæ. ¶ Opponi. de. l. at vbi. s. de peti. hæ. Huius contrarij timore inclinat Iac. de Aret. q hic intelligat in pœna commissa ex promissione facta à debitore: & potest esse, q fuisset missus in possessionem creditor. ¶ Oppo. de. l. si pignore. secundo responso. s. de pignorati. actio. Responde. hic in pœna quam ab alio consequitur: ibi in pœna quam consequitur à debitore. ¶ Sed opp. de d. l. quoties. s. de iure do. Timore huius contrarij, & aliorum contrariorum, breuiter distingue[a], vtrum pœna, quam quis consequitur ratione rei meæ, quam debet mihi restituere veniat restituenda cum ipsa re: sic distingue, Aut ipse consequitur pœnam à me, aut ab alio. si à me: tunc aut illa pœna succedit loco rei amissæ: & debet restituere: vt l. quoties. s. de iure do. Aut non succedit loco rei meæ, vt in furto: & tunc non debet restituere vt. l. si pignore. ij. respon. s. de pig. actio. Idem in pœna conuentionali, si est dictum rato manente pacto: vt. l. id quod plenè nomine. cum sua gl. j. de sol. Aut istam pœnam consequitur ab alio: & tunc ex prouisione mea, & debet mihi restitui: vt casus est hic secũdũ Iac. de Are. aut clam consequitur ex prouisione sua: & tũc aut ista pœna succedit loco amissæ rei & tunc, debet mihi restitui: vt. l. vtrum. in fine & l. sed & si. in principio. s. de petitio. hær. Aut non succedit loco rei. & tunc non debet restitui: vt. l. at vbi. s. de peti. hæredi. Aut illam pœnam consequitur ex dispositione legis: & tunc aut consequitur istam pœnam propter delictum commissum in ipsam rem, vt in damno dato: & tunc debet mihi illa pœna restitui: vt. l. euicta. s. de pœ. hæred. Aut propter delictũ commissum in personam suam occasione rei: vt fui iniuriatus propter rem: & tunc illa non debet mihi restitui: vt. l. bouem. §. si quis seruum. s. de ędil. edic. & l. at vbi. de petit. hæredi. Aut propter delictum, quod respicit vsum rei: vt in furto, in quo solo vsu delinquitur: & tunc tenetur restituere rem: non aũt pœnam consecutam: vt. l. is qui rem. ff. loca. & l. manifestissimi. §. sed cum in secũdũ. C. de furt. Aut ad eum non pertinebat vsus illius rei: & debet totũ mihi restituere: vt. l. si pignore. in prin. s. de pign. actio. 2 & ibi no. ¶ Item no. q † dictio ex, non denotat semper causam proximam: vt ibi: ex re. idest occasione rei. Simile habuistis in l. si finita. circa princ. s. de dã. infect. Sed quandoq; denotat causam proximam: vt l. eo tpe. in prin. s. de peculio. & l. j. C. si seruus extero. & l. non dubium. C. de leg. Et dictio de, valet tantum quantum ex: vt. l. j. §. nunc videamus. s. de coniun. cum eman. libe.

b **Quod ait prætor.** [b] ¶ Opp. de. l. si pupilli. & l. litis s. de neg. gest. Dicit glo. q fallit in pupillo, ciuitate, & ecclesia.

His uerbis. ¶ Quæro, qñ defendit seruũ, quem defendere non expediebat: vtrum saltem repetat vsq; ad æstimationem serui? Glo. respondet. & non bene. Vide gl. quæ incipit, hoc ita ibi, vnde donare videtur. Tu dic secundũm Iaco. de Areti. q debitor, vel seruum dabit, vel præstabit quod soluit. argu. s. de dam. infec. l. si proprietarius. Sed si seruus decessit ad pretium serui? cõpetit. argu. s. com. diui. l. & si non omnes. §. fi. secundũm Iaco. de Aret.

Generaliter. ¶ Not. tex. in fi. ibi, commune, non alienum negotium. Et feci te notare hunc tex. s. de damno infe. l. si finita. §. si iam ruerint.

SVMMARIVM.

1 *Curator bonorum tenetur tantum de dolo, & lata culpa.*

Est præterea. ¶ Not. tex. ibi. citer mehor &c. Et not. tex. optimum ibi: eadem causa est in curatore. &c. Ex quo ha 1 bes, q curator bonorum † tenetur tantũ de dolo, & lata culpa.

SVMMARIVM.

1 *Creditor iussus ire in possessionem, si non intrat, an perdat ius primi decreti?*

In eum. ¶ Habeo hũc pro notabili. ¶ Nota textum ibi: neq; imputatur, &c. 1 & ibi: neq; illud &c. ¶ Quæro, † creditor[c] iussus ire c in possessionem non intrauit: an perdit ius primi decreti: hic videtur tex. quòd non. In contrarium videtur text. s. de damno infecto. l. si finita. §. penulti. videte in damno infecto non perdit ius primi decreti: nisi cum damnum est datum, & sic est finita causa. & sic perdit respectu damni præteriti: sed respectu futuri damni non perdit ius primi decreti. vt eadem d l. §. item quæritur. Cum ergo[d] hic non sit finita causa, poterit ingredi indistinctè: dum tamen non steterit per biennium: quia tunc per biennium perderet ius primi decreti, adeò, quòd non posset ingredi sine nouo processu: vt. l. finali. C. de bono. authori. iudic. posside. Dicitur hic, quòd non imputatur sibi, si recesserit de possessione. quæro vtrum recedendo videatur velle relinquere beneficium prætoris? habuistis text. cum gloss. in d. l. si finita. §. penulti. dic vt ibi.

SVMMARIVM.

1 *Carceratus indebitè, & iniustè, an possit ibi recommendari per alium creditorem? remissiuè.*
2 *Practica, quando primum decretum est interpositum ad instantiam unius, quòd prosit omnibus.*
3 *Venditio bonorũ creditoris facta ad instantiam unius, quando prosit alijs creditoribus?*
4 *Creditores possunt petere copiam processus facti à notario ad petitionem unius creditoris.*
5 *Lex hæc, Cum unus. hodiè non est mutata: per authenti. & qui. C. eodem.*
6 *Bona quando sunt sufficientia, an alij creditores concurrãt cum primo misso? non decidit.*
7 *Missio in possessionem facta pro uno ex pluribus creditoribus, quando alijs prosit? & nu. 9.*
8 *Missio facta nomine unius ex legatarijs, quòd prosit omnibus.*
9 *Regula, qui prior est tempore, potior sit in iure. fallit, quãdo plures prætendunt officium iudicis in pignore prætorio: secus quando ius obligationis.*
10 *Regula, qui prior est tempore, quòd habeat locum in pignore iudiciali.*
11 *Et eadem regula, quòd etiam habeat locum in pignoribus captis uigore instrumenti guarentigiati. nu. 11.*
12 *Instrumentũ guarentigiæ quòd habeat uim sententiæ.*

LEX XII.

Cum unus. ¶ Ista. l. est multũ solennis, & not. In hac. l. habes quandam opi. separatam ab opi. antiquorum doct. & modernorum, & breuiter. h. d. Primum decretum interpositum ad petitionem veri creditoris, prodest omnibus alijs creditoribus: secus si primus creditor fuerit putatiuus. Item primo dimisso ius cæterorum non læditur. h. d. Et diuiditur in tres partes. Primò ponit dictum. Secundò respondet tacitæ obiectioni. Tertiò soluit duas. q. quæ possunt oriri circa prædicta. Se e cunda ibi: nec videbitur. Tertia ibi: planè. ¶ Hunc[e] 1 versi. planè allego fortiter in † q. de Lapo, qui fuit in carceribus missus indebitè, & iniustè, an posit per alium creditorem ibi recommendari? & hic videtur e tex. q non. quod qualiter intelligatur, in disputatio f ne illius. q. dixi. ¶ Oppo. dicitur[f] hic. q decretum interpositum ad petitionẽ vnius prodest omnibus. 2 Contra in l. vlt. C. eo. † Sol. decretum interpositum ad petitionem vnius, prodest omnibus: verum est, si alij veniant intra biennium: & sic ista erit practica decretum est interpositũ ad petitionem primi: tunc f potest venire alius creditor, & facere fidem de debito suo: & debet citari debitor, vt veniat ad vidẽdum fieri fidem de debito: & tunc statim potest ingredi possessionem sicut primus: nõ autem est necesse, q de nouo fiat processus: & reus sit in noua contumacia. & hic est text. in l. vlti. C. eo. & l. is cui. §. si plures. ij. responso. & quod ibi not. in glo. in l. j. respon. s. vt in posses. lega. & hæc est practica, quantum ad primum decretum. ¶ Vlterius oppo. dicitur hic in

bona. §. si qs iusta. ff. de dã. infe. & voluit ibi Bal. in addit. idẽ voluit do. Pe. de ancha. in c. cõtingit. de do. & contu. sed do. Io. de Imo. tenet cõtra p istũ text. Et ad l. fi. rñdet. vide ibi do. Abb. in c. cũ aliquibus. de re iu. transit cum dicto Barto. hic.

* ¶ Pro concordia. Aduerte, q incarceratus indebitè non potest in carceribus recõmendari pro alio debito. ita Bart. in l. ij. C. si. de cust. & exhi. reo. & i. l. fi. ff. ad l. Iuli. repet. & in l. iij. §. fin. ff. de cõtrata. & in hac l. cũ vnus. in prin. contrariũ allegat tenere in l. fi. §. fi. ff. quod met. cau. Tu dic, Bart. non firmat pedẽ in d. §. fi. qa dicit videt imò apertè se remittit ad q°. p eũ disputatã inci. Lapus ergo nõ videt residere ĩ illa opi. ad quã quęstionẽ similiter se refert Bar. in alle. q̃ incipit, an posit? nu. ccxxj. qa ibi loqt alio casu, qñ captio fuit iusta. Adde ad dicta per d. Alexã. in. j. C. de Car. edi. in l. creditores. in v. qõ. C. de pig. ¶ Hunc ver. facit etiã. l. legata inutiliter. ij. respõ. s. de leg. j. vide q ibi dixi. & no. etiã Bal. in aut. & q. in iij. colum. C. co. titu. ¶ Opp. dicitur p Bal. plenè in aut. & q. in iij. co. C. eo. & ibi etiã no. quęrit, an carceratio facta p vnum, alijs prosit creditoribus. & per eũdem in l. fi. eo. ti. Et ista. l. nõ habet

fin.quòd ex virtute primi decreti ad petitionem vni-
us interpositi peruenitur ad venditionem etiam pro
alijs. ¶ Sed contra opponitur.s.titul o.j.l.Fulcinius.
§.illud.in fi.vbi non potest fieri venditio, nisi ad pe
titionem illius contra quem latitabat. Dicit gl. ibi,
a in secūdo decreto:hîc in primo. Hęc so.nō est bōa[a]
qa hîc ī scd'o,dū dicit pagere vēditionē. Quare glo.
dat aliā so.ibi cōtra latitātē:hîc cōtra nō latitātē.hoc
nō est verū:qa si hic nō esset latitās, nō pueniret ad
3 vēditionē:vt hîc dicit text. Quare dic,† ꝙ latitabat
hîc aduers⁹ oēs:ibi nō. vñ aut latitabat aduersus oēs:
& oēs poterūt īpetrare vēditionē:vt hic in fi. Aut nō
latitabat aduersus oēs:& tūc si qdē vēditio jam est fa
cta ad petitionē illius, aduersus quē latitabat, & ex
prima vēditiōe remāsit aliqua residua pecunia:tunc
etiam & alij creditores aduersus quos nō latitabat,
possunt venire, & petere sibi satisfieri de illa resi-
dua pecunia:facta fide de debito.etiā sine nouo pro
cessu: vt lege vltima.C.eodem. Si verò nihil fuit resi-
duum venditione facta:tunc noui creditores ita de-
mum venditionem poterunt impetrare,si aduersus
eos litigabat: vt.l.Fulcinius.§.illud in fine suprà titu
lo primo.sed pignus prætorium bene poterunt ha-
4 bere:vt suprà dixi. & hoc tene menti. ¶ †Et ex hoc
etiam habes notare,quòd etiam alij creditores pote-
b runt petere copiam[b] processus facti à notario ad pe
titionem vnius creditoris : quia sua interest, & sibi
prodest:vt hîc.&.l.finali.C.eodem.&.l.qui autem.
5 §.sciendum infrà.qui in fraudu.cre.† Contra hoc vi-
detur.quòd hęc lex sit hodie correcta per authenti-
cam.& qui.C.eodem.vbi fit missio pro mēsura debi
ti declarati .ergo ei soli debet prodesse,qui est mis-
sus:non alij.Dicit glossa,hîc nota,quòd nihil est im
mutatum. Quod enim si nil aliud debitor habebat
in bonis;tunc missio vnius proderit alij. quod tene
menti,& sic ista lex in nihilum est immutata. ¶ Sed
6 pro declaratione gloss.† quæro,quod si sunt alia bo-
na sufficientia,vtrum alij poterunt concurrere cum
prīo misso? texttus facit quòd non suprà eodem.l.si
non expedierit. §.primo. dubito in hoc, sed pro
nunc omitto. ¶ His expeditis,venio ad materiam
legis:tu habes hîc duo. Primum,quòd vno immisso
cæteri videntur immissi, secundum quod non pro-
dest peruenire in tempore. vide gloss. quæ colligit
notabilia, quæ incipit scilicet omnibus. ¶ Oppoñ.
de.l.is cui.§.si plures. primo responso. s.vt in pos-
sessio.legat. vbi dicitur, quòd immissio vnius non
prodest alijs. Gl.dicit,ibi erāt plures ex causa lucra
tiua:hîc onerosa. Istud dictum tenet Dyn. in.c.qu
prior.de reg.iur.lib.vj.& oēs doc.vident̃ cōtra tex.
qui loq̃r indistinctè, cū dicit, vnus ex creditoribus:
nec distinguit ex causa lucratiua,vel non. Præterea
hoc patet ex.l.vlti. C.eod.vbi indistinctè dicit:vnus
ex creditorib⁹.& nemīnē creditorē excipit. Pręter
eà,legatarius respectu hæredis habetur vt creditor.
& sicut alij creditores vocat̃ cōtra hęredē:vt.l.j.C.e.
c quare[c] dico† quòd vno ex creditoribus misso in in-
7 obligationis pręcedētibus oībus alijs:oēs alij immis
si videntur &c.vt.C.eo.l. vlti.circa princi.ibi dū di-
cit quibus erat obnoxius : & sic eis iure obligatio-
nis debebat.Non ob.l.contraria:quia ibi legatarij nō
prætendebant ius obligatiōis:sed prętendebant cau
tionem per officium iudicis:quia eis non cauebatur
petebāt se mitti in possessionem.& quòd hoc sit ve
rum probabo.j.proxi.contrario:& probatur etiam
per rationem huius.l.vt statim dicā.sed si vellemus
examinare & sustinere Dyn.habemus dicere specia
le in legatarijs:ideò quia legatarij veniunt post dimis
sos creditores,vt.j.de sepa.l.creditoribus.&. l.quo-
d ties.sed tutius credo[d] tenere præcedentem opi.vt le
gatarij videantur missi in eo quod apparet eis deberi
quòd id quod est residuum ex bonis:vel hodie pro
toto legato inuentario non confecto,vnde putarem
8 quòd † vbi legatarij agerent actione ex testamento
petendo legatum.tunc immissio facta vni de legata
rijs prodest omnib⁹ sicut in alijs creditoribus. ¶ Itē
oppo. quòd vno immisso illa immissio non prosit
alijs,imò sit opus nouo ꝓcessu:vt.l.si finita.§.si plu
res.s.de damno infecto. Dicit glossa,ibi est speciale
9 †Dynus in.d.§.si plures.& in.d.c.qui prior.de regu
lis iur.libr.vj.dicit sic ꝙ ibi ideò est:quia ibi vidētur
immissi ex causa quasi lucratiua: nam causa noxalis
est quasi lucratiua:vt.j. de doli except.l. apud Cel-
sum.§.authoris.versi.cæterum.& ibi not. Sed causa
damni infecti ęquiparatur noxali:vt.l.prętor.§.hoc
edictum.s.de dam.infecto ergo &c .ita dicit Dyn.
hoc dictum Dyn.non videtur verum eadem ratione
qua.s. qa illud quod dicit de causa lucratiua .s.repro
baui. Quare dic ꝙ ibi loquitur quando plures credi
tores prætendebant officium iudicis.hîc verò præ-
tendebāt ius obligatiōis:, ideò hîc vno immisso alijs
prodest:ibi non. Et est ratio:quia qñ plures præten
dunt officium iudicis:antequam perueniant ad iudicem
non debent habere aliquid iuris:vt.l.cum postulas-
sem.ff.de dam.infec.ideo vno immisso non potest
videri immissus alius,qui nullum ius habet :& hoc
apparet etiam ex text.huius.l .in ver.nec videbitur
&c.ibi nec sibi quicquam acquirit &c.Et sic loquit̃ hîc
in cā in qua prætor nihil quærit:sed solū prætor fa-
cit executionem illius iuris quod prius habebat.sed
quando imploratur officiū iudicis tunc prætor agit
vt sibi quæratur quod prius non habebat:ideò alijs
non prodest immissio facta per vnum. ¶ Hoc expe
dito oppo.de.l.ij.C.qui po.in pign.hab.vbi vno im
misso qui iudicis officium prætendebat:alius nō vi
detur immissus.Solu.ibi primus prætendebat iudi-
cis officium:secundus ius obligatiōis:quia ergo præ
tor per suum officium intendebat aliquid quærere
ꝙ non habebat prius:ideo non prodest alijs quāuis
prætendant ius obligatiōis: sed hîc loquitur quādo
vterque ius obligationis prætendebat. Quare dic aut
oēs prætendunt officium:& vno immisso non vidē
tur immissi alij:vt.l.si finita.§.si plures.de dam.infe.
&.l.is cui.§.si plures.vt in pos.leg.Aut omnes præ-
tendunt ius obligationis:& vno immisso alij vident̃
immissi:vt hîc cum si.aut vnus prætendit ius obliga
tionis.alius officium iudicis:tunc vno immisso non
e videt̃ immissus alius. ¶ Venio ad secundū notabile[e]
quod est ꝙ qui prior est tpe potior est in iure.Con
trà in.c.qui prior.de reg.iur.lib.vj.&.l.assiduis.§.ad
hæc.C.q po.in pig.hab.&.l.pupillus.j.quæ in frau.
Glo.dicunt cōiter aliud in pignore prætorio:vt hic:
aliud in pignore conuentionali:ita tenet Dy.in.d.c.
10 qui prior.&.l.si finita.§.si plnres.de dā.infec. †Sed
aduerte in pignore prætorio qñ oēs prętendunt ius
obligationis non fallit regula qui prior est tpe : quia
nullus est prior tpe quam sit alius:qa vno immisso oēs
sunt statim immissi,& sic oēs sunt partes in tpe :vt
l.qui autem.§.sciendum.j.de his quæ in frau.cred.Si
verò oēs prætendunt officium iudicis,tunc fallit re
gula qui prior est tempore &c.vt.l.si finita.§.si plu
res.suprà de damno infecto.Ratio quia pretor sicut
sua æquitate primum admisit, ita sua æquitate non
vult quòd vnus alteri præferatur.vt dicto.§. si plu-
res. Si verò vnus prætendit officium iudicis,alius
ius obligationis : tunc habet locum ista regula qui
prior.vt.l.ij.C.qui potio .in pignor.hab. ¶ Quæro
f quid in pignore,quod capitur causa iudicati?[f] & sic
in pignore iudiciali?Dyn.in.c.qui prior. dicit idem
in iudiciali,quod in prætorio:& idem gloss. in.l. si
& iure.s.qui.po.in pig.ha.Sed omnes dicunt contra
casum.l.ij.qui potio.in pigno.ha.vbi habes,quòd in
pignore iudiciali est idem, quod in conuentionali:
vt qui prior est tēpore,potior sit in iure.& hoc pu-
to verum.& hoc etiam dicit.l.sed & iure.s.qui pot.
in pi.ha.nisi gl.illā legē destrueret. Et sic aliud in pi
nore iudiciali,aliud in prętorio.Et ideò sunt facti di
uersi tituli:vnus de prætorio pignore:alius si in cau-
11 sam iudicati.Et ideò† cum hodiè instrumenta cōfes
g sionata, [g] seu guarentigiæ habeant vim sententiæ
diffinitiuæ,si pignora capiuntur,sicut in causam iu
dicati:ideo putarem salua meliori deliberatione, ꝙ
idem esset in illis pignoribus captis vigore illorum
instrumentorum,quod esset in pignore iudiciali,&
h quod capitur[h] in causam iudicati.quod tene menti.

SVMMARIVM.

1 *Actori qualiter consulatur, si reus in territorio iudicis nihil poßidet? ubi quòd iudex pronuntiat actorem mittendum*

locū in misso pro
exec.snīæ secun-
dū Ange.in.d.l.à
diuo.§.si pignora
vbi vide .de re iu
dica.

a ¶ Non est bona.
Adde Bal. in.l.fi.
in.iij.col.C.eo. ti.

b ¶ Petere copiā.
Adde Bal. in.l.fi.
in ver.pone debi-
tor.C.eo.titu.

c ¶ Quare dico.
Cōtrarium tenet
Bal. in.l.fi. in pe.
col.C.eo.

d ¶ Tutius credo.
quid in pluribus
hæredibus testa-
mentarijs si vnus
est immissus,vide
Bald. in.l.fi.C.eo.
titu.& ibi dicit ꝙ
ista materia non
habet locum in
reali.

e ¶ Venio ad secū-
dum no.illud bro
cardum qui prior
est in tempore po
tior est in iure. &
vide Bald.in.l.hac
edictali. §. his il-
lud.C.de sec.nup.
vbi per illum tex.
dixit singu.ꝙ ne-
dum in acquisitis,
sed etiā in acqui-
rendis.vide omni
no.Andr. Barba.

e ¶ Secundū nota-
bile.Adde tex.gl.
Bar.& doc.in.l. si
decreto.C.q pot.
in pig. ha.& Bal.
in aut̃.& qui.in.ij.
colū.C.de bo.aut̃.
iud.pos.& glo.&
Bart.hîc & qñ ex
creditoribus vnus
fuit diligentior al
tero in exigendo
& debitor posteà
cedit foro.an pri-
mo exigēs tenea-
tur communicare
vide plenè in.l.pu
pillus.j. quæ in
frau.credi.

f ¶ Cā iudicati.vi-
de Imo.in.l.si fini
ta.§.si plures.de
dā. infe.vbi conat̃
defendere opi.gl.
& cōtra Bar.hic,ēt
vī Bal.ī.l.fi.ī.j.col.
C.e. Sed si qdā est
missus in pignus
ꝓtoriū, qdā ī cām
iudicati: dic quòd
prior ī tpe, est po-
tior in iure.l.si de-
creto.C. q po.ī pi.
ha.sed Bal .& An-
ge.in.d.l.iij.q̄ inci
pit,cū rē publicā,
vīr tenere opi.Bar.
hic. & adde Bart.
in.l.à Diuo Pio.§.
si super rebus. &
Ang .in. l.à Diuo
Pio.§.si super re-
bus.&.§.si pigno
ra.s.de re iud. Idē
tenet Ang. in.l.fi.
C.e.qd si vnus ha-
bet pign⁹ ꝓtoriū:
alius iudiciale per
Ange. & Paul.de
cas.ī.d.§.si plures.

g ¶ Instrumenta cō
fessionata. Bal. tñ
in.l.nō solū.§. ne-
cessitate.C.de bo.
quæ lib.videtur te
nere, ꝙ habeat vī
interlocutorię.cū
Bar. videtur tran-
sire Ange.ī aut̃.de
hære. & fal.§.si qs
aūt.aliâs. § .illud.
quoque. dicēs ꝙ nō
poterit reuocari,lz
sit interlocutoria.
l.qd' iussit.s.de re
iu.Itē no.ꝙ habet
vim ꝓcepti iudicis
ordinarij,secundū
Bar.in cōs.inc.zi-
liolus.&c.Adde
ꝙ Ro.cōsi.lxxvj.
sequit̃ dicta Bart.

h ¶ Et qd' capit̃.ad
de ꝙ captus ex
instrō guarenti-
gię pōt carcerari,
secundū Inn.in.c.
ex rescripto.de iu
reiu. De quo ha-
betur per Dy. &
Bar.in.l.Titio cē
tum.§.ij.de cōdi.
& demō.& hîc ad
de Bar.in.d.l.si &
iure.qui po.in pi.
hab.Et cōtra bar.
hîc,tenet Bal.in.l.
fi.in.j.col.C.e.ali-
ter tenet in.l.iij.C.
qui po.Adde etiā
ꝙ licet creditor fe
cerit statuere ter-
minū ad soluen-
dum,non ꝓ hoc,
si vult, prohibet̃
facere ipsum car-
cerare:vt cōsuluit
Ro.cōsi.cxxxiij.

mittendum in bona,etiam quæ ſunt in alterius territo-
rio:& iudex in cuius territorio ſunt,exequitur.
2 *Statutum ſimpliciter diſponens,non habet locum in crimi-*
ne commiſſo extra territorium.
3 *Statutum poteſt diſponere in perſona ciuium ,pro delicto*
commiſſo extra territorium.

Is qui poſsidere. ¶ Simplex iudicis præceptum , vltra
eius territorium non extenditur.h.d.¶ Not.§.Cir-
1 ca hanc legē,†quæritur,qualiter prouidebitur acto
ri,ſi reus in territorio iudicis nihil poſsidet? Et plu-
res ſunt opiñ.Prima, ꝙ iudex pronuntiet expreſsè
creditorem mittendū in bona,etiam quæ ſunt in al-
terius territorio:& ille iudex,in cuius territorio res
ſunt,exequatur.Pro hoc.ſ.de re iudi.l.à Diuo Pio.
§.j.Alij dicunt ibi in diffinitiua : hîc in interlocuto-
ria.Sed prima opiñ.eſt verior.de qua opi.habetis in
l.hæres abſens.ſ.de iudi.& eſt caſus de foro compe.
c.j.§.cōtrahentes.lib.vj.Nec obſt.ſ.de re.eo.l.magis
puto.§.illud.vbi quis poteſt interponere decretum
de rebus,quæ non ſunt in ſuo territorio: quia fateor
ꝙ poteſt interponere decretum ratiōe perſonæ ſibi
ſubiectæ:ſed executionem facti facere non poteſt.
2 ¶ †Per hanc.l.dicebā in.l.cūctos populos.de ſum.
tri.ꝙ ſtatutum ciuitatis ſimpliciter loquens,non ha
bet locum in crimine commiſſo extra territorium.
3 †ſed ſi ſtatutum vellet diſponere de delicto extra cō
miſſo:tunc poſſet in perſona ciuium:ſed in perſona
forenſium nō poteſt.Et ideò ſi ſtatutum diceret ,ꝙ
ſi forenſis occideret Peruſinum puniatur, vbicunq;
occiderit,non valet:quia delicti iſtius cognitio , nec
ratione loci, nec ratione perſonæ ſpectat ad iudicē
Peruſinum.de hoc per Inn.in.c.poſtu.de fo.cōpe.
& pono plenè in.l.cunctos populos.

SVMMARIVM.

1 *Bona non poſſeſſa ex primo decreto,ad quid habeātur pro*
poſſeſsis?
2 *Cuſtodia,quando quæratur per ſolum aſpectum.*
3 *Lex fingit circa acquiſitionem poſſeſsionis,quæ eſt meri fa-*
cti.
Statutum poteſt diſponere ,quòd poſſeſsio,ſicut & domi-
nium,uideatur continuata in hæredem à die mortis te-
ſtatoris.
4 *Miſsio in poſſeſsionem ex primo decreto ſi facta eſt in unā*
rem:an poſsit alia uendi ex ſecundo decreto.

Si propter naturam. ¶ Paria ſunt rem
non poſſe reperiri,vel non poſſe poſsideri. ᵃ Item
ad ſecundum decretum poteſt perueniri : licet quis
non ſit ingreſſus ex primo.h.d. cum.l.ſeq. Et. l.ſe-
quens eſt valde ſingularis,& fortè non habet concor
1 dantem.¶ †Pro declaratione gl. dicitur hîc:ꝙ ſi bo
na non ſunt poſſeſſa ex primo decreto , perinde eſt
ac ſi poſſeſſa ſint. Querit glo.ad quid habentur pro
poſſeſsis?dicit gloſ.ꝙ ſi aliquid debitori obuenerit,
ita poſsit poſsideri ſine noua iudicis voluntate, ſicut
poterat tunc. ita dicit glo.Sed hoc procedit olim ſe
cundùm iura hæc:ſecundùm quæ in oīa bona fiebat
miſsio:vt.ſ.titu.j.l.j.Et puto,ꝙ hodiè procedat,qñ
eſt facta miſsio,& non erant tot bona,quot ad debi
tum ſufficiebant.Item dicit gl . quòd habentur pro
poſſeſsis.ſ.vt ſit contractum prætorium pignus in
in his bonis,quæ tunc poſsideri non poterāt.Ita di-
2 cit no.gl.†Et de hoc dixi in.l.j.ſ.de acqui.poſſ.vide
licet,vtrū cuſtodia poſsit acquiri per aſpectū:dic,vt
ibi dixi.Aut pōt quis ingredi:& nunc nō quæritur
per aſpectū:vt.l.non eſt mirum.ſ.de pign.act. Aut
b nō poteſt ᵇingredi:& tunc per ſolū aſpectum quæ-
ritur cuſtodia,& prætoriū pignus,vt hîc.pro hoc.l.
ſi finita.§.illud.&.§.pe.ſ.de dā.infec Itē perinde ha
beť,ac ſi bona eſſent poſſeſſa:dicit gl.quo ad hoc ,vt
perinde ex tunc currat bienniū alijs creditorib⁹,ac ſi
bona eſſent poſſeſſa.de quo biennio loquiť.l.fin.C.
3 co.& ſic habes tres not.lect.in gl.¶ Ex quo not.†ꝙ
lex fingit circa acquiſitionē poſſeſsiōis,quæ eſt me
ri facti. Et ſic facit,ꝙ per ſtatutum poſsit diſponi,ꝙ
poſſeſsio,ſicut & dñium,videať continuata in hære
dem à die mortis teſtatoris. De qua per Inno.extrà
de cōſu.c.iij.Item perinde habereť acſi bona fuiſſent
poſſeſſa.dicit,ꝙ quo ad hoc,vt extunc currat bien-
4 nium alijs creditorib⁹.¶ †Modò quæro,aliquis eſt
miſſus in poſſeſsionem ex primo decreto in vna re
an poſsit ex ſecundo decreto vēdi alia res?Iac.bu.di
ſputauit hanc.q.& determinauit,ꝙ ſic p iſtā.l Nam
decretū de mittendo eſt illud,quod eſt de ordine,vt
pueniatur ad venditionē non ipſe introitus:vt eſt ca
ſus hîc.Domi.Ray.dicebat:ego intelligo hoc qñ nō
poterant bona poſsideri:aliâs miſsio facta in vna re,
c non prodeſt in alia re.Ego dicebā,ᶜqñq; fit miſsio
ex cauſa,quæ tm̄ vnam rem reſpicit : vt in cā damni
infecti & noxali:& tunc debet procedere miſsio,vt
perueniať ad ſecundū decretū,vel vt non ſtet p eū,
quominus mittatur.Pro hoc.l.prætor.§.eius.&.l.ſi
finita.§.eleganter.&.§.illud q̄riť.de dā.infec. Qñq;
fit miſsio ex cā,quæ totū patrimoniū reſpicit:vt eſt
in oībus actionibus pſonalibus:vt.l.ſi fideicō.§.tra-
ctatū.ſ.de iud.&.l.ex facto.de hære.inſtit.&.l.j.§.ſi
hæres.ſ.ad Treb.tūc miſsio nō requiriť,vt hîc. Nō
obſt.ſi dicis,ꝙ hîc nō poterant bona poſsideri:quia
hîc denotat facti accidentiā quod patet ex eo ,quod
diciť fortè.& ſic nō poniť limitatiuè,ſed exēplifica-
tiuè.Prædicta vera,niſi ſteterit p tm̄ tpſ, quo nō in-
grediēdo,videať renūtiaſſe bñficio ptoris:vt dixi.ſ.
eo.l.prætor.§.in eum.non habetis hîc alia.

SVMMARIVM.

1 *Curator datus bonis num poſsit exercere actiones.*

LEX XIIII.

d
1 Creditore. ᵈ¶ Quæro,†vtrū curator datus bonis poſsit
actionem exercere?hic in gl.eſt dubiū. Nā
hoc videť permittere in actiōibus tpe perituris.Alij
dicunt,ꝙ in hoībus poſſunt exercere.Et hāc opiñ.
videť tenere gl,quæ incipit,vel idē.¶ Quare dic ſic:
Qñq; conſtituiť curator bonis defuncti:tunc poteſt
exercere actiones perituras,& non perituras: vt.l.ſi
e diu.&.l.ſeq.ſ.ti,j.&.l.ſi ſeruuſ.ſ.eo.ᵉ & de cura. bo.
dam.l.ij.Quādoq; dať curator bonis abſentis:& tūc
ſiquidē quæris,vtrū actio poſsit exerceri paſsiuè:&
dico,ꝙ ſic:qa pōt conueniri ſiue ſint tpe perituræ,
ſiue non:vt.l.prætor.§.his verbis.ſ.eo.titu.Si verò
quæris actiuè:tunc tm̄ modo poteſt exercere actio-
nes tpe perituras,vt hîc:aliâs aūt non. Hoc vř cōtra
l.pretor.§.his verbis.ſ.eo.&.§.adeo.Modicū videť
facere ad hoc,niſi ex cauſa magna.vt.l.Fulcinius.§.
j.in fi.ſ.titu.j.

SVMMARIVM.

1 *Curator datus bonis,& creditor immiſſus,debet facere in*
uentarium.
2 *Notarius,qui tenet regiſtrum,quando creditores mittuntur*
in poſſeſsionem bonorum,poteſt cogi hoc edere credi-
toribus,quantum ad eorum intereſſe.
3 *Parti dicēti ſe amiſiſſe inſtrumentum,notarius tenetur,&*
poteſt cogi reficere :ſi iurat ſe calumniæ cauſa non pe-
tere:& quòd primum perdiderit.

LEX XV.

f
1 Cum plures. ᶠ¶ † Creditoribus miſsis in poſ
ſeſsionem permittitur facere inuentariū,
& eis datur copia inſtrumentorū , vt eo-
rum ſummam præſcribant:vel ex cauſa totū exem
plent.& ei,qui ſemel exemplauit, non permittitur
iterum exemplare:niſi iuret ſe primū nō habere.h.
d.¶ Not.ꝙ creditores miſsi in poſſeſsionē.Itē cura
tor datus bonis debet facere inuentariū. videbitis.j.
2 cur.bonis dā.l.ij.§.j.¶ †Secūdò not.ᵍꝙ qñ credito-
g res mittunť in poſſeſsionē:tūc notarij,q habēt regi
ſtra debitorū poſſunt cogi,etiā hæc cedere credito
ribus caſus eſt hîc.& tene mēti.¶ Vlterius no.dixi
ꝙ debet fieri copia creditoribus.Sed an totius corpo
ris inſtrumēti?certè nō,niſi de eo,quod ad eū poteſt
ptinere.Ego vidi ſemel de facto iudicatū hoc,& bñ:
qa caſus eſt hîc.Facit.l.argētarius.§.j.de edē.¶ †Vl
3 terius not.ʰin fine huius legis,ꝙ qñ qs pdit etiā in-
h ſtrumentū publicū ſibi redditū à notario,ꝙ notari⁹
nō debet cogi reficere,niſi iuret calūniæ cauſa non
petere,& quod primū inſtrm pdiderit: vt hic. Pro
hoc facit quod no.in Spe.de inſtr.edi.§.poſtq;.verſi.
i ſed nunquid.& verſicu.vbi aūt.Sed ꝙ fiat ⁱ copia ex
ſimplici iuramento:nō fit verbis tm̄,vt hîc.ſed pro
bādo cauſam aliter poterit fieri copia,quoties opus

a ¶ Poſſe poſsidere.Et iſtā.l.ēt pro ſingulari no. Bal. in.l.ob maritorū. C. ne vxor pro mar. Et videť mihi, ꝙ concordat tex.in.c.cōtingit. de dolo & contu. De intellectu illius.c.& iſti⁹.§.vide etiā no.Ange. & Imolā.in.l.iij. §.fina .in fine. de acqui.poſ. vbi eū pro ſingulari etiā alleg. Bal. in. l.ij. C.vt ī poſ.leg.vbi ponit de materia huius legis.

b ¶ Non pōt. Adde quę no.Bar.in l.j.in princ.in pe. col.de acqui.poſ. & ꝙ ibi dixi &c.

c ¶ Ego dicebā.& vide do.Ab.in.c. contingit.de dolo & contu.And. Barba.

e ¶ Ego dicebam. Sed Imo.in.d.l.ſi finita.§.iu.ī .xiij. colū.ſ. de dam.in fect. tenet contra Bar.hîc,ꝑterq; in duobus caſibus . de quibus ibi per eum.Adde bal.in l.fin.in peñ. colū. C.eo.tit.& quod no.Bal.in.l.ordo. in ver.& no.ꝙ pignus. de exec.rei iudi.Sed an res ꝑre,poſsit per iudicem dari inſolutum.Vide Bal.in l.j.C.de re. pmu. d.Ant.in.c.cōtingit.de do.& cōtu. tenet opi.Bar.

d ¶ Creditore . vide Ro.in.l.j.in vlt. colū .C. de carbo. edic.vt ibi .Adde tu do.Alex.in cōſil.iiij.col.iij.circa mediū in.ij.volu. & etiā ꝙ talis curator poterit intētare actiones,etiā tpe non perituras pro ſatisfaciendo creditoribus.

e ¶ ſ.eo.Pro opiñ. Bart .adde tex.in l.j.in verſi .ſed in bonis cū glo.q̄ incipit abſentis .de mune.& ho.& in Spe.in ti. de cura. §.& ſcias.in prin. &.§.fi.ver.itē curator ad lit.& Ange.in.l.ij.j.de cur. bon. dand . Item iſtis adde Ang.& Imol. in.l.ſi quis inſtituatur. ff. de hære.inſti.

f ¶ Cū plures.Iſtā l.alle.not.Ang.in l.ij.§.pe.ff.ſi quis cau.

g ¶ Secundò no.vide Bart. in.l.ſi qs ex argentarijs . §. ptinere.ſ.de edē. & Bar.in.l. cōtrouerſia.in fin .ſ. de trāſac.& in.l.Ariſto. ſ. de iure delibe.

h ¶ Vlterius no.Et tene bene menti. & hîc adde Ang. in.l.veluti.in fi.ff. de eden.&c.

i ¶ Sed ꝙ fiat. Vide quod not.in.l. fideic.§.ſi quis decem.de lega.iij.& in.l.veluti.& Ange.in.l.ſi finita.in prin.de dā. infec. & Spec.in titu.de pig.& Io.in rub. de arbi.in.l.admonendi.de iureiur. Andræ.Barb.

a ¶Cũ bona.& vide qđ pulchrè dixit Bar.ꝑ istũ tex.in cõsi.ccxcv.qñ alienant̃ res hęreditariæ qs ꝓferat̃.& qd si vẽdunt̃ minus,ꝙ̃ valeãt.And.Barb.
a ¶Cũ bona.cõcorda cũ ista.l.tex.in.l.Impator.scđm secũdã lec.ff. de pa.
b ¶Hic loquit̃.Si plures creditores sunt,qui bona debitoris emere volunt præferunt̃ cognati creditores alijs creditoribus.Adde Cy.& Bal.vbi idẽ, tenẽt.in.l.imperator.s̈.de pact.sed pone,ꝙ creditores extranei volũt accipere rem pro maiori ꝓtio,ꝙ̃ valeat res:cognatus verò pro ꝓtio solũ quod valet: qs ꝓferat̃:vide Bal.in l.ij.in vlt.q.in fi.C.de rescin.vẽdi. Itẽ argumẽto huius tex.dicit Bal.in.l.ij.C.de cõ .re.ali.ꝙ fiscus vẽdẽs rẽ,quã mecũ habet cõem,debet me prius requirere.Et ista no.ad limitationem.l.dudum.C.de cõtrahen.empt.Adde de hoc vlt.videndum Bald.consil.ccccIxij.lib.iiij.

POMATES.

c ¶Itẽ not. ꝙ pro maiori hui⁹ deci. declaratiõe, vide Ro.in.l.ꝓtor.§.fi.s̈.de ope.no.nũ.& in rubr.s̈.de arbi.co.xix.quã refert & sequit̃ Ias.in.l.petens.in.iiij.col.C.de pac.& aliqđ ꝑ Bar.cõsil.xviij.& Barb.xxij.co.v.volu.j.

*Pro cõcordia.Aduerte,ꝙ opi.cõis est,quã sequitur Bar.ꝙ spõsa in bonis sponsi habeat tacitam hypothecã,in.l.si cũ dotẽ.§.fi.ff.sol.ma.Cõtrarius alle.in hoc §.si spõsa.Tu dic,Bar.vbiq; arguit ad ptes:nec firmare vr̃ pedẽ:vel melius,vt ipse sentit in.l.fi.C.qui po.in pig.hab.& illã dicit esse veritatẽ,qa habet priuilegium à tpe dotis ꝓmissæ.& si est promissa tpe despõsatiõis:vt cõiter fit:ꝓcedat prima opi.affirmatiua. Aut non est ꝓmissa,quasi tũc impossibile sit verificari hypothecã:& ꝓcedat opi.secũdũ mentẽ expressam Barto.in d.l.fi.

d ¶Spõsa.Et adde ꝙ pro debito patris non potest fieri missio in dote data filiæ à patre.l.rem quam.& ibi Bald.C.de iud.do.

e ¶Dos filię.Non tñ est æs alienũ quo ad fiscũ.l.pe.C.de priui.fis.nec quo ad debitores.l.fi.§.j.j.q̃ in frau.cre.& fisc⁹ bonis publicatis tenet̃ dotare filiã,secundũ Bal.in.l.fi.C.de do.ꝓmis.& no.hîc text.ꝙ etiã actio de dote,est priuilegiata licet matrimoniũ fuerit nullũ. Idẽ tenet gl.&ibi bal.in.l.fi.& in.l.j.C.de condi.ob cau.quod facit ad statutum:vt ibi.

fuerit:vt.l.veluti.§.j.s̈.de edẽdo.quæ hîc allegat̃ pro cõtrario.Sed dic,ꝙ ibi ex noua cã fit sæpius copia: quæ causa aliter probabitur,quã per iuramentum.

De priuilegijs creditorum *Rubri.*

SVMMARIVM.

1 *Emphyteusis si est finita per tertiam generationem,cognati qui sunt in quarto gradu,debent præferri extraneis.& si Prelatus non facit,cognati possunt appellare.*

LEX I.

a CVm bona. a¶Pluribus volẽtib⁹ emere,præfert̃ ille,qui est creditor,& cognatus debitoris.Itẽ creditor tm̃ pręfert̃ cognato.vñ inter plures creditores tm̃ ille præfert̃,qui est creditor maioris summæ.h.d.secundũ Iac.de Are.licet gl.aliter intelligat.Ibi debere.siue sit extrane⁹,siue cognatus,Dy.¶Oppo.ꝙ creditor non admittat̃ ad emptionem,nisi emptore nõ inuento:vt.l.fi.C.si in cau.iud.Huius timore variat̃ hęc lect.huius legis:& intelligo hanc legẽ.Dixit Roge.alio emptore nõ inuento:vnde creditorum alij volunt sibi adijci,& alij sibi:& sic illa lex cõcordat.Et intellige,ꝙ sint pares in cumulo debiti,& in dignitate:& tũc procedit ordo huius legis.hãc lect.tenebat Ray.sed veritas est,ꝙ ista lec.non est vera:quia hæc.l.loquit̃ etiã de cognato,qui non est creditor:vnde ei adijci non põt. Præterea,est cõtra casum.l.pro debito.C.de bo.au.iud.pos.vbi creditoribus pro rata adijciunt̃.Ad idẽ facit.l.fi.qui bon.cede.pos.¶Alij ergo legũt,ꝙ quidã volunt vendere:quidã non:& erãt pares in cumulo debiti,& in numero ꝑsonarũ.Sed illa non est bona lect.qa tunc illa est humanior sñia,quæ vult non vendi:vñ illa deberet amplecti:vt.l.vlt.C.qui bonis cede.pos.Sed illi,qui volũt hãc lec.sustinere,dicũt ꝙ ibi in cessione admittẽda,vel non:sed hîc in vẽditione.Sed certè ista lec.non est bona:quia loquit̃ hîc in cognato,qui nõ est creditor:sed legendo hoc modo non procederet.Sed alij,qui volũt sustinere hãc lec.dicunt:ꝙ humanior est sñia,ꝙ bona vendantur: quia erat debitum vsurariũ.Sed non placet eadẽ ratione:quia etiã hîc loquit̃ in non creditore.Quartò
b dic,secundũ Iaco.de Are.ꝙ hîc loquit̃ b in pluribus volentibus emere,qui æquale pretiũ offerebant: vñ creditor & cognatus profert̃ creditori tm̃.Item creditor tm̃ præfertur cognato tm̃.Nec ob.l.fin.C.si in cau.iudic.qa ibi subaudi maximè.Vel dic,ꝙ creditor admittitur,vt quilibet extraneus,& præfert̃ creditor:quia iudex admittẽdo ipsum statim facit exe
1 cutionem.Vnde facta executione tollitur circuitus.
c ¶†Itẽ no.ꝙ qñ res debet reddi in causam emphyteuticã:qa est finita emphyteusis vsq; in tertiã generationẽ,& veniũt extranei:& veniũt cognati,q sunt in quarto gradu,ꝓferunt̃ cognati,vt hîc.& videbitis in.l.j.§.ꝓmittit̃.j.de aqua quoti.& ęsti.Et dico,ꝙ si ꝓlati hoc nõ faciũt,põt appellari ab eis ad superiorẽ secundũ iura canonica.secundũ q̃ ab interlocutoria põt appellari:vt.l.j.§.permittit̃.de aqua quo.& æsti.

LEX II.

QVæsitum. ¶Funeraria actio est priuilegiata:siue fuerit funeratus defunctus,siue ali⁹,cuius onus funerandi ad eum spectabat.

SVMMARIVM.

1 *Sponsa est priuilegiata,& habet tacitã hypothecam.nu.6.*
2 *Pater,si dotauit filiam nupturam,& bona non sunt sufficientia alijs legatis:talis dos deducitur,ut æs alienum.*
3 *Res subiectæ restitutioni possunt pro dote alienari.*
4 *Pater dotat filiam in eius testamento de bonis subiectis restitutioni.*
5 *Priuilegium personale,quod datur in actione de dote,datur ipsi mulieri.*

*Si sponsa. †No.ꝙ sponsa d est priuilegiata.
1 ¶Item no.rationem,quæ est in
d l.interest.† quæ facit ad quæstionẽ:si pater dotauit
2 filiam nupturã:& bona nõ sunt sufficiẽtia alijs lega
e tis,ꝙ dos filiæ e debet deduci,vt æs alienũ:vt possit nubere.& qa hoc est onus patris:vt.l.qui liberos.de
3 ritu nup.¶Item facit ad illud,†quod vos habetis in aut̃.res,quæ.C.communia de leg.& l.à filia.in prin. l.mulier.§.cũ proponeretur.ad Trebel.ꝙ res subia
4 centes restitutiõi possunt pro dote alienari.¶†Modò quæro,an pater,qui in vita non dotauit filiam,an possit dotare in testamento filiam ex rebus subiacẽtibus restitutioni?Ego in.d.§.cũ ꝓponeretur.tenui
5 ꝙ sic.ꝑ hãc.l.¶†Itẽ no.ꝙ priuilegiũ ꝑsonale,quod datur in actione pro dote,datur ipsi mulieri:vt hîc.&.l.dabimus.Et ideò.s̈.solu.mat.l.i.exponunt qdã dotis cã.id est,mulier in actiõe pro dote.per hanc.l.sed hoc est verũ in priuilegio personali:& istud datur mulieri:vt hîc:aliâs secus:vt ibi plenè dixi.¶Vl
f terius gl.quærit f vtrũ† sponsa sit priuilegiata vt habeat tatnum hypothecam,& priuilegiatam?tenet ꝙ sic:& idem tenet Cyn.C.qui potio.in pigno.habe.l.assiduis.in.vij.q.gl.not.s̈.de iure do.l.si sponsa.& vide quod not.in.l.si cum dotem.§.fi.sol.ma.Contrarium,ꝙ non habeat tacitam hypothecam,not.C.qui po.in pig.ha.l.eos.& idem tenet Dy.& Iaco.de Are.& oẽs.

LEX IIII.

d Abimusque.

SVMMARIVM.

1 *Hypothecam tacitam num in actiõe protutelæ quis habeat,& an priuilegium,quod habet pupillus,transeat ad suos?quod sic.nu.2.*

1 Si quis cum tutor. ¶Quęro,vtrũ in actione pro
g tutelæ quis habeat g tacitã hypothecã?dicit gl.ꝙ sic. Idem no.C.de.admi.tut.l.pro offi.Contrariũ not.C.
2 qui potio.in pig.ha.l.eos.quod no.¶†Itẽ no. h hîc,
h ꝙ pupillus habet priuilegium:sed non successor. Sed an transeat ad suos?gl.dicit ꝙ sic hoc est falsum & contra.l.pe.§.si puellę.s̈.de ritu nup.& per Iaco. de Aret.in.d.l.ex pluribus alleg.in glo.

LEX VIII.

SI ventri. ¶Quæro,quid si partus nascatur,licet abortiuus?gl.tenet,ꝙ tunc habet locum priuilegium,& tacita hypotheca.Ratio:quia datio huius curatoris tenuit.

SVMMARIVM.

1 *Cõcessum ex duplici causa finali,una cessante,alia remanet.*
2 *Vendicare nũquis posset rem,quam poßidet ciuiliter,& naturaliter,respectu detentationis,quæ est apud alium.*

i In bonis. i¶Dicitur,hîc,ꝙ ille,qui deponit post priuilegium,admittitur. ¶Contra,imo admittatur ante priuilegium?vt.l.si hominem.§.quoties.s̈ depositi. Solue,vt in gloss.
k ¶Item opp. k Dicit̃ hîc,ꝙ accipiẽdo vsuras renuntiat priuilegio.Contra.l.qui nominibus.§.j.de admi.tuto.Sol.ibi datur priuilegium ex duplici causa finali:qa est depositari⁹,& pupillus.Vnde licet vna causa cesset,quia accepit vsuras,remanet tamen alia
1 causa priuilegij.¶Et sic not.†ꝙ vbi aliquid conceditur ex duplici causa finali:cessante vna,remanet alia: vt hîc.& insti.de nup.§.affinitatis.&.l.libellorũ.§.j.s̈.de his,qui not.infa.plenè scribo.in.l.ita stipulatus
2 j.de verb.oblig.¶†Vlterius not. l ꝙ rem,quã quis
l possidet ciuiliter,& naturaliter,ipse põt vendicare ratione detentationis,quæ est apud alium:vt hîc no. vide gl.quæ incipit.i.deponentibus.ibi arg.contrà insti.Sol.vt in qualibet earum.

SVMMARIVM.

1 *Allocutus si aliquis est aliquem ad aurem,qui statim commisit homicidium,& homicidium probetur per famam an præsumitur factum consilio alloquentis.*

f ¶Vlterius glos.quęrit.Sed ꝙ habeat,facit tex.i.l.Iul.s̈.de fund.do.Secũdò facit,qa in dubio capit̃ via,q̃ fauet doti.l.in ambiguis.s̈.de iure do.Et sic ista opi.videtur melior.& ita tenet do.Io.in c.ex literis.de pi.Andrę.Barba.
f ¶Vlterius glo.q̃rit.Bart.vr̃ tenere gl.in.d.l.si cũ dotẽ.& in.d.l.fi.C.q po.in pig.ha.Et adde quod not.in §.fuerat.instit.de ac.in ver.quæro,vtrũ spõsa per verba de futuro,habeat tacitam &c.Adde Barto.post gl.in.l.priuilegia.j.eo.Ro.in.l.j.ff.sol.matr.tenet,ꝙ ꝓter priuilegium ꝑsonaliũ actionũ,& alienatiõis fundi.l.lege Iul.ff.de fun.do.non habebat alia priuilegia ꝑ.d.l.assiduis.ibi quis enim nõ misereat̃.C.q pot.in pign.hab.
g ¶§.si quis cũ tutor.qs habeat.facit quod no.Bar.de actore.in.l.actor.circa med.j.rem ra.habe.
h ¶Item not.adde Bart.in.l.quia tale.s̈.solu.mat.
i ¶In bonis.Istũ.§.no.extẽdit Bal.in l.ꝙ̃uis.in prin.C.si cer.pe.vide Bal.in.l.incẽdiũ.e.ti.& in.l.eũ,q.C.de act.& obl.& in.l.fi.in fi.C.e.& qđ no.Bart.in.l.si cũ dotem.§.fi.ff.sol.matr.& Bal.oĩno in.l.pro debito.C.de bo.autho.iud.pos.in.l.fi.in fi.C.depositi.
k ¶Itẽ op.Addo.l.ij.cũ ibi not.C.de iur.do.ĩpe.& no.in.d.§.quoties.
l ¶Vlterius no.vi

Accipiens

de in.l.officiũ. de rei vendi.

POMATES.

a ¶ Accuſabatur. ad hæc vide, q̃ ponit.d.Alexã.in.l. ſi cũ dotẽ.§.ſi mulier.in.vij. notabili.s.ſol.ma. & vide notata pBal.in l.j.col.iij.ad fi.C. de ædil .acti. & Ale.cõſi.cxv. co. j.vol.iij.&Fel.in c.afferte.col.v.in fi. de præſcri. & Ro.cõſil.xcj.col. iij.&Anna.xxiij. &Ale.xliij.vol.j. &addi. ad Pano. inca.ſinaũt,in ad di.inc.pbatur, in verſi. adde hic ad moder.de reſcri. iſtud dictum bar. tenet etiã hic Ange.& Feli. in. c.j. de of.dele.&in.c. ſicut dignũ de homici.co.iiij. in fi. Sed tu vide Bald. declarantẽ conſil. clxxx. aliâs . cclxxxij. ſimiliter ꝙ habeat locũ dictũ Bar.qñ iter offendẽtẽ,&offenſum erant inimicitiæ, & inter offenſum & loquẽtẽ nullæ. qđ confirma ex his,q̃ ponit Iaſ.in l.j.col.vj.& ſe.C. de ſer.fug.&Ale. cõſi. xxvcolũ.iij. vo.ij.&.liiij.e.vo. in fi.&.lix. col. j. ad fi.eo.vol. in fi. &vide Alex.cõſ. xv.in fi.vol.iij.& xc.col.iij.eo. vol. iij.& conſ. xcviij. ad fin.eod.vol.& xxxiiij fi.vol. & Ange.cxlj.

b ¶Itẽ ꝓbaꝛ.Et vide Bal.in.l.prima C.de ſeru. fugiti. Inno.in.c.adaudientiã.extrà.de homici.Q uod intellige verũ, qñ ꝓceſſerũt inimicitiæ capitales: aliâs ſecus,vide Bal.in.l. ſi qs mihi. §. ſed quid ſi. de acquirenda hæreditate. & vide Bal. in capitulo contingit. de dolo & contu. ma.andræ. Barb.

c ¶ §.eorũ fuit locu tus. Vide Bal.in.l. j.in.iiij.col.de ſeruis fugitiuis.& ꝙ no.Bart.in.l. ſi qs mihi bona.de acq renda hereditate. in fi.& idem Bar.

1 *Accipiens pecuniam mutuo pro ſe, præſumitur accipere, nõ pro extraneis.nu.2.*

Eorum. ¶Iſtũ.§.debes intelligere, qñ conſtat, ꝙ pecunia mea puenit ad creditorẽ primũ:ſed dubitaꝛ,an interuenit pactũ:vt ad illũ perueniat,vel non:certè ex breuitate temporis præſumiꝛ id actũ:vt hic,in fi,ibi:ſi mõ nõ poſt.&c. ¶ Et gl.hic no,quæ incipit, ꝙ inferiori.i.ibi: vel hoc cum.quod no.ad.q.† Quidam accuſabatur[a] de conſilio præſtito ad homicidium:& de homicidio probatur per famã.Item probatur,[b] ꝙ ille fuit locutus homicidæ[c]:& ille ſtatim iuit,& occidit. ſed neſciebatur,quid dixerit ei:certè ex breuitate ſpatij præſumitur conſilium deſiſſe ei,per hanc gl.hoc etiam facit ad id,quod notant doc.C.de bon. damna.l.ſi qs poſthac. & dixi.s.de dona.l.poſt cõtractum.ꝙ ſi aliquis donat omnia bona ſua.& incontinenti ſequitur homicidium:ex breuitate tẽporis fraus præſumitur.Item aduerte omnia iſta videntur vera,quando pecunia vltimi peruenit ad priorẽ creditorẽ,ſed dubitatur, an fuerit data eo animo, vt peruenerit ad primũ creditorẽ.¶ Sed pone,† ꝙ mutuaui pecuniã meo debitoꝛ:debitor ſoluit priori creditori: an præſumitur[d] ſoluiſſe de pecunia, quam ſibi mutuaui,vel aliunde? Cõſueui dicere, quando qs accepit pecuniã mutuam,& facit aliquã expenſam in ſui, vel ſuorũ vtilitatem, præſumitur feciſſe de mutua pecunia: ſecus ſi fecit expenſam in vtilitatem extraneorũ.Tũc enim non præſumitur accipere pecuniam mutuo pro extraneis.& ꝓ hoc eſt caſus in.l.vlti. C.de pig.

LEX IX.

Alt prætor. ¶Hic ponitur vnũ edictum, qđ non habet expoſitionẽ: ibi contractũ erit.ab eo cõparando,vel ei mutuãdo.Iac. de Are. ibi:eo nomine deꝛ,vt iſto caſu cum alijs minorẽ portionem recipiat. Iac.de Are.¶ Opp.dicitur hic, ꝙ cõtractum erat ſciente eo.cõtrà,imò etiã ignorante vt.l.qui aũt.§.ſimili modo.j.quæ in fraud.cre. Dicit gl.intellige.ꝙ hic ille, qui cõtraxit ex titulo oneroſo non lucratiuo:propter hoc Iaco.de Are.dedit additionẽ:ab eo comparando,vel ei mutuando.Vel aliter poſſumus dicere & ſatis bene. hic loquitur: qa per edictum prætoris iſte cõtrahens ſciens,non audietur ipſo iure,vel ope exceptionis: ſed in contrarijs ad hoc,vt non audiaꝛ,requiriꝛ ꝙ reuocatoria prius intẽtaretur dato libello: vt.§.itẽ ſi quis in fraucredi.inſtit.de actio. ¶ Itẽ dicit hic:ne actio eo noĩe detur.Contra,imò licet deteriorem conditionẽ primi creditoris facere:vt.l.j.§.j.ti.j.ſol.licet conditionẽ primoru creditorũ facere deteriorẽ ſine fraude: ſed hic adijcitur ſecundus creditor cum fraude.

SVMMARIVM.

1 *Res, quæ ſunt tempore perituræ uenduntur, & pretium in ſequeſtro ponitur.*

LEX X.

SI magiſtratus. ¶No.text.ibi † arbitriũ dare Et ſic no.ꝙ ea, quæ ſunt tempore paritura venduntꝛ,& pretiũ in ſequeſtro ponitur: vt dixi in.l. intereſſe.s.de acquirend.poſſeſ.& probatur hic.& l.vlti.j.de requi.reis.&.l.litibus.C.de agri. & cẽſi.& l.is cui.§.qui legatorum.s.vt in poſ.le.

SVMMARIVM.

1 *Exiſtentia ſui hæredis,quòd operatur confirmationem tabularum pupillarium.*

2 *Subſtitutus, ſeu hæres minoris, licet poßit petere reſtitutionem in integrum, ſicut minor, non tamen petit in contractu, qui per eum approbatur.*

3 *Subſtitutus pupillo, quando teneatur creditoribus?*

LEX XI.

PAterfamilias. ¶Si impubes ab hæreditate paterna ſe abſtinet ipſo iure, vel per reſtitutionẽ, paternis creditoribus non teneꝛ ipſe, nec ſibi pupillariter ſubſtitutus, propter bona poſteà quæſita: hæreditate verò adita, & retẽta, vterq; cũ effectu creditoribus teneꝛ.h.d. Et diuidiꝛ in tres partes. Primò loqꝛ, qñ filius à paterna hæreditate ſe abſtinuit. Secũdò qñ hæreditati paternæ ſe immiſcuit.& eã retinuit. Tertiò redit ad primum caſum, qñ filius pupillus ab hæreditate paterna ſe abſtinuit ipſo iure, vel per reſtitutionem. Secũda ibi: at cũ ſubſtitutus. Tertia ibi: ꝙ ſi ſubſtitutus. Vel poſſumus dicere, ꝙ ſecũda incipit ibi, idẽ & in ſubſtituto. ſi haberetis literã negatiuam. Ibi, cũ ex bonis. Prima ratio, quare ſubſtitutus non teneaꝛ. Itẽ ibi,& cũ creditores. Secũda rõ ibi: eorũ ꝗ. Tertia rõ:ibi, me mouet illud. Rõ. pro creditoribus cõtra ſubſtitutũ.ibi eſt teſtamẽtũ patris,& filij:& ſic vna hæreditas eſſe videꝛ:vt.j.ver. at cũ ſubſtitutus.ſed certè ibi nullo modo abſtinuit ſecũdũ Ia.de Are. ¶ Diciꝛ hic, ꝙ pupillus ab hæreditate paterna ſe abſtinuit. Contrà, pupillaris ſubſtitutio nõ põt valere: ſi ex teſtamẽto paterno nõ adeatur hæreditas:vt.l.ij.§.adeò.s.de vul. & pup. Huius timore ſunt in gl.tres ſo.Vna, ꝙ hic habuit cohæredẽ, cuius aditiõe eſt teſtamẽtũ cõfirmatũ. Licet iſta gl.ſit vera in ſe: tamẽ hoc nõ eſt verũ hic: qa ſi haberet cohæredẽ, tũc pupillo abſtinẽte accreſceret portio pupilli cohæredi: ideo nõ fieret vẽditio bonorũ defuncti tanq̃ vacantiũ: ſed ageret contra heredẽ,& eius bona vẽderenꝛ. Alia ſol.hic pupillus adiuit,& ꝑ reſtitutionẽ ſe abſtinuit. Iſta abſtenſio non rumpit tabulas pupillares iã confirmatas.& eſt vera in ſe: vt l.Iuli.ſecũdũ vnã lect.& verã.s.de acq.hære.&.l.ſi filius.ꝙ pri.de vul.& pup.ſecũdũ vnã le.&.l.& ſi ſine.§.ſed qđ papinianus.s.de mino. & eſt ſatis bõa. ¶ Tertia ſol.eſt.& iſta verior, ꝙ hic nõ immiſcuit ſe & licet abſtinebat ſe, tñ remanet hæres de iure ciuili.& exiſtentia ſui hæredis cõfirmat tabulas pupillares:vt.l.ſi filius q patri.s.de vul.& pu.& no.C.de iu.deli.l.qdã eulogio.in fi.gl.magnæ. Et ſic ex iſtã gl. no.† ꝙ exiſtentia ſui hæredis operaꝛ confirmationẽ tabularũ pupillariũ. Itẽ dicitur hic, ꝙ ſubſtitut⁹ non teneꝛ: ſicut nõ teneꝛ pupill⁹ ſecũdũ vnã lectu. ſed ſecũdũ aliã diciꝛ, ꝙ in ſubſtituto nõ eſt idẽ, qđ in pupillo ſecũdũ aliã literã. ¶ Vñ op. de diuerſitate literarũ. Sol. ſi habetis nõ eſt: dicatis, ꝙ ibi mutat caſum & loqꝛ qñ pupillus adiuit.& ſe non abſtinuit: & tũc ſubſtitut⁹ teneꝛ creditoribus. ¶ Sed tũc oppon.[e] ꝙ etiã ſi pupillus adiuit,& ſe nõ abſtinuit, ſubſtitutus non teneatur: qa pupillus, ſi viueret poſſet petere reſtitutionẽ: ergo & ſubſtitutus eius: vt.l.non ſolũ[f] s.de in integ.reſti. Dicit gl.† ꝙ illud, quod dicitur, ꝙ ſubſtitutus, ſeu hæres poteſt petere reſtitutionẽ, ſicut minor, eſt verũ, niſi in eo actu, q ꝑ eũ approbatur & confirmatur. Sed hic adeundo pupillarem hereditatem, in qua inuenit paternã hæreditatẽ, ipſam paternã hæreditatem agnouiſſe videꝛ.& eſt optima ſolu.& no.declarationẽ ad.l.nõ ſolũ. Alij dicunt, ꝙ hic ſubſtitutus erat hæres neceſſarius. Iſta eſt diuinatio,& non eſt vera. Item eſt alia opin. Azo. prout hic eſt litera negatiua, dicit: non eſt ſeruandũ. Idem quia minor ipſo iure poterat abſtinere: ſed ſubſtitutus eius non poteſt, niſi impetrata reſtitutione. Iſta opi. Azo. nõ eſt vera: qa per hoc non reſpondetur quæſtioni propoſitæ. Nã quæſtio eſt, an in ſubſtitutũ ſit danda actio cũ effectu: ſed hic non reſpondeꝛ, an ſit danda actio? ſed dicit, ꝙ minor põt abſtinere ipſo iure: ſubſtitutus per reſtitutionem. ſed ſi ſubſtitutus abſtineat per reſtitutionem, nõ daretur actio cum effectu. Alij vt Iac.& Rof. aliter dicunt.vide in glo.& eorum lec.eſt contra tex.in.l.ſi pupill⁹. aliâs incipit, Iulian⁹.s.de acqui.hære. quare tene primam ſol.quam.s.dedi.& hoc ꝑut habes literam negatiuam. ¶ Opp.de.l.ſi quis filium famili.§.ſi filius s.de acquiren.hære. Sol. ibi inſtitutus non adiuit: nec ibi dicitur, ꝙ nepos fuerit ſubſtitutus. ¶ Item opp. & per hanc lectu. videtur, ꝙ ſuperfluat verſicu. qđ ſi ſubſtitutus. quia dicit idem, quod dicitur in prin. glo. Dicit, ego fateor. & ideò iſte finis, & iſta tertia pars debent iungi cum fine primæ partis. Sed poſſumus[g] aliter dicere.† Et ſic habebimus quatuor caſus quandoq; adiuit pupillus,& retinuit: tunc ſine dubio ſubſtitutus tenetur creditoribus omnibus: vt hic. in verſicu.at cum ſubſtitutus. Quandoq; pupillus nullo modo adiuit: ſed ſe abſtinuit expreſsè: tunc ſubſtitutus non tenetur creditoribus: vt in princi. ſecundum aliam ſolu. Quandoq; pupillus nec adiuit, nec ſe abſtinuit. & tunc iſto caſu loquitur vltima pars iſtius.l. quo caſu dic, ſubſtitutus poteſt hereditatem

in.l.non ſolũ.j.de iniu. pulchrè Bar. in.l. multum. in ij.col. C.ſi quis alte. vel ſibi. Adde tu,& vide etiã p Areti.in.c. tertio loco.col.fi.de ꝓbat.

d ¶ An præſumiꝛ. Vide qđ no.bal. ĩ auꝛ.hoc ius porrectũ.in. v.col. C. de ſacroſan.eccle. & Bart.in.l.fi. §. & ſi præfatã. C. de iur.deliberãd. & Bal.in.l. in reſtituẽda.C.de peti.hæredi.& quod no.Bart.in.l.nam & ſi fur.ff. ſi certum petatur.

e ¶ In. l. pñã. ibi, ſed tunc opp. Et no. ꝙ ſi inſtitutus eſt ſuus,& eidem pupillariter ſubſtitutus eſt aliqs, ꝙ ſubſtitutus poterit acceptare pupil.& petere reſtitutionem in inte. aduerſus paternã ita tenet Bar.in.l. fi.ff. de acqrenda hære.p.l.nõ ſolũ. s.de in inte.reſti. hic aũt tenet contra: iõ notãda eſt glo.hæc ad ſi.limitatio.l.nõ ſol.hic allegatam,ꝙ pcedit in ſucceſsione ab inte.pupillo ſi cta: nõ aũt ex ſubſtitutiõe pupillari. vide gloſ.circa mediũ.ibi: vel tu dicas melius. Andræ. Barbat.

f ¶ L.nõ ſolũ. contrarium vꝛ tenere Bar.in.l.ſed ſi plures.§.filio.de vul. & pup.&.l.fin.s. de acqui. hæredi.

g ¶ Sed poſſumus. Et no. inquãtum Azo ſentit, ꝙ nõ põt ſubſtitut⁹, qñ pupillus ſe immiſcuit ſine tutore. habes caſum mirabilem, qđ licet immiſsio teneat ipſo iure, quantũ ad obligãdum pupillũ: tamen tenet q̃tum ad obligandum ſubſtitutum, licet ipſe ſubſtitutus petat reſtitui in inte. An. Barba.

paternam adire: licet non sit agnita per pupillum, tamen hæres pupilli, ad quem hæreditas patris non agnita transmittitur. & si illam adiuerit, tenetur creditoribus paternis: aliàs non. Probatur in d. l. si quis filiumfa. §. si filius. de acquiren. hære. & hoc vult dicere iste tex. in ver. ꝙ si substitutus.

SVMMARIVM.

1 *Capellam si quis extrui fecit, & deinde uendantur, eius bona propter debita, capella non uenditur.*

LEX XIII.

a AVfidius. [a] ¶ Not. ꝙ istæ statuæ non trāseunt cum vniuersitate. ¶ Quęro, aliqs fecit fieri capellam, † in loco fratrum minorum, vel prædicatorū, & postmodū bona eius venduntur, ꝑpter debita: an in venditione bonorum veniat capella illa? & hic est casus, ꝙ non: quia aut efficit̄ sacra, & nō venit. aut non. & tūc, qa est facta in honore illius, nō venit in vēditione. ¶ Cōtra hoc opp. de. l. in modicis. š. de cōtrahen. emp. l. quædā. š. de acquir. rer. do. Solut. ibi erat aliquid sacrum, in quo erat aliquid tēporale, vt iuspatrouatus: quod ius trāsit cum vniuersitate: vt ibi dicā. Sed hîc non erat ius temporale: sed erat quidam honor tantùm, non aliquod ius: sed in sepulchris est ius inferendi mortuum. & ideò esset aliud: vt dicam in d. l. quædam.

LEX XIIII.

b IMperatores. [b] ¶ Non debet à Principe impetrari, quod de iure communi cōcedit̄. h. d. ¶ No. tex. ibi: & frustra. & cōcordat. C. de thesau. l. j. lib. x. & §. j. ad munici. l. j. ¶ Quæro, an ista venditio sit ipso iure nulla, vel per restitutionē rescindat̄? in glo. sunt opinio. de hoc. vtrū venditio sit ipso iure nulla, vel nō: dixi. š. ex quibus causis in possessiōem eatur. l. fulcinius. §. si quis bona possederit. quia aut fit venditio ex actione personali: & tunc non valet venditio: vt hîc. & d. §. si quis bona possederit. Aut fit ex actione. quæ trahit originem ex vendi. rei. & valet: sed per restitutionem rescinditur.

SVMMARIVM.

1 *Lex in omnibus an in contractibus stricti iuris habeat locū & quid uertatur in causæ cognitione ad cauendum?*

LEX XV.

SI creditores. ¶ Hæres suspectus cogit̄ satisdare causa cognita: & cōtra nō satisdantem ꝑceditur ad missionem, & venditionē. hoc dicit hæc l. no. Sed ista lex est gl. in. l. in omnibus. š. de iud. vbi dicitur, ꝙ in omnibus bonæfidei iudicijs est cauendum. ¶ Quæro, an cū fideiussore, vel sine. gl. magna dicit, ꝙ sine fideiussore. sed Iuriscōsult⁹ dicit hîc, ꝙ cū fideiussore. facit. l. vniuersa. C. de precib. Impe. offe. & vide quod no. j. quæ in fraudem cred. l. ait prætor. §. si cū in diē. ¶ Secundò quæro: [c] ibi loquitur in
c 1 bonæfidei: quæro qd in stricti iu. † glo. ibi dubitat tamen dicit, ꝙ nō habet locū: sed hæc lex dicit cōtrarium. Itē dicit̄ in. l. in omnib⁹. cā cognita. Quæro, qd vertatur in causæ cognitione. Iuriscōsultus declarat hîc. Nam in ipso principali debitore cum quo quis contraxit, istud est aduertendū in causę cognitione. Nam prius est videndum, an aliquid de nouo accidit in eum propter quod habeat̄ suspectus: aliàs si nihil noui obuenit, tunc imputet sibi: quia à principio eū approbauit: vt hîc. ibi cœterum si probet̄. Idem in. l. si is à quo. in fi. š. vt in pos. lega. & habuistis. š. de dam. infecto. l. qui bona. §. de illo. Item contra non
d cauentem fit missio [d] in possessionem: an ex illa missione possit perueniri ad secundum decretum. gl. in l. si finita. §. Iulia. š. de dam. infecto. dicit quòd non. Alibi dicitur, ꝙ sic. ita no. in. l. is cui. in princi. š. vt in possess. leg. & pro ista vltima est casus hîc, in versi. ꝙ si quasi suspectus.

SVMMARIVM.

1 *Creditores eiusdem tituli, an semper concurrunt?*
Dos, quòd habeat priuilegium in personalibus.
2 *Creditores diuersorum titulorum, quòd concurrant.*

a ¶ Aufidius. No. cautelam ad fraudādos creditores. facit id, quod no. Bar. in. l. si mercedē. §. j. de ac. emp.

b ¶ Impatores. Vide Bar. & do. in. l. ignorare. C. de resti. mi. & hîc est quædā gl. de qua per Ange. in rep. l. sciendum. in. vij. col. j. de ver. obli. ad quā vide Bald. in aut̄. & q. in antepe. colū. de bo. aut̄. iudi. pos. & in glo. in verb. & frustrà.

c ¶ Secūdò quæro. qd autē, si contraxit cum peregrino? Bal. in rub. C. de reuo. his, quæ i frau. credi. refert Bar. nō posse peti cautionē. qa imputet sibi. Ipse autē tenet contra. & vide Lu. Ro. in. l. ij. š. so. ma. Andr. Barbat.

c ¶ Secūdò quæro. Adde text. & ibi Bar. in. l. creditoribus. j. tit. j. & not. hîc tex. in fi. ꝙ rōne paupertatis hęredis, creditores faciūt interdici alienationē hær. & in hoc est sing. secundū Ro. in. l. is cui bōis. in. iij. co. ff. de ver. ob. circa fin. dū alle. l. si is à quo. vt in pos. le. vide q̄ dixi post Bar. ibi. &c.

d ¶ Fit missio. per Bart. in. d. l. Iul. in xij. & xiij. col.

e ¶ Priuilegia. Circa materiā istorū priuilegiorū, de qua p gl. hîc, vide gl. & Cy. in. l. j. C. de priuileg. do. & Dy. in regula qui prior. de regu. iu. in. vj.

f ¶ Eiusdē tit. Sed quādo dicant̄ plures creditores eē eiusdē tituli: vide

LEX XVI.

e PRiuilegia. [e] ¶ Oppon. C. de priui. fisci. l. secūda sol. ibi loquit̄ in priuilegijs realibus: hic in psonalibus. hoc dicit gl. parua. Et per istā sol. apparet responsum ad. l. si fundū. C. qui potio. in pig. habe. & ad. l. rescriptū. de pac. & l. eos. C. q potio. in pigno. habeant̄. Nam in eis loquit̄ in priuilegijs realib⁹: vel quando vnus habebat priuilegium reale, alius personale. ¶ Quæro, quæ sint istę causæ priuilegiatæ: dic, vt. l. ij. vsq; ad. l. ait prætor. š. eodē.
1 ¶ Vlterius † quæro, an hoc sit verum: vt q sunt eius-
f dem tituli, [f] semper concurrant: dicit gl. quod sic. fallit in duabus dotibus: vt. l. assiduis. §. exce. C. qui potio. in pig. habe. ¶ Sed aduerte gl. dicit hîc, etiam si personale tantū priuilegium prætendit̄. Ideo dicit,
g qa dos habet etiam tacitam hypothecā. [g] & ꝙ habeat dos priuilegiū in personalibus: exprimit̄ meli⁹, quā alibi, in authē. vt exac. instā. dot. §. sicut enim. co. vij.
2 ¶ † Quæro, qd si sint diuersorū titulorū? dicit glo. ꝙ cōcurrunt. Vide gl. ibi, quod dixi, quādo sunt. &c. Primū exēplum gl. non est bonū qa condictio cōpetens pro dote, habet tacitā hypothecā: vt no. š. e. l. ij. in fin. l. assiduis. C. qui po. in pig. ha. Nisi dicas, ꝙ vtebatur tm̄ priuilegio personali: vt. š. dixi. Ita secūdū exemplū nō est donū: qa tutela habet tacitam hypothecam. & reprobatur hoc exemplū per gl. in. l. j. C. de priui. do. nisi dicas, ꝙ hypothecæ nō faciebant mentionē. Quare pone exēplū per. l. si negotium. & l. si ventri. §. in bonis. š. eo. ti. vnī, qa paria priuilegia sunt, licet sint diuersi tituli: tamē concurrunt. & hoc verū, nisi vnum sit priuilegiatius altero. qd' est in quatuor casibus hîc no. Vide gl. ibi: nisi nomination probetur. &c. dic per Dy. in. c. qui prior. de reg. iur. lib. vj. inquātum tangit hîc de pigno. prætorio. dic, vt. l. cum vnus. š. ti. j

LEX XVII.

f Ipupillus.

SVMMARIVM.

1 *Primum decretum reuocari petens, oblata satisdatione: an post satisdationem possit opponere declinatoriam?*

h Defendere. [h] ¶ Op. ꝙ nō debeat satisdari: vt. l. hæc aūt. §. fi. š. ex qui. cau. in pos. eatur. Sol. nō debet satisdare de iudi-
i cato soluēdo: vt ibi dicā. ¶ Quæro, vtrū [i] ille, q vult quòd reuocetur primū decretū, oblata satisdatione:
1 an post oblatam satisdationem † possit opponere exceptionem declinatoriam fori? cogitabitis.

SVMMARIVM.

1 *Vendens rem habita fide de pretio cur non habet priuilegium in pretio: sed mutuans: ut nauis ematur habet priuilegium?*

LEX XVIII.

QVod quis. ¶ Dicit̄ hîc, ob nauē venditā. Quæro exemplū. dicit gl. quia vendidi tibi nauem, & pe to pretiū nauis: vel nauis fuit ab executoribus vendita. Istud primū exemplū nō est verum: qa venditor rei, si tradit rē habita fide de pretio, non habet priui
1 legium: † vt. l. procu. §. planè. & seq. š. de tribu. quare
k gl. [k] dicit, quòd mutuaui emptori pecuniā, vt emeret nauem. & hoc est exemplū bonum. ¶ Sed op. de d. l. ꝑcu. §. planè. Dicit glo. ibi simpliciter mutuauit pecuniam: hic autem mutuauit pecuniam speciali-
l ter [l] ad hūc actum. vnde habet priuilegium personale. Item habet tacitam hypothecā, si hoc esset actū: vt. l. licet. C. qui potior. in pigno. habeantur. ¶ Sed
m quæro [m]. si vēdo tibi rem habita fide de pretio, non habeo priuilegium in pretio, sed mutuans, vt nauis emat̄, habet priuilegium. Ratio est, quia ille pecuniam mutuauit gratis. Nam si sub vsuris, non haberet priuilegiū: vt. l. si ventri. §. in bonis. š. eo. Sed ille qui habet fidē de pretio nō facit ex mera liberalitate: sed ꝑpter lucrū, quod habet ex vēditione. Sed possem⁹ dicere, ꝙ hæc lex. & l. qui in nauē. š. eod. loquitur in naue, in qua est semper priuilegiatus mutuaus: sed leges contrariæ loquuntur in alijs rebus.

SVMMARIVM.

1 *Missus in possessionem ex secundo decreto an debeat recedere, donec ei soluatur?*

Eum qui

not. Bal. in aut̄. & q in. iij. colū. C. de bon. auth. iu. pos.

g ¶ Tacitam hypothecā. Vide gl. in l. eos. C. qui poti. & Bar. in. l. j. ff. so. ma. & l. in operis loca. & condu. an prior in tpe, sit prior in iure? vide iu. l. in operis. hîc alle. in gl.

h ¶ Defendere. vide Bar. in. l. hæc aut̄. §. fi. š. ex qb. cau. maio.

i ¶ Quæro vtrum. Vide de hoc in. l. qdam cōsulebant š. de re iud. in fin. vtrū per cautionē de stādo iuri, per datur declinatoria fori? licet Bar. hîc non decidat. tñ in. l. quidā consulebāt. in fin. ij. col. hoc expressè firmauit Bar. qd' no. š. de re iu. quia est casus in aut̄. offera. C. de lit. cōte. & no. Cy. in. l. fin. C. de spon. & not. Bar. in. l. si conuenerit. ff. de iu. omniū. iudi. vide bar. in. l. vir bon⁹. j. iu. sol. Imo. in. d. l. q. dā consulebāt. & vide omnino Bar. post gl. & quę ibi dixi in. l. si finita. §. item videamus. de dam. infect.

k ¶ Gl. dicit. not. ꝙ si ex pecunia mea ad hoc mutuata, res emat̄, habeo p sonale priuilegiū, adde gl. & Bar. in l. licet. C. qui po. & bar. in. §. planè & ibi Gul. & bal. in. l. in rebus. in. ij. col. C. de iure dotium.

l ¶ Spāliter. ꝑ hoc l. fi. cum aut̄. quod obti. C. de pigno.

m ¶ Sed q̄ro. vide Bal. in. l. fi. C. commo.

a ¶ Eũ, qui. Hic est vna gl. quã Imo. reputat singularẽ, in. l. contra. ff. de re iudi. & no. Bar. in. l. Fulcinius. §. adeò, qui. ex cau. in possess. ea. & not. plenè, quando audiatur reus veniens post interpositionẽ primi decre. no. Bar. in. l. si finita. §. Iuli. in. ix. co. & x. s. de de dã. infe. & sequit Io. An. in tit. de primo decre. §. restat. ver. sed pone. vbi dicit hãc fuisse sniam Ia. de Are. & subdit ibi Ioã. An. ꝙ secũdũ hoc videt, ꝙ siqs fuerit a pñs corã iudice: & iussus cauere, vel soluere: si posteà pter contumaciã in nõ cõparendo, vel nõ soluẽdo sit facta immisio, nõ audit volens refundere expensas: nisi etiã caueat, vel soluat: secus qñ processum etiã contra absentem: qa tunc sufficit refundere expensas, & offerre se defensioni. Sed aduerte: qa secundũ hũc intellectũ d3 restringi. l. si finita. §. itẽ videamus. s. de dã. infect. & vide ibi de hoc lati⁹ per Imo. Adde ꝙ Spe. in ti. de cõtu. §. sequit. ver. si pone. vbi dixi, ꝙ vbi immissus in pos. parat⁹ est defendere suo iure docere, data tenuta reuocari nõ d3. & idem dicit in ti. de pro decr. §. restat. ver. qd si ergo volens. alle. l. iij. §. ibidẽ. ff. ad exhi. & l. si is à quo. vt i pos. le. bñ facit ꝙ no. Ang. Imo, & do. pilla gl. in. l. si finita. in prin. & ibi dixi in. l. minor. s. de euict. & de hoc vltimo habetur p Bar. & docto. in. l. iij. §. fi. de acquir. pos. & limita hic dicta per Bart. & Ang. singulariter & alios in. l. si finita. §. itẽ videamus s. de dam. infec.

b ¶ Sed si loqris. Et hic no. gl. singularẽ: videlicet an fiat vẽditio cõtra istũ ad instar furiosi: vide eũdem in. l. contra pupillum s. de re iudi. And. Barba.

c ¶ Quæro vtrum. Adde Bar. in. l. si constat. de appel. & ibi latè p mod. Idẽ tenet Bald. in l. q cũq. in vlti. co. C. de seruis fugi. & Bar. in. l. si venditor. & i. l. toties in fi. & in. l. fi. circa princ. ff. de ap.

LEX XX.

Eum qui. a ¶ No. tex. ibi. donec ei solidũ soluat†. Sed contra. s. eo. l. si pupillus. in fin. vbi est in possessione, donec ei caueatur: vt. in aut. & qui. C. de bo. au. iu. pos. propter quod dicit Iac. de Are. aut fuit facta missio contra latitantẽ, & nõ d3 recedere, donec sibi soluat: vt hic. Aut contra non latitantẽ: & tũc statim oblata cautione debet recedere: vt ibi. Et hoc posset esse verũ vno casu. nã debes scire ꝙ in personalibus post secundũ decretũ interpositũ re adiudicata creditori, debitor auditur iura biennium: vt. l. vlt. C. de iure do. impe. & hoc casu posset dicere verũ Iac. de Are. qa aut fuit facta datio insolutum creditori ex secundo decreto: & tũc nõ auditur debitor, nisi debitũ intra bienniũ soluerit. & hoc si fuerit facta missio cõtra latitantẽ. Si verò fuit data in solutum creditori ex secũdo decreto contra nõ latitantẽ: tunc est nullũ decretũ ipso iure. & hoc vult dicere gl. super verbo oportet. Sed si loqueris b ante secundũ decretũ, diceret verũ: qa statim oblata satisdatiõe de resti. expẽsa. audiret: vt. l. si pupill⁹. §. fi. s. eo. & in aut. & qui. C. de bo. aut. iu pos. ¶ Sed tu dic, sicut dicit Iurisconsi quia aut est facta missio contra aliquẽ, quia est iussus soluere, & nõ soluit: & tũc nõ recedit de possessione, donec soluatur. Aut est iussus venire ad defendendũ, & nõ defendit: & tũc possessionẽ recuperat statim, cũ venit ad defendendũ. Idẽ si fuit facta missio, quia iussus fuit satisdare, & nõ satisdedit: tũc statim, cũ satisdat possessionem recuperat: vt. l. si finita. §. si qs dãni. & s. se. s. de dam. infec. & l. si creditores. s. eod. ¶ Et breuiter, regula est, quicqd, si re integra factũ esset, impediret missionem: illud factum post missionẽ facit recuperare possessionẽ. Casus est i. l. si pecunię. in fi. s. vt in pos. lega. qui tex. est valde no. & hoc modo debet intelligi hæc lex. & l. ij. in prin. s. pro hære. & l. his consequenter. §. fi. s. fami. ercis.

SVMMARIVM.

1 *Ciuitas num possit facere statutũ, per quod auferatur ius priuati? quòd sic, faciendo legem uniuersalem.*

LEX XXI.

Antiochiensium. ¶ Hæc l. habet duas lectu. & vtraq3 est bona. Ius pignoris cõpetẽs priuato * propter legẽ municipal. vel impetratione non amittitur. * Sed secundũ aliã lectu. dicit, ꝙ priuilegium competens ciuitati bñficio principis, nõ præfertur priuato habenti hypothecam. h. d. ¶ Quæro, vtrũ c ciuitas † posset facere statutũ, per quod auferatur ius priuati, hic non fecit, nisi in prouinciali. Inno. in. c. quæ in ecclesiarum. extrà de constitutio. dicit, ꝙ non. Sed veritas est, quòd potest facere faciendo legem vniuersalem: vt hic. & l. venditor. §. si constat. s. communia prædiorum. sed faciẽdo d legem priuatam contra vnum hoc non potest: vt. l. si priuatus. qui & à quibus. & l. toties. j. de pollicita.

LEX XXII.

Bonis. Respubli. ¶ Vide glo. ibi: improprię. & sic tenet, ꝙ quęlibet ciuitas antiochiensis hoc ipetrasset à principe. Præterea ista gl. est cõtra gl. simile. j. ad munici. Q uare dic, ꝙ hic loquitur in republica Roma.

LEX XXIII.

Pupillus. Eius. e ¶ Ibi reuertatur. Sed curatore bonis dato potest cõsuli creditoribus: vt. s. tit. ij. l. in possessione. §. fi. s. ex q. cau. ma. l. ab hostibus. in prin. secundum Iac. de Are.

De separationibus *Rubrica.*

recipien. & qñ statutũ dicatur vtile, vel singulare: vide Bal. in. l. iudicibus. C. de appella.

d ¶ Sed faciendo. Adde tu, & vide Are. in. c. at si clerici. §. de adulterijs. extra de iudi. quæ tenet in hoc cõtra Bar. & alle. tex. in. l. vt gradatim. §. quoties. j. de mune & ho.

e ¶ Ei⁹. In casu isto dat curator bonis vt no. Bart. in. l. ignorare.

f ¶ Q uod dixi. nota pulchram limita. ad. l. generaliter. j. de fideiu. & ibi vide de materia, & latè scripsi in. l. si debitori. C. de pact. post Bal.

g ¶ Itẽ no. hic not. hanc. l. singularẽ. ꝙ de iure ffõrũ legatarij hñt tacitã hypothecã, ꝙ alibi non reperit, secũdũ Angel. s. de iudi. l. quod legat Bal. tn. l. si postꝗ. C. vt in possess. le. Bart. in. l. is cui. §. postꝗ. vt in pos. le. And. Bar.

h ¶ Q uia habes gl. de his oĩbus no. p Bal. in. d. l. is cui. §. postꝗ. & Cy. in l. j. C. cõ. dele. in iij. oppo. quo ad primũ dictũ hic positũ, dicit idem quod Bar. hic per istã. l. Sed cõtrarium tenet Iaco. de bel. insti. de leg. in prin. per. l. j. C. cõ. de leg. & hoc idẽ tenet Sali. in. d. l. j. pillũ tex. ibi. nos in pręsenti cã hypothecariã dare. & sic Imperator dicit se de nouo inducere. Adde. l. fi. §. sed qa nostra. C. cõ. dele. vbi idẽ pbat. ad istũ tex. respondet Sali. ꝙ loqtur de hypo. expressa data in testamento. huic opin. Bar. consonat. & gl. in. l. Lucius. ff. de ali. leg. cũ si. etiam gl. & Bart. in. l. casus. ff. de an le. Imo. in. l. si qs seruũ. §. pen. in fi. de le. ij. tenet simpliciter opin. Bar. per istũ text. Pau. de cas. in. d. l. j. C. cõmu. de le. tenet cõtra Bar. per illam. l. j. & ita dicit tenere Dyn. & Rapha. hic.

LEX I.

Sciendum. ¶ No. text. ibi. Nam licet alicui adijciẽdo &c.

SVMMARIVM.

1 *Quinquennium dicitur multum tempus.*
2 *Errans in iure, non restituitur, nisi ex iustißima causa.*

1 Quod dictum. ¶ No. † ꝙ quinquẽniũ dicit multũ tempus. ¶ No. tex. in ver. sciendũ. & in ver. si eius. & no. tex. ibi iustissima. &c. ¶ Not. † ꝙ errans in iure non 2 põt impetrare restitutionẽ, nisi sit iustissima causa: vt hic. & dixi. s. de cõfess. l. cũ fideicõ. ¶ Item in prin. huius. l. habetis vnã glo. magnam, quæ summat totã istam legem, quam vide per te: quia plana est.

SVMMARIVM.

1 *Fideiussor, quando succedit principali, extinguitur accessoria, nisi cedat ad incommodum creditoris.*

LEX III.

Debitor. ¶ Cũ fideiussor principali succedit, extinguitur obligatio fideiussoria, si ad incõmodum creditoris nõ ceditur: al's secus. Item post admissos creditores hęredis: creditores defuncti ad eius hæredis bona pñt habere regressum. h. d. no. l. ¶ Not. text. ibi. 1 neq3 enim rõ iuris. ¶ No. † quod dixi f in summario qa quod dicit lex, quod cum fideiussor succedit principali, extinguitur accessoria: vt. l. generaliter. de fideiusso. j. eod. est verũ, nisi cedat ad incõmodũ creditoris: vt hic. ¶ Q uod facit ad qõ. fideiussor succedit principali, & fecit inuentarium: & cum conuenitur à creditore opponitur quòd non tenet ex persona defuncti, nisi inq̃tum facultates defuncti patiunt. Itẽ si cõuenit ex psona sua opponit, ꝙ fideiussoria obligatio est extincta. Certè determinat, ꝙ nõ sit extincta: quia hoc esset ad incõmodum creditoris: vt hic. Hanc. q. habent quidã per Dy. in. d. l. generaliter. dicã plenius in. l. Stichum aut Pãphilum. §. qd vulgo. j. de sol. ¶ Item oppo. ꝙ quis nõ habeat regressum ad bona hæredis: vt. j. e. l. si creditores. So. vt ibi dicã.

SVMMARIVM.

1 *Creditor quilibet etiã stricti iuris, potest petere cautionẽ.*
2 *Legatarij etiam iure isto habent tacitam hypothecam.*
3 *Legatarij, non præferuntur creditoribus chirographarijs, nisi in eo, quod remanet prius satisfactis creditoribus.*

LEX IIII.

Creditoribus. ¶ Creditores cõditionales & in diẽ, & etiã legatarij possunt impetrare separationem. h. d. ¶ No. tex. ibi, pignoris cãm. Not. 1 hanc †. l. ad id, qd dixi. s. ti. j. l. si creditores. ꝙ quilibet creditor etiã stricti iuris, põt petere cautionẽ: vt hic. & d. l. si creditores. & l. in posse. s. ex qui. cau. in g pos. eat. ¶ Itẽ no. hic g. l. quia † habes glo. h quæ dicit, 2 ꝙ secũdũ iura Digestorũ legatarij non habebant tah citam hypothecam: vt no. s. vt in pos. lega. l. is cui. §. postꝗ. & l. si postꝗ. C. vt in pos. le. quod est contra hũc tex. Item illa gl. † dicit, ꝙ si sunt legatarijs q ha3 bẽt tacitã hypothecam. quod est falsum: imò nõ pręferuntur, nec habens hypothecam tacitã, nisi in eo, quod remanet prius satisfactis creditoribus: vt hic: ibi, legatarios autem. &c. quod tene menti.

SVMMARIVM.

1 *Creditores defuncti, quando concurrant cum creditoribus hæredis?*
2 *Bona defuncti augmentum recipiunt, ex quæsitis ex ipsa hæreditate, non per quæsita aliunde.*
3 *Persona usq; ad mortem acquirere potest.*
Exceptio, ne quis conueniatur, nisi inquantum facere potest est dilatio. ibi.
4 *Hæreditate adita, licet sit effectum unum patrimonium, tamen separatione petita, non uenduntur bona tanquàm hæredis, sed tanquàm defuncti.*

LEX V.

a SI creditores. ¶ Qui ſeparationē īpetrauerūt, [a]
nō pñt cū creditorib⁹ hæredis concurrere:
ſed ad bona poſteà ex hæreditate q̄ſita aliūde, nullo
mō. h. d. ¶ Et diuidiť in tres ptes. In prima loquitur
vtrū illi, q ſeparationē īpetrauerūt, poſsint reuerti,
vt cōcurrāt cū creditorib⁹ hæredis, in bōis hæredis
tūc habitis. Secūdò vtrū poſsint concurrere in bonis
poſteà in hæreditate q̄ſitis. Tertiò, vtrū poſsint con
currere in bōis aliūde q̄ſitis. Scd'a ibi: ſed ſi poſt. ter
tia ibi, at ſi. ¶ Text. ibi, reuerti ad hæredē ꝓpter bo
na tunc ab eo poſſeſſa: vt cōcurrāt cū creditorib⁹ hę
redis, ſed in ſupfluū ſic: vt. l. debitor. ī fi. ſ. e. ¶ Tex.
ibi, hereditarij creditores. vt cōcurrāt cū creditorib⁹
hæredis, niſi in ſuperfluo. Ibi, putāt. & malè. ¶ No.
tex. ibi: & quaſi bona defuncti vēdiderūt. &c. & no.
tex. ibi. ꝓprij aūt hæredes. ¶ Op. ad prin. ſ. e. l. debi
tor. in fi. Sol. multæ ſunt hic: ſed veritas eſt, ꝙ iſtud
principiū ſcd'm illā. l. intelligiť, ꝙ nō poſsit reuerti
ad bona hæredis: vt hic, niſi prius dimiſsis creditori
bus hæredis: vt ibi. ¶ Ad hoc op. ſ. eo. l. j. §. pen. in fi.
Solu. etiā dimiſsis creditoribus hæredis, poſſunt re-
uerti ad bona hæredis ex iuſtiſsima cā: vt ibi no. al's
nō: vt hîc. ¶ Cōtra hoc op. j. eo. ver. ideq̄ existimo.
Rñ. ea, q̄. ſ. dixi locū habēt in bōis ab hærede habitis
tpe impetratę ſeparatiōis: ſed verſic. idemq;. & tota
hæc lex. & ver. at ſi. vſq; in fi. loqť in bōis poſteà ab
1 hærede q̄ſitis. Reaſſume igiť ſic: aut † creditores de-
functi volunt reuerti ad bona nūc habita p hr̄dē: aut
ad bōa poſteà q̄ſita. Prīo caſu, aut volūt reuerti, vt cō
currāt cū creditorib⁹ hæredis, & nō pñt: vt hîc. ī prī.
niſi ex iuſtiſsima cā: vt. l. j. §. penul. ſ. e. Aut volūt re
uerti in ſupfluo poſt creditores hæredis dimiſſos: &
pñt: vt. l. debitor. in fi. ſ. eo. Scd'o caſu, qñ ad bōa po
ſteà q̄ſita volūt reuerti: aut ſunt q̄ſita ex hæreditate
& pñt reuerti: vt hîc, in ver. ſed ſi poſt. Aut volūt re
uerti ad bona aliūde quæſita. & nunquā poſſunt: vt
hic in ver. at ſi. vſq; ad fi. ¶ Itē diciť hîc, quòd bōa de
functi, nō augenť. Cōtra in. l. itē veniūt. §. fructus. ſ.
2 de peti. hære. Dicit gl. † ꝙ nō recipiūt augmētū per
quæſita aliūde per hæredē: ſed bñ recipiūt augmen
tū ex quæſitis ex ipſa hæreditate, ſeu bōis hæredita
rijs: vt ibi. & hoc vult iſte tex. ¶ Vltimò in fi. legis
3 no. † ꝙ pſona vſq; ad mortē pōt acqrere. Quod facit
ad. q. qd' exceptione qs cōdēnetur, niſi inquātū fa-
cere pōt ſit dilaroria: qa licet hodie non quærať, cras
poterit acquirere; vt hîc. & l. ſi defunctus. C. arbi. tu
te. & eſt tex. j. de mune. & hono. l. cura. §. deficiētiū.
4 dicam. j. de excep. l. excep. ¶ Vltimò not. † ꝙ licet
hæreditate adita, totū eſt patrimonium hæredis: vt
l. j. §. pe. tamen ſeparatione impetrata non vendun-
tur tāq; bona heredis: ſed tāq; bona defuncti: vt hîc.
ibi: & quaſi defuncti bona.

LEX VI.

QVoties.

Si liberta. ¶ No. caſū, in quo ſeparatio ē neceſſaria.

SVMMARIVM.

1 *Alienationem ex ſecundo decreto eſſe iniuſtè, uel iuſtè factam, probat ille contra quem eſt præſumptio.*

LEX VII.

QVi iudicium. ¶ Vide glo. poſitā. ſ. e. l.
in prin. quæ inci. no. viij. caſib⁹. Aſſumo
hic glo. in. l. Imperatores. ſ. ti. j. quæ glo.
1 † quærit, quis habet probare alienationem iniuſtè fa
ctā: an actor iniuſtā, vel reus iuſtā. In glo. ſunt opin.
dico, ꝙ ei incūbit onus ꝓbandi, cōtra quē facit præ
ſumptio. Q ñq; eſt præſumptio contra actorē. & a-
ctorē appello reū, cōtra quē facta eſt vēditio: q mo-
dò eſt actor, & repetit rē. Et eſt præſumptio contra
b eum: qa fuit citatus [b] perſonaliter: vel ſemel fuit in iu
dicio, & tacuit: vel fuit ſibi datus libellus: vt no. ſ. ex
q. cau. in poſ. eať. l. ij. in prin. & l. fulcini⁹. §. qd ſi aūt
latitare. e. ti. & tunc ipſe habet ꝓbare cōtrariū, ꝙ nō
latitauerit: vt qa fuit impeditus iuſta cā: vt qa ęgrota
uit: vt. l. q̄ſitū. ſ. de re iudica. vel qa vocať ad maius tri
bunal: vt. l. cōtra pupillū. §. fi. e. ti. vel ſi eſt impedit⁹
ex aliqua illarū cauſarū. quæ ponunť. ſ. ſi qs cau. l. ij.

a ¶ Impetrauerūt. An autē fiat ſeparatio creditorum pr̄is & creditorū filij, quo ad peculium profectitiū. Vide Bal. in. l. pe. C. qui bo. ce. poſ. & in materia ſeparationis: vide. l. j. & ij. & quod ibi Bal. in fi. C. de bo. auť. iud. poſsi.

b ¶ Fuit citatus. Vide Ang. in repet. l. ſciēdum. in. vij. col. de ver. obl.

Q ñq; eſt pſumptio contra reū. Et reū appello eū, q
nunc cōueniť rei vendicatione: vt qa ex actis nō ap-
paret eū, cōtra quē eſt facta venditio, latitaſſe: tūc ſi
bi incumbit onus probandi, ꝙ venditio ſit rectè fa-
cta. ꝑ hoc vide tex. in. l. j. C. de iu. fiſ. lib. x. & qd' ibi
no. de diſtra. pig. l. iiij. & l. j. & l. iij. C. ſi vē. pig. aga.

De curatore bonis dando Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Iuri de futuro, quòd renuntiari poſsit in iudicio, extra iudicium non.*
2 *Curator datus bonis, uendit bona pro ſatiſfaciendo creditoribus.*
3 *Curator bonis ante, quàm detur, requiruntur illi, quorū prima cauſa eſt in ſucceſsione.*
4 *Curator datur bonis, quando conditio eſt caſualis ad bona conſeruanda, & ad uendenda peritura tempore, & nō peritura, ſi res urget.*
5 *Curator datus bonis uniuerſaliter, tenetur facere inuentarium: non curator datus liti.*
6 *Creditores debent habere copiam inuentarij facti à curatore dato bonis.*
7 *Litiganti cum tutore, uel curatore minoris, danda eſt copia inuentarij ſine rebus.*
Practica in tradendo copiam inuentarij litiganti cum tutore, uel curatore minoris.

LEX I.

SI ſub conditione. ¶ Primò loqť in inſtituto ſub
cōditiōe ptātiua. Secūdò ſub cōdō
ne caſuali. Tertiò adijcit ad p̄dicta
exēplū. Secūda ibi: ꝙ ſi nihil. Ter-
tia ibi: ſicut cū venter. ¶ Ibi. vēdēda p curatorē datū
bonis. op. ſ. de bo. aut. iud. poſ. l. ſi ſeru⁹. & l. ſi qs in-
ſtituať. §. j. ſ. de hæ. inſt. Rñ. illud, ꝙ hîc diciť, cogēd⁹
eſt. &c. intelligo nō p̄cisè ſed ſtatuēdo ſibi tps intra
qd' adeať: vt ibi diciť: & ita dicit gl. & bñ. ¶ Itē diciť
c hîc. [c] Aut ſi rñderit ſe nō aditurū. &c. & ſic innuit, ꝙ
hæreditati futuræ poſsit qs renūtiare. Cōtra hoc vr̄
expreſsè, de act. hæ. l. is qui hæres. & l. qui ſupſtitis
1 Gl. † pro ſol. ponit plures ſol. ſecūdū vnā ſol. eſt dicē
d dū, ꝙ iuri futuro nō pōt renuntiari [d] extra iudiciū: vt
in contrarijs. ſed in iudicio ſic, vt hîc. & hæc vera. &
hāc ſol. tenet Dy. in. l. iſta. ¶ Circa hanc. l. pro decla-
2 ratione † quæro, p quē bona vēdanť? qdā dicūt, p iu-
dicē, vel executorē. ſicut in. l. Fulcinius. §. fi. ſ. ex qb.
cau. in poſ. ea. Sed dicit gl. imò p curatorē datū bōis.
Ro. qa in. l. cōtraria bona habēt certū dñm, & latitā-
tē, cōtra quē fit vēditio: iō nō dať curator. ſed hîc bo
na nō habēt certū dñm: qa eſt mortu⁹. vñ non pōt ſa
tiſdare: vñ datur curator bonis. Vide gl. q̄ inci. q̄cūq;
&c. ibi: vel dic hîc dandū. quā glo. no. & tene menti.
3 ¶ Sed quæro, † ante, q̄ deť curator bonis: an debeant
reqri illi, quos prima cā ſucceſsionis cōtingit, repudi
ante primo? Reſpon. ſic: vt. l. j. in prin. & l. largi. ſ. de
ſucceſ. edi. ſecūdū Iaco. de Are. allego tibi tex. no. in
l. j. §. pen. ſ. de ven. inſpi. dixi. in. l. ſi diu. ſ. q. ex cau. in
4 poſ. ea. ¶ Vlteri⁹ diciť, ꝙ † qñ eſt cōditio caſualis, pōt
dari curator bonis, quæro ad qd dabiť. In gl. ſunt o-
pin. nō cōtrariæ, ſed in ſe diuerſificantur. Tu dic, ꝙ
dať curator ad bona cōſeruanda: & ad vendenda pe-
ritura tēpore; & nō pitura, ſi alienū æs vrgeat. Quæ
e ro, an [e] talis † curator datus bonis, teneať facere inuen-
5 tarium? dicit gl. quòd ſic. quam ſigna. Et hoc intelli
ge in curatore dato bonis vniuerſalibus: ſed curator
datus liti, vel ad vnū actū, nō teneť facere inuentariū
vt not. C. de epiſc. audien. l. de creationibus. dicam in
l. ſi ad ſpecies. j. rem pupil. ſal. fore. & no. in Spec. de
6 cura. §. fi. ¶ † Item quærit gl. an creditores debeāt ha
bere copiam inuētarij? & dicit gl. quòd ſic, quam no.
¶ Aduerte hîc dicitur, quòd creditores debent ha-
bere copiam inuētarij. In caſu huius legis, nō eſt du
bium: quia curator datur ad petitionem creditoris.
7 ¶ Sed quæro: † alij litigant cum tutore, vel curatore
f adulti: an debeāt habere copiam inuentarij? [f] aliâs di-
xi vobis. puto dicere verum. & videtur, quòd ſic. qa
aliâs conditio eius qui litigaret cū tutore, vel curato
re eſſet deterior: qd' eſſe nō debet: vt. l. ij. §. defendi.
ſ. ex qui. cau. in poſ. eať. Nā cū tutor nihil poſſet age
re inuen

POMATES.

c ¶ Item diciť hîc. Et dicit Dy. ꝙ ſi renuntiatio iuris adeūdi conferť in tps, poſtq̄ hereditas erit delarata tenet renūtiatio ſimplex ēt non facta ī iudicio. C. de do. añ nup. l. qd' ſpōſæ. ff. de do. inter vir. & vxo. l. ſi eū. §. fi. & l. ſeq.

d ¶ Iuri futuro. An poſsit renūtari iuri futuro? adde latè Bar. in. l. j. C. de pac. & adde quod ſ. no. dixit Bar. in l. certū. §. ſi qs abſente. ſ. de confeſ. & qd' dixit Bart. in. l. j. circa fin. & qd' ibi dixi. j. iu. ſol. Facit in ſimili quod no. Bald. in authen. ſi qua. C. ad velleia.

e ¶ Quæro an curator talis. Et ibi eſt gl. ſin. ſecūdū Ange. in. l. vacātia. de bo. va. li. x. And. Barba.

f ¶ Copiā inuentarij. Vide Guy. de Suza. in. l. de creationibus. C. de epiſco audien. & Bal. & Bar. ī. l. ſi tutor C. in quib. cau. in inte. reſti. Bart. in l. illa. j. de ver. ob. & in. l. tutor q repertorium. ff. de admi. tut. & Bal. in. l. fi. C. arbi. tut.

re inuentario non confecto:vt.l.fi.C.de arbi.tut.ſem
per poſſet dicere non valet iudiciũ:quia nõ eſt factũ
inuentariũ,& ille non poſſet probare eſſe factũ: &
ideò eius intereſt habere copiã inuentarij ſicut tute-
læ & ꝓcura. quare dico ꝙ d; dari copiã inuẽtarij ſine
reb⁹ hoc modo. dicet notari⁹. Hæc eſt copia cuiuſdã
inuentarij producti,per talẽ tutorẽ,coram tali iudi-
ce,ex cuius mandato data eſt copia aduerſario ſine
rebus:cuius tenor talis eſt.&c. per hoc eſt conſultũ
parti: quia poteſt probare eſſe factum inuentariũ.
Item per hoc eſt conſultum minori, cuius intereſt,
ne omnes ſciant,quid habet in bonis: vt.l.vlti. C.de
ali.pu.præ.&.l.ij.C.quando & quibus quar.pars de-
bet. Cum igitur hoc ſufficiat agenti cum tutore, il-
a lud tantum ſibi tradatur,non plus:[a] vt.l.argentarius
§.edi.ſ.de eden.

SVMMARIVM.

1 *Curator bonis datur à iudice nemine petente,ſi datur bonis defuncti,& bonis abſentis:caſu & ſine ſua culpa.*
2 *Curator datus bonis,an poßit intentare actiones tempore non perituras?remißiuè.*
3 *Curator de quo hic,in quo differat ab alijs?remißiuè:dicit tamen,quòd tenetur iurare.*
4 *Curator datus bonis in actionibus hæreditarijs, conſtituit procuratorem poſt litem conteſta.in quæſitis per ipſum ante.*
5 *Curator de bonis non ſatiſdat de rato.*
6 *Procurator ſubſtitutus ab alio procuratore propter dubiũ in mandato,an debeat cauere dominũ ratum habiturum: hoc eſt procuratorem ſubſtituentem,uel alium.*

LEX II.

De curatore. ¶ Suprà loquit, qñ curator datur bonis
defuncti:hîc quando datur bonis viuentis.
¶ Ver.quæq; per eum.ſ.per quẽ detur, & ad cuius
petitionẽ:nunc quod ſit officiũ,& poteſtas huius cu
ratoris. ¶ In verſi.& ſi quẽ curato.ibi:ſed nomine i-
b pſius &c. No.tex[b]. quẽ nõ credo reperiri alibi,dicit
hîc,ꝙ debet conſtitui creditor ad petitionẽ credito-
ris. Contrà imò iudex poteſt ex officio ſuo:vt.l.ij.§
ſiquidem.ſ.qui pe.tuto.glo.fatetur contrariũ,quòd
1 põt ſi iudici ſit notũ, bona diſſipare. Tenet † ergo
c iſta gl.ꝙ iudex[c] ex officio ſuo põt dare curatorẽ bo
nis.quã no.cõtrariũ no.gl.l.hæc aũt.in prin.ſ.ex q.
cau.in poſ.ea.vbi dicit eſſe ſpãle in furioſo , & ꝓdi-
go:in alijs aũt non põt dari:niſi petat. Aduerte, cura
tor adulti nõ põt dari,niſi petẽti:vt.§.itẽ inuiti.inſt.
de curat. Itẽ curator pupilli ſimiliter:vt.l.qui habet
§.ſi pupillus.ſ.de tute.ſed curator furioſi, & ꝓdigi,
põt dari ex officio iudicis:vt.l.Fulcinius.§. adeò.ex
quibus cau.in poſ.ea. Curator verò,q dat bonis, quã
doq; dat bonis defuncti:& tũc poteſt dari ex officio
iudicis:vt.ſ.l.ꝓxi.& ibi no.in.ij.glo. Qñq; dat bonis
viuentis,& tunc ſiquidem bonis viuentis,& latitan-
tis:& tũc non datur curator.ſed bona ſunt venden-
da:vt.ſ.l.proxi.no. Si verò bonis viuentis,& nõ lati-
tãtis:tunc põt dari cura. ſicut furioſo,& ꝓdigo,eadẽ
rõne: qa abeſt caſu ſine culpa:vt.d.§.adeò. & ita in-
2 telligo hanc gl. ¶ Dicit hîc,† ꝙ omnia geſta cum eo
rata habebuntur. Quæro,an poſſit intentare actiões
tempore non perituras?dic, vt dixi in.l.pe.ſ. de bo.
au.iu.poſ.& not.in.l.ab hoſtibus.ſ.ex qui. cau. ma.
3 ¶ Quæro,† in quo[d] differt officium iſtius curatoris
d ab alijs curatoribus. gl.hîc latè, & bene dicit præter-
quã in vno. Vide gl.quæ inci.etiã ſi minor,quã no.
Sed in eo, quòd dicit, ꝙ iſte curator nõ debet iurare
malè dicit:vt.l.de creatiõibus.C.de epiſ. audiẽ. imò
ꝓbat in aut.qd nũc generale.ibi poſita. quã quidã
habẽt ſuper.l.fi.C.de cura.furio.& ponit Spe.in tit.
de curato.ſed in omnibus alijs bene dicit. ¶ Vlteri⁹
4 quæro:† dicit hîc, quod curator põt cõſtituere ꝓcu
ratorẽ:quæro qñ põt?dicit gl.poſt litis cõteſta.vt.l.
neq;.C.de ꝓcura. hoc intelligo verum in actionibus
hæreditarijs.ſed in actionibus quæſitis per ipſum cu
ratorem ex ſuo cõtractu,cũ habeat directas & vtiles
actiones,poterit cõſtituere ꝓcuratorẽ, etiam ante li
tẽ conte:cũ ſit dñs illius iuris.&.h.d.text.hîc, dũ di-
5 cit ac.in eũ cõpe.&c. ¶ Quærit † gl.vtrum curatorẽ
6 debeat ſatiſdare de rato?dicit ꝙ nõ:vt.l.actor.j. rem
e ra.ha. ¶ † Quæro,procurator[e] ſubſtitutus ab alio ꝓ

a ¶ Non plus not. Bal.in.l.fi.C.de ꝓci.Imp.of.& bar. in.l.tutor,q reper toriũ.ff.de admi. tuto. & Bal.ĩ.d.l. tutor. C.in q.cau.

POMATES.

b ¶ No.tex.& vide ſimilẽ tex.inſt.de ſatiſ.§.ſin aũt ꝑ ꝓ curatorẽ. & oĩno videas Angel. in aut.ſi omnes.C.ſi vt ſe ab hære.ab. vbi dicit ꝙ qñ eſt notoriũ bona diſ-ſipari, poteſt iudex ex ſuo officio dare curatorẽ. caſus eſt ibi,ſecũdum eum ſing. ſecus ſi nõ eſt notorium.vt hîc eſt caſus ſecundũ eum.

c ¶ Quod iudex. Adde text.& ibi Bar.& doc.in aut. ſi omnes. C. ſi vt ſe ab hære. abſti. Et adde ꝙ Bal. in l.ij.per illũ tex. C.de ca.dicit,ꝙ quilibet coniunctus poteſt petere dari curatorem bõis abſentis,& captiuorum,& iſtis adde Bald.in rub.C. de ſuc.edic.quando poſſit dari curator bonis abſentis,& pñtis. Adde qualiter ſit dand⁹ curator abſenti, & eius bonis.& q̃ ſint ſeruanda. Et an intelligat dat⁹ in cauſa ap. Bald. conſi.xxxv. & ꝑ quẽ iudicem debeat dari,ſi in vno loco habitat: in alio habet bona.ꝑ eundẽ.cõſi.xxxvj.j.lib.

d ¶ Quæro in quo. Adde aliã differẽtiam, quæ colligitur.j.ea.l.§.quæritur.in fi. iuncta aut.minoris debitor. Adde, ꝙ talis curator ſatiſdare tenetur de idoneè cõſeruando. &.l. iij.cum glo. & ibi Bal.C.de cap.

e ¶ Quæro ꝓcurator. Et adde pulchrè Bar.tãgentẽ quid in actore in l.actor.j.rẽ ra ha. & iſtis adde, qd no.Bar.in.l.ſi ante.in fi.iudi.ſo.& vide qd not.Sali. in.l.quod quis in vlti.q.C.de ꝓcur. & Bal.in.l. nulla.

curatore ꝓpter dubiũ,qd eſt de eius mãdato debet
cauere de rato:quæro, an debet cauere rẽ ratã dñm
habiturũ.i.an debet cauere rẽ ratã ꝓcuratorẽ habi- f
turũ,qui eũ conſtituit?hîc vr tex.no.ꝙ debet cauere
rẽ ratã habiturũ ꝓcuratorẽ,vt hîc.ibi: ſed noĩe ipſi⁹
curatoris.&c.no.in Spe.de procu.§.j.ver.& nũquid
ſubſtitutus. ¶ Ego aũt aliter intuens, dico ſic:procu
rator põt ꝓcuratorẽ ſubſtituere duob⁹ modis. Vno
mõ ex mãdato ſibi facto à dño,ſubſtituit.& tũc do
minus vr illũ cõſtituere,quẽ ꝓcurator cõſtituit : vt g
l.j.§.pe.ſ.de ꝓcura.& tũc debet cauere rẽ ratã dñm
habiturũ:qa tãq; à dño cõſtitut⁹ agit. ¶ Qñq; ꝓcu
rator ſubſtituit iure ſuo:vt.l.neq;.&.l.act.&.l.quod
qs.C.de ꝓcu.& tũc debet cauere rẽ ratã ꝓcuratorẽ
habiturũ.caſus eſt hîc. ibi noĩe eius &c. habes in ſi-
mi.ſ.de nego.geſt.l. mandaſti. vbi mandatũ poteſt
explicari duobus modis.hoc tene menti.

SVMMARIVM.

1 *Authen.minoris debitor.an habeat locum in curatore bonis dando?*

Quæritur. ¶ Opp.inſti.de ſatiſda.tut.§.
quibus.ſol. aliud in tutore, &
curatore alio:aliud in curatore, q dat bonis. ¶ Quæ
1 ro,† an hæc lex corrigat,ꝑ aut.minoris debitor. C.q
dare tuto.ſecũdũ quã debitor,vel creditor non põt
eſſe tutor,vel curator minoris?certè credo,ꝙ nõ: qa
ibi loquit in curatore,qui dat, vt habeat curã pſonæ
& bonorũ:licet principaliter bonorũ:vt.l.in copulã
dis.C.de nupt. Sed hîc loquitur in curatore dato bo
nis tantum:ita quòd non perſonæ.

SVMMARIVM.

1 *Curatores dati bonis,quòd habeant beneficium diuiſionis, quando ſunt in dolo,& culpa:non beneficium ceßionis.*
2 *Beneficium epiſtolæ diui Adriani,quòd non habeat locum niſi inter fideiuſſores & mandatores acceſſoriè. Itẽ inter plures curatores datos bonis,eſt ordo,quãdo qui nõ geßit,eſt paratus,ut ſuo periculo conueniatur.nu.3.*

Si tres. ¶ No.ꝙ in curatore bonorũ dato bo
nis,eſt actoris electio,quẽ conueniat.
Contra.C.de diuidẽ.tut.l.fi.Sol. aliud in tutoribus.
Ratio patet in tex.cũ tutores dentur inuiti non cura
tores. ¶ Itẽ opp.ꝙ curatores debeãt conueniri pro
parte,non quilibet inſolidum:vt.ſ. de admi. tuto.l.
tutores,qui poſt.§.curatores.&.l.diui. eodẽ ti.Solu.
ibi loquitur in curatoribus, qui gerebant ſponte,cũ
datio non valeret. ¶ Item opp.de admi.re.ad ci.per
ti.l.iij.ſo.ibi in alijs curatoribus,qui dãtur inuiti:hîc
in curatore dato bonis. ¶ Item oppo.ſ. de ſuſpect.
tut.l.hæc enim.Sol.ibi in tutoribus. ¶ Item dicitur
hîc,ꝙ qñ dat inuitus:ꝙ non gerens,nõ cõuenitur:cõ
tra in.l.iij.§.j.ſ.de admi.tut.Sol.non conuenitur: ni
ſi in ſubſidiũ.& iſta opinio eſt in vltimo verbo legis
f noſtræ. ¶ Quæro,an[f] iſti curatores † habeant bene-
1 ficium epiſtolæ diui Adriani?gl.reſpõdet,ꝙ non:qa
non tenẽtur,niſi de dolo & lata culpa:& ſic non de-
2 bent habere beneficium epiſtolæ. † Aduertatis iſta
gl.malè quærit:qa dicit,an habeat locũ epiſtola. ſed
epiſtola non habet locum, niſi inter fideiuſſores, &
mãdatores acceſſoriè obligatos:vt.l.fin.C.de conſti.
pec.& inſt.de fideiu.§.ſi plures.&.l.inter eos.j.de fi
deiuſ.Sed hîc non ſunt fideiuſſores: ideo beneficiũ
epiſtolæ non debet eſſe indiſtinctè. Ideò gl.voluit
quærere,an habeant beneficium diuiſionis,vt tuto-
res,& curatores alij. Itẽ malè ſoluit: qa & illi, qui ſunt
in dolo & lata culpa,habent beneficiũ diuiſionis:li-
cet non habeant beneficiũ ceſſionis: vt.l. ſi plures.ſ.
de admi.tu.&.§.nunc tractemus.alleg.in gl. ¶ Item
3 dicit hîc in hac.† l.ꝙ quilibet põt conueniri inſoli-
dũ,nec eſt inter eos ordo. Hoc intellige verũ,niſi il
le,qui non geſſit ſit paratus,ꝙ gerens prius cõuenia
tur ſuo periculo.tex.in ſimili.in.l.vnde quæritur.in
princi.ſ.cõmo.prout eſt ibi in litera,defendi.& hoc
pono,in materia de duobus reis.

SVMMARIVM.

1 *Procuratores ſi duo conſtituuntur ſimpliciter, unus nõ poteſt agere ſine alio.*

LEX III.

g Si plures. [g] ¶ Not.quòd ſicut poſ-
ſunt inſolidum agere. ita
inſolidum conueniri. ¶ Quæro,à quo con-

eo.ti.

f ¶ Quæro an. Cõcordat text.ĩ.l.debitor.C.de nego. geſt ꝑ Bal.in. l.ij. in.ij.col.C.qñ fiſ. vel priua.

g ¶ Si plures. Et facit hæc.l. & præcedẽs,ꝙ cũ hæreditate iacẽte non videt poſſe agitari iudiciũ.& ſi ſit agitatũ,ſit nullũ. ad hoc.l.iij.§.prętor.de dã. infe.& ibi hoc apertè tenuit Angel. vnde debet dari curator bonis.& cũ illo iudiciũ agitari: vt hîc &.ſ.l.ꝓxi. Adde qd no.in.l. ſi ſeruus.j. de diuerſ.& tẽp. pſcri. videt tamen,ꝙ.d. §.prætor. non faciat pro Ange.ſic ſimpliciter. imò ibi videt ꝓbari,ꝙ cõtra hæreditatẽ iacẽtẽ poſſit deueniri ad primũ decretũ, ſi nemo defendat, iuncto. §. præcedẽti illius.l. ſecundũ Imo.ibi. vbi etiã ꝓbat, ꝙ poſſit fieri miſſio in inſulã hæreditariã,etiã ſi ibi nõ non ſint inquilini:& etiã ſi citatio ſeu libell⁹ nõ affigat ad ipſam inſulã.ꝑ id qd no.Io. an.in fin.in.c.cordi.de appel.in.vj. Tutius eſt tamen hîc,ꝙ hoc fiat, vt ꝓbatur ibi.ex verſi.tutius. ſecundũ Imo.ibi: vtrũ aũt hereditas patiatur ſecũdũ decretum tex.in.d.§.prętor videt probare. ꝙ non. vide tamen Bal.ꝑ illum text. in. l. cũ debitoris C.de iudi. Et pro prædictis facit: qa in hac materia æquiparat pupillus.& hæreditas iacens: vt eſt text.not.& quod ibi no.Bar. in.l.is cui.§. ceſſatum.vt in poſſ.lega.vnde ſicut contra pupillũ procedit,vel nõ, ſecundũ id, quod legit & no.in.l. hîc autem.ex qb.cau.in poſſ.eatur.ita contra hæreditatem iacentem , Adde

quæ dixi post bar to. in l. ad diem. de ver. ob. & ibi Ang. in l. seruus hæreditarius. de sti. ser. & quod not. Ro. in d. §. prætor. tu vide Bal. vbi aliquid per eũ pe. co. & qđ no. in in. c. j. de mili. va. sal. q contu. est. in l. si quis instituaƭ. in fi. de here. inst. & ibi not. Bart. & qđ ibi. & hic. Et similia semper intelligas, nisi extarent sui hæredes. quoniã tũc in nullo procedi potest contra hæreditatẽ iacentem: quia nõ est dare tunc hereditatem iacentem beneficio suitatis. secũdum glo. valde no. in l. cum hæreditas. C. depo si. quam multum exclamat ibi Bar. & facit ad no. per Barto. in l. fi. ff. de condi. instit. Item ad prædicta adde tex. no. & quod ibi Bar. in l. si cum hominem. in fin. de fideiu. Et prædicta etiam faciũt vtrum hæreditati iacenti currat præscriptio, vel nõ: si cum minori, vide Bal. in l. fi. in vlti. col. C. in q. cau. in inte. re. & no. in l. etiã. ff. de mino. & l. si intra. C. de tẽ. in inte. re. pen. & in l. seruus hæred. de stipul. ser. Adde φ hæreditati iacẽti si est suus hæres, nõ deƭ curator. Bal. cõs. ccl viij. iij. li. & an præscriptio currat hæreditate iacente? p eundem, consilio xlvj. iij. lib.

POMATES.

a ¶ Sed qñ plures. & vide Bart. in l. j. §. sed si duo. ff. de pos.

b ¶ Ait prætor. ꝑ intellectu huiꝰ ti. & etiã tit. quæ in frau. patro. vide not. in l. à Diuo Pio. §. si sup. s. de reiu. & in materia huius ti. vide Bal. in rub. C. eo.

ueniuntur isti curatores? Respondeo, vel à creditoribus hęreditarijs, vel ab eo, cuius bonis fuerũt dati curatores. ¶ Modò, †per hãc. l. dico in materia de duobus reis, quando duo procuratores constituunƭ simpliciter, vnus non potest aliquid facere sine alio: vt l. pluribus. s. de procu. Et ideò sicut insolidum quilibet non potest agere, ita quilibet insolidum nõ potest cõueniri. Sed quando plures[a] procuratores dantur insolidũ: an teneantur actione mãdati insolidũ, vel non? certè videtur dicendum φ quilibet insolidũ teneaƭ. casus est hic. & ita intellıgo. l. creditor. §. duobus. s. mã. licet gl. ibi aliter dicat.

LEX IIII.

Imperatores. ¶ Hæc. l. habet iiij. lectu. & tertia est bona, & clara. secundum eam pono casum. ¶ Quæro exẽpla istius. l. gl. ponit prius exẽplum in eo, qui cessit bonis in fraudem credito. hæc lectura non est bona. Ratio: quia ille, qui cedit bonis, non dicitur in hoc committere fraudem: quia vtitur suo iure: vt not. s. de re iu. l. si quis dolo. ¶ Secunda lect. est, φ voceƭ fraudator creditor, q cũ debitore fraudandi causa contraxit: vt. l. ait prætor. s. de priui. credi. Ista lect. non videƭ vera: qa debitor non potest hoc opponere: vt. l. si creditoribus. C. de ser. pi. da. manu. Sustinendo hoc dico: φ debitor nõ opponebat, sed creditores. vel dic, φ debitor potest opponere, si fraus est ab alijs detecta: vt. l. alias. s. de iti. reiur. Tertia lect. est vera, & plana. Et quarta etiam est vera, licet faciat violentiam literæ. ¶ Itẽ op. diciƭ hic, φ bona venduntur authoritate senatus: imo authoritate præsidis, vel prætoris: vt. s. e. l. ij. Dic φ loquitur in bonis alterius senatoris: vt. l. curator. de curato. fur. Vel dic, φ loquitur in bonis alterius nõ senatoris. Et quod dicitur, φ debet fieri prætoris, vel præsidis authoritate, non negatur, quin possint vendi authoritate senatuscon.

LEX V.

Si debitor. ¶ Oppo. dicitur hic φ fuit datus curator creditoribus. Contra. imò à prætore. Sol. pretor potest dare: & etiam ipsi creditores.

Quæ in fraudem creditorum facta sunt, ut restituantur *Rubrica.*

SVMMARIVM.

1 *Clausula confitetur se habuisse, & recipisse centum à debitore, quem liberauit per acceptilationem appositam instrumento, non probat numerationem.*

2 *Dicta testium quando pereant instantia perempta?*

LEX I.

b Ait prætor. b¶ Primò ponit edictum prætoris, & eius verba materialiter Secũdò illud edictum exponit. Secunda ibi: ait ergo ptor. & hic incipit[c] expõere illa verba, gesta sunt.

c

1 ¶ No. tex. †ibi hæc verba generalia sunt. Reduco vobis ad memoriã, qđ aliàs dixi vobis. Quidã confitetur se habuisse, & recepisse centũ sibi debita ex tali causa, liberans debitorẽ suum per acceptilatiõem, & aquil. stipula. an illa verba habuisse, & recepisse, numerationem probent. Ego dixi,[d] quòd non. Cum

d enim de natura & substantia acceptilationis sit, φ qs debeat confiteri accepisse: dicuntur magis apposita ad substantiam acceptilationis, quàm vt probent numerationem: vt. l. si acceptolatũ. j. de accept. Et hoc probatur hic in fi. ibi, siue accep. Nam si probaretur numeratio, non videretur factũ in fraudem.[e] Prætere

e ea, ex eo, quod dicitur liberans debitorem per acce. &c. apparet, φ nõ intercessit numeratio: qa tunc nõ esset liberatus per acceptilationem, sed per numerationẽ: vt insti. qui. mo. tol. ob. in prin. & hãc. q. de facto habui. ¶ Item dicitur hic. si litem mori patia-

f tur. quæro exempla. vide gl.[f] quæ incipit, cum po-

2 uit. &c. ibi, dic ergo. &c. No. hãc gl. † quę dicit, φ dicta testiũ pereunt perẽpta instãtia. sed tex. est in cõtrariũ in. l. vlt. C. de testi. & gl. in. l. properãdum. §. fi. C. de iudi. quare habemus dicere, quòd ista gl. malè dicat. Et hic ponamus exemplũ, qñ qs patiƭ perire instantiã in causa appellationis, patiẽdo labi annũ vel biennium: quo casu perit instãtia, & totũ ius: vt auth. & qui. C. de tẽpo. appel. Vel dic, & meliꝰ, φ hic gl. loquitur, quando instantia perit ante publicationem testium: quo casu dicta testium pereunt. ar. l. gesta. C. de re iudi. secundum Ia. de Are. & Cyn. refert in. l. properandum. in fi. C. de iudic. quod tene menti perpetuò.

LEX VI.

c Qui autem. ¶ Verba edicti sunt generalia. Dicũt em quæ fraudãdi cã repudiauit. Aduerte, in oĩbus præcedẽtibus epistolis siue sit factũ, siue neglectũ, videƭ gestũ verè, vel præsumptiuè. Nã si patior

d te præscribere, videor in te trãsferre: qa præscriptio est quædã alienatio: vt. l. alienatio. j. de verb. sig. Sed quãdo aliquis nõ acquirit alteri, nihil est gestũ: vt si nõ impleo conditionẽ. Nã ex hoc nihil alicui quæriƭ: sed non adimitur, nec ego aliquid facio. Videver

e bum gesta, verificaƭ fraudationis cã: qa non fraudantur creditores: qa si nõ repudiasset, creditores nihil de illa hæreditate potuissent facere: cũ ad me nõ spectaret. ¶ Itẽ opp. φ quis tenetur lucrari, vt. l. in frau.

g in prin. j. de iur. fis. Sol. vt ibi. ¶ Itẽ oppo.[g] de. l. ij. §.

f non tantũ. s. de hære. ven. & ad. l. aquil. si seruus seruum. Dicit gl. φ illæ leges loquunƭ in suis tractatibus & bene. Nã illæ leges loquunƭ in casibus, in quibus de natura cõtractus tenebatur quærere: hic verò nõ. ¶ Itẽ opp. legatũ à tempore mortis dicitur esse nostrum. ergo repudiando diciƭ diminui patrimonium: vt. l. j. C. cõia de le. & l. à Titio. j. de fur. Solu. repudiando fingitur nunquam fuisse nostrum.

g Si seruum. ¶ Vide gl. quæ incip. sed nũquid. & non soluit. Quidam dicunt, φ reuocetur seruus tantùm: cũ illud tantũ re

h uoceƭ, quod erat in dñio debitoris: vt. j. eo. l. fi. §. non solum, & §. ꝑculus. Ia. de are. tenet contrariũ per eã dẽ. l. Nam sicut fructus existens in fundo tempore alienationis reuocanƭ: ita ista hæreditas cuius adeundi ius erat penes seruum tempore alienationis reuo

i cabitur. Et sic sunt tres casus. Primus, quando diminuit. Secundus, quãdo nõ quæsiuit. Tertius quando fraudationis cã simul & semel de patrimonio suo diminuit: & non quæsiuit. quo casu totum reuocabitur: vt hic. quia vnum adhæret alteri.

Apud labeonem. ¶ Not. φ ille, q facit id, ad quod tenetur, non videtur facere fraudem.

SVMMARIVM.

1 *Regula, qui prior est tempore, non habet locum in pignore prætorio.*

h Sciendum. h¶ No. tex. ibi: cum par oĩum. Et sic illud, quod dicit

1 Dy. φ in pignore † prętorio, non habet locũ regula, q prior est tpe, est potior in iure. est verũ: qa nullus est prior: sed vno immisso oẽs immissi videntur: vt hic. & l. cũ vnus. s. de bo. autho. iud. pos. & ibi dixi.

Si quid cum pupillo. ¶ Diciƭ hic, φ gesta cũ pupillo reuocanƭ, licet pupillꝰ ignorauerit: an sit verũ indistinctè. & dicit glo. φ sic. Et sic est casus hic, φ est deterior cõditio pupilli, quàm maioris. & hoc tenet gl. s. eo. l. j. in prin. in gl. quæ inc. sed si ignorauerit. Azo tenet contrariũ. & dicit, φ hic dicitur in pupillo, est verũ, cui est donatũ: vnde teneƭ quatenus ad eum peruenit. & sic totus vnus est casus. & qđ sequiƭ similiter modo. ponit exemplum magis generale. & hoc placet p. l. ait prætor. §. ait prætor. j. eod.

SVMMARIVM.

1 *Pretium emptori quando sit restituendum, cum bona reuocantur? Et an si hæreticus uendit bona, inquisitor debeat restituere pretium? nu. 1. ubi quòd sic.*

LEX VII.

i Si debitor. ¶ Cum res vendita reuocatur, pretium emptori non restituitur[i], nisi in vtilitatẽ debitoris appel-

c ¶ Incipit. de isto verbo gesta sunt. vide Bart. in. l. j. s. de offi. ꝑcu. Cæs.

d ¶ Ego dixi vide bar. in. l. si in stipulatu. s. de dona. & φ ibi dixi.

e ¶ In fraudẽ. vide vnum casum per Bart. in. l. postq. in fi. s. de re iudi.

f ¶ Vide gl. Vide ad istã gl. Bald. in rub. C. eo. & addo Bart. in. l. ij. C. de eden. in. l. iij. j. iudi. so. & Bal. in. l. gesta. in. j. colũ. C. de re iudi. & Bar. in. l. cum anteà. C. de arbi.

g ¶ Itẽ oppo. vide Bar. in. l. si pater. j. eo. tit. &c.

h ¶ Secũdũ. Idem dixi in. l. à Diuo Pio. §. si sup reb. s. de re iudic.

i ¶ Non restituitur qñ reuocanƭ bõa alienata in fraudẽ an refundaƭ ptiũ emptoribus preuocãtes? & vide p Cy. in. l. pe. in fin. C. ad. l. Iul. maie. quẽ sequiƭ Imol. in. l. post cõtractũ s. de don. vbi aliqualiter videƭ dãnare Bar. hic & vide, qđ not. Cy. in l. pe. C. de bo. dã. & p Bal. in. l. fi. §. emptor. C. cõia de lega. Tu tñ teneas op. Cyn. sed an ille, in quem facta est alienatio titulo in fraudẽ pos sit rẽ retinere, offerendo pretiũ? vide Bal. in. l. j. i. vij. q. C. si qd in frau. patro.

toris appareat esse conuersum. hoc dicit. ¶ Hîc dicitur, q pretium non restituitur, quando res reuocatur. Contrà imo restituitur, quando res reuocatur. Contra imo restituitur: vt l. j. C. de præscrip. xxx. anno. Sol. dic, vt vt refert Cy. in. d. l. j. Ista materia habet tres passus. Quandoq; quæritur, an pretium sit restituendum ab eo, qui vendidit? Secundo, an pretium sit restituendum ab ipso reuocante? & istis duobus[a] casibus dic, vt refert Cy. in. d. l. j. tamen iste secundus casus subdistinguitur. si quidem venditio fuit facta ab eo, qui habuit potestatem vendendi: & tunc loquitur hæc lex. Si verò fuit facta ab eo, qui non habuit potestatem vendendi, quia res erat aliena: dic vt. l. emptor. de rei vend. quia si pretium est côuersum in vtilitatê eius, qui reuocat: debet restituere. aliâs non: vt. l. emptor. & ibi no. Sed si res est vendita ab eo, qui habet potestatê vendendi: & hîc est casus noster, & tûc in glo. sunt duo membra: quia aut emptor fraudem participauit: & nô debet sibi restitui pretium: vt hic. Aut fraudem non participauit: & tunc debet restitui: vt. l. j. §. si quis in fraudem. s. si quid in frau. pat. Primus casus probatur hîc. Pone ergo, †aliquis hæreticus[b] alienauit bona sua, quæ bona alienata reuocantur per inquisitorem: an debet restitui per inquisitorem pretium emptoribus? Et ex prædictis apparet determinatio. Nam[c] de iure canonico statim à die commissi criminis hæresis, ipso iure bona sunt cô fiscata, vt in. c. cum secundum. extrà de hære. lib. vj. & sic non habuit potestatem alienandi: quia desierat esse dominus. Sed de iure nostro, nô requiritur, q ex crimine hæresis, vel læsæ maiestatis, statim bona sunt confiscata: vt. l. vlti. in fin. C. ad. l. Iul. maiest. sed statim perdit ius alienandi: vt. l. quæsitum. s. qui st à quibus. tunc, quia perdit potestatem alienandi, debet distingui: aut precium est conuersum in vtilitatem hæretici, & pretium debet restitui per inquisitorem, nec inquisitor habet res & pretium. aliâs nô: arg. huius. l. & l. ex his. & l. emptor. & ibi no. s. de rei vend.

SVMMARIVM.

1 *Pretium succedit loco rei in uniuersalibus: in particularibus in subsidium: in personalibus, quando quis conuenitur ratione doli.*

2 *Pretium in hypothecaria succedit loco rei, sicut in personalibus.*

LEX IX.

Quia debitore. ¶ No. hic, q pretium succedit loco rei: & hoc est verum. & nô est dubium†in vniuersalibus: vt. l. si. & rem & pretium. s. de petit. hęre. & l. Imperator. in fi. cû. l. se. s. de leg. ij. Sed in iudicijs[d] particularibus, tunc si quidem est realis actio: tunc etiam pretiû non succedit loco rei, nisi in subsidium re præscripta, vel vsucapta: vt. l. mater. C. de rei ven. & l. si eum seruum. & ibi not. s. si cer pet. ¶ Sed quid in personalibus? hîc videtur text. q in subsidium pretium succedit loco rei. In contrarium videtur tex. s. de hæ. vel ac. vendi. l. venditor ex hære. Textus soluit hic in personalibus pretium succedit loco rei, quando aliquis côuenitur ratione doli: secus si conuenitur ex simplici contractu: vt. l. contraria. ¶ Sed quæro †an in hypothecaria pretium succedat loco rei, sicut in personalibus: vel sicut in realibus? textum habetis in. l. j. s. de distract. pigno. nec scio hoc alibi.

LEX X.

Ait prætor.

SVMMARIVM.

1 *Creditores futuri, num habeant reuocatoriam.*

2 *Creditores futuri non habent reuocatoriam, nisi appareat factum in fraudem creditorum. Et in fraudem futurorum creditorum, quando dicatur aliquid esse factû: ibi.*

Ita demum. ¶ Creditores præteriti habent reuocatoriam, non creditores post secuti: nisi in locû priorû successerint. hoc dicit. ¶ Nota. §. quem doct. examinant in. §. si quis in fraudem. insti. de act. ¶ Quæro. †vtrum[e] futuri creditores habeant reuocatoriam: text. est q non in. l. j. C. de iur. fis. lib. x. in contrarium est gl. in aut. sed iam. C. de dona. ante nupt. aliâs dixi†quod creditores futuri habeant reuocatoriam: si appareat factum in fraudem futurorum creditorem: vt. l. si priuatus. s. q & à quibus. & gl. in. d. aut. sed iam. In fraudem aût futurorum creditorû, præsumo factum ex causis, quæ ponûtur in. d. l. si priuatus. & est tex. in. c. fi. extrà de renû. libr. vj. dixi in. l. post contractum. s. de donatio. Sed si nihil apparet, in dubio non præsumitur fieri in fraudem futurorum creditorum. l. j. C. de iur. fis. li. x. vnde nô haberent reuocatoriam: nisi in loco priorum successerint. vt hic.

Quod ait prætor. ¶ No. notabilem. §. ex quo habes qualiter debes formare articulum, tu q vis agere reuocatoria.

SVMMARIVM.

1 *Denuntiatio num inducat malam fidem?*

Si quis particeps. ¶ Nota tex. ibi, non enim carent fraude. Et sic habes, † q denuntiatio inducit[f] malam fidem. ¶ Contra. C.[g] de rescind. ven. l. si maior. Respondet glo. ibi ille, qui denuntiauit, non habebat ius denûtiandi. Hic sic. & bñ dicit. ꝓbatur. C. de ven. pig. imp. non pos. l. j. & ij. ¶ Itê oppo.[h] s. quod fal. tu. au. l. ij. Gl. nô soluit hic: sed Dy. soluit ibi. & Cy. in. l. si fundû. C. de rei vendi. & ¶ Et istis duobus. Et an fiscus teneat refundere pretium emptori? tangit Cy. in. l. pe. & in. l. fi. C. ad. l. Iul. mai. sed Cy. in. l. fin. præal. dixit, q cû fisci habeat câm lucratiuã, facit qđ no. Bar. in. l. fi. C. de sent. pas. tenetur refundere. Nec obl. ista. l. qa loqtur in creditore, qui habet causam onerosam. & ista pars videtur verior quã tenet do. Ioan. de Imo. l. post contractum. s. de do. vbi vide. Andræ. Barba.

dicit sic. in. l. côtraria. ille, qui denûtiabat, certabat de lucro: sed ille, cui denuntiabatur, certabat de damno ideò est potior côditio eius, cui denuntiabatur: quia potest dicere, non credidi tibi: secus si essent in pari causa: vt hîc. Et sic collige, aut non habet ius denuntiandi, aut habet. & si habet: aut sunt in pari causa, aut non: vt hîc. & hoc vide latius per Cyn. in. d. l. si fundum. & per Iac. de are. in. l. j. in princi. s. de oper. no. nuntia. Prædicta omnia, quæ dicuntur per docto. & glo. sunt vera in denuntiatione, quæ fit ante celebratum contractum: secus in ea, quæ fit post cô tractum celebratum: vt. l. penulti. & ibi no. s. proempto. & Inno. dicit hoc per eandem. l. in. c. dilecti. extrà de maio. & obe. & tene menti. Et hoc idem not. gl. hîc. vide gl. quæ incipit, secus post venditionem. & c. quam not.

Illud certe. ¶ Dicitur hîc, quòd si vnus superest de illis, qui fraudantur, propter illum, omnes creditores habent reuocatoriam[i]. ¶ Sed contrà. s. quibus ex cauf. in pos. ea. l. Fulcinius. §. quòd si aduersus. Dyn in. §. item si quis in fraudem. insti. de acti. dicit, qnòd hîc debitor alienans, habebat animum fraudandi oês: licet emptor sciebat tantum, quòd fieret in fraudem vnius. ¶ Itê quæro, dicitur hîc in fi. huius. §. quòd emptor conuentus offerêdo pretium audiatur: quæro, vtrum sit verum ante lit. contest. vel post. In gl. sunt opi. vide glo. quæ incipit, fraudati. Vel dic, non audiatur. & istud tenet Dyn. inst. de actio. §. item si quis in fraudem.

Si fraudator. ¶ Ex hoc. §. cû. §. seque. habes intellectum. l. si creditores. s. de separa.

Si cum in diem. ¶ Vide gl. quæ inci. vt. j. eo. l. omnes. ibi, sed quid. & c. hanc glo. adde ad id, quod dixi. s. de priui. credi. l. si creditores. ¶ Nota ergo, quod reuocatio fit propter fraudem, quæ committitur in tempore. & reuocatio fit in repræsentatione temporis.

Si cui solutum. ¶ Op. gl. de illud. j. eo. Dicit glos. hic ab initio obligauit. ibi ex postfacto: & sic fuit in fraude creditorum.

SVMMARIVM.

1 *Debitorem fugientem, licet capere: & ei auferre id, quod portat: quando expectare sententiam iudicis esset periculosum.*

2 *Debitorem fugientem possum capere per personam, non ut eum detineam, sed ad iudicem ducam.*

3 *Debitor suspectus quòd posit capi die feriata, etiam in honorem Dei, ut ducatur ad iudicem.*

4 *Debitor, an fugeret uel non, cognoscitur officio iudicis deseruiente actioni propositæ.*

5 *Iudex quando debeat dare familiam creditori, qui timet de fuga debitoris?*

6 *Iudex parte absente cognoscit de fuga debitoris.*

7 *Actio in factum quænam sit, de qua hic?*

Si debitorem. [k] ¶ Qui pecuniam sibi debitam à debitore fugiente abstulit, communicare non cogitur alijs creditoribus ante bona possessa: secus post bona possessa. hoc dicit. ¶ No. §. † Ex hoc. §. nota, quòd licet capere debitorem fugientem, & auferre ei, quod portat. ¶ Contra hoc opponitur. gloss. de. l. extat. & multi sunt, qui authoritate propria possunt capi, quos ponit Spe. & Io. an. in tit. de accu. in. iij. parte. §. j. ver. hoc tamen fallit in quibusdam. & omnino Bal. in. l. j. C. vbi quis decurio.

ADDE tu pro ampliatione huius tex. & vide Frã. in. c. intimasti. col. ij. de appell. & ibi q procedit appellatione pendête: & etiã dilatione pendête. Ita idê in. c. insinuãte. col. iij. ver. vij. limita. e. ti. Et vide. d. Maria. in ru. de dila. arti. iiij. colum. ij. & q notaui. s. in. l. qdam consulebant. de re iudica.

b ¶ Aliquis hæreticus. Adde Bar. in l. chirographis. §. fi. s. de adm. tu. & vide. c. ad audiêtiam de re. eccle. nô alienã. & l. j. & ibi Cy. C. de præscri. xxx. an. Bal. in. l. fin. C. côi. dele. & ibi etiã an inquisitores debeât soluere ꝑtiû rerum emptarû. & ibi ad de Bar. in. l. Imperator. j. de iur. fis.

c ¶ Nã de iure. & vide Bal. in. l. fi. §. fi. C. cô. dele. Bar. in l. chirographis. §. fi. ff. de admi. tut. Andræ. Barbat.

d ¶ Sed in iudicijs. & vide Ang. in. l. si & rê & pretiû. s. de pe. hære. An. Barb.

e ¶ Quæro vtrû. ꝑ Bal. C. e. i ver. quęro cû côcessit & c. & quod ibi dixi.

f ¶ Denûtiatio inducit. Adde. l. si fundum. C. de rei vê. Adde Bar. in. l. nô solû. §. morte. s. de ope. no. nun. & q ipse no. in. l. Cellus. s. de vsuca.

g ¶ Côtra. C. vide in simili Bar. in. l. qsitum. s. de re iu. & hûc tex. limita, vt ꝑ Bar. in. l. post côtractû. in fi. ij. col. s. de dona. & vide quod no. in eadê l. in. iij. col. & c.

h ¶ Itê opp. adi stû tex. Vide Bar. in l. iij. §. fi. ꝓcurator s. quod quisq; iu.

i ¶ Habent reuocatoriã. Vide Bart. & doc. in. l. etiam §. j. s. fo. ma.

k ¶ Si debitorê. vide gl. & ibi Bal. in c. j. s. sol. mat.

k ¶ Si debitorê. vide gl. & ibi Bal. in c. j. §. si qs verò. de pace iuramen. fir. & gl. in au. vt iu. sine quoquo suf. fra. §. necessitatê.

§.quod metus causa.&.l.nullus.C.de Iudæ. &.l.pu
pillus.j.eodem.&.C.vi bono.rapto.l.res. Dicitur a-
liâs quòd hîc fuit prosecutus authoritate iudicis.sed
dic,quòd hîc non potuit expectare sententiam iu-
a dicis:quia erat sibi periculosum:[a] quia interim aufu-
gisset:aliâs si sine eius incommodo potuisset facere
cum iudicis authoritate.tũc habẽt locum leges con-
trariæ. Ad hoc facit, quod no.C.de iudæ.l.nullus.vi
debitis infrà.qđ vi,aut clam.l.si alius.§.bellissimè.
¶ Hîc dicit, quòd abstulit debitori meo, id quod
2 portabat. Sed quæro: vtrum liceat mihi capere debi
b torem fugientem per personam? Respon.sic,[b] non
vt eum detineam,sed vt ad iudicem ducã: vt no.isti
tu.de actio.in princip.super verbo.in iudicio.&.x.
colla.de pa.iura.fir.§.j. Ad quod facit, quod not.C.
de decu.l.generali.libr.x.& quod not. C. vbi decu.
3 vel cohor.l.j. ¶ Vlterius† quæro,[c] vtrum hoc liceat
c etiam fieri die feriata? videtur, quòd nõ: quia illis die
bus, quis non potest vocari in ius. Sed dic, quòd die
feriata ob necessitatem hominum, hoc non videtur
impediri: quia etiam actus executionis illa die non
impeditur. hoc habent expressè canonistæ. extrà
de iudi.c.significauerunt.sed in die feriata ob hono
rem Dei, puto etiã fieri posse: vt ducat ad iudicem:
non vt cognoscat: sed vt caueat de stando in iudicio
vt no.glo.fin.l.dies festos.C.de ferijs. ¶ Sed quæro
4 †qualiter cognoscetur vtrũ debitor fugiebat, vel nõ
Respondeo examinabitur iudicis officio deserui-
ente actioni propositæ: vt actioni vi bonorum ra-
ptorum, vel condictioni ex.l.extat.vel deseruienti
accusationi criminali: vt habuistis in simili.in.l.de
pupillo.§.meminisse.versi.toties.ff.de operis noui
d nuntiatione. ¶ Quærit Dy.[d] dicit† creditor, ego ha
5 beo debitorem fugitiuum, qui statim vult fugere: iõ
peto familiam: an iudex debet dare familiam? dicit
Dy. Aut creditor iustè timet: quia videt indicia: &
tunc iudex põt dare. Secus si nõ esset iustus timor.
argumẽ.l.hæc autem in principio.ff.si cui plusquã
per leg.Falc.& in.l.ij.in princ.ff.soluto matrimo.&
l.si fideius.in fi.ff.qui satisdare cogã. ita dicit Dyn.
Ego autem intelligo verum, si post debitum contra
ctum noua causa iusti timoris superuenit: secus si il
la causa suberat tempore cõtracti debiti. vt.l.si cre-
ditores.ff.de priuileg.credito.&.l.qui bona.§.de il-
lo.ff.de dãno infecto.&.l.si is à quo.ff.vt in possessio
6 lega. ¶ Sed quæro.† istud qualiter examinatur, &
qualiter fit fides iudici de ista causa? Respõdeo, cre-
do quòd iudex possit cognoscere parte absente: qa
capere psonam est realis citatio: sed cognoscere, an
sit aliquis citandus, & committere citationem pos-
sunt fieri absente parte: vt.l.sed interpellatur.§.pri-
mo.&.l.diem proferre in principio.ff.de arbitris.
7 ¶ Quero,† de qua actione in factum loquatur hîc.
non puto, quòd sit actio in factũ ex hoc edicto. hîc
enim nulla fraus est cõmissa: sed loquitur de actio-
ne in factum generali, quæ datur vbicũq; est ęquũ:
vt.l.quoties.ff.de præscript.ver. vel possumus dice
re, quòd loquitur de actione in factum ex hoc edi-
cto: quia post bona possessa semper dolus præsumi
tur: vt.l.qui autem.§.sciẽdum.ff.eodem.& sic est hîc
casus, in quo sufficiet esse dolum ex parte eius, qui
hac actione conuenitur: licet dolus non sit in debi-
tore.

Per hanc actionem. ¶ Opponitur, q titulus excuset à percipiendis: vt.C.de rei vendi.l.si fundum. Dicit glos. hîc est specialis casus. dic, vt.l.si fundum.& ibi doct. vltra reprehendunt istam glo. ¶ Item oppo.j.e.l.fi.§.non solum. Solu. illa debet intelligi secundum istam.

☙ SVMMARIVM. ❧

1 *Restitui qualiter debeat qui aliquo tẽpore est læsus in quadriennio.*

Si conditionalis. ¶ Not.versic.si tamẽ ea actio.
&c. quia est notabilis casus ad multa, specialiter ad
materiam rescissoriæ, & restitutionis in integrum:
1 quando quis est læsus in tempore.† Nam si aliquis
est lęsus in decem diebus, non debet restitui ad il-
los decem dies intra quadriennium qñcunq;: imò,
tũc debet restitui intra quadriẽniũ quãdo est lęsus
in quadriennio, vel maiori tempore: secus si minori
vt hîc. Et hanc opinionem tenet glos.in.l.ab hosti-
bus.§.sed quod simpliciter.ff.ex quibus causis ma-
io.&.l.diuus.de in integr.resti.& docto. insti.de a-
ctio.§.rursus.& Inno.in.c.fina.de in integ.restit.cõ
trarium tenet Rod.de Rancuria.in.d.§.rursus. Dy.
sequitur.

Hæc actio. ¶ Hic.§.habet duas lecturas
Prima, loquit in acceptore.
Secunda in ipso debitore.& secundum primam le-
cturam pono casum. Quæro exempla.& glos. Pri-
mò ponit exempla in acceptore: & dicit, quòd tene
tur perpetuò de eo, quod ipse accepit, vel per eum
stetit: sed de eo, quod non accepit, nec per eum ste-
tit: tenetur intra annum tantùm. Ista opinio non vi
detur vera: quia ista actio datur, vt res in pristinum
statum reponatur: vt suprà eodem. §. per hanc. &
§.prætereà.ff. proxi. Sed si res nunquam peruenit
ad acceptorem, non potest restitui in pristinum sta
tum: quia eius status, nunq; fuit mutatus.& sic cre-
ditores eum non possunt conuenire. Et ideo, vt hãc
lecturam sustineas, intelligas quòd acceptor aliquid
accepisse. ¶ Exemplum. quidam emit rem valẽtem
ducentis, pro centum.& fuit sibi tradita: in veritate
tota res peruenit ad eum, sed in effectu non videtur
ad eum peruenisse, nisi dimidia: quia sibi abest
tantum quãtum dimidia. tunc de eo, quod ad eum
peruenit ex causa lucratiua, quod est vltra pretium
quod dedit, tenetur perpetuò: sed de eo, quod per-
uenit ad eum ex causa non lucratiua: quia tantun-
dem ipse dedit debitori, tenetur intra annum. &
hîc est casus huius.§. ¶ Vlterius opponitur dicitur
hîc, quòd tenetur de eo, quod ad eum nõ peruenit.
Contrà, quis non tenetur, si non est lucratus: vt.l.q
autem.in prin.ff.eo. Solu. ibi in debitore: hîc in eo,
qui cum eo contrahit. ¶ Secundo modo le-

a ☙ POMATES. ¶ Sibi periculosum. vide multa similia per Fel. in c.pe.co.ij.ad fi.de cõsti.& aliqd etiã per eũ.in.c.cũ inter.R.col.ix. versi.limita secũdo.de exce.& Bar.cõsi.ciij.& Feli.in.c.de cætero.col.iiij.ad fin.& seq.de re iud.& Bar.cõsi.ix.col.x.vol.ij.& Bal.in.l.j.colũ.xv.C.de ser.& aqua. Alex.cõsi.cxxxv.in.j.vol.& Anch.cõsi.cxcij.col.j.& seq.& bal. in.c.ex rescripto. col.ij. de iureiur. & de pac.iur. fir.ĩ §.si qs verò.& Fel. in.c.si qñ.co.ij. de offic.dele. & Ro. cõs.ccxlij.& Ale. lxiiij.vol.iij. co.ij. vbi ponit, quę arguunt aliquem suspectũ de fuga. & an etiã suspectus de fuga possit capi? & an de præparatis ad fugã idem appeat per Ful.& Are.cõsi.xcv. vbi videt impugnare Anch.cõs.superi⁹ al. Pro cui⁹ defensiõe vide Ias. in.l.ij.ff.de iuris.om.iud.in.iiij.colũ.& duabus sequen.

b ¶ Respondeo sic. Idem, si debitor esset suspectus secũdũ gloss. & ibi docto.in.l. quæsitũ.ff.de pigno. & detineri potest per xx. horas secundũ Bartolum in.l. capite quinto. de adult. Item ppter suspicionem fugę potest ĩterdici bonis.l.de pollicitationibus.j.de pollicit. & ibi Barto. Vtrum aũt in casu huius.§. pecunia accepta incontinenti sit acquisitũ dominiũ accipienti, an habeat necesse eam consignare iudici? vide not.Bald. in rubrica.C.eodem.in ij.colum. per Salicet.in.l.si quis in tãtam.C. vnde vi.& Bald.& Salice. in.l.j.C. vbi quis decurio. Addo tamen, quòd ex maioritate ratiõis huius.§. dici potest, quòd si quis esset captus ratione suspicionis fugę, nõ poterit redargui captura propter iudicis incompetentiã: maximè, quia remittitur prohibitiua iuris dispositio, quoties periculum est in mora.l.de pupillo.§.si quis riuos.cum.§.sequenti.& ibi per Modernos.cum simili.de operis noui nuntiatione. etiam, quia si promittitur propria authoritate multo fortius.&c. Et alibi not. quod licitum est iudici seculari capere clericum in flagranti crimine repertum, secundum Ioan.andr. post Innocen. in.c.vt fame.de sententia excommunicatio. licet posteà ipsum remittat ad iudicem ecclesiasticum. per not.in.c.cum non ab homine.de iudi.& no. Bartol.in.l.si quis in seruitute.infrà de furt.& Bald. in.l.si qua per calumniam.de episcopis & clericis.& Lappus allegatio.xxv.& quod notat Bal. in.l.prima.C.de seruis fugiti.& de hoc not. Moder.in dicta.l.de pupillo. in.§.meminisse,&.§.sequent.in additi.de operis noui nuntia,& ibi dixi, & Roma. in lege secunda. in principio, de iurisdictione omnium iudicũ. ADDE, quòd debitor fugitiuus captus non possit incompetentiam iudicis opponere, Pet.de Anch.consi.clxx. Et idem Feli.in.c.ij.colum.ij.de homici.

c ¶ Vlterius quæro. vide gloss. singul. secundum Angel.in.l.dies festos.C.de ferijs. & vide Bal.insti.de actio.in princip. vbi refert ista verba.& vide domi.Abba.in.c.fina.de iudi. vbi allegauit istũ dictum Bart. hîc.& vide eundem Bart.in.l.j.§.nuntiatio. de operis noui nuntiatione. Andræ.Barba.

c ¶ Vlterius quæro.& adde Bal.in l.iij.de epis.audiẽ. Et adde, q si ego capio debitorem meum fugientem & ipsum vulnerauí, quòd debet relaxari.& fortè cado à iure meo. Ita dicit Bal. in authẽti.sed omnino. in x.co.ne vxor pro marito.nisi telo se defendisset, secundũ Bal. in.l.si vt alle.C.de sica.& qd si cõtraxi cum aduena, qui posteà vult recedere: an habeat locum iste §.vide Bal.in rub.C.eo.in.ij.colũ.& qđ no.Bar. hîc in ver.quærit Dy.& de intellectu hui⁹ §.& materia nota.plenè per Ang.in repe.l.nemo carcerem.de exac.tri.libro.x.& per Baldum ĩ.l.si quis in tantam.in.vij.colũ.C.vnde vi. vbi dicit sufficere, si sit in præparatiõe fugę. Sed an petẽs familiam, vt debitorem capiat, habeat necesse ostendere summariè iudici instrumentum debiti, vel alia iura? dic q sic: quia in simili, cum sequestrum petitur fieri ob timorem fugæ, non põt fieri, nisi ostendatur instrumentum debiti: vt est text.not.in.l.iubemus per hanc.C.de ero.milit.an.li.xij. multò magis in captura personæ, secundum Matthesi.in tractatu de carceribus. Adde Ange.in repe.d.l.nemo carcerem. & quod not. Bald.in aut.sed iam necesse.C.de donat. ante nupti.& quæ dixi in.l.si is à quo.in fine.vt in pos.lega.& per Imolã.in.l.secunda.in princip.ff.soluto matrimonio.

¶ Adde, quòd fugitiuus posset capi die dominico, & propria authoritate, Petrũ de Anchar.consil.cxxij.& quæ requirantur ad hoc, vt quis possit tanquàm suspectus de fuga carcerari. vide Roma.consil.cccxx.& consilio ccxlv.& qualiter intelligatur, quòd fugiens potest capi. vide Bal. consilio ccxvij.li.iiij.

d ¶ Quærit Dy.& vide Bal.in rub.C.eo.

* ¶Pro concordia. Aduerte, ꝙ Bar. certificat actiones reuocatorias de alienatis in fraudem creditorum, vel patroni esse tantùm duas: licet cognominentur pluribus modis, secundùm do. Ia. in. §. si quis in fraudem. insti. de actio. alleg. Bar. in fi. col. in. l. ij. C. si in frau. pat. Contrarius allegatur in hac. l. hoc in factum. vbi dicit esse quatuor. Tu dic si bene considere tur Bart. quasi eisdemmet verbis vtitur in dicta. l. ij. quibus vtitur hic. nec re vera est sibi contrarius: eo, qa ista stant simul, ꝙ non sint nisi duæ, & quòd tamẽ nominẽtur pluribus nominibus: cùm dẽat attẽdi potius effectus & mens quã nomina, secũdùm do. Præpositum Mediolañ. in c. secundo requiris. de appellat. in primo not. & col. j. vbi dat concord. Facit. l. cum delanionis. §. asinam. ff. de fund. instru. glos. in. c. petitio. de procu. in gl. fi. quæ est not. cũ si.

a ¶Vlterius quæro. Adde Barto. in l. ij. si quid in fraudem patro.

b ¶Itẽ sufficit. Sed Bartol. in. l. cùm quid. ff. si certum pe. dicit, quòd nõ sufficit libellum præsumptiuè concludere: si esset factum ipsius libellantis, nisi proponeretur & allegaretur per text. in l. si adulterium cũ incestu. §. idẽ Pollioni. de adulte. & ibi no. & ita eum sequitur Anto. de but. in. c. si cautio. de fi. instrumen. Cõtrarium tenet Bart. in. d. §. idem pollioni. per istũ textum.

c ¶Nota ergo. Et vide quod singulariter not. Barto. in. l. cum quid. ṡ. si certum petatur. & l. neq; natales. C. de probatio. & quod ibi remisi. & vide Barto. qui egregiè loquitur in. l. j. j. de except. quem ibi omnino vide. & vide Bal. in. l. Gallus. ff. de libe. & posthu. & vide Lu. Ro. in cõ sil. xlij. quomodo allegat istum tex. hic. Andr. Barba.

d ¶Sed quid. an valeat donatio oim bonorũ facta filio naturali? vide hic vbi est tex. not. adde Bal. in tub. C. eo. Adde, an valeat donatio omniumbonorum facta filio naturali? Ro. consi. ccccclxxxij.

gitur hic. §. secundùm Yrne. antiquum glo. in ipso debitore, qui vendidit in fraudem creditoris, & facit dolo malo, quo minus aliquid perueniret: quo casu tenetur de eo, quod peruenit, vel per eũ stetit quominus perueniret perpetuò: sed de eo, quod nõ peruenit, tenetur intra annum. ¶ Tunc opponi. de dicta. l. qui autem. vbi debitor non tenetur lucrari. Dicit glos. hoc est verum, nisi ex eo contractu, quo committitur fraudem.

SVMMARIVM.

1 *Faciens per alium: facit fictè.*

2 *Reuocatoria, an habeat locum cùm alienatio fit in fraudem de facto?*

LEX XIII.

SI pater ¶In generali concessione, non videtur concessa fraus. hoc dicit. & est no. in prin. Et vide gl. quæ incipit, scilicet pater de fictione iuris, simile videbitis in glos. l. j. §. deiecisse. j. de vi & vi armata. ¶†Ex his habes, ꝙ ille, qui facit per alium, facit fictè. Dicitur hic, ꝙ si filius alienauit in fraudem: in dubio nõ videtur sibi à patre concessa fraus. ¶ Sed quæro, vtrùm tunc habebit locum reuocatoria† pro alienatione ista facta? de facto Iacob. de Aret. dicit, ꝙ non: quia cum ius reuocet, non est necesse, quòd per aliũ reuocetur: sed decretum missionis in possessionem extendetur ad istas res, vel ad actionem pro his rebus competentem secundùm Iaco. de Aret.

SVMMARIVM.

1 *Concludendi in hac actione in factum, modus.*

2 *Actiones reuocatoriæ qualiter nominentur?*

LEX XIIII.

HAc in factum. ¶Nota† modum concludendi in hac actione. Quandoque enim cõcluditur, vt res in pristinum statum deducatur: vt. l. ait prætor. §. præterea. ṡ. eo. Quãq; concluditur, vt actio cedatur: vt hac. l. ¶ Vlterius† quæro, [a] qualiter vocentur istæ actiones? gl. examinat. C. si in frau. pat. l. ij. Nam est Fauiana & Caluisiana: & istæ competunt patrono. Item est Pauliana, quæ datur creditori: vt hoc ti. Item est in factum, & ista datur pro incorporalibus: vt hic no. in. d. l. ij. & l. videamus. §. in Fauiana. de vsur. & sic Io. in arbore actionum fecit quatuor cellulas. Sed doct. Vltramon. dicunt, ꝙ non sunt, nisi duæ: & sic debent esse duæ cellulæ: & sic vna actio vocatur in factum Pauliana: quia introducta à Paulo prætore. qui fecit istud edictũ, & sic nomen actionis est in factũ: sed cognomen est Pauliana: & ista datur creditori, & competit ad corporalia & incorporalia: vt hac. l. Item est actio in factũ, quæ vocatur actio Caluisiana, & Fauiana: & sic nomen actionis est in factum: sed cognomen est Fauiana, & Caluisiana. Ratio: quia ille, qui istam actionẽ introduxit, erat binomius: & vocabatur Fauius Caluisius. & ista datur patrono.

LEX XV.

SI quis cum. ¶Sed qualiter probabitur debitorem fecisse in fraudem? Iurisconsul. dat practicam. Nam eoipso, quòd debitor scit se habere creditorem, & scit sua bona non sufficere: tũc videtur fraudem facere: vt hac. l. Quòd sciat se habere creditorem, probabitur de facili: vt si habet creditores suo facto. vt. l. ꝗꝗ. ṡ. ad velleia. ¶ Sed qualiter probatur, quòd sciat bona sua non sufficere creditoribus? doctrinam habetis ex dictis per me. ṡ. qui & à quibus. l. Iul. vide quod ibi dixi.

SVMMARIVM.

1 *Libellus, quòd præsumptiuè concludat, satis est.*

2 *Fraus præsumitur in donatione omnium bonorum.*

3 *Fraus præsumitur ex venditione omnium bonorum.*

e ¶Fraus præsumitur. Item adde, ꝙ etiam præsumiť fraus, si scit se habere creditores, & se nõn esse soluendo: vt dicit Bar. in. l. si quis cum hæres. ṡ. e. alios modos præsumendi alienationẽ fraudulentam: vide in. l. summa cum ratione. & ibi dixi de peculio. & qđ Bal. no. in. l. j. in vl ti. col ṡ. qui bo. ce. pos. & vide. ṡ. l. p. xi. Sed quid si vendidit particulariter? vide Bart. in. l. nomẽ. §. filio. ṡ. de leg. ij. & quodibi dixi post Bar. in. l. post contractũ. in j. colũ. ṡ. de donat. Q. d' verũ intellige, vt ibi dixi post Bar. & Imo. & habet locum iste. §. etiã si minorẽ partem vendidit, vel donauit, vtno bar. in. d. l. nomẽ. §. filio. & vide doct. in. §. itẽ si quis in fraudem. in fi. inst. de act. Adde huic apostillæ Bal. cõ sil. cxx. in. iij. li.

f ¶Patrẽ, qui. Ad istã. l. patrem. vide quæ no. dicit Bal. in. l. maximum vitiũ. C. de lib. præt. vbi dicit, ꝙ pater rogatus ab vxore: vt restituat filijs post mortem, potest ante mortẽ restituere, si creditores velint occupare illa bona. Item si statutũ dicit, ꝙ stantib⁹ masculis, fœmina non succedat: potest masculus renuntiare isti statuto, & fœmina admittetur, & præiudicabiť creditoribus filij. Faciunt no. in. l. qui autem. in princ. ṡ. eo. ti. & Bal. in. l. j. C. de de his, qui ante apertas ta. in penul. co.

OMnes. Lucius. LEX XVII. ¶In donatione omniũ suorum bonorum præ- b sumitur fraus. Item suffi- it[b] libellum concludere præsumptiuè. h. d. no. §. ¶ Not. †ergo[c], ꝙ sufficit libel- lum concludere præsumptiuè. Circa hoc vide Cyn. C. de eden. l. edita actio. in. ij. q. ver. ex præmissis. di. xi in. l. certum. §. j. ṡ. de confes. ¶ Secundò no. †fraudem præsumi in donatione omnium bonorum. Et Dyn. ponit aliquos alios modos hic. plenius dixi, in l. post contractum. ṡ. de dona. Dicitur hic, filijs naturalibus. Sed quid[d] si non fuerunt filij naturales tantùm, sed legitimi? Respon. in filijs legitimis in patria potestate constitutis, non procedit: quia non valet donatio inter patrẽ, & filium: nisi essent filij emancipati. Itẽ in filijs spurijs non procederet: quia non valet donatio: vt. l. j. C. de natu. li. ¶ Quæro, quid si aliquis vendit omnia bona sua? glo. dicit, ꝙ fraus præsumiť[e]: vt no. in. l. qui testamentũ. ṡ. de prob. & Cy. C. si in frau. pat. l. j. in dist. magna.

LEX XIX.

PAtrem qui. ¶[f]Glos. oppon. ṡ. eodẽ. l. omnes. §. fi. vbi, qui soluit ante diẽ, fraudat creditores. hic diciť contrarium. Sol. ad hoc ꝙ hic dicitẽ, ꝙ pater poterat differre, nõ erat ex voluntate defuncti, sed ex necessitate: quia filio in potestate constituto, non poterat restitui. Vnde obligatio illa, non videtur habere diem: ideò creditores non videntur fraudari. sed ibi loquitur quando obligatio de sui natura habet diem: ideò creditores videntur fraudari.

LEX XXIII.

PRimo gradu. ¶Pactum factum inter creditores, & hæredes, non nocebit libertatibus, & legatis.

SVMMARIVM.

1 *Communicandum, quod per extorsionem aliquis creditor consequitur, quando sit?*

LEX XXIIII.

PVpillus. ¶Quod vni ex creditoribus est solutum per gratificationẽ, vel per extorsionem, venit com- 1 municandum† cæteris. hoc dicit, & est bona. l. ¶ Dicitur hic, ꝙ non debet communicare, nisi in duobus casibus. Contra. ṡ. pro socio. l. verum. §. si cum tres. vbi indistinctè communicatur. Sed dic, quòd ibi ex eadem causa erat debitum pluribus socijs: sed hic erat debitum pluribus socijs: sed hic erant non socij. & non debetur ex eadem causa. Quare hic secundũ Iaco. de Are. distingue sic: Aut solutum fuit indebitum, aut debitum. Primo casu, reuocatur per creditores: vt. l. tutores. ṡ. de cond. inde. Secundo casu sub distingue. aut alij creditores prętendunt hypothecã, aut priuilegiũ, & simplicem æqualitatem: & dicũt se æqualiter creditores. Primo casu: aut possideť creditor: vel dolo desijt possidere: & alij creditores reuocare poterunt per hypothecariã: vt. l. si fundus. §. in vendicatione: suprà de pignorib. Aut sine dolo desijt possidere, & conuenitur condictione ex lege: vt l. sancimus. §. si verò creditores. C. de iure deliberan. ¶ Ego dixi, quòd quando creditor sine dolo desijt possidere, nullo modo potest conueniri: nisi in subsidium in eo, quod sibi remanserit ex debito vltra suum debitum: vt. l. prima. ṡ. de distra. pig. vel nisi ipse fuerit in dolo accipiendo: vt. l. qui à debitore. ṡ. eod. Aut prætendunt priuilegium: & tunc possunt reuocare: vt. l. pecunia. C. de priuil. fi. & l. sed an hic. ṡ. quod cum eo. & l. ex facto. suprà de pecu. ita dicit ipse. Sed ego dico adhibendam prædictam distinctionem. aut possidet, vel dolo desijt possidere: aut sine dolo: vt. ṡ. dixi. & hoc casu soluitur species. Si verò

genus, prædicta distinctio non habet locũ: qa genus
perire non potest: vt.l.in ratione.§.incertæ.š.ad.l.
Falcidiam. Si verò prætendunt simplicem æqualita
tem: & tunc aut erant bona possessa: vt possunt re-
uocare: vt.l.qui autem.§.sciendum.š.eod. Aut non
erant bona possessa: & tunc aut creditor exigit iudi
cis authoritate, & non potest reuocare: vt.l.qui aũt.
§.apud labeonem.š.eo. Aut sine iudicis authorita-
a te: & tunc aut per gratificationem,[a] & tunc cogitur
communicare, vt hîc: &.l.si nõ expedierit.§.j.š.de
bo.authori.iudi.pos. Aut sine gratificatione: & tũc
aut per extorsionẽ, & idẽ: vt hîc in fi. Aut sine ex-
torsione: & tunc aut erat idem debitum diuisum in-
ter socios, & debet communicari: vt.l.verũ.§.si cum
tres.š.pro socio. Aut erat idem debitum diuersum
inter cohæredes: & tunc aut erat corpus hæredita-
rium, & debet communicari: vt.l.item Labeo.š.fa-
mi.ercisc. aliâs secus: vt.l.Lucius eodem titu. si verò
erant diuersa debita pluribus personis debita: & tũc
non cogitur communicare: vt hîc. &.l.si non expe-
dierit.§.j. secundùm Iaco. de Aret.

SVMMARIVM.

1 *Procurator constitutus ad fideiubendum, an possit renuntiare beneficio de duobus reis, & beneficio de fideiusso.*

LEX XXV.

Si fraudator. ¶ Nota text. ibi, quoniam magis.
&c. & hunc textum allego in materia de
1 duobus reis. ¶ † No. & ille, qui fraudem, vel damnũ
b fugit, non patitur lucrum. Habui quæstionem[b] de
facto. Quidam fecit procuratorem ad fideiubendũ
pro Titio: & procurator renuntiauit beneficio de
duobus reis, & beneficio de fideiussoribus. Domi-
nus dicebat, q non poterat renuntiare: quia nõ erat
constitutus ad hoc specialiter: nec veniebat in gene
rali mandato: quia renuntiare est donare: & tunc al
legatur in contrarium ista lex. Sed dic, quandoque
c quis renuntiat exceptioni peremptoriæ[c] & tũc est
donatio: vt.l.si quis delegauerit.j.de noua. Quãq; re-
mittitur exceptio dilatoria temporis: & tunc idẽ:
vt.l.oẽs.§.fi.š.eo. &.l.ait prætor.§.si cũ in diẽ.š.eo.
Quãq; remittitur exceptio declinatoria fori: & tũc
nõ est donatio: vt.l.si fideius.§.quædam.š.mandat.
d ¶ Sed quid dicemus[d] si remittit exceptionem ordi
nis: vt hîc? dices tu: recurremus ad distinctionem, an
sit exceptio dilatoria, vel declinatoria. Sed quid si fi
e deiussor renuntiat[e] beneficio ordinis: tunc ex hoc
nihil acquiritur creditori: sed effugit maius detri-
mẽtũ, q̃ lucretur. imò nullũ lucrũ acquirit: & dona
tio non est, nisi aliquid alicui acquiratur: vt.l.in ædi-
bus.§.fi.š.de dona. & sic est magis remissio detrimẽ
ti, q̃ donatio: vt hîc. Et est tex. q non sit donatio in
l.j.§.si fideiussit.š.si quid in frau.patro. Cũ ergo nõ
f sit donatio: tũc istud venit[f] in generali mãdato. Præ
g tereà[g] in generali mandato venit id, quod est de cõ
suetudine: vt.l.si prius.§.j.š.de aqua plu.arcen. &.l.
q si nolit.§.quia assidua.š.de ædi.edict. Sed de con-
suetudine omnis fideiussor renuntiat: ergo &c.

SVMMARIVM.

1 *Titulus dotis est lucratiuus respectu mulieris, non respectu uiri.*
2 *Dos data filiæ spuriæ, non potest per dotantis consanguineos à uiro reuocari: sed postquam fuit reuersa ad filiã, sic deductis, quantum ad alimenta sufficiant.*

h Si a socero. [h] ¶ No. tex. ibi intelligitur aliqd ex donatione ad eam
1 peruenisse. ¶ † Not. † q ti. dotis, respectu mulieris,
est titulus lucratiuus: sed respectu viri, est onerosus.
¶ Hîc in text. fit quæstio quædã, & non soluitur:
ideò vide gl. quę incipit, relinquitur. in fi. prima pla
cet Guyd. de suz. qa videtur indebitũ soluisse scien
2 ter. ¶ No. text. † tu scis, quia pater non potest dona
re filio spurio. Modò præsbyter maritauit quandã
suã spuriam: modò cõsanguinei volebantq; reuocare
post mortem. Ego dixi, q à viro non poterat reuo
cari: quia habet ex titulo oneroso: sed postq̃ ad mu
lierem est reuersa, potest reuocari: quia ipsa habet
ex titulo donationis: sed pater filio spurio nõ potest
donare. vt.l.j.C.de natur.liber. ergo. &c. & hoc nisi
quatenus de iure canonico filius, vel filia debet ha-
bere pro alimẽtis. vt in.c.cùm haberet. extra de eo,
qui dux. in mat. quam pol. per adul.

i Vt fructus. [i] Aliâs.§.Nõ solũ. Dicitur hîc, q non veniũt in restitu
tionẽ, nisi fructus, qui erãt tpe venditionis. Cõtrà.
in.l.ait prætor.§.per hanc.š.eo. Sol. ibi loquitur de
extantibus tẽpore vẽditionis: & sic ille.§.intelligit
secũdùm istum. ¶ Not. text. ibi. nam cũ fundus &c

k Hæc actio. [k] ¶ Iste.§.legitur in glo. nr̃a tribus, vel quatuor modis.
Prima lect. est bona, & no. & eã sequit Dy. insti. de
act.§.itẽ si quis in fraudẽ. & secundũ ipsam pono ca
sum, q qñ quis alienat in fraudem, & res nõ reperi-
tur: potest agi cõtra eum, vt ponatur in carcerem: &
modò nõ poterit cedere bonis. ¶ Secunda lectu. lo-
quit quando quis cedit bonis: quo casu nõ tenetur,
nisi inquantum facere potest: verũ est, nisi alienaue
rit in fraudem: vt hîc quo casu tenetur insolidũ. Sed
alij dicunt aliter. & ponitur in gl. ij. & iij. lectu. sed
pone primam, tanquam magis notabilem.

Liber Quintus.

De interdictis Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Possessio aduocatur per interdicta, & per actiones ciuiles.*
2 *Interdicta quasi inter duos dicta.*
3 *Interdictum & actio in factum, in quo differant.*
Dictio seu, est augmentatiua.

¶ Continuat gl. sic: dictum est.š. qualiter agitur de
iure ciuili: nũc qualiter agit de iure prætorio. verùm
qa hoc hoc fit per interdicta: ideò ponitur hîc ista ru
1 brica. ¶ † Quæro primò, an possessio aduocetur
alijs iuribus, q̃ per interdicta? gloss. q sic, per actio-

a ¶ Gratificationẽ. Et sic ex ista doctrina Bar. hîc habes, q id, quod exigit vnus creditor, debeat cõicare cũ alijs. Vide plenè etiã per Io.andr. in ti. de ob. & sol. in rub. in prin. iij. col. & Bald. in.l.fi. in.ij.q.š.de po. & habes bonum tex. in.l.pecunia. cũ ibi no.C.de priui.fisci. & ibi Sali. in fi.

b ¶ Habui questionem. Facit ad hãc.q. quod no. Bar. in.d.l.si quis delegaue. & vide de his Inno. in.c.cũ olim. el j.de offi.deleg. & Bal. in rub.C.e. & istis adde Bald. & Sali. in.l.pactũ curatoris.C.de pact. vide q̃ dixi post Bar. in.l.solutũ.§.fi.de pign.acti. Et adde q prælatus nõ põt remittere exceptionẽ cõpetentẽ ecclesię secũdùm Inno. & do. Ant. in.c.j.de deposito. & Io.and. in.c.ij. de do. An aũt procurator, & prælatus possit renũtiare appellationi? vide Bal. quod nõ. in.l.fi. in fin.C.de tẽp.ap. Et his adde Bal. in.l.j. in fi.C.de bo.mater. Adde Bar. in vers. præthereà. q consuluit Ro.consil. cxiij. q si quis facit mandatum alicui ad accipiendũ pecunias mutuò. q si mos loci, vbi pecuniæ accipiuntur, est: vt accipiẽtes se obligent ad cãbia: si in tpe nõ soluãtur, q procurator etiã ad id cẽsetur habere mandatum. s. ad obligandũ se ad cambia, & vsuras, & vide Pau. de ca. consi. ccxxxiij.

POMATES.

c ¶ Peremptorie. Vide Alex. cõsi. cxv. vol.v. vbi sequtur & idẽ dicit esse in prælato. Et infert ex hoc etiã, q talis nõ poterat renuntiare appellationi.

d ¶ Sed quid dicemus? & vide moderniores in.c.j. vt lit. nõ contest. qui sequuntur Barto. hîc. & vide Inn. in.c.cum olim Abbas. de offi.dele. & vide do.Ant. qui alleg. Bar. hîc. & vide ibi Io. de Imo. Andr. Barba.

e ¶ Renuntiat. Et vide omnino Bal. in rub.C.e. in vlti.col. Et ibi an per hoc fideiussor videatur fraudare creditores suos?

f ¶ Istud venit. vide Bal. in rub.C.eo. vbi alle. Bar. hîc, sed corruptè. & Bar. in.l.solutum.§.fi. & ibi dixi.š.de pig.act. & in.l.si pignoris.§.fi.e.titul. & ibi per moder.

g ¶ Prætereà. Bal. in rub.C.de reuo.his, quæ in frau.cre. tenet contrà, & ibi quæ ibi notaui, & alleg. istud dictum Bar. Lud. Roma. in consi.cxj. Andr. Barba.

h ¶ Si à socero. Ad istum textum vide.l.ij.C.eo. & not Bar. in.l.quæsitum.§.j.de priui.credi. & q sit titulus lucratiuus ex parte mulieris: est etiã tex. cũ gl. & ibi doct. in.l.Meuia.§.j.ff.so.ma. Et no. hunc tex. q titulus dotis est onerosus ex parte viri. quod est no. etiam si ex post facto consecutus sit lucrum. glo. est menti tenenda in.l.si donaturus. in pe. glo.š.de condi.ob cau. & est tex. in.l.j.§.si verò.C.de impo.lucr.descri. libro.x. & ibi not. vbi etiam vide Ange. quod nota, quia procedit etiam in dote. & matrimonio putatiuo: vt gl. no. in.l.proculus. aliâs incipit Ancilla.š.de iure dotium. in gl.fi. Et adde quod notat Bartol. in.l.j.š.de vsucapi. Item est onerosus nõ tãtùm ex parte viri, vt hîc: sed etiam ex parte filiorum dotẽ petentiũ: vt no. Bar. in.l.si cõstante. in.x. quæstione secũdæ.q. princi.š.so.ma. & vide oĩo, quod nota. per Barto. in.l.Meuius.§.duob⁹. de leg.ij. in.ij.col. sed quo ad patrẽ est titulus onerosus. ita Bal. in.l.ij.C.eod. vide ibi, & idem dicit in legitima, & alimẽtis. & in omni obligatione legali. Et si lucrũ dotis conceditur marito propter expensas, nõ dicitur ti. lucratiuus: vt no. Bald. in l.hac edictali. in princip. in.iij.col. in versic, pone q oppositum.C.de secun.nupt. Et q titulus dotis quo ad virum sit onerosus, est tex. quæ ibi ad hoc no. Bar. in.l.pro oneribus.C.de iure do. & in l.ex promissione: de act. & ob. & in l.j.§.fi. & ibi Bart. C.de in.do. vbi pbat, q quo ad mulierem, est lucratiuus. & ibi etiã vide Bal. in prin. qui ponit quid potest donare filio spurio: vide lati⁹ Bar. in.d.§.duobus. in iij.q. Et ad prædicta vide Ba. in aut. ex cõplexu. de in ce.nup. & Bart. in consi. inc. domin⁹ amatus. & Ange. in.l.ignoti.C.e.ti. Adde, q titul⁹ dotis sit onerosus ex parte viri. voluit Bal. cõ. lxviij.ij.li. vbi cõsuluit cũ pater nupsisset filiã, & promisisset dotem genero, qui mortuo socero possidebat bona, vigore promissionis sibi factæ, deinde socer quondam declaratus esset vsurarius post mortem, q illi qui soluerunt vsuras ante promissionem factam genero non poterant illam molestare: quia habet ex titulo oneroso. Et ad quæstionem formatam per Bart. de Spuria dotata. Adde, quod Abb. etiam cõsilio centesimo decimoquinto. consuluit, quòd alia viuente dos, non sit auferenda: quia habet loco alimentorum. sed ipsa mortua sic: quia alimenta extinguuntur.

i ¶ Vt fructus. vide Bar. in.l.si filius. in fi. de ver.ob. & qd no. Bar. in.l.fructus. sol.mat. quod habetur per Bar. in.l.cum filio, de leg.j.

k ¶ Hæc actio. adde Bar. in.l.alia. so.mat. & sequit Bar. in rub.C.e. & qd no. Bal. in.l.ij.C.qd cũ eo. & ĩ.l.j. in.iij.co.C.q bo.ce.pos. & qd alienãs fraudẽ possit capi, & carcerari: no. Bal. per hãc.l. in.l.j. in.v.q.C.si in frau.pa. Adde an versat⁹ in fraudẽ cũ creditoribus possit cedere bonis, Pau. de ca. cõsi.lvj.

nes

nes ciuiles:vt per conditionem triticariam,& per officium iudicis:vt in gl. per ordinem habes.¶ Secundò quæro,quæ sint istæ extraordinariæ actio nes,quæ cõpetunt pro interdictis?Glo.est hic,quæ dicit,q actiones pro- ponebantur olim extra antiquam solennitatem:sed interdicta cũ solenita te.¶ Item quærit gl.quæ erat olim differentia:cum etiam actiones propo nebantur cum solennitate?Dicit gl.actiones proponebantur cum solenni

1 tate vniuersaliter:sed interdicta inter duos.&†ideò dicũtur interdicta,qua si inter duos reddita.Alia verò edicta vniuersaliter proponuntur.¶ Item

3 quæro,†quæ sit differentia inter interdictum,& actionẽ in factũ,quæ lo co eius competit?dicit gl.nulla est differentia.Dy.reprehendit istã gl.Nã dicit,q imò differentia est inter interdictũ & actionẽ.Probat per dictio- nem,seu,positam in rubrica,quæ dictio est augmẽtatiua:vt.l.si quis ita.de aur.& ar.leg.vel aliter differentia est inter hanc actionem & interdictum, sicut est differentia inter materiã,& materiatũ:seu sicut inter matrẽ & fi- liam.Nã ex interdicto oritur actio in factum:vt insti.e.in fin.¶ Quæro, vtrùm sit differentia,quod istorũ proponatur?dicit gl.q non est differẽ tia.Breuiter nõ est necesse,q proponatur in libello:sed bñ põt proponi: vt.l.prætor.§.nonnulli.de ope.noui nun.Hoc etiam apparet ex eo.quod videbitis.j.vti possidetis.l.j.§.restituendæ.facit.l.pe.j.ne vis fiat ei.de hoc etiam tangitur in.l.incerti.C.eo.

SVMMARIVM.

1 *Interdictum unde ui,non dicitur scriptum in rem.*
2 *Actio personalis in re scripta,ideò dicitur:quia datur contra aliquem obligatum ex possessione.*
3 *Interdicta,quæ cõtinẽt meram pœnam,sunt annalia:quæ rei persecutionẽ,perpetua.*
4 *Mistum ex duobus,an faciat tertiam speciem de per se?*

LEX I.

Videamus.¶ Iurisconsultus hac.l.& se.prosequ- tur diuisionẽ interdictorum.Et pri- mò ponit diuisionẽ respectu rerũ,pro quibus cõpetunt interdicta.Secundò respectu effectus interdicti.Tertiò ponit aliã diuisionẽ respectu tpis,pro quo dãtur.Quar tò ponit vnã diuisionẽ,respectu tẽporis,intra quod dã tur.Secunda ibi:interdictorũ.Tertia ibi:interdictorũ quædã.Quarta ibi:

1 interdicta.Quinta ibi:interdictorum.¶ Oppo.†q quædã interdicta non sunt scripta in rẽ:vt.l.cum à te.j.de vi & vi arma.Solu.hæc regula fallit in interdicto vnde vi.¶ Quæro vtrùm sint alia interdicta mista?glo.dicit,q

2 sic:vt in glo.habes.¶ Quæro,quid†est dictum actio personalis in rẽ scri- pta?Rñ.actio in rem mera datur contra possidentem,non tñ tãq obliga- tũ:sed quia possidet:vt institu.de act.§.j.Sed actio personalis scripta in rẽ, datur cõtra aliquẽ,nõ ideò,quia possidet:sed quia est obligatus ex posses sione:ideò dicitur personalis.Probatur in.l.de eo.§.fi.ad exhiben.¶ Item

3 dicitur hîc†q quædam sunt annalia:quædam perpetua.Quæro,quæ sint ista?Certè veritas est,vt dicit glo.quæ continẽt merã pœnã,sunt annalia: sed quæ cõtinẽt rei persecutionẽ,sunt perpetua,videbitis.in.l.in honora-

a rijs.de actio.& ob.¶ Vltimò[a] ex hac.l.habes,†q mistũ ex duobus,[b]non

4 facit tertiã speciẽ per se:vt hîc,in ver.interdictorũ aũt species.&c.Nã po-

b nit tres species interdictorũ tãtùm:& tñ sunt quædã mista ex duobus:& de ipsis non ponit tanquam de specie separata per se.In contrarium facit l.adeò.j.de acqui.re.do.non dico nunc.

SVMMARIVM.

1 *Interdictum de exhibendo libero homine,competit etiam pro uasallo,monacho,ciue, pupillo:uel alia persona,in qua ius habeo.*
2 *Interdicta habere rei persecutionem,& causam proprietatis dicuntur:quia actor probare debet proprietatem.*
3 *Sententia lata in possessorio,quando faciat præiudicium in petitorio?remißiuè.*

LEX II.

Interdictorum.¶ Hîc ponit aliã diuisionem interdictorũ.Prima est diui- sio respectu personarũ,quibus cõpetunt.Secunda,respectu rerũ pro quibus cõpetũt.Tertia respectu effectus.Quarta,si- militer respectu effectus.Secũda ibi:interdicta aũt.Tertia ibi:quædã in- terdicta.Quarta ibi:hæc aũt.¶ Iste ver.quædam est no.in tex.ibi.nõ pos

1 sessionis.¶ No.quod†dicitur de interdicto de libero homine exhibendo. Quod facit,vt possim similiter habere interdictũ de vasallo exhibẽdo,seu ciue,vel monacho exhibẽdo,vel pupillo exhibẽdo:vel alia psona,in qua ius habeo.Simile de vxore exhibenda:vt.l.j.in fi.&.l.se.j.de libe.exhi.hoc

2 tene mẽti.¶ Quæro,†quid est hoc dictũ:quædã interdicta habẽt rei pse cutionẽ,& causam proprietatis?dicit glo.q actor debet probare proprie- tatem:aliàs non vincit.Secũdò,quia absolutoria lata in vno,parit exceptio nem rei iudicatæ in alio.Et idẽ in cõdẽnatoria:quia condemnatoria lata in

c vno,parit exceptionem in alio.Cuius occasione Dy.tractat[c] hîc:†an sentẽ

3 tia lata in possessorio pariat præiudicium in petitorio.quod Dyn.plenè tractat hîc,& in.c.qui ad agendum.de re.iur.lib.vj.& ego plenissimè.in.l. naturaliter.§.nihil commune.de acqui.pos.

LEX III.

In interdictis.¶ Hîc ponitur vna regula inter- dictorum.Contrà,imò à die ex- pulsionis,habetur ratio fructuum:vt.l.j.§.ex die.j.de vi & vi arma.&.l.is,qui in puteũ.§.quod ait prætor.infrà quod vi,aut clam.Sol.dicit glo.fallit in his.Tu dic,q hæc regula habet locũ in bonæfidei possessore,contra quẽ est

a interpositum interdictũ,in quo ex die interpositi in terdicti habet ratio fructuũ:secus in possessoribus malefidei:vt in contrarijs.¶ Quæro,q̃ sint aliæ re- gulæ interdictorũ?gl.dicit,qda sunt affirmatiuæ:q̃- dã negatiuæ.Vide eas hîc in glo.&.l.incerti.C.e.ti.

Quorum bonorum *Rubrica.*

¶ Dictum est de interdictis in genere:nunc sequit de interdictis in specie. Et præmittitur de interdi- cto,quorum bonorũ.quod est generale:& denomi natur à prima parte bonorum.&c.

SVMMARIVM.

1 *Iustus error habetur pro titulo,quo ad usucapionem & præscriptionem:non quantum ad repellendum qui agit peti- tione hæreditatis,uel interdicto,quorũ bonorũ.& nu.3.*
2 *Præscriptio.xxx.annorum,requiritur in eo,qui poßidet pro possessore.*
4 *Interdictum quorum bonorum,in quo differat à petitione hæreditatis?*
5 *Verbum restituo,adaptatur ad id,quod nunquã quis habuit. Interdictum quorum bonorum,est adipiscendæ.*

LEX I.

Ait prætor.¶ Opp.si ha- bes bonor.pos sessionẽ ex edicto prætoris:ad quid petis possessionẽ ab alio?Respõdeo ille qui petit,habebat possessionem iuris:ideo petit possessionẽ,quę est facti.Idem dico in eo,qui est hæres de iure ciuili:q potest agere hoc interdicto vtili ad recuperandum possessionẽ.Dicit hîc,si non est vsucaptũ.Contra,v sucapio nõ potest esse sine titu.sed possidere pro hę rede,vel possessore,non est titulus:ergo &c.vt.l.pro hærede.§.de pet.hær.ergo vsucapio non procedit.

1 Huius† timore dicit gl.q hoc debet intelligi,q ha- buit iustum errorẽ.qui habet[d] pro titulo:vt.l.nonso

d lum.§.j.de vsuca.&.l.Celsus.eo ti.¶ No.†ergo hoc

2 in eo,qui possidet pro hærede:sed in eo, qui possi- det pro possessore,requiritur præscriptio.xxx.an-

3 norũ.Habes ergo†ex hac so.q licet iustus error ha- beatur pro titulo quantũ ad vsucapionẽ,& præscri- ptionẽ:nõ tamen habet pro titulo,quantũ ad repel- lendũ eum,qui agit petitione hæreditatis,vel inter- dicto quorũ bonorũ.quæ iudicia nõ dantur contra titulũ possidentẽ.quod tene menti. Tenẽdo istam solu.ergo post vsucapionẽ tenet hoc interdicto:qd est contra.l.hæreditatis.C.de peti.hær.Huius timo- re dicit gl.dicas,q est vsucaptũ ab alio,nõ ab ipso, qui possidet pro hærede,vel possessore.¶ Sed con-

e tra[e] hoc opp.q ille,q nõ vsucapit,non tenet:quia v- sucapionẽ interpellare non potuit:vt.l.sed & si lege. §.sed & culpa.de peti.hære.Gloss.dicit,q ille, qui alienauit,dolo desijt possidere:licet non haberet ma lam fidem,ille,qui emit,ideò,quia desijt dolo possi- dere,tenet.Hæc solu.nõ videt procedere:quia secũ dum hoc,quod sequit in tex.ibi:quodq dolo malo &c.esset idẽ cum eo,quod dictũ est prius.Ideo Dy. & Ia.de Are.exponunt hunc tex aliter:vt dicã,q pro hęrede,aut pro possessore possides.s.tẽpore inchoa ti iudicij.& quod sequit possideres.i.inciperes pos sidere post inchoatũ iudiciũ.Itẽ sequit,si nihil vsu- captũ est.expono,igit,si est vsucaptũ, non teneris. & sic est superflua glo.magna secundũ Ia.de Ra. & etiã Ia.de Aret.sentit hoc. Vel si volumus sustinere gl.Possumus hunc tex.exponere,q possides.s.nũc possideres:vel si nihil vsucaptũ esset,intelligatur de eo,qui desijt possidere culpa:vt.l.si culpa.s.de rei vẽ di.¶ Et quod sequitur, quodq dolo &c.intelligat de eo,qui desijt possidere dolo:sed præcedens lect. est magis clara. ¶ Quæro,in quo† istud interdictũ

4 differat à petitione hæreditatis?Glo.ponit istas dif- ferentias.C.eod.super rubrica.dic,vt ibi. Duas tñ differentias principaliter nota.¶ Prima,in modo p ponendi libellum,& per consequens modo senten.

Prima Bar.super.ff.no. TTT ij

¶ Vltimò.Sed in contrariũ fortissi- mè ob.quod dixit An.in.l.imperiũ. s.de iur.om.iu. in q.facti.vbi videomnino.An.Barb.

b ¶ Mistũ ex duo- bus.& sic vide per doct.plenè in.l.ij. ff.de ver.ob.licet contrariũ notetur in.l.imperiũ.de iu ris.om.iu.om.& ibi.per do.Et quę interdicta sint du plicia.vide Bar.in l.naturaliter.§.j.in iij.q.s.de acquirẽ. pos.

c ¶ Dy.tractat. vide tex.nota.in.l.si de proprietate.C. si à nõ cõpe.iu.Andræ.Barba.

d ¶ Qui habet.Iu stus error habetur pro titulo,non ad omnia:vt hîc. qd tene mẽti:licet gl. tenuerit contrariũ in.l.pe.s.pro legato.videlicet quod hoc etiã sit verũ, quo ad excludendum agentẽ peti- tione hæreditatis. & vide quod habe tur instit.de acti. §.sed iste.& Bald. in.l.nullo.de rei ven.qui tenet con tra Bart.hic alleg. gl.in.l.pe.s.pro le ga.& gl.in.l.hære ditatẽ.C.in q.cau. cessat lon.tem.p scri.& ibi Bal.ad doctrinã gl.& bar to.hîc.Adde glo. & ibi Bar.in rub. C.e.& cũ Bar.cõ- cor.Ia.Butr.in.l.j. C.quorũ bon.Ista autẽ quo ad publi cianam locum nõ habet.quia in ea in distinctè titulus pu tatiuus,habet pro vero.l.sed & si res. §.eum,qui.cũ se. s.de publi.

e ¶ Sed contra hoc. & vide Lu.Ro.in consil.ccxiij.vbi querit.vsufructua rius accepit vsum fructum propria authoritate:an il- lum perdat?videl. bi.And.Barb.

a ¶ Vltimò no. Vide Bal. in. l. ij. C. quorum bo. & in. l. cum & iam. de rebus cre. & l. mancipia. in fi. C. de seruis fugi. & vide Bar. in. l. si olei. C. loca. vbi videbitis rationem huius dicti: licet Imo. contrarium teneat, in. l. clàm possidere. §. qui ad nundinas. de acqui. pos.

b ¶ Quæro aliqs. Et vide Angel. in repet. l. si certis annis. C. de pact. & vide Lud. Ro. in cõsil. cccvij. vbi disputat, ꝙ potest dari possessorium in hoc interdicto creditori spoliato. vide ibi. And. Barb.

b ¶ Quæro aliquis. vtrùm interdictũ competat pro an[nuo] reditu. Ad[de] Bald. in. c. j. de feu. cog. faciunt, q̃ dixi post Bart. in l. mouentium. de verbo. sig. & dicit Bal. in. c. j. de contro. inter vasal. & epm. ꝙ licet debitor per solutionẽ annuatim non factam, nõ recognoscat debitũ, nõ tñ intelligitur dñm spoliare: nisi ĩ animo suo disponat in futurũ non soluere: secũdùm Inno. in. c. querelã. de elect. secũdùm eũ. Et ad Bar. hìc adde Bal. idẽ tenẽtẽ in. l. Iubemus. in prin. C. de sacr. sanc. eccle. & vide Bald. in. l. si certis. in pe. col. C. de pactis. & in. l. ij. in. j. colũ. C. de serui. & Inn. in. d. c. querelã. in prin. in gl. super ver. subtracta. Et quod remediũ detur pro iuribus subtractis, vide Bal. in. d. l. ij. in. xj. colũ. in. vj. q. an ẽt detur interdictũ adipiscendæ, vide ibi in. xiiij. col. ver sicu. sed iuxta hoc queritur. & quod no. Bar. in. l. aquilius. in fin. ſ. de do. & istis adde Bald. in. l. j. in. j. col. C. de fideicom. de hoc plenè per Pau. de Leaza. in cõmẽto c. ex literis. de resti. spo. plenè per Ange. in repet. dictæ. l. si certis annis, & ibi per Raynu. in additio.

c ¶ Legatarius docet. Vtrùm regula dolo facis hẽat locũ in possessorijs? Adde Bart. in l. si socer. §. Luci⁹. ff. sol. ma. & quod no. Bar. in. l. naturaliter. §. nil commune. ſ. de acqui. pos. & istud intelligitur in possessorio adipiscendæ. si sit liquidum ius excipientis, quo casu bene obstat exceptio dolo facis. &c. vt notat. in. l. ij. C. de edi. di. Adri. tol. & in. l. fi. C. e. & est gl. in. d. §. Lucius. secus in possessorio recuperandæ odio spoliantis. quo casu non ob. l. si quis ad se fundum. C. ad. l. Iul. de vi. de quo etiã per Dy. in. c. qui ad agendũ. de re. iur. in. vj. & sequit Imo. in. d. §. Lucius. Adde, an sit dare possessorium absq; petitorio: Bal. consi. xcvj. & præce. quod est Io. de lig. li. v.

POMATES.

d ¶ Vbicũq; incertitudo. No. ꝙ dispositio huius. l. non solùm procedit, qñ sum incertus, quæ actio cõpetit facto rei, sed etiã si essem incertus ꝓpter varias opi. doct. vel gl. Ita extendit istũ text. do. Tho. de S. Seu. in. l. edita. in. ij. generecumulationis. C. de edẽ. per doc. & Bar. in l. Gall⁹. §. si ei⁹. in fi. summarij. de li. & post. & ita retulit, & tenuit Deci. in. l. edita. C. de eden. me audiẽte. & an procedat libellus alternatiuus? vide Ale. cõsi. clxxxij. colũ. j. vol. ij.

e ¶ Incert⁹ admittitur. Adde Bar. in l. edita. C. de eden. in materia cumulationis. Addo etiã ꝙ si incertitudo esset, quæ nõ releuaret: non cogitur actor exprimere, nec dicere actionem. Ita dixit Bar. in. l. Gallus. §. si eius. de libe. & posth. ad fi. & vide ad ea, quæ hic habentur per Bar. in. l. vbi autẽ. §. illud. & in. l. stipulationes. de verbo. ob. & ibi Im. & oẽs doc. in. c. ij. de libelli obla. & nõ omittas videre Bald. in. l. j. in iij. op. C. de fur. & Imo. post An. in d. l. stipulationes non di. in vlt. col. Inn. in. c. constitutus. de restit. in integ.

f ¶ Si qs ex mortis. an hoc interdictũ quorũ legatorum: habeat locũ qñ res legata ante mortẽ testatoris erat penes legatariũ. adde Bart. in l. linea. ad. l. fal.

tiandi. Nam in petitione hæreditatis, peto me declarari hæredem, & per officium iudicis fit restitutio rerum: vt. l. licet. ſ. de pet. hære. In hac autem, peto rerũ restitutionẽ principaliter: vt hoc illi restituas, & per consequẽs ostẽditur diuersitas in modo sententiandi: quia in petitione hæreditatis declaratur quis hæres: sed hoc interdicto quis simpliciter condemnatur ad restitutionem rerum. ¶ Secunda differentia est in modo probationis. Nam in petitione hæreditatis, debeo probare me filium, & hæredem: & bona fuisse in hæreditate. hìc autem sufficit, si de istis quę pertinent ad hoc, doceo summatim. hoc tãgitur in prima, vel secunda gl. parua. in. l. j. C. eod. & tangit Rofr. in hoc ti. circa fi.
a ¶ Vltimò no.[a] ex hac
5 lege, † ꝙ licitè peto mihi restitui id, quod nunquam habui: & sic verbũ restituo, adaptatur ad id, quod nũq̃ habui. Istud interdictum est adipiscendę possessionis: vt. j. proxi. §. tamen quis condemnatur, vt restituat: vt hìc dicitur.

Hoc interdictum. ¶ Op. quòd imò detur ad singulas res: vt. l. hoc amplius. & l. seq. j. de furtis. Solu. nõ pertinet ad res singulas: subaudi tãtùm, quod mihi placet. Ex hoc apparet, ꝙ in isto titulo petitur restitutio rerum, non designatis rebus: sicut in petitione hæreditatis: vt no. glo. in. l. j. circa princip. ſ. de eden.

SVMMARIVM.

1 *Interdictum num mihi competat, si habeo aliquem obligatum ad mihi dandum unum par caponum.*

LEX II.

INterdicto. ¶ Op. de. l. etiã §. fi. ſ. de pe. hæ. Solu. quòd hoc interdictum differt multum ab illo in hoc. ¶ Quæro, aliquis[b]
b
1 tenetur mihi dare omni anno, vnum par caponum: an competat interdictum? & dicit Ia. de Are. ꝙ nõ: non: quia contra debitores obligatos personaliter, nullum est interdictum propositum. casus est hìc, dicit Iac. de Aret. Contra hoc dictum videtur casus in. c. querelam. extra de elect. Sed dicit ipse, contra querelam, opus est querela, & sic dicit, ꝙ illud. c. nõ bene dicit. & ita refert Cyn. C. de pactis. si certis annis circa finẽ. Videte, ista lex non probat hoc: quia eadem ratione, nec contra possessores alicuius iuris realis competeret interdictũ: cùm hìc dicat tantùm corporum possessores. ¶ Sed contra hoc. j. tit. j. l. j. §. quod autem ait. & j. de aqua quoti. & ęst. & de itinere actuq; priua. per to. Ego nõ video, ꝙ dicat possessorium, nisi respectu petitorij, & videbitis per totum hũc librũ. Modò si aliquis debet mihi dare aliquod annuũ, propter quod habeo aliquod ius in eius ꝑsona: quia est meus vasallus, vel adscriptitius: ita ꝙ habeo aliquod ius reale in eius ꝑsona: & tunc possum agere interdicto etiam possessorio: vt in. c. querelã. Sed si habeo ipsum obligatum tãtùm personaliter, nec habeo in eius personam ius reale: tunc dico, ꝙ non datur possessorium contra eum. arg. huius. l. & quia non reperitur in aliqua parte iuris cautum.

Quorum legatorum Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Ius sibi quenquam dicere, æquum non est.*
2 *Legatarius licet rem legatam occupet, & hæredi restituat, actio tamen sibi contra hæredem durat.*
3 *Exceptio dolo facis, non habet locum in possessorijs: nisi quis statim uellet docere.*
4 *Hoc interdictum non habet locum, nisi quando hæres uti uult Falcidia: & iure Falcidiæ, uult uti retentione in re legata.*

LEX I.

HOc interdictum.
1 ¶ No. ꝙ nõ est æquũ, vt quis ius sibi dicat. Habetis. C. ne quis in sua causa. l. j.
2 ¶ Item no. † ꝙ licet legatarius occupauerit rem legatam, & hæredi restituat, actio tamen durat sibi contra hęredem. ¶ Sed contrà. imò amisit ius suum: vt. l. non dubium. C. de le. Sol. ibi hæreditas erat adita, & possessio apprehẽsa per hæredem: hìc verò erat possessio vacans, quando legatarius occupauit. ¶ Item opp. ſ. quod me causa. l. extat. & l. pen. j. ad. l. Iu. de, vi pri. Sol. ibi res, quam quis abstulit, erat alicuius: hìc verò res occupata, nullius erat, ante aditam hæreditatem. vt si hæreditas erat adita: erat plenè legatarij. ¶ Item op. C. vnde vi. l. cum quærebatur. solut. vt in glo. ¶ Item op. de cri. expi. hære. l. ij. Solui. glo. sibi extraneus occupauit, non legatarius. ¶ Item opponitur
3 † de regula dolo facis. j. de doli exce. de re. iur l. dolo. Solu. illa regula in possessorijs non habet locum: nisi quis statim vellet docere de iure suo: vt. l. ij. & ibi no. ſ. de edict. diui Adria. tollen. ¶ Sed contra
c hoc opp. nonne statim legatarius docet[c] de iure suo, dicendo: si restituo tibi rem legatam, debes mihi re-
4 stituere? So. † istud interdictum non habet locũ, nisi quando hæres vult vti falcidia: & iure falcidiæ vult vti retentione in re legata. & illud tenetur. C. eodem l. prima.

SVMMARIVM.

1 *Libellus incertus admittitur, quando incertitudo causatur facto rei.*
2 *Libellus peto rem: si non extat, peto æstimationem: procedit, quando in petitione potest interuenire.*

1
d **Quia autem.** ¶ Vbicunq; † incertitudo[d] causatur ex facto rei admittitur libellus incertus. h. d. ¶ Opp. de. l. quod in hærede. §. eligere. ſ. de tribu. Glo. ibi soluit pluribus modis. Sed vera sol. est, ꝙ hìc incertitudo causat
e à facto rei: ideò libellus incertus admittit[e]. sed aliâs, quando quis non est incertus facto rei, tunc debet eligere actionem certam: vt. l. cum filius. §. varijs. ſ. de
2 lega. ij. † Hanc regulam tene menti ad libellos, qui formantur tota die peto rem talem. & si non extat peto æstimationem. Intelligas hìc, eo casu, quo in petitione potest interuenire: quia non semper potest venire: vt. l. si seruum. §. fi. j. de ver. obli. Facit etiam ad hoc. l. j. ſ. de act. emp. vbi peto rem tradi, vel interesse. Nam incertum est, vtrum velit tradere rẽ, vel interesse &c.

SVMMARVM.

1 *Interdictum hoc, quòd habeat locum in donatione causa mortis, quando possessio non fuit tradita per defunctum.*
2 *Falcidia resecat ipso iure. Et quod resecatur per falcidiam, an sit debitum naturaliter? remißiuè.*

f **Si quis ex mortis.**[f] ¶ Hìc est duplex litera. Quidam habent vtiq; cessabit. Alij habent vtiq; necesse
1 habebit. ¶ Quæro, vtrũ † pro donatione causa mortis habeat locum hoc interdictum? gloss. distinguit. Iac. de Aret. fatetur hoc esse verum: si per defunctũ tradita non fuit possessio: quia si per defunctum tradita fuit, non haberet locũ: quia donatarius, vel legatarius non ocupauit: sed hæres deberet vendicare iu
2 re falcidiæ partem contingentem. ¶ Ita nota † hìc in fi. quòd falcidia reuocat ipso iure. & concordat. l. lineam Margaritarum. & l. Plautius. ad legem Falcidiam. Et sic facit, an id quod resecatur per falcidiam, sit debitum naturaliter? quod dixi in. l. si patronus. ſ. de donationibus. & in. l. j. in principio. ad legem Falcidiam.

SVMMARIVM.

1 *Interdictum hoc, quòd differat ab interdicto quorum bonorũ: quia illud ꝓ re incorporali locũ nõ habet: istud sic.*

Quod

Quod ait. ¶ Op.& videtur, ꝙ vſufructuarius poſsideat:vt.l.na
turaliter.ſ.de acqui.poſ.glo.fatetur contrarium.Sed
certè illud verũ in re,in qua eſt vſusfructus. Vtrùm autem ius vſusfructus
poſsideatur,vel non,dixi in.l.generaliter.in princ.ſ.de acqui.poſ.¶ Item
1 opp.ſ.ti.j.l.fi.Solutio,in hoc†iſtud interdictum differt ab illo:quia illud
pro re incorporali locum non habet:iſtud ſic.

Quæſitum. ¶ Op.gl.ſ.communi di.l.cõi diui.§.ſi duo.Solu.
ibi non poſsidet,ſed cuſtodit,& ſic concordat cũ
iſta.¶ Itẽ op.de.l.hæc autem.§.fi.ſ.ex qui.cau.in poſ.ea.So.ibi loquitur
qñ fuit miſſus in poſſeſsionem rei per hæredem poſſeſſæ:ideò hæredi ſa
tiſdanti datur interdictum vti poſsidetis.hîc verò hæres nunq́ poſſedit.
Ideò de neceſsitate datur ei interdictum.quorum legatorum.

a Quod ſi ante. a¶ Op.de.l.j.C.de pact. Gl.ibi nititur ſolue-
re iſtud contrariũ:non tñ rectè ſoluit. Veritas
eſt, ꝙ verba edicti prætoris requirant, ꝙ ad eum,qui conſentit res perti-
neat:ſed ad hæredem ante aditam hæreditatem non pertinet:vt.ſ.l.p̃tia
rerum.ad.l.falci.ergo &c.vel aliter ſolu.vt in glo.in.l.j.C.de pact. Vel ali-
ter ſoluit:ibi in iudicio:hîc extrà,vel aliter,ibi fuit nuntiatio vera:hîc ſim
plex patiẽtia,vel cõſenſus:qui non habet vim renũtiationis in eo,ad quẽ
res nõ pertinet.Item op.de.l.in diem.de aqua pluuia arcen.So.ibi conſen
ſit eo tempore,quo poterat conſentire:hîc non.¶ Item op.de.l.vendican
tem.ſ.de euict.Sol.illud ideò,quia de euictione tenetur.¶ Item oppo.de
l.ſi fundus.§.aliena.ſ.de pigno.Sol.ibi conſentiens bene poterat renuntia
re:hîc ſecus.¶ Itẽ dicitur hîc,voluntas hæredis. Quæro,an releuet,vtrùm
conſentiat ante apprehenſionem,an poſt?dicit gl.ꝙ non refert:vt.l.petẽs.
C.de pact.&.l.ij.C.de ædil.act.

Prodeſt autem. ¶ Op.ꝙ actio perſonalis nõ ſequatur fun
dũ:vt.l.j.§.ſi hæres.ad Treb.Rñ.dicit gl.
ſpeciale eſt, ꝙ actio perſonalis tranſeat contra ſingularem ſucceſſorẽ.Dy.
reprehendit hanc glo.& bene:quia interdicta licet ſint perſonalia:tñ ſunt
in rem ſcripta:vt.l.j.§.pe.ſ.tit.ij.Ideò tranſeunt contra quẽlibet ſucceſſo
rem:vnde rei peruentione obligatur.hoc probatur in.l.emptor.&.l.poſt
vendi.de aqua pluuia arcen.

SVMMARIVM.

1 *Poſſeßionem ſi quis reuocari petat,quam aliquis ſua authoritate accepit,ille poteſt petere confirmari.*

b Satiſdatum. b¶ Eſt ergo practica huius.§.iſta, ꝙ hæres petit
poſſeſsionem rei ſublatæ ſibi reſtitui:& legata-
rius excipit, ꝙ debet ſibi confirmari:quia ſibi nõ ſatiſdatur de legato prę-
1 ſtando. Quod facit†ad id,quod conſueui dicere in.l.creditor.C.de pign.
Quòd quãdo aliquis petit reuocari poſſeſsionem,quam aliquis ſua autho
ritate apprehendit:ille poſsit petere ſibi confirmari:vt.l.iij.§.miſſum.ſ.
ad Carbo.&.l.j.C.de Carbo.edicto.

LEX II.

c Diuerſum. c¶ Hoc eſt notabile prin.ideò tene menti.
¶ Contra hoc opponitur, ꝙ ipſe debeat of-
ferre:vt.l.ij.C.de iur.emphy.& de contrahen.& cõmit.ſtip.l.
magnam.Solu.ibi certa dies erat appoſita ad aliquid faciendũ,
quæ dies interpellat pro homine:hîc verò nulla dies erat appoſita,in qua
hæres debet ſatiſdare.

Ne uis fiat ei *Rubrica.*

SVMMARIVM.

1 *Titulus hic habet locum in quolibet miſſo in poſſeßionem,iudicis authoritate.*
2 *Interdictum hoc,quòd non ſit retinendæ,nec adipiſcendæ,nec recuperandæ poſſeſſionis.*

LEX I.

Ait prætor. ¶ Not. ꝙ omnia alia interdicta lo-
quuntur in prima perſona.Eſt enim
d interdictum,quaſi redditum d inter duas perſonas.Iſtud
verò videtur factum proprio motu prætoris,non inter
duos.vel dic, ꝙ primordialiter fuit redditum inter duos:
1 licet prætor ſic generaliter ſit locutus.¶ Hîc dicitur,† ꝙ
titulus iſte eſt gñalis ad omnia poſteriora:quid hoc eſt dicere?Rñ.Dy.hic
titulus habet locum in omni eo,qui miſſus eſt in poſſeſsionem iudicis au
2 thoritate.¶ Quærit Dy.vtrùm†iſtud interdictum ſit adipiſcendæ,vel re-
cuperandę,vel retinẽdæ poſſeſsionis?& videtur,quòd ſit retinendæ:quia
prohibet vim fieri poſsidenti,ſed veritas eſt,quòd non eſt adipiſcendę,
nec recuperandæ,nec retinendæ poſſeſsionis:quia hîc titulus habet locum
in miſſo ex primo decreto:qui non admittitur:& conſtat, ꝙ miſſus ex
primo decreto non poſsidet:vt.l.iij.in fi.ſ.de acqui.poſ.

SVMMARIVM.

1 *Statuto,quòd quicunque fecerit quo minus poſſeßiones alterius locentur,puniatur in certa pœna,ſi aliquis prohibeat,ne laboratores conducant,puniri debet.*

1 Hæc actio. ¶ No.tex.ibi:nec exigit. Vide gl.quę incipit,ſuffi
cit enĩ dolo malo.&c.¶ Pone,†ſtatutũ eſt in ciui
tate, ꝙ quicũq́ fecerit,quo minus poſſeſsiões alterius locẽtur,puniatur in
certa q̃titate.Probatur cõtra aliquẽ, ꝙ ipſe prohibuit laboratoribus,ne ipſi
conducerẽt: an ex hoc eſt probata intentio debito-
ris?hic eſt caſus ꝙ ſic:qa eo ipſo, ꝙ prohibuit,ne labo
ratores conducerent: videtur factum quo minus per
eum locentur. ¶ Quærit glo.poſito, ꝙ ſit facta vis:
an habeat locum lex ſi quis in tantam? habet locum
in poſsidente deiecto: hîc verò non poſsidet. ergo
&c.

Si quis ideo. ¶ Opp.& videtur, ꝙ ille,q
dicit ad ſe pertinere,non ſit
legitimus contradictor, nec poſsit miſsionem in
in poſſeſsionem impedire:niſi prius de ſuo domino
doceat:vt.l.à Diuo.§.ſi ſuper rebus.ſ.de re iu. &.l.
iiij.C.de edi.diui Adri.tol. Guydo de ſuza intelligit
legem noſtram ſic:vt quòd dicit ſuam putabat. ita,
ꝙ poſsidebat,vel iuſtè credebat ſe poſsidere. Item
quod ſequitur:vel ſibi obnoxium.intellige ita,quod
corporalis poſſeſsio erat penes eũ:aliàs deberet per
mittere rem cum ſua cauſa tranſire:vt.l.j.C.de com-
muni re.ali.Item, quod ſequitur, vel certè non eſſe
debitoris. intelligatis, ꝙ credebat pertinere ad ſe,
prohibente ratione iuris,vel officij: quia erat tutor,
vel curator.

SVMMARIVM.

1 *Decretum de mittendo in poſſeßionem,quando deficit ex defectu iuris,quod eſt ex parte petentis,tunc habet effectũ.*
2 *Mißio in poſſeßionem facta pro debito,quod ſolùm nõ poterat repeti,quòd non ualeat.*
3 *Generalis poteſtas data à lege,uel ab homine de ſoluendo, intelligitur de debito extinguibili.*

Hæc verba. ¶ Nota, ꝙ quando decre-
1 tum de mittendo†in poſ-
ſeſsionem, deficit ex defectu iuris,quod eſt ex par-
te petentis:decretum non habet effectum.Caſus eſt
hîc,& in.l.cum vero.§.ſubuentum.de fideicom.lib.
dixi in.l.iuſtè.de acquir.poſ.Rationem aſsignat In
no.talem,ſi creditor mittitur in poſſeſsionem pro-
pter contumaciam meam:& ego cum illa poſſeſsio
ne vti prohibeo:non poteſt creditor excipere con-
tra me,de contumacia mea:quia ego replicabo con-
tra eum de dolo eius:quoniam ob falſum creditum
ipſe ingreſſus eſt poſſeſsionem:vt ipſe notat. extrà
e de dilatio.capi.præterea.¶ Quærit glo e.vnam nota
2 bilem†q.Ponamus,quòd erat debitũ naturale: qđ
non poterat repeti.glo.dicit, ꝙ tunc valet miſsio.Al
legat rationem: quia quod facit iudex, illud videtur
facere pars:vt.l.ſi ob cauſam.C.de euicti.Sed pars i-
pſa ſoluendo , vel dando pignus approbaret debi-
tum:ergo &c. Vide gloſſam, quæ incipit, niſi for-
tè.&c. quod tene menti. Dicit Dynus hoc videtur
valde durum,& abſurdum.Idem dicit Cyn.in.d.l.ſi
ob cauſam.C.de euict.¶ Ego puto hoc veriſsimum
f ꝙ non ſit verum,quòd hic glo.dicit f, ꝙ ſolutum nõ
poteſt repeti. eſt verum in ipſo principali ſoluẽte:
g ſecus ſi ſoluit g alius,niſi habeat ſpeciale mandatum
3 ad hoc:quia generalis Poteſtas data à lege,vel ab ho
mine de ſoluẽdo: intelligitur de debito,quod exigi
poteſt:vt.l.ſi is cui.j.de ſolu.tene menti.

SVMMARIVM.

1 *Pupillus,quando teneatur ex delicto,uel facto tutoris,remiſſiue.*

Hoc edicto. ¶ Op. ꝙ ex facto tutoris
non teneatur pupillus: vt
l.neq́ interdicto.de reg.iur.&.j.titu.j.l.pe.Glo.ſol-
h uit h hîc,& ibi.Quantũ ad propoſitum,dico pupil-
lum teneri.tamen liberatur cedendo actionem cõtra
1 tutorem:vt.l.vlti.ſ.de admini.tuto.¶ Qualiter†au-
tem pupillus teneatur ex facto tutoris,ſeu delicto tu
toris?glo.tangit plenius.in.l.neq́ interdicto.j.de re-
gu.iur.&.l.ſi dolo.ſ.ſi quis omiſſ.cau.teſtamenti.&
i ibi dixi alio anno.do.ponũt i in.l.Polla.C.de his,qui
bus vt indig.

& ibi Paul.de caſt.& iſtum tex.pro no.alleg.Bal.in.l.ſi mortis.in prin.ad
l.Falcidiam.
a ¶ Quod ſi ante.vide Bar.in.l.j.C.de pact.
b ¶ Satiſdatũ. Vide quod dixi per iſtũ tex.in.l.prętor.§.ſi quis parat⁹.poſt
Bar.ſ.de op.no.nun.Adde tu,quæ etiam ibi poſui:quia Ro.& Bal.in con
ſilijs ibi alleg.te-
nẽt contrariũ ei⁹,
quod ibi Alex.te
net.
c ¶ Diuerſum.Ad
de tex.ſimilẽ in.l.
ſi ab vno.vt le.no.
caue.Et adde glo.
no.in.l.ſtipulatio
§.j.ſ. de ope. no.
nũ.& gl.quę iſtũ
tex.alleg.in.c. cu
pientes.§.ſi verò
in verbo cõtẽpſe-
rint.q̃ incipit, ſed
an teneatur.deele
ctio.in.vj.& eã al
legat etiã Bal.in
effectu.in.l.j.ĩ.iij.
col.C.ne liceat ter
prouo.
d ¶ Quaſi reddi-
tum.Principium
hui⁹ text.facit ad
tit.ſi quis ius dic.
nõ obtẽ.maximè
in.§.j.Vide Bart.
in.l.j.§.j.de ope.
no.nun.
e ¶ Quærit gl.No.
gl.ampliantẽ illã
regulã, debitũ na
turale ſolutũ non
poſſe repeti.non
ſolũ ſi ipſe ſoluit,
ſed etiã ſi iudex,
licet Bar. hic non
teneat.& vide bal
dũ in ru.C.de con
ſti.pe.vbi tranſit
cum dicto Barto.
hîc.And Barb.
f ¶ Quod dicit.&
ſic habes, ꝙ pcu-
rator nõ poteſt bo
nã fidẽ agnoſce-
re.& ita ſequitur
Bal.in ru.de con-
ſti.pec.in.iiij.col.
& vide Bal.in.l.ſi
per ignorantiã.C.
de cõdi.inde.
g ¶ Secus ſi ſoluit.
& vide Bal.in.l.ſi
per ignorantiam.
C.de condi.inde.
And.Barb.
h ¶ Gl.ſoluit.& vi
de Bald.in.l.j.§.ſi
procurator.ſ.ſi
quis ius di.nõ ob.
vbi alle.gl.fi.in.l.
ſi dolo.§.ſi quis
omiſ.cau.teſtam.
And. Barba.
i ¶ Doct.ponunt.
Bar.in.l.ij.§.ſi p-
curator.ſ.ſi quis
ius di.nõ obtem.

a ¶ Si quis missus. Hanc. l. alle. Bar. in. l. vt vim. ṡ. de iusti. & iur. & in. l. j. §. j. ṡ. si quis ius di. non obtem. & facit pro decisione, quam ponit Bal. in. l. sed & si possessori. ṡ. de iureiuran.

b ¶ Videtur tenere. Tu vide Ang. in. l. qui restituere. ṡ. de rei ven. vbi allegauit Inn. in. c. olim. de priui. q̃ etiam legatus Principis nõ põt. Vide eundẽ in. l. iustè. ṡ. de ac. possess. vbi limitat vno casu. & vide eundem in. l. j. ṡ. si quis ius dicen. nõ ob. Et not. hãc gl. quia dñs meus in l. iustè. non allegauit hodie. vide Moder. in. d. l. iustè. & istam glo. allegaui. tene eã mẽti. Andræ. Barba.

c ¶ Alij reprehendunt. Et pro hac opi. sustentanda, vide id, quod dicit Bar. in. l. j. §. ex illa. ad. q. an. l. Cor. de fal. habeat locũ in testõ nuncupatiuo: vt ibi in glo. j. ad. l. corn. de fal. Andræ. Barba.

d ¶ Dictio, penes. Idem in dictione apud. vt nota. per gl. & Bar. in. l. si qs in tantã. C. vñ vi.

e ¶ Hoc interdictũ. Vide Bar. ad istũ §. in. l. j. C. de edẽ.

f ¶ Sequester. vtrũ sequester teneat ad exhibẽdũ. vide quod nota. in. l. si oleum. in prin. de dolo. & bene facit l. cũquis. de pigno. act. & no. Bal. in. l. fi. in vlti. col. C. de eden. & vide. j. ea. l. §. si penes. & j. e. in fin. vlti. colum.

g ¶ Quòd probationes. Idẽ voluit Inn. in. c. qualiter & q̃n. circa fin. de accu. & Bar. in. l. ij. ff. vi bo. rap. & vide Bal. in. l. ij. C. de edẽ. licet cõtrariũ teneat gl. in. l. si qs ad se fundũ. C. ad l. Iul. de vi pu. Vide per. d. Abb. & Moder. in ca. at si cleri. de iu. & Bal. in. d. l. si quis ad se fundũ. in fi. ij. col. & Barto. & quod ibi dixi in. l. ij. §. j. j. vi bo. rap.

g ¶ Quòd probationes. Secũdò no. alleg. hic dictũ do. Abb. in. c. at si clerici. de iu. & vide ibi. And. Bar.

h ¶ Quæro vtrum. Et adde Bar. in. l. Paulus. j. de sol. & cũ Bart. hic trãsit Bal. in. l. fi. in vlti. col. C. de eden. di.

Si domini. ¶ Rõ huius est: qa verba edicti, non dicunt, si quis prohibuerit. Sed dicunt, si quis dolo malo fecerit, quominus veniret in possessionem: & dolo malo, ne veniã potest fieri, siue prohibeat me, siue faciat per alium quominus veniam. Et sic verba non respiciunt prohibentem, sed illud tantùm, si sit dolo malo, ne quis in possessionem veniat.

SVMMARIVM.

1 *Interdictum hoc, ex parte conuenti potest esse pœnale.*

Hanc actionem. ¶ Dicitur hîc, q̃ istud interdictũ est pœnale. Contrà hoc videtur id, quod not. in. l. in interdictis. ṡ. de inter. vbi ponitur regula, q̃ nullum interdictũ redditur pœnale. Rñ. nullum interdictũ redditur pœnale respectu petentis. Ita loquitur illa regula. Sed 1 † ex parte eius, qui conuenitur, potest istud interdictum esse pœnale. Quid enim si conueniatur extraneus, vel alius pro eo, quod ad eum puenit? certè illo respectu dicitur pœnale: vt. l. si quis dolo. de re iud. Ita intelligit glo. & Dy.

LEX II.

SVo quis. ¶ Hæc ergo verba, quanti ea res erit, referũtur ad personam domini: & sunt in rem: vt hîc. & l. pe. ṡ. si quis cau.

LEX III.

SI quis missus. a ¶ Quærit gl. si hoc quod hic dicitur de manu militari, habet locũ in quolibet iudice: videtur tenere, b q̃ habeat locũ in iudice ordinario: in delegato secus: nisi sit delegat⁹ à Papa, vel à Principe contra hanc gl. habes, in. l. à Diuo Pio. in prin. ṡ. de re iudi. dic, vt ibi.

Prætor. ¶ De hoc habetis in. l. si quis missum. de dam. infect. & l. si finita. §. illud quæritur. & §. eo. ti.

De tabulis exhibendis Rubrica.

¶ Materiam huius tituli tractabo. j. eo. l. fin.

SVMMARIVM.

1 *Differentia inter istud interdictum, & edictum, quemadmodum testamenta aperiantur. remissiuè.*

2 *Interdictum hoc, quòd habeat locum in testamento nuncupatiuo.*

3 *Interdictum hoc, an cesset, quando quis dolo facit ab initio quominus res ad aliquem perueniret?*

4 *Dictio, penes, hîc largius accipitur.*

LEX I.

PRætor ait. ¶ Dicit̃ hîc, aut per te dolo malo factum esset, vt desineret esse. 1 ¶ Quæro, † quæ sit differẽtia inter istud interdictum, & edictũ, quẽadmodũ testamẽta aperiãtur? dicit gl. dic, vt no. in. l. ij. in fi. ṡ. ad exhi. C. e. l. j. p gl. dic, vt ibi. 2 ¶ Secũdò quæro, † vtrũ pro testõ nuncupatiuo locũ habeat istud edictũ? dicit gl. q̃ nõ directũ: quia tex. dicit tabulas: & sic loquitur de testõ in scriptis: sed habebit locũ vtile. ar. C. de bo. pos. secũdùm tab. l. ij. & de edict. diui Adri. tol. l. vlti. Alij reprehẽdũt c hãc gl. & dicũt, q̃ imò directũ habet locũ: quia hîc loquitur in libello: & quacũq; alia scriptura ad testm̃ pertinente: ergo meritò ad testm̃ nũcupatiuum directũ pertinet, & hoc placet. 3 ¶ Dicitur hîc. dolo † fecisti quominus possideres. Quæro, quid si ab initio fecisti dolo, quominus ad te perueniret? dicit glo. cessare interdictũ: vt. ṡ. de his, quę in frau. cre. l. qui autem. in prin. In contrarium facit. l. sed & si lege. §. proinde. ṡ. de pe. hæ. Gl. non soluit. Dy. dicit sic: aut quis est nihi obligatus ex contractu, vel quasi, ex quo tenetur acquirere: & tunc habent locũ omnes leges, quæ dicunt, q̃ ille, qui apprehendit tenetur tanq̃ possessor. Aut non est obligatus ad hoc ex contractu, vel quasi, & habent locum leges, quę dicũt eum non condemnari. 4 ¶ Vltimò nota, † q̃ dictio penes, d ponitur hîc largius, q̃ in. l. penes. j. de verbo. significa. vt glo. dicit.

SVMMARIVM.

1 *Officio iudicis cogitur quis exhibere tabulas, quando hoc confitetur.*

2 *Interrogationes ante hoc interdicto fiunt: sicut quando agitur petitione hæreditatis.*

Si quis forte. ¶ Dicitur hîc, iubendus est exhibere, q̃n confitetur. 1 ¶ Quæro, † qualiter fiet iste iussus? dicit gl. per edictũ quẽadmodũ test. ape. Iac. de Are. dicit, q̃ imò fiet officio iudicis, quod exercetur contra confitentẽ: vt. l. si debitori. ṡ. de iudi. 2 ¶ Secũdò quæro, † quõ potero scire ante: vtrùm possem proponere hoc interdictum, vel edictum de tabulis exhibendis? dicit Iac. de Are. q̃ fient interrogationes super hoc, sicut in petitione hæreditatis, per. l. vbicunq;. de interroga. act. Idem tenet Rof. in libellis suis, super hoc ti.

Hoc interdictum. e ¶ Not. hîc, q̃ videtur velle Iuriscõsultus, q̃ titulus iste habeat locum, siue opponatur de nullitate, siue de falsitate. Item, siue sit nullitas ex persona testantis, vel ex defectu solennitatis: siue sit ruptum, siue quocunq; modo. Contra hoc videtur. j. eo. l. vlti. & ibi dicam. Item contra hoc videtur. l. si quis legatum. §. j. j. de fal. Sol. vt ibi dicam. & j. e. l. vlti.

LEX III.

1 **Ocum habet.**

SVMMARIVM.

1 *Instrumenta alicuius notarij, si sunt deposita apud aliquem, contra illum potest agi, ut exhibeat. & inde instrumenta.*

2 *Depositarius conuentus potest dominum in iudicio nominare, & ponit practicam.*

Si tabulæ. 1 ¶ No. ex. l. ista, † q̃ si instrumẽta alicuius notarij sunt apud aliquẽ deposita: q̃ etiã cõtra illũ depositarium põt agi. Vidi de facto, cũ bona cuiusdam notarij essent publicata propter delictũ, & oẽs res, quæ erãt in domo, essent sequestratæ: quærebatur, vtrũ f sequester f possit conueniri, vt exhibeat libros notarij: vt possint extrahi 2 instra? & hîc est tex. q̃ sic. ¶ Quærit gl. † vtrùm depositarius cõuẽtus possit dñm nominare in iudicio? & dicit, q̃ sic, p. l. ij. C. vbi in rẽ act. & in auẽ. vt oẽs obe. iu. prouin. §. si igitur. Duas leges alleget gl. vt videtis. tñ diuersus est modus practicãdi illas leges. Nam per. l. ij. C. vbi in rem actio. datur terminus alicui ad denuntiandum dño: vt veniat ad defendendũ. Per auẽ. vt omnes obe. iudi. prouin. quæ est posita. C. vbi de cri. agi oport. auẽ. qua in prouin. datur terminus, vt domino denunciet, vt ab eo possit defensiões suas explorare, & iura & probationes inquirere. Qualiter ergo probet terminus huic depositario in. l. ista. Respondeo magis putarẽ dari debere secundum formam dictæ auẽ. quia hic non agitur reali, sed personali. Lex verò. ij. C. vbi in rem act. loquitur ybi agitur reali.

SVMMARIVM.

1 *Agitur contra monasteriũ apud quem est liber alicuius notarij, uel monachi, qui fuit notarius, ut exhibeat. Et quæ dicuntur de seruis quo ad dominũ: possunt dici de monacho quo ad monasterium. nu. 2.*

3 *Notarius factus monachus, potest perficere instrumenta, de quibus ante monachatũ fuerat rogatus.*

4 *Religiosus qui erat notarius, non potest officium notariatus exercere, nisi in causa hæresis.*

Si penes. 1 ¶ Hic. §. facit, † q̃ si apud monachũ est aliquod instrumẽtũ, vel liber alicuius notarij, vel suiipsius, qui fortè fuit notari⁹ in seculo, debet agi cõtra monasteriũ: vt hîc videtis. 2 Nam † ista regula est, q̃ omnia quasi, quę dicuntur de seruis quo ad dominũ: possunt dici de monachis quo ad monasteriũ: vt extrà de priui. c. cum olim. & ibi per In- 3 no. ¶ Notarius † enim factus monachus, bene potest perficere instrumẽta, de quibus ante monachatũ fuerat rogatus, vt no. in Spe. de sta. mona. §. 4 j. ver. xxvj. † Sed de nouo nõ potest exercere officium tabellionatus aliqs religiosus, nisi in causa inquisitionis hæresis: vt extrà de hæret. c. vt inquisitionis. lib. vj.

Si ipse. ¶ Op. de. l. iij. ṡ. quemad. testa. ap. vbi hæres, qui dicit instrumenta esse sua: tamen etiã habet hoc interdictũ. Gl. dat duas solu. tene quam vis. ¶ Vlterius no. l. istam.

SVMMARIVM.

1 *Probationes factæ in ciuili, faciunt fidem in criminali.*

Si quis dolo. ¶ Primò ponit vnũ dictũ. Secũdò ponit vnã dubitationẽ circa istud, & illã declarat. Tertiò põit aliud dictũ, & illud determinat. Secunda, ibi: nec præiudicat̃. Tertia ibi: & posse. ¶ No. primò, q̃ per hoc interdictũ nõ præiudicat actioni criminali. 1 Secũdò no. q † p̃bationes g factæ in ciuili faciũt fidẽ in criminali: vt hîc: ibi g magis manifestet̃. Ita dicit Iac. de Are. qd' tene mẽti. Et circa hoc vide Cy. C. quando ciuilis act. cri. præiu. l. j. in vlt. q. dicam in. l. ij. §. j. j. vi bo. raptor.

SVMMARIVM.

1 *Testamentum alicui subtrahens vel amouens, incidit in. l. Corne. de falsis.*

2 *Testamentum celans, ut nemo possit habere, tenetur. l. Cor. de fal. secus si quo ad unũ.*

Et esse. ¶ No. ver. & pone casum. Quero, vtrũ h ille, qui desijt possidere testm̃ incidat in. l. Corneliã de fal. Ad hoc rñ. Iurisconsultus

1 consultus ꝙ non:vt patet ex litera.¶ No.hunc casum,†quem nescio alibi.
Videtur velle hic Iurisconsultus ꝙ quis incidat in.l.Corneliam si aliquis
subtrahit,vel amouet testamentum alicui.Secundò si quis testamentũ cæ
lat tantummodò.Tamen in hoc est aduertendum.quia non sufficit vni,
vel duabus personis cælare:sed ille punitur.qui cælat testamentum quo
ad omnes,vt nemo possit habere.iste incidit in.l.Corne.de fal.sed ille,qui
respectu vnius cælat,non punitur.l.Corneliæ de falsis.

SVMMARIVM.

1 *Condemnatio ad interesse,num in hoc interdicto fiat?*
2 *Libellus in hoc interdicto,qualiter formetur.*
3 *Probare de suo interesse,qualiter pars debeat,quando quis non uult exhibere tabu-*
las:ubi per iuramentum in litem contra illum,qui dolo non exhibet.
4 *Condemnatio ad interesse ex hoc edicto,quando differatur in euentum conditionis.*
5 *Bona fides patitur,ut bis idem ab eodem exigatur,ex diuersis causis.*

a Condemnatio.[a] ¶ Primò ponit vnum,dictum,deinde
eius declarationem. Secũdò ponit vnam
dubitationẽ circa prædicta,& illam declarat.Secunda ibi:inde quæritur.
¶ No.ibi:& si sub conditione.¶ Op.pendente cõditione nõ interest tan
tùm,ꝗtum est legatũ:vt.l.quatenus.j.de reg.iur.hîc dicitur contrarium:
quare malè dicit glo.hîc speciale propter cõtumaciã,vt hîc subijcit:vt per
1 eam augeatur cõdemnatio.Ita dicit gl.Secundum hoc vides hîc,†ꝙ cõdẽ
natio in hoc interdicto fit ad interesse.¶ Sed contrà:imò debet fieri con-
demnatio,vt quis exhibeat.Ita habuistis tex.s.eo.l.j.in prin.ibi.dũ dicit,
exhibeas.& sic non petitur interesse,sed exhibitio.Quare dicũt quidã:
duo sunt iudicia:vnũ per quod petitur exhibitio:aliud per quod petitur
interesse,si exhibere contẽnit:vt.l.qui restituere.in fi.s.de rei vend.¶ Vel
2 possumus dicere,†ꝙ totum est vnum iudiciũ:& formabitur libellus hoc
modo:peto te cõdẽnari ad exhibitionem tabularũ:& si eas non exhibeas,
peto te cõdemnari ad interesse meum,quod est tãtum.Et iste modus est
magis planus & breuis.Probatur.C.vñ vi.l.nõ ab re.& ibi no.per Guli.in
l.si cum exceptione.§.in hac.s.quod me.cau.& tangitur per Ros.in libel-
lis suis super hoc ti.¶ Sed op.cum de his,quæ ex testõ dependent,nõ pos
set sciri veritas,nisi inspectis,& cognitis verbis testamenti:vt.l.de his.s.de
transactio.&.l.j.quemadmo.testa.ape.¶ Quomodo ergo poterit proba-
3 re de suo†interesse,si aliquis non vult exhibere?respondeo secundùm for-
mam.l.argentarius.§.cum aũt.s.de eden.Vel aliter dico,ꝙ contra eũ,qui
dolo non exhibet,fiet probatio istius interesse per iuramentum in litem,
contra alios,qui desijssent possidere culpa:debet probare secũdùm for-
mam dicti.§.cũ aũt.vt probatur in.l.in actionibus.in prin.s.de in litem iu
ran.&.j.quod vi,aut clàm.l.semper.§.in hoc interdicto.&.§.fi.¶ Item op
po.& videtur,ꝙ debet differri condẽnatio vsꝗ in conditionis euẽtũ:vt.l.
in.l.aquil.s.ad.l.aqui.dicit gl.hoc est speciale.vide gl.Tu dic,& melius,ꝙ
hîc conuenitur quis propter dolum:ideò condẽnatio præsentatur.ibi pro-
pter culpã:ideò differtur.¶ Contra hoc op.extra gl.de.l.si finita.§.fi.cũ.l.
seq.s.de dam.infect.Respondeo,ibi quis speratur conueniri in futuro ex
legis dispositione:cum qua mitius agitur,ꝗ cũ homine:hîc verò speratur
quem teneri ex hominis dispositione.¶ Contra hoc opp.de.l.si seruus.in
prin.s.de condi.furtiua.vbi licet condemnatio repræsentetur,tñ æstima-
tur futurus euentus:hîc secus.Solu.ibi est casus econuerso ad istum.Nam
ibi ius actoris erat de præsenti:sed sperabatur cedere sub cõditione.hîc ecõ
uerso,ius non erat de præsenti:sed sperabatur adesse sub conditione.Ratio
differentiæ potest esse:quia hoc delictum aduersarij directo tẽdit ad ex-
cludẽdam meã spem:& ideò in ea punitur,vt habeatur ac si esset purè reli
ctum.Sed in.l.contraria fuit delictum commissum circa rem,& in nullo
fuit læsus aduersarius circa spem.Ideò spes æstimatur prout est:quia in ea
4 non fuit delictum.¶ Ex prædictis†ergo reassume[b] per ipsum tria verba.
b aut ius est de præsenti,sed speratur recedere in futuro:aut ius non est de
præsenti,sed speratur adesse in futuro.Et hoc secũdo casu distingue.Aut
quis conuenitur propter culpam:aut propter dolum.& si propter dolũ,
aut speratur obligari ex dispositione legis,aut ex dispositione hominis:vt
ex prædictis apparet,habes secundum passum.¶ Venio ad tertium,di-
citur hîc,quòd vtrunꝗ potest consequi.Contrà.j.de regu.iuris.l.bonafi-
5 des dicunt quidam,hîc speciale.vel dicit gl.†bonafides non patitur,vt bis
ibidem exigatur ab eodem ex eadẽ cã:sed ex diuersis sic.casus est hîc.Et
istam tenet Dy.in.c.bona fides.de reg.iur.lib.vj.¶ Item opp.de.l.si quis
dolo.§.fi.de re iudi.dicit glo.hoc speciale contra eum,qui probationes oc
cultat:sed in.l.contraria dicit aliter:quia hîc agit ex cã superueniẽte de no
uo.ibi ex causa,quę supererat tempore solutionis.Hæc solutio nõ placet:
quia licet hîc ius superueniat de nouo:superuenit tamen ex causa de præ
terito.Et ideò Dy.videtur dicere,ꝙ.l.contraria debeat intelligi,qñ soluit
c ille,qui modò conuenitur:vel alius,qui est habiturus regressum[c] contra
eum,qui mõ conuenitur.Vel ille,qui mõ cõuenitur est habiturus regres-
sum contra primum soluentem.& istam teneatis.¶ Item opp.de.l.fundũ
Cornel.j.de nouat.Solut.ibi ex diuersis causis nil se contingentibus,pe-
titur res & pretium:& potest fieri.hîc verò cum vna habebat dependen-
tiam ab alia.Circa hoc plenè per Dyn.in.d.c.bonafides.vbi declarat hanc
glossam.

cens hæc verba esse multũ no.Et adde qđ legit,& no.in.l.in fraudẽ.§.quo
ties.j.de iure fis.Et no.ꝙ si probo,ꝙ tu subtraxisti mihi instrumentũ ven
ditionis factæ p te in me:ista probatio facit plenã fidẽ contra te pro me.l.
si de possessiõe.vbi vide de materia.C.de proba.Quid de lacerãte instrm̃?
vide Bal.sing.in.l.j.C.de fi.instru.Adde de lacerante instrumentũ Pet.de
Anc.cõs.clxxxij.

LEX IIII.

SI sint tabulæ. ¶ No.quod si pu-
pill9 successit nota
rio,ꝙ põt cõueniri tutor,vt ostẽdat libros vt
inde possit extrahi instrumentũ.¶ Secundò no.tu
torem ex suo delicto teneri,non pupillum.tetigi.s.
tit.j.l.j.§.hoc edicto.

SVMMARIVM.

1 *Petitio hæreditatis est huius priuilegij,ut non fiat ei præiu*
dicium per aliam actionem,siue sit mota,siue speretur
moueri.
2 *Edictum hoc,quando habeat locum pro testamento falso?*
Et contra petentem exhibitionem tabularum ex hoc edi
cto,potest opponi:quòd sua non interest à tabellione,
& ab alio,qui sua dicit interesse.nu.3.
4 *Officio iudicis contra tabellionem rogatum de instrumento*
agitur ex edicto de edendo,ut illud exhibeat.
Pro testamento autem agitur hoc interdicto,uel interdi-
cto quemad testa.ape.ibid.At contra notarium redden-
tem instrumentum nõ perfectum,agitur,uel ut corrigat,
uel ut perfectum det ex edicto de edendo.nu.5.
6 *Notarius quando possit petere,quòd sibi permittitur adde-*
re,uel detrahere instrumento:uel ut testes examinentur,
qualiter factum fuerit?
7 *Notarius tenetur parti,quando ex eo,quod omisit in instru*
mento,quis est damnificatus.
8 *Notarius,quando reddit instrumentum ei,ad cuius petitio*
nem confecit:an aduersarius citari debeat?
9 *Cognitio plenaria requiritur,quando oritur contentio in-*
ter notarium & partem super confectione instrumenti,
uel particulæ eius aliter summaria.

LEX V.

d DE tabulis.[d] ¶ Hæc est difficilis
lex.Circa hanc leg.
Primò quæro exemplũ primæ particu
læ.Glo.ponit,ꝙ in vno testamento scri-
ptus erat hæres Titius.& duo eramus Titij eiusdem
nominis.ita dicit gl.& pẽdente.q.de hæreditate,tũc
neutri debet exhiberi.Et rationẽ assignat:qa inter-
dictum est præparatoriũ ad petitione hæreditatis.
vnde prius debet agi interdicto,quàm petere hære
ditatem.ita ponit casum gl.ista.¶ Ratio istius glos.
1 non videtur mihi vera.†Nam petitio hęreditatis est
huius priuilegij,vt per eã non fiat ei præiudiciũ per
aliam actionem,siue sit mota petitio hęreditatis,si-
ue speretur moueri:vt.l.si quis libertatem.s.de peti.
hær.&.l.si quis à bonæ fidei.eo.tit.&.l.vlti.C.de pe
ti.hære.&.l.si post litem.& quod ibi not.j.de exce.
Quid ergo vult dicere lex ista?declarabo statim in
proximo contrario.¶ Oppo.& videtur,ꝙ tabulæ
debeant exhiberi,& ostendi omnibus,qui iurant sua
interesse:vt.l.j.in princ,quemad.test.ape.& ibi not.
So.quædam est exhibitio corporis tabularum.i.ꝙ
per eum,cui exhibetur tabularum corpus habeatur:
& de illis tabulis possit facere ad suum libitũ:& tũc
hoc non potest fieri,si de his pendet quæstio hære-
ditatis.Ita loquitur hic,quod est,siue contendant
duo instituti eiusdem nominis:siue contendat ve-
niens ab intestato cum scripto in illo testamento:
tunc si ille institutus peteret tabulas tanquam hæ-
res:quia per hoc posset fieri præiudicium petitio-
ni hæreditatis:non posset agitari hoc interdictum:
vt dixi.Quædam est exhibitio,quæ fit,vt quis
possit describere:& ex illis tabulis ius suũ fundare,
nõ tamen habere corpus tabularũ:& illud fit.ita lo-
quitur.l.contraria.& eo.ti.l.ij.§.inspectio.Vnde di
co,quòd in casu legis nostræ,licet istæ tabulæ in
æde publica deponantur:tamen quilibet de illis ta-
bulis poterit vti prout sua interest:& dabit copia ex
emplandi illi,cuius interest.& ad petitionem cu-
iuscunꝗ interest producere,ne ius suum pereat.ita
debetis intelligere.¶ Venio ad secundam particulã.

a ¶ Condẽnatio.Et
istũ tex.sing.limi
ta,qñ erat futurũ
debitũ ex disposi
sitione hoĩs:sec9 si
erat futurũ debi-
tũ ex dispositiõe
legis,cũ qua mi-
tius agit.l.Celsus.
de arbi.&.l.si fini
ta.§.fi.& ibi Bar.
expressius Im.s.
de dã.infe.& hãc
limita.fortè alibi
nõ inuenies secũ-
dũ Io.de Imo.ibi
Possem etiã dice
re secundũ eũdẽ
bi,ꝙ hoc delictũ
interuenit circa
obligationem cõ
ditionalem:sed in
d.§.fi.circa id so-
lùm,pro quo iu-
dicis officiũ com
petebat.Et ex hoc
etiam no.aliã limi
tationẽ singularẽ
ad istum tex.secũ
dum Imo.ibi pòst
Bar.Adde,ꝙ in-
teresse petẽtis edi
pbeť per iuramẽ
tum,Rom.consi.
lxxxiij.

b ¶ Reassume.&
plenius vide per
mod.inst.de act.
§.præiudiciales.
de prædictis.Ad
de no.per Bart.in
l.ex empto.§.e-
tiam.&.§.se.de
act.emp.

c ¶ Habiturus re-
gressum.Adde
glo.& qđ ibi no.
Bar.in.l.fi.§.fi.s.
de eo per quẽ fa.
erit.in versi.ille,q
modò cõuenitur.
pput ibi no.in gl.
in ver.vẽditor.in
j.&.ij.lectu.Sed se
cundum tertiam
lectu.ibi positã,
ista non procede
ret iunctis no.per
gl.ibi in ver.acce
pit.vnde tũc pos
ses soluere prout
soluit glo.ibi.rñ-
dẽdo ad.l.etiã.§.
pe.ff.de pe.hę.Et
adde gl.& qđ ibi
no.Bar.in.l.fin.s.
de eo p quẽ fa.erit

d ¶ De tabulis.Pro
huius declaratiõe
vide etiã Bar.in.l.
naturaliter.§.j.in
finalibus verbis.
de acqui.pos.

a ¶ Tertia.lect.Quod limita,nisi adscriberet sibi sub geminata cōditione: quia tūc nō incidit in pœnā.Casus est fin.in.l.diuus.§.fi.j.de fal.And.Bar.
b ¶ Habes.in hac.l.contrariū.tenet Bal.in.l.j.C.de edē.s.ꝙ nō pōt dicere notarius,tua non interest.&c.& vide Bal.in.l.j.C.quorū lega.& latè in.l.fin. in.viij.col.cū se.C.de edē.Nō tñ pōt dicere notarius creditori,nolo tibi cedere instrumentū solutionis,vel refutatiōis.l.plures. & ibi Bar.& Bal. C.de fi.instru.Et an singularis successor possit petere sicut author? Bal.ꝙ sic in.l.in.stru.C.de fideic.vide ibi Bald.an creditori debeat reddi instrm liberationis?& de materia plenè per doc. in.l.prætor.§.huius.s.de eden.
c ¶ Quæro quo iure.Et qūo,& quo iure,& an tertius, cuius nō interest, possit hoc petere? vide Spe.in tit.de instru. edi. §.postremò.versic.sed breuiter. & latè Bald.in.l.fi.C.de edē.in.viij.col.& Inn.in.c.j.de proba.Et ad Bart.hîc adde Bal.in.l.j.C. de edē.in.ij.col.& ibi Iac.bu.& Bal. in.l.qdā.in prin. s.de eden.
d ¶ Dico,ꝙ sic.Et per hoc dici posset,ꝙ ps agere posset cōtra notariū, vt apponat clausulas cōsuetas apponi:quia si instrm illas non habet,videtur defectiuū, secundū gl.no.& ibi Bar.in.l.gnali. C.de tab.li.& qđ no.Bart.in prooe. fforum.& bene facit quod not.Bar. in.l.si prius.§.recte.de aqua plu. arc.Et ita vidi cōsultū per duos singulares vide viros licet istud dictum nō allegaret,quod not.& ad id,quod vult hîc Bar.adde etiā Bart.multum pulchrè.in.l.admonēdi.in versi.quęro,qd si instru.reperitur defectus. s.de iureiur.& vide Barto.no.in.l. Imperator.s.de sta.ho.& cū Bart. hîc cōcordat Bal. in.l.fi.m.ix.colū. C.de eden.Adde qñ notarius pręsumatur rogatus apponere clausulas consuetas,Alexā.

hîc dicitur:aut si ad publicā. &c.Quæro exēplum
huius edicti.gl.ponit exēplū,si falsum est testm̄,&
iam est cœpta controuersia.& hoc est primū exem
1 plū.¶ Sed contra hoc opp.†interdictum de tabulis
exhibendis habet locū etiā pro testō falso,vt.s.eo.
l.j.§.fine aūt.&.l.si quis legatum.in prin.j.de fal.er
go malum exēplū est istud. Gl.dicit,lex cōtraria lo
quitur,qñ adhuc non erat cœpta quæstio falsi:sed
hîc iam quæstio erat incœpta:vñ tabulæ non debēt
exhiberi.hoc satis placet.Rō est,quia si corpus ta
bularū exhiberetur,posset supprimi.& sic talis falsi
tas nō reperit̃.Vel dic soluēdo contrariū,ꝙ hîc erāt
tabulæ,quę dicebātur falsę:& nō erāt signatæ:me
ritò interdictū de tabulis exhibēdis nō habet locū.
ita loquitur hæc lex.Sed in.l.contraria erāt falsæ &
signatæ.Hæc so.nō placet:qa si sunt falsæ,& nō si
gnatæ,nō pertinēt ad querelā:qa qui hoc fecit,non
pōt accusari in crimine falsi:vt.l.si quis legatū.j.de
falsis.Nisi dicas,ꝙ nō erāt signatæ pfectè,sed habe
bāt aliqua signa:ita ꝙ in qbusdā dictis tabulis habet̃
fides,ac si essent verę:vt puta inter liberos:vt dixi ī
l.si quis legatū.¶ Aliud exēplū est,si in tabulis ali
quid est relictū fisco:tūc nō debet edi priuato.hæc
a lect.est vera in se:tñ nō est dubiū.¶ Tertia lect.[a] est
ꝙ quis adscribit sibi in testō:vñ tanꝗ indignus lega
to priuatur:& debet applicari fisco.& per hoc dicit̃
pertinere ad publicā querelā.Hoc nō habet verū:
qa qñ qs sibi adscribit,remanet penes hæredem:vel
apud eūdē,si esset filius veniens ab intestato:vt.l.fi
lius.in fi.j.de fal.&.l.j.C.de his,qui sibi adscri.Tene
ergo primā expositionē.¶ His expeditis habes ex
b hac[b].l.†ꝙ cōtra illū,qui petit exhibitionē tabularū
3 vel petit à notario instrm:pōt opponi,nō interest
tua:nō es tu ille Titius,qui est adscriptus in testō:
vt hîc secūdùm vnā lect.Itē facit.s.e.l.j.in fi.vbi op
ponebatur,ꝙ testator nō habuit filiū in potestate.
¶ Itē videtur ex hac lege,ꝙ possit opponi nō solū
à tabellione conuēto,sed etiā ab alio,qui sua interes
4 se dicit.¶ Et ideò pro huius†declaratione quæro,
c quo iure[c] quis agit cōtra tabellionē:vt sibi exhibeat
instrumentū,de quo est rogatus?Rñ.per officiū iu
dicis ex edicto de edēdo:vt.l.argētarius.ij.rñso.vt
ibi no.de edē.Sed & si esset instrumētū pertinēs ad
vltimā volūtatē,ageretur interdicto:quemad.testa.
aperian.vel de tabulis exhibēdis.vt.l.j.§.j.& ibi no.
5 s.e.ti.& hoc est verū sine dubio.¶ †Sed quid si no
tarius dedit instrumētū tibi defectiuū:an potes age
d re cōtra eū,vt corrigat,vel perfectè det?dico ꝙ[d] sic,
eadē rōne,& eodē iure:quia ille nō videtur dedisse,
qui nō pfectè dedit:vt.l.veluti.circa prin.s.de eden.
6 &.l.vbi exigitur ver.dolo.e.ti.¶ †Quæro,vtrū no
tarius possit hoc petere,ꝙ permittatur sibi addere,
vel detrahere instrō:vel vt examinētur testes,quat̃r
e factū fuerit,cū notarius se reddat incertū?Rñdeo,[e]
si quidē notarius,si allegat se iustā cām habere incer
titudinis,vel erroris sui,potest hoc petere.Vt puta,
si tēpore contractus circa aliquod pactum fuerunt
multæ cōuentiones:& notarius nil scripsit propter
partiū festinātiam:vel si protocollū primū perdidit
casu:aliâs cum ipse notarius debeat alios certificare,
nō possit petere se certificari ab alijs:vt.l.si quis ex
argen.§.penul.& final.s.de edend.Sed quando no
tarius non vult certificari,sed asserit pro certo se er
rasse:vtrum ei sit credendum? dicam in.l.si libra
rius.j.de regu.iur.facit.l.actorū verba.s.de re iud.
7 ¶ Quæro,†si propter[f] id,quod notarius omisit,qs
f est dānificatus in aliquo:vtrum teneatur notarius?
Rñdeo sic:vt.d.l.argētarius.per totā.l.habetis tex.
no.in.l.vlti.C.de magi.conue.facit.C.de susce.& ar
8 ca.l.j.lib.x.¶ †Quæro,qñ[g] notarius reddit instrm
ei,ad cuius petitionē confecit:vtrùm debeat citari
pars aduersa,quæ lęderetur?Rñdeo,qñqꝫ an debeat
reddi,nulla est cōentio?nec requiritur aliqua causæ
cognitio:quia notarius confitetur,& pars ad quam

consil.cv.ij.vol.& consi.xxxvij.iij.lib.
e ¶ Rñdeo.Vide Bal.in.l.fi.C.de fideicō.& Spe.in titu.de instru.edi.§.instrumentū.ver.sed nunquid.& an possit sua authoritate corrigere errorē: an verò cū authoritate iudicis & cit.partib.vide per do.Ant.in.c.ex literis.de fi.instr.& Ang.in.l.error.de test.& ad Bar.hic adde Bal.in.l.fin.in pe.& vlti.colū.de edē.& Ange.in.l.si qs.§.prohibet. ff.de eden.Adde, an notarius possit errorē suum corrigere,Alex.consi. lxxxix.iij.li. Bal. consi.cxxvij.v.li. & ibi quærebam scripturam bonā, & suspectam.
f ¶ Quęro si propter.Et vide Bal. in rubr.C.de poe. iud.qui malè iud. & licet dicat casū, in.l.fi.de mag.cōue.esse sing.in addi.similē.in fin.si men.fal.mo.dixe. And.Barba.
g ¶ Quęro qñ.Facit ad no.per doct.in in aut̃.si quis in aliquo.C.de edē.Et ad Barto.hîc adde Bald.in.l.fin.C.de eden.& not.Bart. in.l.si quis ex argen.§.fi.de eden.

spectat,est certa:vnde non est dubium.Sed si ema
naret aliqua cōtētio:vt quia notarius diceret se aliâs
h reddidisse:& sic non tenetur[h] iterum reddere.Vel
dicit ad petentem nō pertinere:vel diceret istud in
strumentū esse inualidum,& sic non debere publi
cari:tunc debet citari pars,quæ læderetur:cum hoc
fiat causa cognita:vt.l.si quis ex argentarijs.§.pe.de
9 eden.&.l.j.§.siue autem.s.eo.& hac.l.¶ †Quæro,
qñ istę contentiones emanant:vtrum debeat adhi
beri plena causæ cognitio:an verò summaria?Rnd.
qñ emanat aliqua contentio,cuius decisio parat ple
nū præiudicium:vt si notarius negat se fuisse roga f
gatum,vel negat aliquod capitulum fuisse expres
sum:tunc,quia ista cognitio parat plenum præiu
diciū:quia tractatur,an cōtractus fuerit celebratus,
vel non:tūc debet adhiberi plena cognitio:vt.l.iudi
ces.C.de iu.ita intelligo.l.j.§.j.s.eo.ibi:sed si neget.
Hoc etiā probatur extra de confir.vti.vel inuti.ca.
cū dilecta.vbi petebatur renouatio priuilegiorùm
summo pontifice:quæ renouatio inciperet rehabe
re vires:ideò requirit̃ plena causæ cognitio.Qñqꝫ
emanant,contentiones,quæ nō parāt plenū præiu g
diciū:vt si dicatur ad te nō pertinere.Vel dicit tibi
aliâs redditum esse:& sic de tenore instrumenti nō
contenditur.Magis puto,ꝙ ista examinentur sum
mariè:& qñqꝫ sufficiet iuramenti præstatio:vt not.
in.l.j.circa princ.s.quemadmo.testa.ape.facit.l.iij.
§.ibidem.s.ad exhibendum.

Ne quid in loco sacro fiat Rubri.

SVMMARIVM.

1 *Interdictum hoc datur etiam,ut tollatur quod factum est.*
2 *Crucifixū in ecclesia faciens depingi non potest prohiberi.*
3 *Interdicto potest agere quilibet de populo.*

LEX I.

AIt prætor.¶ Quæro, hîc vetat prætor,ne
1 quid fiat:quid†si fuerit factū,an possit agi,ꝙ tollat̃?Rñ.sic,p aliud inter
dictū positū.j.ti.ij.l.ij.§.locorū.Et h
ideò debet hic addi,dū dicit, fieri
verò.subaudi:vt id qđ est factū,tollat̃.& ita intelli
git Ros.in libellis suis super hoc ti.& Io.in arbore.
2 ¶ †Sed q̃ro,si volo facere depingi crucifixū:vel ali
quid in ecclesia:vtrū possum phiberi?certè nō:qa il
lud pertinet ad ornatū,non ad deformitatē:vt hîc.
3 ¶ †Quæro,quis possit agere hoc interdicto? videt̃
ꝙ tantùm ille,qui habet curā ædiū sacrarū:vt hîc in
fi.Sed certè licet ille posset: tamen idē est in quoli
bet de populo qa quilibet de populo potest agere.
ar.l.si quis in hoc.C.de epis.& cle.& facit.l.j.§.pub.
de iusti.& iur.facit.j.ti.ij.l.j.&.l.ij.§.hoc interdictū
&.§.fi.&.l.seq.

h ¶ Nō tenet̃.Notarius non tenetur edere instrm̄, nisi semel.Adde text. & ibi bar.in.l.fi.in fi.de bo.aut̃.iudi. pos.nisi ipm casu amiserit : vt notat bal.in.l.dissolutæ. ad fi.ff.de cōd.ex l.Et adde.l.si quis ex argētarijs.in fi. s.de edē.& ibi barto.& vide Bald.in ru.C.de fi.instr.in xiij.co.in versi.q̃ro,si instrumentū publicum &c.

SVMMARIVM.

1 *AEdificare supra muros ciuitatis an liceat?quòd sic,domino permittente.*

LEX II.

i INmuris.[i] ¶ Istæ duæ leges sunt i
contra homines huius
ciuitatis,qui habent domos suas supra mu
ros ciuitatis:ꝙ non licet,sine permissu principis: vt
1 †hîc videtis.Tamē ipsi habent permissionē à popu
lo,& cōmuni huius ciuitatis:& dicunt,quòd est po
pulus liber nemini subditus. Ideò hîc populus est
Princeps in hac ciuitate:ideò potest permittere.

i ¶ In muris.Idē dicit Bart. in.l.acta. §.de amplianda.s. de re iu.& Bar. in l.nec si volēs.C.de libera.causa.

De locis & itineribus publicis Rub.

SVMMARIVM.

1 *Viæ uicinales habentur loco uiarum publicarum,si memoria non extat,quòd sint factæ ex collatione priuatorum: aliâs si extat memoria,sunt priuatæ.*
2 *Statutum, quòd quilibet possit facere pontem supra uiam publicam,poterit fieri supra uiam uicinalem,si non extat memoria,quòd non fuerit empta à uicinis.*

AEdificium

a ¶ Cuilibet. Not. ꝙ ad probãdũ viã esse publicã, non sufficit ꝓbare per testes, ꝙ itũ erat ꝑ omnes per illũ locum, per lõgum tẽ pᵒ. l. j. §. j. ff. de his qui deiec. vel effu. Qualiter aũt dicaᵗ via publica: vide tex. in. l. j. §. viarũ. j. ne qd in loc. pub. Adde ad probãdũ viam publicã. & quãto tpe præscri batur, Bal. consi. cl xxvj. iiij. lib.

b ¶ Facere pontẽ. ad deq no. bar. ad hoc in. l. omnes populi ß. de iusti. & iu. & Bar. in. l. regione. de acq. re. do.

c ¶ Prætor ait. Vide Mod. in. l. apud Iul. §. cõstat de le. j. & Bal. in ru. C. de contrahen. emp. in iiij. col.

d ¶ Debet retrocedere. sed Ang. in. l. fluminũ. ꝑ illum tex. in princi. ß. de dã. infect. dicit ꝙ illi deferendum est qui primò in via incœpit venire. Adde Bal. post glo. in l. per agrũ. C. de se. & aqua.

e ¶ Ex hoc. §. In isto §. & in sequẽti habes ꝙ qñ, ædificatur in ipso solo publico solũ cedit supficiei: vt. l. j. in versi. quod si quis in mari. ß. de oper. no. nunc. potest tamen poni aliquod vectigal: vel pẽsio ꝓ illo solo. vt. j. e. l. §. si qs nemine. Item ista fortasse iura intelliguntur si licitè ædificasset in publico. per id, quod habetur hic & in. l. fideicomis sa. §. si quid illicitè. ß. de legatis. iij.

3 *AEdificium iuxta platęã si destruatur, ut platæa amplietur: uia iuxta illud ædificium efficitur platæa.*

LEX II.

Cvilibet.ᵃ ¶ Opp. & videtur, ꝙ viæ vicinales: ꝙ sunt factæ ex agris priuatorum, sunt priuatæ, vt. j. ti. j. l. ij. §. vicinales. Sol.† si extat memoria, quòd sint factæ ex collatiõe vicinorum, sunt vicinales priuatæ. Si verò non extat memoria, habentur loco variarum publicarum, vt hic. quod † facit ad statutũ huius ciuitatis: quod dicit, quòd quilibet possit facere pontem,ᵇ vel procellum suprà viam publicam, quæritur vtrum possit fieri supra viam vicinalem. Certè si quidẽ extat memoria, ꝙ fuerit empta à vicinis, tunc non posset fieri, quia esset priuata, via si non extaret memoria, tunc secus: vt hîc. ¶ † Vltimò habui quæstionem de facto. Pone, quòd iuxta platæam destruitur aliquod ædificiũ authoritate publica, vt platea amplietur, vtrum via, quæ est iuxta illud ædificium destructum desinat esse via, & incipit esse platæa, an remanet via, sicuti erat primò? Et hic quæritur propter statuta, quæ dicũt, quòd in platæa pœnæ duplicantur. Dico, quòd illa via incipit esse platæa. Nam statim cum via intrat platæam via finitur. hic est casus in. l. viæ. j. e. vbi habetis, quòd cũ via vicinalis intrat in militarem, extinguitur, vt hîc. ita in proposito statim cum via intrat platæam desinit esse via. facit ad hoc. l. vlt. ß. de seruitutibus vrbanorum prædiorum. & ita bis de facto iudicaui.

Ne quid in loco publico Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Commune cum uult aliquid uendere quod sit consilium?*

LEX I.

PRætor aitᶜ ¶ No. glos. ꝙ dicit lege. s. municipali. Alio anno erat de facto quædam platæa, quam commune vendere volebat vt posset ædificari, videtur ꝙ nõ possit vendi, nisi per principem: vt probatur in. l. continuus. §. cum quis. textu. & glo. de verb. oblig. facit. l. celsus. in principi. de contrahen. emptio. † ¶ Dedimus consilium tale, quòd de hoc fieret primò lex municipalis, quòd possit vendi. & posteà vendatur. hoc probatur per hunc tex. cum sua gl. & . l. prohibere. §. planè. j. quod vi, aut clam. & . j. de via publi. l. viam publicam. & . j. ea. d. l. §. viam publicam.

SVMMARIVM.

1 *Plaustra duo si ibi obuiant in uia, quis debet retrocedere.*

Hoc interdictum. ¶ Hic dicitur scilicet ciuitatis. ¶ Quæro, de qua ciuitate loquatur? Quidam dicunt ciuitatis. s. cuiuscũq; quod facit pro eo, quod dixi. ß. proxi. ꝙ lex ciuitatis potest de hoc disponere. Alij dicunt ciuitatis. s. Romæ. nõ puto, ꝙ istæ opinion vicem repugnent. Nam si dicimus iure ciuitatis cuiuscunq;. Istudius est ciuitatis Romanæ, quia quælibet ciuitas est ĩ permissione ciuitatis Romanæ: vt ß. in prin. huius. l. secundum glo. quæ dicit lege. s. municipali: vt. l. prohibere. §. planè. quod vi, aut clam. ¶ Quæro, quid est hoc dictum tantum iuris habemus ad obtinendum, quantum quilibet de populo ad prohibendum? Gl. quæ est hic, dat multas expositiones. tene primã tanq; magis clarã, licet quælibet posset sustineri. ¶ † Quæro, ponamus, ꝙ duo plaustra in aliqua arcta via sibi inuicem obuiãt, q̃ro vtrũ vnus possit dicere alteri, retrocede? videtur quòd nõ per hũc tex. quia quilibet habet tantum iuris: per hunc tex. & sic est locus gratificationi, & tunc si vnᵘˢ potuerit sibi præiudicare, ne poneret se in illam necessitatem, cum videret alium occupasse, tunc ille debet retrocedere.ᵈ Ita dicit glossa magna. Istam glossam allegaui in lege quo minus. infrà de flumini. in materiam molendinorũ, ꝙ si vnᵘˢ poccupat aquam fluminis, alter non potest eum impedire. dic, vt ibi dico.

SVMMARIVM.

1 *Illicitè ædificatum in publico non potest refici.*

Si quis id quod in publico. ¶ Tene menti hũc casum, qñ aliqs habet aliqd ædificatũ illicitè, etiã si vult reficere † potest prohiberi. Ex hocᵉ. §. habes: quòd sufficit interdictum quòd ædifices in loco publico, licet à te possideatur locus publicus. Nam nihilominus habeo contra te hoc interdictum, vt hîc.

Si quis in mari. ¶ No. quòd fieri dicitᵉ in loco publico id, quod fit ĩ ipso solo: vt. l. j. §. hoc aũt. ß. de no. ope. nun. Sed si ꝓhibeo te piscari, licet ista ꝓhibitio fiat in mari: tñ non est opus factũ in mari, tanq; in illa materia, sed prohibitio illa est facta in personã existentẽ in mari: ideò nõ habet locum hoc interdictũ.

SVMMARIVM.

1 *Beneficium Principis debet intelligi sine alterius iniuria.*

2 *Damnum dicitur pati ille, cui aufertur commodum, quod sentiebat ex publico.*

f Merito.ᶠ ¶ No. † duo ex isto. §. j. quòd beneficiũ Principis: debet intelligi sine alterius iniuria, vt hîc, & in. §. si quis à principe. j. ea. l. ¶ † Secundò no. quòd damnum videᵗ quis pati cum aufertur sibi commodum: quod sentiebat ex publico, secus si ex priuato. Quod dic: vt. l. proculus. ß. de dam. infec. & ibi dixi.

SVMMARIVM.

1 *Molendinum illicitè constructum habens, non potest prohibere alium ædificantem, licet sibi noceat.*

Idem ait. ¶ No. quòd si habes molendinum † constructum illicitè: & ego ædifico aliud, per quod tibi noceatur: non potes me prohibere: vt hic dicitur.

SVMMARIVM.

1 *Papa, si concedit, quòd fiat ecclesia, intelligitur sine alterius ecclesiæ iniuria, nisi aliter exprimatur.*

2 *AEdificium factum in publico, permissu principis, cuius erit? remissiuè.*

Si quis a principe. ¶ Not. † quando Papa cõcedit ꝙ fiat aliqua eccl'ia itelligiᵗ sine alteriᵘˢ eccl'iæ iuria, nisi aliud in rescripto exprimaᵗ. ¶ † Quæro: qñ princeps cõceditalicui, ꝙ ædificet ĩ publico, cuiᵘˢ erit ædificiũ fiat. dic, vt. l. fluminũ. ĩ pri. de dã. ifec.

SVMMARIVM.

1 *AEdificium factum in publico non debet destrui, sed uectigal iimponi.*

Si quis nemine. ¶ Not. ꝙ si ædificium est factum in publico nõ debet destrui, † sed debet sibi imponi vectigal. i. aliqua pẽsio ꝓ illo solo in anno. tene mẽti.

SVMMARIVM.

1 *Ciuitas sicut potest uiam publicam facere, ita potest publicam in locum priuatum reducere.*

Viam publicam. ¶ Vide gl. q̃ incipit: vt prĩceps secũdũ istã gl. habes: † ꝙ q̃libet ciuitas vᵗ hñe iurisdictionẽ faciendi viã publicam, & eadẽ rõne reducere viã publicã, in locũ priuatũ. dixi. ß. ea. l. ĩ prin.

SVMMARIVM.

1 *Interdictum hoc, ut locum habeat, satis est, quòd ædificiũ uiæ publicæ noceat, licet in tuo ædifices.*

Si quis in suo. ¶ Hic est no. §. & mẽti tenẽdus. ¶ † Ex quo no. quòd licet, non ædificem in via, sed ędificem in meo, dũ tamen ædificium factũ in meo noceat viæ sufficit: vt habeat locum hoc interdictum.

SVMMARIVM.

1 *Obligatus mihi ad agendum contra alium liberatur cedendo misti actionem.*

Idem Nerua. ¶ Tu habes, quòd põt agi cum vicino: ne agat cõtra aliũ vicinũ. Similis modus agendi est in. l. cũ in plures. §. messem. ß. lo. ¶ † Sed no. gl. hîc, quę dicit ꝙ qñ teneris mihi ad hoc vt agas cõtra aliũ, liberaris à me, cedẽdo actionẽ cõtra illũ. qdᵗ tene mẽti.

& ibi no. vbi autẽ quis ædificat in solo priuato: regula est, ꝙ ædificiũ cedit solo. Fallit tamen in ecclesia: vt est glo. xij. qõ. §. apostolicas. qd autem si quis ædificat in solo ecclesiæ, vide Bal. in. c. j. §. si qs. de cõtro. inue. Quid autem si quis facit ædificium sine calce, & sic sine cemento? dic, ꝙ cedit solo. tex. est no. iuncta glo. in. l. si preca. ff. cõia pred. & ibi no. Bal. ad ista. vide Ro. in. d. §. ꝙ si quis in mari. inad di. nouis. & ibi dixi, ꝙ illud, quòd dictũ est de pẽsione, nõ habet locũ: qñ quis ædificat ĩ mari: vel in littore maris, vt ibi. & l. riparũ. §. fi. ß. de re. di.

POMATES.

f ¶ Merito. Vide Alexã. cõsi. ccxxv. in. j. co. in. ij. vo. & consi. lxxxvij. co. ij. vo. in. vbi loquiᵗ, qñ adesset clausula nõ obstã te. & lxxxiiij. co. pe. vo. ij. vbi loqᵗ: qñ adesset clausula ex plenitudine potestatis. & cviij. e. vo. col. j. & iij. vol. colũ. v. vbi pulchrè circa hæc dicit: & maximè qñ adesset clausula nõ obst. cõcessiõe alteri facta, & clausula, ꝙ aliquis preferaᵗ. & . v. col. iij. & seq. co. vo. v. vbi dicit, ꝙ princeps concedendo aliquã rem alicui: nõ videᵗ reuocare cõcessionẽ factam alteri de ipsa, de qua non est facta mẽtio. Et ibi ponit, qdᵗ si esset dictũ nõ obstãte cõcessione vniuersali: collationẽ alteri factã. & . xxix. co. pe. in fi. vo. vbi ponit pulchrum exemplũ. & Sozi. cõsi. lxvj. co. pe. ĩ fi. & seq.

SVMMARIVM.

1 *Fœtor ex domo tua si exit in uiam, habet locum hoc inter dictum.*

Idem ait. ¶ No. quòd si facis aliqd in loco tuo: ex quo fœtor, vel putredo † fit
1 in via, potest agi hoc interdicto. quod tene menti.

SVMMARIVM.

Pontes de iure non possunt fieri per uiam.

1 Tractatum ¶ No. q isti † pôtes, q fiunt per viã, de iure nõ possunt fieri, tamen in Italia in quibusdam terris est statutũ, q posint fieri: & in quibusdam est consuetudo.

SVMMARIVM.

1 *Præscriptio .xxx. annorum, an sit cognita de iure Digestorum, remißiue.*
2 *Interdictum hoc non competit, nisi quãdo aliquis cœpit ædi ficare, ita quòd habeat instar operis.*
3 *Libellus in hoc interdicto, qualiter formetur.*

Hoc interdictum. ¶ Op. quòd hoc interdictũ sit annale: vt. j. de popu. actio. l. fi. Solut. fallit in hoc interdicto fauore publicæ vtilitatis. ¶ Item op. C. de præscrip. xxx. anno. l. omnes. & l. sicut. solutio, quod dicit ppetuò, intellige. xxx. annis hodie. Vtrũ
1 † autẽ præscri. xxx. annorum, esset cognita de iure Digestorũ, dicã in. l. in omnibus. de diuer. & tẽp. p̃script. ¶ Dicitur hîc, q fit cõdẽnatio ad interesse. cõ tra ad interesse nõ potest fieri. cũ em̃ nil sit factum, sed agat̃, ne fiat nullũ ĩteresse est hîc. Videte domini.
2 Ego † credo, q istud interdictũ non posit proponi, nisi qñ aliqs incœpit ædificare ita q habeat aliquod instar operis: vt. l. stipulatio. §. opus. s̃. de no. ope. nũ ti. Ideo põt agi, ne fiat ad interesse pro eo: quod est factum ita debet intelligi iste. §. Et puto, q debes li-
3 bellum formare isto modo, Dico, † q talis incœpit ædificare in tali locò publico, seu via publica, p qđ iter vel via deterior fit: quare peto te ipsum prohi beri istud opus facere: & cogi ad cauendum, ne fiat: & ipsum cõdẽnari ad interesse meũ. pro eo, qđ est factũ. si hoc probat̃ hic & s̃. ea. l. §. si qs nemine. in fi. §. de hoc etiam videbitis. j. ea. l. §. pe.

SVMMARIVM.

1 *Verbum habere, refertur etiam ad conductorem.*

Hoc interdicto. ¶ Nota. in isto. §. ibi habere eũ. &c.
1 qđ † habere dicitur, qcunq fruit̃ vsu possessionis: & q verbũ habere, refert̃ etiam ad cõductorẽ tantũ. de cuius significatione habetis in. l. stipulatio ista. §. habere licere. j. de verb. oblig.

a Idem Labeo. a ¶ Ab isto. §. inclusiuè vsq ad. §. hoc interdictũ nihil dixit super eis.

SVMMARIVM.

1 *Interdictum hoc est popu. are: licet quilibet poßit agere pro interesse suo.*
2 *Libellus in hoc interdicto: qualiter formetur tam contra ædi ficantẽ in publico, quàm contra tenentẽ opus in publico.*

Hoc interdictum. ¶ Hic est gl. fortis. dicitur q hoc interdictum continet interesse actoris & rei. Idẽ dicitur. s̃. ea. l. §. hoc ĩterdictũ. ¶ Itẽ dicit̃ hîc, q hoc interdictũ pertinet ad publicã vtilitatem. In. d. §. hoc interdictum. dicitur, quod est populare: ergo nõ interest actoris, sed republicæ. ergo malè dixit tex. cũ dicat referri ad interesse agentis. ¶ Huius ti
1 more prima gl. ponit hîc tres opi. Prima, † quòd hoc interdictũ est populare, qa cõtinet publicã vtilitatẽ principaliter, sed vtilitatem priuatã cõtinet secunda rio: & ideò licet vnus de populo egit, & obtinuit p interesse suo: tñ alius potest p suo interesse agere. hæc lec. placet mihi: & probatur. j. eo. l. pe. vbi dicit, quòd in interdicto potest cõstitui procurator ergo qs prosequitur propriũ interesse. & hoc placet multũ. ¶ Tu dices, si ppriũ interesse prosequitur, ergo non est populare. rñ. vt dixi vobis, principaliter in spicit̃ publica vtilitas: secundario interesse priuatũ. Et hoc interesse: vel est de futuro, vel sperat̃ esse: qa dubito ne dãnificer in futuro. vel est de præterito, qa iã sum dãnificatus. & hæc est alia opi. pro quolibet istorũ poterit agi & nihilominus petã opus tolli. &

a ¶ §. idẽ Labeo. Ad istum. §. vide no. in. l. in prouinciali. §. fi. s̃. de oper. no. nuntia.

b ¶ Ait prætor. qd si p̃batur per longũ tẽpus pp̃l'm iuisse per talem viã an sit probatũ viã publicã: dic q nõ. no in. l. j. §. j. s̃. de his, qui deie. vel ef fude. &c.

c ¶ Dictũ strata. qd est strata. probat etiã iste tex. q ap pellatione terreni, non venit. terrenũ lapideũ. adde tex. in. l. j. §. fi. de riuis. & per hãc differẽ tiã iter viã. & stratã, vide id qđ no. infert bar. in. l. pen C. de priui. domus Augu. lib. xj.

d ¶ Debere purgare Et qũo debet fieri ista purgatio viarũ? vide plenè in. l. ij. C. de ĩmu. ne. con ce. lib. x.

e ¶ Tertio not. adde Bald. in. l. iij. C. de act. & obliga. in. l. j. in. ij. co. C. de her. vel act. ven. facit q not. Bal. in. l. j. in. j. col. C. de iur. emp.

hoc est, quod cõtinet opus publicũ, q opus tollatur. ¶ Erit ergo libellus
2 † sic formãdus, dico contra talẽ, q ipse habet & tenet tale ędificiũ, quod est factũ in via publica propter quod ædificium dicta via fit deterior, ex quo ædificio sum dãnificatus in tantũ, & est verisimile me dãnificari in futurũ. quare peto ipsum condemnari ad tollẽdũ dictũ opus, & restituendã ipam viã in pristinum statum, ipsumq mihi condẽnari ad quantitatẽ prædictã in qua damnificatus sum, cum tantum intersit mea dictum opus factum non esse, & quatenus mea interesset pendente iudicio. Prædicta vera, si is tenet ædificium factum in via publica: qui fecit, sed si tenet alius: tunc debet cõcludi aliter: videlicet quòd ipse præstet patientiã destruẽdi op' & quod condẽnetur, quatenus actoris interest pendente iudicio ex eo, q denegat præstare dictã patientiã, vt videbitis. s̃. proxi. Alij dicunt: q hoc operatur interesse totius populi. quod non placet, quia secundùm hoc nõ posset constitui procurator ab actore, quod est cõtra. l. pe. j. e. sed pro interesse publico deberet intentari actio à syndico cõi. Et hoc est, quod dicit tex. quanti actoris intersit. & ideo refert se ad interesse actoris, nõ populi.

SVMMARIVM.

1 *Cautio, ut quòd opus in publico factum tollatur: quo iure: ut præstetur agatur.*

LEX V.

SI per publicum. ¶ Quæro, à quo debet caueri? Rñ. à re publica, si ab ea factũ ẽ opus, vel à priuato. ¶ Quæro quo iure petatur ista cautio? hîc vi detur dicere, quòd ex leg. xij. tab. Tu dic, aut quis vult petere cautionem, vt caueatur de damno infect. & fiet iudicis officio, vt. l. inquilino. s̃. de dã. infect. & v. in prin. de verb. obl. Aut volo agere quod dãnũ mihi emende tur, vel opus mihi destruatur: & tunc agam condictione ex. l. quæ erat ex quadam lege antiqua ante legem aquiliam: vt. l. j. s̃. ad le. aqui. hodie agetur
1 † actione in factum subsidiaria: legis Aquiliæ. h. d. glo. L. VII.

SIcut is. ¶ Sic pone casum. s̃. eo. l. ij. §. si quis nemine. Dictũ est, quòd id, quod fit in loco publico non debet destrui, ne vrbis deformetur ruinis in. d. l. ij. §. prætor ait. dicit quòd debet. Sed quomodo soluuntur istæ contrarietates. Solut. illud dicit generaliter in loco publico: hoc particulariter. s. in via publica. ¶ Quæro, de quo ædicto loquitur hîc. dic de eo, ne quid in loco publico, vt. l. ij. §. prætor. vel aliter, vt dicit glo. sed prima magis placet.

De loco publico fruendo *Rubrica.*

SVMMARIVM.

1 *Conducens à priuato non habet actionem, nisi conducat ad longum tempus.*

LEX I.

PRætor ait. ¶ Optima est, & totus titulus, No. quòd conductor socius: licet nõ cõ
1 duxerit, habet hoc interdictum. quod est vtile. ¶ † Not. quod conducens à priuato non habet actionem, nisi conducat ad longum tp̃s. vt. j. de superfi. l. j. §. quod autẽ ait. Sed qui conducit à re publica, habet incõtinenti etiãsi cõ ducit ad modicum tempus. Et intellige habet actionem, scilicet ad retinẽ dam suam possessionem ex hoc interdicto. An aũt habet et ad retinẽdũ in rẽ vtilẽ. hîc vr̃ gl. quòd sic: sed in. l. j. ĩ fi. s̃. si ager vec. vel emphy. pe. videt̃ dicere contrarium, sed tamen istud plus mihi placet. dicam plenius in. d. l. j. §. quod autem. de superfi.

Interdictum ait. ¶ No. ibi magis est: vt ipse conductor, quòd directa præfertur vtili de quo di xi plenè in. l. quu ratione. §. literę. de acqui. re. do.

De uia publica, & itinere publico fruendo *Rubrica.*

SVMMARIVM.

1 *Via ampla, quòd quandoq; sit deterior stricta. & ibi rationem.*
2 *Strata propriè dicitur uia matonata lapidibus uiuis, uel coctis.* L. I.

b 1 PRætor ait. b ¶ Not. hîc duo. Primò, † q qñq est deterius viã esse multũ amplã. Ita vides hîc. dum dicit latitorẽ. In quo aũt ista deterioratio sit: si est magis ampla: cogitabitis. Tamen dico vobis quòd ego vidi in quadam ciuitate, cum ibi essent multæ viæ amplæ: posita fuit necesitas hominibus circunhabitantibus occupandi; & restringendi eas. Ratio, quia qñ tumultus erat in ciuitate propter viarum latitudinem, ciuitas reddebatur debilior ad defen dẽdũ. & hoc fuit in ciuitate Calij. ¶ † Secundò no. quid est dictum strata[c]
c certè propriè dicitur strata via matonata lapidibus viuis: vel coctis: vt hîc vides tñ in ciuitate ista appellatur via regalis, seu via consularis.

SVMMARIVM.

1 *Officiali creditur in maleficijs minimis.*
2 *Purgare uiam, quòd debeat quilibet iuxta suam domum.*
3 *Conductores tenẽtur purgare uiam expensis pẽsionis. & quid in gratis habitante?*
4 *Proijcere morticinia in uiam non licet.*
5 *Interfectus ante domum alicuius, an ibi præsumatur interfectus? quod sic, & quod sit præsumptio contra dominum domus.* LEX III.

12 AEDiles. ¶ No. ibi dicit obuiante, † q in maleficijs mini-
d mis credit̃ officiali. dixi in. l. diu'. de custod. reo.
e ¶ Secundo no. † quẽlibet debere purgare[d] viã iuxta suam domũ.
3 ¶ Tertiò no.[e] quòd † cõductores cogunt̃ ad viã purgãdã, tñ expensis pẽsionis.

a ¶ Quartò not. ꝙ videtur nimis durum. Sed potest fortè dici hoc verum, si dominus domus fuisset vsus committere talia, vel esset malæ vitæ. per gl. in.l. in ciuile .C. de furt. An autem ꝑsumat̃ occisus ab inimico? adeò ꝙ poterit torqueri. Vide Specu. in titulo. de præsciptio. §. j. And. Barbati

b ¶ Interfectus. quod intelligit verũ Ro. in.l. j. §. hoc rescriptũ. ad Sil. si ille consuetus erat talia facere. argu. l. in ciuile. C. de fur t vide quædixi in.l. fi. j. de qõ. & Bald. l. iij. §. cognoscit. s. de offi. præfe. vig.

c ¶ In flumine. An autem vlla teneat̃ si ignoraret malefactorem, vide plenè de hoc per do. Lu. in.l. j. §. hoc scriptum. s. ad Silla. And. Bar.

d ¶ Labeo. Et vide qd' no. in.l. scire oportet. §. scire suprà de excusat. tu. Bar. in .l. Titiæ textores. de leg. j. & latius in.l. j. j. de de exceptio. And. Barba.

✣ POMATES.

¶ Vide Fel. in ru. extrà de exce. co. ij. ver. sufficit oẽ. & car. Alex. ĩ proœ. decre. co. iij. & Ol. con. ccxx. & alex. in.l. si patroni. §. qui fideicõ. colũ. ij. s. ad Trebel. & Barb. in.c. Rodulphus. de rescript. post. d. Ant. ibi. & in terminis illius tex. dicit etiam opi. non posse conueniri vigore taliũ literarum, non autem illas non valere, quia ita ineptè exciperetur cum valeat literæ, licet non posit per literas ciuitateñ. cõueniri. & ibi dicitur & Alex. consili. xliiij. co. ij. vo. iij. vbi loquitur in exceptione obscura.

d ¶ Labeo. Vide aliquid per Barto. & Mo. in.l. Titiæ textores. s. de legat. j. circa istum. §. in quo habes quòd sicut ineptè agens, ita ineptè excipiẽs succũbit. Adde, ꝙ idem esset si obscurè exciperet: quia peride est, ac si nõ exciperet. dixi no. Bar. & doct. in.l. titiæ. Et dicitur obscura exceptio, qñ bñ nõ põt ĩtelligi. l. ij. de his quæ pro non scriptis ha. Et facit secundũ Bal. in.d.l. titie cõtra cõem practi

sionis. Sed quid si gratis habitant? dico idẽ si purgatio est talis, quæ pertineat ad vtilitatẽ momẽtaneã:
3 sed si ad perpetuam, sec° vt.l. iij. §. j. s. de impensis,
a ¶ Quartò no. ᵃ hic, † ꝙ nõ licet proijcere morticinia
4 in viã. quod facit, † qñ reperit̃ qdã de nocte interfe-
5 ctus ᵇ ante domum tuam, vtrũ ꝑsumatur interfectus
b ibi: vt vicinia teneatur. quia nõ cœpit malefactores. Et an sit præsumptio aliqua contra dominum dom°. & hoc facit, quòd sic: qa oĩs ista purgatio pertinet ad eum qui habet domum propè. Si aliter constaret alium proiecisse, non pertineret ad eum. dicam in.l. ne quis. de incen. rui. nau.

SVMMARIVM.

1 *Facultati eundi per viã publicam non præscribitur. L. I I.*

Viam publicam.

¶ Op. de l. oẽs. C. de præscri. xxx. an. Gl. dicit, quod est spãle. Tu dic, ꝙ nõ est spãle, quia illa lex dicit, quod cuilibet iuri præscribitur. x. ãnis. Sed posses ire per viam publicam non est ius: sed quædam
1 facultas: vt.l. ij. §. viã. s. ne quid in loco publico. ideo huic facultati nunꝗ̃ præscribiur. ita tenet Gul. in.l. si rem. §. omnes. de pig. act. & Cy. in.l. cum notissimi. §. illud. de præscrip. xxx. ann.

SVMMARIVM.

1 *Actioniæ reiectæ est in factum ex hoc edicto.*
2 *Vicini tenentur pro uia destructa, quando destruens non est soluendo.*

Si in agrum.

Qui viam.

¶ Quæ † sit actio viæ reiectæ? dicvt gl. Puto tñ, ꝙ non sit actio per se, sed est actio in factum ex hoc edicto vel per legẽ aquil. ¶ † Quid si ille qui destruxit viam publicam, non est soluendo?
1
2 dic quòd tenentur vicini: vt. s. eo. l. ædiles.

De fluminibus Rubrica.

LEX I.

At prætor.

¶ No. de optione viciniæ & contratæ, de quo dixi in.l. de minore. §. pluriũ. de q̃stio. Item no. quid dicitur flumen?

Ripa.

¶ No. quid est ripa. de quo. j. eod. l. pe. & fina.

SVMMARIVM.

1 *Fossa molendini alicuius quòd sit publica.*

Si fossa.

¶ Est argumẽtũ, quòd fossa mei molẽdini sit publica. † Est enĩ fossa ma
1 nu facta, per quã currit aqua. Q uod qualiter intelligatur dixi in repetitio. quã feci de.l. quo minus. j. e.

SVMMARIVM.

1 *De dictione in, & an percussus in limine, dicatur percussus in domo.*

In pub. flumine.

c ¶ Not. ꝙ dictio in, denota † intrinsecitatem, qñ deseruit ablatiuo casu, de cuius dictionis natura dixi plenè in.l. Gallus. §. ille casus. s. de li. & post. ¶ Facit ad q̃stionẽ aliquis percussus fuit in limine domus, vtrũ dicatur percussus in domo dicã j. de cloacis. l. j. hoc interdictum.

SVMMARIVM.

1 *Flumini publico in ædificari, aut quidquam fieri, alij noxiũ futurum non debet.*

Non autem.

¶ No. nõ debere aliqd fieri in flumine † publico per qd' noceatur alij, quod facit ad materiã molendinorũ. de quo dixi plenè in repetitio. l. quominus. j. eo.

SVMMARIVM.

1 *Excipiens ineptè, ita succumbit, sicut qui agit ineptè.*

Labeo.

d ¶ Tu habes ex hoc. §. notabili ꝙ sicut † ex inepta actione proposita qs
1 succũbit: ita si ꝑponit exceptionẽ ineptè. Ita dicit tex. no. hic, ꝑ hoc facit qd' no. Spe. de exc. §. viso circa m aduocatorũ, qui subdunt, ꝙ omnes aliãs exceptiões cõpetentes obijciunt. Nam dicta clausula nil videtur operari, ex quo specificè nõ apparet. de qua exceptione sit sensum. pro quo bñ facit lex iure oportet. §. sciri eaũt. s. de excu. tu. Et ꝙ excipiẽs non posit aliqd declarare vigore dictæ clausulæ. Facit qd' no. gl. in.c. pastoralis. de excep. tñ põt esse secundùm Bal. ꝙ opat̃, vt nõ videat̃ se restrinxisse ad exceptiones propositas, qa poterit aliãs proponere, inter mino. facit qd' habetur. insti. de excu. tu. §. qui aũt. & in l. propter litẽ. §. j. de excu. tu. & qd' no. in.l. diu°. s. de re iu. Et secũdùm hoc videt̃, ꝙ si aliqs excipiat cõtra testes: ꝙ corrupti falsum dixerunt, licet tunc videat̃ se restringere ad ꝑbãdum vtrunꝗ̃ d.l. diuus. tñ hoc erit verum, nisi sit additum, ꝙ proponit oẽs alias exceptiones sibi cõpetentes. & vide Imo. in.d.l. Titie. Ad hoc not. facit l. autẽ, q aliter. §. ꝙ vi aut clam. & ad istũ text. vide Bald. no. in.l. j. ad si. C. vñ vi. & in.l. edita. in ãnpe. co. C. de edẽ. & in.l. j. circa prin. C. de cõdi. ob tur. cau. Sed nunqd sicut qs potest redire ad viã aptã in actiõe. c. examinata. de iu. & l. j. si mens. fal. mo. dixer. & l. libellorum. §. ꝙ si libelli. de accu. ita sit in exceptione. cle. cõstitutionẽ. de electio. facit ꝙ nõ, quod intelli ge verũ, cum post terminum peremptorium voluerit corrigere & supplere. Nam etiam accusans ineptè non posset. l. accu satur°. de adul. secus est credẽdum si hoc facere vellet infrà terminũ, & aptè cõcipere, qd' ineptè dedu xit. ar. d. §. quòd si libelli. ita dixit Pet. de Ancha. in d. cle. constitu tionem. & Bald. in.l. edita. in antepen. co. C. de eden. Et quid si exceptio est inepta, sed ꝑbatio est apta, vide bal. in.l. j. in vlt. co. de iurisdictiõe omnium i udicũ.

ca prin. & l. planè. s. de pe. hær. & no. Cy. de rei vẽ. l. domũ dicã plenè. j. de recep. l. j. *LEX II.*

Quominus.

¶ Ista lex est vna de repe. ideò hîc nil dico. videatis in repetitione. Vide gl. quæ incipit: nõ tñ per viã &c. & in fi. gl. Hãc quæstionem tãgit gl. ĩ. l. si qs ex argẽtarijs. §. si initiũ. de edẽ. & ĩ l. si manifestè. C. de ser. & aqua. & ibi ꝑ Cy. & Bart.

Sequitur repetitio eiusdem legis.

SVMMARIVM.

1 *Aqua de flumine publico non nauigabili, licet posteà intret flumen nauigabile, licitè ducitur.*
Bononienses licitè ducunt aquam de flumine Rheni, cum pòst intrat Padum. ibid.
2 *Molendinum in flumine habens infrà, quando poßit alium facientem molendinum suprà impedire?*
3 *AEdificium in flumine publico quis licitè habere dicitur, si habet ex Principis, uel senatus rescri pto, uel quando licitè habeat. nu. 5.*
Rescriptum tale, an debeat habere clausulam non obstante tali lege? remißiuè, inibi.
Item ille habet licitè, si lege municipali permittitur, & conditã à ciuitatibus: quæ habent ex priuilegio præscriptione, uel consuetudine merum imperium. nu. 4.
Item si habuit tanto tempore, quòd memoria nõ extet. ibi.
6 *Damnum non pati, & lucrum non capere, non procedunt à pari.*
7 *Faciens illicitè respectu iuris publici potest à quolibet priuato impediri, secus si respectu priuati, quia ille solus impedit.*
8 *AEdificium in flumine faciens infra, per quod aqua restagnatur: & impedit meum molendinum, quod est superius potest à me prohiberi.*
9 *Iure quò nam agatur, contra illum, qui ædificat supra: uel infra: ita quod meum molendinum impedit.*
10 *Laborare im flumine si hodiè unus incipiat, & ducere aquam alius cras: primò incipiens potest secundum prohibere, si opus prosequitur, & aqua non sit sufficiens utriq; ad eum usum, ad quem ducitur. nu. 12.*
11 *Opus cœptum: quando quis dicatur prosequi? Et si duo incœperunt eodem tempore fabricare, uel unus primò, alter post eum, de primo ignorans usus aquæ cõicatur, uel forte dirimitur, tẽporibus & mẽsuris prout põt. 13.*
14 *Cautela pro illo, qui primò incepit fabricare in flumine publico pro occupando aquam.*
15 *Molẽdinum in flumine publico faciens quòd nõ poßit immittere tigna in ripa uicini, ꝑ faciẽdo clusam eo inuito.*
Riparum proprietas est ipsorum, quor um prædijs adhæret licet usus sit publicus.
16 *Immittere aliquid poßum in ripa, quæ est contra me ab alia parte fluminis, licet inter prædium uicini, & ripã sit uia media.*
17 *Ripa fluminis, quæ adhæret prædio tuo, si ita est naturaliter ordinata: quòd aquam ad me pellit, ita quòd poßum ducere ad meum molendinum sine clusa, non potes formam dictæ ripæ mutare.*
18 *AEdificans in flumine publico, si facit clausuram, quæ protendat ultra mediam fluminis, & contra uicini agri frõtem, quando poßit prohiberi?*
19 *Consilium pro domino proprietatis ripæ fluminis, iuxta suum agrum positæ, ut acquirat poßeßionem.*
AEdificatum, uel natum in flumine publico, quod sit eorũ qui prope ripam prædia poßident. nu. 18.
20 *Clausura, quæ fit in flumine publico, appellatur in iure species, uel septum, siue linea, siue lapidea.*
Super clausuram factam in flumine publico, quando poßim ædificare. ibid.
21 *Vicini superiores, uel inferiores, quando poßunt facientem clausuram in flumine publico impedire.*
22 *Formula, seu locus clauus, q fit ad latus fluminis ad aquã ducẽdã, an sit publicus, uel priuatus? quòd sit priuatus.*
Formula appellatur in iure incile, & quandoq; etiam in uulgari appellatur uallum. ibidem.

23 *Aquam publicam molendini alicuius, ad molendinum ducere nisi illa aqua reintret alueum publicum, quis non potest.*

24 *Formula per quam aqua ducitur, non potest fieri in uia publica de iure.*

25 *Molendini superioris dominus an licitè possit tempore siccitatis facere re collectam aquæ, inuito domino molendini inferioris?*

26 *Ius præoccupationis aquæ molendino destructo, quanto tẽpore perdatur? ubi quòd ius ducendi aquam ex flumine nauigabili perditur spatio decem, uel xx. annorum. & uide nu. 29.*

27 *Ius ducendi aquam, quod competit per modum cuiusdam facultatis puta de flumine nonnauigabili, nonperditur per mille annos.*

Iuri eundi per uiam publicã non præscribitur.

28 *Ius ducendi aquam per fundum uicini, perditur spatio decẽ uel xx. annorum per fundum meum, fundo amisso.*

30 *Piscandi quasi possessionem in flumine publico si quis ita habea, tutsolus expiscetur quando, possit iure præoccupationis alium prohibere.*

31 *Alleganti iustam iustam causam quare ædificium non reparauit, subuenitur per resti. in integrum.*

32 *Flumen si mutat alueum, an quis amittat ius suum aquam ducendi, & etiam seruitutem ducendi per fundũ uicini.*

33 *Molendinum, uel ædificium, si ad plures pertinebat, si impetu aquæ destruatur. & unus uult reparare alter differt uel non uult: qualiter consulatur ædificanti.*

34 *Molendina, quæ fiunt in nauicula, ut ea, quæ fiunt in pado, quòd sint ædificantium*

LEX II.

QVo minus. ¶ Hęc lex tria facit. primò ponit dictũ vsq; ibi: si mõ. Secũdò dictũ suũ limitat, vsq; ibi, sed si. Tertiò ponit suæ limitationis exẽplũ. vsq; in fi. ¶ Et primò opp. hic dicit, ꝙ aqua põt duci nisi vetet Imperator, aut senatus. Sed cõtra. Nã etiã vicini possunt vetare autoritate edicti prætoris positi. j. tit. j. l. j. in prin. Sol. satis videt̃ vetare Imperator, qñ vetat edictũ prætoris sua authorita. vt. l. j. §. omnia. C. de vete. iu. enucle. Præterea istud edictũ habt locũ qñ aqua ducit̃ cũ vicinorũ ĩiuria: vt. s̈. ti. j. l. j. §. j. &. §. sunt aũt q putãt istud ãt ẽt est de mente expressa Imperatoris: vt. l. ij. §. meritò &. §. si na quis à principe. s̈. ne quid in loco publico.
a ¶ Secũdò op.[a] hîc dicitur ꝙ aqua nõ põt duci, si est ĩ vsu publico, sed oĩa flumina & ripæ ipsorũ sunt ĩ vsu publico: vt institu. de re diui. §. fluminũ &. §. riparũ &. s̈. de re. diui. l. riparũ. ergo ex nullo flumine poterit duci. ¶ Huius cõtrarij timore gl. hîc intelligit, ꝙ hic restringitur per sequẽtẽ literã: vt intelligatur de vsu publico nauigãdi tantũ. Et hoc sentit illa gl. parua, q̃ dicit * quid si ducebã. &c * & secũdũ hũc intellectum diuisi literam. ¶ Posses, alio modo legere. scilicet, quòd primò regulãm ponat. deinde ponat tres exceptiones. Prima ibi: nisi Imperator. Secũda ibi: si modo nõ sit in vsu publico. s. fisci, vel ciuitatis, vel alicui⁹ municipij: puta, qa illa aqua vtit̃ ad molẽdinũ vel ad aliud ędificiũ: & tunc non perimit̃ alij, aquam ducere: vt hîc &. C. de aquæ du. l. j. li. xj. & per totum. nõ aũt intelligas, ꝙ hic loquatur de illo vsu publico qui est iurisgentiũ. de quo loquitur. d. l. riparum. cũ cõcor. ¶ Tertia expositio est ibi. sed si. hoc est quãdo aqua non est in vsu publico dicto modo, sed flu
b mẽ est nauigabile, vel ex eo aliud fit. ¶ Tertiò op.[b] ad fi. omne flumẽ aut intrat aliud flumen, aut mare: quod constat esse nauigabile, vt. s̈. eo. l. j. §. nõ autẽ omne. & ibi no. ergo ex nullo flumine poterit aqua duci. So. in quãtũ op. de flumine. qđ mare intrat. nõ ob. qa propter aquarũ abundantiã ex vnico flumine non dicitur recipere incremẽtũ, vel diminutionem. & sic non est eadẽ rõ, q̃ in flumine nauigabi. Item in
1 eo flumine, † quod intrat aliud flumen nauigabile, intelligas, quòd non liceat aquam ducere, si per hoc aduertitur à dicto flumine nauigabili: sed si aquã duco & nihilominus in flumine nauigabile intrat, istud non est prohibitum: si bene cõsideras rationẽ istarũ legum. Et sic Bononienses ideò legitimè ducunt aquam de flumine Rheni cum post intrat Padũ, & sic debet intelligi: qđ est. s̈. e. l. j. §. nõ aũt. & qđ ibi no. ¶ His expeditis ponamus circa istã. l. aliquas quótidianas quæ
2 stiões circa molẽdina: & alia ædificia quæ in flumine fiunt. ¶ † Primò quę
c ro:[c] si habeo molendinũ infrà: & alij faciũt molendinũ suprà: ita ꝙ me impediũt: an hoc facere possint? glo. tangit: nec firmat. de eden. l. si qs ex argentarijs. §. si initiũ. & etiã tãgitur. C. de serui. & aqua. l. si manifestè. & ibi gl. firmat se. s. ꝙ faciẽs suprà molendinũ, põt me impedire: sed ista qõ fuit antiqua & sabbatina, & fuit per dñm Fran. accursij disputata, & alios doc. Bononienses. & omnes inclinant ad illam sñiam: vt distinguam⁹. Aut flumen erat priuatũ illius, q primò habuit, & illius, q secũdò fecit, & tũc ille q secundò facit, põt licitè facere si hoc principal'r facit, vt sibi ꝓsit, vt. s̈. de dã. infec. l. fluminũ. §. fi. & l. proculus. sec⁹ si facit, vt alij noceat. l. j. §. deniq; s̈. de aqua plu. arc. & ita debet intelligi glo. decre. l. si manifestè. Si verò flumẽ erat publicum prout est oẽ flumen, ꝙ perpetuò currit, vt. s̈. e. l. j. §. fluminum. Tunc aut primus habuit molẽdinum licitè. aut nõ. si habuit licitè nõ põt scilicet facere, nec auferre sibi lucrum, qđ licitè cepit ex publico vt. l. ij. §. meritò. ne qd in lo. publi. Si verò nõ habet licitè, tũc secundus põt eũ impedire: vt. d. l. ij. §. idẽ ait. in prin. & ita tenet Cy. in. d. l. si manifestè.
3 quod puto verũ. ¶ † Secundò q̃ro, qñ prim⁹ dicatur habere licitè, & qñ nõ. Et hoc q̃ro in ædificio, qđ est in flumine publico. Rñ. habet̃ licitè si fiat ex Principis rescripto vel senat⁹: vt. s̈. de aqua plu. ar. l. qđ principis. &. j. de aqua quoti. & ęst. l. j. §. permittitur. Vtrũ autẽ in rescripto habeat necesse dicere, non obstãte tali lege? gl. hîc tãgit. Sed tu meli⁹ examines se
4 cundùm ea, q̃ no. in. l. fi. C. si contra ius vel vtili. publ. per Cy. ¶ Item si † ꝑmittit̃ à lege municipali ciuitatis, vt. j. quod vi aut clam. l. iij. §. planè. Not. suprà. ne qd in loco publi. l. ij. in prin. sed hoc intellige verum in ciuitatibus Italiæ, q̃ sibi de consuetudine præscripserunt merũ imperium. & ita portus, flumẽ, & similia. Sed de iure cõi ꝑdicta sunt principis: vt in. x. co. quæ sint rega. c. j. & sic nõ posset à lege municipali ꝑmitti. Ad quod facit, quod no. in corpore. de defens. ciui. §. iusiurã. in fi. mag. gl. Item habet licitè si tãto tẽpore habuit, cuius non extat memoria in cõtrarium: vt. l. hoc iu
5 re. §. ductus aquę. j. de aqua. quo. & ęstiua. ¶ † Si verò nullum istorum interueniat, tunc aut flumẽ est nauigabile? & tunc aut ille, qui ducit primò, facit illicitè, vt hîc, &. s̈. de aqua plu. arcen. l. si autem. §. fi. Aut nõ est nauigabile: & tunc licitè facit authoritate iurisgẽtium. quo iure flumina, & eorum vsus, & iura sunt publica: vt insti. de re. di. §. flumina. &. §. riparum. & suprà de re. di. l. riparum. Nam lex præsens nõ ꝑmittit ductum aquæ. sed si declinat in flumẽ nõ nauigabile: per iura ciuilia, nõ est prohibitum id, qđ est de iure gentium licitum. dum tñ ille qui ducit primò ducat sine vicinorum iniuria: aliâs tenetur interdicto proposito, vt. j. tit. j. l. j. in prin. & §. sunt autẽ qui putãt. & suprà de ser. rusti. præ. l. Imperatores. in fi. dices tu, nonne semper est vicinorum iniuria, qui nõ possunt facere suũ ædifi
d cium? Rñdeo nõ patit̃ iniuriã[d]: seu dãnum, sed nõ acq̃rit lucrum. Et nõ est
6 † par eadẽq; ratio, lucrum capere, & dãnum pati: vt. l. fi. C. de codicil. & l. q̃
7 autẽ in prin. s̈. q̃ in frau. credi. cum si. ¶ † Itẽ aduerte, qñ qs facit illicitè respectu priuati, ille sol⁹ põt me impedire, non alius terti⁹, quia quãtum ad eum illicitè facio, vt. l. loci corpus. §. cõpetit suprà si ser. ven. Sed qñ facit illicitè respectu Iurispub. tunc qlibet priuatus põt impedire. & ita loq̃t. l.
8 l. ij. §. idẽ ait. suprà ne quid in loc. public. ¶ Tertiò quæro, † si aliquis facit ædificium in flumine, per quod aqua stagnat̃: ita ꝙ impedit meum molẽdinum, qđ est superi⁹: an sit idẽ iuris, quod suprà? dico ꝙ sic, per. l. j. §. qđ autẽ ait. j. tit. j. ibi: vel altior. ꝓ hoc. s̈. de aqua. plu. arcen. l. j. §. Nerati⁹. & sed & apud. & l. ij. §. j. ¶ Sed cõtra hoc videt̃ obstare. l. ij. §. pen. s̈. de aqua plu. arc. So. ibi ædificabat in suo. & ibi no. qõ nostra loquit̃, qñ ædificabat in publico. Sed certè: & si ædificabat in priuato, nõ põt qñ aqua ante liberè currebat, & sibi dãnum nõ dabat: vt. s̈. ne qd in loco publi. l. ij. §. idẽ Labeo. aliâs incipit si qs in suo: vt ibi no. Solu. secundùm illã gl. debet intelli
9 gi hęc qõ. ¶ † Quatto quero, quo iure agã contra illum, qui ędificat suprà vel infrà: ita ꝙ meum molendinum impedit? Respon. aut ego habeo molendinum cum isto cursu aquæ tanto tpe, ꝙ transiuerit prior æstas intelligendo priorẽ ætatem, secundùm qđ dicit̃. j. ti. j. l. j. §. æstas. Et tunc possũ intẽtare cõtra eum interdictum, ne qd in flumine publico, positũ. j. tit. j. in prin. Nam aduersarius facit, ꝙ aliter aqua fluat, quàm priori æstate fluxerit: ergo &c. Aut nõ habui molẽdinũ tãto tẽpore, tũc possum agere isto interdicto vtili: vt in casu. l. j. §. non aũt. s̈. e. Et ita intelligit Rof. in libellis suis sup hoc ti. licet nõ alleget bonas leges. & istud est valde vtile scire propter diuersitatem cõcludẽdi in libello: q̃ colligit̃ ex istis legibus. Itẽ posset agi negatoria generali ius tibi nõ esse ita ædificare: vt. s̈. de aqua plu. ar. l. j. §. itẽ sciendũ. Dices tu, qũo hoc cũ negatoria detur soli dño: vt suprà si seg. ve. l. ij. §. j. sed iste nõ est dñs loci: in quo ędificat̃: quia in flumine publico ędificat̃. Rñdeo: est dñs sui molendini: cui nocet̃ ꝓpter op⁹ factũ in flumine publico: & sic nomine sue rei agit. arg. s̈. de aqua plu. arcẽ. l. j. Itẽ si esset factũ cõtempta noui operis nuntiatiõe, posset agi ĩterdicto de no. ope. nun. Itẽ interdicto qđ vi, aut clam: si esset factũ vi: aut clam: vt. j. qđ
10 vi: aut clam. l. vim facit. §. j. ¶ Quĩtò q̃ro † iuxta ꝑmissa, vos videtis: quòd melior est cõditio eius, q primò occupauit. Pone ergo: quòd vn⁹ incœpit laborare hodiè in flumine alius incœpit die sequẽti: qs istorum ꝑfert̃? Quęstio ista in hoc recidit: an aqua dicat̃ occupata solo verbo: vel ĩcipiẽdo op⁹: an reqrat̃, quòd aqua ducat̃: vel reqrat̃ quòd edificium ad qđ aqua ducit̃: sit perfectum

a ¶ Secundò op. qualiter intelligitur ꝙ ad oĩa flumina nauigabilia pertinet & qd de littoribus maris, vide Bal. in l. pe. in. iij. colũ. C. de cõdi. inser.

b ¶ Tertiò op. Et vide Bar. in cõ. xxxiij. inci. viso ꝓcessu. vbi consulut in primo dubio ꝙ nõ valet libellus, ĩ quo qs asserit flumen spectare ad se, si flumẽ mutauit alueum, & est effectũ publicum. vide ibi oĩno. Andræ. Barbati.

c ¶ Primò quęro. Huic applicatur qõ. Pone quòd qs habeat territoriũ: cuius caput est molendinum, quod cõcedit mihi i feudum. Iste dñs ẽt in inferiori pte vult facere aliud molẽdinũ, me inuito, q̃ritur an possit? de quo dic, vt p bald. in. c. j. §. si quis de mãso. de cõtro. inuesti. & vide aliam q̃stionẽ de molendino. per Bar. in. l. per agrum. de seruit. Et istis adde bal. in rub. de re. di. & in. l. itẽ lapilli. e. ti. Et qd si duobus molendinis ius a q̃ concessum est & aqua non sufficit ambobus, quis ꝑferatur: vide Bal. in l. si res. in. j. col. C. de condi. inser. vide Bal. post Cy. in l. si manifestè. C. de ser. & de hac qõ. vide Bal. in. l. j. in viij. & xiij. op. C. de sentẽ. q̃ pro eo, quod inter. profe. quod tñ intellige, vt. j. q. & vide pau. de cast. in. l. quod autẽ. ff. de ser. vr. ꝑdi. Adde pul. qõ. Bal. consi. lxxvj. j. li. & ibi qũo flumen cognoscatur publicum.

POMATES.

d ¶ Nõ patitur iniuriã. Vide in simili Alex. consi. cxiij. vo. iij. vbi dicit inter cœtera. s̈. ij. co. ꝙ qui aliquid facit principaliter: vt sibi prosit, non aũt vt alteri noceat, nõ videtur iniuriam facere.

sit perfectum & videtur, quòd ille primò incipit & verba occupatiõis pri
mò profert, præferatur. Nã cœptũ habetur pro cõpleto vt.l.& si non sunt
§.infectis.s.de au.& ar.le.cũ si.ibi no. Præterea, cũ tractatur de iure quærẽ
do, ille præfertur qui ad li.cõte.peruenit prius.& sic q prius ad initiũ per-
uenit: vt.j.de verbo.obl.l.si Titius.& de procur.l.plurib⁹.& de.l.j.l.si plu
ribus.& ibi per Dyn.ergo ille erit potior, q primò incepit. Ad idẽ .l.prior
s.de in diẽ adiec.aliàs de iudicijs.ꝓ hoc ꝙ dicit̃ de thesauro ꝙ q̃rit̃ ei q primò
vidit, non tamẽ prius occupauit vt no.s.de acq.re.do.l.nunq̃.§. thesaurus.
& insti.de re.di.§.item lapilli.licet hæc gl.reprehẽdatur: vt no.ꝑ Cy.C.de
acq.pos.l.licet. ¶ Contrà videtur, ꝙ ille præferatur, q primò aquã duxit,
vel ædificium perfecit quia cũ agitur de iure quæsito præferendo, ille pri
mò ꝓfertur, qui primò ad sñiam peruenit vt not.s.de nox.l.si quis à multis.
de re iudi.l.inter eos.& no.per Dy.in.l.si pluribus suprà de.l.j. Constat aũt
ꝙ sententia est finis litigij, vt.s.de re iu.l.j.hîc ergo præferri debet qui pri⁹
aquã duxit, & ad finẽ operis peruenit: hîc tm̃ tractatur de iure quæsito prę
ferendo. Nam cuilibet de populo est ius quæsitũ aquæ ducẽdæ de flumine
publico authoritate huius legis tractatur ergo qs in hoc iure q̃sito præferat̃.
Præterea in his, in quibus per occupationem aliquod ius acq̃rimus añ perfe
ctã occupationem, nullũ ius habemus: quia ante multa accidere pñt ne oc-
cupem⁹.vt.l.naturalẽ.§.j.&.l.in laqueũ.s.de acquirẽ.re.do.&.l.iij.§.Nera
tius.s.de acqui.pos.ita & hîc nõ acq̃ritur nobis ius in aqua.nisi postq̃ est
ducta, & postq̃ perfectũ ædificium.ꝑfecisse ãt videt̃, qñ qs põt vti ædificio vt
j.de ver.sig.l. ædificia.§.perfecisse. Añ em̃ multa accidere pñt, vt ædificiũ
nõ ꝑficiatur: & sic, q aquã auferret, nullũ dãnũ daret. So.dico, quòd natura
eorũ quæ per occupationẽ acquirũtur, nõ cadit ĩ nostra.q. Nã illud habet lo
cũ in illis, q̃ comunia sunt, & in nullius bonis: nõ aũt habet locũ in his, quæ
publica sunt vt.no.insti.de re.diui.§.littorum.sed flumina sunt publica: vt
inst.de re.diui.§.flumina.ergo &c. ¶ Hic ergo punctus: qñ duo vtuntur
loco publico, & per vsum vnius, impeditur vsus alterius, quis præfertur.&
cõstat ꝙ ille qui primò incœpit, vincet illũ: q secũdò incœpit, si potuit prę
uidere, quòd per vsum eius impeditur vsus illius, qui primò incœpit. Et ꝓ
hoc tex.& gl.s.ne qd in pub.l.ij.§.j.& ibi.& tm̃ iuris &c.& est secundũ ter
tiã lectu.ibi in duobus plaustris obuiantibus Et idẽ iuris est in vsu flumi-
nis publici, & aqua ipsius, quod est in vsu viæ, & itineris: vt.j.ti.ij.l.j.§.fin.
& secundũ hoc vincet ille, qui incepit primò. Incœpisse autẽ intellige: vt.j.
de polli.l.j.§.cœpisse.vel si velles dicere, ꝙ flumina sunt publica, vsus tñ ei⁹
est cõmunis. Videtur tex.dicere in.d.§.flumina.insti.de re.diu. licet glos.
ibi aliter exponat. secũdum hoc de iure scripto requiritur perfecta occupa
tio per iura superius alle.tamen istud ius scriptum est de consuetudine cor
rectum: vt ille dicatur præ occupasse, q primò incœpit, & prosequitur. &
ita no.gl.in.d.l.naturalẽ.§.j.ergo ita in proposito, vt ille dicatur occupasse
q incœpit laborare, vt aquã ducat, si tñ ĩcœptũ opus ꝓseq̃tur: sec⁹ si desistat
secundũ opi. Treb.in.d.§.j. Itẽ si velles dicere illa iura nõ esse per cõsuetu
dinẽ correcta, adhuc verũ est qđ dixi de iure. Nã iura ꝓdicta loquunt̃ in a-
nimalibus, quæ in nullius bonis sunt, sed in rebus inaĩatis sufficit sola incœ
ptio. Vnde si qs vellet in mari, vel in littore ædificare statim suũ sitcũ pilas
iactauit. nec requiritur rei ꝑfectio: vt.s.de acqui.rerũ do.l.ergo.§.fi. Præ-
tereà: lex dicit.s.ne qd in lo.pub.l.ij.§.aduersus.ꝙ ille est tuẽdus q in littore
ædificat: vel molem ĩ mari iactat.& sic vtitur verbo ꝓ̃sentis tpis.s.ædificat.
Sufficit ergo si in præsenti ædificet & opus prosequat̃: non autẽ requirit̃,
11 quòd opus profecerit. Quod aũt dixi, † ꝙ opus prosequatur non intelli-
gas iudaicè: quòd semper ita, vt neq; comedere, neq; dormire, & laborare cõ
tinuè possit. Nã actus naturæ interueniẽs, non obstat: vt.C.de testa.l.cũ an-
tiquitas. Idem dicerẽ si in aliquibus diebus differret quærens magistros, &
alia præparamenta.ar.eius, qđ no.j.de vi & vi ar.l.iij.§.cum igit̃.sed si post
opus incœptum, ipse negligeret prosequi opus: crederem eum ius suum
amittere: vt.s.de dam.infect.l.si finita.§.pe.&.s.de acqui.pos.l.si de eo.§.j.
12 ¶ Prædicta † vera, si aqua ad eũ vsum, ad quẽ ducit̃, nõ sufficit vtriq;, nã si
vtriq; sufficeret qlibet possit ducere: vt.j.de aqua quo.& æsti.l.lucio.& no.
ĩ.l.aquã.C.de ser.& aqua.&.s.de aqua plu.arcenda.l.in concedendo.ita de-
terminatum fuit Bononiæ cum cõe concessit primò fratribus prædicatori
bus aquam ex vno flumine ducere ad consequendũ fabã & posteà cõcessit
fratribus minoribus. Nam cum illa aqua sufficiens esset ad vtrunque di-
uiserunt eam mensuris, & quilibet ordo ducit eam ad suum locum.
13 ¶ †Sextò quæro, quid si duo incœperint eodem tempore: vel vnus primò
alter post eum, & de primo ignoraret. videtur dicendum, quòd sit locus
gratificationi, vel dirimatur sorte: vt nota.in.d.l.j.§.j.ne quid in loco pub.
Tu dic melius vsum dictæ aquæ comunicandum inter eos: vel sorte diri-
mendum temporibus, vel mensuris, prout potest.s.de ser.rustic.prædi.l.
14 Imperatores.in prin. Et ideo est †cautela, ꝙ ille, qui primò opus incipit,
faciat fieri publicum instrumentum & nuntiari alteri vicino, quod ipse oc-
cupat, & occupare intendit vsum dictæ aquæ ad tale ædificiũ & sic iã fieri
fecit. Itẽ bonũ esset, si qs cũ iudicis authoritate opus inciperet, hoc tñ nõ est
15 semp ex necessitate: vt.s.de acq.re.do.l.q̃uis.qđ dic.vt ibi. ¶ †Septimò q̃
ro, ego q volo facere molẽdinũ: volo facere, in flumine clausuram, & tigna,
& alia ædificia: volo immittere in ripã vicini, q̃ cõtra me est: vt ꝑ hoc aquã
in meã ducã, an possim eo inuito? & vr̃, ꝙ sic: q̃a riparũ vsus est publicus,
sicuti ipsius fluminis: vt.j.l.proxi.cũ.si. Cõtrariũ dico. Nã riparũ ꝓprietas
ipsorum est, quorũ ꝓdijs adhæret: vt.s.de re.di.l.riparũ.& insti.de re.di.§.
riparũ. Vsus aũt riparũ est publicus: vt dictis legib⁹. Cõstat aut eũ, q habet
vsum: vel etiã vsumfructũ, nõ posse inuito domino, in ipsius prædio no-
uum ędificiũ facere: vt.s.de vsufru.l.vtufructuarius nouum.ergo.&c. Pro
hoc.s.de acqu.re.do.l.quod in littore.&.l.se. Plus dico, ꝙ si aliquis in ri-
pa mea ædificauit non solùm per iudicem destruetur, sed etiam mea pro-
pria authoritate destruã, si sum in possessione dictæ ripæ, vt.s.ad.l.aquil.
l.quemad.§.j.&.j.quod vi aut clam.l.si vitem.§.si ad ianuam.& not.s.de
16 ope.no.nun.l.de pupillo.§.meminisse.circa fin. ¶ †Octauò quæro, quid
si ripa. quæ est contra me ab alia parte fluminis adhęret viæ publicæ, an in
ea possum ædificare nemine requisito, vel cuius consensum requirã? Plu
ra possunt allegari. Breuiter dicam, ꝙ idem iuris est.s. quod non posset
fieri inuito dño prædij, qñ est iuxta viam, cui adhæret ripa. Nec est via im
pedimento: quin ad eũ pertineat proprietas ripæ, vt.s.de acqui.re.do.l.ma
17 ritus.& no.in.insti.de re.di.§.riparum.in gl.sed quid si via. ¶ †Nonò quę
ro, quid si ripa fluminis, quę adhæret prædio tuo, ita est naturaliter ordina
ta, quòd aquam ad me pellit, & possum ad meum molendinũ ipsam aquã
ducere sine aliqua clausura. Tu formã dictæ ripę vis mutare. vt sic per hoc
aqua ad me non veniat, an possis? videt̃, ꝙ sic, quia tua est proprietas, ergo
in ea potes quicquid vis: vt.l.in re mandata.C.manda.&.l.nemo.C.de in
de.cum si. Sed cõtrariũ dico. Nam licet proprietas sit tua, vsus tñ est com-
munis.& ideò vsusfructuarius rei speciem cõmutare, & vsurarij cõditionẽ
deteriorem facere non põt, vt.s.de vsu.& habi.l.penul.& fi. Ad quod fa-
18 cit, quod no.de re.di.l.riparum.& insti.eo.§.riparum. ¶ †Decimò quæro
quid si ædifico in flumine publico, faciendo clausuram per directũ, vel per
indirectum aliquid pono: ita tñ, ꝙ id, quod pono partem meam fluminis
transcendit, & contra vicini agri fontem protenditur, non tñ eius ripam
attingit, an potero sic facere contradicente vicino, videt̃, ꝙ sic: quia in flu-
mine publico facto: & mea est vtilitas, & vicino non est incommodũ: vt
j.ti.j.l.j.§.sunt aũt, q putãt: & pro hoc.s.de dã.infec.l.fluminum.in prin.
¶ Ad huius.q.veritatem præmitto: quòd sicut insula, quæ in flumine na
scit̃, diuidit̃ inter eos, q prope ripã prædia possident certis regionibus.s.
de acqui.re.do.l.inter eos.in prin.& no.eo.titu.l.adeò.§.insula. Ita quicqd
natum vel ædificatum est in flumine publico est eorum, q prope ripam
prædia possident, secundùm proprietatem certis regionibus: vsus autem
est cõis: vt.s.de acqui.re.do.l.pe.§.fi. Hoc præmisso in q̃õne præsenti, est
considerandus modus ædificandi. Nam si opus prius incœpi iuxta ripam
prædij mei, nec vltra medium fluminis processi, certum est, ꝙ clausura
est mea, & eã licitè habeo. Et si posteà paulatim augmentaui: ita quòd me
diũ fluminis transiui iuxta fontem vicini agri, tunc quia insula hac modo
nata & aucta tota esset mea: vt.s.de acq.re.do.l.insula.in prin. Eadem rõne
& istud ædificiũ erit meũ totũ, vt.d.l.pe.§.fi.nec vicinus poterit me ĩpe-
dire rõne ꝓprietatis: sed si aliud incõmodũ sentiret posset me ĩpedire: vt
j.ꝓxi.q.dicã. Si verò istud ædificiũ vna continuatione seu vno contextu
factũ est: tunc in ea parte, quę est vltra mediũ fluminis habita mensura se-
cundùm formã, q̃ est in glo.d.l.adeò.§.insula.vicinus habet ꝓprietatẽ: er
go sicut qlibet de populo habeo vsum, vt.d.l.pe.§.fi. Igit̃ ego vt vsuarius,
nõ possum op⁹ ꝑficere cõtradicẽte ꝓprietario, vt.s.de vsufru.l.vsufructua
tius, nouũ riuũ. Sed si vicino sciente, & patiẽte ꝑfeceris, credo te licitè hr̃e:
vt.s.de aqua plu.ar.l.Labeo: facit.s.de dam.infect.l.q bona.§. si qs iuxta.
Sed ad vicinũ ꝓ sua regiõe ꝑtinet ꝓprietas, vsus aũt erit public⁹. In hoc est
isto casu incõmodũ ædificãtis: q̃a nõ poterit inuito vicino ædificiũ am-
pliare: nec aliqd detrahere, q̃uis ĩ meli⁹ repositur⁹ sit: vt.s.de vsufr.l.hacte
nus.§.fi.&.l.se. Quod intellige in ea parte, in qua ꝓprietas est vicini. Ad
19 uerte tñ †ad vnũ: q̃a licet lex det vicino ꝓprietatem, nõ tñ acq̃rit possessio
nem ipso iure sine apprehẽsione.ar.s.de acq.poss.l.cũ hæredes.no.gl.in si
mili.s.pro so.l.cũ duobus.§.idẽ respondit.&.C.de sac.san.eccle.l.fi.in pe.
gloss.est ergo penes ædificantem possessio. Cõsulo ergo dño ꝓprietario,
si possessionẽ vult adipisci, ꝙ expectet, ꝙ locus ille totaliter sit inũdinat⁹.
Tũc em̃ possessor primus desinit possidere, vt.l.iij.§.Labeo.&.l. Pompo
nius.in prin.&.l.q vniuersas.§.itẽ qđ à mari.s.de acq.poss. Et posteà cum
de ꝓximo aqua recessit, possessionẽ tãq̃ vacãtẽ occupet, vt.s.de vsu.l.seq
tur.§.itẽ si occupaueris.& de his sibi ꝓcuret ꝓbare, est em̃ in his magnum
cõmodũ possessionis, potissimè propter facultatẽ destructiõis: q̃a posteà
20 illicitè ædificabit: vt.s.dixi.in.viij.q. ¶ Itẽ no.† ꝙ suprà appellaui clausurã
prout dicit̃ in vulgari: in iure em̃ appellat̃ specus.i.locus altus suprà terrã
ędificatus, ex quo ducitur aqua.vel appellat̃ septũ.i.quod apponit̃ ad solã
dũ: seu ad formulã cã aq̃ hauriẽdę ex flumine: siue linea: siue lapidea sit: vt
s.de riuis.l.j.§.specus.&.§.septa. Istud itaq; ædificiũ diuersis nominibus
appellatũ: siqdem meũ est rõne ꝓprietatis: qđ qñ sit patet ex ꝓ̃cedenti-
bus possum in eo facere qđ volo. Quod si meũ nõ est: sed in eo habeo ius
aq̃ hauriẽdę: seu deriuãdę: tũc si ille ad quẽ spectat ꝓprietas, nõ permittit
me aquã ducere possũ contra eũ vti interdicto.de aqua quoti.& esti. Si
verò nõ patiat̃ me talẽ locũ reficere habeo interdictũ positũ.j.de riu̇s.ꝓut
loq̃tur de specu.& septo habeo etiã cõfessoriã.s.mihi ius esse tale ędificiũ
21 habere: & ex eo aquã ducere: & hoc no est dubiũ. ¶ †Vndecimò quæro:
an vicini superiores: vel inferiores facientẽ talẽ clausuram poterũt iure ali
quo prohibere. Ad qđ dico: ꝙ qñq; ex tali opere aqua restringit̃ & inũ-
dat plus solito ripas fluminis: q̃ adhęrent ꝓdijs vicinorũ. Quãdoq; inun-
dat loca quę ripę cedũt. Quod est ex quo primũ à plano vergere incipit ꝓ
pter attractionẽ aq̃ vsq; ad aquã: vt.j.l.ꝓxi.§.fi. Et istis duob⁹ casib⁹: vici
ni nõ pñt conq̃ri.nã ripę, & loca q̃ ripę cedũt: ad hoc sunt destĩata: vt aqua

a POMATES. ¶ Item ex hoc not. Istā quæstionē Bar. quia est pulchra, & etiam sequitur Alex. cōsi. suo. cviij. in. v. vo. & pro ea bene facit qd' vult Bal. in. l. iiij. C. de serui. & aqua. vbi dicit, ꝙ si duco aquā de prædio meo ad meum molendinū: ꝙ possum posteà quo voluero illam aquam ducere. nec teneor posteà de illa gratiā facere vicino. &c. bene facit. & quia postq̄ est in meo agro, sum dn̄s illius, & ideo possū facere de illa quicqd mihi placuerit. l. Lucio. j. de aqua quo. & æsti. qa cuius alueus est priuatus, eius aqua priuata est. Ita dicit Bald⁹ in. c. cū omnes. colū. xj. versic. pone ex publico. extrà de consti. Itē bene facit do. Bart. in. l. ij. in. ij. col. versi. ij. casu dum quærit an quis cogatur cōcedere alteri, qd' sibi non nocet, & illi prodest. s. solu. ma. aduerte tn̄, ꝙ bal. in. l. itē lapilli. ī ij. col. s. de rerū diui. tenet cōtrariū. sed certè loqtur semel. Et contra eū est tex. ī. l. j. §. illud Labeo. j. de aqua quot. & æsti. Item cōsidera text. in. l. ī cōcedēdo, alleg. hic per bart. videt̃ iacere contra eū in rōne sui dicti. ibi meritò &c. s; bar. hic loquit̃, qn̄ ducendo aquam, nullum dānum sit molēdino igitur &c. sed dicas, ꝙ ius dominij aq̄ saltem diceret̃ in hoc minui & sic sentiret damnū quia posset reducere per alia sua prępia. Ias. may.

ibi contineat̃: vt. s. eo. l. j. §. ripa. cū fi. & ibi no. & j. l.
proxi. §. fi. Itē vsus eorum est publicus vt dictū est.
Vsuarius aūt pōt vti re ad eū vsum, ad quē est desti-
nata: vt habitare in domo, in qua h; vsū, cū ad hoc sit
destinnta vt s. de vsu & ha. l. ij. simile in naui ī, qua h;
vsum quia pōt cū ea nauigare: quia ad hoc adinuenta
est & destinata: vt. s. de vsufru. l. arboribus. §. nauis. &
sic de singulis. Ita in proposito aquam mittere pote
rit & restagnare in dictis locis, cum ad hoc sit desti-
nata. Præterea facienti opus est magna vtilitas & vi
cinis non est dānū: ergo &c. Qnq; aqua inundat alia
loca, quæ non sunt ad vsum publicum destinata, &
hîc consideranda est facientis vtilitas: & patientis dā
nū, & incōmoditas. Nā si ædificātis magna est vtili-
tas, vicini est incommoditas modica, vel nulla: vt ec
ce. quia aliqua particula alicuius saltus, vel loci salicti
inundat̃, tunc vicinū ædificantem non poterit impe
dire vt. j. ti. j. l. j. §. sunt aūt qui putāt. & §. seq. & ibi
sentit gl. Aut vicinorum dānum est magnū: & tunc
ædificantem poterunt impedire per interdictū posi
tum. j. tit. j. quocūq; modo dānum ex nuntiatiōe cur
sus aquæ contingat: vt. j. ti. j. l. j. §. qd' autem. & j. de
aqua quotidie & æstiuali. l. hoc iure. §. j. Facit ad hoc
s. de aqua plu. arcē. l. j. §. de eo. & §. seq. si tn̄ timet̃ dā
nū, debet ædificās vicinis cauere in. x. annos. vt. s. de
dam. infect. l. prætor. §. de eo. & j. de ripa mu. l. j. hoc
autē intellige de dāno, per quod ædificiū quod pri⁹
habebat, vel agèr destruit̃, sed si ædificiū vicini per
meū non incōmodatur, dicit autē vicinus per hoc se
pati dānum: quia minus portauit prædiū suum de
frumento: & sic lucrabitur minus. certè propter hoc
me non poterit īpedire: vt. s. de iure patrona. l. q̄ro.
& de obs. l. fi. ꝑ hoc. s. de ope. li. l. medic⁹. secūdū vnā
lec. sed secūdū aliā videt̃ obstare. sed dic ꝙ ibi ideo,
qa libertus erat obligat⁹ ad operasq̄ ratio cessat hîc.
22 ¶ Duodecimò, † quæro nunquid formula. i. ille loc⁹
cauus qui fit ad latus fluminis ad aquam ducendam
sit publicus, vel priuatus? & ante omnia volo te scire
ꝙ ille locus appellatur in vulgari forma seu formu-
la. & ita appellatur. C. de aq. du. l. j. libr. xj. qnq; in iu
re appellatur incile: vt de riuis. l. j. §. incile. qnq; in
vulgari appellatur vallum: nō curo de nomine, sed
videtur ꝙ sit locus publicus: vt. s. eo. l. j. §. si fossa. Cō
trarium dico. Nā cum per talē locū non semp cadat
vel vadat aqua, videtur, ꝙ est locus priuatus: vt. s. e.
l. j. §. fluminū. & no. in. d. §. si foss. aut ego duco aquā
ex flumine publico immediatè, per fundū meū, &
tunc non est dubiū ꝙ locus est meus. Aut duco per
fundum vicini ipso permittente: & tūc locus est ei⁹
cuius primò erat. Sed ego habeo seruitutem aquæ
ducendæ. & si ille impedit me ducere, habeo contra
eum interdictum de aqua quoti. & æsti. si me impe
dit formulam purgare, & reficere, habeo interdictū
de riuis, prout loquitur de riuo & incili. Item ha-
beo confessoriam vt dixi suprà circa clausuram. Itē
a ex hoc, [a] † quòd ille locus est priuatus, apparet solu-
23 ta quæstio, de qua iam vidi dubitari. exit aqua de
molendino vnius, alius vult aquam capere, & condu
cere ad suum, ita, quòd molendinum primi, non im
pediatur, an posit? & certè si aqua reintrabit ibi al-
ueum publicum, non est dubium quòd potest: aliâs
ex ipsa formula, cum sit priuati, aquam inuito domi
no ducere non poterit: vt. s. de aqua pluuiali arcēda.
24 l. in concedendo. ¶ † Decimotertiò, quæro: [b] nunqd
b talem formulam liceat facere per viam publicā? Rn̄.
de iure non, sine permissu Principis, senatus, vel ciui

POMATES.
b ¶ Decimotertiò quęro. in ista. xiij. q. inquantū Bart. alle. tex. in. l. serui. tutes. §. pen̄. vide ad istum tex Are. cōsi. suo. xxx. incipi. viso themate in ij. aliâs. iij. dubio. & incq̄tū alle. tex. in. l. iij. §. tractū. ad de spec. in ti. de cā pos. & propri. §. nūc dicendū. vers. quæritur. & Bald. in rub. & in. l. item lapilli. in vlt. col. s. de re. diuisi. Ang. in. l. ij. s. de seruit. Gemi. in. c. j. extra de exce. præla. in. vj. & vide text. in. l. fi. j. eo. limita tn̄ istā decisi. vt per tex. in. iij. §. fi. de itine. actuque priuato.

c POMATES. ¶ Decimoquartò quæro. in ista. xiiij. q. vide eundē Bar. in. l. j. §. sicut aūt. s. de aqua plu. ar. Bal. in cōs. cix. inci. & videt̃ in. j. vol. & in. l. iiij. C. de ser. & aqua. vbi dicit, ꝙ si aqua nō orit̃ in meo: tn̄ postq̄ ingressa est in meū, possum facere quicquid voluero. vide etiā eundē bal. ī. c. cū oēs. ī. xj. col. ver. pone, ex publi. ergo de cōsti. inquātū bar. cōcludit valere pactum &c. Adde quod no. Bal. in. l. pe. per gl. ibi. s. de pac. & valet pactum, ne liceat superiori in suo molendino ædificare. Secundò no. diligenter illud, quod dicit Bar. si præcesserit cōsuetudo, &c. quia adde ꝙ imo ius quod competit ex antiqua consuetudine, est fortius q̄ illud, quod competit ex pacto priuatorum. ita Bal. in titu. de ser. & aqu. in. j. co. Et ex his verbis Bart. hîc decidit quęstionem, quā alibi indeterminatā relinquit. Bal. in. c. cū eccl'ia vulterana. col. iij. de elec. an aquam de publico ꝑ agrū meum descendentem possim contra veterem consuetudinem diuertere, ad irrigationem hortorum meorum, quos de nouo habeo. Nam licet ipse post multa, sic determinet, tn̄ īspectis verbis Bar. hoc non poterit. & hoc quidem confirmat̃. quia regula est, ꝙ aliqua aqua in qua priuatus ius habet à solito cursu diuerti non potest. tex. in l. ij. ad fin. & ibi Bald. & Saly. C. ad l. aqui. & facit tex in. l. possessio. & in. l. manifest. C. de seruit. & aqua. q. xxxij. colū. xiiij. & seq. Intellige tamen conclusionem Bart. & prędicta quando esset consuetudo præscriptionis: puta quia aliquando superiores voluissent retinere aquā superius: & prohibere acquisiuissent. Tunc enim procedunt superiora: aliâs em̄ ex simplici permissione non acquiritur tale ius ꝑ tex. in. l. j. C. de ser. & aqua. Itē intellige quando esset consuetudo tāti temporis: cuius initij memoria non extaret. In cōtrariū cum illa haberet vim pacti, & priuilegij, & constit. l. hoc iure. §. ductus aquę. infrà. de aqua quo. & ęsti. & c. supet quibusdam. §. preterea. de verb. sig. Nam cōsuetudo tāti tēporis habet̃ ꝑ seruitute iuris ad hoc constituti. tex. est no. in. l. ij. §. idem Labeo ait ī agro. s. de aqua plu. arc. & serui. cōsti. res est sine du. &c. Ias. ma.

tatis: vt. s. de seruitu. §. pe. & de oper. no. nū. l. nō so-
lum. in princ. cū ibi not. & hoc dicit gl. In quibusdā
locis consuetudo est in contrariū, quod per viā pu
blicam ducat, si pontem in ea faciat, de iure tamen
non est, per præallega. l. & probat. s. ne quid in lo-
25 co. pub. l. ij. §. tractatum. ¶ † Decimoquartò quæ-
c ro, [c] Pone, vnus habet molendinum suprà, alius in-
frà ille qui habet suprà in tempore ętatis, & siccita
tis, facere vult recollectam aquæ. Ille qui habet in-
frà, contradicit: eo quòd suum ędificium eget mi-
nori aqua. quid iuris? & videtur, quòd superior nō
posit facere recollectā aquę. Nam non licet facere
ædificium: per quod flumen exarescat & deficcet̃,
vt. ī. ti. j. l. j. §. j. sed per hoc flumen deficcatur, saltem
per tempus, ergo &c. In contrarium videtur, ꝙ pos
sit. Nam formula est sua: vt. s. dictum est. sed post-
q̄ licitè aqua intrauit in suum, licet ei de ea facere
quicquid vult: vt. j. de aqua quoti. & æsti. l. j. §. idem
Labeo. ergo &c. Respondeo, aut cum dicta ædifi-
cia constructa fuerunt de hoc fuit aliquid actum, &
illud seruatur. Nam valent talia pacta, ne liceat aquā
continere, vt. j. de aqua quo. & æsti. l. j. §. si quis hoc
concesserit. Idem si de hoc præcesserit aliqua con-
suetudo, quæ vim pacti habet, vt. s. de aqua plu. ar-
cen. l. j. §. fin. Aut non præcesit pactum, vel cōsue
tudo: puta, quia sunt nouiter facta, & tunc aut ille,
qui infrà habuit ædificium: habuit id primò: & tūc
ille qui vult suprà aquam continere, non potest: ne
alterius ædificium incommodetur, vt dictum est
s. in. j. q. Aut ille qui habuit suprà ædificiū habuit
id primò, & tunc aut vult aquam ob suam vtilitatē
continere, & pōt, nec ille qui habet infrà, potest eū
aliquo modo probibere eadem ratione: vt dictum
est in tertia quęstio. Aut solum continet aquam, vt
ei, qui habet infrà, noceat, & tunc non potest, sed
actione de dolo tenetur, vt de aqua plu. arcen. l. pri-
ma. §. deniq;. Aut de prioritate, seu de posteriorita
te temporis non apparet: & tunc potest aquam lici
tè continere, ex quo ea licitè in suum intrauit, vt. d.
l. prima. §. idem Labeo. de aqua quo. & ęstiu. Item,
quia cum fint in pari causa, potior est conditio pos
sidētis conuenti, vt. j. de verborum obliga. l. si seruū
§. sequitur, & extra de reg. iuris. c. in pari. libro. vj.
Quod semp intellige, nisi faceret principaliter, vt
alteri noceret: vt dicto. §. deniq;. in dicta. l. prima. de
26 aqua pluuia. arcen. ¶ † Decimoquintò quęro, quan
to tempore perditur istud ius pręoccupationis. vt
ecce habui molendinum in flumine publico, mo-
do impetu aquę destructum est. Ego differo restau
rare: alius interim occupat aquam: ita quod refe-
ctio impeditur, an hoc posit? Istam quæstio. ego vi
di de facto & dicebat̃ per aduocatos primum perdi
disse ius suum, si stetit. x. annis inter presentes. &
xx. inter absentes, quia ius aquæ ducendæ, & cęte-
rę seruitutes tanto tempore tollūtur: vt. C. de serui.
l. pe. ¶ Mihi videtur, quòd qui hoc dicunt, malè in
telligunt. In hac enim quæstio. debemus conside-
rare tria. Primò ducere aquam de flumine publico.
Secundò per talem locum ducere. Tertiò pręferre
alijs vicinis: vt ipsi ędificando me impedire nō pos-
sint. Primum, scilicet aquam de flumine publico
dncere: potest nobis competere per modum iuris
debiti: vt si Imperator vel senatus, vel lex munici-
palis: vel aliqua consuetudo antiqua: cuius non ex-
tet memoria concedat nobis ducere aquam de flu-
mine nauigabili, quod aliâs de iure non liceret. vt di

c ¶ Decimoquartò quęro. Adde bal. in. l. iiij. C. de ser. adde qd' Bal. cōsuluit secundùm hāc. cxiiij. q. & illam refert de verbo ad verbū. cōs. cviij. j. li. & ibi pōit: qd si secūdū īferi⁹ stetit destructū, an posit repari, & de materia hui us. l. vide plenè in repeti. spectabilis. d. Christofori Alberici patauini, nunc in gymnasio patauino ordinariam de mane legentis.

xi suprà

xi suprà in.ij.q.& tunc istud ius ducendi transit in proprium:vt.j.de iniu
rijs.l.sanè si maris.Et ideò non vtendo.x.vel.xx.annis,perditur istud ius,
vt.d.l.penulti.C.de ser.&.j.de nund.l.j.quod no.C.de diuer.rescript.leg.
falso.Quicquid ibi dicat Cy.& quod no.extra de consti.c.cum accessis-
27 sent.¶ Quandoq;†istud ducere aquam non competit per modum iuris
debiti,sed per modū cuiusdam facultatis:vt ducere aquam de flumine nō
nauigabili,vt hac.l.& tunc si per mille annos nō duco,tamen semper illā
facultatem retineo,vt.s.de via publi.l.ij.Nam ius eundi per viam publicā
non competit nobis per modum iuris debiti:sed per modum facultatis,
vt.s.ne quid in loco pub.l.ij.§.viam publicam.& hoc tenet Cy.in simili,
in.l.cum notissimi.§.sed cum illud.C.de præscri.xx.anno.in illa.q.an prę
28 scribatur iuri offerendi.¶ Secundò.scilicet†per talem locum aquam duce
re,tunc aut habeo ius ducendi eam per fundum tuum,& tunc est ius con-
stitutum,scilicet seruitus aquæ ducendæ,& perditur dicto tempore.Aut
eam duco per fundum meum,& tunc non amitto,nisi fundo amisso, sed
illud perdo,quando dominium fundi mei perdo,& hoc est clarum.Per lo
cum autem publicum constat,quòd non possum aquam ducere,vt dictū
29 est.s.in.xiij.q.¶ † Tertium est præferri alijs vicinis,vt ipsi ædificando nō
possint me impedire.Et istud dicebant aduocati prædicti,scilicet ꝙ per-
datur dicto tempore.s.annis.x.vel.xx.Sed istud est falsum.Nam ad flumē
&c.publica,vel communia de iuregentium,non pertinent istæ præscri-
ptiones:vt.s.de vsuc.l.fi.in prin.¶ Qualiter ergo perdetur?ad euidentiam
præmitto sic,quòd ea,quę de iure gentium efficiuntur nostra per occupa
tionem.si quidem sunt animalia,perduntur cum ita effugerint conspectū
nostrum,quòd difficilis sit eorum persecutio,vt.s.de acquirend.re.do.l.
iij.in fi.&.l.naturalem.in princi.&.§.examē.Si verò sint inanimata,vt lit
tus maris,& publica flumina,si quis in littore ædificauit suum est per occu
pationem,& ad perdendum istud videtur lex duo requirere.¶ Primo, ꝙ
recuperet primam littoris speciem:vt.s.de rerū diui.l.in tantum.in prin.
s.de acquirē.rerum domi.l.quod in littore.¶ Secundò.quòd illam posses
sionem,quam habet,derelinquat:vt.l.fi.in prin.s.de vsucapio.& hoc sen
tit ibi glo.dum exponit,aut pro &.Nunc ad.q.propositam responde,ꝙ
ad perdendum istud ius præoccupationis aquæ,& ius præferendi alteri,
requiritur primò,ꝙ ædificium in aqua factum,sit ita diruptū,quòd aqua
recipiat primum suum cursum.Si enim diruptum esset modicum, ita ꝙ
non deperditur,remanet quis in iure.Non enim eius aquæ est difficilis p-
secutio,sed facilis,arg.d.l.naturalem.cum si.Item secundò requiritur, ꝙ
tanto tempore differat quis reficere ædificium,quòd illam quasi posses-
sionem ducēdi aquam,videatur dereliqsse:vt.d.l.fi.s.de vsuca.hoc autem
credo ꝙ accidit,si quis aquam in suo naturali cursu labi permittat per an-
num vel per tantum tempus,quod transierit prior ęstas.Quod patet, qa
prætor non tuetur aliquem in quasi possessione ducendi aquam,nisi eū,
qui eam duxit eo anno,vel priore ęstate,vt.j.de aqua quoti.& æsti.l.j.in
princ.&.§.ait enim prætor,& facit.j.titu.j.l.j.in princip.¶ Patet ergo ex
prædictis,quòd non requiritur præscriptio,sed statim quòd aqua recupe
ret cursum suum naturalem,& statim ꝙ quis desinit esse in quasi posses-
sione ducendi,perdit ius alteri præferendi:& iterum occupanti conceditr.
Et hoc non verum esse probatur expressè ex solutione contrarij duarum
legum,quę videntur sibiinuicem contrariari,vt.s.de vsucap.l.fi.ij.respon-
so.&.j.de diuer.& temp.præscrip.l.si quisq;.quæ sic soluuntur secundū
opinio.Ioan.quam credo veram.Quam sequitur Petr.& Ray.scilicet aut
30 †quis est in quasi possessione piscandi solus in flumine publico,& tunc
iure præoccupationis potest alium prohibere,& ita loquitur.l.si quisq;.
Aut non est in dicta quasi possessione,& tunc non potest alium occupan
tem prohibere:vt.d.l.fi.s.de vsuc.Patet ergo ꝙ.x.vel.xx.annorum præ-
31 scriptio non requiritur.Credo tamen,†ꝙ si quis iustam causam alleget:
quare eo anno ædificium non reparauit,& sic aqua vsus non sit,quòd sub
uenietr ei per restitutionem:vt.j.de iti.actuq;priuat.l.j.§.si quis propter.
32 ¶†Decimosextò,quid si flumen mutat alueum suum vtrum quis perdat
ius suū?ista quęstio potest multis modis intelligi.Primò si princeps, vel
alius habens potestatem concessit mihi ius aquę ducendę de flumine pu-
blico:an aluei mutatione perdetur:& tunc est dicēdum,aut mutauit alueū
vno impetu,& perditur ius:quia videtr aliud flumen.Aut mutauit paula-
tim:& tūc detinetur illud ius:vt.j.de aqua quo.& ęsti.l.hoc iure.§.si aquā
secundùm vnā lec.ibi positā.Itē pōt intelligi qō ista,vtrū pdatur ius prę-
occupationis,& pręferendi vicinis:& eodem modo dicendum ęst eadē rō
ne:aut subito mutauit alueum:vel recedit aqua:& perditr ius,& noua occu
patiōe opus est:aut paulatim,quo casu vt dictū est retinetr:nisi per annum
quis pateretur aquam ire in sua libertate:vt.s.dictum est.¶ Itē pōt dicta
quæstio intelligi:si ducebam aquā per fundū vicini,cui imposita erat ser-
uitus:& flumen mutat alueum:& antiquū alueū inter fundū seruientē:&
nouū alueū:per quem aqua currit diuisit,an sit seruit⁹ extincta?& dic aut
subito recessit:& tūc extincta est seruit⁹:quia medi⁹ locus,q nō seruit,im
pedit seruitutē.Aut paulatim:& tūc duret seruit⁹:qa eadem rōne medius
locus seruit.Hoc pbatr.d.l.hoc iure.§.si aquam.de aqua quo.& ęsti.secun
dum secūdā lec.&.s.de vsufru.l.item.§.huic vicin⁹.& de pig.act.l.si cōue
33 nerit.§.j.de pig.l.si fund⁹.in prin.& quod ibi no.¶†Decimoseptimò quę
ro:qd si ad plures ptinet molēdinū:vel aliud ædificiū:qđ ipetu aquæ est
destructū:vn⁹ vult reparare:alter differt,quaſr cōsulitr ædificāti:vel ædifi
care volēti?credo,ꝙ si sint socij,habēt locū tria reme
dia:si nō sunt socij duo:vt.s.pro soc.l.cum duobus.§.
idem respondit. & ibi not.Ibi em̄ loquitur in insu-
la,qđ est nomen generale ad oēm domū vel ædifi-
cium etiā in aqua positū vt insti.de re.diui.§.insula.
Itē.l.si vt proponis.C.de ædi.pri.quæ idem dicit.lo
quitur generaliter in omni ædificio. sed nomen ædi
ficij omnia cōprehendit,vt.j.de cloacis.l.j.§.deinde.
34 &c.¶ Decimooctauò,& vltimo posset q̄ri,† qd de
molendiis,q̄ fiūt ī nauiculis,ita ꝙ ī alueo fluminis nō
sunt infixa,vt sit p Pad.Cuius erit,ppriétas?& vr̄,ꝙ
sint publica,sicut insula,q̄ solo nō inhæret:vt.s.de ac
qui.re.do.l.pe.§.si qua insula.in fi.§.Cōtrariū dico,
licet em̄ in his,q̄ solo cohęrent,non sit differentia in
ter natum & ædificatum:vt.d.l.pe.§.fi.s.de acquir.
re.do.Nā rōne sol.sunt eorū,q ppe ripā prædia pos
sident:tn̄ in his,q̄ solo nō cohærent,puto esse diffe-
a rentiam[a].Nā id qđ ibi nascitur si solo nō cohæret,
est publicum:vt.dict.§.si qua insula sed illud quod
ædificatur,est ædificantis,si, sicut nauis.vt.lege sed
si lex meis.in principio.suprà de aquirendo.rerum
do.vnde dn̄ium ædificij est edificātis.hoc si quidem
licet facere,& habere:si per hoc iter,& statio nauigij
non sit deterior.Item sine vicinorū incōmodo, vt
s.dixi.Hæc quæ dicta sunt,si vera sunt placē,tn̄ qd
autem minus bene dictum est,rogo te lector securè
redarguas.Mihi enim satis est,si præsens scriptura
animū legētis incitet ad veritatis indaginem.

a ¶ Esse dn̄iam.sed quid si imperator cōcessit mihi castrū cū suis pertinētijs
an videatr mihi cōcessisse molēdina castri?Rn̄deo,aut cōcessit solā iurisdi-
ctionē.& nō veniūt.licet em̄ castrū sit sub Imperatore,tn̄ nō molēdina.l.
sed Celsus.s.de cōtrahē.emp.cū gl.in.l.inter.ff.de ver.sig.Aut cōcessit ca
strū cū pertinētijs & iuribus ad ipsum castrū ptinētibus:vt veniūt molen
dina accessoriè,ni
si essent molēdina
priuatorū.arg.l.de
precatio.s.ad.l.Ro
ma.de iac.& facit
ad prædicta,quod
hr̄ in.l.Publius.§.
j.s.de condi.& de-
mō.Hoc est quod
voluit no.Bal.ma-
ximè per gl.valde
no.in.c.j.in princ.
de capi.qui cu.vē.
& ibi subdit Iaco.
but.disputasse qō
nē aliā. pone.cōe
Rhegij cōcessit,&
trāstulit per sindi
cū cuidā Marchio
ni ciuitatē Rhegij,
an p hoc trāseant
molēdina ciuitatis
p̄fatæ in dn̄m mar
chionē?& nō reuo
cando in dubium,
potestas dictæ ciui
tatis dicit ꝙ trāsla-
ta iurisdictione di
ctæ ciuitatis,& do
minio Marchi.di-
cta molendina,q̄
sunt peculiū ciuita
tis apud ipsam ci
uitatem remanent
& nō videntur trā
slata sed iurisditio
nes q̄ pertinent ad
ad cōcedētē,viden
tur trāslatę.at Bal.
dicit,qđ idē est in
molēdinis,sicut in
iurisdictiōe si erāt
molēdina in dn̄io
concedentis, sicut
ipsa ciuitas:secus si
ad ipsam ciuitatē
pertinebant iure
priuato, si verba
hoc patiunt.Nam
si de ciuitate sola
facta esset mētio,
molēdina q̄ essent
extra ciuitatē,nō
venirēt in cōcessio
ne.l.nā qđ liqdæ.
§.si cuiq;.de penu.
leg.& i.c.si ciuitas.
de sen.excō.in.vj.
& vide etiā ibi per
Bal.maximè per il
lū tex.vtrū vendi-
ta curia veniat feu
da:q̄ iter curiā alijs
erant concessa,&
ipsum ius vasallo
rum.

Ne quid in flumine publico.

¶ Glo.quærit in quo differt iste titulus à præceden
ti.& dic,vt in ea habes.

SVMMARIVM.

1 *De dictione aliter,& cum à lege profertur aliquid cum qua litate,utrunque debet probari.*

LEX I.

a **It prætor.**

Quod autem ait prætor.

1 ¶ No.† de significatione istius dictionis aliter,q̄ est
significatiua qualitatis,nō quātitatis.¶ Itē not.in.§.
ait prætor.ꝙ qn̄ à lege profertur aliquid cum aliqua
qualitate,debet vtrunq; probari.s.illud & qualitas
eius.facit.l.prætor.§.docere.j.vi.bo.rap.

Sunt autem qui. ¶ Iste est nota.§.
de ipso facio vnā
qō.in.l.quominus.s.ti.j.ibi hunc.§.bene declaraui.

SVMMARIVM.

1 *Tempus,quo certius de natura rei cognosci potest,debet inspici.*

1 **Is autem.** ¶ No.debere inspici id tps, qđ
certius pōt esse de natura†rei, de
b qua agitur.Et ideò,[b]si dubitaretr:an mēbrū aliquod
esset debilitatū,deberet inspici,an vsus rei esset dete
rioratus,habito respectu ad id tēpus,quo illud mē-
brum habet magis clarè suum exercitium.

SVMMARIVM.

1 *AEtas strictè tres menses comprehendit.*

1 **AEstas.** ¶ No.gl.quæ incipit.vt.s.tunc fi-
niatur.No.istā gl.† ꝙ ętas largo mō
sumendo cōprehendit sex menses:sed stricto modo
cōprehendit tres tm̄.quod facit ad multa,quæ vide
bitis in.l.j.§.æstatem.j.de aqua quoti.& æsti.

Vt in flumine publico nauigare liceat Rubrica.

¶ Intelligo istud interdictum,quòd quis nō pōt p
hiberi à priuato nauigare:sed ab eo,q habet iura re-
galia in illo territorio licet prohiberi.Vnde verè ci-
uitas ista pōt facere statutum,quòd aliqbus liceat na

b ¶ Et ideo vnde se
quitur,ꝙ si statu-
tum loquitur de
membro debilita
to,& sic vulnerato

& sua opera non sint deteriorata, φ tunc non habet locũ pœna statuti. vide in tex. l. non solũ. in ver. debilitatũ aut vulneratum ß. de rei vendi. & ibi Angel. qđ est no. dignum. And. Barba.

a ¶ Quærit gl. vide Bal. in. l. j. C. quod me. cã. & no. Bar. in. l. si ita stipulat⁹. in. v. op. j. partis. j. de verbo. oblig.

b ¶ ß. deijcitur. Et sic appellatiõe possessionis simpliciter intelligitur de ciuili, & naturali. vide Bart. in. l. naturali. vide Bar. in. l. natu rali. vide Bar. in. l. naturaliter. ß. nihil cõe. in. v. lect. ß. de acquir. pos. & pro qua possessiõe cõpetat hoc interdictum & an competat hoc interdictũ an cõpetat in possessione ex primo decre. no. Imo. ĩ. l. si quis missum. ß. fi. ß. de dã. infect. post Inn. in. c. contingit. de dol. & cõtu. dixi post Bart. in. l. is cui. ß. quæri poterit. ß. vt ĩ possega.

* ¶ Pro concordia. Aduerte: si est factũ delictũ, nõ possum ratificare: quasi adulterasti, vel occidisti, nõ possum ego ex ea ratificatione esse adulter, vel homicida. Ita Barto. in hoc. ß. sed & si cũ quis. cõtrarius allegatur in. l. j. ß. si procurator. ff. si quis ius di. non obtẽ. in fi. co. vbi voluit, φ delictum ꝓcuratoris possit haberi ratũ. tu dic nõ negat bar. hic, quin possit ratificari delictũ, qđ põt

uigare per lacum perusinum, & aliquibus nõ. Ratio quia ista talia. s. cursus aquarum, & flumina, & lacus pertinent ad eum, ad quem pertinent regalia, vt. x. co. quæ sint re. c. j. facit quod no. in. l. ij. in princ. ß. ne quid in loc. pub. in gl. quę incipit lege. s. municipali.

De ui & ui armata Rubrica.

SUMMARIUM.

1 De aduerbio, unde.
2 Deiectus de arbore num habeat istud interdictum? quòd sic si arbor cohæret solo.

LEX I.

Prætor ait ¶ No. ex isto principio, φ istud† aduerbium vñ, significat locum cohærentem 1 solo, & etiã immobilẽ. Itẽ requirit rem esse possessam. ¶ Quærit gl. [a] hic vnã† q. quid si ali 2 qs deijcit de arbore an habet locũ interdictũ istud? gl. non rñdet. Tu dic, aut arbor non cohæret solo & non habet locũ istud interdictum: aut cohæret solo, & habet locum istud interdictũ vt. d. l. Titius. alle. in gl. & in. l. si alius. ß. notauimus. j. quod vi, aut clã.

SUMMARIUM.

1 Possessio quòd sit duplex. s. ciuilis & naturalis.
2 Colonus possidet, quando interuenit possessionem domino.
3 Locatori quando competat hoc interdictum.

Deicitur. [b] ¶ Hic tex. alleg. † φ est du 1 plex possessio: ciuilis & naturalis: vt no. in. l. j. in princi. ß. de acq. pos. Alij, q tenẽt contrariũ aliter exponũt hũc tex. sed præcedẽs opi. est verior. ¶ Dicitur hic, nõ tñ si colonus. oppo. φ etiã colonus possideat: vt. j. eo. l. colonus. & in. l. cum fundum. Rñdeo illud† verũ qñ colon⁹ interuertit po 2 ssessionẽ dñi: secus si nõ interuertisset, vt hic. ¶ Quærit gl. † an locatori cõpetat hoc interdictum: qui tan 3 tùm ciuiliter possidet secũdũ quosdam. ita dicit glo. & non dicit plus. Isti innunt: φ locator possidet tantùm ciuiliter. q. d. colonus naturaliter possidet: sed hoc est falsum: quia colonus nullo modo possidet: vt hic & plenè no. C. cõia. de vsuca. l. j. modò ad. q. aut expellitur dñs, ita φ nõ colon⁹: & tunc dñs nõ priuatur possessione, qa eã retinet per suum colonũ, ideò non non haberet hoc interdictũ: vt. j. eod. l. ß. non alij aũt. Aut expellitur colon⁹: & tunc expulso colono dñs etiã priuatur sua ciuili. ideò haberet hoc interdictum, vt. j. eo. l. ß. qđ seruus. &. ß. de acqui. pos. l. peregrè. ß. quibus. &. l. iij. ß. quod si seruus. eo. ti.

Deiecisse. ¶ Vide glos. quæ incipit, quadam. simile dicit gl. j. ea. l. ß. qđ ergo. quod scilicet intelligitur fieri faciens, quasi hoc sit ex interpretatione magis, φ ex verbis. Sed dic, aut verba sunt scripta in rẽ, aut in personam: vt dixi in. l. hæc verba. j. de adulte.

Quoties. ¶ Dicitur hic, si procurator deiecit, tenetur vterq;. Contra in. l. si procurator. in prin. de cond. inde. Sol. ibi habet generale mãdatũ, in quo nõ veniebãt illicita, hic verò loquitur in mandato speciali. ideò tenetur vterque. ¶ Item op. φ vno soluente æstimationem, posset cõueniri, qui habet rem: vt. l. etiam. ß. pe. ß. de pet. hær. Gl. dat plures sol. vna est quòd hæc concordat cum illa. Tu dic, quòd hic loquitur, qñ istæ duæ actiones dantur contra diuersos, ex eodẽ tamẽ facto. ideò vno soluente, alij liberantur. Ita notant doc. C. de cõdi. fur. l. j. probatur in. l. si plures. in prin. de dolo. ¶ Itẽ op. de. l. si quoties. si fa. fur. fec. di. so. vt ibi dicã. ¶ Itẽ opp. de. l. ij. ß. is, qui. ß. de noxali. Glo. so. Tu dic vt dicam in. d. l. quoties.

SUMMARIUM.

1 Duo requiruntur ad hoc, ut quis de maleficio teneatur propter ratihabitionem.
2 Gestum quod meo nomine non est, quando possim habere ratum?
3 Factum, quòd possim habere ratum, licet non qualitat facti.
4 Ratihabitio in maleficiis æquipararetur mandato?

* Sed & si cum quis. ¶ No. tex. ibi, re cti⁹ ẽm dici tur. & c. ¶ Opp. φ de. l. si pupilli. ß. si ego. ß. de neg. gest. Gl. quæ est hic respondit, & dicit φ illa cõcor 1 dat cum ista: † quia ad hoc, vt quis teneatur de malefi c cio propter ratihabitionẽ [c] duo requiruntur. Primũ, φ sit gestum nomine meo. Secundum, φ habuerim ratum tanq; nomine meo gestum, & si aliquod istorum deficit, ex ratihabitione non teneor. Not. hanc glo. & aduerte, dicitur in glo. ista, φ sit nomine meo gestum. Contra, imò nõ requiritur, vt. l. si fundus. ß. 2 de pig. Breuiter dicit Pet. † Quãdocq; illud, quod gestum ab aliquo, sortitur effectum sine mea ratihabitione, & tunc non possum habere ratum, nisi sit gestum nomine meo, vt hic. &. d. l. si pupilli. ß. sed si ego. Aut non sortitur effectum, & tunc possum habere ratum, licet non sit nomine meo gestum: vt. l. si fundus. ß. j. ß. de pign. vbi si consentio obligationi rei meæ factæ per alium, mihi præiudico. Ita dicit Pet. in. ß. sed si ego. & Cy. refert. in. l. non ideo min⁹ d in prin. in. ij. q. C. de accu. ¶ Tu verò dicas [d] aliter, lex quæ dicit, quod meo nomine non est gestum, ratũ habere non possum, intelligitur, vt pro illa ratihabitione negotium trahatur ad me, & incipiat ad me ꝑtinere. Ita loquitur ibi. d. ß. sed si ego. sed si volo ratum habere in præiudicium alicuius mei iuris, tunc valde bene possum, licet meo nomine non sit gestũ vt. d. l. si fundus. ß. j. Nam si pignorasti rem meã tuo nomine, ego possum habere ratum, vt mihi præiudicet pignus: nec possum dicere non obligatam, nõ e tamen [e], vt possem agere pignoratitia, vel conueniri pignoratitia actione. & sic negotium pertineat ad me, vt. d. l. si fundus, & eodem modo in re vendita: quia si vendis rem meam nomine tuo, possum habere ratum, vt præiudicet mihi in rei ven. non tamẽ vt possim cõuenire, & agere actione ex vendito & ex empto. & sic negotium trahatur ad me: vt. l. mater. C. de rei vendi. Ita hic in proposito, si delictum commissum habeo ratum, ista ratihabitio non trahit ad me negotium, vt tenear actiõe descẽdente ex delicto, nisi sit gestum meo nomine. Ita dicitur hic. ¶ Secundò no. hic, φ est necesse, quòd habeã ratũ tanq; meo nomine gestum: aliàs secus. qđ est multũ f no. Ex quo no. [f] φ † possum habere ratum factũ, li 3 cet non qualitatem facti, vt. C. de arbi. tu. l. cum iter dictæ, & no. in. l. Pomponi⁹ scribit. ß. de nego. gest. 4 ¶ Vltimò quæro hic, † vtrum sit verũ indistinctè, φ in maleficijs ratihabitio mandato comparetur? Dicit gl. quòd sic. Fallit in crimine adulterij. Id quod glo. dicit, quia adulterium nõ põt cõmitti per aliũ, dicit verum in se, quia impossibile est, quòd factum alterius sit factũ meũ, vt. l. verum. de re. iu. Et ideò est impossibile, quòd si tu adulterasti vnã mulierẽ, φ illud adulterium sit factum à me. Et idem si tu occidisti Titiũ, est impossibile, quòd ego occiderim, & sic idẽ est in adulterio, qđ in alijs criminibus. At tamen ita põt fieri alteri iniuria per adulteriũ, sicut per alia crimina. Nam si volo vituperare aliũ, facio quod illius vxor adulteratur, tunc possum hoc facere, vt. l. hæc verba. j. de adul. &. l. is cuius ope. & no. per Pe. & Cy. refert in. l. fi. C. ad mace. in. ij. q.

Quod ergo. ¶ Not. tex. ibi, cum serui & sic nota, φ seruus potest facere deteriorẽ cõdõnẽ dñi, quatũ est in sua ꝑsona.

SUMMARIUM.

1 Dominum teneri pro facto familiæ, qualiter intelligatur.

g Familiæ. [g] ¶ No. quæ contineantur appellatione familiæ. de quo habuistis 1 in. l. j. ß. familiæ. ß. de pub. ¶ † Secundò no. illud, qđ dicitur, quòd dominus tenetur de eo, quod peruenit ex facto familiæ, est verum si ad eum peruenit immediatè à familia, secus si peruenit alio modo. Ita videtur dicere Inno. in. c. cum ad sedem. extrà de resti. ſpo.

SUMMARIUM.

1 Ciuis ciuitatis si infert uim expulsiuam: possum agere contra ciuitatem, ut cogat ciuem suum ad restituendum mihi possessionem.

Quod seruus. ¶ Op. primò, qđ seruus accipit per violentiam, non q̃rit dño ignorãti. l. qđ seruus. ß. de acqui. poss. ergo dñs ignorãs, hoc interdicto videt nõ posse conueni-

cadere in mandante de mãdato, vt sibi præiudicet in his, q põt ꝓcurator ex suo mãdato. Nec in. d. ß. si ꝓcurator. loquit in similibus delictis nec in eo casu. Adde ad Bal. in. l. non ideo minus. C. de accu.

c ¶ Ratihabitionẽ. Et an ĩ delictis ratihabitio cõparet mãdato? vide bal. & ibi latissimè Saly. ĩ. l. nõ iõ min⁹. in. x. op. C. de act. & Bal. ĩ. l. fi. ad fi. C. ad mace. Et an mãdãs committi adulteriũ, puniat de adul. vide Bal. in. d. l. nõ iõ min⁹. post. viij. q. & vide oĩno Inn. & d. Ant. in. ij. in fin. prin. de or. co. & Ang. & Bal. in. l. j. in. viij. col. C. de fer. fug. & in. l. iij. ß. j. ß. qđ qsq; iur. & in. l. j. ß ne aũt. C. de cad. tol. & in l. j. ß. si procu. ß. si qs ius dic. & Ro. in. l. si qs missum. in prin. de dã. infec. Adde. vt per Old. cõsi. cxcix. & Pau. de ca. cõs. cclxiij.

POMATES.

d ¶ Tu verò dicas. Et vide Ang. ĩ. l. nõ ideò min⁹. C. de acc. alle. istã gl. pro sing.

e ¶ Nõ tñ. vide qđ singulariter dixit Bal. in. l. j. ß. si procurator. ß. si qs ius di. non obtẽ. Andræ. Barb.

f ¶ Ex quo no. Et an, si dicat gaudeo φ sic ferit, aut mihi placet, an inducat ratihabitio, vide quod not. in. l. gerit de acqui. hęre. And. Barb.

g ¶ Familię. Et de materia huius. ß. & seq. de intellectu vide in. c. cum ad sedem. & quod ibi gl. pe. de resti. ſpo. quod no. bal. in. l. apud antiquos. ante fi. C. de fur.

ſo conueniri. Rñdeo licet dñs nõ poſſideat, nec eius dolo factũ ſit quominꝰ poſſideret: tñ ipſe tenetur interdicto: qa põt cogere ſeruũ ad reſtitutiõem qđ tene menti. Vide gl. q̃ incipit, reſtituat licet ſit verũ in iſto interdicto, tñ nõ eſt idẽ in rei vẽdicatione, & poſſit cõueniri ille, qui habet poteſtatẽ rei reſtituendæ: vt no. de acquir. poſ. l. pomponius. §. ſi is, q̃ pcario. & ſecundũ hoc in caſu huiꝰ. §. nõ daẽ libellꝰ, cõtra dñm vt reſtituat ſed vt cogat ſeruum vt reſtituat. ¶ Et per hoc dico: † q̃ ſi ciuis huius ciuitatis inferret mi-
1 hi vim expulſiuam licet huic ciuitati poſſeſſio nõ ſit quæſita, poſſum agere contra eã: vt cogat ciuẽ ſuum ad reſtituendũ mihi iſtã poſſeſſionẽ. Nã maior eſt ptãs ciuitatis in ciuẽ, q̃ patris ĩ filiũ, vel ſaltẽ equalitas: vt. l. poſtliminium. §. filius. j. de cap. & . s̃. de inſti. & iur. l. veluti, ſed in patre & filio, dño & ſeruo, hoc contingit vt hic. ergo. &c. quod tene menti.

SVMMARIVM.

1 *Vſufructuarius poßidet naturaliter: & dicitur habere quaſi ciuilem poſſeßionẽ ipſius iuris uſuſfructus.*
2 *Interdictum hoc an competat deiecto, de quaſi poſſeßione iuris corporalis.*

Interdictum autem hoc. ¶ Cõtra hoc op. vſufructuarius ſi eſt abſens, & nõ admittitur: habet locũ hoc interdictũ: vt. j. eo. l. iij. §. unde vi. & tñ vſu-
1 fructuarius abſens à fundo nõ poſſidet. gl. negat hoc, † primò poſſidet ſaltẽ naturaliter: quia naturalis à fructuario retineẽ aio. & dicit verũ. Alij dicunt quòd vſufructuarius habet quãdã ciuilẽ poſſeſſionẽ, qđ eſt falſum: qa nullã poſſeſſionẽ ciuilẽ habet ipſius rei: quia tm̃ naturaliter poſſet: vt naturaliter. s̃. de acquiren. poſ. ſed ipſius iuris vſufructuarius dicitur habere quaſi poſſeſſionẽ ciuilẽ & naturalẽ: vt. l. ait prætor. §. itẽ ei. s̃. ex qb. cau. ma. & . l.
2 ſi plures. §. deiectũ. in gl. parua. j. e. Vtrũ aũt ei, q eſt deiectus de quaſi poſſeſſione iuris incorporalis, detur hoc interdictũ: dicemus. j. e. l. iij. §. hoc interdictum. ¶ Quærit gl. q̃ requirantur ad hoc, vt non petat hoc interdictum: dic vt in glo.

SVMMARIVM.

1 *Interdictum hoc datur ei, qui ſuſpicatus eſt ſe poſſe repelli ab eo, qui ingreſſus eſt poſſeß ionem ſuam ipſo abſente. & datur utile.*
2 *Forma libellandi in hoc interdicto.*
3 *Conſilium pro eo, qui ſuſpicatur ſe poſſe repelli ab eo, qui eſt ingreſſus poſſeßionem ſuam ipſo abſente: ut poßit probari iſta ſuſpicio.*
4 *Poßidens fundum alienum, ſi in eo ſtat cum gentibus, & armis & dicant, ad dominum uenientem, quòd ingrediatur non excuſatur: quia non uidetur facere liberè quòd ingredi poßit.*

*Si autem. ¶ Op. duobus modis. Primò de. l. ſeqtur. §. itẽ ſi occupaueris. de vſuc. Sol. vt ibi. ¶ Secũdò op. Nã hic videẽ requirendũ, q̃ iſte, q deiecit, poſſideat. Cõtra. j. ea. l. j. §. eum. & vidiſtis no s̃. proxi. §. Solutio. qđ hic dicĩ, & ipſe poſſedit ſubaudi, maximè. ¶ Quæro hic dr̃ de eo, q eſt in itinere, q̃ro ĩ quo loco põt agi de iſta violẽtia, an in loco, vbi eſt fũdꝰ vel ĩ loco, vbi facta iſta violẽtia: de hoc habetis tex. C. vbi de po. agi opor. l. j. circa iſtũ. §. nos habemꝰ q̃rere vnã. q. ſatis bonã. nos habemus quærere vnã. q. ſatis bonã. nos hebemus duos caſus indubitabiles. Primò qñ quis deijcitur de poſſeſſione verè. Secũdò, qñ nõ admittitur in poſſeſſionem, qñ reuertitur. & in iſtis competit hoc interdictũ: vt hic dicitur.
1 ¶ Sed de vno dubitatur, quid † ſi te abſente ingreſſus ſum poſſeſſionem tuã. Tu cũ hoc adiuiſſes ſuſpicatus es te poſſe repelli, & ex hoc ſtati amiſiſti poſſeſſionẽ, vt. l. clã poſſidere. §. ſi. cum. l. ſeq. s̃. de acqren. poſſeſ. vtrũ cõpetat tibi hoc ĩterdictũ? Hugo de porta ra. dicebat q̃ nõ, vt ĩ gl. Pla. aũt dicebat idẽ & dicebat debebat venire ad locũ: & ſi abigreſſu repellaẽ ſibi cõpetat hoc interdictũ. gl. rephẽdit Plac. nã qñ venit ad locũ, & nõ fuit admiſſus: nõ pdit poſſeſſionẽ: qa ante eã pdiderat. & ſic iſtud interdictũ nõ haberet locũ. Sed plac. rñdet, q̃ tũc fingiẽ admittere. truffa eſt. Sed Azo[a] & Io. dixerũt interdictũ vtile. Iſta op. eſt vera
2 & ab oĩbus teneẽ. ¶ Ex quibus habes † modũ practicãdi hãc materiã. Nam cũ in libello ſup hoc interdicto, debeat inſeri locus, & tempus ſicut cum agiẽ criminaliter, vt. l. ꝓtor edixit. in prin. j. de iniur. quod tẽpus pones tu in libello: tps quo es ingreſſus poſſeſſionẽ? Certè nõ de neceſſitate, ſed debes ponere tẽpus, quo tu accedens non fuiſti admiſſus vel tps, quo ſciuiſti, & fuiſti, ſuſpicatus te poſſet repelli. Iſtis enim temporibus tibi naſcitur in
3 terdictũ directũ & vtile. iõ eſt † cõſiliũ, qñ tu ſuſpicaris te poſſe repelli. & iſta ſuſpicio nõ põt per te probari q̃ vadas ad locũ, & habeas teſtes, ꝑ quos põt ꝓbari, q̃ tu nõ admitteris, ſi tñ coloni tui eſſent expulſi, vel tui ꝓcuratores: ſtatim videris expulſus: vt. s̃. eo. §. qđ ſeruus. & . j. eo. §. nõ alij autem.
4 ¶ Sed † qd ſi tpe, quo vadis ad fundum, ille dicit ingrediaris, ſed iſte ſtat in fundo cũ gẽtibus, & armis? Rñ. propter hoc nõ excuſaẽ, quia debet cũ pati ingredi, eo modo, quo prius poſſidebat cũ intrabat: vt. j. eo. l. q aũt. & . l. ſi plures. §. j. ſed ille, qui ſtat cum armis intus, & familia, nõ videtur facere, q̃ ille liberè ingredi poſſit: vt extrà de reſti. ſpo. c. Piſanis.

Idem labeo. ¶ Not. ex tex. ibi: ſed Ponponius. &c. ¶ Op. gl. de. l. nõ ſolum. §. ſi dñs. de vſuc. Cõtrariũ iſtud ſolue: vt plenè diſtinguit gl. j. eo. l. iij. §. proinde. ¶ Quærit gl. vnã. q. & nõ ſoluit. Pone q̃ ego fugi cũ te vidi veniẽtẽ cũ illo, tunc non occupaſti, ſed dudum poſteà occupaſti. Quid iuris. gl. parua ſuper hoc verbo deiectũ. non reſpondet. Certè dic idem: vt. l. iij. §. ſi quis autem. j. eo. & no. in. §. armis deiectum. ea. l. iij.

SVMMARIVM.

1 *Regula dolo facis, quod non habet locum in poſſeſſorio recuperandæ.*
2 *Expulſus, ſi expellit ſuum poſſeſſorem, an teneatur. l. ſi quis ne tantam? remißiuè.*

Qui a me. ¶ Oppo. de. l. itaq̃ fullo. j. de fur. vbi fur non habet actionẽ furti: ita raptor nõ debet habere hoc interdictum. Glo. ſoluit pluribus modis. ¶ Primò aliud in fure, aliud in raptore. Ratio, ne homines inuitẽtur ad furandum. Nihil eſt, quia eadẽ rõ, ne eſt hoies inuitentur ad rapinã. Alij dicunt quòd ideo aliud eſt in raptore: quia ſi raptor acciperet alijs redderet. quod in fure non cõtingeret, iſta verba declaranẽ per. l. bouẽ. §. ſi quis ſeruũ. s̃. de ædil. edi. Iſtud tñ cõtrarium ſolue plenius, vt dixi in cõtrario. ¶ Quærit gl. quid ſi à meipſo deijciẽ? Gl. dicit idẽ. ſ. contra me datur hoc interdictum. ¶ Sed cõtra hanc determinationem oppo. de. l. dolo. de do. excep. Gl. dicit, iſta
1 lex loquitur in petitorijs, quaſi † dicat regula, dolo facis: non habet locũ in poſſeſſorijs recuperãdę poſſeſſionis, ſecus in alijs, vt plenè dico in. l. naturaliter §. nihil cõe. de acqui. poſ. & per Dy. in. c. q ad agendũ. de reg. iur. li. vj. ¶ Op. de. l. ſed & partus. §. Iul. s̃. quod me. cã. Sol. aliud in actione quod me. cau. q̃
2 nõ daẽ, niſi ei, qui patiẽ dãnũ: vt ibi. ¶ † Quærit gl. quid ſi expulſus expellit expulſorẽ ſuũ, an teneaẽ ex cõſtitutione legis, ſi quis in tantam. C. vnde vi? & dicit: quòd hoc habet minus dubij. q. d. teneẽ. hoc tangitur. in. l. qui poſſeſſionem. j. eo. & ibi dicã, & in. l. ſi quis ad ſe fundum. C. ad leg. Iul. de vi.

SVMMARIVM.

1 *Poſſeßio debet reſtitui in eo ſtatu, in quo primò erat.*

Qui autem. ¶ Quærit gloſ. & adde ad eam, vide eam, quę incipit quid ergo de hoc dic. vt no. s̃. pro emp. l. qui fundũ
1 §. qui bona. in fi. §. & ibi dixi. ¶ Vltimò ſcias, q̃ † p hunc. §. dicunt doct. quòd poſſeſſio debet reſtitui in eo, ſtatu in quo primò erat: vt ſi liberè poſſidebat: libera reſtituaẽ. ſimilia. Ita no. per Inn. in. c. cum ſup. de cau. poſ. & proprie. in. d. c. piſanis. de reſtit. ſpol.

Quod autem. ¶ No. hic. cũ dicit, cũ em̃, & c. quaẽ intelligatur verbũ habeo. ¶ Opp. quomodo põt dici, quòd teneatur de dolo. gl. ſoluit, & bñ. dic, vt in ea patet. b

SVMMARIVM.

1 *Libellus in hoc interdicto debet continere tempus deiectionis, & quot res perditas ibi habebas.*
2 *Delicti occaſione qui tenetur, tenetur & de periculo & interitu rei: etiã ſi eodẽ mõ eſſet peritura penes actorẽ.*

1 Rectiſsime. ¶ Ex hoc. §. not. p̃ iõ. † q̃ debes ꝓponere in libello[c] tẽpus, quo fuiſti deiectus, & quot res ibi deperditas ibi habebas tpe deiectionis, vt hic, p Inno. in. c. qualiter c
2 & qñ. de accu. ¶ † Secundò no.[d] qui teneẽ ex delicto, tenetur de periculo rei: & interitu: etiã ſi eodẽ modo eſſet peritura penes actorẽ. de quo dixi in. l. nemo rem ſuam. §. j. j. de ver. ſig.

SVMMARIVM.

1 *Libello accuſatorio, non eſt inſerendus locus loci.*

Ibi autem. † Not. ar. q̃ qs nõ debet ĩ libello accuſatorio inſerere locum loci. vidiſtis in. l. libellorum. s̃. de accuſa. d

SVMMARIVM.

1 *Poſſeßio quænam ſolo animo perdatur?*
2 *Poſſeßio retenta per colonum, ſolo animo nõ pditur, quando animus perdẽtis & acquirentis non concurrunt.*
3 *Dicta in hoc. §. quòd delicto colono dominus uidetur deiectus, intellige in colono & procuratore, & quouis alio, qui nomine domini retinet, non in fructuario.*

Non alii autem. ¶ Notabilis eſt iſta materia: & habet glo. no. iſte. §. ¶ Oppo. poſſeſſio perditur animo, vt. l. iij. §. in amittenda. de acqui. poſ. ſed iſte expulſus habuit animũ pdendi poſſeſſionẽ ergo: &c.

*¶ Pro concordia. Aduerte, q̃ Bart. in hoc. §. ſiue aũt. allegaẽ ſibi cõtrarius. Sed in quo articulo arguaẽ de cõtradictione. Et ꝓ eius ſaluatione, vide cõcordãtiam poſitã ad. l. j. in. §. interdictũ. ff. vti poſſi.

a ¶ Sed Azo. Adde quod no. p gloſſ. Bartol. & doctor. in. l. ſi qs in tantã. C. vnde vi. Et adde gl. mag. in. l. iij. §. ſi quis autem in verſi. armis. j. eo. & ſequiẽ do. Ant. in. c. item cũ quis. de reſti. ſpoli. Et adde quod fortiꝰ & ſingulariter ſentit Inno. Ioã. and. & do. Anto. in. c. ſuborta. de re iudi. quod ſi cõſtat me poſſediſſe, & ago interdicto recuperandæ, & tu contradicis: quod abſq̃ eo: quòd aliter probem teme ſpoliaſſe, debeo obtinere. facit qđ no. Bar. in. l. ſi priꝰ in. v. oppo. primę partis. de operis no. nun. cum ſimi. In cõtrarium eſt quod expreſsè nota Inn. in. c. ij. circa med. glo. mag. de reſti. in integr.

b ¶ Rectiſsimè. in libellis. De libello, in quo debet inſeri tẽpus: quo quis fuit deiectus: vide per eundẽ Barto. in. l. interdicto. j. eod. & . s̃. ea. l. §. ſi ue autem. & Bar. in. l. edita. C. de edend. Adde bal. cõſi. lxxxiij. libr.

c ¶ Secundò not. & vide Ange. qui in hoc ponit nonam opi. in. l. item verberatum. §. fi. s̃. de rei vend. Andræ. Barba.

d ¶ De periculo rei. Q ñ autẽ non tenetur ex delicto an interitus contingens liberet bonę fidei debitoremꝰ vide no. in. l. illud. s̃. de peti. hæredi. & Bal. in. l. ſi de poſſeſſione. C. eo. titu.

a ¶ Ita dicit gl. & not. mirabilē gl. & vide do. petr. in c. fi. de preca. vbi remittit se ad istum doctrin un Bar. quā reputat subtilē. vide quæ ibi dixi & vide Bart. qui singulariter declarat istam gl. in. l. quod meo. §. de acquir. poss. Bal. in. c. cū venissent. de resti. spol. Andræ. barba.

b ¶ §. non aliā aūt. ibi, sed licet. Quā nescio alibi, & hāc gl. no. etiā singulariter bal. in. l. cū testamētū. C. de iuris & facti igno. & Ang. in l. fin. ad finē. C. de acquiren. poss. & Bart. in. l. qd' eo. in principio. §. de acquirē. pos. & facit, qd' ipse notat in. l. peregrè. §. qui b⁹. e. ti. & ibi imo.

c ¶ Idē est. §. armis deiectum. & p hoc vide fin. dictū bal. in. l. raptores. C. de epi. & cleri. ꝙ si qs armatus venerit cum aliquo, licet nihil fecerit: tamē ex quo, ferebat arma, dicitur tunc dedisse illi fauorē. & vide eūdē in. l. j. C. de ser. fugi. c. j. §. in iuria. de pace iur. fir. in. x. col. And. Barba.

POMATES.

d ¶ Sufficit terror. vide Alex. consil. xliij. in. j. col. volu. iij. & vide Bart. in l. v. §. ad le. aquil. & Alex cōs. lxxxix. colū. j. volu. iij. vbi dicit hoc eē verū. etiam si ille, qui accessit cum armis deposuit arma: si illa habebat in potestate sua.

e ¶ Non debet pati Ad propulsandā iniuriam quis non debet expectare, ꝙ percutiat̄ & hic not. tex. q̄ veniant appellatione armorum: dicit tamen Ange. ꝙ in statutis appellatione armorum non continentur lapides. in aut. de armis. &. C. de frabisensibus. in rubri. Quid de dē te vide Bar. in quodā consilio incipi. statuto ciuitatis cauetur. De pœna percutientis, vide in. l. penult. §. telorū. & ibi dixi post Bartolum. infra ad legem Iuliam de vi publi.

1 Sol. † quædā est possessio, quę retinet̄ meo animo, & corpore alieno: vt per seruum & filiū. vel animo, tm & illa pditur solo animo: vt in contrario. quædā est, q̄ retinet̄ animo & corpore alieno: vt per seruum & filiū ex cā peculiari. q̄dā est possessio: q̄ meo aīo retinetur & corpore alieno: vt illa: quā habeo per colonū: & in his duobus non pōt perdi aīo possessio, nisi expelleret̄ ille p quē possideo naturaliter: vt hic. & l. peregrè. §. qbus. de acqren. pos. Et rōnē ponit hic gl. quia ciuilis mea requiescit super illa naturali, quæ per colonū retinetur. Ideo illa durante perimi non potest. ¶ Cōtra hoc op. quia si hoc est verum, sequeretur quòd cōstituendo me tuo nomine possidere, nō tranferrē possessionē in te, quā retineo per colonū. quod est cōtra. l. quædam. §. de rei vēdi. Respō-
2 det † gl. notabiliter, & nescio alibi hoc, quòd prædicta scilicet ꝙ animo solo non potest perdi possessio retenta per colonū, sunt vera: quando animus perdētis, & acquirentis nō cōcurrunt, vt puta quia vi deijcior. secus si sponte tibi traderem: vt fit tota die in cō-
a tractibus emp. & ven. ita dicit glo. [a] ibi sed licet [b] &c.
b quā gl. nescio alibi. ideò no. eā. & tene menti. ¶ Op. & videtur, ꝙ q̄n serui retinentur, competat actio, ꝙ me. cau. nō hoc interdictum & l. metum. §. idē ait. §. qd' me. cau. So. vt in gl. ¶ Op. & videt̄, ꝙ habeat locum interdictum vti possidetis: vt. l. vim facit. j. eod. Solu. vt in gl. ¶ Vltimo volo † te vnum scire, quòd
3 ea, quæ dicuntur in hoc. §. videlicet, quòd deiecto colono, deijcitur dominus, & quòd per colonum deiectum retinetur ciuilis, procedūt in colono & procutore, & in quouis alio qui nomine domini retinet, non tñ procederet in fructuario, qui naturalē tātùm habet nomine suo, & pro suo iure. ita no. j. e. eo. l. iij. §. vnde vi. & l. iij. in fi. §. vsufr. quemadm. ca. facit quod nota. §. de vsuca. l. si homo.

Et quod in parte. ¶ Gloss. quærit hic, quid si imperaui colono tuo, vt pro me possideat, & ille facit hoc metu, an hic videatur vi possidere? videtur, quòd sic. vt hic. hoc non est verum, nisi colonus tradidisset realiter: vt. l. cū quis. §. j. & ibi not. §. de acqr. pos. tene menti illam gl.

SVMMARIVM.

1 Percuti se primo non pati debet, quàm se defendat cū armis, licet quis arma non exercuerit.

LEX III.

Idem est. Armis deiectum. [c]

¶ No. notabilē. §. & menti tenēdū. primò in eo, qd'
d dicit, sufficit terror [d] armorū. ꝙ quis † nō debet pati [e]
1 prius se percuti, quā se defendat. vt not. C. eod. l. j. ad
e hoc facit. j. de verb. ob. obl. l. stipulationes non diuidūtur. §. fi. vbi quis nō debet expectare, ꝙ insultetur. ¶ Secundò not. ad statuta, quæ dicunt de insultu facto cum armis, ꝙ licet quis arma non exercuerit, tamen si arma habeat ad latus, videtur vis facta cum armis.

quod no. Bart. in. l. j. j. de sol. & in. l. bonæ fidei. C. de pact. in. l. iurisgētiū. §. quinimo. §. de pact. & Bar. in. l. lecta. ff. si cer. peta. & quod no. Bald. in. l. fi. C. de his, q̄ à non domino ma. & no. glo. in. c. an sit. de appe. & facit qd' leg. & no. in. c. præterea. extra de test. cog. Sed q̄tum ad propositum, de quo hīc: vide no. Bald. in. l. vlti. C. de iudi. & in. c. significasti. per M. oder. de homi. el iij. & in materia Barto. hīc, vide Ang. no. in. q. sua. incip ien te, renouata guerra. ī primo dubio. Et adde Bal. in. l. iij. in. xviij. colū. C. de serui. allegando glo. hīc, quòd pro vi priuata pu bli. repellenda, licet cōgregare amicos: & stipendiarios ibi vide ī materia. & adde qd' si aliquis detineat me iniustè in carceribus: quotidie potero ei resistere: quia vis est successiua, secūdū bal. in. l. vis eius. C. de probati. Adde ꝙ si tu intrasti ī possessionē rei immobilis: adeò, quòd me turbas in ciuili, semper potes expelli, quia semper dicitur incontinenti, quia semp mihi iniuriaris, & ideo semper possum hāc iniuriam repellere, vt notat Bart. in. l. j. §. hoc interdictū. in fin. secundæ col. j. vti possi. & Bar. in. l. j. C. vnde vi. dicit ꝙ circa res incontinenti dicitur p tres dies: vt hīc. secus in iniuria personæ, quia tūc in continenti dicitur in ipso actu, vide Bald. ibi in prin. Et adde quòd ex interuallo licitum est propulsare iniuriam: si nō esset copia iudicis, vel pateret̄ iniuriatus enorme damnum iuxta no. p Barto. i. l. si alius. §. bellissimè. j. quod vi, aut clam. & licet non possit turbās nisi incontinenti repelli, vt hīc: attamen posset ex in

f Si quis autem. [f] ¶ Op. de. l. nō solū. §. si dn̄s. §. de vsucap. Respondeo, non videt̄ vi deiectus: vt hic, scilicet ad hoc vt habeat interdictū istud, sed quo ad perdendam possessionem sic, vt ibi. ¶ Item opp. quòd etiā interdictū habeat locū cōtra talē sic venietem, quia
g qui causam [g] dāni dat &c. vt. l. q occidit. §. pen. §. ad leg. aqui. Sol. ille, qui dedit causam dāni: nō fuit in culpa, quia non tendebat ad illud ibi loquit̄, quādo
h quis causam dāni dat culpa sui. ¶ Item opp. [h] quòd istud interdictū nō cōpetat: quādo quis posteà mutato proposito ingressus est possessionē. Nam q̄n quis aufugit, possessionē perdit: vt. l. iij. §. in amittenda. §. de acqui. pos. Ergo cū illi mutato proposito ingressi sunt non possidebant. & sic non habet locum hoc interdictū: vt. l. j. §. hoc interdictū. §. e Sol. nō habet locum directum interdictū, sed vtile, vel aliter dico, quòd non recessit animo perdendi possessionē. Quælibet istarū so. placet mihi. ¶ Sed oppo. & ista opp. cōcurrit cū prima: & op. ꝙ nō debeat cōpetere vtile interdictū: quia ꝓ naturali, nō quia vacans. Pro ciuili nō, qa opinio tua fecit eā perdere: nō inuasio mea. Respondet glo. multū solēniter, ꝙ nō solū opinio: sed metus præcedēs ab aduersario, me ad hoc induxit, ꝓpter qd' æquū est mihi saltē vtile interdictū dari. ¶ Vltimò gl. in hac materia dat vnam pulchrā distin. vide glo. quæ incipit facit. j. e. l. ibi distingue. &c. & habetis etiā glo. similem in. l. metum. §. idem ait. §. quod met. cau.

SVMMARIVM.

1 Confestim & incontinenti quando quid dicatur fieri?

Eum igitur. ¶ Aduerte quandā gloss. quæ est hīc: dicitur hic, ꝙ possum hoc facere incontinēti. ¶ Quæro quid est
i dictum incōtinenti. [i] dicit glo. ante, q̄ diuertat ad alia negotia, vt. l. continuus. j. de verb. obl. & l. duos §. fi. de duob. rei. l. quod ait. §. fi. de adul. ¶ Pro hoc declarando glo. format vnam nota. questionē. quid si tu fuisti deiectus in villis, & reuersus ad ciuitatē requisisti amicos. & circa hoc biduo, vel triduo laborasti, an possis ire ad repellendum? videt̄ quòd
k non: quia non fuit statim: vt hic. In contrarium [k] videtur, quòd interim ciuilem possessionem retineat cum non suspicetur se posse repelli. & hoc videtur tenere glo. & adijcit quædā similia: vt in glo. habes
1 quam tene menti. ¶ † No. breuiter istud incontinēti, seu confestim. intelligitur cum primum poterit. vt. l. ij. §. confestim ad Tertu. & ideò in istis expulsionibus puto, quòd debeat intelligi incōtinenti, arbitrio boni viri, & ex qualitate deijcientis, & rei, ex qua quis deiectus est. Nam si vnus homo priuatus deiecit alium, modicus apparatus requiritur ad recuperandam possessionem, & tunc loquitur hæc
l gl. sed si vnus [l] nobilis repelleret aliquem de vno castro, certè ad hoc recuperandum requiritur magn⁹ apparatus, qui fortè non posset fieri in. vj. mēsib⁹: & sic incontinenti dicitur fieri. secundùm quod cōmodè potest fieri ex qualitate personæ, & rei. facit ad hoc. j. de verb. obl. l. continuus. §. cū ita. &. §. itē q insulā. Facit ad pdicta quod not. in. c. significasti. extrà de homic. Prædicta vera, q̄n quis vult propulsare

teruallo turbari, vide in. l. fi. in prī. j. vti possi. & ibi dixi. Adde q̄ngd dicat̄ fieri icōtinēti. Alexan. con. xxxij. iij. lib. & pulchrè bar. cōs. ccix. iij. li.

f ¶ §. fi quis autem. An in casu istius tex. possessio efficiatur vitiosa? vide bal. in. l. vitia. C. de acquir. poss.

g ¶ Qui cām. Adde quæ dixi in. l. j. §. hoc interdictum. in. iiij. columna. j. vti possidetis.

h ¶ Item opponi. Et ad materiam huius tituli si lex vel statutum facit mentionem de expulso, quis propriè dicatur expulsus, vide notabili Baldum in. l. si quis in tantam. in quarta col. C. vnde vi.

i ¶ §. cū igitur. incontinenti. quid dicatur incontinenti. Adde Bar. in. l. si de eod. §. j. §. de acquir. pos. & in. l. iij. §. condemnatum. §. de re iudi. & adde

k ¶ In contrarium Imo. & per decennium, vt no. glo. j. distin. ca. ius naturale. Cuius dictum refert Bal. in. l. j. C. de his, qui à non dño ma. de impotente etiam post decēniū posse recuperare possessionem aduersus regem violentum occupantem. quod est no. dictum. Andræ. Barbat.

l ¶ Vnus nobilis. Idem & fortius tenuit gl. no. j. distin. capit. ius naturale. quā retulit Bal. in. l. fi. C. de his, qui à non dño. & faciunt quæ not. Bal. in l. data opera. in pen. & vlti. col. C. qui accus. & ibi dicitur, quò si pars castri tantum est inuasa, ratione residui, potest totum recuperari semper.

pulsare

pulsare iniuriam realē, sed qñ qs vult propulsare iniuriam personalem: debet propulsare incōtinēti. Et hoc est dūtaxat, qñ propulsat̄ in ipso flagranti crimine: vt. l. quod aūt. j. de adul. & no. per Cy. C. eo. l. j.

SVMMARIVM.

1 *Possessio naturalis, quam habet fructuarius, solo animo retinetur.*
2 *Interdictum hoc quòd competat habenti habitationem.*
3 *Deiectus à quasi possessione iurium corporalium, an habeat hoc interdictum quòd sic. Interdictum hoc utile, quòd competat deiecto à quasi possessione alicuius iurisdictionis. ibidem.*
4 *Fructuario deiecto non uidetur dominus deiectus.*

1 Vnde vi. ¶ Not.† per hāc. l. ꝙ naturalis possessio, quā habet fructuarius, retinet̄ solo animo, vbicūꝗ sit: qa ei cōpetit interdictū, cū reuersus nō admittitur, ergo ante posidebat. Ita not. s̄. eo. l. j.
2 §. interdictū. ¶ Circa. l. nostrā. gl. quærit tres q̄stio. Primò, † vtrū ille, q habet habitationē, habeat hoc interdictū. Dicit gl. quòd sic: vt. l. Aquilius. s̄.
a de dona. ¶ Secūdò q̄rit vtrū † deiectus à quasi possessione ª iuriū incorpora
3 liū habeat hoc interdictū. glo. videt̄ dicere, ꝙ non. vide gl. & ipsam signa.
b ¶ Aduerte ad istū. §. quòd si aliquis deijciat̄ à quasi possessione ᵇ alicuius iurisdictionis, non habet locū hoc interdictū. In contrariū videt̄, ꝙ habeat locū vtile, sicut habet locū vtilis cōdictio ex. l. si quis in tātam. vt notatur C. e. l. qs in tantā. Itē sicut habet locū vtile interdictū vti posidetis: vt. l. quoties. s̄. de seruitu. & l. ij. in fi. s̄. si serui. vē. & no. in. l. prin. j. ti. Rofre. in libellis suis sup hoc tit. dicit ꝙ cū ista. q. esset Bononiæ, dominus Azo dicebat, ꝙ non cōpetebat hoc interdictum, nisi quis probaret illud ius sibi competere. & ad fundandū hoc faciebat tres rationes. ¶ Prima ratio est, istud interdictū dat̄, vt quis in pristinum statum reponat̄, vt. l. j. §. q autem. Sed in istis quasi possessionibus iuris quis nō pōt restitui in pristinū statum, vt probabo, ergo &c. Probo, aut tu vis, ꝙ restituatur tibi illa quasi possessio prima, quā habuisti, & hoc non potest fieri, quia eā habuisti. Aut vis, ꝙ restituat̄ quasi possessio pro sequēti tēpore, & etiam hoc modo nō pōt: quia hoc nūquàm habuisti. præterea, illud qđ nō est, nō pōt posideri: ergo nisi prius tu ostendas te in veritate illud ius habere, nō potes dicere deiectum à quasi possessione illius. ergo est necesse secundū Azo. quòd quis ostēdat se habere ius à quo dicit se deiectū verè, vel præsumptiuè, quia fuerat in possessione longo tēpore: vel erat publica fama, quod habebat ius. aliter non cōpeteret hoc interdictū. Verūtamen dicit Rofre. quòd contra Azo. fuit pronuntiatū, quòd competit vtile interdictum. & hoc tenet Innocen. extra de elect. c. querelam. quod puto verum, per iura prius allega. Ad rationes domini Azo. respond. quòd dicitur quod non potest in pristinum statum restitui, non est verum. quia in rebus incorporalibus possessio mihi restituta, dicitur alia noua possessio à prima, quā prius habebam: vt. l. si is qui pro emptore. §. pen. s̄. de vsuc. & l. qui bona fide. §. j. s̄. de acquir. pos. eodē. mōdicetur restitui in pristinū statū, licet ista possessio sit noua. Præterea licet in pristinū statū nō posit restitui: tñ nō est dubiū ꝙ tenetur de re, q ad eū peruenit: vt. s̄. proxi. §. Itē tenet̄ ad interesse: vt. j. e. l. in interdicto. Nō obstat rō, q̄ est ꝙ illud, qđ non est, posideri non pōt: quia rñdeo, quòd illud est verum in rebus corporalibus, in quibus possessio est quoddam ius insistendi rei, vt dixi plenè in. l. j. in princi. de acquiren. pos. vñ oportet, ꝙ sit res, ad hoc quòd sit possessio. sed in rebus incorporalibus quasi possessio nihil est aliud, quàm vsus quidam tanꝗ habentis ius cum patientia aduersarij, vt. l. quoties. s̄. de serui. & l. ij. C. de serui. & ideo, qui prohibet, quòd ego vtar in fundo tuo, tanꝗ habens ius, licet non habeam & colligā passagium te patiē
4 te, tanꝗ habens ius, licet non habeam. ¶ † Quæro. an ᶜ deiecto vsufructario,
c videat̄ deiectus dominus? & dicit, ꝙ nō. Cōtra: imo deiecto fructario videt̄ deiectus dominus, vt. l. j. §. non alij autem. s̄. eo. & l. peregrè. §. quibus. de acquir. pos. Respondeo, aliud in colono, vel procuratore directo, qui nomine domini erat in possessione. Aliud in fructuario, qui suo iure retinet naturalē: vt not. in. l. j. s̄. vsufru. quemadmo. ca. Contrarium tenet gloss. C. vnde vi. l. si quis in tantam. in quinta parte glossæ. sed hæc verior. & dixi. s̄. eo. l. j. §. non alij autem.

LEX IIII.

Si vi me deiecerit. ¶ Op. per locū à diuisione. Aut municipes demandauerūt, & tenentur insolidū. aut non. & non tenentur in aliquo: vt l. j. §. quoties. s̄. eo. Ad hoc rñdet glo. quòd non tenetur vtili interdicto, non directo: vt. s̄. eo. l. j. §. si filius. & §. si quis tamen. Et potest esse huius rō duplex. vna, quia municipes possunt cogere ad restituendum illos de suo municipio, qui abstulerunt: vt. l. j. §. si aduersus eum. s̄. eo. Item quia fuit eodem nomine vnde deberent teneri de eo, quod eos peruenit licet ratum non habeant, & ad potest esse no. lex.

SVMMARIVM.

Ciuitas, uel uilla si capiatur per compulsionem, ne moriantur, ciuitas non habet hoc interdictum: sed actio. quòd metus causa.

a ¶ Secundò quærit, vtrum deiectus à quasi possessione. Et vide Bartol. in l. j. §. hoc interdicto. j. de itine. actuꝗ priua. & doct. in. c. cum ecclesia. de cau. posses. & ibi dixi. Andr. Barba.

b ¶ §. vnde vi à quasi posses. vide Gul. de cug. in. l. licet. in. ix. & x. colum. de acquiren. posses. C. & Imo. in. l. sequitur. §. qui viam. de vsuca. facit quod no. Barto. in. l. fi. j. ... i possi.

LEX V.

Si rerum. ¶ Hoc interdictū nō habet locū pro violentia cōpulsiua, sed expulsiua. h. d. ¶ † Nota, qñ
1 aliquis capit castrū, ciuitatē, vel villā p cōpulsionē q cōpellunt̄ tradere rem, ne moriant̄, tunc nō habet locū interdictū vnde vi, sed actio: qđ met. cau. sed si per vim expugnat: & vincit, tunc habet locū hoc iterdictū criat̄r aūt. l. Iul. de vi publ. & priua. pōt qlibet eorū accusari, vt. l. j. & l. ij. ad le. Iu. de vi.

SVMMARIVM.

1 *Libellus pro re immobili, à qua quis est expulsus, qualiter sit formandus?*

LEX VI.

In interdicto. ¶ Nota ꝙ in hoc interdicto venit interesse. Quærit gl. qualr̄ ꝓbat̄ hoc
d interesse? ᵈ dicit gl. p iuramētū cōtra istum inuaso-
1 rem. ¶ Quæro. † qualiter formabitur libellus in ista actione? Rñdeo pro re immobili à qua qs expulsus est, debet quis concludere hoc modo: Peto mihi rē restitui: quia tātum interest mea non fuisse deiectū ab illa possessione, ideò peto tātū noīe interesse. casus est in hac. l. Pro rebus verò mobilib᷒, quas quis perdit, pōt quis sine dubio petere restitutionem rerū, si res extāt. vt. s̄. eod. l. j. §. quod aūt. Item si res illę sint consumptæ, tunc libellus pōt cōcludere duobus modis, vel quòd qs petat restitutionem rerū, vt j. e. l. pe. C. quod met. cā. l. j. vel quòd petat æstimationē: qa in oībus obligationibus rem restitui post interitum rei, quis ad æstimationē tenetur: vt. l. in re furtiua. s̄. de condi. furti. & plenè examinaui in l. stipulationes non diuiduntur. j. de verb. oblig.

SVMMARIVM.

1 *Remedium. c. sæpe. de restit. spo. quòd habeat locum contra tertium deijcientem.*
2 *Iudicio pendente super hoc interdicto si primus deijciēs est deiectus, an possim agere contra tertium? remissiuè.*

LEX VII.

Cum a te. ¶ Notabilis est lex ista. ¶ Op. extra de restitu.
1 spol. c. sæpe. ¶ † Sol. cōdictione ex illa de
e cretali, bene potest agi cōtra tertiū ᵉ deijcientem, sed non hoc interdicto, & ista est vera. Et illud, quod hac lege dicitur, est verū, qñ prim᷒ deijciens est sol uedo, aliàs sec᷒. ar. j. de fur. l. itaꝗ. circa prin. ¶ Quæ
2 ro, † quid si pendente iudicio sup hoc interdicto primus deijciēs est deiectus, an possum agere contra tertiū deijciētem? dic per Inn. extra de iudi. c. qa. v.

SVMMARIVM.

1 *Rei uendicatio, quòd concurrat cum interdicto de ui, & ui armata.*

LEX IX.

f Si plures. ᶠ ¶ Oppo. de. l. pro hæreditarijs. de hære. actio. C. So. duplex pōt esse. Prima: ꝙ actio personalis datur cōtra hæredes, ꝓ hæreditarijs portionibus: vt in contrario, nisi sit talis, cum qua concur-
1 rat: vt hic. Nam † hic potest agi interdicto, & rei rei vendicatione. vnde propter concomitantiam quā habet cū rei vendi. datur cōtra posidentem in solidū, vt. l. ij. §. fi. de præto. stip. Ad hoc quod no. p Dyn. l. q fundū. §. si tu ex parte. ad. l. falci. vel aliter: hic loquitur in actionibus descendentibus ex delicto, quæ dant̄ cōtra hæredes, quatenus ad eos peruenit, non pro portione hæreditaria. sed ibi loquitur in actionibus descendentib᷒ ex cōtractu, vel quasi.

SVMMARIVM.

1 *Vsufructuarius ius usufructus quasi poßidet ciuiliter, uel naturaliter, licet rem naturaliter poßideat.*

g Deiectum. ¶ Quæro, qđ ᵍ voluit hic dicere: vsumfructum iterū cōstituere? dicit glo. quia primus vsufruct᷒ fuit extinctus, constituetur alius similis primo. Contra hoc

c ¶ Quæro an. Adde Barto. in. d. §. q bus: & quid econtra: vide Barto. in l. si quis in tantā: ad fi. C. vnde vi.

d ¶ Interesse. Adde quod etiam ī hoc interesse ista causa possessionis est priuilegiata, vt. l. si quis ad se fundum secundùm lectu. Io. C. ad le. iul. de vi. & non est alibi, secundùm Bar. & ibi in princ. & vide. c. ij. de ordi. cogni.

e ¶ Contra tertiū. An interdictū vnde vi. det̄ contra tertium possessorē: habet̄ per Bald. in l. j. C. de his, quæ ī frau. cre. per Inn. in. c. cū ad sedem. de restit. spol. vide per doct. plenè insti. de act. §. quadrupli. Et adde, ꝙ ista lex limitat̄, nisi ille, q vi me deiecit, & ego simul ageremus contra tertiū possessorē: quia tunc pfert̄ primus deiectus: si doceret de dño. no. ita colligitur ex dictis per Barto. in l. fi. C. vñ vi. in ver. quærit glo. quid si ab eo. Adde Bald. cōsi. lxxxiij. j. lib. an interdictum vnde vi, videt̄ cōtra tertiū possessorē & an primò spolians, si fuit spoliatus possit cōueniri à primo spoliato.

f ¶ Si plures. de intellectu istius. l. si plures. vide Bart. in. l. iiij. §. Cato. in ij. opp. & in. l. stipulationes nō diuiduntur. in. iij. op. de ver. oblig.

g ¶ §. deiectū. quæro quid. Singularis est iste. §. secūdùm Ray. in. l. stipulatio ista. §. si quis ita. & ibi refert Imo. in. ij. C. de verb obli.

a ¶ Singularis. habes aliam. j. tit. j. l. fi.

b ¶ Imputet sibi. Et a sic no. ꝙ qspõt turbari in possessiõe, ꝙuis extra possessionẽ sit: vt in glo. & ibi Bal. in. l. j. C. vbi de pos. agi oportet.

c ¶ Vim pro intellectu huius. l. vide Bar. in. l. naturaliter §. j. ff. de acqui. pos.

d ¶ Promittere liberã. Adde Bar. in. l. ij. §. j. de act. em. & Bal. in. l. fi. C. de pa. iter emp. & vend. Ange. in. l. in conuentionalibus. §. si quis vacuam. j. de verb. oblig. & glo. in. l. non idcirco. in glos. ij. C. de fide istru. Et quid si in in pacifica possessione, vide Pau. de Leaza. i cle. gratiæ de rescrip. & vide Bar. in. l. precibus. C. de impube. & alijs substi.

e ¶ Colonus. quæro an quis dicatur turbari si pensio non soluatur? vide Bal. & Ang. post gl. in l. male agitur. C. de præscrip. xxx. anno. Quid aũt si alij quã domino merces soluatur tanꝗ domino vide Bal. in. l. cum nemo. C. de acquir. po. quid autem si possessionẽ nõ vult restituere, an dicatur turbare? vide etiam p Bal. & Ang. in. d. l. male agitur. & qđ no. Bal. in. l. si qs in tãtã. in. iiij. & viij. col. C. vnde vi, & quid sit vis: vid. l. j. §. qd sit. in ver vis. cum ibi no. j. quod vi aut clam. & si qs per vim exportat fructus possessiõis meæ, dicit me turbare non spoliare, secundũ Bart. in. l. post sententiam. in xiij. col. C. de sen. & non sufficit per testes probare turbationem, nisi probetur modus tur

ff. eo. l. iij. §. pe. Sol. vt ibi. ¶ Vltimò no. gl. quæ incipit. qui est quasi possessor iuris, tene menti, quia est singularis, [a] ex qua no. † ꝙ licet fructuarius rem natu
1 raliter possideat vt. l. naturaliter. ff. de acquirend. pos. tñ ius vsusfructus quasi possidet ciuiliter, & naturaliter. Meliorem glo. habes in. l. ait prætor. §. item ei. ff. ex quib. cau. ma.

LEX X.

SI de fundo. ¶ Op. expulsio dñi non priuat eũ possessione, vt. ff. eo. l. j. §. non alij autem. ergo non habet interdictum. Sol. dicũt quidã, hic fuit expulsus proprietarius & vsufructuari9 vel aliter, & melius, aliud est, qñ quis possidet per colonũ: vt in cõtrario. Aliud qñ possidet vsufructuarius, quia ille pro dño non possidet, vt hic. & l. iij. §. vnde vi. suprà eo. & l. j. in fi. suprà de vsufru. queãd. cau. ¶ Sed tũc op. si fructuarius non fuit deiectus er
b go imputet sibi, [b] quare nõ fruit. Sol. licet fructuari9 non fuerit deiectus, tamen metu ne deijciatur ad eam non accessit: ideò priuatus est possessiõe naturali, qa suspicatus est se posse repelli. Ideò statim quæsita est ei, qui stat in fundo, & habet ciuilem, vt. l. clam possidere. §. fi. & l. seq. de acquiren. poss. meritò põt agere hoc interdicto vtili: vt not. suprà. eo. l. j. §. siue autem. ¶ Tertiò opp. vsusfruct9 perditur decẽnio: istud interdictum durat anno: ergo non potest competere illud interdictum post amissum vsumfructũ vt. l. corruptionem. C. de vsufruc. Gl. dat solu. multas tene illam, ꝙ hic loquitur de anno vtili, qui põt se extendere p multos annos cõtinuos. vel dic, ꝙ hic loquitur de eo, qui ad istũ deiectorẽ peruenit. ¶ Quæro, hic dicitur, quòd agitur contra prædonem. quid si prædo non est soluendo? Gl. videtur determinare quòd propter hoc contra dominũ agi nõ põt. Veritas est in contrarium. vt. j. de itine. actuꝗ priua. l. j. §. si quis propter inundationem.

SVMMARIVM.

1 *Possessione liberam promittere quid sit, & quid uacuam?*

LEX XI.

c VIm. [c] ¶ Op. ꝙ ista lex non sit bene situata, cum hic loquatur de violentia turbatiua. Glo. fatetur contrarium, & dicit debuisse poni. j. tit. tit. j. Vel dic, ꝙ hic loquitur de violentia expulsiua, quia dominus prohibet fructuarium. Prima communiter tenetur. Ex qua vides, nunquid probare habeat qui agit interdicto vti possidetis? dicemus. j. titulo. j. l. j.
1 ¶ † Vltimò ex fine huius. l. not. ꝙ illa dicitur possessio non libera, quæ ab alio recipit turbationẽ. Nam quid sit possessio vacua habes in. l. ij. & iij. suprà de acti. emp. Sed hic habes, quid est possessio libera, qa illa possessio libera dicitur, quæ à nemine turbatur. Tetigi melius in. l. Meuius. §. fundo. ff. de leg. ij. nam possem tradere vacuam & non liberam possessionẽ.
d vnde quid sit pmittere liberã [d] & vacuã possessionẽ dixi tibi in. d. §. fundo.

SVMMARIVM.

1 *Emptorem non admittens, priuat dominum possessione rei.*
2 *Colonus non debet admittere emptorem, uel procuratorem, nisi sibi doceatur de emptione & procuratione.*

LEX XII

e
1 COlonus. [e] ¶ Nota †, † quòd qui non admittit emptorẽ, priuat dominum possessione rei. Videbitis in. l. cum fundum. infra eodẽ. ¶ Secundò no. istud quod dicitur, nisi fortè, propter iustam
2 & probabilem causam, quæro, †, quæ est iusta & probabilis causa? Gloss. ponit duas solutiones. Pri
f mò propter impensas: [f] quas fecerat. Secundò, propter ignorantiam Nã potest dicere colonus, quid scio te emisse? vñ propter iustã ignorantiã istam potest emptorem repellere. vnde colonus non debet admittere procuratorem, vel emptorem, nisi sibi doceatur de emptione: vel procuratione.

SVMMARIVM.

1 *Interdictum, ut detur, sufficit, quòd ille contra quem intẽto fecerit clam, ita quòd perdam possessionem.*

LEX XV.

SI vi me. ¶ Ibi, clam feceris, scilicet vt mea possessio
1 perdat: & tibi quærat. ¶ Et no. † hic casum pro opinione cõi, quam tenet gl. in. l. j. §. siue autem. ff. e. ꝙ nõ requirit necessariò, ꝙ quis per vim me possessione priuet. Sufficit aũt, ꝙ per ipsum clam sit factum, ꝙ ego pdam possessionem.

SVMMARIVM.

1 *Fundo, si te expulerim, & tu me, an præscriptio sit interrupta? quòd sic. Et quid contra, si tu deiecisti me, & ego incontinenti deieci te, an contra te detur remedium. l. si quis in tantam.*
3 *Deiectus, si ex interuallo recuperat possessionem, perdit interdictum unde ui, non remedium. d. l. si quis in tantam. C. unde ui, quo ad pœnam criminalem, nec etiam perdit ius accusandi criminaliter.*
Item taliter deiectus, non perdit interdictum, quod ibi habebat pro alijs rebus amissis. nu. 4.

LEX XVII.

QVi possessionem. ¶ Hæc est nota. lex. Circa istam. l. quæ
1 ro: † si ego deieci te: & tu me incontinẽti, an sit inrerrupta præscriptio? Glo. hic innuit, ꝙ non. contrarium tenet & bene. ff. pro emp. l. q fundum. §. idem iuris. Videtur mihi quòd tangatur in l. si quis ad se fundũ. C. ad le. iul. de vi. & probatur p rationẽ. Nam p ciuilẽ possessionẽ procedit pręscriptio, vt. l. j. §. p seruũ, qui in fuga. ff. de acq. pos. & l. qui fundum. in prin. ff. pro em. sed deiectus, uir ecuperat incõtinenti, nunꝗ desijt ciuiliter possidere vt. l. iij. §. cũ igitur. & ibi no. ff. eo. ergo & c. ¶ Secun
g dò quæro. [g] Pone, † ꝙ tu deiecisti me, & ego te incõtinenti, an pdidisti ius tuũ, per. l. si qs in tantã. videt ꝙ non, quia tua deiectio non habuit effectũ. ita dicit gl. videte domini. Credo istam glo. dcere veritatem. Nam delictum cœptũ, non consummatum: non habetur pro facto quantum ad actionẽ ciuilẽ:
3 vt in. l. vulgaris. §. qui furti. j. de fur. ¶ † Tertiò. quærit gloss. quid si ex interuallo recupero possessionem, an perdam condictionẽ ex. l. si quis in tantam
h saltem ad pœnam. Gl. non determinat. Aduerte [h] qñ tu me deiecisti, & ego incontinenti deijcio, nihil perdo: quia legitimè feci. vt hac. l. si verò ex interuallo: tunc possunt queri plura. Primò: an ego perdam interdictũ vnde vi, quod mihi cõpetebat pro recuperanda illa? & glo. & Iacob. de are. & Iac. but. tenet quòd sic, i. l. si quis ad se fundum. C. ad le. Iul. de vi. sed contrariũ videt secundùm vnã lectu. C. de exce. l. licet. sed illã lect. non teneas. Itẽ videt cõtra. l. si alius. §. bellissimè. j. quod vi aut clam. Sed dic, vt ibi dicã. ¶ Secundò potest quæri: an perdat condictio ex. l. si quis in tantã. veritas est: ꝙ nõ inquantum illa est pœnalis, quia actio competens ad pœnam nõ competit ad rem, vel pro re. Ideo non perditur per hanc violentiã. casus est in. l. qui vas. in princi. j. de furt. ¶ Vlterius potest queri: an perdatur ius accusandi crimialiter, & istud puto, quòd nõ perdatur: sed licebit accusato reaccusare accusa
4 torem suũ: per. l. is q reus. j. de publi. iud. ¶ † Quartò potest quæri, an perdat interdictum, quod habebat pro alijs rebus ibi amissis? quidam, ꝙ sic. quia sublato principali, tollit accessorium. Truffa est. Nam istud interdictũ pro rebus amissis potest habere locũ extincto iure: seu introducto pro principali re: vt. l. j. §. si fundus. ff. eo.

SVMMARIVM.

1 *Emptor deiectus potest incontinenti deijcere colonum nolentem eum admittere.*

LEX XVIII.

i
1 CVm fundum. [i] ¶ Quero qd † si emptor deiectus deiecit incontinenti colonũ nolentem eum admittere, q volebat recuperare

turbationis, secundùm Bal. in. q. inci. l. accusaaus de vi turba. in antepe. co. adde de materia huius. l. Bal. cõsi. cccc xxxj. j. lib. & quando quis dicatur turbare. per eundem consil. c. xxxiij. iij. lib.

f ¶ Propter impensas. Istud fallit in emphyteuta, qui non potest vti retentiõe: vt in aut. qui rẽ. & ibi Bal. C. de sa. san. eccle. Et quòd possit qs rem retinere propter impensas, nota. Bal. in. l. si. C. cõmo. Bar. in. l. si nõ sortem. §. fi. ff. de condi. inde.

g ¶ Secundò qro. vide gl. & Bar. in. l. si qs ad se fundũ. in vlti. co. C. ad le. Iul. de vi. gloss. & Bar. in. l. j. §. qui à me. ff. no. tamen ꝙ tenebitur. l. Iul. de vi. §. qui furti. hic alle. & not. Bal. in d. l. si quis ad se. & Bal. ibi tenet contra opi. Bar.

h ¶ Aduerte. De omnibus istis adde, not. Bart. & doct. in. d. l. si quis ad se fundum. in penul. & vlti. col. C. ad. l. Iul. de vi.

i ¶ Cum fundũ. Ad istã. l. cũ fundum vide Barto. in. l. vt vim. ff. de iusti. & iure. & glo. in. l. si me in vacuam. de acquirẽ. pos. & ad hanc. l. vide Barto. in. l. iij. C. de pig. maximè in. iij. q. vbi de his: quę hic habent not. & in casu huius. l. detur colono deiecto interdictũ, an verò domino? vide no. in casu. l. si quis in tãtam. C. vnde vi. in gl. mag. Et secũdùm vltimã solutionẽ ista gl. nõ pbaret ꝙ ius recuperandæ possessionis, nõ posset cedi, quod esset no. ¶ Sed addo: ꝙ in cõtrariũ est text. in. l. quod si idem §. Iulianus. cũ ibi no. ff. de pet. hære. vbi interdictũ vnde vi. poterat cedi & oẽs actiões ex maleficio descendẽtes, Quod faci

ad nota. per Bar. in. l. si stipulatus fuero illud, aut illud. de verbo. obli. quid autem in interdicto vti possidetis? dic, quòd cedi potest vt. l. ij. §. idem Nerua. ff. ne quid in loco publi. & ibi not. & ibi vide quando quis tenetur agere an liberetur cedendo. quod no. Adde quòd Bald. in. c. j. §. si verò. de pa. iur. fir. dixit quòd si possum mea authoritate per vim etiam armatam ingredi possessionem, possum vendere etiam hanc rem, & dare hoc ius ēptori quod sua authoritate occupet, dūmodò ciuili modo ingrediatur, sine authoritate facti. l. non est singulis. de regu. iuris. Allegat Bald. gl. hîc, & hoc tenet, licet dixerit quòd Ioan. teneat contrarium: eo, quia licet marito occidere adulterum: non tamen licitum est ei, cui maritus commisit. l. si quis in graui. in prin. ff. ad sill. tamen Bal. tenet glo. hîc & dicit, ꝙ facit ad. q. de facto. dicit statutū ꝙ offenso liceat facere vindictā nūquid possit alij mādare? & dicit, ꝙ non secundùm prædictā opi. Io. quā credit veram Bald. in casu dicti statuti, quia psonæ demonstratio, psonalis est. l. seruus si hære. ff. de stalibe. dum dicit per sona duntaxat eius, qui demonstratur est. Item potest cedi interdictum de precario. l. illud. §. actiones. suprà de petitiōe hæreditatis. Et ad prædictam quæstionem Bal. adde eundem anin actiones. C. quod met. causa & Bald. in. l. vt vim. in. v. q. ff. de iust. & iur. & Bar. in. l. nō solum. §. si mandato. ff. de iniurijs. dixi post Bar. in. l. si vnus. §. seruos. infrà de iniur. Item istis adde, quando quis possit vēdicare per alium, Bald. in. l. ij. in. xvij. colū. C. de ser. Et quod interdictū vnde vi possit cedi: glossa est. & ibi Bald. in. l. licet. C. de excep. & ad id quod dixi. ff. quòd actio descendens ex maleficio possit cedi, vide Bal. in. l. per diuersas. in. xvj. quęstione. C. manda. vide quæ scripsit in. l. si cum dotem. §. trā

1 a recuperare an sufficit? quidā dicunt, [a] quod sufficit. sicut enim dominus poterat per seipsum incontinenti recuperare possessionem: ita per emptorem. Alij cōtra dicunt. Pet. tenet primam opi. vt refert Cy. C. eo. l. j. hoc puto verum, per. l. si quis in seruitutem. j. de furtis. & ibi dixi.

Eum qui. ¶ Interdictum recuperandæ possessionis concurrit cum petitorio h. d. ¶ Opp. de. l. incerti. C. de inter. & l. ordinarij. de rei vendi. Sol. ibi loquit in interdicto retinendæ possessionis: hic recuperandæ. Dico plenè in. l. naturaliter. §. nihil cōmune. de acquir. pos.

SVMMARIVM.

1 Fur & rapor, quòd sint in maiori mora, quàm de[bitor] fru- strator.

LEX XIX.

Merito. ¶ Ad violentum exp[ulso]rē pertinet periculum interitus indistinctè. ¶ No. tex. ibi. plusq̄ frustrator. ¶ † No. quòd fur & raptor sunt ī maiori mora, q̄ debitor frustrator. Et ideò non distinguitur, vtrum eodem modo esset peritura penes petitorem, vel non: vt. l. j. §. rectissimè. ff. eo.

Vti possidetis Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Interdictum hoc quòd competat possidenti tantum ciuiliter uel naturaliter.*

2 *Interdictū hoc quod habeat locū pro qualibet re corporali immobili.*

Auxilium directum, & non utile, quod habet locum, quando ultra uerba legis lex extenditur ex mente, ut utile ex interpretatione. ibidem.

3 *Vsufructuario & usurio cōpetit hoc interdictū directū pro uera possessione rei, quam habēt, non pro quasi possessione iuris.*

4 *Interdictum hoc utile, quod competat pro seruitutibus habētibus causam continuam: & pro habentibus causam discontinuam competit inter dictū de itineris actuque priua. Et quod quasi possessiōe iurisdictionis, competat hoc utile interdictum. nu. 5,*

6 *Distinctio in seruitutibus an habeat causam continuam uel discontinuam? habet locum in seruitutibus tantum merè realibus.*

7 *Vsuffructus & usus ideo præscribitur: quia pōt teneri imò quasi possidentis.*

8 *Interdictū hoc an habeat locum pro præstationibus personalibus? remissiuè:*

19 *Interdictū hoc no habet locum pro cloaca: & ibi de ratiōe.*

o *Interdictum hoc quod detur, ne turbet, & ad interesse.*

11 *Interdictum hoc datur perpetuò in eo, quod peruenit ad turbantem. Item ne quis turbetur: sed ad interesse turbationis prætoritæ, non potest agi nisi intra annum.*

LEX I.

Ait prætor. ¶ ¶ Glo. ponit casum in duobus possessoribus iustè. & c. Ego intendo tractare materiam huius interdicti hoc ordine. Nā primò quæro cui competit hoc interdictum. Secūdò pro quibus rebus competat hoc interdictum. & hæc duo examinabo in hoc prin. Tertiò quæram contra quos competat hoc interdictum. & hoc examinabo. j. ea. l. §. huius autem. Quartò, qualiter debet formari petitio in hoc interdicto. & hoc examinabo j. ea. l. §. interdictū aūt. Quintò, q̄rā, qd habeat pbare actor, & qd habeat pbare reus. & hoc dicā. j. e. l. prima. §. fin. cū. l. sequēti. Sextò, qualiter snīa hîc sit ferēda. & hoc dicā. j. eodem. l. si duo. in principio. Alia particularia pertinentia ad hunc titulum in processu examinabuntur. † ¶ Redeo ad primū, & quæro:
1 cui competebat [b] hoc interdictum? Respondeo

gradiatur. in princi. ff. solu. matrimo.

¶ Adde, quod ius recuperandæ possessionis non possit cedi, prout tenet glo. tenet Roma. consilio. ccclxxxiiij. vbi consului, quod stante statuto: quòd consors præferatur in venditione consortis, ꝙ illud ius non potest cedi. Et an ius ꝓtestandi possit cedi. vide Bal. consi. xlv. iiij. libro. Et an ius competens cōsorti de rei vendica. possit cedi. & pactum de retrouendeo: vide etiā Paulum de cast. consilio. xlv. incipiente videtur dicendū.

possidenti tantùm ciuiliter: vel naturaliter, vt hîc in tex. vt. j. ea. l. §. interdictū aūt. Et oportet ꝙ possideat non vi: non clam, non precario ab aduersario,
2 vt hîc. & C. eo. l. j. j. e. §. fi. ¶ † Secundò quæro, pro quibus rebus cōpetat hoc interdictum. In hoc veniūt examinandæ multæ. q. Quidam dicūt, quod ꝓ pedibus tantum habet locū directum, vt hîc. gl. nostra dicit, ꝙ imo pro qualibet re corporali immobili habet locum hoc inter. dictū directum: vt. j. eo. l. j. §. in
c terdictum. Nec ob. [c] ꝙ hic dicit de ædibus tantùm. quia hoc dictum fuit gratia exempli. Plus dicunt
d doct. [d] moderni, quòd quādo vltra verba legis extenditur ex mēte ipsius legis: habet locum auxiliū directum, vt. l. iij. in princ. de legi. tu. Sed qn̄ lex nō
e extenderet [e] ex mente, sed ex interpretatione Iurisconsultorum propter similitudinem rationis: tunc haberet locum vtile, vt. l. penulti. ff. si quadr. pau. fe-
f cis. dica. & illud puto verum. Nam illud [f], quod est ex mente legis, est lex, vt. l. nominis & rei. §. verbū. & l. j. j. de verb. sig. licet in multis glo. reperiatur: ꝙ ex mente competat vtilis, vt. l. actio. ff. de neg. gest. & C. de neg. gest. l. curatoris. & l. ex legato nominis. C. de lega. & per Dy. de act. super arbore. & de hoc tangitur per doct. C. eod. l. j. in. ij. q. & l. j. de ac. & oblig. Pro qualibet ergo re corporali immobili habet locum hoc interdictū. ¶ Quæro, an pro rebus incorporalibus habeat locum hoc interdictum? gl. dicit: ꝙ sic pro quasi possessione vsusfructus: vel vsus, vel certarū seruitutum. Vide gl. quæ incipit. pone casum. ibi: pro incorporali, Pro examinanda
3 glo. † primò quæro de eo, quod dicit, pro quasi possessione vsusfructus, vel vsus habet locum hoc interdictum vtile. Istud videtur contra. l. vltimam. j. eo. tit. vbi videtur, ꝙ competat directum. arg. pro hoc ff. titu. l. j. l. iij. C. vnde vi. Quidam volentes sustinere glo. dicunt, quòd duo consideranda sunt in fructuario. & vsurario. Primò possessio rei, in qua haberetur vsus, vel vsusfructus. & in hac si vsufructuarius, vel vsuarius turbetur: habet interdictum directum vt legibus cōtrarijs. Et est quasi possessio iuris: vt tāgitur in hac glo. & ff. tit. j. l. si plures. §. deiectū. & l. ait prætor. §. item ei. ff. ex qui. cau. ma. Et pro ista quasi possessione competit vtile interdictum. ita dicit hîc gl. Videte dn̄i. Ego in. l. naturaliter. in pri. ff. de acqui. pos. consueui reprobare hoc vltimum, sicuti separata est proprietas à possessione ita separatus est vsusfructus à possessione, qui vsusfructus est pars dn̄ij. & sic non diceretur rectè, quasi possideo dn̄ium, nec dicitur rectè, quasi possideo vsumfructum. Casus est in. l. permisceri. ff. de acquir. pos. Et ideò in hoc dico simpliciter, quòd vsufructuario & vsuario competat interdictū directū, ꝓ vera possessione rei quam habent: non dico pro quasi posses-
4 sione iuris, vt dicit glo. in. l. fi. j. eo. ¶ † Vlterius di-
g cit glo. ꝙ pro cæteris seruitutibus [g] cōpetat istud interdictum vtile. Istud videtur contra. l. j. j. de itin. actuq; priua. propter quod debetis scire: quòd quædam sunt seruitutes, quæ habent causam cōtinuam. & pro illis competit istud interdictum vtile, vt. d. l. quoties. ff. de ser. & l. ij. in fi. ff. si ser. ven. & l. si fortè. §. sciendum. eo. tit. & cōi diui. l. arbor. Quædam sunt, quæ habent cām discontinuam. vt iter, & actus. Et pro istis non cōpetit hoc interdictum, sed recurrimus ad ti. de iti. actuq; priua. vt. l. j. j. tit. ij.
5 ¶ † Quæro ego habeo iurisdictionem in quodam castro, & sum in quasi possessione iurisdictiōis, vel habeo ius recipiendi seruitia in quosdam homines meos vasallos adscriptitio, vel similes, vtrum si turber habeat locum hoc interdictum. Certè in adscriptitijs: si ponimus eos adscriptos glebæ, iudicamus de eis tanquam de re immobili. vt. l. quamadmodū. de agri. & cen. lib. xj. & l. longæ. j. de diuer. & tēp. præscri. meritò haberet locum directum. & hoc tenent doc. C. eo. l. j. De alijs verò de quibus quæsiui

a ¶ Quidam dicunt. Et vide g o. pro ista opi. Bart. in. l. iij. §. cum igitur. ff. eo. & sequitur hîc Ang. & vide do. Pet. de anch. in. c. fi. de preca. & ibi dixi. Et pondera istum tex. in vers. posteà quia probat dictum Bart. contra Io. & vide Bal. in. c. j. §. si quis de pa. iur. fir. Andræ. Barba.

b ¶ Cui cōpetat. & vide quę dixi post Bar. j. ea. l. §. fi.

POMATES.

c ¶ Nec ob. de materia huius interdicti, vide aliqua p Alex. cō. cxxxvj. in. ij. colum. volu. ij. & Cep. cōsi. iij. & Bar. cōsi. lxxx. & cx. & Philip. in. c. veniens. ad fi de præscri. & Alexā. consi. lxxj. co. j. volu. iij. vbi dicit, ꝙ ille, qui agit hoc interdicto: asserens se turbatū: debet specificare modū turbatiōis si pars opponat: ꝙ libellus est nimis generalis. & Bal. in. c. licet causam col. ij. ad fi. de probat.

d ¶ Dicunt docto. Nā illud, qd venit ex mēte. l. dicitur expressum in l. de quo dic. vt p Barto. in. l. ꝑtor. §. hoc interdictū. ff. de ope. no. nun.

e ¶ Non extēderet vide gl. & bar. & quæ scripsi ī. l. si quis id quod. in princip. ff. de iurisdi. om. iud.

f ¶ Nam illud. Et vide bart. in. l. iij. ff. de legi. tut. & quod no. in. l. j. C. de actio. & oblig. Andrę. Barbati.

g ¶ Cæteris serui-

tutibus. Adde Bar.in.l.sicuti.§.Arist.s.si ser.vendi.& quod ibi dixit. Et vi
de Barto.in.l.j.in.ij.col.C.eo.& ibi Bal.in.iij.col.& in fin.v.columnæ.& vi
de.j.eo.l.si duo.§.ij.
a ¶ Ad interesse. Addde quæ no.Bar.in.l.prætor.§.fina.s.de oper.no.nũ.
b ¶ §.huius aũt. Interdicto vti posidetis. Allegat hic mod.in.l.si prius.s.de
ope.no.nũc. circa
ea, quæ ibi Barto.
not.in.v.opp.pri-
mæ partis. in fin.
c ¶ Eligendi ptãtem.
An contra turban
tẽ aliquem in quasi
possessione eligen
di competat hoc
interdictum? vide
Bal.in.l.ij.C.de ser
ui.& aqua.
d ¶ Põt turbari. quid
si subditi indebitè
molestent àdño: vi
de Bal.ĩ.l.j.ĩ pri.C.
com.de manumis.
e ¶ §. interdictum
Quærit glo. Et sic
no, secundùm bar,
limitationẽ ad id,
quod dixit bart. l.
si de eo.§.j.de acq.
poss. vbi dixit, ꝙ
si quis viderit rem
suam ab alio occu-
patã, cuius rei pos
sessio naturalis va-
cabat, & ille negli-
gat per modicũ tẽ
pus perdit ciuilem
possessionem quia
videtur suspicari se
posse repelli.l.qđ
meo.in prin.cum si
mi.all. p eum qđ
limita, nisi iste qui
vidisset possessio
nem suam ab alio
occupatã, negligat
recuperare: eo, qa
non vult esse cau-
sa rixę vel mali, nõ
tñ quia suspicetur
se posse repelli. nã
tũc possessionem
non perdit, secũdũ
Bar. hic, tñ si quis
negligat possessio
nẽ ab alio occupa
tam recuperare: ita
incõtinenti debet
dici, ꝙ possessionẽ
pdiderit, per not.
per Bar.in.l.iij.§.
cum igitur.s.de vi
& vi.ar.& imo.ĩ.d,
l. si de e.§. fin. Sed
quid si volui natu
ralem possessionẽ
ab alio occupatam
àdipisci. sed adeo
iudicẽ pro ea recu
peranda, an perdã
ciuilẽ: & videar su-
spicari me posse re

hic, videt esse tex. extrà de proba.c.licet. vbi dicit ꝙ
cõpetit interdictum, & intellige vtile. ¶ Sed contra
hoc ostendo, quòd ista quasi possessio iuris non ha
bet cãm continuam, quia requirit factum hominis,
vt.l.foramẽ. de ser.vrbano.prædi. ergo nõ debet cõ
petere hoc interdictũ: vt.s.determinatũ est. ¶ Rñ-
6 deo † illa distinctio iuriũ, an habeat cãm cõtinuã, vel
discontinuã? habet locũ in seruitutib⁹ tm̃ merè rea-
libus, q̃ debentur à re rei. Nã cũ res nõ habet animũ
nõ põt dici quasi posideri, nisi quatenus est vsus de
facto. Sed in iuribus, quæ debentur personæ, ista iu
ra licet habeant cãm discõtinuã respectu iuris, quasi
possessio tm̃ dr̃ cõtinua qa põt tueri aĩo posidẽtis.
7 † Et ideò vsusfruct⁹ & vsus põt p̃scribi: vt. vt.l.iusto
ibi dixi.s.de vsuca. probatur in tex.C.de præscri.lõ.
temp.l.fin.circa.fin. licet glossa ibi aliter intelligat.
8 ¶ † Vlterius quæro, an pro psonalibus præstatio-
nibus habeat locum hoc interdictũ? dic, vt dixi in.l.
vlti.s.quorum bono.non habetis alia circa princ.§.
9 ¶ † Venio ad ver.de cloacis. Quæro, quæ est ratio,
ꝙ pro cloaca nõ habet locũ hoc interdictum. ponit
gl. duas rõnes. Tene primã, quia fuit specialiter pro
uisum propter alias personas: ideò prætor noluit, ꝙ
hoc interdictũ porrigeretur ad illam. ¶ Venio ad
10 ver.neq; plures. Dicitur hic, † ꝙ istud interdictum
dat ad interesse. cõtra, imò datur, ne turbet in posses
sione, vt hac.l.in princip. Solu. datur ad vtrunq;, sci-
licet ne turber in possessione & ad interesse turba-
tionis præteritæ. ¶ Vlterius dicitur hic, ꝙ hoc in-
terdictum datur intra annum. Contrà, imò, videtur
ꝙ semper possum agere cõtra te, vt me in possessio
ne non turbes: quia semper cũ me turbas es intra an
num: & tunc incipit annus. Rñ. de eo, † qđ ad turbã
11 tẽ peruenit, datur perpetuò: vt.l.pe.s.de interdi. itẽ
ne quis turbetur in possessione, posset agere perpe
a tuò, quia turbatio semper instat, ad interesse[a] verò
turbationis præteritæ non potest agi, nisi intra an-
num: vt hîc.

Hoc interdictum.

¶ Iurisconsultus hîc incipit exponere verba edicti prætoris.s.posita.

SVMMARIVM.

1 *Interdictum hoc contra inquietantem datur, licet non contendat se posidere.*
2 *Interdictum hoc directum, uel utile, quando competat contra diffamatorem?*
3 *Ciuitas si habet ius eligendi Potestatem in aliqua ciuitate, & turbetur: an contra turbantes habeat hoc interdictum: & an contrà ipsum electum? in fi.*
4 *Turbare aliquem diuersis modis contingere potest.*

Huius autem interdicti.

1 ¶ Circa istum.§.quæro, † Contra quos competat
hoc interdictum? Dicunt quidam contra eum, qui
se posidere contendit, non contra alium: vt hic vi-
detur casus in nostro.§.ibi, se magis posidere affir-
mat. & vide gl. sup verbo affirmat. Dicũt isti, quòd
interdictum non competit, nisi contra eum, qui af-
firmat se posidere. & allegant.j.ea.l.§.retinendæ.
Contra eos alleg. gl.j.eo.ti.l.si duo.§.si vicinus. nec
determinat hoc. Istud vltimum est verius, ꝙ datur
contra inquietãtem: licet non contendat se poside
re. per.d.§.si vicin⁹. vbi est casus. & hoc tenet Guli.
j.eadem.l.§.retinendæ. & l.si duo.in prin. & C.eo.
l.j. & insti.eo.§.hodie. & ibi nota. probatur per.l.
2 vim facit.s.ti.j. ¶ † Quæro vtrum contra diffama
torem tantum habeat locum hoc interdictum? Ver
bi gratia: tu dicis me esse malefidei possessorem, vel
dicis me non habere talem iurisdictionem, potero
b ne agere, contra te interdicto vti posidetis[b] directo: vel vtili? Inno. dicit, ꝙ
non: extra de in inte.restit.c.ij.circa medium magnæ glo. Ego dico sic. Qñ
ꝙ per diffamationem non impeditur mea possessio, vel quasi possessio,
tunc verum dicit Inno. quia non turbor. Quandoq; per diffamationẽ pos
sessio mea impeditur, quia propter illa verba non reperio laboratores seu
colonos: propter illa verba homines nolunt venire ad me tanq; ad haben-
tem iurisdictionem. Certè tunc videris mihi facere vim. casus est.s.titulo
j.l.vim facit. ibi: siue faciendo per quod. &c. Cum enim impediar per hoc
recolligere fructus meæ iurisdictionis, videris me turbare in mea posses-
3 sione: vt.d.l.vim facit. ¶ † Sed pone. Cõmune istius ciuitatis est in quasi
c possessione iuris eligendi Potestatem[c] in ciuitate Spoleti: & cõe Spoleti
turbat istud cõe in illa quasi possessione: an contra illos de Spoleto cõpe-
tat hoc interdictum? ¶ Aduerte respondendo. Istud turbare põt cõtinge
re diuersis modis. Primo mõ non admittendo electum per commune illi⁹
ciuitatis, & non obediendo sibi. Et isto casu non turbatur in quasi posses
sione iuris eligendi, sed magis ille electus: sed istud commune turbatur
in exercitijs illius iurisdictionis, hoc est potestariæ. & ideò nõ habet locũ
hoc interdictũ, sed esset recurrendum ad confessoriã vtilẽ, seu ad vtilem
in rem, vt.l.j.§.per hãc.s.de rei ven. vel ad officiũ iudicis. Nã interdictũ
nunq; habet locũ, qñ subditus contradicit superiori, sed tunc qñ alius con
tenderet se habere iurisdictionem in subditũ, tunc contra illum alium da-
retur ĩterdictum, vt.j.de li.homi.exhi.l.iij.§.hoc interdictum. & §.seq. &
idem dico de adscriptitio, vasallo: & simi. si ipsi cõtradicũt dño suo: debet
recurri ad dicta remedia, nec contra eos competit interdictũ: secus si ali⁹
d tertius eos suos adscriptitios contenderet. ¶ Secundo modo põt turbari[d]
ista quasi possessio iuris eligendi: si isti de Spoleto eligerent ptãtẽ, & hîc
est aduertendum. Siquidem ipsi eligerent isto cõi sciente: & istud cõe ne
gligeret eligere: tunc istud cõe perderet quasi possessionem, quã habebat
quia in istis iuribus incorporalibus non est aliud quasi possessio: nisi qui
dam vsus cũ patientia aduersarij. vt.l.quoties.s.de serui. & l.ij.C.de ser. &
ideo non haberet locũ hoc interdictũ quod datur posidenti tantùm. Sed
si non obstante electione illorũ, etiã istud cõe eligit, non priuatur illa qua
si possessione, quia vt vides non suspicatur se posse repelli. sed habet ani-
mum retinendi: tũc posset intentare vtile inteadictũ vti posidetis contra
alios eligentes. Ita not.in.d.c.ij.extra de in integ.restitu. Sed quæro, vidi
ꝙ contra ipsos eligentes possunt habere hoc intrrdictũ, sed an cõtra illum
quem ipsi elegerunt, istud interdictum competat, si ille acceptauit. Inno.
dicit ꝙ non in.d.c.ij. quia ille nõ turbat me in ista quasi possessiõe. ¶ Ego
istud puto verum. nisi per acceptationem ipsius facultas eligendi compe-
tens mihi aliquo modo impediretur, vt si quos debebam vocare, nolũt ad
esse propter timorem electi, & his similia. tũc enim videretur turbare me
vt.d.l.vim facit.s.tit.j. Et idem dico de confirmatione illius talis electi, vt
non competat hoc intetdictum, nisi per illam confirmationem, illa facul-
tas eligendi mihi competens impediretur.

SVMMARIVM.

1 *Interdictum hoc contra turbantem solum, licet non contendat se posidere, conceditur.*

Restituendæ.

¶ Dicit hîc, quòd per interdictum: vel per actioem. Quero, de qua actione loquitur hîc? dic vt glossa dicit. ¶ Item dicitur hîc quòd retinendæ possessionis hoc fit per interdictum, vel per exceptionem, quęro quæ sint istæ exce-
ptiones. dic, vt in gl. ¶ Quæro, quid si non agit contra me, sed me turbat
1 tantùm: quale remedium habeo? Dicit gl. vti pos. Ita dicit gl. † quòd vide.
Ex qua glo. habes: ꝙ contra illum: qui tantùm turbat: licet se posidere
non contendat, habet locum hoc interdictum.

SVMMARIVM.

1 *Rei uendicatio, datur absenti retinenti animo possessionem quam alius intrauit, ut posideret, clam ab alio, qui absens reuersus non suspicatur se posse repelli, nec eum uiolenter expellere.*
2 *Rei uendicatio, quòd competat posidenti ciuiliter, & naturaliter, licet alius detineat. Et quòd talis absens reuersus potest etiam intentare hoc interdictum, uti posidetis. ibid.*
3 *Clandestinum possessorem, quaodo possum eijcere propria authoritate?*
4 *Posidere dicitur clam à me qui intrat possessionem meam clam. suspicans sibi moueri quæstionem ab alio, non à me.*
5 *Libellus qualiter formetur in hoc interdicto?*
6 *Libellans in hoc interdicto, an debeat exprimere se posidere ciuiliter, uel naturaliter.*
7 *Annus, mensis, & locus in libello in hoc interdicto requiritur, quando cõcluditur dolus aduersarij.*
8 *Narrare qualitatem turbationis, quando debeat libellans.*
9 *Declarare in petitione modum desisteudi à turbatione, an de necessitate sit. Et an debeat petere de hoc sibi satisdari, scilicet ne in futurũ molestetur? quòd sic. nu 10.*
11 *Cautio de non molestando in futurum. quando debeat esse perpetua & quando ad tempus.*
12 *Interesse turbationis præteritæ, qualiter intelligatu.*

e **Interdictum.** [e] ¶ Hîc est pulcher.§. & bonus. ¶ Oppon. ꝙ
non

pelli. Bal. quòd non. l. ij. in. iij. col. C. de iure emphy. & probatur in. l. de pupillo. §. meminisse. ff. de no. oper. nunc. iũcta. l. j. §. in operis. eo. tit. & gl. & Bart. hîc. in hac tamen qõ. si suspicor me posse repelli, habeo vtile interdictũ vñ vi: iuxta not. p gl. & Bar. in. l. §. si autem. ff. de vi & vi. ar. ad Bar. hic vide Bar. in. l. clã. & quod ibi dixi in. §. fi. vbi gl. ff. de acquir. pos.

non detur possessori prædij, sed pro ædibus tantũ: vt. ff. ea. l. in prin. Dicit gl. quòd hoc est mente. bene dicit, tñ licet sit ex mente, directum interdictum cõpetit, vt ibi dixi. ¶ Op. quòd possidenti detur reivẽdi. quia datur cõmodati: & opponenti, & similibus vt. l. offm̃. ff. de rei vendi. & l. si ventri. §. in bonis. ff. de priui. cre. Dicit glo. possidenti nõ datur actio. s. negatoria, per quam neget rem ad aduersariũ pertinere. Tu dic, & melius, quòd actio nunc͂ datur possessori omnimodo, secus si possidet ciuiliter, & naturaliter & non detinet: vt. l. contraria. ¶ Opp. ꝙ possidenti detur actio iniuriarum: vt. l. iniuriarum. §. si quis me. j. de iniur. & l. qui pendentem. de act. emp. Rñdeo, hîc negat dari rei vẽdic. quæ cõpetit pro se, seu ad rẽ quam habet, nõ negat dari alias actiones personales. ¶ Itẽ op. de actione in factũ, q̃ competit possessori ex hoc interdicto. Dicit gl. noluit istam actionem excludere: imò dicit, ideò istam introduxit quia aliæ deficiebant. ¶ Item opp. de. l. & si fortè. §. sciendũ. ff. si ser. vẽdi. Sol. videte istud, qđ hîc dicitur, habet locũ in rebus corporalibus tantùm. Nam in iuribus in corporalibus potest quis possidere, & intentare cõfessoriã, seu negatoriam, vt. l. contrar. ¶ Quærit gl.[a] pone, dũ essem absens & aio retinerem possessionẽ: alius intrauit, vt possideret clam nõ à me sed ab alio, Ego rediens nõ suspicor me posse repelli, nec tamẽ volo eum violenter expellere. quia nolo esse authorem alicuius mali: quomodo consuletur mihi? rei vẽdicatio. non, possum intentare: quia possideo ciuiliter. Interdictum istud non expedit intentare: cum possessor non possideat à me vi, clam, vel precario. Quid fiet? dicunt quidam, ꝙ statim cum eum nolo expellere, videor desinere animo possidere: & sic intentabo rei vendicationem. quod non est verum: quia non perdo possessionem, cũ nõ suspicor me repelli: vt. l. clã possidere. §. fi. & l. seq. ff. de acq. pos. vñ gl. dicit possum intẽtare rei vẽdi. licet ciuiliter possideam cum alius naturaliter possideat. Primò etiã si haberẽ, & possiderẽ ciuiliter & naturaliter: & alius detineret: cõpeteret rei vend. vt dictum est. cũ hoc resîdet gl. ¶ Plus dico, †ꝙ etiã possum intẽtare interdictũ vti pos. nã ego possideo ciuiliter: & mea possessio ciuilis turbatur per naturalẽ, quam detines. ita no. in. l. clã possidere. §. fi. cũ. l. seq. acqui. pos. & l. naturaliter. §. nihil cõe. eo. ti. Ista sol. q. est multũ clara. ¶ Sed in narratione huius. q. glos. innuit duo dubia. Primùm, vos scitis quod violentum possessorem vi possum repellere incõtinenti: vt. l. j. §. vim vi. ff. titu. j. & l. iij. §. eũ igit. Innuit gl.[b] ista, ꝙ clandestinũ possessorẽ possum eijcere[c] mea authoritate. Idẽ tenet gl. C. vñ vi. l. j. in gl. super verbo rectè. & insti. eo. §. retinẽdę. Dyn. tenet cõtrariũ hîc dicẽs: ꝙ nõ reperit lege cautũ ꝙ liceat deijcere vi clandestinũ possessorẽ. Idẽ tenet Dy. in. d. l. j. C. vñ vi. circa prin. Ego dico, ꝙ pro gl. nostra videt casus in. l. si quis in seruitute. in fi. j. de fur. ¶ Cõtra gl. videtur casus in. l. sequit. §. itẽ si occupaueris. ff. de vsu cap. ¶ Aduerte, dico sic: qñ͂ quis ingreditur clam possessionẽ vacantẽ omnimodo, tũc illũ nõ licet vi expellere. Ita intelligo dictũ Dy. vt. d. l. sequitur. §. itẽ si occupaueris. Qñ͂ quis ingreditur clã possessionẽ, nõ vacuã omnimodo: & tunc aut accipiendo clam possessionem, priuatur primus possessor possessione ciuili, & naturali. Quod cõtingit in re mobili: vt. l. si rẽ mobilẽ. ff. de acq. pos. & tũc illa possessio pôt incõtinẽti mihi auferri: vt. d. l. si quis in seruitute. in fi. Qñ͂ p illã clandestinã apprehẽsionẽ quis nõ priuat ciuili: qđ cõtingit in re immobili, vt. l. clam possidere. §. qui ad nundinas. de acquiren. pos. Et isto casu dico, ꝙ potest quis vi clandestinũ possessorem deijcere. Ita intelligo gl. istam, & similes. Probo per rationem, licet cuicun͂ iniuriã ꝓpulsare, vt. l. vt vim. de iusti. & iure. & l. sciẽtiam. §. q eũ aliter. ad leg. aquil. Sed non est dubium, quòd per

a ¶ Quærit gl. Adde in ca. olim. el. j. de de restit. spol. aliàs in. c. grauis. eo. tit. & vide quæ ibi dixit. Andræ. Barb.

* Pro concordia. ¶ Aduerte, quòd iudicium possessorium recuperandæ possessionis etiam vbi agitur ciuiliter debet cõtinere locum & tempus. ita allegatur. Bart. in hoc. §. interdictum per Ludouicũ de vrbe in suo consilio. cxcj. inci. Spectabilis domine & hoc vbi infertur dolus rei. & maximè si illa actio infamaret. cõtrarium allegatur tenere in. l. li. bellorum. in principio. ff. de accusat. Sol. Ludo. quòd Barto. in. d. l. libellorum. loquitur quando factum habet causam successiuam, seu tractum successiuũ. Et ponit exemplũ de eo qui tenet aliquid apprehensum: vt habetur ĩ. l. eũ qui §. in popularibus. ff. de iureiu. sed nõ fuit bene ponderatus Barto. in. d. l. libellorũ. quia ipse dicit dum loquitur de tempore, quòd sufficit exprimere mensem. q. d. non autem diẽ. in. q. ꝓposita per Bartol. & sic non erit contrarius, quia mensis includitur in tẽpore. videas Bartolum.

b ¶ Innuit gl. istud. probatur à contrario sensu in. c. cum venisset. de restit. spolia. & hoc tꝫ ibi do. pe. qalr. bar. hic Andræ. Barba.

c ¶ Possum eijcere. vide Bart. in. l. j. C. vñ vi. & vide bald. in. q. inci. accusat⁹ de vi turbatiua. in iij. col. & ibi Bal. in l. si qs ad se fũdũ. in ver. opi. quartò. C. ad leg. Iuli. de vi. & vide Ang. in. l. à diuo. §. si post addictũ. ff. de re iu. & ro n. l. clam. §. qui ad

nundinas. ff. de acquir. pos. & pro opi. Bart. videtur etiam casus no. iuncta gl. in. l. si seruus. C. quod cum eo. & vide Imo. in. d. §. si post addictum. & Ang. in. l. vt vim. in fi. ff. de iust. & iure. & vide plenè not. per do. Anto. in c. olim. el. j. & iij. colum. de restit. spo.

d ¶ Pæterea illud. Et facit quod not. Bart. in. l. j. §. nuntiatio. ff. de noui. ope. nuntia.

retentionem illius naturalis, turbatur mea ciuilis. & sic fit mihi iniuria. meritò possum eum propullare incontinenti. Et est incontinenti semper, cum me turbas, & es in actu turbãdi. Præterea, illu d[d] quod fit in re mea à me possessa, per quod mea inquietatur possessio, potest tolli mea authoritate, vt. l. si vi tem. §. si ad ianuam. ff. quod vi: aut clam. & l. qod vi, aut clam. & l. quemadmodum. §. primo. ff. ad legẽ aquil. Ergo cum iste turbet me in re mea à me possessa, potero illam turbationem mea authoritate repellere, & hoc puto verum. ¶ Secundò innuitur
4 in hac gl †ꝙ si tu intras clam suspicans tibi moueri quæstionem ab alio: non à me possidente, ꝙ non possides clam à me. Vide glo. hoc nõ est verum, imo à me possessore possides vi, clam, vel precario inspecta veritate potius, q̃ opinione: vt. j. quod vi, aut clam. l. aut qui aliter. §. si quis dum putat. secundùm Dy. vt not. per eum in. §. qui ad nundinas. vbi
5 glo. tangit per Cyn. C. e. tit. l. j. in. iiij. q. ¶ †Vltimò quæro: qualr formet libellus[e] ĩ isto interdicto vti possidetis? Rñ. actor debet narrare se possidere, vel quasi possidere id, in quo dicit se turbari, vel inquietari, vt hîc. Item debet dicere aduersariũ eũ turbare, vel inquietare, vt dixi. ff. ea. l. §. huius aũt. Et debet concludere tria: quòd reus à molestatione desistat, & quòd de cætero in futurum eũ nõ molestet, & quòd condemnetur ad interesse molestationis præteritæ. Ista tria probantur. ff. eod. l. j. circa princ. & j. §. eo. l. si duo. §. fi. & quod ibi no. ¶ Circa ista examinemus aliqua, dixi, quòd actor debet dicere
6 se possidere, vel quasi. ¶ Quæro, vtrum debeat †exprimere, an ciuiliter, vel naturaliter? puto, quòd nõ. sicuti enim in rei vend. sufficit, quòd quis dicat se dominum simpliciter: vt. l. si mater. §. eam. j. de except. rei iu. & l. & an eadem. §. actiones. eo. ti. Ita eadem ratione hîc, quod puto verum, si aduersarij nõ iterest, qa nõ asserit se aliquã possessionẽ distinctã habere. Si enim sua interesset: vt quia diceret se fructuarium, vel proprietarium tantùm. & sic vult assumere defensionem in ciuili tantùm, vel in naturali tantùm, tunc actor deberet hoc declarare, aliàs non est certus velit cedere, vel contendere, vt. l. j. in prin. ff. de edẽ. hoc tamen cogit facere actor: si fuerit petitum: aliàs secus, vt. l. vlti. C. de anna. except.
7 ¶ †Secundò dixi: quòd debet narrare aduersarium eum turbare, vel inquietare. hîc quæro, an debeat dicere annum: & mensem[f] turbationis, & locum. sicut in criminali: vt. l. libellorum. de accusa. Respõ. quando͂ iste libellus concludit dolum aduersarij: vt quia dolo suo me turbat. tunc debet inseri locus & tempus. Nec enim debet in tanto crimine vagari, vt. l. prætor edixit. in princ. j. de iniu. l. itaꝗ. ff. de do. & hoc probatur expresse. ff. tit. j. l. j. §. rectissimè. & §. ibi aũt. In quibus cõcludit, quòd in interdicto vnde vi, debet inseri locus. & tps. pro hoc videtur casus extra de procura. c. tuæ. facit quod no. Inno. de accu. c. qualiter & quando. Si verò dolus aduersarij nõ arguit, quòd pôt esse quãdo͂, vt dictũ est: vt. l. si duo. in prin. j. eo. tunc non est necesse inseri locũ & tps: quia hic est iudiciũ ciuile. In quo nõ reperit hoc, quòd quis debeat se adstringere ad locũ & tps: vt. l. j. circa prin. ff. de eden. cum sua glo. facit quod no. C. de testi. l. testium. ¶ †Item quæro,
8 vtrum debeat narrare qualitatem turbationis. Nam multis modis potest contingere turbatio, vt. ff. tit. j. l. vim facit. & quod dixi. ff. in. §. huius aũt. Respondeo eodem mõ: aut arguitur dolus, & debet delictũ illud poni certum: aliàs est necesse per iura prædicta. Dices tu quæ est ratio, quòd hic tenetur clarè & limitatè dicere modum turbationis, non autem tenet dicere qualitatem possessionis distinctam. Rñdeo, ea quæ continent factum aduersarij, & delictũ eius, ista debent poni distinctè. & declaratè. Eaverò quæ cõtinent ius agentis, & non factum aduersarij

e ¶ Formet libellus. Vide Spe. in titu. de cau. pos. §. j. in prin. Barto. & do cto. in. d. l. C. eod.

f ¶ Annum & mẽsem. vide not. in. l. j. §. rectissimè. ff. de vi. & vi arma.

g ¶ Item quæro. ad de Inno. in. c. licet cãm. de proba. vide no. in. l. j. C. vbi de poss. agi opor. per Bal. in. l. ordinarij. in. vj. col. C. de rei ven. Sed an ad causandũ hoc interdictum sufficiat contradictio verbalis, per quã quis de facto non impediat vti possessione vide do. Anto. in. c. audita. de restitu. spol. & Lap. in suis alleg. de quo facit mentionem Inn. in. l. si prius. de ope. no. nun. quẽ oĩno vide. & Bald. in. l. ordinarij. C. de rei vẽdic. dixi post doct. instit. de act. in. §. æquè in. iij. chart. & ad. de. quòd licet in hoc interdicto sufficiat deducere solam turbationem si tamen deducit turbatio p vim illa debet probari, aliàs succumberet ea deducẽs. c. con questus. de fo. cõpe. doc. ibi. & bar. in ea. l. quod ait. Et ad Bar, hîc, ad. de Bal. in. q. incip. accusatus de vi turbatiua. in antepe. col. & vide vnum quod not. dixit Io. and. in. super literis. de rescrip. si per glo. in verbo posterioris, videlicet: quòd si quis fugit de possessione videns inimicum venientem cũ multis: qui fuerat sibi cõminat⁹ expulsionẽ, nam dicit quòd in illo casu competit interdictum vti possidetis. & non recuperandæ, imo talis, si in interdi-

ꝺto impetrato à iudice narraſſet ſe fuiſſe turbatũ, & expulſum, nihilominu' iudex nõ poterit procedere in interdicto recuperãdæ: ſed vti poſ. tanꝗ narratum ſit id quod non erat. ſed Imo. ibi dixit, ꝙ imò videtur, quòd talis pdiderit poſſionem ſiue illi veniebant, ad expellendum eum, ſiue non: etiã ſi poſteà non eſt occupata: vt extrà de prob. ca. licet. inſti. de interdictis. §. retinẽdæ. & ideò non videtur poſſe obtinere interdictũ, vti poſidetis. quod requirit quẽ poſſidere tempore litis cõteſt. d. §. retinendę ſi autem illi veniebant, vt occuparẽt poſſeſſionẽ, tunc competit interdictum recuperãdæ l. iij. ſi quis autem viris armatis. & nota. de vi & vi ar. facit quod no. Inn. ĩ c. querelã. de elec. & c. & in. c. cum ad ſedem. de reſtitu. ſpo. ſecundùm eũ. quod not. &c,

nõ debẽt ita poni diſtinctè, niſi cũ interſit rei: vt di
ctum eſt. ſ. ¶ Tertiò dixi. ꝙ in cõcluſione debent
poni tria: ſcilicet, vt à turbatione deſiſtat: & in futu
rũ non turbet: & cõdẽnetur ad intereſſe turbationis
9 præteritę. ¶ † Circa primum quæro, vtrũ [a] ſit neceſ
a ſe declarare in petitione modũ deſiſtendi à turbatio
ne? Reſpondeo, non de neceſſitate: quia hoc ſpectat
ad iudicẽ, non ad partẽ. & quis cogitur declarare tã
tum, quod ſpectat ad eum. vt. l. vbi autem. §. qui il
lud. ſ. de ver. obli. Vtile aũt põt eſſe: nã vos ſcire de
betis, ꝙ iſtud interdictũ habet qñqȝ naturã interdi
di recuperandæ poſſeſſionis. Nã ſi ego habeo ciui
lẽ, & tu naturalem iniuſtè à me: ego turbor in ciuili
per retentionem naturalis. Deſiſte ergo ab iſta tur
batione, & reſtitue mihi naturalẽ: vt dixi. ſ. eodem
§. & videbitis tex. j. eo. l. ſi duo. in prin. Tunc pote
10 in libello concludere, quare peto eum cõdẽnari,
vt mihi reſtituat dictam naturalẽ poſſeſſionẽ, quã
habet per cuius retẽtionẽ turbor in ciuili, & ſic à di
cta moleſtatione deſiſtat vt no. in. l. naturaliter. §. ni
hil cõmune. & l. clã. §. qui ad nũdinas. de acq. poſ.
10 ¶ Secũdò dixi, † ꝙ debet cõcludi, ne in futurum mo
leſtet. hîc quæro, an debeat petere de hoc ſibi ſatiſ
dari? Vtramõtani dicũt, ꝙ ſic. & de hac ſatiſdatione,
vt dicũt ipſi, loquitur. l. j. in fi. C. eo. Iſtam opi. puto
verã, per. l. iij. in. §. hoc interdicto. & ibi no. j. de iti
11 ne. actuqȝ priua, &. de aqua quoti. l. penulti. ¶ † Se
cundò quæro, vtrũ hæc prohibitio, & cautio de nõ
moleſtando in futurum, debeat eſſe perpetua? Rñ
deo, ſiquidẽ ius agentis eſt perpetuũ, cautio & pro
hibitio debet eſſe perpetua. Si verò eſſet ad tempus
vt quia haberet vſumfructum ad tẽpus. vel quia cõ
duxit ad nõ modicũ tẽpus, ita ꝙ habeat naturalẽ poſ
ſeſſionẽ: tunc prohibitio deberet eſſe ad tempus.
12 ¶ Vltimò dixi, ꝙ debet peti, vt condẽnetur ad in
tereſſe turbationis præteritæ. Iſtud intereſſe quali
ter debeat intelligi, & qualiter debet declarari: vide
bitis in tex. j. eo. l. ſi duo. §. fi.

SVMMARIVM.

1 *Interdictum hoc quando detur Rectori eccleſiæ, contra eũ qui fecit turbationem in eccleſia.*

Hoc interdictum.

¶ Querit gl. qualiter dixit
dummodò poſſideri poſſint. Rñdeo, quia quædam
ſunt, quæ poſſideri non poſſunt: vt res ſacra, religio
ſa, & ſimiles: vt. l. qui vniuerſas. §. j. de acqui. poſſ.
1 ¶ † Sed quæro, [b] an rectori eccleſię detur iſtud inter
b dictũ, cõtra eum, qui fecit turbationem in eccleſia?
dicit tua gl. fortè ſic. ſicut concedimus poſſe vendi
cari: vt. l. ſancimus. C. de ſac. ſanc. eccle. Videte dñi,
Rector eccleſiæ quandoqȝ vult. agere: quia turbatur
in quaſi poſſeſſione iuris Rectoriæ dictæ eccleſiæ:
& tũc puto, ꝙ poſſit per ea, quæ dixi. ſ. ea. l. in prin
ci. Si verò velit agere, quod turbaretur poſſeſſio ec
cleſiæ, prout eccleſia eſt quoddam corpus ſolo co
hærẽs, nõ poſſet vt hic. Sed ſi in eccleſia fieret aliqd
deberet recurri ad interdictum: ne quid in loco ſa
cro vt habuiſtis in. l. j. §. fi. ne qd in loco ſacro.

a ¶ Quæro vtrum. Adde quod notat Bar. in. l. j. in. ij. colũ. C. eod.

b ¶ Sed quæro. Et vide tex. & doc. in c. audita. de reſtit. ſpo. And. barba.

c ¶ §. quod ait prætor. vide Bart. in. l. j. C. eo. Et de materia huius interdicti pro quibus rebus mobilibus an, & quãdo competat, vide tex. extrà de probat. c. licet cauſam. & ibi an detur miſſio in poſſeſſionem? adde, quòd videtur competere creditori, etiam non adepto, poſſeſſionem: ſi tamen pronuntiatum eſt de mittendo: quia poterit accuſare de turbata poſſeſſiõe vt ſentit glo. in. l. j. §. j. in fi. in verſic, ix. j. ne vis fiat ei. vbi æquiparat miſſum, & mitti iuſ

SVMMARIVM.

1 *Nec ui, nec precario clam, nec poßidere. quod ſit?*

2 *Actor qui ciuiliter, & naturaliter poßidet contra reũ turbantem, qui nullo modo poßidet: obtinet ſi probat ſe ſic poßidere tempore litis conteſtatæ.*

3 *Deiecto licet inquietare quãdocũque ſum deiectorem nec tenetur hoc interdicto: ſed expellere non licet: niſi incontinenti.*

4 *Exceptio contra agentẽ hoc interdicto, quòd poßidet à reo ui, clam, uel precario: quando debeat opponi. ubi quod non opponitur ad proceßum: & ad eam habetur reſpectus tempore diffinitiuæ.*

5 *Reo abſoluto in hoc interdicto, quia actor nõ poßidebat: an actor debeat condẽnari, ne reum de cæterò moleſtet?*

6 *Poſsidere ab alio, qualiter quis dicatur.*

7 *Vaſallo uel emphyteuta expulſo ui domino competit hoc interdictum contra deijcientem.*

8 *Emphyteuta ideò non poteſt uendere domino irrequiſito: quia per hoc turbaret ius domini.*

9 *Clam poſsidere ab alio, qualiter quis dicatur?*

10 *Poſſeſsionum. quòd ſint tres ſpecies.*

11 *Poßidere precario ab alio, quando quis dicatur?*

12 *Poßidere naturaliter ab alio, quando quis dicatur?*

13 *Rector, qui dicit aliquem poßidere uiolẽter, clam, uel precario ab ipſo, debet ſemper hanc qualitatem probare.*

14 *Actor in hoc interdicto, ſemper debet probare ſe poßidere, tempore litis conteſtatæ.*

15 *Poßidere naturaliter ab alio clam, qualiter dicatur?*

16 *Precario poßidere ab alio, qualiter quis dicatur.*

17 *Conductor ad longum tempus, uel emphyteuta, ſi finita locatione ſtat in poßeßione dicitur turbare dominum in ſua ciuili, & tenetur hoc interdicto.*

18 *Agens hoc interdicto, quid habeat probare, ut obtineat.*

19 *Probationes fiendæ ex parte rei in hoc iuterdicto.*

Quod ait prætor.

¶ Hîc. §. eſt notabilis, & diffi
cilis. ¶ Not. hîc, ꝙ nõ licet opponere de iure ter
tij. Nam ſi ab alio poſſideo iniuſtè: tu mihi nihil di
1 cere potes. ¶ † Pro declaratione quęro expoſitionẽ
iſtorum verborum: nec vi: nec clam: nec precario.
Azo in ſumma & glo. noſtræ. C. eo. l. j. laborauerũt
multum in intellectu iſtorum verborum. Innoc. di
cit, licet Azo multum laborauerit: ego expono ſic,
vi à me poſſidet, qui me vi deiecit. clam ille, qui clã
occupauit, precario, ille qui precario. Ita dicit ipſe
extra de pręſcri. c. veniens parcat mihi Inno. labor
Azonis non fuit indebitus. Cauſa eſt iſta. in hoc in
terdicto ad hoc, vt alicui competat, requiritur, quòd
ipſe poſſideat. poſito ergo, ꝙ ego poſſiderem ab ad
uerſario vi, clam, vel precario, quomodo poterit
ipſe intentare contra me interdictum vti poſſidetis
ſi ipſe non poſſidet, eſt ergo neceſſe, vt ad expoſi
tionem iſtorum verborum recurramus, & per hoc
ſciamus, quid habeat probare actor: & quid reus, &
2 quid veniat in hoc interdicto. ¶ Aduerte. † quando
ꝙ occurrit, ꝙ actor ciuiliter & naturaliter poſſidet:
reus nullo modo, ſed eum turbat. tunc conſtat acto
rem agentem vti poſ. debere vincere: vt dixi. ſ. in
ea. l. §. huius aũt. habet tamen actor neceſſe oſtende
re ſe ſic poſſidere, tempore litis conteſta. vt inſt. e.
§. hodie. Prædicta vera, niſi actor poſſideret ab ad
uerſario vi, clam, vel precario, tunc enim cõſtat reũ
c aduerſariu non poſſe vincere in hoc interdicto. Ita
tenet hic gl. vide glo. quæ incipit. non ꝙ me. ibi.
3 Item quid ſi te deieci. Vides ergo, † ꝙ licet deiecto
inquietare ſuum deiectorẽ quandocũqȝ, nec tenet
hoc interdicto, ſed expellere non licet, niſi inconti
nenti, vt. l. iij. §. eum igitur. ſ. ti. j. ſed inquietare poſ
ſum ſemper. Ita etiam tenet glo. in. l. j. C. eod. titu.
4 ¶ † Sed iuxta [d] hoc quæro, quando debet opponi
d iſta exceptio contra agentem vti poſſidetis, quod
ipſe poſſidet à reo vi, clam, vel precario. Inno. in. d.
c. veniens. de præſcri. dicit, ꝙ hæc exceptio debet
opponi ante lit. conte. quod eſt mirabile dictum:
& nunqȝ alibi reperi, & hoc tenet pet. c. ſuper. de or
di. cog. non intelligo qualiter illud. c. probet hoc.
ſed tamen dico, ꝙ iſta verba Inno. ſunt contra ca
ſum huius legis. Nam hîc dicitur non debet eum
propter hoc, quòd ab eo poſſidet vincere & ſic oſtẽ
dit text. quòd iſta exceptio venit examinãda, &
opponitur ad victoriam & iuſtitiã cauſæ, non ad
proceſſum. Hoc etiam apparet ex. l. j. C. eo. & ex. l.
j. in prin. j. titu. ij. quę leges omnes referunt iſta ver
ba ad tempus diffinitiuæ ſententiæ, non cum pro
nuntiat ante lit. conteſt. ſuper emergẽtibus & alijs
exceptionibus, quæ opponuntur ad proceſſum.
Nam ſi reſpicis verba prætoris, prætor diffiniebat
ſic, vim fieri veto, quo minus poſſideas, vti poſſi
debas non vi, non clam, non precario. vnde tempo
re diffinitiuæ habetur reſpectus ad ea, non autem
5 opponit ad proceſſum. ¶ † Vlterius procedo, qñ
reus vtroqȝ modo poſſidet actor nullo modo tunc
actor non poteſt vincere, quia non poſſidet, vt hic
&. ſ. §. interdictum aũt. Sed videndum eſt an reo
abſoluto, quia actor non poſſidet debeat cõdemna
ri actor, ne eum de cætero moleſtet. glo. in. l. j. cir
ca fi. tertiæ glo. ſuper verbo precario. C. e. ti. videt
tenere, ꝙ non debet actor in aliquo condemnari.
ſed reus abſolui. Tu dic clarius, aut reus abſol
uitur:

ſum. & probatur per glo. in. l. ꝗuis. in verbo miſſus. de bo. autho. iudi. poſ. facit. C. de edi diui Adria. tol. l. l. fi. & vide no. barto. ſ. ea. l. in princ.

c ¶ Tenet. hic glo. An liceat deiecto ĩquietare deiectorem ſuũ, & gl. hic tenet ſingulariter ꝙ ſic. quã videtur ſequi Barto. facit j. ſed & pactus. §. quæri poterit. ſ. quod me. cau. Sed Bal. in ſua diſputatione incip. accuſatus de vi turbatiua tenet cõtrariũ. vide ibi eũ in. iij. colum. & plenius in. xxv. colũ. cum ſeq. in. v. q. quia in criminalibus admittit cõpenſatio doli cũ dolo. l. viro. & qd' ibi ſcipſi. ff. ſolut. ma. & c. intelleximus de adulte. Niſi talis turbatio eſſet facta incontinenti, p. l. q poſſeſſionẽ. ſ. de vi & vi ar. & quæ not. in. l. clã poſſidere. §. q ad nũdinas. ſ. de acq. poſ. & hic ſequit Lud. in. l. iuſtè. e. tit. ſed ipſe idem ĩ l. naturaliter. §. nihil commune. in in. vj. chart. eo. ti. videt per ibi dicta velle veram eſſe iſtam glo. & iſtã glo. etiã ſequitur Bart. in. l. ij. in. vij. q. ſ. de oper. noui nuntiat

d ¶ Sed iuxta. vide Angel. in. l. ſi de vi. ſ. de iud. vide Ro. i n. l. naturaliter. §. nihil commune. ĩ. l. antepe. char. ſ. de acquir. poſ. qui ſequitur Barto.

uitur:quia actor non poßidebat:& tunc actor in nihil cõdẽnabitur respe ctu poßeßionis,de qua agitur:nõ dico de expensis.& proderit hoc acto ri.quia si de cætero molestaret reum,& reus inciperet agere contra eũ in terdicto vti poßidetis:reus poßet succumbere,si apparet eum poßidere ab aduersario,vi,clam,vel precario:vt dixi.Si verò reus absoluitur:quia do cuit se poßidere.hîc aduerte.Tunc si docuit se poßidere iustè,poterit im poni silentium,ne eum de cætero molestet:vt.l.circa.š.de proba.Sed si do cuit se poßidere simpliciter:tunc secus:quia poßet esse,quòd poßidet ab aduersario vi,clam,vel precario.¶ Qñq; contingit,q nec actor,nec reus poßidet aliquo modo:vt puta,colonus,vel creditor missus in poßeßionẽ ex primo decreto:vt.j.l.proxi.§.creditores.tunc non est dubium,q reus absoluitur:vt.d.§.creditores.Tamen actor in nullo sibi condẽnatur.Qñq; contingit,q vterq; poßidet.& hîc aduerte.Quandoq; poßidet vterque iu stè:vt quia ego habeo ciuilem,quia dominus:tu naturalem,quia fructua rius,tunc vterque vincit:quia neuter debet turbari in poßeßione sua,& vterque vincet:quia neuter debet turbare alium,sed vti poßident:ita poß sidere debent.vt.š.e.l.in principio.secundùm casum gl.&.j.l.proxima.in principio.Quandoque poßidet,vnus iustè,alius iniustè ab alio,quàm ab aduersario.Et isto casu idem,q quando vterque poßidet iustè.vt hoc.§.fi.

6 &.l.ij.j.eodem.¶ Sed†hîc dubitandũ est de exemplis.Respon.ecce exem pla.Pono exemplum de vi.Ego eram dñs:alius erat fructuarius,qui poß sidebat naturaliter,tu iniusti,& fructuarium deiecisti vi.Certè tu poßides vi à fructuario,non à me domino:& ideò siue agas contra me,siue conue niaris à me domino:tu debes tueri in poßeßione tua.Ita tenet Dyn.Et ita tenent docto.¶ Istud ego puto verum,si tu qui fructuarium expulisti,re cognoscis me in proprietarium,& permittis me vti ciuili mea,prout poß sum de iure.Nã dño proprietatis permittuntur quædam in fundo,in quo alius haberet vsumfructum:vt.l.fundi.in fin.&.l.si ita.in fin.š.de vsu.& ha bi.sed si tu non recognosceres me dominum:& tunc ego dominus poß sum agere contra te,q turbas me in mea ciuili:non dico,q me turbes per retentionem naturalis:sed impediendo me vti mea ciuili.Et ex hoc dico,

7 q in feudatario & vasallo,istud exemplum doct.non procederet.Nam si vasallum meum expulisti vi,eo ipso turbas me in ciuili mea.Nam cũ va sallus & emphyteuta sit obligatus pro illa naturali,quam habebat ad cer tam præstationem:& ex hoc dicor retinere ciuilem:tu qui expulisti,non es ad hoc obligatus:nec à me,nec meo nomine tenes.Vnde per solam de tentionem turbor in ciuili,nec per poßeßionem tui deiectoris ego poßi deo:meritò poßum agere hoc interdicto,& vincere.arg.l.Pomponius.š.

8 quibus mod.vsusfru.amit.Et ista est ratio,†quare non licet emphyteutæ vendere domino irrequisito:quia per hoc turbaret ius domini:cũ non ha beret alium emptorem obligatum:vt not.docto.C.de iure emphy.l.vlti.

9 ¶ Videamus†exemplum de clam.quomodo clam ab alio poßideo?dicũt quidam,ego eram dominus,alius fructuarius:fructuario absente clam in greßus es,poßides clam à fructuario non à me.istud exemplum reproba tur:quia fructuarius absens retinet naturalem animo.vt.l.iij.§.vnde vi.š. ti.j.ergo ingreßus eã non acquirit.Et est apta ista reprehensio secundum

10 opi.cõem eorum,qui dicunt,q sunt duæ poßeßiones:sed†secundũ opi. meam,qui pono tertiam poßeßionem:& dico,q est tertia poßeßio:scili cet corporalis:vt dico in.l.j.in prin.š.de acquir.poß.dico,q istud exemplũ procedit.& sic dñs poßidet ciuiliter,& fructuarius absens poßidet natu raliter:& ingreßus clam corporaliter à fructuario,timens sibi fieri contro uersiã.Alij ponũt exẽplũ,cùm dñs eßet absens,ego ingreßus sum clam, timens controuersiam mihi fieri ab alio,non à domino:tunc poßideo clã ab alio,non à domino.ita sentit gloß.š.e.l.§.interdictum autem.sed istud bene reprobaui.Quare Dy.ponit exemplum,q fructuarius se absentauit animo relinquẽdi poßeßionem.alius ingreßus est clam:certè poßidet clã à fructuario non à domino.bonũ est exẽplũ.Vel aliter:mortuus est dñs: vñ ciuilis eius poßeßio vacat,quam alius clam occupauit.poßidet clam à domino:nõ à fructuario.Ista exempla in fructuario satis placent,si modò dñs recognoscatur,vt dñs:in feudatario & in emphyteuta,aliter dicerẽ:vt

11 š.dixi.¶†Videamus exẽpla de pcario.& istud exẽplũ est clarũ.Tu qui à fructuario recepisti poßeßionẽ præcario,poßides precario ab alio,non à dño.Qñq; contingit,q vnus poßit iustè,alter iniustè ab aduersario:& isto casu,qui iustè poßidet,debet obtinere alter,qui iniustè poßidet,debet suc

12 cumbere:vt hîc.&.j.l.proxima.¶†Videamus exempla * quando natura liter *.& exẽpla sunt ista.Ego dñs poßideo fundũ:tu ingreßus es fundũ, tãq; fructuarius,vel tanq; emphyteuta,protestãs,q nõ intẽdis mihi præ iudicare in ciuili:sed solũ in naturali pro illo iure.Certè poßides à me na turaliter,& iniustè.ego poßideo iustè:ideò debeo obtinere:siue agã,siue

13 cõueniar à te.Vnũ tñ†scias,q si dominus dicit me poßidere ab eo violẽter

a istud violẽter debet probare[a]:vt.l.prætor.§.docere.j.vi bo.rap.& no.per Inn.de fo.cõpe.c.cõquestus.Et idẽ dico,ne habeã necesse repetere:vbi cũq; dicerẽ aduersariũ poßidere à me clam,vel precario:& per hoc me tur

14 bare:quòd istã qualitatẽ debeo probare.¶ Item semper†aduertas in hoc interdicto,q actor debet probare se poßidere tempore lit.conte.& tem

15 pore turbationis:vt instit.eod.§.hodie.¶†Videamus exempla de clam. Pone,dominus erat absens:alius clam est ingreßus poßeßionem.& quæ siuit sibi naturalem.vt.l.clam poßidere.§.qui ad nundinas.š.de acquiren. poß.Et si dicis,dño reuerso nõ admisso,ille incipit poßidere vi:vt dicta.l. clam.§.fi.cum.l.seq.Respondeo quantũ ad naturalẽ dico,q debet inspici initium:vt.l.clam poßidere.in principio.Quantũ ad ciuilem dico,quòd iste reuersus non suspicatur se poße repelli.& sic non perdit ciuilem:vt not.š.

16 eadem.l.§.interdictum autem.¶†Videamus exẽ pla de precario:ego concessi tibi precario poßeßio nem meam:& intelligo,quòd concessi,vt tantum naturaliter poßideres,quod in dubio præsumitur: vt.l.Pomponius.§.si is.š.de acquirenda poß.&.l.& habet.§.cum quis.j.de preca.Si enim concessißem, vt vtroq; modo poßideres precario,non poßum a gere hoc interdicto:quia non poßides in casu præ dicto.Ego poßideo iustè,& tu poßides à me natu raliter precario & iniustè.Licet enim precaria poß seßio dicatur iusta,donec habet domini voluntatẽ, ea finita,dicitur iniusta:vt.š.communi diuidundo.

17 l.communi diuidundo.§.neq;.Et eodem†modo di

b co[b] in conductore ad non modicum tempus,vel em phyteuta,vel similibus,qui finita conductione,vel emphyteusi stat in naturali sua poßeßione.Namdi citur à me domino poßidere vi,clam,vel precario naturaliter:& per hoc dominum turbat in ciuili.vn de tenetur hoc interdicto:vt illam naturalem poß seßionem restituat:& sic ab illa molestatione desi.

18 stat.facit.C.vnde vi.l.non ab re.¶†Ex prędictis ha bes,quid habeat probare actor,vt vincat scilicet se poßedisse tempore turbationis & lit.contest.& si aduersarius probet se poßidere:tunc actor debet probare illam poßeßionem esse clandestinam,& ab eo.Primùm,quòd sit clandestina,probatur eoi pso,quòd non probat antiquiorem poßeßionem. Casus est notabilis extra de probationibus.c.licet. secundum,quod sit clandestina,ab eo probatur eoi pso,quòd non probat clandestinam ab alio.Sufficit enim,quòd in veritate debuit timere,vel suspicari ab actore controuersiam fieri sibi:licet de alio fuerit suspicatus:vt.l.aut qui aliter.§.si quis dum putat.j. quod vi aut clam.& dixi.š.eadem.l.§.interdictũ au

19 tem.Hoc reus habet†probare actorem non poßi dere,vel poßidere iniustè:vt suprà dictum est:vel se reum habere iustam causam detinẽdi:licet nullo modo poßideat vt.š.titu.j.§.colonus. Primùm,q actor non poßideat,probatur eoipso,quòd ipse a ctor non probat se poßidere:vel si reus probat aliũ ciuiliter,& naturaliter poßidere. Poteſt enim reus

c opponere de iure tertij,[c]quando illud ius est exclu siuum iuris agentis:vt.l.cum seruum.C.de seruis fu gitiuis.&.l.vltima.C.de rei vendi.Alia autem prędi cta qualiter poßint probari per seipsa liquent. Ea, quæ dixi habent locum,quando agitur interdicto isto pro rebus corporalibus:an poßit contingere, quod duo poßideant:dicam.j.eo.l.vlti.

SVMMARIVM:

1 *Interdictum hoc,uti poßidetis:licet sit retinendæ poßeßio nis:tamen aliquando in consequentiam est recupe randæ.*

2 *Rem si emo à non poßidẽte neq; ciuiliter,neq; naturaliter: quam alius poßidet ciuilitr,& mihi per uenditorẽ tra datur,contra me datur hoc interdictum.*

3 *Emens bona fide ab illo,qui poßidebat clam à me,tenetur hoc interdicto.*

Omnia interdicta excepto interdicto unde ui,sunt in rem scripta.

4 *Sententia in hoc interdicto,qualiter feratur?*

5 *Quæstio iuris debet dirimi sorte,non quæstio facti.*

LEX III.

SIduo.¶ Ista est mirabilis lex,& no ta.multũ ex duobus poßesso ribus,ille succũbit,qui ab altero iniustè poß sidet:sed si vterq; iniustè poßideat,neuter vincit. b. d.¶ Oppo.duo non poßunt insolidum poßidere: vt.l.iij.§.ex contrario.š.de acqui.poß.l.fin.vt certo. §.si duobus.suprà[d] commo.Huius timore est facta

d glo.magna[d].Dicunt quidam:vnus poßidebat,& al ter in sua poßeßione eum turbabat,non q poßide

a ¶ Debet probare. Quid debet pba ri in hoc interdi cto.Adde Bart.in l.j.C.e.vide etiam no.per Bal.in di sput.inci.accusat⁹. de vi turbatiua.in xij.& in.xxvj.co. adde Bal.consilio lxxxiij.j.lib.

b ¶ Eodem modo dico. Adde Bart. in.l.Pomponi⁹.§. cũ quis.de acqui. poßeß.

c ¶ Iure tertij.No. q quis potest op ponere de iure ter tij,quod est exclu siuũ iuris agentis. Et hanc regulam intellige limitari, & fallere i iudicijs summarijs:quo ca su reseruatur in iu dicio ordinario,se cũdum quod not. Bar.in.l.ille à quo §.fi.de testam.ad Treb.Adde,quã do poßit op.de iu re tertij.Pe.de An cha.conſ.ccxcviij.

d ¶ Gl.mag.Et cir ca hoc quod not. glo.in princ.vide Bal.in.q.inc.accu satus de vi turbati ua.in.iij.co.

a ¶ Sunt æquales. Not.perpetuò & ita practicaui,q si testes eßent æqua les,pro reo præsu mitur.Glos.est in c.in nostra.in fin. de test.Et adde,q no.Bar.in.l.j.§.fi. in fi.š.e.& no.In no.in.c.j.de eo,q mit.in poß.lib.vj. & vide quod no. š.pro leg.l.pro le gato.secundũ vnã lect.& per Bar.in conſ.suo.xliij.v. bi idem tenet,qđ inci.in.q.domini Cioli.Et idẽ si qs pbaret poßeßio nẽ cũ titulo,alius sine titulo.Nã pri m⁹ eßet potior.d. c.licet.secundum bal.i.l.q accusare. in fi.C.de eden.& bal.in.l.fi.infi.C.q le.pſo.& Bar.hîc. & facit qđ no.bal. in auč.quas acti.in pri.C.de sa.san.ec. & latius Bal.in.l. ordinarij.in.v.co. C.de rei vẽ.& in.l. non ignorabit.C. ad exhibẽ.Et hęc limita esse vera,ni si forte probareť prætorem sciuiſ.

se secūdū possessorem possidere. Quo casu prima possessio præsumit interrupta.l.clā possidere.§.q ad nundinas.s̈.de acqui.& not.Bar.ī.l.si de eo.§.si fortè.eod.tit.& vide quod not.Bal.in l.super lōg.in vl.col.C.de pręscri.lōg.tē.& in.l.pręses.C.de sen.Et ꝙ titulꝰ pręsumi faciat antiqorē possessionē,tȝ Bal.in l.post sn̄iam.in.ij.colū.C.de sen.Et hîc adde Bar.ī.l.j.C.eo.Et adde qđ dicit Bal.in.l.pe.ī vlti.col.C.si à non cōpe.iudi.ꝙ si apparet de mea antiqori possessione: dicor ꝓbasse me spoliatū possessione.Ad qđ vide q̄ scripsi.s̈.in.l.j.§.siue autē.de vi & vi ar.Quid si vnꝰ ꝓbat de antiqori possessione sine titulo,alter verò de iuniori cū titulo.vide Bar.& Imo.in.l.si de eo.§.fi.s̈.de acqr.pos.Quid si ꝓbationes sunt pares sup possessiōe,& vnꝰ habet titul.antiqorē altero?dicit Bal.in.d.q.inci. Accusatus de vi turba.in vlt.col.ꝙ ex titulo p̄sumit antiqor possessio.Et ibi etiā vide,quot modis in hoc interdicto vnus dicat ꝓbare melius altero.Et ibi ēt,qd si neuter ꝓbat?& no.Iaco.bu.in.l.incerti.C.de interdi.Adde,ꝙ qn̄ testes sunt pares,præfertur antiquior possessor.Bal.consi.ccclij.&.ccclxx.

POMATES.

a ¶Si vnus probet. Vide pro declaratione Barb.in ru.extrà de fi.instru.in.j.colū.& vide Alex.cōs.xxxiij.in vlti.col.vol.iij:& Panor.lv.colū.fi.in.iij.dubio.vo.ij.& Fel.in.c.licet causam.in.x.not.colū.vj.de proba.& col.viij.versic.iiij.casu victoriæ.& Bart.cōsil.c.& cxvij.& Barb.cō

ret,& contra talem turbatorem datur hoc interdi-
ctum:vt probatur.j.e.l.§.hoc interdictum.vt dixi
plenè.suprà eodem.l.j.§.huius autem.Ista lectu.li-
cet in se sit vera:tamen non congruit literæ,quæ di
cit vtrunq; possidere.Alij dicunt,quòd isti duo pos
sidebant:& possibile est duos possidere ciuiliter.
Istam opinionem reprobaui in.l.iij.§.ex cōtrario.
suprà de acquiren.possessio.Dic ergo duo possunt
insolidum possidere diuerso iure,vnus ciuiliter,al-
ter naturaliter:& sic ponā hîc casum,quòd vnus pos
sidet ciuiliter,vt dominus:alijs naturaliter tanq̃ fru
ctuarius,& iustè,vel iniustè:vt.s̈.dixi.l.proxima.
¶Secundò oppo.ille,qui clàm possidet,& sic iniu
stè:vt dixi.s̈.statim cum itur ad iudicium,desinit
possidere clam.Et sic videtur,quòd exēplū prout
ponitur de clam,non procedit.Respondeo,initium
inspicitur:vt dixi.s̈.l.proxi.sum expeditus de glos.
magna,excepta vna quæstio.quæ sit ibi.¶Tertiò
opponi.per sententiam debet imponi finis contro-
uersiæ.sed hîc non imponitur finis:quia neuter vin
cit,ergo videtur obstare.l.j.de re iudicata.Dicit gl.
respondeo,neuter vincit in eo,quod est actor:quia
aduersarins sibi non condemnatur.sed in eo,quod
est reus,quilibet vincet:quia absoluetur ab aduersa
rio:& sic imponitur finis controuersiæ.Tu dic cla-
rius,neuter vincetur,vt possessionem,quam habet,
restituere cogatur:tamē vterque vincet in eo,quod
prohibetur alterum alteri vim facere.& hoc modo
poterit etiam vterque vinci:vt condemnentur inui
cē ad interesse turbationis præteritæ:& ne de futu-
ro alter alterum turbet.ita debet intelligi hîc.& de
1 institu.eo.§.hodie.¶Vlterius opponitur†ꝙ istud
interdictum sit retinendæ possessionis,vt.s̈.eod.l.j.
§.retinendæ.sed in hac.l.dicitur,ꝙ est recuperādæ:
quia ille,qui possidet iustè per hoc interdictū recu
perat possessionem,quam alius habet iniustè:vt hîc
dicitur.Sol.fateor,ꝙ est retinendæ:tamen per quan
dam consequentiam aliqn̄ est recuperandæ posses
sionis:vt hîc.& dixi.s̈.e.l.j.§.interdictum autē.Ve-
nio ad.q.Primò quæro,aliquis turbat me in posses
sione mea iure seruitutis,quam asserit se habere:an
competit hoc interdictum?glo.dicit,quòd sic vtile:
vt.j.ea.l.§.si vicinus.dicam clarius.j.e.l.§.ij.¶Quę
2 rit gloss.†pone,quòd ego possideo prædium ciui-
liter:alius qui neque ciuiliter,neque naturaliter pos
sidet:vēdit id tibi,& te inducit in possessionem:an
contra te potero agere hoc interdicto,vt vincam?vi
detur ꝙ non.quia à me non possides clam:neq; au-
tor tuus possidet.gloss.determinat,ꝙ imò possum
agere,per.l.si seruus.C.quod cum eo.Ista glos.dicit
veritatem:quia cum alius tibi tradit ipso actu,ipse
videtur clam possidere à me,& tibi tradere:vt.s̈.si
certum pet.l.singularia.Et hoc casu,tu teneris hoc
interdicto:vt statim dicam.j.proxima quæstione.
ergo &c.Ita tenet Pet.& omnes:vt refert Cyn.C.
3 eodē.l.j.in.vij.quæstio.¶†Quæro,quid si ille,qui
possidebat à me clam:tibi bona fide recipienti ven
didit & tradidit:an tenearis?glo.dicit,quòd sic:quia
non debes esse melioris conditionis,q̃ autor tuus.
Contra hanc glo.videtur text.j.ead.l.§.non videor.
& illum allegant docto.& respondent,quòd ibi di
citur,quod non videtur vi possidere.Est verum,vt
teneatur interdicto vnde vi:sed bn̄ tenetur hoc in-
terdicto.Ita dicunt doctores,hæc sunt vera:quia in-
terdicta omnia excepto interdicto vnde vi,sunt scri
pta in rem:vt.l.j.§.penulti.s̈.de interdi.ergo sicut
tenebatur author tuus:ita debes teneri tu. Contra
prædicta videtur.j.tit.secundo.l.j.§.si tibi fundum.
4 sed ibi dicam.¶†Circa principium huius.l.quæro
qualiter formetur sententia in hoc interdicto. Ista
q.ponitur in glo.l.j.C.eod.dicunt quidam,ꝙ iudex
debet pronuntiare vti possidetis,ita possideatis:vt
l.ait prætor.§.primo.& ibi glo.s̈.de re iudicata,Sed
certè ista est sententia incerta:& non imponeret fi-
nem controuersiæ.Quare tu dic:quandoque in hoc
interdicto vterq; est actor,& reus:quia vterq; dedit
libellū.quod pōt esse.Nam hoc interdictū:est du-
plex:vt.j.proximo.§.Quandoq; vnus tantū dedit
libellum contra alium:tūc si appareret ex actis,ꝙ
vnus possedit iustè,alius nō possidet,sed inquietat
iudex condēnabit illum inquietātē ad illa tria, quæ
dixi contineri in petitione.s̈.l.j.§.interdictū autem.
Si constaret,ꝙ vterq; possideret, tūc si quidē cōsta
ret,qđ vterq; possidet iustè diuerso titulo possidēdi
vt dominus & fructuarius:tunc vtrunque condēna
bit:& vtrunque absoluet diuersis respectibus:vt di-
xi modo in contrarijs.Idē si vnus possidet iustè, a-
lius iniustè,nō ab aduersario.Sed si vnus possideret
iniustè ab aduersario ille condemnabitur ad illa,quę
dixi debere contineri in petitione,scilicet ne turbet.
quæ omnia in præcedentibus sunt declarata.Quan-
doque vterque probauit se possidere eodē iure pos-
sidendi:quia quilibet probauit se possidere,vt domi
num.In hoc est difficultas.Veritas est,aut vnus ꝓ-
bauit de possessione sua per plures,vel meliores te-
stes:& ille debet obtinere:vt.l.ob carmen.in fi.s̈.de
e testi.Si verò testes vniuscuiusque sunt æquales[c] nu
a mero,& dignitate:tunc si vnus probet[a] de sua pos-
sessione antiquioris tēporis,quàm alius,ille vincet:
quia secunda possessio præsumetur clandestina:cū
duo insolidum possidere non possint:vt.l.iij.§.ex
contrario.ff.de acquirenda pessessione.& est text.
extrà de prob.c.licet.Sed si vterque probat præscri
ptionem,& possessionem æqualis temporis:tunc si
vnus ostendit iustum titulum possessionis suæ,aliꝰ
non:ille vincit,qui titulum ostendit,alius non:quia
ille,qui habet titulum,habet potiora iura:vt.l.pri-
ma.C.de ædil.edic.diui Adria.tollen.&.d.l.licet.de
proba.hoc tenet Iaco.de Aret.Iaco.But.& Cy.eo-
dem.l.j.& omnes hoc tenent.Sed si nullus osten-
dit titulum æqualem:in hoc est dubitatio inter do-
ctor.Quidam dicūt,quòd iudex debet pronūciare
vti possidetis,ita possideatis:& sic neuter vincit,&
neuter vincitur.& hoc casu potest loqui hic.Sed cer
tè non est bonum consilium:quia per hoc partes ve
nirent ad arma:quæ iudex æquitate sua debet prohi
bere:vt.l.æquissimum.s̈.de vsufru.Ista lex non ob.
quia hic loquitur,quando iudex pronunciauit vtrū-
que possidere diuersa specie possidendi.& sic deter
minauit litem inter eos.Alij dicunt,quòd iudex de-
b bet sequestrari[b] possessionem apud alium,ne par-
tes veniant ad arma,& rixas.arg.d.l.æquissimum.
Sed si hoc esset verum,quis intentabit rei vēdicatio-
nem,& qualiter cognoscetur de proprietate?dicunt
c quidam fortè dirimetur sorte[c]:vt.l.in tribus.s̈.de iu
dicijs.&.C.communia de leg.l.fi.in prin. Hoc non
5 placet†.Nam quæstio facti,non debet dirimi sorte:
vt.l.duo sunt Titij.de testa.tut.sed quæstio iuris fit
vt in contrarijs.Sed per hanc sortem dirimetur quis
esset possessor,& quis non:& sic quæstio facti.& sic
mihi videtur,ꝙ debeamus dicere aliter,quòd iudex
d debeat diuidere possessionem illam,& dimidietatē[d]
e dare alteri. Quod probo per rationem:si duo fru-
ctuarij sunt in fundo:forte,quia cuilibet est relictus
vsusfructus in testamento insolidum: certè isti fa-
cient sibi partes per concursum,& vterq; erit in pos
sessione ꝓ medietate:vt.j.eo.l.fi.in fi.in princi. Et
idem de necessitate:dices vt in duobꝰ legatarijs,quī
bus eadē res esset legata insolidum.Nam si quilibet
probaret se possidere,de necessitate intelligitur,ꝙ
quilibet possidet pro dimidia:cum sibi partes faciāt
per concursum.Modò ad propositum,quando plu
res ostendunt titulum æqualem:vel quando titulū
nullum ostendunt:alter alteri saltē habent titulum
de iure gentium,quasi occupauerit rem vacantem:
& quæ in nullius bonis est:cum dominus non ap-
pareat:vnde iudex pronunciabit vtrunque istorum
possidere communiter,& pro indiuiso:& diuident,
si velint.¶Ex hoc sequitur,si quis eorum volet in-
tentare petitorium,intentabit vicissim:vnus contra
alium,sicut etiam fit in hac lege,quando iudex pro-
nunciat vnum procedere ciuiliter,alium naturaliter
intentabitur petitorium vicissim:prout volent:vt
hîc dicitur in glo.

Hoc interdictum.

¶Quod hîc dicit text.ꝙ hoc interdictū est duplex:est verū aptitudine,non semper actu:quia potest esse,ꝙ vnus tantū agit contra eū,qui eum turbat,& se possidere non asserit:vt j.proxi.

sil.xliiij.colū.vj.in fi.vo.j.&.lxx.co.xj.vol.ij.& Alex.consl.lj.in prin.volu.j.&.c.co.j.eod.vo.& co.ij.&Are.xlij.colū.fi.&.cij.co.ij.vide Alex.cōsil.lxxvj.col.ij.volum.ij.vbi limitat hoc,& declarat.lxxx.col.iij.e.vo.ij.&.cxviij.col.ij.vo.ij.& seq.col.ij.vbi declarat hoc dictum Bar.hîc procedere tantū in interdicto vti possi.nō autē recuperandæ.&.cxcj.vol.ij.col.ij.vbi dicit,ꝙ quis potest etiam opponere de antiquiori possessiōe tertij.&cxcix.co.iij.vo.iij.&.vj.eo.iij.volu.iij.&.lxxviij.in fi.eo.vol.ij.&.vj.col.iij.volu.iij.&.lxxxviij.in fi.e.vo.vbi loquit̄ in interdicto recuperandæ.& se.col.fi.e.vol.iij.& vide Are in.c.cū causa.co.iij.de testi.vbi dicit,ꝙ ille,qui diceretur probasse de antiquiori possessione,cuius testes in dicto suodixissent,possedit per.x.an.& plus,si aduersarius probasset.de.x.annis.

b ¶Sequestrari. Et ista possunt procedere quando vterque simul ad iudicium prouocaret:sed si vnus primò prouocaret,videt̄ ꝙ pro alio tanq̃ ꝓ reo feratur sententia:vt no.gl.& do.in.c.licet.de ꝓba.& Cy.in.l.j.C.eo.& Imo.in.l.duoiu dices.s̈.de re iu.

c ¶Dirimet̄ sorte. No.qn̄ quid dirimatur sorte:dixi post Bar.in.l.ij.in princ.C.cōia dele.

d ¶Dimidietatem. Ita tenet Dy.in.l.Titiæ textores.ꝑ illum tex.de leg.j.& alij non faciunt mentionem.& vide ibi per Nico.de Neap.& Bal.in.l.præses.C.de sent.in vlti.col.

ij.proxi.§.&.š.eo.l.j.§.huius autem.

SVMMARIVM.

1 *Turbans aliquem in fundo pro iure seruitutis, quod prætendit habere in fundo, tene tur hoc interdicto.*

Hoc interdictum. ¶ Videtur, q ad hoc, vt habeat locũ interdictũ, requiritur q quis turbe-
a tur in possesione sua: ita dicitur hîc. ¶ Quærit glo.[a] quid† si aliquis nõ fa-
1 cit controuersiã possessionis: sed dicit se vti iure seruitutis: an detur cõtra
eum interdictum? Dicit glo. sic, fortè vtile: vt.j.ea.l.§.si vicinus. Tu dic, qñ
quis iure seruitutis vult vti fundo à me possesso. Ego habeo interdictum:
quia minuitur mihi aliquid de iure possessionis meæ. non enim liberè pos
sideo: vt.l.stipulatio ista.§.j.j.de ver.ob. ¶ Si verò ille, qui habet seruitu-
tem, vult agere hoc interdicto contra impedientem: hîc potest cõcludere
duobus modis. Vno modo, q dñs impedit eum vti: & turbat eum in quasi
possessione seruitutis suæ. & isto casu habet vtile interdictũ: vt dixi.š.ea.
l.in princ. Si verò volo dicere, q turbas me in possessione fundi mei, non
permittẽdo me vti seruitute, tunc habeo interdictum directum. Ista sunt
verba glo.in.l.sicuti.§.Aristo.š.si ser. vendi.

SVMMARIVM.

1 *Inquilinus licet pro refectione possit expelli, tamen facta refectione debet habitare.*

b **Cum inquilinus.** [b] ¶ Oppo. si inquilinus non facit con trouersiam possessionis: ergo cõtra eũ
non datur hoc interdictum: vt.š.proximo.§.Sol. concedo: nec requiritur,
q faciat controuersiã possessionis: vt.š.dixi. ¶ Opp. q ista protestatio nõ
sit necessaria domino: imò videtur, q possit eũ expellere qñ vult reficere:
vt.C.locati.l.ædem. Respondeo duobus modis. Primò, q hîc loquatur in
refectione tali per quam habitatio non impediatur: vt refectio modica.
Vel dic, q debet dñs protestari, q non prohibebit dñs eum habitare facta
1 refectione. Ita dicit gl. quã no.† q post refectionem factam, inquilinus po
test & debet habitare: licet pro refectione expellatur.

Item videamus. ¶ Dicitur hîc, q ego debeo denũtiare illi transductori. Quæro ad quem finẽ fit
ista denuntiatio? rñdeo vt ipsemet præcidat, & relaxet vites meas: vel offi
cio iudicis hoc fiat. vide gl. quæ hoc dicit. & incipit.s.dñm. Puto gl. verũ
dicere. Nam cùm istæ vites sunt in solo à me possesso, possem præcidere
mea authoritate: vt.l.quemadmo.§.si protectum.š.ad.l.aqui.&.l.si vitẽ.§.
si ad ianuam.j.quod vi, aut clàm. meritò hoc poterit fieri officio iudicis.
Et hoc est, q gl. dicit, si dñs vult. Quasi dicat pôt etiã sua authoritate. vide
simile in nuntiatione noui operis, quæ potest fieri officio iudicis, & autho
ritate propria. Et secũdum hanc lect. denuntiat dñs transductori, vt preci
dat. Alij dicunt, q dñs denuntiat, q ipse idem vult pręcidere: & hoc facit,
vt si aduersarius de cætero aliquid faciat: teneatur, q vi, aut clàm. Prima le
ctu. magis congruit literæ. ¶ Sequitur in tex. aut vti debere eum interdi
cto. Quæro, de intellectu huius verbi, quis est iste, qui interdicto vtitur?
duæ sunt lecturæ: vna, q dñs vitium vtitur interdicto contra transducen-
tem: & ista applaudit literæ. Alij dicunt, q dñs fundi, in quo erant arbo-
res, in quibus vites erant transductæ, contendebat se possidere fundum, in
quo erant vites: & sic intentabant interdictum cõtra eum, qui prohibebat
vites transducere. prima lect. placet.

Item videamus. ¶ Iste.§.vsq ad.§.creditores diuiditur in duas partes principales. Primò, qñ habeo
protectum, quod est fundatum in solo à me possesso: & protendatur su-
pra alienum. Secundò, quando habeo cœnaculum quod totum fundatur
super ædificio possesso ab alio. Secunda ibi: sed si supra ædes. Item prima
subdiuiditur in duas: quia primò loquitur quando ædificium protẽditur
suprà solum ab alio possessum. Secundò quando protenditur suprà solum
commune. Secũda ibi, Labeo. & princi.§. videamus. legitur in glo. tribus
modis. Tu tene tertiam lectu. ibi: tu dic relatum. & bene.

SVMMARIVM.

1 *Procellum super platæam communem, inter plures consortes, facere non licet.*

Labeo. ¶ Hîc est no.§. quæro quid differt iste.§.à præcedenti.§. item videamus. Rñde, quia in superiori.§. habebat prote-
ctum, quod non requiescebat in alieno: sed hîc requiescit. & hoc secũdùm
quosdam. Vel aliter, suprà tegebatur fundus alienus: hîc fundus commu-
c nis. quod nota.† Et quòd non licet facere processum[c] supra platæam com
1 munem inter plures consortes. ¶ In versicul. an quo. cùm Iurisconsultus
non respondeat. Quæro quid iuris? Respondeo, aut ille, qui habet prote-
ctum, habet de iure, & potest agere vti possi. aut non habet de iure: & non
potest agere: quia illam protectionem habet vi, clàm, vel precario ab ad-
uersario.

SVMMARIVM.

1 *Cœnaculum ubi non habet aditum de publico, dominus domus agit hoc interdicto.*
2 *Cœnaculum qui habitat iure suo, habens aditum de publico, possidere dicitur naturaliter.*
3 *Possessor cœnaculi habet hoc interdictum, contra quemlibet extraneum eum turbãtẽ.*

Sed si supra ædes. ¶ Primò loquitur in eo, qui habet cœnaculum supra edificium alienum non cõdu
ctũ à dño. Secundò in eo, qui habet conductũ à dño
tanq superficiarius. Secũda ibi: cæterũ. & iste.§. est
1 valde notabilis, & menti tenẽdus. ¶ Quęro:† si cœ
naculum non habet aditum de publico, quis pote-
rit agere interdicto vti possidetis. respondeo, ille qui
habitat in cœnaculo non possidet, nisi sit superficia
rius: vt dicam in ver. cæterum. Et ideò siue possessor
domus eum molestet, siue alius extraneus: hoc inter
dictum sibi non competit, sed dominus domus po
test agere contra eum hoc interdicto: quia possidẽ-
do cœnaculum eum turbat in possessiõe sua: & po-
test agere contra quemlibet extraneum, tanquam
2 possessor. ¶ Quæro,† qñ cœnaculum habet aditũ
ex publico quis possideat? responde naturaliter ille
possidet, qui habitat cœnaculũ, si habitat iure suo,
non vt inquilinus: & hoc, quia inquilinus non possi
det: ciuiliter verò possidet dominus soli, in quo
sustentatur cœnaculum: vt.l.obligationum ferè.§.
placet.j.de actio.& obli. secundùm Iacob. de Are.
3 ¶ † Quero, vtrùm possessor cœnaculi possit agere
interdicto vti possi. respond. sic, contra quemlibet
extraneum eũ turbantem: quia possidet, vt dictum
est. contra dñm verò non posset agere, nisi osten-
dat se se iustè habere cœnaculum: vt infrà in versi.
cæterum. Nam eoipso, q possidet à domino pos-
sidet vi, clàm, vel precario: cum eius ædificiũ debet
eẽ liberũ vsq ad cælũ: vt.l.altius.C.de serui.& aqua.

SVMMARIVM.

1 *Testator si legat uxori certam partem domus: licet non habeat aditum, de publico tamen possidet.*

Cæterum. ¶ Quęro, superficiari⁹, q habet cœnaculũ: vtrũ ipse possideat?
rñdeo sic, siue habeat aditũ ex publico, siue nõ. Qđ
apparet: qa sibi cõpetit interdictũ vti possidetis: vt
hîc dicit. & gl. hîc tenet. Quod dico de superficiario:
idẽ dico de quolibet alio, qui iustè habet cœnaculũ.
1 Hoc dico,† qa sępe cõtingit, q testõr relinqt vxo
ri habitationẽ certæ partis domus suę, vel cœnaculi:
certè dico eam possidere illam partem: licet non ha
beat aditum ex publico: vt hic.

Creditores. ¶ Circa istũ.§. quæruntur duo. Primũ, quid in credi-
c tore conuentionali? gl. dicit, quòd secus. Nam ille, q
missus est in possessionẽ à domino, possidet: vt.l. q
pignoris.š.de acqui.pos. meritò habet hoc interdi-
ctũ. Secundũ hoc habes vnam differentiam inter pi-
gnus prætorium, & pignus cõuentionale. Alias dif
ferentias dic, vt no.in.l.j.š.de pign.act. ¶ Secundò
quæro, qualiter subueniatur istis creditoribus mis-
sis in possessionem? dic vt in glo.

SVMMARIVM.

1 *Interdictum unde ui, est merè personale.*

Non videor. ¶ Hic videt text. contra glo. quam habuisti.š.ea.
l.in prin. in secunda mag. gl. Respondeo, nõ videor
1 possidere vi: vt† tenear iterdicto vnde vi: quia illud
est merè personale: vt.l. cum à te.š.ti.j.sed teneor in d
terdicto vti possidetis: quia est scriptum in rem: vt
l.j.§.penul.š.de interdictis.

SVMMARIVM.

1 *Interdicto hoc quis condemnatur, ne turbet, & potest cogi cauere.*
2 *Interesse in hoc interdicto æstimatur, habito respectu ad possessionem.*
3 *Gabella, si solui debet de qualibet lite: quando agitur hoc interdicto, æstimatio fit de possessione, non de re.*
4 *Lis qualiter æstimatur quando agitur super possessorio habente causam proprietatis: reliquit cogitandum.*

In hoc interdicto. ¶ Glos. ponit hîc casũ. Not.
1 text.† ibi: hoc nequaq &c. Et secundũ hunc casum
habes, q quis condẽnatur, q nõ turbet. & dico, q de
hoc pôt cogi cauere: vt.j.ti.ij.l.iij.§.in hoc iterdicto.
2 & de aqua quo.l.pe. ¶ Secundò no. † quomodo æ-
d stimatur[d] interesse in hoc interdicto: quia habetur
3 respectus ad possessionem. Et† propter hoc in ciui
tate ista in qualibet lite debet solui gabella qua-

a ¶ §.Hoc interdictum. Quærit gl. vide glos.in.l.j.in ver.nec vi.C.e.in ver.sed quid si me turbet.& ibi Bal. in fi.v.col.& glo. & Barto.š.ea.l.in princi.& in.§.huius autem interdicti.& in.§.hîc proxi.seq.

b ¶ §.Cũ inquilin⁹. Et per illũ tex. cũ glo. apparet, q ingressus in possessionem nõ operatur vltra protestationẽ eius, qui ingressus est, & si qs ingrediatur possessionem vacãtẽ cum protestatione, q non intẽdit acquirere, non potest accusari: vt est gloss.& ibi Bald. in.l.j. in. vj.colũ. C.e. pro hoc etiam facit quod no. bal. in.l. cũ ipse.C. de cõtra.em.in.ij.co.

c ¶ Facere procellum. vide textũ & Bart. in.l.ij.§.tractatum.š. ne quid in lo. pub.& Spe. in tit. de cau.pos. & proprie.versic. itẽ labeo.& Bald. in.l.item lapilli.š. de re.diui.& in. l. iurisgentium.§.si paciscar.š.de pac. & quod not. in.l. si.in prin.C.de serui.

d ¶ Quomodo ęstimat. vide Bar.in.l. si aliquã in.ij.pte. š.de acqui.pos.& in.l.si quis in tantam.C.vnde vi.

tuor denariorum pro libra. vnde qñ eſt contentio
de aliqua poſſeſsione, debet æſtimari poſſeſsio nõ
4 res: vt hac. l. ¶ †Quæro, quid ſi contenditur ſup ali
quo poſſeſſorio, ꝙ habeat cauſam proprietatis: vt
vidiſtis. ſ. de interdi. l. ij. §. quædam. qualiter lis ęſti
mabitur? cogitabitis.

SVMMARIVM.

1 *Effectus huius iudicij inter duos iudiciarios, quis ſit?*
2 *Vſufructuarius & uſuarius quilibet ipſorum poßidet naturaliter: ſed an inſolidum, an pro parte? ubi quòd quilibet inſolidum.*
3 *Interdictum hoc ſi proponitur pro quaſi poſſeßione alicuius iuris incorporalis, quis effectus erit?*
4 *Iuriſdictio apud plures inſolidum, qualiter eſſe poßit?*
5 *Ius percipiendi pedagium, quòd non poßit pluribus inſolidum competere. & nu. 6.*

LEX IIII.

IN ſumma. ¶ Iſta. l. eſt multũ no. & menti te
nenda. & de ipſa facio magnũ fundamẽ
tum in materia de acquirẽ. poſ. & habet
quatuor partes, vt patet ex litera. In prima eſt cõtẽ
tio inter duos fructuarios: in ſecũda eſt cõtentio in
ter dñm, & fructuariũ. qm̃ vterq; inuicẽ agit cõtra
alterũ. In tertia ſunt opi. vna qñ fructuarius tantùm
agit' pro quaſi poſſeſsione vſusfructus. Alia, ꝙ agit
vſufructuarius vti poſ. pro poſſeſsione rei. Et iſta ſe
cũda eſt verior. In quarta qñ eſt cõtẽtio inter fru
ctuariũ & vſuariũ. Secũda ibi: & ſi alter. Tertia ibi:
idem erit. Quarta ibi: proinde. ¶ Aduerte, circa pri
1 mam partẽ † quæro: quis erit effectus iſtius iudicij
inter duos fructuarios? Rñdet gl. poterit eẽ, ꝙ vnus
ſolus vincet, ſi apparebit vnum ſolum poſsidere na
turaľr. Itẽ' poterit eſſe, ꝙ ambo vincerẽt, & neuter.
Quod ambo vincerẽt, eſſe poteſt, ſi facerẽt ſibi par
tes per cõcurſum: quia fortè cuilibet erat vſusfruct9
legatus inſolidum: tũc quilibet vincit in medietate
ſua, & neuter vincit alium in portione ſua. Nec poſ
ſumus dicere, ꝙ iſta naturalis, quæ cõpetit fructua
rio diuidatur in duas: ita, ꝙ quilibet inſolidũ poſsi
deat: quia eadem ſpecie poſsidendi, nõ poſſunt plu
res inſolidum poſsidere: vt. l. iij. §. ex cõtrario. de ac
qui. poſ. Secunda pars iſtius. l. eſt clara. ¶ Venio ad
tertiam partẽ, vt hîc, quæro, quid differt hic verſ. à
præcedẽti? Rñ. ſuprà cõtẽdebat de poſſeſsione rei:
hîc de quaſi poſſeſsione iuris, ſecũdùm vnã lect. vi
de glo. quæ incipit. i. quaſi, quę idem dicit, quod gl.
ſ. eo. l. j. in prin. & l. ſi plures. §. deiectum. ſ. tit. j. &
l. ait prætor. §. item ei. ſ. ex quib. cau. maio. Sed hoc
reprobaui. ſ. eo. l. j. & l. naturaliter. in prin. de acqui.
poſ. Dicendum eſt ergo, qñ cõtẽditur de poſſeſsio
ne rei, in qua habetur vſusfructus. & differt à præ
cedẽti, quia dñs agebat cõtra fructuariũ, & fructua
rius cõtra dñm: hîc ſolũ vſufructuarius agit. ¶ Ve
a nio ad quartam[a] particulã: & quęro, qualiter hîc poſ
2 ſideat † vſufructua. & vſuarius? dicit gloſſ. ꝙ quilibet
poſsidet naturaliter: ſed non inſolidum: ſed quilibet
pro parte indiuiſa. Ita dicit gl. hîc. ¶ Aduerte Iaco.
de Are. dicit ſic: puto quẽlibet poſsidere inſolidum
diuerſo iure. Ego dico, ꝙ gl. noſtra dicit malè. Nã
portio incerta ratione loci, & quotæ, non põt poſsi
deri: vt. ſ. de acqui. poſ. l. iij. §. j. & l. locus. Sed tu di
cis vſufructuarium & vſuarium poſsidere pro parte
indiuiſa: apparet, ꝙ pars eſt incerta ratiõe loci: quia
portio indiuiſa non poteſt demonſtrari in loco: vt
l. Meuius. §. duobus. ſ. de leg. ij. & de ſtip. ſer. l. ſeru9
cõis ſic omnium. Item eſt incerta rõne quotæ, qm̃
vſus eſt incertus: vt. l. vſus pars. ſ. de vſu. & habi. Er
go pro parte indiuiſa, non põt poſsideri: & ideò te
neo, ꝙ quilibet inſolidũ naturaliter poſsidet. ¶ Sed
tunc ob. l. iij. §. ex contrario. de acquiren. poſſ. vbi
dicit, quòd duo non poſſunt inſolidum poſsidere.
Rñd. verum eſt eadẽ ſpecie poſsidendi: ſed hîc ſunt
diuerſæ ſpecies. Alia em̃ eſt poſſeſsio naturalis vſu
fructuarij: alia eſt poſſeſsio naturalis vſuarij: alia eſt
naturalis poſſeſsio emphyteutæ, & ſimilium: ſicut
differt ciuilis poſſeſsio dñi à naturali, quæ eſt fru
ctuarij. Ita iſtę naturales de quibus dixi differũt in
3 uicem. Rationem dixi in. d. §. ex cõtrario. ¶ †Circa

a ¶ Venio ad quartam. Adde glo. & Bar. in. l. j. ad fi. C. eod.

b ¶ Ait prætor. qs ſit contractus ſuperficiarius: vide Bal. in ru. C. de iure emphy. in prin.

c ¶ Qui ſupficiem. not. text. ibi, adde gl. Bar. & Bald. in l. j. C. vti poſſ.

d ¶ Hoc mõ. Qualiter iſta verba intelligantur, Refirmamus tibi talem domũ in emphyteuſin, videlicet ſolũ iure emphyteutico, & ſuperficiẽ iure proprio: habetur per Bald. in c. j. §. ſi qs de manſo. de controuer. inueſti. & contra Bar. videtur tenere Bal. in. l. ij. in. j. & ij. col. C. de iure emphyt. & in. l. ſi domus. §. fi. de le. j. & facit quod no. Bal. in auť. qui rẽ. C. de ſac. ſan. ec. & vide not. ꝑ Bal. in l. iij. quæ icipit ſeruitutes prędiorũ. de ſerui. & Bal. in auť. excipitur. C. de bo. quæ libe. ꝑ Bal. in. c. j. §. ſi vaſallus. in feudo, in ti. hîc finitur lex Coradi. Paulus de ca. in. d. l. iij. de ſerui. tenet opi. Bar. per. d. l. obligationũ ferè. §. placet. Adde videndum Bald. cõſi. lxix. ij. li. Et an ſoluẽs cẽſum de re tãq; emphyteuta, ꝓbet illã emphyteuticã: vide per eũdẽ cõſil. ccclij. e. vo. vbi dicit, ꝙ penſio & qualitas rei ſunt ſunt cõſiderandę.

legem noſtram habemus videre de effectu huius interdicti, qñ proponiť
pro quaſi poſſeſsione iuris incorporalis: & iſta iura incorporalia quædam
ſunt realia: vt ſeruitutes habentes cauſam continuam. Pro quibus datur hoc
interdictum: vt dixi. ſ. eo. l. j. in prin. iſtæ poſſunt competere ſine dubio
pluribus inſolidum: vt. j. de aqua quoti. & æſti. l. Lucio. meritò plures poſ
ſent agere inuicem: & poſsibile eſſet vtrunq; obtinere, prout reperiť poſ
ſidere. & de iſtis habuiſtis in hoc ti. ¶ Quædam † ſunt iura non realia: vt iu
4 riſdictiones, & iura percipiendi pedagia, vel ſeruitia: & ſimilia. In iuriſdi
ctione dic, ꝙ poteſt iuriſdictio eſſe apud plures inſolidũ: vt. l. inter tuto
res. ſuprà de adminiſtrtione tutorum. & l. prima. ſ. de officio proconſ. Itẽ
poteſt eſſe apud plures iuriſdictio vna alta & magna: alia baſſa & parua.
Exemplum. Præſes prouinciæ in ducatu & Marchia habet iuriſdictionẽ
vniuerſalem in tota prouincia: & ad eum appellatur à iudicibus inferiori
bus. Rectores ciuitatum in ciuitate ſua habent iuriſdictiones: & ſic vides,
ꝙ duo in eadem ciuitate habent iuriſdictionẽ: tamen vnus minorem, alius
maiorem. Item poteſt eſſe iuriſdictio apud plures in eodem territorio di
uerſis reſpectibus: ſicut vides ꝙ Rector huius ciuitatis habet iuriſdictionẽ
omnium cauſarum temporalium. Epiſcopus autẽ habet iuriſdictionẽ o
mnium cauſarum ſpiritualiũ. Vel, vides quoſdã iudices habere iuriſdictio
nem ſuper damnis datis tantũ: aliũ habere omnẽ aliam iuriſdictionẽ: vt. l.
ſolemus, §. latrunculator. ſ. de iudi. & l. iij. ſ. de offi. præfe. vig. & C. de emã.
li. l. j. ¶ Iſtarũ iuriſdictionũ poſſeſsio habetur hoc modo: ꝙ quis vtatur iu
riſdictione iſta ſciente, & patiente eo, ad quẽ ſpectat: aliâs nõ dicitur quis
eſſe in quaſi poſſeſsione: vt. l. ij. C. de ſerui. & aqua. & l. quoties. ſ. de ſerui.
Vnde ſi tu probares te vſum tali iuriſdictione, non probaretur tua quaſi
5 poſſeſsio: niſi probares te feciſſe eo, ad quem ſpectat. ¶ Hoc præmiſſo, † ſi
plures contendunt de aliqua iuriſdictione: & vnum tantũ apparet poſside
re: ille obtinet in hoc interdicto. Sed ſi plures apparent quaſi poſsidere, quli
bet obtinebit, ſecundũ quod quaſi poſsidet: vel in totum, vel in parte, vel
ſecundũ iuriſdictionem magnã, vel baſſam: ſecundum quod dixi. ſ. Et hoc
eſt, quod probat hic text. de vſufructuario & vſuario: quia vſufructuarius
obtinet in poſſeſsione ſecundum fructũ: & vſuarius ſecundũ vſum: & do
minus ſecundũ dominiũ. & h. d. iſte text. Prædicta videntur vera in iſtis
6 iuriſdictionibus, de quibus dixi. In † iure verò percipiendi pedagiũ, non vi
deo, ꝙ poſsit pluribus inſolidũ competere: ſic nec perceptio vſusfructus
eſſe poteſt apud plures inſolidum: ſic nec perceptio pedagij. Tamen po
teſt eſſe, ꝙ vnus recipit pedagium de omnibus rebus: alius de animalibus
tantũ: vel vnus omni tempore, alius tempore indulgentiæ: & ſic de ſimili
bus iſtis caſibus, quilibet vinceret in quaſi poſſeſsione, in qua eſt: vt hac. l.
in fine. cum ſua glo. Ad prædicta facit quod dixi in. l. ſi publicanus. §. fina.
ſ. de publi.

De ſuperficiebus Rubrica.

LEX I.

AIt prætor. [b] ¶ Oppo. duo nõ poſſunt poſsidere
inſolidũ: vt. ſ. dicit gl. diuerſis reſpecti
bus poteſt eſſe: vt, quia vnus vtitur ſuperficie reſpectu al
terius: alter vtiť reſpectu vſus. Vel dic, ꝙ honoris gratia
loquiť in plurali. Vel dic, ꝙ qlibet ſuperficiẽ ꝓ parte pro
indiuiſo. Vel dic quòd loquitur domino & ſuperficiario.

SVMMARIVM.

1 *Clauſula, refirmamus tibi in emphyteuſin talem domum: uidelicet ſolum iure emphyteutico: ſuperficiem iure proprio, nihil operatur: quia intelligitur tota domus emphyteutica.*
2 *Emphyteuſi ſuprà conceſſa finita, non poteſt ſuperficiarius tollere eius ſuperficiem.*
3 *Pretium & mercedis quantitas, facit cognoſci emptorem à conductore.*
4 *Cautela, ut in contractibus tam emptionis, quàm conductionis ponatur clauſula. faciens eum procuratorem in rem ſuam: ita, ut deinde &c.*

c Qui ſuperficiem. [c] ¶ In hoc. §. pone caſum, quare ſit ꝓ
poſitũ hoc interdictũ. Videť, ꝙ hoc
interdictũ non ſit neceſſarium: cum pro ſuperficie cõpetat actio ciuilis. Et
hoc reſpondet Iuriſconſultus. ſubnixus eſt de iure communi. id eſt, ante
huius tractatus propoſitionem* munitus erat*. ideò videtur quòd hoc in
terdictum fuerit ſuperuacuum. Ad quod ipſe reſpondit. ſed longè &c.
¶ Not. tex. melius eſt &c. dicitur hîc, quòd ſuperficiem conduxit. ¶ Op
po. eius eſt ſuperficies, cuius eſt ſolum: vt. l. obligationum ferè. §. placet. de
act. & obli. ſed ſi conduxi ſuperficiem: vt hîc dicitur, ſolum remanet domi
ni: ergo tali conductori non competit vtilis actio in rem: quam infrà dicit
competere. Huius timore ſunt hîc plures expoſitiones in glo. Quidam di
cunt ſuperficiem: id eſt ſolum, in quo eſt ſuperficies: & ſic tanquam con
ductor ſoli habet vtilem in rem. Vel conduxit ſolum, vt ibi ſuperficiẽ po
nat. Eadem eſt iſta expoſitio cum prima, ſed differt: quia in præcedenti
ſuperficies erat iam impoſita: in iſta verò erat imponenda. Alij intelligũt
tex. ſimpliciter prout iacet: & hoc placet: licet etiam præcedentes ſint ve
ræ. Non obſtat contrarium: quia fateor, quòd ſuperficies cedit ſolo, quo
ad directum dominium. ſed vtile poteſt competere ſuperficiario. quod
tene menti pro quibuſdam contractibus, qui reperiuntur in ciuitate iſta.
1 ¶ †Sunt hîc quædam domus, quæ conceduntur ab eccleſijs priuatis per
d ſonis, hoc modo[d]: & forma. Refirmamus tibi in emphyteuſim talem domũ
videli-

videlicet solum iure emphyteutico: superficiem iure proprio. Certè ego dico, ꝙ ista verba debent sic intelligi, ꝙ tota domus sit emphyteutica. Nam non potest alterius esse ædificium, ꝗ̃ eius, cuius est solũ: vt. d. l. obligationũ ferè. §. placet. Et ista verba, quæ dicunt ædificium iure proprio. hoc denotant: quòd ædificium fuerit positum de pecunia priuati, nõ ab ipsa ecclesia: quoniã ab initio fuit concessum in emphyteusim ad ponẽdam superficiem: vt hîc dicitur

2 in glo. ¶ †Sed tunc dubitatur, an emphyteusi finita superficiarius possit leuare, seu tollere superficiem suam: cum dicatur habere iure proprio. casus est, ꝙ

a non in. l. ij.ª. C. de iure emphyte. ¶ Vlterius dicitur hîc, si emit superficiem, habet actionem ex empto. Op. per locum à diuisione. Aut emit solum: & est dominus totius: & habet directam in rẽ. Aut emit superficiẽ sine dolo: & tunc sequitur, ꝙ alterius est solum, & alterius superficies: contra. l. obligationũ ferè. §. placet. j. de acti. & obli. Gl. huius timore, dat plures expositiones. ista est vera, vel ꝙ emit superficiem tantùm: vel ꝙ emit solum ad ponendum supficiem. Non ob. contrarium, qñ emit superficiẽ: quia potest pertinere superficies ad alium, ꝗ̃ pertineat solum iure vtilis dominij: vt dixi. Sed quando emit solum, vt ponat superficiem, intelligas hoc acto, vt dominiũ soli non transeat. Aliàs ista verba, vt ponã superficiem, vel ad ponendum superficiem, trãslationem dominij nõ impediunt: vt. l. species. de auro & arg. leg. & quod no. per doct. in. l. si mulier. C. de

3 iure do. ¶ †Vlterius quæro, ᵇquomodo cognoscam

b emptorem à conductore? gl. respondet valde not. dicit enim pretium, & mercedis q̃titas facit discerni. Pretium intelligo, qñ soluitur præstatio vna semel: mercedis quantitas, qñ soluitur annua: vt not. C. de iure emphyte. l. j. plenè dixi. in. q. quam disputaui.

4 quæ incipit, Publicanus quidam. ¶ †Vltimò nota istum tex. ad ea, quæ quotidie ponuntur in cõtractibus ꝙ in cõtractibus debeat poni ista verba in re empta, vel locata, faciẽs eũ procuratorẽ in rem suã, ita vt deinde possit. &c. vt hîc dicitur. facit. l. in creditore. de euict.

Proponitur. ¶ Hîc incipit exponere primã partẽ edicti. Dicitur hîc, nec exigit prætor ab eo qualẽ causam. Contrà. š. e. l. j. in princ. ibi secũdùm legẽ locationis &c. Glo. ponit plures sol. Illa est vera, ꝙ prin. loquitur qñ superficiarius agit cõtra dñm. Nã tũc nisi appareat cã, quare superficiem possideat, possideret ab eo vi, clàm, vel precario: cum de iure debeat esse superficies eius, cuius est solum: vt. d. §. placet. & vidi. stis. š. ti. j. l. si duo. §. Labeo. sed quando agitur contra alium, non requiritur causa possidendi: vt hîc.

SVMMARIVM.

1 *Actio in rem utilis competit conductori ad longum tempus, & non ad modicum. nu. 4.*
2 *Exceptio datur illi, cui & actio datur.*
3 *Longum tempus in locatione dicitur decennium.*
5 *Ratio. l. emptorem. C. locati.*
6 *Colonus dicitur habere ius in re, si in contractu locationis est apposita hypotheca omnium bonorum: & non potest expelli per singularem successorem.*
7 *Fundum emphiteuticum, quem quis habet à me in emphyteusin, possum ab altero uendicare.*

Quod autem ait. ᶜ¶ ¶ Hic exponit partẽ secũdã edicti: ibi, si qua alia. &c. ¶ No. tex. ibi: nam cui damus. &c. ¶ †No. ꝙ cõductor ad modicũ tps, nõ habet actionem in rem vtilẽ: secus si conduxit ad tps

2 magnum. ¶ †Vltimò no. cui damus actionẽ, multò magis exceptionem. ¶ Quæro, ᵈquod sit tempus

3 magnum† & paruum? in glo. ponuntur opi. vna dicit de. xxx. diebus: alia de biennio: alia de quinquẽnio. Istę sunt falsæ: vt. l. filio. §. fi. š. so. mat. vbi quinquenniũ est modicũ tẽpus. Nã si ille conductor ad quinquẽniũ haberet vtilẽ, successor tenereť stare colono: qđ ibi negať. Quare glo. ponit duas alias opi. vna, ꝙ lõgũ tps dicatur decẽniũ: alia, ꝙ dicatur lõgũ tempus arbitrio iudicis: & hanc vltimam tenet hic. Sed præcedẽtẽ de decẽnio, tenet in. l. j. in fi. & seq.

š. si ager. vect. & ista cõiter tenetur: & p canonistas

e in. c. j.ᵉ de reb. ecc. nõ alie. in cle. † ¶ Sed quæro, vtrũ

4 cõductori cõpetat actio in rẽ, seu quæratur aliquod ius in re? Rñ. aut cõduxit ad modicũ tps: & nullũ ius in re quæriť, si cõduxit à priuato: vt hic. Si verò cõ

f duxit à publico: tũc quæritur vtilisᶠin rẽ sibi: vt. š. de lo. publi. fru. l. j. licet gl. videatur tenere cõtrariũ, & non bene, in. d. l. j. in fi. cum seq. š. si ager vect. vel emphy. peta. Nam ibi prout loquitur de locatione facta à re publica, non est distinguendum, vtrũ conductio sit ad paruum tps facta, vel magnum. Si verò conduxit ad tempus magnũ, vel longum, indistin-

5 ctè habet actionem in rem: vt hoc. §. Et ex hoc† colligitur ratio. l. emptorem. C. loc. quare emptor põt expellere colonum: quia nullum ius habet in re, sed solũ habet obligatã personam. Sed si haberet ius in re, prosequeretur rem penes quẽcunq; vadat: vt hîc & in seq. §. nam habet actionẽ in rẽ contra dñm, &

g cõtra quencũq; aliũ. Et ideò dixiᵍiam† de facto, ꝙ si

6 de cõtractu locationis fieret instrumentũ: & in instrumento est apposita hypotheca omnium bonorum: ꝙ ex hoc est quæsitũ colono ius in re: & ideò non posset expelli ab illo fundo, cum sit sibi obli-

7 gatus pro obseruatione prædictorum. ¶ †Vltimò dicit gl. no. ar. ꝙ possum, vendicare domum, vel fun

d dum: ꝗ̃uis alius à me habeat in emphyteusin. Sed ar. cõtra, de condi. inde. l. indebiti. in fi. & l. fructus. in fi. de rei ven. Sol. ab eo, qui habet ius à me nõ possum vendicare, vt in cõtrarijs. Et probatur hac. l. sed ab extraneo bene possum vendicare: vt hic, & hanc distinctionem probat iste tex.

Si soli. ¶ Duobus modis gl. ponit casum: &

e secũdũ primã lect. clarè procedit. Itẽ secũda lect. ponitur etiã in gl. quę lect. per gl. reprobatur. Et quod dicit glo. quod nõ placet. dic. s. ꝙ in isto. §. ita ponatur casus. sed lectũ. est vera in se: vt. l. fi. š. de euict. facit eo. ti. l. si seruum emero. & ibi no.

SVMMARIVM.

1 *Emphyteuta num possit donare, uel legare irrequisito domino?*

Quod autem. ¶ Iste. §. legiť in gl. pluribus modis, quæ diuersitas lect. non est propter aliquã contrarietatem: sed quia text. est in se intricatus. vnde tene quã vis. ¶ Opp. fructuarius nõ potest constituere alium fructuarium: vt insti. de vsufru. §. finitur. ergo nec superficiarius superficiariũ. Solut. aliud in vsufructuario: aliud in superficiario. Ratio dicit gl. quia vsufructuarius habet instar dominij: & sic duo non possunt esse domini insolidũ. Ista ratio non concludit: qa superficiarius habet vtile dominiũ: & tñ duo non possunt esse supficiarij insolidũ: vt. š. ea. l. in prin. cũ gl. Vnde ratio est ista: qa vsusfructus cohæret personę: & ideò à persona nõ potest separari. Alius em̃ est vsusfructus in persona tua: aliᵒ in psona mea: vt. l. si id, quod. j. de duo. reis. secus in superficie: quia eadẽ est superficies penes quẽcunq; vadat. ¶ Dicit hic, ꝙ superficies, seu ius supficiei potest cedi. Cõtra. C. de iu emphy. l. vlt. So. secundũ opi. gl. in. d. l. vlt. fateor, ꝙ nõ potest vendi, sed donari, vel legari sic: & ita põt intelligi hæc. l. vel etiã locari hoc modo, quo ipse habet: sicut emphyteuta facit aliũ emphyteutã: vt inst.

1 loca, §. adeò. Doct. in. d. l. vl. de iure emphy†. dicũt, ꝙ emphyteutæ non possunt donare, vel locare domino irrequisito: & leges, quæ ibi allegañ in glo. loquuntur in emphyteuta reipublicæ, in quo est alia ratio: vt ibi dicũt: & ego dicã in. l. in conuentionalib. j. de ver. ob. Sed ad istã. l. quę loquiť in emphyteuta vel superficiario priuati, non respondẽt, nec eã alle

i gant. Quare dic, ⁱquidam est superficiarius, qui emit superficiem, nec ad aliquam præstationem tenetur: & iste potest cedere quocunq; titulo vult. Ita loquitur hic. Quidã est superficiarius, qui cõduxit superficiem sub certa annua præstatione: & in isto puto idem iuris esse, quod in emphyteuta: vt ita demum possit vendere, vel alienare, sicut emphyteuta potest: & secundum hoc determinatur hæc lex per d. l. vltimam de iure emphy. Prædicta maximè vera sunt in eo, qui superficiem conduxit ab ecclesia: vel recepit aliquid in emphyteusin. Nam tales nullo

a ¶ L. ij. sed Bal. ibi in. ij. col. tenet contrarium.

b ¶ Vlterius quæro. vide in. l. qui saxũ. š. de do. & hãc gl. no. alle. Bal. in l. ex cõuentione. C. de pa. Et not. ꝙ vbi fit mentio de ptio, intelligitur emptio. gl. est no. in. l. si inter. C. de iur. do. & ibi Bal. infert ad q. & no. Bal. in. l. qui se patris. in. ix. co. C. vñ lib. & in. l. Gallus. §. & qd si tantũ. in ij. col. š. de libe. & posth. & adde no. per Bar. in. l. cotẽ. §. qui maximos. š. de publi.

c ¶ Quod aũt ait. Et ex isto. §. dicebat Ang. & Imo. in. l. si filio. §. fi. so. mat. ꝙ cũ locatio quinquẽnij nõ fit alienatio: vt ibi probatur. Nã cũ fundus dotalis nõ possit alienari nec simil'r in magnũ tempus locari: cũ dicatur alienatio quędã: cũ trãsferat vtile dñium: iuxta id quod habeť i. l. j. & ij. š. si ager vect. dicebat ipse, ꝙ prælatᵒ qui prohibetur res ecclesiæ alienare, non prohibetur in quinquẽnium locare, imò poterit locare p nouẽ annos:

cũ decẽniũ tãtùm dicatur lõgũ tps. l. si cum fideic. §. Arist. qui & à qb. in rubr. C. quæ sit lõg. cõsue. & in. l. cũ de in rẽ verso. š. de vsu. de quo p gl. & doct. in cle. hic alle. per Bart. Adde quæ not. in l. codicillis. §. instituto filio. š. de le. ij. Ita in ecclesia videtur tenere Bal. in. l. iubemᵘˢ. in. ij. col. C. de sacr. san. ec. Adde, qñ & ad q̃tũ tps prælatus possit locare: & an successor teneatur stare locationi? Bal. consi. cccc. xiij. & cccc xxxj. iij. lib.

d ¶ Quæro. vide q̃ dixi post Bart. in l. emptorẽ. C. loc. & vide gl. & Bal. in. l. si cõstante. §. si vxor. š. so. mat.

e ¶ Per canonistas in. c. j. Adde gl. & doct. in. l. si filius. C. de pet. hære. & Ang. i. d. l. si filio. §. fin. quę vide: & ibi scripsi post Imo. & placet opini. ꝙ hoc relinquatur arbitrio iudicis, per rationem doctorum. & ita videť tenere Barto. hic.

f ¶ Quęrtur vtilis. Cõductor reipubli. habet actionẽ. Adde Bartolũ in l. emptorem. C. loca. in. v. colum. & in. l. j. C. de iure emphy. in princi.

g ¶ Ideò dixi. Istud idem dixi in. l. qui fundum. š. locati. & ibi vide, quia remittit, vbi ponit materiam, videlicet in. l. si filio. in fine. suprà soluto matrimonio. vide š. de pub. & vecti. l. vectigalia. & l. emptorem. C. loc. optimè facit text. & ibi Barto. in. l. si creditor. §. fina. š. de distra. pign. & sequitur Bal. in. d. l. emptor. & qđ ibi dixi. & Bar. in l. j. C. loca.

i ¶ Quare dic. Et vide Baldum in authen. qui rem. in. ij col. C. de sacrosan ecle.

a ¶ Seruitutes. Iſte.§.facit, vtrùm emphyteuta in re emphyteutica ſeruitutem poſsit conſtituere.de quo per Bal.in.l.iij.C.de ſerui.

b ¶ Superficie deſtructa. An deſtructa ſuperficie deſtruatur contractus?& quid in emphyteuta? vide Bald.in.l.j.in.iiij.col.C.de iure emphy.& adde Bal.in rubri.C.de iure emphy.

c ¶ Prætor ait. No. ad hũc ti.ꝙ ſi per viã publicã iri nõ põt,ego ire impunè potero p agrũ vicini cũ beſtijs. Ita no.Bal.in.l.p agrũ.C.de ſerui.facit ad hoc.j.ea.l.§.Iulia.

d ¶ Acqſitiõe poſſeſsiõis. No. qualiter qs dicať ĩ quaſi poſſeſsiõe. Adde latius no.per Bar. in.l.ſicuti.§.ſed ſi querať.ſ.ſi ſer.vẽ.& de iſtis oĩb⁹ vide Ang.ĩ repe.l.ſi qs.§. differentia. in.vj.col.de acqr. poſ.& vide quę dixi poſt Ang.in.l. iij.C.de acq.poſſ.

e ¶ Venio ad qõnes. Quę aũt ſint cõmoda poſſeſsionis: vide do.Bald. in.c.j.de cõtro.inter do.& vaſal.x. col.Andr.Barba.

f ¶ Ver⁹ intellect⁹. l.pe.de aqua quoti.& eſti. Adde ad hoc no.per Bar.in l.j.in princ.ĩ.vj.q. ſ.de ope.no.nun.

g ¶ Secundò prodeſt. Et vide Inn. in.c.cũ vintonienſis.de elect.vbi vr̃ tenere cõtrariũ.d. Abb.ibi reprehẽdit Inn.per dictũ Bart.hĩc. Tu pondera:qa Bart.loqť in forinſecis,in q̃bus nec eſt actus: nec habit⁹ ſtãdi ĩ collegio.ſed in caſu Inno.nõ eſt ſic. Ideò credo Inno. verius dicere:& vide An.ĩ.l.vt vim. ſ.de iuſti.& iur.q dixit vnum notabile verbũ de ſcholari. Andr.Barba.

h ¶ Expelli. Adde no.inſti.de act.§. æquè.in fi.in vlt. dicto. Facit quod habetur in.l.fin.ſ. quorum bono.

i ¶ Secũdò no. vide Bart.& Bal.in.l.j. C.de ſerui.

k ¶ Sufficeret. Bene facit quod no. Bal.in.l.ij.ad fin. C.de præſc.xxx. an.& no.Inno.in c.dilectus.in gl.in verſi.poſſeſſoriũ. de capel.mo.

titulo poſſunt in alium transferre.de hoc habemus text.ſingularem.C.ne rei dominicæ,vel tẽplo.l.ij.

SVMMARIVM.

1 *Vtile dominium habens poteſt conſtituere ius in re,quod reſoluitur,reſoluto utili dominio.*

a 1 Seruitutes. a ¶ No.†ꝙ ille, qui habet vtile dñium,poteſt conſtituere ius in re,quod per vtilẽ confeſſoriã petetur. Eodem modo poterit illam rem pignorare,& creditor habebit vtilem hypothecariam:vt.l.lex vectigali.ſ.de pig. Iſta tamen iura pereunt perempto iure conſtituentis:vt.d.l.lex vectigali.

SVMMARIVM.

1 *Conducam ſolum,ut imponam ſuperficiem,an conducam ſuperficiem,& quid inter ſe diſtent.*

LEX II.

SVperficiarius. ¶ Op.& vr̃ ꝙ proprietas ſit etiam ſuperficiarij:vt.ſ.l.proxim.§. quod aũt. Rñdeo vtile dñiũ cõpetit ſupficiario:directũ cõpetit dño ſoli.ita loquitur hĩc. ¶ Secundò op.ꝙ ſupficiariæ ædes dicũtur emptæ,non ſolùm cõductæ:vt.l.proxi.§.j.gl.ſupplet hoc, quod dicit cõducto.ſubaudi vel empto:hoc acto,ꝙ nõ trãſeat dñium:vt in contrario ſuppleo vel legato,vel dona-
1 to:vt.ſ.l.proxi.§.pe. ¶ Dicitur hĩc,†ꝙ in cõducto ſolo poſitæ ſunt,quæro,vtrùm ſit differẽtia,vtrùm cõducã ſolum,vt imponã ſuperficiẽ:vel cõducã ſuperficiẽ?gloſſ.ſ.l.proxi.§.j.videtur iſta ponere tãꝗ̃ æqualia. Tu dic,differentia eſt in hoc:quia q̃n qs cõ-
b ducit ſolùm ſupficie deſtructa, b adhuc remanet conductio ſoli:vt.l.quoties.in fi.ſ.de vſufru.ſed q̃n conduxiſſet ſuperficiẽ:tũc illa perempta perimitur ius ſuperficiarij:vt.d.l.quoties.in fi.&.ſ.de dã.infect.l. inter quos.§.damni. ¶ Vltimò ſcias,ꝙ ex prędictis debet determinari,& ſuppleri.l.ſupficiario.ſ.de rei ven. Nã nõ ſemper eſt neceſſe,ꝙ pro ſuperficie aliqua annua penſio præſtetur:vt q̃n conſtituitur emptio,donatio,vel legatum:vt.ſ.vidiſtis.

De itinere actuq́; priuato Rubr.

¶ Dictũ eſt.ſ.de interdictis poſſeſſorijs rerũ corporaliũ:ſequitur de poſſeſſorijs rerũ incorporaliũ.

LEX I.

c PRætor ait. c ¶ Quærit gl.vtrùm iſtud interdictum ſit duplex:vel ſimplex?dic,vt in glo.

SVMMARIVM.

1 *Interdictum hoc utile,competit pro ſeruitute urbana habente cauſam diſcontinuam.*

2 *Interdictum hoc,quòd non habeat locum pro ſeruitute ruſtica,nec pro aquæ ductu.*

Interdictum uti poßidetis,quòd detur pro ſeruitute urbana habente cauſam continuam.nu.1.

Hoc interdictum. ¶ Quærit gl. qd de ſeruitutibus vrbanis?dicit gl.fortè habebit locũ vtile. Vi-
1 dete†ſi quidem ſeruitus vrbana habet cãm cõtinuã: tunc habet locũ vtile interdictũ vti poſsidetis.vt.ſ. ti.ij.l.j.in prin.& ibi no.&.l.ſicuti.§.Ariſto.ſ.ſi ſerui.ven.&.l.quoties.de ſerui. Si verò habet cauſam diſcõtinuã:tunc poſſet locũ habere vtile interdictũ
2 iſtud. ¶ Quæro,vtrùm†pro omni cã ruſtica habeat locum hoc interdictum?gloſ.dicit,ꝙ non:quia non pro aquæ ductu:vt.l.j.§.quod autem.j.ti.j.

SVMMARIVM.

1 *Poſſeßio itineris,quare non acquiratur minori ſpatio.xxx. dierum,ſicut poſſeßio aquæ?*

Communitas,ſi patitur quem eſſe ſemel de prioribus,uel tanquam conſiliarium in conſilio proponere,ex tali actu inducitur quaſi poſſeßio.

2 *Itinere quem eſſe uſum,& ſic eſſe in quaſi poſſeßione itineris:quid proſit?*

3 *Regula,uim ui repellere licet,locum habet in quaſi poſſeſ.iuris.*

4 *Vniuerſitas coadunata,ſi uult aliquid agere,poteſt expellere illos,qui non ſunt de corpore uniuerſitatis.*

5 *Iurium habentium cauſam diſcontinuam dicitur quis eſſe in quaſi poſſeßione,ſi illo anno uſus eſſet tempore ſufficienti.*

6 *Eligendi qui eſt in quaſi poſſeßione,ſi impeditur in noua electione,ſufficit docere,ꝙ fuit in quaſi poſſeßione iuris eligendi in proxima præcedenti electione.*

7 *Dominus qualiter poßit expellere eum,qui eſt in quaſi poſſeßione iuris?*

8 *Seruire utenti,qualiter probabitur ius non competere?*

9 *Seruitutis iure quem iuiſſe,qualiter probetur.*

10 *Agens hoc interdicto,an debeat probare ſe uſum ſeruitute ſciente aduerſario?& diſtinguit inter ſeruitutes habentes cauſam continuam & diſcontinuam.*

11 *Scientia aduerſarij ſemper requiritur in præſcribenda ſeruitute.*

12 *Seruitute quod quis ſit uſus,qualiter probetur?*

Mala fides in iuribus incorporalibus præſumitur.ibi.

13 *Agens interdicto recuperandæ pro iuribus incorporalibus,non habet neceſſe probare ſe fuiſſe in poſſeßione non ui,non clam,nec precario.*

Hoc interdicto. ¶ Hic.§.eſt multũ difficilis,& ſubtilis. ¶ Opp.& videť,ꝙ debeat docere de iure ſeruitutis:vt.j.eodem.l.iij.§.ait prætor. Solu.aliud in illo interdicto de
1 itinere reficiendo:aliud in iſto. Ratio patet ibi. ¶ Vlterius† dicitur hĩc,ꝙ debet eſſe vſus ad minus.xxx.diebus. Contrà.j.titu.j.l.j.ſ.quod autem.v. bi ſufficit ſemel vſum. Sol.aliud in ſeruitute aquæ,aliud in ſeruitute itineris. Ratio:quia per fundum alienum poſſet fieri per modum cuiuſdam facultatis,vel amicitiæ:ſecus in aquæ ductu. Non enim eſt conſuetũ,ꝙ hoc permittatur,niſi ei qui habet ius faciendi:& ideò vno actu non requiritur
d poſſeſſio:& iſta tene menti pro acquiſitione poſſeſſionis d aliorum iuriũ incorporalium. Pone exemplum,ſi commune iſtius ciuitatis pateretur te eſſe in conſilio:non ex hoc tu es in poſſeſſione illius iuris:niſi ex frequentia actuum ad minus.xxx.vt hĩc. Sed ſi pateretur te eſſe de prioribus, vel te ſemel proponere in conſilio,tanquam conſiliarium:ex vnico actu illius iuris induceretur quaſi poſſeſſio:per.d.l.j.§.quod autem.j.de aqua quoti. & æſti. Et idem dico in cæteris iuribus:vt ex qualitate actuum requiratur vnus actus,vel plures. ¶ Tertiò op.j.eod.l.ſi. Reſpon.ibi loquitur,quando non eſt vſus iure ſeruitutis,ſed iure cuiuſdam amicitiæ: hĩc quando v-
e ſus eſt iure ſeruitutis. ¶ Venio ad quæſtiones: e dicitur hĩc, quòd non re-
2 quiritur ,an iuſtam cauſam habeat poſsidendi. quæro†, quid prodeſt aliquem eſſe vſum:& ſic eſſe in quaſi poſſeſſione iuris? Quidam dicunt præſumitur habere ius, niſi probetur contrarium. Iſta opinio ponitur hĩc in prin.gl.& fuit opi. Pla.quam gl.reprobat.C.de proba.l.cum res.dic vt ibi. Alij dicunt,quòd prodeſt quo ad hoc,vt contra turbantem poſsit reſiſtere de facto ille,qui eſt in quaſi poſſeſſione:non tamen in iudicio poteſt agere. Iſta lectu.inquantum dicit quòd poteſt reſiſti de facto,dicit verum: vt ſtatim dicam. Inquantum verò innuit, quòd non poteſt agi in iudicio hoc interdicto.contra hanc legem,& contra mentem totius tituli. Tertij dicunt,& iſta eſt vera,quòd prodeſt ad hoc.quia ille,qui eſt in quaſi poſſeſſione,ſiue agat,ſiue conueniatur,debet ei caueri de non impediendo eũ vti ſeruitute pendente iudicio. Sed ſi non poſsideret,deberet ipſe cauere de non vtendo,pendente iudicio:vt.j.titu.j.l.penultima.& hoc eſt verum. Et
f hĩc eſt verus intellectus f illius legis difficilis,ſcilicet.l.penultimę.j.tit.pri-
g mo. Secundò prodeſt g in alio:quia ſi turbatur extra iudicium,poteſt de facto reſiſtere contra turbantem:vt.l.prima.§.vim vi.ſ.de vi & vi arma. qd' non eſſet,ſi non poſsideret. Habes ergo duas vtilitates,quæ ſunt in poſſeſ-
3 ſione iuris. ¶ †Not.iſtud dictum gl. quòd etiam in quaſi poſſeſſione iuris
4 habet locũ id,quod dicitur,vim repellere licet. Et ideò ſi vniuerſitas,†vel capitulum coadunatum eſſet ad faciendum aliquid:& ibi eſſet aliquis,qui nõ eſſet de corpore capituli,ſi eſſet de corpore vniuerſitatis,& vellet omnino ibi eſſe,poſſet
h licitè per vniuerſitatẽ expelli h:quia turbat vniuerſitatem vel capitulum in
i quaſi poſſeſſione iuris,in qua eſt. ¶ Secundò nota, i quòd in iſtis iuribus,
5 †quæ habent cauſam diſcontinuam,dicitur quis eſſe in quaſi poſſeſsione, ſi illo anno vſus eſſet tempore ſufficienti:vt dicitur hĩc: adeò quòd ſi me turbas,poſſum contra te reſiſtere de facto. Sed ſi eſſent quædam iura,quę non requirerent vſum,niſi interpolatim magno interuallo:tunc putarem ꝙ ſufficeret me poſſediſſe à longo tempore retro. Exemplum in.l.fina. C.de ſer. Et intellige tunc,quod hic dicit,hoc anno.hoc eſt,vno ipſo tempore,quo requiritur iſte vſus:vt iſto quinquennio,vel decennio,vel ſimi-
6 li.†Vnde in electione Epiſcopi,vel Abbatis,ſi aliquis à triginta annis ci-
k tra,elegit vnum Epiſcopũ,certè ſi deberet eligi,& impedireť, ſufficeret k docere, quòd fuit in quaſi poſſeſſione iuris eligendi in proxima præcedenti electione. Prædicta quæ dixi ſunt vera. Sunt etiam aliæ vtilitates,eſſe in quaſi poſſeſſione iuris,quæ ponnutur in.l.ſicuti.§.ſed ſi quæratur.ſ. ſi ſer.vendi.vt ibi. ¶ Vlterius quæro:†quomodo dominus poteſt expel-
7 lere eum qui eſt in quaſi poſſeſſione iuris?dicit glo.oportet,quòd agat do minus negatoria,& probet ſeruitutem ſibi non competere: aliâs non poteſt eũ expellere. Vide gl.quæ hoc dicit. Iſtud non eſt verum. Non enim habet dominus neceſſe probare ſeruitutem non competere : ſed ſufficit probare ſe dominum, & illi vtenti denegabitur facultas vtendi ſeruitute: niſi probet eam ſibi competere:vt ſuprà ſi vſuſfructus peta.l.vti frui.§.primo.& ibi nota.& lege ſicuti.§.ſed ſi quæratur.ſuprà ſi ſerui.vendi.& ibi

no.dixi

no. dixi plenè in. l. si prius. ff. de ope. no. nun. ¶ Vlte
8 rius † quæro, posito secundum quod gl. dicit, q̄ quis habeat necesse probare illi vtenti seruitute non cō
a petere ius: qualiter probabitur? dicit gl. per testes,[a] qui stabant ibi propè: qui dicent, q̄ non fuit visus ire, cum non potuisset iuisse, quin viderent. Vel, qa dicit se iuisse tali die, vel mense: & probatur, q̄ fuit alibi. argumen. l. optimam. C. de contrahen. & commit. stipu. Facit quod no. in. l. Pantonius. §. rei. ff. de acquir. hære. Dicit Dyn. q̄ ista videtur dura probatio. Quid enim, si portabatur in carruca coopertus, ita quòd nō poterat videri: vel si iuit tempore, quo illi erant in domo ad comedendū, vel ad dormiēdū, certè non video, dicit Dy. qualiter ista probatio, de qua dixi, concludat. Præterea: ista probatio non cō cludit illi seruitutem nō competere: sed concludit illum non esse vsum seruitute: nisi vellet probare illum tanto tempore non esse vsum, quòd seruitutē
b perdiderit. ¶ Venio[b] ad sequentem gloss. [c] quæ di
c cit, quòd debet quis iuisse iure seruitutis ad hoc, vt
9 competat hoc interdictum. Quæro, † quomodo probabitur, quòd quis iuerit iure seruitutis? dicunt quidam, probabitur suo sacramento. Pro ista opin. facit multum, quod not. instit. de actionibus. §. aliæ. in gloss. magn. Sed certè ibi præcedebat titulus: ex quo creditur sibi, si asserit se habere bonam fidem: secus si nullus titulus precedebat. ¶ Dic ergo, quòd aliter debet probari, quòd iure seruitutis sit vsus. Sed quomodo probabitur? dicit gloss. probabitur per testes, quòd ipse iuit: quia viderunt ipsum ire. & istud est facile. Itē probabitur, quòd iure seruitutis, quia dicunt se vidisse constitui seruitutem à tali, qui putabatur dn̄s illius prædij: vel fuit legata seruitus Titio. & iste vocabatur Titius. Istud dictū glo. non videtur verum: quia secundum hoc sequeretur, q̄ deberet probare titulum verum, vel putatiuum: quod est contra. l. si quis diuturno. ff. si serui. vend. & quod no. per Dyn. extrà de regu. iur. c. j. libro. vj. & ideò dicit Iacob. de Aretio & alij moder. & Cy. refert. C. de ser. & aqua. l. j. in. iiij. q. q̄ sufficit, q̄ probet se audiuisse hoc dici à qbusdā vicinis, & à qbusdā fidedignis: q̄ sibi cōpetat ius eūdi. Ita dicūt
d ipi. ¶ Ego puto[d] in veritate hoc eē, q̄ debet aliqd probari, propter quod ipse motus sit ad credendū sibi seruitutem cōpetere: vt. j. ti. j. l. j. §. sed & si iure. Et ideò puto, quòd si erat de hoc fama per contratam, licitè potest credere. argu. eius, quod not. in. l. iij. C. de proba. & . l. at qui natura. §. j. cum sua gloss. ff. de nego. gest. Idem fortè si erant ibi signa viæ, vel itineris, vel aquę, vel alia verisīlia, quæ possent aīm adducere ad istam credulitatem. Quòd autē sit vsus iure seruitutis, probabitur ex actibus. Nam quidā sunt actus, quos ego facerem in fundo cuiuslibet vicini. Possunt etiam tales esse actus, quos ego non facerem, nisi seruitus mihi competeret: vt præcidere sæpem causa eundi per fundum, & similia: vnde ex istis actibus colligetur. Ista vltima verba de actibus. sunt verba Innocen. extrà de postula. præla. c. bonæ memoriæ. in. ij. & . iij. glossa. & probatur etiam
e in tex. j. e. l. §. Iulia. ¶ Vlterius quæro, [e] vtrùm † ha
10 beam necesse probare me vsum sciente aduersario? text. vi detur, quòd sic. C. de ser. l. secunda. Nam cum quasi possessio incorporalium nihil sit aliud, quàm patientia aduersarij: vt. l. quoties. suprà de serui. ille, qui ignorat, non potest pati, & sic ille, qui vtitur, non potest dici esse in quasi possessione illius iuris. Istud etiam tenet Innocentius in dicto. c. bonę memoriæ. Aduertatis ergo. Ego puto dicēdum aliter. Nam quædam sunt seruitutes habentes causam cōtinuam, pro quibus datur vtile interdictum vti possidetis: vt dixi. ff. titulo secundo. l. j. in principi. & . ff. proxi. §. Tunc cùm illud interdictum detur possidēti tātum, vel quasi possidēti, necesse est, q̄ probetur sciētia aduersarij: cū aliter non posset haberi illa quasi possessio. Quedā sunt seruitutes habētes cām discōtinuā: pro his datur hoc interdictū. Et in istis non requiritur, q̄ probetur scientia aduersarij: quia verba istius edicti non requirunt quem quasi possidere. vel quasi possedisse: sed requirunt simplicē vsum facti. Dicit em̄ prætor, quo itinere vsus es: nō dicit in cuius itineris, quasi possessione es. vnde sufficit probare vsum non vi, non clam, non precariò.
11 Fateor tn̄, † q̄ quo ad præscribendam seruitutē, semper requiritur scientia aduersarij: cum sine possessione prescriptio non procedat: vt. d. l. secūda. C. de ser.
12 & aqua. ¶ Vlterius quæro, † qualiter probabitur, q̄ quis vsus sit non vi, non clā, non precariò? Quidam dicunt, q̄ hoc debet probari ab aduersario, qui dicit vi, clam vel precario vsum esse. gl. determinat contrariū: & dicit, q̄ imo debet probari per eū, qui vtitur hoc interdicto: & probabitur per testes secundū quod dictum est. ff. Primū, quod dicit, q̄ actor debeat probare istā negatiuam. s. q̄ non vi, non clam, non precariò. reprehenditur per Dy. qui dicit, quòd ꝓbato
f vsu solo. xxx. dierum, præsumitur, q̄ bona fide[f] nō clam, non vi, non precariò, etiam si non probetur. Nā sicut in rebus corporalibus, si probetur titulus, præsumitur bona fides, nisi probetur mala: vt. l. nemo prędo. j. de regu. iur. & . l. si quis emptionis. C. de præscri. xxx. an. ita in incorporalibus debet presumi bona fides solo vsu probato. cùm quo ad præscriptionem, ista duo sunt paria: probare vsum in seruitutibus sine titulo: & in corporalibus probare titulum, & longam possessionem. Nam vtroq; casu est idem iuris: vt. l. ij. C. de ser. & aqua. & si ser. ven. l. si qui diuturno. Ista sunt verba Dy. Doc. reprehendunt Dyn. Nam ista non sunt paria: quia de iure naturali & gētium, quælibet res est libera: vt. l. altius. C. de ser. Et
g ideò mala fides alterius est ipso iure probata: [g] nisi ꝓbetur aliquid ex quo præsumatur bona fides. Sed in rebus corporalibus, hoc non contingit: nam ius cōmune possidenti non resistit: vt plenè no. ff. de oper. no. nun. l. si prius. & gloss. tangit in. l. sicuti. §. sed si quæratur. ff. si serui. vend. Et ideò dico, quòd non sufficit probatio solius vsus, sed debet probari aliquid, propter quod ille motus fuit ad credendum sibi deberi seruitutem: vt. j. tit. j. l. j. §. sed si iure. quo probato alteri parti incumbit onus probandi quòd ille sit vsus vi, clam, vel precariò: vt apertè probatur. infrà eodem. l. ij. in princi. & . §. j. ¶ Ad secundum, quod glos. dicebat, quòd hoc poterat probari per testes, quòd non vi, non clam, non precariò. non est verū. sicut etiam dixi in præcedenti glo. Nam cum ista sit merè negatiua non coarctata loco, vel tempore, non potest probari: vt. l. actor. C. de probatio. Facit quod
13 no. doc. C. de serui. l. j. ¶ Vltimò † quæro, [h] quando
h pro istis iuribus incorporalibus agitur interdicto recuperandæ possessionis, quod potest fieri: vt dixi ff. de vi & vi armi. l. ij. §. vnde vi. & ibi gloss. tangit, an tunc habeat necesse probare ille, qui est deiectus se fuisse in possessione, nō vi, nō clam: nō precario? Respon. quòd non. Nam prætor in illo interdicto, non dixit illa verba de eo, quod non possidebas vi, vel clam, vel precario. Quoniam ante omnia spoliatus debet restitui: vt. l. j. ff. de vi & vi arma. & . l. si qs ad se fundum. C. ad. l. Iul. de vi. & not. per Inn. in. d. c. bonæ memoriæ. extrà de postula. præla.

SVMMARIVM.

1 *Accusatur aliquis in fine mensis decembris, pro maleficio commisso in principio mensis: & dicitur in accusatione de isto anno, an accusatio procedat?*
Annus intelligitur de ccclxv diebus.
2 *Litis contestatio quod requiratur in possessorijs.*

1 ANNUM. ¶ Iste. §. facit † ad quæstio. quā dixi in. l. libellorum. j. de actionibus. Annus domini incipit regulariter à natiuitate. Modò quidā fuit percussus in principio mēsis decembris: & accusatio fuit producta in fine mensis, & in accusatione dicebatur hoc anno, de præsenti mense decembris. Opponitur, quòd non fuit hoc anno, sed anno præterito: quia annus fuit renouatus adueniente natiuitate. In contrarium facit textus. Nam quod dixit hoc anno: hoc est intra. ccclxv. dies proximè præteritos. ad hoc. ff. ad leg. aquil. l. ita vulneratus. & . l. cum hæres. §. Stichus. ff. de statu li. dic, vt dixi in. l. libellorum. j. de accus. ¶ Vlterius dicitur hic, q̄ ex die interdicti. quæro, vtrum de

---

a ¶ Per testes. Bal. in. c. si qs p. xxx. si de feu. fuer. contro. inter do. & agna. quæsiuit, testis dicit, vidi per xxx. annos Petrum non possidere, sed Martinū: an iste sit falsus? & vide ibi plenè per eū. & dn̄ Bald. ibi ad fin. subdit: sed est suspectus de falso: vide Ang. in l. si per aliū. §. docere. ff. ne quis eū, qui. & illū tex. allegat. etiā Bal. in. l. de die. §. fi. qui satis. cogan. & pro ista opi. Bal. adde bar. adde Bar. in. l. j. in princ. ff. si quis ius di. & In. in. c. cū ecclesia. de cā pos. & pro. & in ca. licet causam. de proba. Et de hac glo. etiā vide Bal. i. l. actor. in. iij. co. C. de proba. & ibi Butr. & Bald. in. l. cum hi. §. j. ff. de transacti.

b ¶ Venio. Vide Inn. in. c. bonę. de postu. præla. & in c. cū ecclesia. de cā pos. & proprie. & in. c. cū in literis. de resti. spol. Bal. in. l. j. C. de ser. in iij. col.

POMATES.

c ¶ Ad seq. gl. vide Feli. in. c. de quarta. co. xiiij. de præscri. & in. c. si diligenti. col. ij. e. tit. & Alex. cōsi. vlt. vo. j. & Alex. consil. xxx. colū. ij. in ij. dub. & . cx. col. iij. cxxxiij. co. iij. & Alex. cōsi. l. co. fi. vo. iij. vbi dicit per hæc: q̄ si volo probare me adeptum, vel assecutum aliquid quod tale quid feci, propter q̄ illud poterā consequi: quòd debeo ꝓbare me hoc non fecisse, vt illud adipiscerer: vel q̄ illud faciebam, vt vterer iure mihi cōpetēti.

d ¶ Ego puto. facit quod not. gl in. l. sicuti. §. sed si quęratur. ff. si ser. vend. de qua mentionē facit Barto. in. l. si prius. in. ij. oppo. iij. partis. de ope. no. nun.

e ¶ Vlterius quæro. & vide Bar. in l. j. C. de ser. & in. l. j. de aqua plu. arc. & Bar. in. l. j. circa ij. co. C. de ser.

f ¶ Bona fide. qualiter probabitur bona fides in incorporalibus. Adde Bald. in. l. j. in vlti. colū. C. de serui. & Imol. in. c. fina. de prescri. ad ista faciūt no. per Bar. in l. si pri⁹. in. ij. ij. & iiij. opp. iij. partis. de ope. no. nun.

g ¶ Probata. Vide Io. And. in regula sine possessiōe. in mercu. & cū Bart. hic concor. Bald. in. q. incip. accusatus de vi turbatiua. in antepe. colū. & Ant. de but. in. c. si diligenti. de præscri. & quę no. do. in. c. j. eo. tit. in. vj.

h ¶ Vltimò quero. & vide q̄ dixi post do. in. c. cū ecclesia. de cau. pos. in glo. And. Barb.

beat intelligi ex die dati libelli,vel ex die litis conte
statę?gl.dicit litis contestatæ,quod est verum.Hoc
tamē intellige,vt statim videbitis.j.e.§.si quis pro-
pter inundationem.in fi.§.¶ Et hæc est vna de le-
gibus,quas allego contra Guliel.de cug.qui dicit,ꝙ
2 †lis non cōtestatur in possessorijs.& determino cō
tra eum,vt plenè dixi in.l.naturaliter.§.nihil com-
mune.suprà de acquirē.pos.

SVMMARIVM.

1 *Probans se præscripsisse ius colligendi pedagium,obtinet in illa specie,quam probat.*

Idem in præscribente iurisdictionem.

2 *Societas inter fratres tacitè contrahitur ex solo usu,in eo, in quo tantùm apparet usus inter eos.*

a
Si quis hoc interdicto.[a]

¶ Hic est valde no.§.¶ Op.& videtur,ꝙ per vsum
partis debeat vincere in toto:vt.s.quemadmo.ser.
amit.l.si stillicidij.§.fi.So.ibi in retinenda proprie-
tate,quam constat eum habere:vel iure seruitutis,
quod cōstat eum habere.Nam per vsum partis,re-
tineo totum,sed hic in seruitute quęrenda.Vide gl.
quæ incipit,id est,vsq; ad quem locum.quam semp
b no.cum tex.& nunq̃ obliuiscaris.¶ Per hūc tex.[b]
1 dico,†ꝙ si aliquis [c]ius colligendi pedagium vult di
c cere se præscripsisse:quia probat,ꝙ vsus est colli-
gere de talibus rebus,ꝙ in illis tantùm quæsiuit,in
quibus apparet vsus:& dico in.l.si publicanus.in fi
ne.s.de publi.Idem in præscribenda iurisdictione.
Nam probata quasi possessione certi actus in illo tā
tùm actu præscribet,non in alijs:secus si haberet cō
cessionem ab alio,qui habet ius concedendi:tunc si
vtetur iurisdictione in actu vno,retineret in omni-
2 bus.Et per hanc glo.†limitabam dictum Cy.& Ol
dra.qui dicunt,ꝙ inter fratres ex solo vsu contrahi
tur tacita societas re:& sic tacitè dissoluit̃:vt.l.idēq;.
s.pro soc.Dico,ꝙ hoc est verū in eo tantùm,in quo
apparet vsus inter eos:vt quia ambo erant artifices,
communicabant lucrum illius artis,ꝙ in illa arte vi
detur contracta societas,vel cōmunicabant fructus
tantùm,in illis tantùm videtur facta communio,nō
in alijs emptionibus prædiorum.

Iulianus.

¶ Ex isto.§.no.ꝙ ex istis qualitatibus & circunstantijs præsumitur,an quis sit vsus iure seruitutis.dixi.s.eadē.l.hoc interdicto.

Is cuius.

¶ Quærit glo.vtrum sit necesse, vt quis possideat fundum,ad quē dicit sibi deberi viam?gl.dicit,ꝙ non.Vide eam.Cōtrarium huius no.j.ea.l.§.si tibi.in.j.gl.& etiā in vlt.Illæ veriores:& hoc tenet Rofr.in libellis super hoc titu.¶ Quero,qn̄ aliquis vadit nomine meo:vtrūest necesse,ꝙ ego sciā?gl.dicit, ꝙ nō,quo ad retinendā proprietatem seruitutis.Item nec quo ad retinendā possessionem:sed quo ad acquirendam possessionē requiritur scientia domini:vt.j.tit.j.l.j.§.quęsitum.& ibi not.& hoc probant.ll.quæ hic alle:pro conc.in fi.gl.quæ incipit,nomine & voluntate.

SVMMARIVM.

1 *Præscriptio,quod currat contra impeditum impedimento facti,licet restituatur:secus in impedimento iuris.Et ꝙ contra præscriptionem.xxx.an.datur ignoranti sibi ius competere,restitutio in integ.& .l.fina.C.de præscrip.long.temp.qualiter intelligatur?*

2 *Præscriptio,si currit actori,propter præscriptionem quæ datur reo:actor restituitur.*

d
Si quis propter.

¶ Hic est valde notabilis.§.[d]præcipuè ibi.præterea sciendum.& vide super verbo data.

1 ¶ †No.ex isto.§.quòd contra impeditum impedimento facti,currit præscriptio:licet restituatur:sec⁹ si esset impeditus impedimento iuris:vt.l.j.in fi.C.de anna.excep.Et ideò puto,si contra me currit pręscriptio.xxx.ann.& eram ignorans ius mihi competere:ꝙ ego restituar in integrum,per hunc tex.si ipso iure præscriptio cucurrerit. Sic etiam intelligo l.fi.circa fi.C.de præscri.lon.tempo.vbi dicit̃,quòd non habetur distinctio scientiæ,& ignorantiæ.verū est:quia præscriptio cucurrit:sed in integrum resti
2 tutio cōpetit.¶ †Vltimò nota,ꝙ si præscriptio cucurrit actori propter dilationem,quæ datur reo,actor restituit̃.¶ Oppo.glos.de.l.deniq;.& .l.nec vtilem.s.ex quib.cau.maio.dic,vt in glo.

SVMMARIVM.

1 *Precariò qui habuit fundum,quando possit uti hoc interdicto:& quando dominus.*

2 *Precariò,qui rogauit fundum,an possit precariò rogare seruitutem?*

3 *Hoc interdictum datur domino.& etiam ei,qui precariò rogauit fundum,non tamen rogauit uiam.*

a ¶ Si quis hoc interdicto.Nōt.quando per vnum actum quis nanciscitur possessionem quo ad omnes actus fiendos:vt no.Bar.in.l.iij.in princ.s.de acqui.pos.Qualiter aūt perdatur:vide pulchrè per Inn.in.c.querelam.de elect.& quod not.Ang.in.l.quemadmodū.s.de acqui.pos.Item ad Bart.hic adde Inno.in.c.cùm dilectus.de capel.mona.quod limita:vt per Cyn.in.l.j.ad fin.C.de emanci.libe. Bar.in.l.j.C.de seruit.& dictū Bart.hic intelligitur, quando est vsus sciēte parte:sec⁹ si ignorāte.l.is qui vsum fructū.s.qui.mo.vsusfru.& quæ dixi in disputatione mea.inci.Sigismūdus.in secūdo dubio.& do.Ant.in c.fi.in.xxxv.col.de causa posses.& Imo.in.l.inter pares.in.x.colū.s.de re iudica.& Paul.de leaza.in commēto.c.ex literis.de restit.spo.in.j.q.Bal.& Paul.de castro in.l.imperium s.de iurisdi.om.iu.versi.illud etiā not.Et ad hic dicta.vide Barto.in.l.Titiū & Meuium.§.fi.de admini.tuto.Adde pulchrè Bal.huic apostillæ eius consil.ccclxj.iij.li.inci.proponitur,ꝙ cōe Terdonæ.

b ¶ Per hunc text.Et sic facit,an pręscripto iure condēnandi,videatur præscribi iuri absoluēdi:vide Bal.in.l.imperiū.s.de iurisdi.om.iudic.& Innocen.in.c.ex literis.de iure patr.vel de offici.Archi.& in.l.solent.de offi.præsi.And.Barba.

c POMATES.¶ Per hunc text.dico,ꝙ si aliquis.vide aliquid in simili.per Panor.consi.liiij.in vlti.col.vo.j.& .vj.col.ij.eo.vo.j.& .cj.co.iiij.in.ij.dub.vo.j.& Are.consi.xxiij.col.iij.in.iij.du.& .xliij.& Alex.vj.vo.v.& Are.lvij.ad fi.& consi.xcv.col.pe.& .xxxiij.aliâs.cxxxiij.& pen.& fi.vbi declarat hoc pulchrè & latè,dicens,ꝙ præscripta vna specie de contentis sub simplici iurisdictione:& ibi multa ad hoc ponit.& consilio.cvj.vo.ij.col.iij.vbi sequitur dictum Bar.hic.& idem dicit esse in consuetudine,quæ non extenditur ad alium casum dissimilem.& consi.xvj.colū.vj.vo.v.& dicit,ꝙ quasi possessio iurisdictionis in aliqua parte alicuius loci,non infert quasi possessionē in toto.& .xxv.vol.v.vbi loquitur in eo,qui videtur tenere,super aliqua re consentire:vt talis consensus ad aliam rem non extendatur:& Barba.in.c.ꝙ trāslationem.col.ix.in ver.ibi,an pietas.de offi.leg.& Soci.consi.cxj.vbi declarat.

d ¶ Notabilis.§.no.ex isto.§.qn̄ impedito currat præscriptio.Adde tn̄,ꝙ licet nō currat,si tn̄ incœpit,cōsummat cursum suū,secūdū Inno.in.c.ne pro defectu.de elect.p Bal.in.l.j.in.iij.col.de anna.excep.Et adde,ꝙ ēt impedito nō currit præscriptio tēpore,quo fuit impeditus,licet impedimentū culpa sua processerit.Casus est multū not.in.c.qa ꝓpter diuersitatē.de cōces.præb.& ibi repio eē cōsultū per famosissimū doct.Io.de ana.Et qn̄ impedito impedimēto iuris,vel facti currat præscriptio,& qn̄ veniat restituēdus:vide no.Bar.& Ang.in.l.sicut.ad fi.C.de pręscri.xxx.an.Itē si tp̄s currat actori propter dilatio.rei, restituitur actor.adde Bal.in.l.pe.C.de tēp.in inte.resti.Et p no.hic per Bal.Imo.in.c.fi.in.iiij.char.de pręscri.dicit,ꝙ si per statutū est inducta præscri.x.ann.si currat contra probabiliter ignorantem.poterit peti restitutio,nisi fuerit ignorātia iuris,vel supina.& pro hoc facit,quod no.Bar.hic.& facit qđ no.ipse idē in.l.A Emilius.s.de mino.& in.l.ab hostibus.§.sed quod simpliciter.circa mediū.quibus ex cau.maio.& gl.in.l.sicut.ad fi.C.de præscri.xxx.ann.in versi.militia.& quod no.Cy.in.l.quoties.C.de preci.Impe.offe.& quod no.in.l.senatus.de offi.præsi.& in.l.j.C.ne rei do.vel templo.Multi tamē tenēt cōtra Bar.vt per Mod.in.c.auditis.de testi.in integ.in clementina.j.eodem ti.& contra Bart.consuluit Pet.de Anc.in cōs.clxij.quod incipit principalit̃ cōtra istos legatarios.& ĩter alia allegat Bald.contrarium tenentē in.l.j.in.xx.oppo.C.qui admit.Et subtiliter adducit contra Bartol.in.l.fina.de præscrip.long.temp.reprobādo respōsionem Bart.Pro hoc etiam posset adduci,quod pulchrè,& subtiliter voluit Ange.in.l.fina.s.si quis test.li.esse ius.fu.post Barto.quod maximè verum esset in nostro statuto,quod reqrit iuramentum præscribentis.& in eo ita consuluit Ioā.de Ana.hic Imol.& vide qđ dixi post Barto.in.d.l.fina.de pręscrip.long.tempo.& dictum Bart.hic simpliciter refert Bal.in d.l.fi.in ver.attende.C.de præscrip.lon.tem.& vide.Tn̄ iste text.non multum facit pro Bart.qa loquit̃ in casu fortuito.i.in impedimento p inundationē aquarum:cui non poterat ꝓuidere humana natura.l.q̄ fortuitis.de pignor.act.Sed in ignorantia facti,quis potest prouidere per indagationem.Cum Barto.hic concordat Roma.in.l.si verò.§.de viro.in xv.fal.s.sol.matri.& dicit quod etiam probatur in.l.& Attilicinus.de serui.rust.præd.& ex eo quod not glo.in.l.si partem.§.si per fundum.versic.non vtendum.s.quemad.ser.amitt.& in.l.sicut.in glos.in versic.militia.C.de præscrip.xxx.anno.Et pro opi.Bar.hic habeo Specula.in titul.de præscri.§.j.ver.pone,colonus.& dictum gl.in.l.si partē.§.si per fundū.in ver.non vtendo.ad hoc not.Imol.allegat dictum.c.fina.domi. Abba.in.c.vigilanti.de præscript.tenet idem, quod Barto.hic allegat ibi bonam gloss.in.l.j.C.de patri.potesta.in.gl.j.tenet idem Imol.in.l.Pantonius.suprà de acquirend.hæredi.& Roma.in.l.qui vniuersas.§.finali.s.de acquiren.hære & Ange.in.d.l.fina.s.si quis testamen.lib.esse ius.fue.& limita , vt ibi per eum,Raph.in.l.cum filius.§.in hac.j.de verbo.obligatio.transit in omnibus cum Bald.in.d.l.j.C.qui admitti.contra Barto.hic per.l.cum antiquioribus.quam allegat Bartolus. & per. d.l.fina. suprà de præscriptionibus long.tempo.dicens, quòd ignorantia non est iusta causa succurrendi, nisi causaretur ex aliqua iusta causa.l.Pantonius.s.de acquirenda hæredita. & dicta.l.finali.&.dicta.l.cum antiquioribus. & per hoc repræhendit notata per Bartolum in.d.in hac.Tene opinionem Barto.quia ignorantia est iusta causa.l. qui in alterius.de regulis iuris. Non obstat dicta lex cum antiquioribus.quia respondet:vt per Barto. in dicta.l.prima.xxiiij.op.ad.iij.part.C.qui admitt.Pro quo etiam vide Imo.& Paul. in.dicta.l. Pantoni⁹.vbi videtur velle,quòd in casu.d.l.cum antiquioribus.habeat locum restitutio,si ignorans decessit.& idem Ange.in.l.ventri.eodem titu.& ita consului his diebus.

ADDE,quòd opi.Barto.sequitur Pau.de casi.consil.cccxxxv.& Ange.consi.cxcvj.

4 *L. si duo. §. creditores. §. uti posi. quòd loquatur etiam in his, qui nullo modo possident.*

5 *Ciuitas, si habet merum imperium in aliam ciuitatem: & ibi mutat potestatem, quæ precario nomine illius ciuitatis utatur illa iurisdictione: illa ciuitas non desinit possidere.*

6 *Ciuitas, quæ utitur iurisdictione precario à Rectore ducatus, si occupatur à tyranno, non desinit precario possidere.*

Si tibi fundum. ¶ Primò ponit vnũ dictum. Secundò illud probat, per dictum Iuli. Tertiò ex illo dicto determinat aliam questionem. Quarto determinat vnã quæstionem à seipso. Secunda ibi: idq;. Tertia ibi: quæ ratio. Quarta ibi: tu tamen. & iste est notabilis, & subtilis. §. ¶ † Not. tex. ibi. quoties enim &c. No. ex isto. §. ꝙ quando quæritur: an ille, qui præcario habuit fundum possit vti hoc interdicto, inspicitur animus eius. Sed cum queritur, an possit vti dominus propter vsum eius, qui rogauit precario, inspicitur animus domini: & hoc vult dicere totus iste. §. ¶ Circa istum. §. quero. † an distinctè sit verum, ꝙ ille, qui precario rogauit fundum, possit rogare precario seruitutem? gloss. dicit: ita demum est verum, si rogauit fundum precario: vt aliquo modo possideret fundum. Nam qui nullo modo possidet fundum dominantem, nõ potest precario rogare seruitutẽ. Istud dictum satis placet. ar. l. si aliena. §. j. §. de vsuc. Ista enim iura dicuntur qualitates fundorum: vt. l. quid aliud. j. de ver. sig. Vnde sicut qualitas non põt esse sine subiecto: ita nõ potest quasi possideri seruitus: puta viæ, nisi possideatur fundus, cui dicitur deberi. In alijs verò seruitutibus, & iuribus personalibus: vt in vsufructu, & vsu: istud dictũ nõ procederet. ¶ Venio ad secundum versicu. & hîc quero, quomodo ex hoc dicto Iuli. sumitur decisio nostræ. q. glo. inducit hîc duobus modis: vno modo, in princ. glo. alio modo in fi. & quælibet inductio est bona. dic vt in glo. ¶ Quæro, quid † si ille, qui precario rogauit fundũ, non rogauit precario viã, quis habebit hoc interdictũ? dicit glo. ꝙ ille, qui rogauit fundũ, nõ dominus. vel dicit gl. ꝙ vtriq; detur? hoc interdictũ: & hoc verius puto: vt. j. e. l. iij. §. idem Iul. secundũ quod gl. dicit, & bene ¶ Venio ad tertium dictum. dicitur hîc, ꝙ interdictum datur ei, qui alieno nomine possidet. Contra. s. tit. ij. l. si duo. §. creditores. Dicit glo. aliud in interdicto vti pos. aliud in isto. Non est vera hæc so. Imo dic secundum † Ia. de Are. ꝙ leges cõtrariæ loquuntur etiam in his, qui nullo modo possidẽt: secus si rogassent precario, vt possiderẽt: vt. j. de prec. l. qui precario. & hoc modo debet intelligi hîc: vt dixit gl. j. huius. §. ¶ Sumus expediti de gl. extra gl. op. dicitur hîc in fi. ꝙ ille, qui precario rogauit fundũ, habet hoc interdictũ: licet dominus non habeat. Contrarium habuistis expressè. in. l. si duo. in prin. in fi. secundæ mag. glo. s. ti. ij. vbi non debet esse melioris conditionis emptor, ꝙ suus author. Probatur etiam ratione: quia omnia interdicta sunt in rẽ scripta: vt. l. j. §. pen. de interdi. sicut ergo daretur interdictum contra dominũ, qui tibi concessit precario: ita etiã cõtra te: quia etiam tu videris precario possidere viam, sicut author tuus, quasi possidebat. Sol. in eodem fundo potest deberi pluribus via, & cuilibet insolidum. Vnde si tu ꝑcario rogasti fundum, vteris via tanꝗ fundo debita: nõ vteris eo iure, quo vtebar ego concedens: & sic non es successor mihi in illo iure, quod non est in rebus corporalibus. Nam si fundum possidebam vi, clam, vel precario: & concessi tibi: succedis mihi in eodem fundo: meritò trãsit ad te, cum illis qualitatibus: vt in cõtrario. ¶ Vlterius hãc legem † induco ad. q.[a] Ciuitas ista habet in ciuitate

5 a Asisij & Spoleti merum & mistum imperium: mi sit ibi vnum Potestatem. Ille Potestas vsus est illa iurisdictione precario à communi & Asisij, & Spoleti. Quæro, vtrum ex hoc ciuitas ista desinat possidere illam iurisdictionem? hic est not. §. quòd non. in versi. idq; colligi poterit. Ipse tamẽ potestas missus nõ posset dicere se quasi possidere illam iurisdictionem: sed per vsum eius retinet quasi possessionem istud commune: vt dicit iste tex. quòd est notabile,

6 ¶ Secundò facit † ad aliud. Terra in ducatu, vel marchia vtitur mero imperio precario à rectore ducatus ad sui beneplacitum: surrexit ibi quidam tyrannus, qui vtitur mero imperio tanꝗ illi terræ debito: queritur vtrum per hoc illa terra desinat quasi precario possidere, & incipiat verè quasi possidere illam iu-

b risdictionẽ? hic est tex. rotũdus, ꝙ non.[b] in ver. quæ ratio, inquit. Non eñ debet inspici animus illius tyranni vtentis, vel alterius, cui cui concesserat illa ciuitas: sed animus ciuitatis.

SVMMARIVM.

1 *Titulus, quanquàm in certis rebus præscribendis non requiritur, tamen inspicitur initium possessionis.*

Si quis supradicto. ¶ Opp. dicitur hîc, ꝙ qui prohibitus vtitur, clam vtitur. Cõtra imò dicitur vti vi: vt. l. j. §. quid fit. j. quod vi aut clam. Solu. vt in gl. & bene. ¶ Dicitur hic, si primo vsus sit absq; vitio. Quæro quanto tempore vsus sine vitio requiratur? dicunt quidam. xxx. diebus. Alij dicũt sufficit, ꝙ in initio habeã bonã fidem. Prima magis placet: vt. s. e. l. j. §. j. ¶ Quæro, quid econuersò si ab initio vsus est vitiosè: posteà cepit habere bonam fidẽ: dicit glo. inspicitur initium. & bene. ¶ Vltimò hic no. † ꝙ in rebus in quibus prescribendis non requiritur titulus: tamen inspicitur initium possessionis quale fuerit: vt hic. Quòd in seruitute prescribenda non requirit titulus: probat in. l. si quis diuturno. s. si ser. ven. Fallit si res caderet in vitium furtiuitatis: vt. l. si ancillã. s. pro suo. & l. pomponius. circa fi. s. de acqui. re. do.

LEX III.

Vnde etiam.

Si quis ab authore.

¶ Quærit gl. quid si contra meum authorem possidet vitiosè: contra me possidet bona fide. dicit gl. inspicitur initium: vt. s. proxi.

In hoc. ¶ Quæro ad quid debet fieri condẽnatio in hoc interdicto? gl. dicit & bene, ad tria. Primò, ne prohibeatur: vt caueat in futurum non prohiberi: & vt condemnetur ad interesse prohibitionis præteritæ. Ita dicit gl. & bene. Ego dixi. s. tit. ij. l. j. §. pe. Et ex hoc scis, qualiter debeat formari libellus.

SVMMARIVM.

1 *Abbatia si ponat dominum in uno castro, in quo habeat iurisdictionem: & ille prohibeatur: an abbatiæ competat hoc interdictum?*

Vti videmur. ¶ Not. ꝙ per vsum fructuarij retinetur nobis seruitus: nõ tamen queritur nobis hoc interdictum: quia ipse sibi & ad suũ commodum, non ad meum. Secundum hoc habes hîc, ꝙ per eos, qui nostro nomine sunt in possessione, non queritur nobis seruitus: qui casus ponuntur in gl. quã vide. & incipit. autem

1 di quare &c. ¶ Aduerte. † quædã abbatia habebat omnem iurisdictionem in quodã castro: & in illo castro posuit vnum dominum, qui exerceret ibi illam iurisdictionẽ: ille dominus est prohibitus vti: an possit agere illa abbatia interdicto vtili, vti possidetis: hoc est dicere, an ꝑ vsum illius domini retineat quasi possessionem illius iurisdictionis? Respondeo, aut ponit ibi illum dominum tanꝗ quẽdam colonum: quia dabat sibi certum salarium: tamen mulctæ & poenæ reuertebantur ad monasterium: tũc per eius domini vsum retinet quasi possessionẽ: sicut hic dicit per colonum. Sed si ei cõcessit iurisdictionem ac tempus, & omnes fructus illius iurisdictionis, & eum dominum fecit quodammodo fructuarium: tũc ex eius vsu non retinet quasi posses. illius iurisdictionis.

Idem Iulianus. ¶ Facit ad ea, quę dixi vobis. s. tit. l. fin.

Ait prætor. ¶ Hic ponit secundum interdictũ, ne quis prohibeatur facere. sed. s. posuit interdictũ, ne quis prohibeatur ire, & agere.

c Hoc autem interdictum.[c]

¶ No. ꝙ istud interdictũ habet cãm ꝑprietatis an-

a ¶ Induco ad. q. & ad istam. q. vide qđ no. Bar. in tra. de Tyrannide. in fi. in. vj. q. & quod not. Bald. in. l. j. in iiij. lect. in pẽ. col. C. de ser. & qđ ibi etiã not. per Bart.

b ¶ Quod non no. inspici debere animum subditorũ, quoad cõseruationẽ iurisdictionis. plus dicit Bar. in l. arboribus. §. qd tñ. s. de vsufruct. quòd talis animus subditorum quo ad conseruationẽ iurisdictionis, prodest etiam domino ignoranti. qđ reputat no. Cõtra Bar. hîc satis facit id, quod ipse not. in. l. cũ seruus. de verb. obli. §. si qs reetè intuetur, vbi dicit: ꝙ quo ad cõseruationem dominij, refert ꝑquẽ fiat. Et ad hoc ad. de Bar. in. l. q fundũ. s. quemadmo. ser. amit. & sic isto casu rector ducatus, seu superior retinebit possessionem per ciuitatem. & nullo tempore contra eum præscribetur, nisi ei possessio ꝑ aliũ modum esset interuersa. l. malè. & quod ibi no. in gl. ij. C. de pscri. xxx. anno. & ita tenet Pau. in. l. quę vniuersas. §. fi. de acquir. posse. vbi ad hoc no. illũ text.

c ¶ Hoc aũt interdictũ. No. hîc maximè per gl. ꝙ qñ sunt duo coniuncta probanda: an deficiens in vno, deficiat in toto: vř de omnino Bald. & Imo. in. l. titia. s. sol. ma. & gl. Ioan. & Io. cal. in. c. ij. de rescrip. vide etiam aliqua per do. ant. in. c. exhibita. de iudic. & Bart. in. l. denuntiasse. §. quod tñ. de adul. Et vnũ ad de, ꝙ nota. dixit do. de san. Gemi. in. c. j. de pa. in. vj. videlicet, ꝙ si dico, ꝙ tu deteriora sti rem ecclesiæ meę, & etiã narro ꝙ eam alienasti: posteà in probationibus adduco testes dicentes, ꝙ tu alienasti, vel deteriorasti: & ita alternatiuè deponũt: ꝙ debes obtinere. eò quia siue alienasti tñ, siue deteriorasti tãtũ, clarum est, ꝙ per quemlibet istorũ actuũ ecclesia potest petere ab emphyteuta rẽ: licet probatio perfectè non concludat in vno, vel in duobus: tamen, quia quilibet modꝰ sufficit ad victoriã, debeo obtinere. quod not. prædictis adde Innocẽ. quem omnino vide in. c. ex parte Abbatissæ. de priuile. Et ad id, qđ dixi. s. secundum doc. vide Bald. & & Imo. in. l. Gallus. §. fi. per illum tex. in ver. item facit. si pe. s. de libe. & posthu.

nexã:quia debet docere duo:scilicet esse vsum,Item sibi seruitutem cõpetere.Contra imò sufficit solum ostendere sibi seruitutẽ cõpetere:vt.s.si ser.ven.l.loci corpus.§.si quis.so.si incipis à probatione vsus,debes probare duo.s.vsum,& tibi cõpetere seruitutẽ. Si incipis à probatione proprietatis illud solũ sufficit.& istud videntur tenere omnes. Vel dic,illud est verum in confessoria:sed in hoc interdicto requirũtur ista duo:& istud satis placet. Vlterius op.s.ea.l. in prin.Solu.illud est verum in primo capite huius interdicti:hîc in secundo.¶ Item opp.j.de riuis.l.j. §.hoc interdictum.Sol.speciale est ibi,in refectione riui:vt quis de iure suo non doceat.

Reficere. ¶ Quæ sit differentia?dic,vt dixi in.l.j.§.si quis ędificium.s.de ope.no.nun.

SVMMARIVM.

1 *Nuntio si sit soluendum tantum pro miliari:& ipse elongat uiam,sibi non debet dari,nisi tantum,quantum consecuturus esset pro breui uia:nisi illa esset suspecta.*

LEX IIII.

Veteres. ¶ No.tex.ibi velit apportare.&c.Not.ex hac lege,ꝙ ea videntur tacitè cõcedi,sine quibus concessum explicari non potest:vt hic.&.l.cui iurisd.s.de iuri.om.iud.&.l.ad rem.&.l.ad legatum.s.de procu.
a 1 ¶ Secundò no.[a] hunc tex.† cõtra nuntios cõmunis, quibus debet solui pro quolibet miliari:& ipsi fecerunt viam longiorem:ꝙ sibi imputent,cur nõ fecerunt breuiorem:vt hîc.& hoc verum:nisi via breuior sit eis suspecta:vt.l.eos.§.fi.j.de fal.

LEX V.

Apparet. Si quis seruitutem. Intellige hunc.§.ꝙ per præscriptionem fit acquisita seruitus.aliâs non procederet.

LEX VI.

Si per fundum. ¶ Intellige hũc tex.ibi,dũ dicit ius fundi possedisse oportet,secundũ eum modũ,qui dicitur in interdicto.s.ꝙ sit vsus iure seruitutis:vel ꝙ sit vsus pro iure suo:vt dixi.s.eo.l.j.§.j. Puto etiam,ꝙ si diceret se habere ius eundi,& agendi,cohærens personę:nõ ꝙ esset prædialis seruitus, haberet locum hoc interdictum: vt.l.j.§.illud.ver. præterea.j.tit.j.

De aqua quotidiana & æstiua. Rub.

SVMMARIVM.

1 *Aqua quotidiana dicitur illa,quæ quotidie duci potest. Testis,qui dicit:uidi semper possidere Titium per decem annos.intelligitur,quòd uidi eum semper posse possidere.*
2 *Res denominatur secundum propositum utentium.*

LEX I.

b **Ait prætor.**[b] **Quotidiana.** ¶ Not.ꝙ dicit
1 aqua illa quotidiana, quę quotidie potest duci:licet nõ ducatur.Quod facit ad sustinendum dictum testis:qui dicit:vidi Titium semper possidere per.x.ann.debet enim intelligi,ꝙ vidit eum semper posse possidere:& posse venire ad standum,cum vult.de qua quęstione ponitur.s.sol.matr.l.j.per doc.
2 ¶ Secundò no.† ꝙ res denominatur secundum propositum vtentium:vt hîc. in ver.ego probandum puto.quod potest facere ad multa.

SVMMARIVM.

1 *Articulum si concipias quòd possedisti à.x.ann.citra,& testes ita deponant:nihil probas,nisi dicant. à.x.annis citra,& per id tempus.*

Quod autem. ¶ Oppo.ꝙ requiratur vsus.xxx.dierum:vt.s. tit.j.l.j.§.j.Respon.aliud in illo interdicto,aliud in isto.Rationem dixi vobis ibi.& ponitur per docto,
1 in.l.j.siue.ij.C.de serui.¶ Vltimò not.† hunc text. Tu facis articulum:dico,ꝙ Titius possedit fundum à.x.annis citra.& testes hoc probant: certè tu non probasti aliquid:quia si possedit vna die,verificatur ista propositio.casus est hic.Et sic non concludis aliquid:secus si diceret,possedit à.x. annis citra.Vel clarius à.x.annis citra,&per ipsum tempus.quia tunc bene probares.Cano.ponunt de hoc,extrà de probati.c.licet.in nouel.& ego plenè dixi in.l.Celsus.s.de vsucap.

SVMMARIVM.

1 *Interdictum hoc non habet causam proprietatis.*
2 *Interdicto hoc agere uolenti necesse est,quòd sit usus iure seruitutis,& quòd credat se esse usum iure seruitutis.*

1 **Sed & si iure.** ¶ No.† ꝙ hoc interdictũ non habet causam proprietatis.
2 ¶ Secũdò no.† ꝙ.in hoc interdicto requiritur,quòd quis sit vsus iure seruitutis.Item oportet,quòd hoc credat, s.se esse vsum iure seruitutis.ex aliqua iusta causa.Si enim non esset ibi iusta causa,sed esset error improbabilis:vt ignorantia iuris,vel ignorantia facti supina,non sufficeret:vt hic,& dixi.s.tit.j.l.j.§.j.

SVMMARIVM.

1 *Interdicta hæc,quòd competant pro iure personali, quod quis habet in loco.competunt etiam pro tuitione iurisdictionis.*

Illud quæritur. ¶ No.hunc.§.in versi.præterea.vide gl.quæ incipit.i.non sit seruitus.Ibi,sed aliud ius.
1 Et sic no.ex hoc tex.† ꝙ pro iure personali,quod quis habet in loco,competunt hęc interdicta.Et sic facit,quòd competunt hęc interdicta pro tuitione iurisdictionis,& similibus.dixi.s.ti.j.l.fi.

Illud labeo. ¶ Not.notabilem tex.ibi:vt semel.&c. ¶ Not.ad quęstionem de molendinis:quam dixi in.l.j.quominus.s.de flumi.xiiij.q.

Item quæritur. ¶ Vtile per inutile vitiatur,si est inseparabile:secus si est separabile.hoc dicit cum.§.seq.de hoc per Dy.in.c.vtile per inutile.de reg.iur.lib.vj.vidistis in.l.grącè.§.illud.j.de fideiuss.dic,vt ibi.

SVMMARIVM.

1 *Equus primò currens sine ragatio ad brauium,an debeat illud habere?*

c **Quæsitum.**[c] ¶ Hic est bonus tex.& est argumentum ad quęstionem.Equus qui currebat ad brauiũ p seipsum primò iuit,cum ragatius qui equũ ducebat,inde ceciderit:ꝙ ille equus debeat habere brauium.Breuiter,ego consueui dicere sic:quia debemus aduertere verba statuti:vtrum dicant,si quis cum equo primo venerit.vel ei equitatori,qui primò venerit:& similia.& tunc non habeat brauium.vel dicat,domino equi,qui primo venerit:debeatur brauiũ:tunc equo venien
1 te sine equitatore† debetur brauium,vt hic,cum similibus.Consueui dicere.in.l.ij.s.de condi.& demon.vel in.l.cum seruus.de verb.obli.

SVMMARIVM.

1 *Probando cuipiam qui se adstringit,si non probat,perdit causam.*

d **Item quæsitum.**[d] ¶ Versicul.dum tamen si quis.¶ Not.
1 ꝙ † ille,qui nõ probat illud, quod intẽdit in iudicio,perdit causam suã.Item si adstringit se ad aliquid probandum, & nõ probat perdit causam:vt hic,&.l.prætor.§.docere. vi bo.rapto.&.l. denuntiasse.§.quid tamen.de adul.&.l.habeat.de instito.

Præterea illud. ¶ Opp.seruitus amittitur hodiè.x.vel.xx. annis:vt.l.sicut.C.de seruit.sed hoc interdictum nõ durat:nisi vsq; ad annũ:vt.l.j.s.de interdictis.ergo postꝙ perdita est seruitus nõ põt cõpetere interdictũ. ¶ Huius timore gl.ponit tres sol. vt habes in ea:quas,vt intelligas dic.Tu debes scire,ꝙ ipsa interdicta sunt perpetua,de eo,qđ pũenit ad eũ,ꝙ ꝓhibuit:& iõ aut ꝓhibuit dñs fundi seruientis:& sic ad eũ peruenit libertas:& tũc ꝑpetuò tenet,vt seruitutẽ cõstituat: vt.l.si plures.§.deiectum.s.de vi & vi arma.Aut prohibuit extraneus:& tunc duobus modis debet intelligi:ꝙ post annum competebat hoc interdictum per beneficium restitutionis in integ.vt.s.ti.j.l.j.§.si quis propter inundationem.Vel dic,quòd hoc interdictum potest competere intra annum vtilem,qui potest durare vltra biennium,vel triennium.

Si inter riuales. ¶ Quidã dicunt,ꝙ istud interdictũ est interdictum vti poss. Alij dicunt,quòd istud interdictum est quoddam speciale:& dicitur interdictum de corriualibus. videtur mihi,ꝙ Rofr.ponat ipsum principaliter per se.

SVMMARIVM.

1 *Emphyteusi finita per generationem,sequentes possunt petere confirmationem,& appellare si non confirmatur.*

e **Permittitur.**[e] ¶ Hic est valde no.§.Et no.tex.ibi datur interdictum predijs.&c. ¶ Et not.text.ibi planè ei.&c. ¶ No.tex.ibi,nec est hoc.&c. ¶ Oppo.ꝙ possit permittere etiam senatus:vt.l.quo minus.s.de flu.Dicunt quidam.quod hic dicitur nulli alij: subaudi nisi senatui.Alij dicũt,quòd hoc nõ competit,nisi principi,vel ei, cui Princeps permiserit:& hoc placet.& plenè examino in.l.quo minus. de flu. ¶ Vlterius dicitur,quòd quando aliquid conceditur prædijs,quãdoꝙ personæ:sed quid in dubio?Glos.ponit in.l.forma censuali.§.cꝗꝗ.j. de censi.& dixi alio anno,in.l.pe.de ser.le.Item hîc dicitur seruitute personali,quod ea finita,si non sit refirmatio,est iniuria.dicit glo.simile in inuestitura feudorum. Nam mortuo vasallo de facili, potest impetrare hæres

a ¶ Secũdò not.Idẽ dic cõtra mulioes facientes loca insolida.tex.est in.l.q petitorio.§.j.& ibi Ange.s.de rei ven.& vide gl.no. in.l.eos.j.de fal. ad fi.& ꝙ no.in.l. j.afs.ij.C.de cursu.pu.lib.xj.& Bal.in.l.cum proponas,C.de nauti. fœno.And.Barb.

b ¶ Ait pretor.formã libelli in hoc interdicto vide p Spe.in tit.de cau. pos.& proprie.§. priuata.versic.illud quoq;.& ver. est & aliud &c.

c ¶ Quæsitũ.& vide Bar.in.l.j.§.itẽ acquirimus.s.de acqui.pos.& Bal. in.l.si duobus.§.j. s.q.mo.test.ape. & Mod.in.l.ij.s. de cõd.& demõ. & ibi Bal.& Cy. in addi.in.l.gallo. §.idem credendũ. de li.& posthu. Bart.& dñs meus in.l.hoc articulo. ff.de hære.instit. Bal.in prœ.ff.& vide tex.in.l.non solũ in vers.viã rectam.qui hîc allegatur,ꝙ si venit, non per viam rectam,ꝙ nõ debet habere.per illum text.Andrę.Barbat.

d ¶ Item quæsitũ. not.ꝙ qui se adstringit ad aliquid probandũ in libello,& non probat, succumbit.Vide Bartol.in.l.is,qui reus.in.q.xij.de pub.iud.latè Bal. in.l.j.in.xxvij.& xxviij.q.& seq. C.qui accusa.

e ¶ Permittitur.vide per istũ.§.permittitur.quod dixit Bart.in.l.j.in fi.ij.col.x.q.de iurisdi.om.iud.

a ¶ Hæres masculus. Adde Barto. in. l. j. in fi. de priui. cred. Sed quanto tpe præscribiť huic iuri petendi refirmationẽ? dic, ꝙ anno à tpe scietiæ. & taciturnitatis. Ita videť tex. not. in. c. j. §. Titius. si de feu. fue. cõtro. & videť hoc sequi Ro. in. l. prætor. §. fi. š. de ope. no. nũ. Vide quod scripsi post Bar. in l. sicut. de præscri. xxx. an. sed tex. in. d. §. Titius. ibi not. Bal. & dicit tene bñ mẽti, ꝙ agnatus proximior, q habet ptãtem reuocandi ab agnato rẽ aliquam perdit ius suũ: nisi illud prosequať intraannũ: alioquin silẽtio confirmať contractus. sic. C. de his q à non do. ma. & ad Bar. hîc adde Bal. in auť. si quas rui. C. de sa. san. eccle. & in. l. ne cui. C. loc. & d. Anto. in. c. j. de loca. & istud dictũ hîc videť intelligere no. Imo. in quodam cõsil. suo. quod inci. quidam Thomas de pãno qñ isti tales de agnatiõe petẽtes se reuocari, sũt instituti: sec⁹ si extranei essent ab illo instituti: qa extranei illi præferũtur. l. ex facto. §. fi. š. ad Treb. & l. vt iurisiu. §. si libe ri. de oper. lib. & intellige vt ibi nota. i. c. pe. de post. plat. & qñ & qb. casi. possit peti renouatio emphyteusis: not. p Bal. Bal. in auť. si quas rui. C. de sac. sanc. eccle. & ad Barto. hîc adde. qd' not. in. l. si mihi & Titio. in fi. princ. de verb. oblig. & ibi Imol. tenet cõtra bar. hîc. & cũ bar. hîc transit Ro. in rubr. de' arbi. in fi. ix. char. & in. l. ẽt in pri. sol. ma. & idẽ dicit, qd' Bal. in. c. j. quẽad. feu. ad filiã parti. vř se qui sñiam bar. hîc subdit tñ, ꝙ in cõtrariũ facit. d. l. ne cui. C. loca. & l. du dũ. de contrahen. empti. & c. ij. de feu. in ver. liberè. Abb. in. c. ij. de loca. do. Ant. in. c. j. de locat. tenet cũ Bart. vide not. per Imo. hîc. & in. d. c. si. de feu. Item Bal. d. c. j. vř tenere cõtrà Bart. hîc, & Imo. in. c. peñ. extrà de postula. prælator. Adde ꝙ finita emphyteusi per generationẽ debeant reuocari agnati, tenet. Pau. de ca. consi. lxiij Ro. consi. xxij. Pet. de Anc. cõsi. clxiij. & cccxxj.

b ¶ Et hîc nô. & vide Barto. in. l. j. s. de priui. cred. Io. Anto. in. c. pe. vel fi. & do. Io. de Imo. ibi de postu. præla. & vide Bart. in. l. j. ff. de iuris. om. iudi. ad quod allegauit istum tex. Andrę. Barba.

a hæres masculus,[a] & sibi debet cõcedi feudũ. facit. x. col. si de feu. fue. cõtro. c. j. §. oẽs filij. & ĩ ti. quo tẽpo. inue. mi. pete. de. c. j. ¶ Et hoc no.[b] b p† ẽphyteusi,[c] ꝙ 1 ea finita p generationẽ finitã: descendẽtes possint pe c tere eis cõfirmari. & de facili impetrabunt: & est iniuria si non sit reformatio: & ideò possit appellari de iure canonico ad superiorem: vt cogat, quòd refirmatio fiat. de hoc in. c. bonę memoriæ. de postu. prę la. vbi gl. alle. hunc tex. in. l. nullus. aliâs incipit. l. iudex. C. de decur. libr. x. aliâs. l. congruit. & l. prædia. C. de loca. præd. ciu. lib. xj.

LEX III.

d HOc iure. ¶ No. ex eo, ꝙ dicitamœnitatis. ꝙ interdictũ istud habet locum pro aqua, quę ducitur iure psonali, non iure reali: vt. l. j. §. illud. š. eo. tit.

SVMMARIVM.

1 *Ius ducendi aquam ad suum molendinum qui habet: an illud perdat alueo mutato?*

2 *Molendinum in flumine publico emphyteuticum habens, si est destructum, & refectum: an ecclesia poßit illud, ut emphyteuticum, repetere?*

SI aquam. ¶ Iste est optimus & notabilis §. & diuiditur in partes tres.

¶ Primò, quãdo flumen mutauit alueũ repente nullo loco priuato dimisso in medio. Secundò, quando mutauit alueum paulatim. Tertiò quando mutauit loco priuato dimisso in medio. Item totus iste. §. habet duas lec. Primò, quando ducebat aquam iure sibi concesso à Principe, vel ab alio habente ius concedendi. Alia lec. est, quando quis ducit aquam à flumine per fundum alienum iure seruitutis: & in quolibet istorum quæritur: an aluei mutatione tale ius perdatur? & respondet Iurisconsultus distingendo, quandoque mutatur alueus nullo loco priuato relicto in medio: & tunc mutatur repente, & subdito pditur ius aquæ ducendę: aut mutatur paulatim, & retinetur ius aquæ ducendæ. Si verò mutatur loco priuato dimisso in medio, & indistinctè pditur[1] ius aq̃ ducendæ. Hæc. l. ea ar. vtrum ille qui habet ius ducẽ 1 di aquam ad molẽdinum suum, perdat ipsum alueo mutato: distingue, vt hîc vt dixi in. l. quominus. de 2 flu. š. ¶ Item facit, † si habeo molendinum emphyteuticum in flumine: & illud est destructum, & refectum, an ecclesia possit illud, vt emphyteuticũ, repetere? & dic, vt hoc. §. cœtera dic, vt in gl.

SVMMARIVM.

1 *Causa criminalis, si oriatur corã iudice præposito ad causas ciuiles, poterit de illa cognoscere.*

1 AQua. ¶ † Facit iste tex. ad. q. quidã Rector Marchię distinxit iurisdictiones in curia, & quosdam præposuit causis criminalibus: quosdam ciuilibus: certè ille, qui ciuilibus est præposit⁹ poterit de criminalibus cognoscere: quæ vertentur & orientur coram eo: vt si falsum testimonium corã eo dicatur: qa tacitè accrescit suæ iurisdictioni: vt ar. huius. §. & l. nullum. C. de test. & l. sciant. C. de probat.

LEX IIII.

LVcio. ¶ Hæc est bona. l. ¶ Opp. de. l. aqua. C. de ser. & aqua. & l. in concedendo. š. de aqua plu. ar. So. põt pluribus concedi, si aqua plurib⁹ sufficit: aliàs secus, vt in contrarijs. Quod dic, vt dixi in d. l. in concedendo. Item oppo. ꝙ aquæductus non possit diuidi: qa seruitutes non diuiduntur: vt. l. stipulationes non diuiduntur. j. de ver. obli. Solu. vt ibi plenè dixi vobis quod tene menti.

SVMMARIVM.

1 *Iurisdictionem habentes in aliquo castro, si diuidunt, unus per alium uidetur poßidere.*

LEX V.

CVm constet.

Inter duos. ¶ Iste. §. est nota. ad. q. Sunt aliqui: qui habent ius colligendi pedagia, vel habent iu 1 risdictionem in aliquo† castro: & diuidunt sibi inter se. Nã vnus per alium videtur vti. pro hoc optimè l. tres tutores. š. de admi. tuto. vbi tutores diuidentes sibi administrationem partem administrant per se: partem per alios administrare videntur. quòd no.

LEX VII.

d SIde via.[d] ¶ Bona & difficilis lex est. & legiť in gl. pluribus modis. vera lec. est illa: quę ponitur in gl. mag. quã clarius recitat in. l. j. §. j. in glo. mag. š. de iti. act. pri. ibi, tu dic prodest probare. &c. & hoc intendit. In. q. de seruitute ei, debet caueri de nõ impediendo, qui est in possessione seruitutis, vel libertatis.

LEX VIII.

CVi per fundum. ¶ Ille, q habet ius ducendi aquam, potest ducere per quãcũq; partem vult ab initio, sed posteà nõ potest mutare. tex. est ibi facere licet. s. ab initio anteq; riuus sit constitutus. postq; verò sit cõstitutus nõ liceat mutare. & hoc sequitur dum. &c. vt. j. de serui. l. si cui. in fi.

De riuis Rubrica.

LEX I.

e PRætor ait.[e]

Sed si quis. ¶ Iste. §. cũ l. seq. & prin. se. videtur difficilis. ¶ Op. de. l. Seruius. §. j. j. e. plures dãtur so. sed ista est vera: aut quis vult reficere: vel aliquid immutare ex vrgenti necessitate, vel ex magna vtilitate: & potest: vt. l. contraria. Aut non: & tunc secus: vt hoc. §. ¶ Item opp. de. l. refectionis. §. j. š. cõmunia prædi. Sol. eodẽ modo dico magnã vtilitatem, & vrgentem necessitatẽ esse cõsiderandã. ¶ Item opp. j. l. proxi. vbi Pomponius contradicit Labeoni. Solu. licet ista dicta contradicant: tamen reducas ad concordiã, ꝑut no. in gl. mag. in prin. l. seruius.

SVMMARIVM.

1 *Exportare dicitur illud, quod dolosè portatur.*

SEruius. *LEX III.*

Si quis eum. ¶ Vide glo. super versi. expor 1 tare. ¶ † No. ꝙ portare, seu exportare, est propriè, quòd fit dolosè, secundum hanc gl. Sed tex. videť aliter dicere in. l. ferri. j. de ver. sign. vel dic, ꝙ gl. hic di. de verbo exportare: ibi, de verbo portare.

De fonte Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Statutum, quod prohibet mulierem portare perlas, non cõprehendit fictas.*

LEX I.

f PRætor ait.[f]

Hoc interdict. ¶ Quæro, si habeo ius hauriendi aquã de cisterna, & vis me impedire, quod ius habeo? dicit Rof. in libellis suis sup hoc titu. ꝙ habeo hoc interdictum vtile: licet directũ de g ficiat. ¶ Item facit[g] hec lex, statutũ prohibet mulie 1 res portare perlas: † & mõ quedã mulier portat plas

POMATES.

c ¶ Et hîc not. pro emphy. vide eũdẽ Bar. in. l. si mihi & Titio. & ibi plenè p. d. Ale. j. de ver. obl. in pe. col. ĩ fi. & se. & vide Ale. cõsi. ix. in. ij. volu. col. pe. & consi. x. in vlti. col. vo. ij. & Ro. xxij. col. iij. & lxx. ĩ. ij. dub. & Bart. xviij. colũ. ij. vo. ij. Ro. ccxij. & Imo. xxvij. in. ij. colũ. & xxxviij. & lxviij. & Ana. lxxxiiij. col. ij. ad fi. & Alex. lxxx. col. po. & seq. vo. j. & Cur. xlvij. & Pañ. in. c. bonæ. el ij. col. ix. & ibi addi. de po. prela. & Bal. in. c. in pñtia. col. v. de pba. & cõsidera, ꝙ Ale. ĩ. d. cõsi. ix. vbi. š. sentit etiã hoc hře locũ descendẽtes debẽt renouari, etiã si eorũ ascẽdentes fuissent priuati: eò qa venissent cõtra cõuẽtiões. & vide etiã Alexã. consi. xcij. ad fi. volu. ij.

d ¶ Si de via. Ad hãc. l. vide qd' no. Bar. in. l. j. in prin. ĩ. ij. q. & ĩ. l. si pri⁹. in. ij. & iij. opp. š. de ope. no. nun.

e ¶ Prętor ait. Vide & no. ad istã l. no. ĩ. l. de pupillo. §. si qs riuos. de op. no. nũ. & p Spe. ĩ ti. de cã pos. & ꝑprieta. § priuata. ver. sed qd' riuũ. Et qd sit riuus: vide in. l. j. in prin. š. de flu. vide Bar. in trac. allunionum. circa fi.

f ¶ Prætor ait. Vide p Spe. ĩ. ti. de cã pos. & propric. §. priuata. ver. sed si me. & ver. porro. qs. & ibi ponit de fouea vel fonte reficiẽdo de aqua ex castello. vide. e. §. ver. ẽt aliqd de fouea reficiendã: & versi. qa quis & c.

g ¶ Item facit. Tu põdera. in. l. vellera. & ibi Bar. C. de vesti. olobe. & au. li. xj. dixi in prœ. cle. & dixi ĩ quodã cõsi. Andr. barba.

a ¶ Esse naturales. Facit ad no. per Bar. in l. quauis. de aur. & ar. le. & in l. iij. §. hæc verba. de neg. gest. & sequitur etiam Roma. in d. §. de viro. in xxxij. fal. dicit tamen ibi, quod in cōtrariū facit tex. in l. vellera. C. de vesti. aura. li. xj. &c. & per illum tex. ipse in l. j. quod quisq; iur. tenet contra Bar.

b ¶ Prætor ait. Ad istā l. j. in prin. vide no. in l. de pupillo. §. si quis riuos. s. de ope. noui nun. an possit fieri cloacā inter me & Titiū inuito eo: vide Spe. in ti. de causa pos. & proprie. §. priuata. ver. sed nūquid licet in vl. col. & in ver. porro si velis. & ibi in illo. §. etiam habes formā libelli in hoc interdicto.

c ¶ Cōtinet ostiū. Vtrum factum in ostio, dicatur factum in domo? vt de Bald. in l. data opera. in xv. col. C. qui acc. Bal. in l. Gallus. §. ille; casus. de li. & posth. & Bart. in l. item apud labeonē. §. cōuitiū. de iniur. Bar. in l. meminisse. de of. procon. Sed an quis possit citari in limine ostij? vide per Angel. in l. plerique. cum l. seq. de in ius voc. & ibi allegat. l. statuæ. j. de verb. sig. & bonus tex. est insti. qui. mo. ius pat. po. so. §. sed si ab hostib. per Bal. in l. cætera. §. hic senatus. de leg. j. & in l. prætor. §. domū. de iniur. & in l. quādam Iberus. de ser. vr. predi. & vide Bart. in l. aut qualiter. §. notauimus. j. titu. j. & in l. j. §. hoc autem interdictū. de no. ope. nū. & vide Bar. in l. licitatio. §. j. s. de pub. in q. de offensa in personam. Adde, q insultus factus ad domum dicitur factus iuxta domum. l. militis cōdi. in prin. de test. milit. alibi exponitur in, pro ante. in cle. causam. de elec. in gloss. in ver. in domo. & dicit Cyn. in l. meminisse. s. de offi. procon. quod si statutum dicit, quod si quis insultauerit in domo, non sufficit insultare in ostio. quòd non multum placet: quia qui est in ostio, dicitur esse partim extra domum, & partim in domo: vt not. extrà de pœn. di. j. c. si distinctam. & in c. j. de conse. eccle. vel alta. in vj. & in mercu. sup regula inspicimus. & facit quod no. in l. fundi nihil. de actio. empt. vnde sufficit tangere partem. l. vulgaris. j. de fur. Ita reperitur contrariū tenere Bal. in d. rub. p prædicta. & vide qd' habeo p Guyd. de suza. in l. psenti. C. de his, q ad eccle. cōfu. & ibi etiā dicit Bart. q qs nō pōt citari in ostio ecclesiæ. & vide gl. de ostio & porticu. in l. qdā Iberus. s. de ser. vr. pdi. Bal. in l. data opera. in xxv. col. & Spe. in tit. de iniu. in vers. sed pone in statuto p Bal. & Imolā. in d. §. hoc senatus. & seq. Ioā. An in addi.

fictas & contrafactas: an puniatur pœna statuti. Respond. non. Debent enim esse naturales,[a] & non fictæ, & compositæ. arg. hujus.

Hoc interdictum. ¶ Vbi est eadem ratio, ibi est idem ius. ad hoc quotidie allegatur.

De cloacis Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Statutum quando habet diuersa capita, ex eo datur una accusatio.*

LEX I.

Prætor ait. Sub hoc tit. ¶ Dicitur hic sub hoc tit. duo interdicta prętor subiecit. Cōtra: quia vt ex verbis præmissis apparet, nihil est. Ibi restitutorium, dicit gl. dic, sub hoc ti. i. sub hac rub. nō sub hoc tit. i. sub hoc edicto. Item, quod dicit hic, q sunt duo. dicit glo. imo quatuor: qa duo ponūtur hic, & duo. j. e. l. §. deinde ait ptor. ¶ Ex qua glos. habes, q licet hic, ex vno statuto
1 sint diuersa † capita: tamē vna accusatio dicitur ex toto illo statuto. Facit ad hoc, q habuistis in l. j. §. j. j. ad l. Cornel. de sica. & l. j. ad l. Cor. de fal. & in multis legibus in illis materijs.

SVMMARIVM.

1 *Statuto stante, quòd si quis aliquē offenderit in domo, puniatur in x. an comprehendat offendentem in ostio?*

Hoc interdictum. ¶ Not. q appellatione cloacæ continetur ostiū [c] cloacæ. Facit ad q. de statutis
1 dicentibus, † si quis offenderit aliquē in domo: quid si offendit in ostio? breuiter nō est dubiū, q appellatione domus, cōtinetur ostiū. & alia, quę sunt affixa ædibus, & si protēdātur extra domū: vt l. si aquęductus. de contrahend. emp. & l. Iulia. §. fi. de actio. emp. & l. fundi. §. pe. & fi. tit. & l. cætera. §. hoc senatus. de leg. j. & hic. Sed licet ista sint dom9, nō tn̄ sequitur, q sint in domo: qa possūnt esse domus: & esse extra domū: vt d. l. si aqductus. Modò ad propositū si aliqd fit in ostio intra clausuram dom9, dicitur esse factum in domo. Si verò fit extra clausurā ostij, nō dicitur fieri in domo: vt l. j. §. in publico flumine. s. de flu. Et videtur colligi expressè in l. j. §. de inspiciendo. s. de ven. inspi. & pro hoc extra de iu. c. mulieres. in fi. lib. vj. & de sta. reg. c. j. eo. lib.

SVMMARIVM.

AEdium appellatione continetur omne ædificium, non domus appellatione.

Deinde ait. ¶ Nota, quòd † appellatione ædiū, cōtinet oē ędificium. Simile. s. de incen. ru. nau. l. qui ædes. Aliud puto appellatione domus: qa domus cōsistit ex parietibus, tecto & fundamēto: vt l. solum. & ibi no. s. de rei vēdi. V n̄ nō oē ædificiū cōtinet appellatione domus.

Si quis purganti mihi. ¶ Vide gl. q incipit, vel purgare. ibi, sed ar. cōtra. s. de fidei. li. sed

Spe. in rub. de immu. eccle. &c. Adde an stante statuto, q nullus possit capi in domo: an poterit capi in apotheca? Pau. de ca. consi. xlj.

d ¶ Prætor ait. Formā libellorū in hoc interdicto vide p Spe. in ti. de restit. spol. §. j. ver. cæterū si cōtra. & qn̄ det, & pro quo, & an cōcurrat cū interdicto vti pos. vide in c. olim licet causam. de resti. spo. per gl. & Inn. in c. itē cū quis. eo. tit. Et an cōcurrat cum vtili actiōe. l. aquilię. no. l. ij. C. ad l. Aql. & ibi Bar. & Bar. j. e. l. cōpetit. §. j summa. Adde an sint duo interdicta, vel vnū: Io. an. in addi. ad Spe. in ti. de resti. spo. §. j. ver. cæterum.

¶ Et parui refert. In isto. §. adde, q glo. & Bar. in l. de pupillo. §. si quis ipsi. in. xiij. q. de oper. nū. videtur velle, q ad hoc interdictū sufficiat prohibētem esse dominū: licet nō possessorē. vel, q sit possessor, licet non dominus. & hoc secundo casu admitteretur exceptio dn̄i. Si aūt nō esset dominus, vel possessor, non competeret: secus videt in nun. noui. oper. videlicet, q illa competit etiā non domino, vel possessori: dūmodo non sit manifesta calumnia. Ita videt sentire Bar. in d. §. si quis ipsi, & ita declarat etiā ibi Imo. Sed an hoc sit verum in nun. no. ope. vide Bart. & ibi Dy. in l. j. in. viij. q. de ope. noui. nū. & scripsi in d. §. si qs ipsi. post Imol.

f ¶ Debet intelligi. Adde, q poterit etiā opponi exceptio, q instrumentum est factū super cōtractu reprobato à iure: qa tunc etiam nō dicitur esse instrumentū. l. fi. & ibi not. Bal. in fi. C. de litigio. & Bald. in l. hac edicta. ver. quam obseruationem. C. de se. nup. Item adde q statutum permittens opponi tantum aliquas exceptiones, intelligitur etiam permittere similes, non obstante dictione taxatiua: vt not. Ang in l. sciendum. s. de euict. & in l. si hominem. aliās est lex si tamen. C. in ædilitijs. s. de ædi. edicto. per illum text. & per text. in l. pe. §. j. s. de vsu. & in l. si debitor. s. qui pot. in pig. ha. & dicit etiā Raph. in l. j. s. de ope. no. nun. q nunq; intelligitur reiecta exceptio, quæ euidenter apparet. Ad quod vide, quę scripsi ibi. & not. Bald. in l. j. C. si de momen. pos. Adde, q Roma. voluit consi. xlij. q si contra instrumentum non possit opponi aliqua exceptio, q poterit opponi exceptio inhabilitatis personæ: vt puta, quia vxor donauit viro: nam vxor non obstante statuto poterit opponere exceptionem inhabilitatis viri. Item poterit opponi omnis exceptio patens. & statutū debet intelligi de exceptione velata.

rem, in

hoc nūtiatio erat expressè reprobata à lege: meritò potest contemni. In contrario secus: vt plenè not. de oper. no. nun. l. j. in prin. glo. ma.

SVMMARIVM.

1 *Prætor quilibet, an in actione de cloaca cognoscere posset?*

LEX II.

Quamquam. ¶ Opp. s. eo. l. proxi. §. idē Labeo. solu. immittere cloacam priuatam in publicam licet: vt ibi. facere aūt nouam cloacam in loco publico, non licet: vt hic. ¶ Quęro, vtrum coram quolibet pretore possit agi de cloaca? Primò, videtur, q non, vt hic: sed glo. dicit, q primò debet peti licentia faciendi cloacam ab eo, qui potest cōcedere; posteà potest agi corā quolibet iudice.

Quod ui, aut clam Rubrica.

¶ Glo. continuat rubricam, & diuiditur titu. Quod dic: vt in glo.

LEX I.

d **Prætor ait.** [d] Dicitur hic, quod vi. quæro pro qua vi habeat locum hoc interdictum? dicit glo. q pro vi compulsiua: vt l. metum. §. j. quod me. etiā p ea, que caret cōsensu: vt hîc.

Hoc interdictum. ¶ Opp. quod habeat locum interdictum vti possidetis: vt l. si duo. §. si vicinus. s. vti possidetis. Solu. fateor, q illud cōcurrit cum isto, sed istud est generalius. Habet enim locum etiam si agens non asserit se possidere: sed refert solum quæstionem de proprietate. secundum Iac. de Are.

SVMMARIVM.

1 *Vi facta, antequam aliquid examinetur de iure partis, omnia sunt in pristinum statum reducenda.*
2 *Exceptiones hoc interdictum competunt quatuor.*
3 *Statutū excludēs omnes exceptiones præter aliquas, non excludit alias iustas: & quæ possunt opponi.*
Stante prædicto statuto non potest opponi exceptio simulationis. nu. 4. Et stante statuto prædicto, & instrumentū sit liquidatum, uel laudum latum: quæ exceptiones opponi possint. 5.
6 *Statutum prohibens posse opponi exceptiones, non prohibet eas qua opponuntur contra personam.*
7 *Statutum, quòd nulla alia exceptio opponi possit, non excludit officium iudicis.*
8 *Statutum, quòd nulla alia exceptio, uel defensio, admittatur excludit iudicis officium.*
9 *Practica repetendi solutum ex præcepto iudicis, quando per statutum tollitur etiam officium iudicis.*
10 *Condictio indebiti, qualiter detur ad repetendum solutum de mandato iudicis.*

e
1 **Et parui refert.** [e] ¶ Not. ex hoc. §. q † ea, quę sunt vi facta, ante oīa sunt in pristinū statū reducēda, quā aliquid examinet de iure partis. Facit qd' vidistis. s. de vi & vi ar. l. j. §. j. & l. si quis ad se fundū. C. ad l. iul. de vi. ¶ Oppo. q iuste factū est, pœnā non meretur: vt l. Gracchus. C. de adul. Solu. q hîc dicit, qd' habet ius: intellige, qa est dominus: sed aduersarius possidebat

alleg.ad hoc Oldra.in quodam consilo alleg.glo.sing.in.l.j.§.hoc interdi
ctum.ver.sententiæ supremæ. super verbo imperfectam.s.de tabu.exhi.
vbi licet conuentus interdicto illo de tabulis exhibendis,non possit oppo
nere exceptionem, quòd ideò non exhiberet:quia tabula est imperfecta,
& nullius vtilitatis:vt.l.si quis legatum.de fal. Tamen hoc est verum secun
dùm dictam glo.

quando imperfe
ctio illius tabulæ
& vitium esset oc
cultum:secus si es
set in aperto: vt
ex facie instrumē
ti appareret: quia
tunc opponi po
terit. & not. quia
de illa gloss. non
fit mentio hîc.
Item facit quod
voluit Ioan.And.
in addi. Specu. in
titul.de senten.§.
vt autem.versicu.
hoc autem. scili
cet, quòd stante
statuto quòd nul
la possit opponi
exceptio:nisi fal
si, vel solutionis,
poterit opponi
exceptio nulli
tatis.
a ¶Sed qd si. vide
Bal.in.l.ij.in fi. in
ver. subseqnter q
rit.C. plus valere,
qđ agi. vbi dicit
hoc esse verū,nisi
simulatio, q op
poneret pbata es
set presum ptiōe
iuris & de iure.ar.
aut.sed iā necesse
C. de do. añ nup.

rē,in qua opus est facto:vel est in possessiōe alicuius
iuris,cui per illud op⁹ præiudicat.ar.s.de aqua quo.
& æsti.l.pe.de ope.no.nū.l.j.§.nūc videamus.&.l.de
pupillo.§.Sext⁹ Pedi⁹.¶Item op.de.l.veteres.s.de
iti.actuq; pri. So.non est contra.qa ibi erat in posses
sione, seu quasi possessione iuris eundi.& per cōse
quēs habebat ius reficiēdi: & sic nō vi faciebat.aliâs
si vi faceret contra ius, impunè prohiberetur:vt ibi
2 dicit.¶Itē op.† q cōtra hoc interdictū cōpetant ex
ceptiōes,saltem quatuor:vt.j.e.l. prohibere.§.fi.&
§.sed si permiserit.&.l.si alius.§.bellissimè.&.§.est
& alia.&.l.semper.§. hoc interdictum.j.eod. Solut.
qđ hic dicit,nulla iusta exceptiōe.subaudi, nisiqua
tuor:q illis.ll.ponūtur.¶Vide gl,quæ incipit.s.tali.
3 Ista gl.est ar.ad†.q.Dicit statutū, q cōtra instrumē
tū publicū nō possit opponi,nisi excepcio falsitatis,
& qetatiōis,& solutiōis: & nulla alia possit opponi:
certè debet intelligi,q nulla alia possit, scilicet friuo
la: nā aliæ iustæ exceptiōes nō videntur per statuta
prohiberi,vt hîc,cum sua gl. Pro hoc.l.ita pudor.&
quod ibi no.per gl.& per Cy.C.de adul. Pro hoc fa
cit,quando Papa scribit in literis appellatione remo
ta,intelligitur.l.friuola.Pro hoc facit.j. à quibus ap.
nō li.l.j.§.interdū.¶Ego in ista materia sum consu
etus dicere sic: Quādoq; opponitur exceptio,quòd
illud nō est instrumētū publicū:tūc fateor,q ista ex
ceptio pōt opponi. Nam statutū dicit cōtra instr̄m
publicū.&c.& sic ante omnia debet cōstare instr̄m
esse publicū:vt.l.iij.§.cōdēnatū.s. de rei iudi. Et iō
contra solēnitates instr̄i posset opponi: vt sunt āni
dñi,vel indictio, vel subscriptio notarij: & similia.q
no.in.l.gñali.C.de tab.lib.x.Itē si statutū dicit cōtra
instr̄m cōfessionatū:vel si dicit cōtra p̄ceptum iudi
cis:vel cōtra laudū latū ab arbitris &c. possum op
ponere nō esse p̄ceptū iudicis:vel laudū latum ab
arbitris.Pro hoc.l.non ignorat.C.qui acc.non pos.

Idem,si talis exceptio opponeret rogatui tabellionis:vt ibi p eū & quāto
tpe duret exceptio simulata:vide Bal.in.d.l.j. in fi.& vide Bart.in.l.nemo
potest.s.de le.j. Et de materia vide quod etiā dixi post Bar.in.l.j.C.de iu,
& fac.ign.& quæ dixi in.l. si sub specie.C.de postu.& Bal.in.l.cū p̄cib⁹.C.
de pb.& in.l.j.§.in cōpu.C.de iu.deli.Et hic p Bar.seqt hic Bal.& in.l.j.in
vl.co.C.de cōd.indeb.& Pet. de Anc.in cle.j.de seque.pos.& in.c.canonū
statuta .de cōsti.Adde.l.sed & posteriores.s.de leg.& do.Ant.in.c.item.
de restit.spol.per Paul. de cast.in.l.fi. de const.pec.Adde an stante statu
to,quòd non possit opponi exceptio simulationis contra instrumentum:
an poterit adiri episcopus? Bald.consi.v.iiij.lib.concludentem q sic: quia
est contra ius naturale: quia vbi deficit consensus, deficit ius naturale.l. j.
§.conuen.s.de pact.

b POMATES.¶Est instrumētum publicū.In cōtrariū tamē,si in
strumētū fictū,no.p Bar.in.l.nemo potest.in.q.iiij.s.de leg.j.& ita tenet
Bal.in.fi..§.in cōputatione.in vlt.col.C.de iu.deli.& in.l.cū p̄cibus. p illū
text.C.de pba.& in.l.si nō fortē.in prin.s.de cōdi.inde.& in.c.pastoralis.
in ij.col.de appel.& in.l.si nō verū.C.de do.inter vi.& vxo.& tenet Imo.
in.l.fi.j.à qui.app.non li.& in.c.cum contingat.in.vj.membro de iureiur.
& Bald.in.l.ij,§.testamentum. per illum text.& ibi Angel.& Imol.s.
quemad.testa.ape.Sed vide Panormi.consil.lxxiij.colum.iij.ad fi.volu.ij.
& Barb.xliij.col.xij.vol.j.&.lj.col.xxij.eo.vol.ij.& cōsi.lix.col.xiiij.vo.
ij.& vide Alex.in.l.seruum filij.§.eum qui chirographum.s.de leg.j.&
Imo.consi.xvij.Barb.in.c.ad nostrā.colum.j.in fine.de emp.& Feli.in.c.
cum Ioannes.colum.xv.ver.quartus casus.de fide instru.& Areti.consil.
lxxvij.col.vj.&.cvj.col.iiij.&.cviij.& Alexan.etiam.lvj.colum.ij.volu.
ij.maximè in ver.no.&.lxxvij.col.iiij.vol.ij.&.clxiij.vol.ij.& vide Alex.
consi.vj.col.ij.vol.iij.vbi dicit,q aliud est,q exceptio tollatur per rescri
ptum,aliud per statutum.

c ¶Item aduerte. Et pro hoc vide gloss.in.c.j.in versicu.defensionis.de lit.
contest.in.vj.& Petrus de ancha.in cle.j.de sequest.posses.& idem tenuit
Angelus & Bald.in.l.planè.& in.l.fina.s.de peti.hære.licet Bald.sibimet
fuerit contrarius.Nam in.l.j.C.de condi.inde.tenet contra hoc.& Salic.in
d.l.ita pudor.C.de adul.& Bal.in.l.si non sortem.§.j.de condi.inde.&vide
quod no.Bar.in.l.j.in.vl.col.s.de except.Adde q Bal.not.in.l.ij.ad fin.C.
quod me.cau.dicit,q licet statutum tollat exceptionem habentem natu
ralem equitatē:tamen soluens potest repetere:non quia sit tutus exceptio
ne:sed quia est tutus naturali æquitate,& cum Bar.transit Pet.de Anch.in

d.cle.j.& ad intellectū.l.j.C.de cōdi.inde.vide quæ dixi post Bar.in.l.Iul.
verū debitorem de cōdi.inde.& ad materiā huius.§.adde,q licet lege,vel
statuto oīs exceptio nullitatis tollatur:tñ nō tollit exceptio incōpeten
tiæ iudicis,nisi de ea fiat expressa mētio.Ista est gl.reputata sing.in cle. j.
de seque.poss.& Bal.in.l.generaliter in.ij.col.C.de epis.& cle.& Bal.in.l.

& ita disputando determinauit Nic.mat.¶Sed qd
a si^a oppono,† quòd instrumentum est simulatum,
4 certè simulatio bene facit deficere contractum: qa
cum deficiat consensus,non est ille contractus, qui
simulatur.Sed ille est cōtractus,qui verè agit:vt in
toto tit.C.plus vale.quod agi.sed tñ bñ est īstrumē
b tum publicū,^b vt.C.si quis alte.vel sibi.l.j.&.l.cuius
&.l.cū propria.Est enim instrumentū publicū de
cōtrac.simulato.vñ ista exceptio non posset oppo
ni,nisi à statuto permitteret,quia nō impugnat in
strumētū,sed impugnat vires cōtractus cōtenti in
5 instrumēto.¶Sed† quum primū hoc est liquida
tū quòd est instr̄m,vel laudū latū ab arbitris, & si.
vtrū possint opponi aliæ exceptiones, quàm quæ p
missæ sunt à statuto?dico sic. Aut illæ aliæ exce
ptiones descendunt ex aliquo capitulo statutorū
eiusdem ciuitatis,& illæ possunt opponi,nō obstā
te,quòd sit dictū,nulla alia exceptio opponatur.ar.
huius.l.cū sua glo.&.d.l.ita pudor.cum ibi no.Nō
enim est verisimile,quòd seipsum p illa generalia
verba voluerit corrigere:vt.l.non ad ea.de condi.&
demon.l.si quando.in prin.C.de inoffi.test.Si verò
illæ exceptiones descendunt ex alijs partibus iuris.
tunc dico,quòd non possunt opponi.debemus em̄
inhærere verbis statuti,q̄q; duris:vt .l. prospexit.
qui & à quib.& .l.j.§.si is,qui nauem.s.de exerci.
6 ¶Tñ circa† hoc sunt aduertenda quædā.Nā siqui
dem opponatur exceptio contra personam,vt pu
ta non potest esse in iudicio:quia minor:quia excō
municat⁹,vel exbānitus,& similia:& tūc ista nō p
hibet p statutū qa statutū phibet opponi exceptio
nem cōtra instrumētū,sed istæ exceptiones nō re
7 spiciūt instr̄m;sed personā agentis.argu.l.filio.s.de
c inoffi.testa.Itē† aduerte^c:qa si statutū dicit,nulla a
lia exceptio possit opponi:tamen si competūt aliæ
exceptiones legitimæ: iure cōi poterit qui implo

j.C.si à non com
pe.iu.ita dixit An
ge.& Imo.in.d.l.
de pupil.§.q op⁹.
s.de ope.no.nun.
& facit quod not.
Imo.& Mo. in.l.
si expressum.j.de
ap.& quod dixi
post Bar.in.l. iiij.
§.cōdēnatū.de re
iudi.Et ad hoc bñ
facit. quod dicit
Bar.in.l.ij.§.præ
tor.s.q satis. cog.
Bar.in.l.diuus. de
test.mi. & quod
ibi dixi.& quod
dixi ī.l.j.§.de iur.
& fac.ignor. Sed
pone,quòd statu
tum dicit , quòd
nulla nullitas pos
sit opponi.dic, q
nō vr̄ sublata nulli
tas,q insurgit ex p
plexitate,vel cōtra
rietate:vt p Ange.
in cōsi.c. Nā dicit
Bal.& ibi ēt Ang.
in repe.l.tale.§. p
uocauit.s.de pac.
q ēt Deus hoc nō
posset.Et p̄dicta
faciūt ad statutū de
cōtumacib⁹ puniē
dis,vel bānitis of
fendēdis,quia non

hȝ locū in nō ritè bānito.Vide tñ Ang.in.l.iudicati.C.si ex fal.istr.de quo
p Bar.in.l.fi.j.de adul.& ad materiā vide Bal.in.l.si cām.C.de execu.rei iu
di.Et intelligas q nūq; intelligit exclusa nullitas,q euidēter apparet,p ea,
q no.Bal.in rub.C.de proba.Et pōt ēt iudex supplere:vt hîc p bar.& adde
in materia,q Io.an.in.c.j.de resc.in.vj.in nouella,dicit q obiectio nullita
tis,est defensio.qđ reassumpsit bal.in.c.j.§.iudices.de pa.iur.fir.qđ no.an
statutū eā tollere possit:adde Bal.in.l.sancim⁹.C.de do.q semp pōt oppo
ni exceptio intētiōis,vel insinuatiōis omissæ.Et adde q nō poterit oppo
ni exceptio diuisiōis p vnū ex correis,secūdū Ang.in.l.si dubitet.de fide
ius.sed qd si stāte dicto statuto,petat in integ.resti.vide bal.in.l.in cāæ.s.de
mi.vbi ponit,quòd nō possit peti stante generalitate dicti statuti.In cōtra
riū facit l.si minor.xxx.annis omissam.e.ti.Et scias,q semp pōt opponi
exceptio,quæ venit de natura actus.p id,qđ ponit Bal.in.l.j.C.de suffrag.
& in.l.ex his prędijs.C.de eui.Et per hæc dicebat Bal.in aut. præsente.C.
de fideius.q stante statuto.de quo hic,nunq; intelligit exclusa exceptio,q
naturaliter tpe cōfessiōis inerat,vt ī exceptiōe cedēdarū facta à fideiussore,
aduersus reū agentē ex instrumēto cōfessionato.Et p hoc facit quod no.
Bart.in.iiij.col.& quod ibi dixi in.l.lecta.s.si cer.pe.Quid de exceptione
prescriptionis?vide Bal.in.l.fi.§.si verò post.C.de iur.deli.& generaliter
vide Bal.in.l.si causam.C.de exc.rei iu.& Io.an.in addi.Spe.in tit.de sen.§.
vt autem.post prin.& do.Ant.in.c.item de resti.spo.Itē poterit opponi
exceptio fundata super confessione partis facta in iudicio cum ius faciat.se
cundū Bal.in.l.si vnus.§.pactus.s.de pactis.& facit,quod dixi post Bar.in
l.publia.s.deposi.Quid aūt in exceptione nō nu.pe.tāgit in.l.si sub spe
cie.C.de postu.& ad prędictā materiā vide oīno Bal.in.l.fi.§.in cōpu.C.de
iur.deli.Itē adde,q semper exceptio repugnātiæ poterit opponi:vt dixi
s.& post Bar.in.l.duo iudices.de re iudi.Et stante dicto statuto includēte
oēs exceptiones nullitatis:an sit dare aliquod remediū?vide no.Ang.in cō
si.cc.& Bal.in.l.j.C.de cōdi.inde.Et nunq; intelligitur sublata nullitas,vel
iniquitas,quæ resultat ex defectu citationis,vel iurisgentiū:vel ex defectu
probationis secundū Ang.in consi.clxxiiij.Adde q exceptio iur.facilius
opponitur,quàm exceptio facti:vt not.in.c.vt circa.in nouel.de ele.in.vj.
vñ statutū repellēs oēm exceptionē,intelligit de ea,q facti executionē re
quirit:nō de ea,q in iure consistit.d.l.ita pudor.Exceptio tñ facti,quæ pōt
probari equipollet exceptioni iuris.l.j.C.de edic.diui.Et adde q exclusio
generalis omniū exceptionū legitimas nō excludit:vt no.in.l.nō tantum.
§.quod si p emptore.s.de peti.hæred.l.cū simi.Vnde dicit Spec.in tit.de

obli. ꝙ ſi promitto aliquã exceptionẽ nõ opponere: intelligit̃ ſolũ de malitioſa. Et adde, quod ſtãte dicto ſtatuto, ſemper poterũt opponi oẽs exceptiones in executione inſtrumenti. ita dixit Bar. in. l. ſi ſili⁹. ſ. qď cum eo. Et an poterit opponi exceptio ſolutionis? Bald. ꝙ ſic. in addi. Spec. in titu. de exce. Item an poterit opponi exceptio metus? reperitur quædam apoſtilla manu Bald. vbi dicit quòd ſic: in. l. q in carcerem ſ. quod met. cauſ. quia nõ dicitur factũ, quod metus cauſa factum eſt. l. metu. §. volenti. quod met. cau. Itẽ inſtrumentũ eſt contra bonos mores: ideò nõ valet. l. filius. ſ. de cõdi. inſti. Item, an poterit poſtulari ſtãte dicto ſtatuto reſtit. in integ. Bad. quòd non in. l. in cauſæ. ſ. de min. & certè obſtat gl. in. l. j. C. ſi de mo. poſ. vide. ſ. Item adde, quod Bald. in addi. Specu. in titu. de arb. di cit, quòd ſi ſtatutum dicit cõtra laudũ, nil poſsit obijci, ſeu non poſsit excipi: quòd nõ poterit peti reductio. ſecus ſi dicat quod non poſsit agi: quia poterit bene excipi. qď nota. & adde, ꝙ Bal. in repe. l. edita. in pe. col. dicit, ꝙ per ſtatutũ põt tolli oĩs exceptio: p. l. qm̃ Ale. C. de adul. p̃ter except. innocentiæ: quia eſt de iure naturali per cle. paſto. de ſenten. & re iudic. Et per illam conſuluit Io. de ana. quòd ſtante ſtatuto, quòd à tali ſententia non poſsit querelari: nec ab ea appellari, nec aliqua exceptio opponi, quòd illo non obſtante põt opponi exceptio innocentiæ in ciuilibus, & in criminalibus. quod not. Et in hac materia vide bonum tex, in. c. ex parte, de offi. deleg. Et adde quòd exceptio facti, ſeu intentionis non intelligetur excluſa ſecundum Bald. in. l. peremptorias. in. ij. col. C. ſent. reſcin. non poſ. Et dicit Bald. in. l. ij. in pen. col. C. de exe. rei iud. quòd ſi contra laudum non poteſt opponi exceptio, tamen ſemper poterit opponi exceptio compromiſsi nulli, & exceptio nouationis, & exceptio contrarij laudi. Fallit ſecundum eum, ſi diceretur, quòd ſtatutum ſit præciſum. Idem poterit opponi exceptio rei non traditæ, ſecundum Bal. ſing. in. l. ex his prædijs, de euic. Item poterit venditor vti retentione rei venditæ, ſi precium non eſt ſolutũ. Ita Bald. in l. ſi traditio. C. de act. em. item an poterit opponi exceptio, ꝙ ſit pactũ nudum? vide Bal. in. l. ex placito in fi. de re. permu. & not. quia Bal. in. l. ij. §. ſed quia veremur. C. de iur. ca. dicit, ꝙ ſi vigore ſtatuti diſponitur, ꝙ nulla exceptio impediat conteſtationem: tñ ſi iudex videt actorem calumniari, poteſt vigore ſui officij ipſum repellere, quia iſtud officiũ ſi eſt exceptio. quę omnia tene menti. ¶ Adde, ꝙ ſtante ſtatuto, ꝙ nulla poſsit opponi exceptio: quòd tñ poterit opponi exceptio nullitatis cauſatæ dolo aduerſarij. Item poterit opponi exceptio nullitatis, quę prouenit à iure naturali. Item illa quæ apparet ex inſpectione actorum, vt voluit Pet. de Anch. cõſi. ccxij. Et quòd non intelligatur ſtatutum tollere nullitatem tantùm à iure naturali, voluit etiam Ange. conſi. clxxij. Bal. conſi. cx. iiij. lib. & ꝙ etiã non tollat exceptionem nullitatis, quæ prouenit ex inſpectione actorum, vel aliter notorium. Tenet Abb. conſi. liiij. ij. lib. vbi conſuluit, ꝙ ſtante ſtatuto quòd differens proſequi appel. poſt duos menſes non poſsit dicere de nullitate ſententiæ, quòd tamen poterit opponere de nullitate notoria, etiã ſi ſint tres ſententiæ. & idem voluit Oldra. conſi. cvj. incip. quædam litera executoria. Et quod etiam poſsit opponi nullitas proueniens ex defectu iuriſdictionis: voluit Bal. cõſi. ccxcvj. iiij. lib. Ang. ccxlvij. & quod ſtatutũ nunquam intelligatur tollere nullitatem, voluit idẽ Ang. cõſi. cclix. Quando autem ſtatutum dicit, quòd nulla poſsit opponi exceptio: niſi ſolutionis, quietationis, & termini prorogationis: an poterit opponi exceptio ſimilis expreſsi, vel alia vbi ſit maior. Ideò vide Ange. conſi. cxxj. & Ro. conſ. ccccivj. Item ſtante prædicto primo ſtatuto poterit opponi exceptio inſinuationis omiſſæ. vt per Ang. conſi. lix.

rare officium iudicis, per quod actor prohibetur ab agendo. licet enim quis prohibeatur excipere, non tamen prohibetur officium iudicis implorare: vt. l. planè. ſ. de peti. hære. & l. fi. eo. tit. & l. iij. in fi. ſ. nau.
8 cau. ſtab. ¶ † Sed ſi ſtatutum diceret nulla alia exceptio, vel defenſio admittatur: tunc non poſſet etiam
a iudicis officium implorare: [a] quia omnis defenſio eſt
9 excluſa. † Quod ergo erit remedium [b] tunc? Reſpon
b deo, remedium erit, quòd ſoluat & repetat. ¶ Sed circa hoc de repetitione, dices tu: ille qui ſoluit mandato iudicis, non poterit repetere tãquam indebitũ: vt. l. j. C. de conditio. indebi. Quomodo ergo dixi, ꝙ repetat? Reſpondeo, ſi competit aliqua actio, ita ꝙ non ſit neceſſe redire ad condictionem indebiti, vel ſine cauſa, eſſet clarum. Verbi gratia. volebam tibi opponere exceptionem dolo facis: quia petis, quod reſtiturus eſt, per aliam actionẽ. Certè ſi non fuit admiſſa iſta exceptio, tunc ſoluo, & repeto actione mihi competente. Et ita practicatur quotidie. Sed ſi haberem neceſſe redire ad condictionem indebiti, vel ſine cauſa, eſt dubium. Finaliter dico, quòd condictio indebiti, vel ſine cauſa, habet locum. vt. l. ſi fideiuſſor. §. in omnibus. ſ. mandati. & l. ſi fullo. ſ. de condictiõe ſine cauſa. Nec obſt. quod dicitur in. l. j. C. de condi. inde. quia verum eſt, quòd non poſſum repetere tanquã indebitum, quando cauſa illa. i. vtrũ eſſet debitũ, vel indebitum, potuit in illo primo iudicio examinari, cuius vigore factum eſt præceptũ. Et ratio eſt tunc, ne infringam iudicis ſententiã: ſed quando examinari non potuit, nil impedit quin cõpetat condictio indebiti, & ſine cauſa. ar. eorũ quæ ſcripſit Cy. in. l. j. C. de condi. inde. Et pro hoc facit. c. debitores. de iureiu. vbi debitores coguntur ſoluere vſuras, & repetunt. Ratio: quia propter iuramentũ exceptio non poterat opponi.

SVMMARIVM.

1 *Faciens contra prohibitionem, quando uideatur facere ui.*

c Quid ſit vi. [c] ¶ Nota, ꝙ qui facit contra prohibitionem, videtur fa-
1 cere vi. qď † intellige, ſi facit in ſolo poſſeſſo à prohibente: vel in quo prohibens quaſi poſsidebat aliquod ius ſeruitutis. & vidiſtis. ſ. proxi. §.

d Sed & Ariſto. [d] ¶ Nunc incipiũt notabiles caſus vſq; in fin. & iſte tex. huius verſi. ſed & Ariſto. eſt valde nota. Et no. ipſum contra iſtos, qui impediunt ne citatio perueniat ad eos, vel notificatio excõmunicationis: vel impediunt ne interponatur appellatio corã eis. Pro hoc facit. c. cauſam. extra de elec. in cle. quod tamen intellige, vt dicam. j. in. §. fi.

SVMMARIVM.

1 *Excuſationum illi iuſta ſit, qui non appellauit, ſi dicat: quòd ideò non appellauit: quia iudex ſolebat appellantibus inferre quæſtiones?*

Si quis tamen. ¶ Iſte eſt valde notabilis text. tenementi hũc
1 caſum. Nam † conſueui facere quæſtionem. Aliquis non appellauit coram iudice, dicens: quòd propter metum iudicis hoc fecit. Et allegat, ꝙ iudex conſueuit appellantibus queſtiones inferre, vel ponere eos in carcerem & ſimilia: an iſta probatio ſufficiat? conſueui dicere, ꝙ ſic, in. l. de pupillo. §. ſi quis ipſi prætor. ſ. de ope. nou. nun. In cõtrarium facit. l. iſta. Sed reſpondeo, quãtum ad excuſandum eum, qui timuit, ſatis eſt allegare potentiam, & conſuetudinem talis potentis: vt ibi dixi. Sed quãtum ad puniendum illum iudicem, non ſufficit. caſus eſt hic. Non enim poteſt agi contra eum, tanquã intulerit vim, ſeu deliquerit.

e Idem labeo. [e] ¶ Vides ergo ad hoc, ꝙ ego poſsim probare, quòd fui impeditus, vt poſsim denuntiare: debeo probare, ꝙ fui impeditus à te: vel ab alio tuo facto: aliàs nõ ſufficit, vt hic. Sed tamen quædam dectetalis videtur velle, quòd ſi fui prohibitus à domeſticis tuis, vel à coniunctis tuis, videor prohibitus voluntate tua: vt extrà de teſti. c. conſtitu. facit. c. cauſam. extra de elect.

a POMATES. ¶ Officiũ implorare. vide Aret. cõſi. cxlvij. col. j. ĩ fi. & Alex. cõſi. lxxvij. col. fi. vbi tangit dicta Bart. hìc. & ibi dicit ꝙ nunquã videtur ſublata exceptio, ꝙ põt colligi ex iuſpectiõe ſcripturæ. & col. pe. vbi ponit quid cõpeteret ex alio capite. vide etiam ad hęc Alex. cõſi. cxiij. vol. v. col. ij. ver. nunc ſolũ videtur. vbi dicit, ꝙ ſi ſtatutum dicat, quòd qs compellatur ad ſoluẽdum omni exceptione remota iuris, & facti, etiam aſq; alia condẽnatione, ꝙ tamen non obſtãte tali ſtatuto, ſi qs fuerit iudex: iuxta illius diſpoſitionem cõdemnatur à iudice. quod poterit appellare, ex quo eligit vicẽ cõdemnandi. Et ita etiam pulchrè alia dicit ad dicta Bar. hìc. & maximè circa illud quod dicit de offi. iudi. hic.

b ¶ Erit remediũ. Et de hoc, an poſſit implorare officium iudicis: vide no. in. l. j. j. de exce. vide etiã no. in rub. extra de exce. Adde quod Bar. ſequitur Pau. de ca. conſi. cccxxv. circa fi. & Rom̃. in alle. cõſ. Sed Abb. conſi. xlv. j. li. vult, ꝙ ſtante prædicto ſtatuto omnino ſit remota exceptio notoriè legitima: rationibus, de quibus ibi per eum in conſi. incipi. in præſenti queſtione.

c ¶ Quid ſit vi. Fallit vbi quis haberet licentiam à parte, vel à iudice de ingrediendo: ſecundum Bar. no. in. l. iij. in. vj. col. C. de pig.

d ¶ Sed & Ariſto. No. iſtum tex. contra fraudulenter ſe occultãtem, ne citetur, vt habeat̃ pro citato. Adde. l. ſi victum. §. ſi pręſente & quod nota. ibi de euic. & quod not. Innoc. in. c. ex literis. de exceſſ. præla. & eſt tex. in. c. tuæ. de cle. non reſi. & ibi Ioan. an. & ad materiam. vide glo. not. in cle. j. de iud. not. Moder. in. l. contumacia. ſ. de re iud. Et adde tex. in. c. quoniam frequenter. §. j. vt lite non conte. & no. gl. in. d. l. contumacia. in prin. & vide no. per Innnocen. in. c. ad petitionem. de accuſ. & quod notant Moder. in. l. ex conſenſu. §. eum qui. in. iij. char. de appel. Quando autem quis dicatur facere in fraudem: ne citetur, vide Bald. & Angel. in. l. ij. in. ij. colum. C. de anna. excep.

e ¶ Idem. Labeo. vide Bart. & quod ibi dixi in. l. de pupillo. §. ſi quis ipſi. ſ. de oper. no. nũ. circa finem. An factum à domeſticis, vel famulis domus. videatur factum mandato domini: vide Bald. in. l. ad inuidiam. C. quod me. cauſa. & in. l. j. in fin. de epiſc. & cle. & adde Barto. in. l. de pupillo. §. ſi quis ipſi de oper. nou. nun. & Bald. in locis. ſ. allegatis. videtur tenere contra Barto. per. c. cum ad ſedem. de reſtitu. ſpo. pro eo bene facit text. in. l. j. §. eum igitur. ſ. de vi & vi arma. & vide. c. conſtitutis. de teſti. & quod dixi poſt Imo. in. l. hæres meus. §. fin. de conditio. & demonſtr. vbi omnino vide. & in. c. P. diaconus. de homi. Speculo in titulo de legat. §. iuxta. in antepenultima columna verſiculo quid ſi. & quod notat. Bald. in. l. apud antiquos. in fina. C. de furt. & in. l. j. in. ij. colum. per illum text. C. ſi Rector prouinciæ. & in. l. j. in. ij. columna. C. de ſeruis fugi. vbi etiam dixi, quòd in me non præſumitur fuiſſe conſcientia eius, quod eſt factum à familiaribus, & conuerſantibus mecum. & aliquid per Modernos in dicto. §. ſi quis ipſi,

a ¶ Prohibere. vide Bar. in l. j. in iiij. col. ff. de ope. no. nun.

b ¶ Illud sciendum. vide Bart. in l. de pupillo. §. si quis ipsi. in iij. colum. de ope. no. nuntia.

c ¶ Planè. Iste. §. planè est singula. & menti tenendus, quem. §. alle. Bal. in l. ciuitas. ff. si cer. pet. vide Bart. in l. principalibus. eo. ti. & Cyn. & Bart. in l. præses. C. de trãs. & in l. item magistri. ff. de pac. post glo. Idẽ no Bar. in l. j. in prin. ff. de iu. stit. & iur. & vide Bart. in rub. C. de contrahen. empt. in iij. q. & per istũ tex. dicit Bald. in c. j. §. iniuria. de pace iur. fir. quod antiani non possint remittere iniuriã factã ciuitati: sed requiritur consilium ciuitatis. & ita etiam Barto. in l. ambitiosa. de decre. ab ord. fa. Ad dequod consuluit Pau. de cast. cons. vltimo.

d ¶ Tale remediũ. Adde Bart. in l. j. ff. ne quid in loco pub. Sed pone, ꝙ facto statuto, de quo hîc, commune Perusij vendidit fructus lacus ꝑ quinquennium, posteà de plenitudine potestatis aufert emptoribus. dic, quod emptores cõtra commune poterunt agere ad interesse. Similiter dico, ꝙ si Papa contulit mihi aliquod beneficium: demũ de plenitudine potestatis illud dedit alteri, quòd mihi tenebitur ꝓuidere de alio simili. quod est notatu dignum secũdum Baldũ. per glos. ibi capitulo j. §. ad hoc. versic. si verò. de pa. iu. fir. Ad hoc vide, quę no. in l. digna vox. per Cyn. & Bar. C. de leg. cũsi.

e ¶ Puto tñ. & vide Bart. in tra. de tyrãnide. & plenè Bal. in l. decernimus. C. de sa. san. eccle. And. Barb.

LEX III.

Prohibere. a ¶ Iste est not. text. Quæro, qñ istę personę hîc nominatę denũtiant, seu prohibent: vtrum debeât istã denũtiationem facere nomine domini? Glos. videtur velle, ꝙ sic. in l. de pupillo. §. seruo. & l. j. §. nũtiatio. ff. de ope. no nuntia. Puto tamen, ꝙ etiam si hoc non exprimat, si ex aliis verbis colligi potest, satis est arg. l. vltimæ. ff. de instit.

Illud sciendum. b ¶ Nota. text est multum. Pro hoc facit optimè. l. Titia Seio. §. vsuras. ff. de lega. ij. & glo. allegat eum. & ego sum consuetus ibi dicere. ¶ Op. de. l. is, qui in puteũ. §. hoc interdictũ. j. e. Sol. ibi fuit facta remissio. hîc non. ¶ Itẽ contra. j. de ver. sign. l. vasa vinaria. gl. non soluit. Dic quòd hic loquitur in his, quæ sola dispositione patrisfamil. recipiũt mutationem sine alterius iniuria. ¶ Item contra in l. iij. in prin. ff. de itine. actuꝗ priua. Sol. vt ibi. ¶ Item cõtra ff. de vsur. l. mora. sed illa magis concordat: quia facta mora semper durat: nisi sit interrupta. ¶ Item opp. de. l. qui bona. §. j. ff. de acquiren. re. domi. Solu. ibi est speciale in possessione liberi hominis: vt quodlibet momentum inspiciatur: aliàs secus: vt. l. clam possidere. in prin. ff. de acqui. possessione.

SVMMARIVM.

1 *Mandato generali reipublicæ non uenit rerum suarum alienatio: nisi. l. municipali caueatur.*

2 *Consilium, quod pro uendendis rebus ciuitatis ciuitas faciat statutum.*

3 *Statutum factum pro alienatione rerum ciuitatis fienda tyranno: & ipsa alienatio possunt reuocari.*

4 *Princeps potest concedere res publicas, & ille, cui hoc Princeps concesserit.*

5 *Rex põt donare ea, quæ nõ diminuũt iurisdictionẽ regalẽ: si autẽ diminuerẽt, non ualeret donatio etiã cũ iuramento.*

6 *Legatus de latere, quòd non poterit concedere castra pertinentia ad curiam Romanam, nisi hoc esset sibi expressè à Papa concessum.*

Plane. c ¶ Hic est valde singul. tex. & menti tenendus. Vides hîc, 1 † quòd in mandato generali republicæ non venit rerum suarum alienatio. ¶ Secundò not. quòd hoc est verum: nisi lege municipali aliud caueatur. Per hoc 2 † consiliũ habes cum in vendendis rebus ciuitatum requirantur multæ solennitates: vt. l. vltima. C. de vend. re. ci. lib. x. est tale remediũ d & consiliũ, quòd facias, ꝙ primò ciuitas faciat statutũ de hoc: & facto statuto, poteris vendere secundũ formã statuti. Casus est hic no. ibi, hoc ita verũ est, si modò. & c. ¶ 3 † Puto tamẽ e, quod si aliqua respublica faceret aliquod statutum causa alienationis fiẽdę alicui tyranno, ꝙ ista alienatio, & omnia quę facta sunt, possunt reuocari quasi facta iusto metu: vt. l. j. §. quæ onerandæ. versi. & in summa. j. qua. re acti. nõ da. facit quod dixi in l. creditor. in princi. j. de solu. ¶ 4 † Tertiò no. ꝙ respublicæ possunt concedi à principe, vel ab eo, cui Princeps concesserit. Casus est hic. 5 † ¶ Sed qd de Rege: f an potest cõcedere? breuiter si Rex alienaret aliqua, quorũ donatio esset in magnam diminutionem iurisdictiõis regalis, non posset hoc facere etiam si iuramento donationem firmaret. casus est in c. intellecto. extra de iureiurã. Sed si donaret aliqua, quæ non diminuerent ita iurisdictionẽ suã, valeret: & donatio factã ꝑ Regem pręiudicaret successori in regno. casus est in ca. Abbate sanè. de reiu. li. vj. ¶ Facit 6 † etiã ad q. in qua consului: vtrum legatus de latere potuerit concedere castra pertinentia ad curiam Romanã ciuitati Camerini. g & certè consului, ꝙ non: nisi expressè esset sibi concessum à Papa, vt hic. quod no. multum.

f ¶ De Rege. An Rex possit donare ea, q̃ essent in magna diminutione iurisdictionis. Adde glo. quã ibi not. Bart. in l. si finita. §. j. ff. de dam. infe. & quid etiã de papa. vide Bart. in l. liber homo. de verb. obli. & l. id, qd', de le. j. Bar. in rub. in iij. q. C. de contrah. empt. & vide quæ no. per doc. in l. si qñ. in prin. C. de inoff. test. & quod no. Bal. in l. cũ multa. C. de bo. q lib. & in c. si generali. si de feu. fue. cõtro. q̃ suit, vtrũ Rex Frãciæ possit alienare vnã de ciuitatibus regni inuitis ciuibus. & respõde, ꝙ nõ. secũdũ Hosti. in c. dilecti filij. de maio. & obe. & ibi vide Inn. & vide q dixi post Bar. i. l. si is qui. §. fin. de pig. & vide Bal. in c. j. q succe. tene. & quod no. in l. si vrbana. de cõdi. ind. & in §. item seruiana. insti. de acti. Adde Paul. de cast. consil. lxxiij. Old. consi. ccxxxj. Bal. cõsi. ccccxxxiiij. j. lib.

g ¶ Ciuitati Camerini. Ita etiã tenet Bal. per istum text. in c. j. de vasal. qui contra cõsti. lota. Adde, ꝙ Bal. in tit. de pa. constan. dixit, ꝙ Princeps nec per contractũ: nec alio modo potest regalia cõcedere in præiudiciũ successoris: quia sicut non potest iura eorum subuertere: ita nec potest ei diminuere. Et adde quod no. Cy. in l. digna vox. C. de lega. in fi. & Bal. in l. penul. C. de bo. quæ libe.

SVMMARIVM.

1 *Citatus ad aliquem actũ, si ille actus sit aliter, quàm in citatione dicitur, uidetur factus parte non citata.*

2 *Citatio facta tali tempore, quo citatus non potest uenire non ualet.*

3 *Denuntians uenditori, quòd ueniat ad defendendum, debet tali tẽpore denuntiare, quod possit uenditor occurrere.*

LEX V.

Aut qui aliter. ¶ Ista lex deberet scribi literis aureis. ¶ 1 † No. ꝙ qñ h aliquis citatur, ad aliquẽ actũ, si ille actus aliter agitur vel in qualitate, vel in substantia, quàm fuerit dictũ in citatione: videtur factus parte non citata, & clã. Casus est hîc. Et ideò si habet terminũ ad opponendũ: certè ille terminus i ad opponendũ statutus, nõ valet: quia ad aliud fuit citata pars, non ad hoc. casus est hîc. Possent plura alia 2 exẽpla poni, de quibus non curo. ¶ † Item no. quòd quandò citatio fit tali tempore, quo ille nõ põt venire, nõ valet illa citatio. 3 † ¶ Facit etiam iste text. pro emptore, qui denuntiat venditori, quòd veniat ad defendendum. Nam debet denuntiari tali tempore, quo possit ad defendendum occurrere: vt hîc habetis in l. si ideò. ff. de euic.

SVMMARIVM.

1 *Citatio debet esse clara, & limitata: ita & protestatio.*

Si quis se. k ¶ No. §. est. ¶ No. pro citatione, 1 ꝙ debet esse clara & † limitata: aliàs non valet. vt hic. ¶ Secundò not. de protestatione, ꝙ debet esse not. & clara. de qua dixi in l. denuntiasse. in prin. j. de adult.

SVMMARIVM.

1 *Protestatio, an possit fieri procuratori?*

2 *Protestatio facta uiro pro uxore prodest, ut denuntians dolo excusetur, non ad præiudicium mulieris.*

3 *Denũtiare procuratori, & syndico reipublicæ, an sufficiat?*

4 *Contumacia syndici, an noceat reipublicæ?*

Et si fore. ¶ Et. §. sed & Serui⁹. ¶ No. nota 1 bilẽ. §. & mẽti tenẽdũ ex eo, † ꝙ primò hic videt casus, ꝙ ꝓtestatio põt fieri ꝓcuratori, sicut dño. de hoc ꝑ Cyn. C. si q. cau. i integ. resti. non est ne. l. in minorũ. in ij. q. & ꝑ Dyn. ff. de noui ope. nũ. l. de pupillo. §. nũtiatio. & ꝑ do. And. de Pisis in repe. l. si qs in pri. testamẽti. de lega. iij. & ꝑ Io. an. And. in c. in gñali. de re. iur. li. vj. in nouella. de hoc in l. j. §. denũtiare. ff. de li. agn. & ibi dixi. ¶ Secũ 2 dò habes, † quòd sufficit protestationẽ facere viro ꝓ vxore. Quod puto verũ, quãtũ ad hoc, vt talis denũtians excusetur à dolo, nõ quãtum ad pręiudicium & vide Bartol. j. eo. l. fin. in fi & ibi dixi. Adde quod not. in l. si aliæ. ff. pro empt. & quod ibi dixi post Barto. & Bald. in l. libera. C. de senten. Sed an in citatis requiratur causa? Barto. tenuit, quod non in tractatu extrau. ad reprimendum super verbo. super dicto crimine. quem sequitur Petr. de Anc. in cle. j. de seque. pos. vide doc. in c. j. de accusa. & Inno. in c. consuluit. de offic. de leg. & in c. auditis. de procu. vide tamen Ia. an. c. dilectus. de excep. & Bal. in auf. offeratur. in iiij. colum. C. de lit. contesta. Adde videnda, quæ posui j. eod. tit. l. si.

h ¶ Not. ꝙ qñ. POMATES. vide Panormi. consil. xxxiij. volu. j. & Feli. in c. qa indicante. col. j. de pręscri. & Bar. consi. clxxj. & Bart. iij. col. xij. volu. ij. & Imol. xcvij. colũ. & Feli. in c. j. col. fi. de iudi. Hoc tamen limitarem, nisi pars præsens reperiretur: per dicta per Fel. in d. c. j. circa pen. col. in ver. valet iudicium. & Feli. in c. consuluit. colũ. iij. & seq. de offic. delega. & in c. ad petitionem. colũ. vij. ad fi. vbi limitat de accu.

i ¶ Ille terminus. Not. pro citatiobus & citatis. & vide. j. eod. l. fina. Et ideò per istum text. dicebat do. Ant. in c. j. de iu. quod vbi citatus non comparet, si actus expeditur in alio termino: & sic in alia hora, quàm fuerit citatus, actus non valet. Quod limita secundum Inno. ibi nisi iudex ipse distulerit in diem sequentem, per c. consuluit. de offic. de leg. Et ad ista bene facit, qd' not. Bar. in l. consentaneũ. in vlti. col. C. quomodo & quando iudex. & in l. statuliberi. §. Stichus. de stat. libe. & Bart. i. l. si finita. §. Iul. in vij. colum. ff. de dam. infec. Sed cõtra Bar. videtur tenere Host. in c. dilecta. de do. & cõtu. Sed do. Anto. ibi tenet cum Bar.

k POMATES. ¶ Si quis se. vide aliàs per Bar. cõsi. ccv. & Barb. viij. col. xv. vol. j. & Are. xxx. col. ij. in fin. Item dicit, ꝙ debet esse secundũ stylum curię. ita Barb. in c. de causis. col. iiij. de offi. dele. & Are. lxviij. colũ. j. & Alex. ccxxiij. col. fi. vol. ij. vbi dicit, ꝙ debet esse clara etiam ratione loci. & vide etiam Ang. in l. vt perfectius. C. de anna. excep.

mulieris: cui factum mariti non debet præiudicare.
3 C. ne vxor pro marit. in rubro & nigro. ¶ † Tertiò
a not. ꝙ sufficit nuntiare procuratori[a] & syndico rei-
publicæ. Et sic videtur, ꝙ contumacia syndici, noceat reipublicæ. Contrarium not. glos. in. l. non potest dolo carere. j. de reg. iur. dic, vt ibi.

Si quis dum putat.

¶ No. ꝙ contra illum videtur clam fieri, ad quē negotium spectat in veritate, non ad quem spectat opinione, & per hūc. §. determinatur contra gl. l. j. §. hoc interdictū. vti possi. & l. clam possidere. §. qui ad nundinas. s. de acqui. pos.

SVMMARIVM.

1 *Denuntiatio & protestatio, quando tollat denuntiationē & protestationem præcedentem? remißiuè.*

Si quis cum de.

¶ No. quòd denuntiatio tollit denūtia-
1 tionē pręcedētē: & protestatio † protestationē. Q ꝗ̄ qualiter intelligatur, vide Cyn. C. de lit. cōtest. l. j. dixi vobis in. l. j. §. j. s. de libe. agno. vbi Pet. tangit.

SVMMARIVM.

1 *Iussus procuratoris generalis non præiudicat domino: nisi ratum habeat, uel nisi in id, quod ad eum peruenit.*
2 *Procurator, qui habet speciale mandatum ad iubendum, nō tenetur, & qualiter?*
3 *Statutum, quod pro homicidio quis puniatur, qualiter comprendat facientem homicidiū, & faciētē uel mādantē.*
4 *Procurator specialis ad unum actum tantum, potest alium procuratorem substituere ad illum actum.*

Hæc verba.

¶ Hic incipit exponere verbū factū est, positū in edicto. & diuidit̃ vsq; ad finē in quinq; partes. Quia primò ponit dictū Mutij. Secūdò reprehēdit eū, in eo, ꝙ dicit tu. Tertiò reprehendit eū in eo, ꝙ dicit tuorum. Quartò reprehēdit eū in eo, ꝙ dixit tuo iussu. Quintò ponit vnam regulam generalem. Secunda ibi: Labeo aūt. Tertia ibi: si quid seruus. Quarta ibi: similiter. quinta ibi: & cū interdictū. ¶ Not. tex. ibi: nā si procurator &c. ibi nō tecū, sed mecū erit actio. qꝺ dicit hîc, cōiūcta. l. seq. & est not. l. &
b ponit notabilē casum. ¶ Et no.[b] hîc, ꝙ † iussus pro-
1 curatoris gn̄alis, nō pręiudicat dn̄o: nisi ratū habeat: vel nisi in id, quod ad eum peruenit. ¶ Secūdò not.
2 † quòd procurator, qui habet speciale mādatum ad iubendum, non tenetur. Cōtra. j. ad Turpil. l. j. §. penul. & l. si sciente. j. ad. l. Pomp. de parri. Sol. ꝙ iste mandator in leuioribus non tenet̃, est casus hic. Et quòd hoc delictum sit de leuioribus. est casus in. l. is, qui in puteū. §. si tutoris, j. eo. In grauioribus verò tenetur iste talis mediator: vt in cōtrarijs. ¶ Secūdò op. ad hoc dictum proxi. l. Sol. vera est ista: quia hic procurator habuit mandatū ad iubendum: ideò nō tenetur. sed. j. l. proxi. habuit mandatum ad faciendum opus: ideò si alteri mandat, ipse videtur facere per aliū: meritò tenetur. Recollige ergo p te ipsum. aut iubet fieri procurator specialis, aut generalis. Si specialis, aut habebat mandatum ad iubendū, aut ad faciendū: vt ex p̄dictis apparet. Sequitur quinta pars
c pars. §. & cū interdictū.[c] Iste est valde solennis tex.
3 & perpetuó mēti tenēdus. ¶ † No. distinctionē mirabilem: aut verba sunt scripta in rem, aut in personam. Et ideò dixi hoc anno. Aliud est, si statutum dicit, pro homicidio quis puniatur in mille: & aliud dicit, si qs fecerit homicidiū, puniat̃ in mille: qa primo casu cū verba sunt scripta in rem, ex ꝓpria significatiōe verborum tenetur faciens, & fieri faciens, vel
d mandans. Sed secundo casu fieri faciens nō tenetur,[d] nisi ex interpretatione verborū, nō ex propria significatiōe. de hoc dixi. j. de adul. l. hæc verba. ¶ In. l. si
4 ego. † No. vnum, ꝙ procurator specialis ad vnū actū tantùm, potest alium procuratorem ad illum actū substituere. casus est hîc. videbitis. j. de diuer & tēp. præscrip. l. in vsuc. §. j.

SVMMARIVM.

1 *Ius sibi dicere propria authoritate: quando liceat?*

LEX VII.

Si alius.

Bellissime. ¶ Oppo. ꝙ conuentus de vi, non potest excipere de vi: vt. l. si quis ad se fundum. C. ad l. Iul. de vi. Gl. dicit hoc verum in hoc interdicto: secus in illo, vt in. l. q possessionem. de vi & vi ar. certè idem puto in illo interdicto, quod in isto. ¶ Quero
e quæ est ista causa,[e] de qua loquitur tex. R̄n si copia[f]
f iudicis non potest haberi, permittit̃ ꝙ sua authorita
1 te † hoc faciat, vt. l. nullus. C. de iudi. V̄n in istis ciuitatibus, quæ non recognoscunt superiorem: si vna ciuitas occupat per vim bona de ciuitate alterius: illa ciuitas potest per vim recuperare, quia iudicis nō est copia, vt. d. l. nullus. C. de iude. Item dicit alia magna glo. si pateretur enorme damnum, quod est nota. Et ideò puto, ꝙ si quis per vim acciperet animalia tua, quæ facilius pereunt: vel vineas, quæ si remanerent incultæ, de facili destruerentur quia faciliter permittitur, quòd tua authoritate ea recuperes: quanuis in alijs rebus non permitteretur: quæ non sic de facili pereunt.

SVMMARIVM.

1 *Domus uicini quando propter ignem poßit destrui?*

Est & alia.

g [g] Iste est bonus. §. & not. di-
h stinctio huius. §. an impunè[h]
1 possit destrui † domus vicini propter ignem, qa aut ignis illucusq; peruenit: & non tenetur. Aut nō peruenit, & tenetur. Est enim cōsuetudo in quibusdam partibus, ꝙ illa domus vicina, quæ destruitur, emendetur. quod est contra istum tex. quia damnum est eius, cuius domus erit.

Notauimus.

¶ Habuistis expositionem. s. quod vi, aut clam. Item & factū quo ad personam faciētis: nūc exponit quo ad locū, in quo debet esse factū vsq; ad. l. is, qui in puteū. §. quod ait prætor. Signa text. in. l. is q. ibi, aqua viua. & dicit ad differentiā aquæ cisternæ. vt. l. j. §. hoc interdictū. s. de fonte. secundum Iac. de Are.

SVMMARIVM.

1 *Participium præteriti temporis iuncto cum uerbo est, secundum propriā significationem requirit factum & factum durare.*

---

a ¶ Nuntiare ꝓcuratori. Et gl. est no. quę est hîc. de emptore denuntiante vēditori, vide, & intellige secūdū Bar. in. d. §. si qs ipsi. & in. iij. op. & ibi dixi.
b ¶ Et no. hic. Et vide Bartol. in. l. j. §. si procurator. ff. si quis ius di. non ob. & quod no. ibi Bal. vbi alleg. gl. sing. in. l. si dolo. ff. si quis omissa cau. testa. & aliam gl. ordinariam in. l. aliud. §. refertur de reg. iur. & aliam glo. ord. in l. non potest. §. dolo. eod. tit. Andræ. Barbatia.
c ¶ In. §. & cum interdictum. & iste est valde solennis text. & perpetuò mēti tenēdus &c. Et pro isto intellectu, vide Barto. in. l. sed si vnus. §. seruus. j. de iniur. & in. l. iij. §. si procurator. quòd qs. cq; iur. vbi videtur hoc limitare. & qū illud quod fit per alium dicatur fieri propriè vel impropriè. vide aliquid per Bal. in. c. j. §. si quis decesserit. si de feud. fue. contr. inter do. & agna. & quod no. in. l. j. §. quoties. s. de vi & vi ar. & ꝙ no. Bar. in. l. transigere. in fi. C. de trā sact. & ibi omnino Bal. & Salice. in. l. si quis id, qꝺ §. fi. de iurisd. om. iudi.
d ¶ Non tenet̃. De hoc articulo vtrū statutum puniens facientem, puniat mandantē fieri: habetur plenè p Bar. in. l. j. in prin. j. de verb. obli. & ibi p Mod. & per Cyn. & Bal. i. l. nō ideò minus. C de accus. & in. l. si per aliū. & in. l. seq. ff. neq; eum qui. & ibi p Cy. & Bal. & Bar. in. l. sed si vnus. §. seruus. j. de iniur. & l. si is, qui pro emp. circa penul. chartam. s. de vsu. & in. l. iij. §. si procurator. & ibi bal. & Angel. s. quod quisq; iuris. & per Bart. in. l. quemadmodū. C. de agri. & censi. libr. xj. p Bald. in. c. j. §. si qs decesserit. si de feu. fue. cōtro. & in. l. oēs populi. i. xv. col. s. de iusti. & iu. & in. l. j. C. de ser. fugi. in. iij. col. & in. l. gallus. §. quod si is. s. de libe. & posth. & ibibem per Imo. in. §. quid si tantū. per Bal. Ange. & Imo. in. l. si seruū. §. prætor. de acqui. hære. & in. l. j. §. sinautem. C. de cadu. tol. & in. c. j. §. iniuria. de pace iur. fir. & in ti. de pace constan. & in. l. peremptorias. C. senten. rescin. nō pos. & Cano. in. c. mulieres. de sen. excom. & in. c. sciant. de elect. in. vj. Adde, ꝙ statuto Mediolanensi cauetur, ꝙ homicida capite puniatur ita ꝙ statim moriatur. Alio statuto cauetur, ꝙ nullus corporaliter puniat̃ nisi lege municipali caueatur, ꝙ si aliquis mandat committi homicidium, ꝙ non debet capite puniri. ita consuluit Bal. eius consi. iij. iij. li. inci. in Christi nomine amen. Casus talis.
e ¶ Ista causa. Not. casus, in quibus, licet quid propria authoritate facere, Adde quod no. j. eo. l. fi. §. si ad ianuam. & in. l. j. §. nuntiatio. s. de ope. noui nuntia. & ad Bar. hic, adde eundem. j. de cap. l. hostes. in. iij. col. & Innocen. in. c. olim. el. j. de rest. spolia. & glos. j. distin. ius gentiū. & in. d. l. nullus. & glo. in. d. c. pastoralis. de causa pos. & proprie. adde Bald. in. l. j. C. ne quis in sua causa. Bald. in. l. ij. xij. col. C. de serui. & Bal. in. l. si quis. in princip. ad. l. iul. de vi. Item possum propria authoritate auferre ementi contra pactum. glo. est in authenti. vt dece. commu. non fin. in fi. Et Bartol. exemplum hoc intelligit secūdum Dy. & etiam Ange. in violentia clā commissa: secus in nō clandestina violētia: quia tunc non licet ex interuallo in. l. si quis ad se fundum. ad. l. Iul. de vi. & est text. s. eo. l. fina. §. si ad ianuam. Et ꝙ quando deest copia iudicis, possim mihi ipsi propria authoritate ius dicere, est tex. in. l. generali. C. de decu. li. x. & ita dicit Inno. in. c. cū olim. el. j. de resti. spoli. & hic adde Bald. in. l. sed & si per prætorem. §. act. s. ex qui. cau. maio. vbi limitat singu. hæc dicta: & dixi ibi multos casus in quibus potest quis propria authoritate ius dicere sibijpsi. Ad. de Specu. in tit. de acti. §. j. versi. item ꝙ vult propria authoritate. Adde pulchrè in terminis. l. si quis ad se fundum. Paul. de cast. consi. xxxv. & quādo liceat sibi ius dicere propria authoritate.
f ¶ Responde, si copia. Et an per taciturnitatē iudicis, dicatur denegata iustitia? dicas ꝙ sic. casus est sing. in. c. j. & ibi Bald. de mili. vasal. qui contu. est. x. colum. Andræ. Barbat.
g ¶ Est & ali. Adde. l. si qs fumo. s. ad. l. aquil. Tu vide Bartol. post Gul. in. l. ij. s. ad. l. Rhodiam de iactu. & not. per Mod. in. l. contumacia. de re iudic. & Bald. in. l. ad comparandas. in. ij. colum. C. manda. pulchrè per Ioan. Andr. in addit. Specu. in rub. de iniurijs, & damno dato. Adde, an domo vicini combusta possit agere ipse contra eum. ex cuius domo ignis est ortus: & cuius culpa præsumatur incendium? Bald. consi. cxx. v. lib.
h ¶ An impunè. Et vide Bald. in. l. si quis fundo. s. ad legem Aqui. & vide Ange. in consi. cxciij. vbi post Bartol. & do. Sali. Franc. de Rampo. consuluit, quòd cum olim in domo fabri fuisset incensus ignis, & vicini propter ignem, & ruinationem domorum suarum, destruxerunt domum Caij: ꝙ Caius potest recuperare damnum ab eo, qui iminisit ignem: vel à fabro, & in subsidium à vicinis destruentibus. quod bene nota. & vide eū ibi omnino. Andræ. Barba.

Is, qui in

a ¶ Si in sepulchro. in pri. vide Bar. in cõsi. ccxxxiij. ici. l. municipali caue tur. And. Barb.

a ¶ Si in sepulchro. in ista. l. q̃ro, an cõuẽto vno ex pluribus delinquẽtib⁹ alij liberent̃? Ad de Bar. & ibi lati⁹ Dy. in. l. si quis id q̃. s̃. de iu. om. iu. vide Bart. in. l. ex maleficijs. §. j. ff. de act. & obl. & q̃ no. Bar. in. l. multi de pu. vide oĩno Innoc. declarantẽ in. c. sicut. de homi. p Dyn. in regula bonafides. de re. iur. in. vj. Et vide quod notat Bar. in. l. quoties. si fa. fur. fe. dic. Sed dubitat̃: an eo casu, quo vnius solutio liberet aliũ, an soluẽs possit repetere ab alio, quẽ liberauit? gl. in. l. ex maleficijs. ĩ. §. pe. in versi. agẽdũ. de act. & obl. dicit q̃ nõ, si est verè malefactũ. Quã glo. simpliciter videt̃ sequi Bar. in. l. j. §. si plures. s̃. eod. de eo per quẽ fa. erit. & vide Bar. in. d. l. quoties. & Bald. in. d. l. j. C. de condi. fur. & Bar. in. l. etiã. §. itẽ si q̃s dolo. de pe. hæred. Bar. in. l. cũ duob. la. ij. in. iij. q. de duo. re. & Bal. in l. j. in. j. col. in versicu. sed si tu q̃ris. C. si plures vna sent. cũ versi. seq. & Iac. but. in. l. si familia. s̃. de iudi. om. iu. & p Cy. in l. fi. in. ij. q. ff. neq; eũ. p Ro. in. l. hoc edicto. aliàs est in l. j. de eo, p quem fac. erit. Adde Bal. cõsi. ccxxxix. iij. lib.

b ¶ Ego dicã. vide Bart. in. l. si fami. s̃. de iur. om. iu. in l. ex maleficijs. §. is quoq;. post glo. de act. & ob. & in l. j. C. de condi. & furt. & in. l. j. C. si plu. vna sent. per Inn. in. c. sicut. de homi. & in. c. significasti. el. ij. eo. titu.

LEX XI.

IS, qui in puteum. Quod ait prætor.

¶ Exposuit respectu personarũ, & posteà respectu loci, in quo fit: nũc exponit respectu tp̃is, in quo factũ est, seu factũ durat. ¶ †No. & perpetuo tene mẽti: q̃ participiũ preteriti tẽporis, iũctũ cũ verbo, est, secundũ propriã significationẽ, requirit factũ, & factũ durare: licet ex interpretatione hìc aliter sumat̃.

SVMMARIVM.

1 *Alternatiua legis, uerificatur in proprio significato alternatiuæ, & etiam in proprio significato copulatiuæ.*

Hoc interdictum. ¶ Hìc exponit significationẽ istius verb. aut. ¶ No. † q̃ alternatiua legis verificatur in ꝓprio significato alternatiuæ, & etiã in significato copulatiuæ. Sufficit enim, si est factũ vi tãtũ, vel clam tantũ: vel si esset factũ vi. & clam. de hoc plenè in. l. si is, qui ducenta. §. vtrum. s̃. de reb. dub.

SVMMARIVM.

1 *Violencia inquietatiua est delictum. Idem in uiolentia turbatiua, pro qua competit interdictum uti possidetis.*

Si tutoris. ¶ No. q̃ ista violẽtia inquietatiua, † dicitur leue delictũ, quod ex eo apparet: quia ignoscit̃ seruo, si fuit obediẽs domino, vel quasi dño. Idem in violentia turbatiua pro qua competit interdictum vti possidetis: vt. l. seruus non in omnibus. j. de act. & obli. secus esset in grauioribus: vt. l. liber homo. & ibi no. s̃. ad. l. aquil.

SVMMARIVM.

1 *Interdictum, quod ui, aut clam: an competat successori in remẽ remissiuè.*

Si posteà. ¶ Expositis verbis edicti, Iurisconsultus hìc incipit dicere, cui cõpetat hoc interdictũ vsq; ad. l. deniq;. §. si colonns. ibi tractat cõtra quẽ cõpetat, vsq; ad fi. l. competit. abinde vsq; ad fi. tractat quasdã. q. ordinarias permistim. ¶ † Quærit gl. vtrum istud interdictũ cõpetat successori in rem: de hoc dixi plenè in. l. si tertius. §. si quis prius. s̃. de aqua plu. arcen.

SVMMARIVM.

1 *Hoc interdictum competit possidenti, uel detinenti, uel habenti facultatem detinendi, uel possidendi.*

Si ita prædium. ¶ Opp. dicitur hìc, q̃ interdictum istud cõpetit ei, cuius interest. ¶ Cõtra. s̃. ea. l. C. si posteà. & §. aristo. vbi cõpetit emptori, si nulla traditio est sibi facta. Sol. istud † interdictũ cõpetit ei, cuius interest, si possidet, vel detinet, vel habet facultatẽ detinendi, vel possidendi. j. eo. l. deniq;. §. si ex socijs. secus si nõ possidet neq; detinet.

LEX XIII.

DEnique. Labeo. ¶ No. optimũ tex. ĩ quo habes, q̃ nõ põt quid fieri clam, ab eo, qui mecum nullam actionem habet.

Si colonus. ¶ Hic iurisconsultus incipit tractare contra quem detur hoc interdictum.

LEX XV.

SEmper. Is cui. ¶ Dicit̃ hìc, nisi aut patiẽtiã præstare possit. ¶ Quæro, quõ põt cõtingere, q̃ patiẽtiã p̃stare nõ possit? Rñ. opus reponi debet in pristinũ statũ respectu ei⁹ loci ĩ quo factũ est vi, vel clã, nõ respectu ei⁹ loci, vñ lapides eleuati fuerũt: q̃a ibi nil ẽ factũ, quod noceat dño illi⁹ loci. vñ põt esse, q̃ iste dñs patiẽdo nil põt facere, qd̃ faciat ad illud. Itẽ põt esse, q̃ eius patiẽtia põt aliqd̃ opari, q̃ patiat̃ hoĩes ire p fundũ ad ꝓijciẽdũ lapides: tũc em̃ tenet̃ ad patiẽtiã. Itẽ dicit̃ hìc, q̃ debet p̃stare actionẽ. quæro quã actionẽ p̃stabit? dic, vt in gl. q̃a p̃stabit actionẽ ex stipulatu, si intercessit.

SVMMARIVM.

1 *Conuentio unius ex pluribus delinquentibus an reliquos liberet?*

a Si in sepulchro. a ¶ Hìc est singularis. §. & eius distinctionẽ nescio alibi. ¶ † Quæro, vtrũ vnius de pluribus delinquẽtibus cõuentio aliũ liberet? In glos. sunt opi. & intelligit text. diuersimodè. Dyn. verò dicit no. Aut delictum est tale, ex quo imponitur mera pœna ex parte agentis, & conuenti: & tunc aut deliquit vna familia, vel vnũ collegiũ, vel vna vniuersitas: & tunc vnius solutio liberat alios: & perinde est, ac si vnus deliquisset: vt. s̃. fa. fur. fe. di. per totũ. Aut diuersis nominibus distinguunt̃: nec sunt de eadẽ domo, seu familia: & tunc siue fecerunt communicato cõsilio, seu proprio motu, quilibet tenetur insolidũ: nec vnus soluendo liberat aliũ: vt. j. de fur. l. vulgaris: §. si duo. & l. si q̃s id. §. fi. cum. l. seq. s̃. de iurisd. oĩ. iud. & l. itẽ Mela. §. si plures. s̃. ad. l. aquil. Ista sunt verba Dy. De hoc ego dicã b. j. l. si fa. fur. fe. di. & tangam etiã in. l. si plures. j. arb. fur. cæ. Si verò delictũ est tale, cuius rõne pœna imponitur ex parte rei: ex parte verò actoris est interesse: vt in casu huius. l. tunc aut oẽs deliquerunt cõicato cõsilio: & tũc vnius conuentio alterũ liberat. Ita dicit Dy. Tu dic secundum Iac. de Are. q̃ vnius cõuentio alterũ liberat de rigore: vt hìc. Sed de æquitate nõ liberant̃ cõuentione, sed perceptione. arg. l. si ex duobus. §. j. s̃. de pecu. & l. perceptiõe. s̃. de his, qui deie. vel effu. Si verò deliquerunt quilibet ꝓprio animo: tũc aut concurrũt in idem tẽpus: & vnius cõuentio liberat aliũ perceptione secuta: vt. l. j. §. fi. s̃. de his, qui deie. vel effu. & l. j. §. pen. s̃. de eo, per quem fact. erit. Si verò diuersis tẽporibus: tũc vno soluẽte, alter nõ liberatur. quod patet: quia vbi agitur rei persecutoria vno nõ soluente, alter nõ liberatur: vt. l. qui rẽ. §. j. j. de furt. Ergo multòmagis vbi ex altera parte est pœnalis. facit. l. ita vulneratus. in princ. s̃. ad. l. aquil. ita dicit Dy. Tene menti hanc distinctionem: quia est notabilis.

SVMMARIVM.

1 *Statutum si punit mittentem gentem in aliquem locum: locus ad quem mittitur, non de quo mittitur, confinatur.*

2 *Syndicus non incurrit pœnam, si denuntiat maleficia occulta, & ignorata.*

Hoc interdictum. ¶ Per istud dictũ põt determinari. q. quam feci tibi in. l. libellorum. de accus.

1 † Dicit statutũ, si quis gentẽ mitteret in aliquẽ locũ, puniat̃ in centũ. Quæro, quẽ locum debeo confinare, vel locũ vnde mitto: vel locũ per quẽ mitto: vel locum ad quẽ mitto? Et per hunc tex. possumus determinare, q̃ sufficiat cõfinare locũ, ad quẽ mitto, vbi actus perficiur: ne aliàs habeam necesse cõfinare plura loca. quod esset absurdum: vt hìc argu. eius quod hìc dicit̃ de tẽpore. Tene menti. dixi de hoc in. d. l. libellorum. j. de accu. Item finis c † huius. §. facit ꝓ syndicis comitatus, qui tenent̃ denũtiare d maleficia intra certum tempus. Nam si maleficium est factum in loco absconso, ad quem homines rarò accedunt: eorum ignorantia esset excusata. Idem si aliàs maleficium sit cœlatum. Facit. l. annus. s̃. de calũ. & l. j. §. occisorum. s̃. ad Sillania.

SVMMARIVM.

1 *Interesse contra dolosum iuramento probatur.*

2 *Iudex ex officio suo potest æstimare interesse: licet actor nõ probet, & pars nolit iurare.*

In hoc interdicto. ¶ No. † q̃ interesse probatur per iuramentũ. quod intelligit gl. & doc. esse verum contra dolosum: secus contra alios: vt hìc. & l. in actioibus. de in lit. iur. & no. p gl. in. l. j. C. de sen. quæ pro eo, quod interest. ¶ Secũdo no. † q̃ si actor nõ ꝓbauit aliud interesse: tñ iudex ex officio suo poterit æstimare ipsum: licet pars nolit iurare. e Et hoc etiã dicunt doc. in. d. l. j. C. de sen. quę, p eo, quod interest. ¶ Contra istũ. §. oppo. q̃ hoc interdictũ detur ad destructionem operis non ad interesse. s̃. e. l. j. in prin. & j. l. ꝓxi. in fi. So. datur ad destructionem operis, quãdo hoc interest actoris: aliàs datur ad interesse: vt hìc. Itẽ si actori non esset satisfactũ ad totum suum interesse pro operis destructione: datur hoc interdictum vltra operis destructionem: vt hìc.

LEX XVI.

c Ompetit. ¶ Hoc dicit, vt. s̃. e. l. is, qui in puteum. §. fi. cũ. l. seq.

c ¶ Itẽ finis. & vide Bart. in. l. diuus. j. de cust. reo. l. eũ, qui. §. qui inpopularibus. s̃. de iure. l. pe. j. si quis te. li. ius. Bal. in. d. §. occisorum. & in. d. l. annus. de cal. l. genero. s̃. de his, qui no. infa. l. fin. C. de dolo. vide lu. Ro. in. d. C. occisorũ. Andr. Barb.

d ¶ Qui tenent̃ denuntiare. vide no. p Bart. ĩ. l. Labeo. ff. si q̃s test. li. esse ius. fue. & Bart. in l. j. C. de priua. c. p illum tex.

e ¶ Nolit iurare. in teresse probat̃ per iuramentũ, quod sequitur Inno. in c. querelam. de elect. & in. c. fina. quod me. causa. Et ad hoc, quod dicit hìc Bar. Adde eundẽ in. l. si quãdo. C. vnde vi. in ver. quæro, dicit statutum. Et hoc limita, secundum Bar. in. l. argentarius. §. cum autẽ. s̃. de eden. quando esset dolus commissus in committendo: secus in omittendo. Adde q̃ interesse probetur per iuramẽtũ. Ro. cõsil. lxxxiij.

a ¶ Impersonaliter. Procedit libellus impersonaliter. Adde Bal. in auth. si qñ. de cōsti. pecu. & ī. l. edita. ī xx. col. C. de edē.

b ¶ Non absurdè. facit iste tex. q̄ admittat libellus p verba deprecatiua. Pro hoc est gl. in. l. de pupillo. §. meminisse. & ibi ēt voluit not. Ro. de ope. no. nū. & est gl. ī ver. cū tñ.

c ¶ Vim facit. Vide ad istam. l. fi. §. de ope. no. nun. §

d ¶ Si ad ianuā. Vide ad istā. l. not. p Bar. in. l. j. §. nūtiatio. in princ. & ibi Roma. ad fin. §. de oper. no. nun.

e ¶ Mea authoritate. idē voluit in. l. vt vim. §. de iustit. & iure.

f ¶ Si is, q. & vide elegās cōsiliū Bar. inci. iudex statuit. & est. cxviij. qñ iudex dixit annonā. & vide Bar. ī cōsi. clxxvj. inci. plu ries contingit iudex. dixi in. c. cōsuluit. de offi. de leg. & ī. c. j. de iud. Andr. Barba.

f ¶ Si is, qui. vide Bart. in. l. si finita. §. Iul. ī ver. quero post q̄ est contumax perēptoriè. & in ver. & quod dixi in. d. l. aut q aliter. in prin. §. de dā. infec. vide Bal. ī. l. j. C. quō & qñ iud. in. iiij. colū. & Bald. in. l. & post edictū. de iud. & ī stit. de ver. obli. in §. oīs. post glos. & Bar. ī. l. q ante ca. & ibi dixi. j. de ver. obli. & Bal. in l. cū nō ex eo die. C. qñ puoc. videt tenere cōtra Bart. & pulchrè p doc. in. c. cū dilectus. de dolo & contu.

g ¶ Precariū. Adde quod do. Abb. in c. fin. de pcario dicit, q putat, q si cōcedēs pcario velit sine cā reuocare pcariū ilico, cū maximo dāno illius, cui concesserat: obstaret sibi exceptio doli: qa nō potest negari, quin pcariū sit beneficiū. Est ēm beneuola actio commodum tribuens capienti: vñ nō debet dolus versari ī bñficio concesso. Sicut dicimus in eo, q inuitauit viatorē, & ipsum detinuit, & postea eū pœnituit. Nā pōt agi contra eū actiōe de dolo: qa cum damno alterius eū pœnituit de bñficio: vt no. Io. And. in proemio decre. Adhoc etiam adducit no. per bar. in. l. si pœnā. j. de ver. oblig. & qs est cōtract' pcari', vide Bald. in rubri. C. de iure ēphyt. Et circa id, qd' pximè subdit Bar. vide Bar. in. l. j. §. fi. §. si cer. pet. Adde Bar. in l. in cōmodato. §. sicut. & in. l. j. §. j. §. cōmoda. & per Io. an. & Cano. in c. pe. & fi. de pcarijs. p Cy. in. l. ij. C. cōmo. & adde q p. d. l. Lucius. hic alleg. cū glo. dixit Ang. in cōsi. inci. porrecta fuit petitio, q si dico, pmitto tibi ex volūtate mea, vt aliqd facias: inducitur pcariū. q no. adde ad hoc, qd' no. Bart. in. l. aquilius. §. de do. & q not. clarè Bal. in. l. fi. C. commod. & formā libelli, vide p Spec. in ti. de conuer. in fi. §. j. versi. porro si filius. in princi.

h ¶ Vt si cōcedo. Et sic no. p saluis cōductis. vide tex. in l. vt imur. §. de sepul. vio. & in. l. j. C. de naui. & ibi Bar. li. xj. Andr. Barb.

Si quis. ¶ Vide gl. q incipit: quia multū. So. hic, plus deliquit in faciēdo opus in alieno: ibi in suo. ¶ Item op. de. l. libertus qui sol. §. de bo. li. Sol. ibi libertus nil in alieno facit: sed bona sua tantùm alienauit.

SVMMARIVM.

1 *Libellus in hoc interdicto qualiter formetur.*

In summa. ¶ Quæro hîc pro declaratione tituli, qualiter formetur libellus† in hoc interdicto? Respon. primò ex parte actoris debet narrari qualiter sua interest opus factum esse, vel non esse: vt hac. l. in princ. & l. is, q in puteū. §. fi. cū. l. seq. §. e. Item debet narrari opus factum esse factū vi, vel clam. Cōclusiones verò essent diuersæ. Nā si quidē agitur cōtra facientem possum concludere cōtra eū. vt opus in pristinū statum reducat sua impensa, & ad hoc condemnetur: vt. §. eo. l. j. in princ. & hic. Item possum concludere, vt ipse prę stet patientiam restituendi opus in pristinū statum, & impensam præstet: vt hîc. & ita format Ros. Et differt hæc forma à prima: qa suprà peto ipsum cōdēnari: vt ipse restituat in pristinum statū sua impensa: hîc, vt fieri patiatur ab alio. Puto etiā, q procederet libellus, si concluderem impersonaliter [a] petendo pronuntiari, vt opus restituatur in pristinum statum tua impensa. non dicendo à quo restituat opus, hoc videtur velle text. §. de ope. no. nun. l. j. §. j. Item concluditur, vt si quid posteà interest actoris, in reo, reus condēnet: vt. §. l. proxi. §. in hoc interdicto. Potest etiam esse, q actoris nullo modo interest opus in pristinum statum reduci: quia fortè fundum alienauit post opus factum: tunc petet reum condemnari ad interesse: vel ad id, quod sua interfuit opus factum non esse. Ita intelligo. l. is, qui in puteum. §. si posteà. §. eo. l. proxi. §. in hoc interdicto. Si verò agitur contra eum, qui fecit, nec possidet opus, quod fecit: tunc petam impensam tantùm, quæ fiet in restituendo opere: & nihilominus id quod posteà interest: vt isto. §. Sed si ago contra eum, qui tantum possidet opus factum vi, vel clam: tunc peto eum condemnari tantum ad patientiam, & si patientiam non præstaret: tunc peterem eum condemnari ad interesse: vt. l. qui restituere. in fi. §. de rei vendica.

LEX XVIII.

Si immaturam. Non absurde. [b] ¶ Nota istū. §. quia est pulcher casus. Cōtra imò facere videt vi: vt. j. l. px. in pri. §. e. l. j. §. qd fit vi. & §. sed aristo. Sol authoritas magistratus facit, vt nō videat facere vi: sed magis clam: secus si per aliū hoc faceret: vt in cōtrarijs.

LEX XIX.

Vim facit. [c] ¶ No. modos probādi qualiter quis operetur: vt ad eum non perueniat nuntiatio. ¶ No. quòd dicit ianua preclusa.

Item si prohibiti. ¶ Oppo. de. l. penulti. de no. oper. nun. Sol. dic vt ibi.

LEX XXI.

Si vitem. Si ad ianuam. [d] ¶ Videtur q ista exceptio nō habet locum, nisi ex magna & necessaria cā: vt. l. si alius. §. bellissimè. §. e. Dicūt quidā, hæc secūm illā intelligit. vel aliter & melius, hîc loquitur qñ edificasti in ianua, vel in alia re: tamē à me possessa: tūc possum mea authoritate [e] destruere: vt hic: &. l. quē admodū. §. si piectū. §. ad. l. aquil. & dixi in. l. de pupillo. §. meminisse. §. de oper. no. nun. secus, quando ædificas in re à me non possessa: vt in contrario.

SVMMARIVM.

1 *Citatus certa hora, si actus illa hora non fit, non potest dici contumax.*

Si is qui. [f] ¶ Tene mēti hūc. §. ad id, qd' dixi in. l. aut qui aliter. in prin. §. e. Si tu† es citatus ad aliquem actū fiendū in nonis, vel in vesperis: ille actus debet fieri tunc illa hora, in qua es citatus: sed si fieret post alia hora: tūc actus, qui fieret non valeret: quia esset factus parte non citata. casus est hic. tene menti.

De remissionibus Rubrica.

LEX I.

Alt prætor. ¶ Circa princi. l. nostræ, an remissio teneat: vbi nō tenet nūtiatio & qualiter? dic, vt no. in. l. j. in prin. §. de ope. no. nū. in gl. mag. & ibi dixi circa fi. de eo, qui habet vsumfructum, vel aliā seruitutē: qualiter possit, vel nuntiare: dixi. §. de oper. no. nuntia. l. j. in fi. & l. qui viam. eo. tit.

De precario Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Precarium & commodatum in quo differant?*
Et an si ego rogo ad tempus & ad certum usum: dicatur commodatum, uel precarium? nu. 2.

LEX I.

Precarium. [g] ¶ Dicitur hîc, q est simile cōmodato. ¶ Quæro† in quo differt precariū à commodato? Gl. ponit quasdā differētias. Priò differunt in modo cōcedendi. Nā cōmodatū ad certū vsum: sed precariū simpliciter cōceditur. Ita dicit gl. Ista gl. videt cōtra. l. Lucius. de dona. pter quod doct. nostri dicūt: q licet in cōcedendo limitetur vsus: tamen non est commodatum, nisi limitet tēpus tacitè, vel expresè: vt si cōcedo [h] tibi equū cā eundi in villā: tps est limitatū tacitè, quo possis ire & redire. Item si tibi cōcedo librū ad extrahēdū apostillas, est limitatū tēpus tacitè quo possis extrahere. Sed vbi nō est tēpus tacitè, vel expresè limitatū: vt pmitto tibi habitare in domo: licet tēpus nō sit limitatū: tñ vsus est certus: & tūc est pcariū: vt in cōtrario. ita no. per doc. C. cōmo. l. fi. ¶ Quærit Dy. circa istā differentiā, quid si ego rogo ad tēpus & ad certū vsum: tu cōcedis simpliciter: erit ne cōmodatū vel precariū? dicit Dy. q erit commodatū: quia simplex cōcesio debet limitari secundū pcedētē interrogatioñē: vt insti. de inuti. stip. §. preterea. Aliæ differentiæ quę ponunt hic in gl. sunt verę, & claræ. Similes, differentias habes per gl. in. l. in commodato. §. sicut. §. commo.

LEX IIII.

[i] **In rebus.**

SVMMARIVM.

1 *Precarium tacitè prorogatur, seu tacitè renouatur.*
2 *Prorogatio & renouatio ecquid distent?*
3 *Fictio non porrigit se ad id, ad quod natura nō porrigit se.*

Item qui precarium. ¶ †Cū. l. seq. ¶ No. q pcariū tacitè prorogat, seu tacitè renouat. Simile in cōductione: vt. l. itē qrit. §. qui impleto. §. loca. Secundò no.† differentiā inter prorogationem, & renouationē. de qua plenè dixi in. l. iiij. circa prin. §. de dam. infecto. ¶ †Tertiò no. q ad illud, ad quod natura se non porrigit, nec porrigit se fictio. Nā cū furiosus nō possit naturaliter pcario cōcedere: hoc nō fingit lex: vt hac. l. certè. Simile in. l. qui ad certū. §. loca.

SVMMARIVM.

1 *Factum ab aliquo tanquàm à nuntio sine mandato potest haberi ratum. Et an possessio mihi quæratur, cū quis cōstituit se nomine procuratoris mei possidere? & nu. 2.*

LEX VI.

Certe. Si procurator. ¶ Op. de. l. possessio §. fi. §. de acquir. pos. Glo. dicit, q hic dicit procurator, intellige id est nuntius: qui concipit verba in persona mea. ¶ Item, quod dicit, vel ratū habentem. intellige de negotiorum gestore, qui similiter verba in persona mea concipit vt nuntius. ita dicit glo. Ista sol. continet diuinationem: nec est necessaria ad. l. nostram: vt. j. dicam. †¶ Tamē ex hac. l. not. q factū ab aliquo tanq à nūtio sine mādato, potest ratū haberi de

a ¶ Ibi ꝓpriè.hanc q.examino plenè &c.& dico, ꝙ nõ est duplex fictio. Ad hoc iste text. nõ est alibi sec̃d'm Bal.in.l.j.§.ne aũt in fi.C.de cad.tol.

b ¶ Res vi possessa. Adde Bart.in.d.l. si partẽ.C. ꝓ em. & ibi vide Bal.melius post Cy.q dicit,ꝙ si nõ dñs fuit expulsus, sufficit, ꝙ reuertat̃ in pos. sessione dñi. Et vide lati⁹ no.ꝑ Bar. in.l. sequitur.§.si dñs.š.de vsuca.

c ¶ Nec mãdaui.vide gl.&Bar.in.l.q vniuersas.§.fi.š.de acquir.pos.

d ¶ Cyn.recitat. Et idẽ tenet Bar.in.l. qui pignoris.in fi. š.de acqr.pos.& q̃ sit rõ huius, vide Bart.in.l.ab emp. š.de pact.& ĩ.d.l. qui pignoris.

e ¶ Et p hoc dicimus.& vide Ang. in.l.ij.š.de procura.& ibi alleg.gl.ĩ c.fi.de procur. in vj.ꝙ nec iuramentum firmat cõtrariũ ĩ isto casu. Nisi, qa est piurus, si cõtraueniat. Quid si apponit̃ pœna, si cõtraueniat: an poterit exigi? videt̃ ꝙ sic: qa nõ est cõtra bonos mores: ergo licet non valeat principale: valet tñ pœnale: vt no.in.l.pacta, quę cõtra.C.de pac.cogita tamẽ.& vide Bal.in.l.& in ppetuũ.ff. de ꝓcura. vbi tenet, ꝙ talis constitutio valet. Sed nõ acquiritur ius ꝓcuratori, qn possit reuocari hodie.vide Ange.in cõsi.ccxxij.vbi tenet ꝙ pœna non licet,nec põt cogi ad pœnã soluẽdã: & ita in facto cõsuluit, vide oĩno. & vide Ioan. de Imo.in.c.fi. de ꝓca.& ibi dixi.Vide simile,quod dixit.d. Abb.i.c. ad audientiã.de cõsi. vti.de Abbate cõferente monacho administrationẽ, donec vixerit, vt posſit reuocari. And.Barba.

f ¶ Si adoptauero.

beri.de hoc p Cy.si qs alteri, vel sibi.l.multũ.Tñ vt dixi,& dicit Dy.ista distinctio nõ habet locũ hic:qa l.cõtraria loquit̃ de actiõe ꝑsonali q̃rẽda:sed hic loquitur in quærẽda possessione:& ideò seq̃ns sol.gl.est vera.vt.l.j.§.ꝑ ꝓcuratorẽ.&.l.qđ meo.§.j.š.de acq rẽ.pos.† ¶ Hoc pmisso habeo hic casum Gul.de cu. in eo ꝙ dicit.š.de pac.l.ab emptiõe.ꝙ si qs cõstituit se posſidere noie ꝓcuratoris mei,nõ q̃rit̃ mihi possessiõe duplex fictio circa idẽ cõcurrat. ¶ Ego dico, ꝙ nõ est duplex fictio:qa possessione mihi quesitã per meũ ꝓcuratorẽ,ꝓpriè posſideo,nõ fictè:vt hic ibi propriè a.&c. Hanc.q.examino plenè in repetitione.l.si is, qui pro emptore.circa fi.š.de vsucap.

SVMMARIVM.

1 *Res ui possessa potest usucapi.*

Iulianus.† ¶ No.hũc tex.qa hic habes ꝙ res vi possessa b põt vsucapi, licet nõ reuertatur in potestatẽ dñi:quia sufficit,ꝙ reuertat̃ in potestatẽ expulsi:vt expressè hic dicit̃. qđ est nota. qa nescio hoc alibi. ¶ Sed contra.š.de vsuca.l.sequit̃. §.qđ aũt.Dicit gl.ibi in re furtiua:hic in re vi possessa. ¶ Itẽ cõtra.C.de vsuca.ꝓ emp.l.si patrẽ.ĩ fi.Sol. intellige illã secundũ istã. ¶ Tertiò opp.de.l.fi.j.vi bo.rapto.Sol.ibi loquit̃ in re mobili vi possessa,& sic cadit in vitiũ furti:meritò debet redire in potestatẽ dñi.hic in re immobili,in qua vitiũ furti nõ cadit.

LEX VIII.

QVæsitum. ¶ Ista.l. est multũ no.& ponit nouum casum. ¶ Quæro & reuoco in dubiũ,qualiter iste,q rogauit alteri teneat̃ dño? Breuiter dic secũdũ Dy.vt ex istis gl.colligit̃.Aut cõcessisti mihi,& tradidisti,&ego alteri:& tũc ego teneor tibi de ꝓcario,& alius mihi,& ita loquit̃ finis istius pri.ĩtelligẽdo de actiõe in factũ ex hoc interdicto:vt in pria pte gl.mag. Aut tu cõcessisti alteri me mãdãte,vel rogãte aio obligãdi:& teneor tibi actiõe mãdati:vt hic:& ita loquit̃ secũda pars gl. Aut feci pactũ tecũ de restituẽdo expsse, qđ alteri cõcederes:& tũc habet locũ actio pscriptis verbis.& ita loqt̃ tertia ps gl. Si verò nec mãdaui c, nec ꝓmisi, seu pactũ feci: sed fuit quoddã instigare seu psuadere: tũc teneor actiõe in factũ subsidiaria:vt hic ĩ fi.ita ĩtelligit gl.q̃ est sup verbo mãdato.& iste casus est notabilis,& singl'aris.

SVMMARIVM.

Pignore liberato,soluitur precarium,quod debitor rogauerit à creditore. LEX XI.

SI debitor. ¶ No.hanc.l.ꝙ liberato pignore, soluit̃ precariũ,† quod debitor rogauerat à creditore. Dy.hic inducit ad.q.quã Cy.recitat. d .C.etiã ob chiro.pecu.l.j.in.vij.q.Itẽ intellige si liberetur satisdatione,& voluntate creditoris:secus si alia iuris subtilitate:vt.š.de pign.act.l.si rem.

SVMMARIVM.

1 *Pactum,id non ualet,quo non liceat mihi procuratorẽ reuocare:nec aliud pactum contra substantiam contractus.*

LEX XII.

CVm precario. ¶ Ista est bona lex, & valde no:& mẽti tenẽda. ¶ † No.ꝙ pactũ cõtra substantiam cõtractus est nullum de quo plenè dixi in.l.vbi mortis.š.de do.causa mor.Et ꝓ hoc dicimus, e si facio te procuratorẽ hoc pacto,ꝙ nõ liceat mihi reuocare,nõ valet.Et idẽ dicimus in oĩbus,quæ dependẽt ex voluntate mea:nõ possum facere,ne posſim meã voluntatẽ exercere,sicut dicimus in testamento.Nã nõ possum facere,ꝙ nõ liceat mutare,& meã voluntatẽ coercere:vt.l.si quis.in principio testamenti.š.de leg.iij.

SVMMARIVM.

1 *Interdictum de precario,quod concurrat cum actione præscriptis uerbis.*

LEX XIIII.

INterdictum. ¶ Oppo.de.l.ij.§.j.š.eo.&.j.e.l.duo.§.fi.glos.ponit tres sol.tene primã sol.quia secũdũ alias duas cõcludit̃ quod interdictũ de precario nõ concurrit cũ actiõe præscriptis verbis.† quod est contra leges cõtrarias.

Et ita tenet Dyn.

SVMMARIVM.

1 *Habitantes domũ,& soluentes solũ pro uictu,nõ dicuntur posſidere.Et soror habitãs cum fratre,non dicitur posſidere.& nu.2.* LEX XV.

ET habet. Hospites. ¶ Quero de quibus hospitibus loquitur hic?Dico,ꝙ de inquilinis,q habitãt iure cõductionis. Vel dicas,ꝙ de cõmodatarijs:q habuerunt domũ ad certũ vsũ,& ad certũ tps:& ita ẽ cõmodatũ.† Vel dicas,& hoc est no.de his,q hospitant̃ cũ alio,nec soluunt aliqd ꝓ hospitio:sed soluunt solũ ꝓ victu:illi nõ dicunt̃ detinere domũ,vel habere ꝓcario:sed magis dicunt̃ detineri.Ita dicit gl.in fi.quã no.ꝓ famulis:vt nõ dicant̃ detinere,vel posſidere domũ:sed magis detineri. ¶ †Itẽ no.ꝓ mulierib⁹.Frater detinet sororẽ in domo:vel vir,vxorẽ:poterit ne ista soror,vel vxor dicere:ego posſideo domũ vna cũ fratre,vel viro?certè nõ.Nã magis dicunt̃ detineri,ꝙ detinere iure familiaritatis:vt.l.q familiaritatis.š.de acquir.pos.

SVMMARIVM.

1 *Prouisio hominis tollit prouisionem legis.*

CVm quis. ¶ † No.ꝙ ꝓuisio hominis tollit ꝓuisionẽ legis.Ratio, quia ista ꝓuisio est extraordinaria,& in subsidiũ introducta.Circa hoc vide Cyn.C.de iure emph.l.ij.i.vj.col. i

EVm,qui. ¶ Notabilis.§.est. ¶ Opp.de.l. Põponius.§.si is,q ꝓcario. š. de acqr.pos.sol.distingue,vt ĩ gl.quã no.& signa.& vide circa hoc,q̃ ego dixi ĩ.l.iterdũ.i pri.š.de acq.pos.

SVMMARIVM.

1 *Monasteriũ cũ quis intrat,in ipso ingressu monasteriũ acquirit rerum ipsius ingred.possessionem,sine noua apprehensione.* LEX XVI.

SI adoptauero. f ¶ Ista ẽ no.lex. ¶ Opp. precariũ nõ trãsit ad heredẽ:vt.š.eo.l.cũ precario.in fin.nec etiã possessio:vt.l.cũ hæredes.š.de acq.pos.ergo ad patrẽ arrogatorẽ non trãsit.Sol.gl.mirabiliter hic psona,quæ posſidebat, viuit:in cõtrarijs secus.Per hoc dicemus,† ꝙ si aliqs intrat monasteriũ, g ipso ingressu,sine noua apprehensione,monasteriũ acquirit rerũ omnium possessionẽ:vt hic. De hoc per doc.C.de sac.san.ecc.aut̃.si qua mulier.in vlti.q.& allegant hanc.l.

LEX XIX.

DVo insolidum. ¶ Istud prin.examinaui plenè in.l.iij.§.ex contrario.C.de acquir.pos. LEX XXI.

CVm precario. ¶ Notabilis.l.est. & facit ad id,quod dixi.j.de verb.oblig.l.si stipulatus fuero per te non fieri.

SVMMARIVM.

1 *Causam à me habens,non potest referre causam dominij.*

LEX XXII.

SI is,qui. h ¶ In versic. & econtrà. No.ꝙ ille,qui denegat mihi restituere rem,quã habet à me ꝓcario, videt̃ me spoliare possessione,quã habet à me.& ista est ratio,quare ille,q habet causam à me, nõ potest mihi referre questionem dominij.†Nam sic resistendo,spoliat me:& spoliatus ante omnia debet restitui.ita no.Cyn.C.si cer.pet.l.ij.in.ij.q.

De arboribus cædendis Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Practica,quando arbor tua pendet in ædes meas,quid sit,ac qualiter agendum?* LEX I.

AIt prætor. Si arbor. ¶ Opp.& videtur,ꝙ nemo potest sua authoritate incidere illud, quod in alieno fixum est:vt.l.quẽadmodũ.§.si proiectũ.š.ad.l.aquil. ¶ Huius timore sunt in gl.duę opi. i Vna,ꝙ dñs ædiũ,sup qua pẽdet

Adde tex.in.c.ꝓcarium.de ꝓcario. ibi.an reuocetur, morte cedentis?

g ¶ Monasterium. Adde q̃ no. Bart. in.l.j.§.fin.& in.l. cũ hæredes.& ĩ.l. q vniuersas.§.ij.š. de acquir. pos.,& xix.q.vlti.si qua mulier.cũ ibi no. & Bald.in aut̃.ingressi.in.ij.col. de sa.san.ecc.& ĩ aut̃. nisi rogati.ĩ pe.co. ad Treb.

h ¶ Si is,q.vide eũdẽ in.l.Põponius §.j.š.de acq.pos. & Bar.& Bal.in.l. si qs.conductiõis. C.loc.Aliã assignauit rõnẽ Bart. in.l.nã & si fur.š. si cer.peta.sed ista est melior.

i ¶ Ait ꝑtor. Duæ opi.Sed qd si aliqs plãtat arbores supra meũ pẽdẽtes me ignorante: an puniat̃,vel posſim ꝓpria authoritate excidere, qđ supra meũ pẽdet?Et dic,ꝙ non possum ꝓpria authoritate:sed agã corã iudice:vt.l. queadmodũ.§.si proiectũ.š.ad legẽ aquil.&.l.j.C.de interdi.hoc singulariter limita: nisi illud, quod est factũ, esset ædificatũ iure cõi, qa tũc illud, quod extenditur, possum ꝓpria authoritate destruere.tex.est not. secundũ vnã lect.in.l.sed si iter te & me.š.de ser. vrb.præd.& vide Bar.in.l.j.§.nũtiatio.in.j.colũ.š.de oper.no.nun. Adde quæ consuluit Bald.consil.cclv. lib.iij.

1 arbor † aliena, posſit hoc facere ſua authoritate: & tūc obſtat cōtrariū. Aliȷ dicūt, ꝙ debet hoc facere authoritate iudicis: & tunc ceſſaret contrariū: qa ꝙ publica authoritate posſit fieri, nō eſt dubiū. An aūt posſit authoritate ꝓpria? videt̃, ꝙ non: vt.d.§.ſi proiectum. Preterea ſi ingredior in tuū fundū contra tuā voluntatē: teneor actione iniuriarū: vt.l.iniuriarū.in fin.de iniur. ¶ Quid dicemus? Respond. hæc eſt practica: qñ arbor tua pendet in ædes meas, primò debeo tibi denūtiare, vt eā adimas: nā debet ſtare per te, quo minus adimas: ſecundū verba edicti. Vnde eſt conſiliū, ꝙ de hac denuntione fiat inſtrumentū, ſi tu negligis adimere: & ego authoritate mea vado, & ſuccido. & mihi porto: cū nemin̄e prohibentē inueniā: nec aliâs fuerim prohibitus, licitè facio: nā non cōmitto vim, cum non fuerim prohibitus. Itē non facio clam: quia cū ius mihi permittat, vt hic: nō debeo credere, vel ſuſpicari, quòd contra iuſtitiam mihi reſiſtas, & cōtrouerſiā mihi facias. ſed ſi cū venirē ad incidendū, mihi reſiſteres: tūc nō poſſum mea authoritate: ſed debeo recurrere ad hoc interdictū: & hic eſt caſus in.l.noſtra. Eſt enim prohibitorium, ne mihi dño ædium volenti adimere vim facias tu dominus arboris.

Quod ait prætor. ¶ Erit practica iſtius edicti eodem modo, quo practica ſuperioris.

Differentia. ¶ Quæro, quid ſi radices arboris nocent fundamento domus meæ? Rñdeo. locū habet vtile interdictum ad exēplū iſtorū interdictorū: vt.l.j.C.de interdic.

LEX II.

SI arbor. ¶ Dicunt quidam, ꝙ eſt actio in factum ex lege xij.tabu. Aliȷ dicunt, ꝙ actio negatoria: tene, quam vis.

De glande legenda Rubrica.

SVMMARIVM.

1 Queſtio de glande legenda, debet in tribus diebus expediri.
Quando agitur de prioratu, quod officium durat duobus menſibus, cauſa debet cito expediri. ibid.
2 Edictum hoc ideo fuit introductum: quia in eo requiruntur minores probationes: quàm in rei uendicatione, quæ datur in hoc caſu, & durat triennio.
3 Practica huius edicti, quæ ſit?
4 Interdictum hoc, quod competat etiam pro fructibus, qui una die corrumpuntur.

LEX I.

AIt prætor. ¶ Oppo. quòd interdicta ſunt annalia: vt.l. in honorarȷs.j.de act. & obli. ſed ſecūdū hoc nō durat, niſi tribus diebus: quare malè. ¶ Huius timore hæc.l.legit̃ duobus modis. Vno modo[a], ꝙ hîc dicatur, ꝙ iſtud interdictum finitur tribus diebus. Ad contrarium reſpondetur, quòd hoc eſt ideò: quia ſi fructus iacerent in terra tribus diebus corumperentur: nec intereſt poſteà tua, fructus colligere. ſed tua intereſt, quòd fructus non corrumperentur. Vel quòd dominus fundi illos fructus collegit, & dolo poſsidere deſierit: tunc daretur intra annum ſecundum alia interdicta. Vnde ex natura rei, ſtatuitur breuius tempus. quod habeo pro
1 multum not. † Nam ſecundū hoc queſtio iſta in tribus diebus debebit expediri. ¶ Et per hoc dico ego, ꝙ ſi cōtēdo de officio prioratus, ſeu cōſulatus iſtius ciuitatis, ꝙ durat duobus menſibus: iſta cauſa debet expediri[b] ita cito: ꝙ tempus nō incipiat trāſire: quia dilatio eſſet cauſa, qua periret res, de qua contendit̃: ideò citius debet expediri. de hoc dixi.s.de oper. noui nun.l.ſi prius.in.x.q. quod eſt multū no. ¶ Opp. tenendo iſtā.lec. & videt̃, ꝙ iſtud edictū non fuerit neceſſariū. Nam habet locū rei vēdicatio, quæ durat xxx. an vel tribus ann. ſecundū diuerſas lec. in gloſſ.
2 † ¶ Quare ergo fuit introductū iſtud edictū? Rñ. qa in hoc edicto requirunt̃ minores probatiōes. Nā nō requirit̃ ꝓbatio de dñio. Vide gl. quę incipit, prim⁹ & ſecūdus. Et quidā habent, ꝙ rei vendicatio durat vſq; ad trienniū. Aliȷ habēt vſq; ad tricēniū: & tūc expone.i. vſq; ad.xxx.ann. ſed ſi habes trienniū expone.i. vſq; ad tres annos. Nā poſteà nō poſſet agi cum fructus, q ſunt res mobiles tribus an. vſucaperentur. Vel verius, loquit̃ gl. de triennio, quo durat inſtantia rei vē. quaſi dicat, inſtātia huius edicti finit̃ tribus
3 dieb⁹: inſtātia rei vēdicatiōis durat tribus an. ¶ † Vltimò retenta iſta lec. q̄ro, quę erit practica iſtius edicti? Rñ. qñ fructus mei cadūt in tuū fundū, licitè vado ad eos colligēdos: & ſi tu me ꝓhibes, tūc recurro ad iſtud edictū, ꝙ iudex in tribus diebus debet expedire. ¶ Veniamus ad ſecūdā le. & legit̃ iſta lex ſecūdo mō, ꝙ hîc nō loquat̃ de triduo, quo durat inſtātiā. ſed de tēpore, quo liceat ire ad colligendos fructus: quaſi dicat poſſum cōtra te proponere interdictū, ne mihi vim facias, quo minus de tertia in tertiā diē vadā ad fundū tuū ad colligendū fructus caden-
4 tes. q̄ lect. ſatis placet. Puto tñ, † ꝙ ſi eſſent fructus tales, ꝙ corrumperent̃ vna die: poſſum agere, ꝙ mihi liceret qualibet die ire ad fructus colligendos.

a ¶ Vno mō. Facit quod not. Bar. & ꝙ ibi dixi in.l.ſi is à quo. vt in poſ. leg. quod no. Bar. in.l.ij.in.iij.col.de re iud.

b ¶ Debet expediri. & ideò tūc pōt procedi tempore feriato.c.fi. & ibi not. de re iudi. & Bal. in.l.j.de tempo. app. & iſtud dictū ſequit̃ etiā Roma.i.l.ſi verò.§.de viro.s.ſolut. matrim.in.xl.fal. Quid autē, ſi ſtatutū dicit bannitū nō poſſe admitti ad officiū: & tñ q dā bānitus fuit electus: & voluit adminiſtrare, dicēs ſe non ritè bannitū: alius dicit eum ritè bānitū. habeo in li. Gul. de ſuza. in.q.incip. ſtatutū, ꝙ bannitus nō poſsit &c. qui dicit interdicendam ei adminiſtrationē, donec ſentētia terminet̃: vt.C.de ſuſpec.tu.l. eum, quē. & inſtitu. de ſuſpec.tu.§.ſi qs aūt. & facit, quod no. Bald. in.l.ſi, vt proponis.C.quando prouoc. nō eſt neceſ. & Specu. in ti.de cēſi.§.j.ver. pone, quidā fuit electus &c. Adde dum Bar. in fi. dicit, ꝙ ſi corrumpe tetur vna die, & ꝙ idē etiā ſi fructus durarēt vltra tres dies: quia vſq; ad tēpus corruptionis, duraret interdictū, ſecūdū Io. an. in addi. ad Specu. in tit. de iudic. §. priuata. in fi.

De libero homine exhibendo Rubrica.

SVMMARIVM.

Seruitutis ſpecies eſt, non poſſe de loco recedere.

LEX I.

AIt prætor. ¶ † No. ꝙ ſpecies ſeruitutis eſt non poſſe de loco recedere: vt hîc. &.l. Titia.§.ij.s.de cōdi. & demōſt. & facit ad quæſtiones ibi nota.

SVMMARIVM.

1 Scholaris, qui detinet ſcriptorem uolentem in domo, non facit dolo malo.

LEX II.

QVod & lex. Si quis volentem.

¶ No. arg. ꝓ ſcholari, q detinet ſcriptorē in domo,
1 ne inde poſsit exire. certè nō facit dolo malo, † ſi ſcriptor vult: ſed ſi cōtradiceret, tunc dolo malo faceret. ¶ Itē ex ſcd'o rñſo no. ar. cōtra eos, q ſubducūt puellas, & pueros, & retinēt eos: & faciūt eos dicere, ꝙ volūtariè ſtāt. ꝓ hoc facit.C.de rap. virg.l.j.ibi, ſiue volētibus. &c. & qd' no. p Dy. in.c. ſciēti. de re iur. li. vj.

SVMMARIVM.

1 Pupillus agit hoc interdicto de libero homine exhibendo. Caſus, in quibus pupillus loco maioris habetur. remiſsiuè.
2 Gratificationi locus eſt, quādo plures æquè idonei cōcurrūt.
3 Interdicto hoc alius admittitur, ſi doceat ſe ignoraſſe de indicio alterius: & proſequitur ſuam, uel ſuorum iniuriā.
4 Litis æſtimatio in homine libero exhibēdo, quando hoc interdictum intentatur: & quis prætendit aliquod proprium intereſſe ad arbitriū boni uiri, uel quantū in litē iuratur.

Hoc interdictum omni-
1 bus. ¶ No. hic primò, † ꝙ pupill⁹ admittit̃ ad hoc, interdictū ſicut maior. Caſus aūt in qbus pupill⁹ loco maioris habeat̃: vide p gl. & Inno. de reſtit. ſpo.c. ex
2 parte. ¶ † Venio ad ver. ſi tñ plures. Quęrit gl. qd ſi cōcurrāt plures æqualiter idonęi? dic, vt in gl. qa locus eſt gratificationi[c]. ¶ Venio ad verſi. ſi tñ poſteà.
3 Vides, † ꝙ alius nō admittit̃, niſi doceat de ꝓuaricatione primi. Quod intelligit gl. niſi alius veniēs doceat ſe ignoraſſe: & ꝓſequat̃ ſuā, vel ſuorū iniuriam. quā gl. no. qa ſe firmat. & dicit melius q̄ gl. ꝓdicat in l.ſi cui.§.ȷſdē.j.de accuſ. & iſtā tenet Dy. vt ibi dixi.
4 ¶ Venio ad ver. ſi tñ reus. † Quęro, q̄ potuit eſſe litis æſtimatio in hoīe libero? Gl. dicit, ꝙ quinquaginta aureorū. vel erit arbitrio boni viri, vel in quātū iuratur in litē. Iſtud intelligo, qñ quis intentat interdictū, & prętendit aliquod ſuū propriū intereſſe: aliâs nō video qualiter litis æſtimatio poſsit præſtari.

SVMMARIVM.

1 Lite non conteſt. in interdictis, an poſsit ueniri ad diffinitiuam? remiſsiuè.

Hoc interdictum. ¶ Iſtum.§. alle. Gul.[d] de
1 cug. † ꝙ in interdictis pōt veniri ad diffinitiuā ſentētiā lit. non conteſt. Quod ego plenè examinaui in.l. naturaliter.§. nihil commune.s. de acquiren. poſ.

c ¶ Gratificationi. & quādo ſit locus gratificatiōi, vide Bal. in.l.ſi quis ad declinādam.C.de epiſ. & cle. adde Bāl. in.l.fina.C.de ma. teſta. & ſi primogenitus debet ſuccedere, & ignorat̃ quis fuerit primogenitus, pater pōt eligere. ſecundū Bal. in.l. in quibus.C.de ſec. nup. Et iſtis adde Imo. in.l.ſi titius. in fi. de verb. oblig. & caſum, quē ponit Bar. in.l.ij. in fi. de cuſto. reo. Quod facit ad.q. de qua per Bal. in.c.j.§. pen. qui feud. da. poſſ. videlicet, ſi actum ſit, ꝙ deficiētibus maſculis feudum vadat ad vnā fœminam, & plures ſint fœminæ: an dñs poſsit gratificari? vide Bal. in.l.ſi quis ſeruum.§.ſi inter. de legat.ij. & quod no. gl. & Bar. in.l.ij.§.j.s.ne quid in loc. pu. de duobus plauſtris.

d ¶ Alleg. Gul. an ex iſto interdicto pueniri poſsit ad diffinitiuā ſñiam, abſq; lit. conteſt. adde Bal. in.l.j.C. de lit. conteſta.

LEX IIII.

SI quis liberum. §. credito- ri. ¶ Iste
est bonus casus,& menti tenendus. dicā
j.ti.j.l.j.in fi.cum.l.seq.

De liberis exhibendis Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Ius reale in personam quid si quis aliquod habet, propter quod competat actio in rem,potest intentare interdictū de illa persona exhibenda,seu ducenda.*
Dominus agit de adscriptitio exhibendo,& de uasallo,& Abbas de monacho,tutor de pupillo.ibid.
2 *Creditor in persona debitoris,non habet aliquod ius reale.*
3 *Vir an habeat interdictum de uxore exhibenda,uel de concubina?remißiuè.*

LEX II.

IMo magis. ¶ Nota.l. istam,imò
magis ꝙ habemus ꝙ interdictū de
vxore exhibēda. vt hîc. &.C. eo.l.
vlti.Itē habemus quoddā interdi-
a ctum [a] de libero exhibēdo, de quo
1 habuistis mētionē.s̈.de ïterdi.l.ij.§.iuris sui. ¶ † Ex
quo dico ego,ꝙ qcūq̄ habet aliquod ius reale in pso
nam,ꝑpter qd̄ cōpetat actio in rē:pōt intētare in-
terdictū de illa psona exhibēda,seu deducenda ad si
militudinem istorū. Vnde puto, ꝙ dn̄s possit agere
de adscriptitio exhidēdo,seu deducēdo,& dn̄s de va
sallo. Item Abbas de monacho. Itē tutor de pupil-
lo: qa tutor ius habet in psonā pupilli,vt.l.j.s̈.de tu-
2 te.Nec ob.s̈.ti.j.l.fi.in fi.† qa creditor in personā de-
bitoris nō habet aliquod ius reale, quod afficiat pso-
nā tanq̄ rē.quod apparet: qa liberaẗ cedendo bonis.
facit ad prædicta,quod habes in.l.j.§.p hanc.s̈. de rei
3 vēdi. ¶ † Quæro,an habeā interdictū de vxore ex-
hibēda,vel concubina exhibenda.de hoc habes per
Inno.extrà de restit.spol.c.ex parte.

a ¶ Quoddā inter- dictū. Et formam libelli vide p Specu.in tit.de cōuer. in fi.§.j.ver.porro si filio & vide bar. ï.l.naturaliter in.§. nihil cōe.s̈.de acq. pos.in fi.& q̄ hic dicit Bar.in versi. item tutor.&c.Faciūt ad.q.videlicet qdā detinet debitorē meū & p hoc nō pōt satisfacere mihi: qa de operibus suis posset acquirere, & mihi soluere. nūqd possim repetere ab eo istū meū debitorē Dicit Inn.ꝙ non: nisi habeam in eo ius reale, sicut habeo in vasallo & adscriptitio: & in oībus,q tenenẗ ad munera.ita no. Inno.in.c.dilecti. de ap.vbi videas.& facit.l.fi.C. de oper. lib.est & aliud remediū,videlicet ꝙ agā actione iniuriarū,vel de dolo. si sciens detinet eū in p̄iudiciū meū, vt.s̈.de dolo. in.l. cū qs.secūdū Inn. vbi.s̈.istud ēt constat ꝙ possum agere isto interdicto, in quo aliīs præferor ꝑpter sin. interesse.l. licet ï populàribus.s̈.de ꝑcu. Ita not. refert Bal.in.c.j.§. in generali. si de feud. fue.contro.& bar. hic, in.§.hoc autē. in.l.seq.

LEX III.

b DEinde ait. [b] ¶ Suprà posuit de li-
beris exhibendis: nunc
dicit de liberis deducendis.

SVMMARIVM.

1 *Ciuitas si detinet castra,uel uillas alicuius,contra istam ciuitatem agendum est,non contra ipsas uillas,uel castra.*

Hoc autem interdictum.
Iste est bonus.§. ¶ Op.de.l.pe.j.e.Solu.quando fi-
lius detinetur ab alio inuitus,habet locū hoc interdi
ctum,vt hîc.qn̄ à nemine detinetur:sed ipse sui con-
trouersiam facit: vel ipse detinetur volens, tunc aut
est quęstio de filiatione tātum:& nō habet locū in-
terdictum,vt hîc,&.l.vlti.j.eo.Aut est quæstio de fi
liatione,& hæreditate.& tunc est locus huic interdi-
cto,vt.j.e.l.pe.secūdū glos.hic.&.l.j.§.per hanc.s̈.de
rei ven.Ratio est secūdū Pet.qa interdicta dicuntur
inter duos reddita de re tertia.sed quando filius sim-
pliciter de seipso refert qōnem: non est res tertia de
qua cōtendiẗ.Sed quādo est quæstio de hæreditate,
tunc est q̄stio inter duos de re tertia: meritò habet lo
1 cum hoc interdictum. ¶ † Vltimò p ganc.l.ego di-
xi,ꝙ si ciuitas vna detinet castra,vel villas alterius,ꝙ
alius,q prętendit ius in illis castris,vel villis, non de-
c bet [c] illa castra,vel villas detētas conuenire: sed habet
agere cōtra ciuitatem vt hic.Sed quādo à nemine de
tinetur debet agere cōtra ipsa castra & villas,de hoc
dicam fortè.j.ad munic.l.qui ex vico.

SVMMARIVM.

1 *Puella impubes,uel pubes,si agitur de ea deponenda,lite pēdente deponitur.*
2 *Proximus pubertati,idem est,acsi dicatur proximus impubertati.*

d In hoc interdicto. [d] Not.† ꝙ quā
1 do est conten
tio de puella exhibēda,quæ est impubes,vel est pu-
bes,ita ꝙ modico tēpore excessit pubertatē, debet
e lite pendente deponi.quod no. Istam legem [e] † alle-
2 gaui hoc anno in.l.j.j.de noua.quis dicatur ꝓximus
pubertati.Sed hæc.l.nil facit.nā aliud est dicere pro
ximus pubertati:& de eo dixi ibi.aliud est dicere ꝓ
ximus impubertati:& de eo loquitur hîc.Nā tantū
est dicere proximus pubertati: qaantum est dicere,
proximus impubertati.

LEX IIII.

SI eum qui. ¶ De hac lege vidi- stis. s.l. proxi.§. hoc
autem interdictum.dic,vt ibi.

Vtrobi Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Vtrobi,id est,apud quem.*
2 *Interdictum utrobi,obsoleuit:& est huic attributum ius interdicti, uti poßidetis.*
3 *Interdictum hoc quando poßit habere locum.*
4 *Interdicto huic cur datur aliud nomem,quàm interdictum, uti poßidetis?remißiuè.*
5 *Titulus hic,quare separatur à titulo,uti poßidetis.*

LEX I.

PRætor ait utro.
1 ¶ Quæro.† quid sit dictum hoc?
Glo.exponit vtrobi.i.apud quem.
quasi dicat,vtrum pro apud:& vbi
c pro quem.Iaco.de Are.exponit to
tum econtra: vt ponaẗ vtrū,pro quē:& vbi,ꝓ apud.
& Cy.refert in.l.j.C.vti pos.& ista videẗ ꝓprior ex-
positio.Eo.Ros.exponit alio modo: vt dicamꝰ vtro
bi.i.eo modo,quo fuit apud te, eo modo sit:& eo
modo,quo fuit apud aliū,eo modo sit.& sic vtriq̄ li
ceat dicere secundū ius possessiōis suæ,sicut diciẗ in
interdicto vti possidetis: qa vterq̄ debet possidere se
cundū ius possessiōis suæ.Sed ista expositio nō bn̄
adaptaẗ ad literā: teneas ergo gl. ¶ Opp.ad.l.istā,ꝙ
inspiciaẗ tēpus lit.cōtesta.nō maior pars anni: vt in
2 fi.huius.l.Gl.† fateẗ cōtrariū,ꝙ hodie recessum est
ab hoc interdicto.& est hoc,huic attributū ius inter
dicti vti possidetis; vt lite contest.tēpus inspiciaẗ.&
3 ita teneẗ cōiter. ¶ Sed op.† quia secundū hoc,nunq̄
istud interdictū pōt habere locum.Nā si vnus tenet
vnā rē mobilē.cōstat,ꝙ ipse possidet: ergo ipse de-
bet vincere nō petitor: cū ei,q nō possidet,nō detur
d istud interdictū,sicut vti possidetis.Respōdeẗ duo-
bus modis.Primò,ꝙ aliqs possidebat equū: tn̄ semp
cū ibat p terrā inquietabaẗ ab aliquo: iste possessor
pōt agere interdicto vtrobi: ne in sua possessiōe mo-
lestetur: vt dictū est in interdicto vti possidetis. Vel
aliter dico,ꝙ aliqs tenet equū: ego ago interdicto vti
possidetis,dicēs: ꝙ ille tenet à me in depositū,vel ex
cā cōmodati: vel p̄cario:& sic ego,q ago, possideo: li
cet alius detineat: vt.s̈.cōmo.l.rei cōmodatæ,&.l.li-
cet.§.rei.s̈.deposi.Ita dicit Ros.& bn̄.alias ei,q perdi
dit possessionē rei mobilis nullū daẗ interdictū: sed
recurrendū est ad actiones ciuiles: vt.l.rē,quę nobis.
4 s̈.acq.pos.& ibi tangiẗ p gl. ¶ Quæro,† quare datur
huic interdicto aliud nomē,q̄ interdictū vti posside
tis?Rn̄.qa res mobiles nō possidenẗ propriè.hoc nō
est verū: vt dixi.s̈.de acq.pos.l.j.in pri.vbi gl.idē te
5 net. ¶ Itē q̄ro,† quare separauit hūc ti.à ti.vti possi-
detis.Rn̄,vt in gl.Io.tn̄ in arbore,& Ros.in libellis,
ponūt istud ïterdictū,ꝓpe interdictū vti possidetis.

b ¶ Deinde ait.interdictū de lib.exhi.est p̄paratoriū interdicti de liberis deducēdis. Ita dicit Bart.in.l.naturaliter.§.j.in fi. verbis.s̈.de acqui. posses.

c ¶ Hoc autē interdictū.nō debet.& sic nō ille,q possideẗ,sed ille q possidet,debet cōueniri. & ita allegat Bart.in cōsi.quod incipit , ciuitatis causam.&c.ꝓ hoc facit, qa possessus possidere nō pōt. l.liber hō.ad fi. de acqui.re.do.Et de ista qō.Adde bar. in.l.j.C.eo.ti.& in l.j.§. huius autem in.j. colum.j.vti possid.

d ¶ Hoc interdicto. Not.ꝙ puella nubilis debet deponi,si de ea nubēdo vertiẗ qō.& alleg. Bal.istū text.in.l. nō epistolis.in.iij. col.C.de ꝓba.ꝙ si quis habēs sponsam minorē.xij. annis,quę fuit sibi rapta: an habeat in terdictum.Ad.q. Bar.hic adde,que not.Bart.in.l.j.C. de nup.&c.& quę habentur in.c.cū locū.de sponsa.

De migrando Rubrica.

LEX I.

PRætor. ¶ Quero dicitur,ꝙ
istud interdictū est
infrequēs: q̄ro quare hoc dicit?Rn̄.
e gl.id est valde frequēs.Rō,qa colo-
no daẗ vtile,licet nō directū.Aliȷ di
cūt.i.minus frequēs,qa colono nū-
quā daẗ.Aliȷ dicūt,vt Ros.& bn̄.ꝙ istud interdictū
daẗ colono:& iō dicit infrequēs.i.minus frequēs: qa
alia actio competit.s.actio ex conducto,& officium
iudicis,vt.s̈.loca.l.sed addes.§.si inquilinus. Ideò ra-
ro ad istud interdictum recurritur, propter alia re-
media, quę competunt.

e ¶ Istā legē. Dic, aut loqueris in cōtractu,aut in delictis.vide Bal.sing. loquētem in.l.excipiuntur.s̈.ad sil. & in.l.si quis in tātam.C.vnde vi.& ibi ad eū dedi remissiones.

SVMMARIVM.

1 *Pensio domus,an debeat solui in fine anni,uel in principio?*

Si pensio. ¶ Diciẗ hic,si semestrem solue-
rit,& semestris debeatur. cōtrà

1 imo non debeř pensio, nisi in fine anni:† vt.C.loc.l.
ēdē. Solu. hic debebař tota: quia sic erat conuentum,
nõ quia tanto tẽpore habitat. Vel verius, dico ꝙ ab
initio debetur: & ita loquiř hic. Non tñ põt peti, nisi
in fine tẽporis: vt.l.cõtraria. & dixi in.l. si seruus cõ-
munis Meuĳ.§.fi.de stipu. ser. retineri tñ possunt
pignora ꝓ ipsa pensione: vt hîc. Alĳ dicũt, ꝙ pẽsio
domus debet solui in medio anni. & ita dicunt. ꝙ est
casus hîc. quod nõ placet. vt no.in.d.l.ędem. ¶ Item
op. hîc dicitur, ꝙ ita demum possunt retineri, si hoc
est actum, quod ante migrare nõ liceat. Contra.s̈.lo-
a ca.l.si in lege.§.si domus. Solu. hic loquitur,[a] quãdo
inquilinus recedit de necessitate: quia tunc non tene
tur soluere pensionẽ: nisi pro præterito tpe: nisi ex-
pressè aliud sit actum. secus quando de voluntate re-
cedit: vt ibi. Rationem dic, vt ibi no.

De saluiano interdicto Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Interdictum hoc non est in rem scriptum.*
Interdictum directum non datur contra possessorem, sed utile.
2 *Interdictum hoc quòd detur locatori prædij urbani: & etiã cuilibet creditori.*
3 *Differentia inter hoc interdictum, & hypothecariam.*
4 *Appellari, quòd poßit à sententia lata in hypothecaria, nõ à lata in hoc interdicto.*

LEX I.

SI colonus. ¶ Op. partus pignoratæ rei
nõ est obligatus: vt.l. paulus.§.j.de
pig. Solu. ibi loquitur, quãdo apud
emptorem concepit, & peperit: hic
quando cõcepit penes debitorem.
¶ Oppo. ꝙ contra emptorem istud interdictum nõ
detur: vt.C.e.l.j. So. nõ datur directum vt ibi: sed vti-
1 le sic. vt hîc. ¶ Sed contra, interdicta† sunt scripta in
rem. vt.s̈.de interdi.l.j.§.pe. ergo dabitur directum
cõtra eum, apud quem res peruenit. Sol. dicas, ꝙ spe
ciale est in isto, sicut in interdicto vnde vi.s̈.de vi, &
vi ar.l.cum à te. Et sic istud non est rem scriptum: li-
cet gl. dicat contra.C.e.l.j. Vel dic, ꝙ istud ideò, quia
hypotheca est accessoria personali. sicut ergo perso-
nalis non sequitur possessorem: ita nec hoc interdi-
2 ctum directum. ¶ Quæro,† vtrum istud interdictũ
detur locatori prędĳ vrbani? quidã dicunt, ꝙ non: &
hoc plenè examinat Cyn.C.loca.l.certi iuris.in.ĳ.q.
Ros. tenet, ꝙ istud interdictum directum detur loca
tori prædĳ rustici. Potest etiam dari saltem vtile lo-
catori prędĳ vrbani, & etiã cuilibet creditori: & hoc
videtur velle text.C.e.l.j. qui text. manifestè probař
in eo, quod dicit debitor simpliciter. Itẽ in eo, quod
ibi dicit, de quasi seruiana, q̃ competit cuilibet credi
tori: vt instiť. de act.§.seruiana.&.§.seq. ¶ Quæro,
3 quę est differentia inter istud interdictum, & hypo-
thecariã. Glo. assignat differentiam in.l.j.C.e. Et di-
cit, ꝙ in hoc interdicto sufficit solùm probari de pos
sessione debitoris: in hypothecaria debet probari de
dominio: vt.l.& quę nondũ sunt.§.quod dicitur.s̈.
de pig. Certè, quod dicit de hoc interdicto placet: sed
id, quod dicit de hypothecaria videtur habere gloss.
contrarias.C.si ali. res pig. data.l.cum res. & de pig.
act.l.rem alienam. Dic vt.d.l.cũ res. per Cy. & Dy.
instit. de act.§.item Seruiana. ¶ Ego aliter consueui
dicere, quod tamen nõ possum hic modo examina-
re. Item dicit glo. ꝙ hoc est possessorium, illud peti-
torium. Dices tu, quomodo cũ hypothecaria nudam
possessionem aduocet: vt.s̈.de euic.l.si cũ venditor.
in prin. Respon. sicut actio in rẽ aduocat possessio-
nem dominĳ: ita hypothecaria ratiõe iuris hypothe
4 cæ: quod ius probatur. Et sic apparet,† ꝙ sententia
lata in hypothecaria, nõ est momentaneæ possessio
nis: ideo non poterit appellari: secus in hoc interdi-
b cto. & ita de facto dixi.[b]

SVMMARIVM.

1 *Interdictũ directũ, quòd nõ detur contra extraneũ utile sic.*

POMATES.

a ¶ Solut. hic loquitur. Secus, si ex voluntate. quod benefacit, si inquilinus vellet recedere de ciuitate propter pestes: quòd non tenetur pro pensione domus. vide, quod not. in l. licet. C. loc.

b ¶ Dixi. Adde Baldum consilio cclxiĳ. inci. casus talis. l. iĳ.

c ¶ Glo. dicit. & sic no. pro statutis. & põdera ver. actor. quia non importat factum. Andr. Barb.

d ¶ Non est actor. Reus excipiendo impropriè diciř agere. & vide. j. ꝓxi. An autem negatio fit exceptio Bal. ꝙ nõ in. l. peremptorias. in. v. colũ. C. sen. rescin. nõ pos. & ad Bal. hic adde Bar. in. l. j. in princip. C. de iur. & fact. ignor.

e ¶ Vbi dicit. Adde. l. j. secundum vnã lect. gl. & ibi Bald. C. de test. & Bar. in. l. j. in prin. C. de iur. & fac. ign. & text. ibi. & Bal. in. l. nõ prohibentur. in princi. C. qui accu. Item accusare est defendere: vide Bart. in l. de pupillo. §. fi. s̈. de oper. nou. nũ. vide plenè glos. in c. j. in verbo defensionis. de lit. cõte. in. vj.

Si colonus. ¶ Oppo. quòd contra extraneum non detur hoc
interdictum: vt.C.e.l.j. Solut. verum est, directum
1 nõ datur, vt ibi: sed vtile sic: vt hic. & hoc† est verum, licet aliæ solu. den-
tur. Item op. ad hunc.§. de t ex.j.l.prox. Sol. vt ibi dicam.

SVMMARIVM.

1 *Hypothecaria & quasi Seruiana, quòd sint idem.*

LEX II.

IN saluiano. ¶ Hic innuit, quòd sit aliud in actione
Seruiana, quàm in isto interdicto. Cõ
tra, imò idem seruatur in vna, quod in alia: vt.l.si debitor.s̈.de
pignor. Quidam fatentur contrarium. & ita exponunt hic.
Sed in hoc est differentia: quia Seruiana directa competit contra extrane
um possessorem. quod non est in hoc interdicto. Alĳ dicunt, quòd in Ser
uiana non est melior conditio occupantis: licet aliud sit in hypothecaria: vt
d.l.si debitor. & aliud sit in hoc interdicto: vt hic. &.s̈.l.prox. Certè istud
non habet rationem: imo cum par vtriusque sit causa, debet esse melior cõ
ditio occupantis, tam in actione Seruiana, quàm in hypothecaria, quàm e-
1 tiam in hoc interdicto. ¶ Ad vnum † tamen aduerte, quòd quando agitur
hypothecaria pro rebus coloni: tunc verè dicatur actio Seruiana. sed quan-
do agitur pro rebus aliter obligatis: tunc dicitur quasi Seruiana, quæ idem
est quod hypothecaria: vt instit. de act.§.item Seruiana. & ideò glo. hic, &
s̈.l.proxi. quæ dicunt, aliud in hypothecaria: aliud in quasi Seruiana, sunt
corruptæ script. quoniam idem est in quasi Seruiana, quod hypothecaria:
ideò debet dicere aliud in Seruiana: aliud in hypothecaria secundum opin.
illarum: licet hoc tenuerim.

Liber xliiii.

De excep. seu præscri. & præiudicijs Rub.

¶ Dictum est.s̈.in pluribus partibus iuris, & de ac. &.s̈.prox. de interdi. q̃ sunt arma actoris, sequitur de exceptionibus, quę sunt arma rei. Et quia nomè exceptionis est generale: & quædam sunt præscrip. quædam excep. & præiudicia: ideò subĳcit de præiudicĳs. Quærit glos. quid sit exceptio, & vnde dicatur? & dic, vt dicetur.j.l.ĳ.&.iĳ.

SVMMARIVM.

1 *Reus in exceptione est actor impropriè.*
Statutum loquens de actore, non uerificatur in reo excipiente.
2 *Exceptio, quando ueniat appellatione actionis.*
3 *Reo aliquid asserenti quando incumbat onus probandi.*
4 *Reus potest proponere exceptionem sine scriptura, licet iudex eam in scriptis redigi faciat.*
5 *Conclusio necessaria non requiritur in exceptionibus, sicut in libello.*
6 *Reo factum proponere, ex quo resultet exceptio, absque eo, dicat excipio: sufficit.*
7 *Factum ex quo exceptio resultat, debet apertè à reo proponi.*
8 *Excipiens contra actorem de aliquo crimine, quando debeat locum & tempus criminis in exceptione apponere.*
9 *Exceptio competens reo post lit. contest. quando poßit illa uti.*
Actor ex iure superuenienti potest fundare intentionem suam.
10 *Exceptio quantumcunque notoria proponi potest.*
11 *Consilium quòd, quãdo parti non competit exceptio, sed officium iudicis ex æquitate: ea talis excipiendo, succumbit: ideò iudicis officium implorabit.*
12 *Exceptio qualiter probetur, & per quem?*
Ea quæ cursu mutantur, non præsumuntur esse in eo statu, in quo semel fuerũt. ibidẽ.
Fundans intentionẽm suam in ætate, illam probare dabet. & nu.14.
13 *Excipiens negatiuè debat probare, si negatiua est probabilis: & præsumptio sit.*

LEX I.

AGere etiam. ¶ Primò loquiř generaliter in
qualibet exceptiõe siue actori,
siue reo competat. Secũdò loquitur in reo. Secũda ibi, nã
1 reus.† No. ꝙ in exceptione reus est actor: vt.l.in exceptio
nbus.s̈.de proba. Item no. ꝙ ei, qui dicit, incumbit proba
tio: vt hîc.&.l.ĳ.s̈.de proba. Item not. ¶ Oppo. de verb.
c sig.l.verbum oportebit.§.actionis. Glo. dicit[c] agere videtur.i. actoris offi
d ciũ exercere. quia factum ponit, & debet probare: sed non est actor[d] pro-
priè. ¶ Itẽ no. in exceptionibus.s̈.de proba. vbi dicit, ꝙ agere videř ex in-
terpretatione, non ex propria significatiõe: & hoc est verũ. quod tene mẽ
ti pro statutis, quæ debent intelligi secundũ propriã significationẽ. ¶ Sed
e contra hoc videtur gl.C.de iur. & fac. igno.l.j. vbi dicit,[e] ꝙ propriè agere,
ponitur ꝓ defendere: sed hic nõ est vera assumendo agere, vt sumiř instit.
de act. in princ. sed si assumeretur agere, vt assumunt logici pro quolibet
2 actu: tũc excipere ꝓpriè est actus. ¶ † Opp. ꝙ appellatiõe actiõis cõtineř
exceptio: vt.s̈.de dolo.l.j.§.j. vbi dicit, si alia actio nõ erit, & tamẽ contineř
exceptio: vt.l.j.§.ait prętor. Pro hui⁹ sol. est no. distinguẽdũ. Quãdoq; ver
bũ actio referř ad id, ꝙ expediř extra iudiciũ: & tũc exponiř actio.i. actus.
vt in auř. hoc ius porrectũ.C.de sac. sanc. eccl. Qñq; refertur ad actionẽ, quę
exercetur

5 ¶ Strictè sumitur. An in materia odiosa appellatione actionis contineatur exceptio? vide Bar. in. l. verbũ oportebit. §. j. de verb. sig. sed vtrũ super. exceptionibus debeat lis contestari? Innocen. ꝙ sic: vbi exceptio habeat vim actionis, sicut est, cum cõtra electum opponitur. alẽs secus secundum eum. c. super eo. de electio. cap. inter dilectos. de exces. prela.

celsum. §. aduersus. j. de do. exce. & dicit, vltra solutiones eius, ꝙ imò ibi debet dici opponendo exceptionem non num. pecu. si alius diceret: & furtum. i. pecuniam non numeratam esse, videtur opposuisse exceptionem doli. vtraq; enim competere potest. quę solutio dubia est per. l. hæ enim causæ. s. de suspec. tuto. & quia in dubio non est capienda presumptio hęc, quæ sapit irreuerẽtiam.

b ¶ Si verò. & vide Bal. in add. Spe. j. eo. ti. vbi, quę dicatur propriè exceptio. Et tu ponde ra: quia videtur ꝙ Bar. non bene dicat ex eo, quia vbi cumq; verbum fictionis, & verbũ veritatis, est proprium, adinuicẽ coniunguntur: tunc faciunt actũ censeri ꝓpriè. Iste tex. est ĩ. l. j. §. si. st. qđ quisq; iur. in ver. pro nullo habetur: nec est, quẽ text. ponderauit Bald. in. j. cõsti. ff. Quãdo dicitur, ꝙ forẽsis habeatur, & sit ciuis: consului Florentię, quando habeatur & sit legitimus: sed in isto tex. dicit agere videtur: & actor est, sequitur ꝙ ꝓpriè in exceptiõe reus est actor. ex quo coniunguntur adinuic. e ista duo verba tene mẽti: quia est noua inuentio. ad. d. l. verbum oportebit. §. j. Potest responderi, procedere quandoaliter exprimeretur per aliam. l. vt in casu huius. l. Andr. Barba.

c ¶ Continetur exceptio. vide in. l. in bonæ fidei. & ibi glos. & doc. C. de pact.

d ¶ Itẽ op. hoc reprehẽdit Imo. in l. in illa. in. iiij. col. de verb. obli. licet But. in. d. l. exceptionem. idem teneat quod Bar. hic.

exercetur in iudicio: & põt exerceri indifferenter in iudicio, vel extra. & tunc aut loquimur in materia

a odiosa, & tunc verbũ actio, strictè sumitur[a]. Exemplũ vt creditor violentus perdit actionem: vt. l. extat. ꝙ met. causa. certè non perdit exceptionem: vt not. s. quod met. cau. l. sed & partus. §. j. in gl. mag. Idẽ in. l. si quis in tantam. C. vnde vi. & si. vbi licet quis priue tur actione: si tamẽ sibi aliquid soluatur, habet exceptionem: nec ab eo repeti põt: vt. l. si pœnę. in princ. & ibi no. s. de condi. inde. Idem in legibus, quæ dicunt, ꝙ ex pacto nudo, nõ oritur actio. Nã per hoc non tollitur exceptio: quia hoc esset odiosum, & cõ

b tra naturalem æquitatem. ¶ Si vero [b] loquimur in materia fauorabili: tunc appellatione actionis cõtine

c tur exceptio [c]. Exemplum in. d. l. j. §. ait prætor. de dolo. Nam in fauorem rei est inductum, vt non detur de dolo, si alia actio competat. Ideò intelligitur largè: vt exceptionem cõprehendat, & omnẽ facultatem perueniendi ad suum fauorem concessum: vt. l. & eleganter. in princ. eo. ti. In proposito lex dicit, ꝙ ei, qui agit, incumbit onus probandi, intelligitur agere etiã, qui excipit. Nam alẽs sequeretur: ꝙ reo in his, quæ dicit, nõ incumberet onus probandi. quod esset

3 odiosum, & iniquum. † ¶ Item op. [d] C. de nõ nu. pe

d cu. l. si ex cautione. Glo. quæ est hic, dicit: fallit in exceptione non nu. pecu. Rationẽ ponit gl. in. l. in exceptionibus. s. de proba. ꝙ quædã est exceptio per quam nihil ponitur, vt numerasti pecuniam: & tũc asseueranti nõ reo excipienti incumbit probatio: cũ nihil ponat. Quãdoq; quis excipiẽdo aliquid ponit: & tunc reo incumbit probatio: vt hîc: vt quia dicit te

e fecisse pactũ[e] de non petendo. & ista distinctio probatur per. l. asseueratio. C. de non nu. pecu. & hoc sequitur Dyn. licet Pet. aliter dicat in. d. l. si ex cautione. ¶ Opp. s. de pact. l. ĩj. Glo. dicit, ꝙ debet ꝓbare directè, vel probando aliquid ex quo resultet præsumptio, quę onus ꝓbãdi trãsferat in aduersã partẽ. Pone exemplũ. Probo, ꝙ reddidisti mihi instrumẽtũ: tũc est presumptio pro me. ꝙ sum liberatus: nisi tu probes, ꝙ ex alia cã dedisti. Vides ergo, ꝙ aut reus aliquid nõ ponit excipiendo: & tunc aduersæ parti incumbit ꝓbatio: vt. l. asseueratio. & l. si ex cautiõe. C. de nõ nu. pecu. & l. in exceptionibus. s. de proba. Aut aliquid ponit, & tunc oportet, ꝙ probet verè, vel præsumptiuè. l. in exceptionibus. s. de proba. ¶ Opp. & videtur ꝙ hęc lex ponat superfluũ: quia idẽ videtur esse dictũ ipsum, ꝙ ratio dicti. ꝙ est cõtra. l. vlti. s. de offic. procura. Cesa. Huius ratione feci diuisionẽ, quã gl. facit, ꝙ primò lex loquitur gñaliter: sed

in ver. nã & reus. specialiter. ¶ Op. de. l. §. j. C. de iura. calũ. & l. in tribus. s. de iudi. Sol. gl. fateor, ꝙ quo ad iuramentũ nõ sustinet vices actoris: sed in probã

4 do sic. & gl. nõ dicit plus. ¶ † Primò quęro, an prout actor tenetur edere actionẽ suã in scriptis: ita reus põt etiam exceptionẽ ꝓponere in scriptis? & videtur ꝙ sic: vt hic: & in aut. hanc aũt querelam. C. de non nu.

f pecu. In cõtrariũ est tex. & ista est veritas [f], ꝙ sine scriptura potest ꝓponi: vt. l. scire oportet. & §. scire aũt oportet. & §. quinquaginta. s. de excusa. tut. Tamen iudex facit in scriptis redigi: vt in. c. quoniã cõtra falsam. extrã. de ꝓba. Fallit i aut. hanc aũt. quę est C. de nõ nu. pecu. & ibi Cy. & extrã. de elec. vt circa.

5 li. vj. ¶ † Quæro. sicut libellus [g] datus ab actore de

g bet continere cõclusionem, an etiã exceptio, q̃ à reo proponitur, debeat cõtinere conclusionẽ? glo. q̃ est hic valde significanter videtur dicere, ꝙ sic. Dico, ꝙ illud non

h est necesse. Sufficit enim, [h] quòd dicam, ego excipio ad mei defensionem, vel ad excludendam tuam intentionẽ. Et hoc probo per inductionem legũ. per l. qui proprio. §. si. cum. l. sequen. s. de proc. & l. qui pendentem. s. de actio. empt. Probatur in. l. sub conditione. s. de bono. pos. contratab. & j. eo. l. fundum & j. ti. j. l. ĩj. & hoc illæ leges probant, & multæ aliæ, quas quærere plus laboriosum est, quàm subtile.

6 ¶ † Quæro, quid si[i] non dico excipio contra inten-

i tionem tuam, vel excipio contra te: sed factum sim-

k pliciter narraui, ex quo resultat exceptio: an sit idẽ[k] ac si eam opposuissem? dico, quòd perinde est ac si exceptio proposita esset: quia postquam factum proponitur, & notum est iudici, iudex suo officio potest absoluere, vt. l. fin. C. de petit. hæredi. & l. iij. in fi. s. nau. cau. sta. ¶ † Quæro, video quòd ista conclu

7 sio nõ est necessaria, sed an factũ debeat notari & ꝓponi, ita quòd ex eo talis exceptio resultet? & dico, quòd sic. quia sic, apertè & clarè debet proponi pro ut actio, aliàs succumberet: vt. l. j. §. Labeo. s. de flu.

8 & ideo exceptio generalis nihil releuat. ¶ † Quæro, pone quòd aliquis excipiendo opponit crimina: quòd occidisti hominem, quòd commisisti falsum,

l an debeat poni[l] locus, & tẽpus secũdũ. l. libellorũ. j. de accus. & non habeo de iure nostro expressum,

m nisi per rationem huius. l. de iure canonico[m] est text. in. c. presentium. extra de testi. & c. vt circa extra de ele. lib. vj. & in cle. de elec. c. cõstitutionẽ. quòd intelligo eo casu, qñ agẽdo ciuiliter de crimine, debet inferi, vt dixi. j. de iniur. l. ꝓtore dixit. in prin. ¶ † Quę

9 ro, quid[n] si exceptio ĩcipit cõpetere reo post lit. cõ

n testa. an posset illa exceptione vti? Petr. de bel. per.

k ¶ An sit idẽ. Adde argumentũ ea, quę habẽtur in. l. & eo modo. s. de leg. j. & ita transit Imo. ĩ. l. iiij. §. hoc aũt. s. de dã. infec. ꝓ quo facit quod no. Bar. ĩ. l. si adulterium cum incestu. §. idem Pollioni. de adul. Adde Bald. in. d. l. emptor. & in. l. edita. iu. xv. & xxxiiij. colum. C. de eden. contrarium tenet in. d. l. per hanc. in prin. in. vj. colũ.

l ¶ An debeat poni. An si oppono exceptionem, tu occidisti hominẽ, tu commisisti falsum, debeam in hac exceptiõe exprimere de loco, & tẽpore, in quo, & qñ occidisti. & sic an exceptio generalis releuet: hic habes, ꝙ non. de quo vide Bald. in l. j. ad fin. C. vnde vi. in rep. & in. l. edita. in. iiij. colũ. in. x. op. C. de edẽ. & quod not. Bar. in. l. j. in princi. C. de test. & c. Adde, an delictum probatum per modũ exceptionis possit puniri? Oldra. consili. lxxvij. & per eundem, quãdo exceptio repellat, qñ iniusta: eius consi. ccvj.

e ¶ Fecisse pactum, in tali exceptione, qñ tu petis debitũ, & ego excipio, ꝙ tu fecisti pactũ de nõ petẽdo. vñ aliquid ponitur: bñ videor affirmare debitum. vide de hoc Bar. cui incumbat onus ꝓbandi istã exceptionẽ nõ numeratæ pecuniæ. & ibi Moder. post Dy. in. l. in illa. & in. l. hoc iure. j. de verb. oblig. vide Bal. in. d. l. si ex cautione. in. ĩj. col. Adde, an opponens cõpensationem videatur fateri debitum? Roma. consil. lxviij.

f ¶ Est veritas. Adde Bald. in. l. ne tamen causas. C. de appel. & in dicta aut. hanc autem. & do. Anto. in. c. j. in. v. col. de lite contesta, Ang. in. l. j. in principio. ff. de eden. & ibi Gul. de cug.

g ¶ Quæro sicut libellus. Adde Bal. & Ange. in. l. emptor. C. de prescript. lon. tẽp. d. Ant. in. c. j. Bal. in. l. edita. C. de eden. in vlti. col. vtrum procedat exceptio generalis: adde Bal. in. l. j. ad fi. C. vnde vi. in. j. opp. & j. l. ꝓxi. & qđ dixi in. l. j. §. labeo. s. de flu. & Bar. & Bal. in. l. j. C. de condictio. ob turpem cau. Et vide Bar. & probatur in. l. scire oportet. §. scire. ff. de exec. tut. gl. & doct. in. c. pastoralis. de except. in. c. dudũ. de deci. & in. c. ex parte. de rescrip. Et nõ admittitur reus ad probandũ id, quod nõ excepit secũdũ Bal. in. l. ꝑ hãc. in princ. vj. col. de tẽp. app. ꝑ Imo. in. l. qdã. de re iudi. in. viij. col.

h ¶ Sufficit enim. Adde Bal. in. l. emptor. C. de præscrip. long. tempo.

i ✠ POMATES. ¶ Quid si. cõtra tamẽ Bar. ꝙ imo necessariũ sit dicere excipio. tex. in. c. dilectus. ĩj. & ibi ponderat Bal. & Barba. de rescri. & in c. significante. eo. tit. & in. c. ex parte. vj. de foro compe. solu. dicit, ꝙ imò ibi ponitur facti contingentia. & vide hic Soci. qui dum allegat. l. apud

m ✠ POMATES. ¶ De iure canonico. vide Alexand. consil. cxxĩj. columñ. ĩj. ad fi. in. ĩj. volu. & Feli. in rubr. extra. e. colũ. ĩj. versi. excipiens. & Iaso. in. l. j. colum. iiij. & seq. C. de testi. Et hoc est adeò verum, ꝙ necesse est, ꝙ exceptio proponatur in speciem: hîc non sufficeret. Ita Bald. in aut. si dicatur ad fin. C. de testi. & Are. in. l. iij. in fin. s. de liberis & posthu. vide etiam Bald. consi. lxij. in. ij. parte. secundum impresßio. Mediolañ.

n ¶ Quæro quid. Vide per Bart. in. l. cogi. C. de peti. hære. Quid si superuenit pendente appellatione: vide per Bald. in. l. per hanc. de temp. ap. in. iij. colum. per Cyn. in. l. j. C. de ali. iudic. mu. cau. fac. per Ray. post Cyn. in authen. præsente. C. de fideius. & in dictis locis habetur, an exceptio quãdocunque superueniens pẽdente iudicio, opituletur reo. & hoc in perẽptoria. Idem videtur in dilatoria. l. ij. de consor. eius. li. c. insinuante. de officio delegati, & c. cum. M. Ferrariensis. in princip. de constitut. & c. pastoralis & c. exceptionẽ. de excep. & hoc clarum est, quando ipsa dilatoria est mera exceptio. Si autẽ posset etiã per viã actionis proponi id, quod causat dilatoriã, nõ poterit tũc exceptio proponi post lit. cõtest. licet posteà superuenerit, vt est videre in exceptione spoliationis saltẽ cõsiderata dispositiõe canonica. de quo in. c. vlt. de ord. cog. & hoc fuit sing. dictũ Inn. in. c. ĩj. de ordi. cog. quod est sing. secũdũ Ang. Sed vt dicebat do. Ant. in. d. c. ĩj. istud dictũ fortè nõ seruatur in pra ctica: qa bene in iure nõ probatur. & habet regula in oppositũ: q̃ ea, quæ denouo emergũt, nouo indigent auxilio. l. de ætate. §. ex causa. de interrog. act. & c. insinuãte. de offi. dele. ita loqtur in. l. si mulier. s. solut. mat. ¶ Itẽ qd in exceptiõe declinatoria superueniẽte post lit. cõt. q̃ in prin. debet opponi, in. l. ĩj. C. de exceptio. An

postea poterit opponi:dic,ꝙ sic.Casus est in.c.insinuate.de offic.deleg.& in.l.non distinguemus.§.cũ quidã.De arbi.& no.Bal.in.l.fi.C.de sen.Hoc autem sing.limita:nisi exceptio declaratoria superueniat postꝗ̃ est cõclusum in causa.Item no.determinat do.Abb.in.d.c.pastoralis.& Bart.in.l.si mater.§.ij.in fi.j.ti.j.ꝓ quo facit.Nã q̃n cõclusum est in causa oia acta no toria appellant̃ secundũ Inno.in.c.insinuante.de appel.in fi.& not.in c.ꝓposuit.eo.tit. Et tamẽ iudex ordinarius & delegatus allegata causa suspitionis potest recusari de iure canonico.c.suspitionis.de offi.deleg.c.cum speciali.de appel.& not.in.l.recusare ad Trebel.& tñ in notorijs nõ põt iudex recusari:vt ẽ text.no.in.d.c.proposuit.quæ oia not. Et adde quę no.& legunt̃ in.l.ij.C.de cõsor.eius.lit.maximẽ per Iac.but. Sed quid si quis allegat,vel iurat tales exceptiones,quæ debebãt opponi ante litẽ contesta.superuenisse ad eius notitiã post lit.cõtest.an sit audiẽdus?Iaco.but.not.in.l.ij.de consor.eius.lit.& tenet ꝙ sic.& idẽ sequit̃ Sali.ibi al. leg.gl.in.l.error.& ibi Bart.latè.C.de iuris.& facti igno.ꝙ fortè erit verũ,si esset ignorãtia facti:secus si iuris.per ea,quæ not.Bart.in.l.diuus.s.de re iudic. ¶ Sed aduerte,ꝙ gl.fi.in.c.postoralis.de excep.tenet indistincte,ꝙ qs

ti.dicit,ꝙ si exceptio,que incipit cõpetere ex causa de ꝓterito:possum ea vti sicuti actor,qui ex iure superueniẽti potest fundare intentionẽ suam:vt.l.si rem.§.fi.s.de pig.act.&.l.si mandato meo.s.man.&.l.si titius.j.eo.de verb.oblig.sed istæ leges loquunt̃ in actione.In exceptione verò do tibi tex.in.l.cum decem.§.fin.j.de sol.aut superuenit ius excipiendi pẽdente iudicio ex noua causa:& tunc aut facto aduersarij:& possum ista exceptione vti.Breuiter nõ allegat iura,quæ faciant:sed leges quæ probent.hæ sunt instit.de perpe.& temp.act.§.fin.&.l.iusiurandũ & ad pecunias.§.spe.s.de iureiur.hoc etiã probat̃ in.l.eleganter.§.si quis post.s.de condi.inde. ¶ Tertius casus est.Dicit ipse,quando superuenit mihi exceptio sine facto aduersarij,& nõ possum ea vti in aut̃. vt cum de appel.in princ.Et pro hoc.l.excusantur.s.de exc.tu.Videamus,an Pet.dicat bene.Et in duobus primis membris bene dicit:sed in vltimo ego dubito.Nam leges,quas allegat non videntur facere.nam in aut̃.vt cum de ap.cog.in princ.non competeret tibi exceptio:quia lex de nouo facta non cõcernit iam in iudicium deducta:ideò exceptio non potest proponi:quia nõ competit:vt videamus in simili:excusatio superueniens non concernit munus ante delatium:ideò proponi non potest:vt.d.l.excusantur.Sed si ponis in exceptione,quæ cõcernit ius,& actionem in iudiciũ deductum,alia lege opus est. Propriè videtur esse casus in.l.si post acceptum.s.de rei ven. ¶ Contra Pet.faciunt multa iura.Primò.l.sinautem.§.j.s.de rei ven.s.so.mat.l.rei iudicatæ.&.l.in pupillo.j.eo.&.l.mulier.§.j.qui pot.in pig.habe.&.l.Paulus.s.de pig.Quid dicemus?& quicquid dicat Petr.exceptio quãdocunqȝ superueniẽs sine facto aduersarij,potest quandocunqȝ opponi:ꝑ iura superius alleg.Fallit in.l.si post acceptũ.s.de rei
10 ven.Rõ:quia odiosa exceptio est illa. ¶ † Quid si exceptio est notoria:vtrũ debeat proponi?canonistæ tangunt extrà,vt lit.nõ contesta.c.ij.in gl.& ibi per Inno.& debet proponi quantumcunqȝ notoria:vt.l.
11 ciues.C.de ap. ¶ Vltimò dico circa† modum proponendi exceptiones:debetis scire[a] vnũ,ꝙ quãdoqȝ nõ cõpetit exceptio.sed parti consulitur per officiũ iudicis suggerente æquitate:vt.l.planè.s.de peti.hęre.& illo casu succumberet,si exceptionẽ proponeret:quia debet intẽtare officiũ iudicis:vt no.Cy.in.l.domũ.C.de rei vend.& facit ad.q.de qua dico in.l.j.§.
12 ij.quod vi aut clam. ¶ † Viso de mõ excipiendi venio ad modũ probãdi[b].& quia dicit,ꝙ quando ni-

propter hoc non audiatur.& ita tenetur per Guy.de suza.in.l.ita demum.C.de procur.& adde,quę dixi in.l.apertissimè.post Bar.C.de iud.& quod no.do.Ant.& Imo.in.c.j.de iudi.Et cũ Iac.but.& Bal.vbi.s.cõcordat Iac.de Are.in.l.de die.§.si seruus.s.qui satisd.cog.Nã dicit quòd illa exceptio iste fideiussor,quem vis mihi dare,nõ est idoneus:quia seruus,vel similis,non est dilatoria:ideò debet oponi ante lit.contest.vt ibi dicitur in glos.Si tamen per errorem fuit acceptatus talis fideiussor:hoc detecto post lit.cõtesta.poterit hæc exceptio opponi.Ad hoc facit secundum eum dicta.l.ij.consor.eius.lit.&.c.insinuante.de offic.deleg.&.d.c.pastoralis.&.l.planè.s.vt in pos.leg.&.in.l.in confirmando.s.de confirma.tuto.Sed quid si sit datus terminus peremptorius ad probandum quicquid vult:& lapso termino vult excipere,dicens de nouo ad sui notitiam aliquas probationes peruenisse:an audiatur?dic,vt not.in.c.sicut.§.fina.de elect.in nouella.vbi omnino vide:quia si excipiens tractat de vindicta:vel de lucro cum iniuria alicuius:vt est in pręscriptio.dico eum non audiri:si autem tractat de damno euitando,& est reus:& hoc probat per indicia:dico eum audiri.l.admonendi.s.de iureiurand.Si verò dicat ad se peruenisse notitiam emptionis,vel probationis:porrò lata sententia talis notitia non patrocinatur.l.argentarius.§.cum autem.s.de eden.& argumen.l.manifestissimi.§.ij.C.de furt.secundum Bald.ita volentem in.c.j.de milite vasallo,qui contumax est.quod bene not.Et ad materiam adde,quod not.canonistæ in.c.ex conquestione.de restitu.spolia.vbi dicunt esse gloss.singula.quòd licet exceptio dilatoria debeat opponi ante litem contestatam non post:tamen hoc est verum,nisi ante non potuisset opponi obstante iuris impedimento.quod no.Item ad prædicta vide quæ dixi in.l.j.§.labeo.de flumi.

Sed vtrum si sit omissa dilatoria in principali ignoranter,:an poterit opponi in causa appellationis?dic,ꝙ sic.Gloss.est not.in.c.audientiam.el.ij.in gloss.mag.de rescrip.& ibi not.domi.Anto.sed Imol.ibi dicit hoc verum,si fuit ignorantia facti:& vt not.in.l.error.C.de iur.& fac.igno.secus in errore iuris.l.non fatetur.s.de confess.& per illam gloss.datur magna limitatio ad.l.ita demum.C.de procura.& ibi dixi. Et ad prædicta vide,quæ no.per Innocen.in.c.dilectus.vt lite pendente.item exceptio superueniens post sententiam potest opponi post sententiam secũdum Bald.in.l.j.C.de iur.& fac.ignor.alleg.l.si fullo.s.de condi.sine cau.& vide Bart.in.d.l.& gl.in.di.c.pastoralis.videtur se qui Bald.in.d.l.error.in.iiij.colũ.& etiam Barto.Item prędictis adde ꝙ no.Bal in.l.licet.& in.l.nihil.in.j.colum.C.de pro. ¶ Et aduerte,ꝙ licet exceptio loci suspecti à principio non fuerit opposita,semper tamen potest opponi,secundum Bal.in.l.ꝑemptorias.in vlti.column.C.senten.rescin.non poss.Quid si egi contra fideiussorẽ facta excusione ĩ bonis principalis:vt lite pendente principalis efficitur soluendo.vide Bald.in.d.l.peremptorias.in fi. Et adde,ꝙ sicut ignorãs posteà admittitur ad exceptionem opponẽdam:ita & dubitãs

hil ponit reus:actor debet probare.Quæro,quid si vterqȝ negaret:vt dicis,ꝙ tu non es maior:& ego dico,ꝙ tu non es minor:vel nego te minorem:& tu negas te maiorem.Gl.mouet in.l.de ætate.s.de mino.Et tenet ꝙ ei,qui dicit,ꝙ non est minor incumbit probatio:quia minor præsumitur.per.l.siue possidetis.C.de proba.Sed ista ratio non est bona.quia ea quæ cursu temporis mutantur,non præsumuntur esse in eo statu,in quo semel fuerunt:vt.l.spadonẽ.§.qui absolutus.s.de excusa.tut.&.l.ij.§.j.j.de excusa.& va.mu. ¶ Ego dico,quòd siue actor,siue reus fundet intentionem suam ex ætate,tunc incumbit ei probatio,qui ita fundat intentionem suam ex ętate:vt.l.si minorem.C.de in integr.rest.mi.Et hoc probat tex.in.l.j.§.ij.s.de iti.actuqȝ priua.Illud er-
13 go dictum gl.† quę tenet,quòd ille,qui excipiẽdo negat,nõ debet probare.verũ est in negatiua qui nõ est probabilis:sed in ea,quæ est probabilis:tunc incumbit probatio ei,contra quem est præsumptio:vt.l.nec codicillos.C.de.codicil.Item† in minori æta
14 te:quia debet probari ab eo,qui fundat intentionẽ suam. ¶ Possemus quærere,excipio contra aliquẽ & dico:quòd est periurus:quia iurauit se daturũ decem Titio,& non dedit:an excipiens debeat probare eum non dedisse?de hoc tetigi in.l.hoc iure.j.de verbo.obliga.

SVMMARIVM.

1 *Exceptio intentionis quòd sit illa,per quã declaratur actori actionem non competere.*
2 *Exceptiones,quæ opponuntur post sententiam,non tamen ad sententiam,quæ nam sunt?*
3 *Differentia inter exceptionem & replicationem,& quæ exceptiones præscribantur.*
Replicationi,quòd præscribatur.ibidem.
4 *Duplicatio competens reo,est perpetua,si actori est temporalis.*
5 *Producere instrumentum solutionis,an sufficiat:licet non dicatur ad defensionem?quòd sic.*
Iudex absoluit,quando est notorium ei,actionem actori non competere.ibid.
6 *Exceptio iuris,quando proponitur satis est quòd præsumptiuè concludat.*

LEX II.

c Exceptio.[c] ¶ Vide gl.ꝙ̃ incipit intẽtionẽ &c.Et not.
1 †ꝙ q̃n ꝓpono aliquam exceptionẽ,ꝑ quã declaratur tibi actionẽ nõ cõpetere,est exceptio intẽtiõis,vt exceptio nouationis,& si-

admittitur postquam fuit certificatus:ita dicit Cy.& Bald.in.l.fi.in princ.per illum tex.in.iij.colum.C.de furt.Adde,quòd mulier minor,& rusticus,non opponentes dilatoriã ante litem contestatã possunt eã apponere post:quia præsumentur per iuris errorẽ eam nõ opposuisse.Ita dicit Bal.in.l.de die.§.si seruus.per illum tex.in versi.minori.secundum lec.Ioann.ibi.s.qui satisd.cog.& etiã no.Pau.de cast.ibi no.ꝙ ignorans nõ audiatur post lit.contest.in dilatorijs est gloss.no.in.l.qui procuratorem.§.j.& ibi Bart.de procura.& quod ibi scripsi,quæ conco.vt per do.Anto.& Abba.in.d.c.pastoralis.Et dum suprà scripsi dilatoriam superuenientem post litẽ cõtest.posse opponi:quæro,vsqȝ ad quod tẽpus?de quo dic,vt ꝑ do.Anto.de cõst.Adde vt plenè per Specu.in ti.de excep.§.j.
b ¶ Debetis scire.Vide no.per eundem Bartol.in.l.j.§.ij.quod vi aut clam.in illa no.q.quando ex forma statuti,vel ex pacto cõtra instrumentum nõ potest opponi aliqua exceptio etiam solutionis,ꝙ si ego solui:licet non possim opponere hanc exceptionem:tamen possum intentate officium iudicis de ęquitate:vt inquirat de solutione:& ita liberari,cum iudici de ea constat.vide in rubr.exceptio.
b ¶ Modum probandi.Notorium licet releuet ab onere probandi:non tamen releuat ab onere proponendi:vide Bal.in.l.non dubium.C.de leg.& in.l.j.C.quomodo & quando iudex.
c Exceptio,vide Bart.in.l.si ita sit scriptum.de leg.j.Et no.ꝙ exceptio dicitur propriè,vbi est actio,sed vbi nõ est actio,tibi non cõpetit propriè exceptio:vt cõtra illũ,cõtra quem vsucepit rem,non competit propriè exceptio:quia ipse non habet actionem,quod not.pro termino dato ad excipiendum.Ista est gl.in.l.in rebus.& ibi Bal.in.fi.C.de iure dot.

milia.

a ¶ Aliqua differentia.Sed an compensatio dicatur exceptio?adde Bal.in.l.
fi.C.de eden.& Bart.in.l.qui inuicẽ.de cõdi.inde.& dicit Bald.in.l.si con-
stat,in vlti.op.C.de cõpen. quod est spẽs recõuentionis,& non dicit̃ mera
exceptio,sed mista.Adde Bal. in.l.q̃m Alexãdrũ.C.de adulte.Ideò dixit
Bal.in.l.cũ Papinianus.C.de sent.ꝙ excõicatus non põt illã opponere. Et
an species recõuẽ
tionis: dixi post
Bar. in aut.& cõ-
sequen.C.de sen.
in prin.& ꝙ exce
ptio cõpensatiõis
dicatur potius ex
ceptio,q̃ actio:te
net Bart.in.l. ver-
bũ oportebit.§.j.
de ver.sig. Adde,
an exceptio com-
pẽsatiõis dicatur
propriè exceptio
Ale.cõs.xij.vo.ij.

b ¶ Breuiter dic.
Vide Bar.& Bal.
in.l.si pactũ.C.e.
& vtrũ exceptiõi
p̃scribat̃: not. per
Bar.& Ange.in.l.
sicut.vbi vide.C.
de p̃scri.xxx.an.

c ¶ Facit differen-
tiã. Sed Bal. in.l.
perẽptorias. in.v.
col.C.sen.resc.nõ
pos.dicit, ꝙ exce
ptio intentiõis nõ
est propriè exce-
ptio: & similiter
negatio.

d ¶ Quero qd.Vi
de Bart.in.l.ex di
uerso.§.fi.s.solu.
matrim.

e ¶ Quæro qd de
exceptiõe. & an
exceptio ordinis
vitiet processum?
Bald. in.l.j.s.fam.
erc.Al.gl.sing. in
l.si mancipiũ.§. si
in cõi.s.de euic.&
an prouũtiatio de
ordine sit interlo-
cutoria? an diffini
tiua?vide gl. sing.
in.l. vñ quærit̃.s.
cõmo.&vide do.
Cardiñ.& alios in
c.tuã.de ordi.cog.
vbi all̃.Bar.hic &
vide Sal.in auth.
p̃nte. de fideius.
Idem voluit hîc
Ang.& all.glo.in
l.si mancipiũ.§.j.
de euict.refert tñ
Spec.sequi istam
gl.Ego concludo
pro Bar. idem vo
luit Ia.de Are.&
Pet.refert Sali.in
d.aut̃. præsente.
Andræ.Barba.

f ¶ Exceptiõis or-
dinis.Sed an exce
ptio cõpetens reo
cõpetat fideiusso
ri?& econtra?vide
Cy.& Bal.in.l.tã
mandatori.C.de
non nu.pecu.& p

milia. ¶ Opp.dict cõdẽnatio.Cõtra,post cõdẽna-
tionẽ nõ põt opponi exceptio:vt.l.perẽptorias.C.
sen.rescin.nõ pos.Huius cõtrarij timore gloss.legit
dupliciter. Vno modo est deductũ in cõdẽnationẽ.
i.deducẽdũ.Alia lect.est,ꝙ hîc loquit̃ de exceptio-
ne,quæ possit opponi post rẽ iudicatã:& secundũ
hoc loquit̃ in casibus specialibus:vt in.ll.per gl.alle.
2 quæ ꝓbãt.† ¶ Sed tu debes scire ꝙ quædã sunt ex
ceptiones,q̃ opponunt̃ post sñiam,nõ tñ ad sñiam:
vt miles,q opponit exceptionẽ facti:vt dico,ꝙ pro
pter simplicitatem armatę militiæ omisi opponere
talẽ exceptionẽ cõtra actionẽ primã prĩo proposi
tam:vt.l.j.C.de iur.& fac.ignor.sicut etiã minor, q
restituitur in allegãdo post sñiam,nõ ad sñiam,sed
ad actionẽ primã, ꝑ quã cõcernit̃ sñiam non esse
iustã.Itẽ si post sñiam fecisti pactũ de nõ petendo,
ista põt opponi post sñiam,vt.s.dixi in.l.elegãter.
§.si post.s. de cõdi.inde.Quædã exceptiões oppo
nunt̃ cõtra ipsam sñiam, seu eius executionẽ: vt in
3 ll.alle.ꝑ gl. ¶ † Quæro,vtrũ inter exceptionem &
a replicatiõem sit aliqua differentia[a]? Gl.dicit,ꝙ ex-
ceptiones sunt ꝑpetuæ, & replicatiões temporales,
hoc videt̃ cõtra.l.fi.in fi.j.rẽ ra.ha. vbi sicut p̃scribit̃
b contra actionẽ:ita cõtra exceptionẽ. Breuiter dic,[b]
quidã est exceptio ideò,quia est actio:vt est exce-
ptio cõpensatiõis:& huic exceptiõi p̃scribit̃. Ratio
quia est in potestate tua,qñ exerceas: vt.l.fi.in fi.j.
rem ra. ha.&.l.q̃cunq̃.j.de act.& obli. Quædã est
exceptio ꝓpriè,& illi nõ p̃scribit̃:vt.l.licet.C.de ex
cep.&.l.purè.in fi.j.de do.exce. Quædã est replica
tio:& illi p̃scribit̃,vt actiõi: vt.l.q̃situ.§.pe.s.de pe-
4 culio. ¶ † Quæro,qd de publicatione?de hoc habes
leg.secundũ diuersas lecturas:ꝙ quãdo actori com-
petit est temporalis:si reo,tunc est perpetua:vt.l. si
pactũ.C.eo. ¶ Formo vnã.q. hîc Iuriscõsultus facit
c differẽtiã[c] inter exceptionẽ intẽtionis, & exceptio
5 nẽ iuris.& bene. ¶ † Sed pone,ꝙ nõ ꝓpono aliquã
exceptionẽ:nec dico excipio:nec ad mei defensionẽ
ꝓpono:sed produco instrumentũ solutiõis,vel po
no solutionẽ & probo:an sufficiat?Rñdeo. tunc cũ
iudici est notorium actionẽ nõ competere, iudex
debet absoluere:vt.l.vbi pactũ.C.de trãsa. secundũ
6 vnam lect.† ¶ Et gl.in.l.illa,format vnã aliã.q.vtrũ
exceptio iuris debeat taliter proponi ꝙ necessariò
concludat, vel sufficiat, ꝙ concludat præsumptiuè.
Petr.dicit multa.& ponit oĩa verba, quæ dixi in li-
bello,seu actiõe.in.l.omnes.§.Lucius.s.de his,quæ
in frau.cre.& per Cyn.in.l. edita actio.C.de edẽ.Et
sufficit,ꝙ præsumptiuè concludat: nisi ab aduersa
parte probetur cõtrarium: vt insti.de replica.§.j. vt
dico,pactum de non petendo factum mihi:nisi ipse
aduersarius per se probet.

SVMMARIVM.

1 *Exceptiões procuratoriæ,quæ sint,& qualiter proponant̃?*
2 *Exceptio procuratoria,quòd euitetur per litis contesta.*
3 *Exceptio dubia,quando iudicetur peremptoria?*
4 *Exceptio,neq uis damnetur,nisi inquantum facere potest : est temporalis,& dilatoria.& opponitur etiam post litem contestatam.*
5 *Exceptio dotis,uel pecuniæ non numeratæ:quòd sit ꝑemptoria.*
6 *Exceptio ordinis,quòd primò cõueniatur principalis,quã fideiussor:quòd sit dilatoria.*
7 *Exceptio peremptoria,an perimat actionem ipso iure, postquàm uenit ad conflictum?*

LEX III.

1 EXceptiones. ¶ † Quæro,q̃ sint exceptio
nes procuratoriæ?dic,ꝙ fiunt multis mo
dis:quia qñq; tu nõ es procurator.Qñq;
tu nõ potes esse ꝓcurator:qñq; est cã,in qua tu non
potes esse ꝓcurator.Dic,vt dixi ĩ.l.de pupillo.§.fi.
2 &.l.se.s.de ope.no.nũ.& gl.hic. ¶ † Quero,qñ hęc

Iacob.butr.in.l.defensiones.C.de excep.& quod leg.& not.in.l.iij.§.si is
pro quo.s.quod quisq; iuris.Cy.plenius in.l.quoties.in.vj.q.C.de p̃ci.Im
pera.offe.Bal.in.l.fi.C.de vsu.rei iudi.& in.l.idẽq;.§.generaliter.s man.&
quod legit̃,& no.in.l.ex ꝑsona.j.de fideius.Sed nunquid fideiussor possit
opponere exceptionẽ compensationis ex persona debitoris?videt̃ ꝙ non:
qa soluit, qui cõ-
pẽsat.l.si debitor.
qui po.in pig.ha.
Sed fideiussor nõ
potest soluere de
bonis debitoris ve
rè,vel fictè.In cõ
trariũ est text.in
l.verum.s.de com
pensa.etiã eo reo
inuito per.d.l.ex
ꝑsona.& latè Bal.
in.d.l.tam mãda-
tori.vñ salua Bar.
in.l.iiij.§.Cato.de
ver.ob.in ficta so
lu. ¶ Sed qd si fi-
deiussor non op-
ponit exceptionẽ
quam si opposuis
set fuisset absolu-
tus:an possit isto
casu agere contra
principalẽ? vide
in.l.idẽq;.§.gene-
raliter.& in.l.qn-
tus.s.man.& not.
Imo.ĩ.l.si sub im
possibili.cũ.l.seq.
j.de fideius.& ha
betis in.l.fideius-
sor.in princ.& in
§.quędã.s.mã.Et
vtrũ exceptio de-
clinatoria fori cõ-
petat fideiussori?
habes Guid.de su
za.ꝙ nõ:in.l.præ
senti.C.de his qui
ad eccle.cõfu. Et
adde qđ no. Bal.
in.d.l.quoties.&
dicit Bald.in aut̃.
habita.in.viij.co.
C.ne filius ꝓ pat.
ꝙ priuilegiũ illi⁹
aut̃.nõ extẽdit̃ ad
fideiussorẽ schola
riũ. Et an exten-
datur ad fideiusso
rẽ, qui non roga-
tus intercessit?vi-
de.l.si mulier.§.si
ab ea.ad velleia.de
materia latè per
Bar.in.d.l.tã man
datori.& quę no.
in.l. vbicunq;.de
fideius.

exceptio põt euitari?& dicit Iac.de Are.ꝑ lit.cõte.vt
l.Põponi⁹.§.rati.s.de ꝓc.&.l.in exce.C.de ꝓba.Di
cit̃ hîc,ꝙ q̃dã sunt exceptiões ꝑpetuæ & q̃dã perẽ-
3 ptoriæ. ¶ Sed qd de exceptionibus dubijs?gl.dicit,
ꝙ peremptorię iudicabunt̃:vt.l.sufficit.s.de cõdi.in
de.Ego intelligo illud,quod est perẽptoria,qñ præ-
sens status rei tendit ad exclusionẽ.Et pone exem-
plũ de.l.sufficit.s.de cõdi.inde.sed si præsens status
rei non tendit ad conclusionẽ:fortè secus:vt.l.purè.
in prin.j.de do.excep.&.l.sub conditi.s.de assigna.
d liber. ¶ Quæro quid[d] de ea,in † qua quis damnat̃ in-
4 quantum facere põt,an sit perpetua,& perẽptoria,
an dilatoria?& Io.dicit,ꝙ est peremptoria.Hug.di-
cit cõtra ꝑ pulcherrimas rationes:& per.l.nã si ma-
ritus.s.de cõdi.inde.Item quia põt peruenire ad me
liorem fortunã.& vide gl ibi:itẽ de ea,qua quis &c.
Glo.videt̃ hîc tenere,ꝙ sint anomalæ,sed illud non
habemus in text.ꝙ vocentur aliqua anomala.& ha-
buistis gl.ꝙ est dilatoria secundũ Ioan.an.in.l.inter
eos.de re iud.q̃ est vera lec.Breuiter Cy.dicit in.l.ex
ceptionẽ.C.de ꝓba.sed melius dicit in.l.j.C.de iuris
& fac.igno.qa ponit additionẽ Gul.de cu.qa lex prę
sumit eũ fieri diuitem:& est tpalis & dilatoria: vt.l.
cura extruendi.§.deficientium.j.de mu.& ho.&.C.
arbi.tut.l.si defunctus.quod esse verum apparet:qa
actio non perimitur.Nam si venit ad pinguiorẽ for
tunam poterit conueniri.licet autem sit dilatoria:tñ
qa respicit executionem,potest opponi etiam post
5 sententiã:& in hoc est spãle in ea. ¶ Quærit † gl.qd
de excep.non numeratæ dotis,& de exceptione nõ
numeratæ pecu.dicit,ꝙ est peremptoria:quia peri-
mit,& impedit actionẽ,cõtra quã opponit̃ ꝑpetuò.
Nec ob.ꝙ statuit̃ certũ tp̃s,intra quod opponat̃:qa
Iurisconsultus respexit,an exceptio opposita tollat
actionẽ ad tẽpus,vel ꝑpetuò.qa si ad tp̃s est dilatoria:
si perpetuò,est perẽptoria:vt.s.proxi.in fi.Illud ve
rò,quod glo.dicit,ꝙ quo ad onus probandi,est ano-
mala,non est verũ:quia idẽ in qualibet exceptiõe,ꝑ
6 quã excipiendo nil ponit̃:vt dixi.s.eo.l.j. ¶ † Quæ-
e ro quid de exceptione[e] ordinis:vt prius principalis,
q̃ fideiussor conueniat̃?Glo.dicit,ꝙ est anomala:qa
põt esse,quod erit perpetua,& tpalis. Ego dico,ꝙ
dilatoria, qa non perimit, nec impedit ꝑsonam tuã
agere:sed differt,vt prius discutias principalẽ. Et si
dicis ille soluit:tunc dic,ꝙ nõ vigore exceptionis or
f dinis[f] tollitur actio cõtra fideiussorẽ:sed vigore so-
lutionis,& satisfactionis.& sic cõiter doc.nostri te-
nent.Et qñ possit opponi habuistis tactũ plenè in
l.si dubitet.j.de fideius.Cyn.tangit in.l.excep.C.de
7 proba.in.v.q. ¶ † Vltimò quæro:an exceptio perẽ
ptoria perimat actionẽ ipso iure,postq̃ venit ad cõ
flictũ,Iac.de Ra.dicit?ꝙ sic.Et mouet se per exem-
plum materiale,non per legẽ:vt qñ sunt duo pugi-
les,anteq̃ vnus veniat contra aliũ.& tunc nullus pe-
rimitur:posteà verò alter eorũ perimitur.Ego alle-
go hîc.&.l.si plures.j.de fideius.Sed contra Iaco.de
ra.tenet Pet.in.l.exceptionẽ.C.de proba.& tenet ꝙ
nõ perimat:licet deueniãt ad cõflictũ. alleg.insti.de
exce.per totum.& maximè in.§.itẽ si in iudicio.vt
plenè examinabo in.l.Iul.verum debitorem.de cõ-
di.indeb.& iam plenè dixi in repetitione illius.l.

SVMMARIVM.

1 *Locuplex,ut quis dicatur, aut nequaquàm,quodnam tempus spectandum sit?*

LEX IIII.

IN pupillo. ¶ Op.de.l.si à dño,
vel à patre.§.pe.s.de
pe.hær.&.l.rei iudicatæ.in prin. s.sol.mat.
glo.cõiter tenet,ꝙ inspicitur tp̃s rei iudi.& tempus
1 quo petit̃. ¶ Ego dico,† ꝙ aliquem esse locupletẽ,
vel nõ:qñq; est cã dandæ,vel cõseruãdæ,vel repellẽ
dæ obligationis:& tunc inspicit̃ tẽpus lit.contest.vt
qñ dico ꝙ ideò teneris:quia factus es locupletior,tu
minor.Qñq; esse locupletem:est causa moderandæ

a ¶ §. Interceſsionis. Vide Bar. in l. Diuus. ad fi. de re iu. & Bar. in d. §. ſi minor. in prin. & in d. l. Papinianus. §. ſi filius.

b ¶ Quod reus poteſt. Sed an reus poſsit annulare petitionẽ, & exceptionẽ vide Bald. in l. edita. in iij. col. C. de eden.

c ¶ Quæro, an plures. Et caſus eſt, in quibus reus non admittitur, ſi ſit contrarius. Nota per Bal. in authẽ. contra, qui propriam in ij. & iij. colũ. C. de nõ nu. pecu. & in d. l. j. in ver. circa ſecundùm. C. de fur. & in d. l. ſi. in ij. col. de fideic. Et hic adde, quod no. Bal. in l. perẽptorias, in fin. col. iij. verſi. nunquid illi. C. ſen. reſcind. non poſſe. & Adde, ꝙ licet reꝰ poſſit adinuicem cõtraria allegare: nõ tamen toleratur contraria probare vel producere in vim probationis, ſecundùm Ioann. An. in reg. imputari. de regu. iu. in mercu. quẽ refert Bal. in l. ſcripturę ad fi. C. de proba. Et an id, quod primò negaui, poſſim poſteà confiteri: vide Bald. in l. vnica. in ij. co. C. de confe. Et an terminus datus actori & reo, ſimul currat reo proponẽti exceptiones contrarias. vide Bald. in d. l. j. in ix. col. xx. de furt. Et ad hanc l. vide etiam quod no. dicit baldus. in l. j. C. de fal. cau. adie. leg.

d ¶ Aduerte. Vide no. ꝑ Dy. & Ray. & Imo. in l. Titię ſi nupſerit. ſ. de cõdi. & demõ. & vide etiam Bal. in l. peremptorias. in iij. col. verſicu. quęro nunc, quid illi. C. ſenten. reſcin. non poſ.

e ¶ Quæro qd. An actor poſsit pluribus vti contrarijs replicationibus? Adde Barto. in l. ſi expreſsim. j. de appel.

c ¶ Tenet Dyn. vide Bart. in l. cũ de indebito. de proba. per d. Ant. in c. ex parte decani. de reſcrip.

executionis: & tunc inſpicitur tẽpus rei iudicatæ: vt
ſcilicet rei iudicatę. ſ. ſo. ma. & ibi dixi. & l. ſi à dño,
vel à prẽ. ſ. de pet. hę. & hoc videbitis. j. eo. l. nemo.

LEX V.

IS qui dicit. ¶ De hoc videbitis
j. e. l. nemo. vide gl. q̃
ponit cõtrariũ, & non ſoluit ibi. ſed & ſi ſuſceperit. in prin. Sol. pluribꝰ exceptionibꝰ licet vti,
vt hîc: nõ ad omiſſas redire, vt in cõtrario. Itẽ ibi. l. ſi
ꝑ ẽptorẽ. aliâs. l. ſi fundũ. §. elegãter. Sol. ibi. extrà iudiciũ. & eſſet ſibi cõtrarius. Itẽ ibi. §. eligere ibi in actione: hic in exceptione.

LEX VI.

SI rem legatam. ¶ Vides, ꝙ dolus defuncti nocet ſucceſſori. ¶ Op. de. l. an vitiũ. j. de diuer. & tẽp. ꝑſcrip. Sol. dolꝰ defuncti non nocet ad exceptionem, ſeu ad præſcriptionem: ſed ad actionem ſic: vt hîc.

SVMMARIVM.

1 *Replicatio competens non reſtituitur ipſo iure: ſed in integrum reſtitutione petita.*

2 *Officium iudicis qualiter poſsit impetrari in exceptione?*

LEX VII.

EXceptiones quæ.
Interceſsionis.[a] ¶ Vos ſcitis, ꝙ ꝑtor tractat de in integ. reſt. iure actionis: vt. ſ. de dolo
& ſ. ꝙ metus cau. Quandoq; officio iudicis: vt. ſ. de
mino. in primo caſu competit ipſo iure ſine reſtitutione petita: ſecundò non: niſi quis reſtitutus in integrum
1 ſit. ¶ Quæro, † quid in replicatione? & gloſſ.
in l. nam & poſteà. §. ſi minor. ſ. de iureiur. dicit impetrata prius in integrum reſtitutione. ¶ Quæro,
2 † vtrum in ipſa exceptione poſſem impetrare officium iudicis, quod mihi ſufficiat? Tu ſcis, ꝙ dixi in
l. j. ſ. eo. quod non eſt neceſſe, ꝙ in exceptione concludatur: non dico hîc. Sed quid ſi in exceptione cõcludo ſic: ꝙ excipit, & excipiendo proponit: & dicit ꝙ detulit iuramentum, & erat minor: & fuit damnatus: & ſic petit reſtitui? dico, ꝙ poſſum facere per
l. Papinianus. §. ſi filius. ſ. de inoffi. teſta. quia quemadmodum querela reſcindit: ita & beneficium reſtitutionis in integrũ. & tũc iſta exceptio habebit vim
petitionis. ita debet intelligi. l. ſub conditione. ſ. de
bo. poſ. contra tabu. plenè vide in dicto. §. ſi minor.
vbi de hoc dixi.

SVMMARIVM.

1 *Reus cur proponit plures exceptiones, quàm actor actiones.*

2 *Exceptiones plures contrarias, q̃n quis proponere poſsit?*

3 *Replicationes plures cõtrarias, quòd quis ꝓponere poſsit.*

LEX VIII.

NEmo prohibetur. Habet ſubtilem materiam, & à noſtris doct. bene intellectam. ¶ Op. de. l. nemo ex his.
§. quoties. j. de reg. iur. & l. quod in hærede. §. eligere. ſ. de tribu. Gloſſ. ſolu. aliud in exceptione: vt hîc.
& aliud in actione: vt ibi. Azo. ¶ Opponi. contrà
hoc. ſ. eo. l. j. ſolut. ibi quo ad quid videtur agere. nõ
1 quo ad omnia. ¶ † Quæro extra glo. quæ eſt ratio,
b ꝙ reus poteſt[b] proponere plures exceptiones, quã
actor actiones? Ratio vna eſt: quia reus eſt fauorabilior. Alia eſt, quia in poteſtate actoris eſt qualiter inſtruat, & q̃n agat: ſed in rei poteſtate nõ hãc rõnem
poſuit Dy. in c. nullus pluribꝰ. extra de re. iur. li. vj.
2 & infrà de hac faciãmentionẽ. ¶ † Quęro, an plures[c]
c cõtrarias exceptiones, qs poſsit ꝓponere? & glo. videtur hîc tenere, ꝙ ſic: ſed alibi glo. in d. l. nemo. opponit pluribus modis. ¶ Oppo. de. l. quoties. §. prætor. de noxa. & de aut. contra qui propriam. C. de nõ
nu. pecu. Huius contrarij timore gl. quæ eſt in. l. nemo ex his. in princi. j. de reg. iur. dicit, ꝙ põt proponere, niſi cõtrariũ in l. prohibeat: vt ibi no. Dy. in c.
nullus pluribus. dicit, ꝙ non eſt verũ ꝙ regula fallat:
imò eſt firma: & dat regulã. Q̃ncũq; aſſertio facta in
exceptione, non põt cõcurrere cũ aſſertione: vel negatiõe facta in alia exceptiõe, nõ poſſunt plures exceptiones proponi: vt in contrarijs: ſed cõditionaliter põt opponi: vt. l. ſiquidẽ. C. de exce. ¶ Videamꝰ
quid dicit verius, an gl. vel Dy. & primò videamus,
an exemplũ ſit in cõtrarijs exceptionibus, & videt̃
quòd ſic. quia ſi ſolui ſum liberatus à ſolutione: amodò non poſſum liberari præſcri. arg. l. ſequitur. §. lana. ſ. de vſuca. Et credo, ꝙ in iſto exemplo glo. bene
dicit, per. c. cum olim. & c. auditis. extrà de pręſcri.
Pone exemplum Dyn. nego me teneri: poſteà volo
dicere me ſoluiſſe: poſſum iſtas exceptiones proponere? dic, quòd ſic, quicquid dicat Dy. caſus eſt in l.
cum de indebito. ſ. de proba. licet Dyn. alleg. pro ſe,
tamẽ eſt contra eum: qa ibi ego nego mihi ſolutum
probata ſolutione dico debitum fuiſſe, & grauior ꝓpter mendacium in probatione debiti. Simile eſt in
authen. contra qui propriam. C. de non nume. pecu.
vbi probata ſcriptura propria poſſum poſteà fateri
& probare contrarium. ¶ Sed contra illud oppono,
de. l. ij. §. ſed ſi alius. j. quando appel. ſit. vbi appellãs
pro reo, ſi eſt ſibi contrarius non auditur. Pe. timore
iſtius contrarij intelligit, quòd poteſt plures contrarias exceptiones proponere. ſed non ſimul: vt. d. §.
ſed ſi alius. ſed pronũtiatio ſuper vna proponet aliã.
ita tenet Cy. & recitat dictum Iacob. in l. j. C. de fur.
Illud etiam videtur contra caſum in. c. auditis. & c.
cum olim. de præſcri. & in exemplo hic dato per gl.
Quid dicemus? teneamus gloſſ. ſimpliciter. Et hoc
determinemus hoc modo. ¶ Quandoque vna & eadem exceptio eſt in ſe ipſa contraria: & tunc iſta exceptio non admittitur: vt. l. ij. §. ſed ſi alius. j. quando
ap. ſit. qa ibi appello proprio nomine, & alieno &c.
Quandoque ſunt duæ exceptiones contrariæ adin-
d uicẽ. & hic aduerte[d], aut incumbit onus probandi vtranque exceptionem ipſi proponenti, & poſſunt
proponi ſimul iſtæ exceptiones. ita intelligo gl. hîc.
& d. c. cum olim. & c. auditis. extrà de præſcri. Si verò propoſitio vnius exceptionis transfert onus probandi in aduerſam partem aliam exceptionem: tunc
non poſſunt proponi ſimul & ſemel ſimpliciter, vt
l. cum de indebito. quia nego ſolutum: tu debes probare ſolutum. Et ratio eſt: quia exceptio peremptoria debet probari poſtquàm actor probauerit ſuam
intentionem, vt. l. ſi quidem. C. de excep. C. de prob.
Modò ſi nego mihi ſolutum, incumbit tibi probatio. ſi probas, & volo proponere debitum fuiſſe ſolutum: incũdit onus probationis mihi. & ſic ꝓbata vna
deuenitur ad aliam ſecundùm quod dicitur de petitorio & poſſeſſorio. in l. incerti. C. de interdic. & hoc
facit ratio ordinis. Et prędicta vera, niſi lege ꝓhibeantur, p. l. nemo ex his. in princ. j. de reg. iur. vide qd
e in exceptionibus. ¶ Quæro quid[e] in replic. † Dynus
3 tenet[f] duas rationes differentiæ inter actorẽ, & reũ:
f quia reus eſt fauorabilis: ſed iſtud non habet locum
in actore. Alia eſt, quia non põt eſſe inſtructus reus
prout actor. & illud eſt etiam in actore, quantũ ad replicationem. & ſic poſtq̃ vna ratio habet locum, ſatis eſt. Et ꝙ plures replicationes contrariæ poſsint
opponi: probatur per. l. interpoſitas. C. de tranſact.
vbi opponitur exceptio. & per aliam dico nullam.

SVMMARIVM.

1 *Excipiens, an fateri uideatur?*

LEX IX.

1 NOn vtique. ¶ † Op. dicit̃ hîc, qui proponit exceptionẽ, non videt̃ fateri. &c. Cõtrà: qa
qui excipit, probat. l. j. ſ. eo. C. de ꝓba. l.
j. Gl. quæ eſt hîc, videtur intelligere iſtã. l. quòd hoc
ſit verũ, q̃n exceptio proponit̃ cõditionaliter: dico
me non eſſe debitorẽ: ſed ſi apparet, dico me ſoluiſ-
ſe. Sed

a ¶ Tenui iſtam opi. Idem Bar. in l. alia. C. de his, qui. vt indig. Contrarium tenet Bar. in l. decem. ad fi. j. de verb. obl. Et ad materiam iſtam, vide Bart. ibi & Bal. in l. exceptionem. C. de proba. Et an & quando excipiens videatur fateri, vide in Spec. in tit. de excep. §. viſo. poſt princ. Et quid de replicante. vide Ioan. An. in regula exceptionem obijciens. de reg. iu. & Ang. hîc & Bal. in aut. ſi dicatur. C. de teſta. & qđ no. glo. & Bar. in l. ſi quidẽ. C. de excep. & dicit gl. in aut. de exhib. reis. §. ſancimus in glo. litis cõteſt. in fi. & q̃n qs fatetur contractum precęſsiſſe ſi opponit, ſi exceptionem. Nam probando exceptionẽ videtur fateri. quam glo. ad hoc allegat ꝓ ſin. Bald. in l. ij. in iij. colũ. C. q̃n fiſ. vel priua. & Bal. in l. exceptionem. in pen. col. C. de proba. Et duo verba ponit Bal. in aut. ſi dicatur. in prin. ij. co. de teſti. Cõtra, ſi quis opponit exceptionẽ ſolutionis, quòd nõ videatur fateri debitũ: tenet Bart ꝑ illã gl. in l. Iul. verũ debitorẽ. in vj. col. ſ. de cõdi. inde. Et de materia habet̃ ꝑ Bal. in l. j. C. de confeſ. in penult. colũ. & in l. j. in x. col. C. de furt. & Bald. in l. cũ mulier. in xx. col. & Imo. ibi. in vij. & viij. col. ff. ſol. mat. & qui negat ſñiam ritè latam, non vr̃ fateri ſñiam latã. & ſic negans qualitatẽ facti, non videt̃ fateri ipſum factũ. ſecundùm Bal. & Imo. in l. Gallꝰ. §. forſitã. per illum text. de liberis, & poſthum. & dixi poſt Imol. in d. l. decẽ. de verb. ob. & vide Bald. in l. poſt legatum. de his, qui. vt indig. Adde. q̃n excipiens videat̃ fateri? Ro. cõſ. lxxvij. vbi an opponens cõpenſationẽ videatur fateri debitũ. Et opi. quam hîc tenet Bar. reprehendit Ab. in c. cũ venerabilis. vbi dicit eſſe cõtrà Bar. vñ ipſe tenet opi. gloſ. in c. excep. de reg. iur. quam etiã tenet

Spec.eo.ti.§.viso.
ver.illud quoq;.&
Ioã.an.ibi addi.in
versi. igitur valde
periculosum.

se.Sed si simpliciter oppono exceptionẽ pacti:si nõ
probo,tũc videor confiteri:& istã opi.tenet Dyn.in
c.exceptionem.de reg.iur.lib.vj.Decretistæ dicunt
contrariũ in.c.cũ venerabilis.extrà eo.& Io.and.te-
net ibi reprehendendo Dy.in. c.exceptionem obij-
ciens.de regu.iur.libr.vj. Ego tenui istam opinio.
semper.& est dictũ meũ:ꝙ quilibet eorũ dicit verũ
in casu suo.Q ñq; quis obijcit exceptionẽ:& ille cõ
tra quẽ excipit,actionẽ cõfitet.& tũc dicit verũ Dy.
vt qa fateor,ꝙ soluisti:sed eram minor: qa nõ potui
solutionẽ recipere.Itẽ feci sibi pactũ de vlterius nõ
petẽdo:sed fecit mihi pactũ de petẽdo posteà:& tũc
dicit verum Dy.ꝙ fatetur reus.Et hoc probo per.l.
qm̃.s̈.de his,qui no.infa.Sed si actor non fatet,ꝙ ex
cipiens ponit:tunc dicũt verũ decretistæ.Et dico ꝙ
est casus in l.cũ de indebito.s̈.de proba.Probas so-
lutionẽ.ergo erat debitũ. certè vti non possum ista
p̃sumptione.& rationẽ hîc non habemus:sed regulã
iuris habemus,ꝙ ex eo non debet quis cõsequi præ
miũ,quod nixus est impugnare.Ita dicũt doc.in po
sitionibus negatiuis:ꝙ quis positiones negãs post-
eà illis nõ põt vti.Ita tenet Spe.in tit.de po.ita intel
ligo istã materiã.Vnde actor,q negat pactũ factum
vel solutionem:non põt dicere,ꝙ ex eo sit probata
intentio sua.& fuit in tertio anno,quo legi istum tit.

SVMMARIVM.

1 *Agens nomine Titij si succubuit,an ab eo factus hæres pos-
sit denuo agere?*

LEX X.

MOdestinus. ¶ Quærit gl. de
vna. q. quid si te-
cum rei vẽ.egi noĩe meo,vel agendo,vel
1 defendẽdo?dic,vt in gl.¶ †Secũda quæ-
a stio [a] est.Pone egi noĩe Titij,& succubui:posteà Ti
tius fecit me hæredẽ:an posim agere?& glo.dicit,ꝙ
sic.Ista gl.cõtradicit huic.l.& nihil alleg.dicit ne ve
rũ ista gl.& dico,ꝙ dicit verũ in duobus casibus:qñ
promisit dñm rem ratã habiturũ:& dñs non habuit
ratã:& tunc põt exceptione repelli:qa põt cõueniri
b arg.l.vẽdicãtẽ.s̈.de euic.Alius casus,[b] est,qñ egi pro
c curatorio noĩe:tunc si[c] successi dño,nõ possum dice
re posteà me nõ fuisse ꝓcuratorẽ,& allegare turpi-
tudinem meam:vt.l.si creditoribus.C.de ser.pig.da.
ma.Secũda rõ est:sicut dicit in creditore.C.cre.euic.
pig.no.de.l.j.In tertio casu ista gl.nõ ꝓcedit,qñ egi
tanq̃ coniuncta persona:& nõ caui rẽ ratã habiturũ:
vt.j.eo.ti.in.l.rei.Et pro illo,si succedo non prohi-
beor agere.Pro hoc facit,qđ dixi ĩ.l.cũ vir.de vsuc.

SVMMARIVM.

1 *Exceptio falsorum,quando sit perpetua, & opponi posit
post sententiam,& contra ipsam peti restitutio?*
2 *Iudicium de falso ciuiliter contra alium intentare non pos-
sum,criminoso uiuente.*

LEX XI.

QViagnitis. ¶ Quero de qua
exceptiõe loquat
hîc?& dicunt quidã falsorum instrumẽ-
torum exceptio non habet locum:& il-
lud non placet gl.Alij dicunt nõ esse locũ p̃scriptio
ni rei iudicatæ.¶ Ad.l.nostrã op.de.l.j.C.de condi.
inde.&.l.si sine.§.j.j.rẽ ra.ha.Sol.post sñiam nõ re-
petit,nisi p̃textu falsorũ instrumẽtorũ:vt.l.diuus.s̈.
de re iu.&.l.fi.C.si ex fal.instr.¶ Op.C.de fi.instr.l.
fi.§.fi.So.gl.vr̃ cõtra fi.l.Solue ergo aliter,ꝙ hîc fuit
deceptus:vt.l.vlti.C.plus vale.quod agit.Non ob.l.
1 fi.C.de fi.instr.qa ibi fuit de falsi cognitũ. ¶ †Opp.
de.l.excep.in fi.s̈.eo.cõiũcta.l.diuus.s̈. de re iud.gl.
fatet,ꝙ exceptio falsorũ instrumentorũ habet locũ
restitutiõe impetrata.ibi:& hęc petita.An ista gl.di
cat verũ?credo,ꝙ dixi vobis in.l. diuus.ꝙ si sñia est
lata prætextu falsorũ instrumentorũ:si peto me re-
poni in pristinum statũ:tũc faciã restitutiõe petita:
& hoc.j.quadriennium.& ita loquit.l.diuus.qñ vo-
lo restitui.Sed si volo repetere,quod solui: vel tu pe
tis:& excipio,ꝙ p̃textu falsorũ instrumẽtorum fui
cõdẽnatus:tunc ista exceptio fuit ꝑpetua.Nec opor
tet,ꝙ petat restitutio in integrũ.& hoc dicunt cano
2 nistæ extrà.e.c.cũ venerabilis.¶ †Quæro,qd si ve-
d lit agere ciuil'r de falso:an posit?gl.tangit hîc.[d] Ista
q.soluitur in duobus verbis.Cõtrà criminosum pos
sum intẽtare, vel ciuilem,vel criminalẽ,quam volo:
vt.l.j.qñ ci.ac.cri.p̃iu.Fallit in casu.l.p̃tor edixit.§.
j.j.de iniur.secundũ lec.Iac.de Are.Sed si volo age-
re contra aliũ ciuiliter de falso,non possum crimino
so viuente,nisi prius eo condemnato: secus si mor-
tuo:vt.l.j.C.vbi cau.fis.&.l.ij.s̈.de car.edi.

LEX XII.

e GEneraliter. [e] ¶ Vide glo.ibi:
vñ oportet.&c.si-
gna istud,& hoc examino in repetitiõe
l.naturaliter.§.nil cõe.s̈.de aequi.posses.
& dico,ꝙ si præiudicialẽ exceptionem vis oppone-
re extra sñiam non potes:quia oportet,ꝙ probes,&
opponas:& hoc per istam gl.ibi,vt probet rei vẽdi.
primo insti.¶ Itẽ no.ad.q.si ago cõfessoria cõtrà te:
tu dicis,agas rei vẽ.anteq̃ fundũ vẽdices:potes istud
excipere:quia ista gloss.videtur dicere,ꝙ sic.& vide
glo.ibi.vel prius instituat eã.Et an sit verum,dicam
in.l.fundum Titianum.j.eo.

SVMMARIVM.

1 *Petitor,uel possessor hæreditatis,si cõuenitur:quando pos-
sit deducere exceptionem,de qua in ista lege?*
2 *Iurisdictio alicuius castri,quando petitur,an habeat locum
distinctio huius.l.*

LEX XIII.

SI post litem. ¶ Habet duas
lect.primò ergo
pone casum secundũ primã lec.¶ Opp.
de.l.vlt.C.de pet.hær.Glo.dicit,ꝙ.l.ista
hodie per illã corrigit.vel aliter,ꝙ ibi,qñ agit p̃sona
li:hîc qñ agit reali.Et sic p istã gl.vr̃ ꝙ illa.l.vlti.lo-
quat in iudicio p̃sonali tm̃:hîc in rei vendicatione.
& põt esse bona ista glo.secundũ Dy.qñ conuenio
aliquẽ rei vẽdicatiõe ex eadẽ cã,qua hęreditatis pe.
secus si ex alia cã petit hęreditas,ex qua quis dicit se
dñm:qa tunc esset eadem rõ,quę in p̃sonali,& ideò
tunc corriget ista.l.secundũ Dy.vel verius, tunc nec
de iure antiquo obstabat exceptio:qa nullũ præiudi
ciũ fit:vt.l.si qs libertatẽ.§.fi.de peti.hęre.cũ igitur
conuenit quis,vt possessor:cõuenit,vt quilibet,non
vt hæres:vt.l.Nesennius.§.fundũ.de re iudi.&.l.de
eo.§.fi.s̈.ad exhiben.Dat gl.aliã sol.quã teneas mul
tũ menti:qa hîc petitor hęreditatis agebat:ibi cõue-
niebat.& sic.d.l.vlt.loquit,qñ cõuenitur petitor,&
possessor hæreditatis:secus si ageret ipse.Et hoc te-
net gl.hîc.&.l.si bonæfidei.s̈.de pe.hære.tene men
ti.Et secundũ hoc ꝓut in casu ponitur de extraneo
agente,corrigit p.d.l.fi.Habes expeditã primã lec.
Sed Io.intelligit secũdò mõ.vt in gl.ibi.secundũ Io.
f and.[f] &c.Est ne vera ista lec.Io.& Pet.reprehendũt
eã:qa si nõ possum ante li.cõtest.multò minus post
p.l.fundũ.&.l.fundi.j.eo.Tene ergo primã lec.quę
probat per tex.huius.l.ibi nõ facti noĩe.&c.Nam an
te lit.contest.iudiciũ est futurũ:post lit.contest.iudi
ciũ pendet:post sñiam iudicium est factũ,& cõple-
tũ.& sic Io.in oĩbus bene dicit p̃terq̃ in eo, quod fa
cit distinctionẽ ante lit.cõtest.vel post.¶ Dic ergo,
1 †qñq; petitor,vel possessor hæreditatis agit aliquo
particulari iudicio:& tũc indistinctè iura antiqua nõ
corrigunt.& põt opponi exceptio, ne p̃iudiciũ fiat
petitioni hęreditatis:vt gl.hîc tenet.& in.l.si bonæ-
fidei.s̈.de pe.hęre.tene menti.Qñq; ipse cõuenit:&
tũc si inter eos mouet particulare iudiciũ inter quos
sperat moueri vniuersale:& tũc põt opponi hodie
sicut olim:vt.l.non distinguemus.§.si is.s̈.de arbit.
Quandoq; iudicium particulare mouetur inter pe-
titorẽ,& possessorẽ,& tertiũ:& tunc aut est iudiciũ
reale:& obstat exceptio,si ex eadẽ cã moueretur,vt
hac gl.secundũ Dy.nec iura antiqua corrigunt,p.l.
vlti.Aut mouet ex alia causa:& tunc nõ obst.exce-
ptio.qa nõ facit p̃iudiciũ:vt.l.si qs libertatẽ.in fine.s̈.
de pe.hęre.Aut mouet personaliter:& tunc distin-
gue:vt.l.fi.C.de peti.hæred.quia ibi distinguit inter
creditorẽ & legatariũ.Vbicũq; aũt dixi dictã exce
ptionem locũ habere,fallit si actio,quę mouet,esset
tpe peritura:vt.l.cũ hæreditas ex Treb.in fi.ad Tre.
&.l.si bonęfidei.&.l.diu⁹.de pe.hęr.Itẽ fallit in cau
sis summarijs:vt.l.ille,à quo.§.si de testõ.e.tit.Qđ
dic,vt dixi in.l.ita tñ.§.quoties.e.tit.Itẽ fallit,si sup
petitiõe hęreditatis esset sententiatũ:vel aliter lis es-
2 set finita:vt hîc.¶ †Sed q̃ro,qd si petit aliqd vniuer
le:vt iurisdictio cuiusdã castri,vel rectoria cuiusdã

a ¶ Secũda quęstio est.Ad hęc not. faciũt,quæ no.Bal. post glo.in.l.iubemus.§.sanè.el.j.in pri.de sacrosanct. ecc.Adde qđ voluit Io.an.in addi. ad Spe.in ti.de sententia.§.fin. versi. vsq; ad qđ tẽpus. vbi ponit de falso ꝓcuratore,q succubuit,& fuit institutus à dño:an posit agere,& de iudice,q successerat reo cõtra quẽ lata erat sentẽtia, & appellauerat,an posit appellationem prosequi.

b ¶ Alius casus.vide Bal.in.l.si creditorib⁹.C.de ser. pig.da.ma.

c ¶ Tunc si.& vide no.limitationẽ in ca.tertio loco.extra de præsum.& in aut.nouo iure. C.de poena iu.qui malè iudic.Andr. Barb.

d ¶ Glos.tãgit hic. Adde quod no.in l.si ex falsis.& ibi Iaco.but.C.de trãsa.& qđ no.Bar. in.l.diuus.in fi.de re iudi.& ad hoc vide Bal.in.l.fi.in j.col.C.si ex fal. instru.

e ¶ Generaliter. De hac.l.circa vlti.lec.vide Barto. omnino in.l.edita.in.xij.col.C.de eden.

f ¶ Si post litẽ.ibi secundũ Io.An ille, qui cõuenitur petitione hęreditatis posit cõuenire debitores hęreditarios:no.per Bald.in.l.fin.C.de peti.hęr.in.l.ij.in pe.colum.

a ¶ Fundum Titianũ. absolutoria lata. Requiruntur ergo ista duo copulatiuè: vt habeat locum ista regula: vt patet in ista. l. iuncta. l. seq. & ad istam. l. fundum. vide Bar. in. d. l. naturaliter. §. j. de acq. pos. in. l. j. in. q. principali. & vide Bar. in. l. edita. in. vj. q. C. de eden. Et pro intellectu hui⁹. l. vide bal. in. d. l. edita. in repeti. Perusina circa vlti. chartam. & in. l. qui Romæ. §. duo fratres. de ver. ob. & do. Ant. in. c. cũ dilect⁹. in. viij. co. in prima conbinatiõe de causa pos. & propri. & ad. l. sed si an. vide bal. in. dic. l. edita. in lxxix. aliàs. xxx. iiij. colum.

b ¶ Procedo vlterius. vide Bart. in l. sæpe. in fi. j. qõ. de rei iudi.

c ¶ Communẽ cursum. Not. limitationẽ, quæ habet ꝙ impedit̃ cumulatio, qñ absolutoria lata in prima, põt parere exceptionẽ rei iudi. in secunda. Et adde Bar. idẽ subtiliter dicentẽ in. l. naturaliter. §. nihil cõe in prima cõbinatione. de acq. pos. in. xj. colũ. p. c. pastoralis. de cã pos. ibi etiã Barto. Ad istã regulã dat aliã limitationẽ notabilẽ: & ibi declarat Imo. &. d. Ant. in c. cũ dilect⁹. j. vij. col. in cã pos. Bal. aũt in repe. l. icerti. C. de interdi. in vj. col. aliter dicit p istã. l. sed si ante scd'm Old. videlicet, ꝙ regula hui⁹ l. fundũ. cũ si. procedit, qñ in oẽm euẽtũ sñia absolutoria in prima parit exceptionẽ rei iud. in. ij. al's secus p. d. l. sed si añ. Ad de ꝙ cõtra Bar. in hoc tenet apertè Dy. in. c. null⁹ pluribus. in versi. ad. de sexto & c. in ti. de re. iur. in. vj. ar. i. l. pecuniã. si cer. pe. cõtra Bal. Tenet etiã Bart. in. l. edita. i. j. reg. C. de edẽ. Itẽ cõtrà bar. hic vr̃ tex. in. l. interdũ. j. de pu. iu. inducendo, vt ibi scripsi post Imo. vide aliã limitationẽ secundũ Aug. in. l. vbi p-ctũ circa in. co. C. de tit. af.

ecclesiæ an habeat locũ dicta distinctio, si aliquo iudicio pticulari agat̃, vel cõueniat̃: Inn. ꝙ sic. de cõces. pbẽ. in. vj. c. qa cuctis. in. j. gl. mag. Mihi aũt vr̃ dicendũ, aut iurisdictio cohæret castro, seu territorio, & inter plures est cõtẽtio de dñio castri princip'r: tũc illud est iudiciũ pticulare: ideò oĩbus iurib⁹ dicti castri potest vti possessor pẽdẽte iudicio, vt. l. si. s. de aqua quoti. & æsti. Si verò est cõtẽtio principi'r de iurisdictiõe: qa vn⁹ dicit cõpetere sibi, alter sibi: puto distinguẽdũ, vt in petitione hr̃ditatis. vt nõ possit p aliquod pticulare iudiciũ fieri piudiciũ huic vniuersali, nisi secũdũ distictionẽ pdictã: & sic que spectãt ad iurisdictionẽ, & sunt tpe peritura poterũt exercer i, & similia. ita itelligo Inn. licet multũ faciat cõtra: qa hoc vr̃ tm̃ statutũ in petitione hereditatis: qa fuit inuẽta à senatu: vt. d. l. vlt. & l. si qs libertatẽ. tñ eadẽ rõ est hic. Facit ẽt, qa idẽ est, ac si fieret piudicium cõtratab. vt. j. ti. j. l. ij. vel querelæ. vt. d. l. si qs. Itẽ ibidẽ senat⁹ dixit tm̃ de libertate: tñ habet locũ in aliis rebus, vt hic & d. l. vl. Et sic patet, quòd extẽdit̃: tamẽ ne fit in potestate cuiuslibet impedire exercitiũ iurisdictiõis: dico, ꝙ ita demũ põt opponi hæc exceptio si iã possessori mota est lis de iurisdictione, vel moueri sperat̃, vt. d. l. si qs libertatẽ. Et intelligo sperat̃, id est, ex iusta cã: nõ elusoriè. tũc & c. vt. l. hoc ãt. s. si cui pluscꝗ. p. l. fal. De aliis piudicialib⁹ dicã. j. e. l. fundi. & l. fundum. Et qñ & qbus possit opponi exceptio hęc, ibi dicam.

LEX XV.

ADuersus. ¶ Op. de. l. nam & postea. §. sed & si qs. s. de iureiu. gl. soluit ꝙ põt replicari ab alio: vt in cõtrario: nõ à deferente, vt hic. ¶ Sed op. de. l. j. s. de dolo. ergo si iuramẽtũ est delatũ dolo malo, nõ põt opponi dolus. Tu debes intelligere, ꝙ dolus fuit cõmissus in deferãdo. & de isto nõ põtexcipi: sec⁹ si dolus esset cõmissus inducẽdo ad deferẽdũ, vel ad iuuandũ: tunc posset replicare de dolo. & hoc probat̃. s. de dolo. l. qd' si deferẽte. cũ duab⁹ seq. ¶ Op. de. l. admonẽdi. cum si. Sol. fallit ibi: vt in glo.

SUMMARIUM.

1 *Reus excipiens, si in exceptiõe succumbit, non prohibetur, quod deduxit in exceptione, tractare in alio iudicio.*
Reus i exce. obtinuit, facit præiudiciũ in alio iudicio actori.
2 *Absolutoria lata in prima causa seruitutis, quòd non faciat præiudicium in secunda causa proprietatis, secundum communem cursum causarum.*
Communis cursus causarum est, quòd reus non assumat in se onus probandi esse rem suam. ibidem.
Inspicitur, quod euenire potest, quando præsens status rei uerisimiliter tendit ad hoc. ibi.
3 *Casus in. §. sed neq; in auc. de fideius. ubi concursus hypothecariæ, & personalis admittitur, est casus specialis.*
4 *Causa ꝙ dicat̃ præiudicialis altero de tribus modis. s. rõne rei, rõne authoritatis, & præemmẽtiæ, & qñ ita se cõtingunt, ꝙ absolutoria lata in uno parit præiudiciũ in alio.*
5 *Reus, an possit agere confessoria contra agentem cõtra se, ad fundum rei uendicatione?*
Si ago contra te confessoria, tu rei uendicatione contra me ad fundum: ergo dico seruitutem mihi deberi: quòd agi tur super secundo iudicio. ibi.
Regula istius. l. procedit quando duo iudicia proponuntur ab eo, & eadem parte. Ibidem.
Si condemnatoria lata in secundo iudicio parat plenũ præiudiciũ in primo, & unum iudicium sit propositum ab uno, aliud ab alio: super secundo tantũ procedet̃. eo. nu.
6 *Rei uendicatione si agam, tertius potest agere contra me confessoria.*
7 *Excipi contra agentem ad uiam potest quòd agat primò rei uendicatione, & quòd super illa primò procedatur.*
8 *Libellus quòd ut supersedeatur super confessoria proposita rei uendicatione.*
9 *Rei uendicatione & confessoria simul proposita procedetur super rei uẽdicatione.*
10 *Actione ciuili, & criminali simul porposita, si non sit oppositum, procedit iudiciũ.*

d ¶ Veniẽ magnũ præiudicium. Quot modis dicant̃ causę piudiciales: vide pulchrè Bar. in. l. si quis libertatem. circa fin. s. de peti. hære. Adde quod dixi post Bart. in. l. iudicium soluit̃. s. de iudi. Sed vtrũ ordo, vt prius de præiudicialib⁹ cognoscat̃, sit de substantia: & prius cognoscatur de exceptionibus oppositis ad processum, vide per do. Florẽ. & oẽs in. c. exhibita. post gloss. de iudic. &

LEX XVI.

FVndum Titianum. ¶ Lex nostra cũ duob⁹ seq. põt sic summari, qñ duo iudicia sic se habẽt, ꝙ absolutoria lata in primo parit exceptionẽ rei iudicatę in secũdo: & cõdẽnatoria lata in secundo parit reo piudiciũ in prĩo: cõcursus nõ admittit̃: aliàs sec⁹. Hoc dicunt istæ tres leges. Ista materia est valde singularis: & facit magnũ honorem aduocatis intelligẽtib⁹ eã. ¶ In. l. sed si an. in fin. Ista lex dicit, ꝙ absolutoria lata[a] in prĩa, nõ parit exceptionẽ rei iudicatę in secũda: & cõdẽnatio facta in secũda nõ piudicat reo in prĩa. ¶ Oppo. dicit̃ hic, ꝙ post motã litẽ im pprietate nõ põt moueri & c. Cõtrà. s. e. l. si post litẽ. Sol. ibi debet intelligi post litẽ cõtest. & sñiam terminatã: & alia lec. q̃ est ibi: nõ est vera. oppo. de. l. ei, q pignori. s. de serui. dicit gl. fallit ibi. ¶ Venio ad. l. sed si ante. dicit̃ hic, ꝙ diuersa corpora sunt, & sic innuit ꝙ seruitus est qd corporale. Cõtrà. l. j. s. de reru diui. & insti. de reb⁹ corpo. & incorpo. gl. exponit corpora. i. res. ¶ Opp. ꝙ si ista est ratio, ꝙ põt agi in. l. sed si ante. qa diuersa corpora: ergo est cõtra. s. l. pxi. Gl. dicit fateor, ꝙ ista ratio nõ est vera: sed alia rõ mouit eũ. Et prĩo assignat rationẽ, quã vide. & innuit gl. ista quòd maior sit q̃stio seruitutis, quã q̃stio pprietatis. dicit ne verũ? dic, ꝙ sic: qa respectu piudicij est maior nõ respectu rei. Maior aũt dicit̃ respectu piudicij: qa cõdẽnatoria in prĩa piudicat magis in secũda, quã cõdẽnatoria in secũda piudicet in prĩa. Itẽ assignat glo. aliã rõnem, & est eadẽ cũ ista. Et secũda rõ tractat de istis actiõib⁹ desigñado res, sup qbus vertitur: prima rõ designãdo res p ista noĩa prĩa. & secũda. ¶ Sed ad istas rõnes secundũ gl. o p. nõne etiã in. l. sed si an. absolutoria lata in secũda parit exceptionẽ rei iudicatę in prĩa. Priò petij viã, posteà fundũ. si absolutus es in fundo, nõne piudicat in prĩa? certè nõ. dicit gl. sed est istud in fauorẽ rei: qa secũdũ iudiciũ & cõdẽnatoria in eo nõ piudicat in prĩo. Modò habeo, ꝙ quando absolutoria lata in prĩa, parat piudiciũ in secũda: cõdẽnatoria in scd'a parat piudiciũ in prĩa. ita loqtur. l. fundũ. sed cõtra loqtur. l. sed si añ. Iuriscõ. ergo bñ dixit: qa vtraꝗ rõ gl. & Iuriscõsulti reqritur: qa oportet non eadẽ rẽ petitã esse. Itẽ oportet, ꝙ vna nõ pariat piudiciũ alteri. ¶ Pro declaratiõe materię pcedo vlteri⁹[b] & op. Peto viã: secũdò peto fundũ: nõne poterit seq absolutio in via: qa fundũ pbauit re⁹ esse suũ: & sic parat piudiciũ in fundo. s. in q̃stiõe fundi: & sic nõ debet admitti cõcursus? Petr. dicit nõ esse verũ: qa licet sup exceptiõe pnũtiet̃. nõ parat præiudiciũ in alio iudicio: vt. l. vẽdicatẽ, cũ. l. seq. s. de euic. Hoc ãno dixi tibi contrariũ,
1 quod est verũ: † qa q opponit exceptionẽ, & in exceptione succũbit, non prohibet̃ illud idẽ, qd' in exceptiõe deduxit tractare in alio iudicio. Sed si re⁹ obtinuit, tũc facit piæiudiciũ in alio iudicio actori: vt. l. qui Romæ.
2 §. duo fratres. j. de ver. obl. secũdùm lec. Hug. ¶ † Erit ergo sol. ista. Illud quod dicit̃, qñ absolutoria lata est in prĩa, possibile est nõ parere piudiciũ
c in scd'a, est verũ secũdũ cõem cursum[c] causarũ: aliàs secus. Cõis cursus causarũ est, vt, reus nõ assumat in se onus pbandi esse rẽ suã, põt tñ si vult: vt l. liberis. in fi. s. de libe. cau. & l. circa. s. de pba. nõ tñ cogit̃. Vnde absolutoria lata in prĩa, nõ parat piudiciũ in secũda, secũdũ cursum cõmunẽ causarũ. Idẽ dixi in. l. inter stipulãtẽ. §. sacrã. j. de ver. obl. ꝙ inspicit̃, qd' euenire põt: qñ psens status rei verisimiliter tẽdit ad hoc: sed psens status rei non inducit hoc, ergo: & c. Sed si poneres, ꝙ reus vellet in se pbationẽ recipere: tũc nõ admitteret̃ cõcursus: cũ reus probãdo se dñm piudicaret in
3 secũdo: & sic nõ admitteret̃ cõcursus. ¶ Opp. † extra gl. in auc. de fideius. §. sed neq. vbi admittit̃ cõcursus psonalis & hypothecarię: sed sñia lata in personali parat piudiciũ in hypothecaria: vt. l. si deferẽte. s. q. mo. pig. vel hypo. sol. Dy. in. c. null⁹ plurib⁹. extrà de reg. iu. li. vj. dicit, ꝙ si prĩo pponit̃ vnũ iudiciũ: scd'ò pponit̃ aliud: & tũc loquunt̃ istę regulæ, sed qñ simul & semel pponunt̃: tũc est sec⁹: vt in. §. sed neq. Sed illud est cõtra gl. hic positã, sup verbo restitutionũ. Itẽ pbat̃, qa ciuilẽ & criminalẽ nõ possum simul & semel in eodẽ libello pponere: vt. l. interdũ. de pub. iud. & l. j. C. qñ ciuilis ac. cri. piu. Et rõ est. dicit Dy. i. c. nullus plurib⁹. qa sñia lata in vno, nõ parat piudiciũ in alio: ergo so. Dy. nõ est bona. Cy. so. i. l. edita. ꝙ illud: ꝙ dr̃ in. §. sed neq. est, qñ vnũ iudiciũ est pricipale, & aliud accessoriũ: tũc admittit̃ cõcursus. sec⁹ si vtrũꝗ principale: vt hic. Sed ista sol. est falsa & cõtrà. l. fũdi. j. e. qa de ancilla & partu nõ admittit̃ cõcursus. Pe. dat aliã so. ꝙ i illa. l. duo iudicia tẽdũt ad vnũ finẽ: iõ admittet̃ cõcursus. Sed illud est cõtra. l. singulis. j. eo. tit. j. qd dicem⁹: nõ video aliã so. verã. Vos scitis, ꝙ iura authẽticorũ grauãt debitorẽ ĩ hoc, ꝙ añꝗ veniat̃ ad pignorũ possessores, dz fieri discussio de suis bonis: vt citi⁹ possit veniri ad bonorũ possessionẽ p missionẽ: ꝙ pponi posset psonalis & hypothecaria: nẽ diuersis iudicijs fatiget̃: & sic ille casus spãlis est cõtra istas regulas, p dictã rõnem. ¶ Op. ista. l. vr̃ cõtra. l. ordinata. s. de lib. cã p quã. l. vr̃, ꝙ postꝗ q̃stio piudicialis pponit̃, illa debet examinari: aliæ sñẽre debẽt: vt, peto à te meũ seruũ. Ista q̃stio de seruo, siue añ, siue post pponat̃, debet prĩo examinari, p
4 istud cõtrariũ. Intelligas materiã legis. ¶ Et debes † scire, ꝙ causæ piudiciales dicunt̃ trib. mod. Vno mõ illæ dicunt̃ actiões piudiciales in rẽ, qñ agit̃ de statu alicuius, de qbus loquit̃ in sti. de act. §. prĩudiciales. & l. j. §. p hãc.
d s. de rei vẽdi. Et dicit̃ præiudicialis: qa in ea vertitur magnũ[d] præiudiciũ: vt status.

vt status præiudicialis dicitur, qa præiudicat, vel apta est præiudicare aliis causis. Item faciunt qñq; quem inhabilem ad iudiciū. & de istis præiudicialibus nihil dicam, nisi inquantū pro declaratione aliarū:& de illis loquitur.l.ordinata.vnde nō facit ad istā. ¶ Secūdò dicit̃ præiudicialis ratione authoritatis, & præeminentiæ.& istud contingit altero de duobus modis. Vno modo in causis se inuicē nullo modo contingentibus, vt.l.vlt.C.de ordi.iudi.qa ibi causa ciuilis nullo modo habet facere cū criminali:sed solū est præeminentia criminalis, vt.l.per minorē.ſ.de iudic secundū vnā lect. Secūdò est præiudicialis ratione authoritatis & præeminentię, in causis se inuicem cōtingentibus, ꝓpter qualequale præiudiciū:vt est petitio hæreditatis:& vidistis.ſ.e.l.si post litē.&.l.vlt.C.de peti.hære.de isto nō dicā hic. Tertium genus est præiudicialiū.quando sic se cōtingunt, ꝙ absolutoria lata in primo, parat præiudicium in secūdo.& glo.in.l.per minorē.ponit ista genera præiudicialiū. ¶ Hoc præmisso† venio ad q̄stiones aliquas & reuoco in dubium.dicitur hic in.l.fundum.ꝙ si aliquis primò petit fundum, secūdò viā.tunc ob exceptio, ne faciat præiudicium. Quæro, quid si reus hoc facit? peto fundū à te:tu agis contra me confessoria, an possis? Pet. dicit, ꝙ sic:qa ista exceptio est introducta fauore rei:vnde actor non posset
a proponere:reus poterit. Sed non credo[a] Pet. verum dicere, & ante faciam vnā quæstionē, per quam reprehendo eum :egisti contra me confessoria: ego reus ago contra te rei vendicatione ad fundū:tu dicis seruitutem tibi deberi, super quo agetur? Dicam quòd super secūdo iudicio agetur: & hoc per.l.j.C.qui ac.non possunt.secundū vnā lec.secundū quā do tibi aliā regulam:qa regulę istius.l.ꝓcedunt, quando duo iudicia ꝓponunt̃ ab vna & eadem parte. Sed qñ vnum iudicium proponitur ab vno, ab alio, tūc sume istā regulam si condēnatoria lata in secundo parat præiudicium plenū in primo:super secundo tantū procedetur:& in primo supersedebitur.vt.l.j.C.qui ac.non pos.vide in simili.l.vlt.C.si ex fal.instru.& quod vidistis.in l.qui agnitis.ſ.eo. ¶ Nunc ad ꝓpositum.si ego reus propono rei vendicationē contra te, qui primò agebas confessoria contra me.tunc ꝓcederetur in secundo, & supersederetur in primo. Sed si diceres tu:secūda est præiudicialis ad primā, & ita prima ad secūdā:ita hic, si probat̃ via tua, facit præiudicium in secunda:quare ergo nō ꝓcederet in prima, prout in secunda? dico quòd vtraq; est ꝑiudicialis vna ad aliā:sed ratione maioritatis proceditur in secunda, quæ est maior, sed si essent paris potentiæ tunc procedet̃ super vtraq;, vt.j.tit.j.l.si inter me.& ibi dixi. ¶ Ad quæstionē Pet. an re[us] possit agere cōfessoria, qñ primò egi rei vēdicatiōe.& dicit ipse ꝙ sic. Sed ipse nō bñ dicit.& istę leges non faciunt: qa loquuntur quando ꝓponunt̃ ab eodem:secus si à diuersis:quia tunc super maiori procedetur, vt dixi.fa
6 cit.l.per minorē.ſ.de iudi. ¶ Sed pone,†ꝙ tertia persona est, quæ intentat præiudiciale:quia ago rei vendicatione contrà te, & Titius agit confessoria contra me:an admittatur? & videt̃, ꝙ nō per.l.ordinata.ſ.de libe.causa. Sed contrarium dico, per.l.si is à quo.&.l.seq.ſ.de rei ven. Non ob.l.ordi-
7 nata.qa ibi loquitur in aliis præiudicialibus, vt.ſ.dixi. † ¶ Quæro, tu agis ad viam:ego dico, agas primò rei vendicatione, & prius procedas in illa, ꝙ in confessoria:an ista exceptio admittatur? & videt̃, ꝙ sic, per.l.j.cum sua glo.ſ.fam.er.quando tu non possides, nec te dñm confiteor.& pro hoc ha
8 buistis glo.ſ.eo.l.generaliter. ¶ †Quæro, dicit̃ hic non possum proponere confessoriam post ꝓpositā rei vēdicationē:possum ne dare libellum:vt non procedat̃, sed vt supersedeat̃? Doc.dicunt ꝙ sic, & bene per.l.negāda.
9 C.qui ac.non pos.& per.l.is, qui.j.de pub.iud. ¶ †Quæro, qd si simul & semel propono vtranq; actionem, super qua procedetur? & dicunt glo.ꝙ super rei vendicatione, quæ est maior. Et dicunt veritatem, quicquid dicat Dyn.in.c.nullus pluribus in examinatione.ſ.sed neq;. vt.ſ.dixi tibi dixi.
10 ¶ † Quæro, vtrum ista iudicia sint nulla ipso iure, etiam si non opponat̃? Vt puta si quis intentauerit ciuilem & criminalem:& ꝓcessum fuerit dico, ꝙ verum est, si non excipiat̃, valere iudicium. Et pro hoc.l.generaliter. ſ.eo.&.l.si mancipium.ſ.j.ſ.de euict.&.l.ij.C.de commu.diui. & ibi not. quod tene menti.& hoc puto verum. ¶ Sed facit mihi dubium.l. si maritus.in fi.j.de adulte.vbi dicit nihil agit.& ibi dicitur, ꝙ sine exceptione libellus non procedat. ¶ Quæro, quomodo sint dispares causę restitutiōis? & glo.dicit, quam vide.& tene primam responsionem. Et secunda non procedit:quia si ago confessoria, restituitur mihi, vt mea, non vt aliena:secundum.l.j.in fi.ſ.de ser.rustic.præd.

SVMMARIVM.

1 *Proponens rei uendicationem, & condictionem.l.& ex diuerso.de rei uendicatione ad fructus non admittitur.*

LEX XXIIII.

b FVndi quem tuum.[b] ¶ Dicitur hîc, quòd si ago rei vendicatione : posteà propono communi diuidundo, non possum. Contra: qa communi diuidundo potest competere, si non sit dominus: vt pone:vnus habet publicianam, & potest agere communi diuidundo :vt.l. minor.ſ.j.ſ.de euic. Gloss. dicit fateor, quod rei vendicatio non parat præiudicium in publiciana:sed hîc agebat communi diuidūdo, dicendo se do-
c minum. ¶ Opponi.[c] de consuetudine.†verba libelli formantur, quòd pe
1 to rem cum fructibus &c. Et dicit glos. quod pro fructibus competit officium iudicis mercenarium. Item competit condictio.l.ex diuerso.ſ.de rei vendicatio.& ibi not. Modò si proponerem rei vendicationem, & condictionem ad fructus, non admittor:secus si rei vendicationem ago:& accessoriè per officium iudicis mercenarium peto fructus:quia possum.

doc in.c.cæterū.de ꝑscri.quod no.Bar.in.l.à procedēte.C.de dila.& in.l.j.C.de ordi.iud.& in.l.si qram[us].& ibi etiā p Imo.de test.& q̄ dicat̃ exceptio ꝑiudicialis:vide Bal.in.l.perēptorias.in.ij.col.C.sen.rescind.non posse. De istis not.plenius per do. Anto.de ordi. cogni.in.c.tuam.& ibi per.do.Ab.
a ¶ Sed non credo. Adde q̄ not.voluit Bar.in.l.de pupillo.ſ.si is, cui.in fin. de oper. no.nun.

De excep.rei iudicatæ Rubrica.

LEX I.

CVm res inter alios iudicatæ. ¶ Opponitur de.l. Pomponius.ſ.si ex causa.ſ.de inoffic.testam. Gl.dicit, ꝙ hîc agit, vt declaret illud, quod est ibi, qñ rescinditur testamētum, & iudex agit, vt rescindatur. Aliam solutio.tangit gloss.& istam puto veram, ꝙ ibi fuit actum:cum persona, cuius principaliter interest. Idem dicerem, si testamentum diceretur nullum. sed hîc non fuit iudicatum contra hæredem vniuersalem:sed cum legatario fuit actum. Petr. tenet istam solut.hîc.& Cy.recitando Pet.C.quib.res iudic.non nocet.l.j.in sua magna distinctiōe. ¶ Sed quomodo potest esse illud, ꝙ si ego hæres scriptus possidens hæreditatem conuenior : quomodo possum excipere de iure tertii? Contra.l.loci corpus.ſ. competit.ſ.si ser.ven. Possumus dicere, quòd vnus & idē erat ille conuentus:& qui excipiebat. Vel dic vt tangam.j.l.proxima.

SVMMARIVM.

1 *Excipi de iure tertij, quando poßit.*

LEX II.

QVi cum hærede. Subtilis est. ¶ Op.de.l.cū hæreditas.ſ.ad Treb. Gl. soluit.aliud in legato, & aliud in creditore, vt in contrario. Tu dic, ꝙ ibi erant actiones tēpore perituræ. Ita tenet ibi gl.& Pe.hîc. ¶ Op. de.l.fi. C.de pe.hære.Sol.hîc, ꝙ in aliquo immutat̃ hodie, ꝑ illam.l.vt dixi in.l.si post litē.ſ.tit.j. ¶ Op.de.l.hęc aūt.ſ.j.ſ.si cui plus ꝙ.per.l.fal.Solu.gl. Fateor, ꝙ peti poterat, qa actio competebat, sed exceptio poterat opponi, vt hîc. ¶ Op. ꝙ competat sine restitutione:quia ista exceptio videtur dilatoria, non peremptoria.vt.l.si post litem.ſ.tit.j. ¶ Quædam tamen gl.in.l.qui cum hærede.j.de act.& obli.tenet, quòd ipso iure restituat̃ actio. Glo.hîc tenet contrarium, ꝙ ope restitutionis:qa durum est contra stimulum calcitrare, vt hîc.ibi, dum dicit Iul.libr.iiij.&c. quia quartus liber est de materia restitutionis in integrū: & debemus intelligere secundū materiā ibi positā, vt.l.Imperator.ſ.de in diē adiec. Dic, ꝙ iudex absoluet eū simpliciter:tunc de æquitate restituit̃ actio si bi:secus si non absoluisset simpliciter:qa tunc non es
d set opus restitu. ¶ Op.ꝙ de iure[d] tertij non potest opponi, vt.l.loci corpus.ſ.competit.ſ.si seru.vendi.&.l.si quis emptionis.ſ.si uerò nullum.C. de præscriptio.xxx.anno. Et vt ista materia plenè intelligatur dic, quòd quandoq; opponi.de iure tertij ab eo, qui successit illi tertio:& vide quod not.in.c.is q in ius.extrà de regu.iuris.libr.vj.& quod vidistis in l.si tertius.ſ.de aqua plu.arcen. Quandoq; opponit quis de iure tertij, vt fideiuss.& de hoc vidistis in.l. except.ſ.titu.j.&.l.ij.j.de duobus reis. ¶ Quandoq;
e quis opponit de iure tertij prorsus extranei:[e] & tūc dic. Quandoq; ius tertij est exclusiuum iuris agentis ipso iure. Quandoq; non elidit intentionem agētis ipso iure. Quandoque non excludit, nec elidit, sed partem de vtilitate iuris agentis diminuit. ¶ Pri
1 mo † casu, quandoq; ipso iure est exclusiuum iuris

b ¶ Fundi, quē tuū. Hanc.l. fundi.in prin.dixit Bal.no. in.l. edita. in.xxix.col.C.de eden. non esse alibi, ad hoc videlicet quis non pōt diuiderę iudicium accessorium à principali vel illud accumulare æquè principali. Et adde tex. cum glo.in.l.si cū in iudicio.j.de exce.rei iud.& Imo. in.l.Paulus.la.j.ſ. de re iud.& limitatur sing.p Cy. in.l.j.in.iiij.col.C. de iudi.

c ¶ Op.de consuetudine.& sic principale & accessorium nō possunt peti æquè principaliter, accumulando libellos. Et ad hoc ista. l. est sing.& vnica secūdū Bal.in.l. edita ꝓpè prin.vi.char.

c ¶ Opp.vide not. per Bar.& Bal.in l.ij.C.de pet.hęr.

d ¶ Opp. de iure. An posit opponi de iure tertij in materia:addeque no.dicit Bar. in.l. si alienā.ſ.so. ma. Et adde Bal.in.l. doce.C.de rei vēdi.& in.l.cum seruum.hîc alleg. & quod ibi dixi, in l.fi.in fi.ſ.vti pos. & Bal. in aut. qui rē.in vlti.colū. de sacr.san.ecc. & in l.pe.ad fi. de non nu.pe.p Cano. in c.mandatū.de rescri.per Bal.in.l. perēptorias. ī. vj. col.C. sen. rescin. non pos. & in.l.ij. in princ.qbus res iudic.nō nocet.& per cano. in.c. cū dilectus. de iure.pat.plenè p Ia.de bel.in.d.l.loci corpus. Ange.declarat in.l.militis codic.ſ.veteranus.ſ. de testa. mili. An possit opponi de iure tertij. Vide Pe.de Anc.consi. ccxcviij. Paul. de ca.cōsi.cxliij.Alc. cōsi.cxxxvj.li.ij.

e ¶ Prorsus extra-

nei. Vide Bal. in. l. cum seruum. in. ij. de ser. fug.

a ¶ Quandoque. Et vide Cy. & Bal. in. l. cũ seruum. C. de ser fug. & Bal. aliqd in. l. si quis conductionis. C. loc. Bar. in. l. indebiti. §. sed & si numi. š. de condi. indeb. l. si alienam. š. sol. mat. And. Barb.

b ¶ Si tertius vult. Pro hoc vide glo. no. in. c. j. ne sede vacan. & Ab. Sicu. in c. diuersis fallacijs. de cler. cõiu. & Bal. in. l. solẽnibus. C. de rei ven.

c ¶ Ius tertij. Addit huic do. Inno. in. l. si alienam sol. mat. glo. sing. in. l. his cõsequẽter. §. si filiusfamil. familię ercis. vbi quoties agitur actiõe reali, põt excipi de iure tertij: ita demũ, si sit exclusiuũ iuris agentis, & idem ibi Bald. post Oldr. & Bal. in. l. j. in princi. si quis ali. testa. prohib.

d ¶ Vtilis dñij. Nota pro dño fundi emphyteutici, si illũ vẽdicat ab alio possessore, nõ ab emphyteuta: q̃ talis possessor tali dño agẽti põt excipere de vtili dominio emphyteutæ: & sic de dño tertij. Et idẽ ipsemet tenet in. d. §. sed & si nũmi. in fi. & vide qđ retuli secũdùm Bald. post Bart. in. l. ij. de iure emphy.

e ¶ Si ancillam. Et vide Imo. in cap. cũ ecclesia, de cau. sa pos. Ad qđ allε. istũ tex. & ibi pdo. Anto. & q̃ ibi dixi. And. Barba.

e ¶ Si ancillã prægnãtẽ. Et sic nota, q̃ absolutoria sñia idẽ operaẽ, q̃ condẽnatoria cũ sol. Quod intellige quo ad personas, quæ fuerunt in iudicio. l. Titio centum. §. Titio, & ibi Bal. š. de cõdi. & demon.

f ¶ Si à te hæreditatẽ, istũ tex. alle. Bar. in. l. duobus. š. de iureiur. in. §. si à fideiussore. vide quod no. Bal. in. l. j. C. de re iudi.

g ¶ Si qs fundum. In hoc. §. fin. probatur secundùm bar. secundũ vlti. lect. quod iudex debet pronuntiare sup iure agentis, & absoluere reum qui nõ possidet. non aũt simpliciter debet pronuntiare iudiciũ non tenere. & hoc si cõstat de iud. agentis: aliàs secus. Fallit qñ rei vendicatio actualiter nõ cõpeteret, vt quia agẽs possidebat. & ideo tũc declaraẽ ius eius etiã si de eo cõstat. Casus est fin. secundũ Bar. in. c. examinata. & ibi sequunẽ doct. de iud. quem refert Ro. in l. naturaliter. C. nihil cõe. in pen. char. de acq. poss. & Imo. in. d. c. examinata. limitans hic dicta q̃ est no. & ad prædicta vide latius Bal. in. l. cum Papi. C. de sen. & quod dixi instit. de act. §. j. in margine, & ibi oĩno vide ad id, quod not. Bart. in. l. j. C. si aduer. rẽ iud. & oĩno vide quo ad istũ. §. & facit. l. nã postea. §. fin. iuncta. l. sed & si possessori. in prin. de iureiur. & scripsi post Bart. in. l. ij. §. si publico. j. de adulte. & an possit iudicare sup iure rei. vide Bal. & q̃ ibi dixi in. l. fi. C. de fideicõ. libe. & latius per eum in. d. l. cũ Papi. & gl. & Bar. in. l. j. C. vti pos. & ibi plene Bal. in vlt. col.

h ¶ Et op. & adde Bart. in. d. l. is qui se. & Bal. in. l. j. in j. col. C. de alie. iu. mu. cau. fac. & bal. in. l. cogi. in vl. co. C. de pe. hẹr. & in rub. de rei ven. tñ declara & intellige istũ tex. secundũ hãc lec. prout not. p Imol. in. d. naturaliter. §. nihil. in. iiij. cõbinatione. de acq. pos. & ibi vide Bar. & Ange. in. l. inter litigantes. de iudic. vbi tenet istã gl.

alterius, & tunc aut est exclusiuũ, siue velit tertius, siue non: & tunc potest opponi de iure tertij: vt. l. fin. C. de rei vendi. & l. cum seruum. cum sua gloss. C. de seruis fugit. Quandoq;[a] ius tertij est exclusiuum iuris agentis ipso iure: ita tamẽ si tertius vult,[b] & tunc de iure tertij non possum opponere: vt. l. ij. si ager vecti. vel emphyteu. pe. cum glo. cõiuncta. l. ij. C. de iure emphyteu. quandoq; ius tertij est exclusiuum iuris alterius ipso iure: etiam si tertius non cõtradicat, licet non requiratur voluntas eius: & tunc potest opponi de iure tertij: vt. l. j. huius titul. coniuncta. l. filio præterito. š. de iniusto rupt. & irrit. testamen. & de hoc est casus in. l. ij. §. j. j. de doli exce. coniuncta glo. quæ est in. l. & eleganter. in princ. š. de dolo. ¶ Quandoq; ius tertij[c] non elidit intentionem agentis ipso iure: & tunc aut illud ad hoc tendit: vt etiam alijs prosit. & potest alius vti iure tertij: vt. l. si post mortẽ. §. fin. de contra tabu. quod intellige, vt ibi dixi. Facit. l. ex duobus. & l. & si contra. de vulga. & pupil. Aut ad hoc nõ tẽdit: & tunc aut si non opponeret exceptionẽ de iure tertij, cõuentus incideret in periculum, quòd teneatur bis soluere: & tũc potest opponere: vt hic & l. quãdiu. š. de bo. liber. & l. ij. §. cum extaret. š. de carb. edic. Si verò non incidit in periculum: & tunc non potest opponi de iure tertij: vt. l. si quis emptionis. §. si verò nullum. C. de præscript. xxx. ann. & l. qui ex liberis. §. testamento. š. de bono. pos. secũdùm tabu. & l. militis. §. veteranus. š. de testa. milit. ¶ Tertio casu, quando partẽ de vtilitate iuris agentis diminuit: tũc aut illud ius tertij est quædã accessio rei, vel personæ: vt seruitutes reales, vel personales, vt in vsufructu, & nõ potest opponi de iure tertij: vt. l. loci corpus. §. cõpetit. si serui. ven. & quod not. de rei vẽdi. l. fructus. in fi. de cõdi. inde. l. indebiti, ij. sed & si nũmi. in fin. Aut est ius per se: vt vtilis dominij,[d] quod habet emphyteuta: vel quæsitũ præscriptione: tunc de iure tertij potest opponi: sicut quãdo est exclusiuum totius: vt not. per glo. in. d. §. si nũmi. in fine. & probatur in. l. si quis emptionis. §. j. de præscri. xxx. anno. Et ista est veritas, quicquid dicat Cyn. in d. l. cum seruũ. de seruis fugi. vbi imperfectẽ not.

LEX IIII.

Rei iudicatæ excep.

¶ Quærit gl. quæ sunt istæ personę, quę rem in iudicium deducunt? & dic, vt glo. ¶ Quæro, quid si coniuncta persona agit? dic, vt in gl. ¶ Quæro, quid in defensore? dic, vt in gloss.

SVMMARIVM.

1 Iurans se non debere. x. si debeat quinque, an sit periurus?

LEX VII.

SI quis cum totum.

¶ Gl. facit vnum contrarium, & non soluit: & est in gloss. j. in fi. Dic, solu. vt ibi. ¶ Item vide glo. quæ incipit, excipit excisas. in fin. dic, q̃ ibi res obligata desijt esse: ideò extinguiẽ hypothe. hic verò res alia cõtenta sub prima ex eadem cã petitur: & ideò ob. excep. rei iud. ¶ Opp. j. pxi. §. sol. vt gl. quia hic ex eadem causa: ibi ex alia. 1 † Lex nostra inducitur ad. q. peto à te. x. Tu dicis nõ dabo & iuras: & debes quinq;: an sis periurus? Pe. dicit, q̃ sic, per. l. istam: quia in iudicio appellatione totius continetur pars. & de hoc dixi in. l. j. §. si stipulanti j. de verbo. obli. secundùm Pet. ibi dixi. & distinxi.

SVMMARIVM.

1 Fundum petens, & in petitione succumbens, an possit fructus petere?

Si ancillam prægnantem.[e]

¶ Opp. š. proxi. Sol. ibi ex eadem causa: hic ex alia ¶ Opp. de vei si. de fructibus. in princ. Q uidã habent literam affirmatiuam: & concordat. Quidã habent negatiuã, & ponitur alter casus. ¶ Opp. de. l. fi. C. de lib. cau. Glo. dat duas sol. & tenet illã, q̃ hic ex alia cã petebatur: ibi ex eadem. ¶ Vltimò † quærit 1 gl. primò peto fundũ: succubui: volo petere fructus possum ne? & glos. dicit, q̃ sic: sed istud est falsum p l. fundi. š. tit. j. nisi ex alia causa peteret.

Plane.

¶ Op. de. l. euidenter. j. eo. Sol. excep. rei iudi. prodest condẽnato, & soluenti: sicut si esset absolutus: & ad hoc allegatur.

SVMMARIVM.

1 Exceptio rei iudicatæ, non obstat in secundo iudicio, quando iudicatum & decisum in primo, & uenit examinandum in secundo.

2 Rem unam à te si petiero, ac posteà agam petitione hæreditatis contra te, quãdo mihi obstet exceptio rei iudicatæ?

Et generaliter.

¶ Semp allegauit hũc 1 † §. domi. Iaco. butr. q̃ qñ iudicatur in primo, & decisum venit examinandum in secundo: tunc non ob. except. rei iudicatæ. 2 ¶ † Quærit glo. quid si peto vnam rem à te, posteà ago petitiõe hæreditatis. & distingue, vt in ea patet. Pet. de bel. per. damnauit istam gl. quia qñ diuersæ res sunt, quæ petuntur: tunc non obst. excep. rei iudicatæ in alio: vt. l. cum quęritur. j. eo. Arbitror Pet. verum dicere hoc modo: sententia lata est: quia non probaui me hæredem non obstat excep. rei iudicatæ: vt. l. qui Romæ. §. duo fratres. j. de verb. obli. & sic loquitur ista glo.

SVMMARIVM.

1 Interroganti quis respondere non tenetur, ne incidat in periurium, uel detegat suam turpitudinem: nisi aliter esset ab alio detecta.

LEX IX.

SI a te hæreditatem.[f]

¶ Pone, quòd tu fuisti absolutus quasi nõ possideas, & possideas, in veritate. modò volo agere rei vendi. si interrogabẽris, an de nouo possidere cœperis: si dices, non, fuisti periurus. si sic, tunc possum 1 agere. Et ista glo. † videtur tenere, q̃ non tenetur respõdere, ne turpitudinem suam ostendat: vel in periurium incidat: vt not. Ray. super hac glo. Dixi, nisi aliàs esset ab alio detectum: vt. l. qui iurasse. §. si pater. de iureiur. Iac. tenet illam gl. Pet. Mar. aliàs Nic. & Ray. similiter tenent illam glo. Sed in cõtrarium facit. l. ei, qui. in prin. & l. si quis vxori. §. si quis. j. de fur. & dixi in. l. ei, qui. in prin. & vtranq; gl. sustineo q̃ ibi noua contractio interuenit.

SVMMARIVM.

1 Sententia lata contra non poßidentem, tanquam poßidentem, si de nouo poßit poßidere, mandabitur executiõi.

2 Reus conuentus, licet libellum accipiat, non tenetur, nisi interrogatus respondeat, an poßideat.

Practica est in dicto casu q̃ pronuntietur rem esse actoris, & quòd reus absoluatur.

Si quis fundum.[g]

¶ Istæ est bonus §. & debet, & scribi literis aureis. ¶ Quæro qualiter debet poni casus in. l. ista. Et gl. ponit tria exempla. Prima lec. & tertia est bona in se. 1 ¶ † No. q̃ sententia lata contra non possidentem tanq; possidentem: si de nouo cœpit possidere mandabitur sententia executioni. Secũda lectu. est falsa quia dicit glo. q̃ reus fuit absolutus. & tex. dicit q̃ secundùm petitio. fuit iudicatum: ideò non teneas istam lectu. Tertiam vide & nota eam.

h ¶ Et oppo.[h] q̃ non potest absolui: & sic obtulit se. Glo. dicit q̃ non obtulit se nec vnq; fuit interrogatus: & sic nõ obst. l. is q. & sic habes ex ista lectu. hic

† & in

2 †& in.l.is, qui ſe obtulit.de rei vendi.ꝙ accipiendo libellum, niſi appareat
ꝙ tu ſis interrogatus, an poſsideas: non teneris. ¶ Sed quid fiet in iſto iudi
cio? text. eſt hîc, ꝙ pronuntiet rem eſſe actoris, & reum abſoluet, poſtq;
non conſtat eum poſsidere. & hoc ſi actor probat plenè de iure ſuo.

SVMMARIVM.

1 *Exceptio rei iudicatæ competens uenditori, quando tranſeat in emptorem?*
2 *Pactum l. commiſſoriæ & adiectionis in diem, quòd reſcindat uenditionē ipſo iure.*

Iulianus ſcribit. ¶ Iſte eſt ſubtilis. §. & notabilis. ¶ Opp.
ꝙ de perſona emptoris tranſeat in vendito
rem: quia acceſsio poſſeſsionis emptoris tranſit ad venditorem: vt.l. Pom
ponius.§. prætereà.ſ. de acquirenda poſſeſsione. & l. ſi hominē.ſ. de vſuc.
1 ¶ Aduertatis, † hîc eſt duplex lect. vna Io. quam ſequitur Pet. alia gl. quā
ſequitur do. Ray. & dicit Ioā. quod eſt verū: qñ reuertitur ſine titulo: ſecus
ſi ex titulo, vel redhibitoria: quia tunc tranſit de emptore ad venditorem
glo. damnat opi. Io. quia ſi ſine titulo reuertit̃, ad quemcunq; tranſit, ſine
exceptione tranſit. Ad l. Pompo.§. præterea. dic, ꝙ aliud eſt in acceſsiōe,
& aliud in re iudi. Quid dicemus? primò impugnemus gl. Dicit glo. ratio
differentiæ eſt: quia venditoris intereſt, vt tranſeat ad emptorē. Iſta ratio
non eſt bona: quia ſecundū hoc excep. rei iudi. ex perſona donatoris, non
tranſiret in donatarium: qa donator non tenetur de euictione, quod eſt fal
ſum: vt.l. ſi tibi.§. pactum.ſ. de pact. Quid dicemus? Ray. legēdo hîc, tenet
glo. Pet. tenet cum Io. & reſpondet ad reprehenſionem glo. quare lex iſta
voluit denotare, ꝙ excep. rei iudi. tranſit ad eum, qui habet cauſam ab eo:
aliâs non. Quid dicemus? Pro modo ſalua meliori deliberatiōe, credo Pet.
bene dicere in caſu. ſi res reuerſa eſt ex redhibitione: ſed ſi ex pacto adie-
ctionis in diem, vel ex l. commiſſoria: dicit, bene glo. & probo per.l. ſi ex
duobus.§. ſed & Marcellus.ſ. de in diem adiect. quia ibi dicit, ꝙ pignus em
ptoris venditori non nocet. Quid ſi per redhibitoriam? tunc nocet mihi
2 vēditori. Ratio † eſt: quia pactum l. commiſſoriæ & adiec. in diē, reſcindit
venditionem ipſo iure: vt vidiſtis no. in.l. j.ſ. de dona. Sed ſi intentatur red
hibitio: apparet quòd ex voluntate agat, & videtur noua venditio. Glo. le-
git tertio modo: vt effugiat iſta contraria: & vide glo. ibi, vel dic tertiò &c.
¶ Opp. de.l. duobus.§. j. de iureiur. Sol. ibi in exceptiōe iuriſiurandi: quæ
vicem ſolutiōis obtinet. ¶ Opp. de.l. quæſitum.§. ſi annua.ſ. de pecu. Sol.
illa exceptio perſonalis in venditore, & cauſa exceptionis cōcedendæ, ceſ
ſat in emptore. ¶ Oppo. de.l. ſi cum emptor. in princ.ſ. de pact. & l. facta.
§. ſi hæres. ad Treb. Solu. vt ibi. ¶ Quæro, hæc lex loquitur quando exce
ptio rei iudicatæ competebat venditori ante venditionem: quid ſi poſt vē
ditionem cœpit competere? dic, vt plenè tractaui in.l. cum vir. de vſu.

SVMMARIVM.

1 *Reſtitutio in integrum aduerſus exceptionem, quibus modis & caſibus concedatur?*

LEX XI.

Si mater filii. ¶ Hæc l. eſt difficilis. & breuiter hoc
dicit. Si in petitione hæreditatis prece-
dit generalis petitio, & ſpecialis proſecutio, obſtat exceptio in
omnibus caſibus: niſi actor auxilio reſtitutionis in integrum,
iuuetur. hoc dicit. ¶ Oppoñ. j. ea.l.§. ſi quis autem fundum. Sol. hæc peti-
tio hæreditatis fuit generaliter propoſita: licet vnam cauſam tantum fue-
rit proſecuta: in contrario tantum fuit ſpecialis petitio, & proſecutio ſpe-
cialis, & iſta eſt vera ſolu. Alij ſoluunt, ꝙ.§. contrarius loquitur in rei ven-
di. hæc in petitiōe hæreditatis, quæ eſt miſta. Iſta non habet rationem di-
uerſitatis in ſe. ¶ Oppo. dicit̃ hîc, ꝙ mater reſtituit̃. Contrà, imò ipſo iu-
re: vt.l. licet. C. de iudi. & l. de rebus.ſ. de arbi. Quidā concedebant, ſed non
eſt verum: quia contraria in merè perſonalibus actionibus, loquūtur: hîc in
1 realibus. Dicit hîc, † ꝙ reſtituitur ex cauſa. Quæro, quæ eſt iſta cauſa, pro
pter quam huic ſubueniatur? & dicunt quidam: quia eſt mater. Et credo
iſtam opi. ſatis bonam in ſe: & multi docto. ſequuntur iſtam. Alij dicunt
quòd per reſtit. in integ. ex clauſula generali: ſi qua cauſa mihi iuſta eſſe vi-
debitur. vt.l. j.ſ. ex quib. cau. ma. Alij dicunt, quòd eſt iſta per errorem. Et
iſtam puto ſatis veram, per.l. de ætate.§. fin. de interroga. act. Et reſtituetur
quantumcunque extraneus: vt dixi plenè in.l. pe.ſ. de confeſ. Tene menti
iſtos modos, ex quibus reſtitutio conceditur: quia valde vtile eſt.

SVMMARIVM.

1 *Agens ex una cauſa, licet illam perdat: poteſt ex alia agere in cauſa principali: ſecus in appellatione.*
2 *Libellus generalis in rei uendicatione, admittitur in perſonali, etiam ſi non opponitur.*

a Denique &.§. ſi quis autem. a ¶ In actione reali,
ſi eſt petitio genera
lis, & proſecutio ſpecialis, obſtat exceptio in omnibus caſibus: ſecus, ſi vna
cauſa ſpecialiter exprimatur. Gl. intelligit, ꝙ hæc petitio fuit generalis: ſe
cus: ſi vna cauſa fuiſſet expreſſa. Pe. contradicit, ꝙ etiam vbi ex primo vnā
cām in libello, ob. exce. rei iud. Nec ex alia cā poſſum agere: qa oēs videor
proponere, vnā proponēdo: vt.l. Seio. in fi. j. de app. quia ſi vnā propono
oēs videor proponere. Non obſt. iſte.§. ſi qs aūt. qa hîc petit ex alia cā. ſ. de
1 nouo ſuperueniente: ſed quicquid dicat Pet. tex. eſt hîc. Non ob. † l. Seio.
in fi. quia ibi eſt ſpeciale in appellatione: cum in ea totum ius ſuū perdit̃:
ſecus in cauſa principali: quia licet perdā ex vna cauſa, poſſum ex alia age-
re. ¶ Oppo. de.l. licet. C. de iudi. Solu. ibi in perſonali: hîc in reali. ¶ Opp.
dicitur hîc, ꝙ libellus generalis fuit propoſitus. Cō-
trà: quia generalis libellus non admittitur: vt.l. j.ſ. de
2 eden. Glo. † ſoluit, fateor ꝙ non debet admitti, ſi ex-
cipitur: ſed ſi non excipitur, admittitur. Iſta glo. eſt
vera in perſonali: ſed in reali generalis libellus admit
titur. vt no. glo. in.l. j.ſ. de eden. ¶ Vltimò gl. diſtin-
guit. quam recitabo in.l. & an eadem. §. actiones. in
frà notat.

SVMMARIVM.

1 *Conditio in ultima uoluntate, non retrotrahitur.*
2 *Exceptio rei iudicatæ non obſtat, quando actor tempore quo egit, non erat uerus dominus, licet non fingatur dominus.*
3 *Agens rei uend. ſi dicit rem ad ſe ſpectare iure dominij, uidetur deducere directum, & utile dominium, non publicianam.*
4 *Dominium proponens, uidetur proponere directum, & utile: & etiam publicianam, ſi dicit iure quaſi dominij.*
5 *Conditio legati ſuperueniens poſt lit. conte. & ante concluſionem in cauſa, uidetur in iudicio deducta.*

Eandem cauſam. ¶ Iſte eſt bo-
nus.§. & habet
in ſe multum iuris. Si in actione reali proponatur
petitio generalis abſolutoria lata, parit exceptionem
rei iudicatæ ex omni cauſa, quæ tunc temporis com
petebat: ſecus ſi cauſa de nouo ſuperueniat, niſi fin-
gatur retro competiſſe. h.d. vſq; ad.§. ſi quis. ¶ Di-
uiditur in quatuor partes. Primò, Iuriſconſultus po
nit vnum dictum bimembre. Secundò, exceptio-
nem à dicto, & eius exēplum. Tertiò, ponit exem-
plum ſecundi membri. Quartò, exemplum primi.
Secunda ibi: niſi fortè. Tertia ibi: at ſi ex alia cauſa.
Quarta ibi: itaq; acquiſitū. ¶ Dicitur hîc, ſi alia cau-
ſa noua ſuperuenit. Contrà oppoñ. de.l. iij.§. ex plu
ribus. de acquirenda poſ. Glo. dicit, quòd illud ver
bū alia non implicat, vel dic, ꝙ ſuperueniente cauſa
noua, deſijt ex antiqua competere dominium: & vi
de glo. ¶ Item opp. dicitur hîc, quòd cauſa ſuperue
niens de nouo, facit quòd non ob. exceptio. Poſteà
dicit, quòd legatum fuit ſub conditione &c. quia re-
trotrahitur per conditionem: vt.l. potior. & l. qui
balneum. ſuprà qui po. in pignor. habean. Quidam
dicunt, ꝙ licet trahatur retro, quo ad obligationem,
1 non quo ad dominium: illud eſt truffa. Dic, † quòd
illud in contractu, qui retrotrahatur, ſed in vltima
voluntate nō trahitur retro: vt hîc. & l. j.§. j.ſ. ad Sil
lania. Plenè dicam in.l. ſi is qui pro emptore. de vſu
cap. ꝙuis Dyn in c. j. in fine. de regu. iur. libr. vj. dicat
aliter & malè. ¶ Opp. de.l. grege.§. ſi ſub conditio-
ne. j. de pign. vbi in contractibus loquitur: & tenet ſi
egi primò, ꝙ poſteà adueniente cōditione poſſum
2 agere. Dic, † ꝙ ad hoc vt ob. exceptio rei iudicatæ,
oportet, ꝙ tpe primi iudicij competeret dominium
verè actori: vt hîc, ſed ſi à tempore, quo egi, nō eram
verè dominus: licet nunc fingar dominus: nō ob. ex
ceptio: vt.l. grege.§. ſi ſub conditione.ſ. de pignori.
¶ Opp. de.l. minor.§. j.ſ. de euict. Quidam dicunt,
ꝙ non poteſt agi publiciana. Contrarium tenet glo.
in.l. fundi.ſ. ti. j. ad iſtam.l. reſpondet gl. in.l. minor.
§. j. & in.§. alie. inſtitu. de act. in gloſſ. mag. quod do
minium directum videtur deduxiſſe: vtile non. Sed
pone, quòd quidam obtinuit contra me: ille cecidit à
poſſeſsione fundus peruenit ad me, vendidi alteri,
& ille reuendidit mihi: deinde poſſeſsio peruenit ad
eum, contra quem egeram: an obſt. exceptio rei iu
dicatæ? & dicit, ꝙ ſic: vt.l. ſi à te. in fi.ſ. eo. & l. excep.
j. eo. Et vide iſtā gl. quæ incipit, nō implicat ibi: ſed
quero ibi: abſolutoria. & dic, vt. j. eo.l. exceptio. & l.
ſi à te. in fine.ſ. eodem. Pone, quòd ego egi rei vēdi.
contra te, & ſuccubui: tamē illum fundum añ pigno
raueram, quàm creditor vendiderat dictum pignus:
ego emo ab eo, qui vendidit: an obſt. exceptio rei iu
dicatę? & glo. dicit, ꝙ non: vt. j. eo.l.§. fi. ¶ Quæro,
pone, quòd actione ex teſtamento pro legato pen-
dente cōditiōe ago & ſuccumbo: an poſſum poſteà
agere? & dic, vt in glo.l. grege.§. ſi ſub conditione.ſ.
3 de pig. ¶ † Quero, pone quòd ago rei vendica. & di

a ¶ Deniq;. & .§. ſi
quis aūt. Not. ex
iſto.§. ꝙ in iudi-
cio videor deduce
re omne ius, qd
habeo, & eſt ve-
rum. Et ita ius cō
mune, quēadmo
dum ſtatutū, vel
cōſuetudinem, ſe
cundū Inno. in c.
certificari. de ſe-
pultu. & Bal. in.l.
generaliter. in. ij.
col. de epiſ. & cle.
& illud quod in-
fert magis in cā. ſe
cūdùm Bal. Et ꝓ
videatur deduce-
re ea, quæ ſunt de
conſuetudine: te-
net Inn. in fi. circa
prin. de off. Arch.
& Bald. in.l. fi. in
peñ. col. C. de an-
na. excep. & videt̃
velle glo. in c. con
querente. in gl. in
verſi. ſpecificates.
de offi. ordi. & in
c. cū ad ſedem. cir
ca princi. de reſti.
ſpoli. & hic adde
Bart. j. eo.l. an ea-
dem.§. actiōes. in
verſi. oppo. extrà
gl. & c. cū verſi. ſe
quenti. & not. hîc
Adde quæ dixit
Bar. in.l. ſi expreſ
ſim. in peñ. q. de
appel. & vide no.
per glo. & docto.
in c. iter dilectos.
de fide inſtru.

a POMATES. ¶ Quęro qñ qs. vide Fel. in rub. extra de pręscri. col. iiij. in prin. & Alex. cōs. lxxxiij. col. j. vol. iij. vbi sequēdo Bart. hîc, dicit, ꝙ vbi in libello fit mētio de dnio, vel proprietate, intelligitur de directo, nō autē de quasi. & ibi etiam dicit, ꝙ vbi in libello fit mētio de proprietate, intelligitur de directa, non autem de vtili. & vido Bal. in. l. ij. s̈ de cōd. inst.

co rem ad me pertinere iure dominij: quid videor deduxisse in iudicium? & gloss. tenet hîc, quòd dominium directum tantum, non vtile: quia de dominio directo intelligitur cum dictio dominium. profertur: vt. l. j. §. qui in perpetuum. s̈. si ager vect. vel emphyteu. petat. Et istud tenet gloss. institu. de actio. §. aliæ. in gloss. mag. Et etiam Petr. de Bella. pertica, videtur tenere, quòd ille, qui proponit ius dominij simpliciter: de directo intelligatur. Sed an illud sit verum, debes scire, quòd gloss. in quibusdā partibus dicunt, quòd qui agit publiciana, habet vtile dominium. & hoc sentit glos. hîc & institu. de actio. §. aliæ. Dyn. reprehendit gloss. in. §. aliæ. in. l. cum postulassem. s̈. de dam. infect. quia dominium directum, & vtile, & quasi dominium ex quo causatur publiciana: & ideò Iurisconsultus proponit tit. de rei vend. scilicet de dominio directo, & de publiciana, hoc est de quasi dominio: & si ager vecti. vel emphy. pe. vtili. & gloss. in. §. aliæ. præallegato etiā sic appellat. Dic ergo, quòd dominium videtur deducere, scilicet directum, vel vtile: non tamen quasi dominium: & illud voluit sentire gloss. licet malè
4 loqueretur, & statim dicam. ¶ † Quæro, quando
a quis[a] proponit dominium: an videatur [b] vtile in iudi
b cium deducere, an directum tantum? & videtur secundum istam gloss. quòd non videtur vtile proponere, & hoc tenet Petr. & probat per. l. si cum testamento. §. si fundum. j. eod. Et sic, qui proponit dominium directum, non videtur deducere vtile. Dy. tenet contrarium. & probat per istum text. quia dicit nam qualecunq;. &c. Item probo per. l. sed & si possessori. §. item si iurauero. s̈. de iureiuran. & hoc tenet Gul. de cug. & probo hoc, per. l. quibus diebus. §. dominus. s̈. de condi. & demon. & l. stipulatio ista. §. hi, qui. j. de verb. obligat. Dyn. in. §. aliæ. & Iac. de bel. in authē. de liti. §. j. in lectura. Et ideò, si intentas iure dominij vel quasi, per hoc, quod dicit dominij dicit de directo, vel vtili. vnde si es emphyteuta, videris vtile dominium in iudicium deduxisse: sed, quando addis, vel quasi: tunc venit publiciana in libello. aliâs non veniret: vt. l. minor. §. j. de euictio. ad. l. j. §. qui in perpetuum. s̈. si ager vectig. dic, quòd ibi ratione adiuncti non poterat ad vtile
5 referri: ideò ad directū refertur. ¶ † Quæro, quid[c]
c si conditio legati [d] superuenit post lit. contest. ante
d sententiam: an illud ius videatur deduxisse in iudicium? Respondeo, quòd si ante conclusionem veniret conditio, videtur deduxisse in iudiciū. argumē.
e l. si rem[e]. §. fin. de pigno. actione. & l. si mandato. s̈,
f mandati. Sed si post [f] conclusionem, tunc credo, ꝙ non videor deduxisse in iudicium: quia perinde est ac si post sententiam obuenisset: vt argum. l. si rem. §. fi. s̈. de euictio.

Si quis iter.

¶ Opponitur. de. l. egi. j. eo gloss. quæ est hîc respondet. hîc ex eadem causa: ibi ex diuersa. Solutio, vera est, quòd ibi pars petebat ius, quod prius petitum erat, hîc sunt prorsus separatæ. ¶ Opponitur, & videtur, quòd habeant aliquid commune: vt. l. qui vsusfructus. j. de verborum obligationibus. Gloss. nesciunt quid dicere, nec ibi, nec hîc. ¶ Aduerte, vt intelligas gloss. Pars integralis est illa, quæ ad positionem totius partis ponitur: vt si dico, domus: pono parietem. ad positionem partis integralis, non sequitur totum. Quædam est pars subiectiua, & est totum econtrà: quia ad positionē totius nō sequitur pars, sed ad positionem partis, sequitur totum: vt homo. tunc sequitur totum scilicet animal, sed posito animali, non sequitur homo: quia potest esse equus. Modo iter, & actus sunt quædam seruitutes p se. néc est pars alterius, vel integralis, vel subiectiua. Sed si tu quæris quo ad commoditatem, iter est pars subiectiua. Hoc dicit gl. in. l. rectè dicimus. j. de verbo. significa. dixi in. l. qui vsufruct. de verb. obliga. ¶ Oppo. j. eod. l. si cum testa. argentum. §. si fundum. Solu. vt per glo.

Hoc iure vtimur.

g ¶ Quęro, quę est differētia inter actorem, & reum: quia factum personæ coniunctæ non nocet mihi, nisi ratum habeam: siue defendat, siue agat. Et gloss. dicit, quòd nulla differentia est. Sed illud ponit hîc: quia frequētius accidit. ¶ Et
h gloss. tenet [h] hic, quòd siue succumbat, siue obtineat, possum habere ratum. Vltramontani dicunt, quòd tunc potest haberi ratum, quando lata est sententia contrà eum: secus si pro eo. Non ob. C. de procura. l. non eo minus. quia illud speciale in minore: vt not. C. in quib. cau. mino. in integ. restit. l. si tutor. per gl. & ibi de hoc per Cy. Sed puto istam gl. veram: quia vbi est aliquid nullū ex defectu consensus: tunc qñcunq; interuenit
i sufficit: [i] vt. l. ratum. j. de sol. & per Dy. in. c. ratihabitio, extra de reg. iur. lib. vj.

SVMMARIVM.

1 *Filiofa. conuento, & absoluto, acquiritur patri exceptio rei iudicatæ: si nomine patris tacitè, uel expreßè in iudicio defendendo comparet: secus si pro sua confeßione conuenitur.*

2 *Filio emancipato conuento, & absoluto, except. rei iudica. prodest patri, si ab eo causam habet: & interest filij eā transire ad patrem.*

Si quis hominem.

¶ Quæro, qualiter fuit petitus: & dic, vt in glos. Sed quæro, † fuit filius conuen-
1 tus, & absolutus existēs in potestate: an pater acquirat exceptionem rei iudicatę? & dicit, ꝙ sic: quia vna persona censetur. Credo, quòd ista glo. dicat verum quando filius est in iudicio defendendo patrem tacitè, vel expresśè: secus si pro sua confeśsione ipse conuenitur: quia dixit se pośsidere. arg. l. qui seruum. s̈.
2 de interro. act. ¶ † Quęro, si filius emancipatus fuit conuentus & absolutus, an acquiratur exceptio patri? & dic, vt in glo. Vides ergo, quòd si filius emancipatus obtinet, prodest patri, si ab eo habet causam. Illud debet intelligi secundū ea, quæ dixi in. l. cum vir. s̈. de vsuca. s. si interest filij emancipati exceptionem transire ad patrem.

SVMMARIVM.

1 *Vendidi tibi de præsenti fundum, & Sempronius facit examinare testes ad æternam rei memoriam, quòd illum fundum iam ante sibi donaui: an uigore horum testium poßit agere contra te emptorem?*

Item si rem.

k ¶ Dy. consuluit vnam qōnem quam vidi de facto hodie. Vendidi tibi vnum fundum. Sempronius facit
1 examinari † testes ad ęternam rei memoriam, quòd ego iam est annus, donaui sibi fundum: & vult agere contra istum emptorem. s. contra te, cui vendi-

b ¶ An videat. An appellatione dñij veniat vtile, vel directum. & vide q̄ dixi in. d. l. j. ff. si ager vecti. &c. & in. l. j. in. vj. colū. j. de actio. & oblig. De quo vide per do. Ant. in. c. examinata. in antepe. col. de iu.

c ¶ Quæro quid. Et vide pulchra verba, quæ notāt in tex. l. si rem. §. quolibet tempore. s̈. de euic. And. Barba.

POMATES.

d ¶ Quid si conditio legati. Et licet in hoc cōtrarium tenuerit Bal. in. l. non quēadmodū s̈. de iu. tamē reprehenditur p Aret. in. l. si Titius. j. de verbo. obli. per. d. Bar. hic quē sequitur ipsemet Bald. in. l. si rē allegatā sibi cōtrarius.

e ¶ L. si rem. Not. ꝙ ista procedūt à pari, aliquid superuenisse post conclusionē in causa, & superuenisse post sñiam. Facit glo. no. in. l. q̄quis. C. de adult. & Bal. in. l. error. in. iiij. colū. C. de iur. & ign. & Bal. in. l. j. in. iij. col. C. ex deli. defunct. & Bal. in. d. l. q̄quis. ad fi. de adulter. & quę dixi post Bart. in l. j. s̈. de except. facit quod not. Bar. in. l. admonendi. in. iij. col. de iureiuran. & in terminis vide Ab. in. c. past. de excep. & cum Bart. transit hîc simplr Ro. in l. si Titius. de verbo. obliga.

POMATES.

f ¶ Sed si post. cōtrariū tenet Aret. in. l. si Titius. j. de verb. obli. volens, ꝙ imò etiam si superueniat deductū esse in iudicio per tex. in. l. ꝙ si in diem. in prin. s̈. de peti. hær. contra debitorem, qui sic obligatur in diem. s̈. de peti. hær. vel sub cōditione: ꝙ debet expectari tēpus rei iudicatæ, an dies venerit: vel conditio sit purificata? si ergo tempus rei iudicatæ innuit, ꝙ si sufficiat ius superuenire, ꝙ vbi est conclusum in causa, dominium adsit tempore, quo debet ferri sententia: tamen per hoc puto non esse recedendum à. l. peñ. s̈. de pet. hære. & Imo. in. l. si filius, qui patri. in. iij. col. s̈. de vulga. & pup. & Aret. sibi contrarius. in. l. hæres quoque. s̈. de acqui. hær. Non ob. tex. in. l. ꝙ si in diē. quia intelligo p̄dicta hîc debere spectari. vbi tempus rei iudicatæ, an dies venerit, vel cōditio sit purificata. hoc est, quòd debet euenisse, si debet iudicari conditionem esse purificatam, vel diem euenisse eo tempore, quo iudicādum est. Sed tñ quòd conditio esset purificata & dies euenisset añ, q̄ eēt in causa cōclusum ad hoc vt ius quod superuenerit videat in dubio esse deductum: vt dicit Dy. in. l. si Titi9. & vide Feli. col. iij. versi. iij. allego. de off. dele. Alex. consi. clxxvj. col. fi. volu. ij.

g ¶ Hoc iure vtimur. Et vide Bal. in. l. Iuli. s̈. qui satisd. cog. vbi ponit not. opi. & vide Ang. in. l. licet ff. de iu. vbi loqt̄ singlr Bar. l. j. C. q pro sua iurisdi. & ī. l. falsus. C. de fur. Et cōtra istam gl. dicit fuisse decisum in curia dñi Gasparis de Cal. in. c. cū in iure. de offi. deleg. & vide ibi Io. de Imo. & Bald. in. l. licet. C. de pc. and. Barb.

h ¶ Et glo. tenet an valeat sñia lata pro furioso vide. l. quęsitum. & ibi gl. & doct. s̈. de re iudi.

i ¶ Sufficit. Adde pro concor. istarū gl. not. per Bal. & Ang. in. l. licet. s̈. de iud. p mod. ī. l. cū in iure. s̈. de offic. deleg. & ibi dicit Imo. ad fin. ꝙ Gas. Cal. in. c. cū oli. Abbas de off. dele. tenet opi. cy. in. d. l. si tutor. cōtra istā gl. licet de hac gl. nullā mentionē faciat. Et dicit, ꝙ cōtra istam gl. ēt tenuerūt dñi de Ro. in deci. antiquis: licet nō alleget istā gl. & vide pulchrè, in. d. l. si tutor & cū hac gl. tāq; sing. & vera, transit Imol. in. l. sæpe. in. xxv. col. de re iudi.

k ¶ Itē si rē. Vide qd' no. Bar. ī. l. sæpe. in fi. de re iud. & ī. l. si plusorio. §. fi. de appella. & Et vide Bar. ī. l. ij. C. de edē. & ī. l. ij. Istud sol. & adde in materia Bar. in. l. iij. C. de pig. an ius exequēdi trāseat cōtra tertiū possessorē: vide bar. ī. l. iij. C. ꝙ cau. ī fi. An cui nō nocet sñia, noceāt alia acta: vide Bar. ī. l. si supat9. ad fi. de pig. & ī. l. ij. j. iu. so. Et allegāt in materia p bar. ī. l. iij. C. de pig. & Cy. & Bal. in. l. ij. C. de edē. & bar. ī. l. q repu. §. j. de inof. te. vide bar. ī. l. edita. C. de edē.

k POMATES. ¶ Itē si rē. vide Imo. cōsi. xl. & Are. xxxvj. co. ij. vbi di, &

di: & probare sibi esse donatũ per illos testes examinatos ad æternã rei memoriã: an posit? Dy. dixit, quòd sicut exceptio rei iudi. emptori non nocet: vt. j. eo. l. iudicatæ. & l. si superatus. §. de pig. ita examinatio facta post emptionem. Inno. idem in. d. c. cum causam. de testibus.

LEX XIIII.

Et an eadem. ¶ Opp. de. l. si quis cum totum. §. si ancillam. & §. sequenti. §. eo. Gl. tua respondet, quòd oportet, quòd sit eadem res verè, vel interpretatiuè. ¶ Opp. de vsufructu. l. qui vsufru. areæ. in prin. Glo. nõ soluit. solu. in hac exceptione inspicitur substantia, & etiã veritas præsumpta: ibi sola forma.

Qui cum partem. ¶ Sed nonne habuisti in. l. si quis cũ totum. §. fi. ꝙ quando illud, quod est decisum in vno iudicio: venit examinandum in alio. ob. exce. rei iu. qđ non est ita hîc. Breuiter gl. dat duas solu. Prima dicit, ꝙ venit examinandum in primo iudicio, non tanꝙ causa proxima, sed tanꝙ remota. Sed quid ad rũbũ? dat gl. aliã sol. ꝙ succubuit in parte socij: sed ista est mala per tex. Dicit gl. vel verius. aut succubuit tanꝙ non legatarius. & c. vt glo. ¶ Sed tu debes scire, ꝙ Paulus Iurisconsultus sciuit, quid diceret. dixi tibi oportet, ꝙ sit eadem res, & causa, & persona verè vel interpretatiuè: vt. §. proxi. dixi. Non peto partẽ meã, deinde vsumfructũ peto accrescentẽ, quomodo obst. exceptio, quia res, quã secundò peto, est prorsus extranea à prima. i. nõ est accessoria? quia personæ, non rei accrescit, & hoc vult dicere tex. & sic, cũ nullo modo contingant se. non obst. exceptio. Idem vides in exẽplo, peto. x. & succumbo: deinde peto. v. ex alia causa. possum cum prorsus sint separatæ: & possum probare in ista, quod non probaui in prima.

SVMMARIVM.

1 *Intellectus glo. ad hunc. §. quòd hic fuerit petitio generalis: & prosecutio specialis, est uerus. & nu. 3.*
2 *Differentia est in formando libellum actione personali, & in reali: quia in personali debet exprimi causa suæ petitionis: in reali non.*
4 *Exceptio rei iudicatæ quòd non obstet ipso iure, quando petitio fuit generalis, prosecutio specialis, & sententia generalis: secus si sententia fuit specialis.*
5 *Exceptio rei iudicatæ quòd non obstet in non prosecutis, quando petitio fuit generalis, & prosecutio fuit specialis ignoranter: secus scienter. & nu. 7.*
6 *Exceptio rei iudicatæ, quando obstet in non prosecutis, plena distinctio.*
8 *Agentem actione personali ad delictum ciuiliter, non oportet exprimere omnia requisita in. l. libellorum. j. de accu. sicut in libello criminali.*
9 *Actionem descendentem ex delicto intentans tenetur exprimere diem, & locum.*
10 *Dominium potest haberi ex pluribus causis in idem tempus concurrentibus.*
11 *Agens actione reali, an posit cogi ad exprimendam certam causam? quòd non.*
Exprimens unam causam in reali, non uidetur omnes deduxisse. ibi.
12 *Agens actione reali, & succumbens, quando posit ex alia agere, ut ei non obstet exceptio rei iudicatæ?*
13 *Agens actione reali, & dicens rem ad se spectare iure dominij, uel quasi: si succumbit, an posit postea intentare publicianam?*
Libellus peto rem iure dominij, uel quasi, de iure non procedit: consuetudo tamen admittit: & unum debet libellans prosequi.
14 *Agenti hypothecaria, qui primò succubuit, quando obstat exceptio rei iudicatæ.*
15 *Agens confessoria & negatoria, si unam prosequitur, & succumbit, an posit aliam intentare?*
16 *Exceptio rei iudicatæ, quando obstet agenti actione mista, puta petitione hæreditatis?*
17 *Actio personalis in rem scripta, regulatur secundum naturam actionum personalium.*
Et in ea ex iure superuenienti potero iterum agere. ibi.
Et quando agenti tali actione obstet exceptio rei iudicatæ. nu 18.
19 *Libello si exprimitur una causa generaliter: & iudicio pendente superueniat actio, an tale ius claudatur in hoc iudicio?*
20 *Libello si exprimo causam remotam puta emptionis, non tamen probo de tempore, reus absoluitur.*
21 *Libello in actione personali, quis non tenetur exprimere causam.*
22 *Agenti non sufficit allegare in libello causam authoris sui in successore singulari: in successore uniuersali, sic.*

Actiones. ¶ Iste. §. habet vnam materiam multum subtilem, & multum quotidianam: & diuiditur in duas partes. Prima pars loquitur de acti. personali. Secunda de reali. secunda ibi: at cum & legitur. §. iste tribus modis, vno modo secundum Dy. & alio modo secũdum gl. & tertio modo secundum Guy. de suza. & Iaco. de Are. videtur eũ sequi: & hoc intendit. Actio personalis simpliciter proposita restringitur ad causam, quam quis in iudicio est prosecutus: secus in reali. h. d. ¶ Quæro, quid vult dicere singulas obligationes, singulæ causæ sequuntur. Glos. tripliciter exponit: vna est, quòd ad positiõem obligationis sequitur actio. & vide gloss. Et sic actio est causa causata ab obligatiõe. Et est ratio, quia si plures actiones sunt, plures obligationes sunt. & ecõuerso: & vna perempta, non perimitur alia. ¶ Secũdo modo ponitur hic, vt dicamus singulas obligationes. & c. ꝙ hîc ponatur causa pro causa causante, vt contractus causat obligationem: & obligatio actionem. Quæstio dicat obligatio, quæ est causa causans sequitur actionem. Non videtur bene dictum, quòd ponatur pro causa causante: cum obligatio præcedat actionem. Dy. volens sustinere dicit, quòd intelligitur, quòd sequitur, non intelligatur in tempore: sed vult dicere, quòd ad positionem actionis, sequitur positio causæ causantis, scilicet contractus & obligatio. Dant alij tertiam expositionem, quam vide in glos. & est vera in se. Sed pro ea non habemus rationem: sed esset narratio facti. Tene ergo alteram prædictarum duarum. ¶ Ad. l. istam op. & videtur quòd nulla sit differentia inter realem: & personalẽ. Nam si actio personalis simpliciter proponitur, in omnibus parat exceptionem rei iudicatæ: vt. l. vlti. C. de anna. excepti. & suprà eo. l. si mater. §. deniꝗ. & vidisti idem not. in. l. neꝗ. C. de exhib. & suprà de eden. l. prima. in prima glo. magna. ¶ Huius † contrarietatis timore gloss. ponit casum hic, quòd contraria loquuntur, quando fuit petitio, & prosecutio generalis: hîc verò petitio generalis & ꝓsecutio specialis. Dyn. dicit, ꝙ ista solu. continet quandam diuinationem: cum in tex. non contineatur. Et dicit ipse ego lego sic, quòd differentia est in hoc: quia actio personalis simpliciter sint proposita, & simpliciter fuit proposita, & simpliciter facta prosecutio: vt ago ad fundum actione ex empto. Sed si posteà alia actione ago: vt ex legato, non ob. exce. rei iudi. & sic loquitur prima pars. Sed si ago reali simpliciter proposita, tunc oblig. exceptio quomodocunꝗ agat. Et ista est vera in se: sed non multum placet mihi quantum ad. l. nostram: quia si ago actione personali expressa actione ex empto, sequitur expresio causæ: & sic non obli. excep. rei iudi. ¶ Idem crederem in rei ven. si agam contra te rei vendi. quæ competit ei qui est dominus de iure gentium per occupationem & in isto casu esset idẽ, qđ esset in ꝑsonali. ¶ Guy.
2 de suza. † legit, ꝙ est differentia inter actionẽ personalẽ, & realem. dicit ipse in formatione libelli: quia in personali debet quis exprimere causam suæ petitionis. vt ago certi condictione: quia mutuaui: & sic contractus debet exprimi. In reali non exprimitur: quia nõ potest esse dominium, nisi ex vna causa: sed actio ꝑsonalis põt ex pluribus cõtractibus cõpetere. Et ista lec. est vera in se: & approbatur per glo. in l. j. §. de eden. in glo. mag. sed quantum † ad. §. nostrũ
3 non est vera: qa hîc non quærimus de formatione libelli: sed qñ ob. excep. rei iud. in personali, & in reali. ¶ Teneamus ergo lect. gl. & ad eam op. C. de iudi.
4 l. licet. Huius cõtrarij timore, † dicit gl. dico, ꝙ obst. excep. rei iud. ipso iure, nõ in effectu. & vide gl. quã lege ibi: si ergo excipit. & c. Et illud est verum, si fuit petitio generalis, prosecutio specialis: & sententia generalis. Aliàs si fuisset sñia specialis ipso iure, non ob. except. rei iud. vt. l. age. C. de transac. & l. licet. C.
5 de iu. ¶ † Vnum aliud volo, [a] ꝙ notes qđ gl. dicit, ꝙ
a in non prosecutis non obst. excep. rei iud. in effectu est verũ: quando quis nõ est prosecutus ignoranter: secus si ex certa scientia, & malitiosè: vt. l. de rebus. §. de arbitr. Et nescio alibi istum casum. & vidi nõ est multũ tẽpus vnũ cõpromissum generale: & sic fuit facta petitio generalis, & ꝓsecutio specialis: & sententia fuit lata generalis: & tunc nõ refertur ad nõ prosecuta: verũ est, quãdo non fuit prosecutus ignoranter: secus si scienter. ¶ Sed op. de. l. in delictis. §. si detracta. §. de noxa. Glo. non sol. Sol. ibi eadẽ causa agebatur, qua prius agebatur: licet cum adiectione nouæ qualitatis. hîc verò nos loquimur, quando alia actione, & alia causa agitur. ¶ Sed oppo. contra istam solutionem de. l. habebat. in princi. §. de institu. verũ ibi gl. multum se inuoluit. Pet. & doc. dicunt, quòd nõ possum agere, ꝓpter nouam qualitatem, nisi restitutione petita ex iusta ignorãtia. Et hoc dicit Cy. in. l. error. C. de iur. & facti igno. & casus est in. l. j. §. fina. aliàs ille. §. est. l. ij. quando actio de pecu. est an. ¶ Oppo. suprà eodem. l. singulis. Solutio. ibi ex ea.

tendit, ꝙ nedũ ꝓbationes factæ cõtra actorem nocẽt singulari successori ante translationem iuris in eũ factam: sed confessiones. & Are. etiam consi. lxxviij. col. cxij. ad finem & Alc. lxj. col. ij. volu. ij.

a ¶ Vnũ aliud volo. Not. singularẽ casum: & vide Ange. in. l. tres fratres ff. de pact. & vide modernos in. c. pe. de excep. vbi faciunt festum de isto dicto. & ibi etiam allegant aliud no. dictũ Bar. in. l. j. C. de ordi. iudi per tex. in. l. duobus. j. eo. Andrę. Barba.

a dem causa: hîc ex diuersis. ¶ Op. de. l.a j. in princ. s. de eden. Respôdeo, nam debet actor declarare libellum suum reo postulante. vt. l. vlti. C. de anna. exce. & l. j. s. de eden. & ibi no. & dic, vt ibi. ¶
6 † Et vt ista contraria recolligam, distingue: aut proposuit actionem simpliciter, & generaliter: aut proposuit expressa causa. Si generaliter proposuit: & tunc aut ex expressione actionis, colligitur expressio causæ: & tunc ad illam tantum restringitur actio: vt hîc secun
b dum lec. Dyn.b & no. in. l. j. in glo. magna. s. de eden. Aut ex expressione actionis non colligitur expressio causæ: vt ago certi condictione: & tunc aut simpliciter est prosecutus. & obstat exceptio rei iudicatæ in alia vt. l. fi. C. de anna. excep. Aut vnam causam est tantum prosecutus: & tunc aut sententia fuit specialis: & non ob. excep. rei iudic. in alijs causis: vt. l. a
7 ge. C. de transac. & l. licet. C. de iud. Aut † sententia fuit simplex, & generalis sicut petitio: & tunc aut quis omisit alias causas prosequi ignoranter, aut scienter, & malitiosè. Si ignoranter licet ob. excep. rei iudic. in alijs tamen replicatione eliditur: vt. l. licet. C. de iudi. & hoc secundum lect. gl. Si omisit scienter, & malitiosè, in alijs non ob. rei iudicatæ exceptio: vt. l. de rebus. s. de arbi. vbi est text. singularis. Pe. tenet in d. l. licet. de iudi. Si verò in iudicio certam causam expressit: & tunc aut vult agere iterato, actione alia descendête ex alia causa: & potest vt hîc. & l. cum pater. s. eo. Aut vult agere eadem actiôe cum adiectione diuersæ qualitatis: & tunc non potest: vt. l. in delictis. §. si detracta. s. de noxa. sed per restitutionê in integrum ex causa iustæ ignorantiæ posset: vt. l. habebat. in princ. s. de institu. & l. j. in fin. aliâs est. ij. s. quando act. de pe. est an. Habes expeditam materiã de actione personali. formo vnam qõ. dixi, ꝙ in per
c sonali cogitur actor declarare causam. ¶ Sed quæroc
8 tu † agis actione personali ad delictum ciuiliter: an habeas necesse exprimere in libello ciuili omnia, sicut in criminali? & declarare diem, & locum, secundum formam. l. libellorum. j. de accu. & ita in actione descendente ex delicto, sicut ex contractu. Dico, ꝙ nô debet sic exprimi in contractibus, prout in delictis: arg. eius, qnod no. in. l. testium. C. de testi. extrà de fide instru. c. cum Ioannes. vbi de tempore non cogit testis deponere. Si ergo esset necesse exprimere in libello tempus, tunc si testis non deponeret, non valeret: & ideò nô est necesse: vt exprimatur. & hoc tenet Inno. in. c. Abbate sanè. in extrauaganti. de re iud. li. vj. & hodie extra de re iu. c. abbat. lib. vj. Sed
9 † qñ actio descêdit ex delicto, haberet necesse exprimere diem & locum. Et probatur hoc per. l. ait prætor. in princip. j. vi bo. rap. & l. idem exigit. s. de dolo. extra de procura. c. tuæ. quod dic, vt. l. prætor edixit. in princi. j. de iniur. ¶ Secundò venio ad materiam realis. & op. innuitur hîc dominium posse haberi ex pluribus causis. Contra de. l. iij. §. ex pluribus. s.
10 de acqui. pos. Respôdeo: † vt ibi dixi, ꝙ dominium non potest haberi ex diuersis concurrentibus in diuersum tempus: in idem tempus sic. ¶ Secundò op. de. l. minor. §. j. de euic. Gl. dicit, dic, vt ibi. Dixi tibi s. eo. l. si mater. §. eandem. ¶ Tertiò oppo. de gl. magna. & videtur, ꝙ ratio posita in tex. sit magis in côtrarium. Si enim plures causæ sint ex quibus debetur: plures videntur deductæ, si ex vna causa est mea vna videtur deducta. Et glo. soluit multum clarè. & videatis, quæ incipit ratio ista. ¶ Oppo. s. eo. l. si mater. in princ. So. ibi speciale in matre. Alia solutio est ꝙ ibi ꝑ restitutionê. dic, vt ibi. Opp. extra gl. de. l. si mater. §. si quis. auth. fundum. vbi qui egit reali pôt iterum agere. Glo. hîc sentit. in princ. ꝙ ibi fuit apposita in libello certa causa: hîc verò nulla causa fuit expressa. & ideò obstat in omnibus exceptio rei iudicatæ: qa omnes videntur deductæ. Pet. dicit contra, ꝙ etiam si vna tantũ causa sit expressa, omnes videntur deductæ. & ob. excep. rei iudi. Probatur, quando quis non potest cogi ad expressionê causæ certæ, licet certam exprimat sua sponte, omnes causas videtur deduxisse: vt. l. scio. in fi. j. de ap. coniuncta. l. j. in prin. eo. ti. Propter quod dicit Petr. opin. glo. non esse veram. & Cyn. sequitur in. l. edita. C. de
d eden. An sit vera ista opi. ¶ Videamus,d an in reali

11 † possit quis cogi. & gl. habuistis, ꝙ sic, in. l. si mater §. deniqꝫ. s. eo. in gl. magna. Sed ista gl. malè dicit: & contra casum huius. §. secundum vnam lect. & contra glos. quæ est in. l. j. s. de eden. & in hoc dicit verũ Pet. Tamen si exprimat. dicit Pet. an omnes videat deduxisse? certè non: vt. s. eo. l. si mater. §. si quis autê fundũ. & opin. gl. est cauonizata extrà de re iudic. c. Abbate sanè. lib. vj. Non ob. l. scio. de app. Et ratio est: quia omnem causam prosequi possum in appellatione: cum interim ab illa sentêtia non possum appellare propter cursum temporis. ¶ Oppo. de. l. si mater. §. eandem. s. eo. Solu. verum est ex alia causa de nouo emergenti. hoc sentit hîc gl. posita. Op. de l. si ex testõ. j. e. vbi possum agere iterato, verum est ad alias causas, quas non fui prosecutus: & ad alias,
12 quæ tunc non competebant, sic. ¶ Reassume † ergo breuiter circa actionem realem sic: aut quis egit reali expressa certa causa: aut nulla causa expressa. Si expressa certa causa, nô obstat agenti ex alia exceptio rei iudicatæ: vt. l. si mater. §. si quis aût. s. eo. Aut certa causa non fuit expressa: & tunc aut prosecutio fuit facta simpliciter: & tunc ob. exceptio. rei iudic. in omnibus: vt hîc. Aut fuit facta prosecutio in vna tantùm: & tunc aut volo agere ex alijs causis impetrata restitutione in integrum: & restitutione petita ex causa ignorantiæ iusta: & tunc possum: vt. l. si mater. in princip. suprà eodem. Aut non habeo iustam cãm ignorantiæ: & tunc agere nô possum. Fallit in matre: vt. l. si mater. in prin. secũdum aliam lec. & hoc est verũ ad eandem rem: ad aliam possum: vt l. si quis ex testamento. j. eo. & hoc est verum si volo agere iure dominij: secus si iure quasi dominij. ¶ Circa realem actionem formo quæstiones aliquas quas non credo tibi notas, non eas ponit Cy. C. de ali.
13 iu. mu. cau. fac. ¶ Et primò † quæro, dixi tibi, ꝙ si egi reali, & succubui in ciuili, ꝙ possum agere publicia
e na. Sed quid si dixie rem ad me pertinere iure dominij, vel quasi, & succubui: an publicianam potero intentare? Iste libellus licet non procedat de iure: de côsuetudine admittitur. vt. §. aliæ. inst. de ac. & est tex. in. c. Abbate sanè. extrà de re iudi. li. vj. tamen glo. q est in. d. §. aliæ. dicit vnum verbum valde notabile: qa licet libellus sic admittatur: tamê vnum debeo ꝓsequi, vel dominium, vel quasi dominium. Et tũc est qõ, an vno prosecuto ob. excep. rei iudic. in alio. Et breuiter dicit Io. an. notabile verbum in. d. c. Abbate. ꝙ non obstat exceptio: quia ope replicationis eliditur. sed illa gl. potest sustineri, quando prosecutio est specialis, ita ꝙ discernat publica dominia: sed
f si nô discerneret: vt quia dicit rem ad se pertinere f, qa ad vtrunqꝫ refertur: vt. l. verbum illud pertinere. j. de verb. sig. & tunc idem, quod in personali esset di
14 cendum. ¶ Quæro. † quid in hypothe. & gl. format hîc: & vide gl. quæ nô soluit, & incipit. statim ab initio, & in actione hypothe. debes dicere: qa quot obligationes, & tot actiones: & tunc est eadem ratio in hypothe. quæ in personali. & Gul. de cug. tenet in. l.
15 solutum. §. per liberam. s. de pig. act. ¶ † Quæro, qd in confessoria & negatoria simpliciter proposita: & prosequor vnum. & credo, ꝙ idem sit, quòd in personali: quia ex pluribus causis pôt deberi, & pluribus: vt. l. in concedendo. s. de aqua plu. ar cẽ. & l. Lu
16 cio. s. de aqua quotid. & æsti. ¶ Quæro, † quid in actione mista, vt in petitione hæreditatis. & breuiter petitio hæreditatis, licet sit mista in aliquo sortitur naturam realis, qa nô pôt esse hæres, nisi ex vna causa. Itê vnus insolidũ, vt. l. hæredi. j. de castren. pec. & idê ius est quod in reali: vt. l. si mater. s. eo. & l. ex se
17 xtante. j. eo. ¶ Quæro, † quid de actione personali, in rê scripta: vtrum iudicabimus secũdum regulam personalium: an secundum regulam realium, vt in actione ad exhibendum, quæ est mista, vt. l. de eo. in fi. s. de exhi. Et dico secundum naturam personaliũ, quia ex pluribus causis potest deberi, vt. l. iij. §. s. ad exhib. dixi. s. ꝙ ex iure superuenienti de nouo possum agere quantumcunqꝫ fuerit: & petitio, & sentê
18 tia generalis. ¶ Modò quæro. † est ne hoc verum, si ue ius de nouo superueniat pêdête iudicio, siue post & fuit reus, absolutus, & superuenit causa ante absolutionem? & Dy. dicit sic, quandoqꝫ ius competebat actori

a ¶ Opp. de. l. vide Bart. in. l. edita. C. de eden.

b ¶ Lec. Dy. Adde Bar. in. l. j. circa fi. C. quando prouo. non est nece. & in l. si expressim. j. de appella.

c ¶ Sed quæro. & vide Bar. in. l. j. §. interdictũ. s. vti posi. And. Barb.

c ¶ Sed quæro. Ad materiam adde, quòd si iudex videt malè actũ ex vna causa, & quod ex alia causa potuisset bene agi: pôt in sententia reseruare ius agendi ex alia. l. Bebius. in fi. de pact. dot. & Bal. in aut. sed & si quis. in pe. co. de secun. nupt.

d ¶ Videamus. In reali non possum cogi cãm exprimere. Adde Bal. Ang. in. l. fi. in. ij. col. C. de anna. except. Et idê tenet Inn. in. c. conquerente. in vlti. col. de offi. ordi. & vide etiam quid in personali. & Inn. in. c. cũ dilectus. in ver. iustitiã. de offi. ordi. per Cy. i. d. l. edita. de edê.

e ¶ Sed qd si dixi. Not. an procedat libellus, dico rem ad me ꝑtinere iure dñij, vel quasi: & an vtrũqꝫ possim ꝓsequi? & in si vnũ tantũ prosequor obstet exceptio rei iud. in alio. & adde qđ legit, & no. in. l. minor. §. si seruus. s. de eui. & quod ibi Bar. & do. dũ bar. hîc prosequendo gl. in. §. aliæ. insti. de acti. dicit ꝙ licet rei vêdicatio, & publiciana possint cumulari in libello, ꝙ tñ vnam tantũm debet ꝓseq. Adde ꝙ imo videtur, ꝙ vtrãqꝫ posset ꝓsequi per d. c. Abbate. de re iu. & ibi etiã not. & qđ no. in. c. côstitutus. de resti. in integ. & not. ꝑ Imo. in. c. ex parte. de rescrip. & q no. Bar. in. l. si expressim. de appe. in. q. de libello. in quo dico sentêtiã nullã, & si qua est appello. &c. Sed quô fient probationes, quæ erant sibimet côtrariæ quæ nô admittuntur: vt no. Bald. in l. j. &. iiij. colũ. in ver. & no. ꝙ idem C. de fur. vide eũ etiam in. v. oppo. potest dici, ꝙ fiet positio de quasi dominio, quę si negabitur poterit fieri positio de dominio, & pars aduersa non poterit se fundare ex positione negata.

f ¶ Vt qa dicit. verbum pertinere refertur ad dominium, & quasi dominium. Et adde gl. qđ ibi dixi post Bar. in. l. si qs intêtione. s. de iudic.

a ¶ Procedo vlterius. not. hîc ad. c. Abbate sanè. de re iud. & vide ad hoc Bal. in. l. j. C. si plures vna sen. in. iiij. & v. col. & no. Inno. in. d. ca. Abba. super vl. gl. & bar. in. l. nõ potest. de de iudi.

b ¶ Sed quid si. Ad de Bal. in. l. j. in fi. C. si pluresvna senten. i. iiij. & v. co. Bald. in. l. non solum. §. sed, vt probari. de operis nonũ. & no. Bal. in. l. j. in vlti. col. C. vti possi. & Bar. in. l. non põt. in princ. de iudi. & Bal. & Ange. in. d. l. eum act. de neg. gest.

c ¶ Si inter me & te. Istã. l. si inter. allegat Bart. in. l. sæpe. in. j. q. de re iud. Et ad hanc. l. vide Bal. in. l. cum Papinia. C. de senten. in. ij. co. & oĩno Bal. in. l. edita. in. xxviij. colũ. C. de eden.

actori ab initio respectu sui, licet reus nõ teneretur:
& tunc si ex parte rei pendente iudicio superuenit:
tunc iterum agenti obst. exceptio rei iud. vt. l. iiij. s.
de pet. hære. & l. quæsitum. in prin. s. de pe. no. in. l.
non potest. s. de iud. Quãdoꝗ deficiebat ius ex par
te actoris ab initio, quod superuenit pendente iudi-
cio. & posteà reus fuit absolutus: tunc aut superue-
nit ius ex causa de præterito: & obst. excep. rei iud.
quæ retrotrahitur: vt. l. si rem. §. fi. de pign. act. & s.
mand. l. si mandauero tibi, vt à Titio. Aut superue-
niienit ius ex causa noua, & tunc non ob. exceptio:
vt. l. Atteius. in fi. cum. l. seq. s. de aqua plu. ar. & l. nõ
potest. s. de iud. & hoc est verum: licet exprimat to
tam, vel non. Sed licet Dy. dicat, tamen vide casum in
l. si mater. §. eandem. s. e. ibi, aliquã causa noua post.
& per illum tex. fundat se Dy. sed de æquitate cano
nica est introductũ illud, quod si pendente iudicio
superueniat ius, quod ab initio non cõpetebat: & tũc
venit in illo iudicio generaliter proposito. c. Abba-
a te sanè. ¶ Procedo[a] vlterius circa hoc†. Pone, quod
19 expressi vnam causam, tamen illam expressi gene-
raliter: vt ago contra te, dicens ꝙ res pertinet ad me
ex causa emptionis, vel ago actione ex mutuo, non
dico, quando nec qualiter factum sit: superuenit a-
ctio, vel contractus mutui, pendente iudicio: an isto
iudicio claudatur? ipsi determinãt, ꝙ non. Ratio est:
tu scis, ꝙ quælibet actio habet vnam causam proxi-
mam: & vnam remotam: vt. l. cum de hoc. j. eo. & hîc
gloss. no. In reali est causa proxima dominiũ: in per
sonali est proxima causa obligatio. Causa remota est
cõtractus & traditio: qñ exprimo cãm ꝓximã gene
raliter: vt dico ad me pertinere iure dominij: vel dico
te obligatũ ad. x. & tunc ius superueniens pendente
iudicio in isto iudicio clauditur. Sed qñ propono li-
bellũ generaliter ex causa remota: vt ex cã emptio-
nis & ex causa mutui: tũc supueniens ius in illo iudi
cio nõ claudit. Et rõ est, qa causa remota de necessita
te psupponit locũ, & tps: qa si dico emptio, op; ꝙsit
facta certo tpe & loco: & traditio nõ pot esse, ꝙ non
sit facta loco & tpe. Vnde cũ dicis ex causa emptio
nis: intellige de certa emptione facta certo loco &
tempore. Sed quando ponis causam proximam, vt
dominium: vel dico te obligatum ad. x. tũc obliga-
tio, vel dominium non clauditur tempore contract⁹:
20 sic ius superueniens illo iudicio clauditur. ¶ Sed† qd
b si[b] expressi causam remotam venditionis, & donatio
nis: & probaui, non tamen probaui de tempore: &
sic non apparet, an ante lit. contestat. vel post, fuerit
facta? Respon. reus absoluetur. arg. eius, quod no. de
neg. gestis. l. eum actum. in fi. per gl. & de ope. non.
nun. l. non solũ. §. sed vt probari. & Io. an. hoc tenet
21 in. c. Abb. quod no. ¶ Quæro vlterius.† vtrum in li-
bello quis cogatur exprimere causam proximam,
vt dico mutuaui tibi cẽtum: an debes dicere: ad quæ
es mihi obligatus. Dy. tractat hîc, & tenet ꝙ non. &
est verum per regulam, quam dixi vobis in. l. omnes
§. Lucius. s. de his, quæ in frau. cre. istũ tex. ibi nõ al-
legat Cyn. format. in. l. edita. C. de eden. vidi de causa
22 proxima & remota. ¶ Mõ quæro,† an sufficiat ex-
pressio causæ hoc modo. emi rem à te & tradidisti:
tu habuisti rem ex causa donationis à Titio: ago con
tra Titium: sufficit ne allegare authoris mei causam
s. causam donationis. Apparet decretalis, ꝙ nõ. & de
bet absolutio seq. casus est in. d. c. Abbate sanè. Nos
videmur habere gl. in contrarium in. l. iij. s. de peti.
hæ. secundum vnam lec. & dicit sic. Sum hæres Titij
ex testõ: fuit Titius heres Seij ab intestato. volo ven
dicare hæreditatem, sed qualiter vendicabo? Et certè
tanꝗ hæres ab intestato, sicut author meus. ita dicit
ibi gl. & in. l. vlti. s. de fideicommis. hære. pe. Pet. &
Cyn. format istam qõ. in lege fina. C. de hære. insti.
¶ Quid dicemus? Breuiter, si quis diceret illud, qd'
dicam, credo ꝙ gl. & doct. dicant bene. In successo-
re vniuersali, verum dicit glos. quia possum allegare
causam proximam meam: qa hæres. & cãm autho-
ris mei. vt. l. iij. §. ex pluribus. s. de acquir. posses. ibi
dum dicit, & pro hærede. & c. In successore singula-
ri loquitur decretalis, quæ non potest niti ex perso-
na authoris sui: qa non est eadẽ persona cum eo. glo.
dicit in. l. nemo plus iuris. j. de regu. iur. ¶ Quid in
causa appellationis? Quid in causa nullitatis? Quid in
causa restitutionis in integrum? Ista habemus dimit
tere hîc, sed aliâs dicemus.

SVMMARIVM.

1 *Actionibus præiudicialibus duabus simul propositis, super utraq; proceditur, si sunt æqualis potentiæ: aliâs super maiori.*

LEX XV.

c SI inter me & te.[c] ¶ Opp. ex-
trà glos. vltra
docto. quando duo iudicia sic se habent, ꝙ
absolutoria lata in prima parte exceptionem rei iu-
dicatæ in secunda: tunc non admittitur cõcursus: vt
l. fundi. & l. fundum. §. j. tit. j. Rñdeo, ibi de actioni-
bus præiudicialibus propositis ab eodem: hîc à di-
1 uersis. Sed tunc oppo. & istud no.† quando propo-
nuntur duæ actiones præiudiciales, debet super vna
procedi, & in alia supersederi: vt. l. j. C. qui accus. non
poss. Hoc est verum, quando vna causa est maior a-
lia: quia super maiori procedetur: vt dixi in. l. fundũ
s. ti. j. & sic loquitur. l. j. sed quando sunt æqualis po-
tentiæ, tunc vtraꝗ agitur.

XEX XVI.

EVidenter enim. ¶ Op.
de lege
vlti. C. de vsur. rei iudi. Sol. nouatio. i. no-
ua actio: non autem antiqua perimitur.
Op. C. si plures vna sen. l. j. sol. gl. ꝙ ibi verisimiliter
est condemnatus in vno, & in alio absolutus. Truffa
est, melius nota. in contrario: qa aut agitur prima a-
ctione: & tunc non obst. exceptio in alia parte: aut
agitur ex sententia, & tunc nocet. ¶ Oppo. s. de iu-
re aur. an. l. ij. so. vt ibi. ¶ Opp. de. l. si quis in totum.
§. planè. s. eo. Sol. ibi prodest ei, qui soluit.

LEX XVII.

SI rem meam. ¶ Innuit ista. l.
ꝙ oportet ꝙ ꝓ-
bet se desijsse possidere. & sic q semel pos-
sedit, semper præsumitur possidere. Item habemus
ꝙ oportet, ꝙ probet se non dolo desijsse possidere:
& sic dolus præsumitur. Ad primum opp. C. de pro
ba. l. siue possidetis: qa solo animo amittitur posses-
sio: vt. l. iij. §. in amittenda. & l. quẽadmodum. ff. de
acquir. pos. Sol. probat eo ipso, ꝙ contrariũ non pro
batur. & hoc est verũ, si in initio iudicij possidebat:
qa etiam tunc præsumitur possidere: vt. l. neꝗ. & ibi
no. C. ad exhiben. ¶ Op. de. l. quoties. §. qui dolo. s.
de prob. Sol. probatur eo ipso, quòd contrarium nõ
probatur.

SVMMARIVM.

1 *Reus simpliciter absolutus, si in sententia non apponitur causa: in dubio uidetur absolutus ex causa, quæ in actis apparet.*
2 *Iudex si absoluit reum, quia non poßidet: & quia actor non probauit: si inspecta prima causa nõ obstat exceptio rei iudicatæ, obstabit ex secunda.*

LEX XVIII.

SI quis ad exhiben-
dũ. ¶ Ista lex habet gl. no. & argumenta
1 bilẽ ad multa. ¶ Quæro, iudex† ꝓnũtia
uit, & absoluit reũ simpliciter, nõ posuit causam in
sententia. Quero, an videatur absolutus: quia nõ pos
sidet: vel qa actor non probauit? & dicit gl. qd' in du
d bio præsumitur[d] absolutus ex causa, quæ in actis ap
paret: quia videtur absolutus: quia non possidet: vel
quia actor non probauit. & hoc potest probari: qa
e sentẽtia refertur[e] ad acta: vt. l. ait prætor. in fi. s. de re
iu. & l. iij. C. de sen. quæ sine cer. quan. Item probari
põt per. l. non intelligitur. §. j. j. de iure fisci. ¶ Sed
2 qd, si iudex dixit absoluo te,† quia non possides. &
qa actor non probauit: an obstet exceptio rei iudi. si
inspicit prima causa, non ob. exceptio rei iudi. si in-
spicitur secunda, sic. Et Hug. dicit: obstat exceptio
rei iudicatæ, quia nõ probauit: vt insti. de nup. §. asti

d ¶ In dubio presumit. Et sic in sententia nõ requirit expressio causæ, qd' habet ꝑ doct. plenè. in. l. ij. §. ignominæ. de infami. & not. Bar. in. l. Iulia. de condi. inde.

e ¶ Sententia refertur. no. ꝙ sentẽtia refertur ad acta. adde. l. hæc enim. & quod ibi no. de suspe. tu. & quod no. Bar. in. l. Iulianus. de condi. inde. & nota. in. c. si confirmationem. de elec. in. vj. qd' tamẽ intellige & limita: vt dicit Imol. not. in. l. ex diuerso. §. fin. sol. ma. & scripsi in. l. cum prolatis. ad fi. s. de re iu. post Bart. & sic habes hîc: ꝙ sentẽtia presumitur lata ex cã quæ in actis apparet. Sed Bal. aliter dicit, & notabili⁹ in. l. ij. C. de manu. vind. Et ad hoc adde Bar. in. l. j. C. si plu. vna sen.

a ¶ Op. de l. Et pro nota. allegat hanc gl. Bal. in l. j. C. de iur. & fac. ig. & ibi etiam Bar. & Bal. in l. actori. C. de re. credi.

b ¶ Op. φ innuit. Et vide In. in cõtrarium in c. cum dilecta. de resc. & ibi d. Ant. & Io. de Imol. qui dicũt istud dictum posse procedere, nisi sententia prima fuisset iudici ostensa: qa tunc nõ pcederet hoc dictum Bar. & vide quæ ibi dixi. Andræ. Barba.

c ¶ Diffinitiuæ cõtrariæ. qñ duæ diffinitiuæ põt ferri super eadem re: bene facit quod no. Inn. in c. cœterum. & in c. pastoralis. de rescri. aliâs de offi. de le. & Bar. no. in l. cũ pcurator. §. si dominus. maximè in vlti. co. de ope. no. nũ. & facit qđ no. Bar. in d. l. j. C. qñ prouoc. Et ad de, φ dũ Bart. hîc dicit, φ sententia lata cõtra sentẽtiã super eadẽ re in diuersa instantia valet. dic φ Inno. in c. pastoralis ĩ prĩ. de rescri. videt̃ expressè tenere contrariũ. sed. d. An. ibi concordat eos hoc modo: qa aut secũdus iudex vidit primã sententiam: & tunc, qa illa sñia inducit notoriũ, secunda sententia nõ valebit, tã φ̃ lata cõtra notorium. & ita loquitur Innoc. vbi suprâ. Secus si nõ habuerit notitiã de prima sentẽtia: qa tũc sit vera opin. de qua hîc. & per Canon. in c. inter monasteriũ. de re iu. Et not. doc. in ca. cum dilecta. de rescri. vbi oino vide. ad hoc facit φ no. bar. post gl. in l. acta. de re iu. videlicet, an possint partes recedere à sñia. & de hac materia vide Bald. in l. post sententiã. in j. col. C. de sen. Itẽ istud verũ, si fuit oppositũ de

nitatis. quia si sint duæ causæ impedientes nuptias: tunc vna sufficit ad impediendum: vt habuisti gl. in l. si ventri. §. in bonis. s. de priuile. credi.

SVMMARIVM.

1 *Excipiens, si succubuit, quando poßit agere, & ei non obstet exceptio rei iudicatæ?*

2 *Sententiæ diffinitiuæ contrariæ duæ, quando poßint ferri super eadem re? quòd nõ ex eadem causa: secus ex diuersis.*

LEX XIX.

DVobus diuersis. ¶ Ista est notabilis lex cum gl. No. secũdam glo. ¶ Op. dicitur hîc, φ ei, qui simpliciter se defendit, non obst. exceptio rei iudi. Contra s. eo. l. si mater. §. deniq;. vbi qs simpliciter agẽdo, videtur totum ius suũ in iudiciũ deduxisse. Glos. soluit, quòd aliud in actore: aliud in reo. a ¶ Oppo. de l. a peremptorias. C. senten. rescin. non pos. Glo. quæ est hîc, respondet satis no. ad illã l. si quidem agitur actione iudicati, non potest opponi noua exceptio. Si verò agitur actione prima: tunc omnes exceptiones, quæ potuerũt opponi in prima, & in ista. & est multum notabilis. ¶ Extra gl. †opp. & videtur, quòd hîc innuit tex. φ si excipiendo succubuit, non posset agere hypothe. Contra 1 l. vendicantem. cum. l. seq. s. de euic. Sol. quandoq; tẽdunt ad eundem finem, qđ proponitur per modũ exceptionis: & quod proponitur per modum actionis: & tunc ob. l. quòd si in diem. §. j. s. de cõpen. Aut nõ tendunt ad eundem finem. & tunc non ob. exce. & loquit̃. l. vẽdicantem. cũ. l. sequẽ. s. de euict. & ibi dixi in. l. q Romæ. §. duo fratres. j. de verborum obligationibus. & per Dy. in. l. ij. C. sent. rescin. nõ pos. b ¶ Opponitur, quòd b innuit ista gl. quòd† duæ diffinitiuæ contrariæ c possunt ferri super vna re. quod est 2 contra. l. j. C. quando prouo. non est ne. & gl. videtur c non habuisse istum intellectum, nec docto. Et ista est veritas, put Deus est Deus: φ duæ sententiæ diffinitiuæ non possunt sequi super eadem re. verum est ex eadem instantia: secus si ex diuersis: vt hîc, in gl. Et est ratio: quia sententia lata, tunc perit instantia: si sententia noua sequatur: tunc est nulla ipso iure: quia est lata nulla præcedente instantia: vt. l. prolatam. C. de senten. tene menti.

LEX XX.

SI ex testamento. ¶ Nota egi actione ex testamento, vel rei ven. ad certam rem: nihilominus possum agere ad aliam. Contra. l. si mater. §. deniq;. &. §. eandem. in fi. s. eodem. Duæ solu. dantur in glos. Secundum illam verò, secundum quam dicit, quòd fuit actum reali, obstat contrarium. Et tunc dic, quòd absoluatur qñ simpliciter proposuit, & vnam causam fuit prosecutus: qa obst. in causa de iure, quòd posset competere ex quacunq; causa: sed petitio generalis quo ad res, non porrigitur, nisi ad res nominatas: & in quib' est facta prosecutio. ¶ Sed ad id opponitur quando petitio est gñalis, prosecutio specialis: obstat exceptio licet replicatione iuuetur: vt. l. licet. C. de indi. Sol. intelligo hanc secundũ illam, quòd nõ obst. exceptio cum effectu. Vel dic, quòd hîc fuit petitio specialis. & hæc est tertia lect. quam non ponit gl.

LEX XXII.

SI cum vno. d ¶ Op. de. l. si qs separatim. §. fi. de ap. Sol. ibi est eadem causa defensionis: secus si diuersa, vt hîc. Et ista gl. ibi reprehenditur: & illa gl. notabilis soluit istud contrarium & bene, φ ibi in causa appellatiõis: hîc in causa principali. diuersitatis rationem dixi tibi.

LEX XXIII.

SI in iudicio. ¶ Quæro, vtrũ illud, qđ venit in iudicium officio iudicis mercenario, possit peti? & hîc est tex. & gl. quòd nõ, per doct. in. l. j. C. de iudi. in penul. q.

LEX XXIIII.

SI quis rem. ¶ Oppo. & videt̃, φ ille, q est absolutus non habet hanc actionem si cadit à possessione, vt. l. sed & si possessori. in principio. s. de iureiurando. Huius contrarij timore legitur duobus modis: & tene menti ambas lectu. Et vna est hîc, quòd ego egi rei vendi. & reus fuit absolutus tanq; dominus. & sic nota, quòd si fuit absolutus: quia fuit pronuntiatus dominus, & tunc sufficit sibi: licet non sit dominus. Et ista est vera in se, per. l. si inter me & te. s. eodem. & doctores etiam. j. eodẽ. in. l. exceptio. Alia lectu. est, quòd hîc agitur publiciana. Sed contra. de. l. penultima. s. de publi. Sol. dicit gl. Fallit hîc, & bene: quia dicit, quòd obstat exceptio dominij: sed replicatione elidit̃: vt dicit tex.

LEX XXV.

SI is qui. Est in potestate. ¶ Op. suprà de ædil. edi. l. si tamen. §. non nocebit. hæc glo. soluit pluribus modis: & an sint duæ quanto minoris, non dico hîc. gl. tangit in. l. Iul. s. de ac. emp. & Pe. hîc. & Cy. in. l. j. C. de ædil. actio.

LEX XXVII.

e CVm de hoc. e ¶ Ista lex cõsueuit videri iuuenib' difficilis. & glo. dicit, quòd causa proxima est emptio & venditio, & traditio: remota est dominium. &c. Ista glo. non bene dicit hîc: sed melius in l. j. s. de eden. in glo. magna. in principio. quia causa proxima est dominium in rei vend. & Petr. damnat istam gl. hîc, & bene. Et de hac causa proxima, & remota, dixi plenè in. l. & an eadem. §. actio. s. eodem. ¶ Tamen tu dic saluando glo. quòd inspecto originis ordine, dominium dicitur causa proxima: titul' remota causa dicitur: siue vtrũq;, vt genus, siue vt indiuiduum consideres. Sed si dominium, vt genus: titulum vt species: vel indiuiduum. titulus est proxima causa: dominium remota. Sicut ergo vniuersale est magis remotũ à specie, q̃ particulare: ergo &c. Sed inspecto ordine petitionis, vbi vtrunq;, vt species, vel indiuiduum cõsideratur: titulus est proxima causa proponendæ actionis, dominium remota. & ita hæc glo. intelligitur: aliâs esset falsa. Est ergo differentia inter ordinem propositionis, & productiõis secundum Dyn.

SVMMARIVM.

1 *Reus num efficiatur dominus, si agens rei uendicatione succumbat?*

LEX XXVIII.

EXceptio rei iudicatæ f. ¶ Quæro† quid si vnus egit rei ven. 1 dic. & succubuit: an reus efficiatur dominus? & videtur φ non: vt hîc cum gl. Contrarium tamen vidisti in. l. si quis rem. s. eodem. Credo, φ debet distingui, an fuit absolutus: quia actor non probauit & loquitur hîc: an fuit absolutus tanq; dominus. & obst. exceptio: vt. l. si quis rem. & qđ ibi no. ¶ Quæro, ego contra reum rei vendicatio. & reus est dominus: tamen fuit condemnatus: an sententia faciat me dominum? & dic, vt gl. plenè dixi in. l. Pompo. §. si iussu. s. de acquiren. posses.

LEX XXVIIII.

IVdicatæ quidem. ¶ Quæro, si pronuntiatus fuit liber, an præiudicet quod ad omnes? & glo. dicit, sic. Ista glo. dicit malè. sed verum est, φ facit ius sententia, si est lata & legitimo cõtradictore existente, & cum eo cuius principaliter interest: vt. l. j. C. de inge. ma.

Ex sextante

prima sñia: aliâs secus: vt plenè per Inn. in. c. qñ contra in. vij. co. de pba. & Bar. & Bal. in. d. l. j. C. qñ prouoc. & Angel. & Imol. i. l. j. s. de re iudi. per do. Ant. in. c. ab excõmu. de rescri. per Ro. i. l. stipulatio ista. de ver. ob. ADDE, qñ valeat sententia cõtra sententiam: Bald. consi. cxcix. j. lib. & Rom. cõs. cccclxix.

d ¶ Si cum vno. Vide Bald. in. l. j. in ver. modo quæro C. si vnus ex pluribus.

e ¶ Cum de hoc. qd si maritus agit rei vend. & succubuit. an obstat exceptio mulieri? habetur per Bald. in l. doce. in fin. C. de rei vendi. & not. Bart. in. l. sæpe. s. de re iudi.

f ¶ Exceptio rei iudi. Adde. q dixi in. l. naturaliter. §. nihil. s. de acqren. pos. in. ij. lec. vide Bald. in. l. sed & si possessori. in prĩci. s. de iureiuran.

a ¶ Latinus largus. Quãdo pignus cõstitui possit in re propria, adde bar. in.l.si finita.§.Iul. in.xiij.co.s.de dã. infe. & quod not. Bal.in aut.siue.C. ad velleia.

b ¶ Quęro an. Vide Bal.in.l.j.C. de p̃scri.lon.tẽ.qui hęc dicta limitat.& ad de gl.& doct.in.l. fi.de tem. in inte. resti.pe.

c ¶ Vlterius quærit. An aũt, & quãdo tẽpus in dubio intelligat vtile, vel cõtinuũ, vide bal. & quod ibi no. in l.genero.& ibi Ludo.s. de infam. & Bald.in.l.annus.s. de calũnia. Et an omne tempus in dubio semper cõputetur de momẽto ad momentũ, & sit continuum, vide no.in aut. hodiè.C.de ap.&Io. An.in nouel.in.c. super eo. de ap. in fi.vide Bal.in.l. j. C.de dilat. in vlti. col.&.l.siue pars. vbi tex: eodem ti. & in dilatione ad probandum, vide singulariter Bal. in.l.si quando. in x.qõ.C.de test.& dicit Pet.de An. in cle.j.de resti.in inte.ad fi. ꝙ in dubio oĩs dilatio, & omnis p̃scriptio intelligitur continua: nisi reperiat cautũ,ꝙ sit vtilis. Allegat gloss.hîc in ru. cum hîc no. & vide glos. in.d. cle.j. Et an tẽpus præfixum à statuto sit vtile, vel cõtinuum, vide bal. post Cyn. in.l. ij. C.de edi. ac. & an sit continuum adeo, quòd currat ignoranti omne tps, vide Bal.in.l. ę̃diu.& quod ibi dixi post eũ.C.q admit.& quõ sumatur tps vtile, vide Bal.& alios in l.fin.in.j.op.C. de temp.in inte.rest. petẽ.& an tps ĩ dubio sit vtile, vide Bal.in.q.inci. fœnerator. Adde, an tps dicat vtile, vel cõtinuũ: Bal.con. si.cccxxij.iij.lib. Et an tps currat

LEX XXX.

EX sextante. ¶ Oppo.de.l.post legatũ.§.j.s. de his quibus vt indignis. Solu. ꝙ hîc non dicit nullũ, sed falsum, vel inofficiosum: sed illud restringeret legem nostram, cum dicit, de iure testamenti. Solu. ista est vera, ꝙ si simpliciter petit hæreditatẽ, nec dixit ex testamento, vel ab intestato: & fuit vnã causam prosecutus: ad aliam non potest posteà redire. ¶ Oppo.s.eo.l.si mater.§.si quis autem. Solu. fateor, ꝙ si expressisset vnam causam, posset ad aliam redire. ¶ Oppo.C.de codicil.l.vlt. Glo.dicit, quòd tunc repelletur vigore electionis. Sed istud non est verum: quia illud de.l.vltima: est verum quando ex eadem scriptura vellet contrarium allegare: sed si ab intestato egi, & posteà volo ex testamento agere: tunc possum, nisi sciuerim testamentum esse: quia tunc videor renunciare: vt.l.si is.§.finali.supra de acquirenda hæreditate.&.l.filium emancipatum.eodem titu.

a Latinus largus. ¶ Res sua nemini potest esse obligata vt dicitur hîc.&.l.neq; pignus.infrà de regulis iuris. & vide istam glossam, quæ pessimè soluit, quòd nõ fuit factus dominus: sed illud est contra textum ibi: domino constituto. Item contra principium legis ibi: proprium scilicet Titij. Vera solu.est, quando res efficitur perfectè, & irreuocabiliter accipientis, tunc pignus extinguitur: secus si reuocabiliter: quia acquisitio dominij non debet nocere creditori, nec pignus extinguitur: vt.l.debitor.ad Treb.&.l.in rebus.C.de iure dotium. vidistis in simili.in.l.in bello.§.si quis seruum.j.de cap.& postli.reuer. & quod notat gloss.in.l.ij.C. quod metus causa. Et hanc solutionem tenet hic Petrus & Iacobus de Rauen. & Cy.C.de his, quæ in frau.cred.l.fi.C.si antiqui cred. l.j.in.ij.q.

LEX XXXI.

PAulus respondit. ¶ Quero, egi rei vẽdicatione, p̃ legato: succubui: possum ne agere actione ex testamẽto? & videtur, ꝙ sic: vt hîc. Dy. intelligit in.c. nullus pluribus extra ne reg.iur.lib.vj. ꝙ hoc est verum, si pronuntiatum est rem non fuisse testatoris: secus si fuisset p̃nuntiatum non deberi: quia nõ fuit legatũ. ¶ Quęrit gl. quid si restitutionem rei, quæ mea erat stipulatus sum: deinde egi rei vendicatio.& succubui: si agam ex stipulatione, an repellar? dic, vt gl. & hîc est cogitandum.

De diuersis & temporalibus præscriptionibus Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Tempora præscriptionum quot sunt.*
2 *Vsucapio triennij, ut acquiratur, quæ requiratur? remißiuè.*
3 *Dominium utile acquiritur per præscriptionem. x. uel xx. annorum.*
4 *Præscriptio qualiter interrũpatur, & interrupta, quid acquiratur?*
5 *Tempus præscriptionum regulariter est continuum. Fallit in præscriptionibus annalibus à prætore inductis.*
6 *Tempora præscriptionum quænam sint utilia? remißiuè.*

¶ Dictum est suprà de exceptionibus in genere. Item de exceptionibus rei iudicatæ: verùm, quia est exceptio quædam, quæ consistit in tempore: iõ ponitur hîc ista rubri. Item quia in præscribendis rebus, datur accessio possessionum: ideo ponitur de accessione possessionum.
1 ¶ Quæro, † quot sint tẽpora præscriptionum? gl. dicit, quòd quædam vnius diei.&c.vt glos. Ad illud, quod dicit trium dierum. dic, vt.l.j.de glan.legen.& facit.C.de erro. aduoca.l. vltima. Sed quædam est præscriptio vnius horæ: vt l.diuus.s.de in integrum restitut. Quædam.xx.horarum.l. capite quinto.j.de adulte. Circa gloss. est videndum de præscripti. triennij: & quæro quid
2 per eam acquiratur: dic, vt gl. ¶ † Quæro, quot requirantur ad istam vsucapionem triennij? Solu. dic, vt glossa i sta. videbitis in.l.vsucapione. infra eodem.
3 ¶ † Quæro, quid acquiratur per præscriptionem.x. vel.xx.annorum? dic vtile dominium. dixi.in.l.vsucapio.s. de vsucapio.
4 ¶ † Quæro qualiter interrumpatur? dic, vt glo.s.quòd exceptio acquiritur. Sed certè quandoq; actio, vt.l.quis emptionis.§.j.s. de præscrip.xxx.annorum. Qualiter interrumpatur per solam nuntij missionem? & dic, vt.l.cum notissimi, in princip.C.de prescrip.xx.ann. ¶ Quæro,
5 † an b tempus præscriptionum sit vtile: vel contib nuum: & dic in dubio continuum, nisi inueniatur lege cautũ, quod sit vtile.& glo.nihil allegat hîc. sed ĵ.l.j.in fine ibi allegat.l.nunquã.§.in vsucapio.s.de vsucapio. Est ne verum istud indistinctè? certè credo, quod debet intelligi: quòd omnis præscriptio habet tempus continuum. Fallit in præscriptionibus annalibus inductis à prętore. instit. de perpe. & tempo. actio.§.j.facit.l.j.§.annus.s. de vi & vi arma.& dic plenè, vt dixi.in.l.j.§.hãc autem.s.si mẽ.
c ventris no. ¶ Vlterius queritur, c † quæ sint vtilia?
6 dic vt glo. alia vtilia ad sui principium.&c.vt glos. & in eo, quod allegat.l.annus. dicere videtur, quòd tempus redhibitorię quo ad sui prin. sit vtile, quo ad processum continuum. Contrarium no.gl.in.d. l.annus.& illam vos teneatis, quam tenet Iacob. de Are.& Cyn.in.l.ij.C.de ædil.act.vbi facit mentionem de ista glo.

SVMMARIVM.

1 *Impedimentum ex parte actoris, uel rei, uel iudicis, facit quòd tempora utilia non currant.*
2 *Causa legationis dicitur causa necessaria, & probabilis.*
3 *Actor absens ad præscriptionem interrumpendam tenetur mittere procuratorem.*
4 *Reus absens impediens quando teneatur mittere procuratorem ad contumaciam excusandam?*
5 *Impedimentum ex parte rei, uel iudicis, qualiter probetur?*

LEX I.

QVia tractatus. ¶ Ad hoc, vt vtilia currant tempora, requiritur quòd non sit impedimentum agendi, nec ex parte actoris, nec rei: nec iudicis. hoc dicit. Diuidit in duas partes. Primò ponit causam legis condendæ: secundò ponit statutum suum. Se-
1 cunda ibi: & quidem. ¶ † No. quòd impedimentũ ex parte actoris facit, quòd tempora non currant. Item quando est impedimentum ex parte rei. Itẽ ex parte iudicis: vt vtilia tempora non currant. ¶ Oppo.j.eo.l.si seruus Breuiter glo.dicit, quòd currit, sed restituit, q̃ non est vera: quia hic ipso iure nõ currit. Item hîc de vtilibus: ibi non. Ista non est vera: quia ibi etiam de vtilibus. Tertia sol. ꝙ in casu legis contrariæ, seruus poterat in iudicio esse.&c.vt gl.& istã tenet Dy.& Pe. ¶ Opp.ex parte rei, non potest esse impedimentum: quia q̃n est absens, sunt prodita remedia contra absentem: vt.l.si præsens.C. de epi.aud.& in.l.in contractibus.in fi.C.de non nume.pec.&.l.vt perfectius.C.de anna.exce. Item, de iure antiquo actor potest mitti in possessionẽ: vt.l. Fulcinius.§.j.s.ex quib.cau.in pos.ea.& dixi in.l. si finita.§.Iul.s.de dã.infec. Glos.non soluit bene hîc: melius soluit gloss.in.l. is qui.s. ex quib. cau. maio.
d ¶ Oppo. dicitur d hîc, quòd currunt dies vtiles, siue quis possit agere per se, siue per procuratorem. contrà.l.quæsitum.s.de re iudic. Huius contrarij timore gl. ponit istã.q.hîc, & arguit pro & contra: & determinat, vt sibi videt. Et primo dicit, ꝙ teneat mittere procuratorẽ per.l.istã.& per.l. Papi. exuli.s.de mino.& per.l.sed & si per prætorem.§.aduersus.s. ex quibus.cau.ma. In contrarium.l.ij.§.si quis in iudicio.s.si qs cau.&.l.quæsitũ.s.de re iud.gl.tenet, ꝙ non tenet mittere procuratorẽ. Et ex gl.& sol. eius habetis ꝙ quãdoq; quærit, an ex parte actoris debeat mitti procurator ad interrumpendã p̃scriptionẽ? & debet mitti, vt hîc. Q̃ñ ꝗrit ex parte rei. & tũc,

de momento ad momentũ, per eũdem consil. cccc. lxxij.

* Pro concordia. Aduerte: quòd impeditus legitimo impedimento tenetur mittere procuratorẽ quando citatur reus. ita alleg. velle Bart. hic in hac.l.j. Contrarius tñ allegatur ĩ l.ij.§.si quis in iudicio.ff.si qs cautio. qui voluit tenere quod quãdo impedimẽtũ erat breui tempore duraturum. Solu. secundum do. Alexã.in.d.§.si quis in iudicio.col.iij. Quod debet intelligi in hac.l.j. secũdum distinctiões, de quibus in.d.§. si quis per Barto. Sed certè Bar. vbi ꝗ id dicere videt. Adde ad no.p do. Alex.in.l.ij.ff. de in ius voc.& fallẽ. Soci.in tract.citati.arti.v.

d ¶ Op. dicitur. Et vide Bal.in.l.ij.§. si quis in iudic.s.si qs cau.& ibi Ange.& vide Ange. in.l.si quis ita hæres instituatur in diem. de hæredi. insti. & vide glo. sing. ibi ad fi.& aliam glo. secundũ Bal.fin.in.l. eundẽ.§.j.de leg.& vide.d. Anto.& alios in.c.ij.de p̃cu.& ibi Inn. aliter loquit. Archi. in.c.si ęgrotans.v. q.iij. doct. in cle. pastoralis. de re iud. Bal. plenissimè in.d.§.si quis in iudicio. Ange. in.l. si quis ita hæres.de hæredi.insti.& Io. de Imo. ibi. Andr. Barba,

a ¶ Sic diſtingue. An & quando quis teneatur mittere procuratorem. Adde q̃ Bar. hîc eſt corruptus. vide per eum in. l. ij. §. ſi quis in iudicio. ſi qs cautio. Et adde ibi dicta his, quæ hîc dicit. & vide gl. in. l. interdum. ſ. de iudi. & gl. no. & ibi aliquid per Bald. in. c. j. quo tempore miles. Et quid de his exercitijs, an teneantur mittere procuratorē, dixi poſt Bar. in. l. creditor. j. de ſol. Itē vide p d. Anto. in. c. cū dilecti. de dolo & cō tu. & vide p Guy. de ſuza. in. l. fi. C. de ꝓcura. in. l. fin. C. de ꝓcura. & generaliter quando quis teneatur relinquere ꝓcuratorē, vide Bald. in. l. ab eo. C. qũo & qñ iudex. in. iiij. col. & Bar. poſt gl. in l. fi. ſ. de reſti. in inte. & Bal. in. l. pen. C. qũo & quando iudex. & dicit Ange. in. l. cū antiquitas. C. de teſta. ar. iſtius tex. ꝙ q eſt in breui reuerſurus, non teneť relinquere procuratorem. vide in. c. querelā. de proc. per Imo. plenè in l. quæſitum. de re iudi. & in. l. ſi quis inſtituatur. de hę re. inſti. p Paul. de Leaza. in. c. finē litibus. in. vj. col. & de dolo & contū. Adde an quis teneať mittere ꝓc. Abb. in. c. ij. de ꝓcura.

b ¶ Fieri pacto. Adde quero no. Bar. in. l. ſi filio. §. j. ſo. mat. & per Cy. in in. l. j. in. iij. op. C. de ſer. fugi.

aut quis non pōt venire ex cauſa neceſſaria, & non probabili: & tūc teneť mittere ꝓcuratorē: vt. l. Papi. exuli. ſ. de mino. & l. ſed & ſi p prætorē. §. aduerſus. & §. ſe. ſ. ex qbus cau. maio. Aut eſt abſens, & nō pōt venire ex cā neceſſaria, & ꝓbabili: & tunc nō tenetur mittere procuratorē: vt. l. ij. §. ſi quis. ſ. ſi quis cau. & l. quæſitū. ſ. de re iud. ¶ Sed cōtra iſtam glo.
2 oppo. vobis, vos ſcitis, † ꝙ cauſa legationis eſt neceſſaria & probabilis: & ſi nō poteſt venire, debet mittere: vt. l. eundē. j. de leg. & j. eum, qui ap. in prouin. defen. l. j. Do vobis doctrinam Pet. hic, & Cy. refert Pet. in. l. j. C. de teſta. mili. Gul. de cug. in. l. ij. §. ſi qs. ſ. ſi quis cau. diuerſificata Pet. ¶ Tu ergo latius, vt omnia comprehendas: dic, cum quæritur, an quis te
a neatur mittere ꝓcuratorem, ſic diſtingue: [a] aut quæris, vtrum ex parte actoris ad præſcriptionem interrumpendam: aut ex parte rei ad contumaciā excu
3 ſandam. † ¶ Primo caſu, quando ex parte actoris ad præſcriptionem interrumpendā: & tunc teneť mit
4 tere procuratorē: vt hîc. Secūdo caſu, quādo † ex parte rei ad contumaciā excuſandam: aut quis impeditur venire ratione dignitatis, ſeu priuilegij: & tunc aut impedimētū eſt perpetuum: & tenetur mittere procuratorē: vt. l. vlt. C. de procur. Aut impedimentū eſt tēporale, & nō tenetur mittere procuratorē: vt. l. pars literarum. ſ. de iudi. & j. de iniur. l. nec magiſtratibus. l. ij. ſ. de in ius voc. Aut eſt abſens, & impeditur propter aliam cauſam: & tūc aut eſt impedimentū non neceſſariū, ſed voluntariū: & tunc teneť mittere: vt. l. j. j. eū qui appel. in prouin. & l. eundē. j. de lega. Aut eſt impedimentū neceſſarium: ſed non probabile: & tunc teneť mittere: vt. l. ſed & ſi p prætorē. §. aduerſus. & §. ſeq. ſ. ex qui. cau. ma. Aut eſt impedimentū neceſſariū, & probabile: & tūc aut eſt parum duraturum, & non tenetur mittere: vt. l. ij. §. ſi quis. ſuprà ſi quis cau. Aut eſt multo tempore duraturum: & tunc diſtingue ſecundum. l. eundem. j. de leg. quia aut venit impedimentum ante li. conte. aut poſt ¶ Op. C. de temp. in inte. reſt. l. ſuperuacu
5 am. Sol. vt gl. ¶ † Circa gl. noſtram formo vnam quęſtionem: impedimētum ex parte rei, vel iudicis quo modo poſſim probare, cum eſt mera negatiua? Breuiter habuiſtis textum valde notabilem in. l. j. §. adeundi autem. & §. ſeq. j. quādo app. ſit. ſcilicet, quòd actor præſentet ſe ante tribu. nec habet neceſſe eum alibi perquirere.

SVMMARIVM.

1 *Tempus ſi conſtituitur alicui per numerationem menſis, & anni: an debeat habere commodum diei intercalaris.*

LEX II.

IN tempore conſtituto. ¶ Opp. de princ. ad fin. dic, vt gl. & tene opi. Hug. quam omnes tenent. Quandoq; tempus
1 conſtituitur alicui per enumerationem menſis † & anni: & tunc in caſu iſto debet habere commodum diei intercalaris. Aut per enumerationem dierum: & tunc non habet commodum illius diei. Sed nonne habuiſtis in. l. cum hæres. §. Stichus. ſ. de ſtat. lib. quòd annus eſt, qui habet. ccclxv. dies. ſed dic illud eſt verum, niſi annus ſit biſſextilis. ¶ Quæro, quid ſi iudex ſtatuit terminum ad probandum hinc ad vnum menſem: & fuit in medio februarij datus terminus, qualiter intelligatur? & non dicam hîc: dicā in. l. cum biſſextus. ſ. de verborum ſignificati. Quæro, quid ſit illud tempus? & dic vt gl. ſed in eo quod dicit ad interponendam appellationem: glo. non dicit verum: quia datur per enumerationem diei. Ideò ſecunda opi. gl. eſt vera.

c ¶ Interruptio. Vtrū interruptio vnius ꝓſit omnibus? adde Bald. in l. cū notiſſimi. C. de præſcri. xxx. an. Et iō interruptio facta per accuſatorem, nō ꝓdeſt iudici īgrēti, ſecundum Bal. in l. neganda. xj. col. q accuſa. p iſtā. l.

d ¶ Nocet hæredi. Quando mala fides defuncti nocet hæredi. Adde do. Ant. in. c. ſi diligēti. de præſcri. in. vj. & Imolā. in c. fi. de præſcri. in iij. & xxix. co. q videť concludere vna cū dño Anton. quòd mala fides authoris etiam de iure cano. noceat hæredi vniuerſali. & vide quod not. Ioan. And. in additio. Spe. in ti. de præſcrip. §. fi. & qđ no. Bar. in. l. ſeqtur. §. fructus. & §. hæres. ſ. de vſuca. & ibi Imo. tenet opi. Dy. & Bald. in. l. eum. §. in hac. de pub. & rap. & Ro. in. l. Pompo. §. j. de acquir. poſſeſsio. & quod no. Bal. in auť. ad hæc ī. vj. co. C. de vſur. in verſi. ſed quid dicemus. de hære de præſcribētis. Bald. in. l. nihil. C. de vſucap. ꝓ hærede. reprobat opinio. Dy. in præſcri. lon. tēpo. vide ibi poſt glo. & quod not. Bart. in l. pōt. de vſuca. & Bart. in. l. vitia. C. de acquiren. poſ. Itē limita in præſcriptionibus. vbi requiritur titulꝰ. ſecus ſi bona fides ſola: ſecūdū Ang. in. l. j. C. de præſcripti. long. tempo. quam lunitationē melius declarat Bal. in authen. ma lę fidei. in princip. eod. titu. & Bal. in dicto. §. in hac. de public. vbi alleg. Bart. hîc, tenentē opi. Dy. & Bart. in præſcrip. longi temporis: in qua non requiritur titulus: ſecus in pręſcriptione longi temporis. ꝓ quo facit, quod notat Bar. in. l. iura. ſ. de iure pa. & vide Ioan. And. in. c. cum quis in ius. de reg. iur. in. vj. Sed do. Ziliol. de Cremona, in. d. §. in hac. dicit, ꝙ opi. Dyn. & Bald. non videtur vera: qa de iure ciuili mala fides defuncti videtur ineſſe hæredi. in auť. de iureiur. à mori. præſtito. in l. fi. & in. l. is. §. nō debeo. & in. l. ex qua perſona. j. de regu. iur. ꝙ præſcriptio non reperitur correcta de iure canonico: ergo eſt ſeruāda. iuxta not. in. c. prio de no. ope. nūtia. Item lex canonica magis punit hęredes ex facto defuncti, quàm lex ciuilis: vt in. c. Michael. cū ibi not. de filijs præſbyterorum. & c. fi. de ſepul. & hoc modo prohibetur iniuſtum lucrū, & non ꝓbetur cau-

LEX III.

LOngæ poſſeſsionis. ¶ Op. C. de agri. & cenſi. l. quemadmodum. Sol. ibi fraudulenter, hîc ſine fraude. ¶ Op. de leg. j. l. ſi quis inquilinos. & l. ſi cui fundū. in ſtru. coniuncta. l. alienationis verba. j. de verb. ſignifica. So. quòd quædam fieri poſſunt tempore:
b quæ non poſſunt fieri pacto. [b]

LEX IIII.

SI ſeruus. ¶ Opp. de. l. j. ſ. eodē. Sol. hîc fuit ſtipulatus de iudicio ſiſti, in eo, quod agere poteſt. ¶ Non ob. iſta. l. quia intelligo quòd agere non poterat ex ſtipulatione: ſed ex actione prima ſic. ¶ Quæritur, quanto tempore tenetur, qui promiſit de iudicio ſiſti: vide gl. hîc dixi vobis in. l. græcè. §. & poſt lit. j. de fideiuſſoribus.

LEX VII.

SI quiſquam. ¶ Oppo. ſ. de vſucap. l. finali. ſol. hîc erat in quaſi poſſeſsione huius iuris, quod poſſit facere: ibi non erat in quaſi poſſeſsione. quod facit ad. q. de molendino deſtructo. dixi vobis in. l. fina. de vſuca.

LEX VIII.

AN acceſsione. ¶ Hæc ē vna de legibus, quas Dy. allegat: an ſola ciuilis ſufficit ad vſucapionem? & hoc in re mobili. Quid in immobili? dic vt. l. qui fundum. ſ. pro emp.

LEX X.

INtra quatuor. ¶ Oppo. & videtur
c ꝙ interruptio [c] facta per vnum, noceat alteri in omnibus: vt. l. naturaliter. ſ. de vſucap. Solu. ibi in naturali: hîc in ciuili. ¶ Oppo. ꝙ hîc cuilibet venienti nomine fiſci proderit lex iſta legitur duobus modis. Vno modo ſecundum gl. hîc. Tu ſcis, quòd quadrienniū non currit, niſi à die denuntiationis factæ. argu. l. j. §. diuus. j. de iure fiſc. Modò denuntiatio primi non interrumpit præſcriptionem ſecundo agentis: quia non currebat. Et ponunt hanc docto. in. l. j. C. de quadri. præſcrip. vel ſecundū glo. hîc. dic vt gl.

LEX XI.

CVm hæres. ¶ Vides, ꝙ mala fides defuncti nocet
d hæredi? [d] Dy. in. c. poſſeſſor. extrà de re. iu. libr. vj. dicit, quòd de æquitate canonica eſt ſecus: ſi hæres ex perſona ſua vult computare tempus.

SVMMARIVM.

1 *Res fiſci quanto tempore præſcribantur?*

LEX XII.

IN omnibus fiſci. ¶ Primò oppon. de. l. vt inter diuinum. C. de ſacroſan. eccle. Solu. illa loquitur in caſibus ſpecialibus. ¶ Oppo. C. de præſcrip. xxx. anno. l. omnes. gloſſ. multa dicit. Veritas eſt, quòd illa loquitur de bonis in patrimonium fiſci incorporatis. ¶ Opp. d. l. quanuis. ſ. de vſuc. Solut. ibi quando quis titulo poſſidebat: hîc ſine titulo. Aſſume ergo: & dic, vt not. per Cyn. in. l. primà. C. de quadri.
1 præſcri. Vel latius † dic, aut quæris de rebus in patrimonium fiſci incorporatis, & præſcribuntur ſpatio xxx. anno. Fallit in caſibus poſitis in. l. vltima. C. de ſacro ſanct. eccleſi. & l. eum. C. de fun. rei priua. & de fun. pa. l. fin. & l. penul. Aut de rebus incorporādis in fiſcum: & tunc aut ſunt delata in fiſcum propter

vectigal

sa peccandi: vt in authentica vt ecclesia Roma. §. cũ enim. quæ est maior æquitas. & facit quod not. in. l. si quis vxori. §. penultimo. infrà de furtis. Et si diceremus, quòd opin. Dyn. fundatur ex ista æquitate, ne mala fides vni⁹ noceat alteri vt in regula iuris, non debet. Respondeo p prædicta: & maximè quia succedit hæres in ius defuncti. & vna & eadem persona censetur. Adde Bald. in. l. si ego. §. partus. s. de publi. & Ange. ibi tenet opi. Dy. de æquitate canonica, quam dicit seruandam in terris ecclesiæ: sed contrariam opi. dicit tenendam in terris imperij. Imol. & Abb. in ca. si diligenti. de præscript. transit cum domino Anto. Cyn. in. l. nihil. C. de vsuc. pro herede. remittit se ad no. per Dyn. in dicto. c. si possessor Et sic videtur transire cum eo, etiam Ang. in. d. l. si ego §. partus. dum remittit se ad nota per cano. in dicto. c. possessor & dum suprà alleg. Bal. in. l. j. C. de p̃script. lon. tẽp. & Io. an. dic, qđ Io. And. ponit illud in regula, cũ quis in ius. in mercu. & ibi etiam dicit gl. & melius Paul. in dicto. §. hæres. & l. iij. eod. tit. tenet contra Dyn. Item ad istam legẽ adde, q lex facit p opi. Mart. posita in gl. i. l. Pompo. in. §. cum quis. s. de acquir. possessio. vide ibi doct. Adde, an mala fides defuncti noceat hæredi. plenè Paul. de ca. consi. ccxc. & ccxij.

a ¶ Propter vectigal. vide Barto. in l. cõmis. s. de pub.

b ¶ Vel viginti. an pœna banni pecuniarij præscribat spatio viginti annorum. Baldus

a vectigal[a] non solutum, & sufficit quinquennium: vt l. ij. C. de vectig. & cõmiss. Aut sunt delata propter aliam causam: & tũc aut sunt denũtiata fisco, & spatio quatuor anno. p̃scribunt: vt. l. intra quatuor. §. j. s. eodem. & lege prima. §. diuus. j. de iure fisci. Aut non sunt nuntiata: & tunc si possideat titulo, & suf-

b ficit. x vel. xx[b] anno. spatium: vt. l. quamuis. s. de vsuca. Aut possidet sine titulo: tunc sufficit. xx. ann. spatium: vt hic.

Reipublicæ. ¶ Vide glo. quæ incip it, expunctæ. i. cancellatæ. I. bi. l. ex causa. dic plenè in. l. calculi. j. de admi. rerum ad ciui. perti.

SVMMARIVM.

1 Vinco uincentem te, an uincam te?

LEX XIIII.

De accessionibus.

c Plane. [c] ¶ Op. de. l. Claudius. s. q pot. in pign. hab. & l. ij. §. obijcitur. s. ad Tertul. & l. æquissimum. glos. soluit duobus modis. & dic vt glo. & plenè per Cy. in aut. licet. C. de natura. lib. Vide glo. quæ incipit, obtinere debet &c. ibi: & tu alterius, non ratione eiusdem rei, aliâs secus: vt, x. colla. de prohi. feu. ali. per Fede. c. j. §. illud. Et idem quod hîc not. j. de verborum significatio. l. modestinus. ¶ Ex ista gloss. collige, & ex his, quæ dixi: cum quæritur, si vinco vincentem te, an vincã te? & tũc aut circa diuersa, & tũc non sequitur. Et hoc modo potest intelligi lex secunda. §. obijcitur. & l. æquissimum. ad Tertul. & hîc in fine glo. Aut circa idem: & tunc aut est eadem ratio vincendi te: & vincendi illum: & tunc sequitur, si vinco vincentem te, vinco te. Aut non est eadem ratio, & non sequitur: vt plenè per Cy. in aut. licet. de natura li. liber.

Item si mihi. Nota istum casum: & concordat infrà de solutioni. l. aliud. & l. nemo verò. eo. titu. contra de. l. inter. Sol. vt glossa.

LEX XV.

In vsucapione. ¶ Op. j. de ac. & oblig. l. in omnibus Sol. vt gl. & cum allega. l. cum quidam. vult dicere, q præscriptio est odiosa: & vsucapio triennij est fauorabilis. Sed quomodo cũ præscriptio non sit nota secunda ista tempora secũdum gl. dicã in. l. in omnibus. vel dic q ibi in præscriptione actionis: hîc præscriptione rei.

SVMMARIVM.

1 Quãdo procurator poßit substituere alium siue sit ad iudicia, siue ad negotia.

Accessio possessionis.

¶ Op. s. mã. l. si p̃curatorẽ. §. j. Sol. gl. q semper permissum videtur, nisi sit p̃hibitum. vel aliter dicunt a

d lij quod hîc exigatur permissio[d] specialis. Cy. tractat in. l. q quis. C. de procu. & ibi refert q Pet. hîc dicit. Et dicit pe. gl. nostrę. faciunt differentiam inter procuratorem ad iudicia & procuratorem ad negotia. & potest esse ratio: qa in iudicijs eligitur industria personę: secus in contractibus. Sed ista ratio non est vera. nam secundum hoc sequeretur quòd post lit. contest. non possum substituere. Dic ergo: dicit Pet. ego non distinguo iudicia à contractibus: sed semper procurator potest substituere ad sui præiu-

e dicium: ad præiudicium domini[e] non. vt. l. quod qs. Sed ista verba sunt falsa: quia etiam procurator ad negotia ad præiudicium domini substituitur. vt. l. prima. §. magistrum. s. de exercito. & l. cuicunq;. in fine. s. de insti. do. Iaco. butr. loquitur multum subtiliter. & est secundum eum ratio differentię inter iudicia & contractus: quia negotia æquè cadunt in procuratorem sicut in dominum: ideo p̃curatorem potest substituere. in iudicio secus est, quia non potest cadere in me procuratorem exercitium actionis sicut in dominum nisi ex mandato: ideò non potest substituere: sed in re vendenda est eadem ratio quæ in procuratore ad iudicia. qa vendere cadit in personam p̃curatoris & dñi equaliter: tñ translatio dñij nõ cadit in p̃curatorẽ nisi ex mãdato: & sic oportet q habeat speciale mandatũ ad substituendũ. Sed ista ratio licet subtilis non placet per. l. si ego. s. quod vi aut clam. nam obligatio quę contrahitur ex no. ope. nũtia. non cadit ęquè in procuratoris p̃sonam sicut

1 in dominum. † Breuiter, credo q debemus tenere opi. gl. aut est electa industria personę vel non. & p̃bo per. c. is cui. extra de offi. & po. iudi. deleg. in. vj. Et ideo vt hæc materia liqueat: dic aut loqueris in p̃curatore ad iudicia & ante li. contest. non potest. post sic. vt. l. qđ quis. C. de procuratori. Si in procuratore ad negotia: aut quęris de eo qui habet generale mandatum domini & quandocunq; vult pōt substituere. vt. l. j. §. magistrum. s. de exercito. & l. cuicunq;. in fine. s. de instito. sic potest loqui. l. si procura. §. j. s. manda. Aut habet speciale mandatum: & tũc

f aut mãdatum habet certam & limitatam formam:[f] & non videtur electa personę industria: ideo potest alteri delegare vt. l. si ego. s. q vi aut clã. & c. is cui. primo responso. extra de offic. & po. iudi. deleg. in vj. Aut mandatum non habet certam formam: & tũc nõ potest alteri delegare: qa videtur electa industria certę personę. vt hîc. & d. c. is cui. ij. responso. Alia multa quæsiui tibi in. d. l. si procur. §. j. dic vt ibi.

De doli mali & metus exceptione Rubrica.

LEX I.

Quo dilucidius. ¶ Opp. q dolus p̃bet̃ ex p̃spicuis indicijs. sol. iste qualitates hic sunt perspicua indicia. ¶ Op. de. l. quoties. s. de prob. Sol. satis est probare qualitatem facti: & erit probatus dolus.

SVMMARIVM.

1 An exceptio doli poßit à quocunq; opponi.

LEX II.

Palam.

Sequitur. Iste est no. §. ¶ Opp. & videt̃ quòd ista exceptio lex parte eius qui opponit sit in personam. vt l. fideius. s. de pac. Et formo cõtrarium hoc mõ. exceptio pacti & doli concurrunt. j. ea. l. ij. & generaliter. sed exceptio pacti cum fideiussore habiti prodest reo. vt. d. l. fideius. Huius contrarij timore dicit gl. quædã est exceptio intẽtionis, quę potest à quocũq; opponi vt. l. fi. C. de rei vendi. quedam est exceptio propria. & tunc aut dolus fuit cõmissus in acq-

1 rendo: & à quocũq; potest opponi: † aut post acqsitionẽ: & tunc non potest opponi à quocunq;. ita dicit gl. hîc. & ita Pet. sed credo quod. l. fideiu. nil facit ad propositum: qa ille qui facit pactũ si agit tunc oppo. exceptio doli: qa cum agit, dolo facit. vt. j. ea. l. §. & generaliter. sed in. l. fideiussoris. nõ committo cõtra aliquẽ: qa faciendo pactum non facio dolum. & & ideo non pōt opponi aliqua exceptio. Præterea exceptio doli debet limitari secundum exceptionẽ in cuius locũ succedit. vt. l. q exceptionẽ. s. de condi. indebi. hîc verò loquitur de exceptione doli que in locum alterius non datur: sed principaliter proponitur. ¶ Quęro quæ sunt personę quibus nocet exceptio ista. Sol. dic vt in gl. quæ incipit nocet quidem.

SVMMARIVM.

1 Quando nulla causa in stipulatione exprimitur an uideatur inesse causa donationis. Et an sufficiat in libello dicere ago, quia promisisti sine causæ expreßione. nu. 2.

Circa primam. ¶ Quæro qualiter quis stipulatur sine causa. Et gl. ponit duo exẽpla. & vnũ est q causam non expressit vel expressit causam, quę verè nõ subest. sed anteq; veniã ad examinationem huius arti

videtur velle, qđ sic: præterquã cõtra ecclesiã Romanam. in. l. data opera. in. xxv. columna. C. q accusare.

c ¶ Plane. Adde gl. in. l. Pomponius §. si is, qui. in secũda solut. contrarij de acqui. pos.

d ¶ Accessio possessionis. exigat p̃missio. an & qñ procurator possit alium constituere adde Bar. in. l. j. in fi. ff. de offi. proc. cęsa. Et adde singulariter Inno. in c. j. vt li. nõ cõte. scripsi post Bald. in. d. l. quod qs. C. de procura.

e Andrę. Poma. Ad præiudicium dñi. vide are. cõsi. xxix. col. x. in fi. vide Panor. in. c. fi. §. fi. in. ij. col. de offi. delega. & cõtra hoc dictũ bar. videtur etiã gl. in c. ex parte decani. in gl. fi. ad fi. de rescrip. sed ibi vide quæ posui.

f ¶ Limitatam formam. adde quod no. paul. in. l. si cũ dotem. §. trãsgrediamur. ff. soluto matri. & Bal. in. l. j. §. ne autem. C. de cadu. tol. & do. in. c. j. §. fi. de procu. in. vj.

a ¶ Declara. Quæro, vtrũ valeat promissio sine causa. & adde latè per Imol. in. l. à Titio. de ver. ob. & quod no. in. l. generaliter. & . l. triticũ. e. tit. & latè insti. de ac. §. in personã. Et in prædictis locis vide non tantũ quid in actu ꝓmissiuo sine causa. sed etiã quid in actu traditiuo sine causa. vt si dico tol le pecuniã meã. de quo in. l. cũ quid. ff. si cer. pe. & per Inno. in. d. l. à Titio.

Quid autẽ de actu concessiuo sine causa: an videaĩ factus animo donandi? recurre ad no. in. l. nuda ratio de do. & in. l. cum de indebito. §. sui. ş. de prob. & in. c. si cautio. de fi. in strũ. & no. in. l. generaliter. C. de nõ nu. pec. & ibi per Cy. plenè. Quidautem ĩ actu adhibitiuo generali? quis adhibeã ad stipulãdũ, an videaĩ fieri animo donãdi? recurre ad no. in. l. q dotis. so. ma. & oẽs isti actus sunt diuersi secundũ bal. in. l. quæ dotis. so. ma. in fine. & vide gl. in. d. l. fi. de interro. actio. Sed an hoc habeat locum in pacto nudo, vt in dubio præsumaĩ factũ causa donatiõis? & dic plenè post Bar. & per Bal. in. l. iurisgentiũ. §. sed cum nuda. de pacti. Et in materia vide Spe cu. in titu. de confessio. §. nunc autem. versicu. si autem non sit causa expressa. & ibi plenissimè per Io an. and. loquẽtem not. & Spec. in titu. de feu. §. quoniam. versi. quæritur. Et hanc materiam limita, vt p Bald. in. l. fin. C. si certum pet. & . l. si pacto, quo pœnam. C. de pact. & in. d. l. generaliter & dixi in glo. xiij. qõne. ij, quicunq; suffragio. ꝙ promissio sine causa valet, non iure canonico. de quo etiam vide Bal. in rubric. C. de confes. & do. Ant. in. c. si cautio. de fide instr. & in actu traditiuo, dicit Bal. in. l. ij. C. de do. ãnup. quòd præsumiĩ fieri donatio. Sed glo. ibi etiam Bald. in si. dicit, ꝙ hoc est verum, si qualitas personarũ, puta conditio hõs inducat. Et an

culi, quæro, quid si ab vtraq; parte creditur non subesse, vel altera tantum? & tũc dicit glo. ꝙ si ꝓmissor putauit nõ subesse: tunc valeat stipulatio. dicitne bene ista gl. & primò glo. contrariantĩ. Nã tenet ista gl. ꝙ si exprimiĩ falsa causa vtraq; parte sciente, vel nulla exprimiĩ ob. exceptio. & gl. in. l. generaliter. C. de non nu. pecu. & . l. j. ş. de interdic. & . l. cũ indebito. in fi. ş. de proba. & . l. nunq;. de acqui. re. do. tenet, quòd stipulatio sine causa, non valet. & gloss. est contraria in. l. ꝙ si maritus. §. j. & . l. hactenus. de consti. pec. & j. de re. iur. l. qui cum alio. Dy. insti. de act. §. de cõstitut. videĩ tenere istam gl. Iac. & Pet. tenent gl. contrarias. & allegant pro casu. l. Campanus. ş. de ope. liber. Cy. in. l. generaliter. C. de non nu. pecu. all. istas & de leui pertransit.

1 a ¶ † Sed istã. q. declara[a], quando nulla causa exprimiĩ: an videatur interesse tacita causa donationis: dicant doct. quicquid velint: nos habe

b mus huius. q. casum[b], in. l. hoc iure. ş. de donat. quòd satis est causa ipsa liberalitas. Et pro hoc optimè facit. j. de verbo. obli. l. si diuortio. vbi dicitur, quòd stipulatio est falsa causa, valet: ergo vbi nulla causa est, valet. Fallit in causa reipubli. vt ibi. & facit. l. prima. j. de pollici. Sed si causa aliqua exprimitur, & est falsa: tunc recurre ad distincti. Cy. quòd si vtraq; parte

2 sciente valet: quicquid dicat gloss. ¶ † Quæro, quid si propono in libello. ago contra te, quia promisisti an sufficiat? certe non: nisi exprimatur causa. ¶ Item

c quæro[c], vt glo. & dic, vt glo. quæ est clara.

SVMMARIVM.

1 *Exceptio doli, si datur loco alterius exceptionis, regulatur secundum naturam illius, in cuius locum succedit.*

Et generaliter.

¶ Si vis intelligere istum. §. vide glossam quæ est in. l. qui se debere. ş. de condi. ob cau. Quãdo exceptio doli datur in locum alterius † exceptionis, limitatur & regulatur, secũdum illam exceptionem, in cuius locum succedit: vt glo. in. l. qui exce. ş. de condi. inde.

LEX III.

Item si ob id.

¶ Quero, vtrũ si res vẽdita cui catur, ante rem traditam emptori: an habeat locum stipulatio de euictione: & hĩc tex. facit, quòd sic. Sed est contra. l. euicta. ş. de euic. Ad legem istã responde, ꝙ hĩc postq; fuit tradita emptori, euincit se in libertatem.

LEX IIII.

Apud Celsum.

d ¶ Quæro, an[d] ista sit exceptio veri doli, vel alia, quæ in locum alteri[9] succedit? Et huius contrarij timore legitur duobus modis istud principium. & secundam lec. puto veram, licet Cy. aliter dicat. ¶ Quæro, qũo probatur, quòd animo decipiendi facit? & glo. dicit duo verba valde notabilia. & vide istam gl.

Iulianus scribit.

¶ Oppo. de. l. Seia supra, de donati. cau. mort. Solutio, hĩc fuit facta mentio mortis; ibi non.

SVMMARIVM.

1 *Difficultas non excusat ab eo, quod principaliter deuenit in obligationem: sed ab eo, quod deuenit in pœnæ commissionem.*

Si in arbitrium.

¶ Opp. & videtur, ꝙ difficultas nõ excuset: vt. l. cõtinuus. §. illud. j. de verb. obl. Glo. dicit speciale est in iudicijs. Istud dictũ gl. est falsum p. l. si velẽda. §. idẽ iuris. ş. ad. l. rho. de iac. & no. in. l. qđ te. ş. si cer. pet. Non ob. l. cõtinuus. §. illud. j. de ver-

1 bo. obli. quia verum † est, ꝙ difficultas non excusat ab eo, quod principaliter deuenit in obligationẽ: sed ista verba: ideò sic fecit: quia sic voluit: & sic sibi placuit. habeatur loco causæ: & renũtiatio illo modo intelligatur. vide Bal. in. l. pactũ. in. xvij. q. C. de coll. Adde quæ posui in. l. nuda. ş. de dona.

b ¶ Quæstionis casum. sed Imo. ibi dicit, ꝙ illa lex non facit: qa ibi loquitur quando ibi constabat expressè, ꝙ promissio fiebat causa donandi: sed non ab eo, quod deuenit in pœnæ commissionem, difficultas excusat.

Item quæritur.

c [c] ¶ Iste est difficilis §. & not. ꝙ qñ contra exceptionẽ rei iudicatæ replicatio doli obijciĩ, tunc in arbitris cõtra petitionẽ pœnæ ob. exceptio doli. ¶ Quæro, & reuoco in dubium casum nostri. §. & gl. tripliciter ponit casum. Vide etiã gl. & tene primum casum. ¶ Et ad eandem oppo. si compromissum fuit generale: & sententia arbitri generalis, non potest venire contra cõpromissum: per. l. diem. §. stari. ş. de arbitris. ¶ Huius contrarij timore ista lectu. subdiuidiĩ in duas partes: & respexit illũ versi. & si id omissum fuerit. &c. scilicet cõpromissum: & actio fuit cõtraria. & debet intelligi, ꝙ fuit cõpromissum generale, & petitio gñalis, & ꝓsecutio spãlis. Modò si in iudicio esset lata sententia à iudice: licet opponeretur exceptio rei iudi. ego replicarẽ de prosecutione speciali. Ita in arbitris: quia sententia arbitri nõ debet me plus lædere, q̃ sentẽtia iudicis ordinarij, nul la appellatione interposita. & sic exceptionem doli opponã cõtra exceptionẽ pœnæ: vel quòd fuit latũ arbitrium super aliqua re speciali: & petitio & con promissum fuit gñale, ita ꝙ tũc illud arbitrium nihil valet: vt. l. de rebus. ş. de arbit. & sic sentẽtia, quæ lata est, ipso iure non valet. ¶ Oppo. de. l. prædia. ş. de act. emp. Solut. vt glo. Truffa est: qa nullo modo petitur pœna: vt. ş. dixi. Legiĩ & aliter vt in gl. quæ præsupponit primò, ꝙ fuit ꝓmissa pœna: & posteà factum compromissum, sed illud est contra text. cũ dicit demũ per imprudentiam. &c. Tertia lect. potest tolerari.

Quod si is.

¶ Gl. quætit de vna. q. quam hoc anno tractaui vobis alibi. Ego bene video, qualiter huic emptori succurritur: sed qualiter succurritur huic mandanti? & dic, vt gl. quam vide. Et ista glo. præsupponit, ꝙ habeat locũ condictio sine causa: quam gl. reprobaui in. l. si sine. §. j. j. rem rat. hab.

Labeo ait.

¶ Op. qa per pœnalem stipulationem, prima nouatur ipso iure: iõ debet opponi exceptio facti, vel intentiõis. Gl. dat plures so. oẽs sunt truffæ, quantuncunq;' pręcedit stipulatio onerosa, per sequentem nõ nouatur secus si est lucratiua: & istam tene, vt dicam in. l. ita stipulatus. j. de verb. obl.

SVMMARIVM.

1 *Exceptio doli specialis non eliditur replicatione doli: secus in exceptione doli generali.*

2 *Exbannitus, an possit opponere exbannito de banno: infamis contra infamem? remissiuè.*

3 *Opponenti de gabella non soluta, an possit replicari, quòd quòd non soluit ipse opponens.*

Marcellus ait.

¶ Quæro exempla huius. §. & glos. ponit plura exẽpla, vt in gl. videbitis. & secũdũ exemplũ gl. dicit, ꝙ de dolo cõmisso diuerso tpe, non datur replicatio doli: sed illud non vendicat sibi locũ hĩc: quòd dolus circa diuersa fuit commissus: cum. l. nostra debeat intelligi de dolo cõmisso citra idem: vt dicit gl. in simili. ş. de dolo. l. si duo. secundum secũdam lect. ¶ Oppo. per gl. de exceptione doli, quæ in locum pacti succedit. & est vera in se, sed non ad istum. §. cum replicatio doli nõ competit: qa de eo est iam transactum. §. noster loquitur de exceptione doli propriè spãlis. & illa replicatione non eliditur: vt hĩc. Sed excep. quæ succedit in locum pacti: tũc replicatione põt elidi, si est replicatũ: vt. j. ꝓxi. §. Facit quod not. in. l. qui excep. ş. de condi. indebi. Dat gl. tertiã lectur. & est vera in se. & dicit glo. Da exemplum in omnibus, in quibus dolus cum dolo compensatur

cõstabat, quæ causa iduceret ad donadũ. sed. q. Bart. hĩc loquiĩ in dubio: & se remittit ad no. in. l. à Titio de verb. ob. & de hac qõ. hære. per Bal. in. l. generaliter. C. de non nu. pecu. & Bal. in ru. C. de confess. Sed quid in scriptura facta sine cã, an inducat donationẽ? Bal. dicit, ꝙ nõ, in. l. nuda. in. j. co. de dona.

c ¶ Itẽ quæro. vide Bal. in. l. edita. in. iij. co. & ibi do cto. de eden. & sic non valet libellus sine causæ expressione. sed Bald. & Sali. in. d. l. generaliter. in. v. q. C. de non nu. pec. tenet contrarium.

d ¶ Apud Celsum. quæro an. Vide Bar. in. l. ait prætor. §. j. de re iu. q allegat hanc. l. ꝙ sententia ꝓ parte non valet. & qđ dixi in. l. maiorẽ post Bar. de pact. & in. l. præcedenti. in fi. vbi scripsi eo. ti. & vide in. l. Fulcinius. §. qđ sit autem. ş. ex quib. cau. in pos. eat. & istam. l. ꝓ nota. al. leg. Bald. in. l. qm̃ C. de test. in. l. j. in ij. co. i fi. C. de ser. fugiti.

e ¶ Item quæritur Per istũ tex. l imitat no. Imo. in. l. si iussami. ş. de dona. l. diem ꝓferre. §. stari. ş. de arbi. nõ habere locum qñ sententia arbitri esset expressè cõtra ius cõstitut. qa tũc est ipso iu.

re nulla per hũc.§.& ar.l.ij.C.qñ prouo.idem Imo.in.l.ij.ad fi.de leg.j.ad aliud etiam allegat do.Io.de Imo.istũ tex.pro singulari in.l.is cui bonis.j. de ver.ob.in antepe.col.aliàs in.l.scire debemus.in prin.c.ti.& an sententia possit pro parte valere,& pro parte non.vide Bar.in.l.ait prætor.§.j.de re iu.tu limita hanc rubri.vt per Bar.in.l.si conuenerit.eo.ti.

a ¶ Marcellus ait. quid dicemus.vide Bar.in.l.iusiurandũ.in.iiij. col. §.de iureiur.adde Innocen.in locis alleg.per Bart.& Barto.in.d.l.viro. Et inquantũ vult Bar.quod si actor replicans tractat de lucro non admittitur eius replicatio doli contra exceptionẽ doli. adde ꝙ istud fallit in duobus.primò in.c.cũ ecclesiastice de excep.Secũdò ĩ casu quẽ not. Inn.in.c.intelleximus.de adult. Itẽ adde inquantum vult hîc Barto.ꝙ replicans tractans de dãno audiatur. fallit in duobus casibus.Primò odio fœneratorũ.c. quia frustra.de vsu.Itẽ fallit,qñ exceptio quæ obijcitur cõcernit inhabilitatem personæ ad agendũ:an tũc iudex ex officio possit eã repellere.l. quos prohibet. ff. de postu. c. exceptionem.extra de except.adde Bar. in.l.cũ mulier. ff. sol.mat.& qđ no. glo.in.d.c.dilecti. & ĩ.d.c.cũ eccłastice.&no.Imo.ĩ.d. l.viro.& latiꝰ.ĩ. d. l.cũ mulier.eo.tit. adde an exceptio doli tollatur refutatione doli.Pet.de Anc.consi. ccxcij. & quo ad fallẽtiã quã ponit Alexã. odio fœneratorũ. adde videndum Ro.cõs.cclxxxv.

b ¶ Mandaui titio. itẽ facit.Etno.barto.ĩ.l.postdotẽ.in vj.le.š.so.ma.adde qđ bñ facit text.ĩ l.in cãæ.§.fi.cũ.l. se.& qđ no.bar.ĩ l. ꝓcuratore in rẽ suã.de ꝓc.& tex. ĩ.l.minor.§.fi.š.de eui. iũcta.l. ideo. §.is cui.š. manda. & cũ Bar. transit Paul.in.l.post fesso.§.fi.š.de acqui. pos.vbi refert qđ etiã bar.ita cõsuluit.Adde vt ꝑ Bar.cõs.cxcij.incip.stipulatus est aliquis.

b ¶ Sicũ legitima.Cesio.De hac.q.vide etiã Bal.in.l.si cũ dotẽ.§.si pater.ff.

compensatur.& videtur quod verum non sit:quia est cõtra tex.& exẽplũ quod gl.ponit ĩ tertia lect. vt.l.viro atq; vxore.š.sol.mat.Quid dicemus?ᵃ dic ꝙ a exceptio doli non tollitur replicatione doli:quãdo vtraq; est in pari cã:vt quia quilibet certat de lucro: vel quilibet certat de dãno.secus si actor certat de lucro,reus certaret de dãno.vel si actor certat de dã no vitando:reus de lucro:quia tũc habet locũ.l.viro atq; vxore.š.so.ma.In alijs pone exẽplũ in.l.fi.§.j. š.de eo per quẽ factum erit.& istum intellectũ teti git Spec.de excep.§.nunc dicendum.ver.sed nunquid contra.† Ergo in summa ex his quæ dixi exce 1 ptio doli non elidit replicatione doli.est verũ in exceptione doli speciali.secus in generali.vt.j.pro. 2 xi.§.&c.vt.š.dixi.¶ Ista lectu.† posset facere ad.q. multas,an exbãnitus posset opponere exbãnito de banno.& infamis contra infamem.& de hoc:scilicet de infame loquitur & tangit glos.in.l.ij.§.lege Iu- 3 lia.š.de testi.¶ † Item facit ad quæstionẽ illã quòd de quolibet contractu debet solui gabella.aliàs nõ valeat contractus.opponit quis de gabella non soluta:& ille replicat quod etiam gabellam ipse nõ sol. uit.Dixi plenè.š.so.ma.l.cum mulier.

Quæsitum.

No.casum quem ponit gl. quæ incipit excipiendum contra dominum &c.

SVMMARIVM.

1 *Procurator ad negotia qui habet certam & limitatam formam,potest incontinenti alium substituere.*
2 *Dominus quòd possit liberare debitorem ante cessionem sibi factam per procuratorem:& debitor potest soluere domino.*

Mandaui Titio.

¶ No.istum.§.q est not.& ꝓbat duas opi.meas.vnã de qua dixi vobis.š.tit.j.l.fin.in 1 fi.quando † procurator habet certam & limitatã formam extra iudicium,potest alium procuratorem incontinẽti substituere:& aduerte bene istũ.§.allegãt in.c.si qs iusto.extra de ele.li.vj.¶ Itẽ facitᵇ pro b 2 q.† in qua consului ꝓcurator stipulatur dño.nã actio nõ quæritur domino,nisi ꝑ cesionẽ.vt.l.possesio.§. & si possesio.š.de acqui.pos.an dominus posset ante cesionẽ debitorẽ liberare & domino posset solui? certè sic.vt.l.filiæ.j.de sol.& dixi quòd erat casus in l.si cum emptore.§.j.š.de pact.hic est casus cũ text. & gl.ibi dum dicit.vel dic quòd ego feci pactum de non petendo.

Apud Iulianum quæsitũ.

¶ Not.ꝙ contra agentẽ põt excipi de dolo eius quem res reuersa est.¶ Secundò habetis de dolo eius per quod mihi quæritur,licet non sit procurator nec gestor negotiorũ.¶ Opp.j.prox.§.Glo.sol.duobꝰ modis.vna est quod hic erat solutũ matrimoniũ &c. & ista est bona.vel solue aĩr.& so.gl.adhuc est bona.

SVMMARIVM.

1 *Exceptio quæ obstat cedenti quòd nõ obstat ei cui facta est cessio etiam ex causa non lucratiua.*
2 *Ementi actionem à doloso potest opponi exceptio doli.*
3 *Exceptio excommunicationis uel banni quæ obstat cedenti, an obstet ei cui facta est cessio.*

Si cum legitima.

¶ Not.† ꝙ exce- 1 ptio quæ ob.cedẽti nõ ob.ei cui facta est cesio etiã ex causa nõ lucratiua.¶ † Quæro an ei qui emit actionẽ à doloso pos- 2 sit obstare exceptio.& videt quod nõ ꝑ istũ.§.Con trariũ determinat gl.ꝑ.l.qđ ipsis.&.l.in oĩbus.§.nõ debeo.j.de re iu.Ad istũ.§.rñdet glo.no. ꝙ fuit hîc dolus nõ inquirendo hæreditatẽ.dic vt glos. dicit & notanter signa eã.¶ † Recordor ꝙ promisi me dictu 3 rum hîc illã.q.an exceptio excõicationis vel banni ꝙ

solu.matri.Imo.in.d.l.doli.de noua.bar.in.l.si cõstãte.in.x.q.ij.partis pri. š.sol.ma.& Spe.in tit.de excep.§.j.& in.tit.de procura.§.fi.versi.sed qd si excõicatus.& pau.de Leaza.in.q.inci.vsurarius.in fi.& Bal.in.l.q stipẽdia C.de procur.& in.l.si quis in rẽ.š.de procu.& in.l.ꝑ diuersas.in xiij.q.C. manda.& vide Bal.& Sali.in.d.l.qui stipendia.& ibi pau.de cast.facit.l.j.in

c ob.cedẽti.ob.ei,cui facta est cesioᶜ & Dy.dicit in c.is qui in ius.extrà de reg.iur.lib.vj.Aut est facta ex causa onerosa:aut nõ,per istum.§.& tãgit ipse dy.in.l.doli.de nouatio.Iaco.de Are.in.l.doli.tenet quòd ob.exceptio.per.l.quod ipsis.&.l.in omnibꝰ §.non debeo.j.de reg.iu.Non ob.l.doli.j.de noua. quia ibi in delegatione loquitur:secus in cesione. Breuiter teneamus opi.Dy.hic,per doctrinam huiꝰ gl.ꝙ quãdo agenti potest opponi exceptio doli cõmissi,non circa illam actionem,quæ ceditur : tunc non cõpetit emptori.Ita in proposito,quia exceptio excõmunicationis nõ respicit actionem,sed aliud.non ob.ideò non ob.Et istã op.videt tenere Spec.in ti. de cesi.act.§.j.ver.illud etiã quæritur.& vide Dy. in.c.is qui in ius.extrà de reg.iur.lib.vj.

Si a titio.

¶ Opp.& videtur facere contra §.de authentica.š.eo.Sol.ista exceptio hîc afficit rẽ,ideò opp.ei,qui habet causam ab actore meo.ideò potest oppo.

SVMMARIVM.

1 *Exceptio metus competit contra quencunque,ad quem peruenit commodum ex metu.*
2 *Differentia inter metum & dolum,remißiuè.*

Metus causa.

¶ Opp.quia secundùm hoc sequitur,quòd si extraneus intulit metum,tunc dominus agens repellitur.quod est iniquũ.ꝑ.l.id quod nostrũ.j.de re.iur. 1 &.l.factum.Solu.dic,† ꝙ metus exceptio cõpetit cõtra quẽcũq;,ad quẽ peruenit cõmodũ ex metu:a- 2 liàs non.¶ Quæro,† quæ differentia est inter metum & dolũ:dic,vt.l.si cum excep.§.in hac.š.quod me.cau.

LEX V.

Pure mihi.

¶ Oppo.de.l.pecuniam.š.si cer.peta.gl.sol.quòd aliud in vltimis voluntatibus ꝓpter cautionem de præstando,& aliud in contractibus.sed non bene sol.dic:ꝙ illa cautio habet locum in contractibus,vt.l.si creditores.š.quæ in frau.cre. &.l.in omnibus.š.de iudi.Pet.sol.quòd hic in duabus personis:ibi in tribus personis.

Actoris.

¶ Oppo.š.eod.l.proxi.§.in hac. Solu.vt in glo.

SVMMARIVM.

1 *Res mea si erat obligata creditori creditoris mei,& sit liberata,an ego liberor?*

LEX VI.

*Si opera creditoris.

¶ Oppo.& videtur,quòd sit tutus ipso iure.per.l.si liber homo.de neg.gest.&.l.solutum.§.solutam.š. 1 de pig.act.Sol.¶ † Assume tria verba,aut creditum meum,& creditoris mei ex eadem causa descendũt d & tunc liberorᵈ ipso iure,vt.l.si liber homo.š.de nego.gest.Aut non descendunt ex eadem causa, & tunc aut res meæ erant obligatæ creditori creditoris mei,& tunc ipso iure liberor,vt.l.solutũ.§.solutam.š.de pig.act.Aut non erant obligatæ:& tunc liberor per exceptionem vt hîc.¶ Quæro. quid si contradicerem debitori,vt creditori non soluat, an liberetur,& videtur hic glo.quòd non.contrarium videtur not.insti.quib.mo.tol.obl.§.j.&.š.de pig. act.l.solutum.§.solutã.in glo.scilicet in friuola mea aũt solueret de volũtate creditoris:nõ eēt dubiũ,ꝙ liberaret.ita bar.vbi.š.

fi.& quod ibi bar. j.de requi.reis.& vide Baldum in.l. tertia.§.si filius,ꝙ quisq; iuris.& baldum in quęstione sua incip. statuto cauetur,quòd fœnerator:in xiij.columna.in quarta quęstione.& in sequen.qõ.& vide Pau.de leaza.in.q. sua inci. vsurarius. & in fi.illius.q.vbi etiam disputat,an exceptio,quæ obstat vsurario.&c. &c.de qua.q.facit mentionem Pet. de Ancha.in consilio.cccxxiij.qđ incipit,quòd quę stio est dubitabilis. vbi omnino videas.& adde imo. post Bar.in.l.si tertius.§.si prius.in fin.š.de aqua plu. arcen.& per doct. in.c.licet vndiq;.de officio dele.& Ange.in.l.si cum emptore.š.de pact.ad de Pet.de ancha. cõsi.mihi. ccxlv.

* Pro concordia. Aduerte.ꝙ Bart. in.l.si socer.§.cõtrarium.&.§.Itẽ Iulianꝰ.ff.de dot. præle.videt velle, ꝙ debitor soluens creditori creditoris liberet.Sed in hac.l.si opera creditoris.tenet contra.& in.l.solutũ. §.solutã.ff.de pignor. Solutiones plures dat ipe bar to.in.d.§.solutam & in hac.l.faciendo differentiam, an ille creditor creditoris habeat obligationẽ realẽ super bonis debitoris,vel etiam ꝑsonalem,& tunc liberet etiam ipso iure,vt loquitur Bar.in.d.§.idem Iulianꝰ.nõ aũt si nõ habeat aliquã obligationem,& tunc si vetãte creditore primo,& non sit liberatus. Si aũt soluit sine ꝓhibitiõe,& tũc copet r exceptio doli ipi soluẽti.Si

d ¶ Liberor.si res mea erat obligata creditori creditoris mei, ipso iure libe

ror, sicut in locatione dominus. Adde Bar. in l. iij. §. sol. ma. in fi. & d. l. si liber homo. Et vide Bar. in d. §. solutam. & quod ibi dixi. & quid si non soluit, & consignauit: vide Bal. in l. obsignati. C. de solu.

a ¶ Paulus. & vide Bar. in l. nõ solùm. de rei vẽ. & qñ pars vult illas vitare. Bar. in l. destitisse. de re iud. & l. si quis inficiatus. de po. Et de materia vide quod not. Bart. in l. ab executore. de app. Et an poterit fieri parte non petente. & vide Cy. in l. properandũ. §. siue aũt. de iudi. Et an poterit fieri post triẽniũ Cyn. in q. fi. And. Bar.

b ¶ Opp. de. l. vide Bal. in d. l. si traditio. in vij. qõ. C. de actio. empt. & Bar. in d. l. si insulam. in iij. oppo: ij. partis. & ibi latius p Imo. in penul. char.

c ¶ Si pater pro filia. Adde hîc, an valeat pactum, ꝙ vir teneatur alere vxorem: qd etiam si interuenit iuramentũ: vide Bald. in l. pactũ. in vlti. q. C. de collati.

d ¶ §. auus. Adde Bart. in l. demonstratio. §. fin. s. de condi. & demon. vbi idem repetijt. And. Barba.

e ¶ §. Marito. Et vide Bar. qui no. al le. hunc. §. in l. qñtus. s. de an. le. vbi omnino vide. & vide Bar. in l. auia C. de condi. & de. Moderniores, in l. ab omnib⁹. §. cũ quidam. de leg. j. Andræ. Barba.

f ¶ Marito & filio. tacita conditione. Sed quid si ponit̃ conditio absq; eo. &c. vide Bal. in l. ij. §. quod obseruari. in v. colũ. & ibi dixi post Bart. C. de iura. cal. & istã l. cum simil. etiam alleg. Bart. in l. de ætate. in iiij. q. principi. de mino. & Baldus in l. cũ te. C. de proba. Et ibi vnũ subdit, quod est no. videlicet, ꝙ nihil operentur verba negatiua, si sint cõcepta affirmatiuè quo ad transferendum onus probandi: nisi iudex, vel lex adstringat &c. vt ibi per eum. Et huic glo. adde glo. in clem. fi. de rescri. quam ad hoc alle. Bal. in l. fin. in v. col. C. de proba. & illã glo.

&c. Sed tu debes intelligere glo. contrariam. quãdo nomen meum, vel res meæ erant obligatæ creditori creditoris mei: aliàs secus, vt hic.

LEX VIII.

Dolo facit. ¶ Istam materiã examinaui in l. si socer. §. Lucius. sol. matr.

LEX XII.

Qui æquitate. ¶ Vide gl. quæ incipit. i. exce. aliqua in fi. aliàs. j. de vaca. mu. l. j.

LEX XIIII.

a **Paulus respondit.**[a] ¶ Quæro, vtrum exceptio expensarum possit opponi post sententiam? dic, vt no. in Specu. in ti. de exe. sen. §. postremò. vers. quid si bona fide. ¶ Item quæro, qualiter probentur isti sumptus? vide in Spec. de fru. & interesse. §. viso. ver. pe. & tex. in l. non ignorat. C. de fruct. & lit. expẽ. Et vide notabilia ibi per Cy. in l. properandum. s. siue autem alterutra. C. de iudi.

LEX XV.

Fideiussor euictionis. ¶ Iste tex. habet casum notabilem. ¶ Op. d. l. emptori. la. ij. s. de euict. Sol. illa gl. cõcordat cũ ista: quia petebat interesse ibi: & hîc soluendo fundum eatenus, quatenus vltra interest, soluit interesse. ¶ Op. de. l. habere licere. in fi. s. de euict. solu. ibi ad duplũ fuit dãnatus: hîc ad interesse. ¶ Opp. quia aliud pro alio inuito creditore. &c. vt. l. ij. §. j. si cert. pe. & hîc fuit condẽnatus ad interesse, & soluit pretium solu. qñ qtitas est in obligatione respectu certæ speciei: tũc soluendo speciem liberatur: vt. l. si verò negotium. §. fi. s. so. ma. modò in l. habere licere. s. in proxi. contrario erat damnatus ad meram pœnam, nõ ad interesse. ¶ Op. de. l. [b] si insulã. j. de ver. obli. quia mora potest purgari vsq; ad sentẽtiam; & non vltra: hîc post sententiam. Solu. quicquid dicat Pet. alibi, hîc non purgat moram: imò soluit, quod debet, quia debetur quãtitas respectu certę speciei, quam speciem soluendo liberatur.

SVMMARIVM.

1 Vir nõ petit usuras dotis, nisi sustineat onera matrimonij.
2 Obligatio indebitè facta, sicut potest condici: ita cõtra agentem potest opponi exceptio.

LEX XVII.

c **Pater pro filia.**[c] ¶ No. † ꝙ vir non põt
1 petere vsuras dotis, nisi sustineat onera matrimonij: vt hîc. & l. in insulã. §. vsuras. s. sol. mat. ¶ † Secundò tene menti aliud: ꝙ sicuti
2 obligatio indebitè facta potest condici: ita contra agentem potest opponi exceptio. l. j. C. de condict. ob causam.

SVMMARIVM.

1 Verba enunciatiua in modum causæ prolata, exceptionem inducunt.

d **Auus nepotibus.**[d] † ¶ Verba enũtiatiua in modũ causæ prolata exceptionem inducunt. hoc dicit. Et istum. §. alleg. tibi in l. ex hac scriptura. s. de dona. & allegaui tibi in l. emptor. §. ancil. de rei vend. & glo. alleg. hic.

Ex quadrante. ¶ Pendente lite de re empta non potest emptor cogi ad pretij solutionem. h. d.

SVMMARIVM.

1 Conditio apposita in institutione, intelligitur in legatis sibi connexis repetita.
2 Inter conditionẽ tacitam, & expressam non est differentia.
3 Cautio mutiana, quòd habeat locum in conditione negatiua.
4 Negatiua uerba dicuntur, quæ includunt negatiuam, uel etiam sunt priuatiua.

e **Marito & filio.**[e] ¶ Cõditio † apposita in institutiõe in legatis sibi connexis intelligitur repetita. h. d. ¶ Oppo. si ista conditio videtur repetita: ergo ipso iure legata non possunt peti. Gloss. hîc dat plures solut. vna est, ꝙ hic loquitur de exceptione facti, vel intentionis. & ista est bona. Dat glo. aliam solu. quòd
f hîc in tacita conditione[f]: sed non est verũ: † quia in
2 ter tacitam & expressam non est differentia: vt no. in l. item quia. s. de pactis. Dat glo. aliam sol. in qua
3 ponit vnum verbum no. † quòd in conditione negatiua habet locum mutiana cautio. ¶ Sed si tu dicis,
4 † hoc non faciunt negatiua verba: imò, quia negatiua includunt: & non curo dicit gl. quæ verba sint, dum modo priuent, seu sint negatiua. Et istam gl. allegaui in l. inter stipulantem. in prin. j. de ver. ob. & Dy. & Cy. allegant. l. actor. C. de proba. facit. l. j. §. s. j. de itine. actuq; priua.

Quarum rerum actio datur *Rubri.*

¶ Dictum est. s. de aliquibus exceptionibus, sequitur videre de alijs, inter quas est exceptio iurisiurandi.

LEX I.

g **Iusiurandum.**[g] **Si fideiussor.** ¶ Quæro, quid in dubio: an in rẽ, vel in personã videt datũ? & dixit gl. quod in dubio in rem. & tene menti istam gloss.

SVMMARIVM.

1 Incontinenti fieri aliquid quando dicatur?
2 Promitto pœnam, si te offendero, quòd ualeat.
3 Statum, quòd offendens non subiectum suæ iurisdictioni, puniatur tantummodo in decem: quòd prout respicit clericos, dicitur contra libertatem ecclesiasticam.
4 Metus, quòd inducatur ex nimia reuerentia, & ob id contractus rescinditur officio iudicis.
5 Iustus metus reuerentialis qualiter probetur. ibid.

Quæ onerandæ. ¶ Quæro, qñ dicatur aliquid esse permissum causa onerandæ libertatis? Iurisconsultus non aperit. vide gl. quæ declarat. & incipit, id
1 est pulchrè &c. ¶ No. † quando aliquid fit incontinenti: vt. l. si ventri. circa fi. s. de priui. cred. & ibi dixi. tetigi in l. post contractum. de do. ¶ Secũdò no.
2 † quòd si promitto tibi pœnam, si te offendero: ꝙ valeat. ¶ Oppon. quia debemus esse contenti pœnis legalibus: vt. l. si ita stipulatio facta. j. de verb. obli. Sed illa. l. debet intelligi strictè in casu illo matri-
3 monij: in alijs põt. & est hîc casus expressus. ¶ † Iu
h xta hoc quæro. [h] dicit statutum huius ciuitatis, qui offenderit non subiectum iurisdictioni communis & populi Perusini, puniatur in x. libris ad plus: an illud statutum prout respicit clericos, sit contra libertatem ecclesiæ? & videtur quòd non: quia non aufert clericis aliquid, quod sit eis concessum in priuilegium: sed aufert eis illud, quod competit, vt cuilibet de populo: scilicet, quòd offendens puniatur

dicit sing. Bal. in l. actor. & in l. ampliorem. §. fi. de appellationibus.

g ¶ Iusiurandum. hanc. l. alleg. not. Bal. in l. j. in prin. C. de fruct. & lit. expẽ.

h ¶ Quæ onerandæ. iuxta hoc quæro. Vide quæ habentur in l. filiusfa. §. diui. s. de leg. j. & ibi per Imo. & mod. post eundem Bar. adde quę no. Bar. in l. quæ sub condi. de condi. insti. & an imperator possit legem cõstituere contra clericos delinquentes: & eos possit de territorio bãnire, & an super hoc statuta valeant. vide Bal. in c. j. §. si clericus. de pa. tenen. & in auc. statuimus. C. de epis. & cleri. Et adde, ꝙ statutum, ꝙ non possit opponi exceptio ex cõicationis nõ valet: qa videtur esse contra libertatem ecclesię p id quod leg. & not. in c. j. de sta. cõtra libertà. ecclesiæ. & ibi no. Bald. super tala conclusionum, qui aliter nõ legit illum titulum ordinariè. Adde quę no. Bar. in d. §. diui. & in auc. cassa. C. de sacrosan. ecc. & in d. auc. statuimus. post Iac. bu. & vide quę plenè no. post Bar. in l. cunctos populos. C. de sum. trini. & fi. ca. Adde ꝙ valeat statutũ, ꝙ excõicatio non possit probari aliter, quã per instrumẽtũ: vt voluit Ange. consi. cc.

niatur: ergo non est contra libertatem ecclesiæ secũdum doctrinam Inn. de sentẽ. excõica. c. nouerit. recitatur per Cy. in auṫ. cassa. Sed tamen. l. hîc dat meliorem doctrinam: quia hîc dicitur contra libertatẽ alicuius, propter quod quis efficitur timidior. sed. l. dicit, quòd clerici efficiuntur timidiores: ergo &c.

4 ¶ † No. ꝙ licet actio, quod met. cã. requirat cruciatum, vel metum corporis: tamen propter metũ, qui est ex nimia reueren. vt, quam mulier habet ad virum: & in clerico erga episcopum, rescinditur promissio: vt dicit no. gl. quam no. Dico, quòd ista glossa[a] dicit veritatem:[b] & reuocatur per officium iudicis. casus est in simili, in. l. fi. §. j. &. §. si fœnerator. s. quod me. cã. & no. eo. ti. l. metum. &. C. de transact. l. interpositas. non tamen eo, ꝙ maritus vel episcopus erat, præsumitur illatus metus: vt. d. l. interpositas. & quod me. cau. l. ad inuidiã. Debet ergo probari, ꝙ præcesserunt minæ, vel verbera: tunc cum ista qualitate, scilicet, ꝙ vir, vel maior, vel eps, efficitur iustus metus: vt no. in. l. metũ. C. quod me. cã. Idem in cã matrimonij. facit de conuer. coniu. c. accedẽs.

LEX II.

Si filiosfamilias.

Si in alea. ¶ Iste est fin. casus, aduerte ad primum casum, quẽ ponit gl. quę incipit, puta, si vicero. &c. Tunc si ista venditio est facta in ludo prohibito nõ valet ipso iure: aliâs sic: & haberet locũ præscriptis verbis. Secundo modo legitur, ꝙ vendidi tibi rem, & lusi: vel rem, vel æstimationem: tunc op. saltẽ ad primum dictum, quia contractus celebratus à prodigo ante, ꝙ interdicatur sibi bonis est validus: vt. l. is cui bonis. j. de ver. ob. Gl. respondet, per. l. si quis cum sciret. s. pro empto. ꝙ ista. l. habet locum, quando collusores emerunt inter se. Vel potest intelligi, qñ vendidit extraneo: & tunc valet venditio, sed grauatur in hoc, vt non habeat euictionem: vt glo. no. in. l. quòd si minor. §. ff. s. de mino. & gl. dicit in. l. si quis cũ sciret. §. fi. s. pro empt. Sed dixi vobis aliter in. d. l. si quis cũ sciret. s. pro empt. secundùm Iac. de Aret. ꝙ si emo rẽ, & tibi soluo protinus perdituro: tunc non valet. sed si scio te prodigũ, non tamẽ scio te consumpturũ ad certũ vsum: & tunc valet, donec bonis interdicatur. & istam lect. puto veram. ¶ Tertia lect. ponitur in gl. hîc: & nõ applaudit literæ, qñ erat in alea. i. dubius euentus &c. tñ lectura est vera in se, vel aliter pone casum secũdùm Ro. in gl. & primum casum, quem iam expediui. Sed in vltimo, qñ ludus est permissus, Pe. reprehendit: quia quod legitimè est factum, pœnam non meretur. Petrus nil aliud dicit: bene facit. l. si rem. §. si quis sponsionis. s. de præscriptis verb. & l. penulti. s. de alea. facit. l. in exce. §. fi. de proba.

De litigiosis Rubrica.

SUMMARIUM.

1 *Denuntiatio sola non facit rem litigiosam.*

LEX I.

Litigiosam rem.

1 ¶ No. ꝙ sola denũtiatio † nõ facit rem litigiosam. facit. C. e. l. j. de virtute huius denuntiationis dic, vt plenè in materia protestationis in l. non solum. §. fi. de ope. no. nun.

SUMMARIUM.

1 *Vitium litigiosi afficit personam, non rem.*
2 *Res qualiter efficiatur litigiosa: plena distinctio.*
3 *Vitium litigiosi quos effectus operetur?*
4 *Res litigiosa non potest obligari.*

1 Si inter. ¶ † No. ꝙ vitium litigiosi, nõ afficit rẽ: sed personã sic. C. de præscri. lon. tem. l. j. ¶ Secundò no. ꝙ res efficiṫ litigiosa, p lit. conte. ¶ Op. C. eo.[c] aut litigi. So. illa corrigit hãc in reali, vbi per solam citationem res efficitur litigiosa: in personali remanent iura antiqua. Et vt hæc materia liqueat distingue: † aut agitur reali, aut personali: aut mista. Primo casu, aut in causa principaliter contenditur de dominio: vel de eo, quod pars dominij est: vt de vsufru. & fit litigiosa per solam citationem: vt. C. eod. auṫ. litigiosa. & ibi no. per glo. & idẽ puto de ipsa actione reali, quòd eo modo efficiatur litigiosa. Aut non contenditur de dominio: sed de alio iure vt hypothe. confessoria, & negatoria: & p alijs seruitutibus: & tunc ista res non efficitur litigiosa: vt in auṫ. eo. §. ad hæc. ipsa tamen actio efficiṫ litigiosa per lit. conte. ar. huius. §. C. eo. l. ij. Idem puto, si litigetur de possessione. Si verò agitur actione personali. siquidem non contenditur de ipsa re: sed de aliquo opere facto in re: tunc ipsa res nunquam efficitur litigiosa: etiam si illa actio sit in rẽ scripta: vt. s. de aqua plu. ar. l. quãquam. §. Iul. & ibi no. Ipsa tamen actio bene efficitur litigiosa per lit. contesta. vt. l. ij. C. eo. Si verò contenditur de ipsa re, tunc efficitur litigiosa[d] ipsa res & actio per lit. contest. vt. d. l. ij. C. eod. Si verò agitur actione mista: tunc aut est actio vniuersalis, aut singularis. primo casu, & olim & hodie efficitur litigiosa & per solam citationem:

a POMATES. ¶ Dico, ꝙ ista gl. Ad hoc vide concordan. per domi. Alexan. in. d. l. interpositas. & ibi etiam vide vnum notabilem effectum, quem operatur præsentia personæ, cui debetur reuerentia. de quo etiam Alex. in. l. quæ dotis. so. ma. hoc tamen limita, nisi ex hoc quis enormiter læderetur: quia tunc licet non probetur minas, aut verba præcessisse: tamẽ illa sufficerent ad cõtractum restringendum. Ita dicit Pe. de Anc. in repe. c. canonum statuta. in. xxij. char. in. iij. col. extra de consti. & Paul. de ca. consil. clxxvij. col. ix. & seq. Moder. in. d. l. interpositas. quam tñ ipse limitat: nisi a persona, cui debetur reuerentia, eẽt talis, cui nisi obtẽperarem, aliquid mali accideret: qa tunc sola eius pręsentia induceret iustum metũ. & ibi etiam sequitur do. Ant. d. Alex. & Deci⁹, moti ex eo, quod volũt canon. in. c. fi. de app. & Bart. in. l. de pupillo. §. si quis ipsi prætori. s. de ope. noui nun. dum loquitur de iudice, qui solitus erat incarcerare appellãtes. circa hoc vide Alex. in. d. l. quæ dotis. & in. l. si cũ dotem. §. eo autẽ tempore. s. so. ma. & Butri. & Abb. in. c. cùm virum. extrà de regula. & vide etiam Alex. cõsil. clvij. Panor. in consil. cvij. colum. iij. in. ij. dubi. volumi. ij. & Feli. in. c. cum omnes. colum. iij. de constit. in princ. & in c. cum ex officij. colum. iij. de præscrip. & Aret. consi. xxiiij. col. ij. sequen. & quæ posui in. d. l. ad inuidiam. & Ias. in. l. pactum, quod dotali. col. fi. C. de col. & ibi Pau. in. j. parte. & Panormi. in. c. veniens. j. de sponsa. vbi limitat in matri. facto per filium propter reuerentiam paternam. Alex. consil. cj. col. iij. vol. iij. & Panor. in j. c. quòd me. cau. col. j. vbi propriè ponit limitationem Petr. de qua. s. & omnino Barba. in. c. causam matrimonij. col. j. & duabus seq. de offi. dele. & quòd quando quis enormiter læditur, ꝙ non requiritur, ꝙ minæ præcedant: vide latè Sozi. consi. cclxviij. col. ij.

b ¶ Dicit no. gl. Dico, ꝙ ista glo. dicit veritatem. Pro ista glo. est tex. not. in l. penulti. j. de fur. quam alle. Bal. in. c. j. §. item sacramenta. de pa. iur. fir. Et dicit, quòd iste metus tacitus probabitur ex qualitate personæ. iuxta not. per Bar. in. l. de pupillo. §. si qs ipsi prætori. de ope. no. nũ. & adde Barto. hîc. Adde quod ipe voluit in. l. iij. in fi. s. si quis aliquẽ testa. prohi. Et adde quod Bal. in. l. pactũ. in. v. col. de colla. dicit, ꝙ pactũ per quod filia renuntiat hæreditati paternæ, non validatur iurõ, si intercessit metus, vel nimia reuerentia patris obtenta absolutione à iuramento. & vide Bal. in. l. j. in vlti. colum. C. de transact. & ibi Bar. & Bal. in. l. transactionẽ. C. eo. ti. & Bald. in. l. j. in vlti. col. C. de bon. ma. alleg. Istam glo. pro singu. ꝙ silentium propter patris reuerentiam interueniens, reputatur traditio. Et sic not. hîc ꝙ reuerentia epi veri, vel patris, non est sufficiẽs ad rescindẽdum cõsensum factũ & præstitũ p subditos eorũ. bonus est tex. in. l. si fideiussor. §. pr̃. de pig. nisi interueniant minæ, vel verbera: quia tunc officio iudicis succurtiṫ: dato, ꝙ aliâs non induceretur metus in virum constantem. Et hoc videtur probari ꝙ vltra allegata hic in. l. si patre. & ibi glo. de ri. nup. & facit quod not. glo. in. c. insinuante. qui cler. vel vo. vbi glo. arguit pro & contra. Et facit etiam quod habetur in. c. ex literis. de despon. impub. &. c. præsens clericus. xx. q. iij. Et ad vnum aduerte, quod dixit gloss. in. d. c. præsens. videlicet, ꝙ licet matrimonium cõtractum non inualidetur propter reuerentiam patris, per. d. l. si patre. ꝙ intelligitur secundum distinctionẽ hîc not. tamen secus videtur in matrimonio spirituali: cum voluntariũ militem, & non coactum eligat Christus. xiiij. q. v. si qd inuenisti. Et hæc sunt nota. ad ea, quæ quotidie cõtingunt: qa cum filię propter reuerentiã paternam ingrediuntur monasterium: an vitietur ingressus vel professio. secũdum Imol. in. l. si cum dotem. §. eo autem tempore. s. solu. matri. vbi est tex. no. in materia. Et ad ea, quæ hîc dicit Bar. vide Barto. & quæ tibi dixi in. d. §. si fœnerator. hîc alleg. & quæ no. Bar. in. l. pe. s. de condi. ob turpẽ. cau. & adde cau. & adde Bar. in l. ad inuidiam. C. quod me. cau. per istum text. Adde quòd Bal. in titul. de pac. constan. in verbo pactiones. refert Io. And. in nouel. in. cap. j. de pręscrip. in. vj. tenere, quòd indebita seruitia præsumantur à domino extorta per metum. & contra potentes præsumitur. l. nolumus. C. de test. l. j. C. de illyr. colo. li. xj. & in. l. j. C. de omni agro deser. præsertim contra rusticos. l. ij. C. ne rusti. ad vllum offic. vo. No. tamen, ꝙ nisi volũtas cõdescendat compulsioni, quis cogi non potest. l. iij. C. de hære. insti. & id quod fit per metum principis, nou valet. d. c. j. de pa constan. & ibi Bal. Sed an ipso iure, vel ope exceptionis? dic, vt not. in. c. j. §. item sacramenta. de pa. iu. fir. & quod dixi in. l. metum. C. quod met. causa. Et adde quod pulchrè notat Bartolus in. l. creditor. in fine. de solutio. & ad id quod dixi. s. in matrimonio spirituali. Vide tex. singularem in. c. cum virum. de regu. Item prædictis adde, quæ not. Bal. in authen. siue, in principio. C. ad velleianum. & quę nota in. c. sanè. de renuntia. & quæ habentur in. l. transactionem. C. de transactionibus. & ad prædicta adde Innocentium in ca. causam matrimonij. de offi. delega.

ADDE, an filia dicatur renuntiare metu vel reuerentia paterna, Paulum de castro consilio. clxxvij. & an reuerentia prælati vel capituli, sit iustus metus. Petrum de Anchar. consi. cccxj. per Bald. Aliquid consil. cciij. iij. lib.

c ¶ Op. C. e. Contrarium tenet Bar. in. d. auṫ. litigiosa. sed fortè non est contrarius, si rectè consideretur.

d ¶ Litigiosa. & hoc teneas. & sequitur Imo. in. c. cũ. M. de consti. & ibi vi.

de in materia In-
no. licet Bart. in. l.
cũ te. C. e. dixerit,
ꝙ nunq̃ in pſona
li res efficitur liti-
gioſa. Subdit tñ
d. Car. Flo. in. c. cũ
M. ꝙ etiã lite pẽ-
dente quis poteſt
vti poſſeſsiõe ſua
dummõ licitè vta
tur: ſecus ſi illicitè
ad præiudiciũ par
tis. Vide quę ĩ ma
teria dixit. d. An-
to. in. d. ca. cũ. M.
poſt Io. an. & qđ
no. in cle. fi. vt lit.
pẽ. & in materia
vide Inn. in. c. ex
pte. de arbi. & bo
nã gl. de hoc vitio
litigioſi. xj. q. ij. c.
j. & his adde Bal.
poſt Barto. in. l. j.
cõi diui. Et addè,
ꝙ vitium litigioſi
impedit alienatio
nem poſsidentis:
ſed nõ acquiſitio-
nẽ ab eo fieri. Ita
dicit Bal. mẽti te-
nẽdũ, in. l. ij. in vl.
col. C. ne lit. pen.
¶ Adde Ro. con-
ſilio. cclxx. vbi de
prædictis.
a ¶ Declaro. Idem
tenet Bar. in. l. fin.
C. e. & Bald. in. l. j.
C. cõi diui. Et An
ge. in. d. auẽ. de liti
gio. in princ.
b ¶ Per gl. & illam
gl. ſequitur Bald.
ibi in. d. l. j. vbi ẽt
quærit, an poſsit
fieri de ea cõpro-
miſſum, & ſim-
plex cõpoſitio,
& quid corã arbi-
tro, an inducat vi-
tium litigioſi.
c ¶ Primò. vide ali
qd per Bar. in. l. ſi
& me & Titiũ. š.
ſi cer. pet.
d ¶ Alij dicũt. Glo.
hanc alle. pro not.
Bald. in rub. C. de
pact.
e ¶ Figuris. Et quę
ſit actio, quæ ori-
tur ex varijs figu-
ris cauſarũ, eſt gl.
in. l. ſi pro fure. §.
fi. š. de cõdi. fur. &
vide glo. & Bar. in
l. certi cõdi. §. qm̃.
š. ſi cer. pe.
f ¶ Orit. vide Bar.
in. l. j. C. e. An ſint
datiuę vel natiuę:
plenè per Bal. ibi
in. ix. col. & in. vj.
q. & Barto. hic. &
Bal. in. l. ex legato.
in. iij. q. C. de le. in
ver. ad examinan
dam iſtã materiã.

vt. š. de peti. hære. l. diuus. & fami. erciſc. l. alienatio-
nes. Si verò eſt particularis: tunc res & actio effici-
tur litigioſa per lit. conteſt. vt. l. prima. in fin. C. com
3 muni diui. ¶ Quæro, † quid habeat operari vitium
litigioſi? Sol. ſecundùm iſta tempora tres erant effe
ctus. Primò, ꝙ impediatur alienatio: vt. d. l. diuus.
& l. alienationes. š. fami. erciſcun. Secundò, quòd il
le in quem fiebat talis tranſlatio non poterat in prę
ſcriptione ſibi connumerare tempora ſui authoris:
vt. l. j. C. de præſcriptio. long. tempo. Tertiò, ꝙ ſi ca
debat à poſſeſsione non poterat eã recuperare ob-
ſtante exceptione litigioſi: vt hìc. hodie verò eſt ad-
ditum, ꝙ contractus ſuper re litigioſa habitus eſt
ipſo iure nullus. Item, quia accedenti ad contractũ
imponuntur certæ pœnæ, quæ ponuntur in. l. fi. C.
e. Item, quòd ſi ſententia lata contra primum reum
tenet: poteſt mãdari executioni contra eum, in quẽ
a facta eſt trãſlatio: vt. l. fi. C. e. quod plenius declaro[a]
in repeti. l. creditores. C. de pignor. Quas pœnas in-
telligo, ſi fiat alienatio lite pendente. Nam ſi perem
pta eſſet inſtantia: tunc licet duret vitium litigioſi:
vt not. C. de iudi. l. properandum. §. & ſi quidam. &
dixi in. l. ij. j. iudica. ſolui. tamen contractus habitus,
4 valet: vt. d. l. j. C. de præſcrip. lon. tempo. ¶ † An poſ
ſit res litigioſa obligari? dic, quòd non: vt. d. l. j. §. fi.
b š. quæ res pigno. obli. poſ. & no. per gloſſ.[b] in. l. j. §.
fin. C. communia diuidundo.

De actio. & obligationibus Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Obligatio ex quaſi cõtractu, quòd ſit ex uarijs figuris cauſarum.*
2 *Ordo titulorum in. ff. magis attenditur, quàm ordo titulorum in. C.*
3 *Actiones in rem ſcriptæ, quæ rei peruentione obueniunt, dicuntur proponi ex uarijs figuris cauſarum.*
4 *Actio utilis, an dicatur natiua, uel datiua? & nume. 6. & nu. 10.*
5 *Actio, quæ dicatur datiua: & quæ natiua?*
7 *Actio utilis dicitur quadrupliciter.*
8 *Obligatio utilis, an transferatur per ceßionem, ſicut actio utilis.*
9 *Actio ex obligatione ab initio ſemel tantùm oritur, non indeſinenter.*
11 *Actio utilis in reali dicitur datiua, non natiua.*
12 *Actio, quæ dicitur utilis reſpectu directæ, quæ competebat ad idem, & deſijt competere aduerſario deſinente poßidere dolo: dicitur datiua.*
13 *Actio utilis, quæ competit emphyteutæ, feudatario, & ſimilibus, eſt natiua.*
14 *Actio utilis, quæ competit præſcribenti, dicitur natiua.*
15 *Actio utilis, quæ competit ceßionario, dicitur natiua.*
16 *Agens actione perſonali utili, quando poßit dicere in libello debitorem ſibi obligatum.*
17 *Actio utilis & directa, an ſint eædem in ſubſtantia.*
18 *Actio, quòd ſit in genere & eſt communis opi.*
19 *Differentiæ ſubſtantiales, quòd faciant differentiam in ſpecie: non differentiæ, quæ ſumuntur ex qualitatibus.*
20 *Exercitium actionum directarum, an uideatur mandari per ceßionem? remißiuè.*
21 *Directa actio, & utilis, quòd non poſſunt eidem ad idem competere.*
22 *Vtilis competens ex inſtrumento guarentigiato: quod ex forma ſtatuti habet executionem paratam, competit etiã ex æquitate.*
23 *Directam proponens, ſi probat in utili, an obtineat?*
24 *Cauſam remotam in libello reali, quis non cogitur exprimere.*
25 *Actione utili ceſſa, an diuidatur in aliam utilem.*
26 *Vtilem cedens propter uirtutẽ directæ, quæ remanet apud eum, poteſt ſolutionem à debitore recipere, & cum liberare, tribus caſibus exceptis.*
27 *Actio utilis quando tranſeat ex ſolo cõtractu ſine ceßione.*
28 *Stipulatio prætoria, quòd non dicatur actio, ſed per officium iudicis petitur.*
29 *Actiones, quæ oriuntur ex pactis incontinenti appoſitis, qualiter dentur? remißiuè.*

LEX I.

1 OBligationes. ¶ Quæro, † quæ ſint iſtæ obli-
gationes, quæ naſcuntur ex va-
c rijs figuris cauſarum? Et gl. ponit opi. & primò[c]: ꝙ illæ, q̃
ſunt ex quaſi contractu. & iſtam opi. reprehendit gl. in-
ſti. de acti. §. j. Et quia quando dicitur ex contractu, ſequi
tur de his, quæ ex quaſi contractu: vt probatur per illos
d titu. inſti. de obli. quæ ex quaſi contractu. Alij dicunt[d], vt Hugo, ꝙ eſt cõ
e dictio furtiua, quæ naſcitur ex varijs figuris[e] cauſarum. & hoc tenet gl. hìc
& in. l. ſi pro fure. §. fi. š. de condi. furti. Sed illud reprehenditur per Dyn.
& Gul. & omnes docto. Moder. quia imo condictio furtiua oritur ex deli
cto: vt. l. ſi ambo. §. quoties. š. de compen. & l. ſi mulier. §. fi. š. re. amota. A-
lij dicunt, quòd intelligitur de obligationibus, quæ non ſunt iure ordina-
rio. &c. vt gl. ſed illud vidi reprehendi: quia hìc de obligatione. Exemplũ
eſt de actione. & iſta eſt bona reprehenſio. Vel dic de pactis appoſitis ex-
tra contractum. &c. vt glo. Sed truffa eſt: quia pacta incontinenti appoſita
ſunt cõtractus. Pe. dicit, quòd actio in factum, quę eſt ex varijs figuris cau
ſarum: vt. l. ſancimus. C. de ſacroſanct. eccle. non placet. quia hìc loquitur in
obligatione. Exemplum eſt in actione. ¶ Quid dicemus? Ad primum di-
co: ꝙ obligationes, quæ ſunt ex quaſi contractu, ſunt ex varijs figuris cau
ſarum. & reprehenſio glo. inſt. de acti. §. j. procedere videtur ſecundũ or-
dinem ti. in inſti. poſitorum. ſed hic Iuriſconſulti ordo eſt contra: quia pri
mò hic agitur de obligatione ex contractu: ſecundò de obligatione ex ma
leficio: vt. j. ex maleficijs. Et poſteà ſequitur, quòd dicat de varijs figuris
cauſarum. & ponitur de obligatiõe ex quaſi contractu: vel quaſi maleficio
& ſic videtur de mente Iuriſconſulti, quòd iſtæ ſint ex varijs figurarũ. Im
propriè ponit̃ iſtud verbum ex quaſi contractu: & ex quaſi maleficio: cũ
2 hìc dicat de varijs figuris cauſarum: & ſic eſt mens huius. l. Aliud quod † di-
citur de ordine titu. inſti. reſpondeo, quod magis debemus ordinem titu.
in. ff. attendere, quàm in. C. vt in ti. de bo. poſ. contra tabu. & ſecundum ta-
3 bu. & econtra. C. Item † actiones ſcriptæ in rem. quæ rei peruentione obue
niunt: tunc ex varijs figuris cauſarum proponuntur: quia non ex contra-
4 ctu, vel quaſi oruntur. & ita tenet glo. C. quod me. cau. l. iij. ¶ Quęro †, vn
f de oritur[f] actio vtilis? glo. in. l. ex legato. C. de leg. dicit no. quòd actiones v-
tiles ſunt datiuæ, non natiuæ. Idem no. hìc in princ. mag. glo. & in. l. ex ma
leficijs. §. hæres. j. eo. ſed in. l. pater. C. de pac. conuen. dicitur, quòd quando
5 que naſcitur, quãdoq; datur. ¶ Ad declarationem huius, primò † videamꝰ,
quid eſt dictum natiua & datiua? Pone exemplum in hominibus. poſſum
dicere, quòd Adam fuit homo datiuus à Deo immediatè factus. alij homi-
nes natiui: quia ex patre & matre nati. Iſta actio natiua, quando naſcitur
ex matre. ſ. obligatione: vt. l. licet. §. ea. š. de procu. ſed quando immediatè à
lege conceditur ſine matre, dicitur datiua. tex. quem Ia. But. ad hoc alle. in
l. iuriſgentium. in prin. š. de pact. dicit, ꝙ tunc dicitur natiua, qñ habet aſsi-
ſtentem materiã ſufficientem, ex qua actio oritur: aliâs dicitur datiua. Hoc
præmiſſo dicit Pe. ꝙ duplex eſt materia: quædam remota: quædã proxi-
ma. Exemplũ in perſonalibus contractus eſt materia remota: obligatio eſt
proxima: ex qua actio orit̃, quæ dicit̃ natiua. In rei vẽdicatione verò domi
nium & poſſeſsio, eſt cauſa proxima rei vendicandæ. ¶ Et ideò dicit ipſe:
6 aut quæris, † vtrũ actio ciuilis dicatur natiua reſpectu cauſæ primæ: & tũc
ſi inſpicias principium. l. xij. tab. quæ iſtam vtilem nõ producebat: erit da
tiua, vt in vtili bonorum poſſeſsione: vt. l. pe. š. ſi quadru. pau. fe. dica. Si ve
rò reſpicis illas leges, quæ illas vtiles inducunt: diceretur actio natiua: quia
l. introducit obligationem, ex qua hæc actio oritur. vnde obligatio bene
poſſet dici datiua: ſed actio non. Si reſpicis cauſam remotã, tunc fateor o-
pi. gl. ꝙ eſt datiua: & ꝙ in his vtilis ſit obligatio. Probatur ex diffinitione
obligationis: quia eſt iuris vinculũ, quo neceſsitate adſtringimur. &c. ſed
hìc adſtringitur: ergo &c. ¶ Ad examinandũ hanc quæſtionẽ eſt præmit-
7 tendũ, † ꝙ actio vtilis dicitur quadrupliciter. Primò reſpectu directæ cõpe
tentis ad idem: vt. l. j. C. de acti. & obli. cum ſimi. Nã directa cõpetit cedẽti:
& vtilis ceſsionario ad idem. Secundò, reſpectu directæ, quæ iam cõpetit,
nunc non cõpetit: vt in vtili, quæ reſtituitur minori, vel abſenti: vt. C. ſi ad
uer. tranſa. l. j. & l. in honorarijs. j. e. ver. ſed cũ reſciſſa. Tertiò dicit̃ vtilis
reſpectu directæ, quæ nunquam competit: licet ſit poſsibile competere:
vt. l. quoties. C. de do. q̃ ſub mo. & l. pen. ad exhi. Quarto modo dicit̃ vti-
lis reſpectu directæ, quæ cõpetit ad aliud: vt in caſu. l. pe. ſi quadru. pau. ſe.
di. & l. curatoris. C. de neg. geſt. & de bo. poſ. hære. peti. l. j. ¶ Secundò vi-
8 dendũ eſt, † an per ceſsionem transferat̃ vtilis obligatio, ſicut actio vtilis: &
videtur, ꝙ non. Nam gl. vlti. in. l. j. C. de acti. & obli. dicit, ꝙ habens vtiles,
non poteſt dicere iſtum ſibi obligatũ. In contrariũ eſt tex. in. l. ſi ſolutum.
eo. ti. prout eſt in litera. Habes pro hoc: quia video, qñ alicui reſtituitur hę
reditas, nõ tantùm transfertur actio vtilis: ſed tamen dicitur vtiliter hęres:
vt. l. ſi filius. quod cum eo. & l. poſtulante. ad Treb. Præterea, video quòd
per ceſsionem poteſt transferri ſpes obligationis: vt. l. ſpem. C. de donatio.
Præterea, obligatio quæ non parit actionem, poteſt cedi: vt. l. ſi eius. ad
Treb. eadem ratione, quæ parit. Præterea video, quòd inſtantia iudicij nõ
eſt actio: ſed per eam obligatur quis inſtantiæ: vt. l. j. in prin. ad Trebel. &
l. hæreditas. facit. l. tam ex contractibus. ff. de iudi. Et ſic puto, quòd com-
9 petit vtilis obligatio, ſicut actio. ¶ Tertiò † eſt videndum, quãdo naſcitur
ex obligatione: an ſemper naſcatur: an ab initio tantùm. Sunt enim quæ-
dam, quæ oriuntur ex aliquo indeſinenter: vt lux à ſole: quædam in pun-
cto: vt

cto:vt filius à patre.Reſpõdeo,ſemel tãtùm ab initio oritur actio nõ indeſi
nẽter.facit ad idẽ.l.ſi quis ſtipu.&.l.ſi ſic.de ver.ob.&.l.cũ quærebatur.
10 j.iu.ſol.¶ His præmiſsis venio ad quæſtionẽ,†an vtilis actio ſit datiua,vel
natiua?Iuriſcõſulti appellauerũt datiuã,quæ nõ haberet ſubſiſtentẽ mate-
riam,ex qua oriatur:vt præalle.l.iuriſgentiũ.Nos aũt ſtrictius dicamus eã
eſſe datiua,quæ nõ habet obligationẽ aliquã,etiam datiuã.Et aſſumo vti
lem,& primo:vt cedẽti & ceſsionario cõpetit obligatio vtilis:ergo habet
obligationẽ ex qua oritur.Cõtrariũ dico.In ceſsionariũ transfertur vtilis
obligatio,quæ erat directa apud cedentẽ,quæ non potuit plus parere,cũ
iã pepererat.Ergo iſta vtilis nõ põt parere:vt.l.eũ,qui.ff.de fur.ergo eſt
merè datiua.& hoc caſu verũ dicit glo.Sed ſi poneres,ꝙ ante partũ obliga
tionis vtilis trãsfertur:vt in caſu.l.ſpẽ.C.de do.tũc Pe.bene dicit,ꝙ oriatur
ex obligatione datiua:cũ nullũ habet contractũ ex quo oriatur.Si verò ac
cipimus actionẽ vtilẽ:ſecũdo modo,ſecũdũ quẽ dicitur reſpectu directæ
nõ cõpetẽtis ad idẽ:& nõ cõpetit:& id quia eſt datiua.Ideò eñ euacuata
erat ptãs in illa obligatione directa,eo ꝙ ſemel parturierat:vt.l.j.&.ij.C.ſi
ſi aduer.tranſact.Si verò accipis actionẽ vtilẽ tertio mõ:ſcilicet qñ poſsi-
bile eſt cõpetere ad idẽ:vt no.in.l.quoties.C.de dona.quæ ſub modo.&.l.
pe.ad exhi.tũc fateor,ꝙ.l.producit ab initio obligationis vtilem actionẽ,
quæ oritur ex ea.& ſic dicetur actio natiua:& obligatio datiua.Nec obſt.
tex.in.d.l.pe.ad exhi.qui dicit vtilis dabitur.& ſic innuit,ꝙ eſt datiua:qa
illud dicitur,quia datur obligatio:neq; habet contractũ præcedẽtẽ ſuffi-
ciẽtẽ ex quo oriatur:& ſic Iuriſcõſulti appellabãt illã datiuã:ſed ego ſtri-
ctius.Si verò accipimus actionẽ vtilem:quarto modo.ſ.reſpectu directæ
cõpetẽtis ad aliud:tunc fateor opi.Pe.quia aut reſpicis principaliter.l.xij.
tab.introducentẽ directã:& non põt dici vtilis natiua:quia nõ debebatur.
Aut reſpicis alia iura introducẽtia vtilẽ:& tũc fateor,ꝙ eſt natiua reſpectu
obligationis:reſpectu debiti,vel quaſi:vt.l.curatoris.de neg.geſt.&.l.pe.
ſi quadr.pau.fe.dic.& in multis.ll.in ti.ad.l.aquil.quæ inducũt vtilẽ aqui-
11 lianã.Et prædicta vera in perſonalibus.¶ Quid†in realibus,an vtilis ſit na
tiua,vel datiua?gl.hîc in prin.dicit,ꝙ reales actiones nunq; oriũtur ex ob
ligatione:vt inſtit.de act.in princi.& dicit verum:quia materia ex qua ori
tur rei vendicatio,eſt dominium,& poſſeſsio aduerſarij.¶ Videndũ eſt
12 tamen.†quia qñq; dicitur vtilis reſpectu directæ,quæ competebat ad idẽ:
& deſijt competere aduerſario deſinẽte poſsidere dolo.tunc puto,ꝙ non
ſit natiua.Nec enim habet ſufficiẽtẽ materiam:quia deficit poſſeſsio:vt.l.
13 j.de alie.iudi.mu.cau.fa.& quod no.doct.in rub.C.de rei ven.Qñq;†dici-
tur actio vtilis reſpectu directæ cõpetẽtis ad diuerſa:vt vtilis in rẽ,quæ cõ
petit emphyteutæ,feuda.& ſimilibus.Iſta eſt natiua:nã oritur ex vtili do
minio,quod habet emphyteuta ex poſſeſsione aduerſarij,& ſic loquitur
14 ti.ſi ager vecti.pe.Qñq;†eſt vtilis reſpectu directæ,qui contrariatur:vt in
vtili,quæ competit præſcribenti:quæ rectè venit ad impediendum dire
ctam,quæ competebat ei,contra quem præſcribitur:ſecũdùm doct.in au
then.niſi.C.de bon.mater.& iſta ſimiliter eſt natiua.oritur enim ex domi-
nio vtili quæſito præſcribenti per præſcriptionem:& ex poſſeſsione ad-
uerſarij.facit.l.prima.in fi.& quod ibi dicitur.ſ.de aqua plu.arcend.Qñq;
15 dicitur actio vtilis reſpectu directæ competentis ad idem voluntate eius,
cui competit directa vera,vel præſumpta:vt quando dominus qui habet
directam rei vendicationem,mihi cedit illam:vel vendit:vel recipit æſti-
mationem rei.Tunc enim merè competit vtilis in rem,quæ eſt datiua,nõ
natiua.Non enim habeo dominium directum:quia res non eſt mihi tra-
dita:nec vtilis,ſecundùm Dynum in.c.pro poſſeſſore.circa fi.de regu.iur.
libro.vj.& glo.in.l.ſi culpa.ſ.de rei vendicatio.licet Petr.dicat quòd tunc
habet vtile dominium:quod eſt falſum:vt.l.eius rei.&.l.ſi in rem.de rei vẽ
16 dicatio.& hæc ſunt ſatis neceſſaria propter libellum.¶ Quæro,†vtrùm
quando ago vtili,poſsim dicere debitorem mihi obligatum?gloſſ.in.l.j.
C.de actio.& obligatio.dicit,quòd non.Dicas tu,vt patet ex ſupradictis.
nam in caſibus,in quibus vtilis perſonalis eſt natiua,rectè poſſum dicere
debitorem obligatum mihi:licet contractus ſit celebratus cum alio:vt.l.
qui ſtipendia.C.de procura.ſed quando actio eſt datiua idem:non tamen
poſſem concludere,quòd virtute illius obligationis condemnaretur mi-
hi.quia non poteſt obligatio actionem inducere.& gloſ.in.l.prima.C.eo.
hoc voluit dicere:obligatio.ſ.quæ actionẽ inducat.facit ad hoc,quod no.
17 in.l.hæres.de acquiren.hæredita.¶ Quæro,†vtrùm[a] actio vtilis & dire-
a cta ſint eædem in ſubſtantia?videtur,quòd ſint eædem:quia contra geren
tem ex neceſsitate datur vtilis:ex voluntate directa.in.l.curatoris.de neg.
geſt.Sed hæ duæ dicuntur eædem:quia dicit.l.hæc actio.&c.vt.l.tertia.§.
hac actione.ſ.de nego.geſt.& videtur caſus in.l.actio.eodem titu.ſecun-
dùm primam lectu.prætereà tutor tenetur directa tutelæ:magiſtratus vti
li.vt l.j.C.de ma.conſue.ſed hæ duæ dicuntur eædem:vt.l.fi.ſ.de magi.cõ
ue.ergo &c.In contrarium,ꝙ ſint diuerſæ.Probatur in actione directa qs
fundat intentionem ex perſona ſua:in vtili ex perſona alterius:vt.l.qui ſti
pendia.C.de procu.quod intellige quantũ ad facti narrationẽ:ergo ſunt di
uerſæ.Pretereà vides,ꝙ qñq; vtilis eſt prætoria.directa eſt ciuilis: vt.ſ.de
bo.poſ.hæred.peti.l.j.Sed ciuiles & prætoriæ differunt ſpecie:ergo non
ſunt eædem.Breuiter Pe.dicit,ꝙ quantum ad effectum ſunt eædem:quia
habent effectum eundem:vt.l.actio.ff.de nego.geſt.Item ſunt eædem in
genere:quia ſicut vna:ita eſt alia actio.Item ſunt eædem ſpecie:quia de
qualibet actionis ſpecie,poſſumus dicere:alia directa,alia vtilis.¶ Sed ſi
quæris,an ſint eædem numero:tunc ipſe dicit,ꝙ non.quod apparet:quia
ſunt multæ differentiæ. finguntur tamen eſſe eædẽ
quandoq;:vt quãdo vna loco alterius ponitur:vt.C.
ſi aduer.tranſ.l.j.&.ij.Hæc ſunt verba ſua,quę exa-
minemus.Dicit ipſe,ꝙ quantũ ad effectum vtilis&
& directa ſunt eædem:quia habẽt eundem effectũ.
Hoc non eſt verum ſimpliciter : quia vtilis petitio
hæreditatis,quæ competit fideicommiſſario nõ eſt
eadem quantũ ad effectum, quo ad multa cum dire
cta:vt no.in.l.quia perinde.ad Tre.Idem in particu
laribus:quia contra vtilem competit exceptio,quæ
non,contra directam:vt.l.quoties.in prin. de admi.
tut.& per Dy.in.c.pro poſſeſſore.de reg.iur.li. vj.
Item directa infamat,ꝙ non reperitur in vtili:vt.ff.
de infa.l.j.Expedit etiam magis directam,quàm v-
tilem habere propter probationes.Nã in vtili qñq;
debeo plus probare.ſ.contractum & ceſsionẽ. Sed
directa,quam haberem ex contractu meo,ſolũ con
18 tractum.¶ Ad ſecundum dicit ipſe,† ꝙ actio vtilis
& directa ſunt eædem genere.quod eſt verũ ſecun-
dum opi.communem, quæ eſt:ꝙ ſit actio in gene-
re:vt.l.ij.C.de neg.geſt.& ibi no.in.l.iij.§.genera.de
acqui.poſ.& ibi dixi : & no.in.l.ſi ſeruus cõmunis
Meuij.§.fi.de ſtip.ſer.ſed dicit ipſe, quòd non re-
peritur actio in genere.vt Cy.refert in præalleg.l.ij.
ergo ſecundum eum,nõ poteſt dici eadem in gene-
re cũ nõ ſit illud genus. ¶ Tertiò. vbi dicit, ꝙ ſunt
19 eædem ſpecie.Circa quod dic:†ꝙ differentiæ,quæ
ſumuntur ex aliquibus qualitatibus,non faciũt dif-
ferentiam ſpecificam: ſed differentiæ ſubſtantiales
faciunt aliqua differre ſpecie.Vnde ſi diceremus ho
minum quidam magni,quidam parui.Iſta eſt diffe
rentia ſecundum qualitates:& ſic non differũt ſpe-
cie.Et hoc eſt quod dicit.l.ꝙ plus & minus,non dif
ferunt,niſi ſecundum qualitatem . & ſic non dif-
ferunt ſpecie:vt.l.fina.de fun.inſtru.Sed differentię
ſecundum ſubſtantiam: prout differt homo ab aſi-
no,faciunt differentiam ſpecificam.facit.l.ij.in prin.
ſ.ſi cer.peta.Modò ad propoſitum:vtilis & directa
ſunt qualitates quædam:ergo non faciunt differen-
tiam ſpecificã.hoc concedo.Sed poteſt eſſe,ꝙ ex a-
lijs differentijs differant ſpecie : vt puta vna ciuilis:
alia prætoria,quæ ſpecie differunt:vt inſti. de acti.
in prin.& Io.in arbo.¶ Quartò dicit Pe.ꝙ vtilis&
directa non ſunt eædem numero.hoc eſt verum: &
probo. Idem numero non poteſt differre à ſeipſo:
vtil.proponebatur.ff.de iud.&.C.de eod.l.ſi idem.
ſed inter vtilem & directam ſunt multæ differẽtiæ:
vt.ſ.dixi.ergo &c.Et hoc probant leg.hîc alleg.per
glo.in multis partibus,quę videntur ſibi inuicẽ con
tradicere.& tamen ſoluitur,ꝙ vna.l.loquitur de di
recta:alia de vtili. & ſic cum habeant ſe, vt aliud, &
aliud:non ſunt eædem numero.¶ Idem dicit quin-
tò,quòd quandoq; finguntur eædem , vt quando v-
tilis loco directæ:vt.C.vt ſi aduer.tranſa.l.j.&. ij. &
hoc non reperio,ꝙ fingantur eædem.Nam reſtitu-
ta vtilis,eſt annalis:cùm alia eſſet perpetua : vt.l.in
honorarijs.j.eo.& omnes leges,quæ dicunt eandem
eſſe:intelligo.ſ.numero,vel genere,vel ſpecie: ſecũ-
dum ſupradicta:non in ſubſtantia.Facit ad hoc,qđ
dixi in.l.Mæuius.§.duobus.de leg.ij.vbi tractamus
quando actio extincta reuiuiſcit:an eadem ſit,vel a-
20 ia. ¶ Quæritur,†an videatur mandari exercitium
directarũ per ceſsionẽ?gl.in.l.ij.C.eod.tenet,ꝙ ſic.
b Tu verò dic[b]:vt ibi dixi in.l.j.¶ Quæro,†vtrũ di-
21 recta & vtilis poſſent cõpetere eidem ad idẽ? Rñ.
c non:[c] cum enim vtilis inducat̃ à lege ex æquitate:vt
dixi.ſ.l.proxi.qñ aliquis habet directã , quare iſta
vtilis debet induci:vt probat̃ in.l.ſi hæres inſtitut⁹.
in prin.ad Trebel.Et ideò ſi ceſsionarius,qui habet
vtilem,illam interim cederet ei ,qui ſibi ceſſerat:nõ
trãsfert̃ in illum vtilis,vt eam poſsit ſuo nomine in
22 tentare:vt.d.l.ſi hæres.¶ Quæro, †ex forma ſtatu
ti inſtrumenta cõfeſsionata ſeu guarentigiæ habent
paratam executionẽ:vtrũ hoc erit verũ in eo,cui cõ
peteret vtilis vigore illius inſtrumẽti?Rñ.ſic, quod
d apparet[d].Nam domino lata ſententia pro ꝓcurato
re ſuo,vel procuratore iurãte cõpetit vtilis:& tñ do
minus põt petere executionẽ,ſicuti ſi haberet dire-
ctã:vt.l.ſi ꝓcurator.ff.de procu.& de re iud.l.iiij.§.
j.&.ij.de iureiu.l.nã poſteà.§.iuſiurandũ. ¶ Quæ-

a ¶ Quæro vtrum. Vide per Bal.in.l.j.in.viij.co. eo. in ver. nũc venio ad ſecundũ.& in ver.ij.quæritur.& vide in.d.l.curatores.C.de nego.ge.& Bal.in.d.l.ex legato.in prin.C.de leg.

b ¶ Tu verò dic. ¶ No.tamen,ꝙ ſi ceditur actio in factum, quando eſt datiua trãſit in ceſſionarium directa ita no.Bal.in.l.ex placito.in.viij.q.C.de re.permu.

c ¶ Reſpondeo nõ. vide Bal.in.l.j.in ix.&.x.q.C.eo.& qđ no.in.l.ſi duo de ſolu.

d ¶ Quod apparet. Et de multis priuilegijs huius inſtrumenti:vide in l.à Diuo.§.ſententiam.in ſi.de re iudi.& ad Bart.hîc vide Bald.in.l.per diuerſas.in.x.q.C.manda.&.l.ex legato.in vlti.ver ſi.C.de leg.

a ¶ Quæro si vtilis. Vide Bar. in. l. si quis vi. §. differētia. ff. de acqui. poss. & in. l. ex asse. ṡ. ad Treb. & in. l. j. C. eo. & in. l. curatores. in vlt. col. C. de neg. ge. & vide, quod no. Bal. in. l. j. in. viij. col. C. e. ver. Secūdò quæritur. no. tñ, ꝙ si statuto cauetur, ꝙ alteri ex stipulatiōe alterius quæratur actio directa sine cessione. Isto casu in alterū non transfertur obligatio naturalis, & ciui lis: secūdùm Bald. in. l. si genero. in fi. de iure dotiū.

23 ro, † si aliquis proponit directam, & probat in vtili: vtrum obtineat? hanc. q. format Pe. C. eo. l. j. Veritas est: aut pendēte iudicio ei, cui competebat directa, cœpit competere vtilis facto rei: & tunc ex eadem instantia potest actor obtinere: vt. l. quanq;. §. Iul. de aqua plu. arc. Facit optimè. l. seruus. ff. de insa. & de rei vend. l. si post acceptum. Sed si ab initio com petebat directa tantùm, & proposuit vtilē, vel econ uerso: tunc nullo modo pōt obtinere: quia actionē aptā nō proposuit: vt. l. j. in prin. si mē. fal. mo. dixe. Verū tñ pōt esse qñq;, ꝙ verba libelli sunt ita gña lia, ꝙ pñt ad vtrunque referri: maximè in realibus:
24 † vbi quis non cogitur in libello exprimere causam remotā. Nā si dicit ad se pertinere iure dñij: potest intelligi de directo & vtili. & tūc si probaret in vti li obtineret: vt. l. sed & si possessori. §. itē si iuraue ro. de iureiu. licet glo. aliter videatur dicere. l. minor. §. j. de euict. & in. l. si mater. §. eandē. in fi. de exce. rei iudic. Sed quod ibi dicit, non videri proponi de vtili dñio, ītelligēdū est de quasi dominio, pro quo publiciana cōpetit: vt ex ipsius gloss. apparet: & in
25 qualibet earum dixi. ¶ † Quæro, si vtilis[a] cedatur,
a an diuidatur in aliā vtilem: ita, ꝙ vna vtilis remaneat apud cedētem: & alia vtilis transeat ad cessionariū? Rñ. quando vtilis & directa competunt eodē casu, vt directa cedenti, vtilis cessionario: tūc si vtilis ceda tur, nihil remanet apud cedētē, qui eā solā habebat: vt. l. emptor. & ibi no. C. de act. vel hære. vē. & l. ex asse. & ibi no. ṡ. ad Tre. & l. j. §. de illo. eo. ti. ¶ Alio modo dicitur vtilis respectu directæ, quæ compe tit alio casu. & tunc licet alij cedatur, remanet apud cedētē: & sic poterat dici directa respectu vtilis quę cōpetit cessionario. Exēplū in bonęfidei possesso re de iure prætorio, qui restituit hæreditatē. Nam apud eū erat vtilis de iure prætorio: & apud eū re manet: & in fideicōmissariū trāsit vtilis, per Tre. vt l. j. §. bonorū. ad Treb. & l. recusare. §. j. e. ti. ita intel ligo. l. curatoris. C. de neg. gest. Nā si minor cederet vtilē neg. ge. cōtra curatorē, etiā apud eū remaneret vtilis. arg. dictorū iuriū. ¶ Et istud est vtile ad. q. de
26 facto. ¶ † Nā ille, qui cedit propter virtutē directę, quę remanet apud eū, pōt solutionē recipe & debi torem liberare: nisi in tribus casibus: vt. l. iij. C. de no ua. Sed si apud cedētē nil remaneret: tūc secus. ideò
27 tene menti. ¶ † Quæro, an[b] ex solo contractu, sine
b cessione, trāseat vtilis? Rñd. latius & di c. Aut alicui debetur ius, seu nomē ex vltima volūtate: aut ex cō tractu: aut alia equitate. Primo casu, si quidē tit. sin gulari: vt ex cā legati trāsit vtilis sine cessione: vt. l. ex legato. C. de leg. Ratio: quia etiā in rebus corpo ralibus trāsit dñium sine traditione. Aut ti. vniuer sali. & non transit sine cessione: vt. l. restituta. ad Tre bel. Fallit si nō reperitur, qui cedat. & in alijs casib⁹ no. C. ad Treb. l. pe. §. j. & ṡ. ad Trebel. l. j. §. de illo. ¶ Si verò ex cōtractu: tūc aut inoīato: & nō trāseūt sine cessione: vt. C. de act. & ob. l. j. secūdū primā le ctu. no. Aut ex nominato: & regulariter nō trāseūt sine cessiōe. l. ij. & iij. ṡ. pro so. ¶ Fallit in ēptore: vt C. e. l. ij. de here vē. l. emptor. Rō: qa sic placuit: quod intellige in volūtaria alienatione. Secūdò fallit in do te fauore dotis: vt. l. j. so. ma. probat. C. e. l. ij. ¶ Ter tiò in noīe dato in solutum: vt. C. qñ fisc. vel pri. l. fi. Quod intellige, qñ datio īsolutū facit emptionē: aīs sec⁹. ¶ Quartò in noīe dato pignori: vt. l. cū cōuenit. ṡ. de pig. & l. postq;. de hęr. vēd. ¶ Quintò fallit in dona. vt. l. illā. C. de dona. & no. in. l. ij. C. e. hoc vlti mū nō placet Iac. Bu. Nā ibi fuerūt actiones cessæ. aliàs nō competeret. facit. ṡ. de dona. l. ad eum. & ibi dixi differentiā inter cedere & cōcedere. ¶ Tertio casu, qñ qs debet cedere ex aliqua ęqtate: actio non trāsit sine cessiōe: nisi in subsidiū, qñ nō repit, qui cedat: quo casu sp trāsit vtilis sine cessione: licet aīs cessio reqraī: vt. l. j. C. e. & ṡ. de insti. l. j. de dā. infect. l. dāni. §. fin. Ad idē. l. in creditore. ṡ. de euict. qcqd

b ¶ Quæro an. Vide Bal. in. l. si cul pa. C. de rei ven. vi de aliqd per Bal. in. l. ex legato. C. de le. Per quos au tē actus inducat cessio: & per quæ verba, vide Bal. in l. j. in. ix. col. C. eo. vbi dicit, ꝙ p ver bū do, vel transfe ro: & per verbum alieno, & oē ver bū, quod secū tra hit executionē: & etiā per verbū cō cedo: de quo vide Bart. in. d. l. j. & in d. l. ad eū. ṡ. de do. Idem est in verbo dono. l. idemq;. §. si fideiuss. ṡ. man. no. Bald. in. d. l. si quidē. C. de act. & ob. Item per datio nē instrumēti, cā existente: vt not. Bald. in. l. j. C. qñ fisc. vl priua. Et an eoipso, ꝙ facta est cessio vtilium, vi deatur mādatum exercitiū directa rum. Bal. in. l. j. in vij. col, C. eo. dicit ꝙ sic in cessiōe ho minis, non in ces sione legis. Et qd si fiat cessio debi tori? dic, ꝙ impor tat liberationē se cundùm Bal. in. d. l. j. in vlti. colū. Et qualiter dēat nar rare in libello ces sionarius, vide no. Bal. in. l. si culpa. ṡ. de rei ven. & Bal. in. l. ex legato. in iij. q. C. de leg. cū si. Et qūo cogno scatur, an quis sit cessionarius, an di rectò dñs. Vide Bald. in. q. inci. sta tuto cauetur. in. x. col.

c ¶ Quid de actio ne. Per Bald. in. l. curatoris. C. de ne go. ge. & Bal. in. l. j. in. viij. col. C. eo. Et adde quod sin. no. gl. in. l. omni no. ṡ. de impen. in re. dota. fa ct.

d ¶ Quòd oriūtur. Hic habes gl. no. & melius in. l. j. in fin. ṡ. de cōtrahen. emp ꝙ ad hoc, vt contractus valeat, qui consensu perficitur inter absentes: est necesse, ꝙ cō sensus ementis & vendentis pateat per nuntium ad hoc specialiter deputa tum. Fallit multum no. in donatario & tutore, in quibus non requiritur, ꝙ eorum voluntas seu consensus pateat per nuntium ad hoc specialiter depu tatum. Sed sufficit qualitercunq; probetur: vt not. dicit Archi. xxx. q. iij.

dicat Pe. & Cy. C. eo. l. j. ¶ Redeo ad glos. & quæro,
c quid de actione[c] in rē, & solet tractari. insti. de acti. §. j. & per Cy. C. de alie. iud. mu. cau. fa. l. j. ¶ Quæ
28 ro, quid de† prætoria stipulatione, quæ petitur offi cio iudicis nobili? dico, ꝙ non est propriè actio. Itē non habet obligationem, sed instar obligationis: vt l. si per collusionē. §. j. ṡ. de act. emp. sed officio iudi cis nouatur: vt. l. & vno. §. j. j. de acce. sicut actio em
29 pti: de quo dixi in. l. j. de iu. om. iud. ¶ Quæro, † de actionibus, quæ oriuntur ex pactis incontinenti ap positis. Dic, vt in gl. Ipsorum tamen originē doct. plenius ponunt in. l. in bonæfi. C. de pact. & l. ex pla cito. de rer. permu. & l. iurisgentium. §. quinimo. ṡ. de pact. & ibi dixi.

SVMMARIVM.

1 *Leges qualiter loquantur, spectandum esse.*
2 *Actiones duæ quando oriantur ex uno contractu.*

LEX III.

CONsensu fiunt. ¶ Tene mē ti glos. quæ
1 inci. l. simul, & præsentialiter. & c. † Et istā glo. alle. tibi, ꝙ debemus inspicere qualiter leges lo quuntur, dum dispu. q. in locatione & cōductione. & idem no. glos. quod hīc: in. l. j. in fi. ṡ. de cōtrahen. emp. Item no. dicit gloss. ꝙ ex vi nominis: ꝙ ibi di stincta sunt nomina. & c. dic, vt glo. & Dyn. insti. de
2 act. in prin. Sed qcqd Azo dicat: dic, † ꝙ qñq; nomi na cōtrahētiū, & nomē cōtractus variātur: & tūc fa
d reor, ꝙ oriuntur[d] duę actiones, sed vtraq; directa: vt hac glo. qñq; variantur nomina contrahentium, nō nomē cōtractus: vt in pignore. & tunc oriūtur duæ actiones: vna directa: alia contraria. Qñq; oritur vnū nomen contractus & contrahentium: vt pro socio: & vtraq; directa. Quandoque descendunt à nomine vt mandās & mandatarius: & tunc vna est directa, & alia contraria.

SVMMARIVM.

1 *Iudex per imperitiam iudicans, cur tenetur. l. Aquil. & nō ex maleficio, est: quia officium iudicis est necessarium.*
2 *Consulens per imperitiam, qualiter teneatur remissiuè.*

LEX IIII.

EX maleficiis. Si iudex. ¶ Oppo. quia impe ritia est culpa: vt. j. de regu. iur. l. imperitia. Et ex culpa quis ex maleficio tenetur: quare non hic, vt in aquil. & gl. dicit, quòd aliud in iudice: aliud in aquilia: & nō dicit plus. Sed
1 quæ potest esse ratio? dic, † ꝙ officium iudicis est ne cessarium. vt. l. numerū. §. iudicandi quoque. j. de mu. & ho. quia ex necessitate tenet: in aq. volūtariè
2 fit. ¶ Quæro, † quid in consiliario, q consuluit per
e imperitiam malè. not. in Spe.[e] de requi. cōsi. §. j. ver. consiliarij:

SVMMARIVM.

1 *Statuto stante, quòd contrata, seu uilla, teneatur capere ma lefactorem: & si non cœperit, teneatur in tantum, an uno exacto, cæteri liberentur.*

f Is quoque. [f] ¶ Quæro, si plures tenentur ex quasi maleficio, an solutio vnius liberet alios? videtur, quòd non: vt est casus in maleficio in. l. item. Mela. §. si plures. ṡ. ad. l. aquil. & l. si quis id quod. in fi. ṡ. de iur. om. iudi. Et glo. dicit quòd tria sunt specialia in quasi maleficio, per tex,
g istum. & glo. ¶ Dy. consuluit[g] in tali. q. statutum est
1 in ciuitate Lucana, quo cauetur, † ꝙ si homines de contrata non cœperint malefactorem, tunc puniant in tantum. an omnes insolidum, & vno exacto alter liberetur? & Dyn. solu. quòd isti tenentur ex quasi maleficio: cum de facto alterius teneantur: vt hic, & ideò vnius solutione alter liberatur: vt hic, & l. iij. ṡ. de his, qui deiece. vel effu.

istud etiam refert Bal. in rub. de cō fes. & ad hāc glos. adde ea, quæ not. Bar. in. l. absenti. ṡ. de dona. in princ. & ante præsenta tionem epistolæ, sortitur effectum contractus. Bal. in rub. C. de do. pro. mis. Vide de prę dictis plenè per Ro. in. l. stipulatio ista. §. si stipuler. j. de ver. ob. & per docto. in. l. omni no. ṡ. de impen. in re. dota. fa.

e ¶ No. in Spe. Vi de tex. & quod ibi Bart. in. l. idemq;. §. si qs ea. ff. man.

f ¶ Is quoque. Et vide quod no. bal. in. l. præsens. C. de condi. furti. And. Barba.

g ¶ Dyn. consuluit. Adde Barto. in. l. cū si exhibuissent in fi. de publ. & ꝙ ibi dixi. & bar. hīc seqtur Bal. in. l. j. ī. j. col. C. de cōdi. furt. dicit tñ Bald. in. l. j. in vlti. co. C. ne fi. ꝓ pa. ꝙ si sta tutum dicit, ꝙ ali quo cōmittēte ho micidiū illi de fa milia tenentur ad mille, vnius solu tio nō liberat aliū l. pe. de cōd. infer,

Prescriptio

SVMMARIVM.

1 *Præſcriptio.xxx.annorum,iure iſto Digeſtorum , eſt incognita.Et idem iuris eſt in præſcri.xxx.anno.quod eſt in præſcriptione redhibitoriæ,& quanto minoris :& utraque eſt odioſa.nu.2.*
3 *Præſcri.xxx.an.interrumpitur per ſolam citationem.*
4 *Præſcri.x.uel.xx.an.interrumpitur per litis conteſtationem.*
5 *Vſucapio triennialis nullo modo interrumpitur.*
6 *Præſcriptio ſtatutaria,quòd interrumpitur per ſolam citationem.*

LEX V.

IN omnibus. ¶ Opp.ſ.de vſuca.l.in vſucapi.&.l.pe.ſ.de diuer.& temp.præſcrip. Gl. ſol.in legib.cõtrarijs.Et dicit,ꝙ contraria loquũtur in præſcriptione,& vſucapione mobilium,quæ eſt fauorabilis:hîc in pręſcri.xxx.ann.q̃ eſt merè odioſa.Sed illud nõ credo verũ,
1 † cũ p̃ſcrip. xxx.
a annorũ de iure iſto,non erat cognita:[a] vt inſtitu.de perpe.& tempo.act.in prin.& no.gl.in.l.nõ ſolũ.aliàs inci.Iulian⁹.ſ.ex quib.cau.ma.&.l.qui accidit.ad.l.aqui.in aut.vt.ecc.ro.§.j. ¶ Sed qd dicemus?dic,ꝙ hic loquit̃ in pręſcriptione reddibitoriæ,& quanto minoris,& in ſimili.Sed quõ gl.loquit̃
2 †tunc de præſcriptione.xxx.an.dico,ꝙ gl.bene dicunt,qa idẽ iuris eſt in præſcriptio.xxx.an.qd' in iſtis præſcri.hîc,quia vtraq; eſt odioſa ex negli
3 gentia nõ petentis & ſine titulo.Et†per hoc habetis ꝙ p̃ſcri.xxx.an.inter
b rũpitur per ſolã citationẽ.[b] In†præſcriptione verò.x.vel.xx.an ſit inter-
4 ruptio demũ per lit.conte.In† vſucapione triennij nullo mõ interrũpitur
5 vt dixi in.l.j.&.ij.in fi.ſ.pro emp.Modò† qd in præſcri.xxx.anno.quæ p
6 ſtatutũ inducitur,[c] qualiter interrumpatur?dic per ſolã citationẽ:qa ex ne-
c gligentia ſola nõ petẽtis inducitur ideò cũ petit,ceſſat negligẽtia,q̃ eſt cã p̃ſcriptionis:tunc in præſcri.x.vel.xx.an.non poteſt habere locũ per ſolam citationem interruptio,quia titulus meus & bona fides nõ poteſt interrũpi.De queſtione de qua quærit gl.dic:vt.in.glo.

SVMMARIVM.

1 *An filio poßit cedi actio contra patrem.*

LEX VI.

ACtiones aduerſus. ¶ Vide gl.quæ inci . non poſſunt cõpetere.ibi:aut̃.matri & auię.in prĩ.poſitã.C.de ho.q̃ lib.aut̃.excipit̃ .ibi:fratris & ſororis.in aut̃.de hæ.quæ,ab inteſta.§.ſi verò cum deſcendẽtibus.coll.ix.poſita.C.de bo.quę lib.aut̃.itẽ hæreditas. ¶ Et ſic videt̃ velle iſta gl.ꝙ in caſibus,in quibus põt quæri filio:ita ꝙ patri non quærat̃ vſuſ-
1 fructus,†poſsint filio cõtra patrem cedi actiones.quod verũ puto.Idẽ ſi pa
d tri [d] quæreretur vſuſfructus,non,valeret cõceſsio:nõ tamen poſſet agi cõtra patrẽ eo viuo:vt in toto ti.de bo.ma.& de bo.q̃ libe.Rñ.aut ſecundùm iſta tempora erat,ꝙ non poterat cedi:quia ſi filio cederet̃ contra aliũ,quęrebatur patri,ergo contra patrẽ non põt cedi:vt.ſ.de vſufru.l.ſi ſeruo.§.& regulariter.aliâs eſt ſub.l.ſed & ſi quis.

SVMMARIVM.

1 *Promitto decem cum uoluero,an hæres meus poßit uelle.*
2 *Actiones tranſeunt ad hæredes quando non requirunt factum perſonæ.*
Stipulatio concepta uoluntane ſtipulatoris,an ualeat?remißiuè.

LEX VII.

SVb hac. ¶ Innuitur hîc,quòd ſi nunq; velit iſte promiſſor:obligatio teneat à contrario ſenſu.ſed iſtud eſt falſum,quia iſta obligatio nullo tẽpore valet:vt.l.cẽteſimis.in fi.j.de verb.obli.Huius contrarij timore legitur duob⁹ modis.[e] vno modo ſecundùm gl.alio modo ſecundùm Hug.& vide glo.q̃ inci.dixi in perſona promiſ.ibi:illa ſi volueris:vt.j.patet.& ſecundũ lectu.glo.loquitur in duabus cõceptionibus.in prin in conceptione ſi volam.ibi nam nec in conceptione,eũ volueris.ſecũdũ But.tota .l.loquit̃ in cõceptione,ſi volã. ¶ Op.j.titu.j.l.quodcũq;.§.non ſolũ.gl.non declarat.Sed aduerte iſtas differentias inter hanc cũ volam:& ſi volã,& inter iſtam, ſi voluero,& cum voluero.dic vt plenè dixi in.l.centeſimis.§.fi.j.ti.j.Quærit gl.an iſta ſit conditio perpetua?& dic,vt gl.ſimile dicit̃ in.l.iam dubi. de hær.inſti. ¶ Quærit glo.†promitto decem cum voluero,an hęres meus poſsit velle?glo.dicit,quòd non:quia vbi conditio reſpicit factum perſonæ non tranſit ad hæredem,vt.l.centeſimis.§.j.infra ti.j.ſed hic requiritur factum perſonę:vt cum voluero.& per hoc tollitur contrarium .l.prima.C.vt act.ab hære. quia tranſeunt ad hæredes cum non requiritur factũ perſonę eiuſdem.& dic qualiter tranſeat ad hęredes,vide.j.ti.j.l.ſi decem cum petiero.
2 ¶ Quęro †an poſsit concipi in voluntate ſtipula.vt.ſi volã,ego ſtipulor? vide glo.quę ponit duas lec.& prima lec.an ſit vera,vel non, tangitur in.l.à Titio.§.fi.j.ti.j.& Dy.ibi reprehendit gloſſ. per.l.ſenatus.§. leg.ſ. de leg.j.Iac.de Are.ibi nitebatur ſaluare:dic vt ibi dixi.

LEX VIII.

f FIliusfamilias. [f] ¶ Rationem huius.l .funditus ego nanquàm potui videre, nec modò video. ¶ Op.de.l.n.ſ.ad Mace.&.l.j.j.de caſtrẽ.pec.So.ibi in caſtrenſibus,hîc in alijs. ¶ Op.de.l.ſi longius.ſ.de iu.Solu.ibi de vtili,hîc de directa. ¶ Opp.de.l.deniq;.§.j.ſ.quod vi,aut clam.Solue,vt ibi. ¶ Opp.de.l.ſi filius.ſ.de inoffi.teſta.So.falli ibi,& illud,quod hîc non dicitur per illam.l.ſuppletur.In actione iniuriarum,& in officio rationẽ bene video,quia perſona ſua principaliter iniuriat̃:in alijs vt in depoſito,& commodato &c.nõ video rationem,quare non in alijs bonefidei,ſicut in iſtis.cogitabitis.Et illud erit vtile ſcire,an habeat actionem nomine ſuo,quia pater decedat ante,q̃ exigat filius actionem cũ fratribus non cõmunicaret,ſecũdùm iſta tempora.licet exactione facta,patri quæratur.ſed de iure nouo hodie habet aduentitium poſt mortem patris præcipuum.

LEX IX.

NAturales. ¶ Gl.hîc meli⁹ loquitur,quàm.j.de fideiuſſor.§.fideiuſ.acti.cum non ex pacto , ſed propter pactum ex donatione naſcitur actio.

SVMMARIVM.

1 *Stipulatio facta hoc modo,promittis decem illi. non ualet,ſed debet dicere,promittis mihi:quòd dabis decem.*
2 *Procurator præſens in iudicio,& non dominus,ideò condemnatur,quia initium debet ſumere ex perſona eius,qui eſt præſens.*
3 *Stipulatio in perſona procuratoris domini abſentis, debet ita concipi , promittis mihi procuratorio nomine Titij,quòd Titio dabis.*

LEX X.

QVæcunque. ¶ De iſta.l. tibi aliâs facio magnum feſtum,† ꝙ ſi ſtipulatio ſit hoc mo
1 do:promittis illi.x.non valet,ſed debet initiũ ſumere ex perſona noſtra,vt promittis mihi decem,quæ dabis illi. Et illud eſt rõ.l.j.C.de ſenten. Si quærat̃
2 rõ,†quare debet condemnari præſens in iudicio? Reſpon.eſt,quia debet initium ſumere ex perſona noſtra.i .ex perſona eius,q præſens eſt. ideò debet cõdemnari procurator præſens,& hoc plenè dixi in.l.ſtipulatio iſta.§.ſi quis inſulam,de ver.obliga.
3 †Sed in perſona procura.abſentis domini,qualiter debet cõcipi?dicit glo.promittis mihi procu . noĩe Titij :ꝙ Titio dabis.&c.vide glo.& ſupple ibi,vt ſti.vt illi des,hoc nullo modo valet,vt no.j.ti.j.l.ſtipulatio iſta.§.ſi quis inſulam.& iſta verior.Item ibi vtilis quæritur,vt.l.huiuſmodi.in prin.ſ.de le.j.&.l.pe.ſ.de neg.geſt.Item dicit,ꝙ illi vtilis quæritur. Quod intellige in caſibus ſpecialibus:non regulariter:vt no.in.§.ſi quis alij.inſti.de inuti.ſtipu.

SVMMARIVM.

1 *Hæres,an teneatur de leui culpa,ſiue contractus uel quaſi contractus ſit uoluntarius,ſiue neceſſarius.*

LEX XI.

EX depoſiti. ¶ Quãcunq; dolus purgat̃ per actionẽ deſcendentẽ ex cõtractu,vel quaſi,tenetur hæres ſicut defunctus.h.d. ¶ Op.C.ne ex deli. defun.l.j.Glo.dicit,iſtud eſt verũ,qñ delictũ comittitur extra contractum,ſecus ſi in contractu. ¶ Sed tunc op.inſti.de perpe.& tẽp.act.§.aliqñ.vbi licet dolo induxi ad contrahendũ:non tenet̃ hæres me⁹. Sol.dic,ꝙ in.§.aliqñ.fuit dolus commiſſus in contractu,nõ tñ purgatur per actionẽ deſcendentem ex contractu,cum dolus dederit cauſam cõtractui.& ſic contractus ipſo iure eſt nullus, ſed purgatur per actionem de dolo,quæ in hæredẽ nõ datur,niſi lite conte.Iſtis caſibus loquitur.l.ſi hoĩem.§.datur.ſ.depoſi.& illud tetigi.in.l.j.ſ.de pri.deli. ¶ Opp.C.de hære.tu.l.j.Gloſſ.dicit,ꝙ de leui non tenetur.
1 Et ſic no.†ꝙ ſiue in contractu ,vel quaſi, voluntario vel neceſſario , non tenetur hæres de leui

a ¶ Cognita.vide tamen gl.& ibi bar.in.l.ait prætor .§.hoc interdictum.de oper.noui nũ.& gl.in.l.Pomponius.§.fina.ſ. de acqui . poſſeſsio.

b ¶ Per ſolam citationem. Videquę præſcripſi in.l.fi.in prin.ſ.de eo.p quem fa.erit. vbi etiam vide de perpetuatione.

c ¶ Inducitur . De hac.q.vide p bal.in.l.fi.in princ.de eo, per quem fa.erit.& Ange.in.l.ſicut.de præſcrip.xxx.an.

d ¶ Idem ſi patri. Et vtrum poſsit cedi actio filio cõtra patrem, tenet̃ hodiè,ꝙ ſic.Adde Bal.in.l.iij. C.mã.& ibi etiam idem dicitur in fratre contra fratrem:& an poſsit cedere filio.

e ¶ Duob⁹ modis. Et ſequitur Bald.in.l.in vendentis.in fi.C.de contrahen.emp.

f ¶ Filiusfamilias. declara,vt p Bart.in.l.in factum.j.eod.& vide in.l.ſi dubitetur.§.fili⁹.j.de fideiuſ.& vide bonam gl.in.l.fi.in prin.& doc.ibi.C.de bo.quæ lib.

culpa cōtrariū tenet gl. ꝙ secus in voluntario vt.l.actio.§.de ne.gest.& l.curatoris.C.de neg.gest.Cyn. ibi in.ij.op.ten et istam.Sed in actione in factū dixi.j.de priua.deli.l.j.

SUMMARIUM.

1 *Lex quòd loquatur in omnibus actionibus in factum, quæ descendunt ex edictis, uel interdictis prætorum.*

Filiusfa. quòd poßit intentare actiones in factum descendētes ex interdictis.

2 *Edicta prætorum sunt facta naturali æquitate.*

LEX XII.

In factum actio. ¶Quero quot sint actiōes in factū: dic, vt in gl. Quæro de qua hîc loqtur: gl. dicit de illa q̄ semp fuit in factū. Et est opi.Io.sed quæ est ratio, ꝙ actio in factū aliàs non datur filiofa.nescio. Iō pe.dicit cū l.filius.§.eo.ti.sit.l.pau.q alios reprehendit in vno verbo dicendo, pau.imò cōtra, non est versimile ꝙ ipse omiserit aliquid: ideo dicit ipse, ꝙ.l.filius.loquitur de actionibus cōpetentibus ipsi filio suo, nomine.hîc loquitur de actione.quæ licet quærat̄ patri, filius potest exercere.qđ intellige in casibus permissis.s.patre absente: vt no.de iud.l.si longius.†¶ Tu 1 potes attentare & dicere,ᵃ & hæc.l.loquitur in omnibus actiōibus in fact.q̄ descendūt ex edictis, vel interdictis p̄torū, quas filiusfamilias potest intentare suo nomine. Nā edicta p̄torū ᵇsunt facta naturali 2 æquitate, & in eis non ita curat̄ patria potestas. Nō ergo ita querit̄ patri. vt apud filiū nō remaneant: vt C.qui admit.ad bo.po.l.j.& ibi no.per gl. Et id qđ dicitur in.l.filius.§.e.est dictū Iuliani relatū p̄ Pau. qđ ibi supplet̄ & hoc ipse innuitdū dicit in factum &c. quæ est dictio implicatiua.

LEX XVII.

Quia seruo. ᶜ¶ Op.de.l.j.§.sceuola.§. si quis test.lib.esse, ius.fue. So. in primo casu nō acqritur posses.hære.sed aliqua qualitas transfertur. vide rationem huius.l.in si qui pro emptore.de vsuca.

LEX XVIII.

Si is qui. ᵈ¶ Op.§.de.l.proxi Gl. sol.sed dic, ꝙ cā legati est lucratiua: vt.l.apud celsum.§.si qs aūt.§. de do.exce. Aliam sol.dat gl. ꝙ hæc diuersitas &c. Et hāc tꝫ Pet.p.l.si seruᵘ leg.§.j.de leg. j.licet gl.violēter illā literā ibi & istā tenet Cy.in.l. qui pupil.C.de nego.gest. plenissimè dixi in.l. Meuius.§.duo.de lega.ij.in repe.mea.

LEX XX.

Contraxisse. ¶Intelligo istā.l.& sic itelligit Dynū. ꝙ ibi videt̄ contraxisse, vbi debet solui: quia ibi potest conueniri. Sed verba contractus interpretabuntur secundum consuetudinē, & statuta loci, vbi celebratur contractus vt.l.si fundū.§.de euic.qđ dixi plenè in repe.l.cunctos.C.de sum.tri.

SUMMARIUM.

1 *Dies interpellat pro homine.*

2 *Interpellare semel, an satis sit?*

LEX XXII.

Traiectitiæ. †¶ No.ꝙ dies interpellat p̄ homine.facit.C.de contrahen. stipu.l.magnā. & l.ij.C.de iu.emphy.¶ Secūdò habes, 2 †an quis debeat pluries ᵉinterpellari.casus est hîc, & in.l. Titia seio.§.vsuras.§.de leg.ij.& no.gl. in.l. mora.§.de vsur.dixi in.l.qui Romæ.§.penul.j.tit.j.

SUMMARIUM.

1 *Moræ purgatio non admittitur, ubi est dies, & pœna.*

2 *Purgatio moræ, an admittatur, quando usura cum principali peti potest?*

1 De illo. †¶ No.ꝙ vbi est dies & pœna, secundū Dyn.nō admittit̄ purgatio moræ.¶ Op.de.l.si insulā.j.de ver.ob.Sol.hîc dies & pœna: ibi dies nō pœna. Pe. reprehēdit istud dictū p.l, & post tres.§.si qs cau.† ¶ Tu dic, q̄n vsura potest peti vna cum principali, nunquam admittitur purgatio moræ, vt hic refert Cynus in lege si pacto, quo pœnam.C.de pact.& in.l.magnam.C.de contrahen.& committen.stipu.Sed non credo dictum Pe.esse verum, saltem propter fin. huius.l. quia pœna est, quòd res sit inempta, & non potest peti vna cum principali, dicam plenè in.l.si insulā. j.tit.j.

LEX XXIII.

Si a furioso. ¶Vbi non requirit̄ consensus tacitᵘ, vel expressus, furiosus potest obligari, & obligatio sibi quæri: sicut homini sanæ mentis.

LEX XXIIII.

Actionum. ¶Dicunt quidā: ꝙ in libello oportet, ꝙ ponatur non solū actio: sed obligatio, quæ est causa proxima.per istum tex.qui obligatus nobis est.&c.dixi contrarium in.l.omnes.§.Lucius.§. de his quæ in frau.credi.

SUMMARIUM.

1 *Conditio affirmatiua quando est impoßibilis de facto tūc conditio nagatiua est necessaria, & ualet, secus si affirmatiua est impoßibilis de iure.*

2 *Conditio impoßibilis impedit obligationem, sed non impedit oriri actionem extra illud, quod agitur.*

LEX XXX.

Non solum. ¶Op.j.tit.j.l.impossibilis.&.l.stipulatio hoc modo.in fi.Gl.sol.quod hoc est verum in conditione apposita in faciendo: secus in non faciēdo hoc nō est verū: quia ista cōditio in nō faciēdo hoc, non est impossibilis, imò necessaria. 1 †quia si affirmatiua est impossibilis: negatiua est necessaria.& ideo valet. Et illud est verum in cōditionibus negatiuis, & cū affirmatiua est impossibilis de natura: secus si est affirmatiua de iure, quia tūc negatiua nō valet.l.iurisgētium.§.si ob maleficium. §.de pact.¶ Opp.C.de condi.ob cau.l.si militem. 2 †Sol.cōditio impossibilis bn̄ impedit oriri obligationē: sed nō impedit, vt oriatur actio extra illud, quod agit̄, vt do tibi centū: qui es miles, vt sis meus p̄curator, tūc nō orit̄ actio, vt cogatur facere id qđ in cōtractu deuenit, sed oritur condō ob cām ad repetēdū, quod datū est & illud est extra id, quod agitur: vt.l.si is in fi.§.commo.&.§.eo.l. ex maleficijs. §.is quoqꝫ.¶ Op.insti.de leg.§.fi.Sol.aliud in legatis, vt ibi: aliud in contractibus: vt hîc.

LEX XXXI.

Cum ex vno. ¶De hoc dixi ī l.nunquam plura.j.de priua.deli.

LEX XXXII.

Constitutionibus. ¶Op.C. ex deli.defun.l.j.&.§.e.l.oēs.So.dicūt quidā: ꝙ ista dictio quasi, est veritatis exp̄siua, vel hîc loquit̄ in annalibᵘ actionibᵘ.& sic loqt̄.C.q̄n li.prī. datus.vbi p solū libellū p̄petuatur̄.dixi.in.l.ij.in fi. §.pro emp.

LEX XXXIII.

Qui seruum. ¶Opp.de.l.item apud Labeonē.§. si qs seruo.de iniu.Gl.dicit, ꝙ ad aliud datur illa, scilicet ad æstimationē, hæc ad vindictā. Et in ista vindicta hr̄ rō dāni, ideò inquantū cōcurrūt vna p alterā tollit̄. Et p hoc reprobat̄ gl.quæ est in l.dn̄m.C.de iniu. Et si tu dicis, si in actiōe iniuriarū hr̄ rō dāni, qūo pōt vnquā aquilia cōcurrere: quia in aquilia veniūt dāna extrinseca: vt hæreditatis obuenientis: & alia, vt.l.inde Neratiᵘ.in prin.§.ad legē aquili. sed in actiōe iniuriarū nō.¶ Op.de.l.nunqꝫ plura.j.de priua.deli.Sol.ibi plura facta, hîc vnum factū. Ex quo plures actiōes oriunt̄.& dic, vt ibi.

SUMMARUM.

1 *Actio.l.aquiliæ, quòd sit pœnalis duplici respectu.*

2 *Statuto stante, quòd percutiēs de nocte, puniatur in quartum plus, si accusatus, quòd de nocte percußit, cōdemnatur solū, quòd percusserit, non poterit agi ad illud plus.*

Si tibi commodauero.

¶Oppo.de.l.vnde quæritur.in fine.§.commodati. Glossæ dicunt: tu habes hîc duas lecturas. Vnam affirmatiuā

a ¶Et dicere. De actione in factum: vide plenè Bar.& doc.i.l.ex placito. C.de re.permuta. & Bar.in.l.j.C.de cōdi.ex lege.in.iij. q.principali.

POMATES.

b ¶Edicta prætorū. Ista rō Bar.non videt̄. bona quia videtur, ꝙ actio de dolo, & actio, qđ metus cā sunt inuētæ à prætore: vt patet ex ipsis titu.& tamen non dantur filiofami. vt patet §.ex.l. filiusfami.

c ¶Qui à seruo. sed hæc.l.à seruo fortiter ob.l.q pignoris.de acquir.pos.licet ibi gl.pro simili alleg.eam. sed tu sol.vt hic per gl.in versi.hominem. s. hæditariū. l. non solum.§.si rem.§. de vsucapi. & videper doc.in.l.gerit.in prī.de acqr. hære.& in.d.l.qui vniuersas.§.pe.in fi.§.de acqr.pos.& doc.in.d.l.qui pignoris.eo.tit.

d ¶Si is, qui.& vide Bar.in.l.si mihi & tibi.ff.de.le.j.

e ¶Debeat pluries, Vide latè no.in.§. præterea.insti.de acti.& Bald.in.l. multum.C.si quis alte.vel sibi.Et ni fallor, in.l.ij. C.de de iu.emphyt.& dicit hîc Ange.ꝙ ista fictio nō operatur quòd videatur contrahere, vt patet in legato, qa in legatione promittens soluere: non poterit legatione durāte cōueniri.l.si qs.in leg. §.de iu.secus si verè cōtraxisset.l.ij. &.§.eo.l.oēs.eod. ti.& vide Bart. in l.quæro.j.de sol. & quæ ibi dixi. Et quòd nō dicat̄ ibi contraxisse videtur tenere Bal. ī auē.habita.C. ne fili. pro patre.in viij.col.versi. sed quid de scholari. & quod plenè no. in.d.l.multum.in pe.colū. Et vide Barto.&doc.in.l. pe.C.de pac.& in l.si conuenerit.§. de iurisf.om. iudi. Bart.in.l. semper in stipulationibᵘ. de re.iur.& Bald. in.l.j.C. vbi cōueniri qui cert.loco dare promit.

f ¶Perpetuatur. vide tu perpetuo, quod scripsi i.d.l. fi.& ibi gl.& bar. & vide gl.in.l.sed si eximendi.§. nequis eum, qui.

affirmatiuam, sed verius est remanere. Sed tunc obstat litera, quæ sequitur quia simplo. &c. sed gl. respondet, hoc verũ est in eo, quod est simplum, vltra non tollitur. Alij habent literã negatiuã: tũc sol. ibi de æquitate, hic de iuris rigore. Sed secũdũ hoc illa corrigit istã: qa æquitas scripta tollit legem de rigore scriptam, vt. l. placuit. C. de iudi. Magis ergo ista, q̃ est posterior
1 in ordine, debet illã corrigere. Sed aliter in contrariũ soluitur: videlicet, †ꝙ actio leg. aquiliæ est pœnalis dupli ci respectu. vnus est ex eo, ꝙ est ex re petitione. xxx. dierũ, vel anni. & tũc simplo subducto nõ põt agi ad illam pœnã. Rñ. qa illud plus venit per iudicis officiũ. & sic principali sublato, tollit & accessoriũ. vt. l. iiij. C. de posi. Alio modo potest esse pœnalis respectu negantis: vt. l. ij. ȿ. ad le. aquili. & istud per actionẽ petit. Et sic illud quod est plus, petitur actione principali: & sic nõ tollitur. Sed ista sol. bene sonat si est vera: sed tex. ȿ. ad le. aquil. l. iij. videtur dicere, ꝙ in. l. aquil. illud quod venit ex repetitione petitur: vt. l. si seruus seruũ. ȿ. ad le. aquil. & hanc tenet Pe. Sed ista so. potest sustineri alio modo: & tũc põt esse ratio: qa si egi cõmodati, est qd mihi imputet, qa sciebã ꝙ in actione cõmodati, nõ venit, nisi simplũ: & videor illã pœnã remittere. sed in pœna, quæ ex inficiatione crescit: nõ est qd mihi imputet cũ nõ possum scire, an tu neges. Alia so. est: ꝙ ibi fuit actũ cõmodati, & nõ in totũ exactũ. & tunc propter illud principale, qđ petitur, facit ꝙ venit tota accessio: sed illud modicum sit, qđ remanet. vel ibi cõtra diuersos: hic cõtra eũdem: dixi plenè in cõtrario. ¶ Opp. de. l. itẽ Mela. ȿ. si plures. ȿ. ad le. aqui. Solu. ibi cõtra diuersos:
2 hic contra eundem. Et illud qđ dixi tibi, facit in casu ad. q. † cauetur statuto ciuitatis, ꝙ quicũq; de nocte percusserit, puniatur in tm̃: modò qs accusatus fuit, quòd de nocte percussit & fuit cõdẽnatus, ex eo ꝙ percussit non ꝓpter illã adiectionẽ de nocte: an possit agi ad illud plus? & videtur, ꝙ possit: vt. l. vnde q̃rit. in fi. secundũ vnamopi. gl. ȿ. cõmo. sed non est verum. Dic, vt dixi. in. l. denuntiasse. ȿ. quid tamen. ȿ. de adul.

SVMMARIVM.

1 *Actiones rei persecutoriæ ex vtraque parte sunt perpetuæ, persecutoriæ ex parte actoris: & pœnales ex parte rei, & finiuntur anno.*
2 *Actio furti manifesti, licet sit pœnalis ex parte rei, ita tamen non est annalis, sed perpetua.*
3 *Actio pœnalis ex parte actoris & rei: uel rei tantum: durat anno: nisi succedat in locum actionis persecutoriæ: quia prius tenebatur.*
4 *Actio utilis, quæ datur contra illum, qui dolo desijt possidere, ex quo in locum rei persecutoriæ ex utraque parte successit, est perpetua.*
5 *Actiones, quæ non dantur post annum, non transeunt in hæredem.*
6 *Actiones, quæ ex patrimonio dantur, sunt rei persecutoriæ, quæ extra patrimonium, pœnales.*
7 *Actio rescissoria, an competat non petitam restitutionem?*

LEX XXXIIII.

In honorariis. ¶ Quinq; facit primò ponit vnam regulã ĩ actionib⁹ ꝑtorijs rei ꝑsecutorijs. Secũdò ponit vnã in actiõib⁹ pœnalib⁹. tertiò ponit vnã regulã quar̃ trãseũt actiões cõtra hr̃edes. quartò ponit exẽplũ de actiõibus ꝑsecutorijs. q̃ntò iurisc õsultus ponit exẽplũ de actiõib⁹ persecutorijs, q̃ danẽ cõtra ius ciuile. Secũda ibi, cœteræ. Tertia ibi: honorariæ ãt. quarta ibi: ille aũt, q̃nta ibi, sed cũ rescissa. & ista vltima regula deberet scribi literis aureis. Et in tex. ibi cœteræ. dic. s. pœnales ex vtraq; parte vel ex parte rei tm̃. ¶ Ad primã regu. opp. de. l. sciẽdũ. ȿ. fi. ȿ. de ędil. edi. vbi persecutoria tollit tpe. Sol. gl. fateor, ꝙ actiones rei ꝑsecutoriæ sunt ꝑpetuæ, nisi contra ius ciuile reddãtur ad rescindendũ: vt. j. ea. l. ȿ. sed cũ rescissa. mõ redhibitoria tollit tpe, qa datur ad id, qđ rescinditur, qđ est de iure ciuili. ¶ Op. & vr̃, ꝙ actiones rei persecutoriæ finiant vno anno, vt. l. huius actiõis. ȿ. has actiões. ȿ. qđ fal. tu. aut. & l. q aũt. ȿ. fi. ȿ. q̃ in fra. cre. & C. vñ vi. l. ij. & l. fi. C. de dolo. gl. dicit ad oĩa actiões ꝑsecutorię sunt ꝑpetuæ: verũ est, nisi in delictũ cõcipiãtur. i. ex delicto descẽdãt. & ad illud alle. multas. ll. & vide glo. Ista glos. non dicit verum. primò est falsum: per. l. j. in princip. ȿ. de vi & vi ar. secũdò est hoc falsum, p. l. ꝑtor. ȿ. hoc interdictũ. ȿ. de ope. no. nũ. vbi ex delicto illud interdictũ cõcipit. Itẽ p. l. itaq;. ȿ. de dolo. Hoc et reprobat p. l.
1 ait ꝑtor. ȿ. pe. ȿ. de his, q̃ in frau. cre. Quid dicem⁹? † dic, oẽs actiões rei ꝑsecutoriæ ex vtraq; pte sunt ꝑpetuæ: vt hic. sed persecotoriæ ex pte actoris: & pœnales ex parte rei finiunt anno. & ista cõprehẽdũtur sub sequẽti regula: ideò ad eã venim⁹. hoc est verũ in oĩbus legib. alle. in cõtrariũ p gl. ¶ Secũ
2 da regula est † ibi cœterę intra annũ: qa actiões pœnales ex vtraq; pte, vel
a ex parte rei tm̃, istæ sunt annales. ᵃ ¶ Ad quam op. insti. de. de perpe. & tẽpo. ac. ȿ. j. in prin. Breuiter speciale est in actiõe furti manifesti. Et ratio est ꝓpter frequẽtiã delictorũ. ar. l. aut facta. j. de pœnis. & ista est sol. gl. & alia
b nõ põt melior dari. ¶ Extra gl. op. de. l. j. ᵇ in fi. ȿ. si vẽ. no. muli. in pos. mit. Ibi, etiã si filiafamilias sit, q̃ dolo. &c. gl. q̃ est ibi. pro sol. cõtrarij de leg. j. ȿ. hanc aũt. ti. ibi sequẽtis. dicit, solue vt ibi gl. dicit q̃dã verba: ex qbus nil
3 habetis. † Dic ergo: actio pœnalis ex parte actoris, & rei, vel ex parte rei tm̃ durat anno, nisi succedat in locũ persecutoriæ actionis ex vtraq; parte, qua idẽ reus prius tenebat. Mõ ista succedit in locũ actionis persecutoriæ qua prius tenebat. Et p hoc apparet solutio ad cõtrariũ ibi formatũ de text. in ti. ibi sequẽti. ȿ. si mu. vẽ. no. in posses. calũ. cau. l. pri. ȿ. hãc. aũt actionẽ qa ibi

est annalis, cũ ab ipso initio est pœnalis. ¶ † Et ex
4 hoc habes responsum ad quæstio. † aliquis dolo desijt possidere. tenetur vtili, erit ne perpetua, quia in locum persecutoriæ ex vtraque parte succedit: vt. l. pe. ȿ. pe. ȿ. de noxa. & l. illud. in fi. ȿ. de tributo. ¶ Opp. de. l. j. in fi. ȿ. ne vis fiat ei. Sol. ibi fallit ꝓpter rationẽ, quæ ponit ibi. ¶ Venio ad tertiam
5 regulã, † oẽs actiões, quæ non danẽ post annum oẽs istæ nõ trãseũt in hæredẽ. à cõtrario, ergo oẽs perpetuæ danẽ cõtra hæredẽ. ¶ Opp. j. vi bo. rapto. l. ij. in fi. & l. j. in fi. ȿ. de vi & vi arma. Fallit ibi, & de hoc dic p Cy. in. l. j. C. ne ex deli. defun. ¶ Op. dicit hĩc, ꝙ si ago cõtra bono. possessores debitoris mei, est pretoria, imo est ciuilis, qa debitor aliqua actione ciuili tenet. ergo & ciuili hmõi, cũ ex ꝑsona hęredis ius nõ variet: vt. l. ij. ȿ. ex his. j. tit. primo. tangit gl. vbi ponit veritatẽ in. l. ij. ȿ. de bo. poss. hære
6 dit. pet. Ex hoc sumes † quia illæ, quæ ex patrimonio danẽ, sunt rei persecutoriæ, quæ extra patrimoniũ sunt pœnales. venio ad versiculũ, sed cũ rescissa. Opp. & videt, ꝙ rescissoria nõ duret anno, sed quadrienio, vt. l. supuacuã. C. de tẽp. in integ. resti. Quidam dicũt, ꝙ corrigit, nõ est verũ. Sed dic, ꝙ loquit ibi in officio iudicis rescindẽte: hĩc in actione rescis
7 soria, & ista est vera. ¶ † Quero, an rescissoria cõpetat añ petitã restõnẽ: & hic sunt opi. & vide gl. quę incipit actio in rẽ ibi: sed & hoc &c. Tu debes scire ꝙ q̃nq; aliquis læditur, quia actio totaliter perdit: vt p vsucapionẽ triennij: & tũc actio non cõpetit, nisi restõne petita. Quãdoq; q læditur nõ ꝑdit actionem in totũ, sed p exceptionẽ submouet, vt in præscriptio. xxx. vel. xl. anno. tũc cõpetit actio, sed inefficax: quia põt opponi exceptio, & ideò oportet quòd restitutio petatur. de rescissoria nõ dico plus est materia in. l. ab hostibus. sed quod simpliciter. ex quib. cau. maio. & instit. de actio. ȿ. rursus. C. ex quib. cau. maio. l. fi. & de restitu. mili. l. quod tpe.

SVMMARIVM.

1 *Condemnatus ex forma statuti an sit infamis.*

LEX XXXV.

Cessat ignominia. ¶ Quæro. aliquis est cõdemnatus ex forma statuti, an sit infamis. Aduocati dicũt ꝙ nõ, qa ex cõdictiõe statuti est cõdẽnatus.
1 † Sed illud nõ vr̃ mihi verũ, qa cõdẽnatus publico iudicio nõ fuit p actionẽ, sed p accusationẽ: vt insti. de publi. iudi. in prin. & cõdictio ex lege est ꝑsonalis actio, vt. l. j. ȿ. de cõdic. ex. l. vñ si cõdẽnat⁹ ex forma statuti esset cõdẽnat⁹ cõdictiõe ex. l. verũ diceret, sed dãnat⁹ est actiõe ex statuto: & statutũ non facit desinere esse publicũ crimẽ, vt dixi ĩ. l. infamẽ. j. de public. iudi. & ibi dixi, de dãnato p inq̃sitionẽ.

LEX XXXVII.

Non figura. ¶ Opp. insti. de literã. obli. in prin. Hui⁹ contrarij timore dicit gl. non figura literarum, scilicet tm̃, sed significatio & figura, & sic tenet, ꝙ hic loquitur de obligatione literarũ. Sed Pe. dicit, ꝙ de iure Digestorũ nõ erat cognita obligatio literarũ, vt. l. j. in prin. ȿ. eo. Alij dãt aliã sol. ibi, ꝙ sub illis verbis, erat cõprehẽsa literarum obligatio. hoc tenet Pet. C. de nõ nu. pec. l. in contractibus. in j. q. Non ob. ista litera, quia literę nõ obligãt, & nõ dicit, ꝙ ex literis nascat̃ obligatio, imo dicit cõtrarium, quòd obligatione literarum inducebatur pactum nudũ ex illis literis, hodiè verò obligatio nascitur, vt. l. in contractibus. C. de non nume. pecu.

SVMMARIVM.

1 *Legata conditionalia, quòd nõ transferantur ad suos.*

LEX XLI.

c Is cui sub. ᶜ ¶ Quærit glo. creditor conditionalis ad quid dicat? & dic: quo ad duo, vel tria, dic vt glo. quæ incipit, quantum ad hoc &c. Tenet ista
1 ista gl. † quòd legata cõditionalia transferuntur ad
d suos. ista gl. est falsa, & reprobatur ᵈ per Dy. per. l. cum pater. ȿ. hæredi. ȿ. de legat. ij. l. & si in persona. C. de fideicom. & l. hæredes. ȿ. cum ita. ȿ. ad Treb. not. in. l. j. C. de his, qui ante aper. tabu. in gl.

a ¶ Sũt annales. Et dum hĩc dicitur, quòd pœnales ꝑtoriæ durãt anno, intellige de actionibus ciuilibus. sed accusatio semper durat. xx. an. l. querelã. C. de fal. secundùm Bal. in l. receptitia. in pe. co. C. de consti. pe.

b ¶ Oppon. de. l. j. Adde not. p Bar. in. l. prætor. ȿ. hoc interdictum. ȿ. de ope. no. nun.

c ¶ Is cui sub. Adde. l. istã, vide barto. in. l. j. de leg. ij. & Bal. in. l. j. C. vt actio ab hæred. & contra hære. ĩpri. & in. l. si in persona. C. de fideicõ. & in. l. j. ȿ. si autẽ sub condit. C. de cad. tol. & Bal. in in. l. si pater. in. iiij. q̃. C. de instit. & substi.

d POMATES. ¶ Et reprobatur. Vltra ea, quæ hic posui ad glo. vide Barb. consi. lv. colum. iij. volu. ij. & Roma. cxxiij. & clxxv. in. v. dubio. & Barto. in. l. j. colũ. iij. & ibi docto. ȿ. de lega. j. & Roma. cõsi. clxij. & clxxx. Sozi. in l. hæredes. ȿ. cum ita. co. iij. ȿ. ad Trebel. & ibi alex. in iiij. nota. in. iij. co. & Aret. cosi. j. co. ij. in. ij. dub. & Alexan. xxx. vol. ij.

SVMMARIVM.

1 *Dies an ſit appoſita cauſa differendæ ſolutionis, uel tollendæ obligationis?*

LEX XLIII.

Obligationum fere.

¶ Iſta eſt bona l. & tota die allegatur. vide gl. ſup ver. dare an dies videatur poſita cā † differendæ ſolutionis vel tollendæ obligationis, vt dixi in. l. eū. §. qui ita. j. de ver. obl.

Placet autem. ¶ Vides, quòd tēpus non eſt modus tollendæ vel inducendæ obligationis: dixi plenè. j. rē ra. habe. l. fi. ¶ Opp. de. l. ſicut. & l. cū notiſsimi. & l. omnes. C. de præſcrip. xxx. anno. Solutiò. tollitur per exceptionem: vt ibi, nō ipſo iure: vt hic. Doct. vtramon. & pet. Ia. de ra. & Cy. ſequendo eos dicūt ꝙ ipſo iure tollitur actio hodiè per iſta iura vt. l. ſicut. & l. omnes. & l. cum notiſsimi. vbi tex. videtur dicere, ꝙ omnino extinguitur: & hoc tenent ipſi in l. fi. C. ex quib. cau. ma. ¶ Sed an remaneat naturalis? gl. hîc videtur dicere, quòd ſic. Dic plenè in. l. vlti. j. rem ratam habe. gl. inducit hunc. §. ad quæſtionē ſabbatinam [a] de qua vidiſti in. l. damni. §. ſi is, qui. ſ. de dam. infec. gl. hîc determinat, & bene iungit ambas ſolutiones ſimul. ¶ Vltimò an tempus ſit modus inducendæ obligationis, vide Roffre. ſuper tit. de actio. ex ſtipula. præſu. ex curſu lon. tempo.

SVMMARIVM.

1 *Iudex ſi dicat excommunico te: uel pono te in banno niſi intra decem dies ueneris an interim ſit excommunicatus, uel bannitus?*

Conditio. ¶ No. ꝙ cōditio in cōſtituenda obligatione, ſiue præponatur vel poſtponatur, impedit natiuitatem obligationis vt. j. de ver. ſig. l. cędere diē. Ibi: nauis ex Aſia venerit. hîc adiectio fuit facta poſt factam ſtipulationem: vt. ſ. innuitur. & C. de dona. quæ ſub mo. l. perfecta. Op. de. l. ij. ſ. de in diē adiec. Sol. vt ibi: & habes ibi optimā gl. ¶ Vlt. glo. inducit in ar. ad. q. quā tene mēti. † Iudex dicit excōmunico te, vel pono te in banno, niſi intra. x. dies veneris: an interī [b] ſis excommunicatus, vel ex bannitus? & dic, vt gloſ. quæ incipit, ſcilicet, ſecūdo cum poſtponitur &c. eſt ne vera iſta gl. quæ videtur tenere, ꝙ interim ſit excōicatus, & gl. pcedēs dicit meli⁹, q̄ iſta. circa hoc tñ vide Inn. ī. c. pterea. extrà de ap. Et facit hęc gl. an verba ſnīæ debeam⁹ iudicare ſecūdū. ll. loquētes de cōtractibus, an ſecundùm. ll. loquentes de vltimis voluntatibus dixi in. l. centeſimis. in fi. de verb. oblig.

Si ita. ¶ Iſte. §. habet materiam. l. ita ſtipu. de ver. obl. an fiat nouatio per ſequentem ſtipulationem pœnalem. Et alius punctus eſſet, an pendente conditione poſsit agi, dicam in. l. ita ſtip. quæ erit vltima lectio huius libri.

SVMMARIVM.

1 *Pater an teneatur dare dotem filiæ maritatæ?*

LEX XLV.

Obligamur autre.

¶ Vide glo. quę incipit, fortè cum colonus. iſtud exemplū primum non eſt bonum, quia ex conſenſu tacito ſaltem obligatur: vt. l. qui ad certum. ſ. loc. & cōdu. Item ſecundum exemplum non eſt bonū: quia eſt ex quaſi contractu obligatus: vt. l. ex maleficijs. §. ij. ſ. eo. Item exemplum de alimentis eſt bonū exēplum: vt probatur per. l. j. C. de fideicom. Item ibi, vel dic. l. obligamur. ¶ † Not. iſtā glo. [c] ꝙ poſtq̄ eſt filia maritata tenetur pater dotare. Gul. de cug. ponit iſtam qō. in. l. cum is. §. ſi mulier. ſ. de cōd. inde. Sed iſta glo. non bene dicit [d], ꝙ pater ſit obligatus: imo officio iudicis compellitur, vt. l. qui liberos. ſ. de ritu nup. & ideo inquantum gl. dicit ꝙ obligat̃, non bene dicit. Item in eo: quod dicit ꝙ poteſt cogi pater: poſtq̄ eſt maritata filia Gul. reprehendit [e]: quia, rō quare pater tenet̃ dotare filiam eſt, ſcilicet vt poſsit eam maritare, ſed ipa maritata ceſſat ratio. Item videtur caſus in aut̃. de nup. §. eſt quoq;. & l. diſſentientis. C. de repud. Hoc etiam probatur per ſimile. Alimenta [f] petuntur officio iudicis: quando non habet, vnde ſe alat, vt. l. ſi quis à liberis per totā l. ſ. de libe. agnoſcen. Modò filia non habet officiū iudicis, quia poſtq̄ eſt maritata ceſſat. facit. l. fi. C. de dot. promiſſ. Fateor, quòd ſi filia maritaret ſe, & promiſiſſet dotem, [g] quia pater non maritabat eam pater teneretur, vt. l. filius. & l. & ideò. §. fin. ſ. de in rem verſo.

LEX LX.

Procurator Seii.

§. Seia. Opp. de. l. affectionis [h] cauſa. ſ. de dona. Sol. hîc non fuit donatio, quia requiritur ſtipulatio ſecundum iſta tempora: ſed hodie valeret, ibi fuit datio ob cauſam.

FINIS

a ¶ Subbatinam. per Imolam in. l. ſi fundū. §. qui fundum. de. leg. j.

b ¶ An interim. vide not. per bart. in. l. ſi eū. §. qui iniuriarū. ſ. ſi qs cau. & bar. in. l. j. ſ. de condi. & demon. & vide Innoc. in. c. fi. aliàs eſt in. c. ſicut. de coha. cle. & mu. & quod dixi poſt Bar. in. l. terminato. C. de fruc. & lit. expen. & quod dixi in. l. fina. de pœnis. poſt Barto. in. l. j. §. poſt operis. ſ. de ope. noui nunti. & Bal. & ibi Imol. in. l. quibus diebus. §. quidā Titio. ſ. de cōd. & demō. vbi oīo videas. & quod not. bal. in rubri. C. cōmi. vel epiſt. in verſi. mō ego q̄ro per Imolā. in. l. iudex. in pen. charta. ſ. de re iudic. & p Salic. in. l. actione. C. de tranſact. & Imol. in. l. j. ſ. de condi. & demon.

POMATES.

c ¶ No. iſtam gl. ad hæc vide. d. Alex. conſi. vij. inci. viſis his, & diligēter cōſideratis. in. iij. col. vo. ij. & vide Mathe. notabi. ſuo. cv. ī. x. charta. & Ale. xxxiij. in. iiij. vol. & lvj. in. j. col. eo. vol. & Pau. conſil. xij. in. j. dubio. vo. j. & Alex. in. l. mulier. §. cū proponeretur. col. pe. ſ. ad Trebel. & aliquid in col. fi. & cōſilio. cxvij. vo. j. & vide ad hæc & pulchrè Are. conſili. x. vij. col. pe. & ſequ. & Cępo. xlvj. in fi. & Pan. in. c. accedens col. fi. de procu. & vide Iaſ. in aut̃. pręterea. colū. iij. C. vñ vir & vxo. & alex. cōſi. cxxxix. c. ij. vo. ij. & char. xxvij. col. xv. & vide Panor. conſi. lxv. col. j. vo. ij. Et dic quòd iuri dotandi non pōt filia renūtiare. Ita Roma. in. l. j. ſ. ſoluto. matrimonio. Anch. in. c. quanuis. in. ij. nota. de pa. in vj. Imo. in. l. ſtipulatio hoc modo concepta. j. de verb. obli. & ibi pulchrè etiam ſentit Alex. in. iij. col. in verſi. ſecūdo limitatur. & vide Ro. in. l. qui ſuperſtitis. ſ. de acqui. hære. & pau. de ca. clxxvj. & Gemi. plenè in. c. quanuis. in. iiij. col. verſic. quid ſi filia. ponit de iſta quæſtione, & ſentit contrarium. Et conſidera ſi opi. Arch. eſt vera: an habeat locum etiam in fratre, in quo eſſet conſiderandum: an frater teneatur dotare ſororem iure naturali: vel, quia nihil daretur, eſſet contra bonos mores. & vide ad hæc plenè Bal. nouellum in tracta. de dote. in. vj. parte priuilegij. xv. & ſe. charta. xij. & in eadem parte priuilegio. xvij. charta. & xiiij. maxime. ij. & Sozi. conſi. xvij. co. iiij. vbi ponit, an frater teneatur dotare ſororem nuptam.

d ¶ Non bene dicit. Ita tenet Iac. de &re. Bar. & doc. in. l. mulier. §. cum proponeretur. ſ. ad Trebel.

e ¶ Gul. reprehendit. Sed Bal. & Imo. in. l. j. ſ. ſo. ma. tenet gloſſa hîc contra Bar. & adde Bar. in. l. mulier. §. cum proponeretur. ſ. ad Treb. & no. bart. in aut̃. res. C. communia de leg. & ibi Bal. & quod no. Dyn. & Bar. in. l. lucius. ſ. de leg. ij. & adde Sali. in. l. fi. C. de do. promiſ. Ang. & imo. in. l. ſi mulier. §. pe. ſ. ad Trebel. & quod no. Bal. in. l. fi. C. de ſen. quæ ſine cer. quanti. & cōtra Bar. facit, quia vbi mulier habet de ſuo proprio, pater tenetur dotare de ſuo. l. fi. & ibi Bal. C. de do. promiſ. Et adde gl. in. l. ſi ſocer. in vlti. gloſſa ſuprà ſo. ma. & ibi Imo. qui ſentit, quòd pater non ſit obligatus datare filiam ſed officio tantum iudicis compellitur. ſic melius loquitur, quàm gloſ. hîc. & vide ibi plenius per Paul. & Bar. in. l. j. ſo. ma. limitat hanc gloſ. niſi mulier nuberet indigno. Ang. in. l. nupta. in prin. ſuprà ſo. ma. videtur tenere cōtra opi. Bar. hic Pau. ī. l. ſi. ſocer. ſ. ſol. mat. tenet, ꝙ pr̃ tenet̃ filiā nuptā dotare. & p Mod. in. c. j. de adul. Nico. de Neapo. in rub. ſ. ſo. ma. ſeqt̃ iſtā gl. quā reputat ſingu. & in. d. §. cū proponeret̃. Sali. in. d. aut̃. res, quæ. & in. l. q liberos. tenet cū Bar. Ang. hîc. & Raph. in. d. l. j. tenet cōtra Bar.

f ¶ Alimēta. Sed videt̃ falſum: ꝙ vir teneat̃ vxorē indotatā alimētare, quoties mulier habet prēm: vt hîc hr̃e preſupponit̃: vt no. Bar. & doc. in l. qđ in vxorē. C. de neg. geſ. & ī. l. ſi cū dotē. §. ſinautē. ſ. ſol. matr. Sed iſta ſunt vera, quoties dos eſt pmiſſa. Adde text. & ibi Bal. in. l. fin. C. ad velleia.

¶ Adde, quòd ſi vxor eſt indotata & ſi eſt īfirma, & eſt in ſeruitio viri: vel nō in ſeruitio culpa viri, illā ipſe alere tenet̃, vt latè tenet Roma. conſi. ccccxvij.

g ¶ Et promiſiſſet dotē. Adde, quod no. bar. in. l. qđ in vxorē. C. de nego. geſt. ſecūdū bal. vt ibi dixi. Adde: ꝙ de iure canonico pōt mulier nubere ſine cōſenſu patris: vt not. gl. in. l. eū q. aliâs ī ci. Paulus. ſ. de ſtatu hominū. & ſi nubat digno, pr̃ tenet̃ eā dotare, vt no. d. Io. xxxvj. q. j. c. de rapto. in gl. in verſi. cōſenſerint. etiā ſi nupſerit ſine conſenſu pr̃is: nō aūt dico cōtra voluntatē pr̃is. Et aduerte: qa Bart. hîc. vr̃ velle, ꝙ ſi pr̃ non cōſentit mr̃imonio, nō tenet̃ filiā dotare, ſed tūc demū tenet̃, cū voluit filiā maritare. Sed do. Pet. de Peruſio dicit. ꝙ cōtrariū vr̃ verius, videlicet ꝙ filia pōt ſe maritare ſine cōſenſu pr̃is, & cōtradicēte pr̃e: vt extra de ſpōſali. c. cū locū. & pater teneat̃ eā dotare, vt p. d. Ant. in. c. cū cā. de rapto. qa iura diſponētia: ꝙ pater teneat̃ filiā iam nuptā dotare, hñt reſpectū ad mr̃imoniū, nō aūt cōſiderat̃, an pater cōſenſerit matrimonio, vel cōtradixerit. de quo p. d. Abb. in. c. cū cauſa. de rapto. & dicit Bal. in. l. fi. in fi. C. de do. promiſ. ꝙ mulier inuito patre pōt ſe dotare de bonis patris.

¶ Adde quæ poſui in. l. j. ſo. ma. quibus adde Abb. conſi. vij. ij. lib.

h ¶ Affectiōis. adde ꝙ bar. in. d. l. affectiōis. ī ſo. ad hāc. l. ſentit. ꝙ iſta. l. habeat locū ēt ſi ſtipulatio intercesſit, licet hîc aliter ſentiat. vide Bal. in. l. ſi ea. C. de cōdi. inſer. & iſtā ſo. īpugnat Pau. de ca. ī. d. l. affectiōis. qa text. hîc nō ſe fundat ex defectu ſtipulatiōis. Teneo ergo ſo. quā tenet bar. in. d. l. affectiōis. qa hîc loqt̃ in muliere pmittēte alteri. Vñ turpitudo verſabat̃ hîc ex pte recipiētis, cui⁹ pſona debet cōſiderari ad validitatē, vel inualiditatē ſtipl̃onis, nō aūt ex pſona pmiſſoris. l. multū. j. ti. j. ſed ī. d. l. affectiōis & in. l. iiij. §. ſed quod meretrici. ſ. de cōdi. ob tur. cau. ibi turpitudo non erat ex parte recipientis.

Prælectionum in Primam Digeſti Noui Partem, ſumma diligentia repurgatarum Authore Bartolo à Saxoferrato, Iuris utriuſq; Coryphæo primarioq; Duce, honeſtiſsimorum hominum Iaco. ac Ioan. Senettonum impenſa.

Regeſtum.

A A A B B B C C C D D D E E E F F F G G G H H H I I I K K K L L L M M M N N N O O O P P P Q Q Q R R R S S S T T T V V V X X X Y Y Y Z Z Z. Omnes quaterni, Z Z Z. ternio.

1881243

BARTOL.
in I.[ra] Digesti
Nov. part.

.3.

5

97

97

calibrite
colorchecker CLASSIC
mm